

BIBL. NAZ.
VII. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
E
374
NAPOLI

DE NULLITATIBVS

CONTRACTVVM, QVASI CONTRACTVVM, DISTRACTVVM,
VLTIMARVM VOLVNTATVM, ET QVORVMCVMQVE
ACTVVM EXTRAIVDICIALIVM.

TRACTATVS AMPLISSIMVS

RVBRICÆ PRIMÆ, PARS QVARTA.

*In qua, materia legalis, quò ad plures Contractus, latè, & luculenter
tractatur, & explicatur.*

A V C T O R E

DOM. DON BLASIO ALTIMARO

L. C. NEAPOLITANO, ET NEAPOLITANO,
ET FLORENTINO PATRITIO.

*Olim Insigni, in Neapolitanis Tribunalibus, Aduocato; Regij Castri Noui,
eiusdem Ciuitatis Neap. Auditore; Sacri Regij Castri Capuani Consilij,
Consiliario; Regie Camerae Summarie Fisci Patrono; & nunc denuò
in eodem Supremo, Castri Capuani S.R. Consilio, Consiliario.*

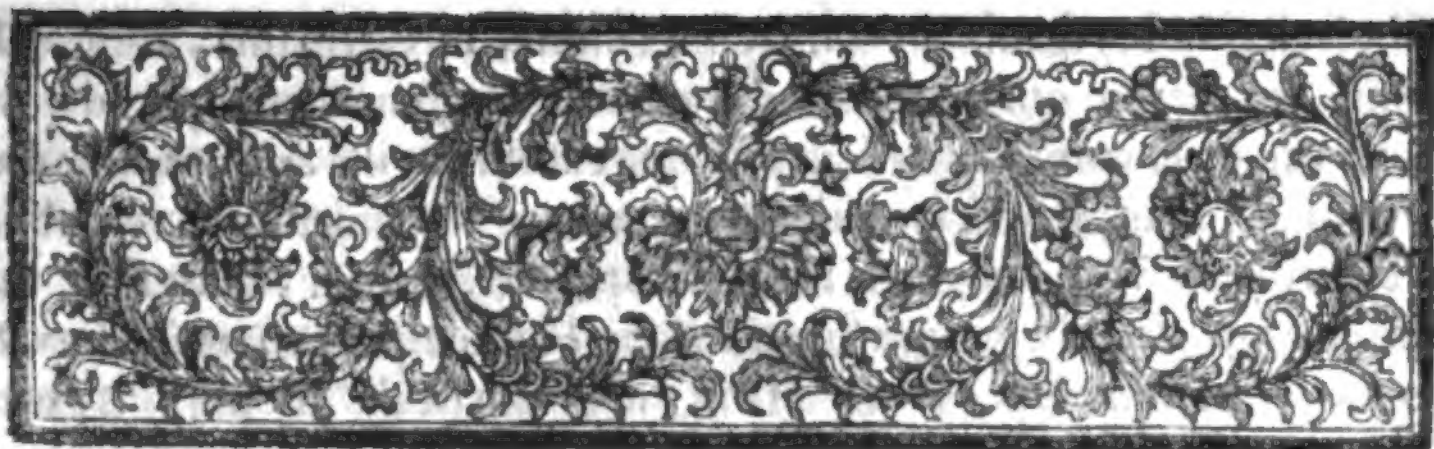

NEAPOLI, M.DCC.IV.

Ex Typographia Caroli Porpora, & Nicolai Abri.

SVPERIORVM PERMISSV.

Expensis Caroli Porpora, in cuius Libraria prostant. CVM PRIVILEGIO.

MO MO
EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO DOMINO

DOMINO, AC PATRONO SVO COLENDISSIMO

FRANCISCO

S. R. E.

CARDINALI PIGNATELLO

TIT. SS. MARCELLINI, ET PETRI

ARCHIEPISCOPO NEAPOLITANO MERITISSIMO.

D. Blasius Altimarus Regius Consiliarius Castri Capuani
Regni Neapolis per S. R. C. M.

D. D. D.

*Iis templa, libros consecres Potentibus: vetustum est
penes Petrum Blesensem, vetustum, inquam, adagium
summa quippe impraesentiarum commendatione instau-
randum; ut, si nasutis perperam mordentibus opus for-
tasse displiceat, Optimates, sub quorum tutela in lucem
scripta prodeunt, apprimè ipsissimum tueantur opus.
Hinc, dum prælo tradere quartum hoc ex meo Tra-
ctatu de Nullitatibus Contractuum, quasi Contra-
ctuum, & Distractuum Volumen debuissim, quum diti*

Mecœnatem exquirerem, inter mille Magnates tanquam *electum ex millibus*,
optimum Te perspexi Patronum, Eminentissime, atque Reuerendissime Prin-
ceps, qui inter scientiarum coripheos, Patriciorum ordines, Purpuratorumque
comitia, velut inter ignes lûta minores mirabiliter elucescis, & tanquam
Saul ab humero, & sursum eminent es infra omnes. Iure itaque meritò do-
brum Tibi libris addicto, literarium munusculum consecro Viro-Principi litera-
rum præfulgentia exornato, carumque ingenioli nre partum hunc dedico fa-
cro Heroi Excellentissimæ Pignatellæ Familæ, quæ, fama teste, laudatur non

solum in Italia, in Hispania, in Gallia, in Flandria, in Germania, aliisque Euro-
 pæ Prouinciis; verum etiam in toto terrarum orbe, quum undique ad nos reso-
 net gloria, cuius encomio ad sydera profapia extollitur ista *centum complexa ne-
 potes*, in qua (sicuti Politicus quidam in antiqua Atheniensium re-publica *tot
 Reges vidit, quot ciues*) ita porro tot Principes celebrantur, quot sunt siue de-
 scendentes, siue ascendentes præfulgentissimi. Fuit semper progenies Tua, & erit
 perpetuò, quemadmodum est in præsentì, decorata titulis, honoribus exornata,
 Monarcarumue prædistincta faubribus; in ea alios Heroes posteris neutiquam
 describens historia, nisi strenuos prægrandium exercituum Imperatores, Hyspa-
 niarum Primates, Regnorum Moderatores, ditionum Victores, veteris Parthe-
 nopeæ rei-publicæ Duces, atque supremos Romanæ hyerarchiæ Dominatores;
 singulis enim Pignatellorum filijs pedissequa fuit virtus, consiliaria sapientia, co-
 mes gloria; ex quo in cuiuslibet ipsorum pectore splendent faces, quarum sym-
 bula sunt tres ollæ flammæ, vt in quibusdam antiquissimis stirpis gentilitiis stem-
 matibus obseruantur, auctorante Philiberto Campanile, assumptæ ab illo cele-
 berrimo Duce, qui auxilium Constantinopolitano Cæsari præbendo hac ignis spe-
 cie in hostem injecta aduersam classem exarsit; qua de re Dion historicus hæc ad-
 notauit: *Cæsariani undique ad hostilem aliquam nauim accedentes jacula igni-
 fera in eam emittere, faces manu conijcere, ollulasque etiam carbonum, pitisque
 plenas*. Non adhuc in felici Italiæ campanea dulce Regis nomen auditum erat,
 quando Neapolitana res-publica anno *CLXXII* ab æra christiana feliciter erat sub
 Lucio Pignatello, cui titulus Comestabilis datus fuit: dignitas equidem, quam
 illo æuo Romani Augusti tantummodo suis germanis-fratribus concedebant, vt
 refert Ammianus Marcellinus de Valente, qui Comestabilis declaratus fuit ab ejus
 fratre Valentiniano, postquam hic rebus imperij potiretur. Itidem Ioannes Pi-
 gnatellus *CLXXC* ab incunabulis Seruatoris Neapolis Consul, & Comestabilis
 præelectus est. Sexies voluta sunt sæcula ea die, qua hujus frugiferæ arboris ger-
 mina per orbem vniuersum exeuntes nostram illustrarunt patriam. Quid non
 magnanimè gessit clarissimus Pandolphus Pro-rex Caroli II Andagauensis
CLXXXII, & deinde *CLCCCIX* legatus ab eodem Rege ad Pontificem Ma-
 ximum? Quis enarrabit tot, tantaque gesta Tuorum? Andreas sub Rege Rober-
 to Dux fortissimus, qui, postquam in Brutiorum Prouincia *CLCCCXIX* pro
 Rege pugnando hostem subjecerit, electus fuit anno *CLCCCXXVI* ductor in-
 fantis Ferrandi Majoriæ nepotis Reginæ Sanciæ. Angelus, qui, regnante Caro-
 lo III in Lodouici Andagauensis manibus captus fidelitatem anteposuit libertati.
 Duo Hectores primus, & quartus Montis-leonis Duces, de quibus Carolus de
 Lellis, licet multa, tamen satis jejune scripsit; alter, præter ea, quæ sub Rege Fri-
 derico Aragoniæ fecit, viginti duobus annis continuò fuit Siciliæ Pro-rex, Caro-
 lo V imperante, à quo fuit inter Hispaniarum Proceres cooptratus, & recepit in-
 vestituram plurium feudorum, inter quæ connumeratur illud Marisæ in Insula
 Melitæ, quam curauit, vt scribit Bosius in historia Melitensi, concedendam Equi-
 tibus Hycrosolimitanis ab ipso amplexis Messanæ post Rhodi expugnationem;
 quapropter ab illius sacre militaris religionis legatis coram se genuflexis recepit
 iuramentum pro Cæsare. Alter *CLXIIJ* à Philippo III Austriaco fuit desti-
 natus Pro-rex Cataluniæ, quam nouem annorum spatio summa gubernauit pru-
 den-

dentia : fuit inter **Præceteres** **Hyspanos** honorificè distinctus ; **ajus** , & **major domus** infantis **Annæ-Isabellæ** , quam in Galliam conduxit nubendam Regi **Ludouico XIII** ; & **Serenissima Anna-Isabella** (quemadmodum palam fit ex epistolis **Cardinalis Bentiuoglio**) ex jussu Regis genitoris **Hectori Pignatello** , tanquam patri obtemperavit in omnibus ; nominatus fuit **Pro-rex Neapolis** ea tempestate , quando **Comes de Lemos** ad sacram **Lauretanam Virginis-Matris** domum se transtulit , de qua re **Raphael Filamundus** : fuit consiliarius supremi status **Monarchici** : diem clausit extremam lithiasi morbo laborans , postquam ætatis suæ annum **XLVIII** expleuerat ; incorruptum inuenere cadauer , quando ad patriam nostram id transtulerunt : funus ipsi celebratum in **Villa Matritij** ab **Alexandro de Sangro Patriarca Alexandriæ** , & **Pontificis Legato ad Majestatem Catholicam** , & alterum **Barcinone** à publica **Catalanensi** gratitudine celebratum fuerunt quippe regalia . **Fabrizius V. Dux Turæ** domus **Montis-leonis** pariter **Hyspaniarum** **Grandis Panormum** ingressus est honorificentissimè receptus à **Cardinali Oria** **Archi-episcopo** , & **Pro-rege** obuiam exeundo tanto **Principi** tum armata , tum rogata militia , quando illuc conduxit suum primo-genitum nupturum **Joannæ Tagliauizæ Aragoniæ** filiz **Ducis Terræ-nouæ** , ob quod matrimonium peruenit ad **Pignatelli** familiam amplissimus status , qui ratione **Marchionatis Valiæ** ad **Indias** usque se extendit : fuit carus **Philippo IV** , & fuit etiam **Aragoniæ Pro-rex** . Quis dinumerare poterit gloriosa peracta à **Cæsare magno Camerario** , à **Tiberio magno Cancellario** , à **Duce Pignatello mortuo Cirundæ** , à **Didaco Duce Bellisguardi** , à **Dominico ejus aunculo præfecto generalis militiæ in Hyspania citeriori** , & deinde **Generalissimo in Extremadura** , à **Ferrante ex Principis Montis-Coruini** , à **Joanne ex Ducibus Roccæ** , à **Nicolao ex Ducibus Bisacciz** , à **Michael Marchione Sancti Mauri** , à **Landulpho** , ab **Octauiano** , ab **Annibale** , & nunc ab excellentissimo **Nicolao Ducis Montis-leonis** , & **Terræ-nouæ Procere Hyspaniarum** , **Vice-rege Sardiniz** , **Tuo carissimo germano-fratre** , ac **Domino meo colendissimo** ? **Strictim degustatis lectissimis vitis** , qui ex **Pignatelli** genere laicalia lustrando pacis , bellique studiis florentissimi sunt digni sempiterna memoria , indicabo viros ecclesiasticos , scilicet **Bartholomeum Pignatellum Archi-episcopum Messanensem** , sub **Vrbano Papa IV** impigrè pro se agentem , atque ad regendam **Ecclesiam** externos **Principes** excientem , **Fulvium Episcopum Amiterni** , **Bartholomeum Archi-episcopum Picentinum** , **Stephanum S.R.E. Cardinalem** , **Antonium** denique , qui postquam sub **Vrbano VIII** in causis referendis munus **Romæ** expleuerit , & **vicariam Urbini legationem** terminarit : postquam sub **Innocentio XI** **Molitani** fidei quæsitior appulerit , **Viterbiensem provinciam** gubernauerit , & **apostolicum Nuncium Florentiæ** exstiterit : postquam sub **Alexandro VII** **Polonicam legationem** suscepit : postquam sub **Clemente IX** **legatus in Germaniam ad Augustum Cæsarem** missus fuerit , & **Lyciensem Ecclesiam** rexit : postquam sub **Clemente X** iterum in **Curia Romana** **Episcoporum primum** , & **Regularium negocijs** , mox **Pontificiæ aulæ Magister præfecerit** : postquam sub **Innocentio XI** inter **Romane Ecclesiæ Cardinales** fuerit allectus , **Faentinam Ecclesiam** suscepit , **Bononiensem legationem** habuerit , & **Neapolitanum Archi-episcopatum** direxit : tandem , mortuo **Alexandro VIII** , ad **Pontificia comitia Romam** euocatus **Pontifex Maximus** renunciatus est , & in **Petri Sede Innocentius XII** nuncupatus sic mirè ,
sic

sic sanctè, sic optimè vixit, ut ejus laudes nunquam erudita posteritas contice-
scet. Sed satis, superque Romanorum more exequias Tuorum de Te dicturus
præcurrere feci. Tu solus, Princeps Eminentissime, sufficis pro omnibus, in Te
majorum omnium, in quibus separatas viderunt dotes antecessores, sunt coadu-
natæ perfectiones, qua ipsa, si Te solum commendaturus calamus accepissem, et
rem utique haberem. Es quippe qua publica, qua priuata laude florentissimus, in-
genii dexteritate, scientiarum suppellectili, virtutum odore, prudentiæ speci-
mine, religionis zelo, aliisque tum summis, tum sanctis prærogatiuis, ex qui-
bus prædicaris numeris omnibus absolutus. Dicant Tuas laudes populi Tarenti,
cujus archi-episcopalem Ecclesiam sub Innocentio XI tam egregiè rexisti. Di-
cant Poloni, in quorum Regno apostolicam legationem sub Tuo Innocentio
XII tam celeberrimè sustinuisti. Dicant nostri Neapolitani, qui sub regnante
Clemente XI hilari animo Te pastorem Archi-episcopum acceperunt. Dicant
Romani, qui cordis lætitiā externis ostenderunt signis, quum Te Cardinalem
Principem Catholice Ecclesie Pontifex Maximus creauerit. Dicant demum gentes
omnes, quæ generatim gaudent, dum Te vident propè summi pontificatus sedem
Tui Innocentij XII memoriam renouaturum; natus enim es ad publicam felici-
tatem, inter optimos educatus ad optima; nunquam nec puer, nec senex, sem-
per maturus, vel virtuti, vel laudi; injusta reuellens, oppressos eleuans, pauperes
erigens, bonosque exaltans, pater es omnium; præter virtutem nescias quid ama-
ueris, præter Deum quid timueris; qua igitur laudi datum est, quod in Tuis præ-
clare gestis omnia virtuti referantur accepta, fortunæ nihil. Tu es Patriæ decus,
Patriciorum gloria, vindex religionis, tutator Ecclesie, auctor quietis, terrarum
orbis behemerentissimus, homine major, vno minor Deo, & speculum es Ma-
gnatibus, qua vivant arte, qua imperent. At plus nimio fortassis indulsi calamo,
auribusque obstrepui Tuis tulliano dignis eloquio. Tuam donique obsecro bene-
uolentiam, ut hoc, qualecunque sit meæ obseruantie monumentum, Tuæ virtutis
tholo suspensum non acri suscipias supercilio. Nullum est, quod confiteor nul-
litatis materiam continens: multum est, si animi deuotionem maximam erga Te
conspicis: lege quæso in frontispicio hujus Tractatus *de Nullitatibus Contra-*
ctuum ueram seruitutem, quam Tecum felicissimè contraxi, & etiam, atque etiam
oro Te, ut impudentiæ parcas meæ, faciliq; excipias oculo hoc obsequii signum,
quod Tibi tota animi submissione offero; valeat Tua persona, Princeps Eminen-
tissime, Vir incomparabilis, & Nestoreos Tibi annos ad communem utilitatem
dignetur Deus Optimus Maximus elargiri, veluti poscunt preces meæ, & expo-
stulant Tua merita, quæ hic majori voto, quàm elequentia expressi.

Neapoli idibus octobris Cl^oCCIV

DOMINICVS PORPORA I.C.

LECTORI IVRISPERITO.

*Q*ua solent nonnulli in enulgaudorum Operum vestibulis Proferri, Lector Iurisperite, hic ego non congero. Nulla à me Fama comparanda est, Auctori iamdudum (a) Viua per Ora Virum volitanti, nulla benivolentia concilianda. Quis *ALTIMARIUM* nesciat? Cui non *ALTIMARI* Volumina enoluntur, pertractantur, expectantur? Tot Ille Ingenij sui monumenta hucusque literis mandauit, tot Iuris Lucubrationes, quae omnem olent Minervam, haec-

nus publici Iuris fecit, ut si Librorum molem (quid ni struem dixerim?) Cum annis conferat, ut cum Floro loquar, (b) Aetatem ultra putet. Ut verò mihi ipsi potius satisfaciam, quam ei, qui profectò omnem exuperat laudem, illud hoc loci non silebo, quò nempè pacto Vir in Iure dicundo, perquam ingiter occupatus, ac publicis negotijs continenter deditus, Forensiumque strepituiurgiorum, nulla ferè temporis intercapedine non abstractus, ut ad illa, quibus quisque ad curam corporis indiget exequenda, vix ei suppetere videatur: Is inquam tantopere literas excolere queat. Historicos mitto labores, Iurisperitiam unam, qua quidem (c) Sublimiferit Sidera vertice, memorabo. Quae Veterum, quae Neotericorum Volumina non expendit? Quae Veterum, quas Neotericorum placita non callet? Quae legum Penetraltia, intus Themidos Mystes, non attingit, atque adè scrutatus est? (d) Appellauit Græci Thaleleum suum *IVRISPRUDENTIÆ OCULUM*: Stephanum verò *GLOSSAM*, seu *LINGVAM*: Papinianum, *ASTVLM IVRIS*, *DOCTRINÆQUE LEGALIS THESAURVM* dixere Latini. Valentinianus Quastorem *ARMARIVM LEGVM* adpellauit. A Niceta Balsamon *IVRIS LVCERNA* vocitatus fuit: Observant alij quendam à Platone *ORATIONVM SACCVVM* dictum: & Eupapius Sardinus Dionysium Longinum Rhetorem, *SPIRANTEM BIBLIOTHECAM*, seu *VIVVM MVSÆVM* predicauit. At verò laudationes hæc omnes, omnia hæc tantorum Virorum præconia, vni *ALDIMARIO* tribuenda nemo planè inficias iuerit. Veridicèque cum Martiale canendum:

(e) Vnum pro cunctis Fama loquatur.

Quamuis autem tot Ille scripta Volumina in vulgus ediderit, edatque in dies singulos: non tamen, ut quidam, chartas consumere nati, papyraceam tantummodo supellestem officinis Librarij multiplicat, vel potius labores fundit, non bonis anibus, cum quibusdam:

(f) Ne Toga Cordylis, ne pænula desit oliuis:

Aut inopem metuat sordida Blatta Famem.

Tenet quippè, ait Saldenus, iuxta Iuvenalem,

(g) insanabile multos

Scribendi Cacoëthes

Id est, insuperabilis scribendi prævigo, & ardor: Conscribillantium gangrænam scitè vocat Bandius: Scribendi scabiem, Erasmus: At eius Polygraphia nonnisi utilis, nonnisi necessaria rimatur, ruspatur. Non formicarum, ut quidam è trinio Scriptorculi, Locutulej, Rabula, Rubricarij, sed laudabili sanè Apum more, diuino præditarum ingenio, congerit: quaque iam in suum succum conuertit, & sanguinem, ut è re sint aliorum, legenda proponit. Hinc non Italia tantum Genitrix, sed Extera ferè Regiones omnes illius admirantur ingenium, doctrinamque, opera pluries typis mandant, incredibili expetunt alacritate, summisque extollunt encomijs. Nostros praterco, ne nimis excrescat oratio: Alienigenas paucos attingo: & quidem *CLV.D.* (h) Alexander Iouius *ICTUS* Perusinus, ac Antecessor toto ferè suo de Solemnitatibus in Contractibus Minorum opere Eum fusissime celebrat: adpellans illum: Virum doctum, & elaboratum: mirificè, ac doctè scribentem. *DD.* (i) Auctores *Actuum Eruditorum Lipsiæ Collectorum*, die 1. Sept. 1692. in hanc rationem de Historia Genealogica Familiae *CARAFÆORVM* loquuntur: Hoc stupendi laboris opus nisi triginta annis ad vmbilicum perducì potuisse non mirabitur quisquis, vel iugi viuo illud perstrinxerit oculo: & alibi: Insigne Viri nobilissimi *BLASII ALTIMARI* opus de Originibus Illustrissimæ Gentis *CARAFÆÆ*: alio item loco: Plura non addimus, nisi quod optamus, & alia maiora opera, quæ tantum non parata prælo Auctor habet. *D.* (k) Bonauentura à Tristanis Iuris-prudentissimus

(a) Cicer. Tuscul. 1.

(b) Lucius Flor. lib. 1. Prolog. Hist. Roman.

(c) Horac. Carmin. lib. 1. Ode. 1.

(d) Ioseph Nerius Analector. lib. 2. Cap. 19.

(e) Martial. lib. Speculaculor. Epigr. 1.

(f) Martial. lib. 13. Epigr. 1.

(g) Guliel. Sald. de libris lib. 1. cap. 1.

(h) Alexander Iouius de Solemnitatibus in Contract. minor. Glo. sa 22. §. 28. nu. 24. & rubr. 11. quæst. 31. & alibi

(i) Acta Eruditorum Lipsiæ die 1. Septembris 1692. in alio tomo fol. 550. & tomo 2. fol. 350.

(k) D. Bonauent. de Tristanis in decis. 11. num. 45.

(a) D. Franciscus Romaguera in addit. ad Conciol. in ednotation. ad Statuta Eugubij fol. 75. & fol. 44. n. 20. & fol. 166. n. 21. & fol. 148. n. 44.

Idem in Commentarijs ad Synodum Gerundensem lib. 3. tit. 21. cap. ult. nu. 46. & pluries alibi.

(b) Cic. de Clar. orat.

(c) D. Leonard. Gutierrez de Compensation. lib. 1. cap. 6. n. 68. Et in opere de Theauris, pluribus in locis.

(d) D. Vincentius Vidania in Historia Familiæ Benzuides fol. 184.

(e) Augustinus Fontana in Bibliotheca legali part. 3. fol. 294. & alibi.

(f) D. Michael de Caldero decis. 4. nu. 38. & alibi.

(g) D. Marcus Antonius Salelli in summa Tractatuū Impression. Venet. verbo nullitas.

(h) D. Michael Curtiada decis. 242. n. 12.

(i) D. Vincētius Bondenus in addit. ad P. Barbof. de prescriptionib. in l. 7. § illud C. de prescription. ad n. 50. & num. 52.

(k) Anfald. de Anfald. de Commercio. & mercat. disceptat. 24. num. 16.

(l) D. Franciscus Maria Constantinus in Commentarijs ad Statuta Urbis Romæ fol. 478. & alibi.

(m) D. Iohannes Dominicus Raynaldus in obseru. Crimin. & mixtis tom. 1. cap. 32. §. 4. & 5. n. 360.

(n) D. Ioseph Laurentius Maria ad Statuta Ianuz fol. 3. n. 4.

(o) D. Aloysius Mansius Consult. 773. n. 1.

(p) D. Michael Iustinianus in literis memorabilibus to. 3. fol. 614. Ep. 118. & in obs. ad Nonar. in summa Bullarij tit. de Appel. lationib.

(q) D. Nicolaus Riccius de Renūciat. Paragij fol. 59 & alibi.

(r) D. Raphael Vilosa differt. 3. nu. 47. post tractat. de fugitiuis.

(s) Ramigdius Galatesca, in libro, cui titulus, Plidra abbattuta, fol. 27. (t) Antonius Gobius in tract. de aquis in addit. ad quæst. 7. (u) Antonius Misagliani Madrasa in lib. cuius index: Discorso delle Bugie di alcuni Autori nell' Istorie delle Famiglie nobili fol. 14. (x) Carolus Rubris de confusione Iurium fol. 247. n. 44. fol. 252. n. 1. fol. 335. n. 3. 473. 501. n. 74. fol. 479. n. 342. fol. 503. n. 81. (y) D. Iacobus Vilhelmus Imhof. in Histor. Genealogica plurium familiarum nobilium in familia Ca. rafa fol. 336. (2) Ouid. Trist. lib. 1. eleg. 4.

mus Sengtor in Senatu Catalonia Sapientissimum ALTIMARIUM dicit. Dicitur & Doctissimus & doctissimo Viro D. Francisco Romaguera: apud quem tanta est ille auctoritatis, ut semel, atque iterum venerabundus repetat: (a) E pro mille ALTIMARVS: & vnus pro mille Dominus meus BLASIVS ALTIMARVS: & alibi: Itaque libenter confiteor, quod cuncta, quæ hic dicere possem, non esset nisi loco annotationis transcriptiones facere; ideo progressum omitto mente obsecuta in instanti, quo peruenit ad manus meas doctissimus Tractatus à sancto Viro in nostra Iurisprudencia mirando, ac Domino colendissimo meo BLASIO ALTIMARO de Nullitatibus scriptus, in quo per 41. Quæstion. in Rubr. 12. inuenies cuncta, quæ hic excogitari possint, peruoluendo infinitos Auctores possent obseruari. Ipsum consule, & me gratum habebis ex sola remissione ad tam sanctum doctum Virum. Sic ille in Adnotat. ad Statuta Eugubij, & in addit. ad Conciol. Ne scitque à laudibus temperare ubicunque datur sibi occasio eum nominandi; præcipueq; in Commentarijs ad Gerundensem Synodum: ubi non leui brachia, sed viribus totis in illius laudes insurgit. D. Leonardus Gutierrez de la Huerta, Ordinis Alcantara Eques, Eruditissimus Villacarriedensis I. C. (alumnus Illustr. D. D. Andrea Guerrero de Torres Equitis Ordinis de Alcantara, Regiam-Cancellariam Regentis integerrimi, Regia Camera Summaria Locum Tenentis meritissimi, Maiorum Sanguine præclarissimi, ingenij, animique dotibus omnibus præditi, ac magni Hispanicorum Regnorum Incrementi) D. Leonardus, inquam, litteratorum Ocellus, atque altera spes Hispania, quæ plures Antonios Augustinos, Nebrisseuses, Barbofasque plures ei vni gaudet inesse; quemque ob scribendi elegantiam (b) Suadæ medullam Iure nomine; Is, inquam non semel, de ALTIMARIO verba faciens in celebri suo de Compensationibus opere. Illum (c) Virum Doctissimum, ac de Republica Literaria optimè meritum fatetur: & in nuperrimo omni eruditione refertissimo de Thesauris libro, pluries de eo honorificè præfatus, illius dogmatibus suam solidissimè firmat sententiam. Illustr. D. (d) Vincentius Vidania, iam in Insula Sicilia Fidei Quasitor perquam Vigilans, nunc verò Regij Sacelli Præfatus meritissimus, Vir omni exultans literatura, in Historia, quam eloquentissimè scripsit de Benanides Familia, pluribus eum ornat encomijs; Idemque fusissimè peragunt D. (e) Augustinus Fontana, Fons Iuris vberimus; D. (f) Michael de Caldero, Prudentia oculus; D. (g) Marcus Antonius Salelli in literaria Republica inter Summates collocandus; D. (h) Michael Curtiada Regens Regalis Cancellaria Catalonia omnium honestamento virtutum præclarissimus; D. (i) Vincentius Bondenus Ictus Argentanus cui sui Papinianus alter; (k) Anfaldus ab Anfaldis Patritius Florentinus, Rotaque Romana Auditor, nulli legum doctrina secundus; D. (l) Franciscus Moria Constantinus, Palladia conspiciendus olina; D. (m) Iohannes Dominicus Raynaldus, Astrea gladius acerrimus; D. (n) Ioseph Laurentius Maria Cæsaregis Vir in Iure totus oculus; D. (o) Aloysius Mansius Patritius, ac Ictus Luceus, lux fulgentissima Patria; D. (p) Michael Iustinianus maximum Ianuensis nobilitatis ornamentum; D. (q) Nicolaus Riccius, Sicilia decus; D. (r) Raphael Vilosa quondam Summa Rei in hoc Regno Præfatus, Heros Iberis non tacendus gentibus. (s) Ramigdius Galatesca ingenij claritudine conspicabilis. (t) Antonius Gobius, cuius Calamus mortis fulmen; (u) Antonius Misaglianus, Lynx ad eorum, qui de Illustribus scripsere familiæ mendacia detegenda. D. (x) Carolus Rubris mente Phœnix, calamo, & ore felicissimus; ac ut tandem finem faciam, quis enim omnes recenseat? D. (y) Iacobus Vilhelmus Imhof in clutum Germania fidus.

Cum tot, tantisque vera sapientia Proceribus, Amice Lector, par est, ut sentias, quo virtus suam recipiat premium, Auctoremque nostrum impellas ad reliquos ingenij sui labores perficiendos. Blateronum quorundam hic ego nugæ nil moror: Satis notus est, quem laudo, satis ignati ij, qui Eius iustis inuident laudibus; atque in confesso est, me de ALTIMARIO nunquam ita magnificè quicquā dicturum, id Virtus quin superet sua: quæ de re cum Quidio dicere lubeat:

(2) Si Vox infragilis, pectus mihi firmius ære,
Pluraque cum Linguis puribus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
Materia vires exsuperante meas.

V A L E.

(s) Ramigdius Galatesca, in libro, cui titulus, Plidra abbattuta, fol. 27. (t) Antonius Gobius in tract. de aquis in addit. ad quæst. 7. (u) Antonius Misagliani Madrasa in lib. cuius index: Discorso delle Bugie di alcuni Autori nell' Istorie delle Famiglie nobili fol. 14. (x) Carolus Rubris de confusione Iurium fol. 247. n. 44. fol. 252. n. 1. fol. 335. n. 3. 473. 501. n. 74. fol. 479. n. 342. fol. 503. n. 81. (y) D. Iacobus Vilhelmus Imhof. in Histor. Genealogica plurium familiarum nobilium in familia Ca. rafa fol. 336. (2) Ouid. Trist. lib. 1. eleg. 4.

DE NULLITATIBVS

CONTRACTVVM, QVASI CONTRACTVVM, DISTRACTVVM,
VTIMARVM VOLVNTATVM, ET QVORVMCVMQVE
ACTVVM EXTRAIVDICIALIVM.

TRACTATVS AMPLISSIMVS

RVBRICÆ PRIMÆ, PARS QVARTA.

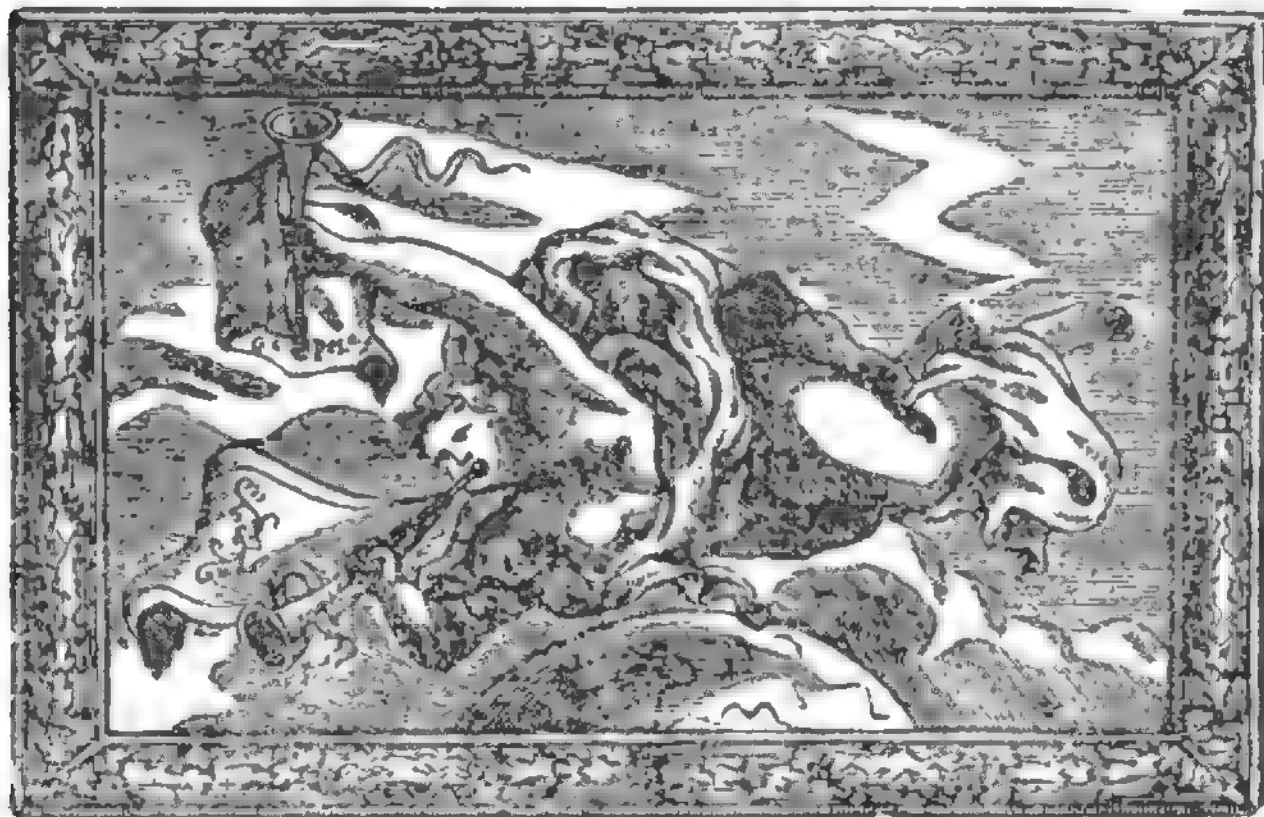
*In qua, materia legalis, quò ad plures Contractus, latè, & luculenter
tractatur, & explicatur.*

A V C T O R E

DOM. DON BLASIO ALTIMARO

I. C. NEAPOLITANO, ET NEAPOLITANO,
ET FLORENTINO PATRITIO.

*Olim Insigni, in Neapolitanis Tribunalibus, Aduocato; Regij Castri Noui,
eiusdem Ciuitatis Neap. Auditore; Sacri Regij Castri Capuani Consilij,
Consiliario; Regiæ Cameræ Summarie Fisci Patrono; & nunc denuò
in eodem Supremo, Castri Capuani S.R. Consilio, Consiliario.*

NEAPOLI, M.DCC.IV.

Ex Typographia Caroli Porpora, & Nicolai Abri.

SVPERIORVM PERMISSV.

Expensis Caroli Porpora, in cuius Libraria prostant. CVM PRIVILEGIO.

MO MO
EMIN. ET REV. DOMINO

DOMINO, AC PATRONO SVO COLENDISSIMO

F R A N C I S C O

S. R. E.

CARDINALI PIGNATELLO

TIT. SS. MARCELLINI, ET PETRI

ARCHI-EPISCOPO NEAPOLITANO MERITISSIMO.

D. Blasius Altimarus Regius Consiliarius Castri Capuani
Regni Neapolis per S. R. C. M.

D. D. D.

Iis templa, libros consecres Potentibus: vetustum est
penès Petrum Blesensem, vetustum, inquam, adagium
summa quippe impræsentiarum commendatione intau-
randum; vt, si nasutis perperam mordentibus opus for-
tasse displiceat, Optimates, sub quorum tutela in lucem
scripta prodeunt, apprimè ipsissimum tueantur opus.
Hinc, dum prælo tradere quartum hoc ex meo *Tra-*
ctatu de Nullitatibus Contractuum, quasi Contra-
ctuum, & Distractuum Volumen debuissim, quum diu

Meccenatem exquirerem, inter mille Magnates tanquam *electum ex millibus*,
optimum Te perspexi Patronum, Eminentissime, atque Reuerendissime Prin-
ceps, qui inter scientiarum coripheos, Patriciorum ordines, Purpuratorumque
comitia, velut inter ignes luna minores mirabiliter elucescis, & tanquam
Saul ab humero, & sursum eminens es infra omnes. Iure itaque meritò do li-
brum Tibi libris addicto, literarium munusculum confecro Viro-Principi litera-
rum præfulgentia exornato, carumque ingenioli mei partum hunc dedico sa-
cro Heroi Excellentissimæ Pignatellæ Familæ, quæ, fama teste, laudatur non
solum

solum in Italia, in Hispania, in Gallia, in Flandria, in Germania, aliisque Europæ Provinciis; verum etiam in toto terrarum orbe, quum undique ad nos resonet gloria, cuius encomio ad sydera profapia extollitur ista *centum complexa nepotes*, in qua (sicuti Politicus quidam in antiqua Atheniensium re-publica *tot Reges vidit, quot ciues*) ita porro tot Principes celebrantur, quot sunt siue descendentes, siue ascendentes præfulgentissimi. Fuit semper progenies Tua, & erit perpetuò, quemadmodum est in præsentì, decorata titulis, honoribus exornata, Monarcharumque prædistingta fauoribus: in ea alios Heroes posteris nequitquam describens historia, nisi strenuos prægrandium exercituum Imperatores, Hispaniarum Primates, Regnorum Moderatores, dirionum Victores, veteris Parthenopæ reipublicæ Duces, atque supremos Romanæ hierarchiæ Dominatores; singulis enim Pignatellorum filiis pedissequa fuit virtus, consiliaria sapientia, comes gloria: ex quo in cuiuslibet ipsorum pectore splendent faces, quarum symbula sunt tres ollæ flammeæ, ut in quibusdam antiquissimis stirpis gentilitiis stemmatibus obseruantur, auctorante Philiberto Campanile, assumptæ ab illo celeberrimo Duce, qui auxilium Constantinopolitano Cæsari præbendo hac ignis specie in hostem injecta aduersam classem exarsit; quade-re Dion historicus hæc adnotauit: *Cæsariani undique ad hostilem aliquam nauim accedentes jacula ignifera in eam emittere, faces manu conijcere, ollulasque etiam carbonum, picisque plenas*. Non adhuc in felici Italiæ campanea dulce Regis nomen auditum erat, quando Neapolitana reipublica anno 1201 ab æra christiana feliciter erat sub Lucio Pignatello, cui titulus Comestabilis datus fuit: dignitas equidem, quam illo cæuo Romani Augusti tantummodo suis germanis-fratribus concedebant, ut refert Ammianus Marcellinus de Valente, qui Comestabilis declaratus fuit ab ejus fratre Valentiniano, postquam hic rebus imperij potiretur. Itidem Ioannes Pignatellus 1290 ab incunabulis Seruatoris Neapolis Consul, & Comestabilis præelectus est. Sexies voluta sunt sæcula ea die, qua hujus frugiferæ arboris germina per orbem vniuersum exeuntes nostram illustrarunt patriam. Quid non magnanimè gessit clarissimus Pandulphus Prorex Caroli II Andagauensis 1292, & deinde 1300 legatus ab eodem Rege ad Pontificem Maximum? Quis enarrabit tot, tantaque gesta Tuorum? Andreas sub Rege Roberto Dux fortissimus, qui, postquam in Brutiorum Prouincia 1300 pro Rege pugnando hostem subjecerit, electus fuit anno 1306 ductor infantis Ferrandi Majoricæ nepotis Reginæ Sanciæ. Angelus, qui, regnante Carolo III in Lodouici Andagauensis manibus captus fidelitatem anteposuit libertati. Duo Hectores primus, & quartus Montis-leonis Duces, de quibus Carolus de Lellis, licet multa, tamen satis jejune scripsit: alter, præter ea, quæ sub Rege Frederico Aragoniæ fecit, viginti duobus annis continuò fuit Siciliæ Prorex, Carolo V imperante, à quo fuit inter Hispaniarum Procere cooptatus, & recepit inuestituram plurium feudorum, inter quæ connumeratur illud Marsæ in Insula Melitæ, quam curauit, ut scribit Bosius in historia Melitensi, concedendam Equitibus Hierosolimitanis ab ipso amplexis Messianæ post Rhodi expugnationem; quapropter ab illius sacræ militaris religionis legatis coram se genuflexis recepit iuramentum pro Cæsare. Alter 1312 à Philippo III Austriaco fuit destinatus Prorex Cataluniæ, quam nouem annorum spatio summa gubernauit prudenter.

Tentia : fuit inter Procere Hyſpanos honorificè diſtinctus ; aſus ; & majordomus infantis Annæ-Iſabellæ, quam in Galliam conduxit nubendam Regi Ludouico XIII ; & Sereniſſima Anna-Iſabella (quemadmodum palam fit ex epiſtolis Cardinalis Bentiuoglio) ex juffu Regis genitoris Hectori Pignatello, tanquam patri obtemperauit in omnibus: nominatus fuit Pro-rex Neapolis ea tempeſtate, quando Comes de Lemos ad ſacram Lauretanam Virginis-Matris domum ſe tranſtulit, de qua re Raphael Filamundus : fuit conſiliarius ſupremi ſtatus Monarchici : diem clauſit extremam lithiaſi morbo laborans , poſtquam ætatis ſuæ annum XLVIII expleuerat ; incorruptum inuenere cadauer , quando ad patriam noſtram id tranſtulerunt : funus ipſi celebratum in Villa Matritij ab Alexandro de Sangro Patriarca Alexandriæ , & Pontificis Legato ad Majeltatem Catholicam , & alterum Barcinone à publica Catalanenſium gratitudine celebratum fuerunt quippe regalia . Fabricius V Dux Tuæ domus Montis-leonis pariter Hyſpaniarum, Grandis Panormum ingreſſus eſt honorificentiffimè receptus à Cardinali Oria Archi-epiſcopo, & Pro-rege obuiam exeundo tanto Principi cum armata, tum togata militia , quando illuc conduxit ſuum primo-genitum nupturum Joannæ Tagliauiæ Aragoniæ filiæ Ducis Terræ-nouæ, ob quod matrimonium peruenit ad Pignatelli familiam ampliſſimus ſtatus , qui ratione Marchionatis Valii ad Indias uſque ſe extendit : fuit carus Philippo IV, & fuit etiam Aragoniæ Pro-rex . Quis dinumerare poterit glorioſa peracta à Cœſare magno Camerario, à Tiberio magno Cancellario , à Duce Pignatello mortuo Girundæ , à Didaco Duce Belliſguardi , à Dominico ejus auunculo præfecto generalis militiæ in Hyſpania citeriori , & deinde Generaliſſimo in Extremadura , à Ferrante ex Principis Montis-Coruini , à Joanne ex Ducibus Roccæ , à Nicolao ex Ducibus Biſaccæ , à Michaele Marchione Sancti Mauri , à Landulpho, ab Oſtauiano , ab Annibale, & nunc ab excellentiſſimo Nicolao Ducis Montis-leonis , & Terræ-nouæ Procere Hyſpaniarum, Vice-rege Sardinæ, Tuo cariſſimo germano-fratre , ac Domino meo colendiſſimo? Stricte deguſtatis lectiſſimis uiris , qui ex Pignatelli genere laicalia luſtrando pacis, bellicque ſtudijs florentiſſimi ſunt digni ſempiterna memoria , indicabo viros eccleſiaſticos, ſcilicet Bartholomeum Pignatellum Archi-epiſcopum Meſſanenſem, ſub Urbano Papa IV impigre pro ſe agentem , atque ad tegendam Eccleſiam externos Principes excientem , Fuluium Epiſcopum Amiterni, Bartholomeum Archi-epiſcopum Picentinum , Stephanum S.R.E. Cardinalem , Antonium denique, qui, poſtquam ſub Urbano VIII in cauſis referendis munus Romæ expleuerit , & vicariam Urbini legationem terminarit; poſtquam ſub Innocentio X Melitam, fidei quæſitor appulerit, Viterbienſem prouinciã gubernauerit, & apoſtolicum Nuncium Florentiæ exſtiterit: poſtquam ſub Alexandro VII Polonicam legationem ſuſceperit: poſtquam ſub Clemente IX legatus in Germaniam ad Auguſtum Cœſarem miſſus fuerit , & Lycienſem Eccleſiam rexerit : poſtquam ſub Clemente X iterum in Curia Romana Epiſcoporum primum, & Regularium negocijs, mox Pontificiæ aulæ Magiſter præfecerit: poſtquam ſub Innocentio XI inter Romanæ Eccleſiæ Cardinales fuerit allectus , Faentinam Eccleſiam ſuſceperit , Bononięſem legationem habuerit, & Neapolitanum Archi-epiſcopatum direxerit: tandem, mortuo Alexandro VIII, ad Pontificia comitia Romam euocatus Põtifex Maximus renunciatus eſt , & in Petri Sede Innocentius XII nuncupatus ſic mirè,
ſic

sic sanctè, sic optimè vixit, ut ejus laudes nunquam erudita posteritas contice-
scet. Sed satis, superque Romanorum more exequias Tuorum de Te dicturus
præcutrere feci. Tu solus, Princeps Eminentissime, sufficis pro omnibus, in Te
majorum omnium, in quibus separatas viderunt dotes antecelliores, sunt coadu-
natæ perfectiones, qua ipsa, si Te solùm commendaturus calamum acceperem,
rem utique haberem. Es quippe qua publica, qua priuata laude florentissimus, in-
genii dexteritate, scientiarum suppellectili, virtutum odore, prudentiæ speci-
mine, religionis zelo, aliisque tum summis, tum sanctis prærogatiuis, ex qui-
bus prædicaris numeris omnibus absolutus. Dicant Tuas laudes populi Tarenti,
cujus archi-episcopalem Ecclesiam sub Innocentio XI tam egregiè rexisti. Di-
cant Poloni, in quorum Regno apostolicam legationem sub Tuo Innocentio
XII tam celeberrimè sustinuisti. Dicant nostri Neapolitani, qui sub regnante
Clemente XI hilari animo Te pastorem Archi-episcopum acceperunt. Dicant
Romani, qui cordis lætitiā externis ostenderunt signis, quum Te Cardinalem
Principem Catholicę Ecclesię Pontifex Maximus creauerit. Dicant demum gentes
omnes, quę generatim gaudent, dum Te vident propè summi pontificatus sedem
Tui Innocentij XII memoriam renouaturum; natus enim es ad publicam felici-
tatem, inter optimos educatus ad optima; nunquam nec puer, nec senex, sem-
per maturus, vel virtuti, vel laudi: injusta reuellens, oppressos eleuans, pauperes
erigens, bonosque exaltans, pater es omnium: præter virtutem nescias quid ama-
ueris, præter Deum quid timueris; qua igitur laudi datum est, quod in Tuis præ-
clarè gestis omnia virtuti referantur accepta, fortunę nihil. Tu es Patrię decus,
Patriciorum gloria, vindex religionis, tutator Ecclesię, auctor quietis, terrarum
orbis benemerentissimus, homine major, vno minor Deo, & speculum es Ma-
gnatibus, qua viuant arte, qua imperent. At plus nimio fortassis indulsi calamo,
auribusque obstrepui Tuis tulliano dignis eloquio. Tuam denique obsecro bene-
uolentiam, ut hoc, qualecumque sit meę obseruantię monumentum, Tuę virtutis
tholo suspensum non acri suscipias supercilio. Nullum est, quod confesco nul-
litatis materiam continens: multum est, si animi deuotionem maximam erga Te
conspicis: & lege quęso in frontispicio hujus Tractatus de Nullitatibus Contra-
ctuum ueram seruitutem, quam Tecum felicissimè contraxi; & etiam, atque etiam
oro Te, ut impudentię parcas meę, faciliq; excipias oculo hoc obsequii signum,
quod Tibi tota animi submissione offero; valeat Tua persona, Princeps Eminen-
tissime, Vir incomparabilis, & Nestoreos Tibi annos ad communem vtilitatem
dignetur Deus Optimus Maximus largiri, veluti poscunt preces meę, & expo-
stulant Tua merita, quę hęc majori voto, quàm elequentia expressi.

Neapoli idibus octobris ClC MCCIV

DOMINICVS PORPORA I.C.

LECTORI IURISPERITO.

*Q*ua solent nonnulli in eulgaudorum Operum vestibulis Proferri, Lector Iurisperite, hic ego non congero. Nulla à me Fama comparanda est, Auctori iam dudum (a) Viua per Ora Virtum volitanti, nulla benevolentia concilianda. Quis *ALTIMARVM* nesciat? Cui non *ALTIMARII* Volumina exoluntur, pertrastantur, expelluntur? Tot Ille Ingenij sui monumenta hucusque literis mandauit, tot Iuris Lucubrationes, quae omnem olent Minervam, haestens publici Iuris fecit, ut si Librorum molem (quid ni struem dixerim?) Cum annis conferat, ut cum Floro loquar, (b) Aetatem ultra putes. Ut verò mihi ipsi potius satisfaciam, quam ei, qui profectò omnem exuperat laudem, illud hoc loci non silebo, quò nempe passò Vir in Iure dicundo, perquam iugiter occupatus, ac publicis negotijs continenter deditus; Forensiumque strepitum iurgiorum, nulla ferè temporis intercapedine non abstractus, ut ad illa, quibus quisque ad curam corporis indiget exequenda, vix ei suppetere videatur: Is inquam tantopere literas excolere queat. Historicos mitto labores, Iurisprudentiam vnā, quae quidem (c) Sublimi ferit Sidera vertice, memorabo. Quae Veterum, quae Neotericorum Volumina non expendit? Quas Veterum, quas Neotericorum placita non callet? Quae legum Penetralia, intus Themidos Mysles, non attingit, atque adeò scrutatus est? (d) Appellauit Graeci Thaleleum suum *IURISPRUDENTIAE OCVLVM*: Stephanum verò *GLOSSAM*, seu *LINGVAM*: Papinianum *ASTVLVM IVRIS*, *DOCTRINAEQUE LEGALIS THESAVRVM* dixere Latini. Valentinianus Quaestorem *ARMARIVM LEGVM* adpellauit. A Niceta Balsamon *IVRIS LYCERNA* vocitatus fuit: Obseruauit aliq̃ quendam à Platone *ORATIONVM SACCVVM* dictum: & Eusebius Sardinus Dionysium Longinum Rhetorem, *SPIRANTEM BIBLIOTHECAM*, seu *VIVVM MVSÆVM* pradicauit. At verò laudationes haec omnes, omnia haec tantorum Virorum praeconia, uni *ALDIMARIO* tribuenda nemo planè inficias iuerit. Veridicèque cum Martiale canendum:

(e) Vnum pro cunctis Fama loquatur.

Quamuis autem tot Ille scripta Volumina in vulgus ediderit, edatque in dies singulos: non tamen, ut quidam, chartas consumere nati, papyraceam tantummodo supellestem officinis Librarijs multiplicat, vel potius labores fundit, non bonis anibus, cum quibusdam:

(f) Ne Toga Cordylis, ne penula desit oliuis:
Aut inopem metuat sordida Blatta Famem.

Tenet quippè, ait Saldenus, iuxta Iuuenalem,

(g) insanabile multos
Scribendi Cacoethes

Id est, insuperabilis scribendi prurigo, & ardor: Conscribillantium gangraenam scitè vocat Bandius: Scribendi Icabem, Erasmus: At eius Polygraphia nonnisi utilia, nonnisi necessaria rimatur, ruspatur. Non formicarum, ut quidam è trinito Scriptorculi, Locutuleij, Rabulae, Rubricarij, sed laudabili sanè Apum more, diuino pradicatum ingenio, congerit: quaque iam in suum succum conuertit, & sanguinem, ut è re sint aliorum, legenda proponit. Hinc non Italia tantum Genitrix, sed Extera ferè Regiones omnes illius admirantur ingenium, doctrinamque, opera pluries typis mandant, incredibili expetunt alacritate, summisque extollunt encomijs. Nostrates praetereo, ne nimis excreseat oratio: Alienigenas paucos attingo: & quidem *CLV.D.* (h) Alexander Iouius *ICtus Perusinus*, ac Antecessor toto ferme suo de Solemnitatibus in Contractibus Minorum opere Eum fusissimè celebrat: adpellans illum: Virum doctum, & elaboratum: mirificè, ac doctè scribentem. *DD.* (i) Auctores *Aluum Eruditorum Lipsiae Collectorum*, die 1. Sept. 1692. in hanc rationem de Historia Genealogica Familiae *CARAFÆORVM* loquuntur: Hoc stupendi laboris opus nisi triginta annis ad umbilicum perduci potuisse non mirabitur quisquis, vel iugi viuo illud perstrinxerit oculo: & alibi: Insigne Viri nobilissimi *BLASII ALTIMARI* opus de Originibus Illustrissimae Gentis *CARAFÆ*: alio item loco: Plura non addimus, nisi quod optamus, & alia maiora opera, quae tantum non parata praelo Auctor habet. *D.* (k) Bonaventura à Tristanis Iuris-prudentissimus

(a) Cicero Tuscul. 1.

(b) Lucius Flor. lib. 1. Prolog. Histor. Roman.

(c) Horat. Carmin. lib. 1. Ode. 1.

(d) Ioseph Nerius Anactor. lib. 2. Cap. 19.

(e) Martial. lib. Spectaculor. Epigr. 1.

(f) Martial. lib. 13. Epigr. 1.

(g) Guliel. Sald. de libris lib. 1. cap. 1.

(h) Alexander Iouius de Solemnitatibus in Contract. minor. Glo. fa 22. §. 28. nu. 24. & rubr. 11. qualt. 31. & alibi

(i) Acta Studitorum Lipsiae die 1. Septembris 1692. in alio tomo fol. 550. & tomo 2. fol. 350.

(k) D. Bonavent. de Tristanis in decis. 11. num. 45.

(a) D. Franciscus Romaguera in addit. ad Conciol. in adnotatione. ad Statuta Eugubij fol. 75. & fol. 44. n. 20. & fol. 166. n. 21. & fol. 148. n. 44.

Idem in Commentarijs ad Synodum Gerundensem lib. 3. tit. 21. cap. ult. nu. 46. & pluries alibi.

(b) Cic. de Clar. orat.

(c) D. Leonard. Gutierrez de Compensation. lib. 1. cap. 6. n. 68. Et in opere de Thesauris, pluribus locis.

(d) D. Vincenzus Vidania in Historiæ Familiæ Benanides fol. 184.

(e) Augustinus Fontana in Bibliotheca legali part. 3. fol. 294. & alibi.

(f) D. Michael de Caldero decis. 4. nu. 58. & alibi.

(g) D. Marcus Antonius Salelli in summa Tractatuum Impression. Venet. verbo nullitas.

(h) D. Michael Curtiada decis. 42. n. 12.

(i) D. Vincenzus Bondenus in addit. ad P. Barbos. de prescriptionib. in l. 7. § illud C. de prescription. ad n. 50. & num. 52.

(k) Ansaldo. de Ansaldo. de Commercio. & mercat. disceptat. 24. num. 16.

(l) D. Franciscus Maria Constantinus in Commentarijs ad Illust. Verbis Romanæ fol. 458. & alibi.

(m) D. Iohannes Dominicus Raynaldus in obseru. Crimin. & mixtis tom. 1. cap. 32. §. 4. & 5. n. 365.

(n) D. Ioseph Laurentius Maria ad Statuta Ianuz fol. 3. n. 4.

(o) D. Aloysius Mansius Consult. 77. n. 1.

(p) D. Michael Iustinianus in literis memorabilibus to. 3. fol. 614. Ep. 18. & in obs. ad Nouar. in summa Bullarij tit. de Appellationib.

(q) D. Nicolaus Riccius de Renūciat. Paragij fol. 50. & alibi.

(r) D. Raphael Vilosa dissert. 3. nu. 47. post tractat. de fugitiuis.

(s) Ramigdius Galatesa, in libro, cui titulus, *Plidra abbazenta*, fol. 17. (t) Antonius Gobius in tract. de equis in addit. ad quæst. 7. (u) Antonius Misagliani Madrasa in lib. cuius index: *Discorso delle Bugie di alcuni Autori nell'istorie delle Famiglie nobili* fol. 14. (x) Carolus Rubens de confusione Iurium fol. 247. n. 44. fol. 252. n. 1. fol. 385. n. 3. 475. 501. n. 74. fol. 470. n. 342. fol. 503. n. 81. (y) D. Iacobus Wilhelmus Imhof in Histor. Genealogica plurium familiarum nobilium in familia Castrà fol. 336. (z) Ouid. Trist. lib. 1. eleg. 4.

mus Senator in Senatu Catalonia Sapientissimum ALTIMARIUM dicit. Dicitur & Doctissimus à doctissimo Viro D. Francisco Romaguera: apud quem tanta est ille auctoritatis, ut semel, atque iterum venerabundus repetat: (a) Ex pro mille ALTIMARVS: & vnus pro mille Dominus meus BLASIVS ALTIMARVS: & alibi: Itaque libenter confiteor, quod cuncta, quæ hic dicere possem, non esset nisi loco annotationis transcriptiones facere; ideo progressum omitto mente obsecuta in instanti, quo peruenit ad manus meas doctissimus Tractatus à sane Viro in nostra Iurisprudencia mirando, ac Domino colendissimo meo BLASIO ALTIMARO de Nullitatibus scriptus, in quo per 41. Quæstion. in Rubr. 12. inuenies cuncta, quæ hic excogitari possint, peruoluendo infinitos Auctores possent obseruari. Ipsum consule, & me gratum habebis ex sola remissione ad tam sane doctum Virum. Sic ille in Adnotat. ad Statuta Eugubij, & in addit. ad Conciol. Nesceatque à laudibus temperare ubicunque datur sibi occasio eum nominandi; præcipueq; in Commentarijs ad Gerundensem Synodum: ubi non leni brachio, sed viribus totis in illius laudes insurgit. D. Leonardus Gutierrez de la Huerta, Ordinis Alcantara Eques, Eruditissimus Villacarriedensis I. C. (alumnus Illustr. D. D. Andreae Guerrero de Torres Equitis Ordinis de Alcantara, Regiam-Cancellariam Regentis integerrimi, Regia Camera Summaria Locum Tenentis meritisissimi, Maiorum Sanguine præclarissimi, ingenij, animique dotibus omnibus præditi, ac magni Hispanicorum Regnorum In. rementis) D. Leonardus, inquam, literarum Ocellus, atque altera spes Hispania, quæ plures Antonios Augustinos, Nebriffenses, Barbosasque plures ei vni gaudet inesse; quemque ob scribendi elegantiam (b) Suadæ medullam Iure nomines; Is, inquam non semel, de ALTIMARIO verba faciens in celebri suo de Compensationibus opere. Illum (c) Virum Doctissimum, ac de Republica Literaria optimè meritum faretur: & in nuperissimo omni eruditione refertissimo de Thesauris libro, pluries de eo honorificè præfatus, illius dogmatibus suam solidissimè firmat sententiam. Illustr. D. (d) Vincentius Vidania, tam in Insula Sicilia Fidei Quæstor perquam Vigilans, nunc verò Regij Satelliti Præfatus meritisissimus, Vir omni ex cultus literatura, in Historia, quam eloquentissimè scripsit de Benanides Familia, pluribus eum ornat encomijs: Idemque fuisse peragunt D. (e) Augustinus Fontana, Fons Iuris vberimus: D. (f) Michael de Caldero, Prudentia oculus: D. (g) Marcus Antonius Salelli in literaria Republica inter Summates collocandus: D. (h) Michael Curtiada Regens Regalis Cancellaria Catalonia omnium honestamento virtutum præclarissimus: D. (i) Vincentius Bondenus Ictus Argentanus cui sui Papinianus alter: (k) Ansaldo ab Ansaldis Patritius Florentinus, Rotaque Romana Auditor, nulli legum doctrina secundus: D. (l) Franciscus Maria Constantinus, Palladia conspiciendus olina: D. (m) Iohannes Dominicus Raynaldus, Astrea gladius acerrimus: D. (n) Ioseph Laurentius Maria Cæsaregis Vir in Iure totus oculus: D. (o) Aloysius Mansius Patritius, ac Ictus Lucensis, lux fulgentissima Patriæ: D. (p) Michael Iustinianus maximum Ianuersis nobilitatis ornamentum: D. (q) Nicolaus Riccius, Sicilia decus: D. (r) Raphael Vilosa quondam Summa Rei in hoc Regno Præfatus, Heros Iberis non tacendus gentibus. (s) Ramigdius Galatesa ingenij claritudine conspicabilis. (t) Antonius Gobius, cuius Calamus mortis fulmen: (u) Antonius Misaglianus, Lynx ad corum, qui de Illustribus scripsere familijs mendacia detegenda. D. (x) Carolus Rubens mente Phoenix, calamo, & ore felicissimus; ac ut tandem finem faciam, quis enim omnes recenscat? D. (y) Iacobus Wilhelmus Imhof in Ilytum Germania fidus.

Cum tot, tantisque vera sapientia Proceribus, Amice Lector, par est, ut sentias, quo virtus suam recipiat premium, Auctoremque nostrum impellas ad reliquos ingenij sui labores perficiendos. Blateronum quorundam hic ego nugæ nil moror: Satis notus est, quem laudo, satis ignoti ij, qui Eius iustis inuident laudibus; atque in confesso est, me de ALTIMARIO nunquam ita magnificè quicquā dicturum, id Virum quin superet sua: quâ de re cum Ouidio dicere libeat:

(Z) Si Vox infragilis, pectus mihi firmius ære,

Pluraque cum Linguis puribus ora forent:

Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,

Materia vires exsuperante meas.

V A L E.

EMINENTISSIMO SIGNORE.

Carlo Porpora Libraro di questa fedelissima Città supplica V.E. come desidera stampare vn'Opera nuova del Reg. Consigliere D. Biagio Altomare: *Trattatus amplissimus de Nullitatibus Contractuum*, &c. Per tanto supplica V.E. commettere la reuisione à chi meglio li parerà, e l'hauerà a gratia, vt Deus.

De mandato Eminētissimi Domini.

Dom. Canonic. D. Antonius Cangianus videat, & in scriptis referat. Die 22. Iulij 1699.

IO: ANDREAS SILIQVINVS VIC. GEN.

D. Ianuarius de Auria Can. Dep.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINE.

I Vssu Em. Tuz. Reu. libenti animo, perlegi Opus, summo studio elucubratum, cui titulus est: *Trattatus amplissimus de Nullitatibus Contractuum*, Dom. D. Blasij Altomari Regij Consiliarij, viri sanè omni virtute præditi, maximè in legali disciplina, in eo nihil profecto inueni bonis moribus dissonum, aut fidei Orthodoxæ relictans, sed maxima admiratione dignum illud existimo, vtpotè complectens plurimas iuris Conclusiones, ex intima lurisprudencia eruias, & apprime vtile in iudiciali palestra, se exercere oprantibus: quare ad publicam vtilitatem typis mandari posse dijudico: si utà videbitur Em. Tuz. Hac die 11. Nouembris 1699.

Em. Tuz. Reuerendiss.

Humillimus Client.

Antonius Cangianus.

Antea suprakripta relatione Domini Canonici Reuisoris, quod potest imprimi.

Imprimatur die 16. Aprilis 1700.

IO: ANDREAS SILIQVINVS VIC. GEN.

D. Ianuarius de Auria Can. Dep.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

Carlo Porpora Libraro di questa fedelissima Città supplicando dice à V.E. come intende fare stampare alcune Opere Legali del Regio Consigliere Signor D. Biagio Altomari: cioè il *Trattato de Nullitatibus Contractuum, quasi Contractuum, Distractum, Ultimatum Voluntatum, & quorumcumque Actuum extraiudicialium*, &c. Supplica per tanto V.E. commettere la reuisione à chi li parerà, acciò possa ottenere le licenze, e l'hauerà a gratia, vt Deus.

Ill. Dom. Reg. Conf. D. Carolus Antonius de Rosa videat, & in scriptis referat.

GASCON REG. GVERRERO REG. BISCARDVS REG.

Cæteri Spect. Reg. impediti.

Prouisum per S.E. Neap. 6. Martij 1703.

Maffellonus.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

I Vssu E.V. perlegi Librum, cui titulus est: *De Nullitatibus Contractuum, quasi Contractuum, Distractum, & quorumcumque Actuum extraiudicialium*, à Consiliario D. Blasio Altomare summo studio elucubratum, & vii sapidis Maris fructibus atfluenter, vtilem quam maxime existimaui, vt omnes igitur huiusmodi fructibus doctrinæ fecunditate sui ingenij erogatis frui valeant, quia nihil in eo legali iurisdictioni contrarium, typis edendum censeo, si utà videbitur E.V. quam Deus incolamem, & feliciter semper seruet.

Exc. Vestræ.

Humillimus Seruus.

Carolus Antonius de Rosa.

Visa supradicta relatione Imprimatur, & in publicatione seruetur Regia Pragm.

GASCON REG. GVERRERO REG. BISCARDVS REG.

Prouisum per S.E. Neap. 18. Aprilis 1703.

Cæteri Spect. Reg. impediti.

Maffellonus.

In fol. 278. vers. quod Confraternitate, tolluntur illa verba *Ind. l. infra*. Quoad omnia ibidem apposita, cum Confraternitates, dicantur loca pia, & per consequens non subijciantur iudici laico, nisi quoad ea, quæ merè sunt temporalia, quorum cognitio spectat ad Iudicem laicum, *Ricc. resol. 151. n. 3. lib. 3. Grat. discept. 48. ut. 1. cum seqq.* & ibidem per ipsum considerans, neque verum est controuersias ortas inter Confraternitates in processibus, & similibus, dicimur eas esse per Iudicem laicum; nam hoc spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, tanquam respiciens actum spiritualem, quæ de causa cognitio ad Iudicem laicum pertinere non potest vti incapacem rerum spiritualium, sed ad ipsummet Iudicem Ecclesiasticum, *Ricc. resol. 151. n. 1. 2. lib. 3. Genuens. in prax. Cur. Archiep. edit. Neap. cap. 63. n. 8.* In fol. 132. vers. *verum si sint duo hæredes*, dicitur quod rescissio contractus facti cum principali defuncto, cuius existunt duo hæredes, alter clericus, alter laicus; quemadmodum enim est rescindendus contractus quo ad laicum, ita quoque est rescindendus quo ad clericum, iuxta quam sententiam est intelligendus, *Alex. ibid. allatus in consule. Capyc. Lat. 103. n. 23.*

ELEN.

E L E N C H V S Q V Æ S T I O N V M P A R T I S Q V A R T Æ R V B R I C Æ P R I M Æ.

Quid sit Nullitas Contractus, quæ eius æthimologia, & origo. qu. 36. fol. 1.

Quid sit Rescissio, vel Resolutio Contractus, & in quo differant inter se, & in quo differant à Nullitate Contractus? qu. 37. fol. 31.

Quid sit Restitutio in integrum aduersus Contractum, quasi Contractum, & Distractum, & in quo differat à Nullitate Contractus? qu. 38. fol. 171.

Quid sit Reuocatio Contractus, vel quasi Contractus, vel Distractus, & in quibus contingat, & in quo differat à Nullitate Contractus? qu. 39. fol. 305.

Quid sit Nouatio Contractus, & in quo conueniat cum Nullitate Contractus, & in quo differat ab illa? qu. 40. fol. 414.

TRACTATUS DE NULLITATIBVS

CONTRACTVVM, QVASI CONTRACTVVM, DIXTRACTVVM, ET
QVORVMCVMQVE ACTVVM EXTRAIVDICIALIVM,
RVBRICÆ PRIMÆ, PARTIS SECVNDÆ, SVPPLEMENTVM
SECVNDVM.

A Gemus hic de Nullitate Contractus, Et quæ sit illa. Sed dicimus Summatim hic: Nullitatem, facere Contractum, ac si ille non esset. Dicemus in quo differat Nullitas Contractus a Rescissione, & Resolutione Contractus, & dicemus Rescissionem, & Resolutionem etiam auferre vim, & essentiam Contractui, nam si rescinditur, aut resoluitur non est Contractus celebratus. Dicemus de Restitutione in Integrum auctus Contractum, quæ operatur, quod non faciat stare contractum in statu primæuo. Dicemus de Reuocatione Contractus, quæ reuocatio annullat Contractum. Dicemus de Nouatione Contractus, quæ resoluit primum Contractum, & facit alium Contractum. Dicemus de Delegatione Contractus, quæ operatur idem, ac Nouatio. Dicemus de Acceptilatione, quæ destruit Contractum; Dicemus de præscriptione Contractus, quæ extinguit contractum. Dicemus de Confusione Contractus, quæ similiter resoluit Contractum. Dicemus de Compensatione, Remissione debiti, & Extinctione debiti, qui contractus similiter faciunt inexistentes priores Contractus. Dicemus demum de Effectibus Nullitatis Contractus. De quibus Nos etiam de Nullitatibus Iudiciorum rubr. 8. quæst. 13. & seqq.

S Y M M A R I V M.

Quæst. XXXVI.

Definitio rei est initium omnis disputationis, n. 1. 2.
Omnis definitio periculosa, num. 3. 4. 5. Secus descriptio, nu. 6.

Quid sit definitio, nu. 7.

Quæ sit definitio Nullitatis, nu. 8. 9. 10. & à nu. 11. ad nu. 19.

Vnde originem habuit, nu. 20. 21. 22. 23. 24.

Nullus est actus, qui sit contra legem, nu. 25. ubi explicatur à nu. 26. ad nu. 52.

Omissio formæ an, & quando inducat nullitatem actus, nu. 54. & à nu. 55. ad num. 73. & à num. 95. ad num. 114.

Actus factus contra solemnitates inductas à statuto, vel lege, an, & quando sit nullus, num. 74. & à nu. 75. ad nu. 94.

An possit renunciari legi habenti clausulam annullatiuam, nu. 115. 116.

In iuramentum, an, & quando valider contractus à lege reprobatus, nu. 117. & à nu. 118. ad nu. 131.

Quod nullum est, nullum præstat impedimentum, nu. 133. Et alij effectus nullitatis, nu. 134. & à nu. 135. ad nu. 142. & à nu. 209. ad nu. 282.

Ratificatio facta, quando valider actum nullum, vel inuvalidum, nu. 143. & à nu. 144. ad nu. 208.

Contractus Nullitas quotuplex sit, nu. 283. & à num. 284. ad nu. 297.

Quot modis dicatur contractus nullus, nu. 298.

Nullitas contractus in quo consistat, num. 299. Et ex quibus oriatur, num. 299. & à num. 300. ad num. 310.

Tem. IV.

Ex quibus verbis inducatur, nu. 311. & à nu. 312. ad num. 361.

Nullitas an sit exceptio, vel actio, vel quid, nu. 362. 363. 364. & à nu. 365. ad nu. 369.

Quid sit Nullitas Contractus, quæ eius etymologia, & Origo.

Quæst. XXXVI.

D Effinitio rei est Initium omnis Disputationis, non ea de distribut. p. 1. qu. 1. num. 1. Arist. 1. physic. Cic. 1. offi. ior. l. 1. ff. de dolo, l. 1. ff. si cert. petas. Mofes super Consuet. Neapol. tit. de renunciat. qu. 1. nu. 1. Donad. cod. tract. ca. nu. 1. Leonard. de usuris qu. 1. nu. 1. Fusar. de substit. qu. 1. nu. 1. Nos de Nullit. Iudic. rubr. 1. q. 1. num. 4. & in hoc tract. nullit. contract. q. 1. nu. 1.

Quamuis prius de etymologia, & deinde de rei definitione, tractandum esse dicat Vulpian. in l. 1. ff. de iustit. & iure, Arist. 4. Metaphysic. Bellon. de iure accresc. cap. 1. D. de Angelis de Impens. & meliorat. art. 1. nu. 11. Tamen Nos imitantes Vantium in tract. de Nullit. Iudic. prius agemus de definitione Nullitatis, deinde de etymologia, & Origine, nam cognita illius definitione, facilius Origo cognoscitur. Et origo initium cuiuscumque rei significat, Caluin. in Lexico verb. origo, Nos d. q. 1. nu. 8.

Ex quo in iure nostro omnis definitio periculosa est, esse Iuris consulto in L. omnis, ff. de regul. Iur. Tiraq. de primog. qu. 1. Cognol. in d. l.

A

omnis

romis, *Al. lat. lib. 6. paradox. c. 9. Mendoza lib. 1. disp. Jur. Civil. c. 8. nu. 8. Felician. de consub. lib. 1. c. 1. nu. 10. Roseric. de ann. redd. lib. 1. q. 1. num. 3. Cenc. de consub. qu. 7. nu. 18. Oroz de Apic. Jur. Civil. lib. 3. c. 3. num. 2. Pacioneae locat. c. 1. nu. 4. 5. D. Rubeus de consuf. c. 1. nu. 17. Ripol. rubr. 2. q. n. 24. Nos d. q. 1. n. 9. 10. 11.*

4 Et definitiones Iuris nostri sint factæ luxiâ morem Oratorum, non Dialecticorum, ut probat Merend. lib. 23. controu. cap. 47. Quamuis differentiat *Pela* differre. 34. num. 27. & seqq. dicens in illo textu hominis definitio I. C. non loqui de vera definitione, sed de determinatione, seu regula, quæ solet habere limitationes, & affert multos tex. ad materiam.

5 Et etiam ipsi Legumlatores potius describendo, quam definiendo in nostra legali philosophia procellerunt, ut videre est cum *Intrig.* doctissimo I. C. Siculo in eius *Tract. de feudis cent. 1. qu. 1. nu. 33. & seqq.* In mutuo, dolo, legato, testamento, Tugurio, pignore, frumento, territorio, actione, hæreditate, & aliis Diximus in *Tract. de Nullit. Iudic. rubr. 1. qu. 1. nu. 12. Molin. de primog. lib. 1. c. 1. n. 24.*

6 Ideo Nullitatem strictè definire relinquimus, proinde illam potius describemus, cum descriptio suscipiatur ex accidentium concursu, vel ex etimologia, Definitio, secundum *Aristot. 6. Topicor. & Bee. 2. tom. epicor.* tantum ab essentia, & substantia rei, ex Nostriis dixere *Be. in l. maximum titium, C. de liber. præterit. Alciat. in pararg. c. 2. de fin. 1. Euerard. loco 6. Leonard. in commentar. Oeconomic. Arist. D. Rosius in meth. Iuris.*

7 Quia propter illud dicitur propriè tale, quod ex definitione habetur. *Nos sup. qu. 1. 3. Cum definitio sit Oratio naturam rei plenè in dicans, & in affirmans. Nos ib. d. n. 14.*

8 Sic capiendò illam eam *Vantio* in principio eius *Tract. de Null. t. prout quid in concreto, dici potest, quod sit: Vinum, seu defectus rei gestæ proveniens ob legis transgressionem, ad tex. in l. non dubium, C. de legib. Maring. sup. ut. Sicil. nota 100. p. 1. Nos d. q. 1. n. 15.*

9 Considerando, & capiendò Nullitatem ipsam, prout quid in abstracto, & facultate agendi, Iurisque remedio, & legali subiecto, describi potest, vel cum *Hippol. R. n. conf. 80. nu. 30. quod sit: Iuris remedium legum tutamen, pena tuncratorum, auxilium commune, & vera defensio oppressorum, ob publicam utilitatem introduci, cuius meminit Ruginell. de appell. §. 3. c. 1. n. 1.*

10 Vel cum *Vantio sup.* Nullitas in abstracto. Quod sit Ius, & commune auxilium, ad irritandum, seu irritum nunciandum actum, de quo queritur, competens, quem sequuntur communiter omnes, *Seacc. de appellat. remed. 19. concl. 1. Pellegrin. praxi Iur. p. 3. §. 7. l. n. 45. Peguer. in praxi rubr. 27. de except. nullit. contractent. d. ff. n. nu. 1. Maring. sup. ut. Sicil. nota 100 p. 1. Rido. fin. in praxi p. 1. c. 13. nu. 261. Rodig. de*

modo vid. process. c. vl. p. 2. num. 1. Costa de retract. c. 7. c. 9. nu. 1. Dicae. Pe. oz. in l. 2. tit. 15. lib. 3. ord. n. gl. 1. Nos d. q. 1. nu. 17.

11 Definitio hæc, seu Descriptio habet genus, & differentiam, secundam præceptum *Aristot. c. 1. lo. is sup. cit. genus, quatenus convenit aliis, Differentiâ quatenus per illâ res differunt ab omnibus aliis, quæ nõ sunt illâ res, ex Nostriis Marant. in spec. p. 2. n. 6. ol. m. h. 6. M. d. c. de definit. p. 1. in proem. n. 13. Men. oz. de p. s. c. 9. r. 9. Pichard. disp. de mor. n. 3. 24. seqq. Caltet. de instr. liquid. 3. p. 2. rubr. 1. nu. 2. Nos sup. n. 18. Dicitur Ius, ad instar usufructus, possessionis, Actus, habitationis, post mille *Nos sup. n. 19. eqq.**

12 Difficultas est in videndo quale Ius sit, scil. Actio, exceptio, vel Iudicis officium. Et resolutivè dicimus, quod si agimus de Nullitatibus in Iudicio factis, pro illis declarandis, seu revocandis Iudicis officium nobile competit, ut post *Innoc. & alios f. ant. quid sit nullitas num. 2. Alex. cons. 225. Pichard. lib. 4. instit. de offic. Iud. in princ. i. tit. num. 6. seqq. Pomer. de offic. Iudic. lib. 7. cap. 45. num. 1. Cuius in l. titu Sicil. c. 17. num. 46. Tusc. lib. 6. concl. 103. num. 11. Gruba dec. 67. num. 9. Mar. sc. l. re. en. ent. exam. 6. nu. 65. Gifan. de ord. Iudic. lib. 2. c. 12. Nos sup. nu. 24.*

13 Si verò agimus de Nullitate actus extraiudicialis, veluti contractus, de qua materia hic; Si Nullitas dolo contrahentium prætenderetur, tunc agi debet actione de dolo, l. eleganter in princ. ff. de dolo, *Alex. cons. 122. c. 1. lib. 6. Cuius in titu Sicil. cap. 17. num. 42. Et non agitur ex contractu, quia ille est nullus, & consequenter nullâ parit actionem, Caroc. de deposit. p. 1. rubr. adversus quos datur actio depositi nu. 14. Hermosill. ad l. §. 7. in add. gl. 2. num. 29. Nos sup. num. 25.*

14 Si Nullitas ex contractu, & partium conventionione proveniat, agendum est ex eodem contractu l. ex empto, l. si qui vitam, ff. de action. empt. *Ancharan. Clem. 1. col. 3. de re iudic. Cuius in d. c. 17. nu. 49. Nos sup. n. 26.*

15 Dicitur Commune auxilium, nam quod sit tale, patet, & probatur in l. n. causa, in princ. ff. de mino. *Vant. sup. nu. 7. Peguer. in praxi rubr. 27. num. 3. Verum quia verè illa conveniunt etiam appellationi, l. 3. §. 1. ff. de rem. ratum. hab. ubi gl. & in d. l. 1. 2. C. quando pro. 1. non est necess. Nos sup. nu. 27. 29.*

16 Ioco differentie super posita illa verba: *Ad irritandum, seu irritum nunciandum actum, de quo queritur, Nam hæc est propriè essentia nullitatis, per quam differt ab appellatione, Nam appellation non competit principaliter ad irritandum actum, sed ad corrigendum Iudicis imperium, ac Iudicatum suspendendum, seu extinguendum, l. 1. in princ. ff. de appellat. l. 1. §. fir. ff. ad Tu. pill. L. cur. apud, ff. indic. sol.*

17 Si appellationis definitio est: Prouocatio à minori ad maiorem Iudicem, ratione gravaminis illati, vel inferendi, c. ut debetur. c. appel.

- appellat. Scacc. de appell. q. 2. art. 1. D. Petrus in
tit. 6. n. 2. Nos sup. n. 29.
- 18 Nullitas deseruit iam ad irritandum actum,
qui non est ipso iure nullus, sed annullandus
ope exceptionis, quam etiam ad declarandum,
& annunciandum actum ipso iure nullum, ut
patet exempla toto titulo, C. si a non compet. in
dic. iusto tit. C. quando pro hoc non est necesse, cum
concord. & sic colligitur remedium hoc ad
virumque competere, Vant. sup. num. 10. Car-
pzon. in process. Iuris tit. 19. art. 3. nu. 5. Rodriq.
de modo vid. process. c. 12. p. 1. num. 4. Nos sup.
num. 30.
- 19 Nullitas in concreto est vitium, seu defe-
ctus rei gestæ, ob legis transgressionem pro-
ueniens, & quando est clara, & patens di-
citur favorabilis, & tenetur Iudex omnino il-
lam declarare, cum nulla sit maior iniustitia,
quam nullitas patens, quando vero est turbi-
da dicitur odiosa, & potius pro validitate stat
præsumptio, Vant. tit. 1. Scacc. de appellat. q. 19.
Pac. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 28. nu. 2. Ri-
dolfin. in praxi p. 1. c. 13. num. 261. & seqq. Nos
de nullit. indic. rubr. 1.
- 20 Nullitas est *fantio sup.* derivatur a suo
primitivo: Nullus, Nulla, Nullum, sicut Falsi-
tas a falso, Veritas a vero, & sic de simili, Ri-
dolfin. in praxi p. 1. c. 13. n. 261.
- 21 Nullus descendit teste Ambros. Calepin. in
Dictionario verb. Nullus, Torsellin. de particulis
verb. Nullus, num. 10. A Non, & vllus, quasi
Non nullus. Vllus significat Aliquis, ut ex
text. l. 1. §. hac autem verba, ff. quod quisque Iu-
ris, l. si mulier, §. si dos, ff. de co. quod metus causa,
l. 1. ff. de interd. Vant. sup. nu. 21. Qui n. 12. di-
cit dictionem, & vocabulum hoc: Nullitas
nullibi reperiisse in toto corpore ff. & C. Sed
per alia verba, & elocutiones, Iurisperitos,
pro exprimenda actus invaliditate, locutos
fuisse, utpotè nullum, irritum, inane, inutile, vel
nullius roboris, aut momenti existere, non valere,
non tenere, nullas habere vires, &c. Nos sup. qu.
2. num. 6.
- 22 Nullitas habuit originem ab ipsa lege, &
cum ea simul orta est, nam statim, ac Ciuita-
tes conditæ, ac Magistratus creati fuere, le-
ges, & Canones fuerunt promulgati, per quos
eius forma introducta est in omnibus nego-
tiis, imò adstrinxerunt vitas hominum ad ob-
servantiam, ut habetur in l. 2. §. quia, C. de vet.
Iur. Enucl. l. leges, l. humanum, C. de legib. c. 1. 2.
de p. 4. Nos sup. num. 7. Bender. de reuiss. corol. 13.
num. 1.
- 23 Et in odium, & pœnam transgressorum,
gesta contra tales leges, & Canones pro in-
tellectu, cassis, ac nullius roboris haberi iussit lex,
& decreuit, & tunc hoc remedium Nullitatis
proditum est, ut habetur in l. non dubium, C. de
leg. l. 1. §. 1. C. qui pro sua Iurisdict. l. pacta, quæ con-
tra, de pactis, l. ex pret. o. C. si cert. petat. c. que
concord. de reg. iur. c. imperali 25. qu. 2. c. reli-
g. l. 1. c. 1. in 5. Rodriq. de modo vid. process.
c. 12. p. 2. num. 3. Trentacinq. var. tit. 1. ref. 1. Nos
sup. n. 8.
- 24 Et statim ac fuit posita lex, insurrexit co-
gnitio, & remedium Nullitatis, quia ubi lex
non fuisset, nec præuaricatio, & per legem
est cognitio peccati, ut dicit H. Paulus ad Ro-
man. 6. 3. 4. Igitur ex transgressionem, & præua-
ricatione legis nascitur vitium, & defectus
Nullitatis, Nos sup. n. 9.
- 25 Nullus est actus, & contractus, qui sit con-
tra legem, contra eius voluntatem, & ratio-
nem, l. 3. §. 3. ff. ad macedon. l. non dubium, C.
de legib. ubi omnes DD. signanter Barbof. &
Bruneman. P. gas resol. forens. cap. 2. nu. 24. Reg.
Sa. sel. dec. 195. 390. Trentacinq. var. 1. ref. 1.
Tase. lit. L. conclus. 269. Diana p. 10. traft. 12.
ref. 6. 7. Sabell. §. forma nu. 2. §. actus n. 7. Scoppa
ad Merlin. contr. 73. lib. 1. Glurba dec. 118. n. 10.
Rosis select. c. 69. n. 1. Tap. dec. Senat. Ital. 3. num.
47. Glurba obseru. 113. num. 4. Rota dec. 200. nu-
6. tom. 5. in notiss. Bertrazol. consil. crim. 233. nu. 1.
tom. 1.
- 26 Potest fieri contra legem aperte offenden-
do legem, & eius verba. 2. fraudem facere,
legi, idest non verba, sed mentem legis offen-
dere, Bart. in d. l. non dubium, Farinac. in fragm.
lit. L. num. 173. Soar. de legit. lib. 5. cap. 28. Salas
cod. Traft. qu. 96. traft. 14. dist. 16. sect. 8. n. 84.
- 27 Potest fraus fieri legi multis modis, ut dicit
Zafius in l. contra legem, ff. de legib. scil. dere,
ad rem, de persona ad personam, & de con-
tractu ad contractum, Donell. & ibi Hillig. l. 1.
c. 14. lit. E.
- 28 Quando ita commissum est in legem. tunc
dicunt Impp. quod ita contra legem gestum
est, nullum habere effectum, in commodum,
facientis, secus contra ipsum, quoad pœnam,
quamvis legislator ipse non declarauerit inu-
tile fore, quod factum fuerit contra legem,
Farinac. sup. num. 170. Alphan. collect. 27. Gra-
tian. reg. 14. Lopez in l. 28. in gl. verb. contra, tit.
11. p. 5. Mench. usuf. 10. nu. 5. §. 19. Vantius de
nullit. quor. & quib. modis n. 52. Mendoz. de
pactis lib. 1. r. 4. nu. 49. 40. Paz ad l. styli fol. 200.
nu. 81. Pereira in l. si Curatorem, verb. minoribus,
num. 5. C. de in integr. restit. Anguian. de legib. lib.
3. contr. 5. nu. 10. contr. 7. num. 21. Salas cod. traft.
qu. 96. traft. 14. disp. 15. sect. 8. num. 16. Suar. de
relig. tom. 2. lib. 2. c. 29. nu. 20. & de legibus lib. 5.
c. 25. nu. 22. & c. 27. nu. 2. & c. 28. a princ. Rota
coram Vbald. dec. 240. n. 10.
- 29 Licet lex non prohibitive, sed dispositive
tantum loquatur, Vasq. l. p. 2. contr. c. 20. nu. 1. &
seqq. Tiraq. de legib. connub. 31. 4. nu. 6. Genauer.
conf. 6. n. 7. seqq.
- 30 Imò & quod deinde subiequutum est, nul-
lum est, & omnis contractus, prohibente lege
factus, ipso iure nullus est, quando scilicet lex
aliquid verat, nulla pœna adiecta, Donell. lib.
6. c. 13. lit. D. & ibi Hillig.
- 31 Quia lex pœnam imponens simpliciter,
regulariter non censetur actum ipsum annull.
A 2

lare, l'ant. de nullit. tit. quot. & quib. mod. & c. n. 54. Farinac. sup. n. 59. Sabell. in summa dec. verb. Actus nu. 6. §. forma. num. 2. vers. quod Nullitas & Similitas nu. 33. D. Ganauer. dec. 53. & conf. 6. Torre de pass. fut. success. lib. 3. c. 1. nu. 10. Idem Sabell. §. forma nu. 2. in fin.

32 Nisi certa forma negatio esset à lege præscripta, & ita intelligendus Tit. 47. sup. num. 5. Meno. h. cons. 996. nu. 22. Altograd. cons. 64. nu. 36. seqq. lib. 2. D. Saminat. contr. 78. nu. 8. contr. 79. n. 22. D. Lontus. de solemn. in contr. min. or. in addit. ad gl. 15. §. 2. nu. 24. aliter sublimitat Alder. in M. oscard. de inter. stat. concl. 9. n. m. 41. & seqq. bene Brucem. in d. l. non. cubium. C. de legib.

33 Quando lex loquitur per verba: Non possit, tunc Actus est nullus, quamvis post prohibitionem pœnam imponat, Tirag. in leges. onanub. gl. 4. nu. 3. Repozan. de reb. Eccl. non alien. qu. 22. nu. 12. Bouac. in consil. Picenigl. 6. nu. 107. seqq. & nu. 166. Sot. d. lib. 5. c. 25. nu. 4. seqq. & c. 28. nu. 19. Alder. M. oscard. de inter. stat. concl. 9. nu. 38. seqq. Salas ad fcl. 8. nu. 17. 18. Farinac. sup. nu. 195. seqq. Mart. Medic. dec. 28; & exam. 16. Marefcot. var. lib. 1. cap. 20. nu. 14. & lib. 2. c. 29. Trentac. var. lib. 1. n. 1. Valasc. de Iud. ce. perfect. rubr. 9. annot. 12. §. 2. num. 17. seqq. vbi contra communem pro validitate actus, si non adest clausula irritans, Idem Trentacinq. cons. 28. Idem Farinac. dec. 324. nu. 6. in pos. h. nu. 2. Burat. dec. 688. nu. 12. 13. Cavalier. dec. 7. num. 4. Fenxon. ad stat. v. vbi c. 47. nu. 1. l. 12. S. anfel. dec. 195. n. 14. & dec. 390. vbi Addit. Qui dicunt, quod si lex, seu statutum loquatur per verba negativa, resultat nullitas, etiam adiecta pœna, si per verba affirmativa secus, Nisi adsit clausula irritans, vel dispositio respiciat substantiam actus, vel inducat formam, vel sit directa ad actum ipsum, & non simpliciter ad iudicem, Ea ratione, quia lex negativa obligat semper, & ad semper, Tusi. lit. d. d. cl. 141. Secus affirmativa, Ganauer. dec. 53. & conf. 6. nu. 7. & seqq. Sabell. §. nullitas nu. 33. §. actus n. 7. Et ignorantia iusta exculat à pœna, non à nullitate, Tusi. lit. d. concl. 142. d. h. Galeor. tom. 1. contr. 1. nu. 95. tom. 2. contr. 66. num. 6. C. yrl. ad consuet. M. eff. c. 4. gl. 5. nu. 12. D. Marcian. cons. 1. nu. 18. col. 1. Nouat. de gravam. vassall. com. 2. gran. 113. nu. 6. Tort. ad stat. Pap. rubr. 1. nu. 51. & rubr. 36. n. 48. Carpan. ad stat. Mediol. tom. 1. c. 342. nu. 4. Eugin. cons. 85. nu. 15. 16. l. ora post Fenxon. ad stat. Urbis de: 520. Monter. dec. 1. num. 1. dec. 26. n. 22. Negusant. qu. 476. nu. 12. & qu. 303. nu. 2. Larrea dec. 78. nu. 1. 10. 2. Anguian. de legib. lib. 3. contr. 7. signanter n. 31. Affl. contr. 1. n. 16.

34 Et non solum actus est nullus, sed committitur pœna, l. si passio 14. C. de passis, D. Ganauer. conf. 6. nu. 7. seqq. Nos de nullis. Iudic. rubr. 11. q. 4. nu. 61. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 73. nu. 6. lib. 2. Mart. Medic. dec. 28. num. 3. Sabell. §. null 15. nu. 33. Cyriac. contr. 230. Escob. de purit. p. 2. q. 4. art. 4. §. 2. à n. 32. D. Saminat. contr. 78. nu. 6.

35 Sed nulla est difficultas, quod contractus

est nullus ipso iure, quando lex vltra adiectio. nom pœna. declarat nullitatem, Alex. conf. 24. l. b. 6. Farinac. in fragm. lit. L. n. 195. Torre de pass. fut. success. lib. 3. c. 1. n. 50. 55.

36 Sed quando lex, seu statutum procedit affirmatiue ordinando aliquid fieri sub pœna, tunc dispositionem non seruans, committit pœnam, non nullitatem actus, qui gestus est, Ganauer. d. cons. 6. n. 7. seqq. Nos d. q. 4. nu. 61. D. Saminat. contr. 78. nu. 6. Andreol. contr. 384. n. 8. seqq.

37 Quando lex, seu statutum aliquid prohibet, non contra contractus substantiam, tunc non est nullus contractus factus contra legem, Bal. in l. non dubium n. 15. C. de legib. Ganauer. dec. 54. ex nu. 74. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 99. n. 10. lib. 2.

38 Sed quod si lex, aut statutum prohibeat, & apponat pœnam, tunc indiximè adest nullitas, & pœna, quando lex, seu statutum id, quod mandat stat pro forma, Saminat. d. contr. 78. nu. 7. seqq. nu. 18. seqq. Cyriac. contr. 62. nu. 48. Rota dec. 107. nu. 37. p. 12. dec. 401. n. 1. p. 15. rec. Altograd. cons. 64. nu. 56. eq. lib. 2.

39 Et vbi forma apposità circa actum respicit publicam utilitatem, tunc pœna appositio non excludit eandem nullitatem, Rota dec. 350. nu. vlt. p. 6. rec.

40 Et Farinac. in fragm. lit. L. sup. nu. 201. limitat vbi lex aliquid prohibet ratione honestatis, quia tunc actus contra prohibitionem, factus non est nullus.

41 Et omnis lex habet tacitam clausulam decreti irritans, circa actum contrarium, Anguian. de legib. lib. 3. contr. 6. num. 10. Caroc. dec. 11. nu. 3.

42 Quando præcedit lex, vel constitutio prohibitiua, & annullatiua actus, si deinde alia noua fiat, quæ pœnam superaddat, non tollitur nullitas in alia priori constitutione contenta, sed ea magis confirmatur, Rota par. 13. rec. dec. 54. nu. 37.

43 Nam lex prohibens aliquid fieri annullat actum in contrarium factum, Tusi. lit. L. concl. 269. Dian. p. 10. tract. 12. res. 6. 7. Sabell. §. forma nu. 2. §. actus n. 7.

44 Vbi lex, seu statutum aliquid prohibet, actus contra prohibitionem factus, non solum est nullus, & inutilis, sed etiam habetur pro non facto, & sic est ipso iure nullus, Vantius sup. n. 52. in fin. Boecet. sup. gl. 6. nu. 116. Sot. de legib. lib. 5. c. 28. Salas cod. tract. qu. 96. tract. 14. dist. 16. fcl. 8. nu. 28. seqq.

45 Sed requiritur lata sententia facti declaratoria, Sabell. §. pœna n. 4. §. lex n. 11.

46 Nec substineretur, etiam volente eo, in cuius fauorem annullatur, quia tali nullitati renunciari non potest, Tirag. de legib. connub. gl. 8. nu. 78. Borgn. dec. 13. nu. 29. 30. lib. 2. Off. sch. dec. 166. num. 7. dec. 172. nu. 17. S. u. d. dec. 268. nu. 8. Thomat. dec. 191. nu. 19. Et contrahentes non possunt facere, quod statuta non habent locum

- cum in eorum contractibus, *Altograd. conf. 9. nu. 57. l. b. 1. & conf. 95. n. 27. l. b. 2. Barbos. axiom. Jur. 57. nu. 10. Peregr. dec. 18. n. 4. seqq.*
- 47 Et si lex, aut statutum aliquid fieri prohibeat, non solum est nullus actus principalis, factus contra prohibitionem legis, sed etiam accessorius, & sic quod inde sequutum est *Ma. scad. sup. concl. 9. nu. 34. Fa. nac. d. l. r. L. n. 176.*
- 48 Quod est intelligendum quando contractus prohibetur simpliciter, nam tunc etiam obligatio accessoria non subsistit, secus ubi respectu, quia in contractu minoris lex requirit solemnitatem sub poena nullitatis, sed si se obliget Curator, vel Tutor insolidum, valet obligatio tutoris seu Curatoris. *Gratian. dec. 182. nu. 10. seqq. D. Tristany dec. 24. nu. 22. seqq. Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 2. qu. 78. nu. 21. Decian. conf. 72. num. 5. Manson. de causis execut. p. 1. qu. 5. ampl. 10. nu. 10. Rota dec. 321. nu. 7. & ibi Ad. it. apud Ludouis. Cent. de censib. p. 2. c. 2. q. 3. art. 2. nu. 86. Marejot. lib. 2. c. 63. nu. 7. Rota dec. 93. & 138. n. 4. post Cen. de censib. Mangil. de cens. qu. 174. Fontauell. dec. 472. n. 4.*
- 49 Lex iubens aliquid fieri ab adversario, vel à iudice, etiam sub poena, intelligitur dummodo petatur, *Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 4. c. 8. Sabell. §. lex n. 12.*
- 50 Sic lex, seu statutum annullans aliquid ipso iure, in fauorem alterius, intelligitur si fuerit petitiu. al. as secus. *Addit. ad prax. libell. spol. pass. gl. p. fo. fo. Gratian. discept. 559. nu. 63. D. Constant. n. annot. 45. sup. stat. Frbis nu. 125. R. Marini alleg. 23. n. 19. Carlenal. de Iudic. disp. 2. qu. 7. sect. 1. nu. 797. D. Maradei sup. prag. ad si. g. 259. num. 3. Affolin. ref. 34. nu. 14. si pp. Bonlen. colluct. 16. nu. 104. seqq. colluct. 43. à nu. 11. Panton. de locat. cap. 14. §. 7. num. 37. seqq. Virill. conclus. legal. tom. 1. concl. 85. u. 16. seqq. Panimoll. dec. 53. annot. 7. & dec. 54. nu. 31. seqq. dec. 135. nu. 49. D. Crespi obseruat. 20. nu. 2. 4. D. Merlin. lib. 1. contr. 21. Sabell. §. alienatio n. 24. D. Tristany dec. 24. n. 53. tom. 1. D. Romaguer. ad Synod. Gerundens. lib. 3. tit. 5. c. 4. nu. 3. Vbi post mille citat. etiam Nos de Nullit. Iudic. rubr. 4. u. 1. per totum, maxime à num. 15. Recol. de transact. qu. 24. Clar. l. n. contr. 18. u. 36. contr. 39. numer. 46. Luca ad Fran. h. dec. 35. nu. 2. ad Gratian. disc. 27. num. 9. & c. 202. numer. 16. Sperell. dec. 154. 155. Rodor. ad Marin. cap. 6. num. 42. & seqq. Idem D. Romaguer. lib. 3. tit. 6. c. vnic. n. 21. & seqq. And. col. contr. 341. nu. 7.*
- Idco se nulliter alienetur res Ecclesiæ, propter solemnitates non seruatas, sed sit utilis Ecclesiæ, quouque Ecclesia non intencet nullitatem, emptor facit fructus suos, *Bonden. colluct. 43. nu. 13. seqq. & nu. 54. Gratian. disc. 175. num. 15. & seqq. & ibi Luca nu. 11. 12. & disc. 569. nu. 68. & ibi Luca nu. 6. Affolin. ref. 17. nu. 35. D. Merlin. d. contr. 21. nu. 13. Sperell. dec. 155. nu. 24. 57. 67. D. Panimoll. dec. 54. annot. 1. nu. 51. seqq. & annot. 3. D. Tristany dec. 24. nu. 53. D. Scopp. ad Gratian. dec. 13. n. 5. D. Hodiern. ad*

Surd. dec. 70. & dec. 108. nu. 11. seqq. Matheu de regim. Regni Valent. c. 6. §. 2. nu. 26. Sabell. §. cens. nu. 19. §. alienatio n. 24. & §. fructus n. 9. Merlin. dec. 267. 585. nu. 20. Rosa post Cen. dec. 29. nu. 4. 5. Peatinger. dec. 214. n. 14. D. Romaguer. sup. nu. 24. 25.

Secus si contractus alienationis factus ab Ecclesia sit nullus ex defectu utilitatis, & solemnitatis, nam tunc fructus sunt restituendi ab initio malæ alienationis, *Sperell. d. dec. 154. nu. 64. seqq. Gobius consult. 97. nu. 1. & 48. Bonden. colluct. 43. num. 7. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 14. à nu. 11. & nu. 74. D. Rosa in addit. ad cap. 13. de execut. 4 postol. n. 36. 38. Vircol. de transact. qu. 89. nu. 49. 55. Panton. de locat. cap. 14. §. 7. nu. 97. seqq. Dunozet. iur. dec. 818. num. 3. Duran. dec. 256. nu. 2. 4. Sabell. §. fructus n. 9.*

Sic etiam restituendi sunt fructus etiam bona fide percepti, quod non accessorie petuntur, sed principaliter, nam tunc etiam antequam dicatur de nullitate percepti, sunt restituendi, cum in eis consistat, ac fundetur principaliter iudicium, alioquin non diceretur restitutum totum, & integrum Capitale, & ob id non mala fides, sed obligatio ex legitimo fonte manans tribuit actionem, etiam ante iudicium litem, seu quod sit dictum de nullitate, veluti in pensionibus, annuis legatis, & redditibus, quia in his casibus non tamquam fructus, sed tamquam fors petuntur, *Antonell. de temp. legal. d. 14. nu. 61. seqq. Franch. de. 634. & ibi Luca. Fagnan. in cap. gr. ius de rest. spoliat. n. 123. seqq. D. Altograd. contr. 92. nu. 38. 37. Rota Rom. dec. 281. nu. 21. p. 7. rec. Merlin. d. c. 585. nu. 20. seqq. tom. 2. Dunozet. iur. dec. 818. nu. 2. Bonden. colluct. 43. nu. 56. in fin. tom. 2. Sabell. §. fructus n. 9. 10. Panimoll. dec. 54. n. 3. 33. & seqq.*

Verum quoniam est infectio tituli ab initio, debent restitui fructus cum repositi possessor deducere melioramenta, ac impensas, imò illæ sunt compensandæ cum fructibus perceptis, *Pastum. de stat. homin. qu. 185. art. 7. n. 651. Panimoll. dec. 54. annot. 3. in. 14. Gobius consult. 98 nu. 27. seqq. Turicel. c. 27. nu. 20. 21. & c. 50. n. 6. & seqq. D. Rosa in addit. ad cap. 13. de execut. 4 postol. n. 40. fol. 198. D. Romaguer. ad Synod. Gerundens. lib. 3. tit. 5. c. 1. n. 39. & 41.*

51 Si prohibitio legis concernat substantiam, actus, seu contractus, tunc resultat nullitas, secus si prohibentur qualitates, nam tunc actus non est nullus. *Castr. & Bald. in d. l. non dubium, Sanfel. d. dec. 390. nu. 12. Anguian. de ligibus lib. 3. contr. 4. nu. 12. & seqq. & contr. 7. D. Merlin. contr. 70. num. 35. lib. 2. D. Maradei sup. prag. ad si. g. 259.*

52 Non dicitur lex cludi, nec in eius fraudem fieri, quando eligitur via permilla, *Altograd. conf. 88. nu. 35. seqq. lib. 1.*

53 Statutum loquens per verba imperatiua: Fiat, vel fieri debeat, importat necessitatem præcisam, ut si actus aliter fiat, sit nullus, *Negusant. q. 576. nu. 1. Cyp. de. 85. nu. 5.*

54 Omnis forma inducta a statuto, inducit nullitatem, *Anton. de donat. tom. 2. c. 16. nu. 40. Tort. ad stat. Pap. rub. 95. nu. 219. rub. 47. n. 78. & seqq.* Nec potest adimpleri per equipollens, *Tort. ibid. Gratian. disc. 750. nu. 12. Barra contr. 16. num. 12. Penzon. ad stat. Urbis c. 43. d. 68. nu. 38.* nam illa dat esse rei. *Barbos. axiom. 100. Est iuris publici nu. 103. Dat esse rei, & est de genere indivisibilium, Passarin. problem. legal. cap. 7. §. 5. Valenz. conf. 3. nu. 18. Solorz. de iur. in diar. tom. 2. lib. 2. c. 7. d. nu. 20. & in polit. lib. 3. c. 8. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 2. Barbos. axiom. 100. Vela differt. 21. d. num. 5. & 35. & differt. 37. num. 8. Ciriac. contr. 308. Paz in l. 200 styli a. n. 61. Barlos. c. 22. de rescript. Salgad. de prot. p. 2. c. 10. nu. 45. & p. 3. c. 9. nu. 43. 86. p. 1. labyr. c. 44. nu. 37. seqq. Sabell. §. forma, Sperell. dec. 106. Tort. c. 10. §. 14. 65. tom. 1. crim. Cauagn. ad decret. Sabaud. decr. 24. §. 4. num. 1. decr. 20. §. 5. nu. 3. Saminat. contr. 29. num. 28. contr. 78. num. 7. contr. 79. num. 13. Altograd. contr. 96. nu. 127. 98. Paz axiom. lit. F. nu. 154. seqq. Carac. decif. 11. num. 1. 4. Castill. tom. 6. c. 149. Pareja de instrum. edit. tit. 6. ref. 6. d. num. 16. & in 5. ref. 8. d. num. 41. Add. ad Farinae. conf. 65. lit. D. p. 4. Flamin. de rescript. lib. 7. qu. 5. a. num. 11. seqq. & l. b. 9. q. 17. n. 84. Barbos. axiom. 100. n. 3. & 17. Valenz. conf. 112. nu. 5. 8. conf. 187. nu. 74. 75. conf. 117. num. 12. Amat. conf. 64. num. 6. c. 69. nu. 5. seqq. Castill. lib. 5. p. 2. c. 149. n. 26. seqq.*

55 Verum Princeps dispensare potest, *Salgad. p. 1. labyr. c. 44. nu. 169. Salg. de reg. protect. p. 2. cap. 10. nu. 43. & p. 3. cap. 9. d. num. 43. & nu. 86. & p. 1. labyr. c. 44. d. nu. 37. 45. 73. 132. 167. Staib obs. 2. num. 7. seqq. D. Scoppa ad Fabr. in C. lit. 3. expl. 46. nu. 5.*

56 Debet adimpleri in forma si estifica, & non per equipollens. *D. Acc. l. 1. tom. 2. contr. 15. nu. 22. 25. Cumia super iur. Sicil. in prohem. num. 26. seqq. Altograd. contr. 96. num. 96. 97. D. Passarin. problemat. legal. c. 7. §. 4. nu. 173. 174. Gomez lib. 1. var. c. 2. nu. 6. 7. Salgad. de retent. p. 2. c. 6. d. nu. 32. & §. 1. d. nu. 19. Secus si præcisè servari non possit, dicemus infra hic num. 74. seqq. vers. Solemnitas, Graepi in pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 2. consid. 1. Barbos. axiom. Iur. 100. Flamin. de resignat. benefic. lib. 11. qu. 12. num. 3. qu. 13. nu. 36. 37. Garc. de benefic. pag. 9. c. 2. nu. 71. Menoch. conf. 61. nu. 26. Barlos. sup. Card. de Luca de iud. disc. 87. nu. 5. 7. seqq. de regular. disc. 13. nu. 4. de credit. disc. 84. nu. 5. de fideicom. disc. 45. nu. 4. de matrim. disc. 3. nu. 13. de iure patr. disc. 3. nu. 15. disc. 58. nu. 5. 9. Anton. de donat. tom. 2. c. 16. nu. 54. Nec suppleri per consensum partium, *D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 44. n. 785. 793. & annot. 45. nu. 198. Vide hic nu. 85. Rubens de validit. legal. cap. 69. nu. 33. D. Scoppa ad Fabr. in C. lib. 3. expl. 46. num. 4. Sed potest piungius impleri, Andreol. contr. 341. nu. 7. Mollignan. altercat. 47. nu. 11. alter. 67. n. 10.**

Et forma a lege præscripta non servata, actus conruit, etiam si alias legis ratio cesset, aut

idem effectus sequatur, *Vela differt. 21. num. 5. & 35.*

Secus est, si lex non loquatur prohibitive, sed dispositive. *D. Venturim. conf. 24. nu. 25. lib. 2.*

Cum forma sit de esse, & substantia, & origine rei, *Rubens de validit. legal. cap. 57. nu. 64. D. Scoppa ad Fabr. lit. 2. expl. 14. nu. 9. Paz axiom. Iur. lit. F. nu. 154. seqq.*

Et licet non conuincatur expressa annullatio, illa tamen resultat ex ipsius formæ inobservantia, *Farinae. in fragm. crim. §. lex n. 104. p. 2. Cyriac. contr. 62. nu. 48. Rota dec. 107. num. 37. p. 12. dec. 401. nu. 1. p. 15. rec. Saminat. contr. 78. num. 7.*

Formæ nihil addi, vel detrahi potest. *Novar. qu. 56. nu. 15. qu. 71. n. 2. Medt. de regul. iur. reg. 7. ampl. 4. Paz sup. lit. F. nu. 158. Barbos. diff. axiom. 100. n. 15.*

Cum illa sit individua, & divisio illam corumpat, *Cenc. qu. 49. nu. 17. Paz sup. nu. 159. Gratian. disc. 853. nu. 28. Mangil. de imput. qu. 126. num. 11. Novar. qu. 71. nu. 3. Barbos. axiom. 100. n. 14. D. Constant. ad stat. Urbis annot. 44. nu. 788. Rub. de valid. legal. c. 52. nu. 63. Palma conf. 8. nu. 15.*

Forma debet servari, quamvis cesset ratio formæ, *Andreol. contr. 34. num. 6. declara, ut num. 10.*

Non inducitur ex verbis legis, sed tantum ex iis, quæ respiciunt substantiam, *Cenc. q. 66. num. 10. Sic non vitiat forma neglecta, si ex aliis menti, & intentioni formam inducentibus satisfactum fuerit. Barbos. sup. nu. 12. Tusc. lit. F. concl. 419. nu. 21. 22. Alderan. Mascard. de stat. concl. 9. nu. 76. seqq.*

Quæ fuerunt post contractum perfectum non sunt de forma contractus, sed est solemnitas, *Cenc. d. q. 66. nu. 10. 49. Barbos. axio. 100. num. 13. Secus intervenire si debeat in celebratione actus, Valenz. conf. 187. num. 73. Anton. de donat. tom. 2. c. 16. nu. 59. Caphal. conf. 421. n. 49. lib. 3.*

Formæ omissio, etiam in qualitate, vitiat actum, *Cenc. qu. 45. num. 16. Et facta per Notarium reddit contractum nullum, siue fiat per errorem, simplicitatem, negligentiam, imperitiam, siue dolum, Cenc. lib. Cyria. contr. 547. Anton. de donat. tom. 2. c. 3. nu. 43.*

Et quando in lege requiruntur plura pro validitate actus, omnia censentur de forma illicitus. *Anton. sup. n. 41. 42.*

Limitationes ad regulam nullitatis actus, ex defectu formæ, ponunt *Asin. in pract. §. 3. cap. 40. & seqq. Grauci ad Camer. Imperial. lib. 1. concl. 2. consid. 1. nu. 4. Vin. dec. 374. num. 12. seqq. Raudens de analog. c. 38. n. 38. 80. seqq. Serader. de feud. p. 10. sect. 20. n. 340.*

Formæ non servatæ defectus potest solum allegari ab illo, in cuius fauorem est introducta, *Andreol. contr. 341. nu. 7.*

Colligitur, quod aliquid pro forma per statutum,

rum, aut legem sit statutum, *Saminier. contr.* 78. n. 4. *seqq. contr.* 79.

Item quando lex annullat actum contra factum, *1. l. 1. de donat. tom. 2. c. 16. n. 42.*

Quando forma fuit ordinata ad certum effectum, sufficit, quod ille fuerit sequutus, quavis forma non fuerit impleta, *Saminier. contr.* 33. num. 151. *contr.* 57. n. 30. *contr.* 60. num. 12. *Ludouf. dec.* 518. Vbi *Beltram. num.* 11. *Merlin. dec.* 306. n. 6. *Cens. l. dec.* 16. num. ult. *dec.* 60. n. 41. *Possib. dec.* 33. num. 181. *Barbos. axiom.* 100. n. 5. *Tusc. lit. F. con.* 1414. n. 38. *Antun. sup. cap.* 19. n. 54.

Verum à forma recedi non potest quando lex iubet aliquid fieri sub certo modo, quamuis effectus aliunde habeatur, *Antun. d. c. 16. n. 58. Marescot. var. lib. 1. c. 68. n. 3.* Ea ratione, quia forma in dubio censetur substantialis, maxime quando debet intervenire in actu celebrationis, *Valenz. conf.* 187. n. 73. *Marescot. sup. n. 4. Capbal. conf.* 421. n. 49. *lib. 3. Cozzadin. conf.* 40. n. 12.

57 Lex loquens taxatiue, vel prohibitiue, vel negatiue inducit formam *Vin. tom. 2. commun. op. n. lib. 9. tit. 34. num. 64. Sabell. §. lex. Negusant. qu. 145. n. 14. qu. 190. num. 85. qu. 223. n. 5. qu. 248. n. 23. qu. 288. n. 13. 14. Altograd. conf.* 64. num. 41. *lib. 2. Tusc. lit. Leoncl.* 269. *Diana p. 10. tract. 12. res. 6; 7. Add. ad Sanfel. dec.* 390. *D. Constantin. ab statut. Urbis annot.* 44. n. 792. *R. Catan. dec.* 24. n. 23. quavis non procedat ulterius annullando, *ibid. n. 22.*

58 Verba: *Nisi prius, vel non aliter* inducunt formam, *Muta ad Capit. Sicil. tom. 5. fol. 97. n. 61. Altograd. conf.* 9. n. 49. & *conf.* 60. n. 18. 19. *lib. 1. Rota p. 9. rec. dec.* 11. *Gizzarell. dec.* 22. n. 533. *Rota p. 1. diuers. dec.* 199. num. 4. *Mench. de arbit. cas.* 337. n. 34. *Sabell. §. clausula num.* 59. *Barbos. de diction. & claus. dist.* 217. *claus.* 81.

59 Verbum prius formam præferit, *Canagn. ad decret. Sabaud. decret. 2. §. 5. num. 5.* Sicut ablatiuum absolutum, *Canagn. ibid. n. 5. 6. Barbos. de diction. dist.* 286. *Card. Tusc. lit. D. concl.* 341. n. 12. *Altograd. conf.* 64. n. 6. *lib. 2.*

60 Clausula. *Si preces veritati nituntur* inducunt formam, *D. Merlin. d. contr.* 45. n. 21. *Barbos. de claus. claus.* 166. n. 2. *Tusc. lit. C. con. l.* 305. n. 1. *Theod. Rub. in sing. Rot. Rom. tom. 2. p. 4. claus.* 772.

61 Formam inducunt clausula derogatoria, & decretum irritans, *Gargia de nobil. gl. 8. num. 9. Solorz. n. lib. 2. polit. c. 8. fol. 300. vers. Y en lo. Barbos. de claus. claus.* 43. *Solorz. polit. lib. 3. c. 8. fol. 300.* Et maior est defectus formæ, quam substantiæ. *Molind. b. 2. de primog. c. 7. in p. n. p. 21. l. 1. in fin. conf.* 24. n. 24. *lib. 2. Rubens de valid. d. l. cap. 44. n. 19. 20. Cens. de censib. qu. 49. n. 13. p. 32. n. 5.*

Clausula decreti irritantis habet in se implicitam inhiuionem, *Cassador. dec.* 2. n. 6. de *res. spoliat. Gales de res. l. n. 295. fol. 189. & n. 296. 297. Donad. de renunciat. cap. 18. num. 95.*

D. Venturin. co. f. 24. n. 24. lib. 2. Antun. de donat. tom. 2. c. 16. n. 60. 61.

Clausula hæc habet in se vim priuatiuam, & auocatiuam potestatis concessæ, *Donad. sup. num. 96. ex Ferrer. conf.* 314. n. 10. *lib. 2.* Nec potest adimpleri per æquipollens, *Possib. dec.* 81. n. 42. Ideo forma legis magis attenditur, quam eius ratio, quando est appositum decretum irritans, *Antun. sup. n. 60.*

Illi partes de communi consensu renunciare non possunt, *Roman. conf.* 402. *Capys. dec.* 9. in *fi. Tusc. sup. num. 2. Conar. tit. de pact. p. 2. n. 5. D. Constantin. ad stat. Urbis annot.* 45. n. 224. *Donad. d. c. 18. n. 100. Magon. dec. Luc.* 40. num. 10. *Turret. conf.* 44. *lib. 1. D. Catan. dec.* 47. num. 48. Dicemus etiam hic num. 348. 349. *Gales sup. n. 296. fol. 189. Palma consuls.* 8. n. 15. *Vin. decif.* 335. n. 4. *Rot. dec.* 572. n. 11. p. 4. *tom. 3. rec.*

Secus si in lege non est appositæ clausulæ irritans, nam tunc tacite, & expresse formæ legis renunciari potest, *D. Venturin. d. co. f. 24. n. 27. lib. 2.*

Sic forma inducta fauore alicuius, defectus ab illo tantum potest opponi, & non ab alijs, *D. Constantin. ad stat. Urbis annot.* 45. n. 211. 212. 222.

Et ille, qui fuit causa nullitatis, illam allegari non potest, *Catan. dec.* 9. n. 8. 9.

62 Forma non inducitur ex modo tacito. *Flamin. de resignat. lib. 8. qu. 8. n. 32. Barbos. de diction. dist.* 479.

Sub certa forma aliquid concessum, illa non seruata, euadescit, *Rota dec.* 89. n. 32. post *Constantin. ad statut. Urbis, Rubens de valid. legal. cap. 44. num. 23. D. Scoppa ad Fabrian. C. tit. 2. expl. 14. n. 9.*

63 Dictio: prius, & ante omnia importat formam. *Carpan. tom. 1. c. 14. num. 14. c. q. Sabell. §. forma, Barbos. de diction. dist.* 33. Sic Gerundium sui natura conditionem imponit, ac proinde formam præcise obseruandam, *Vela dissert. 5. num. 53. Surd. de alim. tit. 5. qu. 3. num. 41. Galignet. de condu. p. 1. c. 89. num. 18. Castill. q. otid. tom. 4. cap. 58. num. 27. 28. Phab. dec.* 79. n. 3. *Cassan. conf.* 33. n. 1. *C. rn. conf.* 90. num. 5. *conf.* 143. *vol. 4. Dec. conf.* 433. num. 6. *lib. 2. Mueabrun. conf.* 15. n. 1. *Azeued. ad lib. 3. n. 47. & 48. n. 14. li. 4. nona recopil.*

64 Statutum annullans contractum factum sine solemnitatibus, ab illo introductis, illæ sunt pro forma, & sic factus sine illis est nullus, *Balan. l. 1. num. 2. ff. de liber. & possib. Rota rec. c. 723. num. 1. p. 5. dec. 73. num. 14. p. 6. dec. 1, 294. num. 17. Sperell. dec.* 47. num. 23. *Altograd. conf.* 95. num. 89. *conf.* 9. num. 68. *lib. 1. Conciol. ad statut. Engub. lib. 2. rubr. 45. num. 5. Otobon. dec.* 215. *Bich. de.* 559. num. 26. *Fenz. ad statut. Urbis c. 151. num. 5. Maur. de piecuss. p. 2. §. 6. 8. cap. 56. num. 1. Donad. de renunciat. lib. 1. c. 18.*

65 Et statutum inducens aliquam solemnitatem, præter ius commune, formam actui tribuit, *Altograd. d. contr.* 7. n. 46. *Alba consue.* 12. n. 25.

nam. 25. *Becc. conf. 62. nu. 43. Surd. conf. 460. nu. 82. Duran. dec. 18. n. 17. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 44. n. 790.*

66 Ideo nullus est contractus, & actus, nisi adsit clausula: omni modo meliori. *Sabell. s. contractus nu. 11. Gratian. d. si. 647. nu. 15. 25. c. 699. nu. 27. 28. Salgad. labyr. p. 2. c. 23. num. 32. seqq.*

67 Sic Statutum præscribens solemnitates sub pœna nullitatis, dum hæc negliguntur resistit natiuitati vtriusque obligationis, tam naturalis, quam civilis, *Rota rec. p. 11. dec. 98. Merenda lib. 1. contr. c. 1. nu. 2. Sperell. dec. 47. num. 9. in fine. Maur. sup. c. 56. nu. 3. Ad. ad Rot. dec. 81. nu. 26. seqq. p. 8. rec. Cenciol. sup. nu. 6. Mogon. dec. Luc. 13. nu. 16. Surd. conf. 115. num. 36. 37. Duran. dec. 18. nu. 15. seqq. Sabell. ref. 25. nu. 5. 6. Rota p. 9. rec. dec. 262. p. 11. dec. 98. nu. 17. seqq. p. 18. dec. 547 p. 19. dec. 3. nu. 5. seqq. D. Conf. n. r. ad stat. Urbis annot. 45. nu. 197. c. annot. 44. n. 792. Donad. d. c. 18.*

68 Et qui contendit seruare formam, dicitur recusare facere actum, *l. nonnunquam 8. ff. de coll. u. bonor. Rimm. iun. conf. 467. nu. 92.*

Forma beneque iaciti est præcise seruanda, neque adimpletur per æquipollens, *Card. de Luca de alienat. d. si. 1. nu. 62.*

Forma contractus in facultatiuis præscripta seruanda est, alias actus corrumpitur, *Card. Luca de alienat. d. si. 1. nu. 4.*

69 Et sicuti quis non potest contrahere non seruata forma statuti, ita non potest renunciare statuto; *Cass. conf. 302. nu. 2. lib. 1. Altograd. ad contr. 96. nu. 258. Gratian. d. si. 691. n. 7. 8. d. si. 907. nu. 35. Fenizon. ad stat. Urbis c. 59. nu. 4. Altograd. sena. conf. 64. n. 54. l. b. 2. Sanfel. dec. 332. Calat. c. fery. 70. 5. nu. 895. seqq.*

Et formæ inductæ a statuto neque cum iuramento renunciari potest, *Gratian. d. si. 786. num. 4. 15. Guicba sup. conjunct. d. si. 1. nu. 14. fol. 624. gl. 5. nu. 11. c. obs. 85. n. 12. l. o. i. n. ad Smid dec. 108. Salgad. labyr. p. 2. c. 22. num. 117. Card. Luca tom. 7. d. si. 27. n. 2. de feud. d. si. 179. n. 18. Add. ad D. n. e. p. o. t. c. 63. Ludouic. dec. 415. Dumozet. dec. 591. Altograd. contr. 10. Donad. de renun. iat. lib. 1. c. 18. n. 1. seqq.*

Nec enim Tertius, *Gratian. d. si. 691. Surd. dec. 108. Menoch. conf. 655. nu. 2. de ioh. b. g. 9. nu. 41. Ciriac. contr. 181. n. 18. Rasi. conf. d. 32. R. Mari. alleg. 6. Diximus de Nullit. Indic. rub. 49. l. nu. 12. Vbi alia.*

70 Nam eadem facilitate, qua contrahit, eadem facilitate renunciat, *Farinac. conf. 42. n. 26. Valens. conf. 62. nu. 101. con. 148. nu. 86. Cassill. l. b. 3. c. 2. nu. 38. Buhdel. 200. n. 29. Ciriac. d. si. 45. n. 6. Fenimghol. on. form. 487. nu. 2. Vrsell. con. l. 86. nu. 101. Altograd. l. sup. nu. 259.*

Secus si foris nō est iure publico autoritate, & vilitate simul, sed autoritate tantum, respiciit suorem publicum, vilitate tamen priuatum, renunciari potest, *Mogon. dec. F. on. 118. n. 3.*

71 Sic neque potest renunciari statuto requirenti solemnitates pro forma, maxime si exigantur ad obuiandum fraudibus, *Rota rec. p. 4. tom. 2. dec. 293. num. 3. Rota post Melum. ad Castill. dec. 26. nu. 10. vbi nec cum iuramento, Sperell. l. c. 47. nu. 15. Gratian. d. si. 735. nu. 2. Ciriac. d. si. 45. nu. 4. d. si. 50. nu. 6. Altograd. sup. n. 261. eqq. Donad. de renun. iat. cap. 18. nu. 21. c. p. r. totum cap. 18. Barboz. axiom. 100. Vrsell. con. iust. 35. nu. 1. Et Donad. d. c. 18. ponit solemnitates substantialem, Formalem, & Effectua-*

lem, & illas explicat n. 5. c. seqq.

72 Statutum, seu lex si referat ea, quæ seruari debent, consentitur apponit pro forma, *Fenizon. ad stat. Urbis c. 68. n. 19.*

73 Nec partes possunt illi renunciare, quamuis esset iusta causa illam omittendi, *G. ps. dec. 122. nu. 2. Cumia sup. r. i. Sicil. in pralud. num. 32. si. 1. Gallerat. de renun. iat. tom. 1. renun. 20.*

74 Solemnitas inducta a Statuto dicitur substantialis, sine qua est nullus actus; *Cumia ad Rot. d. si. 28. 49. 50. Negusant. qu. 538. nu. 2. se. n. Sta bac. 2. nu. 6. Fenizon. c. 151. num. 13. 14. vbi quando secus, nu. 15. seqq. Trentacinq. conf. 14. Ciriac. d. dec. 11. nu. 49. seqq. Molin. de primog. lib. 2. c. 1. nu. 37. 50. c. 7. nu. 2. Ciriac. de nobil. gl. 21. nu. 87. Castill. tom. 6. contr. 149. Vela dissert. 7. a nu. 6. d. si. 21. d. si. 37. n. 8. Diana tom. 7. tract. 2. res. vni. Gutier. lib. 3. pral. qu. 15. Pareja de Instrum. cent. nu. 6. res. 6. a n. 16. c. tit. 5. res. 8. a nu. 41. R. Sanfel. dec. 332. nu. 8. & ibi Additio.*

Licet pars non alleget, & quiescat, *Iouins gl. 21. §. 2. nu. 10. Donad. de renun. iat. tom. 1. c. 18. vbi late de solemnitatibus, Cenciol. ad stat. cumgub. lib. 2. rubr. 45. n. 5.*

75 Nec per æquum tollens impleri potest, *Ciriac. lib. 1. d. si. 2. n. 6. Salgad. p. 2. de retent. c. 6. a nu. 32. c. §. 1. a nu. 19. nisi præcise seruari nō possit, Ciriac. contr. 308. Salgad. p. 3. de prot. c. 9. nu. 74. c. labyr. p. 1. c. 44. a nu. 28. 131. c. 151. Vela d. si. 3. nu. 8. Gutier. lib. 3. pral. qu. 15.*

76 Quamuis actus in melius fiat, *Negusant. qu. 453. n. 8. 9. Pral. d. si. 33. nu. 10. tom. 1. Sanfel. supra nu. 9.*

77 Quid si ex errore omittatur? *Ciriac. contr. 547.*

78 Forma substantialis est indiuidua, *D. Passe. r. n. p. o. t. m. a. leg. d. cap. 7. §. 3. nu. 104. Infra num. 113.*

79 Et nihil fieri dicitur, si illa non perficiatur, *Passe in sup. n. 105. Nec formæ a lege inductæ renunciari per partem potest, Vela dissert. 21. n. 7.*

80 In dubio censetur forma substantialis. *Ciriac. d. d. c. 11. num. 3. D. Passe. in. problema. legal. c. 7. §. 4. nu. 273. fol. 337. Molin. l. b. 2. de primog. c. 7. nu. 3. Diana tom. 7. tract. 2. res. vni. Negusant. qu. 57. nu. 21. Cassell. §. forma nu. 2. Quæ est illa, quæ in ipso actus requiritur, *Donad. de renun. iat. c. 18. nu. 21. Cenc. qu. 32. n. 5.**

81 Quæ sit substantialis, & quæ accidentalis, *Passe in sup. Gutier. lib. 3. pral. qu. 5. a nu. 4. Salgad.*

- gad.de revent.p.2.c.6.d.nu.21. & 32. Molin. de primog.lib.1.c.9.n.17. Idē Guttier.li.3.pract.c.15. nu.5.seqq. & qu.62.nu.3. Flamin.de resignat.lib.3 qu.8.n.94.
- 82 Quando statutum ponit solemnitates, sine illis annullando, censetur pro forma, & non potest adimpleri per æquipollens, *Fenzon.dec. 25. D. Passerin.pro.lem.legal.c.7.gl.5.n.167.*
- 83 Vel prohibitiuè tantum absque clausula annullatiua, *Passerin.sup.nu.168.*
- 84 Vel disponit aliter, quam sit dispositum a iure, *Passerin.sup.nu.169.*
- 85 Quando forma possit adimpleri per æquipollens? *Merlin.dec.558.nu.3.seqq.nu.13.seqq. Vela differt.21.nu.35.seqq. Larrea dec.78.nu.7. Berlich.dec.80.seqq.p.1. Gyp. dec.64.n.10. Sabell. §.forma, Barbof.axiom.100.nu.16. potest quando illa respicit certum effectum, nam sufficit quomodocumque adimpleri; Scacc. de commerc. gl. 5.nu.22. & §.1. qu.1. nu.152. Item necessitate, aut difficultate maxima existente, & ubi aliter non posset adimpleri, nisi per æquipollens, ex l.1. ff. de verb. oblig. *Surd.dec.268. nu.15. Molin. de rit. nupt. l.1.c.25.nu.45. Raudens. de analog. c.38.nu.82. Barbof. sup. D. Constantin. ad stat. Vr- bis annot.45.nu.210.220.221. & annot.30. nu- mer.38.**
- 86 Conditio importat formam, quæ debet spe- cificè adimpleri, & non per æquipollens, *Ber- lich.dec.135.nu.6.p.1. Sabell. §.conditio, §.for- ma, Barbof.axiom.inr.axiom.48. Menoch.conf.60 num.48.conf.69.nu.72. Tusc. lit. C. concl.483.n.8. Intrigl.dec.21.nu.1.lib.1. Bruxel. & Duran. de condit. & mod. lib.3. tit.2.*
- 87 Ablatiuum absolutum importat conditio- nem, & formam, *Verall.dec.150.p.1. Canagn. ad decret. Saband. decr.22. §.6. qu.3. nu.26. Tusc. lit. A. concl.32. Merlin.dec.247.nu.8. dec.864. nu.1. Ricc. coll.3227. Rota p.10. rec. dec.11. nu.10.p. 13. dec.154. Sabell. §.ablatiuus num.2.seqq. Bar- bos. axiom.100.nu.2. Sesse dec.31.nu.8. dec.131. nu.22. Sanch. de matrim. lib.3. disp.5. nu.2. Mat- tienf. l.9. gl.4. nu.1. tit.11. lib.5. recopil. Rota p.16 rec. dec.182.n.4.*
- 88 Ut est dictio: *Constito*, *Marta de claus. p.1. cl.19. Ricc. coll.1675. Maribef. de commiss. p.1. fol.320.nu.57. & fol.1123. nu.81. ult. impress. Campan. l. diuers. tit.11. c.13. nu.215. Barbof. de claus. claus.25.*
- 89 Solemnitates effectuales post actum perfe- ctum implendæ, vel actum ope exceptionis annullant, si seruata non fuerint, vel etiam ipso iure, quando infra certum tempus præ- finitum, impleri debent, actus est nullus, quamuis expressè non dicatur, quod actus sit nullus, *P. Affl. contr.33.nu.44. Ponte conf.5. & no.52. lib.1. Gizzarell. dec.3.nu.15. Tap. dec. S.C. 3.nu.17.25. Capye. Latr. conf.52. nu.10. conf.80 n.40.*
- 90 Potest quis formæ renunciare, si data fue- rit in priuam utilitatem: *Nig. de subhast. c.1. tr. aff.3. nu.13. seqq. Secus si adsit clausula irri- Tom. IV.*
- rans: *Anglian. de legib. lib.3. contr.5. num.9. seqq. Quamuis respiciat etiam utilitatem alterius, si utraque utilitas sit separabilis, secus si sit inse- parabilis, Rota p.9. rec. dec.119. dec.278. Bib. dec.98.n.4. seqq.*
- 91 Contractus factus non seruata forma, caret omni actione, nec firmatur iuramento, quan- do forma est inducta fauore publico, *Viccol. contr.44.92. vol.2. Sabell. §. contractus num.11. Stephan. de restit. lib.2. c.2. Quamuis vltius nō procedat annullando actum, cum clausula annullatiua subintelligatur stante dicta prohi- bitione, & negatione, Altograd. conf.64. nu.41. lib.2. Add. ad Sanch. dec.390. Tusc. lit. L. concl. 269. Diana p.10. tract.12. ref.6.7.*
- 92 Et nullus in foro humano, nullus in foro conscientie, *Diana p.1. tract.8. ref.75. Duran. dec.18. nu.8. seqq. Rota p.10. rec. dec.80. nu.10. seqq. & p.11. dec.98. n.17. seqq. Sabell. §. contra- ctus n.11. vers. quod contractus.*
- 93 Forma debet adimpleri in ipso actu. *Stai- ban. ref.2. nu.7. Et si non obseruetur actus est nullus, nec firmatur iuramento, Conciol. & Romaguer. ad stat. Eugub. lib.2. rubr.56. n.3.68.*
- Forma à lege tradita est substantialis; *Molin. lib.2. de primog. c.6. nu.37.50. & c.7. num.3. Co- mesin l.3. Tauri nu.39. Castill. lib.6. contr. c.149. Vela differt.7. a nu.6. Diana tom.7. tract.2. ref. v- nica. Gratian. disc.542.965. num.18. quamuis de nullitate statutum non dicat. Idem Gratian. disc.637. nu.1. disc.691. num.24. Rota p.9. rec. dec. 261. p.22. dec.31. p.18. dec.547. Anton. de donat. tom.2. c.16. n.58.*
- 94 Et quando debet adimpleri infra certum tempus, non datur purgatio moræ, *Stai- ban. d. ref.2. nu.7. seqq. & ref.52. nu.7.24. seqq. Gratian. disc.140. n.19.647. n.2.3. Ricc. dec.6. p.1. Monach. dec.3. nu.13. seqq. Merlin. contr.78. nu.9. controu. 100. nu.34. lib.2. Pereira dec.123. Barbof. de pos. Episc. alleg.71. nu.9. Petra ad Capye. dec.156. Trentacinq. conf.1. num.23. p.2. Antonin. ref. lib.1. c.11. nu.20. seqq. Canag. ad decret. Saband. decr.12. §.7. nu.26. Nepita ad conf. Cath. cap.5. conf. vnic. nu.21. seqq. & tit.19. nu.103. Tort. ad Stat. Pap. rubr.98. nu.60. post alios Add. ad San- sel. dec.390. nu. ult.*
- Verum si lex dispositiuè tantum mandet aliquid fieri, non inducitur nullitas, nisi ad- sit clausula annullatiua, & ita est intelligenda opinio *Altograd. conf.86. num.5. lib.2. Sabell. §. forma n.2. vers. si verò.*
- Verum si mandat fieri aliquid sub pœna, si id concernat publicum fauorem, non po- test per pactum renunciare nullitati, *Magon. dec. Luc.40. nu.10. Id. Catan. dec.17. n.47.*
- 95 Forma inducitur sequentibus verbis. Pri- mò si dicatur: *Id, quod dispositum est, seruan- dum sit pro forma, Grat. conf.16. nu.14. lib.1. Gozadin. conf.73. nu.13. Rolan. conf.72. nu.92. lib.3. Boccac. in constit. Piceni gl.6. nu.164. Bar- bos. axiom.100. nu.2.*
- 96 2. Si addatur necessitas aliquid faciendi:

- Barou. qu. 24. nu. 4. Tiraq. de retract. lign. §. 36. gl. 2. nu. 25. Barbof. sup.*
- 97 3. Quando disponitur conditionaliter, *Menoch de arbitr. lib. 1. q. 30. nu. 5. Boccac. ad constit. March. gl. 6. nu. 156. Tusc. lit. F. concl. 414. nu. 10. 12. 13. Rota p. 18. rec. dec. 695. nu. 4.*
- 98 4. Per verba: Si ordina, e comanda, *Rota dec. 89. nu. 31. post D. Constantin. ad stat. Urbis Gene. de cens. qu. 33. nu. 5.*
- 99 5. Per temporis appositionem, *Rolan. conf. 72. nu. 71. lib. 2. Osasch. dec. 163. nu. 9. seqq. Boccac. ad constit. March. gl. 6. nu. 161. Cenc. de censib. qu. 49. nu. 12. qu. 111. nu. 13.*
- 100 6. Si aliquid statuatur præterius commune, *Boccac. sup. nu. 163, 165. Duran. rec. 18. nu. 17. D. Constant. ad stat. Urbis annot. 44. nu. 790.*
- 101 7. Ex vehementi, & studiola animi applicatione, quam disponens habet circa modum, in dispositione expressum; *Boccac. sup. nu. 168. Vbi nu. 169. subdit formam censi etiam inductam per iuramentum, quod lex, seu statutum iubet intervenire debere in actu. Et nu. 167. resoluit per dictiones taxativas censi formam inductam, Barbof. axiom. 100. nu. 2. Alias clausulas inducentes Nullitatem ponemus infra num. 311. seqq.*
- 102 Formæ defectus inducit nullitatem actus, ut diximus, quamvis omisso tendat ad faciliorem actus expeditionem, *Mascard. de interpretat. stat. concl. 9. nu. 57. Barbof. sup. num. 4. Valens. conf. 2. nu. 75. conf. 3. nu. 19. Diana tom. 7. tract. 2. res. unic. Paz in l. 200. Styl. a nu. 61.*
- 103 Quamvis aliquid legitime fiat, nam ut diximus, non potest adimpleri per æquipolens, *Barbof. sup. num. 5. Osasch. dec. 163. num. 4. seqq. Mascard. sup. nu. 62. Rota p. 9. rec. dec. 157. nu. 2. seqq. Cenua de script. priuat. lib. 3. qu. 4. nu. 21. Ad. ad Sanfel. dec. 390.*
- 104 Nisi quando lex, seu statutum formam inducens consideravit effectum, *Menoch. conf. 131. nu. 15. Osasch. dec. 92. nu. 25. Tusc. d. concl. 414. nu. 38. Barbof. sup.*
- 105 Amplia, ut procedat etiam in favorabilibus & piis causis, *Mascard. sup. nu. 64. Barbof. num. 6.*
- 106 Amplia, ut non excuset ætas, rusticitas, sexus, malitia, aut vna quælibet qualitas, *Tusc. concl. 415. nu. 29. Barbof. nu. 7.*
- 107 Limita 1. Conclusionem positam, ut non procedat si talis forma non contineat in se æquitatem; *Soar. de legib. lib. 5. c. 31. nu. 3. Salas de legib. qu. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 9. nu. 36. Barbof. sup. nu. 8.*
- 108 Limita 2. Quando aliqua necessitas impediat formam adimpleri, quia tunc eius omisso non vitiat, *Mascard. sup. num. 78. Barbof. sup. nu. 9. Pic. ad stat. Urbis gl. 11. Afm. in praxi §. 3. c. 36. 37. §. 1. c. 1. Tusc. lit. F. concl. 415. seqq. Cbrist. dec. 3. nu. 6. vol. 2. Rota p. 9. rec. dec. 157. nu. 2. & p. 10. dec. 325.*
- 109 Limita 3. favore dotis, & in alijs dotis favorem respicientibus; *Bran. in tract. stantibus masculis art. 9. qu. 3. Mascard. d. concl. 9. nu. 80. 81. Baron. nu. 10.*
- 110 Limita 4. Quando forma omittitur ratione scandali evitandi, vel eminentis periculi, & statuimus de offic. deleg. in 6. c. ubi periculum, §. porro de elect. in 6. elem. 1. de foro compet. *Mascard. sup. nu. 67. Barbof. sup. nu. 11.*
- 111 Limita 5. Si ex aliis menti, & intentioni formam inducentium satisfactum fuerit, *Tusc. lit. F. concl. 419. nu. 21. 22. Mascard. sup. num. 76. seqq. Vbi nu. 79. pariter limitat, quando forma tacita subintelligitur adimpleta, Barbof. sup. nu. 12. Rota post Zach. medic. legal. dec. 96. Rota p. 9. rec. dec. 465. nu. 5. p. 14. dec. 254. nu. 7. p. 18. decis. 416. 464.*
- 112 Limita 6. Quando lex, seu statutum mandat aliquid fieri cum certa solemnitate, post actum iam factum, solemnitate non adhibita, actus non dicitur nullus, nisi eadem lex expresserit, quod actus aliter factus non valeat, & sic actus inesse productus stabit, donec fuerit per sententiam irritatus, *Boccac. d. gl. 6. nu. 158. gl. 6. nu. 158. Soar. de legib. lib. 5. c. 32. nu. 2. Salas d. disp. 16. sect. 8. nu. 27. Mascard. d. concl. 9. nu. 45. Barbof. sup. num. 13. Et de forma tunc aliquid dicitur, cum ad vllum alium finem requiritur, quam, ut sit pro forma, secus si ob alium finem, *D. Venturin. conf. 24. nu. 20. lib. 2.**
- 113 Forma est indivisibilis, si veritas, *C. de fideicom. Tiraq. de iure maris. gl. 6. nu. 3. Molin. de primog. lib. 1. c. 9. num. 17. Paris. de resignat. benef. lib. 8. qu. 8. nu. 94. Cald. de potest. elig. 7. num. 13. Escob. de ratiocin. c. 11. num. 29. Monach. dec. Luc. 18. num. 1. 3. Surd. conf. 282. num. 29. Nouar. qu. 71. lib. 1. nu. 3. Gratian. disc. 853. nu. 28. Mangil. de imput. qu. 126. nu. 11. Vbi quod est individua, & divisio formam corrumpit, *Barbof. sup. nu. 14.**
- Idem debet non in parte, sed in totum adimpleri, & illa in parte, quamvis minima, non adimpleta, in totum corrumpit actus, *l. cum hi, §. si prator, ff. de transact. l. qui Romæ, §. Flavius, ff. de verb. oblig. Sebast. Medic. de reg. iur. reg. 7. num. 1. Calderin. conf. 314. alias 11. de feud. ubi intelligit ubicumque forma est de substantia actus, & sic substantialis, *Azeved. ad l. 18. nu. 4. lit. 2. lib. 4. noua recopil. Gama dec. 45. num. 3. Mascard. d. concl. 9. num. 61. Farinac. conf. 36. nu. 13. Tusc. lit. F. concl. 415. num. 18. Antonin. var. lib. 11. res. 11. nu. 4. res. 92. nu. 4. Cald. de emp. c. 3. nu. 15. Glor. res. 9. nu. 34. Rota dec. 671. nu. 2. apud Farinac. p. 1. rec. Val. sc. consult. 133. nu. 3. 149. num. 6. 183. nu. 3. Barbof. sup. nu. 15. & axiom. 12. nu. 24.**
- 114 Quid sit formæ necessitas, vel causa ignoratur, *Molina lib. 1. de primog. §. 9. nu. 17. Quid si ex errore omittatur, Cyriac. contr. 547.*
- 115 Non potest renunciari legi habenti clausulam annullatiuam, *Felin. in c. si diligenti nu. 10. de foro compet. Frecc. de present. Instr. p. 9. qu. 1. num. 33. Selua tract. de iure iur. in 3. p. qu. 1. nu. 33. Cavalet. dec. 21. numer. 66. 67. Cavanit. in ris. 44. nu. 6. D. Calà de ferijs qu. 5. num. 507. & seqq. num.*

- nam § 14. § 17. *Donad. de renunciat. c. 18. nu. 100.*
- 116 Nam quod fit iure prohibente, habetur pro infecto, *Causid. del. Fiu. § 21. nu. 69. 70. Carait. in rit. 44. num. 6. Camill. Borrell. in Reg. Arag §. 2. gl. 5. n. 31. Calà sup.*
- 117 Iuramentum non validat contractus à lege positiua reprobatos, maximè quando illos statutum reprobatur, & annullat ipso iure, puta: nulla donatio inter vivos valeat, &c. *Spe. rell. dec. 47. nu. 25. seqq.* Maximè si in statuto adsint verba: quoquo modo, *Canall. qu. 727. n. 13.* Vel verba geminata: nulla donatio valeat, vel teneat, *Rimin. iun. conf. 72. num. 61. Donad. de renunciat. lib. 1. c. 18. nu. 37.*
- 118 Nam iuramentum non validat contractum irritum ipso iure, *Fusar. de sublit. qu. 308. n. 9. Honded. conf. 45. nu. 34. Pedroca conf. 39. nu. 75. lib. 1. Becc. conf. 99. nu. 24. 39. 147. Ansaldo. de Iurisd. p. 2. tit. 10. c. 15. nu. 168. seqq. Vrsell. concl. 86 nu. 102. Seraphin. de Iuram. priuil. 129. nu. 10. Ciroc. disp. 45. nu. 7. Merenda contr. lib. 1. cap. 1. & seqq.*
- 119 Qui dicunt iuramentum validare contractum inualidum, dicunt quando contractus, super quo interponitur iuramentum, non est in totum, & penitus nullus, contraria sententia procedit, quando contractus est nullus ipso iure, & in totum, *Rolan. à Valle conf. 2. nu. 80. lib. 1. Canall. d. q. 727. nu. 28. in fine, Pac. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 2. nu. 165. Sanch. in Decal. tom. 1. lib. 3. c. 22. nu. 10. Dondens. consult. 2. nu. 14. benè Altograd. contr. 96. nu. 81. & seqq.*
- 120 Iuramentum non supplet defectum contractus ex defectu solemnitarum introductarum per statutum pro forma, *Alba conf. 612. num. 24. 29. Eugen. conf. 7. nu. 56. Mantica de ra. cit. lib. 14. tit. 10. nu. 48. lib. 26. tit. 2. nu. 29. Becc. conf. 62. nu. 42. Gallerat. de renunciat. tom. 1. lib. 5. c. 4. nu. 83. Seraphin. de iuram. priuil. 129. n. 4. 130. nu. 5. Ciroc. disc. 45. Cenc. de censib. qu. 9. nu. 8. 12. & qu. 52. nu. 6. Ansaldo. de iurisd. p. 2. tit. 10. c. 15. nu. 164. Castr. Palao oper. moral. p. 3. tract. 14. disp. 2. punct. 9. §. 5. nu. 4. Pic. ad stat. Urbis gl. 23. nu. 5. Carpan. ad statut. Mediol. cap. 324. nu. 199. Altograd. d. contr. 96. nu. 95. Passerin. probl. legal. cap. 7. §. 4. nu. 233. n. 273. & §. 5. nu. 151. & nu. 163.*
- 121 Quamuis forma in minimo deficiat, *Passerin. d. §. 5. n. 164.*
- 122 Maximè si solemnitates respiciant principaliter fauorem publicum primario, ut scilicet fraudes euitentur, *Scraphin. de priuil. Iur. priuil. 130. nu. 7. Altograd. sup. num. 106. 123. 162. 263. Andreol. contr. 134. nu. 69. Secus si secundario n. 70.*
- 123 Et tunc neque de partium consensu omitti possunt, *Passerin. d. §. 4. n. 273.*
- 124 Statuto annullante contractum ipso iure, renunciari nequit iuramento, *Ciroc. disc. 45. n. 3. disc. 50. nu. 6. Altograd. sup. nu. 260. Scacc. de sententia, & re iudic. gl. 7. qu. 3. lim. 4. nu. 71. Scac. Tom. 1. p.*
- pu. de Saluian. Interd. lib. 2. qu. 16. nu. 6. & seqq. D. Passerin. problem. legal. c. 7. §. 4. n. 273.*
- 125 Verum iuramentum firmat contractus celebratos à minoribus, & mulieribus, non seruata forma statuti, quamuis statutum contineat clausulam irritantem, & annullat actum. *Andreol. contr. 134. nu. 57. & seqq. Infrà qu. 38.*
- Sed contra est verum ubi statutum admittit fidem Instrumentis, *Fulgin. de Iure emphyt. tit. 2. alienat. q. 1. nu. 177. Andreol. contr. 3. nu. 8. Torre de pass. lib. 2. c. 32. num. 13. seqq. Adl. ad Jurat. dec. 422. nu. 18. Vreol. de transact. qu. 22. n. 6. & consult. 54. nu. 24. Merlin. dec. 155. n. 5. Bich. dec. 200. nu. 23. seqq. Rota rec. dec. 163. numer. 6. p. 14.*
- 126 Secus contractum factum dolo aduersarii, *Andreol. sup. num. 66. declarat n. 67. 81. 84. Vel si statutum præsumat dolum, Rub. in annot. ad dec. 16. nu. 26. 27. & seqq. p. 8. rec. Merlin. dec. 646 nu. 16. & post Salgad. labyr. dec. 73. nu. 13. Vreol. de transact. qu. 22. n. 9.*
- 127 Nec valet iuramentum præstitum super actu nullo contra prohibitionem legis, *Rimin. d. in §. 1. nu. 276. instit. de donat. P. Gregor. syn. tagm. p. 3. lib. 5. c. 12. nu. 4. Fortun. Gratia de vltim. fine illat. 69. nu. 212. Guttier. in auth. Sacramenta paber. num. 125. Menchac. de success. creat. §. 5. nu. 3. §. 26. nu. 43. P. Barbos. in l. 1. d. 5. nu. 74. ff. solut. matrim. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 149. Soar. de relig. tom. 2. lib. 2. c. 18. à nu. 3. Sanch. de matrim. lib. 4. qu. 20. nu. 2. seqq. Farinac. sup. lit. L. nu. 177. seqq. Torre de pass. fur. success. lib. 1. c. 5. nu. 2. & c. 5. nu. 3. Quæ procedunt quando actus, seu contractus est factus contra ius gentium, aut naturæ, secus contra ius civile, *Torre d. c. 5. n. 24. 26. Ciroc. disc. 47. nu. 45. Io. Selua de iure iur. in 3. p. q. 1. nu. 35.**
- 128 Verum contractus factus contra legem, vel statutum, licet sit nullus quo ad commodum, & fauorem eorum, qui ita contraxerunt, tamen valet quo ad damnum, & præiudicium ipsorum, quia ex sua culpa poenam non immunitatem consequi debent, *Tirac. de retract. lignag. §. 1. gl. 2. nu. 8. & §. 26. gl. 2. nu. 7. seqq. Montan. de iur. c. 26. nu. 37. Sabell. §. contractus nu. 13. §. actus, Monter. dec. 46. nu. 17. Gratian. disc. 213. n. 12.*
- 129 Quæ diximus de actu nullo facto contra prohibitionem legis, procedit quando prohibitio est perpetua, secus in prohibitione facta ex causa non perpetua, *Vant. sup. num. 52. Soar. d. lib. 5. c. 25. nu. 7. seqq. Salas d. sect. 8. nu. 19. Farinac. d. lit. L. n. 191.*
- 130 Legibus prohibituiis non potest renunciari, nisi cum iuramento, immo neque cum iuramento, quando prohibitio respicit publicam utilitatem, *Euerard. loco à vi, & energ. Iuram. nu. 86. Gratian. disc. 233. nu. 33. seqq. disc. 531. nu. 95. seqq. disc. 735. nu. 2. & seqq. Spe. rell. dec. 104. nu. 91. Tusc. lit. L. concl. 281. Sabell. §. lex num. 13. §. renunciatio nu. 16. ex l. 1. & 2. C. de fideiuss. dor. denegat. Nouar. in l. fin. C. de*

vendend. reb. Cinit. lib. 11. num. 3.

- 131 Et nullitas actus ipso iure causatur ex defectu sollemnitatum essentialium, seu formalium, *R. Ponte conf. 81. nu. 7. lib. 3. Scacc. de Iudic. lib. 2. c. 1. nu. 92. & seqq. Staiban. ref. 2. n. 6.*
- 132 Et ex contractu facto contra formam a iure statutam, nec civilis, nec naturalis actio oritur in contrahentibus, *l. cum lex, ff. de fideiuss. l. 1. 3. §. si vir ff. de donat. inter. Roman. conf. 12. 437. Fenzon. ad statut. Urbis c. 152. nu. 46. seqq. Cancer. var. p. 2. c. 1. nu. 59. Duran. dec. 18. nu. 15. 16. Bich. dec. 200. nu. 5. vbi de contractu etiam iurato. Doctiff. D. Albrit. de inconstant. dec. 61. num. 35. Altograd. contr. 96. num. 104. Doctiff. D. Passerin. problem. legal. c. 5. §. 5. num. 144. Scacc. sup. Vbi quod non indiget declaratione iudicis.*
- 133 Sic nullum quod est pro infecto magis, quam pro facto habetur, *Camill. Paris de confident. qu. 46. nu. 30. Vaz axiom. iur. lit. F. n. 28. & lit. N. nu. 83. D. Scoppa ad Merlin. contr. 81. nu. 7. lib. 1.*
- 134 Quod Nullum est nullum præstat impedimentum, *c. non præstat. de reg. iur. in 6. Tusc. lit. N. concl. 140. Donad. de renun. iat. c. 42. num. 1. Idem Tusc. lit. N. concl. 66. lit. I. nu. 25. Vaz lit. N. nu. 63. Nos de nullit. Iudic. rubr. 8. qu. 14. n. 3. Valens. conf. 32. num. 31. seqq. Muta dec. 54. numer. 18. Scoppa d. nu. 7. in fine. Maxime quando concernit tertij præiudicium. Antonin. ref. 18. n. 3. l. b. 2.*
- 135 Nec vllum iuris effectum potest habere, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicat. c. non præstat de reg. iur. in 6. cum concord. Gobius consult. 61. nu. 42. Anguian. de legib. lib. 3. contr. 7. nu. 2. Scop. ad Merlin. c. 18. nu. 8. lib. 1. Farinac. repert. de contract. qu. 55. Gomez. in l. 46. Tauri nu. 36. Gonzal. reg. c. 31. 57. Ricc. coll. 623. 2257. Robert. rer. iud. c. 17. lit. B. Sverd. dec. 289. Escob. de purit. p. 2. q. 4. art. 4. §. 2. d. nu. 32. Vela differt. 40. nu. 55. Carleual. de Iudic. tit. 1. disp. 2. nu. 879. & tit. 3. disp. 16. num. 2. Scop. contr. 88. nu. 13. lib. 2. Salgad. de protest. 3. p. c. 9. d. nu. 13. & p. 1. de retent. c. 10. nu. 114. & c. 12. §. vnic. d. nu. 19. & p. 2. c. 20. d. n. 31. Valens. conf. 32. Narbon. in l. 10. gl. 5. d. nu. 12. tit. 6. lib. 1. recopit. Farinac. dec. 572. nu. 9. tom. 1. p. 1. Monac. dec. Bonon. 40. p. 7. nu. 26. Antonin. var. lib. 1. ref. 61. nu. 24. Giurb. ad consuet. Mess. c. 8. gl. 7. nu. 3. Vaz axiom. iur. lit. N. nu. 71. Staiban. ref. 158. nu. 63. D. Benich. conf. 95. nu. 69. Torre de pact. fut. success. lib. 1. c. 16. nu. 17. D. Pestius de dis. 69. num. 50. dec. 84. nu. 2. Gellus de fructib. disp. 4. art. 3. nu. 220. & disp. 76. art. 3. nu. 34. Rub. de valid. legal. c. 2. num. 66. & seqq. Pegas ref. cap. 2. nu. 60.*
- 136 Et ex contractu nullo non oritur naturalis obligatio: *Torre de pactis lib. 3. c. 12. nu. 282. Sousa dec. 22. n. 13.*
- 137 Neque in conscientia obligat, *Couar. in c. quamuis pactum p. 2. §. 4. nu. 7. Sousa sup. n. 14.*
- 138 Quod nullum est, ex tempore non conualescit, *Barbos. in c. 29. nu. 4. de elect. & c. quod si-*

cut. de elect. c. non firmatur 18. de reg. iur. in 6. Tusc. lit. N. concl. 142. cum seqq. Thomaset. reg. 255. Staib. ref. 183. nu. 175. Torre d. lib. 1. c. 21. n. 22. Palma alleg. 51. nu. 12. Vaz axiom. iur. lit. N. n. 75. 79.

Etiā favore animæ, *Molin. de rit. nupt. lib. 1. c. 12. n. 13.*

Limita in actu conditionali, *Barbos. l. 1. solut. matr. p. 4. nu. 56.*

- 139 An ex iure supervenienti sanetur, & à quo tempore valeat, *Cyriac. contr. 308. Vela differt. 14. nu. 37. Staib. d. ref. 183. nu. 76. vbi dicit conualescere si causa confirmans superveniat, ex R. Ponte conf. 17. nu. 32. lib. 2. Palma sup. num. 13.*

- 140 Et nullo contractu, aut inutili non transfertur dominium, *l. 3. §. si stipulanti, ff. de donat. inter. Gratian. disc. 483. nu. 4. Licet transferatur possessio, si accedat realis traditio, Pegas resol. c. 5. nu. 61. Giurba obs. 80. nu. 33. de feud. §. 2. gl. 9. num. 29. 54. Merlin. contr. 27. nu. 7. lib. 2. Cyriac. contr. 10. nu. 43. Larrea dec. 97. nu. 2. Noguerol. alleg. 31. n. 99. Olea de eff. tit. 6. q. 5. num. 13. seqq. Valasc. de priuil. paup. 3. p. qu. 8. num. 116. Acosta de priuil. cred. reg. 1. ampl. 1. n. 2. & ampl. 13. nu. 12.*

- 141 Sic quod nullum est ratificari non potest, *Tiraq. in l. si numquam, vers. reuertatur nu. 415. C. de reuoc. donat. Farinac. in repert. de contract. q. 55. Tusc. lit. R. concl. ratificatio, Farin. dec. 492. nu. 9. & dec. 535. n. 11. 10. 2. p. 1. Vaz sup. n. 81. Ayllon. ad Gomez. lib. 2. c. 14. fol. 271. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. Pacion. alleg. 185. 200. n. 55. Baron de eff. min. atate. eff. 1. nu. 436. 817. Salg. de retent. p. 2. c. 17. nu. 39. 52. Kota coram f. bald. dec. 136. n. 9. & dec. 160. num. 11. Albrit. de inconstant. q. 12. n. 109. D. Merlin. o. tr. 68. n. 12. lib. 1.*

Verum nullitas proveniens ex defectu consensus potest purgari ex ratificatione, *Gratian. disc. 476. n. 8. Valeron. de trans. tit. 6. q. 3. n. 19. Caball. co. f. 141. nu. 23. Vrecol. de trans. qu. 100. nu. 27. Hodiern. ad Sverd. dec. 70.*

- 142 Imò promittens aliquē ratificatum contractum nullum, vel dolosum, non tenetur, *Barbos. sup. nu. 827. Lio. dec. 169. Costa Sicul. conf. 32. nu. 40. Ripol. de iurisd. c. 1. nu. 39. Luna in addit. ad conf. 22. nu. 26. conf. 23. nu. 50. & 53. Lara in comp. vita homin. c. 22. n. 50.*

- 143 Verum licet ratificari non possit, ita ut retrorahatur ad tempus contractus nulliter facta, post mille *D. Romaguer. ad statut. Engub. lib. 2. rubr. 96. nu. 60. municipal. nu. 10. Altograd. contr. 10. nu. 47. Card. Luca de dote disc. 24. nu. 9. 11. Renson. disc. 86. nu. 13. Afol n. ref. 11. num. 49. seqq. Merlin. contr. 21. nu. 7. seqq. lib. 1. Giurb. dec. 81. nu. 22. Antonell. de temp. legal. lib. 6. c. 62. nu. 1. Gratian. disc. 963. n. 3. seqq. Luca ibid. Tamen vires habet à die ratificationis; & idcò in hac ratificatione ratificans possit apponere qualitatem bene visum, alias si contractus nō fuerit à principio ipso iure nullus, non potest addi aliqua qualitas, *Gratian. c. 717. nu. 18. seqq. Ma-**

*Montan. de tutel. c. 33. num. 516. seqq. Altograd. conf. 23. & 44. lib. 1. Tusc. lit. L. corcl. 22. 24. Idē Grasian. c. 963. num. 4. Sperell. dec. 155. Farinac. de-
cis. 492. num. 9. dec. 535. num. 11. tom. 2. p. 1. Surd.
dec. 245. Respons. 2. D. Boscul. apud D. Torre-
de maiorat. Ital. num. 383. & seqq. Iouius de so-
lemn. in contract. minor. §. 23. §. 23. num. 135. &
seqq. Castill. lib. 4. c. 53. num. 11. Sabell. Ratificatio
num. 5. 6. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 62. num. 1. 2.
Vbi secus si potest aliquo iure valere, Hodieru
ad Surd. dec. 70. n. 1. & seqq.*

144 Ratificatio potest fieri facto, & verbis, l.
non tantum, ff. rem rat. hab. Rota dec. 324. num. 5.
p. 15. rec. Baron. de eff. et min. atar. circa contract.
eff. 1. num. 801. Gratian. disc. 499. num. 24. Capon. disc.
86. num. 17. disc. 290. num. 18. Cyriac. contr. 44. num.
12. & 641. num. 11. D. Mansi consult. 184. num. 59.
Thor. in C. cas. §. 1. num. 31. Cypre. Latr. decis.
57. n. 15. Rodoer. conf. 7. n. 8. Staib. ref. 54. num. 82.
Besolt. conf. 65. num. 2. lib. 2. Marotta disc. 26. n. 27.
28. D. Scoppa ad Gratian. dec. 104. num. 13. post
alios. D. Bisciol. d. resp. 2. num. 329. seqq. vbi refert
ex quibus factis censetur facta ratificatio, Io-
nius sup. n. 9. Postbius dec. Bonon. 15. num. 5. Et fa-
cto melior est, Molignan. altercat. 14. num. 16. al-
tercat. 31. n. 23.

145 Ratificatio ut possit valere, saltem in vim
noui pacti, quando actus erat nullus, debet
esse ex certa scientia, cum omnibus qualitati-
bus, tam de iure, quam in facto, alias si quis
approbet actum nullum, quem validum pu-
tat, comperta nullitate, sibi non præiudicat
ratificatio, tamquam erronea; Nec sufficit
scientia præsumpta, resultans ex lapsu tempo-
ris, maxime quando concurrat in contractu
dolus verus, vel præsumptus, Caball. ref. crim.
286. num. 58. seqq. Gratian. disc. 513. num. 11. 30.
disc. 565. num. 46. seqq. Duran. dec. 459. num. 7. Ange-
lis de confess. lib. 2. qu. 58. Rota p. 18. rec. dec. 42.
num. 10. Add. ad Ludouis. dec. 208. num. 8. Quod
requiratur lectura actus ratificati cum omni-
bus qualitatibus. Idem Gratian. disc. 429. num. 22.
seqq. 499. num. 32. seqq. Ludouis. dec. 311. num. 11.
16. Salgad. p. 1. de retent. c. 3. §. vnic. d. nu. 28. Bu-
rat. dec. 410. num. 11. Melius obs. 31. num. 19. obs. 89.
num. 36. Ayllon. ad Gomez. tit. de restit. minor. n. 12.
vers. in ratificatione. Carena ref. 74. num. 9. ref. 79.
num. 10. 11. ref. 110. num. 111. Staiban. resp. 135. num.
16. Roder. conf. 7. num. 25. seqq. Ciartin. contron.
233. num. 38. seqq. & num. 96. Molign. alterc. 23.
num. 40. 65. num. 19. Io. Christofar. Gerould. de rati-
fic. c. de ratific. actus nulli num. 6. D. Cepparell. ref.
fisc. 26. D. Romagu. ad stat. Eugub. rubr. 56. lib. 2.
num. 62. Rota post Cenc. dec. 557. num. 6. Molign. al-
tercat. 23. num. 38. 40. D. Boscol. d. resp. 2. num. 418.
seqq. 449. seqq. 470. seqq. Salgad. de ret. p. 2. c. 17.
num. 39. 52. D. Mansi consult. 439. num. 7. seqq. consul
467. num. 33. seqq. Iouius de solemn. gl. 22. §. 23. num.
88. & per totum, Castill. lib. 4. c. 53. num. 47. seqq.
Rota dec. 130. num. 21. p. 16. rec. dec. 143. num. 9. 10.
p. 15. Vrcol. de trans. qu. 79. num. 30. & in appendic.
ad consult. 44. lib. 1. Venturin. conf. 4. num. 25. seqq.

Pentinger. dec. 67. num. 8. dec. 273. num. 21. dec. 33. n.
3. Rota post Gales. de restit. dec. 17. n. 21. 22. Cam-
marat. resp. dec. p. 1. art. 2. num. 73. 74. Carena ref. 74.
num. 10. Bich. dec. 161. num. 21. Sabell. sup. num. 7. 8.
Mastrill. dec. 121. ex num. 37. Gratian. c. 513. num. 11.
Seaccia de commerc. §. 1. qu. 1. num. 508. Barbof. in
l. 1. C. si maior fact. rat. Hermosill. l. 4. tit. 5. p. 5. gl.
7. ex num. 13. Rota dec. 61. num. 20. post D. Constan-
tin ad statut. Romæ. Sperell. dec. 172. num. 15. seqq.
Ciroc. discept. 80. num. 4. Palma alleg. 145. num. 18. 19
alleg. 196. n. 28. seqq. Rota post Salgad. labyr. dec.
63. num. 8. 11. post Ninor. dec. 3. num. 13.

146 Ratificatio actus gesti contra formam Iu-
ris, & statutorum non admittitur, Rota post
Cenc. dec. 278. num. 20. sed tantum quando actus
peccauit in consensu, quia tunc propter illius
superuenientiam conualidatur, Gratian. disc.
933. num. 15. seqq. & disc. 124. num. 22. seqq. Tusc. lit.
R. concl. 24. Rota p. 11. rec. dec. 324. num. 16. seqq.
Potest fieri ratificatio, ut valeat, tamquam
nouis actus, sed requiritur omnis solēni-
tas, & forma necessaria in primi actus cele-
bratione, Altograd. conf. 36. num. 15. seqq. lib. 1.
Tusc. lit. R. conclus. 24. Rota p. 11. rec. dec. 324. n.
16. 17. & p. 13. dec. 408. num. 7. p. 14. dec. 193. n. 24.
Bellis tract. var. lib. 5. tit. de censib. qu. 3. Gratian.
disc. 981. num. 44. seqq. Sperell. dec. 91. num. 52. Nec
fit quando contractus fuit simulatus, vel labo-
rat duplici vitio nullitatis, & læsionis, Montan.
de tutel. c. 33. num. 567. seqq. Sabell. sup. n. 9. 10. 11.

Et quando actus est nullus, ex illo non in-
ducitur ratificatio dicti actus, Rota dec. 697. n.
8. coram Seraphino, Rubens de validit. legal. c. 2.
num. 34. seqq.

147 Et vbi statutum præsumit dolum non in-
trat ratificatio, Rota p. 18. rec. dec. 447. num. 17. 18.
Ludouis. dec. 260. num. 13. & dec. 463. num. 18. 19. &
ibi addit. num. 24. Gratian. disc. 513. num. 12. seqq. Vr-
ceol. consult. 44. num. 22. seqq. vbi addit. in fine col.
2. Merlin. dec. 535. 646. num. 13. seqq. Pac. lucubrat.
vol. 3. lib. 14. tit. 13. num. 42. seqq. Menoch. lib. 2.
præs. 39. Astolin. ref. 111. n. 79. Caputaq. dec. 1. n. 3.
3. seqq. p. 3. Vrcol. de transact. qu. 96. num. 40. Sabell.
num. 12. Vrcol. d. tract. qu. 107. num. 27. Leon. dec. 75.
Idem si adsit dolus aduersarii, Montan. de tutel.
c. 33. num. 519. seqq. Sabell. sup. vers. quod stante.

148 In minore, tacita ratificatio non iuuat, nisi
proberur scientia nullitatis, Vrcol. consult. 63.
num. 29. seqq. vol. 2. Rota p. 9. rec. dec. 262. num. 14.
seqq. p. 11. dec. 98. num. 7. seqq. Idem Vrcol. de tran-
sact. qu. 100. num. 30. post tract. dec. 35. num. 171. dec.
48. num. 8. Conciol. alleg. 60. num. 28. Carena resol. 74.
num. 9. Ludouis. dec. 179. num. 6. Ottobon. dec. 191. num.
19. dec. 204. num. 5. Ludouis. dec. 311. n. 16. 21. Sa-
bell. sup. vers. Non etiam, Camaler. dec. 612. n. 27.
Mansi consult. 439. num. 9. seqq. Gallerat. de renun-
ciat. lib. 3. c. 9. num. 5. Ciartin. contr. 233. num. 38. seqq.
D. Cepparell. d. ref. 26. Buratidic. 410. num. 11. Gra-
tian. disc. 429. num. 22. 29. seqq. Mellius obs. 31. num.
19. obs. 79. num. 36. Salgad. labyr. p. 4. c. 7. n. 17.
Laynes ad Gomez. lib. 2. tit. de restit. num. 12. Carena
ref. 74. num. 9. ref. 79. num. 10. 11. ref. 100. num. 11.

- Staiban. res. 135. num. 16. D. Cepparell. resol. fiscal. 26. num. 60. seqq. Antonell. de temp. lib. 2. cap. 65. nu. Olea de cess. Jur. tit. 1. qu. 6. n. 30.*
- 149 Verum non est necessaria scientiæ nullitatis probatio, quando agitur de contractu facto ab ipso minore, cum illa præsumatur in facto proprio. *Conciol. alleg. 6. nu. 21. Vrecol. d. c. 63. nu. 30. vol. 2. Rota p. 9. rec. dec. 262. nu. 14. seqq. p. 10. dec. 80. p. 13. dec. 139. n. 15. p. 15. dec. 324. D. Mansi. consult. 184. nu. 58. D. Bisciol. d. resp. 2. num. 473. Ciardin. sup. n. 48. Sabell. sup. vers. Item non.*
- 150 Minor maior effectus, qui visis rationibus tutori liberavit, ratificare videtur omnes actus à tutore gestos, & in rationibus deductos *D. Rodoer. conf. 46. n. 12. 13.*
- 151 Inducitur ratificatio actus nulli ex receptione fructuum in partibus præjudicialibus, & requiritur certa scientia, quoad partes præjudiciales, *Gratian. disc. 301. n. 43. seqq. disc. 302. nu. 17. disc. 944. nu. 57. disc. 699. nu. 13. seqq. Rota p. 13. rec. dec. 462. n. 6. p. 14. dec. 59. num. 13. seqq. D. Bosc. d. resp. 2. nu. 400. & seqq. Iovius sup. gl. 23. nu. 56. Bonden. collu. 29. nu. 29. & 33. vol. 1. Fachin. conf. 32. nu. 2. lib. 1. Ciroc. disc. 80. num. 8. Sabell. nu. 16. Ciardin. sup. D. Merlin. contr. 79. n. 4. lib. 1. & n. 8. Idem Sabell. §. minor n. 22.*
- 152 Inducitur per petitionem pretii, vel sequestrationem, quando habuit effectum, & non fuit impedita facto aduersarii, explicat *Gratian. disc. 704. Aliograd. conf. 1. num. 20. seqq. lib. 1. Montan. de tutel. c. 33. num. 537. & seqq. D. Bosc. sup. nu. 397. seqq. Rota dec. 527. n. 11. p. 1. rec. Rodoer. conf. 46. n. 15. Sabell. num. 17. In translatione dicit Vrecol. de transact. qu. 100. n. 29. D. Mansi. consult. 393. n. 11. 12. consult. 184. nu. 53. & seqq.*
- 153 Ratificatio donationis per minorem factæ, vel alterius contractus, inducitur ex taciturnitate per quinquennium, post quam maior factus fuit, *l. fin. C. si maior fact.* Quod procedit tantum quando minor vellet agere pro repetitione rei donatæ, secus autem quando est reus, & excipiendo nullitatem allegat, vel non constat de scientia nullitatis, *Rota par. 14. rec. dec. 166. nu. 8. seqq. Mascard. de probat. concl. 1135. nu. 14. seqq. D. Bosc. d. resp. 2. num. 426. seqq. Grinnell. dec. 14. n. 63. Sabell. sup. num. 26. D. Cepparell. d. res. fiscal. 26. n. 58. seqq.*
- 154 Si minor velit ratificare contractum, in ratificatione requiruntur solemnitates, quæ requiruntur in solemnitate actus, *Ciardin. contr. 118. nu. 15. ex l. as. Roman. Sforz. & alij. Bardell. conf. 58. nu. 79. Iovius de solemn. gl. 22. §. 23. nu. 176. quamvis veniam ætatis impetrauerit, nu. 177. & nu. 189. Castill. lib. 4. c. 53. nu. 12. Ciardin. d. contr. 233. nu. 97. Tusc. lit. S. concl. 329. Staiban. obs. 2. nu. 10. Gratian. disc. 981. n. 44.*
- 155 Nisi concurrat iudicis confirmatio, quia quo pluries minor ratificat, quod malè gessit, eo magis dicitur læsus, & deceptus. *Bardell. sup. nu. 81. Surd. conf. 3. nu. 9. 10. Ludouif. dec. 395*
- num. 9. & addit. nu. 7. & dec. 473. nu. 9. Caroc. de c. 52. nu. 21.*
- 156 Sic minor contractum nullum ipso iure à principio, cum peccet in substantialibus, ratificare non potest, licet veniam ætatis sit consequutus, *Iovius sup. n. 125.*
- 157 Ratificatio post 25. annum tollit beneficium restitutionis, si contractus fuit validus, sed subiectus restitutioni, *Ciroc. discept. 73. num. 36. Vbi secus dicit de iure Canonico, stante mala fide, Antonell. de temp. lib. 2. c. 65. nu.* Si contractus fuit nullus, quod ratificatio valeat, & confirmet contractum. & tollit beneficium restitutionis, ob minorem ætatem, *Antonell. de temp. lib. 1. c. 62. nu. 5. & non beneficium competens maioribus, Nisi ratificatio sit generalis, & ampla respectu cuiuslibet iuris sibi competentis, Gratian. disc. 513. nu. 9. Ayl. ad Gomes. lib. 2. c. 14. n. 11. Idem Gratian. disc. 813. nu. 28. 814. num. 50. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. nu. 6. Iovius gl. 22. §. 23. Gratian. disc. 27. nu. 41. Vbi quod est in electione minoris dicere de nullitate, vel approbare contractum, Menoch. d. remed. 15. ex n. 110. Odd. de restit. p. 1. qu. 15. art. 5. nu. 39. & seqq. Molina de iustit. disp. 573. nu. 32. Osuald. lib. 21. c. 12. in notis. lit. A. A. Mascard. concl. 1261. nu. 56. Vbi probat, quod maior ratificans actum in minori ætate celebratum non amittit beneficium restitutionis in dolo aduersarii læsus fuit, & si quis emat à minore non seruatis solemnitatibus, Mauric. de restit. qu. 312. in fin. Meno. b. d. remed. 15. n. 132. Gratian. c. 513. nu. 12. D. Boscol. res. 2. n. 424. seqq. post Torre de maiorat. Ital. Rota in rec. p. 1. dec. 54. nu. 3. p. 8. dec. 279. n. 6. & p. 13. dec. 368. nu. 23. 21. Ludouif. dec. 473. nu. 17. 18. & ibi Add. n. 24. & dec. 270. n. 23. Curat. dec. 410. n. 10. & ibi Ferrentill. nu. 15. Dunozet. dec. 805. n. 6. 7. Rota post Salgad. labyr. dec. 63. n. 21. Pigant. ad stat. Flor. ad rubr. 91. nu. 18. Aliograd. iun. contr. 8. n. 12. Gross. de contract. min. inspect. 2. qu. 50. n. 5. seqq. Castill. lib. 8. c. 63. n. 33. Ciroc. disc. 73. n. 44.*
- 158 Præterquam si ratificatio fuerit facta ab eo, qui sciebat dolose, se fuisse deceptum, non si scientia superuenerit approbationem, *Odd. d. art. 7. nu. 63. D. Bosc. sup. Hermosill. l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 12. n. 46.*
- 159 Verum Lara tract. de vita homin. c. 22. n. 53 generaliter loquitur, & est declarandus ex doctrina *Gratian. d. disc. 513. nu. 27. Hermosill. l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 12. n. 48. Videndus.*
- 160 Imo ratificatio expressa non nocet minori facto maiori, nisi concurrat expressa scientia nullitatis, *Rota dec. 81. n. 7. p. 8. rec. & dec. 63. post Salg. labyr. n. 8. & post Ninot. dec. 3. nu. 12. Palma alleg. 196. nu. 30. Ciroc. sup. n. 45. Mastrill. dec. 121. ex n. 37. Gratian. disc. 513. n. 11. Scop. ad Gratian. dec. 101. Ciardin. contr. 233. nu. 38. seqq. Scacc. de commerc. §. 1. q. 1. art. 7. nu. 63. Hermosill. l. 4. tit. 5. gl. 7. ex n. 13. Menoch. conf. 120. n. 37. Gratian. disc. 561. n. 46.*
- 161 Ratificatio contractus nulli, non censetur facta

- facta, nisi appareat instrumentum ratificatum fuisse lectum, *Pacion. alleg. 85. nu. 4. 5. alleg. 86. nu. 4. alleg. 185. n. 5. alleg. 200. nu. 15. 56. 57. Burat. dec. 410. nu. 10. seqq. vbi A. d. Ciarlin. contr. 233. nu. 39. R. Marin. lib. 2. c. 167. n. 9. c. 191. n. 14. seqq. Rosis obseruat. c. 27. n. 19. P. Affl. contr. 37. n. 26. Ludonif. dec. 473. nu. 18. Rota apud Cenc. dec. 47. nu. 23. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. n. 7. seqq. Sperell. dec. 172. nu. 15. seqq. Ciroc. discip. 80. nu. 4. Palma alleg. 145. nu. 18. & alleg. 196. n. 28. seqq. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 22. §. 23. nu. 92. seqq. D. Rodoc. conf. 46. n. 17. seqq. Ciroc. sup. n. 45. disc. 80. n. 5. 4. Albr. l. de inconst. q. 17. n. 34.*
- 162 Nam scriptura quando non fuit lecta, nec publicata est nulla, *Mascara. concl. 741. n. 42. Barbof. in c. 2. de fide instrum. Syluester. verb. Tabellio q. 9. Honded. c. 31. nu. 14. conf. 86. nu. 36. Pegas. ref. c. 19. n. 91. 92.*
- 163 Nec sufficit si Notarius dicat ratificantes fuisse certioratus de omnibus, & singulis, *Pacion. sup. n. 6.*
- 164 Et lectura scripturæ non præsumitur, sed probari debet. *Ciroc. sup. n. 5. licet contra n. 6.*
- 165 Sed generaliter ratificatio actus nulli non fit, nisi cum scientia clara actus nulli. *Ludonif. dec. 311. nu. 15. 16. 21. Burat. dec. 410. nu. 11. Gratian. disc. 429. nu. 22. 29. seqq. Melius obs. 31. n. 19. obs. 89. nu. 36. Salgad. labyr. p. 4. c. 7. nu. 17. Laynes ad Gomes. lib. 2. tit. de resit. minor. nu. 11. 7. res. in ratificatione, Carena ref. 74. nu. 10. 11. & ref. 110. nu. 11. Staiban. ref. 135. nu. 16. Gratian. disc. 711. nu. 6. disc. 283. nu. 29. disc. 499. n. 82. disc. 513. n. 30. D. Alex. ad Capyc. Latr. consul. 144. nu. 12. Olea de cess. l. ur. lib. 1. tit. 6. nu. 30. D. Petr. Barusi. resol. 42. nu. 27. Cyriac. contr. 691. nu. 137. seqq. Vermigliol. conf. 308. n. 14. Rota dec. 492. n. 10. dec. 535. nu. 12. p. 1. rec. Cötiol. alleg. 60. n. 20. 60. n. 22.*
- Sic debet fieri rebus in eodem statu per maritentibus, & ratificari non potest actus semel à ratificare debente, improbatu, *D. Merlin. contr. 79. n. 19. 20. lib. 1.*
- 166 Sed quod minor non solū potest approbare contractum anillum, sed etiam potest renunciare huic facultati dicendi de nullitate contractus, *Rubeus dec. 62. nu. 21. 22. tom. 3.*
- 167 Minor elapso quinquennio, postquam fuit factus maior, dicitur ratificare contractū factum non obseruata dispositione legis, vel forma statuti. quoad primam casum sit, *l. fin. C. si maior factus, Masvill. dec. 121. nu. 22. seqq. Castill. det. 18. nu. 42. seqq. & nu. 54. dec. 26. n. 18. Molfes. conf. 4. nu. 34. Cenc. de censib. qu. 15. nu. 23. Costa conf. 51. nu. 17. Barbof. in d. l. fin. & in l. si inter, C. si maior fact. Abruz. sup. pragm. de modo proced. summar. p. 2. c. 2. nu. 9. Ventur. conf. 12. nu. 259. seqq. Peregr. conf. 82. nu. 5. lib. 4. conf. 75. n. 1. lib. 2. Ottobon. dec. 110. nu. 6. dec. 112. nu. 5. dec. 126. nu. 12. Vbi si factus maior per quinquennium tacuerit, nec dixerit de nullitate actus per eum gesti sine solemnitatibus, censetur illum ratificare. Idem dec. 5. nu. 7. Menoch.*
- conf. 19. nu. 46. conf. 24. d. nu. 25. conf. 196. n. 41. conf. 412. d. nu. 101. conf. 579. nu. 12. conf. 439. nu. 47. seqq. Ricc. coll. 264. Giurba sup. consuetud. c. 1. gl. 5. nu. 75. Rub. dec. 81. nu. 6. tom. 2. dec. 306. nu. 53. tom. 3. Ciarlin. contr. 196. n. 18. Vbi dicit per lapsum quinquennii ratificari contractus onerosus per lapsum decennii lucratiuos: Idem dicitur Riminald. in princ. instit. quib. alien. licet nu. 479. Prat. tom. 2. discip. 13. nu. 10. & 61. n. 11. Cyriac. contr. 308. n. 4. 56. 10. tr. 136. nu. 7. 8. Baron. de effect. min. et at. eff. l. nu. 780. seqq. Nos infra qu. 38.
- 168 Requiritur tamen scientia nullitatis *Pacion. alleg. 185. nu. 6. D. Marcian. conf. 44. nu. 8. D. Mansi. consult. 1. nu. 46. conf. 6. no. 49. 59. lib. 11. Ciarlin. contr. 233. n. 96. Olea sup. n. 50. Cötiol. sup.*
- 169 Sufficit tamen in contrarium simplex declaratio minoris infra quinquennium, etiam extraiudicialis, nolle stare contractui, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 62. n. 17. Infra d. q. 38.*
- 170 Quo ad secundum casum videtur etiam, quod licet; quia per lapsum tanti temporis videtur omnis solemnitates, defectus sublatus, *gl. & Bald. in d. l. fin. Rota. c. n. 63. col. pen. lib. 1. Gabriel. conf. 13. lib. 1. Cen. er. v. a. tit. de minor. n. 37. & seqq. Cenc. de censib. qu. 15. nu. 22. Intrigl. dec. 5. nu. 35. Costa conf. 32. nu. 26. Baron. sup. nu. 784. & seqq. Staiban. ref. & obs. 3.*
- 171 Aliqui putant opinionem gl. & sup. distonam *DD.* procedere tantum quando contractus est nullus de iure communi, secus ex statuto, quia tunc ex quo contractus præsumitur dolosus per lapsum cuiuscumque temporis numquam videtur ratificatus, ex *l. 1. C. si maior fact. Roman. conf. 54. Barbat. conf. 70. vol. 3. Gabriel. conf. 13. nu. 15. Rocca resp. 50. nu. 19. lib. 2. & resp. 57. nu. 6. Barbof. in l. si cum proponas nu. 3. C. si maior fact. Bardellon. conf. 58. nu. 93. tom. 1. Gratian. disc. 513. nu. 10. disc. 844. nu. 51. Baron. sup. nu. 786.*
- 172 Contrarium, quod procedat nedum in nullitate causata defectu decreti, sed in quacumque specie nullitatis, *Surd. conf. 49. nu. 10. Bilact. dec. 9. nu. 14. 15. Menoch. conf. 589. nu. 12. Paul. rub. dec. 81. nu. 10. tom. 2. Barbof. in l. si quando nu. 29. 30. C. si maior fact. Cyriac. contr. 181. n. 73. Menoch. conf. 214. nu. 48. Pratus d. c. 13. n. 11. Per ge. conf. 75. nu. 5. lib. 2. Virgil. de legit. person. c. 1. n. 52. Baron. n. 788. seqq.*
- 173 Sed quod tantum in nullitate ex defectu iudicis decreti, non ex defectu aliarum solemnitarum, *Pacion. alleg. 185. nu. 8.*
- 174 In Sicilia stante Capitulo Imp. Caroli V. 78. Muta consuet. 31. nu. 21. Virgil. sup. num. 54. Gross. sup. §. 33. Comit. Cast. in u. 48. Castill. dec. 26. nu. 18. Becc. conf. 25. no. 6. Cyriac. contr. 29. nu. 64. Andreol. contra 36. nu. 6. vbi dicit, quod quando statutum præsumit contractum celebratum non seruata forma ab eo præscripta, dolo, vel metu extortum, tunc non procedit. *d. l. fin. Farina. dec. 54. p. 1. tom. 1. Bardell. conf. 58. nu. 23. tom. 1. & nu. 92. Peregr. conf. 75. nu. 6. lib. 2.*

- lib. 2. Menoch. conf. 296. nu. 42. conf. 214. n. 50. 51. conf. 401. nu. 192. conf. 412. nu. 101. conf. 589. nu. 13. conf. 590. nu. 9. Bar. dec. 410. & in annot. lit. B. Vbi quod requiritur scientia specifica facti, & iuris, nec præsumpta sufficit, Baron. sup. nu. 791. seqq. Contra tenet in terminis dicti Capituli Cutell. dec. 14. n. 61. juncto n. 1.
- 175 Sed non esse recedendum à prima opinione, quia statutum, de quo loquitur Grinell. non præsumit dolum, & fraudem, prout statutum Siculum, Macerat. var. lib. 2. res. 3. n. 5. 20. Baron. sup. n. 794.
- 176 At si ratificatio facta per maiorem, qui contraxit in minori ætate non servata forma statuti, est expressa, tunc erit valida, quia tunc præsumitur doli notitiam habuisse, & per consequens ipsum remisisse ratificando, ut dicunt gl. & DD. in l. 1. C. si maior. fact. Affl. dec. 220. col. 2. lecto tenore contractus, Costa conf. 32. nu. 27. Intrigl. conf. 1. nu. 118. Vbi dicit procedere etiam si Notarius dicat contractum ratificandum, & omnia in eo contenta peruenisse ad notitiam ratificare volentis, Silvan. conf. 93. nu. 12. lib. 2. Menoch. conf. 561. à nu. 41. Et contractus valet ex tunc, non ex nunc, nec requiritur novus consensus, & potest fieri ratificatio absente parte, nec requiritur nova gabella, nec obligationes medio tempore contractæ obstant, Intrigl. sing. 1. lib. 2. & dec. 5. d. n. 32. Capan. de iure adh. qu. 7. nu. 40. Muta consuet. 31. nu. 25. Surd. conf. 576. nu. 21. Baron. num. 795. seqq.
- 177 Sed quod valeat, ut ex nunc. Pedro. conf. 37 n. 37. seqq. Balli super bull. qu. 4. n. 3. Hodiern. ad Surd. dec. 70. nu. 1. Gratian. disc. 711. d. nu. 63. & 716. nu. 26. Iovius d. 5. 23. nu. 134. Caball. conf. 139. nu. 26. seqq. Conciol. alleg. 6. n. 25.
- 178 Sed non per hoc ei est sublatum remediū, l. 1. C. si maior fact. quæ vult, quod minor post ratificationem expressam valet agere de læsione, & emptorem esse obnoxium restituere rem cum fructibus, vel supplere iustum pretium, cum interesse, Conar. var. 2. r. 3. Prissill. ad Affl. dec. 249. nu. 17. Surd. conf. 506. nu. 7. Baron. sup. nu. 799.
- 179 Verum ratificatio potest vno ex tribus modis fieri, primo verbis expressis, 2. Temporis cursu. 3. facto, l. non tantum 5. ff. rem ratam hab. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 3. nu. 21. Rota dec. 324. nu. 5. p. 15. rec. Facto si contrahens executionem contractus perat, vel si ille eius virtute, rem, aut pretium accipiat, vel aliquod soluat, aut dilationem ad soluendum petat, Valeron. de transact. tit. 6. qu. 3. nu. 22. seqq. Rota dec. 302. nu. 5. dec. 324. nu. 5. p. 15. Præcol. de trans. q. 100. nu. 29. D. Mansi consult. 468. n. 33. seqq. Conciol. alleg. 6. n. 15.
- 180 Verbis, ac cætera citrà dolum, atque culpam, Galter in praxi tit. p. 2. d. nu. 58. Costa Sicul. conf. 32. nu. 15. 16. Baron. sup. n. 801.
- 181 Quo ad tertium: Facto, Certum est minorem posse facto, contractum nullum confir-

mare, Menoch. de possess. remed. 5. num. 119. Vbi dicit; minorem contractum confirmare, & ratum habere si soluat, aut solutionem recipiat. Menoch. de recuperand. remed. 15. n. 18 seqq. & conf. 92. nu. 69. Cancer. c. 6. n. 101. Mansi. consul. 184. nu. 57. Fusar. conf. 138. nu. 4. Andreol. contro. 339. Capyc. dec. 57. nu. 17. dec. 104. numer. 28. Christin. ad l. municipal. tit. 19. art. 21. in addit. ad nu. 9. D. Bosc. resp. 2. nu. 310. post D. Torre de maior. Ital. tom. 2. Mansi consult. 468. nu. 33. seqq. Rodoe. conf. 7. nu. 8. nisi obligatus vigore instrumenti garantigiari, eius vigore soluat, D. Merlin. contr. 79. nu. 13. lib. 1. qui dicit solvere, ne capiatur, & executionis molestiam subeat, & vbi potest præsumi alia causa, quam approbationis, aut ratificationis, contractus non censetur ratificatus, Surd. dec. 159. Cyriac. contr. 441. Salgad. labyr. p. 2. c. 10. nu. 14. 20. Valeron. de transact. tit. 6. §. 3. Diximus sup.

Et Menoch. sup. nu. 120. extendit idem effectus, si annuos fructus, & redditus percipiat, sequitur Maur. de solut. c. 24. nu. 4. 5. Costa Sicul. conf. 32. nu. 28. 29. Surd. dec. 33. Molina lib. 1. de primog. c. 21. nu. 5. Diximus sup. Stefan. Gratian. disc. 301. nb. 45. & seqq. disc. 302. nu. 17. disc. 944. nu. 57. Besold. conf. 65. n. 2. 4. lib. 2. D. n. cen. colluct. 29. n. 33. Quamvis solum partem fructuum recipiat, nam censetur ratificatio in totum, Rota q. 11. dec. 343. n. 3. Gionagn. lib. 1. resp. 43. n. 19.

Et Costa sup. d. nu. 32. ponit actus, ex quibus inducitur ratificatio facto. Mastrill. dec. 121. nu. 25. D. Bosc. resp. 2. n. 400. & seqq. post D. Torre de maiorat. Ital. Menoch. conf. 214. nu. 47. & conf. 231. n. 9. & conf. 404. nu. 13. Surd. conf. 280. nu. 18. Conciol. alleg. 5.

182 Ratificatio ex facto idem operatur ac expressa, Medic. dec. 58. nu. 37. Imò plus operatur, per tex. l. Paulus. ff. rem ratam hab. l. 3. §. fin. ff. eod. l. quidam. ff. de eiusd. Rota dec. 22. nu. 25. post D. Constantin. ad stat. Urbis, Cutell. dec. 14. nu. 44. D. Bosc. sup. nu. 394. Menoch. conf. 561. nu. 12. conf. 866. nu. 14. Cyriac. contr. 441. nu. 31. 641. nu. 12. D. Mansi consult. 187. nu. 44. Cerro. dec. 335. n. 8. D. Traribedi. consult. 98. nu. 8. Stuk. conf. 1. n. 91. Staiban. res. 59. nu. 83. Capyc. Latr. consult. 105. n. 26. Muta dec. 55. n. 29. Marotta discept. 26. nu. 28. D. Scoppa ad Gratian. dec. 104. nu. 13. Iovius d. 5. 23. nu. 47. & seqq. D. Gaston. discept. 19. n. 22. lib. 2. R. Capyc. Lotr. dec. 26. nu. 27. consult. 106. n. 25. Bar. dec. 301. n. 3. Dunozet. dec. 896. in fin. Card. Luca de credit. disc. 84. n. 10.

183 Verum ex receptione facta per minorem, ut inducatur ratificatio, debet constare de scientia contractus, cum omnibus eius qualitatibus, & non sufficit scientia per relationem, nisi fieret mentio de die, mense, & anno, & certiorari de nullitate, capite, & causa nullitatis, Mastrill. d. dec. 121. nu. 12. Ginterb. dec. 107. nu. 11. 12. Muta dec. 98. n. 37. Testai. alleg. 23. nu. 70. 78. D. Bosc. d. resp. 2. n. 470. & seqq. D. Mansi d. consult. 468. nu. 33. seqq. Malignan. alterc. 23. n. 38. 40. alterc. 65. n. 29. Conciol. alleg. 60.

184 Sic non inducitur quando factum est tale, ut citra illius contractus approbationem fieri minime poterit, *Fannec. de luro dotis gl. 11. Riminald. conf. 118. n. 7. Gargiar. patroc. 14. n. 1.*

Inducitur solutione, immo promissione de soluendo, *Molignan. altercat. 41. nu. 12.* Et ratificatio facti plus operatur, quam verbis, *altercat. 14. nu. 16. alterc. 31. nu. 23.*

185 Ratificatio non continet plus quam actus confirmatus, *Castill. dec. 350. num. 94. seqq. & num. 122.*

186 Ratificatio non præsumitur, nisi probeatur, & omnis modica præsumptio sufficit ad tollendam ratificationem præsumptionis. *D. Merlin. contr. 79. nu. 7. 51. maxime si dolus, vel metus intercesserit, Gratian. c. 823. nu. 27. seqq. Add. ad Ludouf. dec. 260. nu. 23. dec. 473. nu. 24. Burat. dec. 410. num. 10. Genuens. præf. Eccles. qu. 767. Leo dec. 75. Testai alleg. 23. d. nu. 45. Intrigl. conf. 1. num. 120. Surd. conf. 28. Menoch. lib. 2. præf. 39. Baron. sup. nu. 821. seq. Antonell. de temp. lib. 1. c. 30. nu. 10. lib. 2. c. 65. num. 5. licet contra sit idem Antonell. eodem tract. lib. 1. c. 62. num. 17. Vt præsumatur.*

187 Ratificatio facta per minorem, qui minor contraxit, & ad huc minor ratificat, debet fieri cum solemnitatibus requisitis ad consecutionem actus. Diximus sup. hic, *Gratian. discept. 981. nu. 44. Staiban. obs. 2. nu. 10. Olea de cess. iur. lib. 1. tit. c. n. 30.*

188 Sed quando minor ratificat factus maior, vel quando ratificat hæres maior ipsius minoris, tunc non requiritur eadem solemnitas, *Cauale. dec. 46. nu. 92. tit. de tut. nu. 147. Surd. dec. 69. num. 14. Passet. conf. 112. nu. 6. Merenda contr. lib. 16. n. 1. nu. 4. Costa Sicut. conf. 32. d. nu. 54. Intrigl. conf. 1. nu. 121. Gratian. disc. 26. nu. 12. Fontanell. de pactis gl. 3. p. 13. nu. 49. D. Merlin. contr. 68. nu. 11. lib. 1. Surd. conf. 28. nu. 120. D. Boscul. d. resp. 2. n. 426. & seqq. D. Iouius d. gl. 23. nu. 190. Baron. sup. 823.*

189 Ratificatio tacita durante minori ætate non potest induci, *Merlin. dec. 12. nu. 1. 10. qui allegat Surd. conf. 28. nu. 120. seqq. Menoch. conf. 404. nu. 13. Baron. sup. n. 844.*

190 Ratificatio minoris facta cum autoritate iudicis, non valet, quando non interuenit causæ cognitio, & decretum præcipitanter interponitur, *Abb. inter consil. Sicut. per Lun. conf. 21. nu. 24. seqq.*

191 Ratificans dicitur facere actum, *Costa de retroract. cas. 4 cap. 8. nu. 13. Testai alleg. 21. n. 39. 49. 58. 63. 67. seqq. Thomat. dec. 100. nu. 13. Hodiern. contr. 70. nu. 1. Salgad. labyr. p. 2. c. 10. nu. 3. Cardin. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 65. & lib. 8. tit. 3. nu. 8. Iouius d. §. 23. nu. 11. Baron. num. 826. D. Bosc. d. resp. 2. n. 392. seqq.*

192 Neque potest postea contrahere, *lfi pupillum, §. item quæritur, ff. de negot. gestis, Cyriac. contr. 641. nu. 9.*

193 Et ratificans actum ab alio factum, suo nomine, dicitur ipsum fecisse, ut in alienatione

dicit *Spada conf. 58. nu. 17. lib. 1. D. Bisciol. d. resp. 2. nu. 383. & seqq. Salgad. labyr. p. 2. c. 10. d. n. 14.*

194 Maxime gestum eius nomine, *D. Inl. Caponus tom. 2. discept. 86. & tom. 4. disc. 290.*

195 Ratificare promittens pro minore, si minor habeat restitutionem in integrum, non tenetur. *DD. in l. 4. §. Cato ubi, Galial. nu. 71. ff. de verb. obligat. Casal. conf. 115. nu. 23. lib. 1. Kolan. conf. 81. nu. 4. Surd. conf. 3. Baron. sup. num. 827.*

196 Ratificatio non retrahitur in præiudicium Terti, cui ius fuit quæsitum, sed præiudicat tantum ipsi ratificanti. *Intrigl. conf. 18. num. 15. D. Merlin. contr. 68. nu. 21. Anna in consil. Diua memoria, nu. 208. Thes. dec. 7. num. 3. Muta sup. consuet. cap. 9. nu. 62. & dec. 67. num. 5. D. Bisciol. d. resp. 2. nu. 390. Robert. lib. 3. rer. iudic. c. 17. Fab. in C. defn. 19. tit. 2. lib. 1. Salgad. p. 2. de retent. c. 17. d. nu. 47. Iouius d. §. 23. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 62. n. 4. 7. 8.*

Licet ratificatio retrahatur ad tempus initii contractus, *l. vl. C. si maior factus, l. ult. C. ad Maced. l. licet, ff. de Iudic. c. ratibabitonem de reg. iur. in 6. Passet. conf. 194. num. 21. Dec. conf. 232. nu. 5. Mantica de tacit. lib. 4. c. 6. nu. 65. Hodiern. conf. 38. nu. 7. Mastrill. dec. 260. nu. 12. Testai alleg. 21. nu. 29. Intrigl. conf. 28. nu. 82. & seqq. Costa Sicut. conf. 14. nu. 18. 19. Iouius sup. Rota post Cenc. de censib. dec. 557. nu. 9. Baron. sup. num. 829. 837. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 62. nu. 4. 5. 8. & lib. 1. c. 17. nu. 11. Sabell. §. ratificatio nu. 5. 6. D. Mansi consult. 439. nu. 3. Sed distinguit n. 16. seqq.*

197 Actus semel à ratificante improbatus, non potest ratificari, *D. Merlin. contr. 79. nu. 20. ubi quando secus, Vassu. de success. re s. lib. 2. §. 18. nu. 92. Hodiern. ad Surd. dec. 287. nu. 2. Baron. sup. nu. 831.*

198 Sic è contra quod semel fuit ratificatum, amplius improbare non licet, *D. Mansi consult. 466. num. 12. Mart. Medic. dec. Senens 58. nu. 32. 33. 34.*

199 Ratificatio actus tunc admittenda quando fit tempore quo res ipsa geri potest ab ipso ratum habente, *Gabriel. commun. opin. verb. ratificatio, Tusc. lit. R. conclus. 22. Suar. recept. sentent. verb. ratum fieri, Vin. opin. verb. ratificatio, Cauale de vi, & violent. qu. 152. Azue. d. in l. 1. tit. 17. n. 58 59. lib. 1. Ayllon. ad Gomes. lib. 1. c. 1. nu. 8. Gomes. lib. 2. c. 11. nu. 30. Guttier. lib. 1. præf. qu. 13. nu. 3. Salgad. de retent. p. 2. c. 17. d. num. 47. Phab. dec. 170. n. 16. seqq. p. 2.*

200 Secus in præiudicium ratificantis, *Casal. conf. 51. nu. 44. lib. 1. Becc. conf. 66. nu. 25. Cachet. dec. 119. nu. 29. Surd. dec. 145. Ayllon. sup. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 62. nu. 4.*

201 Medio tempore ante ratificationem, acta an teneant, *Salgad. p. 2. labyr. c. 10. nu. 64.*

202 Ratificatio contractus nulli non obstat si nullitas ex alio separato contractu resulet, *D. Mansi consult. 386. nu. 37. ex Rota dec. 566. nu. 18. p. 10. rec. & dec. 75. p. 11. n. 16. seqq.*

- 103 Dolo si contractus ratificatio ex excursu temporis, an, & quando inducatur, *D. Mansi consult. 386. n. 27. & 18. Iohis d. 5. 23.*
- 104 Ratificari non possunt, quæ à lure sunt prohibita, l. 7. §. 7. ff. de pactis, l. 3. §. 10. ff. de verb. obligat. ex parte, de constit. Berlich. concl. 16. n. 11. 12. Fachin. conf. 74. n. 18. lib. 1. Iohis sup. nu. 128.
- 105 Amplia si in lege prohibente adeest clausula annullatiua, *Iohis sup. nu. 130. Ruin. conf. 158. nu. 2. lib. 4. Burat. dec. 120. nu. 2. Rota rec. dec. 294. n. 13. p. 6.*
- 106 Quod verum est ad effectum, ut actus valeat ex tunc, & sic à principio, secus ad effectum, ut valeat ex nunc, & sic à die ratificationis, si sit facta cum solemnitatibus ab initio requisitis, *Iohis nu. 131. Honed. conf. 38. nu. 21. lib. 1. Possius resol. 78. nu. 21. Gress. de Contr. min. inspect. 3. qu. 4. nu. 3. Gratian. disc. 963. nu. 4. seqq. Castill. lib. 4. c. 53 nu. 47 48. Altograd. conf. 38. n. 15. Baldus ad Ramon. conf. 37. num. 59. 61. lib. 1. Vbi maxime si fuerint apposita verba: Et quatenus opus sit, confirmamus, vel approbamus, vel concedimus.*
- 107 Quæ procedunt dum ratificans, ut diximus, habet plenam scientiam nullitatis, tam Iuris, quam facti, & voluntatem sanandi, & habilitatem, & potentiam sanandi, *Iohis ibid. Io. Christofor. Gerold. de ratific. c. de ratific. actus null. n. 6.*
- 108 Et sic actus attribuitur ratificanti, seu confirmanti, quando ab initio erat nullus, *Caball. conf. 139. nu. 26. & seqq. Antowell d. c. 62. num. 3. Gratian. disc. 963. nu. 3. seqq. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 15. n. 13. Iohis sup. n. 134.*
- 109 Nullum quod est, nihil est, nec parit obligationem, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Antonin. var. lib. 1. ref. 78. nu. 10. Paz. axiom. Iur. lit. N. nu. 57. 84. Staiban. ref. 111. nu. 103. D. Heuch. conf. 95. nu. 139. 141. 144. Rota post Torre de pact. fut. success. dec. 206. n. 24. Rubens de validit. legal. c. 2. nu. 69. Surd. d. c. 51. nu. 14. conf. 28. n. 52 dec. 222. n. 2. conf. 359. n. 1. Novar. lib. 1. qu. 126. n. 9. Girib. sup. conf. 1. Messin. c. 10. gl. 6. nu. 29. & obs. 85. nu. 6. R. Valenz. conf. 3. n. 36. Escob. de puritat. q. 4. art. 4. §. 2. n. 36. Antenu. de donat. reg. tom. 2. c. 38. n. 19.
- 110 Et ubi nullitas inest in contractu, contractus ille habetur pro non facto, *Mangil. de subhast. qu. 13. n. 4. Possius cod. tract. inspect. 37. nu. 11. Ludouif. dec. 23. nu. 3. in fin. Paciom. alleg. 99. n. 21. 30. Rub. de validit. legal. c. 2. n. 33. Sic hæres non tenetur habere ratum factum defuncti, Gaill. p. 1. conf. 36. n. 29. Tam in lure humano quam in foro conscientie, Diana p. 1. tract. 8. ref. 75. Duran. dec. 18. nu. 8. seqq. Rota p. 10. rec. dec. 80. n. 10 seqq. & p. 11. dec. 98. nu. 17. seqq.*
- Sic excommunicatio nulla potest contemni, *D. Thomas in 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 1. Menoch. de arbit. cas. 542. nu. 15. Rota in flor. leg. concl. 21. nu. 23. Tusc. lit. E. concl. 452. Rota p. 15. rec. dec. 47. 122. Spirell. dec. 105. nu. 22. 23.*

& 76. & seqq. Vbi declarat: quoad nullitatem intelligi de notoria, quæ alias respectu Ecclesiæ timenda est, & obseruanda, vbi quid quo ad iniustitiam, Diana p. 4. tract. 1. resol. 98. Vbi dicit iudicem, & Principem non posse incidenter cognoscere nullitatem, & iniustitiam Censurarum.

- 211 Nullus contractus confirmari non potest, c. fin. & ibi *D. D. de confirmat. util. vel. inutil. cap. quia diuersitatem de concess. prab. Menoch. conf. 352. nu. 19. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 34. dec. 53. nu. 11. dec. 259. n. 4. Molin. de primog. lib. 2. n. 7. nu. 7. Cal. in resp. pro Duce Pastrana vers. quæ sententia, Grauei ad practi. Cameral. lib. 2. concl. 1. nu. 32. cum seqq. Aff. dec. 286. n. 3. Capye. dec. 215. Magon. dec. Flor. 49. nu. 21. seqq. Staiban. ref. 183. nu. 92. & 134. Paz. axiom. Iur. lit. N. nu. 80. D. R. Philipp. differt. 26. n. 36. differt. 27. n. 66. Albrit. de inconstant. q. 12. nu. 109. D. Scoppa ad Fabr. in Cod. tit. 3. exp. 43. n. 3. Vbi dicit, quod si electio ab initio nulla sit, non possit ex post facto conualescere, ex c. auditis 29. de elect. & exp. 42. n. 7. in fin. Vbi secus esse dicit si fiat, ut fieri debet, nam tunc dicitur nouiter fieri.*
- Nec confirmatur ex contractu subsequenti. *D. Barra contr. 65. nu. 50. Aff. dec. 286. n. 5. Capye. dec. 215. Magon. dec. Flor. 49. nu. 21. seqq. Altogr. conf. 105. nu. 22. lib. 2. Nisi concurrant omnia, requisita in confectione illius primi, conf. 23. num. 36. seqq. lib. 1. Et quando confirmatur recipit vires ex nunc, non ex tunc, id in præiudicium Tertii, Sanfel. dec. 333. n. 20. seqq. Sabell. § nullitas n. 26. Altogr. conf. 23. n. 36. conf. 78. n. 32*
- 212 Nam confirmatio refertur semper ad id, quod validum est, *Surd. d. dec. 289. nu. 8. seqq. Molin. & alij sup. cit. De qua re infra hic. D. Rosa consult. 10. n. 8.*
- 213 Contractus nullus non est contractus, *D. Prat. disc. 25. num. 36. lib. 1. Sed ex illo transfertur dominium, Pegaf. ref. c. 5. n. 60. Non meretur executionem, Fontanell. dec. 453. n. 10.*
- Ex contractu nullo ex defectu consensus, non transfertur possessio, *D. Passerin. probl. legal. c. 7. §. 1. nu. 71. Alias transfertur si accedat traditio, Pegaf. ref. c. 5. n. 61.*
- 214 Sic nullum quod est rescindi non potest, *Lnam & si, ff. de iniust. nupt. l. obligare, §. tutor, ff. in quib. caus. in integr. restit. c. ad dissoluendum de despons. impub. Surd. conf. 51. n. 58. conf. 73. nu. 77. conf. 114. nu. 9. conf. 160. nu. 61. Fontanell. dec. 65. n. 19. Ojas. h. dec. 33. n. 12. dec. 39. n. 12. Thor. vot. 14. n. 48. vot. 44. n. 12. Muta dec. 98. num. 36. 37. Giriba obs. 85. n. 6. Paz. sup. n. 82. D. Prat. disc. 30. lib. 1. n. 20.*
- Nec aduersus illum datur restitutio in integrum. *Dicimus q. 38. n. 40. 41.*
- 215 Nulla, & non facta parificantur, c. prone. mens de si. prab. *D. D. in c. in presentia de probat. Fl. Paris. de confid. q. 46. n. 30. Paz. lit. N. n. 83. & lit. F. n. 28. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 81. n. 7. in fin. lib. 2. D. Benel. conf. 98. nu. 141. Castill. contr. lib. 7. c. 21. n. 15. Gratian. disc. 746.*

216 Contractus nullus, nullum operatur effectum, *l. non dubium, C. de legib. D. Prat. discept. 3. nu. 35. lib. 4. & lib. 1. c. 30. nu. 6. D. Barra contr. 65. nu. 63. 72. & contr. 69. nu. 36. D. Rubens de consus. c. 10. nu. 56. Nec contra disponentem, & minus contra heredem. Idem Rub. c. 19. nu. 47. D. Scoppa ad d. contr. 81. nu. 7. l. 1. l. cum videretur, ff. de indic. c. non prestat de reg. iur. in 6. Rota post Postum de manut. dec. 189. n. 5 6. & idem Postum dec. Bonon. 69. nu. 50. A Etolin. res. 10. n. 27 Saminiat. contr. 38. nu. 42. Fontanell. dec. 382. n. 8. dec. 449. n. 21. dec. 458. n. 8. D. Passerin. problem. legal. 7. §. 3. n. 504. 506. Barbosa. axiom. iur. litt. N. n. 27. 38. Pegas. res. c. 2. n. 60. Casull. contr. lib. 7. c. 21. nu. 11. Nos de nullit. l. iudic. rubr. 8. q. 15. Ripol. var. fol. 365. D. Baruf. res. 120. nu. 1. Cyriac. contr. 500. nu. 19. Rota post Cenc. dec. 50. nu. 1. D. Barra contr. 65. nu. 63. 72. contr. 69. nu. 36. Gaill. p. 3. conf. 14. nu. 2. Sed operatur, quod detecta culpa, vel dolo, agens possit æque benè puniri, ne dolo & culpa patrocinetur, Tusc. lit. A. concl. 143. Sabell. §. Affus q. 8.*

217 Ideo novatione extinguere non potest, quod nullum est, D. Mansi consul. 381. n. 11.

218 Nullum quod est, nec actus nomen meretur, l. statutus 3. C. de sent. ex brevit. recit. Casal. conf. 109. nu. 2. Et non prestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. Castil. contr. u. lib. 7. c. 21. Barra contr. 67. nu. 5.

219 Sic nullum non esse, vel de nullitate opponi non posse, paria sunt, gl. in l. qui habebat, §. 1. verb. consilium in fine, ff. de manumiss. testam. Dec. conf. 456. incip. consilium in princ. Vaz lit. A. n. 168. Barbosa. axiom. 164.

220 Sicut ex nihilo effectus non oritur, ita ex actu nullo, l. sicut patronus 48. §. si autem nuptia, ff. de oper. liberti Amat. dec. march. 48. n. 21 Fachin. lib. 8. contr. 44. in fin. Barbosa. axiom. 164. n. 2. Escob. de purit. q. 4. art. 4. §. 2. num. 37. Valens. conf. 22. n. 13. 38. conf. 116. nu. 12. Giurb. d. obs. 89. nu. 6. Cyriac. contr. 254 n. 22. contr. 249. num. 14. contr. 327. nu. 31. contr. 329. n. 82. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 10. nu. 8. contr. 50. nu. 9. lib. 1. & contr. 88. nu. 113. lib. 2. D. Beniel. conf. 95. nu. 67. Sanfel. dec. 383. n. 1. & ibi Additio.

221 Non entia, nec materiam, nec formam habent, l. actor 23. C. de probat. Bal. in l. de quibus nu. 21. de legib. Escob. nu. 40. Giurb. sup. D. Palma alleg. 172. n. 24. lib. 2.

222 Nec subiectum, nec substantiam, in qua iuris dispositiones verificari, & consistere valeant, l. non putant 8. §. non quævis, de bonor. poss. contra tab. Tiraq. de retract. lignag. §. 2. nu. 3. Azaved. in l. 10. nu. 13. 11. lib. recopit. Lassart. de gabell. c. 14. n. 2.

223 Nihil, & inutile, aut inuálidum æquiparatur, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. c. sicut videri 1. q. 1. Tiraq. de legib. conuub. gl. 1. p. 6. d. nu. 12. Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter. §. 70. nu. 29. Couar. pract. l. 7. nu. 2. vers. Est & in hoc, Leo in thes. Iuris Eccles. p. 3. c. 9. n. 12. Surd. conf. 28. nu. 39. conf. 157. nu. 13. conf. 371. nu. 74. Rota

Tom. II.

Gen. dec. 145. nu. 4. Giurba sup. consuet. Mess. c. 8. gl. 7. n. 4. p. 1. Macerat. lib. 2. resol. 11. nu. 10. D. R. Philipp. differt. 5. nu. 32. 27. nu. 4. Casar. q. 43. nu. 2. Fontanell. dec. 116. n. 10. dec. 174. n. 13. dec. 438 n. 8. dec. 449. n. 21. dec. 458. n. 8. D. Petr. in rit. 140 nu. 15. l. rat. resp. 32. n. 39. seqq. post mille Nos de nullit. l. iud. rubr. 8. q. 14. n. 3. D. Mansi consul. 381. n. 10. D. Scoppa ad Fabr. in C. tit. 2. exp. 83. n. 2.

224 Non esse, vel esse nullum paria sunt, leg. duo sunt Titij, ff. de testam. tutel. l. non putant, §. cum quævis, ff. de bonor. poss. contra tab. Surd. dec. 51. nu. 14. dec. 222. nu. 2. conf. 359. nu. 1. Flamin. de resign. benefic. lib. 2. l. b. 8. q. 8. nu. 34. seqq. Cald. de potest. elig. c. 5. nu. 8. Farinac. in praxi q. 15. nu. 45. seqq. q. 114. nu. 128. conf. 60. nu. 9. l. b. 1. Novat. q. forens. lib. 1. q. 126. nu. 9. Giurb. sup. consuet. Mess. c. 10. gl. 6. nu. 29. seqq. p. 1. Græz. ad Capyt. Latr. dec. 29. nu. 26. seqq. Episc. Maranta p. 4. resp. 87. nu. 8. Affl. dec. 366. nu. 19. Cald. de potest. elig. c. 5. nu. 8. Barbosa. axiom. 162. nu. 5. post alios Escob. de purit. q. 4. art. 4. §. 2. n. 62. Giurb. d. obser. 85. nu. 6. & c. 8. gl. 7. n. 4. 59. Vela differt. 11. n. 68. D. Philipp. differt. 5. nu. 35.

Sic nihil fit ex nihilo, vel ex non ente non fit ens, l. 2. ff. de usufr. l. Scia, ff. de Tut. & Curat. l. eius, ff. de reb. credit. Cald. de empt. c. 3. n. 15. Farinac. conf. 60. n. 90. & ibi add. lib. 1. Giurb. super consuet. Messian. c. 16. gl. 1. num. 8. p. 1. Peregr. conf. 21. nu. 19. lib. 4. Monter. dec. 1. nu. 54. Ideo Pers. satir. 3.

De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.

Cald. Pereira de empt. c. 3. n. 15. Farinac. p. 4. conf. 60. nu. 90. Barbosa. axiom. 161. Giurba obs. 23. nu. 19. Vaz lit. N. n. 42.

225 Sic quod non est, suppleri non potest, l. eius qui in provincia, ff. si cert. petat. Nec potest tractu temporis conuallidari, Cenc. de censib. q. 45. n. 20. R. Capyt. Latr. consult. 11. nu. 21. Nec confirmari, Andreol. contr. 296. n. 24. seqq.

226 Paria sunt aliquid non fieri, vel contra iuris præcepta fieri, D. Mansi consul. 480. n. 14.

227 Sic non entis nullæ sunt qualitates, d. l. eius qui, ver. §. quoniam, ff. si cert. petat. l. Pomponius, §. fin. ff. de acquir. possess. l. si seruum, §. fin. ff. de act. empt. l. nec vlla, §. si quis absentis, ff. de petit. hered. l. 1. ff. de hered. vendit. c. bona de elect. cap. ad dissol. nendum de desponsat. impub. Tiraq. de iure primog. q. 55. nu. 10. tract. de causa cessante p. 1. nu. 212. Gomez. var. tom. 1. c. 1. nu. 9. c. 10. nu. 43. in 1. 17. Tauri, nu. 19. Remig. de immun. Eccles. ampl. 20. d. nu. 5. Gurtier. pract. l. 3. q. 35. nu. 10. Surd. dec. 316. nu. 6. conf. 61. num. 57. conf. 246. num. 15. Brun. à Sole in lo. is commun. verb. qualitas 9. Tusc. lit. 2. conclus. 6. Oter. in c. gratum n. 73. de offic. legat. Escob. de ratiocin. c. 15. n. 17. c. 19. n. 26. Ant. Morach. dec. Flo. 56. nu. 5. Caual. q. 905. n. 86. Sess. dec. Aragon. 188. nu. 14. 24. Argell. de leg. r. contr. ad. q. 4. nu. 13. Gratian. cap. 767. nu. 7. 34 cap. 796. nu. 18. Gallin. de verb. signif. lib. 1. c. 1. nu. 7. lib. 9. c. 7. nu. 12. Valens. conf. 38. Barbosa. axiom. 162. n. 1. Escob. de nobil. q. 4. art. 4. §. 2. n. 38. Giurba. conf. 23. nu. 19. Vela differt. 27. n. 98. Vaz lit. N.

C 2 n. 43

nn. 43. 52. D. Prat. discep. 29. nu. 2. lib. 1. D. Gatti
conf. 27. nu. 100. Palma consult. 57. n. 11.

Et nullum quod est non præstat impedi-
mentum, D. Celsus dec. 342. n. 11. ex c. non præ-
stat. de reg. iur. in 6. Abb. in c. cum beloldus n. 15.
de re iudic. Lotter. de re benefic. lib. 2. qu. 13. n. 54.
seqq. Rota dec. 97. n. 5. p. 2. rec.

228 Non fieri; vel fieri, & non sustinere effectū
paria sunt, l. 1. §. nihil. ff. de inoffic. testam. l. si quis
sub conditione. ff. de testam. tut. l. ex consensu, ff. de
appellat. Sard. conf. 3. n. 29. conf. 245. nu. 14. 10. f.
359. nu. 10. conf. 380. n. 46. Gierb. sup. consuet. d.
Mess. p. 1. c. 10. gl. 6. n. 31. obs. 85. n. 6. Monet. 12.
distrib. p. 2. q. 2. nu. 19. 12. sup. nu. 58. 60. D. Rub.
de confes. c. 19. n. 81. Paul. Rub. de valid. legal. c. 2.
nu. 72. D. Mansi consult. 383. n. 62.

229 Vel inutiliter fieri, inualide fieri, ineffi-
cax, & minus solemne, non factū æquipa-
rari, Costa de facti scient. inspect. 23. Franch. dec.
114. nu. 2. Menoch. conf. 351. nu. 36. Decian. conf.
21. n. 51. vol. 2. Nouar. lib. 1. q. 126. num. 12. seqq.
Gierb. sup. cap. 8. gl. 7. n. 4. 7. 9. p. 1. Surd. conf. 3. nu.
12. conf. 28. n. 89. conf. 136. n. 35. conf. 157. nu. 13.
Antonin. l. 2. res. 11. n. 10. 12. sup. nu. 61.

230 Sic non fieri, vel ita fieri, quod factum
non daret, paria sunt, l. si pro parte, §. verum,
ff. de in rem vers. Monac. dec. Bonon. 40. p. 7. nu. 18.
Surd. conf. 190. nu. 9. conf. 245. nu. 14. Angel. conf.
34. Surd. de alim. tit. 7. q. 20. num. 9. seqq. Farinac.
conf. 60. n. 72. lib. 1. Gracian. c. 115. n. 33. c. 132. nu.
29. seqq. Nouar. qu. 38. nu. 4. lib. 1. Costa de facti
scient. inspect. 11. Gierb. d. obs. 85. nu. 6. 12. sup.
nu. 59.

231 Quod intellige si habet tractum successi-
uum. Menoch. conf. 334. n. 19. Castil. contr. lib. 5. p.
2. c. 89. n. 8. seqq.

232 Nam paria sunt non facere, vel in facto
non perseverare, l. quidquid calore. ff. de reg. iur.
Mexia in pragm. taxa panis concl. 5. nu. 61. No-
uar. d. qu. 28. n. 4.

233 Si verò stet per facientem, quo minus
daret factum, tunc etiam non factum pro fa-
cto habetur, Costa d. inspect. 11. n. 9.

234 Paria sunt tunc non esse, & non admitti,
Mangil. de imput. q. 87. n. 1.

235 Idem est non fieri, & illegitimè fieri,
l. quotiens. ff. qui satisd. cog. l. 2. C. de success. edit.
12. in aurb. ex causa, n. 18. C. de liber. prat. Bar-
bos. axiom. 92. nu. 9. seqq. Ludon. dec. 224. nu. 2.
D. Merlun. contr. 88. n. 2. lib. 1.

236 Idem est non esse, aut inhabilem esse,
Tiraquin l. 16. Connub. gl. 3. nu. 43. Palaez de ma-
ior. 3. p. qu. 15. n. 158. Tuscul. l. 1. concl. 87. Barbos.
axiom. 174. n. 8. seqq.

237 De actu nullo non est opus facere men-
tionem, Felin. in c. ex tenore & rescript. Escob.
d. §. 2. n. 65.

238 Verum per actum nullum voluntas de-
claratur, l. fin. ff. de reb. eorum, Parcia de instrum.
edit. tit. 5. c. 1. num. 20. Castil. lib. 5. c. 108. n. 11.
Vela p. 2. differt. 47. nu. 20. Olea de rescript. iur. tit. 2.
qu. 5. nu. 21. seqq. Pegas res. c. 20. nu. 76. Torre de

pass. fut. suc. lib. 1. c. 9. n. 27. Castil. lib. 5. p. 2. c. 108
nu. 3. seqq. Caroc. sing. 676. 12. axiom. iur. lit. V.
nu. 185. Nos de nullit. iudic. rubr. 8. qu. 11. nu. 42.
Golin. de proc. p. 3. c. 5. n. 70. 71. D. Staib. conf. 2. nu.
na. 43. R. Ponte conf. 6. nu. 33. p. 2. Redanasc. conf.
7. vbi explicat, Staiban. iun. obs. 199. Osasch. dec.
101. nu. 23. Magon. dec. Flor. 146. nu. 27. Salgad.
labyr. p. 1. c. 9. n. 10. p. 2. c. 15. n. 10. cap. 18. nu. 13.
21. c. 24. nu. 33. Cyriac. contr. 501.

239 Nullum ab initio, an, & quando possit
tractu temporis, vel consensu, sine alio lure
superueniente convalidari, vel non, quando
nulliter gesta possint confirmari, & alia, Card.
Tuscul. N. concl. 148. & seqq. Castil. lib. 5. c. 107.
nu. 22. seqq. & cap. 108. Thom. de Thomaset. reg.
255. Barbos. in l. 1. ff. solut. matrim. p. 4. n. 96. Surd.
dec. 288. nu. 8. seqq. de alim. tit. 8. pruil. 12. nu. 34.
& dec. 53. n. 11. Greui ad pract. Camer. Imperial.
lib. 2. concl. 1. nu. 22. seqq. Menoch. conf. 351. nu. 19.
Farinac. dec. 492. nu. 9. dec. 535. nu. 11. tom. 2. p. 1.
12. axiom. iur. lit. N. numer. 75. & seqq. Barbos.
axiom. 161. & 164.

240 Et quando Princeps confirmat actum
nullum, debet scire illum esse talem, & inuali-
dum, & velle de inualido facere validum,
nam data ignorantia, non valet confirmatio,
Guttier. conf. 11. quamvis dicat ex certa scien-
tia, Guttier. sup. n. 17. Rota dec. 166. n. 8. 9. part. 5.
tom. 1. rec. Et quamvis esset clausula: De novo
concedimus, Rota dec. 689. n. 5. 6. p. 4. tom. 3. rec. D.
Cepparell. resol. fiscal. 27. n. 66. seqq.

241 Si tabulæ nullæ, tabulæ dici non pos-
sunt, l. 2. §. 1. ff. quemadmodum. testam. aper. Rim. in
l. posthumo nu. 595. C. de bonor. poss. contra tab.
Nec sustineretur dispositio in eis facta, l. filio
17. ff. de iniust. rupt. Cald. de nominat. emphyt. qu.
10. n. 29. Flor. de Mena ad Gama dec. 126. Valasc.
consult. 6.

242 Nec executor in eis nominatus, officium
exercere potest, Rebuff. tom. 1. ad leges Gall. tit.
de sent. promiss. in prefat. n. 74.

243 Et permutatio nulla talis dici non potest.
Grat. resp. 123. nu. 16. lib. 2. Sicut & obligatio,
l. quotiens 6. ff. qui satisd. cogant. Casul. conf. 109.
nu. 13.

244 Ideo fideiussio sub ea non cadit, l. qui con-
tra 12. l. eum lex 74. ff. de fideiuss. l. 1. §. debitum de
constit. pac. Rim. n. sen. conf. 61. nu. 29. vol. 1. Alex.
conf. 66. in fin. vol. 4. Bertazol. de claus. 1. 7. gl. 19.
Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 8. x. 1. & sect. 10. §. 46.
Hering. de fideiuss. c. 20. §. 22. & c. 10. num. 18.
seqq. Decian. conf. 71. nu. 5. Manson. de caus. exe-
cut. p. 1. qu. 5. ampl. 10. nu. 10. Rota dec. 321. n. 7.
& ibi Add. apud Ludon. Cenc. de censib. qu. 74.
nu. 7. Marescot. lib. 2. c. 63. nu. 7. Rota dec. 93. &
138. nu. 4. post Cenc. de censib. Mangil. de iust. q.
174. Fontanell. dec. 472. num. 4. Diximus supra
nu. 48.

Nam fideiussor datus pro observantia con-
tractus, si ille declaratur nullus, non est obli-
gatus, Ciroc. discept. 70. num. 34. Rota Bo-
non. divers. dec. 43. Rota dec. 224. num. 9. p. 5.
rec.

res. *Vrceol. de transact. qn. 74. num. 57.*

Nisi fideiussor esset obligatus vti principalis & insolidum, præsertim cum iuramento, *Cenc. qn. 74. num. 8. seqq. Marefior. var. lib. 2. c. 65. num. 9. Merlin. de pignor. lib. 2. qn. 78. num. 21. Rota apud Ludouif. dec. 321. num. 7. & dec. 445. num. 2. & dec. 560. & 564. Videndi tamen sunt Rota Bonon. d. dec. 64. num. 41. seqq. Add. ad Ludouif. decif. 321. n. 13. Gratian. disc. 122. n. 10. seqq.*

Dummodo nullitas proveniat ex aliquo Iure speciali inducto favore, & commodo alterius contrahentis, vt in contractu minoris, & pupilli, ex defectu alicuius solemnitatis à statuto requisitæ, *Merlin. de pign. lib. 2. qn. 78. n. 22. Gravian. disc. 122. n. 24. seqq. Ciroc. disc. 70. num. 37. Bonden. colluct. 15. num. 32. 33. Rota post Cenc. dec. 533. num. 4. dec. 537. n. 9. Cenc. qn. 74. n. 12. Ludouif. dec. 321. n. 5. 6. & ibi ad. it. num. 13. dec. 560. n. 4. Rota post Merlin. de pignor. dec. 42. n. 6. 7. Rota rec. dec. 487. n. 9. p. 5. tom. 2.*

Secus si proveniret nullitas ipso Iure ex aliqua dispositione Iuris communis, vel ex eo, quod non sit seruata forma substantialis ipsius contractus, quia tunc etiam si vti principalis, & insolidum esset obligatus non adstringeretur, *Cenc. d. qn. 74. n. 12. Bonden. d. colluct. 15. num. 31. 33. Ciroc. disc. 70. num. 35. Cels. dec. 361. n. 14. Rota Bonon. dec. 63. & ibi Addit. Gizz. ad Cypre. Lutr. dec. 19. n. 10.*

Dicitur obligatus vti principalis non solum quando hoc expressit, sed etiam quando obligauit se omni meliori modo, cum iuramento, & obligatione Camerali, *Cenc. d. qn. 74. num. 11. Rub. in annot. ad dec. 510. num. 11. p. 5. tom. 1. rec. Merlin. de pignor. d. qn. 78. n. 24.*

Verum si se obligasset in euentum nullitatis, & inualiditatis contractus resultantis ex quocumque capite, & defectu, nulla tunc est difficultas, quia in casu cuiuscumque nullitatis, siue de Iure communi, siue speciali resultantis, esset obligatus ad damna, & interesse, *Cenc. d. qn. 74. num. 15. Rota post eum dec. 533. num. 7. Merlin. d. qn. 78. Ciroc. d. disc. 70. num. 37. Rota dec. 510. num. 15. p. 5. tom. 2. rec. Ludouif. decif. 564. num. 4.*

Sed in census contractu hoc est verum, secundum Rotam, vbi nullitas proveniret ex defectu materiæ, nempe fundi liberi, & capacis, non ex defectu formæ, eo quia non fuerit seruata constitutio plana in numeratione pecuniæ, vt in *dec. 11. n. 23. & seqq. p. 12. rec. vbi rationem adducit, dicens dictam decisionem Ludouif. intelligendam esse de nullitate proveniente ex Iure speciali, vt deducitur ex eius præcedenti decif. 560. bene Vrceol. de transact. d. qn. 74. n. 55. & seqq. usque ad finem.*

245 Nec in ea permutatione pignus, nec hypoteca constitui potest. *gl. & Bart. in l. 2. in fin. ff. de condit. indeb. Ant. Fano de pign. 3. p. m. l. b. r. 1. n. 8. Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 2. qn. 78. n. 1. & seqq. Alsogr. conf. 3. n. 19. Rota dec. 124. num. 1. p. 4. rec. Pacific. de Salazar in spec. 1. cap. 16. num. 16. Mantica*

de tacit. lib. 11. tit. 3. num. 28.

246 Instrumentum nullum, Instrumentum dici non potest, *Grammat. voto 25. num. 12. dec. 27. n. 4. Roman. conf. 294. n. 3. vbi Apostilla, Tusc. lit. V. concl. 100. num. 7. Aug. Bardos. appellat. 119. n. 7. Nec executionem meretur, etiam stante statuto iubente, quod executioni mandetur quodlibet Instrumentum, Hipp. de Masfil. de fideiuss. D. Valms. conf. 32. n. 80.*

Quod intellige quando nullitas apparet ex ventre Instrumenti, & sic esset clara, *Cenc. de censib. qn. 9. 82. num. 9. qn. 91. num. 22. Gratian. disc. 872. num. 4. Nos de nullit. Iudic. rubr. 1. qn. 3. 4. Cenc. de censib. qn. 12. Giurba dec. 100. Sanfel. dec. 312. num. 11. Staiban. ref. 189. in princ. D. Rosa. consult. 37. num. 19. Fontanell. dec. 453. Frances de competent. q. 69. num. 15. Secus si requiratur aliorum indaginem, nam tunc exequitur, data satisfactione. *Canal. dec. 18. de contract. p. 2. num. 11. 19. 42. 48 57. 58. 60. 90. 91. Giurba dec. 200. Rebuff. sup. consult. de litter. obligat. tit. 1. gl. 9. num. 3. 4. Franch. dec. 373. vbi Luca, R. Sanfel. dec. 312. num. 5. P. Affl. contr. 48. Vbi limitant, si super nullitate sit compilatus processus, Ludouif. dec. 107. d. num. 3. Gratian. disc. 679. Maranta resp. 63. p. 3. Casar. qn. 46. Et quid si super nullitate sit facta præuentio, Luca ad Franch. sup. Gratian. disc. 61. num. 287. infra n. 10.**

247 Vnio nulla non dicitur unio, *Calder. conf. 26. tit. de prob. Dec. conf. 126. n. 4.*

248 Citatio nulla est, & si facta non sit, nec per eam dicitur præuenta Iuris dictio, c. proposuisti 19. vbi D. D. de foro competent. Decian. pract. crim. tom. 1. c. 21. n. 4. lib. 4. Serafin. de priuilegiis. prinil. 73. num. 38. Nos de nullit. Iudic. q. num.

249 Nec interruptitur præscriptio, l. si pater, vbi gl. & Bald. C. de statu def. Balb. de præscript. p. 6. qn. 4. num. 27. Palaez de maior. p. 1. q. 48. num. 164. Gratian. cap. 2. num. 36. Barbos. in remiss. ad ordin. Lusit. lib. 1. tit. 62. §. 1. lib. 4. tit. 79. n. 2.

250 Collatio beneficii nulliter facta necesse habet, vt iterum confirmetur, alias nihil operabitur, *Io. Lup. in c. per vestras nos. 4. num. 28. seqq. Mandos. reg. 19. Cancell. qn. 9. Guttier. lib. 2. pract. c. 11. num. 41.*

251 Si renuntiatio beneficii nulliter facta, idem operatur, ac si facta non fuisset, *Rota dec. 67. tit. de rerum permut. & dec. 293. cod. tit. in antiq.*

252 Transactio nulla nihil operatur, l. interpositas 13. C. de transact. vbi Purp. numer. 48. 102. 122. Messia in l. Toleti ult. p. concl. d. n. 5. Vrceol. de transact. qn.

253 Condicio imposita à testatore, ne actus requisitus pro facto, nec pro adimpleto habeatur, si nullitas fiat, l. hæc coconditio 10. de condit. & demonstrat. c. si electio 26. de elect. in 6. Rebuff. in praxi beneficiis. de dispens. ratione atatis, vers. vel dissimili, Tiraquet. in l. bones §. hoc sermone, lim. 1. num. 1. seqq. latissime Eslob. de purit. qn. 4. tit. 4. §. 2. n. 40. seqq.

- 254 Sic promittens de ratō alicuius, si ille ratificet, sed nulliter ratificet, non dicitur ratificare, & sic promittens per talem ratificationem non adimpleuit promissā, *Surd. conf. 3. à nu. 5. Serafin. dec. 697. nu. 8. Morot. conf. 92. n. 5. vbi impugnat Ofsch. dec. 75. Gramm. dec. 102. in contrarium, quia ex actu nullo non inducitur ratificatio, Serafin. sup. Morot. sup.*
- 255 Et promissionis verba intelligi debent de ratificatione valida non de nulla, *Natta conf. 402. nu. 54.*
- 256 Et adhibitis solemnitatibus necessariis, quidquid scripserit *Capyc. dec. 93. nu. 6. Grammat. dec. 102. nu. 99. quos increpat Surd. conf. 3. num. 27. 41. 42. conf. 157. nu. 13. seqq. Costa de scient. & ignor. i. spec. 20. num. 7. Ofsch. dec. 75. Rota Aven. dec. 103. & contra Rolan. conf. 81. lib. 4. late defendit, & decifum refert Morot. conf. 92. qui Surdum reprobat d. conf. 3. n. 35.*
- 257 De actu nullo nulla est habenda ratio, l. 4. §. condemnatum. ff. de rei iudic. *Affl. dec. 182. nu. 4. Macerat. lib. 1. resol. 24. n. 10.*
- 258 Dispositio semper refertur ad actum validum, l. non putavit, §. non quavis ff. de bonor. poss. contra tab. & *bristlin. ad l. municipal. tit. 11. art. 18. nu. 5. Surd. conf. 3. nu. 16.*
- 259 Actus non durabilis, non est in iure considerandus, *Surd. conf. 179. nu. 15. Bardell. conf. 120. nu. 69.*
- 260 Nam lex abhorret actus frustratorios, gl. in l. scire debemus, ff. de verb. obligat.
- 261 Paria sunt, quod minoratum non habuerit, vel nulliter, l. non putavit, §. non quavis, vbi *Bar. ff. de bonor. poss. contra tab. Casal. conf. 160. n. 11. Rolan. conf. 14. nu. 25. lib. 1. conf. 49. n. 29. lib. 4. quia de ratificatione valida intelligatur: Surd. d. conf. 3. n. 37.*
- 262 Et paria sunt non habere titulum, vel eum habere quod sit nullus, l. nec ullam ff. de petis. barel. *Gratian. c. 45. nu. 35. Marcian. conf. 42. numer. 3.*
- 263 Licet ex actu nullo, & inualido contractu, transferatur possessio, l. 1. §. si vir uxori, & ibi *Ias. nu. 15. ff. de acquir. poss. Otobon. dec. 236. nu. 12. Duran. dec. 155. nu. 8. etiam rei litigiosæ, Beninten. dec. 48. nu. 6. seqq. Visil. ad Affl. dec. 331. nu. 1. Honded. conf. 20. num. 41. lib. 1. Licet secus sit in Regno Neap. c. connectus, & constit. eorum fraudibus, Nos ad Rom. conf. 66. li. 1.*
- 264 Maximè quando nullitas provenit ex defectu solemnium, & non ex defectu consensus, *Honded. conf. 23. nu. 26. 27. lib. 1. Serafin. dec. 638. nu. 3. dec. 1200. nu. 3. Rota dec. 93. nu. 2. p. 2. diuers. & dec. 768. nu. 9. p. 2. & decif. 251. nu. 12. 14. p. 6. rec. Duran. dec. 155. nu. 23. 24. Burat. dec. 136. n. 20. 23. Cavalier. dec. 473. nu. 6. dec. 503. nu. 2. Otobon. dec. 236. nu. 13. Rota post Zaccb. de obligat. Camer. dec. 180. nu. 33. & post Merlin. de pignor. dec. 96. n. 35. & dec. 121. n. 6.*
- 265 Tamen si talis translatio possessionis fiat per actum fictum, nempe per constitutum, tunc ex eo contractu, & actu nullo, possessio non transfertur, *Ruin. conf. 67. nu. 15. vol. 3. Crauet. conf. 299. nu. 3. Honded. conf. 20. n. 39. conf. 23. nu. 25. seqq. lib. 1. Tiraq. de constitut. p. 3. lim. 7. nu. 1. seqq. Rota dec. 612. nu. 2. p. 1. & dec. 224. n. 1. p. 2. diuers. & dec. 694. n. 9. p. 1. rec. Gratian. cap. 483. nu. 7. 8. Duran. dec. 155. n. 20. 21. Ciroc. discept. 47. n. 54. seqq.*
- 266 Sic e contra promittens aliquem non contrahenturum, non tenetur quando ex capite enormissimæ læsionis, ille contrahent, sed eadem defensione ipse uti potest, *Ias. in leg. se pñcto in fin. C. de passis, conf. 133. num. 17. lib. 4. Gram. dec. 102. nu. 102. seqq. Casal. conf. 115. n. 3. 4. Eugen. conf. 12. num. 104. lib. 1. Ludovic. dec. Petrus. 27. nu. 10. 11. Cassan. in consuet. Burg. rubr. 4. §. 5. nu. 51. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 9. num. 130. Rota apud Zaccb. de obligat. Cam. dec. 58. nu. 12. 12. Burat. dec. 64. nu. 10. Decian. conf. 78. n. 54. 55. lib. 5. Costa de claus. convent. p. 2. claus. 69. num. 8. Francb. dec. 247. Rimin. Jun. conf. 575. num. 55. conf. 755. nu. 43.*
- 267 Et licet sit expressè promissum, quod ille aliquis non contrahent, etiam ex capite enormissimæ læsionis, quo casu cessat ratio considerata a *Iason. & Cassan. sup.* quod non censetur cogitatum, vel promissum ex hoc capite.
- 268 Tamen ultra quod non possit renunciari enormissimæ læsioni, etiam cum iuramento, *Donad. de renunciat. c. 9. nu. 96. 97. Caluin. de ac. iur. lib. 2. c. 101. Andreol. contr. 37. sub num. 2. Baron. de effect. minor. etat. circa contract. eff. 1. n. 745. 749. Dicemus q. 37. n. 42.*
- 269 Dicitur, quod ex enormissima læsione intrat dolus re ipsa, qui æquiparatur dolo ex proposito, quando agitur de rescissione contractus, *Dec. conf. 180. nu. 7. Ofsch. dec. 41. nu. 3. Cancer. var. p. 1. c. 13. nu. 22. in fin. Andreol. contr. 214. nu. 7. Cavalier. dec. 371. nu. 5. & seqq. Guirba dec. 105. Vricol. de transact. qu. 89. nu. 55. seqq. Sabell. §. latio n. 10. Grill. lib. 1. conf. 4. n. 21. Idem Vricol. de transact. q. 95. n. 19. & 39. Quæ exceptio fauet etiam huic prouisioni, *Ancharan. conf. 330. nu. 11. Corn. qui loquitur in terminis mariti similem promissionem facientis, ponderans dolum, etiam in promissione mariti, quia aliter non potuisset obtinere matrimonium, conf. 11. num. 12. iuncto nu. 10 lib. 3. late Ciroc. discept. 70. Dicemus q. 37.**
- 270 Et isto casu, secundum aliquos non requiritur absolutio iuramenti, ob dolum interuenientem, *Castagn. tract. deduct. ne egeat in proem. 2. p. nu. 52. Hodiern. ad Surd. dec. 278. nu. 37. Bilo. de absolut. à iuram. lib. 1. c. 2. à num. 10. D. Merlin. contr. 39. nu. 8. Salera. conf. 35. §. 10. nu. 7. 8. Virgil. de legit. persone. 1. num. 28. Carena ref. 6. nu. 13. Neniz. conf. 21. nu. 5. 15. conf. 22. n. 18. seqq. Carpan. ad statut. Mediol. c. 453. num. 135. tom. 2. Grammat. dec. 96. nu. 12. Cavalier. dec. 9. nu. 3. lib. 1. Sperell. dec. 83. nu. 91. Rice. in praxi tom. 1. absolut. à iuram. dec. 340. Baron. d. eff. 1. num. 746. Gaill. d. conf. 4. nu. 22.*

271 Verum prudenter quis agit, qui illam ad cautelam impetrat, *Sperell. d. dec. 83. nu. 9. Ricc. iom. 1. prax. absolut. d. iuram. d. dec. 340. Baron. d. eff. 1. nu. 747. 748. 654. & 750.*

272 Ea ratione, quia quando interuenit enormissima læsio, iuramentum non obligat, nec aliquid operatur, *Paris. conf. 75. nu. 19. lib. 3. A. fin. in praxi §. 9. c. 330. nu. 8. Borrell. conf. 4. n. 22. Corn. conf. 167 nu. 12. vol. 2. conf. 258. vol. 4. n. 4. 12. Ricc. sup. Donad. de renunciat. c. 9. num. 96. 97. Turzan. commun. opin. 159. nu. 2. 3. Curt. sen. conf. 43. Dec. conf. 43. nu. 1. 2. & conf. 379. nu. 15. Chir. commun. opin. c. 4. concl. 8. Ludovic. decis. Perns. 18. nu. 66. Baron. sup. n. 749.*

273 Sed contra quod requiratur absolutio a iuramento, *Barbos. in auth. Sacramenta puberū n. 18. C. si aduers. vendit. Marc. Angel. Leon. de prap. Iudic. p. 2. prap. 12. n. 33. Ind. eol. contr. 214. n. 8.*

274 Et enormissima læsio non solum impedit vires iuramenti, quando is, qui iurauit erat minor, verum etiam si erat maior, *Beron. conf. 22. nu. 65. seqq. lib. 2. Butr. & ceteri in c. cum contingat. de iur. iur. A. fin. in praxi §. 9. cap. 33. d. n. 4. Baron. sup. nu. 751. Gall. lib. 1. conf. 4. num. 21. Dicemus qu. 37.*

275 Verum si aliquis contractus sit nullus, & ille in cuius fauorem sit nullitas, per aliquid tempus non opponat dictam nullitatem, antalis nullitas præscribatur, Quod præscribatur. *Balb. de præscript. 4. p. 4. parus qu. 74. num. 5. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 67. n. 63.*

276 Imò sciens nullitatem contractus, si ex eo aliquod recipiat, aut petat, amplius impugnare nullitatem non potest, *Torre de pact. fut. success. lib. 3. c. 12. nu. 60. seqq.*

277 Sic requiritur ad præscriptionem spatium annorum 30. l. si quis, C. de præscript. 30. vel 40. annor. *Affl. dec. 245. in fin. Antonell. d. qu. 67.*

278 Et talis præscriptio, tam contra ignorantem, quam contra scientem currit, tam si maior, quam si minor sit, *Od. de restit. in 4. 5. q. 90. per text. l. fin. C. de præscript. long. tempor. Anchar. conf. 170. nu. 2. 3. Vasqu. contr. illustr. lib. 2. c. 65. nu. 2. V. in. dec. 693. nu. 9. Thes. dec. 134. nu. 3. Tiraq. de retract. lignag. gl. 4. §. 35. n. 37. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 17. n. 2.*

279 Sed quod ex capite ignorantie concedatur restitutio aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, *Affl. dec. 390. nu. 7. Altograd. conf. 44. Antonell. d. c. 17. n. 2.*

280 Et *Vrsillin. d. dec. 390. Affl. num. 1. dicit: Ignoranti competere restitutionem in integrum, etiam post centum annos, Altograd. d. conf. 44.*

281 Sed quando est scientia nullitatis, per spatium 30. vel 40. annorum, absque difficultate præscribitur, *Soccin. conf. 108. nu. 6. vol. 1. ex d. text. l. fin. C. de long. temp. præscript. Gallus de except. tit. de renunciat. except. 5. Donad. d. cap. 42. & c. 18. nu. 17. Put. dec. 363. num. 1. 2. lib. 3. Aymon. de antiquit. temp. 7. p. tract. fol. mibi 182. pag. 1. Antonell. sup. c. 67. lib. 2. & alibi in eod. Tract.*

282 An dictæ præscriptioni possit renunciari, *Donad. de renunciat. cap. 34. n. 42. cap. 43. nu. 14. 15. Nos de præscriptione agemus infra hic q. 45.*

283 Post definitionem nullitatis sequitur diuisio, quæ in nullitate multiplex est, & magnam lucem materiam de nullitatibus affert. Prima insignis est in iure: Contractuum, qui nullitati obnoxii sunt, quosdam esse nullos ipso facto, quosdā uero annullandos, seu quod idem est: quosdam esse irritos, quosdam irritandos, quosdam rescissos, quosdam rescindendos; sicut excommunicatio, & aliæ censuræ quædam sunt latæ sententiæ, quædam ferendæ, *Onat. de contract. tom. 1. tract. 6. disput. 19. nu. 32. 33. Card. Tusc. lit. N. concl. 141. Et de excommunicatione latæ sententiæ; & ferendæ Tusc. lit. E. concl. 435. seqq. Adolphin. in praxi p. 1. c. 14. nu. 191. seqq. Tapat. var. sent. tit. 36. Caspens. curs. Theolog. tract. 25. disp. 2.*

284 Ipso iure nulli sunt, vel ipso facto; qui non expectant, ut nulla sint, ut homo, aut Iudex sententiam ferant, quia iam sententia nullitatis in eo lata est ab ipsa lege, vel iure, & ideo ipso facto incurritur, quia posito eo facto, iam lata ipsa sententia tulit in omnem, qui in eum factum inciderit, *Onat. d. disp. 19. n. 54. Gross. de except. except. 20. nu. 11. Caroc. de remed. contra sent. except. 47. nu. 46. Amat. res. 53. nu. 11. seqq. & n. 18. Fontanell. dec. 7. & 287. & 453. nu. 7. Frances. de compet. qu. 69. nu. 15. Valens. conf. 102. nu. 13. vol. 2. Salgad. de reg. protect. p. 3. c. 9. num. 34. seqq. Sed ad auocandum possessionem requiritur sententia declaratoria, quamuis contractus sit ipso iure nullus, *l. si quis maior. 3. notab. C. de transact. Franch. dec. 163. nu. 11. Girba. obs. 113. n. 18. Ronit. in prag. 23. de feud. n. 40. decisum refert per S. C. D. M. A. radei sup. pragmat. ad sing. 17. n. 11. D. Prat. lib. 4. discep. 30. n. 27. Auend. de metu lib. 2. c. 29. n. 22. seqq.**

285 Annullandi verò sunt, qui ad nullitatem incurrendam, etiam si iam factum, per quod nullitati sunt obnoxii, acciderit, non dum habent sententiam contra se latam, sed expectant sententiam Iudicis, & interim valent, & omnibus effectibus verorum contractuum gaudent, quam tamen ius ipsum iubet Iudici, ut iuris ordine seruato in tales contractus ferat, *Onat. d. q. 19. n. 34.*

Ideo contractus pendente nullitate est exequendus, *R. Copyc. Latr. dec. 43. num. 17. Annebin. de præuent. instrum. c. 2. qu. 1. num. 20. Rosis obs. 13. nu. 56. & seqq. Franch. dec. 373. Girba. dec. 100. Staiban. res. 189. in princ. D. R. sa consult. 37. nu. 19. Fontanell. dec. 453. nu. 21. Scappus de Saluian. lib. 2. qu. 16. n. 2. & seqq. P. Affl. contr. 48. nu. 42. Secus esset si executio talis contractus esset irretractabilis, etiam si nullitas proposita sit principaliter. *La. cellor. de attentat. p. 2. c. 17. Medic. exam. 19. 32. Sperell. dec. 72. n. 18. seqq. Sacc. de appellat. q. 19. re med. 1. concl. 4.**

286 Sic uterque contractus nullus est, sed ille nullus ipso facto, quia posito facto, cui nulli-

tas debetur, cum iam lata fuerit sententia, statim incurritur, ille verò annullandus posito facto, quia nondum in id factum sententia lata est expectat sententiam iudicis, ut sit nullum, *Onat. sup.* Sed si nullitas ex ipso contractu appareat, vel possit incōtinenti probari, & deducatur per modum excipiendi, tunc impeditur illius executio, *Scappac. sup. Conciol. all. 1. n. 7.*

287 Aliquando Ius annullat futurum contractum, propter defectum in eo occurrentem, sua ipsius dispositione, ex vi iam latæ legis, ita ut nulla sententia opus sit, nec alio iudicis decreto irritante, aut declarante, sed posito facto, propter quod annullat, eo ipso incurritur, ut videmus in multis legibus annullantibus, Aliquando verò non annullat ipsa lex, nec irritos reddit contractus, sed obnoxios nullitati, & præcipit à Iudice irritari, prout in casu, quo lex irritat contractus, propter merum leuem non cadentem in constantem virum, qui dedijt causam contractui, *Auendan. de metu lib. 1. c. 8. 14. Tusc. lit. M. concl. 215. seqq. Rota p. 14. rec. dec. 154. Onat. de contract. tom. 1. tract. 1. disp. 3. sect. 10. 11. 13. Noguierol. alleg. 29. Fagund. de Instit. & contract. lib. 1. c. 5. 6. Zamoran. de compensat. disp. 4. c. 22. Altograd. conf. 50. num. 268. lib. 1. Ludouij. dec. 374. nu. 7. seqq. vel emptionem ultra iusti pretii medietatem, ut in l. 2. C. de rescind. vendit. Cald. de restit. verb. Sine facilitate, & verb. Vel aduersorij dolo, & vers. taxis, *Vrceol. consult. 3. Hermosill. tom. 2. l. 56. gl. 4. & seqq. Conciol. & Romaguer. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 58. Oddo de restit. qu. 36. art. 2. & 3. Gratian. discept. 108. n. 49. & seqq. Sabell. §. minor Canaler. dec. 301. n. 1. Vel in contractibus minorum, qui subiacent restitutioni in integrum, *Baron. de effect. min. atat. eff. 1. & seqq. & alii innumeri: Onat. de contract. tract. 6. disp. 19. sect. 2. nu. 35. & seqq. vbi respondet objectionibus in contrarium. Infra qu. 38.***

Secus si minor esset infans, nam tunc contractus esset nullus, *Baron. de effect. min. atat. in pralud. nu. 73. 74. eff. 12. n. 13. seqq. & eff. 24. nu. 6. & eff. 1. n. 1. & seqq. Onat. de contract. tom. 1. disp. 4. n. 16.*

288 Et si contrahat sine sollemnitatibus, nec etiam naturaliter remanet obligatus, *Tiraq. de legib. contrub. gl. 4. nu. 12. Duran. dec. 18. v. 13. 18. & dec. 373. nu. 2. & post Zach. de obligat. Camer. dec. 142. nu. 4. Cyriac. contr. 252. nu. 15. Cancr. var. p. 2. c. 1. nu. 210. 211. Rota rec. dec. 177. n. 10. p. 1. & dec. 468. n. 11. p. 4. tom. 2. & dec. 1. nu. 16. 17. p. 5. & dec. 119. nu. 5. 6. p. 7. Ciroc. discept. 71. n. 37. Nec in foro conscientie tenetur, *Cancr. sup. n. 207. Duran. d. dec. 18. nu. 9. Ciroc. sup.**

289 2. Diuisio est, Contractus quidam sunt iure naturali, quidam iure positivo, iure naturali sunt, qui non egent iure positivo, ut nulli sint, sed habent ita intrinsecam, & innatam nullitatem, ut ante omnem legem, & voluntatem humanam, & conuentionem, etiam

contrahentium sint sua natura nulli. Quod contingit quia habent defectum in essentialibus. *Starban. re. 2. nu. 6. Onat. d. disp. 19. nu. 37. Dicemus infra n. 165.*

290 Et sic ex illis nec civilis, nec naturalis oritur obligatio, l. sancimus, C. de donat. l. sed & si serui, ff. de fideiuss. *Balin l. non dubium n. 29. C. de legib. Rota dec. 98. nu. 14. p. 12. rec. Torre de pass. jut. success. lib. 3. c. 12. n. 249.*

291 Idem quando lex actum pro non facto iudicat. Idem *Torre d. c. 12. nu. 251. D. Lugo de Instit. & Jur. disp. 22. sect. 9. nu. 254. S. meib. conf. moral. lib. 4. c. 1. dub. 14. nu. 4. Menoch. lib. 1. presumpt. 80. nu. 32. Gomez in l. Tauri 3. nu. 123. Rota dec. 98. n. 14. 15. p. 11. rec.*

292 Alii verò contractus iure positivo sunt nulli, puta quia habent omnia essentialia contractuum, sed ius posituum addit, & iniungit aliud, quo deficiente vult, & præcipit, ut potest, contractum nullum esse, & nullum ex eo effectum moralem obligationis actionis, & cæterorum sequi, *Onnat. sup. nu. 37. & seqq. Gratian. disc. 647. nu. 15. 25. disc. 699. nu. 27. 28. Salgad. labyr. p. 2. c. 23. nu. 32. seqq. Altograd. conf. 9. nu. 78. lib. 1. Vrceol. consult. 44. nu. 2. seqq. & c. 92. n. 61. vol. 2. P. Stephan. de Neapol. tract. de restit. lib. 2. c. 2.*

293 3. Diuisio, alii contractus nulli obligatione civili, alii obligatione naturali, alii utraque. Primo casu, quia obligatio civilis ex illis non sequitur, sed naturalis. 2. casu quia non sequitur obligatio naturalis: 3. quia sunt nulli omnino, quia utraque obligatio naturalis, & civilis deficit, *Onnat. sup. nu. 40.*

294 Exempla contractuum nullorum ex iure positivo, sunt contractus Seruorum de suo peculio, ff. de condit. indeb. l. si il, quod, instit. de liber. §. 2. instit. de inutil. stipul. Item, inutilis Vbi Omor. *Pichard. Harpprech. & Cateril Institutistæ. Diana tom. 7, tract. 8. res. 61. Ayllon. ad Gomez. lib. 2. c. 1. nu. 4. Sanch. lib. 1. conf. 11. c. 1. dub. 2. Gregor. l. 4. gl. 9. tit. 14. p. 7. R. Sarsel. dec. 195. nu. 16. vbi de processu facto cum seruo, Vel filii fam. alias iusti, quia noluit ius inter seruum, & dominum, nec inter patrem, & filium fam. obligatione civile oriri. Nos ad Rovit conf. 68. n. 4. lib. 2. Mansfredi ad Cap. Latr. dec. 134. n. 30. seqq. Cancr. lib. 2. c. 1. nu. 71. 75. Adolm. res. 19. & nu. 6. Vrceol. consult. 44. nu. 15. Rodoer. ad Marin. c. 144. nu. 1. & seqq. Berlieb. concl. legal. p. 2. concl. 17. nu. 25. seqq. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 57. nu. 35. Sed adest obligatio naturalis, quæ inter ipsos oritur, cum ambo teneantur de iure naturali stare ad obseruantiam talium contractuum, in foro poli.*

295 Licet non desint qui dicant, contractus inter patrem, & filium valere, & quod non competat restitutio, quando non præsumitur læsio, *Gomez lib. 2. var. c. 14. nu. 27. vbi Laynez. Barbosa in l. cum apud 2. & vbi C. qui, & aduersus quos n. 7. Licet idem Barbosa. in l. si superflite, C. de dolo malo nu. 6. cum Cald. Percira in l. si*

l. si caratorem, verb. l. asis nu. 156. de in integ. restit.
 minor dicat, quod peractionem in factum
 rescindatur contractus cum patre gellus.

295 4. Divisio est, Nulli contractus alii sunt
 nulli ex parte utriusque contrahentis alii ex
 parte alterius tantum. Ex parte utriusque
 communiter sunt nulli contractus, quia in
 neutro contrahente oritur obligatio, aut ac-
 tio. Ex parte verò alterius, contractum esse
 nullum, & ex parte alterius esse validum, ra-
 rò contingit, sed adsunt exempla. Puta in
 contractu emptionis rei alienæ, bona fide, sed
 venditor habet scientiam rei alienæ, tunc con-
 tractus est validus ex parte emptoris, nullus ex
 parte venditoris, *l. si emp. 34. ff. de contrah. emp. §.*
itē si emptor. vbi tex. Si emptor, & venditor scit
 furtivum esse, quod emit, à neutra parte obli-
 gatio contrahitur, si emptor solus scit non,
 obligatur venditor, post mille Sabell. §. emptio
 nu. 27. & n. 57. *Mangil. de euic. qu. 170. nu. 29.*
30. Hermosill. tom. 2. tit. 3. l. 14. gl. 1. nu. 34. seqq.
Calā de empt. vendit. in pragm. 11. p. 3. c. 13. num.
45. Spada conf. 149. lib. 1. Berliab. conclus. p. 4.
concl. 44. nu. 4. & concl. 45. nu. 20. Molina disp.
350. Idem est in contractibus cum pupillis,
 & minoribus, Diximus latissime *supr. hic*
 & in eo, qui mutuo dat filiis fam. sine con-
 sensu patris, & aliis *R. Rouit. in pragm. ad Senat.*
consult. Maced. vbi Nouar. Maradeus, Constant.
ut suo loco dicemus Rubr. 2.

297 5. Divisio est, Ut contractus alii dicantur
 nulli propriè, quia de præsentì neque obli-
 gationem, neque actionem pariunt ex utraque
 contrahentium parte, alii valde improprie, ac
 diminutè, quales sunt donationes simplices
 inter virum, & uxorem, & inter patrem, &
 filium, quas ius prohibet, & annullat solum
 ad hunc sensum, ut si traditione fuerint val-
 latæ, & morte confirmantur, teneant; si verò
 qui donat eas velit reuocare, integrum ei sit
 quandocumque voluerit, *Onat d. disp. 19. n. 49.*
 De quo tractabimus q. 32.

293 Contractus nullus dicitur in iure nostro
 multis modis, nam vocatur contractus, scilicet
 actus nullus, inanis, quia vacuus est effectus,
 vocatur viribus vacuus, clarius iure signi-
 ficante, omnino effectui carere, vocatur irri-
 rus, quia non est rarus, idest approbatus, &
 confirmatus. Vocatur inutilis, idest nullius
 utilitatis, & usus, & nihil deferuens ad pro-
 ducendos effectus. Vocatur cassus, quasi cas-
 satum quid, & deiectum. Appellatur rescissus,
 quasi ruptum, quidquod nihil præstat. Appel-
 latur infectus, quia sicut res quando non dum
 facta est, non habet effectum, ita contractus
 nullus, perinde, ac si factus non esset, nullum
 omnino sortitur effectum. Dicitur viribus nò
 subsistere, idest nullas vires habere, ad pro-
 ducendos effectus, & aliquando additur ad
 maiorem explicationem: *sic nullus effectus:*
nullatenus valeat, nullo modo subsistat. Quæ
 omnia nomina contractuum nullorum, &

Tom. IV.

sententiarum, & aliorum actuum iuridico-
 rum obuia sunt, & irra in iure, & satis effica-
 citer probant contractum nullum dici iure
 eum, qui nullum habet effectum. Diximus
supr. & dicemus *infra* num. 311. *seqq.* *Gram-*
mat. conf. 3. n. 12. Gig. de pension. qu. 10. nu. 10.
Osasch. dec. 165. n. 14. Barbof. de diffion. diff. 226.
Gratian. disc. 159. nu. 18. Cawall. qu. 527. nu. 20.
qu. 900. nu. 5. Grat. de diffion. diff. 144. Et ita
tenet expressè Bar. in l. possessio, §. si vir uxori,
ff. de acquir. possess. in princ. & l. si expressum, ff. de
appell. nu. 3. Ias. in l. qui quartam, ff. de leg. 1. &
in l. filius fam. §. diui, in 2. lect. & in l. 1. nam. 33.
36. C. de Summa Trinit. & in l. 1. §. sublato, ff. ad
Trebell. Alex. in add. ad Bar. d. l. si expressum, ff. de
appell. nu. 3. Signorol. conf. 219. num. 9. 10. Vbi
 quod testamentum nullum reducit hæredita-
 tem ad venientes ab intestato, & quod sen-
 tentia nulla, & quilibet actus nullus non dici-
 tur sententia, nec actus, quia iure de valido
 debet intelligi, *Lap. alleg. 1. nu. 1. Calder. conf. 2.*
de constit. nu. 2. Feder. de Senis conf. 11. n. 9. Card.
Tuse. Verb. nullitas, conclus. 42. nu. 29. 30. Caluin.
lexicon. Iur. verb. nullum, Solorzan. de Iure In-
diar. tom. 2. lib. 1. c. 4. nu. 109. & top. 19. à nu. 13.
Foreatol. in Necyomant. Dialog. 99. nu. 4. Ricc.
collect. p. 7. collect. 3005. Solorzan. lib. 3. Polyt. c.
10. Barbof. de claus. claus. 92. diff. 226. D. Merlin.
contr. 59. n. 9. 10. 12. lib. 2.

299 Nullitas contractus est: defectus in esse u-
 tualibus, vel accidentalibus eius, ex quo effectus
 eius impediuntur, vel impedimentum irritans eius
 effectus. Sumitur hæc definitio ex *l. non dubium*
C. de legib. & Balibi in princ. & nu. 2. & Ias. v.
3. Quia non videtur factum, quod contra-
 legem est factum, atque ita contractus nullus
 pro non facto, seu infecto, & pro non con-
 tractu habetur; sicut venditum nullum pro
 inempto habetur, *l. 1. ff. de in diem addict. Dixi-*
mus sup.

300 Nam, cum contractus sit pactum obliga-
 torium, id est ex quo apta nata sit obligatio,
 & exceptio, & cætera iura nasci, quidquid
 tollit instrumentum aptum ad obligandum,
 & esse obligatorium, id certe naturam, & ef-
 fectum ipsius contractus tollit, & hoc est
 nullum reddere, hoc est inane, & inutile esse
 ad obligandum; ac proinde, ac si non esset.
 Diximus *sup. n. 223.*

301 Diximus: est defectus, ut denotemus nul-
 litatem in negatione consistere, & nullum
 contractum; contractum non esse, sed potius
 negationem contractus. Diximus *sup.* Et dice-
 mus *Infra.*

302 Sed non est nullitas in contractu mera ne-
 gatio contractus, sed quasi privatio in subie-
 cto apto nato, nam debet aliquid habere con-
 tractus, qui nullus dicitur, scilicet saltem appa-
 rentiam, nam quemadmodum homo pictus
 dicitur homo, cum verè homo non sit, sed
 non diceretur homo, nec homo pictus, si non
 haberet aliquid hominis, saltem apparentiam,

D

ita

ita etiam contractus nullus, qui verè contractus non est, sed pìctus, & apparens contractus, videtur contractus, aut contractus nullus, quamvis verè contractus non sit, sed non diceretur contractus etiam nullus, & irritus, si non haberet de contractu aliquid, saltem esteriorem formam, & apparentiam. Vnde de contractu simulato, & sic nullo, dicit *Molign. alterc. 26. nu. 7. seqq. & altercat. 83. nu. 2. Giurba dec. 22. nu. 9. 17. Gratian. disc. 317. nu. 14. Muta dec. 6. nu. 14. Milan. dec. 4. nu. 3. Noguerol. alleg. 10. d. nu. 64. R. Ponte conf. 72. num. 2. Fab. in C. sit. plus valere, quod agit, defin. 1. Palma aileg. 75. n. 23. 61.*

303 Quare contractus nullus, contractus non est, nec tractu temporis potest convalidari etià si cesset vitium nullitatem inducens, *Alciograd. conf. 23. nu. 36. conf. 78. num. 32.* sed simulacrum quoddam, & cadaver contractus, sicut homo pìctus, vel mortuus, quia id, quod agitur simulatur, non verè agitur, ut ait *Barr. in l. non dubium, C. de legib. nu. 7.* Diximus sup. nu. *Paris. conf. 53. nu. 10. seqq. conf. 54. nu. 26 lib. 1. Mantica de tacit. tom. 2. lib. 13. tit. 35. n. 3. Vrcol. de transf. qn. 70. nu. 15. seqq.*

304 Et quando contractus est nullus, vel resolvitur ex causa de præterito, constitutum in illo appositum etiam est nullum, *Osasch. dec. 35. Barbos. claus. 31. nu. 30. Gratian. disc. 483. 954. nu. 10. seqq. Merlin. de pigno. lib. 4. tit. 4. qn. 120. nu. 39. Rota noniss. p. 6. dec. 34. num. 4. Vrcol. consult. 92. num. 62. vol. 2. Ricc. collect. 3969. Pacifici. de Saluian. inspect. 3. c. 2. num. 1028. Rota p. 13. rec. de. 412. nu. 2. 8. Vbi intelligit de nullitate clara, *Cavaler. dec. 473. nu. 3. dec. 503. nu. 2.* vbi intelligit quando nullitas est ex defectu consensus, alias secus, *Rota p. 12. rec. dec. f. 24. num. 1.**

305 Diximus in essentialibus, quia defectus essentialium nullitatem infert contractui, nam ex defectu essentialium, defectum essentiae provenire certum est. Vnde siue contractui deficiat consensus, siue deliberatio, & libertas, siue intentio se obligandi, siue in contractibus plenus usus rationis, siue unus contrahentium de alio intelligat, alius de alio, siue ea incertitudo, quæ confusionem pariat, ita ut contractu non possit executioni dari, secundum voluntatem contrahentium, quia hæc omnia essentialia sunt contractus erit nullus, siue quicquam aliud desit ex his omnibus, quæ essentialia sunt, quia deficientibus essentialibus, contractum nullum reddi necessarium, & notissimum est, bene *Onat. de contract. tract. 6. disp. 19. de nullit. contract. sect. 2.* Diximus Nos in principio huius Tractatus, dum egimus de Errore, Incertitudine, Metu, Consensu, & aliis, & dicemus in rubr. 2. de Minoribus, Fatuis, Prodigis, Interdictis, Sernis, & Alijs.

306 Et ex quocumque defectu oritur nullitas, *Onnat. sup. nu. 25.* Et quando secus, *Tusc. lit. S. concl. 330. 332. 333. Sabell. in summa §. forma.*

303 Talis nullitas ex tribus Capitibus oritur, consensu, personis, & obiecto, ratione solemnitatis, & ratione loci, & temporis, quo contrahitur, respectu consensus, quia non est, ut quando alter contrahentium non consentit, vel quia consensus liber non est, ut in infantibus, & furiosis. Dicemus in rubr. 2. Vel ex parte personarum contrahentium, ut in pupillis, vel servis, qui ad contrahendum sunt inhabiles. Dicemus in d. rubr. 2. Vel ex parte obiecti, scil. rei pactæ, vel conventæ, quæ obligationis civilis sit incapax, ut res sacræ, vel publicæ, vel impossibiles, vel quæ non sunt, vel alienæ. De qua re dicemus in Rubr. 3.

308 Hi defectus sunt de iure naturæ, nam nullitates ex iure positivo, quia arbitrarie sunt, & accidentales, variant, nec certa lege tenentur, *Onnat. d. disp. 19. sect. 2. n. 26.*

309 Contractus nulli, & inefficaces habentur pro non factis, etiam si essent validi, sed effectum non producerent, nam cum careant effectu, carent nomine, quia verba sunt intelligenda cum effectu, l. 2. §. hæc verba. ff. quod quisque Iuris, l. pen. §. docere, ff. ne quis eam, cum concord. *Gratian. cap. 746. Tusc. lit. V. concl. 90. Castill. lib. 5. p. 2. contr. c. 1. p. 96. nu. 5. Nonor. lib. 1. qn. 1. nu. 3. 4. Fnsar. de substat. qn. 650. num. 6. Vax axiom. Iur. lit. V. n. 30.*

310 Annullatio actus, an sit pœna legis transgressæ, an impedimenti effectus. Quod sit pœna facit text. in *l. non dubium, C. de legib. leg. Senatus, ff. de contr. empt. Mazon. dec. Flor. 137. num. 6. Menoch. de arbitr. c. 276. nu. 18. conf. 165 nu. 10. conf. 772. num. 5. Vasp. contr. illustr. c. 28. nu. 3. Alduin. conf. 29. nu. 17. D. Catan. dec. 17. nu. 45.* Sed *DD. in d. l. non dubium,* dicunt non esse pœnam, etiam eam annulationem contractus, quæ sit lege prohibente.

Sed *Bald. in ead. l. nu. 5.* ditinguit, nã si annullatur actus ratione prohibitionis, annullatio dicitur pœna, ut in *d. l. non dubium,* & in *l. Senatus, ff. de contr. empt.* Si autem actus sit nullus ratione omissionis, vel formæ, tunc illa nullitas non dicitur esse pœna.

Verum *Onnat. de contract. d. disp. 19, sect. 2. num. 27. & seqq.* dicit nullitatem non esse pœnam, & probat, nisi tria requirantur, quod lex prohibeat, quod simul annullet, & quod in pœnam transgressionis annullet. Videndi *Tusc. lit. L. concl. 269. Diana p. 10. tract. 12. resol. 6. 7. Sabell. §. forma n. 2. §. actus n. 7. Barbos. §. forma.*

Et nullitas non lædens personam, nec minoris patrimonium non dicitur pœna, *Gratian. disc. 508. nu. 42.*

311 Inducitur per dictionem: *Nullatenus,* nam est dictio uniuersalis negatiua excludens, quantumque minimam partem, gl. in reg. nemo potest, de reg. Iur. in 6. & in c. statum, verb. nullum de rescript. in 6. Roman. conf. 326. col. ult. Dec. 105. 310. num. 2. Cened. pract. canon. qq. sing. 69. n. 3.

314. *Ruin.conf.30.n.3.vol.1.Gratian.disc.159. nu.18.D. Aliograd.contr.63.num.39. Fontanell. de paffis nuptial. cl.4. gl.21.p.1.num.77.79. licet contra dicar. nu.47. Tufi. lit. D. concl.315. nu.1. Barbof. de dictio. dict.226.nu.1. Caftill. contr. lib. 6. cap.114. num.3. & 4. Idem Barbof. in collect. ad Concil. Trid. fess.21.c.2 nu.61. Pir. Corra. de difpenf. Apofol. lib.4.c.7. num.26. feqq. D. Barbof. refo. 38. n.20.*
- 312 Negat omnes casus, & omnem potentiā, *L.vlt. C. de testam. milit. Menoch. conf.383. nu.14. & vniuerfaliter iurisdictionem exercere, Marta de iurisd. p.4. cent.2. cas.153, num.10. Caftill. fup.*
- 313 Includit in fe omnem casum, & rem etiam minimam. *Narbon. l.16. gl.2. num.18. tit. 18. lib.5. recopit.*
- 314 Per hanc dictioem tollitur facultas difpenfandi, *gl. in elem.1. § si quis autem, verf. nullatenus, de fequ. str. poff. Cened. fing. 69. n.5. Corfet. fing. verb. nullatenus, Rebuffan concord. rubr. de reg. nomin. §. Monaster. fol.192. Barbof. fup. num.3. Gratus d. d. 244. nu.2.*
- 315 Importat nullitatem actus ipfo iure, *auth. si qua mulier, vbi gl. verb. nullatenus, C. ad Velleian. elem. vlt. verf. nullatenus, vbi gl. de fequestr. poffeff. G. de pension. qu.10. nu.10. feqq. vbi dicit idem importare, & si dictum effer: Nullius fit roboris, & efficaciz, Grammat. dec.3. n.12. Rota dec.22. nu.2. p.2. tra. r. f. Put. dec.254. nu.3. lib.2. Flam. de refignat. lib.8. qu.8. num.53. & lib.9. qu.12. nu.2. Boer. dec.348. Caual. n.527. nu.20. qu.900. nu.5. Gratian. disc.157. n.18. Cened. fing. 69. nu.1. Sanchez de matrim. lib.8. disp.32. nu.7. Narbon. l.35. gl.1. n.16. tit.3. lib.1. Recop. l. Barbof. fup. n.4. Gratus d. d. 144.*
- 316 Sic habet virtutem decreti irritantis, *Imol. in elem.1. nu.20. & ibi Card. Rota fup. Rolan. conf.27. nu.11.12. tom.4. Marthesan. de Commiffar. p.2. de aper. chorif. nu.66. Felix in c. ex litteris n.7. in l. casus, de constitut. Barbof. nu.3. Gratus fup. n.3.*
- 317 Habet vim late sententiz, & significat: Ipso iure, *Tufc. in l. si unquam, verb. reuertatur num.94. Rebell. de obligat. iustit. lib.1. qu.6. sect. 6. nu.44. Farinac. fragm. crim. p.2. verb. lex n.109. Syro in clau. reg. lib.3. c.7. num.26. vbi ampliat Barbof. fup. n.6.*
- 318 Per clausulam: Nullius momenti habetur nullitas actus in contrarium gesti, *l. si quis Sempronius, ff. de hered. instit. l. de pupillo. §. si quis forte. vbi l. as. nu.3.4. ff. de rou. oper. nunciat. & in l. non dubium, C. de legib. & in auth. Sacramenta, C. si aduers. vendit. & in c. ordinarij in fin. de offic. ord. n. Tiraq. in l. si unquam, verb. reuertatur nu.97. & 101. Gonzal. in reg.8. Cancell. gl.5. nu.7. Farinac. in praxi crim. p.1. lib.1. tit.4. qu.33. nu.4. Escob. de vtroq. foro art.5. nu.210. Gratian. disc.691. nu.3.4.5. Barbof. dictio. 227. Maximé si adfit clausula: Nullius roboris, & nullius momenti, Gratian. disc.834. nu.7. Nos de nullit. l. vlt. rubr. 4. q.1. c.4. & feqq.*
- 319 Per clausulam: Nullo modo, quæ excludit omnem casum, *l. vlt. C. de testam. milit. Dec. conf.649. post nu.9. Menoch. conf.373. n.14. Mandos. ad reg.34. Cancell. qu.88. nu.3. Ferret. in co. i. f. ut. Cathal. gl.1. n.20. Cened. praef. Canon. fing. 70. nu.1. Hermosill. l.8. gl.11. tit.4. p.5. Barbof. dict. 228. Caftill. contr. lib.6. c.114. nu.3.4. lib.1. c.26. nu.4. Rota post Cened. de censib. dec.146. num.4. Canc. q.32. n.2.*
- 320 Operatur præcisam prohibitionem, & idem quod clausula decreti irritantis, *Gratian. dec.61. nu.18. Est præcisa ex Menoch. conf.22. nu.9. Cened. fing. 70. nu.3. Stracc. de deoff. mercat. p.6. n.28. Barbof. n.2.*
- 321 Excludit dispensationem. *Idem n.31. Cened. d. fing. 70. n.2. Montan. de tutel. 4. n.92.*
- 322 Importat Canonem late sententiz. *Tiraq. d. verb. reuertatur. nu.77. 78. & 93. Sayr. in clau. reg. lib.3. c.8. nu.29. Salas de legib. qu.96. tract.14. disp.16. sect.8. nu.29. Farinac. fragm. crim. p.2. verb. lex. nu.108. Sanctarell. var. ref. q.6. nu. vlt. Barbof. n.4.*
- 323 Per dictioem: Nullo pacto, nam illa trahitur ad non specificata, *Gratian. dec.51. n.14. Rolan. conf.2. nu.4. lib.4. Tiraq. in l. si unquam, verb. omnia n.14. Barbof. claus. 92. n.4.*
- 324 Importat etiam: nulla ratione. *Barbof. claus. 92. nu.4.*
Sic inducitur per verba prohibitiua, & negatiua, *D. Constantin. ad statut. Urbis annot.44. nu.791. Thomat. dec.94. nu.16. Rota dec.167. nu.6. p.2. rec.*
- 325 Per dictioem: Eo ipso, quæ statim prolata annullat ipso iure, *Tiraq. in d. l. si numquā, verb. reuertatur nu.18. Theod. Rub. fing. Rotom. 2. p.4. claus. 334. l.*
- 326 Importat late sententiam, *Bald. conf. 401. vol.3. Tiraq. fup. nu.142. Rolan. conf.62. nu.32. lib.2. Salas de legib. qu.96. tract.14. disp.16. sect.8. post nu.29. Suar. de legib. lib.5. c.7. n.4. c.8. n.2. Farinac. fragm. crim. p.2. lit. L. verb. lex. numer.95.*
- 327 Importat idem ac si dictum effer: Sine aliquo hominis, ac Iudicis ministerio, vel potius ipso iure, ipso facto, *Corn. conf.165. nu.22. vol.1. Dec. conf.138. in pr. n. c. conf.188. col. penult. vol.1. Roman. conf.427. nu.9. Rolan. conf.62. n.32. vol.2. Barbof. dictio. 106. Gratus dictio. 53.*
- 328 Per dictioem: Penitus, quæ est præcisa, nullam limitationem admittens, *l. ambiguitatem, C. de usufr. §. est & aliud instit. de donot. Dec. conf.401. nu.3. Perus. conf.31. num.9. Alex. conf.13. nu.6.7. lib.2. Crot. conf.32. nu.20. Tiraq. dict. verb. reuertatur nu.88. Rolan. conf.27. num.20. tom.4. Menoch. de recuper. remed.14. nu.5. & remed.4. adipisc. nu.19. de præsumpt. lib.4. præf.169. nu.49. Serafin. dec.325. num.17. Marta de iurisd. p.4. cent.1. cas.85. nu.19. Cened. fing.33. n.1. Cathal. q.828. nu.22. Gratian. dec.51. nu.23. Tufi. lit. D. concl.325. nu.1. Amat. conf.93. nu.39. Robles de represent. lib.2. c.11. n.34. Barbof. dict. 249. nu.1. Gratus dict. 147. n.2.*

329 Reiciat etiam minima, Alberic. in diffio-
nar. verb. penitus, Paris. conf. 58. nu. 11. lib. 1. Ma-
resol. var. lib. 1. c. 32. nu. 6. Socin. sen. conf. 20. n. 6
vol. 4. Barbosa. 2. Gratus n. 2.

330 Idem importat hæc clausula, ac: Omnino
Ex toto, In totum, prorsus, & similes, omni ca-
su, c. 1. de suppl. negl. pralar. lib. 6. l. 1. C. de gladi-
tor. lib. 11. Roman. conf. 82. Tiraq. sup. n. 106. Ca-
pbal. co. f. 35. nu. 5. crim. Honded. conf. 40. num. 13.
lib. 2. Bertazol. de claus. cl. 21. gl. 29. nu. 3. claus.
41. nu. 8. gl. 8. Franch. dec. 179. num. 1, Sord. conf.
267. nu. 16. Tusc. d. concl. 325. nu. 2. Cened. sing.
73. nu. 2. Rub. dec. 305. nu. 14. tom. 3. alias p. 7. rec.
Natta conf. 63. nu. 6. Rota dec. 526. num. 4. p. 1.
diuers. Seraphin. dec. 447. nu. 4. Barbo. sup. n. 3. 4.

331 Operatur clausulam derogatoriam, Cened.
sing. 73. n. 4. Couar. in rubr. de testam. p. 2. num. 11.
vers. 14. & vers. de immo. Barbosa. 40. n. 5.

332 Significat nullitatem ipso iure. Mantica
de tacit. lib. 5. tit. 5. num. 13. Gratus sup. n. 2. c. noui
de simonia, super hoc. de heret. lib. 6. Dec. conf.
327. nu. 3. Natta co. f. 63. nu. 16. conf. 247. nu.
16. Bertazol. d. cl. 41. gl. 8. n. 8. Moneta de distri-
but. p. 3. q. 7. num. 37. Sanch. de matrim. lib. 8. disp.
21. nu. 75. Garz. de benefi. p. 8. r. 1. nu. 5. Salas de
leg. n. 96. tract. 14. disp. 15. sect. 6. num. 79. Cened.
ad 6. collect. 25. nu. 3 & si. g. 33. nu. 3. 4. Farinac.
in fragm. crim. p. 2. verb. lex. num. 113. Santarell.
var. res. qu. 60. nu. 5. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 5.
n. 13. Barbosa sup. n. 6.

333 Secus aliquando secundum subiectam
materiam, c. cum inhibito, & c. 2. de claudesin.
desponsat. l. in causa, §. ult. cum l. seq. ff. de minor.
Mantica sup. vers. sed item, Gratus sup. n. 3.

334 Inducitur per verbum: Careat, Corset. sing.
verb. Caret. Tiraq. d. verb. reuertatur. nu. 161. C.
de reuo. donat. Vezin. tom. 2. commun. opiu. lib. 9.
lib. 9. tit. 34. nu. 354. Sayr. in clau. reg. lib. 3. c. 8. n.
26. Tusc. verb. primatio concl. 719. nu. 19. Farinac.
in fragm. crim. p. 2. verb. lex. num. 129. Barbosa.
diff. 53.

335 Inducitur ex verbis: Non possit, à lege ap-
positis, Diana tom. 6. tract. 1. res. 30.

336 Verba: Non aliter, nec alio modo impor-
tant pactum resolutionum, & conditionem,
& limitant dispositionem ad casum expressum,
& inducunt formam, D. Mansi consult. 378. n. 29.
consult. 390. num. 21. 22. ex Meno. b. conf. 922. n.
34. Sord. conf. 369. num. 26. Thes. dec. 270. no. 23.
Rota dec. 1296. num. 2. Cels. dec. 322. nu. 10. Do-
nad. de renunciat. cap. 19. nu. 42. & seqq. Rota
dec. 925. num. 4. tom. 2. dec. 108. nu. 7. p. 11. dec. 61
num. 4. p. 11. Gratian. disc. 587. n. 10. 11. Fad. Rota
dec. 169. nu. 16. p. 9. rec. latè D. Palma allg. 42. n.
26. seqq. lib. 1. & alleg. 46. nu. 44. 46. Card. Luca
de fideicom. disc. 62. nu. 5. Castill. contr. lib. 6. c. 114.
num. 3. 4. Tranchedin. consult. 10. nu. 45. Intrigl.
conf. 21. num. 33. lib. 1. Gargiar. conf. 17. nu. 8. lib. 2.
conf. 16. n. 43. lib. 2. Seraphin. dec. 838. n. 3. Add. ad
Merlin. de primog. lib. 2. c. 12. n. 18.

Item verba: Non alias, Andreol. controu. 11.
num. 12. Natta conf. 372. nu. 5. lib. 3. Boer. decif.

343. num. 11. Mantica de tacit. tom. 2. lib. 14. tit.
43. nu. 10.

337 Per verbum: Debet nā importat necessita-
tem, iussum, & parendi necessitatem, c. pro-
posuit, §. super quo. & in c. oblata de appellat. &
in l. prator in princ. ff. de edend. l. 1. §. qui magi-
stratum ff. quod quisque lur. Azor. instit. moral. p.
1. lib. 5. c. 6. q. 5. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 23.
num. 2. & in precept. decal. tom. 2. lib. 6. c. 4. n. 36.
Sesse dec. 230 n. 15. Vela dissert. 2. num. 29. Rota
dec. 79. nu. 1. dec. 296. nu. 2. apud Farinac. p. 1. rec.
Cald. de nominat. emph. qu. 1. nu. 2. Fr. Emanuel.
qq. regul. tom. 3. qu. 47. art. 4. Rota Bonon. diuers.
dec. 8. num. 2. Saminat. contr. 78. num. 2. contr. 79.
nu. 2. 3. Rota dec. 234. n. 16. p. 19. rec. Censal. decif.
Luc. 35. nu. 56. Barbosa. dict. 77. nu. 1. Merlin. decif.
Luc. 41. nu. 4. dec. 47. n. 1. Clem. Merlin. decif. 432.
num. 5. 6.

Licet quod non semper importet necessi-
tatem præcisam, dicat Escob. de ratiocin. c. 6. nu.
22. & nu. 45. Tusc. l. d. concl. 32. num. 2. concl.
262. nu. 1. & u. 2. explicat. Barbosa. diff. 77. Gra-
tus diff. 37.

338 Per dictionem: Dum tamen, Dummodo ha-
betur necessitas, ac conditio, Barbosa de diffion.
diff. 96. & 95. ubi ampliat, & limitat. Grat. eod.
tract. diff. 48.

Per ablatium absolutum, Rota dec. 628. nu.
2. p. 2. du postb. Burat. dec. 740. num. 3. Palma con-
sult. 8. nu. 11.

Quando est sub certis modis, & conditioni-
bus, Lancell. Gall. co. f. 31. nu. 5. Becc. conf. 12. num.
24. Sord. dec. 263. num. 9. Ventur. conf. 33. num. 39.
Palma d. consult. 8. nu. 12.

Quando est sub certo tempore, Becc. d. conf.
12. nu. 75. Vin. c. 335. nu. 6. R. Reurt. dec. 127.
num. 2. Et non potest interuenire tunc ex post,
Rota dec. 167. nu. 9. p. 2. rec. Ludonf. dec. 395. nu. 7.
Palma sup. nu. 14. 15.

Et cum certis qualitatibus fit concessio, D.
Tranchedin. 10. fult. 9. nu. 62. Ventur. conf. 43. num.
39. Valenz. conf. 3. nu. 17. 20. conf. 173. nu. 3. Lar-
rea alleg. 29. nu. 24. Aliograd. conf. 54. nu. 9. lib. 2.
Farinac. dec. 147. in rec. p. 3. Maxime si qualita-
tes sint negative conceptæ, Farinac. nu. 5.

339 Per dictionem: Dumtaxat solemnitas, ac
forma inducitur quando apponitur dispositio-
ni de aliquid faciendo, & ipsarum transgressio
vitiat actum, Paris. conf. 19. num. 19. vol. 2. Men-
dosin reg. 8. Cancell. qq. 6. nu. 6. Cened. sing. 18. nu.
4. Amat. dec. March. 14. nu. 1. Cels. dec. 154. n. 7.

340 Taxatiua est significans idem quod tax-
tum, vel solum, Meno. b. conf. 989. nu. 14. Ferrer. in
conflic. Cathal. g. 9. nu. 29. Tusc. lit. d. concl. 388.
nu. 1. Narbon. l. 59. gl. 1. nu. 23. tit. 4. lib. 2. Recopil.
Andreol. contr. 277. nu. 14.

341 Excludit negationem in aliis, Cened. sing.
18. nu. 5.

342 Excludit omnes alios casus, & personas,
præter expressas, Tusc. lit. d. conclus. 388. num. 2.
Natta conf. 78. nu. 3. Cranet. conf. 201. nu. 40. Ce-
ned. sing. 18. nu. 4. Mascard. concl. 1393. nu. 17.

Sed

- 343 Sed non excludit casus similes, nec illos, qui sunt de natura rei, & habentes eandem rationem, *Cened. d. sing. 18. nu. 4. Fr. Emanuel. qq. reg. tom. 3. qu. 5. art. 2. Barbof. diffion. 97. Gratus diff. 47.*
- 344 Per dictionem: Eo ipso habetur quod statim prolata annullat ipso iure, *Tiraqu. d. verb. reuertatur num. 18. Theod. Rub. sing. Rota tom. 2. p. 4. claus. 334.*
- 345 Importat laram sententiam, ac si dictum, fuisset sine aliquo hominis, aut Iudicis Ministerio, vel potius ipso Iure, ipso facto, & importat laram sententiam, *Farinac. sup. verb. ex num. 95. Corn. conf. 164. nu. 22. vol. 1. Dec. conf. 138. 188. Roman. conf. 427. nu. 7. Rolan. conf. 62. nu. 32. vol. 2. Salas de legib. qu. 96. tract. 14. disp. 16. sect. 8. post num. 29. Barbof. diffion. 106. Gratus diff. 53.*
- 346 Per verbum: *Esse*, per quod habetur nullitas ipso iure, *Tiraqu. d. verb. reuertatur num. 18. & seqq. C. de reuocand. donat. Gonzal. ad reg. 8. C. c. el. gl. 32. num. 37. Sesse de inhibiti. c. 9. §. 1. nu. 41. Barbof. de diffion. diffion. 108.*
Et de forma dicitur quotiescumque existit necessitas aliquid faciendi, *Tranchedi. consult. 10. nu. 40. & consult. 33. nu. 53. & seqq. Barbof. axiom. 100. num. 2.*
- 347 Per dictionem: Ipso facto: Ipso Iure, absque vilo Iudicis ministerio, c. 1. de homicid. in 6. *Dec. conf. 238. in prin. Soccin. reg. 360 fallent. 2. Matthesil. sing. 111. Suarez de legib. lib. 5. c. 9. num. 4. c. 8. sub nu. 1. 2. Salas de legib. qu. 96. tract. 14. disp. 15. sect. 6. nu. 77. & disp. 16. sect. 8. nu. 29. Farinac. lit. L. in fragm. crim. nu. 93. Barbof. diffion. 173.*
- 348 Per decretum Irritans annullantur omnia, quæ in contrarium fiunt, c. si eo tempore de elect. in 6. c. 1. vers. adiciebatur, de concess. preb. in 6. *Salas de legib. qu. 96. tract. 14. dub. 16. sect. 8. nu. 27. Marta de claus. claus. 191. num. 6. Menoch. conf. 83. nu. 7. conf. 322. nu. 40. Ricc. dec. 75. num. 3. p. 2. Gratian. disc. 283. nu. 3. disc. 574. nu. 5. 9. disc. 791. nu. 13. Garc. de benefic. p. 5. c. 1. d. nu. 27. Monet. de commut. ultim. volunt. c. 7. num. 230. Farinac. fragm. crim. lit. L. num. 97. Rub. de claus. claus. 258. nu. 4. Phoeb. dec. 137. nu. 5. tom. 2. Solarz de Iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 4. nu. 23. Polit. lib. 3. c. 8. fol. 300. D. Mansi consult. 329. nu. 15. consult. 383. nu. 31. 32. Donad. de renunciat. lib. 1. c. 18. nu. 96. 97. 98. Cald. Pereira q. 6. nu. 29. R. Marin. lib. 1. ref. 123. nu. 12.*
- 349 Etiam parte non opponente, *Marta claus. 191. nu. 6. Bursat. conf. 82. nu. 21. vol. 1. Monet. d. nu. 130. propè finem. Tusc. lit. D. concl. 115. Farinac. dec. 142. nu. 4. p. 2. Menoch. conf. 398. nu. 48. Donad. de renunciat. lib. 1. c. 18. nu. 97. D. Constantin. ad statut. Urbis annot. 45. nu. 224. Vbi quod non potest illi renunciari, ex Thomat. dec. 94. nu. 36. 37. Marefcot. var. lib. 1. cap. 68. num. 6. 7. Ex D. Constantin. ibid. nu. 225. seqq. limitat, si tantum respectu certarum personarum forma sit introducta, nam tunc solum illæ personæ possunt dicere de nullitate, *Barbof. claus. 40. vbi ampliat, & limitat, & claus. 112. n. 3.**
- 350 Dictio: *Nullus* est vniuersalis negatiua, & omnia excludit, tam principale, quam accessorium, seu secundarium, *Pereja de Instr. edit. tit. 2. ref. 2. nu. 32. seqq. & tit. 5. ref. 8. nu. 5. Salgad. de reg. protest. c. p. c. 10 nu. 85. Barbof. diff. 229. nu. 1. Gratus diffion. 147. Sabell. §. diffiones n. 33.*
- 351 Importat nullitatem ipso iure, *Santh. de matrim. lib. 8. disp. 21. nu. 75. Barbof. sup. n. 4.*
- 352 Aliquando non est vniuersalis negatiua, *Cened. sing. 67. nu. 2. Corn. conf. 180. nu. 14. lb. 2. Barbof. sup. nu. 5.*
- 353 Sæpe *Nullus* significat non quod est inuolidum, sed quod re vera non est, *Gozadin. conf. 51. nu. 23. Caputaq. dec. 283. nu. 2. p. 3. Glor. resp. 2. p. 2. nu. 188. Picbard. Instit. de exhered. liber. nu. 47. Barbof. sup. nu. 9.*
- 354 Dictio *Nullus* præposita verb. recipiatur. importat necessitatem, & aufert potestatem, aliter recipiendi c. 1. de reg. Iur. in 6. & ibi *Tranc. nu. 7. Par. conf. 58. nu. 34. seqq. lib. 4. Farinac. dec. 167. num. 5. p. 2. rec. Barbof. sup. n. 12.*
Sic statutum mandans aliquid seruari sub poena nullitatis, si non seruetur, nullitas est, *Eugen. conf. 88. nu. 41. & seqq. lib. 1. Mareian. conf. 37 nu. 3. 5. Fenzon. ad stat. Urbis 151. num. 23. Pic. ibid. gl. 11. Thomat. dec. 9. num. 19. Rota dec. 395. num. 6. coram Eudouif. dec. 547. nu. 13. 14. & dec. 623. nu. 10. seqq. p. 18. tom. 2. rec. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 44. n. 792.*
- 355 Dictio: *Nullummodo*. *D. Merlin. controu. 15. num. 21. 22.*
- 356 Quando est adiecta dispositioni, non autem executioni, *Serafin. dec. 1017. n. 5. p. 1. Gratus diff. 48. n. 3. Rota dec. 38. par. 1. diuers. Barbof. diff. 95. num. 6.*
- 357 Quando adiungitur ei, quod venit implendum ante quæsitum emolumentum, *Libais, §. stichum, ff. de fid. libert. Crancet. conf. 10. num. 14. Surd. dec. 209. num. 4. Grat. sup. nu. 4. Idem Surd. conf. 186. nu. 11. seqq. Menoch. conf. 918. nu. 10. Cened. sing. 1. nu. 1. Barbof. diff. 95. n. 3.*
- 358 Quando apponitur facto, explicando per aliquem Tertium, *Gabriel. conf. 68. num. 1. lib. 1. Grat. sup. n. 5. Barbof. sup. n. 7.*
- 359 Quando ponitur, & iungitur actui imperfecto, *Cened. d. sing. 11. n. 3. Cauale. de test. fr. c. 9. n. 117. Put. dec. 420. nu. 4. lib. 1. Molin. de primog. lib. 2. c. 15. n. 29. Barbof. sup. num. 4. Sabell. §. diffione. num. 3.*
- 360 Dictio: *Alias*, *Grat. diff. 9. Barbof. diff. 95. n. 7. & diff. 16. nu. 2. 3.*
- 361 Dictio: *alioquin*, *Grat. diff. 11. nu. 2. Barbof. d. diff. 95. nu. 7. & diff. 17. nu. 2. Inteigl. de substat. cent. 3. qu. 88. num. 25. 29. Barry de success. lib. 17. tit. 2. 4.*
Ex quibus alijs forma colligatur, *Salgad. de retent. bull. c. 6. d. nu. 21. Pereja de instr. edit. tit. 6. ref. 6. d. n. 16.*
- 362 Nullitas non est propriè exceptio, neque actio, sed quædam naturalis defensio, quæ non retinet proprium nomen, *Cald. de restit. qu. 31. num. 3. 10. Grass. de except. except. 20. nu. 7. Sacc. de*

de appellat. q. 19. remed. 1. concl. 3. nu. 3. Carleual.
de Indic. lib. 1. tit. 3. disp. 16. nu. 20. Fontanell. dec.
452. n. 7. 8. tom. 2. Nos de nullit. Indic. rubr. 1. q. 1.
num. 24. seqq. Sed si non opponatur nullitas, lu-
dex non potest illam opponere, Fontanell. dec.
453. nu. 21. Sed si sit inducta favore plurium,
potest unus opponere, licet alii non opponant,
Fontanell. dec. 565. nu. 3.

363 Nullitas actorum, cum sit iuris positiui
circumscribitur tempore, & retinet nomen ex-
ceptionis, Calà d. q. 31. nu. 14. Nos sup.

364 Sed nullitas iuris naturalis omni tempore
potest allegari, Calà d. q. 31. nu. 13. Affl. dec. 283.

365 Nullitas diuiditur in nullitatem iuris na-
turalis, & iuris positiui, Calà q. 32. nu. 29. Stacc.
de appellat. q. 19. remed. 1. nu. 19. seqq. concl. 2. Vt
est ex defectu iurisdictionis iudicantis, citatio-
nis, & mandati, Nos de nullit. Indic. rubr. 5. q. 36.
num. 17.

366 Nullitas iuris naturalis non potest tolli
per statutum, Calà d. q. 32. nu. 29. Cance. var. lib.
2. c. 15. nu. 50. Affl. dec. 283. Nos sup.

367 Et si per statutum sit expresse prohibita
nullitas, non intelligitur illa, qua naturalis lu-
sistia, læditur, Nos sup. Cance. var. p. 2. c. 15. nu.
50. Affl. dec. 283. Vel ex defectu iurisdictionis,
Rouit. dec. 81. nu. 2. vel notoria Fontanell. dec.
453. Novar. qu. 102. & dec. 14. Chartar. de. 132.
Rota rec. p. 1. dec. 515. Monac. ad M. nad. decis. 19.
nu. 3. Scialoya de foro competent. c. 32. nu. 4. Barz.
dec. 153. nu. 8. seqq. post alios Nos ad Rouit. d. dec.
81. nu. 2.

368 Imò si pars non opponat, potest Iudex ex
officio illam opponere, Tap. in 3. lib. Iuris Re-
gni sup. tit. 265. nu. 15. Calà sup. nu. 31. R. Rouit.
dec. 81. vbi nostra Additio, post Fontanell. d. dec.
453. Et illa proponitur à coherede, quando de-
fensio, est communis, Molign. altercat. 55. n. 19.

369 Nullitas iuris naturalis dicitur nullitas
nullitatum, & facit haberi factum pro infecto,
potius quam pro nulliter facto, Calà sup. nu.
32. Feb. in C. tit. de hde Infirum. defin. 2. l. si filius
7. ff. de liber. & posth. cum concord.

S V M M A R I V M.

Quest. XXXVII.

Nullitas contractus quid sit? num. 1. 2. 3. Quid sit re-
scissio contractus. nu. 4. 5. & nu. 650. & à n. 651.
ad finem.

Contractus nullus aliquando resoluitur. n. 6.

Effectus nullitatis contractus. n. 7. 8. 9.

Rescissio ex quibus causis competat remissive. n. 10.

Rescissio competit in venditione, ex lesione ultra di-
midium, num. 11. 12. 13. 14. 15. Vbi infra quan-
tum tempus debeat peti remedium rescissionis,
& contractum resolutum, an gabella exacta debeat
restitui.

Quando, & quomodo competat hoc remedium. nu. 16.
& à n. 17. ad nu. 23. & nu. 32. & à num. 33. ad
num. 38. 45.

Onus gabella, laudemij soluendum per emptorem, &
alia onera, an faciant crescere pretium, ad hoc
remedium. num. 24. & à num. 25. ad nu. 31. &
num. 332.

An competat hoc remedium lesionis ultra dimidium
in venditore, aut emptore sciente valorem rei,
nu. 32. 33. 34. & seqq.

An, & quando valeat renunciatio lesionis? num. 35.
& à nu. 36. ad nu. 44. nu. 46. 47. 48. 49. 50. 51.

Rescissio ob lesionem, An habeat locum in omnibus
contractibus. num. 52. An in laudo nu. 76. seqq.

An in donatione. nu. 87. & seqq. An in emphy-
teusi. nu. 96. Diuisione, Datione insolutum, per-
mutatione, in emptione fructuum, assilla gabel-
larum, assimatione bonorum dotalium, & alijs.

An competat ei, qui concessit alienationi. nu. 53.

An competat creditoribus alienantis. nu. 54.

Vbi lesio adest, an detur electio venditori, aut emp-
tori soluendi iustum pretium. n. 55. 56. n. 65. 66.

Valor rei, an attendatur tempore contractus. nu. 57.

Vt quomodo probetur lesio, n. 59. 60. 61. 62. 63.
64. 65. Et n. 61. Quomodo probatur valor rei,
& nu. 531. & seqq.

Quomodo sit lesio ad effectum rescindendi contra-
ctum, remedio, l. 2. C. de rescind. vendit. nu. 67.

& à nu. 68. ad nu. 75. & nu. 531. 532. 533. Vbi
de valore rei, & appretio faciundo per peritos.

Quid in laudo. n. 76. & à nu. 77. ad n. 81.

An detur lesio in fidei commissis conditionalibus. n. 89.

An in operibus, qua non habent certum pretium.
num. 90.

An in renunciationibus. nu. 91. 92.

An competat hoc remedium lesionis, si deceptus dicat:
si quid plus valet dono. n. 93. 94.

An competat venditori, re alieno grauato. nu. 95.

Lesio enormissima, infra quantum tempus possit inte-
dari, & Nullitas. n. 97.

Effectus lesionis, remissive. nu. 98.

Transactio, an, & quando rescindatur per lesionem,
& per scripturas nouiter repertas? & per alias
causas, nu. 99. & à nu. 100. ad nu. 148. Vbi etiã
de Iudice rescissionis contractus, vbi nu. 142. an
enormissima lesio, & nullitas contractus impe-
diat executionem Instrumenti.

Contractus rescinditur, si fiat ob turpem causam, me-
tum, dolum, aut errorem. n. 149. 150. 151. 152.

Emptor reperta re non libera, asserta libera, potest pe-
tere rescissionem contractus. n. 153. & à n. 154.
ad nu. 163. Vbi de actione redhibitoria, & quan-
to minoris.

Rescissio contractus potest peti, vel ob lesionem, vel
ob adimplementum non factum. nu. 164. & à
nu. 165. ad nu. 172. & à nu. 190. ad nu. 195.

& à nu. 231. ad nu. 242. Quid in donatione, &
liberate data. n. 173. & à n. 174. ad n. 189.

Si mulier sit dotata, dummodo faciat aliquod adim-
plementum, si non adimpleat, an resoluitur
contractus. Et quid in donatione? num. 196.
& à n. 197. ad n. 220.

Debitor in mille, si promittat soluere in tribus pa-
gis, si non soluat unam, an possit cogi soluere
totam summam. n. 221. & à n. 222. ad n. 225.

Con.

Conditio resolutiva appositae in contractum, aut in ultima voluntate, quid operetur, num. 226. 227. 228. 229. 230.

An, & quando rescindatur contractus ob defectum pretij, vel traditionis rei, n. 243. & d. n. 244. ad n. 252.

An ob defectum causae finalis, vel existentiae vitij, existentis super re, n. 253. & d. n. 254. ad n. 265.

An ob emptionem n. 266. 267. 268.

Emptio facta pro persona nominanda, an possit reuocari, Vbi alia ad materiam nominationis, n. 269. & d. n. 270. ad n. 298.

Locatio, an, & quando, resoluat n. 299. & d. n. 300. ad n. 306.

Deficiente re vendita in parte, an resoluat contractus, n. 307. 308. 309.

An resoluat contractus si adsit mora purgatio, n. 310. 311. & d. n. 314. ad n. 339.

Resolutio altius facit, ac si illo factus non esset. num. 312.

Pena resolutioni adiecta, supponit actum iam perfectum. n. 313.

An resoluat contractus factus per procuratorem nomine Domini, promittentem ratificationem illius, ante ratificationem. n. 340. 341.

Quando resoluitur contractus in pacto legis commissionis, & adiectionis in diem in pigore transactionis, n. 342. & d. n. 343. ad n. 391. num. 395.

An in contractu census sit locus rescissionis contractus, ob census non solutos, n. 392. 394.

In contractibus innominatis, an sit locus penitentiae. n. 396. 397. 398. 399. 400.

Quando contractus resoluitur, remissum. n. 401.

Quando resoluitur hypoteca contracta super re, resolutio contractus, ita quod illa res redeat ad dominum. n. 402. & d. n. 403. ad n. 448.

An, & quando rescindatur venditio facta subhasta. Vbi tota materia. n. 449. & d. n. 450. ad num. 556. Et n. 531. Et seqq. de valore rei probanda.

An rescisso contractu contra unum ex insolventibus obligatis, censeatur rescissus cum alijs, n. 557. 558. 559.

An, & in quo differat nullitas contractus à rescissione contractus. Vbi tota materia. n. 560. & d. n. 561. ad n. 647. 648. 649.

Allegatio ad materiam non nullitatis venditionis rei subhasta, se validitatis, ad dicta per Nos num. 542. & seqq. n. 650.

Quid sit rescissio, vel resolutio Contractus, & in quo differant inter se, & in quo differant à Nullitate.

Quest. XXXVII.

I termini differunt inter se, Giurb. decis. 31. num. 5. 6. & obs. 92. num. 24. nam

Nullitas, ut diximus, est idem, ac si contractus non esset, nam nullus contractus non est contractus, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Nouar in rubr. pragmat. de contract. n. 1. seqq. Bald. in anth. Sacramenta puberum, C. si aduers. vendit. l. 2. C. de empt. Gusman. de emitt. qu. 47. num. 7. Rubens de val. dit. legal. c. 2. num. 37. 39. & 6. 67. & 81. ex l. eleganter 3. ff. de dolo, Rebuff. ad constit. Gall. tit. de resciss. contract. num. 4. R. Ponte conf. 28. num. 5. 6. lib. 1. D. Georg. alleg. 31. n. 22. Giurb. dec. 31. 5. 6. D. Merlin. contr. 25. n. 35. lib. 2. Massrill. dec. 29.

2. Et actus nullus, & inefficax habetur pro non facto, etiam si esset validus, sed effectum non produceret, nam cum careat effectum, caret nomine, quia verba sunt intelligenda cum effectum, Gratian. cap. 746. Fontanella. dec. 69. n. 19. ex l. nam & si §. 1. ff. de iust. nupt. c. ad soluendum de desponsat. impub.

3. Et actum nullum faciens non videtur actum illum facere, sed negare, Gizzarell. dec. 2. num. 25. Sanfil. dec. 383. num. 1. cum add. Vbi paria factum non esse, vel non sortiri effectum, & exemplificat. Ut in contractu simulato, & sic nullo, dicit Gratian. disc. 255. n. 32. D. Rosi consult. 48. num. 67. Aliograd. conf. 21. ex num. 6. lib. 2. Vermigli. conf. 372. num. 19. conf. 467. n. 6. Giurba. dec. 22. num. 9. 17. seqq. Sperelli. dec. 28. ex n. 20. Testay allegat. 10. num. 74. l'ela dissert. 38. num. 58. Farinac. de falsit. qu. 162. d. num. 6. Olea de cess. Iur. tit. 8. qu. 2. num. 2. Rocca disp. 46. lib. 1. D. Tristany dec. 39. num. 11. late D. Scoppa ad Merlin. contr. 17. lib. 2. Diximus sup. qu. 36. num. & seqq.

4. Rescissio proprie supponit contractum validum, sed ob laesionem, vel dolum incidentem, licet improprie supponat etiam actum nullum, Scacc. de sent. & re iudic. gl. 14. qu. 30. num. 10. D. Merlin. contr. 25. num. 35. & seqq. & propria num. 40. cent. 2. Petr. Gregor. syntagm. lib. 25. c. 23. num. 1. & seqq. Castill. quotid. c. 8. num. 4. Andreol. contr. 424. num. 14. Bargal. de dolo lib. 3. c. 3. num. 32. R. Rouit. in alleg. Pro D. Antonio Caracciolo insertis per R. Tapin pragmat. 1. de censib. lib. 4. Idem Tapia dec. 22. S. C. Prat. discept. 15. num. 34. seqq. lib. 1. & d. se. 28. n. 31. lib. 4. Hier. de Rosis obs. 25. n. 1. Andreol. contr. 424. n. 13. 14. Petr. Gregor. syntagm. iur. lib. 25. cap. 23. Castill. quotid. c. 8. n. 4. D. Merlin. d. contr. 25. n. 35. 40.

5. Sic rescisso contractu resoluitur omnis actio ex eo competens, D. Mansi consuls. 377. n. 1. Gusm. de emitt. qu. 28. n. 18.

Differentias inter nullitatem contractus, & rescissionem, ponemus infra hic num. 560 & seqq.

6. Est bene verum: contractus ipso iure nullus, nonnunquam rescissione resolui, quod probari aliquibus videtur, ex rex. difficili n. 1. si dolo §. C. de rescind. vendit. & ex alijs relatis per Bargal. de dolo lib. 2. c. de dolo in id n. 15. & seqq. D. Merlin. d. contr. 25. num. 39. Andreol. d. contr. 424. n. 13. 14.

7. Contractus si est nullus, omnia in integrum resti-

- restituuntur, perinde, ac si neque emptio, neque venditio intercellet. *l. facti ff. de adil. edict. l. cum qui §. fin. ff. de inoffic. testam. l. item, l. l. imperator, ff. de in diē adiectum concordantibus*, quia censetur ac si numquam contractum esset, *l. cum qui, §. fin. ff. de inoffic. testam. Virgil. de legit. person. c. 1. n. 28. seqq. Fontanell. dec. 64. Giorba. obs. 92. nu. 24. Diximus q. 38. in fine.*
- 8 Ideo quando contractus est nullus, resolvitur ex tunc, si rescinditur, resolvitur ex nunc, *Pinell. in l. 2. p. 2. c. 4. nu. 2. 13. C. de rescind. vend. Martian. in cons. 49. n. 3. Virgil. de legit. person. c. 1. nu. 29. Giorba. obs. 92. nu. 24. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. rubr. 19. lib. 2. num. 67. vbi Nos citat, & laudat in Tract. de nullit. Iudic. rubr. 5. qu. 34. nu. 9. Caponi discept. 76. nu. 34. seqq. Mesa lib. 1. c. 36. D. Merlin. contr. 25. lib. 2.*
- 9 Nullitatis Iudicium est summarium, rescissorium, ordinarium, citato, & audito venditore, *Anna alleg. 22. Marcian. cons. 18. nu. 7. bene Giorba d. obs. 92. u. 24. Nos de nullit. Iudic. rubr. 1. q. 3. vbi de materia.*
- 10 Rescissio competit ex pluribus causis, nempe ex capite læsionis, ex capite, quod res vendita. v.g. sit promissa libera, & postea sit reperta serua, & obnoxia, ex quo sit promissa solutio tertiarum, v.g. in contractu annuorum introituum, & postea non sint solutæ ex causa promissæ ratificationis contractus non sequitur. Ex causa merus, factus, ex falsa causa, per errorem, ob turpem causam, dolo, & ex aliis causis, *Nos de nullit. contract. p. 2. qu. 23. n. 218. D. Petrus in rit. 166. nu. 83. Thor. vot. 84. n. 160. p. 1. Muta dec. 98. n. 9. Cenc. dec. 129. n. 5. dec. 130. n. 2. Gomez lib. 2. var. cap. 2. nu. 21. vbi Ayllon. Merlin. contr. 25. lib. 2. Vt etiam infra.*
- 11 Venditor læsus ultra dimidiam iusti pretij agere potest remedio, *l. 2. C. de resc. vendit. Cyriac. contr. 253. nu. 4. Rota dec. 278. nu. 1. p. 4. rec. tom. 2. Pinell. de resc. vendit. p. 1. l. 2. c. 1. Fenxon. ad stat. Urb. lib. 1. cap. 59. num. 11. Less. de iustit. lib. 2. c. 21. dub. 4. nu. 20. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rub. 58. num. 1. Christin. dec. 66. seqq. vol. 3. Vin. opin. 1047. Gibalini de Vniuers. negot. tom. 2. lib. 4. c. 6. art. 3. petendo rem, vel iustum pretium. D. Gatti cons. 27. nu. 115. Andreol. contr. 214. nu. 1. & 5. Sabell. §. remedium, nu. 34. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. num. 1. & dec. 162. nu. 4. dec. 164. Ciroc. discept. 73. nu. 52. Noguerol. alleg. 18. n. 67. Ciroc. dis. 73. nu. 52. seqq.*
- Secus infra dimidium, ad euitandas lites, quæ sequerentur, si ex qualibet læsione daretur rescissio *DD. sup. citati, Farinac. in fragm. crim. lit. D. nu. 30. seqq. Less. d. dub. 4. nu. 20. Conciol. sup. n. 2. Valasc. in Iudic. perfect. rubr. 14. ann. 4. num. 27. Pacian. de locato c. 18. nu. 28. Rosis obs. 6. num. 11. obs. 72. nu. 26 Sperell. dec. 299. nu. 66. 96. seqq. Salon. de iustit. tom. 2. qu. 77. art. 1. contr. 17. Sabell. in praxi §. vendere nu. 34. in summa verb. contractus nu. 42. Gibalini de Vniuers. negot. tom. 2. lib. 4. c. 6. art. 3. Caspers. theol. tract. 19. disp. 4. sect. 5. Ludov. dec. 570. nu. 6. Catan. cons. 33. num. 21. Conciol.*
- supra. Gizzar. dec. 29. n. 7. dec. 81. n. 7. Leonard. de vsu. q. 8. num. 6. seqq. Valer. differ. verb. contractus differ. 1. 2.*
- 12 Quamuis venditor sit maior, *d. l. 2. Menach. de recup. remed. 15. nu. 184 Ciroc. sup. nu. 54.*
- Et quamuis adsit decretum Iudicis, *Virgil. ad Affl. dec. 340. Hermosill. gl. 4. fol. 768. nu. 96. seqq. Secus esset, si conuentum sit de expressa adæquatione, Hermosill. gl. 4. nu. 75. fol. 768. & gl. 9. nu. 12. sed ex decreto Iudicis non præsumitur læsio, Ciroc. dis. 70. nu. 30.*
- Sed per statutum Eugubinum lib. 2. rubr. 58. sufficit læsio ultra tertiam partem, vbi Conciol. Sed in subhastationibus debet esse, & in alijs casibus ultra dimidiam, nec facit aliquid iuramentum, vbi Conciol. n. 4. dicit tale statutum non ligare Ecclesiam, neq; personas Ecclesiasticas, post *DD. quos allegat.*
- 13 Procedit conclusio, tam si læsio ultra dimidiam sit modica, siue magna, *Cancer. d. nu. 13. nu. 24. Ciroc. sup. num. 57. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 5. 7. Vbi per statutum, contractus rescinditur per læsionem in obulo, ultra tertiam partem, n. 6. 7.*
- Remedium hoc læsionis vigore *l. 2. C. de resc. vendit. competit etiam minori, Ecclesiæ, & alijs similibus, Valasc. de iure emphyt. qu. 21. num. 19. Franch. dec. 248. vbi Luca. Caball. cons. 23. lib. 2. si illud pinguius prouidet, Panimoll. in Idea sed. Iurgia constit. 29. num. 14. Sed etiam in læsione infra dimidium, Hermosill. gl. 17. leg. 4. tit. 5. num. 34.*
- 14 Emptor potest restituere rem emptam, vel supplere iustum pretium, *Cancer. var. lib. 1. c. 13. nu. 27. 42. Clarin. contr. 176. nu. 32. Ciroc. discept. 73. num. 66. Staiban. obs. 191. nu. 25. Donad. de renunc. c. 9. n. 25. Sabell. §. remedium n. 34. Hermosill. gl. 7. n. 1. & seqq. fol. 802. & gl. 4. l. 56. tit. 5. nu. 1. Magon. dec. flor. 108. vbi de statut. Florenti. Sabell. ibid. n. 35. Hodier. contr. 2. n. 84. Posth. dec. 73. n. 53.*
- Dicemus etiā infra n. 55. 56. 65. 66. *D. Constantin. annot. 46. nu. 21. 273. Secus in enormissima læsione, nu. 23. infra nu. 66. Gomez lib. 2. var. c. 2. nu. 22. & vbi Ayllon. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 23. Rosis obseru. cap. 25. nu. 12. Non pretium ad euitandum læsionem, sed vsq; ad valorem rei, Hermosill. gl. 4. nu. 24. fol. 767. Gomez lib. 2. c. 2. nu. 22. vbi Ayll. R. Ponte de pot. proreg. tit. 4. §. 5. num. 40. D. Alex. ad Nicol. fol. 20. numer. 115. ad Capyc. Latr. consult. 144.*
- Et si emptor suppleat iustum pretium habet rem ex primo contractu, & ab illo tempore currit ius retractus vicino, *Marta vot. pis. 128. Gales de restit. ad c. 1. de restit. nu. 120.*
- Sed in permutatione si adest talis læsio, non competit actio supplendi iustum pretium, *Barra contr. 38. nu. 4. Ripol. var. cap. 11. num. 440. vbi quod equiparatur emptori.*
- 15 Cum tale remedium competat venditori, & emptori, *Franch. dec. 225. 243. Donad. de renunc. c. 9. nu. 63. Fontanell. dec. 67. nu. 1. Hodier. contr. 2. nu. 21. Pacian. de locat. c. 15. n. 36. Dicemus etiā infra*

infra nu. 55. 56. 65. 66. *Hunn. p. 3. tit. 17. c. 1. n. 7. seqq. c. 2. num. 2. seqq. Bonden. collect. 31. num. 26. Pacion. de locat. nu. 36. Vrecol. consult. c. 3. num. 1. Luca ad Fran. b. dec. 225. n. 3. dec. 243. nu. 1. Fontanell. dec. 67. num. 5. Carpon. p. 2. cap. 34. D. Romagner. ad stat. Eng. fol. 373. nu. 19.*

Et rescissio contractu per emptorem liberatur fideiussor ab eo datus, pro solutione pretij. Nos ad *Rouit. conf. 50. nu. 5. vers. idem si reus lib. 3 Caball. conf. 24. lib. 2. Sabell. §. fideiussor. num. 78. Conciol. d. rub. 58. n. 21. maxime si læsio sit enormissima, quamvis sit renunciatum enormissimæ, Ciroc. disc. 70. n. 40. seqq.*

Sed quando ex parte venditoris est dolus, tunc electio est damni passi, *Staib. obs. 191. n. 27*

Si contractus rescindatur remedio, l. 2. C. de resc. vendit. gabella debetur, & soluta non potest repeti, Et si pars læsa elegerit supplementum pretij, pro illius rata augeri debet gabella, pro rescissione non debetur noua gabella; & cuius damno cedat iam soluta, *Guttier. de gabell. q. 12. D. Capparell. res. fiscal. 12. nu. 11. 12. latè Hermosill. gl. 11. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 133. sed quod non debeat dicit Cald. in l. si Curatorem, vers. per quod pristinum nu. 13.*

Item debetur si rescindatur contractus per exceptionem doli, vel merus, *Guttier. de gabell. qu. 9. ex nu. 7. Ayllon. ad Gomez lib. 2. c. 2. nu. 22. sed non debetur, & soluta repeti potest, si annulletur ob solemnitates à minore, vel pupillo non seruatas. Et idem si ope restitutionis in integrum, Guttier. quæst. 13. & 14. vbi declarat, Hermosill. sup. Garz. de expens. c. 18. nu. 46. & 47. Laffart. de gabell. c. 14. nu. 1. Auendon. resp. 13. nu. 3. Perez in l. 1. tit. 7. ordin.*

Quando emptor eligit supplere iustum pretium, gabella huius supplementi spectat ad gabellarium, qui tempore venditionis extitit, idem et si venditor conuentus eligat, vt contra *Laffart. cum Molina resoluit. Guttier. lib. 7. de gabell. q. 12. nu. 7. 8. Hermosill. sup. nu. 134.*

Sic melioramenta in re vendita penes emptorem facta, venditor soluere tenetur, & expensas, *Bald. in d. l. 2. nu. 23. qu. 19. Bertazol. conf. civil. 107. nu. 64. Valasc. de iure emphyt. qu. 25. nu. 6. Magon. dec. Luc. 33. Fachin. lib. 2. c. 20. Giurba. dec. 105. nu. 18. Hermosill. sup. nu. 135. Barbos. in l. 8. §. fin. nu. 45.*

16 Pendente lite super validitate contractus non currit tempus huius remedij læsionis, *Cald. in l. si Curatorem, §. infra tempus nu. 14. Et in §. per quod pristinum ius nu. 13. dicit recuperari expensis, & gabellam iam solutam, Oddo de restit. p. 1. qu. 20. art. 6. licet contra dicat Grammat. conf. civil. 123. nu. 3. 4.*

17 Non competit hoc remedium reperempta, *Conar. var. lib. 2. cap. 4. vbi Layn. Molina. disp. 349. nu. 6. Ripol. var. cap. 11. nu. 429. Cauall. qu. 443. nu. 23. Christin. dec. 168. vol. 3. vbi etiam an sint rescicienda melioramenta, Hermosill. gl. 10. (Noguerol. alleg. 37. nu. 81.) l. 56. tit. 5. p. 5. n. 1. & seqq. vbi latè Gomez var. & ibi Ayllon. var. lib. 2. c. 2. nu. 23. Fachin. contr. lib. 2. c. 18. Luca ad Gratian. Ten. l. V.*

disc. 185. numer. 5.

18 Non competit Artifici in sua arte, vel Iuris perito, *Ayres in cap. 33. pratorum verb. Amenos costa, Guttier. pract. lib. 2. q. 144. Barbos. in l. 2. C. de resc. vendit. D. Hodiern. contr. 37. nu. 47. Enrat. dec. 20. num. 6. Vrecol. de transact. qu. 94. num. 47. Idem Barbos. in c. cum dilecti nu. 26. de empt. & vendit. Gratian. discept. 185. num. 8. Zacchia de salar. qu. 55. nu. 21. & qu. 98. nu. 6. Bobadill. in polit. lib. 3. cap. 1. nu. 43. seqq. Rota dec. 128. nu. 4. par. 4. diuers. Salus de contract. tit. de empt. dub. 27. n. 12. Henia de commerc. terrestr. c. 12. nu. 32. Roccus respons. 83. nu. 17. lib. 1. tit. de effectuat. nu. 7. Idem Henia de commerc. naual. c. 22. nu. 17. Hermosill. gl. 4. n. 3. 4. 5. fol. 767. & f. 787. n. 55. Luca ad Gratian. disc. 185. n. 8. contra dicit Enrat. conf. 204. Conciliat Pacion. de locat. cap. 18. num. 7. seqq. Luca ad Gratian. d. disc. 185. nu. 16. Nouar. in l. instar. n. 25. C. de iure hæstæ fisc. lib. 10.*

19 In Dote sufficit læsio infra dimidiam, *Morla in Emptor. p. 1. tit. 6. qu. 18. & seqq. vsq; ad qu. 24. Barbos. in rubr. ff. solut. matr. 4. p. num. 25. Vrecol. consult. 3. D. Scoppa ad D. Merl. contr. 3. nu. 21. lib. 1. & contr. 56. nu. 16. Christin. dec. 66. nu. 8. vol. 3. Ricc. collect. 81. Card. Luca de dote in summ. num. 17. Bossius de dote c. 8. nu. 193. Luca ad Fran. b. d. 243. n. 5. vbi contra D. D. apud Sabell. §. remedium nu. 36. Ayllon. ad Gomez lib. 1. c. 14. nu. 23. Et in æstimatione facta à perito sufficit læsio in sexta, *Noguerol. alleg. 18. num. 64. Conciol. alleg. 6. n. 50.**

20 Idem in illo, qui vendidit, fame, vel alia necessitate oppressus, *Cald. in l. si Curatorem, §. minoribus num. 66. Hermosill. fol. 776. num. 88. seqq. Ayllon. ad Gomez lib. 2. c. 2. num. 22. Item in illo: qui fuit coactus emere occasione publici debiti, Nos ad *Rouit. conf. 38. num. 22. lib. 2. Gratian. disc. 7. nu. 12. Cauall. q. 172. nu. 4. Vel vbi testatur iussit hæredi vendere pro tali pretio, Franch. & Luca dec. 225. Hermosill. glos. 6. leg. 56. tit. 5. nu. 87. & seqq.**

21 Sed quod competit tale remedium illi, qui vendidit ob extremam necessitatem, nec potuit alium meliorem emptorem reperire, *Molin. tr. 2. disp. 531. nu. 4. Brunem. in d. l. 2.*

22 Non habet locum in contractu dependente à Viribus fortunæ, *Tus. lit. L. conclus. 292. & seqq. Brit. de locat. & conducl. in rubr. 2. p. §. 2. ex nu. 23. Valeron. de transact. t. 1. 6. qu. 2. num. 3. 13. Sadarin. resp. 15. nu. 30. Gnsf. de cuiusl. q. 11. ex nu. 28. Girond. de gabell. 2. p. §. 1. nu. 51. Marin. ad Renert. dec. 59. Berns. res. 153. nu. 4. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 6. lib. 1. nu. 14. 18. & contr. 57. num. 11. Altograd. conf. 65. nu. 81. lib. 2. Rota p. 11. rec. dec. 150. nu. 12. seqq. p. 53. dec. 374. nu. 14. seqq. p. 14. dec. 6. nu. 16. seqq. Hermosill. gl. 4. l. 56. tit. 5. nu. 52. 55. licet contra dicat nu. 58. Molign. alter. 70. nu. 24. Hodiern. contr. 37. ex nu. 10. Marin. c. 233. nu. 5. 6. lib. 2. Valeron. tit. 6. qu. 2. nu. 36. 74. Sabell. §. læsio nu. 6. Rota p. 16. rec. dec. 408. Card. Luca de benef. disc. 32. n. 10. de Paroch. disc. 19. nu. 6. Pacion. de locat. q. 18. nu. 56. seqq. c. 49. nu. 107. Donad. de renunciat. cap. 9. num. 61. 62. Nos ad Rota.*

air. conf. 38. num. 19. lib. 2.

23. Vel quando ex contractu potest resultare lucrum, & damnum, quo casu cessat, etiam in minore restitutio, *Gratian. d. sc. 576. nu. 30. disc. 756. nu. 8. seqq. nu. 42. seqq.* ut quando est renunciatum fideicommissu reciproco, *Magon. dec. flor. 92. Rota p. 16. rec. dec. 408. Card. Luca de regal. disc. 30. nu. 10. disc. 87. 179. de prac. disc. 11. nu. 7. de donat. disc. 61. nu. 5. de alienat. disc. 10. nu. 8. de Iudic. disc. 40. nu. 78. Casar. qu. 58. nu. 21. Pacion. de locato cap. 18. num. 59. Molignan. altercat. 30. nu. 28. Staiban. resol. 191. nu. 80. 81. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 54. & seqq.* Vbi in locatione fructuum nascendorum. Vbi nu. 59. secus si tempore contractus ad sit lesio, *D. Venturin. conf. 53 nu. 58. lib. 2. Ripol. var. cap. 11. num. 406.* Nos ad *Rouit. conf. 38. nu. 10. & seqq. lib. 2.* Vbi de læsione in venditione annuorum Introituum, ad vitam, & sic vitalitiorum, ad quem locum remittimus DD. Lectores, *D. Constant. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 219. & seqq. vbi explicat, & dec. 167. nu. 5. 6. 7. Reg. Ponte de potest. Proregit. de regal. impos. §. 5. nu. 63. Noguerol. alleg. 37. nu. 72. seqq. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 12. 13. Hodiern. contr. 2. nu. 31. Staiban. res. 191. nu. 8. seqq. 70. 90. 73. 113. 80. 81. D. Antun. de donat. Regis p. 3. cap. 13. nu. 75. & seqq.* Vbi an competat remedium læsionis, reperi Thesauro in fundo vendito, per emptorem, vbi late, & bene. Et *D. Romaguier. in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. num. 16.* dicit de Nobis, & *Antun. hæc verba: An competat venditori remedium l. 2. C. de resc. vendit. in venditionem annuorum reddituum, maxime vitalitiorum; Et an competat reperi Thesauro in fundo vendito, per emptorem, primam cum copiosa allegatione Doctorum tractat Doctissimus Altimar. ad Rouit. lib. 2. obs. 38. nu. 10. & seqq.* Alteram cum æquali Doctorum allegatione, & doctrina tractat *Doctissim. Antun. Portugal. de donat. Regis p. 3. c. 13. nu. 75. & seqq.* Quæ duo nostre Iurisprudentiæ luminaria sufficiunt ad non ultra querendum; ipsos lege, & consule, *D. Constant. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 56. 57. l. 1. nu. 58. & num. 211.* Vbi nu. 210. idem dicit in contractu rei, cuius valor sit incertus, & *dec. 167. nu. 4. Roloc. conf. 46. nu. 30. seqq. D. Pacion. alleg. 79. Gales de restit. l. 2. nu. 136.* Vbi idem in renunciatione Iuris non quæsit nu. 135.

Idem est in lætu rei cum certo precio, *Bonden. colluct. 31. nu. 43. Cyriac. contr. 296. m. 14. Felic. de Societ. cap. 19. nu. 9. Hermosill. gl. 4. l. 56. tit. 5. nu. 52. 55. & gl. 6. d. l. 56. num. 125. fol. 795.* licet contra dicat nu. 58. d. gl. 4. Et pro prima opinione est in venditione venæ metalliæ, vel argenti, vel aurifodinæ, quæ habent metallum absconditum, *Guttier. de gabell. lib. 1. qu. 145. num. 14. Mattiens. l. 1. gl. 6. nu. 3. & gl. 8. nu. 9. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 36. 74.* vbi de ludicio sortis num. 35. *Card. Luca de prob. disc. 11. de pens. disc. 8. de alien. disc. 10.*

Sic in Cessione Iuris litigiosi, *Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 49. & Barbos. in cap. dilecti*

de empt. & vendit. num. 12.

Sic læsio non consideratur in concessione rei sterilis, inutilis, & ruinosa, pro modica pensionem, *Calà de restit. q. 13. nu. 1.*

Nec rei existentis sub periculo aliuionis, vel incendij, vel prædium pateretur inuasionem hostium; vel si venator esset ære alieno grauat, & emptori non satis cautum sit in casu euictionis, nam propter periculum minoratur pretium, *Rodoe. conf. 46. num. 31. & seqq. Menoch. conf. 114. n. 20. & seqq. Mangil. de euict. q. 42. n. 13. Ros. post Cenc. de cens. dec. 508. n. 12. 13. Ca. Luca de alien. disc. 10. n. 8. 9. Inf. n. 41. 62. 531.*

Sed in contractu dubij euentus si non competit ordinaria læsio, ut diximus, competit enormissima *Valeron. d. tit. 6. qu. 2. nu. 34. & 37.*

An competat remedium læsionis si emptor post emptionem reperiat thesaurum in re emptæ, *Staiban. res. 191. nu. 89.* Quid in locatione num. 87. 91. Dicemus infra n. 67. ver. Ex quo.

Sic in contractu assicuracionis mercium, vel alterius rei, non datur remedium, *l. 2. C. de resc. venditione, Henia de commerc. anal. cap. 14. n. 3. Rocens de Affecurat. nota 7. qu. 15. Giurba obs. 73. Mut. dec. 3. Herm. gl. 4. l. 56. n. 59. 60. n. 126. Valase. consil. 17. nu. 7. 8. Sauter de affecurat. §. p. nu. 4. Guttier. lib. 2. qu. 142. Amarat. 92. Seacc. de commerc. §. 1. qu. 1. ex nu. 128. Cur. Philipp. lib. 3. c. 14. Carleual. de Iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 7. num. 19. & disp. 8. sect. 5. nu. 15. Larrea dec. 68. num. 21. Strac. de Mercat. tit. de sponsal. 4p. Siquero igitur nu. 4. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. num. 1473. Card. Luca de cred. disc. 106. 107.*

Secus si læsio esset enormissima, *Henia sup. Guttier. lib. 2. pract. q. 122. Seacc. de commerc. §. 1. d. qu. 1. nu. 132. & qu. 7. p. 2. ampl. 10. nu. 5. Hermosill. gl. 4. l. 56. tit. 5. num. 59. Faria ad Conar. lib. 2. var. cap. 3. nu. 3. Barbos. ad l. 2. C. de resc. vend. nu. 44. & lib. 6. prætermiff. c. cum dilecti de empt. n. 8.*

Sed *Rocens d. nota 7. num. 20. & seqq.* dicit habere locum, si pro mercibus v. g. valoris ducentorum 150. si sit solitum dari 30 sint dati 20. datur læsio.

Sed quando dubius euentus non est æqualis inter partes, ut in donationibus reciprocis, sub aliquibus conditionibus, tunc datur læsio, *Arretin. in l. si de fideicommissis, C. de transact. Dec. conf. 21. nu. 5. Roman. conf. 517. Cumar. conf. 114. Andreol. contr. 399. n. 13. 14.*

24. Onus gabellæ, vel aliud soluendum ab emptore, ex statuto, non facit crescere pretium, ad hoc remedium, *Felician. de censib. lib. 2. c. 6. nu. 11. Molin. de Iustit. tom. 2. disp. 349. seqq. Botul. et. differt. 18. ad summum laudatus, & merito à Doctissimo D. Romaguier. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. num. 18. Luca ad Gratian. disc. 343. num. 4. Hermosill. l. 56. gl. 6. n. 106.*

25. Item si res haberet annexum onus inuariabile, ob displicentiam emptoris habentis prædium seruale, *Craxet. conf. 145. nu. 9. Conar. var. lib. 2. c. 3. nu. 4. & lib. 3. c. 10. nu. 1. Rodoe. conf. 46. nu. 33. Nos ad Rouit. dec. 33. Conciol. & D. Romaguier. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 7. 17. Luca cap.*

- ea ad *Franch. dec. 588. nu. 10. Pegaf. ref. 7. nu. 75. Noguierol. alleg. 37. nu. 61. 62. seqq. Ripol. var. cap. 11. nu. 460. seqq. Infrā nu. 61. Hermosil. f. 791.*
- 26 Sic in venditione habetur ratio de pacto de retrouendendo, *Hermosil. gl. 1. l. 42. n. 31. & l. 56. n. 98. Antonel. de temp. legal. lib. 2. c. 87. n. 10. Rota dec. 344. nu. 10. seqq. p. 4 tom. 2. rec. Add. ad Burat. dec. 62. nu. 10. & dec. 761. nu. 10. seqq. vbi de alijs oneribus, Surd. conf. 452. num. 77. Habetur ratio de pretio soluendo cum dilatione temporis, D. Baruf. resol. 153. nu. 1. seqq. Maria. ad Reuert. dec. 59. Leonard. de usur. qu. 24. num. 19. Pauimoll. dec. 50. annot. 1. Scacc. de commerc. §. 1. qu. 7. p. 1. nu. 78. seqq. Cyriac. contr. 257.*
- 27 Onus directi dominij in venditione rei emphyteuticæ quanti æstimeretur, ad detegendam læsionem, difficultas magna est, nam quod debeat deduci non est difficultas, *Osasib. dec. 91. num. 10.*
- 28 Quod debeat computari ad rationem Triū, vel Trium cū dimidio ad plus, pro Centenario, post *Borgn. Canale. Capoll. Sola, & alios tenet Cas. Marent. de linell. q. 2. n. 18. Herm. f. 792. n. 97.*
- 29 Quod debeat diminui sola sexta pars de valore rei, respectu huius directi dominij, dicunt *Surd. conf. 452. num. 76. 77. Rota Rom. apud Ludouif. dec. 573. nu. 3. & ibi Addit. lit. B. vbi referunt decisiones. Couar. var. p. 1. c. 13. num. 47. Alex. conf. 79. nu. 6. lib. 1. Merlin. dec. 705. num. 4. Sabell. §. Valor. nu. 2. in fine.*
- 30 Quod tertia pars, aut paulo minus, debeat fieri hæc deductio, *Canale. dec. 1. num. 26. par. 2. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 1. nu. 81. Manente de contract. linell. qu. 2. nu. 11. 14. Fontanell. dec. 62. nu. 18. & 20. vbi ita seruatum refert in Senatu Cathalonix, Costa de scient. & ignor. cent. 1. distin. 41.*
- 31 Quod sit remittendum in arbitrium Iudicis hæc æstimatio, *Canale. d. dec. 1. nu. 26. par. 2. Michalor. de fratrib. p. 1. c. 38. n. 46. 47.*
- 32 Et in dicta æstimatione includitur etiam Censur, qui ratione rei emphyteuticæ soluitur Domino, nec æstimatur ad partem, *Manent. sup. Fontanell. sup. num. 22. seqq. Fenzon. ad stat. Urbis c. 154. nu. 7. seqq. Add. ad Paitell. exped. 6. nu. 61. Card. Luca de empt. disc. 44. nu. 19. Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 58. nu. 7. & ibi D. Romagner. nu. 17. Nos ad Rouit. conf. 73. Bonden. coll. 31. nu. 40. seqq. Pegaf. c. 7. n. 75.*
- 33 Laudemium, quod soluitur per emptorem, in emptione emphyteuticæ rei, non auget pretium rei, ad faciendum pretium læsuum ratione l. 2. c. de rescind. vendit. secus si solutio illa laudemij spectaret ad venditorem ex antiqua loci consuetudine, ut est Barcinonæ, & per pactum in contractu venditionis solueretur per emptorem, late *Fontanell. dec. 63. Bottilier. differt. 18. Luca ad Gratian. disc. 343. nu. 4. Idem in quindennijs, D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 356. n. 10. Bottilier. d. differt. 18. Luca ad Gratian. disc. 343. nu. 4.*
- 34 Conclusio, quod rescindatur contractus per Tom. IV.

- læsionem in pretio, non procedit in venditore habente scientiam iusti pretii, *Gabriel. de empt. concl. 1. nu. 98. Rota dec. 532. nu. 17. 18. dec. 580. num. 13. p. 5. rec. tom. 2. Cancer. lib. 1. c. 13. num. 32. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de empt. ref. 3. nu. 9. Ciroc. disc. 73. nu. 58. sed contra num. 59. ex Cassad. dec. 1. tu. 1. Fachin. contr. lib. 2. c. 20. Nos ad Rouit. conf. 38. num. 20. lib. 2. Gratian. disc. 461. num. 28. Barbof. in l. 2. c. de rescind. vendit. nu. 51. Hermosil. gl. 8. l. 14. tit. 5. nu. 6. & gl. 4. nu. 78. seqq.*
- 35 Sed certi non procedit fallentia in minore, *Trentacinq. d. ref. 3. nu. 9. Hermosil. hic n. 88. seqq.*
- 36 Nec procedit, nisi probetur scientia, cum alias ignorantia veri valoris præsumatur, gl. in l. quis quis, c. de rescind. vendit. *Costa de scient. & ignor. cent. 1. dist. 41. n. 7. Trentacinq. d. ref. 3. nu. 9. Duran. dec. 121. nu. 24. Ciroc. sup. nu. 61. Pacion. de locat. cap. 18. n. 97. Infrā n. 93. seqq.*
- 37 Statutum, aut consuetudo, quod non possit peti rescissio ex capite læsionis est validum, *Pacion. de locato cap. 18. n. 104.*
- 38 Sed contractus continens enormissimam læsionem non rescinditur, sed petitur nullus, cum sit nullus ipso iure, *Capyc. Latr. consult. 35. nu. 48. seqq. R. Marin. lib. 1. c. 135. nu. 3. Fab. in C. lib. 4. tit. 30. defin. 3. Mesa lib. 1. c. 36. n. 1. Andreol. contr. 214. nu. 7. Rosis obs. 25. num. 11. Gallus conf. 39. nu. 22. conf. 68. nu. 24. Cancer. var. lib. 1. c. 13. nu. 22. Spin. conf. 5. nu. 20. 22. D. Maradei in praxi present. Instrum. c. 4. nu. 497. seqq. Castill. sup. D. Romagner. ad Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 58. nu. 22. & rubr. 19. nu. 66. 67. Nos de nullit. iudic. rub. 5. qu. 44. nu. 9. Capyc. Latr. consult. 35. nu. 48. 49. 52. non obstante iuramento num. 50. 51. Gaill. lib. 1. conf. 4. nu. 21. 26. 23. D. Merlin. contr. 25. nu. 35. lib. 2. Vbi quod veniant fructus.*
- 39 Non firmatur iuramento contractus in quo Interuenit lesio enormissima *Altograd. controu. 96. nu. 218. seqq. nu. 264. Gaill. conf. 4. nu. 21. lib. 1. & nu. 26. Capon. disc. 64. Capyc. Latr. conf. 45. nu. 18. Farinat. in fragm. verb. Iuramentum, nu. 1282. & seqq. Noguierol. alleg. 18. n. 56. Baron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 1. nu. 745. Barbof. in repertor. verb. latio, Torre de pactis lib. 2. c. 26. nu. 34. Rodoe. d. c. 7. num. 23. Rosis obs. 59. num. 23. Prat. disc. 17. nu. 103. disc. 25. nu. 31. Castill. lib. 3. c. 9. nu. 16. de Tertijs c. 18. a nu. 78. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 24. Castill. contr. lib. 3. c. 2. nu. 53. 56. 59. 22. 32.*
- 40 Secus enormis ex d. l. 2. *Castill. lib. 2. c. 2. nu. 35. Hermosil. in l. 56. gl. 1. n. 29. seqq. post alios Ayllon. ad Gomez lib. 2. c. 2. nu. 26. Baron. sup. Constantin. nu. 25. Scabian. ref. 40. nu. 23. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 75. licet num. seqq. dicat contra, & explicet. Quamuis contra dicat Cancer. var. p. 1. cap. 13. nu. 22. 23. Duran. dec. 121. nu. 28. Ciroc. disc. 73. nu. 56. secus si adsit dolus, Castill. lib. 3. c. 2. nu. 19.*
- 41 Dolus præsumitur ex enormissima lesione, *Farinat. conf. 42. in addit. lit. B. Cavalier. dec. 301. nu. 5. seqq. Merlin. contr. 25. nu. 35. lib. 2. Rodolfin. alleg. 170. nu. 40. Garba dec. 105. Prcol. de transact.*

fact. qu. 89. nu. 55. seqq. Fontanell. dec. 64. 65. Conciol. alleg. 4. nu. 36. Pacion. de locat. c. 18. num. 20. Rodoer. conf. 7. nu. 21. Castill. contr. lib. 4. c. 52. Aliograd. d. contr. 96. 92. nu. 76. 213. 216. 217. Idem Pacion. alleg. 99. nu. 5. Cappye. Latr. consult. 35. nu. 40. 58. conf. 45. nu. 19. 33. Doctissimus Noguero. alleg. 18. num. 109. Valeron. de transact. tit. 6. q. 2. nu. 71.

42 Dicitur enormissima renunciari non potest, Caluin. de acquit. li. 2. c. 101. vbi explicat, Andreol. c. 390. nu. 96. Rodoer. sup. Castill. lib. 3. c. 2. num. 41. & lib. 4. c. 52. nu. 95. & nu. 112. seqq. Vreol. de trans. qu. 95. nu. 40. Andreol. contr. 214. Ciroc. d. sc. 70. nu. 26. vbi ampliat, Hermosill. fol. 823. nu. 35. seqq. Prat. sup. Cappye. Latr. consult. 152. num. 13. Gaill. conf. 4. 26. lib. 1.

43 Operatur nullitatem ipso iure absque remedio rescissorio, Card. Luca de renunc. disc. 14. num. 3. Fontanell. dec. 64. nu. 4. & dec. 65. num. 19. Barbosa. in d. repet. verb. latio, Pacion. d. c. 18. nu. 24. seqq. D. Galion. discept. 11. n. 15.

44 Si latio ad sit in vna ex pluribus rebus venditis, an habeat locum remedium illud? Sarmiento lib. 3. select. in l. quoties, ff. de legat. 2. ex nu. 8. Ayllon. ad Gomez lib. 2. cap. 11. Ricc. collect. 3191. Pacion. de locat. cap. 19. nu. 192. seqq. Vreol. consult. 3. nu. 15. Vald. dec. 322. num. 2. Hodiern. contr. 37. nu. 34. D. Cepparell. res. fiseal. 29. nu. 44. Nos ad Ronit. conf. 38. n. 24. lib. 2. D. Constant. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 269. 170. vbi in locatione plurium rerum, D. Alex. ad Cappye. Latr. consult. 144. num. 13. Vbi sic si vna res non esset empta sine alia, & ad Nicolin. fol. 20. num. 105. 110. Valenz. donf. 181. Ripol. var. c. 11. num. 465. seqq. Hermosill. fol. 767. nu. 108. Valeron. de transact. tit. 6. q. 2. nu. 61. seqq. Vbi singula Capitula esse inspicienda, Andreol. contr. 286. n. 64. Astolin. res. 38. nu. 33.

Sic debet Inspici totus contractus, Rota. Rom. dec. 169. nu. 26. post Constantin. ad stat. Urbis, Gratian. disc. 14. nu. 21. Pacion. de locat. cap. 19. nu. 192. & seqq. infra nu. 57.

Sed quod non consideretur totus patrimonius, sed solum ipsius rei, Molignan. altercat. 89. num. 20. Giurba dec. 110. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 1. nu. 70.

45 Sed non attenditur interesse affectionis, Pichard. in §. actionum, Instit. de action. q. 16. n. fin.

46 Latio attenditur, & consideratur non solum respectu quantitatis, & estimationis, sed etiam respectu temporis solutionis, Serafin. prinil. 83. num. 96. Nam minus soluit, qui tarde soluit, & plus soluit, ante tempus soluens, Barbosa. axiom. 210. num. 9. Cenc. de censib. q. num. 7. 8. Testai alleg. 26. nu. 1. 16. Amat. res. 90. nu. 24. Nouar. de gram. gram. 110. nu. 3. Maur. de solut. cap. 42. 56. nu. 2. Costa conf. 13. n. 1. Baron. eff. 1. nu. 687. scilicet 19. Et si loco pretij derur nomen debitoris, nam augetur latio, Noguero. alleg. 18. nu. 77.

47 Geminatio, & repetitio verborum an faciat cessare hoc remedium? Castill. lib. 2. controu. cap. 8. & lib. 4. c. 52. ex nu. 38. Staiban. resol. 191.

nu. 26. seqq. Franch. dec. 243. nu. 3. Hodiern. contr. 2. nu. 109. 110. Noguero. alleg. 29. nu. 42. Donad. de renunc. c. 9. nu. 26. vbi non. & nu. 65. Torre de pactis fut. success. p. 2. c. 26. nu. 94. vbi dicit sic, ut etiam dicit Donad. nu. 32. Rodoer. conf. 7. nu. 7. si geminatio fiat ex intervallo, post mille DD. Nos ad Ronit. conf. 38. num. 21. lib. 2. Vel si in utroque adhielatio, Franch. sup. Sed enormissima non tollitur per geminationem, Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 27. Ayllon. ad Gomez lib. 2. cap. 14. Hermosill. l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 4. seqq. Fab. in C. de rescind. vendit. defin. 23. Sabell. §. geminatio, Gratian. disc. 763. 558. 764. 824. num. 59. seqq. Vela differt. 47. Aliograd. conf. 34. nu. 31. seqq. lib. 1. & conf. 83. nu. 67. seqq. lib. 2. Rodoer. conf. 7. nu. 24. 28. 30. Barra contr. 38. nu. 2. Gaill. conf. 44. nu. 8. 9. lib. 1. Valeron. tit. 6. q. 2. nu. 53. Castill. contr. lib. 4. c. 41. Hermosill. l. 52. gl. 4. num. 93. tit. 5. p. 5. Andreol. contr. 363. nu. 14. 390. n. 72.

48 Origo huius remedij ponitur per Amaya. in l. 3. C. de iure fisci. ex nu. 39. Galef. de restit. ad c. 1. de restit. nu. 126. 127.

Sic ratificatio resoluens per exactionem, quantitarum in contractu contentarum, non excludit nullitatem contractus, ob enormissimam lationem, sic enormissime latus potest rescindere contractum non obstante ratificatione illius per solutionem pretij, factam post motam litem super nullitate contractus, Rodoer. conf. 7. nu. 33. 34. Secus in enormi latione, Staiban. resol. 191. nu. 26. seqq. & sufficit ratificatio heredis venditoris n. 32.

49 Quando sufficiat latio minor dimidia, Noguero. alleg. 18. ex nu. 62. Et nu. 66. agit de prescriptione huius remedij, & nu. 67. & seqq. ponit alia plura de prescriptione talis remedij, etiam Brucem. in d. l. 2. In minore emente, vel alienante, quæ latio, Farinac. in repet. indic. qu. 49. Et in Fisco sufficit latio in sexta, Galef. de constit. ad c. 1. de rest. nu. 71. seqq. Cappye. Latr. conf. 45. nu. 22. 23. D. Galeot. res. fise. 25. num. 48. 49. Reg. Ponte de pot. proreg. tit. de regal. tit. 4. §. 5. nu. 6. 19. D. Cepparell. res. fise. 26. nu. 83. 84. Sufficit latio infra dimidium quando actum est de expressa adæquatione, Hermosill. gl. 4. nu. 75. & gl. 6. num. 12. Sufficit minor latio dimidiæ, quando contractus fit per procuratorem, Noguero. alleg. 18. num. 82. 63. & infra hic nu. 65. vbi est dolus, Cappye. Latr. consult. 35. nu. 17. seqq. vel res fuit suorum Maiorum num. 62. 63. Roccus resp. 8. nu. 14. lib. 2. In contractu facto à procuratore sufficit quælibet latio, Noguero. alleg. 18. nu. 61. Pacion. de locat. c. 18. nu. 69.

50 De latione enormissima, Parexa de Instr. edit. tit. 1. res. 2. §. 2. nu. 72. Scacc. de commerc. §. 1. qu. 7. p. 2. ampl. 10. Fontanell. dec. 64. 65. Baron. de effect. minor. erat. circa contract. eff. 1. nu. 681. seqq. 690. vbi de enormi, & enormissima, Odd. de restit. quæst. 19. num. 67. seqq. Giurba dec. 105. nu. 7. dec. 110. d. nu. 3. Nouar. q. 140. nu. 7. Gratian. & Luca discept. 140. Franch. dec. 243. Misng. obs. 73. cent. 4. obs. 60. cent. 5. Ricc. collect. 2783. Costa claus.

claus. 134. nu. 3. Escobar. compus. 6. Fachin. contr. lib. 2. cap. 16. Cama dec. 66. G. ill. obj. 147. cont. 2. Menoch. conf. 1111. num. 84. Barbof. in repertor. verb. latio, Pacion. de locat. c. 18. Altograd. contr. 96. nu. 218. Gomez var. lib. 2. c. 14. & ibi Ayllon. Valeron. de transact. tit. 6. q. 2.

In minore contrahente latio ultra dimidium est enormissima, Fontanell. dec. 6. num. 2. 6. Cappe. Lutr. consult. 120. nu. 47. Andreol. contr. 201. num. 13. 16. Ciroc. discept. 70. num. 32. D. Afolin. res. 111. nu. 2. 3.

Latio enormissima consideratur solum ad rem deductam in contractu, abque aliquo respectu ad totum patrimonium, Andreol. contr. 286. nu. 64.

In latione enormissima etiam est necessaria absolutio a iuramento, Randens. conf. 9. num. 10. seqq. lib. 1. Ruger. conf. 11. nu. 51. Helstramin. ad Ludouif. dec. 64. nu. 14. Andreol. contr. 214. nu. 8. Rota post Farinac. dec. 367. nu. 4. p. 2. Altograd. conf. 27. num. 38.

Latio totalis est illa, quæ est in toto, ultra dimidium, & ultra enormissimam, Magon. dec. Flor. 85. Gabriel. conf. 62. nu. 21. vol. 2. Andreol. contr. 194. nu. 22.

- 51 Si dolus incidat in contractu venditionis, vel alio, itaut contractus valeat, si aliqua lætio interueniat, etiam minor dimidia, nihilominus deceptus poterit agere ad supplementum residui actione ex ipso contractu, sed si dolus non interueniat, sed tantum deceptio in pretio, tunc non datur actio, nisi latio excedat dimidiam iusti pretii, & sic non dolus dans causam contractui, sed incidens, Ayllon. ad Gomez. lib. 2. c. 2. n. 22. Item metus reuerentialis rescindit quamlibet lætionem, Noguero. alleg. 18. nu. 86. Merlin. contr. 25. l. 2. Pichard. instit. de except. in princ. nu. 19. Rodriq. de reddit. q. 8. nu. 9. & q. 11. nu. 7. seqq. Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 10. ex num. 8. & 55. Hermosill. in l. 57. tit. 5. p. 5. gl. 3. nu. 2. & in l. 56. gl. 9. nu. 17. 18. Noguero. alleg. 18. nu. 82. Et num. 65. Vbi de restitutione facta per procuratorem, an sufficiat minor latio, sic, Noguero. alleg. 18. num. 61. Hermosill. in d. l. 56. gl. 4. num. 63. & seqq. post Fachin. lib. 2. c. 29. Farinac. in fragm. verb. decipere nu. 29. & seqq. Vbi etiam an liceat se decipere intra dimidiam, maxime de iure Canonico, Farinac. conf. 30. nu. 221. Molina disp. 350. tom. 2. Barbof. in repert. verb. latio, Cappe. Lutr. consult. 35. nu. 28. seqq. Andreol. contr. 214. nu. 2. Rodoer. conf. 7. nu. 21. Noguero. alleg. 18. nu. 82. Pacion. de locato c. 18. n. 32.

Emi fundum credens esse Neapoli, sed erat Puteolis, mille, sed si sciuissem esse Puteolis non emissam tanti, vel non emissem, si non ad sit latio ultra dimidium non habeo rescissionem, nam debui scire, nisi essem minor, sed quia maior non, cum sit ignorantia culposa, Brunem. in l. 5. C. de resc. vendit. Secus si latio sit enormissima, Meno b. lib. 6. presumpt. 33. seqq. Brunem. sup. Sic patiens dolum potest approbare contractum, Vela differt. 14. n. 34. 37.

An remedium d. l. 2. C. de rescind. vendit. procedat etiam in contractibus stricti iuris, difficultas est, nam quod non competat dicit Lasin. l. si quis nu. 18. ff. de verb. obligat. Mozz. de empti in rubr. quibus casib. annullatur emptio. sed contra est Pinell. de rescind. vendit. p. 1. c. 3. nu. 70. ex parte. Iohan. Baldass. tit. 7. resol. Bauar. 2. num. 12. Sabell. §. remedium n. 37. Fachin. lib. 2. c. 22. Christin. dec. 67. lib. 2. Hermosill. gl. 4. fol. num. 24. 25. Pacion. de locat. c. 18. n. 15. 54.

An competat hoc remedium, l. 2. in venditione conspicuorum, & singularium margaritarum, quarum valor non potest ex redditibus regulari, P. Diana. res. moral. tom. 1. tract. 8. resol. 56. Sotus de iustit. & iure lib. 6. q. 2. art. 3. Lessius lib. 2. cap. 21. du. 3. Fontanell. de pactis et 4. gl. 18. p. 1. nu. 54. & p. 3. nu. 59. Nogue. ol. alleg. 18. nu. 4. Scant. de commerc. §. 1. qu. 7. p. 2. ampl. 10. num. 62. Fachin. C. lib. 3. tit. 27. defin. 3. Mangr. de euict. q. 42. sub num. 13. D. Rodoer. conf. 46. num. 22. seqq. Card. Luca de Iuric. di. conf. 33. nu. 46.

- 52 Rescissio ob lætionem ultra dimidium, vigore d. l. 2. C. de rescind. vendit. habet locum etiam in cæteris contractibus, Gomez lib. 2. tom. 2. n. 22. Ut est diuisio, Transactio, locatio operum, Aucuratio, & alij, Fachin. lib. 8. contron. 36. Cauall. qu. 536. Cancer. p. 1. cap. 13. nu. 46. Hermosill. in l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 4. Larrea dec. 68. Molina disp. 349. 579. Gaill. conf. 4. p. 1. nu. 25. Cald. de resit. vers. vel aduersarij dolo, Gratian. vbi Scopp. & Luca dec. 40. Hermosill. n. 31. 12. fol. 768. Carpon. ad constit. 34. D. 10. & seqq. Brunem. in d. l. 2. C. de rescind. vendit. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Engub. lib. 1. rubr. 58. num. 15. Nos ad Ront. lib. 1. conf. 56. & lib. 2. conf. 38. Olea de cess. iur. tit. 4. q. 3. Rodoer. conf. 7. Fegaf. v. gl. 7. a nu. 73. Ayllon. d. cap. 2. nu. 23. vers. 1. Item, Ludouif. dec. 196. nu. 7. vbi de diuisione, Sabell. §. remedium n. 37. Franib. dec. 675. Gizzarell. & add. dec. 57. Alderis. de contr. syn. vol. tit. 3. cap. 9. Idem Sabell. §. diuisio nu. 7. D. Scoppa ad Merlin. contr. 57. num. 3. seqq. lib. 1. Baldassa. res. Bauar. 2. nu. 11. Gomez var. lib. 2. cap. 2. nu. 22. & ibi Ayllon. Larrea dec. 66. num. 44. Aquila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 5. nu. 6. seqq. Sed si sit erratum in calculo sufficit quælibet lætio, Aquila sup. num. 9. Hermosill. l. 56. gl. 5. & l. 56. 91. nu. 7. 1. tit. 5. p. 5. Rota dec. 42. post Olea de Cess. Iur. Gaball. §. frater nu. 30. Christin. dec. 179. nu. 9. seqq. vol. 2. & dec. 180. nu. 3. vol. 2. & dec. 182. num. 3. & ad leg. municipal. tit. 16. art. 44. nu. 13. & seqq. Eadem Rota dec. 342. p. 12. cc. Hermosill. gl. 6. nu. 146. 166. fol. 798. D. Agneta ad Rojas de incompatibil. p. 1. cap. 5. nu. 6. Freed. de transact. qu. 95. nu. 27. Vantar n. conf. 53. lib. 2. num. 34.

In diuisione si adsit enormissima latio, datur remedium nullitatis, Cald. de resit. q. 45. nu. 42. 48. n. qua præsumitur dolus, Cama dec. 94. num. 1. dec. 198. nu. 1. Kalasc. consult. 71. num. 59. & seqq.

In diuisione facta per sortem non competit dictum remedium, l. 2. Alderis. de symbol. contr. tract.

tract. tit. 3. cap. 9. Rota d. p. 12. rec. dec. 342. secus si sit læsio enormissima, *Gizzarell. dec. 57. num. 8.* & ibi *Addentes*, Videndi *Calà de restit. qu. 45. nu. 53. seqq. D. Scoppa ad Merlin. contr. 57. num. 3. lib. 1. Hermosill. gl. 6. l. 56. n. 146. 166. fol. 798.*

In diuisione facta per arbitratore tunc læsio sufficit in sexta parte *Hermosill. in l. 9. gl. 5. & l. 56. gl. 9. n. 7. p. 5. tit. 5. Aguilà sup. p. 1. cap. 5. n. 8.*

Sed in diuisione facta inter fratres non requiritur læsio ultra dimidium, *Fachin. controu. 36. lib. 8. R. Merlin. contro. 57. num. 23. lib. 1. vbi decisum refert iunctis duabus Aulis, Fab. in C. lib. 3. tit. 27. defn. 5. Gaill. lib. 105. 14. num. 28. Franch. dec. 675. Gizzarell. dec. 57. Alderis. de symbol. contratt. tit. 3. cap. 9. Sabell. §. diuisione n. 7.*

Apud Gallos sufficit læsio in quadrante, *Christin. dec. 182. vol. 2.*

Immo frater cohæres, qui habuit portionem diminutam, potest agere ad nullitatem diuisionis, ob rationem dominicalem, ob supplementum bonorum, & alter cohæres non potest offerre supplementum pretij deficientis, *Franch. dec. 675. vbi Luca R. Marin. lib. 2. var. cap. 109. d. nu. 13. vbi dicit posse cohæredem agere de cutione.*

Et nulla est difficultas quando fuerunt vni ex cohæredibus, assignata corpora non existētia, ex tex. l. minoribus, ob errorem, nam contractus facti per errorem sunt nulli, ex defectu consensus, *Barbos. axiom. Iur. axiom. 82. Rot. Rom. rec. p. 11. dec. 44. & p. 12. dec. 206. Bich. dec. 390. Vreol. de transact. qu. 96. Nos sup. hoc Tract. qu. 11. Calà de restit. qu. 45. num. 53. 54. Et sic rescinditur docto de errore, Card. Luca de fideicom. disc. 112. nu. 12. & alibi in eius operibus.*

In Sabaudia, inter fratres sufficit notabilis læsio, licet quadrantem non attingat, inter alias personas requiritur læsio ultra dimidium, *Fab. sup. defn. 3. Groenuegen de legibus abrogatis lib. 3. tit. 38. l. 3. n. 4.*

Diuisio facta inter fratres per sortem, si adsit læsio reformatur, *Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. num. 37. licet contra dicat Staiban. resol. 191. num. 82.*

Competit remedium, d. l. 4. In Datione insolutum *Pinell. in l. 2. l. p. c. 4. nu. 8. Franch. dec. 224. nu. 4. Mattiens. in l. 6. tit. 11. l. b. 5. recopil. gl. 1. nu. 1. 2. Trentacinq. var. tit. de empt. resol. 3. num. 13. Fachin. lib. 2. contr. cap. 21. vers. tertia controuerfia est, Staiban. obs. 191. num. 24. Hermosill. glos. 4. l. 56. tit. 5. nu. 21. seqq. & nu. 101. 102.*

Competit in estimatione bonorum dotalium, *Hermosill. d. gl. 4. nu. 27. seqq. & gl. 6. num. 138. & seqq. vbi quanta debeat esse læsio, Barbos. in l. æstimatione §. 1. ff. solut. matr. nu. 21. 22. Caual. qu. 536. nu. 21.*

An in emptione fructuum, *Non. Hermosill. gl. 5. l. 11. tit. 5. nu. 2. 3. ex tex. l. nec emptio, ff. de contrah. empt. l. usufructus, ff. de iure dorum, Mantica de tacit. lib. 4. tit. 18. nu. 16. Caual. q. 536. nu. 35. Gusin. de euict. qu. 21. num. 30. Idem in venditione usufructus, Hermosill. nu. 4. vbi de steri-*

litate num. 5. sed num. 9. limitat quando emit fructus alicuius fundi, & ante celebratam emptiōnem, & ignorante, à languillis, seu vermibus erant deuorati ultra dimidiam, nam est nulla venditio.

Non in affectu gabellarum, *Hermosill. d. gl. 4. nu. 73. & seqq. & gl. 6. nu. 123. 124. ex Mattiens. l. 1. tit. 11. gl. 6. nu. 5. Cuttier. de gabell. q. 147. num. 14. vbi explicat, Hermosill. d. gl. 6. nu. 125. Nos infra nu. 471.*

Non datur læsio ex d. l. 2. C. de resc. vendit. in deposito, commodato, mandato, *Hermosill. fol. 767. nu. 11. 12.*

In donatione dicemus *Infra. num. 87. seqq. in permutatione, Ripol. var. cap. 11. num. 440. Guttier. lib. 2. ca. 141. Koppen. dec. 58. In dote, Bossius de dote c. 8. nu. 193. seqq. D. Constantia. ad statuc. Urbis annot. 46. num. 129. seqq. Luca ad Gratian. disc. 185. Diximus sup. vbi Vide.*

53 Procedit contra alienantem remedium d. l. 2. non contra consentientem alienationi, *Donad. de renunciat. cap. 9. nu. 67. Minad. cons. 29. nu. 28. Hermosill. n. 106. fol. 768.*

54 Non solum competit hoc remedium venditoribus, sed eorum creditoribus, si non possint satishi super aliis bonis debitoris, *Staiban. obs. 191. num. 32. Maynard. dec. 70. lib. 3. Franch. dec. 224. nu. 4. vbi Luca, Hermosill. in l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 4. nu. 70. Salgad. labyr. p. 3. c. 10. An competit contra Tertium. Barbos. in cap. 3. de empt. nu. 7. Castill. in l. 73. Tauri, in fine, Hermosill. sup. nu. 39. seqq. vbi ampliat, & limitat, Tuscul. A. conclus. 99 num. 37. Fontanell. dec. 63. num. 19. D. Alex. ad Cypre. Latr. consult. 124. D. Hodiern. contr. 7. nu. 92. Sine cessione debitoris, Staib. sup. n. 34. 37. contra Oleam, aliter sentientem. Aylon. sup. n. 24. Herm. gl. 4. n. 70. f. 774. Nos inf. n. 82. Non competit hæredi alimentis, si alienans nunquam conquestus fuit, *Anua alleg. 43. nu. 9. Cyriac. contr. 700. n. 45.**

55 In casu prædicto restitutio fit sine fructibus *D. Romagner. ad statuc. Eugub. fol. 373. nu. 25. vbi à quo die, Hermosill. gl. 7. nu. 13. seqq. gl. 8. n. 10. seqq. nisi sit læsio enormissima, & vbi est enormissima non datur electio emptori supplendi iustum pretium, vel nisi sit minor, Sanfel. decis. 125. Castill. contr. lib. 7. cap. 10. nu. 46. Nos de nullit. iudic. rubr. 5. q. 44. num. 9. D. Romag. ad Cōciol. ad stat. Eugub. fol. 214. Faria ad Conar. lib. 1. c. 3. nu. 52. 73. Sabell. §. remedium Domin. Constātin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 12. 13. 19. 266. nu. 14. 15. & dec. 161. nu. 11. Fab. in C. de resc. vend. defn. 4. 5. Ricc. coll. 881. Aylon. ad Gomes. lib. 2. c. 2. nu. 25. Cypre. Latr. cons. 35. nu. 52. 53. Valeron. de transact. 6. q. 2. num. 60. D. Hodiern. contr. 2. nu. 87. & 89. Ripol. var. cap. 11. nu. 422. Antognell. d. c. 5. num. 50. Noguero. alleg. 29. num. 226. Cyriac. contr. 421. nu. 9. Et in læsione vigore d. l. fit restitutio fructuum à die litis motæ, seu contestationis, *Cancer. l. c. 13. nu. 48. Fontanell. de pact. cl. 7. gl. 2. p. 5. num. 10. seqq. Luca ad Franch. dec. 496. Hermosill. gl. 8. l. 56. tit. 5. p. 5. Barbos. in cap.**

cap. cum dilecti de empt. nu. 31. *Hunn. Encyclopæd. in p. 3. tit. 17. cap. 3. nu. 10. Rodac. ad Marin. cap. 153. nu. 2. seqq. Castald. consult. 19. nu. 9 seqq. Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 1. nu. 28. 29. & in addit. tit. 3. q. 3. nu. 12. Faris ad Conar. lib. 2. cap. 44. num. 33. Pansut. contr. 22. nu. 30. seqq. Pegaf. res. cap. 7. nu. 78. & 79. Carpozou. dec. 86. Canall. qu. 763. Fachin. lib. 2. cap. 24. Aylion. sup. 25. Larrea alleg. 24. & dec. 68. Hodiern. contr. 3. num. 87. Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 5. num. 50. Hermosill. in l. 56. tit. 5. p. 5. glos. 8. Canall. q. 536. 763. R. Marin. lib. 1. res. 253. Gallus de fructib. disp. 23. art. 4. Guttier. lib. 2. qu. 134. Noguerol. allegat. 18. ex nu. 109. alleg. 29. nu. 226. Rodrig. de ann. redd. lib. 1. qu. 14. nu. 62. & lib. 3. q. 7. nu. 114. Rosis obs. 25. nu. 23. Seacc. de cō. merc. §. 1. qu. 7. p. 2. ampl. 10. nu. 39. Cancer. var. p. 6. c. 13. nu. 48. Molina de Instit. disp. 349. Sabell. §. fructus nu. 9. 10. Card. Luca de empl. disc. 54. n. 6. de camb. disc. 1. nu. 22. de donat. disc. 24. nu. 3. de empt. disc. 44. 54. nu. 60. de prac. disc. 11. nu. 8. de usuris disc. 20. nu. 6. de donat. disc. 34. n. 4. de regal. disc. 32. nu. 9. Fontanell. dec. 64. nu. 2. seqq. D. Romagner. ad Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 58. nu. 22. Molina disp. 349. nu. 11. Hermosill. hic infra nu. 10. Et enormissima non contra Tertium, nisi à die litis contestatæ, nu. 11.*

56 Quod intellige respectu emptoris, non Tertii; Card. Luca de empt. d. disc. 54. num. 5. Non veniunt fructus si res sit valde dubia, Fab. in C. tit. de rescind. vendit. defin. 31. Fontanell. dec. 66. nu. 22. seqq. vide Sanfel. dec. 125. Franch. dec. 495. 496. vbi Luca, Christin. dec. 69. n. 1. lib. 3. Hermosill. gl. 8. nu. 1. & seqq. fol. 807. vbi sic post litem contestatam. Vide nu. 6.

57 Valor, & iustum pretium attenditur tempore venditionis, & emergentia post contractum non attenduntur, l. si voluntate, C. de resc. vendit. Serafin. dec. 665. num. 5. Canaler. dec. 448. nu. 3. Rota dec. 87. in fine, p. 1. rec. Merlin. dec. 535. nu. 34. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. num. 3. Cyriac. contr. 1. nu. 33. Vel paulo ante, vel post, nēpē per duos, vel tres annos intra quod tempus non presumitur mutatio notabilis, Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 5. nu. 52. Canaler. dec. 358. nu. 4. Ciroc. disc. 76. nu. 31. 44. Larrea dec. 69. nu. 16. alleg. 32. 68. Cancer. var. p. 2. cap. 5. nu. 155. Gratian. disc. 611. nu. 31. seqq. Ludouif. dec. 553. Tusc. lit. L. concl. 295. Card. Luca de regal. disc. 73. nu. 4. disc. 156. nu. 11. de prac. disc. 11. nu. 7. de donat. disc. 54. nu. 7. de alienat. disc. 14. nu. 10. Bouden. col. luct. 26. n. 130. lib. 2. Ansaldo. de commerc. disc. 99. n. 31. seqq. Torre de pactis fut. success. lib. 2. cap. 26. nu. 57. 58. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 54. seqq. cap. 49. nu. 107. cap. 19. nu. 149. Conciol. ad statut. Engub. rubr. 58. lib. 2. nu. 5. 6. Serafin. dec. 1135. nu. 5. Surd. cons. 448. nu. 29. Fontanell. de pact. cl. 9. glos. unic. nu. 27. Ferrer. sup. constit. los impuberes gl. 8. nu. 87. Serafin. de priuileg. iuram. priuileg. 83. num. 41. Crauet. cons. 11. nu. 17. cons. 112. nu. 116. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. num. 48. 49. 242. dec. 160. 161. Castill. contr. lib. 7. cap. 10. nu. 132. seqq. vbi limitat, & de Tertius, cap. 18. d. n. 131. Staib.

res. 191. nu. 86. 99. & seqq. etiam in causa dotis. Ciroc. disc. 51. nu. 63. Gaill. cons. 4. p. 1. nu. 14. Mollign. altcr. 8. nu. 18. Aylion. d. c. 2. nu. 26. vers. Valor. Mascard. de probat. conclus. 962. Ludouif. dec. 553. Tusc. lit. L. concl. 295. Rota p. 14. rec. dec. 178. Lu. na cons. 45. nu. 78. seqq. Giurba dec. 105. nu. 2. Costa cons. 29. nu. 26. cons. 32. nu. 48. cons. 70. nu. 30. Baron. eff. 1. nu. 684. 685. Ciroc. disc. 70. nu. 31. & 76. num. 44. Nisi concurrat magna, & excedens læsio, Card. Luca de alienat. disc. 14. nu. 12. de decim. disc. 3. nu. 15. vbi declarat, Pacion. d. c. 18. nu. 55. 56. de locat. D. Conciol. ad statut. Engub. rubr. 58. lib. 2. nu. 5. 6. Noguerol. alleg. 30. nu. 5. alleg. 33. nu. 65. 66. 82. Sed an tempus conventionis, vel scripturæ, si de scriptura pactum fuit, Larrea alleg. 106. Quid si à principio non fuit, sed potuit esse, sed postea sequatur, Salgad. labyr. par. 1. cap. 10. n. 45. Ripol. var. cap. 11. nu. 405. Andreol. contr. 6. n. 55. Fab. in C. de resc. vend. defin. 2. & 19. Ciroc. disc. 51. n. 62. disc. 70. n. 31. Antun. de donat. tom. 2. p. 3. cap. 13. nu. 77. Leotard. de usuris qu. 9. nu. 33. Noguerol. alleg. 32. nu. 180. Casanat. cons. 7. nu. 19. Ciroc. contr. 1. nu. 33. contr. 151. nu. 17. contron. 68. nu. 9. contr. 169. nu. 69. Gama dec. 323. nu. 2. & ibi Flor. de Menz. Larrea dec. 69. nu. 4. Tusc. lit. V. concl. 13. Rota p. 15. dec. 197. Hermosill. gl. 5. l. 56. tit. 5. p. 5. num. 1. 17. & seqq. Albrit. de inconstant. q. 43. nu. 95.

Sed si res alienata habeat tractum successuum attenditur etiam tempus futurum, Luca ad Gratian. disc. 415. Thef. dec. 208. 226. Capyc. Latr. dec. 18. nu. 7. Card. Luca de decimis disc. 13. nu. 5. D. Romagner. ad Synod. Gerundens. lib. 3. tit. 3. cap. 10. nu. 7. Hermosill. sup. num. 2. Tusc. lit. L. concl. 295. nu. 19. 20. Cancer. var. lib. 2. cap. 1. num. 253. Matta cons. 548. nu. 36. Serafin. de iuram. priuileg. 83. nu. 95. Pinell. in l. 2. p. 2. c. 1. nu. 27. Albrit. sup. nu. 36. Larrea alleg. 32. d. n. 13.

Non tempus venditionis, sed traditionis, Hermosill. gl. 5. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 10. quando traditio, & executio contractus confertur in tempus futurum, Surd. cons. 52. num. 49. 50. Mascard. conclus. 1403. num. 30. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 20. n. 5. Guttier. de gabell. q. 147. in fine. Sed quod quamuis ab initio non sit læsio, sed superueniat, attenditur illa saltem per officium Iudicis, Barra contr. 69. num. 19. Larrea dec. 96. In bonis mobilibus attenditur Valor vbi traditio est destinata, Rota Gen. dec. 117. Barbosa. in l. heres absens. §. proinde nu. 50. Mastrill. dec. 17. Picbard. si quis agens 33. d. nu. 13. Instit. de action. Hermosill. sup. gl. 6. nu. 118.

In actibus successiuis, in causa lucrativa, læsio tempore conventionis, in onerosa tempore contractus Staiban. res. 191. nu. 73. 94.

Ex quo sup. diximus, quod læsio attenditur tempore alienationis, ad tex. l. si voluntate, C. de rescind. vendit. difficultas est, si post perfectam alienationem fundi, in illo reperiatur Thesaurus, an competat alienanti remedium, l. 3. C. de resc. venditione. Et pro resolutione distinctio est inter casum, quo emptor tempore venditionis igno.

ignorabat in fundo esse thesaurum, & inter eū, quo ipse emptor sciebat, & nihilominus venditore ignorante fundum emit, primò casu omnes conueniunt: thesaurum ad emptorem pertinere, qui per venditionem, sequuta traditione, dominium quæsiuit, cui thesaurus cedit, *l. d. tutore, ff. de rei vendicat. Barbof. in l. diuortio, §. si fundum, ff. solut. matr. nu. 31. Guttier. pract. lib. 4. qu. 36. num. 13. 14. Amaya in l. vnic. C. de thes. lib. 10. num. 29. Camill. Borrell. in summa dec. cap. 27. nu. 31. seqq. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. fin. n. 44. Fachin. lib. 2. controuersiar. cap. 20. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 16. d. nu. 32. Hermosill. 31. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 114. & l. 29. gl. 1. tit. 5. p. 5. nu. 15.*

Qui omnes concludunt: venditorem non posse agere de læsione ex d. l. 2. C. de resc. vendit. ut contra Roman. in l. si quis, ff. de verb. obligat. scribunt Cagnol. in d. l. 2. num. 171. Gabriel. conf. 168. nu. 26. lib. 1. Socin. conf. 48. nu. 3. vol. 4. Bursat. conf. 209. nu. 6. Paris conf. 16. n. 84. vol. 4. Fachin. lib. 2. cap. 10. Barbof. in d. §. si fundum nu. 31. Borrell. d. c. 27. nu. 33. 34. Sixtin. d. c. fin. nu. 44. seqq. Guttier. d. qu. 36. nu. 14. Amaya d. nu. 29. D. Staiban. resol. 191. nu. 88. seqq. lib. 2. & obs. nu. 60. seqq. Ea ratione, quia emptor non habet thesaurum ex causa venditionis, sed ob inuentionem, & donum fortunæ, & sic ex titulo diuerso. Immo thesaurus non erat venditoris, l. 3. §. neratius, ff. de acquir. possess. Ideo tanquam commodum obueniens post perfectam emptionem, ad emptorem spectat, l. necessario, ff. de peric. & commod. rei vendit. Insuper thesaurus ad fundum non pertinebat, neque erat illius pars, tempore venditionis, & ideo pretium fundi non augebat. Et quidem valor rei ad incundam læsionem attendi debet tempore contractus, d. l. si voluntate, ut sup. diximus, latè D. Lagunex de fructib. p. 1. cap. 11. num. 21. & seqq. Vbi tenet, & bene Thesaurus non esse in fructu, & sic dicimus Nos non augere valorem fundi venditi D. Gallus de fructib. disp. 3. art. 4. num. 17. & seqq. Farinae. in praxi qu. 104. l. 10. Gnid. de miner. tit. de thes. q. 20. num. 28.

Sed in secundo casu quando emptor sciens thesaurum esse in agro, illum emit, maior est difficultas, quia Alciat. lib. 7. Parerg. cap. 1. venditori concedit remedium d. l. 2. C. de resc. vendit. dicens eo ipso quod emptor sciebat Thesaurum esse in agro, ad venditorem pertinere, quasi in pretio deceptum. Sed illius opinio non potest sublineri, nam thesaurus venditus non fuit, neque venditor erat illius dominus, aut possessor, Ideo Alciatum rejicit Connan. l. 3. cap. 4. sequitur Valasc. de iure emphyt. q. 15. nu. 6.

Verum Connan. d. c. 4. nu. 4. dicit thesaurum esse diuidendum inter emptorem, & venditorem, Valasc. d. q. 15. nu. 6. Qui addit venditorē de dolo agere posse ad dimidiam thesauri arg. tex. l. si viua versiplanē. ff. de peric. & commod. rei vendit.

Sed utraq; opinio non sublinetur, & utraq; improbat a Fachin. d. cap. 20. Barbof. in d. §. si

fundum nu. 32. Guttier. d. qu. 36. nu. 13. seqq. Molina de iustit. disp. 56. nu. 4. Amaya in l. vnic. n. 29. vbi Valenz. nu. 37. 38. C. de thesaur. Sixtin. d. cap. fin. nu. 47.

Ideo communis sententia est, quod siue emptor ignorauerit, siue sciens emerit, semper thesaurus totus quæritur emptori. Et actio de dolo venditori competere nequit, quia ad hoc ut procedat, debet dari aliqua patrimonij diminutio, l. iuris gentium 7. §. sed si fraudandi ff. de pactis, Connan. d. cap. 4. nu. 4. Barbof. sup. num. 33. Igitur cum thesaurus non esset in patrimonio venditoris, nulla illius potest considerari diminutio. Et tex. d. l. si viua, procedit quando fraus, vel dolus contrahentis veritatur circa rem ipsam venditam, ut post Connan. considerat Barbof. sup. Sic nostram sententiam tenent etiam Couar. in reg. peccatum 3. par. §. v. l. Less. lib. 2. cap. 5. dub. 16. nu. 63. Rabell. de obligat. l. iustit. lib. 1. q. 15. sect. 2. nu. 14. bene Antun. de donat. reg. tom. 2. p. 3. cap. 13. nu. 75. & seqq. Posset intentari læsio, si pecunia esset abscondita a venditore, Castill. dec. 240. nu. 6. 7. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 15. nu. 43. 44. Hermosill. sup. Alia de thesauro inuento in re empti, vel censuata, Sabell. §. thesaurus, Castellan. ibid. Gallus. & Lagun. de fructibus sup.

Quæ diximus de inuentione thesauri in re empti, si faciat rescindere venditionem ex læsione, procedunt quando totus thesaurus inuentus, vel medietas, vel alia pars acquiritur emptori, secus dicendum, quando ille thesaurus acquiritur Fisco, ut de consuetudine seruari dicunt, ex Paludan. in 4. sentent. dist. 15. qu. 3. art. 5. Couar. in reg. peccatum 3. p. §. 2. num. 4. Guttier. pract. lib. 4. qu. 36. Syluest. in summa verb. inuentum, §. 6. Farinae. qu. 104. num. 32. Castill. de Tertius cap. 41. nu. 114. Mastrell. de magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 316. Borrell. de pract. Reg. Cathol. cap. 27. Menoch. conf. 302. nu. 31. Quam consuetudinem intelligunt alij, si reperitur in locis publicis, secus priuatis, nam tunc spectat ad Fiscum pro medietate, latè Antun. d. c. 13. num. 90. seqq. De reperto in fundis Ecclesiæ, vel in Ecclesiâ, & loco Sacro cuius sit, & an medietas ad Fiscum, Antun. ibid. nu. 54. & seqq. R. Gapyc. Latr. consult. 156. Olea de cessant. tit. 2. qu. 1. nu. 3. Hermosill. l. 5. tit. 5. p. 5. glof. 1. Mesa lib. 3. var. cap. 24. nu. 1. Fontanell. de pactis gl. 13. cl. 4. nu. 1. Castill. de usufr. cap. 54. nu. 8. Cabed. dec. 56. Castill. de Tertius cap. 4. nu. 111. Sanfel. dec. 187. R. Ponte de potest. proreg. tit. 10. tit. de thesaur. num. 4. seqq. Amaya sup. num. 45. Sixtin. sup. d. c. fin. Barbof. in anth. Cassa, C. de Sac. Sanct. Eccles. & de iure Eccles. lib. 2. c. 3. nu. 212. Molin. disp. 56. Borrell. d. c. 27. nu. 23. 24. Gregor. Lopez l. 45. tit. 25. p. 3. Guttier. d. q. 36. num. 47. & alij apud Antun. d. cap. 13. Castellan. & Sabell. d. §. Thesaurus, Nouar. in d. l. vnic. C. de thes. lib. 10. Genuens in pract. Eccles. qu. 393. D. Passarin. problem. legal. probl. 7. nu. 127. & seqq.

Quæ diximus de thesauro inuento in fundo vendito, dicimus quo ad venas, & fodinas metal-

valorum reperta in solo priuato, tam quo ad læsionem, qua quo ad alia, post mille, *Antun. sup. de donat. reg. tom. 2. cap. 12. & D.D. sup. citati.*
 58 Concludenter est probanda læsio, & quomodo, *Card. de Luca de empt. disc. 24. nu. 2. disc. 44. nu. 17. Staiban. ref. 191. nu. 63. seqq. D. Rodolfin. alleg. 115. nu. 7. Gaill. conf. 4. num. 12. p. 1. vbi nu. 13. dixit ad illam probandam admitti iuramentum suppletorium.*

Et læsio dubia, & incerta allegari non potest, *Staib. ibid. nu. 77. 78.*

Nam læsio in dubio non præsumitur, *Baron. de effect. minor. atatis circa contrakt. eff. 2. nu. 682. 683. Altograd. conf. 5. nu. 72. lib. 1. Burat. dec. 538 nu. 1. & in addit. num. 22. & dec. 783. nu. 13. Ciroc. disc. 70. num. 29. Afolin. ref. 104. num. 11. 12. 105. num. 80. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 89. D. Constantin. ad statut. Urbis annor. 46. nu. 44. seqq. & 216. & dec. 161. nu. 1. Castill. lib. 7. cap. 10. num. 78. D. Mansi consult. 39. num. 27. 28. lib. vltim. Capyc. Latr. consult. 45. nu. 30. Hoderna. contr. 2. nu. 103. Pacion. de locat. cap. 19. nu. 2. Ludouif. dec. 12. nu. 2. dec. 553. nu. 1. Staiban. ref. 191. nu. 66. Maximè enormissima non præsumitur, sed probanda, *Ciroc. disc. 70. nu. 29.**

Maxime si alienans sit homo prudens, nam præsumitur scire pretium rei alienatæ, *Roccus resp. 67. nu. 7. 12. Marcan. disp. 91. nu. 5.*

59 Probatio actoris non impeditur per illam rei, *Card. Luca d. disc. 24. nu. 10.*

Testes de Valore deponentes, debent scire onera, & qualitates rei, *Posth. de subhast. qu. 60. nu. 47. 90. Carena ref. 64. nu. 8. Rota post Mangil. de subhast. dec. 38. nu. 4. 12. Rota dec. 20. p. 2. tom. 1. rec. Debent scire consuetudinem loci rei sitæ, aut vicinioris, Ciroc. disc. 70. nu. 31. Hermosill. gl. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 8. seqq.*

Sufficit, quod dicant, quod tanti à quolibet diligente patre famil. communi pretio emi, & vendi potuissent, *Andreol. contr. 390. nu. 77. seqq.*

60 Sic valor rei potest probari per testes, licet non adsint periti, & Tabularij, dummodo reddant rationem eorum dicti, etiam non interrogati, *Staiban. obs. 191. nu. 39. seqq. Fab. in C. tit. de resc. vendit. defin. 33. Fontanell. dec. 60. nu. 15. 17. Hermosill. gl. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 61. seqq. Card. Luca de empt. disc. 24. n. 3.*

Debent deponere de communi æstimatione, alias non probat valorem rei, *Ciroc. disc. 76. nu. 33. Hermosill. sup. vbi num. 80. & seqq. an per auditum, an per iudicium.*

Talis valor habetur per iudicium intellectus non ex sensu corporis, *Staiban. d. obs. 191. num. 41. 43. Ludouif. dec. 779. nu. 3. dec. 573. num. 10. 11. dec. 277. nu. 1. Fontanell. d. dec. 60. nu. 16. dummodo sint periti, Ciroc. disc. 76. nu. 3. 37.*

Probat per testes vicinos, *Rota p. 17. dec. 383. p. 18. dec. 20. & 703.*

Et testes in probando valore, & læsione, si deponant de proprio iudicio, & non de communi non probant, secus si essent periti, *Staiban. sup. nu. 44. seqq. & alaj. consult. 43. Fontanell. Tom. IV.*

d. dec. 61. Rota post Farinac. 2. vol. conf. dec. 252. nu. 2. Hermosill. sup.

Creditur testibus maioribus numero. *Farinac. qu. 65. num. 109. Staib. ref. 54. nu. 34. ref. 68. nu. 36. & ref. 191. nu. 110. & obs. 191. nu. 64. 65. Noguerol. alleg. 18. n. 19. De qua re infra.*

Quando quo ad valorem probandum esset conflictus inter testes, tunc accedere debent periti, *Staib. sup. nu. 47. 48. 49. Fab. in C. de resc. vendit. tit. 30. defin. 33.*

Sic tutior est via peritorum, per partes, vel per iudicem electorum, *Staiban. sup. nu. 50. 51. Serafin. dec. 655. Noguerol. d. alleg. 18. nu. 20.*

Et periti magis probant quando referunt vi periti, quam vi testes, *Staiban. sup. nu. 52. Muta dec. 51. nu. 11. Fontanell. dec. 62. n. 4. 5.*

Testes deponentes de valore rei cū dictione: In circa non probant, *Ciroc. disc. 76. nu. 27. Nam hæc dictio refertur ad decimam, quartam, vel arbitrium Iudicis, ibid. Barb. diction. 56. Gratus diction. 29.*

Sic valor si non est notorius debet probari intermino, *R. Capyc. Latr. consult. 45. nu. 30. E si per venditorem valor, & læsio tribus testibus sic concludenter probata, si per emptorem, reum, maiori numero testium, qui magis informati deponant, & veriores scientiæ rationes, reddant, probatur non ad fuisse læsionem, Card. Luca de empt. disc. 24. nu. 8. Tusc. lit. T. conclus. 187. Rota p. 10. rec. dec. 227. & sic superatur, & obicitur probatio actoris, tenetur Iudex declarare læsionem non adfuisse, & silentium actori imponere, & reum à peritis absolvere. D.D. apud Hermosill. gl. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 168. Mascard. concl. 1404. nu. 12. Capyc. Latr. consult. 35. nu. 100. Staiban. ref. 191. nu. 98. 110. Posth. dec. 73. nu. 45. Castill. de alim. cap. 36. §. 2. num. 83. sic densum refert per suum Senatam D. Romague. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. num. 18. reprobat doctrina Noguerol. alleg. 18. num. 32. Pacion. de locat. cap. 19. nu. 87. seqq. vbi de probatione per testes, & nu. 124. seqq. & nu. 131. seqq. vbi tota materia, Andreol. contr. 390. num. 13. 15. 23. Maximè si testes predia coluerint, Andreol. nu. 3. q. 24. Merlin. dec. 766. Caualer. dec. 361. nu. 2. omnium melius Hermosill. sup. n. 147. & seqq. vbi quibus testibus sit credendum actoris, an rei.*

Sed quod sit magis privilegiata probatio læsionis actoris quam rei, *Noguerol. d. al. leg. 18. nu. 37. 73. sed contra, ut diximus sunt Duran. dec. 462. nu. 10. 13. Rota diuers. p. 1. dec. 238. in fine, & p. 4. dec. 688. nu. 2. Posth. d. dec. 73. num. 45. sed quod sit arbitraria Iudici, Noguerol. nu. 34. Pacion. de locat. d. c. 19. nu. 124. seqq. vel sit coactio in paritate, Hermosill. sup. num. 158. seqq. signanter nu. 167. & vers. his tamen.*

Testes debent deponere, quod fundus tanti redditus in eo loco, & ea regione est tanti valoris communi æstimatione, *Mascard. conclus. 1404. nu. 5. Posth. de subhast. in sp. 60. num. 109. & dec. 73. num. 31.*

Et testes non probant quantitatem fructuum; nisi dicant se fuisse presentes eorum collectioni, vel divisioni, seu alias deponant de visu, & certa scientia, nec est sufficiens probatio de auditu, seu possibilitate, *Gratian. disc. 705. nu. 12. Rota rec. par. 4. tom. 2. dec. 144. nu. 2. 3. Burat. dec. 173. nu. 5. & dec. 618. nu. 2. Penia dec. 1667. num. 2.*

In probandis fructibus industrialibus, debet deduci ab illorum valore, expensae in illis seminandis, & operandis, *Marches. de commis. p. 1. de comm. appell. in caus. de im. §. 1. num. 74.* Et sic debent semper deduci expensae, *l. fundus, qui dotis, ff. solut. matr. l. si a dom. no. §. fin. ff. de petit. hered. Rota rec. p. 3. dec. 656. nu. 2. Burat. dec. 618. nu. 1. Penia dec. 1153. nu. 2. Hermosill. glos. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. num. 8. seqq. l. si quos, C. de resc. vendit. Burat. conf. 84. nu. 16. lib. 1. D. Co. stant. in prazm. unic. de appretio bonorum, Dicemus infra. n. 62. vers. sunt deducenda.*

Et modus probandi valorem, quod tantum annuatim communiter percipitur ex ea re, & res, ex qua tantum percipitur, communiter valet tantum ad rationem tot pro centenario. Et probatis fructibus annuis, eorum probanda est aestimatio per testes deponentes, fructus perceptos, seu qui percipi potuerunt, valuisse omni anno, computato vno pro alio, puta centum. *Mascard. confus. 660. nu. 1. Seu computato anno sterili cum fertili, Rota rec. p. 4. tom. 2. dec. 144. n. 4.* Et debent testes deponere, ut sup. diximus, de pluribus annis praecedentibus, & subsequen- tibus, arbitrio iudicis, ad effectum, ut facta compensatione anni fertili cum sterili ex eorum depositione probabilis valor, & iustum rei pretium diiudicari possit, *Rota rec. p. 1. dec. 648. nu. 4. Burat. dec. 598. nu. 8. Penia dec. 176. num. 2. ubi addit. in margine, & dec. 706. nu. 5. 6. Cum non soleat fructuum perceptio, nec eorum aestimatio singulis annis esse uniformis, Gratian. disc. 510. nu. 4. 6. disc. 461. 582. 789. Rota rec. p. 4. tom. 2. dec. 254. nu. 16.* Et pretia rerum variantur ex tempore, *l. pretia rerum ff. ad l. falcid. Posth. de subhast. i. sp. 60. nu. 16. seqq. & dec. 73. num. 30. Penia dec. 291. nu. 4. Rota p. 17. rec. dec. 343.*

Et testes debent deponere de valore, secundum communem estimationem, *Rolan. conf. 61. nu. 37. 39. lib. 1. Casal. conf. 261. nu. 2. lib. 2. Rota diners. p. 4. dec. 128. in fine, Posth. de subhast. in sp. 60. nu. 33. Hermosill. gl. 6. leg. 56. tit. 5. p. 5. nu. 61. seqq. nu. 69. seqq.*

61 Valor rei, ad hunc effectum quomodo probetur, *Card. Luca de empr. disc. 24. nu. 4. seqq. disc. 44. num. 17. Quid sit articulandum de valore, Hermosill. l. 6. gl. 56. tit. 5. p. 5. num. 42. 43. Idem Cardin. de feud. disc. 108. num. 3. de benefic. disc. 90. ex nu. 63. Dicemus latere infra hic nu. 332. & seqq.*

62 Minor cautela euictionis rei emptae, minuit de valore, *Card. Luca de disc. 24. nu. 5. disc. 25. nu. 2. 3. Ludouif. & Addit. dec. 554. nu. 11. seqq. Gratian. disc. 911. nu. 14. Sabell. §. laeso nu. 11. in fine, Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 87. nu. 10. Ripol.*

var. cap. 11. nu. 460. seqq. Andreol. contro. 390. nu. 37. 38. Ut in emptione nominis auctoris periculosi, & liberantiarum militarium, R. Marin. ad Reuert. dec. 453. nu. 6.

Minoris res vel, si res sit litigiosa, *Hermosill. sup. num. 90. si vicinus sit rixolus num. 91. Si non tota res, sed pars vendatur, nu. 92. Cirot. disc. 76. nu. 4. Menoch. conf. 358. nu. 29. Ludouif. dec. 553. n. 12. Negligentia culturae Herm. n. 93. Obnoxia periculis n. 95. Si adsit odus super illa re nu. 96. Gratian. disc. 723. Rota par. 12. dec. 128. Jordan. lucubr. vol. 3. l. b. 14. tit. 17. nu. 585. Qualitas emphyteusis, num. 97. Pactum de retrouendendo, num. 98. Hypoteca super illa re, nu. 101. & seqq. Necessitas expellendi potentiores, nu. 109. Gabella soluenda, num. 105. seqq. Ratione datae dilationis ad soluendum, minoris aestimatur nu. 113. Salgad. labyr. 3. p. cap. 11. num. 3. Menoch. conf. 1031. nu. 5. Olfua de foro Eccles. 1. p. qu. 38. nu. 8. Valasc. conf. 43. num. 5. Surd. dec. 217. & 250. & ibi Hodierna, Fontanell. de pactis nupt. tom. 1. gl. 9. claus. 4. p. 5. num. 261. Giurba sup. consuet. Messan. cap. 6. gl. 9. nu. 26. Pegas. resol. cap. 3. nu. 220. Gaill. lib. 2. obs. 69. num. 20. Hermosill. sup. ubi de omnibus his oneribus. Diximus sup. nu. 41. & dicemus infra nu. 533.*

63 Sunt deducendae expensae, quae sunt necessariae, quo ad aedificia, in illis reficiendis omni tempore, & quo ad Territoria in illis gubernandis, plantandis arboribus, & alijs necessariis in colligendis fructibus, *Card. Luca de empr. disc. 44. nu. 17. Hermosill. sup. num. 104. & seqq. Ricc. collect. 1331. 3103. Marescot. lib. 2. cap. 108. Garz. de expens. c. 1. d. nu. 11. Solorzan. de Iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 10. & polit. lib. 3. cap. 11. D. Capon. discept. 394. num. 31. seqq. Bosius de alim. cap. 13. nu. 787. Gratian. disc. 545. nu. 19. disc. 723. num. 17. Vela dissert. 8. nu. 53. Gomez var. lib. 1. c. 12. nu. 25. Baeza de non melior. c. 29. Cyriac. contr. 222. Card. Luca de benefic. disc. 90. n. 79. de donat. disc. 11. num. 8. dicemus infra n. 532.*

Nam fructus dicuntur illi, qui super sunt deductis expensis, *l. fructus, ff. soluti matr. l. quod in fructus, ff. de usuris, l. 1. C. de fructib. & lit. expens. l. 39. ff. de petit. hered. l. 52. ff. famil. ereisc. Co. var. lib. 1. c. 3. nu. 2. Scappucc. de Salu. n. lib. 3. qu. 9. nu. 4. Menoch. de arbitr. cas. 258. nu. 30. Tuscul. F. conclus. 501. Christin. ad l. municipali tit. 13. art. 26. nu. 2. Ricc. coll. 1331. Trinif. dec. 32. Rota p. 18. rec. dec. 419. Seraph. dec. 952. n. 5. Ead. Rota p. 13. rec. dec. 81. nu. 8. Sabell. §. expensae num. 2. §. fructus nu. 2. Gallus de fructibus disp. 13. nu. 49, & disp. 2. art. 7. nu. 5. & seqq. Capyc. dec. 20. Petr. Loriot. de fructib. axiom. 4. Surd. de alim. tit. 8. prinil. 82. nu. 7. & dec. 87. nu. 11. dec. 282. nu. 31. ubi Ad- dentes, Barbof. de appellatiuis appellat. 104. num. 22. Caual. qu. 897. nu. 516. Sesse dec. 136. Cardos. in praxi Iudic. & Adnoc. verb. fructus nu. 7. Reinos obser. pract. obs. 56. nu. 11. Flam. Paris de confident. qu. 35. nu. 33. Girond. de prinil. exempt. explicat. nn. 1210. 1211. Mexia de tassapan. conclus. 2. d. nu. 88. D. Lagunez de fructibus par. 1. cap. 2. & seqq.*

64 Verum, licet vera sit conclusio, quod valor rei sit attendendus tempore contractus, tamē si illo tempore sit bellum, pestis; vel quid simile, attenditur præteritum, & subsequens, *Coftr. conf. 609. lib. 2. Altograd. iun. contr. 8. nu. 4. Gobius consult. 72. nu. 21. 22. Card. Luca de emphyt. disc. 30. nu. 10. & tit. de alienat. disc. 1. num. 46. 47. de feud. disc. 4. num. 17. Rota diuers. dec. 65. & dec. 78. par. 2. & in rec. dec. 222. num. 5. D. Marfi consult. 81. num. 61. seqq. Hermosill. sup. nu. 104. Pacion. de locat. cap. 19. nu. 163. seqq. Andreol. contr. 390. nu. 6. Giurba sup. consult. Messan. cap. 6. gl. 12. num. 28. Gratian. disc. 415. num. 9. Card. de Luca de prab. disc. 11. nu. 9. 11. de emphyt. disc. 3. nu. 10. de alien. disc. 1. num. 47. Quod intellige quando accidens est ad breue tempus, secus quando diu durauit d. disc. 11. nu. 11. Et cessante tempore calamitoso efficeretur valoris longe maioris, de emphyt. disc. 30. nu. 10.*

65 Datur opinio venditori restituendi iustum pretium, & habendi rem venditam, l. 2. C. de resc. vendit. Card. Luca de empt. disc. 27. nu. 2. de regal. disc. 32. nu. 9. disc. 54. nu. 21. vbi declarat. Et in emptore, Pontanell. dec. 68. nu. 13. 14. Pacion. de locat. c. 18. nu. 45. Nos ad Reuit. conf. 38. n. 18. lib. 2. Franch. dec. 495. vbi quod libellus concipitur alternativè; vbi sententia quæ.

66 Secus in enormissima læsione, Card. Luca de empt. disc. 27. num. 2. & Fontanell. dec. 64. Pacion. sup. nu. 19. vbi quod est nullus contractus ex dolo, ex Gratian. disc. 823. nu. 38. Caualer. dec. 301. Fab. in C. lib. 4. tit. 3. de fin. 3. Prat. disc. 25. num. 32. lib. 1. Rota dec. 202. nu. 6. par. 10. rec. & alijs, Nos sup. nu. 55. Rota p. 13. rec. dec. 270. nu. 13. Vrecol. de transact. dec. 7. Castill. contr. lib. 7. cap. 10. num. 96. & seqq. Hermosill. gl. 7. nu. 13. seqq. gl. 8. n. 10. seqq. Sabell. §. remedium num. 35. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 22.

67 Quomodo sit læsio ultra dimidiam, ad effectum rescindendi contractum remedio, l. 2. C. de rescind. vendit. Dicunt aliqui quando res valebat decem, fuit empta pro sex, numerando medietatem illius decem, & sic est ultra dimidium iusti pretij, ac idem est in similibus casibus, & e contra respectu venditoris iuxta calculum gl. in d. l. 2. Conar. var. lib. 2. cap. 3. n. 8. vbi Faria, Franch. dec. 248. Digna p. 7. tract. 10. res. 22. Donad. de renunciat. cap. 8. num. 70. vbi modi læsionis, & cap. 9. nu. 59. Cauall. qu. 536. nu. 6. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 87. nu. 13. Hermosill. l. 22. gl. 4. n. 44. 45.

68 Sed dictam opinionem ineptam, & falsam, dicunt alij, tenentes læsionem ultra dimidiam, idem esse ac ultra duplum, si res valebat decem, & fuit empta pro viginti, & vno, Vrecol. consult. 3. nu. 35. & seqq. Card. Luca de regal. disc. 30. Fontanell. & 66. Castill. lib. 6. c. 18. & nu. 108.

69 Vel res quæ valebat decem fuit empta pro sexdecim, Franch. dec. 243. num. 3. Baron. de esset. minor. etat. circa contract. eff. 1. nu. 674. 690. quo ad emptorem, R. Capyc. Latr. consult. 35. nu. 46. 47. 48. seqq. consult. 45. nu. 22. Valeron. de transact. Tom. IV.

sacl. tit. 6. qu. 2. nu. 47. Ripol. var. cap. 21. nu. 434. Henia de commerc. terrestr. c. 12. n. 34.

70 In venditore certum est esse læsionem d. l. 2. quando res valoris Centum fuit vendita pro 48. vel 49. Vrecol. in appendic. ad d. c. 3. nu. 35. in fine vol. 2. fol. 8. Card. Luca de præc. disc. 11. nu. 4. D. Brancia alleg. 50. inter allegationes R. Marin. nu. 17. Staiban. res. & obs. 44. latè Fontanell. dec. 67. 68. & ibi ponit omnium DD. opiniones, Cauall. qu. 536. nu. 9. Castill. contr. lib. 7. de Tertijs debet. cap. 18. num. 80. Bonden. colluct. 31. num. 76. seqq. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 48. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 58. nu. 20. 21. Staib. res. & obs. 48. Sabell. §. læsio nu. 8. Christin. dec. 66. nu. 8. vol. 3. Antonell. sup. Negueroll. alleg. 18. nu. 183.

71 Sed quod respectu emptoris magna sit controuersia dicunt Christin. dec. 66. nu. 8. vol. 3. & dec. 144. vol. 1. Gomez var. lib. 2. cap. 2. nu. 12. vbi Aylton. Mysing. obser. 74. cent. 4. Pacion. de locato cap. 18. nu. 48. 52. 53. Verum ipse dicit eandem læsionem esse etiam in locatione, & conductione, vt in emptione, & venditione, Vrecol. consult. 3. num. 34. seqq. & in appendic. d. num. 35. Hunn. encycloped. p. 3. tit. 17. c. 1. 2. Luca ad Franch. dec. 225. 243. Pacion. de locato c. 18. nu. 39.

Quod lex l. 2. C. de resc. vendit. habeat locum solum in beneficium venditoris læsi ultra dimidiam, non autem in beneficium emptoris, ea ratione quia, vt plurimū necessitas impellit venditorem aduendendum pretio minori, quod non est in emptore, quem non eo modo necessitas cogere solet ad emendam, sed voluntarie ad id accedit, Cuiac. lib. 16. obs. 18. Ant. Fab. de error. prag. dec. 8. err. 7. Thes. ad patrem dec. 165. nu. 8. Pacion. de locat. c. 18.

Sed contra quod habeat locum in viroque DD. sup. per Nos citati, Staiban. res. 48. nu. 4. Fachin. lib. 2. contr. 16. Cauall. qu. 536. nu. 6. Fontanell. dec. 67. nu. 5. seqq. 65. Idem Staib. in obs. add. d. res. 48. nu. 3. Christin. dec. 66. n. 8. vol. 3.

Quod læsio in emptore, si res valoris 10. soluit sexdecim, Pinell. in d. l. 2. c. 2. num. 6. Thes. ad Patrem dec. 165. nu. 8. Escob. de ratiocin. comput. 6. Conar. var. lib. 2. c. 3. nu. 3. vbi Faria, Franch. dec. 243. vbi Luca, & alij, Cauall. qu. 536. nu. 9. Fontanell. dec. 67. nu. 17. & dec. 68. nu. 7. vbi decisum refert, Pacion. de locat. c. 18. nu. 48. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 87. nu. 13. Cauall. qu. 536. num. 6. seqq.

Sed quod in emptore læsio sit: si res valoris quatuor, soluerit decem, vel pro re valoris decem, soluerit plus quam viginti, Franc. Stefan. dec. Aqu. 61. nu. 6. vbi decisum refert, Fachin. controu. lib. 2. cap. 16. Fontanell. dec. 78. 168. nu. 10. 11. meminit Staib. obs. 48. num. 10. seqq. videndi Vrecol. consult. 3. nu. 34. seqq. & in appendic. Fontanell. dec. 67. 68. Bonden. colluct. 31. num. 26. seqq. Luca ad Franch. dec. 225. 243. Pacion. d. c. 18. nu. 39. seqq. Mastrill. dec. 247. n. 65.

Si emptor agat ad rescissionem, debet restituere rem cum fructibus, Cauall. qu. 763. Pinell.

nell. sup. p. 2. c. 4. num. 28. Guttier. qu. 124. num. 2. Franch. & Luca dec. 495. Sed in omni casu reus deducit expensas, quatenus cum fructibus non sint compensatæ, l. 40. §. fin. ff. de minor. Garz. de expens. cap. 18. D. Romaguer. ad statut. Eugub. fol. 373. nu. 25.

Sicut in venditione, & emptione habet locum l. 2. C. de resc. vendit. habet locum in locatione, l. 2. ff. locati. l. 1. C. eodem, Surd. conf. 150. v. 128. Gomez var. tom. 2. c. 3. vbi Layn. Gratian. discept. 755. nu. 24. 777. nu. 10. seqq. Pacion. de locat. cap. 47. Luca ad Gratian. disc. 195. Menoch. lib. 3. de arbitrar. cas. 77 Magon. dec. 67 nu. 25. etiam finita locatione, Gratian. disc. 185. Amat. res. 68 nu. 1. Menoch. conf. 1263. Pacion. de locat. cap. 18. num. 102. Staiban. res. 48. n. 19. & obs. nu. 16. Giurb. dec. 59. nu. 4. Morla in tempor. tit. 10. de locat. q. 1. nu. 3. Amatis dec. 89. nu. 3. Magon. dec. Flor. 22. nu. 1. Staib. de interesse lib. 2. tit. 10. q. 1. n. 116. seqq. Idē Pacion. de locat. cap. 18. 19. Et datur hoc remedium vsq; ad 30. annos finita locatione; D. D. sup. Sabell. §. remedium num. 36. Prat. discept. 25. nu. 26. lib. 1. Hermosill. in gl. 2. l. 56. tit. 5. nu. 2. 6. 7. & gl. 6. nu. 123. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 102. Fabrin. lib. 2. cap. 22. Larrea dec. 69. nu. 16. C. uall. q. 536. nu. 28. Valasc. de iure emphyt. q. 28. Gratian. d. disc. 777. nu. 12. 13. Donad. de renunciat. c. 9. nu. 60. Menoch. conf. 1263. nu. 23. seqq. Staiban. resol. 48. nu. 4. seqq. de interesse lib. 2. tit. 10. nu. 121.

Licet contra dicat Alderis. de symbol. contract. tit. 2. cap. 1. num. 20. seqq. vbi allegat Fabr. de err. pragmat. dec. 8. err. 8. Et quod non competat finita locatione, Dec. conf. 593. Valasc. de iure emphyt. qu. 28. nu. 3. Magon. dec. flor. 110. nu. 9. Tasc. lib. 5. concl. 293. nu. 21. D. Marin. alleg. 50. num. 7. Luca ad Gratian. d. disc. 185.

Habet locum in locatione computatis fructibus omnium annorum locationis, non vnus anni, D. Constantin. ad statut. urbis aurot. 46. nu. 167. 168. videndus Pacion. d. cap. 18. 19. & c. 47. Facta locatione per plures annos, ex causa superueniente, an detur læsio, Larrea dec. 71. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 119. seqq. vbi quæ sit pensio læsiva.

In Ecclesia datur læsio, iam ob pretium minus, quam non expedit alienare, Alsograd. controu. 92. nu. 74. Ecclesia, & minor habet hoc remedium, quando est pinguius restitutionis, Franc. dec. 248. Caball. conf. 23. lib. 2.

Sic coactus vendere rem suam debet habere iustum pretium. Noguerol. alleg. 18. n. 69. Dicemus *Infra* nu. 533.

72 Læsio alia est modica, alia enormis, alia enormissima, Hermosill. gl. 11. l. 56. tit. 5. n. 1. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 87. num. 4. cap. 65. num. 8. & lib. 4. cap. 25. num. 15. Pacion. de locat. cap. 18. num. 33. modica est illa, quæ est intra limites dimidiæ iustæ estimationis, Esob. de ratiocin. par. 2. comput. 6. nu. 1. Bottlier. de success. theor. 95. nu. 6. Pretis conf. 151. num. 26. Kellebens de renunciat. qu. 42. Enormis excedit ultra dimidiam iusti valoris, Enormissima, quæ in totum, vel quasi, Bottlier. num. 7. Torre de passis

fut. success. lib. 2. c. 26. nu. 49. seqq. Donad. de renunciat. cap. 8. nu. 70. D. Constantin. ad stat. urbis aurot. 46. nu. 1. seqq. Castill. contr. lib. 3. cap. 2. nu. 15. & lib. 7. cap. 10. nu. 79. 80.

Læsio enormissima est res, quæ valet centum est vendita pro triginta quinque, vel quadraginta, & sic ultra bessem, Fabrin. C. lib. 4. tit. 30. de rescind. vendit. de fin. 3. Fontanell. dec. 64. nu. 2. Et dec. 65. nu. 7. dicit esse remittendam in arbitrium Iudicis, & dec. 66. nu. 1. sed num. 3. & seqq. dicit quando excedit triplum, vel quadruplum iusti pretii, vel valoris rei, Et num. 5. dicit quando quis non recipit tertiam, vel quartam partem iusti pretii, & nu. 6. & seqq. vbi explicat, & bene totam materiam, Baron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 1. nu. 666. 667. 690. 680. 681. vbi nu. 666. dicit esse enormissimam si res valoris 230. sit vendita pro 100. ex Covar. lib. 2. var. cap. 4. nu. 5. Noguerol. alleg. 18. num. 58. 59. R. Marin. lib. 2. cap. 233. nu. 9. Ripol. var. c. 11. nu. 456. Henia de commerc. terrestr. cap. 12. n. 34. Andreol. contr. 6. nu. 56. contr. 239. nu. 87. Gama. dec. 95. nu. 3. Pretis conf. 1. nu. 10. Menoch. conf. 1. num. 494. Crauet. conf. 192. nu. 38. Grat. conf. 88. & 109. nu. 19 lib. 2. Albi conf. 81. nu. 48. Osasib. dec. 33. Corn. conf. 189. vol. 1. Serafin. priuil. 83. n. 90. Capyc. Latro. consult. 45. nu. 22. 23. Pacion. de locat. c. 18. nu. 25. Cap. Tbolos. dec. 367. Ciroc. discept. 70. nu. 33. vbi dicit remitti in arbitrium Iudicis, secundum vnum ex modis positus per D. D. Mascard. concl. 1058. nu. 10. Giuba dec. 110 nu. 4. Add. ad Burat. dec. 116. Barbos. in repert. verb. læsio Conciol. alleg. 29 num. 22. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 25. Rota dec. 237. par. 15. rec. Castill. contr. tom. 7. cap. 18. nu. 89. & lib. 6. cap. 18. ex num. 183. & lib. 3. cap. 2. nu. 15. & lib. 7. cap. 10. nu. 79. 80. seqq. & cap. 18. num. 91. Hermosill. fol. 826. nu. 127. Hermosill. fol. 823. num. 127. Prat. lib. 1. c. 25. num. 30. 45. Capyc. Latro. conf. 35. n. 30. conf. 152. num. 8. conf. 35. nu. 22. Valeron. tit. 6. q. 2. num. 47. D. Torre de passis lib. 2. c. 26. nu. 50. & seqq. vbi de læsione modica, enormi, & enormissima, Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 47. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 22. D. Constantin. ad stat. urbis aurot. 46. nu. 7. & dec. 162. 163. 167. 169. 170. Andreol. controu. 246. 286. Card. de Luca de regal. disc. 30. Bestlier. de success. cap. 95. Gaill. lib. 1. conf. 4. num. 26. in minore enormissima est minor, Andreol. contr. 201. nu. 13. 16.

In contractibus correspondentiis dicitur læsio enormissima quando excedit dimidiam iusti pretii, D. Torre de passis d. c. 26. nu. 54. Sabell. §. remedium nu. 37. Hermosill. fol. 822. nu. 19. quid quo ad minores ibid. nu. 5. & seqq. Enormissima datur etiam stante varietate opinionum, Andreol. contr. 194. nu. 25. 26.

Enormissimam læsionem infert venditio Oppidorum maritimorum, vel donatio illorum, si ex illorum alienatione maximum præiudiciū recipiant alienantes, per tex. cap. intellectio, de Iure Iuran. Menoch. conf. 1003. nu. 58. Grat. conf.

147.nu.16.R. Galeota resp. fiscal. 23.nu.132.D. Crespi obs. 34.nu.3. Anton. de donat. reg. 2.p.c.4. nu.11.

Quæ procedunt si probabilis occasio scandalii, vel suspicio seditionis præberent, Afflict. in constit. Castra munitiones. Rocc. de offic. rubr. 9. nu.42.

Maximè si per tempora vetusta possiderint, Afflict. sup. not. nu.49. benè D. Lagunde fructib. p.1. cap.24. nu.141.

Sic læsio habetur tam ex paruitate pretij, quam ex eo solum, quod Ecclesiæ alienare nõ expedit, Altiograd. contr. 92. nu.74. ex Pinell. in l.2.p.3.c.1.n.20.C. de resc. vendit. Odd. de restit. p.2.q.57.nu.11.15.

Cum hæc tamen differentia, quod in secundo casu fundus alienatus præcisè restitui debet, sed in primo casu sit in emptoris electione, vel fundum restituere, vel iustum pretium supplere, Pinell. d. l.2.p.3. cap.1. nu.20. Altiograd. sup. nu.74.

73 In foro conscientie omnis læsio excedens limites latitudinis iusti pretij scienter commissæ obligat ad peccatum, & restitutionem, Salon. de iustit. & in e. tom.2. qu.77. art.1. controu. 17. & seqq. Sperell. dec.119. nu.66.69. seqq. Leonard. de usur. qu.1. nu.27. seqq. Sabell. §. usurar. nu.17. §. contractus nu.42. §. læsio nu.9. Pacion. de locat. cap.18. nu.33. Farinat. in fragm. crim. lit. D. nu.43. seqq. Less. de iustit. lib.2. cap.21. dub.4. nu.21. seqq. R. Layman, Theol. moral. lib.3. tract.4. cap.17. nu.5. seqq. ubi ponit causas excusantes, Conciol. ad stat. Eugub. lib.2. rubr. 58. nu.3. Hermosill. gl.9. leg.56. tit.5. nu.21. seqq. glos.7.9. tit.5. par.5. Canall. qu.508. Barbof. solut. matr. rubr. par.4. Henia de commerc. terrestr. c.12. n.35.

In venditione subhasta sufficit læsio in sexta parte valoris, Franch. ubi Luca dec. f.120.224. Amat. conf.83. Vrsill. ad Affl. dec.390. R. Pontè de potest. Proreg. tit. de regal. Imposit. §.5. Andreol. contr.390. nu.2.75. Thor. in comp. p.1. verb. læsio Anna alleg.93. nu.3. seqq. Reg. Capyc. Latr. consult. 121. nu.48. Licet contra dicat, non dari læsionem, Fontanell. dec.65. sed contra dicit dec.66. Nos infra hic nu.459. Constantin. ad stat. urbis annot.46. nu.32.34. ubi secus per statutum, nam debet esse ultra tertiam, in alijs ultra dimidiam nu.33.36. Pacion. alleg.99. nu.3.4. Capyc. Latr. consult. 121. nu.48. conf.144. nu.39.40. Barra controu.55. nu.7.8. (Rota par.14. dec.178. Eich. dec.609. in sexta) Rota p.14. dec.230. par.18. dec.28. Idem Pacion. de locat. c.18. n.65.

Et hoc casu datur electio, sicut in læsione vigore, l.2.C. de resc. vendit. Vrsill. sup. R. Maria. alleg.25. Et læsio quælibet in pretio legali resarcienda est, Noguerol. alleg.18. nu.67.68. Andreol. controu.390. Rota par.11. dec.64. par.12. dec.316.

74 Quod Intellige si est facta ad instantiam Creditorum, secus si voluntariè, & sic per solemnitatem, ut in vendendis rebus minorum, aut Vniuersitatum, tunc licet Rebuff. de restit.

minor. art.1. gl.2. nu.10.11. Ferrer. ad Guid. Pap. dec.12. dicant læsionem sufficere in quarta, aut tertia, Tamen communior est opinio debere esse secundum l.2.C. de rescind. vendit. Odd. de restit. qu.57. art.4. nu.26. R. Capyc. Latr. d. consult. 121. nu.47.

75 In afflictibus Gabellarum debere esse ultra dimidium, dicit Martinis alleg.50. videndus Castille controu. lib.6. cap.18. ex nu.108. Card. Luca. de regal. disc.30. Staiban. resol.21. obs. D. Constantin. ad stat. urbis annot.46. nu.271. seqq. Infra bis nu.471.

76 Læsio in laudo non præsumitur, sed est probanda ab allegante, Tusc. lit. L. conclus. 298.

Si partes renunciauerint reductioni in casu certæ læsionis, illam clarè explicando, reductio non competit per læsionem; Sord. conf.566. nu.3. Pasc. al. de patr. potest. p.2. cap.8. nu.39. Gross. ad constit. Comit. Castri §.47. D. Gaslon. discept. 16. nu.13.

77 In laudo ad effectum rescissionis sufficit in sexta parte quantitatis controuersæ, & quoadque in maiori, vel minori, ad iudicis arbitrium, Odd. de restit. p.1. q.4. art.13. nu.119. Aenoch. de arbitr. qu.71. nu.16. ut res.73. Duran. dec.200. nu.21.22. Rosis obseruat.54. nu.10.11. & obs.84. nu.15.

78 Quoad sextā, Altiograd. conf.5. n.73. lib.1. conf.102. nu.28.47. seqq. lib.2. Card. Luca de empt. disc.54. nu.23. R. Pontè de potest. proreg. tit. de regal. Imposit. §.5. nu.13. ubi de arbitramento, Rosis d. obs.54. nu.10.11. D. Aguila ad Rojas de incompatibil. p.1. c.5. n.8.

79 Quod requiratur ultra dimidiam, quando fuit promulgatum laudum ex certa scientia, & postquam fuit publicatum, alias procedit opinio læsionis in sexta, Duran. sub nu.25. Hermosill. gl.3. l.9. nu.9. tit.5. Andreol. contr.284. n.21.

Quod requiratur læsio enormissima, Cagnol. in l. si quis maior nu.18. C. de passis, considerato etiam dubio lius euentu, Rota dec.588. nu.3. p.1. rec. D. Pacion. alleg.9. nu.15. Prat. ad Palcal. de virib. patr. potest. cap.8. p.1. Sed ubi est læsio enormissima renunciatio, & iuramentum nihil operatur, Rosis o. f.54. nu.12. post Pasc. & Borrell. Valeron. de transact. tit.6. q.2. nu.48. Andreol. controu.284. n.25. D. Albrit. de inconst. q.39. n.54.

Quæ conclusio procedit quamuis compromissum esset iuratum, vel iuramentum de statu laudo, Albrit. sup. nu.55.56.

Siue compromissum sit stipulatum, siue non, Albrit. nu.59.

Quamuis compromissum sit vallatum certa pœna, Albrit. n.60.

Quamuis sit factum pactum de parendo laudo, cum iuramento, Albrit. nu.61. Quamuis adesset etiam statutum mandans exequi laudum, nu.62. seqq.

Quamuis liberum arbitrium Arbitratori esset concessum, Albrit. n.65.

Quamuis data esset facultas Arbitratori læden.

dendo in multo, nam non comprehendit enormissimam, *Albrit. nu. 66. 67. vel moderatè, vel Immoderatè nu. 68.*

Quamuis sit promissum laudum ratum habere, *nu. 69.*

Quamuis sit promissum stare laudo, qualecumque sit *nu. 70.*

Quamuis sit acceptatum antè promulgationem, *num. 71.*

Quamuis in compromisso sint apposita verba generalia, & ampla, *nu. 72.*

Quamuis sit renunciatum reductioni ad arbitrium boni Viri, *Secur. de appellat. qu. 17. lim. 14. nu. 2. Albrit. sup. nu. 73. quamuis adsit iuramentum num. 74.*

Sed difficultas est, si adsit conventio, quod etiam in casu enormissimæ læsionis non possit peti reductio, nam aliqui dicunt non posse, *DD. apud Albrit. sup. num. 77. Alij posse Albrit. ibidem.*

Alij conciliant, ut prima opinio procedat, quando bona fide arbiter procedit, Secunda si dolus ex proposito interueniat, *Albrit. ibidem num. 77.*

Si quis renunciet Iuridicendi de nullitate laudi, talis renunciatio an valeat, & prosit, difficultas est, nam quod non prosit, decisum refert per S. C. Neapolit. *Mined. dec. 19. post cons. Alex. 35. val. 2. Anna sing. 299.*

Quod prosit, *Ronit. in prag. 2. de Arbitris, Staiba. ref. 167. Anna sing. 299. vbi filius, Larath. cons. 60. in fine, Fontanell. dec. 402. vbi dicit in Cathalonia, executionem laudi non impediri per nullitatem.*

Sed si sit vera opinio quod iuuet, illa non iuuat aduersus laudum nullum ex defectu Iurisdictionis, *Barz. dec. bonon. 112. num. 14. seqq. D. Rosis obs. 54. nu. 7. Caball. ref. crim. cap. 286. n. num. 30. seqq. Duran. dec. 200. 252. Christin. dec. 103. nu. 6. vol. 1. Torre de success. maior. Ital. p. 2. qu. 43. Staiba. ol. seru. 113. nu. 88. seqq. Nos de nullit. Iud. c. ruar. 14. qu. ult. Fontanell. dec. 452, 453. Gratian. & Addentes decis. 6. Jordan. luebrat. vol. 3. lib. 13. tit. 7 n. 121. Altograd. cons. 102. num. 29. seqq. lib. 2.*

Nec officit iuramentum, nam illud regularetur ob actu, super quo Interponitur, *Guid. Papa dec. 519. Boer. dec. 284. nu. 18. Barz. d. dec. 112. nu. 15. Ronit. in prag. 2. de arbit. nu. 26.*

Sic non obstat iuramento, & renunciatione, reductio potest peti, si contineat læsionem enormissimam, *Rosis obs. 54. nu. 12. & obs. 84. nu. 15. Pascal. de patr. potest. p. 1. cap. 8. n. 38. seqq. Borrell. de compromiss. §. 8. gl. 5. nu. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 86. nu. 45. seqq. Vbi quod hoc casu non sit necessaria absolutio à iuramento, Altograd. d. cons. 102. nu. 29. & seqq. lib. 2. Andreol. contr. 284. num. 19. seqq. D. Albrit. d. qu. 39. n. 75. Guid. Papa dec. 519. verum Albrit. dicit bene esse petere a' solutionem, ex Amic. cons. 31. Canale. dec. 9. num. 42. Magon. dec. Flor. 119. nu. 9. & alijs Gaill. cons. 4. lib. 1. nu. 22.*

Nec exequitur laudum si nullitas appareat ex inspectione ipsius laudi, vel per sententiam, *Pacion. alleg. 9. nu. 3. Zacchia de obligat. Cameral. q. 19. nu. 24. 25.*

Nec prodest laudi subscriptio ante illius publicationem, cum promissione de non contrahendo quomocumque facta, & iurata, etiam sub verbo nobilium, vel ipsius Principis, nam semper intelligitur sub conditione Iustitiæ, & æquitatis, ita ut stante enormi, vel enormissima læsione, quamuis pro bono pacis factum, potest impugnari absq; offensa honoris, *Altograd. cons. 102. num. 20. seqq. lib. 2. Caball. cons. 8. lib. 1. Sabell. §. laudum nu. 13.*

Alia de nullitate laudi dicit Sabell. §. laudum, *Castellon. eod. §. Nos de nullit. Indic. rubr. 14. qu. vnic. Gratian. dec. 6. vbi Scoppa, & Luca, Altogr. cons. 102. nu. 29. seqq. lib. 2. Morta voto Fisan. 46. Tusc. lit. L. concl. 29. 30. Rota par. 15. rec. dec. 307. Gratian. disc. 529. Eadem Rota dec. 307. num. 5. seqq. p. 9. rec. Andreol. contr. cu. 284. nu. 19. seqq. Ciroc. discept. 25. num. 44. D. Torre de maiorat. Ital. p. 2. qu. 43.*

Ex fideiussione datur læsio, quando non potest repetere à Principali, *Noguerol. allegat. 29. nu. 57. alleg. 34. nu. 12. alleg. 28. nu. 57. vbi absq; probatione læsionis.*

80 Sed quod sufficiat qualiscumque læsio contingens in arbitramento præter spem compromittentium, ne debeat stari arbitramento, prout stante probatione erroris, *Altograd. cons. 21. num. 29. seqq. lib. 1. D. Constantin. ad stat. vrbis an. not. 46. nu. 152. ad materiam Castell. contr. lib. 8. c. 36 §. 2.*

81 Laudum ratificatam sub prætextu læsionis rescindi non debet, *D. Gaston. discept. 46. nu. 14. lib. 2. ex Muta dec. 67. nu. 12. Castell. dec. 26. num. 18. Jaleron. de transact. tit. 6. qu. 3. nu. 19.*

82 Remedium l. 2. C. de resc. vendit. non datur contra Tertium possessorem rei, ex quo illud consistit in actione personali, quæ contra Tertium non datur, sed agendum est contra primū emptorem ad pretij solum supplementum, *Cyn. & Cast. in d. l. 2. Crauct. cons. 7. nu. 15. Viudic. 430. nu. 8. Card. Luca de empt. disc. 25. num. 4. disc. 54. ex nu. 4. R. Capyc. Latr. cons. 124. nu. 1. 2. Hodierna contron. 3. nu. 2. & contr. 2. nu. 23. Barbof. in d. l. 2. num. 133. C. de rescind. vendit. Castell. tom. 6. contr. cap. 18. nu. 101. & lib. 7. c. 10. nu. 103. Franch. dec. 665. nu. 6. seqq. Christin. dec. 149. 164. vol. 1. Costa de remed. subsid. 47. Leo dec. 23. Andreol. contr. 27. nu. 2. Viu. dec. 430. num. 3. 6. Ciroc. discept. 73. nu. 62. Conciol. ad statut. Engub. lib. 2. rubr. 58. num. 11. Farhin. lib. 2. cap. 18. & l. b. 12. cap. 31. Giurba dec. 104. nu. 6. Canall. qu. 443. Fontanell. dec. 63. Sabell. §. remedium nu. 35. Staiba. resol. 191. nu. 36. seqq. & obs. 191. nu. 13. Hermosil. gl. 7. l. 56. tit. 5. p. 5.*

Sed Bald. in d. l. 2. num. 39. distinguit, Aut secunda emptio laborat morbo læsionis, quo laborabat prima, & tunc sic, Idem si secundus possessor prætendat titulum lucratium, vel nul-

nullum, *Card. Luca de empt. disc. 25. nu. 6.* ac non laborat eodem vitio, & non adfit causa lucrativa, & non, *R. Capyc. Latr. d. consult. 124.* Vbi hoc intelligit, si primus emptor non sit soluendo, vel secundus emptor sciuerit primam læsionem, nam tunc competit excusso primo emptore, ex *Picell. in d. l. 2. p. 2. nu. 30. 39. Gomez var. tom. 2. cap. 22. in fine, Berlich. dec. 157. par. 1. Mattens. in l. 1. tit. 1. gl. 8. lib. 5. recop. Cauall. qu. 443. nu. 6. in fine, & in sup. Androl. sup. Cirac. sup. Hodiern. contr. 3. nu. 12. seqq. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 58. num. 11. Consta. in. ad stat. Urbis annot. 4. num. 6. Gama dec. 21. Berlich. dec. 157. R. Marin. lib. 1. cap. 153. nu. 8. vbi Rodoc. & Luca, & ad Reuert. dec. 453. nu. 9. & ibi Reuert. Hodiern. d. contr. 2. nu. 23. 24. Androl. contr. 197. & contr. 390. nu. 74. Staiban. d. obs. 191. num. 14. & seqq.*

Verum *Gama dec. 21.* dicit hanc actionem non dari contra Tertium possidentem titulo oneroso pretio isto, quamvis primus emptor sit soluendo, *Staiban. d. res. 191. num. 40. seqq.* sed contra est *Hodiern. contr. 3. sub nu. 20.* quem sequitur *Menoch. conf. 63. nu. 22. Fach. n. lib. 2. controu. 18. i. princ. & alij relati per Hodiern. d. controu. 3. sub nu. 20.*

Alij distinguunt plures casus. Primus est si venditio cum dolo emptoris facta sit pro tali pretio, tunc quia non attenditur læsio, nec etiã ultra dimidium, immo sufficit læsio in quacũque quantitate, *Reg. C. pyc. Latr. consult. 35. num. 25.* Ideo cum tunc venditio sit nulla in totum, *Marg. i. de subdast. qu. 15. R. Ponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 5. nu. 40. seqq.* dominium non erat abdicatum a venditore, & per consequens non fuit translatum in emptorem, siue ex causa onerosa, siue lucrativa, decum refert per *S. C. D. Carol. de Alexio Hostiff. Iuris Consultus in obs. ad Capyc. Latr. consult. 124. n. 7. Conciol. sup.*

Secundus casus est si in Venditione adfit læsio enormissima, quæ etiam arguit dolum, repleta, & sic facit nullum contractum, & sic agitur non solum contra primum, sed contra secundum emptorem, *Card. Luca de empt. disc. 25. nu. 6. p. 2. 5. 4. nu. 6. Fontanell. dec. 65. n. 15. seqq. D. Consta. in. d. annot. 46. nu. 275. 276. Rota post ipsum dec. 161. num. 45. Castill. contr. lib. 7. cap. 10. n. 96. R. Marin. lib. 1. res. 153. vbi Rodoc. & Luca, Noguerol. alleg. 18. nu. 217. Staiban. obs. 191. nu. 21. 22.*

Quæ læsio enormissima, in venditione subhasta est, si adfit obulus ultra sextam, ex *R. Ponte de potest. Proreg. tit. de regal. Impus. §. 5. nu. 35.* & eo casu etiam agitur contra Tertium, *Card. Luca d. disc. 54. nu. 6.* sed de hoc Nos dubitamus.

Tertius casus in terminis d. l. 2. puta Titius vendit Caio cum læsione ultra dimidium, Causa est minor, & vendit cum læsione intra dimidium, quod possit venditor agere remedium d. l. 2. contra secundum emptorem, quæ adhuc, vt exerceatur hoc remedium contra Tertium possessorem, sufficit iniustitia pretij in

secunda emptione, vnde cum in secundi emptoris contractu, adfit iniustitia pretij, licet talis existimata à lege, propter personam minoris primi emptoris, sequitur, attenta opinione, *Eald. & Capyc. Latr. consult. 124.* posset hoc remedium intentari contra secundum emptorẽ, licet in secunda emptione non adfit læsio ultra dimidium, bene *D. Alex. ad Capyc. Latr. d. consult. 124. n. 10. & seqq.*

Et licet possit dici, quod non liceat Creditori intentare remedium d. l. 2. cum venditio fuit facta à primo creditore, iure creditoris anterioris, ex quo dicitur dictum remedium omnino personale, *Mot. de iure offer. lib. 3. cap. 25. Fab. de error. pragmat. dec. 1. err. 5. Barbat. de ass. gl. 2. nu. 55. Merlin. de pign. lib. 4. q. 45. nu. 56. seqq. Olea de Cess. l. ur. tit. 4. q. 3. n. 6.*

Imò ipse *Olea ibid. nu. 5.* dicit non licere creditori intentare remedium d. l. 2. competens debitori absq. Cessione, ergo si hoc remedium ordinarium non potest intentari, quia personale, multo minus videtur posse intentari remedium restitutionis in integrum extraordinarium.

Sed in contrarium est veritas, ex *Franch. dec. 224. vbi Luca, Man. d. ec. 70. Percira dec. 70. nu. 20. Mesa lib. 1. cap. 35. n. 25. Charond. lib. 9 resp. cap. 25.*

Et si vti potest exerceri contra secundum emptorem, multo magis contra fouentem causam lucrativam, quia hoc remedium, l. 2. sapit naturam cuiusdam restitutionis in integrum, *Fab. in C. d. ant. defin. 17. Car. Luca d. disc. 25. nu. 5. de empt. lat. Hermosill. gl. 7. nu. 38. & seq. fol.*

Sed restitutio in integrum datur etiam contra singularem successorem, *in causa, S. Pomponius, & L. plan. ff. de minor. ergo idem dicendum est in hoc remedio, quæ vocari potest restitutio in integrum respectu maiorum, D. Alex. d. consult. 124. nu. 14.*

Et si debitor vendat minori pretio, potest creditor agere contra emptorem, si debitor soluendo non sit, *Mainard. ec. 70. lib. 3. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. a nu. 184. Hermosill. l. 56. gl. 4. nu. 70. Luca ad Franch. dec. 224. num. 3. Amat. res. 68. nu. 7. Diximus sup.*

Non transit in singularem successorem, *Hermosill. gl. 7. nu. 53. fol. 807. vbi ponit exemplum, an secundo emptori, seu successori singulari emptoris, quo fuit læsus, & dicit non, nisi ei cella sit actio, quia actio personalis absq. Cessione nec in singularem successorem, nec contra eum transit, ex Cremenf. Picell. & alijs ibi allegatis. Alia diximus sup. nu. 54.*

83 Reversio contractus fit cum omnibus hereditibus, *Thor. in comp. dec. 77. reversio tam. 3. p. 3. Malignan. altercat. 5. n. 20.* Et fit cum principali debitore, *R. Rom. in pragmat. 1. de ass. nu. 4. Rosis obs. 92. nu. 20. 21.* licet contra dicat *Sansil. dec. 115. nu. 1.* Alia infra nu. 557.

84 Potest agi contra tertium infra 4. annos, *Ciriac contr. rec. sup. nu. 64.* imò infra 30. annos, *Cyrac contr. 257.*

257. nu. 34. *Andreol. sup. nu. 10. Vin. sup. nu. 430. Cauall. qu. 536. nu. 13. 14. Ciroc. d. disc. 73. nu. 55. 65. Diximus sup. Conciol. sup. nu. 12. 13. Et infra quatuor annos potest intentari remedium d. l. 2. Staiban. res. 191. nu. 61. licet contra n. 62.*

85 Verum primus deliberatarius, seu emptor tenetur ad fructus ab initio, sed Tertius à die mortis litis, *Card. Luca de empt. disc. 54. nu. 5.*

86 In rebus, & contractibus fiscalibus datur læsio in 6. parte, *Card. Luca de regal. disc. 65. nu. 17. disc. 201. nu. 2. Dicemus infra.*

In rebus consistentibus in pondere, & mensura sufficit quælibet læsio, *Hermosill. gl. 9. leg. 56. tit. 5. nu. 5.*

87 Læsiō, & sic rescissio non datur in donatione, *Card. Luca de donat. disc. 27. nu. 3. disc. 28. nu. 26. disc. 55. nu. 10. Baron. de effect. minor. atai. circa contract. effect. 15. nu. 5. Molign. altercat. 8. nu. 18. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 55. D. Hodiern. contr. 2. nu. 25. Ciroc. disc. 52. nu. 71. disc. 70. nu. 21. Rodolfin. alleg. 170. nu. 38. Torre de pactis lib. 2. cap. 26. nu. 55. vbi dicit læsionem debere esse in tota quantitate, & num. 157. Secus si aliquo accepto num. 159. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. nu. 14. Rodoer. conf. 7. nu. 14. vbi de corresponsiva, & remuneratoria, Nos ad Rouit. conf. 33. nu. 23. lib. 1. Sabell. §. remedium num. 37. Gratian. disc. 952. nu. 26. seqq. Rota p. 15. rec. dec. 193. nu. 10. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 205. maxime antidotali, etiam in minore, Calà de restit. q. 18. n. 13. Hermosill. gl. 4. n. 107. seqq. fol. 778. & glos. 2. l. 56. tit. 5. nu. 18. & fol. 823. nu. 39. fol. 825. nu. 49. seqq. Gratian. disc. 952. nu. 26. & seqq. Sabell. §. venditio num. 24. D. Hodiern. contr. 3. nu. 83. Ripol. var. cap. 11. nu. 407. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 55. Noguerol. alleg. 6. nu. 56. Olea de Cess. Jur. tit. 8. qu. 1. nu. 24. Castill. de Tertijs cap. 18. nu. 73. Andreol. contr. 6. nu. 60. P. Affl. contr. 25. 26.*

Et in quolibet contractu corresponsivo, *Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 68. D. Hodiern. sup. nu. 83. & nu. 31. Roccus resp. 57. nu. 12. Gratian. d. sc. 982. nu. 52. seqq. Franch. dec. 119. nu. 11. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46.*

Maiores læsus ultra dimidium iusti pretij habet remedium d. l. 2. C. de resc. vendit. & etiam restitutionem in integrum ex clausula generali: si qua mihi iusta causa, *Staiban. obs. 191. nu. 28. 29. Franch. dec. 88. Ant. Fab. in C. lib. 3. defin. 2. Carena res. 220. nu. 1. 5. & resol. 221. n. 2.*

Immo prohibetur dicere de nullitate contractus, potest allegare læsionem, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 66. n. 2.*

Sic etiam ratione merus, habet locum remedium, l. 2. C. de resc. vendit. in contractu mulieris se obligantis ad fauorem mariti creditoris, si debitam excedat medietatem eius dotis, cum tunc vigeat merus reuerentialis, & sic obligatio esset nulla in totum, quamuis ad esset iuramentum, secus si non excedat, late post alios *Hodiern. ad Surd. dec. 86. nu. 16. seqq. Fontanell. de pactis clas. 7. gl. 2. p. 7. nu. 35. seqq. Gratian. disc. 108. Cenc. dec. 32. post Tract. de censib. Tbes. dec.*

223. nu. 13. *Forinac. dec. 851. & dec. 54. lib. 2. crim. dec. 115. post Poetic. de Saluian. Scrafin. dec. 1187. nu. 2. p. 2. Cenc. dec. 33. post Tract. Fab. in C. defin. 10. ad Senat. consult. Velleian. Amat. dec. 62. nu. 14. seqq. Mancin. de effect. Iuram. 4. p. eff. 28. 202. nu. 6. Marquez. de commiss. tom. 3. §. 2. nu. 80. 88. Marecot. lib. 2. cap. 5. nu. 19. seqq. & lib. 3. cap. 10. n. 20. 21. Idem Gratian. disc. 723. & 932. nu. 23. Thesaur. lib. 1. qu. 51. nu. 28. 29. Trentacinq. var. lib. 3. de fideiuss. res. 3. nu. 11. Idem de Iure dot. res. 5. nu. 10. Costa de quota, & rat. qu. 41. nu. 8. Cancer. var. lib. 3. c. 1. nu. 105. cap. 15. nu. 106. seqq. Idem Fontanell. tom. 2. cl. 7. gl. 2. p. 6. & gl. 3. p. 13. nu. 22. Manent. dec. 93. nu. 10. 11. Amendolad Franch. dec. 84. Cauall. qu. 727. & qu. 900. ex nu. 3. Castill. tom. 3. cap. 21. nu. 27. Rodriq. de concurs. art. 1. nu. 33. p. 1. ad fin. Ramon. conf. 96. Ferrer. ad consuet. Neap. tom. 2. p. 8. q. 6. nu. 10. seqq. Arcin. de fideiuss. sect. 8. c. 3. nu. 103. seqq. Add. ad Ludouic. dec. 321. nu. 12. Censal. ad Surd. dec. 184. nu. 19. Rouit. in prag. 1. ad Velleian. in fine, Ricc. ad Franch. dec. 477. Pascal. de vir. patr. potest. p. 3. c. 4. nu. 17. Gallus conf. 68. ex nu. 16. Mari ad Gizzarell. dec. 4. nu. vl. vbi etiam Angelis num. 9. Viscont. conclus. verb. mulier. Gait. de credit. c. 4. qu. 7. nu. 961. Duard. ad bullam de censib. §. 1. qu. 20. nu. 7. Rota apud Andream dec. 79. Monac. ad Minad. dec. 29. Mangil. de subhast. qu. 165. nu. 3. D. Noguerol. alleg. 29. n. 105. & seqq. & n. 148. & alleg. 34. nu. 6. Censal. ad Surd. d. dec. 86. nu. 1. 2. Castill. contr. 10. §. c. 1. n. 155. Herm. gl. 1. l. 56. Nos sup. q. 35*

Secus quo ad donationem, si donans ignoraret rem donatam, *Card. Luca d. disc. 55. n. 13. Læsiō in donatione, ut consideretur habetur ratio ad totum patrimonium non tantum ad rem donatam, Pacion. alleg. 183. nu. 23. Et attenditur qualitas donatarij, puta si sit coniunctus, nu. 25.*

Habet locum læsiō si donans non remaneat congrue prouisus, *Card. Luca d. disc. 55. nu. 13. seqq. Aut esset omnium bonorum, Antun. sup. Rodoer. sup. Constantin. sup. Pacion. alleg. 183. nu. 24. Castill. de Tertijs deb. c. 18. a nu. 73.*

Præsertim in muliere, & minore, & quando secus, *Card. Luca d. disc. 55. ex nu. 11. Constantin. sup. nu. 206. 207. Reg. Marin. lib. 2. res. 136. vbi etiam Luca, Andreol. contr. 399. 400. Sed datur læsiō in donationibus corresponsiuis, & reciprocis, Andreol. contr. 366. nu. 16. 399. n. 12.*

Non datur in datione in feudum, nisi quando feudum conceditur ob pensionem in singulis annos, soluendam, *Barbos. in l. 2. C. de resc. vendit. n. 29. 30. Facin. contr. 21. lib. 2. post alios Faria ad Couar. lib. 1. c. 3. n. 95. 96.*

88 Nec datur læsiō in donatione conueniente, fideicommissum, vel primogenituram, *Card. Luca de donat. disc. 56. nu. 9. Datur læsiō in donatione ex causa, Ciroc. disc. 70. nu. 22. Item ex verisimili metu, vel dolo, nu. 23. non datur in donatione facta ob ingressum in religionem, Astolin. res. 24. n. 19. 20.*

Nec datur in actu indifferenti, *Valeron. d. qu.*

qñ.2.nu.9.vbi limitat in dote num.10. In dote filiz infra legitimam competit læsionis remedium, *Hermosill.l.56.gl.5.nu.4. & gl.6.tit.5.p.5. nu.135. & seqq.* vbi quando comperat in dote, ad ipsum remittimus DD. Lectores. Et ad D. *Constantin.d.annot.46.n.55.135.186. seqq.*

89 Non datur in fideicommissis conditionalibus, *Donad.de renunciat.cap.38. num.35. Peregr. conf.52. in fine lib.5. dummodo fideicommissarius plenam cognitionem habeat illius, Donad. ibid.nu.25. Peregr. de fideicom. art.52.num.15. seqq. Cauall. qu.706. Hodiern.contr.2.nu.31. Antonell.de temp.legal.lib.1.c.33.nu.77.*

Sed læsionem facit dubius euentus, si aliqua ratione æstimari possit, *Valeron.d.9.2. num.70. vbi nu.71. limitat, Andreol.contr.399.nu.13.14. vbi explicat. Prout in venditione vsufructus, alimentorum, ad rex.lib. hereditatum, ff. ad l.f. leid. l.55. ff. cod. Surd. de alim. tit.7. qu.11. 12. Molin. de primog. lib.1. cap.19. nu.43. Ayor. de partit. p.1. cap.7.nu.26. Hermosill. gl.6. l.56. tit.5. num.134. Diximus sup.*

90 Non datur in operibus, quæ non habent certum pretium, *Card. Luca de donat. disc.53.n.10. Pacion.de locato cap.18. & cap.19. nu.13.14. Zacchia de salar. qu.91. Rota post ipsum dec.77. D. Constant. ad stat. urbis annot.46.n.210.*

Sic non datur in permutatione beneficiorum, *Hermosill. l.56. gl.4. nu.71.72. fol.767. vbi vide.*

91 Non datur in renunciationibus iuris querendi, *Andreol.contr.6. num.38. Nos ad Rouir. conf.42. nu.37. lib.1. Rodolph. alleg.170. num.37. Card. Luca de renunciat. disc.5. nu.10. disc.14. ex nu.3. Confli. obs.255. Hermosill. l.56. gl.6. tit.5. num.137. D. Torre de passis fut. success. lib.2. cap.26. vbi num.164. in donatione ob ingressum religionis, Catan.conf.7. nu.8 & nu.22. seqq. Castill. contr. lib.8. c.36.9. nu.25. Pacion. alleg.14. nu.42. all.79. num.8. seqq. alleg.93. nu.36. Hermosill. gl.4. fol.767. nu.31. & gl.6. n.141.*

Sed quod detur in renunciatione, *Castill. sup. s.7. num.19. Noguerol. alleg.6. num.36. seqq.56. seqq. alleg.30.34. nu.21. Cald de restit. q.9. nu.28. Castill. lib.3. contr.2. Capon. de passis qu.60. nu.9. & vbi aliquid hinc inde datur, Rodolph. alleg.170. n.39. in renunciatione legitimæ, Hermosill. fol.821. num.17.18.*

92 Sed quod detur enormissima læsio, *Mascard. corcluf.1264. num.29. seqq. secus ænormis Menoch.conf.371. nu.25. Barbof. in l.1. ff. solut. matrim. p.5. nu.51.53. Torre sup. P. Affl. contr.25.26 D. Constant. ad stat. urbis, cc.169. n.5.6. Rodocr. conf.7. Castill. contron. lib.3. cap.9. nu.27. vbi etiã si sit geminata, & lib.3. c.2. num.50. seqq. & quãuis iurata num.53.56. contra etiã in enormissima, Cald de restit. c.16. nu.24. Antonell. de loco legal. lib.2. c.5. n.51.*

Et per illam non datur rescissio, quia contractus est nullus, *D. Constantin. ad stat. urbis annot.46. nu.8. & dec.167. nu.12. Castill. contr. lib.7. cap.18. nu.95. vbi quãuis ad sit iuramentum, Altograd. contr.96. nu.218. Pacion. sup. n.12.*

93 Quãuis deceptus diceret, quod donabat

excessu iusti pretii, nihilominus gaudet dicto beneficio, l.2. vel adesset clausula. *Si quid plus valet donat, Conar. var. lib.2. cap.4. nu.6. Gomez. var. tom.2. c.2. nu.26. Menoch. de arbitr. cas.144. Barbof. de claus. laus.18. nu.5. & seqq. Rapol. var. cap.1. num.120.125. seqq. Larrea dec.80. Antonell. de loco legal. lib.2. cap.5. num.63. nam donatio refertur ad modicum, arbitrio iudicis, num.66. Boer. dec.142. nu.6. seqq. Donad. de renunciat. lib.1. c.9. nu.77. & seqq. vbi late de materia, Gizzarell. dec.73. nu. seqq. Sabell. s. venditio num.24. D. Constantin. a stat. urbis annot.46. num.29. vbi secus si læsio esset modica num.30. Castill. contr. lib.4. c.52. nu.38. seqq. vbi quãuis ad sit geminatio verborum, & lib.7. cap.10. num.112. & seqq. & nu.120. seqq. & de tertius cap.18. d. n.120. Herm. f.833. n.119. seqq. & n.21. seqq. Pacion. de locato c.18. n.97. Nos ad Rou. conf.38. n.21. lib.2. post Facin. contr.22. lib.2. Facin. C. lib.4. tit.40. defin.1. Gratian. disc.824. nu.59. Ayllon. sup. n.27. vers. etiam si, Card. Luca de donat. disc.33. num.19. Cretell. de donat. tract.1. disc.2. par.6. nu.183. Thes. dec.165. nu.8. Fontanell. de.63. nu.21. No. flax. de causis pñs lib.2. c.3. nu.21. maxime si læsio esset enormissima, Rapol. d. cap.11. nu.123.*

94 Secus si sciens indubitare rei valorem, diceret illud plus dono, & venderet nulla necessitate, vel dolo adductus, *Ayllon. ad Gomez var. lib.2. cap.2. num.27. Menoch. sup. Vin. opin.1022. 1023. Tuse. l.2. C. conclus.298. Christin. dec.68. nu.4. vol.3. Rota p.14. rec. dec.133. in fine, Rapol. sup. Staiban. ref.191. nu.12. seqq. Pacion. de locat. cap.18. nu.97. nam præsumi, Antonell. de loco legal. lib.2. cap.5. num.60.62. Boer. ec.142. Ciriac. contron.421. num.11. seqq. vbi quãuis non dicat dono illud plus, Hermosill. f.775. n.78. videtur donare, ita ut, nec in foro fori, nec conscientie, possit dicere se læsum, & sic cessat remedium d. l.2. Menoch. de arbitr. cas.88. nu.610. cas.144. Diana p.5. tract.14. ref.39. Barbof. claus.58. Tuse. l.2. C. concl.298. Gizzarell. dec.63. nu.6. seqq. Vin. opin.1022. 1023. Christin. dec.68. n.4. vol.3. Rota dec.133. p.14. rec. Conar. v. ca. p.4. nu.2. Facin. lib.2. cap.20. Christin. dec.67. nu.3. vol.3. D. Constant. ad stat. urbis annot.46. nu.212. Nisi alia concurrant, ultra scientiam nu.213.*

95 Et hoc casu requiruntur solemnitates requisitæ in donatione, nu.31. Gratian. disc.273. nu.38. seqq. vbi de Insinuatione, Vide Nos nu.38. Pacion. de locato cap.18. nu.38.96. licet alij nu.89. contra dicant, *Donad. d. c.9. nu.86. vbi de vera scientia valoris.*

Sed quod scientia læsionis non tollat remedium, l.2. C. de rescind. vendit. *Castill. contr. lib.4. contr. cap.52. nu.41. & lib.7. cap.10. num.105. & seqq. Hermosill. gl.8. l.14. tit.5. nu.6. maxime si vendat ductus à necessitate, Pacion. de locat. cap.18. nu.95. Gaill. conf.4. lib.1. num.24. Vide Nos sup. num.34. seqq. maxime læsionis enormissimæ, D. Prat. disc.17. nu.134. lib.1. & disc.25. nu.32. Duran. dec.121. nu.24. Pacion. de locat. c.18. num.93. sed contra dicit Hermosill. fol.775. nu.80.81.*

80.81. vbi etiam in foro conscientie, *Grammat. dec. 103.*

Contra quod sciens rei valorem non possit impugnare contractum ex læsione dicunt, *Viu. opin. 1023. Gratian. disc. 461. num. 28. Surd. dec. 130. nu. 8. Cancer. var. p. 1. c. p. 13. num. 53. Pacion. de locat. c. 18. num. 88.* maxime si illud plus donet, si velit verè donare, alias secus, *Pacion. nu. 96. 97. Calà de restit. cap. 16. num. 25. Staiban. sup. Donad. d. cap. 9. num. 77. seqq. Nos ad Ronit. conf. 38. nu. 20. lib. 2. Videndus Hermosill. d. l. 56. gl. 4. & 11. Vbi hic punctus.*

Verum difficultas est, an læsio vigore d. l. 2. vel enormissima possit opponi, si contractus sit iuratus, quod non possit opponi, nec possit peti absolutio à iuramento dicunt *Dec. conf. 31. num. 2. conf. 35. conf. 86. num. 6. Bursat. conf. 75. nu. 5. lib. 1. Soccin. iur. conf. 144. nu. 34. lib. 1. D. Hodierna. ad Surd. dec. 278. Simon. de Pratis conf. 137. nu. 68. Felic. de societ. cap. 40. nu. 41. seqq. Crauet. conf. 7. nu. 4. Menoch. conf. 843. num. 3. conf. 1. nu. 360. in fine. Thef. dec. 165. nu. 1. Soccin. reg. 281. lim. 11. Christin. dec. 67. n. 2. lib. 3. Staiban. ref. 191. num. 8. seqq.*

In enormissima, *Gabriel. commun. conclus. tit. 3. concl. 4. num. 4. & tit. de Iure dotium conclus. 1. nu. 2. Gomez lib. 2. var. c. 14. nu. 21. D. Calà de restit. in Integr. c. 16. nu. 12.*

Sic etiam si vendens, aut emens, iuravit non venire aduersus contractum, non potest allegare talem læsionem, *Hermosill. fol. 823. nu. 30.*

Sed quod Iuramentum non tollat beneficium d. l. 2. dicit *D. Venturin. conf. 37. nu. 24. lib. 2. Bursat. dec. 75. nu. 8. Duren. dec. 121. num. 20. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 76. eo magis in Vrbe per statutum 154. d. decis. 165. num. 2. Ripol. var. cap. 11. n. 455. Albrit. de Inconstit. qu. 43. n. 86. 87.*

Nec potest cum iuramento renunciari læsioni competenti, ex d. l. 2. *Seraphin. de privi. iuram. privi. 83. nu. 103. vbi quod debet concedi absolutio à iuramento. D. Venturin. conf. 37. nu. 24. lib. 2. Galerat. de renuntiat. centur. 2. renunc. at. 101. nu. 24. Noguerol. alleg. 18. nu. 17. Hermosill. sup. nu. 92. 93. Prat. discept. 17. num. 102. 104. disc. 25. num. 31. lib. 1. Capon. disc. 64. Castill. de Tertijs c. 18. nu. 78. & lib. 5. cap. 9. nu. 16. Earbosin l. 1. p. 5. nu. 52. seqq. ff. solut. matrim. Thef. d. dec. 165. nu. 8. Pacion. de locato cap. 18. num. 100. Franch. dec. 247. nu. 5. Staiban. ref. 93. nu. 47. Rodoe. conf. 7. nu. 22. Noguerol. alleg. 18. nu. 56. 57. alleg. 34. nu. 17. 18. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 46. nu. 24. per statutum Rom. ultra 3. partem valoris non tollitur per iuramentum num. 26. Copyc. Latr. conf. 35. nu. 36. 36. Gaill. conf. 4. nu. 26. lib. 1.*

Et si sit ob tempra absolutio à iuramento, potest venire aduersus contractum læsivum, non obstante iuramento, *Thef. d. dec. 165. n. 9.*

Eo magis potest allegare talem læsionem, non obstante iuramento, si iurans non esset certioratus huius beneficii, aut metu esset extortum tale iuramentum, *Castill. ibid. c. 18. d. n. 120. Pacion. d. c. 18. n. 99. Herm. sup. n. 31. seqq.*

Vel si esset rusticus, aut mulier, *Thef. d. dec. 165. nu. 9. vers. limitatur, ex Afin. de execut. §. 8. cap. 129. Ripol. var. c. 11. n. 448. & seqq.*

Sed quod licet contractus iuratus ob læsionem rescindatur, tamen potest illi læsioni renunciari cum iuramento à certioratis de iusto pretio, nam videtur illud plus, quo res valet, remittere, *alyc. in d. l. 2. q. 7. C. de resc. vendit. D. Calà de restit. q. 16. num. 5. 6. Gabriel. commun. conclus. tit. de empt. & vendit. concl. 1. n. 90. 91. Vbal. dec. 480. & Rota dec. 49. nu. 7. coram Pen. tingero. Pacion. de locato d. c. 18. nu. 98. Idem in muliere certiorata de remedio ei competenti nu. 99. Ripol. var. cap. 11. n. 443. Donad. de renuntiat. cap. 9. nu. 49. & num. 70. seqq. si renunciatio sit specialis, secus si generalis, nec sufficit renunciare omni legum auxilio, *Nos ad Ronit. conf. 38. nu. 27. D. Constant. ad stat. Urb. annot. 46. nu. 25. Hermosill. nu. 30. fol. 823. Gaill. lib. 1. conf. 4. nu. 3. 5. 18. 27. Noguerol. alleg. 17. nu. 78. alleg. 18. nu. 55.**

Idem in minore, qui per læsionem restituitur, nisi iuraverit ratione minoris ætatis, non venire, *Hermosill. sup. nu. 67. seqq. Secus si contraxisset sine solemnitatibus dabitur n. 89. seqq. Calà d. qu. 16. num. 14. 15. 18. Pacion. sup. Pacion. de locat. c. 18. nu. 99. Dunoxt. sen. dec. 127. nu. 14. seqq. Noguerol. alleg. 18. nu. 60.*

Secus est si læsio sit enormissima, nam illi eo potest etiam cum iuramento renunciari, cum tunc præsumatur dolus, & ex dolo extorta renunciatio, *Crauet. conf. 142. num. 23. Peregr. conf. 81. num. 19. lib. 5. Menoch. conf. 412. n. 34. Franch. dec. 247. nu. 5. Surd. conf. 430. nu. 13. seqq. Rota dec. 318. nu. 2. seqq. p. 4. tom. 2. rec. Mangil. de sub. bast. qu. 17. nu. 21. Posth. insp. 59. num. 15. Mastrell. dec. 33. nu. 13. Albrit. de inconstit. 7. 43. n. 89. Staiban. ref. 58. nu. 47. lib. 1. Pacion. de locat. c. 18. num. 100. Castill. lib. 3. c. 2. nu. 20. nu. 35. 36. 40. 53. 56. 41. & l. b. 7. cap. 18. nu. 92. seqq. & cap. 10. n. 112. & seqq. Henia de commerc. lib. 1. de commerc. serv. istr. c. 12. nu. 33. Vbi quatenus læsio esset delecta per Principem, aut legem, *Grammat. dec. 66. nu. 50. seqq. Molina de primogen. lib. 4. cap. 9. num. 33. Parlador. lib. 3. quotid. differ. 44. n. 89. Pacion. d. cap. 18. nu. 76. 77. 100. 82. Donad. de reuirt. c. 9. nu. 93. Calà de restit. q. 16. nu. 8. Andreol. contr. 390 nu. 96. Verum est necessaria absolutio à iuramento, contr. 214. nu. 3. Hermosill. n. 83. fol. 830.**

Sed vendens nulla necessitate, vel dolo adductus rem magni valoris pro modico pretio, cum optime iustum pretium illius rei nouerit, præsumitur donare, quod plus valet, ita ut nec in foro fori, nec in foro conscientie possit dicere se læsum, & cessat remedium d. l. 2. *Menoch. de arbit. cas. 88. nu. 61. Diana par. 5. trañ. 14. ref. 39. Hermosill. n. 97. fol. 777.*

Non competit dictum remedium l. 2. facta venditione cum decreto Iudicis Supremi, *D. Hodierna contr. 2. nu. 106.*

Secus cum decreto cuiuslibet Iudicis, *Morot. conf. 19. num. 24. Farbin. lib. 4. cap. 20. dub. 2. Menoch.*

noch. conf. 1263. num. 18. Pacion. de locato cap. 18. num. 86. Hermosill. num. 97. fol. 777.

Venditor potest intentare remedium læsionis, vigore l. 2. C. de resc. vendit. licet non probeat dominium rei venditæ, Andreol. contr. 390. num. 46. & seqq. licet contra dicat num. 63.

96 In contractu Emphyteutico, an possit considerari læsio ex d. l. 2. C. de resc. vendit. videnda Rota p. 14. rec. dec. 235. ubi refert diuersas opiniones, vbi affirmatiua procedat quando soluitur pensio fructibus correspondens, cum sit potius locatio, Negatiua quando soluitur modica pensio, Sabell. §. remedium num. 56. Ead. Rota d. p. 14. dec. 468. num. 19. seqq. ubi an attendi debeat tempus contractus, an etiam tempus successuum, Pacion. de locato cap. 18. num. 14. §. 9. Prat. discept. 45. num. 30. lib. 1. D. Constantinus. ad stat. verbis annot. 46. num. 162. Hermosill. gl. 4. n. 768. ubi etiam in fundo fol. 768. & gl. 6. num. 132. Pacion. de locato c. 18. num. 14. Roccus resp. 22. num. 4. Gizz. ad Cypre. Latr. dec. 19. num. 33. Duran. dec. R. Marin. cap. 6. lib. 1.

97 Remedium læsionis vigore l. 2. C. de rescind. vendit. potest intentari vsq; ad triginta annos, cum pro illo competat actio personalis, vel officium Iudicis, quod durat 30. annis, Comesvar. lib. 2. cap. 2. num. 22. Canall. qu. 536. num. 15. Maranta de ordin. indic. p. 6. tit. de appellat. num. 81. & seqq. Gabriel. commun. conclus. lib. 3. tit. de empt. & vendit. concl. 1. num. 108. Balb. de prescript. in 4. p. 4. princ. qu. 26. Glusian. de dation. insolut. cap. 27. num. 300. Maugil. de subbas. qu. 46. num. 27. Possib. insp. 59. num. 49. Albrit. de Inconst. q. 43. num. 106. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 87. num. 1. Hermosill. fol. 824. num. 123. Castill. de Tertijs deb. cap. 18. num. 81. Feloaga enchirid. cap. 4. Sanfel. dec. 88. Addit. ad eundem dec. 389. in fine, Pacion. de locato cap. 18. num. 103. Scaibau. resol. 191. num. 59. ubi à quo tempore num. 60. Etiam contra Tertium obs. 191. num. 20. licet alii num. 18. dicant infra quadriennium.

De Iure Hispano, vsq; ad quatuor annos tantum, per l. 1. tit. 11. lib. 5. recopil. Gomes sup. Canall. sup. Hermosill. sup. Et ubi statutum tempus abreuiat, illud seruandum est, Burat. dec. 538. num. 21. Possib. sup. num. 50. Albrit. d. qu. 43. num. 107.

Sed Ecclesijs, & alijs privilegiatis competit vsq; ad 30. annos, Hermosill. sup. num. 127. Couar. var. lib. 1. cap. 3. num. 13. Garzia de nobilit. gl. 6. §. 1. n. 48. Imo vsq; ad 40. annos, Possib. de subbas. insu. 59. num. 50.

Princeps potest prorogare dictum terminum annorum quatuor, Hermosill. sup. num. 129.

Competit perpetuo quando læsio habet causam successiuam, Hermosill. sup. num. 128. Vide num. 125.

Verum tempus quadriennij statutum, & abreuiatum per legem Hispanam nõ habet locum quando læsio est enormissima, nam tunc potest agi infra 30. annos, Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gl. 21. 27. 28. Felician. de Solis de censib. Tom. IV.

lib. 2. cap. 1. num. 40. Pavlador. quotid. lib. 2. cap. fin. p. 5. cap. 14. Gratian. disc. 148. n. 19. 29. Antonell. sup. cap. 87. num. 2. Castill. lib. 7. controuers. cap. 10. num. 81. & l. b. 8. c. 36. §. 2. n. 62. 63. Hermosill. gl. 21. l. 4. tit. 5. num. 15. 16.

Sed de Iure communi læsio enormissima, potest intentari etiam post 30. annos, Cama. dec. 66. 266. Grauei lib. 2. concl. 147. num. 10. Cabe. dec. 70. num. 3. p. 1. Gratian. sup. & disc. 52. n. 25. Vbi limitat in hærede emptoris possidentis per longissimum tempus, quia præscribit, Barbosa in c. 3. de empt. num. 36. & in repet. verb. læsio, Pacion. de locat. cap. 18. num. 102. Castill. sup. & de tertijs deb. c. p. 18. num. 81. Feloaga d. c. 4.

Cum tunc contractus sit nullus, & nullitas contractus potest intentari intra 30. annos, R. Marin. lib. 1. resol. 27. num. 10. seqq. Surd. conf. 49. num. 43. Bursat. conf. 455. num. 9. Manua conf. 38. num. 40. vol. 1. Randens. conf. 17. p. 3. num. 28. vol. 1. Cyriac. contr. 131. num. 78. lib. 1. Cance. var. lib. 2. c. 2. num. 191. seqq. Jordan. lucubr. lib. 14. tit. 28. de nullis, num. 25. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 94.

Immo post dictum tempus, si ex inspectione actus apparet, quod intrinseca solemnitas defuit, Bald. de prescript. in 4. p. 4. princ. qu. 32. Jordan. sup. num. 31. Antonell. sup. n. 13.

Per viam exceptionis perpetuo potest dici de nullitate, Jordan. sup. num. 15. Antonell. sup. num. 22. quidquid contra dicat Crauei. conf. 153. num. 5.

Et statutum mandans non posse allegari læsionem in contractibus emptionis, & venditionis, non procedit in contractu locationis, Pacion. de locato c. 18. num. 105. ubi limitat.

98 De læsione, & eius effectibus, D. Merlin. contr. 57. lib. 1. Mansi consult. 30. num. 18. seqq. Larrea dec. 68. 69. 70. Andreol. contr. 214. Castill. contron. tom. 3. cap. 2. de Tertijs cap. 18. de alim. c. 36. §. 2. & cap. 59. Cyriac. contr. 55. & 130. in fine, Cassejon. & Sabell. §. læsio, Fontana in Bibliothec. legal. p. 5. verb. læsio fol. 2. seqq. Vrecol. consult. 3. Hermosill. tom. 2. l. 36. gl. 4. & seqq. D. Romaguer. ad statut. Eugub. lib. 2. rebr. 58. Baron. de effect. 1. Pacion. de locat. c. 18. 19. Torre de pæcisut. success. lib. 2. c. 26. n. 50. seqq. quinquaginta DD. allegat D. Constantin. ad Stat. Vrhis annot. 46. in fin.

99 Transactio an rescindatur ex scripturis nouiter repertis, hic videbimus, quod rescindatur per testamentum de nouo repertum gl. in l. sub pretexto la 1. in verb. prohibenti, C. de transact. Alba conf. 101. Caphal. conf. 631. n. 3. Honded. cõf. 27. n. 4. lib. 2. Domin. Vrecol. de trans. q. 93. num. 1.

100 Et quatenus non rescindatur ipso Iure, rescinditur tamen beneficio restitutionis in integrum, ex clausula: Si qua mihi infla casu, Caphal. d. conf. 631. num. 4. Rota in Florileg. concl. 35. num. 1. Hond. conf. 27. num. 6. lib. 2. Odd. de restit. p. 2. qu. 71. art. 3. num. 53. Carol. Mean. obs. 528. par. 4. Rota dec. 169. num. 1. 2. p. 9. tom. 1. rec. Vbi quod talis restitutio in integrum conceditur, etiam si iniustitia sententiæ non sit notoria, cum adhuc

effectum sufficiat quolibet iniustitia, *Vrceol. d. qu. 93. num. 2. 3.*

Maxime si scripturae repertae fuerint in Archivio publico, *Caphal. d. conf. 631. nu. 5. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de transact. res. 1. nu. 8.*

101 Sed contra, quod non rescindatur si bona fide, & absque dolo inita sit, cum per illam omnia iura tam relictum, quam Instrumentorum censentur sublata, l. sub praetextu, ubi glossa & D. D. C. de transact. Rol. à Valle conf. 28. nu. 12. lib. 2. Dec. conf. 630. nu. 3. Hond. conf. 27. nu. 34. lib. 2. Manz. dec. palat. in qu. 46. nu. 4. Staib. res. 155. nu. 137. Valeron. de transact. q. 3. nu. 13. lib. 6. Cyriac. contr. 128. 709. nu. 18. Zanger. de except. c. 16. nu. 2. Manent. conf. 140. nu. 46. conf. 141. num. 7. conf. 142. nu. 56. Penting. dec. 170. num. 12. Duran. dec. 121. nu. 11. Canall. qu. 847. nu. 35. Fab. in C. si aduers. transact. de fin. 2. & de fin. 13. C. de transactio. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de transact. res. 1. Bar. Bos. lib. 3. voto 76. num. 47. & in collect. ad l. 19. Dorel. de renunciat. c. 32. nu. 248. Cabrer. de metu cap. 18. nu. 53. Vrceol. sup. nu. 5. seqq. Mel. h. de Valentia illustr. Tract. lib. 2. tract. 2. c. 6. nu. 2. Brun. à Sole loc. commun. verb. Transactio. nu. 23. Cuiac. col. 3. ff. de transact. D. Hodiern. contr. 37. n. 21.

102 Eo maxime stantibus renunciationibus amplis, & generalibus oppositis in fine Instrumenti transactionis, & iuramento, nam non competit, etiam per viam restitutionis in integrum, *Hond. d. conf. 27. nu. 35. 36. lib. 2. Costa de scient. & ignor. dist. 16. num. 9. Vrceol. sup. nu. 9. & seqq. Vbi respondet rationibus contrariis, Molina lib. 4. de primog. cap. 9. à nu. 32. Ricc. collect. 1092. 1607. Valeron. tit. 6. q. 3.*

103 Quae conclusio fallit pluribus modis: primo in transactione dolosa, mala fide, & ex falsa causa inita, nam tunc retractatur, seu rescinditur saltem ope restitutionis in integrum per Instrumenta de nouo reperta, l. si ex falsis ubi D. D. C. de transact. Trentacinq. lib. 3. de transact. res. 1. nu. 5. 10. Rota Florig. d. conclus. 35. num. 20. Manent. conf. 146. num. 16. lib. 2. Vinn. de transact. cap. 8. nu. 6. Penia. dec. 70. nu. 2. 9. Christin. dec. 131 nu. 3. vol. 2. Duran. dec. 121. num. 30 seqq. vbi explicant si vnus sciebat Instrumenta, & alius nō. Andreol. contr. 390. nu. 97. seqq. 101. seqq. Torre de passis lib. 2. c. 26. nu. 175. Vrceol. sup. num. 14. & seqq.

104 Et tunc nec ex auctoritate Principis confirmatur, *Andreol. d. contr. 390. n. 107.*

105 Fallit secundo, quando esset laesio enormissima, *Duran. dec. 121. nu. 16. dicemus infra.*

106 Fallit tertio In causa publica, vt Filii, Ciuitatis, Reip. & cuiuscumq; Vniuersitatis, l. Imperatores 35. ff. de re iudic. Trentacinq. d. res. 1. nu. 8. Valeron. tit. 6. qu. 3. num. 15. Staiban. res. 155. num. 138. Lingl. dec. 9. qu. 2. num. 7. Zanger. de except. cap. 16. nu. 2. Vrceol. sup. nu. 20. 21.

107 Fallit 4. In Ecclesia, & pupillo, gl. in l. sub specie, C. de re iudic. Staib. d. res. 155. nu. 139. Linglois d. dec. 9. qu. 2. nu. 8. Penia dec. 70. num. 8. Vrceol. nu. 22.

108 Fallit 5. In causa minoris 25. annis, & furiosi, l. respublica, C. quibus ex caus. integr. restit. Linglois d. dec. 9. nu. 9. Manent. conf. 142. num. 57. lib. 2. Gallupp. in praxi p. 3. cap. 5. nu. 15. Rota d. conclus. 35. nu. 10. Vrceol. sup. nu. 23.

109 Fallit 6. In causis omnium miserabilium personarum, *Rebuff. tract. de sent. provis. art. 3. gl. ult. vers. accimò, Linglois d. dec. 9. qu. 2. nu. 10. Vrceol. sup. n. 25.*

110 Fallit 7. Vbi in transactione esset facta reservatio vtendi iuribus, ac documentis, *Casal. conf. 631.* Sed hoc casu opus est per eum, qui reservatione vii velit, probare iura, & scripturas inuenisse post transactionem, articulando, & probando hanc qualitem, tanquam fundamentum intentionis suae, *Casal. sup. nu. 22. 23. Vrceol. sup. n. 27. 28.*

111 Fallit 8. Quando testamenta, vel Codicilli postea reperiantur, quia, cum sint illorum visione, transactio fieri non possit, consequenter quotiescunq; ostenduntur, transactio fauore, vltimae voluntatis non substat, sed retractatur, si quaestio erat super dependentibus ex testamento, vel codicillis, l. de his, & l. Imperatores, ff. de transact. Staiban. sup. nu. 140. Lingl. d. dec. 9. qu. 2. nu. 5. Trentacinq. d. res. 1. num. 21. 22. Zanger. d. except. 16. nu. 12. Vinn. Selectar. Iur. qq. lib. 1. cap. 8. num. 1. seqq. vbi respondet omnibus obiectis adductis per Cuiac. in l. 1. ff. de transact. Enul. Ferret. & alios Zonger. de except. c. 16. sub nu. 12. Vrceol. sup. nu. 26.

112 Fallit 9. Vbi peteretur rescindi transactio ope restitutionis in integrum, sub praetextu Instrumentorum de nouo repertorum, attentae, probabili, aut iusta ignorantia petentis restitutionem, nec non laesione, ex dictis instrumentis de nouo repertis, immediate probata, *Bell. conf. 1. nu. 251. conf. 14. num. 38. Hond. d. conf. 27. n. 6. 38. lib. 2. Altograd. conf. 24. n. 5. lib. 1.* Et sufficit hoc casu praesumptio ignorantiae, vel sufficit iuramentum petentis restitutionem, quod Instrumenta fuerunt de nouo reperta, vel saltem hoc remittitur in arbitrium iudicis, *Altograd. sup. Quid. de restit. p. 2. q. 76. art. 5. nu. 27. seqq. Lingl. dec. 9. qu. 2. nu. 16. Vrceol. sup. nu. 29. seqq.*

113 Et vbi transactio rescinditur ex sup. dictis causis, tota causa redire debet ad statum, quod erat ante transactionem, *Manz. dec. l. palat. 46. in fine, Vrceol. sup. nu. 34.*

114 Transactio, an, & quando rescindatur ex capite laesionis enormis, vel enormissimae videbitur, quod non possit rescindi ex capite cuiuscumq; laesionis, etiam enormissimae, ex ratione quia transactio inuenta fuit ad finem dirimendi lites, l. fratris, C. de transactio. Gaill. lib. 2. obs. 70. num. 16. Hoping. conf. 17. fol. 238. col. 2. Mantica de tacit. lib. 26. tit. 9. num. 2. seqq. Foutanel. de passis claus. 4. gl. 9. p. 5. num. 199. Fabian. contr. lib. 2. cap. 26. Merenda controu. lib. 6. cap. 21. num. 14. Larrea dec. 68. nu. 5. Staiban. res. 138. nu. 16. seqq. Fab. in C. tit. de transact. de fin. 10. Christin. dec. 288. nu. 6. 7. vol. 1. Hodiern. contr. 37.

Redan. sc.

- Redanasc. conf. 48. nu. 42. Peguer. dec. 165. R. Marin. vbi etiam Luca lib. 2. cap. 233. Rota dec. 188. nu. 10. p. 4. tom. 2. rec. Rota post Censl. ad Peregr. de fidei om. de. 11. nu. 4. dec. 44. nu. 65. Manzoned. dec. 810. n. sine. Gratian. disc. 367. nu. 48. Christin. dec. 288. nu. 4. seqq. vol. 1. Sabell. §. Transactio nu. 17. Rodoe. conf. 11. nu. 32. Gaill. lib. 2. obs. 70. Aff. flit. dec. 220. Prat. ad Pasc. de vir. patr. potest. p. 1. cap. 2. vers. vsui fore. si, post plures D. Gaston. disc. 16. nu. 3. lib. 2. Valenz. conf. 88. nu. 7. Mier. de Maiorat. p. 4. qu. 22. nu. 38. Guttier. prat. lib. 2. qu. 141. nu. 2. & aliorum. tit. 6. q. 2. nu. 2. Vrecol. de transact. qu. 94. nu. 1. & seqq. Maxime si pluribus annis fuit transactio obseruata, Crauet. conf. 707. num. 30. Decian. ca. f. 28. num. 11. lib. 3. Hoping. conf. 15. Mantica de sacit. lib. 26. tit. 9. nu. 47. Meno h. conf. 73. n. 14. præsertim inter coniunctos, Canale. dec. 407. Larrea dec. 68. nu. 5. seqq.*
- 115 Maxime si fuit ratificata post quinquennium elapsum, a minore, nam non competeret restitutio, Hoping. d. co. f. 15. fol. 413.
- 116 Quod possit rescindi probant ex text. l. si superflite, c. de dolo, & achm. d. contr. 26. Fontanell. cl. 4. gl. 9. p. 5. nu. 204. Hermosill. in l. 56. gl. 6. n. 133. fol. 79. tom. 2. Andreol. contr. 286. nu. 55. contr. 390. nu. 60. 89. 97. contr. 246. num. 1. 5. Rota dec. 547. nu. 1. p. 4. rec. Merlin. dec. 284. nu. 1. Cyriac. contr. 182. nu. 83. Giarba dec. 110. nu. 5. Pratus de sec. pt. 17. nu. 102. Donad. de renunciat. cap. 9. nu. 69. Christin. dec. 67. nu. 3. lib. 3. R. Ponte de potest. Pro. reg. tit. de regal. Imposit. §. 5. num. 12. Molign. alter. ca. 30. nu. 29. Pacion. de locat. cap. 18. nu. 62. Rodolfin. alleg. 170. nu. 41. 42. 43. vbi quamuis transactio esset iurata, Hermosill. gl. 6. l. 56. c. 5. p. 5. nu. 133. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 46. nu. 136. & seqq. Merlin. dec. 92. nu. 8. 9. dec. 773. nu. 3. coram Co. cino, Rota dec. 539. num. 2. p. 1. rec. dec. 192. nu. 21. p. 10. dec. 72. nu. 9. p. 13. dec. 244. nu. 9. p. 17. Vrecol. d. qu. 94. nu. 10. seqq. & dec. 55. nu. 1. Sabell. §. transactio nu. 17. Rota p. 18. rec. dec. 698.
- Sic probata læsione, præsertim in magno excessu, qui dolo ex proposito comparatur, idolus re ipsa intercedere videtur, Fabrin. d. c. 26. Hoping. d. cap. 15. col. 1. Menoch. de arbitr. qu. 71. num. 18. lib. 1. Thesid. dec. 165. nu. 6. Fabrin. C. lib. 4. C. de resc. vendit. defn. 3. & defn. 30. in alleg. nu. 1. Berlith. lib. 2. conclus. 42. Gratian. disc. 738. Christin. dec. 288. nu. 4. seqq. lib. 1. Auendan. de metu l. b. 2. c. 18. num. 24. Vrecol. sup. nu. 11. Castill. contr. lib. 8. cap. 36. §. 3.
- 117 Ideo transactio iuxta terminos l. 2. C. de resc. vend. propter enormem læsionem rescinditur, Fabrin. lib. 2. cap. 16. Cyriac. contr. 182. nu. 83. Olea de cessat. 2. qu. 5. n. 50. D. Galeot. contr. 42. nu. 45. Mastr. dec. 242. n. 76. Ciardin. contr. 219. n. 11. Hermosill. gl. 4. nu. 26. fol. 789. Pacion. alleg. 21. nu. 17. 73. nu. 20. Vrecol. dec. 55. Rota p. 18. dec. 678. Sabell. §. transactio nu. 17. Christin. dec. 67. nu. 3. vol. 3. Ripol. var. cap. 11. nu. 415. seqq. Ciardin. contr. 219. nu. 11. Cyriac. contr. 182. nu. 83. Fabrin. lib. 2. contr. 26. Andreol. contr. 286. nu. 58. & fortius propter enormissimam læsionem pos-

- sit rescindi, probatam, & iustificatam, habito respectu etiam ad dubium litis euentum, Cagnol. post alios in l. 2. C. de resc. vendit. Dec. conf. 60. nu. 4. Pinell. in l. 2. C. de resc. vendit. p. 1. cap. 4. nu. 14. & seqq. & cap. 26. Fabrin. d. cap. 26. Cancer. var. lib. 1. cap. 13. nu. 34. Andreol. contr. 246. 286. Hodiern. contr. 37. nu. 5. Koppen. dec. 58. num. 5. Mantica dec. 102. nu. 1. Merlin. dec. 55. & 284. num. 4. Rota dec. 461. nu. 7. dec. 539. num. 2. p. 1. Gratian. disc. 713. nu. 82. seqq. Tuse. lit. T. concl. 353. Sabell. sup. & §. læsio nu. 13. Eadem Rota p. 18. dec. 698. & 707. Donad. de renunciat. cap. 9. n. Galeot. contr. 42. num. 45. Maswill. dec. 142. num. 76. Merlin. dec. 284. nu. 1. Olea de cess. iur. sit. 2. q. 1. n. 50.
- 118 Nam Transactiones debent continere æqualitatem, Mantica de sacit. lib. 26. cap. 6. n. 21. Hoping. d. conf. 15. col. 1. fol. 418. Vrecol. sup. n. 12. Consideratur læsio etiam si pendeat à futuro euentu, si magis verisimile sit damnum, quam lucrum, Pacion. alleg. 79. num. 3. R. Marin. cap. 233. nu. 9. 10. Rota post Vrecol. de transact. dec. 82. num. 6. Andreol. contr. 194. num. 23. seqq. contr. 286. Nos ad Rouit. conf. 39. n. 10. seqq. lib. 2. vbi de re vitalitia.
- 119 Tertia fuit opinio concordans duas præcedentes, quod si læsio in transactione etiam habita consideratione ad dubium litis euentum, & ad actionis æstimationem excedat dimidiā in modico, quod non sit locus rescissioni transactionis, aut verò in magno excessu, ut ultra duplum, vel Triplū iusti pretij læsio protrahatur, tunc bene rescinditur ex tali enormissima læsione, quia primo casu excluditur dolo ex proposito, propter qualitatem læsionis, secundo verò contrarium elicitur, nempe quod dolo re ipsa intercessit, Molina de primog. lib. 4. c. 9. nu. 36. Myssing. obs. 19. num. 7. 9. cent. 6. Surd. conf. 480. nu. 14. Ludovic. dec. Perus. 18. nu. 62. lib. 1. Vrsill. ad Aff. dec. 220. nu. 1. Christin. dec. 288. lib. 1. dec. 97. nu. 3. 4. vol. 2. Sabell. ref. 138. num. 14. seqq. Lingl. dec. 2. qu. 4. nu. 3. Put. dec. 213. lib. 1. Et p. 1. in vers. dec. 102. num. 2. lib. 1. Peguer. dec. 202. nu. 6. Griuell. dec. 80. num. 1. R. Marin. lib. 2. c. 233. nu. 8. Christin. dec. 96. 97. lib. 2. vbi limitat in minore, aut existente dolo, Vrecol. sup. nu. 16. seqq. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 46. nu. 138. & seqq. R. poll. var. cap. 11. nu. 417. seqq. D. Rodolfin. alleg. 115. nu. 5. 6. 42. 78. & alleg. 114. nu. 52.
- 120 Sed hæc Tertia sententia verior est, ut ex læsione enormissima possit rescindi Transactio, tamen dubio euentu litis, & eo inspecto, & considerato, vna cum omnibus litis expensis factis, & faciendis, etiam iurata, Rota p. 1. diuers. dec. 102. nu. 2. & in re ent. dec. 625. nu. 7. p. 1. & dec. 588. nu. 3. p. 2. & dec. 472. nu. 5. p. 4. & dec. 511. num. 9. p. 4. tom. 3. & dec. 125. nu. 23. p. 3. & dec. 86. nu. 14. p. 6. & dec. 292. nu. 13. p. 8. & dec. 470. nu. 9. p. 9. tom. 2. & dec. 192. num. 22. p. 10. & dec. 248. nu. 13. & dec. 74. nu. 12. p. 14. & dec. 165. nu. 2. dec. 241. nu. 22. p. 13. dec. 73. num. 3. 4. par. 16. Put. dec. 223. in fine lib. 1. Canale. dec. 407. Carrill. dec. 191. nu. 6. Dunozet dec. 51. n. 10. dec.

dec. 334. nu. 6. *Penia* dec. 282. *Vbald.* dec. 320. nu. 6. *Duran.* dec. 121. nu. 17. *Coccin.* dec. 737. nu. 4. *Merlin.* dec. 92. nu. 8. 9. *Dunozet.* dec. 1004. *Bich.* dec. 367. *Ottobon.* dec. 25. nu. 4. *Cels.* dec. 270. nu. 6. dec. 289. nu. 1. 2. dec. 318. nu. 1. *Rota* p. 18. dec. 698. *Carol. Maranta* p. 4. resp. 77. *Cavall.* q. 72. *Valenz.* conf. 88. 175. *Hermosill.* in l. 56. gl. 6. nu. 133. tit. 5. par. 5. *Barbof.* vot. 76. a. nu. 106. *Ricc. collect.* 1447. *Swarez* allegat. 22. *Larrea* dec. 68. *Castill.* de ultim. cap. 36. §. 2. *Feloag.* enchirid. cap. 4. *Andreol.* contr. 390. nu. 61. 90. seqq. *D. Venturin.* conf. 37. nu. 23. *R. Marin.* lib. 2. cap. 233. nu. 9. 10. *Rota* ad *Rouis.* conf. 89. nu. 5. *Rosis* obs. 10. nu. 18. 20. *D. Afolin.* ref. 111. nu. 1. 11. vbi explicat; *D. Capon.* de p. ellis c. 59. nu. 16. *R. Capje.* *Larr.* conf. 152. nu. 16. 17. *Valeron.* de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 46. seqq. *Andreol.* contr. 288. nu. 47. 48. seqq. *Gratian.* disc. 788. 823. 824. *Hodiern.* contr. 37. nu. 33. *Olea* de cess. iur. tit. 2. q. 1. nu. 51. *Cyriac.* contr. 586. nu. 9. *Card.* *Luca* de empt. & vendit. disc. 27. nu. 3. disc. 38. nu. 11. *Vrceol.* d. qu. 94. nu. 17. & seqq. vbi respondet contrarijs, *Sabell.* §. transactio nu. 17. *Idem* *Card.* *Luca* de donat. disc. 25. n. 20. disc. 54. n. 18. de alien. disc. 24. nu. 5. 13. de successu disc. 30. nu. 3. de benefic. disc. 32. nu. 12. *Palma* consult. 5. nu. 19. seqq. *Sada-* rin. resp. 15. nu. 33. *Rota* post *Vrceol.* de transact. dec. 82. nu. 7. *Andreol.* contr. 194. nu. 23. seqq. *D. Gaston.* d. disc. 16. nu. 5. 6. *Afolin.* ref. 104. n. 68. *Larrea* dec. 68. nu. 11. 28. *Valenz.* conf. 175. nu. 24. tom. 2. *Castill.* de alim. c. 36. §. 2. nu. 95. *D. Constantin.* sup. annot. 46. nu. 139.

- 121 Quæ conclusio procedit quamvis in ea esset appositæ clausula: Et quod plus est censeatur titulo donationis inter vivos relaxatam, & remissum, Vel si dictum fuisset, quod quacumque læsio, si adsit, remissa intelligatur titulo donationis inter vivos, quia hæc, & similia verba non alterant transactionem, nec illam in aliam speciem transfundunt, cum stent accessorie, & consequuntur ad illam, & sic eius naturam sequuntur, *Dec.* co. ff. 2. nu. 10. *Osastb.* dec. 164. nu. 2. *Ludovif.* dec. 311. nu. 5. *Royas* dec. 187. nu. 8. *Rota* post *Salgad.* *labyr.* dec. 27. n. 31. 33. *Dunozet.* dec. 1004. nu. 1. 2. *Fachin.* contr. lib. 2. c. 19. *Barbof.* de claus. claus. 58. in fine, Et nu. 2. dicit has clausulas tamquam de stylo Notariorum non prodesse. Et vbi non substat, ut transactio, non substat, ut donatio, *Crauet.* conf. 394. nu. 8. *Manent.* conf. 149. nu. 76. lib. 2. *Rota* dec. 193. nu. 10. p. 15. rec. *Andreol.* d. contr. 286. nu. 68. & 97. *Larath.* conf. 112. nu. 26. *Add.* ad *Gama* dec. 66. *Mastrill.* in conf. post decis. 247. n. 66. seqq. *Ricc. collect.* 1447. *Duran.* dec. 121. nu. 20. 21. *Idem* *Andreol.* contr. 288. nu. 113.

Quare vbi transactio non substat, ut transactio non etiam substat, ut donatio, quando partes voluerunt transigere, non donare, *Cast.* conf. 174. in fine lib. 2. *Crauet.* conf. 394. nu. 8. *Manent.* conf. 149. nu. 76. lib. 2. *Rota* dec. 193. nu. 10. p. 15. rec. vbi inquit, quod si posset dici donatio, nihilominus intrat remedium d. l. 2. C. de resc. vend. *Vrceol.* sup. nu. 27. 28.

122 Alij vero verius distinguunt, aut lis, super qua est transactum est notorie cavillosa, & tunc est locus rescissioni, quia cum non adsit dubius lris euentus, facillime læsio potest apprehendi inspecto valore rei, de qua transactio est inita, nam transactio fit super re dubia, quo cessante, dolus dicitur intervenire, l. 1. ff. de transact. *Valenz.* conf. 175. nu. 24. tom. 2. *Larrea* dec. 68. nu. 11. & 28. tom. 2. *Castill.* de aliment. c. 36. §. 2. nu. 95. *D. Capon.* de pactis cap. 59. nu. 16. *Cels.* *Manente* conf. 149. nu. 83. *Surd.* conf. 451. nu. 52. *Magon.* dec. 85. *Hodiern.* contr. 37. nu. 22. *Afolin.* ref. 104. nu. 68. *D. Gaston.* disc. 16. nu. 6. ex tex. l. in summa, ff. de condi. indeb.

123 Aut lis, quæ transactione est sublata, & extincta, erat dubia, & involuta, adeo, ut quilibet peritissimus Iudex in ea dirimenda anceps, & perplexus extitisset, & hoc casu non est infringenda transactio sub prætextu cuiusque læsionis, siue enormissime, *Rota Rom.* dec. 402. nu. 3. p. 5. rec. *Cavaler.* dec. 407. nu. 9. *Rota* apud *Salgad.* *labyr.* dec. 7. nu. 1. *Valeron.* de transact. art. 5. qu. 1. nu. 2. in terminis *Larrea* dec. 68. tom. 2. *Castill.* de alim. c. 36. p. 2. nu. 95. 97. *Idem* *Capon.* d. c. 59. nu. 15. *Hodiern.* d. contr. 37. *D. Gaston.* sup. nu. 7. *Rota* dec. 82. nu. 6. post *Vrceol.* de transact.

Alij distinguunt: an læsio parum excedat dimidiam, & tunc negandum, aut excedat dimidiam in quantitate non parva, sed notabili, & tunc rescinditur, *Gabriel.* conf. 158. nu. 48. lib. 1. *Alb.* conf. 111. nu. 22.

Nam quando læsio excedit dimidiam in notabili quantitate, tunc est enormissima, *Mero.* b. conf. 1. nu. 494. *Farinac.* in fragm. verb. *Iuramentum* nu. 1289. p. 2. *Parlador.* sesqu. cent. differ. 114. nu. 4. *Crauet.* conf. 195. nu. 5. *Gratian.* disc. 418. nu. 13.

Multi exemplificant læsionem quando est in duplo, seu ultra bessen, tamen talem esse, quando res valens duo mille tercetum aureis, pro mille fuit vendita, hoc est res valens 25. fuit vendita pro decem, *Cassador.* dec. 1. de empt. *Cavard.* lib. 2. var. c. 4. nu. 5. *Gamma* dec. 95. nu. 3. dec. 198. in fine, *Guttier.* de iuram. p. 1. cap. 26. nu. 7. *Prat.* disc. 17. nu. 102.

Multi enormissimam dicunt quando excedit in notabili quantitate dimidiam, alij standu arbitrio Iudicis, *Giurba* dec. 110. nu. 3. *Seate.* de appell. qu. 19. remed. 2. n. 16. 17. *Farinac.* in fragm. verb. *Iuramentum* nu. 1288. *Molin.* de primog. lib. 2. c. 3. nu. 18. de rit. nupt. lib. 3. qu. 96. nu. 45.

Alij ad rescindendam transactionem, quanta debeat esse læsio remittunt arbitrio Iudicis, *Rota* p. 1. divers. dec. 102. *Castill.* contr. lib. 7. cap. 8. nu. 95. *Valenz.* conf. 26. nu. 51. *Serapia.* de iuram. privil. 83. nu. 98. *Caroc.* ad *Dec.* conf. 55. nu. 27. *Giurba.* d. dec. 110. nu. 3. *D. Constantin.* d. annot. 46. nu. 140. seqq.

Alij dicunt in transactione debere esse læsionem in quadruplo, sed responderi contra *Salon* de pact. conf. 19. nu. 13. *Fontanell.* de pactis nupt. tom. 2. cl. 4 gl. 18. p. 1. n. 69.

Non obstat Iudicis decretum in transactione, *Manent. conf. 142. nu. 70. Odd. de restit. qu. 66. Flamin. de Rub. conf. 59. nu. 73. lib. 2. Casal. conf. 667. nu. 20. Parlador. quotid. l. b. 2. c. 4. n. 50.*

Non iuuat Iuramentum, *Fontanell. cl. 4. gl. 9. p. 5. Dec. conf. 202. nu. 4. Cutell. dec. 5. num. 19. 20. Laratb. conf. 117. nu. 76. Rota Bonon. diuers. dec. 11. num. 38. Materat. res. 13. nu. 22. lib. 1. Cancer. var. lib. 1. c. 13. nu. 22. 23. Prat. d. disc. 17. nu. 103. Andreol. contr. 286. nu. 66.*

Et quamuis esset vera opinio, quod sustinetur Transactio ex læsione intra dimidium, tamen esset consultū læsio per denunciationem euangelicam, *Laurent. de Finu conf. 141. Andreol. d. contr. 286. nu. 174. & contr. 288. n. 103.*

Rescinditur transactio, si sit facta per dolum, & ex falsa causa, quamuis non adsit læsio enormis ultra dimidium, *Andreol. contro. 390. nu. 98. seqq. D. Constantin. d. annot. 46. nu. 144.*

124 Læsiō hæc debet probari ab allegante, *Coccin. ec. 1835. nu. 3. Vbald. dec. 279. nu. 3. Sabell. s. transact. o. nu. 17. vers. quod, ut Pacion. de locat. c. 19. nu. 2. seqq. D. Hodiern. contr. 2. nu. 103.*

Tempore celebratæ Transactionis non potest, si voluntate, C. de resc. vendit. *Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. qu. 12. nu. 27. Coccin. dec. 1835. n. 5. Vbald. dec. 279. nu. 4. Card. de Luca Miscell. Eccl. disc. 5. nu. 28. 29. tom. 14. Palma consult. 5. nu. 38. 56. Rodolfu. alleg. 115. nu. 7. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 46. nu. 44. seqq. Nos ad Rouit. conf. 38. nu. 14 l. 2.*

125 Nisi haberet tractum successuum, nam tunc auenditur tempus præsens, & futurum in omni contractu, *Natta conf. 548. nu. 36. Rota dec. 24. np. 8. l. 3. p. 13. rec. D. Alcegrad. conf. 77. nu. 58. lib. 2. Larrea alleg. 32. Hermosill. gl. 5. leg. 56. tit. 5. num. 12. fol. 789. Gratian. & Luca discept. 185. Ayl'on. ad Gomez lib. 2. cap. 2. num. 22. vers. valor. Tbes. decis. 139. Mascard. conclus. 960. num. 8.*

126 Et est metienda à toto contractu seu transactione non à partibus illius tantum, *Surd. conf. 217. nu. 13. seqq. Fab. in C. tit. de resc. vendit. defin. 20. Cyriac. contr. 87. nu. 5. seqq. contr. 453. nu. 5. Vreol. consult. 3. num. 15. Vreol. sup. num. 30. Vbald. dec. 322. nu. 2. Hodiern. contro. 37. nu. 34. Cancer. var. lib. 2. cap. 1. nu. 253. vbi alios refert, & decisum refert in solutionibus pensionum, quæ in frumento, & olio soluebantur, quia multo plus res illæ, tunc valebant quam tempore contractus, & ita Supremus Senatus ad Fiscalis petitionem declarauit adfuisse læsionem in luribus, vulgò: *Iuros depen*, eo quod tempore, quo fuerunt imposita, triticum minus æstimabatur, & ad æqualitatem fuere redacte.*

Ex quo Infertur, quod obligatus ad coquendum panem alicui, & eius familiæ pro certa pensione, si postea creuit familia in tantum, quod ille remaneat multum læsus, & grauatus, poterit agere, ut à tali onere releuetur, *Dec. conf. 311. Menoch. conf. 97. num. 143. Capoll. de seruit. l. rb. præd. cap. 10. de furno, Tusc. lit. L. concl.*

295. nu. 19. Tbes. dec. 226. num. 2. Hermosill. sup. num. 13.

Infertur 2. Quod conuentio facta inter duas Vniuersitates, quod duæ partes fructuum, & onerum soluantur per homines Ciuitatis, & alia Tertia pars per homines Villarum, si ob paupertatem Ciuibus, vel hominibus villarum dicta conuentio incipit esse læsiua, potest ex Capite læsionis rescindi, habita consideratione ad tempus præsens, non obstante, quod tempore conuentionis æqualis fuerit, & multis temporibus obseruata, & obrineri, quod contributio functionum fiat per æs, & libram, *Dec. d. conf. 334. Vrsill. ad Affl. dec. 490.*

Infertur 3. Quod priuilegia, & immunitates concessæ, & si à principio iuste dici possint, si ex causis superuenientibus incipiant grauius lædere, possunt reuocari, *Rolan. conf. 1. d. num. 168.*

Infertur 4. Ad contractus emphyteusis, vel ad locationes longi temporis, quæ & si à principio iusta pensione celebratæ sint, si ex post facto, temporis cursu lesiue sint, rescissioni locus erit, *Pinell. d. l. 2. p. c. 1. nu. 27. Hermosill. sup. nu. 15. 16.*

Ex his dicebam tempore, quo eram Aduocatus Fiscalis Regiæ Cameræ Summariæ, quod cum fuisset venditum Ius stateræ farinæ, quæ venditur in foro magno huius Ciuitatis, annis præteritis, quo tempore erant non multi homines, qui emebant, ex quo Ciuitas Neapolis non dum creueret hominibus, cum ad præsens essent cretæ plus quam in medietate, immo in duabus ex tribus partibus, quod fiscus petebat rescindi venditionem dicti Iuris stateræ ex læsione superueniente, ex *DD. sup. citatis nu. 25. 26.*, & ex *Larrea alleg. 32. Rocc. resp. 22. nu. 20. l. b. 2. vbi decisum refert.*

Verum si executio contractus in futuram conferatur, valor rei consideratur secundum tempus traditionis. Sic etiam in contractibus conditionalibus tempus, in quo dispositio confertur inspicendum est, *Paris conf. l. b. num. 26. lib. 2. Pinell. in d. l. 2. p. c. p. fin. num. 16. Surd. conf. 52. num. 49. 50. Mascard. concl. 1403. nu. 30. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 5. Gutier. de Sabell. qu. 147. l. b. fine, Fab. in C. lib. 3. tit. 19. defin. 23. nu. 16. Mattiens. in L. 1. tit. 11. lib. 5. recop. gl. 4. num. 3. Hermosill. gl. 5. l. 56. tit. 5. p. 5. n. 10. 11.*

Et læsio sola, absq; consideratione dubij eue, ius non sufficit ad rescindendam transactionem *Molignan. altercat. 30. nu. 30. Andreol. contr. 286. 288. & quoad expensas litis factas, & faciendas, D. Constantin. d. annot. 46. n. 138. Nos ad conf. 38. num. 10. seqq.*

127 Dicitur probata læsio enormissima, quando quis ex transactione decipitur ultra tres partes ex quatuor, *Castr. conf. 174. vol. 1. Rimin. iun. conf. 144. nu. 31. vol. 2. Grinel. dec. 80. nu. 1. & dec. 20. nu. 20. Rodan. s. b. conf. 48. nu. 46. Menoch. conf. 401. nu. 153. seqq. Vbald. dec. 47. num. 1. Rota rec. dec. 72. nu. 7. p. 13. dec. 498. nu. 4. p. 16. dec. 326 p. 12.*

p. 12. Cyriac. contr. 616. nu. 28. Noguierol. alleg. 18. nu. 58. Rota dec. 74. num. 1. par. 1. divers. Barbof. repert. §. latio.

Verum ad rescindendam transactionem rusticam, & ignari, minor latio sufficit, Thor. in comp. dec. tom. 1. verb. confessio partis, Valeron. de transact. tit. 6. q. 2. nu. 59. Idem in transactione facta cum minore sufficit latio enormis, Rodolph. alleg. 113. nu. 31. alleg. 114. nu. 49. Vrecol. sup. nu. 31. vbi nu. 33. & seqq. probat quomodo sit probandus valor rei, Donad. de renunciat. cap. 9. Pacion. de locat. c. 18. 19.

128 Ex statuto Urbis sufficit latio excedens tertiam partem, Rota por. 13. rec. dec. 72. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 46. vbi nu. 40. dicit illud non comprehendere Ecclesias, Clericos, & personas Ecclesiasticas, tamquam statutum laycale. Et ibid. nu. 32. quid in venditione subhasta, & etiam in Tertia.

In locatione sexta pars, in Vrbe, Pacion. de locat. c. 18. nu. 29.

129 Si simus in clavis, & decisus nullo modo valet transactio, tamquam sine causa, calumniose, & per dolum dantem causam contractui, inita, Rota d. decis. 72. & dec. 144. Vrecol. qu. 94. Rota p. 15. dec. 193. p. 18. dec. 698. Andreol. contr. 286. 288.

Etiā stante enormissima latione in transactione, non potest quis pro illa agere non petita prius absolute a iuramento interposito in contractu, si talis enormitas non sit decreta, Faria ad Covar. lib. 2. c. 4. nu. 31. Fouzon. & Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. Altograd. controu. 23. num. 22. Delbene de iuram. cap. 3. nu. 12. Add. ad Ludonif. dec. 64. num. 14. Cioec. disc. 70. num. 45. Cammarat. resp. 11. nu. 6. Barz. dec. 67. num. 19. Sperell. dec. 83. nu. 29. Rota dec. 59. nu. 2. post 2. vol. conf. Farinat. Martin. Andr. dec. 72. n. 4. Corcin. dec. 1450. n. 9. 10.

130 Rescissa, & resoluta transactione propter enormissimam lationem, fructus etiam repetuntur ab initio transactionis, Cagnol. in l. 2. nu. 81. C. de resc. vendit. Caphal. conf. 137. nu. 68. conf. 518. nu. 54. Manent. conf. 143. nu. 42. 44. Gamma dec. 94. nu. 3. Gard. Luca de empt. disc. 44. nu. 9. & disc. 27. nu. 4. tit. de contract. prohib. disc. 50. nu. 13. Calvin. de acquit. lib. 1. c. 45. nu. 54. Ab Eccles. lib. 1. obs. 135. nu. 9. Andreol. contr. 246. n. 14. Rota post Vrecol. de transact. dec. 80. Vrecol. sup. nu. 41. seqq. Valeron. cod. tract. tit. 6. q. 2. nu. 60.

Vt in contractu venditionis, Castill. controu. lib. 7. c. 10. nu. 96.

131 Sed conclusio firmata, quod per lationem enormissimam rescinditur transactio, limitatur pluribus modis, primo quando Princeps, adhibita plena cognitione Causæ, & ex certa scientia, transactionem initam confirmasset, Add. ad Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. nu. 32. 33.

132 Et de transactione facta cum decreto, & matura cognitione Senatus Mediolani dixit Calvin. de acquit. lib. 1. c. 64. num. 139. seqq. Secus si simpliciter Senatus auctoritatem interpo-

suisset, Idem Add. id Molin. sup. Cyriac. contron. 586. nu. 10. Rota dec. 82. num. 8. post Vrecol. de transact. Dunozet. sen. dec. 334. nu. 2. In confirmata à Sede Apostolica, maior latio debet esse, D. Constantin. annot. 46. n. 147.

Licet contra dicant Manent. conf. 142. n. 70. Odd. de restit. q. 66. Parlador. quotid. lib. 2. c. 4. nu. 50. & alij sup. hic.

133 Idem si Princeps videretur clausula: de plenitudine potestatis, vel clausula: supplens omnes defectus, nam non esset locus remedio rescissorio, Add. ad Molin. sup. Fortius si transactio esset geminata, & Princeps eam confirmasset, Molina ibid. Hodiern. d. contr. 37. nu. 28. 29. Nisi geminatio fuisset facta dolo ex proposito, Menoch. conf. 1111. n. 61. Gallerat. de renunci. lib. 5. c. 5. n. 6. Valer. tit. 4. q. 2. n. 28. 29. Larrea alleg. 91. n. 3.

134 Aut quis scienter rescissioni renunciasset, & pariter interuenisset autoritas Principis, Menoch. d. conf. 1111. n. 62. Add. ad Molin. d. cap. 9. lib. 4. Nec habet locum in transactione donationis causa facta, Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 54. Vrecol. de transact. c. 67. n. 13.

135 Transigens si esset Doctor non posset allegare hanc lationem, quia allegaret propriam turpitudinem, Hodiern. d. contr. 37. n. 27. Burat. dec. 20. nu. 6. vbi de restitutione in integrum, Vrecol. de transact. q. 95. n. 47.

136 In enormissima transactione non restituitur acceptum, D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 38. Nonar. qu. 140. num. 6. Georg. alleg. 34. Rota conf. 631. sed contra sunt Menoch. conf. 644. Rota Rom. relata à B. litram. ad Ludonif. dec. 355. Capyc. Latr. dec. 149. nu. 12. Andreol. contr. 424. nu. 16. Verum imple Andreol. nu. 1. dicit non restituere, si impugnet per viam nullitatis, post multos DD. in eadem sic, D. Constantin. num. 148.

137 Nec potest rescissio intentari quando transactio sit super iure de futuro, & fideicommissio conditionalis contingente, quod à dubio pendebat euentu, nam hoc casu cessat omnis latio, & transactio proinde prætextu cuiuscumque lationis rescindi non potest, l. si de fideicommissio. C. de transact. l. 1. l. am proponas, C. de p. l. l. qui Roma §. fin. ff. de verb. obligat. Pentinger. dec. 38. nu. 11. d. c. 492. nu. 15. Card. Luca de regal. dec. 30. nu. 10. Rota dec. 12. 292. 320. p. 6. rec. Rota post Gallerat. de renunciat. dec. 1. nu. 12. Vrecol. d. q. 94. num. 49. 50. Rota dec. 82. post Vrecol. de transact. Cum non habeatur ratio dati, & accepti, sed dubij litis euentus, Molign. altercat. 70. nu. 20. Vrecol. de transact. q. 95. num. 10. Farinat. dec. 715. & 588.

Maxime in fideicommissio reciproco, l. 11. C. de transact. Vrecol. d. q. 94. d. num. 49. seqq. Molign. altercat. 38. nu. 28.

Nec in articulo, vbi est conflictus opinionum Doctorum. Andreol. contr. 124. nu. 25.

138 Nec est locus rescissioni, etiam ob lationem enormissimam, si ita per statutum est dispositum, prout est in Gallia, Ludovic. Bell. conf.

conf. 203. nu. 8. & est in C. Henric, lib. 6. tit. 22. art. 1. Vreol. sup. n. 51.

Et excluditur læsio, quando transactio fuit facta inter consanguineos, & pro bono pacis *Rota dec. 715. nu. 6. p. 2. rec. & dec. 74. nu. 22. 23. p. 5. rec. D. Constantin. d. annot. 46. n. 146.*

139 Iudex loci, & territorij, vbi res sita est, de qua transactum fuit, est competens in rescissione, *Scialoja de foro compet. q. 4. nu. 14. Rota dec. 305. nu. 6. p. 7. rec.*

140 Nisi peteretur principaliter restitutio in integrum aduersus transactionem, nam tunc illam petens, tamquam actor semper tenetur adire Iudicem domicilij rei conuenti, *Cyriac. contr. 380. nu. 56. seqq. Hermosill. fol. 835. n. 136. seqq. & gl. 1. l. 15. tit. 5. n. 90. vbi latè, Vide Infra num. 148.*

141 Quærela remedij rescissorij potest proponi à Principali, etsi ille non proposuit, potest proponi ab eius hærede, *Menoch. conf. 412. nu. 108. seqq. Cyriac. contr. 616. nu. 39. Vreol. sup. nu. 55. licet contra dicat D. Hodiern. controu. 2. nu. 83. & 90. vbi limitat si sit introductum in Iudicium.*

Non potest cedi hoc remedium, cum sit personale, *D. Hodiern. contr. 2. n. 79. seqq. contra est Cartar. dec. 18. Olea tit. 4. q. 3. n. 1.*

142 Sublata transactione, an possit vtraq; pars agere, & vtri primævis iuribus disputant, *Tusc. lit. T. conclus. 357. Rota par. 13. rec. dec. 523. vbi quod nō, nisi per tres conformes fuerint iudicata inualida, Vreol. q. 70. nu. 33. seqq. & q. 73.*

143 Exceptio enormissimæ læsionis non impedit executionem contractus transactionis, sed reseruatur ad merita Causæ, *Castill. contr. lib. 8. cap. 36. §. 2. sicut, & cæterorū contractū, Hermosill. fol. 839. num. 161. & gl. 11. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 146. & seqq. Secus si Instrumentum sit nullum ipso iure, Hermosill. ibid. ex Milanens. dec. 7. nu. 6. 7. Mastrill. dec. 157. Afflict. dec. 131. Cartar. dec. 20. Mansrell. ad Capyc. Laur. dec. 162. nu. 30. Carlenal. de iudic. lib. 2. disp. 16. Valeron. de transact. tit. 6. q. 3. nu. 36.*

144 Sicut, & exceptio nullitatis contractus incidenter deducta, nisi sit clara, *Conciol. alleg. 1. nu. 7. Valer. sup. Girba dec. 100. Dicemus infra.*

145 Sic in omni contractu, enormissima si requirat alioiorem indaginem non impedit executionem Cameralis obligationis, *Rota dec. 21. nu. 5. post Cent. de Censib.*

146 Transactio habens plura Capitula distincta, & separata potest pro parte rescindi, & pro parte valere, secus si capita sint connexa, & correspectiua, latè *Vreol. de transact. qu. 97. vbi exempla affert ad materiam, Valeron. tit. 6. q. 2. nu. 61. Manent. conf. 142. num. 22. Andreol. contr. 286. n. 103.*

147 Sic etiam, si lis sit super aliquo calculo facto, & deinde super illo dubio calculi sit transactum, quod fieri potest ex *Rota dec. 45. nu. 6. post Zachiam de obligat. Camerali. aliqui dicunt non posse rescindi, aut reuocari, Menoch. de ar. Tom. IV.*

bitr. lib. 2. cas. 209. nu. 37. 38. Munoz de ratiocin. administr. cap. 41. nu. 32. Barbof. sup. Codic. lib. 2. tit. 5. de error. calcul. nu. 6. Noguero. alleg. 11. nu. 158. Laurent. dec. 124. nu. 9. Seraphin. dec. 1277. num. 2. Bich. dec. 192. num. 6. seqq. Vreol. qu. 98. num. 22. 23.

Alij contra dicunt, & sic posse, *Paris conf. 89. nu. 39. lib. 1. Corn. conf. 62. lib. 4. quos affert Munoz. d. cap. 41. nu. 33. seqq. sed idem Munoz. conciliat, ut prima procedat quando transactio, & pactum de non contrahendo calculis factis, vna cum quieratione exposita facta fuit ab homine callido, & sagaci, in negotijs versatis, qui suos contractus maturo consilio tolet facere, secunda in minore, muliere, & rustico, vel alia persona, quæ sua ignorantia, & facilitate posset decipi n. 34. 35. Vreol. sup. n. 24. 25.*

Sed verior est sententia quoad minores, mulieres, rusticos, per restitutionem in integrum reuideretur, non obstantibus quibuscumq; pactis, & amplissimis clausulis, *Paris conf. 89. nu. 34. 56. lib. 1. Costa de scient. & ignor. dist. 94. nu. 10. cent. 1. Rota dec. 200. num. 3. 4. p. 8. rec. Vreol. sup. nu. 26.*

Tamen quoad maiores, vbi super calculis est transactum, non est locus ulteriori reuisioni, *L. unic. C. de erro. calcul. Wessembec. conf. 31. nu. 34. vol. 1. conf. 143. nu. 18. seqq. vol. 3. & conf. 330. nu. 70. seqq. vol. 7. Hiping. conf. 15. col. 2. Costa sup. nu. 1. & in tract. re integr. dist. 11. Manent. conf. 146. nu. 4. 5. lib. 2. Rota diuers. dec. 157. nu. 1. p. 1. Seraphin. dec. 1277. nu. 2. Burat. dec. 336. nu. 9. Rota post Munoz de ratioc. dec. 1. nu. 6. quæ est in recent. dec. 184. nu. 3. p. 2. & dec. 200. nu. 1. p. 8. & prius dec. 37. p. 7. Vreol. sup. nu. 27. seqq. vbi totam materiam declarat.*

Circa formationem libelli ad rescindendā transactionem, licet posset fieri principaliter intentando transactionem rescindi, ex traditis, per *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 5. n. 218.*

Tamen potest fieri, etiam alia via, nempe prosequendo iudicium ante transactionem, illud continuando absque aliqua eiusdem transactionis mentione, obtempra tamen prius absolute à iuramento, & si contingat excipi de transactione poterit replicari de nullitate, & læsione re ipsa dolum inducente, *Soccin. iun. conf. 98. in fine lib. 2. Euerard. iun. conf. 25. num. 147. seqq. lib. 2. Et poterit replicari de dolo re ipsa, ex enormissima læsione, Andreol. controu. 286. n. 102. & 103.*

Doctores tractantes de læsione colligit vsque ad numerum quinquaginta *Dom. Constantin. ad statuta Urbis annot. 46. nu. vl. Quorum maior pars à Nobis fuit allegatā, & forsā omnes ante quam obseruauerimus Dignissimum opus prædictum, vnde Dom. Lectores videant dictum D. Authorem, quibene comprobat omnes propositiones per Nos fundatas. Ad dimus Olea de cess. iur. in pluribus locis.*

Si venditio rei sit facta cum pacto de re-
trouendendo temporali, Aliquatenus, Fieri

H per

perpetuum, *Marta* vot. 36. num. 21. *Giurba* dec. 58. nu. 2. *Novar.* p. 1. q. 124. & *super prag.* col. 186. *Gratian.* disc. 600. *Ricc.* coll. 3073. *Ant. Fab.* error. prag. p. 1. dec. 9. err. 10. *Schett.* de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. nu. 63. Quod procedere dicunt aliqui si læsio sit ultra dimidiam, *Affl.* dec. 336. n. 2. 4. *Couar.* var. lib. 2. cap. 10. *Mench.* pref. 122. nu. 30. lib. 3. *Cancer.* var. lib. 1. c. 13. nu. 13. seqq. Alij ad prudentis iudicis arbitriū remittentibus, *Affl.* dec. 40. num. 19. *Mench.* de arbit. lib. 2. cent. 1. cap. 13. *Maranta* conf. 64. n. 12. *Strab.* conf. 32. nu. 6. conf. 75. nu. 15. Alij verius quando læsio est enormissima, *Rota* Luc. 81. *Fab. in C.* lib. 2. tit. 26. defn. 4. & lib. 2. tit. de proc. defn. 12. & lib. 4. tit. 30. de resc. vendit. defn. 5. 7. *Ricc.* collect. 3073. *Novar.* qu. 52. p. 2. Nam pactum hoc dicitur pars pretij, & operatur, ut minoris æstimetur, *Tiraq.* de retr. act. conuent. in prefat. nu. 20. seqq. *Fab. in tit.* de resc. vendit. defn. 27. 28. *Fontanell.* de pactis tom. 1. cl. 4. gl. 18. p. 1. nu. 77. seqq. Quod adeo verum est, ut DD. ultra progressi sint, hoc onus retrovendiitionis, æstimauerint in Tertia parte pretij rei, *Rolan.* conf. 58. lib. 1. *Valasc.* conf. 70. num. 4. *Mascard.* concl. 447. nu. 13. *Gama* dec. 137. 178. nu. 9. *Gratian.* & *Luca* disc. 600. nu. 3. 616. nu. 7. *Romit.* & *Nos* conf. 56. nu. 11. 12. vol. 1. Videndus *Fontanell.* dec. 81. 82. *Anton.* de temp. legal. l. 2. c. 5. n. 59.

148 Transactio rescinditur si fiat ex falsa causa, immo annullatur, *Vrceol.* de transact. qu. 96. *Capon.* discept. 370. *Merlin.* dec. 603. *Rota* p. 12. rec. dec. 383. *Sabell.* §. obligatio n. 4.

Iudex rescissionis transactionis factæ inter clericum, & laicum, si res super qua erat lis remansit penes clericum, rescissio transactionis debet peti coram Iudice rei Ecclesiastico, nam per transactionem lis fuit perempta, l. *Causas*, C. de transact. l. postquam liti, C. de pactis Reg. n. conf. 18. d. num. 14. lib. 4. *Ludouf.* dec. 354. nu. 2. *Valentia* tom. 2. l. *Ilusir.* tract. 2. c. 11. num. 2. Ideo illa facta spirat Iudicis iurisdictio, qui de causa transacta cognoscebat, *Rota* dec. 204. nu. 6. p. 6. rec. *Tonn.* de praevent. p. 1. c. 33. nu. 6. *Fontanell.* de pactis nupt. cl. 4. gl. 9. p. 5. num. 218. *Papou.* lib. 7. tit. 7. arrest. 23. *Valeron.* de transact. tit. 5. q. 1. nu. 8. seqq.

Et in distractu adeundus est Iudex, qui sit competens illius, contra quem agitur, *Lap. al. leg.* 10. *Gratian.* disc. 14. num. 21. *Coler.* de process. execut. p. 12. cap. 1. nu. 24. *Barbof.* in l. 2. C. ubiq. & apud quem, *Valeron.* sup. nu. 12. 13.

Limitat *Valeron.* ibid. nu. 14. & seqq. Quando ex actis processus antiqui causa rescissionis æstimanda, & deducenda foret, ut si propter læsionem transactio impugnaretur, ad quam diiudicandam, cura utriusque partis ante transactionem compacta, iudicem inspicere oportet, nam tunc causa rescissionis, coram eodem Iudice tractanda erit. Et erit ad id optima cautela transactionis rescissionem non proponere agendo, sed nulla facta eius mentione, pristinam litem instaurare, & aduersario exceptionem transactionis opponenti de rescissione eius replicare, quo fiet, ut cum de viribus

exceptionis coram eodem Iudice agendum sit de rescissione transactionis, idem debet cognoscere, ubi *Valeron.* n. 16. impugnatur. *Ant. Fabr.* ad hanc materiam, *Vide* sup. n. 139. 140.

149 Contractus ob turpem, vel fallam finalem Causam gestus, quamuis sit iuratus, potest rescindi, *Sabell.* §. promissio, *Canaler.* dec. 304. in fin. *Buras.* dec. 282. *D. Galeot.* contr. 42. num. 32. *Merlen.* dec. 603. 631. 517. nu. 23. dec. 534. nu. 2. dec. 621. nu. 22. dec. 799. nu. 16. dec. 854. num. 12. *Olea* de cess. tit. 8. q. 1. *Salgad.* labyr. p. 3. cap. 1. ex n. 90. *Castill.* lib. 3. contr. 172. lib. 6. c. 119. n. 172. seqq. *Solorzan.* tom. 1. de iure Indiar. lib. 2. c. 8. d. num. 58. *Cyriac.* contr. 181. n. 86. lib. 1. contr. 257. *Ole.* de cess. iur. tit. 8. q. 9. num. 3. *Valeron.* de transact. tit. 6. qu. 3. nu. 1. 2. 3. *P. Affl.* contr. 25. nu. 11. *Mantica* de tacit. lib. 3. tit. 12. nu. 59. 59. Quamuis talis contractus sit iuratus, *P. Affl.* num. 14. *Hermosill.* gl. 1. l. 58. tit. 5. p. 5. ubi causa finalis est, si alias non contraxisset, *Nos* sup. q. 1. 5.

150 Item ob metum, *Sabell.* §. metus, *Vin. opin.* 165. *Torre* de pactis lib. 2. cap. 27. *Hermosill.* gl. 7. leg. 56. tit. 5. nu. 21. ubi quod non datur optio supplendi iustum pretium, & glos. 1. & seqq. d. l. 56. *Nos* ad *Romit.* conf. 13. lib. 2. *Gobius* conf. 137. *Altograd.* contr. 96. n. 192. seqq.

Et lesio si ad sit in contractu facto inter uxorem, & Vtrum rescinditur. Et si adsit metus reuerantialis contractus est nullus, *Prat.* discept. 27. nu. 56. 58. lib. Diximus de metu qu. 14. *Valeron.* de transact. tit. 6. qu. 3. num. 7. *Hermosill.* sup. ubi tota materia metus.

151 Item ex dolo, *Torre* sup. cap. 28. l. 5. 7. 10. 11. C. de rescind. vendit. & ibi *Bruncem.* Diximus qu. 11. *Valeron.* de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 32. 33. *Hermosill.* gl. 1. l. 57. tit. 5. nu. 19. 20. & gl. 3. & gl. 9. l. 66. nu. 23. seqq. *Merlin.* dec. 621. n. 24. *Peguer.* dec. 107. *Barbof.* lib. 2. vot. 25. nu. 66. *Ricc.* collect. 3133. *Bargal.* de dolo lib. 3. cap. 4. num. 82. *Gaul.* lib. 2. obs. 70. nu. 15. 16. *Peregr.* de fideicom. abs. 52. nu. 101. *P. Affl.* contr. 14. nu. 10. seqq. cap. 34. nu. 47. c. 36. 37. 39. n. 39. *Nos* ad *Romit.* conf. 38. lib. 2. *Roccus* resp. 22. l. 2. *Sabell.* §. dolo *Castill.* opere. §. dolo.

152 Item celebratus per errorem, *Sabell.* §. error. *P. Saephan.* de Neapol. tract. de restitu. lib. 2. cap. 3. quamuis adsit clausula: ex certa scientia, *Gratian.* disc. 793. num. 5. seqq. *Altograd.* conf. 61. num. 12. seqq. lib. 1. *Genua* de verb. iur. lib. 2. q. 51. nu. 43. seqq. *Mari* ad *Gizzarell.* dec. 3. nu. 25. seqq. *Vrceol.* de transact. q. 96. *Capon.* discept. 379. Diximus quasi. 9. *Valeron.* de transact. tit. 6. qu. ult. nu. 1. *Olea* da cess. iur. tit. 8. q. 1. nu. 5. *P. Affl.* contr. 25. nu. 12. 15. ubi etiā si error sit iuris, & n. 24. & 27. *Hermosill.* gl. 1. l. 20. n. 1. tit. 5. f. 522. & l. 21. n. 4. fol. 523. *C. Luc.* de fidei. disc. 112. n. 12.

Quo ad dolum, si læsio non consistat in pretio, sed in qualitate, vel quantitate rei venditæ, quamuis sit minima, non toleratur, etiam intra dimidiā, *Boer.* dec. 50. n. 3. 4. *Fav.* in fragm. p. 1. verb. desipere n. 40. *Anan.* cōf. 48. col. 3. *Pinel.* l. 2. 3. p. c. 2. n. 1. 2. *Hermosill.* gl. 9. l. 56. n. 4. tit. 5. p. 5.

Idem si res sit vendita ad pondus, vel ad men-

mensuram, nam si aliquid etiam minimum deficiat, rescinditur, *Couar. pract. c. 3. nu. 8. vers. 13. Pinell. in d. l. 2. ubi sup. nu. 1. 2. Hermosill. gl. 8. l. 56. nu. 5. tit. 5. p. 5.*

Quamvis non rescindatur contractus si non servetur pactum, si illud non dedit causam contractui venditionis, sed datur actio ad interesse, *1. ea conditio, C. de resc. vendit. Pinell. in rubr. C. de resc. vendit. 2. p. c. 2. nu. 19. Mantica de tacit. lib. 4. c. 24. nu. 9.*

Tamen limita si ope exceptionis de non-implemento opponatur, nam tunc rescinditur contractus, etiam nominatus, *l. 2. §. circa, ff. de doli mali, & met. l. Iulianus, §. offerri. & l. qui pendente, ff. de action. empt. l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat. & cond. Corn. conf. 121. in fine lib. 1. Crauet. conf. 192. Surd. dec. 220. nu. 18. dec. 314. & nu. 17. & conf. 13. nu. 22. 23. conf. 62. nu. 35. conf. 563. nu. 4. 5. Menoch. conf. 1178. nu. 11. Gratian. & Luca, & Scoppa dec. 13. & disc. 207. nu. 29. disc. 355. nu. 1. Giurba dec. 100. nu. 32. Fachin. contron. lib. 2. 4. in fine, Carot. dec. 76. nu. 11. Mantica de tacit. tit. 12. nu. 53. & tit. 16. nu. 15. Hermosill. l. 58. gl. 1. nu. 2. 3. D. Rubens de consus. cap. 10. §. 5. Mangil. de cuius. q. 24.*

Si venditio rescindatur remedio, *l. 2. C. de rescind. vendit. non debetur evictio, Rebuff. tit. de resc. contract. art. 1. gl. 15. nu. 29. tom. 2. Caball. de cuius. §. 1. nu. 91. ubi nec fideiussores dati pro offeruantia contractus, Castil. lib. 5. c. 86. nu. 55. Manent. dec. 13. nu. 4. 38. Gasm. de cuius. q. 44. Mangil. eodem tract. qu. 93. 173. 174. Hermosill. gl. 5. l. 37. nu. 23. tit. 5. p. 5.*

153 Emptor reperta re non libera, quam emerat pro libera, potest agere ad rescissionem contractus, *Surd. dec. 165. Caball. dec. 94. Amat. conf. 58. Serafin. dec. 724. Rota Rom. post Cenc. de Censib. dec. 46. Gratian. dec. 13. nu. 18. disc. 175. u. 16. 33. Reg. Capyc. Latr. dec. 147. nu. 5. Olea de Cess. tit. 5. qu. 1. 13. nu. 24. Milanens. dec. 2. Franch. dec. 239. Thes. lib. 1. qu. 77. Christin. dec. 91. p. 1. Merlin. dec. 72. Rota rec. dec. 425. nu. 4. p. D. Possibius dec. bonon. 28. nu. 4. Vrecol. consult. 53. vol. 2. consult. 65. 91. vol. 2. Merlin. contro. 46. lib. 1. & ibi Scoppa, qui dicunt secus esse si contrarium pactum esset, Idem Scoppa ad Nicolin. in praxi pag. 146. lit. S. nu. 10. & ad Gratian. dec. 159. nu. 5. D. Marcian. disp. 92. lib. 2. ubi probatur quod si venditor sciebat onus, & tacuit illud, si rem promissit francam, & liberam, tenetur ad totale interesse, si nesciebat actione quanto minoris. Vbi etiam quod venditor sciens debet exprimere omnes defectus, Alex. conf. 63. lib. 6. Surd. conf. 13. nu. 29. Menoch. conf. 1106. nu. 5. 22. 16. Censal. ad Surd. dec. 165. nu. 2. Alias ceteretur rem vendere liberam ab omni servitute, Censal. ibid. nu. 1. Barz. dec. 85. nu. 2. 3. Bec. conf. 45. nu. 6. 10.*

Sic rescinditur contractus venditionis rei stabilis, ob onus emphyteuticum repertum, super illa re, *Carena ref. 1. 210. Fontanell. de pactis nuptial. cl. 4. gl. 12. nu. 35. Luca ad Franch. Tom. IV.*

dec. 557. secus servitus, nam tunc soluitur tanto minus, *Luca ibid. n. 6. 9.*

154 Idem est si quis faciat venditionem annui introitus super re stabili, quam asseruit francam, & liberam ab aliquo quocumque onere, si postea res illa stabilis repertatur obnoxia alteri oneri, potest petere rescissionem contractus, si onus repertum super illa re facit, quod dictus emptor annui redditus non sit capax super illa re, sui annui redditus, secus si esset capax, *Osasch. dec. 24. Gamma. c. c. 349. Farinae. dec. crim. 126. Gratian. dec. 13. ubi Addentes, dec. 54. Amat. dec. 20. D. Hodier. ad Surd. dec. 165. nu. 5. Cenc. de censib. qu. 42. Vrecol. consult. 53. Mart. Medic. dec. 30. Rota p. 11. rec. dec. 4. dec. 96. p. 24. dec. 86. 508. Fusar. de substit. q. 706. Idem Gratian. disc. 43. nu. 20. disc. 138. nu. 16. disc. 420. nu. 18. seqq. Mangil. de cuius. qu. 82. seqq. Rota post Merlin. de legit. dec. 12. cum seqq. Bi. h. dec. 183.*

155 Et maxime si debitor offerat liberare rem illam ab obligatione, *D. D. sup. citati.*

156 Et R. Marin. lib. 2. resol. 195. tres casus distinguit. Primo, quando venditio annui census, super aliqua re facta est, nihil dicto quod res sit libera, vel ne; nec pacto rescissorio appposito, in casu quo libera non esset, hoc casu, si res viriq; creditori pro pignore sufficit, nullo modo agi potest contra venditorem, *nu. 4. 5. 6. 7. More. a in sylva casuum forens. cas. 2. & seqq.*

157 2. Quando Venditor census, rem francam, vel ab omni onere liberam asseruit, nullo in casu falsæ assertionis appposito pacto rescissorio, & hoc casu si res viriq; non sufficit, dupliciter est creditori consultum, vel quod agat criminaliter ratione falsæ assertionis, vel civiliter ad interesse, vel ad limum ad pretij restitutionem, ex *Ruin. conf. 141. nu. 7. lib. 1. Marz. conf. 57. nu. 14. Gratian. dec. 13. nu. 18. ubi Scoppa, & Luca. D. Merlin. contro. 46. lib. 1. ubi etiam Scoppa, Gratian. dec. 34. nu. 30. Vel quod debitor submitat aliud corpus pro cautela creditoris, R. Marin. d. cap. 195. nu. 7. ubi decusum refert per S. C. Mangil. de cuius. q. 83. n. 28.*

158 Si vero res obligata virisq; sufficeret creditori, tunc nec criminaliter agitur, cum nulla falsitas punienda sit, quæ nemini nocet, *Clar. §. falsum nu. 44. Nec civiliter ad pretij restitutionem agi permittitur, ut decusum pluries refert Rota Rom. dec. 343. par. 4. in nouiss. Addit. ad L. Louis. dec. 295. Serafin. dec. 1243. nu. 6. Gratian. disc. 113. nu. 43. Rocc. resp. 75. u. 9. 10. lib. 2. Giurba dec. 113.*

159 Nisi expressè constaret, annui introitus emptorem alias non fuisse contracturum, quo casu, licet res esset capacissima omnium censuum, rescinderetur ex individuo voluntatis emptoris, quod tamen in dubio non præsumitur, sed clarè debet probari, non per coniecturas, *ff. de adilit. edit. Ruin. 141. nu. 7. l. b. 1. R. Marin. sup. 11. Gratian. disc. 175. Cyriac. contr. 374. nu. 38. Merlin. lib. 4. de pignor. q. 154. nu. 37. Luca ad Marin. ibid. n. 3.*

160 3. Casu, quando non solum res, super qua annuus census constituitur, libera, & franca, aliteritur, verum etiam expresse apponitur pactum, quod in casu falsæ assertionis, possit repeti fors, & contractus rescindi, & tunc rescinditur contractus, vel quod pignus vtrique creditori non sufficiat, vel quod manifeste ex clausula expressa in contractu constaret, quod non esset emptor aliis, annuos census empturus. Et extra hos duos casus non esse locum rescissioni, *R. Marin. num. 12. & seqq.* vbi late fundat, & decissum refert, *Serafin. dec. 161. n. 19. p. 1. Conc. q. 106. nu. 9. 21. qu. 63. nu. 12. Gratian. disc. 175. nu. 16. disc. 238. nu. 23. Vrecol. consult. 26. nu. 17. 18. D. Mansi consult. 319. lib. 4.*

161 Si res, super quo imponitur census sit aliena, est locus rescissioni, *Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 154. nu. 45. Caball. conf. 94. n. 5. Cenc. qu. 106. nu. 45. Medic. dec. 30. 31. Vrecol. consult. 13. nu. 23. seqq.* Si vero possit consuli creditori, cum subrogatione alterius corporis, sufficit, *Merlin. ibid. Episc. Maranta contr. p. 4. resp. 82. Caball. conf. 118. lib. 2. Hermosill. tom. 2. gl. 1. nu. 11. seqq. & l. 18. tit. 5. fol. 511. Magil. de cens. q. 63.*

162 Idem si vendatur res, ut propria, & sit aliena, *Rota res. p. 1. dec. 318. nu. 2. Durand. dec. 341. n. 1. Possibius dec. 29. n. 5. Mangil. de cens. q. 1. seqq.*

163 Si census imponatur super duobus corporibus, vno existente non idoneo, vel cuius, an possit agi pro rescissione, dicendum censum tenere non simpliciter, sed proportionaliter ad eius capacitatem, *Rota dec. 72. nu. 9. post Cenc. de cens. lib. Bich. dec. 183. nu. 3. dec. 598. Cenc. de cens. q. 41. 99. 100. Salgad. labyr. p. 2. n. 11 v. 12. seqq. Diximus q. 23. Mangil. q. 33. n. 2. q. 83.*

Et sic quoties potest consuli indemnitati emptoris per subrogationem alterius corporis, semper rescissio purgatur, *Merlin. de pignor. lib. 4. q. 154. nu. 45. Luca ad Marinus cap. 195. nu. 4. D. Alexius ad Nicolin. de proc. fol. 127. nu. 195. vbi dicit in Regno attentæ bullæ Nicolai, dum non est recepta Bulla Pij V. sufficere corpus etiam insufficiens subiugari, dammodo, ad sit obligatio generalis aliorum bonorum, pro securitate, ex Molfes. conf. 1. nu. 16. tom. 1. Cenc. qu. 41. nu. 24. Ludouic. dec. 60. 445. Gratian. disc. 113. nu. 81. disc. 454. nu. 26. Ridolfus, in praxi p. 3. c. 5. nu. 364.*

Sed dicit *Milanens. dec. 25.* quod sufficit subiugatio generalis bonorum, *Bich. dec. 598.*

Quod poterat esse verum attentæ dictæ Bullæ Nicolai, ante Bullam Georgij XIII. sed hodie attentæ dictæ Bullæ Gregorij confirmatæ Bullam Nicolai, aliter est, nam per hanc est necesse, ut vnus, vel plures fundi subiungantur expresse, *Cenc. qu. 40. 41. 12. Gratian. disc. 777. nu. 7. & disc. 141. Bub. dec. 598. & deinde si voluerit fiat mentio omnium bonorum, in genere, Cenc. qu. 41. Vrecol. consult. 72. nu. 31. seqq. Gratian. disc. 141. nu. 10. seqq. Leotard. de usuris q. 28. nu. 43. seqq. Conuersan. ad Intrigl. de Cens. lib. 3. 35. lit. A. Et lit. B. subiungit, quod si certa*

res censui subiugata non sit adeo frugifera, ut sufficiat ad solvendum census, contractus erit usurarius, quamuis alia bona generaliter subiugata essent sufficientia, *Cenc. q. 29. Ridolfus, in praxi p. 3. c. 5. nu. 294. & seqq. Leotard. de usu. ris q. 45. & seqq. Marescot. var. lib. 3. c. 10.*

Pactum ad materiam rescissionis contractus, & resolutionis illius, actio redhibitoria, & quanto minoris, ideo hic de illis agemus. Sic quando venditor res vitiosa, nam tenetur vitium manifestare, *Tepat. var. tom. 2. tit. 406. Gomez var. tom. 2. c. 2. nu. 48. Pareira dec. 74. Molin. disp. 353. Trentacinq. de empt. resol. 11. post alios Hermosill. l. 65. gl. 1. nura. 1. seqq. Ciardin. contro. 89. & 113. Fagund. de Instit. & contr. lib. 5. c. 38. Zachia q. Med. legal. lib. 2. tit. 3. Christ. cc. 97. vol. 3. Alias datur emptori duplex actio, vel redhibitoria, ut res reuertatur ad dominum priorem, vel quanto minoris, ut pretium minuat, *Gomez vbi Aylom. var. tom. 2. c. 2. nu. 48. Cyriac. co. ar. 55. nu. 55. seqq. Surd. dec. 146. nu. 5. 6. vbi Hodier. & Censurato tit. ff. de adilit. edict. l. si p. edict. 4. vbi Barbosa C. de adilit. actio. Pareira dec. 74. nu. 30. Molina de instit. tract. 2. disp. 353. nu. 17. Antonell. de temp. leg. l. tit. 2. cap. 31. nu. 1. Hermosill. gl. 1. l. 64. tit. 5. p. 5. vbi ponit differentias inter actionem, quanto minoris, & redhibitoriam, *Parlad. sex qu. cent. differ. 56. Mangil. de cens. q. 24. 25. Donad. de cens. c. 37. to. 2. Gufm. de cens. q. 61. Mang. q. 24. 25.***

Si plures res simul sint venditæ, & vna sit morbosa, altera vero non, propter vitium vnus, omnes possunt redhiberi, *Leum eiusd. & l. sequ. l. adiles 2. huius nominis. S. fin. cum duab. seqq. ff. de adilit. edict.* Quod intellige si sint res venditæ adeo coniunctæ, ut difficultis sit earum separatio, ut pote si essent plura animalia vnus officij, quo casu vnum non potest redhiberi sine alio, secus si earum separatio esset facilis, ac res venditæ essent diuise, tunc tantum illa, quæ est vitiosa redhibetur, *l. si pl. ra. mancipia, ff. de adilit. edict. Thob. in compend. det. vrb. equus venditus, Censal. sup. Ciardin. contr. 112. nu. 12. seqq. Sabell. §. venditio nu. 39. Gratian. disc. 627. nu. 26. seqq. Tusc. lit. V. concl. §. 61. Gomez lib. 2. var. c. 2. nu. 49. Barz. dec. 62. Caball. dec. 8. nu. 1. lib. 2. Hermosill. in d. l. 65. gl. 1. nu. 5. Mangill. & Donad. sup. Gufm. sup. nu. 49.*

Datur actio redhibitoria, quamuis venditor dicat generaliter: *Vendo hoc animal cum omnibus vitiis, ac morbis,* nam hæc generica expressio pro nulla habetur, *l. ea, q. 2. §. fin. ff. de contrah. empt. l. verò, ff. de action. empt. l. 1. vers. 1. ff. de adilit. edict.* nec valet pactum, ut venditor actione redhibitoria non teneatur, quod intellige si venditor haberet notitiam morbi animalis venditi, secus si vitium illud ignorasset, quo casu posset valere pactum, *Trentacinq. var. lib. 3. tit. de empt. res. vl. in fine, Censal. sup. Hermosill. in l. 66. nu. 11. & l. 65. gl. 1. nu. 10. vbi dicit valere pactum si sincere, & sine inuolucro dicat sincere nolle teneri de certo aliquo*

vitio, *Gusm. de eniſt. qu. 61. nu. 17. Surd. dec. 145. nu. 8. 9. Cornens conf. 81. vol. 3. Idem Hermosill. leg. 66. gloſ. 1. nu. 7. Ciriaco. controu. 278.*

Sed venditor in dubio præſumitur habere ſcientiam morbi animalis venditi, *l. quisquis, C. de reſcind. vendit. Gusm. de eniſt. qu. 61. nu. 24. Carot. dec. 46. nu. 13. Cenſal. ſup. nu. 10. Hermosill. l. 66. gl. 1. nu. 23. Mangil. q. 25. n. 38.*

Verum ſi venduntur res ſiſcales, ac reperiuntur Infectæ in illis non obinet redhibitoria, *l. 1. §. illud ſciendum, Cenſal. d. obſ. 196. nu. 11. Caballia. c. edit. edit. nu. 24. Gusm. de eniſt. qu. 61. nu. 39. Alfar. de offi. ſiſcal. gl. 34. de empr. nu. 46 ſpecial. 4. Hermosill. ſup. gl. 1. & ſeqq. l. 64. tit. 5. p. 1. nu. 21. Niſi hſcus promittat, *ibid. verſ. amplia.* Secus etiam ſi vendat procurator Eſci, qui ſciat morbum, & dolose vendat, *Alfar. ſup. nu. 46. Hermosill. ibid. & ad l. 63.**

Sicut etiam neque obinet quando vitium rei venditæ non eſt vitium corporis, ſed animis, puta ſi venduntur inmenta pauida, & calcitroſa, vel ſeruus leuis, & iracundus, quibus caſibus obinet edilitium edictum, *l. 4. §. eadem & ſi ſumma. §. ff. de adilit. edict. Danell. lib. 13. Comment. c. 3. verſ. illud de morbis, Percira dec. 74. nu. 13. 26. Hermosill. ſup. nu. 22. Gusm. n. 25.*

Licet poſſit quoque pro vitio animi adhiberi redhibitoria, quando ſciſſemus in caſibus à iure expreſſis, vt in *l. 4. §. animi.* Vel quando venditor ſciebat illud vitium animi, ac emptori tacuit, quibus caſibus agat ad intereſſe actione ex empto *d. §. in ſumma, Cenſal. ſup. nu. 12. vel vbi vendens dixit non habere tale vitium, ſi ſeruus illud habeat, Hermosill. ſup. nu. 23.*

Non obinet redhibitoria, quando animal venditum poſt venditionem in morbum incidit, *l. venditi, ff. de edilit. edict.* Dummodo tamen non incidat in morbum, vel non pereat incotinenti poſt factam venditionem, quo caſu ſi decederet præſumeretur animal deceſſiſſe ex præcedenti morbo, & venditor actione redhibitoria conuenietur, ac pretium reſtituet, *Maſcard. de probat. concl. 92. ex tex. l. ſi ventri, §. ſin. ff. de priuil. credit. vbi etiam quod dicatur deceſſiſſe in continenti ſi decederit infra tres dies, Ludovic. dec. 118. p. 2. Barboſin l. ſi prælitum, C. de adilit. action. tom. 2. Boer. dec. 323. nu. 12. Tuſſell. M. concl. 384. 385. Maſcard. con. l. 92. 616. nu. 8. 633. 1074. Seraſin. priuil. 27. nu. 17. Carot. de locat. p. 4. tit. de Imperio. qu. 4. nu. 5. Bonacoff. de equo qu. 213. Calà de modo artic. nu. 710. Gusm. q. 61. nu. 27. Pegaf. reſol. cap. 3. nu. 190. Præſelliconcl. 43. nu. 19. Cancer. lib. 2. c. 1. nu. 184. Mangil. de eniſt. qu. 200. nu. 88. ſeqq. Nos ſup. qu. 15. nu. 489. Ludovic. dec. 118. Chriſtin. dec. 97. nu. 11. lib. 3. Caball. conf. 179. lib. 1. Hermosill. l. 66. gl. 1. nu. 16. ſeqq. Sabell. §. periculum nu. 3. & in praxi, §. boni nu. 5. ſeqq. §. animal. nu. 6. §. venditio nu. 39. ſeqq. Ciarlin. contr. 89. Ciriaco. contr. 457.*

Secus ſi appareat aliqua cauſa, ex qua veriſimiliter præſumi poſſet animal fuiſſe infectum à tempore venditionis, *Cancer. var. lib. 2. cap. 1.*

nu. 143. Ciarlin. controu. 89. nu. 8. 9. vbi ſubdit, quod morbus, qui momento poteſt contrahi, non præſumitur extuiſſe tempore venditionis, *Antonell. d. c. 20. nu. 16. Gusm. Mangil. ſup.*

Competit redibitoria ſi vitium ſit graue, ſecus leue, ſi venditor, & emptor ſimul ignorauerint rei vitium, ſecus ſi venditor ſciat, & emptor ignorauerit vitium patens, quia tali caſu eſſet locus reſciſſioni contractus, quamuis emptor ſupine ignorauerit, *Ciarlin. contr. 112. nu. 12. ſeqq. Antonell. lib. 3. c. 20. nu. 8. Hermosill. l. 65. gl. 1. n. 7. Mangil. Gusm. ſup.*

Non comperit redhibitoria, ſi morbus, ſeu vitium tempore venditionis erat patens, puta ſi equus venditus fuiſſet cæcus; *l. 1. §. intelligitur, & liqueritur §. ſin. ff. de edilit. edict. Surd. dec. 146. Fagund. de inſtit. contract. lib. 5. c. 38. Hermosill. l. 66. gl. 1. nu. 1. ſeqq. Gusm. Mangil. ſup.*

Nam rei demonſtratae fruſtrâ adijcitur demonſtratio, *l. 2. §. ſin. ff. de dote prælegat. Layman. lib. 3. tract. 4. c. 17. §. 2. nu. 84. verſ. cæterum, Maſcard. concl. 615. nu. 9. ſeqq. Paul. Zacchia Nedic. legal. lib. 2. tit. 3. qu. 1. Hermosill. l. 64. 65. 62. Rotap. 14. rec. dec. 456. nu. 7. 8.*

Licet ſecus ſit in minore, ruſtico, muliere, qui licet vitium eſſet patens, etiam poſſent agere redhibitoria, *Bona coſſ. tract. de equo q. 28. Canale. dec. 7. p. 2.*

Quod intelligas dummodo non adhibuerint Maniſcalcum, nam ſi illum adhibuerint, licet ſit minor, ruſticus, ac mulier, non habebunt redhibitoriam, *Maſc. Mantua ſing. 250. Tapat. var. ſent. tom. 2. cap. 2. tit. 406. Gonçal. ord. reg. 8. Cancell. gl. 4. nu. 76.*

Sic locato, aut vendito vaſe vitioſo, etiam ſi non ſit facta mentio bonitatis, quamuis vendens, vel locans ignorauerit vitium ſi deinde vitium, vel oleum fundatur, vel deaſſetur, tenetur ad omne intereſſe, *l. ſcietur, §. ſed ſi verſ. ff. de action. empt. l. ſcietur ades, §. 1. ff. locat. l. idem, de Fabro, & vendente, aut locante paſcium, vitioſum D. Roſa ſuper Conſuet. Neap. fol. 193. n. 6. Pacion. de locata cap. Mangil. q. 24. n. 45.*

Actio redhibitoria præſcribitur per ſex meſes, *l. kadiles, l. cum proponas, C. de adilit. action. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 31. nu. 6. & lib. 3. cap. 20. Ciarlin. contr. 112. nu. 5. & ſeqq. Pac. Jordan. lucubr. lib. 14. tit. 24. de præſcript. nu. 288. vbi etiam dicit, quod cauſa cognita longius etiam ſpacium conceditur, Menoch. de arbit. lib. 1. qu. 12. nu. 22. ſeqq. Cenſal. ad Surd. dec. 146. nu. 5. Gusm. d. q. 61. n. 27. Mangil. q. 25. n. 30.*

Tempus hoc tamquam vile non currit ignoranti, niſi ignorantia ſit ſupina, *Cenſal. ad Surd. dec. 146. nu. 19. Mill. n. dec. 180. Sabell. §. venditio nu. 40. ghin l. 2. C. de edilit. action. Maſcard. de probat. concl. 615. Antonell. d. c. 31. nu. 8. Nec in venditione conditionali, Hermosill. in l. 65. gl. 5. n. 20. Gusm. n. 29. Mangil. n. 32.*

Quod intelligas quando res principalis propter proprium vitium redhiberetur, ſecus ſi propter acceſſorium, puta ſi redhiberetur equus

e quus propter fellam non præstiram, vel male præstiram, quo casu, intra duos menses licet redhibere, *l. cum qui. §. non solum, vbi Bald. ff. de furtis, Gaballin. de edilit. edict. c. 2. nu. 39. Censal. sup. n. 21. Mangil. & Gufm. sup.* De actione quanto minoris *infra hic, vers. Actio quanto minoris.*

Ciuis redhibitoria datur pro alijs rebus in edicto comprehensis, puta si res vendita sit morbofa, fructus venditi venenosi, *l. etiam, & l. Iulianus, ff. de edict. edict. l. prædium. vbi Bal. C. de adilit. action. l. Iulianus, §. exemptio, & Lex empto, §. redhibitionem, ff. de action. empt. Censal. sup. num. 22. Gufman. & Mangil. sup.*

Sic etiam, & Ciuis redhibitoria datur si forte vendita sit aliqua possessio pro franca, & immuni ab omni onere, & postea sit reperi- ta subiecta censui, & hoc casu proprie datur actio quanto minoris, seu euictio, *l. 1. §. 1. & l. si stollis, l. quæro, & l. in venditione, ff. de action. empti. l. penult. ff. de euiction. Mangil. qu. 84.*

Quod intellige si vendens dolose tacuisset onus, secus si illud ignorabat, nam illa actione non tenebitur, *Censal. sup. nu. 24. 25. D. Merlin. lib. 1. contr. 46. Thes. lib. 3. qu. 115.* Vbi fuit de- cisiua actionem quanti minoris, esse tanti, quanti experti iudicabunt, facto prius accessu ad faciem loci, *Mascard. conclus. 92. & 615. nu. 4. & seqq. & nu. 7.* addit, quod si in loco vntis tantum adsit peritus, illius tantum iudicium admittitur, *Antonell. d. c. 20. n. 15.*

Venditor interfectus, an vicini sint boni, vel mali tenetur dicere veritatem, *Yrceol. de transact. qu. 42. Molé ad Grægoriell. dec. 54. nu. 15 Franc. Marc. dec. 337. par. 2. Add. ad Sanfel. dec. 389.* Nam ex capite malorum vicinorum datur restitutio minori, *Odd. de restit. p. 1. qu. 4. nu. 86. P. Gregor. Syntagm. p. 1. lib. 4. c. 2. j. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 83. nu. 9. seqq.*

De dictis actionibus, *De. Conf. 247. Thes. dec. 185. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 17. Sabell. §. venditio num. 35. Hermosill. tom. 2. l. 64. §. 1. & seqq. fol. 853. & l. 65. 66. Antonell. de comp. legal. lib. 2. c. 31. & lib. 3. cap. 20. Gufm. & Mangil. sup. Cyriac. contr. 54. 55. 273. Sabell. §. venditio n. 40.*

Si venditor sciuit vitium rei venditæ, & nõ denunciauit emptori, tenetur ad omne inter- esse, & si ignorauerit, tenetur solum quanto minoris fuisset empturus, *Surd. d. dec. 146. & dec. 165. nu. 2. & seqq. vbi etiam dicit actionem quanti minoris dari, etiam pro improbilibus, Hermosill. sup. in d. l. 64. n. 24. Gufm. Mangil. sup.*

Ex quamuis venditor nesciat, *Bohacín. de cõ- tract. disp. 3. qu. 2. p. 6. num. 6. 7. 8. Layman. lib. 3. tract. 4. c. 17. gl. 2. num. 14. Civilin. contr. 112. n. 5. seqq.* Vbi dicit, quid si emptor velit stare con- tractui, intra annum potest agere ad diminu- tionem pretij, *Gufm. Mangil. sup.*

Actio quanto minoris duplex est, alia præ- toria, alia ciuis, *D. Dñi l. Iulian. ff. de action. empt.* Differt prætoria à ciuili, quia prætoria datur solum pro illis rebus, de quibus prou- derunt prætores ædiles, ciuis datur pro om- nibus, *Baron l. Iulianus, ff. de action. empt. vbi*

quod prætoria non datur, nisi pro seruis, & animalibus, in ciuili agitur quanto minoris emptor esset empturus, si sciuisset, *l. si minor, ff. de action. empt.* Sed in prætoria quanto mino- ris valuit tempore contractus, propter vitium, *gl. in d. l. Iulianus, & ibi Bald. & alij, Antonell. d. c. 31. nu. 4.* sed contra dicit *Gaballin. in addit. ad tract. de edilit. action. c. 3. lit. A. Pereira dec. 74. n. 4. & seqq. Hermosill. in d. l. 64. n. 28. Gufm. Mangil. su.*

Actio quanto minoris prætoria durat spa- rio vnus anni, sed ciuis est perpetua, *Cyriac. contr. 54. nu. 20. & seqq. Antonell. d. c. 31. num. 5.* sed *Hermosill. in l. 65. nu. 15. & 16.* dicit actio- nes redhibitorias pro seruis, iumentis, pecori- bus, & alijs rebus animatis, aut inanimatis, quæ sunt frangibilia, & corruptibilia spatio sex mentium, quanto minoris intra annum vale- re. Et actiones ex empto, quæ pro prædio pesti- feres herbas producente, & alijs rebus soli, pro tigno, & libris vitiosis, & alijs rebus, pro qui- bus datur actio, quæ non facile corrumpun- tur sunt perpetuæ, facta distinctione scientiæ, vel ignorantia, *Herm. sup. Gufm. n. 48. Mangil.*

Annus prædictus currit à tempore scien- tiæ, *Antonell. sup. num. 7. 8. Hermosill. in lib. 65. num. 17. Gufm. Mangil. sup.*

Sed si venditor agat contra emptorem, actione ex empto ante lapsum sex mensium, ad pretium, & emptor excipiat de vitio rei, secus est, nam transactis his terminis audiretur, & exceptio perpetuaretur, *Gaball. de edilit. edict. c. 2. num. 44. Pereira dec. 74. nu. 19. Gufm. qu. 61. nu. 38. Mangil. sup.* De redhibitoria dixi- mus *sup. hic vers. Actio redhibitoria.*

Si post stenditionem superueniat notitia alicuius seruitutis debita rei venditæ, ob quã reddatur maioris æstimationis augendum erit pretium, quanto pluri emptor emisit, sicut diminuendum esse, si detegeretur aliqua ser- uitus debita à re vendita, *Gratian. disc. 361. nu. 8. 9. Antonell. d. c. 31. num. 9. D. Marcian. disp. 92. lib. 2. vbi tota materia, quanto minoris, aut to- talis interesse.*

Redhibitoria locum habet non solum pro rebus soli, *l. ad sciendum 63. ff. de edilit. edict. Cy- riac. contr. 55. nu. 60. Et num. seqq.* dicit quod nõ datur tantum pro vitio intrinseco ipsius rei, sed etiam si quid dictum, aut promissum sit, quod non obleruetur, per *l. 1. §. quod si mani- pium, ff. de edilit. edict. Hermosill. in d. l. 64. nu. 4. & seqq.* vbi dicit extendi ad contractum per- mutationis, ad dotionem insolutum, ad dorem, locationem, donationem. Et in *l. 65. gl. 1. nu. 4.* dicit dari hanc actionem in rebus immobili- bus vitiosis, si fundus venditus tunc produce- bat herbas pestiferas, secus si post ex facto em- ptoris, *Mangil. d. n. 24. nu. 45.*

Equus, siue aliud animal, quod moritur in- tra triiduum, præsumitur mortuum ex morbo, quem habebat tempore venditionis, quando moritur ex causa occulta, quæ est in visceribus, & intestinis, nec appareat aliquo modo liuor

exterior manifestæ suspicionis, & ideo debet condemnari venditor ad restitutionem pretij, ut diximus *sup. vers. non obtinet*; Addimus Ripa de peste tit. de remed. ad curand. pest. c. 7. nu. 241. Cabellin. de edit. ed. ff. cap. 2. nu. 26. Gufm. sup. n. 22. 23. Mangil. q. 25. & q. 200. n. 89. Et Neapoli est consuetudo non scripta, quod si animal moriatur infra 40. dies, & demonstret aliquem morbum, non superuenientem, venditor tenetur ad refectionem.

Competit redhibitoria contra vendentes, permixta, & eorum successores, *l. cum aut* h. adiones; si tamen, s. adiles, ff. de edit. ed. ff. Hermosill. sup. nu. 17. Etiam si venditor sit pupillus, vel *Resp. d. 1. §. illud ff. de edit. ed. ff.* Et contra fideiussorem venditoris, Hermosill. sup. num. 18. seqq.

Competit si domus malum aere habet, aut in qua serpentes nascuntur, Cabellin. de edit. adion. c. 5. nu. 5. Atacius rubr. 6. de morb. considerat. in rebus inanimatis. c. 6. Hermosill. d. l. 65. gl. 1. num. 4. Mangil. q. 24. n. 45.

Idem si in constructione parietum, vel rectorum aliquod vitium occultum habeant, ut si extra ex lapidibus constructa esse appareat, & intus sint terrenæ, vel quid simile, & de vendente Tignadolia, & alia vasa, Hermosill. sup. num. 4. Scacc. de commerc. §. 7. gl. 2. d. num. 74. & 96.

Verum casus, in quibus venditor redhibitione non tenetur sunt quando venditor vitium, vel morbum rei venditæ emptori clare, & specificè manifestavit, *l. 1. ve. si. ff. de edit. ed. ff. l. quæritur 14. §. si venditor ff. eod. Gomez lib. 2. var. c. 2. nu. 48. Cabell. de edit. ed. ff. cap. 2. num. 10. Morla empor. tit. de contrah. empt. in prem. nu. 43. Capollin. d. l. quæritur, §. si nominatim, Hermosill. 66. gl. 1. n. 1. Mangil. d. q. 25. n. 6. 8.*

Secundo, quando morbus erat manifestus, & patens, ut quia equus erat cæcus, vel claudus, vel alium morbum simile habebat, *l. quæritur, §. fin. l. si tamen 48. §. adilitis, ff. de edit. ed. ff. l. apud Celsum, §. item labeo, ff. de doli mali, Surd. dec. 146. num. 1. 2. vbi Hodiern. & Censal. Morla d. nu. 43. Pereira dec. 74. nu. 30. Secus si ex morbo amisit lumen, sed non oculos, nam tunc non est morbus patens, Hermosill. sup. num. 2. Mangil. sup. nu. 23. Gufm. n. 19.*

Limita 1. nisi emptor supinè ignoravit, & venditor morbum sciebat, & eum non certioravit, quia tunc dolus venditoris præponderat culpæ emptoris: Cabellin. d. c. 2. nu. 23. Surd. dec. 265. d. nu. 18. & dec. 146. num. 10. & 21. & seqq. Thor. in comp. dec. verb. equus venditus, in fine. Et si signum sit evidens, alias secus, nam si est evidens emptor debebat scire, quod omnes sciebant, Thor. sup. maxime si emptor in proprijs negotijs erat diligens, Cabellin. sup. num. 33. Pereira d. dec. 74. nu. 30. Vel quando ille ligatus venalis in foro fuit expositus, Surd. dec. 14. §. nu. 15. Hermosill. sup. nu. 3. & seqq.

Limita 2. Nisi emptor, qui videt, aut scit animal esse morbosum, aut fugitivum stipulatur

sanum esse, vel non fugitivum, quia tunc contra venditorem, non obstante, quod de morbo fuit certioratus poterit agere ad interesse, *l. apud Celsum, §. item labeo, ff. de doli except. vbi de seruo fugitivo, Surd. conf. 15. nu. 17. seqq. & dec. 265. nu. 20. Hermosill. sup. n. 6.*

Tertius casus est quando venditor servum, equum, vel aliud quid vendidit hoc pacto, adiecto, quod non vult teneri de certo aliquo vitio, vel causa, *l. quæritur 14. §. venditor, ff. de edit. ed. ff. Roman. sing. 387. Alex. conf. 14. num. 5. vol. 5. Corn. conf. 81. vol. 3. Surd. dict. acc. 146. num. 9. Diana tom. 6. tract. 3. res. 112.*

Limita si venditor sciebat vitium, quod excepit, & de eo emptorem non certioravit, nã non obstante, quod de speciali vitio dixit, quod volebat teneri, actio emptori datur, Surd. conf. 36. num. 16. Capollin. d. l. venditor num. 10. vbi hoc verius esse putat, & limitat d. gl. 1. l. libertus, ff. de em. ff. quando venditor aliquem morbum excepit, vel aliquam causam evictionis, & certiorat emptorem de dicto morbo, vel casu Hermosill. n. 7. 8. vbi explicat. Mangil. d. q. 25. nu. 5. Gufman. sup. n. 17. 18.

Quartus casus est, quando generaliter venditor dixit: se nolle teneri de aliquo vitio, vel morbo, Herm. n. 9. secus si ipse scit, Mangil. n. 5.

Limita 1. Nisi venditor vitium, vel morbum sciebat, nam tunc non obstante dicto pacto, emptori actio redhibitoria datur, nam generalis pactio venditori vitium ignoranti tantum prodest, Herm. sup. n. 10. Gufman. d. q. 61. n. 17. 18.

Limita 2. Quando vendens equum, vel aliud animal asseruit illud sanum esse, & dixit nolle teneri de aliquo vitio, nam si postea appareat vitiosum esse, pacto non obstante venditor tenetur, *l. 1. §. venditor. & ibi, Bald. ff. de action. empt. Thor. in comp. dec. verb. equus, Hermosill. sup. nu. 10. Gufm. Mangil. sup.*

Limita 3. Quando venditor dixit equum morbosum, & vitiosum esse generaliter, & quod eum vendebat cum omnibus vitijs, & morbis suis: Vel si dixit: vendo equum, qui est male sanus, pro cæco, pro claudo, & qui dolet ante, & retro, & est totus plenus vitijs, & nolo teneri de aliquo. Vel si interrogatus ab emptore, si erat morbosus, aut vitiosus, vel si non, interrogatus venditor dicat: iste equus habet lumina effusa, est lunaticus, & recalcitrosus; Vel vendo equum eum cæmorosum, nam tunc si equus aliud vitium, vel morbum patitur, etiam ex his, quæ inter alia expressa fuerunt per venditorem, contra eum emptor agere poterit, qui fuit usus dictis verbis, causa decipiendi emptorem, Gomez var. lib. 2. cap. 2. nu. 49. Corn. conf. 31. lib. 3. Cabell. de edit. ed. ff. c. 2. nu. 2. 4. 7. Surd. conf. 13. num. 34. & dec. 146. nu. 22. Caroc. dec. 46. num. 23. Thor. d. verb. equus Mexia in pragmat. taxa panis concl. 6. nu. 7. Morla in empor. a. par. 8. de contrah. empt. in prem. nu. 43. Gufm. de evic. qu. 61. num. 24. Hermosill. sup. num. 11. Mangil. d. q. 25. nu. 5.

Ad obtinendum in hoc iudicio requiritur, quod

quod emptor probet ante venditionem, rem morbosam, seu vitiosam fuisse, & post venditionem morbum, seu vitium durare, alias succumbet, l. 1. §. si quid autem, ff. de adilit. edict. l. 54. L. quero 58. §. fin. ff. eod. l. si apud 3. C. de adilit. act. Mascard. conclus. 686. nu. 2. 3. Gomes sup. verb. adde tamen, Surd. sup. nu. 4. Morla nu. 42. Pereira dec. 74. nu. 33. Hermosill. sup. n. 13. Mangil. sup.

Nisi pacto venditor seruum in posterum fugituum, seu vitiosum non fieri teneri promisit, quamvis impossibilis videatur promissio, ex ea tenebitur, l. si apud 3. C. de adilit. act. Pereira dec. 74. nu. 33. Nec sufficit probare seruum morbosum fuisse, aut vitiosum, nisi tempore venditionis fuisse vitiosum probetur, quia non habetur ratio morbi, vel vitii, quod antea fuit, si modo sanum tunc fuisset, l. 1. §. fin. ff. de adilit. edict. l. quod ita, ff. eodem. l. imperiales. §. si similes, C. de recept. e. ferrum 50. dist. D. Gregor. syntagm. lib. 25. c. 21. n. 14. Hermosill. sup. n. 14.

Morbum, vel vitium tempore venditionis esse probabitur, si ante venditionem, & nunc esse probatur, quia presumitur medio quoque tempore continuasse, Surd. conf. 86. num. 29. & dec. 146. nu. 16. Hermosill. sup. n. 15. Mangil. sup.

Modus probandi morbum est per Medicos, & Marefcalcos, qui videant seruum, vel animal mortuum, & intestina eorum inspiciant, si sunt mortui per morbum antiquum, aut modernum, l. queritur 14. §. item de eo. l. qui clauum, in fine, ff. de adilit. edict. Mascard. concl. 92. 616. nu. 4. 5. & concl. 633.

Venditor etiam per eosdem Medicos, & Marefcalcos probabit non ex morbo antiquo, sed ex superuenienti post venditionem, animal obiisse, vel quod comedit herbas venenatas, vel quia nimium iter faciendo, fuit oppressus, Mascard. d. conclus. 633. num. 4. 6. Vbi dicit quod allegari equum mortuum propter herbam malam, incumbit onus probandi, Hermosill. nu. 18.

Seruum fuisse fugituum, & alia vitia, & morbos, quæ apparentia sunt, testibus probari possunt, Mascard. conclus. 5. n. 3. 4.

In dubio si duo testes deponunt equum esse vitiosum, & duo quod non, in fauorem redhibentis iudicandum est. Lopes in gl. 4. l. 40. tit. 16. p. 3. Valasc. de iure emphyt. q. 6. nu. 18. Hermosill. sup. nu. 22. Alia de huiusmodi probatione, Mascard. concl. 92. 616. 633. Calà de modo articul. d. nu. 707. Mangil. Gufm. sup.

Competit si vitium animi sit ad mixtum, corporali morbo, Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 256. nu. 40. Mandos. in reg. Cancell. reg. 10. nu. 7. q. 3. Tusc. lit. M. concl. 294. nu. 1. 7. & concl. 259. Farinac. in fragm. verb. mixtum nu. 260. 261. & d. nu. 219. vsq; ad nu. 281. Hermosill. d. l. 64. n. 25. Mang. l. de cuius. q. 25.

Competit in seruo fugituo, & erroneo, quæ vitia, & si sint animi, de eis tenetur venditor, l. 1. §. ciunt adiles, l. ob qua vitia 4. §. animi autem, & ibi gl. verb. excipiuntur, l. quis sit fu-

gitiuus, ff. de adilit. edict. Morla in empor. 1. p. tit. 9. de contrab. empt. in proem. nu. 43. Pereira dec. 74. n. 26. Gomez lib. 2. var. c. 2. n. 48. seqq. Molina de Instit. tract. 2. disp. 353. Hermosill. sup. nu. 26.

Competit in seruo fure, gl. in l. ciunt, ff. de adilit. edict. gl. in l. bonem, ff. eod. Morla sup. nu. 43 si vendens sciebat, Pereira d. dec. 74. nu. 26. 27. Hermosill. nu. 27. Quid si asserat, & promittat illum non esse furem, Ciriac. contr. 85. Seneca lib. 7. contr. 6.

Non omnes morbi, nec omnia vitia redhibitioni locum faciunt, l. ob qua vitia 4. §. idem, ait l. Pomponius, ff. de adilit. edict. P. Gregor. syntagm. lib. 25. c. 21. nu. 4. Caball. de adilit. act. c. 2. nu. 1. Campeg. de testam. reg. 422. l. 1. & 2. fall. Mascard. de probat. conclus. 615. num. 12. Accius de priuilegiis infirm. rubr. 4. c. 4. d. nu. 7. & nu. 16. Bonae. de equo quest. 143. Et licet pro vitio minimo actio redhibitoria non detur, Mangil. sup. num. 25. 34. Gufm. sup. num. 11. 12. tamen datur pro re minima vendita, vt pro gallina, vel cane, Hermosill. l. 65. gl. 1. nu. 7. Vbi dicit etiam, quod morbus, seu vitium, pro quo redhibitoria conceditur, talis esse debet, quod rei emptæ vsu, & ministerium deteriore faciat, vel illum impediatur, d. l. 1. §. sciendum §. proinde, & ibi Capoll. d. nu. 34. ff. de adilit. edict. Caball. d. c. 2. nu. 15. Mascard. sup. num. 11. 12. Trentating. var. res. lib. 3. tit. de empt. res. 11. n. 4.

Actio hæc non datur pro iuribus incorporalibus, Campeg. de testibus reg. 422. fallent. 3. Hermosill. in l. 65. gl. 1. n. 6.

Redhibitione facta res redhibita cum fructibus reddi debet, & omnia in integrum restituantur, perinde, ac si emptio, aut venditio non interuenisset, l. adiles etiam 25. §. item sciendum, l. cum autem 23. §. cum redhibetur, l. quod si nolit, §. fin. ff. de adilit. edict. Sesse dec. 31. ny. 22. Scacc. de commerc. §. 17. l. n. 482. Cauall. q. 763. nu. 22. Hermosill. in d. l. 65. gl. 5. & seqq. n. 2. Mang. q. 103.

Et ultra fructus emptor rem restituendo, tenetur etiam omne id, quod venditioni accessit, & quod occasione rei percipit, vel quod dolo eius factum est, quo minus perciperet, restituere, & si res sua culpa deteriore facta est, damnum resarcire debet, l. adiles, §. pedius, §. idem sciendum, l. 1. §. si quid autem, ff. de adilit. edict. Hermosill. sup. Mangil. sup. Gufm. q. 21.

Venditor emptori pretium, quod ab eo accepit restituere tenetur, l. debet autem 17. l. illud sciendum, l. plura, l. cum in ea causa, ff. de adilit. edict. Et etiam omne damnum, quod ex re vitiosa contingit emptori, l. 1. C. de adilit. act. l. cum autem 23. §. Iulianus, ff. eod. l. 17. §. cum autem l. 63. ff. de furtis. Et vsuras pretij, & sumptus, quos rei viciæ causa fecit, maxime si emptor fructus restituit, Hermosill. sup. n. 3. Mangil. q. 26.

Et etiam illud, quod mediatori, & proxenetae soluit ex necessitate, secus si voluntarie, Straccha de mercat. tit. de proxen. nu. 2. Tiraq. de retract. lign. §. 29. gl. 4. num. 8. Gratian. disc. 343. vbi etiam Luca nu. 11. & seqq. Mangill. de cuius. qu. 28.

qn.28.n.1. seqq. vbi tota materia, *Hermosill. sup. n.4.* Verum si dolus proxeneræ interuenit, ei datum ab eo repetere potest, *Gratian. disc. 343. n.14. seqq. Mangill. sup. n.6.*

Expensas, quas emptor ante litem contestatam fecit, nominatim libello petere tenetur, exceptis his, quas in cibarijs serui emptor erogauit, *litem si feni 30. §. quas expensas, ff. de adilit. edict.* nam seruus, & animal sibi seruiuit, *Acus de prin. infirmis. rubr. §. cap. 5. n. 24.* vbi quod ille, qui vult redhibere equum morbosum, prius id omne, quod ex illo percepit, offerre debet, cum *Bonaco. tract. de equo qn. 135. Hermosill. sup. n.5. Mangill. de enit. q. 25. n. 29. & q. 26.*

Si vitium non dum appareat, sed suspicio sit subesse, agi potest emptor, vt cautionem præstet, vel redhibere patiatur, *l. si venditor, l. quod si nolit, §. qui mancipio, ff. de adilit. edict.* si emptor equum ligauit ad domum venditoris, & venditor cum videns, & posse perire ob frigus, vel furari, recipiat in domum, videtur agnouisse redhibitoriam, *Caballin. d. c. 2. n. 55.* sed consuluit sanius esse illud reducere ad emptorem, vel ducere ad ludicem, vel protestare antequam in domo recipiat coram testibus recipere, nè pareat, *Gusm. de enit. qn. 61. n. 54. Hermosill. sup. n. 6. Mangill. q. 25. 26.*

Differentia est inter emptorē, & venditorē, quod si emptor venditori non præstet, quæ præstare debet, non potest ei emptor condemnari, sed si venditor quod debet non præstat condemnabitur ex cepto damno, quod emptor sentit, & eo, quod pro seruo expendit, & non tenebitur hominem restituere, nisi ei indemnem præstet, & vti potest retentione, *d. §. illud sciendum.* Et si nolit rem venditam accipere, venditor euitabit præstationem damnorum, non verò pretij, ad quod condemnabitur, ex *l. quod si nolit 31. in princ. ff. de adilit. edict. Hermosill. sup. n. 8.*

Rescissa venditione per actionem redhibitoriam, fiscus non tenetur gabellam à venditore solutam restituere, *Parlador. lib. 1. quotid. c. 3. §. 5. n. 2. 3. Lassus. de decim. vend. c. 14. n. 10. Girond. de gabell. §. p. §. vnic. n. 19. 20. Garz. de expens. c. 18. n. 53. 54. Guttier. de gabell. q. 11. n. 1. Mangill. de enit. qn. 26. n. 22. & qn. 25. n. 27.* sed emptor illam repetit à venditore, *Mangill. ibid. Hermosill. sup. n. 10.*

Si venditor non vult reddere pretium conuentum hac actione, condemnatur induplum, per *l. redhibitoria actio, ff. de adilit. edict.* Et lueratur in litem contra eum pro pretio, & accessione, quia est arbitraria actio, *Menoib. de arbitr. lib. 2. qn. 5. n. 25. Caroc. dec. 107. n. 16.*

Si emptor redhibitoria agat, & in hoc ludicio non obtinuerit, actionem quanto minoris exercere non prohibetur, si intra annum sit, *l. 48. §. non nocebit, ff. de adilit. edict. Conar. in reg. possessor p. 2. §. 11. n. 5. Vin. opin. lib. 5. tit. 5. n. 45. Valasc. de inre emphyt. qn. 6. n. 18. Mascard. conclus. 616. n. 12. Gusm. qn. 61. n. 58.*

Tom. IV.

Hæc actio, & hoc edictum durat etiam re mortua, & emptori datur hæc actio, *l. quod si nolit, §. idem ait, & §. si mancipium 10. & §. in his 20. l. adiles, §. 1. l. si hominem, ff. de adilit. edict. Morla in empor. l. ur. tit. de contrab. empt. in premis. n. 44. Parlador. quotid. differ. 56. n. 4.*

Secus si culpa, vel dolo emptoris, vel eius familiæ res emptæ periisset, nam tunc nisi venditor vellet pati, quod agatur redhibitoria, emptor, & si res fuisset morbosa, agere non potest, post *gl. Rip. & Cephal. dicit Hermosill. sup. n. 17. Mangill. q. 34. n. 26.*

De qua culpa emptor teneatur variæ sunt opiniones Iurisconsultorum in *l. adilit. & 24. §. Pedius ait, ff. de adilit. edict.* alij de dolo, & culpa, alij de leui, alij de leuissima, sed quod emptor de lata culpa non teneatur, *Hermosill. sup. n. 28. seqq. vbi late de hac conclusione. Mangill. qn. 104. n. 18.*

Competit etiam actio redhibitoria quando quis aliquid adesse, vel abesse firmavit in seruo, vel animali, propter quod emptor facilius inductus fuit ad emendum, si abest, vel adest *P. Gregor. syntagm. lib. 25. c. 21. n. 10. 11. Pereira dec. 74. n. 15. Mangill. d. qn. 25. Gomez var. lib. 2. c. 2. n. 48. Ricc. collect. 2906.*

Hæc actio item datur, si quod ira venierit, vt si displicuisset, redhibeatur, ex *l. quod si nolit 31. §. si quid ita ff. de adilit. edict. l. si conuenit. 6. ff. de resc. vendit. l. si pradium, ff. de adilit. edict.* Si certum tempus, intra quod, si displicuisset, definitum sit, conuentio seruando est, etsi in perpetuum, quod redhiberi possit, actum sit; sed si de tempore nihil dictum sit infra 60. dies utilis emptori competit, *Pereira d. dec. 74. n. 16. Gusm. qn. 61. n. 31. Mangill. q. 25.*

Competit etiam si lumentum optimè ornatum videns, ornamenta emptori non traderit, *l. 1. l. adilit. aiunt, §. vendendi autem, ff. de adilit. edict.* Vbi hoc ita accipiendum Iuriscōsultus dicit, si vendendi causa ornatum ductū sit, *Gomez tom. 2. c. 2. n. 15. Sord. & Cersil. & Hodiern. dec. 134. n. 6. 7. Mantica de sacis. lib. 4. tit. 9. n. 16. Hermosill. l. 30. gl. 1. n. 8. & l. 66. n. 33.*

Sic emptor pendente lite venderet equum, quem morbosum esse dicebat, videtur renunciare liti, & actioni redhibitoriae, *l. filius, ff. de minor. l. quasitum, §. fin. ff. ad l. l. de adulter. Caballin. de adilit. edict. c. 3. n. 11.* Vbi etiam dicit, quod si emptor non dum soluto pretio cognouerit equum esse morbosum, & sciens hoc soluerit pretium, videtur renunciasse redhibitoriam, *Gusm. d. qn. 61. n. 63.*

An, & quando competat Actio redhibitoria, & quantominoris, & an possit illis renunciari, disputat *Galleras. de renunciat. tom. 2. cent. 2. renunc. 109. & 110. Mangill. de enit. qn. 24. 25. 26. 200. Parlador. lib. 1. quotid. c. 3. §. 5. Gusm. de enit. q. 61. Castejon. verb. emptio. n. 44. Faber. de rad. 94. err. 6. C. yriac. contr. 54. 55. 273. Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 37. Idem Ciriac. contron. 278. 457. Diana tom. 6. tract. 3. res. 112. Sabell.*

I

§. ven.

de venditio Cald. de emptione, & vendit.

- 164 Rescissio contractus potest periri, vel obligationem in pretio, puta in venditione, si ad sit lesio ultra dimidium iusti pretij vigore l. 2. C. de restind. vendit. vel in minore alienante, lesio infra dimidium. Diximus sup. Pinell. in d. l. 2. Covar. lib. 2. var. cap. 3. 4. Menoch. de arbitr. cas. 194. num. 44. Canall. in 447. 508. 510. Farmac. det. 59. p. 1. Sarmient. lib. 7. select. cap. 12. Rouriq. de reddit. lig. 1. q. 10. Barbosa. in l. 8. §. si fun. num. ex nu. 31. ff. solut. matrim. Mattienz. l. 1. tit. 11. lib. 7. recopil. Gomez var. lib. 2. cap. 2. nu. 22. Ayora. de parit. 3. p. q. 1. ex nu. 24. Cened. collect. 158. Tusc. lit. L. conclus. 192. seqq. Gufm. de enit. q. 11. ex nu. 28. Castill. lib. 2. contr. 8. & lib. 4. contr. 52. ex nu. 38. Hermosill. in l. 56. tit. 9. p. 5. gl. 4. & seqq. Noguerol. alleg. 18. ex nu. 62. Pareja de instr. edit. tit. 1. ref. 2. §. 2. n. 72. Scacc. de commore. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 10. Larrea dec. 68. l. de cane. var. p. 2. cap. 5. num. 159. post hos, & alios Ayllon. ad Gomez d. cap. 2. num. 23. Baron. de effect. minar. etat. eff. 1. num. 669. & seqq. Olea cessant. tit. 4. quast. 3. Conciol. & Romaguer. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 58. Sabell. §. lesio num. 7. seqq. Vrecol. in appendic. ad consuls. 3. n. 35. l. de Tusc. lit. L. conclus. 193. D. Scoppa ad D. Merlin. contran. 57. n. 7. lib. 1. Franch. & Addentes dec. 247. Gratian. disc. 813. n. 38. disc. 814. num. 41. seqq. Et alij sup. cit.
- 165 Vel per non adimplementum contractus ex parte contrahentis. Quod potest accidere, vel de iure, vel ex pacto, de iure, puta in contractu emphyteutico, ob tria, si non ad sint pacta in contrarium, alias possunt esse alia, Primo, nam si emphyteuta non soluit canonem conventum, per biennium in contractibus ecclesiasticis per tex. in c. potuit de locato, auth. qui rem C. de sac. sancta. & clef. & per triennium, in secularibus, per l. secund. C. de iure emphytea. cadit à iure suo, & sic dominus directus, potest agere ad rescissionem contractus, cum per talem non solutionem, emphyteuta cadat in commissum, itaut dominium vile cum directo consolidetur, post Corb. Radoan. Clar. & Rota Rom. Fulgm. de iure emphyt. tit. de solut. Canon. vbi totam materiam declarat, Muntica de cact. lib. 11. tit. 9. nu. 1. Molina de contract. disp. 374. in princ. & 318. in princ. Roder. de ann. redd. lib. 2. q. 2. num. 24. 25. Fab. de err. pragmat. dec. 21. 44. l. 1. C. de credit. 2. 4. nu. 1030. 102. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 123. nu. 1. D. Hodiern. contro. 1. nu. 341. seqq. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. num. 171. Sabell. §. emphyteusis num. 49. l. in opin. 238. seqq. Gratian. disc. 36. 378. Aliograd. cons. 16. lib. 1. Tusc. lit. E. conclus. 192. 196. seqq.

- 166 Quamvis non a sit pactum, nam hoc ex natura emphyteusis venit, Falcia. d. q. 1. nu. 2. Cyriac. contr. 266.

Et licet aliqui velint, quod si emphyteuta promiserit cum Iuramento solvere Canonem certis statutis temporibus, puta singulis annis, & cessauerit, cadat à iure suo, non expectato biennio, aut triennio, Feret. caus. 20. Gratian.

disc. 19. nu. 9. Seraphim. priat. lib. 8. p. 1. Macerat. ref. 67. lib. 2. Fulgm. de var. caduc. qu. 1. nu. 44. & de solut. q. 1. nu. 35. seqq. Dico p. 10. tract. 26. ref. 56. Tamen in contrarium est veritas magna aequaliter prima sit communio, Eter. Symphyrensis qu. 8. nu. 2. Covar. in c. quamvis pactum §. 4. nu. 5. de pactum & Sabell. §. emphyteusis nu. 49. vers. contrarium tamen. Vide infra nu. 231.

- 167 Imo Dominus directus, si emphyteuta non soluat Canones per triennium, vel biennium, & si sup. potest remissionem dari in emphyteusis, capere propria auctoritate, & aliter concedere, non citato possessore, Palma alleg. 79. lib. 1. Andreol. contro. 42. l. 1. D. Hodiern. contro. 19. Vbi maxime si adest pactum, ex Mantica de cact. lib. 2. tit. 2. nu. 1. seqq.

Licet contra dicat Gizz. ad R. Capyc. Latr. dec. 120. nu. 3. & sic ut requiratur sententia declaratoria, Romberg. in l. 2. num. 34. de dubi. res. Affl. dec. 97. Menoch. de adipisc. remed. 5. nu. 77. seqq. Mantica sup. cit. p. 1. Gratian. disc. 36. nu. 20. seqq. Aliograd. cons. 70. num. 24. Tusc. lit. E. var. lib. 3. tit. de iure emphyt. ref. 4. nu. 1. 2. l. de Hodiern. ad Sarch. dec. 29. nu. 2. & d. contr. 1. num. 32. seqq. Idem Gratian. disc. 378. nu. 25. disc. 654. q. 13. nu. 31. Vrecol. consuls. 33. cum addit. in fine lib. 2. Fulgm. de iure emphyt. tit. de var. caducis. q. 10. de solut. Canon. q. 16. Franch. dec. 163. nu. 4. Pourn. refic. in l. 19. num. 22. seqq. Rota collect. 1804. Sabell. §. emphyteusis nu. 57. Vrecol. consuls. 33. Rota par. 10. dec. 29. 73. 165. & p. 13. dec. 319. sperell. dec. 71. nu. 43. seqq. Buthokij. dec. 105. Cald. cons. 2. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 76. nu. 125. seqq. Vilaplana, Illustr. feud. vers. 8. seqq. fol. 357. seqq. Tusc. lit. E. cont. 190. 191. Diana p. 10. tract. 16. ref. 58. Christ. deo. 107. nu. 7. vol. 1. Louins. de solemn. in contr. minor. gl. 11. & r. nu. 154. Gobius consuls. 77. nu. 25. Rota collect. 3031. vbi an ex pacto, Molina disp. 373. Diana tom. 6. trac. 3. ref. 198. Pereja de instr. edit. tit. 5. q. 12. n. 11. & tit. 8. ref. 1. m. 22. Pac. de loc. c. 55. nu. 14.

Sed sicut emphyteuta potest pergere moram ex tex. d. c. potuit de locat. ita etiam Creditor, soluendo census decursos, ad conseruationem futuri, ne res emphyteutica declaratur devoluta, Gierba dec. 91. nu. 6. Reg. S. anfel. dec. 114. 1. Quilimitat num. 3. quando est execut. sententia devolutionis, Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. nu. 17. 18. De qua infra nu. 231. seqq. num. 315. & seqq. vbi de purgatione morae.

Secundo, ob alienationem factam irrequisito Domino, si non est pactum in contrarium, nam si non est pactum in contrarium, Dominus debet requiri si velit emere pro tali pretio reperto, & expectanda est per duos menses, & si non velit emere, sed consentire, debet habere pro tali consensu quinquagesimam partem. Sed si non vult emere, aut consentire, potest emphyteuta vendere personae non prohibita, & si aliter, vel alij vendat, quam liceat, iura sua perdit, l. fin. C. de iure emphyt. Nos d. q. 18. vbi quae sint personae prohibita, Caball. cons.

conf. 173. lib. 1. *Clar. §. emphyteusis qu. 13. Fulgin. de iure emphyt. tit. de alien. qu. 1. tract. de land. qu. 11. Tusc. lit. E. conclus. 207. Christin. decis. 121. vol. 3. Rota p. 9. rec. dec. 269. nu. 26. seqq. Cald. de emphyt. tit. de emphyt. extint. c. 1. & seqq. Secus si alienet: saluo, & reservato iure Domini, nec alias, nec alio modo, quamvis sit sequuta ficta traditio, Cald. sup. s. 6. Gratian. disc. 633. nu. 27. seqq. disc. 949. Ad. ad Ludonif. dec. 388. Vrecol. consule. 33. nu. 9. seqq. Merlin. dec. 871. 883. Rota p. 9. rec. dec. 53. nu. 14. p. 10. dec. 73. nu. 10. seqq. p. 19. dec. 168 nu. 12. seqq. Sabell. §. emphyteusis nu. 46. vbi nu. 58. dicit debere probari alienantem sciuisse rem fuisse emphyteuticam, alias non. Et ibid. vers. an autem propter, dicit quod si alienat partem, cadit à parte, non à toto ex pluribus DD. quamvis referat alios, nisi alienet tamquam rem propriam, nam tunc cadit à toto, ex Ludonif. dec. 2. 19. vbi addit. Castrejon. §. emphyteusis nu. 2. 3. perdit totum Andreol. contr. 47. num. vl.*

Nec potest sub emphyteuticare, nec ad longum tempus locare, Sabell. §. emphyteusis nu. 45 in fine, Caball. conf. 173. lib. 1. Nos sup. qu. 18. nu. 71. 470. 477. Andreol. contr. 90. num. 2. Fulgineus de iure emphyt. tit. de alienat. qu. 1. nu. 75. Gobius consule. 105. num. 35. Gratian. disc. 378. nu. 30. 31. Caball. conf. 156. lib. 1. conf. 173. eod. lib. Sabell. sup. Castrejon. sup. Rota post D. Albrit. de inconstancia dec. 4. nu. 4.

Non, potest locare ad viram locantis, vel conducentis, Nos sup. nu. 80.

Tertio potest rescindi contractus emphyteuticus ob deteriorationem rei, quia emphyteusis significat melioratio, & concessio in emphyteusim dicitur concessio ad meliorandum DD. in l. 2. & fin. C. de iure emphyt. Ideo quamvis non sit pactum meliorandi, intelligitur, & in casu deteriorationis priuatur iure suo, l. quaro, §. inter locatorem, ff. locat. Nos d. qu. 18. num. 34. Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. per totum, & tit. de var. caducis. Sabell. §. emphyteusis nu. 43. Gratian. disc. 152. & ibi Luca, & dec. 174. vbi Luca, & Scoppa, Castrejon. §. emphyteusis.

Verum deterioratio debet esse gravis, & nō levis, Nos d. q. 18. nu. 442. Magon. dec. Flor. 145. Menoch. de arbitr. cas. 78. Medic. dec. 47. Tusc. lit. E. concl. 217. Christin. dec. 173. a. 33. seqq. vol. 5. Et amittit solum partem deterioratam, Magon. dec. Flor. 19. in fine, vbi tamen nu. 8. videtur intelligere, nisi sint simul, & vnico pretio plures res concessæ.

Sunt alij casus caducitatis, seu rescissionis, nempe ob mortem ciuilem, ob renunciacionem, ob tempus finitum, ob lineam finitam, & ob alia, de quibus Corbui. de iure emphyt. Fulgin. eodem Tract. meminit D. Ricc. in praxi tit. 6. de resciss. contr. cap. 1. Sabell. §. emphyteusis, Castrejon. eodem §.

Verum emphyteusis venit in generali obligatione bonorum, & potest etiam expressè Tom. I K.

obligari sine domini consensu, cum pignoris obligatio non sit propriè alienatio, quæ hypotheca resoluitur, & extinguitur resoluta iure emphyteuticæ, Clar. §. emphyteusis qu. 18. Cen. de censib. qu. 22. Serafin. dec. 1290. Gratian. disc. 43. 88. nu. 39. disc. 911. nu. 8. 855. nu. 18. Ludonif. & add. dec. 388. Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. q. 1. nu. 238. seqq. Surd. & addentes dec. 286. Franch. dec. 226. & ibi Luca, Sperell. dec. 120. Rota apud Parmac. par. 1. som. 1. dec. 294. Vrecol. consule. 32. nu. 28. Christin. dec. 123. vol. 3. Rota p. 9. rec. dec. 170. nu. 13. Card. Luca de regal. d. sc. 37. vbi dicit secus esse, si transcat res emphyteutica in Tertium titulo singulari, & disc. 38 nu. 5. Rota p. 17. rec. dec. 77. & dec. 236. & p. 18. dec. 523. Sperell. decis. 74. 99. Castrejon. §. emphyteusis.

Ex quibus censetur remissa caducitas rei emphyteuticæ, Surd. dec. 181. vbi Hodiernus, & Censal. Cyriac. contr. 166. Pura per receptione Canonis à persona legitima, Reg. Capyc. Latr. consule. 75. nu. 20. vbi D. Alexius. Idem Cyriac. contr. 518. nu. 22. 23. Gratian. disc. 303. nu. 11. Cyriac. contr. 266. D. Albrit. de inconstancia dec. 35. num. 7.

Quamvis petat canonem, Surd. dec. 317. Gratian. disc. 152. nu. 21. Marescor. var. lib. 2. cap. 138. Blancard. ad Amad. de Ponte de landem. annos. 16. Hodiernus ad Surd. d. dec. 6. n. 11.

Secus si recipiat cum profectione, non vt Canonem, sed vt fructus rei suæ, Manent. dec. 52. nu. 9. Hodiernus sup. num. 14. 15. Rota apud D. Albrit. sup. nu. 10.

Secus etiam si receperit Canones, sed commissa deuolutio fit ex alia causa, Menoch. de praf. lib. 3. praf. 112. nu. 11. Cyriac. contron. 260. Censal. ad Surd. d. dec. 6. num. 11. 12.

Vel ex pacto, nam si pacta facta in contractu emphyteutico non seruentur, resoluitur contractus, Barra contron. 80. nu. 110. Sabell. §. emphyteusis.

168 Vel si cum sit facta venditio rei stabilis, vel mobilis, habita fide de pretio, infra certum tempus, pacto adiecto, quod si infra illud tempus non soluatur pretium, vel si non fiat tale adimplementum possit repeti res illa vendita. Nam si pretium non soluatur, vel non fiat adimplementum, hoc casu, vel contractus est resolutus, & data contractus resolutione emptor rem emptam recipere non cogitur, Alex. in l. si insulam nu. 24. ff. de verb. obligat. Caroc. de locato tit. de mora nu. 37. & 101. Posth. obs. 117.

169 Vel dicimus, quod cessauit causa finalis dictæ emptionis, & contractus, vel resoluitur, vel saltem rescinditur, l. tale pactum, §. fin. C. de pactis, l. 1. C. de cond. ob causam, l. cum te fandum. vbi Bal. Salyc. & Cast. C. de pactis inter empt. Surd. dec. 220. nu. 19. Suarez in Thes. recept. sentent. lit. C. nu. 302. Burfat. conf. 191. nu. 10. seqq. l. b. 2. Cafal. conf. 674. num. 67. lib. 5. Pedroc. conf. vnic. quando liceat ab empt. discedere num. 233. & 372. D. Rubens. tract. de confusione cap.

18. f. 8. nu. 239. 144. 189. 190. Ludouif. dec. 130.

Et quod exceptio non implementi opposita ad effectum resolutionis contractus, tunc post oppositionem non est amplius locus implemento, sed resoluitur contractus, Corn. conf. 121. nu. 17. lib. 1. Crancet. conf. 192. nu. 22. Surd. dec. 220. nu. 17. conf. 563. nu. 4. Roland. conf. 69. nu. 37. lib. 4. Becc. conf. 45. nu. 38. Grassi. except. 13. nu. 59. Gratian. cap. 307. nu. 26. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 12. nu. 52. Cancer. var. c. 6. nu. 110. Felic. de societ. c. 36. num. 9. Barz. dec. 15. nu. 110. Martines. conf. 47. nu. 8. Pacian. conf. 77. nu. 61. Costa de re integr. dist. 81. num. 1. Ruginell. pract. cap. 41. nu. 16. Rota bon. diuers. dec. 35. nu. 26. Ludouif. & ibi Beltramin. dec. 130. nu. 5. Rota Roman. dec. 362. nu. 4. p. 4. diuers. & dec. 192. nu. 13. p. 5. Idem Gratian. disc. 412. nu. 14. c. 546. nu. 24. c. 853. num. 68. cap. 921. & cap. 944. Andreol. contr. 234. Altograd. conf. 12. num. 25. Costa conf. 52. nu. 6. Ramon. conf. 7. num. 29. vbi Baldur. Morot. conf. 6. nu. 23. Manent. dec. 38. nu. 41. Monach. dec. Bonon. 38. Gratian. disc. 944. nu. 27. & dec. 26 nu. 28. quidquid velint Idem Gratian. cap. 325. nu. 10. Serafin. dec. 377. 1243. Rota dec. 676. nu. 2 p. 3. rec. Nam Serafin. loquitur in d. dec. 1243. in venditione perfecta per rei traditionem, quo casu muki volunt speciale esse, exceptionem non implementi non posse opponi, ad effectum rescissionis contractus post rem tradita. Idem Gratian. dec. 13. nu. 15. dec. 159. nu. 13. 14. Beccia conf. 45. nu. 35. Girib. dec. 113. nu. 8. Idem Serafin. dec. 321. nu. 8. Rota dec. 512. p. 1. diuers. & dec. 59. p. 2. rec. Ramon. conf. 7. n. 21. seqq.

Et quando non implementum excipiendo, ut diximus, opponitur, tunc sine dubio est locus resolutioni contractus, Altograd. conf. 12. nu. 25. Costa conf. 52. nu. 6. Rim. conf. 282. nu. 60. seqq. & nu. 88. lib. 3. Anguissol. conf. 149. nu. 17. conf. 174. nu. 5. Ramon. d. conf. 7. nu. 25. vbi quod est adeo certa, & vera hæc declaratio, ut nullus ab ea recedat, sed omnium voto recepta sit, Morot. conf. 6. nu. 23. Manent. dec. 38. nu. 41. Ant. Monach. dec. bon. 38. Andreol. d. contr. 234. nu. 6. Mangil. de euict. q. 14.

170 Maxime in rebus venditis, consistentibus in pondere, numero, vel mensura, Vrsill. & Affl. dec. 399. Bertazol. de Claus. claus. 30. glos. 6. Affl. dec. 280. Helior. Felic. de societ. cap. 19. nu. 7. Staib. resol. 36. 78. Marcian. conf. 37. lib. 1. Carlin. contr. 126. lib. 1. Rocc. resp. 93. tom. 2. R. Marinis res. 271. lib. 1. Nos ad Ronit. dec. 53. Donell. & ibi Osnald. lib. 16. cap. 19. Signorol. conf. 195. nu. 5. Marta in summa dec. lib. 1. tit. de mora c. 1. Fab. in lib. 6. de coniect. c. 7. Caaber. dec. 49. Manfred. ad Capyc. Latr. dec. 160. n. 3. 10.

171 Cum in contractu rerum, consistentium in pondere, numero, & mensura, contractus non est perfectus ante ponderationem, numerationem, & mensurationem, Trentacinq. res. lib. 3. res. 5. ex num. 3. Hunn. lib. 3. var. res. tract. 7. p. 1. q. 1. & ad Trent. vol. 2. disp. 2. Tbes. 8. q. 4. nisi in genere venditio facta fuisset, Mangil. sup. n. 10.

172 Sed dicitur in contrarium, quod in contractibus nominatis, ob contrauentionem, etiam in substantialibus non est locus resolutioni, sed est agendum, vel ad implementum, vel ad interesse, l. sicut, C. de action. & obligat. l. incuile, vbi Bal. & Castr. C. de action. empt. Achill. Pedroch. sup. nu. 37. Mandel. conf. 626. nu. 4. lib. 4. Dec. conf. 45. Surd. conf. 52. nu. 267. lib. 1. Affl. dec. 280. decisum refert Marefcot. lib. 1. resol. cap. 90. nu. 3. aliam decisionem refert Ronit. dec. 53. Tusc. lit. C. conclus. 995. & seqq. Gratian. dec. 159. vbi Scoppa, & Luca, Larrea alleg. 26. Rota p. 11. dec. 300. D. Marcian. disp. 17. 53. nu. 9. seqq. Thomat. dec. 287. Rota p. 14. rec. dec. 519. Vrecol. consult. 53. vol. 2. & 62. 91. 87. Rota p. 2. diuers. dec. 271. in fine, Ludouif. dec. 88. & ibi Add. Castill. de alim. c. 14. nu. 9. seqq. Diana p. 9. tract. 9. resol. 12. Sabell. s. pœnitentia, & s. contractus nu. 5. Ciroc. disc. 45. nu. 72. disc. 53. nu. 77. Cyriac. contr. 582. lib. 4. Manfred. sup. Sabell. s. contractus nu. 5. Vrecol. consult. 87. nu. 9. vol. 2. Marcian. disp. 17. Tusc. lit. C. concl. 998. Idem Ludouif. dec. 130. cum addit. Possibius res. 117. Vrecol. consult. 53. tom. 2. Doctissimus Dom. Conciol. alleg. 60. num. 60.

173 In donatione pœnitentia, vel resolutio non datur, ob non implementum, sed potius intrat actio ad quanti interest, Cyriac. contr. 55. nu. 68. seqq. & contr. 240. nu. 56. Serafin. dec. 591. nu. 8. 9. dec. 1133. num. 1. dec. 1275. nu. 2. Coccin. dec. 319. nu. 4. Surat. dec. 110. nu. 1. Ciroc. disc. 45 nu. 72. disc. 53. nu. 77. Hermosill. gl. 1. l. 58. tit. 5. p. 5. nu. 2. Possibius dec. 28. num. 2. Add. ad Ludouif. dec. 88. nu. 10. Add. ad Surat. dec. 460. n. 21. Card. Luca de donat. disc. 9. nu. 4. seqq. disc. 12. nu. 3. disc. 18. nu. 10. & seqq. disc. 19. nu. 2. disc. 70. nu. 7. Affl. dec. 280. Rota p. 4. tom. 2. dec. 121. Sabell. s. contractus nu. 5. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. s. 1.

Maxime quando est perfectus contractus per rei traditionem, Serafin. dec. 1275. nu. 1.

Nisi aliter sit expressè conuentum, Coccin. d. dec. 329. nu. 5. Ciroc. d. disc. 45. n. 73.

174 In donationibus factis Ecclesiæ, vel pio loco, non fit resolutio ob non implementum, sed agitur ad implementum, Card. Luca de donat. disc. 12. nu. 3. disc. 13. nu. 2. seqq. disc. 25. nu. 8. disc. 19. nu. 3. disc. 23. num. 14. disc. 73. nu. 3. Ciroc. disc. 53. nu. 78.

Secus accedente pacto resoluituo, Card. Luca de donat. disc. 11. nu. 4. seqq. disc. 14. nu. 8. disc. 19. num. 3. disc. 23. nu. 14. disc. 73. num. 3. Larrea dec. 40. Antun. sup. n. 102.

Quando pactum resoluituum percutere, dicatur substantiam, vel potius accidentia, Card. Luca d. disc. 73. n. 6. & seqq.

Quo ad donationem factam Ecclesiæ, quod non resoluitur, quid dicendum in concursu cum alia pia causa, Card. Luca de donat. disc. 23. num. fin.

Resoluitur etiam facta Ecclesiæ, quando ad implementum respicit substantiam causæ finalis, Card. Luca de donat. disc. 13. n. 3. disc. 23. n. 24 Inue-

Inuestimentum pecuniæ donatæ pro creatione Cappellanæ, demandatum intra certū tempus, cum pacto resolutiuo quid operetur, *Card. Luca de donat. disc. 73. nu. 1. seqq.*

175 Resolutio posita in arbitrio est personalis, & non allegatur per successorem, *Card. Luca de donat. disc. 37. nu. 4. & seqq.*

176 Donatio facta pro erectione Ecclesiæ, vel Monasterij, resoluitur, si fundatio non sequatur, vel non habeat viteriorem progressum, *Card. Luca de donat. disc. 11. cum seqq. de regular. disc. 35. nu. 7. 8.*

Suppresso, vel destructo Monasterio intrat resolutio, *Card. Luca de donat. disc. 12. nu. 2. seqq. de regular. disc. 35. nu. 7. 8.*

177 Purgatio moræ, vel restitutio in integrum datur aduersus non implementum ad euitandam resolutionem, *Card. Luca de donat. disc. 19. ex nu. 4. disc. 12. nu. 7.*

Non datur vbi controuentio concernit personam ipsius donatoris superstitis, secus vbi ageretur de herede donatoris præmortui, *Card. Luca de donat. disc. 19. n. 6. 7.*

Quod intellige si implementum concernat nudum interesse bursale, secus vbi versaretur in assumptione cognominis, & insignium, quæ mortuo donante deferrentur, *Card. Luca d. disc. 19. nu. 6. vers. quando.*

178 Vbi mulier remaneret indotata, ob non factum adimplementum, debet admitti, *Card. Luca d. disc. 19. nu. 8. 9.*

Implementum in donatione, vbi est à parte antea, intrat resolutio absq; dolo, vel culpa, secus vbi sit à parte postea, per viam modi, *Card. Luca de donat. disc. 63. nu. 15. Antun. de donat. lib. 1. præf. 2. §. 1.*

179 Resolutio quando sequatur ex cessante causa, seu præsupposito, *Card. Luca de renunciat. disc. 6. nu. 14. 15. de donat. disc. 8. nu. 13. disc. 11. 12. nu. 4. disc. 16. nu. 12. disc. 17. nu. 3. disc. 70. nu. 9. seqq. de fideicom. disc. 205. nu. 3. Sic si reuocetur ex causa ingratitudinis, aut ex defectu insinuationis, Sabelk. §. hypoteca n. 47.*

180 Donatio facta per viduam resoluitur, ob transitum ad secunda vota, & ratione cessantis præsuppositi, *Card. Luca d. disc. 70. nu. 9. seqq.*

181 Facta intuitu religionis resoluitur non facta professione, *Card. Luca de regular. disc. 39. nu. 18. de donat. disc. 16. nu. 12. Torre de pact. fut. success. lib. 2. cap. 25. nu. 12. seqq. Barbof. de potest. Episc. p. 3. alleg. 101. num. 37. & ad Concl. T. vid. c. 16. sess. 25. de regular. num. 57. 56. post Menoch. R. Marin. lib. 2. c. 165. vbi Luca, Nos ad Ronit. dec. 10. in ul. addit. R. Sanfel. dec. 191.*

Facta per professuram alijs personis, cessat ob transitum ad aliam religionem, *Card. Luca de regular. disc. 39. nu. 8. Dicemus Infra hic.*

Secus si sit facta intuitu primæ religionis, *Card. Luca ibid. n. 9.*

Resoluitur renunciatio facta a Monaco in religione incapaci, si ad capacem reuertatur, ex dispensatione Pontificis, *Molles. conf. 1. nu. 21. seqq. R. Marin. lib. 2. c. 46. nu. 17. Tamburri.*

de iure Abbatiss. disp. 21. q. 7. n. 1.

182 Valet pactum irreuocabilitatis, etiam in casu egressus à religione, *Card. Luca de donat. disc. 15. nu. 6. sed contra tenet Torre sup. num. 25. seqq.*

Donatio facta à Monaco, seu moniali, Monasterio tempore ingressus, non reuocatur, si Superiorum permisso transeat ad aliam religionem, *St. ubi. res. 125. 126. Capys. Latr. dec. 193. Sanfel. dec. 323. Gabed. dec. 163. num. 2. p. 2. Fontanell. dec. 227. nu. 11. seqq. vbi decum re fert, Ripol. var. c. 13. nu. 70. Bottillier. theorem. 78. vbi limitat, Sord. de alim. sit. 9. qu. 29. Infra Nos nu. 204. 205.*

183 Religioso egrediente à Religione, occasione Episcopatus, vel suppressionis, resoluitur, *Card. Luca de donat. disc. 15. nu. 10. de renunciat. disc. 17. Donad. d. cap. 25. Gennens. in pract. Eccles. qu. 261. citatus per R. Marin. lib. 2. c. 46. nu. 18. Pascal. de virib. patr. potest. p. 1. c. 3. nu. 98. Episc. Mayanta contro. 55. tom. 3. Molles. conf. 1. & 39. Farinat. dec. 241. Rota rec. dec. 305. p. 2.*

Sed contrarium dicunt alij, *R. Ronit. dec. 10. Cuiell. de donat. disc. 2. p. 3. nu. 132. lib. 1. Pellicion. qq. Illust. qu. 21. nu. 10. alijq; citati à Bottillier. de success. ab intest. theor. 73. Censal. ad Peregrin. de fidei. art. 27. obs. 5. vers. & si tamen, Andreol. contr. 396. Faiard. tract. de Præst. Regular. post allegationes fiscales, Noguera. al leg. 26. n. 156. Luca de pluralit. legal. cap. 37. nu. 5. Barbof. de pot. Episc. alleg. 114. nu. 20. Argell. de acquir. possess. qu. 3. art. 20. nu. 1062. & seqq. Vide Sabelk. §. monachus n. 15. 16.*

Alij distinguunt, aut monachus renunciavit hæreditates deuoluendas, quæ erant deuolutæ tempore Episcopatus, & non recuperat, aut non erant deuolutæ, & recuperat, *Barbof. de iure Eccles. lib. 1. c. 42. nu. 142. vbi decum refert, Donad. de renunciat. c. 20. nu. 11. Nonar. in Lucern. regular. verb. renunciatio nu. 19. Fen-trigl. in praxi ann. 36. §. 1. Bottillier. d. theor. 73. n. 9.*

Vera existente opinione, quod Monachus factus Episcopus recuperat bona donata, quæstio est cui acquirat an Ecclesiæ, cui fuit translatus, vel Monasterio, cui emisit professionem, *Fontanella decisione 227. numer. 18. remittit se ad Barbof. sup. Annum, Robert. var. Indic. lib. 4. cap. 3. Martam de success. par. 4. q. 1. art. 4. n. 1. Et ibi dicit hunc articulum in Hispania esse indisputabilem, quia spolia Episcoporum sunt Rem. Camera Apostolica, Sed Luca d. cap. 37. nu. 8. resoluit, & bene. Aut monachus factus Episcopus acquirit bona de fructibus mensæ Episcopalis, & in eis bene succedit Camera Apostolica. Aut bona erant delata tempore, quo erat religiosus, & spectant ad Monasterium, si sit capax, *Fontanell. d. dec. 227. nu. 2. Vel sunt bona agnatorum delata Episcopo, & spectant ad Ecclesiam, cui est intulatus, R. Ronit. d. dec. 10. nu. 10. Andreol. d. contr. 396. nu. 20. Idem Luca ad Gratian. disc. 263.**

184 Soluta matrimonio, donatio resoluitur do-

donante superflue, & caducata remanet, Card. Luca de feud. disc. 13. num. 13. disc. 25. nu. 7. de donat. disc. 8. ex nu. 13. disc. 9. ex nu. 2. 14. seqq. disc. 17. nu. 25. 9. de legis. disc. 24. nu. 11.

185 Vbi contentio sit cum extraneis, secus cum filiis vocatis, Card. Luca de donat. disc. 9. num. 16. 17.

186 Vbi sunt filii ex illo matrimonio non resoluitur, Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 5. nu. 29. 35. Cancer. lib. 3. c. 2. n. 222. Fontanell. de p. elis. cl. 4. gl. 28. Nos ad R. R. conf. 15. nu. 26. lib. 2. D. Theodor. alleg. 43. nu. 22. seqq. locus illis non extantibus, Card. Luca de disc. 8. nu. 27. seqq. disc. 9. num. 16. 17. R. R. conf. 15. lib. 2. & conf. 16. nu. 14. eod. lib. 2.

187 Vbi substantia donationis collata esset post mortem, intraret caducatio, & resolutio, secus ubi dilata solum esset executio, Card. Luca de donat. d. disc. 8. nu. 7. ubi nu. 4. 10. quid referat, an filii ex eo matrimonio vocati sunt, nec ne. Et nu. 19. dicit esse seruandum pactum resolutionis adiectum. Ideo præsciindendo à pactis, mortua muliere cum filiis, vel sine filiis, succedunt eius hæredes, Gomez ad l. 22. Tauri, ubi Tellius nu. 19. latè Cutell. d. spec. 5. nu. 29. & seqq. D. Galeot. contr. 21. lib. 2. R. Capyc. Latr. dec. 81. nu. 6. latè Nos ad R. R. conf. 15. nu. 24. & seqq. lib. 2.

188 Quæ diximus de reuocatione donationis procedunt respectu illius, qui agit, secus est in reo conuenito, Corn. conf. 121. in fine lib. 1. & conf. 291 in fine lib. 3. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 12. nu. 53. Altograd. conf. 12. nu. 25. seqq. lib. 1. Cirio. disc. 45. nu. 73. disc. 53. nu. 78. Rota dec. 192. nu. 15. p. 5. rec. Hermosill. gl. 1. nu. 3. l. 58. tit. 5. p. 5. Gimba dec. 107. nu. 32. Surd. dec. 220. nu. 18. dec. 314. nu. 17. conf. 13. nu. 22. 23. conf. 62. nu. 36. conf. 563. nu. 4. 5. Gratian. dec. 13. nu. 3. in addit. & dec. 207. nu. 29. ubi Luca, & Scoppa, & disc. 355. nu. 1. quidquid contra dicat Addit. ad B. rat. dec. 640. nu. 27.

Sed donatio modalis reuocatur modo non adimpleto, Hermosill. gl. 1. l. 6. tit. 4. p. 5. & gl. 1. l. 2. 28. nu. 47. si modus sit finalis, Menoib. lib. 4. praf. 24. conf. 134. nu. 32. Peregrin. de fideicom. art. 11. nu. 125. Ari. s. Mesa lib. 2. var. cap. 4. num. 13. Antun. de donat. lib. 1. praf. 2. §. 1. nu. 10. Secus si impulsiuus, nam tunc donatio non reuocatur, sed cogitur adimplere, Gratian. disc. 44. nu. 11. ubi Luca, Conar. lib. 1. var. cap. 14. nu. 6. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. nu. 69. Galganas. de condit. 2. p. c. 30. nu. 10. nu. 10. Mantica de tacit. lib. 13. c. 42. nu. 6. Sabell. §. modus. Staiban. ref. 36.

Verum pendente rescissione, vel resolutione contractus, ob non implementum, si venditor adimpleat, substat contractus, Gism. de eniff. qu. 24. nu. 25. Hermosill. gl. 1. l. 32. tit. 5. p. 5. nu. 352. vel si non stat per adimplere debentem, Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 6. nu. 24. seqq. Gratian. disc. 498. nu. 43. Mantica de coniect. lib. 11. tit. 18. nu. 37. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. nu. 14. Molina Iesuita disp. 206. 207.

Peregr. de fideicommiss. art. 16. nu. 154. Pascal. de vir. patr. potest. p. 1. c. 4. num. 35. Sesse decis. 131. num. 13.

189 Libertas semel data, semper est irrevocabilis, etiam si esset adiecta conditio resolutive, vel modus, nisi expresse sit adempta in pœnam, l. 1. 2. C. si aduerj. libert. l. si ex causam §. fin. ff. de adim. legat. l. Imperatores, ff. de manumiss. testam. l. 1. C. de his, quæ pœn. nom. & ibi Bal. n. 18.

Et quamuis sit libertas adempta in pœnam inguentu conditionis resolutionis, illa conditio resolutionis resoluitur in suspensiuam, ut non competat libertas, nisi secuto implemento, potius quam dici possit, quod semel data possit reuocari, Rota Rom. dec. 464. nu. 10. 11. inter nouiss. p. 1. post Paul. & Fulgos. in l. 1. nu. 6. C. de his, quæ pœn. nom. R. R. dec. 4. nu. 4. nu. 40. 41. Liaron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 21. nu. 15. 16. Casteson. in Alphabet. Iuridic. §. libertas, Bonadill. lib. 5. polit. c. 10. Donell. lib. 2. comment. c. 10. 11. Ricc. collect. 2959. Barbosin l. 1. p. 2. nu. 5. & p. 5. nu. 60. ff. solut. matrim. Solorz. de Iure Indiar. lib. 3. c. 7. nu. 4. & d. nu. 64. & lib. 2. Polit. c. 2. & 4.

Et libertas propter ingratitude non reuocatur, etiam si libertus sit Clericus. c. nullus 4. de seruis non ordin.

190 Et in contractu venditionis, re vendita non consignata, hoc expresse tenent, quod debeat agi ad implementum Pedroc. nu. 38. in consil. unico, R. Capyc. Latr. dec. 160. nu. 5. & 12. & ibi Gizz. & Mansfrella, Cancer. lib. 3. var. c. 7. nu. 107. Add. ad B. rat. dec. 640. nu. 31. Aylon. ad Gomez tom. 2. resol. 8. R. R. ad Affl. de iure probomiss. sol. 220. nu. 5. Cyriac. contr. 682. lib. 4. Mesa res. lib. 1. c. 40. nu. 15. 20. Ludouis. dec. 130. nu. 2. seqq. D. Ruons de confus. c. 18. §. 8. nu. 294. ubi post Becc. conf. 45. & alios adductos §. 5. Limitat si rescissio contractus petatur per viam exceptionis, quando non est sequutum adimplementum, Add. ad Ludouis. dec. 130. nu. 5. Andreol. contr. 234. Rota dec. 192. nu. 19. par. 5. rec. Conioli. alleg. 60. nu. 59. 61. Add. ad Ludouis. dec. 130. nu. 5. Gratian. disc. 307. nu. 26. 512. nu. 14. 546. nu. 24. 853. nu. 68. dec. Marib. 26. nu. 28. Roman. conf. 7. nu. 25. Rota dec. 192. nu. 15. p. 5. rec. Paitell. ad exped. civil. 7. sui patris nu. 35. Cancer. p. 3. c. 6. nu. 110. Nec est locus rescissioni ob non implementum, post rem traditam, Gratian. dec. 159. nu. 13. seqq. Gimba dec. 113. nu. 6. Andreol. contr. 234. nu. 3. Mangil. de eniff. q. 24. nu. 34.

191 Verum resoluitur si implementum causam finalem contractus inspicit, licum re, C. de pactis inter empt. Altograd. conf. 9. lib. 1. Douz. R. Capyc. Latr. dec. 160. nu. 11. Marcian. disp. 53. nu. 11. Roccus resp. 85. ex nu. 25. lib. 1. Georg. alleg. 31. nu. 6. 48. Antun. de donat. lib. 1. praf. 2. §. 1. nu. 10. Rocca disp. 105. nu. 9. Barra contr. 80. nu. 91. 116. & seqq. Crauet. conf. 192. nu. 12. Cancer. sup. P. Affl. contr. 25. nu. 10. Serafin. dec. 591. nu. 10. Rota Rom. post Bonden. colluct. dec. 96. nu. 11 ubi rationem assignat nu. 12. quia contractus di-

dispositio trahi non debet ad casum, ex quo oriretur deceptio contrahentis, *Refer lib. 3. opus. sect. 2. bene Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 160. nu. 6. Rotam. conf. 69. nu. 40. Surd. conf. 68. nu. 21. conf. 563. nu. 4. de 220. nu. 19. Rota dec. 61. nu. 12. p. 5. rec. Ludouif. dec. 130. nu. 4. Ciroc. disc. 53. nu. 78. Bec. conf. 45. nu. 29. Add. ad Burat. dec. 640. nu. 28. Rubens de confus. cap. 38. §. 8. nu. 295. Marefcot. lib. 1. c. 90. nu. 7. Quidquid contra dicat Bellon. iun. conf. 13. nu. 43. Add. ad Burat. dec. 640. nu. 30. Hermosill. gl. 1. l. 58. p. 5. lit. 5. nu. 1. fol. 845. D. Rubens sup. num. 29. & 290. 195. Precol. consult. 53. vol. 2. & consult. 65. & 91. ubi res vendita fuit affecta libera, & postea talis non reperta, D. Scoppa ad D. Merlin. controu. 46. lib. 1. nu. 7. Mangil. d. q. 24. n. 36. 38.*

- 192 Sic transactio per non adimplementum rescinditur, *Gonsalad reg. Cancell. reg. 8. gl. 17. Crivell. dec. 111. Cancr. var. p. 1. c. 18. nu. 44. Lartea alleg. 26. Precol. de transact. q. 5. nu. 64. & q. 6. nu. 46. Mansfrell. sup. n. 8. Diximus sup.*

Dicitur causa finalis illa, sine qua quis aliam non esset contracturus, vel non eo modo, nisi causa illa fuisset, *Bec. conf. 45. nu. 30. Item, & illa, quæ respiciu commodum, & utilitatem, ipsius promissoris, late Barra d. contr. 80. n. 120 seqq. Antun. infra hic n. 201. Olea tit. 2. q. 7. n. 2.*

- 193 Maxime si in illa adfit pactum resolutiuum, nec mora purgatur, *Add. ad Ludouif. dec. 399. nu. 19. Cyriac. contr. 159. nu. 12. seqq. Ciarlin. contr. 126. nu. 68. Marciand. conf. 37. lib. 1. nu. 12. R. Masin. lib. 1. ref. 271. Rodoe. conf. 16. nu. 29. Mangil. de euis. q. 24. nu. 35. Et nu. 37. Idem si adfit iuramentum.*

- 194 Verum idem D. Rubens sup. nu. 297. post Barf. distinguit, ut contractus purè, & simpliciter nominatus non possit rescindi ob defectum causæ finalis, secus contractus nominatus habens dependentiam à contractu innominato, ut ille possit rescindi, si id, quod innominati contractus naturam promittit, finalem causam respiciat, & deficiat, *Bellon. iun. conf. 13. nu. 43. Add. ad Burat. dec. 640. nu. 30.*

- 195 In cessione, *Marta in summa decis. lib. 3. c. 25. Costa de rata q. 70. Arias de Mosa lib. 1. res. sol. 19. n. 20. Mysing. cent. 3. obs. 96. Carpan. ad statut. Meniol. cap. 447. m. 30. tom. 1. Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 160. n. 9. Olea de cess. iur. tit. 8. q. 1. n. 20.*

Verum in contractu innominato datur locus poenitentiae, ob non adimplementum, *Isi pecuniam, ff. de condi. ob causam, Surd. dec. 173. nu. 16. Gratian. disc. 2. nu. 19. Bellon. iun. conf. 13. nu. 40. Add. ad Burat. dec. 640. nu. 29. Altograd. sen. conf. 1. nu. 45. Mangil. de euis. q. 141. nu. 6. Altograd. contr. 77. n. 4.*

Et paria sunt, quod non fuerit implerum, per rei traditionem, vel quod res tradita cuius fuerit, non quodcumque, *ff. de leg. 1. Bec. conf. 83. nu. 8. 9. Surd. d. dec. 173. nu. 16. 17. Mangil. d. q. 141. nu. 7. Altograd sup. nu. 5.*

- 196 Vbi mulier remaneret indotata, ob non factum adimplementum, debet admitti, *Card.*

Luca de donat. list. 19. nu. 8. 9.

- 197 Implementum ubi est à parte antea intrat resolutio, absque dolo, aut culpa, sed ubi sit à parte postea, per viam modi, *Card. Luca de donat. disc. 63. nu. 15. Sabell. §. modus, ubi mille DD. refert Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1.*

- 198 De differentia implementorum; quæ de iure exigunt punctualitatem, *Card. Luca d. disc. 63. nu. 11.*

- 199 Resolutio procedit quo ad donatarium, sed non quo ad Tertium, nec per hoc bona redeunt ad donatorem, *Card. Luca de donat. disc. 18. nu. 10. seqq. Nam facto alterius nemo debet prægruari, Surd. conf. 22. nu. 29. conf. 149. nu. 30. conf. 173. nu. 84. dec. 102. nu. 1. Menoch. 346. nu. 26. Farinac. conf. 40. nu. 47. lib. 1. Costa de fact. scient. & ignor. insp. 48. seqq. Paz. axiom. iur. lit. A. n. 233. & lit. F. n. 81. Barbosa. axiom. 91.*

- 200 Quando resoluitur donatio ob prædecessum donatarii, viuente donatore, *Card. Luca conf. obs. 188. Nos sup. q. 32.*

- 201 Resoluitur donatio quando fit ex causa, cessante, si causa sit finalis, secus si impulsiva. *Antun. de donat. tom. 1. lib. 1. pralud. 2. nu. 60. & seqq. Cutell. de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 3. part. 6. & tom. 2. spec. 5. 6. 12. Tusc. lit. C. conclus. 202. Giurba sup. consuet. Messan. c. 8. gl. 2. nu. 2. Sess. dec. 185. nu. 102. Paz. axiom. iur. lit. C. nu. 40. Barbosa. axiom. 40. Card. Luca de renunc. disc. 6. n. 14. 15. de donat. disc. 8. ex nu. 13. disc. 11. ex nu. 2. disc. 12. ex nu. 4. disc. 16. nu. 12. disc. 17. nu. 3. disc. 70. nu. 9. seqq. de fideicom. disc. 205. nu. 3. quando causa est finalis, Chartar. dec. 68. nu. 65. 66. Adobrand. conf. 64. nu. 14. Castill. lib. 5. contr. 172. nu. 26. 36. 37. Cenc. de censib. p. 3. c. 1. qu. 4. Sabell. §. de natio. nu. 21. 23. Tusc. lit. D. concl. 629. 631. Diana p. 8. tract. 6. ref. 89. 109. Rota p. 15. dec. 13. Altograd. conf. 7. Precol. consult. 85. nu. 14. lib. 2.*

- 202 Et si causa expressa est in lege, aut statuto, *Rodolphin. var. lib. 2. qu. 35. nu. 16. Limita, & Intellige quando causa produxit effectum perfectum, & consummatum, Giurba sup. Gama dec. 27. nu. 4. vel inchoatum Paz. sup. post mille nu. 44. 45. Mangil. de imput. qu. 101. nu. 14. q. 166. nu. 5. Novar. de elect. fori. qu. 10. nu. 6. seqq. sect. 2. Limita etiam si causa esset impulsiva, Rodolphin. d. qu. 35. nu. 10. Farinac. dec. 387. nu. 6. Limita etiam quoties causa requiritur certo tempore, si eo tempore fuit, licet postea cesset, non cessat effectus, Novar. sup. nu. 15. Tiragnell. Tract. res. causa lim. 4. Paz. & Barbosa. sup. Reg. Capyc. Latr. dec. 160. n. 11. Nos infra n. 244 seqq.*

- 203 Donatio facta per viduam resoluitur per transitum ad secunda vota, ratione cessantis præsuppositi, *Card. Luca d. disc. 70. n. 9. seqq.*

- 204 Facta per professuram alijs personis, cessat ob transitum ad aliam religionem, *Card. Luca de regular. disc. 39. nu. 8.*

- 205 Vbi quid si sit facta introitu primæ religionis, *nu. 9. Staibam. res. 125. 126. & ibi o' servat. R. Capyc. Latr. dec. 193. Reg. S. i. f. dec. 313. ubi Ad-*

Addit. Cabed. dec. 163. p. 2. Fontanell. dec. 227. nu. 11. seqq. vbi de iur. refert, Ripol. var. c. 13. nu. 70. Surd. de alim. tit. 9. qu. 29. Bottilier. de success. theor. 78. vbi ampliat, & limitat, Vide sup. nu. 181. seqq.

Sic renunciatio facta à Sorore ad beneficiū fratris, hæredum, & successorum, debet intelligi pro illis hæredibus, ad quorum fauorem disponat, Ideo illis deficientibus resoluitur, *Franch. dec. 607. nu. 5. Surd. dec. 272. num. 12. 13. Medic. conf. 166. nu. 95. & seqq. R. Marcian. disp. 8. Andreol. contr. 310. n. 26.*

Et licet verum sit, quod decedens ab intestato præsumitur instituisse illum, qui ex dispositione iuris ad successionem vocatur, quæ est soror consanguinea renuncians, *R. Marcian. d. disp. 8. nu. 31. 33. 34. Put. in conf. unic. post Conf. Sforz. Odd. nu. 39. seqq. Serafin. de Iuram. prim. 21. l. m. 5. nu. 24.*

Nam renunciatio fit, & recipitur ob vnam ex tribus causis, aut ad fauorem masculorum natorum, aut nasciturorum, aut ad fauorem Agnationis, aut familiarum, aut vt renunciarius possit disponere de rebus renunciatis, *Napodan. in Consuet. Neapol. si moriatur, verb. ipsi successores res, quam sequitur Capyc. ibid. fol. 81. Put. sup. nu. 6. Menoch. conf. 6. nu. 6. seqq. Cancr. var. lib. 3. c. 15. nu. 24. R. Marcian. d. disp. 8. num. 20. P. Molfes. super Consuet. Neapol. tit. de renunciatis. q. 1. nu. 28. & q. 3. nu. 20. 21. & q. 13.*

Et casu quo filia renunciat ad fauorem patris, existentibus fratribus, illis mortuis non nocet renuncianti renunciatio, sed ipsa succedit, ac si non renunciasset, nam præsumitur facta fauore descendendum, *Merlin. dec. 369. 894. Dunoyer. dec. 1634. Altograd. conf. 43. nu. 59. 60. lib. 2. Et ad fauorem hæredum sanguinis, & sic descendentiū, Cyriac. contr. 475. nu. 10. 11. Carena res. 69. nu. 15. Andreol. contr. 310. num. 26. Gobius consult. 83. Nec iuuat talis renunciatio fratribus consanguineis, D. Merlin. contr. 32. lib. 1. Petris conf. 51. nu. 14. Anna sing. 440. Moderni in hac editali. qu. 11. nu. 38. 56. C. de secund. nuptiis, Molin. de rit. nupt. lib. 3. qu. 85. Affl. & Vrsill. dec. 161. Surd. conf. 446. num. 2. Molina de primog. lib. 2. c. 3. nu. 47. Nec officit si renunciatio sit facta fratri, hæredibus, & successoribus, nā intelligitur: hæredibus sanguinis, & sic descendentibus, Bottilier. de success. ab intestat. theor. 49 num. 17. in fine, Merlin. dd. de cisionibus, Citoc. discept. 41. nu. 17. & seqq.*

Et intelligitur facta renunciatio fauore conseruationis Agnationis, sic deficientibus masculis, expirat, *Michalor. de fratrib. p. 3. cap. 12. n. 74. Merlin. dd. decis. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. qu. 5. Bottilier. d. Theor. 49. n. 3.*

206 Donatio resoluitur, & reuocatur ob natiuitatem filiorum donantis, si vnquam, C. de reuoc. donation. Sabell. §. hypotheca nu. 47. Nos ad Rom. conf. 21. lib. 1. & in hoc Tract. quest. 32. Henr. fil. l. 10. gl. 3. tit. 4. num. 8. Tiraq. in d. l. si vnquam verb. reuocatur nu. 330. Tholos. in add.

ad Guid. Papa dec. 428. Mantica tit. 32. num. 78. Fontanell. de pact. tom. 2. l. 5. gl. 8. p. 3. nu. 72. 73. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. Antun. de donat. lib. 1. prel. 2. nu. 23. Passarell. de donat. p. 3. q. 4. seqq. Gutell. cod. tract. tom. 1. disc. 3. p. 6. & tom. 2. spec. 3. Sabell. §. donatio n. 28. seqq. D. Scoppa ad Merlin. lib. contr. 5. lib. 1.

207 Declaratio donatoris in vita requiritur, alias non transmittitur ad hæredes facultas illā reuocandi, *Card. Luca de donat. disc. 20. nu. 4. Nos d. q. 32. P. Affl. contr. 34. n. 28. n. sine.*

208 Non procedit reuocatio, seu resolutio in donatione onerosa, & causatiua, *Card. Luca de donat. d. disc. 20. nu. 5. disc. 21. nu. 8. disc. 22. nu. 8. disc. 71. num. 7. Nos d. qu. 31. Altograd. conf. 7. nu. 23. lib. 1. Diana p. 8. tract. 6. res. 65. Gutell. de donat. disc. 3. par. 6. vbi de donatione facta ex causa matrimonii, quo intelligit de dote facta filiabus, & neptibus, & aliis, quibus dos debet dari, secus extraneæ. Et extraneæ, potest reuocari etiam constante matrimonio, nam dotata debebat cogitare de hoc beneficio donanti spectante, Gutell. sup. par. 6. nu. 34. 35. Surd. conf. 640. Gratian. & Luca disc. 354. num. 33. Surd. conf. 12. nu. 23. Antun. de donat. lib. 1. prelud. 2. nu. 102. seqq. Sabell. §. donatio num. 21. post Christlin. dec. 192. nu. 13. seqq. vol. 4.*

209 Causatiua dicitur pro conseruatione Agnationis, *Card. Luca d. disc. 21. nu. 8.*

210 Dicitur onerosa multis modis, *Card. Luca d. disc. 20. nu. 8. disc. 70. nu. 1. Vide Nos ad Rom. d. co. s. 21. nu. 19. seqq. lib. 1. Sabell. d. §. donatio nu. 19. vbi de remuneratoria, Altograd. contr. 96. nu. 235. & seqq. scus si donatio excedat merita nu. 247.*

211 Non reuocatur, vbi donator de filiis cogitauit, *Card. Luca d. disc. 20. nu. 9. 10. DD. apud Nos d. qu. 32. Fontanell. de pactis l. 5. gl. 8. p. 3. nu. 14. Gutell. disc. 3. par. 6. nu. 31. Merot. conf. 43. nu. 6. Fab. in C. de reuoc. donat. tit. 36. lib. 8. de fin. 2. 7. Ranch. ad Guid. Papa dec. 145. in fine, Hon. ded. conf. 74. num. 25. lib. 1. Gutier. de Iuram. p. 1. c. 7. nu. 3. Tb. s. dec. 121. nu. 3. Molin. de rit. nupt. lib. 3. cap. 6. nu. 80. Laratb. conf. 66. Andreol. contr. 334. nu. 22. Thor. in C. p. 3. cas. 59. num. 19. Castill. lib. 2. cap. 13. n. 49. Fab. in C. lib. 8. tit. 36. de fin. 2. 7.*

212 Cogitatio debet esse explicata non autem implicita, per renunciationem d. l. si vnquam C. de donat. *Card. Luca d. disc. 20. nu. 10. disc. 21. n. 6. disc. 71. nu. 2. seqq. Vide Nos d. conf. 21. n. 6.*

213 Non reuocatur donatio facta Ecclesiæ, vel piæ causæ, *Card. Luca de donat. disc. 22. nu. 7. P. Diana par. 8. tract. 6. res. 64. nisi vsq. ad legitimam, contra Passarell. de donat. lib. 3. qu. 4. n. 8. vbi secus si sit facta pro male ablati. Nec facta pro male ablati, Nos d. conf. 21. n. 23.*

214 Nec per procreationem filiarum, *Card. Luca de donat. disc. 22. nu. 12. vbi declaratur.*

215 Vbi præsertim summa reseruata pro testando sufficit pro illius dote, *Card. Luca d. disc. 22. num. 14.*

216 Neque reuocatur per filios illegitimos, *Card. Luca d. disc. 22. nu. 13. 14. vbi declarat. Secus si sint legitimati per subsequens matrimonium, Antun. sup. nu. 24. secus per rescriptum Principis nu. 25. Tonnut. res. c. 54. nu. 21. 26. Fa. iard. de legitim. per subsequens matrimonium. nu. 220. membr. 4. Castil. lib. 2. c. 13. lib. 3. cap. 10. nu. 58. Sabell. §. donatio n. 29.*

217 Quid in donatione particulari, *Card. Luca de donat. disc. 20. nu. 10. disc. 21. nu. 6. disc. 71. nu. 4. Non in donatione rei modicæ, & vilis, & quæ dicatur talis, remittitur arbitrio Iudicis, Menoch. de arbitrar. cas. 133. Diona p. 8. trafl. 6. res. 62. Clar. §. donatio qu. 22. nu. 5. Couar. var. lib. 1. c. 19. nu. 12.*

218 Quid in remissione Iuris quærendi, *Card. Luca d. disc. 21. n. 8.*

219 Quid operetur renunciatio d. l. si unquam, *Card. Luca de donat. disc. 20. 21. 22. 70. 71. latè Donad. de renuntiat. c. 29. Nos d. qu. 32. Cutell. de donat. trafl. 2. disc. 1. spec. 3. nu. 8. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 8. p. 3. Molina de contract. disp. 282. Fillyc. trafl. 34. c. 6. nu. 134. Canall. qu. 104. Fachin. lib. 3. controu. 84. Gaill. conf. 40. lib. 1. Ricc. collect. 728. Serafin. dec. 837. Altograd. contr. 96. nu. 280. Mangil. de imput. q. 102. Nos d. conf. 21. lib. 1. vbi tota materia, Sabell. §. donatio num. 30. Scop. ad Merlin. d. contr. 5. n. 14. seq. lib. 1. Gallerat. de renunc. 1. 2. renunc. 87. Torre de pact. lib. 2. c. 29*

220 Donatio facta à muliere inhonesta, ad fauorē Monasterij conueritarū, an subiaceat huic resolutioni, *Card. Luca de donat. disc. 22. num. 11. & seqq. Alia vide Nos d. conf. 21. Rouit. lib. 2. Passarell. d. q. 4. & seqq. vbi de filijs monstruosis natis, filijs non vitalibus.*

Donatio reuocatur ob ingratitudinem donatarij, nec valet pactum in contrarium, *Gomez var. tom. 2. c. 3. num. 14. Farinac. in fragm. de contract. verb. donatio nu. 31. Valeron. de transact. tit. 3. q. 5. n. 64. Quamuis adsit pactum de non reuocando, & iuramentum, Mantica de iacit. lib. 13. tit. 41. nu. 1. Guttier. de iuram. p. 1. c. 10. n. 5. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. nu. 16. & seqq. Altograd. contr. 96. nu. 282. 283. Hermosill. ad l. 10. tit. 4. p. 5. gl. 1. & l. 1. tit. 4. p. 5. gl. 7. Crespi obs. 95. 98. Castil. controuers. lib. 3. c. 10. nu. 59. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. qu. 12. num. 3. Secus ob causam, & remuneratoria, Antun. ibid. n. 42. vbi num. 43. secus vbi merita non sunt æqualia, & num. 97. Et secus ob causa matrimonij, illo cō. stante, secus soluto, nu. 98. 99. Sabell. §. donatio num. 30. Cutell. de donat. tom. 2. spec. 8.*

Reuocatur donatio si donatarius denegat alimenta donatori inopi, *Gomez d. c. 3. nu. 14. vers. quibus Farinac. sup. nu. 31. Surd. de alim. qu. 48. nu. 2. Andreol. contr. 229. nu. 6. Ciroc. disc. 45. nu. 66. Altograd. d. contr. 96. n. 288.*

Et vbi potest resolui, & reuocari propter ingratitudinem, non sufficit adesse ingratitudinis causam, sed requiratur actus expressus reuocationis factus ab ipso donatore, nec sufficit tacitus, *Sanch. de matr. m. lib. 6. disp. 15. n. 11. Tom. II.*

Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. par. 5. nu. 194. Hermosill. l. 10. tit. 4. p. 5. gl. 8. nu. 22. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. nu. 21. vbi nu. 22. dicit non posse reuocari si bona donata fuerint alienata ante commissam ingratitudinem, ex l. bis solis 7. C. de reuoc. donat. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 12. num. 3. Nos ad d. conf. 21. Rouit. lib. 2. vbi fructus percepti à donatario, propter vitium ingratitudinis, & superuenientiam liberorum, an, & quando debeant restitui.

221 Si Titius sit debitor Caii in mille, conuenit cum Creditore, ut illos solueret in Tribus tantis, adueniente tempore solutionis primæ, illos non soluit, potest cogi soluere totam summam executiuè, *l. si quis maior. C. de transact. Rolan. conf. 32. nu. 7. tom. 2. Bero conf. 126. n. 6. 7. lib. 1. Anchar. iun. qu. 51. nu. 14. p. 3. decisum refert Canale. dec. 43. nu. 19. p. 1.*

222 Contra tenet *Polid. Ripa obs. 59. ut possit cogi soluere tantum primam tantam maturatam, Ludonif. dec. 345. nu. 3. Putens dec. 259. p. 1. Mohed. dec. 4. de prescript. Serafin. dec. 617. 1059.*

223 Sed prima opinio verior est, secundum *Bertazol. de claus. qu. 47. num. 648. si ad sit iuramentum, & fortius procedit si iuramentum immediatè positum est post promissionem, certis terminis conuentam, secus quando est in fine contractus, Canale. dec. 43. nu. 20. par. 1. dec. 3. nu. 24. p. 2. Ripa d. obs. 59. num. 2. Caputaq. dec. 230. par. 2. Coccin. dec. 102. Serafin. de iuram. prin. 1. 48. nu. 8. Farinac. dec. 34. nu. 14. R. Capyc. Latr. dec. 30. num. 2. Roccus resp. 93. nu. 19. lib. 2. Sed *Giurba obs. 96. num. 6. dicit veriozem opinionem Ripa d. obs. 59. nu. 3. cum Serafin. sup.**

224 Si verò sit pactum, quod si non fiat solutio prima, possit peti tota summa, valet pactū, etiam in mutuo, *R. Rouit. in prag. 1. de usur. nu. 15. vbi decisum refert per S. C. non admitti purgationem moræ, Maur. de solut. c. 95. Roccus d. resp. 93. vbi bis decisum refert, & resp. 90. eod. lib. 2. vbi etiam decisum refert, Barz. dec. 16. quamuis contra dicat Sesse dec. 100.*

225 Nec datur purgatio moræ, neq; per viam restitutionis in integrum, fauore minoris, *Gratian. disc. 515. num. 27. Cyriac. contr. 240. num. 15. Bich. dec. 680. nu. 25. Luca ad Marin. lib. 1. c. 271. num. 8.*

Contra est in fideiussore debitoris, nam ille non potest cogi totam summam soluere, *Ripa d. obs. 59. n. 3. Serafin. dec. 577. 1059. 617. Giurb. d. obs. 96. nu. 8. seqq.*

226 Conditio resoluiua apposita in contractu non facit contractum conditionalem, sed est pura, & resoluenda sub conditione, *Castil. controu. lib. 4. c. 56. nu. 9. Sperell. dec. 168. nu. 80. 81. Merlin. dec. 658. Rota p. 12. rec. 137. num. 1. Gratian. disc. 307. Sabell. §. venditio nu. 8. 17. §. venditio nu. 68. 72.*

Secus in ultimis voluntatibus, in quibus conditio apposita resolutioni facit dispositionem conditionalem, *Castil. sup. nu. 10.*

227 Tamen quando resolutio conferitur post actus

actus executionem, & ius quæsitum non facit dispositionem conditionalem, etiam in ultimis voluntatibus, *Castill. sup. nu. 21. Card. de Luca de donat. disc. 63 nu. 16.*

228 Et conditio adiecta resolutioni non facit dispositionem conditionalem, quando resolutio fit in pœnam, sprete præcepti, quia pœna arguit ius quæsitum, *Castill. sup. nu. 12.*

229 Contractus initus cum conditione consensus alicuius, illo non accedente perinde est, ac si non fuerit celebratus, *Rota par. 9. rec. dec. 189.*

230 Resoluto contractu principali, resolvuntur accessoria, *Castill. lib. 6. c. 168. nu. 39.*

Et resoluto contractu mutuo partium consensu, intelligitur resolutus sub eadem conditione, sub qua erat initus, & sic retenta eadem conditione, vel libera, ac ex quibus arguatur dicta resolutio, *Rota post Vrecol. de transact. dec. 89.*

231 Quæ diximus sup. nu. 164, & seqq. procedunt etiam quando non adest pactum resolutionis contractus, sed quando adest pactum expressum resolutionis, tunc omnes tenent re vera resolvere contractum, *Traquell. de resact. lign. g. 1. gl. 11. nu. 36. & in l. si unquam verb. reuertatur n. 310. 311. Card. Luc. de emphyt. disc. 26. nu. 9. disc. 40. nu. 9. de censib. disc. 38. nu. 7. de donat. disc. 12. nu. 7. disc. 19. nu. 4. de credit. disc. 56. nu. 10. Cyriac. contr. 158. nu. 43. 44. Ripa obs. 171 nu. 7. Antun. de donat. l. 1. pralnd. l. 1. nu. 111. Quetell. de donat. tom. 2. spec. 25. n. 5. Burat. & add. dec. 558. Ludonif. dec. 559. Bellon. de potest. eorum, siunt in contin. lib. 1. cap. 73. Caputaq. dec. 235. p. 2. Pistor. obs. 222. nu. 49. 59. 60. Scain. dec. Bon. 93. nu. 44. Theodor. alleg. 24. nu. 7. 11. 12. Fontanell. de pactis claus. 6. gl. 2. p. 2. nu. 34. 35. Gratian. dec. 49. nu. 11. discept. 786. nu. 29. & seqq. Reg. Capyc. Latr. d. dec. 160. nu. 15. & 16. Idem Gratian. disc. 307. nu. 33. seqq. 784. nu. 31. disc. 786. Rota p. 6. rec. dec. 203. Donad. de renunciat. cap. 14. nu. 111. Amatus dec. 70. nu. 12. Staib. resol. 17. nu. 9. Seltramin. ad Ludonif. dec. 559. Sperell. dec. 14. nu. 45. seqq. Altograd. conf. 24. nu. 69. lib. 2. Rota par. 12. rec. dec. 182. nu. 35. dec. 252. nu. 6. seqq. Vrecol. de transact. qu. 88. & 30. seqq. qu. 99. nu. 12. Caball. conf. 134. nu. 13. seqq. lib. 1. Pacion. de locato c. 55. nu. 47. seqq. ubi refert etiam contrarios DD. Rota p. 1. rec. dec. 43. & dec. 435. Roccus resp. 93. nu. 15. & seqq. lib. 2. R. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 38 dec. 160. nu. 16. Staiban. ref. 17. nu. 9. ref. 73. nu. 11. (licet contra dicat Gizz. ad Capyc. Latr. d. dec. 30. nu. 3.) Put. dec. 66. lib. 3. Vin. dec. 531. nu. 9. Affl. dec. 174. Laurent. dec. 144. cum Gizz. Rota apud Albrit. dec. 35. nu. 19. Sperell. dec. 71. nu. 42. Duno. dec. 419.*

Et quamvis restitutio in integrum concedatur pro redditu ad concordiam minoribus, ac personis privilegiatis, etiam si litem prosecuti fuissent, & succumbissent, *Boer. dec. 63. nu. 6. Bich. dec. 680. nu. 15.* Tamen id non procedit quando concordia continet pactum resolu-

tivum, *Gratian. disc. 515. nu. 27. Bich. dec. 680. nu. 26. Cyriac. contr. 240. nu. 15.*

232 Etiam autentica æquitate Canonica, l. commissaria, C. de pactis inter empt. *Iacob. Martin. conf. 4. nu. 57. Gratian. cap. 307. nu. 34. 181. n. 31. Surd. dec. 106. nu. 17. & dec. 189. nu. 8. & conf. 99. ex nu. 20. Rota dec. 75. nu. 4. lib. 2. divers. Put. dec. 66. lib. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 15. nu. 11. D. Rodoe. conf. 16. nu. 11. 28. Menoch. conf. 718. nu. 9. Mancin. de iuram. p. 4. eff. 13. nu. 17. R. Capyc. Latr. d. dec. 30. nu. 5. Rocc. d. resp. 93. nu. 18. Add. ad Ludonif. d. dec. 559. nu. 10. 19. Cyriac. contr. 159. Ciarl. n. contr. 126. nu. 68. Seraphin. de priuilegiis. priuileg. 48. nu. 20. Ricc. coll. 145. Marcan. conf. 37. nu. 11. lib. 1. R. Marin. lib. 2. c. 271. Sperell. dec. 130. nu. 45. seqq. Vrecol. de transact. qu. 88. nu. 20. seqq. qu. 99. nu. 12. Rota p. 18. rec. dec. 43. Altograd. conf. 24. n. 69. lib. 1. Rodoe. d. conf. 16. nu. 28. 29. Rota p. 12. rec. dec. 182. nu. 35. dec. 252. nu. 6. Caball. conf. 134. n. 13. lib. 1.*

233 Maxime non sequuta traditione, *Marescot. ref. 90. lib. 1. R. Capyc. Latr. d. dec. 160. n. 16.* Secus secuta traditione, *Seraphin. dec. 1243. Andreol. contr. 234. nu. 3. Gimb. dec. 113. nu. 8. Ramon. conf. 7. nu. 21. seqq.*

Licet alias de æquitate Canonica detur purgatio moræ, cap. potuit de locat. *Card. Luca de empt. disc. 37. nu. 2. confl. 223. Rota dec. 336 473. p. 13. rec. Pacion. de locat. cap. 55. nu. 52. & cap. 63. nu. 42. ubi re integra, etiam stante pacto resolutionis ante acceptionem, n. 43.*

Vel si adest clausula: nec aliter, nec alio modo, *Altograd. conf. 24. nu. 69. lib. 1. Sabell. clausula nu. 59.*

234 Eo maxime si adsit renunciatio moræ purgationis, quo casu etiam de æquitate canonica non potest mora purgari, *Bald. in l. sancimus n. 4. C. de fideiuss. Maranta in p. 6. membr. 9. de except. nu. 38. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. nu. 4. R. Marin. lib. 1. cap. 271. nu. 5. Sperell. dec. 130. nu. 49. Costa de re integra qu. 105. nu. 9. Gratian. disc. 915. Grammat. conf. 19. nu. 8. Affl. dec. 174. nu. 4. Seraphin. d. priuileg. 48. nu. 30. Mansrell. ad Capyc. Latr. dec. 160. nu. 14. Decis. Perus. 90. nu. 22. Carait. in tit. 173. nu. 15. in fine. Clarin praxi qu. 46. in fine, Farinac. in praxi qu. 34. nu. 130. Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 13. nu. 241. ubi nu. 140. dicit non censeretur renunciatum tali beneficio, per clausulam: Renunciens omni legum, & Iuris auxilio, nec virtute Iuramenti, *Put. dec. 456. nu. 2. Corbul. de Iure emphyt. tit. ob solutionem canonis nu. 2. Fulgin. eodem Tract. quamvis contra dicat Dec. conf. 452. nu. 18. Affl. dec. 174. in fine. Rolan. de lucro dotis qu. 42. nu. 11. & conf. 23. nu. 7. lib. 1.**

235 Et stante clausula: renunciationis, omni legum auxilio, & favori censeatur renunciatum purgationi moræ incurse, ob non solutionem Canonis, probat *Barbos. de claus. claus. 133. n. 6.* ubi reprobat *Affl. dec. 184. nu. 4. & Tuscanom. 3. conclus. 193. nu. 33. contrarium tenentes, Put. dec. 461. p. 3. Ludovic. dec. 90. nu. 5. Magon. dec.*

Luc.

Lut. 35. nu. 4. Marta claus. 136. nu. 4. p. 1. Seraphin. d. priuil. 48. num. 30. cum adit. num. 32. Barbos. claus. 233. nu. 6. vbi rebrobat Affl. dec. 174. nu. 4. Tusc. lib. 3. concl. 193. n. 33.

Licet contra dicat etiam *Gratian*, non obstante obligatione Camerali, & renunciatione omni legum auxilio, *di. cept. 915. nu. 23. Add. ad Ludouic. dec. 559. nu. 10. Pacion. de locato cap. 55. nu. 52. seqq. Donad. de renunciat. cap. 13. Pissill. ad Affl. d. dec. 174. nu. 1.*

236 Vbi est appositus dies certa ab homine, vel à lege, quamuis non sit dictum, quod elapso dicto tempore amplius non audiantur, *Marescot. l. b. 2. c. 125. nu. 32. Surd. dec. 245. nu. 11. conf. 77. num. 21. Gratian. disc. 307. nu. 16. Pereira dec. 119. nu. 7. seqq. Noguerol. alleg. 11. nu. 116. 117. Capyc. Latr. dec. 129. num. 31. Cyriac. contr. 158. nu. 42. Idem Capyc. Latr. dec. 30. num. 8. Staib. ref. 17. nu. 71. ref. 37. nu. 12. & amphi. nu. 134. Rocc. d. resp. 93. num. 9. seqq. Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 30. nu. 36. maxime cum iuramento de non contraueniendo, *Cyriac. contr. 158. num. 12. 13. Iouius sup. nu. 134. Antun. d. 5. 1. nu. 105.**

237 Quamuis nihil intersit illi, cui fuit promissum, *Gratian. d. c. 301. num. 14. 15. 33. 34. vbi refert decisum per Rotam Rom. Rocc. sup. nu. 10. Et quamuis dies non sit appositus, debitor moram non purgat si creditor litem incohauit super adimplemento non sequuto, *Medic. conf. 77. nu. 13. 14. 16. Quo casu non sufficit oblatio interesse, *Gratian. disc. 301. num. 14. 15. 33. 34. Roccus sup. nu. 10.***

238 Vel sit factum pactum per dictiones denotantes conditionem, nam conditione non adimpleta, non est locus purgationi moræ, *Ger. Spin. conf. 62. nu. 49. seqq. Beltram. ad Ludouic. dec. 559. in fine, Sabell. s. conditio num. Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 160. n. 20. Gratian. disc. 137. num. 3. 4. 728. num. 14. & 19. & ibi Noster Luca, *Surd. dec. 106. num. 17. dec. 189. num. 9. Staiban. ref. 17. nu. 7. ref. 36. nu. 10. 15. 20. Rota post Salgad. labyr. dec. 95. Farinac. dec. 15. num. 6. tom. 1. Put. dec. 66. lib. 3. Rocc. d. resp. 93. nu. 4. 5. 6. maxime quando conditio consistit in damno, quæ dependet à voluntate promittentis, *Gratian. disc. 137. nu. 3. Staib. ref. 27. nu. 7. ref. 36. nu. 10. 15. 20. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 16. nu. 18. Iouius sup. nu. 172.***

Pactum resolutiuum conceptum verbis directis, operatur resolutionem ipso iure. Secus si sit conceptum verbis obliquis, quia tunc requiritur declaratio, *Magon. dec. Flor. 49. num. 2. Castracan. de societ. cap. 69. n. 6. 7. Rota post Cenc. de censib. dec. 356. nu. 3. & Cenc. q. 106. n. 12.*

Idem est, ut in primo casu, si pactum resolutiuum sit conceptum cum verbo, & dictione: *Eo ipso, quæ idem est, & importat, ac si dictum fuisset: sine aliquo hominis ministerio, & ipso iure, *Rolan. conf. 62. num. 31. 32. lib. 2. Cenc. sup. nu. 12. vers. Est etiam.**

Et licet moræ purgatio admittatur si ius partis non sit factum deterius, & re integra, *Tom. IV.*

ut dicemus infra num. 240.

Admittitur incontinenti, & si infra modicum tempus sit adimpletum, *l. i. d. qui, s. 1. vbi D. ff. de verb. obligat. puta si debitor soluat infra tres, aut quinque, aut octo dies, *Cutell. de iuram. p. 3. c. 17. nu. 1. Thes. dec. 77. num. 3. Bellon. ad his, quæ sunt incontinenti cap. 93. nu. 5. Gratian. & audites dec. 49. Amendou. ad i. rancib. dec. 227. nu. 13. Capyc. Latr. dec. 129. nu. 33. dec. 160. nu. 19. Quantum sit modicum tempus. *Infra. Admittitur in contractibus correlatiuis *Cutell. de donat. tom. 2. spec. 28. num. 7. Theodor. alleg. 43. Caroc. de locat. tit. de remiss. merced. p. 4. fol. 200.****

Non admittitur purgatio moræ quando agitur de lucro captando, secus de euitanda pœna, *Surd. conf. 157. nu. 19. lib. 2. Gratian. disc. 301. nu. 11. seqq. Bellon. d. c. 73. num. 16. Antonell. sup. nu. 2. Millin. dec. 137. Cyriac. contr. 158. num. 12. 13. Affl. dec. 174. Seraphin. de iuram. priuil. 48. nu. 8. & seqq. & nu. 22. 27. P. Affl. contr. 34. num. 11. vbi dicit generaliter: Actorem non esse admittendum ad purgandam moram, *Anna. sing. 350. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 18. Noguerol. alleg. 11. nu. 118. Capyc. Latr. dec. 160. nu. 32. 33. n. 41. 42. Grat. disc. 137. n. 3. 4. & disc. 721. n. 15. seqq. 725. n. 15. 786. n. 31. Ro. loer. d. cõf. 16. n. 17. seqq. R. C. Latr. dec. 160. nu. 32. & ibi Mansfrell. nu. 21. Rota dec. 5. post tract. Societ. officior. Seraphin. dec. 1136. nu. 3. Mancin. de effect. iuram. c. 13. Ludouic. dec. 559. num. 9. Marescot. ref. 90. lib. 1. Verall. dec. 235. alias 6. lib. 2. Rota per Farinac. dec. 869. Fachin. contr. lib. 12. c. 12. Amat. conf. 62. Caneer. var. lib. 3. cap. 7. nu. 354. Cutell. de donat. tom. 2. spec. 28. nu. 5. Antun. d. prel. 2. 5. 1. nu. 113.**

Et cum admittitur purgatio moræ, talis purgatio admittitur ex nunc, sed non ex tunc, *Card. de Luca de emphyt. disc. 41. num. 5. Et est quædam iurisdictio, quæ non obtinet in præiudicium eorum, quæ medio tempore gesta sunt, *Carleual. de indic. tom. 2. disp. 23. nu. 18. Rota post Albriz. de inconstant. dec. 35. n. 27. 28.**

239 Mora geminata non purgatur, quamuis alias esset purgabilis, *Barb. axiom. Iuris. axiom. 105. nu. 5. & Gratian. c. 708. nu. 21. 53. & c. 915. nu. 5. seqq. D. Petra in rit. 163. num. 13. Ripa obs. 171. Mansfrell. ad Capyc. Latr. d. dec. 160. num. 15. D. Rodoe. conf. 16. nu. 25. Pacion. de locato c. 55. nu. 66. Seraphin. priuil. 48. nu. 3. 29. Capyc. dec. 19. nu. 4. Ofosch. dec. 71. nu. 7. Luca ad Marin. lib. 2. c. 271. nu. 5. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 11. s. 11. nu. 183. vbi nu. 184. limitat de æquitate Canonica, *Pichard. de mora nu. 81. Cyriac. contr. 158. nu. 35. Magon. dec. Flor. 61. nu. 12. 13. Antun. sup. n. 112.**

240 Nec purgatur si ius actoris sit factum deterius, si cum dies, *s. fin. ff. de recept. arbit. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 15. nu. 2. Picard. de moram. 148. Pereira dec. 119. nu. 25. Pacion. d. c. 55. nu. 75. etiam de iure canonico, vel si interpellatio fuit geminata, vel simus in locis, vbi seruatur ius ciuile, *Gratian. c. 708. nu. 18. seqq. cap.**

915. nu. 9. *Duran. dec. 270. R. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 15. & 160. nu. 20. & ibi Gizz. & Mansfella, Farinat. in posth. lib. 2. dec. 373. nu. 80. dec. 40. Seraphin. dec. 577. nu. 5. dec. 591. nu. 1. dec. 819. nu. 7 dec. 1150. nu. 4. Bellon. dec. 104. nu. 5. Pacion. de locato c. 55. num. 76. Ciroc. disc. 77. nu. 25. Grammat. conf. ciuil. 19. nu. 10. Iouius sup. nu. 86. seqq. D. Cuetier. de compensat. l. b. 5. q. 18. nu. 56. Rocca disp. 147. nu. 14. Salgad. labyr. p. 2. cap. 24. nu. 26. D. Petra in rit. 133. & 173. Anno sing. 349. Roccus resp. 93. lib. 2. Rosis obs. 1. nu. 17. Antun. sup. nu. 104. Cyriac. contro. 158. nu. 42. & 103. num. 18. Card. Luca de credit. disc. 94. n. 14.*

241 Secus si ius partis non sit effectum deterius, & res sit integra, *Gratian. disc. 915. num. 3. Capyc. Latr. dec. 30. num. 11. vbi Addentes, Dec. conf. 138. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 2. num. 29. Card. Luc. de credit. disc. 94. nu. 14. Iouius sup. nu. 86. 93. 152. Felic. de societ. cap. 29. num. 42. seqq. Gratian. c. 378. nu. 22. seqq. c. p. 515. num. 26. seqq. Altograd. conf. 84. nu. 70. seqq. lib. 1. Scannarol. de visit. Carcerat. dec. 22. nu. 4. seqq. sperell. dec. 130 Rota p. 10. rec. dec. 165. num. 30. seqq. Add. ad Ludonif. dec. 550. nu. 10. Bieb. dec. 485. nu. 30. seqq. vbi dicit, quod si sit factum deterius potest purgari, soluto damno. Vel damnum possit ad pristinum ius reduci; *Cancer. var. p. 2. cap. 5. num. 137. Noguerol. alleg. 6. num. 82. 83. Rodoer. sup. nu. 13. seqq. Iouius d. gl. 11. § 11. nu. 181. Rota post Albrit. de inconstit. dec. 35.**

Non admittitur purgatio moræ in stipulationibus conuenientibus, ut in prætorijs, & iudicialibus, *Costa de re integra q. 105. num. 5. 6. Gratian. & addentes dec. 49. nu. 11. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 15. nu. 5. Alia de moræ purgatione dicemus infra nu. 315. & seqq.*

Et admittitur purgatio moræ in emphyteuta, quamuis ius partis sit factum deterius, si soluat omne damnum, & sub nomine damni veniunt omnes fructus ab emphyteuta percepti à die possessionis capte per Dominum directum, *Rota post Albrit. d. dec. 35. num. 21. 22. Card. Luca de emph. disc. 41. nu. 5. Sanfel. dec. 114. num. 6. Fulgin. de solut. Can. 4. 6. Antun. de donat. lib. 1. præl. 2. § 1. nu. 106. Barbosa voto 46. nu. 15. Solorzan. de Iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 23. nu. 99. Pichard. post Instit. tit. de mora nu. 98. & seqq. Pacion. de locat. c. 55. n. 76.*

Nec officit Iuramentum, *Pacion. de locat. c. 55. nu. 52. maxime si non omisit soluere qui iurauit, sed eius successor, n. 54.*

Verum debet offerri solutio reintegra, *Pacion. sup. n. 61. & seqq.*

Sed res non est integra post captam possessionem, *Pacion. nu. 62. & seqq.*

Non admittitur petens purgationem moræ, si peccasset in faciendo, *Pacion. ibid. nu. 77. Vbi alia de purgatione moræ in d. c. 55.*

242 Quando possit mora purgari tractant vltra cit. *DD. Tusc. lit. M. conclus. 337. seqq. Ricc. collect. 145. 2127. 2456. add. ad Ludonif. dec. 558 Fontanell. dec. 406. 407. Antun. de donat. lib. 1.*

præl. 2. § 1. nu. 107. seqq. fol. 31. Cyriac. contr. 266 342. Diana tom. 6. tract. 3. res. 195. 196. 197. Canall. qu. 6. Molina qu. 453. Velasc. de priuil. paup. par. 1. quæst. 33. Castejon. §. emphyteusis, Doctiss. D. Balduc. ad Ramon. dec. 35. Marescot. lib. 2. cap. 124 Cubal. conf. 154. lib. 1. Pacion. de locato c. 55. nu. 48. seqq. Pichard. in Tract. de Mora, Costa de re integra disp. 105. Onat. de contract. tom. 1. tract. 3. disp. 8. sect. 2. seqq. fol. 183. seqq. latè Sabell. §. mora, Donad. de renunciat. cap. 13. Thor. in comp. dec. 7. verb. mora. Sperell. dec. 71. Capyc. Latro dec. 30. vbi addentes & dec. 160. Barbosa & DDan cap. potuit de locato, & conducto, Gizzius, & Mansfella ad Capyc. Latr. dec. 30. & 160. Vbi refert plures casus, in quibus mora non purgatur. Item Roccus d. resp. 93. lib. 2. Statib. res. 36. 78 Prat. disc. 27. lib. 1. disc. 31. lib. 3. lib. 1. cap. 21. nu. 90. cap. 48. nu. 15. 16. 12. lib. 2. c. 43. nu. 20. seqq. Reg. Ponte dec. 1. Luca ad Marin. lib. 1. cap. 271. Cenc. dec. 521. nu. 5. dec. 535. nu. 1. post Tract. de censib. Ripol. var. cap. 7. num. 241. Castejon. in alphab. Iurid. verb. mora, D. Fötan. in biblioteca legal. p. 5. verb. mora fol. 159. seqq. latissime D. Iouius de solemnitat. in contract. minor. gl. 11. § 11.

243 Non rescinditur contractus, ob defectum pretij, vel traditionis rei, sed tantum competit actio ad adimplementum, vel ad interesse, lex conditione, *C. de resc. vendit. l. incinile, C. de rei vendicat. Natta conf. 219. nu. 5. Surd. conf. 38. nu. 80. conf. 52. nu. 37. Marescot. lib. 1. c. 90. d. num. 3. Becc. conf. 41. nu. 1. conf. 45. nu. 35. Mesa var. lib. 1. cap. 40. nu. 15. 20. Ludonif. dec. Perus. 53. nu. 4. Ludonif. dec. 130. nu. 2. seqq. Burat. dec. 640. num. 14. & ibi Addit. nu. 26. D. Rubens de confus. cap. 18. § 8. num. 294. Sabell. §. contractus nu. 5. § emptio, nu. 2. Vercol. de transact. qu. 42. Brunem. in l. 14. C. de resc. vendit. Carpzou. lib. 2. resp. 88. Coin. dec. 329. nu. 4. Pacion. de locat. cap. 12. nu. 28. R. Capyc. Latr. dec. 160. nu. 5. & 12. Affl. dec. 28. Rouit. dec. 53. vbi nostra Additio, Marescot. lib. 1. res. c. 90.*

Quod intelligendum est, quod si venditor in tempore non consignauit, nullum adest interesse emptoris, licet venditorum, verb. interst. *C. de action. empt. vbi gl. & Paul. de Castro, Capyc. Latr. sup. nu. 6. Alias secus num. 8. seqq. D. Marcian. conf. 37. lib. 1.*

244 Et nisi rescissio contractus petatur per viam exceptionis, *Becc. conf. 45. alij apud D. Rab. sup. § 5. Diximus sup. nu. 152. vers. Tamen limita.*

Sed rescinditur per viam actionis, si pactum in contractu adiectum non seruatur, *Barra contr. 80. nu. 118. 119. & contr. 38. n. 3.*

Sed rescinditur contractus ex defectu causæ finalis, ex qua contrahens motus fuit ad contrahendum, & sine qua contracturus non fuisset, *Becc. d. conf. 45. nu. 29. Surd. conf. 68. n. 21 & dec. 220. nu. 19. Marescot. d. c. 90. nu. 7. Ludonif. dec. 130. nu. 4. & ibi Addit. nu. 7. Additio ad Burat. dec. 640. nu. 28. Rubens sup. n. 295. R. Capyc. Latr. dec. 160. nu. 9. & seqq.*

245 Et licet possit dici, quod causa finalis in-

contractu emptionis sic consequutio rei respectu emptoris, & consequutio pretij respectu venditoris, & sine qua certe emptor non emeret, & venditor non venderet, quia nemo presumitur velle iactare suum, *l. cum indebito ff. de probat. Bart. in l. fin. nu. 13. ff. de condit. caus. dat. Crass. except. 13. num. 28. seqq. Ferrentill. ad Burat. l. dec. 6. 40. nu. 29.*

246 Ideo examinanda bene est res, & *Burt. sup. num. 13.* dicit contractum purè, & simpliciter nominatum non posse rescindi ob defectum causæ finalis, sed contractum nominatum habentem dependentiam à contractu innominato posse rescindi, si tamen id, quod innominati contractus naturam promittit, finalem causam respiciat, quod probat etiam *Bald. in d. l. fin. vers. ultimo distingo. ff. de condit. ob causam, Tiraq. tract. cessante caus. lib. 36. Bellon. in. conf. 13. nu. 43. Add. ad Burat. d. dec. 640. nu. 30.*

247 Ratio, ob quam non rescinditur venditio ex cessante causa pretij, vel traditionis rei, est quia venditio contrahitur, & perfecta remanet ante solutionem pretij, & ante traditionem rei, nam statim ac conuentum est inter emptorem, & venditorem de re, & pretio contractus perfectus est perfectione essentia, §. 1. *Instit. de empt. & vendit. Senat. Sartor. resp. ult. nu. 8. & seqq. post Respons. Saderin.*

248 Licet nulla sit secuta traditio, quæ non est necessaria ad perfectionem contractus, imò debetur iure obligationis orientis, ex contractu iam perfecto, tamquam factum externum, in adimplementum, & executionem contractus, §. 1. *Instit. de obligat. quæ ex contract. nascunt. Guttier. de gabell. qu. 7. nu. 16. Molina disp. 366. nu. 2. Onas. de contract. tract. 3. disp. 7. sect. 7. num. 172. 177. & disp. 9. sect. 1. nu. 190. Laffart. de decim. c. 3. num. 6. Senat. Sartor. sup. n. 5. 6. 10.*

249 Et contractus emptionis tripliciter potest dici perfectus, primo, quo ad obligationem, ne liceat pœnitere, secundo, quo ad periculum, quando in essentia contractus existit, tertio, quo ad implementum, *Affl. dec. 280. nu. 4. Guttier. d. q. 7. nu. 8. Gomez var. tom. 2. c. 2. num. 312. Sartor. sup. nu. 10.*

250 Sed contractus permutationis non perficitur nisi mediante traditione rei. Et licet ante traditionem possit adimi arbitrium pœnitentiæ si stipulatio permutationem roborat, attamen ante traditionem nunquam est contractus permutationis perfectus, sed simpliciter pactum de permutando, quod stipulatione vallarum nequit ex capite pœnitentiæ reuocari, *lex placit. C. de rerum permut. D. Rub. d. §. 8. nu. 302. 303. 304.* ubi rationem claram ponit, quia in permutatione rem meam do tibi, ut tu mihi des tuam, alias daturus non essem. Vnde iustum non est, ut Tu rem meam accipias, & postea tuam non tradas, vel tradas imperfectam, & offeras loco traditionis, vel loco defectus, imo interesse, quia id esset contra consensum meum directum in id solum, ut ego me-

prius re mea tibi data, ut tuam vicissim accipiam, non ut accipiam pecuniam pro re, quæ pro pecunia accipere nolo.

251 Non est sic in contractu emptionis, nam venditor nihil amittit contra suam volun-tem, quia vendidit rem, ut pro re nummos accipiat, unde si rem tradidit, nec pretium ei solvatur, agit ad pretium, *l. non idcirco, C. de contrab. empt. l. inciuile, C. de rei vendit.* Et ita potest consequi pretium, & etiam interesse ex bonis emptoris, & ex ipsa re vendita, *DD. in d. l. inciuile, Vrcol. consult. tom. 1. c. 5. a nu. 36. ad nu. 50.* Vbi quod potest venditor, ob pretium non solum vindicare rem venditam, & deinde eam alteri vendere, vel pro pretij solutione subhastari facere, vel vii pignus retinere, vel finaliter contractum resolvere, *Vrcol. d. cap. 5.* Quod circa resolutionem contractus intelligitur per viam exceptionis, ut diximus *sup. Barz. dec. bonon. 48. nu. 44. Affl. dec. 338. nu. 2. Vrcol. d. c. 5. nu. 40.*

252 Sic rescinditur contractus nominatus, quando implementum causæ finalis obtineri nequit, *Surd. conf. 381. nu. 6. Burat. dec. 116. nu. 9. seqq. D. Barra contr. 80. nu. 118.*

253 Rescinditur etiam contractus emptionis, ob defectum causæ finalis, quando defectus est talis, ut potuisset auertere emptorem ab emendo, *Lexempto, §. si quis virginem, l. quæro, ff. de action. empt. cum concordant, ibi. Crauet. conf. 82. nu. 3. Surd. conf. 13. nu. 33. seqq. Hodiern. contron. 34. nu. 66. Bec. conf. 106. nu. 11. seqq. D. Rubens de confus. c. 18. §. 7. nu. 169. Card. Luca de fideicom. disc. 33. nu. 26. R. Capyc. Latr. dec. 160. num. 9.*

Intellige si sit sub conditione de futuro, *Card. Luca sup. nu. 27.*

Quando implementum præstandum est postea distinguitur, *Card. Luca sup. nu. 28.*

254 Quamvis venditor bona fide tacuerit, ne sciens rei seruitutem, seu vitium de quo admonitus emptor non fuisset empturus, *Burg. de enit. c. 46. nu. 20. Wessembec. conf. 119. nu. 19. seqq. D. S. derin. resp. 8. num. 9. seqq. Costa de fact. scient. & ignor. inspect. 82. num. 11. Surd. conf. 13. num. 40.*

255 Licet facilius admittatur ad rescindendum contractum, quando deceptus fuit dolo venditoris scientis rei vitium, & tacentis, *l. 3. §. fin. ff. pro soc. l. eleganter, ff. de dolo Gratian. disc. 175. nu. 23. Canev. var. lib. 3. c. 6. num. 107. Surd. dec. 273. nu. 13. Altograd. conf. 12. n. 42. lib. 1. Catell. de donat. tom. 1. disc. 1. p. 2m c. a nu. 82.* Vbi quod hoc procedit etiam ex dolo tantum præsumpto venditoris, post *Honded. conf. 35. nu. 49. lib. 1. Gratian. disc. 759. nu. 25. Surd. conf. 52. num. 39. Vrcol. de transact. qu. 95. nu. 24. Lingl. dec. 15. qu. 10. num. 11.*

257 Quando emptor agit ad resolutionem contractus, ex defectu causæ finis, quia si vitium rei sciisset non fuisset empturus, nisi interueniret dolus verus, vel præsumptus vendito-

ditoris, debet id probare, id est, quod non fuisset empturus, si vitium rei sciuit, & ita quod non emittebat cum tali onere, *Mangil. de emt. qu. 24. nu. 36. ex Crauet. cons. 246. n. 2.*

258 Nec id aliter multoties probari potest, quam per iuramentum emptoris, cui standum est, *Capyc. Latr. dec. 147. nu. 11. 12. D. Castald. contr. 70. nu. 5. D. Rubens d. c. 18. §. 7. nu. 194.* vbi dicit hoc verum in vitio graui, vel tali, ex quo verisimiliter alij homines prudentes peterrint fuissent, & cum tali onere non empturi fuissent, & §. 8. nu. 308. 309.

259 Sic etiam in contractu census constitui super praedio alteri censui subiegato, amplo tamen, & satis ultra sufficienti pro viroque censu, nam si emptor posterioris census vere empturus non fuisset, si sciuit praedium non liberum, sed alteri censui subiectum, potest contractum rescindere, ex defectu consensus, *l. pedius. ff. de arbit. & in l. grati. §. illud ff. de fideiuss. R. Marin. vbi Luca lib. 1. res. 195. nu. 11. seqq.* vbi tres casus *Marin.* distinguit in hac materia censualis contractus rescindendi, vel non, ob rem non liberam. Diximus sup.

260 Potest rescindi, vel per resolutionem contractus quando defectus est magnus, secus si levis, per quem in totum non perditur usus rei, vel adsit non magnum, sed paruum incommodum, alias agitur quanti minoris, *Mangil. de emt. qu. 25. nu. 34. D. Rubens de consens. l. uis cap. 18. §. 7. nu. 188. 309.* videndus *Card. Luca de fideicom. disc. 33. nu. 29. 30.*

261 Nisi defectus sit causae finalis, quando scilicet ille talis sit, ut potuisset auertere emptorem ab emendo, *Crauet. 10. §. 83. nu. 3. Surd. 10. §. 13. nu. 33. seqq. Hodiern. contr. 34. nu. 66. Brec. cons. 106. nu. 11. & seqq.* Diximus n. 253.

262 Et bona fides vnius non impedit regressum alterius, ob vitium detectum, *Rub. sup. nu. 190 ex l. 1. §. causa. ff. de adit. edict. D. Sad. vir. resp. 8. nu. 9. seqq. Costa de fact. scient. & ignor. inspect. 82. nu. 11. Surd. cons. 13. nu. 40.*

263 Et agens ad rescissionem, ob defectum, debet probare se empturum non fore cum tali vitio, *Rub. sup. nu. 192. ex Mangil. de emt. qu. 24. nu. 36. Crauet. cons. 246. nu. 264. & multoties id probari non potest, quam per iuramentum emptoris, cui standum est, Capyc. Latr. dec. 147. nu. 11. 12. Castald. consult. 70. n. 5. Paul. de Cast. in l. Iulianus nu. 3. ff. de action. empt.*

265 Secus esset si ageretur de vitio leui, quod nihili, vel minimi facturi verisimiliter fuissent alij homines prudentes, nisi pro diminuendo statuto pretio, nam tunc non staretur eius iuramento, sed necessaria esset probatio, ipsum, alias non emisse cum tali defectu, latè *D. Rub. sup. nu. 194. 195.* vbi allegat *num. 309. R. Marin. lib. 1. c. 195.* in emente censum super re debitoris, super qua aderant alij census, sed ipse esset capax, vbi tota materia, vbi *Luca, & Rodier.*

266 Contractus rescinditur ob euictionem

in parte sequutam, vel detecta onerosa, *Card. Luca de empt. disc. 11. nu. 5. 6. disc. 21. n. 7. disc. 18. nu. 2. Mangil. de euiction. qu. 24. 73. 74. 65.*

267 Rescinditur ob deficientiam in parte notabili, & meliori, cum respectu alterius deficeretur consensus emptoris, *Card. Luca de empt. disc. 18. nu. 2.*

268 Et ob eminentem euictionem, *Card. Luca de empt. disc. 21. nu. 7. Mangil. sup. qu. 8. & 200. Gusman. eod. Tract. qu. 15. nu. 28. seqq. & alibi in eodem Tract. Et illa pendente emptor potest retinere pretium, Gusm. qu. 13. nu. 126.*

Cum declaratione, ut data per venditorem cautione, emptor non potest negare solutionem pretij, *Card. Luca de empt. disc. 38. nu. 8. Mangil. sup. Gusm. sup.*

269 Emptio facta pro persona nominanda, donec non sit sequuta nominatio, acquiritur emptori, & retinet illius dominium, *l. secundum responsum, C. de contrah. empt. Cyriac. contron. 312. nu. 32. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. nu. 13. nu. 3. Scoppa ad Gratian. dec. 135. in fine, Rocca disp. 39. nu. 28. Decian. resp. 97. nu. 8. vol. 4. Gratian. disc. 365. nu. 18. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. c. 30. nu. 6. seqq. Marta vot. pis. 127. & 132. Altograd. cons. 6. nu. 42. lib. 1. Rota de 80. nu. 23. seqq. p. 10. rec. Ludouic. nec. 157. Tusc. lit. E. concl. 132. 133. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 22. §. 23. nu. 21. & nu. 33. Ricc. coll. 520. Sabell. §. emptio. nu. 39. Tusc. lit. C. concl. 1002. Luca de plural. legal. cap. 75. nu. 6. & ad Gratian. disc. 207. nu. 14.*

Et talis contractus est de iure permissus, *Cenc. de censib. p. 2. c. 2. art. 1. n. 11. seqq. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 30. nu. 1. Noguerol. alleg. 11. d. nu. 88. & alleg. 20. nu. 84. seqq. Add. ad Ludouic. de 157. 227. 265. Farinac. tom. 2. Postb. dec. 51. Hermosill. L48. gl. 1. nu. 20. seqq. tit. 5. p. 5. Salgad. de rec. bullar. par. 1. cap. 10. §. vnic. nu. 4. labyr. p. 1. cap. 27. Luca de pluralit. hom. legal. cap. 85. Mantica dec. 333. Fab. in C. si quis alteri def. 1.*

270 Immo praesumitur emptio facta nomine proprio, quoties alterius nominatio pendet a libera voluntate acquirentis, *Rocca d. disp. 39. nu. 36. Iouius sup. n. 35. Magon. dec. Flor. 49. nu. 10. Luca sup. nu. 7.*

271 Et donec non fiat nominatio, emptor facit fructus suos, *Gal. & Angel. in d. l. secundum responsum C. de contrah. empt. Alex. cons. 1232. lib. 6. & periculum rei est suum, Luca d. cap. 75. n. 7. Cum ipse sit Dominus, Amat. res. 49. Salgad. labyr. p. 2. c. 90. nu. 40. Iouius sup. nu. 29.*

Nec potest recedere ab emptione, *Mangil. de sabbat. qu. 2. R. Marin. lib. 1. res. 74.* quamuis oblatio facta esset pro tempore limitato, *Mar. cian. disp. 91. Amat. res. 38. nu. 2.*

272 Dicitur conditionalis respectu nominandi, *Rim. Iun. cons. 163. nu. 1. Cenc. de censib. qu. 67. nu. 11. Iouius sup. n. 30.*

Est necessaria ratificatio nominati, alias ius remanet penes nominantem, *Magon. dec. Flor.*

77. nu. 3. *Cenc. de censib. qu. 67. num. 14. seqq. Angelis de confess. lib. 2. qu. 75. nu. 30. seqq. Gruell. dec. 142.* Et nominatio est parti manifestanda, vel per epistolam, vel alio modo, *Rota p. 17. rec. dec. 380.* Licet non esse necessariam notificationem dicat *Cavaler. dec. 3.*
- 273 Emens pro persona nominanda, si ante nominationem, rem alteri vendiderit, & traderit, is secundus emptor præfertur nominato posteriori, *Iouius sup. nu. 34. Tusc. lit. E. conclus. 21. nu. 54.*
- Secus si conventio inter nominatum, & nominantem præcesserit, *Ludouis. dec. 227. nu. 8. dec. 157. vbi Add. Salgad. labyr. p. 2. c. 13. ex nu. 21. Rota post Cenc. de censib. dec. 163. Farinac. dec. 106. & 615. D. Hodiern. ad Surd. dec. 226. nu. 5. maxime si emptio fuisset facta, de pecunia nominati. Idem Ludouis. d. dec. 227. nu. 8.*
- 274 Nominatione sequuta resoluitur emptio, & dominium acquiritur nominato, *Iouius sup. d. 5. 23. nu. 21. vers. at nominatione, Noguerol. alleg. 11. nu. 89. p. 5. & alleg. 20. nu. 85. Rocca d. disp. 39. nu. 28. Rota post Zach. de obligat. Cameral. dec. 219. num. 1. 14. Hodiern. ad Surd. dec. 226. D. Merlin. contr. 67. R. Capyc. Latr. dec. 143. Roccus. resp. 19. lib. 2. Salgad. labyr. p. 2. c. 13. Nos ad Rouit. conf. 70. lib. 2. nu. 2. 3. Manfell. ad Capyc. Latr. d. dec. 143. nu. 9. Prat. disc. 1. tom. 2. ex num. 28. Rota dec. 125. num. 5. post Cenc. & dec. 163. Magan. dec. Flor. 37. nu. 17. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 30. nu. 1.*
- 275 A die factæ emptionis, *Iouius ibid. vers. Et quidem, & nu. 33. Cenc. de censib. qu. 67. nu. 14. Nouar. lib. 1. qu. 190. ex num. 6. Marta conf. 143. Tusc. lit. E. conclus. 132. num. 1. 2. Cald. de nominat. lib. 2. q. 10. Gratian. disc. 132. nu. 32. & dec. 136. Rota dec. 615. 106. num. 2. p. 2. in nouiss. Magan. dec. Flor. 37. nu. 16. Bertazol. conf. crim. 399. Valasc. de iure emphyt. q. 18. num. 28. Cels. dec. 377. Noguerol. sup. Rota p. 13. rec. dec. 51. Sabell. s. emptio. nu. 29. Antun. de domas. par. 2. lib. 1. cap. 7. nu. 57.*
- 276 Fingitur, facta emptione, rem emptam semper fuisse apud nominatum, *Iouius ibid. vers. Et fingitur, Cenc. d. q. 67. n. 15. Gratian. disc. 547. & 32. Sanfel. dec. 322. nu. 1. Antun. sup. p. 2. lib. 1. c. 13. nu. 19. R. Ponte conf. 109. nu. 4. 5. lib. 2. R. Rouit. conf. 104. nu. 3. Reg. Capyc. Latr. dec. 6. nu. 21. Noguerol. d. alleg. 20. nu. 86. seqq. Luca. de pluralit. de ap. 5. nu. 2. Luca ad Gratian. disc. 207. nu. 16. & 194. nu. 3.*
- Nam nominatus nihil ab emptore nominante recipit, sed à venditore, *Noguerol. d. alleg. 11. nu. 91. Scoppa ad Gratian. sup. nu. 14. R. Reueter. dec. 375. nu. 23. Nos ad Rouit. conf. 70. nu. 2. lib. 2. Itaiban. res. 59. nu. & obs. 59. Rota post Torre de pallis fut. success. dec. 9. nu. 19. 21. dec. 178. n. 6. dec. 207. n. 7.*
- Quod adeo verum est, quod interim nominans non sit pars ad recipiendam solutionem, & ea, quæ illi sit, inefficax est, & debitorem non liberat, *Idem. dec. 3. Cenc. qu. 67. num. 17. seqq. Gratian. disc. 194. ex nu. 10. vbi Luca, Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. nu. 25. Vbi dicit hoc procedere, quamuis soluens scire nominationem non potuisset, quia tenetur inuestigare qualiter, Noguerol. alleg. 11. nu. 128. Theodor. alleg. 44. nu. 8. Verum Cenc. taxat Gratianum sibi varium in dec. 135. prout etiam aduertit Salgad. labyr. p. 2. c. 13. n. 45.*
- 277 Sic gabella debita pro contractu emptionis non est reiteranda in actu nominationis, quando emptio fuit facta pro persona nominanda, *Iouius d. gl. 23. nu. 22. Guttier. de gabell. qu. 46. nu. 2. Gratian. dec. 137. in add. nu. 1. & dec. 152. Hermosill. in l. 48. tit. 5. p. 5. gl. 1. nu. 10. Noguerol. alleg. 11. nu. 90. alleg. 20. n. 86. Salgad. labyr. p. 2. c. 13. nu. 30. Scoppa ad Gratian. dec. 135. nu. 10. 11. Marta vot. 127. nu. 15. Rota p. 18. rec. dec. 556. nu. 3. seqq. Sabell. s. emptio. nu. 39. in fine, Olea de cess. iur. tit. 7. q. 5. nu. 22. D. Prat. disc. 1. nu. 28. 30. tom. 2. Ramon. conf. 85. Luca sup. n. 3.*
- 278 Verum nominatio debet fieri infra annū, *Noguerol. alleg. 11. nu. 100. Gratian. in add. ad dec. suam 135. nu. 5. Surd. dec. 226. 323. Hermosill. in l. 48. tit. 5. p. 5. gl. 1. num. 13. Rota dec. 380. p. 17. rec. Cenc. de censib. qu. 67. num. 14. seqq. Antonell. d. c. 30. nu. 3. Scoppa ad Gratian. d. decif. 135. vbi refert quatuor opiniones, & residet in hac.*
- 279 Alij dicunt infra 40. dies nominatio, & acceptatio, alias esset nouus contractus, *Hodiern. ad Surd. dec. 226. n. 8. 9. Fab. in C. lib. 5. tit. 33. defin. 1. nu. 8. defin. 5. nu. 1. Alij statim, alij infra 60. dies, Surd. dec. 226. Antonell. sup. nu. 2. Alij infra annum, Gratian. Scoppa, & Luca dec. 135. Surd. dec. 325.*
- 280 Ideo facta post tale tempus, de re emphyteotica deberur aliud laudemium, *Fab. in C. lib. 4. tit. 33. defin. 1. nu. 8. & defin. 5. nu. 1. alias non.*
- 281 Nig. de land. q. 22. seqq. tom. 2. & noua gabella *Fab. in C. tit. si quis alteri defin. 5. Hodiern. ad Surd. dec. 222. Luca d. cap. 75. nu. 3.*
- 282 Alij, quod possit fieri quodcumque, etiā post plures annos, ob facultatem sibi hoc modo reseruata, & Et nominatione facta non tenetur nominans, de euictione ad fauorem personæ nominatæ, etiam si illam pro miserie pro dato, & facto suo, ad quod restringitur, & non ultra, quia perinde est, ac si nominatus ipse ab initio contraxisset, *Rota par. 13. rec. dec. 556. Nisi talis nominatio fiat itaquam nouus contractus, & nouis creditoribus additis, quia tunc tenetur de euictione, Rota p. 19. dec. 163. vidēdus D. Capon. discept. 76. s. 2. Vide inf. n. 297.*
- 284 Et si fiat post tempus à lege statutum, creditores ipsius emptoris nominantis, hypothecam acquirunt super illa re, & per nominationem post tempus factam, eorum hypotheca non extinguitur, *Salgad. labyr. p. 2. c. 13. nu. 48.*
- 285 Verum si nominatus non esset habilis ad soluendum, nominans, cui fuit extincta candelā, tenetur, *Cald. de emphyt. 7. num. 24. R. Galeot. controu. 61. num. 10. lib. 2. D. Merlin. d. contr. 67. nu. 13. lib. 2. Capyc. Latr. dec. 143. nu. 18. Nos d. conf.*

conf. 70. nu. 3. Ludouif. dec. 227. nu. 6. D. Scoppa ad Gratian. dec. 135. nu. 8. P. Affl. contr. 45. Vbi
 286 *quod nominans ad officiū, si habeat facultatem nominandi, tenetur de culpis, & defectibus illius, Nos ad Rouit. conf. 70. num. 3. lib. 2. D. Galeot. contr. 61. lib. 2. D. Merlin. contr. 67. nu. 13. lib. 2. Luca d. c. 75. nu. 75. nu. 12. P. Affl. contr. 45. Idem Luca ad Gratian. disc. 194. nu. 10. 11. 207. Cenc. de censib. q. 67. n. 17.*

Si vero concessio nominandi ad officium esset concepta cum verbis: *nominandi unum heredem, aut successorem*, tunc nominatus non potest illud habere, nisi ut hæres, & sic tenetur ad onera hæreditaria nominantis, *R. Marin. ad Reuert. dec. 185. num. 2. Rouit. conf. 106. lib. 2. & ibi nostra Addit. Mesa lib. 3. var. c. 49. nu. 27. D. Gaston. discept. 21. nu. 104. vbi Nos citat, & laudat, & ibi cum Rouito diximus, eo casu, si delinquat habens hanc facultatem, ob quod illo priuatur, non potest nominare.*

Secus, ut diximus, si facultas esset pro persona nominanda, *Nos d. conf. 106. nu. 12. seqq. post plures, quos retulimus.*

287 *Facta reali nominatione, nominatus non tenetur ad debita nominantis, si persona nominanda esset certa, vel tacite, & implicite poterit in contractu emptionis comprehendere, alias secus, Mantica de tacit. lib. 4. tit. 22. nu. 15. Alex. conf. 232. lib. 6. Costa de port. rat. qu. 133. Hodiern. ad Surd. d. dec. 226. nu. 4. Noguerol. d. alleg. 20. nu. 87. 88. Iouius d. gl. 22. §. 23. nu. 13. 27. seqq. Cenc. d. qu. 67. nu. 16. Salgad. labyr. p. 2. c. 13. nu. 26. & c. 20. nu. 32. Surd. dec. 182. nu. 15. Ludouif. dec. 227. nu. 3. 265. Costa de port. rat. qu. 133. Salgad. de ret. bull. p. 1. c. 10. §. vnic. Surd. dec. 182. nu. 15. Angelis de confess. lib. 2. qu. 75. nu. 28. seqq. Ad. ad Ludouif. dec. 157. nu. 25.*

288 *Li extinguatur hypotheca contracta super illa re, per ipsum ementem, Dec. conf. 43. num. 4. Magon. dec. Flor. 37. num. 16. Noguerol. alleg. 11. num. 89. 90. 91. D. Merlin. contr. 67. lib. 2. Cenc. de cens. qu. 67. nu. 14. seqq. Ludouif. dec. 226. Farinac. dec. 51. tom. 2. in postb. D. Scoppa ad Gratian. dec. 135. nu. 26. 17. D. Hodiern. ad Surd. dec. 226. R. Capye. Latr. dec. 143. Roccus respons. 19. lib. 2. Salgad. labyr. p. 2. c. 13. Nos ad Rouit. conf. 70. nu. 3. lib. 1. Idem Noguerol. alleg. 20. nu. 86. seqq. Luca d. cap. 75. nu. 13.*

289 *Licet contra dicat Mendenda lib. 9. contr. c. 44. nu. 2. Iouius sup. num. 28. Salgad. p. 2. cap. 13. vbi pro, & contra, Marta dec. 127. 132. 139. qui loquuntur quando appareat nominantem vovisse pro se acquirere, Sic cum impugnatur Cenc. sup. Hermosill. 48. gl. 1. num. 11. Duard. de censib. qu. 16. nu. 5. Et Marta se explicat conf. 143. vol. 1. ex nu. 15. bene Noguerol. d. alleg. 20. nu. 89. seqq. Costa de port. rat. q. 133.*

291 *Nominandi ius videtur ius quoddam personale, Iouius sup. num. 24. Rota p. 18. rec. tom. 1. dec. 26. Antun sup. p. 2. lib. 1. cap. 13. nu. 20. seqq. Luca ad Gratian. disc. 30. n. 3.*

291 *Sic nominandi ius non transit ad hære-*

des, sed terminatur cum persona acquirentis, Cenc. d. qu. 67. nu. 17. D. Scoppa ad Gratian. dec. 135. nu. 34. D. Hodierna contr. 2. nu. 95. Surd. d. dec. 226. nu. 2. 3. Franch. dec. 600. nu. 2. Iouius d. §. 23. num. 25. Frecc. de subfend. lib. 2. qu. 44. Ann. Robert. rerum iudic. lib. 4. c. 4. Amat. conf. 8. nu. 21. R. Marin. ad Reuert. dec. 411. nu. 1. D. Philip. differt. 5. nu. 50. diff. 11. nu. 55. Montan. de regal. offic. nu. 44. §. 1. Tusc. lit. E. concl. 372. num. 13. Gomez var. lib. 1. c. 5. nu. 2. post alios Scoppa sup. Antonell. d. c. 30. nu. 2. Antun. sup. Cald. lib. 2. de nomin. emphyt. qu. 13. nu. 19. R. Ponte conf. 109. nu. 22. lib. 2. Giurba obs. 40. nu. 12. Secus si esset vnus tantum filius, quia ille censetur electus, Menoch. conf. 1226. nu. 1. Cyriac. contr. 56. n. 5. Rota post Torre de pass. fut. success. dec. 9.

293 *Ideo solet opponi cautela in concessionibus officiorum, ad evitandum caducitatem, ut non facta nominatione succedat, hæres ab intestato, Rouit. conf. 104. lib. 2. Lanar. conf. 59. nu. 32. Frecc. sup. Philip. sup. Giurba. sup.*

Et nominatus si non ratificauit nominationem viuo nominante, non acquirit rem emptam, *Cenc. d. qu. 67. num. 17. Menoch. conf. 296. nu. 89. Molin. lib. 4. Semestr. cap. 40. Anchar. conf. 107. num. 3. Surd. dec. 325. num. 4. Iouius d. gl. 23. num. 26. 32.*

Nominatione non facta remanet res emptæ emptori, *Dec. conf. 543. Scoppa ad Gratian. dec. 135. nu. 37.*

Et eius hæredi, *R. Rouit. conf. 106. nu. 11. lib. 2. Larrea dec. 40. Vrecol. consult. 16. num. 19. seqq. D. Emanuel Monge in dec. f. Status Butera, fol. mibi 71. nu. 153. Gratian. disc. 221. n. 8. R. Marin. ad Reuert. dec. 382. & 520. nu. 4. Anna sing. 391. R. Ponte conf. 136. nu. 7. lib. 2.*

Et si dicta ratificatio fieret mortuo emente, possessio, quæ erat apud ementem non potuit transire ad illius hæredes, absq; noua apprehensione, *l. cum hæredes, ff. de acquir. possess.*

Et si ab illius hæredibus capiatur non erit eadem possessio, quæ erat apud defunctum eorum auctorem, sed erit possessio noua, & ab illa diuersa, & separata, *l. 1. §. Scauola, ff. si quis testam. lib. esse.*

Ideo persona nominata non acquireret possessionem ex stipulatione facta ab emptore, sed ex nouo contractu, *Mantica de tacit. lib. 4. tit. 22. nu. 11.*

Sic non posset fieri retractio acquisitionis ad initium contractus, & ad diem factæ stipulationis, *Cenc. d. qu. 67. nu. 18. 19.*

Ideo non extingueretur, & resolveretur hypotheca contracta per emptoriam super illa re, *DD. sup. citati.*

Sic etiam creditor vendens iure creditoris, si emat per interpositam personam pro se ipso, patitur offerendi à secundo creditore, *Pboss. de subhast. Insp. 66. Rota dec. 61. nu. 2. post Merlin. de pignor. Sic etiam si licitator emat pro persona nominanda, & deinde nomine, & declaret nomen suum fuisse simulatè appositum,*

scum, & emisse pro creditore vendente, contra illum simulate eumentem datur ius offerendi, *Posth. de subhast. dec. 108. nu. 11. 14. Rota post Merlin. dec. 61. Rota dec. 289. nu. 17. seqq. p. 13. rec. Luca d. tract. de pluralit. legal. c. 104.*

Dicta procedunt quando animus contrahentis appareret velle acquirere nominato, & non sibi, quod ex verbis Instrumenti colligi posset, *Anchar. conf. 127. Rota post Cenc. dec. 163 Ludouif. dec. 157. & 127. vbi Beltram. Farinac. dec. 106. & 615. D. Hodiern. ad Surd. d. dec. 226. nu. 4. 5.*

Nominatus debet esse tempore acquisitionis, capax, alias retrahatio non substat, ex eo, quod actus à principio esset nullus, *Ludouif. d. dec. 227. nu. 6. Hodiern. ad Surd. d. dec. 226. nu. 6.*

Et licitator, quamvis offerat in subhastatione, vti procurator alterius, autamen non nominando habilem ad adimplendum, ipsemet remanet obligatus per text. *l. cum vendente, C. vbi res fiscales, & ibi Cast. Bald. Salys. & alij Frecc. de subfeud. lib. 2. n. 204. Rouit. conf. 69. lib. 2. Luca ad Gratian. disc. 207. nu. 17. Quod procedit etiam in licitante rem priuatorum, Boer. dec. 273. nu. 5. Barbof. in l. maritum nu. 86. ff. solut. matrim. An, & quando teneatur pro nominato, tanquam illius fideiussor, *P. Affl. contro. 45. Sabell. §. officialis n. 8. & §. nominatio n. 5.**

294 Emens pro persona nominanda potest compelli ad nominandum, *Cenc. d. q. 67. nu. 11. Luca d. c. 75. n. 4. Louius d. gl. 22. §. 23. nu. 31.*

Si nominat incertum quid. Pura quis nominat filios suos ad officium indiuisibile, *Cald. de nominat. qu. 10. nu. 38. Fragos. de regim. reip. p. 3. lib. 6. de obligat. parent. disp. 9. de nomin. emphyt. §. 24. n. 4. Luca ad Gratian. disc. 30. nu. 12. 13.*

295 Nominatus ab habente potestatem nominandi, non acquirit rem a nominante, sed ab illo, qui dedit potestatem nominandi, *Valasc. consult. 132. nu. 37. Caldas de potest. elig. c. 16. nu. 3. 19. Phoebe. dec. 124. nu. 9. p. 2. Barbof. in repert. verb. nominare, Torre de pact. fut. success. dec. 9. n. 19. 21. dec. 178. 207. nu. 7.*

Sic nominans non potest apponere onus super re emptā, *Saderin. resp. 32. Nec potest nominare alium sub conditione, neq; primo substitutum dare, Antun. sup. nu. 43. vbi nu. 45. secus si prima nominatio non habuit effectum.*

296 Facta nominatione in vita non potest variare, *Cald. de renouat. q. 18. nu. 35. & de potest. elig. c. 4. nu. 39. seqq. Valasc. consult. 102. nu. 13. seqq. Cald. sup. nu. 39. 42. Antun. d. c. 13. nu. 38. Quod intellige si nominandi facultas concessa fuit simpliciter, secus si fuit collata in actu ultimæ voluntatis, nam tunc potest variare, Antun. ibid. nu. 39. Poterit etiam iterum nominare, si nominatus præmoriatur, ibid. nu. 40. post Mont. Tonnut. & alios Grat. disc. 746. n. 12. Barry de success. lib. 8. tit. 8. post alios Sabell. §. nominatio: Nominatio semel facta si nō habuit effectū, potest iterū fieri, Grat. & Luca disc. 58.*

Tom. IV.

nu. 1. & disc. 719. nu. 22. seqq. & disc. 746. Sabell. §. facultas, Surd. conf. 264. nu. 29. nam facultas nominandi intelligitur de primo actu valido; Anna alleg. 139. nu. 3. Sanfel. dec. 149. Amicangel. de regal. offic. q. 16. nu. 30. Luca d. disc. 58. nu. 3. 1

Si semel sit facta non potest iterum fieri, & sic non est locus pœnitentiæ, quando electio est facienda per actum inter viuos, *Valenz. conf. 155. nu. 17. & seqq. Paz. de tenuta cap. 34. nu. 14. Noguerol. alleg. 9. nu. 34. seqq. Addit. ad Fontanell. de pactis nupt. post tom. 2. nu. 7. Rota p. 9. rec. dec. 358. nu. 1. vol. 2. Rota post Torre de pact. fut. success. dec. 207. nu. 16. Fab. in C. lib. 6. tit. 20. defin. 19.*

Nominatio facienda in morte, si fiat in vita, & in morte nominatus reperitur mortuus, nominatio illa non præiudicat illi, qui tempore mortis est superstes habilis, *Tonnut. res. ciuil. cap. 51. nu. 31.*

297 Data potestate nominandi alicui, si ille nominet, nominatus non indiget confirmatione dantis potestatem nominandi, *Cald. de extinct. emphyt. c. 21. nu. 9. Et facta nominatione potest nominatus vtili actione de cuietione experiri, si res sit cuietā, quia nominatio cessionis loco habetur, Burgund. de cuietione. c. 29. sup. n. 278.*

298 Nominatio causa dotis est irrevocabilis, *Guid. Papa dec. 145. Flor. de Mena var. q. 22. nu. 18. seqq. Cald. de potest. elig. c. 4. nu. 31. seqq. & c. 2. nu. 30. Sic ius habens nominandi ad emphyteusim non poterit variare, si in nominatione iura sua cesserit nominato, Olea de cess. iur. tit. 6. qu. 8. nu. 5. Castill. lib. 5. contr. cap. 80. nu. 18. Idē in nominante, & præsentante ad beneficium, Guttier. de iuram. 3. p. c. 13. nu. 14. Sancti. conf. moral. lib. 2. c. 3. dub. 69. nu. 4. Lara de anniverf. & Capell. lib. 2. c. 9. nu. 23. 24. Olea sup. Alia dicemus q. 39. 47. Tonnut. qq. ciuil. res. 51. nu. 30. Addit. ad Molin. de primog. lib. 2. c. 4. nu. 22. Add. ad Gama dec. 36. nu. 1. Cald. de emphyt. lib. 3. c. 2. nu. 29.*

Qui habet ius nominandi sub certis modis, non potest libere disponere, *Rota post Torre de pactis fut. success. dec. 178. nu. 5.*

Verum quando nominans, potest nominare vnum de incertis, tunc potest grauare nominatum. *Idem Torre dec. 184. n. 7.*

Et habens facultatem nominandi, si nulliter nominet, non priuatur facultate. *Idem Torre de pactis fut. success. lit. 3. c. 11. nu. 114. Surd. conf. 264. nu. 29. Molina de primog. lib. 2. c. 4. nu. 22. Add. ad Gama dec. 36. Valasc. consult. 102. nu. 23. seqq. Cuiac. obs. lib. 10. c. 39. Rota dec. 323. & 263. p. 1. rec. Serafin. dec. 589. Gratian. disc. 746. nu. 12. Barry de success. lib. 8. tit. 8. quando ex pluribus nu. 4. Tonnut. res. ciuil. 51. n. 28. seqq.*

Quando nominatio potest fieri de pluribus, locum non habet quando vnus solus ex eligibilibus super est, nam ille solus est admitendus, & cessat eligendi facultas, quæ non potest exerceri nisi inter plures, *Cald. de emphyt. lib. 3. c. 10. nu. 3. Cyriac. contr. 57. Menoch. conf. 1226.*

L

Si

Si sit data facultas duobus nominandi, vno ex illis, post factam nominationem, mortuo, alius superstes non potest variare, *Castill. lib. 2. contr. 20. nu. 84. Tonnut. ref. Civil. cap. 51. n. 33.*

In Tribunali Regiæ Cameræ in venditione rei fiscalis, seu locationis, recipitur oblatio pro persona nominanda, sed non accenditur candela, nisi declaretur persona nominata, ad hoc habeatur certa sciētia illius persone, & suę qualitatē, & bonitatis, & securitatis in soluendo, per *Pragm. 75. §. 106. de offic. proc. Casaris.*

In quo differat stipulatio facta pro se, & persona nominanda, vel simpliciter pro persona nominanda, *Rota p. 18. rec. tom. 1. dec. 28. vbi alia.*

Alia de emptione officij facta pro se, & persona nominanda, & tota eius materia tractant *Rez. Ronit. conf. 105. & 106. vbi nostra. Addit. R. Reuert. dec. 375. 390. 520. vbi R. Marin. in obseruat. D. Antun. de donat. p. 2. lib. 1. cap. 13. vbi omnia latissime de nominatione ad officia, & Dignitates, Luca ad Gratian. disc. 30. 197. 207. Cald. de iure empbyt. lib. 2. de nomin. empbyt. per totum, Sabell. §. empbyteusis nu. 17. §. nominatio, & §. emption. 39.*

- 299 Locatio non resoluitur si pacta non seruentur, sed solum intrat actio ad damna, & interesse, *Card. Luca de locat. disc. 17. nu. 18. disc. 18. nu. 2. seqq. Pacion. de locato cap. 40. n. 52. & seqq. & c. 46. 55. & 46. Sabell. §. locatio nu. 25. & nu. 13. vers. an autem, Ludouis. dec. 130. Capye. Latr. dec. 160. nu. 5. Surd. dec. 180. nu. 5. vbi Hodiern. & Censal. Licet contra dicat Idem Surd. dec. 42. nu. 17. Caroc. de locat. tit. de locato, sine temp. q. 6. num. 69. ex l. 5. de C. locat. maxime si pactum respiciat vsum rei, l. 28. §. si merces, §. si vicino, & l. 36. §. si fundus, vers. nam, & si colonus, ff. locati, Gallus de fructib. disp. 28. §. 3. nu. 2.*

Falli raccedente pacto resoluitur, *Card. Luca de locat. d. disc. 17. nu. 2. disc. 18. nu. 4. Pacion. sup. Immo colonus qui male verlatur potest expelli, Barbat. de diuis. fruct. p. 2. c. 7. nu. 69. seqq. Gallus d. §. 3. nu. 2.*

Fallit in appalibus vestigalium fauore fisci, *Card. Luca d. disc. 17. nu. 3. 9.*

Declara, vt solum verbum: Reassumere non importet pactum resolutiuum, *Card. Luca d. disc. 17. ex nu. 4.*

- 300 Ob non solutam pensionem non dicitur resoluta, *Card. Luca d. disc. 17. seqq. Pacion. de locato cap. 55. vbi late.*
- 301 Mala conductoris administratio causat resolutionem, *Card. Luca d. disc. 17. nu. 11. Pacion. de locato cap. 54. Molina de iustit. disp. 499. n. 13.*
- 302 Decoētio, seu deterioratio conductoris causat resolutionem, *Card. Luca d. disc. 17. nu. 3. 13. Pacion. sup. nu. 29. Sabell. §. locatio n. 18.*
- 303 Ruina domus locatæ resoluit locationem, *Card. Luca de locat. disc. 14. nu. 2. Pacion. de locato cap. 57. & c. 28. Rota p. 14. rec. dec. 38. Christin. dec. 109. nu. 10. seqq. vol. 3.*
- 304 Destructa Apoteca locata de mandato

superioris, & alia subrogata loco antiquæ, *Card. Luca de locat. disc. 15.*

- 305 Collata resolutione in arbitrium ipsius locatoris non resoluitur, nisi declarata ipsius voluntate, *Card. Luca de locat. disc. 19. n. 13.*

- 306 Locatio facta per administratorem resoluitur cessante administratione, *Card. Luca de locat. disc. 23. nu. 5. disc. 56.*

Necessitas superueniens Domino vtendi relocata facit finire, & resolueret locationem, *Pacion. de locat. cap. 56. vbi limitat pluribus in casibus.*

Per alienationem rei locatæ, Resoluitur locatio, *Pacion. q. 61. vbi limitationes.*

- 307 Deficiente re vendita in parte resoluitur contractus, sic etiam deficiente vna ex pluribus, si quis non emitteret vnā sine alia, *Card. Luca de seru. disc. 81. nu. 6. l. tutor. 49. §. 1. ff. de minor. R. Marin. lib. 1. ref. 108. & ibi, Rodoe. & Luca, Idem Marin. ad Reuert. dec. 404. nu. 2. Idem Card. Luca de empr. disc. 11. nu. 5. 6. disc. 18. nu. 2. disc. 21. nu. 7. Mangil. de euict. q. 165. n. 1. seqq.*

Secus si vendatur Terra cum suis corporibus, nam si vnum corpus euincatur non rescinditur contractus, sed de euictione agitur, l. si duos, & l. cum plures, ff. de euict. R. Reuert. & R. Marin. dec. 278. & ad dec. 404. nu. 1. Mangil. sup. vbi tota materia. Sic etiam si census euincatur in parte q. 83. Sed rescinditur datio insolutum, l. 46. ff. de solut. R. Marin. sup. & ad dec. 404. nu. 2. Mangil. de euict. q. 144.

- 308 Resolutione data non restituuntur fructus decursi, *Card. Luca de credit. disc. 57. num. 13. & 14. Mangil. de euict. q. 91. & 103. vbi late de materia fructuum, & alibi in eodem Tractatu.*

- 309 Secus in feudis absque assensu, nam reuocatur alienatio feudi, & illud restituitur cum fructibus, *Card. Luca conf. 210. D. Marrian. disp. 100. lib. 2. Nos ad Ronit. conf. 69. nu. 4. seqq. lib. 2. R. Marin. lib. 1. c. 125. nu. 1. Maur. alleg. 74. nu. 6. Theodor. alleg. 3. nu. 22. Capibl. de Baron. p. 2. c. 21. nu. 6. R. Tapia dec. 5. c. 8. num. 5. seqq. Roten. resp. 97. nu. 11. lib. 1. Qui omnes dicunt, quod emptor restituit feudum cum fructibus, venditor pretium cum interesse. Dicemus q.*

- 310 Resolutio contractus, vel actus, conuenia vigore pacti, euitari non potest, mediante purgatione moræ, *D. Card. Luca de donat. disc. 12. nu. 7. disc. 27. num. 4. D. Rodoe. conf. 16. Dicemus infra, contra, & de praxi, & stylo Sacri Consilij Neapol.*

Quo ad mulierem, & minorem contrauenientem, *Card. Luca d. disc. 19. n. 5. 9.*

- 311 Sic vendens bona, ad certum, & determinatum finem, & effectum, si non sequatur, potest rescindi, & resolui contractus, maxime si sit causa finalis, *Mangil. de euict. q. 96. Diximus hic sup. nu. 253.*

- 312 Resolutio actus, aut contractus, resoluit, ac si facti non essent, *Card. Luca de benefic. disc. 76. nu. 23. Ideo resolutio iure datoris, resoluitur*

iur hypoteca super re, *Garz. de expens. tit. de hypoteca, Cyriac. contro. 55. 119. 446. 447. Castellon. in repert. §. hypoteca n. 101. fol. 570. lib. 1.* Ideo laudemium debitum ex alienatione rei emphyteuticæ, non debet solui, si resoluat ex partium consensu, *Capanus de releuio par. 4. qu. 12. nu. 28.* Et si sit solum, repetitur, si non habuit effectum, *Bell. conf. 97. nu. 4. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 3. nu. 14. Danza de pugn. D. D. de laudem. c. 50. nu. 50. D. Capon. discept. 132. nu. 20. seqq.*

313 Poena resolutionis adiecta, supponit actum iam perfectum, *Card. Luca de benefic. disc. 34. nu. 8. 9. 11.* Secus si vltra poenam declararet nullitatem, *l'ant. de nullit. sit. quot. & quib. modis &c. & Nos ibidem, Alex. conf. 24. lib. 6. Farinac. in fragm. p. 2. lit. L. n. 195. Torre de pact. fut. success. lib. 3. c. 1. num. 50.*

Et nullitas non inducitur quando fit aliquid contra statutum poenale, sed sufficit soluere poenam, *Sabell. §. actus nu. 6. & §. forma. nu. 2. vers. quod nullitas, Ganauer. dec. 53. & conf. 9. nu. 7. seqq.* Vbi distinguit, nam aut dispositio legis procedit affirmatiue ordinando aliquid fieri sub poena, & tunc ordine non seruato incurritur poena, sed non nullitas, aut procedit prohibitiue sub poena, & tunc agendo contra prohibitionem poenalem committitur vtrūq; scil. nullitas, & poena, *Ganauer. sup. fol. 153. vbi etiam nu. 3. videtur intelligere de nullitate resultante in præiudicium contrafacientis legi, non autem in præiudicium Tertij, cum poenæ suos debeant sequi auctores, & non alios, et etiam benedicit Medic. dec. 28. nu. 3.*

314 Rescinditur contractus census ex pacto in contractu apposito, & repetitur fors, si debitor non soluat census debitos, de iure Regni Neapolis, vbi non est recepta Bulla Pij V. *Mosill. dec. 95. Pascal. de vir. pat. potest. par. 2. c. 9. num. 10. Apicell. tutam. paup. tit. 2. nu. 41. D. Petra in rit. M. C. V. 166. num. 15. R. Marin. lib. 1. ref. 195. nu. 15. 16. & lib. 2. cap. 163. n. 5. Mosill. dec. 95. Caluin. de acquit. lib. 1. cap. 33. Rota post Cenc. dec. 10. nu. 10. Cenc. de censib. q. 106. n. 13.*

Et quod Neapoli non sit recepta Bulla Pij V. *R. Constant. in l. 2. 3. nu. 42. C. de fiscal. usur. R. Ponte conf. 41. nu. 35. lib. 2. dec. 33. num. 15. Lagana. ad Rouit. in prag. 1. de censib. nu. 11. R. Tap. in Ius Regni tit. de Censib. D. Capon. discept. 153. nu. 7. 21. tom. 3. licet nu. 2. referat alios dicentes esse receptam Neapoli, & vbi que locorum, & nu. 20. allegans Viu. dec. 369. num. 17. Larath. conf. 90. R. Capyc. Latr. dec. 125. à n. 29. conf. 150. nu. 20. seqq. Brancat. in allegat. inserta per Lagana. sup. nu. 28. & per R. Marin. lib. 3. allegat. 84. nu. 6. vbi inserit allegationem D. Cacacij, Larath. conf. 90. nu. 7. seqq. Staib. ref. 64. num. 6. seqq. Rota rec. dec. 20. n. 29. Ca. Luca de censib. disc. 1. n. 9. D. Rotca disp. 130. num. 6. sed Capon. dicit solum esse receptam quoad obligationem certi corporis. Non quo ad alia, Trentacinq. var. lib. 3. de censib. ref. 4. num. 17. Molfes. in sum. Tem. IV.*

ma tit. de contract. c. 6. num. 36. in fine nu. 53. 60. Rodoer. ad Marin. lib. 1. cap. 195. nu. 6. Mollignan. altercat. 38. nu. 17. R. Ponte conf. 41. nu. 37. lib. 2. D. Galeot. contro. 61. lib. 1. Tbes. dec. 154. num. 4. Gratian. disc. 858. num. 14. R. Marin. lib. 2. ref. 20. Noguero. alleg. 18. ex nu. 49. & alleg. 32. Molin. de contract. disp. 395. Thor. 3. p. comp. dec. verb. contractus annuorum Introitu, Nouar. dec. 101. Nouar. frater in summa bullar. tit. de contractib. censual. ex nu. 51. Et fuit recepta in Regno Bulla Gregorij XIII. mandans: censum debere constitui super re certa, *Nouar. sup. nu. 52. Marotta de collect. seu bonatenent. c. 6. num. 10. Mollignan. sup. num. 20. videndus Card. Luca de usuris disc. 17. nu. 4. & de censib. disc. 1.*

Talis Bulla non est recepta in pluribus Regionibus, quas enumerat Faria ad Couar. resol. lib. 1. c. 9. n. 53.

Licet secus sit attentata dicta Bulla Pij V. *Guttier. pract. lib. 2. qu. 172. nu. 4. Cenc. de censib. qu. 60. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 1. nu. 4. lib. 2. q. 2. nu. 72. Auendan. de censib. c. 101. n. 5. Card. Luca de censib. disc. 10. nu. 3.*

Sed quod etiam attentata dicta Bulla valeat pactum, quod possit rescindi, *Gabriel. conf. 152. nu. 3. lib. 1. Nauar. conf. 7. nu. 6. de empt. Rota post Cenc. dec. 152. nu. 11. Cenc. qu. 60. num. 13. vbi eo magis si adsit iuramentum nu. 19. & qu. 106. nu. 13. Rota post Cenc. dec. 10. nu. 11. Serafin. dec. 1431. Mistr. dec. 95. Less. de Instit. lib. 2. cap. 22. de censib. dub. 11. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 3. nu. 84. seqq. Luca ad Gratian. disc. 588. adest docta allegatio, D. Franc. Ant. Rosso, relata per D. Alex. ad Reg. Capyc. Latr. consult. 150. vbi sic per Rotam Rom. decisum refert, Cyriac. contro. 1. num. 46.*

Secus sic adsit pactum rescissionis, si non soluat census per quatuor menses, *Ead. Rota ibid. dec. 97. num. 3. Mangil. de cunct. qu. 84. nu. 20. quem vide.*

Quæ pacta rescissoria, sunt adeo de natura contractus, quod si per Notarios non apponantur in talibus contractibus, habentur pro apposis, *R. Marin. sup. Trentacinq. cens. 59. nu. 5 lib. 1. Thor. voto 60. nu. 21. D. Petra in rit. 176. quidquid dicat Gizz. ad Capyc. Latr. decis. 105. num. 10.*

Verum non est licitum pactam rescissoriū in censibus vitalitijs, *R. Rouit. in prag. 2. de censib. nu. 4. Thor. suppl. comp. dec. verb. Instrumentis liquidari, D. Petra in rit. 166. num. 16. R. Marin. lib. 1. ref. cap. 306. vbi impugnat R. Ponte conf. 41. lib. 2. R. Tap. dec. S. C. 25. Molfes. conf. 8. Ricc. resol. 93. p. 3. Genensiu in praxi Chr. Archiep. cap. 16. nu. 6. in antiquis, & in nouis cap. 15. nu. 7. D. Maradai sup. prag. 2. 3. 4. de censib. ad sing. 73.*

Et Marin. sup. dicit posse rescindi, si annuitas non excedat decem pro centum.

Contractus census potest rescindi ex pluribus causis. Primo si debitor cessauerit à solutione tertiarum per annum, vel per tempus conuetum. Secundo in casu nullitatis contractus.

- Tertio, in casu euictionis annuorum introituum, in toto, vel in parte. Quarto, in casu assertionis non veræ factæ in contractu, *Rodoer. ad lit. ad R. Marin. cap. 195. num. 5. seqq. Cenc. de censib. qu. 60. num. 11. 16. Muta dec. 98. Thor. voto 84. nu. 162.* Quinto, in casu alienationis fundi, super quo est constitutus census, in toto, vel in parte. Sello, in casu in obseruantia cuiuslibet ex contentis in contractu.
- Septimo, in casu ratificationis, vel fideiussionis promissæ alicuius, non sequutæ, *Muta dec. 98. nu. 9. Cenc. dec. 129. nu. 5. dec. 130. num. 2. Thor. vot. 84. nu. 160. p. 1. Nos sup. qu. 23. nu. 218. Petra in rit. 166. nu. 83. R. Marini lib. 1. c. 195. vbi num. 2. ponit tres casus respectu non veræ assertionis rei liberæ, D. Barra contr. 38. num. 7. Felic. de censib. lib. 1. cap. 4. num. 3. Rodoer. de ann. reddit. lib. 2. qu. 12. nu. 9. Thes. lib. 1. q. 32. nu. 14. Duard. de censib. §. 3. q. 13. nu. 10. 18. Bonac. de contract. disp. 3. q. 4. punct. vnic. nu. 29. Molina de contract. disp. 301. nu. 6. Card. Lugo de instit. disp. 27. nu. 69. Leotard. de usur. qu. 67. nu. 24. Rocca disp. 146. nu. 10.*

Verum, ut sup. diximus nu. 231. seqq. admit- titur moræ purgatio, *R. Marin. lib. 1. c. 187. nu. 13. Intrig. singul. 37. lib. 2. D. Petra in d. rit. 166. nu. 32. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. Card. Luca de credit. disc. 96. nu. 10. Luca ad Marin. lib. 2. c. 271. nu. 9.*

Si quis recipiat Tertias post liquidatum in- strumentum, & per aliud tempus, non potest petere Capitale, *R. Merlin. contror. 31. lib. 1. sed contra dicunt P. Affl. contron. 13. num. 12. seqq. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 115. n. 17.*

Quæstio est, an rescindatur contractus an- nuorum introituum, per tertias non solutas à die litis contestationis super rescissione peti- ta, *Rouit. in pragm. 1. nu. 38. de censibus*, dicit à die petitionis censeri rescissum, vel saltem à die litis contestatæ, & sic ob illo die non cur- rere amplius Tertias, sed interesse ad eandem rationem, *Rouit. ibid. Sanfel. dec. 123. nu. 5. Mar- cian. disp. 59. nu. 5. 6. Et illud interesse non pa- rere aliud interesse, Franch. dec. 254. Lanar. conf. 79. Ponte conf. 64. nu. 19. Rouit. sup. num. 39. Roccus resp. 27. lib. 2. Ideo inoleuit praxis in S. C. per quam, per S. C. rescisso contractu con- demnatur venditor census ad Capitale, & Tertias decursas vsq; ad diem litis moræ, vel contestatæ, & stylus S. C. pro lege seruandus est, *Franch. dec. 238. nu. 3. dec. 470. n. 4. R. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 19. seqq. sed contra tenet Reg. Marcian. dist. disp. 59. nempè requiri, adhuc ut possit dici contractus rescissus, & haberi illius effectus, sententiam, & non sufficere libelli oblationem, nec lris contestationem, post plu- res, quos allegat, sequitur, Moccia in fylua casu forens. cas. 53.**

Alia difficultas est, si creditor in ducatis bismille, pro tertijs, ex Capitali duc. quatuor mille, petat rescissionem contractus, & super illa detur terminus, pendente compilatione

termini debitor soluat ducatos mille, & sic creditor non remanet creditor pro annata, pro qua non potest petere rescissionem, vigo- re pacti in Instrumento adiecti, si post com- pilationem reperitur debitor in alijs ducatis mille, & sic potest rescindi contractus, an pos- sit sequi sententia rescissionis, si illa mille po- stea maturari non sint petiti, & videtur dicen- dum non posse, nam creditor exigendo illas tertias videtur recessisse à rescissione, ex l. de lege, §. post diem, cum l. seqq. ff. de lege commiss. l. 2. C. de iure domin. impetr. sic decissum refert per S. C. R. Rouit. in conf. 37. lib. 1. vbi nostra Addi- tio, Gizzarell. dec. 68. præsertim num. 9. Eribi Nos fundauimus, quod si creditor dum con- sequi debebat mille à debitore pro Tertijs, il- las petat, si demum lite pendente debeantur aliæ tertias, pro illis non requiratur nouus li- bellus ex Rouit. in d. conf. 37. & in prag. 1. de censib. Mucci qu. 8. Gizzarell. dec. 65. Fontanell. dec. 128. Non desunt tamen alij contra, inter quos Fontanell. de pactis tom. 1. cl. 4. gl. 18. par. 4. ex nu. 21. Ideo inoleuit praxis, ut in primo li- bello non solum petantur tertias decursæ, sed etiam decurrendæ, *Mucci d. qu. 8. Fontanell. dec. 486.*

Item rescinditur contractus annuorum in- troituum, si quolibet anno sint necessariæ li- teræ executoriales pro solutione tertiarum, quamuis tertias sint solutæ, *Fab. in C. de resc. vendit. defin. 22. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 125. nu. 25. quod considera.*

Quartus casus est quando Dominus recipit pensionem pro futuro, adhibita protestatione saluum sibi esse ius caducitatis, & ipse emphy- teuta recuit, & ita quando sumus in dubio, & hoc casu remissum ius caducitatis, *Fulgins. super. sextus*. Et procurator recipiens Canons non censetur remittere caducitatem, nisi ha- beat speciale mandatum, sic etiam Prælati Ecclesiæ collegiatæ, *Fulgins. super. nu. 325. & de var. Caducit. qu. 14. Hodiern. ad Surd. dec. 181.*

Sed receptio Canonis non importat remis- sionem caducitatis aliunde prouenientis, quia ob non solum canonem, *Cyriac. contr. 266. nu. 15. Vbi quod non censetur remissa caduci- tas, si emphyteuta Ecclesiæ non soluit per quadriennium, & Prælati recipit solutionem pro duobus annis, quia tali casu adhuc rema- net aliud biennium, pro quo non soluit, suffi- ciens ad caducitatem, Corbul. tit. de caus. priu. ob non solut. Canon. l. m. 1. num. 3. Antonell. super. num. 9. 10.*

315 Rescissio contractus annuorum introi- tuum, ob cessationem à solutione Tertiarum, & item deuolutio rei emphyteuticæ ob ces- sationem à solutione Canonis, non concedi- tur statim, sed prius per plura præcepta habi- litatur debitor, & emphyteuta ad purgandam moram, *DD. in c. potuit de her. et. et cond. et. sum. de penit. l. si ita quis, §. Scia capit. l. si seruum, §. sequitur, l. interdum, §. fin. et l. si Insulam. ff. de verb.*

verb.obligat. *Put. dec. 66. lib. 3. Reg. Marin. lib. 2. c. 271. nu. 3. vbi Luca nu. 3. Franc. dec. 482. n. 10. R. Capyc. Latr. vbi Gizz. & Mansrell. dec. 30. & dec. 196. d. nu. 15. R. Tap. in l. i. re Regni tit. de cens. num. 123. R. Rouit. in prag. 1. circa princ. de assit. D. Prat. discept. 27. d. nu. 34. lib. 1. & tom. 3. c. 31. nu. 19. seqq. Nogurol. alleg. 6. nu. 76. Staib. resol. 36. lib. 1. & ibi observatio, Marotta discept. 25. d. nu. 61. ad finem, Card. Luca de cred. disc. 56. nu. 10. D. Iovius de solemn. in contrah. minor. gl. 11. §. 11. nu. 110. seqq.*

Sed mora potest quodcumque purgari ab emphyteuta ante petitam ab ipso declarationem caducitatis, si celeriter fiat *Ciroc. disc. 56. nu. 23. Etiam stante pacto, quod caducitas ipso Iure incurratur num. 24. quamvis adsit Iuramentum num. 26. vbi præsertim in emphyteusi Ecclesiastica, ex Bursar. conf. 16. n. 43. 44. Magon. dec. 61. nu. 30. 31. Iovius sup. num. 94. seqq. Anzum de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. num. 103. Leonard. de usur. qu. 84. nu. 39. Hermosill. l. 6. tit. 4. p. 5. gl. 1. n. 23. Rota post Albrit. de inconst. dec. 35. nu. 12. seqq. Donad. de renunc. 10. 2. c. 13. n. 160. 190.*

Et Rota Romana solet excusare caducitatem, etiam ex leui causa, *Rota dec. 477. in fine. p. 2. rec. & dec. 388. num. 4. apud Ludouic. & dec. 281. nu. 5. p. 4. rec. tom. 2. Merlin. dec. 171. nu. 10. dec. 883. nu. 8. Altograd. conf. 15. nu. 3. lib. 2. alias decisiones Rotæ refert *Ciroc. d. disc. 56. nu. 28. Iovius sup. nu. 103. Sabell. §. emphyteusis nu. 56. Et quod debeat admitti purgatio moræ, Magon. dec. Flor. 61. Fulgin. qu. 6. Rota p. 11. rec. dec. 361. nu. 70. seqq. p. 13. dec. 375. num. 14. dec. 516. nu. 13. Bich. dec. 483. nu. 30. seqq. Parion. de locato cap. 55. nu. 48. seqq. Tuse. lit. E. conclus. 193. Christin. dec. 157. vol. Etiam post sententiam, & executionem, nisi probetur contemptus emphyteutæ, Rota post Albrit. d. dec. 35.**

Sed contra tenet *Affl. dec. 174. sequitur Rodor. conf. 16. nu. 6. Gratian. discept. 915. n. 8. Staiban. res. 36. nu. 9. & seqq. P. Diana p. 10. trah. 16. res. 57. vbi limitat in pluribus casibus.*

Quod emphyteuta possit purgare moram, ob non solutionem Canonis, *Fulgin. de iure emphyt. tit. de solut. Canon. qu. 6. u. 22. Sperell. dec. 71. Reg. Capyc. Latr. dec. 30. & 160. D. Petra in rit. 173. nu. 14. Donad. de renunciat. com. 2. cap. 13. nu. 160. 190. 189. vsque ad sententiam nu. 191. ex Affl. dec. 174. Calà de modo articul. gl. 4. nu. 81. Immo in sententia dicitur, ut dicemus hic infra vers. In his nostris. Et potest etiam creditor emphyteutæ, *Sanfel. dec. 114. nu. 1. Gratian. disc. 8. nu. 12. Surd. & Hodiern. & Censal. dec. 174. num. 6. dec. 286. nu. 7. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. num. 17. Re integra secus post sententiam, Sanfel. ibid. nu. 5. Donad. nu. 194. Pincharin. de emphyt. p. 2. sect. nu. 16. Luca ad Gratian. disc. 19. num. 14. Petra sup.**

Non potest purgare post terminum statutum à Iure, vel statuto, *Rouit. dec. 53. nu. 4. Donad. sup. nu. 164. seqq. Nec quando per ipsam moram est facta resolutio contractus, Donad.*

sup. n. 185. licet contra n. 189. quid post sententiam, Vrsill. ad Affl. dec. 74. nu. 3. Thor. comp. p. 3. verb. mora purgatio, Sanfel. sup. Gratian. disc. 709 n. 46. Hodiern. ad Surd. dec. 29. n. 9. Quod in emphyteusi non detur purgatio moræ dicit Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 123. nu. 68. sed assert dec. Rota in contrarium, quæ est 577. p. 2. rec.

Etiam in pacto resolutiuo admittitur purgatio moræ, si ius partis non sit factum deterius. Diximus sup. *Prat. lib. 1. disc. 21. nu. 90. c. 48. num. 15. 16. lib. 2. c. 43. num. 20. seqq. sic in Sacro Consilio, Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. num. 2. & seqq. Idem Prat. obs. 44. Prouensal. ad Consuet. Neap. obs. 17. n. 20. sup. Consuet. si quis, vel si qui.*

Item difficultas est, ad materiã, si Dominus directus petens deuolutionem rei censui suppositæ, ob Canones per plures annos non solutos, si recipiat aliquos Canones, videatur caducitatem remittere, Et *Menoch. de præsumpt. præf. 112. nu. 25. lib. 3. dicit non esse locum caducitati, qui distinguit plures casus, nisi Dominus ignorauerit caducitatem, Honded. conf. 55. nu. 89. lib. 1. Rota post, Torre de pactis fut. success. dec. 81. nu. 37.*

Primus casus est quando Dominus sine protestatione recipit pensionem pro tempore iam elapso, & hoc casu pœna caducitatis censetur remissa, *Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. q. 1. num. 325. vers. primus casus, Surd. dec. 6. num. 7. dec. 181. 317. vbi Hodiern. & Censal. vbi quid in Prælato, Rouit. in prag. 1. de censib. nu. 41. D. Petra in rit. 173. nu. 15. vbi quamvis procurator exigat, ex Mantent. dec. 5. nu. 77. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 56. nu. 1. vbi num. 2. id procedere, quamvis petat Canones, Gratian. disc. 302. nu. 11. licet Antonell. ibid. num. 8. dicat per solutionem petitam non censeri remissam caducitatem, si soluat, alias non, Gratian. disc. 515. seqq.*

Secundus casus est quando Dominus recipit cum protestatione, & tunc non, *Fulgin. sup. vers. secundus casus, Gratian. dec. 49. vbi Scopp. & Luca, Antonell. sup. n. 5. D. Petra sup. quamvis contra dicat Mantica dec. 200. cuius meminit R. Marin. lib. 1. c. 271. nu. 10.*

Tertius casus quando Dominus recipit pensionem pro futuro tempore, nulla adhibita protestatione, & tunc censetur remississe caducitatem, *Fulgin. sup. vers. Tertius casus, Antonell. sup. nu. 2.*

Sed infra quantum tempus possit mora purgari, DD. non sunt concordēs, nam alij dicunt infra breue tempus, *Surd. dec. 221. n. 24.*

Alij infra modicum tempus, *Gabriel. conf. 75. nu. 7. lib. 2. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. nu. 8. Cyriac. contr. 459. n. 11.*

Alij restringunt ad tres, vel quatuor dies. *Isti fundum, ff. de fundo dotali, Gama dec. 132. 211 num. 2. Anton. d. §. 1. nu. 115. Barz. dec. 50. nu. 57. Menoch. de arbitr. cas. 7. nu. 13. Giouagn. conf. 43. nu. 37. Alij infra octo dies, vel decem, Thes. dec. 77. nu. 4. Ladarib. conf. 179. n. 2.*

Alij

Alij in si à 15. dies, *Cacberan. dec. 48. num. 2. ex l. 24. §. velonus, ff. locati.*

Alij censuerunt duos, vel tres menses, *Corbul. de Iure empbyt. de caus. priu. ob can. non solut. l. m. 41. nu. 23. Roia diuers. dec. 856. nu. 2. p. 4. Caball. conf. 134. nu. 16. Caroc. de locato in de mora nu. 11. Donad. de renunciat. tom. 2. c. 38. num. 33. Gratian. disc. 378. nu. 21. Gizz. sup. & dec. 29.*

Alij dicunt non posse purgari morā, post longum tempus defluxum à die declaratæ caducitatis, *Gabriel. conf. 75. nu. 7. lib. 2.*

Alij voluerunt, quod statim facta à Domino, seu creditore declaratione caducitatis, cessat facultas purgandi moram, cum tunc ipso iure quis cadat à iure suo, *Seraphin. de priu. Iuram. 49. nu. 17. Gratian. dec. 49. cu. 4. vbi Luca, & Scoppa, Magon. dec. Luc. 61. n. 10.*

Alij dicunt semper purgari posse, nisi post moram incursum tantum tempus lapsum sit, quantum fuit concessum ad soluendum, seu aliud faciendum, *Nig. de laudem. tom. 2. q. 2. art. 2. nu. 3. Mansus consult. 12. nu. 40. Altograd. conf. 24. nu. 80. lib. 1. Surd. dec. 29. nu. 11.*

Alij dicunt tempus hoc esse iudicis arbitrium, quod tempus possit dici modicum, *Clar. §. empbytensis qu. 8. nu. 15. Amicus de virib. empbyt. qu. 29. nu. 4. Venturin. conf. 50. num. 105. Antonell. de tempor. legal. lib. 1. c. 4. num. 2. Barz. dec. 50. nu. 58. Thomas. dec. 201. nu. 124. Pacific. de Salu. insp. 5. nu. 193. Ciroc. disc. 56. nu. 27. Mangil. de subbas. qu. 101. nu. 14. Antur. sup. nu. 116. Menoch. d. cas. 7. & 220. Gratian. disc. 378. nu. 13. 21. D. Crespi obs. 83. nu. 47. Donad. de renunciat. to. 2. c. 38. n. 33. vbi generaliter disputat quale sit breue tempus, Gizz. d. dec. 25. n. 13. & d. dec. 30. nu. 11.*

Ideo Iudex potest arbitrari ultra duos menses, sed non supra biennium, *Gabriel. conf. 66. nu. 63. lib. 2. sed in biennio sic, ut incipiat post biennium, Mansus consult. 12.*

Sed verior est conclusio: manus iudicis non esse alligatas circa tempus concedendi moræ purgationem, & attendere circumstantias causæ, Rei, personæ, empbyteutæ, an sit minor, vel pauper, vel diues, vel fuerit absens, *Id. de Amicis de Iure empbyt. q. 29. nu. 4. Paton. de locat. cap. 55. nu. 35. & seqq. Add. ad dec. 361. n. 70. seqq. p. 11. Bardellor. conf. 151. nu. 25. lib. 2. bene D. Ionis sup. d. §. 11. nu. 153. In fine, Antun. d. §. 1. nu. 116. Et seruari consuetudinem loci, Fulgin. tit. de solut. Canon. qu. 6. nu. 26. in fine. Corbul. l. m. 41. in fine, Luca ad Gratian. disc. 19. nu. 8. Donad. d. c. 38. nu. 33.*

In his Nostri Tribunalibus, in contractu bullari, si creditor petat rescissionem, ob tertias non solutas, iam maturatas, non statim fit decretum rescissionis, & restitutionis sortis, sed sunt præcepta, quod debitor soluat infra tot dies, decursos census, alias prouidebitur super rescissione contractus, & si non fiat solutio, proferatur sententia rescissionis, & in ipsamet sententia dicitur: Verum si infra tot dies sol-

uerit tertias, seu census, supersedeatur in sorte, *R. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 18. Prat. disc. 27. nu. 89. R. Marin. lib. 1. c. 133. nu. 6. Donad. de renunciat. tom. 2. c. 13. num. 193. Franch. & Luca dec. 482. nu. 10. Et supersederetur, quamuis soluerit post dictum tempus, Staibana. c. 78. Nos ad Rouit. dec. 53. ad nu. 22.*

Ad constituendum quem in mora tria requiruntur, quod sciat se debitorem, quod possit soluere, & quod interpellatus, si dies certa appositā non sit in contractu. *R. Tapia dec. 41. n. 1. Cyriac. contr. 374. nu. 25. post alios Antun. d. §. 1. nu. 117. & seqq. vbi latè explicat, & benè materiam purgationis moræ, sicut probant Martotta disc. 25. D. Petra in rit. 173. Theodor. alleg. 34. 89. Cottelier. theor. 31. Ricc. collect. 145. 2127. 2456. Viscont. concl. Iur. verb. mora, R. Marina. c. 133. 271. ad Renert. dec. 142. Nos ad Rouit. dec. 53. Noguerol. alleg. 6. Fontanell. dec. 407. Clarin. ontou. 126.*

316 Sed vera existere prima opinione, purgationis, illa limitatur, si quis per dolo esset in mora, nā equitas non patitur, ut ex dolo suo quis commodum habeat, *Decian. conf. 10. num. 13. vol. 1. Gratian. disc. 549. num. 11. disc. 906. num. 12. Vaz axiom. iur. lit. D. nu. 189. Rodoc. d. conf. 16. n. 7.*

217 Limitatur secundo, Si à lege, vel ab homine iam facta fuisset executio, quia post illam, certissimum non admitti reum ad morā purgandam, ad euadendam iam factam executionem, *Bar. in l. si Insulam in 4. & 5. limit. vbi alij Dec. conf. 452. nu. 13. Paris conf. 19. nu. 199. 203. 204. & 228. lib. 2. Seraphin. de priu. Iuram. priu. 48. num. 21. Caputaq. dec. 234. p. 2. Ricc. coll. 145. si executio sit consummata in beneficiū emptoris, Gratian. disc. 915. nu. 20. seqq. Reg. Capyc. Latr. d. dec. 30. nu. 4. l. si in l. si ex facto nu. 18. C. de pactis, Rodoc. ad Marin. cap. 133. num. 6. Et 318 dicitur à lege facta executio in omnibus illis casibus, in quibus ipso iure, & ipso facto pœna committitur, *Alex. conf. 40. num. 3. vol. 6. Natta conf. 364. nu. Antun. sup. nu. 105. 107. Noguerol. alleg. 11. nu. 117. Pereira dec. 119. nu. 25. Cyriac. contr. 158. nu. 42. Rodoc. d. conf. 16. nu. 8. Sabell. §. mora nu. 24. Vide Ionium sup. R. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 8. 129. nu. 31.**

319 Limitatur 3. Si ad aliquid agendum, vel obseruandum certa, & expressa dies, cum certa, & expressa pœna, fuisset adiecta, quia post quā pœna est commissa, est successiue quæsitum, ius ei, ad cuius fauorem venit applicanda, & consequenter in illius præiudiciū mora purgari non potest, nam æquitas Canonica intelligitur citra iacturam iuris quæsitum, *Alex. in d. l. si Insulam nu. 13. seqq. Grat. conf. 93. nu. 6. lib. 1. Boer. conf. 22. num. 45. Theod. dec. 77. Ricc. coll. 145. vers. vbi sit dies, Antun. d. §. 1. n. 105.*

320 Dictum est cum appositione diei, & pœnæ copulatiue expressæ, alioquin mora non est adeo irreparabilis quia purgari non possit, ratio discriminis apud *DD. in d. l. si Insulam, Alex. nu. 15. 52. Ripa nu. 446. 48. 49. 50. Croc. num.*

nu.40. *Osfah. dec. 48. nu. 9. Boer. sup. Rodoc. sup. nu. 11. 12. licet contra dicat Iouius sup. nu. 100. 104.*

Nec dicatur in pacto redimendi post transfactum tempus, *Noguerol. alleg. 11. nu. 115. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 4. Ludouif. dec. 492. nu. 6. dec. 556. nu. 1. Antun. d. 9. l. n. 109. Merlin. de pign. lib. 4. q. 23. n. 67.*

- 321 Limitatur 6. post litem contestatam, *Antun. d. prel. 2. §. 1. nu. 113. quia qui patitur post contractam moram in iudicio conueniri, & cum eo litem contestari, non amplius ad illā purgandam admittendus est, propter malitiā, & dolum, in quo versari videtur, nam valens statim post motum iudicium morę occurrere, acquieuit, consensiendo ad actum contestationis deueniri, in dispendium actoris, *Id. l. si insulam, vbi Alex. nu. 28. Crot. 42. Rip. nu. 6. 16. 119. Decian. conf. 10. nu. 18. lib. 1. Crauet. conf. 216. nu. 23. Grammat. conf. ciuil. 19. nu. 9. Gabriel. concl. 2. nu. 16. de transact. Serafin. priuil. 48. nu. 13. Qui intelligunt de mora ante litem contestationem contracta, quia si contraheretur per ipsam contestationem, purgatio illius vsq; ad sententiam posset tolerari, Anna sing. 350. vers. sed in causa demanij, Afm. de execut. §. 6. cap. 12. nu. 17. Mansrell. ad Capyc. Latr. decis. 160. nu. 16.**

Quod est de iure civili, per *tex. d. l. si Insulam*, secus de iure Canonico, nam hoc iure siue ante, siue post litem contestationem semper admittitur morę purgatio, offerendo implementum, *Marescot. var. lib. 2. cap. 125. nu. 28. Guitier. de Iuram. p. 3. c. 17. nu. 10. vbi decisum refert, Noguerol. alleg. 6. nu. 77. 78. Pichard. de mora nu. 215. Antun. d. §. 1. nu. 113. Rodoc. sup. nu. 22. seqq. Iouius sup. nu. 89. vbi nu. 70. limitat de æquitate Canonica.*

- 322 Limitatur 8. Si ad implendam dispositionem fuissent apposita verba præcisè terminantia, nam tunc frustra beneficium purgationis morę postulat, dispositione non adimpleta, nè videatur ad adimplendum admitti, cum iactura alterius partis, de qua ex illis præcisè terminantibus verbis rectè arguitur, quod aliter non conuenisset, nec contraxisset, *Grat. conf. 49. nu. 10. lib. 1. Tiraquell. in l. si nunquam verb. reuertatur nu. 82. 124. & 125. cum seqq. C. de reuoc. donat. Gratian. disc. 239. nu. 14. Babelos. in cap. potuit. nu. 154. tit. de locat. Rota dec. 378. nu. 24. p. 18. rec.*

Licet contra dicat *Iouius sup. nu. 116. quauis essent verba: liberè, vel plecto Iure.*

- 323 Limitatur 11. In promissione, & contractu Iurato, in cuius præiudicium mora purgari non potest, eo maxime, quia Iuramentū obligat præcisè ad factum, nec is, qui Canonice sanctionibus per periurium contrahendit, debet canonica æquitate potiri, *Alex. in d. l. si Insulam nu. 37. l. si nu. 5. Dec. conf. 451. nu. 131. 14. Crot. conf. 71. nu. 33. seqq. Affl. d. dec. 174. nu. 5. Præis. conf. 20. nu. 3. seqq. Rolan. conf. 35. nu. 52. Scacc. de sentent. & re iudic. gl. 7. q. 3. lim. 4. nu. 55.*

Vel purgationi morę sit renunciatum, *Iouius d. gl. 11. §. 11. nu. 186. Sperell. dec. 71. nu. 45. Capyc. Latr. dec. 30. nu. 12. Pacific. de Saluam. Insp. 17. nu. 198. Mansrell. ad Capyc. Latr. dec. 160. nu. 17.*

Et licet contra dicant *Vrsill. d. dec. 174. nu. 2. Gratian. disc. 378. nu. 58. Pachin. contr. lib. 12. cap. 12. Iouius sup. nu. 117. Scacc. de sent. & re iudic. gl. 7. q. 3. lim. 4. nu. 15. a sententia æquitate Canonica.*

- 324 Tamen prima opinio verior est, nam si verum est, vt *sup. diximus nu. 234. quod non admittitur purgatio morę, quando illi est renunciatum, Idem dicendum est in hoc casu, quia Iuramentum obtinet vim specialis renunciationis, R. Marin. lib. 2. c. 61. nu. 7. Rodoc. sup. nu. 33. seqq. Enerard. loco à vi Iuram. nu. 42. Rota p. 2. diuers. dec. 277. nu. 5. Sperell. dec. 130. nu. 49. dec. 71. nu. 15. seqq. Pacion. de locat. cap. 55. nu. 52. seqq.*

- 325 Sed quod quando agitur de æquitate Canonica, non obstante Iuramento, quando sit celeri satisfactione, & quando ius partis non est effectum deterius, detur purgatio morę, *Felic. de Societ. cap. 29. nu. 42. seqq. Gratian. disc. 378. nu. 22. seqq. disc. 515. nu. 26. seqq. 915. Aliograd. conf. 84. nu. 70. seqq. lib. 1. Rota penes Scannol. de visitat. dec. 22. nu. 4. seqq. Sperell. dec. 130. nu. 19. Rota par. 10. rec. dec. 165. nu. 30. seqq. Add. ad Ludouif. dec. 550. nu. 10. 559. nu. 10. Bich. d. c. 485. nu. 30. & seqq. vbi quod potest purgari, etiam si ius actoris sit factum deterius, si morosus offerat damnum, Pacion. de locat. c. 55. nu. 52. & seqq. Iouius sup. nu. 117. Antun. d. §. 1. nu. 104.*

- 326 Limitatur 12. In debitore obligato publico mediante instrumento, habente liquidam, & paratam executionem, cuius vigore ad omnia in Instrumento contenta præcisè teneatur, absque spe purgandi moram, in casu contrauentionis, vel inobseruantie, *Rip. in d. l. si Insulam nu. 14. & in l. fin. nu. 113. q. 32. C. de reuoc. donat. Dec. conf. 452. nu. 16. Marsil. sing. 463. Buvat. conf. 84. nu. 6. lib. 1. Gozadin. conf. 57. nu. 19. Rolan. conf. 13. nu. 7. lib. 1. Rodoc. sup. nu. 37.*

- 327 Eripse *D. Rodoc. d. conf. 16. nu. 38. & seqq.* dicit non esse debitores introituum, vel emphyteutas, respectiue cessantes à solutione reddituum, vel canonum, admittendos ad purgandam moram contra creditorem petentem rescissionem contractus, vel dominum instantē pro deuolutione, & caducitate rei emphyteuticę, sed instructo processu condemnandos fore nullis præcedentibus præceptis, ob Iuramenta præstita in publicis Instrumentis, & ob pacta clara rescissoria, & resolutiua, in casu deficientiæ à solutione, verum quoq; specificam, & expressam renunciationem beneficio purgandi moram, & æquari Canonice, & ipsius Sacri Consilij, quamuis veniret sacculo parato, post commissam moram, in amplissima forma.

- 328 Eis rationibus, quia cum contra sit, sit contra legem, quæ iubet pacta seruari, l. *Iuris gentium* 7. §. *ait prator*. ff. de pactis, l. 1. ff. eod. Sic pacta, quæ contra legem non sunt, vel contra bonos mores, legis vim obtinent, l. *non venire*, & l. *si vnus*, §. *illud*, ff. eod. l. *pacta*, quæ contra, C. eod. l. 1. ff. de posit. *Francb. dec.* 226. nu. 4.
- 329 Et quando pacta præscribuntur super re propria, cuius quilibet est moderator, & arbiter, l. *in re man data*, C. *mandat*. Nulla æquitas suadet, admitti moræ purgationem contra legem, quam in re mea dixi, *Paris cons.* 19. n. 246. lib. 2. *Gratian. disc.* 515. nu. 25. *Carenar. ref.* 23. nu. D. *Staiban. ref.* 36. nu. 10.
- 330 Verum si deuolutio rei emphyteuticæ peccatur ob non solutos Canones per triennium in re seculari, si debitor emphyteuta soluat vnam annuatim non est locus deuolutioni, *Rota p. 11. rec. dec.* 361. in *appendic. n.* 70. & *seqq.*
- 331 Et potest purgari mora ante acceptationem caducitatis à Domino quando pœna est imposita à Iure, & non ad hominem, ac etiam post declarationem Domini, si fiat celebri satisfactione, arbitrio Iudicis. *Rota p. 13. rec. dec.* 375. nu. 14. *Pacion. de locat. c.* 55. nu. 48. & *seqq.* *Sabell. §. mora*. nu. 15.
- 332 Sed si compilato processu feratur sententia pro rescissione contractus, & condemnatione ad soluendum quantitates sortis principalis, & ad declarandam rem deuolutam per non solutionem Canonum, absq; præceptis solutionis Tertiæ, aut Canonum, quamuis *Prat. d. discept.* 31. nu. 19. & *seqq. lib.* 3. dicat sententiam nullam, tanquam contra stylum laci, Tamen contra decisum refert per S. C. idem. *Rodoer. d. cons.* 16. nu. 48. & 49. & dicit hoc esse Verius.
- 333 Non admittitur purgatio moræ quo ad Actorem, *P. Affl. contr.* 34. nu. 11. Nec datur purgatio moræ in contractibus nominatis, *Marescot. var. ref.* 90. lib. 1. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 160. nu. 16. Diximus sup.
- Nec purgatur mora semel contracta ex eis, quæ de nouo emergunt, l. *mora* ff. de *usuris*, *Affl. dec.* 370. *Francb. dec.* 412. *Mutius*, & *Gross. in consuet. si quis*, vel *si quæ*, annot. ult. num. 11. *Manfrell. sup.* nu. 23.
- 334 Mora non purgatur in dispositione hominis facultatem habentis apponendi conditiones rei suæ bene visas, cum tunc dicatur pars contractus, quidquid alias in pœna legali purgeretur, sicut etiam secundum veriorum opinionem purgatur, etiam in conuentionali, quando ius partis non est factum deterius, *Gratian. disc.* 915. §. 15. nu. 24. 26. *Sperell. dec.* 130. nu. 43. vbi quod inconuentionali non purgatur. Et vbi est pactum non purgandi, *Anton. d. §. 1.* nu. 110. *Affl. dec.* 174. nu. 4. *Mancin. de iuram. p. 4. eff.* 13. nu. 35. *Add. ad Seraphin. de iuram. priuil.* 88. nu. 23. lib. 3. *Ciarlin. contr.* 126. *Merlin. de pign. lib. 4. q. 123. n.* 64. *Anton. de temp. legal. li. 4. c.* 15.
- 335 Quod in contractibus non possit mora purgari, intellige duobus concurrentibus, nempe certa die, & pœna, vel resolutione contractus, *Anton. d. prat. 2. §. 1. num.* 105. *Petra in rit.* 173. nu. 12. Vbi secus de Iure Canonico *Rota* apud *Scanarol. de visit. in appendic. dec.* 22. nu. 7. *seqq. Rota p. 18. rec. dec.* 453. *Iouius sup.* nu. 175. *Gratian. disc.* 307. nu. 44. *Pacific. de Saluian. insp.* 5. nu. 197. *Scanarol. de visit. Carc. lib.* 3. c. 5. n. 21. *Rota rec. dec.* 203. nu. 20. p. 6. seu ad esset clausula. Et non alias, vel ipso Iure, *Grat. sup. n.* 33. *seqq. Antonell. de t. p. leg. lib.* 4. c. 3. n. 1. & c. 15. Vel si debitori sit data electio, & ipsa nunquam facta fuerit, *Pacific. insp.* 5. nu. 191. *Iouius sup. Anton. d. §. 1. Diximus sup.* nu. 317. *seqq.*
- 336 Mora non potest purgari post executionem factam, & consumatam per translationem dominij ipso Iure, vel hominis facto per traditionem, sed bene post substationem, ante deliberationem, *Gratian. disc.* 708. nu. 44. *seqq. disc.* 915. nu. 29. *seqq. disc.* 921. nu. 23. *seqq. Montan. de tutel. c.* 18. nu. 21. 22. *Add. ad Ludouif. dec.* 559. nu. 10. *vers. limit.* 2. *Pacion. de locat. c.* 55. nu. 61. *seqq. Costa de re integr. distinct.* 105. *Antonell. sup.*
- 337 Mora non purgatur aduersus terminum legalem, vel statutarium, nec post monitionem, seu Interpellationem, nec vbi pœna est apposta ipso Iure, nec vbi est alteri applicata, vel resoluitur contractus per in obseruantiam, nec de Iure civili inter laicos, & in omni casu, quo requiritur celeris satisfactio, *Bardellon. cons.* 151. nu. 13. *seqq. lib.* 2. *Tusc. lit. M. conclus.* 379. *Ciroc. disc.* 7. nu. 60. *disc.* 77. nu. 4. vel si ad moram purgandam datus sit vnus terminus, qui sit defluxus, *Iouius sup.* nu. 182. *Cyriac. contr.* 158. nu. 34. *Rota rec. dec.* 213. nu. 13. p. 5. tom. 1.
- 338 Mora purgari non potest, quando est commissæ in faciendo, nec ad effectum acquirendi nouam actionem, sed tantum ad effectum euitandi pœnam, & caducitatem, nec in alijs casibus sup. positis *Add. ad Ludouif. dec.* 559. in fine, *Vreol. de transact. qu.* 48. nu. 12. *seqq.* Vbi quod in vltimis voluntatibus mora est impurgabilis, etiam de Iure Canonico, post ius alteri quesitum, & acceptatum, *Noguerol. at leg.* 11. n. 118. *Capyc. Latr. dec.* 160. nu. 32. 33. *Antonell. sup.*
- 339 Mora censetur remissa ex acquiescentia alterius partis, cui erat implendum, *Ludouif. dec.* 148. *Gratian. disc.* 301. nu. 53. & *seqq. Antonell. sup.* vbi latè de purgatione moræ.
- 340 Contractus factus per procuratorem nomine Domini, promittentem ratificationem domini intra certum tempus, si ratificatio nõ sequatur, contractus ille resoluitur, post *Caballin.* & alios *Mastrill. dec.* 150. nu. 15. & *seqq. Rota dec.* 316. ante num. 1. p. 17. *rec. Ansaldo. de commerc. disc.* 63. nu. 16. *R. Marin. lib. 1. res. cap.* 302. vbi quod non fuit admissa moræ purgatio, *Gratian. discept.* 725. nu. 11. & *seqq. Nos ad Rouit. cons.* 99. lib. 2.
- 341 Secus esset si culpa eius, cui promittitur ratificatio, sequuta non fuerit *R. Rouit. cons.* 67. nu. 11. lib. 2.

342 Resoluitur contractus in pacto legis commissoriae in venditionibus, quod concipitur: *Ut si in tali die, aut tempore pretium non solvatur rei vendita res committatur venditori*, id est vendat ad venditorem, & sit inepta, ut notat Cuiac. ad tit. de pignoris, in fine, Felician. de censib. lib. 1. c. 6. nu. 1. Card. Mantica. de tacit. lib. 1. tit. 9. nu. 2. & 3. & consil. ex l. 3. ff. de contrah. empt. & l. 1. & 2. ff. ad leg. commissi. Leotard. de usuris cap. 69. nu. 2. & nu. 34. & seqq. R. Ponte cons. 67. nu. 19. lib. 1. & cons. 131. nu. 31. lib. 2. Merlin. de pignoris. lib. 4. qu. 123. nu. 2. Hermosill. ad l. 67. gl. 1. nu. 5. p. 5. tit. 5. & gl. 7. l. 38. & gl. 7. l. 42. num. 10. seqq. Cusell. de donat. tom. 2. spec. 28. nu. 1. Gait. de credito. c. 4. qu. 8. num. 1099. Rimin. iun. cons. 281. vel. 285. nu. 89. 90. Corn. de absolut. à Iuram. p. 4. cas. 20. num. 7. Montan. de regal. fol. 332. num. 12. Tasson. de antef. vers. 4. obs. 2. nu. 54. Seraphin. dec. 548. nu. 1.

343 Quod pactum validum est in contractu venditionis, & operatur, ut non soluto pretio possit res vindicari, Christin. dec. 86. nu. 3. vol. 3. Fagund. de iustit. & contract. lib. 5. cap. 45. Sabell. §. venditio num. 8. Rota p. 21. rec. in appendic. dec. 371. nu. 32. seqq. Gibalin. de univers. negotiat. tom. 2. lib. 4. c. 5. art. 1. res. 142. seq. Vbi dicit fructus medio tempore perceptos spectare ad emptorem, qui tenetur illos restituere, per l. 5. ff. de leg. comm. Cum dominium illius rei absq; alia traditione ad dominum ipso iure transeat, l. vl. ff. de leg. commissi. Dec. cons. 259. nu. 7. Peregr. de fidei comm. art. 5. nu. 16. seq. Antunex de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. nu. 137. vbi nu. 138. secus esse dicit in donatione, ob pacta non servata.

Valet tale pactum in omnibus contractibus, præter in pignore, ut dicemus hic, l. fin. C. de pact. pignoris. Cusell. de donat. tom. 2. dist. Special. 28. num. 1.

Sic valet in donatione, maxime concepta verbis directis, quæ sententiam ac decretum irritans impurant, l. 2. & 4. ff. de leg. commissi. Vbi alienatione secuta, vel alia conditione non impleta, res non donata intelligitur, sed statim donatoris, vel alterius vocari fit, nulla iudicis sententia necessaria, Marta de success. p. 4. q. 22. art. 5. num. 27. Gaill. de pace publ. lib. 2. c. 3. Ramon. cons. 95. nu. 19. Fusar. de substit. q. 582. 583. Cusell. dec. 28. nu. 41. & d. spec. 28. num. 8. 9. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. n. 32. & seqq.

Secus in donatione facta contemplatione matrimonij, nam inobedientia viri, non facit damnum uxori, Cusell. sup. num. 4. & spec. 7. ex nu. 9. ad 12.

344 Dicta sup. procedat etiam si pars pretij sit soluta, & ad sit pactum, quod si reliquum pretij non solvatur infra certum tempus, res sit inempta, ut constat ex l. Æmilius 38. ff. de minor. l. 4. §. 1. & l. 6. in princ. ff. de leg. commissi.

345 Licet Leotard. d. qu. 69. nu. 36. dicat hoc casu, si agatur de amissione pecuniæ solutæ, illicitam esse pactum, nisi illa pars sit data nomine arrhæ, vel ratione fructuum, quos inte.

rim emptor suos facit, ut probatur ex d. l. 4. §. 1. vel alio modo tantumdem venditoris intersit.

346 Et in hac re distinctio est, secundum Mantica de tacit. lib. 4. c. 29. num. 3. Aut dictum fuit: *Vendo tibi fundum centum si solueris intra duos menses*. An vero: *Vendo tibi fundum centum, & si non solueris intra duos menses, fundus sit inemptus*. Nam primo casu venditio est condicionalis, & interim pendente conditione vsucapio non procedit, sed posteriori, venditio est pura, quæ tamen resoluitur impleta conditione, & ea pendente vsucapio procedit, Conar. lib. 3. var. c. 8. nu. 1. Petr. Gregor. syntagm. lib. 25. c. 17. nu. 9. Morla in empor. p. 1. tit. 9. qu. 14. nu. 6. Cald. in l. si Curatorem, verb. sua facilitate, nu. 40. 50. seqq. Molina disp. 378. Casull. l. 68. Tanti verb. ciertos, Osuald. ad Dozell. lib. 16. c. 19. Rodrig. de reddit. lib. 2. qu. 2. Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 12. nu. 4. & §. 2. gl. 5. nu. 307. & d. §. 1. qu. 1. nu. 503. Hermosill. l. 38. tit. 5. p. 5. Reginald. in praxi lib. 25. tract. 3. num. 297. seqq. tract. 7. c. 49. nu. 597. Fachin. lib. 10. c. 73. Larrea dec. 16. num. 34 dec. 42. ex nu. 16. & dec. 83.

347 Et si pactum est conceptum verbis directis, tenetur emptor restituere fructus venditori, in casu d. legis commissoriae, Gomes var. lib. 2. c. 2. nu. 30. Mantica d. tit. 29. lib. 4. num. 27. Petr. Gregor. lib. 25. c. 17. nu. 10. Guttier. de gabellis qu. 10. nu. 13. Scacc. de commerc. §. 1. q. 5. n. 483.

348 Et Scacc. d. nu. 483. ampliat etiam si pactum sit conceptum verbis obliquis, de quo vide, Hermosill. in d. l. 38. gl. 1. nu. 17. Soufain §. actio num. c. 1. ex n. 9.

349 Pactum legis commissoriae verbis directis conceptum, operatur resolutionem contractus ipso iure, & translationem dominij in venditionem absq; nova traditione, & sic agi poterit rei vindicatione, conditione adveniente. Secus vero quando verbis obliquis fuit conceptum dictum pactum, quia tunc non transfert dominium ipso iure, sed debet agi actione ex vendito, vel præscriptis verbis, ad observationem contractus, Tiraqu. de retract. convent. §. 1. gl. 3. nu. 313. Conar. var. lib. 3. c. 8. nu. 1. Cald. d. l. si Curatorem, §. sua nu. 54. Morla in empor. tit. 9. qu. 14. num. 6. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 29. nu. 25. seqq. Guttier. de gabellis qu. 103. nu. 13. Hermosill. in l. 38. gl. num. 6. 7. Larrea dec. 40. nu. 21. dec. 83. Ayllon. ad Gomes d. cap. 2. num. 30. vers. Nostrium.

Ex contractu resoluto, ratione legis commissoriae, fructus restituuntur venditori, Mangil. de emul. qu. 190. num. 23. 24. Tiraq. de retract. convent. §. 5. gl. 1. nu. 3. Conar. var. lib. 3. c. 9. nu. 2. Copin. de fructib. lib. 4. tit. 1. c. 12. nu. 1. 2. Quamvis tale pactum legis commissoriae non sit conceptum verbis directis, Mangil. sup. nu. 25. Galus de fructibus disp. 30. Lagun. eodem Tract. p. 1. c. 31. §. 7. vbi de fructibus pignoris nu. 25. Leotard. de usuris cap. 11. Dom. Arias de Mesa lib. 3. variar. cap. 45. Sabell. §. pignus, §. interesse, §. usum.

9. *Usura Castellana in eisdem §§.*

330 Quo ad pignus in pacto legis commissoriae, illud non valet, si dictum sit, quod pecunia non soluta in termino, illud cedat Creditori, *Leotard. de usur. qu. 69. num. 2. seqq. qu. 70. Bonden. colluct. 14. num. 175. 176. Rota dec. 330. nu. 1. 4. 5. 6. 1. & dec. 129. nu. 63. p. 12. Cyriac. controu. 303. nu. 10. Merlin. de pign. lib. 3. q. 123. n. 6. seqq. Andreol. contr. 285. Rota p. 11. dec. 330. n. 1. Ita ut non valeat consuetudo in contrarium, *Surd. dec. 248. nu. 17. Leotard. qu. 17. num. 92. Cyriac. d. contr. 393. nu. 13. Rota d. dec. 330. nu. 2. Nec statutum Idem Cyriac. d. contr. 393. nu. 14. Nec valet iuramentum, Mantica de tacit. lib. 11. tit. 9. nu. 13. Cyriac. d. contr. 393. nu. 11. Rota d. dec. 330. nu. 3. Vrecol. de transact. qu. 99. nu. 21. seqq. Hermosill. l. 41. gl. 1. tit. 5. p. 5. num. 6. seqq. Merlin. de pign. lib. 4. q. 123. Sabell. §. pignus, nisi fuerit dictum, quod ei sit venditum, & insolutum datum, pro iusto pretio aestimando, quo casu, etiam ante aestimationem fructus computantur in sortem, *L. fin. C. de pact. pignor. c. significante de pign. pact. Pap. aff. hypoth. gl. ex memoratis nu. 5. Magon. dec. flor. 23. Christin. dec. 132. in fine vol. 1. & dec. 147. nu. 10. & seqq. d. vol. 1. & dec. 31. num. 9. seqq. vol. 3. Rota p. 11. rec. dec. 330. Vbi quod tale pactum reprobatur de iure Ciuili, & Canonico, & nec ex consuetudine, nec ex iuramento possit robur accipere, siue sit conceptum secundum formam, l. commissoriae, siue aliam formam similem, ex qua resultet idem effectus, & ratio prohibitionis, nempe iniquitas, & iniustitia pretij, cum eo tantum casu possit substineri, quo venditio sub simili conditione concepta, iusti, ac legitimi pretij quantitatem agnoscit, alias secus, *Rota p. 12. rec. dec. 129. nu. 61. seqq. dec. 423. Sabell. §. finatis nu. 31. 36. Guid. Papa. dec. 6. vbi quod confirmatur iuramento, Surd. dec. 248. & ibi Hodiern. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 29. & lib. 11. tit. 9. 10. Trentacinq. var. tit. de pign. res. 2. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. nu. 303. & seqq. Merlin. de pignor. lib. 4. c. 123. Onat. de contract. tom. 2. tract. 20. disp. 59. sect. 5. & seqq. Fagund. de contract. lib. 7. c. 8. Roder. de annuis redd. lib. 2. qu. 2. Vafq; opus. moral. tract. de pignor. & hypoth. c. 4. Cald. de seijs qu. 5. num. 288. & seqq. Alderis. de symbol. contract. tit. 4. c. 4. num. 19. seqq. Christin. dec. 133. vol. 4. Leotard. de usuris qu. 70. Tepat. var. sent. tit. 412. 413. Pereira de restit. in integr. verb. sua facilitate nu. 50. & seqq. & num. 95. & seqq. Andreol. controu. 285. Hermosill. tom. 2. gl. 1. & seqq. l. 38. & seqq. fol. 636. & l. 41. num. 1. & seqq. Intrigl. sing. 64. nu. 322. & seqq. Merenda controu. lib. 1. c. 3. Gait. de credit. c. 4. qu. 8. nu. 1099. Montan. de regal. fol. 332. num. 12. Cutell. de donat. special. 28. Ciardin. contr. 393. nu. 7. 8. Gait. de cred. cap. 1. nu. 1123. seqq. & num. 1133. seqq. Bonden. colluct. 14. nu. 209. seqq. Card. Luca de usuris, & interes. disc. 8. nu. 9. 10. Rota p. 11. rec. dec. 330. nu. 20. Vrecol. de transact. q. 99. nu. 30.****

Nec valet pactum tale, quod si elapso ter-

mino non luatur pignus, non liceat illud amplius luere, Idem si non sit res specialiter, sed generaliter hypothecata, *Su d. dec. 208. nu. 9. & 26. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 9. nu. 6. 10. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de pign. or. res. 11. nu. 11. vbi quatuor distinguit calus, & in omnibus idem, Burfat. conf. 320. nu. 115. & conf. 444. n. 13.*

Nec valet pactum inter debitorem, & creditorem mutuantem, ut si non soluerit intra mentem, quod talis res, vel domus debitoris sit empta creditori pro debito, quamuis nullum erat pignus constitutum, *Conar. d. c. 2. nu. 8. Pereira de restit. in integr. verb. sua facilitate nu. 99. & de empt. c. 11. nu. 21. & c. 28. nu. 36. Trentacinq. d. res. 11. nu. 11. Hermosill. sup. num. 10. Verum ipse nu. 11. contra dicit cessante fraude, & simulatione, & existente iusta aestimatione, *Surd. decis. 248. num. 21. in fine, Merlin. infra hic qu. 123.**

Pactum legis commissoriae in pignoribus non valet, non solum quando pignora dantur ex causa mutui, sed etiam ex alijs causis, & debitis, *Pereira sup. nu. 99. verb. ceterum, & de empt. c. 28. num. 27. Trentacinq. d. res. 11. nu. 3. Magon. dec. Flor. 23. nu. 2. Surd. dec. 248. nu. 12. Mantica d. tit. 9. nu. 11. & tit. 10. nu. 12. Hermosill. sup. nu. 13. Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 123. Sabell. §. pignus.*

Nec valet hoc pactum, etiam fauore dotis, *Hermosill. sup. 16. vbi impugnat contrarios, Surd. dec. 248. nu. 13. Merlin. d. qu. 123. nu. 11. licet contra nu. 12. 13.*

Nec potest debitor huic Iuri renunciare, scilicet quod in pignoribus valeat hoc pactum legis commissoriae, *Surd. dec. 248. nu. 16. vbi Censul. & Hodierna, Berou. conf. 204. num. 14. lib. 1. Bertr. n. conf. 50. vol. 2. & 356. col. 2. vol. 1. Hermosill. sup. nu. 18. Merlin. d. qu. 123. nu. 32.*

Nec iuramentum illud validat, secundum veriore opinionem, *Surd. d. dec. 248. num. 21. Pereira sup. verb. sua facilitate nu. 95. 99. Conar. in c. quamuis pactum 2. p. §. 3. nu. 3. de pactis in 6. Guttier. de Iuram. p. 1. c. 33. nu. 2. Trentacinq. sup. nu. 6. Fab. de error. pragm. decad. 2. err. 8. num. 3. Morla in Empor. 1. p. tit. 9. de contr. empr. qu. 14. nu. 7. Menoch. de success. creat. §. 28. nu. 47. Roder. de ann. reddit. lib. 2. q. 2. nu. 38. Ad. ad Serafin. de priuil. Iuram. priuil. 131. Borrell. in summa dec. p. 1. tit. 60. nu. 264. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 2. nu. 17. Hermosill. sup. nu. 19. vbi refert, contrarios, & illos impugnat, inter eos est Asciadeterm. 122. nu. 6. ex tex. c. significante de pignor. & nu. 22. dicit tale iuramentum facere, ut detur res creditori pro iusto pretio, *Merlin. d. qu. 123. nu. 17. 18. 19. 22. 24. vbi nu. 23. dicit quod valet iuramentum respectu, ut pignus efficiatur creditoris, soluto vero illius valore.**

Nec consuetudo potest facere, quod tale pactum valeat in pignoribus, *Trentacinq. sup. nu. 4. Surd. d. dec. 248. nu. 17. Hermosilla sup. nu. 27. Rota par. 11. rec. dec. 330. Merlin. d. qu. 123. nu. 25.*

Nec valet tale pactum appositum in pignori-
bus ex intervallo, *Rodr.d.qn.2. nu.22. Fab.de*
error.pragm.de cad.21.error.2.nu.13. & in C.lib.
8.tit.23.defin.1.nu.5. Borrell. d.sit.267. & 270.
Trentacinq.d.res.11.nu.13. vbi quia esset aperi-
re viam fraudibus, Couar.lib.3.var.c.2.nu.8.
Pereira sup.nu.103. & de empt. c.11.nu.19. & c.
28.nu.29.30. Menoch.de adipisc.remed.5. nu.43.

Non valet pactum illud, etsi res pignoriata
non maneret empti pro solo debito, sed pro
alia maiori quantitate, quam creditor supplere
promisit, *Sard.d.dec.248.nu.18. Intellige si fiat*
in eodem contractu, quo pignus fuit consti-
tutum, Hermosill.nu.3. & 28.

Etiā si pactum factum esset ad instantiam,
& rogatum debitoris, *Sard.sup.nu.17. Hermo-*
sill.nu.29. Merlin.d.q.123.nu.29.

Amplia si pactum non esset perpetuum,
sed ad tempus, ut scilicet non liceat luere pignus,
nisi post 30. annos, *Trentacinq.sup.nu.8. Mer-*
lin.d.qn.123.nu.33.

Amplia etiam in locatione, *Hermosill.sup.*
nu.31. Pacien.de locato cap.

Limita dicta si pactum legis commissoriae,
non est suspensum in futurum, sed pignus de
præsenti datur insolutum, nam tunc non est
pactum legis commissoriae, *Pereira sup.nu.101.*
& de empt.c.11.nu.19. Rodrig.lib.3.qn.1.nu.36.
Merlin.d.q.123.nu.42.seqq.

Limita 2. Ut procedat in vero, & perpetuo
commisso damno debitori, & lucroso credi-
turi, secus si pactum non esset ad commodum
creditoris, sed debitoris, *Pereira sup.nu.101.*
Rodrig.nu.39.41. in fine, Hermosill.nu.33. Mer-
lin.sup.

Limita 3. quando apparet pactum non esse
factum ad redinendam obligationem soluen-
di, nec esse extortum à creditore, in usura, vel
similis quæstus locum, *Rodrig.nu.40.41. d.q.2.*
Merlin sup.

De substantia pacti legis Commissoriae tria
sunt. Primum, quod fiat super pignore, vel
hypoteca, & verbis directis, & non obliquis.
Secundū, quod de dando creditori insolutum
pro debito, pro quo res est hypotecata. Tertiū,
quod non pure, neque de præsenti, sed in casum,
quo debitum non erit solum in termino,
Cald.Pereira sup.nu.105. & 95. & de empt.c.28.
nu.35.38. Rodrig.d.c.2.qn.2. d.nu.3. Hermosill.
sup.nu.35. Merlin.d.q.123.

Valet pactum quando verè contractus in
pignore cumulus est, velut liceat vendere
creditori, nam non est legis commissoriae. Et
illud non irritat ipso iure, sed solum opponen-
te parte, *Merlin.d.q.123.nu.85.86.87.*

351 Per receptionem partis pretij post morā,
an cesset dictum pactum, pro rata tantum,
vel in totum *Costa de ratione ratæ.q.83.*

352 Quod possit pacisci, ut si coniungat credi-
torem cogi capere in solum bona debitoris,
æstimari debeant quanti minoris, vel dari
quanto minus, cum hoc succedat loco interef

se, quod ubi certum est potest ab initio taxari,
Sard.dec.259. vbi Hodern. & Censal. Merlin.d.
q.123.nu.75.

353 Tale pactum valet etiam respectu fideius-
sorum, quibus cum dicto pacto potest debitor
cauere de indemnitate, *Bar.in Lquamuis, ff. de*
solut. Maur.de fideiuss.p.2. sect.9. §.25. Caball.res.
185.nu.19. Magon.dec. Flor.23.nu.5. Alderis.
sup.n.37. & seqq.

Contrarium etiam respectu fideiussorum,
tenent alij, *Couar.lib.3. c.2.nu.8. Cenc.de censib.*
q.57.nu.20. Alderis sup.

Pactum legis commissoriae etiam in utilita-
tem fideiussoris non valet, ut si debitum sol-
uerit fideiussor ei pignus sit emptum, *Couar.*
lib.3.var.cap.2. nu.7. Mantica de tacit.lib.11.
tit.10.nu.35.36. Molina disp.324. Suar.commun.
opin.lib.6.lit.F. vers.fideiussor. Menoch.de adipi-
scen.remed.5.nu.39.seqq. Farinac. in praxi crim.
5.p.qn.175.nu.209. Hermosill.d.l.41. nu.12.
Merlin.d.q.123.nu.80.81.

354 Pactum prædictum legis commissoriae, an
valeat in Transactione, difficultas est, nam il-
lud habet locum non solum in mutuo, sed
etiam in omnibus alijs contractibus, post *Man-*
ris. Affl. Sard. & alios probat Leotard. de usuris
qn.70.nu.77.

Sic quod habeat locum etiam in transactio-
ne dicit *Leotard.d.qn.70.nu.77.78.79.*

355 Sed quod non habeat locum in transactione
dicunt *Laf.in l.29. in fine, C. de transact. Cuman.*
conf.179. in 1. dub.68. Cranet.conf.145. nu.19.
Tusc.lib.6.conclus.15. in fine, sic decisum refert
Ant. Fab.in C.lib.8.tit.23. de pactis pign.defin.3.

356 Eo casu, quo pignus in transactione datum
ea lege, & conditione, ut si statuto tempore
non solvatur per debitorem pecunia, rema-
neat in dominio ipsius creditoris pro eadem
met pecunia sibi debita, & relaxatum, & di-
missum eidem creditori, fuit iusti valoris, &
pretij, quāti ascendebat pecunia à debitore re-
stituenda, ex quo concurrebat iustitia pretij pi-
gnoris, nam iniustitiam lex abhorret, & prop-
ter illam improbat hoc pactum per rex. *l. si*
fundus 16. §. fin. ff. de pign. & hypot.

357 Eo magis in transactione, in qua ultra iu-
stitiam pretij pignoris, adest exuberatio bo-
næ fidei, & recessus à lite, qui non modicam
affert utilitatem, ut scripsit *Fab. in C. tit. de pi-*
gnor.d. defin.3. bene Vale. on. de transact. in proe-
mio nu.36. Vbi maxime si in ea iudicis autho-
ritas interuenisset, & tit.1.q.6.nu.21.

Quæ sententia rectè confirmatur, & com-
probatur, nam transactio est contractus vicis-
situdinarius, & reciprocus, continens mutuam
hinc inde remissionem, compensationem, &
æqualitatem, *Recol. de transact. q.94.*

At ubi adest æqualitas, & vicissim aliquid
prestatum, omnis excluditur iniustitia, & usu-
ra, *Andreol.contr.285.nu.10. Rota dec.74.nu.4.*
p.14. vbi dicit, quod in Transactione non cō-
mittitur usura.

358. Concurrit etiam bona fides transigentium, quæ semper concomitatur transactionem, tollit quoque illam avaritiam, & calliditatem creditoris laqueandi debuiorem, & usuram committendi, ut dicit *Vrceol. sud. q. 83*. Et habens transactionem pro se, in qua sit dictum pactum, dicitur habere satis fundatam intentionem, ut pretium pignoris in ea taxatum sit verum, & iustum premium, donec ex aduerso contrarium doceatur, *Honded. conf. 31. nu. 51. 52. lib. 1. Merlin. de pign. lib. 4. q. 123. nu. 77. 78*. ubi reprobat *Surdum dec. 248. sub nu. 21*. contrarium tenentem, & *Honded. & Merlin. sententiam comprobant*, & sequitur *Bonden. collat. 14. nu. 223. & seqq. Vrceol. 1. q. 99*.
359. An pactum legis commissoriae valeat in censibus, vel alijs annuis redditibus, difficultas est, ut videre est apud *Gasp. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 2. ubi nu. 72*. concludit non vitare contractum, sed vitari pactum, *Cenc. de censib. q. 56*.
360. In rebus emphyteuticis venditis cum pacto legis commissoriae, an debeat laudemium disputat *Fulgio. de iure emphyt. tit. de laudem. c. 8. nu. 32. seqq.*
361. Sic etiam resolvitur contractus factus sub conditione, nam pendente conditione stat in suspensio, *l. si quis sub conditione dandorum decem, ff. si quis omissa causa testam.*
362. Ideo si conditio non euenerit est resolutus ipso iure, *Luceffario, §. 1. ff. de petic. & com. modici vendit. Alexan. l. pecuniam nu. 4. ff. si cert. petat. Gratian. cap. 949. nu. 5*.
363. Et non impleta conditione, contractus resolvitur, *Canaler. dec. 199. & dec. 541. Anton. de dona. lib. 1. pral. 1. & pral. 2. §. 1. 2. Tassili. C. concl. 593. Sabell. §. conditio*.
364. Contractus initus ad certum tempus, cum clausula: *& deinceps ad beneplacitum*, etiam elapso primo termino durat idem contractus, & dicitur idem continuatus; sed si sit initus ad certum tempus, absque alia beneplaciti reservatione, lapso illo tempore censetur resolutus, & finitus, adeo ut, si post modum ex nouo partium consensu, vel tacito prorogetur, dicatur nouus contractus, & stante diuersitate contractuum, pacta onerosa, & odibilia in primo adiecta non censentur in secundo repetita, *Corn. conf. 235. nu. 9. lib. 2. Castracan. de societ. c. cap. 54. nu. 6. seqq. Rota p. 12. rec. dec. 524. Sabell. §. contractus nu. 50*.
365. In Transactione, si adsit pactum resolutionis, in casu contrauentionis, vel non implemendi, si adsit contrauentio, resolvitur transactionis contractus, & est ac si facta non esset, *l. voluntate, ff. quib. modis pign. vel hypot. l. as. in l. quamuis in fin. nu. 4. de Transact. Surd. conf. 400. nu. 12. Eugen. conf. 29. n. 32. lib. 1. Gratian. cap. 307. nu. 4. Rota apud Penia dec. 274. nu. 2. coram Celso dec. 131. nu. 6. coram Royas dec. 266. nu. 12. 13. & dec. 180. nu. 3. in recent. dec. 399. nu. 11. 12. p. 6. & dec. 304. nu. 14. p. 11. &*
- dec. 396. nu. 5. p. 13. Covar. lib. 3. var. c. 8. nu. 1. Rota dec. 1. nu. 5. p. 2. recent. & dec. 755. p. 1. recent. Vrceol. de transact. q. 99. nu. 4. & q. 70. nu. 43. 44. Et quamuis non adsit pactum, Vrceol. sup. q. 99. nu. 1. 2. 3.*
366. Nam res tunc ad suum pristinum statum reuertitur, cum actio ex transactione proueniens extincta remanserit una cum omnibus in ea contentis, *Costa de retrotra. cap. 3. cas. 1. nu. 1. seqq. Rota dec. 396. nu. 6. p. 13. rec. & coram Pentinger. dec. 478. nu. 2. Vrceol. d. q. 99. nu. 5*.
367. Et pars inobseruans eo casu liberat aliam partem ob omni implemento, & obseruantia contractus, stante quod primo sibi non fuit adimpletum, *Roland. d. Valle conf. 57. nu. 10. lib. 1. Gratian. cap. 307. nu. 5. Vrceol. d. q. 99. nu. 6*.
368. Nam ex duobus contravenientibus non attenditur contrauentio secundis, sed solus defectus primi habetur in consideratione, *Danzon. in dec. 978. n. 15. Vrceol. n. 7*.
369. Pactum resolutionis in omnibus contractibus fieri potest, ut dicemus hic n. 384.
370. Inductum censetur in transactione, in illis verbis: *Come se la presente concordia non fosse stata fatta, Cancev. var. p. 3. c. 7. nu. 354. Cenc. de censib. q. 106. nu. 12. Rota dec. 396. n. 1. p. 13*.
371. Vel: *s'habbia per non fatta, resti nulla, e di nullo valore, Vrceol. de transact. q. 70. n. 43*.
372. Quod pactum ipso iure transactionem resolvit, *Roland. conf. 62. nu. 18. seqq. lib. 2. Rota dec. 396. nu. 7. p. 13. Vrceol. d. q. 99. n. 8. seqq.*
373. Sic etiam adiectum dicitur ex verbis: *Che vacando in una delle cose promesse, s'intenda resolta la transazione, Poslins d. resol. 146. nu. 11. Vrceol. ibid.*
374. Aut ex verbis: *Volendo, che in caso di transgressione s'intenda subito cessare la presente concordia. Rota post Torre de pass. futura success. dec. 104. nu. 19. Vrceol. ibid.*
375. Item quando adimplementum transactionis fieri debeat per tantum tempus, puta infra mensem, annum, &c. quo tempore elapso, & adimplemento non facto, voluerunt, ut instrumentum concordie non valeat, & habeatur pro non facto, & partes ipsæ remaneant in eorum pristino statu, prout erant antequam faceret prædictam concordiam, *Gioragn. conf. 100. nu. 93. 94. lib. 1. ubi dicit, quod si non doceatur id factum fuisse infra tempus prefixum, contractus infringitur, & post illud tempus dicitur consensus abesse, ex Put. dec. 66. lib. 3. Vbi dicit quod nec etiam potest purgari mora, Card. de Luca de censib. dec. 16. nu. 8. Rota dec. 182. nu. 38. p. 12. rec.*
376. Beneuerunt ut sit locus resolutioni, debet doceri de euentu casu resolutionis, *Poslins d. resol. 146. n. 14. Durand. dec. 379. nu.*
377. Et habet locum talis resolutio, si ille, ad cuius fauorem est appositum tale pactum, velit illo vti alias non, *Poslins d. resol. 146. nu. 15. Astolin. resol. 17. nu. 37. Rota coram Serafin. dec. 209. nu. 1. 3. & dec. 650. nu. 1. Burat. dec. 54. nu. m.*

15. *Vrceol. d. q. 99. n. 13.*

378 Ideo pars debet declarare, si velit stare contractui, non obstante controuentione alterius partis, *Rota dec. 422. num. 4. p. 4.* Vbi ampliat quauis pactum ipso iure operaretur, & dec. 330. num. 35. 36. p. 11. & dec. 396. num. 2. p. 13 recent. *Vrceol. num. 14.*

379 Et talis acceptatio potest fieri à minore, vel muliere etiam non seruatis solemnitatibus Iuris communis, vel statuti, quando solemnitates fuerunt adhibitæ in ipsa concordia, quæ vterius non sunt adhibendæ in illius pacti electione, *Alex. conf. 189. num. 13. 14. lib. 7. Duran. dec. 156. num. 15. seqq. Rota dec. 396. num. 12. par. 13.*

380 Vel si talis acceptatio facta fuisset in Iudicio, cuius calore suppletur defectus solemnitatum, *Durat. dec. 301. num. 9. & in rec. dec. 396. num. 10.*

381 Vbi autem non fuit facta dicta declaratio, si ratihabitio contractus exinde subsequatur ex intervallo, ac termino elapso, validaret contractum, perinde, ac si intra tempus conuentum expleta fuisset, eadem ratione, quia ipso volente resolutio contractus appositæ censetur *Rota dec. 509. num. 12. 13. p. 13. recent.*

382 Et quando hic, cuius fauore pactum prædictum resolutiuum appositum fuit, ageret pro implemento, signum daret se velle vti dicto pacto, *Serafin. dec. 1150. num. 1. Vrceol. d. q. 99. num. 19.*

Nam vsuras recipiens videtur renunciare perikioni fortis, *Merlin. contr. 31. num. 9. lib. 1.*

Et à rescissione recedere, *Merlin. ibid. n. 11.*

Idem in pacto legis commissorie, nam videtur illi renunciare, si post terminum præfixum, pretium, vel vsuras recipiat, *Merlin. sup. num. 8.*

383 Et vbi euenit casus resolutionis contractus, fructus sunt ab initio restituerendi, vel computandi in fortem, si agatur ad rescissionem ex capite nullitatis, secus si ex capite læsionis, nisi esset enormissima, *Card. Luca de regal. disp. 30. num. 7. Larrea dec. 76. num. 55. Rota dec. 139. num. 49. par. 16. rec. Vrceol. d. q. 99. num. 20. & q. 94. num. 41. seqq.*

384 Et hoc pactum resolutiuum potest in omnibus contractibus apponi, *Phost. resol. 146. num. 13. Rota rec. dec. 179. num. 12. p. 6. Cancer. var. p. 3. c. 7. num. 354. Cenc. de censib. q. 106. num. 12. Rota dec. 396. num. 1. p. 13:* In transactione faciunt pactum resolutiuum verba: *Come se la presente concordia non fosse stata fatta, aut his verbis: Che mancando in una delle cose promesse se intendà resoluta la transazione, Posth. d. resol. 146. num. 11.* Aut ex verbis: *Volendo, che in caso di transgressione, se intendà subito cessare la presente concordia, Rota post Torre de pactis fut. success. dec. 104. num. 19.* Item quando pacta conuenerunt, ut adimplementum fieri deberet per tantum tempus, vnius scilicet mensis, vel anni, &c. quo tempore elapso, & adimplemento non facto,

voluerunt, ut instrumentum transactionis non valeat, & habeatur pro non facto, & partes ipsæ remaneant in eorum pristino statu, pro ut erant antequam facerent prædictam transactionem, super quo pacto consulit *Gionagnin. conf. 100. num. 93. 94. lib. 1. & Put. dec. 66. lib. 3.* Vbi quod nec etiam potest purgari mora, *D. Card. Luca de camb. disp. 16. num. 8. Rota dec. 182. num. 35. p. 12. rec. Vrceol. d. q. 99. num. 8. seqq. & q. 88. & q. 70. num. 43. seqq.*

385 Et tunc contractus habetur pro non facto, & æquiparatur pacto legis commissorie, *Baron. de effect. minor. etat. circa contract. effect. 2. num. 93. Moros. conf. 6. num. 24. Muta dec. 53. num. 30. seqq. Castill. dec. 27. num. 2. dec. 148. num. 14. Fatrinac. dec. Rota 1. p. 2. tom. 3. num. 4. 5. Surd. conf. 331. num. 43. lib. 3. Ripa obs. 8. Intrigl. sing. 64. num. 136. 257. lib. 3. Caroc. dec. 32. Capibl. de Baron. pragm. 4. num. 78. Rota post Cenc. de censib. dec. 256. num. 3. Franch. dec. 355. num. 3. Dec. conf. 187. num. 4. & ibi Addit. Tusc. verb. Resolutio concl. 271. num. 5. Amat. res. 70. num. 24. R. Ponte conf. 6. à num. 29. Toffon. de antef. vers. 4. obs. 2. num. 54. Serafin. dec. 548. num. 1. Grass. except. 33. num. 2. Barra obs. 91. n. 1. cent. 1. obs. 81. num. 14. cent. 3. Intrigl. sing. 64. num. 156. 157. lib. 3. Rota post Cenc. dec. 256. num. 3.*

386 Intellige si is, in cuius fauorem est interpositum pactum, vult vti resolutione contractus, *Castill. dec. 74. num. 29. dec. 148. n. 12. Serafin. dec. 209. num. 1. 2. 3. dec. 650. num. 1. dec. 1150. num. 1. Abruz. de modo proced. ex abrupt. p. 2. cap. 1. num. 167. Scacc. de commerc. §. 1. qu. 1. num. 345. Sperell. dec. 71. num. 11. 17. Rub. dec. 109. num. 10. tom. 3. Monac. dec. Luc. 67. num. 44. & bon. dec. 54. num. 61. Baron. sup. Vrceol. d. q. 99. num. 13. seqq.*

387 In pacto additionis in diem, idem est, puta si pactio sit, quod si alius infra tale tempus aliud maius pretium offerat, res sit in empta, secus si non offerat, l. 1. ff. de in diem adiect. ibi: *illic fundus centum est tibi emptus, nisi quis intra Kal. I. anuarias proximas, meliorem conditionem fecerit, Reg. Capyc. Latro dec. 159. num. 12. l. si res distincta, ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. l. si ex duobus §. sed & Marcellus, ff. de in diem adiect. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 28. Montan. de regal. fol. 332. num. 12. Cald. de empt. c. 28.*

Nam conceptum verbis directis resoluitur contractus, & dominium, ipso iure in venditorem transferri absque alia traditione, & conditione adueniente agi potest rei vindicatione, *Mantica lib. 4. tit. 28. num. 11. 12. Covar. d. c. 8. var. lib. 3. n. 11. Cald. Pereira in d. l. si Curatorem, §. sua num. 50. Fachin. lib. 2. cap. 3. Felician. de censib. lib. 1. c. 6. num. 2. lib. 2. c. 4. num. 14. Boer. dec. 181 num. 9.*

388 Verum idem *Felician. ibid. num. 7. & Menchaca usufr. lib. 3. c. 69. num. 5. 6. & alij ab eis relativi defendunt, etiam si verbis obliquis hoc pactum concipiatur, dominium ipso iure in venditorem transferri vide illos, & Asolin. disp. 378. Hermosill. in l. 40. Parlador. tom. 3. differ. 75.*

Amaya

- Amaya in rubr. de fide, & iure benefiscal. lib. 10. nu. 17. Barbosa in l. 8. ff. solut. matrim. p. 2. n. 89. 95.*
- 389 Vbi agit quid dicendum de fructibus, maxime *Hermosill in d. l. 40. gl. 1. ex nu. 14.* Vbi duas opiniones contrarias adducit, & illas ad concordiam reducit, hoc modo, nempe, quod si pure contracta sit emptio, & sub conditione resoluta, ut si ita dicetur: *Vendo tibi fundum, eo pacto: quod si maius pretium, vel melior conditio mihi afferatur, hæc venditio non valeat.* Vel si dictum fuerit: *Meliore conditione oblata res sit inempta,* tunc esse contractum perfectum, & fructus ad emptorem pertinere, si vero conditionalis sit contractus, veluti si dicatur: *sit tibi fundus emptus, vel vendos tibi fundum, nisi alius meliorem conditionem attulerit,* tunc locum habeat contraria opinio, ut pro hac distinctione refert *Menchac. v. usufr. lib. 3. cap. 49. Castill. lib. 3. controu. c. 109. num. 3. 4. Larrea dec. 42. ex nu. 16. & dec. 83. Reginaldan praxi lib. 25. tract. 3. nu. 299. seqq. Sousa in §. actionum c. 1. ex nu. 9. Ayllon. ad Gomes d. cap. 2. num. 30. vers. Per pactum.*
- 390 Et cum in venditione cum pacto legis commissoriae, & additionis in diem, venditio resoluitur facto casu conuenio, Ideo pro illa non debetur gabella, quæ debetur ex venditione, & si fuerit soluta repetitur, *Parlador. lib. 1. c. 3. §. 4. nu. 7. Molina tom. 1. de insti. disp. 378. Lassart. de decim. vendit. cap. 14. ex nu. 10. Martier. in l. 7. tit. 11. lib. 5. recopil. gl. 3. nu. 11. Gutierrez. de Gabell. q. 10. ex nu. 10. Licet contra dicant Menchac. v. usufr. c. 11. nu. 2. Morla in emptor. tit. 9. qu. 14. nu. 12. Cepparell. res. 41. nu. 5. Idem Gutierrez. qu. 19. nu. 6.*
- 391 Secus est si pactum legis commissoriae, vel additionis in diem ex intervallo fuerit appositum, nam tunc cum ius fuerit acquisitum fisco, gabella debetur, Et etiam quando pactum fuerit conceptum verbis obliquis, & non directis, *Gutierrez. d. q. 10. nu. 11. & seqq. Sanchez in consilijs lib. 2. cap. 4. dub. 39. ex nu. 8. Ayllon. ad Gomez lib. 2. c. 2. n. 32.*
- 392 Pactum resolutorium, additionis in diem, legis commissoriae, & retrouendendi potest etiam à minore in contractu apponi, *Arias de Mesac. 25. Gutierrez. de tutel. p. 2. c. 5. num. 38. Olea de cess. iur. tit. 7. qu. 2. Cald. cap. 13. d. nu. 23. Baron. de effect. minor. atat. circa contrah. eff. 2. num. 93. & eff. 3. nu. 30.*
- 393 Additionum in diem tempora quoduplicia sint, quantum durent, quibus personis competant, latè *D. Rodier. conf. 44.* Vbi quando semel legitime licitata res ecclesiastica, fisci, minorum, vniuersitatis, possit admitti noua obligatio. Et *Nos infra.*
- Sed in venditione facta cum pacto additionis in diem, si alius offerat, resoluitur, & etiam hypothecæ super illa re contractæ, *D. Corradin. de prelat. qu. 54. num. 3. & seqq. Licet possit venditor non recipere meliorem obligationem, ex l. Sabinus, ff. de in diem addict. Corra-*
- din. sup. nu. 6.* Et in hoc casu non præfertur primus in emptione, *Reg. Capyc. Latr. dec. 159. nu. 14.* sed solum potest plus offerre, *Corradin. sup. nu. 12.* Sed potest infra tempus additionis, si, ut post, *Corradin. sup. in fine.*
- Item resoluitur dominium rei emptæ per redhibitoriam, ex voluntate contrahentium, *Noguerol. alleg. 14. nu. 210.*
- 395 Pactum legis commissoriae non habet locum in feudis, *Salazar. de feudis tit. 27. num. 1.* Et illud renunciatum censetur quando post terminum præfixum, pretium, vel vfuras recipit, *l. post diem, ff. eod. leg. commissoriae, C. de pactis inter empt. D. Merlin. contr. 61. nu. 8. lit. 1.* Et illo extincto non licet ad illud redire, *Gratian. disc. 301. n. 19. Surd. conf. 104. Cranet. conf. 106. n. 2.*
- Et resolutio contractus verbis adiectis, in casum non soluti pretij, omnes DD. admittunt, dominium retroferri, ad similitudinem legis commissoriae, *Cyriac. contr. 683. n. 6.*
- 396 Idem est si aliquem ex contrahentibus pigniceat, ante perfectionem contractus innominari, quia talis contractus non producit actionem, *Socin. in rubr. de verbor. oblig. nu. 111. Decian. conf. 102. nu. 6. vol. 2. Natta conf. 465. nu. 3. Gomes lib. 2. c. 8. nu. 1. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 8. num. 12.*
- 397 Ideo licitum est, re integra, partibus ab eo recedere, *l. si pecuniam ibi: sed cum liceat pignitere, & ibi gl. ff. de condit. caus. dat. l. dedi §. 1. ff. eod. l. naturalis §. 5. ult. & l. si tibi 7. ff. de præscript. verb. Conar. var. lib. 1. cap. 14. num. 16. Gomes d. c. 8. Amaya obs. l. b. 2. c. 4. num. 17. Pistor. qq. Iuris 140. nu. 15. 116. seqq. p. 4. Carpzon. dec. 292. nu. 4. seqq. Cyriac. controu. 452. n. 17. Vreceol. de tract. qu. 22. nu. 34. seqq. Sabell. §. emptio. nu. 2. §. contractus, Idem Vreceol. de transact. qu. 42.*
- 398 Et tale ius transit ad hæredes, *Carpzon. ibid. Turri de camb. disp. 1. qu. 10. nu. 7. Salgad. in labyr. p. 1. c. 33. nu. 15.*
- 399 Quamuis vnus ex contrahentibus fecisset expensas, *Penia dec. 6. nu. 13. Cyriac. controu. 63. num. 12.*
- 400 Repetit tamen expensas, *Cyriac. ibid. Rosa dec. 130. nu. 3. p. 6. Vreceol. de transact. qu. 6. nu. 52. seqq.*
- 401 Quando contractus resoluitur, *Rota p. 13. rec. dec. 396. Vreceol. de transact. qu. 99. num. 1. & seqq. Sabell. §. transactio nu. 17. in fine nu. 23. 30. Rota post Vreceol. dec. 33. 34. num. 9. seqq. dec. 42. nu. 11. seqq.* Vbi quod pactum resolutionum euanescit, si illud, ad cuius fauorem fuit appositum, uti noluit in vita sua, & eo vi uolens tenere prius restituere omne id, quod ex transactione recepit.
- Et renunciat resolutioni contractus, qui ex illo vfuras recipit, *P. Affl. controu. 13. nu. 19. D. Merlin. controu. 31. num. 11. & seqq. lib. 1. Pascal. de vir. patr. potest. p. 4. cap. 6. num. 19. Thor. voto 44. nu. 67. Antonell. de temp. legal. lib. 4. c. 15. nu. 13. Burat. dec. 640. nu. 16. seqq.*
- 402 Sic resoluitur hypotheca contracta per donato-

- natarium super re sibi donata, resoluta donatione ex conditione ibi apposta, nam resolutio Iure datoris resolvitur ius acceptoris ad tax. in l. lex vestigali 31. ff. de pignor. l. si ex duobus, §. 1. ff. de in diem adiect. cap. nuper. de donat. inter. Bertazol. de claus. cl. 15. gl. 2. nu. 16. Anton. var. lib. 1. cap. 95. nu. 11. P. Barbof. in l. quia tale num. 86. ad fin. ff. solut. matrim. Mangil. de Impu. q. 85. nu. 3. Tusc. lit. R. conclus. 272. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 14. nu. 1. 2. Anton. de donat. lib. 1. pralud. 2. §. 1. & 2. R. Capyc. Latro dec. 23. nu. 17. decisum refert nu. 18. & consult. 34. nu. 22. seqq. lib. 1. consult. 56. nu. 3. conf. 38. nu. 41. Merlin. contron. 8. nu. 1. cent. 2. Fontanell. dec. 167. nu. 3. lib. 1. Chacheran dec. 156. nu. 12. Hermosill. gl. l. 67. nu. 17. 16. Cyriac. contr. 425. nu. 74. Card. de Luca de donat. disc. 13. n. 4. post mille. Nos ad Ronit. conf. 53. nu. 22. lib. 1. Sabell. §. hypoteca.
- 403 Verum donatur tenetur in eo, quod vergat in utilitatem, Card. Luca sup. nu. 5. Et tenetur ad debita per donatarium de eius voluntate contracta, ibid. nu. 16.
- 404 Ex dominium non acquiritur per traditionem factam sub conditione, Mantica de tacit. lib. 4. tit. 26. num. 9. & 23. latè Merlin. de pignor. lib. 5. q. 18.
- 405 Resolvitur hypoteca, quando ius hypotecantis resolvitur ex necessitate præcedentis obligationis, vel pacti, l. si res, ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Cyriac. d. contro. 425. nu. 73. Rota dec. 328. nu. 16. 17. p. 5. rec. Merlin. de pign. lib. 4. q. 203. & lib. 5. q. 14. n. 1. Nos ad Ronit. conf. 53. nu. 14. lib. 1. Valeron. de transact. tit. 4. q. 9. nu. 33.
- 406 Sic etiam donatio facta sub conditione, illa non adimpleta, resolvitur ex defectu conditionis, R. Ponte conf. 119. nu. 1. lib. 2. Cavalier. dec. 119. dec. 341. Christin. dec. 195. vol. 4. Anton. de donat. lib. 1. pral. 1. & pral. 2. §. 1. 2.
- 407 Sic etiam in re donata, cum pacto reversionis, in aliquem euentum, nam eueniente casu, res reddit libera ab hypothecis forsan contractis per donatarium, Rota dec. 338. nu. 16. seqq. p. 1. rec. Duran. dec. 40. nu. 15. R. Capyc. Latr. dec. 23. nu. 17. vbi Gizz. num. 20. & Mansfella Gregor. de concess. feud. d. 6. q. 15. nu. 2. Nos ad Ronit. conf. 53. nu. 22. lib. 1. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 14. nu. 14. Idem rescissa venditione ex causa læsionis, Valeron. de transact. tit. 4. q. 9. n. 34.
- 428 Sic Hypoteca constituta per hæredem grauatum, eueniente casu restitutionis resolvitur, Fontanella dec. 167. nu. 7. Montan. contr. 41. vbi limitat, ut sublineatur super legitima grauato debita, vel super creditis, quæ forsan habet super dictis bonis, Baron. de citat. in annot. sing. 64. n. 14. Fontanell. sup. n. 6. Gizz. ad Capyc. Latr. d. dec. 23. nu. 33. Intrigl. sup. Bull. de Censib. q. 19. nu. 2. Cencius de censib. q. 18. nu. 4. Rota post eundem dec. 15. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 14. nu. 7. & q. 6. nu. 19. & q. 44. nu. 33. Hermosill. sup. nu. 18. Amat. conf. 6. nu. 5. 6. Nos ad R. Ronit. conf. 53. nu. 32. lib. 1. Fusar. de substil. q. 703. Baron. de citat. in annot. ad sing. 64. nu. 14.

- Vide *Infra* nu. 432. Vbi quid si ex causa voluntaria, Torre de maiorat. Ital. p. 2. q. 44. n. 8.
- 409 Sic resolutio contractus ex pacto præcedenti resolvuntur hypothecæ, medio tempore contractæ, Ronit. co. f. 53. lib. 1. vbi nostra Ad. dit. Caball. conf. 96. nu. 7. lib. 1. Cyriac. contr. 425. nu. 73. Rota dec. 328. nu. 16. 17. lib. 5. rec. Larrea alleg. 22. nu. 20. Nig. de landem. tom. 2. q. 20. Baron. de citat. in annot. ad sing. 73. tom. 3. R. Latro consult. 34. nu. 21. seqq. & dec. 200. nu. 84. Merlin. de pign. lib. 5. q. 14. nu. 1. seqq. Ea ratione, quia dominium reuocabile in hac re non habetur in consideratione, Cyriac. d. contro. 427. nu. 74. Nos sup. nu. 14.
- 410 Resolutio Iure datoris resolvitur ius acceptoris, ut diximus supra numer. 402. ex l. lex vestigali. ff. de pignor. l. si ex duobus, §. 1. ff. de in diem adiect. Gomez variat. tom. 2. cap. 3. num. 8. Decis. Pedemont. 156. nu. 12. Antonin. var. lib. 1. c. 95. num. 11. Bertaz. de clausul. cl. 5. gl. 2. nu. 16. Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. q. 14. nu. 11. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 15. §. 3. nu. 40. 41. P. Barbof. in l. quia tale num. 86. ff. solut. matrim. Var. axiomat. iur. lit. R. num. 108. 109. Palma. conf. 48. num. 75. Pacion. de locato cap. 34. §. 3. cap. 61. num. 61. Nos ad Ronit. conf. 53. nu. 14. lib. 1. & ad conf. 70. nu. 1. lib. 2. Ripol. var. cap. 12. nu. 199.
- Quod procedit si resolutio fiat ex necessitate, secus ex voluntate, Valeron. de transact. tit. 4. q. 9. nu. 19. Larrea alleg. 22. nu. 84. Cyriac. contr. 55. Menoch. conf. 116. nu. 35. Gutier. de gabell. q. 11. Cancer. var. p. 1. c. 11. nu. 48. cap. 13. ex nu. 13. p. 3. c. 1. nu. 132. Et resolvitur quod venit in consequentiam, Ripol. var. c. 7. n. 236.
- Sed resolutio contractus collata in personam emptoris rei, v.g. Limitatur spatio 60. dierum, Cyriac. dec. 592. nu. 44. secus si remittatur Tertio nu. 55. Nam resolutio contractus, sed non perfectio, seu inducio ipsius potest remitti arbitrio vnus nu. 45.
- 411 Vnde contracta hypoteca super aliqua re empta, cum pacto de retrouendendo, qui contractus est licitus, ut bene resolvit, Castill. contr. lib. 2. c. 25. vbi tota materia, si demum res illa retrouendatur, hypoteca illa resolvitur, Mantica de tacit. lib. 1. tit. 31. num. 70. Menoch. conf. 63. num. 10. 11. Capyc. dec. 187. num. 7. Fontanell. dec. 79. Thes. q. 81. nu. 3. lib. 2. Cyriac. contron. 55. nu. 41. 308. nu. 64. 425. nu. 73. Lulonis. dec. 594. nu. 19. Boer. dec. 49. num. 3. R. Ronit. conf. 81. nu. 5. Gait. de credit. c. 4. m. 2. 179. & seqq. Barbof. in l. 2. C. de passis inter empt. nu. 55. Salgad. labyr. p. 2. cap. 9. nu. 81. Valeron. de transact. tit. 4. q. 9. num. 34. & seqq. Avendan. de censib. c. 102. Carleual. de iudic. tom. 2. disp. 23. nu. 29. Rota dec. 86. nu. 6. p. 5. rec. Valeron. d. 1. 4. q. 9. nu. 34. Donad. de renunciat. tom. 1. cap. 34. nu. 230. seqq. nu. 245. 259. Capon. disc. 59. num. 5. Noguerol. alleg. 22. nu. 44. Merlin. d. q. 14. nu. 3. D. Rosis select. p. 1. c. 5. Amat. resol. 14. nu. 15. Nos ad Ronit. conf. 53. nu. 15. lib. 1. & conf. 46. nu. 1. lib. 2. Card. Lu-

- ea tract. de feud. disc. 69. nu. 5. 91. num. 1. de empt. disc. 32. num. 16. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 52. nu. 37. Vbi de Nobis, post relatos plures DD. dicit hæc verba: Et promille *Doffiff. Altimar. ad Rouit. lib. 1. obs. 53. à numer. 14.* vbi infinitos concordantes tradit, & limitationes ad hanc regulam quem omnino Vide, *Amat. consil. 10. Hermosill. glos. 7. l. 41. num. 9. seqq. l. 653.* quid quid dicat *Caroc. dec. 117. num. 18. Ant. Fab. de err. pragm. decad. 23. err. 1. latissime Hermosill. in gl. l. 67. tit. 5. p. 5. num. 1. & seqq.* vbi ponit plures casus, in quibus extinguitur hypotheca, per resolutionem contractus, sicut & *Merlin. lib. 5. qu. 1. & seqq.*
- 412 Primus est si emptor non soluat pretium conuentum rei venditæ, in tempore præfixo à principio, cum pacto, vt si solutio non fiat dicto tempore, res sit in emptâ, quod est pactû legis commissoriæ, & hoc casu rescisso tali contractu, resoluitur hypotheca contracta super illa re emptâ, per emptorem, *Tiraqu. de retract. conuent. §. 4. gl. unic. num. 10. Hermosill. gl. 1. l. 67. num. 5.*
- 413 Secundus casus est quando venditio celebratur sub pacto adiectionis in diem, vt diximus, & hoc casu rescisso contractu resoluitur hypotheca, *l. si res 3. ff. quib. modis pign. vel hypot. solu. l. si ex duobus 6. §. sed & Marcellus, ff. de in diem adiect. Boer. dec. 181. nu. 9. Felician. de censib. lib. 2. c. 4. nu. 14. Hermosill. sup. nu. 6. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 123.*
- 414 Resoluitur hypotheca quando contractus rescinditur ratione læsionis vltra dimidiam iusti pretij, pro cuius resolutione est distinguendum. Aut emptor, qui post contractum rem hypothecauit, se vltra dimidiam læsum fuisse dicit, aut venditor. Si emptor de rescissione contractus agat, & venditor nolit restituere partem pretij, sed quod sibi reddatur ipsa res vendita, & totum pretium restituere, & tunc pignus non soluitur, nec extinguitur, sed emptor, qui vult in causa obtinere, debet rem liberam venditori tradere, alias ab agendo repellitur, prout repellitur, quando eam in totum alienauit, si eam restituere non valet, *Hermosill. ad leg. 67. nu. 8. Salgad. labyr. fol. 440. & 483. Cyriac. contr. 55. nu. 62. Merenda contr. lib. 1. cap. 45. 46. Noguerol. alleg. 11. nu. 96. alleg. 14. n. 116. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Engub. rubr. 58. num. 27. lib. 2. Sabell. §. hypotheca nu. 47. Christin. dec. 67. nu. 4. Diximus sup.*
- 415 Et in hoc casu contractus ex causa necessaria non dicitur resolutus, sed ex voluntaria ipsius emptoris, qui de rescissione contractus vult agere qui ad obtinendam rem liberam, & non deterioratam venditori tenetur reddere, *Pinell. in l. 2. C. de resc. vendit. 2. p. c. 3. num. 31. 32 bene Hermosill. d. l. 67. nu. 8. vbi impugnat Mantie. de tacit. lib. 11. tit. 31. nu. 69. contrarium tenentem, nam assert pro sua opinione Pinell. & ille dicit contrarium, Cyriac. controu. 55. nu.*
34. 42. 43. & 76. D. Romaguer. sup.
- 416 Si venditor se læsum fuisse dicit, & emptor eligat restituere rem emptam, quam antea hypothecauerat, & non supplere pretium, quod pignus in hoc casu non resoluitur, nec extinguatur, sed quod viuat, & res transeat in venditorem cum onere hypothecæ, *Boer. d. dec. 181. num. 8. 10. 12. Felician. de censib. lib. 2. c. 4. nu. 14. Hermosill. nu. 9.*
- 417 Sed contrarium, quod hoc casu pignus, & hypotheca extinguatur, & libera ad venditorē ab omni obligatione redeat, *Sal. in l. 2. C. de resc. vendit. 7. nu. 17. & ibi, Salic. n. 18. Paul. nu. 11. vbi ratione esse dicit, quia transit in venditorem ex causa de præterito, Negus. de pign. p. 5. membr. 11. nu. 43. Cather. dec. 65. nu. 2. Martia. dec. 132. nu. 4. 15. Mantica de tacit. l. b. 11. tit. 31. nu. 67. Surd. de alim. tit. 9. qu. 42. nu. 17. Pacific. de Saluan. inspect. 3. c. unic. num. 114. Maynard. dec. 69. Cavall. qu. 660. Hermosill. sup. num. 10. Christin. dec. 67. nu. 4. vol. 3. Larrea allegat. 22. Nos ad Rouit. d. conf. 53. num. 27. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. nu. 67. Facchin. lib. 2. contro. 23. Noguerol. alleg. 11. nu. 96. alleg. 14. nu. 116. Merenda lib. 1. contr. 45. 46. Cyriac. contr. 55. nu. 5. Salgad. labyr. p. 2. c. 9. nu. 82. Luca ad Franch. dec. 496. nu. 1. post alios Balmased. de collect. q. 84. num. 13. D. Romaguer. sup. licet contra dicant alij, per Nos citati d. conf. 53. nu. 29. lib. 1.*
- 418 Quæ conclusio ampliatur, etiam si emptor non iudicialiter compulsus, extraiudicialiter agnoscendo bonam fidem rem venditori restituerit, vt contra *Salic.* cessante fraude dicit *Pinell. d. c. 3. 2. p. num. 16. Guttier. lib. 7. de gabell. qu. 12. nu. 2. Surd. de alim. tit. 9. qu. 42. à num. 23.* ea ratione quia actus voluntatis non dicitur, ad quem faciendum quis cogi poterat, *l. nonisime, vbi Bald. ff. quod fals. int. Cyriac. contr. 55. nu. 35. seqq. Barboz. in l. 2. num. 95. C. de resc. vendit. Guttier. de gabell. qu. 12. num. 2. licet non desint DD. contrarij apud Nos conf. 53. n. 29. lib. 1.*
- 419 Sed tutius esse expectari sententiam, *Pinell. ibid. nu. 17. Hermosill. nu. 11.*
- 420 Verum, cum contractus, hoc casu, rescindatur, vt ex nunc, non vt ex tunc, ideo debetur gabella imposita super venditione, *Guttier. de gabell. qu. 12. D. Cepparell. res. fiscal. res. 12. nu. 11. 12.*
- 421 Sed illa solui debet ab alienante, *Mangil. de enit. qu. 25. n. 27. & q. 26. n. 22. D. Cepparell. sup. nu. 13.*
- 422 Extinguitur hypotheca quando quis hypothecauit rem sibi donatam sua vita durante, nam per eius mortem resoluitur, vel quando quis fuit grauatus post mortem suam restituere, *l. statius flor. §. Cornelio Filici. Felician. sup. 14. Surd. de alim. d. q. 42. nu. 5. Lud. Molina de Hisp. primog. lib. 1. c. 12. nu. 32. 33. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. n. 73.*
- 423 Extinguitur hypotheca creditoris contra fideiussorem, si negligens fuit exigendi a principali debitore, dñ potuit, *Dec. conf. 105. Barz. dec.*

dec. 73. nu. 10. l. fideiussor, ff. de fideiuss. Pacific. de Saluian. inspect. 5. c. 1. n. 146.

424 Quæ conclusio procedit duobus concurrentibus, primo, ut fideiussor interpellet creditorem, & ei denunciet statum habilem debitoris, & protestetur qualiter intendit, ex negligentia aduersarii nullum sibi præiudicium inferri. Secundo, quod negligentia ipsius creditoris sit valde magna, & dolosa, quia, & simplex monitio creditoris non sufficeret, l. si fideiussor 63. ff. de fideiuss. Gomez lib. 2. cap. 13. nu. 9. Magon. dec. Flor. 30. nu. 6. Henrig. de fideiuss. c. 20. §. 15. num. 8. seqq. Maur. de fideiuss. p. 2. princ. tit. 1. nu. 9. & 23. & 32. Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 57.

425 Sed quod dicimus de fideiussore non procedit in fideiussore obligato, ut principali, nã ille non potest pretendere liberationem ex negligentia creditoris, Maur. §. 23. num. 23. Merlin. d. q. 57. nu. 3.

426 Nec quando renunciavit beneficia excusationis, & ordinis, & auth. præsentis, C. de fideiuss. Henring. d. c. 20. §. 15. nu. 18. Merlin. nu. 14.

427 Casus alter est in hypoteca contracta per emptorem rei stabilis, nam si illa retrahatur vigore iuris congrui infra tempus statutum à lege, vel statuto, extinguitur talis hypoteca, Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. qu. 14. num. 5. seqq. D. Card. Luca de emps. & vendit. disc. 32. nu. 16. Acosta de priuileg. credit. reg. 1. ampl. 2. D. Romaguera ad Coni. ad stat. Eugub. lib. 1. rubr. 55. n. 52. Barbo de assist. gl. 5. nu. 148. Nos ad Rouit. d. conf. 53. num. 30. lib. 1. Rosa Rom. dec. 17. post Gobium Tract. var.

428 Alius casus est quando dolus dedit causam contractui, vel incidit in eo, & contractus annullatur, vel rescinditur, ut diximus quest. 11, nam tunc etiam hypoteca soluitur, Hermosill. sup. nu. 12. Pteol. de transact. qu. 75. nu. 24.

429 Casus alter est quando res propter morbum, vel vitium venditori redhibetur, quo casu hypoteca, & pignus extinguitur, l. bouem, §. pign. ff. de adilit. cuius. l. si debitor, ff. quibus modis pign. vel hypot. solu. Hermosill. sup. nu. 14. Pacion. de locat. c. 12. & cap.

430 Casus alter est quando ex defectu insinuationis donatio reuocatur, Bal. in l. 2. C. de resc. v. d. qu. 13. nu. 17. Alex. ad Bart. in l. si res, ff. quibus modis pign. vel hypoth. Negus. de pignor. 1. membr. 5. p. nu. 43. seqq. Sord. de alim. tit. 9. q. 42. n. 11. Hermosill. gloss. 15. 16. l. 9. num. 16. gl. 1. l. 6. tit. 5. p. 5. num. 20.

431 Licet contra teneant Alberic. in l. 2. col. 4. C. de rescind. vendit. Cuman. in l. in diem, ff. de aqua arc. Alex. conf. 45. col. 2. vol. 5. Ea ratione, quia rescissio provenit ex voluntate donatoris, qui non curauit insinuare, cum posset, & subsistunt hypotecæ medio tempore contractæ, Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. qu. 18. n. 2. 6.

432 Verum si resoluitur contractus ex causa voluntaria non resoluitur hypoteca medio tempore contracta, Rouit. conf. 53. nu. 19. lib. 1. Tom. IV,

Crauet. conf. 202. nu. 4. Casanat. conf. 7. nu. 8. conf. 9. nu. 56. Franch. dec. 64. nu. 4. dec. 192. 226. 369. Caroc. de locat. p. 1. tit. de 3. gradib. rubr. de usufr. qu. 5. nu. 1. Alduin. conf. 15. nu. 5. 6. Amat. conf. 10. nu. 23. seqq. Amat. Sicul. resol. 4. num. 15. seqq. & resol. 88. nu. 8. Cyriac. contr. 55. nu. 27. seqq. contr. 425. nu. 1374. Noguerol. alleg. 11. nu. 95. 14. num. 95. seqq. alleg. 22. nu. 45. alleg. 29. nu. 248. Salgad. labyr. p. 2. cap. 13. nu. 13. Roioer. ad Marin. lib. 1. c. 101. nu. 13. Ludouif. der. 226. nu. 10. 11. Nes ad Rouit. conf. 53. lib. 1. nu. 23. Vel si grauatus, ante factum casum restitutionis in fideicommissio, restituit bona subiecta fideicommissio, nam per talem restitutionem non fit præiudicium eius creditoribus.

Nam hæres adeundo hereditatem alicuius, non solum contrahit cum creditoribus, & legatariis defuncti, sed consulit eius creditoribus, Gratian. dec. 16. & ibi Luca, & Scoppa, Lannar. conf. 42. Mier. de maiorat. p. 4. qu. 23. & num. 117. Sanch. de matrim. lib. 5. disp. 4. ex nu. 8. Petris conf. 59. Amat. conf. 76. 113. Rota dec. 323. p. 6. rec. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 34. n. 79.

Verum potest non adire talem hereditatem, l. qui autem, ff. quæ in fraud. credit. l. 1. §. vtrū ff. si quis in fraud. patron. l. cum quidam, ff. de iure fisci, l. non fraudantur, ff. de reg. iur. cum concord. Franch. dec. 101. Reg. Capyc. Latr. dec. 8. & ibi Gizz. & Mansfrella. Idem dec. 34. num. 1. & dec. 117. nu. 2. Thor. in comp. dec. p. 1. verb. debitor an possit. D. Prat. obs. 15. Wessembec. conf. 17. lib. 2. Gallerat. de renunciat. tom. 1. c. 2. nu. 51. & seqq. lib. 1. Marta de success. legal. p. 4. q. 14. art. 1. Larrea dec. 10. nu. 46. Salgad. labyr. p. 2. c. 14. ex nu. 8. Medic. conf. 98. Theodor. allegat. 15. ex nu. 17. P. Affl. contr. 18. nu. 3. seqq. Luca ad Franch. d. dec. 101. Rota d. dec. 323. num. 21. seqq. p. 6. rec. Antonell. sup.

Nam non acquirens debitor, non fraudat creditores, d. l. qui autem, Escobar. de parit. sanguin. p. 1. qu. 7. nu. 20. P. Affl. sup. nu. 6. Luca sup. Mansfrell. ad Capyc. Latr. d. dec. 8. nu. 4.

Quæ conclusio procedit dummodo talis renunciatio fiat, & cadat in beneficium illorum, qui ab intestato succederent, aut alio quoquo modo hereditatem, aut legatum factum haberent, Cancer. p. 3. res. 15. ex nu. 160.

Secus si, pretio accepto, repudiasset, Franch. d. dec. 101. nu. 3.

Secus etiam si per cessionis viam extraneo sit renunciata, occasione præsumptæ aditionis, Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. num. 95. Mier. sup. p. 1. qu. 36. nu. 29. Flor. de Meno ad Gamma dec. 92. nu. 2. Hodiern. ad Sord. dec. 14. nu. 20. & dec. 70. nu. 13. Mansfrell. sup. nu. 6. 7. quid quid dicant allegati per Pascal. de vir. patr. potest. p. 4. c. 1. nu. 37.

Quæ procedunt tam quo ad Creditores chirografarios, quam hypotecarios, Schiforteg. ad Fabr. lib. 1. tract. 9. qu. 1. Sanch. sup. nu. 8. Mesa lib. 2. res. 41. num. 22. Tell. Fernand. ad L. 4. Tauri nu. 55. Cancer. lib. 1. c. 3. nu. 69. Prat. lib. 1. disc. 34. N Scop.

Scoppa ad Gratian. d. dec. 17. nu. 1.

Idem indebitore decocto dicit *Salgad. sup. nu. 80.* sed contra dicit *Roccus notab. 84. 85. de decoct. Mercat.* quia decoctus non administrat, sed Iudex, & sic ille non habet nec velle, nec nolle.

An talis renunciatio noceat Fisco, Non dicunt *Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 8. ex nu. 9. Lucan. de fisco p. 1. cas. 35. Roccus resp. 83.*

Contra sunt *Addit. ad Bertazol. conf. 510. Garba ad Consuet. Messan. p. 1. c. 5. gl. 8. num. 9. Mastrill. dec. 287. nu. 54. Olea de cess. iur. tit. 2. qn. 3. nu. 17. Maranta tom. 1. resp. 23. nu. 95. D. Petra in rit. 249. nu. 12. Prat. d. obs. 15. num. 13. seqq. & ad Pascal. p. 2. cap. 4. vers. sed quoniam. In Regno nostro ex cap. emergentium, tit. de tollend. caution. de bon. dat. pro honorab. vit. duc. se. latè *Mansfrell. ad Capyc. Latr. d. dec. 8. nu. 11. seqq.* sed materiā *tex. l. in fraudem*, de iure fisci exornant *Gratian. & Add. d. dec. 17. ex nu. 18. Cancer. var. d. c. 3. num. 71. 72. Larrea dec. 55. nu. 12. Robert. rerum indic. lib. 3. c. 12.**

An hæres debitoris in fraudem creditorum illius, possit non acquirere, an debitor in fraudem suorum creditorum possit renunciare vsumfructum, etiam bonorum aduentitiorum filij. Ex in fraudem suorum creditorum, an possit legitimam renunciare? Vide *Mansfrell. & D.D.* per illum allegatos ad *d. dec. 8. Capyc. Latr. nu. 16. & seqq.* vbi etiam an in foro conscientie.

433 Exempla actus voluntarij sunt quando quis vendidit cum pacto de retrouendendo, intra certum tempus, quo elapso fiat retroueditio, *Testay alleg. 12. n. 24. seqq.* Nos *sup. nu. 24.* Nam super illo pacto non admittitur mortæ purgatio, *Mantica de tacit. lib. 4. c. 31. num. 34. seqq. Surd. conf. 52. nu. 23. seqq. Add. ad Lucouif. dec. 559. nu. 8. Merlin. de pign. lib. 4. q. 123. n. 67.*

434 Secundum exemplum est quādo emphyteuta locauit rem emphyteuticam, deinde illā renunciauit Domino directo, nam dominus ille directus tenetur stare locationi factæ, quia Dominus successit ex actu voluntario, non ex necessitate iuris, *Bald. conf. 371. Caroc. de locat. sup. qn. 5. nu. 6. Amicis de iure emphyt. q. 18. Cancer. var. lib. 1. c. 11. nu. 18. seqq. in 2. edit. Nos sup. num. 25.*

435 3. Quoties emphyteusis, super qua est acquisita hypoteca redit ad Dominum, quia illā emphyteuta donat Domino, nam tunc hypoteca illa non resoluitur, *Corbul. de caus. priu. ob non solut. Can. ampl. 34. nu. 3. Facin. contron. 56. lib. 7. Duran. dec. 40. num. 19. seqq. Rota dec. 338. nu. 29. p. 5. recens. Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. qn. 14. Gratian. disc. 996. Ballis sup. prag. Sicil. lib. 3. de censib. qn. 9. nu. 4. Crescent. dec. 9. nu. 6. tit. de priuil. Addit. ad Clar. 8. sendum qn. 35. nu. 16. Nos sup. nu. 26. Valeron. de trasact. tit. 4. qn. 9. num. 34.* Vbi secus si ex causa necessaria, scil. finitis generationibus, pro quibus fuit res concessa.

Resolutioni contractus renunciat qui ex

eodem vsuras, aut interesse recipit, *P. Afflitt. contr. 13. nu. 19. Rota Rom. dec. 805. p. 4. in nouis. Gratian. disc. 301. nu. 36. Causal. dec. 16. num. 38. p. 2. Costa de rat. qn. 83. nu. 7. Cutell. dec. 1. orat. 1. num. 119.* Vt diximus *sup.* de recipiente Canonibus debitos ab emphyteuta, nam renunciat caducitati, *Rota post Torre de pactis fut. success. dec. 81. nu. 37. Antonell. de tempor. legal. lib. 4. cap. 15. nu.*

Resolutio contractus non fit nisi declarata voluntate contrahentis, *P. Affl. contron. 34. nu. 25. 18.*

Sed resolutio contractus, lucrum ex illa receptum restituitur, *P. Affl. contr. 44. nu. 13.*

436 Alter casus est quando donatio reuocatur propter donatarij ingratitudinem, quo casu rem liberam ab hypoteca medio tempore per donatarium super re donata, imposita, ad donantem extincta hypoteca redire docet, *Alber. in l. his solis, C. de reuoc. donat. Ripa in l. vl. C. de reuoc. donat. q. 42. nu. 146. Pinell. in l. 2. C. de resc. vendit. 2. p. c. 1. nu. 19. Mantica d. tit. 31. nu. 76. 77. Pacific. de Saluian. insp. 5. c. 1. nu. 115. Sarf. dec. 338. nu. 52.*

Contra hanc opinionem arguit *Sarmient. lib. 6. selet. c. 7. & eam falsam dicit*, nam ei obstat *tex. in d. l. his solis, C. de reuoc. donat. & l. fin. vbi statuitur*, quod alienata ante ingratitudinem, ne fiat præiudicium tertio, non possunt reuocari, ergo neq. hypoteca reuocabitur. Sed ei respondet *Mantica de tacit. d. tit. 31. num. 77. vers. sed potest dici*, quod facilius tollitur ius pignoris quam dominium, quod perfectè in aliū est translatum, sed ius pignoris adhuc pendet, & ideo videbitur ingratus fiat, & ob eius culpam donatio reuocetur, absq. nexu hypotecæ, libere res donata ad donantem reuertitur, per regulam *sup.* positam, quod resolutio iure datoris, resoluitur ius acceptoris, *Hermosill. d. 67. nu. 27. bene Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. qn. 12. n. 3. & seqq. licet contra dicat q. 19. nu. 1.*

437 Alter casus est quando donatarius, qui nō curauit alere donantem, vti promiserat, priuatur re donata, & ad donantem res donata reuertitur, nam hoc casu etiam hypoteca, vel aliud ius Impositum super re donata extinguitur, *Alex. conf. 93. num. 4. vol. 2. Surd. de alim. tit. 9. qn. 42. nu. 1. seqq. Hermosill. nu. 22.*

438 Amplia hanc sententiam, quamuis donatarius non promiserit alere donantem, nam donatarius, circumscripto pacto, tenetur alere donantem, & eo deficiente reuocatur donatio, & res libera ad donantem reuertitur, *Hermosill. sup. Diana par. 8. tract. 6. res. 55. Surd. de alim. tit. 1. qn. 48. & tit. 8. priuil. 61. Rota par. 13. res. dec. 7. nu. 2.*

439 Amplia 2. Etiam si donatarius non expectata sententia iudicis, donanti rem restituit, *Surd. sup. d. nu. 23.*

440 Alter casus est in emphyteusi, officio, & feudo, quando finito tempore redit ad dominium, vel quia Canonem non soluit, vel alia cau-

- causa, Merlin. de pignor. lib. 5. q. 14. num. 8. seqq. Cald. de extinct. emphyt. c. 6. ex nu. 11. c. 14. nu. 40. Add. ad Gama dec. 226. Barbosa. in c. potuit nu. 58. de locat. R. Ponte dec. 3. Mastrill. dec. 154. nu. 73. Calà de restit. q. 7. nu. 21. & seqq. Baron. de citat. in annot. ad sing. 74. Hermosill. sup. Baron. sing. 74. nu. 28. Amat. res. 88. num. 5. 9. Hodiern. ad Sard. dec. 160. Cyriac. contr. 55. nu. 37. Osasib. dec. 156. nu. 9. Serafin. dec. 798. & dec. 1290. nu. 11. Rota dec. 86. na. 5. p. 5. rec. Pelliscion. q. 17. nu. 3. Nig. de landem. tom. 2. q. 20. num. 35. seqq. Salgad. labyr. p. 2. cap. 13. num. 12. Nos post mille ad Ronit. conf. 53. nu. 16. 17. 31.
- 441 Quod intellige si necessario fiat devolutio, secus si voluntarie, R. Marin. lib. 1. cap. 101. post mille Nos ad Ronit. d. conf. 53. num. 23. Casanat. conf. 7. nu. 8. conf. 9. nu. 56. Francb. dec. 64. num. 4. dec. 192. 226. 369. Amat. conf. 10. num. 23. seqq. Amat. sent. res. 4. nu. 15. seqq. res. 88. nu. 8. Cyriac. contr. 55. nu. 27. seqq. Noguero. alleg. 14. num. 92. seqq. alleg. 22. nu. 45. alleg. 29. nu. 248. Salgad. labyr. p. 2. cap. 13. nu. 13. Rodoer. ad R. Marin. d. c. 101. nu. 13.
- 442 Datur tamen creditoribus hypothecariis in subsidium actio super melioramentis, super re illa factis, Osasib. dec. 156. d. num. 9. Carus. in Sylva Cantel. arbor. 24. in fine, D. Angelis de impens. & meliorat. art. 14. nu. 12. & seqq.
- Sic etiam si in contractu super feudo adsit regius assensus, tunc Dominus Rex tenetur soluere debitum illud, Nos ad Ronit. d. conf. 53. nu. 19. & seqq. vbi de cautela Regis.
- 443 Sic quando emphyteuta locauit rem emphyteuticam, deinde illam renunciauit Domino directo, nam Dominus ille directus tenetur stare locationi factæ, nam Dominus successit ex actu voluntario, non necessario, Anic. de Iure emphyt. q. 18. Cancer. var. lib. 1. c. 11. nu. 18. seqq. Caroc. de locat. p. 1. tit. de trib. grad. r. ab. de usufr. q. 5. nu. 6. Nos d. conf. 53. n. 25. Pacion. de locat. c. 61. n. 177. Sard. dec. 286. nu. 4.
- 444 Sic etiam quando emphyteuta donat Domino rem emphyteuticam, nam tunc hypotheca super illa contracta non exinguitur, Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 14. Gratian. disc. 996. vbi etiam Luca, post alios Nos d. conf. 53. num. 26. lib. 1.
- 445 Alter casus est in obligatione emptoris, cum pacto de soluendis debitis venditoris, in parte pretij, seu accollationis censuum, nam euicta re empti resoluitur, Tiragu. in tract. res. tante causa p. 1. nu. 224. Dec. conf. 421. num. 14. in fine, Amat. resol. 21. Rota dec. 428. p. 1. rec. Card. de Luca de regal. disc. 8. 9. & de empt. disc. 23.
- 446 Et licet dicta non procedant quando accedit delegatio fauore Terrij, secundum aliquos, Fab. in C. tit. de locat. de p. 52. Cyriac. contr. 14. Merlin. contr. 91. lib. 1. Roman. conf. 87. Tamen contra, & bene fundat Card. de Luca in Tract. de empt. disc. 33. vbi respondet contrarijs.
- 447 Sed quo ad omnia sup. posita dicendum est: Resolutionem contractus fieri in casibus,

Tom IV.

- quibus fieri potest, ipso, in cuius beneficium statuta est, volente, & non aliter, P. Affl. contr. 34. nu. 25. 26. 28.
- 448 Nam resolutio dominio hypothecantis, hypotheca resoluitur, llex vestigalis, ff. de pignor. l. vbi autem, §. sed & Marcellus, ff. de in diem. adiect. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. nu. 67. seqq. Pacific. de Saluan. inspect. 3. c. 2. num. 38. & 39. & ibi Rota dec. 100. nu. 2. Rota rei. dec. 86. nu. 3. dec. 328. nu. 28. p. 1. tom. 1. Serafin. dec. 693. nu. 5. Ludouf. dec. 227. nu. 9. 10. Duran. dec. 40. num. 15. Possibius dec. benon. 69. n. 28.
- De resolutione contractus, ob euictionem passam super re vendita, tractant late Manzil. de euictionib. Guffman. eodem Tractatu. Sabell. §. euictio, Castejon. §. euictio, & omnes DD. incidenter, dum agunt de Euictione, Et cum sit materia ampla, ad dictos Doctores remittimus DD. Lectores.
- 449 Licet venditio rescindatur per lationem, in pretio, in medietate iusti pretij, ad tex. l. 2. C. de rescind. vendit. Cyriac. contr. 258. nu. 4. Rota dec. 278. nu. 1. p. 4. rec. tom. 2. Ciroc. discept. 73. nu. 52. Diximus sup. n. 11. seqq. Ex latione tempore factæ subhastationis, Gratian. disc. 823. num. 38. 39. disc. 926. nu. 13. Canaler. dec. 187. Burat. dec. 675. nu. 8. Ridolfi. in praxi lib. 1. c. 15. num. 142. Sabell. §. subhastatio. nu. 8. Cels. dec. 203. n. 3. 202. num. 6. Diximus sup. num. 57. & seqq. Vbi etiam de rescissione quorumcumq; contractuum, signanter Transactionis, quibus DD. addimus Rotam Romanam penes Celsum. dec. 384. 391. 238. 335. 203. 270. 289. 318. 371.
- 450 Et licet in venditione facta subhasta, præcedentibus subhastationibus, & bannis, licitatio, & liberatio finita, & perfecta post candelam extinctam, licitator à futuris oblationibus, etiam maioris summæ, & melioris conditionis est securus, nec iterata licitatio debet admitti, Leos, C. de diuis. prad. lib. 11. Capyc. dec. 36. Catan. conf. 48. nu. 11. 12. Mastrill. dec. 84. Castill. dec. 7. Casar. q. 37. nu. 1. Mangil. de subhast. q. 16. nu. 6. & q. 68. 86. Marcian. disp. 91. Christm. ad leg. municipal. tit. 19. n. 17. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 158. nu. 18. seqq. Mesa lib. 2. c. 20. D. Castlon. discept. 44. nu. 25. & seqq. lib. 2. D. Capon. discept. 144. nu. 3. Ripol. ver. c. 11. num. 160. D. Corradin. de pralat. q. 66. num. 1. quamuis offerat duplicatum pretium, Magon. dec. Flor. 132. Corradin. num. 2.
- 451 Quamuis momento post extinctam candelam veniat licitator, Asin. de execut. §. 4. c. 86. Menoch. conf. 1131. nu. 3. lib. 12. Caroc. Tract. de locat. tit. de locat. vestigal. p. 3. q. 3. nu. 9. Amat. d. res. 38. nu. 1. Casar. sup. nu. 3. Rodoer. conf. 44. Luca ad Marin. lib. 1. cap. 74. Magon. disc. dec. 132. Corradin. d. q. 66. nu. 3.
- 452 Nam tunc est perfecta venditio, nec est locus poenitentiae, Doer. dec. 259. Felasc. dec. 37. Tusc. lit. S. concl. 715. nu. 9. lit. O. concl. 81. Farinac. dec. 55. n. 3. 2. p. 1. tom. 1. Amat. res. 38. Arias de Mesa lib. 2. res. 20. num. 4. Nos ad Ronit. conf. 70.

N. 2.

num.

num. 10. lib. 2. post mille Sabell. §. subhastatio. num. 11. Thor. in comp. dec. tom. 3. p. 3. verb. venditione, Giurba obs. 97. 98. num. 6. 26. 27. Rodoer. conf. 44. D. Galeot. resp. 14. n. 8.

453 Cum nemo sub fide hastæ fiscalis decipi debeat, Carlenal. de Indic. tom. 2. lib. 2. disp. 22. num. 12. Mangil. de subhast. qu. 104. Grinel. dec. 44. num. 2. Palma alleg. 3. art. 2. d. num. 26. tom. 1. Antun. de donat. p. 2. c. 11. num. 15. 40. tom. 1. D. Gaston. discept. 44. num. 22. seqq. lib. 2.

454 Quæ conclusio ampliatur etiam in venditione rerum fiscalium, si tempore, C. de fid. bast. fist. l. b. 10. Maur. alleg. 51. Affl. dec. 340. Amat. d. ref. 38. num. 19. Valasc. dec. 109. qui respondet Guiz. dec. 536. & alijs contrarium tenentibus, dicens contrariam opinionem esse valde iniquam, & periculosam, & contra Reip. quietē, Mastrill. de magistr. lib. 5. cap. 9. num. 17. seqq. Menoch. conf. 844. num. 36. conf. 1121. num. 2. 3. Cloch. de arar. class. 9. tit. de iure, & privil. fise. ordin. 757. §. privilegiati fol. 450. Ant. Perez in l. 10. C. de fid. instr. num. 11. 12. R. Tapp. in Iure Regni lib. 6. tit. 2. num. 8. 9. P. Vrsin. apud R. Marin. c. 147. num. 16. seqq. Nonar. qu. 63. num. 16. Mesa d. c. 20. num. 7. vbi num. 17. seqq. decisum refert, Maur. alleg. 51. num. 1. 2. Manfrell. sup. num. 21. Nos sup. num. 11. Antun. de donat. p. 2. lib. 1. c. 11. num. 46. seqq. Fontanell. dec. 519. Staiban. obs. 191. num. 30. 31. R. Capyc. Latr. dec. 188. num. 25. 30. 85. 86. Corradin. de prelat. qu. 95. num. 2. Nonar. qq. fotens. lib. 1. q. 63. num. 15. seqq. Postb. de subhast. insp. 36. num. 82. Vide Nos num. 493. seqq. Peregrin. de iure fisci lib. 6. tit. 4. num. 8. & 42. in fine, Gratian. dist. 7. num. 11. Nonar. in l. si tempora n. 7. C. de fide instr. & iure bast. fiscal. lib. 10. Mangil. de subhast. qu. 39. num. 5. Postb. inspect. 59. num. 26. seqq. Niger. de subhast. c. 7. §. 8. num. 9. Albrit. de inconstant. q. n. 100. Fontanell. dec. 519. 520. apud Nos est pragmat. 75. §. 115. de offic. proc. Cesar. Mastrill. de magistr. lib. 5. c. 9. num. 17. Postb. de subhast. insp. 57. num. 55. 56. Sousa dec. 95. num. 5. Anna sing. 445. Menoch. conf. 844. num. 36. conf. 1121. n. 2. 3. Valasc. d. dec. 109. Claper. rerū iudic. c. 3. q. 1. caus. 4. q. unic. num. 3. c. 5. qu. 2. in princ. & caus. 101. q. unic. Odd. de restit. qu. 3. art. 13. num. 83. Ponte de potest. proreg. tit. 4. §. 5. num. 19. & d. num. 48. & conf. 54. num. 25. lib. 1. post alios Amat. d. ref. 38. num. 19. Cum fiscus, & minor, & Ecclesia, regulariter ex modica læsione non restituantur, Niger. de subhast. cap. 11. §. 2. Sousa d. dec. 95. num. 10.

Et modicam læsionem dicunt infra sextam partem, sed non ad casum, Theodor. alleg. 45. ex num. 29. Franch. dec. 120. Thor. in comp. dec. verb. Vniuersitas, an gaudeat tom. 2. Salgad. lab. p. 2. c. 2. num. 8. ex alijs Calà de restit. qu. 20. num. 41. 42. Nonar. in l. 1. C. de fide instr. & iure bast. fiscal. lib. 10.

Litet, quod in subhastationibus rerum fiscalium iure proprio admittatur noua oblatio, dicant Capyc. Latr. consult. 5. per tex. l. vl. ff. de iure fisci, l. Lucius 21. §. fin. ff. ad mancip. & d. l. si tempora, Peregr. sup. num. 42. Mangil. qu. 34. d.

num. 9. Sousa d. dec. 95. num. 5. Marcell. Maur. alleg. 51. num. 1. 2. Amat. d. ref. 38. num. 1. 16. Ifern. in tit. quæ sint. regalia num. 12. in addit. vbi etiam si sit tradita possessio, Boss. de fisci. o. num. 22. Muscarell. in praxi p. 3. gl. venduntur num. 61. seqq. R. Ponte. de potest. proreg. tit. 4. de regal. imposit. §. 5. num. 14. & seqq. signanter num. 50. Nonar. sup. pragmat. tit. de offic. proc. Cesar. collect. 11. num. 3. R. Marin. lib. 1. c. 147. num. 2. Mari ad Gizzarell. dec. 5. num. 13. Gannar. conf. 2. post dec. num. 19. seqq. & num. 125. seqq. Vbi quod nullum tempus est statutum, & quod semper potest recipi noua oblatio, Grinell. dec. 44. num. 3. 10. Vbi dicit vidisse recipi oblationes, etiam elapsis 20. diebus, Fontanell. dec. 519. num. 15. seqq. Calà de restit. qu. 20. num. 45. Tranchedin. consult. 68. num. 17. 18. nam contra Corradin. de prelatione q. 6. num. 12. allegat. sex. l. 4. C. de prad. Urban. lib. 11. & ibi Bart. & alij, Vbi dicitur quod noua oblatio, tradita iā possessione non possit recipi, nisi in fundis patrimonialibus, vel Templorum, & non Fisci. Verum ibidem dicit Corradin. rem debere esse secundum locorum consuetudinem, maxime se oblatio si summæ considerabilis, puta maior prima in Tridente, Grinell. d. dec. 44. num. 9. vel in quarta Amaya in d. l. si tempora num. 37. vbi alios citat.

455 Quæ opinio limitatur in duobus casibus, Primo, si in subhastatione esset aliqua fraus, vel machinationis suspicio, vel non fuerint seruatae debitæ solemnitates, Gregor. Lopez l. 5. tit. 19. p. 6. Aniles c. 31. prator. vers. fin. Barbof. voto 81. num. 5. 6. lib. 2. Corradin. sup. Sousa dec. 95. num. 12. Capon. disc. 144. num. 5. Card. Luca de regal. disc. 101. num. 2. Mastrill. dec. 84. & de Magistr. lib. 5. c. 9. num. 21. lib. 2. Amat. d. ref. 38. num. 1. Tranchedin. consult. 68. num. 19. seqq. Antun. sup. num. 46. 47. Capon. discept. 144. num. 5. Mesa lib. 2. c. 20. num. 15. Fontanell. dec. 520. num. 14. vbi decisum refert, Andreol. contr. 390. num. 62. Nig. de subhast. lib. 2. cap. 8. §. 5. n. 7. & lib. 1. c. 2. §. 6. D. Gaston. discept. 44. num. 32. lib. 1. Palma alleg. 3. art. 2. num. 49. tom. 1. Fab. in C. lib. 4. tit. 30. de fin. 4. Nig. de subhast. cap. 5. num. 5. Papon. lib. 18. tit. 6. arrest. 1. R. Ponte de potest. Proreg. tit. de regal. Imposit. §. 5.

Et tunc fit restitutio rei cum fructibus, Cabed. dec. 69. Addit. ad Gama dec. 40. Lassart. de gabell. c. 7. num. 85. Auendan. de censib. c. 108. num. 4. Acosta de priuil. credit. reg. 3. limit. 1. num. 30. Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 3. num. 6. Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. num. 11. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 158. num. 1. Lanar. conf. 63. num. 1.

Et recipitur oblatio, etiam non excedens sextam. Tranchedin. d. contr. 68. num. 20. Ponte de potest. Proreg. §. 5. num. 34.

Recipitur etiam noua oblatio ubicumq; de liberatione est nulla, Tranchedin. d. consult. 68. num. 16. Parlador. rerum quotid. lib. 2. p. 5. §. 13. num. 10. Franch. dec. 224. num. 2. Ponte sup. §. 4. num. 33. Mastrill. dec. 84. num. 6. Amaya in l. 4. num. 20. 23. C. de fide, & iure bast. fiscal. Postb. de subhast. insp. 57. num. 8. Amat. ref. 38. num. 20.

456 Si adesset læsio, ultra dimidium, *Vrsill. ad Affl. dec. 340. num. 8. Velasc. dec. 109. Rota post Olea de cess. iur. dec. 44. num. 2. Francb. dec. 224. num. 2. vbi Luca, Mastrill. dec. 84. num. 8. Rota dec. 270. num. 9. p. 14. rec. R. Ponte de potest. proreg. sit. de regal. Imposit. §. 5. num. 8. 56. 57. 62. vbi decifum refert per R. C. & conf. 126. num. 29. lib. 2. Possib. de subhast. inspect. 49. num. 71. seqq. Conciol. ad stat. Eng. lib. 2. rubr. 19. num. 24. Sabell. §. remedium num. 37. Mesa ref. 35. lib. 1. Andreol. contron. 390. Pacion. de locat. c. 18. num. 64. Cavalier. dec. 187. Ricc. coll. 1726. Masull. ad Capyc. d. dec. 36. num. 6. Thov. in comp. dec. verb. oblatio noua, verb. læsio in 6. Pacion. de locat. cap. 18. num. 65. Castill. dec. 14. num. 14. seqq. Amat. conf. 87. num. 3. Morot. de iure offerend. num. 2. decifum etiam refert Amat. d. ref. 38. num. 21. Nos d. conf. 70. num. 13. Antun. sup. num. 47. D. Albrit. de Inconstant. q. 43. num. 79. seqq. Vbi etiam in vno nummo ultra dimidium, *Ridolfi. in praxi p. 1. c. 15. num. 142. Burat. dec. 675. num. 8. Andr. contron. 390. num. 175. Fontanell. dec. 65. Fab. in C. lib. 4. tit. 30. defin. 26. Staib. sup. & Staiban. obs. 191. num. 30. 31. Capyc. Latr. dec. 138. num. 25. 30. 85. 86.**

Licet contra, quod fiscus neq; ex læsione ultra dimidium lædatur, dicunt *Peregr. d. sit. 4. num. 8. vers. nonnulli, Mastrill. de Magistr. lib. 5. c. 9. num. 17. Mangil. q. 34. num. 16. Nig. d. c. 11. §. 2. Gratian. disc. 7. num. 12. Possib. insp. 57. d. num. 27. Sausa d. dec. 95. num. 17. Fontanell. d. dec. 519. 520.*

Licet non desint dicentes in locatione bonorum fiscalium, quo ad fiscum sufficere læsionem in sexta, quoad conductores requiri ultra dimidium, *D. Galeot. resp. 17. num. 39. seqq. Amat. ref. 18. num. 20. vbi limitat si damnum provenit ex facto Principis locantis, R. Marin. lib. 2. c. 186. 187. Capyc. Latr. consult. 40. & dec. 171. num. 39. seqq. Reuert. dec. 509. Altograd. inn. dec. 201. post contron. f. tom. 1. num. 31. 84. & seqq. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. num. 171. seqq. vbi impugnat D. Card. Luca de regal. disc. 65. num. 17. Pacion. de locat. c. 47. num. 2.*

Et in conductore læso ultra dimidium, per illam exceptionem non retardatur solutio, si adest turbiditas, *Rota dec. 42. 151. post Zaceb. de obligat. Camer. Sed apud Nos solet fieri suspensio alicuius quantitatis, R. Marin. ad Reuert. dec. 509. num. 4. vbi damnum est clarum.*

457 Quæ læsio debet esse tempore contractus, si voluntate, *C. de resc. vendit. Gomez lib. 2. var. c. 2. num. 23. Gama dec. 523. num. 2. Gratian. disc. 49. num. 9. 10. Larrea dec. 69. num. 4. Leotard. de usuris q. 9. num. 33. Cancr. sup. var. lib. 1. c. 13. num. 12. Velasc. consult. 43. num. 28. Casanat. conf. 7. num. 19. Gierba dec. 105. num. 2. Cyriac. contr. 68. num. 9. contron. 360. num. 69. Odd. de restit. q. 57. num. 18. 19. Mesa resol. 30. num. 2. in fine, Antun. d. c. 11. num. 47. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. num. 48. Hermosill. gl. 1. §. 6. tit. 5. p. 5.*

458 Et si læsio esset enormissima, tunc esset nulla venditio, & veniunt fructus restituendi à die venditionis, *Nos de nullit. Indic. rubr. 5. q.*

44. num. 9. Mesa var. lib. 1. c. 36. Capon. discept. 76. num. 34. seqq. lib. 2. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eng. lib. 2. rubr. 19. num. 67. vbi decifum refert, Ronit. conf. 75. num. 16. lib. 3. Rota p. 15. dec. 237. & p. 17. dec. 151. Schestin. de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. num. 61. seqq. Olea de cess. iur. sit. 2. q. 1. num. 52. fol. 49. Et sit. 8. q. 1. num. 23. seqq. dicit: ratione enormis, aut enormissimæ læsionis rescindi cessionem iurium, & actionum.

459 Admittitur tamen nouus oblator infra 10. dies, *Corradin. sup. q. 65. num. 3. 6. Mesa lib. 2. c. 20. num. 10. seqq. R. Marin. d. c. 147. num. 15. Amaya in l. si tempora, C. de fide instr. & iur. bast. fiscal. lib. 10. num. 58.*

460 Admittitur etiam ante perfectum contractum cum oblatores, & re integra, non interposito decreto, & sigillato, *R. Marin. d. c. 147. in fine, contra quem insurgit Ant. Perez sup. num. 11.*

461 Sic subhastatio potest rescindi per remedium l. 2. C. de resc. vendit. vbi adest læsio ultra dimidium, inspecto valore de tempore factæ subhastationis, & non ante, nec postea, *Gratian. cap. 823. num. 38. 39. c. 926. n. 13. seqq. P. Diana p. 1. tract. 8. resol. 55. 70. seqq. tom. 6. tract. 3. Mangil. de subhast. q. 18. num. 11. Canal. dec. 187. & 358. Burat. dec. 675. num. 8. Conar. disc. 10. num. 2. 4. Ridolfi. in praxi p. 1. cap. 15. num. 142. Possib. de subhast. inspect. 59. num. 5. Conciol. ad stat. Eng. lib. 2. rubr. 19. num. 24. Rota p. 10. rec. dec. 202. num. 6. & p. 12. dec. 138. num. 18. seqq. Duñas in reg. 187. num. 10. Gomez var. lib. 2. c. 2. num. 23. vbi Ayllon. P. Molin. disp. 349. num. 13. Trensacinq. var. sit. de empt. ref. 3. num. 5. Carpzon. consult. 34. defin. 13. Fach. in lib. 2. c. 20. in 2. q. Berlich. p. 1. dec. 126. Bal. Thassit. 7. ref. Banar. 4. num. 1. Calà de restit. q. 20. num. 30. Andreol. contr. 390. num. 7. Sabell. §. remedium num. 34. seqq. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. num. 33. seqq. 133. 134. Fontanell. dec. 65. num. 5. 6. Olea sit. 4. q. 3. num. 7. Osuald. ad Do. c. lib. 2. c. 13. Martienfin l. 1. tit. 11. l. 6. §. re. opil. gl. 9. Cavall. q. 171. ex num. 172. & 536. Cancr. var. p. 1. c. 13. num. 26. Picbard. de manduct. 2. p. 16. num. 2. vbi etiam de adiudicatione, Cened. c. 158. num. 2. Hermosill. l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 4. num. 13. seqq. Guttier. lib. 1. q. 161. & tract. de gabell. q. 147. Amaya in l. 1. C. de fide, & iure bast. fiscal. num. 56. 57. & in lib. 1. C. de prad. decurion. num. 13. lib. 10. Larrea all. §. fise. 106. num. 9. Salgad. labyr. p. 3. c. 10. num. 4. seqq. Sabell. §. læsio num. 11. Card. Luca de empt. disc. 54. num. 9. conf. obs. 195. de empt. disc. 16. num. 4. disc. 28. num. 2. de regal. disc. 30. num. 12. Andreol. contr. 390. num. 178. Carena ref. 65. Gierba dec. 103. Mastrill. dec. 147. Donad. de renunciat. c. 9. num. 56. 56. D. Gaston. discept. 44. num. 32. lib. 2. Bruem. in l. 16. C. de resc. vendit. Barbof. in d. l. 2. Albrit. de Inconstant. q. 43. num. 79. seqq. vbi num. 84. dicit sufficere læsionem ultra dimidium etiam in vno nummo post Mangil. Possiam.*

462 Sed quod sufficiat læsio in sexta parte, *Rota p. 14. dec. 178. n. 7. seqq. Rich. dec. 609. Cyriac. contr.*

- contr. 325. nu. 29. *Marta conf. 95. nu. 12. Postius de subbast. inspect. 51. nu. 20. insp. 59. num. 34. Eadem Rota dec. 178. p. 14. Vrsill. ad Affl. dec. 340. nu. 8. Pacion. alleg. 99. Franch. dec. 224. nu. 2. Mastrill. dec. 84. nu. 8. R. Ponte de potest. proreg. tit. 4. de regal. imposit. 5. 5. nu. 8. 56. 57. & 62. vbi decusum refert, & conf. 126. nu. 29. lib. 2. Valasc. consult. 109. Giurba obs. 98. nu. 6. 26. & seqq. Gaston. disc. 46. num. 9. Ricc. coll. 1726. Masull. ad Capyc. dec. 36. nu. 6. Thorin comp. verb. oblatio noua, & verb. lasio in 6. Dominus Card. Luca tract. de regal. disc. 81. num. 8. D. Gaston. disc. 46. nu. 9. Schettin. de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. nu. 64. Carleual. sit. 3. disp. 24. num. 17. 18. tom. 2. R. Galtos. resp. 14. nu. 33. R. Marin. tom. 1. ref. 147. & ad Reuert. dec. 453. Grinell. dec. 44. nu. 8. Casar. qu. 38. nu. 17. 18. Andreol. contr. 390. nu. 2. 75. D. Capon. disc. 144. nu. 4. D. Cepparell. ref. fiscal. 26. num. 83. 84. Luca ad Gratian. disc. 7. nu. 6. Etiam in locatione, & conductione, Amat. conf. 23. Staihan. ref. 48. Amat. ref. 68. Nus ad Rovit. conf. 75. nu. 49. lib. 3. Novar. in l. si tempora, C. de fid. instr. & iura bast. fiscal. lib. 10. nu. 5. & in l. 1. nu. 4. D. D. Scoppa, & Alex. ad Nicol. in praxi fol. 116. num. 339. & seqq. Idem Scoppa ad Gratian. dec. 66. nu. 25. D. Merlin. contr. 57. nu. 24. lib. 1. Carleual. lib. 1. sit. 3. disp. 24. num. 17. Amat. conf. 87. num. 3. Morotius de iure offer. sub nu. 29. Noguerol. alleg. 18. nu. 21. Pacion. de locato cap. 18. nu. 65. Amat. ref. 38. nu. 21. Mangil. de subbast. qu. 36. num. 19. Grinell. dec. 44. nu. 9. Calà de ressit. qu. 20. nu. 32. Giurba obs. 98. nu. 6. Bich. dec. 609. n. 5. 6. Gallup. in praxi p. 3. c. 3. num. 49. Rota p. 14. rec. dec. 178. Card. Luca de empt. disc. 54. ex nu. 8. de Iudic. disc. 40. nu. 66. 67. Novar. in l. si tempora nu. 5. C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. Add. ad Sanfel. dec. 332. Ricc. coll. 1726.*
- 463 Maxime si esset licitator idemmet creditor, ad cuius Instāriam fit subhastatio, Card. Luca de empt. disc. 54. nu. 18. Item de re minoris, Pacion. d. c. 18. nu. 71. Vel si locatio, aut venditio fiat à procuratore generali num. 69. Maxime si dominus non poterit habere regressum contra illum nu. 70.
- 464 Sed quod requiratur læsio in tertia parte pretij, Nig. de subbast. c. 7. §. 2. num. 14. Et ultra tertiam partem in Vrbe, Pacion. d. alleg. 99. nu. 4. D. Constantin. sup. stat. Urbis annot. 48 nu. 33. & 133. & 134.
- 465 Sed quod requiratur ultra dimidium, Rota d. p. 14. dec. 170. vbi fuit reuocata d. decisio 178. Rota p. 15. dec. 320. & p. 18. dec. 268. Sabelhd. §. lasio d. nu. 11. in fine, D. D. citati nu. 458. Cyriac. contr. 453. Valenz. conf. 186. Amat. ref. 61. Diximus nu. 456.
- 466 Quo casu læsionem non potest intentare secundus creditor, Olea de cessiur. tit. 4. qu. 3. & in addit. Sed. contra dicit Luca ad Franch. dec. 224. D. Romagner. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 19. nu. 60. Diximus sup. num. 82. Rosa consult. 47. nu. 48. Fontanell. dec. 62. nu. 19. Casetl. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. nu. 184. Actio hæc est
- personalis, Olea ibid. qu. 3. num. 4. & tit. 4. qu. 6. nu. 7. & 9. nu. 22.
- 467 Quæ procedunt etiam in adiudicatione iudiciali, Affl. de exeeut. §. 4. cap. 43. & §. 7. c. 25. Postb. de subbast. inspect. 59. nu. 8. Castill. dec. 14. nu. 1. Duran. dec. 235. nu. 20. Albrit. de inconst. qu. 43. nu. 85. Ridolfin sup. num. 138. Quæ si fiat pro maiori summa est nulla, Gratian. disc. 545. num. 5. Sed lucratur quartam partem si offerat adiudicationem non voluntarie, Conciol. ad statut. Eng. lib. 2. rubr. 19. nu. 5. vbi nu. 6. limitat in damnum creditorum posteriorum, & infra hic nu. 470.
- 468 Etiam quod adesset pactum de vendendo per subhastationem, & illud pactum esse iuratum, Mastrill. dec. 33. nu. 12. dec. 247. n. 1. Giurb. dec. 105. num. 1. Mangil. de subbast. qu. 47. num. 7. Postb. inspect. 59. num. 11. seqq. Rota dec. 43. post Mangil. de subbast. Albrit. sup. nu. 86.
- 469 Sed hoc dictum procedit data enormissima læsione, secus enormi, Mastrill. d. dec. 247. non enim iurans censetur in tantam læsionem consensisse, Affl. dec. 322. num. 9. Mangil. de subbast. qu. 47. nu. 11. Postb. de subbast. inspect. 59. nu. 13. Rota dec. 43. post Mangil. de subbast. Albrit. nu. 87. 88.
- 470 Etiam habet locum, etiam quod fuisset renunciatum enormissimæ læsioni, Mangil. d. q. 47. nu. 21. Postb. d. inspect. 59. nu. 15. Mastrill. dec. 33. nu. 13.
- 471 Et procedit siue sit interpositum decretum iudicis, siue non, Add. ad Guid. Pap. q. 12. Postb. sup. nu. 17. 18. Albrit. sup.
- 472 Et existente læsione in sexta in subhastatione vi sup. diximus, iuxta communem opinionem, emptor tenetur supplere iustum pretium, vel restituere rem cum fructibus, Vrsill. ad Affl. dec. 240. Franch. dec. 224. 243. Gramm. dec. 19. Gallup. d. c. 3. nu. 49. Ricc. coll. 81. Thorin comp. dec. verb. Ius offerendi, Giurba d. obs. 98. nu. 6. R. Marin. alleg. 25. à die litis contestatæ, Anna conf. 24. Castill. dec. 14. Franch. dec. 119. 310. nu. 5. 6. Mastrill. dec. 32. R. Ponte conf. 28. nu. 5. 6. lib. 1. Gama dec. 94. Merlin. contr. 25. nu. 35. lib. 2. Carleual. disp. 24. n. 9. Guttier. pract. qu. 143. Schettin. de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. n. 82. vbi nu. 64. secus in enormissima.
- 473 Si ad sit læsio ultra dimidium, emptor non potest supplere pretium vsq; ad illud defectum in dimidio, sed debet supplere integrum pretium, vsq; ad valorem rei, & sic nihil lucratur, R. Ponte de potest. Proreg. tit. 4. de regal. imposit. §. 3. num. 40. D. Alexius ad Capyc. Latr. consult. 144. nu. 9. Diximus sup. nu. 14. Et si est fraus in oblatione, aut est læsio enormissima, tunc etiā restituit fructus, Schettin. sup. num. 80. 81. Diximus sup. Quidquid dicant Fab. in C. lib. 4. tit. 32. defin. 26. lib. 8. tit. 20. defin. 6. Canter. lib. 1. c. 13. nu. 26. Mastrill. dec. 33. n. 14.
- 474 Nam læsio infra sextam partem substat, tur in venditione subhastata, Franch. dec. 120. nu. dec. 224. nu. 2. dec. 588. nu. 9. Anna alleg. 43. Mastrill.

Brill. dec. 84. nu. 8. Amend. ad Franch. dec. 81. n. 6.

Minad. in consil. in aliquib. n. 35. Thor. in comp. dec. verb. creditor hypotecarius, Bottiller. dissert. 18.

475 Verum quando venit oblatio receptibilis, debet illa notificari primo oblato, ad hoc illius notitiam habeat, & possit, si velit aliam meliorem oblationem facere, *Gregor. Lopes in l. 4. gl. 2. tit. 50. p. 5. D. Capon. discip. 144. n. 7. Cald. de restit. q. 20. Gauer. conf. 2. Dicemus n. 555.*

476 Lætio in sexta non admittitur in alienatione necessaria, quæ sit pro ampliatione Ecclesiæ, vel ob bonum publicum, *Luca ad Franch. dec. 588. nu. 8. R. Marinis ad Reuert. dec. 402. num. 4.*

Quid quando ad instantiam creditoris venduntur bona, & adiudicantur creditori, quia non reperitur iustus emptor, *Nos ad Rouit. conf. 18. nu. 30. lib. 1. diximus talem creditorem non posse lucrari sextam, ex text. Auth. hoc nisi debitor, C. de solut. vbi creditor potest cogi habere rem debitoris iuxta appretium illius rei. Addimus Plot. in l. si quando, C. unde vi nu. 490. Marcabr. conf. 3. ex nu. 45. Surd. dec. 318. nu. 10. Gargiat. conf. 49. nu. 1. 2. Gratian. disc. 116. nu. 16. Aliograd. conf. 62. nu. 21. lib. 1. Vbi maxime existente concursu posteriorum creditorum, D. Catan. conf. 48. n. 12.*

Sed contra quod possit lucrari sextam sublinet *D. Borgia in Tract. rerum Inuest. g. Iur. civil. tom. 1. lib. 7. cap. 7. nu. 14. vbi refert decisum, & responder nostræ doctrinæ, ibi. vers. ceterum, ut nostra opinio procedat in adiudicatione faciendâ creditori, illam petenti, quæ fieri debet iuxta appretium, Affl. dec. 358. Franch. dec. 120. Muscatell. in praxi p. 3. gl. adiudicantur ex num. 18. Carleual. de Indic. lib. 1. tit. 3. disp. 1. num. 25.*

Secus vbi adiudicatio fit creditori inuito, dando rem pro pecunia promissa, vbi suadet æquitas, deducendam, ne duplici onere grauetur creditor, atque deterioris conditionis sit extraneo emente, *Postb. de subbast. insp. 51. num. 15. 16. Sola ad decret. Sabaud. lib. 3. tit. 39. de forma obseru. in pign. subbast. gl. 3. nu. 35. 37. Iulian. ad statut. Perns. verb. adiudicatio, Surd. dec. 30. nu. 15. Sesse dec. 88. nu. 26. Duran. dec. 1. n. 36. R. Marin. ad R. Reuert. dec. 453. nu. 2. Card. Luca de credit. disc. 142. nu. 11. Et hanc opinionem sequutum est Nostrum S. Capud *Minad. in consil. In aliquibus §. 1. nu. 34. 35. Dec. Fanilla in addit. manus. ript. ad Franch. dec. 87. & sic decisum pariter refert D. Petra in rit. 287. num. 72. R. Marinis ad Reuert. dec. 453. nu. 5. & lib. 2. ref. 41. num. 5. 6. Luca ad Franch. dec. 588. & in appendic. Dicemus infra.**

Et datio insolutorum bonorum quando fit Creditori, ex Statuto Mediolani, fit deducta tertia parte iusti pretij, ut testatur *Iul. Cesar. Grusian. tract. de bonis insolut. dand. & de bonis ad bast. vendend. cap. 28. ex n. 315.*

Sed quod generaliter lucrum quartæ partis debeatur creditori, nam creditor grauatus in

vno debet releuari in alio, cum debeat accipere rem pro pecunia, *Fenzon. ad stat. urb. c. 194. num. 61. 62. Vrsell. concl. 52. num. 15. Postb. de subbast. insp. 51. nu. 15. Burat. dec. 96. num. 6. secus si adsint Creditores posteriores, qui excluderentur. Add. ad Tbes. dec. 158. lit. H. vbi decisum, referunt Conciol. ad statut. Engub. lib. 2. rub. 19 nu. 5. 6. Diximus nu. 463.*

Verum quando adiudicatur res debitoris creditori, competit posterioribus creditoribus ius offerendi, etiam si illi creditores essent anteriores, *Nos ad Rouit. conf. 12. num. 3. 4. lib. 2. Melius ad Castill. de alim. cap. 49. nu. 7. seqq. Olea de cess. iur. in addit. ad tit. 4. qu. 3. nu. 18. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Engub. lib. 2. rub. 19. num. 15.*

Diximus *sup. num. 462.* admitti, & tolerari læsionem in sexta in venditione subhasta necessaria, facta ad instantiam creditorum, etiam minorum, vel vniuersitatum, sed non admittitur quando ipse minor, vel ipsa Vniuersitas vendit voluntariè cum solemnitate subhastationis, *R. Capyc. Latr. consult. 121. n. 48. lib. 2.*

477 Sed an lætio locum habeat in locatione gabellarum panis, vini, carniū, & similium, *Menoch. conf. 1121. num. 6. tenet non habere locum, ea ratione, quia fuerunt venditi fructus in certi futurorum annorum, in quibus non potest considerari lætio. Idem Menoch. conf. 843. nu. 34. conf. 844. num. 43. & d. conf. 1121. expendit text. in l. si ea lege, C. de usuris, Cald. in l. si Curatorem vers. aduersarij dolo nu. 5. C. de restit. in integr. Guttier. de gabell. q. 147. num. 10. R. Mar. in alieg. 50. lib. 3. Nos ad Rou. conf. 36. n. 18. lib. 2.*

478 Sed quod deur lætio in hoc casu, *DD. apud Mangil. de subbast. qu. 42. nu. 1. seqq. Postb. d. insp. 59. num. 19. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. num. 168. & seqq. Hermosill. gl. 4. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 58.*

479 Concordant alij, ut si lætio sit ultra dimidiam, possit opponi, alias secus, *Socin. conf. 68. num. 9. lib. 2. cum alijs per Menoch. conf. 1121. d. nu. 14. attento statu tempore locationis, qui debet attendi, Guttier. de gabell. q. 147. nu. 7. Martiensis l. 1. tit. 11. gl. 6. nu. 5. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 223.*

480 Idem dicendum in locatione vestigaliū, seu gabellarum, per ea, quæ doctè dicit *Larrea dec. 71. & alleg. 32. Ea ratione, quia quamuis, per text. l. si voluntate, C. de resc. vendit. lætio attendatur tempore contractus, Tamen hæc regula procedit in contractibus, qui momento perficiuntur, secus in his, qui habent tractum successiuum, Natta conf. 548. nu. 36. Rolan. conf. 1. nu. 173. lib. 1. Alba conf. 34. num. 15. Larrea d. alleg. 32. d. num. 13. D. Brancia alleg. 50. inter al. legat Reg. Marinis, Card. Luca de regal. disc. 30. Idem Larrea dec. 69. num. 16. Borden. colluct. 26. num. 130. lib. 2. Ansaldo. de commerc. disc. 99. num. 31. seqq. Hermosill. in gl. 4. l. 56. nu. 58. tit. 5. p. 5. D. Constantin. *sup. n. 171.**

481 Cessat Conclusio, ut possit recipi noua obla-

oblato, stante læsione, quando subhastatio est voluntaria, & facta per dominum, *Gabriel. de empt. & vendit. concl. 1. num. 61. Pinell. de res. vendit. p. 2. c. 2. n. 25. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 4. nu. 8. Asin. de execut. §. 7. c. 174. num. 51. Posth. de subhast. insp. 59. nu. 22. & 24. Eo magis si venditor, siue locator subhastata sciens verum valorē, & redditum rei subhastatæ promisit non contravenire, sed ratum, & gratum, & firmum habere, vel ad sit iuramentum, *Meno. b. conf. 844 nu. 38. & conf. 1121. nu. 4. Posth. d. insp. 59. nu. 23. Sed si voluntariē, per viam voluntatis, non autem necessitatis per subhastationem res vendita sit, tunc esset locum in constantiā, *Idoc. de subhast. c. 4. nu. 16. Posth. sup. nu. 25. Albrit. sup. nu. 97. 98. 99.***

482 Cessat 2. quando Fiscus per subhastationē vendit rem suam, *Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 4. nu. 8. Gratian. disc. 7. nu. 11. Nouar. in l. si tempora nu. 7. c. de fide Instr. & iure bast. lib. 10. Mangil. de subhast. qu. 39. nu. 5. Posth. insp. 59. nu. 26. seqq. Nig. de subhast. c. 7. §. 9. nu. 9. quid quid contra dicant Muscatell. in praxi p. 3. §. venduntur num. 57. alij relati per Amas. res. 38. n. 18. 19.*

483 Cessat respectu emptoris, qui de læsione dicere non potest, *Asin. de execut. §. 6. c. 14. nu. 4. Posth. sup. nu. 30. Albrit. sup. nu. 101.*

484 Prout nec creditor poterit dicere de læsione, qui rem minoris valoris insolutum acceperit pro toto debito, *Mangil. de subhast. q. 19 nu. 5. Posth. sup. nu. 32. Cum creditor admittatur ad licitandum, Gratian. disc. 7. nu. 7. & seqq. si non reperitur emptor, Nouar. in l. 1. C. de fid. Instr. & iure bast. fiscal. lib. 10. n. 17. 18.*

485 Cessat quando statutum mandat, quod factis subhastationibus res adiudicetur plus offerenti, *Mastrill. dec. 33. p. 1. Posth. sup. n. 33.*

486 Contra tamen tenet *Mangil. de subhast. qu. 43. Bertrand. conf. 100. lib. 4.*

Concordantia est, ut prima procedat stante aliqua læsione, secunda stante enormissima, *Mangil. sup. nu. 103.*

Cessat in venditione ad tempus, *Meno. b. conf. 844. nu. 47. Posth. sup. nu. 36.*

Quod non procedit in locatione, *Meno. b. & Posth. sup. Albrit. sup. nu. 104. 105. D. Const. tin. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 168. & seqq. & in Fisco nu. 171.*

Extraneum licitatore pœnitere non potest, *Nouar. in prag. §. collect. 5. nu. 93. ad administ. univers. Castell. dec. 2. num. 6. Giurba obs. 97. nu. 15. obs. 98. nu. 29. 30. vers. amplia 4. D. Marcian. disp. 91. lib. 2. Burz. dec. 249. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. num. 4. Caball. conf. 120. Scacc. de Indic. c. 91. nu. 41. Gratian. disc. 321. nu. 19. Mangil. de subhast. qu. 24. nu. 15. 16. Posth. insp. 35. num. 19. Rota p. 4. rec. dec. 576. nu. 5. Albrit. de inconst. q. 43. n. 30. 104. Mollign. alterc. 88. n. 1. Idēs. l. gad. labyr. p. 3. c. 3. nu. 143. Scacc. de indic. cap. 96. n. 4.*

Nisi aliquod onus in re hastæ exposita, postea appareat, nam potest pœnitere, *Asin. de execut. §. 4. c. 76. nam emptio procedit rebus sit stantibus, Tusc. lit. O. conclus. 81. num. 3. Giurba*

obs. 97. nu. 18. 21. Idem si sint plura bona incerta vendita, & vna non sit debitoris, vel super vna sit onus, nam potest pœnitere, Giurba nu. 20. Albrit. sup. nu. 127. seqq. Mangil. qu. 72. Posth. insp. 59. nu. 105. 106. Asin. de execut. §. 6. c. 87. nu. 1. §. 7. c. 301. n. 1. Manfrellad Latr. dec. 158. n. 19.

Et si moriatur oblato post acceptatam oblationem, hæres cogitur observare, *Giurba obs. 97. nu. 25. R. Marin. lib. 1. c. 48. nu. 6.*

Secus si moriatur non facta rei licitæ additione, *Bald. conf. 191. lib. 3. Tbes. qu. 101. nu. 3. Giurba sup. num. 28. Idem si in bannimento sit dictum, quod plus offerenti datur, Giurba n. 27.*

Tenetur oblato, quamvis nomine alieno licitavit, nisi præsentet eum, cuius nomine licitavit, *Albrit. d. q. 43. n. 117. Io. Philipp. de subhast. c. 4. nu. 11. Christin. ad Consuet. Mech. tit. 19. art. 17. nu. 11. Papon. arrest. 15. lib. 18. tit. 6. Posth. de subhast. insp. 34. nu. 83. Nig. de subhast. §. 2. nu. 3. Ronit. conf. 70. nu. 2. 3. lib. 2. Diximus sup. Card. Luca de empt. disc. 29. 30. Rota dec. 97. post Borden. Nig. de laudem. fol. 265. seqq. q. 22.*

Fructus pendente subhastationis termino sunt domini, non emptoris, secus illi post factam solutionem, *Giurba sup. num. 28. 30. Verum si ob meliorem oblationem resoluitur prima, tunc cum dominium non acquisierit, nec veram possessionem, tunc rem cum fructibus restituit posteriori oblato, Ronit. conf. 49. n. 15. post mille Giurba d. obs. 98. nu. 32. Videndi Spino conf. 32. Sabell. §. subhastatio num. 9. Gism. de cust. qu. 22.*

Sed si posterior oblato meliorem faciat oblationem, liberatur primus, si secunda sit acceptata, *Valerianus, ff. de prator. stipul. cum concord. Cremon. sing. 40. 41. Boer. dec. 248. Tusc. lit. S. concl. 715. nu. 1. 15. Caroc. de oblat. qu. 61. de locat. p. 2. qu. 3. Coballin. Milleloq. 819. Guttier. de gabell. q. 134. Girond. de gabell. p. 2. §. 1. nu. 20. 21. Nam siue acceptatione non liberatur primus, *Vin. dec. 359. nu. 6. Guttier. lib. 4. pract. q. 71. nu. 19. Gallup. in praxi p. 3. c. 3. nu. 38. 39. Giurba d. obs. 98. nu. 29. D. Marcian. d. disp. 91. nu. 4.**

Verum si secundus facultatibus nō sit idoneus, non liberatur primus, *Marta conf. 143. nu. 2. 3. Egid. de subhast. c. 36. Boer. dec. 248. Guttier. d. qu. 134. nu. 8. 7. Tusc. lit. S. concl. 715. n. 13. Spin. conf. 32. nu. 15. Nouar. in prag. §. coll. 5. nu. 95. de admin. Vniuers. Vin. dec. 359. nu. 6. Ann. sing. 39. Clapar. decis. fiscal. caus. 4. q. 1. nu. 6. caus. 3. q. 1. post mille Giurba d. obs. 98. nu. 29. R. Poute de potest. Prærog. tit. de regal. Imposit. §. 5. n. 51. D. Marcian. sup. num. 5. 6. Albrit. d. qu. 43. num. 58. Nig. de subhast. c. 7. §. 7. nu. 15. Ripol. var. cap. 12. nu. 83. & seqq.*

Et ultimo licitatori si iudex addixerit, ipse tenetur, si ille non sit soluendo, *Tepat. var. p. 2. tit. de distract. pign. col. 2. ad finem, Egid. de subhast. c. 20. Giurba d. obs. 98. nu. 30.*

Sic licitator primus non liberatur, si aliter plus offerat, & aufugiat, *Cremon. sing. 41. Boer. dec. 248. Papon. lib. 13. tit. 9. arrest. 2. Tepat. sup. Rebuff. ad reg. Consuet. tit. de pracon. art. 7. gl. 1. n. 20.*

Lici

Licitor ad adimplendam oblationem factam, in persona cogi potest, *Castill. dec. 7. nu. 6. Non in d. prag. 5. nu. 95. Possib. insp. 34. nu. 77. 78. 10. Philipp. de subhast. c. 4. nu. 7. Christin. ad Consuet. Merblin. tit. 19. art. 17. nu. 14. Giurba sup. nu. 30. D. Marcian. disp. 91. ubi per totam probat, quod facta oblatione ex mandato alterius, si post acceptationem reuocatur mandatum, etiam ante accensionem candelæ reuocatio non valet, Albrit. d. q. 43. nu. 116.*

Ideo inoleuit praxis, quod oblatio sit valitura per dies totam, nam elapsis illis diebus expirat, si super illa non sit accensa, & extincta candelæ, *D. Marcian. d. disp. 91. nu. 19. R. Ponte de potest. Proregis. de refut. feud. §. 7. nu. 4. vers. ex his.*

Non admittitur oblatio incerta, puta: offero decem, ultra oblata per alios, *Sabell. §. oblatio nu. 15. ex C. remans. sing. 40. Boer. dec. 248. Caball. conf. dec. 130. lib. 1. Mangil. de subhast. qu. 23. nu. 5. sed contra Rota dec. 376. p. 4. tom. 1. rec. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 5. nu. 3. Possib. de subhast. insp. 35. nu. 134. seqq. Castald. contr. 187.*

Post extinctam candelam super oblatione, non est locus pœnitentiæ, ut diximus, etiam de consensu creditoris, secus si consensiat etiam debitor, *Sabell. §. subhastatio nu. 11. in fine, Rota p. 12. dec. 12. & dec. 110. Duran. dec. 257. nu. 11. seqq. & dec. 445. Possib. de subhast. inspect. 66. Mangil. q. 71. Albrit. d. q. 43. nu. 151. Rota p. 12. rec. dec. 12. nu. 14. post Cenc. dec. 436. nu. 14. 15. Sed debitor post perfectam, & acceptatam oblationem, & extinctionem candelæ, non potest soluendo creditoribus eludere oblatores, *Capyc. dec. 202. nu. 7. Mangil. de subhast. qu. 24. nu. 29. 30.**

Si plures offerant eodem momento eandem summam, est facienda noua subhastatio, *Niger. de subhast. p. 1. c. 7. §. 9. Sabell. §. Brauim n. 1.*

In subhastatione debet citari debitor, *Ludouif. & add. t. dec. 319. Bich. dec. 22.*

Quando admittatur, vel non noua oblatio tractat late *Albrit. d. quæst. 43. & Nos dicemus qu. 39.*

487 Læsiō non præsumitur in subhastatione, nec probatur valor rei ex locutionibus, sed potius ex subhastatione, saltem præsumptiue *Rota p. 18. dec. 668. Dicemus infra n. 535.*

488 Subhastatio est nulla ex læsiōe in duabus ex tribus partibus, *Rota p. 15. dec. 237. & p. 17. dec. 151. Vbi quod eo casu fructus percepti ex re sic emptæ, debent impurari in sortem.*

489 Idem in adiudicatione, in quasi adsit læsiō enormissima debitor potest offerre debitum, cum interesse, & rem recuperat cum fructibus, nam in venditione iudiciali, sine difficultate habet locum læsiō enormissima, *Amat. conf. 87. alter Amat. resol. 61. Merlin. contr. 25. nu. 35. lib. 2. Gama dec. 40. 95. 189. Mastrill. dec. 33. Giurba dec. 105. Osasch. dec. 160. Cald. Pereira dec. 15. nu. 1. Fontanell. dec. 651. Marin. lib. 2. cap. 153. quidquid dicat Mastrill. sup. nu. 14. vbi de Tom. IV.*

cisum *D. Scettin. de iure offer. p. 1. esp. 1. sect. 2. nu. 61. 62. 91. 92. Est nulla adiudicatio, si sit pro maiori summa, quam sit creditum, Infra hic nu. 556.*

490 Non est licitum conuocare amicos, nè plus offerant post subhastationem, ad hoc ut offerens consequatur rem pro pretio ab eo oblato; vel offerendo, dummodo tamen re vera, pretium sit iustum, licet infimum, secundum latitudinem dicti modi, alias secus, *P. Di. na p. 1. tract. 8. v. fol. 76. & 51. Sabell. §. subhastatio nu. 8. Quod est species monopolij, Salas de empt. vendit. dub. 38. Oñat. de contract. tom. 3. p. 1. disp. 67. Barbosa in l. 1. c. de monopol. & ibi etiam Bruneman. Valer. Reginald. lib. 25. praxis n. 327. seqq. P. Molfes. sup. consuet. p. 19. tit. de contrab. empt. qu. 15. nu. 13. seqq. Nos ad Rott. dec. 17. Farinae in fragm. p. 2. verb. monopolium, D. Capon. disc. 262. Caball. cas. 215. Pisanus sup. Rit. R. C. rubr. 20. nu. 26. Card. Luca de regul. disc. 117. de seru. disc. 100. nu. 13. de em. disc. 12. Seuerin. ad Samsel. dec. 329. Contiol. resol. crim. §. monopolium, & ad statut. Eugub. lib. 5. rubr. 21. & ibi D. Romaguer. Sabell. §. monopolium, D. Constant. sup. prag. fol. 73. Castejou. §. monopolium. Henia de commerc. terrestr. cap. 15. nu. 10. D. Constant. ad statut. Urbis in not. 62. nu. 4. & seqq. vbi late de monopolio, Bozadill. in Polit. lib. 5. c. 2. n. 30.*

491 Nec est licitum ad alliciendos oblatores falso, & scienter per subhastatores dici: inueniri maius pretium, quam vere sit oblaturum, vel per eosdem submitterentur, siue supponerentur oblatores, nam sunt puniendi ipsi subhastatores, propter huiusmodi fraudem adhibitam, crimine stellionatus, arbitrio Iudicis, & ipsis oblatores veris de fidei pro rata, quid quid plus obtulerunt ratione huiusmodi falsæ assertionis, *Guttier. de gabell. 7. 147.*

Multa requiruntur, ut secunda oblatio acceptetur, nam debet esse melior in quantitate, in idoneitate personæ offerentis, & alijs, ad *tex. in l. cum, qui emit. §. fin. ff. de in diem adiect. Nig. d. §. 1. na. 21. Addit. ad Alex. d. conf. 114. lit. B. Giurba obs. 98. nu. 29. 32. D. Albrit. de inconstant. qu. 43. vbi tota materia oblationum.*

Alias facillime inueniretur fraus, ut ille, qui primo licita sit pœniteret, & requirer alium, qui plus offerret, sed non esset idoneus, & sic per illam oblationem esset liberatus, quod esset absurdum, *Addit. ad Alex. d. conf. 114. Iodoth. de subhast. c. 4. d. nu. 8. & seqq. & c. 3. nu. 26. Boer. dec. 247. Pappon. lib. 13. tit. 9. arrest. 2. Caballin. millelo. 819. Rebuff. d. tract. de pracon. art. 7. gl. unic. nu. 12. Cumia sup. nu. 122. seqq. Nig. d. cap. 7. §. 1. nu. 29. Guttier. de gabell. quæst. 134. Tusc. lit. S. conclus. 715. D. Marcian. disp. 91. Christin. ad l. Municipal. tit. 7. art. 2. nu. 13. in addit. Casar. Perigr. qq. q. 37. 38. 39. Caball. conf. 130. lib. 1. Amaya in l. 1. c. de fidei, & iur. hyst. fiscal. l. b. 10. nu. 18. 39. seqq. Phoebe. dec. 136. par. 2. Sabell. verb. subhast. nu. 9. & verb. oblatores n. 2. & oblatio n. 15. Giurba d. obs. 98. & obs. 97. Albrit. d. qu. 43.*

- Ex si contrarium admitteretur, illuderetur authoritas Iudicis, & Tribunalis, quod suam Majestatem representat, offerendo, & revocando, *Amat. resol. 38. Salg. d. labyr. p. 2. c. 1. nu. 5. 7. Nig. de subhast. c. 4. §. 15. c. 6. 11. Odd. de restit. p. 2. qu. 57. art. 3.*
- 492 Recipitur non a oblatio quando venditio est facta per adiectionem in diem, *Novar. in l. 1. C. de fide instr. & iure hast. fiscal. lib. 10. nu. 10. Ripol. var. c. 11. n. 158. & seq. Gair. de credit. f. 321*
- 493 Ad alliciendos offerentes solet aliquid eis promitti, ut inuidentur ad licitandum pro maiori beneficio pretij rei subhastatæ, quod in Sicilia vocatur quinta, & est quinta pars eius quod ultimus licitator supra oblationem penultimi meliorem faciens conditionem offert, & de iure dicitur avantagium, *Ferrer. de gabell. nu. 267. vel vices, Cartar. dec. 103. Auend. de exequ. mand. p. 2. c. 12. nu. 8. 10. 11. Amat. d. resol. 38. nu. 13. Guttier. de gabell. qu. 52. nu. 11. q. 152. n. 2. seqq. Sabell. §. subhastatio nu. 10. seqq. Larrea alleg. 27. Carleual. de indi. tit. 1. disp. 8.*
- 494 Neapoli vocatur *Reitantes*, quod est, ut Titius offerat v. g. mille quolibet anno, & si alius offerat maiorem quantitatem, ipse lucratur ducatos centum, si alius super imponit, ille super lucratur centum.
- Sic Decuriones Vniuersitatum possunt promittere licitatoribus reincentum, *Carleual. de indic. lib. 1. tit. 1. disp. 8. Caput. de regim. reip. c. 7. nu. 34. Lassart. de gabell. c. 16. num. 12. Gionda eod. tract. p. §. 1. nu. 14. Bonadill. lib. 5. polit. c. 4. nu. 61. Balmased. de collect. q. 80. nu. 6. Guttier. de gabell. qu. 152. num. 3. Azuned. l. 32. nu. 2. tit. 13. lib. 9.*
- 495 Licitator, si pendente possessione rei licitatæ super illa re fecit meliorationes, si vincatur in licitatione, debent ei refici meliorationes, latissime *D. Angelis de meliorat. d. f. 17. num. 13. Idem si subhastatio sit nulla, Possib. de subhast. insp. 17. num. 206. seqq. Stefanus Gratian. disc. 706. nu. 15. & seqq. & discept. 926. num. 17. seqq.*
- 496 Ciuitas, & Ciuitates Ducatus Mediolani gaudent privilegijs filci, ideo ad eorum fauorem admittitur noua oblatio, sicut in filco, *Anaya in d. l. 4. C. de fide hast. fiscal. nu. 58. seqq. Mastrill. dec. 84. nu. 6. Nig. de subhast. c. 9. §. 9. num. 12. Sa. fel. dec. 103. nu. 9. Capon. d. c. 144. nu. 1. Tranched. d. consult. 68. nu. 18.*
- 497 Quod non est de iure, & praxi Lusitana, nam post perfectam venditionem, vel locationem non admittitur noua oblatio, augens pretium in sexta, aut in dimidio, ut dicit *Sousa dec. 95.*
- 498 Sed in minoribus, Vniuersitatibus, & alijs iure restitutionis in integrum, admittitur, *Amaya d. l. 4. nu. 21. 61. Amat. conf. 87. nu. 2. Ant. Amat. ref. 38. n. 21. post mille Tranched. consult. 68. n. 18. Cald. in l. Curatorem verb. infra legitimam tempus nu. 9. Albrit. de Inconstant. qu. 43. num. 73. D. Galtor. resp. 14. nu. 33. D. Maradei sup. prag. sing.*
214. nu. 19. Dicemus *Infra nu. 518.*
- 499 Etiam si esset læsio modica, *Cald. sup. verb. dolo aduersary nu. 2. Valasc. consult. 109. nu. 10. Sousa dec. 95. num. 8. dummodo non sit minus sexta, ut hic infra D. Caston. discept. 46 nu. 11. 12 lib. 2. Ripol. var. cap. 11. num. 163. 164. 165. Vel tertia pars, vel quarta, secus si esset parua læsio, Grinel. dec. 44. nu. 9. Guttier. de gabell. qu. 142. nu. 8. Albr. 1. sup.*
- 500 Retrahetur etiam si ex futuro, extraordinario euentu non cogitato tempore contractus, nimis crescat utilitas eius, qui habet tractum successuum v. g. locationis Vestigaliu, retractabitur subhastatio, vel ad iustum pretium reformabitur, *Mastrill. d. c. 9. nu. 18. Nig. d. §. 2. nu. 10. Possius d. inspect. 57. nu. 55. Larrea alleg. 32. Sousa d. dec. 95. nu. 14.*
- 501 In Hispania admittitur additio quarti in rebus minoris, & reipublicæ, ex beneficio restitutionis in integrum, *Guttier. sup.*
- 502 Sic etiam in rebus, & redditibus fiscalibus venditis, vel locatis, Nam in illis post secundam additionem, quarti adiectio admittitur, si intra nouem dies fiat in locationibus pro minore, & intra tres menses in locationibus pro maiore, & cum sollempnitatibus. de quibus in l. 6. 7. 8. & 15. cum alijs tit. 13. lib. 9. *recopil. Auend. & Guttier. sup. Azuned. in l. 2 tit. 13. lib. 9.*
- 503 In nostro Regno Neapolitano per prag. 1. de subhast. fiscal. duplicata in prag. 71. de offic. procur. *Casaris*, quid quid aliter sit statutum per prag. 75. §. 14. eod. tit. nam est correctæ per litteras regias, Dantur quadraginta dies a die subhastationis perfectæ, & antecaptam possessionem, ad faciendam nouam oblationem cum decima parte pretij rei locatæ, seu venditæ. Sed post captam possessionem, admittitur noua oblatio infra tres menses a die possessionis eiusdem, cum sexta parte pretij affectus vnus anni, licet per plures annos facta sit licitatio, & consequitur si lictus a die primæ oblationis, qui si fuerint a primo offerente percepti, sibi restituuntur, nam prima oblatio, & possessio fuit condicionalis, nisi alia melior infra tres menses non venerit, *Amat. conf. 87. Cal. de restit. qu. 20. nu. 45. 57. 58. R. Capyc. Latr. dec. 150. & ibi Manfrella, Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. R. Marin. lib. 1. c. 147. D. Rota ad Re. nit. conf. 49. nu. 9.*
- 504 Quo tempore elapso non admittitur noua oblatio, ne deus progressus in infinitum, *Fot. tanell. dec. 520. nu. 10. & seqq. Thor. in p. 3. comp. dec. verb. oblatio fol. 188. Quamuis allegetur per fiscum læsio in medietate iusti pretij, in nostro Regno, per prag. 75. §. 15. de offic. proc. *Casaris*.*
- 505 Et oblata sexta, non admittitur alius, nam licet fauore filci admittatur adiectio, & noua licitatio sit permessa, *R. Ponte de potest. prorog. tit. de regal. impos. §. 5. hoc tamen non licebit, nisi semel, ut expresse cauetur in l. 2. C. de locat. prad. ciuil. vel fiscal. lib. 11. l. fin. §. sed qui, C. de*

C. de iure deliberan.

506 Si vero non sit oblata integra sexta, admittitur pluries vsq;quo perueniatur ad sextam, & sic non sunt plures oblationes, sed vna, vt in l. 2. si sine. §. quasitum, ff. de minor. Alberic. ibid. Mangil. de subhast. qu. 28. nu. 22. & seqq. Et ita practicum fuisse in Regia Camera Summaria dicit *Pras. Ganauer. conf. 2.* post decisiones d. nu. 18. ad 22. quousq; peruenit d. prag. 1. de subhast. fiscal. Cala de resut. d. quest. 20. nu. 59. & seqq.

507 Quæ prag. 1. & 71. licet loquatur in locatione est extensa etiam ad venditionem, Mesa lib. 2. c. 20. licet contra dicat *Ganauer. conf. 2. ex nu. 97.*

De iure nostri Regni, per prag. 75. §. 108. de offic. proc. Casaris, non admittitur oblatio facta à debitore Fisci, nisi ex causis. Idem si oblatio offerret Caratarios debitores Fisci, §. 109. Nec potest recipi oblatio pro persona nominanda, non explicata persona, per d. prag. 75 §. 106.

508 Sic etiam de iure nostro Neapol. Privilegia concessa fisco per d. prag. 71. de offic. proc. Casar. & prag. vnica. de subhastat. fiscal. sunt translata in subhastationibus faciendis in locationibus Arridendorum, per 22. 23. tit. de veltig. & gabellis, in qua inductione insolutum facta per Regiam Curiam in beneficium eius Creditorum, fuerunt translata omnia privilegia Fiscalia, & sic privilegia hactenus fiscalis.

Et in nostris Tribunalibus Neapol. est introducta praxis, reperta per Dom. Regentem D. Diacum Moles, tunc Aduocatam Fiscalē Regiæ Cameræ, vt oblationes recipiantur, ad finem prouidendi, super extinctione candelæ, cui oblationi, iterum accenditur candela, vulgo: à tutta passata, & hæc vltima oblatio attenditur, & non existente alia oblatione exequitur.

509 Sed in Portugallia quando fuit facta venditio, seu locatio rerum regalis patrimonij prequijs subhastationibus, vt est de iure, Affl. dec. 340. in princ. Anna conf. 56. nu. 25. lib. 1. Guttier. pract. lib. 4. qu. 48. & de gabell. qu. 135. nu. 2. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 4. n. 5. Ponto de pot. Proregit. 4. de regal. Imposit. §. 5. num. 30. 31. Ricc. collect. 1726. Mantica de tacit. l. b. 4. tit. 8. nu. 12. Amat. resol. 38. nu. 14. Antun de donat. p. 2. lib. 1. c. 11. nu. 35.

510 Quæ subhastationes sunt seruata forma, tradita in l. 1. C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. quæ non seruata corrumpit actus, licet hi. §. si prior, ff. de transact. Amaya in d. l. 1. C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. nu. 13.

511 Si subhastatio non rite facta fuit, admittitur nouus licitator, Gregor. Lop. in l. 5. tit. 19. par. 6. Anilin c. 31. prator. nu. 11. vers. fin. Cald. Pereyra in l. si Curatorem verb. minorib. num. 4. Mastrill. dec. 84. & de Magistrat. lib. 5. c. 9. num. 21. Valasc. consult. 109. nu. 8. vers. quando verò, Hermosill. in l. 52. tit. 5. p. 5. gl. 7. nu. 46. R. Marin. lib. 1. cap. 46.

Tom. IV.

nu. 9. Postb. de subhast. p. 1. insp. 57. nu. 48. Amaya in l. 1. C. de fide, & iure bast. fiscal. nu. 13. 20. Antun. sup. nu. 36. seqq.

512 Si sit legitimè facta, contractus remanet perfectus, & sic non admittitur nouus licitator, contractus, C. de fide instrum. l. incivile, ff. de legib. l. si voluntate, C. de resc. vendit. Sued. conf. 217. n. 11. cōf. 722. n. 6. dec. 82. n. 6. Barb. vot. 34. n. 4. 5. Melin de pign. lib. 4. q. 4. n. 17. R. Capy Latr. dec. 197. nu. 38. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 33. n. 6. Nam authoritas hactenus fiscalis publicæ non debet conuelli, aut minui, l. si hypothecæ, C. de remiss. pign. l. vlt. C. si propter publ. pensis. l. vltim. C. ne fisci. rem. quam vend. lib. 10. Valasc. consult. 37. nu. 1. Cancer. va. lib. 2. de resut. spoliar. nu. 18. Mesa lib. 2. var. c. 20. nu. 4. Gufm. de eniff. qu. 34. nu. 37. Carleual. de Iudi. lib. 1. tit. 3. disp. 22. nu. 3. Et cum ex additione ius esset quasitum primo licitatori, sine eius facto, ab eo non debet, nec nouus licitator admitti, d. l. si tempora, vbi Bar. nu. 6. Valasc. consult. 109. n. 4. seqq. Menoch. conf. 844. nu. 37. & conf. 1121. nu. 2. 3. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 2. nu. 10. 13. Mesa d. c. 20. n. 12. seqq. Amat. d. res. 38. nu. 18. seqq. Postb. de subhast. p. 1. insp. 57. d. nu. 46. Phoebe. d. c. 135. 2. p. 2. nu. 6. & arrest. 66. Et quamuis dura citata loquantur in venditione rerum fiscalium, etiam procedunt in locatione, l. 17. §. vlt. ff. locat. l. 2. §. vlt. ff. ad municipal. Vrsill. ad Affl. dec. 238. nu. 6. Mangil. de subhast. qu. 34. n. 2. 6. Nouar. dec. 37. Barbos. in l. si constante a nu. 97. ff. solut. matr. Mesa d. cap. 20. nu. 20. Amat. d. res. 38. nu. 1. Capye. Latr. dec. 158. nu. 1. Antun. sup. nu. 39. seqq. Girba obs. 97. & 98.

513 Sed contratenent alij, ex text. l. Lucius 21. §. vlt. ff. ad muni. sp. l. si tempora, C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. Guid. Pap. dec. 302. 336. Berta. chin. de gabell. p. 2. qu. 8. relati per R. Ponte de potest. Proreg. it. 4. §. 5. nu. 48. seqq. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 2. nu. 10. Parlador. lib. 2. quotid. c. fin. 5. p. 8. 13. nu. 14. Mesa d. c. 20. nu. 1. Capye. Latr. d. dec. 158. nu. 4. Qui nu. 5. dicit hoc procedere ex privilegio fiscali. Et sic contra opinionem, Affl. dec. 140. multoties indicatum refert Capye. Latr. sup. n. 6. 7. quibus respondet Valasc. consult. 109. nu. 9. Amat. d. res. 38. nu. 19. Mesa d. res. 20. n. 4. Antun. sup. n. 43.

514 Difficultas est, an saltem restitutionis auxilio admittenda sit noua, & maior oblatio, & sic licitatio, ad fisci fauorem. Et esse admittendam probatur, quia fiscus vititur iure minoris, prout resp. & Ecclesia, l. rem publ. C. de iure rep. lib. 11. Oshald. ad Donell. lib. 1. c. 7. lit. E. Larrea dec. 59. nu. 10. Hermosill. l. 3. tit. 1. p. 5. gl. 6. nu. 14. 15. 20. P. Gregor. de republ. lib. 3. c. 8. Layman. lib. 3. tract. 4. c. 11. nu. 5. Capye. Latr. dec. 188. nu. 101. Et minoribus competit restitutio, l. ait prator 7. alias, l. & si sine 8. §. quasitum. ff. de minor. Morla in empot. tit. 5. qu. 1. ou. 46. Parlador. d. §. 13. nu. 18. Salgad. labyri. p. 2. c. 2. nu. 2. Guttier. pract. lib. 1. qu. 38. Phoebe. 2. p. arrest. 66. in fine, Hermosill. in l. 52. tit. 5. p. 5. gl. 7. nu. 43. Ergo idem dicendum

in Fisco & Guid. Papa dec. 336. Antun. sup. num. 44. 45.

515 Sed quod rex. l. & si sine s. quasitum. ff. de minor, ad favorem minoris factus, non competit fisco, & Civitatis dicunt Alberic. ibi, & Afflic. dec. 340. Auendan. de exeq. mandas. lib. 2. p. 2. cap. 12. nu. 12. Valasc. consul. 109. a nu. 4. Guttier. lib. 1. pract. q. 38. Amat. ref. 38. nu. 18. Nouar. lib. 1. qu. 63. nu. 15. Arias de Mesa d. c. 20. num. 7. Antun. sup. num. 51. Nec minori si vendat loco opportuno, & iusto pretio, secus si de iorde, vel gratia primæ subhastationis doceatur, vel ex dolo aduersarij, Mangil. de subhastat. qu. 28. nu. 12. seqq. Mastrell. dec. 84. nu. 6. Mesa d. c. 20. n. 13. Posth. par. 1. Insp. 57. nu. 46. Antun. sup. n. 48.

516 Nec obstat tex. l. Lucius 21. §. vlt. vers. idem respondit ff. ad municip. & in d. l. si tempora, C. de fide, & iure hast. fisco. lib. 10. quia illa lura non loquuntur de restitutione, per quam fiscus contendit plus offerentem esse admittendum post subhastationem perfectam, sed de quodā privilegio Fisci, ut intra certum tempus post additionem possit noua licitatio admitti, de quo non constat, ut aduertit Mesa d. cap. 20. num. 10. 11.

517 Et de iure Lusitano nulla lex est, quæ permittat post subhastationem, intra aliquod tempus, quod admittatur noua licitatio, Antun. sup. num. 32.

Non reperta re ad vendendum, vel non iusto pretio, creditori adjudicari debet, quamuis debitor recuset, Afflic. dec. 350. num. 5. Serchin. dec. 1478. num. 1. Ludonif. & ad lit. dec. 12. Mangil. de subhast. qu. 160. nu. 10. seqq. Salust. Tiber. in practi. lib. 1. c. 44. nu. 4. seqq. Giurba obs. 97. n. 9. 10. 11. 12. Rota penes Posth. de subhast. dec. 1. Rodolph. in practi. lib. 1. c. 15. num. 137 seqq. sed an licetur sextam diximus sup. nu. 470.

518 Ampliatur secunda conclusio sup. nu. 454. posita, quod non admittatur noua oblatio. etiā in venditione rerum minorum, per easdem rationes, de quibus sup. Odd. de restit. quest. 57. d. nu. 18. Mangil. de subhast. q. 28.

Nec obstat tex. l. ait prator, alias: & si sine s. quasitum, ff. de minor. quia ille tex. loquitur, ut minor restituatur ad lucrum, quando lucrum illud propria minoris facilitate, vel aduersarij dolo amisit, quia incongruo tempore fuit facta licitatio, per tex. in l. non omnia, ff. de minor. C. ald. in l. si Curatorem, verb. aduersarij dolo nu. 4. C. de integrit. restit. O. d. de restit. p. 2. qu. 57. art. 3. nu. 23. & seqq. R. Marin. lib. 1. ref. 46. num. 147. Vel quia tempore venditionis ad fuit læsio, quia aderat alter, qui offerebat maius pretium, ut explicat Arias de Mesa lib. 2. c. 20. num. 12. seqq. Antun. sup. nu. 47. tom. 1. fol. 126. Papon. ar. rest. 3. lib. 13. tit. 6. de subhast. qu. 28. num. 12. Mastrell. dec. 84. nu. 6. Amat. ref. 38. Herm. Mierm. de pract. cred. lib. 1. tit. 2. num. 32. Fontanell. dec. 519. 520. Gobius consul. 53. num. 2. 5. Fab. in C. lib. 7. tit. 32. defm. qm. annot. num. 2. R. Ponce. conf. 58. nu. 13. Guaxim. de confiscat. concl. 17. nu. 12. Meneute conf. 83. nu. p. 10. D. Hodiern. contr. 40. nu.

54. Sanfel. & Addit. dec. 322. Ripol. var. c. 11. nu. 163. seqq. R. Capyc. Lutr. consul. 121. n. 47. Soufa dec. 95. n. 13.

Nec in fisci rebus Auendan. de exeq. mand. dat. lib. 2. c. 12. nu. 3. Parlador. quotid. c. fin. p. 5. §. 13. nu. 14. Menoch. conf. 121. nu. 2. Giurba obs. 97. nu. 11. Marin. ref. 46. nu. 5. lib. 1. Antun. de donat. reg. p. 2. c. 11. num. 34. 35. seqq. lib. 1. D. Capon. disc. sept. 144. tom. 3. Tam in venditionibus, Cutell. dec. 39. nu. 7. lib. 2. Tam etiam in locationibus Vestigialium, Afflic. dec. 340. Valasc. consult. 109. Nouar. q. 63. nu. 4. lib. 1. Mesa lib. 2. ref. 20. nu. 17. 20. Nam nemo contraheret cum Fisco subhastando, Mesa sup. nu. 5. Antun. de donat. p. 2. c. 11. n. 21. Soufa dec. 95. vbi nu. 14. secus si valor crescat ex facto insolito superueniente.

519 Ampliatur 3. Ut procedat etiam in Ecclesia, Mesa d. cap. 20. nu. 8. Nouar. ad l. 12. lib. 10. Inquamuis de vendend. reb. Ciuit. nu. 3. seqq. Caros. dec. 99. Qui vltimi loquuntur in locatione, Pasion. de locat. cap. 1. §. 10. nu. 24. Vbi dicitur in locatione rei Ecclesiæ non requiri subhastationem.

520 Ampliatur 4. In venditione rerum Ciuitatis, l. 1. 2. C. de vend. bonis Ciuit. l. Lucius. §. fin. ff. ad municipal. R. Marin. d. c. 48. Mesa d. c. 20. n. 7. Fontanell. d. dec. 519. 520. Not. ad Rouis. obs. 70. nu. 17. lib. 2. Corradin. de prat. q. 65. n. 26.

Et licet contra sit Valenz. in l. si tempora nu. 18. C. de sine hast. fisco. lib. 10. Griuell. dec. 44. n. 4. extendentes tex. d. l. si tempora, ad Ciuitatum bona, Tamen contra sunt textus rotundi, & illorum dicta possunt intelligi, quo ad restitutionem in integrum, quæ eodem modo datur Vniuersitati, & Fisco, non quo ad privilegium Fisci, quo ad nouas oblationes, Amaya in d. l. si tempora, Corradin. sup. n. 27.

521 Licet non desint, qui dicant in minore recipi oblationem factam, etiam post aliquos dies, si ei magnum commodum afferat, l. & si sine s. quasitum, ff. de minor. Mauris. de restit. cap. 119. Odd. eodem tract. qu. 57. art. 2. num. 22. Afflic. dec. 340. & ibi Vrsill. Guid. Papa dec. 546. Audes in c. prator. c. 31. gl. verb. p. 15. 11. Mastrell. dec. 84. Guttier. lib. 2. qu. 38. & de gabell. qu. 142. nu. 8. Stath. ref. 20. nu. 20. Caball. conf. 120. lib. 1. Sabell. §. subhastatio num. 11. Ricc. coll. 1726. Cutell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 6. num. 76. R. Capyc. Lutr. consul. 5. num. 7. vbi Lucas, D. Maralei in pragm. 2. de locat. nu. 21. & in pragm. 71. de offic. proc. Casar. sing. 214. Giurba obs. 98. n. 27.

522 Maximè si oblatio noua fiat eodem tempore, & in eodem Tribunali, vbi est extincta candela, Fontanell. dec. 520. num. 18. Et etiam post aliquos dies, ante captam possessionem, etiam minus decima, D. Maralei in d. pragm. 1. de locat. & pragm. 71. de offic. proc. Casar. n. 30.

Sed quod in beneficium minorum, Ciuitatis, & Fisci, sit recipienda noua oblatio, dicunt Phoebe. dec. 235. lib. 2. etiam aduersus lucrum restituantur, Mauris. de restit. cap. 229. Cald. de emphyt. c. 19. num. 2. post R. Ponce, Afflic. Reue. Ma.

Maved. & alios Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. num. 6. Rodoer. conf. 44. num. 62. 65. Staib. ref. 20. d. num. 14. Thor. in comp. dec. tom. 2. verb. vniuersitas, D. Maradei super pragm. sing. 2. 14. Intrigh. sing. 88. num. 79. lib. 3. aliq. apud D. Gaston. discept. 34. num. 1. Ne dum in venditione rei fiscalis, Larrea alleg. 106. Capyc. Latr. dec. 158. num. 4. Staib. ref. 20. num. 19. sed etiam in locatione rerum fiscalium, Ganauer. conf. 2. num. 17. Capyc. Latr. conf. 5. Sanfel. dec. 103. in addit. Gregor. Lopez in l. 5. l. 1. 19. p. 6. Gaston. sup. num. 2. seqq.

Et quamuis utilitas in oblatione sit parua, Staib. d. ref. & obs. 20. num. 27. Secus si oblatio sit animosa, Mastrill. dec. 84. num. 6. Visin. in allegat. impressa per R. Marin. ref. 46. num. 8. 9. & ref. 147. num. 24. Mesa resol. lib. 2. cap. 20. Valasc. consult. 109. Amat. ref. 38. num. 19. lib. 1. Ab Ecclesia obs. 135. num. 11. seqq. Pacen. de locat. c. 18. num. 72. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. num. 25. Nonar. lib. 1. qu. 63. num. 14. Larrea dec. 106. num. 8. Luca ad Marin. c. 74.

Immo dicunt plures, quod in re minoris vendita subhasta, sufficiat læsio in sexta, Affl. dec. 340. num. 8. Mastrill. dec. 84. num. fin. Amaya in l. 4. num. 21. 61. C. de fide bast. fiscal. lib. 10. Nig. de subbast. c. 9. num. 7. num. 14. 16. Amat. conf. 87. num. 3. R. Capyc. Latr. consult. 5. R. Ponte de potest. Pro. reg. 5. num. 48. 62. Franch. dec. 224. Amat. ref. 38. num. 21. R. Marin. lib. 1. c. 147. Postb. de subbast. insp. 57. num. 6. 35. D. Capon. disc. 144. num. 4. Trambedin. consult. 68. num. 18. Cales de restit. c. 2. num. 168. Barva contr. 55. num. 7. 8. vbi decumum refert, Non solum ad rescindendam venditionem, sed ad illam annullandam, & sic quod debeat emptor restituere rem minori, vna cum fructibus, restituito pretio, cum interesse, per tex. l. quod si minor 25. §. restitutio, & l. patri, ff. de minor. Praef. Amat. conf. 87. decumum refert D. Alexius ad R. Capyc. Latr. consult. 121. num. 23. Nos sup.

Alij dicunt quo ad res minoris, Ecclesiæ, & Reip. quod recipiatur noua oblatio, quando utilitas esset magna, alias non esset admienda per viam restitutionis, Mastrill. dec. 84. Guttier. quæst. 38. num. 40. & de gabellis qu. 140. d. num. 10. Maradei in pragm. 1. de locato, & pragm. 71. de offi. proc. Casar. num. 20. seqq. Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. num. 6.

Quo ad fiscum alij dicunt posse recipi meliorem oblationem re integra, antequam sit ad vltiora deuentum, D. Galeot. resp. 14. num. 4. 10. Montan. de regal. verb. Vestigalia num. 19. Dummodo notabilem contineat quantitatem, Card. Luca de regal. disc. 81. num. 12. Affl. d. dec. 340. num. 4. Ponte de pot. Proreg. tit. de regal. Imposit. §. 5. num. 57. Bobadell. Polit. lib. 3. c. 4. num. 20. Mastrill. de Magistr. lib. 5. c. 9. num. 17. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 2. num. 11. R. Visin. in alleg. relato per R. Marin. ref. 147. num. 16. seqq. lib. 1. Capyc. Latr. conf. 5. num. 18. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. n. 7.

Secus si res non sit integra, nisi in sexta sit melior, Visin. ad Affl. dec. 340. num. 8. Ponte sup. num. 56. 62. Marin. ref. 147. num. 12. lib. 1. Montan. de regal. verb. vestigalia num. 11. vers. est quoque, Mar-

gil. de subbast. qu. 28. num. 20. Ganauer. conf. 2. num. 58. Rodoer. ad Marin. ref. 147. num. 3. Mesa lib. 2. ref. 20. num. 24. D. Galeot. resp. 14. num. 12. 34. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. num. 7. Capon. disc. 144. num. 4. tom. 3. Trambedin. consult. 68. num. 18. Amat. ref. 38. num. 21. Mastrill. dec. 84. num. 8. de Magistr. lib. 5. c. 9. num. 17. 18. Giurba obs. 98. num. 6. in fine, Cancellorat. 1. num. 195.

Quo casu non solum sexta recipitur, sed recipitur superueniens alia, quæ sextam sextæ adaugeat, Cald. Pereira in l. si curatorem verb. implorandum num. 35. vers. sed etiam, C. de restit. in integr. D. Galeot. d. resp. 14. num. 29.

Non sufficit trigesima pars augmenti, D. Visin. apud Marin. d. ref. 147. num. 17. & 21. lib. 1.

Licet aliqui dicant esse notabilem læsionem in decima, Soccin. in num. conf. 84. num. 43. lib. 2. Ganauer. d. conf. 2. num. 18. & seqq. vbi decumum refert.

Dicitur res non integra, quoniam possessio est tradita, vel iam ceptum reperitur administratoris exercitium, l. 1. 2. C. quando liceat ab empt. disced. R. Capyc. Latr. d. consult. 5. num. 16. Montan. de regal. verb. Vestigalia num. 10. Guttier. pract. qq. lib. 1. qu. 38. num. 2. Card. Luca de regal. disc. 81. num. 24. & de locat. disc. 46. num. 7.

Nam esset Leoninus contractus, ut conductor teneretur ad obseruationem adstrictus preiij alterationibus, & fiscus posset ad sui libitum, viso exitu diuerso, & sibi proficua licitatione iam perfecta resilire, ut in similibus arguunt Tbes. dec. 140. Merlin. contron. 93. num. 11. lib. R. Ronit. dec. 24. num. 18. D. Gaston. discept. 34. num. 21.

Et oblatio, quæ sit ad æmulationem non est admittenda, Ronit. in prag. 63. num. 24. 27. de offi. proc. Casar. Mesa lib. 2. ref. 20. num. 24. Gaston. sup. num. 24.

Sic reijciitur oblatio illius, qui interfuit in prima licitatione, l. si fundum 94. ff. de legat. 1. Baldan. l. quoties, C. de fideicom. Sanfel. dec. 100. num. 117. D. Brancia alleg. 65. num. 13. apud Reg. Marin. tom. 3. Mangil. de subbast. qu. 24. num. 6. Marin. ref. 46. num. 8. lib. 1.

Etiam si eidem ius prælationis super illa re competere, Thor. in suppl. comp. dec. verb. prælatio petita per Dominum, Sanfel. dec. 104. Gratian. disc. 544. in fine, Postb. de subbast. insp. 36. num. 32. Gaston. sup. num. 26.

523 Et sicut diximus sup. num. 455. In rebus fiscalibus, ita etiam in bonis, Ecclesiæ, Ciuitatis, & aliorum priuilegiatorum, si venditio congruo tempore non fuisse facta, & iusto pretio, cum requisitis solemnitatibus, recipitur noua oblatio, Staiban. ref. 20. Visin. apud Marin. d. ref. 147. num. 24. Mesa d. ref. 20. Rodoer. d. conf. 44. num. 67. Calà de restit. qu. 20. num. 40. Mastrill. dec. 84. num. 6. Amat. d. resol. 38. R. Capyc. Galeot. contron. 40. ex num. 15. lib. 2. Hermosill. in l. 52. tit. 5. p. 5. gl. 7. num. 42. nam tunc venditio est nulla, nec opus habet restitutione in integrum, D. Galeot. contron. 40. ex num. 15. lib. 2. Staib. resol. 30. Hermosill. in l. 52. tit. 5. par. 5. gl. 7. num. 42. Mastrill. dec.

in Fisco. *Guidi. Papa dec. 536. Antun. sup. num. 44. 45.*

- 515 Sed quod *tex. l. & si sine §. quasitum. ff. de minor*, ad fauorem minoris factus, non competat filio, & Ciuitati, dicunt *Alberic. ibi*, & *Affl. dec. 340. Auendan. de exeq. mandas. lib. 2. p. 2. cap. 12. nu. 12. Valasc. consul. 109. d. nu. 4. Guster. lib. 1. pract. q. 38. Amat. ref. 38. nu. 18. Nouar. lib. 1. qu. 63. nu. 15. Arias de Mesa d. c. 20. num. 7. Antun. sup. num. 51. Nec minori si vendat loco opportuno, & iusto pretio, secus si de sorde, vel gratia primæ subhastationis doceatur, vel ex dolo aduersarij, *Mangil. de subhastat. qu. 28. nu. 12. seqq. Mastrill. dec. 84. nu. 6. Mesa d. c. 20. n. 13. Posth. par. 1. Insp. 57. nu. 46. Antun. sup. n. 48.**
- 516 Nec obstat *tex. l. Lucius 21. §. 2. l. vers. idem respondit ff. ad municip. & in d. l. si tempora*, C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. quia illa lura non loquuntur de restitutione, per quam filius contendit plus offerentem esse admittendum post subhastationem perfectam, sed de quodā privilegio Fisci, ut intra certum tempus post additionem possit noua licitatio admitti, de quo non constat, ut aduertit *Mesa d. cap. 20. num. 10. 11.*

- 517 Et de iure Lusitano nulla lex est, quæ permittat post subhastationem, intra aliquod tempus, quod admittatur noua licitatio, *Antun. sup. num. 51.*

Non reperta re ad vendendum, vel non iusto pretio, creditori adiudicari debet, quamuis debitor recuset, *Affl. dec. 350. num. 5. Seraph. dec. 1478. num. 1. Ludouic. & ad lit. dec. 12. Manzil. de subhast. qu. 160. nu. 10. seqq. Salust. Tiber. in praxi lib. 1. c. 44. nu. 4. seqq. Giurba obs. 97. n. 9. 10. 11. 12. Rota penes Posth. de subhast. dec. 1. Ritalfin. in praxi lib. 1. c. 15. num. 137 seqq. sed an lucratur sextam diximus sup. nu. 475.*

- 518 Ampliatur secunda conclusio sup. nu. 454. posita, quod non admittatur noua obligatio, etiam in venditione rerum minorum, per easdem rationes, de quibus sup. Odd. de restit. quæst. 57. d. nu. 18. *Mangil. de subhast. q. 28.*

Nec obstat *tex. l. ais prætor, alias & si sine §. quasitum. ff. de minor*, quia ille *tex.* loquitur, ut minor restituatur ad lucrum, quando lucrum illud propria minoris facilitate, vel aduersarij dolo amisit, quia incongruo tempore fuit facta licitatio, per *tex. in l. non omnia*, ff. de minor. *Cald. in l. si Curatorem, verb. aduersarij dolo nu. 4. C. de integrit. restit. O. d. de restit. p. 2. qu. 57. art. 3. nu. 23. & seqq. R. Marin. lib. 1. ref. 46. num. 147. Vel quia tempore venditionis ad fuit læsio, quia aderat alter, qui offerebat maius pretium, ut explicat *Arias de Mesa lib. 2. c. 20. num. 12. seqq. Antun. sup. nu. 47. tom. 1. fol. 126. Papon. arreft. 3. lib. 13. tit. 8. de subhast. qu. 28. num. 12. Mastrill. dec. 84. nu. 6. Amat. ref. 38. Herm. Mierm. de præf. trad. lib. 1. tit. 2. num. 32. Fontanell. dec. 519. 520. Gobius consul. 51. num. 2. 5. Fab. in C. lib. 7. tit. 32. defm. qm annot. num. 2. R. Ponte. conf. 58. nu. 13. Guazim. de confiscat. concl. 17. nu. 12. Manente conf. 83. nu. 9. 10. D. Hodiern. contr. 40. nu.**

54. *Sanfel. & Addit. dec. 322. Ripol. var. c. 11. nu. 163. seqq. R. Capyc. Latr. consul. 121. n. 47. Soufa dec. 95. n. 13.*

Nec in fisci rebus *Auendan. de exequ. mand. lib. 2. c. 12. nu. 3. Parlador. quotid. c. fin. p. 5. §. 13. nu. 14. Menoch. conf. 121. nu. 2. Giurba obs. 97. nu. 11. Marin. ref. 46. nu. 5. lib. 1. Antun. de donat. reg. p. 2. c. 11. num. 34. 35. seqq. lib. 1. D. Capon. di. sept. 144. tom. 3. Tam in venditionibus, *Cutell. dec. 39. nu. 7. lib. 2. Tam etiam in locationibus Vectigalium, Affl. dec. 340. Valasc. consult. 109. Nouar. q. 63. nu. 4. lib. 1. Mesa lib. 2. ref. 20. nu. 17. 20. Nam nemo contraheret cum Fisco subhastando, Mesa sup. nu. 5. Antun. de donat. p. 2. c. 11. n. 21. Soufa dec. 95. vbi nu. 14. secus, si valor crescat ex facto insolito superueniente.**

- 519 Ampliatur 3. Ut procedat etiam in Ecclesia, *Mesa d. cap. 20. nu. 8. Nouar. ad l. 12. lib. 10. l. quamuis de vendend. reb. Ciuit. nu. 3. seqq. Caroc. dec. 99. Qui vltimi loquuntur in locatione, Pasion. de locat. cap. 14. §. 10. nu. 24. Vbi dicitur in locatione rei Ecclesiæ non requiri subhastationem.*

- 520 Ampliatur 4. In venditione rerum Ciuitatis, *l. 1. 2. C. de vend. bonis Ciuit. l. Lucius. §. fin. ff. ad municipal. R. Marin. d. c. 46. Mesa d. c. 20. n. 7. Fontanell. dd. dec. 519. 520. Nos ad Ronit. obs. 70. nu. 17. lib. 2. Corradin. de prælat. q. 65. n. 26.*

Et licet contra sit *Kalenq. in l. si tempora nu. 18. C. de fine bast. fisc. lib. 10. Griuell. dec. 44. n. 4. extendentes tex. d. l. si tempora*, ad Ciuitatum bona, Tamen contra sunt *textus rotundi*, & illorum dicta possunt intelligi, quo ad restitutionem in integrum, quæ eodem modo datur Vniuersitati, & Fisco, non quo ad privilegium Fisci, quo ad nouas oblationes, *Amaya in d. l. si tempora, Corradin. sup. n. 27.*

- 521 Licet non desint, qui dicant in minore recipi oblationem factam, etiam post aliquos dies, si ei magnum commodum afferat, *l. & si sine §. quasitum. ff. de minor. Mauris. de restit. cap. 119. Odd. eodem tract. qu. 57. art. 2. num. 22. Affl. dec. 340. & ibi Vrsill. Cuid. Papa dec. 546. Auiles in c. prætor. c. 31. gl. verb. p. uis. 11. Mastrill. dec. 84. Guttier. lib. 2. qu. 38. & de gabell. qu. 142. nu. 8. Statib. ref. 20. nu. 20. Caball. conf. 120. lib. 1. Gabell. §. subhastatio num. 11. Ricc. coll. 1726. Cutell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 6. num. 76. R. Capyc. Latr. consul. 5. num. 7. vbi Lucas, D. Maradei in pragm. 1. de locat. nu. 21. & in pragm. 71. de offic. proc. Caesar. sing. 214. Giurba obs. 98. n. 27.*

- 522 Maxime si obligatio noua fiat eodem tempore, & in eodem Tribunali, vbi est extincta candela, *Fontanell. dec. 520. num. 18. Et etiam post aliquos dies, ante captam possessionem, etiam minus decima, D. Maradei in d. pragm. 1. de locat. & prag. 71. de offic. proc. Caesar. n. 30.*

Sed quod in beneficium minorum, Ciuitatis, & Fisci, sit recipienda noua obligatio, dicunt *Phoebe. dec. 135. lib. 2. etiam aduersus lucrum restituantur, Mauris. de restit. cap. 229. Cald. de emphy. c. 19. num. 19. post R. Coste, Affl. Roma Ma.*

Marad. & alios *Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. nu. 6. Rodoer. conf. 44. num. 62. 65. Staib. ref. 20. d. nu. 14. Thor. in comp. dec. rom. 2. verb. vniuersitas, D. Maradei super pragm. sing. 2. 14. Interigl. sing. 88. nu. 79. lib. 3. aliq. apud D. Gaston. discept. 34. num. 1. Ne dum in venditione rei fiscalis, Larrea alleg. 106. Capyc. Latr. dec. 158. nam. 4. Staib. ref. 20. nu. 19. sed etiam in locatione rerum fiscalium, Ganauer. conf. 2. nu. 17. Capyc. Latr. conf. 9. Sanfel. dec. 103. in addit. Gregor. Lopez in l. 5. r. 1. 19. p. 6. Gaston. sup. nu. 2. seqq.*

Et quamuis vilitas in oblatione sit parua, Staib. d. ref. & obs. 20. nu. 27. Secus si oblatio sit aniuuola, Mastrill. dec. 84. num. 6. Vrsin. in allegat. impressa per R. Marin. ref. 46. nu. 8. 9. & ref. 147. num. 24. Mesa resol. lib. 2. cap. 20. Valasc. consult. 109. Amat. ref. 38. num. 19. lib. 1. Ab Ecclesia obs. 135. nu. 11. seqq. Pacom. de locat. c. 18. nu. 72. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. nu. 25. Nonat. lib. 1. qu. 63. nu. 14. Larrea dec. 106. nu. 8. Luca ad Marin. c. 74.

Immo dicunt plures, quod in re minoris vendita subhasta, sufficiat læsio in sexta, Affl. dec. 340. nu. 8. Mastrill. dec. 84. nu. fin. Amaya in l. 4. nu. 21. 61. C. de fide bast. fiscal. lib. 10. Nig. de subhasta. c. 9. nu. 7. nu. 14. 16. Amat. conf. 87. nu. 3. R. Capyc. Latr. consult. 5. R. Ponte de potest. Pro. reg. 5. nu. 48. 62. Franch. dec. 224. Amat. ref. 38. nu. 21. R. Marin. lib. 1. c. 147. Possb. de subhasta. insp. 57. nu. 6. 35. De Capon. disc. 144. nu. 4. Trambedin. consult. 68. nu. 18. Cales de restit. c. 2. nu. 168. Barba contr. 55. nu. 7. 8. vbi decilum refert, Non solum ad rescindendam venditionem, sed ad illam annullandam, & sic quod debeat emptor restituere rem minori, vna cum fructibus, restituito pretio, cum interesse, per tex. l. quod si minor 25. §. restitutio, & l. patri, ff. de minor. Praef. Amat. conf. 87. decilum refert D. Alexius ad R. Capyc. Latr. consult. 121. nu. 23. Nos sup.

Alij dicunt quo ad res minoris, Ecclesie, & Reip. quod recipiatur noua oblatio, quando vilitas esset magna, alias non esset admittenda per viam restitutionis, Mastrill. dec. 84. Guttier. quæst. 38. nu. 40. & de gabellis qu. 140. d. nu. 10. Maradei in pragm. 1. de locato, & pragm. 71. de offic. proc. Cesar. nu. 20. seqq. Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. nu. 6.

Quo ad fiscum alij dicunt posse recipi meliorem oblationem re integra, antequam sit ad vltiora deuentum, D. Galeot. resp. 14. nu. 4. 10. Montan. de regal. verb. Vestigalia nu. 19. Dummodo notabilem contineat quantitatem, Card. Luca de regal. disc. 81. nu. 12. Affl. d. dec. 340. nu. 4. Ponte de pot. Pro. reg. tit. de regal. Imposis. §. 5. nu. 57. Bobadill. Polit. lib. 3. c. 4. nu. 20. Mastrill. de Magistr. lib. 5. c. 9. nu. 17. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 2. nu. 11. R. Vrsin. in alleg. relato per R. Marin. ref. 147. nu. 16. seqq. lib. 1. Capyc. Latr. conf. 5. nu. 18. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. nu. 7.

Secus si res non sit integra, nisi in sexta sit melior, Vrsin. ad Affl. dec. 340. num. 8. Ponte sup. nu. 56. 62. Marin. ref. 147. nu. 12. lib. 1. Montan. de regal. verb. vestigalia nu. 11. vers. est quoque, Mar-

gil. de subhasta. qu. 28. nu. 20. Ganauer. conf. 2. nu. 58. Rodoer. ad Marin. ref. 147. nu. 3. Mesa lib. 2. ref. 20. nu. 24. D. Galeot. resp. 14. num. 12. 34. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. nu. 7. Capon. disc. 144. nu. 4. tom. 3. Trambedin. consult. 68. nu. 18. Amat. ref. 38. nu. 21. Mastrill. dec. 84. nu. 8. de Magistr. lib. 5. c. 9. nu. 17. 18. Giurba obs. 98. num. 6. in fine, Cateilorat. 1. num. 195.

Quo casu non solum sexta recipitur, sed recipitur superueniens alia, quæ sextam sextæ adaugeat, Cald. Pereira in l. si curatorem verb. implorandum num. 35. vers. sed caue, C. de restit. in integr. D. Galeot. d. resp. 14. nu. 29.

Non sufficit trigesima pars augmenti, D. Vrsin. apud Marin. d. ref. 147. nu. 17. & 21. lib. 1.

Licet aliqui dicant esse notabilem læsionem in decima, Soccin. iun. conf. 84. nu. 43. lib. 2. Ganauer. d. conf. 2. nu. 18. & seqq. vbi decilum refert.

Dicitur res non integra, quonies possessio est tradita, vel iam cepum reperitur administratoris exercitium, l. 1. 2. C. quando liceat ab empt. disced. R. Capyc. Latr. d. consult. 5. num. 16. Montan. de regal. verb. Vestigalia nu. 10. Guttier. praef. qq. lib. 1. qu. 38. num. 2. Card. Luca de regal. disc. 81. nu. 24. & de locat. disc. 46. nu. 7.

Nam esset Leoninus contractus, ut conductor teneretur ad obseruationem adstrictus praerij alterationibus, & fiscus posset ad sui libitum, viso exitu diuerlo, & sibi proficuo, a licitatione iam perfecta resilire, vt in similibus arguunt Thes. dec. 140. Merlin. contron. 93. num. 11. lib. R. Ronit. dec. 24. nu. 18. D. Gaston. discept. 34. nu. 21.

Et oblatio, quæ sit ad æmulationem non est admittenda, Ronit. in prag. 63. nu. 14. 27. de offic. proc. Gasar. Mesa lib. 2. ref. 20. nu. 24. Gaston. sup. num. 24.

Sic reiicitur oblatio illius, qui interfuit in prima licitatione, l. si fundum 94. ff. de legat. 1. Baldin. l. quoties, C. de fidei. com. Sanfel. dec. 100. nu. 117. D. Brancia alleg. 65. num. 13. apud Reg. Marin. tom. 3. Mangil. de subhasta. qu. 24. nu. 6. Marin. ref. 46. nu. 8. lib. 1.

Etiam si eidem ius prælationis super illa re competere, Thor. in suppl. comp. dec. verb. prælatio petita per Dominum, Sanfel. d. 104. Gratian. disc. 544. in fine, Possb. de subhasta. insp. 36. nu. 32. Gaston. sup. nu. 26.

523 Et sicut diximus sup. nu. 435. In rebus fiscalibus, ita etiam in bonis, Ecclesie, Ciuitatis, & aliorum priuilegiatorum, si venditio congruo tempore non fuisse facta, & iusto pretio, cum requisitis solemnitatibus, recipitur noua oblatio, Staiban. ref. 20. Vrsin. apud Marin. d. ref. 147. nu. 24. Mesa d. ref. 20. Rodoer. d. conf. 44. num. 67. Calà de restit. qu. 20. nu. 40. Mastrill. dec. 84. nu. 6. Amat. d. resol. 38. R. Capyc. Galeot. contron. 40. ex nu. 15. lib. 2. Hermosillan l. 52. tit. 5. p. 5. gl. 7. nu. 42. nam tunc venditio est nulla, nec opus habet restitutione in integrum, D. Galeot. contron. 40. ex num. 25. lib. 2. Staib. resol. 30. Hermosillan l. 52. tit. 5. par. 5. gl. 7. num. 42. Mastrill. dec.

84. Vide Nos sup. num. 492.

524 Et debet concurrere requisitum, quod expediens sit alienare, Odd. de restit. qu. 57. art. 2. num. 10. & art. 4. num. 3. Surd. de alim. tit. 9. qu. 32. num. 43. Staib. sup. num. 10.

525 Solemnitates necessarias refert Merlin. contr. 75. tom. 2. Menoib. de arbitr. cas. 171. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 6. Staib. d. res. 20. ubi etiam observatio; Ganauer. in pluribus Consilijs post decis.

526 Verum si res vendatur, etiam fiscalis, sine subhastationibus, ex dispensatione Principis, tunc nullo modo potest recipi nova oblatio, cum augmento pretij. Nam Princeps tenetur stare contractui facto cum subdito, Hodiern. ad Sard. dec. 1. num. 22. seqq. dec. 13. num. 7. f. 99. Prati: discept. 16. num. 74. 75. tom. 1. Ronit. dec. 69. & Nos ibid. R. Tap. dec. Sen. Ital. 5. num. 34. seqq. Ep. Maranta resp. 5. num. 51. seqq. lib. 2. Sanfel. dec. 352. Pereyra dec. 120. Ratha conf. 86. num. 109. seqq. Gall. conf. 3. num. 10. seqq. Delbene de Parlament. dub. 4. lect. 3. 4. 5. late Add. ad Sanfel. ad d. decis. 332. Ricc. collect. 1726.

527 Verum hæc dispensatio debet notificari oblatores, R. Capyc. Latr. consult. 5. num. 33. Luca ibid. num. 10. R. Ponte de potest. pro eq. tit. de regal. Imposit. §. 5. num. 30. Dicemus in fine huius quest. ubi Allegatio, & dicemus infra num. 542.

528 Vel quando in venditione rei minoris, & similis, adest gratia, vel fraus, nam tunc admittitur nova oblatio post perfectam venditionem, l. & si sine, §. quæsitum, ff. de minor. l. 3. C. de iure fisci, l. 2. C. de fide hast. fiscal. Amat. d. resol. 38. num. 20. Bonadill. polit. lib. 3. c. 4. num. 20. Amaygn l. si tempora num. 21. 25. C. de fide hast. fiscal. Nig. de subhast. cap. 9. §. 8. num. 4. Doctissim. D. Reg. Capyc. Latro consult. 5. num. 26. Capon. d. c. 144. num. Tranchedin. d. consult. 68. num. 87. Maurr. de restit. cap. 219. Sforz. Odd. cod. Tract. qu. 57. art. 3. num. 22. Cald. in l. si Curatorem, C. de in integr. restit. num. 4. Mastrill dec. 84. & de Magistrat. lib. 5. c. 9. num. 21. vol. 2. Muscatell. d. gl. venduntur num. 61. R. Marin. lib. 1. cap. 147. Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 158. num. 23. & seqq. Alias non, ut diximus, Addimus D. D. citatos per Mansfrell. sup. num. 23.

529 Et tunc sufficit læsio, quæ non excedit sextam partem, Ponte d. §. 5. num. 34. Tranchedin. d. consult. 68. num. 20. Gales de restit. c. 2. num. 178. & seqq. Criuelli. dec. 44. num. 9. Calà de restit. qu. 20. Alias non admittitur, Calà cap. 20. num. 41. 42. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. num. 8. Theodor. alleg. 45. ex num. 29. Franch. dec. 120. Mansfrell. sup. num. 28.

530 Generaliter rescinditur Contractus, initus per fraudem, Barra contr. 9. num. 6.

531 Valor rei stabilis habetur ex fructibus illius rei, deductis expensis, Sabell. §. fructus num. 2. Gobius consult. 93. num. 27. seqq. Cenc. de censib. qu. 35. num. 14. & seqq. D. Palma consult. 11. num. 15. D. Hodiern. contr. 2. num. 108. Pacion. de locat. 19. num. 176. ex l. si quos, C. de resc. vendit. l. si fundum, ff. de legat. 1. D. Rosa sup. Consuet. Neapol. sol.

393. num. 7. Nozuerol. alleg. 19. num. 87. 88. Reg. Fonte. conf. 137. num. 44. lib. 2. ubi de fructibus officiorum, Nozuerol. sup. & alleg. 40. num. 21. ubi de fructibus maioratus, Amat. conf. 12. num. 21. D. Rosa. consult. 22. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 42. num. 12. ubi num. 14. non pretium quanti fuit expensum in fabricatione, Rota post Olea de cess. iur. dec. 44. Saminiat. contr. 45. num. 8. contr. 3. num. 61. sed res fallax est, Vrecol. consult. 3. num. 56. Pacion. de locat. cap. 27. num. 124. Dicemus infra, Iouius gl. 22. §. 18. num. 105. 107.

Et valor rei immobilis, ut haberi possit, quo ad observandam læsionem tempore subhastationis, debent coaceruari fructus quinque annorum ante, & quinque post, Postius de subhast. inspect. 60. num. 23. seqq. D. Brancia in alleg. 50. Inter alleg. R. Marimis, Rosa consult. 22. D. Saminiat. contr. 9. num. 15. Penia dec. 176. Seraphin. dec. 1340. num. 1. Bib. dec. 213. num. 7. Cerro dec. 26. num. 6. dec. 730. num. 11. Vel per aliquos annos, arbitrio iudicis, Rota apud Penia dec. 564. num. 4. seqq. dec. 159. num. 9. p. 5. tom. 1. rec. Pacion. de locato cap. 19. num. 176. 180. Cirot. disc. 76. num. 31. Rota dec. 8. num. 9. post Zach. de salario.

532 Vel valor rei stabilis regularur à redditibus viginti annorum deductis expensis, Cu. tell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 6. num. 150. 151. Taf. in l. si fundum num. 3. ff. de leg. 1. Natta conf. 341. num. 10. Cald. forens. qu. 10. num. 10. Gratian. disc. 545. num. 13. seqq. disc. 752. num. 27. disc. 600. num. 3. seqq. Ludovis. dec. 76. num. 5. 6. D. Constantin. ad stat. Urb. annot. 46. art. 2. num. 82. & art. 3. num. 265. D. Rosa consult. 22. num. 6. Cavalier. dec. 358. Pac. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 17. num. 584. Rota p. 2. divers. dec. 116. p. 2. nouiss. dec. 20. Vrecol. consult. 3. num. 56. seqq. Merlin. dec. 162. num. 3. Altograd. conf. 102. numer. 75. lib. 2. Doctissimus Dom. Reg. Marin. allegat. 50. Antonell. de temp. lib. 2. c. 87. num. 8. Surd. de alim. tit. 9. qu. 41. num. 2. Hermosill. gl. 6. num. 120. l. 36. tit. 9. num. 8. Valasc. de iure emphyt. qu. 11. num. 2. Doctissimus Dom. Larrea allegat. 99. num. 22. Panimol. const. 37. Addit. ad Sanfel. dec. 389. Iouius gl. 22. §. 18. num. 102. Costa de portionat. qu. 229. num. 2. D. Agnola ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 5. num. 22. Catan. conf. 27. num. 7. 8. Mantica de tacit. lib. 8. tit. 22. num. 9. Vrecol. consultat. 3. numer. 8. 56. & seqq. Nonar. in l. iust. numer. 24. C. de iure fiscal. lib. 10. Pacion. de locato cap. 19. numer. 29. Sabell. §. Valor. numer. 1. & Cord. Luca de regal. disc. 30. num. 7. de donat. disc. 34. num. 15. de iudic. disc. 33. num. 47. 49. 50. de alienat. disc. 57. num. 9. de empt. disc. 24. num. 17. Andreol. contr. 390. num. 20. Posth. dec. 73. num. 28. Burat. dec. 675. num. 9. Cyriac. contro. 54. num. 15. Gaston. disc. 1. num. 59. Posth. res. 68. num. 30.

533 Alij tenent fructus 15 annorum, Balin l. si quis argentum num. 3. 4. C. de donat. Filin in margarit. var. conclus. verb. Valor fol. 116. col. 2. Iouius sup. vers. alij volunt, videndi Mascard. concl. 1396. Tusc. lit. F. conclus. 12. Rota p. 18. rec. dec. 703. Sabell. §. Valor. Thor. in comp. par. 1. 2. verb.

Valor

valor, Capuc. in praxi tom. 2. p. 3. c. 2. art. 3. seqq. Vrel. conclus. 145.

Alij dicunt per tres annos antea, & tres postea, Pacion. d. c. 18. nu. 178. Ciroc. sup. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. nu. 13. Ponte conf. 138. nu. 23. lib. 4. Saminat. contr. 7. nu. 37. Iouius gl. 22. §. 18. Vreol. consult. 3. nu. 28. Penia dec. 564. nu. 3. Canaler. dec. 358. nu. 4.

Alij decem annorum, Gob. consult. 93. nu. 33. Rota ue. 343. nu. 8. p. 17.

Sed quod non requiratur probatio annorū posteriorum contractui, Pacion. d. c. 19. nu. 179. sed tempore contractus, Ciroc. disc. 76. num. 31. 44.

Verum si tempore mortis litis lapsi sint anni à diē celebrationis contractus, tunc facienda est probatio, etiam quo ad eos, secus e contra, Pacion. sup. nu. 181.

Sed pro quorū annis facienda sit probatio remittitur arbitrio Iudicis, Pacion. sup. nu. 182. Gratian. disc. 461. vbi etiam Luca, Rota dec. 253 nu. 19. seqq. p. 4. rec. tom. 2. & dec. 532. nu. 15. 16. & dec. 580. nu. 11. p. 5.

Emptiones perpetue regulariter sunt ad rationem fructuum, ut reddant quinque pro centum, Andreol. contr. 390. nu. 7. Zacch. de solar. dec. 4. nu. 21. dec. 5. Altograd. co. §. 102. nu. 74. lib. 2. Cyriac. contr. 255. nu. 3. Castill. dec. 134. num. 2. Barz. dec. 231. nu. 9. Seraphin. dec. 580. nu. 3. Ludonif. dec. 553. nu. 8. Canaler. dec. 358. nu. 2. Merlin. dec. 542. nu. 31. Salgad. dec. 150. num. 15. Gobius consult. 124. nu. 17. Mascard. conclus. 651. num. 3. Garba super Consult. Messic. 6. gl. 12. n. 6. Pacion. de locat. cap. 19. nu. 30. seqq. Card. Luca de Iudic. disc. 33. nu. 47. Staiban. res. 191. nu. 66. Ciroc. disc. 76. num. 42. & hodie ad quatuor, & minus, D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. art. 2. nu. 84. Vel trium secundum consuetudinem regionis nu. 88. Deductis oneribus decimarum, & collectarum num. 112. Rota dec. 44. post Oleani de cess. Ludonif. dec. 553. nu. 8. Canaler. dec. 387. nu. 4. Pacion. alleg. 79. nu. 9. vbi pro quinque pro centum, Vreol. consult. 3. nu. 20. Iouius gl. 22. §. 18. nu. 66. Cyriac. contr. 54. nu. 3. Pacion. de locat. cap. 34. §. 4. nu. 49. Sabell. §. fructus nu. 10. Rota p. 2. rec. dec. 570. p. 9. dec. 402. n. 37.

Valor in domibus, & edificijs non probatur ex solo redditu, Ciroc. disc. 76. n. 41. Gaston. disc. 1. num. 59. lib. 2. Nos infra, Iouius sup. num. 107. 108.

Domorum in fructibus deduci debent impensæ pro reparatione, Rota dec. 81. nu. 8. p. 13. rec. & dec. 94. nu. 14. p. 15. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 46. art. 2. nu. 120. & art. 3. num. 270. Masrill. de. 112. Cuiell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. nu. 151. Iouius sup. nu. 110. Rosa consult. 22. nu. 6. Pacion. d. alleg. 79. nu. 10. Angelis de meliorat. tit. 6. num. 26. post mille decisiones Rotæ Romanæ, Vreol. consult. 3. num. 61. Ludonif. dec. 273. 277. Card. Luca de alienat. disc. 57. nu. 9. de Iudic. disc. 33. nu. 33. Andreol. d. contr. 390. n. 16. seqq. sed limitat num. 43. Ciroc. disc. 76. nu. 41. 43.

disc. 73. nu. 51. Diximus sup. nu. 62. Iouius d. §. 18. nu. 110. Canaler. de. 383. Merlin. dec. 705. nu. 8. Rota post Saminat. contr. 8. nu. 30.

Etiam pro reparatione viae ante domum, Et taxari ad quinque pro centum, Ciroc. sup. nu. 51. Rosa dec. 116. num. 2. p. 2. diuers. & dec. 504. nu. 4. & dec. 571. nu. 6. dec. 583. nu. 3. p. 3. rec. Ludonif. dec. 553. nu. 8. Canaler. dec. 358. n. 2. & dec. 387. nu. 4. D. Constantin. sup. nu. 270. & num. 95. Fructus ad rationem octo, septem, aut sex, Rosa de consult. 22. nu. 7. Cuiell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. nu. 152. Masrill. dec. 280. nu. 85. Pacion. d. alleg. 79. nu. 11.

Beneuerum quia domus non sunt de earū natura fructiferae, ideo habenda est ratio, quod remanere possunt dislocatae, Addit. ad Ludonif. dec. 101. nu. 8. Fontanell. dec. 62. nu. 12. Rota in Verouens. pensionis 13. Maii 1607. coram. Card. Sacratio, Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 87. nu. 9. R. Capyc. Lar. conf. 156. nu. 12. & 57. Noguerol. alleg. 18. nu. 36. & alleg. 32. nu. 119. 120. Vbi quod valor rei non habetur ex locationibus, Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 14. Vbi dicit sic in Turribus, Castellis, & alijs edificijs, D. Constantin. sup. nu. 92. seqq. Pacion. allegat. 79. num. 12.

Quamuis in Ciuitatibus insignibus præsumuntur posse locari, secus in Ciuitatibus, vbi non est affluentia hominum, nec quo ad ædificia pretiosa, & ornata, Pacion. de locat. c. 19. nu. 35. Et in domibus debet etiam haberi ratio ædificij, Hermosill. gl. 6. l. 56. num. 84. Pacion. d. alleg. 79. nu. 13. 14. & de locat. 34. §. 5. nu. 44. vbi de domo pretiosa, Salgad. labyr. par. 3. cap. 4. num. 69.

Et valor diminuitur quando bona sunt dumis repleta, inculta, ædificia ruinosa, & inhabitata, Andreol. contr. 390. num. 21. Salgad. labyr. p. 3. cap. 11. num. 3. seqq. Et si res stabili distet à Ciuitate, Andreol. sup. nu. 39. in prædicto rustico, Ciroc. disc. 75. nu. 6. secus vicina Ciuitati, Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. nu. 112. D. Constantin. sup. num. 111.

Sic in locatione perpetua minuitur terra, pars, & adhuc dicitur contractus utilis, quia tollitur periculum dislocationum, Glouagn. conf. 27. nu. 62. seqq. lib. 2. Rota dec. 623. nu. 3. p. 1. diuers. Rota p. nos Marches tom. 1. fol. 112. num. 7. coram Ludonif. dec. 343. nu. 3. & ibi addit. D. Pacion. d. alleg. 79. nu. 15. D. Constantin. sup.

Sed æstimatio secundum fructuum quantitatem fit de rebus, quæ fructus reddunt, sed si res esset præiosa, quæ per nos fructus, aut nullos redderet, tunc non æstimatur ex redditu, sed subtiliter per insignes Mechanicos, aut Architectos, §. qui i. vero I. cons. auth. de non alienand. auth. perpetua, C. de Sac. San. Eccl. Caualcan. lib. 1. dec. 46. nu. 262. D. Rosa ad Consuet. Neap. f. 294. n. 8. Noguerol. alleg. 18. n. 39. Cyria. contr. 261. nu. 8. Vbi quod in ædificijs non appretiarur impensa facta pro illis edificandis, D. Constant. in pragm. 1. de appretio bonorum num. 2. Card.

Cardin. Luca de feud. discusf. 128. numer. 2. Sed contra est. Doffimus Dom. Stamb. relatus. 171. num. 67. vbi ex fructibus, Noguerol. allegat. 18. num. 26. vbi de situ, Domin. Rota ad Reg. Ronit. conf. 56. lib. 3. numer. 3. Mastrill. decif. 280. num. 4. Thor. vot. 95. num. 4. Cauall. quest. 780. nu. 12. Garf. de expenf. c. 4. nu. 18. 19. Idem Thor. in comp. par. 3. tom. 3. §. valor. Doffimus Domin. Balmesda de collect. quest. 137. numer. 8. Ale. lla. dec. 554. num. 3. post Tract. de legit. Gizzarell. ec. 31. Molfes. tom. 2. fol. 192. nu. 6. Conf. 1. ad Peregr. de peticom. art. 42. in fine, Salgad. p. 3. labyr. c. 4. nu. 6. Sadwin. resp. 16. nu. 42. Fontanell. cl. 42. 18. & 54.

Nam expensa Fabricæ, & ædificij differt ratione loci, vbi fit, nam si expendantur, mille v. g. in ædificio facto hic Neapoli, in Via Tolodi, ex illo ædificio fructus sunt centum quolibet anno, deductis expensis. Sed si idem ædificium fiat, etiam Neapoli, sed extra Portam Medinæ v. g. tale ædificium non dat triginta quolibet anno, etiam deductis expensis.

Quo ad ædificium præuolum factum in Rure, ex illo nihil habetur, aut parum ex fructu, sed æstimatur, si non ratione fructuum, ratione pulcritudinis, & sic, si non quantum fuit expensum, paulo minus, nam ratione Nominationis, honoratur possessor, & sic ratione talis honoris, plurius valet, Et si fuit expensa summa ducatorum sex mille, quamuis nulli fructus, nisi habitationis tempore æstatis, valet quinque mille, aut quatuor mille.

Sed difficultas magna est, quod pretium fit attendendum in venditione ædificij pretiosi, quod non reddit fructus æquales pecuniæ expensis in constructione, si ædificium illud vendatur non voluntarie, sed necessitate coactus Dominus, vel pro amplianda Ecclesia, vel Monasterio, vel coactus à Rege pro illo destruendo, pro cauetela regionum Castrorum. Quod debeat attendi valor habitus ex impensa facta in ædificando, non ex fructibus illius, Noguerol. alleg. 18. nu. 37. Mastrill. dec. 280. nu. 4. seqq. Rota ad Ronit. conf. 56. lib. 3.

Nam cum dominus coacte vendit, debet ea venditio fieri sine vendentis incommodo, Giorba dec. 86. nu. 10. cum coacta venditio dicatur grauis, & iniuriola, Sord. dec. 39. nu. 5. Ramirez de lege regia, §. 30. num. 50. Gratian. isc. 149. nu. 30. Noguerol. alleg. 18. nu. 59. 74. 75.

Sed quod iustum pretium fit soluendum, quando bona priuatorum capiuntur, R. Marin. ad Reuert. dec. 402. num. 3. Luca ad Franch. dec. 588. nu. 8. Ex Theologis D. Thomas in 2. 2. q. 77. art. 2. nu. 83. Reginald. in praxi lib. 25. c. 16. sect. 2. nu. 275. Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 4. nu. 361. Gizz. ad C. pyc. Latr. dec. 42. nu. 5. 16.

Nec officium dicta per Mastrill. sup. dec. 280 nam ille num. 34. dicit iustum valorem desumendum esse ex fructibus, ad rationem quinque pro centenario. Et num. 35. subdit inspicendam esse rei qualitatem, & aliquando do-

mos appetuari debere ad duo cum dimidio pro quolibet centenario, Dicit num. 44. alios sentire ad rationem octo pro centenario. Tadem num. 80. refert iudicatum: legitimum depontum pretij, ad rationem octo pro centenario, iuxta emptoris pensionem.

Et sic quod etiam in venditionibus coactis iustum sit pretium desumendum ex fructibus, qui in singulos annos percipiuntur, Jacob. Anell. de bonis ad h. t. relatus per Mastrill. dec. 280. nu. 60. Thor. in comp. dec. verb. pretium, vbi decisum refert, Mele ad Gizzarell. dec. 37. nu. 14. Castill. dec. 134. nu. 2. Molfes. sup. Consuet. Neapol. p. 19. tit. de contrab. empt. qu. 14. nu. 12. Cutell. de donat. tra. 1. disc. 2. p. 6. nu. 50. Nos ad Ronit. dec. 92. nu. 24. ampl. 16. D. Rosa consult. 22. nu. 9. vbi decisum refert, Mastrill. de Magistr. sup. cap. 4. num. 361. D. Gaston. discept. 1. num. 61. & seqq.

Immo ædificia, quæ ad publicas Arces muniendas prosternuntur viiori pretio æstimantur, Conar. lib. 2. var. 5. num. 5. P. Affl. contr. 22. nu. 35. contr. 23. nu. 49. Tusc. lib. V. concl. 59. nu. 8. Memoch. con. 137. Nos ad Ronit. conf. 18. num. 3. tom. 3. & ad eundem dec. 92. num. 24. ampl. 11. D. Gaston. sup. nu. 64. & seqq.

In locatombus, & conductionibus, quæ fit iusta pensio, variæ sunt opiniones. Prima, quod pensio iusta sit habito respectu ad fructus, & redditus, qui percipiuntur ex re locata, Hermosill. l. 56. gl. 6. r. 1. §. p. 5. nu. 119.

Secunda, quod pensio iusta sit illa, quæ in 20. annis valorem rei confecit, D. Constantin. ad stat. v. bis annos. 46. num. 82. 265. Hermosill. sup. nu. 120. Diximus sup. Et illi fructus debent regulari ex annis ante venditionem, & post 10. annos sup. d. §. 18. nu. 129. Altograd. conf. 102. n. 67. Viceol. consult. 3. nu. 59.

3. Quod pensio iusta sit quando redduntur quinque pro centum, l. omnis d. gl. 22. §. 18. num. 132. Cyriac. contr. 255. nu. 3. Rota post Possib. de subhast. dec. 180. ium. 9. in addit. Hermosill. lib. 2. Salgad. dec. 159. num. 15. diximus sup. versumptions.

4. Opinio, quod pensio iusta sit illa solita, & consueta, Hermosill. sup. nu. 121. Mattiens in l. 1. tit. 11. lib. 5. re op. gl. 6. nu. 2. Vbi dicit conductorem tunc læsum dici ultra dimidiam, quando conduxit, quod dignum erat decem ratum, & ipse decem, & sex obtulit, vel quando locatorem læsus esset, v. si quatuor tantum mercedis loco sibi daretur, & hæc est receptior.

Sed conuentus, in hoc casu poterit contrarium probare concludenter, si probei conductoris detrimentum non excedere dimidiam iustæ pensionis, facta computatione valoris fructuum, deductis impensis, Mattiens sup. nu. 2. Gattier. de gabell. q. 147. num. 16. Hermosill. sup. nu. 123. De valore domorum ex fructibus locationis diximus sup. hic, latissime Pacion. de locat. c. 19.

Sed læsio non potest probari in contractu locat.

locationis operum, Rota post Zacch. de salar. dec. 77. nu. 13.

Valor Vincæ attendi debet cum consideratione, quod in dies deterioratur, Pacion. de locato cap. 19. nu. 36. 161. Rubens de valid. legal. cap. 2. nu. 51. & seqq. vbi dicit quod nullus est illarum valor, nam plus in illis expenditur, quam percipitur, & dicitur: Cbi hā vigne hā Tigne, Annot. ad dec. 81. a nu. 109. p. 8. rec. Petr. de Vbald. tract. de collect. in fin. cons. 1. nu. 3. Ludon. de dec. Petr. 2.2. nu. 10. Gratian. disc. 546. nu. 22. D. Card. Luca de iudic. disc. 33. nu. 33. Angelis de iustorat. art. 22. nu. 55.

Pretium rei non debet attendi tempus calamitosum belli, & penuriosum, Milin. dec. 71. nu. 1. Rota rer. dec. 129. nu. 10. p. 7. Gratian. disc. 45. nu. 11. Merl. de dec. 710. nu. 10. Gobius co. sult. 72. nu. 20. 22. 23. 24. Card. Luca de feud. disc. 4. nu. 17. de p. ab. disc. 11. nu. 9. 11. de emph. disc. 30. nu. 10. de alien. disc. 1. nu. 47. de emph. disc. 30. vbi explicat, de testam. disc. 58. nu. 4. Aliograd. contr. 8. Cyzac. contr. 453. nu. 59.

Et prena vilescunt per abundantiam, Moron. cons. 22. nu. 45. Rota post Zuff. process. dec. 44. num. 7. Creleant ex pluribus emptoribus, minuuntur ex pecuniarum inopia, Posth. de sub. huss. insp. 60. nu. 6. in addit. r. co. consult. 3. nu. 18. Dondens co. sult. 28. nu. 24. Iouus sup. 5. 18. nu. 69.

Valor rei venditæ, vel locatæ, ad vitam, qualis sit iustus, ad hoc, ut non possit dici de læsione, habetur ex Pacione alleg. 79. nu. 1. & seqq. Olea de cass. lur. tit. 6. q. 10. nu. 16. fol. 417. Gufm. de cui. q. 21. nu. 30. & seqq. q. 55. nu. 28. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 86. Iouius de fo. em. nu. 22. §. 8. nu. 150. Dignatom. 6. tra. 7. 3. res. 87. valor operum locatarum, qualis ad inducendam læsionem, Rota dec. 77. nu. 13. post Zacchiam de salario.

Æstimatio vitæ hominis ad tex. l. hereditatum, ff. ad l. salar. sic secundum d. legem, & non solum in falcidia, sed in omnibus, Gratian. disc. 55. & ibi Luca, D. Rocca disp. 151. nu. 17 & seqq. Rota collect. 3574. Add. ad Lmouj. decis. 86. Card. Luca de regal. disc. 30. Rota dec. 403. p. 16. rec. Sabell. §. æstimatio, Olea d. nu. 10. nu. 15. & seqq. vbi tota materia Add. ad Ludonj. dec. 186. lit. B. Surt. de alim. tit. 19. q. 11. nu. 26. Surt. de iudic. lib. 2. c. 2. nu. 477. Pacion. d. alleg. 79. nu. 4. Et iudex debet hoc arbitrari attenta ætate personæ, & rei redditibus, Pacion. nu. 6. 7. Dunozer. se. dec. 187. Olea de cess. tit. 6. q. 10. nu. 15. fol. 416. D. Saminat. contr. 34. nu. 9. seq. nu. 45. 46. & nu. 10. seqq. & contr. 32. nu. 35. seqq. nu. 95. seqq. Cord. Luca de donat. disc. 34. nu. 2. 15. disc. 54. de regal. isc. 30. n. 35. de legit. di. 18. nu. 23. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 134. Virill. ad Affl. dec. 34. D. Constantin. ad stat. Vrb. annot. 46. nu. 214. seqq. & nu. 229. seqq. Nos ad Rouit. cons. 38. l. 6. 2. D. Sabell. §. æstimatio nu. D. Rocca d. disp. 151. nu. 22. & q. 96. nu. 3.

Valor iurium, & ætionum Cessarum, seu venditarum recipit æstimacionem arbitrio Iu-

dicis, attenta qualitate rei Cessæ, personæ contra quem fuit Cessio, & hoc factum, si adsit læsio enormis, aut enormissima rescinditur, Olea tit. 8. q. 1. a nu. 23. fol. 469. Gobius consult. 109. nu. 18. seqq.

Valor rei subiectæ fideicommissio, Molin. de primogen. lib. 2. c. 4. nu. 20. vbi Addentico.

Valor Minarum venditarum, vel locatarum, Solorz. polit. lib. 6. c. 1. 2. c. f. ultimo.

Qualis valor maioratus venditi, Molin. de primog. lib. 1. c. 19. n. 40.

Qualis valor officij à Rege venditi, Larrea allegat. 81. 99. Solorz. Polit. lib. 6. c. 13. & tom. 2. de iure Indiar. lib. 5. c. unic. a nu. 99. Larrea alleg. 81. vbi an in eo habeat locum l. 1. C. de resc. v. ndit. Escalon. lib. 2. Gazoph. l. 2. p. 10. §. 2. nu. 8. 9. vide hic infra.

Valor beneficij, ut habeatur non sufficit valor vnus anni solum, sed ante, & post per quinque annos, Penia dec. 564. num. 4. & seqq. quamuis in hoc aliter senserit eadem Rota dec. 159. nu. 3. p. 5. tom. 1. rec. Vbi quod ad hunc effectum sufficit probatio per aliquot annos ante, & post, etiam si non sit per quinquennium, cum materia sit arbitraria, Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 87. nu. 7. Rota dec. 8. nu. 10. 16. per decem annos nu. 23.

Valor spei, & dubij euentus, quam quis habet in re, qualis sit nescitur, sed res vendi potest, licet deinde nihil sequatur, siue fundetur in re, siue in spe dubia, l. hæc empt. vbi Bald. ff. de contrab. empt. l. si actum, l. spem, C. locati cū concord. Osasib. dec. 95. nu. 3. Copyc. dec. 159. nu. 16. Idem de re, quæ ad lucrum, & damnum nam læsus non dicitur, Diximus sup. num.

Adiungit D. D. relator per Gufm. de cui. q. 21. nu. 30. seqq. Idem in emptione fructuum ad vitam, nam si ille super viuat tanto tempore, quod fructus percepti excederent solum pretium, non esset læsio, Tusi. tom. 8. conclus. 392. nu. 1. Boer. de 44. nu. 37. ex l. fauimus 34. §. fin. C. de donat. Gufm. sup. nu. 34. l. si à lege, C. de vsuris. Præis co. s. 137. nu. 127. Affin. de execut. §. 7. c. 183. & cap. 190. 191. 192. Gail. lib. 2. obs. 8. nu. 3. 4. seqq. Sic fructus futuri, & incerti vendi possunt, soluendo pretium temporis contractus, Copus. c. fin. lib. futuri c. 5. nu. 3. Mantica de tact. lib. 8. tit. 21. nu. 3. Gufm. sup. nu. 39. Card. Luca de alien. disc. 10.

Verum valor illius rei potest esse læsius, habita consideratione communis valoris ipsius Iustus, & spei, non autem piscium caprorum, Cabriel. cons. 168. q. 3. nu. 25. Gufm. sup. nu. 36. Olea de cass. lur. l. 3. q. 10. a nu. 12. Solorsan de iure Indiar. lib. 1. c. 17. nu. 23. lib. 2. c. 19. a nu. 52. lib. 2. Polit. c. 18. Casteson. §. spes.

Verum dicta procedunt quando fructus empti sunt certis ad tempus incertum, veluti. Donec aliquis vixerit, & tunc si in ipsa ætate, & qualitate emptoris, tempus incertum sit, possit reduci ad aliquam certitudinem iuxta tex. l. hereditatum, ff. ad l. salar. & læsio verisimiliter possit excedere dimidiam iusti pretij,

contractus rescinditur, ut usufructarius, *Lament. R. d. ubi de usuris 2. p. q. 15. Ripa resp. 1. nu. 89 in art. 4. sup. nu. 4. Nota p. 16. rei. dec. 408. vbi de delib. hereditarium.*

Et est certum hunc contractum, si seruetur iustitia pretij, ut seruari potest, etiam si contingat cumulum pensionum sortem excedere, licetum esse, *D. Thom. opus. 73. de usur. p. 1. a. 9. Ric. id. quolib. 2. q. 23. Conrad. de contract. qu. 81. Molina disp. 383. Lessius de Instit. c. 22. dub. 6. Salomon. d. 1. 5. de censib. cont. on. 1. Palat. e. contra. cap. 8. Bonius de censib. art. 1. Dec. cons. 123. Felician. de censib. lib. 1. c. 7. num. 19. Auendum. eodem Tract. cap. 20. Valenzia 2. 2. disp. 5. q. 22. Lopez instr. negoti. 1. cap. 33. Bagnex. de censib. dub. 1. Soto de Instit. c. 1. b. 6. qu. 5. art. 20. ad finem, post alios Gufm. d. q. 21. n. 41.*

Cum ut diximus sup. num. In latione non attendatur augmentum temporis, *Schettin. de iure offer. p. 1. c. 1. sect. 2. nu. 65. An a alleg. 56. Galup. in praxi p. 3. c. 2. nu. 19. Sic si perfecta venditione fundi, superueniat augmentum per alluionem, illud spectat ad emptorem, Mangil. de cuius. 4. qu. 195. nu. 11. Botton. de iure accresc. c. 7. q. 67. nu. 17. 18. Mesa l. b. 2. c. 42. nu. 5. Hermosill. l. 23. glos. 9. D. Gobius Tract. de aquis. qu. 27. nu. 1. Niger. de subhast. §. 18. nu. 5. 6. Rour. in prag. 1. de iur. & exco. f. f. c. a. nu. 35. & seqq. Poffidon. de empt. & locat. lib. 2. dub. 20. nu. 3. & eqq. Rodou. de rer. Eccles. non alien. qu. 67. nu. 15. 16. vbi ampliat, etiam re vendita non tradita, Mantica de iacit. lib. 4. tit. 6. nu. 50. & tit. 32. nu. 121. Parion. de locato c. 5. l. 1. nu. 19. seqq.*

Nisi venditio esset condicionalis, & conditione pendente fundus augeretur, *Redou. d. q. 67. nu. 18. Vel nisi facta esset venditio ad mensuram, & venditor probabiliter ignorasset præcisam quantitatem rei vendite, Molina de contract. disp. 397. nu. 7. 8. vbi ampliat etiam si venditor esset sciens quantitatis per eum enunciatæ, Mangil. d. q. 95. nu. 25.*

Vel si certa, & præcisa quantitas fuisset expressa, & venditor intentionem non habuisset vendendi, nisi quantitatem ab ipso declaratam, *Bardellon. cons. 184. latè D. Gobius d. q. 27. & 28. vbi tota materia Alluionis.*

Loca monitum cuius valoris *Idè Card. Luca de regal. disc. 30. n. 8. D. Constant. sup. nu. 214.*

Valor stabilium non præsumitur mutatus infra decennium, sed postea sic, *Cinoc. disc. 76. n. 45. Gob. consulti. 72. nu. 36. Card. Luca de empt. disc. 16. nu. 10. disc. 33. n. 8. de prob. disc. 5. & 11. Rosa consulti. 2. 2. nu. 11. Parion. de locato cap. 19. nu. 153. Gratian. disc. 766. nu. 42. Constantin. sup. nu. 51. 52. Torre de maior. p. 2. resp. bosc. num. 45. Verum non suffragatur ista præsumptio ad probandum læsionem, sed tantum pro tempore modico, *Parion. nu. 154. Tempus modicum ad effectum augendi valorem dicitur in locationibus, secundum aliquos, spatium vnius anni, & lase. consulti. 43. nu. 28. duorum annorum Bich. dec. 609. nu. 3. Trium annorum, Canaler.**

dec. 356. nu. 4. Sex annorum, Lader. b. cons. 139. nu. 1. Pat. on sup. nu. 155. & seqq. vbi conciliat, Andreol. contr. 242. nu. 26. contr. 390. nu. 54. Ci. roc. sup. 46. seqq. Rosa dec. 115. par. 16. p. 17. dec. 343. Gratian. disc. 526. num. 47. Ludon. & add. dec. 553. Nota p. 16. dec. 115. p. 17. dec. 390.

Secus si decennium antecedens, & subsequens fuisset calamitosum, *Card. Luca de prob. di. 1. 11. nu. 6. de pens. disc. 8. nu. 8. Monald. dec. 318 nu. 13. dec. 180. nu. 3.*

Valor diminuitur ex mala qualitate venditoris, vel ob aliquod vinculum, & onus super re, *Molina disp. 356. Fontanell. dec. 62. & seqq. Salgad. labyr. p. 1. c. 21. p. 3. c. 11. Rosa dec. 19. nu. 15. post Zaich. de salar. Gob. consulti. 124. nu. 2. 3. cons. 148. nu. 4. 149. nu. 149. nu. 152. Card. Luca de empt. disc. 44. nu. 5. 24. nu. 4. disc. 25. num. 2. 3. de legat. disc. 12. nu. 17. de decim. disc. 8. de regal. disc. 30. nu. 9. de feud. disc. 4. 97. Monald. dec. 305. nu. 7. dec. 318. nu. 14. Farina. dec. 20. 648. Rosa p. 4. novis dec. 553. nu. 2. Debet inspicere litus rei, & onera, *Giurba super Consuet. Messim. gl. 10. c. 11. nu. 18. 23. Cinlin. contr. 22. nu. 9. Gama dec. 137. 138. Valase. consulti. 70. n. 4. Gratian. disc. 6. 6. nu. 7. 8. Ric. collect. 3073. Thomat. dec. 50. nu. 543. & seqq. Card. Luca de empt. disc. 24. nu. 4. disc. 25. nu. 2. 3. de legat. disc. 12. nu. 17. Andreol. contr. 390. nu. 37. 38. Cyriac. controu. 42. nu. 1. Noguerol. alleg. 37. nu. 61. & 40. n. 21. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 5. nu. 56. seqq. lib. 2. c. 87. nu. 117. Maf. ar. de probat. conclu. 1396. Fontanell. d. dec. 62. Amat. cons. 12. nu. 21. cons. 1. nu. 104. Balinased. de collect. qu. 13. & 77. Salgad. labyr. p. 1. c. 21. & p. 3. c. 11. a nu. 3. Gufm. an. 2. erit. inc. venit. 7. Solozan. polit. lib. 3. cap. 11. Idè Gratian. disc. 545. nu. 19. 723. nu. 17. Mangil. de cuius. qu. 42. nu. 13. Starban. de interesse lib. 2. q. 22. & tit. 9. A. d. ad Sanfel. dec. 339. Diximus sup. n. 25. D. Palma consulti. 31. nu. 9. Cyriac. controu. 162. n. 18. contr. 222. nu. 70. contr. 421. 636. nu. 2. Michalor. de fratrib. p. 1. c. 38. nu. 44. Merlin. dec. 705 nu. 5. Iouus de solemn. cont. minor. gl. 22. §. 18. nu. 53. 109. 110. Rosa rec. dec. 164. p. 13. Bottillier. disc. 1. 18. nu. 8. nu. 22. 23. Costa Sicul. ad partem cons. 68. in fine. Laffari. de gabell. c. 10. n. 16. & seqq. & c. 15. nu. 33. seqq. vbi de gabella soluenda ab emptore, an, & quando diminuatur valorem rei, *Diam. tom. 9. tract. 2. resol. 245. n. 7. Et in nomine debitoris vendito, vel insoluitu dato, lousius supra 109. 151. Cinell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 6. nu. 180. Noguerol. alleg. 37. Cyriac. controu. 169. Card. Luca de benef. dis. 90. n. 80. de iure patr. disc. 10. l. 1. m. 2. de p. fid. credit. p. 3. c. 3.***

De etiam ratio de tempore ad redimendum, *Andreol. d. contr. 390. nu. 35. 36. Cinoc. disc. 7. a nu. 67. disc. 71. nu. 29. 76. nu. 3. Vbi de pacto de retrouendendo, & nu. 5. Vbi si venditor sit pauper, Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. nu. 87. & seqq. D. Constantin. ad stat. Romæ annot. 46. nu. 119. 117. 269. 272. D. Merlin. controuers. 46. lib. 1. D. Alexius a. D. Capye. Lotr. consulti. 156. n. 10. Idem Noguerol. alleg. 18. nu. 80. 37. nu. 64. Antonell.*

veit. de temp. legal. lib. 2. c. 87. nu. 11. Palma nepos alleg. 211. nu. 40. Rota rec. dec. 2. nu. 11. par. 15. Cyroc. disc. 76. nu. 5. Iouius sup. nu. 54. seqq. Motion. conf. 22. nu. 59. Card. Luca de emp. disc. 47. nu. 12. de creait. disc. 35. nu. 67. de indic. disc. 33. nu. 50.

Debet haberi ratio malorum vicinorum. Jallong. racemat. iur. 48. nu. 44. Si Territoria sint culta, vel inculta, Nepita super Consuet. Caban. iur. 49. nu. 12. Debent inspicui qualitates, & pulchritudo, Farinac. dec. 227. nu. 4. Corn. conf. 206. vol. 4. & seqq. lib. 4. Io: Gerson conf. 8. in 1. rat. de contrah. par. 1. Gufman. de cuius. qu. 33. nu. 11. 12.

Sic debet inspicui si res sit emphyteutica, vel feudalis, Nog. erol. d. allegat. 40. nu. 21. Nam valor illius est, ut det. ahatu de vero valore tertia pars, Surd. conf. 452. nu. 76. 77. Gobius consult. 124. nu. 4. seqq. ubi de 6. 3. 4. parte Cutell. de donat. tom. 1. uis. 2. p. 6. nu. 152. Ciroc. disc. 56. nu. 31. Card. Luca de emp. disc. 35. n. 29. & disc. 54. nu. 6. & seqq. Costa tract. out scient. aut ignor. cent. 1. di. x. in 1. 41. nu. 13. Molina de primog. lib. 2. c. 4. nu. 20. D. Rosa consult. 22. nu. 1. ubi etiam de diminutione valoris rei. Sed debet detrahi sextam partem dicit Caneer. var. p. 1. cap. 13. nu. 47. Oliuerius dec. 573. Hermosill. gl. 6. l. 56. n. 97. Costa de po. 1. rat. qu. 229. Tusc. lit. C. conclu. 669. D. Constant. ad stat. Urbis annot. 46. nu. 117. 269. Christin. dec. 160. nu. 6. vol. 1. Iouius gl. 22. §. 18. nu. 144.

Sed remitti in arbitrium Iudicis dicit Michael. de fratrib. p. 1. c. 38. nu. 46. 47. Tiraq. de retr. 1. signag. §. 1. gl. 18. n. 4. Gobius consult. 124. nu. 4. & seqq. videndus Bortilier. d. differt. 18. nu. 15. seqq. Antonell. d. tempor. leg. l. lib. 1. cap. 65. nu. 14.

Vel est attendenda consuetudo loci rei sitæ, vel vicinioris, Cyroc. uis. 2. p. 6. nu. 31. D. Alexius ad Capy. Lutr. consult. 156. nu. 9. Gobius sup. & consult. 149. nu. 162. Vbi valor ex fundis vicinis.

Si sit conuentum, quod venditor non possit redimere, nisi post elapsum tempus certum, tunc pro tempore, quo redimi nequit, pactum nil minuit de valore, Ad. n. ad Burat. dec. 761. nu. 14. Antonell. d. c. 87. nu. 12. & lib. 1. cap. 65. nu. 14.

Sed quanti estimatur res cum pacto de retrouendendo perpetuo D. D. non sunt concordantes, nam alij dicunt in nihilo, alij in dimidia, vel paulo plus, vel paulo minus, alij in sexta, alij in quarta parte iusti valoris, alij minus tertia parte, puta res que ualeat centum estimetur in septuaginta, Alij in arbitrium Iudicis remitti, iuxta loci consuetudinem. Sed Nobis placuit, & placet sententia illorum dicentium deduci à vero valore tertiā partē, Mascard. conclus. 447. nu. 10. 11. Merlin. dec. Luc. 70. n. 3. seqq. Mantica de tacit. lib. 8. sit. 20. nu. 49. Clarin. controu. 40. nu. 35. Cyriac. controu. 261. nu. 47. Carena rel. 14. nu. 6. Nos ad Ronit. dec. 73. nu. 4. & ad Tom. IV.

conf. 14. n. 29. dia. 2. ubi nu. 23. & seqq. retulimus D. D. pro supradictis opinionibus, ad locum prædictum remittimus D. D. Lectores.

Si vero pactum de retrouendendo non sit perpetuum, sed temporale, tunc deducitur sexta pars, vel arbitrio Iudicis, habita ratione maioris, vel minoris temporis concessi ad redimendum post D. D. Nos d. conf. 14. nu. 30. Nisi cum pacto de retrouendendo esset modicitas pretij, nam tunc esse perpetuum tale pactum, Nos ibid. nu. 31. Sed pro quo pretio debeat fieri retrouenditio, si pro iusto pretio rei, quod currit tempore venditionis, vel pro eodem, quo fuit venditum Nos ibid. nu. 32. 33. 34. Addimus Cortada dec. 149. nu. 71. Bortilier. d. differt. 18. nu. 23. limitat nu. 24. si tale pactum sit appositum post factum contractum, nu. 25.

Sed valor honorum non diminuitur ex qualitatibus diminuentibus, quando prætenditur læsio ultra dimidium, Niger. de subbas. §. 31. nu. 40. Mascard. conclus. 1403. nu. 17. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 18. p. 1. nu. 69. seqq. Androl. contr. 390. n. 46.

Valor rei diminuitur, & augetur ex pactis apposis in contractu, Fontanell. dec. 83. Cyriac. contr. 63. 87. 160. 163. nu. 26. contr. 170. 271 Olea de cess. iur. sit. 2. q. 2. nu. 11.

Pretia rerum solent esse Tria, Infimum, Medium, & Supremum, seu rigidum, Martell. recollect. qu. 140. nu. 4. Palma nepos allegat. 211. n. 18. Et utraque diuisio dicitur iuxta Larrea dec. 80. nu. 8. Clarin. contr. 29. nu. 45. Iouius sup. nu. 61.

Valor rei colligitur ex singularum partiū examine, Millin. dec. 122. nu. 2. Et specialis probatio præualet generali, Ludouic. dec. 449. nu. 8. Noguerol. alleg. 18. nu. 64. Andrenl. contr. 390. nu. 32. D. Constantin. annot. 46. nu. 248. seqq. Mascard. de cuius. q. 102. nu. 5. & seqq.

Ideo pro læsione totus contractus est inspicendus, & sic pacta, & alia, Cyriac. contron. 87. nu. 5. 128. nu. 91. seqq. contr. 90. nu. 17. contr. 222. nu. 73. Coccin. de. 370. nu. 2. Buh. dec. 267. nu. 12. Card. Luca de alienat. disc. 1. nu. 48. Scacc. de commerc. & camb. §. 1. q. 7. p. 2. unipl. 10. n. 40. Saminat. contron. 2. nu. 85. contr. 3. nu. 127. Add. ad Sanfel dec. 389.

Beneuerum quo ad appretium plurium rerum, illud fieri debet distincte res, & res, alias si fiat confusim illud est nullum, Valase. in pra. 21. part. c. 10. nu. 5. Cyriac. contr. 303. nu. 94. vers. ad id verò, contr. 421. Palma consult. 31. nu. 7. Altograd. conf. 98. lib. 1. Burat. dec. 538. nu. 6. Possib. insp. 60. nu. 46. Tusc. lit. E. concl. 669. 670. Zuff. p. cess. lib. 3. quæst. 121. sic valor gemmarum. Zuff. ibid.

Valor domus maiorum est alterius pretij, quam alterius, l. lex que intro. es 22. C. de admin. tutor. Rota dec. 372. nu. 5. p. 1. rec. Pacion. alleg. 9. n. 14. D. Rosa consult. 22. nu. 11. Sic affectus ad rem auget pretium, Iouius d. §. 18. n. 106.

Valor rei, si res recipiat augmentum ante tra.

traditionem an debeat, *Larrea dec. 69. Card. uall. qu. 5. 10.*

Valor rei quis, si res pluris valeat apud emptorem, quam apud venditorem, *Cynac. contron. 42. 1.*

Valor fundi, super quo solet cadere Nix augetur per talem nuem, nam Nix est instructu, *Gusman. de enit. q. 21. nu. 48. Gizzarelli. & addentes dec. 34. Escal. lib. 2. Gazoph. 2. p. c. 22. Gallus de fructib. disp. 3. art. 9. num. 9. Lagun. de fructib. p. 1. cap. 4. num. 130. seqq. Barbat. de diuis. fruct. p. 1. c. 17. nu. 124. Fragos. de regim. reip. disp. 8. §. 4. nu. 52. Capan. de reuento p. 2. q. 17.*

Idem de fundo, super quo cadit Manna, *Barbat. sup. nu. 120. Gallus sup. nu. 10. Lagun. sup. d. c. 4. nu. 75. Capan. d. q. 17. nu. 1. Pix. ibid. Nouar. sup. prag. de Manna collig. vbi quod in venditione illius habet locum lex. 2. C. de rescind. vendit.*

Idem de fundo, in quo est Fodina auri, argenti, lapidum, Salis, aut aliorum metallorum, *Gallus d. disp. 3. art. 4. & disp. 6. num. 84. seqq. Lagun. p. 1. c. 10. 11. Annu. de donat. reg. tom. 2. cap. 11. & 12. Castejon. §. salina, Larrea alleg. 77. Solorzano. de iure Indier. tom. 2. lib. 6. cap. vnic. & lib. 6. polit. c. 3. Garzia de expens. cap. 22. Carl. Luca de regal. c. 57. 106. 117. 147. Conflic. obs. 242. de empr. dist. 44. de dote dist. 160. nu. 28.*

Idem de fundo vbi sunt Balnea, *Lagun. sup. p. 1. c. 5. nu. 100. & seqq.*

Idem in fundo, vbi sunt Arundines. *Lagun. p. 1. c. 4. num. 68. seqq. Gallus sup. disput. 3. art. 5. nu. 26.*

Idem in fundo, vbi est Canna mellis, *Capan. d. q. 17. nu. 15.*

Valor rei debet probari per peritos, *Art. dec. 75. Caran. in rit. 267. nu. 9. Rota dec. 43. nu. 8. post Zachiam de salario dec. 59. nu. 2. dec. 87. nu. 12. Gobius consulti. 72. nu. 32. vbi magis, quam per testes, Card. Luca de alien. dist. 57. nu. 9. de iudic. dist. 33. ex nu. 33. Gratian. disc. 600. Canaler. dec. 358. Caball. conf. 126. lib. 1. Tuse. lit. P. conclus. 286. Mascard. concl. 1169. Riolfin. in praxi p. 1. c. 8. num. 113. seqq. Merlin. dec. 246. & 468. Pacion. de locat. cap. 19. num. 66. seqq. cap. 34. §. 5. Eich. dec. 609. nu. 16. Idem Pacion. c. 34. in fine, Andreol. contr. 390. nu. 15. Staib. ref. 165. nu. 39. Noguero. alleg. 18. num. 20. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. num. 23. seqq. Tristany dec. 19. Canaler. decis. 358. Sperell. decis. 54. Fontanelli. dec. 600. nu. 5. 6. Vbi quod creditur magis ipsis, quam testibus, & præferuntur ipsi, Coloni, Affictuarij, & factores bene informati, D. Constantin. ad stat. Urbis ann. 46. nu. 69. 72. Sabell. §. Valor. nu. 1. Card. Luca de iudic. dist. 33. nu. 21. & seqq. Gratian. disc. 510. & 600. num. 20. seqq. Menoch. conf. 143. nu. 24. seqq. 358. nu. 14. seqq. Rota Macorati. dec. 59. num. 482. Coccin. dec. 7. Canale. dec. 358. nu. 2.*

Debent esse tales, & non ut testes, *Sperell. dec. 178. nu. 6. seqq. Pac. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 22. num. 83. Pacion. de locat. c. 34. §. 4. Ma-*

scard. de probat. co. clus. 1169. nu. 48. seqq. Angelus de melior. art. 6. nu. 16. 17. Iouius glos. 2. §. 13. nu. 118. & seqq.

Quod periti requirantur ad faciendam æstimationem, Duo, vel plures, si reperiantur in loco, illas sufficit vnus, *Pac. Jordan. sup. nu. 85. 3. c. fel. dec. 389. cum addit. Gratian. disc. 235. Sperell. dec. 54. n. 32. seqq. Pacion. de loc. c. 34. §. 5. n. 17. Riolfin. in praxi p. 1. c. 8. n. 113. seqq. Beraz. co. §. 33. nu. 12. Mising. cent. 6. obs. 34. Ritec. collect. 1114. Nouar. in instar. nu. 6. 8. C. de iure fisci lib. 10. Hermosill. sup. nu. 26. 27. & seqq. vbi latè de hac materia vnus, vel plurium, Iouius sup. nu. 116. 119. seqq. Sanfel. & addit. dec. 389. Rota dec. 462. 477. p. 9. Christin. dec. 184. num. 3. vol. 2. Pacion. sup.*

Secus si partes sint contentæ vnus, *Nouell. reg. 148. nu. 3. Mascard. concl. 1164. nu. 29. Nouar. sup. nu. 7.*

Secus etiam si in Ciuitate vnus solus esset, *Nouar. sup. num. 8. Giurba ad Consuet. Mess. c. 10. gl. 1. 1. nu. 5. Nepita ad Consuet. Cathan. tit. 49. nu. 12. Carpan. ad stat. Mediol. c. 170. num. 4. Strayn. dec. 27. nu. 7. Nouell. reg. 138. nu. 3. Mascard. conclus. 1164. nu. 21. vbi num. 23. declarat in causis paruis, & modici præiudicii, secus in causa ardua, & grauis præiudicii, nam tunc vocari debent alij locorum conuicinatorum, Nouar. ibid. Pacion. d. c. 34. §. 5. n. 22. seqq.*

Debent periti esse saltem triginta annorum *Rota p. 17. dec. 343. nu. 2. Sabell. §. periti nu. 1. in fine, & nu. 12. Et debent esse periti de re, de qua agitur, Carpan. ad stat. Med. c. 170. nu. 5. Et iuxta suam artem quilibet præsumitur peritus, Giurba ad Consuet. Mess. c. 10. gl. 1. 1. nu. 3. Sic fabricatores si de fabrica, de prædijs rusticis experti in illa arte, Nepita ad Consuet. Cathan. tit. 49. nu. 9. Iouius d. gl. 2. §. 18. nu. 113. Gratian. disc. 228. nu. 25. 263. nu. 20. Farinat. q. 70. n. 42.*

Vbi duo sunt electi non potest vnus sine alio facere, *Rota p. 9. rec. dec. 462. & dec. 447. num. 2. & seqq. & æstimatio debet fieri ab illis vnitim, non separatim, Crescent. dec. 2. de arbit. Caballin. millozo. 142. in fine, Nouar. sup. nu. 21. Rota dec. 462. nu. 1. dec. 477. nu. 2. p. 9. Pacion. d. c. 34. §. 5. Idem Nouar. in prag. 2. tit. de Magistr. art. nu. 4.*

Non debent deponere cum iuramento, secundum aliquos, secundum alios sic, *Farinat. q. 74. 95. seqq. Pac. Jordan. sup. tit. 18. nu. 666. seqq. Mascard. conclus. 1169. Menoc. de arbit. lib. 1. qu. 58, nu. 4. Sperell. dec. 54. nu. 45. seqq. dec. 178. Nouar. sup. nu. 9. Hermosill. sup. nu. 39. seqq. Pe. egr. conf. 101. nu. 8. Staib. ref. 7. nu. 25. Not. ad Rott. conf. 51. nu. 14. lib. 3. Succ. de iudic. lib. 2. c. 11. n. 1064. Addit. ad Sanfel. dec. 389. Pacion. n. 32. seqq. & 56.*

Sed distinctio est, aut eliguntur à partibus sponte, sine mandato Iudicis, & non, secus si mandato Iudicis, *Couar. var. lib. 2. c. 13. n. 344. Christin. dec. 160. vol. 1. Gratian. disc. 929. nu. 17. seqq. Giurba d. gl. 11. nu. 11. Nepita d. tit. 49. num. 11. Ferzon. c. 149. nu. 16. Iouius num. 132. seqq.*

Caballin. miliclog. 142. Menach. conf. 164. nu. 16. Bonrell. conf. 84. Nouar. sup. nu. 19. Sed quamuis iurent semper admittitur reuissio, Nouar. sup. nu. 10. 11. Surd. conf. 366. num. 18. seqq. vbi infra annum.

Debent citare partes ad inrer essendum, certa die, & hora in loco vbi res apprenianda est, alias actus est nullus, *Altograd. conf. 16. nu. 20. seqq. lib. 1. c. conf. 21. nu. 28. lib. 1. Couar. res. lib. 2. c. 13. Pacius Iord. sup. tit. 22. nu. 83. Pacion. d. c. 34. nu. 37. 51. seqq. Rota p. 14. rec. dec. 320. nu. 6. seqq. 5. 15. dec. 390. nu. 2. seqq. 389. n. 2. Card. Lu. 2. de iudic. disc. 33. nu. 27. Schettin. de iure off. feren. p. 1. sec. 2. nu. 35. quamuis sint electi communiter num. 36. licet contra dicat Merlin. dec. 1. nu. 5. Angelis de meliorat. art. 6. num. 19. Rota p. 5. dec. 547. nu. 20. seqq. Luna conf. 44. nu. 10. 11. Fenzon. d. c. 149. num. 25. 28. Neprea super Confut. Cath. in tit. 49. nu. 28. tali die, & hora, Ciurba d. gl. 11. n. 7. Iouius d. 5. 18. nu. 123. Burg. conf. 43. nu. 45. 46. Mnea dec. 34. num. 16. Secus si sint electi a partibus, Carpan. ad stat. Med. olan. cap. 169. nu. 10. tom. 1. D. Palma sup. nu. 4. 6. Iouius d. gl. 18. nu. 123. Rota in nouiss. p. 6. d. c. 17. Gratian. disc. 874. nu. 33. seqq. Possib. de subbastat. insp. 47. n. 62. Sabell. §. astimatio. Rota p. 2. dec. 154.*

Non sufficit si periti dicant audiuisse partes, si non constat, *D. Angelis de meliorat. art. 6. nu. 26. Rota rec. p. 14. dec. 320. nu. 10. D. Palma conf. 31. nu. 10. 11.*

Illis debetur salarium, *Carpan. sup. n. 171.*

Creditur magis peritis, quam testibus, *Iouius sup. n. 101. 102.*

Periti dicant: res tanti redditus in tali loco, communiter tanti valet, *Gobius consult. 9. nu. 32. Vrecol. consult. 3. nu. 20. Durat. dec. 538. nu. 8. Iouius d. 5. 18. n. 111.*

Et illi debent obseruare tempore contractus, tamen paulo ante, & paulo post, *Iouius sup. n. 125. Gobius consult. 72.*

Iudex potest habere fidem vni ex peritis discordantibus, *Pacion. d. c. 34. §. 5. n. 95.*

Electio Tertij periti facta ob discordiam primorum, si talis discordia non fuit, est nulla illa Tertij, *Pacion. d. c. 34. n. 78. De citatione partium id interessendum certa die, Merlin dec. 468. 74. nu. 17. 18. Lu. ouis. dec. 536. Sperell. dec. 54. nu. 47. Sanfel. dec. 389. vbi addit. Cyriac. controu. 261. Rota p. 19. dec. 339. Nouar. sup. nu. 13. Anna sing. 78. Rota dec. 554. p. 2. tom. 2. Nouar. in l. Inster. nu. 13. C. de iure fisci lib. 10. Hermosill. gl. 6. gl. 56. tit. 5. par. 5. Claper. in deris. fiscal. qu. 7. mic. caus. 36. Constant. in prag. de empt. & vendit. in rubr. nu. 5. Carus. arbor. 2. nu. 33. in sylua termin. iudic. Gratian. disc. 874. nu. 35. seqq. P. flb. de subbast. insp. 47. nu. 62. Rota in nouis. p. 6. dec. 17.*

Statuit peritis, quamuis non reddent rationem, *Gratian. disc. 926. nu. 16. seqq. disc. 961. n. 11. seqq. Rota p. 18. dec. 619. nu. 5. sed quod debeant reddere rationem, Card. Luca de regal. disc. 125. nu. 5. de feud. disc. 108. nu. 3. Hermosill. f. p. nu. 65. seqq. D. Angelis de meliorat. art. 6. num. 16. 17. 22.*

24. Fontanell. dec. 60. nu. 16. Thomat. dec. 50. nu. 463. 506.

Sed si referat quid Iuris non est standum illorum relationi, *Sperell. d. dec. 54. nu. 48. Rota par. 18. rec. dec. 320. num. 12.*

Sed Testes debent reddere rationem eorum dictorum, *Vrecol. consult. 3. nu. 19. Farinac. dec. 648. nu. 4. & etiam Periti quoad stabilia, secus vel mobilia, Card. Luca de regal. disc. 25. n. 5. 6. de iudic. disc. 33. ex n. 33.*

Periti sunt eligendi per Iudicem, sed possunt a partibus recusari, *Hermosill. sup. nu. 46. seqq. Scayn. dec. 47. nu. 7. Ciurba sup. nu. 4. Immo quod debent eligi a partibus, Fenzon. d. c. 194. nu. 20. Nisi essent in loco num. 3. & si prætendatur latio assumuntur peritiores pro reuissione, Gratian. disc. 600. nu. 5. 21. seqq. disc. 989. nu. 10. seqq. Sanfel. & addit. dec. 389.*

Ad nominationem peritorum requiritur citatio partium, *Hermosill. sup. nu. 43. Secus sint electi ab ipsis partibus, Hermosill. num. 45. D. Constant. sup. prag. in rubr. de appretio num. 4. Fenzon. d. c. 149. nu. 25. Luna conf. 44. n. 10.*

Iudex debet interuenire in electione, tanquam compulso partium ad eligendum, & non tanquam elector, nisi partes discordent in electione, *Sperell. dec. 54. nu. 43. seqq. Add. ad Sanfel. dec. 389. Pacion. de locat. c. 34. §. 5. nu. 9. seqq. Frances. res. cap. 18. Rota p. 19. rec. dec. 632. num. 6. seqq.*

Et in casu quo partes, quæ debent eligere, sint discordes eligit peritos Iudex, *Fenzon. d. c. 170. nu. 31. sed partibus audiis, Ma bell. par. 110. n. 38. nu. 10. Debent eligi ab utraque parte, Thomat. dec. 50. nu. 493. Ciurba d. gl. 11. nu. 4. Pacion. d. c. 34. §. 5. n. 74.*

Peritorum relationi iurata standum est, & iuxta illorum votum, quamuis partes contradicant, debet Iudex sententiam ferre, *Steph. nonis Gratian. disc. p. 572. numer. 48. & seqq. Ridolfi in praxi p. 1. c. 8. nu. 12. seqq. Mascard. concl. 1109. Iouius sup. nu. 114. Sabell. var. c. 15. n. 32. Angelis de meliorat. art. 6. nu. 29. vbi secus si de errore constet, Rota post Salgad. sec. 32. n. 15. Et appreniatores debent iurare, Schettin. de iure off. fer. p. 1. c. 1. sed. 2. n. 37. Secus in electis a partibus nu. 38. Altograd. conf. 56. nu. 20. conf. 21. n. 28. lib. 1. Ad. ad Durat. dec. 70. nu. 13. Rota rec. dec. 320. nu. 6. p. 14. Merlin. dec. 468. nu. 2. Ludonif. dec. 536. nu. 1. Iouius sup. Pacion. d. c. 34. num. 32. 56. Periti electi a partibus possunt referre, etiam die feriato, Iouius sup. §. 18. n. 158.*

Iudex non tenetur sequi relationem peritorum quando illa non est iusta, sed erronea, *Sperell. dec. 54. num. 32. seqq. vbi quod si sint plures discordes potest sequi relationem, quam magis iuridicam arbitratur, quamuis fuerit electus tertius, vel alios eligere si velit, & expediat, Sabell. res. c. 15. in fin. Ridolfi in sup. nu. 113. seqq. Sanfel. d. dec. 389. cum addit. Pacion. d. 5. nu. 94. seqq. Frances. d. c. 18. Et si ipse Iudex etiam accedat, creditur Iudici magis, quam peritis, in*

oculari inspectione, *Fontanell. dec. 600. Clus. in de dation. in solutum. nu. 314.* Et iudex ex causa potest prestare fidem magis vni petito quam alio, *Palma cons. 31. nu. 8. 16. Barbat. cons. 85. nu. 5. Barz. dec. 22. nu. 31. Pacian. sup. n. 98.*

Sed quod a relatione peritorum possit appellari, & quod relatio eorum non transeat in rem iudicatam, *Gratian. dist. 263. nu. 36. seqq. usq. ad 30. annos Sanfel. & addit. sup. Rota p. 17. rec. dec. 302. nu. 10.* Vbi quod non transeat in iudicatum donec fuerint per sententiam confirmatae, *Peregr. dec. 30. 152. Rota p. 9. rec. dec. 379. nu. 7. seqq. p. 11. dec. 317. Nonar. in l. instar. 2. C. de iure fisci lib. 10. Fontanell. dec. 600. nu. 14. Casar. qu. 17. nu. 14. Insill. ad Affl. dec. 35. nu. 4. D. Mansi. cons. 673. nu. 17. 768. n. 16. Schettin. de iure off. p. 1. c. 1. sect. 2. nu. 41. nisi sint electi à partibus, Schettin. sup. nu. 42. Pacian. de locat. c. 34. §. 5. nu. 63. seqq. Sanfel. dec. 389. Bald. Angelis sup. prag. 3. seqq. de magistr. artium. Brissanus dec. 19. n. 9. vbi secus si electi à iudice, nisi sint erroneæ, *Crespi obs. 96. n. 23.**

Apperiti reuissio potest peti, tam si petiti sint electi à iudice, quam à partibus, *Affl. dec. 188. Rendell. de pascuis fol. 311. Grammat. cons. 118. Gratian. dist. 263. nu. 15. seqq. Negus. qu. 3. o. n. 7. seqq. Maseatell. in praxi de appell. p. 1. gl. de mandatur. nu. 55. Campan. ad stat. Mediol. tom. 1. c. 170. nu. 22. 27. Nepita ad Consuet. Cathar. tit. 49. nu. 16. Gallup. in praxi p. 3. c. 7. nu. 12. Tort. ad stat. Pap. rubr. 48. nu. 44. Carp. ad stat. Mediol. tom. 1. c. 170. nu. 22. Nouar. in l. instar. C. de iure fisci lib. 10. Garz. de expens. c. 24. n. 28. D. Palma cons. 31. nu. 1. 2. Add. ad Sanfel. dec. 389. in print. sic illud nunquam transit in rem iudicatam, *Sanfel. d. dec. 389. nu. 2. & seqq.**

Quæ reuissio potest peti usq. ad 30. annos, ut sup. Et licet contra, quod non potest peti elapso anno, *Nepita ad Consuet. Cathar. tit. 49. nu. 16. Rendell. de pascuis lib. 17. c. 3. fol. 311. vers. venon, Mascard. de probat. conclus. 651. nu. 11. & Bald. cons. 287. vol. 3. Tamen prima sententia est verior, si adsit læsio, & error, nam potest semper emendari, sicut, & error calculi, *R. Sanfel. sup. nu. 3. Vin. commun. opin. fol. 309. Add. ad Sanfel. d. dec. 389. vers. ipse.**

Sed si non se grauent, partes videntur appetitum factum approbare, *Suyn. dec. 27. n. 8.*

Verum relatio appretiatorum debet fieri in forma specifica, & probantia has nulla, *Duran. dec. 235. n. 7. tom. 1.*

Valor rei probatur etiam per testes, *D. Gobius cons. 72. nu. 31. D. Constantin. ad stat. Fr. bis annot. 46. nu. 59. seqq. Andreol. contr. 390. n. 3. Sabell. §. valor. nu. 4. Mascard. de probat. conclus. 660. nu. 3. 657. nu. 1. Dunozet. iun. dec. 890. nu. 7. Pacian. de locato. cap. 19. nu. 76. & 87. & seqq. Tonnus. ref. benee. 108. nu. 17. Et de valore fructuum, n. 80. seqq. Diximus sup. n. 60.*

Petiti possunt æstimare solum quæ eorum oculis subiiciuntur, *Ottobon. dec. 199. nu. 11. 12.* Verum secundum veriorum sententiam illi non possunt ex inspectione rei de præsent

dignoscere valorem fructuum, & commoditatum rei tempore contractus, *Bertuz. onj. ciu. 109. nu. 37. & 371. contr. 61. nu. 4. Rota post Possib. de su. h. ass. dec. 53. n. 4. 5. & in rec. dec. 253. nu. 18. seqq. p. 4. tom. 2. & 532. nu. 15. 16. p. 15. maxime si longum tempus intercessit, scil. ultra decennium, secus intra, nisi doceatur de causa extrinseca mutationis, *Notta cons. 353. nu. 2.* Et de illo tempore non viderint rem, *Cyrac. ad contr. 61. n. 4.* Et si viderint neq. probant, nisi examinentur ut testes, *Rota dec. 253. nu. 19. p. 4. tom. 2. rec. & dec. 53. nu. 6. post Possib. bene Pacian. d. c. 19. nu. 68. & seqq. D. Constantin. sup. nu. 77. seqq. 244. Idem Pacian. c. 34. in fine, Rota p. 14. rec. dec. 270. Sabell. §. testes nu. 19. Rota p. 14. dec. 368. nu. 21. Rota post Possib. de subb. dec. 53. nu. 6. Ita, & iudex, *Cirri. dist. 59. nu. 51. Iouius sup. nu. 121. 122.***

Valor probatur ex libro æstimati, quo ad Vniuersitatem, in quo sunt delcripta illa bona, secus quo ad alios, *Rota dec. 479. nu. 3. p. 2. & dec. 100. nu. 2. p. 4. & dec. 223. nu. 8. p. 1. rec. Coccin. dec. 439. nu. 2. Dunozet. iun. dec. 890. nu. 7. vbi de libro gabellæ. Eadem Rota dec. 703. p. 1. 18. Genna de script. prim. lib. 3. de libr. æstim. qu. 4. Sabell. §. valor. nu. 6. Thor. comp. dec. verb. valor. Caput. in praxi tom. 2. p. 3. c. 2. art. 3. & seqq. Præf. conclus. 145. Hermosill. tom. 2. l. 56. glos. 6. fol. 183. seqq. Fontar. bi. hotel. legat. p. 5. de b. valor. Pacian. d. c. 19. n. 78. 79.*

Petiti discordantes circa æstimationem aliquius rei possunt reduci ad concordiam per cōseruationem, & calculationem omnium summarum simul, eligendo postea mediam, tertiam, vel quartam partem, si duo, tres, vel quatuor respectu sine qua discordent, & illa pars censetur vera æstimatio, & abaltref. cym. cas. 119. nu. 19. seqq. Gratian. dist. 187. 228. nu. 28. dec. 32. vbi l. uca, & Scoppa, Rota p. 14. rec. d. 112. nu. 13. seqq. Add. ad Sanfel. dec. 389. Sabell. §. estimatio nu. 2. §. valor. nu. 9. §. scriptura nu. 5. §. peritus nu. 6. Pacian. d. c. 34. §. n. 90. seqq. Nonar. in l. instar. nu. 3. c. de iure fisci lib. 10. prout in æstimatione facta per testes, *Hermosill. glos. 6. l. 56. tit. 5. p. 3. nu. 153. vers. Tertia, & nu. 159. in fine, & nu. 166. & nu. 147. 161. Campan. 17. n. 10. 32. Nepita d. tit. 49. nu. 13. Intrig. sing. 59. n. 9. lib. 2. Farinac. dec. 227. in possib. licet ipse Hermosill. aliter dicat n. 155. si sit aliqua non proportio, ibid. d. n. 166. Rosis obs. 98. D. Angelis de meliorat. are. 6. Rota p. 17. rec. dec. 114. nu. 8. Pacian. de locat. c. 19. nu. Iouius sup. n. 128.*

Quod attendatur minor summa, cum in ea omnes petiti concordent, l. idem proferre, §. si plures, ff. de arbit. *Movin. dec. 246. nu. 2. dec. 314. Ricc. coll. 3905. Ludouic. dec. 558. nu. 2. Add. ad Burat. dec. 863. nu. 2. Rota p. 9. rec. not. 126. nu. 14. p. 10. dec. 26. nu. 19. dec. 247. nu. 7. p. 17. dec. 383. nu. 4. seqq. Card. Luca de iudic. d. l. 33. nu. 62. Pacian. d. c. 34. §. 5. nu. 90. Farinac. dec. 227. nu. 3. in possib. tom. 3.*

Quod media summa, non minor sit eligenda, *Rota d. dec. 247. p. 14. Pacian. de locat. cap. 19. nu.*

nu. & cap. 34. §. 5. num. 85. & seqq.

De stylo Rotæ Romanæ in concursu probationum attenditur minor quantitas, vel media via si probationes tendant ad diversas summas, *Duran. dec. 348. Pac. l'ord. d. tit. 18. nu. 1142. seqq. Pacion. d. §. 5. D. Angelis de meliorat. art. 6. nu. 28. Vbert. de citat. c. 15. nu. 106. Rota rec. p. 17. dec. 114. nu. 6.* Sed quod non fiat coaceruatio dicit *Palma cons. ult. 31. num. 17. ex Gratian. dec. 32. nu. 16. seqq.*

Verum si iudex videat relationem peritorum esse erroneam non tenetur illam sequi, *Ridolfus in praxi p. 1. c. 8. Merlin. dec. 468. Rota p. 14. ec. 53. n. 11. Pacion. d. c. 34 §. 5. n. 81. 95. 96. Farinac. q. 127. nu. 124. Raynald. syntax. rerum crim. c. 10. §. 1. & 2. nu. 20. Fontanell. dec. 600. nu. 15. Angelis de meliorat. art. 6. nu. 27. Iouius sup. nu. 114. Sabell. var. c. 15. n. 32.*

Sic si periti excedant fines mandati, vel deputationis, illorum relatio est nulla, *Burat. dec. 155. n. 5. Rota p. 10. rec. dec. 11. n. 17.*

Dicuntur electi a paribus, si illæ citatæ nõ eligant, sed eligant iudices, *Angelis de meliorat. art. 6. nu. 18. 19. Pacion. d. c. 34 §. 5. n. 74.*

Vel peritis discordantibus eligitur Tertius, *Giurba super Consuet. Messic. 10. gl. 11. nu. 6. Neppit. ad Co. suet. Cathin. tit. 47. nu. 14. Garz. de expens. c. 24. nu. 27. Carpan. c. 170. nu. 3. nec potest iuxta ex officio tertij fungi, Merlin. dec. 678. Pacion. d. c. 34 §. 5. n. 70. & seqq. Rota p. 14. rec. dec. 112. Gratian. dec. 32. vbi D. D. Scoppa & Luca. Eadem Rota dec. 612. p. 1. tom. 1. & 162. p. 2. Car. dec. 50. Peregr. dec. 30. Vel sit per alios peritiores, *Hermosill. sup. n. 59. Cyriac. contr. 61.**

An exequi possit, & debeat relatio Tertij si ab viroq. discordet, vel quid faciendum, *Pacion. sup. c. 34 §. 5. n. 75. 76. Addit. ad Sanfel. d. dec. 389. vers. sed quid, sic Car. de Luca de iudic. disc. 33. nu. 25. Et quandoq. deuenitur ad quartam electionem, Car. Luca ibid. licet contra dicant, Hermosill. sup. nu. 60. Gratian. d. c. 600. nu. 29. 30. Vt non admittatur alia electio, nisi super diuersis Capitulis, & diuersis qualitatibus bonorum, *Bub. dec. 54. nu. 25. Ro. olfian. in praxi c. 8. nu. 135. seqq. Vbert. de citat. c. 15. nu. 106. S. her. in sup. nu. 43. Angelis de meliorat. art. 6. nu. 28.**

Et ille Tertius non tenetur adherere vni ex illis, *Card. Luca d. tit. 33. num. 26.* Sed quod teneatur ad herere vni ex illis, *Esco. de ration. c. 32. nu. 23. Gratian. d. c. 228. nu. 10. Hermosill. sup. n. 162. Pacion. d. c. 34 §. 5. n. 83. seqq.*

Et Tertius peritus debet certiorari de relationibus factis per alios peritos, *Gratian. d. c. 461. nu. 12. Ludouic. dec. 570. nu. 4. & addit. Fontanell. dec. 61. nu. 10. Salgad. labyr. p. 3. c. 11. n. 6. Possib. de subhast. inspe. 60. n. 75. Hermosill. gl. 6. l. 56. n. 111. Trifany dec. 19. n. 19.*

Et primi electi possunt post electionem tertij concordare, & valeat illorum relatio spreto iudicio Tertij, *Cabalhe. conf. 20. lib. 2. Pacion. d. §. 5. nu. 78. seqq.*

Iudex ex officio eligit Tertium, cui standu

est, *Rota p. 3. dec. 695. rec. num. 1. Quod procedit si partes discordent in eligendo, Gratian. d. c. 32. vbi Luca, & Scoppa, Angelis de meliorat. art. 6. nu. 28.*

Quod possit appellari a relatione dicti Tertij, & suspenditur illius executio, quæ potest retractari per alios peritos, vel per ipsum met iudicem, & Superiorem, si sit improba, corrigi, & ad arbitrium boni viri reduci, *Rota p. 14. rec. dec. 290. Pacion. d. §. 5. nu. 78. f. qq. Cyriac. contr. 558. Balb. dec. 241. Rota Luc. dec. 38.*

Verum non desunt dicentes, quod relatio tertij non sit attendenda, nisi sit conformis alteri ex priujs estimatoribus, verum alij dicunt standu esse omnino relationi Tertij, quamuis ab alijs discordet, *gl. in litem si vnus, §. fin. ff. de arbitr. Angel. cons. 152. Gratian. d. c. 228. nu. 10. Merlin. dec. 719. Nig. de subhast. p. 1. c. 15. §. 13. & seqq. Rota p. 14. rec. dec. 112. nu. 22. seqq. Pacion. sup. Rota post. Sc. tit. Pacific. de saluian. dec. 25. nu. 3. Farinas. dec. 294. nu. 2. & dec. 354. n. 1. tom. 1. nouiss.*

Tabulariorum electio scripturam exigit, c. quoniam, & ibi 10. Andr. de probat. Nouar. sup. nu. 9. Lup. de usuris comment. 2. §. 5. n. 153.

Relatio tamen non debet fieri in scriptis, *Conar. d. c. 13. nu. 6. ex lex. c. reflex. 3. q. 9. Nouar. num. 20.*

Alia de peritis, & de modo probandi iussu pretium tractant *Castro. n. §. periti, Sabell. §. peritia, Fontana Biblioth. legal. p. 5. verb. periti fol. 306. Cyriac. d. contr. 558. & alijs locis, Mas. ard. concl. 54. 657. 1174. T. epat. var. sentent. tom. 1. tit. de estim. roman. opin. diuersi ita de probat. loc. 9. c. 16. Trifany. P. concl. 286. lin. Et concl. 673. Menoch. conf. 284. nu. 28. conf. 311. nu. 16. conf. 380. nu. 6. conf. 807. nu. 38. conf. 199. nu. 11. conf. 480. nu. 3. Ricc. collect. 136. 1144. Pacion. d. c. 19. nu. 66. & seqq. Cancr. vo. lib. 1. c. 13. nu. 12. Hermosill. l. 56. tit. 5 p. 5. gl. 6. nu. 23. Lup. de usuris tom. 2. §. 5. nu. 120. 121. D. Constantin. ad stat. Vr. bis annos. 46. n. 75. 76. & alijs seqq. Iouius gl. 22. §. 18. Pacion. de locato c. 34. §. 4. in fine, & §. 5.*

Æstimantur cariori pretio prædia vicina, Oppidis, quam longinqua, *Natis co. f. 433. Barz. dec. 22. Nouar. sup. nu. 23. sic prædia urbana. Card. Luca de alienat. d. §. 57. nu. 7. de iudic. d. c. 33. ex num. 33. sic rustica ædificia minoris æstimantur, Sadarin. resp. 16. nu. 45. Ciroc. d. c. 76. nu. 6. Car. Luca de empt. d. §. 27. n. 7.*

Periti an possint mutare relationes, distinctio est, Aut sunt electi a paribus, & non possunt, aut a iudice, & diuincue, aut res est integra, & relationem possunt mutare, aut non est integra, & non possunt, *Le. ou. conf. 144. nu. 53. vol. 3. Nouar. sup. nu. 26. vers. an. Carpan. ad stat. Mediol. 170. nu. 9. 10. Pacion. de locato cap. 34. §. 5.*

Valor officiorum æstimatur iuxta redditus *Sadarin. resp. 16. nu. 43. ad rationem vnius pro quadraginta. Larica alleg. 82. & 99. Balmased. de collect. qu. 13. nu. 7. Salor. de inue. Indiar. tom. 2. lib.*

2. lib. 5. c. vult. & in polit. lib. 6. c. 13. Escalon. Gazophilac. Reg. del Peru. lib. 1. p. 2. c. 108. 9. Gobad. lib. in polit. lib. 3. c. 8. num. 240. Pereja de Instr. edit. tit. 5. resol. 9. nu. 90.

Officia in datam data quomodo æstimentur ad restitutionem, Novar. qq. forens. 6. lib. 2. Nognerol. alleg. 19. nu. 5. Esiozn. propugnat. Hierosol. discept. 10. c. 2. num. 10. Balmaied. de col. c. 4. 47. nu. 24. Nognerol. alleg. 19. nu. 87. R. Ponte conf. 137. nu. 44. lib. 2.

Mediæ annatæ quomodo æstimantur, Solozan. in Polit. c. 13 fol. 1006. Escalon. Gazophilac. lib. 2. p. 2. cap. 36. Balmaied. de collect. qu. 38. Tonnot. de pension. c. 10.

Dignitas Ducatus, vel Marchionatus, Crespi obseru. 117. nu. 216. Redditus habentes iurisdictionem, Card. Luca de prob. disc. 11. nu. 13. de feud. disc. 38. nu. 2. seqq. Merlin. dec. 702. num. 16. seqq. Rota dec. 94. p. 7. dec. 127. nu. 66. p. 12. Card. de usuris disc. 77. nu. 3. Pacion. de locat. c. 27. nu. 126. D. Gobius consult. 124. n. 18. Valor feudorū, Card. Luca de feud. disc. 108. nu. 4.

Census perpetui æstimantur ad vnum pro 30. Larrea alleg. 82. n. 11. Attendan. de cens. lib. 1. 31. nu. 6. Rodrig. de ann. redd. q. 6. a nu. 11. videndi Vela differt. 33. nu. 70. Parlador. differt. 73. §. 1. nu. 5. vbi ad 20. pro vno esse iustum pretium, Gism. de cens. q. 30. a nu. 25.

Bonorum appretium fit quando iudicia sunt in Tribunalibus huius Ciuitatis Neapol. secundum prag. 2. & seqq. de Magistr. Artium, per vnum ex Tabularijs eligendum prout Bassula, sine interuentu iudicis, Muscatellin. praxi p. 3. gl. adiudice itur nu. 23. 24. Affl. dec. 188. Barz. dec. 22. Constant. sup. prag. 6. de magistr. artium nu. 4. Eius reuissio fit per Primarium, & tertio, & vltimo per Iudicem ordinarium Cause cum alio Tabulario per ipsum eligendo, vt etiam dicit Novar. collect. 3. nam 1. in d. prag. 2. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 42. nu. 10. D. Scoppa ad Gratian. dec. 32. num. vlt. D. Rosis obs. 98. nu. 14. seqq. D. Petra in rit. M. C. 8. nu. 5. Constant. in prag. 6. de magistr. artium nu. 4. Carleual. de iudic. tit. 3. disp. 1. n. 25. tom. 2.

Pretia rerum, secundum Aristot. lib. 3. & hic cap. 6. habet latitudinem, & vna quæquæ res habet pretium infimum, mediocre, & supremum, & quod consistit in mediocritate dicitur iustum, l. pretia rerum, ff. ad l. falcid. Non consideratur affectio, & sumptus, sed quantum communiter vendi potest constituitur, c. 1. de empt. vendit. l. seruum meum. ff. ad l. aquil. l. septem, C. de erogat. milit. annon. lib. 11. gl. in l. mortis causa, §. si. ff. de donat. caus. mort. Constituitur consideratis redditu, & qualitate rei, l. si quis, C. de resc. vendit. dispositione præsentis temporis, l. 3. §. Dini, ff. de iure fisci, Gizz. sup. nu. 11. & 13. D. Rosa consult. 27. nu. 29. 39. Iustum pretium habetur per iudicium expertorum, non ex licitationibus, D. Rosa sup. num. 28. ex Franch. dec. 54.

Et si Tabularius, primarius, & Iudex sint di-

scordes in pretio, tunc Iudex coaceruatis omnibus appretijs, & lummis, accipit tertiam partem illorum, & illa est iustum pretium, Girard. sing. 25. Cassan. in Coniunct. Burg. tit. des Iudices nu. 5. Corri. in verb. æstimatores, Frecc. de subseud. lib. 2. in 3. authorit. baron. num. 42. Gizz. sup. num. 13. Gratian. dec. 32. & ibi D. Scoppa, & Luca, Pacion. de locat. cap. 34. §. 5. nu. 90. Nos de nullit. Iudic. rubr. 5. qu. 18. nu. 16. Novar. in l. instar, C. de iure fisci lib. 10. nu. 3. Diximus sup. hic vers. periti discordantes, Rosis obs. 98. Card. Luca de empt. disc. 33. nu. 61.

Et in appretio Domus non attenditur, quod est expensum in edificatione, sed quod valet tempore venditionis dictum refert per S. C. iunctis Aulis Gizz. sup. nu. 15. 16. licet contra in ædificijs pretiosis, qui non reddunt tales fructus dicat Rota ad Romit. conf. 56. lib. 3. Diximus sup. R. Ponte conf. 126. Constant. in prag. 6. de magistr. artium num. 7. Card. Luca de feud. disc. 128. nu. 2. Pacion. de locat. c. 34. §. 5. nu. 44. Salgad. Labyr. p. 3. c. 4 n. 69.

Et si Tabularius dicat vnum, & Iudex aliud in re pertinente ad visum corporeum, vel in æstimatione bonorum feudalium, tunc attendendum esse, quod dicit Iudex in decidendo ad quam rationem fieri debeat æstimatio, si ad tres pro centum, vel ad quatuor, & non ad Tabularium, qui non est peritus in hac consideratione, sed tantum in mensuratione Territoriorum feudalium, & expensis in fabrica, & similibus, Gratian. disc. 228. 235. a nu. 33. disc. 572 nu. 45. hæc est nostra opinio, licet contra fuerit seruatum in S. C. aliqua vice, de qua re Nos d. qu. 18. nu. 18. videndus Fontanell. dec. 600. qui est pro nostra opinione, sed Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 42. n. contra.

De æstimatione facienda videndi Pacion. sup. Gratian. vbi Luca disc. 223. Can. ilei. de c. 484. Dunoziun. dec. 177. Ritolfin. in praxi p. 1. cap. 8. Burat. & addit. dec. 56. Merlin. dec. 678. S. ayn. d. c. 12. & alij apud Luca ad Gratian. dec. 32. & de valore Tusc. lit. F. concl. 12. Mascard. concl. 1396. Rota p. 18. dec. 703. Fontana in Bibliot. §. valor. Capuc. in praxi tom. 2. p. 3. c. 2. art. 3. seqq. Prsell. concl. 145. Filiis in margarit. §. valor. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. Sabell. §. valor. Castejon ibid.

Valor rei pro læsione probanda, est concludenter probandus, Seraphin. dec. 1462. num. 1. Rota dec. 297. nu. 23. p. 19. rec. D. Saminiat. contr. 33. nu. 69. Pacion. de locat. c. 19. num. 5. Non tantum ad tempus, & diem contractus, sed referendus ad tempus anterius, vel posterius, per dies, vel menses, Affl. dec. 316. nu. 6. Rota dec. 65. nu. 15. p. 2. diuers. Gratian. & Luca disc. 461. Nā variatur ex diuersitate temporis, Cyriac. contron. 453.

Verum non excluditur probatio per coniecturas, & præsumptiones, Seraphin. dec. 1469. Rota post Zach. a de obligat. Cameral. dec. 189. num. 21. maxime si sint plures, Bich. dec. 423.

nu.5. *Alciat. resp. 116. nu. 3. lib. 5. Pacion. d. c. 19. nu. 6. seqq. Bursat. conf. 189. nu. 6. Carpan. ad stat. Mediolan. c. 170. nu. 6. maxime si reddatur difficilis alia probatio, Merlin. dec. 695. n. 5.*

Pretium iustum est quanti res solet comparari, *Monal. d. dec. 318. nu. 3. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 20. nu. 6. seqq. Pacion. sup. num. 15. Andreol. contr. 145. nu. 1. contra nu. 3. declarat. n. 4. in valore frumenti. Et per consuetudinem loci, Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 5. num. 53. 65. Et ex Instrumentis venditionis similis rei, Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 17. seqq. D. Constan. ad stat. Urbis annot. 46. num. 89. & seqq. D. Rosa consult. 22. num. 11. Vbi de pretio domus vicinæ venditæ, Salgad. de reg. p. otel. p. 4. c. 9. d. nu. 208. & c. 10. d. nu. 163. Fab. dec. 90. err. 2.*

Vel quanti vendi potest, *Iouins gl. 22. §. 18. nu. 102. 2. res. at mibi, ex Vrteol. consult. 3. nu. 56. Soufæ dec. 94. nu. 6. Menoch. conf. 137. nu. 2. Gratian. disc. 149. nu. 27. 34. Larrea alleg. 99. num. 6. Possib. dec. 1. nu. 3. post Tract. de subhast.*

Valor meliorationum, cum quis est condemnatus ad restituendum territorium, deductis meliorationibus plantationum Arborum, & aliorum similium non est secundum, & quantum sit melioratum, sed quantum fuerit expensum, verum debet haberi ratio emptio- nis arborum plantandarum, & postea planta- tarum, fouearum factarum, gubernijillarum, vsq; ad tempus redditionis fructuū, custodiæ, & ei debetur interesse pecuniæ expensæ vsq; ad dictum tempus, & quod mille arbores sunt plantatæ, & quingentum tantum virides sunt, & arbores senescunt in 40. annis, *Pacion. de lo- cat. c. 19. nu. 158. D. Tristany dec. 19. num. 10. Et vires vilescunt, Tristany ibid. nu. 12. seqq. Dixi- mus sup. Et de omnibus dictis latè Peregr. de fideicommiss. art. 50. nu. 73. Saminat. contr. 56. nu. 71. seqq. Tristany dec. 19. Reg. Marini lib. 2. resol. 133. 134. vbi Luca, Coccin. dec. 2165. num. 7. Pen- ting. dec. 499. nu. 12. Actolin. res. 31. nu. 25. 26. Ro- ta dec. 333. nu. 10. p. 12. Barz. dec. 23. num. 16. D. Crespi obs. 117. d. nu. 168. D. Marotta discept. 30. D. Angelis de meliorat. art. 4. nu. 34. 35. & art. 21 nu. 10. & seqq. Vbi tota materia, quæ meliora- tiones sint reficiendæ, & art. 7. nu. 32. art. 6. nu. 1. seqq. & per totum Tractatum, Tusc. lit. M. cō- clus. 176. Card. Luca de emphyt. disc. 31. Mangil. de emph. qu. 13. Thomat. dec. 59. Anna sing. 182. Ciroc disc. 50. nu. 48. disc. 57. num. 27. Theodor. al- leg. 74. nu. 3. Fachin. lib. 7. controu. cap. 93. Luca ad Franch. dec. 109. nu. 5. Fulgin. de iure emphyt. tit. de meliorat. q. 7. num. 11. Antonell. de temp. legal. cap. 61. nu. 7.*

Valor quomodo probetur, & pretium, ultra citatos, videndi *Asin. de execut. §. 7. cap. 172. & seqq. Capuc. tom. 2. par. 3. art. 3. & cap. 6. art. 11. Dulph. contr. 99. num. 5. seqq. lib. 2. l'ossido de empt. lib. 3. dub. 5. seqq. Sarnens apud Garz. de be- nefic. pat. §. nu. 382. & seqq. Thomat. tract. de valore, Tusc. pract. conclus. verb. valor. Vrsell. cō- clus. 143. D. Rosa consult. 22. lib. 1. D. Gobius*

Tom. IV.

consult. 72. num. 20. seqq.

Valor rei nō probatur per subhastationes *Frāch. dec. 54. n. 10. Pac. sup. n. 19. nā licitationes solent esse animosæ, Fontanell. de passis nupt. tom. 1. claus. 9. p. 2. nu. 88. seqq. Gallup. in praxi S. C. p. 3. c. 2. nu. 31. D. Hodiern. contr. 40. num. 58. Gretian. disc. 489. nu. 27. R. Capyc. Latr. de. 42. Sebettin. de iure offer. in prasat. nu. 26. seqq. Staib sen. conf. 73. nu. 10. Rouit. conf. 38. nu. 2. lib. 2. Theodor. al- leg. 91. nu. 10. Pacion. de locat. c. 19. num. 19. 20. vbi nu. 23. nec per oblationes, ex Rota dec. 342. nu. 10. p. 4. tom. 2. sed contra dicit Cuiell. de do- nat. tom. 1. disc. 2. p. 6. nu. 176. Diximus sup. num. 487. Gratian. disc. 145. nu. 28. seqq. Menoch. conf. 844. nu. 34. Seraphin. dec. 1217.*

Fructus Iurisdictionum calculantur ad ra- tionem duorum pro centum, sic redditus ha- bentes admixtam Iurisdictionem, seu prehe- minentiam longe plus æstimantur, *Card. Luca de prehem. d. §. 11. nu. 13. de feud. disc. 28. ex nu. 2. & etiā d. disc. 108. nu. 4. D. Rosa consult. 22. nu. 8. Cast. ll. dec. 218. nu. 8. vbi de valore feudorum, Cuiell. donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. num. 152. Pacion. sup. n. 38. Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. num. 16. Valor feudorum propter honorem, & digni- tatem illa appretiantur ad 3. pro centū, *Moles de Iure reuicij q. 10. nu. 19. D. Galeot. in addit. ad contr. §. 3. art. 3. nu. 41. art. 4. nu. 10. art. 5. num. 10. Affl. in addit. ad contr. 50. num. 2. Gobius consult. 124. num. 4.**

Molendina possunt appretuari ad rationem 12. pro centenariis, propter pericula, *Pacion. sup. n. 40. Iouins gl. 22. §. 18. n. Sed attendi debent fructus, non expensum in fabricatione Aliograd. conf. 102. num. 72. 73. lib. 2. Sabell. var. c. 1. n. 13. 14.*

Valor fructuum probatur per taxas Com- munitatis, & librum gabellierum, & publico- rum officialium, librum æstim, *Rota dec. 703. par. 18. Genua de script. priuat. lib. 3. tit. de libr. æstim. qu. 4. Gallus de fructib. disp. 2. art. 4. nu. 25. Seraphin. dec. 1245. Rota rec. dec. 302. nu. 2. par. 17. Rota post Zach. de salar. dec. 5. nu. 3. Pacion. sup. nu. 79. seqq. Caualer. dec. 361. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 17. nu. 590. Rota p. 18. dec. 703. quo tempore Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. nu. 9. seqq.*

Valor fructuum secundum cursum Pla- tearum, & Mercatorum, *Sabell. post alios & va- lor. nu. 3. probatio valoris illorum non subsistit non probata quantitate bonorum, Gratian. disc. 789. nu. 8. Rojas dec. 34. num. 4. Contrius disc. 10. nu. 11.*

Valor fructuum probatur articulando, quod pluribus diebus talis anni, tales fructus fuerunt venditi tali pretio, *Lup. de usuris ad l. entrabis nu. 166. seqq. C. de act. empti, Vel sufficit probare valorem fructuum de tribus annis præteritis de proximo, Lup. sup. n. 171. Dedu- ctis expensis, Cuiell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 6. num. 151.*

Valor Sylvæ Cedux quis, *D. Saminat. con- trouers. 45. nu. 1. & seqq.*

Q

Valor

Valor pensionis domus qualis, *Surd. decis.* 270. vbi *Hodierna* quantactor locasset, & no quanti condemnatus conduxisset, *Mantica de tactis. lib. 1. tit. 2. Trentacinq. lib. 3. var. tit. de pignor. ref. 2. Castill. dec. 143. nu. 33. seqq.*

Valor mobilium, & se se mouentium, probandus est per aliquos dies ante, & per aliquos post contractum, *Pacion. sup. num. 183. per testes, Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 116. 117. & gl. 5. nu. 19. 22. & 23. D. Constantin. ad stat. Vrbis annot. 46 nu. 242. seqq. variatur in dies, Rota dec. 23. nu. 14. post 1. vol. co. fil. Ramon.*

Valor victualium in dies variatur, *Salgad. labyr. p. 1. c. 29. nu. 31. Pacion. sup. n. 184. Andreol. contr. 145. Merlin. dec. 441. D. Constantin. d. annot. 46. nu. 121. Vbi quod detrahatur impenſa pro illis adducendis ad Ciuitatem, Antonell. de tempor. lib. 2. c. 57. nu. 6. Ricc. collect. 3147. Rota dec. 8. post Zacharia de salar. nu. 4. 5. Card. Luca de regal. annot. ad disc. 44. & seqq.*

Valor frugum varius est in diuersis temporibus anni, & ideo solet eligi media via, *Pacion. sup. n. 185. D. Constantinus in prag. 6. de magistr. art. nu. 9. Tritici est ille, qui habetur in mercatis, Rojas dec. 34. nu. 4. Contrius disc. 10. num. 11. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 5. rubr. 18. nu. 1. R. Reuert. & Marin. dec. 453. n. 6. Capon. disc. 136. n. 10.*

Valor frugum non probatur tempore messis, *Pacion. sup. n. 186. Andreol. d. contr. 145. Merlin. d. dec. 441.*

Valor frumenti non crescit ultra triennium *Hodiern. & Surd. dec. 81. Tusc. lit. 1. concl. 307. nu. 9. Diana ref. 17. p. 1. tract. 8. & p. 11. tract. 6. ref. 18. seqq. Ricc. coll. 3436. Pacion. de locat. c. 37. nu. 70. Bich. dec. 580. nu. 29. Rota p. 9. rec. dec. 421 num. 9. seqq. Escobar. de rationin. cap. 17. num. 21. Bich. dec. 86. nu. 13. Contrius disc. 10. nu. 5. Vide dec. 8. nu. 15. post Zacharia de salar.*

Valor rei arguitur à valore aliorum rerum similium, *Pacion. sup. n. 187. Et rerum vicinarum eiusdem qualitatibus, & non deteriorata Ciuitat. contr. 40. nu. 39. Ciuita ad Consuet. Messic. c. 6. gloss. 12. nu. 8. Mascard. conclus. 657. nu. 9. concl. 1369. nu. 34. 1403. nu. 34. Gobius consult. 127. nu. 162. R. Marinis lib. 2. c. 104. num. 11. & ibi Luca, Noguerol. alleg. 18. nu. 22. & seqq. D. Constant. sup. sup. nu. 89. Et ex instrumentis pluribus venditionis bonorum vicinorum, non probatur, si probetur, quod res vendita non erat illius qualitatibus, & bonitatis prædij, de quo lis est, *Vrecol. consult. 3. num. 29. Nam pretia rerum variantur ex varietate locorum, Larrea dec. 10. nu. 24. Borgla Inuestig. lib. 15. c. 2. n. 19.**

Et licet aliqui dicant non sufficere vnicum Instrumentum venditionis rei similis, *Seraph. dec. 433. nu. 4. D. Constantin. sup. nu. 90.*

Tamen in contrarium est veritas, & sic vnicum instrumentum sufficit, *Rota apud Nigr. de subbasta dec. 25. num. 7. Cyriac. contr. 255. nu. 4. R. Marin. d. cap. 104. num. 11. 12. Andreol. d. contr. 390. nu. 28. seqq.*

Sic valor rei, licet aliqui dicant non probari

ex locationibus, *Fontanell. dec. 62. nu. 1. Rota p. 18. dec. 668. Constantin. sup. nu. 92. Antonell. de temp. lib. 2. c. 87. nu. 9. Iouins gl. 22. §. 18. nu. 107. Rota p. 18. dec. 668. Ludouij. dec. 76. nu. 5. 6. p. 2. diuers. dec. 116. nu. 1. Duran. dec. 307. nu. 7. Angel. de meliorat. ar. 3. nu. 36. Tamen in contrarium est veritas, *Bursat. conf. 184. num. 15. Casal. conf. 496. nu. 24. Cyriac. contr. 255. nu. 3. & seqq. Nigr. de subbasta c. 15. §. 1. nu. 9. Fontanell. de pascis cl. 4. gl. 18. p. 1. n. 51. Cutell. de donat. tract. 2. disc. 2. p. 6. nu. 146. seqq. Ciroc. disc. 76. nu. 40. maxime concurrentibus adminiculis, Beltramin. ad Ludouij. dec. 101. nu. 4. 5. Rota rec. p. 1. dec. 158. nu. 8. Andreol. d. contr. 390. num. 8. maxime si locationes sine geminatis, Ciroc. sup. Noguerol. alleg. 18. nu. 36. & alleg. 32. num. 119. 120. D. Rota ad Ruit. conf. 56. nu. 5. lib. 3. Cutell. dec. 35. nu. 150. rom. 2. Berlich. conclus. 82. nu. 49. & 84. p. 1. decum refert D. Gaston. disc. 43. nu. 19. Hermosilla gl. 56 tit. 5. nu. 12. seqq. Duran. dec. 419. n. 11.**

In valore rei stabilis, debet haberi ratio temporis, loci, qualitatibus, & redditus, *Cyriac. contr. 455. num. 45. ex tex. l. si quos, C. de rese. vendit. Et valor habetur ex valore prædiorum vicinorum, Noguerol. alleg. 18. nu. 22. & seqq. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 5. num. 54. Gaill. lib. 2. obs. 69. nu. 20. D. Constantin. sup. Hermosill. sup. Nam valor crescit, & diminuitur tempore, *Palma alleg. 211. nu. 39. Card. Luca de alienat. disc. 57. num. 9. de Iudic. disc. 33. ex num. 33. Cyriac. contr. 453.**

Valor diminuitur si prædium sit distributum in plura corpora, *Card. Luca de empt. disc. 24. num. 3. R. Marin. lib. 2. cap. 42. & ad Reuert. dec. 453. ex l. manus, §. infundo, ff. de leg. 2. vel vendatur pars rei, Hermosill. gl. 6. l. 56. tit. 5. p. 5. nu. 92. D. Constantin. d. annot. 46. nu. 248. seqq. & num. 112.*

Æstimatores malè æstimantes tenentur de proprio, l. 1. c. de iussorib. lib. 10. quod intelligitur subsidium, *Costa de remed. subsid. remed. 51. nu. 5. sed recta via possunt conueniri si sint conuicti de lata culpa, aut dolo, Costa sup. Sol. in consil. subaud. tit. de cens. solut. p. 3. gl. vnic. nu. 4. maxime si iurasset bene æstimare Berrell. conf. 84. nu. 5 se 19. Maluas. conf. 111. nu. 5. Nouar. in l. Instar. C. de Iure fisci lib. 10. nu. 15. seqq. Carpan. ad stat. Mediol. c. 170. nu. 8. Et cum dolo, tenentur pœne falsi, nu. 26.*

Sic Calculatores, qui steterunt in mora calculandi, tenentur parti læsæ ad interesse, quod ex tali mora passus est, *Molin. super Constit. Paris. tit. 1. gl. 3. nu. 8. Garz. de expens. c. 24. num. 25. Menoch. de arbitr. cas. 341. nu. 5. lib. 2. Nouar. in l. 1. C. de iussorib. lib. 10. n. 3.*

Æstimator, aut Calculator à parte, seu Iudice electus an possit renuere, an verò Inuitus compelli possit ad acceptandum, distinctio est, aut talis æstimator, vel calculator à publico est destinatus, & non potest non æstimare, & si renuat etiam carceratur, aut à parte, & sic, *Molin. sup. num. 8. Garz. de expens. d. cap. 24.*

num.26. *Novar. suprad numer.4.*

An possint recusari, & distingue Tres casus. Aut æstimatores, & Calculatores fuerunt ab utraque parte electi, aut quilibet suum nominavit, aut aliquē ex illis, ob partis contumaciam nominavit Iudex. Primo casu non est locus recusationi, nam quod semel placuit amplius displicere non potest, c. quod semel de reg. iur. in 6. *Tusc. lit. 2. conclus. 4. Vaz. axiom. iur. lit. V. v. 163.* & quæ ab initio sunt volūtatibus, tractu temporis sunt necessitatis, l. sicut, C. de action. ac obligat. l. incommutato, §. sicut ff. commodat. *Serafin. dec. 427. Tusc. lit. C. conclus. 983. Card. Luca de Iudic. dist. 33. n. 24.*

Secus si post electionem superveniat suspicio, *Maranta de ordin. Iudic. p. 6. nu. 27. seqq. Novar. sup. nu. 5.*

Secundo, & tertio casu quando æstimatores fuerunt separati à partibus, vel Iudice electi, Tu meum, & Ego tuum possumus recusare, non solum ratione suspicionis, sed etiam imperitiæ, *Garzia. sup. Aucudan. de exeq. mandatis c. 32. nu. 10. Novar. sup. nu. 5.*

De peritis æstimatoribus latè, etiam D. Angelis de meliorat. art. 6. *Novar. in pragmat. 2. de Magistris Artium.*

534 Reducendo ad locū, unde discessimus, quo ad læsionem in oblationibus factis, in casibus, quibus restitutioni est locus. ab ipso minore, Ecclesia, vel republica est petenda, & non à secundo licitatore, quia hoc beneficium nisi ab habente speciale mandatum intentari non potest, l. illud, §. si talis, ff. de minor. *Amat. de. 97. num. 6.*

535 Admittitur nova oblatio, quando bona debitoris ad petitionem creditorum subhastantur, & de eorum interesse agitur, etiam extincta candela, *Masull. ad Capyc. dec. 36. vbi decisum per S. C. refert, Thorin addit. ad Ponte de potest. proreg. tit. 3. §. 5. & in comp. dec. tom. 1. 2. 3. sect. 2. verb. oblatio melior. R. Marin. lib. 1. cap. 74. nu. 8. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. à nu. 12. Amat. d. resol. 38. nu. 3. Giurba obs. 98. nu. 5. Novar. in l. si tempora, C. de fide. & iure h. fl. fiscal. lib. 10. Add. ad Saussel. dec. 332. Ricc. collect. 1726. Fontanell. dec. 223. & 520. nu. 17. decisum refert anno 1698. per S. C. in venditione Terræ Parabiti, cum Curatore Patrimonij, & Creditoribus D. Maratei super pragmat. sing. 214. nu. 30. vbi dicit ante captam possessionem recipi oblationem, etiam minus decima, vel sexta, D. Corradin. de prelat. qu. 66. num. 6. seqq. alias decisiones refert Pison. in annot. ad Ritus Regiæ Cameræ rubr. 1. de Incantis promissis infra triduum, & post triduum num. 49. Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 158. nu. 15. 16. Brancia alleg. 56. in alleg. R. Marinis, D. Galeot. resp. 14. nu. 23. 34. Albrit. de Inconstant. qu. 43. nu. 69. & seqq. Sabell. §. subhastatio nu. 11.*

Et ante traditā possessionem, *Reg. Marixis tom. 3. d. alleg. 56. Et ad Instantiam creditorum, non ipsius debitoris, Capyc. Latr. consult. 121.*

Tom. IV.

nu. 48. *Postb. de subhast. insp. 35. nu. 116. seqq. Rota post eundem dec. 40. nu. 8. Atagon. dec. Flor. 132. num. 3. Fab. in C. tit. de distract. pignorat. defin. 34.*

536 Quæ omnia procedunt, si illa nova oblatio, deductis expensis, esset alicuius utilitatis Creditoribus, *Amat. d. res. 38. nu. 3. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. vbi à nu. 85. ad finem, probat adveniente nova oblatione, novum licitatorum esse audiendum coram Iudice concursus, & non coram Iudice primi oblatores, nam venditio per primam oblationem non fuit perfecta, nam illa habebat clausulam de Iure: Nisi venerit alia melior oblatio, Nos ad Rovit. conf. 70 nu. 18. lib. 2. Novar. in l. 1. C. de fide Instr. & iure h. fl. fiscal. lib. 10. nu. 9. Corradin. de prelat. qu. 66. nu. 7. Rota dec. 584. nu. 7. 8. p. 4. tom. 3. ec.*

537 Sed quod tale privilegium creditoribus exclusis non competat, dicit *Hermosil. sup. gl. 8 l. 53. nu. 47. l. congruit, & ibi Luc. de Penna, C. de locat. præd. Civil. lib. 11. c. in l. si tempora, & ibi Bar. nu. 6. & Iode Plat. nu. 2. C. de fide Instr. Buvrat. dec. 735. Rota post Mangil. de subhast. dec. 21. nu. 2. Postb. de subhast. insp. 35. num. 117. Salgad. in labyr. credit. p. 2. c. 2. à nu. 12. Novar. lib. 1. q. 63. nu. 14. D. Roter. 10 §. 44. nu. 9. & ad R. Marinis d. c. 46. nu. 2. Capyc. d. dec. 36. n. 5. Asin. de execut. §. 6. c. 10. nu. 20. Guttier. præf. lib. 1. c. 38. num. 3. R. Ponte conf. 53. Marcan. disp. 50 nu. 20. Guid. Papa dec. 536. Idem Thor. sibi contrarius p. 3. comp. verb. venditio rei fol. 405. Ricc. coll. 1726. Franc. M. re. dec. 566. D. Georg. alleg. 6. num. 26. decisum refert Mansfrell. ad Capyc. Latr. dec. 158. nu. 17. vbi decisum refert per S. C. die 26. Octobris 1668. in causa creditorum Philippi, & Emanuelis Lucariello, cum Doct. Francisco Mollo, D. Galeot. resp. 14. nu. 8. Thor. in comp. verb. oblatio, Amat. res. 38. nu. 3. Albrit. de Inconstat. in Iudic. qu. 43. nu. 69. seqq. Quamvis creditores ipsi non essent citati, ne eludantur emptores subhastæ fiscali, Fontanell. de passis nuptial. tom. 2. cl. 5. gl. 8. p. 8. num. 48. seqq. & dec. 218. 222. 255. Corradin. de prelat. qu. 66. num. 8. Card. de Luca de iudic. dist. 40. nu. 81. in fine, vbi in Rota Romana.*

538 Solum posset competere quando inter dictos creditores ad essent personæ privilegiatæ, puta minores, Ecclesia, Resp. aut alij, *Salgad. sup. Quasada diff. 5. num. 43. D. Tristany dec. 55. nu. 17. tom. 2. D. Gaston. discept. 46. nu. 12. Crivel. dec. 44. numer. 5. quamvis contra dicat Hermosil. sup. Vel quando aliquis dominus rei subhastæ venditæ non fuisset citatus, decisum refert per suum Senatum Fontanell. in addit. ad decisiones tom. 2. in fine. contra per eundem dicta d. dec. 222. nu. 20.*

Competeret tamen creditoribus posterioribus lus offerendi, si emptio sit facta ab aliquo Creditore, secus ab extraneo, post alios Nos ad Rovit. conf. 12. num. 4. §. lib. 3. vbi num. 1. DD. contrarij D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 19. n. 50.

Q 2

539 Et

539 Et in casu quo post captam possessionem, noua oblatio reciperetur, tunc ille primus offerens praeferretur omni alio offerenti pro pretio maiori ab alio oblato, *Fab. in C. tit. de dist. pign. desin. 34. R. Marinus lib. 1. c. 147. nu. & ibi Rodoe. nu. 4. & d. resol. 74. nu. 7. Fontanell. dec. 223. & 520. Thoro. vot. 72. nu. 15. lib. 1. Ferrar. p. 3. obs. 515. & dec. 159. per S. C. pluries refert Mansrell. ad Capyc. Latr. dec. 159. num. 22. D. Galeot. resp. 14. nu. 25. Card. Luca de regal. disc. 81. nu. 25. Valenz. conf. 75. nu. 17. alias decisiones refert D. Maradei sup. pragmat. ad sing. 214. R. Capyc. Latr. dec. 159. Theodor. alleg. 45. a num. 27. Rodoe. conf. 44. nu. 3. Vela diff. 17 nu. 32. Gaston. discept. 46. nu. 13. D. Galeot. resp. 14. num. 25. Card. Luca de regal. disc. 81. num. 25. R. Valenz. conf. 75. nu. 27. Vela differt. 17. nu. 32. Rodoe. ad Marin. d. res. 147. dec. 158. nu. 22.*

Sed contrarium est verius, & bene fundat *Corradin. de prelat. iur. q. 64. c. 6. nu. 14. Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. nu. 11. Barbof. vot. 81. nu. 7. 18. lib. 3. Redolf. in prax. p. 1. c. 15. n. 126.*

Sed si creditor offerat emere subhasta bona debitoris, & in sui beneficium sit extincta candelatunc creditores posteriores habent ius offerendi, *Nos ad Rouit. obs. 12. nu. 34. lib. 3. Olea de cess. l. ar. in addit. ad tit. 4. qn. 3. nu. 18. Brilla ad Consuet. Neapol. tit. 24. c. 1. D. Merlin. contr. 68. num. 6. lib. 2. Franch. dec. 69. & ibi Luca & obs. 224. 450. Mesa res. 6. 37. D. Rota com. 123. Pilaia dec. Canon. lib. 2. c. 9. a num. 92. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 19. num. 50. vbi Nos laudat.*

Sic Fisco admittente nouam oblationem, post perfectum contractum, & volente denuo licitari illo, qui fuerat vltimus oblato, & rem obtinuerat, an admittatur ad offerendum id, quod alius offert, & habeat de iure prelationem, quod sic, post *Odofr. Andr. de Barulo Reg. Ponte de potest. Proreg. tit. de regal. Imposit. 5. nu. 58. Gregor. Lopez l. 5. tit. 13. lib. 9. recopil. gl. 2. ad finem, Azoned. ad l. 2. tit. 2. lib. 2. noua recopil. num. 15. dec. 159. pluries refert R. Marin. lib. 1. c. 147. nu. 9. in fine, Fontanell. dec. 520. nu. 10. Cauall. qu. 756. nu. 65. seqq. Guttier. pract. lib. 1. q. 38 nu. 6. & de gabell. qu. 140. num. 10. seqq. Mari ad Gizzarell. dec. 5. nu. 13. Nonar. ad pragmat. de offic. Proc. Caesaris prag. 71. coll. 11. nu. 4. Thnr. in comp. dec. p. 3. sect. 2. vers. praferri, & voto 72. p. 2. Corradin. sup. num. 12. Etiam in conductione praediorum fiscalium, & gabellarum fiscalium, *Pacion. de locat. cap. 20. num. 112. seqq. Gratian. disc. 357. nu. 7. Et num. 19. etiam in conducentibus a Municipio, & Castro, Pacion. sup. nu. 113. Guttier. pract. lib. 1. qu. 38. nu. 61. Cauall. qu. 756. nu. 62. seqq. Sed non praeferretur si esset debitor, pro pensionibus decursis, vel renunciasset inquilinatus, & fecisset pactum de vacando finita locatione, Gratian. sup. nu. 22. Rot. dec. 692. nu. 11. p. 1. rec. Pacion. sup. num. 116. vbi nu. seqq. quid in conductoribus bonorum Ec-**

clesiae, Hospitalis, & alijs.

Sed contrarium verius est, quod scilicet nulla competat prelatio, sed quod admittatur is, qui primo obtulit, & contraxit, ut quilibet alius ad plus offerendum, & vincendum, gl. & *Barbof. in d. l. si tempora nu. 8. vbi Placca nu. 3. Perez nu. 6. Amaya nu. 26. seqq. Gizzarell. dec. 5. n. 27. Babadi. in polit. lib. 3. c. 4. nu. 21. Barbof. voto 81 nu. 18. & per totum lib. 3. Rumm. ad Affl. de iure prebomif. 3. notab. a nu. 16. in fine, vbi dec. 159. refert, Reg. Capyc. Latr. dec. 159. Oter. de pascuis c. 3. nu. 24. seqq. Thoro. vot. 72. p. 2. & in comp. dec. p. 3. sect. 2. vers. praferri, Corradin. sup. nu. 13. Fontanell. dec. 520. num. 5. Dicit Fontanell. d. dec. 520. num. 9. & seqq. vbi dec. 159. refert, quod possit prior oblato supplere pretium ab alio oblatum, R. Marin. d. c. 147. nu. 5. & seqq. Corradin. q. 66. nu. 13. vbi dici posse maius pretium offerre, sed non praferri, *Ridolf. in praxi p. 1. c. 15. nu. 126. Barbof. vot. 81. nu. 7. 18. lib. 3.**

Sed id verum non est, nisi dicas, quod aut fiscus praetendit ex laesione in Integrum restitui, & tunc quia datur emptio emptori, aut conductori an velit iustum pretium supplere, ut in omnibus alijs restitutionibus, quae dantur minoribus, proinde si emptor supplet, res ab eo non auferitur, nam cum restitutio plus nequeat plus tribuere, quam laesio abstulit, *l. quod si minor, §. restitui, ff. de minor. Ideo si emptor suppleat id, in quod Fiscus est laesus, ultra procedendum non est, ut de minore, Corradin. conf. 44. nu. 14. seqq. Suar. alleg. 21. nu. 5. Marin. d. c. 147. nu. 5. 6. Fontanell. dec. 520. num. 6. 7. dec. 340. nu. 8. Garz. de expens. c. 18. nu. 44. Corradin. sup. n. 16.*

Et licet contra dicat *R. Ponte d. §. 5. nu. 5. & seqq. fol. 188. dicens quod hoc casu nulla est venditio tamquam facta sine solemnitatibus, inter quos est iustum pretium, ac proinde quod nulla datur suppletio. Tamen D. D. per ipsam allegari id non dicunt, nisi fraude concurrente, quae ex maxima laesione posset praesumi, D. Rosa consult. 27. n. 42. 43. Corradin. ibid.*

Aut Fiscus vult denuo licitari, aut vendere, ex quo fraude, vel gratia contractus est initus, & tunc quia contractus ille primus est nullus, *l. 3. C. de iure fisci lib. 10. merito emptori illi nulla dabitur facultas pretij supplendi, Accurs. in d. l. 3. vbi etiam Bal. nu. 5. 10. Plac. n. 6. Amaya nu. 50. Valenz. conf. 19. Lanar. conf. 63. nu. 1. seqq. Corradin. sup. n. 17.*

Aut Fiscus nec petit restitui, nec vult annullare contractum ex capite doli, fraudis, vel gratiae, sed tantum vult nouas admittere oblationes, & denuo relicitari ex privilegio *d. l. si tempora in locis vbi ita practicatur, & tunc quia opus est, ut nouus fiat contractus, Fontanell. d. dec. 520. nu. 10. & prima emptio resoluitur, ac si nunquam facta fuisset, merito ius supplendi emptori, aut conductori non datur, sed tantum facultas iterum offerendi, & vindicandi, Corradin. ibid. n. 18.*

Qui-

Quibus resolutis dicimus, quod in his casibus, quibus fiscus novas recipit oblationes ex privilegio d. l. si tempora, si res alteri derur, & primo emptori, aut conductori auferatur, primus ille, fructus omnes quod recepit, compensatis prius expensis factis, debet secundo emptori, aut locatori restituere, ad instar additionis in diem, cum enim emptio sic contracta, allata meliori conditione resoluitur, ac si nunquam facta esset, l. 2 ff. de in diem addit. Ideo emptor omnes fructus, quos percipit, venditi iudicio prestare venditori tenetur, l. ubi autem, §. in fundo, & item quod, §. si quis extiterit, ff. de in diem addit. Mantica de taris, lib. 4. tit. 28. nu. 16. & seqq. Barbof. in l. diuortio in princ. nu. 89. ff. solut. matrim. Corradin. sup. nu. 19.

Sed si fructus sint consumpti, tenebitur ad illorum estimationem, nisi tamen dolo illos consumpsisset, putans fraudare nouum oblato-rem, vel Fiscum, quia tunc tenebitur etiam ad interesse, prout de eo, qui sal torum fraude vendidit, sciens deberi de nouo licitari salinam, post l. fern. Idem Corradin. sup. n. 20.

Et prior conductor debet soluere veras expensas factas, & res quæ emerat pro illa con-ductione, & operas quas impedit, sine fraude, Guttier. pract. lib. 1. q. 38. nu. 7.

Nouus oblato an possit petere lucra, quæ interim ex contractu habuit prior, difficultas est, nam Azueu. in l. 2. tit. 1. l. b. 2. noue collect. Regni nu. 16. respondet, & quod valeat talia lu- cra reperere, sed Guttier. d. c. 38. nu. 8. dicit, quod volente primo licitatore petere damna, & ex- pensas, ac sui laboris mercedem, tunc possit se- cundus petere lucra: si vero noluerit hæc pe- tere, sed potius desistere, & malit lucra retine- re, expensum autem, & laboris estimationem non petere, tunc nec alius secundus licitator lucra possit petere.

Sed de æquitate hæc possent procedere, nam de rigore alter respondendum est quan- do fiscus ex privilegio d. si si tempora, alteri li- citatus est, nam aut ista lucra processerunt par- tim ex administratione bonorum primi obla- toris, & partim ex natura rei, & tunc ea, quæ ex cura diligentia, & administratione primi orta fuerunt, ad ipsum spectare debeat, quia, deducuntur tamquam ipsæ impensæ, Barbat. de diuis. fruct. p. 2. c. 5. nu. 30. & seqq. Sed ea, quæ ex natura ipsius rei exorta sunt spectabunt ad fiscum ipsum, & non ad secundum licitatore, nam si procedere debemus secundum leges de additione in diem loquentes, clarum est, quod, cum ista lucra sint fructus, ad fiscum ven- dentem spectabunt. Sed his omnibus obstac- tex. in l. fin. ff. de iure fisci, ubi quod fructus per- cepti medio tempore, quo fit additio, & quo res ad primum emptorem fiscales permanebat, spectant ad ipsum emptorem, & non ad fiscum venditorem, vel secundum oblato-rem, Aman. de Claris equis sing. 125. Costa de ration. rat. q. 129. n. 16. Barbat. de diuis. fruct. p. 2. c. 5. n. 22.

Sed veritas est, quod dictus re. tantum di- cit, quod fructus ad fiscum venditorem reso- luta venditione spectant, si modo inter primam, & secundam licitationem percepti sint, & quamuis postea referat contrariam sententiã, tamen dicit ab hoc tractatu in ea specie recessum fuisse, quoniam erat tempus vindemiarum, & pendente vindemia, utraq; licitatio inter- uenerat, & sic dum nulli fructus fuerant col- lecti, non fuit opus disceptare amplius de hac difficultate, unde vel text. nihil resoluit, vel si resoluit potius pro fisco dicit, dum asserit pro- cedendum esse iuxta leges loquentes de addi- tione in diem, secundum quas fructus ad venditorem spectant, Barbof. in l. diuortio, n. princ. nu. 89. 90. Amaya in d. l. si tempora nu. 51. & seqq. Corradin. sup. c. 65. n. 22. & se 19.

Sed expensas, & sumptus necessarios, quos prior oblato per interim fecit, valet perere, si fiscus non curet fructus habere, ex quo sint modici, & non æquivalent expensis factis, & emptor petit dictas expensas actione empti, & venditi, l. Imperatores, ff. de in diem addit. Mantica de ta. ii. lib. 4. tit. 28. n. 38. Corradin. sup. num. 24.

Quæ dicta procedunt quando fiscus utitur tali privilegio additionis in diem, secus si re- stituatur ex latione, nam tunc fructus restitui non debent, Amaya in d. l. si tempora nu. 48. & seqq. Corradin. sup. n. 25.

540 Admiretur etiam noua oblatio, si Cui- tas, vel Domini bona sua sub forma, & condi- tionibus, quibus regie gabellæ locantur, lici- tassent, vel nisi esset consuetudo antiqua post perfectam licitationem adiectio quarta admit- tatur, Quenau. d. c. 12. nu. 10. Gutt. er. d. qu. 142. num. 7. Hermosill. num. 48. Sabell. §. subbatio. num. 11.

Admiretur noua oblatio in locatione rei, fa- cta per administratorem, Maglon. disc. 46. nu. 8. si sit in 6. Amat. cons. 87. C. utell. orat. 1. num. 195. Magon. dec. 132. Thor. in comp. verb. oblatio p. 3. sect. 2. Amat. res. 38. in fine, Masrill. dec. 84. Ricc. collect. 1726. Add. ad Affl. dec. 340. n. 6.

Prout in re Ecclesiæ, Masrill. dec. 84. num. 8. Griuell. dec. 44. nu. 5. Card. Luca de reg. d. disc. 81. nu. 12. Sabell. §. subbatio. n. 11.

541 Admiretur noua oblatio quando delibe- ratio est nulla, Parlador. rer. quotid. lib. 2. p. 5. §. 23. nu. 10. Franch. dec. 224. num. 2. Ponte de pot. Præreg. §. 5. nu. 33. Masrill. dec. 84. num. 6. Amat. resol. 30. nu. 20. Amaya in l. 4. nu. 20. 23. C. de fide- baska fiscal. Postius de subbati. in add. ad inspect. 57. nu. 8. Trauchedim. consult. 58. n. 16.

Et quando est nulla tunc res vendita euoca- tur etiam à Tertio, vna cum fructibus, cum venditio reuocetur non ex nunc, sicut in ap- pellatione, sed ex tunc, Nos de nullis. l. utic. rubr. 5. q. 4. nu. 7. Antun. de donat. c. 38. nu. 62. D. Ro- maguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. rubr. 19. lib. 2. nu. 66.

Et perfecta iam venditione per oblatio- nem,

nem, fructus rei pendentes ex tunc spectant ad offerentem, *Spino conf. 32. Sabell. §. subhastatio nu. 9. Gufinan. de euiction. q. 22.*

542. Subhastatio requiritur in locatione rerum publicarum, l. locatio, in princ. ff. de publ. & vectigal. l. 2. C. de vend. reb. Ciuit. l. loca, C. de locat. præd. ciuil. fisc. *Auendan. de mand. l. princ. p. 2. cap. 12. Osaf. b. dec. 109. Escob. de ratiocin. c. 16. nu. 3. Amat. resol. 38. nu. 14. Capibl. sing. 375. Alfaro de offic. fiscal. gl. 34. §. 2. Postius de subhast. inspe. l. 3. nu. 60. & per totam, Sanfel. dec. 332. nu. 4. Mangil. de subhast. qu. 34. nu. 11. seqq. Nig. eodem tract. c. 3. tract. 15. nu. 7. Affl. dec. 340. Viu. dec. 350. nu. 1. 2. Addit. ad Sanfel. sup. Ridolfin. in praxi par. 1. c. 15. nu. 1. & seqq. & nu. 123. seqq. R. Tapitom. 6. Juris Reyni tit. de locat. & vendit. rer. fisc. R. Mariu. lib. 1. res. 147. nu. 23. Pisonus super Ritus R. C. post prag. 71. de offic. proc. Casar. tit. de Incant. rubr. 1. nu. 145. seqq. & tit. qualiter præcessor, & c. rubr. 25. num. 37. R. Galeor. resp. 14. nu. 14. Tranchedin. d. consult. 68. num. 1. Sabell. §. subhastatio, Gaston. discept. 43. lib. 2. Giurba obs. 97. 98. Ronit. conf. 49. lib. 2. Castill. dec. 91. nu. 9. Salgad. labyr. p. 3. c. 4. Hodiern. contr. 40. num. 50. Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. nu. 12. Nouar. in l. 1. C. de fid. Instr. & iure host. fiscal. lib. 10. Rapol. var. c. 12. nu. 82. Gonaucr. conf. 2. n. 151.*

Sed si venditio fiat per Principem, aut Viceragem, tunc non requiruntur subhastationes, *Minad. in constit. In aliquibus 5. notab. nu. 7. fol. 133. Existente præcisa Regni necessitate, R. Sanfel. dec. 332. Ricc. coll. 1736. Sertor. post respons. Sadarin. fol. 200. num. 33. Montan. de regal. verg. vectigalia nu. 9. Caluin. de aquis. lib. 7. cap. 206. R. Ponte conf. 53. 54. lib. 1. licet contra dicat Moles, relatus per Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. n. 9. vers. Cæsurum, l. 1. Ponte d. conf. 53. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. de regal. Imposit. §. 5. n. 31. vbi decisum refert, Vide Allegationes in fine huius quæstionis nu. 650. Diximus sup. num. 526.*

Quod procedit quando Prorex vendit mediante mandato Regis, rem ipsius Regis, secus quando venditur res possessa per Tertium, & ad instantiam Creditorum, & autoritate iudiciaria, nam tunc omnino requiruntur subhastationes, etiam si agatur de venditione ipsius met Fisci, *Minad. ibid. R. Ronit. conf. 49. nu. 6. 7. lib. 2. Nouar. sup.*

Et quod semper requirantur subhastationes, & aliæ solemnitates, requisitæ in venditione rerum fiscalium, non obstante dispensatione Principis supremi, ut in dispensatione Papæ in rebus suæ Cameræ, fundat, & bene Card. Luca de Regal. disc. 201. quem refert, & sequitur Luca ad Capyc. Latr. consult. 5. num. 10. & disc. 81. Sartor. post resp. Sadarin. nu. 11. & seq.

Sic etiam subhastatio requiritur in venditione, quæ fit à filco de rebus suis, & suorum debitorum, & in locatione perpetua, *Amaya in l. 3. C. de fide instr. & hast. fiscal. lib. 10. Calà de restit. c. 20. Mangil. de subhast. qu. 34. Ridolfin. in*

praxi p. 1. c. 15. num. 65. seqq. Sanfel. dec. 332. Caluin. de aquis. lib. 7. c. 206.

Sic etiam pacta Insolita, quamuis à Fisco, & Cameræ approbata non substinentur, *Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 4. nu. 7. Affl. dec. 340. Gonaucr. dec. 21.*

Quod subhastatio, & alia ad perfectam adiudicationem necessaria præsumantur ex spatio, & diuturnitate temporis, *Affl. dec. 178. nu. 8. dec. 368. num. 2. Dummodo concurrat obseruantia pacifica, alias secus, Serafin. dec. 984. nu. 4.*

Subhastatio, ut si valida debet præcedere æstimatio, l. si quis, C. de resc. vendit. Roland. conf. 32. nu. 33. lib. 1. Affl. dec. 88. num. 5. seqq. & dec. 358. Salust. Tiberi. in praxi lib. 1. c. 44. Doctissimus D. Card. Luca de indic. disc. 40. num. 61. Staiban. res. 3. nu. 8. res. 20. nu. 52. seqq. res 52. nu. 6. seqq. res. 121. nu. 31. Nos ad Ronit. conf. 40. nu. 1. & seqq. lib. 2. Cum citatione partis, Nos ibid. nu. 3. Ciarlin. contr. 233. num. 75. Fenzon. ad stat. Urbis c. 294. nu. 25. 28. Staib. sup. Gratian. disc. 7. nu. 19. seqq. Cur. Philipp. p. 2. §. 18. & §. 21. nu. 4. In nostro Regno per prag. 2. de magistr. artium D. Mardei sup. prag. sing. 202. nu. 14.

Quod non requiratur æstimatio, *Gratian. discept. 7. nu. 23. & disc. 545. nu. 11. disc. 706. nu. 7. Coccin. dec. 109. nu. 14. Hodiern. contr. 40. D. Alexius ad Nicolin. in praxi fol. 17. num. 85. Affl. dec. 348. nu. 5. Rota apud Pacific. dec. 2. num. 1. apud Merlin. de pignor. dec. 53. rec. p. 2. dec. 528. num. 3. dec. 225. nu. 11. p. 5. dec. 411. nu. 10. apud Burat. dec. 538. nu. 1. D. Alex. ad D. Capyc. Latr. consult. 155. nu. 43.*

Sed quod non requiratur quando ad sunt licitatores dicunt *Gratian. disc. 545. nu. 8. 11. 13. seqq. & d. c. 7. nu. 19. disc. 686. nu. 3. disc. 706. nu. 4. seqq. Rota dec. 388. n. 15. p. 14. Mangil. de subhast. qu. 154. nu. 7. Burat. dec. 96. nu. 4. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 15. nu. 139. seqq. Mangil. de subhast. q. 18. Rota dec. 411. nu. 9. p. 5. rec. post eundem Mangil. dec. 18. nu. 8. Ricc. coll. 4015. Penia dec. 1371. Sabell. §. creditor n. 12.*

Dummodo sint adminus tres oblatores, *Gratian. disc. 739. nu. 22. Rota dec. 113. p. 7. rec. rec. Bieb. dec. 95. n. 25.*

Quod in debito priuato non requiratur æstimatio, tenere Rotam dicit *Gratian. disc. 545. nu. 24. disc. 706. nu. 17. licet ipse d. c. 7. dicat requiri æstimationem etiam in debito priuato, de quo Mangil. d. q. 18. nu. 9. seqq. Ridolfin. d. c. 15. nu. 145. vbi declarat, Rota p. 18. rec. dec. 499. num. 5. vbi quod dicta æstimatio de stylo Rotæ requiritur solum in subhastatione, & adiudicatione pro credito fisci, & executione publicarum functionum.*

Quod præcedere debeat æstimatio, tam de iure communi, quam vigore constitutionis Regidiane quando proceditur per viam dationis insolutorum, *Affl. dec. 358. Penia dec. 1371. Tomut. q. ciuil. 28. nu. 1. & quando fit adiudicatio per Iudicem creditori, Affl. dec. 188. Capyc. dec. 202. nu. 12. Nos ad Ronit. conf. 40. nu. 2. lib. 2.*

lib.2. Rouis.in pragm.1.num.35. seqq. de assistent. Franc. & Luca dec.120. Mangil. de subhast. qu. 154. Conciol. ad statut. Eugub. lib.2. rubr. 19. nu. 351. Possib. de subhast. In sp. 47. num. 22. Luna cons. 44. Suid. dec. 294. nu. 5. Montan. contr. 36. num. 7. ubi quod alias non consequitur fructus rei adiudicatæ, Sanfel. dec. 117. 118. Tonnant. qu. civil. 28.

Sed non fit adiudicatio, si alius maius offerat pretium, nam tunc pro pretio oblato licet sit longe maius, quam sit appretium, est facienda adiudicatio, *R. Marin. d. lib. 2. c. 41. Barbat. de assit. gl. 2. num. 29. Carlenal. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 1. nu. 7. ubi quod ipse præfertur Afflic. dec. num. 2. Et hoc etiam contra mulierem ob viri vergentiam ad inopiam, petentem assicurationem super illis bonis pro eius dotibus. Rouis. cons. 40. lib. 2. Affl. dec. 199. Franc. dec. 54 nu. 5. Ana sing. 296. Barbat. d. gl. 2. nu. 63. Reg. Marin. & Luca res. 20. lib. 2. Diximus sup. num. 486.*

Secus si creditores offerrent post mortem mariti, *Marta dec. Pisan. 36. nu. 12. Vin. dec. 286. Barbat. d. gl. 2. num. 73. ubi ponit a has limitationes.*

In adiudicatione debet citari pars, *Affl. dec. 318. 178. Intrigl. sing. 174. nu. 42. D. Schett. r. de pralat. fol. 39. nu. 39.*

Et appretium fit cum asscuratur mulier, *Franc. dec. 54. & ibi Dom. Luca, Pellic. ad Consuet. Avers. l. 5. num. 610. Muscatell. in praxi S. C. lib. 1. p. 3. gl. ad iudicantur nu. 82. Affl. de Iure prothomis. verb. verus emptor nu. 3.*

Adiudicatio potest fieri etiam creditori invito quando non fuit repertus emptor, vel nõ obtulit iustum pretium, quod dicitur iuxta communem æstimationem, *Rota penes Posthum. de subhast. dec. 1. Ridolfi. sup. nu. 137. seqq. Galter. in praxi 3. p. rubr. 5. Carlenal. de iudic. tom. 2. tit. 3. qu. 1. num. 25. Affl. dec. 250. num. 5. Serofin. dec. 1478. nu. 2. Gregor. & Beltramin. dec. 12. Mangil. de subhast. qu. 160. nu. 10. epp. Salust. Tiber. in praxi l. 1. c. 44. nu. 4. seqq.*

Sed quod perlucretur quartam partem valoris rei, *Burat. dec. 96. num. 16. Fenxon. ad stat. urb. c. 194. nu. 61. 62. Vrsell. conclus. 52. num. 15. Possib. in sp. 51. nu. 15. licet contra in damnum creditorum posteriorum, Add. ad Thef. decif. 158. D. Romagner. sup. num. 5. 6. De qua re Nos sup. nu. 542.*

Sed non requiritur æstimatio quando aliæ constat de iusto rei valore, nam quando pretium est adeo manifestum, ut non possit interuenire aliqua collusio, vel agitur de modico excessu, substatitur subhastatio absque præcedente æstimatione, *Gratian. d. disc. 7. num. 22. Mangil. d. q. 18. num. 7. seqq. Ridolfi. d. c. 15. num. 143. 144. D. Hodiern. contr. 40. n. 45. seqq.*

An requiratur æstimatio debet attendi stylus Tribunalis ubi res agitur, *Card. Luca de iudic. disc. 80. nu. 27.*

Officia potest Rex vendere præcedentibus

subhastationibus, ad hoc ut plures concurrant ad emptionem, Verum regij Ministri debent aduertere, ut emptores offerentes sint persone idoneæ, & timoratæ, *D. Thomas opusc. 21. Snares de relig. lib. 4. c. 8. nu. 30. 31. c. 20. nu. 6. Rebell. p. 2. de obligat. Iustit. lib. 9. q. 18. sect. 2. R. Ponte dec. 7. 16. 37. Nauar. in manual. c. 25. num. 7. seqq. Conar. lib. 3. c. 19. nu. 6. Gamadee. 29. Lopes Iustit. cas. conscient. p. 1. c. 130. Molina de Iustit. disp. 91. 2. Si ex illis non possit resultare damnum, Reip. & Ciuibus. 3. Si pretium sit iustum. Verum si in aliquo offerente adsint illæ duæ conditiones, sed pretium non sit iustum æquiualens alijs oblationibus, debet recipi illa oblatio, relicta alia maioris pretij, bene *P. Molfes. sup. Consuet. Neapol. tom. 1. p. 1. c. 6. num. 16. f. qq. Licet melius esset officia non vendere, quia ex illorum venditione multa mala perueiunt, ut dicit, & bene R. Ponte de pot. pro. eg. tit. 3. de elect. official. num. 10. 13. 14. ex tex. §. Inuenimus Auth. Vt Iudices sine quoquo suffragio. Maxime si officia habeant annexam Iurisdictionem, P. Molfes. d. cap. 6. per totum, ad eam tex. l. si quemquam, C. de Episc. & Cleric. Novel. Iustit. 15. ut magistrat. sine pecunia, & nouella 115. ut nulla pecunia data, Nouar. sup. prag. Regni coll. 30. 146. seqq. Ballis tract. var. lib. 5. tit. de ambit. 24. Mezent. Carbonar. in suo Gubernat. Polit. Christian. lib. 1. c. 8. 9. 11. Mascard. de probationib. conclus. 1132. num. 39. seqq. Tusc. lib. 0. conclus. 98. Diana p. 3. tract. 5. res. 108. 109. & p. 6. tract. 6. res. 3. seqq. Azar. Iustit. moral. tom. 3. lib. 8. c. 7. q. 3. Christin. dec. 133. nu. 15. seqq. lib. 5. Valasc. Iudic. per. rubr. 1. annot. 3. §. 3. Sanfel. dec. 329. Matten Sanz de re crim. contr. 76. num. 11. seqq. & nu. 33. & seqq. Thom del Gene de parlam. dub. 3. sect. 1. nu. 5. & seqq. Cabed. dec. 24. p. 2. bene Doctiff. D. Nicolaus Caietanus Ageta in annot. ad Reg. Moles ad q. 4. nu. 11. & seqq. D. Philippis ciffert. fiscal. 13. num. 78. D. Rocens de offic. rubr. 2. n. 55. & seqq.**

Nam officia habentia Iurisdictionem, ut diximus vendi non debent, *Solorz. tom. 2. de Iure Indiar. lib. 2. c. 30. nu. 10. & lib. 4. c. 4. num. 12. & lib. 5. a. num. 99. Cap. unic. & lib. 6. Polit. c. 13. & lib. 5. c. 2. & cap. 4. Larrea alleg. 119. Salgad. labyr. p. 1. c. 35. nu. 2. & 2. p. c. 27. a. nu. 20. Bobadill. polit. lib. 5. c. 14. & lib. 3. c. 8. a. nu. 285. Conar. lib. 3. var. c. 19. in fine, Escal. lib. 1. Gazoph. cap. 44. nu. 2. & 2. p. c. 2. num. 2. 3. & lib. 2. p. 2. a. 10. Aranio. tract. 3. q. 32. difficult. 7. & de statu Civil. disp. 8. P. Marches. lib. 1. del Gubernat. c. 20. P. Molina disp. 91. Roxas de incompatibil. p. 7. c. 5. num. 150. Antun. lib. 1. de donat. p. 2. cap. 145. niches lib. 2. consil. cap. 1. dub. 17. & seqq. Nauar. tom. 3. in manual. c. 25. nu. 7. Cast. ion. §. officium nu. 10. & seqq. R. Marin. lib. 1. c. 283. ubi Luca, Staiban. res. & obs. 100. lib. 1. D. Gaston. discept. 21. Angelis de offic. baron. c. 3. D. Galeota respons. 11. Maximil. Faust. in consil. pro Aeraria class. 5. ord. 588. P. Rebell. p. 2. de oblig. Iustit. lib. 9. qu. 18. sect. 2. Card. Lugo de Iustit. p. 2. disp. 34. sect. 2. Xamar. de offic.*

Judic. & Aduoc. p. 1. qu. 21. Mastrii. de magistrat. lib. 2. cap. 20. D. Agata supra, Moles ad d. qu. 4. nu. 1. & seqq. sol. 293. p. 2. Card. Luca de regal. disc. 5. num. 7. 8. Thomas del Bene de parlamant. lib. 3. sect. 1. nu. 5. seqq. Sabell. §. officia num. 4. Vbi ampliat, ut multo magis officia vendere non possint Magistratus, & Ministri, quibus à Rege data fuit potestas officia conferre, ex Math. Sanz. d. contr. 76. nu. 11. seqq. & nu. 33. & seqq.

Et in illorum electione mos antiquus, & consuetudo seruanda, *Valenz. conf. 73. nu. 33. Larrea dec. 2. nu. 3. & 19. Dom. Capon. tom. 4. disc. 293. & 363. d. nu. 11.*

In venditione mobilium non est necessarium appretium, *R. Marin. lib. 2. c. 41. nu. 5. licet secus sit in illis pretiosis, Marin. ibid. vbi num. 6. dicit quod si illa adiudicentur creditori, illa potest deducere sextam partem, D. Alex. ad Nicolin. sol. 17. nu. 95. 100. Nos ad Ronit. conf. 40 nu. 4. lib. 2. Idem Marin. ad Ronit. dec. 453. quod non requiratur appretium, Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 1. nu. 10. Andreol. contr. 145. Add. ad Bural. det. 538. nu. 24. Guttier. qu. 147. de gebell. nu. 19. & onstant. in rubr. de appretio sup. prag. nu. 2. Diximus sup. ex Gratian. disc. 116. num. 16. Altozrad. conf. 62. nu. 21. D. Petri in rit. 237. nu. 71. Nec in sese mouentibus, Mangil. de subhast. qu. 73. Leo dec. 108. num. 15. vbi de Oro, & Argentio, Hodiern. contr. 40. n. 57. Gratian. disc. 479. nu. 20. 811. nam. 10. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 155. nu. 42. Rosis oas. 98.*

543 Vbi subhastationes sunt necessariae, & non intercedunt, contractus est nullus, *l. 1. 2. C. de fide bast. fiscal. Mangil. de subhast. qu. 85. Postius inspect. 3. nu. 11. Amaya d. l. 4. nu. 13. 23. Ridolfin. sup. Ronit. sup. nu. 5. Donad. de renunciat. cap. 18. nu. 36. & seqq. 42. Tranchedin. nu. 2. D. D. sup. citati, Nec illis renunciari potest etiam cum iuramento, Gallerat. de renunciat. tom. 2. cent. 2. renunciat. 113. nu. 1. vbi an possit illi renunciari, Mangil. sup. qu. 25. & q. 69. num. 8. Donad. d. c. 18. nu. 37. seqq.*

Ut in venditione rei fiscali, aut debitoris fiscali, & in locatione perpetua, *Ganauer. conf. 6. art. 3. l. 1. C. de fide Instr. & iure hab. fiscal. lib. 10. vbi Nouar. nu. 11. Calà de restit. n. 20. Sanfel. dec. 332. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 15. nu. 65. seqq. Mangil. de subhast. q. 34. Amaya in l. 3. C. de fide, & bast. fiscal. lib. 10.*

Et quando deficiunt solemnitates solitae debita in venditionibus, aut locationibus rerum fiscalium, quamuis venditio, aut locatio fiat in Collaterali Consilio coram Principe, & Vicerege, est nulla, *Fab. in C. lib. 1. tit. 4. de fin. 46. Rota p. 18. rec. dec. 547. num. 11. Fenzon. ad stat. Urbis c. 151. nu. 22. Picus ibid. cap. 151. gl. 11. Boer. dec. 2. nu. 22. Rota p. 4. rec. tom. 2. dec. 251. p. 5. tom. 2. dec. 447. nu. 19. p. 6. dec. 81. nu. 3. Gratian. disc. 940. n. 3. 4. Surd. conf. 2. nu. 12. Nos de nullit. iudic. rub. 14. q. vj.*

Et dispensatio facta per Collat. Consilium, quod non fiant banna in venditione, vel loca-

tionem rerum fiscalium, non iuuat, si oblatores non habuerunt nouitiam illius, *l. Capyc. Latr. consult. 5.*

Et in venditione rei debitoris cuiuslibet priuati, *l. fin. C. de iure domin. impetr. Affl. dec. 158 nu. 5. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 106. nu. 2. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 1. nu. 9. Mangil. de subhast. q. 54. Nos ad Ronit. conf. 40. nu. 15. lib. 2. pro executione sententiae, Ridolfin. in praxi p. 1. c. 15. num. 67. seqq. Calà de restit. c. 20. Possib. de subhast. insp. 7. Duran. dec. 445. nu. 80. Magon. dec. Flor. 132. nu. 9. seqq. Fenzon. ad stat. Urbis c. 194. nu. 13. seqq. Possib. de subhast. insp. 13. nu. 75. seqq. & insp. 11. Rota p. 11. rec. dec. 64. num. 17. seqq. Christin. dec. 151. seqq. 164. seqq. vol. 4. & ad l. municipal. tit. 1. art. 33. seqq. Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 1. num. 9. D. Merlin. contr. 75. nu. 23. lib. 2. R. Ronit. conf. 49. lib. 2. D. Maradei sup. prag. sing. 202. n. 18. Vide Hodiern. contr. 40.*

Et in adiudicatione facienda creditori, *Luna conf. 44. nu. 15.*

Et adiudicatio pro maiori summa, quam sit debitum in totum est nulla, *Ronit. conf. 40. vbi nostra observatio nu. 25. Magon. dec. Flor. 109. Intrigl. de. 46. Put. dec. 323. Mangil. de enit. qu. 146. nu. 5. Surd. dec. 45. vbi Hodiern. & Censal. Ciartin. contr. 233. nu. 27. & 102. Costa de port. rat. qu. 26. 137. Franch. dec. 173. vbi etiam Luca, Borrell. conf. 15. nu. 14. Cancr. v. r. lib. 3. c. 17. nu. 350. Rota post Zach. de o. ligat. Cameral. dec. 40 num. 5. Rota diuers. dec. 221. p. 2. Et bona adiudicata debent restitui cum fructibus, licet consumptis, & in sortem impurantur, *Affl. dec. 218 nu. 4. Surd. conf. 39. num. 25. Hodiern. sup. dec. 45. Surd. Quod non procedit quando erratum est in estimatione rei adiudicatae, Hodiern. ibid. nu. 5. Et si adiudicatio est facta à parte extraiudicialiter, valet pro parte D. Hodiern. sup. nu. 9. Nos d. conf. 40. nu. vlt.**

Privilegium subhastationis est, quod si vendatur res feudal. ad instantiam Creditorum, in qua requiritur regius assensus, quem impartiri est arbitrium Regis, Tamen in illa debet impartire assensum, *D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 81. nu. 36. in fine lib. 1. ex Sanfel. dec. 292. nu. 18. lib. 2. Anna in repet. constit. Constitutione Diue memoriae nu. 232. vbi decusum refert. Eadem ratione, nec venditor, nec eius haeres potest reuocare ante impetratum assensum, Tap. dec. S. C. 12. nu. 16. post Frecc. R. Ponte de potest. Proreg. tit. 6. de assens. reg. sup. dotibus, §. 1. nu. 16. R. Sanfel. sup.*

Requiritur in venditione facienda per executores testamentarios, *Gratian. disc. 479. nu. 8. seqq. Possib. de subhast. insp. 5.*

Verum quae diximus de subhastatione requisita procedunt, ut possit opponi nullitas ob illam non factam à Creditore, secus à debitor, *D. Hodiern. d. contr. 40. Put. dec. 252. Mangil. de subhast. q. 124. nu. 8. D. Alexius ad Capyc. Latr. consult. 155. nu. 45.*

Appretium plurium rerum debet fieri sepe-

separatim, ut in gemmis, & similibus, *Burat, dec. 538. Surd, dec. 155. nu. 5. Postb. de subhast. i. sp. 60 nu. 46. Tusc. lit. E. concl. 669. 670. Zuffius process. lib. 3. q. 121. C. yriac. contr. 421. 303. nu. 88. Alco-grad. conf. 98. nu. 5. seqq. lib. 2.*

Non requiritur subhastatio in asscuratio-
ne petita per uxorem, ob vergentiam Viri ad
inopiam super re asscurata, vrgentibus Credi-
toribus, sed esse faciendum appretium, deci-
sum refert *R. Po. de conf. 126. nu. 3. lib. 2. T. bor. in
comp. dec. 2. verb. app. etiam, an faciendum.*

Non in alienatione rerum Ciuitatis, *Gra-
tian. d. sc. 179. 304. 861. Postb. de subhast. i. sp. 30.
nu. 37. seqq. ludo. fin. in praxi p. 1. c. 13. n. 63. seqq.
Font. null. dec. 519. 520. vbi refert affirmantes,
sicut dicunt etiam Cypre. dec. 36. Nouar. in l. si
tempora, C. de fide instr. & iure h. st. fiscal. lib. 10.
vers. prout etiam, Gratian. disc. 419. & dec. 140.
nu. 3. vbi Lucas, & Scappa, Idem Nouar. in l. fin.
C. de vend. l. 1. C. iust. lib. 11.*

Non est necessaria subhastatio quotiescūq;
potest in Nundinis pretium rei certificari, ve-
lum si agatur de pecunia, frumento, vino, oleo,
caseo, & similibus, quia tunc cessat periculum
collusionis, possunt vendi, vel assignari credi-
toribus sine dicta sollemnitate, licet esset à sta-
tuto requisita subhastatio, nisi ageretur de gē-
mis, vel alijs rebus pretiosis, in quibus vltra
iustum pretium possit cadere affectio, & ca-
rius veniri, *Gratian. disc. 811. num. 9. seqq. Postb.
i. sp. 3. nu. 58. seqq. in sp. 7. n. 28. seqq. Conciol. ad
statut. Eugub. lib. 2. rubr. 19. nu. 38.*

544 Subhastatio est nulla pluribus modis, nam
subhastatio nil aliud est, quam rei venalis, vel
locandæ publicæ expositio, plus licitanti de-
liberandæ, *Mangil. de subhast. q. 25. nu. 3. Postb.
in spect. 1. nu. 10. Nig. de subhast. c. 2. §. 8. nu. 2. Est
nulla, si executio est nulla, Nouar. sup. n. 23.*

Post executionem factam super rebus de-
bitoris fit mandatum ad relucendum illas, *Affl.
dec. 358. num. 3. Muscatell. in praxi gl. venduntur
p. 3. nu. 12. Sarsel. in praxi tit. de contumaciis. nu.
27. Nouar. qq. par. 2. qu. 37. vbi plura, signanter
quod debent incusari contumaciæ, alias dice-
retur circumductum mandatum, Affl. dec. 167.
nu. 4. Franch. dec. 204. nu. 18. Nouar. sup. & in
prag. 3. de off. bai. sed defectus talis mandati,
& accusationis contumaciarum non annullat
venditionem subhastatæ, *Fab. in C. de fin. 4. tit. 17.
lib. 8. & in annot. nu. 5. D. Alex. ad Nicolin. fol. 17
nu. 25. & 80. Nouar. in l. 1. C. de fid. hast. fiscal. lib.
10. nu. 24. Gratian. disc. 379. nu. 22. 23. Rota dec.
476. nu. 4. p. 2. diuers. Gratian. disc. 739. Ridolfi.
d. c. 15. num. 92. seqq. Rota par. 5. dec. 237. p. 17.
dec. 371.**

545 Sic debet fieri publicè, *Greg. Tholos. syn-
tagm. lib. 47. p. 3. c. 24. nu. 7. Amaya in l. 4. nu. 79.
C. de fide hast. fiscal. Nig. de subhast. c. 2. §. 4. nu. 1.
seqq. Postb. in spect. 1. num. 36. Ridolfi. sup. Tran-
chedin. c. consule. 68. nu. 34.*

Debent citari partes, *Nouar. in l. 1. C. de fide
instr. & iure hast. fiscal. lib. 10. nu. 24. Nos ad Ronit.
Tom. IV.*

conf. 40. lib. 2. nu. 16. Sabell. §. subhastatio nu.

*Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 2. n. 5. D. Ma-
radei sup. prag. sing. 202. n. 14.*

In locis vbi res vendendæ sitæ sunt, & in
Ciuitate vicina, vbi frequentes homines con-
uenire solent, *Azeved. ad l. 4. nu. 14. tit. 5. lib. 7.
re. opil. Barbof. in repert. §. subhastatio. & in loco
iudicii, l. arbitraria, ff. de eo, quod certo loco,
l. si fundus, ff. de euct. Rebuff. de pracon. gl. 2. n. 6.
Brunus de forma, & solemnitate actus diuiso per
formas, Glusian. de datione insolut. cap. 15. num.
215. seqq. Mangil. de subhast. qu. Vbert. de citat.
c. 7. nu. 68. Merlin. dec. 391. num. 7. Bich. dec. 289.
nu. 16. D. Pigant. ad statut. Ferrar. tom. 2. fol. 28.
229. vers. iste nullitas Tranchedin. sup. Gratian.
disc. 7. num. 2. Et in locis solitis, alias actus est
nullus, etiam si sit in beneficium Fisci, *Sarsel.
d. dec. 332. nu. 18. Hodiern. contr. 40. n. 50. seqq.**

546 Vi ante deliberationem, per aliquod spa-
tium temporis sit res exposita, & eodem actu,
quo exponitur, non deliberetur, *Idoc. de sub-
hast. c. 3. nu. 8. 27. Mangil. qu. 69. num. 10. Nig. c. 2.
§. 1. nu. 1. 32. Postb. in spect. 30. Capib. sing. 175.
n. 376. verb. subhastatio. Tranchedin. sup. Berlich.
concl. lib. 1. concl. 81. nu. 16. Sarsel. d. §. subhastatio.
nu. 1. vbi l. de materia, Affl. in consil. si que-
nu. 12. Caran. in rit. 119. 123. Montan. de regal.
§. Velligalia nu. 9. Ganauer. conf. 2. nu. 155. Tapia
in Iure Regni tom. 6. tit. de locat. & vendit. rerū
fiscal. nu. 6. Erfin. in alleg. allata per R. Marin. lib.
1. c. 147. nu. 23. Pisan. sup. Rit. R. C. rub. 1. nu. 145.
146. 154. & rub. 25. num. 37. D. Galtor. resp. 14.
nu. 14. Ridolfi. sup. Infra hic nu. 553. Vide Al-
legauonem in fine huius quæstionis.*

Sic subhastationes durāt 30. diebus, *Nouar. in
l. 1. C. de fide instr. & iure hast. fiscal. lib. 10. nu. 6. &
l. si tempora C. eod. nu. 2. 3. Magon. dec. Flor. 132.
nu. 10. Merlin. dec. 24. Rota p. 9. rec. dec. 341. num.
18. Marta vot. Pisan. 145. nu. 6. Bich. dec. 484. nu.
4. vbi de stylo Tribunalium, Rota p. 9. rec. dec.
341. nu. 18. Marta vot. Pisan. 145. nu. 6. Bich.
dec. 484. nu. 4. vbi de stylo Tribunalium, Rota
p. 4. rec. dec. 406. nu. 5. p. 9. dec. 98. nu. 10. seqq. Ga-
nauer. conf. 6. art. 5. Amaya sup. Sabell. §. subhast-
tio nu. 1.*

547 Verum consuetudines, statuta, & stylus
in subhastationibus sunt seruandæ, alias est nul-
la, *Mangil. qu. 24. nu. 1. q. 33. num. 2. Postb. in
spect. 24. Nig. c. 2. §. 6. nu. 10. §. 4. num. 6. c. 35. §. 7.
nu. 9. seqq. Guttier. de gabell. qu. 152. seqq. Fonta-
nell. dec. 519. nu. 7. Gratian. discept. 7. & 479. nu.
17. & discept. 564. num. 24. D. Conciol. ad statut.
Eugub. lib. 2. rubr. 19. nu. 11. 12. nu. 32. 33. Vrsell.
exam. 53. nu. 59. seqq. Fenzon. ad stat. Urbis c. 194
n. 45. §. qq. & c. 195. n. 21.*

548 Ne detur causa fraudibus, *Mangil. q. 24. nu.
2. & q. 65. Hermosill. gl. 4. l. 52. tit. 5. p. 5. num. 13.
Venditiones ad crias fiunt in Statu Medio-
lani ex statuto, quod benè commentauit Iul.
Cesar. Glusianus, quem videant Dom. Lecto-
res. De nullitate subhastationis, & bannorum,
ratione temporis, locorum, & aliorum, Vide
R infi.*

insignem Allegationem in fine huius Quaestionis.

- 549 Ad quas evitandas fuit introducta subhastatio, *Marg. c. 2. §. 3. nu. 11. Berlich. concl. lib. 1. c. 81. nu. 153. Tranchedin. d. consult. 63. n. 1. & seqq. Ridolfi sup. vbi ponit omnia requisita subhastationis, vbi de re aestimanda, & alijs, Mangil. Niger. Possibius in Tract. de subhast. sicut, & Sabell. §. subhastatio, vbi tota materia, quam hic non transcribimus. Inter alia, quod sit nulla, si fuerit facta ante decretum intimatum à Iudice, & ante productionem, Gratian. disc. 535. nu. 53. seqq. D. Catan. conf. 39. nu. 8. & seqq. Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 2. n. 5.*

Debet fieri autoritate Iudicis, *Rota post Cenc. dec. 536. nu. 18. & decreto, ad instantiam partis, dec. 467. nu. 2. & per prag. 71. §. 104. 105. banna debent firmari per causæ Commissarium, & non per Magistrum Actorum.*

- 550 Subhastatio si fiat contra plures, illa nulla existente quo ad vnum, est etiam nulla quo ad alios, tamquam individua, *Rota dec. 507. nu. 5. p. 3. rec. Ludouif. dec. 319. nu. 1. & ibi Addit. nu. 7. Ridolfi sup. nu. 151.*

- 551 Quod procedit in Individuis, secus diuiduis, *Ridolfi sup. nu. 152.*

Pecunia non subhastatur, sed illa adiudicatur Creditori, etiam in terminis statuti requisitis subhastationem in bonis debitoris, *Gratian. disc. 811. num. 9. seqq. vbi idem dicit in bonis mobilibus, quando pretium est certum, vt Frumentum, Lardum, Oleum, Caseum, & similia, Possibius in p. 7. n. 26. seqq. Conciol. d. rubr. 19. nu. 38. Carleual. de iudic. tom. 2. disp. 2. tit. 3. & disp. 1. nu. 9.*

- 552 In vendendis rebus minorum non requiritur subhastatio, *Mangil. de subhast. qu. 27. Possibius, eodem Tract. inspect. 4. nu. 50. Ponte conf. 1. nu. 141. Gratian. disc. 479. vbi etiam Luca disc. 545. dec. 130. D. Calà de restit. cap. 20. Ciarlin. contr. 217. nu. 48. 49. Ridolfi in praxi p. 1. cap. 15. num. 61. Baron. de effect. minor. etat. circa contr. eff. 3. nu. 171. Luca ad Capyc. Latr. consult. 5 num. 12. Nouar. in l. 1. C. de fide Instr. & iur. hast. fiscal. lib. 10. nu. 11. Add. ad Ludouif. dec. 485. nu. 13. Intrigl. dec. 5. nu. 29. Vrecol. consult. 55. n. 21. seqq. Add. ad Sansel. dec. 332. Cassan. conf. 55. Tuf. lit. S. conclus. 713. nu. 4. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 6. nu. 31. in fine, Bertazol. de claus. cl. 10. gl. 2. num. 7.*

Contra *R. Marin. lib. 2. c. 18. nu. 28. Rota dec. 406. nu. 5. p. 4. rec. Vrecol. consult. 55. nu. 20. tom. 2. Gaston. sup. Mangil. de subhast. insp. 17. Ridolfi in prax. p. 1. c. 15. n. 61. Eadem Rota p. 9. dec. 341. nu. 18. seqq. Gratian. dec. 134. Ganauer. d. conf. 6. art. 3. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 1. num. 9. Staiban. obs. 159. Merlin. controu. 71. lib. 2. Allograd. contr. 6. nu. 7. Olea de Cess. tit. 2. q. 1. num. 7. D. Galeat. contr. 13. nu. 66. art. 3. tom. 1. Surd. conf. 49. ex nu. 19. D. Ricci. in prax. p. 1. tit. 4. c. 1. nu. 4. Guid. Papa qu. 31. Capyc. dec. 36. n. 4.*

- 553 In bonis minorum dies 20. debent elabi

post subhastationem, *Marin. Rota, Vrecol. & Gaston. sup. secundum illos, qui dicunt requiri subhastationem, Ricci d. c. 1. num. 5. Escob. de ratiocin. c. 16. vbi quod talis terminus non potest abreviari, Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 1. nu. 10.*

- 554 In bonis priuatorum tempus est arbitrium, *Gratian. disc. 375. nu. 16. Berlich. concl. 81. n. 161. p. 1. Bich. dec. 484. n. 4. Carleual. sup. n. 10.*

In vendendis bonis Ecclesiæ requiritur subhastatio, *auth. hoc Ius porrectum, C. de Sac. Sanct. Eccles. contra. Pasion. de locat. c. 14. §. 10. nu. 28. & Genuesi. in praxi c. 39. nu. 9. Bonet. de regular. tom. 1. tract. 14. q. 7.*

Secus in locationibus, & conductionibus ad modicum tempus, *Card. Luca de Regal. disc. 87. nu. 16. Mangil. de subhast. Ridolfi sup. nu. 67. contradicunt Possibius de subhast. insp. 2. nu. 19. Ridolfi sup. nu. 61. Gratian. disc. 564. nu. 24. disc. 861. num. 19. seqq. Calà sup. c. 20. Mangil. de subhast. q. 29. Ganauer. sup. Genuesi. pract. qu. 295. & in praxi cap. 89. Gratian. dec. 34. Luca, Scoppa ibid. Frutancell. dec. 519. 520.*

- 555 Sed Deliberatio nouo oblato post terminum absque noua citatione, & notificatione primo oblato, & nouo decreto, non valet, *Ridolfi in praxi p. 1. c. 15. num. 123. Berrat. dec. 786. nu. 1. Ronit. d. conf. 49. nu. 8. Diximus sup. n. 475. Et extincta candela ad fauorem emptoris, si executio reuocetur non restituitur res, sed pretium, Franch. dec. 660. & 120. (licet contra Luca) Olea de Cess. Iur. tit. 4. qu. 2. nu. 26. P. Affl. contr. 33. Fab. in C. lib. 8. tit. 19. defin. 4. Prat. tom. 2. disc. 33. nu. 21. vbi impugnat Giurb. obs. 55. late Gufin. de euit. q. 34. num. 39. Fontanell. de pass. cl. 7. gl. 2. p. 5. nu. 8. & p. 10. ex nu. 22. Maffrelli. ad Capyc. Latr. dec. 130. n. 13. seqq.*

- 556 Si plura sint prædia, non vnico pretio sunt alienanda, *Papon. arrest. lib. 18. tit. 6. arrest. 16. Possibius de subhast. inspect. 29. nu. 70. 71. Gaston. d. discept. 43. nu. 9. seqq.*

Et obligatio debet fieri præsentii pecunia, alias nulliter, *l. à Diuò Pio. §. sed si emptor, ff. de re iudic. Vrsill. ad Affl. dec. 258. num. 4. Rebuss. ad consil. goll. tom. 1. tit. de litter. obligat. art. 11. gl. 3 nu. 16. Coler. de process. exec. p. 3. c. 9. n. 70. Castill. dec. 7. 62. Farin. dec. 3. Ron. d. conf. 49. n. 10. quod est fauore creditoris. Hodiern. contr. 40. num. 70. Catan. conf. 39. numer. 10. 11. secus in creditore Hodiern. numer. 72. secus si adsit consensus creditorum in contrarium, Rota post Cenc. dec. 536. nu. 12. 13. Staib. ref. 115. nu. 47. ref. 169. nu. 1. Bich. dec. 477. Gratian. & Luca disc. 7. nu. 1. Nouar. infra nu. 21. Vide Glusian. de dation. insolut. c. 20. Rota ad Ronit. conf. 49. nu. 1. Nos ad Ronit. conf. 40. lib. 2. Sabell. §. subhastatio. nu. 3. 5. Nos ad eundem Reg. Ronit. dec. 7. D. Alexius ad Capyc. Latr. consult. 155. nu. 46. Hodiern. controu. 40. nu. 70. Conciol. ad statut. Eug. lib. 2. rubr. 19. nu. 13. 61. Nos de nullit. iudic. rubr. 13. qu. 19. nu. 96. D. Rosa consult. 25. num. 13. Antun. de donat. p. 3. c. 38. num. 59. seqq. Tonnut. qq. concl. 32. num.*

num.21. *Borgia Inuestit.inr.tom.1.lib.5.c.16.num.7. Brilla ad consuet.Neap.lit.24.c.1. num.102. seqq. Prat.ad Muscatell.in praxi gl.venduntur ad n.19.fol.499.Berlich.p.1. concl.81.n.180.seqq. vbi Nos sup.& alij posuimus limitationes, Carlenal.de indic.tom.2.vit.3.disp.1.num.6. in rebus fiscalibus per prag.75. §.130.de offic.proc.Cesar. Nouar.in l.1.C.de fide instr.& bast fiscal.num.9. 20.L. donis.dec.23.Trifany dec.55.num.15. Gaston.dise.43.*

Oblatio debet esse pura non conditionalis, quæ si forte admittatur venditio est nulla, *Gratian.dise.7.num.4.& dise.326.n.13. vbi etiam Luca,Ludonif.dec.28. Nos ad Rouit.conf.40.num.6.lib.2.Neniz.conf.78.num.14.Grat.conf.93.n.75 lib.1 Nec ad æmulationem alterius, Bonatill. in polit.lib.3.c.2.n.30.*

Nec potest loco pretij constituere censum, & annuos redditus, *Conar.lib.3.var.6.11.num.5. Ludonif.dec.113.num.8.9. Sed sufficit cedula bācariz, Nouar.sup. n.d.l.1.num.10. Nec sufficit dare nomen debitoris, Nogueral.alleg.18.num.75. Vbi quod pecunia debet solui vna vice, non in pluribus vicibus, n.79.*

Nec sufficit si loco pretij offerat in se suscipere debita debitoris, *Ludonif.dec.28. Gratian.dise.326.num.14.seqq. Hermosill.l.52.gl.7.num.9.vit.5.p.5. Giurba dec.53.num.3. Intrigl.sing.173. Salga. labyr.p.3.c.2.num.10.seqq. Conc ol. sup. num.13.& D. Romagner num.61. Mangil. de subhast. qn.13 num.6.9. 168. Possib. inspect. 33. n.32. seqq. Rota apud Possib. dec.64.num.11. Nos ad Rouit. conf.40.num.8.*

Secus si debita sint futura, *Ludonif.dec.28. Gratian.dise.326.num.14. Conciol. ad statut. Engub. lib.2. rubr.19.num.15. Cutell. dec.21. num.5.6.7. lib.2. Card. Luca de fend. dise.81. num.9. D. Gaston. disept.41. n.16.*

Quæ conclusio limitatur si creditor, ad cuius instantiam subhastatur res consensiat, ut diximus f. p. *Castell. dec.7. Addit. ad Ludonif. dec. 23.num.5. Giurba dec.53.num.7.8. Apostill. ad Intrigl.sing.173.num.64. Gratian.dise.326. num.5. Farinac. dec.3. dec. 103. Nos d. conf.40. num.9. Salgad. p.3.c.2.num.8.12. & in d. qn.32. num.23. Et si plures sint creditores omnes debent consentire, *Touar. ibid. num.24. Nos ibid. num.10. Et sufficit tacitus consensus creditorum, Salgad. sup. num.63. seqq. Mangil. de curat. qn.15. n.28.**

Limita 2. in ipsomet creditore, qui non debet depoliare pecuniam, sed sufficit si velit compensare cum suo credito, *Masuer. in praxi tit. subhast. num.35.36. Intrigl. dec.11. num.58.59. Castell. dec.7. num.7.8. Giurba d. d. c.53. n.6.7. Nos sup. num.11.*

Quæ procedunt quando res tanti valet, quantum est creditum, sed si res pluris valet, illud plus, deducta sexta, aut quarta, ut diximus, debet depositari, alias à iudicatio est nulla, *Apostilla ad Intrigl.sing.173.num.64. dec.15. num.14. Nisi superfluum illud cum alio credito suorum etiam excusatio compensauerit creditor,*

Tom. IV.

Intrigl. d. dec.15. num.57. & sing. 173. num.64. Nos ad Rouit. d. conf.40. num.25. Mucci ad Sanjel. dec. 118. num.9.

Limita 3. Vt si vltra oblationem à Creditore factam, onera aliqua, non tamen sibi debita accollasset creditor, si erronea illa accollatio esset, non esset adiudicatio nulla, *Intrigl. sing.673. num.67. lib.2. Muta sup. vit. Sicil. 112. num.81. seqq. Giurba d. dec.53. num.11. Nos d. conf.40. num.13.*

Limita 4. Vbi esset cōsuetudo, ut habita fide de pretio distrahi possint pignora, *Farinac. dec.3.4. Aut ut emptoris promissio pro pecunia numeratione habeatur, Tusc. lit. V. conclus. 67. num.7. Giurba d. dec.53. num.12. Nos sup. n.14.*

Quod adeo verum est, quod debet fieri depositum in pecunia per emptorem subhastat, quod si deficiat vnus nummus non efficitur emptor dominus, nec facit fructus suos, quamvis per errorem pretium diminutum depositum fuerit, *Hermosill. sup. Leo dec.6. num.3. Forcanell. de pactis el.7. gl.3. p.6. num.18. & dec.223. num.33. Nos ad Rouit. dec.7. num.2. & ad conf.40. lib.2. num.5. Antun. de donat. p.3. c.38. num.59. seqq. Possib. de subhast. insp.54. num.4. D. Romagner. ad Conciol. ad statut. Engub. lib.2. rubr.19. n.62.*

Sed sufficit cedula bancaria, & fides crediti Banci publici, *Rouit. dec.31. vbi infra additio, Prat. dise.14. num.22. seqq. lib.3. R. Cappy. Latr. consult. 150. num.7.8. Rota apud Cenc. dec.103.*

In quibus casibus debeat fieri subhastatio transtant *D. D. sup. citati, & signanter Ciusianus in Tract. de datione insolutum cap.4. & seqq. & in Tract. de Bonis ad Cridas ponendis per totum, Mangil. de subhastation. per totum, Nouar. in l. si tempora. C. de fid. Instr. & in re bast. f. f. al. lib.10. Nos ad Rouit. conf.40. lib.2. Possib. de subhastat. Sabell. §. subhastatio.*

557 Et hic est obseruandum, quod rescisso contractu contra vnum ex insoludum obligatus, poterit repeti fors cum tertijs decursis, & ipsorum interesse, ab alio correo insoludum obligato, & super eius bonis, etiam à tertio posseditis, nam contractus rescissus cum vno ex insoludum obligatis, censetur rescissus cum alijs, nec opus est alio iudicio rescissionis contra alios, hisce rationibus, quia contractus omnes, & præsertim annuorum introituum sunt indiuidui, *Cenc. de censib. qn.49. num.20. Surd. conf.104. num.4.5. lib.1. Anna alleg.9. num.9. Gratian. dise. 301. num.57. Ladarch. conf.62. num.10.11. Cravetta co. 5299. num.3. Marta dec.84. num.16. seqq. Grass. de except. except. 31. num.19. Mantica de tacit. lib.3. vit.10. num.38. Anna alleg.28. num.7. R. Valenz. conf.62. in fine lib.1. Giurba dec.55. num.13. seqq. Gizz. ad R. Cappy. Latr. dec.30. num.24. & seqq. Videndi Rouit. in rubr. prag. de instr. liquid. num.29. seqq. Thor. in comp. dec. p.3. verb. assentia fol.87. col.1.*

Idem est si fiat rescissio contra vnum ex insoludum obligatus per graduationem contra illum formatam, *Gizz. in d. dec.30. num. vbi*

R. 2

refert

refert etiam decisionem contrariam.

558 2. Nam obligatio correorum debendi una, & individua est, sicut, & una summa, quæ à singulis insolidum debetur, Fabian C. lib. 8. tit. 27. dist. 7. Gizz. sup. n. 31.

Verum relictio contractus facti cum principali mortuo, non potest fieri cum uno hærede, sed debet fieri cum omnibus hæredibus, Thor. in comp. dec. verb. rescissio, Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 30. nu. 28. seqq. D. Alex. ad Capyc. Latr. co. sult. 103. n. 23.

Verum si sint duo hæredes, unus Clericus, alius laicus, ad evitandos diversos iudices, quo ad Clericum habetur pro rescisso, & sic quo ad omnes, Alex. sup.

Contractus est rescissus facta graduatione Creditorum debitoris, Raut. in pragm. 3. nu. 16. & seqq. de Cessat. lo. or. Barbat de offi. gl. 2. nu. 24. Gizz. ad Capyc. Latr. d. dec. 30. nu. 36. & seqq. & hoc iure vivitur in Nostis Tribunalibus, Roccus de decoctione mercator. Nota. 98. nu. 294. Sarfel. dec. 370. p. 3. Salgad. labyr. credit. lib. 1. c. 1. & seqq. cap. 13. & seqq.

559 3. Non potest una, eademque res diverso iure censeri, licet, qui ades, ff. de usufructu. c. 10. cognovimus 12. qu. 2. c. quia circa 22. de privi. cap. cum in tua 30. de decim. Tiraq. de nobile. 28. num. 11. seqq. Sord. de alim. tit. 2. qu. 15. num. 150. seqq. conf. 152. nu. 39. Alexia in prag. tax. panis concl. 2. nu. 63. Pzolin. de offi. & pot. Episc. cap. 20. §. 10. nu. 2. Cauall. q. 899. nu. 36. Farinac. dec. 669. nu. 3. tom. 2. Tusc. lit. E. concl. 54. Monach. dec. Luc. 21. nu. 25. dec. 67. nu. 9. Gratian. disc. 949. num. 8. 25. Castill. contr. lib. 1. p. 2. c. 97. nu. 29. seqq. vbi explicat & cap. 100. nu. 13. Novar. lib. 1. qu. 13. num. 6. Gizz. nu. 34. seqq. Vaz axiom. iur. lit. l. nu. 139. seqq. Vbi limitat regulam hanc respectu diversarum 2. rationabili causa existente, & secus in intellectu consideratione atenta, post plures DD. quos allegat.

560 Differt Nullitas à rescissione, Andreol. contr. 424. nu. 13, 14. Castill. contr. c. 8. num. 4. P. Gregor. syntag. lib. 25. c. 23. item vbi gl. Imperator, ff. de in diem adiect. l. illud, §. condemnatio, ff. de edilit. edict. l. si prædium, l. vitere, l. prædiorum, C. de præd. minor. l. si fundus, §. fin. ff. de reb. eorum, l. iubemus, §. 1. C. de Sac. Sanct. Eccles. quia annullato contractu omnia resolvuntur ex tunc, reducto titulo ad non titulum, & ex causa ad non causam, & ideo veniunt etiam fructus restituendi ultra sortem, aut pretium rei, tamquam si contractus gestus non fuisset, Mastrill. dec. 29 dec. 13. nu. 30. 31. D. Merlin. lib. 2. contr. 25. num. 35. & cap. cod. lib. 2. vbi Scoppa dicemus infra in quæst. ultima, Lemptor. ff. de rei vendicat. Franch. dec. 12. nu. 4. Gizz. arell. dec. 29. Montan. contr. 16. nu. 9. in fine, Virgil. de legit. person. pupil. c. 1. nu. 29. seqq. Giurba dec. 24. nu. 17. dec. 31. nu. 6. dec. 105. n. 8. contr. 89. nu. 19. seqq. dec. 103. n. 4. & observat. 92. num. 24. Card. de Luca d. empt. disc. 27. nu. 2. & disc. 25. Cyriac. contr. 331. nu. 10. 11. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 12. num. 20.

Censal. conf. 6. num. 10. Pisan. ad Goffred. de Gacta sup. R. R. C. S. rubr. 1. num. 112. Salgad. l. byr. p. 2. c. 6. nu. 55. & suppl. ad Sanctiss. p. 1. cap. 10. ex nu. 102. & p. 2. c. 12. nu. 51. Costa ac fact. scient. & ignor. l. spect. 1. nu. 5. & de retroact. cas. 1. cap. 8. Scell. §. nullitas n. 13. D. Rosis obs. 25. n. 1. Rota dec. 34. nu. 11. post Torre de passis fut. success.

Nam quod nullum est, non est, Giurba obs. 85. Mengil. de evictio. qu. 173. Ripol. var. c. 11. nu. 390. 391. 392. & cap. 7. nu. 331. 390. D. Melius obs. 66. nu. 5. D. Gobius co. sult. 34. num. 20. Niger. de laudem. tom. 2. qu. 38. Castillon. in reperi. §. tempus, §. voluntas. Diximus qu. 36. Torre de passis fut. success. §. nullitas, D. Rubens de validit. legal. cap. 2. nu. 7. Cyriac. contr. 500. num. 19. Sord. conf. 136. nu. 16. & conf. 469. num. 9. D. Bar. vus. resolut. 120. nu. 1. Nos de nullit. iudic. rubr. 8. qu. 15. num. 27. Ripol. var. fol. 364. Cavalier. dec. 144. n. 4. & dec. 311. Torre de passis fut. success. lib. 1. c. 16. nu. 17. & Rota dec. 206. n. 24. post dictum Tract.

Sic petent rescissionem dationis insolutum ex capite nullitatis, debet debitum cum usuris præstare, ad tex. in l. vitere, & l. prædium, C. de præd. minor. Os. sch. dec. 160. n. 16. Gallus de fructibus disp. 24. n. 14. Torre sup. lib. 2. c. 34. n. 20.

Sed difficultas est, an actor, isto casu teneatur premium, hoc est debitum cum usuris præferre, antequam agat, etiam parte non opponente. Quod sic, per tex. l. si cum militibus, C. de restit. milit. l. 1. C. de fide instr. & iur. bast. f. sc. lib. 10. & l. 14. Iulianus, §. offerri, ff. de act. on. empt. Et qui vult sibi adimpleri, prius tenetur ipse ex parte sua adimplere, Dec. conf. 421. num. 67.

Sed contra quod sufficit præstare premium cum usuris, postquam fuerit à parte petentium premium tenet Os. sch. dec. 160. nu. 17. & contraria procedunt parte non opponente, Dec. conf. 298. Affl. dec. 220. n. 4.

Sed prima opinio est verior, quia actor tenetur suam causam iustificare, l. 43. ff. de regul. Iuris, Ideo cum sciat se debitor em, & non offerat solvere, censetur dolose agere, l. fin. C. de vñr. pupill. l. 41. in lege Aquilia, ff. ad leg. Aquil. Gallus de fructibus disp. 24. nu. 14.

561 Sed rescissio resolvit contractum ex nunc ex Rebuff. R. Ponte conf. 28. num. 5. lib. 1. Scell. Episcopus Affl. contr. conf. 33. num. 12. & ideo non veniunt fructus, seu interesse restitutio, Ant. Pinell. in l. 2. p. 2. c. 4. C. de resind. vendit. Guttier. pract. qq. 94. 133. 135. lib. 2. Franch. dec. 19. nu. 19. dec. 496. nu. 3. vbi decisum refert R. Ponte d. 101. f. 28. n. 6. 7. ff. 1. Anna conf. 24. nu. 1. 2. Giurba dec. 105. nu. 8. Mastrill. dec. 33. n. 4. 5. Gama dec. 94. Thor. in comp. p. 3. verb. fructus in iudicio, Merlin. contr. 25. nu. 35. lib. 2. Montan. d. contr. 16. nu. 9. in fine, Sura. dec. 171. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 14. sub nu. 35. Fontanell. de passis el. 7. gl. 2. p. 5. n. 9. & p. 6. num. 59. Baron. de effect. minor. etat. eff. 1. num. 28. seqq. Georg. alleg. 31. n. 22. Card. Luca sup. D. Scoppa ad d. cap. 25.

Mer

Merlin. lib. 2. D. Rofis d. obs. 25. num. 1. Gallus de fructib. disp. 23. §. 4. nu. 27. seqq.

Et sic non habet oculos retro, nec operatur in præiudicium tertij, cui ante rescissionē fuit ius quæsitum, l. 2. Et ibi *DD. C. de resc. vendit. Contr. var. c. 3. lib. 2. num. 10. R. Lumar. conf. 44. d. num. 15. ex l. si quis maior, C. de translat. cum precibus, C. de rer. permut. l. qui autem, §. hoc edi. Sum. ff. que in fraud. redit. l. bis solis, C. de reuoc. donat. R. Ponte conf. 28. nu. 5. lib. 1. Franch. lib. 1. 19. nu. 29. Mastrill. dec. 140. P. ff. de contr. 3. §. 1. 13. Luca ad Franch. dec. 478. Carp. con. 34. defin. 7. Hermosil in l. 56. tit. 5. p. 5. §. 1. 1. 2. nu. 114. Carill. contr. lib. 7. c. 10. nu. 69. Nos de nullit. Iudic. rub. 5. §. 44. nu. 9. Mesa resp. lib. 1. c. 136. D. Capon. disp. 76. nu. 34. & seqq. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. rubr. 19. lib. 2. n. 36. 67.*

562 A die lms contestatæ, *Virgild. c. 1. num. 29.* decilum refert per S. C. *De Rofis select. Iuris obs. cap. 25. nu. 23. Rota dec. 444. nu. 1. p. 4. tom. 2. rec. ubi nu. 2. & seqq. dicit errorem facti, vel iuris, valde dubij excusare a restitutione (fructuum a die nullitatis contractus, Corn. conf. 181. nu. 17. lib. 3. Peregr. de fideicom. art. 49. num. 120. ubi alia, Antonell. d. c. 12. num. 21. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 58. nu. 25. Franch. dec. 495. nu. 5. Argillon. ad Gomez lib. 2. c. 2. nu. 25. Barbof. in c. cum dilecti nu. 3. l. c. empt. & vendit. Cane. var. lib. 1. c. 13. nu. 48. Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 2. p. 5. nu. 10. seqq.*

563 Nisi esset lætio enormissima, satis vltra dimidium iusti pretij, nam eo casu contractus esset nullus a principio, ex dolo dante causam contractui, *Caualer. dec. 30. nu. 5. seqq. Girba dec. 105. Vireol. de transact. q. 89. nu. 55. seqq. Sabell. §. dolus nu. 10. Magon. dec. 1. 64. nu. 61. Franch. dec. 247. & 708. Rota p. 2. diu. rs. dec. 102. Capyc. Latr. consult. 35. nu. 48. seqq. R. Marinis lib. 1. c. 153. nu. 3. Cane. var. p. 1. c. 13. nu. 43. Molin. de primog. l. b. 2. c. 3. num. 18. Fontanell. de pactis cl. 2. gl. 7. p. 6. nu. 59. Mastrill. de 33. num. 6. Gama dec. 66. & 198. dec. 198. nu. 2. dec. 266. nu. 2. Soufa dec. 29. nu. 13. Lavath. conf. 38. nu. 13. seqq. Mesa lib. 1. resol. 36. Fabian. C. lib. 4. tit. 30. def. 3. Strab. conf. 1. nu. 17. Ho. tern. ad Surd. dec. 278. nu. 18. Post. de sub. st. inspecl. 59. nu. 5. Andreol. controu. 214. nu. 6. & 7. & contr. 424. n. 15. Thes. dec. 165. nu. 6. Osasch. dec. 41. Soufa dec. 31. nu. 12. Cabed. dec. 70. nu. 3. Percira dec. 15. n. 3. Prat. discept. 17. nu. 102. 104. lib. 1. disp. 25. nu. 31. Pacion. alleg. 92. nu. 5. Prat. obs. 4. Conciol. alleg. 4. nu. 35. seqq. 41.*

Quamuis esset iudicis decretum, Curatoris authenticis, iuramentum, & similes cautelæ, *Rota p. 2. diu. rs. dec. 82. nu. 2. & dec. 102. nu. 1. & seqq. Vireolus Girba dec. 105.*

Verum ille, qui vult rescindere contractum debet offerre omne id, quod ad eum peruenit ex tali contractu, *Gallus d. disp. 23. §. 4. num. 29. Rota post Cenc. de censibus dec. 262. nu. 1.*

564 Sed quid dicendum, si petatur rescindi contractum per minorem v. g. per viam restitutionis in integ. um? Et videtur dicendum fructus

deberi ex tunc non ex nunc, ea ratione, quia restitutio in integrum, est in priorē statum repositio. *Dicemus q. seq. nu. 1. & seqq. Gallus d. q. 24. art. 4. nu. 32. 36.*

565 Ideo rescisso contractu per tale remediū, veniunt fructus à die contractus, cum eo casu, sit nullus contractus, *l. quod si minor 25. §. restitutio. ff. de minor. Contr. lib. 3. var. c. 3. Gama dec. 218. Pras. Amat. conf. 87. nu. 9. R. Sanfel. dec. 125. ubi etiam Mucci, Scoppa ad Gratian. dec. 120. nu. 5. O. d. de resit. p. 1. qu. 45. art. 1. nu. 8. Gallus sup.*

Et minor debet restituere pretium cum interesse, dummodo illud sit verum in sui utilitate, *quando 25. §. restitutio. ff. de minor. Amat. conf. 87. & sic decilum fuit anno 1678. die 14. Iunii, vi refert D. Alexius in obs. ad consult. 144. R. Capyc. Latr. nu. 11. Torre de pactis fut. success. lib. 2. c. 34. nu. 12.*

566 Alij dicunt, ut est ipsemet *Contr. var. lib. 1. c. 3. nu. 4. vers. secundo prefata, vi rex. d. §. restitutio, procedat in fructibus perceptis post litem contestatam, secus in alijs, sequitur Anna conf. num. 9. Girba dec. 89. n. 19.*

Licet contra dicat *Odd. de resit. p. 1. q. 45. art. 2. nu. 20. seqq.*

567 Maxime existente iusta litigandi causa, & ita decilum refert *De Rofis obs. 25.* Sed prima opinio est verior ex ratione nullitatis contractus, ex *DD. sup. citatis.*

Verum intentans nullitatem contractus non tenetur restituere acceptum, quando est creditor ex alia causa, *Torre de pactis lib. 2. cap. 34. nu. 13. secus si adsit pactum, quod non possit audiri, nisi restituito accepto, nu. 15. Et restitutio acceptorum, non fit, nisi parte opponente nu. 18. ex Girba dec. 103. nu. 13. Rub. d. dec. 81. n. 62. p. 8. rec.*

568 Differt nullitas à rescissione quia annullatio contractu restituitur gabella soluta pro dicto contractu, l. 2. *C. de summijs, Roman. conf. 78. Tiraqu. de retract. co. nent. §. 6. gl. 2. nu. 6. Parlador. quotid. lib. 1. c. 3. §. 5. num. 15. Lassart. de decim. vend. c. 14. num. 113. Guttier. de gabell. qu. 9. p. act. lib. 1. qu. 129. nu. 2. Anecdan. resp. 13. nu. 3. Pinell. l. 2. C. de re. vind. vendit. p. 2. c. 3. num. 35. I. hoeb. p. 1. dec. 24. nu. 26. quia reducit negotium ad non esse, Vireol. de transact. q. 78. num. 27. 38. Soufa dec. 29. num. 1. 2. Phoebe. dec. 24. num. 26. p. 1.*

Item Laudemium non debetur ex alienatione nulla, *Gratian. disp. 746. nu. 5. Fulginte Iure emphyt. tit. de laudem. q. 8. nu. 39. 40. Fontane. l. dec. 587. 588. 280. 277. & seqq. dec. 279. 281. Hodiern. ad Surd. dec. 31. nu. 26. N. g. de Laudemio. fol. 349.*

Sed rescisso contractu non restituitur, sed manet apud Gabellarios, *l. debet 27. c. res. quot. si resigalis. ff. de adit. edict. Tiraqu. gl. 2. num. 12. Parlador. d. §. 5. nu. 5. Lassart. d. c. 14. nu. 10. 13. Guttier. de gabell. qu. 12. n. 3. P. Molin. de instit. tract. 2. disp. 349. nu. 7. Niger. Cyria. lib. 1. contr. 63. nu. 1. Soufa dec. 29. D. Cepparelli. resol. ff. al.*

12. n. 11. & seqq. quidquid scribat Roman. d. conf. 78. in fine, Pinell. d. c. 3. num. 35. Phocb. d. dec. 24. nu. 21.

Sic solum pro honorantia, seu Christalli, aut pro adheala acquiritur ex ipso actu contractus, quamvis deinde non perseveret, Cyriac. contr. 75. J. Affl. contr. 44. nu. 20. 21.

569 Differt nullitas à rescissione contractus ob læsionem, nam prohibitus dicere de nullitate non prohibetur allegare læsionem, Antonell. de tempor. legat. lib. 2. c. 66. nu. 2.

De læsione enormi, vel enormissimas, ad finem rescindendi, vel annullandi contractus agunt ultra D. D. relatos Andreol. controu. 214. Corn. de absolut. à iuramento p. 4. cas. 18. Castill. contr. tom. 3. cap. 2. Daoyz in suo Indice, Farinac. in repertor. de contractib. qu. 48. Habuius, Larrea dec. 68. 69. 70. Mansius consult. 30. num. 18. seqq. Merlin. contr. 57. tom. 1. Munoz de ratiocin. tit. de comput. comp. 6. Ramon. conf. 61. 62. vbi Baldus. Ricc. de renunciat. Parag. art. 2. nu. 80. seqq. Scacc. de Indit. lib. 2. c. 2. nu. 491. seqq. Card. Tusc. lit. L. conclus. 292. & seqq. usq. ad conclus. 299. lit. R. conclus. 48. Vass. usufr. cap. 48. 61. Volkmannus, Zieglerus, & alij.

De rescissione Contractus tractant etiam Posth. res. 117. Vrecol. consult. 53. tom. 3. P. Rebuffus Tapatu tit. 403. 404. Tusc. lit. R. conclus. 205. 206. Arumaus, Calderius, Castill. contr. tom. 2. c. 8. lib. 3. c. 2. qu. 52. lib. 7. c. 10. 18. lib. 8. c. 36. §. 2. 7. 9. Conar. vbi Faria res. lib. 2. cap. 3. 4. Gobius consult. 70. Gourens, Keyserus, Georgius Obrechtus, Zacharias Winterbus, & alij.

570 Debetur gabella, si contractus fiat simpliciter, & absolute, licet postea resoluator mutuo consensu, Gomez lib. 2. var. c. 2. num. 31. Tirag. de retratu contr. §. 6. gl. 2. nu. 10. Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. 2. p. cap. 3. nu. 6. Mencha de success. creat. §. 5. num. 5. Parlador. lib. 1. rer. quoti. l. c. 3. §. 4. nu. 2. 6. Laffart. de decim. vendit. c. 14. num. 7.

Secus si contractus resoluator ex clausulis resolutivis, nam non debetur laudemium in venditione rei emphyteuticæ, Roens res. 77. nu. 27. 28. vbi decilum refert, Surd. dec. 248. vbi Hostiern. Amad. de Ponte de laudem. qu. 37. nu. 9. 18. N. g. & Fulgin. de laudem. q. 4. seqq. videndi D. D. relati per Sabell. §. laudemium nu. 12.

571 Et licet Laffart. sup. dicat gabellā deberi ex venditione, à qua partes incontinenti reintegra discedunt, Tamen in contrarium est veritas, Garz. de expens. c. 18. nu. 48. Molina de iustit. tom. 2. disp. 373. Aylton. ad Gomez lib. 2. c. 2. nu. 22. & nu. 32.

572 Si minor dicat de nullitate contractus venditionis rei, tunc non debet restituere pretium receptum, l. si ante, C. de passis inter. empt. l. vter, l. si pradium C. de prad. minor. Paul. Rub. dec. 1 tom. 1. nu. 31. seqq. Cald. de empt. c. 13. nu. 37. Munta in consuet. §. 1. nu. 35. Fontanell. dec. 79. num. 9. Biloza dec. 14. nu. 6. 21. Leo dec. 182. nu. 9. lib. 2. Sperell. dec. 154. d. nu. 84. & 105. Duran. dec. 18. nu. 8. 26. Burat. def. 49. nu. 21. dec. 814. num. 1. 2.

Scacc. de sent. gl. 14. qu. 27. nu. 13. Barbos. in Leon solum nu. 20. l. pratorum, C. de prad. minor. Menoch. conf. 644. n. 15. Cyriac. contr. 219. n. 39. seqq. contr. 252. nu. 24. 25. contr. 303. nu. 99. contr. 500. d. nu. 43. Clarin. contr. 180. nu. 27. 196. n. 21. seqq. & c. 217. nu. 2. 3. Ricc. in praxi Eccl. p. 3. res. 558. Baron. de effect. mu. arat. circa contr. eff. 3. n. 242. 248. Gratian. disc. 555. nu. 25. Gusm. de euit. qu. 31. nu. 16. l. dem Rub. dec. 200. num. 17. tom. 1. p. 1. Castill. in addit. ad dec. 63. R. g. Capyc. Latr. dec. 149. nu. 5. Andreol. contr. 246. nu. 15. contr. 286. nu. 72. quidquid dicat Macerat. var. lib. 2. res. 11. nu. 26. res. 17. d. nu. 3. & 10. & res. 24. d. num. 21. Sabell. §. nullitas n. 13.

573 Alij dicunt debere restituere, quando minor est factus locupletior, Simonell. de decret. lib. 3. tit. 7. disp. 1. nu. 7. Sperell. dec. 154. num. 55. Burat. dec. 814. nu. 1. Duran. dec. 18. nu. 27. Merlin. dec. 219. Sabell. sup. num. 13. Staiban. obs. 52. Hermosill. gl. L. 56. tit. 5. p. 5. num. 141. D. Alex. ad Capyc. Latr. obs. 144. num. 11. Rota p. 12. rec. dec. 228. nu. 8. seqq. Andreol. contr. 3. num. 25. Baron. sup. n. 244. alias non, Magon. dec. Luc. 15. Rota par. 13. rec. dec. 60. num. 2. seqq. Eadem Rota post Cenc. dec. 464. nu. 26. & 27. & dec. 455. nu. 1. Eadem Rota dec. 34. nu. 12. post Torre de passis fut. success. & Torre d. Tract. lib. 2. c. 34. nu. 12.

574 Quando dicatur factus locupletior, Rimin. conf. 452. Musa d. consuet. §. 1. num. 37. Caroc. caj. 27.

Idem in Ecclesia vendicante rem nulliter alienatam, ob defectum solemnitarum, Sperell. dec. 154. nu. 15. vbi allegat Burat. d. c. 814. nu. 1. Duran. dec. 18. nu. 27. Merlin. dec. 219.

575 Et quomodo probetur pecuniam fuisse versam in utilitatem accipientis minoris, probatur constituto, quod minor habet pecuniam saluam, vel aliquid à se emprum, vel si emerit sibi res necessarias, licet modo non extent, Amat. res. 99. nu. 12. Biloza dec. 14. nu. 15. Castill. dec. 205. n. 7. 8. 9. Mangil. de euit. qu. 13. num. 41. Giurba sup. Consuet. Messan. c. 9. gl. 11. nu. 6. seqq. Menoch. conf. 375. nu. 12. seqq. Fachin. contr. lib. 2. c. 76. Petr. Enriq. conf. 4. nu. 2. Baron. sup. 246.

576 Pars aduersa debet probare fuisse pecuniam versam in utilitatem minoris, Dom. Epifop. Sperell. dec. 154. num. 56. seqq. num. 97. seqq. Doctiss. Dom. Sabell. §. nullitas num. 13. item Sabell. §. versio. n. 1. & 5.

577 Alij dicunt sufficere solam oblationem, Decian. conf. 20. n. 81. lib. 5. contra, quod non sufficiat sola oblatio Ballis sup. bull. q. 30. nu. 44. Sforz. conf. 41. n. 98. Gratian. disc. 555. n. 26.

578 Sed quod conclusio sit vera, quod in nullitate non sit locus restitutionis acceptorum, sed solum in rescissione, dicunt Macerat. lib. 1. res. 14. n. 1. res. 38. n. 19. lib. 2. res. 17. nu. 45. Rota divers. dec. 440. nu. 1. p. 1. Mastil. dec. 13. Magon. dec. Flor. 118. nu. 8. Giurba dec. 103. num. 10. Menoch. conf. 616. nu. 14. 664. 674. nu. 15. 714. nu. 9. & 1112. nu. 56. de pres. lib. 3. pr. res. 84. num. 1. Andreol. contr. 246. nu. 15. & contr. 286. num. 72. Castill.

- still. in add. ad dec. 63. Baron. sup. num. 249. 250. Cavalier. dec. 311. nu. 8. Capyc. Latio. dec. 149. nu. 5. Rub. dec. 100. n. 17. tom. 1. p. 1.*
- 579 Ea ratione, quia quilibet potest venire contra factum proprium, quando actus est nullus. *Gratian. disc. 691. nu. 9. Censal. dec. Lucens. 87. nu. 21. Thomat. dec. 102. nu. 17. D. Manzi conf. 32. nu. 55. D. Torre de pastis fut. success. lib. 1. c. 16. nu. 47. 48. Riminald. iustit. quib. alien. licet vel non in princ. nu. 544. Farinac. dec. 177. nu. 3. p. 1. tom. 1. Canale. de tutor. nu. 162. Valenz. conf. 109. num. 67. Intrigh. conf. 1. nu. 245. seqq. Sicom. inter consil. Sienh. per Lun. conf. 23. nu. 5. vbi Luna in add. ad d. nu. 6. Gram. dec. 12. nu. 14. dec. 79. nu. 21. & dec. 93. nu. 3. 4. Surd. conf. 442. Cauter. var. lib. 3. c. 2. nu. 176. 216. 217. Magon. dec. Flor. 72. d. num. 29. Gama. dec. 20. & 111. Honded. conf. 3. nu. 78. 82. lib. 1. Baron. sup. nu. 251.*
- 580 Sed Nos dicemus debere minorem restituere pretium, quando est factus locupletior. *Gratian. dist. discept. 555. sub nu. 303. Sabell. d. §. nullitas n. 13.*
- 581 Et nullitas non potest allegari probata versione in utilitatem pupilli, minoris Ecclesiæ, vel Civitatis, *Gratian. disc. 564. nu. 33. Rota p. 13. rec. dec. 139. Angelus tract. de confiss. lib. 2. q. 13. nu. 69. seqq. Sabell. §. versio n. 1.*
- 582 Alias sup. posita conclusio procedit etiam in contractu venditionis reddituum, iuxta formam Bullæ, vbi regia Pragmatica Siciliæ denegat audientiam antefactam solutionem, & tamen semper fuit concessa audientia circa nullitatem non solutis intercessurij, *Milanens. dec. 7. lib. 2. Mastrill. dec. 13. num. 33. Giurba dec. 103. Abruzz. sup. pragmat. de modo proced. summar. p. 2. c. 1. nu. 204. Ballis sup. bull. qu. 30. nu. 44. Cuirell. tom. 2. de donat. spec. 23. num. 28. seqq. Baron. sup. nu. 252.*
- 583 Immo successor in Baronia lute proprio, qui nec in contractu bullari nominatus est, si petat contractum bullarem à prædecessore initum baroniam non asficere, potest audiri non solutis intercessurij, decursis *Giurba. d. dec. 103. nu. 23. Costascul. conf. 36. nu. 19. licet instrumenti executio non possit impediri. Idem Giurba. d. dec. 103. nu. 26. Vbi dicit procedere cum distinctione tradita per eundem dec. 100. sed si subiugatio est declarata non asficere feudum, vel bona fideicommissio subiecta, an intercessuraria soluta per Baronem à die indebitæ solutionis, seu resolutionis subiugationis, debeant restitui conditione indebiti, esto, quod esset dictum: reijciantur? quod sic decisum refert D. Petr. de Blasio in suo repertor. verb. subiugatio anno 1602. quia quando fructus sunt percepti ex re, quæ est mea, vel erat mea, tunc etiam consumpti restituuntur, *Rolan. conf. 27. nu. 10. & 11. lib. 2. Baron. sup. n. 253. seqq.**
- 584 Et quando pretium est versum inutilitatem minoris, tunc illud debet restitui, sed non facit, ut sublineatur alienatio nulliter facta, *Rota post Cenc. de censib. dec. 287. Merlin. dec. 244. n. 16. & per tot. Sabell. §. nullitas nu. 23.*
- 585 Sed quod etiam sanctur nullitas, & non possit allegari propter subsequentem euentum, ex quo retractus resultet in utilitatem minoris, vel mulieris contrahentis absq; solemnitatibus, *Gratian. disc. 756. num. 49. seqq. Rota p. 13. rec. dec. 139. nu. 10. seqq. Magon. dec. Luc. 15.*
- 586 Secus si contractus sit nullus, quia in illo adsit læsio enormissima si agatur de declarando illum nullum, non erit locus restitutioni acceptorum, *Rolan. à Valle conf. 7. lib. 3. & 60. nu. 34. lib. 4. Natta conf. 631. abj. allegati ab And. de Georg. d. alleg. 34. Nouar. q. 140. nu. 6. Mastrill. dec. 14. Rub. dec. 200. nu. 17. tom. 1. p. 1. Castill. in add. ad dec. 63. Giurba d. dec. 103. Castill. contr. lib. 6. c. 36. §. 2. nu. 42. Merl. n. d. decis. 767. nu. 5. Andreol. d. contr. 422. nu. 7. contr. 424. nu. 1. Vreol. d. q. 89. nu. 9. R. Capyc. Latio d. decis. 149. D. Prat. d. c. 40. nu. 6. Rota dec. 173. p. 10. recent. nu. 11. Farinac. dec. 177. nu. 3. p. 1. tom. 1. Amat. resol. 36. nu. 24. Gasm. de cuius. qu. 31. nu. 19. vbi hæc dicit procedere, ut agi possit ad nullitatem transactionis prius quam fiat restitutio accepti, sed post quam est detecta nullitas non potest agi ad executionem, nisi prius facta restitutio, *Capyc. Latio. dec. 149. nu. 5. Andreol. contron. 246. nu. 15. contr. 286. nu. 72. Rota coram Vbaldo. dec. 85. n. 4.**
- 587 Maxime in Tribunalibus, vbi agitur sola facti veritate inspecta, ut in Tribunalibus Principis, & in nostro Sacro Regio Consilio, *Anna d. sing. 540. Mastrill. d. dec. 13. 14. Rolan. d. conf. 7. nu. 30. Casal. conf. 207. nu. 1. 2. lib. 2. Rim. iun. conf. 5. nu. 7. lib. 1. Bertazol. conf. civil. 13. n. 1. Georg. d. alleg. 34. Abruzz. sup. de modo proced. summar. p. 2. c. 1. n. 213. 214.*
- 588 Et quod quando agitur via læsionis enormissimæ non proceditur via prædicta, probat *Rolan. à Valle conf. 7. lib. 3. & conf. 60. nu. 34. lib. 4. Natta conf. 631. abj. allegati à Georg. d. alleg. 34.*
- 589 Contra tamen tenent *Rolan. & Natta tenet Menob. conf. 644. Honded. c. 34. num. 34. lib. 2. Reg. Capyc. Latio d. dec. 149. nu. 12. lib. 2. Andreol. contr. 424. n. 16. Menob. conf. 644. Add. ad Ludovis. dec. 355. Macerat. var. resol. lib. 2. ref. 11. nu. 26. resol. 17. d. nu. 3. & 10. resol. 24. nu. 21. Castill. lib. 8. c. 36. §. 2. nu. 41. 49. Pegaf. d. c. 7. num. 40. Merlin. dec. 767. nu. 5. Andreol. d. contro. 424. n. 2. Vreol. d. q. 89. nu. 9. Terre. d. c. 34. n. 20. de pastis fut. success.*
- 590 Ea secundum hanc opinionem iudicavit *Rota Rom. anno 1617. coram Vbaldo, Adl. ad Ludovis. dec. 354. n. 17.*
- 591 Et si proponatur rescissio, licet pendente non potest variari, & proponi nullitas, non obstantibus clausulis salutaribus, post *Giurba. dec. 103. nu. 23. Andreol. contr. 424. n. 2. Macerat. lib. 2. var. ref. 17. nu. 8. Calà d. q. 9. n. 18.*
- Licet contra teneant relati per *Capyc. Latio. dec. 149. n. 5. Cuirell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 23. sub n. 30.*

- 592 Sed limitatio est, ut licet debeat restitui quantitas, aut res accepta, ut diximus, non debet tamen restitui, & solui poena ex transactione promissa, nam illa non poterit periri, nisi lite finita, & decisa, *Molin. d. c. 9. n. 44. quem sequitur, Castill. de alim. lib. 8. c. 36. §. 2. n. 44. Andreol. d. contr. 424. n. 17. Valeron. de transact. lib. 6. q. 1. n. 15. seqq. Vrecol. d. q. 89. n. 37. Donad. de renunciat. cap. 12.*
- 593 Sed quod etiam in Tribunali, in quo proceditur sola facti veritate inspecta, debeat restitui acceptum, ea ratione, quia talis exceptio non est de apicibus iuris, dixerunt *Mench. conf. 664. n. 1. Aldouin. conf. 71. n. 143. D. Prat. d. discip. 40. num. 42. lib. 2. Andreol. d. contr. 424. n. 23. Vrecol. d. q. 89. n. 41. Donad. de renunciat. c. 12. n. 23. ubi decifum refert per S. R. C.*
- 594 Sed distinctio vera est in hac materia, ut si clare constet, quod agens tam in iudicio rescissionis, quam nullitatis, sit clarus, & absq. discussione, creditor in maiori quantitate accepti, tunc ex quadam æquitate praticatur id quod dicit *Anna d. sing. 540. & Georg. d. alleg. 34. n. 20. Giu. b. d. dec. 103. bene R. Capyc. Latro d. dec. 149. n. 14. Cabed. dec. 37. Valasc. consult. 85. Adientes ad Molin. de Primogen. lib. 4. c. 9. n. 43. Rota dec. 321. p. 12. recent. D. Mucci d. dilucid. 34. D. Calà d. q. 19. ex num. 46. Menoch. conf. 644. Casal. conf. 637. in si. c. lib. 5. Serafin. dec. 922. Cutelli. de donat. tom. 2. tract. 2. disc. 1. spec. 13. n. 30. Beltramin. at Ludouif. dec. 354. Qui addit alias limitationes, nempe quando illud, quod est datum, fuit datum pro augmento cultus diuini, *Nos infra n. 611. Item quando transactio impugnatur culpa partis aduersæ non implentis ex parte sua. Item quando ille, qui impugnat transactionem habet aliquam iustam causam, retinendi, quod recepit vigore transactionis, Ludouif. dec. 254. n. 3. ubi Addit. n. 8. Caroc. de locat. tit. de compensat. n. 9. Decian. conf. 94. num. 27. lib. 3. Magon. dec. Luc. 64. n. 5. Medices de compensat. p. 2. q. 24. num. 5. Molignat. de recent. n. 6. 7. Donad. de renunciat. c. 12. num. 43. & 65. Gallup. in praxi S. C. tit. de except. dilator. cap. 5. n. 33. & tandem quando receptum fuit in transactione, corpus aliquod, quod postea fuit euictum sine culpa partis, nam tunc agi potest ad rescissionem transactionis, etiam illo corpore non restituto, *Castill. de alim. c. 36. §. 2. n. 49. & ibi Melius in addit. n. 5. Pegaf. d. c. 7. n. 57. 58. Rubin. annot. ad dec. 81. n. 52. par. 8. rec. Andreol. contr. 246. n. 15. & contr. 286. num. 72. & contr. 424. n. 20. Rota dec. 111. num. 4. p. 1. diuers. & dec. 102. n. 3. p. 1. diuers. & in rec. dec. 147. in fine p. 5. & dec. 192. n. 25. p. 10. & dec. 321. n. 11. p. 12. & dec. 251. num. 15. 16. p. 15. Cels. dec. 203. n. 13. & dec. 270. n. 10. Bonden. colluct. 3. n. 9. seqq. Vrecol. d. q. 89. n. 20. Calà d. q. 9. n. 48 seqq. late Torre de pactis lib. 2. c. 34. Et de corpore dato euicto dicemus infra n. 620.***
- 595 Ideo si clare non constet de iustitia petitis rescissionem, vel nullitatem contractus, tunc, vel iuberur ante omnia restituere aliquam portionem acceptorum, si tota lumina impossibile est restituere, ut fuit decifum per S. C. anno 1640. apud *Reg. Capyc. Latro d. dec. 149. ut sup. diximus Rota dec. 111. num. 3. Cabed. d. dec. 37. n. 4. p. 1. Valasc. consult. 85. n. 7. Milanens. dec. 7. n. 11. seqq. lib. 2. Nos infra n. 645.*
- 596 Vel dictum exceptio restitutionis acceptorum reseruatur ad merita causæ, ad hoc ut, instructo processu, appareat de claro iure petentis rescissionem, vel nullitatem contractus, ut decifum per S. C. anno 1645. refert *R. Marinis lib. 2. cap. 234. Prat. lib. 2. disc. 40. & obs. 48. ubi decifum refert pluries per S. C., licet ipse contrarium probare conetur, Calà d. quest. 9. num. 50.*
- 597 Eset sine dubio facienda restitutio acceptorum, si non solum petens rescissionem, aut nullitatem, sed alter conuentus, etiam noller stare transactioni, per *tex. d. l. si diuersa, C. de transact. & ibi gl. l. si ibid. n. 1. Vrecol. de transact. quest.*
- 598 Nam si alter vellet stare contractui, non esset facienda restitutio, ex *sup. citatis DD., D. Mucci dilucid. 34. decifum refert per S. C. anno 1667. D. Mansfrell. ad R. Capyc. Latro d. dec. 149. n. 15. Georg. allegat. 34. Giurba dec. 103. num. 14. Abruz. de modo proced. summ. & de plano p. 2. c. 1. n. 205. ubi decifum refert.*
- 599 Nisi adesset pactum restitutionis acceptorum, rata manente transactione, *Altograd. controu. 6. n. 15.*
- 600 Et Conclusio proposita in principio non procedit quando impugnatur transactio ex capite nullitatis, nam tunc impugnans potest audiri absq. eo quod restituat accepta, aut offerat, vel depositum faciat, *Bal. in l. cum te, C. de pactis inter empt. Natta conf. 631. num. 7. Rolan. conf. 7. n. 4. l. b. 3. Rubens in annot. ad dec. 81. n. 64. seqq. p. 8. rec. Pegaf. d. c. 7. n. 52. 53. Melius ad Castill. de alim. c. 36. §. 2. n. 6. Bonden. colluct. legal. 8. n. 3. Cutelli. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 23. n. 30. ubi rationem ponit, quia leges fauentes transactionibus debent intelligi de validis, Rota dec. 147. n. 20. 21. p. 5. & dec. 7. num. 4. p. 8. & dec. 321. n. 10. p. 12. rec. Ludouif. dec. 373. n. 21. Coccin. dec. 301. n. 8. Mastrill. dec. 1. 14. Canale. de iur. & Curat. n. 162. Calà de restit. in integr. q. 9. n. 14. Ricc. dec. 117. n. 1. 2. p. 1. & n. 3. 4. Idem Rub. dec. 200. n. 17. tom. 1. p. 1. Castill. dec. 63. D. Capyc. Latro. dec. 149. n. 5. Andreol. contr. 246. n. 15. contr. 286. n. 72. Baron. de effect. minor. at at. circa contract. eff. 3. n. 250. licet contra dicant, *Macerat. res. lib. 2. res. 11. n. 26. res. 17. d. n. 3. & 10. res. 24. d. n. 21.**
- 601 Quod intellige antequam nullitas sit detecta, sed postquam nullitas est detecta, & canonizata, non potest agi ad executionem sententiae, nisi prius facta restitutione, *Baron. de effect. minor. at at. eff. 3. n. 252. Andreol. controu. 424. n. 11. Rota dec. 147. n. 21. p. 5. rec.*
- 602 Nec restituitur acceptum quando Tertius

- ex Iuribus sibi competentibus instat pro transactionis rescissione, quia, cum pecuniam non receperit, neq; iurasset obseruantiam contractus, non cogitur seruare conditiones, & pacta in ea contenta, nec pecuniam refundere, quam non habuit, & sic semper admittitur aduersus transactionem, tam ex capite rescissionis, quam nullitatis, *Giurba dec. 44. nu. 9. dec. 103. n. 26. Masfrill. dec. 14. nu. 17.*
- 603 Sic etiam si quis veniret contra transactionem ad effectum consequendi iustum valorē, & premium eorum, quæ v.g. ad se spectabant in hæreditate patris, vel fratris, tunc non esset necessarium, quod premium restituere, quod recepit, cum debeat suppleri reliquum, *Casal. conf. 677. nu. 6. Celsus dec. 270. n. 10.*
- 604 Non debet restitui acceptum quando pars excipiendo de restitutione non opposuit, *Rier. collect. 1822. Baron. eff. 43. nu. 6. Pegas d. c. 7. nu. 44. Capyc. Latro d. dec. 149. nu. 3. Andreol. d. contron. 424. nu. 10. Thor. in comp. verb. restitutio accepti tom. 1. Giurba dec. 103. nu. 13. Rota dec. 510 p. 1. diuers. & in rec. dec. 113. nu. 21. p. 12. Manzaned. dec. 47. in fine.*
- 605 Nec locum habet talis restitutio, quando transactio esset resoluta culpa partis aduersæ non adimplentis, cui non est ante omnia faciendâ restitutio, *Altograd. d. contr. 6. nu. 24. Castill. d. c. 36. §. 2. nu. 49. Pegase. 7. num. 56. Add. ad Ludouif. dec. 354. Caputaq. dec. 317. n. 5. p. 3.*
- 606 Nec habet locum quando mutuo transigentium consensu receditur à transactione, *Altograd. d. contr. 6. nu. 10. Rota dec. 111. num. 2. dec. 810. n. 1. p. 1. diuers. Caputaq. dec. 317. n. 3. p. 3. Add. ad Molin. lib. 4. c. 9. nu. 43. Ludouif. dec. 434 nu. 17. Rota dec. 440. nu. 1. Donad. d. c. 12. n. 42.*
- 607 Et Princeps potest dispensare in restitutione, *Pegas d. c. 7. n. 43.*
- 608 Et ubi reus pecuniam recipit transactio est rescissa, & habetur ac si nunquam facta fuisset, & ideo reuoluuntur primæ lura ambarū partium, ac si transactio facta non fuisset, *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 6. num. 2. 4. & tom. 2. cl. us. 9. gl. unic. p. 1. nu. 49. post Grammat. dec. 66. nu. 22. 66. Affl. dec. 120. num. 4. Mantica de tacit. lib. 26. tit. 9. nu. 39. Giurba d. dec. 103. Georg. d. allegat. 34.*
- 609 At si reus transactionem defendere veller, & illam validam demonstrare, pecunia non recepta, tunc actor audiendus erit abq; illius solutione, *Giurba dec. 44. nu. 9. dec. 103. num. 26. Georg. d. alleg. 34. num. 21. seqq. Fontanell. pactis cl. 9. gl. unic. p. 1. n. 34. Calā n. 21. seq.*
- 610 Posset tamen recipere solum, & petere velle stare transactioni, quando adesset pactū in contractu transactionis: Debere restitui acceptum in casu contrauentionis, firma remanente prædicta transactione, l. qui fidem, & ibi gl. ff. de transact. & l. cum proponas 17. l. ubi pactum, C. eadem, bene Altograd. contr. 6. num. 25. R. Marinis lib. 2. c. 234.
- 611 Restitutioni locus non erit, si id, quod datum est, fuit datum pro augmento cultus diuini, vel illud fuit conuersum in fabricam Ecclesiæ gl. in c. peruenit, verb. consignet de appellat. Castill. de alim. c. 36. §. 2. nu. 49. Gusman. de euit. q. 31. nu. 20. Beltramin. ad Ludouif. dec. 354.
- 612 Vel illud receptum fuit ab antecessore transigente, qui non potuit præiudicare Ecclesiæ, *Coccin. des. 1767. Vrecol. d. q. 89. nu. 25.*
- 613 Limitatur pariter in muliere, quæ non teneretur accepta restituere, *Fontanell. de pactis cl. 7. gl. 2. p. 6. nu. 10. Donad. de renunciat. lib. 1. c. 12. nu. 41. Ludouif. dec. 922. nu. 8. Vrecol. sup. num. 26. ne remaneat indotata, Nouar. lib. 2. q. n. 24. ubi decisum per Rotam Rom. refert, quidquid dicant Anton. Macerat. resol. 11. nu. 26. Calā de restit. in integr. q. 9. n. 41.*
- 614 Si transactio facta sit pro alimentis, quia datum ex causa alimentorum non redditur, nec repeti potest etiam in casu succumbentis, *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 13. p. 4. nu. 79. Vrecol. sup. nu. 32. Castill. contr. lib. 3. c. 27. n. 31. Pegas. d. ref. 7. nu. 47. Caner. var. p. 3. r. 17. n. 247.*
- 615 Item in paupere, *Pegas. resol. 7. c. 7. num. 49. Vrecol. sup. n. 34.*
- 616 Item si res, quæ debet restitui sit sub sequestro, & sic restitui non potest, *Pegas. d. cap. 7. num. 62.*
- 617 Non restituit ille, qui si veniens contra transactionem non totaliter impugnat, sed modificatiuē, scilicet intendens consequi aliquam summam, vel rem particularem, eo quia non fuerit in transactione comprehensa, *Valeron. de transact. tit. 6. q. 1. nu. 15. Duran. dec. 155. Rota dec. 117. p. 12. c. ent. nu. 43. Merlin. dec. 522 Castill. d. §. 2. nu. 45. Pegase. d. c. 7. nu. 62. Rota par. 15. dec. 128. nu. 9. Vrecol. d. q. 89. n. 36.*
- 618 Sunt, qui tenent, quod non reclamans aduersus transactionem, nec illam rescindi petens, sed illa seruata, & data pro iusta, peteret suppleri quantitatem comprehensam, ut tunc non debeat restitui acceptum, *Castill. lib. 8. cap. 36. §. 1. num. 44. Mantica de tacit. lib. 26. tit. 9. num. 40.*
- 619 Sed hæc limitatio impugnatur, ab Andreol. sup. nu. 19. iamquam vana, ex eo, quod petendo suppleri ultra conuentum in transactione, dicitur impugnare ipsam transactionem.
- 620 Nec quando receptum corpus in transactione, postea fuit euictum sine culpa partis, *Gusman. d. q. 31. nu. 25. Castill. d. §. 2. n. 49. Pegase. d. c. 7. n. 60. Add. ad Ludouif. d. dec. 354. Diximus sup. n. 994.*
- 621 Sed si agens ad nullitatem transactionis, vel rescissionem, obtineat fauorabilem sententiam, non potest agere ad executionem illius, nisi prius restituit acceptis, *Gusman. de euit. q. 31. Bald. de Angelis in l. 1. C. si adue. si transactat. Baron. d. effect. 1. n. 52. Andreol. d. contr. 424. nu. 11. Calā de restit. q. 9. n. 17.*
- 622 Sed petens rescissionem contractus debet restituere ante omnia, acceptum ex illo contractu, iuxta tex. in l. qui fidem, ff. de transact. &

l. si diuersa pars, C. eodem tit. Affl. dec. 220. num. 4. Gracian. dec. 66. nu. 22. Vrsill. ad Affl. d. dec. 220. Hermosill. gl. 11. l. 36. nu. 14. & seqq. Tuscul. 8. concl. 205. Andreol. contr. 432. nu. 19. Nouar. qq. fore. f. qm. 140. lib. 1. ubi decifum reterunt, Balb. dec. 33. Maynard. dec. 191. D. Mansi consult. 376. num. 16. Rota Roman. dec. 19. 150. p. 1. in recent. Rota Rom. eadem apud Ricc. collect. 3737. p. 8. & dec. 440. nu. 1. dec. 111. nu. 1. 2. p. 1. D. Prat. lib. 2. cap. 40. decifum refert per S. C. Donad. de renun. ciat. lib. 1. c. 12. nu. 23. Fontanell. de pactis claus. 4. gl. 9. p. 5. num. 214. Merlin. dec. 767. nu. 14. Eadem Rota recent. p. 11. dec. 261. nu. 9. & p. 15. dec. 128. num. 4. Gratian. c. 770. nu. 1. Idem Andreol. contro. 424. num. 2. Palma alleg. 106. nu. 18.

Maxime parte opponente, Rota dec. 510. diuers. dec. 101. dec. 809. p. 1. Aliograd. contron. 6. D. Prat. obs. 48. nu. 11. & tom. 2. discept. c. 40. Vrscol. de transact. qm. 89. Torre de pactis lib. 2. c. 23. nu. 2. Mar. Antonin. Materat. lib. 2. resolu. 16. num. 5. Vassq. lib. 6. contr. 61. nu. 9. Giurba dec. 103. num. 5. Vin. opin. 1003. nu. 4. D. Vrscol. tom. 2. consult. 71. nu. 35. Gurm. de encl. qm. 31. nu. 14. Cutell. de donat. tract. 2. d. sc. 1. spec. 23. nu. 23. Baron. de effect. minor. atq. circa indic. eff. 43. & de effect. minor. atq. circa contract. effec. 3. num. 242. Doctissimus Dom. Cala de restit. in integr. qm. 9. num. 12. Pegaj. res. cap. 7. Rota coram Vbald. dec. 85. num. 1. Menoch. conf. 644. nu. 1. conf. 1111. nu. 112. Hermosill. gl. 11. l. 56. tit. 3. p. 5. nu. 140. ubi num. 142. quod non sufficit oblatio verbalis, sed debet esse realis, Card. Luca de reg. disc. 187. n. 11.

623 Et eo maxime si adsit pactum talis restitutionis, Capyc. Latio dec. 149. nu. 14. Nouar. lib. 1. qm. 140. ubi sic decifum refert nu. 4. Hermosill. sup. nu. 145. Torre sup. c. 34. nu. 15. D. Prat. d. discept. 40. l. b. 2. Gratian. cap. 770. nu. 48. Andreol. contr. 424. nu. 8. Aliograd. contr. 6. num. 3. 15. Baron. de effect. num. atq. eff. 3. nu. 243. Vrscol. d. qm. 89. nu. 15, ex tex. l. 7. C. de pactis inter. Cabed. dec. 37. p. 1. Ciama dec. 370. Barbos. in l. alia, S. eleganter, ff. solut. matr. n. 47.

624 Etiam tenetur ad restitutionem fructuum talis rei acceptæ, Nouar. dec. 149. Valeron. de transact. tit. 6. q. 1. nu. 24. Pegaj. d. c. 7. nu. 44. Galus de fructibus disp. 23. art. 4. num. 29. Rota post Cenc. dec. 262. nu. 1. Vrscol. d. q. 89. ubi à num. 21. disputat an sint restituendi fructus, & à quo tempore.

Quamuis sit minor, aut mulier petens rescissionem, in initio litis, D. D. apud Hermosill. sup. nu. 141.

Et de restitutione acceptorum dicta procedunt, etiam in filia acceptante legatum patris, itaut aliud non petat, nam si petit aliud debet restituere legatum, Cyriac. contr. 351. p. 18. seqq. Torre d. c. 34. n. ul.

625 In contrarium, quod non debeat restitui acceptum, sed debeat procedi in causa ad vltiora, & reseruata talem exceptionem ad merita causæ, decifum fuit per S. C. ut dicit Anna sing. 540. alias decisiones refert Georg.

alleg. 34. Barz. dec. bonon. 103. Rota diuers. dec. 11. p. 1. Giurba dec. 103. Mastrill. dec. 13. 14. Ricc. collect. 1822. & 3285. probat R. Marinis lib. 2. resol. 234. & decifum refert, ea ratione quia, dicit ipse, nullibi legitur debere fieri, ante omniam, talem restitutionem acceptorum, nam tex. d. l. si diuer. a. loquitur quando ambae partes transigentes pro rescissione transactionis conveniunt, ibi: (Cum, & tu hoc desideres) ubi dicitur Ias. ibi, alijq. allati per Barbos. in d. textu. D. Hodiern. contr. 37. ubi etiam decifum refert.

Ut in restitutione minoris, aut rescissione ex capite læsionis, merus, doli, vel nullitatis, l. unic. C. de reput. l. quod si minor 25. S. restitutio, ff. de minor. l. ex emptio, S. si quis virginem, ff. de afflictio. empt. l. cum te fundum, C. de pactis inter empt. Molin. de primogen. lib. 4. c. 9. nu. 45. Galter. de liquid. instr. 2. p. rubr. 4. nu. 18. & p. 3. rubr. fin. nu. 17. Anna d. sing. 540. Giurba dec. 103. n. 15.

626 Etiam si ante pacto de restituendo accepta, R. Marinis d. c. 234. nu. 3. 34. Licet contra teneat Andreol. d. contr. 424. nu. 2.

627 Qua opinione vera existente, illa procedit quamuis minor sit, qui petat rescissionem transactionis, aut Ecclesia, l. quod si minor restitutio, ff. de minor. Crauet. conf. 7. num. 14. Hen. conf. 88. num. 11. Magon. dec. Flor. 119. nu. 8. Rota dec. 440 nu. 1. p. 1. diuers. Bardellon. conf. 62. nu. 7. Mastrill. dec. 13. Honded. conf. 34. num. 34. l. 2. Giurba d. dec. 103. sub nu. 10. Cyriac. contr. 219. nu. 39. seqq. contron. 252. nu. 24. 25. contr. 303. nu. 99. contr. 500. d. nu. 43. Ciartin. contr. 180. num. 27. c. 196. nu. 15 seqq. c. 17. num. 2. 3. Ricc. p. 2. resol. 558. Andreol. contr. 424. nu. 3. contr. 246. nu. 15. contr. 286. nu. 72. contr. 432. nu. 19. Castill. de alim. c. 36. §. 2. nu. 41. 46. Pegaj. d. c. 7. nu. 41. 42. Valeron de transact. tit. 6. q. 1. nu. 8. Vrscol. d. qm. 89. nu. 6. Cala de restit. qm. 9. nu. 43. Baron. d. eff. 3. nu. 249. 450. Prat. lib. 4. l. sc. 4. & obs. 48. Marin. lib. 2. cap. 234. in fine. Prat. ad Pascos. de patr. potest. p. 1. c. 2. vers. Curiosa.

628 Et Giurba sup. num. 11. declarat, dummodo probetur versio in utilitatem minoris, vel Ecclesiæ, Ludonif. dec. 355. num. 7. & ibi Beltram. Gratian. discept. 101. Cyriac. contro. 252. nu. 24. 25. contr. 303. nu. 101. Doctiff. Cirot. discept. 71. nu. 53. 54. Doctiff. Andreol. contron. 424. num. 4. Arguelles de res. 18. num. 20. Baron. d. effect. 3. num. 244.

629 Et ubi Ecclesia restituere veller, hoc facere debet cum beneplacito apostolico, Rota dec. 42. nu. 15. p. 8. rec.

630 Sed de versione, in utilitatem minoris probatione, procedit tantum quando minor intendat nullitatem transactionis, secus si eiusdem rescissionem, Menoch. conf. 664. nu. 15, 16. 17. Castill. de alim. c. 36. §. 2. n. 48.

631 Cum hac differentia, quod in restitutione ipse minor debet probare de non locupletatione, in nullitate, aduersarius, D. Traubedin. consult. 38. n. 22. 23.

632 Sed quod Emens à minore debet probare pre.

pretium fuisse conuersum in utilitatem minori, *Valenz. conf. 109. n. 69. sed Biloſta dec. 14. n. 13* 14. Distinguit: Aut minor validè contrahit cum ſolemnitatibus ſtatuti, & tunc minor teneatur probare pretium, quod recipit eſſe deperditum, & male conſumptum, Aut minor nulliter contrahit, & tunc ei, qui cum minore contraxit incumbit onus probandi verſionē, idem dicit *Simonell. de decret. lib. 2. tit. 7. nu. 20. Antonell. de temp. legal. lib. 3. c. 3. nu. 26. Baron. de effect. minor. atat. eff. 5. nu. 244.*

633 Inmo quod ſi minor non intenter nullitatem, ſed reſciſſionem tranſactionis, quod ut audiat, non teneatur in primis, & ante omnia accepta reſtituere, cum poſſit illa reſtituere in fine litis, *Nouar. qu. 140. nu. 6. poſt Molin. de Primogen. c. 9. nu. 42. licet contrarium illum dicere, dicat Caſtill. ſup. nu. 42. ſeqq. Cala de reſtitut. in integrum q. 9. nu. 42. Prat. d. diſcept. 40. nu. 45. Fontanell. de Paſſis clauſ. 4. gl. 9. p. 5. nu. 216. in fine, Mont. conſuet. 51. nu. 41. Angelis in l. 1. C. ſi aduerſar tranſact. ubi ampliatur in Eccleſia, muliere, Hoſpitali, Seminario, & alijs locis Pijs, Nonar. d. qu. 140. nu. 6. Pegaf. reſ. c. 7. n. 10. & ſeqq.*

634 Secus ſi adſit pactum expreſſum in tranſactione, quod ipſe minor non poſſit audiri veniens contra tranſactionem, niſi reſtitutis prius acceptis, nam pactum hoc iuri communi, & naturæ tranſactionis conueniens omnino ſeruandum eſt, *Tiber. Lecian. conſ. 56. nu. 102. lib. 4. Gratian. cap. 770. Caſtill. ſup. nu. 47. 48 ex l. ſi ante, C. de paſſis inter empt. idem Gratian. cap. 555. nu. 25. Guſman. de eniſl. q. 31. nu. 16. Baronius. de effect. minor. atat. eff. 3. nu. 243. Capyc. Latio d. dec. 149. nu. 14. Giurba d. dec. 103. n. 14.*

635 Vel ſi conſtet minorem ex acceptis eſſe factum locupletiore, nam tunc non debet audiri, niſi facta reſtitutione acceptorum, *Galter. in praxi tutel. par. 2. rubr. Ac cetera nu. 18. Guſm. qu. 31. nu. 21. Ciallin. contr. 217. nu. 2. 3. Prſill. ad Affluel. dec. 220. nu. 6. poſt alios Baron. de eff. minor. atat. circa Iudic. eff. 43. nu. 12. & de eff. circa contr. eff. 1. nu. 244.*

636 Et licet aliqui dicant, quod petens reſciſſionem tranſactionis, teneatur etiam non requiſitus offerre reſtitutionem acceptorum, etiam ſi reus conuentus non excipiat, *Menoeb. conſ. 664. nu. 4. conſ. 1111. nu. 66. 71. Bardellon. conſ. 62. nu. 8. Aldouin. conſ. 70. nu. 117. Coſta de re integr. prelud. 3. n. 2.*

637 Contrarium, & melius tenent *Giurba d. dec. 103. nu. 13. ſeqq. Carot. de depoſito p. 2. qu. 15. & de oblat. p. 1. qu. 6. 7. Rota diuerſ. p. 1. dec. 102. nu. 5. & dec. 812. nu. 8. Capyc. Latio d. dec. 149. nu. 3. Thor. in comp. verb. reſtitutio accepti tom. 2. ubi decifum refert.*

638 Quod non debeat reſtitui acceptum eſt quando tranſactio dolor, vel metu eſt inura, *Conſ. de Georg. d. alleg. 34. nu. 25. Capyc. Latio d. dec. 149. nu. 9. Ad. ad Ludouif. dec. 355. Guſman. de eniſl. d. q. 31. nu. 25. Caſtill. d. c. 36. §. 2. nu. 49.*

-Tom IV-

Andreol. contr. 424. nu. 12. Pegaf. d. c. 7. nu. 59. Arguelles dec. 18. n. 23.

639 Sed quia tunc tranſactio eſt nulla, & non reſcindibilis, ideo de hoc puncto agendum eſt, & ille reſolendus eſt, dum quis proponit nullitatem tranſactionis, de qua re *Andreol. d. contr. 424. nu. 13 ſeqq.*

640 Sed eſt aduertendum, quod reus opponēs actorem non eſſe audiendum aduerſus reſtitutionem tranſactionis, niſi prius reſtitutis acceptis in ea, videtur renunciare tranſactioni, ita ut illis reſtitutis non poſſit amplius ſe fundare in tranſactione, *Barboſ. in l. ſi diuerſa nu. 3. C. de tranſact. R. Marinis lib. 1. c. 134. ubi tradit quod petendo reus reſtitutionem acceptorū, videtur à tranſactione recedere, & quod iniquum eſſet habere pecuniæ reſtitutionem, & tranſactione uti, ad exclusionem actoris, in bonis renunciatis, & voluit Giurb. d. dec. 103. ſub nu. 14. Fontanell. de paſſis clauſ. 4. gl. 9. p. 5. nu. 217. ex tex. in l. eleganter, §. penult ff. de condit. indeb. Andreol. contr. 424. nu. 21. ſed contra dicit Cutell. de donat. diſt. 1. ſpec. 23. ſub nu. 26. Holierm. contr. 37. nu. 79. 40. Viceol. de tranſact. d. qu. 89. nu. 17.*

641 Quid dicendum, ſi accepta debeant reſtitui ei, qui ſem peritiam detinet, & fructus percipit ab eo, qui ſe dominum præſendit, & male, ac nulliter tranſactum per ſe, ſuosq; prædeceſſores? *Cutell. de donat. tom. 2. traſt. 2. diſc. 1. ſpec. 23. d. n. 29.*

Et in cau, quo debent reſtitui accepta, debent reſtitui, etiam fructus rei reſtituendæ fructiferæ, *Donad. de renunciat. c. 12. n. 12.*

642 Amplia quamuis impugnans eſſet hæres tranſigentis, cum beneficio legis, & inventarij, quia nihilominus teneatur refundere reo conuento quid quid vigore tranſactionis ad eum peruenit, *Carlin. contr. 219. n. 107.*

643 Amplia etiam in renunciatione ab aliquo facta, cui ſi velit contravenire, vel eam infringere in parte, vel in totum, debet reſtituere in primis omne id, quod ex illa conſequutus eſt, *l. quod ſi minor, §. reſtitutio, l. int. à utile, ff. de minor, l. cum te fundum, C. de paſſis inter empt. Pariſ. conſ. 96. in fine lib. 1. Barz. dec. bon. 103. nu. 28. ſeqq. Calà d. qu. 9. Donad. de renunciat. lib. 1. c. 12. nu. 40. Cyriac. contr. 598. nu. 17. Corn. conſ. 188. vol. 2. Rota Roman. dec. 805. & 810. p. 1. in nouiſſ. Menoeb. conſ. 693. nu. 16. & conſ. 464. Anchar. conſ. 383. Rolan. conſ. 59. nu. 7. vol. 1. Cravet. conſ. 84. nu. 1. conſ. 7. nu. 14. Pariſ. conſ. 96. n. 112. vol. 1. Abb. conſ. 62. in fin. vol. 1.*

644 Amplia ſiue agatur per viam reſciſſionis, ſiue nullitatis contractus, dummodo nullitas non ſit clara, *Capyc. Latio d. dec. 149. Prat. diſcept. 40. nu. 6. 10. Altiograd. contr. 6. nu. 2. Rota dec. 111. p. 1. & dec. 736. p. 2. diuerſ. & dec. 133. nu. 11. p. 10. ſec. Ad. ad Molin. de primog. lib. 4. c. 7. nu. 43. Pegaf. d. c. 7. nu. 43.*

645 Beneuerum ſi petenti reſciſſionem contractus eſſet impoſſibile totum id, quod recepit

pit restituere, potest Iudex iubere, decernere, ut certam partem restituat, Capyc. *Latr. d. dec. 149. in fine*, Diximus *sup. n. 395*.

645 Idem est in feudis quando ex defectu solemnitaris, puta assensus, & illius registratione infra legitima tempora, alienans venditionem reuocasset, nam admitti non potest, nisi accepto pretio restituto, & valor considerabitur tempore resolutionis petite, si post alienationem recepisset incrementum, vel temporis benignitate, aut emptoris industria, & diligentia. *Affl. dec. 278. nu. 5. Sforz. conf. 41. num. 28. R. Valenz. conf. 88. nu. 61. lib. 1. & conf. 175. num. 47. Calà d. q. 9. n. 18.*

647 Idem est in Censuario, qui si veniat aduersus contractum, tunc quamuis pecunia non restituatur, tamen audiri non potest, nisi oblati, & soluti censibus decursis vsq; ad diem rescissionis contractus, *Mastrill. dec. 13. num. 33. Giurba dec. 47. nu. 7. Cacherau. dec. 160. in fine. Calà d. q. 9. n. 25.*

Pendente iudicio rescissionis contractus, agens, an Instrumento venditionis vri possit, & eius virtute petere in eo promissa via executiva: puta si bona immobilia data sint in censum emphyteuticum redimibilem, & debitor se in pretio deceptum esse contendat; Vel si Creditor vendidit fundum, habita fide de pretio; Vel si pretium in censum conuersum fuit, & se latum ultra dimidiam dicat. Et distinctio est, Aut debitor ipse agit de nullitate contractus, & tunc ex litis pendentia non impeditur executio, nec repellitur, nem ei impedimento esse non debet, quin suo iure utatur, *Lancellot. de attent. 2. par. c. 17. de attent. nullit. pend. nu. 17. & seqq. Et nu. 161. dicit, quod Iudicium introductum super nullitate non debet impedire usum Instrumenti, Amicis conf. 150. Bursat. conf. 74. nu. 5. lib. 1. Surd. conf. 93 nu. 7. Rota dec. 28. nu. 9. p. 1. diuers. Monach. dec. 60. nu. 36. Cancer. var. lib. 3. c. 14. num. 40. Ludon. dec. 107. Conar. pract. c. 7. num. 6. Capyc. dec. 189. Ludon. dec. 9. nu. 9. dec. 275. num. 12. Ruginell. de appell. pract. qq. qn. 19. Guttier. de Iuram. p. 1. c. 2. nu. 22. Lancellot. *supra* par. 2. c. 17. nullit. pend. nu. 150. c. 8. de resit. nu. 131. Capyc. dec. 121. nu. 30. Rota dec. 477. nu. 3. dec. 614. num. 4. dec. 685. p. 1. rec. Possib. dec. 101. & 105. post trac. de manut. Honded. conf. 17. num. 45. vol. 2. Surd. conf. 377. nu. 42. Porlador. lib. 2. reriquotid. c. fin. 5. p. 5. 11. nu. 22. Rebuff. decilum refert *sup. conf. de litter. obligat. art. 1. gl. 9. num. 47. Gratian. disc. 113. à nu. 36. Mier. de Maiorat. 3. p. q. 15. nu. 105. Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 16. Valeron. de transact. tit. 6. q. 3. nu. 36. Franch. dec. 373. Cartar. dec. 2. num. 8. seqq. Guttier. de Iuram. p. 1. c. 2. nu. 23. Affl. dec. 30. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 15. nu. 82. Giurba dec. 100. n. 3. Idem Gratian. disc. 118. n. 43. & etiam Luca, & disc. 679. Mascard. concl. 686. nu. 11. 14. Caualean. dec. 3. nu. 15. p. 5. Ferrer. 3. p. obs. 160. circa finem, Macerat. lib. 1. c. 31. nu. 2. Cancer. var. p. 1. c. 17. de appellat. n. 24.**

*& p. 2. de Instr. quarent. nu. 19. Hermosill. *sup. nu. 146. 150. Cauall. de cognit. vi, & violent. qu. 1. nu. 35. Sanfel. dec. 312. nu. 5. Fontanell. de pass. tom. 1. claus. 4. gl. 15. n. 82. Idem Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. pisp. 14. nu. 7. & disp. 10. nu. 2. maxime si prauentus esset in possessione exigendi census, Maranta resp. 63. p. 3. Annechin. de prauent. 2. q. 4. nu. 3. Mastrill. dec. 14. nu. 14. Cancer. var. p. 3. c. 1. num. 54. Luca ad Franch. d. dec. 373. nu. 7. Hodiern. ad Surd. dec. 6. nu. 4. 5. Scappac. de Saluian. lib. 2. qu. 16. n. 2. seqq.**

Verum hoc casu, cautio est præstanda, in casu succumbentiae, *Guid. Papa de. 50. Conar. pract. c. 25. nu. 1. Cancer. d. dec. 2. Cancer. p. 1. c. 17. de appellat. nu. 24. Ferrer. d. obs. 160. & obs. 107. De questione, utrum impugnari possit iudiciū propter non præstitam cautionem, & non defendit, & decilum refert per suum Senatū Fontanell. de passis cl. 4. gl. 15. nu. 83. Rebuff. d. tit. art. 5. gl. 7. num. 3. 4. Sanfel. *sup. Hermosill. *sup. nu. 147. Cauale. dec. 28. de contract. p. 2. num. 11. 19. 42. 48. 57. 58. 60. 90. 91. Secus si aduersus Instrumentum esset prauentum foriniter seruata forma Reg. Pragm. 1. de prauent. moder. & rit. 189. & ibi Caranit. Galter. de liquid. instr. subr. fuerit nu. 2. D. Petra in drit. Luc. *sup. Secus esset si actus esset irretractabilis, Sabell. §. nullitates num. 27.****

Contrà, quod iudicio nullitatis pendente, Instrumentum, nec sententia possit exequi, tenent *Innoc. in c. cum olim de dolo, & contumac. Vitel. Camban. de clas. claus. nihil nonari null. pend. nu. 8. Conar. pract. c. 24. nu. 5. Felician. de censib. lib. 2. c. 1. nu. 34. Roder. de ann. reddit. lib. 1. qu. 15. nu. 29. Affl. dec. 231. Guttier. c. 2. d. nu. 11. ad nu. 28. Mastrill. dec. 157. per tot. maxime nu. 38. 40. Cartar. dec. 20. Hermosill. l. 56. gl. 11. tit. 5. p. 5. nu. 148.*

Sed in contrarium est veritas, *Ludon. dec. 107. à nu. 3. Noguero. alleg. 7. nu. 63. Giurba dec. 22. Rota post Torre de passis dec. 34. num. 1. D. Rosi consult. 13. nu. 45. lib. 2. Possib. dec. 74. nu. 23. post Tract. de manut. & contraria opinio procedit quando contractus est nullus ipso iure, seu constat ex actis de nullitate, seu iniustitia, Ludon. dec. 1. nu. 24. Gaill. ob. 112. num. 7. lib. 1. Guid. Pap. sing. 182. Abb. conf. 50. lib. 2. Caualecan. dec. 28. num. 12. seqq. de contract. p. 2. Sanfel. dec. 312. nu. 9. R. Marin. lib. 1. c. 91. nu. 14. Cenc. de censib. qu. 82. nu. 9. & qu. 91. nu. 22. Conciol. alleg. 1. nu. 7. alleg. 23. nu. 28. seqq. ubi dicit quod hoc casu creditor producendo Instrumentum nullum videtur ipse opponere proreo, Andreol. contr. 130. n. 24. Saminat. contr. 32. n. 5. 7. 8. Carleual. tom. 2. disp. 16. tit. 3. Conciol. alleg. 1. nu. 7. Vireol. consult. 63. nu. 27. 28. Iouius gl. 15. §. 3. nu. 22. & gl. 22. §. 22. nu. 17. seqq. Torre de passis lib. 2. c. 32. num. 9. & 168. & dec. 34. Mastrill. ad Latr. dec. 162. n. 30. Milanes. dec. 7. nu. 6. 7. Mastrill. dec. 157. nu. 10.*

Vel iudicium est compilatum super nullitate, & constat de bono iure; *Sanfel. dec. 312.*

num. 6. l. p. Affl. contr. 48. Amat. ref. 26. num. 9. 13. Mastrill. dec. 154. Maranta disp. 6. Casar. qu. 46. d. nu. 16. vbi sufficere testium examen, Gratian. disc. 113. nu. 29. seqq. disc. 208. nu. 14.

Secus si non constet, quia res sit dubia, Gratian. disc. 536. nu. 19. Sanfel. dec. 17. num. 1. Castill. dec. 124. num. 8. 9. Dom. Reg. Capyc. Latr. consult. 14. Amat. ref. 81. nu. 15. l. p. Affl. sup. nu. 23. & 27. Pacific. de Saluian. insp. 2. c. 2. ex nu. 86. Ludonif. dec. 313.

Si per creditorem lis moueatur, aut creditor agit de nullitate, seu rescissione contractus, aut via ordinaria perit, quod executiuè perere poterat, & ea relicta ad viam executiuam redire desiderat. Primo casu, aut agit de nullitate, quia res vendita erat fideicommissio subiecta, vel de rescissione, quia fuit læsus ultra dimidium iusti pretij, & durante lite, virtute eiusdem contractus vult exigere redditus census, in quem versum fuit rei venditæ pretium, & hoc casu executiuo instrumento creditorem vti posse dicunt Rebuff. in consil. de resc. contract. art. 1. gl. 4. num. 7. Et tit. de sentent. promiss. in prefat. nu. 132. Cavalet. d. c. 19. num. 53. p. 3. Franch. & Luca dec. 373. Mastrill. dec. 160. nu. 2. Gratian. disc. 141. nu. 35. Staiban. ref. 189. R. Marcan. disp. 32. num. 21. D. Merlin. contr. 22. cens. 1. Luca ad Franch. d. dec. 373.

Ex regula, quod sicut reus non est interim lite penente priuandus possessione sua, nec actor, Guttier. d. c. 2. n. 23. Rodr. de ann. reddit. l. 1. q. n. 15. in fine, Lancellot. de attest. c. 17. nu. 155. Macerat. lib. 1. var. c. 31. nu. 1. Giurba d. dec. 100. nu. 11. vbi d. nu. 21. refellit contrarios, & regulam, quod nemo commodum percipit exactu, quem impugnat, dicit procedere quando vult sentire commodum ex ipso mei actu, secus verò si ex alio, ex Alex. Dec. Crauet. Gabriel. & Menoth.

Aut creditor agit de nullitate, & contractus rescissione, & dicit rem ad se spectare cum fructibus, & pendente illo iudicio ordinario, contra eundem pro censu, & eius redditibus executiuè agit, & in hoc casu variæ sunt opiniones. Prima est affirmatiua opinio, quod non obstante lis pendente, potest pro censu iudicium executiuum virtute Instrumenti intrare, quia debitor non possidens debet præstare ea, quæ ex lege contractus tenetur, Giurba d. dec. 100. nu. 14. Franch. Guttier. Rodr. Lancellot. sup. Macerat. sup. Tunc quia rei fructus emptor percipiens vsuras pretij soluere tenetur, Minad. dec. 24. in fine, Borg. dec. 46. num. 212. p. 1. Franch. d. dec. 373. & 296. Seraphin. dec. 958. Hodieru. ad Surd. dec. 6. n. 15. & 16.

Et quia in executiuis exceptio lis pendentiæ locum non habet, Cavalet. qu. 815. d. nu. 24. Felician. d. c. 1. nu. 34. Cavalet. dec. 1. nu. 15. p. 5. Gratian. disc. 118. nu. 54. Capyc. dec. 33. nu. 3. Cartar. dec. 2. nu. 9. 14. Hermosill. d. gl. 11. l. 56. num. 154. Giurba d. dec. 100. nu. 16. 17. 18. 20. 21. Vbi hæc opinionem alijs rationibus confirmat, scil.

quod sufficiat præstare cautionem, ut præstatur quado euctio imminet in limine contractus, Hermosill. gl. 1. l. 33. tit. 5. p. 5.

Et Giurba sup. n. 12. refert opinionem negatiuam, scil. quod pendente lite super venditionis rescissione, aut nullitate contractus, non possit exequi, & rationibus comprobat, & ea tenentes refert ex num. 31. 33. vsq; ad finem, & resoluit pendente Instrumenti rescissione, vel nullitatis iudicio à creditore, ex Cast. conf. 91. nu. 8. vol. 1. Tusc. lit. E. concl. 499. quia non sufficit, quod quis actum impugnet, adhuc ut non possit ex illo commodum percipere, cum etiam requiratur, quod aduersarius acceptauerit impugnationem ex glos. in c. cum venisset verb. obtulit de eo, qui mitt. in possessione rei seruand. Ruin. conf. 21. num. 6. lib. 3. Cas. l. co. f. 152. nu. 42. Gratian. d. c. 239. num. 36. Et impugnans actum potest se iuuare ex actu impugnato, in casu quo adhuc pendeat impugnatio, & super ea facta non sit declaratio, quia cum effectus litis sic dubius, quo l. debetur, ff. de pecul. si non obtineat grauiabitur in executione, Gratian. sup. nu. 36. 39. Hermosill. sup. nu. 154. surd. d. c. 6. Cargiar. lib. 1. patroc. nu. 26. Amat. ref. 26. nu. 26. R. Capyc. l. tr. dec. 43. n. 17.

Amplia, & si lata fuerit sententia, pendente appellatione Instrumentum exequi posse, ex Angel. in l. Cains. ff. de appell. Paris. conf. 39. nu. 3 vol. 1. Loffred. dec. 447. Caroc. de locat. tit. de ar. rent. n. 7. 8. Hermos. sup. n. 160. Gratian. disc. 667. quia dum vltus rei non aufertur, tenetur soluere ratione fructuum, Giurba sup. num. 34. & dicit non ob stare, quod Instrumentum paratum habens executionem, si fuerit vulneratum per vnam inferioris iudicis sententiam contra illud laram, qua declaratum sit fuisse nullum, exequi non possit, ex Rota diuers. dec. 132. p. 2. Gonzal. in reg. 8. Cancell. gl. 6. num. 202. quia verius est, si ab ea non sit appellatum, exequi posse, Hermosill. nu. 155. Verum declara dicta procedere quando solum agitur de rescissione contractus ratione læsionis, minoris ætatis, metus, vel doli, in quibus creditor non est obligatus de euctione, alias quando ex alia causa, ut puta quia res erat fideicommissio subiecta, annullatio contractus pretenditur, & creditor rei euctiorem promissit, obstat ei regula tex. in l. ven. licentem, C. de euct. cum simil. Giurba sup. nu. 14. vbi sic dec. refert, quia tenebatur de euctione.

Quando creditor via ordinaria perit adimplementum contractus, vel fructus, & postea redire vult ad executiuam viam, duæ sunt opiniones, vna negantium, scil. quod actus, qui ordinariè cepit agere, viam illam relinquere non potest, & ad executiuam redire, Roman. conf. 133. Maranta in spec. p. 6. tit. 8. num. 14. Cavalet. dec. 1. nu. 15. 16. lib. 1. Paz. conf. 39. nu. 7. Valasc. consult. 88. num. 9. Guttier. lib. 2. q. 39. num. 5. Auiles in c. prator. c. 10. verb. execut. nu. 2. Aund. in l. 45. Tauri gl. 6. nu. 8. Lancellot. de attest. p. 2.

p. 2. c. 4. l. 30. num. 9. Monter. dec. 22. d. nu. 5. Mas-
sill. dec. 157. nu. 1. Parlador. lib. 1. quotid. c. fin. §.
11. nu. 20. Molin. in annot. ad lib. 3. c. 13. nu. 31. ad
finem de Primog. Hermosill. sup. nu. 156.

Altera affirmantium, quod petens debitum
ex publica scriptura, via ordinaria potest, so-
luti expensis redire ad viam executivam, Re-
buff. tom. 1. ad constit. de lit. obligat. gl. 3. num. 7.
Paz in praxi 4. p. 1. tom. c. 2. §. num. 31. Felician.
de censib. l. 2. c. 1. num. 54. Menoch. de arbitrar.
cas. 371. nu. 29. Azueo. in l. 1. tit. 21. lib. 4. recop.
nu. 153. ubi etiam sine refectione expensarum,
Cauall. 7. 8. 15. nu. 22. Hermosill. nu. 157.

Concordiam inter has opiniones tradit
Azueo. in l. 1. tit. 21. lib. 4. recop. nu. 152. 153. ex
gl. verb. partibus in elem. sap. de verb. signific. ex
Roman. & Guttier. quod prima procedat quo-
ties debitor in via ordinaria non contradixe-
rit creditori petenti, sed potius consulit se
soluere id, quod realiter appareret debere,
Alterā quovis debitor ipse in via ordinaria
proposita contradixit, & petiit se a petitis ab-
solvī, ut in hoc casu quando lis ordinaria fuit
impugnata ab altera parte, quod agens via or-
dinaria possit ad iudicium executivum deue-
nire, tenet etiam Lancellot. 2. p. c. 4. l. 3. nu. 80.
Cauall. dec. 1. nu. 16. p. 1. Massill. dec. 157. nu. 2.
Licet non placeat Guttier. d. q. 39. nu. 3. Nisi
reus via ordinaria intentata resisteret contu-
maciter solutioni, quod etiam tenet Azueo.
nu. 147. Et in hoc casu planē procedit dicta
prima opinio. Et ultra dictum casum proce-
dit, Secundo, quando reus non dum litem con-
testatus esset, nec eam acceptasset, nam tunc
ad viam executivam redire potest actor, quia
res est integra. Tertio, quando in via ordina-
ria protestatum est per actorem, quod per eā
non intendit renunciare iuri, & viæ execu-
tivæ, Azueo. n. 145. Guttier. d. q. 39. n. 6. Quarto,
Iudex ipse compelleret actorem agere via
ordinaria, Azueo. num. 148. Guttier. num. 10.
Quinto, quando agitur hypothecaria contra
tertium possessorem rei hypothecatae, nam tūc,
licet viam ordinariam intentaverit creditor
contra tertium, potest executivē contra debi-
torem agere, Azueo. nu. 149. Guttier. num. 11.
Sexto, quando via ordinaria est tanquam prae-
ambulum ad executivam, ut si contra hære-
dem debitoris petenda est executio, vel si cō-
tractus est condicionalis, aut illi, quibus, & de
liquidatione agatur, nam tunc, quamvis prote-
statio omissa sit, ad executionem redire pore-
rit, ex Azueo. nu. 147. Guttier. nu. 12. Septimo,
quando actor, qui via ordinaria prius egit, ex-
pressē eidem renunciet, & ab ea desistat, pe-
tendo se condemnari in expensis, hoc facto, &
his solutis, poterit via executiva postea agere
Guttier. sup. nu. 7. In casibus extra dubium hæc
opinio procedit, & in alijs esse tenendam, &
obseruandam in practica testatur Cauall. sup.

Alia difficultas est utrum exceptio læsionis
opponi possit, & admitti debeat in via execu-

tiva contra publicum Instrumentum, si adsit
lex, quæ omnes exceptiones, & defensiones
adversus contractus, sententias, & alias scrip-
turas, paratam executionem habentes, exclu-
dit, ut in l. Hispana, l. 1. tit. 21. l. 4. recopil. præ-
ter in ea nominatas. Et in specie huius quæ-
stionis negativē respondit Parlador. l. 2. quo-
tid. c. fin. §. p. §. 11. nu. 42. dicens non esse admit-
tendas omnes exceptiones, sed esse solum, quæ
in d. l. fuerunt expressæ, Azueo. in c. pract. 1. p. ca.
16. nu. 4. 5. Cauall. qu. 763. n. 55. 56. ubi decisum
refert, Girond. de gabell. 2. p. §. 2. Mier. de maior.
4. p. q. 22. nu. 23.

Contrarium in specie huius quæstionis, scil.
quod exceptio læsionis ultra dimidium iusti
pretij legitima sit, & in via executiva opponi
possit, & admitti debeat tenet Did. Perez. in l.
4. tit. 3. lib. 3. ordin. col. 17. fol. 631. Azueo. in d. l.
5. d. nu. 157. Guttier. pract. qq. lib. 1. qu. 111. ubi à
num. 1. examinat quæstionem: utrum adversus
executionem admittantur aliæ legitimæ ex-
ceptiones, præter enumeratas in d. l. 1. Et quod
generaliter omnes exceptiones legitimæ ad-
versus executionem sint admittendæ tenent
omnes relati per Parlador. sup. nu. 2. Paz in
praxi 1. tom. 4. p. c. 3. num. 34. Pichard. in manud.
ad praxim 2. p. praecept. 13. §. 13. Mier. sup.

Hanc opinionem in locationibus admitten-
dam esse dixit Girond. d. 2. p. §. 2. nu. 13. Vbi in
praxi receptum esse dicit, quod sterilitas, & d.
l. 1. exceptio admittatur, quando ex parte rei
exceptio læsionis legitimē fuerit probata, Her-
mosill. gl. 4. c. 6. leg. 56. In arbitrio iudicis esse,
visis, & censuratis probationibus, admittere
dictam exceptionem, & ferre sententiam ad-
ditionis alternativē iuxta dicta per Azueo.
sup. num. 158. 159. Cauall. q. 663. d. nu. 58. & in
Tract. de vi, & violent. 2. p. q. 1. nu. 33. dicit reum
non esse audiendum si postquam de rescissio-
ne contractus agit ex capite læsionis ultra di-
midium, factis probationibus, vult de ea oppo-
nere in via executiva, ex traditis sup. q. 7. num.
140. & ita decisum refert.

In hac quæstione nunquam exceptionem
legitimam læsionis, vel alias legitimas repelle-
rem, si de læsione plenē constaret, alias secus,
seu si ex probationibus exceptio dubia redde-
reretur, quo casu ea reiecta causam deciderem,
ut resoluit Cauall. commun. q. 663. d. nu. 58. Her-
mosill. sup. in fine. Et diximus Nos sup.

Si petatur remissio mercedis, seu excom-
putum, propter sterilitatem, quæ in re condu-
cta contingit, si Arrendator adhuc non est in
probatu circa damnum sequutum in re con-
ducta, & locator habet pro se Instrumentum
cum pactis executivis, non potest impediri
executio lite pendente, R. Marin. ad Renert.
dec. 509. Si tamen causa, quæ allegatur pro re-
stauratio obinendo iudicibus sit notoria, quam-
vis extra iudicialiter, soler Regia Cam. Sum-
maria lite pendente super excompuro, suspē-
sionem concedere pro ea, quantitate, quæ à lu-
dican-

dicantibus arbitrat, sed non per viam excō-
puni, sed super sessionis, ut practicum refert,
R. Martinus d. obs. 509. & ibi Reuerter.

648 Quia lætio enormissima facit contractū
nullum, ut diximus sup. nu. 563. lætio enormis
non, sed solum rescindibilem, unde differt nul-
litas contractus à Rescissione, contractus, ob
lætionem, quia nullitas prædicta ob enormis-
simam post proponi, etiam post triginta an-
nos, Gama dec. 66. 266. Grauei lib. 2. conclus.
117. nu. 10. Cobed. dec. 70. p. 1. nu. 3. Gratian. disc.
184. nu. 20. disc. 52. nu. 25.

Quamuis si hæres emptoris possideat per
longissimum tempus præscribat, Barbosa in c. 3.
nu. 36. de empt. & vendit.

Sed lætio enormis, ex l. 2. C. de rescind. ven-
dit. potest proponi solum infra 30. annos,
Gaill. p. 1. conf. 4. nu. 30. D. Staiban. res. 191. nu. 59
Mastrill. dec. 247. nu. 13. Gratian. disc. 777. n. 12.
Idem Staib. res. 40. n. 29. & seqq. & d. obs. 191. nu.
20. Diximus sup.

Quamuis alij dicant etiam lætionem enor-
missimam præscribi triginta annis, Gregor. Lo-
pez gl. 8. ad finem in l. fin. tit. 19. par. 6. Conar. in c.
quamuis pactum de pactis in 6. 3. par. §. 4. num. 7.
Guttier. de iuram. p. 1. c. 26. nu. 7. & pract. lib. 2.
qu. 143. Addis. ad Gama dec. 292. & 258. Mar-
tienf. l. 1. tit. 11. lib. 5. recop. gl. 10. Leon. in centur.
alleg. 96. Perlador. lib. 2. quotid. cap. fin. §. 16. nu.
24. & seq. vicent. differ. 114. nu. 1. 2. Felician. de
ec. sib. tom. 1. lib. 2. c. 1. nu. 40. Castill. tom. 7. c. 18.
nu. 81. Hermosill. ad l. 4. tit. 5. gl. 12. nu. 15. & l. 56.
eodem tit. gl. 11. nu. 123. Noguerol. alleg. 18. num.
66. Diximus sup. nu. 97. vers. sed de iure.

649 Differt nullitas à rescissione contractus.

Quod rescissio est actio personalis, & potest
solum ab alienante allegari, ut Diximus sup.
num. 462. & alibi hic. Sed privilegium Nullita-
tis, habitum ex enormissima lætione, facit
quod contractus est nullus, ut diximus, & sic
illa nullitas potest à quocumq; allegari, Sard.
dec. 108. nu. 15. & seqq. & ibi Hodierua, & Cen-
sel. Scappuc de Saluian. lib. 2. qu. 16. nu. 15. & ibi
Add. Gratian. disc. 691. num. 6. seqq. Thomat. dec.
March. 101. nu. 17. seqq. D. Merlin. contr. 21. lib. 1.
& ibi D. Scoppa, Mantica de tacit. lib. 4. tit. 7. n. 54.
Charlén. contr. 181. n. 18. contr. 252. n. 38. 39. Rota
dec. 447. in fine p. 5. rec. lib. 2. Conciol. alleg. 4. n. 41

Eo magis si ille Tertius habet interesse in
re, Scappuc. sup. num. 14. & ibi Add. Thomat. sup.
nu. 14. Gratian. disc. 691. num. 15. 16. Posth. res.
25. nu. 25. Nam qui habet interesse potest op-
ponere de iure Tertij, Sard. dec. 301. num. 15.
Mangil. de encl. q. 126. nu. 8. Fontanell. de pactis
claus. §. gl. 8. p. 17. nu. 48. Gratian. disc. 691. nu. 17.
seqq. Salgad. labyr. par. 2. c. 22. num. 64. Posth. sup.
Conciol. d. alleg. 4. n. 42. 43.

Sic differt nullitas à rescissione, quia secun-
dum veriorē opinionem, iuramentum tol-
lit enormem lætionem competentem reme-
dio, l. 2. C. de resc. vendit. facientem contractum
rescindibilem, glossa in d. l. 2. verb. Iudici, & ibi

Cyn. nu. 5. Bart. nu. 9. Bald. Paul. de Cast. nu. 15.
Salic. nu. 16. Cagnol. nu. 91. Pinell. p. 3. c. 1. num. 5.
Osasib. dec. 41. nu. 8. Rimin. ald. conf. 338. num. 24.
Menoib. conf. 1. nu. 360. & addit. ad eum nu. 162.
conf. 562. nu. 7. conf. 843. nu. 32. Viudet. 436. nu.
17. Spru. in spec. testam. gl. 30. nu. 62. T. hes. dec. 165
in princ. Mancin. de iuram. par. 4. c. 33. Vafq. de
success. et cas. §. 18. num. 126. Guttier. de contr. ratl.
cap. 26. num. 5. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 97.
num. 3. Sur. conf. 424. post mille Gallerat. de re-
nunciat. lib. 5. c. 4. num. 66. Baron. de effect. minor.
etat. circa contr. eff. 1. nu. 763.

Sed iuramentum non tollit lætionem,
enormissimam, facientem contractum nullū,
ut sup. Diximus, Alex. conf. 125. Conar. var. lib. 2.
c. 4. nu. 5. vbi Ayllon. Grauei. conf. 344. nu. 3. Gut-
tier. de contr. ratl. c. 26. nu. 7. Casab. conf. 207. n. 13.
conf. 210. nu. 87. conf. 642. n. 101. Asin. de execut.
§. 9. cap. 330. Curs. lun. conf. 141. num. 5. Menoib.
conf. 401. nu. 173. conf. 439. nu. 39. Osasib. dec. 41.
nu. 2. T. hes. dec. 165. nu. 6. Ea ratione quia enor-
missimæ lætioni accedere videtur dolus re-
ipsa, qui comparatur dolo ex proposito, Galle-
rat. sup. num. 67. Calvin. de equitate lib. 2. c. 101.
Vrecol. de trans. qu. 89. Gineba dec. 105. Canales.
dec. 301. Baron. sup. n. 766. R. Martin. lib. 2. res. nu.
12. 13. Mancin. de iuram. p. 6. q. 4. Idem Courain
qu. nu. 1. p. 3. §. 4. de pactis in 6. Molin. de primo-
gen. lib. 2. c. 3. d. nu. 18. illic. collect. 1944. Castill.
lib. 3. contr. 9. nu. 16. & de ter. us. c. 18. d. num. 78.
Barbos. in l. 1. p. 5. nu. 52. seqq. ff. solut. matrim. l.
Capon. tom. 1. d. c. 64. De omnibus. Nos Dixi-
mus sup. nu. 39. & l. 99.

Differt nullitas à rescissione; quia quando
contractus continet enormissimam lætionem,
si contrahens velit illam allegare, non requi-
ritur absolutio à iuramento, quia tunc iura-
menti non obligat, cum contractus sit nullus,
Virgil. de legit. person. cap. 1. n. 28. Barco. de effect.
minor. etat. eff. 1. nu. 26. & nu. 746. seqq. Hodierua.
ad Sard. dec. 278. nu. 37. Bilotta de absolut. à iu-
ram. lib. 1. c. 2. d. nu. 10. D. Merlin. contr. 39. nu. 8.
Intvigi. sing. 85. nu. 83. lib. 3. Salern. conf. 35. §. 1.
nu. 7. 8. Carena res. 6. nu. 13. Neuiz. conf. 21. & 22
nu. 18. seqq. Sperell. dec. 83. n. 9. vbi dicit debere
peti ad cautelam, DD. apud Baron. sup. nu. 747.
654. Marc. Angel. Leon. de preparat. ludi. p. 2.
preparat. 12. num. 33. seqq. Andreol. contr. 214.
num. 8.

Quamuis Barbosa. in autb. Sacramenta puberū
nu. 18. C. si aduersus vendit. dicat indi xincti re-
quiri.

Sed in contractu continente lætionem,
enormem requiritur absolutio, quia tunc re-
scinditur, & non est nullus, Co. n. conf. 166. col.
2. vol. 1. Natta conf. 631. lib. 4. Serafin. priuil.
83. nu. 107. Purpurat. conf. 456. nu. 24. lib. 2. Ba-
ron. d. eff. 1. nu. 577.

Raggioni per li possessori de Feudi dello Stato di Venosa col Regio Fisco, circa il Passo di Dentecane, Commissario il Regio Consigliero, e Presidente della Regia Camera Signor Vincenzo Vidman, Presso l'Attuario Cardamone.

650 **I**L primo capo dell'istanza del Fisco contro l'Ill. Principe Piombino, e possessori de' feudi dello Stato di Venosa, è che si nulla la vendita fatta nell'anno 1636 dall'Ill. Conte di Montere al Principe di Piombino, Padre D. Nicolò Lodouisio, perche la detta vendita fu fatta non precedentino le pubbliche subhastationi durature per giorni venti, l. si tempora, C. de site Instr. & Iure bast. fiscal. lib. 10. R. Ponte de potest. Proreg. tit. de regal. Imposit. 6. 5. nu. 24. Muscatell. in praxi S. C. lib. 2. p. 3. gl. venduntur num. 46. Rolfej. super Consuet. Neapol. 6. num. 3. in addit. Copyc. dec. 36. num. 5. Cum subhastationes faciunt cessare omnem, & quamecumq; suspicionem fraudis, l. transactio nem, C. de transactio. l. quisquis, C. de resc. vendit. Pinus dec. 39. Bellon. conf. 78. sic in venditione rei pupillaris, pro causa necessaria, puta videt, Pin. dec. 25. & in venditione gabellarum, Idem dec. 359. Et subhastationes rerum fiscalium non fatte vocato regio Procuratore Fisci, seu Camerae sunt nullae, Socin. conf. 46. nu. 17. vol. 4. Boer. dec. 277. nu. 5. Nouar. in l. 1. nu. 6. C. de fide Instr. Iure bast. fiscal. lib. 10. Peregr. de Iure fisc. lib. 6. tit. 4.

Mà se risponde, che ciò non procede quando la vendita si fa dal Principe, o Vicere, perche allora non se ricercano le subhastationi, Minad. in consili. in aliquibus 5. notab. nu. 7. R. g. Sarfel. dec. 332. perche allora vende come procuratore del Re, Montan. de regal. verb. vestigalia nu. 9. Romis. co. f. 49. nu. 6. lib. 2. Kice. collect. 1726. in fine, resp. Seniorij post Sadarim. resp. n. 33.

Il secondo capo dell'istanza fatta dal Sig. Auocato Fiscale contro l'Ill. Principe di Piombino, e i Possessori de' Feudi dello Stato di Venosa, è d'astringersi il Principe, el Possessore del Passo di Dentecane a pagare in beneficio della Regia Corte il prezzo, vna coll'interesse fin'oggi decorso, del Passo medesimo, come quello, che deve giudicarsi di qualità feudale, o almeno con naturalezza di Regalia.

È uen per fondamento quella pretenzione vn patto apposto nello strumento della vendita dello Stato medesimo di Venosa, che se ne fe nell'anno 1636. dall'Ill. Conte di Montere al Principe di Piombino Padre D. Nicolò Ludouisio. Poiche deuoluto lo Stato alla Regia Corte per morte di D. Luina Ludouisio senza successori in grado, si prese dal Principe D. Nicolò suo Padre, che i beni burgenfatici fossero suoi proprii, come a lui lasciati per titolo di legato dalla Principessa D. Isabel la Gesualdo sua moglie; E nata perciò disputa circa la qualità d'alcuni corpi se fusser

feudali, o burgenfatici, s'appose patto nello strumento della vendita, che glie ne fe il Conte di Montere, come special Procuratore di S. M. di douersine aspettare la decisione della Regia Camera, colle seguenti parole, E perche essendo stato apprezzato detto Stato dalla Regia Camera, esso Principe, come Padrone, e Legatario Generale di tutti li beni burgenfatici ha preteso, e pretende, che alcuni corpi, come burgenfatici debbano dedursi dall'apprezzo, & all'incontro il Magnifico Auocato Fiscale di detta Regia Camera pretende, che alcuni corpi si debbano dichiarare feudali; s'è perciò conuenuto, che dette pretenzioni si debbano decidere per detta Regia Camera inteso esso Principe, e per tutti quelli corpi si sono apprezzati burgenfatici, e si dichiarassero feudali si debba per esso Principe pagare il prezzo di essi alla Regia Corte, alla ragione, che sono stati apprezzati, e fatta la dichiarazione suddetta, e seguita la ratifica, vt supra: E per quelli corpi, che nell'apprezzo sono stati apprezzati per feudali, e si dichiarassero burgenfatici, si debba dedurre dal prezzo suddetto stabilito, il valore d'essi, e restata la forma del detto apprezzo, fol. 39. lit. C. Process. Deuolut.

I corpi, che pretendea il Fisco douersi dichiarare feudali, e malamente apprezzati per burgenfatici (perche non habbiamo quali fussero all'incontro gl'altri, che pretendea il Principe essersi malamente apprezzati per feudali, essendosi disperso il Process) erano tre solamente, Il Passo di Dentecane della Terra di Montefulcolo; L'entrata della Paglia; El ius del pascere nella difesa della Cirra di Venosa. D'onde s'interpose decreto dalla Regia Camera sotto il dì 27. del mese di Gennaio 1646. col quale s'ordinò: Quod procedatur ad dissolutionem articuli, an Passus Dentecane, Intratura Palae, & Ins pascendi in defensa Ciuitatis Venusij sint feudalia, vel burgenfatica, fol. 103. d. Proc.

La qual decisione non apparendo poi mai più susseguita, hà dimandato il Sig. Auocato Fiscale il prezzo di questi tre corpi. E vedendosi dall'apprezzo medesimo, che per li due corpi di Venosa sin dall'ora si presentarono dal Principe gli strumenti, da quali appariva essere semplicemente burgenfatici fol. . . . proc. appret. Parche la difficoltà sia tutta ristretta al Passo di Dentecane, il qual suppone, che habbia à dichiararsi di qualità feudale; & quando pure apparisse conceduto in burgenfatico, che come regalia, habbia anche à trattarsi secondo la natura de' feudi, per le lettere Reali soprauenute nell'anno 1664. e per la

più

pili comune sentenza, com'egli dice, de' nostri DD.

Mà per molte ragioni credemo poterli facilmente risolvere vna tal Fretenzione, così se si riguarda all'ordine, non potendosi trattar questa causa, che con giudizio ordinario, e precedente la compilazion del Processo; Come se alla giustitia, non potendosi considerate tal qualità feudale, o naturalezza di Regalia. E quando pur fusse tale, si dimostrerà co' chiarezza, che non ne farebbe presso il Principe di Venosa, che vna semplice tenuta; anzi che n'hauerebbe già il Fisco vantaggiosamente il prezzo in poter suo. Et à sola maggior cautela se n'è anche laudato in autore il sacro Monte della Misericordia, il quale in ogni casu hauerebbe à risar' al Principe il danno, che ne venisse à patire.

Che per ordine sia necessaria la compilazion del Processo.

S'Ordinò col decreto della Regia Camera interposto à 27. del mese di Gennaio 1646. che si procedesse alla discussione di quest'articolo; mà da vna consulta fatta dalla medesima Regia Camera al Signor Duca d'Arcos all'ora Viceré in questo Regno sotto il dì 4 del mese di Giugno dello stesso anno 1646. appare, che discussasi la causa, si sottopose la pretenzione del Fisco à vn giudizio ordinario, e se ne stava già trattando la còpilazion del Processo. Alla qual rappresentamo, dice la Consulta, che s'è procurato determinare la suddetta differenza de' tre corpi, come sono il passo di Dentecane, l'entrata della Paglia di Venosa, e il Pascolo della difesa di detta Città fossero feudali, o burgenfatici; nè s'è potuto per gli impedimenti dati dal Monte della Misericordia, erede di Federico Tomacelli Marchese di Chiusano, autor laudato dal detto Principe, che vendè il detto Passo al Principe di Venosa, hanen o fatta nomina per il Regno; e sopra ciò si sta compilando il Processo, e presto si farà questa determinazione, se non dilaterà colla domanda de' beneficij, fol. 136. lit. A. d. Proc.

E dalle parole, che soggiuge, si ricaua con chiarezza, che la ragione, el monuo, ch'ebbe la Regia Camera, fu l'antico possello d'esserli sempre contrattato, & hauuro il Passo per semplice robba burgenfatica, & allodiale. Non lasciando di dire, lussiegue la consulta, che per le scritture, che sono in processo appare, che questo Passo fu venduto nell'anno 1556. da Cesare Cuttillo al detto Marchese di Chiusano, come burgenfatico. E nell'anno 1589. dal detto Marchese al Principe di Venosa similmente come burgenfatico. Nelli quali tempi pare, che non si può considerare ombra di fraude, hauendo in tempo delle dette vendite tutti li venditori successori. E nelli releuij presentati in Camera non si trouano mai de-

scritti detti corpi; di maniera, che resta dubio per quanto sin'oggi si vede, la pretenzione del Fisco, d. 101. 136.

La quale offeruanza si vede vniforme anche prima dell'anno 1556. perche nell'anno 1525. fu venduto da Giacomo Tomacelli à Cesare Cuttillo in burgenfatico, & in Franco allodio, in burgenfatico era stato prima dato in dote da Marcia Minutolo à Marino Tomacelli, e come roba semplice burgenfatica venne compreso nella diuisione de' beni burgenfatici, eguita tra' suoi figli secondogeniti nell'anno 1523. E quel ch'è più, non solo non si vedea mai denotato per corpo feudale ne' releuij, mà per contrario s'era presentata fede, che si trouaua delerito questo Passo nel catasto dell' Vniuersità di Montefuscolo, e che pel medesimo se ne pagaua à quella Vniuersità di Peto della Bonatenenza, fol. . . pro. appret. Il che dimostra senza dubio per burgenfatica, e semplice allodiale la roba, perche ne i feudi, ne le regalie soggiacciono mai à quello peso, se non quando sian concesse in franco, e libero allodio, e sia loro immutata la naturalezza di Regalia, come argomenta il Reg. Rou. nella dec. 72. num. 7. ex Menoch. de. prae. sumpt. lib. 3. prae. sumpt. 91. nu. 51. N. uita conf. 460. lit. 2. nol. nu. conf. 83. nu. 40. lib. 2. e fu deciso presso il Reg. Reuert. dec. 469.

Che perciò se vna si vniforme offeruanza, & vn così lungo possello non potea immutar la qualità della roba, inducea certamente lortissima presunzione, che la roba fusse realmette allodiale, e burgenfatica, come per tanto tempo s'era posseduta; e contrattata, Affissi. dec. 277. nu. 6. Depo se conf. 30. lib. 1. num. 20. & nu. 45. de Mar. ad Reuert. ec. 60. nu. 3. e rimanendo in conseguenza al Fisco il peso di pruouare il contrario, veniuu soggetta la sua pretenzione à vn giudizio ordinario, nel quale hauessero potuto anche difendersi le parti, come dalla medesima Regia Camera vniamente col Regio Collateral Consiglio, & à relazione dello stesso Reg. Camat. all'ora Presidente, e Commissario di questa causa, s'era pochi anni prima praticato nella causa della Mastrod'ania delle Calabrie, la qual pretendendosi dal Regio Fisco di qualità feudale, o almeno di Regalia, perche all'incontro si vedea sempre posseduta in qualità burgenfatica, & allodiale, si sottopose à vn giudizio ordinario la pretenzione fiscale, come ne riferisce il Reg. Rouito nella decis. 72. in fine, E nel num. 27. dice, che così anche praticò la Regia Camera nella causa di Casaloga. Ex qua quidem inueterata, & continuata possessione, son le sue parole, seu quasi libertatis ab omni seruitio feudali, alterum de duobus resultat, vel quod omnino sint reputanda libera à iure fendi, vel saltem quatenus Fiscus pretendat non obstante tali quasi possessione libertatis, illa declarari facere feudalia, hoc eget ordine Iudicij, & interim donec obtinuerit sen-

etiam legitime formato processu, non est mandandus status, in quo in praesentiarum reperiuntur, prout praefatum fuit in fendo Casulox, cuius inuenitur Reg. Henr. dec. 89. vol. 3. in manuscrip.

Or se dunque si ritrova oggi disperso questo Processo, o come verisimilmente si vede, più tosto occupato, dal quale potesse apparire, quali furono le pruoue, che si portarono dal Principe, e dal Monte della Misericordia a'loro laudato, che douettero esser fortissime, giacche obligarono il Fisco a non più proteggere questa pretenzione, o qual'altra scrittura si presentò, che hauesse fatto cessare il corso della causa; o in quali termini almeno rimase la compilazion del Processo; Non pare in modo alcuno da dubitarsi, che quando voglia oggi il Sign. Auvocato Fiscale trattar di nouo della decisione di quello punto, tenga bisogno per ordine di copiar di nouo il Processo, e s'habbia a dare vn nouo termine nella causa, fatta già vna volta ordinaria. Ch'è pratica questa de' nostri Tribunali, della qual ne fa fede sin da' suoi tempi *Andrea de' Iserni nella consuet. del Regno Cordis nobis in princ. e dopo lui Afflitio ibi al nu. 18. dicendo. Et ideo de necessitate si alia l'interius deperdit, oportet, quo l'interius de nouo constituitur Processus, & examinentur testes ad instar instrumenti amissi, aut. de mandat. Princip. §. Reges l. chirograph. ff. de admistr. Tutor. e ne l'atellano così più volte deciso il Presid. Vincenzo de' Franchinella dec. 707. al P. Afflit. nella contr. 3. num. 8. vers. semper enim, Gio: Battista de' Toro nel consensu par. 3. verbo processus de perditus, Ricc. col. 11. 3187.*

Né vale il dire, che sia inutile il termine, quando per l'antichità del tempo non vi son pruoue, che possano farsi per l'estimone, e siano sempre in tempo le parti da presentar le scritture. Poiche malafacendo, che sono moltissime le pruoue, che possono farsi in questa causa, come si vede in effetto, che si fe all'ora la nomina in partibus dal Monte della Misericordia per l'elame de' Testimoni, cessa ogni disputa nel caso presente, doue non si tratta di formare vn nouo giudizio, ma sol di rifar gl'atti in vn giudizio già istituito, e reso ordinario; perche vna volta fatto ordinario, è impossibile, che possa poi trattarsi senza noua compilazion del Processo, e senza rifarsi gl'atti già dispersi *Glos. in l. proinde, §. notandum ff. ad l. aquilian. Gonzalez ad Regul. Cancell. Glòf. 8. num. 181. Giurb. dec. 74. nu. 12. Salgad. de Regia Protest. par. 2. cap. 13. nu. 111. & in labyr. credit. p. 1. cap. 16. nu. 35. & 36.*

E se ben vi si sia agguinto vn nouo motivo dal Sign. Auvocato Fiscale, che anche quando si ritroui concesso in burgenatico il Passo, come di Regalia, sia pur soggetto alla deuoluzione, secondo le regole feudali, e ne sia in conseguenza anche dovuto il prezzo alla Regia Corte. Non è però, che questo nouo mo-

tiuo eccitato ad auualorare la pretenzione già dedotta in vn giudizio ordinario, possa mai immutare la natura di quel giudizio; ch'anziché pure si supponesse eleuata la causa per questo nouo motivo, come non è, ostando a questa pretenzione la stessa antica offeranza, d'essere sempre posseduto, e contrattato il Passo, non in sola natura burgenatica, ma di franco, e libero allodio, essendo causa annata, & unita a quel primo giudizio, si renderebbe anche ordinaria, e sempre inuitabile il doverli rifar di nouo gl'atti, e di nouo compilare il processo; perche come vnite, & annette, e che riguardano la stessa pretenzione, del prezzo del Passo, l'vna rende ordinaria, l'altra, come per comune sentimento de' DD. ne dimostra largamente *D. Francesco Salgad. nel tratt. de Regia Protest. d. cap. 13. nu. 134. & nel labyr. d. cap. 16. nu. 34. & 35. e dopo altri il Consigli. Cardinal. de' Iudic. lib. 2. disp. 8. num. 35. in fine, e fu deciso dalla Regia Camera, e dal Regio Collateral Consiglio nella causa della Mastrod'attia delle Calabrie, così rispetto all'vna, come all'altra pretenzione.*

Che di nessuna maniera si possa considerare in questo Passo qualità feudale, o di Regalia.

PER più motivi pretende dimostrare di qualità feudale questo Passo il Signor Auvocato Fiscale. Dice primieramente, che sia stato sempre posseduto, come membro, e parte della Bagliua di Montefusco, e che perciò vedendosi questa concedura nell'anno 1420. dalla Regina Giovanna II. a Errigo Tomacelli, e poi confermata nell'anno 1443. dal Re Alfonso I. ad Antonio Tomacelli suo figlio, colla clausola *pro hereditibus ex corpore*, importi questa clausola qualità feudale nella cosa conceduta, e riserba di dominio a beneficio del Concedente. Aggiunge, che la Bagliua tiene annessa la Giurisdizione, e questa sempre si presume feudale nel Regno nostro. E senza controuersia poi si dimostri questa qualità feudale da vna supplica data da Giacomo Minutolo, & Antonella Caracciolo coniugi al Re Ferdinando nell'anno 1486. perche dimandando esser mantenuti nella possessione, nella qual si ritrovauano di questa Bagliua, s'asserirono *vires Domini Baulationis Terrae Montisfusuli*, per la qual asseriuua suppone dimostrarsi a bastanza la qualità feudale, per quel che scrive il *Reg. de Marin. ad Renert. dec. 280. num. 4. e doppo altri il Reg. de Philipp. nella disert. fiscal. 3. num. 59.*

Ma questi, & altri assai maggiori erano i motivi, per li quali pretese ancora il Reg. Fisco di qualità feudale la Mastrod'attia delle Calabrie, e ciò non dimeno, e dalla Camera, e dal Regio Collateral Consiglio si stimò va-

nissima la pretenzione fiscale.

Si dicea primieramente dall' Auuocato Fiscale, ch'era quell' vfficio membro, e parte del Ducato di Calabria, feudo senza dubio del primogenito del Rè di questo Regno, e così douersi dir feudale, come il suo capo. Si vedea poi, che n'era stato inuestito il concessionario, e dall' inuestitura supponea, che bastantemente si deducesse la qualità feudale. Oltre à ciò s'aggiungea, che haueua annessa la Giurisdizione, la qual si presume feudale nel Regno nostro. V'eran di più chiamati i suoi eredi, e si consideraua, ch'era lo stesso, che se si fosser chiamati gl'eredi *ex corpore*. Non si vedea mai deferita nel Catallo, nè soggetta al peso della Bonatenza; e questa immunità dimostraua, che non potea esser di natura burgenfatica, perche' essendo tale, non hauerebbe potuto esimersi da quel peso. E si consideraua più d'ogn'altra cosa, che nell' inuestitura s'era richiesto dal concedente il giuramento della fedeltà; E nelle alienazioni poi suffeguiva, s'era sempre impetrato il Regio assenso. Il che solo dicea l' Auuocato fiscale, ch'era bastantissimo à dimostrare la qualità feudale; or quanto maggiormente se si considerauano tutte vnite insieme queste ragioni?

Mà tutto ciò non ostante dice il *Reg. Ronito* il quale esaminò distintamente tutti questi motiui, e ne compilò la decisione, ch'è la 72. in ordine. Che non fu stimata pretenzione questa di sussistenza alcuna per due fortissime ragioni. L'vna, perche in questi vfficij è incertissimo il reddito, e perciò anche quando si vedessero espressamente conceduti *in feudum* dic'egli nel num. 26. che ne men potrebbero stimarsi di qualità feudale: *Nam non habet redditum certum, sed prorsus incertum, nempe ex gagijs, & emolumentis quotidianis omnino incertis, & sic non possunt dici immobilia, nec veniunt appellatione immobilium neque res soli censeri possunt: & propterea etiam si expr. sit fuerint concessa in feudum adhuc non censentur iure feudi, ut aperte docet Andreas in cap. 1. vers. possent etiam vsque ad nu. 4. de feudo Marchia; & in cap. 1. de feudi cognit. ubi L. parul. in verbo de Camerat. latè Capyc. in inuest. verbo feudum de canaua; à quo Liparulus ubi supra omnia transcripsit, & optime, ac discrete reassumpsit Montanus modernus Doctor Feudista, ac purgatissimi ingenij, & eruditionis, in copiosa repetit. l. Imperialem. §. praterea Ducatus num. 25. de prohib. feudi alienat. per Federic.*

L'altra; perche questa è vna qualità, che se non si esprime nell' inuestitura, non vi s'intende mai apposta, come n'è il testo nel cap. 1. *Quis dicatur Dux. iui. Per feudum est inuestiens,* e l'altro nel cap. 1. *de natura recti feud. iui. Natus nomine feudi.* E n'è la ragione, perche non essendo cosa alcuna presso il Principe di qualità feudale, perche altrimenti farebbe feudatario di se medesimo, quando concede la ro-

Tom. IV.

ba, e non esprime concederla *in feudum*, non può intendersi hauerla conceduta, che in quella stessa naturalezza, che da lui si possedea, *penes Regem non erat feudalis, sed libera*, argomenta benissimo Orazio Monian. *de regal in Proem. nu. 36. ergo sic libera, & non feudalis transire debet in concessionarium.* E lo stesso prima di lui scrisse Bartolomeo Camerac. nella l. *Imperiali. ar. 37. l. 1. P.* e per tralasciar tutti gl'altri il medesimo *Reg. Ronit. d. decis. 72. num. 15. & 16.* D'onde non vedendosi espressa tal qualità feudale nell' inuestitura della Mastrod'aria, con ragione non si stimò sussistente la pretenzione fiscale, rispetto all'esser feudale quell' vfficio, quantunque fortissimi fossero gl'argomenti, che si formauano in contrario.

Se tutte vnite dunque queste ragioni non bastarono alla Regia Camera, ne al Regio Collateral Consiglio à poter rendere solo applicabile la disputa della qualità feudale à quella causa. Che con questi termini parla il *Reg. Ronito* in quelle parole. *Videbatur quod illa omnino non posset applicari.* Che douremo dir Noi nel caso presente, doue non solo non militano tante ragioni, mà per contrario sono fortissimi, & incurabili gl'argomenti, che ne dimostrano questo Passo di semplice natura burgenfatica, & allodiale? & in effetto l'essere sempre suffeguiva le alienazioni in Franco, e puro allodio, anche in estranie Persone; e soggetto il Passo al Peso della Bonatenza; rende non inapplicabile solamente, mà in tutto stranissima la pretenzione della qualità feudale.

Nè osta in tanto, che nella concessione della Bagliua fatta nell'anno 1420. dalla Regina Giovanna II. à Errico Tomacelli; e poi nella conferma ottenutane dal Rè Alfonso I. nell'anno 1443. vi sian chiamati gl'eredi *ex corpore*. Perche, conforme si dimostrerà appresso. Noi non habbiamo causa dall'Errico Tomacelli; mà da Giacomo Minutolo, & Antonella Caracciolo coniugi per titoli assai più antichi, sin dal tempo del Rè Roberto. Nè quando gl'hauette d'attendere quella concessione, è mai vero, che vna tal clausula possa importare qualità feudale, come in caso assai più forte fu solennemente deciso dalla Regia Camera nella causa tra'l Regio Fisco, e Galasso di Tarsia. Perche trattandosi, che'l Rè in escambio d'un feudo gl'hauca concedura sopra altri feudi certa annualità per se, e per li suoi eredi *ex corpore*; pretese il Fisco di douersi dir feudale quell'annualità, non sol perche si vedean chiamati gl'eredi *ex corpore*, mà in oltre, perche l'annualità si vedea concedura sopra beni feudali, & in escambio d'un feudo, al qual pareua surrogata, e ciò non dimeno ne riferisce il *Reg. Loffred. nel §. huius autem generis. Ex quibus causis feud. amitt.* che perche non si vedea espressamente concedura *in feudum*, si decide dalla Regia Camera, non potersi dire di

T. 2. qua.

qualità feudale, & imposto al Fisco perpetuo silenzio, come osserva ancora il *Reg. de Ponte nel conf. 30. lib. 1. num. 20.* se ben la concessione medesima della Regina Gio: II. bastarebbe a risolver l'argomento fiscale, perche non ostante la clausola *pro heredibus ex corpore*, si vede espressamente fatta in *burgensaticum*, & *secundum bonorum burgensaticorum naturam*. Tanto vero, che non è d'argomento questa clausola a pruovare la qualità feudale.

Così ne men'osta, che tēga annessa la Giurisdizione, e si presume quella feudale nel Regno nostro, secondo dice *Antonio Capete nell'investitu. verbo castris vers. & castra omnia*, & tralasciando gl'altri *Martino Freccia de sui feud. lib. 3. tit. de different. inter feud. quaternat. & de tabul. nu. 34. vers. Jurisdictio etiam*. Perchè è verissima la massima, ma non in ogni caso. Se vi concorre la soggetta materia, e si tratti della Giurisdizione d'un feudo, che si possiede dal Barone, si presumerà certamente feudale, perche feudale si presume *quidquid est intra fines feudi, Barone possidente*, & in questi termini parlano i nostri DD. Ma però se non vi è la ragione della soggetta materia, com'è negli ufficij, & in tanti altri casi, che possono considerarsi, la massima non è vera, come ne dimostra largamente *Orazio Montano nel tratt. de Regal. urb. potestas constituend. magistratuum nu. 21. & seqq.* e perciò soggiunge nel *num. 23.* che se s'è posseduta in burgenatico, & in allodio, la presunzione, è, che sia tale, quale si è posseduta, non ostante, che, non ne appaia la concessione, *existimo igitur, dice egli, etiam in Regno nostro Jurisdictionem penes part.culares, de cuius investitura non constat, non presumi teneri in feudum, sed pleno iure domini, concurrente tamen immemorabili tempore possessionis*, e ne può essere d'argomento la concessione medesima della Regina Giovanna II. perche non ostante, che hauesse annessa la giurisdizione, pure fu concessuta in burgenatico la Bagliua, & *secundum bonorum burgensaticorum naturam*.

E non osta finalmente, che nella supplica data al Re Ferdinando per parte di Giacomo Minutolo, & Antonella Caracciolo coniugi, s'asserì tenersi la Bagliua in utile Dominio; Perche si dice questa supplica in nome, e per parte di questi coniugi, iui, *pro parte Jacobi Minutoli, & Antonella Caracciola coniugum*, in vna lite, che vertea tra suddetti coniugi, & l'Universit' di Montefusco; e perche dimandarono questi coniugi esser mantenuti nella possessione della Terra della Rocca del Monte, e di questa Bagliua, chi formò la supplica erroneamente chiamò essi coniugi vili Signori del suddetto feudo, e della Bagliua di Montefusco; ma come asseriva erroneamente fatta in vn'altra causa, ad altro fine, e tra diuerse persone, non può mai apportare alcun pregiudizio. Tanto più rispetto alla qualità feudale, non essendo in potestà delle

parti il render feudale la roba burgenatica, come ne men di mutare in burgenatica la roba feudale, secondo ne dimostra in questi proprii termini *Paolo Staurano il vecchio nel conf. 34. num. 9. e'l Reg. Deponte nel conf. 30. num. 22. & seqq. lib. 1. Non dependent a potestate, partium*, dice egli, *adeont nullo pacto verbis ijs credatur, ut declarat Dec. conf. 53. col. 2. vers. Nec obstat, & huiusmodi sunt feuda, cum non possit Vassallus confiteri aliquid, quia esset distrabere secundum Andream, tantum, quod nec de feudo potest facere allodium, nec de allodio feudum in cap. si vero contingeret de aliqd. quem titulum legis in tit. de pace iuram. firmam. Si eccettua solo il caso, quando s'aderisse feudale la roba al Padrone diretto in *actu recognitionis*, e si riconoscesse per tale, & in questi termini devono intendersi i DD. che si allegano in contrario; ma ne men hauerebbe luogo nel caso presente, doue l'assertiva è del solo Procuratore, il quale non può pregiudicare al suo Principale nella qualità della roba, e di burgenatica renderla feudale, anche se la riconoscesse per tale, *Ripa resp. 12. tit. de diuers. rescript. nu. 3. Menoch. conf. 708. num. 41. lib. 8. Felice allegat. 13. lib. 2. num. 24.**

D'onde non dimostrandosi in modo alcuno di qualità feudale questo Passo; e per contrario essendo fortissima la pruoua dell'antico, & inueterato possesso, pel quale si vede sempre posseduto, e contrattato in qualità sempre burgenatica, & allodiale; Tutta la difficoltà par che si restringa al secondo motivo, se conceduto in burgenatico ritenga pure la naturalezza di Regalia, che fu il punto, al qual, dice il *Reg. Ront. d. dec. 72. num. 32. vers. quò vero ad qualitatem*, che si restringe anche la difficoltà nella causa della Mastro d'Atia delle Calabrie.

E se bene circa questo punto bastarebbe a Noi d'opponere al Regio Fisco il patto apposto nello strumento della vendita dello stato, che dichiarandosi burgenatici i corpi controuersi, non fuisse obbligato il Principe a cosa alcuna; e perciò non ostante, che si trattasse di Passo, e di Regalia, altro non ordinò la Camera douersi accidere, che se fosse feudale, o burgenatico, perche essendo di natura burgenatica, conobbe benissimo, che attenta la legge del contratto, non hauea il Fisco, che più pretendere. Pure non dimeno, Precisa anche questa conuenzione, credemo cò egual facilità poter risolvere questo secondo motivo.

Prima però douerà supporfi in fatto, che quantunque questa Bagliua si fosse nell'anno 1420. concessuta dalla Regina Giovanna II. a Errico Tomacelli, e poi confermata dal Re Alfonso I. nell'anno 1443. ad Antonio Tomacelli suo figlio; con tutto ciò peruenne poi in potere di Giacomo Minutolo, & Antonella Caracciolo coniugi, i quali nell'anno 1470.

ne ottennero lettere conservatoriali dal Re Ferdinando I. E secondo appare dalle medesime lettere Reali non hauevan causa questi coniugi da Tomacelli; che non hauerebbon hauuto in tal caso bisogno di ouener conferma della lor possessione; ma nasceua la lor ragione da titoli assai più antichi, e sin dal tempo del Rè Roberto, come da quelle parole. *Quemadmodum superioribus temporibus tenebant, & possiderunt, & de presenti tenent, & possident pacifice, & quiete Baualationem dictæ Terræ Montisfufcoli, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, ut in quodam instrumento extracto ex Archivio Cinitatis nostræ Neapolis, & in Capitulis Ill. Caroli Ducis Calabria filij, & Vicary Generalis Diua memoria Regis Roberti latius continetur.* fol. 56. protesis. Pals. Cosa solita à spesso succedere in quei tempi, per la continua mutazione de' dominij, di perdersi, e riacquistarsi i beni, secondo il maggiore, o minor fauore del Principe, che sopra veniua.

E che fusse assai diuersa la ragione di questi coniugi da quella de Tomacelli, per titoli assai più antichi, appare in oltre con chiarezza, da vna lre, che si mosse rispetto à questa Bagliua dall' Vniuersità di Montefuscolo; perche hauendone ottenuta surretiziamente concessione nell'anno 1437. dal medesimo Rè Alfonso, il qual la confermò poi ad Antonio Tomacelli, nell'anno 1443. insorse tra di loro fierissima lite circa la ragione della Bagliua; e con sentenza del medesimo Re Alfonso si dichiarò alla fine, *Gabellam Baualationis Terræ Montisfufcoli pertinere ad dictum Antonium Tomacelli, & simpo'e all' Vniuersità perpetuo silenzio* fol. 22. d. proc. Ma peruenuta poi in potere di questi coniugi si vede, che nell'anno 1486. si rinouò dall' Vniuersità questa lre, e nacque poi sentenza nel solo giudizio possessorio, colla quale si dichiarò esse *manutendos prædictos coniuges in possessione, seu quasi Baualationis Terræ Montisfufcoli, salvo iure verij parti: super petitorio* fol. 31. d. ter. in fin. La qual sentenza ripugnarebbe certamente coll'altra del Re Alfonso, se hauessero hauuto causa questi coniugi da Tomacelli, perche come trattarsi di nuouo la lite se s'era già imposto all' Vniuersità perpetuo Silenzio? e come trattarsi la causa nel solo giudizio possessorio, se co' Tomacelli era stata già decisa nel Petitorio? Ma perche si ritenea da questi coniugi per titoli, e per ragione assai diuersa, si pretese forsi dall' Vniuersità, che se non potea ostare a Tomacelli la concessione ottenutane dal Re Alfonso, douea ben ostare à questi coniugi, come nel referito surretiziamente ottenuto dicono i DD. che può ben giouare in vn'altra causa diuersa, e separata, per la Teorica d' Innocent. nel cap. fin. ut lite pendente, si riserbano sopra di ciò all' Vniuersità le ragioni nel giudizio petitorio. E da questo motto *Eleseo Danza nel tratt. de priuileg. Terræ Montisfufcoli.*

de officio Baiuli nu. 9. chiama queste lettere conservatoriali nuoua concessione, dicendo *superuenit deinde Serenissima Maestas Regis Ferdinandi in nostro Regno, qui concessit hanc Baualationem Iacobo Minutolo, & Antonella Caracciolo virtute priuilegij sub die 4. Junij 1470. per dinotare, che diuersa assai era la causa, e la ragione di questi coniugi da quella de Tomacelli.*

Dal che nasce, che per conoscere la qualità, e la naturalezza di questa Bagliua, non può prenderfi argomento alcuno dalla concessione fattane à Errico Tomacelli; Perche non hauendo causa questi coniugi da Tomacelli, quella concessione non s'hà in considerazione alcuna, come in questi termini argomenta benissimo il Reg. Deponte nel conf. 30. lib. 1. num. 5. *Nec pariter vis est facie da pro Fisco, dice egli, In iustiturijs tempore præfatorum Aquino, cum sint illa ultra centum annos, & verificata per Nos possessione immemoriali illa minime inuauit, cum non habeamus causam ab illis.* E perciò soggiunge nel num. 20. & 45. che in tal caso la qualità della roba deue argomentarsi dal possesso susseguito, e nella forma, che si è posseduta, s'habbia à credere così fatta la concessione, come auuerte ancora *Afflit. nella decis. 395. Paolo Stainano il vecchio nel conf. 65. nu. 19. e dopò altri Orazio Montano de Regul. verbo potestas constituend. magistrat. num. 23.* Perche questa è la forza dell'immemorabil possesso, il qual sin dall'anno 1558. si ritroua articulare, e prouato in questa causa dal Marchese di Chiufano, com' appresso si dirà, che fa presumere nuouo titolo, e di diuersa qualità la concessione, *etiamsi mille rerum, aut qualitatum concursus, ac interuentus forent necessarij, come dice l' asq. ill. contr. cap. 86. nu. 17. Castill. de testij cap. 22. num. 3. in fine, vers. ego quoq; Gabriel comm. conclus. l. 5. tit. de præscript. con. l. 1. Affl. controu. in 2. d. ad cap. 47. num. 86. de Rosu consultat. 12. lib. 1. num. 52. e puntualmente nella qualità burgenfatica Depont. d. conf. 30. num. 5. el Reg. Ronit. nel conf. 26. lib. 2. num. 14. vuol che in ciò basti anche la sola centenaria possessione, quid uti burgenfaticum fuit poss. suu, dice egli, ultra centum annos, quod tempus solū sufficit ad excludendam qualitatem feudalem, etiamsi de ea constaret pro tempore præterienti, tūm quia omne id, quod mundiali machina gubernatur, renouatur centum annis, quod est longissimū tempus vitæ hominis, prout ad hoc propositum, dicit Paris de Puteo de reintegrat. feudor. cap. incip. in Territorijs num. 8. tūm est, quia hoc tempus solū de per se inducit titulum, & priuilegium particulare, iuxta Text. in l. 1. §. hoc iure ff. de aqua quotid. & astin. quem etiam in præscriptione iuris feudalis adducunt Andreas, & Afflit. in consil. si dubitatio.*

Et essendo così, non potrà dubitarsi nel caso presente, che in burgenfatico, & in franco, e in alodio douerà crederfi conceduta in quel

quel tempo la Bagliua, el Passo di Montefusco, giacche in tal qualità si vede sempre contrattato, e posseduto. Si Radicò nell'anno 1470. nelle persone di questi coniugi, a' quali essendo succeduta Marella Minutolo loro figlia, si vede in fatto, che diede poi in dote trà gl'altri suoi beni questa Bagliua à Marino Tomacelli, e ne' capitoli matrimoniali asserì espressamente possederla in burgenfatico, *fol. 25. in fine, & iter. process. Pass.*

Veane poi à morte la Marella, & hauendo nel suo Testamento instituito crede ne' Feudali il suo figlio Primogenito, chiamò à beni burgenfatici il Primogenito, e tutti gl'altri suoi figli secondogeniti *d. fol. 25. iter. & appare, che hauendo questi poi voluto procedere alla diuisione de' beni burgenfatici, trà gl'altri si diuisero la Bagliua di Montefusco vnà col Passo, la qual toccò in porzione à Giacomo Tomacelli secondogenito, fol. 26.*

Giacomo Tomacelli vendè il Passo nell'anno 1525. à Cesare Cutillo, e senz'altro assenso il dismembrò dalla Bagliua, e gl'elo vendè in burgenfatico, & in franco allodio, come da lui si possedeua. Cesare Cutillo nella stessa forma si vede, che l'alienò nell'anno 1556. à Federico Tomacelli *fol. 26. iter. & fol. 27.* E così in burgenfatico, & in franco, e puro allodio si vende finalmente nell'anno 1589. da Federico Tomacelli al Principe di Veposa *fol. 144. Pro. ess. Monast. Lina Sapient.* & in questa naturalezza burgenfatica, e di franco, e puro allodio si vede poi sempre posseduto, e contrattato, e come tale descritto nel Casello della Terra di Montefusco, e soggetto al peso della Rontenezza.

D'onde s'è vero, com'è verissimo, che non constando della prima concessione, s'hà da argomentare la sua qualità, e la sua naturalezza dal modo, come si è posseduto, e contrattato; Vedendosi posseduto, e contrattato in qualità burgenfatica, & insieme di franco, e libero allodio, tale senza dubio haueremo à crederne la concessione. Appunto come soleano in quei tempi concedersi queste Gabelle, e queste esazioni, se prestaremo fede à *Parid. de Puteo* antico, & accuratissimo Dottore nel tratt. *de reintegr. feudor. tit. iure feudi an censeatur res concessa num. 11.* il quale à tale effetto viene allegato da *Camillo de Medic.* nel *conf. 9. num. 7.* & *num. 43.* e da *Strainan.* *conf. 65. num. 7.* e si vede nella Bagliua di Montalto, della qual fa menzione il *Reg. De Filipp.* nella *dissert. 32. num. 62.*

Or ciò supposto, si risolve, e come credemo, con chiarezza, il motiuo del Signor Auvocato Fiscale. Perciocchè è verissimo, ch'è stata disputa tra' nostri DD. se quando sian concesse in burgenfatico le regalie, ritengano pure la naturalezza di Regalia, o pur l'immutino in franco, e puro allodio. E fu la prima volta disputato questo punto nella causa della Ma-

strod'antia delle Calabrie; Perche sottoposta da *Pirro de Bernaudo* à perpetuo fideicommissio, scrissero il *Consiglier Scipione Tcedoro* nell'*allegat. 41.* *Paolo Strainano* nel *conf. 19.* & *Gio: Domenico Tasson.* nell'*allegat.* trascritta nel suo *tratt. de antepthato vers. 4. obseru. 2. num. 63. & seqq.* che non potesse sostenerli questo vincolo senza il Regio assenso, trattandosi d'vfficio, e di Regalia, non ostante, che apparisse ceduta in burgenfatico, e per gl'eredi, e successori *in perpetuum*; supponendo, che non perciò hauesse immutata la naturalezza di Regalia. All'incontro per li chiamati al fideicommissio sostennero valido il grauame il *Presidente Vincenzo Corcione*, *Ferdinando Capece*, *Gio: Antonio Parisio*, el *Presidente Fulvio Lanario* come ne riferisce nel *cap. 1. de success. feud. al num. 57.* perche supposero immutata la naturalezza di Regalia, quando si vedean cedute in burgenfatico, e per gl'eredi semplicemente. E fu all'ora assai celebre la causa, non sol per la qualità della cosa, che si litigaua, e de gl'Auocati, i quali erano degnissimi, così per l'vna, come per l'altra parte; Mà ancora per la nouità dell'articolo, perche prima parca, che non hauesse hauuto dubio il punto, che concedute in burgenfatico le Regalie, s'intendesse immutata la lor naturalezza, come dalle decisioni, che ne riferisce lo stesso *Fulvio Lanario loco cit. num. 59. vers. Primo in quadam causa.* In maniera tale, che il *Consigl. de Georg.* nelle sue *ripet. feud. cap. 54. in fine.* Sumò punto quello, che ricercasse più matura riflessione, dicendo, *Sunt etiam aliqua officia concessa in burgenfaticum pro se, & heredibus in perpetuum. Unde aliqui fortiri naturam allodialium existimant, posseque de his fieri dispositionem sine assensu. De quo magnopere fuit controuersum in causa nunc magni momenti decidenda per S. C. V. ad tenor inuestitura considerandus erit, & que à peritissimis Advocatis adducta pro vtraque parte, ut certum Iudicium proferri possit.*

Senè morì intanto, prima che si decidesse questa causa, *Gio: Maria de Bernaudo*, ch'era il possessore di quell'vfficio, senz'altri successori in grado; e perciò s'introdusse di nuouola disputa col Regio Fisco, pel quale scrisse largamente il *Reg. Fabio Capece Galeota*, all'ora Auvocato Fiscale della Regia Camera; come si vede dal suo *resp. fisca. 12.* e per l'altra parte il medesimo *Fulvio Lanario*, e fu tale la difficoltà, che si diede termine ordinario alla causa, come ne riferisce il *Reg. Ronito*, il quale n'elaminò i motiui, nella sua *dec. 72. in fine.* & Rinouata poi la disputa, compilato il *Processo*, vi formò più allegazioni per le ragioni del Fisco il *Reg. de Philipp.* similmente Auvocato Fiscale della Regia Camera, come dalla sua *dissert. 30. & seqq.* Mà alla fine si transigè la causa con darsine al Fisco la sola terza parte.

Questa disputa però nacque ne' termini che

che la concessione apparisse fatta in burgenfatico, e per gl'eredi semplicemente, perche supponeasi, che la parola in burgenfatico non ripugnasse alla naturalezza di Regalia, & hauesse a intendersi largo modo, come dice *Amirangel. de Regal. officijs, quæst. 5. nu. 21. vers. sed isti doctores*, in quanto all'elezione da' Pesi feudali, non che diuenisse perciò franco, e libero allodio; e così ne men'ostasse l'esser chiamati gl'eredi in perpetuum, perche hauea da intendersi la parola eredi, secondo la soggetta materia per gl'eredi ex corpore, giusta la naturalezza delle Regalie, per la dottrina d'Affinito nella *constit. del Regno scire volumus nu. 4.* & in questi termini, e per queste causa soprauennero le lettere Reali dell'anno 1664. colle quali dichiarò il Rè Filippo IV. più vera l'opinione, che non s'immutasse la naturalezza della Regalia. A mi notizia hà lle gado, disse il Re, *que muchas personas, que han obtenido de mi, concession de officios, que son de mi Regalia: por si, sus heredos, y sucesores en perpetuo, y en burgenfatico, tienen pretencion de poderlos vender, y enagenar en beneficio de persona estrangera sin mi Regio assenso y con sentimiento, y que assi mismo no estan sujetos a las deuoluciones de mi corona, ordena per tanto, che non possano alienarsi questi vfficioj senza il Regio assenso, e siano soggi a deuoluerli come i feudi aunque la concession parezca echa en burgenfatica, y en perpetuo.* E pure con tutto ciò non ostanti queste Reali lettere si transigè la causa, come si è detto, perche s'oppefe, che non poteano estendersi alle antiche concessioni, mà s'intendessero delle sole concessioni fatte dal Rè medesimo, al quale le dichiaraua tali, e dell'altre, che si facessero in appresso.

Che però se oltre la parola in burgenfatico, si vegga dall'Inuestitura realmente concessa la Regalia in franco allodio, e tanto più se espressamente si sia detto concedersi in burgenfatico, & in franco, e libero allodio, non vediamo quale possa esser mai la disputa, che possa nacerui, o come possa esser comparibile colla naturalezza di Regalia il franco, e puro allodio, o pure come possano inpropriarsi queste parole alla sola elezione de' Pesi feudali. Perche franco, e libero allodio, dice assai bene *Orazio Montano de Regal. in præfat. nu. 37* non è, se non quello, *quod est proprium alicuius sub libera facultate, alienandi, donandi, disponendi, & a nemine alio recognoscitur, ex Baldin cap. 1. nu. 1. de allodio. Iacobus de Bellouis. & alius, quos refert, Aluaret. in cap. inter filiam nu. 1. si de Fendo defuncti milit.* E perciò in tal caso par, che ne men controuertia lo stesso *Reg. Galeota d. resp. Fiscal. 12. num. 158.* di douer cessare ogni disputa, Perche oppositosigli di douersi intendere la concessione in semplice, e pure allodio, come in quelle parole, *si verò esset expressè facta concessio in simplex, & merum allodium, & in burgenfaticum, alterata natura Regalium, qua*

species bonorum est distincta à ceteris bonis; non adduce altra risposta, se non che nel caso suo contrarium manifestè liquebat. El concede espessamente il *Reg. de Philipp. nella dissert. 35. nu. 60 & 61.* perche volendo rispondere alla decisione riferita dal *Reg. Reuert. dec. 469.* nella causa della Mastrod'aria della Città di Nola, la qual perche concessa in burgenfatico, fu deciso d'esser soggetta al peso della Bonarenèza, dice, che forsi in quel caso appariva dall'Inuestitura d'ellersi concessa in semplice allodio, *& cum Principi liceat, dic'egli, in rei sue largitione legem dicere, quam libuerit, verba tam inusitata ibidem apposita forsàn fuere, quæ in merum allodium eam fecerint abire, e non niega appresso nel num. 62. che'l mero allodio Ius purum, liberumq; dicitur; quod à nemine, præter quàm à Deo optimo maximo recognoscitur.* Ne per quel, che sin'ora habbiamo potuto vedere, ritrouiamo, che mai in occorrenza di fatto si sia, ancora impreso da nessuno Auuocato Fiscale, che anche quando la concessione sia fatta in burgenfatico, e di più in franco, e puro allodio, ritenga pure la naturalezza di Regalia. D'onde s'è vero, che'l Passo di Dentecane sia stato sempre posseduto, e contrattato non in sola qualità burgenfatica, mà in oltre di franco, e puro allodio; e che non constando della prima concessione, tales'hàa presumere, quale è stato il Possesso hauuto, con somma ragione potremo conchiudere di non etiere ne men'applicabile al caso presente il secondo motiuo eccitato dal Signor Auuocato Fiscale.

Per non tralasciare, che soprauennero poi nuoue lettere Reali nell'anno 1675. colle quali si spiegò di non coprendersi nelle prime dell'anno 1664. gl'vfficioj conceduti per causa onerosa, ordinando il Rè, che rispetto à quelli non s'innouasse cosa alcuna; In maniera tale, che per le decisioni sempre nate, prima di porsi in dubio l'articolo, pare che la riceuuta sentenza sia di giudicarsi di naturalezza pura, e semplice allodiale, anche se la concessione sia solamente fatta in burgenfatico; Et è il vero sentimento di queste Reali lettere inferite nella *Præmatica ultim. de officijs ad Reg. collat. spectant.* E per causa onerosa certamente deue presumersi fatta la concessione nel caso presente, giacche nelle lettere Reali dell'anno 1470. asserisce il Re Ferdinando di constar la ragione di Giacomo Minutolo, & Antonella Caracciolo coniugi *ex instrumento extracto ex Archivio Civitatis Neapolis*, il quale fa supporre conuenzione passata col Re, e non semplice privilegio; E perche inoltre tale è la forza dell'antico, & inueterato possesso, che se imponi douersi giudicare fatta ex causa onerosa la concessione, tale habbia a presumersi *Roland. à valle conf. 06. nu. 52. lib. 2. Cefal. conf. 342. nu. 81. lib. 3. Mieres de Mayoratu quæst. 27. num. 246. Afflict. controuers. in add. ad cap. 47. num. 95.*

Che se fusse di qualità feudale, ò di Regalia il Passò, nõ ne sarebbe preso il Principe di Venosa, che vna semplice Tenuta, ò detentazione.

LA Bagliua di Montefuscolo col Passò di Dentecane, come si è dimostrato di sopra, nè può dubitarsi infatto, si radico nella persona di Giacomo Minutolo, e d'Antonella Caracciolo coniugi, in virtù delle lettere conferuatoriali; che ne ottennero dal Re Ferdinando nell'anno 1470. Passò poi à Marella Minutolo loro figlia; e nella diuisione de' beni, che si ferono poi trà di loro i suoi figli nell'anno 1523. appare, che coll'interuenuto, e col consenso del Primogenito, toccò questa Bagliua col Passò in porzione di Giacomo Tomacelli secondogenito d. fol. 26. *Process. Pass.*

Giacomo dunque in virtù di questa diuisione venne ad acquistar la Bagliua, el Passò di Dentecane; Mà poi nell'anno 1525. vendè il Passò separato dalla Bagliua à Cesare Cutillo, e disse venderglielo in burgenatico, & in allodio, e gliene promise l'euizione in amplissima forma. Nella qual vendita non essendou interuenuto Regio assenso, se vuole il Signor Auuocaro Fiscale, che sia di qualità feudale, ò con naturalezza di Regalia, e attretto per necessaria conseguenza à confessare, che fu nulla, & inuaha la vendita, non sol perche si diuembraua il Passò dal corpo della Bagliua, mà ancora perche le Regalie, appunto come i feudi sono proibite alienarsi senza il Regio assenso, come si stabilisce nella *Constit. del Regno scire volumus*, e l'osservano comunemente i nostri DD. presso il *Regente Leponte dec. 28. nu. 28. Reuert. dec. 381. Camill. de Medie. conf. 169. nu. 23. Francese. de Amicis nel cap. 1. de his, qui feud. dare poss.*

Dond'è, che non potè ne men trasferirsi mai à Cesare Cutillo compratore l'utile dominio, o'l lus di questo Passò, mà ne acquistò solamente vna semplice Tenuta, o percezion degl'emolumenti; Perche se ben sia nulla la vendita del Feudo, ò della Regalia senza il Regio assenso, non perciò se ne deniega al compratore la ritenzione, o sia detentazione sin'à tanto non si gli restituisca il prezzo sborzato, e se gli sodisfaccia il suo credito, come auuerte benissimo *Bartolomeo de Capua* nella *Constit. del Regno Constit. Diuina Memoria*, *verb. sed si possessio*, seguitato iui da *Pietro de Monteforte*, antico *Glosat.* e da *Matteo d'Afflitto* nella *rub. de Vassall. qui contra constit.* *Lothar. num. 4. vers. ult. in scias*, doue dice: *magnam in hoc esse Bartholomei auctoritatē*, e l'osservano ancora *Antonio Capece* nell'*Inuestit. verbo feudor. emptores col. 1. in c. d. finem*, *Lanar. conf. 80. nu. 50. vers. circa quartum*, *Marcell. Maur. alleg. 54. num. 7. Roin.*

conf. 24. num. 14. lib. 2. Deponte conf. 54. num. 4. vol. 2.

Ne si restringe al solo prezzo il credito, e la ragione, che hauerebbe hauuta Cutillo alla ritenzione di questo Passò; Perche glie l'hauca venduto Giacomo Tomacelli non come roba feudale, ne come Regalia, ò parte, e membro della Bagliua di Montefuscolo, mà come roba semplicemente burgenatica, & allodiale, e come tale non proibita alienarsi senza Regio assenso, anche dismembrandosi dal suo capo; Nel qual caso è obligato il venditore non alla sola restituzione del prezzo, mà attutto l'interesse, e danno, che ne venga à patire, il compratore, anche se sia ignorante il venditore della sua qualità, secondo n'è espresso il *Tello nel cap. primo §. si vassallus si de feudo defuncti vi*, ad interesse vero emptori condemnandus est, e da quà dedutono i DD. che l'interesse del compratore importi l'intera estimazione del feudo, *assento tempore, quo res aufertur à Possessore*, e per questa glie ne compete sempre la ritenzione, *Bald. in d. cap. primo num. 2. & iui Aluarot. num. 3. vers. quare an emptor, Afflitto in constit. constit. Diuina Memoria. num. 50. Andreas in §. Imperator Lothar. nu. 18. vers. & quod ad estimationem, de prohibit. feud. alienat. per Frider. Serad. de feud. part. 9. cap. 1. §. fallent. nu. 34. vers. fin autem emptor. Roin. conf. 24. lib. 2. num. 14. & 15. Marcell. disput. 100. lib. 2. nu. 8.*

Questa sola detentazione dunque hauerebbe senza controuersia alcuna acquistata colla compra del Passò Cesare Cutillo, quando fusse vera la pretenzione fiscale d'esser di qualità feudale, ò di Regalia; E questa sola hauerebbe potuto egli trasferire nell'anno 1566. à Federico Tomacelli; E successiuamente Federico Tomacelli, quando nell'anno 1589. l'alienò al Principe di Venosa; Perche non poteuano mai trasferire maggior ragione di quella, ch'elli haueano; E come indubitatamente burgenatica, & allodiale questa Tenuta, nè men hauerebbe potuto esser mai soggetta à deuoluzione alcuna.

E se ben s'attende osta in ciò al Regio Fisco l'eccezion della cosa già giudicata. Perciocche s'hà in fatto, che Giacomo Tomacelli, il qual nell'anno 1525. dismembrò il Passò dalla Bagliua di Montefuscolo, nell'anno poi 1529. fu dichiarato Ribelle, per hauer seguitato l'esercito Francese, che venne in Regno sotto la condotta del Generale Laurech; & à tal causa gli si confiscarono dalla Regia Corre tutti i suoi beni così burgenatici, come feudali; E fu generale questa determinazione per tutti quei, che seguirono le sue parti, come scriue *Oratio Montano de Regalibus verbo crimen lese Maiestatis num. 5. circa medium*. Mà specialmente per li beni di Giacomo Tomacelli l'articulò Federico Tomacelli nell'anno 1558. fol. 67. *process. Pass.* e l'esaminò con più Testimonij, fol. 43. *at. l. l. 1. fol. 47. in princip. fol.*

fol. 48. ater. litt. B. & fol. 50. ater. litt. C.

Trà gl'altri beni si gli confiscò ancora questa Bagliua; la qual si vendè poi dalla Regia Corte con espressa qualità feudale al Marchese di Vico Nicol' Antonio Caracciolo, vtile Padrone all'ora della Baronia di Montefusco- lo; E colla Bagliua senza dubbio alcuno haue- rebbe acquistato ancora la Regia Corte il lus di questo Passo, quando fusse stato feudale, o di Regalia; Perche se fu nulla la vendita fatta- ne nell'anno 1525. a Cesare Cutillo senza Re- gio assenzo, l'vile dominio, o'l lus del mede- simo e forza dire, che rimase presso Giacomo Tomacelli venditore, e da lui successiuamen- te trasferito alla Regia Corte, per la confisca- zione de' suoi beni.

Per questa ragione si mosse lite dal Fisco à Cesare Cutillo, e si proseguì poi fino all'anno 1568. contro Federico Tomacelli per la com- pra, che n'hauea fatta da Cutillo nell'anno 1556. E la pretenzione del Fisco secondo questo supposto sarebbe stata ineuirabile; Per- che se bene il Fisco sià crede, come dicono i DD. anomato del Ribelle, o più propriamen- te successor ne' suoi beni, per li quali e obliga- to all'osseruanza de' contratti fatti dal Ribello medesimo, non è così però rispetto à feudi, e lo stesso deue dirsi delle Regalie; Perche suc- cedendoui anche per ragion del diretto do- minio, non è obligato all'osseruanza del con- tratto, quando sia nullo per difetto del Regio assenzo, Et è questa sentenza già riceuuta, presso Noi come ne dimostra il Reg. Fulvio de Costant. nella l. 1. C. de penis Fiscal. lib. 10. num. 145. & seqq. El riferisce deciso nella causa della Bagliua di Laurino dismembrata senza Regio assenzo dal Principe di Salerno, che fu poi Ribelle, il Reg. Reuerter. nella decis. 522. se- cundum ordinem de Marin.

Mà come si deduce da gl'atti di quella lite, due furono l'eccezioni, che si opposero al Fi- sco per parte di Federico Tomacelli Possesso- re all'ora di questo Passo. L'vna fu la carenza, e l'incompetenza dell'azione; E questa riguar- daua la validità della vendita del Passo fatta nell'anno 1525. à Cesare Cutillo, e successiuamente la qualità burgenfatica, & allodiale del Passo, perche non potea in altro caso so- stenersi mai quell'atto. Et à tal'effetto presentò Federico Tomacelli colla clausola si, & in- quantum, Il Priuilegio della Regina Giouan- na II. l'altro del Rè Alfonso, E le lettere Rea- li del Rè Ferdinando, per far conoscere, che in natura burgenfatica era stata sempre conce- duta la Bagliua, el Passo; Articolò, e prouò poi con più Testimoni l'Immemorabil Pos- sessione. E per dimostrare, che fusse stato sem- pre tale, presentò i Capitoli di Marella Minu- tolo, ne quali si diede in dote à Marino To- macelli in qualità burgenfatica, il Testamento della medesima, e la diuisione dopo susseguì- ta nell'anno 1523. trà, suoi figli secondogeni-
Tom. IV.

ti, e tutte l'altre scritture sin'ora considerate, dalle quali appariva sempre contrattato il Passo in qualità semplice burgenfatica, & al- lodiale.

L'altra fu per l'euizione, alla quale rima- nea sempre obligato il Regio Fisco; Perche quando pure hauesse potuto reintegrarsi il passo malamente alienato, veniuua non dime- no obligato a rifare al compratore sopra gl'al- tri beni del Ribelle quell'interesse, e quell'elli- mazione, alla quale era obligato il Ribelle medesimo, come nobilitissimamente spiega Antonio Fabro C. lib. 3. tit. 31. de cui. 7. definit. 19. Princeps succedens Priuato, dice egli, per confi- scationem bonorum ex causa criminis cum penam infligentis, perinde utitur iure Priuati, ac si per contractum in lus Priuati successisset. Itaque si is, cui bona publicata sunt, necum autem contraxe- rat, mihi quæ alienam rem, aut alteri obligatam, vendiderit, quam habere non possunt, condemnan- dus mihi est Fiscus, non ad hoc solum, ut euilio- nem præstet, & indemnitet, sed etiam sumptus litis. E perciò articulò egli la vendita fatta nell'anno 1525. à Cesare Cutillo; Che per la medesima veniuua obligato Giacomo Toma- celli venditore all'euizione, & alla medesima veniuua obligato il Fisco à beneficio suo, es- sendo succeduto alle ragioni di Cutillo colla compra fatta di questo Passo, come nel nono articolo, iui, Item come hauendo lo qu. Magnif. Iacopo Tomacello nell'anno 1525. venduta de- tta Gabella con tutte le Iurisdizioni predette à essa spettanti, colle quali esso all'ora la possede, e facea esercitare al qu. Nobile Cesare Cutillo; & hauendole promessa l'euizione, come dal detto cō- tratto appare, al presente è tenuto il Regio Fisco, ch'è successo nell'anno 1529. in tutti li beni del detto quond. Iacopo à detta euizione à esso. Sigr. Federico, il quale ha comprata detta Gabella dal detto Nobile Cesare colla cessione di detta euizione, & ogn'altra ragione, siccome per pubbliche cautele appare, quali si producono d. fol. 67. l'ro- cessi. Pass.

Si compilò in effetto il Processo sopra que- sta pretenzione, Mà essendosi fatto ordine ge- nerale nell'anno 1568. à tutti quei, ch'erano possessori di Passi à douerne dimostrare il ti- tolo, trà gl'altri fu citato il medesimo Federi- co Tomacelli come Possessore del Passo di Dentecano; Oppose egli, che n'era stato vn'altra volta citato à istanza del Fisco, e se n'era già compilato il Processo, se in tanto istanza per l'vniione degl'atti, e di nuouo liudò in au- tore il Fisco medesimo, che venisse à sommi- nistrargli le spese, e farlo vincitor nella lite per l'euizione, alla qual veniuua obligato, fol. 2. Process. Pass.

Si diede vn nuouo termine in questa seco- da lite; E presentò Federico Tomacelli le co- pie degl'articoli, dell'esame, de' Testimoni, e dell'altre scritture presentate in quel giudizio; E compilato il Processo, nacque finalmente
V decre.

decreto della Camera nell'anno 1570. à relazione del Presidente all'ora, dopo Regente D. Annibale Moles, col quale si disse, *Fuit prouisum, quod absoluatur; Verùm exigat in tribus locis tantum, sol. 333. d. Proceff.*

Pel qual decreto rimane senza dubbio fuor di disputa la nostra controuersia; Perche altro titolo non hauea dedotto, nè potea dedurre Federico Tomacelli, che la compra fattane da Cesare Cutillo nell'anno 1556. E questa sola asseri in effetto hauer rispetto al Passo ne' suoi articoli, e nello strumento della vendita, che poi ne fe al Principe di Venosa nell'anno 1589. *iui, emptum olim à quondam Cesare Cutillo de dicta Terra Montisfuculi, publicis mediantibus cautelis exinde fieri rogatis manu Ferdinandi de Paschalibus publici Notarij sub die 25. Mensis Iunij 1556. sol. 145. à erg. process. Monast. Diu. Sapient.* Cutillo non hauea nè men'altra ragione, che per la compra fattane nell'anno 1525. da Giacomo Tomacelli, la qual sarebbe stata euidentemente nulla, & inuvalida, se si supponea di qualità feudale, o di Regalia il Passo; Come dunque ordinarli, *quod absoluatur?* E può mai crederli, che la Regia Camera hauesse voluto assoluere Federico Tomacelli dall'ostenzion del titolo, quando appariva da gl'atti medesimi nullo, & inuvalido; Et egli stesso hauea prouato, & articolato, & era ben noto alla Camera, che la Bagliua s'era già confiscata dalla Regia Corte per la Ribellione di Giacomo Tomacelli venditore?

Per sostenerli dunque questo decreto, vna delle due è forza precisa di confessare, o che dalla Regia Camera si stimò valido quel titolo; Et hauerem finita la disputa col Sig. Auvocato Fiscale, Perche quello non potea esser vero, se non quando la Bagliua, et il Passo si supponessero di qualità semplice burgenlatica, & allodiale, e come tale legitimamente hauesse potuto dismembrarsi, & alienarsi il Passo senza il Regio assenso, o pure, che ne veniva obligato il Fisco all'euizione, ch'era l'altra eccezione oppostagli, e gli ostaua perciò la regola, *ut quem de euisione tenet alio eundem agentem repellat exceptio*; E sarebbe anche insicuro la causa, perche questa stessa eccezione gl'ostarebbe oggi, quando pretende auocar la Tenuta del Passo, o dimandarne il prezzo: E se attentamente si considera non potrà mai riceuere risposta alcuna questo argomento.

Nè gioua il dire, che quando se ne fusse trasferita la sola Tenuta à Federico Tomacelli, questa poi s'estinse, perche nell'anno 1573. acquistò egli l'utile dominio della Bagliua di Montefusco.

Perche sono due, e come credemo, chiarissime le risposte. La prima è, perche è verissimo, che la Regia Corte vendè poi la Bagliua, che s'hauea incorporata per la Ribellione di Giacomo Tomacelli, al Marchese di Vico Ni-

col'Antonio Caracciolo, e che da questi nell'anno 1573. passò al medesimo Federico Tomacelli per compra fattane subhasta nel S.C. Ma però non per questo ne siegue, che colla Bagliua si trasteri anche dalla Regia Corte al Marchese di Vico, il lus del Passo; d'onde passato poi à Federico Tomacelli per l'utile dominio, che n'acquistaua potesse pretendersi estinta la Tenuta. Perche i Passi per loro naturalezza non tengono connessione alcuna colla Bagliua; Veniua sol per accidente, che se ne commettesse alcune volte l'esazione al Bagliuo; E perciò dice il *Reg. Moles tit. de Iure Baiulati. §. 9. num. 43.* che se nel tempo, che si concedea la Bagliua, si ritrouaua commessa al Bagliuo anche l'esazion del Passo per quell'anno, si comprendea il Passo ancora nella concessione: Non così se si fusse ritrouata l'esazione commessa al altri; Ed è la ragione, perche alcuni possiedano i Passi sotto il *Ius* della Bagliua, altri ne tengano particolar concessione; E n'han dedotto poi i nostri DD. vna regola, che non si comprendano sotto della Bagliua, *nisi quatenus in eorum possessione quisque existat. De Franch. dec. 397. Laganar. ad Rouit. in pragmat. de Iure Baiuli num. 7. Rendella de Pascuis cap. 10. Tappia de Iure Regni in rubr. de Iure Baiuli.*

Confiscatali dunque la Bagliua dalla Regia Corte, e così ritornata la Bagliua, e con essa il Passo al lor'antico essere, & alla lor prima naturalezza, non perche si vende poi la Bagliua al Marchese di Vico, può dedursi argomento, che se gli vendè anche il lus del Passo; Tanto più, che non n'era in quel tempo ne men in possessione la Regia Corte.

L'altra risposta è, perche quando anche fusse passato colla Bagliua al Marchese di Vico, l'utile dominio di questo Passo, e dal Marchese di Vico fusse passato à Federico Tomacelli, non perciò sarebbe mai vero, che s'estinse la Tenuta, e la detentazione, che n'hauea Federico Tomacelli per ragion del credito, che vi rappresentaua; Perche non si niega, che ripugna l'esser vno creditore insieme, e Padrone della roba *lex sextante, ff. de except. rei ind.* ma non è così, quando la robba è soggetta à restituzione, o come il feudo, sottoposta à deuoluersi, perche in tal caso può bene vno hauerne l'utile dominio, e detenerla insieme per ragion del suo credito, come largamente ne dimostrano *Rosenthal de feud. tom. 1. cap. 7. conclus. 37. nu. 9. & seqq. Roder. de annuis reddit. qu. 19. num. 43.* e dopo altri il *Reg. de Maria. quotidian. lib. 2. cap. 21. num. 10. & 11.*

E si vede ciò vero specialmente nel caso presente; Perche s'hà in fatto, che nell'anno 1573. fu esposta venale à istanza de'creditori del Marchese di Vico così la Baronia di Montefusco, come questa Bagliua, e se n'estinse, la candela à beneficio di Federico Tomacelli per persona nominanda. Nominò egli la per-

persona di D. Antonio de Loffredo; Ma hauendo questi, dopo alcuni mesi, dichiarato, che aspettava al medesimo Federico Tomacelli, Nello strumento medesimo breui manu Federico la donò a Gio: Giacomo Tomacelli suo fratello, al quale succede Pompeo Tomacelli suo figlio, e questi la vendè nell'anno 1589. al Principe di Venosa; Federico Tomacelli però si ritenne sempre il Passo, e con vn'atto separato l'alienò similmente al Principe di Venosa, tanto vero, che non si stimò mai estinta quella ragione del credito, e della ritenzione, ch'hauea del Passo, per l'acquisto, che fece dell'utile dominio della Bagliua. Altrimenti se fusse vera l'opposizione del Sign. Auuocato Fiscale, che si fusse estinta quella tenuta, chi può dubitare, che il Passo non sarebbe stato più di Federico Tomacelli, ma di Gio: Giacomo suo donatario, e poi successivamente di Pompeo Tomacelli suo figlio, & hauerebbe venduta Federico Tomacelli vna cosa, che non era sua?

Ma sia pur estinta, potrà mai negarsi, che hauerebbe in tal caso Federico Tomacelli migliorata la condizione del Passo con estinguere il suo credito? se non n'hauesse acquistato egli l'utile dominio, sarebbe stato senza controuersia alcuna sempre in piedi il suo credito, e pel medesimo la ragion di ritenere l'esazione degli emolumenti. Se l'estinse dunque migliorò senza dubbio la condizione del Passo; E perche il suo credito era all'intera sua estinazione, tanto sarebbe venuto a migliorarlo, quanto può importare l'intera sua estinazione; E sarebbe in conseguenza pure escluso il Fisco, perche vien stretto a soddisfare al Feudatario nel caso della deuoluzion del feudo, tutto quello, in che si ritroui hauendolo migliorato cap. 1. §. si vassallus, h. c. finitur lex. Jacob. Gall. in cons. 120. num. 5. & 6. Cypre. l. n. Inuest. verbo Feudorum augmentum. de Ponte decis. 4. nu. 33. Koffenthal. de feud. tom. 2. c. p. 10. quest. 44. num. 4. Strader. de feud. p. 2. sect. 2. qu. 5. nu. 20. & 21. Georg. alleg. 1. nu. 12. de Marin. quorid. lib. 2. de cap. 21. nu. 25. & seqq.

Che la Regia Corte tenga in poter suo vantaggiosamente il Prezzo di questo Passo.

DEuolutosi alla Reg. Corte lo stato di Venosa, dalla Reg. Cam. se n'ordinò subito l'apprezzo, il qual fussequì in effetto coll'intervento del Regente all'ora Presidente D. Matthias de Calanate, e dell'Auuocato Fiscale Fulvio Lanario.

Ma fatto l'apprezzo soprauennero lettere reali del Rè Filippo IV. nelle quali ordinò due cose. L'vna, che si togliesse la Possessione dello stato da mano del Principe D. Nicolò Ludouisio. L'altra, che se ne procedesse all'apprezzo,

non essendogli ancor noto, che l'apprezzo era già seguito. Replicò il Collaterale e la Regia Camera vniti a tal'effetto con consulta de' 16. Marzo 1636. perche si determinò, che per giustizia non si potea priuare il Principe della Possessione, e Tenuta dello stato; E l'apprezzo era già seguito con ogni esatta diligenza; Et intrattanto il Conte di Montere all'ora Viceré in questo Regno alienò lo stato al medesimo Principe di Venosa per prezzo di ducati 424. m. e ne promise la ratifica di S. M. tra lo spatio di quattro mesi.

Il Rè non solo non volle ratificar la vendita, ma inoltre ordinò, che con effetto si fosse tolta da mano del Principe la Tenuta, e la possessione, che n'hauea, e si fosse proceduto a nuouo apprezzo, supponendo, che fusse di grà lunga maggiore il valor dello Stato. Il che hauendo dato al Principe moriuo di supplicare il Sig. Viceré, che lo Stato si vendesse ad altri; come ne fece anche istanza nella Regia Camera, perche si contentaua; che si gli fusser solamente soddisfatti i suoi crediti; Né il Collaterale, né la Camera vollero mai consentirui, non stimando seruizio di S. M. né della Regia Corte, che'l Principe ricedesse dalla compra fatta; Et tanto più, che stimauasi vantaggiosissimo per la Regia Corte il prezzo de' ducati 424 m. e che facendosi nuouo apprezzo si sarebbe apprezzato assai meno lo stato. E per queste controuersie si ritardò a effettuarsi la compra sin'all'anno 1647. come si dimostra più largamente nell'altra nota rispetto l'altra opposizione Fiscale della nullità della vendita.

Soprauennero intanto le Reuoluzioni popolari in questo Regno; & hauendo in tal congiuntura il Pontefice Innocenzio X. Zio del Principe, mostrato molta finezza verso la Corona, e soccorso in particolare secretamente il Conte d'Onnat, che veniuo Viceré in Napoli in ducati 80. m. Sedati quei Tumulti stimò il Rè Filippo IV. remunerare, com'era proprio della sua Real Grandezza, non potendo al Papa: al Principe D. Nicolò Ludouisio suo Nipote sì rileuanti seruij. D'onde con suo Real Priuilegio nell'anno 1649. ratificò la vendita dello stato, che gli n'hauea fatta il Conte di Montere, e disse venderglielo anche di nuouo, solamente con augmentar il prezzo sino alla summa di ducati 450. m. *Ac etiam de nouo dictam venditionem facimus dicto Principi, dice il Priuilegio, pro pretio ducatorum quadringentorum quinquaginta millium iuxta appratium de dicto statu Venusij per nostram Regiam Cameram Sanmariae eiusdem Regni annis elapsis factum. fol. 154. process. deuolnt. e del prezzo poi di questo Stato ne donò, e ne rilasciò al Principe medesimo ducati 80. mil. colle seguenti parole, & ex pratio per dictam Principum debito (iuxta liquidationem faciend.*

per Regiam Cameram) volumus excomputari ducatos 80 m. quos dicto Principi intuitu eius meritorum, & pro subuentione maximorum sumptuum, & expensarum per ipsum in obsequio nostro factarum, amamus, & donamus d. fol. 154. in fine.

Ouene in effetto il Principe dalla Regia Camera la Plenaria possessione dello stato in esecuzione di questo Privilegio; E fattasi poi la liquidazione delle quantità pagate alla Regia Corte; e delle somme, a che ascendeano i crediti, che rappresentaua il Principe medesimo, e degli altri creditori con Regio assenso, i quali rimaneano a carico del Principe; si vide, che ascendeano a ducati 413302. sicche per giungere all'intero prezzo de' ducati 450. m. si sarebbon douuti dal Principe altri ducati 36698. Presentò in tanto istanza nella Reg. Camera, nella quale dimandò escomputarsi i suddetti ducati 36698. a gl'ottanta mila, che gli hauea donati, e rilasciati del prezzo dello Stato il Rè Filippo IV. e dichiararsi inoltre creditore della Regia Corte ne gl'altri ducati 43302. che rimanea a conseguire per complemento de' ducati 80. m. fol. 112. *Process. Illust. Princ. Venet.*

S'oppose il Fisco a questa pretenzione, perche supponea, che la donazione de' ducati 80. m. era stata fatta del prezzo, che rimanea *extra liquidationem faciendam per Regiam Cameram*; e secondo la liquidazione fatta non vi rimaneva prezzo, sopra il quale potessero soddisfarsi, perche tutto lo Stato veniuu assorbito da' creditori con assenso, come si vede dalla Rubrica del decreto, che poi ne nacque, *huiusmodi comparitione, in qua remittuntur per dictum Ill. Principem in beneficium Regia Curia duc. 43302. quos tamen non debet per Regium Fiscum pretersum fuit, cum ex integro pretio ducatorum, quatuor centum quinquaginta millium, deductis creditis eius assensu, ac etiam alijs creditis dicti Ill. Principis cum Regia Curia non supersint ducati 80. mille donati eidem Ill. Principi per suam Cath. Maestatem fol. 115. d. Process.*

Mà desiderando il Principe di dar fine vna volta alle tante controuersie, che hauea patito per la compra di questo stato fin dall'anno 1634. e per seruire anche S. M. come disse, che hauea fatto sempre in ogni occorrenza, presentò vn'altra istanza, nella quale dimandò dichiararsi dalla Camera inieramente soddisfatto il prezzo dello Stato, e rilasciò in beneficio della Regia Corte i ducati 43302. con vna condizione però di poter rappresentare quelle ragioni in ogni caso di molestia, che patisse sopra lo Stato medesimo; Però continuando la stessa volontà di seruire S. M. in tutte le occasioni & occorrenze, diss'egli, si contentarilasciare, come rilascia, e dona alla detta Maestà, e suo Regio Fisco li detti ducati 43302. che secondo la relazione resta a conseguire per complemento delli ducati 80. m. e quelli promette in futurum non dimandare dal Regio Fisco, e per quelli non molestarlo;

Fatta però prima a beneficio di esso comparente ampia quietanza de' li detti ducati 450. m. prezzo del detto stato di Venosa, con promessa in futurum di non molestarlo per detta causa. Verum della detta somma di ducati 43302. *ut supra* rilasciati, e donati sia lecito a esso comparente auualersene in ogni futuro tempo per la difesa, e ritenzione del detto stato, e non altrimenti, nè d'altro modo, & a questo effetto resti viuo detto credito, e non estinto, fol. 113. e così nacque con effetto il decreto della Camera, perche si dichiarò *satisfecisse pretium ducatorum quatuor centum quinquaginta millium*, e poi si soggiunse. *Verumtamen Regius Fiscus stante dicta comparitione, fol. 113. ad Nihilum teneatur respectu dicti preteriti crediti ducatorum 43302. saluis tamen Inrius dicto Ill. Principi seruata forma dicta comparitionis ad finem tuendi fol. 115.*

Puo ben dunque rappresentar questo credito il Principe contro la Regia Corte riceuendo molestia sopra lo Stato; E sarebbe assai maggior quantità di quella, che potesse mai importare il Prezzo del Passo. Et in effetto, se tutta l'opposizione, che si formaua all'ora del Fisco era perche tutto lo Stato veniuu assorbito da' creditori; nè perciò vi rimanea prezzo, sopra il quale potesse il Principe soddisfarsi i ducati 80. m. donatigli; quando vi fusse di più il prezzo di questo Passo, non sarebbe tutto il prezzo assorbito de' creditori, e così non vi farebbe ragione alcuna, perche non douesse hauer effetto la donazione de' ducati 80. m. fattagli dal Re per causa tanto privilegiata. E successiuamente potendo il Principe auualersi di quelle ragioni per la detenzione dello Stato, già verrebbe il Fisco a tenere in mano quel, che pretende, e somma assai maggiore.

Nè osta, che la donazione fu sopra quel, che rimanea del prezzo dello Stato, stabilito ne' ducati 450. m. ne perciò possa ellendersi al prezzo di questo Passo, che sarebbe oltre i ducati 450. m.

Poiche vna fu la vendita, che comprese tutti i corpi dello Stato di Venosa. Si dubitò solamente di questo corpo se era feudale; o burgesatico, e si conuenne, che dichiarandosi feudale, fusse obligato il Principe pagarne il prezzo secondo la rata contenuta nell'apprezzo medesimo dello Stato; sicche dichiarandosi tale non potrebbe il Fisco pretendere il prezzo, che in virtù di quella vendita, e sarebbe prezzo d'vno de' corpi dello Stato di Venosa. Or se dunque del prezzo dello Stato ne donò, e ne rilasciò il Re a beneficio del Principe duc. 80. m. non si può vedere, perche non potrebbe escomputargli al prezzo di questo passo, ch'è corpo dello Stato, compreso nella vendita fattane al Principe, e che seguita la dichiarazione, s'intenderebbe venduto fin dal tempo del contratto. Tanto più, ch'essendo quella donazione fatta dal Principe, dice il testo nella *beneficium 3. ff. de constit. Prin.*

Princip. quod quam plenissime interpretari debemus. E' deue perciò riceuerfi ogni qualiffia, larga interpretatione, affine che riceua il suo effetto, anche impropriandosi le parole, comedice ottimamente *Laurea alleg. 43. n. 2.* *Amaya in l. unic. nu. 6. C. de collat. donat.* *Crespi de Valdaur. obseru. 46. nu. 14. Anton. de donat. Regijs lib. 2. cap. 3. nu. 25.* E senza dubbio trattandosi nella presente specie non di semplice donazione gratiosa, ma d'vna donazione remuneratoria, e di sodisfazione d'vna debito, la quale perciò è più tosto datione in solutum, e n'è sempre obligato il Principe all'euizione, *Laquilus Regulus, ff. de donat. Peregr. conf. 78. nu. 6. Couarr. in cap. cum in officijs nu. 9. de testament. Solorzen. de Iure Indiar. lib. 2. cap. 10. n. 60. Autur. loc. cit. nu. 58. & 59.*

E se pur questa pretezione del Passo non venne compresa nell'augumento del prezzo dello Stato, che fe il Rè Filippo IV. sino alla somma de ducati 450. m. come può ben dedursi dal Real Priuilegio, perche tutto lo Stato giusta l'apprezzo fatto dalla Reg. Cam. si vendè al Principe per li duc. 450. m. Questa verisimilmente può crederfi vna delle ragioni, perche poi non istimò il Fisco di più proseguirli, conoscendo benissimo, che quando pure ouenesse, ritenea in poter suo assai maggior quantità di quella, che potea importare il prezzo di quel Passo.

Che in ogni euento ne sia obligato d'euizione il Sacro Monte della Misericordia.

N On haueremo a durar moka fatica, per dimostrar la giustizia di quest' ultimo Capo, perche bastantemente si fa chiara da quel, che sin' ora s'è disputato.

Il Marchese di Chiusano D. Federico Tomacelli, di cui e crede il Sacro Monte della Misericordia, passò contratto nell'anno 1689. col Principe di Venosa, nel quale asserendo possedere come vero Signore, e Padrone, & in *burgensaticum*, & *burgensaticorum bonorum naturam*, & in *francum*, & *liberum allodium*, il Casale di Calui, che tenea in enfiteusi dal Monastero di Monte Vergine, il passo di Dentecane, & alcuni censi, e nomi di debitori; così in *burgensatico*, & in *franco*, e libero allodio l'alienò, e vendè al medesimo Principe di Venosa, per prezzo di duc. 70. m. E se attentamente si considera il contratto, glieli vendè anche per se, e per li suoi credi, e successori qualsiuogliano. Perche se ben non si spiega così espressamente, quando gli vendè il passo, e i nomi di debitori, & i censi, ch'erano indubitatamente di natura allodiale, fu perche seguiva la stessa dispositua dello strumento, e l'hauea già spiegato prima nella vendita del Casale di Calui, iui: *libere, ac perpe-*

tud vendiderunt, & alienauerunt (interuenne anche a maggior cautela D. [Antonia Pisanel-la sua moglie] & *venditionis predicta per Fustem Iure proprio, & in perpetuum dederunt, cesseruntque, & renunciarunt dicto Illustrissimo Domino Principe absenti, & dicto Domino Io. Carolo quo supra nomine, & mihi presentique, recipientibus, & stipulantibus pro dicto Illustrissimo Domino Principe, & eius heredibus, & successoribus quibuscumque in perpetuum, & in burgensaticum, sol. 167. ater. litt. B. Process. Monaster. Dine Sapientie.*

Sussiegue perciò, che passassero questi beni in libero dominio, e possessione del medesimo Principe compratore, iui. *Itaque à presenti die in antea, & in perpetuum dicta bona, Iura, & introitus, ut supra vendita, & venditum cum Iuribus, &c. & cum omnibus supradictis, ex presentis venditionis, & alienationis causa, transeant, & sint in dominio, & possessione, & perceptione dicti illustrissimi Principis, & eius heredum, & successorum, &c. ad habendum, &c. cedentes, &c. Ponentes, &c. sol. 178. litt. E.* e se n'obligarono ambedue all'euizione in ampla forma, *nunc, & semper, & in perpetuum in solidum, ut supra defendere, & antestare, de euitione teneri de Iure, & defecto generaliter, & specialiter ab hominibus, & personis, & assumere omnem litem, cum refectione omnium damnorum, & interesse, tam habita consideratione ad presens tempus, quam ad tempus, quo forte sequeretur euictio, ad arbitrium, & voluntatem d. Illustrissimi Principis, & eius heredum, & successorum, & prout eis melius videbitur, & placebit, sol. 181. in fin. & de.*

Ogni volta dunque, che ottenga il Fisco, e per qualiffia de due motiui, ne rimane sempre obligato d'euizione al Principe di Venosa il Sacro Monte della Misericordia mio crede.

Percioche o si dichiarerà feudale; com'è necessario, affine possa ottenere il Fisco, attenta la legge del contratto; Et hauendo il Marchese di Chiusano venduto il Passo al Principe di Venosa in qualità semplice *burgensatica*, & allodiale, sarebbe venuto à esprimere vna qualità, che non hauea, e ne sarebbe in conseguenza obligato d'euizione; anche se fusse stato ignorante d' tal qualità, come n'è espresso il testo nel cap. 1. §. si *Vassallus, si de fendo defuncti*, in quelle parole. *Si Vassallus feudum alienauit ignorans, non domino, sed ipsi Vassallo restituendum est, ad interesse vero emptori ignorantem condemnandus est: & obseruano iui Bald. Aluarot. Afflit. e tutti gli altri comunemente.*

O si dichiarerà di Regalia; & hauendo il Marchese venduto il Passo, non in sola qualità *burgensatica*, che potesse esser compatibile colla naturalezza di Regalia, ma di più, di *franco*, e libero allodio, ch'è vna qualità affatto incompatibile, e ripugnante, perche il fran-

franco, e libero allodio, è quel, che non si riconosce da nessun altro, e liberamente può contrattarsi, & alienarsi, come largamente si è mostrato di sopra, e l'offerua ancora il Cardinal de Luca nel tratt. de Regal. disc. 5. num. 21. pure in tal caso verrebbe obligato d'interesse al compratore ignorante, secondo il testo nella l. Julianus 14. §. quid tamen, ff. de act. a. i. compr. perche o sapea il venditore, che non vi era vna tal qualità, e l'hà espressa, & e in vn manifesto dolo, o n'è ignorante, e dice l'lpiano, ch'è in colpa d'esprimere quel che non sapea, non debuit. n. quod i. notabat facili asseuerare. E perciò e nell'vno, e nell'altro caso conchiude egli, che rimane obligato risar al compratore tutto l'interesse che ne viene a patire. *Inter hunc enim, & eum, qui scit interest, dicitur egli, quorum qui scit promouere debuit furem esse, hic non debuit facili esse ad temerariam indicationem.*

Ne farebbe intanto l'azione solamente al quanto minoris emisset, come s'hà dato à credere l'Auuerfario, ma a tutto l'interesse del compratore. Perche non si nega, che se ignorante il venditore, non esprime il vizio della cosa, non è obligato al compratore, se non quanto minoris rem emisset. l. si quid, & l. sciendum, ff. de adilit. edict. l. ea qua commendandi §. fin. ff. de contrah. empr. Ma però tralasciando, che l'ignoranza non si presume nel venditore, particolarmente si longo tempore rem possidet, come dice dopo altri Cepoll. nella l. i. §. causam, ff. de adilit. edict. questo hà luogo sol quando il venditore ignorante non esprime il vizio, ch'è nella cosa: ma non è così se per contrario esprime vna qualità opposta, com'è l'esempio d'l'lpiano nella d. l. Julianus, si ignorante furem esse seruum. Assenerant autem bona frangi, & fidum, & carò vendidit; perche all'ora è obligato à tutto l'interesse actione ex empto. An ex empto tenetur, dice egli, & puto teneri, Glof. in l. cum venderes, ff. de action. emp. & in l. i. §. causam, ff. de adilit. edict. & ibi Cyn. Bal. & Salyc. Cepollan l. quoties. ff. de adilit. edict. Marcian. disp. 92. lib. 2. num. 32. e nella materia feudale n'è espresso il testo, come si è detto nel sudetto cap. 1. §. si Vassallus, si de feudo de fustli.

D'onde tanto maggiormente sarà ciò vero se la vendita s'intenderà fatta colla clausula pro heredibus, & successoribus quibuscumque, come si è considerato in fatto, e può ben conoscersi dalla contestura dei contratto; perche importando questa clausula la chiamata anche degli eredi estranij, si ritrouarebbe oggi d'opposta naturalezza, e soggetto à deuoluersi pel disefo de' successori ex corpore. E quiualendo vna tal clausula all'altra, quibus dedecis. Thom. de Mar. in rubr. de feud. omnino hered. tit. 8. usque ad num. 9. Hartman. Pistor. lib. 2. par. 1. qu. 1. num. 37. de Ponte dec. 11. num. 34. Rosental. de feud. cap. 2. concl. 35. num. 4. e negl'

ufficij non potè con ingenuità negarlo il Signor Consigli. Francesco d'Andrea, sostenendo all'ora le parti d'Auvocato Fiscale nella capla della Zecca d'Auerfa, come dalle sue allegazioni concl. 8. vers. sed non in alia causa. iur. Prout etiam si concessio esset facta pro heredibus, & successoribus quibuscumque, quia quamuis eo casu non pauci velint verba restringenda ad quoscumque successores, sed sanguinis, frequenter tamen alij voluerunt comprehendere etiam heredibus extraneos propter generalitatem verbi quibuscumque.

Verità molto ben conosciuta da chi sosteneua le parti del Sacro Monte della Misericordia, quando nell'anno 1637. s'eccitò questa pretenzione dal Regio Fisco, perche laudato in autore il Monte dal Principe di Venosa, comparue in giudizio, e ne intraprese la difesa, come appare dalla Consulta della Regia Camera, che sopra si è ponderata; se ben oggi a torto si distimuli dalle Parti, senza conoscersene il fondamento.

Napoli 4. Aprile 1698.

Per tutte dette Risulte Fiscali, si venne finalmente a translatione, per la quale li possessori delle Terre dello Stato li pagarono docati trentamila, & altri cinquemila li pagò il Sacro Monte delle Sette Opere della Misericordia. Et il Regio Fisco non solamente cede alla lire per tutti li capi dedotti, ma in oltre trasferì in beneficio de possessori tutte le sue ragioni, a fine di auualersene in ogni caso per la retentione, e defensione de feudi da esse poreduti, come si vede dalla transactione appresso gli atti di Gio: Battista Cardamone, accertata dal Regio Fisco, confermata con Bighetto del Signor Vicerè, e con decreto dopo interposto dalla Regia Camera.

Alia Allegatio, cuius mentionem fecimus sup. nu. & num. quoad validitatem subbstationis, quoad validitatem, vel inualiditatem venditionis, vel locationis rei fiscalis, factae per Vicerem sine debitis solemnitatibus requisitis in vendendis, vel locandis rebus fiscalibus, & quo ad alia sup. posita.

Notamento in Fatto, e raccolto di Dottrine à favore del Regio Fisco, e del Barone Gio: Battista del Gindice; Colle quali si giustificano li capi di Nullità proposte, assueche il contratto fatto dell'Assito del Tas prohibendi del Tabacco al Magn. Antonio Auerani resti nullo dichiarato, e che debbaricuersi la noua offerta del detto Barone del

del Giudice, Commessario il Sig. Presidente D. Francesco Melano. L'Attuario de Laurentijs.

DVe riguardeuoli finì anno auuti il Barone Gio: Battista del Giudice, e'l suo Auuocato in proporre nella conformità, che si leggono, le nullità aduerso il contratto dell'affitto del lus prohibendi del Tabacco fatto dalla Regia Camera ad Antonio Auerani, per far sì, che quello sia da' Sig. Giudici nullo dichiarato, come lo sperano. Due finì in vero anno auuti in non hauer vestire le sudette nullità di autorità di leggi, comuni opinioni de' Dottori, e decisioni. Il primo, perche questa causa eccitata da esso Barone, è stimata, per chiara, ed indifficilabile dal suo Auuocato, ogn'vno vede, che deue difenderla, e sostenerla il non meno zelante, che dotto Signor Presidente, Auuocato Fiscale Sig.^o Serafino Biscardi, cui facil cosa farebbe, auuta la notizia del semplice, e veridico fatto; con la sua grande dottrina, e talento fare dichiarare nullo il sudetto affitto. Il secondo è quello di esser sì stimata la causa chiara a tal segno, che appoggiata su principij, e massime legali, leggendosi da Giudici di così alto intendimento, come son quelli, che giudicar la deuono, loro bastaua la semplice lettura di dette nullità, per conoscere, che le proposizioni sono incontrouertibili; adetto però più per sodisfare al proprio genio, che per necessità della causa breuemente si scrive.

E prima di entrare alla giustificatione delle proposte nullità, dicesi non esser quelle della specie considerata dalla *Prag. 4. de dilat. nel §. 24.* che abbino bisogno di firma dell' Auuocato, del deposito, e di altre solennità, che in quella specie si richiedono, mentre si propongono ad oggetto di far dichiarar nullo vn contratto: qual caso non è compreso in detta Pragmatica, e vien rilasciato alla disposizione della legge, bastando produrre la petitione, nella quale si cerchi dichiararsi nullo il Contratto.

PRIMA NVLLITA'.

PRima il detto Affitto è nullo, perche essendosi spediti li banni per publicarsi in questa Città, e Regno, e nelle Prouincie di esso; non furono publicati in tempo douuto; anzi in molti luoghi furono publicati molto tempo dopo, che fu fatto l'affitto a 9. Ottobre, ed in alcune Prouincie (per quel che sin'ora apparisce in processo) non si vedono in conto veruno publicati, di modo che essendo questa solennità necessarissima trascurata, o non praticata, in forma, che poteua auere il suo effetto; però l'Affitto sudetto si rende ipso iure nullo.

Questa nullità, siccome tutte l'altre conseguenti, riceuono dalla narratiua del seguito

in quest'affitto, gran chiarezza, e però il più breue, che sia possibile, si narra il seguente fatto.

Per la rinunzia fatta da Michel' Angelo della Torre, e Gaetano Patino delli due anni di rispetto del loro affitto, la Regia Camera accettando la rinunzia di questi a 27. Agosto 1698. se spedire li soliti banni, per procedere all'affitto sudetto.

Li detti banni sono vniformi per Napoli, e per tutte le Prouincie del Regno, e tutti spediti nella detta giornata de 27. Agosto *fol. 1. & 2. processo dell'affitto corrente*, e nel volume delli banni ad offerendum in varii fogli si leggono.

Li medesimi banni sono indefiniti, dicendo, che chi vuole affittare comparisca nella Regia Camera, che secondo le offerte conuenuali si riceueranno, senza stabilire tempo, nel quale doueuan comparire, nè giornata fissa, nella quale si doueano discutere le Offerte, che si fossero presentate contro la forma, che de iure vien stabilita, e dello stile della Reg. Cam. osservato particolarmente in questo Arrendimento, come appresso si dirà.

Li banni in Terra di Lauoro publicati furono, nel mese di Settembre; e però in tali banni se ci vedono più difetti, come si legge dal *fol. 2. ad 1. alla affittus 1698.* Primo per quel che si è osservato, non si vedono publicati in tre luoghi principali di tale Prouincia, come sono Capua, S. Maria di Capua, e Mondragone. Secondo conforme si legge dalle relationi, sono quelle fatte da affetti Cancellieri, ma non spiegano chi siano stati li bagliui, e non vi sono testimonij nelle relationi. Terzo in moltissimi luoghi, oue vi è relatione di essi Cancellieri, questi nè meno dicono esser seguita la Publicatione, se non che auer riceuuto l'ordine supra caput, ed essere pronti ad eseguire il contenuto di essi. Questi tre difetti sono in quasi tutte le publicationi delli banni delle Prouincie.

Sin'ora non apparisce in processo essersi publicati detti banni nella Prouincia tutta di Capitanata; e se bene si dica d'essersi quelli consegnati al Computante del Percettore, non si leggono.

Nella Prouincia di Principato Ultra si leggono publicati a 30. Settembre 1698. però; benchè si spieghino sette Città; rispetto all'altre Terre, e luoghi, il bagliuo dice auerli notificati in altri luoghi soliti senza spiegare quali siano, e la publicatione s'asserisce fatta da Filippo Nouello seruiente della Percettoria, e l'autentica Loschi, Officiale Maggiore ex relatione, senza veruno testimonio, nè si sa chi sia questo Loschi, *fol. 1. Banni del presente Affitto.*

Nella Prouincia di Calabria Citra principia la publicatione di essi a 29. Settembre; e continua per tutti li 4. Ottobre per la Prouin-

zia, ed in Colenza particolarmente si pubblicano a 9. Ottobre 1698. fol. 2. at. & 3. 4. & 5. *processo de banni.*

Nella Prouincia d'Otranto con l'istessi difetti principiano le asserre publicationi da 19 Settembre, e continuano per tutto detto mese fino alli 7. d'Ottobre fol. 7. vsq. ad 10. e fol. 17. e 18. per tutti li 11. di Ottobre ex fol. 21.

Nella Prouincia di Bari principia la detta publicatione dalli 17. di Settembre per tutti li 27. di d. mese, fol. 22. ad 24. e 25. & 27.

Nella Prouincia di Apruzzo Citra principia dalli 17. di Settembre per tutti li 29. di d. mese, fol. 28. & 31.

Nella Prouincia di Calabria Ultra in Catanzaro si pubblicano a 7. Ottobre fol. 32. at. e per la Prouincia a 14. Settembre fino alli 2. d' Ottobre fol. 33. ad 39.

Nella Prouincia di Coniardo di Molise principia dalli 5. Ottobre per tutti li 28. di d. mese, a fol. 41. ad 50.

Nella Prouincia di Principato Citra principia da 25. Settembre per tutti li 10. di Nouembre a fol. 51. at. ad 57. at.

Nella Prouincia di Basilicata principia al 1. Ottobre per l'ultimo di d. mese, fol. 67. e 68.

Nella Prouincia d'Apruzzo Ultra dalli 6. del mese di Nouemb. per tutti li 24. di d. mese a fol. 69. ad 83. e non si sono publicati nella Metropoli, che è la Città dell'Aquila.

Auanti che li sopradetti banni fossero publicati, l'Auerani a 27. Settembre firmò la sua offerta per l'Affitto generale, e la diede in mano di S. E. onde poteua il Sig. Vicere contrahere con esso se voleua come Procuratore di Cesare; però spogliandosene con Biglietto per Segretaria di Guerra la rimise alla Camera a 29. Settembre, affinché iui si aggiustassero li parti, e si conchiudesse l'Affitto con ogni breuità; e benché dispensasse alli giorni di festa di Corte; & a potersi giuntare la Camera in Casa del Sig. Luogotenente, non però volle dispensare all'altre solennità, e particolarmente a quelle d'essi banni, l'offerta è nel fol. 13. ad 14. & il Biglietto di S. E. fol. 12.

Con quanta celerità caminasse l'ultimazione di tale Affitto, si vede dagli infiniti fatti in vn'istessa giornata fatti. A 4. Ottobre il Sign. Auuocato Fiscale modera l'offerta d'Auerani fol. 23. in fin. nell'istessa giornata si fa per Camera il decreto dell'accettazione, e s'ordina, che si faccia consulta a S. E. per l'abbreviatione del termine della Decima, e Sesta, fol. 23. at. nell'istessa giornata si fa la consulta, e venne il Biglietto della dispensa fol. 38. si spediscono, e pubblicano li banni nell'istesso punto sopra dell'accensione della Candela, fol. 36. & at. e finalmente alli 9. Ottobre nel Collaterale s'accese la Candela, e restò detto Affitto al detto Auerani, per annui doc. 191500. seruata la forma della sua offerta, e dell'appuntamenti della Regia Camera fol. 39.

Tanta celerità, tanti atti conculcati procurati dall'Auerani, che faccino presumere per dispositione di legge; in appresso si farà chiaro, quando quella sollecita speditione non era necessaria, giacche l'Affitto del d. Torre duraua per tutto Dicembre 1698.

E senza partirci dalla narratiua de' fatti, è necessario dar saggio, come sia stato lo stile del Tribunale della Reg. Cam. nella publicatione de' Banni per questo istesso Affitto.

Nell'Anno 1658. si spedirono li Banni per le Prouincie, nel mese di Giugno, e dopo la publicatione si stabilirono giorni trece, per poter in Camera comparire a presentare l'offerta, fol. 7. ad 35. atti dell'Affitto d'Andrea Beretti.

Nell'Anno 1664. con l'istesso termine di giorni 10. si spedirono per Napoli, e per le Prouincie fol. 2. & 10. cum seqq. atti dell'Affitto dell'Anno 1664.

Nei Anno 1684. con il termine di giorni venti dopo la publicatione, si spediscono li Banni tanto per Napoli, quanto per le Prouincie fol. 7. ad 53. *process. dell'Affitto di d. Anno*

Nell'Affitto poi susseguente del 1689. essendo Auuocato Fiscale il degnissimo Signor Regente Gennaro d'Andrea, conoscendo che non ogni Prouincia del Regno doueua hauere vna istessa dilatione, però fatti spedire li Banni per Napoli, e per le Prouincie, determinò il tempo dopo della publicatione in Napoli di giorni venti, e per le Prouincie di giorni trenta, ed in altri luoghi in maggior quantità, secondo la distanza, come si vede in detto Processo in diuersi fogli.

Sicche resta chiarito per fatto, che li Banni spediti per l'Affitto corrente non contenendo termine per poter comparire, non sono seruata la forma del solito del Tribunale della Camera; nè secondo lo stabilito dalle leggi.

Prima che noi entriamo nella giustitia di questa nullità, è necessario fare due sodissime premesse, cioè, che il contratto dell'Affitto presente non è fatto dall'Ecc. Sig. Vicere, come Procuratore di Cesare, ma dalla Reg. Cam. o siasi dal Procuratore del Fisco; onde quando da noi in appresso si discorrerà, dicemo auer luogo nelli contratti fatti cum Fisco, e ciò che in contrario alle nostre propositioni si allegasse, procede, ed ha luogo nelli contratti, che con il Procuratore di Cesare si celebrano: Tale distinzione viene comunemente da tutti li Dottori seguitata, e particolarmente dal Reg. d'Aponte de potest. Proreg. tit. de Regal. imposit. §. 5. dal n. 24. ad 30. ed anco è necessario auer per fermo, che le rendere, o affitti di robe fiscali, affinché validi siano, che v'interuengano molte solennità considerate dalla Glos. nella l. 1. C. de fid. instrum. & iure hasta fisc. lib. 10. a' quali il d. Reg. d'Aponte nel luogo cit. nu. 34. vi aggiunge l'altra più essenziale, ch'è quella della buona fede, e mancando vna di queste

queste solennità, o requisiti: *actus vitatur, & retrahatur*, conforme lui sostiene per l'autorità di Bart. Odofredo, Angelo, Platea, ed altri.

Frà gl'altri requisiti, è quello della subbastazione ordinata dalla l. 6. cit. tit. de fide instrument. quale requisito, e solennità, è più che necessaria de iure communis per la disposizione della l. 1. & l. si tempora, C. de fide instrument. & c. Bartol. in l. licitatio in princip. ff. de Publican. Peregrin. de iure Fisc. lib. 6. tit. 4. de vendend. reb. fiscal. Ne lieue solennità viene considerata questa, da' Dottori secondo l'opinione di Bal. in l. ordo, C. de exe. aut. rei indic. riferito da Sanfelice nella dec. 332. nel num. 3. il quale sostiene, che non possa in niun conto tralasciarsi, o che la roba fiscale si venda, o pur si affitti per il resto nella l. 1. C. de prad. decurion. lib. 10. Glos. in l. locat. C. de locat. predior civil. lib. 12. Munoz de Escobar de ratiocinijs administrat. cap. 16. nu. 5.

E questa solennità deu' esser nel nostro Regno offeruare, venendo così ordinato per due lettere della Felice Memoria di Filippo IV. una sotto la data di 4. Nouembre 1631. l'altra sotto li 27. Nouembre 1632. con le quali secondo dice il detto Regente nella cit. dec. 332. mandat omnino seruari solemnitate subbastationis in locatione, aut venditione bonorum Curia, & per prius fuerat etiam ordinatum, refert Fab. Ann. cons. 56. num. 26. e che queste solennità non offeruate siano affatto necessarie, anco dopo la Pragmatica 71. de offic. Procurat. Caesar. lo scriue Arias, de Mesa var. resolut. lib. 2. c. 10. nu. 16. Per stile poi della Regia Camra è à tutti notorio, che si pratica in tutte le vendite, o affitti di robe fiscali; e benché nel caso presente vi sia intervenuta l'accensione della Candela, non però l'atto di tale subbastazione è valido, poichè pro forma nella subbastazione vi si ricercano li banni, secondo Ganauero nel cons. 2. num. 152 ibi; banna enim requiruntur pro forma subbastationis tradita in l. 1. & l. fin. ibi decursis bastis, C. de fide instrument. & iur. bast. fiscal. quæ iura sic interpretauerunt Bartol. in l. licitatio num. 2. D. de public. & vectigal. & in l. si tempora nu. 4. C. de fide instrum. Bal. in l. ordo num. 4. vers. item nota, C. de exe. rei indic. latius Atuscatell. in pract. 3. par. Glos. venduntur num. 84. 86. qui manifestè dicunt subbastare esse præconizare, & banditorè esse organum vocis Fisci, & practica comprobatur, quia Fiscus promittit prout in banno continetur, & obligatur per verba banditoris. Quale solennità della pubblicazione de banni viene particolarmente confermata per la Pragm. 71. de offic. Procur. Caesar. num. 104. & 105. oue per aumentare S. M. le sue regali rendine, ordina, che li banni si debbano firmare non già dal Mastrodattj, ma dal Presidente Commissario, e soggiunge poi nel c. 106. que despues de publicados los vandos por los dias, y en la forma acensumbrada.

Ricercandosi dunque pro forma nelle subbastationi li banni, non essendosi quelli nelli

Tom. IV.

luoghi soliti publicati, la subbastazione si rende ipso iure nulla, benché quella fusse in evidente utilità del Regio Fisco citat. Sanfel. dec. 332. nu. 18. ibi. *Idem dicebatur subbastationem illam esse pro forma à iure datam, quæ non seruata non substatetur actus, etiam uti licet pro Fisco gestus, ut magis communiter est receptum ex Bartol. in l. cum ij, §. transactionem D. de trans. l. et ibi Iason. nu. 2. de communi testatur Felin. in cap. causam in fin. col. pen. vers. contra hæc tamen, de iudicys Pinell. de bonis mater. in l. 1. par. 2. nu. 31. Tiraquell. de legib. connubial. Glos. 8. num. 56. Surd. dec. 119. qui de veriori, & communi testatur, Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 8. nu. 125. & ratio est, quia non sufficit utilitas, nisi disponatur, eo modo, quo lex mandat, cap. Monaci 16. qu. 1. Castr. in l. mandata, D. de offic. eius, Surd. loc. cit. & solennitas hæc introducta pro forma debet adimpleri, nulla considerata utilitate, si committatur, quia non venit utilitas attendenda, quando forma vice est, non ad fauorem prohibiti, ut dixit Bald. in l. fin. §. necessitate num. 27. C. de bonis, quæ liberis, Rolland. consil. 34. num. 45. lib. 2. & regulariter deficiente solennitate actus, non præsumitur utilis, prout nec utilis dicitur hic, quia potest reperire alium emptorem, Bartol. in l. quæcumque vers. etiam tamen, C. de bonis, quæ liberis Caputaquen. dec. 100. nu. 3. lib. 3.*

Mà perche nel nostro caso li banni in alcuni luoghi si sono publicati prima dell'accensione della Candela, essendo però così vicina la pubblicazione all'atto dell'atto dell'accensione della Candela; si deue stimare come tale pubblicazione mai fusse seguita per non esser potuti venire in tempo gl'Oblatori; sono dunque li banni, citationi, che si fanno per præconem, Gothofred. in gl. l. 1. C. de fide instrument. e non basta l'esserli quelle fatte, ma si deuono fare con competente termine à poter venire gl'Oblatori; ed à tal proposito sarà profittuoso le ricordare a' Signori Giudici qualche scriue Afflit. nella constitut. del Regno: si quem nostrorum num. 12. di douersi à citati stabilire certo, e competente termine à poter comparire, quale non concedendosi si aue, come mai la citatione spedita non fusse, Carau. sup. rit. 119. & 123. e comunemente tutti li Pratici così seruono, procedendo in tal caso ciò che procede nella citatione nullius facta, nella quale competente termine non si è conceduto, argum. l. quoties, D. qui satisfacere coguntur, Bald. in l. properandum 55. & l. si quidem col. 3. Cod. de iudicys, e d. Afflitto nella d. constitutione rapportando lo Speculatore dice, quod Index considerata locorum distantia, & qualitate personarum, & viarum, & negotij moderatum tempus debet ponere in citatione, cap. quoad consultationem, de re iudic. e Bartolo nell. l. aut qui aliter, ff. quod vi, parlando di simili citationi fatte con tempo incompetente, che il citato non può verisimilmente comparire, dice, che si reputa come mai fusse stata fatta.

I

Con

Con evidenza poi si dimostra, che tale pubblicazione fatta così alla subhastatione vicina, non operi effetto veruno, e si abbia come mai seguita non fusse, mentre *Ulp.* nella l. 3. ff. de verbor. signif. per ogni venti miglia, ch'è distante il citato dal luogo, oue a comparire s'intima, li concede la dilatione di vn giorno, onde à questa proportion li citati per bannu, nelle vltime Prouincie del Regno, impossibile era, che nel tempo dell'accensione della Candela in Napoli si trouassero; e però stimar si deue come la pubblicazione seguita mai non fusse; non essendoseli conceduto il termine; che dalle leggi li veniuà permesso.

E venendo li DD. individualmente, al caso presente delli banni publicati senza competente termine all'Oblatori di comparire con le loro offerte, dicono.

Montano nel suo trattato de regalibus in s. v. Eligalia nu. 9. vers. ceterum, che scrisse dopo la Pragm. 71. de offic. Procurat. Caesaris, e nelli Affiiti che si fanno nella Regia Camera à Procuratore Fiscali, così dice; Ceterum venditionem illam fructuum turris Regalis, quae dicitur potius locatio, seu arrendare facere, potest, cum solemnitatibus tamen à lege expressis, scilicet ut fiant proclamationes publicae cum termino dierum viginti, quibus elapsis subhastentur, & plus offerenti dentur. Item quod in isto pretio dentur, & fiat subhastatio coram Procuratore Fiscali.

Dopo della detta Pragmatica parlò anco il citato Ganauero nel cons. 2. nu. 155. dicendo, & idè etiam si vocatis per bannum licitatoribus, non datur competens terminus ad comparendum idem est, ac si facta non fuissent banna; & eo ipso manebit subhastatio nulla, & interesse Fiscali non sine ingenti laesione; e nel num. 156, soggiunge: terminus enim subhastationi assignatus potest augeri, non tamen minui, vt docuit Bart. & Mangili.

Il Reputante Tappia scrisse anch'egli dopo la Pragm. 71. anzi l'inserì nel tom. 6. de iure Regni nel tit. de locat. & vendit. rerum fiscalium, e dopo di auer riferito a minuto le solennità necessarie, che deonli praticare nell'affitto dell'Arrendamenti, rapporta nel nu. 6. la pratica del Tribunale della Regia Camera ibi; Quo verò ad quintum dic ex Bart. in l. licitatio, D. de public. & vellig. cui se subscribunt Doctores omnes in d. l. 1. & l. si tempora, Cod. de fide instrum. lib. 10. post informationem captionem fieri proclamata, siue banna, in quibus continetur, quod si quis vult conducere, vel emere rem fiscalem compareat infra 20 dies coram talibus in tali loco, quia plus offerenti dabitur, infra quem terminum potest quilibet comparere cum eius oblatione, & die statuta ad recipiendas oblationes recipiuntur omnes, & admittitur illa, quae melior videtur ex circumstantiis, de quibus superius dictum est; quae admissa alia sunt proclamata, seu banna, secundum hodiernam consuetudinem, quae seruatur tam in Regia Camera, quam in vendendis gabellis huius fi-

delissima Ciuitatis, per quam notum sit volentibus offerre, vt tali die compareant, si velint offerre plusquam oblatio acceptata contineat; nam tali die adueniente accenditur candela, & pracone vocitante exquiratur, an sit qui plus velit offerre, quo existente, & calore licitantium vires praestante admittitur plus offerens, e soggiunge poi nel num. 8. quod quando huiusmodi solemnitates non sunt seruatae contractus rescinditur, & nullus declaratur, imò & in casu illo tenetur conductor restituere fructus.

Il Presidente Pisano nella sua allegatione impressa dal Regente de Marin. dopo le sue resolutioni nel lib. 1. cap. 147. nel num. 23. così par'a. Terzio, & propriissimè in terminis nostra questionis hac est recepta distinctio, quod quando venditio, seu locatio facta est legitimis subhastationibus praecedentibus, & illa facta congruo loco, & tempore, & iusto pretio augmentum non admittitur. Ceterum si vel non fuit adhibita subhastatio congruo loco, & tempore, vel non iusto pretio, contractus est factus, noua licitatio admittitur.

Pisano anch'egli scrisse vltimamente sopra li Riti della Camera, e dopo la pragmatica 71. de offic. Procur. Caesar. tit. de incant. promiss. intra triduum rubr. 1. num. 145. & 146. ibi; Ita tamen vt solemnitas hac praetermitti nequeat absque vitio nullitatis; quamobrem cum sit solemnitas, quae specificè fieri debet, ac interuenire debet, & renunciari non potest ex qua inducitur est pro forma, & ad publici iuris utilitatem; rapportando anch'egli le lettere di Filippo IV. da noi sopra riferite, e soggiunge nel num. 154. Ita vt si sit in emptorem, vel conductorem translata possessio rei venditae, vel locatae, astringitur ad ipsius restitutionem una cum fructibus, ob resolutionem ex nullitatis l. de. E l'illello Pisano nel tit. Qualiter Praecessor debeat respondere success. rubr. 25. num. 37. parlando delle subhastationi, e banni così dice. Non de alio intelligitur loco nisi ubi solita sunt fieri bannimenta pro rerum locatione, atque candela accensore, ne licitantes decipiantur, si alibi, quam in consueto consueantur; eodemque modo quoad tempus; quoniam si fieri consueuerunt in mense Augusti, & fiant in alio mense ante, vel post Augustum, licitatores remanent delusi in damnum Fiscali, vel Vniuersitatis, quorum semper interest plures habere licitatores.

Fabio Galcota nel responso Fiscale 14. nu. 14. dopo auer fondato che il Contratto sia nullo ex defectu solemnitatis substantialis, & formalis, dum in venditione rerum fiscalium à iure praconiorum, & subhastationum certa forma praescripta est, vt plus offerenti in concursu licitatorum, res candela extincta, de more addicatur, aded vt & stylus, & consuetudo Regni, & Tribunalis praecipue sit attendendus, & gesta contra stylam sint ipso iure nulla; citando Rebuff. in rubr. de praconi nu. 14. soggiunge poi nel nu. 23. secundò decretum praedictum liberamenti lati sub die 15. Aprilis est nullum, vel aduersus illud Fiscus restituendus, tanquam enormissimè laesus, qui etiam si laesio

non a sit tempore venditionis, sed ex post facto emergat sine superveniat, datur minori restitutio, ut puta si tempore liberationis licitatores notitiā liberamenti ex aliqua causa habere non potuerūt, cum pro eorum interesse intervenire intendebant, & affectabant etiam si accensio candela facta fuerit 5 fort. Odd. omnino legendus de restitutione in integ. par. 2. quæst. 57. artic. 3. nu. 22. in fin. 10 doc. Domhauder. de subhastat. cap. 3. num. 13. ubi animadvertit, quod prætendentes causam, vel ius quoddam in re subhastata debeant vocari ante aduocationem decreti, & subdit quod hoc cum intimatio fiat, & quod ex memoria excludere nefas sit Mastrillo optimè qui hac ratione decisum testatur, & sententiam confirmatam per Conflatum, quod iterum fierent subhastatio et decis. 84. lib. 1. nu. 7. in fin.

Devesi però auvertire, che il detto Mastrillo da detto Galeota citato spiegando la dottrina di Alberico nella l. & si sine, §. quæsitum, ff. de minor. il quale sostiene che post perfectam venditionem non si ammetto le offerre, nel num. 6. conchiude, che o il Minore, la Città, ed il Fisco (sono sue parole) in venditionibus, seu locationibus prædictis servavit solemnitates debitas, & fecit sicut quilibet maior, ut puta quia vendidit tempore opportuno, & iusto pretio, & tunc licet alius plus offerret non admittitur licitatio, nisi de forde, val gratta datur, ut habetur in d. §. quæsitum, si verò debita solemnitas non sit servata, tunc ipso iure non valet venditio, sine locatio, neque est opus restitutione, si ve. è debita solemnitas est servata, sed minor est laus sua facultate, ut quia vendidit tempore non opportuno, & tunc restituitur, ed in tal forma lui ne porta la decisione ne i Tribunali di Sicilia.

Antonino de Amato nella resolutione 38. seguitando le distinzioni addotte dal citato Mastrillo, che non si ammetta nouo additamento dopo perfezionata la vendita nel num. 2. così scrive; Quæ opinio profecto in Regno semper fuit recepta, nisi in duobus casibus, primò nisi in subhastatione adesset aliqua fraus, vel machinationis suspitio, vel sordes, vel non fuerint debite solemnitates adhibite, puta quia tempore, vel loco inopportuno subhastationes factæ sint, vel aliter nulliter processerint Grego. Lop. l. 5. tit. 19. partit. 6. re. frans obtinuisse in arduissima causa Regis contra conductorem regalium reddituum Sereci Regni Granata, & quia locat o facta fuerat intempestive, & tempore non opportuno, Auiles, qui citat etiam iudicatum in cap. 31. Prator versic su. nu. 11. Mauris. de restit. in integ. cap. 219. 5 fort. Odd. eodem tract. quæst. 51. artic. 3. num. 21. Francisc. Cal. de Percip. in l. si Curatorem, Cod. de integ. restit. min. num. 4.

Ma senza più dilungarci in materie così chiare, ed in riferire Autori, che questa indifesoabile opinione sostengono, moli se ne potrai leggere in Salg. Labeyn. credit. par. 2. cap. 1. nu. 5. & 7. in Nigro tract. de subhastation. in cap. 4. §. 15. & in cap. 11. Odd. de restit. in integ. Tom. II.

par. 2. quæst. 57. artic. 3. Peregr. de iure Fisc. de empt. & vendit. fiscal. n. 5. usq; ad 6.

E benchè ciò che detto noi abbiamo proceda indifferentemente nelle vendite, o locationi fatte à Procuratore Fiscali, tuttauolta il Reg. d'Aponte in due consigli, che sono il 53. e 4. benchè sostenga la opinione, che nelle vendite fatte à Procuratore Cæsaris, non vi si ricerchino le solennità, contuttociò nel caso che lui scrivesse, intanto la vendita fatta del Sigillo à Franco Larcario dal Sign. Vicerè fu ratificata da S. M. in quanto che anco furon publicati libanni, e vi mancò solo il requisito dell'accensione della candela, come nel nu. 33. lib. 1. ibi, & quid amplius potuit tunc fieri, quàm publicare venditionem, per totum Regnum, perquirere emptores, & habentio præcisam necessitatem vendendi, tandem inter tres concurrentes (ut dixi) nullus non solum superavit, sed non obtulit quantitatem oblatam à Franco Larcario, & videatur si fuerunt vsi Domini Regentes exactissima diligentia.

Ed in quest'istessi termini parlò, e consultò il Regente Sanfelice nella dec. 332. giacchè in quel caso la Terra di Sulo era venduta dal Sign. Vicerè sine subhastatione, e la vendita si faceua per precise necessitè del Regno, onde il tempo non permetteua le subhastationi; contuttociò il Consiglier Moles sostenne; che la vendita non poteua farsi senza le douere solennità, e quantunque Sanfelice consultasse il contrario, e così auesse deciso, il Collaterale, e' il detto Sanfelice ebbero per vero, che ciò che scriveua il Fiscale Moles auera luogo nelle vendite, che si faceuano per Regiam, Cameram; e che la necessitè della Regia Corre era grande, qual requisito di precisa necessitè non concorreuva nell'affitto del Tabacco; mentre vi erano quattro mesi di tempo.

Dal medesimo Regente Sanfelice si ricaua; proporzionata risposta ad vna opposizione fatta da vno de' Signori Giudici, dicendo, che pareua non fusse necessaria la totale pubblicazione de' bandi, quando questa solennità si ricerca solo ad oggetto di auer' offerre; ond' essendo già quella venuta, pareua che tale solennità fusse dispensabile, però da noi si dice, che non basta che sia venuta vna offerre, mentre la publicatione de' bandi si ricerca, affinche vengano più concorrenti, e così lo considerò il detto Sanfelice nel nu. 7. Nec refragari videbatur, quod oblatio facta esset pro maiori pretio soliti, cum estimatio solita esset ad rationem ducatorum sex pro quolibet fumante, & obligatio fuerit ad rationem decem, ut supra, cum non possit pretium reperiri de facili, & promde recipienda, & remittenda subhastatio, siquidem facillimè diluitur obiectum non probari hoc esse, si contingit abesse, poterat enim ad beneficium Fisci adesse alius oblato, si candela accenderetur, & sic esset pro hoc Fiscus in damnum, quod evitare sentit ius per solemnitatem prædictam, ut supra dictum est.

E come mai potrà sostenersi di essersi pubblicati li bandi, e fatte le subbassazioni dell'affitto del Tabacco congruo tempore; quando li detti bandi furono spediti nel mese d'Agosto, che se bene fossero stati in tempo promulgati, la subbassazione non seguì congruo tempore, mentre si fece nel mese di Ottobre, e Novembre, quando duravano anco le mutationi dell'aria, e massimamente in quest'anno passato, che sono durate per tutto Dicembre; quantunque sembri, che l'atto dell'affitto si possa fare per Procuratorem, non però, tutto che de iure si permette, de facto si può praticare, e particolarmente nell'Arrendamento del Tabacco di somma di doc. 20 m. doue si danno doc. 50000, di pleggieria, e si deuono fare le prouiste de' Tabacchi, come anco li subaffitti, che impossibilmente si possano fare per Procuratorem.

Nel caso nostro dunque mancano tante solennità, che se bene vna sola fosse, pure sarebbe nullo l'affitto, *Montan. de Regal. d. 5. vers. Regalia nu. 9. vers. sic integrat in fin.*

Tutto ciò, che per disposizione di ragione è chiaro, si corrobora parimente con esempi moderni, e decisioni.

Gouernauasi in demanio l'Arrendamento del Tabacco nell'anno 1692. dalla Regia Corte: per Amministratore del Regio fondaco si era destinato il Razionale Domenico Farina, e con questo per l'interessi de' Consignatarij interuenivano per Deputati li Signori DD. Antonio Perrone, Marc'Antonio Biscione, e Carlo Inuiti; e benché la Regia Corte auesse fatti pubblicare li soliti banni per l'affitto in generale, e diuisione delle Prouincie, non vi fu oblatore veruno; se non che nel mese di Ottobre vennero molti oblatores, che voleuano molte Prouincie affittare; fra le altre, quella di Lecce voleua affittarla Marc'Antonio Creti con conditione di non douersi accendere la Candela, e parendo al Tribunale della Camera, ed a' Deputati, che ciò si poteua praticare, si fè la Consulta à S. E. dal Tribunale, in vista della quale S. E. ad 8. Ottobre 92. venne à cōcedere la detta dispensa nell'accensione della Candela, stante che il suddetto Tribunale gl'auera rappresentate le diligenze, che auera fatte per l'affitto del detto Arrendamento.

A 4. Novembre di detto ann. 92. con pubblico istromento; interuenendoui non solo detto Farina, e Deputati, ma il Sig. Regente Scondito all'ora Commessario del Tabacco, ed il Sig. Auvocato Fiscale qui Sign. Francesco di Andrea, affittarono detta Prouincia di Lecce à detto Creti per anni tre, per ann. doc. 19000.

Nel detto istromento vi fu amplissima promessa di non amouere, nè far amouere detto Creti da detto affitto per qualsiuoglia maggiore offerta di Decima, o Sesta; anco se volesse la Regia Corte tenerlo in demanio, ed

affittarlo vnitamente; e tutto ciò stante la dispensa (come si è detto) da S. E. ottenuta.

A 8. Novembre si pagarono da detto Creti li docati sei mila per l'anticipatione, ed a' 17. il detto istromento stipulato per li Procuratori di Creti, fu dal Principale ratificato.

Vedendosi dal Sig. Dottor Francesco Antonio Pisani, che in detto Contratto non erano adhibite le solennità ricercate nell'affitto delle robe fiscali, dal suo Sig. Genero Leone Cesario a' 4. Dicembre 1692. se presentare offerta di Sesta, e la detta offerta fu scritta di proprio pugno di detto Sign. Pisani, alla quale inerendo con sua istanza il Sign. Auvocato Fiscale all'ora Sig. Consigliere Natale, se istanzia di riceuerli detta offerta.

Ed in effetto con decreto della Regia Camera di 10. Dicembre 1692. detta Sesta fu ricevuta, non ostante la detta dispensa, e patti in detto istromento contenuti.

Altri esempi accaduti in simili cause si potrebbero portare, ma perche li Signori Giudici giudicano con la ragione, assai più che cogli esempi, però si tralasciano.

Ma perche si è inteso motivare, che se bene il Contratto è nullo, che tale nullità non può nuocere all'Affittatore, mentre doueua il Regio Fisco auer egli procurata la pubblicazione de' bandi, e doueua auer praticate in quest'affitto le solennità consuete, però da noi si risponde, che Auerani è quello, il quale o sapeua, o saper doueua, che senza la solennità de' bandi non poteua contraere, e perciò douea osservare, se quelli pubblicati erano congruo tempore, e nelli soliti luoghi, *l. qui cum alio 20. ff. de reguliuris, ibi: qui cum alio contrahit vel est, vel esse debet non ignarus conditionis eius*, e la Glossa in detto Testo annulla il pagamento del debito fatto da vn debitore d'vn pupillo, il quale pagò al vero Tutore, e che solo non auca adempita vna solennità, ch'era quella della confezione dell'Inuentario. Né si può scusare Auerani col dire auer creduto d'essersi già à quelle solennità adempito, poiche così li risponde Paolo nella l. 2. §. si à pupillo *D. pro empt. ibi: quod si scias populum esse, putet tamen pupillis licere res suas sine tutoris auctoritate administrare, non copies r. su, quia iuris error nulli prodest*. Ed entra à fauore del Regio Fisco l'altra Regola; *paria sunt scire, & scire debere*, si Titius, §. scia, *D. de fideiuss. & Tiraque. de retract. lignag. ad fin. tit. num. 43.* soggiunge, *Tam in culpa est, qui scire debuit, quam qui sciuit, l. quod re, & ibi Glos. & alii, D. si certum petat.* ed indiuidualmente soggiugne per il caso presente, *Et id perpetuum est in omnibus, qui emunt quidpiam non obseruatis iuris communis, vel statuti solennitatibus, ex doct. Glos. ordinaria. omnibus nota in l. 1. vers. mala fide, C. de fide instrumentorum, & iure basta fiscal. & Nostrates ubique.*

Qual'opinione secondo riferisce Decio nella

la detta l. qui cum alio, vers. & in hoc, aue luogo etiam in forense, qui nullo modo excusatur, nam debet inuestigare conditionem illius, cum quo contrahit, ex Cumano in consil. 26. col. 1. l'istesso dice Costa de iuris, & falli ignor. inspect. 55. nu. 3, ibi: *Acquirens in territorio Laudensi non excusatur ob ignorantiam statuti eius Civitatis, quia debuit se informare de statutis Laudensibus, & illa scire.* E se il citato Tiraquello individualmente non venisse al nostro caso, ciò che abbiamo del pupillo discorso, aue luogo anche nel Fisco, giacche in *Iure Fiscus*, & *Minor pari passu ambulant, & in omnibus aequiparantur ex traditis per per Affl. dec. 366. nu. 7. late Surd. dec. 172. n. 6.*

Non può nè meno aue luogo il dubbio da altri fatto; se'l rimedio delle nullità possi allegarlo vn Terzo, mentre nel nostro caso, benchè siano state proposte dal Barone, si crede, che debba sostenerle il Sig. Auvocato Fiscale, ed anco, perchè il Barone non è terzo in questa causa, giacche vi aue formato interesse, mentre se li è acquistato ius. irrevocabile nell'istesso punto, che si pubblicarono li bandi per l'affitto, per douersi liberare à chi migliore condizione facesse al Regio Fisco, il che di sopra si è detto, e per disposizione di ragione così camina.

Ma se anche fusse semplicemente vn terzo, trattandosi di lesione del Regio Fisco *ratione publicæ utilitatis* si ammette a dir di nullità del contratto, ex quo ea quæ sunt publici iuris principaliter, sunt etiam *Iuris singulorum*. Vant. de nullit. sit. quis possit dicere de nullit. à n. 8. ad 14. il quale anco sostiene, che la nullità proposta da vn Terzo, debba ammetterla il Giudice; benchè, se à chi principalmente spettasse, non la proponesse, e ciò per cagion del suo officio, affinché non proceda nulliter, ed in simili casi di alienatione di beni di Chiese nulliter fatte, benchè le nullità non le opponghi il Prelato, che possa opponerle ogni terzo, sostiene Affl. nella delib. 107. nu. 3. Quello, che non riceue dubbio veruno, si è, che della nullità introdotta *fauore alicuius*, non può vn' altro contro di lui seruirsene, ma non già che vn' altro, à comodo di quello, del quale è introdotta la nullità non possa allegarla, ex pluribus Capetelat. nella decis. 19. nu. 9. cum seqq. l. 1.

SECONDA NULLITÀ.

SEcondo, quatenus li detti bandi fussero publicati in tutte le Prouincie, ed à tempo dovuto, nulladimeno l'affitto suddetto è nullo, mentre li detti banni ad offerendum furono seruata forma iuris, e venendo stabilito dalle nostre leggi municipali il tempo di 40. giorni, e di tre mesi respectiue per le decime, e selsa, ogni Prouinciante staua sotto la buona fede, che potesse aumentare l'affitto secondo

il tempo stabilito nelle Regie Pragmatiche: quale tempo auendo ristretto l'Auerani à soli giorni venti, per patto espresso abbuonatoli dal Regio Fisco, e dispensato da S. E. doueuasi tal patto, e dispensa inserire ò nelli primi bandi fatti ad offerendum, ò pure li bandi fatti pro accensione candelæ doueuansi fare, con l'inserzione di essa, e questi doueuano publicarsi nelle Prouincie, non bastando la publicatione fatta in questa Città tantum.

La Giustitia di questa nullità è così manifesta, e chiara, che solo questa bastarebbe a far dichiarare l'affitto del Ius prohibendi del Tabacco nullo, poiche per dispositione di legge comune il Regio Fisco le vendite, ò affitti, che da esso si faceuano, sempre fatte, s'intendeano col patto tacito dell' addiettrione in diem, & essendo incerto il tempo, nel quale douessero riceuersi maggiori offerte, e di che somma queste douessero essere, si rimetteua tutto all'arbitrio del Giudice, onde infinite erano le liti; e quasi contrarie sopra tal punto nasceuano le decisioni, e così per il bene publico, e per decoro dell'asta fiscale all'uso del Regno di Spagna, in questo 2. 13. Settembre 1631. si promulgò la Regia Pragmatica collocata sotto al num. 71. de offic. Procurat. Caesaris, secondo atesta il Reg. Capetelat. nella consult. 5. in fine, & il Reg. Tappia de iure regal. tom. 6. tit. de locat. & vendit. rerum fiscalium, e con detta Pragmatica l'indefinito tempo del patto adiectionis in diem venne ristretto per la decima a 40. giorni, decorrendi à die extinctionis candelæ, e per la festa à mesi tre dal giorno, che si sarà presa la possessione, qual tempo ristretto, se bene par che fusse innouato con la Pragm. 74. de offic. Procur. Cas. promulgata per la riforma del Tribunal della Regia Camera in Aprile 1634. stabilendosi nel cap. 114. che non si possa riceuere minore offerta prima di essersi il possesso dell'Arrendamento; se non sarà della festa, e dopo consignato il possesso fra sessanta giorni, della quarta parte del frutto di vn'anno; tutta volta questo cap. 114. non è stato mai in uso, ma si è osservato lo stabilito nella d. Pragm. 71. de offic. Procur. Cas. secondo atesta Pisan. super ritib. Reg. Cam. tit. de in. ant. rub. 1. n. 47.

Supposto ciò, non può difficultarsi, che li bandi spediti à 27. Agosto ad offerendum furono semplici senza veruna particolarità, e così si pubblicarono, oue publicati si sono; per loche ogn'vno si confermò nella credenza, che dopo publicati, ed estinta la candelà restasse la strada aperta di poter venire fra li determinati tempi con decima, ò festa; e certamente ingannati non restauano, se non vi fusse stata la dispensa di S. E. che detti tempi à soli giorni 20. restrinse, come si è detto; per loche è necessario vedere, che pregiudiziq abbia loro indotto questa dispensa.

Non

Non entriamo nell'esame dell'Articolo se S.E. poteua, o non poteua concedere tale dispensa nellicontratti, che dal Procuratore del Fisco si celebrano, ed in pregiudizio del terzo; al quale facendo miglior offerta præconis voce, il Regio Fisco si era obbligato di conceder l'affitto, mentre ci rimettiamo a quel tanto li DD. diffusamente ne scriuono, e particolarmente Galeota nel responso 15. n. 16. e conceduta, (venerando, come si deue) l'illimitata potestà di S.E. e suo Collateral Consiglio, che ciò poteua, e che validamente l'abbia fatto; nulladimeno per le cose susseguenti à detta dispensa dicemo, che di essa non deue auersi ragione veruna.

Non deue auersene consideratione, mentre era necessario, come nella nullità si è detto, o che quella s'inferisse nell primi bandi ad offerendum, o che li bandi pro accensione candelæ si pubblicassero nelle Prouincie, e ne' proprij termini di dispense di solennità, e subhastationi scrisse il citato Galeota nel detto responso 15. num. 24. ibi; quanto fortius in casu presentis, in quo ijs, qui in prima locatōe obtulerant, ac perati erant plus offerre, ea spe corfisis, ut iterum necessariò accenderetur candelæ, deciso puncto prælationis, licet in vanum sunt opposita, nulla habita notitia ordinis, seu dispensationis Domini Proregis, ipsis inscijs, ac nihil tale cogitationibus, hoc in Fiscus perniciem actum est, cum tamen expressè esse requirendos primos oblatores doceat Aules d. c. 32. n. 10.

L'istessa opinione sostiene Capereastro nella consult. 5. parlando se il Fisco potesse rinunciare alli bandi, e se rinuntiandoci etiam accedente dispensatione Domini Proregis tal rinuntia, e dispensa doueua venire à notitia degli oblatores, conchiuendo nel nu. 33. che doue uano citarsi, ibi: Quin imò restituitur Fiscus, etiam si lasio ex post facto emergat, ut quia licitatore tempore liberamenti notitiam habere non potuerunt, cum pro eorum interesse interuenire in accensione candelæ intendebant, et affectabant, etiam si accensio candelæ facta fuisset. Sfort. Odd. de restit. qu. 57. art. 3. p. 2. num. 22. in fin. optimè Masrill. decis. 84. num. 7. lib. 1. in fin. ubi sic decisum dicit, et quod sint requirendi primi oblatores docet Aules d. cap. 32. Prator. nu. 10. Dambauder. de subhast. nu. 13. cap. 3.

Si corrobora tale proposizione dalla dottrina d'Andrea d'Isernia in constitutione penam eorum, seguitata da Afflito nella detta consult. nel nu. 33. e 54. e rapportata da Gizzarello nella dec. 17. dicendosi, che se contro vn Reo dalla Vicaria, si procede via ordinaria con lo spatio di vn'anno à poterlo far forgiudicato, ed in tal forma contra di lui le citationi spedite sono, se poi il Principe informato di essere il delitto con qualità proditoria, dispensando abbrevia il termine di vn'anno à soli mesi tre, sostengono detti Autori, che la prima citatione sia nulla, e che altra se ne debba

spedire con l'inseruione della dispensa, dicendo detto Gizzarello num. 3. quia inquisitus sperauit in iure communi quod usque ad annum haberet potestatem comparendi, et se purgandi, non debuit diuinare, quod Princeps in eo faceret nouum, argum. l. si parabat ff. de l. Aquilia, et si diceretur scire debebat Principem posse tollere, et arctare legem; et quod ad præterit trahitur si Princeps sic dicat l. legibus C. de leg. responderetur, quod si inquisitus debuit scire Principem id posse, non debuit scire id velle, cum Rex non frequenter, sed raro id faciat, multò plus si nunquam fecisset, et quod non debemus intelligere illud quod lex intelligit, sed iura de insolito non intelliguntur, nec aptantur ad rara, ergo iniustum esset nunc ignorantem penis obligari.

Dunque se bene gl'oblatores delle Prouincie auessero auuto per assoluta la potestà del Principe di poter restringere il tempo, era loro ignoto, se voleua dispensare, che perciò tale ignoranza non deue nuocerli in modo, che volendo venire à fare maggior offerta al Regio Fisco, non debbiano essere ammessi; perche la non saputa dispensa ne li esclude.

Per altro motiuo ancora, di tal dispensa contro nessuno tener si douria, giacche in tanto fu la restrizione del tempo conceduta, in quanto, che l'oblatores asseri essere breue il tempo per fare la prouista de' Tabacchi, douerli commettere in Genoua, ed in Lisbona, e però insolitamente la detta dispensa se li concede per quella certa causa, che poi notoriamente non si è adempita; mentre qual sia stata la qualità de' Tabacchi venduti, da quali luoghi siano venuti, ed in che quantità, essendo al Mondo tutto noto, à noi non e lecito di dichiararlo, solo che, si può dire, che la dispensa non deue, nè può auer l'effetto suo, essendo cessata la causa per la quale fu quella conceduta, Rebuff. post multos tom. 2. ad consil. Gall. de rescript. in præfat. n. 174.

Ne fu mai intentione del Principe, e del Collaterale dispensare alla legge municipale in pregiudizio del terzo, e d'ogn'altro oblatores non citato nell'atto di detta dispensa, nam in dubio hoc non præsumitur cap. quamuis de rescript. in 6. et obreptio in parte rescripti vitiat in totum. Tapat. tom. 1. de rescript. col. 3. verb. obreptio, Rebuff. ad consil. Gallias de rescript. in præfat. nu. 109. vers. sapius etiam.

E tutti li rescripti intelligi debent secundum iustitiam fori, et poli, et iure, et aequitati conformanda sunt, etiam si natura verborum non patiat, alioquin rescripta contra ius civile, municipale, vel consuetudinarium non valeat, ex defectu voluntatis Principis, qui præsumitur non recordatus, vel deceptus; Molin. de primogen. lib. 2. cap. 1. nu. 13. vers. rescripta namque, Rebuff. in præfat. de rescript. qu. 9. n. 70. cum seqq.

TERZA NULLITÀ.

DAlli medesimi bandi pro accensione Candela risulta vn'altra notoria nullità, essendo massima incontrouertibile fra DD e comune opinione di essi, che nelli bandimenti si deuno inserire tutti li patti, con li quali si affitta la roba fiscale, altrimenti l'atto è nullo ipso iure, e però nelli detti bandi, essendosi inserita l'offerta di esso Auerani con le postille, e moderationi del Sig. Auuocato Fiscale, doueuano anco inserirsi per extensum, o riassumere distintamente tutto lo che si conteneua nelli detti due appuntamenti della Regia Camera de 2. e 4. Ottobre 1698. con li quali patti contenuti in detti appuntamenti offeruua detto Auerani; il che non essendosi praticato, l'affitto sudetto est ipso iure nullo.

Nelli detti due appuntamenti della Regia Camera non inseriti nell'offerta, nè riassunti in essa, si contiene, cioè nel primo di 2. Ottobre 1698. che Auerani non potesse alterare li prezzi de' Tabacchi, nè mutare la qualità di essi, di non douer'essere li Tabacchi ne secchi, nè riconciati in Genoua, permettendoseli per hora il prouedersene in Genoua medesima, giacche poi li aurebbe in Lisbona commessi durante l'affitto. E nell'altro delli 4. del medesimo mese l'istesso Auerani si obbligaua pigliarsi la metà de' Tabacchi della Regia Corte per restituirceli in fine affictus nell'istesso genere, e qualità, e per l'altra metà nella forma, che si sarebbe conuenuto con S. E. e con la Regia Camera; ed à rispetto de' li Tabacchi di Spagna restar' obbligato pigliarseli, e pagare il prezzo, com'era obbligata la Regia Corte, o pure che la medesima li vendesse con ritenersene li carlini 13. per il prezzo intrinseco, ed il di più per causa del ius prohibendi andasse à beneficio dell'Affittatore; tutto ciò si legge dalli sopradetti appuntamenti, fol. 24. e 25.

Prima di esaminare qual sia la forza di tutti li patti in detti due appuntamenti contenuti, è necessario ricordare, che in ogni contratto d'affitto deue essere il prezzo, seli porzione certa, e determinata, e così deuno esser chiari tutti li patti, e massime nelli contratti fiscali, *Postb. de subast. inf. est. 29. nu. 87. enel num. 93. Et que in usu huiusmodi licitationis modus, seu forma, ut supra prouentus publicus, seu uelligal, & Gabella uenalis* certo quidem *presio proponatur, puta mille anreis, & Peregr. de iure Fisc. nel citat. lib. 6. de vendit. fiscal. num. 5. in fin.* dice, che le subastazioni deuno essere certe, ed esser questa vna de gl'essenziali requisiti nelle vendite delli beni fiscali. *Quinto requiritur, quod in subastationibus exprimaturs qualitas rei, & quantitas redditus; ne sub nomine subastationis publica fraudibus locus relinquatur, l. si quis C. de rescind. vendit. & ita*

observatur cum redditus quantitas certo sciri potest; & anco è confacente al nostro proposito lo disposto nella l. non intelligitur §. Dini fratres ff. de iure fisci.

Ora esaminiamo se con il contenuto in detti appuntamenti si è soddisfatto à' requisiti necessarij della certezza del prezzo? E come mai si potrà dire certo il prezzo dell'affitto, quando questo non solo si costituisce dalla maggiore quantità de' patti, per il testo nella *l. cum qui 7. §. melior autem D. de in diem addition. Pisan. sup. Rit. Reg. Cam. rubr. 1. de incant. promiss. n. 74. fol. mihi 21.* E però oltre il prezzo, che Auerani offeruua alla Regia Corte dell'annuale affitto, in aumento di esso uierano li patti contenuti in detti due appuntamenti, tutti considerabili per parte di prezzo, come di douer dare vna certa qualità di Tabacchi, farli venire da Lisbona, comprarsi li Tabacchi della Regia Corte, tanto Brasili, quanto di Spagna. Tutte queste condizioni, Auerani forse con facilità adempir poteua, altri, o non poteua adempirle, o con maggiore vantaggio della Regia Corte, ed a beneficio del Regio Fisco prometterle poteua; che però doueuansi agl'oblatori mediantino li bandi far palesi, e nell'offerta inseriti.

Ne vale la proposizione, della quale li nostri Contrari forse si possono seruire, di essersi à quelle solennità proforma ricercate, adempito per relationem agl'appuntamenti di Camera; nam cum quid refertur ad aliud quidpiam alias expressum, id enim & expressum quoque dicitur, per il testo nella *l. ait Prator §. 1. e sopra di esso Bartolo D. de reg. indic. dicendo Angelo nella l. si prior D. sol. matrim. quod talis & tanta est obligatio in termino, referente, qualis, & quantitas in termino ad quem fit relatio; giacche a questa massima vera per altro, in più modi da noi si risponde.*

Primo, che questa specie d'espressione, la quale procede per relazione ad altra scrittura dicitur *fidelis, & impropria expressio, non vera, & propria*, desumendosi dall'istessa *l. ait Prator §. 1. D. de re indic.* oue si dice, *quasi quantitatem nominauerit*, quale dizione quasi per sua propria significazione continet *fictionem, & impropriatatem, l. ait Prator §. item, & ita Gloss. D. ex quib. caus. maiores, & l. in factum, & diui anco la Glossa D. de condition. & demonstrat.* e più indiuiduale ciò si auer per il testo nella *l. Titia §. ultimo. verb. perinde est D. de verbor. obligat.* doue anco si vede, che l'istessa dizione: *Perinde fictionem demotet, l. & si lege, §. perinde D. de petit. heredit.*

Secondo, ricercandosi pro forma la spiegazione di tutte la qualità de' patti nell'offerta, da ciò nasce, che la forma si deue adempire verè, & propriè, e non per affittito, & anco equipollente, dicendo Francesco Aretino nella *l. si is ad quem col. ult. D. de quaten. heredit.* e nella *l. 1. sol. 1. D. de liber. & postb.*

postib. quod ubi expressio rei cuiuspiam est de forma non sufficit eam fieri per relationem ad aliud, e l'istesso procede per la dispositione della Clem. appellanti, de appellat. quale ordinando, che si esprimi nell'appellatione pro forma la causa de' grauari, non basta, se quella si esprima per relationem al processo, o ad altra scrittura benchè pubblica, Tiraquel. de leg. conu. bial. Glos. 7. nu. 190.

Terzo, non solo nell'offerta pro forma vi si ricerca la certezza del prezzo, mà vi si ricerca insieme l'espressione di essa anche pro forma, e però disse il medesimo Tiraquello nel loco citato nu. 198. per la dottrina della Glos. in c. si Episcopi verbo certas de praben. l. in 6. intellige secundo, id genus expressionis relativa, ut procedat, nisi aliquid requireretur esse simul certum, & simul expressum, tunc enim non satis esset id fieri per relationem ad aliud, e l'istesso si legge dopo Socino, Ripa, ed altri in Gratiano discept. forens. cap. 973. nu. 15. anzi l'istesso nel nu. 16. soggiunge praesertim, quia expressio de qua agimus, debet fieri palam seu patenter, vel euidenter, seu nominatim, tunc enim expressio talis relativa non sufficit.

QUARTA NVLLITA'.

SE bene li detti bandi fossero ritè, & rectè spediti, ed anche publicati, come si asserisce, in tempo douuto nelle Prouincie del Regno; nè meno di dett'offerta publicazione potrebbe auersi ragione; mentre le relationi degl'Alguzini d'esserli publicati detti bandi nelli luoghi, che appariscono publicati; nè meno sono seruata forma iuris.

Questa nullità assai più si giustifica con la lettura del fatto descritto nel principio di questo noramento, che con autorità de' Dottori; poiche si è detto, che nella maggiore parte delle relationi delle publicationi di detti bandi, non si può comprendere, se chi l'abbì fatte, siano Trombetti, o Alguzini, e se in verità sia seguita la publicatione: certo però è, che li bandi si sogliono regolarmente pubblicare per pracones, li quali proscribant publicando libellos in celeberrimis locis, l. ult. C. de dilati. lib. 10. & l. penul. C. de defensor. Ciuit. Cuiac. ad l. si qui proscribente citat. tit. de fide instrum. lib. 10. E perche in tutte le Città, e luoghi del Regno non vi sono li Trombetti, però gl'Alguzini, e seruienti colla voce suppliscono all'ufficio del Precone, Il Sign. Consiglier Aldim. nel suo tratt. de nullitat. rub. 12. quæst. 16. nu. 12. Mà o che sia il Trombetta, o altri che faccia del Trombettiere, deuono seguire li bandimenti, e chi li fa, deue far la relatione d'auerli publicati, essendo questa deforma, come scriue il detto Signor Aldimare nel detto luogo qu. 29. num. 1. dicendo anco, che questa relatione deue esser chiara, e non dubbia, e se bene l'istesso Signor Aldimare parlando delle citationi, che si fanno per edictum, le quali si regolano nell'istessa forma

delle citationi, secondo la dottrina di Rowiso nel conf. 39. nu. 13. dica i el citat. luogo alla qu. 13. nu. 114. che il Cursore, o essecutore deue seruirsi di due, o tre testimonj, rapportando egli la dec. della Ruota diuers. 1016. part. 3. lib. 3. Borrell. in sum. decis. tit. 44. Riccio, e Baron. de citat. nelli luoghi, ch'egli cita: Noi però non abiamo bisogno di disputarlo, mentre co'l fatto riferito di non esserui relationi valide, nè sapere si chi siano quelli, che le fanno, vsciamo da ogni scrupolo, e resta attodata la nostra nullità.

QVINTA NVLLITA'.

BEnche sostista l'atto dell'accensione della candela fatta a' 9. Ottobre 1698. (il che si nega) sarebbe nullo (con riuerenza) anche il decreto de' 7. Nouembre 1698. con il quale si estinse la candela à beneficio di detto Auerani sopra la decima presentata da Bartolomeo Giarrella a' 27. Ottobre 1698. mentre detto Bartolomeo Giarrella nella sua offerta di decima, offerì solo aumento del prezzo, ma per gl'altri patri, fu in tutto rimessa alla prima offerta d'Auerani; e quantunque in essa fusse pattuito, e conchiuso, che li giorni venti per venire ogn'oblatoe con decima, o festa, si douessero restringere à ventij giorni a die extinctionis candele à tutta passata, questo doueua intendersi, come la legge stabilisce, non già dal giorno dell'estinzione della candela sopra la prima offerta d'Auerani; ma dal giorno, che s'accendeua la candela sopra la decima; perlocche li 20. giorni ristretti con dispensa del Prencipe doueua decorrenza dalli 7. Nouembre 1698. ed in questa credenza staua ogn'vno; però nel medesimo giorno de' 7. Nouembre si dichiarò con biglietto di S. E. che già erano elassi li detti 10. giorni, e che perciò nõ si riceuessero più offerte; onde questa prohibition non essendosi notificata agl'oblatoe, restauano sotto la buona fede di venire con decima, o festa fra li detti stabiliti giorni venti; e da questa narratiua di fatto nasce l'altra nullità, mentre nelli bandi publicati pro accensione candela super decima, doueasi di ciò far menzione; anzi non era sufficiente publicar tali bandi in Napoli, ma doueua publicarsi per tutto il Regno, il che, non essendosi praticato, è nullo ipso iure.

Conuiene con distinctione de' tempi narrare il fatto, che siegue, acciò che manifestamente da esso poi si comprendano le notorie nullità, che in questo capitolo quinto si contengono.

A' 27. d'Ottobre 1698. Bartolomeo Giarrella volendo attendere all'affitto del detto Ius prohibendi presentò offerta di decima sopra li ducati 191500. per il quale prezzo era quello ad Antonio Auerani restato, cò li stessi patri, e conditioni, con li quali auera pigliato detto affitto Auerani, facendo solo innoua-

rione rispetto al modo da tenersi nel fare li subaffitti delle Prouincie, le quali espressamente conuenne di douersi fare *con accensione di candela, con le solennità fiscali, ed azioni di decima, e selta* in casa del Signor Presidente Commissario, fol. 43.

Auendo vantagiata la conditione del Regio Fisco con detta offerta di decima in due modi; coll'aumento de' *docati 19. mila, & cento cinquanta l'anno*; & con contentarsi di douere fare seguire li subaffitti delle Prouincie coll'accensione della candela, dal che molto uolene riccueua il Regio Fisco, per quello, ch' in appresso si dirà; Volle anche fare il terzo aumento, e perciò con suo memoriale à S. E. dato, si contentò per le libbre 13500. di Tabacco di Spagna dalla Regia Corte comprati da d. Pietro de Cardenas di non volerne esigere *Ius prohibendi*, ma permettere alla Regia Corte nel tempo del suo affitto la libera vendita del detto Tabacco fol. 44. quale memoriale con decreto della Regia Camera de' 29. Ottobre fu ordinato, *quod conseruetur in actis fol. 44. dter.*

Nell'istesso giorno de' 29. Ottobre il Signor Auuocato Fiscale fece istanza *oblationem acceptari, veram pro dispensatione, instat fieri consultationem S. E. & Regio Collateralis Consilio, seruata forma capituli 108. noue reformationis*, (questa dispensa era necessaria, perche da Auerani s'opponueua à Giarrella d'essere egli debitore di Corte) & *sequuta dispensatione, destinari diem pro accensione candela, prauis subastationibus, & seruatis seruandis pro executione Regiarum Pragmaticarum fol. 44. dter.* ed in conformità dell'istanza di detto Sig. Auuocato Fiscale dal Tribunale della Regia Camera nel detto giorno fu interposto il decreto fol.

Il medesimo Giarrella però a' 30. Ottobre con vn altro memoriale à S. E. aumentò la sua offerta sino à *docati 98. mila fol. 47.*

E nel medesimo giorno de' 30. Ottobre per il Regio Collaterale Consiglio, fu dispensato al detto capitolo 108. abilitando Giarrella à potere concorrere nel detto affitto, ordinando accendersi la candela *alli 7. del mese di Nouembre*, con douersi assolutamente certiorare il primo oblatore, fol. 48.

Ed in piede del memoriale di Giarrella; doue si vede steso il detto decreto del Collaterale, l'istesso Giarrella aumentò la sua offerta sino à *docati ducento mila fol. 48. in fine.*

A' 3. Nouembre essendosi giuntata la Camera in casa del Signor Luogotenente, precedente biglietto di S. E. fu ordinato, vista la dispensa del Collaterale al capit. 108. che s'accettasse l'offerta di Giarrella, onde s'emanassero li badi per l'accensione della candela da farsi nel Collateral Consiglio a' 7. del detto mese di Nouembre fol. 51.

Li bandi si spedirono a' 3. del detto mese, e nel medesimo tempo si pubblicarono, fol. Tom. IV.

55. dterg. e 56.

E giacche siamo nella narratiua del fatto, è bene, ch'anche si facci vna consideratione de facto, colla quale si giustificano alcuni capi dell'antecedenti nullità, e di quanto rispetto à questo punto in appresso abbiamo da dire, In questi bandi *pro accensione candela* non s'offeruano alcune solennità; per difetto delle quali rendesi nullo l'affitto fatto nella prima offerta; in detti bandi dunque s'inserì per *extensum* l'offerta di decima fatta da Giarrella con tutti i memoriali, ne quali haueua egli la sua offerta migliorata, l'istanza del Signor Auuocato Fiscale, tutti li decreti della Regia Camera di sopra enunciati, e la dispensa del Regio Collateral Consiglio al capit. 108. della *noue riforma*, come tutto ciò si legge nelli bandi. Come dunque potrà sostenersi; che nelli primi bandi ad offerendum, ed in quelli *pro accensione candela* sopra la prima offerta non era necessario inserire la dispensa di S. E. d'auer egli, dispensando, ristretto il tempo della decima, e selta à soli giorni venti, e se all'ora diceuasi non essersi quella inserita nelli primi bandi, perche non era anche ottenuta; si dice, che quelli publicar non si poteuano, se prima la dispensa non si otteneua, come si è praticato in quest'offerta di decima, nella quale inferendosi tanti atti, doueua anche frà quelli descriversi la detta dispensa di S. E. di restrizione di tempo; mentre già s'era ottenuta: onde questa, che doueua essere nota à tutti, questa, e quella, che mai non si palesa, e sempre si tace.

Mentre pendeua la publicatione de' bandi non lasciò Auerani strada veruna, perche l'offerta di Giarrella fusse rigettata, e che niuno altro fosse all'affitto concorso.

Simulò egli primieramente di non voler concorrere più nell'atto suddetto; e benchè auesse ragioni per escludere l'offerta di Giarrella, perche miraua solo all'interesse del Real Patrimonio, à queste ragioni esclusive rinunciò, contentandosi, che s'accendesse la candela, come tutto ciò si comprende da vna sua istanza fol.

Nell'istesso tempo diede due memoriali à S. E. nel primo fece vna larga rappresentatione delli debiti del Giarrella colla Regia Corte, che perciò non poteua egli in virtù del capit. 108. concorrere nel suddetto affitto, e lui si contentaua pagare quanto Giarrella auuea offerto, con comprarsi di più li Tabacchi di Spagna di D. Pietro de Cardenas, pagandone il prezzo ogni mese in fine la rata: con conditione; che restasse valido, e fermo il contratto fatto da lui colla Corte a' 9. di Ottobre, che valid'anche restasse la dispensa di S. E. per la restrizione del tempo, ed asserì essere già passati li 20 giorni sino dalli 28. del detto mese di Maggio ch'egli calcolaua esser decorsi à die prima *extinctionis candela*, colla quale offerta di maggio.

giore pagamento non intendeva pregiudicare alle sue prime ragioni, onde supplicava S. E. dichiarare, che restasse egli nell'affitto, ed escluso ogn'altro dalla facoltà di concorri con qualsivoglia offerta *fol. 65.* Nel secondo memoriale di nuovo rappresentando l'istessera- gioni offerì alla somma di *duc. 201000.* e conchiuse, *con che estinta la Candela sopra l'offerta d'esso Auerani, non si possa ricevere altr'offerta di decima, o sesta, dispensando alle Regie Pragmatiche, colle quali s'è stabilito poter si ricevere dette decime, o seste, fol. 66.*

S'accese à 7. *Novembre* la Candela nel Regio Collateral Consiglio, e licitando per parte d'Auerani il Magnifico Dottor Gio: Giacomo Romano, e per parte di Giarrella il Magnifico Dottor Francesco Antonio Pisano, alla fine detto Pisano offerì *duc. 202. m.* senza peso di comprarsi li Tabacchi di Spagna, e soprainponendo il detto Romano, à lui restò l'affitto per li medesimi *duc. 202. m.* con peso però di comprarsi li detti Tabacchi di Spagna, senza spiegare il tempo del pagamento d'essi, in detto decreto però non si fa menzione d'aver dispensato S. E. à decima, o sesta, *fol. 61.*

Con questo decreto del Collaterale s'uniformò S. E. con suo biglietto à favore d'Auerani, esprimendo di doverli dar' il possesso, *con la condition de no doverse recibir otra offerta aunque sea de sexta, à que S. E. ha dispensado, fol. 59.* e così fu dalla Camera eseguito, ed in virtù di ciò vedeli Auerani esser'egli l'Affittatore.

Da tanti atti si vede dal principio al fine, che l'oggetto d'Auerani fu di non aver concorrenti nell'affitto, di restringere il tempo quanto più poteua del li quaranta giorni, e tre mesi rispettiue per la decima, e sesta.

E se noi non vedessimo esser' al presente l'Auerani Affittatore, e legessimo assolutamente il processo, credere douriamo che l'Affittatore fosse Giarrella, e non Auerani: l'affitto delle robe fiscali à colui si dà, che migliore, e maggior'offerta fa al Regio Fisco, e perciò, com'abbiamo detto, Giarrella douria esser l'Affittatore, mentre questi auera offeriti *duc. 202. m.* e se bene non si comprava li Tabacchi di Spagna, permetteua alla Corte di poterli vendere, ed esigersene essa il ius prohibendi, quali Tabacchi, com'è notorio, si sono venduti, e vendono alla ragione di *carlini 18. la libra*, de' quali dedottine *carlini 13. ÷ per libra*, ch'è quel prezzo, al quale la Regia Corte l'hà comprato, veniu l'istessa ad auanzare *carlini 4. ÷ per libra*; sì che sopra la sua offerta Giarrella di *duc. 202. m.* daua alla Regia Corte per detta facoltà di poterli vendere detti Tabacchi di Spagna altri *duc. 6075.* che partiti in anni quattro, importano ogn'anno *duc. 1518.75* di modo tale, che l'offerta d'esso Giarrella, era ogn'anno di *duc. 203. m. 518. e gr. 75.*

E dall'esser obbligato Auerani à pigliarsi li Tabacchi della Regia Corte viene egli, e non il Fisco à riceverne beneficio, mentr'esso si prouede col denaro della Regia Corte di *13. m. e 500. lib.* di Tabacco di Spagna, se lo riceue, non dà perciò maggior cautela, non paga prontamente il prezzo, ma menfarim conforme lo vā vendendo, vā il prezzo pagando, e così si vede, che l'offerta maggiore, e migliore era quella di Giarrella.

Da questa narrativa di fatto, si corroborano le nullità che nel detto quinto Capitolo generalmente si contengono, che sono

Prima, che se S. E. auesse dispensato nell'atto dell'accensione della Candela sopra la decima, che fu à 7. *Novembre*, di non poter si ricevere altra offerta, se bene fusse di sesta, che questa dispensa non può auer sussistenza, per essere appoggiata alle rappresentazioni d'Auerani d'esser già passato il tempo.

Secondo, quatenus validamente fusse tale dispensa seguita, che questa doueua precedere l'atto dell'accensione della Candela, & doueua inserirsi nelli bandi *pro accensione Candela.*

Terza, che quelli bandi *pro accensione Candela*, con inserzione di detta dispensa di non poter si più ricevere nè decima, nè sesta doue uano publicarsi nelle Prouincie.

Per quel che riguarda la giustitia della seconda, e terza nullità in questo quinto Capitolo contenute, non occorre qui più dilungarci, mentre diffusamente più che credeuamo, ci siamo dilatarati sopra l'istesso punto, & articolo, nell' seconda nullità; onde à quello, che iui si può leggere, ci rimettiamo.

Della prima resta, che breuemente parliamo. E' certo, che Auerani nelli due suoi accennati Memoriali assentò, che li 20. giorni, ne' quali in virtù della prima dispensa era ristretto il tempo della decima, e sesta, ch'erano già passati sino dalli 28. di *Ottobre*, & à questa sua non sufficiente assertiua s'appoggiò la seconda dispensa di S. E. di non dover si mai più ricevere altra maggiore offerta, benché fusse di sesta. Questa assertione d'Auerani, che fu la causa impulsua, per la quale S. E. facesse la seconda dispensa, chi non vede, che non fu vera? e però la seconda dispensa, come fondata in falsa causa cade, e di ciò ne parla ogni Dottore.

Chè la causa non fusse vera comprendesi dal fatto di sopra in questo Capitolo descritto.

Fu come si è detto, l'offerta di decima di Giarrella à 27. *Ottobre* presentata, e fu relativa alli patti della prima offerta d'Auerani.

Aueua Auerani conuenuto, che li 20. giorni per poter venir decima, o sesta decorresse, ro à *die extinctionis Candela*, dunque li detti venti giorni sarebbero scorsi alli 28. *Ottobre* se però alli 28. d'esso mese non fusse venuta l'offerta di decima di Giarrella; ma questa noua offerta impedì il corso alli detti venti giorni.

giorni, quali non già computar si deono dal giorno delli 9. Ottobre, nel quale s'estinse la Candela sopra l'offerta d'Auerani, ma cominciavano di nuouo a correre dalli 7. di Novembre, nel qual giorno s'estinse la Candela sopra la decima di Giarrella: e questo, che noi diciamo è così chiaro, che ogni Mastrodatti, o Scrivano della Regia Camera, o Attuario di ogni Delegatione di Arrendamento ogni giorno lo pratica, & in ogni suo processo lo legge, & lo stile è indubitabile a nostro fauore d'ogni Tribunale, e particolarmente della Regia Camera.

E se non fusse ciò che noi diciamo, non occorreua che Auerani nelli due suoi memoriali, che inuerisimilmente furono presentati a' 29. e 30. Maggio cercasse la dispensa di S.E. di non douersi riceuere altra maggiore offerta, estinta che fusse la Candela à suo beneficio sopra l'offerta sua de' duc. 201. m. mentre già nel tempo, che lui cercaua questa seconda dispensa, non auenua di tal gratia più bisogno, giachè in virtù della prima dispensa sino dalli 28. d'Ottobre in vigore della prima gratia egli auenua con certezza ciò, che domandandolo, poteua ponerfeli in dubbio, e tanto più non era necessario alli 7. Novembre, nel quale giorno s'estinse la Candela sopra la detta Decima di Giarrella insistere per l'istessa dispensa, quando già alli 28. Ottobre il tempo istesso l'auenua dato per giustitia, quello, ch'egli dal Principe per nuoua grazia dimandaua.

Vedesi dunque, che à 9. Novembre, nel quale giorno S. E. spedì biglietto dispensando, che non si riceuette niuna altra offerta, benchè fusse di festa; illaui S.E. nella credenza d'essere già il primo tempo ristretto dalla prima dispensa già passato, & essendosi dimostrato, che non ancora era incominciato à correre, perciò della detta dispensa non deue hauersi considerazione veruna.

Il sesto, e settimo capitolo inseriti nel memoriale del Barone del Giudice dato à S.E. col quale cerco dichiararsi l'affitto nullo, e riceuerli l'offerta sua di doc. 212000. annui, qui non si descrivono ad literam per non render vie più lunga quella scrittura, essendoci protestati nel principio di farla più breue, che possibile stato fosse.

Con il contenuto in detti capi il Barone altro fine non ebbe, che di dar vn saggio confuso per allora à S.E. ed à quel Tribunale, oue rimessa'auesse la cognizione della causa, e del dolo, col quale l'Affittatore presente auo' ottenuto l'affitto del Tabacco; onde seguendo noi, mentre scriuiamo, l'intentione del sudetto Barone, con euidenza dimostrar speriamo il dolo praticato in questo contratto di buona fede.

Per prouua della nostra propositione basterà, che dimostriamo con molte conghietture il dolo, quale consistendo nell'animo seco-

Tom. IV.

do la comune opinione de' DD. regolarmente con presuntioni, e conghietture si prouua, secondo ciò, che scriue dopò molti Larrea nelle sue allegazioni fiscali 99. num. 26. ibi: *quia cum frans, & dolus ex animo pe. deat, non potest probari testibus; & indicia, & coniectura circa dolum dicuntur liquet a probationes*, e che bastino due sole conghietture per prouue concludenti del dolo, lo fonda nel num. 25. ibi: *& duas sufficere coniecturas, ut dolus probatus censetur*, Glos. in l. instrumenta, Cod. de probation. cap. cum dilectus de successione. ab intestat. Anan. Calcanens, Corneus, Crauetta, Imola, & Guglielmus de Monte subiungit his verbis, dico quod sicuti in materia probabili per testes, duo testes regulariter sufficiant, ita in materia per testes non probabili, in qua presumptiones subrogantur, loco testium sufficere debent dua presumptiones, cum subrogatum sapiat naturam in cuius locum subrogatur.

La prima conghiettura del dolo d'Auerani, e quella d'auer'egli fatto l'affitto, tralasciando di procurare, che la solennità delle publicationi de' bandi seguisse in tutti li luoghi soliti, Meno. b. de arbitr. lib. 2. centur. 3. cas. 225. num. 6. ibi: *tertio mala fides detigitur, quando is emptor non seruat iuris solemnitatibus contraxit*, l. quæ admodum, C. de agricol. & censu lib. 10. e quest'esser presunzione iuris, & de iure, e che non ammetta prouua in contrario scrisse Socino Giuniore nel cons. 69. num. 45. lib. 1. Boer. quæst. 1. num. 54. e l'istesso procede in quello, che col minore senza le solennità contrae, o vero col Tutore senza farsi esibire la tutela, e l'inventario essendo presunzione iuris, & de iure de dolo, e che non ammetta prouua in contrario, Magon. dec. Lucen. 13. nu. 29. Gratian. discept. forens. c. 513. nu. 12. & 23. Sperell. dec. 154. nu. 75.

La seconda si è, perche (quand'Auerani dicesse, non auer'egli obbligo di procurare la publicatione de' bandi) almeno doueua essere curioso di sapere, se questa necessaria solennità era adempita, e s'erano publicati li bandi, onde auendolo tralasciato, da questa sola trascuragine nasce uehemente presunzione di dolo, il citato Menoch. nel loc. cit. nu. 12. ibi, *ostendo mala fides ex eo presumitur, & detegitur, cum is possessor adquirendo non curauit videre mandatum procuratoris nomine sui domini vendentis, nam si postea reperitur mandatum minus validum, vel nullum in mala fide is presumitur*, ita Bartol. Felin. Bald. & alij per ipsum citati.

La terza si è, perche Auerani in quest'Affitto procurò non solo nella prima offerta la restrizione del tempo della decima, e festa, ma anco di nuouo la domandò, ed ottenne, roghiando affatto l'adietione in diem nel tempo, che s'accese la candela sopra la decima, ad effetto solo di non far venire li Concorrenti, quando giammai quest'insolito patto in quest' affitto del Tabacco s'è domandato, nè conceduto. Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 4. num. 7. ibi: *ostendit quod in venditionibus non inserantur pa-*

Et insolita, quia inualida essent, l. l. C. Cod. de pass. publ. lib. 10. Franc. Lucan. de privileg. Fisci nu. 9. clausula enim insolita arguunt suspicionem fraudis. Bald. in l. si quis sub conditione D. de condit. inst. Alexan. uos. 89. in 3. Menoch. loc. cit. num. 18.

La quarta si è, perche era Auerani astretto in virtù dell'offerta del Giarrella à far li subaffitti delle Prouincie con l'accensione della candela palam, e con tutto ciò li fece con atti privati senza tali solennità, e ricusò offerte maggiori, affincchè non si sapesse ne dal Fisco, nè dagli oblatori quello che le Prouincie rendono di frutto, e però dal farsi quasi in secreto quell'atto, che deuosi far palesemente nasce forte conghietura di dolo, *Matheus Sanz de re crim. na. contr. 35. n. 23.*

E finalmente sono tante le presuntioni del dolo, che sarebbe quas' impossibile trascriuerle; dalla semplice lettura però del presente notamento si comprendono.

Accoppiando dunque alle nullità di sopra riferite il dolo, come potrà mai dubitarsi, che la nuova offerta non debba riceuersi? come potrà pretendersi; che l'Assinatore debb'essere sicuro per lo stabilito della *Pragm. 71. de offic. Proc. Casar. e dalli cap. 114. e 115. della riforma fatta nell'anno 1634. quando queste due leggi allora hanno luogo à beneficio dell'Assinatori, quando gli affitti sono fatti legitimamente con buona fede senza dolo, o frode, e così la disposizione di tali leggi l'hanno intesa quelli Dottori, che anno scritto dopo la promulgatione di dette leggi, da noi riferiti con le proprie parole nelle prime nullità.*

Ma se bene sembrià noi per ogni parte chiara la causa, conuiene tuttauochà andare ritrouando col nostro conto intendimento, doue possano li contrarii saluarsi, e crediamo, che sia tutto la protectione di S. E. per essere interuenuta negl'atti dell'accensioni delle candele fatte in Collaterale perciò doueremo per fine di questa scrittura esaminare se la presenza del Principe supplischi alle solennità introdotte pro forma nelle subastationi de' beni fiscali; e se sani le nullità in esse commesse.

Per rispondere à tale oppositione, che à noi si potesse fare, è necessario qui rapportare la dottrina del dottissimo *Ant. Fabro nel suo Codice lib. 1. tit. 4. de Episcopis, & Clericis definit. 46. ibi, quod dici solet, presentiam Summi Pontificis omne vitium purgare, omnemque doli presumptionem excludere, adeoque omnem iuris communis solemnitatem supplere, tunc obtinet, cum de eare agitur, cui certa forma nulla sit à iure praestituta alioqui cum eam per aquipollens obseruari non sufficiat, facere auctoritas Summi Pontificis non debet, ut ritè factum videatur, quod formam suam non habeat.*

L'istesso s'auè in vna delle decisioni della Ruota Romana coram Vicecomite Bononiensi

transaction. lura 17. Iunij 1675. in nouiss. decis. Recent. par. 28. tom. 2. dec. 547. numer. 11. ibi, quo verò ad secundum non probatur in facto, quod transactio non facta fuerit cum presentia D. Eminentissimi Cerrì, sed quatenus etiam probaretur, non prodesset, quia cum solemnitates praedictae requirantur pro forma ista non poterat per illius interuentum suppleri propter vim decreti annullatiui, ibi: alias cum eo facta, & acta ex omni parte ipso iure sunt cassa, quod operatur, ut forma, etiam in minimo omnia annullat contrarium, ut in simili pluribus allegatis tradit Bonon. cons. 5. vol. 2. Fenzon. ad stat. Urb. cap. 151. nu. 2. & fusius Picus ad d. stat. cap. 151. glos. 11. per tot. quidquid esset ubi Principis summa auctoritas interuenisset, in quibus terminis loquitur dec. 141. coram Carrillo, auctoritate, l. omnium Cod. de testam. quod tamen explicat Bocc. dec. 2. numer. 12. non procedere, quando solennitas requiritur pro forma.

E come mai poteua la presenza del Principe sanare le nullità antecedentemente commesse nel detto affitto, quando queste allora non erano note, ed in conseguenza non poteua cercarsene il sanamento: *Nec censetur, così dice Aldimarian. tract. de nullit. rubr. 14. quaest. vlt. Papam sanare nullitates, non expressas per commissionem sanatoriam, Canalean. dec. 344. nu. 1. & dec. 500. cum habens potestatem sanandi, non narratas sanare voluisse non censetur, Ludouif. dec. 264. n. 7. quod est generaliter, nam nullitas, & actus nullus, nunquam censetur approbatus, vel ratificatus, nisi approbans sciat nullitatem, & qualitatem, Surd. de off. 2. n. 20. ibi: quod nisi defectus sit expressus, non praesumitur vsus Princeps plenitudine potestatis etiam si actus sit nullus, e più sotto dice: Quod et si actus sit nullus, non videtur Princeps actum iacere tamquam Princeps, si factum ignorauit, vel defectum non expressit, così anche ne' proprii termini parla la decis. 251. della Ruota coram Vbaldo in recent. p. 4. to. 2. nu. 11. ibi: quo verò ad nullitates in decisione firmatas non esset tractandum de a bitrio cum nec fuerit petita eorum sanatio, nec etiam si fuisset petita Sanctissimus super ijs quidquam rescripserit; anzi in quel caso si considerò ancora, che per la qualità delle nullità, anche se il Sommo Pontefice voleua sanarle, non poteua procedendo ex defectu citationis; come nel nostro caso sono le nullità per non essere seguita la citatione per edictum ad incertos. E deue qui considerarsi, che il Signor Viceré accidentalmente interuenne all'atto dell'accensioni delle Candele, mentre poteuano quelle farsi nella Regia Camera, che però non si può dire per la sua presenza, ne supplire, ne sanare la nullità, come in questi termini s'auè nella decisione della Ruota 447. coram Piruano recent. par. 5. to. 2. nu. 29. mentre in questi casi vi si ricerca espresso decreto di dispensa alle solennità introdotte pro forma, conforme si dice nell'altra decisione della Ruota 81. recent.*

p.6.coram Mell.no nu.3. essendo massima in-
controuertibile, che quante volte non appa-
risca il Principe auere dispensato sempre in-
tendere si debba, di non auere voluto toglie-
re nè pure vna delle solennità ricercate dalle
leggi; D.D.in §.omnes de Authent.de Iudiciis,
Surd.decis.2.num.22. ibi: nisi appareat de eius
uoluntate in contrarium, censetur disposuisse
iuxta ius commune, Grat.dilecti. forens.940. nu.
3. & 4.

Da quanto fin'ora da noi s'è scritto, spera-
re ben si puole il decreto fauoreuole nella
presente causa; la quale in qualunque modo
si decida da' Signori Giudici, douendo questi
mirare egualmente la giustitia dell'Auerani, e
del Fisco, e determinare altresì quello sarà
più expediente, e di maggiore uile al Reale
Patrimonio, conseguendo noi questo fine,
sempre restaremo vittoriosi. Napoli 14. Giu-
gno 1699.

Gio: Ipolito Porcinari.

S V M M A R I V M.
Questionis XXXVIII.

- Quid sit Restitutio in integrum. num. 1. 2. 4.
- Vnde dicatur. n. 3. ubi effectus restitutionis.
- Quomodo potest quis ladi. n. 5. 6. 7.
- Restitutio in integrum sit contractus, an distractus.
num. 8. Vbi an supponat contractum quibus
competat. num. 9.
- Restitutio debet peti. nu. 2. 11. Vbi quid non po-
test cogi petere, & num. 14. 15. Vbi quomodo
censetur petita.
- Illis, quibus competit restitutio, an actione natu-
rali teneantur. n. 12. 13.
- Restitutio an competat de Iure civili, an de Iure
nat. &c. n. 14.
- Competit tene in restitutione: is implorando officium
Iudicis, per viam exceptionis. n. 13. ubi, quod
ad illam petendam requiratur speciale manda-
tum.
- Competit minoribus, n. si per aliquam legem, vel
statutum sit prohibit. specialiter. n. 17.
- Semel denegata, an possit denuo peti. d. n. 17. 25. Vbi
an possit minor renunciare restitutioni. & n. 47.
- Restitutio reponit in pristinum statum quo ad dam-
num, & lucrum. n. 18.
- Idem minor, qui recepit aliquid ex transactione non
audetur petens restitutionem in integrum non
restituto accepto. d. n. 18. 19. 20. 21. Vbi quid
si impugnet illam ob nullitatem.
- Quæ requirantur, ut restitutio competat? requiri-
tur, ut contractus sit factus imprudenter, & in
consulto. n. 22. 23. 24.
- Restitutio minori semel tantum conceditur. n. 25. 26.
quando pluries. n. 27. 28.
- Restitutio ut competat requiritur lesio. nu. 29. Vbi
tota materia cum exemplis, Minor etas, dolus
adversarij, vel sui facilitate, quod sit intra
quadriennium restitutionis. n. 30.
- Quod ille sit minor, & minor etas quomodo probe-

tur. n. 30. Vbi minor est, quamuis sit sui Iuris
Et restituitur contra quemlibet ladentem. Vbi
limitatio.

Quod lesio si tempore contractus. n. 31.

Minores, & alia per sonæ privilegiata non restituun-
tur ad lucrum. n. 32.

Nec in Iure quærendo, cum damno Tertij. ibid.

Nec quando ex contractu est factus locupletior.
ibid.

Restituuntur ex Instrumentis, de nono repertis. ibid.

Minores lesi restituuntur, quamuis contrabant cum
interuentu Tutoris, aut Curatoris. ibid.

Quamuis contra tutorem regressum habeant.
ibid.

Minor an ladeatur in subastatione, & quomodo.
ibid.

Minor ansit lesus si alienet bona immobilia. Aut
super illis censum imponat. ibid.

An possit censum redimere. ibid.

An restituatur aduersus donationem, diuisionem,
transactionem, fideiussionem, repudiationem
hereditatis, aduersus illius actionem damno-
sam, aduersus omnia utilia. ibid.

Qualis lesio requiratur, ut competat restitutio.
num. 33.

Minor restituatur ad rem venditam in suo pretio, &
sine lesione quando sibi non expediebat rem
vendere. n. 34.

Vel quia res fuit conspicua suorum maiorum. nu. 35.

Vbi si renunciauit Ducatum, vel Ius primo-
geniture, propter interesse affectionis in emptio-
ne rei, si habeat malos vicinos. Et ut compe-
tat restitutio res debet esse integra. Ut vendat
debet esse necessitas alienandi, an possit alienare
fundum sterilem, quæ alia possit facere, an eme-
re molendina, an requiratur utilitas, & cau-
sa.

Non restituatur ex lesione casu contingente. n. 36.

Restituatur minor quamuis sit incertitudo pretij, si
adsit lesio. ibid.

Non restituatur ex lesione, quæ versatur adesse,
vel non esse. nu. 37.

Nec in contractibus, qui se habere possunt ad dam-
num, & lucrum. n. 38. 39.

Ut competat restitutio: remedium extraordinarium,
oportet quod non sit remedium ordinarium
recessionis. n. 40. Vel nullitatis.

Secus si illud restitutionis pingius prouideat quam
aliud. n. 41. Vbi etiam, quod minor, si adsit
lesio restituatur, quamuis adsit decretum Iu-
dicis.

Minor renunciatus restitutioni, an illa possit uti.
num. 42.

An competat minori restitutio, si contrabat cum iu-
ramento. n. 43. & n. 59. 60. 61. 66. 63. & d. n.
64. ad n. 85.

Contractus iuratus, & eius Virtus transit ad here-
des. n. 44.

Idem si Iurauit non controuenire contractui. ibid
explicatur ibidem.

An restituatur aduersus gesta per procuratorem
constitutum Iuramento. n. 44.

Quid

Quid sit lesio ultra dimidium. n. 45. 48. 49. Quid si sit enormissima lesio. nu. 50. Et quid si adsit auctoritas Tutoris, aut Curatoris. ibid.

Lesio quatuorplex sit. n. 46.

Contractus ex causa lucrativa, puta donationis cum iuramento an possit rescindi. n. 51.

Contractus factus validus ex iuramento, si adsit absolutio ab illo; an fiat nullus. n. 52.

Si lesio est enormis, aut enormissima in minore, an requiratur absolutio a Iuramento. n. 53. Vbi quid si contractus sit nullus. n. 54.

Quid si in contractu adsit dolus. n. 55.

Ut iuramentum excludat beneficium restitutionis, an sit necesse, ut sit praestitum talis scripturis? num. 56.

An requiratur certioratio iurantis minoris. n. 57. 58.

De Iuramento in contractu minoris, & de eius efficacia, vel non. n. 59. & a n. 60. ad n. 92.

Decretum Iudicis in contractu minoris continens lesionem enormissimam, nihil operatur. n. 93.

Immo quamvis contineat lesionem enormem. num. 94.

Nihil valet decretum Iudicis factum sine causa cognitione. n. 95. Vbi quid si pretium male consumpsit.

Contractus factus a minore nulliter, convalidatur, si factus maior illum ratificauit. n. 96. Et quando non. 97. 98. 99. 100. & n. 112. 113. 114. 115. 142.

Minor asserens se maiorem, an, & quando restituatur. n. 101. 102.

Restitutio in integrum in contractu per minorem celebrato, competit inf. a quinquenium a die, quo factus est maior. n. 103. & a n. 104. ad n. 111. Vbi tota materia, & ratificationis facta a maiore. & n. 142.

Minor laesus habet electionem, vel conuenire tutorem, aut curatorem, vel petere restitutionem aduersus contractus per illos factos. n. 116.

Emptor rei minoris sine solemnitatibus quid debet statuere. n. 117. Et quid minor. n. 118. 119.

Gauri debent esse contrahentes cum minoribus, Ecclesijs, & similibus, nam ipsi sunt obligati dictis personis, sed dictae personae non ipsis. num. 120.

Minores possunt stare contractui nullo, & contrahentes cum eis tenentur illi stare. n. 121.

Sed minores, & aliae personae possunt cogi declarare si velint stare tali contractui. n. 122. Limitatio n. 123. 124.

Contractus factus contra legem non valet, neque volente illo, ad cuius fauorem annullatur. nu. 125. Nullitas inducta ad fauorem minoris, an, & quando ab alijs possit allegari. n. 126. & a n. 127. ad n. 241.

Statutum requirens solemnitates in contractibus minorum habet locum in transactione, per mutatione, in quasi contractu, in minore forense contrahente in loco statuti, in contractu diuisionis. n. 143. 144. 145. 146. 147.

Solemnitas requisita in contractibus minorum; omnes interuenire debent. nu. 148.

Decretum requisitum in contractibus minorum non supplet alios defectus. nu. 149.

Causa requiritur in contractibus minorum, & ea non existente contractus sunt nulli. n. 150.

Restitutio in integrum an competat minori, in quo malitia supplet aetatem. n. 151. 152.

An competat in damno superueniente ex contractu, si poterat venire lucrum n. 153.

An competat minori quando dolose se gessit. n. 154.

Non competit illi qui facto proprio a possessione cecidit, nu. 155.

Non competit minore qui agit de lucro captando. nu. 156.

Sic non competit minori ex capite ignorantiae in materia retractus. n. 157.

Non restituitur laesus casu fortuito. n. 158.

Restitutio competit minori non solum contra primum emptorem, sed etiam contra secundum. n. 159.

Minor non solum contra priuatos, sed contra fiscum restituitur. n. 160. 161.

Restitutio datur minoribus, & heredibus maioribus nu. 162.

Non competit minoribus succedentibus maioribus. n. 163. 179.

An possit cedi hoc beneficium restitutionis. n. 164. Sic an competat cessionario. & n. 327.

Maiores 25. annis si ledantur an habeant restitutionem infra quadriennium. n. 165.

Elapso quadriennio an competat heredi minoris, nu. 166.

Minor habens restitutionem an perdat illam, si fiat maior. nu. 167.

An minor, & Ecclesia restituatur aduersus conditionem non impletam voluntatis testatoris, num. 168. 169. 170.

Si restituatur ad maioratum, an restituatur ad fructus nu. 171.

An restituatur si sine solemnitatibus repudiet. n. 172.

An restituatur aduersus pignus conuentionale, vel praetorium, nu. 173.

An aduersus caducitatem incursum, ibid.

Coram quo Iudice debeat peti restitutio. n. 174.

Minor an possit transigere sine decreto, nu. 175.

Restitutio quando detur aduersus transactionem, nu. 176. & a nu. 177. ad nu. 188.

An restituatur minor aduersus solutionem debiti naturalis, nu. 189.

An minor virgo restituatur aduersus dotem magnam datam, nu. 190. 191.

Minor an restituatur aduersus fenerationem, n. 192.

Lesio an probetur, nu. 193. 194. 195. Vbi de versione in utilitatem minoris, & num. 196. 197. 198. 199.

Minor an restituatur aduersus immissionem in hereditatem damnosam, nu. 200.

An restituatur aduersus omissum emolumentum, num. 201.

In quibus casibus competat praescriptio in locatione, an minor restituatur, n. 202. 203.

Minor masculus 20. annorum, & femina 18. de Iure communi potest impetrare veniam aetatis, & illa obrepta, An habeat restitutionem in integrum.

- grum, n. 204. & d. nu. 205. ad nu. 220. Vbi quis concedat veniam aetatis.
- Restitutio minoris an inueniatur, & quando maiori? num. 221. & a nu. 222. ad nu. 228.
- Restitutione pendente, an possit aliquid innouari, num. 229.
- Minor contrahens sine solemnitatibus statutarijs nulliter contrahit, nu. 230. & d. nu. 231. ad n. 240. Vbi nu. 233. an requiratur subhastatio in venditione bonorum minorum.
- Contrahens cum minore debet probare illum fuisse factum locupletiores, nu. 241. & d. num. 242. ad nu. 252. Vbi etiam de confessione minoris, & mulieris, & quod restitutio competens minori, nusquam censeatur exclusa, nisi de illa sit facta expressa mentio, ubi etiam, quod tales solemnitates non requiruntur in alienatione fructuum, ubi etiam de contrahente cum Fisco.
- Minor Doctor, an, & quando possit petere restitutionem in integrum, nu. 253.
- Minor Industriosus, & prudens an restituatur, n. 254. Vbi an minor habens plures filios, minor obligans se pro Ecclesia, an restituatur, n. 255. 256.
- In alienatione bonorum Ecclesie, quae requisita, diff. nu. 156.
- Contractus minoris factus cum alio minore an validus, & an habeat restitutionem in integrum, num. 258. & num. 259. 260. 261. 262. & d. nu. 263. ad nu. 266. 267. 268.
- Minor non potest donare Principi sine statutarijs sollemnitatibus nu. 269. Vbi an possit disponere de peculio Castrense, vel quasi Castrense, quod non potest res suas alienare, obligare, pignoralare, hypothecare, ubi limitatio.
- An bona immobilia vendere, an iusuendi rem immobilem alienare, an censum super rebus suis imponere. Immobilia dare insolutum, an possit dotare in bonis stabilibus, locare ad longum tempus, an soluere creditoribus, societatem inire, cedere Iura ad res immobiles, bona immobilia infeudare, aut dare in emphyteusim, An diuidere, an fideiubere, An prorogare terminum ad redimendum, an commodare, & sibi commodari, an Procuratorem constituere, an obligare bona sua, an obligare se ratione alicuius offiij. An possit se obligare, quando est sua utilitas euidens.
- An possit sine decreto alienare Iura, & actiones ad res mobiles.
- An possit ponere in contractu venditionis, pactum de retrovendendo.
- An sit obligatus quando contrahit cum Fisco, quid si pro patre, quid si fideiubeat pro miserabilibus personis.
- Minor an valide contrahat sine solemnitatibus, si ex necessitate contrahat? nu. 270.
- Minor valide obligatur si sit miles, si contrahat tempore pestis, nu. 271. 271. Si minor sit Princeps, num. 273. Si contrahat in causam alimentorum, nu. 274. Si se obligat ut haeres, nu. 275. Si se obliget simul cum fratribus maioribus, & patre, nu. 276.
- Si minor habeat licentiam alienandi, nu. 277. Sed an possit se obligare de euisione, nu. 278.
- Si minor retrovendat vigore pacti de retrovendendo, nu. 279. Confirmare alienationes facta a maiore suo, nu. 280.
- Ut se existimat a Captiuitate, nu. 281. vel a Carceribus, ibid.
- Item si minor se secundo obliget in vim alterius obligationis valida, nu. 282.
- Si minor contraheret ad pacem habendam, n. 283.
- An possit renunciare Iura quaerenda, nu. 284.
- An minor mercator contrahat sine solemnitatibus statutarijs, nu. 285.
- Quid si nullitas non allegetur ab ipso minore, sed ab alio causam a minore non habente, n. 286.
- Quid si minor obligaret personam tantum, n. 287.
- Qui si minor contraheret occasione ingressus in religionem, nu. 288.
- Quid si in contractu non caderet lesio, vel leuis, nu. 289.
- Quid si minor se obliget ex causa dotis recepta, & sic necessario n. 290. 291. 292. 293. 294.
- Minor potest obligari venditori pro solutione rei, quam emit, nu. 295.
- Minor ex facultate contrahendi ad unam causam, contrahens ex alia, quando teneatur, n. 296.
- Minor potest ponere pactum de retrovendendo, num. 297. An illud prorogare, nu. 298.
- An possit contrahere ex facultate patris, n. 299.
- An restituatur in locatione, & venditione iam perfecta, ex causa maioris lucri ab alio oblata, n. 300.
- An restituatur aduersus restitutionem non petitam, num. 301.
- An restituatur contra alienationem relictorum sibi, sub pena amissionis, ut eam euitet, nu. 302.
- An contra Inventarium non confectum, nu. 303.
- Quando minori noceat prescriptio, & an, & quando restituatur aduersus illam, nu. 304.
- An ubi esset periculum amissionis rei, n. 305.
- Nullitas, ob non seruata formam statuti quando possit allegari, nu. 306.
- Restitutio an competat quando minor contraheret, & se obligaret in vim recognitionis bona fidei, num. 307.
- Quid si minor contrahat extra territorium, n. 308.
- Quia si contraheret in possessorijs, nu. 309.
- Minor an possit Ratificare contractum nullum ipso Iure nu. 310. 311.
- Minor, per matrimonium an liberetur a Curatore, num. 312.
- Minor de Iure communi habens annos 18. an possit contrahere pro redemptione captiuorum, n. 313.
- Minor pro nulliter a se alienatis habet remedia possessoria, n. 314.
- Minor, cuius res nulliter, aut iniuste a tutore alienata est, an possit conuenire tutorem, aut possessorem, nu. 215. & an res sit restituenda cum fructibus, nu. 316.
- An minor restituatur aduersus lapsum termini ad retrovendendum, & ad exercendum pactum de retrovendendo, nu. 317. 352.
- Minor an possit sine solemnitatibus se obligare in causa appalts, seu gabellae fiscalis, n. 318.

An si contrahat cum fisco, ibid.

Minor an possit prorogare terminum ad soluendum, nu. 319.

Minor an restituatur aduersus Inuestituram non petitam, & Inuentum fidelitatis non prestitum, ibid. Vbi etiam an aduersus Canones non solutos, aduersus non implementum, registrationem assensus regij, non denunciationem mortis feudatarij.

Minor alienans rem sine solennitatibus statuti an teneatur restituere pretium, si non sit factus locupletior, n. 320.

• Solemnitas non necessaria, si fuerit adhibita, sed non bene, an vitietur actus nu. 321.

Restitutio non datur contra parentes, & patronos, num. 322.

In causa status an filius restituatur aduersus patrem, nu. 323.

An detur restitutio contra prescriptionem, n. 324.

An detur in renunciatione beneficij, nu. 325. Vbi an in beneficalibus.

Qui gaudeant privilegio restitutionis in integrum, Minores, nu. 326. Sed non competit re non integra, quando ille tractat de lucro captando, 327 Vbi an competat minoribus restitutio in criminalibus DD. remissive.

An competat maioribus ex causa absentie, Infirmitatis, iusto errore, facti ignorantia, ex causis, ex clausula: si qua mihi iusta causa, nu. 328. Dñ. modo ad sit latio, nu. 329.

Quomodo debeat esse absentia, nu. 330. & dñ. 331. ad nu. 350. Vbi de restitutione ex causa doli, metus, erroris, nu. 349. Capitis diminutionis, ibid.

An competat ex causa ignorantie, nu. 351. 352.

An competit detento in Carcerem, nu. 353. An relegato, n. 354.

Metus pestis an det restitutionem, n. 355.

Fiscus, & Princeps de bonis publicis habet restitutionem, secus de bonis priuatis, nu. 356. & n. 445.

Princeps minor restituitur, n. 357.

Res publica an restituitur, n. 358.

Minorum appellatione veniunt posthumi, num. 359. 360. 361. 362. Infantes, nu. 363. 364. 365. Pupillus nu. 366. nu. 367. 368. & dñ. 369. ad n. 374. ubi omnia de pupillis.

An adultus habeat restitutionem. Et an, & quando pubes, nu. 375. & n. 376. 377. 378.

Qui dicantur minores, nu. 379. 383. 393. 394.

Contractus facti à minore, quamuis validi, an subiiciantur restitutioni, nu. 380.

An minor restituatur si in contrahendo fuerit lesus, vel si fuerit lesus tantum in pretio, n. 380. 381.

Restituto minore in contractu venditionis, gabellarius restituit gabellam habitam, n. 382.

Restitutio an competat minoribus factis maioribus lite pendente, n. 384.

Minor restituatur aduersus pœnam, ob non seruatum præceptum testatoris, n. 385.

Minor an restituatur aduersus donationem, nu. 386. 387.

Minor Curatorem non habens an possit contrahere, num. 388. An restituatur aduersus libertatem

datam, nu. 389. Vbi an possit bona immobilia alienare, an censum imponere, an ad pias causas disponere, An extinguere censum. An se obligare. An alienare mobilia; Dividere, Renunciare emphyteusim. Actionem cedere. Hereditatem adire. An reuocare elapso tempore. An in emptione ponere pactum de reuocando.

An restituatur minor quando vendidit seruam, vel ancillam, quam emptor manumisit, n. 390.

An restituatur in renunciatione Iuris non acquisiti, ibid.

Adolescens quis sit, nu. 391. 392. 393. 394. Vbi etiam de minore, & maiore etate.

Filius fam. minor an habeat restitutionem, num. 395.

An obligatus pro patre ex carecendo, num. 396. 397.

Minores mulieres an habeant restitutionem, nu. 398. 399. Vbi de Vidua etiam, & in dictis numeris tota materia mulierum, & nu. 458. 459. 460. Seruus minor, n. 400.

An gaudeant beneficio restitutionis in integrum Communitates, Respublica, Collegia Artium, Montes erecti pro collocandis puellis, Castra, Villa, oppida, Ecclesia, Hospitalia, loca Pia, Fiscus, Furiosi, prodigi, Muti, & Surdi, Infirmi, Senes, Decreti, Rustici, milites, pauperes, & alia miserabiles personae, nu. 401. & dñ. 402. ad num. 431. Vbi an Muti, & Surdi, Intellectu Carentes, Irati, Amoris impetu capiti.

Qui sint, qui gaudent restitutione in integrum non pro se, sed pro alijs. Hæres, nu. 432. & dñ. 433 ad nu. 438. Minores fideiubentes an, & quando restituantur, nu. 439. 440. 441.

An fideiussores minorum, n. 442.

An Tutores nu. 443.

An legitimus administrator, nu. 444.

Fiscus an restituitur, nu. 445. & n. 356.

Curator an habeat restitutionem, nu. 446.

An milites, & eorum uxores, nu. 447.

An rustici, nu. 448.

An procuratores minorum, n. 449. 450. 451. 452.

An coniunctus pro coniuncto, n. 453.

An pater familias, n. 454.

An miserabiles personae, n. 455.

An maiores ex aliqua causa, n. 456.

An negotiorum gestores, n. 457.

In quo differat Nullitas à restitutione in integrum, nu. 461. & dñ. 462. ad num. 514. Vbi omnes differentie.

Nullitatis remedium competit omnibus maioribus, & minoribus. Restitutio solum minoribus, & aliquibus alijs, ut sup. diximus, num. 461. 462. 465.

Minor etas de iure nostro Neapol. n. 463. & 393.

Restitutio remedium extraordinarium, Nullitas ordinariam, n. 464. 468. 469.

Nullitatis remedium competit aduersus id, quod est nullum, restitutio aduersus id, quod est validum, nu. 466. 467.

Nullitas potest proponi infra annos 30. Restitutio infra annos quatuor post maiorem etatem, num.

470. 471. & à num. 472. ad nu. 496.

In nostro Regno Neapol. Sicilia in Statu Mediolani,
Roma quæ maior atq. nu. 497. Vbi talia sta-
tuta an comprehendant Clericos.

Restitutio obtempra à minore non inuat fideiussori,
secus nullitas. n. 498.

Remedio ordinario nullitatis admissio, denegatur re-
medium restitutionis. n. 499. 500. contra. n. 501.
502. 503. 504. 505.

Conueniunt remedia nullitatum, & restitutionum,
quia in utroq. veniunt fructus. nu. 506. 507.
508. nu. 509. 510.

Inpugnans contractum à se gestum qualiter teneat-
ur restituere acceptum, tam in Iudicio nullita-
tis, quam restitutionis. n. 511. 512. 513.

Petens nullitatem contractus alienationis fundi, &
restitutionem aduersus illum, an debeat resti-
tuere fundum. n. 514.

Quid sit restitutio in integrum aduer-
sus Contractum, quasi Contractum,
& Distractum. Et in quo differat
à Nullitate Contractus.

Quest. XXXVIII.

DE restitutione in integrum aduersus Sen-
tencias, & Decreta diximus in Tract. de
Nullitatibus Iudiciorum, hic Agemus de Nul-
litatibus Contractuum, quasi contractuum, &
Distractuum.

1 Restitutio in integrum est in pristinum sta-
tum repositio, cum tantundem restituere de-
beat, quantum obtulit læsio, l. quod si minor. §.
restitutio, vbi Bart. & alij D. l. ff. de minor. l. re-
stituere, ff. de verb. signific. l. unic. C. de epulat. vbi
Barbos. l. 1. C. de sent. nt. pass. Old. de restit. qu. 1.
art. 4. Girba dec. 19. num. 7. & seqq. Gobius con-
sult. 97. nu. 24. Card. Luca de hered. disp. 12. n. 17.
D. Mansius in bibliot. tit. 1. de restitut. nu. 1. seqq.
& tit. 2. nu. 205. D. Saminat. controu. 48. num. 4.
contr. 54. num. 16. D. Marsius consult. 373. 374.
376. Canaler. d. c. 180. Merlin. dec. 15. R. Capyc.
Latr. consult. 2. nu. 27. 28. 29. consult. 46. num. 16.
Molignan. altercat. 9. num. 29. altercat. 91. num. 4.
Fontanell. dec. 595. num. 9. Dom. Conf. Roc-
cus resp. 24. n. 2. & seqq. lib. 2. D. Celsus dec. 385.
num. 1. & cap. 1. com. nu. 122. pag. 13. D. Rota ad
Rouit. conf. 3. n. 4. 5. 6. tom. 1. & conf. 54. nu. 6. &
tom. 3. conf. 3. nu. 1. Aucdan. de metu lib. 1. cap. 6.
num. 30. Grinel. dec. 7. num. 7. Corradin. de prelat.
qu. 64. nu. 11. Antun. de donat. tom. 1. c. 29. nu. 68.
Idem Rota de priuil. mulier. cap. 4. n. 157. Odd. de
restit. in integ. p. 1. q. 1. art. 4. n. 44. Mauric. de restit.
c. 1. Ridolfi. in praxi p. 1. cap. 13. num. 413. Cana-
ler. dec. 180. nu. 3. Hodiern. ad Surd. dec. 179. nu. 2.
Doffiss. P. Onnat. de contract. tom. 1. tract. 6.
disp. 22. Calà. Perey. de restitut. in integ. per tot.
Pentenger. dec. 277. Calà de restit. in integ. qu. 13.
nu. 23. qu. 33. nu. 7. Mauric. de restit. Gales de re-
Tom. 11.

stitut. in integ. c. 1. nu. 3. & seqq. & nu. 53. 124.
c. 10. nu. 28. Sabell. in summa verb. restitutio nu. 1.
Tusc. lit. R. concl. 276. cum seqq. 303. Picard. in §.
in extraneis autem; Instit. de hered. qualis. n. 291.
Gallus de fructib. disp. 13. nu. 51. Tranchedin. con-
sult. 39. nu. 19. Cath. dec. 277. fol. 259. apud Ga-
les. de restitut. & dec. 352. fol. 265. D. Palma al-
leg. 191. nu. 14. lib. 1. Barbos. in leum in integrum
num. 4. C. si aduers. Transact. Cald. de restit. verb.
Lasiss. nu. 153. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59.
nu. 2. Saminat. contr. 48. nu. 4. contr. 54. num. 16.
Odd. de restit. qu. 1. nu. 32. Alrograd. conf. 94. num.
45. lib. 1. Gratian. disc. 504. n. 9. Postius res. 87. nu.
36. Mellin. dec. 15. Rota post Cens. dec. 206. nu. 3.
Vrceol. consult. 23. num. 1. Ricc. in praxi fol. 148.
seqq. & fol. 144. Donad. de renunciat. c. 12. nu. 17.
lib. 1.

2 Secundum alios: restitutio est privilegium
Iuris quibusdam personis concessum, violen-
tiæ, & fraudibus aliarum expositis, quo earum
damna per repositionem rerum in pristinum
reducuntur. Siue: est repositio rerum in pri-
stinum statum, vt damna imbecillis data re-
sarciantur, Vel est prioris status, vel Iuris re-
dintegratio, vt habetur in l. ad hoc, C. de sent.
pass. Repositio dicitur in l. 2. §. 27. ff. nequid in lo-
ro publ. l. prater 29. l. qui restituere 78. ff. de rei
vendic. Redditio in l. 75. ff. de verb. obligat. Siue:
est remedium extraordinarium, quo prætor
deceptos, aut læsos in eam causam, in qua ante
deceptionem, aut læsionem erant, ex iusta
causa reponit, ac reducit, Wessemb. ff. de in inte-
grit. restit. nu. 1. Molin. disp. 573. num. 1. Bonacin.
disp. 3. qu. 1. punt. ult. nu. 1. Menoch. cas. 75. Ricc.
in praxi verb. alienatio dec. 39. nu. 4. Hebrisenf. in
Vocabul. Iuris. verb. restituere. Caluin. vocabular.
cod. verb. restituere, & verb. restitutio, Coccin. dec.
560. Mellin. dec. 15. Pentinger. dec. 277. Ser. fin.
dec. 915. D. Rota de priuil. mulier. cap. 4. nu. 158.
P. Gregor. Syntagm. lib. 4. c. 25. Vrceol. consult. 23.
nu. 1. Molignan. altercat. 9. nu. 29. Tusc. verb. resti-
tutio conclus. 276. nu. 1. & 20. Roman. conf. 123.
& conf. 147. nu. 4. Reginald. lib. 25. c. 9. num. 144.
Sic restitutionis verbum supponit acquisitio-
nem præcessisse, P. Affl. contr. 44. nu. 23. Sic re-
stitutio non destruit id, quod consummatum est,
Guttier. de compensat. li. 3. q. 4. n. 16.

Et restitutio reddit quod abstulit læsio, l.
quod si minor. §. restitutio, ff. de m. ior. cum con-
cord. Gratian. disc. 584. nu. 9. Posth. res. civil. c. 87.
nu. 36. R. Marin. lib. 1. c. 147. nu. 7. Molign. alter-
cat. 9. nu. 19.

3 Restitutio dicitur à retro, & statuo, quasi: re-
tro statuere, vt notat post Alciat. Aug. Barbosa
in rubr. qu. 3. de restit. in integ. & in l. diuortio, §.
fin. p. 1. nu. 45. circa fin. ff. solut. matrim. Tranche-
din. sup. nu. 19. Sansel. dec. 108. n. 42.

Sic per restitutionem in integrum Contra-
ctus omnino rescinditur, Gales de restit. com-
ment. ad c. 1. de restit. nu. 123. Couar. lib. 1. var. c.
3. n. 11. Menoch. v. s. f. eq. c. 65.

Ideo restitutio in integrum non compellit
Z quan-

quando res non potest poni in pristinum statum, *Andreol. contr. 203. nu. 3. Menoch. conf. 714. Cald. de restit. verb. vel adversarij dolo num. 80. Larrea dec. 59. nu. 20. 30. Mier. de maiorat. p. 2. q. 4. illat. 8. nu. 175. Bichius dec. 670. Costa de re integra dist. 73. Arias de Misa lib. 1. ref. 41. n. 9.*

Sed *Andr. ol. sup. nu. 9.* intelligit, & declarat; ut licet non possit res ad integrum statum reponi integrè, tamen conceditur restitutio in eo, quo consistit læsio, l. si quis Titio ff. ex quib. caus. maior. l. Iulianus, §. eum, qui ff. eodem.

Et adeo ponit rem in pristinum statum, quod debeant restitui fructus percepti, etiam bona fide percepti, *Gobius consule. 97. nu. 25. 27. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. c. 14. num. 45. ubi an meliorationes num. 43. Manzins Bibliotheca legal. tit. de restit. tit. 2. nu. 223 seqq. Vbi de additione hæredis, repudiatione, tutelæ actione, Guttier. prax. lib. 4. qu. 69. Castill. lib. 3. c. 23. d. nu. 47. Diana tom. 6. tract. 3. ref. 163. Dicemus infra nu. 507.*

4 Sed quia hæc definitiones conveniunt non solum restitutioni adversus contractum, sed etiam restitutioni communi, & vulgari, quæ etiam maioribus competit; Vnde ut soli in integrum restitutioni conveniat dicendum est esse restitutionem in integrum: læsi ex æquitate iuris, (scu maius privilegio iuris) in pristinum statum repositio, *Onat. tom. 1. disp. 22. nu. 4. Sforz. Odd. de restit. q. 1. Tusc. lit. R. conclus. 276. 277. Diana p. 11. tract. 3. ref. 27. C. b. i. l. i. n. dec. 119 seqq. vol. 2.*

5 Beneverum læsus tripliciter lædi potest. Primo omnino iuste, ut qui iuste condemnatur propter delictum, amissione rerum suarum, vel aliqua pœna pecuniaria, & hic nullo modo debet restitui, nam restituito non datur, nisi causa cognita, *Lomnes 3. ff. de in integr. restitut. l. Diuus Antoninus, ff. eodem l. 7. Molin. disp. 533. num. 1.*

6 2. Omnino iniuste, ut is, qui violentè re sua spoliatur, vel decipitur ultra medietatem iusti preii, & hic debet restitui in eo damno, quod omnino contra iustitiam patitur, *Cald. de restit. q. 20. nu. 30.*

7 3. Potest lædi non quidem contra rigorem iustitiæ, sed contra eius æquitatem, & benignitatem, & tunc si habet privilegium, vel beneficium iuris, restitui potest. Si verò non habeat, non potest, & hæc est restitutio in integrum, de qua loquimur, & hæc est illa, quæ datur minoribus, & ijs, qui eorum privilegijs gaudent, & est rectè definita; cum hæc ultima definitione. Sic ut hæc restitutio in integrum competat non est necesse aliquem esse læsum contra iustitiam, aut eum eo contrahente iniustitiam commississe; aut ad restitutionem teneri: sed sat esse privilegiatum illum fuisse læsum contra iustitiæ benignitatem, & æquitatem, ut de benignitate iuris restituatur, si eo privilegio iuris gaudeat, *Onat. d. q. 21. num. 7. Gales de restitut. cap. 8. num. 1. & seqq. Cath. dec. f. num. 1. fol.*

235. apud Gales supra.

8 Ex quibus queritur, an hæc restitutio in integrum sit contractus, an distractus, an effectus eorum, vel quid tandem sit? Et dicimus, quod non sit contractus, quia non requirit consensum contrahentium. Neq; distractum, quia non solvit obligationem iustitiæ, quam diximus non habere eum, cum quo contrahit, sed ex æquitate iuris restitui, neq; esse necessarium effectum contractuum, quia restitutio in integrum datur, etiam ex temeraria aditione hereditatis, *Gales de restit. c. 2. num. 216. 220. 241. & ex inverso ordine iuris, & non solum de dāno, sed etiam de lucro, Gales. d. tract. cap. 3. num. 19. 21. 32. 34. 35. seqq.*

Sed regulariter restitutio supponit contractum, *Valeron. de transact. tit. 4. qu. 1. nu. 34.*

9 Nec est etiam actio omnibus contrahentibus competens, ac necessarius effectus contractus, ut sup. diximus, quia si maior, & minor ætate eodem contractu contrahant, maiori nõ dabitur restitutio in integrum, & minori dabitur de qua re infra; Igitur restitutio in integrum est actio luridica beneficio iuris competitus privilegiatis ad rescindendum damnum, quod passi sunt, & actio vocatur à Paulo in l. 1. seq. & 7. vbi *Wessemb. ff. de integr. restit. nu. 4. Regi. li. 25. n. 144. c. 9. & Molin. disp. 573. in fin.*

10 Alia quæstio resolvitur, quod quandoq; minores, vel aliæ personæ, quæ privilegijs eorum gaudent, restitui debent, non tenentur cum eis contrahentes in conscientia, restituere, quia non læserunt contra iustitiam commutativam, licet non servaverint eius benignitatem, & quia restitutio minorum non competit eis, ipso facto, & ipso iure, sed ope exceptionis, & quia est actio privilegiata, donec læsi actione ea utantur, non habent in actu restitutionem in integrum, l. vnic. §. de reput. que fia. iudic. *Reginal. lib. 25. nu. 147. §. secundo quod ipsi, Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 33. nu. 31. P. Molin. disp. 224. ad finem 573. ad finem, Conar. 1. var. c. 3. nu. 4. Reginald. lib. 25. nu. 146. Gomes tom. 2. c. 14. nu. 8.*

11 Sic debet peti, *D. Palma consult. 94. num. 44. post Odd. de restit. qu. 31. art. 1. Mayo. dec. Luc. 31. nu. 25. Arguelles dec. 87. su. d. c. f. 349. num. 62. Cabed. dec. 50. licet idem Cabed. ar. rest. 86. r. 1. dicat dari, quamvis non petatur. Quomodo petatur. Infra hic nu. 15. potest peti incidenter, l'enturin. conf. 43. n. 25.*

Sed non potest cogi ad illam petendam, *Jouins de solemn. in contractu minor. gl. 12. §. 20 nu. 41. seqq.*

12 Resolvitur alia quæstio, quæ est, An minores, & alij privilegiati teneantur stare contractum, etiam si habeant privilegium in integrum restitutionis, cum licet habeant hanc privilegiatam actionem, ex alia parte opinio vera, & certa sit eos teneri obligatione naturali servandi contractus; quia ius, quod eis abstulit actionem, & obligationem civilem, non eis abstu-

abstulit obligationem naturalem, seruandi contractus, sed expresse eam illis reliquit; sed hæc actio naturalis obligat in conscientia, ad seruandos contractus; ergo saltem in foro Dei non poterunt petere restitutionem in integrum.

13 Sed responsio est: contractus minorum, omnes annullari, si non fiant autoritate tutorum, quia pro nullo eorum datur obligatio civilis, quam voluntariè, & pro suo libito, ut ita dicam, ius civile de suo, vel concedit, vel negat, ut expedire intelligit, sed actionem naturalem, licet non adimat, non tamen addit in contractibus, qui ipso iure nulli non sunt, quia in his contractibus ius neq; assit, neq; restitit, Igitur cum in his contractibus minor, si sentit læsus contra iustitiam, tunc nullam, habet obligationem naturalem seruandi contractum, & ideo potest iustissime petere restitutionem in integrum. Si vero è contra nullo modo se læsum intelligit, non poterit petere, quia hoc beneficium solum datur læsis *Gales de restit. c. 3. nu. 1. nu. 40. seqq. 116. Rota dec. 328. p. 12. rec. Cath. dec. nu. 60. fol. 140. in d. Tractatu Gales dec. nu. 325 fol. 263. Idem Gales. c. 1. nu. 41 Cath. dec. nu. 218. fol. 254.* Si vero sentiat se læsum sed non contra iustitiam, sed contra equitatem, tunc non habet obligationem naturalem non petendi quod ex æquitate sibi debetur, aut illud præstandi, sed ex privilegio sibi concessu audietur, si petat refarciri sibi damnum in iudicio, & hæc est actio privilegiata, quæ sibi datur, latissime *Onat. d. disp. 12. sect. 1. n. 12.*

14 Soluitur alia quæstio, an actio hæc competat minoribus, & alijs, & sit de iure civili, an verò de iure naturæ, & unde originem trahat? Et responderetur hoc privilegium de iure civili non de iure naturæ, quia ius naturale privilegia, & dispensationes non habet. Secundo, quia ante lura hæc Romana, & de iure gentiū aliarum non erat introducta hæc restitutio minorum, & aliorum in integrum, sed pro ut ius naturale distat eo ipso, quod excedentes infantiam perueniebant ad usum rationis, & contractus facti valebant ad usum rationis, & contractus facti valebant, & nulla ex æquitate naturali iniustus restitutio in integrum concedebatur, *Bened. Egid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de Instit. & iure p. 2. nu. 20. Barbosa in l. si curatorem, C. de in integr. restit. nu. 6. secus si esset error, Barbosa in l. 2. C. si aduers. solut. sed magna æquitate, & benignitate ius civile minoribus per hoc beneficium restituendo in integrum se ostendit pater pauperum, & pupillorum, & eos protegit, & tuetur à potentia, & fraude opprimentium, *Onat. d. sect. 1. num. 12.* Quæ restitutio distinguitur in restitutionem ex iustitia, & ex Gratia, ex iustitia quando adest iuridica causa ad illam petendam, ex gratia, cuius petitio soli Principis Clementiæ innititur, *Marches. de commiss. restit. in integr. p. 2. §. nu. 47. Scacc. de appellat. q. 19. remed. num. 26.* Et dicta restitutio ex*

Tom. IV.

Iustitia alia est prætorialis, alia Civilis. Prætorialis est quæ iure prætorio introducta specialiter reperitur, vtpote est restitutio ex edicto minorum, & maiorum, quæ etiam duplex est, alia, quæ expeditur officio Iudicis nobili, & proprie est restitutio, Alia, quæ actionis iure consequitur, cui nimirum simulatur Iudicis officium mercenarium, & improprie in integrum restitutio vocatur, vtpote est, quæ datur ex causa doli, vel metus. Civilis vero est, quæ ex Principum constitutionibus descendit, *Gales. de restit. c. 1. n. 131. seqq. n. 138. seqq.*

Restitutio debet peti, ut diximus *sup. nu. 11. D. Guttier. de compensat. lib. 3. qu. 4. num. 17. 24.* vbi quod ante petitionem nihil operatur, *Cyriac. contr. 319. num. 44.* nec sufficiunt clausulæ salutaræ, *Conciol. alleg. 3. num. 43. 44. Odd. de restit. p. 1. qu. 25. nu. 3.* licet ipse distinguat *Cyriac. d. contr. 319. n. 44. Scappac. de Saluandib. 2. q. 21. nu. 8. Surd. conf. 349. nu. 62. Peregr. conf. 102. nu. 47. Andreol. contr. 163. num. 26. Maceratens. lib. 2. ref. 8. nu. 43. seqq. Altograd. conf. 44. num. 14. conf. 85. nu. 41. lib. 1. Conciol. alleg. 52. n. 28.*

Nec Iudex supplet ex officio, *Conciol. d. alleg. 52. nu. 28. Odd. de restit. p. 1. q. 31. num. 6.* licet distinguat *Roman. sing. 462. in fin. & ibi addit.*

Nec potest peti per viam replicationis, quædo actio est extincta, *Conciol. d. alleg. 52. nu. 29. Odd. de restit. qu. 33. art. 2. & qu. 35. nu. 40. lib. 1. Cyriac. contr. 380. nu. 53. Decian. conf. 13. nu. 86. lib. 2. Secus si non est extincta, nam potest peti per viam exceptionis, Gomez. var. tom. 2. c. 14. nu. 8. vbi Laynez. Manzini in Bibliotheca tit. de restit. tit. 1. nu. 204.*

15 Censetur petita, si ille in iustis peto ius, & Iustitiam ministrari. *Leon. dec. 196.*

Censetur petita vbi læsio, & minor ætas simpliciter allegatur, *Odd. de restit. par. 1. qu. 33. art. 3. P. Affl. contr. 33. p. 6.*

Immo sufficit quod simpliciter aliquid petatur à minore, quod alia via, quam in integrum restitutionis peti non possit; *Franch. dec. 17. nu. 20. de. 86. nu. 7.* præsertim ex clausula: omnimodo meliori in libello adiecta, quæ operatur, ut vtilius remedium deductum censeatur, *Meno. b. conf. 314. nu. 4. Barbosa. d. clausul. 95. nu. 11.* & sententia lata censetur supradicta actione proposita, *Rosis obs. 25. nu. 4. seqq.*

Immo censetur petita ex clausulis salutaribus in libello apposis, *Palm. alleg. 2. num. 28. alleg. 3. nu. 161. Guirba dec. 77. num. 12. Andreol. contr. 79. nu. 15. Posth. ref. 41. nu. 10. D. Saminiat. contr. 6. nu. 57. Idem Andreol. contra. 163. nu. 26. Torre de Maior. Ital. p. 2. q. 41. nu. 46.*

16 Competit hoc remedium implorando officium Iudicis, & per modum exceptionis, *Tusc. lit. R. conclus. 282. 283. Odd. de restit. par. 1. qu. 19. art. 5. Morla in empor. tit. 5. in præmiss. nu. 6. Cald. in l. si Curatorem, §. infra tempus nu. 15. & verb. Implorandum nu. 1. seqq. Ayllon. ad Gomez var. lib. 2. c. 12. nu. 9. Manzini in Bibliot. tit. 1. de in integr. restitut. nu. 46. Gales de restit. r. 1. num. 32.*

Z 2

Carle.

Carleual. de iudic. tit. 3. disp. 16. n. 27. 38. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 1. n. 359. Cyriac. contr. 380. n. 56. seqq. Nos Tract. de null. Ind. rubr. 1. q. 12. n. 8.

Et ad illam petendam est necessarium speciale mandatum, *Gomez, & Laynez var. lib. 1. c. 6. Rota apud Albrit. de inconstant. dec. 2. num. 2.* sufficit tamen mandatum cum facultate faciendi ea, quæ principalis posset, *nu. 3. mille DD. apud Sabell. §. minor. n. 24.*

- 17 Competit minoribus, nisi per aliquam legem, vel statutum sit prohibita, *Castill. controu. lib. 2. c. 5. nu. 15. Gutierrez. lib. 2. pract. qu. 88. ad finem, Velas. consult. 112. nu. 7. Barbof. in repet. §. restitutio. Ab Ecclesia lib. 2. obseruat. 12. num. 1. vbi num. 4. quod non competit ex clausula: si qua mihi iusta causa, si statutum illam tollat.*

Nec sufficit generalitas legis, *Castill. ibid. nu. 16. & seqq.* Nam nunquam censetur exclusa, nisi de illa facta sit expressa mentio, *Anton. de donat. reg. tom. 2. cap. 19. num. 26. Cama dec. 291. nu. 1. Franch. dec. 232. 688. nu. 3. & dec. 431. nu. 3. Phoebe. dec. 16. nu. 6. Mend. à Cast. in praxi Lusit. lib. 3. cap. 21. nu. 70. Valasc. consult. 112. nu. 7. seqq. Gratian. disc. 74. nu. 9. 10. Reynos. obs. 30. nu. 1. Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. glos. 2. num. 93. 96. 97. Vela differt. 5. nu. 12. seqq. Roccus resp. 24. nu. 12. lib. 2. Scialoya de foro compet. cap. 52. nu. 4. Ab Ecclesia d. obs. 12. Nec sublata per verba generalia: de non molestando. *Caroc. dec. 45. n. 2. Odd. de restit. q. 90. art. penult. & q. 15. art. 5.**

Et sublata restitutione, etiam ex capite minoris ætatis, non comprehenditur illa, quando tractat de damno virando, *Andricol. controu. 56. nu. 32.* Et sublata exceptione non intelligitur sublata restitutio, *Laynez ad Gomez var. tit. de restitut. nu. 501. Tusc. lit. R. concl. 296. Gratian. reg. 438. nu. 15.*

Verum minor non potest renunciare beneficio restitutionis, *Gales. de restitut. c. 6. Tract. nu. 10. & seqq. & n. 24. Borgn. de Tut. & Curat. nu. 170. Capyc. dec. 110. nu. 2. Gallerat. de renunci. lib. 3. c. 3. nu. 9. Vide infra num. 42. Molfes. sup. consuet. tit. de renunci. q. 1. nu. 48. Donad. de renunci. c. 9. nu. 106. seqq. & nu. 244.*

Et quamuis renunciet, restituitur, *Corn. conf. 178. nu. 11. lib. 3. Bald. conf. 96. nu. 2. lib. 3. Natta conf. 458. nu. 4. Grammat. ad Constit. Regni tit. de restit. minor. nu. 1. Capyc. Dec. 110. Gales. d. cap. 6. nu. 7. Nam eadem facilitate, qua minor contrahit inductus, eadem facilitate inducitur ad renunciandum, *Gales. ibid. n. 9. Infra hic n. 28.**

Renuncians per clausulas generales appellationi, reclamationi, &c. omni legum auxilio, &c. non renunciat restitutioni; *Petr. Raven. sing. 279. Thob. conf. 87. nu. 4. Boer. dec. 140. nu. 3. Gales. sup. num. 1. 2.*

Et fideiussor minoris, etiam si minor nolit restitui, potest ex persona ipsius minoris, *Odd. de restit. par. 1. q. 48. Et Nos dicemus infra.*

Quæ diximus de renunciatione restitutioni, inualida, procedunt in restitutione in integrum impetranda, secus impetratæ, vel si illā petere noller, nam cogi non potest, *l. si Index,*

ff. de minor. Affl. tit. de contr. feud. apud Paresnu. 67. Gales. d. c. 6. nu. 11. licet contra dicat Odd. de restit. p. 1. qu. 26. art. 4. nu. 27.

Minor renuncians cum iuramento, illam amittit, *Gales. sup. nu. 21. Gallerat. d. lib. 3. cap. 3. Sed debet esse certioratus de tali beneficio, Nouar. de priuil. miserab. pers. priuil. 89. n. 5. Molfes. sup. Consuet. Neapol. tit. de renunci. q. 6. nu. 37. Paleaz. de maior. p. 4. qu. 2. nu. 13. late Donad. de renunci. c. 8. n. 100. seqq.*

Idem est si in maiori ætate constitutus minor renunciet, nam ab illa omnino excluditur, *Riminald. conf. 140. nu. 32. lib. 1. Gales. d. c. 6. nu. 13. Gallerat. sup. Donad. sup.*

Et statutum generaliter loquens non comprehendit minores, *Calà de restitut. q. 34.*

Et in iudicijs non est sublata per rescriptis Appellatione remota, *Albrit. de inconstant. qu. 39. nu. 95. Sub. dec. 234. nu. 37. Barbof. de claus. claus. 9. nu. 29. Ab Ecclesia d. obs. 12.*

- 18 Restitutio in integrum efficit, ut persona privilegiata sit reponenda in pristinum statum, quo ad damnum, & etiam quo ad lucrum, *l. ait prator, §. non solum, ff. de minor. l. 1. C. de reput. at. Pichard. in §. in extraneis nu. 40. cum seqq. Instit. de hered. qualis. Fab. C. de reput. defin. 2. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. nu. 43. Vafq. controu. lib. 6. c. 66. Rip. obs. 301. Magon. dec. Flora 19. n. 8. Brunem. in d. l. 1. C. de reput. ibiq; Barbof. n. 4.*

- 19 Ideo si minor ex transactione aliquid ab aduersario recepit, & illam ex aliquo causa impugnare velit, non auditur, quam reddita quantitate recepta, quatenus locupletior ex illa sit factus, *Molin. de primog. lib. 4. c. 9. num. 43. Menchac. usufr. cap. 66. Magon. dec. Flora 19. num. 8. Menoch. conf. 644. nu. 3. 674 nu. 5. Kloch conf. 51 nu. 31. vol. 2. quamuis contra sit Bacchon. disp. 11. lib. 9. lit. A. quamuis non sit factus locupletior, Cino. discept. 71. nu. 51. seqq. Mauris. c. 215. Odd. qu. 47. art. 4. Caldin l. 3. verb. per quod pristinum nu. 3. 4. Vrecol. de transact. q. 29. n. 28. Antonin. var. lib. 2. cap. 17. nu. 4. 5. Menoch. conf. 616 nu. 14. conf. 674. nu. 15. conf. 714. nu. 9. conf. 1122 nu. 66. de pres. lib. 3. pres. 84. nu. 1. Rota dec. 440. nu. 1. p. 1. diuers. post alios Barbof. in d. l. unie. nu. 4. seqq. Iouius de solemn. in contr. et minor. gl. 9. §. 2. num. 4. Olea de Cess. Jur. tit. 2. qu. 1. num. 9. Leon. dec. 182. Barbof. voto 76. d. nu. 100.*

- 20 Et etiā fructus rei, *Castill. lib. 8. corr. lib. 8. c. 36 §. 2. n. 41. seqq. Cyriac. contr. 300. Dicemus infra.*

- 21 Nec sufficit oblatio verbalis, sed realis *Odd. qu. 47. nu. 28. Giurba dec. 103. nu. 12. Menoch. d. conf. 674. nu. 4. 25. & conf. 1111. n. 66. 73.*

Quid si eam minor impugnet ob nullitatē, *Prat. discept. 4. tom. 2. & lib. obseruat. obs. 48. R. Marin. lib. 2. c. 234. in fine, Prat. ad Pascal. de vir. patr. potest. p. 1. c. 2. vers. sed Curiosa.*

- 22 Quæ requirantur, ut restitutio in integrum concedatur. Non est quærendum quid requiratur, ut hoc privilegium, seu beneficium restitutionis in integrum concedatur, sed quid requiratur, ut ij quibus concessum est, & qui illa

illo gaudent, eo uti possint. Nam cum hæc concessio sit magnæ utilitatis minoribus, & magni præiudicii ijs, qui cum eis contrahunt, vel agunt, in utramque partem peccari potest, si autem ijs ea, quæ non requiruntur à minoribus exigantur, aut ea, quæ requirantur contra ius agentium cum eis non exigantur.

23 Primo requiritur, ut contractus eo tempore, quo sit inconsultò, & imprudenter, ac temerè fuerit factus, nam si talis non sit, sed prudenter sit iniurus, & talis ut à solerti quo piam celebrari potuerit, non potest illum postea minor tenere, & solum pro suo libito reuocare, neq. tunc audietur, restitutionem in integrum petens, quia in eo læsus non fuit, l. verum 11. § sciendum, ff. de minor. Galef. de rest. c. 3. nu. 11. c. 1. num. 116. Rota dec. 244. p. 13. rec. p. 14. dec. 130. Vrcol. de transact. qu. 95. nu. 1. Rota dec. 32. nu. 18. dec. 126. nu. 3. dec. 176. nu. 3. p. 16. rec. Olea de Cess. tit. 2. q. 2. nu. 13. Vela differt. 37. à nu. 32. Cauall. q. 675. Cyrias. contro. 308. Guttier. tract. lib. 2. qu. 22. à nu. 9.

24 Item non restituitur, qui sobriè rem suam administrat, ex l. minoribus c. p. 1. ibi: in quibus se captos probare possit, ff. de minorib. & l. fin. C. eodem, non videtur circumuentus minor, qui iure sit usus communi, & l. 44. ff. de minorib. & l. verum 22. § sciendum, & sequ. & l. quod si minor 24. § non semper, ubi Bart. Gesta cum minoribus rescinduntur, si æquitas suadet, quod est quando sua facilitate minor decipitur, & l. inter minores 8. ff. de in integr. restit. l. si Curatorem 5. C. eodem, ibi: nec enim euentus damni restitutionem indulget, sed in consulta facilitas, Onat. de contract. tom. 1. tract. 6. disp. 21. sect. 2. Galef. de restit. cap. 7. nu. 195. c. 8. nu. 193. & d. c. 8. num. 384. ubi de errore, & ignorantia, c. 2. nu. 140. cap. 3. nu. 6. ubi de dolo, & c. 2. nu. 107. & c. 2. nu. 359. Iouins de solemn. gl. 19. § 7. nu. 54. Odd. de restit. qu. 4. art. 2. nu. 26. Canter var. lib. 2. c. 1. nu. 122. Hermosill. glos. 12. num. 25. Chuacil. 16. o. ser. 14. Mattb. sing. 58. Morlap. 1. tit. 1. o. u. 4. nu. 8. Gomes in l. 50. Tauri nu. 14. Valasc. conf. 138. nu. 16. P. Barbosa in l. 1. p. 4. nu. 128. ff. solut. matrim. Menoch. conf. 714. nu. 7. Faria ad Conar. lib. 1. cap. 3. num. 61. D. Manzius in Biblioteca Iur. tit. de restitution. tit. 2. n. 25. 83. seqq.

Hanc conclusionem tenent DD. in l. actor. § non solum, & ibi DD. & in l. fin. C. de in integr. restit. Gomes lib. 2. var. c. 14. nu. 1. Bonac. disp. 3. qu. 1. punct. 7. nu. 3. Molin. disp. 573. verb. dictum. Item sup. l. ult. C. de in integr. restit. non videtur circumuentus minor, qui iure sit usus communi, ubi gl. Tu seruum tibi necessarium emisisti, postea interijt, l. non omnia 43. ff. de minor. Lapi. alleg. 53. nu. 8. Innoc. in c. coram de in integr. restit. Tusc. verb. restitutio conclus. 295. nu. 6. Craxet. conf. 27. nu. 6. 7. Rolan. à Valle conf. 59. in fine, Soccin. iun. conf. 46. lib. 4. nu. 49. Wessembe. nu. 5. ff. de in integr. restit. Gomez. d. c. 14. num. 1. Azo in C. de in integr. restit. nu. 7. per l. verum, § sciendum, & § locupletis, & l. 1. C. qui, & aduersus

quos ea ratione, de qua in l. 1. ff. de in integr. restit. quia læsis, & deceptis subuenitur hoc remedio non deceptoribus, vel iuste, & commodè contrahentibus.

25 Restitutio minori semel tantum conceditur, Odd. de restit. p. 1. q. 16. art. 2. 8. Marches. de commissar. p. 2. § 1. num. 64. Polid. Ripa obs. 330. 331. ex l. fin. C. si sap. restit. post Fab. in C. tit. si sap. restit. defin. 2. lib. 2. Fontanell. dec. 105. nu. 12. Ciarlin. controu. 215. lib. 2. ut ex stat. Ferrar. dicte D. Pigant. ad stat. fol. 284. nu. 1. Mauris. de restit. c. 132. Carpon. l. b. 2. resp. 97. num. 2. Ripol. var. cap. 5. nu. 280. Loynez. ad Gomez var. tit. de restit. c. 24. nu. 100. 101. Ricc. collect. 1525. D. Frances de Intrusione q. 35. nu. 13. 14.

26 Siue incidenter, siue principaliter petatur, Galganes ad stat. Urb. c. 40. Fenzon. c. 50. num. 75. Pigant. sup. Et semel illa denegata non potest iterum peti, l. 3. C. si sapius in integr. restit. petat. Mysing. cent. 1. obs. 52. Perez in d. l. num. 1. Fontanell. dec. 105. Salgad. de protecl. p. 1. c. 12. num. 17. Affl. contr. 33. num. 21. Rota ad Rouit. conf. 33. num. 12.

Et quamuis restitutio non detur ad petendam restitutionem, Rocca disp. 140. n. 17.

27 Ex diuersa, & noua causa iterum peti potest d. l. fin. Odd. d. q. 16. art. 5. 6. Marches. d. § 1. nu. 68. Fab. sup. defin. 1. Ripa d. obs. 331. Barz. dec. 107. nu. 31. ubi nouam causam dicit esse si fuit allegata, sed non probata, Mysing. centur. 1. obs. 52. Cald. de restit. verb. implorandum nu. 35. Brunem. in l. 1. 2. 3. C. si sapius, Rota par. 2. rec. dec. 534. Prat. discept. 44. nu. 1. lib. 4. Pigant. sup. nu. 2. 4. 5. Galef. de restit. c. 1. nu. Idem Cath. dec. n. 23. fol. 236. Manzius in Bibl. tit. de restit. tit. 2. n. 51. Frances. sup.

Statutum procedit respectu vnus, & eiusdè articuli, Marches. sup. nu. 68. Ciarlin. d. contr. 215. Odd. de restit. qu. 16. art. 4. Ciarlin. contr. 215. Fontanell. d. dec. 115. nu. 12. Garba dec. 66. Pereira de reuis. cap. 98. nu. 10. D. Constantius sup. prag. 3. de dilaton. nu. 1.

28 Iterum peti potest, si prioris sit destructiue, Odd. d. q. 16. art. 9. & q. 62. art. 2. num. 23. Vbi restitutus ut adeat, potest restitui, ut ablineat, Ripa d. obseru. 331. Pigant. sup. nu. 4.

Si non fuerit concessa, nec denegata, iterum postulari potest, Fenzon. d. c. 50. nu. 75. & seqq. D. Pigant. nu. 5.

Si minori, propter ætatem non probatam fuerit denegata, possit, docto de minori ætate, concedi, Rip. d. obs. 331. Ricc. collect. 1525. Fontanell. d. dec. 105. nu. 25. 26. D. Pigant. sup. n. 6.

Verum læditur minor renunciens remedio restitutionis in integrum, Affl. dec. 114. Odd. de restit. p. 1. qu. 26. Capyc. dec. 100. Rota ad Rouit. conf. 33. nu. 15. 16. lib. 2. Ideo restitutio aduersus renunciationem de non petendo restitutionem, est primò petenda, & postea debet peti restitutio aduersus contractum principalem, Baron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 1. nu. 620. 621.

29 Requiritur, ut probetur læsio in iudicio, nam non competit minori restitutio in integrum, nisi eam petat, & causa cognita, & ab ipso probata læsione, Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 39. Catan. dec. 29. nu. 2. dec. 25. num. 5. Hermosill. fol. 442. nu. 24. 25. Catan. dec. 35. nu. 1. Rota dec. 471. p. 3. rec. dec. 337. p. 11. dec. 276. p. 21. dec. 194. 359. 447. p. 4. rec. dec. 49. p. 5. rec. dec. 154. p. 12. dec. 328. dec. 67. p. 7. dec. 181. p. 10. p. 13. dec. 244. p. 6. dec. 185. 170. p. 8. dec. 293. p. 10. dec. 236. p. 13. dec. 344. p. 14. dec. 130. & dec. 81. 428. Cavalier. dec. 149. 160. 323. Amat. Donozer dec. 215. 131. 289. Carill. dec. 145. 298. Celi. dec. 34. Coccin. dec. 1124. 1382. 770. 1687. Duran. dec. 136. 310. 458. Manzaned. dec. 882. Mellin. decis. 419. Ottobon. dec. 40. 50. Put. dec. 136. 431. Gales de restit. c. 1. num. 40. 41. 120. Cath. dec. num. 218. apud Gales. fol. 254. nu. 360. fol. 266. Cath. dec. nu. 60. fol. 240. Antun. de donat. tom. 1. lib. 2. c. 11. nu. 47. Layn ad Gomez. var. tit. de restit. nu. 6. Farinae. report. Iudic. q. 49. Conciol. alleg. 52. nu. 30. Rota dec. 333. p. 4. rec. Calà de restit. qu. 13. n. 21. Affolin. ref. 18. nu. 40. 41. Oddo de restit. qu. 4. nu. 2. Palma consulti. 5. num. 75. Antonell de temp. legal. lib. 2. c. 59. nu. 18. Cyriac. contr. 481. 252. 303. Lara de vita homin. cap. 26. Fontanell. dec. 101. Scacc. de sentent. c. 1. gl. 14. q. 27. Barbof in repert. verb. minor. & verb. restitutio. Brunem. in l. 5. C. de resc. vendit. Pistor. p. 1. qu. 33. Carpzou. p. 2. conflict. 11. defin. 44. Leoncill. dec. ferrar. 52. D. Pigant. ad statut. Ferrar. fol. 285. numer. 8. Arguelli. decis. 111. Bich. decis. 302. Burat. dec. 323. par. 5. rec. par. 10. dec. 185. par. 7. dec. 63. par. 12. dec. 328. p. 5. dec. 154. & dec. 4. & p. 13. dec. 244. p. 6. dec. 184. 170. 185. p. 10. dec. 181. 354. Duran. dec. 18. 70. Rocens resp. 99. n. 1. 5. lib. Rota ad Rou. conf. 33 n. 5. Rota post Gob. Tract. var. dec. 19. 25. Andreol. contr. 187. nu. 1. contr. 162. nu. 1. Luca ad Grat. dec. 196. Idē Duran. dec. 259. 358. Albrit. de inconst. dec. 2. nu. 5. 6. Nam cum possit contingere, ut minor sobrie, & prudenter contrahat, licet potest casu fortuito ex contractu damnum patiat, non temerè tantum privilegium contrarius terrij concedendum fuit, sed causa cognita, & duobus in ea probatis. Alterū se esse minorem, Alterum ex contractu se fuisse læsum, aliās non dabitur ei hæc actio, nec exceptio. Quod causa cognita habetur in l. 3. & ibi Bart. & gl. ff. de in integr. restit. & l. minoribus S. C. eod. & l. nam postea, ff. de iure iur. §. minor. & ff. eod. l. verū, §. item sciendum toto tit. C. quia aduersus l. 1. & l. in causa, §. causa ff. de minor. l. de atate 43. ff. cod. Castrenf. conf. 282. nu. 6. lib. 1. Tusc. lit. C. conclus. 287. nu. 1. l. de atate 43. ff. de minor. l. minoribus §. C. eod. ibi: & si dolus aduersarij non probetur, l. 2. C. qui & aduersus quos, & toto tit. C. ubi, & apud quod cognitio in integr. restituitur, agitando sit, Gomez d. c. 14. nu. 8. Molin. disp. 573. nu. 17 Bonacin. disp. 3. q. 1. p. uel. 7. n. 2. Antun. de donat. tom. 2. c. 32. nu. 19. Larrea dec. 70. n. 13. 17. Cald. in l. si curatorem vers. vel aduersarij dolo num. 1. tom. 1. p. 2. lib. 1. c. 11. n. 46. Cels. dec. 164. nu. 2.

dec. 238. nu. 6. Sabell. tom. 4. §. restitutio nu. 4. seqq. ubi qualis læsio, Card. Luca de alienat. disc. 67. Gratian. disc. 767. nu. 41. seqq. & disc. 797. nu. 24. seqq. Magon. dec. Luc. 31. nu. 28. Altograd. conf. 5. nu. 88. & conf. 24. num. 30. lib. 1. Sabell. §. minor. nu. 8. seqq. Celsus dec. 34. nu. 2. dec. 72. nu. 2. dec. 181. nu. 3. dec. 220. nu. 1. 302. n. 17. 128. num. 11. Tusc. lit. R. concl. 286. 287. Mascard. conclus. 1273. seqq. Andreol. contr. 187. nu. 1. 162. num. 1. Pigant. ad statut. Ferrar. lib. 1. rubr. 56. nu. 9. Card. Luca de fidei. om. disc. 155. nu. 9. Christin. dec. 119. seqq. vol. 2. Rota p. 9. rec. dec. 63. nu. 23. seqq. Otobon. decis. 40. 50. Cavalier. dec. 323. Rota dec. 464. nu. 36. Scacc. de sent. c. 1. gl. 14. q. 27. Palma consulti. conf. 5. n. 75. Molignan. altercat. 9. nu. 28. 29. Fontanell. dec. 120. nu. 7. dec. 395. num. 9. Larrea dec. 70. d. nu. 13. Noguerol. alleg. 30. n. 7.

Sic restitutio reddit, quod læsio abstulit, l. qui proprio, ff. de procurat. l. siquidem, ff. de prad. minor. Hodier. ad Surd. dec. 4. nu. 23. sic debet esse læsio D. D. sup. citati, addimus Mesa res. lib. 2. c. 31. nu. 5. Mascard. concl. 1274. num. 12. Barbof. repert. §. Restitutio, Monald. dec. 156. nu. 1. & dec. 258. nu. 1. Larrea dec. 70. nu. 12. 13. Non modica num. 14. Rota post Albrit. de inconst. dec. 2. nu. 5. dec. 44. nu. 3. Torre de Maiorat. Ital. dec. 7. nu. 48. & a eron. de transact. tit. 4. q. 1. nu. 44. tit. 6. q. 2. n. 39. Larrea d. dec. 70. n. 12. Hermosill. gl. 12. l. 4. tit. 5. nu. 24. 25. Trentacinq. var. tit. de minor. ref. 2 nu. 1. Nos de nullit. Iudic. rub. 1. qu. 6. nu. 26. seqq. Manzan. Bibliothec. Iuris tit. de restitut. tit. 2. num. 169. Quæ non debet probari si est manifesta, nu. 170. 171. Nec est necesse probari dolus aduersarij, num. 171. Et sic causæ cognitio est necessaria num. 172. seqq. quidquid dicat Coccin. dec. 1434. quod non requiritur læsio. Vide.

Restitutio ex eo, quod pacto de retrouendendo non sit usus non conceditur, nisi probata læsione, Hodier. ad Surd. dec. 4. num. 20. Larrea dec. 70. p. 2. ubi decifum refert, signanter, quod si non fuisset impeditus, pecuniam habebat promptam, & necessariam pro redemptione, alias læsus non diceretur, l. si emptione, ff. de minor. Anna alleg. 27. nu. 24. Surd. dec. 4. nu. 13. & dec. 203. num. 17. Mastrill. conf. unicus post tom. 1. dec. num. 68. Calà de modo articul. qu. 260. nu. 757. Facchin. conf. 57. nu. 12. seqq. Hideru. ad Surd. dec. 136.

Minor si in contrahendo sit læsus restituatur, sed si in prætio agit ad supplementum, Gomez var. tit. de restit. nu. 1. Morla in empor. tit. 5. qu. 1. nu. 30. Garz. de expensis c. 18. ex num. 23. & de nobilitate gl. 6. §. 1. nu. 56. Gratian. disc. 27. nu. 41. disc. 242. nu. 26. Suar. inter commun. lib. 4. tit. de resc. vendit. nu. 54. Odd. de restit. 2. p. qu. 57. art. 4. num. 26. Rodriq. de ann. reddit. l. b. 1. qu. 10. nu. 19. Auendan. 2. p. c. 12. prætorum nu. 12. ubi de locatione, Guttier. lib. 4. q. 69. nu. 23. Hermosill. l. 56. tit. 5. p. 5. glo. 11. num. 114. Facchin. lib. 2. contro. 90. Larrea dec. 76. n. 12. Salgad. de protect. 4. p. c. 14. nu. 36.

Sed contra quod indistinctè minor læsus, vel

vel Ecclesia admittatur ad rescissionem contractus, non ad supplementum pretij, *Morla. sup. Barbof. in collect. cap. 1. de integrit. restitut. num. 10.*

Et dum adest læsio minor restituitur, siue sua facilitate, siue ob calliditatem aduersarij, siue in omitendo, *Barbof. in repertor. §. restitutio, Menoch. conf. 100. num. 289. Cald. de restit. §. sua facilitate, Mascard. concl. 1058. nu. 25. Manzini in Biblioth. Iuris tit. de restit. tit. 2. nu. 12. & seqq. siue ad damnum, siue ad lucrum num. 16. quamvis pupillus contrahat cum consensu tutoris num. 20. Vbi etiam si cum decreto Iudicis. De quibus requisitis infra.*

Plena probatio læsionis non est necessaria, ad restitutionem, sed sumus de bono iure, *Odd. de restit. p. 1. qn. 36. art. 4. n. 46. R. Capyc. Latr. dec. 165. nu. 52. Nam non restituitur sine causa, Tusc. lit. M. concl. 299.*

Minor restituitur ad amissionem bonorum ob adulterium, vel ob non peritum tutorem pupillo, vel aliam omissionem, *Laynez ad Gomez var. tit. de restit. c. 14. n. 39.*

Vbi in parte contractus est læsius, minor restituitur in totum, si ille velit, *Marsius Bibliotheca legalis tit. de restitut. tit. 2. n. 211.*

Sed non debet probari læsio, quando minor, & Ecclesia dicunt se læsos propter lapsū temporis, *Mascard. conclus. 1274. nu. 25. Barbof. in c. coram nu. 5. de in integ. restit. Fontanell. dec. 101. nu. 16. Antonell. de tempor. legal. lib. 1. c. 59. nu. 23. Pigant. ad statut. Ferrar. tom. 2. nu. 2. fol. 3. sed vide Dunozet. dec. 13.*

Minor habetur pro maiore vbi agitur de eius favore, *Sonius de solemn. in contract. minor gl. 15. §. 7. n. 48. 63.*

Sic restitutio competit minori aduersus declarationem factam polle stare contractui, quamvis renunciasset beneficio restitutionis, *Hermosill. gl. 7. l. 4. tit. 5. n. 19.*

Sic restitutio datur minori aduersus retium titulo possidentem; si non fuerit læsio in pretio, sed in rei traditione, *Hermosill. fol. 439. num. 9. Flamin. de restitut. benef. lib. 3. quæst. 7. nu. 51.*

Et competit minori, & alijs privilegiatis aduersus concordiam male factam, *Hermosill. fol. 441. nu. 23.*

Inimò multa in Iudicio probare debere, assertit doct. *Tusch. d. conclus. 276. nu. 1. Card. Luca. de alienat. d. sc. 67. Primò, quod sit minor? minor est de iure communi, qui non excedit 25. annum, Conc. de censib. qu. 15. n. 1. Dicemus infra num. 379. 392.*

Quod debeat esse minor, *Hermosill. fol. 442. nu. 24. 25. Caualer. dec. 223. Gals. de restit. c. 1. n. 34. Rota dec. 48. n. 13. post Alibator. de fratrib. in Regno nostro per consuetud. incip. minor iura.*

Minor ætas quomodo proferatur? probatur per librum baptismi, ac fidem Parochi, per parentum testimonium, vel eorum librum,

aut patris confessionem, per Nutricem, & Comparum, per testes præsentem, *Maioran. in Opopraxi crim. c. 14. num. 12. & seqq. Sabell. §. ætas nu. 2. & seqq. Mascard. de probat. conclus. 1262. Card. Luca. de alienat. d. sc. 60. nu. 11. de Indic. d. sc. 30. num. 9. Monald. dec. 156. & dec. 218. Baron. infra hic nu. 35. 36. Tusc. verb. ætas concl. 344. & lit. M. concl. 266. Giurba obs. 92. Conciol. alleg. 6. nu. 1. seqq. D. Mansius in biblioteca tit. de restit. tit. 2. num. 166. 167. & num. 2. Conciol. ad statut. Engub. numer. 14. fol. 355. Tusc. lit. E. concl. 340. seqq. Zachia qq. medic. legal. tom. 2. dec. 65. 76. Ricc. collect. 302. 1677. 3000. 3437. & seqq. Caldus de restit. fol. 193. per testes, Caualer. dec. 375. Ricc. coll. 3444. Rota p. 9. dec. 14. num. 7. & dec. 279. & p. 18. tom. 1. dec. 21. Duran. dec. 18. n. 20. Odd. de restit. qu. 37. art. 9. Galefin. amplio Tract. de restit. Genna de script. primat. lib. 5. fol. 283. & fol. 46.*

An quis præsumatur minor, vel maior, *Tusch. lit. M. concl. 266. Sabell. d. §. ætas num. 4. & seqq. Maioran. sup. Od. l. de restit. qu. 37. art. 1. seqq. Tusc. lit. E. concl. 344. lit. M. concl. 166. Vin. opin. 256. vbi quod probari debet ab allegante, Menoch. lib. 2. præf. 50. 51. Monald. dec. 156. nu. 2. Baron. de effect. min. ætat. in præiud. 1. n. 34.*

An ex aspectu probeatur, *Menoch. de arbitr. cas. 117. Odd. d. qu. 37. art. 13. 16. 13. 16. Scaglion. in pragm. Regni alleg. 1. n. 36.*

Debet concludenter probari ad effectum, veniendi contra Instrumentum, *Caualer. dec. 437. nu. 3. vide Odd. d. qu. 37. art. 3. Rota p. 18. rec. tom. 1. dec. 21. & ad restitutionem, Monald. d. dec. 258. Sord. conf. 287. n. 5. 6. lib. 2.*

Minor reputatus ex communi opinione, maior, valide contrahit, nisi persona cum eo contrahens sciat illum minorem, *Montan. de tutor. cap. 32. num. 478. & seqq. Sabell. §. minor. nu. 34.*

Post annos 18. quid agere possit minor, de iure communi, *Vela differ. 7. a nu. 50. & 53. Ricc. collect. 693. Gomez lib. 3. var. c. 1. num. 55. Vbi dicunt posse postulare pro alijs, manumittere, procurare negotia extrajudicialia.*

In anno 14. est maior in fauorabilibus, *Baron. eff. 1. n. 272.*

Minor quis est, quamvis sit sui iuris, *Mansius in Bibliotheca Iur. tit. de restit. tit. 1. num. 22. Quamvis habeat liberos nu. 23. quamvis benè se gerat. n. 25.*

Minor læsus restituitur contra quemlibet lædentem, *Mansius Bibliotheca Iur. tit. de restit. tit. 2. n. 148. 149. Contra Fiscum. n. 150. infra hic n. 160. Secus contra illos, quibus reuerentia debetur. n. 112.*

Ætatis defectus in minore allegari non potest, si Statutum faciat illum maiorem ad contrahendum, *Rota post Olcam de cess. Iur. dec. 20. num. 2.*

Et vbi statutum abreuiat ætatem statuti per ius commune, ut est in nostro Regno Siciliae per

per *Constit. incip. minorum Iura*, per illam non sunt sublata disposita per ius commune, in illis casibus, in quibus minorem ætatem decem, & octo annorum requirit. *Abruz. in summe admonendi instit. quib. alien. licet, vel non* Quia dicta constitutio tantum abbreviat minorem ætatem, non autem illam prorogat. *Virgil. de legit. person. c. 1. a n. 16.* Sicut etiam dicta ætas non est immutata in casibus, quibus maior ætas decem, & octo annorum requiritur, *Abruz. sup. num. 92. Baron. i. prælud. de eff. min. atq. circa Iudic. nu. 132. Tusc. lit. M. concl. 266. lit. B. concl. 343. Costa conf. 51. n. 16. Baron. de eff. min. atq. qua ad contract. in prælud. 1. n. 31.*

2. Quod sit læsus, Etiam si adeat hæreditatem, si illa sit læsiva; *Coccin. decis. 219. Marefcot. lib. 2. c. 98. num. 11. seqq. D. Pigant. ad statut. Ferrar. fol. 37. nu. 27. rub. 7. p. 3. rec. dec. 33. in dubio concedenda est, Contiol. alt. 29. nu. 27. Card. Luca de credit. disc. 40. nu. 31. D. Constant. ad stat. Urb. annot. 44. nu. 410. vbi nu. 11. quod debet restituere acceptum.*

3. Dolo aduersarii, *Surd. de alim. tit. 9. qu. 45. num. 2. vel sui facilitate.*

4. Quod sit intra quadriennium restitutionis *Sabell. §. minor. num. 8. Bologn. conf. 48. Menoch. conf. 100. nu. 298. Tusc. conclus. 286. nu. 2. Rota ad Rouit. conf. 33. nu. 5. Molin. disp. 573. num. 11. Gomez d. c. 14. Capyc. Latr. consult. 100. a nu. 13. D. Leonard. R. c. in praxi p. 1. tit. 3. tit. de lucris, & Curis c. 2. nu. 4. Vrcol. de transact. q. 95. nu. 1. Odd. de restit. qu. 36. seqq. Vin. opin. 503. Mascard. concl. 1273. seqq. Prædissect. 38. nu. 17. l. b. 1. Larva de vita homin. c. 26. Cyriac. contr. 262. Sabell. §. minor n. 5.*

31 Neque competit, si læsio non sit tempore contractus, sed superueniat, *Rodoer. conf. 22. num. 21. Odd. de restit. qu. 57. art. 3. nu. 18. Giurba dec. 105. nu. 2. 3. Rota p. 1. rec. dec. 87. Vrcol. de transact. qu. 22. num. Valeron. tit. 6. qu. 2. n. 44. licet contra Barra contr. 62. nu. 19. Boss. da dote fol. 521. nu. 48. Et infra. Dicemus numer. 152. latè Larrea dec. 69. nu. 4. dec. 70. a nu. 13. Gratian. disc. 45. nu. 9. Leonard. de usur. qu. 9. n. 33. Giurba dec. 105. nu. 2. Cyriac. contr. 68. 160. nu. 69. Oddo de restit. qu. 54. num. 18. 19. Mesa cap. 20. nu. 12. Gama dec. 523. Valasc. conf. 43. nu. 28. Casanat. conf. 7. n. 19.*

Læsiio debet attendi, *Ricc. collect. 2164. & 2271. Castell. de tertijs debitis c. 18. a n. 132.*

Læsiio tempore contractus, *Larrea alleg. 32. nu. 2. 4. 13. Vbi quando ille perficitur unico momento, Surd. de alim. tit. 9. q. 11. n. 13.*

Debet attendi tempus scripturæ, vbi in contractu venditionis factæ a minore debet fieri scriptura, *Larrea alleg. 106. nu. 8.*

Debet attendi tempus contractus si ante traditionem rei, & pretii solutionem rei venditæ, pretium sit auctum, *Larrea dec. 69. nu. 4. 12. & dec. 71. n. 1. 2.*

Pluribus rebus venditis per minorem, si læsio

sit in vna re, & non in aliis, *Valenz. conf. 181.* Facta locatione per minorem rei, ad plures annos, ex causa superueniente læsio æstimatur, *Larrea dec. 71.*

Quo ad læsionem nõ attenditur tēpus fortuitū, *Larrea d. dec. 69. n. 17. dec. 68. n. 14. dec. 70. n. 18. licet cōtra decisum referat n. 18. maxime si damnum sit magnum. Idem Larrea alleg. 32. nu. 29. Albrit. de inconst. qu. 43. nu. 95. seqq. Et sic quæ pendēt a fortuna dec. 71. n. 4.*

Vcrum læsio non attenditur tempore contractus, quando contractus sit de re futura, *Larrea d. dec. 71. nu. 15.*

Idem in contractu successiuo, *Larrea alleg. 32. nu. 19. In contractu oneroso n. 28.*

Læsiio consideratur in contractu tempore executionis illius, *Larrea alleg. 32. n. 20.*

Et si minor non potest lædentem conuenire, & contra illum agere sine magnis expensis, potest in conscientia vii occulta compensatione, *Diana p. 11. tract. 4. res. 23. Sabell. §. creditor n. 23. §. compensatio n. 26. seqq. Guttier. de compensat. lib. cap.*

32 Minores, & aliæ personæ privilegiatæ non restituuntur ad lucrum, prout est præscriptio vsus faciat, & facultatis retrahendi, *Gratian. disc. 433. nu. 68. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 17. num. 3. seqq. Cancer. var. 2. c. 1. de minor. nu. 304. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 12. nu. 103. Laynes ad Gomes tit. de restit. num. 4. Turricell. de reb. Eccles. non alien. c. 29. nu. 23. Rocca disp. 160. nu. 13. D. Passerini in c. Ecclesia 1. de restit. in integr. in 6. n. 53. D. Romaguera ad Synod. Gerundens lib. 5. tit. 12. c. 9. nu. 205. seqq. Altograd. conf. 85. nu. 45. lib. 1. Vbi quod non restituitur vbi agitur de lucro captando, R. Capyc. Latr. consult. 127. nu. 3. & a nu. 18. Infra hic nu. 156. & n. 317. vbi contra, & Spodaz. disp. 51. n. 74.*

Sed datur restitutio quando agitur de lucro, & non de damno, vi res non est integræ, *Put. dec. 442. Odd. de restit. p. 1. qu. 4. art. 8. 9. Valeron. de transact. art. 4. q. 1. n. 40.*

Nec restituitur in iure quærendo cum damno Tertii, *Rota p. 12. rec. dec. 358. Flamin. de resignat. brues. lib. 11. qu. 4. num. 74. Nec contra lucrum amissum cum alterius dispendio. Valeran. de transact. tit. 4. q. 1. n. 47.*

Nec quando ex contractu est factus locupletior, *Cenc. de censib. qu. 15. nu. 16. Sed in dubio non præsumitur factus locupletior, propter imperfectam ætatem, Mucci ad Sanfel. dec. 119. n. 7. Infra hic. Vbi de locupleratione, quando probetur, & a quo debeat probari.*

Sed datur restitutio ex Instrumentis de nouo repertis, ex quibus constat de sua iustitia, *Rota p. 9. rec. dec. 169. & dec. 272. Andreol. contr. 365. nu. 10. Hodiern. ad Surd. dec. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 100. nu. 18. 19. Sed vide Calà de restit. qu. 18. Rota p. 9. dec. 169. & 272. Vrcol. consult. 22. nu. 7. 8. R. Marin. lib. 2. c. 202. Larrea consult. 71. num. 10. Fontanell. dec. 177. n. 1. Altograd. contr. 365. n. 8. 11.*

Sed

Sed ut denegeretur restitutio ex instrumen-
tis, sufficit levis suspicio contra illa, *Cranet.*
conf. 364. Calā de restit. qu. 18.

Verum minor non dicitur læsus si locer,
vel vendat subhasta, sine fraude, & dolo, ius-
so pretio, nam non recipitur noua oblatio
maioris quantitatis, *Anton. de donat. tom. 1. cap.*
11. num. 48. R. Marin. lib. 1. cap. 46. nu. 26. Postb.
de subhasta in sp. 57. num. 22. seqq. Hodiern. contr.
40. nu. 55. Secus si pretium iustum non fuit,
Postb. ibid. & læsio sit in sexta, Grueh. dec. 44.
nu. 9. Calā de restit. qu. 20. Galef. de rest. c. 2. nu.
178. seqq. D. Barra contr. 55. Vbi decisum re-
terat. Diximus q. 37.

Sed Ciuitatis, quæ viuitur Iure minorum,
ut dicemus *infra num.* bona si vendantur
subhasta post extinctionem Candelæ, non ad-
mittitur nouus licitator, nisi petita restitutio-
ne in integrum, & quando concedatur, & ab
ipsa, & non à secundo licitatore restitutio est
petenda. *Hermosill gl. 7. l. 52. tit. 5. nu. 40. seqq.*
Idem in Fisco, Anton. de donat. tom. 1. lib. 2. c.
11. Arias de Mesa var. lib. 2. cap. 20. Parlador.
lib. 2. quotid. cap. fin. 5. p. 5. l. 3. ex nu. 18. Guttier.
lib. 1. pract. qu. 38. nu. 40. de gabellis qu. 144. Sal-
gad. l. 1. yr. p. 2. c. 2. ex num. 7. Vela differt. 17. Et
infra dicemus si sit necessaria subhastatio in
alienatione rei minoris, n. 233.

Comperit restitutio minori, quamuis sit
læsus facto alterius, si ille non sit soluendo,
Manfius in bibl. de a. legal. tit. de restit. tit. 3
num. 157.

Minor dicitur læsus si alienet bona immo-
biliæ, sic illa alienare non potest sine debitis
solemnitatibus, *Cenc. de censib. 7. l. 5. n. 2. Rota*
post eum dec. 278. num. 21. Capyc. Latr. consult.
45. nu. 35. Nogueroi. alleg. 32. n. 134.

Sic nec potest super bonis stabilibus cen-
sum imponere, *Cenc. d. q. 15. n. 3. Bonou. de eff.*
min. etat. eff. 5. Bull. tract. var. lib. 5. q. 10.

Sic non potest censum redimere si ex
illa reuenditione lædatur, *Cenc. qu. 109. nu. 13.*
Nec illum distrahere. Lucm Cent. q. 40. num.
16. Nec illum extinguere. Cenc. q. 20. & 109.

Sic non potest censum redimere abique
tutoris autoritate, *Cenc. d. qu. 119. nu. 5. Man-*
fius in bibl. de a. legal. tit. de restit. tit. 2. n. 18.

Restituitur aduersus donationem, Diuio-
nem, transactionem, fideiussionem, renun-
tiationem, aduersus repudiationem heredita-
tis, aduersus illius additionem damnosam, ad-
uersus omittā vilia, *Galef. de restit. ad c. 1. num.*
77. seqq. Cels. dec. 321. 335. num. 4. Vbi secus
si renunciet causa ingressus in religionem,
Saminias. contr. 54. num. 15. Galef. de restit. c. 1.
nu. 71. seqq. Baron. de effect. minor. etat. eff. 15. nu.
nu. 33. seqq. Vbi de filia renunciante patre.

Non potest renunciare paternæ heredita-
ti, *Manfius in bibl. de a. legal. tit. de restit. tit. 2. n.*
21. De his omnibus dicemus latius infra.

33 Requiritur, ut læsio non sit valde modica,
aliàs de minimis non curat prætor, *Tull.*

Tom. IV.

lit. M. conclus. 239. Gratian. disc. 951. 7. Nonar.
lib. 1. qu. 37. num. 9. & qu. 56. num. 8. Giruba ad
consuet. Messan. c. 16 gl. 1. num. 14. Vax axiom.
Iur. lit. M. num. 73. & 101. & parum pro ni-
hilo reputatur l. 4. ff. de in integr. restit. l. scio, l.
quod si minor, ff. de minor. Antonell. de temp. le-
gal. lib. 2. cap. 59. nu. 18. Antonini var. lib. 2. refi.
18. nu. 6. Girub. sup. c. 6. gl. 20. n. 2. Mangil. de
imput. qu. 51. n. 7. Vax sup. lit. P. num. 25. Galef.
de restit. c. 3. num. 50. seqq. vbi quæ sit modica
læsio, Odd. de restit. p. 1. qu. 4. art. 12. num. 106.
Faria ad Couar. var. lib. 2. cap. 4. num. 59. seqq.
R. Marinis lib. 2. c. 198. nu. 2. Calā de restit. qu.
45. num. 40. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 39. n.
7. Rota p. 2. rec. dec. 338. Rota ad Rouit. conf. 33.
nu. 4. Gobius consult. 5. num. 57. D. Alex. ad Ca-
pyc. Latr. consult. 100. nu. 27. Ripol. var. c. 4. nu.
57. 58. & c. 1. n. 196. & 205. Spadaxon. de vi-
diuis disq. 22. n. 56. disq. 53. n. 48.

Et Bart. in d. l. 4. dicit: In his, quæ contra
ius commune conceduntur de minimis non
curatur, *Molin. disp. 573. num. 9. Antonell. de*
temp. legal. lib. 2. c. 59. nu. 18. Barbosa in t. 1. n. 14.
de in integr. restit. Cauall. qu. 658. Guttier. lib. 4.
pract. qu. 70. Carleual. de Iudic. tit. 1. disp. 2. nu.
378. Hermosill. l. 4. gl. 12. n. num. 34. tit. 5. p. 5.
Couar. lib. 1. var. cap. 3. d. nu. 11. & c. 5. n. 2. vbi
non propter lucrum amissum.

Licet non requiratur enormis læsio, ut
Minor restituatur, nec requiratur etiam læsio
vltra diuidium iusti pretii; ut probat bene
Acosta 5. & quid si tantum l. gallus, ff. de liber. &
postb. p. 2. a nu. 76. Venturin. conf. 53. n. 33.

Sed requiritur, ut non sit minima, sed no-
tabilis, comparatione totius, de quo agitur,
Acosta ibid. Molina nu. 9. Couar. 1. var. cap. 3.
num. 11. Bonacin. sup. num. 3. Galef. d. c. 3. nu. 50.
seqq. Et sic magna læsio, Guid. Papa decis. 536.
Ponte de po. est. Proreg. tit. 4. §. 5. de regal. impo-
si nu. 48. seqq. Muscatell. in praxi p. 5. gl. venduntur
nu. 57. seqq. Amari. ref. 38. nu. 10. Guttier. pract.
p. 1. c. 38. & de gabellis qu. 14. nu. 10. Mastrell.
dec. 84. num. 6. Parlador. lib. 2. quotid. cap. fin. 5. p.
p. 1. 3. nu. 18. Corradin. de pralat. q. 66. n. 9.

Quod sufficiat læsio in sexta parte, *Lara de*
vita homin. c. 25. num. 54. Molina de instit. disp.
573. ex n. 9. Hermosill. in l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 22. ex
num. 34. Cauall. qu. 658. Calā de restit. verb.
aduersus dolo nu. 7. Garcia de expensis c. 28. nu.
21. Couar. lib. 1. var. c. 3. nu. 11. Guttier. lib. 4. qu.
70. Fachin. lib. 3. cap. 4. & seqq. Morla in tempor.
tit. 5. in premis. nu. 13. Calā de restit. qu. 20. num.
31. Barra contr. 55. nu. 7. 8. R. Capyc. Latr. con-
sult. 45. n. 22. 23. Sonja dec. 95. n. 8.

Sic sufficit modica læsio in minore, & Ec-
clesiæ, *Rinald. in l. 1. de resc. vendit. p. 1. c. 1. nu. 26.*
Acosta sup. num. 77. 78. Couar. lib. 1. var. c. 3. nu.
11. Oddo de restit. qu. 4. nu. 105. vers. 3. Donell.
comment. Iur. lib. 21. cap. 9. & 12. vers. 9. Mas-
card. conclus. 1058. nu. 5. Flam. Paris. de resignat.
benefic. lib. 3. qu. 7. num. 27. 28. & lib. 11. qu. 4. n.
66. 67. Calā in l. si curatore, verb. vel aduersarij

A a

dolo

dolo nu. 7. Valasc. consult. 109. nu. 10. & de partit. cap. 38. 39. Staiban. res. 52. nu. 39. Garciade expens. c. 18. num. 21. Canall. qu. 658. Barbof. in l. 2. C. si advers. vendit. pig. or nu. 6. Sousa sup.

Sed non infra sextam, Calà sup. nu. 34. Mangil. de subbof. qu. 29. Valasc. consult. 109. num. 2. R. Marin. lib. 1. cap. 46. num. 7. seqq. Quod lætio sit modica, seu minima, enormis, seu magna, seu enormior, enormissima, Hermosill. gl. 11. 12. l. 56. tit. 5. n. 1. fol. 819. Quomodo probetur lætio diximus q37. Bosf. de dote fol. 528. n. 92.

34 Immo restituitur etiam ad rem venditam iusto pretio, & sine læsione, quando sibi non expediebat vendere, Bar. in l. si sine, §. interposito, in fine, ff. de admin. tutor. Staib. sup. num. 41. Ricc. sup. Gramat. conf. 7. nu. 2. Gratian. dec. 230. nu. 18. vbi Addentes, Cancer. var. lib. 2. c. 1. nu. 289. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59. nu. 27. in medio. Surd. de alim. tit. 9. q. 32. u. 43.

35 Vel quia fuit res maiorum suorum, Syntagm. opin. commun. tit. 5. c. 1. nu. 3. Antonell. sup. nu. 24. Barbof. in rubr. C. si adversus vendit. Xvar. alleg. 21. u. 5. Cald. in l. si Curatorem verb. implo- rare u. 15. Ex de empt. & vendit. c. 8. nu. 52. D. Rodoer. conf. 16. nu. 29. Castill. lib. 5. cont. cap. 85 Sabell. §. minor nu. 9. Et licet contra dicat Gra- tian. disc. 766. nu. 25. seqq. limitat, si domus sit sui Tritavi, Antun. de donat. tom. 2. cap. 32. nu. 19. Larrea dec. 70. nu. 2. 3. Fab. in C. de restit. minor. dis. 10. Fontanell. dec. 47. num. 16. Olea de cess. iur. tit. 3. qu. 2. num. 5. 6. Roc. resp. 99. nu. 15. fol. 348. lib. 2. Idem Roc. resp. 8. nu. 14. lib. 2. Odd. de restit. p. 1. qu. 4. num. 82. 84. 92. seqq. Gyrba dec. 78. num. 13. seqq. Capyc. Latr. dec. 57. nu. 52. Fontanell. dec. 47. nu. 16. Coradin. de pralat. qu. 64. num. 19. & qu. 46. num. 2. Vbi quamvis sit superatus in oblatione.

Et minor restituitur si renunciavit Duca- tum, vel ius primogenituræ, Cyriac. controu. 403. nu. 26.

Minor restituitur propter interesse affe- ctionis, ob læsionem. Larrea dec. 70. Guttier. pract. lib. 4. qu. 189. Mattiens. in l. 7. tit. 11. gl. 1. nu. 2. Immo restituitur aduersus occasionem offerendi in venditione, & emptione, Thef. dec. 99. nu. 16. in fine, Coradin. d. qu. 64. num. 18. & qu. 46. n. 19.

Vel si minor alienet fundum existentem in aere salubri. Ripa de peste in ult. p. col. 1. fol. 15. Francb. dec. 17. nu. 19. Coradin. dist. qu. 46. nu. 20.

Restituitur in contractu emptionis prædii, vel domus, si habet malos vicinos, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 83. num. 9. seqq. P. Gregor. syntagm. p. 1. lib. 4. c. 24. Odd. de restit. p. 1. q. 4. nu. 86. Sabell. §. venditio n. 42.

Ut restitutio competat, Res debet esse in- tegra, Laynez ad Gomes var. tit. de restit. c. 14. nu. 45. Larrea dec. 59. nu. 20. dec. 70. n. 24. Cyriac. contr. 404.

In dubio concedenda est restitutio, Garz. de nobilit. gl. 6. §. 1. n. 35. 54.

Nec est de neganda, nisi vbi lex expresse negat, Bibadil. in Polit. lib. 3. c. 8. 1210. Vela dis- fert. 5. o nu. 12. differt. 7. Carleual. de Iudic. disp. 16. n. 36.

Et utilitas sola in venditione rei minoris non sufficit, quamvis res sit sterilis, Hodiern. ad Surd. dec. 278. num. 24. 25. limita si esset eui- dentissima, n. 28. contra verius n. 32.

Secus si esset particulam amissionis, Ho- diern. sup. num. 34. Limita etiam si esset iura- mentum, nu. 35. limita etiam in Principe. num. 31.

Et debet esse necessitas alienandi de præ- senti, non futura, Hodiern. sup. n. 28.

Non potest alienare fundum sterilem, vi- fertilem emat, sine decreto, Afflic. dec. 87. Capyc. dec. 113. Menoch. de arbitr. cas. 171. nu. 60. seqq. Tusc. lit. M. concl. 251. nu. 15. seqq. Sabell. §. alienatio n. 23. Idem Sabell. §. minor n. 28.

Potest alienare bona stabilia, quæ pluri- incommodi, quam utilitatis afferunt, etiam sine solemnitatibus, Cyriac. contr. 113. num. 8. seqq. Surd. & Hodiern. dec. 278. Merlin. dec. 764. Mastrill. dec. 13. Cirilin. contr. 196. num. 18. seqq. Mellius obs. 47 n. 12.

Non potest emere molendinum, & aduer- sus emptionem restituitur. Gratian. disc. 564.

In venditione bonorum minoris non so- lum requiritur utilitas, sed causa, Tusc. lit. M. concl. 271. Sabell. §. alienatio nu. 19. seqq. Rota. dec. 107. 213. p. 15. rec. & dec. 364. p. 17. & p. 18. dec. 253. & 289.

36 Non restituitur ex læsione casu contingen- te, Molin. de primog. lib. 1. c. 13. nu. 61. Hermosill. l. 4. gl. 12. nu. 28. tit. 5. p. 5. Escob. de purit. 2. p. q. 4. art. 4. nu. 12. D. Rodoer. d. conf. 46. nu. 40. seqq. Gal. de restit. c. 2. num. 136. R. Capyc. Latr. con- sult. 77. nu. 51. Et in iure quærendo, Cels. dec. 202. nu. 7. An in conditionibus, Andreol. contr. 11. n. 18. seqq.

Sed restituitur minor, quamvis sit incerti- tudo pretii, si adsit lætio, Roc. resp. 74. n. 17. lib. 1. magna lætio non requiritur in minore in pignoris distractione, ad hoc ut competat in offerendi, Rocca disp. 140. n. 9.

37 Non ex læsione, quæ versatur ad esse, vel non esse, R. Capyc. Latr. consult. 77. num. 51. Molina lib. 4. de primog. c. 2. num. 83. Salgad. la- byr. p. 1. c. 20. nu. 45. Roc. resp. 74. nu. 17. Go- mez. lib. 2. c. 2. nu. 34. & c. 5. nu. 3. Gufm. de euit. qu. 21. nu. 33. Solorz. tom. 2. de Iure Indiar. l. b. 1. c. 17. nu. 31. lib. 2. polit. c. 18. Roder. Suar. in l. quo- niam ampl. 6. num. 9. vbi de reciproca renun- ciatione. Menoch. conf. 1. num. 350. Castejon. §. minor num. 33.

Nec adeest lætio, vbi potest valor rei auge- ri, & diminui, Larrea alleg. 32. n. 3.

Sed minor læditur si, facit rem, ex qua nulla utilitas sequi potest, sed dampnum po- test sequi, Baron. de effect. minor. at. at. circa con- tract. in prælud. 1. n. 99. Narbona de at. at. ann. 18. qu. 17. nu. 3. Tusc. lit. M. conclus. 252. n. 10. Cald. in l.

l. si Curatorem in princ. n. 5. C. de restit. in integrum.

Sed quod restituatur etiam in lucris amissis dicit *Larrea dec. 70. num. 22.* quamvis minimis *Surd. de alim. tit. 1. qu. 42. num. 97.* Secus in præiudicium aduersarij *num. 98.* Et Ecclesia restituatur ad lucrum amissum ex negligentia Prælati, *Valeron. de transact. tit. 4. q. 1. num. 20.*

Verum quando competit læsio minori, potest illam non petere, *Larrea d. dec. 70. num. 21.*

Aduersus aditam hæreditatem non competit restitutio, si non probetur læsio, *Larrea sup. num. 15. de qua re infra num. 200.*

38. Et sic non datur in contractibus, qui se habere possunt ad damnum, & lucrum, cum eo casu non detur læsio, quæ est causa restitutionis, *Sabell. §. læsio. §. diuisio. §. minor. num. 15. num. 20. Hermosill. hic infra, Scop. ad Gratian. dec. 127. num. 14. seqq. Rota p. 4. rec. dec. 375. Olea fol. 417. n. 16. Rodoer. conf. 46. num. 40. seqq. Odd. de restit. p. 1. q. 4. art. 6.*

39. Sic datur restitutio ad euadendum damnum, & poenam, non autem ad capiendum lucrum, in præiudicium alterius, *Ludovic. dec. 54. num. 8. 9. Rota p. 12. rec. dec. 252. n. 9. 10. Altograd. conf. 85. num. 45. lib. 1. Castill. contron. lib. 6. c. 127. Mastrill. dec. 121. Castill. dec. 18. ex num. 22. Ripol. var. c. 11. ex num. 357. Marin. ad Renert. dec. 211. num. 1. Thef. qu. 75. lib. 4. Theodor. alleg. 6. Trontating. var. lib. 2. tit. de minor. res. 9. Cutell. de donat. in allegat. post 2. part. num. 24. Mansrell. ad Capyc. Larrea dec. 19. num. 4. Rota p. 4. rec. dec. 375. Reg. Lapyc. Larrea conf. 127. num. 44. seqq. & num. 7. Hermosill. fol. 442. num. 27. 28. 33. & fol. 773. num. 52. seqq. Coccin. dec. 1544. Rodoer. conf. 16. num. 41. licet contra dicat *Barra contr. 55. num. 5. Surd. de alim. tit. 1. qu. 44. num. 20. & tit. 9. qu. 11. num. 11.* Sed restituitur aduersus lucrum delatum, *Surd. de aliment. tit. 9. qu. 45. num. 3. Dicemus infra num. 156.**

Si in vno contractu adsint vtilia & damno-
sa non potest minor vtilia approbare, & alia non respectu tertij, sed pro inuuliter gestis potest agere contra administratorem, *l. 17. ff. de admin. tutor. Roman. conf. 415. num. 2. Tusc. lit. A. concl. 245. num. 1. Gratian. disc. 301. num. 57. Sperell. dec. 155. num. 27. Sabell. §. minor. num. 36. & res. fol. c. 98. num. 17. & seqq.*

Et habet electionem agendi contra Tutores, vel Curatores, qui indebitè alienauerunt, siue contra eum; in quem facta est alienatio, *Gratian. dec. 130. num. 14. seqq. Sabell. §. minor. num. 3. vers. quid autem. Dicemus infra num. 116.*

40. Requiritur Ne contractus, ex quo restitutio peti tur, vel dispositio fuerit nulla, & omnino nè suppetat aliud iuris remediū fortius, ex quo eadem restitutio peti possit, & alia actio detur qui i. s. remedijs existentibus actio hæc restitutionis in integrum, tamque inuulidior, & vltimo loco concessa, & danda cessabit, Ea ratione, quia hoc remedium restitutionis conceditur ex miseratione, & in subsidium, *Donad. de renatiat. tom. 2. cap. 50. num. 101. idem*

Tom. IV.

existentibus remedijs ordinarijs, debet cessare extraordinarium, & subsidiarium, ita in *l. si Curatorem 3. C. de in integr. restit. p. 1. l. si in te, ac fratrem, & l. 3. & 4. C. in quib. causis in integrum restitutio non sit neess. l. vl. & l. in causa cognicio-
ne 16. ff. de minor. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. num. 105 & seqq. Morla in empor. tit. de restit. qu. 7. num. 22. Rota p. 10. rec. dec. 356. Prat. discept. 30. num. 21. l. b. 1. Valenz. conf. 3. d. num. 77. Vela differt. 39. d. num. 47. Leon. dec. 182. R. Capyc. Larrea conf. 121. num. 47. Roccus resp. 24. num. 2. l. b. 2. Gales. de restit. ad c. 1. de restit. num. 133. Card. Luca de Iudic. disc. 38. num. 2. Carz. de nobil. gl. 6. §. 1. Doctissimus Dom. Vela diff. 39. num. 47. Larrea cap. 25. num. 98. Menoch. conf. 401. num. 220. Guid. Papa sing. 351. Gabriel. commun. lib. 3. tit. de empt. concl. 1. num. 11. Redoan. de reb. Eccl. non alien. q. de restit. in integr. in princ. num. 1. Bonacina disp. 3. q. 1. punct. 7. Molin. disp. 573. num. 6. Barbof. in d. l. si Curatorem num. 1. D. Ricc. d. cap. 2. num. 7. Leon. dec. 182. Diana part. 6. tract. 3. res. 165. Faber. de err. pragmat. dec. 7. err. 6. 7. DD. apud Barbof. in l. 1. numer. 3. C. si aduers. fisci restit. postul. An. onell. et temp. legal. lib. 2. c. 59. num. 27. Molina disp. 575. sed contra dicunt Couar. lib. 1. var. c. 3. num. 11. Pinell. in l. 2. C. de resc. vendit. p. 3. c. 1. num. 19. Maurir. de restit. c. 289. Odd. de restit. q. 17. num. 111. Caldin l. si Curatorem, verb. implorare num. 12. C. de restit. Serafin. de prinil. l. n. ram. prinil. 83. num. 58. Cancer. var. lib. 2. c. 1. n. 16. Vbi dicit quod si minor sit læsus solum in pretio, & læsio excedat dimidium iustæ æstimationis, non potest agere, nisi remedio d. l. 2. Si vero circa rem, & pretium sit læsus ultra dimidiam, tunc ei competit etiam restitutionis in integrum remedium, *Barbof. sup.**

Et regula est, quod restitutio non competit vbi actus est nullus, nam competit actio nullitatis, *Carz. a de nobil. gl. 6. §. 1. num. 1. & 21. Rota ad Ron. conf. 33. num. 4. 6. Staiban. res. 55. num. 4. 5. Sic etiam in læsione enormissima Capyc. Larrea conf. 45. num. 21. Nos tract. de Nullit. Iudic. rubr. 5. q. 45.*

41. Secus si remedium restitutionis pinguius prouideret, quam ordinarium, *l. 2. C. de resc. vendit. Odd. de restit. qu. 17. num. 111. Gama dec. 212. Fabian. C. lib. 2. tit. 9. defin. 3. Cald. de restit. verb. implorandum num. 13. 14. Franch. dec. 248. & ibi Luca, Fontanell. de passis cl. 4. gl. 18. p. 1. d. num. 100. Faria ad Couar. lib. 3. c. 3. num. 65. Carena res. 221. num. 4. Vrecol. de transact. qu. 95. num. 28. seqq. Hermosill. gl. 11. 12. l. 56. p. 5. tit. 5. num. 115. & fol. 443. num. 39. Valeron. de transact. fol. 108. num. 7. Manzins Bibl.oteca tit. de restit. l. 2. num. 196. Couar. lib. 1. var. c. 3. num. 11. Corradin. de pralat. qu. 39. num. 26. Roc. resp. 24. num. 20. lib. 2. Luca ad Gratian. dec. 130. n. 2.*

Eo fortius si dicta remedia ordinaria, & extraordinaria trahant originem ex diuersis fontibus, & legibus, *Coccin. dec. 1331. num. 53. & seqq. Corradin. d. qu. 39. num. 25. Caball. conf. 23. lib. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 130. num. 4. Infra num. 505.*

A 2

Minor

Minor ex læsione restituitur, quamvis in contractu adsit decretum iudicis, *Alleg. 2. nu. 33. post tomum 2. Cusell. de donot. D. Hodiern. ad Surd. dec. 273. nu. 26. Tusc. lit. M. concl. 253.*

- 42 Minor, qui mediante iuramento renuntiavit restitutioni, perfidie ac periculi auxilium non obinet restitutionem, l. 1. *C. si adversus vendit. vbi Barbos. Serafin. de Iuram. privi. 96. Guttier. in auth. Sacramenta puber. nu. 9. post mille. Baron. de effect. minor. etat. eff. 1. nu. 726.*

Secus si promittat controuersiam non moturum, *Barbos. in d. l. 1. nu. 3. Rebuff. ad l. restitue re 75. ff. de verb. sign. quidquid dicat Tiraq. de retract. lignag. §. 35. gl. 4. nu. 40. Vide sup. n. 17.*

- 43 Sic requiritur, ut contractum, ex quo minor læditur, minor non iurauerit, *Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 19. §. 6. nu. 1. 3. Diana tom. 6. tract. 3. res. 164. Capon. discept. 278. nam si iurauerit non restituitur, nisi vis, aut metus interuenerit, l. Sacramenta puberum, C. si adversus vendit. vbi D. D. & in e. quamvis pactum, de p. etis in 6. e. cum contingat, & in e. debitores, de iure iur. Conar. in d. e. quamvis, Guttier. de Iuram. lib. 1. Suar. tom. 1. de relig. lib. 2. de iuram. confirm. San. b. in summa lib. 2. c. 20. Alex. conf. 222. lib. 2. Corn. conf. 71. lib. 3. Ancharan conf. 82. Dec. conf. 34. Paris conf. 96. lib. 1. Brunem. in l. 1. & 2. C. si adversus vendit. D. D. apud Luca ad Cypic. Latr. consult. 45. nu. 6. Ludouis. dec. 406. vbi etiam Addit. Carenz resol. 6. & 100. nu. 12. Andreol. contr. 37. nu. 4. Fontarell. de pactis nupt. c. 9. gl. unic. p. 2. nu. 2. Costa Sicul. conf. 30. nu. 43. 44. Castill. dec. 204. nu. 4. Gomez var. vbi Laynez lib. 2. c. 14. nu. 20. Diana tom. 6. tract. 3. res. 164. Capon. tom. 4. disc. 278. Hodiern. ad Surd. dec. 278 nu. 21. & 36. Baron. de effect. minor. etat. eff. 1. nu. 160. seqq. Add. ad Ludouis. dec. 536. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 19. §. 1. & §. 6. nu. 5. Cast. lib. 3. c. 2. nu. 11. Cyrlac. contr. 321. Vela. disert. 6. nu. 55. Cauall. qu. 562. 723. Capon. discept. 64. Ric. collect. 1723. 1880. Morot. conf. 87 nu. 5. Galef. de restit. c. 2. nu. 150. Roccus resp. 66. nu. 21. fol. 235. lib. 2. Staiban. obs. 167. nu. 8. seqq. Andreol. contron. 202. vbi impugnat contrarios, Cagnol. in l. 2. C. de rescind. vendit. nu. 91. & seqq. Tusc. verb. restitutio. conclus. 295. nu. 14. seqq. Baron. de effect. minor. etat. circa contract. eff. 1. nu. 168. & seqq. 702 seqq. vbi ampliationes, & limitationes, Galef. de restit. cap. 2. Cauall. quæst. 723. Guttier. de Iuram. p. 1. c. 40. & in auth. Sacramenta puber. ex nu. 10. & nu. 103. Serafin. de privi. Iuram. privi. 61. Tusc. lit. I. conclus. 528. Saub. in summa lib. 3. c. 12. Hermosill. in l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 7. & nu. 41. & l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 11. ex nu. 58. D. Alex. ad Cypic. Latr. consult. 155. nu. 26. Manz. Biblioteca iur. tit. de restit. tit. 1. nu. 66. seqq. Burat. dec. 27. nu. 1. Caualer. dec. 257. nu. 1. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 15. nu. 93. Baron. eff. 1. nu. 702. seqq. Barbos. in auth. Sacramenta puberum, Farinac. in prax. qu. 160. ex nu. 234. & q. 15. nu. 35. & seqq. Noguero. alleg. 34. ex nu. 3. post mille. Ayllon. ad Gomez lib. 2. cap. 14.*

numer. 18. seqq. *Grammat. decis. 101. numer. 77. Dom. Tranchedin. consultat. 34. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 66. num. 6. Cypic. Latr. consult. 45. Calà de restit. qu. 16. num. 9. 14. 15. Quamvis Curatorem habeat, & sine illo contrahat, Andreol. d. contr. 202. vbi impugnat alios, signanter R. Cypic. Latr. consult. 45. nu. 40. seqq.*

- 44 Contractus iuratus, & eius virtus transit ad hæredes actiue, & passiuè, *Guttier. de Iuram. 3. p. c. 12. nu. 7. Saub. in summa lib. 3. cap. 13. Ayllon. sup.*

Idem si iuravit non controuenire contractui, quamvis non certioratus, *Mancin. de Iurament. p. 4. eff. 3. nu. 1. Baron. d. eff. 1. nu. 726. Calà de restit. qu. 16. nu. 14. 15. Castill. contr. lib. 3. c. 2. n. 11. Staiban. obs. 167. n. 8. seqq. sed contra infra. Et secus si esset enormiter, aut enormissimè lusus, Castill. lib. 3. c. 2. n. 12. seqq. & l. b. 6. c. 168. §. unic. n. 38. seqq. D. Hodiern. ad Surd. dec. 278. n. 37. 39*

Nec restituitur aduersus gesta per procuratorem iuramento constitutum, *Calà d. q. 16. nu. 17. Alex. ad Cypic. Latr. consult. 155. nu. 28.*

Sed contractus iuratus non valet factus à minore non seruatis solemnitatibus statutaris, *Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. num. 3. & ibi D. Romaguer. num. 68. Vreol. consult. 44. nu. 4. seqq. & de transact. q. 22. n. 6. seqq. Rota rec. dec. 3. n. 7. p. 19. Castald. consult. 59. n. 5. Dam. Torre de fut. success. lib. 2. c. 32. Nos ad Romit. conf. 68. lib. 2. nu. 16. seqq. Luca ad Franck. decis. 71. Rota dec. 17. post Galef. de restit. n. 7. fol. 319. quidquid contra dicat Calà de restit. quæst. 16. nu. 10. Vide Iouium gl. 16. §. 6.*

Et minor contrahens etiam cum Iuramento, contra formam Statuti non obligatur, nec ciuilitè, nec naturaliter, nec in conscientia, si non sit factus locupletior, *Duran. dec. 18. 30. n. 12. seqq. Rota post Vreol. de transact. dec. 35. n. 30. dec. 90. Fagund. de Iustis. & contract. lib. 1. c. 12. 13. Sabell. §. minor n. 38. & §. Iuramentum n. 24. §. statutum requirens n. 32. seqq.*

- 45 Dicta sup. n. 43. Intellige si in contractu minoris sit læsio infra dimidiā, secus si læsio sit ultra dimidiā, nam competit restitutio, *Gomez d. c. 14. n. 20. Cou. in e. quāuis pactū, de pactis p. 3. §. 4. n. 6. Molina de primog. lib. 2. c. 3. n. 21. Guttier de iuram. p. 1. c. 26. n. 8. post alios Ayllon. sup. nu. 21. Serafin. de iuram. privi. 83. nu. 87. Mancin. de iuram. p. 4. eff. 2. q. 2. n. 10. Morla in empor. tit. 5. q. 1. n. 6. 50. Calà de restit. §. lesis ex nu. 1. Castill. lib. 3. contr. c. 2. ex n. 18. & lib. 3. c. 9. n. 16. R. Cypic. Latr. consult. 152. n. 13. & conf. 35. n. 39. 56. Vreol. de transact. qu. 95. nu. 15. 16. Valeron. de transact. lib. 6. qu. 2. n. 41. 45. Barbos. voia 62. nu. 14. seqq. Noguero. alleg. 34. n. 17. 18. Girma dec. 103. nu. 18. Canter. var. lib. 2. c. 1. ex nu. 292. Osuald. ad Donel. l. b. 21. c. 13. Farinac. in fragm. verb. Iuramentum n. 278. Vbi post relatas læsiones in 6. 3. 4. In dimidia, ultra dimidiā ipse sequitur opinionem, ut totum sit in iudicis arbitrium, attentis causæ, temporis, & personæ qualitatibus, *Hermosill. sup. D. Scapp. ad**

ad Gratian. dec. 102. nu. 43. Baron. d. eff. 1. n. 719. 753. 760. Andreol. contr. 201. n. 17. contr. 239. nu. 33. Gales. de restit. c. 2. n. 151. seqq. Sabel. §. in nor nu. 11.

46 Læſio alia eſt modica, alia magna, ſive enor-
mis, alia enormior, alia enormiſſima, quæ quomodo æſtimentur remittitur in ludicis arbitrium, Odd. de reſtit. p. 1. q. 4. art. 13. Menoch. de arbit. caſ. 74 75. Altograd. conf. 102. nu. 28. 42. ſeqq. lib. 2. T. uſc. lit. L. concl. 292. 297. Hermoſill. tom. 2. in l. 56. gl. 11. ſeqq. Gratian. cap. 148. nu. 17. ſeqq. c. 738. p. 74. ſeqq. Magon. deciſ. 10. nu. 12. ſeqq. Ricc. colleſt. 2783. R. Capye. Latr. conſult. 45. Vrcol. de tranſact. q. 94. n. 21. & Nos diximus in quaſt. 37. Caſtill. d. c. 2. n. 15. & lib. 7. c. 10. n. 79. 80. Boſſ. de dote fol. 528.

47 Verum promiſſio minoris facta, ſine cau-
ſa, iuramento non firmatur, Gomez lib. 2. var. d. c. 14. n. 23. Cancer. var. p. 2. c. 48. ex n. 99. Licet contra teneant Ayllon. ad Gomez lib. 2. c. 9. nu. 4. & c. 11. nu. 4. Guttier. de iuram. par. 1. cap. 47. ex nu. 14.

48 Et iuramentum non officiit minori, quam-
uis læſio non ſit enormiſſima, ſed enor-
mis, poſt mille DD. Baron. d. eff. 1. nu. 753. maxime ſi non ſit certioratus de beneficio l. 2. C. de reſcind. vendit. n. 762. Olea de ceſſi. iur. tit. q. 1. num. 53. Fab. in C. de reſtit. defin. 1. & tit. C. ſi aduerſ. tranſact. defin. 5. Caſtill. lib. 3. c. 2. n. 23. Fontanell. de paſſis cl. 4. gl. 18. p. 3. n. 31. Vrcol. de tranſact. q. 95. n. 15.

Licet aliqui dicant in minore contrahente cum iuramento requi i læſionem enormiſſimam. Surd. conf. 46. 87. Morot. conf. 87. Paſcal. de vi. lib. patr. poteſt. p. 2. c. 1. num. 102. Gomez leo d. c. diuerſ. 38. tom. 2.

Immo Calà de reſtit. in integr. qu. 16. dicit, quod minor renuncians beneficio l. 2. C. de reſcind. vendit. & iurans ſe non controueni-
re, non reſtituitur ex capite enormiſſimæ læ-
ſionis.

Et mulier minor pro dote ſua bona immo-
bilia obligans, vel dans in dotem cum iura-
mento de obſeruantia contractus, ſine decre-
to eſt obligata ciuilitè, & naturaliter, P. Boſ-
ſius de dote fol. 280. n. 74.

49 Immo quamuis ſit infra dimidiam, Fab. Cu-
relli. de donat. traſt. 1. diſc. 1. ſpec. 23. Olea, Vrcol. ſup. n. 17. Caſtil. ſup. Luca ad Gratian. diſc. 513. n. 1. Grammat. dec. 101. n. 75. Fab. in C. tit. de reſtit. in integr. defin. 1. Peguer. dec. 155. Fontanell. clauſ. 4. gl. 18. p. 2. n. 35. Vrcol. qu. 95. num. 15. Pacion. de locat. cap. 8. n. 76. 82.

Sic minor donans cum iuramento, factus maior poteſt dicere de nullitate donationis ultra dimidium, R. Marin. lib. 1. c. 136. vbi deciſum reſert, ſecus eſſe, dicit Ripol. var. cap. 11. nu. 410. §. 11. Dicemus infra.

50 Sic ſi minor iuret non contrahere ex cau-
ſa enormiſſimæ læſionis, etiam poteſt veni-
re contra illum contractum, exiſtente enor-
miſſima læſione, contra Gomez d. c. 14. nu. 20.

verſ. 3. infero, tenent Couar. in d. cap. quamuis pactum 3. p. c. ult. nu. 3. & lib. 2. var. c. 4. n. 3. Mo-
lina de biſp. primog. lib. 2. c. 3. nu. 19. 20. Barboſ. in l. 1. ff. ſolut. mat. im. p. 5. nu. 53. Louins de ſo-
lemnit. n. contract. minor. gl. 14. §. 6. nu. 5. vbi im-
pugnat Ciroc. diſc. 70. nu. 20. Caſtill. lib. 3. cap. 2. nu. 12. ſeqq. Vrcol. d. q. 95. nu. 44. Rodoer. conf. 7. & 42. Altograd. contr. 92. n. 264. Pacion. de locat. c. 18. num. 82. Marin. lib. 2. c. 136. nu. 15. Valenſ. conſil. 43. nu. 39. conſil. 173. nu. 51. Caſtill. lib. 3. contr. c. 2. ex num. 18. Aug. Barboſ. in autb. Sacra-
menta puerum, nu. 17. Hermoſill. in l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 12. n. 45. Et n. 46. ampliatur, quamuis re-
nunciatio fuerit geminata. & ex interuallo. Et num. 49. & ſeqq. diſputat quid dicendum ſi læ-
ſi ſit enor-
mis, non enormiſſima, Et n. 54. & ſeqq. diſtinguit inter contractus correſpecti-
uos, vt emptio, venditio, permutatio, loca-
rio, & ſimiles; Et gratuitos, vt ſunt donatio,
renunciatio hæreditatis, vel iuris, pactum de
non petendos, & alii; Vt in illis valeat re-
nunciatio læſionis enor-
mis, In his verò re-
nunciatio etiam iurata reſcindi poſſit. Fachin,
lib. 12. cap. 15. Quæ ſit læſio enormiſſima,
Eſcob. de ratiocin. comput. 6. n. 11. Myſing. obſer-
59. cent. 5. Parlad. differ. 114. Sanch. in ſumma
lib. 3. c. 21. Larrea dec. 68. num. 8. Vbi quod de-
beat eſſe in duplo, vel triplo, Noguero. alleg.
18. n. 58. ſeqq. & alleg. 29. Baron. d. eff. 1. nu. 734.
& ſeqq. 738. ſeqq. vbi ampliatur, quamuis dicat
donare totum id, & quantum exceſſerit ius-
tum valorem. Caſtill. contr. lib. 4. c. 52. nu. 36.
& ſeqq.

Vbi adeſt læſio enormiſſima, non iuuat
authoritas tutoris, decretum ludicis, & iura-
mentum, Caſtill. d. c. 2. n. 21. Antonell. de temp.
legal. lib. 2. c. 65. nu. 7. Gales. de reſtit. c. 4. n. 21.

51 Sed donatio, ſeu contractus ex cauſa lu-
cratiua, cum iuramento non poſſit reſcindi,
docent Mencha a uſuſ. lib. 1. c. 13. n. 6. Molina
de primog. lib. 2. c. 3. num. 30. Sanch. in ſumma lib.
3. c. 21. nu. 19. Quod eſt intelligendum de do-
natione facta legitime ſubſiſtente cauſa. Ayll-
on. ad Gomez d. c. 14. n. 21. Hermoſill. l. 1. tit. 4.
p. 5. gl. 5. Staiban. obſ. 167. nu. 40. ſeqq. Gales de re-
ſtit. c. 3. traſt. nu. 68. c. 2. traſt. n. 184. c. 1. com. nu.
73. Idem Gales. poſt Traſt. dec. 17. n. 8. ſeqq.

Minor promittens cum iuramento ſe in
termino ſoluturum; ſi non ſoluat, & tem-
pus ſolutionis ſit elapſum, incidit in pœnam,
ſiſi quis maior, C. de tranſaction. & temquam-
perius non auditur, Calà de reſtit. q. 17.

52 Contractus, qui fuit confirmatus iuramen-
to, & ex eo remanſit validus, ſi in eo conce-
datur relaxatio iuramenti, operatur ſolum,
quod controueniens non ſit perius, quo
ad effectum agendi, non tamen annullat cõ-
tractum, D. Tranchedin. conſult. 34. nu. 25. Ciar-
lin. contr. 140. nu. 90. Carlowal. diſp. 16. num. 16.
Nonar. de elect. fori fol. 11. nu. 10. Sed in actu,
vel contractu, qui non firmatur iuramento,
vt ſoluendi uſuras, & aliis, relaxatio operatur
reſciſſ.

rescissionem contractus, seu declarationem nullitatis illius, Gomez d. c. 14. num. 21. Couar. var. lib. 2. c. 4. nu. 6. vbi Faria. & in c. quamuis passum 2. p. §. 1. nu. 7. Menoch. conf. 24. lib. 1. nu. 11. seqq. Gutier. in auth. Sacramenta puberum nu. 20. Tusc. lit. A. concl. 65. Castill. lib. 3. contron. c. 2. nu. 7. Sanchez in summa, lib. 3. c. 21. & lib. 6. de matrim. disp. 38. nu. 17. Carlenal. de Iudic. tom. 1. disp. 2. §. 4. ex n. 107. Larrea dec. 64. num. 20. Farinac. dec. 33. post lib. 2. consil. & dec. 244. Hermosill. in l. §. 6. tit. 5. p. 5. gl. 12. ex n. 96. Barbof. in c. 1. de iureiur. n. 2.

- 53 Sed si læsisio sit enormis; aut enormissima in minore non est necessaria absolutio iuramenti, si minor veniat aduersus contractum; Rolan. conf. 59. nu. 27. lib. 1. conf. 68. nu. 68. lib. 4. Mascard. concl. 532. nu. 26. Ludouic. dec. Luc. 27. nu. 18. 20. Mancin. de iuram. p. 6. q. 4. n. 1. Caroc. de locat. p. 1. c. 1. de resc. ind. locat. nu. 35. 46. Farinac. in fragm. crim. lit. I. nam. 1195. Cauall. qu. 171. addit. ad Serafin. de iuram. priuil. 31. num. 16. 17. priuil. 61. n. 51. Baron. d. eff. 1. num. 746. & seqq. Iouins gl. 19. §. 10. n. 93. Donad. de renunc. c. 9. n. 95. Koccus resp. 73. n. 3. DD. apud Barbof. in d. auth. Sacramenta puberum num. 17. C. si aduers. vendit. D. Scoppa ad Gratian. dec. 165. num. 10. Prat. lib. 1. disc. 17. nu. 103. Vbi etiam in maioribus. Et venit aduersus contractum non ex restitutione, sed per viam nullitatis R. Capyc. Matr. consil. 45. nu. 21.

Item si contractus sit nullus, Cyriac. contr. 637. in fin. D. Barufius res. 42. n. 28.

- 54 Sed contra tenent, tam in enormi, quam in enormissima læsiōe Afff. de. 332. num. 9. Capyc. dec. 159. Pinell. in l. 2. C. de resc. ind. vendit. p. 3. c. 1. n. 8. Couar. in c. quamuis passum p. 3. §. 4. nu. 3. & 5. Gutier. in auth. Sacram. puber. n. 96. Azuned. in l. 4. nu. 137. tit. 21. lib. 4. noua recopil. Facin. contr. lib. 8. c. 69. in fin. Cancer. var. p. 1. c. 13. de empt. nu. 11. Castill. contr. lib. 3. c. 2. n. 26. & seqq. Marefcot. lib. 2. var. c. 24. n. 16. Sed si relaxatione huiusmodi omitta, lis cepta fuerit, ab incurfu periurii actor recte defendi poterit. Quod si iuramento promissum fuerit non perere iuramenti relaxationem, & petita non vii, adhuc non obstante huiusmodi promissione, eam perere, & impetrare valebit, dummodo eam relaxationem iuramenti, & ab aliis iuramentis, & promissionibus impetret, Molina de primog. lib. 2. c. 3. nu. 25. Gutier. sup. nu. 109. seqq. Serafin. priuil. 83. num. 46. Cauall. qu. 171. nu. 3. 4. Farinac. in repet. lit. I. num. 1298. Corn. de absolut. a iuram. p. 4. cas. 2. Marefcot. lib. 2. c. 84. n. 4. seqq. Parlador. lib. 2. quod tid. c. 4. nu. 49. Coroc. de locat. p. 1. de resc. locat. nu. 38. Barbof. sup. nu. 18. Sperell. dec. 83. num. 9. DD. pud Baron. d. eff. 1. num. 734. seq. 752. post Marc. Angel. Leon. de prapar. Iudic. p. 2. prapar. 12. numer. 33. seqq. Castill. contr. lib. 3. cap. 2. nu. 26.

- 55 Idem si dolus ex proposito contractui ac-

cessisset, nam hoc casu deficit consensus. Abbin c. cum contingat num. 3. & 23. de iure iur. Tusc. lit. A. concl. 58. num. 22. 31. 35. D. Merlin. contr. 39. nu. 8. lib. 1. vbi D. Scoppa, Prat. lib. 1. discept. 5. nu. 34. Thor. in comp. dec. verb. absolutio p. 1. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 31. num. 16. seqq. Borrell. de compromiss. §. 7. gl. 11. nu. 23. & gl. 1. §. 8. nu. 9. Valasc. consult. 130. n. 25. D. Scoppa ad Gratian. dec. 165. num. 12. Vbi num. 13. & seqq. dicit, quod si plura fuissent interposita iuramenta, puta fuerit promissa obseruantia contractus cum iuramento, & non petere absolutioem, cum iuramento, tunc plures essent necessariae absolutiones, ex Afff. dec. 220. numer. 12. Cauale. dec. 9. num. 25. Marefcot. lib. 2. c. 84. numer. 4. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 83. num. 46. Gallup. in praxi S. C. p. 2. c. 12. num. 31. Vbi D. Verde n. 48. Baron. d. eff. 1. n. 725.

Et sic contractus ille non validatur ex iuramento ad excludendum minorem à beneficio restitutionis, Rota apud Cene. de censib. decis. 141. numer. 34. Immo hoc casu restitutio non est necessaria vbi est dolus, metus, error, vel falsa causa, quia contractus est ipso iure nullus, Valeron. de transact. tit. 6. §. 2. n. 25, 26.

Verum restitutio non conceditur propter dolum, re non integra, Vrecol. de transact. q. 88. nu. 38. 39.

- 56 Ut iuramentum excludat beneficium restitutionis, requiritur, vt sit præst. iuramentis scripturis Sacris, vel Euangelijs, Bal. in l. 1. in 1. solut. C. si aduers. vendit. Ifern. in §. item Sacramenta col. 1. de pace Iuram. firm. vbi Aluarot. col. 3. p. p. posit. col. 2. Afff. nu. 13. 14. 15. 23. Villan. dec. 20. nu. 42. Vel tactis quibuscumq; libris, Baron. eff. 1. nu. 240. Salgad. de proel. p. 2. c. 13. nu. 239. & seqq. Et quod sit præstitum in amplissima forma, hoc est iuravit non controuenire ex capite minoris ætatis, enormissimæ læsiōis, vel alia quacumq; de causa, Alex. conf. 222. lib. 2. Honded. conf. 18. nu. 58. lib. 1. Mancin. de Iuram. p. 4. eff. 3. num. 2. Baron. sup. nu. 705. 706. 707. vbi dicit iuramentum sup. dictum de consuetudine non seruari, ex Mancin. & Afff. in d. §. Sacramenta nu. 8. Bonden. colluct. 41. nu. 60. 64. 66. vol. 2.

Licet hoc non esse necesse dicit Iouins de solemn. contract. gl. 16. §. 8. nu. 30. gl. 19. §. 5. nu. 25. seqq.

- 57 Requiritur certioratio, ad hoc vt minor excludatur à beneficio restitutionis in integrum, Afff. de execut. §. 9. c. 135. Donad. de renunciat. c. 8 nu. 100. & seqq. nam licet iuramentum faciat ipsum maiorem, non facit ipsum scientem de beneficio, & de importancia, & effectu renunciationis, Donad. sup. Corpan. ad stat. Mediol. cap. 453. nu. 37. Menoch. conf. 401. nu. 203. R. Marin. lib. 2. c. 136. d. nu. 6. Mancin. de Iuram. p. 4. eff. 37. Marcabr. ab Anguill. conf. 36. nu. 44. Pascal. de

viri.

- vinib. par. potest. p. 2. c. 1. nu. 107. Sabell. §. ratifica-
tio. nam. Ionius d. gl. 8. nu. 68. gl. 19. §. 6. nu.
24. Baron. sup. nu. 708. seqq. Cauall. q. 723. Gut-
tier. in au. b. Sacramenta puberum nu. 113. Tusc.
lit. M. conclus. 246.
- 58 Contrarium, quod non requiratur certiora-
tio tenet Bart. in l. si duo patroni, §. Item Iulian.
ff. de iure iur. & in l. 2. col. 3. C. de rescind. vendit.
Ferret. conf. 149. nu. 12. lib. 1. Grass. commun. opu.
lib. 1. qu. 35. Affl. in d. §. item Sacramenta num. 10.
12. Cyriac. contro. 240. num. 30. Carpan. ad statut.
Mediolan. cap. 453. nu. 128. tom. 1. Simoncell. de
decret. lib. 3. tit. 8. nu. 159. Gaill. lib. 1. obs. 41. Ba-
ron. sup. nu. 713. Turret. conf. 41. nu. 4. lib. 1.
- 59 Si sit vera prima opinio, illa limitatur quan-
do vna cum iuramento interueniunt alie so-
lemnitates à iure requisitæ, quia tunc præsu-
muntur habuisse notitiam omnium iurium,
& remediorum sibi competentium, Bart. conf.
50. nu. 37. vol. 1. Afm. de execut. §. 9. cap. 135. vers.
sublimitatur. Et creditor Notario attestanti de
Certioratione, Afm. sup. Baron. nu. 717. 718. sed
videndus Donad. de renunciat. c. 8. d. nu. 115.
- 60 Si extet statutum adhibendi solemnitatem
in contractibus minorum, si solemnitas non
adhibeatur, sed in contractu adsit iuramentum
asseritorium, tunc eo non obstante potest mi-
nor dicere de nullitate ipsius contractus, sed
excluditur à beneficio restitutionis in Integrum,
quod secus est in iuramento confirmatorio,
quia per illud excluditur à iure dicendi de
nullitate, sed non à petitione restitutionis in
Integrum, Soccin. conf. 66. nu. 28. vol. 1. Cremenf.
sing. 163. Curt. sen. conf. 43. nu. 35. Iun. conf. 118.
nu. 9. & conf. seqq. nu. 6. 7. Tiraq. de legib. Connu-
bial. gl. 8. q. 16. Decis. Auenienses. 78. nu. 4. Baron.
sup. nu. 727.
- 61 Ex quibus infert Baron. nu. 728. quod si in
contractu adest virumq; iuramentum, scilicet
asseritorium, & confirmatorium, quod minor
erit exclusus ab omni remedio contravenien-
di contractui.
- 62 Idem est si statutum reprobaret contractum,
ut quia diceret, quod contractus mutui non
posset celebrari à minore, nam tali statuto stā-
te, minor etiam iuramento mediante non pos-
set celebrare contractum mutui, & eo celebra-
to non valet, quia iuramentum non est vali-
dum, Alex. conf. 59. col. 2. lib. 1. & conf. 38. col. 2.
lib. 4. & conf. 18. col. 2. lib. 6. Calcan. conf. 79. col.
2. & 3. Dec. conf. 136. num. 16. Cephal. conf. 466.
nu. 14. Afm. de execut. §. 9. cap. 330. num. 8. Sera-
phin. de priuil. Iuram. priuil. 61. nu. 11. D. Merlin.
contr. 56. nu. 15. Marefcot. lib. 2. c. 15. Ionius d. §.
8. nu. 32. Baron. sup. num. 729. & 462. Molignan.
altercat. 38. in fine.
- 63 Minor, qui iurauit in contractu, & promi-
sit contra ipsum nunquam venire, tam ratione
minoris ætatis, quam alterius cuiuscumq; ra-
tionis, vel causæ, excluditur à remedio, l. 2. C.
de resc. vendit. stante læsione ultra dimidium
iusti pretij, Corn. conf. 124. in princ. vol. 3. Sera-
fin. de priuil. iuram. priuil. 83. nu. 85. Donad. de re-
nunciat. cap. 9. num. 104. & 105. Barbof. in auth.
Sacramenta puberum nu. 12. Tapat. var. sent. lib.
1. tit. de minor. fol. 136. Ludouif. dec. 120. Pacion.
de locat. c. 18. nu. 84. Baron. sup. nu. 730. seqq. Ca-
lā de restitut. q. 16. n. 14. 15.
- 64 Idem si minor iurauit omnia contenta in
Instrumento obseruare, quia neq; gaudet bene-
ficio d. l. 2. Afm. d. §. 9. cap. 375. nu. 6.
- 65 Quod iuramentum præstitum per minorem
in contractu, faciat valere contractum, quam-
uis statutum det formam, sub qua contractus
celebrari debeat, si ea forma non sit seruata,
Eugen. conf. 14. nu. 20. lib. 1. Simoncell. de decret.
lib. 3. tit. 8. nu. 137. Serafin. de Iuram. priuil. 129.
nu. 2. Ciroc. discept. 57. nu. 46. Andreol. contr. 3. nu.
7. contr. 134. nu. 57. & 64. Caluin. de acquit. lib. 3.
c. 224. nu. 55. Bonden. coll. 41. nu. 60. vol. 2. Castill.
de alim. cap. 63. nu. 3. Carrill. dec. 124. num. 3. dec.
153. nu. 2. Rota post Mell. dec. 125. nu. 8. D. Iouius
de solemn. in contract. minor. gl. 16. §. 8. num. 21.
vbi impugnatur contrariam opinionem nu. 3. &
seqq. & glos. 19. §. 1. & seqq. Layuez ad Gomes
var. tit. de restit. nu. 19.
- 66 Quæ opinio procedit, licet iuramentum
fuisse præstitum à pupillo proximo puberta-
ti, & sic doli capace, Bart. in d. auth. Sacramenta
pub. nu. 3. Afm. nu. 55. Curt. iun. nu. 53. Gutlier. nu.
155. Caluin. de acquit. lib. 3. c. 22. num. 27. seqq. Io-
nius sup. nu. 22. seqq. sed quod contractus factus
ab impubere, vel prodigo, non firmeretur iura-
mento dicit Staiban. obs. 167. num. 6. 7. quamuis
doli capace, nu. 25. seqq.
- 67 Minor contrahens sine solemnitatibus sta-
tuti facti ad publicam vtilitatem principaliter,
non obligatur nec civiliter, nec naturaliter,
Rota post Cent. de censib. dec. 464. nu. 13. 15. 18.
- 68 Sed quod Contractus minorum facti absq; statu-
tariis solemnitatibus, non firmentur iuramento,
Conciol. ad stat. Eugub. sup. rubr. 56. lib. 2. num. 3.
Vrceol. consult. 44. nu. 4. seqq. de Transact. qu. 22.
nu. 6. seqq. Rota rec. dec. 3. num. 7. nu. 19. Castald.
consult. 59. nu. 5. Torre de pactis lib. 2. c. 32. Nos
ad Rouit. conf. 68. num. 16. seqq. lib. 2. Luca ad
Franch. dec. 71. num. 1. D. Romagner. ad Conciol.
sup. nu. 68. Pacion. alleg. 183. Theod. Rub. ad stat.
Vrb. c. 151. nu. 23. Brunem. in l. 3. C. si minor se
maiores, Ionius gl. 16. §. 7. & alibi.
- Si statutum illud annullat, Conciol. sup. rubr.
56. nu. 11. alias secus, Parlador. quotid. lib. 2. c. 4.
nu. 17. Baron. de eff. minor. atat. eff. 9. nu. 19. Torre
de pactis lib. 2. c. 32. nu. 63. Vrceol. sup. qu. 22. nu. 5
Bib. dec. 200. nu. 9. 23.
- 69 Clerici an sint subiecti actiue, & passiue
talibus statutis disputant, Vrceol. d. consult. 44.
nu. 28. seqq. Castald. consult. 1. num. 4. Ionius glos.
13. §. 3.
- Verum contractus factus à minore cum
iuramento, tunc verè est validus quando mi-
nor asserit se minorem, & scienter renunciet
cum iuramento beneficio minoris ætatis, alias
non valet, Honded. conf. 42. nu. 21. vol. 1. Pajcal.
de

de virib. patr. potest. p. 1. c. 1. num. 107. Vide infra
nu. 78. & 101. Staiban. obs. 167. num. 8. seqq. Calā
de restitut. c. 16. nu. 14. 15. Iouius gl. 16. §. 7. glos.
19. §. 7.

Sic etiam minor litigans per procuratorem
constitutum cum iuramento, non restituitur,
Francb. & Luca de. 448. Gales. de restitut. c. 6. nu.
21. Iouius gl. 16. §. 8.

71 Et iuramentum in contractu minoris, per
text. autb. Sacramenta puberum, C. si aduers.
vendit. validat contractus validos, sed rescindi-
biles, & nullos, Sanchez de matrim. lib. 12. c. 8. nu.
53. Del bene de Intram. c. 2. dub. 37. num. 4. Iouius
gl. 19. §. 11. num. 5. Maritus ad Renert. de iur. 481.
Gallierat. de renunciat. lib. 3. cap. 3. Vbi etiam an
minor possit renunciare restitutioni n. 19.

72 Secus esset si nullus non nasceretur ex ca-
pite minoris ætatis, sed ex alia causa, & alio
capite, Iouius gl. 19. §. 7. & 8. n. 32.

73 Beneuerum tale iuramentum non saluat
contractum habentem læsionem enormissi-
mam, & non enormem, non solum in minori-
bus, sed maioribus, Gomez. var. lib. 2. tit. de restit.
Conar. ia c. quammis pactum de pactis 3. p. §. 4. nu.
6. Molina de primog. lib. 2. c. 3. nu. 21. Pacillan l. 2
C. de restit. vendit. num. 3. Gutier. de iuram. p. 1. c.
26. nu. 8. Matien. l. 1. tit. 11. lib. 5. recopil. gl. 8.
nu. 50. §. 1. Serasim de iuram. prim. l. 83. nu. 87. Ma-
cien. de iuram. p. 4. c. 2. q. 2. nu. 10. Laynez ad Co-
mez var. tit. de restit. nu. 21. Morla in compor. tit.
5. q. 1. nu. 6. 50. Castill. lib. 3. contr. 2. nu. 28. Pratus
discept. 17. nu. 139. Rodoer. conf. 7. & 46. Pa ion.

74 de loco c. 18. nu. 82. Iouius d. gl. 16. §. 8. nu. 43.
& seqq. vbi explicat quæ dicatur enormissima
læsiō, Castald. consult. 1. nu. 9. Palma alleg. 18. n.
9. Caluin. de equit. l. 2. n. 101. nu. 28. 29. Caldau
l. si Curatorem, §. legis ex nu. 1. Caneer. var. p. 2. c.
1. ex nu. 292. Osuald. ad Donell. lib. 2. c. 13. Fa-
rinac. in fragm. verb. Iuramentum nu. 1268. Vbi
sex opiniones adducit, ad videndum quanta
debeat esse læsiō, vt iuramentum non confir-
met contractum, & tandem residet in opinio-
ne post relatas sex opiniones, vt totum re-
mittatur in Iudicis arbitrium. Farinac. ibidem
Hermosill. l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 12. ex nu. 34. & agens
de contractu iurato in l. 56. eod. tit. glos. 11. vbi
nu. 79. dicit attendendas circumstantias scil. do-
lum importunitatē, persuasionē, Fachin. lib. 3.
cap. 14.

75 Verum secus esset si de læsione enormissi-
ma fuerit certioratus, nam ex tali renunciatio-
ne facta cum præcedenti cognitione, dolus
dicitur exclusus, l. nemo videtur fraudare, ff. de
reg. iur. Castill. lib. 6. contr. c. 18. nu. 118. vel vsus
esset clausula: Et si plus valet dono, Canall. qu.
511. Coum. var. lib. 2. c. 4. nu. 6. Costa de remed. sub-
sid. 47. nu. 9. Nisi circumstantiæ rei aliud sua-
deat, Castill. lib. 6. contr. c. 18. tit. 121. Iouius sup.
num. 48. Vers. hinc succedit, & seqq. Cyriac. contr.
616. nu. 1. 2. Preeol. de transact. q. 95. nu. 37. Lay-
nez ad Gomez var. tit. de restit. nu. 21.

76 In minore, data enormi, vel enormissi. ma

læsiōne, competat ei restitutio in integrum,
non obstante iuramento, Eugen. cons. 18. n. 33.
lib. 1. Molina de primog. lib. 2. c. 3. num. 24. & ibi
Addent. Castill. contr. lib. 3. c. 2. d. nu. 18. & nu. 41.
Olea de cess. tit. 2. q. 1. nu. 51. Pacion. de locat. c. 18.
num. 76. 82. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 155.
nu. 27. Layn. ad Gomez. sup. Quid intransactio-
ne, Olea ibid. n. 50.

77 Sic etiam iuramentum dolo extortum, aut
vi non validat contractum, Iouius sup. num. 52.
Preeol. de transact. q. 22. num. 9. Rubin. annotat.
de. 16. num. 26. 27. seqq. p. 8. rec. Merlin. dec. 646.
nu. 16. Rota post Salgad. lab. dec. 63. nu. 11.

78 Minor, qui iurauit se maiorem, licet non
possit contra iuramentum venire per resti-
tutionem in integrum, ex capite minoris æta-
tis, vt Dicemus nu. 101. potest venire ex capite
alterius nullitatis, causatæ ex defectu omis-
sum solemnitarum, Felix de societ. c. 5. num. 48.
seqq. Diana p. 11. tract. 3. resol. 30. seqq. Christin.
dec. 125. vol. 2. dec. 125. vol. 5. Calā de restit. verb.
minoribus num. 2. & seqq. Rota dec. 370. num. 11.
• post Cent. de censib. dec. 464. nu. 33. 34. Contr. di-
fcept. 60. nu. 11. Bich. dec. 200. nu. 36. Preeol. de
transact. q. 22. nu. 4. Ciroc. disc. 71. num. 60. Merlin.
dec. 155. nu. 4. 5. Calā de restit. qu. 16. nu. 18. Gross.
sup. p. 48. Sicil. §. 33. nu. 40. Iouius gl. 19. §. 7. Luca
a. Gratian. dec. 234. nu. 4. ex Mariscot. var. c. 62.
nu. 1. lib. 2. Marta tom. 1. ff. tit. de minor. cap. 13.
seqq. Barboj. in l. 3. C. si minor. & maiorem, &
ibid. Brancm. Iouius gl. 16. §. 7. nu. 85. seqq. & gl.
15. §. 7. num. 33. & 37. versat forum, vbi impro-
bat D. allegatos nu. 37. contrarium tenentes,
Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. num. 10.
Caill. lib. 2. o. 165. num. 5. seqq. Odd. d. art. 4. quid
quid dicat Cyriac. contr. 703. nu. 14. 15.

79 Secus si tractet de lucro captando, Rota post
Cent. dec. 34. nu. 3.

80 Vbi vero minor vellet contravenire, ratio-
ne enormissimæ læsionis audiretur, nec iura-
mentum, seu promissio iurata, de non contra-
ueniendo quacumq; de causa ei obstatet, Iouius
sup. nu. 38. Baron. eff. 1. n. 745. seqq. Ciroc. disc. p.
70. num. 24. seqq. quammis ad sit clausula: non vi
dolo, & ex certa scientia, etiam post quinque-
num ibid. Altograd. contr. 96. nu. 219. seqq. & 48.
264. Pacion. de locato c. 18. n. 82.

81 Minor iurans se maiorem potest allegare
contractus nullitatem, ob non seruatas statu-
tarias solemnitates, secus propter solemnita-
tes iuris communis omisitas, Calā de restit. qu.
16. num. 18. Mariscot. var. c. 62. nu. 1. Odd. de re-
stit. qu. 92. art. 4. num. 26. Baron. eff. 1. Conciol. ad
stat. Eugub. lib. 2. rub. 54. num. 10.

82 Iuramentum non validat contractus, & co-
uentiones, qui, vel quæ sunt declarati nulli, &
nullæ à lege Ciuili, Grossus de contr. min. in pra. l.
nu. 23. & seqq. Dondens consult. 2. nu. 14. Castald.
consult. 19. num. 11. D. Borgia Iunctifig. in l. lib. 2.
c. 8. num. 10. D. D. apud Iouium sup. gl. 19. §. 9. nu.
1. & seqq.

83 Quod iuramentum validet contractus, qui
ipso

ipſo iure nulli, & invalidi à lege civili ſunt declarati, dicunt *Suarez lib. 2. de iuram. c. 28. num. 13. Baron. eff. 1. num. 385. 386. Guttier. in anth. Sacramenta puerum num. 13. C. ſi aduerſ. vendit. Sanch. lib. 3. in Decalog. c. 12. num. 1. poſt alios Idem. Iouius d. gl. 19. §. 10. vbi reſpondet contrarijs*
84 *num. 13. ſeqq. Et agit ibidem num. 50. & ſeqq. Plenitumè de abſolutione à Iuramento præſtito, à quo ſit petenda, quando petenda, quis ſit iudex competens, & omnia alijs ad materiam.*

Validat contractum nullum ob defectum
85 *ſolemnitatum, reſpectu maiorum, Baron. eff. 1. num. 348. Non minorum, vt diximus ſup. n. 69.*

Nullitas ex defectu ſolemnitatum non ra-
86 *tificatur per lapſum quinquennij. Conciol. & Romagner. ad ſtatut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. num. 11. 62. Vireol. de tranſact. qu. 22. num. 8. Quamvis ille contractus ſit vtilis minori, Conciol. num. 12. Nec quando adest dolus, vel per ſtatutum præſumptus, Vireol. ſup. num. 9. Merlin. dec. 646. num. 16. Rub. in annot. ad dec. 16. num. 26. 27. ſeqq. p. 8. rec. Nec deficiente ſcientia nullitatis, & doli, Vireol. ibid. num. 10. Ottobon. dec. 204. num. 5. Nec de iure Canonico, Merlin. ſup. num. 19. Vireol. ibid. num. 11. & conſr. 44. num. 26.*

Non confirmat contractum ipſo iure nul-
87 *lum, Baron. eff. 1. num. 359. 363. ex l. non dubium, in fine, C. de legib. Canall. qu. 727. Gall. conſ. 129. Muta ſuper conſuet. 21. num. 8. Maſtrill. acc. 140. licet contra dicat Barboſ. in anth. Sacramenta puer. n. 11. C. ſi aduerſ. vendit. Laynez ad Gomez var. tit. de reſtitut. c. 14. num. 25.*

Non confirmat contractum, quem lex pro
88 *ſuſpecto habet, Baron. eff. 1. n. 362.*

Conuahdat contractum alio reſpectu nul-
89 *lum, quam minoris ætatis, Baron. eff. 1. num. 387. ſeqq. Vbi dummodo iuramentum ſit præſtitu ad Sancta Dei Euangelia, tactis ſcripturis, Seraſin. priuil. 83. num. 4. aſſi. dec. 393. num. 13. Corn. conſ. 191. vol. 2. conſ. 121. in fine vol. 3. Grat. conſ. 46. lib. 1.*

Sed contra dicit Seraſin. ſup. num. 4. 5. 6. Gram-
90 *mat. dec. 12. Benint. dec. 47. vt iuramentum ſaluet contractum nullum ratione minoris ætatis, ſecus ſi reperiatur alia nullitas, Dec. conſ. 349. num. 6. Surd. dec. 154. num. 11. Alua conſ. 163. num. 59. lib. 1.*

Verum Baron. ſup. dicit primam opinionem
91 *veriore, quando minor fuit certioratus de nullitate contractus, ex defectu minoris ætatis, & ex defectu ſolemnitatum à ſtatuto requiſitarum, & reſpondet contrarijs rationibus, quæ poſſent afferri.*

Et Baron. num. 402. limitat ſuam concluſio-
92 *nem poſitã ſup. num. 387. & ſeqq. quando contra-heret de re dotali, vel quia antea iurauit non contrahere, vel quid ſimile, nam tunc contractus præſtitus à minore non validatur, poſt Seraſin. priuil. 83. num. 43. Aſin. de execut. §. 9. cap. 340. Grammat. conſ. ciuil. 31. num. 12. Cap. Tholoſ. dec. 261. num. 2. Capoll. aut. 121. Vin. dec. 120. num. 9 & alios.*

Tom. IV.

Decretum Iudicis in contractu minoris,
93 *continente læſionem enormiſſimam, nihil operatur, Altograd. contr. 23. num. 26. 27. ſecus ſi aliqua læſio, Bortilier. diſſert. 10. n. 11.*

Immodò quamvis contineat læſionem l. 2. C.
94 *de reſc. vendit. per text. l. 2. C. ſi Tutor, vel Cura- tor. Odd. de reſtit. qu. 22. art. 9 & quamcumq; læ- ſionem, Galeſ. de reſtit. cap. 3. & 4. num. 20. fol. 73. & dec. 17. poſt eum num. 6. fol. 319. & ad c. 1. de reſtit. num. 71. & ſeqq. vbi quamvis ſit authoritas Curatoris, R. Capyc. Latr. conſult. 121. num. 46. Ga- leſ. de reſtit. c. 1. num. 71. Venturin. conſ. 53. num. 32.*

Decretum Iudicis in contractu minoris, fa-
95 *ctum ſine cauſæ cognitione, non valet, Rota. dec. 35. num. 11. poſt Vireol. de tranſact. Baron. de effect. minor. at. circa contract. eff. 1. n.*

Licet in dubio contractus factus cum de-
creto Iudicis præſumatur factus ad vtilitatem minoris, Ciarl. n. contr. 180. Baron. eff. 3.

Reſtitutio datur minori ſi pretium male
conſumpſit, ſed quid ſi decreto Iudicis, aut au- thoritate Tutoris, Hermoſill. fol. 439. num. 10. Sabell. reſ. 98. num. 15. 16. Odd. de reſtit. p. 2. qu. 52. art. 1. 2. 3.

Et Bona minorum non poſſunt alienari ſi-
ne decreto, Baron. de effect. minor. at. circa con- tract. eff. 1. num. 53. ſeqq. & in annot. poſt Traſt. num. 11.

Et cum decreto, & authoritate Curatoris,
Baron. eff. 2. num. 87. Ciarl. n. contr. 180.

Decretum Iudicis debet eſſe in ipſo actus;
& non ſubſequi, Poſſib. de ſubhaſt. inſp. 4. num. 60. Baron. in addit. ad eff. 1. num. 11. Tuſc. lit. D. verb. decretum, Dicemus infra.

Requiritur ne contractum ratificauerit mi-
96 *nor maior factus, l. 1. & 2. C. ſi maior factus ra- tum hab. Bonacin. ſup. num. 6. requiritur diſp. 3. q. 1. punſto 7. num. 3. Gomez lib. 2. var. c. 14. num. 11. Ga- leſ. de reſtit. cap. 6. Mauriz. de reſtit. c. 312. Odd. de reſtit. p. 1. qu. 25. Vin. opin. lib. 2. tit. 21. Baron. ef- feſt. 1. num. 780. ſeqq. Rota ad Ronit. conſ. 33. num. 14. vbi etiam ſi tacitè ratificet, Hermoſill. in ſubula. §. minor. & §. ratificatio, Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. num. 4. Laynez ad Gomez var. tit. de reſtitut. num. 12. Manzin. Bibliot. tit. de reſtit. tit. 2. num. 92. ſeqq.*

Nam ratificatio actus tollit beneficium re-
ſtitutionis, Gallerat. de renūciat. lib. 5. c. 5. num. 9. Et tollit metum, fraudem, errorem, num. 10. ſeqq. Sabell. §. minor. num. 22.

Quæ ratificatio valet ſi ſit facta à maiore
97 *ſciente læſionem, aut nullitatem, alias non va- let, Conciol. alleg. 6. num. 20. alleg. 60. num. 22. ſeqq. 61. num. 8. Galeſ. de reſtit. cap. 6. num. 93. ſeqq. Anto- nell. de temp. l. 2. c. 65. num. 10. Staiban. reſ. & obſ. 136. R. Marin. reſ. 18. lib. 2. num. 55. Vireſill. ad Aſſi. dec. 249. num. 13. Pacion. alleg. 85. Caſtill. dec. 18. num. 54. Barboſ. in d. l. 1. C. ſi maior fact. num. 9. & l. 2. Et num. 11. & ſeqq. ponunt exempla tacitæ ratificationis, Coſta de fact. ſcient. cent. 2. diſt. 59. num. 2. Baron. d. eff. 1. num. 783. Conciol. & Roma- guer. ad ſtat. Eugub. lib. 2. rub. 56. num. 62. Rodoc.*

B b

conſ.

conf. 7. & 42. Rota post Cenc. dec. 557. n. 6. Sabell. §. minor. nu. 22. Vbi quatuor soluat, aut recipiat solutionem, Roccus resp. 80. nu. 17. lib. 1. Layn, ad Gomez lib. 2. c. 14. nu. 12. Hermosill. l. 4. tit. 3. p. 5. gl. 7. nu. 13.

98 Et in contractu cum dolo, Mar. Antonin. lib. 2. ref. 3. nu. 20. Caiber. dec. 58. num. 32. Gratian. disc. 513. nu. 12. Odd. p. 1. qu. 25. art. 7. nu. 62. seqq. Perez de Lara de vita homin. c. 22. nu. 49. Teneb. var. tit. de minor. ref. 10. num. 8. Vricol. de transact. qu. 96. nu. 40. Barbosa. in l. 1. C. si maior. fact. nu. 45. Rocca disp. 111. num. 19. & disc. 140. nu. 18. seqq. Conciol. alleg. 6. num. 12. seqq. Mansi consal. 439. & seqq. Sabell. §. ratificatio, Luca ad Alacul. lib. 2. c. 96. in fine, Tiffany dec. 9. num. 35. 36. dolo presumptio nulla datur prescriptio, nec procedit dispositio d. l. fin. C. si maior. fact. Statib. ref. 166. in obs. nu. 95. & ref. 135. Ludouif. dec. 473. nu. 18. Canal. e. 206. Gratian. disc. 823. nu. 30. Cipro. disc. 73. nu. 42. Barbosa. d. l. 1. nu. 4. Alacul. ad. consal. 1255. alias 1261. num. 56. Romagnier. sup. Conciol. d. alleg. 6. num. 22. Diximus qu. Idem Ciroc. disc. 46. §. 2. 63. 66. 80. Farinat. respecto de contract. qu. 55. vbi quod est nullum, ratificari non potest: Sabell. sup. nu. 22.

99 Etiam 30. annorum à die venditionis, Staihan. sup. Vricol. de transact. qu. 96. nu. 42.

Ratificatio contractus factus per minorem, maioris licet tollat beneficium restitutionis, non tollit beneficium, vel ius copotens maioribus, puta beneficium l. 2. C. de resc. vendit. Gratian. disc. 513. nu. 9. Ayllon. ad Gomez lib. 2. c. 14. nu. 12. vbi limitat si ratificatio sit generalis, & ampla respectu cuiuslibet iuris ubi copotentis.

100 Et ratificatio minoris debet fieri cum iisdem solemnitatibus, quibus debet fieri contractus, D. Romagnier. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 60. Et valet ex nunc, & ideo non potest fieri inuito alio contrahente num. 68. Ayllon. ad Gomez lib. 2. cap. 14. Consal. ad Surd. dec. 70. Pacion. alleg. 185.

Et sicut non valet donatio facta à minore, Tutori, aut Curatori, §. quod si quis. Auth. vt ij, qui obligati, & c. Duen. reg. 31. concl. 2. Barre. contr. 65. nu. 41. Ita non valet ratificatio, nu. 53. Fab. in C. l. b. 2. tit. 18. def. 1. De ratificatione per lapsum quinque annorum post maiorem ætatem dicemus nu. 110. & seqq. Sabell. d. §. ratificatio.

101 Requiritur, ne secum contrahentem de ceperit, asserens se esse maiorem ætate, siue cū iuramento, siue sine illo, vt habetur, C. si minor se maiorem dixit. toto tit. maxime l. 2. & 3. vbi Barbosa. vbi ponitur ratio, quia errantibus, non fallentibus minoribus publica iura subueniunt, & ita ibi gl. & DD. Rota p. 6. ref. dec. 344. Sabell. §. minor. nu. 14. Baran. de effect. minor. ætat. circa contract. eff. 1. nu. 119. seqq. & nu. 141. seqq. nu. 156. seqq. 189. Giurb. obs. 92. Cyriac. contran. 387. R. Rouit. in pragmat. 1. de minor. Kirschbrou. syn. tagm. opin. commun. tit. 5. c. 1. nu. 6. Antonell. de

temp. legal. lib. 2. cap. 66. nu. 5. 8. Luca ad Gratian. dec. 134. Iouius de solemn. gl. 16. §. 7. num. 81. gl. 19. §. 7. nu. 33.

Secus si per errorem, aut dolo aduersarii, Barbosa. sup. Rota post Cenc. d. dec. 464. nu. 34. vel si aduersarius sciebat illum minorem, l. de tutela, C. de in integr. restit. Antonell. sup. Odd. de restit. qu. 24. art. 6. 7. Brunem. in l. 2. C. si minor. & c. Luca sup. Barbosa. in l. 1. C. si minor, se maiorem, & in l. 2. 3. Affl. dec. 93. Guttier. in autb. Sacramenta puberum nu. 56. Calà de restit. qu. 16. num. 19. Cald. in l. si curatorem, §. lasis nu. 7. Mascard. consal. 141. nu. 21.

Secus etiam ex statuto Urbis 151. lib. 1. vbi D. Co. stat. n. 893. Antonell. sup. cap. 66. num. 8. vbi eo magis per d. statutum Romanum c. 151. lib. 1. Pascali. de patr. potest. p. 2. c. 1. nu. 108. Rota ad Rouit. conf. 33. nu. 11. Rota post Cenc. dec. 374. & 464. num. 31. 34. Diximus sup. nu. Sed potest dicere de nullitate, si defecerint solemnitates statuti, Sabell. §. minor. nu. 14. Calà de restit. qu. 16. nu. 18. Baran. de effect. minor. ætat. eff. 1. n. 189. seqq.

Si minor se maiorem dixerit, vt alios alligat ad contrahendum, & exinde vti deceptus in integrum petat restitutionem, si hoc dolo faciat non restituitur, si iuramento se maiorem dixit Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 66. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 155. nu. 23. secus si dolum non adhibuit, Luca ad Gratian. dec. 134. num. 4. vbi secus si minor se maiorem specificè non iurasset, sed generaliter: omnia, & singula esse vera, Giurba obs. 92. num. 36. Meno. b. conf. 1239. num. 39. Manzius Bibliotheca iur. tit. de restit. tit. 2. nu. 60. Vbi secus si sine dolo nu. 61. Sabell. §. minor. nu. 14. Surd. de alim. tit. 7. qu. 37. nu. 39.

Si vero tam minor, quam contrahens cum eo dolo verferetur, ex quo vterque minorem ætatem sciebat, magis communis opinio est quod non impediat restitui, Affl. dec. 393. Grammat. dec. 12. num. 7. Luca sup. Giurba sup. Manzius sup. nu. 63. 64.

Vbi dubium est quis in dolo fuerit minor, an Aduersarius, & non competit restitutio, Odd. de restit. qu. 24. art. 8. per gl. in l. 3. verb. restitui, C. si minor se maiorem dixerit. Luca sup. vers. vbi dubium.

Sic etiam si minor sit admissus ad probandum, quod est minor, & sed plane probauit, tunc veritas locum suum habebit, & consequenter minor audietur, Galef. de restit. tract. 5. nu. 41. Luca sup. vers. Tandem, Giurb. sup.

Minor in dolo non presumitur, si ætatis fragilitate iurauit se maiorem, Giurba d. obs. 92. num. 10.

Nec obstat minori assertio illa, si sciat creditor illum maiorem esse, vt quia consanguineus illius, vel vicinus, vel confessus alias fuisse illum minorem esse, Giurb. d. obs. 92. nu. 34.

Secus est si Creditor tempore contractus, minoris contrahentis conditionem probabiliter ignorare potuisset, Pich. de iure sistend. cap. 5. num.

num. 25. *Giur. d. obs. 92. num. 36.*

Verum minor, qui iuravit se maiorem non restituitur, ut dicemus hic *infra num. 101. Rot. rec. 504 p. 5. tom. 2. par. 6. dec. 344. Gratian. disc. 513. num. 2. & seqq.* Vbi quod si non potest deducere nullitatem post quinquennium potest allegare læsionem, *Manz. sup. num. 66.*

Sed si minor in aliqua causa iuravit, si non restituatur ex dictis, restituatur in alia, ubi non iuravit, *Manz. sup. num. 65. Mysing. conc. 4. obs. 20.*

Et quæ diximus de iuramento minoris procedunt in minore doli capace, & sic à decimo anno cum dimidio completo, quia tunc doli capax, & sic ei obstat iuramentum, *Hodiern. ad Surd. dec. 278. num. 40.*

103 Restitutio in integrum in contractu per minorem ipsum celebrato, cõpetit infra quinquennium à die quo factus est maior, quo tẽpore elapso censetur ratificare alienationem per ipsum factam, vel per eius administratores, eo sciente, & patiente *Saminat. conf. 7. num. 36. apud Altograd. contr. 48. Cenc. de censib. qu. 15. num. 23. seqq. Sabell. §. minor. num. 13. Cyriac. contr. 181. 309. in fine. Robert. rer. indic. lib. 3. c. 17. Castill. de alim. c. 63. Lara de vita c. 22. Quillã confirmasse l. fin. C. si maior fact. Gama dec. 76. vbi Flor. Menz. & dec. 275. Gomez lib. 2. c. 14. num. 11. vbi Aylon. num. 12. Cacer. var. lib. 2. c. 1. n. 34. seqq. Cyriac. contr. 181. num. 72. Pereira dec. 28. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. Rota dec. 11. p. 5. rec. Burret. dec. 705. Hermosill. in l. 4. tit. 5. par. 5. gl. 12. d. nu. 46. Trentacinq. var. lib. 2. ref. 10. Mantica de iacit. lib. 4. tit. 6. nu. 65. Iouius gl. 15. §. 6. Gratian. c. 24. nu. 124. cap. 499. nu. 26. Barbosa. in l. fin. C. si maior fact. nu. 2. Palma conf. 106. num. 15. Lara de vita homin. c. 12. nu. 45. 46. Anton. de donat. lib. 1. p. 2. cap. 19. nu. 42. vbi num. 43. id verum esse dicit, etiam in minore, qui veniam ætatis impetravit, ut quinquennium currat post vigesimũ quintum annum, *Castill. dec. 108. d. nu. 43. Virgil. de legit. pers. p. p. illi d. nu. 51. Salgad. labyr. p. 2. c. 10. nu. 131. Baron. eff. 1. nu. 78. eff. 3. nu. 257. Castill. de alim. c. 63. nu. 32. Iouius de solemn. gl. 16. §. 7. num. 381. Nos ad conf. 13. Romiti nu. 38. lib. 2. D. Romagner. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 61. Castill. lib. 8. cap. 63. nu. 33. Anton. de donat. lib. 2. c. 19. nu. 40. 43. Antonell. de temp. lib. 2. c. 65. Bossius de dote fol. 291. n. 99. Merlin. dec. 444. n. 17. 14. & dec. 535. Et si alienatio sit facta titulo lucrativo per silentium, 5. vel. 4. vel. 10. vol. 20. & nu. 35. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. nu. 2. 16. 16. vbi nu. 19. hoc dicit procedere etiam in prodigo si post annos quinque fiat sanæ mentis, *Rocc. resp. - nu. fol. 200. Staib. obs. 166. num. 76. seqq. Vrecol. de transf. qu. 22. nu. 7. Bossio de dote fol. 291.***

104 Verum plures tenent d. l. fin. supplere tantum defectum decreti iudicis, non autem alias nullitates, seu alias solemnitates requisitas in similibus alienationibus, *Surd. conf. 47. num. 29. lib. 1. post alios Vrecol. de transf. qu. 22. nu. 8. Tom. I V.*

& seqq. *Ludonif. dec. 160. nu. 13. dec. 473. nu. 19. Merlin. dec. 646. nu. 14. Ciroc. disc. 73. num. 44. seqq. Et num. 45. dicit hoc maxime procedere non data, & probata scientia nullitatis, ex Gratian. disc. 419. nu. 22. seqq. disc. 513. nu. 1. disc. 823. nu. 29. seqq. c. 824. nu. 29. 52. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 77. num. 15. D. Scoppa ad Gratian. dec. 102. nu. 23. 36. Nos de nullit. Indic. p. 2. rubr. 14. q. nu. 7. post mille D. Romagner. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rub. 56. nu. 62. D. Cepparell. ref. fiscal. 26. nu. 61. Antonell. d. cap. 65. nu. 2. Rot. rec. dec. 262. nu. 14. p. 9. tom. 1. & post Salgad. labyr. dec. 63. nu. 8. seqq. Eadem Rota dec. 81. 187. p. 8. Rec. Vrecol. infra. Vbi limitat ut non requiratur scientia si minor in instrumento promiserit completo 25. anno obligationem acceptare, & c. ex Rota d. dec. 81. 187.*

105 Verum Menoch. de recept. poss. remed. 15. nu. 143. seqq. quem sequitur Cenc. de cens. p. 1. c. 2. qu. 1. art. 2. nu. 24. Et Civiac. contr. 181. nu. 73. tenuit dispositionem d. l. fin. habere locum etiã dato defectu cuiuscumq; solemnitatis, *Catherine. dec. 129. nu. 13. Fusar. conf. 138. nu. 2. Rota dec. 181. nu. 16. p. 6. Merlin. dec. 535. nu. 16. Palma consult. 106. nu. 16. Nec possunt venire contra eius hæredes, Altograd. conf. 5. nu. 87. lib. 1. Palmanum. 17. Sed contra eos est verior, & communior opinio, ut dicit Ciroc. d. disc. 73. nu. 44. in fine, Antonell. sup. nu. 2. post Surd. conf. 46. nu. 29. Ludonif. dec. 473. nu. 19. Andreol. contr. 136. nu. 7. Possibius resol. 90. nu. 39. Vrecol. in addit. ad consult. 44. nu. 22. post 2. tom. consult. fol. 28. Iouius sup. Sabell. §. ratificatio nu. 9. 10. 11. 12.*

106 Verum quando eorum opinio procedere posset, posset intelligi, ut dicta taciturnitas quinquennij post maiorem ætatem supplere posset defectum dictarum solemnitatum, non autem defectum læsionis, & iniustitiam contractus, *Surd. conf. 49. nu. 29. lib. 1. Gratian. disc. 513. nu. 9. 10. 823. nu. 28. disc. 824. num. 50. seqq. disc. 879. nu. 18. Staiban. ref. 30. nu. 12. D. Scoppa sup. vbi num. 45. dicit, qualis, & quanta debeat esse læsio hoc casu R. Capyc. Latr. consult. 45. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. num. 6. 9. & c. 66. nu. 2. Bargal. de dolo lib. 2. dinis. 1. nu. 122. Cacer. var. lib. 2. c. 1. nu. 39. Iouius sup.*

107 Quamvis adsit iuramentum, *Grammat. dec. 101. nu. 77. Affl. & Vrsill. dec. 322. Fab. in C. lib. 2. tit. 9. de in integr. restit. defn. 1. 8. 10. Tbes lib. 4. qu. 60. Andreol. contr. nu. 37. Noguerol. alleg. 34. Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. gl. 18. p. 3. a nu. 31. D. Scoppa ad Fabr. sup. & ad Gratian. dec. 102. num. 38. 43. seqq. Conciol. & Romagner. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 11. 62. vbi maxime si adsit dolus, aut absit scientia nullitatis, ut hic *infra Vrecol. de transf. d. qu. 22. nu. 9. & seqq.**

108 De Iure Canonico non habet locum dispositio d. l. fin. nam per illud statutum est, quod malefidei possessor non possit per quẽlibet temporis cursum aliquid acquirere, c. fin. in fine de prescript. cap. possessor. de reg. Iur. in 6. *Surd. d. conf. 49. nu. 41. 47. Gratian. d. disc. 824. nu.*

49. disc. 823. nu. 27. seqq. & dec. 102. nu. 13. Ciroc. discept. 73. nu. 37. Ricc. in praxi d. c. 2. nu. 11. Am- conell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. nu. 5. D. Petra in rit. 291. nu. 11. Cornaz. dec. 99. num. 34. De l. com. resp. iur. c. 5. nu. 216. Iouius sup. Sabell. §. ratifica- tio nu. 12.

109 Et malafides semper præsumitur in eme- te à minore absq; solemnitatibus à iure requi- sitis, Ciroc. d. discept. 73. num. 38. Et nu. 39. addit, quod contra dictum emptorem adeit præsup- tio iuris, & de iure, quæ non admittit proba- tionem in contrarium, Staib. res. 131. & in obs. nu. 6. Ricc. sup. nu. 13.

Sic tex. d. l. fin. non procedit in donatione, facta per minorem, etiam ob causam, nisi de- cennium, vel vicennium effluxerit, excepta donatione propter nuptias, Antonell. d. c. 65. n. 3. Sabell. §. minor, nu. 13. Odd. de resit. p. 1. qu. 25. art. 5. num. 44. seqq. Rota post Vrecol. de transact. dec. 75. nu. 10.

Nec procedit quando minor uest reus con- uentus, sed solum quando est actor, Rota dec. 262. nu. 19. p. 9. tom. 1. Canter. var. p. 2. cap. 1. de minor, nu. 37. Rota dec. 262. nu. 18. 19. p. 9. tom. 1. rec. Vrecol. de transact. q. 22. n. 12.

110 Ex quibus etiam sequitur, quod tex. d. l. fin. C. si maior. factus non procedit in contractu dolo præsumpto facto à minore, Rolan. conf. 60. nu. 41. seqq. lib. 4. Ludouif. dec. 473. num. 18. Doctissimus Dom. Gratian. disc. 823. numer. 30. Ciroc. d. disc. 73. num. 43. Staib. obs. 166. nu. 95. & res. 135. Cavalier. decis. 106. numer. 1. Bargal. de dolo lib. 2. diuis. 1. num. 120. & seqq. Andreol. d. controuerf. 136. l'ostbius resol. 90. nu. 39. Cenc. d. qu. 15. de censib. nu. 26. ubi an sufficiat dolus præsumptus, Vrecol. d. qu. 22. num. 9. D. Petra in rit. 291. num. 11. Iouius sup. Sabell. §. ratificatio nu. 12.

111 Nec procedit in Sicilia per Cap. 78. Imp. Caroli V. Virgil. de legit. pers. c. 1. num. 54. Castill. dec. 26. num. 18. tom. 1. Nepita ad Consuet. Catin. tit. 36. consuet. unic. nu. 29. D. Gaston. discept. 35. nu. 25. lib. 2.

Et Neapoli lapsum quinquennij tempore minoris ætatis, non currit à tempore præfixo annorum 18. quo tempore est completa ætas, sed à die 25. annorum de iure communi, Fræ- ch. dec. 650. Moccia in sylua cassorens. cas. 64. D. Petra sup. nu. 11.

Et ratificatio, ut inducatur in actu nullo, re- quiritur plena scientia ipsius nullitatis, & om- nium qualitarum, adeo quod neq; per recep- tionem pretij, siue fructuum induatur rati- ficatio, nisi minor factus maior habeat specifi- cam scientiam, mediante lectura Instrumenti, & non per enunciationem ipsius, nec suffi- cit scientia, in genere, seu confusè, quod pro- cedit etiam in maiore, Staib. d. res. & obs. 136. Iouius glos. 22. §. 23. D. Constantin. ad stat. Urbis fol. 185. nu. 25. fol. 224. nu. 463. fol. 229. nu. 332. & seqq. R. Marin. res. 18. lib. 2. nu. 55. Gaill. lib. 2. conf. 9. nu. 3. Pacion. alleg. 185. Vrsill. dec. 249. ad.

13. Castill. dec. 18. nu. 54. post mille Sabell. §. ra- tificatio nu. 7. seqq. D. Scoppa sup. nu. 24. Vrecol. consult. 44. nu. 25. Rota post Salgad. labyr. dec. 63. nu. 9. seqq. Gratian. disc. 124. num. 22. disc. 513. nu. 11. disc. 823. nu. 29. disc. 824. num. 52. Ricc. d. c. 2. nu. 17. D. Cepparelli. resol. fiscal. 26. num. 59. seqq. Ludouif. dec. 311. nu. 15. Carena res. 79. nu. 22. 13. Nos de nullit. Iudic. p. 2. rubr. 14. qu. unic. num. 7. Castald. consult. 59. nu. 10. 11. consult. 84. num. 9. Mel. obs. 86. nu. 4. obs. 89. nu. 36. obs. 31. nu. 19. obs. 57. num. 18. seqq. Actolin. res. 38. num. 20. res. 66. d. nu. 21. res. 110. nu. 40. Bonden. colluct. 29. nu. 38. 39. Ciarlin. contr. 233. nu. 47. seqq. D. Romagner. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 62. Rodoer. conf. 46. & conf. 7. Castill. contr. lib. 8. con- trou. 63. nu. 33. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 65. nu. 10. Manent. conf. 69. 70. lib. 1. Vrecol. con- sult. 63. nu. 29. seqq. lib. 2. Vbi id probat siue cō- tractus sit factus ab ipso, siue à Tutore, aut Curatore, Ottobon. dec. 204. nu. 11. Ciarlin. con- tr. 233. nu. 47. seqq. nu. 96. Carena resol. 79. nu. 12. 13. Cenc. qu. 15. nu. 28. Conciol. alleg. 6. nu. 20. & alleg. 67. nu. 22. & seqq. alleg. 61. nu. 8. Diximus qu. 36. In minore ipso contrahente secus dicie Conciol. sup. nu. 21. seqq. Vrecol. consult. 63. nu. 29. Sabell. §. minor. nu. 22.

113 Et alij tenent requiri 30. annos post maio- rem ætatem, alij etiam elapsis 30. annis à die venditionis, Staib. d. res. 136. Cels. dec. 194. Rota dec. 328. p. 10. rec. Diximus sup. nu. 99.

114 Restitutio in integrum competens ex causa ignorantie non præscribitur etiam spatio cē- tum annorum, Rota dec. 142. num. 20. post D. Constantin. ad statut. Romæ, Secus non ex causa ignorantie, Palma consult. 64. nu. 50. Censal. ad Surd. dec. 179. nu. 28.

115 Et ad tollendam dictam tacitam ratifica- tionem sat est extraiudicialis quærela, & con- questus factus, Corn. conf. 36. nu. 19. lib. 2. Marin. d. c. 18. num. 57. Ricc. d. c. 2. nu. 16. Censal. ad Surd. d. dec. 179. n. 29.

116 Minor ille habet electionem an velit con- uenire Tutorem, seu Curatorem, vel petere, restitutionem rei male alienatæ, seu alterius contractus, non rectè à tutore gesti, nec sibi præiudicat per electionem vnus, quia possit eligere aliud, Staiban. res. & obs. 135. num. 6. per tex. in l. fin. C. si tutor, vel Curator. Surd. dec. 253. nu. 18. Ludon. dec. 181. num. 9. Ricc. in praxi p. 1. tit. 4. c. 2. nu. 17. Brunem. in d. l. fin. Rodoer. conf. 46. Manfrella ad Capy. Latr. dec. 104. n. 12. post alios. Et agens contra Tutorem, vel Curatorem nō sibi præiudicat agendi postea contra empto- rem, Staiban. d. obs. 135. nu. 25. 26. Andreol. contr. 111. nu. 7. D. Rocca disp. 140. nu. 22. Palma con- sult. 105. nu. 24. licet dicat Tasc. lit. M. non resti- tui minorem, si possit releuari à Tutore, aut Cu- ratore, aut Procuratore, & disp. 115. n. 21. Dixi- mus sup. nu. 39.

117 Et emptor absq; dictis requisitis emens, cogitur ad restitutionem bonorum vna cum fructibus à die alienationis, non solum per- ceptis,

- ceptis, sed qui percipi potuerunt, *Staub. res. 30. nu. 48. res. 52. nu. 29. res. 159. in obs. nu. 35. Merced. contr. 7. 9. lib. 7. Vide infra n. 507.*
- 118 Et è conuerso minor tenetur restituere pretium solutum per emptorem, quando de eo est factus locupletior, *Surd. conf. 290. nu. 50. Gratian. disc. 101. 422. 576. Staiban. d. res. 159. nu. 50. Oles de Cess. tit. 2. qu. 1. nu. 9. Lea dec. 182. Barbosa voto 76. à nu. 100. Cyriac. contron. 500. vbi an cum fructibus. Quis debeat probare locupletationem, Cyriac. contr. 252. 303.*
- 119 Etiam vsuras, nisi dictum pretium esset otiosum in Arca, *Staiban. sup. & nisi emptor non esset in dolo, Barbosa in l. 2. C. si quis ignor. Secus si non sit factus locupletior, Mauriti. de restit. c. 215. Odd. de restit. qu. 47. art. 4. Cald. in l. 3. verb. per quod pristinum, C. de restit. nu. 3. Menoch. conf. 644. nu. 3. 674. num. 5. Knoch. conf. 51. num. 31. vol. 2.*
- 120 Ideo cauti esse debent contrahentes cum minoribus, Ecclesijs, & alijs similibus nam ipsi sunt obligati dictis personis, sed dictæ personæ non ipsis, l. Iulianus, §. si quis, ff. de action. empt. *Allograd. contr. 8. nu. 31. Staiban. obs. 159. nu. 76. Barbosa voto 76. à nu. 112. Iouius gl. 15. §. 7. num. 7. Diana tom. 6. tract. 4. res. 24. Garbaza ad consuet. Mess. c. 1. gl. 5. à nu. 74. Bonden. colluct. 36. nu. 10. Rodoc. ad Marin. c. 6. nu. 45. Saminat. conf. 7. n. 40. post 2. com. contr. *Allog. ad. Mansfrell. ad Cypc. Latr. dec. 19. n. 6. Sperell. dec. 155. n. 10. Pegaf. ad ordin. Portug. tom. 7. tit. 87. gl. 30. ad §. 28. nu. 26. Ciroc. discept. 71. nu. 46. Melius obs. 9. nu. 26. seqq. obs. 130. num. 3. Marotta discept. 26. à nu. 58. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. rub. 56. lib. 2. num. 56. Card. Luca de fid. disc. 179. nu. 18. post mille D. Scoppa ad Merlin. contr. 21. lib. 1. Gomez. var. lib. 2. cap. 14. nu. 1.**
- 121 Verum possunt minores, & alij priuilegiati stare contractui nullo, & renunciare dictæ nullitati, & nullitas non potest allegari per contrahentes, *Gratian. disc. 23. num. 39. & disc. 691. nu. 21. Allograd. d. contr. 8. nu. 24. Surd. dec. 108. nu. 18. vbi Hodier. Staub. d. res. 159. in obs. nu. 109. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 16. Castill. lib. 8. c. 63. nu. 16. & c. 64. num. 7. seqq. Sabell. §. contractus num. 8. D. Scopp. ad Merlin. contron. 21. lib. 1. Nos de nullit. Indic. rubr. 4. q. 1. nu. 15. seqq. R. Cypc. Latr. dec. 19. & ibi Addentes, Rota Rom. apud Rub. dec. 164. num. 57. & dec. 119. nu. 24. 15 som. 2. Bosius de dote fol. 279. nu. 70. Rota dec. 59. nu. 18. 19. dec. 154. nu. 4. seqq. dec. 139. n. 19. Infra hic n. 126. Gross. ad prag. Ducis Sermonetæ Viceregis Siciliæ, §. 33. n. 70.*
- 122 Sed minor, & alia persona priuilegiata, potest cogi declarare: si velit stare contractui, ne altera pars stet in suspensio, *Ciroc. discept. 71. nu. 48. Surd. conf. 9. nu. 19. lib. 1. & dec. 69. nu. 23. Gratian. disc. 27. nu. 42. disc. 547. num. 7. Hodier. ad Surd. dec. 71. num. 9. Cancr. var. cap. 132. num. 41. Staiban. sup. D. Constantin. ad stat. Vrbis anno. 44. nu. 718. Verum minor debet in iocum non pro parte talem contractum ap-*
- probare, vel reprobare, *DD. sup. citati Riccius d. c. 2. nu. 22. 23. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 15. §. 7. nu. 11. & gl. 22. §. 20. nu. 3. 15. Bonden. colluct. 36. nu. 20. Allograd. contr. 10. nu. 59. Capon. discept. 394. nu. 23. Cypc. Latr. 19. n. 15. Merlin. contro. 21. num. 29. lib. 1. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rub. 56. nu. 58. & ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 6. c. unic. nu. 23. Sabell. §. contractus nu. 8. Nos d. q. 1. num. 22. seqq. Castill. contr. 64. num. 7. lib. 8. D. Rota de execut. litter. Apostol. c. 5. nu. 288. Prat. reip. crim. 31. Nos sup. nu. 22. D. Cresp. obs. 29. num. 5. Luca ad Franch. dec. 35. num. 2. Idem Sabell. §. minor. nu. 35. Gross. sup. num. 72.*
- 123 Secus si sit minor 14. annis: *Iouius glos. 22. §. 20. num. 1.*
- 124 Secus etiam si adesset statutum, quod minor non possit contrahere, sine certis solemnitatibus, sub poena nullitatis, nam tunc contractus aliter factus est nullus, & sic non claudicat, *Card. Luca de fidei. disc. 179. num. 18. seqq. Pilaia ad Franc. de protest. confid. 63. D. Scoppa ad Merlin. contr. 21. nu. 14. seqq. lib. 1. vbi est statutum Eugubij, lib. 2. rubr. 56. vbi Conciol. & D. Romaguera, Nos de nullit. indic. tom. 1. rubr. 4. qu. 1. num. 12. & seqq.*
- 125 Contractus factus contra legem non valet, neque volente illo, ad cuius fauorem annullatur, *Sabell. §. contractus nu. 13.*
- Ut dicimus de contractu facto ab illo, cui erat interdicta administratio, nam est nullus. *Rota dec. 61. nu. 9. post Albris. de Inconstant. quæ nullitas potest allegari solum à Creditoribus, ad quorum instantiam fuit facta interdictio, num. 10. Tamen secus est si sit interdictio facta à Principe, nam tunc contractus est nullus in radice, & potest reuocari etiam ab ipso contrahente, ibid. nu. 12. Dicemus hic infra.*
- 126 Sic nullitas. inducta ad fauorem minoris, vel mulieris, vel Ecclesiæ non potest allegari, nisi ipsis volentibus, & sic claudicat contractus, *Sabell. §. alienatio num. 24. §. contractus nu. 8. §. nullitas num. 24. Nos d. qu. 1. rubr. 4. de nullit. Indic. Carena res. 22. R. Latr. dec. 19. n. 9. Merlin. contr. 21. Sanfel. dec. 309. nu. 7. Quaranta in summa bull. verb. alienatio rerum Ecclesiæ num. 34. Gizz. ad Cypc. Latr. d. dec. 19. & Mansfrella ibid. Ciroc. discept. 61. nu. 100. vbi nu. 101. limitat si allegatur ab alio, & ipse non contradiceret, & dicit ita intelligendos Bursat. conf. 82. Gratian. disc. 691. in contrarium, Hodier. ad Surd. decif. 108. & 79. nu. 10. Gratian. disc. 819. nu. 17. seqq. & disc. 202. nu. 25. Palma consult. 10. n. 19. Affolin. res. 24. nu. 41. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 16. §. 7. nu. 245. gl. 22. §. 20. num. 3. 15. seqq. gl. 22. §. 8. nu. 2. Gouius consult. 86. nu. 13. 14. D. Passarin. problem. legal. c. 7. §. 4. num. 276. Andreol. contr. 84. num. 11. Rota post Cenc. dec. 463. nu. 5. dec. 490. nu. 5.*
- 127 Et sic potest allegari ab ipsis minoribus, & Prælati alienantibus, *Castill. contr. lib. 8. c. 64. nu. 6. R. Marin. alleg. 23. nu. 19. Carleual. disp. 2.*

- q. 7. sect. 1. num. 797. *D. Maradei super pragmat. ad sing. 259. & ad sing. 17. num. 11. 12. Cent. dec. 463* vel etiam hæredibus, & non ab aliis, maxime post sequutam acceptationem *Rota dec. 154. num. 13. 19. post Constantin. ad statut. Urbis dec. 139. num. 19. Castell. contr. lib. 8. c. 64. num. 7. 8. D. Romaguer. ad Synod. Cirund. lib. 3. tit. 5. c. 4. num. 3. & lib. 3. tit. 6. c. unic. num. 21. seqq. Nos qu. 36. num. 50. Cent. dec. 31. num. 8. Hodiern. ad Surd. dec. 70. num. 10. Merlin. contr. 21. num. 9. seqq. lib. 1. Capyc. Latr. dec. 19. Malign. alterc. 12. num. 16. Cels. dec. 380. num. 7. Censal. ad Surd. dec. 70. num. 12. Conciol. alleg. 4. num. 40. D. Constantin. ad stat. Urbis annot. 45. num. 211. 212. & num. 222. Louins de solemnitat. minor. fol. 687. P. Doff. de dote fol. 278. num. 70. Surd. dec. 108. vbi Hodierna, Fenzon. ad stat. Urbis c. 151. num. 20. fol. 572. & num. 52. fol. 334. Gratian. disc. 576. num. 40. disc. 713. n. 54. disc. 761. num. 30. seqq. Rota p. 13. rec. dec. 82. num. 12. & p. 18. dec. 657. Rota coram Cbifilerio, Auxim. census 10. Martij. 1636. num. 49. seqq. Afolin. sup. num. 9. Cels. dec. 380. num. 7. D. Scoppa ad Merl. n. contron. 21. lib. 1. R. Capyc. Latr. dec. 19. vbi Gizz. & Mansfrell. num. 6. Prat. ad Pascal. de patr. potest. p. 1. c. 6. ad nu. 22. 23. & resp. crim. 31. x num. 118. Calà de reslit. qu. 17. num. 37. R. Ponte. conf. 1. Stab. ref. 159. Vrecol. consult. 47. num. 20. quidquid contra dicant Luca ad Franch. dec. 35. num. 1.*
- 128 Quod hæredes mulieris, vel minoris possint dicere de nullitate, hæredes, C. ad Vellerian. Rota p. 11. rec. dec. 324. num. 20. Clarin. contr. 121. num. 18. lib. 2. Gratian. disc. 691. num. 17. Merlin. dec. 857. num. 8. lib. 2. D. Gasson. discept. 35. num. 25. lib. 2. Malignan. altercat. 55. num. 18. Nos d. qu. 1. num. 2. 62. Rota d. dec. 154. num. 13. 18. quamvis ipsi in vita non sint conquesti, Rota post Cenc. de censib. dec. 31. num. 10.
- Minor, & Ecclesia possunt stare contractui nullo, sed nõ coguntur, *Surd. d. g. alim. tit. 8. p. 1. lib. 56. n. 80. Amat. c. 48. n. 28. Cacer. p. 3. c. 2. n. 226*
- 129 Si tamen mulier, vel minor nunquam opposuerint de nullitate, sed potius approbaverint contractum, non possunt etiam eorum hæredes illum impugnare, sed factum defuncti omnino servare tenentur, *l. si ab eo, C. de liber. causa, Rota p. 13. rec. dec. 394. n. 11. 12.*
- 130 Verum potest allegari ab hæredibus, si defunctus non approbavit, quamvis non conquestus sit, *Angelis de confess. lib. 2. qu. 13. num. 64. Rota p. 19. dec. 657. Surd. conf. 86. num. 10. 11. Becc. conf. 9. num. 8. Rota dec. 38. num. 14. post Oleam de cess. Nos d. q. 1. num. 63.*
- Sic contractus venditionis rei à Minore factus, si sit vilis substat, quamvis deficient solemnitates, *R. Capyc. Latr. dec. 19. num. 5. 7. 8. 9. Pratus disc. 17. num. 100. lib. 1. disc. 12. num. 4. lib. 2. & obs. 2. Gizz. ad Capyc. Latr. d. dec. 19. num. 1. 2. & ibidem Mansfrella num. 6. Staiban. lib. 2. ref. 159. Vrecol. consult. 47. num. 29. lib. 1. Calà de reslit. q. 17. num. 37. Prati ad Pascal. de vir. patr. potest. p. 1. c. 6. num. 22. 23. & resp. criminal. 31. ex n. 118.*
- 131 Sed Nullitas inducta à statuto propter so-

lemnitates non adhibitas, quando lex ab initio resistit contractui, potest à quocumque deduci, & allegari, cum tunc dicatur potius exclusivè iuris agentis, *Surd. dec. 108. vbi Hodiern. num. 11. & seqq. R. Capyc. Latr. consult. 70. l. 4. 3. D. Maradei sup. pragmat. ad pragmat. 1. de contract. num. 1. Scappuc. de Saluian. lib. 2. q. 16. in fine, Gratian. disc. 691. & dec. 155. num. 34. vbi Luca, & Scoppa, Merlin. dec. 746. num. 6. Rota p. 16. rec. dec. 130. num. 10. & seqq. Vbi quod nullitas iam detecta, & iuris agentis exclusiva, vel ipso iure, & favore publico inducta, potest etiam à Tertio allegari, *Angelis d. q. 13. num. 94. Afolin. ref. 87. num. 10. seqq. Saball. 5. nullitas num. 24. vers. quod immo, Nos d. q. 1. num. 34. & seqq. Hodiern. ad Surd. dec. 108. Castell. contr. lib. 8. cap. 63. num. 13. Conciol. lib. 4. num. 41.**

Sic nullitas Censuum circa formam substantialem, potest à Tertio allegari, etiam si versemur in iudicio executivo, & Censuarius promississet solvere, *Tomat. dec. 101. num. 17. & seqq. Andreol. contr. 84. num. 11. 12. contr. 341. num. 9.*

- 132 Sic quando nullitas est patens, absque aliqua extrinseca probatione, ut si appareret obligationem peccare in forma, quia hæc nunquam censetur prohibita allegari, *Maranta conf. 39. num. 32. seqq. & disp. 6. num. 33. Roman. conf. 42. n. 2. Surd. dec. 70. num. 26. seqq. & dec. 108. num. 2. seqq. Rota p. 3. divers. dec. 225. Gratian. disc. 292. num. 22. Merlin. dec. 229. num. 5. seqq. Rota p. 13. rec. dec. 82. num. 12. Sabell. sup. n. 25.*

- 133 Sic potest nullitas allegari à Tertio, quando lex resistit contractui, *Sperell. dec. 135. num. 14. seqq. Andreol. contr. 84. num. 13. seqq. Conciol. hic infra num. 19. Gratian. disc. 621. 855. num. 20. Nos d. q. 1. Giurba dec. 61. num. 11. 18. Cartar. dec. 19. num. 4. Ambrosin. dec. 2. num. 42. Trentacinq. var. lib. 5. tit. de solut. ref. 29. Amat. ref. 94.*

Sic quando est ipso iure inducta, & per quæ verba inducatur, *Gratian. disc. 691. & 885. num. 18. seqq. Surd. d. dec. 108. vbi Hodierna, Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rub. 56. num. 17. 57. Cacer. var. lib. 2. c. 16. num. 116. Menoch. conf. 79. num. 28. 29. conf. 101. num. 31. Vin. dec. 291. num. 11. Censal. ad Surd. d. dec. 108. n. 3.*

- 134 Potest allegari à Tertio, quando illi fuit cessum ius dicendi de nullitate, quod cedi potest, *Gratian. disc. 903. num. 10. seqq. Sabell. sup.*

Vel quando Tertius ille habet interesse, *Conciol. alleg. 4. num. 42. 43. Scappuc. de Saluian. q. 16. num. 14. & ibi Add. Thomat. dec. 101. num. 14. Gratian. disc. 691. num. 15. 16. Possib. ref. 25. num. 23. Surd. dec. 301. num. 15. Menoch. conf. 1. num. 121. Magil. de eui. qu. 126. num. 8. Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 15. num. 48. Salgad. labyr. p. 2. c. 12. num. 64. Dexart. dec. 16. vbi creditor minoris, eo inuito, potest dicere de nullitate contractus per minorem gesti, sine solemnitatibus, *Olea tit. 4. qu. 3. num. 25.**

- 135 Quando nullitas est detecta, & opposita potest à quolibet deduci, & allegari, ac præsertim quando est clara, & prorsus exclusivè iuris

iuris agentis, *Gratian. disc. 691. num. 17. & disc. 715. nu. 25. Rota p. 13. rec. dec. 257. num. 9. 10. & dec. 409. nu. 20. Sabell. d. §. nullitas n. 25. Conciol. sup. nu. 18. Rota dec. 134. nu. 15. 17. post Constantin. ad statut. Urbis, D. Romaguer. ad Synod. Cerrundens. lib. 3. tit. 6. c. unic. nu. 24. D. Castald. consult. 19. nu. 7. D. Risa sup. c. 4. nu. 287. D. Merlin. contr. 21. nu. 13. seqq. lib. 1. Sperell. dec. 154. n. 40.*

Licet Bich. dec. 43. nu. 3. dicat, quod nullitas licet exclusiua iuris agentis non possit opponi à tertio, absq; præcedente declaratione illius, cuius fauorem respiciat.

136 Sed quod nullitas patens possit adeo allegari à quocumq; Tertio, ut post ius illi quæsitum de ea opponendi, & docendi, eidem non obtit subsequens ratificatio, proq; ut ex tunc, sed tantum prout ex nunc à die ratificationis, quid sit in tacita ratificatione ex cursu temporis, quæ videtur retrahi ad tempus initi contractus, & potest allegari in Saluiano, *Scappuc. de Saluian. lib. 2. qu. 16. Gratian. disc. 27. num. 39. seqq. & disc. 124. nu. 22. c. 225. num. 18. disc. 470. nu. 23. Sabell. §. actus nu. 14. §. nullitas n. 25.*

Licet non desint dicentes, non posse nullitatem allegari, quando minor, vel Ecclesia approbat talem contractum nullum, *Surd. dec. 108. nu. 19. 20. Cyrinus contr. 303. nu. 58. contr. 321. nu. 70. Merlin. contr. 21. num. 13. lib. 1. Affol. lin. res. 87. nu. 15. Nos d. q. 1. n. 50 seqq.*

Sed Tertius potest allegare nullitatem, si deducatur per viam exceptionis, ad tuendum suum ius, ac propriam possessionem, *Rota dec. 154. nu. 14. post Constantin. ad statut. Urbis Gratian. disc. 691. Duno. iun. dec. 591. 595. n. 3. seqq. Peregr. conf. 19. n. 23. lib. 4.*

137 Generaliter nullitas actus an, & quando possit opponi, & allegari à Tertio. Et dicimus Nullitatem contractus rei feudalis ex defectu registrationis assensus Regij requisitæ per Reg. Pragm. potest à quocumq; habente interesse, opponi, *R. Ponte conf. 5. & 67. lib. 1. post mille R. Marin. ad Reuert. dec. 467. n. 8. R. Galeota lib. 1. cont. 14. n. 49. seqq. licet contra dicat lib. 2. contr. 6. n. 33. ex R. Ponte conf. 17. nu. 8. lib. 2.*

Alij distinguunt, Aut Tertius habet causam ab illo, qui nullitatem opponere potest, & potest opponere, quia hic propriè tertius non dicitur, *Dexart. dec. 16. Pacion. de locat. c. 14. §. 7. nu. 54. Gratian. disc. 691. nu. 18.*

Ideo, cum locatio bonorum Ecclesiæ ultra triennium non valeat, si Ecclesia eadem bona alteri locauerit validè, potest hic allegare nullitatem primæ locationis, *Pacion. sup. Gratian. sup. Rota dec. 39. nu. 37. p. 8. & dec. 220. num. 9. p. 10. rec.*

Poterit etiam Tertius nullitatem allegare, si possidet, *Rota d. dec. 39. nu. 56. Pacion. d. c. 14. §. 7. n. 52. Idem in nullitate alienationis rei minoris, si tertius possidet, vel habet causam à minore, vel sit creditor minoris, Dexart. d. dec. 16.*

Sed quod quilibet de populo possit nullitatem alienationis bonorum Ecclesiæ oppone-

re etiam si Ecclesia nihil dicat, *Rota dec. 177. nu. 6. p. 15. rec. Et potest opponi à Iudice etiam ex officio, Vrecol. de transact. qu. 23. nu. 44. Conciol. alleg. 49. num. 28. Rota post Postbinum de manut. dec. 518. nu. 3. 4. & post Zacchiam de obligat. Camer. dec. 28.*

Sed hoc intelligit *D. Alexius ad Capyc. Lacro consult. 79. nu. 26. dummodo Tertius, tamquam quilibet de populo, pro Ecclesia nullitatem opponat, secus ad tuendum suum interesse, si hic non habet causam ab Ecclesia.*

Alij distinguunt inter nullitatem à statuto inductam ipso iure, & nullitatem inductam, parte volente, in primo casu tertius potest opponere, *Gratian. disc. 691. nu. 2. seqq. & ib. d. Luca nu. 7.*

In 2. casu nequaquam, Hinc inferunt: filio existente indigno, solum si cum posse de indignitate opponere, cui propter indignitatem applicatur, *Boer. dec. 25. in fine, Surd. dec. 280. Luca ad Gratian. d. disc. 691. nu. 3.*

Ex qua ratione *Cabed. dec. 63. nu. 6. p. 1. Luca sup. nu. 4. dicunt reuocari donationem ex lege si unquam, C. de reuoc. donat. De nullitate testamenti ob filij præteritionem non posse à Tertio opponi, licet contra dicat D. Alexius ad Capyc. Lacro consult. 79. nu. 35.*

Et hoc etiam descendit, quod si per statutum sit contractus prohibitus, non potest nullitas per Tertium opponi, signanter in statuto edito favore mulierum, locum obtrahente ipsis volentibus, *Cancer. var. p. 1. c. 2. nu. 226. Mansus consult. 33. Luca ad Gratian. d. disc. 691. num. 9. Idem in alienatione bonorum Ecclesiæ, ipsa volente tantum, D. Romaguer. ad Synod. Cerrundens. lib. 3. tit. 5. c. 2. nu. 42. & c. 4. num. 3. & tit. 6. c. unic. nu. 20. Hostern. ad Surd. dec. 70. nu. 8. seqq. & dec. 108. nu. 11. seqq. Nos de nullit. iudic. rubr. 4. q. 1. D. Merlin. contr. 21. lib. 1. Sabell. §. alienatio nu. 24. D. Tristannus dec. 24. nu. 53. tom. 1. Pacion. de locat. c. 14. §. 7. num. 37. seqq. Panimoll. dec. 53. annot. 7. & dec. 54. annot. 1. à nu. 13. & dec. 135. nu. 49. D. Crespi obs. 29. nu. 2. 4. Luca ad Franib. dec. 35. & ad Gratian. d. se. 27. & 202. nu. 16. Vrecol. de transact. qu. 24. Melius ad Castill. de alim. c. 64. nu. 9. 11. Ciardin. contr. 18. num. 36. contr. 39. nu. 46. Sperell. dec. 154. 155. nu. 10. seqq. Affol. lin. res. 34. num. 14. seqq. Rodoer. ad Marin. c. 6. nu. 22. seqq. Barden. colluct. 16. nu. 104. seqq. coll. 43. a u. 11. tom. 2. maxime nu. 55. Fulgin. de iure emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 21. Hermosill. gl. 7. d. 4. tit. 5. p. 5. num. 10. seqq. Baldus ad conf. 8. Ramon. nu. 34.*

E contra in casu, quo statutum taxat dotem, ut est in Regno Castellæ, si pater maiorem dotem det, potest ipse pater dotem impugnare, *Fontanell. de pactis nupt. cl. 5. gl. 7. p. 2. num. 36. Baeza de non meliorand. dot. rat. fil. cap. 34. Parlador lib. 1. quodid. c. fin. p. 1. §. 12. lim. 4. nu. 35. Cuntera. d. q. de parit. 2. p. q. 20. Ea ratione quia in prioribus casibus actus laborat vicio nullitatis, paribus opponentibus, secus in casu statuti Regni*

gni Castellæ, *Fontanell. sup. nu. 37.*

In terminis nullitatis testamenti ex causa præteritionis, *l. filio præterito, ff. de in iust. rupt. testam. l. 2. ff. de except. rei indic. Barbof. in l. si alienam 12. nu. 69. ff. solut. matrim. Cancer. d. c. 4. nu. 31. lib. 1. D. Alexius ad R. Capyc. Latr. consult. 79. nu. 28.*

138 Ex dictis contrarietatibus sunt ponendæ plures regulæ. Prima est, quod quis possit opponere de iure tertij, si sit penitus exceptio exclusivæ iuris agentis ipso iure, *Corn. conf. 65. nu. 1. lib. 1. Barbof. in l. si alienam nu. 64. ff. solut. matrim. Thes. dec. 4.*

Secunda regula est, quod si ius tertij non tollat actionem ipso iure, nisi mediante sententia, hoc ius à Tertio opponi non potest, *gl. in l. bis consequenter, §. 1. ff. famil. ercisc. Barbof. sup. nu. 64. vers. unde inferitur.*

Tertio, quod quis potest opponere de iure tertij, si ille sit privatus bonis ipso iure, *c. cum secundum, de hæret. in 6. quavis non ad sit sententia declaratoria, Barbof. sup. nu. 65. 66.*

4. Regula est, quod licet quis privetur ipso iure, tamen privatio intelligitur facta sub conditione: *si voluerit*, tunc non potest opponi de iure tertij ante declarationem voluntatis. Et ideo, si quis non solvat Canonem per Triennium, incidit in commissum ipso iure, si dominus voluerit, & proinde ante declarationem domini, à Tertio opponi non potest, nisi agatur de actu, per quem elicitur voluntas domini, puta si post caducitatem commissam, Dominus rem emphyteuticam, alteri concesserit, quia tunc per necesse colligitur voluntas Domini declarandi caducitatem, *D. Alexius ad Capyc. Latr. consult. 79. nu. 32.*

5. Regula est, quod Tertius, qui habet causam ab illo, qui acquirit actionem ipso iure, si voluerit, non poterit Tertius de iure illius opponere regulariter, nisi ex facto cum tertio lequuto eliciatur voluntas illius, qui actionem habebat sub conditione *si voluerit*, *Barbof. sup. nu. 68.*

6. Regula est, quod aliqua acquiruntur nobis ipso iure, sub conditione tamen suspensiva, aliqua sub conditione resolutiva, quando aliquid acquiritur nobis ipso iure sub conditione suspensiva: *si voluerimus*, tunc exceptio à tertio de iure nostro opponi non potest, nisi in casibus præmissis, ex quibus eliciatur voluntas nostra, cum verò acquiruntur nobis sub conditione resolutiva, tunc potest opponi de iure nostro ante nostram resolutionem, *Barbof. sup. nu. 68. & seqq.*

Sequitur etiam, quod si contractus est ipso iure nullus, vel propter solemnitatem non servatam, vel propter dolum dantem causam contractui bonæ fidei, quilibet de ea opponere poterit, quia non intelligitur nullus sub conditione suspensiva: *si voluerit*, sed dicitur validus sub conditione resolutiva: *si voluerit*, dolum opponere, & sic interim nullitas pura

est, *Barbof. num. 69.*

Sic si auferatur hæreditas ab aliquo, tanquā ab Indigno, & applicetur filio ipso iure, quia applicatur filio sub conditione suspensiva: *si voluerit*, nam non potest applicari hæreditas sub conditione resolutiva, quia senex hæres semper est hæres, *l. ei qui ff. de hæred. instit. Ideo Tertius non potest opponere de iure Filii, in alijs vero pænis ipso iure ad beneficium Filii, indictis, non sub nomine hæreditatis, intelligitur conditio resolutiva, nisi filius voluerit, & ideo Tertius poterat interim de iure Filii opponere, Barbof. sup. nu. 71. ubi ampliat procedere etiam in terminis *l. fin. Cod. de litigios.**

Et minor potest dicere contractum nullū, etiam ad sui favorem, *Marf. ot. lib. 2. c. 63.*

An, & quando exceptio de iure Tertij admittatur disputant *Alban. conf. 11. num. 1. Menoib. conf. 79. nu. 28. 29. de præsumpt. lib. 3. p. 1. §. 1. num. 20. Gratian. disc. 302. num. 30. disc. 387. disc. 869. nu. 24. disc. 1000. nu. 10. 11. 31. nu. 58. Ancharan. q. 8. lib. 1. Cap. hal. conf. 3. nu. 122. conf. 133. nu. 95. vol. 1. Idem Sord. de alim. tit. 1. q. 33. nu. 13. dec. 120. ubi addentes, Grauei ad præf. Imperial. lib. 1. concl. 69. nu. 1. Tusc. lit. 1. conclus. 315. Mar. Antonin. lib. 1. resol. 110. num. 18. lib. 2. res. 1. nu. 6. lib. 3. res. 41. nu. 2. Borrell. in summa dec. tit. 48. nu. 77. p. 1. Alex. Ludon. dec. 118. nu. 5. dec. 410. nu. 6. & Beltramin. ad dec. 295. num. 5. Girba dec. 17. n. 16. Coroi sing. 719. Rota Rom. dec. 618. nu. 4. p. 2. rec. Ludon. dec. Perus. 26. num. 25. p. 1. Thes. dec. 4. Palma consult. 103. nu. 3 consult. 105. num. 16. consult. 48. nu. 46. Antun. de donat. reg. cap. 29. nu. 16. & omnes concludunt non admitti, Cy iac. contr. 204. nu. 82. contr. 168. num. 1. Cancer. var. lib. 1. c. 18. nu. 16. Latrea alleg. 50. nu. 90. Solorzan. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 2. num. 63.*

139 Nullitas, ob non solutam gabellam potest allegari etiam ab eo, qui tenebatur eam solvere, quavis videatur allegare propriam turpitudinem, & defectum, *Rota Flor. sub die 20. Maij 1597. lib. mort. 80. Tusc. lit. N. concl. 134.*

140 Licet alij dicant, quod nullitas non possit allegari ab eo, qui fuit causa illius, nec ab eius successore, nè ex proprio dolo commodum consequatur, nec agendo, nec excipiendo, *Ruin. conf. 40. nu. 7. seqq. lib. 5. Magon. dec. Luc. 14 num. 30. Sord. dec. 108. Sperell. dec. 155. num. 31. seqq. Rota p. 13. rec. dec. 150. nu. 9. Astolin. res. 98. nu. 18. Tranchedin. consult. 34. nu. 3. 4.*

141 Nec ab eo, in cuius odium est introducta, *Tranchedin. sup. nu. 6. 7. Sabell. §. contractus n. 12.*

142 Et quando contractus est nullus, quia factus sine solemnitatibus statutaris, si ratificetur à minore cum solemnitatibus requisitis à statuto, tunc illum convalidat ex nunc, non ex tunc, & sic non potest fieri inuito altero contrahente, sed novus eius consensus necessarius est, *Allograd. contr. 10. nu. 47. Card. Luc. de dote disc. 24. nu. 9. 15. Quesada contr. 45. num. 12. seqq.*

12. seqq. Merlin. contr. 21. n. 7. seqq. tom. 1. Palaia ad Franc. de protest. confid. 63. nu. 4. seqq. Capon. discept. 86. nu. 13. Mucci qu. 1. nu. 10. Hodiern. ad Surd. dec. 70. Girma obs. 85. num. 22. Affolin. res. 87. & 110. nu. 49. & seqq. D. Romaguer, d. Conciol. ad stat. Engub. rubr. 56. lib. 2. nu. 60. Nos d. q. 1. rubr. 4. nu. 46. vbi nu. 47. 48. aliter diximus si contractus aliquo modo valeret, Mansi consult. 33. Baron. effect. 1. num. 823. D. Pacion. alleg. 185. nu. 1. seqq. Sabell. §. ratificatio n. 9. Altograd. conf. 36. nu. 15. seqq. lib. 1. Rota p. 11. rec. dec. 324. nu. 16. 17 & p. 13. dec. 408. nu. 7. D. Constantin. ad stat. Roma fol. 230. num. 549. & fol. 272. num. 165. 166. Diximus sup. n. 96.
- 143 Statutum requirens solemnitates in contractibus minorum habet locum etiam in transactione, Rota apud Put. dec. 161. num. 2. lib. 1. Caputaq. dec. 195. par. 3. alias decisiones refert Theod. Rub. ad stat. Urb. cap. 151. num. 9. D. Constantin. ibid. Valeron. de transact. tit. 4. qu. 1. Conciol. ad stat. Engub. sup. num. 5. Vreol. de transact. qu. 22.
- 144 In permutatione bonorum stabilium, Theodor. Rub. ad d. c. 151. num. 10. D. Constantin. ibid. Conciol. sup. nu. 6. Baron. de effect. minor. atar. circa contract. eff. 7.
- 145 In quasi contractu, Boccacc. ad constit. Mar. ch. gl. 8. nu. 6. seqq. Carpan. ad stat. Mediol. c. 328. nu. 141. lib. 1. licet contra dicat Fenzon. ad stat. Urbis c. 152. nu. 14. seqq. D. Constantin. ibid. Conciol. nu. 7. Nam minor non potest adire hereditatem sine illis solemnitatibus, sine inventario, sic cum inventario, nec repudiare, Rota p. 13. rec. dec. 153. nu. 18. seqq. dec. 274. nu. 7. p. 14. dec. 224. nu. 7. Angelis de confess. lib. 2. q. 14. Martia de success. legal. p. 4. q. 14. art. 1. nu. 10. seqq. Sabell. §. statutum nu. 28. Baron. eff. 13.
- 146 In minore forense contrahente in loco statuti, Fenzon. ad stat. Urb. c. 151. num. 8. seqq. Theod. Rub. d. c. 151. num. 28. Card. Luca tit. de alienat. disc. 37. nu. 12. Bich. dec. 200. num. 11. p. 1. D. Constantin. d. c. 151. Conciol. nu. 8. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 15. nu. 70. seqq.
- 147 In contractu diuisionis, Rubin d. c. 151. n. 40. Ludonif. dec. 473. nu. 5. D. Constantin. d. c. 151. Conciol. sup. nu. 9. Infra Nos nu. 153. Catan. dec. 3. n. 96. Laynez ad Gomez var. tit. de restitut. n. 3. Baron. eff. 16.
- In diuisione inter fratres, vel alios, minor, cui optio data est, si peiorem portionem eligat, meliorem fratri maiori relicta, per fraudem diuidenti, non restituitur, Cald de restit. qu. 45. nu. 55. Viu. dec. 437. nu. 2. Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. gl. 9. p. 2. nu. 36. 44. Fab. in C. lib. 3. tit. 27. defn. 4.
- Alias minor non potest diuenire ad diuisionem, cum sit alienatio, Mesa lib. 3. c. 28. Michalor. de fratrib. p. 2. c. 43. nu. 14. & p. 3. c. 41. Sabell. §. diuisio nu. 5. §. minor. nu. 30. Baron. d. eff. 16. Conciol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 67. n. 8.
- Nisi alter sit rixosus, Christin. dec. 177. vol. 3. Michalor. p. 3. c. 38. Conciol. sup. Vel nisi diuisio Tom. IV.

- minori esset euidenter, vilis, & communio damnosa, Michalor sup. nu. 6. Conciol. nu. 10. Vel si minor prouocetur à maiore ad diuisionem, Mich. sup. nu. 9. Conciol. nu. 11. ex l. vl. C. de prae. minor. Felic. de societ. c. 39. nu. 58. Baron. eff. 2. nu. 55. & eff. 18. Menoch. de arbitr. cas. 171. nu. 36.
- Et si minor sit latus, datur restitutio, Cald de restit. qu. 45. Andreol. contr. 434. nu. 23. seqq.
- Dicitur latus in diuisione, si ei adiudicentur nomina debitorum, pro quibus necesse habeat litigare, Morquecha de diuis. bonorum lib. 1. c. 11. nu. 38. Lara de vita bonin. c. 25. nu. 45. Valeron. de transact. in proem. nu. 7.
- Minor latus in diuisione restituitur si non per sortem, sed alias sit facta diuisio, secus si per sortem, nam tunc cum potuisset ei peruenire alia res melior, minor, ut diximus non restituitur in his quæ possunt accidere ad vtile, & damnum, Gizzarell. dec. 57. vbi Addentes Fab. in C. titul. commun. vtriusq. Iudic. defn. 4. Thor. in comp. dec. p. 2. verb. diuisio bonor. Alderis. sup. tit. 3. c. 9. Valenz. conf. 129. nu. 79. Gomez var. lib. 2. c. 14. n. 14. Nisi sit lesio enormissima, Merlin. contr. 57. n. 28. lib. 1.
- 148 Solemnitates requisitæ in contractibus minorum, omnes interuenire debent, taliter, quod vna non supplet aliam, D. Castald. consult. c. 3. nam. 2. Conciol. & D. Romaguera sup. num. 64.
- 149 Decretum requisitum in contractibus minorum non supplet alios defectus, Gratian. Menoch. & alij DD. citati per Sabell. lit. D. §. 8. nu. 14. Conciol. sup. & D. Romaguer. num. 63. Et tale decretum, & consensus Curatoris non supplet læsionem, quæ in contractu adesset, Gales. de restit. c. 1. nu. 71. Baron. effect. 3. n. 87. 88. Larrea alleg. 106. nu. 9.
- 150 Causa requiritur in contractibus minoru, & ea non existente, sunt nulli, Castald. consult. 59. num. 2. seqq. Vreol. consult. 63. à num. 11. Romaguer. sup. nu. 67. Et non restituitur sine causa, Tusc. lit. M. concl. 299. Baron. eff. 1. n. 53. seqq.
- 151 Restitutio in integrum non competit minori, in quo malitia supplet ætatem, l. 3. in princ. C. si minor se maiorem dixerit, Viu. commun. opin. lib. 2. tit. 19. Grauei ad prae. Camar. Imper. lib. 2. concl. 65. Manzini in Bibliot. inr. tit. de restit. tit. 1. num. 59. Gales de restit. c. 5. num. 1. Grat. conf. 46. na. 16. seqq. lib. 1.
- 152 Sed quod competat, lonius gl. 19. §. 7. n. 54. ex Merendo lib. 10. contr. 34. n. 3.
- Nec competit minori in odiosis, Donad. de renunciat. tom. 2. c. 25. nu. 11. Cappell. Tholos. dec. 53. Boer. dec. 245.
- 153 Non competit minori quando dolose se gessit, Affolin. resol. 91. num. 24. D. Constantin. ad stat. Rom. annor. 44. num. 892. Cyriac. contr. 387. num. 17. seqq. Gratian. vbi Scoppa, & Luca dec. 134. num. 15. 16. 20. Card. de Luca de alienat. & contract. prohib. disc. 24. nu. 22. 26. Castill. contr. lib. 6. cap. 127. num. 37. & seqq. Merlin. de pignor. lib. 2. quæst. 78. num. 13. Soufa dec. 22. num. 25. & num. 2.

154 Nec competit illi, qui facto proprio à possessione cecidit, *Cocin. de iur. 7. Dunozet. dec. 7.*

155 Non conceditur restitutio pueris presentibus ad beneficium indignum, simul cum maioribus, *Card. Luca de iure patron. disc. 17. num. 8.*

156 Non competit minori, qui agit de lucro captando, *Astolin. res. 38. nu. 34. 35. Cyriac. contr. 32. nu. 10. Odde de restit. p. 1. qu. 8. art. 5. num. 35. Altograd. conf. 85. num. 45. lib. 1. puta minor vendidit iusto pretio cum debitis solemnitatibus, venit alter, & offert maius pretium, Anton. de donat. p. 2. c. 11. Valens. conf. 7. Gutier. l. b. 1. pract. qu. 38. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. nu. 5. 27. Badill. polit. lib. 3. c. 4. nu. 20. 24. Capyc. Latr. consult. 6. nu. 25. 27. consult. 127 nu. 5. & à num. 18. sed contra dicit Barra contr. 55. nu. 5. Rota dec. 358. p. 1. rec. Vt non comperat restitutio, Tiraq. de retract. lignag. 35. gl. 2. nu. 4. & gl. 4. num. 45. Decian. conf. 54. nu. 41. lib. 4. Crauet. conf. 650. num. 9. Maranta conf. 102. nu. 9. Lancellot. Gall. conf. 36. nu. 10. Gratian. disc. 433. nu. 66. seqq. C. i. roc. disc. 29. nu. 37. Carpan. ad statut. Medial. p. 1. cap. 417. nu. 317. & seqq. Sic non datur ad lucrum cum aliena iactura, Spadaxon. de viduis disc. 46. nu. 173.*

Sed quod minor restituatur siue agat ad dandum euitandum, siue lucrum captandum, l. ait prator 7 §. bodie ff. de minor. l. 44. ff. eodem l. cum quidam 17 §. si pupillo, ff. de testis Spadaxon. de viduis disc. 51. nu. 74. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 3. c. 1. nu. 106. vbi num. 107. distinguit, si res sit integra etiam in lucro captando, & sic restituitur aduersus repudiationem hæreditatis sibi delatæ, nu. 108. Et num. 109. dicit restitui ob non solum vestigal, si res incidit in commissum. Vide sup. nu. 37. 38.

Restitutio tangit damnum præsens non superueniens, *Arias de Mesa resol. lib. 2. c. 20. n. 12. 13. Diximus sup.*

157 Nec minor restituitur aduersus lapsum temporis ad redimendum, quando agitur de tempore conuentionali, *Rota par. 8. rec. dec. 63. Sabell. §. minor. nu. 15. Olea de cess. tit. 3. qu. 2. nu. 5. Larrea dec. 70. vbi vide Menotb. de arbitr. cas. 213. vbi limitat stante modicitate pretij, Galis. de restit. Cath. dec. nu. 190. fol. 243.*

Sed contra quod comperat restitutio, *Gratian. disc. 26. nu. 24. disc. 433. num. 68. & seqq. disc. 957. Mart. Medic. dec. 34. 35. maxime quando in vita prædecessoris incepit currere, Hermosill. fol. 439. nu. 22. Ciroc. disc. 71. nu. 19. Rota p. 9. rec. dec. 63. nu. 18. seqq. Vbi limitat si pactum redemptionis fuisset factum cum suo Authore.*

Sic minor læsus ex sua culpa non restituitur, *Rota p. 9. rec. dec. 192. Ideo restitutio non conceditur minori fabricanti post inhibitionem, itaut debeat sfabricare, Vrecol. consult. 30. num. 4. Sed proficit cautio de demoliendo, & aduersus illam non præstitam restituitur, nu. 5.*

158 Minor læsus non sui facilitare, nec etiam dolo aduersarij, sed casu fortuito, non dicitur circumuentus, & ideo non restituitur in integrum, l. non videtur 9. & vl. C. de filiofam. minor. *Matthes. sing. 58. Cuiac. lib. 16. obseru. 14. Vezin. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 12. nu. 37. seqq. Mascard. conclus. 1058. alias 1062. Morla in empor. p. 1. tit. 10. q. 4. nu. 8. Gomez. in l. 50. Taurin. 14. Valsc. consult. 138. nu. 26. Barbosa in l. 1. p. 4. num. 128. ff. solut. matr.*

Verum restitutio datur si damnum potuit providere, seu quando exposuit se periculo, quod potuit, aut non potuit euitare. Et quando minor se obligauit sub conditione, *Hermosill. fol. 442. n. 20. 30.*

Et quando contractus habet tractum successuum, si damnum esset magis verisimile, *Hermosill. sup. n. 31. 32. Diximus sup.*

159 Restitutionis beneficium competit minori non solum contra primum emptorem, sed etiam contra secundum, si scituit rem esse minoris, si vero ignorauerit, in subsidium, *Fab. de Monte de empt. qu. 4. nu. 32. Xaur. alleg. 21. nu. 7. Gomez var. tom. 2. c. 2. nu. 41. & c. 14. nu. 7. Co. par. lib. 2. var. c. 3. à nu. 10. vbi Addit. Odd. de restit. p. 1. qu. 31. art. 17. à nu. 85. Cald. in l. si Curatorem, verb. implorare nu. 15. & de empt. c. 8. nu. 52. Cenc. de Censib. q. 109. nu. 29. Bartos. in l. 1. C. si aduersus vendit. pignor. nu. 3. Morla in empor. Iuris civil. p. 1. tit. 5. qu. 2. & præcipue nu. 4. vbi tenet, quod minor potest in integrum restitui in bona alienata, quamuis ipsa alienatio transierit in tertios possessores, quamuis cum eis minor non contraxerit, dummodo ille, qui cum minore contraxit, non habet bona, quibus soluere possit, Vel quando minor fuit deceptus, & læsus non pretio, sed in venditione, vel quando tertius possessor sciens, & prudens emit rem minoris, Brunem. in l. 1. C. si aduers. vendit. pignor. Hermosill. fol. 439. nu. 8. Manzias in Biblioteca iuris tit. de restit. tit. 2. n. 158. seqq.*

160 Minor non tantum contra priuatos, sed etiam contra Fiscum restituitur, l. 1. C. si aduers. Fiscum restit. petat. Odd. de restit. p. 1. q. 18. art. 11. ex nu. 65. Cald. in l. si Curatorem, §. lafis nu. 170. Barbosa in d. l. 1. nu. 2. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 8. Mauris. de restit. q. 217. seqq.

Contra quod remanet obligatus quando contrahit cum Fisco, qu. 78. num. 16. & lib. 3. q. 83. nu. 6. Nos infra.

161 Sic si Fiscus vendat rem minoris, tanquam sui debitoris, si adsit fraus, vel solemnitas deficiat est locus restitutioni, *Odd. sup. nu. 73. Barbosa sup. in l. 3. nu. 1. 2. Et si minor si non petat pretium à fisco infra quadriennium, potest illo elapso adhuc petere, Castil. lib. 2. quotid. c. 5. nu. 21. in fine, & restituitur aduersus dispositionem, l. bene à Zenone, Castil. d. c. 5. vbi dicit ad pretium non ad rem.*

162 Restitutio in integrum non solum datur minoribus ipsis, sed etiam eorum hæredibus maioribus, l. minor. §. non solum, ff. de minor. Olea de

de cess. iur. tit. 3. q. 8. nu. 43. fol. 148. R. Capyc. Latro co. f. 99. nu. 6. Staiban. obs. 175. nu. 1. Ciroc. disc. 17. nu. 16. Laynez ad Gomes var. tit. de restit. nu. 7. Idem si quis decedat post 25. annos infra quadriennium comperens ad petendam restitutionem, l. interdum, ff. eod. Barb. repertor. verb. restitutio, Louius glos. 21. §. 21. 25. Antonell. de temp. leg. al. lib. 2. cap. 59. nu. 30. 31. Barbos. in l. quia tale, ff. solut. matr. nu. 48. seqq. Barbos. in repertor. verb. minor. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 8. a. nu. 43. Burat. dec. 12. Rosa par. 13. res. dec. 43. Bich. dec. 320.

Sic datur restitutio minori, & hæredi aduersus præscriptionem, D. Constantin. ad statut. urbis annot. 48. nu. 150 seqq. & nu. 161. 163. Rotap. 13. dec. 43. Bi. b. dec. 320. Burat. dec. 12. Māxins in Biblioteca legalit. de restit. tit. 2. nu. 187. Ciroc. disc. 17. nu. 16. Dicemus infra n. 304.

Et beneficium restitutionis, quamvis à Iudice impetratum transmittitur, Arias de Mesa var. lib. 4. cap. 4. nu. 19.

Et præscriptio 30. annorum licet currat contra minores cepa contra suos auctores defunctos, tamen competit restitutio, Rosa post Michalor ac fratrib. dec. 47. nu. 19.

Sic restituitur maritus læsus in bonis per lucrans ex persona mulieris minoris, Olea de cess. iur. tit. 4. q. 8. fol. 239. nu. 11. ex Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 12. & cl. 11 glos. vni. nu. 40. quem vide.

163 Sed non competit minoribus succedentibus maioribus, quo ad contractus factos per maiores, quamvis suo tempore acceperit perfectionem, Affl. ec. 212. nu. 1. vbi Vrs. ll. limitat si aliquid sit gestum cum ipso minore, 7 bes. dec. 103. Cald. in l. si Curatorem verb. sua facilitate nu. 49. Flor. de Mena qu. 5 nu. 15. Barbos. in l. ult. nu. 5. C. si aduers. vendit. pign. Franch. de i. f. 647. Ripol. var. c. 11. nu. 167. Garz. de nobil. gl. 6. §. 1. d. nu. 17. Vide infra nu. 479. secus ex clausula: si qua mihi iust. cause, Staib. obs. 104. n. 40.

164 Potest cedi hoc beneficium, St. b. m. obs. 175. nu. 3. seqq. Olea de cess. iur. tit. 3. q. 8. a. nu. 82. Antonell. de temp. leg. al. lib. 2. c. 23. nu. 16. Beniel. conf. 63. nu. 30. vbi quod etiam vendi potest.

Quamvis contra dicat idem Staib. n. obser. 135. nu. 83. 84. quod sit personale. An detur contra tertium possessorem, Laynez ad Gomes var. tit. de restit. c. 14. nu. 7. Vide sup. n. 159.

Non competit Cessionario minoris, nisi specificè in Cessione exprimat, vel nisi aliter Cessio exerceri possit, l. si alterius 20. ff. de tutel. & ratiocin. distrab. Barbosa in l. quia tale, 14. ff. solut. matr. D. Alex. ad Capyc. Latro. conf. 124. nu. 12.

165 Sed Maiores 25. annis, si lædantur non petunt restitutionem infra quadriennium, Canev. var. lib. 2. cap. 1. num. 241. Antonell. sup. nu. 46.

166 Elapso quadriennio non competit hæredi minoris, Louius gl. 15. §. 4. nu. 12. Nisi esset minor num. 14. vel nisi adsit impedimentum,

Tom. IV.

num. 19. Licet alias competat hæredi minoris, Brunem. in l. 6. C. qui, & aduersus quos, Staiban. d. obs. 175. num. 1. Et minor transmittit ius petendi restitutionem aduersus omittam additionem hæreditatis. Idem Staib. ob. 176. nu. 32. seqq.

167 Et minor habens beneficium restitutionis non perdit illud, si fiat maior, Ciroc. disc. 30. nu. 35. vbi declarat.

168 Minor, & Ecclesia restituitur aduersus conditionem non impletam voluntatis Testatoris Fusar. de subtit. qu. 585. nu. 3. Mier. de maiorat. 2. p. qu. 4. illat. 8. d. nu. 61. Cald. in l. si Curatorem verb. aduersarij dolo a. n. 79. Menoch. conf. 101. nu. 8. conf. 425. nu. 28. Escob. de purit. p. 1. q. 4. §. 7. nu. 125. seqq. Boss. de contract. matrim. c. 11. nu. 488. Oping. de In e. insign. c. 24. §. 4. d. nu. 177. ex l. 3. §. si baret, ff. de minor. l. & si sine, ff. eod. l. pupillorum, C. de repudiat. hered. Capyc. Latro consult. 127. nu. 8. 21. 38. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 19. nu. 38. Allegad. conf. 77. nu. 48. seqq. p. 2. Larrea de 59. nu. 1. tom. 2. D. Aguila ad Roxas de Incompatibil. p. 3. l. 1. nu. 105. Castill. lib. 6. contr. c. 127. Et recuperet maioratum, non autem fructus, D. Aguila p. 8. c. 6. n. 31.

Verum, vi restituatur debet prius implere ex parte sua Larrea dec. 59. nu. 21.

Minor restituitur si contra Testatoris præceptum ei factum de nubendo in familia, sub pœna priuationis hæreditatis, non auferit in familia, absque dolo, Arctim. o. f. 67. Ruin. con. 199. lib. 1. Morot. con. 97. Burat. dec. 5. n. 16. dec. 493. nu. 84. in collect. a Rub. tom. 2. p. 4. Andreol. contr. 203. nu. 7. vbi impugnat Larream dec. 59. f. em. Andreol. contr. 291. n. 10. 11.

Sic restituitur alienans contra prohibitionem, iusta causa existente, in mat. contron. 20. nu. 13. quæ sit iusta causa nu. 14. ex causa ignorantie contr. 54. nu. 14. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 19. nu. 38.

Non Restituitur, & non purgat moram si non paruit conditioni de nubendo cum certa persona, si semel noluit, Staiban. obs. 172. nu. 27. seqq. Larrea d. dec. 59. nu. 23. Vbi si requiratur personam, cum qua nubere debet, recusans à principio, postea potest pœnitere nu. 24. Et secus si sine dolo, Staiban. sup. nu. 74.

Verum si non paruit conditioni de contrahendo matrimonio cum certa persona, non potest moram purgare, si cum alia contraxerit, & postea illa mortua, voluerit contrahere cum illa, Molinus de ritu nuptiar. q. 29. nu. 30. Larrea d. dec. 59. n. 27.

Sic non restituitur aduersus non impletum præcepti testatoris, Larrea dec. 59. nu. 12. 16. Surd. de alim. tit. 9. q. 45. nu. 5. 7. 3. 14. vbi si adest dolus, secus si non adest, sed ignorantia, aut dolus præsumptus num. 16. 21. 23. Andreol. contr. 322.

169 Alij distinguunt, aut transgressio minoris consistit in omittendo, aut in committendo, quando consistit in omittendo restituitur, non

cc 2 quan.

quando in committendo, *Paul. Zacch. Medico. legal. 3. tom. dec. 54. num. 78. seqq. Larrea dec. 59. d. nu. 18. Tusi. lit. 61. concl. 257. nu. 8. Aguila sup. nu. 210. seqq. vbi dicit etiam minori restitutione non prodesse, quoniam res ad pristinum statum reduci nequit, Mer. de maiorat. 2. p. qu. 4. illat. 8. n. 175. Fusar. de substit. qu. 585. nu. 11.*

170 Neque restituitur quando minor dolo omisit parere voluntari testatoris, *Fusar. sup. nu. 8. Larrea sup. d. nu. 15. Idem Fusar. qu. 717. nu. 11. ex l. 1. c. si aduersus delict. Surd. c. alim. tit. 9. q. 45. nu. 5. 7. 21. secus si per ignorantiam, nu. 13. 14. 16. secus etiam si per dolum præsumptum num. 23.*

Nec restituitur ad consequendam pecuniam, *D. Gatti conf. 4. num. 15. Aguila sup. nu. 113. seqq. Castill. de t. 27. num. 37. 40. Roxas de incompatibil. p. 3. c. 1. d. nu. 47. c. 3. nu. 26. 43. Cyriac. contr. 78. 239. seqq. contr. 451. Addit. ad Molin. de primog. lib. 2. c. 13. n. 31. Capon. discept. 114. Stai. ban. obser. 172. num. 27. seqq. secus si sine dolo num. 74.*

171 Et quando restituitur ad maiusculum, non restituitur ad fructus, ob conditiones non impletas, amissos, *D. Aguila sup. 3. p. c. 1. notab. 9. c. p. 8. c. 6. nu. 31. Opug. de iure insign. c. 14. n. 185.*

172 Restituitur si hæreditatem, vel fideicommissum, sine solemnitatibus repudiet, *D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 8. c. 6. nu. 21. Reg. Capyc. Latr. consult. 119. Baron. eff. 13. Vide infra num. 200.*

173 Minori competit restitutio aduersus pignus conuentionale, secus prætorium, *l. 1. c. si aduersus vendit. pign. vbi Brunem. Et Merlin. de pigno. lib. 2. q. 39. c. 77. ponit solemnitates in obligatione minorum.*

Minor restituitur aduersus caducitatem incursam, maxime si contra Tutorem, vel Curatorem se releuare non potest, *Rota p. 3. rec. dec. 12. Cen. de censib. q. 22. nu. 13. Rota post eundem dec. 331. nu. 1. Sabell. s. minor. num. 5. Olea de cess. iur. tit. 4. qu. 3. num. 20. fol. 204. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 5. num. 142. Fulgin. de iure emphyt. tit. de solut. Canon. q. 1. nu. 182. seqq. Rota dec. 12. p. 3. rec. Doctiss. D. Manzius Bibliotheca iur. tit. de restit. tit. 2. n. 197. Doctiss. D. Palma consult. 105. num. 12. seqq. Doctissimus D. Catan. decis. 19. nu. 16.*

Quæ purgatio moræ iuuat etiam maiori habenti rem communem, *Antonell. sup. nu. 143.*

Minor restituitur aduersus moram commissam, *Voguerol. alleg. 27. nu. 69. sed vbi non competit purgatio moræ, non competit restitutio, Rota p. 12. rec. dec. 252.*

174 Restitutio debet peti coram Superiore, *l. 1. c. si sapius in integr. restit. petat. Iudice rei, l. 2. c. vbi, c. apud quem cognit. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59. num. 42. 43. Couar. lib. 1. var. c. 4. & ibi latissime Faria, Barbosa in l. 12. s. 1. n. 193. c. l. 75. s. Marcellus d. num. 14. de Iudic. Cyriac. contr. 380. seqq. Fab. de error. pragmat. de ad. 7. err. 3. Carleual. de iudic. tit. 1. disp. 2. qu. 4. d. num. 188.*

& disp. 7. Diana tom. 6. tract. 3. res. 165. Vrecol. de trans. qu. 95. nu. 42. Brunem. & Barb. in c. vbi, c. apud quem cognitio in integrum, &c. Aliograd. conf. 41. nu. 7. lib. 1. Luca ad Franib. dec. 473. nu. 3. ad Gratian. dec. 116. num. 9. Calà de restit. q. 25. D. Manzius in Bibliotheca legal. tit. de restit. tit. 2. num. 178. c. in. 1. num. 11. seqq. Carleual. de iudic. tit. 1. d. sp. 2. quest. 4. num. 188. c. seqq. & disp. 7. Sic in Ecclesia aduersus aliam Ecclesiam, *Galef. de restit. c. 9. ad. num. 104. Quis sit reus in proponente restitutione, aut nullitate contractus Calà q. 31. n. 2.*

Coram Iudice, coram quo læsio contingit, in iudicio, *Odd. de restit. p. 1. q. 32. art. 16. c. p. 2. qu. 71. art. 1. nu. 30. Ruin. co. f. 119. num. 17. lib. 5. Rosis obseruat. 1. 92. n. 57. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 1. num. 358. Galef. de restit. c. 1. nu. 51. c. 9. nu. 19. num. 136. c. in comment. ad c. 10. num. 11. Gruell. dec. 129. nu. 4. Cancer. var. lib. 2. c. 2. n. 301. de iur. refert Fontanell. de 260. num. 8. Calà de restit. d. qu. 25. num. 36. 37. Ausrer. ad Capell. Tholos. decis. 392. Bellacomb. & Villalob. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 22. num. 1. 2. Rebuff. ad l. Gall. tract. de restit. tom. 2. in præfat. nu. 16.*

Sic si persona Ecclesiastica sit læsa in contractu rerum suarum patrimonialium debet conuenire laicum coram Iudice seculari ipsius laici, *Couar. sup. nu. 3. Guttier. Canon. qq. lib. 1. qu. 34. nu. 11. seqq. Odd. de restit. p. 1. art. 15. num. 125. Sperell. dec. 135. nu. 11. Carleual. de iudic. tom. 1. d. sp. 2. qu. 4. d. nu. 193. c. seqq. Grass. de effect. Cleric. eff. 1. num. 338. c. seqq. R. Marin. lib. 2. c. 44. Scialoy. de foro compet. cap. 53. nu. 3. vbi impugnatur alios in contrarium, Diana tom. 6. tract. 3. res. 163. Calà d. qu. 25. nu. 40.*

Idem est in Ecclesia perente restitutionem in integrum aduersus contractum factum cum laico, *Barbos. in l. heres absens, §. proinde nu. 31. ff. de iudic. Carleual. sup. c. num. 196. respondet alijs in contrarium, qui sunt Oddo sup. art. 13. q. 32. nu. 115. Diaz reg. 219. Ansaldo. de Iurisd. p. 3. art. 1. nu. 5. 9. nu. 5. 6. Sperell. dec. 135. num. 8. seqq. & alij, Scialoya sup. nu. 4. Gall. p. ad. lib. 1. c. 30. Gomez var. & ibi Ayllon. lib. 2. c. 14. nu. 17.*

Debet adu. Iudex rei sitæ, vel loci contractus, vel domicilij rei. *Vrecol. d. qu. 95. num. 9. 24. 25. seqq. Galef. de restit. cap. 9. num. 37. Calà de restit. quest. 25. num. 24. seqq. Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 1. nu. 358. Idem Calà q. 26. c. seqq. & Barbo. sup. vbi latè de materia Iudicis competentis.*

Incidenter restitutio petitur coram quocumque Iudice, *Galef. d. c. 1. nu. 52.*

Restitutio in integrum ex rescripto solius Principis concedi debet, *Galef. de restit. cap. 2. tract. nu. 250.*

Et Supremus Princeps in integrum restitutionem concedit, *Galef. c. 4. tract. num. 75. c. 1. tract. num. 91.*

Immo supremi Principes Superiorem non recognoscentes, etiam non petenti restitutionem concedere possunt, *Galef. cap. 12. Tract. num. 5.*

Et

Et solus Princeps dat restitutionem ex mera gratia, *Galef. sup. c. 9. tract. nu. 79.*

In causis fiscalibus de iure communi solus Princeps restitutionem concedit, sic Florentie, *Capp. vell. ref. 81. n. 1. 2.*

175 Minor an possit transigere, & compromittere sine decreto, & solemnitatibus, *Sabell. s. minor. nu. 31. Prcol. de transact. qu. 11. 22. 95.* Nam est species alienationis, l. non solum, C. de p. a. l. minor. *Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 1. nu. 6. Narbona de etat. anno 25. qu. 12. Baron. eff. 9. num. 1.* quamvis transactio fieret de re sterili pupilli, seu minoris, *Baron. ibid. Torre de passis fut. succ. cess. dec. 196. nu. 3. seqq. Christin. dec. 177. num. 5. vol. 3. post alios Prcol. d. qu. 22. nu. 1. Valeron. nu. 4. qu. 7. fol. 195. Louius gl. 22. §. 15. nu. 10. 11. Galef. de restit. c. 2. nu. 197.*

Sic quia Transactio contractus est, minor sine debitis solemnitatibus non potest transigere, *Narbona de etate anno 25. qu. 12. nu. 1. 4.* Quamvis res sit valde dubia *nu. 5. vbi nu. 8.* dicit secus si cum iuramento, nam illa valet.

176 Restitutio in integrum quando deitur aduersus Transactionem videbimus. Restitutio in integrum non datur sine læsione, neq; personis privilegiatis, *Rota dec. 32. nu. 18. dec. 126. nu. 3. dec. 176. nu. 3. p. 16. rec. Diximus sup. nu. 29. & nu. 33. Prcol. de transact. qu. 95. num. 1. Laynez ad Gomez var. sit. de restitut. nu. 2. Baron. eff. 9. Larrea dec. 66. Rota post Gobium Tract. var. dec. 19. nu. 2. dec. 25. num. 5. Tonad. de renunciat. tom. 2. c. 7. nu. 59. Bersan. de Viduis c. 1. quest. 11. num. 1. Doctissimus Spadaxon. de viduis disq. 55. nu. 26.*

Quod non deitur restitutio sine læsione dicunt etiam *Bossius de dote fol. 525. num. 48. Carrill. dec. 245. nu. 7. dec. 298. nu. 3. Louius de solemn. in contract. minor. gl. 15. §. 9. gl. 16. §. 8. nu. 49. Bonden. colluct. 26. nu. 104. vol. 2. Rota post Prcol. de transact. qu. 85. nu. 4. & dec. 96. nu. 3.*

Sed læsio non debet esse modica, *Prcol. d. qu. 95. nu. 31. ex Alex. conf. 222. nu. 11. lib. 2. Quid. de restit. p. 2. qu. 66. art. 4. n. 20.*

177 Pen potest restitutio in integrum aduersus transactionem ex clausula generali: si quis mihi iusta causa, vel a minore, vel a maiore, sed cum hac differentia, quod in minore minor requiritur læsio, quam exigitur in maiore, in illo sufficit læsio intra, vel ultra dimidiam, in isto requiritur, quod sit enormissima, *Carena. ref. 221. in fine. §. & ex pradiis, Prcol. de transact. qu. 95. nu. 1. 2. 3. Baron. de effect. minor. etat. circa contract. eff. 9.*

178 Non desunt DD. dicentes in Transactione non sufficere læsionem enormem, aut enormissimam, ob dubium litis eventum, *Odd. de restit. p. 2. qu. 66. art. 3. nu. 17. Gallerat. de renunciat. cont. 2. renunc. 102. nu. 20. nu. 1. Baron. eff. 9. nu. 24. sed contrarium est verius, Suid. conf. 451. nu. 9. conf. 480. nu. 13. Cyriac. contr. 591. nu. 7. Carena ref. 220. Bonden. colluct. 7. nu. 54. Louius de solemn. in contract. minor. gl. 22. §. 20. nu. 25. &*

gl. 22. §. 28. nu. 3. Larrea dec. 66. nu. 24. Calà de restit. qu. 19. læsio enormissima, Galef. de restitut. c. 1. nu. 49.

179 Multo facilius in minoribus, l. 1. 2. C. si a iur. transact. *Odd. de restit. qu. 66. art. 4. nu. 6. Cyriac. contr. 591. nu. 7. Decian. resp. 37. nu. 45. lib. 1. Castil. lib. 8. contr. cap. 36. §. 2. nu. 36. 40. Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 1. num. 50. Baron. de eff. 9. Prcol. d. qu. 95. nu. 9. 6.*

Qui restituitur aduersus illam confirmatam per rem iudicatam, *Noguerol. alleg. 13. num. 47. Maxime si res, super qua est transactum, & dimissa, fuerit suorum Maiorum, Olea tit. 2. qu. 1. fol. 49. nu. 54.*

180 Cui minori iuuat restitutio, si sit læsus ultra dimidiam, vel etiam intra dimidiam, *Fab. in C. tit. si aduers. transact. defiu. 15. Catell. de donat. tract. 2. disc. 1. spec. 23. nu. 30. Olea de cess. tit. 2. qu. 1. nu. 54. Valeron. de transact. tit. 6. qu. 2. nu. 4. tit. 6. qu. 2. nu. 40. Larrea dec. 68. nu. 24. Prcol. d. qu. 95. nu. 7. seqq. & nu. 32. 33. vbi explicat, Montande intel. c. 33. nu. 301. Luca ad Capp. Lar. consult. 35. nu. 12. Calà d. qu. 19.*

181 In maioribus 25. annis requiritur læsio enormissima; in qua censetur ad esse dolum, nec iuuat iuramentum, *Carena ref. 220. 221. Bonden. colluct. 7. nu. 48. Merlin. dec. 621. nu. 24. Papon. Arrest. lib. 15. tit. 7. arrest. 6. Prcol. d. qu. 95. vbi nu. 31. & seqq. ponit Casus, in quibus non datur restitutio minoribus, & maioribus, signanter si informatus de læsione enormissima, & sciens valorem rei, ac quantitatem sue præventionis recepta aliqua summa voluit transigere, quos casus videant DD. Lectores, Galef. & Louius sup.*

182 Et licet nullas transactionis non possit allegari post 30. annos, *Prcol. de transact. qu. 96. nu. 41. Rodoer. ad Ma. in. ref. 234. nu. 4. & conf. 11. nu. 33. Tamen secus est stante mala fide, & falsitate causæ, item nu. 42.*

183 Læsio est probanda tempore contractus transactionis, si voluntate, C. de contrah. empt. *Menoch. conf. 156. nu. 35. si transactio perficitur unico momento, vel si haberet tractum successuum, ille esset eventualis, & incertus, qui posset contingere, & non contingere Nunozet dec. 713. nu. 9. Rodoer. conf. 22. nu. 20. conf. 46. nu. 39. Amat. resol. 23. nu. 7. seqq. Siaban. ref. 20. nu. 7. ref. 28. nu. 29. Noguerol. alleg. 37. nu. 66. Palma consult. 3. num. 38. 56. Prcol. d. quest. 95. nu. 43.*

Sed quando illa contineret obligationem aliquid præstandi, & explendi de futuro, & transigentes ad futurum specialiter etiam respexerunt, tunc pro iudicanda læsione, attenditur etiam æque principaliter tempus futurum, *Natta conf. 548. nu. 36. Rota dec. 24. num. 12. p. 13. re. Prcol. d. qu. 95. nu. 43. seqq.*

In transactione super incerto non datur restitutio, *Brunem. in l. 11. C. de transact. R. Capyc. Lar. consult. 77. nu. 51. Nam debet considerari dubius litis eventus, Cocuin. dec. 1434. Galef. de restit.*

restit. *Calb. dec. 228. fol. 255. Vrecol. de transact. qu. 95.*

Si in transactione minor modicè lædatur non restituitur, *Alex. conf. 222. num. 11. lib. 2. Odd. de restit. p. 2. q. 66. art. 40. num. 20.* Verum, modica læsio aliquando sufficit, pura si læsio consistat in eo, quod non erat expediens minori transactionem facere, quia res erat clara ad fauorem minoris, & tunc restituitur minor absq; eo quod consideretur an læsio consistat citrà, vel vltra dimidiam, quia etiam si citrà dimidiam læsus sit, dumtamen non inmodica quantitate ad *tex. in l. verum 11. §. sciendū, ff. de minor. Ant. Fab. in C. lib. 2. tit. 21. si aduers. transact. defn. 5. num. 4. in allegat. debetur restitutio, quia transactio erat nulla vti facta super re clara, non habente illam dubitationem requisitam in transactione, Odd. d. art. 4. num. 23. Cyriac. contr. 562. num. 46.* Si vero fuit bonum minori transigere, sed non pro illa quantitate, & tunc iudex debet considerare id, quod quilibet diligens paterfamil. fecisset, *Odd. d. art. 4. num. 24. 25. Vrecol. d. qu. 95. num. 31. seqq. D. Sadarin. resp. 16. n. 49.*

Si minor factus maior transactionem approbet, vel diu tacuit, non restituitur, *Odd. d. q. 66. num. 25.* secus si deficient solemnitates requisitæ in contractibus minorum, vel ad fuisset dolus, *Vrecol. qu. 22. num. 7. & seqq. Baron. d. eff. 9. num. 31. vers. fallit 6. Galej. de restit. c. 6. tract. num. 55.*

Sic non restituitur minor quando in Transactione interuenit autoritas Principis, quæ facit læsionem cessare, *Cyriac. contr. 692. num. 11. Vrecol. d. q. 93. num. 34. 35.* Vel si habet dispensationem à Principe, *Ridolfi. alleg. 48. num. 9.* sed illum Vide *num. 18.*

184 Minor aduersus transactionem tenetur accepta restituere, veniens ex causa læsionis, vel nullitatis, *Ionius de solemn. in contract. minor. gl. 9. §. 2. num. 4. Diximus sup. Cyriac. contr. 380. Prat. ad Pastal. de patr. pōest. p. 1. c. 2. vers. sed Curiosi, & disc. 4. par. 2. & obs. 48. R. Marinis lib. 2. c. 234 in fine, Item Ionius gl. 22. §. 20. n. 25. Parbosin l. unic. C. de reput.*

Contra quod veniens ex causa læsionis sic, non ex causa nullitatis, *Calb. de restit. q. 9. n. 12. 13. ex Alex. conf. 4. vol. 3. Rolan. conf. 7. num. 3. 30. vol. 2. Milanens. dec. 17. Georg. alleg. 34. num. 17. 19. Giurba dec. 103. num. 11. Mastrill. dec. 13. 14.* Ea ratione, quia quilibet pōest venire contra proprium factum, quando actus nullitate laborat *Causale. tract. de Tutor. & Curat. num. 162.* Et ideo si id petat ante factam solutionem, nullitatis actum allegare non prohibetur.

185 Verum nullitatis iudicio finito tenetur actor acceptam pecuniam restituere, sic etiam bona sibi tradita vna cum fructibus, quamuis esset minor, aut Ecclesia, *Odd. de restit. qu. 47. art. 3. Magon. dec. 119. num. 8. Cancer. var. c. 1. de minor. num. 250. Giurba dec. 103. num. 10. Calb. sup. num. 17.* Si presium sit verum in sui beneficiū, alias non, *Manfrell. ad Capyc. Latr. obs. 104. n. 9.*

186 Sic etiam si quis intenter rescissionem,

agnoscens debere restituere accepta, mutet iudicium, & intenter nullitatem, ne accepta restituat, non est audiendus, nec potest iudicium variare, *Macerat. l. b. 2. var. c. 17. num. 8. lib. 1. Giurba d. dec. 103. num. 2. Calb. sup. num. 18.*

187 Sed Tertius, cuius interest rescindi transactionem, ex quo nihil habuit, nihil tenetur restituere, *Giurba dec. 44. num. 9. d. ec. 103. n. 26. Mastrill. dec. 14. num. 17. Calb. sup. num. 23. Vrecol. qu. 89.*

Minores sine solemnitatibus possunt transigere de rebus mobilibus, quæ seruando seruari non possunt, *Vrecol. d. q. 22. num. 13.* dummodo non sint res præciosæ, *ibid. Rota dec. 318 num. 23. p. 5. rec. Conar. var. lib. 2. c. 17. num. 2. Scacc. de Iudic. lib. 2. c. 2. num. 86. Baron. eff. 9. n. 1. & seq.*

Possunt transigere quando transactio eis est utilis, quæ utilitas debet esse euident, & manifesta, *Gratian. disc. 27. num. 10. disc. 555. num. 23. 24. disc. 165. num. 56. Postb. ref. 90. num. 23. seqq. Andreol. contr. 364. num. 19. Baron. eff. 9. n. 31. Merlin. dec. 533. n. 13. Rota post Merlin. de pign. dec. 123. num. 13. 15. Rota rec. dec. 599. num. 3. p. 1. Vrecol. d. q. 12. n. 14.*

Utilitas esset si bona mobilia remanerent apud minores, & aduersariis aliqua summa solvatur, *Vrecol. d. q. 22. num. 16. D. Galeot. contr. 40. num. 23. 27. lib. 2. Gratian. disc. 844. num. 9. Cyriac. contr. 380. num. 31. Add. ad Ludouic. dec. 418. num. 17.*

Minor non potest transigere sine solemnitatibus, dimittendo bona possessori, quamuis ab eo aliquid accipiat, cum talis dimissio dicatur alienatio, ex qua minor læditur, *Vrecol. d. q. 22. num. 17. 19. & q. 62. num. 16. 17. Ridolfi. alleg. 113. num. 11. Baron. d. eff. 9. num. 12. seqq.*

Potest transigere si illam facit ex præcepto testatoris, vel patris, cui successit, *Vrecol. sup. num. 20.* Quid intellige si testator formam, & modū potuit, secus si generaliter est loquutus, *num. 21. & seqq. Baron. d. eff. 9. num. 28.* vbi quamuis testamentum patris esset nullum.

Sic minor potest facere compromissum necessarium sine solemnitatibus, *Vrecol. d. qu. 22. num. 22. Baron. eff. 19.*

Potest transigere si illa fiat de ordine Principis, idem de alienatione bonorum, *Vrecol. d. qu. 22. num. 25. 26. 27. & qu. 95. num. 35. D. Gafion. dis. ept. 44. num. 25.*

Idem si minor obtinuit dispensationem, *teratis, Vrecol. num. 28.* de qua re Nos sup. post *Baron. d. eff. 9. num. 30. Narbona de etat. q. 1. ann. 25. n. 9.*

Idem si transactio fieret à minore propter pacem, & concordiam, *Vrecol. d. q. 22. num. 29. 30. Baron. d. eff. 9. num. 31. Guazzini. de pace q. 14. num. 16. p. 1.*

Idem si fieret à minore mercatore super concernentibus negotia mercantilia, *Vrecol. d. qu. 22. num. 31. Gratian. disc. 279. 46. 47. Card. Luca de alienat. & contract. prohib. disc. 34. num. 5. Rota dec. 284. n. 13. seqq. p. 9. tom. 1. rec.*

Sed

Sed minor in Transactione debet ceteriora-
ri de eius iuribus, & non sufficiunt verba,
æquiuoca, & captiosa, *D. Roldfin. alleg. 113. nu.*
6. Baron. d. eff. 9.

Minor restituitur aduersus impugnationē
transactionis, *R. Marin. & Luca res. 234. nu.*
11. lib. 2. An aduersus concordiam omissam,
quando per sententiam postea contractum,
latam insurgeret læsio, *Vrceol. qu. 22. nu. 32. &*
nu. 33. seqq. & q. 88. nu. 24. 25. vbi quod non.

Minor contraueniens iurata transactioni
non punitur, quamuis contrauentio post maio-
rem ætatem eueniat, *Narbona de etate anu. 25.*
q. 12. num. 9.

Restitutio principaliter petita aduersus tra-
sactionem peti debet coram Iudice domicilii
rei conuenti, *Vrceol. de transact. qu. 94. nu. 54. &*
q. 95. nu. 42.

188 Minor restituitur aduersus transactionem,
si constet de læsione, qua obtempra actio pri-
ma aduersario remanet, *l. 1. C. si aduersus tran-*
sact. vbi Barbof. Manut. de rest. c. 210. 233. Cald.
in l. si Curatorem verb. lesio nu. 153. vbi nu. 154.
hoc intelligit si læsio non sit modica, *Odd. de*
restit. p. 2. qu. 66. art. 4. ex num. 16. Tiraqu. de re-
tract. lig. 5. gl. 14. nu. 74. Vrceol. de transact. q.
95. nu. 7. 8. seqq. Valeron. de transact. tit. 6. q. 2. nu.
38. Sabell. §. minor. nu. 31.

Quamuis adsit iuramentum, vel decretum
Iudicis, *Vrceol. d. q. 95. nu. 11. seqq. Vbi intelli-*
git si læsio sit enormissima.

189 Restituitur contra solutionem debiti na-
turalis, quam fecit ex erroris lapsu, *l. 2. & ult.*
C. si aduersus solut. Cald. in d. l. si Curatorem d. §.
lesio n. 69.

190 Minor Virgo circumuenta in dotis ni-
mia assignatione, qua maritus est indignus, re-
stituitur, & beneficium restitutionis ad hære-
des transmittit, *l. unic. C. si aduers. orem, vbi*
Barbof. Conar. var. lib. 2. c. 5. nu. 8. vbi Faria Jo-
uinus gl. 16. §. 7. a nu. 301.

191 Mulier minor ob dotem excessiuam pro-
missam restituitur quando est ultra vires sui
patrimonij, per tex. l. sine generalis, ff. de iure do-
tium, *Bald. Nonell. de dote p. 6. prinil. 41. O' d. qu.*
59. nu. 2. Aug. Barbof. in l. unic. nu. 2. C. si aduers.
dotem, P. Boffin. de dote fol. 365. nu. 189. & fol.
526. nu. 50. post Petr. Barbof. & alios, & cap. 8.
de dote, Idem Boff. fol. 323. num. 187. post Cam-
peg. de dote p. 1. q. 32. Couar. lib. 1. c. 5. nu. 8. Go-
mez l. b. 2. c. 14. nu. 2. & in l. 50. Tauri nu. 16. &
mille alios; Surd. dec. 287. nu. 8. dec. 288. nu. 14.
de alim. tit. 9. q. 44. nu. 58. Rolan. de dote qu. 46.
quando non. Calā de restit. q. 11. Fontanell. de
pactis cl. 5. p. 8. gl. 8. n. 15. seqq.

Sic minor mulier potest ex causa dotis se
obligare, quando dos est iusta, *Iouius gl. 16. §.*
7. nu. 301. & seqq. Gales. de restitut. 2. num. 119.
Surd. dec. 278. vbi Hostienn. & Censal. Menoib.
cons. 242. Gratian. disc. 28. nu. 16. disc. 233. nu. 4.
disc. 367. vbi Luca, Maynard. dec. 42. Narbona de
etate anno 25. q. 74. v. 3.

Et sic mulier potest sine solemnitatibus sta-
tuti sibi dotem constituere, *Iouius d. gl. 16. §. 7.*
num. 353.

Sed ex statuto Romano non obligatur in-
stituenda dote, sine solemnitatibus, si sit
data in stabilibus, *D. Co. stantin. ad stat. V. bis*
annot. 44. nu. 635. 636. Necus si inestimata num.
637. Frater minor restituitur ob dotem exces-
siuam promissam, Boff. fol. 527. nu. 56. Non ob-
stante iuramento, petita prius absolute ab
illo, ibid.

Læsiō quæ, *Boff. fol. 527. nu. 56. Vbi sufficit*
modica læsiō, & quæ *num 58. seqq. vbi non de-*
bet esse dos minor legitima, sed potest esse
maior, si alias non possit pari nubere, *Affl. &*
Vrsill. dec. 160. Rota Rom. dec. 195. nu. 3. p. 2. rec.
Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 12. nu. 16. T. bes.
qu. 4. nu. 4. lib. 4. Merlin. de leg. lib. 3. tit. 1. q. 12.
nu. 9. seqq. Molfes. sup. Consuet. Neap. p. 3. q. 7. nu.
17. Diximus Nos qu. 35. Altograd. cons. 5. num.
18. lib. 1. Affolin. res. 38. n. 3.

Dicitur dos excessiua constituta à minore,
secundum qualitatem viri, ad finem obten-
di restitutionem in integrum, *Boff. sup. n. 57.*

Minor, & pupillus potest sine decreto con-
stituere dotem in bonis Mobilibus, *Canale. de*
tutor. nu. 25. Menoib. cons. 242. nu. 1. & cons. 814.
de presump. lib. 3. pres. 6. nu. 5. Surd. dec. 288. nu.
14. seqq. Boff. fol. 273. nu. 49. P. Barbof. in l. si ante
num. 12. 13. ff. solut. matrim. ex l. unic. C. si aduers.
dotem. Et in pecunia, Narbona de etat. anno 25.
q. 11. nu. 14.

Minor nubens, læsus in dote recepta, secu-
dum suam conditionem, & qualitatem, resti-
tuitur, *Bald. Nonell. de dote p. 6. prinil. 43. Odd. de*
restit. q. 59. nu. 2. seqq. Fontanell. de pactis nuptial.
claus. 5. gl. 8. par. 8. nu. 30. P. Boff. de dote fol. 366.
num. 191.

Minor, siue habeat Curatorem, siue non,
aduersus dotem restituitur, si notabiliter fuit
læsus, *Boff. fol. 368. nu. 126. P. Barbof. in l. 1. p. 1.*
nu. 25. ff. solut. matrim.

Minor si habeat Curatorem non obligatur
ex dote, sine illius autoritate, *Boff. fol. 367. nu.*
124. Barbof. in l. 1. p. 1. nu. 24. 25. ff. solut. matrim.

Etiam mulier Minor potest sibi constitue-
re dotem in bonis mobilibus, & se obligare
pro dote sine decreto, *Boff. fol. 185. nu. 53. fol.*
273. nu. 49. Vbi si careat curatore nu. 53. resti-
tuitur si dos etiam in mobilibus fuerit immo-
derata, secundum loci consuetudinem, & fa-
cultates mulieris, Carr. cons. 163. num. 18. Surd.
dec. 288. nu. 14. dec. 278. Odd. de restit. q. 59. a nu.
13. Aug. Barbof. in l. unic. C. si aduers. dotem. Sic
etiam in pecunia numerata, Rota p. 2. diuers.
dec. 89. & dec. 316. nu. 18. d. p. 2. Cald. in l. si Cu-
ratorem verb. contractum fecissi nu. 13. Tiraqu. de
iure mariti gl. 8. n. 198.

Et potest apponere pactum, ut maritus lu-
cretur partem dōis, *Boff. sup. nu. 52. Rolan. de*
dote qu. 45. nu. 6. P. Barbof. in l. si ante ff. solut. ma-
trim. num. 12.

Mulier minor bona mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, non potest dare in dorem sine decreto, *Boff. sup. nu. 50. fol. 273. Surd. dec. 288. num. 9. P. Barbos. in di. l. si ante num. 12.*

Mulier minor nõ habens Curatorem bona immobilia, quæ seruando seruari non possunt, alienare, obligare pro sua dote, potest, *Boff. sup. 54. 55. 57. fol. 275.*

Mulier minor si Tutorem habet, sine decreto iudicis non potest bona immobilia in dorem dare, vel alienare, ex causa dotis, secus cum decreto, *Boff. sup. nu. 58. fol. 275. Rota p. 11 rec. dec. 324. nu. 13. & per tot.*

Quamuis pater dorem relinquat, sed non in talire immobili, *Boff. sup. num. 60. fol. 276. Surd. conf. 191. nu. 19. seqq. & dec. 77. num. 2. vbi Hodiern. & Censal.*

Mulier minor 25. annis carens Curatore, vel cum interuentu Curatoris, promittens dorem absq; obligatione bonorum, tacitam hypothecam constituit, *Boff. sup. num. 62. 63. fol. 276. 277.*

Bona immobilia mulieris minoris, cum decreto possunt dari in dorem, *lob. as. C. de præd. minor. Surd. dec. 277. num. 1. vbi Hodiern. Boff. fol. 278. n. 66.*

Sed non possunt dari in dorem inæstimata, cum pacto de lucranda dote, *Surd. & Hodiern. dec. 278. Conar. præf. cap. 28. num. 10. Boff. sup. num. 70.*

Mulier minor non potest hæreditatem à patre sibi relictam, si in ea adsint prædia, dare in dorem sine decreto, *Campeg. de dote p. 1. q. 31. Boff. sup. fol. 278 num. 68. Neque bona immobilia æstimata num. 70. Barbos. in l. æstimatis, ff. solut. matrim. Tbes. qu. 21. lib. 3. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 28. nu. 4. seqq. Molin. de rit. nupciar. lib. 3. qu. 57. nu. 38. 39.*

Secus si pater illa iussit dari in dorem, *Boff. fol. 280. nu. 72.*

Nec requiritur iudicis decretum, si statutum constituat dorem, vel patris voluntas. Vide *sup. hic, Boff. sup. nu. 73. Surd. conf. 191. nu. 22. Mantica d. tit. 10. nu. 40. Tusc. lit. M. concl. 249. nu. 80. seqq. Giurb. dec. 69. n. 7. Hodiern. & Surd. d. dec. 278. nu. 16. 20.*

Mulier pro dote sua bona immobilia obligans, vel dans in dorem cum iuramento de obseruantia contractus, sine decreto, est obligata civiliter, & naturaliter, *Boff. sup. nu. 74. Hodiern. ad Surd. d. dec. 278. nu. 21. 35. Barz. dec. bonon. 74.*

Semel data in dote bona immobilia cum decreto, possunt iterum dari in dorem sine decreto, *Boff. sup. nu. 75. Phanuc. de lucro dotis gl. 10. nu. 27. Surd. d. dec. 278. num. 4. 5. Carpan. ad statut. Mediol. 328. nu. 10. tom. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 6. nu. 27. Rolan. de lucro dot. q. 45. Gratian. disc. 27. nu. 16. disc. 367. 583. Merlin. de pign. lib. 3. tit. 2. qu. 83. nu. 18. Magon. dec. Flor. 34. num. 1. Alsograd. conf. 31. lib. 2. & conf.*

34. nu. 1. 2. lib. 1. Montan. de tutel. c. 33. num. 418. 441. Pic. ad statut. Vrbis gl. 7. nu. 223.

Mulier minor 25. annis obligans se pro dote alterius mulieris non iuuatur *Velleiano l. fin. C. ad Senat. Consult. Velleian. Maur. de fideiuss. c. 3. num. 31. 33. fol. 421. vbi siue de constituenda, siue restituenda dote, Franc. de fideiuss. c. 2. nu. 169. seqq. nu. 171. siue pro dote filie, siue extraneæ, gl. in l. promittendo, verb. conditionis qu. ff. de iure dotium. Lambert. ad stat. Mediol. gl. 22. nu. 9. Barbos. in l. 1. p. 1. nu. 24. ff. solut. matr. Herring. de fideiuss. c. 7. Boff. de dote fol. 265. nu. 16. & fol. 281. nu. 77. fol. 359. num. 93. seqq. vbi tota materia, Lambert. ad statut. Comen. gl. 21. n. 5. Negus. de pign. membr. 1. p. 8. nu. 24. 25. Surd. dec. 164. vbi Hodiern. & Censal. Amat. dec. 43. n. 11. Tbes. dec. 223. nu. 15.*

Nisi remaneat indotata, *Gales. de restit. cap. 2 tract. num. 129. 122. Marefcot. lib. 2. c. 5. nu. 20. Maur. d. c. 3.*

192 Minor restituitur aduersus fœneratorem non probantem locuplerationem factam ex mutuo minorum, l. 1. C. si aduersus creditorem, vbi *Barbos. Maur. de restit. c. 221. 222. & 281. Gregor. Lopez in l. 5. gl. 2. tit. 1. par. 5. vbi dicit, quod hæc lex intelligitur de mutuo fœnerationis, Mascard. conclus. 1167. Menbac. v. iust. cap. 66. nu. 6. Cald. in l. si Curatorem verb. sua facilitate nu. 30. vbi tenet minorem aduersus mutuum esse restituendum, & si non probet se ex illo læsum, Baron. eff. 25. vbi quod non potest minor mutuo accipere, nec dare, Felician. de censib. lib. 2. c. 2. nu. 6. Auendan. de censib. c. 64. nu. 4. 7. Odd. de restit. p. 2. qu. 51. art. 4. 5. 6. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. qu. 14. num. 33. Bobadill. in polit. lib. 3. c. 8. nu. 87. Coler. de process. p. 1. c. 10. nu. 29. Lingl. dec. 1. qu. 1. nu. 6. Trentacinq. var. lib. 1. ref. 6. de action. nu. 2. Calà de modo articul. gl. vnic. 5. 2. nu. 467. Barbos. in d. l. 1. nu. 3. Narbon. in comment. 3. p. noua Recopil. lib. 4. tit. 21. l. 25. gl. 10. nu. 10. Mantica de tacit. lib. 8. tit. 6. nu. 3. seqq. & At. 13. num. 14. Vbi quod minor restituitur aduersus creditorem, nisi probauerit versionem in eius utilitatem, Gratian. disc. 27. nu. 12.*

Et læsio præsumitur, nisi probetur minorem factum locupletiore, *Gratian. disc. 27. nu. 12. disc. 196. nu. 10. Nam locupletatio non præsumitur, propter imperfectam ætatem, Mucci ad Sanfel. dec. 119.*

Et sic non tenetur restituere pretium rei emptæ, nisi fuerit versum in sui utilitatem, *Staiban. obs. 159. nu. 45. & seqq. & obs. 166.*

194 Quamuis receperit mutuum cum tutoris, aut Curatoris scientia, nec si Tutor, aut Curator eius nomine mutuum receperit, *Mattiens. in l. 22. gl. 2. nu. 8. tit. 11. lib. 5. noua Recop. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 300. Less. de Iustit. lib. 2. c. 20. dub. 2. num. 13. vbi addit hoc casu teneri Tutorem, aut Curatorem, Barbos. nu. 4. 5. vbi nu. 6. ampliat etiam in minore adulto, qui nullum habebat Curatorem, Pinel. in l. 1. C. de resc. vendit. p. 2. c. vl. nu. 67. & p. 3. c. 1. num. 32.*

Cald

Quid de modo arg. gl. vnic. §. 2. n. 467. seqq. *Man-*
tro: lib. 8. tit. 6. de tacit. n. 6. Trentatinq. var. lib.
2. tit. de minor. res. 6. n. 1. Rotem. de ann. reddit.
lib. 1. q. 1. p. 1. n. 3. O. 1. de res. p. 2. q. 51. art. 4.
Melin. d. disp. 200. Lessid. dub. 1. n. 17. Barbof. n.
6. Baron. sup.

197 Nectentur etiam in mutuo ei facto ab
alio minore, si non sit in eius utilitatem, *Nicol.*
Ygoh. Method. fur. tit. p. 5. lib. 17. c. 2. repl. 2.
6. 3. Morl. in impo. p. 1. tit. 1. n. 27. pralud. n. 27.
M. nica d. lib. 8. tit. 7. n. 26. Azned. l. 10. n. 15.
2. q. tit. 3. lib. 5. non a recipit. 6. l. 2. n. 247. tit. 10
lib. 8. Richardus §. illud proprie n. 5. in fine, 1 n.
fit. quod cum eo. Nouar. de elec. for. p. 21. n. 5.
sect. 2. Gratian. disc. 196. n. 20. Barbof. n. 7. Ba-
ron. sup.

198 Sed quis debeat probare versionem in vi-
lilitatem minoris, creditor, an minor contrarium,
Aliqui distinguunt in mutuo sceneratio debet
probare creditor, in gratum minor non ver-
sionem in eius utilitatem; *Gomez var. tit. de*
14. n. 2. Odd. p. 2. q. 51. art. 5. x. n. 46. seqq. M. nica
de tacit. d. lib. 8. tit. 6. n. 6. seqq. Mabru d. disp.
200. in fine, Mascard. concl. 1167. n. 5. seqq.
Rebell. de obligat. l. 1. tit. 8. tit. de contr. n.
21 qui. sect. 3. n. 22. Barbof. n. 8. Baron. sup.

197 Aliqui dicunt in viroq. mutuo ocherē cre-
ditorem probare versionem in utilitatem mi-
noris, *Matth. fug. 58. Pinell. d. 3. p. 3. l. 1. x*
nt. 30. Menchae. sup. lib. 3. c. 66. Cuius in l. 1. Cu-
ratores verb. sua facilitate n. 30. S. in ban. of. 52.
n. 6. Mucci ad Sausel. dec. 119. Baron. sup.

198 Quomodo probetur mutuum versum in
utilitatem minoris, presumptionibus, & conie-
cturis, *Pinell. in l. 2. de rese. vendit. p. 2. c. 4. n. 64.*
seqq. vbi querit an sufficiat probare pretiū,
seu mutuum semel ad minorem peruenisse,
Surd. conf. 290. n. 11. Mascard. concl. 1166. Me-
noch. de arbit. cas. 432. d. n. 35. Fachin. lib. 1.
contr. c. 46. Montan. de tutel. cap. 33. d. n. 117. Ro-
ta post Cenc. de exsib. dec. 29. n. 3. Trentatinq.
var. lib. 1. tit. de minor. res. 6. n. 7. Felix. de societ.
c. 31. d. n. 29. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. cap. 14.
n. 31. Barbof. in l. 2. c. sup. n. 2. Baron. sup.

199 Si a principio mutuum sit versum in vi-
lilitatem Ecclesiæ, aut minoris, Ecclesiæ, vel mi-
nor tenebitur, quamvis utilitas non daret, *Me-*
noch. de arbit. cas. 431. n. 40. 41. Mascard. con-
cl. 116. n. 36. implantes etiam si fortuito pe-
reat antequam in utilitatem conueriatur, B v-
bof. sup. n. 3. seqq. Baron. sup. Trentatinq. de res. 6.
n. 7. vers. 6. si probatur.

200 Minor hæreditatem adire potest si ei est
utilis, repudiare si damnosam, vel omittere.
Narbona de atate ann. 14. q. 1. tit. 15. 16. Laym. ad
Gomez var. tit. de res. c. 14. n. 21. vbi late.

Sed minor restituitur aduersus immixtionē
per se factam in hæreditatem paternam dam-
nosam, sic etiam aduersus hæreditatem non
aditam, lucrosam, vel ipsius repudiationem,
Rota p. 3. dec. 33. rec. p. 8. dec. 63. p. 13. dec. 381. p.
16. dec. 363. Barbof. in l. 1. c. toto tit. C. si minor.
Tom. 11.

ab hæredē abstinere, & C. si omnia hæreditatem;
vel bonorum possessionem, vel quid aliud acquirat.
Vbi totam materiam late explicat, & resoluunt.
Rota p. 5. rec. dec. 302. Luran. dec. 241. Ludon f.
dec. 181. R. Capyc. l. 1. tit. consil. 19. Surd. dec. 138
n. 9. Gratian. disc. 78. n. 22. dyc. 820. n. 20. seqq.
Sabell. §. hereditas n. 7. Calde de res. cap. 43. Al-
lograda conf. 94. n. 5. seqq. 33. seqq. Galef. de re-
stit. incomm. ad c. 1. de res. n. 76. 77. Laynez ad
Gomez tit. de res. n. 5. D. Alex. ad Capyc. Lotr.
conf. 100. n. 14. Idē Laynez ad Gomez. var. tit. de
res. c. 11. p. 119. Samentate. conf. 48. n. 28. 29.
Card. Luca de leg. disc. 6. n. 9. de hered. disc. 12.
n. 4. disc. 18. n. 7. disc. 22. n. 15. disc. 29. n. 8. de
cond. disc. 40. n. 32. Curc. disc. 17. n. 15. disc. 21.
n. 68. d. fe. 61. n. 71. seqq. vbi secus post bona-
alienata n. 78. seqq. D. Manzus in Bibliot. de
Lus. tit. de res. tit. 2. n. 146. Baron. eff. 13. Nisi
restituatur accepta n. 79. quatenus factus lo-
cupletior, n. 80. & est probanda locupletatio,
nam ex receptuone pretii non præsumitur lo-
cupletatio n. 81. vbi n. 82. declarat.

Quod deur restitutio minori contra hære-
ditatem non aduam, *Capon. disc. 114. tom. 3.*
Narbona de atate ann. 14. q. 15. 16. D. Alex. ad
Capyc. Lotr. consil. 100. n. 14. si conset de læ-
sione, Larrea dec. 70. n. 13. Baron. eff. 13.
n. 56. Luca ad Franch. dec. 708. n. 8.

Sic restitutio datur aduersus lapsum tempo-
ris ad conficiendum Inventarium, ex sola pos-
sibilitate læsionis, *Rota dec. 2. n. 6. post Albrit.*
dē inconstantia. Et tunc debent citari creditores
certi, & incerti per proclama n. 8. Calde de re-
stit. q. 14. n. 7. seqq. vbi explicat.

Verum extenditur restitutio ad fratres maio-
res, *Ciro. d. disc. 61. n. 83. seqq. Andreol. con-*
tr. 101. n. 15. 16.

201 Immo conceditur etiam maioribus si adfit
maximum æs alienum, *Andreol. d. contron 101.*
n. 15. 16. & contr. 124. n. 10. 11. Rota post Vr-
ceol. de trans. dec. 79. n. 12. secus si ante verumini-
li scientia, rec. 88. n. 1.

Sed non conceditur minori aduersus mi-
norem, *Andreol. contr. 111. n. 4. declarat. 15.*

Non datur restitutio aduersus non confe-
ctum Inventarium, si Testator vultit adire hæ-
reditatem sine Inventario, & ipse adit, *Canal-*
der. dec. 471.

Nec datur restitutio ad aduandam hæredi-
tatem post lapsum temporis, hæredi hæ. edis,
Canalder. dec. 504.

202 In casibus, quibus in locutione competit
prælatio primo conductori, & eius hæredi,
ut in locutione prædij rustici, *Ass. dec. 238. n.*
2. seqq. vbi Addemes, Car. de. dec. 97. n. 7. Bor-
gnin. dec. 30. n. 97. p. 2. Valenz. conf. 75. n. 18.
seqq. Rug. nell. præd. q. c. 22. n. 8. vers. contrarium,
Giz. ad Capyc. Lotr. dec. 149. n. 1. seqq.

Licet contra dicantur tam in prædijs Vrba-
nis, per tex. l. ne qui 32. C. locat. quā in rusticis, *Gra-*
tian. disc. 357. Lotr. conf. 18. Et la differt. 13. n. 3.
seqq. Pasion. de locat. c. 20. n. 39. seqq. & n. 120.
& seqq. D d Nisi

Nisi ad hoc pactum expressum in contrarium,
Castill. dec. 114. num. 4. Pacion. sup. n. 44. & seqq.

Et in locatione prædiorum Fiscalium, & in Gabellis fiscalibus, ubi præferuntur antiqui, nouioribus in paribus conditionibus, l. congruit. & l. fin. in fin. C. de locat. præd. Civil. lib. 11. Mis. g. obs. 23. num. 4. cont. 4. Boer. dec. 107. num. 3. T. 1. raq. de re tract. lignag. §. 1. gl. 18. num. 6. Peregr. c. 1. iur. fisci lib. 6. tit. 5. num. 3. Affl. de iure protomistim rubr. num. 2. Gratian. disc. 357. num. 7. Pacion. de locat. d. c. 20. num. 112. Pin. dec. 308. num. 7. Castill. dec. 114. Tusc. lit. L. concl. 422. num. 6. Franch. dec. 406. num. 2. 8. Anna conf. 77. Gizzarell. dec. 5. Tap. dec. 5. C. 59. Ponte conf. 23. num. 9. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 3. num. 27. Guttier. præf. lib. 1. c. 38. num. 6. Censual. q. 756. num. 65. R. Marinis lib. 1. c. 147. Novar. in prag. 71. de offc. Proc. Casar. Reg. Capyc. Latr. dec. 159. num. 1. seqq. Idem Marin. ad Reuert. dec. 539. num. 4.

Et in locatione rerum municipum, & Castorum, Guttier. præf. q. civil. lib. 1. qu. 38. num. 6. Censual. q. 756. num. 62. seqq. Gratian. d. d. sc. 357. n. 15. & seqq.

Et in locatione quando conductor est secularis, vel magister, quia eis competit prælatio, l. 1. de locato, Boer. dec. 107. num. 3. Gratian. d. disc. 357. num. 24. Cartor. dec. 97. num. 2. 5. Affl. dec. 238. num. 3. Castill. dec. 114. num. 13. Mostill. dec. 309. num. 13. Angelis ad Gizzarell. dec. 5. num. 12. Pacion. d. c. 20. n. 109. ubi impugnat Val. sc. de iure emphyt. q. 24. n. 2.

Et in pauperibus, & alijs miserabilibus personis, Caroc. de locat. tit. de libert. q. 1. num. 26. Novar. in praxi priuileg. miserab. person. priuileg. 42. Concill. de priuileg. pauper. 2. priuileg. 131. Angelis ad Gizzarell. 1. dec. 5. n. 13.

Et in Ecclesia, & locis pijs, Genuens. practica. bil. q. 421. num. 2. Nanar. d. prin. l. 42. num. 6. Pacion. sup. ubi alia ponit, Gizz. ad Capyc. Latr. d. dec. 159. num. 7. Barbosa l. si filiosam. §. fin. num. 41. ff. solut. matrim.

Sic etiam sunt multi casus, quibus dominus rei locatæ, finita locatione tenetur relocare, quando conductor meliorauit rem conductam, & in alijs casibus, de quibus late, & bene, Pacion. de locato c. 62. Gizz. sup. num. 8.

Maxime si esset pactum, quod finita locatione, dominus tenetur renovare, Pacion. c. 63.

203 In casibus, quibus competit prælatio, & renovatio locationis, & conductionis, restituitur minor aduersus omnes petitionem renovationis locationis, Pacion. sup. cap. 63. n. 44. Menoch. conf. 757. num. 13. Gamma dec. 117. num. 3. ubi Add. Bursat. conf. 292. num. 2. 293. n. 2. seqq.

Item restituuntur omnes alij gaudentes priuilegijs minorum, Idem Pacion. sup. num. 45. Duran. dec. 402. num. 8. seqq.

Idem si adsint maiores, & minores commisti, Pacion. n. 46. Bursat. conf. 293. num. 4. seqq.

Eriam elapso quadriennio, Pacion. num. 48. Quamuis dominus alteri locasset, Pacion. num. 47. Gamma d. dec. 117. n. 3. Duran. d. dec. 402. n. 13. seqq.

Competit hæredi restitutio aduersus non petitam renovationem debitam ex pacto facta cum defuncto, Pacion. d. c. 63. num. 49. quamuis maiori ex clausula: si qua mihi iusta causa, Gizzad. conf. 56. num. 10. Rinun. ann. conf. 22. num. 22. 13.

Nec impeditur per scientiam locationis, nisi sciatur pactum, Pacion. num. 50. Rin. conf. 110. num. 6. lib. 1. C. art. l. un. conf. 232. num. 2. 1. seqq. Berta. 201. conf. civil. 112. num. 13. seqq.

Minor restituitur aduersus contractum locationis, & sic aduersus conductorem, qui rem conductam alteri potentiori relocauit, ex quo faciliter dubitare posset ne pensionem consequi valeat, Abb. in c. peruenit, in fine de arbitr. Crauer. conf. 152. num. 4. Roman. conf. 423. num. 3. Bart. conf. 63. Fulgos. conf. 7. Odd. de restit. p. 1. qu. 4. art. 3. num. 35.

Vel si locauit personæ Potenti, à quo veri. similiter pensionem exigere non posset, Calà de restit. q. 5. in fine, ex Crauer. conf. 192. n. 4.

Sic etiam minor conductor si conduxerit à viro Potenti, ut dubitari possit ne quorundam rei locatæ percipere possit fructus, Caroc. rem. med. 24. tit. de restit. in integr. num. 2. quod ampliat etiam contra Fiscum, per tex. in l. in fraudem, §. fin. ff. de iure fisci, Alderis. de symbol. contractat. 2. c. 9. num. 40.

Idem ut competat minori conductori aduersus conductionem à se factam, Odd. p. 2. qu. 56. art. 6. num. 34. 35. Quod ampliat num. 36. Vt talis restitutio habeat etiam locum non facta protestatione conductoribus, quod ipse non intendebat stare amplius locationi.

Minor restituitur aduersus locationem ad longum tempus, Baron. de offc. minor. atar. circa contract. eff. 10. Menac. de success. §. 10. num. 78. Cald. de empt. c. 13. num. 12. Caroc. de locat. tit. de ann. reddit. num. 1. seqq. Sabell. §. locatio num. Pacion. de locato cap. 6. num. 18. Narbona de atar. ann. 25. qu. 9. Rota post Pic. ad stat. Urbis dec. 42. num. 7. seqq. secus ad breue tempus, Pacion. sup. num. 22. Simonc. de decret. tit. 6. num. 21. 22. Monach. dec. bon. 44. Sic potest locare res breui tempore duraturas, Pacion. sup. num. 23. Antun. de donat. lib. 1. c. 19. n. 20.

Verum minor maior infante potest locare operas suas, Caroc. de locat. tit. quibus loc. lic. q. 2. & sic de Mundual. ad Velleian. q. 3. num. 16. Zach. de salar. q. 68. num. 52. Secus si statutum diceret, quod minor, & mulier non possit aliquem contractum facere, Pacion. d. c. 6. n. 31.

Minor si lædatur in conductione restituitur, Pacion. de locat. c. 10. n. 14.

Minor prohibetur conducere Vestibalia, & prædia Fisci, Pacion. sup. c. 10. n. 12. Narbona de atar. ann. 25. q. 19. num. 1. seqq. Idem Pacion. cap. 13. Nos infra.

Bona minoris inuenta, & illata in prædium ab eo conductum sine decretis, non remanent hypotecata, Pacion. de locato c. 40. n. 74.

Limita in mobilibus, quæ seruando seruari non

non possunt. *Surd. de alim. tit. 9. q. 44. num. 48. Pacien. sup. num. 77.*

Limita 2. in minoribus scholaribus, & alijs degentibus extra patriam suam sine Cuatore. *Pacien. sup.*

Limita 3. Vbi minor prudenter conduxit *Pacien. sup. n. 79.* contra quod in obligatione minoris requiritur utilitas, & decretum, *Pacien. de lo. ar. cap. 40. num. 80. 81.*

Bona minoris si possideantur à locatore, possunt ab eo retineri, quo usque sit satisfactus, *Pacien. d. cap. 40. num. 82.*

204 Minor masculus viginti annorum, & femina decem octo, de iure communi potest impetrare veniam ætatis, si probet se habilem ad administrationem bonorum, & ea obtempra, amittit beneficium restitutionis; Sed bona immobilia non alienat sine decreto, sed si alienet restituntur. *Gomez var. lib. 2. cap. 14. n. 12. 170. Do. ell. comment. l. ar. cap. 12. Cald. de restit. verb. hunc co. tractum, num. 21. verb. impetrare num. 47. Morla in empor. tit. 5. in pralud. num. 9. Molina de iustit. tom. 1. disp. 224. n. 25. Astrill. dec. 13. num. 2. Guttier. de tutel. 2. p. cap. 5. num. 71. Odd. de restit. q. 23. p. 1. art. 11. n. 47. seqq. Tusc. lit. V. concl. 91. Cancer. var. p. 1. cap. 7. num. 15. & p. 2. cap. 1. ex nu. 191. Gratian. disc. 233. ex num. 24. Rodriguez. de ann. reddit. lib. 1. q. 14. num. 12. Christin. dec. 132. vol. 1. & ad l. muni ipal. tit. 19. ar. 28. Sabell. §. minor. num. 27. Layn. ad Gomez var. tit. de restit. num. 13. Manz. biblioteca legal. tit. de restit. tit. 2. num. 8. Gare. de nobil. gl. 12. num. 19. Suar. alleg. 12. ex num. 6. Osuald. lib. 11. cap. 12. Lara de annuvers. & Cappell. li. 1. cap. 4. num. 107. Vbi quod legitima ætas de iure communi intelligitur de 25. annis, non de concessa per veniam. Farinac. in praxi tom. 1. q. 6. n. 17. & q. 29. n. 95. & seqq. & q. 81. ex num. 368. & conf. 46. num. 10. & conf. 47. num. 3. 6. seqq. & conf. 53. Vela differt. 6. Barbof. ad tit. Codic. de his qui veniam ætat. in l. 1. seqq. & Narbona de ætat. ann. 25. q. 1. num. 15. Antun. de donat. reg. lib. 1. p. 2. cap. 19. num. 31. seqq. Mter. p. 4. q. 38. D. Crespi obs. 17. n. 13. Cyriac. contr. 191. num. 30. Valerou. de transact. tit. 4. q. 1. num. 48. Ripol. de regal. cap. 10. n. 13. Solo. de iure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 74. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. lib. 3. cap. 3. num. 35. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 59. n. 34. 35. Ionius de solemn. gl. 9. §. 2. num. 4. & gl. 15. §. 7. num. 160. Mier. de maior. p. 4. q. 38. Mansus biblioth. tit. de restit. tit. 2. num. 80. seqq. Cyriac. contr. 200. n. 6. contr. 219. Baron. de eff. minor. et æt. eff. 3. num. 285. 290. Bonden. colluct. tom. 2. coll. 41. Sabell. §. minor. num. 27. Valeron. de transact. tit. 4. q. 1. num. 48. seqq. Gob. consult. 73. num. 63. Calá de restit. q. 23. num. 46. Gales. de restit. ap. 5. num. 39. Castill. de tertijs c. 41. n. 99. Barbof. n. l. 3. C. de his qui ven. stat.*

205 Et l. elu d. differt. 6. & 5. agēs de pragm. promulgata in hispania ann. 1623. in favorem eorum qui matrimonium contraxerunt ante

annum 18. dicitur illos potiri privilegio in intergrum restitutionis, & sic non æquiparari omnino eis, qui veniam ætatis impetraverunt, sed tantum in favorabilibus, ac proinde posse dicere de nullitate actuum in iudicijs, & curatorem ad ea dari debere *Gusm. verit. iur. 11. Ayllon. ad Gomez d. cap. 14. n. 13. Antun. de donat. lib. 1. p. 2. cap. 19. n. 40. seqq. Vide etiam eundem Vela differt. 1. 2. 7. Et infra hic num. 216.*

Quadriennium quando currat ad petendam restitutionem his, qui veniam ætatis impetraverunt pro antea gellis. *Cald. in l. si Curatorem. §. contractum fecisti num. 22. Adie impetrationis. Cald. de restit. q. 23. num. 48. post Fontanell. de pactis tom. 1. gl. 4. clas. 3. num. 60. seqq.*

206 Minor, que impetravit veniam gratis non potest sine decreto iudicis bona immobilia alienare, nisi in gratia speciali declaretur, l. 2. C. quando decret. non est opus, Manz. biblioteca iur. tit. de restit. tit. 2. num. 194. Antun. d. cap. 19. num. 45. 46. Cald. in l. si curatorem §. infra legitima tempus num. 23. Crespi conf. 17. n. 14. Valeron. de transact. tit. 4. q. 1. num. 50. R. pol. de regal. cap. 10. num. 18. Surd. dec. 268. num. 1. Vela differt. 1. num. 29. differt. 5. num. 33. Cancer. var. lib. 2. cap. 1. num. 183. Hermosill. in l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 2. num. 7. Barbof. sup. in l. 3. C. de his, qui veniam, Brunem. in C. lib. 2. tit. 45. in l. 3. Castill. de alim. cap. 63. num. 12. Ionius sup. Carpan. ad stat. mediolan. cap. 452. num. 29. tom. 1. Cartar. dec. 64. num. 2. Pellacion. qq. Illustr. q. 26. Maufon. de caus. execut. lib. 11. n. 71. Simonsell. de decret. lib. 3. tit. 8. Bardellon. conf. 162. num. 1. Ionius de solemn. in contract. minor. gl. 9. §. 2. num. 4. Barbof. in l. eos, qui veniam. C. de his, qui veniam ætat. impetr. cap. ex ratione de ætat. & qualis. Thomas. de tutor. tract. 8. tit. 19. n. 3526. & seqq. & tract. 1. tit. 19. cap. 7. num. 213. Menoch. conf. 227. num. 51. conf. 465. num. 8. Baron. de effect. minor. ætat. circa contract. effect. 3. num. 148. & seqq. D. Meradei sup. prag. 4. de instr. liquid. n. 17. Cyriac. contr. 200. num. 6. contr. 209. n. 1. contr. 182. num. 20. Gobius consult. 93. Sabell. §. ætas. num. 7. cum addit. D. Petra in rit. M. C. P. 291. num. 10. Sanfelin praxi sect. 26. ex num. 11. idem Castill. de Tertijs cap. 41. d. num. 99. Gusman. verit. iur. verit. 11. ubi latet. Laynes ad Gomez var. tit. de restit. cap. 14. num. 12. in fine.

Potest solum administrare, non verò alienare ea bona, quæ sine decreto minoribus alienare non licet. l. 1. 2. 3. C. de his, qui veniam ætat. impetr. Antun. Gomez. tom. 2. var. cap. 19. num. 11. Castill. de Tertijs debet. cap. 41. num. 99. Cancer. var. p. 1. cap. 7. num. 15. Hermosill. in l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 2. num. 7. Vela differt. 1. num. 28. Retes lib. 7. opuscul. cap. 4. n. 65. Vnde si ex transactione alienatio sequatur, non subsisteret. *Valeron. de transact. tit. 4. q. 1. n. 49. 50. 51. Cald. de restit. q. 23. Vrecol. de transact. q. 22. n. 18.*

Verum decretum iudicis non est necessarium vbi fuit impetrata venia ætatis à Principi,

pe, ad certum actum specialiter peragendum, l. 2. C. quando decret. opus non est.

Secus quando venia ætatis est ad omnes actus generaliter minori concessa, nam tunc in quolibet actu necesse est iudicis decretum adhiberi. l. penult. C. de his, qui veniam ætat. Sard. ec. 268. & ibi Hodiern. Rota part. 13. rec. dec. 82. num. 10. 11. Sabell. §. decretum n. 23.

207 Sic non potest bona immobilia pignori dare. Brunem. in d. l. 3. potest tamen vendere aut retrovendere ex parentis conventionione l. 1. C. quando decret. opus non est. Montan. de tut. cap. 37. reg. 2. num. 45. Guttier. de tut. p. 2. cap. 5. n. 71. Georg. Schult. de feud. cap. 6. num. 80. Brunem. ibid. Precol. de transact. q. 22. n. 20. explicat n. 21. 23.

208 Ideo alienans cum decreto iudicis, non restituitur aduersus alienationem, quamvis, læsus sit, si modica sit læsio, secus si magna, vel enormissima. Cald. in d. l. si Curatorem verb. Implorare num. 48. in fine. Antun. d. cap. 19. num. 47. seqq. Barbof. in l. 3. num. 6. seqq. C. de his, qui veniam ætat. Impetr.

209 Sed semper restituitur minor, etiam cum decreto iudicis contrahens, si decretum sit ex falsa causa. Precol. de transact. q. 20. num. 34.

210 Tale decretum iudicis super venia ætatis debet præcedere. l. 1. vers. quod si forte. l. magis puto. §. non possum. ff. de reb. eorum. l. lex, qua tutores, vers. precipimus C. de admin. tutor. l. minorib. l. fin. vers. decreti interpositi. C. de præd. minor. Afflict. dec. 249. Derian. conf. 20. d. num. 54. Vela differt. 38. n. 63. cum cognitione causæ in actis probatæ. Cald. de empt. cap. 13. num. 43. 44. Vin. dec. 22. num. 2. Cancr. lib. 1. cap. 7. num. 112. Reynof. obs. 30. n. 6. Valenz. conf. 129. num. 50. Antun. sup. num. 49.

Quis illam veniam dare possit. Vela differt. 1. num. 17. & diff. 6. d. num. 47. & diff. 17. n. 21. D. Crespi obs. 17. seqq. Narbona de ætat. anno 20. q. 1. Antun. d. cap. 19. vbi, quod solum Principes superiorem non recognoscentes illam concedunt, non Principes, & Barones amplam iurisdictionem habentes Superiorem habentes Ripol. de regal. cap. 10. num. 24. Mauris. de restit. cap. 225. Masrill. de Magistr. lib. 5. cap. 6. num. 270. Leo dec. 22. num. 2. lib. 3. Borrell. in summa dec. tit. 41. n. 51. Callie. in margatit. fisc. dub. 8. prerogat. princ. cap. 14. 123. Eman. Barbof. adordin. tit. 24. n. 3. Lagun. de fructib. p. 2. cap. 21. 233. seqq.

Concessio veniæ ætatis est de regalibus. Card. de Luca de donat. disc. 2. n. 2. consuet. obs. 12. Gabius consult. 93. Crauet. conf. 626. Cyriac. contr. 182. num. 20. contr. 200. num. 26. Sic concedunt illam, ut diximus, Supremi Principes DD. sup. citat. Narbona de ætat. anno 20. q. 1. Concedit Legatus à latere. Card. Luca de donat. disc. 21. An per Prolegatum. ibid. Petr. Greg. tom. 2. de Iure Canonico lib. 1. de rescript. cap. 21. 22.

Licet dicat Card. Luca de feud. disp. 10. nu. 9. de donat. disc. 2. num. 26. posse illam concedere etiam Duces, & Principes, quamvis feudatarios, sed secus est in Regno nostro Neap.

Summus Pontifex dispensat ætatem ad ordinandas commendas, & beneficia. Rosa p. 13. rec. dec. 290. Sanfelix. in praxi sect. 26.

Et ubi est concessa talis venia ætatis, ad alienationem bonorum immobilium, debet publicari per proclamata, ut omnibus innotescat. Magon. dec. Luc. 13. num. 513.

211 Debet interponi cum maxima causæ cognitione, & solemniter fieri, Mantica de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 4. Antun. sup. nu. 50. Galef. sup. Barbof. in l. 1. C. de his, qui veniam ætat. nu. 5. Galef. de restit. cap. 5. n. 40. & seqq. Limitat. n. 8.

212 Causa debet esse vera, quia falsa causa reddit decretum nullum ipso iure, tamquam subreptitium, & obreptitium l. vl. in fine C. si nupt. ei refer. petat. l. 1. C. cod. cum concord. Vela differt. 38. num. 66. Vnde si minor postea probauerit aliquam ex causis fuisse falsam, decretum ipso iure nullius momenti erit, & ipsa alienatio, Vela sup. num. 66. Et hoc casu alienatio remedio nullitatis annullabitur, non beneficio restitutionis, Cald. de restit. vers. infra. nu. 23. Antun. sup. num. 52.

213 Verum Venia ætatis non sufficit, ut quis possit administrare bona sibi relicta: cum ad legitimam vel certam ætatem peruenierit. l. fin. C. de his, qui ven. ætat. Gomez var. lib. 2. cap. 14. nu. 12. Crespi obs. 17. num. fin. Cald. sup. verb. contractum fecisti num. 22. Odd. de restit. p. 1. q. 23. nu. 44. Narbona de ætat. cap. 25. q. 1. num. 25. Antun. sup. num. 56.

Nec ubi requiritur specialis decreti interpositio. Galef. de rest. cap. 5. nu. 44.

Debet per proclamata publicari, ad hoc ut de illa quilibet scientiam habeat. ut diximus sup. Magon. dec. Luc. 13. Sabell. §. decretum n. 23. vbi an suppleat decretum iudicis.

214 Venia ætatis, quamvis profit ad administrandum sua bona, non sufficit ad exercenda munera publica. Valasc. tom. 1. alleg. 8. nu. 11. Cald. in d. l. si Curatorem, verb. hunc contractum n. 42. 43. Barbof. in l. 2. C. de his, qui veniam ætat. & c. Laynez. sup. ad Conar. var. tit. de restit. n. 13. in fine. Suar. alleg. 12. n. 7. Cald. sup. vers. hunc contractum num. 42. Cancr. lib. 2. c. 1. num. 191. Ripol. var. 10. num. 11. Antun. sup. num. 60. Vbi n. 61. secus si expresse habuisset ad munera, post Barbof. Narbon. Cald. Suar. Masrill. Valasc. & alios.

Nec sufficit ad donandum, etiam accedente iudicis decreto, vel curatoris autoritate, Menoch. conf. 344. num. 18. Gratian. disc. 781. ex num. 34. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 1. d. num. 137. Merlin. dec. 743. n. 13. nam donando minor lèditur. Cyriac. contr. 258. nu. 37. contr. 108. num. 75. Valens conf. 148. num. 29. Caren. ref. 6. num. 1. Baron. eff. 3. nu. 205. Accedente quoque iuramento, post mille D. Petra in rit. 291. n. 10. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. num. 56. vbi limitant in donatione remuneratoria in bonis mobilibus, secus in immobilibus. Marin. lib. 2. c. 136. Gratian. disc. 233. num. 16.

- 215 Verum minor, qui veniam ætatis impetravit, potest restitui aduersus impetrationem veniæ, si se læsum in ea impetranda probauerit. *Cald. in d. l. si Curatorem, verb. latis. num. 76. 87. Ripol. de regal. c. 10. num. 14. Anton. sup. num. 63. Barbosa. in d. l. 1. C. de his, qui veniam ætat. impetr. num. 7. 8. Brunem. in C. lib. 2. tit. 45. in l. 1. Galef. de restit. c. 5. tract. un. 43. Larrea dec. 59. num. 13. Mier. de maiorat. 2. p. q. 4. illat. 8. n. 164.*
- 216 Verum hoc non procedit in eo, qui cum esset 20. annorum, uxorem duxit, quia restitui nequit contra legem statuta. *Cald. sup. n. 87. Mier. de maior. 2. p. q. 4. illat. 8. num. 164. Larrea dec. 59. num. 13. Anton. sup. num. 41. Vela differt. 1. 2. 5. 6. 7. Gratian. disc. 258. num. 70. Valenz. conf. 172. num. 28. Cyriac. contr. 212. n. 21. Vin. dec. 34. Salgad. de protell. p. 2. c. 5. n. 55. 56.*
- 217 Nec procedit, quoad facta præterita, sed procedit solum, quod futura. *Mantz. de restit. 4. 226. Hellig. ad Donell. lib. 21. c. 12. lit. Z. Brunem. super C. lib. 2. tit. 45. in l. 1. Manz. bibliotheca d. tit. 2. nu. 82. ex leagua C. de tempor. in integr. restit.*
- Minor, qui duxit uxorem in ætate 20. annorum currit quadriennium ad petendam restitutionem, à tempore quo contraxit matrimonium. *Anton. sup. num. 40. Franch. dec. 650. d. nu. 4. Giurb. de success. feud. in pralud. 3. num. 29. Cald. sup. vers. vel aduersus iij. dolo nu. 66.*
- 218 Venia ætatis non conceditur masculis, nisi postquam 20. annum expleuerint, & feminis postquam impleuerint. 18. l. 2. C. de his, qui veniam ætat. impetr. vbi Barbosa. nu. 2. Brunem. sup. in d. l. 2.
- 219 Secus est in illustribus personis, & Principibus, qui etiam infra 20. annos veniant impetrant. *Matth. Steph. de Iurisd. lib. 2. p. 1. c. 1. membr. 2. nu. 137. Brunem. in d. l. 2.*
- 220 Minor, qui veniam prædictam impetravit potest alienare bona mobilia, & exercere negotia, quæ personam concernunt, immò post etiam fideiubere. *Herring. de fideiuss. c. 7. nu. 109. Brunem. sup. in l. 3. Sed dicunt Vela differt. 5. nu. 13. Cyriac. contr. 200. in alienatione nobilium. contr. 182. nu. 20. Gobius consult. 93. Sabell. 9. Aftus nu. 7.*
- Et competit restitutio minori, ex læsione, quamvis per statutum sit effectus maior. *Vrceol. de transact. q. 95. nu. 20. vide Iouinus de solemn. in contract. minor. gl. 22. §. 20. nu. 47. Verum restitutio illa est minus privilegiata, quam illa minoris. Iouinus gl. 15. §. 1. nu. 9. & §. 5. nu. 10. D. Alex. ad D. Capyc. larr. consult. 100. num. 14. Vt in restitutione aduersus Inuentarium, non effectum. Hodierna. ad Suid. dec. 216. nu. 3. Luca ad Franch. dec. 269. nu. 3.*
- 221 Si minor restituatur, etiam Tertius ius suum recipit. *l. vnic. C. de reputat. qua fiunt in iudic. restitut. & ibi Brunem. & Barbosa. nã, vt diximus sup. in princip. Restitutio est in pristinum*

statum repositio. *Barbos. ibid.*

- 222 Restitutio minoris non prodest maiori, habenti causam communem, *l. nec si maior. C. Si in communi, eademq; causa &c. vbi Barbosa. Alex. conf. 55. nu. 17. lib. 9. Alfan. consult. 437. Ant. Gomez var. tom. 2. c. 14. n. 10. Barbosa. in l. 1. ff. solut. matr. p. 3. n. 63. Manchac. cont. v. s. p. 2. cap. 23. nu. 72. Donell. comment. lib. 21. c. ult. Nou. de tutel. c. 33. n. 517. Antonell. de tẽp. legal. lib. 2. c. 59. n. 38. Mansfrella ad Capyc. larr. ec. 59. n. 2. dec. 79. nu. 4. Cyriac. contr. 294. n. 12. Contr. var. p. 2. c. 1. n. 31. Coccin. dec. 219. n. 7. seq. Ciroc. discept. 61. nu. 84. Gratian. discept. 720. nu. 19. Cd. far. q. 39. Ab Ecclesia p. 1. obs. 104. nu. 20. seqq. D. Pigant. ad stat. Ferrar. tom. 1. fol. 285. nu. 9. & fol. 37. n. 27. & tom. 2. fol. 3. n. 3. Sabell. §. minor. n. 24. late Nos ad Ronit. conf. 32. nu. 20. seqq. lib. 2. Rota dec. 447. p. 28. rec. Dom. Cõs. Staib. n. obser. 135. num. 97. Gaill. lib. 1. conf. 16. nu. 14. Odd. de restit. quest. 46. art. 3. num. 18. Quamvis omnes communiter viuant Ciroc. sup. num. 87. licet contra nu. 86. D. Alexius ad Capyc. larr. consult. 100. nu. 26. Ripol. var. c. 5. num. 4. Infra Nos hic. num. 228. D. Constantin. ad stat. vrlis cap. 151. annor. 44.*
- 223 Sed quod inre diuidua comperat, etiam consortibus minoribus. *Odd. de restit. qu. 46. art. 2. Brunem. in d. l. vnic. C. si in commun. caus. vbi dubitat ex Bachon. ibi citato, Mansfrella. ad Capyc. larr. dec. 79. Ripol. var. c. 5. nu. 208. Manz. in bibliotheca iuris, tit. de restit. tit. 2. nu. 123. & seqq. Guttier. pract. lib. 1. q. 67.*
- 224 Et maior contrahens si cum minore, gaudet beneficio restitutionis in integrum, quod ipsi minori comperit. *Iouinus de solemn. in contract. minor. gl. 22. §. 20. nu. 47. Verum restitutio illa est minus privilegiata, quam illa minoris. Iouinus gl. 15. §. 1. nu. 9. & §. 5. nu. 10. D. Alex. ad D. Capyc. larr. consult. 100. num. 14. Vt in restitutione aduersus Inuentarium, non effectum. Hodierna. ad Suid. dec. 216. nu. 3. Luca ad Franch. dec. 269. nu. 3.*
- 225 Si verò sit causa indiuidua, vt seruitus, tunc restitutio concessa minori iuvat maiori, *D. D. omnes in l. vnic. C. si in commun. cau. Berlib. dec. 180. Ab Ecclesia. sup. Et ob non peritam in tempore statuto, inuestituram, Pigant. ad stat. Ferrar. tom. 2. rub. 113. fol. 3. lib. 2. nu. 2. Rota p. 2. rec. dec. 131. Coccin. dec. 219. Bosius de date fol. 526. nu. 50. Gama dec. 291. n. 1. Aft. dec. 213. Meno. b. de recup. remed. 15. nu. 131. & conf. 123. nu. 25. conf. 156. nu. 23. D. Constant. in prag. 8. de dilat. nu. 4. Ramon. conf. 41. nu. 3. Suid. de alim. tit. 9. qu. 14. Cald. in l. si Curatorem verb. vel dolo aduersarij, num. 25. seqq. Nos ad Ronit. conf. 32. nu. 21. lib. 2. Fontanell. dec. 111. Barbosa. in l. 1. p. 3. nu. 63. ff. solut. matr. Guttier. pract. lib. 1. qu. 67. Gomez. var. tom. 2. c. 14. num. 10. vbi Ayllon. Oddo. de restit. qu. 46. art. 4. Capbal. conf. 661. num. 76. lib. 5. Luca ad Franch. dec. 269. n. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59. nu. 39. Castill. contr. lib. 8. c. 36. nu. 37. Nos de nullis iudi. c. rub. 1. qu. 6.*

- qn. 6. nu. 13. *Guttier. lib. 1. pract. qn. 67. Salgado labyr. p. 1. c. 4. §. 3. à num. 29. Fontanell. dec. 112. seqq. & dec. 134. Cyriac. contr. 294. 183. Bian. tom. 6. tract. 3. resol. 163. Capon. tom. 1. disc. 3. Andreol. contr. 101. nu. 16. Bortlier. de success. ob. intest. rbeor. 37. nu. 6. Ciroc. sup. Add. ad Costacōs. 4. verb. restitutio. Odd. de rest. qn. 46. aut. 4. Gross. sup. prag. Sicil. §. 15. nu. 47. Gallup. in praxi p. 3. cap. 5. nu. 12. Ridolfi. in praxi p. 1. cap. 13. n. 433. Nos de nullit. ind. rubr. 1. q. 6. n. 13. Andreol. contr. 101. nu. 15. 16. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 59. nu. 2. Capon. discept. 192. nu. 7. Laynes ad Comes. var. tit. de restit. cap. 14. nu. 11. Manzini sup. 226. Idem in Iudiciis. Affl. dec. 213. Monter. dec. 4. nu. 4. Franch. vbi Luca dec. 269. Marotta discept. 23. nu. 9. Nos de nullit. Indic. rubr. 8. q. 2. 227 Individuis, Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 58. nu. 2. Vbi secus in diuiduis. Renert. dec. 164. & ibi etiam Marin. Staiban. obs. 15. nu. 4. ob. 55. nu. 13. Nos ad Ronit. conf. 32. nu. 21. lib. 2. 228 Et licet aliqui velint, quod si fratres minores, & maiores vivant in communi, restitutio minorum iuuet maioribus, etiam in materia diuidua. Affl. dec. 213. in fine. Mauris. de restit. cap. 325. Giurba ad consues. mess. tom. 1. c. 9. gl. 5. nu. 7. in fine Tamen in contrarium est veritas. Honded. conf. 34. nu. 81. 82. vol. 2. Cyriac. Andreol. Bortlier. & Ciroc. sup. num. 87. Vreol. consult. 23. nu. 4. Et nullitas contractus allegata per minorem prodest etiam maiori cum ipso insoludum obligato in dicto contractu. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 59. n. 5. Franch. dec. 247. n. 4. D. Merlin. contr. 55. lib. 1. n. 17. Odd. de restit. p. 1. q. 45. art. 4. §. n. 15. Ludouis. dec. 27. part. 1. An Restitutio minoris ad repudiandam suam portionem hæreditatis competat etiam maiori cohæredi ad repudiandam eius quoque prima portionem, tamquā in re indiuidua prima facie videtur quod in materia indiuidua competat etiā maiori cōlorti quod sic diximus sup. Cald. de restit. verb. aduersarij dolo. n. 25. & seqq. vbi n. 30. & seqq. hoc ampliat etiam in remedio nullitatis minori competenti Et secus in diuiduis. Gizzarell. dec. 12. Thor. in comp. dec. verb. sententia p. 2.*

Sicut in restitutione ad conficiendum inuentarium, notat *Parif. conf. 65. nu. 55. seqq. lib. 3. Odd. de restit. qn. 46. nu. 21. Pascal. de vir. patr. potest. p. 1. cap. 2. n. 74. ea ratione, quia inuentarium ab vno ex hæredibus legitimè confectū iuuentarijs, qui illud conficere omiserunt etiam, Escob. de ratiocin. c. 9. n. 20. seqq. Fontanell. de pñtis cl. 4. gl. 5. nu. 44. Prat. obs. 85. & in addit. ad Pascal. sup. Rosis obs. 27. nu. 33. & obs. 28. nu. 29. seqq. Olea de cessiur. tit. 6. q. 3. n. 11. 12. Vilaplan. de brach. milit. cap. 4. à nu. 25. D. Ronaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 34. n. 41. Cyriac. contr. 294. nu. 12. Coccin. dec. 219. D. Capon. discept. 192. n. 17. Hodiern. ad Surd. dec. 216. n. 4.*

Sed contra, quod restitutio minori competens ad repudiandam hæreditatem, non competat maiori verior est opinio, quam comprobatur Rosis d. obs. 28. nu. 32. & seqq. post Pha-

nu. de inuentar. q. 239. nu. 58. Hodiern. ad Surd. dec. 216. nu. 4. An. reol. contr. 101. nu. 16. lib. 4.

Verum minor contrahens cum maiore, ipse non obligatur, sed maior sic. *Iouius de solemn. in contr. m. or. gl. 16. §. 6. nu. 57.*

Et si minor alleget nullitatem contractus, ab ipso insoludum cum maiore celebrati, si contractus fuerit vultis minori, non auditur, vt decusum refert per S. C. anno 1615. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 19. nu. 5. & ad dec. 59. nu. 7.

Et sicut minor restituitur aduersus commissum, siue deuolutionem, restituitur ob canonem non solum. *l. si ex causis, §. si in commissum ff. de minor. Vrsill. ad Affl. dec. 153. n. 2. Ista restitutio prodest etiam maiori habenti rem communem cum minore. Vrsill. ibid. Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 5. q. 10. n. 142.*

Sic restitutio competens minori non datur, si cederet in beneficium consanguineorum minoris, *D. Cepparell. res. 29. n. 41.*

Licet alias restitutio competens minori, vel alteri ex læsione non impediat executionem contractus. *D. Constantin. ad statut. Urbis ad c. 151. annot. 46. nu. 215. 262. 278. 279. Rota dec. 149. n. 5. 9. post Zacc. de obligat. Camer. dec. 783. nu. 5. dec. 914. nu. 3. coram Burat. Cyriac. contr. 130. nu. 15. Pampbil. dec. 673. num. 1. vbi quod debet probari læsio.*

Sed remittitur ad Iudicium ordinarium. *D. Constantin. d. annot. 46. nu. 278. 279.*

Nec exceptio læsionis admittitur in iudicio manutentionis. *Rota dec. 128. nu. fin. p. 17. rec. D. Constantin. sup. n. 280.*

Secus si incontinenti constaret læsio enormissima, *D. Constantin. sup. nu. 238. 239. 280. Contr. discept. for. caus. 9. nu. 5. 6. Rota. dec. 89. nu. 2. seqq. p. 4. diners. Rota. dec. 40. n. 17. 18. p. 4. tom. 2. rec. Et sic nullitas. Sanfel. dec. 299. Tu. c. lit. N. concl. 136. Cancer. var. p. 2. c. 15. nu. 42. Secus si requiratur altiore indaginem. Saminat. contr. 11. 32. Pacion. de locat. c. 33. nu. 42.*

Idem, vt quousque non est dictum de nullitate contractus emptor facit fructus suos rei emptæ. *Baldus. tit. de dote dec. 32. n. 54.*

229 Et Restitutione pendere nihil innouari potest. *l. vnic. C. in integr. restit. postul. ne quid noui fiat. Gales. de restit. c. 10. tract. nu. 1. Burat. dec. 583. Farinat. repert. Iudicial. q. 48. Ab Ecclesia p. 1. obs. 174. Capyc. Latr. consult. 115. nu. 20. Fachin. contr. lib. 12. cap. 17. vbi etiam de impedimento executionis instrumenti guarentigia. ti. Nos de Nullitat. indic. rubr. 1. q. 6. R. Ronit. in prag. 1. de minorib. nu. 25. seqq. Barbos. in l. vnic. C. in integr. restit. postul. ne quid noui. Antonell. de rem p. legal. lib. 2. cap. 59. nu. 2. Manfand. dec. 412. Pentenger. dec. 446. Roxas dec. 325. Rota p. 3. rec. dec. 409. Burat. dec. 583. Staiban. obseruat. 151. nu. 102. Rota ad Ronit. conf. 54. nu. 9. Laynes ad Comes var. tit. de restit. n. 37. 45. D. Carleual. de iudic. tom. 2. disp. 16.*

Secus si sit cepta executio. *Penia dec. 1045. Pentenger. dec. 227. & 446. R. Ronit. in prag. 1. de*

de minorib. nu. 25. seqq. Nos d. qu. 6. Carlenal. sop. nu. 43.

Sed restitutio petita non impedit executionem obligationis cameralis. Ciroc. disc. 21. nu. 70. Secus si ultra minorem ætatem, inconueni doceatur de læsione. nu. 71.

Restitutio in integrum impedit, etiam requirens alioquinem indaginem, executionem instrumenti & possessionem exigendi. Fachin. contr. lib. 12. c. 16. 17. ex d. l. unic. C. de in integr. restit. postul. maxime si fuerit cumulata, cum præuentione, vigore nostræ regie pragmatice. D. Marades super prag. sing. 339. nu. 2. & 39. Nam contra minorem non liquidatur instrumentum factum in minori ætate, post Caran. Galter. & Frecc. Capyc. Latr. dec. 45. num. 25. Staiban. ref. 8. nu. 8. tom. 1. D. Petra in tit. 166. nu. 103. D. Sanfelin praxi sect. 36.

230 Minor contrahens sine statutariis solemnitatibus, nulliter contrahit, & se non obligat, siue sit masculus, siue fœmina. Gratian. disc. 222. disc. 513. nu. 1. Afolin. ref. 19. num. 1. Andreol. contr. 3. nu. 6. Postius ref. 51. nu. 7. ref. 90. nu. 2. Bonden. collect. 2. nu. 23. vol. 1. Vrecol. consult. 44. nu. 1. Castil. de alim. c. 63. nu. 2. Gratian. dec. 7. nu. 1. ibi Luca, & Scopp. Rota post Salged. Labyr. dec. 63. num. 1. post Vrecol. de transact. dec. 90. nu. 4. Rota rec. dec. 177. nu. 4. p. 1. dec. 31. n. 3.

231 p. 12. Ottobon. dec. 126. n. 9. Nam statuta comprehendunt tam masculos, quam multo magis fœminas. Et oratio indefinita instatutis æquipollet vniuersali. Dondens. consult. 9. nu. 8. Bon. en. colluct. 31. nu. 166. vol. 2. 167. vel vbi

232 concurrat eadem ratio. nu. 168. Altograd. conf. 36. nu. 87. lib. 1. Carol. Maranta p. 4. resp. 77. nu. 1. seqq. Et fœminis non magis succurritur, quam masculis, nisi in casibus in iure expres-

Christin. dec. 54. nu. 3. vol. 2. Melius obs. 59. n. 1. Afolin. ref. 11. n. 11. 12. quamvis vna
233 solemnitas deficiat. Rota dec. 218. nu. 11. p. 2. rec. Andreol. co. tr. 3. num. 6. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 45. num. 5. Ottobon. de. 215. Bich. dec. 559. num. 26. Theod. Rub. ad cap. 151. nu. 5. Fenzon. ibid. nu. 15. & seqq. Maur. deficiat. ff. p. 2. sect. 8. cap. 56. nu. 1. Iouius de solemnitat. in contr. lib. minor. gl. 16. §. 6. nu. 1. & seqq. signanter, nu. 40. & gl. 22. §. 7. Ansaldo. de commerc. disc. 18. Donad. de renunciat. lib. 1. cap. 18. nu. 53. & seqq. Rota dec. 4. post Zachariam de Salario, & Zach. q. 3. Nam defectus nullitatum vitiat actum. Iouius gl. 20. §. 1. nu. 45. & gl. 15. §. 7. nu. 97.

Sic decretum adhibendum in contractibus minorum, iuxta formam statuti non supplet alios defectus. Sabell. lit. D. §. 8. nu. 14. Castald. consult. 3. nu. 2. D. Romagner. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 45. nu. 63. Iouius gl. 22. §. 17. n. 11.

Satis est si in alienatione bonorum minoris ad sint solemnitates iuris communis, quamuis definiant statutarie, Bald. Thomas. tract. 8. tit. 9. nu. 361. Casal. conf. 316. nu. 35.

Sed minor non tenetur ad solemnitates statuti quandoq. in contractu non potest esse læsio

Rota rec. dec. 363. n. 2. p. 6. Iouius gl. 16. §. 7. n. 44.

Idem si contractus est illi utilis. D. Baldus. de dote dec. 33. n. 3. (licet contra dicat Rota dec. 17. n. 17 post Galef. de restit.) Iouius sup. n. 50. Dec. an cõf. 123. n. 55. li. 3. Ciroc. disc. 71. n. 45. Palma co. sult. 106. nu. 18. Sabell. §. statuta. nu. 8. Andreol. contr. 364. n. 19. Bonden. collect. 38. n. 4. Vrecol. de transact. q. 18. n. 11. g. 29. n. 27. 28. consult. 47. nu. 29. Merlin. dec. 775. n. 16. Fusar. de j. b. statut. qu. 530. num. 5. Cartar dec. 46. nu. 12. Ma. neur. dec. 21. nu. 32. Priol. dec. 55. nu. 11. de. 174. nu. 12. Surd. dec. 276. nu. 19. Nos. Infra n. 239.

Vbi requiritur solemnitas statuti, quæ sit substantialis debet ab initio adesse, & non sufficit si superueniat. Iouius d. gl. 15. §. 7. nu. 96. seqq. R. Maria. lib. 1. c. p. 18. n. 10. Mauch. dec. 64. nu. 3. posth. de subhast. l. 1. §. 4. nu. 60. Duran. dec. 83. nu. 8. 10. Secus non sit substantialis, nam tunc potest subsequi. Iouius sup. n. 97. Vbi est substantialis si requiritur in actu, non substantialis si post actum, Mansaned. dec. 858. nu. 3. 4. 8. & dec. 886.

Verum contractus aliis validus, non vitia- tur si in eo adhibeatur inutiliter solemnitas statuti, Gratian. disc. 555. nu. 23.

Sic obligatus minor sine solemnitatibus statuti ex confessione de recepto, si soluat repetit conditione indebiti. D. Baldus. in dec. tit. de dote tit. 3. dec. 41. nu. 13. Sic restituitur aduersus debitum naturale solum aut compensatum. Bersan. de cõpens. c. 1. q. 23. & c. 3. q. 20. n. 21. 22.

234 Nec minor potest donare causa mortis, cū illa equiparetur contractui. Crass. de success. §. donatio causa mortis qu. 3. nu. 8. Carpan. ad stat. mediol. c. 329. n. 5. Gratian. disc. 375. nu. 20. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 45.

Sed contra est Sabell. §. minor. nu. 24. in fine post Montan. de tutel. c. 33. nu. 340. seqq. nu. 462. seqq. & c. 37. reg. 2. nu. 69. §. qq. Baron. de eff. minor. atat. circa contract. effect. 15. nu. 87. seqq. & circa ultim. volunt. eff. 3. nu. 6. seqq.

235 Non potest adire hæreditatem sine solemnitatibus statuti. Card. Luca de hæred. disc. 14. n. 3. disc. 15. n. 2. Rota dec. 285. Dec. 129. n. 4. apud Cels. Conciol. sup. n. 46. Baron. effect. 13. Sabell. §. minor. n. 12. §. restitutio. nu. 22. seqq. Christin. dec. 117. 223. lib. 2. Leonis. dec. 181. Iouius gl. 15. §. 9. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 44. n. 404.

236 Nisi tamen hæreditas sit opulenta. Rota apud Merlin. de pign. dec. 4. n. 15. vbi dicit hæreditatem præsumi opulentam. Conciol. sup. Baron. d. eff. 13. Constantin. sup. nu. 410. alias restituitur. Larrea dec. 70. n. 15. Sabell. §. statuta. n. 23. Espotestalem hæreditatem coram iudice sine solemnitatibus acceperat cum onere non detrahendi legitimam. Cels. dec. 235. nu. 8.

Sic minor restituitur aduersus repudiationem hæreditatis, & renunciationem hæreditatis, & renunciationem hæreditatis, factam sine solemnitatibus, si ad sit, Rota Rom. post Galef. de restit. in integr. dec. 17. n. 15. 16. Gratian. disc. 321. nu. 22. Burat. dec. 120. num. 42. Ludouif. dec.

dec. 14. num. 46. Dec. 38. num. 3. p. 2. rec.

Et restituitur ad adeundam hereditatem opulentiam. Et restituitur postea ad illam repudiandam, si inueniat eam damnosa. *Luca ad Franch. dec. 702. nu. 8.*

Sed non restituitur aduersus hereditatem repudiantem, ab alio aditam. *Gobius. consult. 113. nu. 49. Iouius gl. 22. §. 20. nu. 29.*

- 237 Nec obligatur, quauis se obliget pro modica summa. *Gratian. disc. 899. nu. 19. Conciol. sup. num. 19.*

Nec alienare bona immobilia sine decreto iudicis rei, ubi res sita est. *Antonell. de loco legal. lib. 2. c. 9. nu. 116. Baron. de effect. minor. atat. circa contr. pral. nu. 8. 9.*

- 238 Minor contrahens sine statuarii solemnitatibus non obligatur, nec naturaliter, nec civiliter. *I. quod pupillus ff. de condi. indeb. Aetolin. res. 19. n. 21. Baron. de effect. minor. atat. circa contr. effect. 1. nu. 36. Narbona de atat. anno 14. qu. 16. n. 1. 20. Gratian. disc. 133. nu. 1. & ibi Luca & disc. 513. nu. 1. Andreol. contr. 3. nu. 6. Sperell. dec. 154. nu. 63. Gross. de contr. minor. qu. 4. nu. 2. §. qq. Bonden. coll. 38. nu. 14. vol. 1. Sabell. §. minor. nu. 38. Rota dec. 17. post Gales. de reitut. n. 19. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 45. n. 6. Add. ad stat. urb. apud Fenzon. cap. 152. n. 39. lib. 1. Rota dec. 80. nu. 10. p. 10. rec. Nec in foro conscientie. Rota post Vrecol. de transact. dec. 35. nu. 20. Ciroc. disc. 71. nu. 37. Surd. conf. 115. nu. 37. Duran. dec. 18. nu. 8. & seqq. & Rota dec. 1. nu. 10. p. 5. rec. Sperell. dec. 154. n. 63. lib. 2. Staiban. obs. 52. nu. 18. Iouius sup. §. 7. Quamuis se maiorem dicat cum iuramento. *Ciroc. ibid. nu. 50. Romagner. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rub. 45. num. 69. Nas ad Rouit. conf. 68. lib. 2. nu. 16. seqq. Castil. consult. 59. nu. 5. Vrecol. de transact. q. 12. nu. 6. seqq. & consult. 44. num. 4. seqq. Torre de passis fut. success. lib. 2. cap. 32. Luca ad Franch. dec. 71. Rota dec. 17. nu. 7. post Gales. de reitut. Vide hic num. 246.**

- 239 Licer contra sit, si ex contractu sit factus locupletior. *I. si fundus. §. fin. ff. de reb. eorum. l. si pupilli ff. de negot. gestis. Vrecol. de transact. qu. 29. nu. 27. q. 18. nu. 11. q. 22. num. 14. Sperell. dec. 154. nu. 55. Rota post Cenc. de censib. dec. 463. n. 11. Staiban. obs. 52. Aetolin. resol. 107. num. 32. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 33. Staiban. obs. 52. n. 2. Palma consult. 106. nu. 18.*

- 240 Immo, quod sufficiat ad substinendum contractum, ut minoris utilitas tendat non ad augendum, sed ad non minuendum minoris patrimonium. *Surd. dec. 278. nu. 23. Gratian. disc. 583. nu. 20. Grass. de contr. minor. Inspect. 2. q. 14. nu. 5. de qua re vide Hodiern. ad Surd. d. dec. 278. nu. 24. & seqq.*

- 241 Ideo ille, qui cum minore, vel muliere, vel Ecclesia contraxit, debet probare, minorem, vel mulierem, vel Ecclesiam factam esse locupliorem. *Rota post Cenc. q. 463. n. 1. Vbi quod hoc onus non spectat ad minorem, sed ad eum, qui cum minore contraxit, & com-*

probant *Gratian. disc. 576. nu. 32. Ciardin. contr. 196. nu. 16. Noguero. alleg. 29. num. 222. Sabell. var. cap. 98. n. 24. Cyrac. contr. 129. nu. 39. Antonell. de temp. legal. lib. 3. c. 3. n. 26. Odd. de reitut. q. 47. n. 22. Duran. dec. 18. n. 30. Christin. dec. 126. n. 10. vol. 2. Burat. dec. 81. q. nu. 2. Merlin. dec. 219. n. 11. Ottobon. dec. 124. nu. 5. Rota post Cenc. d. dec. 464. nu. 30. Canaler. dec. 311. nu. 8. Rota rec. dec. 683. n. 9. p. 14.*

- 242 Locupletatio in minore, & Ecclesia alienante sine solemnitatibus non prælumitur, sed probanda est ab allegante, nec statim assertioni minoris, aut mulieris *Sperell. dec. 154. nu. 60. Gratian. disc. 101. nu. 4. Valens. conf. 109. nu. 69. Bilotta dec. 14. nu. 13. 14. Cenc. de censib. q. 15. num. 16. Bonden. coll. 38. num. 14. vol. 2. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 6. num. 77. Melina de iustit. disp. 300. num. fin. Rota post Marin. lib. 2. resolut. 104. nu. 7. Iouius. num. 16. 17. vbi post multos dicitur versionem inutilitatem minoris posse probari præsumptionibus, & coniecturis. *Castil. dec. 205. nu. 7. 8. 9. Fachin. contr. lib. 2. cap. 76. Mangil. de enit. qu. 13. nu. 41. Amat. resolut. 99. nu. 12. Bilotta dec. 14. nu. 15. Girba super consuet. Mess. c. 9. gl. 11. nu. 12. seqq. Petr. Enriq. conf. 4. n. 2. Gratian. disc. 505. nu. 74. Angel. de confess. lib. 2. q. 130. nu. 74. Rich. dec. 568. Rota dec. 272. p. 12. dec. 161. nu. 11. dec. 438. num. 10. p. 13. dec. 42. 162. nu. 10. p. 14.**

- 243 Et non sufficit probare pecunias fuisse in manus minoris, vel mulieris peruenias, cum possit dari casus, quod illas usus sit in laxiorem victum, vel alios usus non necessarios, nec utiles. *Cenc. d. q. 15. nu. 16. Paul. Rub. in annot. ad dec. 81. nu. 121. p. 8. rec. Bonden. coll. 38. num. 117. vol. 1. Iouius. nu. 21. vbi num. seqq. quomodo sit probanda locupletatio, cui nihil addendum est.*

- 244 Alij distinguunt, quoad punctum a quo sit probanda locupletatio. Aut contractus fuit celebratus a minore, vel muliere, ex causa necessaria, veluti pro extinguendo debito suorum authorum, aut a se legitime contracto, vel soluendo, vel restituenda dote, & tunc versio pecuniarum probanda sit, cessisse in illam causam per eum, qui cum minore, aut muliere contraxit, Aut celebratus fuit ex causa voluntaria, ut tunc versio probanda non sit ab eo, qui cum minore contraxit, sed ipse minor probare tenetur non cessisse in sui utilitatem. *Dec. conf. 330. Gratian. disc. 452. nu. 13. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 35. n. 13. lib. 3. c. 3. nu. 16. Vrecol. conf. 86. nu. 105. & 208. Paul. Rub. in annot. ad dec. 81. num. 118. p. 8. rec. Rota post Pacific. de Saluian. dec. 25. 29. 287. Merlin. dec. 235. Burat. dec. 714. Ottobon. dec. 124. num. 6. & in rec. dec. 178. num. 16. p. 17. dec. 190. num. 9. p. 8. dec. 64. p. 18. Sperell. dec. 154. num. 99. 104. Christin. dec. 126. num. 11. vol. 2. Iouius sup. n. 41. & seqq. vbi late de materia.*

- 245 Alii distinguunt. Aut agitur ex capite nullitatis causae ex defectu solemnitatum, & tunc versio est probanda per eum, qui cum minore

minore contraxit, Aut minor copulare velit ex capite restitutionis in integrum, & minor probare debeat pecuniam in doli iuramento non fuisse veram. *Christin. dec. 173. nu. 22. vol. 3. Caluin. de equit. lib. 2. c. 134. num. 85.* Alii aliter dixerunt. Aut minor valide contrahit cum solemnitatibus statuti, & ipse tenetur probare premium receptum esse perditum, aut minor nulliter contrahit, & aduersarius. *Antonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 3. num. 26.*

Minor in mutuo ipse probare debet de non versione pecuniæ in sui vitium. *Galef. de test. cap. 2. n. 108. seqq.*

Minor potest dare mutuo pecuniam alteri minori, sed ipse debet probare versionem in vitium illius. *Galef. u. c. 2. n. 106. Baron. off. 25.*

246 Ampliatur conclusio de nullitate contractus minoris quamvis adsit obligatio. *Cameratus. Aetolin. ref. 19. nu. 12. Bon. ten. colluct. 2. n. 27. ep. l. 38. n. 1. l. b. 1. Merlin. dec. 774. nu. 32. Aet. rec. dec. 594. n. 3. p. 5. tom. 2. Et iuramentum, ut diximus sup. num. 238 licet contra dicat *Hodieru. ad Surd. dec. 278. n. 21. 35. & seqq. post mille. signanter Franch. dec. 448. nu. 1. Iouius gl. 16. §. 14. n. 59. & gl. 12. §. 7. nu. 17. ubi quod non potest renunciare solemnitatibus. Bon. de. 94. Put. dec. 245. lib. 3. l. h. dec. 66. aff. dec. 222. 395. num. 10. R. Rot. in prag. l. de minor. n. 32. ubi 34. D. D. adducit pro hac opinione. Manc. n. de Iuram. off. 1. & 3. Serafin. de Iuram. p. 1. gl. 83. 96. l. 4. Lapsus alleg. 25. nu. 4. Pacion. alleg. 49. n. 6. al. 183. n. 1.**

247 Ampliatur quamvis contractus sit utilis minori, nam si non adsint solemnitates statuti contractus est nullus. *Fabim. lib. 3. contr. c. 3. Conciol. ad statut. Eugub. rubr. 45. nu. 14. lib. 2. & rubr. 56. n. 35. Gratian. discip. 27. Pascab. de vir. pat. potest. p. 1. c. 2. num. 21. & seqq. Ciguagnol. conf. 27. nu. 12. lib. 2. In ecclesia. Gizz. ad Capyc. latr. dec. 19. n. 20. Castill. dec. 194. Mang. l. de cens. qu. 175. Mastrill. dec. 77. num. 9. Meno b. conf. 372. Serafin. dec. 29. Carac. d. c. 29. n. 29. post mille Baron. off. 3. num. 241. Rot. dec. 4. n. 15. post Zachariam de Saludo, ex dec. 40. in p. p. 3. rec.*

248 Sed contraria opinio verior est, quando est utilitas minoris. *R. Capyc. latr. dec. 19. ubi Gizz. & Mansfrella. post mille Iouius sup. n. 66. seqq. Palma consult. 106. nu. 18. Vrecol. de transfact. 22. n. 14. l. 18. num. 11. qu. 29. nu. 27. Surd. de dim. tit. 8. p. uil. 56. nu. 66. D. Baldus. de dote dec. 32. nu. 53. Diximus hic num. 33. Gross. ad §. 33. prag. Lucis Sermonet. n. 56.*

249 Quæ utilitas debet esse evidens, & manifestata. *Surd. dec. 278. nu. 21. Gratian. disc. 583. num. 6. Postibus ref. 90. num. 25. Vrecol. d. qu. 22. num. 14. in fine. Rot. apud Serafin. dec. 1142. n. 3. in fin. & in recent.*

Ideo gesta per tutorem, qui non ad implendum ad implenda, tenent si pupillus commodum sentit. *R. Arm. ad Reuenter, dec. 562. n. 1.*

Tom. IV.

Gratian. disc. 280. nu. 25. Idem Marin. lib. 2. ref. 18. n. 24. Quæ sint ille solemnitates poni Aff. dec. 249. Starban. off. 52. Sabell. §. solemnitas.

250 Ampliatur, quamvis statutum non haberet clausulam an nullatam. *Ciarlin. contr. 122. num. 2. Andreol. contr. 24. num. 3. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 1. n. 168. Sabell. §. solemnitas.*

251 Apliatur, licet minor solemnitatibus renunciasset. *Cirac. disc. ep. 47. n. 41. Iouius sup. n. 19. seqq. D. ad. de renunciat. c. 19. nu. 55. seqq.*

In Sicilia contractus minorum ut valeant debet intervenire decretum iudicis præcedente causæ cognitione, secundum *Capit. Imp. Caroli V. & secundum prag. Comit. Castri Viceregis. §. 33.* Ita ut non credatur iudici dicenti illud esse interpositum. *Gross. ad dist. prag. n. 11. Nec sufficit assertio Notarii. n. 14. Cautela est ut inferatur in instrumento. nu. 15. Cutell. de donat. tract. 2. ad fin. in alleg. p. o Principe Bisiniani. num. 30. D. Caru. ad c. l. m. prag. §. 1. gl. 3. nu. 24. 25. 26. & in syna termin. arbor. 35. nu. 55. tom. 1. & in syna Cautel. arbor. 21. d. n. 41. & seqq. Idem Gross. ad comment. ad cap. 78. Reg. Car. in p. 1. §. 21. n. 11. 12. & in p. 4. q. 1. nu. 27.*

Et in contractu requiritur tale decretum, tam si celebratur ab ipso minore, quam per procuratorem constitutum ad contrahendum nomine minoris. *Gross. sup. n. 2. Mastrill. dec. 54. ad finem.*

Requiritur etiam ultra decretum, autoritas Curatoris. *Mastrill. dec. 13. num. 21. Gross. sup. num. 23.*

Requiritur etiam in contractibus de iure permittis, puta pro dote constituenda, vel restituenda, dotario, pro sua substantiatione in studiis. *Giurba ad consuet. Mess. c. 1. gl. 5. num. 64. 68. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 11. num. 67. & p. 12. num. 26. tract. 2. l. 1. spec. 18. num. 38. Gross. sup. n. 24. 25. Intrigl. conf. 5. nu. 45. & sing. 105. lib. 1. Mastrill. dec. 121. nu. 36. lib. 2.*

Nec sufficit ipsius iudicis præsentia, *Mastrill. dec. 54. in fin.* licet contra dicat *Iouius gl. 20. §. 2. num. 3. post Rotam dec. 361. num. 9. p. 13. rec.*

Nec sufficit autoritas patris, dum est tutor, aut Curator filij. *l. as. in l. p. as. n. 2. C. de transfact. maxime si contractus per filium minorem celebrandus vergat ad commodum, & utilitatem patris, nam hoc casu requiritur autoritas iudicis, cum causæ cognitione. Capyc. dec. 73. Mastrill. dec. 186. nu. 22. Cene. de censib. qu. num. 12. 13. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 1. n. 171. Gross. sup. n. 26. seqq. Sed sufficit autoritas patris ad contrahendum a filio, si pater sit administrator bonorum aduenturorum filij, nam tunc potest alienare sine decreto. *Gross. num. 27. ex Giurba dec. 36. nu. 6. Ball. qu. 30. n. 25. sup. in lib. 5. Baron. off. 3. n. 258. seqq.**

Quamvis filius donasset patri, *Cutell. d. p. 1. n. 72. Gross. sup. n. 28.*

Tale decretum debet præcedere contractum

Et

etiam

etum, vel esse in ipso actus, nec sufficit si superueniat. *Balli sup. n. 22. Intrigl. sing. 172. lib. 1. Abruz. in §. nunc admonendi. num. 25. post Gabriel Membr. O. fasc. R. min. Roman. Soccin. Tirag. Vin. & alios, Gross. num. 29.*

Tale decretum requiritur, quamvis bona minoris essent extra Territorium Iudicis decretum interponentis, nam debet interponi decretum a Iudice domicilij, cum causæ cognitione, & tunc extenditur ad bona alibi sita. *Gratian. disc. 861. num. 18. Virgil. de leg. person. cap. 2. num. 36. Gross. sup. n. 30. 31.*

Quamvis res alienanda esset sterilis, fundus saxosus, incultus, ac nullus utilitatis. *l. fundus 13. ff. de reb. eorum. Thes. qu. forens. lib. 4. qu. 75. num. 4. Hodiern. ad Surd. dec. 278. num. 24. 25. Virgil. de leg. pers. cap. 1. num. 39. Gross. sup. num. 32.*

Idem procedit in ratificatione facienda per minorem. *l. nuptia 18. ff. de rit. nupt. Surd. dec. 119. num. 7. 11. & cons. 29. num. 120. seqq. Gratian. disc. 565. num. 47. seqq. Costa sicut. cons. 32. num. 55. Abruz. ind. §. nunc admonendi. num. 86. Gross. sup. n. 33. Louius gl. 22. §. 23.*

Requiritur, quamvis minor emisset rem, habita fide de pretio, & ad illius solutionem vellet eandem rem obligare. *Armat. q. 3. n. 47. Gross. num. 34.*

Requiritur in Transactione. *l. non solum. C. de prad. minor. quando bona remanere penes aduersarium, secus penes ipsum. Virgil. de leg. pers. cap. 1. n. 41. cap. 2. num. 23. Gross. num. 35. 36. 37. Baron. eff. 9.*

Requiritur etiam in minore, qui veniam petitis a Principe impetravit, nam non potest bona sua obligare absq; solemnitatibus illius statuti. *Intrigl. sing. 170. lib. 1. R. min. 1. n. conf. 5. num. 196. lib. 1. Abruz. ind. §. nunc admonendi. num. 58. Gross. sup. n. 38. 39.*

Requiritur quamvis minor iurasset se esse maiorem. *Milanens. dec. 12. lib. 1. Gharba obs. 92. num. 18. Abruz. sup. n. 44. Intrigl. cons. 6. num. 67. & sing. 172. lib. 1. Gross. num. 40.*

Minor contrahens non seruata forma statuti, potest etiam in prima Iudicij substantia, executum, opponere hanc exceptionem, non obstante pacto de non opponendo. *Milanens. dec. 13. num. 46. lib. 1. & dec. 7. num. 10. lib. 2. Cumia adit. c. 16. num. 51. Grass. except. 38. Abruz. d. §. admonendi num. 48. Muta in consuet. Panorm. c. 31. num. 14. 18. 22. Burg. de tandem. p. 3. Infr. 40. num. 101. seqq. quidquid dicit Intrigl. sing. 172. lib. 1. ea ratione, quia quoties contractus principalis est nullus, etiam pacta in eo adiecta sunt nulla. Grass. except. 31. num. 19. Conuers. ad Intrigl. d. sing. 163. quamvis essemus in contractu, iuxta formam bullæ & regie pragmat. *Ball. ad pragmat. de censu. lib. 5. q. 30. num. 54. senq. Grass. except. 20. n. 7. quidquid dicat Costa sicut. cons. 51. num. 21. Et etiam hæres minoris. Abruz. sup. num. 57. Gross. sup. num. 41. 41. 43. Vbi secus tertius aut contrahens cum minore. Gratian. disc. 603. Hodiern. ad Surd. dec. 108. Capuc. lat. dec.**

19. & ibi addentes. *Merlin. contr. 2. l. lib. 1.*

Requiritur tale decretum, & Curatoris authoritas etiam in contractu divisionis, *Montan. de tutel. c. 33. num. 89. Menoch. de arbit. cas. 171. num. 34. Costa sicut. cons. 32. num. 19. Abruz. sup. n. 59. Virgil. cap. 1. num. 47. cap. 2. num. 22. Quod intellige quando minor vellet dividere cum alijs minoribus, vel cū maiore ab ipso minore provocatus, secus si ipse minor esset provocatus a maiore. *Gross. sup. n. 44. 45. Montan. d. c. 33. n. 211. Costa d. cons. 32. n. 20. Baron. eff. 2. n. 53. seqq. Gall. de finel. disp. 9. art. 3. n. 19.**

Quamvis, minor esset clericus. *Grass. de effect. cleric. eff. 2. num. 191. 392. Abruz. d. §. nunc admonendi n. 33. Quod decretum debet interponi a Iudice Ecclesiastico. Et e contra si clericus velit contrahere cum minore debet curare, ut seruentur solemnitates a dicto statuto requisitiæ, & sic decretum cum causæ cognitione, *Gross. sup. n. 46.**

Etiam in compromisso super re immobili, nisi adesset statutum. *Ball. in l. p. as. C. de transact. Virgil. c. 2. n. 23. Nisi esset esset statutum, pro ut in regno de causis compromittendis inter consanguineos. Virgil. d. cap. 2. num. 26. & c. 1. num. 42. Concio. ad statut. Engub. lib. 2. rub. 56. n. 20. Gross. n. 47. Baron. eff. 19.*

Nullus esset contractus sine decreto, quamvis minor factus maior per quinquennium egisset, ut expresse statuitur. *Ind. c. 78. Reg. Caroli. Muta ad consuet. panorm. c. 31. num. 21. Virgil. d. c. 1. n. 54. Gratian. discept. 879. num. 18. Gross. sup. n. 48.*

Amplia etiam in contractu permutationis, quia illa est alienatio. *Virgil. d. cap. 2. n. 21. Gross. sup. num. 49. Baron. eff. 6. & 7.*

Amplia in constitutione procuratoris, l. decreto *C. de consuet. tutor. l. non eo minus C. de procurat. Virgil. d. c. 2. num. 40. Gross. sup. n. 50. Et ubi adsunt solemnitates statuti in constitutione procuratoris ad contrahendum, non requiruntur illæmet in alienatione. *Pacion. alleg. 149. num. 2. Baron. eff. 26.**

Amplia, ut contrahens cum minore sine decreto Iudicis, sit adeo in mala fide, quod teneatur restituere rem cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt, quamvis adsit decretum, nisi sit interpositum cum causæ cognitione. *l. lex, quæ inuoret. C. de prad. minor. ubi gl. Hodiern. ad Surd. dec. 179. num. 7. nec sufficit titulus, nam ille sufficit iure non resistente, secus illo resistente, *Menoch. de recuper. poss. remed. 15. O. fasc. dec. 160. Cama dec. 311. n. 2. Affl. dec. 87. ubi ampliat, quamvis alienatio fuerit in utilitatem minoris, cum præiudicium possit in futurum venire. R. Pont. caus. 7. Nec procedit quando causæ cognitio, & Iudicis decretum requiritur pro forma actus, nam tunc error iuris non excusat, neq; rusticum. *Hodiern. ad Surd. dec. 281. num. 16. 17. Gross. sup. num. 51. seqq. Baron. eff. 3. num. 228. seqq.***

Locus primo supra positam conclusio-

nem, ut tale iudicis decretum non requiratur in pace per minorem præstanda. *Gratian. disc. 518. num. 10. 15. seqq.* Vbi ampliat, quamvis in pace fuisset facta remissio damnorum, & interesse. *Virgil. cap. 32. num. 52. Gross. sup. num. 55.*

2. In contractu evidenter utili minori, nam non requiritur decretum iudicis. *Gratian. disc. 565. num. 57. 59. Intrigl. sing. 171. sed solz sufficit utilitas. Raudens. conf. 10. lib. 1. R. Ponte conf. 1. num. 92. seqq. Cappy. latr. & addentes dec. 19. post alios Virgil. cap. 1. num. 26. Gross. sup. num. 56.*

3. Si contractus fieret per minorem ex necessitate legis, vel statuti, puta si vellet recemere censum, retrovendere vigore pacti de retrovendendo, vel recuperare, iure prothomiscos. *l. 2. C. quando decr. opus non est. Muta in consuet. panor. 6. 26. num. 95. 195. Giurba dec. 69. num. 5. 6. Gross. num. 57. Montan. de iust. cap. 33. nu. 48. Virgil. d. cap. 1. nu. 45. in fine. Baron. eff. 3.*

4. In contractibus celebrandis per minorem, nomine alieno, puta si esset procurator, negotiorum gestorum. *Intrigl. sing. 81. lib. 1. Muta in consuet. panor. cap. 31. nu. 16. Tiraq. de legibus Connabial. gl. 7. num. 171. Gross. sup. num. 58. Baron. eff. 3. n. 278. eff. 1. n. 313.*

5. Si contractus per minorem celebratus esset in executionem præcepti testatoris. *l. 1. C. quando decr. opus non est. Alex. conf. 62. lib. 2. Franch. dec. 302. vbi etiam Luca, Ball. ad prag. de censib. lib. 5. 4. 30. num. 26. seqq. Gross. num. 59.*

6. In Principe minore, qui potest contrahere, & bona sua obligare sine decreto, & iuris solemnitatibus. *Virgil. d. cap. 1. num. 49. Capbal. conf. 519. Vbi ampliat in Tutore Principis, ex traditis per Mant. dec. 65. num. 23. Gross. sup. num. 60. Nos infra n. 273.*

Est advertendum circa materiã hanc, primo, quod decretum iudicis si appareat interpositum ex falsa causa, est nullum ipso iure in totum. *l. tutor. 10. & l. secia egressa 26. ff. de tut. & Curat. lat. ab his. Gratian. disc. 122. num. 5. 8. & ibi Luca, Rub. dec. 190. num. 11. 12. vbi ampliat, quamvis falsa causa verificetur in parte, nam erit nullum in totum, Gratian. disc. 162. num. 9. 691. num. 32. Rub. d. dec. 190. num. 12. Mangil. de iust. qu. 146. num. 7. cum decretum sit individuum. Affl. dec. 219. num. 5. Gratian. disc. 691. num. 33. disc. 671. nu. 22.*

Indubio censetur ex iusta causa interpositum, & contrarium dicenti incumbit onus probandi. *Bertazol. de clausul. l. 10. gl. 2. nu. 16. Ludouis. dec. 406. nu. 7. & ibi Add. lit. C. Meno. b. præs. 72. num. 32. seqq. Gratian. disc. 233. num. 55. disc. 669. num. 2. Sic etiam ex lapsu 30. annorum præsumitur interuenisse, Ball. d. qu. 30. num. 48. 49. à die celebrati contractus, & non à die quo minor est factus maior, Ball. d. qu. 30. num. 50. Sim. de prat. conf. 152. num. 10. 14. Rim. iun. conf. 248. num. 4. lib. 3. Gross. sup. nu. 61. 62. 63. 64.*

2. Quod si decretum fuerit ex falsa causa, *Tom. IV.*

& per mendacium, vel ratiã, aut suppressã, veritate impetratum est nullum, & sic nunquam transit in rem iudicatam, maxime si interuenisset læsio enormis, Verum etiam tutor, vel decretum obreptitium à iure impetrauit, ipse tenetur minori ad omnia damna, & interesse, quæ passus est. *Menoch. conf. 387. num. 2. 33. lib. 4. Ball. d. qu. 30. num. 54. Abruzz. sup. num. 117. Et quamvis decretum fuisset iuste, & cum causæ cognitione interpositum, potest nihilominus minor probare talem decretum, obreptitium, cum fuissent aliæ res minus utiles vendendæ, & sic isto casu res debet restitui cum fructibus. Hodiern. ad Surd. dec. 278. num. 26. Gross. num. 65. seqq.*

3. Quod contrahenti cum minore incumbit onus probandi talem solemnitatẽ. *Menoch. præs. 29. nu. 24. lib. 3. Gross. nu. 67.*

4. Maxima est differentia inter obligationem sine decreto iudicis, & Causæ cognitione, & illam factam cum decreto, & Causæ cognitione, sed in illo prætor sit circumuentus, primo casu contractus est nullus, & in alium nullum ius nec dominium translatus, 2. Casu competit minori restitutio in integrum *l. 21. & si præs. l. si quidem, l. minorum. C. de prat. minor. Cusell. de donat. tract. 2. ad finem in alleg. nu. 3. 4. Gross. nu. 68.*

5. Ut nullo modo est permillum minori donare, etiã accedente iudicis decreto, siue donatio sit simplex, siue ob causã, & remuneratoria, siue fiat extraneo, siue coniunctæ personæ, vel pro libertate, siue sit retrodonatio de eo, quod habuit donatum. *Cusell. de donat. tract. 1. disc. 1. nu. 156. disc. 2. part. 10. n. 38. Intrigl. conf. 7 nu. 6. Castil. dec. 239. nu. 8. tom. 3. Abruzz. sup. num. 67. Gratian. & Luca disc. 233. Virgil. d. cap. 1. num. 34. & cap. 2. nu. 24. quidquid dicat in remuneratoria Abruzz. sup. n. 64. Gross. num. 69. Baron. eff. 15.*

6. Quod contractus factus per minorem, absq; debitis solemnitatibus non est omnino irritus, sed eatenus quatenus est in eius præiudicium, sed in eius utilitatem est validus, itaut eius arbitrio est si velit, vel non stare contractui. *Sarmient. de reddit. Eccles. p. 2. cap. 2. nu. 19. Sanch. in præcept. decalog. lib. 7. cap. 31. num. 28. 30. tom. 2. Qui dicunt hoc esse generale in omni contractu claudicante favore minoris, Ecclesiæ, & similium. Virgil. cap. 23. n. 7. Diximus Nos sup.*

Ideo ne contrahens cum illis flet in suspensio potest cogere illam personam ad declarandam si velit stare dicto contractui. *Sanch. d. cap. 11. num. 31. Virgil. d. cap. 23. num. 8. Gratian. disc. 27. num. 42. Hodiern. ad Surd. dec. 70. num. 9. Gross. num. 70. 71. 72. Diximus Nos sup.*

Per Statutum Bononiæ solemnitates requiruntur in contractibus minorum, quæ si non seruentur contractus non valet, ut legentibus patet, quæ requiruntur etiam in con-

Alienatione dotis ab illis facta. Rota dec. 577. num. 11. p. 1. & dec. 385. num. 7. p. 2. & dec. 190. num. 3. p. 8. ref. Pacion. alleg. 201. n. 52.

Et licet Ludens. dec. 563. n. 11. seqq. Rota in rec. dec. 638. nu. 8. p. 4. iudicant non require solemnitates in donatione in augmentum dotis, Tamen illæ decisiones loquuntur de statuto requirante solemnitates in donationibus, & mouentur, quia tales donationes non sunt puræ, & simplices, & sic propriæ donationes, sed correlative ad matrimonium, & ideo non comprehenduntur in statuto de donationibus loquente, secus in statuto loquente de solemnitatibus in contractibus. Gyps. sec. 125. n. 37. seqq. Rota dec. 13 p. 15. & alia relata per Pacian. d. alleg. 201. num. 54.

252 Minor lesus restituitur, quamvis contrahat cum interuentu tutoris, aut curatoris. Gales de restit. cap. 3. n. 1. & seqq. maxime si fideiubeat, quamvis cum iuramento. Baron. eff. 20. R. Capyc. latro consult. 45. n. 29. 36. Et ut valida fiat, duplex requiritur iuramentum. Luca in obliu. add. consult. num. 13. & quod restituitur contrahens etiam cum interuentu Curatoris. Thorin. comp. dec. p. 3. sect. 3. §. minor. & pupillus. Baron. effect. 1. nu. 61 seqq. Escob. Corr. de vtroq. foro art. 2. nu. 70. Baron. effect. 1. & seqq.

Quamvis contra tutorem, aut Curatorem regressum habeat, Gales. sup. Hermosill. fol. 442. num. 40. 41. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. cap. 14. nu. 46. licet contra dicat hoc casu Tuse. lit. M. conclus. 258. seqq. Barbof. in l. 3. C. si tut. vel curat. Flor. q. 5. ex num. 9. Canter. var. p. 2. cap. 1. num. 285. & p. 3. cap. 2. nu. 88. Morla in cimp. tit. 5. in premiss. nu. 17. seqq.

Sic agit minor contra quem velit. Mansfrel. a. l. Capyc. latr. dec. 27. nu. 14. seqq. & dec. 104. num. 12.

Tales solemnitates non requiruntur in alienatione fructuum. gl. in l. 1. C. si aduers. vfu. cap. Alex. cons. 48. num. 6. lib. 1. & cons. 37. nu. 3. lib. 4. & cons. 92. num. 4. Gyrac. contr. 32. nu. 12. Bald. Thoma. tract. 1. de tutor. tit. 19. cap. 7. num. 209. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 8. In sp. 7. num. 49. Gomez var. tit. de contract. cap. 14. nu. 13. vbi Laynez. Surd. de aliment. tit. 2. q. 10. num. 31. Ruding. Var. lectur. feud. lib. 1. cap. 46. num. 10. & cap. 65. Lagon. de fructibus p. 2. cap. 4. & cap. 5. n. 63. Sabell. §. fructus, Castion. eod. §. fructus. Surd. de alim. tit. 4. q. 10. nu. 31. Pacion. de locat. cap. 6. nu. 17. Baron. eff. 3. n. 183. seqq. vbi tota materia.

Et inter mobilia connumerantur. l. fin. de requir. eis. Nonar. de male ablat. priuil. 17. n. 3. Ciurb. super consuet. mess. cap. 12. gl. 5. num. 3. Ramon. & Baldue. cons. 13. num. 42. Ripol. de testam. cap. 13. num. 455. Thes. q. 26. nu. 1. lib. 1. Barbat. de diuis. fruct. p. 1. cap. 2. num. 10. Gallus. de fructib. disp. 3. art. 1. nu. 10.

Nec veniunt appellatione bonorum. Barbof. de appell. appell. 35. num. 10.

Nec partes fundi dicuntur. Cutell. dec. 2. tom. 2. nu. 11. seqq. Baron. sup. n. 185.

Secus vfusfructus, qui non potest alienari, vt bona immobilia. l. fin. C. de reb. alien. non alin. Castill. de vfufr. cap. 54. Lagon. de fructib. p. 2. cap. 5. seqq.

Sic appellatione mobiliū veniunt animalia, & se se mouentia. Pareyr. de renis. ca. 19. num. 2. seqq. Lagon. de fructib. p. 1. cap. 4. nu. 83. 84. Gall. de fructib. disp. 3. art. 1. nu. 10. Sabell. ref. cap. 15. Andreol. contr. 102. Ramon. & Baldue. cons. 13.

Bona mobilia sunt, quæ de loco ad locum transferri possunt. Gallus. de fructib. disp. 3. art. 1. num. 10. Herring. de Molendin. q. 8. nu. 17.

Molendina existentia, tamquam Domus in terra, vel ripa fluminis, non possunt alienari à minoribus sine solemnitatibus, quia dicuntur immobilia, etiam quoad molas, & alia quandiu sunt annexa, & sic quoad ista procedunt omnes dispositiones loquētes de immobilibus. Nisi, licet solo coherentia essent in flumine, à quo quotidie deteriorarentur, & essent in continuo periculo destructionis. Idem molendina existentia in flumine, quia numerantur inter mobilia, & sic possunt alienari per minores sine solemnitatibus. Gratian. disc. 564. nu. 36. & per tot. Montan. de tutel. cap. 33. num. 176. Barbof. de appell. verb. signif. appellat. 117. in fine. Herring. de molendin. Antu. de donat. lib. 2. cap. 26. num. 88. & seqq. Leotard. de vfufr. q. 45. num. 14. seqq. Sabell. §. molendinum. nu. 5. Pacion. de locat. cap. 6. num. 23. seqq. Gobius de aquis. D. Card. Luca de alienat. disc. 1. num. 27. & in sum. num. 25. Tuse. lit. M. verb. molendina. Baron. eff. 3. n. 263. seqq. vbi late.

Sic illa possunt alienari per Tutorem, seu Prælatum sine solemnitatibus. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 44. Coldan. l. si curatorem. verb. contractum num. 14. Guttier. lib. 3. praest. q. 91. nu. 4. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 45. num. 4. Gratian. d. disc. 564. d. num. 18. idem Guttier. de tutel. p. 2. cap. 5. num. 61.

Verum mobilia, quæ seruendo seruari possunt æqui parantur immobilibus, sic non possunt alienari sine solemnitatibus, à minore Montan. de tutel. cap. 33. nu. 139. seqq.

Sic mobilia coherentia immobilibus. Gratian. disc. 564. num. 3. 37. seqq. vbi etiam Luca. Christin. dec. 212. vol. 1. Larrea dec. 31. num. 17.

Sic minor sine decreto alienat iura, & actiones ad res mobiles. Metlin. de pignor. lib. 2. q. 29. n. 64. Secus ad immobiles Baron. eff. 14.

Stabilium appellatione veniunt loca Montium, pecuniā destinata ad emptionem fundi. Rota dec. 101. post Consil. Ramon. vol. 4. & D. Baldue. de dote dec. fol. 654.

Ideo minor non potest alienare loca Montium sine solemnitatibus. D. Bertadibin. voto 66. num. fin. Rota apud Vbald. dec. 14. nu. 7. seqq. D. Baldue. sup. in fine. Vbi secus mulier.

Sic census dictorum locorum Montium, & aliorum, maturati post obitum Testatoris veniunt appellatione stabilium, secus ante mortem.

tem. D. Bertoldin. voto. 7. Cerr. dec. 390. nu. 8. & seqq. mobilia quando veniant appellatio-
ne stabilium, ut vt non possint alienari per
minorem. Sabell. §. mobilia.

Veniunt regulæ domui affixæ. Baron. de ef-
fess. minor. atlat. circa contrah. eff. 3. num. 270.

Potest minor cum autoritate tutoris alie-
nare bona, quæ seruando seruari non possunt
Baron. eff. 3. num. 103. Hermosill. gl. 3. l. 4. vbi de
linq. lana, Vestis, Caco, Vno, frumento, & ce-
teris, Pellicion. q. 41. ca. 7. Cynat. cont. 163. 243.
Et si talia bona essent modico tempore peritu-
ra potest illa vendere ante confessionem in-
uentarij, alias tenetur expectare congruum
tempus, & vendere iusto pretio. Baron. nu. 04.

Primo tenetur vendere vetus frumentum,
& inde nouū. Idem de vino Baron. sup. n. 105.

Nec tenetur ex pestare carestiam, nec te-
netur mittere ad alia loca, sed in loco vbi ex-
tat vendere communi æstimatione. Baron.
sup. n. 105. Caput. de regim. trip. cap. 7. §. 4. n. 71.
Rendell. de olea, & oleo fol. 364. Molina de iustit.
disp. 124. Gratian. disc. 42. num. 33. Escob. de ra-
tucin. cap. 17. num. 25.

Dicitur in culpa si triticum quadriennio
conseruetur, & ante tempus illud vendat
non urgente necessitate. Baron. sup. nu. 106.
Escob. sup. num. 8.

Solemnitas requisita in primo actu, re-
quiritur etiam in illius ratificatione, & con-
firmatione. Tusc. lit. S. conclus. 329. Menoch.
conf. 80. num. 66. Sard. conf. 183. nu. 34. seqq. Ca-
ball. conf. 145. nu. 147. lib. 1. Rota post Zach. de
societ. offic. dec. 71. num. 7 & post Cenc. de censib.
dec. 84. num. 19. Pacion. alleg. 185. nu. 1. Azolin.
res. 11. nu. 17. 18.

In modicis, & moram non patientibus, so-
lemnitas iuris non est necessaria, & omnia ad
vitiā actū. Tusc. concl. 322. Et conclus. 333. Iouus
gl. 16. §. 6. quando possit remitti à partibus.

Alia de solemnitatibus Tepas. var. sent. tit.
251. Scac. de iudic. lib. 2. cap. 11. Caput. in p. a-
xi p. 1. Afim. de execut. §. 5. Gyriat. cont. 131.
Cestion. §. solemnitas. Sabell. eodem §. Fontanum
bibliotheca legal. p. 3. verb. solemnitas.

Solemnitas requisita in actu conficiendo
requiritur in eo resciciendo. Barbof. in cap. 8.
num. 9. de const. in cuius reuocatione. Ca-
stall. tom. 6. c. 151.

In pluribus actibus, qui simul fiunt, vna
solemnitas sufficit. Gomez var. lib. 2. c. 1. n. 15.
vbi Layu.

Restitutio comperens minoribus numquā
censetur exclusa, nisi de illa sit facta expressa
mentio. Antun. de donat. tom. 2. p. 3. cap. 19. nu.
26. Ciama dec. 291. Phorb. dec. 16. nu. 6. Gratian.
disc. 74. nu. 9. 10. vbi etiam Luca. Reynof. obf.
30. num. 2. Franch. dec. 431. nu. 3. Vela dissert. 5.
num. 12. seqq. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 12. nu.
93. D. Marciand. opere posth. exercit. forens. fol.
108. nu. 5. Et quæ verba sint necessaria pro
exclusionē. Reg. Rouit. super prag. 63. num. 17.
de officio p. d. Casaris.

Confessio minoris, vel mulieris, de rece-
pro, est nulla, non seruans solemnitatibus sta-
tuti. Odd. de ressit. p. 2. qu. 65. Gratian. disc. 109. ex
num. 51. Guttier. lib. 1. qu. 123. Tusc. lit. M. con-
cl. 252. num. 15. concl. 283. lit. R. Hermosill. l. 4.
m. 5. gl. 12. num. 37. itaue si relative ad pri-
mum chirographum nullum iterum approbe-
tur testamen, cum præsupposito validitatis
non noceat, quidquid secus sit si simpliciter
dispositiue & non relative iterum emittatur.
Alrograd. conf. 44. p. 2. Krcol. co. fult. 63. vol. 2.
Gratian. disc. 109. nu. 48. disc. 669. nu. 6. disc.
761. num. 19. disc. 724. nu. 2. Rota post Cast. de
resit. dec. 17. nu. 27. Bonat. dec. 196. nu. 16. fol. 11.
dec. 292. num. 15. De Angelis de confess. lib. 3. q.
23. vbi de confessione apinoris, vbi an, &
quando restituatur aduersus illam. Cald. de re-
sit. qu. 2. Christin. de 126. vol. 2. Layner. ad Go-
mez. var. lib. 2. cap. 14. de resit. nu. 16. De res.
confessionem. Barbof. in cap. scripta. de fide instrum.
Narbon. de etat. ann. 25. qu. 37. & 83.

Secus si est adiniqua, nam valet. Serafin.
dec. 617. n. 11. dec. 134. n. 3. dec. 143. Fallit con-
clusio si minor, aut mulier non sit informata.
Serafin. dec. 1453.

Confessio qualificata, tam in minoribus,
quam maioribus, in simulibus, debet, vel to-
tum acceptari, vel in totum reprobari, nec
potest diuidi, maxime quando coniunctur
vna, & eadem occasione, vel structura verbo-
rum, nec habeat plura capitula, nisi essent in
qualitate contra præsumptionem iuris, vel ni-
si aduersarius vellet contrarium probare.
Gratian. disc. 339. p. 1. nu. 17. 18. & disc.
505. num. 1. disc. 586. nu. 37. disc. 735. p. 1. nu. 15.
de 851. nu. 24. disc. 130. nu. 16. disc. 224. nu. 86.
Menoch. de arbit. cap. 93. num. 21. fol. 17. ad illud,
dec. 224. nu. 24. seqq. Genoa de ser. pr. p. 1. lib.
1. q. 4. 189. & seqq. Vbi quod recognoscens
sententiam debet qualitate amicta, quod tol-
lit, debet condemnari, nisi probet solutio-
nem, Rota p. 10. rec. dec. 297. num. 13. p. 5. dec.
158. nu. 5. p. 6. rec. 28. num. 5. dec. 29. nu. 4. 11 ho-
maz. dec. 75. 93. nu. 5. fol. 79. Eadem Rota p. 13.
rec. dec. 308. nu. 9. Vbi simpliciter, quod non
potest scindi, & p. 14. dec. 516. nu. 1.

Quod possit diuidi quando conuenit di-
uersa facta. Rot. p. 2. de vers. 272. Vbi etiam
quod tunc qualitas adiecta est acceptanda,
quando illa reddit actum nullum, vel cum
transiundit in alium actum. Rota apud Cenc.
de censib. dec. 113. num. 6. seqq. Sard. dec. 258. n. 8.
Thomat. dec. 40. n. 32. Addit. ad Ludouic. ec. 92.
n. 10. Marefcor. var. resol. lib. 1. cap. 45. num.
8. seqq.

Quando non est sub vna structura verbo-
rum, & habet præsumptionem iuris contra-
re, possit scindi, & acceptari confessio, reiecta
qualitate. Alrograd. conf. 6. num. 40. 41.
lib. 1. Michalos. de posu. cap. 59.

Plura de confessione qualitate quando
possit pro parte acceptari, & diuidi, vel
non

non. *Tuse. lit. C. conclus. 673. 674. Micalor. de posit. cap. 59. Thomas dec. 141. 143. 188. 249. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 298. & seqq. ad num. 523. Genua de script. priuat. lib. 4. fol. 201. & tit. de Connex. & separat. fol. 205. Mart. Medic. dec. 26. cum addit. Christin. dec. 109. num. 2. vol. 4. Rice. collect. 1250. 2792. & seqq. Vela differt. 23. & seqq. Cyriac. contr. 35. 251. 418. 505. 105. Guttier. lib. 1. pract. qu. 126. & lib. 3. q. 19. Rota gen. 95. nu. 2. Valenz. conf. 126. Caball. conf. 254. Canal. q. 362. num. 1. Castill. lib. 6. cont. cap. 165. Barbosa vot. 126. n. 62. Farinac. 147. 3. prax. q. 81. d. num. 110.*

Confessio possessionis adversarij cum qualitate iniustæ, vel nullæ probat contra confessionem reiecta illa qualitate ad effectum manutentionis. *Ludouic. dec. 458. num. 4. Merlin. dec. 416. nu. 3. dec. 576. num. 1. seqq. & dec. 729. n. 2. Rota p. 9. rec. dec. 459. & p. 10. dec. 277. Sabell. 6. confessio nu. 61. §. confessio in fine Rota p. 12. rec. dec. 91. nu. 17. seqq. dec. 108.*

In criminalibus confessio regulariter potest seindi, & acceptari pro parte, & pro alia refutari, late *Concio. res. 3. confessio. res. 24. Maiorana in opopraxi. lib. 2. cap. 4. nu. 66. seqq. Sanz. de re criminali. contr. 27. num. 33. 34. Zuffe de legit. process. lib. 3. qu. 187. 192. Frans. de Angelis de c. sess. lib. 3. qu. 11. nu. 20. seqq. Faiard. alleg. fsc. il. 2. num. 1. alleg. 3. Grassetti. de nec. prodit. cap. 33. nu. 168. seqq. Franck. dec. 556. 638. vbi Luca. Sperell. de. 108. nu. 36. dec. 136. nu. 26. 27. Trinsan. dec. 46. dec. 35. num. 34. Guazin. defens. 30. cap. 7. defens. 32. c. p. 35. Ludouic. dec. Luc. 19. P. x. Jordan. incubrat. vol. 3. lib. 4. tit. 16. n. 101. seqq. Clar. §. 55. Tuse. lit. C. conclus. 674. Sabell. dec. 228. Farinac. qu. 81. num. 110. se 19. Christin. dec. 110. vol. 4. & ad l. municipal. tit. 2. art. 29. Rice. collect. 1250. 1792. 3631. 3399. Sabell. in practica. §. confessione num. 18. & seqq. & in summa. 2. Tractat. §. confessio. num. 60. Castillon. co. cm §. confessio.*

Confessio pupilli, vel minoris sine tutore, aut curatore, an, & quando sit valida, vel non. *Miscard. conclus. 371.*

De confessione minoris in criminalibus. *Ludouic. dec. 17. Sabell. §. minor. nu. 1. Mascard. concl. 471. Conciol. res. crim. §. confessio res. 23. 22.*

354 Licet aliqui renant minorem Doctorem, non ligari statutariis solemnitatibus, & sic quod eius contractus substatueatur, licet solemnitates fuerint omittæ, & sic quod non possit, ut maior petere restitutionem in integrum *DD. in l. 1. C. qui, & advers. quos. Boer. dec. 350. Pic. ad stat. urb. gl. 7. in addit. num. 253. seqq. Vin. opin. 199. Rota dec. 11. num. 2. post Gales. de restit. Gomez. var. lib. 2. tit. de restit. nu. 6. Brunem. in l. 2. & seqq. num. 25. C. de muner. patrim. lib. 10. Nos de nullit. indic. rubr. 11. qu. 5. num. 38. Rota rec. dec. 59. nu. 11. p. 18. Burat. dec. 20. nu. 6. Vrcell. de transact. q. 95. nu. 45. Menoch. conf. 242. nu. 23. Costa conf. 52. nu. 39. vbi addit.*

Thomas. tract. 7. tit. 1. de tutor. nu. 376. Sabell. §. doct. num. 8. Rec. coll. 135. Straban. obs. 139. num. 61. seqq. D. Rocca disp. 113. nu. 2. Baron. de effect. minor. atci. eff. 1. num. 691. Nouar. super prag. collect. 135. Luca ad Marin. cap. 309. nu. 9. lb. 1. Venturin. conf. 53. num. 54. Gales. de restit. cap. 5. num. 17. Mauris. de restit. cap. 223.

Sicut in alijs læsis in Arte, quam proficiuntur. Filiu in margarita, verb. restitutio fol. 69. col. 2. Rota p. 18. rec. dec. 19. quod intelligit si sint læsi quo ad eorum professionem, secus quo ad alia non de professione. *Gomez. lib. 2. var. cap. 14. nu. 6. vbi Aylton. num. 6. Paz in praxi tom. 1. temp. 8. num. 115. Morla in tempor. tit. 5. in premiffis nu. 9. Barbosa. in l. 1. num. 3. C. qui adversus quos. Gales. d. cap. 5. nu. 5. seqq.*

In contrarium tamen est veritas, cum minor Doctor, ratione minoris ætatis possit decipi, & lædi, & sic ei competit restitutio. *Cancer. var. lib. 2. tit. de minor. num. 295. & 308. Fachin. lib. 3. cap. 5. Sarmient. lib. 3. select. interpr. cap. 12. Odd. de rest. l. q. 24. art. 7. nu. 30. Gross. de contract. minor. sect. 2. qu. 53. nu. 5. & seqq. Ionius de solemnitat. in contr. minor. gl. 16. §. 7. n. 117. & n. 375. 381. Baron. effect. 1. n. 694. & eff. 3. nu. 143. Ciroc. discept. 71. n. 34. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 8. n. 44. seq. Marc. Angel. de preparat. iudic. p. 2. c. 11. n. 4. Ea ratione, quia licet sit peritus legum, non habet rerum experientiam. Cenall. q. 805. Amaya in rubr. C. de muner. patrim. lib. 10. n. 3. Narbona de stat. ann. 17. q. 2. Brunem. in l. 1. C. qui, & advers. quos. Odd. de restit. qu. 23. art. 7. Cald. de restit. verb. læsi num. 35. Rocca d. disp. 113. Laynes ad Gomez. var. tit. de restit. cap. 14. num. 6. D. Manzins in biblioteca. tit. de restit. tit. 2. nu. 26. Besold. lib. 4. de lib. qu. 16. D. Confl. n. in ad stat. urbis annos. 44. nu. 506. vbi si contrahat sine solemnitatibus.*

Multo magis in licentiaro, qui venit appellatione Doctoris in fauorabilibus, non in odiosis. *Christin. dec. 104. vol. 1.*

Iudex minor an restituatur. *Bobadill. lib. 1. cap. 7. nu. 30. Politic. An Tabellio minor. Azuned. in l. 13. tit. 25. lib. 4. recopil. ex num. 63. Aylton. ad Gomez. lib. 2. c. 14. nu. 42.*

Et minor doctor restituatur si læsio contingat non circa scientiam, sed respectu eorum, quæ a facto, & extra scientiam contingunt. *Sarmient. select. lib. 3. cap. 12. nu. 10. Mauris. de restit. cap. 22. 3. nu. 4. Ionius sup. nu. 120. & 375. in fine. Rocca sup. nu. 3. Card. Luca de alienat. disc. 30. Rota rec. dec. 59. p. 18. tem. 1. Vela differt. 37. d. nu. 38. Rice. collect. 2276. Gomez. lib. 2. cap. 14. num. 5. Garz. de expens. cap. 23. num. 34. Leoncill. dec. Ferr. 194. num. 5. seqq. Odd. de restit. p. 1. qu. 23. Burat. dec. 20. vbi Addit. Christin. dec. 130. vol. 2. Laynes ad Gomez. tit. de restit. cap. 14. nu. 42. Sabell. §. minor. nu. 1. Adoffor. num. Secus si circa scientiam. D. Constantis. d. annot. 44. nu. 507. Gross. de contract. minor. qu. 3. nu. 12. Rota dec. 373. num. 11. 12. p. 17. rec. & dec. 59. num. 13. p. 18.*

255 Minor Insuperficialis, & prudens etiam re-
stituatur. *Vela differt. 37. d. n. 35. Lara de vita ho-*
min. cap. 2. competit restitutio minori quamvis
habeat plures filios. Odd. de restit. lib. 1. q. 23.
art. 3. Brunem. in l. 2. c. de in integr. restit. minor.
29. anno. Rota d. dec. 11. num. 8. post Gales. de
restit. Et c. 3. tract. n. 3.

Minor si se obliget ad favorem Ecclesiæ,
validè obligatur, sine statuti solemnitatibus,
& si in illam alienet. *Baron. de effect. minor.*
atq. circa contract. eff. 2. n. 88. Gross. de contract.
minor. l. 2. q. 17. num. 46. Altograd. conf. 34. num.
26. lib. 1. conf. 21. num. 33. lib. 2. Gratian. disc. 782.
num. 24. disc. 831. num. 1. Rota rec. dec. 314. num. 4.
p. 13. dec. 198. num. 14. p. 19. Caball. conf. 180. n. 51.
lib. 1. Ead. Rota dec. 190. num. 27. seqq. p. 6. rec. &
dec. 460. q. 1. p. 1. rec. Calà de restit. q. 35. cum
dolus non presumatur. Gross. de quaest. 17.
num. 6.

Et magis si agatur de modica summa,
Jovius sup. num. 126 seqq. Canaler. res. 398. n. 6. 7.
Sed contra quod sit nullus contractus, Pic. ad
stat. vrbis gl. 7. num. 81. & seqq. Fenzon. cap. 152.
num. 34. seqq. Lendon. dec. 164. num. 6. seqq. &
dec. 413. Bich. dec. 229. Sabell. §. statutum.
num. 17.

256 Sed si contrahat cum Ecclesiâ, esset viden-
dum quistractat de lucro, aut damno. *Rota*
d. dec. 190. num. 19. seqq. Consol. ad stat. Engub.
rubr. 56. lib. 2. num. 32. Eadem Rota dec. 36. num.
4. dec. 114. num. 7. seqq. dec. 378. num. 12. p. 14. &
p. 18. dec. 685. num. 7. seqq. & dec. 805. Sabell. §.
statuta num. 17. 18.

Licet inalienatione bonorum Ecclesiæ,
duo copulativa requiri, vilitatem, & assen-
sum. *Molina de contract. disp. 468. Sarmient. de*
restitut. Eccles. p. 1. cap. 2. Bordon. res. 27. lib. 1.
Ugolin. de pot. Episc. cap. 14. §. 4. Bonasin. de con-
tract. disp. 3. q. 1. punct. 3. R. Marin. & Luca lib. 1.
res. 4. Suer. de legib. cap. 24. Filmer. tract. 44. cap. 5.
Leff. lib. 2. cap. 19. dub. 3. num. 35. Guizier. de iuram.
p. 1. cap. 5. & in pract. lib. 1. q. 8. Prat. resp. crim.
31. num. 104. Cast. Palao. de legib. tract. 3. disp. 2 p.
7. & 9. Altograd. conf. 26. num. 31. seqq. lib. 1. conf.
28. num. 1. seqq. Sabell. res. 69. & §. alienatio num. 27.
Dehad. de renunciat. cap. 15. num. 45. seqq.

Etiâ in transactione *Prat. sup. ex num. 88.*
Marin. sup. Rub. dec. 68. num. 2. tom. 1. Cotimides.
301. num. 1. Ricc. res. 43. Gratian. disc. 517. num. 9.
Precol. de transact. q. 23. 24.

Secus si Ecclesiâ retineat rem. *Pinell. in l. 1.*
p. 3. num. 45. C. de bon. mater. Hermosill. l. 4. tit. 5.
p. 3. gl. 2. num. 15. 16. Ricc. d. res. 43. Olva de cess.
Jurats. 2. q. 2. num. 46. N. anfred. ad Capyc. Latr.
dec. 19. num. 8. seqq. Ricc. dec. 13. Farinac. dec. 96.
p. 2. tom. 1. Mascard. oncl. 75.

257 Dicunt aliqui, quod contractus factus à
minore sine statuti solemnitatibus in Ec-
clesiâ sit validus, ea ratione quia Ecclesiâ non
est sub laicorum iurisdictione. *Eravet. conf.*
318. num. 6. Morot. conf. 99. num. 56. Mascard. con-
cl. 10. num. 71. Diana p. 4. tract. 1. resol. 92. Duran.

dec. 84. num. 7. Rota rec. dec. 163. num. 10. p. 14.
dec. 408. num. 7. p. 16. Louius sup. num. 137 seqq.

Sed mihi venior videtur, contraria senten-
tia, ex *Gratian. disc. 174. n. 17. Surd. dec. 829.*
num. 16. Magon. dec. luc. 36. num. 24. Sabell. §. statu-
ta num. 41. Sed contractus facti in Ecclesiâ vali-
di sunt, licet contrahentes peccent. Antonell.
de loco legal. lib. 2. cap. 1. num. 46.

258 Minoris contractus valet factus à minore
cum alio minore, nec habet restitutionem in
integrum, *Affl. dec. 175. num. 3. Gratian. dec. 196.*
num. 15. Odd. de restit. q. 18. art. 5. Sabell. §. privi-
legium num. 9. Merlin. de legib. lib. 3. tit. 3. q. 27.
num. 6. Pen. dec. 1049. Bich. dec. 229. num. 30. Add.
ad Burat. dec. 480. num. 26. Arguoll. dec. 13. num. 14.
Rota rec. dec. 157. n. 1. p. 1. dec. 190. p. 8. dec. 278.
num. 12. p. 4. Louius sup. num. 142. Ad. ad Lendon.
dec. 264. num. 12. Ottobon. dec. 215. A Holin. resol.
38. num. 37. Rota post Cenc. de censib. dec. 18. num. 7.
dec. 19. num. 2. Doctiss. P. Diana tom. 6.
tract. 3. resol. 161. Ciroc. discept. 33. num. 32. 33.
Contiol. ad stat. Engub. lib. 2. rubr. 56. num. 30. D.
Scoppa ad Gratian. dec. 196. n. 12. D. Petrus in
rit. 231. Calà de restit. q. 27. num. 27. 28. q. 35.
q. 42. n. 42. seqq. Sabell. §. privilegium n. 9. §. resti-
itutio. n. 38. Gales. de restit. c. 2. tract. n. 338. §. q.

259 Prout solemnitates statuti non requiri
inter æque privilegiatos. *Postius res. 45. n. 15.*
Ottobon. d. dec. 215. num. 4. Rota p. 12. rec. dec. 234.
vbi an requirantur solemnitates alienationis
rei Ecclesiasticæ, cum vnum monasterium
vendat alii. & p. 14. dec. 372. num. 1. & seqq. An-
dreol. contr. 111. num. 4. declarat. num. 5. Manzini in
biblioteca iuris tit. de restit. tit. 2. num. 155. seqq.
Baron. eff. 1. n. 80. Gratian. disc. 241. num. 51. seqq.
disc. 400. n. 29. Calà de restit. q. 35. Louius gl. 16.
§. 7. num. 143. Contra gl. 15. §. 6. n. 57.

260 Ut inter mulieres contrahentes. *Gratian.*
disc. 961. n. 13. Merlin. dec. 575. num. 28. Inter
absentes causa reip. l. fin. C. ex quib. caus. minor.
Antonell. de i. p. leg. lib. 2. c. 59. num. 41.

261 Maxime si uterque minor agat de damno
vitando, quia tunc cessat omne privilegium.
l. verum. §. fin. l. si minor ff. de minor. Odd. de restit.
q. 18. art. 5. num. 35. Cyriac. contr. 303. num. 63. Pai-
tell. expedit. §. num. 17. in annos. Caucer. var. p. 2.
cap. 1. num. 241. Sic Minor si det munus mino-
ri, illud non reperit si non constet fuisse
versum in eius vilitatem. Farinac. q. 109. num.
217. Gales de restit. cap. 2. num. 105. seq. fol. 33. 34.
Andreol. contr. 46. num. 11. seqq. Diana p. 6. tract.
3. resol. 167. Gales. sup. Louius sup.

262 Secus si actor trañter de lucro capiando,
reus de damno vitando, quia tunc reus potest
dicere de nullitate contractus, & ponor est
causa eius, qui tractat de damno vitando *Odd.*
d. q. 18. n. 14. Ventur. conf. 53. num. 35. Nos ad
Rouit. conf. lib. 3. Gregor. dec. 164. num. 6. vbi Add.
num. 24. Rota p. 1. res. 558. num. 2. p. 1. Louius gl.
16. §. 6. num. 67. Merlin. de legib. lib. 3. tit. 2. q. 27.
num. 6. A Holin. res. 38. num. 38. Ciroc. sup. num. 34.
Borgu. dec. 30. n. 33. 34. Cenc. de censib. p. 1. cap. 2.
art. 2.

art. 2. num. 8. seqq. *Mantica de tact.* lib. 4. tit. 6. num. 37. *Consol. sup. num.* 31. *Calá. d. q. 35. num. 2.* *Galy. sup. l. omnes. seqq.*

Unde damnum patris in dubio fauendum est. *Casale. conf.* 573. num. 16. *Cyriac. contr.* 151. num. 22. Quamuis sit actor. *Barth.* action. 204. num. 4. *Gobius. consult.* 42. num. 27. quid contra dicat *Antonell. de tempore. legat. cap. 2. cap. 39. n. 41.* *Uincen. var. lib. 2. cap. 1. n. 262.* *Donus. gl.* 16. §. 7. num. 142. seqq. *Scoppa ad Gratian. d. de.* 196. num. 8. *Galeat. contr.* 71. num. 8. lib. 1. *Leo. de. 90. Calá de restit. q. 35. num. 2.* *Copys. larr. conf.* 25. num. 19.

263 Sed contra, quod contractus celebratus à minore cum minore, muliere cum muliere, sit nullus, dum non fuerunt statutarie solemnitates adhibita, dicunt *Baron. de off. minor.* et *et. circa contract. off.* 3. num. 147. *Rota apud Possin. de sub. off. dec.* 216. num. 1. 3. in add. *Ottobon. dec.* 215. num. 8. seqq. *Rota rec. dec.* 190. p. 8. *Anfeld. de commerc. disc.* 18. num. 17. ubi idem de Communitate. *Frezen. ad stat. archiep. cap.* 252. num. 54. *Ottobon. dec.* 215. num. 4. seqq. *Galeat. de res. sit. cap. 3. com. num.* 34. maxime si agat de damno vitando. *cap. 2. tract. num.* 338. 339. *Dianstan. im. ad stat. vrbis. aut. 44. n. 487. seqq.*

264 Idem si minor contraheret cum Vniuersitate sine solemnitatibus. *Concer. var. p. 1. tit. de minor à nu.* 46. *Gross. de contrah. minor. Insp.* 2. q. 14. num. 2. *Frecol. consult.* 76. *Rota rec. dec.* 62. & 193. p. 14.

265 Idem si minor contraxisset ratione publici officij, quod gerit in Ciuitate, quia si curatoris auctoritatem, & iudicis decretum non adhibuerit, contractus remanet nullus, *Gross. de contr. minor. Insp.* 2. q. 15. num. 2. *Ronit. dec.* 69. num. 15. *Baron. effect.* n. 26. Vbi dicit, quod possunt se obligare minores. *Ionius gl.* 22. §. 11. num. 30.

266 Procedunt dicta eo maxime si constitutio aut statutum inhabilitaret minorem, aut mulierem ad contrahendum, & declaret contractum nullum, nulla habita distinctione personarum. *Ottobon. dec.* 115. num. 5. late de omnibus *Ionius* mutata opinione. *gl.* 16. §. 6. num. 62. seqq.

Verum statutum non habet locum in alienatione bonorum minoris in piam causam, post alios *Rota dec.* 461. num. 11. p. 1. rec. *Montan. de tutel. cap.* 33. num. 4. 22. 319. seqq. quem vide.

Et privilegiatus in genere, & in specie praefertur illi, qui est privilegiatus in genere tantum. *Calá d. q. 35. num. 7.* *Affl. dec.* 56. 257. *Mastrill. dec.* 280. cum seqq.

Eccelesia contrahens cum Ecclesia, si in decipia habet restitutionem, *Calá d. q. 35. num. 19.* licet hoc casu esse attendendum quis agat de dando, seu de lucro inter privilegiatos *Rota d. dec.* 190. num. 29. & seqq. late *D. Romagner. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr.* 56. num. 32. *Calá d. q. 35. num. 19.* *Galeat. de restit. c. 2. tract. nu.* 342.

Sed privilegiatus deceptus restituitur aduersus alium privilegiatum *Calá d. q. 35. in fine*

Calá in l. si negotiorum s. l. asis n. 169. *Mastrill. dec.* 44. *Calá dec.* 30. p. 1. num. 17. 34. *Forancl. dec.* 100. & de pactis *cl. 5. gl.* 11. num. 104. *Verba in corpora. probm. de restit. nu.* 27. *Trasque. princ. caus. p. 6. princ. 26.* *Galeat. cap. 3. nu.* 34. & seqq.

In iudicio, minor, & quilibet privilegiatus litigans cum privilegiato, habet restitutionem in integrum, *Montanell. de pactis nuptial. cl. q. 12. ex nu.* 104. & dec. 100. *Mastrill. dec.* 197. *Gratian. & Adde. dec.* 196. *Gamma. de decisionibus*

Si uterque est privilegiatus in specie, in casu de quo agitur, nemo habet privilegium, secus si vnus in specie, alterum genere. *Casale. conf.* 748. num. 18. *Tisse. lib. P. concl.* 761. num. 12. 13. *Odd. de restit. qu.* 18. art. 4. num. 34. *Mangil. de imp. put. q.* 18. num. 25. qu. 120. num. 12. *R. Calceol. d. contr.* 71. num. 6. *R. Capye. larr. dec.* 195. *D. Scoppa ad Gratian. dec.* 196. *Calá de restit. q. 35.*

Sic statutum requirens solemnitates in contractibus minorum, & mulierum, requiruntur etiam in contractibus faciendis per minores, & mulieres cum alijs minoribus, & mulieribus. *Alex. conf.* 119. num. 34. lib. 6. *Rota p. 11. rec. dec.* 98. *Sperell. dec.* 10. *Eadem Rota p. 13. rec. dec.* 163. *Maient. dec.* 6. num. 6. seqq. *Eadem Rota dec.* 285. num. 7. seqq. p. 14. Vbi secus si mulier exerceat opera pietatis erga Ecclesiam.

Sed contrarium, ut non requirantur solemnitates ille quando mulier contrahit cum muliere, minor cum minore, vel alia persona privilegiata, tenent *Gratian. disc.* 961. num. 13. seqq. *Merlin. dec.* 575. num. 28. contra *Pium Veral. dec.* 172. num. 9. & dec. 194. p. 3. Secus si opponens defectus solemnitatum, & nullitatem agat de damno vitando. *Veral. sup. Sabell. §. privilegium num.* 9. *Rota p. 9. rec. dec.* 269. num. 22. *Gabal. conf.* 180. num. 51. seqq. lib. 1.

Et sic quod non sint necessariae tales solemnitates inter aequaliter privilegiatos, & aequaliter se habentes ad damnum, sicut ad lucrum. *Birb. dec.* 240. num. 26. & dec. 239. *Sabell. §. statutum nu.* 17.

267 Essent nulli contractus, si statutum inhabilitaret minores vel mulieres, nulla habita ratione contrahentium cum illis. Et si statutum generaliter loqueretur *Frezen. ad stat. Urb. c.* 252. num. 54. *Ottobon. dec.* 215. num. 4. & seqq.

268 Valide contraheret minor si contraheret de Principis licentia. *l. 2. c. quando decret. opus non est.* *Odd. de restit. nu.* 22. art. 8. *Cyriac. contr.* 200. num. 20. *Baron. eff.* 3. num. 178. 285. seqq. *Paul. Rub. praef. cap.* 4. num. 336. *Rota rec. dec.* 175. num. 9 p. 8. dec. dec. 155. num. 17 p. 9. tom. 2. *Pic. ad stat. Urb. gl.* 7. num. 456. vel haberet dispensationem à Principe. *Ridolfus alleg.* 49. num. 9. vide num. 18. vel de ordine Principis, *Frecol. de transact. q.* 22. num. 25. & seqq. *Inuss gl.* 16. §. 7. *Caston. discept.* 43. num. 25. *Cyriac. contr.* 200. 219. 257. num. 32. 49. contr. 323. num. 35. contr. 457. num. 10. 20. *Rub. praef. cap.* 4. num. 331. 333. *Ionius d. 6. num.* 152. & seqq. *Gob. consult.* 93. num. 1. vbi

Iovius declarat, & limitat. Rota noniff. p. 2. dec. 84.

Sic quamvis defectus tutoris, aut Curatoris, & decreti iudicis faciat nullam alienationem rei minorum, Tamen rescriptum, vel presentia Principis illam sanat. *illud. C. quando decret. opus non est. Barbos. in l. illud requir. vendit. C. quando decreto opus non est. l. os. Ludovic. dec. linc. 17. num. 10. 11. Petr. lara in comp. Vita homin. cap. 20. nu. 89. Farinac. dec. 461. nu. 13. p. 1. tom. 1. Virgil. de legit. person. cap. 1. n. 49. Cyriac. contr. 200. nu. 24. 25. Castill. dec. 18. n. 37. Muta de consuet. moff. 5. nu. 88. Guttier. de tut. p. 2. cap. 5. nu. 73. Raudens. resp. 10. nu. 134. tom. 1. Baron. eff. 2. nu. 46. 47. & eff. 3. num. 178. 179. Gratian. discept. 64. n. 15. Sabell. §. statuta nu. 24. Rota p. 17. rec. dec. 22. num. 6. seqq. Et potest hoc Princeps facere. nu. 26. Et contr. 219. nu. 5. 6. dicit, quod dispensatus ad vnum contractum, puta ad vendendum, non censetur ad alium & n. 32. & seqq. Et habilitatus ad vnum actum, in cæteris reputatur Minor & contr. 323. nu. 35. & contr. 457. nu. 10. 20. D. D. apud Galef. de restit. cap. 4. tract. num. 14. Gaston. discept. 44. num. 25. ubi de alienatione facta sub verbo regio. Baron. d. eff. 3. n. 268. seqq.*

Verum licentia de vendendo bona pupilli, intelligitur servatis debitis solemnitatibus & causa vendendi. *Rota dec. noniff. p. 2. dec. 84. nu. 4. seqq. Paul. Rub. resp. pract. cap. 4. d. num. 331. & 338. Sabell. §. statuta. nu. 24.*

Sec contra, quod presentia Principis restitutionem non tollit. *Aleiat. conf. 369. num. 6. 7. Odd. de restit. q. 22. art. 8.*

Alij distinguunt, aut adest presentia Principis, & de ipsius interesse agitur, & restituitur, si adit læsio. *Galef. de restit. cap. 3. num. 14. & seqq. & num. 17. & seqq. & cap. 4. nu. 16.*

Aut non agitur de interesse Principis, sed interuenit actui à minore facto, ad ipsum actum authorizandum, & hoc casu si querimus, an inducatur præsumptio exclusiua læsionis, & sic. *Aymon. conf. 5. lib. 1. Bursat. conf. 78. n. 1. 2. d. bb. conf. 36. lib. 2. & procedunt D. D. sup. citati Si vero non obstante Principis presentia velit minor læsionem probare, & admittitur, & sic procedit opinio Aleiat. d. resp. 369. n. 6. 7. sic conciliat Galef. de restit. cap. 4. tract. nu. 16. & 17.*

Et dum agitur de statuto inducente formam præcisam, non potest illa impleri per æquipollens, nec sufficit quod contractus fuerit celebratus coram Legato de latere, ut in terminis statuti Bononiæ resoluit *Rota p. 18. rec. dec. 547. & 613.*

Sic minori competit restitutio aduersus contractum illius inualidum à Principe ex gratia confirmatum, si adit læsio, restituitur. *Curt. iun. in l. more num. 43. ff. de iurisd. omnium Iudic. per tex. l. si quidam C. de præd. minor. Galef. d. cap. 4. nu. 18. sed contra dicit Gaston. d. disc. 44. nu. 25. in contractu celebrato sub verbo regio.*

Tom. IV.

Sed veritas est, quod decretum Principis sanat defectus solemnitatis à statuto requisitæ, non læsionem. *Beniel. conf. 75. nu. 111. Nec illi tribuit potestatem alienandi rem, quæ alienari non potest Rota p. 1. rec. dec. 430. num. 5. Sabell. §. nullus. nu. 40. Baron. d. eff. 3. nu. 185. & seqq. & 324.*

Et sicut presentia Principis non tollit restitutionem, multo magis illam non tollit presentia amicorum. *Galef. de restit. c. 4. tract. num. 12. Sed illam tollit presentia iudicis, nam illa supplet solemnitates debitas. Iovius gl. 20. §. 2. nu. 8. Rota. rec. dec. 361. n. 9. p. 13.*

Verum restitutio non datur aduersus immunitatem concessam ex privilegio Principis. *Venturin. conf. 10. nu. 22.*

Et Princeps non potest contractum nullum conuallidare de potestate absoluta. *Baron. d. eff. 3. nu. 324. versi & aduerte ex Paris. conf. 46. num. 46. lib. 3. Alex. conf. 32. num. 31. vol. 6.*

Forma præcisæ requisita à statuto, non suppletur quando fuit impetrata dispensatio super ætate ante contractum à Legato, siue Vicelegato, l. 1. & 2. C. de his, qui ven. stat. Manente dec. 64. nu. 13. seqq. *Rota p. 13. rec. dec. 323. nu. 10. 11. p. 18. dec. 87. nu. 2. & post Vrecol. de transact. dec. 90. nu. 12. Vbi quod non censetur dispensatus minor ad munera publica, si Princeps nesciebat minorem ætatem.*

169. Verum minor non potest donare Principi sine statutariis solemnitatibus. *Anfals. de commerc. disc. 18. nu. 33.*

Minor habens peculium Castrense, vel quasi Castrense, de illo disponit, & illud obligat absq; curatore, & iudicis decreto, cum non sit verisimile, quod ille, qui fuit diligens in acquirando, illud vanis hominum persuasionibus dilapidet. *Cancer. var. cap. 1. de minor. num. 176. Narbona de atat. anno. 14. q. 8. num. 9. Guttier. de tut. p. 2. cap. 5. nu. 60. Baron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 1. nu. 697. 698.*

Sic Notarii habent peculium quasi castrense. *Rota post Zacch. de Solar. dec. 34. nu. 18. 19. Cappell. Tbolos. dec. 10. Trentacinq. var. lib. 1. tit. de pecul. res. 1. nu. 5.*

Minor non potest res suas alienare, nec obligare pignolare, aut hypothecare sine solemnitatibus. *Thor. in comp. dec. p. 1. 2. 3. alienatio Sabell. §. alienatio nu. 19. 23. Gobius consult. 71. seqq. Andreol. contr. 384. Vrsell. conclus. 84. seqq. Maradei super prag. 4. de Instr. liqu. d. n. 17. Gratian. disc. 580. nu. 7. Diximus sup. Rota post Cenc. de censib. dec. 20. n. 6. Capyc. Latr. consult. 45. n. 35. Nos ad Ronit. conf. 75. n. 44. lib. 3. Sabell. §. minor. nu. 32. 1. c. 1. differt. 2. nu. 59. differt. 45. & sic habet restitutionem. dicemus infra nu. 372. Baron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 1. 2. 14. & in addit. ad eff. 1. fol. 406. alleg. 21. nu. 19. post decif. Salern. Mangil. de enit. q. 126. nu. 12. Angel. ad Gazzar. dec. 77. nu. 1. Iovius gl. 9. §. 4. nu. 25. & gl. 18. §. 7. Sord. de alim. tit. 9. q. 44. nu. 12.*

Secus

Secus ab beneficium minoris. l. i. in uelitis l. i. seqq. ff. de reb. eorum, laderib. l. mol. conf. 65. ea. ratione, quia privilegia conquassantur. Bald. conf. 372. lib. 2. Baron. eff. 2. nu. 80. & eff. 1. nu. 276. eff. 3. nu. 144. 145. licet Baron. d. eff. 2. nu. 80. refert contrarios.

Potest se obligare quando obligatio est in evidentiem suam utilitatem. Posib. ref. 90. nu. 25. & seqq. Baron. sup. nu. 78. & seqq. & eff. 1. & 3. & in addit. ad eff. 1. nu. 8. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 78. un. 11. 12. Iouius gl. 15. § 7. nu. 1. seqq.

Et sic quando utiliter contrahit non potest dicere de nullitate. Merlin. sup. lib. 3. qn. 20. nu. 3. Cyriac. contr. 100. Diximus sup.

Vel se obliget, & bona sua pro euisione, in valida venditione Rei. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 104. ad. 6. Idem in euisione promissa per tutorem. nu. 15. 8.

Et ad euisionem tenetur ex dolo Curatoris contractu, si doli fuit conscius, alias secus, quo casu habet electionem contra quem velit. Manfrella sup. nu. 11. 12. Calà de restit. q. 15. nu. 4. D. Merlin. contr. 76. tom. 2. vbi Scoppa. Et ibi Calà impugnatur. Olea de cess. iur. tit. 5. q. 11. aliter sentientem.

Nec restituitur si mutuo accipiens, pecuniam amittat. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 54. nu. 3.

Potest minor se obligari ad luellum in emphyteusi. Gratian. disc. 241. nu. 29. seqq. Et sine solemnitatibus potest bona in emphyteusim recipere. Iouius gl. 16. § 6. nu. 11. vbi limitat.

Minor non restituitur, sicut, & Ecclesia, aduersus controuentionem maioratui. Surd. conf. 284. in fine. Peregr. de fideicom. art. 2 l. u. 132. Larrea dec. 59. Pegaf. resol. cap. 4. nu. 13.

Non potest bona immobilia vendere absque solemnitatibus, sed potest illa reuouendere ex pacto suorum antecessorum. Mantica de sacit. lib. 4. tit. 6. Tuse. lib. V. conclus. 69. Narbona de atat. ann. 25. qn. 6. Quat. de contr. lib. 2. d. l. spu. 4. sect. 3. nu. 50. seqq. & sect. 4. nu. 71. Olea de cess. iur. tit. 2. qn. 1. nu. 1. Grinnell. dec. 10. nu. 23. Cyriac. contr. 257. nu. 2. contr. 308. nu. 52. seqq. Baron. eff. 3. Ciruiba per consuet. mess. cap. 10. gl. 10. nu. 11. & dec. 69. nu. 5. seqq. dec. 79. nu. 27. Hermosill. gl. 7. l. 4. tit. 6. p. 3. nu. 31. Olea vbi nu. 2. ponit solemnitates necessarias R. Marin. ad R. eueri. dec. 211. & lib. 2. resol. 18. vbi etiam Luca. R. Marcan. disp. 71. nu. 1. Castil. de alim. cap. 63. Pela differt. 38. nu. 63. seqq. Et si alienet sine solemnitatibus non indiget restitutione, cum sit nulla alienatio. Olea sup. nu. 7. 8.

Vt minor valide, etiam Iudicis decreto, alienet, ut satisfaciatur eius creditori, rem stabilem, requiritur, ut Creditor non possit satisfieri nisi cum venditione talis rei stabilis, Et urgeat pro satisfactioe, alias venditio etiam cum decreto erit nulla. Quoad primum caput. Rome conf. 75. nu. 9. 10. Ripol. var. cap. 11. nu. 379. seqq. Reg. Capyc. Latr. dec. 10. nu. 1. Nos ad

Ronis. d. conf. 75. nu. 44. Ex causa necessaria. Iouius gl. 22. § 11.

Quo ad secundum, quod urgeat creditor. Doctiss. D. Capyc. dec. 119. Baron. eff. 3. Neux. conf. 16. Vattu conf. 162. 631. nu. 35. 36. Raudens. e analog. cap. 30. nu. 118. & dec. 30. nu. 227. Aseno. b. conf. 822. nu. 81. 82. & de arbit. cas. 171. Vissil. ad Affl. dec. 87. Surd. conf. 115. nu. 25. & dec. 278. nu. 20. 23. Matril. dec. 121. Guttier. de iur. p. 2. cap. 1. nu. 75. Costa Sicul. conf. 70. nu. 9. 11. Castil. dec. 18. nu. 22. seqq. Ripol. var. cap. 11. nu. 357. seqq. R. Marin. ref. 18. nu. 25. seqq. lib. 2. Thor. p. 3. comp. verb. decretum Farinac. in reperi. de contr. lib. 14. nu. 352. D. Merlin. cent. 2. contr. 74. nu. 12. seqq. vbi limitat. D. Hodier. ad Surd. d. dec. 278. nu. 22. 17. Nos ad Ronis. d. conf. 75. nu. 45. lib. 3.

Sic minor restituitur si alienet bona stabilia pro soluendo salario Doctores, famulis, medicis, & procuratoribus, si fructus dictorum bonorum sufficient, secus si non sufficient. Zachia de salar. qn. 39. Baron. de citat. tom. 2. in addit. ad qu. 19. nu. 219. 220. & tom. 3. in annor. add. qu. nu. 131. & 132. & de eff. R. minor. atat. circa contr. lib. 3. nu. 52. Gallapp. in praxi p. 4. cap. 3. d. nu. 40.

Sed in casu necessario debent prius alienari bona mobilia. l. i. ff. de reb. eorum. Capyc. Latr. dec. 19. nu. 1. Pacific. de saluian. inspec. 3. cap. 2. nu. 136. Carlenal. de Iudic. lib. 2. tit. 3. disp. 1. nu. 8. Bald. Thomas. tra. l. de tut. tit. 19. cap. 7. nu. 210. Coler. de process. execut. 2. p. cap. 9. nu. 31. seqq. Baron. d. eff. 3. nu. 53.

Non potest alienare stabilia, quamuis fundus esset saxosus, sterilis, & pestilens. Montan. de tutel. cap. 33. nu. 118. Tbes. lib. 4. q. 75. nu. 4. Tontarinq. lib. 2. var. tit. de minor. ref. 9. nu. 9. Hodier. ad Surd. dec. 278. nu. 24. 25.

Etiā pro debito Fiscali. Montan. sup. nu. 122.

Secus si plus in commodi, quam utilitatis afferret. Melius obs. 47. Sabell. § alienatio, nu. 23. Cyriac. contr. 113. nu. 7. seqq. Surd. & Hodier. dec. 278. Matril. dec. 13. nu. 9. 10. Merlin. dec. 764. nu. 9. Clarin. contr. 196. nu. 15. seqq. Nos infra nu. 305.

Quæ diximus quo ad obligationem minoris, procedunt, ut non possit de Iure Regni Neapol. procedi ad liquidationem instrumenti confecti per minorem tempore contractus, post Caron. Galter. & Frontestantur R. Capyc. Latr. dec. 45. Si uhan. ref. 3. nu. 8. tom. 1. D. Petra in rit. 166. nu. 103. lib. 2. R. Sanfel. In praxi sect. 36. nu. 18. 19. 21. 37. D. Metadei super pragmat. ad sing. 339. nu. 20. 21. Diximus sup. nu. 229.

Minor non potest ius luendi rem immobilem alienare. Alex. conf. 27. lib. 3. Musa consuet. 51. nu. 3. Decian. resp. 9. nu. 72. lib. 2. post alios Baron. sup. eff. 4. Iouius glos. 22. § 11. nu. 46.

Minor non potest bona immobilia dare

insolutorum. l. si minor. C. de prad. minor. Surd. de q. 5. num. 1. Narbona ann. 25. q. 18. nu. 23. Tusc. li. M. concl. 249. nu. 65. Salgad. labyr. p. 1. cap. 1. §. 2. nu. 23. Guttier. de tut. p. 2. cap. 5. n. 8. Cyriac. contr. 308. nu. 15. 31. Andreol. contr. 126. num. 6. Hermosill. gl. 2. l. 4. tit. 4. p. 3. n. 17. Baron. sup. eff. 6. Galef. de restit. fol. 167. tom. 5. datio.

Non potest census imponere. Ciarlin. contron. 196. Baron. eff. 5. Cenc. de censib. q. 19. nu. 5. Duard. de censib. §. 1. qu. 19. nu. 3. Intrigl. dec. 5. d. num. 26. Abruz. in §. nunc. admonendi nu. 69. D. Galeota contr. 33. nu. 13. tom. 1. Iouius gl. 18. Galef. de restit. dec. 1 nu. 6. fol. 274.

Minor non potest creditoribus soluere, nec solutionem accipere, & debitorem liberare, post alios Narbona de etate ann. 25. qu. 18. nu. 4. seqq. & num. 33. secus si soluit, quod debet soluere. Oddo. de restit. p. 2. qu. 52. art. 5. nu. 30. Gratian. & Lutz discept. 761. nu. 15. Scacc. de camb. §. 2. gl. 5. nu. 37. Cenc. de censib. q. 69. nu. 4. Intrigl. de censib. qu. 70. nu. 6. Duard. de censib. §. 3. qu. 17. nu. 4. seqq. Papon. lib. 16. tit. 1. arrest. 6. Escob. Corr. de Petroq. foro art. 2. nu. 74. seqq. Baron. eff. 11. & eff. 3. vers. fallit. Iouius gl. 15. §. 7. Galef. de restit. cap. 2. tract. nu. 181. fol. 41. & c. 1. num. 75. fol. 11.

Minor bona possunt alienari pro suis alienantis, pupilli, & suorum. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 45. nu. 2. & tit. 7. qu. 37. nu. 17. Baron. eff. 3. nu. 221. Guttier. de tutel. p. 2. cap. 5. nu. 34. Farinac. dec. 177. nu. 6. p. 1. Donad. de renunciat. c. 5. num. 99.

Minor non potest expresse, nec tacite societatem contrahere. Gratian. disc. 547. n. 4. nec illam finitam renouare. Borrell. conf. 39. Menoch. conf. 860. Burat. dec. 497. Felic. de societ. c. 3. nu. 10. cap. 4. nu. 27. 31. cap. 5. nu. 1. 2. Girba. super consuet. mess. cap. 1. gl. 5. n. 36. Baron. eff. 11. Celsus dec. 349. nu. 11. 12. Narbona ann. 25. q. 8. nu. 7. Galef. de restit. cap. 2. nu. 100. & seqq. tract. fol. 33. & num. 58. fol. 29. nu. 96. 97.

Minor non potest ad longum tempus locare sine solemnitatibus, secus ad breue tempus. Baron. eff. 10. Narbona de etate ann. 25. qu. 9. nu. 5. Bistotta consult. 1. nu. 35. Galef. de restit. cap. 2. tract. nu. 103. & cap. 3. tract. n. 44. Pacion. de locat. cap. 6. nu. 18. & 22. Bene potest locare res diu non duraturas nu. 13.

Non potest conducere. Pacion. cap. 10. n. 2. contra num. 4. seqq. Et si lædatur reductitur. nu. 14.

Nec potest cedere iura ad res immobiles. Hodiern. in libac editali qu. 34. num. 1. Muta ad consuet. pan. consuet. 51. nu. 7. Virgil. de leg. 1. pers. cap. 1. nu. 40. cap. 2. nu. 80. Hermosill. l. 4. gl. 2. tit. 5. p. 5. nu. 32. Narbona ann. 25. qu. 15. n. 1. Cyriac. contr. 181. nu. 16. Guttier. de tutel. p. 2. cap. 5. num. 27. Baron. eff. 14. Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 1. d. num. 15. Affin. de execut. §. 7. cap. 260. nu. 7. Cald. de empt. cap. 13. nu. 11. cap. 24. nu. 62. Secus ad mobiles, Olea sup. nu. 28. seqq. vbi iura, & actiones an immobiles, & nomina debitorum. nu.

Tom. IV.

15. seqq. & nu. 19. Nec potest cedere actionem ad rem mobilem prenosam, que seruando seruari potest. Olea nu. 38.

Et actio alternatiua ad rem immobilem, aut mobilem, per minorem sine decreto cedi non potest, si electio ad eum pertineat. Narbona de et. t. ann. 25. qu. 59. nu. 5. Ricc. res. 163. nu. 7. Capyc. Galeot. lib. 3. contr. 40. Olea de cess. iur. sup. tit. 2. q. 1. nu. 41.

Sic minor, vel curator si sine decreto cedant actionem alternatiuam ad rem mobilem, vel immobilem, si electio debitoris sit, consistet cessio, si tradita sit res immobilis, alias secus. Tirag. de retr. aff. lignag. ad finem tit. nu. 22. Molina de Iustit. tom. 1. disp. 224. Guttier. de tut. 2. p. cap. 5. nu. 40. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 39. Salgad. de rez. protect. p. 2. cap. 7. nu. 142. D. Galeot. sup. d. num. 20. Olea sup. num. 43. 44.

Et beneficium restitutionis cedi, & vendi potest. Galef. de restit. cap. 10. nu. 122. Et in dicto casu competit retractus vigore legis municipalis, concedentis retractum in alienatione. ibid. nu. 127.

Non potest minor bona immobilia in feudare, nec dare in emphyteusim. Laratib. theatr. feudat. p. 3. d. lucia. 33. S. Brad. de feud. p. 4. c. 1. n. 62. Virgil. de legis peric. 2. n. 13. Guttier. de tutel. p. 2. c. 5. nu. 14. Menoch. conf. 29. nu. 17. Barbo. in l. non solum. nu. 15. C. de prad. & al. reb. Calā de restit. q. 13. Pacion. de locat. cap. 5. nu. 11. Baron. eff. 16. 17. Et restituitur in renouatione emphyteusis. Cabed. dec. 203. nu. 8. p. 1. Nec potest renunciare emphyteusim. Cyriac. contr. 162. Galef. cap. 2. tract.

Minor commodare non potest, sed ipsi commodari potest. Onat. de contr. tract. 12. disp. 13. sect. 1. nu. 19. 20. sect. 2. nu. 33. 34. 35. & tract. 2. disp. 4. sect. 5. nu. 72. Galef. de restit. c. 2. tract. nu. 116. Baron. eff. 24.

Minor non potest procuratorem constituere ad iudicia, secus ad negotia. Baron. eff. 12. d. num. 37. de eff. minor. etat. circa iudicia, & idem de eff. minor. etat. circa contr. eff. 26. Iouius gl. 16. §. 10. nu. 66. Nos de nullit. indic. rubr. 11. qu. 1. & q. 30. Galef. de restit. cap. 8. tract. 270 Minor valide contraheret sine solemnitatibus statuti, si ex necessitate contraheret, & quamuis non adhibuerit Curatorem, & alias statuti solemnitates l. i. ff. de fund. de fund. de tal. l. alienationes ff. famil. erisc. l. 1. 2. C. quando decret. opus non est. Surd. conf. 30. Mellius obs. 47. num. 16. Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 2. nu. 6. Iouius gl. 15. §. 7. nu. 172. vbi per totum quando sine tutore, & curatore. Lara in compen. vitæ hum. cap. 24. num. 24. Girba. super consuet. cap. 14. gl. 6. nu. 2. Intrigl. conf. 3. nu. 57. 58. Baron. in addit. ad eff. 2. num. 72. 73. Gratian. disc. 27. nu. 47. 499. nu. 10. Cenc. de censib. qu. 106. nu. 7. & ibi Rota dec. 186. nu. 9. posth. res. 51. num. 8. Astolin. resol. 38. nu. 1. Frecol. consult. 44. num. 9. 18. Rota post Pic. ad statut. Urbis dec. 60. nu. 20. dec. 72. nu.

2. *Offobon. dec. 126. num. 10. Rota rec. dec. 98. nu. 7. p. 4. dec. 232. p. 10. dec. 126. nu. 56. p. 12. Grammat. cons. 10. nu. 2. Mansi consult. 441. num. 5. Caraniol. dec. 36. nu. 33. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 8. cap. 6. nu. 13. D. Merlin. contr. 99. à nn. 41. lib. 1. Olea de cess. inv. tit. 2. qu. 2. num. 7. vbi de minore faciente actum legis necessitate. Merlin. de pign. lib. 2. q. 39. nu. 16. & lib. 3. qu. 83. nu. 10. 11. Giurba dec. 65. num. 5. Staiban. obseruat. 52. Et de bonis inuectis, & illatis in domo conducta. Merlin. de pign. lib. 2. q. 77. nu. 6. Pacion. de locat. cap. 40. nu. 74. seqq. Altograd. cons. 21. n. 30. lib. 2. Torre de pact. fut. success. lib. 1. cap. 25. nu. 10. Rota dec. 511. nu. 2. p. 2. rec. dec. 262. nu. 5. p. 9. rec. tom. 1. post Merlin. de pign. dec. 53. nu. 6. Conciol. ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 56. num. 29. & ibi D. Romaguer. nu. 50. vbi nu. 51. dicit contra si statutum prohibeat contractus minorum quo quomodo, sine talibus solemnitatibus. Iouius d. §. 7. num. 168. seqq. Fenzon. ad stat. Urb. cap. 151. nu. 21. Postb. de subbas. insp. 21. nu. 6. insp. 24. nu. 38. Et Iouius explicat in minore emente necessaria adiutium nu. 173. in retrouentione census nu. 174. in inuectis, & illatis in domo conducta, pro habitatione nu. 175. pro patris ex carceratione nu. 176. vbi nu. 177. limitat inquisitione debita, ob solutionem receptam num. 178. vbi num. seqq. explicat. n. 200. pro soluendo ære alieno. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 39. nu. 7. 8. Cyriac. contr. 309. nu. 8. Baron. effect. 2. nu. 51. eff. 3. nu. 11. seqq. pro dote Sororis, Baron. d. eff. 2. nu. 77. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 19. nu. 82. q. 78. nu. 5. & lib. 3. qu. 83. nu. 2. seqq. vide num. 12. seqq. Sic etiam si necessario compromitteret, secus si voluntarie. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. n. 20. Andreol. contr. 133. in fin. Cyriac. contr. 380. n. 28. Rota dec. 646. p. 4. rec. tom. 3. post Torre de pactis dec. 154. n. 10. Sabell. §. statuta. n. 12. 13. Baron. eff. 19. Galesc. 2. tract. Iouius gl. 22. §. 13.*
- 271 Valide obligatur si minor sit miles, in actu pugnandi, vel in expeditione militiæ. Rota rec. dec. 166. nu. 5. 6. p. 14. Iouius. sup. nu. 194. seqq.
- 272 Idem si contrahat tempore pestis. Cancr. p. 2. cap. 1. nu. 53. Menoch. de arbitr. cas. 211. nu. 12. Corn. cons. 53. nu. 2. l. b. 1. Iouius sup. nu. 197.
- 273 Idem minor Princeps. Baron. eff. 2. nu. 48. eff. 3. nu. 180. Card. Luca consl. obs. 4. Iouius sup. n. 198. vel Baronissa, aut Feudataria. Baron. d. eff. 3. n. 180. Galesc. de restit. cap. 2. n. 130. Narbona de stat. an. 25. q. 5. n. 16. Hodiern. ad Surd. dec. 278. n. 41. Gross. insp. 3. q. 55. n. 60. Baron. contra eff. 1. nu. 271. Idem Galesc. de restit. cap. 1. tract. n. 48. Gross. super prag. Comit. Castri. §. 33. n. 60. Casal. cons. 579. nu. 43. quidquid contradicat Gross. de contra. min. insp. 2. qu. 55. Vide infra nu. 356.
- Quod iudicimus de minore Principe dicimus de tutore Principis, Manent. decis. 65. num. 23. D. Hodiern. ad Surd. d. decis. 278. n. 41.
- Verum quoad Principem minorem, vera est diximatio allata per Galesc. de restit. cap. 7. tract. n. 39. seqq. Vt DD. dicentes non competere restitutionem. Odd. de restit. q. 3. art. 14. nu. 90. procedant eorum dicta si legatur in re propria, & nō Reipublicæ, & tunc non restituitur, secus si lædatur Respublica. Couar. var. cap. 3. nu. 13. Grammat. in consil. Regni tit. de restit. Reip. nu. 4. Dec. cons. 410. nu. 20. lib. 2. Affl. in consil. Regni in ip. ea, quæ ad decorem col. 4. vers. 2. Rolan. à Valle cons. 1. num. 168. lib. 2.
- 274 Idem in causam alimentorum Postius ref. 51. nu. 8. Castill. de alim. c. 63. n. 29. Iouius sup. n. 199. Sabell. §. statuta. n. 18. Diximus hic ex Surd. de alim. tit. 7. q. 37. num. 17. tit. 8. prius. 45. nu. 2. Vrecol. consil. 44. n. 10. vel in causam piam, & fauorabilem. D. Merlin. contr. 39. nu. 15. lib. 1. Si se obliget ad edificandam artem, & sic ad seruitia. Zaccbia de salariis q. 68.
- 275 Idem si minor se obliget, vt hæres. Baron. eff. 2. nu. 74. ex l. 1. C. quando decret. opus non est l. fin. ff. de reb. eorum. Rota post Mell. obseruat. dec. 125. n. 5. Conciol. ad stat. Eugub. rubr. 56. lib. 2. nu. 41. D. Mansius consult. 441. num. 4. Iouius sup. n. 200. seqq. Verum non potest hæreditatem repudiare. Kloch. cons. 135. num. 6. lib. 1. Iouius ibid. n. 202. Nec adire sine solemnitatibus statuti. Conciol. ad statut. Eugub. rub. 56. lib. 2. nu. 41. 46. Luca ad Franch. dec. 702. nu. 8. Baron. eff. 13. Diximus sup.
- 276 Idem si minor se obliget simul cum fratribus maioribus, & patre. Nonar. lib. 2. qu. 117. Postb. ref. 51. nu. 9. Rota apud Gilian. ad stat. Perns. dec. 21. nu. 10. dec. 22. nu. 6. Mell. alleg. 130. nu. 7. Iouius sup. nu. 202.
- 277 Idem si minor licentiam habuisset alienandi. Cyroc. disc. 319. à nu. 4. Baron. eff. 2. nu. 26. seqq. eff. 3. nu. 207. Rota rec. dec. 112. nu. 7. p. 5. tom. 1. ex l. 1. 3. C. quando decret. opus non est Christin. dec. 178. num. 2. vol. 3. Gratian. disc. 416. nu. 2. 818. nu. 6. Marin. ad Reuert. dec. 563. nu. 4. Olea de cess. tit. 2. q. 2. nu. 8. seqq. Montan. de tutel. cap. 33. num. 427. Rota rec. dec. 179. nu. 2. p. 10. Dummodo licentia non sit generalis, sed sit particularis illius rei. Torre de pactis fut. success. dec. 125. num. 6. Rota rec. dec. 400. nu. 11. p. 13. dec. 355. nu. 3. p. 12. Surd. cons. 191. nu. 8. Pic. ad stat. Urbis gl. 7. num. 15. Gratian. dec. 131. vbi Scop. & Luca. Idem Surd. dec. 77. nu. 2. Guttier. de tut. 2. p. cap. 5. nu. 62. Castill. lib. 4. contr. cap. 61. nu. 24. 42. 43. Cald. in l. si curatorem. verb. contractum fecisti. num. 15. Nic. hac. de success. §. 10. nu. 75. seqq. infra nu. 299. Iouius nu. 203. seqq. & gl. 3. nu. 189. & gl. 22. §. 13. nu. 57. Ripol. var. cap. vlt. nu. 62. Laynes ad Gomez. var. lib. 2. tit. de restit. cap. 14. nu. 17. Quamuis dans licentiam esset minor Baron. d. eff. 2. n. 42. post Tusc. & Narbon. Vel si præcepto patris, aut re statoris alienet. Galesc. cap. 4. tract. nu. 11. & dec. 14. num. 7. Vrecol. de transact. qu. 22. nu. 2. Vbi si alienet forma alienationis sit posita, secus si non nu. 11. & si sit statuta venditio talis rei, cum tali pretio, secus si generaliter, nam tunc est vendenda res minus utilis n. 23. Nos infra

frā. n. 2. 497. 279.

Verum minor licet habuisset licentiam alienandi a Testatore, puta dandi dotem Filiae sed non in tali re immobili, non potest rem immobilem dare sine decreto. *Bossius de dote. fol. 273. nu. 60.*

Et si testator expresse iubeat solui æs alienum, vel dotem filiae, & bona immobilia vendi, licet tunc non requiratur Iudicis decretum, requiruntur aliæ solemnitates. *Boss. sup.*

Sic res minorum etiam pro debito hæreditario non possunt sine decreto alienari. *Boss. sup.*

Minor restituitur aduersus venditionem Domus paternæ, propter affectionem. *Gratian. disc. 26. nu. 25. Ger. Spin. conf. 11. num. 64. Menoch. lib. 3. præs. 83. Montan. de tutel. cap. 33. nu. 414. seqq. Mansfella ad Capyc. Latr. dec. 57. nu. 17. Vbi idem si sit læsus in non petendo retractum bonorum maiorum. D. Merlin. contr. 93. num. 10. lib. 1.*

Licet secus, si non sit peruenta à Tritauo, Idem *Gratian. disc. 766. nu. 25. seqq.*

Et restituitur aduersus venditionem rei, ubi est sepulchrum suorum maiorum. *Gales. de restit. c. p. 3. Tract. nu. 39.*

278 Verum licet posset alienare, non posset se obligare pro cuietione dictorum bonorum alienandorum. *Ansaldo. de commerc. disc. 18. nu. 20. Et sic non potest bona sua obligare. ibid. nu. 19. Merlin. de pign. lib. 2. q. 39. Nec etiam quando testator iussit bona sua vendi, & ex pretio, debitum pecuniarium à se contractum solui, quia tunc requisita in alienatione bonorum minoris sunt seruanda. Hermosill. gl. 7. l. 4. num. 28. Baron. eff. 2. num. 43.*

279 Item si minor retrouenderet vigore pacti de retrouendendo inito à suo Authore. *Duran. dec. 156. num. 13. Rota dec. 395. num. 11. 12. p. 13. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 32. nu. 33. Narbona de atat. ann. 25. q. 6. nu. 4. Louius sup. nu. 212. seqq. Cyria. contr. 308. seqq. Castill. lib. 6. cap. 161. a. num. 16. S. bell. §. stat. 1.*

Sic fors census potest minori solui, *Baron. de effect. minor. atat. eff. 1. num. 25. seqq. Layn. ad Gomez. var. tit. 14. de restit. nu. 18. Cene. de censib. qn. 69. vbi annuos census potest recipere.*

280 Item potest confirmare alienationes factas à maiore suo. *Stauban. obs. 52. nu. 11. Item non requiruntur solemnitates in executione contractus, si fuerunt adhibitæ in principali. Palma alleg. 131. nu. 15.*

281 Item si se obligaret, vt se eximeret à captiuitate. *Baron. eff. 1. n. 293. Castill. de alim. cap. 63. num. 32. Merlin. de pign. lib. 2. qn. 78. nu. 8. Crinell. dec. 14. nu. 68. Gait. de cred. cap. 4. qn. 7. nu. 533. Louius gl. 16. §. 7. nu. 218. Vela Carceribus. Merlin. sup. nu. 9. Gait. sup. num. 340.*

282 Item si minor se secundo obligaret in vim alterius obligationis validæ, & legitimè contractæ, secus si fuisset nulla. *Pic. ad stat.*

urb. gl. 7. num. 213. Possib. res. 9. num. 33. Rota post Salgad. labyr. dec. 15. nu. 5. Cerro dec. 567. nu. 2. dec. 598. nu. 1. Castald. consult. 127. num. 15. Rota rec. dec. 168. nu. 16. p. 12. Vreol. consul. 62. nu. 26. Louius sup. nu. 219. seqq.

Sic res minoris sine decreto obligari potest si in ipsum iure hæreditario cum hoc mandato transuerit. *Rota dec. 14. num. 8. post Gales. de restit. in integ. Coccin. dec. 1207. nu. 37. seqq. Rota re. p. 4. dec. 322. nu. 15. & p. 9. dec. 284. nu. 26. Baron. eff. 2. nu. 74.*

283 Item si minor contraheret ad pacem habendam. *Guzin. de pace q. 4. n. 16. p. 1. Vreol. de transact. q. 22. n. 29. 30. Gioss. de contract. min. Inspec. 2. q. 2. n. 2. Calà de restit. q. 18. n. 41. Farinac. q. 15. n. 15. 26. 30. Antun. de donat. reg. 10. l. 1. Lynes ad Gomez. var. tit. de restit. cap. 14. n. 40. Vin. op. n. 222. n. 11. tom. 1. & 10. 2. opin. 564. n. 2. Narbona de atat. ann. 25. q. 19. nu. 15. Louius gl. 15. §. 7. nu. 45. & seqq. vbi cum curatore sed sine solemnitatibus statuti. Valeron. de transact. tit. 4. qn. 7. nu. 30. seqq. Gratian. disc. 518. num. 19. seqq. Faub. n. contr. lib. 9. cap. 43. cum non sit actus damnosus. Gratian. nu. 20. 24. Odd. q. 85. art. 7. n. 46. quamuis pretium aliquod non habuerit. Farina. num. 24. Odd. num. 41. Virgil. de legit. pers. cap. 32. num. 33. Mantica de tacit. lib. 17. tit. 3. num. 7. Louius d. gl. §. num. 257. seqq. Farinac. de accusat. quest. 15. num. 15. seqq. Guzin. de pace p. 1. q. 14. nu. 16. seqq. Conciol. ad stat. Engub. lib. 1. rubr. 56. n. 44. & res. Crim. verb. pax. res. 22. nu. 4. vbi distinguit, Vlpel. de pace q. 18. Prat. ad Pascal. de vir. pat. potest. p. 2. cap. 1. ad num. 80. vers. Vrgenti, vbi plures refert. D. Constantin. ad stat. urbis annot. 44. nu. 885. 486. vbi limitat, si ex tali pace resultet lesio,*

284 Item in renunciatione lurium quærendorum, sed DD. pro, & contra refert Louius sup. & residet in contraria opinione. nu. 240. seqq. Sic in remissione incerti. Capyc. latr. consult. 77. nu. 15. Gales. de restit. cap. 2. nu. 135. vt in renunciatione legitimæ, non dum delatæ. Valeron. de transact. tit. 6. qn. 2. nu. 11. Alias restituitur aduersus renunciationem. *Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 2. nu. 29. Secus in renunciationibus, & contractibus corresponsiuis. D. Balduc. tit. de legat. tit. 3. dec. 12. n. 18. Gales. de restit. cap. 2. tract. nu. 137.*

285 Item si minor sit mercator, nam contrahit sine solemnitatibus statutariis. *Roman. conf. 318. Stracch. de Mercat. p. 3. num. 29. post alios Baron. eff. 2. nu. 72. Menoch. conf. 578. num. 31. Gratian. disc. 279. nu. 45. Merenda lib. 10. contr. cap. 36. Odd. de restit. qn. 23. num. 22. Pic. ad stat. urbis gl. 7. num. 291. Card. Luca de alien. & contract. prohib. disc. 34. nu. 5. Vreol. de transact. qn. 22. nu. 31. Crinell. dec. 14. num. 60. Rota rec. dec. 284. nu. 13. p. 9. tom. 1. Rota post Mellij. obseru. dec. 125. nu. 6. Nisi esset læsus, & læsio probaretur, Odd. d. q. 23. art. 4. Pic. ad stat. urbis. gl. 7. nu. 317. Merlin. de pign. lib. 2. qn. 77. num. 7. Sabell. §. Mercator nu. 21. §. stat. nu. 21. 34. §. minor. nu.*

7.24. Felic. de societ. cap. 3. nu. 6. seqq. & num. 44. seqq. Gratian. disc. 279. nu. 46. seqq. Calà de restit. cap. 1. num. Galef. de restit. cap. 2. nu. 112. cap. 3. tract. nu. 14. 15. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 78. n. 7. Iouins gl. 16. §. 7. n. 148. 256. Quod intellige id procedere si contractum agat circa ea, quæ negotium mercaturæ respiciunt, prout in dubio in causam mercaturæ contraxisse censi debet. Balin l. fin. nu. 6. C. ad finat. consult. maced. locat. ad constit. Marib. gl. 7. n. 36. Baron. eff. 2. nu. 72. D. Mansius consult. 439. num. 32. Iouius sup. num. 248. seqq. Barbof. in repertor. verb. Minor. Galef. d. cap. 3. tract. nu. 19. 21. & num. 7. seqq. vbi in matriculato in aliqua arte. Et Notario Galef. c. 5. tract. nu. 16.

286 Item si nullitas non allegaretur ab ipso minore, sed ab alio causam à minore non habente. Gratian. disc. 27. nu. 39. 202. nu. 25. Serafin. dec. 256. nu. 2. Ludouic. dec. 240. in fine. Rota post Cenc. dec. 463. nu. 3. dec. 490. nu. 5. Maus. consult. 413. nu. 3. Baron. eff. 1. nu. 194.

287 Item si minor obligaret personam tantum, Facb. lib. 3. contr. 9. Fab. de err. pragmat. dec. 11. err. 2. nu. 11. Rota post Mell. ob. dec. 74. n. 5. Surd. de alim. tit. 9. q. 44. nu. 21. Iouius sup. nu. 267.

Sed contra quod neq; personam tantum potest obligare. Decan. l. qui actionem. ff. de reg. iur. Bald. T. hom. de tut. & Cunct. cap. 19. c. 37. de minor. sine tut. non oblig. nu. 4157. Macerat. var. lib. 2. res. 3. nu. 1. Menoch. de arbitr. cas. 171. nu. 30. in fine. Ottobon. dec. 126. n. 9. vbi n. 10. 11. limitat in obligatione ex causa dous, & pro alia causa necessaria. Baron. eff. 2. nu. 83. 84.

288 Item si contraheret occasione ingressus in religionem. Illud, anth. de Monachis. c. de his de sepult. cap. in presentia, de probat. R. Capyc. latr. dec. 31. nu. 7. vbi Guzz. & Mansiella nu. 13. nu. 2. Roj. dec. 91. nu. 6. 9. Dunoze. dec. 676. Ottobon. dec. 15. nu. 45. Burat. dec. 461. Rota rec. dec. 161. nu. 8. p. 10. Statban. obs. 85. nu. 1. Altograd. conf. 36. nu. 1. lib. 1. Cels. dec. 321. 335. nu. 4. Merlin. de pignor. lib. 3. q. 83. nu. 5.

Immo videtur omnia bona sua dare, etiam sine decreto. Baron. eff. 2. nu. 49. post mille. D. D. Guttier. de tut. p. 2. cap. 5. nu. 55. Cald. in l. si curatorem. fol. 22. & n. 28. & de emb. cas. 33. nu. 30. Donad. de renunciat. cap. 27. nu. 86. Merlin. de pign. lib. 3. tit. 2. q. 83. nu. 5. Hermosill. gl. 7. l. 4. tit. 5. p. 5. nu. 39.

Licet de ingressu nulla sit facta mentio, Capyc. Latr. d. dec. 31. nu. 2. Vrecol. de transact. qu. 42. nu. 17. Rocca disp. 56. num. 49. vbi reprobat Sperell. Qui contrarium tenet in casu, quo monialis dorem receperat ab eo, qui dotare non tenebatur.

Immo licet monialis pretendere se læsam, nec restituitur, quia in his renunciationibus non attenditur læsio. Torniol. conf. 1. nu. 26. Capbal. conf. 146. nu. 27. Altograd. conf. 26. nu. 11. lib. 1. Gratian. disc. 971. nu. 11. Thesaur. lib. 2. q. 26. nu. 11. Surd. de alim. tit. 1. q. 37. n. 10. Rocca disp. 56. num. 16. Ludouic. dec. perus. 1828. nu. 64.

Mastrill. dec. 65. n. 12. Rota rec. dec. 714. n. 9. p. 2.

Quamuis esset læsio enormissima. Canall. qu. 115. nu. 6. Vrecol. consult. 48. nu. 36.

Verum dum quis est in sæculo, licet mentaliter de religionis ingressu cogitet, si tamen in renunciationibus, seu cessionibus, aut donatione, nullam de Religione faciat mentionem, tenetur statuti solemnitates seruare, alias renunciatio non tenet, & nulla est. Barbof. ad Concil. Trid. sess. 23. cap. 16. num. 18. & de pot. Episc. alleg. 99. nu. 17. Pasinell. de priuil. minor. cap. 37. Cutell. de donat. tract. 1. di. c. 2. num. 253. Gratian. dec. 37. & ibi Luca, & Scoppa & disc. 975. & ibi Luca. Gross. de contract. minor. Insp. 2. qu. 35. nu. 3. seqq. Muta dec. 72. nu. 22.

At post ingressum in Religionem si velit ante professionem per duos menses ante renunciare non tenetur statuti solemnitates adhibere, sed sufficit habere licentiam renunciandi ab Episcopo, vel eius Vicario. Noguerol. alleg. 6. nu. 29. Carena resol. 245. num. 2. Intrigl. fin. 350. lib. 1. Sanch. in Decalog. lib. cap. 7. num. 18. Gross. de contract. minor. Insp. 2. q. 34. num. 4. Vbi super hoc transcribit decretum Sacre Congregationis Concilij. Affolin. res. 24. nu. 4. Ottobon. dec. 10. num. 98. Iouius sup. nu. 271. seqq. Add. ad Rot. dec. 586. in fin. p. 5. rec. Carena res. 166. nu. 10. Ottobon. d. dec. 10. nu. 47. 48. Concil. sup. n. 48. & alleg. 50. n. 50. seqq.

289 Item vbi in contractu non caderet læsio. Rota rec. dec. 305. num. 19. p. 19. Vel levis læsio. Caroc. cas. sen decis. 100. num. 1. Cald. de restit. fol. 221. num. 7. Odd. de restit. qu. 4. art. 12. nu. 105. Larrea dec. 70. nu. 12. & non modica. num. 14. nec fortuita num. 18. D. Baldus. tit. de legat. tit. 3. dec. 52. num. 2. R. Ront. conf. 30. nu. 4. 6. Bossius de date fol. 525. nu. 48. Carrill. dec. 245. nu. 7. dec. 298. num. 3. Bonden. colluct. 26. nu. 184. vol. 1. Rota post Vrecol. de transact. qu. 85. nu. 4. & dec. 94. nu. 3. Sed læsio non debet esse modica Vrecol. qu. 95. nu. 31. Antun. de donat. tem. 2. cap. 31. nu. 19. Iouius sup. num. 299. & gl. 17. §. 7. & gl. 22. §. 20. nu. 27. gl. 15. §. 9. gl. 16. §. 8. nu. 49. Olea de ciff. iur. l. 1. 2. q. 2. nu. 13. Vela differt. 37. à num. 32. & nu. 42. vel esset ei vitius contractus. Cirot. discept. 71. nu. 45. Rota dec. 177. nu. 3. p. 1. & dec. 545. nu. 4. & dec. 678. nu. 6. p. 1. rec. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 77. num. 11. Diximus sup. nu. 33. D. Mansius consult. 413. nu. 5. 467. nu. 22.

Et læsio non ætas minor, minoribus tributui restitutionem in integrum. l. nam & postea. §. si minor ff. de iure iur. l. 1. ff. de minor. Calà de restit. cap. 13. nu. 21. 22.

Et minor læsus in pretio rei, non recuperat rem venditam, sed pretij supplementum, sed deceptus in vendendo, quamuis non in pretio rescindit contractum, & non tenetur recipere iustum pretium. Calà sup. nu. 27.

Secus est in Ecclesia, quia læsa in pretio rescindit contractum Calà sup. nu. 16.

Sic minor emens pluris, quam res valet, resti-

restituatur recipiendo pecuniam cum usuris, qui reddit prædium sine fructibus. *Calà sup. nu. 24.*

Licet contra dicant, etiam in villi *Gratian. disc. 27. Paschal. de patr. pot. p. 1. cap. 6. nu. 21. seqq. Conciol. ad stat. Eugub. rubr. 45. nu. 14. & rubr. 56. nu. 43. seqq. contra est Añolin. resol. 107. nu. 32.*

290 Item si minor se obligasset ex causa dotis receptæ, & sic necessario. *Gait. de cre. lit. cap. 4. nu. 514. & 520. Baron. eff. 1. nu. 377. eff. 2. nu. 77. eff. 3. nu. 34. Conciol. alleg. 47. nu. 15. Castill. de alim. cap. 63. nu. 32. Altogr. ad. cons. 34. nu. 8 lib. 1. cons. 95. nu. 78. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 77. nu. 5. Rota dec. 511. vol. ult. apud Farin. 12. Capon. in l. 1. ff. solut. matr. qu. 3. nu. 33. Manfrell. ad Capys. Lutr. dec. 19. nu. 5. Hodierna. ad Surd. dec. 277. nu. 12. 13. Barbosin l. si constante nu. 126. 128. ff. solut. matr. D. Boffius de dote cap. 8. §. 3. nu. 64. seqq. Baron. eff. 8. Surd. de alim. tit. 7. qu. 14 nu. 43. & tit. 9. qu. 44. nu. 15. Narbona de stat. ann. 14. qu. 15. nu. 1. 2. Iovius gl. 16. §. 7. nu. 301. & seqq. Grinel. rec. 10. nu. 95. 96. Carpan. ad stat. Mediol. cap. 278. sub nu. 180. Menoch. cons. 242. nu. 1. & 14. Card. Luca de dote disc. 21. nu. 9. disc. 65. nu. 5. Rota dec. 262. nu. 5. p. 9. rec. Ostobon. dec. 126. nu. 8. Bich. dec. 588. nu. 17. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. nu. 14. 53. Anfeld. de commerc. lisc. 18. nu. 19. Surd. dec. 278. 1. 289. Cyriac. contr. 457. & 504. Ciroc. discept. 73. nu. 13. 35. Iovius sup. nu. 301. & seqq. contra Bar. in l. si constante. ff. solut. matr. ex Rota Rom. apud Farinac. dec. 511. tenet Capon. de dote in l. 1. ff. solut. matr. qu. 3. nu. 33. Manfrell. ad Capys. Lutr. dec. 19. nu. 5. Rota dec. 60. nu. 9. p. 1. p. 4. rec. Verum non potest stabilia alienare, si adfunt alia bona. *Cyriac. contr. 308. nu. 10.**

291 Verum non potest pro dote bona sua obligare sine solemnitatibus statutariis. *Ciroc. d. discept. 73. vbi declarat & disc. 35. Baron. d. eff. 8. Iovius sup. D. Baldus. de dote tit. 4. decis. 11. nu. 2.*

292 Nec alienare pro dote. *Ciroc. discept. 35. nu. 24. limitat nu. 75. Anfeld. sup. Anton. infra hic, Boff. sup. nu. 70. & per totum caput vbi tota materia quando minores possint alienare, & se obligare pro dote, & fol. 367. nu. 124. seqq. Baron. d. eff. 8. Surd. dec. 187. & ibi Hodiern. & Censal. Tns. lit. M. consil. 243. Rota p. 11. rec. dec. 39. Iovius sup.*

293 Nec donare pro dote. *Ciroc. discept. 51. nu. 14. Nec donare personam extraneam. Bel. cons. 118. vol. 1. Surd. cons. 122. nu. 1. lib. 1. Gratian. disc. 233. nu. 15. Cutell. de donat. tract. disc. 2. p. 10. nu. 46. Staihan. obs. 85. nu. 13. Anton. de donat. lib. 1. pral. 2. nu. 70.*

Quæ conclusio procedit etiam in fratre minore dotante sororem. *Amatis dec. 28. Cutell. sup. nu. 46. vbi etiam asserit sororem dici extraneam, cum non sit de descendens, iuxta text. in l. vñ. §. extraneum C. de rec. ux. aff. Staihan. sup. nu. 14. seqq. Iovius sup. Calà de*

restit. cap. 11. nu. 22. seqq. Vbi quod restituitur etiam constante matrimonio. nu. 23. vbi nu. 28. maxime si remaneret abiq. sufficienti patrimonio, quo vivere posset, secundum suam conditionem si ultra dimidium congruæ dote datum esset. Et restitutio competens ipsi competet maiori cum ipso obligato. nu. 29.

Secus constante matrimonio nã agit contra tutorem, qui excessivam dorem dedit. *n. 32. soluto matrimonio contra sororem n. 33. Secus si esset patris hæres, & eius patrimonium possideret. Gratian. discept. 504. n. 10. Cutell. sup. nu. 48. 49. Amatis dec. 28. n. 42. & seqq. Iovius sup.*

Secus etiam esset, si soror non haberet aliunde, ut se dotare posset. *Cutell. sup. nu. 50. Staihan. obs. 85. nu. 18. 19. Iovius sup.*

Etiam soror restituatur aduersus excessivam dorem datam sorori. *Merlin. de legis. lib. 2. tit. 1. q. 20. n. 1. Baron. eff. 3. n. 51. & eff. 3. n. 77. Gratian. disc. 367. n. 10. P. Molfes. super cõ. uet. Neapol. p. 4. de success. ab intest. q. 27. nu. 23. Andreol. contr. 203. nu. 1. 5. seqq. contra nu. 2. Iovius d. gl. 16. §. 7. nu. 301. seqq.*

Sed quod frater minor pro dotanda sorore possit alienare bona immobilia. *l. cum plures §. si. ff. de admin. tutor. D. Capon. de solut. matr. qu. 4. nu. 78. fol. 162. sed cum decreto, ex l. lex, quæ tutores. ff. de admin. tutor. Bald. Novell. de dote p. 6. priuil. 163. Capon. sup. Baron. eff. 3. nu. 51. Rota dec. 344. nu. 5. p. 3. rec. Ostobon. dec. 126. nu. 10. Caput. dec. 193. p. 3. Vireol. consil. 44. nu. 18.*

Si soror esset diues, & frater vendat bona stabilia restituatur, nisi adfit iuramentum. *D. Capon. sup.*

Minor non potest obligari sine solemnitatibus statuti, si non sit obligatus dotare. *D. Baldus tit. de dote. tit. 4. dec. 11. n. 2. Iovius sup. nu. 310.*

Sed iuramentum suppletorium in promissione dotis supplet defectum solemnitarum. *D. Baldus sup. tit. 4. dec. 4. nu. 29. Iovius sup.*

Minor relinquens dorem extraneæ sine solemnitatibus, in testamento, substatetur. *Iovius sup. nu. 314. Baron. eff. 8. nu. 66.*

Sic etiam dotis datio à minore facta extraneæ mulieri, substatetur, si maior factus, per multum tempus tacuit. *Iovius ibid. nu. 315. Baron. eff. 8. nu. 74.*

Minor adulus si non habeat curatorem, & dorem promittat illi, quam dotare teneretur, quamvis sit aliquis excessus, non restituatur. *Cyriac. contr. 508. nu. 1. seqq. Vbi secus si habeat curatorem. Iovius sup. gl. 16. §. 7. nu. 313.*

Restituitur in integrum datur minori, qui constituit excessivam dorem, vel plus quam fuerint eius facultates. *Cyriac. contr. 508. nu. 43. 57. 47. Quamvis maritus tantam dorem maruisset. nu. 50. Andreol. contr. 203. D. Baldus. de dote tit. 4. dec. 11. nu. 3. D. Constantinus. ad stat. Urbis annot. 43. nu. 4. Rota dec. 23. post Salgad. nu. 28. seqq. & dec. 27. nu. 43. Hons. consil.*

18. vol. 1. nu. 79. seqq. D. Baldus dec. sit. de dote sit. q. dec. 1. nu. 8. Baron. eff. 8. nu. 77. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. qu. 20. num. 2. Gratian. disc. 367. num. 10. Louius sup. Conciol. sup. nu. 43. Gales de rest. cap. 2. tract. nu. 117. 120. 128. Add. ad Rot. dec. 460. num. 29. seqq. p. 4. rec. tom. 2.

Idem in augmento dotis facto à fratre minore, etiam cum solemnitatibus statuti, & decreto iudicis. Rota p. 15. rec. dec. 193. & p. 17. rec. dec. 331.

Quoad constitutionem dotis sunt dixerunt plures casus, primus est de iure communi ad ultus minor 15. annis, curatore carens promittens dorem in pecunia, vel alijs bonis mobilibus, quæ servando servari non possunt, sine decreto, & alijs solemnitatibus obligatur. Cyriac. contr. 508.

2 Casus si constituat dorem in bonis stabilibus, vel mobilibus, quæ servando servari possunt, sine decreto, pro se, vel alia persona, quam dotare tenetur, & tunc non obligatur, quamvis non appareat de læsione, vel excessu, sed si promissor non esset læsus, & maritus dignus dote promissa, posset cogere uxorem, & alium promissorem, ad convalidandam promissionem. Cyriac. sup.

3 Cum minor promittit dorem pro extranea, quam dotare non tenetur, nam tunc ipse non obligatur. Cyriac. sup.

4 Casus est quando minor habet curatorem, & sine illo promittit dorem nedum pro extranea persona, sed etiam pro se, vel pro ea, quam dotare tenetur, & tunc nec etiam tenetur. Cyriac. sup.

5 Casus est quando in loco adest statutum prohibens minores obligari sine certis solemnitatibus, & annullans contractus alter factos, & tunc non obligatur nec pro promissione facta pro se, vel pro ea, quam dotare tenetur, si fiat de stabilibus, vel alijs bonis, quæ servando servari possunt. Cyriac. sup. vbi à nu. 29 quid de dote consistente in pecunia, vel alijs rebus, quæ servando servari possunt.

6 Casus est quando minor promittit dorem excessivam pro se, vel ea, quam dotare tenetur, in pecunijs, vel alijs rebus, quæ servando servari non possunt, & sumus in casu, quo promissio ipso iure tenet, & obligat promissorem, & tunc habet restitutionem, & promissio reducitur ad congruam dorem. Menoch. conf. 814. d. nu. 9. Cyriac. d. contr. 508. d. nu. 42.

Solemnitates necessariae in contractibus minorum requiruntur etiam respectu dotis. Pacien. alleg. 200. nu. 52.

Licet donatio facta à minore sine solemnitatibus statuti sit nulla. Pacien. alleg. 200. num. 66.

Tamen secus est in donatione ob causam. nu. 66. 67. pura intuitu matrimonii. nu. 68. Secus si tempore donationis matrimonium erat iam contractum. nu. 70.

Et vbi obligatio minoris facta absque causa est nulla, non confirmatur ex alia causa, eundem dotis, seclusa illius necessitate. Assi. dec. 209. num. 1. Rota dec. 153. num. 11. & 12. & dec. 177. num. 5. 6. 11. p. 1. rec. Eadem Rota post Michale. de fratrib. dec. 7. num. 1. 2.

Sic minor hæres prorata insoludum conveniri non potest pro dote, etiam quod coheres non sit solvendo, & se obligaverit pro tota. l. legatorum 34. ff. de leg. 2. Gomez. var. tom. 2. tit. de iudic. cap. 10. num. 3. Herring. de fideiuss. cap. 24. num. 168. Guitier. de tut. p. 2. cap. 6. Surd. dec. 249. nu. 4. Camaler. dec. 393. num. 5. 6. Rota post Michale. sup. num. 5. 6.

Quoad dotarium, seu Antefatum, dicit. Musa consuet. 51. num. 27. non posse constitui super rebus immobilibus absque tutoris auctoritate, Sed videndi Casell. de conat. tom. 1. tract. 1. disc. 3. p. 3. in fine, & tom. 2. disc. 1. spec. 18. Guitier. cap. 5. d. nu. 53. Sanchez de matr. lib. 6. disp. 38. Tancred. de matr. lib. 6. disp. 28. Thor. in comp. dec. p. 3. sect. 2. verb. minor an possit. Suar. tit. de las arras l. 1. d. nu. 65.

194 Sic mulier minor potest constituere dorem Gales. de restit. cap. 2. tract. nu. 119. seqq. Vide infra nu. 388.

195 Potest obligari venditori pro solutione pretii rei, quam emit. Vela d. differt. 33. d. nu. 32. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 39. nu. 10. Gratian. disc. 242. num. 9. Gait. de cred. cap. 4. q. 7. num. 445. Franch. dec. 369. vbi etiam. Luca. Guitier. de tutel. p. 2. cap. 3. nu. 35. 36. Merlin. de pign. lib. 2. q. 77. nu. 2.

196 Minor ex facultate contrahendi ad vnam causam, contrahens ex alia tenetur, si sit vitiosus. Cyriac. contr. 219. 323. & 457. Baron. eff. 2. num. 26. seqq.

197 Potest ponere pactum de retrovendendo. Vela d. differt. 37. nu. 42. Narbona. a. n. 14. qu. 14. Lara de vita homin. cap. 23. Surd. rec. 334. num. 24. seqq. Barbosa l. si constante num. 119. seqq. ff. solut. matrim. Gratian. disc. 242. nu. 19. Gait. de credit. cad. 4. qu. 7. nu. 446. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 39. num. 14. Conciol. ad statum. Engub. fol. 344. num. 25.

Potest ponere pactum de retrovendendo incontinenti. Sabell. §. pactum nu. 43. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 39. nu. 14. Vela d. differt. 37. d. nu. 42. Narbona de stat. anno 14. nu. 14. Lara de vita homin. cap. 23. Larrea dec. 70. nu. 16. Olea de rest. in r. tit. 2. qu. 2. nu. 34. Gratian. disc. 26. & 242. nu. 19. vbi Luca. Monter. dec. 1. nu. 9. Acosta de privil. credit. reg. 2. ampl. 4. nu. 9. Barbosa. in l. si constante nu. 124. ff. solut. matr. Et incontinenti potest in ipsa emptione ponere pactum pignoris, donec pretium solvat Olea nu. 26. & seqq. vbi responderi contrariis. Baron. eff. 3. an. 6. & 30. seqq.

Sic non requiruntur solemnitates in retrocessione facta per minorem, non est retrocessio, & alienatio necessaria, in qua non requiruntur. Olea sup. nu. 3. 6. seqq. Et minor si emit

prædium, itaut vsq; quo pretium soluat sit pignori obligatum, hypoteca consistit. *nu. 14. 20. Gratian. disc. 242. Franch. dec. 369. Monter. dec. 1. nu. 46. dec. 47. Manent. dec. 31. a. nu. 5. Gait. de credit. q. 7. à n. 445. Fab. 8. lib. coniect. cap. 12. Gutt. de tut. p. 2. cap. 5. à nu. 35. Valasc. de iure emphyt. q. 35. nu. 5.*

298 Non potest prorogare tale pactum sine solemnitatibus. *Cyriac. contr. 257. & 258. Conciol. ad statut. Engub. fol. 343. num. 19. vbi idem posito à defuncto ad redimendum. num. 21. Calà de restit. q. 6. Baron. effect. 22. Quid incontinenti. Sabell. §. pactum nu. 43. maxime si pecuniam promptam habet pro redemptione. Cyriac. contr. 257.*

299 Ex facultate patris contrahere potest, si præceptum sit clarum, alias si non clarum, & ad sit læsio restituitur. *Cyriac. contr. 457. Gomez lib. 2. var. cap. 14. nu. 16. vbi an sine decreto. Conciol. ad stat. Engub. rubr. 56. nu. 41. lib. 2. vbi si se obliget, ut hæres patris. Rota apud Pat. dec. 105. nu. 2. p. 1. & dec. 153. num. 2. p. 3. & dec. 776. num. 3. p. 2. rec. Sabell. §. Alienatio. num. 18. Vercoll. de transact. qu. 22. nu. 20. 21. 23. Gales. de restit. cap. 3. nu. 9. 11.*

Si pater iubeat facere talem contractum, potest illum facere, sine decreto. *Cyriac. contr. 308. 457. Gomez lib. 2. cap. 14. num. 16. Salgad. labyrinth. lib. 2. cap. 22. nu. 19. Capon. disc. 111. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 56. num. 91. 92. & tit. 9. qu. 26. num. 123. Diximus sup. num. 277. Gales. de restit. cap. 4. tract. num. 11.*

Sed si lædatur restituitur. *Gales. cap. 4. tract. num. 9.*

Si fiat alienatio ex debito patris, valet, si fiat cum debitis solemnitatibus, & non adsint bona mobilia. *Cast. ll. contr. tom. 6. cap. 161 à num. 16. Cyriac. contr. 308. Rota dec. 84. p. 2. diuers. Raudens. dec. 29. nu. 178.*

Idem si pater mandet fieri venditionem talis rei, minoris. *Franch. dec. 302. vbi Luca & alij addentes. Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 2. Petris conf. 50. Surd. dec. 27. vbi Censal. & Hodiern. Escob. de ratiocin. cap. 16. nu. 18. Staiban. res. 52. nu. 34. Diximus sup. n. 277. Cyriac. contr. 308. seqq.*

Si fiat ex iuxta causa. *Vercell. qq. moral. tract. 3. qu. 40. Luca ad Franch. d. dec. 302. nu. 8. & ad Gratian. dec. 131. nu. 4. 5.*

Nec restituitur minor aduersus præceptum testatoris prohibens id, quod est prohibitum, de iure communi. *Surd. de alim. tit. 9. q. 45. nu. 26. Beniel. conf. 22. nu. 35. vbi quod non restituitur ad percipiendum id, à quo testator excludit.*

Sed minor non potest se obligare de soluendo debito testatoris absq; decreto. *D. Hodier. na ad Surd. dec. 278. nu. 23. & Surd. dec. 77. Gratian. dec. 131. Sed vide Cyriac. d. contr. 308. & seqq.*

Minor non restituitur quando consensit grauamini legitimæ, ut fieret Maioratus, *Larrea*

rea decifion. 70. numer. 13.

Non aduersus legem non impletam. *Larrea sup. nu. 13. Surd. de alim. tit. 9. q. 45.*

Nec restituitur si legatur iure communi. *Larrea sup. 19.*

Nec læditur, & sic non restituitur quando obligatur ex dispositione legis. *Surd. de alim. tit. 9. q. 44. nu. 14.*

Minor restituitur aduersus nouationem, vel acceptilationem. *Larrea dec. 70. nu. 20. D. Baldus. in decif. tit. 4. dec. 22. num. 65. Gales. de restit. cap. 2. tract. num. 199.*

Minor restituitur, tamquam lesus, si renunciet iuri suo. *Larrea d. dec. 70. num. 33. Donad. de renunciat. tom. 2. c. 9. num. 29.*

Minor restituitur aduersus solutionem factam tutori, si ille debitor soluat non iussu iudicis, vel pecunia non vergat in illius beneficium, nisi adhuc pecunia exierit, vel nisi debitor se protegeretur nolle soluere, nisi pecunia in tuto ponatur, vel nisi assecuraretur à restitutione in integrum, propter periculum, alias debitor ille non liberatur. *Cenc. de censib. qu. 99. num. 10. seqq. Maure de solut. cap. 5. n. 84. seqq. & cap. 6. num. 56. Montan. de tut. cap. 32. reg. 9. num. 111. seqq. Odd. de restit. p. 2. q. 52. tit. 1. 2. 3. Ger. Spin. conf. 45. Medic dec. 68. Altograd. conf. 6. nu. 65. 66. lib. 1. & conf. 43. nu. 4. 5. lib. 2. Gratian. disc. 761. nu. 15. 16. Franch. dec. 206. num. 13. seqq. Christin. dec. 151. num. 4. vol. 3. Sabell. §. debitor num. 64. Marta vot. pis. 51. num. 11. Vassq. contr. Illustr. cap. 66. 67.*

Sed restituitur minor aduersus pœnam conuentionalem. *Surd. de alim. tit. 9. q. 45. nu. 9. se non legalem. Barbosa in l. 6. C. de restit. milt. num. 4. Diximus sup.*

Minor hæres ab extraneo institutus non admittitur ad recuperandam hæreditatem repudiatam, re non integra, adhuc ab substituto. *Calà de restit. qu. 44.*

300 Non restituitur in locatione, & venditione iam perfecta, ex causa maioris lucri ab alio allati. *Guttier. lib. 1. pract. qu. 38. Salgad. labyrinth. p. 2. cap. 2. à num. 5. & 27. Bobadill. lib. 3. polit. cap. 4. nu. 20. 24. Valens. conf. 4. Amat. res. 38. Molina de contract. disp. 575. Anun. de donat. lib. 1. p. 2. cap. 11. Ciroc. disc. 72. num. 23. vbi secus in contractu emfiteusis. Baron. eff. 17. Pacion. de locat. cap. 6.*

An requiratur subhastatio in venditione bonorum immobilium minorum, quod requiratur l. si sine §. 1. cum gl. ac minor. Tribi Bart. Bald. Thom. de tut. tract. 1. tit. 19. cap. 7. à num. 222. Macerat. var. lib. 2. res. 31. nu. 14. Surd. conf. 49. num. 19. Bald. conf. 184. nu. 1. lib. 2. Affl. dec. 249. in fine Ludouic. dec. 485. nu. 8. vbi addit. dicit de iure canonico non est necessariam, sed sufficit, quod sit facta bona fide. *Capyc. latr. dec. 19. num. 1. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 1. num. 9. vbi contrariam sententiam falsam existimat. Et num. 10. dicit, quod in talibus subhastationibus faciendis requiritur terminus*

nus 20. dierum. *Rolan. conf. 96. nu. 7. lib. 1. conf. 60. nu. 16. lib. 4. Hermosill. gl. 6. l. 4. tit. 5. p. 5. n. 71. seqq.* Vbi an sit necessaria, & præsumatur inter fuisse, & in quo loco debent subtrahi. *Rimini. un. conf. 241. n. 42. Hodiern. corr. 40. licet Corp. cōf. 29. n. 3. lib. 4. dicat, quod si minori expediat venire ad licitationem satis videtur necessaria, licet non sit vsq; adeo necessaria, ut eius omissio vitiet contractum, neq. semper expediat minori expectare licitationem, idem dicit *Posth. de subhasti. Inspect. 4. & Curat. lin. cap. 217. nu. 45. & seqq.* vbi quod non reperitur in iure cautum, ut requirantur subhastationes, & quatenus essent necessariae, decretum iudicis operatur, ut præsumantur interuenisse, & quod de generali consuetudine non requirantur. Et *Gratian. dist. 479. nu. 13.* dicit, quod subhastatio si fuerit omissa actus non est ipso iure nullus. *Bald. Thomas. tract. 8. de iur. & Curat. tit. 19. sub nu. 3528.* Vbi quod de consuetudine non requiruntur. *Calà de restit. q. 20.**

Verum si minor reperitur læsus in sexta parte, restituitur. *Diximus q. 38. DD. citati per Beron. de citat. tom. 2. sing. 16. & tom. 3. in annot. ad d. singularem. post mille D. Maradei super prag. sing. 214. nu. 18. seqq. fol. 209. R. Rount. in prag. 1. de minor. nu. 15. Pont. de potest. proreg. tit. de regal. imposit. nu. 62. Afflic. dec. 340.* Verum non restituitur minor, Ficus, Ecclesia in venditione subhastata, quamvis veniat melior oblatio, si venditio sit facta per iusto pretio. *Manfrell. ad Capre. latr. dec. 158. nu. 24. 25. 26.*

Nisi in subhastatione adesset aliqua fraus, vel non fuerunt seruatae debite solemnitates. *Gregor. lop. l. 5. tit. 19. p. 6. vel esset læsio in sexta parte adminus. Franch. dec. 224. n. 2. Masfrill. dec. 84. n. 8. Amat. conf. 87. n. 3. Vrsill. ad Affl. dec. 340. Masfrill. ad Capre. dec. 36. Pont. de pot. proreg. tit. 4. §. 5. & conf. 126. nu. 29. lib. 2. Amat. sup. nu. 20. & 21. Diximus q. 37.*

301. Non restituitur aduersus in integrum restitutionem non petitam. *Castill. lib. 3. cap. 2. Et contra eius renunciationem. Cyriac. contr. 321. D. Rocca disp. 140. nu. 17.*

302. Restituitur contra alienationem relictorum sibi, sub pœna amissionis ut eam eiret. *Gutierrez. præf. lib. 2. qu. 115. Castill. lib. 6. ca. 127. Cyriac. contr. 240. Ayllon. ad Gomez. lib. 2. cap. 14. nu. 49. Capon. disc. 114.*

303. Sic contra non confectum Inuentarium. *Capon. disc. 192. tom. 3. Cyriac. contr. 204. Surd. & addentes dec. 222. R. Capre. latr. consult. 57. nu. 13. Manfrell. ad Capre. latr. dec. 15. & dec. 129. nu. 22. 23. Rota p. 8. rec. dec. 64. p. 9. dec. 82. p. 10. dec. 363. Card. Luca de cred. disc. 40. nu. 32. Saminat. contr. 48. nu. 28. 29. Calà de restit. qu. 14. Vel si non posuit omnia bona in inuentario. *D. Baldus. dec. tit. de dote tit. 4. dec. 28. nu. 33. 34.**

Quando minori noccat mora? *Capon. disc. 335. tom. 5.*

Et minor restituitur si se immisceat in hereditate paterna, quamvis maior factus exegerit à Creditoribus paternis aliquid. *D. Merlin. contr. 53. nu. 3. lib. 2.*

Sic minor, & mulier restituitur aduersus hereditatem non aditam, vel aditam inconsumptam sine inuentario. *D. Baldus. tit. de dote dec. 6. nu. 28. 29. 32. quamvis concurrat actus approbatus. nu. 30. Restituitur ad illam repudiandam. Luca ad Franch. dec. 702. nu. 8. Diximus sup. nu. 200.*

Restituitur contra non factum, ex quo penam incurrit. *Cyriac. contr. 240. Palma conf. 105. nu. 13. seqq.*

Sic restituitur ex non soluta gabella. *Cyriac. contr. 370. contr. 240. Narbona ann. 25. q. 70. Bobadilla lib. 4. polit. cap. 5. nu. 40. vbi secus si dolo eius.*

Restituitur aduersus elapsam tempus ad retrahendam. *Calà de restit. qu. 7. Vide sup. nu. 157.*

304. Minor restituitur aduersus quadriennale prescriptionem. *Coccin. dec. 732. Immo aduersus prescriptionem quadraginta annorum. Burat. dec. 457. Cixac. de sept. 40. nu. 5.*

Immo contra minorem non currit prescriptio. *Christin. dec. 126. vol. 2. Sabell. §. minor. nu. 19. D. Baldus. in dec. tit. de dote tit. 4. dec. 1. nu. 48. seqq. Cels. dec. 93. nu. 11. dec. 63. nu. 10. Diximus sup. nu. 162.*

Non desunt tamen alij dicentes non dari restitutionem contra prescriptionem 40. annorum, secus in illa 10. vel 20. annorum. *Barbos. in repertor. §. restitutio, Vbi quod neq; aduersus immemorabilem. Palma consult. 64. nu. 30. D. Hodiern. ad Surd. dec. 4. nu. 3. Thes. dec. 124. nu. 6. Larath. conf. 83. nu. 18. Palma conf. 33. nu. 117. Staiban. resol. 40. n. 32.*

Amplia quamvis agatur inter personas privilegatas. *Hodiern. iud. dec. 4. nu. 4. post Thes. dec. 134. vbi decifum refert per suum Senat. tum.*

Sed contraria opinio est verior, quam talem dicit *Hodiern. sup. nu. 6. 7. Et nu. 8. dicit hoc verum esse tam in minoribus, & Ecclesijs, quam maioribus, ex capite ignorantia, ex Intrigl. dec. 28. Castill. dec. 194. nu. 72. Oddo de restit. q. 91. art. 6. Bich. dec. 50. nu. 5. Duran. dec. 426. nu. 12. Arguell. dec. 92. nu. 14. seqq. Rota rec. dec. 92. nu. 15. p. 12. Corradin. de prelat. qu. 24. n. 42. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 67. nu. 24. Capre. latr. conf. 99. nu. 45. Bonden. coll. 48. nu. 43. lib. 1. & coll. 20. nu. 91. lib. 2. Add. ad Burat. dec. 410. nu. 17. Rota rec. dec. 282. nu. 4. p. 10. D. Baldus. de dote dec. 1. nu. 48. seqq.*

Quæ verà conclusio limitatur, & declaratur pluribus modis, primo quod procedat, dummodum restitutio petatur intra quadriennium numerandum à die scientiæ; nam primus annus est utilis, sed reliqui continui. *Capre. dec. 4. nu. 25. Papazon. in addit. ad Rotam, dec. 2. de restit. in Integr. Rota apud Penteg. dec.*

dec. 43. lin. 2. D. Baldus. de dote vir. q. dec. 6. num. 31. Rota post Galef. de restit. in integr. decis. 5. num. 13.

Sed dubium est si dicta restitutio non fuerit petita infra quadriennium a die scientiæ, competat alia restitutio aduersus huius temporis lapsum, Et distinctio est, aut sub est causa enormis læsionis, aut enormissimæ, in primo casu Ecclesia, vel minor non restituitur, quia res traheretur in infinitum, cum etiam in eorum præiudicium redundaret, nam cum eis nullus contraheret, quod secus in enormissima læsione. Costa de rem. subsid. remed. 47. nu. 7. & illat. 1. nu. 11. Maluas. conf. 55. nu. 28. Handed. conf. 80. nu. 89. vol. 2. Rota Rom. dec. 1442. p. 3. in nouiss. decisum refert Giurba dec. 106. Minsinger cent. 1. obs. 5. 1. nu. 7. Gomez leo dec. 96. Gratian. d. sc. 148. nu. 20.

Quamuis Ecclesia esset lesa per negligentiam prælati, contra quem esset elapsum quadriennium. gl. fin. cap. 1. de in integr. restit. in 6. Anna sing. 160. Anna fl. conf. 113. nu. 46. lib. 2. Affl. in constit. quadragenalem, in fine. Dec. conf. 36. Odd. de restit. p. 1. qu. 19. art. 9. nu. 77. Cald. in l. si curatorem. gl. intra legitimum tempus nu. 5.

Quod procedit etiam in pupillo contra tutorem. gl. in cap. inquirendum de pecul. cleric. & cap. 1. in verb. sedes, ne sede vacante, quidquid dicat Thes. dec. 103. nu. 9.

Declaratur 2. dummodo ignorantia sit iusta, & probabilis. Roman. conf. 117. col. fin. conf. 341. in fine, Tiraq. de retract. lignag. §. 35. gl. 4. nu. 33. Bellon. conf. 46. nu. 16. Odd. de restit. q. 23. n. 27. Hodiern. in d. dec. 4. nu. 14.

Declaratur 3. dummodo duo copulatiue concurrant, scil. quod quis ignoret rem suam possidere, alterum, quod ignoret etiam rem illam ad se pertinere. vel in eas sibi ius competere. Felin. in cap. vigilanti num. 4. de præscript. Secus si adesset præsumptio scientiæ. Affl. & Ursill. dec. 37. Dec. conf. 272. num. 11. Peregr. conf. 102. nu. 62. lib. 3. Onded. conf. 80. nu. 62. lib. 2. & conf. 83. nu. 68. seqq. lib. 1. Surd. conf. 82. nu. 39. lib. 1. & conf. 172. nu. 14. lib. 2. Hodiern. sup. nu. 15.

Vel quando Instrumenta, quorum vigore agitur, penes agentem steterunt. Amat. conf. 96. nu. 28. quod intellige quando is qui penes se habebat instrumenta erat persona habilis ad ea intelligenda, alioquin non sufficeret. Barz. dec. bonon. 101. Secus etiam quando adesset consanguinitas. Mascard. concl. 1299. Merlin. dec. Luc. 70. Anna conf. 103. nu. 16. seqq. Farinas. dec. 1. nu. 6. Hodiern. sup. nu. 16. seqq.

Requiritur, quod propter læsionem, cum non sufficiat, quod pacto de retro uendendo non sit usus, vel renunciauerit, ad finem obtinendi restitutionem, ex eo facto solo, absque eo, quod propter læsionem. Larrea dec. 70. p. 2. Anna alleg. 27. nu. 24. Surd. dec. 4. nu. 13. dec. 203. nu. 17. Mastrill. conf. vnic. post tot. 1. dec. nu. 68. Calà de modo articuli qu. 260. num.

Tom. IV.

757. Fachin. conf. 64. nu. 15. D. Capyc. latr. dec. 57. num. 12. seqq. Hodiern. sup. num. 20. 21. 22. 23.

Verum dicta limitantur ubi dilatio non esset data à lege, sed ab homine, tunc illa finita, non datur restitutio in integrum. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gl. 2. num. 40. Calà sup. q. 60. nu. 757. Anna alleg. 27. nu. 26. & in constit. diuæ memoriæ nu. 261. ubi decisum refert. Surd. dec. 203. quamuis habuisset pecuniam promptam, & expeditam, quod nulla competat restitutio, dicit Mastrill. ex glos. Paris. in d. conf. vnic. nu. 69. licet contra dicat Roman. conf. 435. in fin. Hodiern. sup. num. 24. 25. 26.

Sed quid ubi minori alia via esset consultum contra tutorem, vel Prælatum, an vero prius contra eos agere debeant, & deinde, illis soluendo non existentibus, per tale remedium eis succurratur, difficultas est, nam alii voluerunt, restitutionem concedendam non esse ex dicta clausula generali, nisi ubi minori, vel Ecclesiæ non esset consultum contra tutorem, aut Prælatum, ex quo non essent soluendo. Suar. comm. opin. verb. minores, num. 174. Fab. in C. lib. 2. tit. 23. definit. 1. Thes. dec. 103. qui n. 9. limitat quando constaret de læsione facto tertio, & non tutoris, aut curatoris. quo casu electionem dari pupillo non negat ex l. 2. C. si tutor. vel curat. Ea ratione, quia ut diximus sup. hoc remedium restitutionis est extraordinarium, & sic cessat existente ordinario. D. Hodiern. sup. nu. 29. 30.

Alii vero tenent restitutionem minime pupillo denegandam esse, quamuis tutor, vel curator essent soluendo, §. si pupillus. Autb. de hered. & falcid. Dolan. de restit. in integr. c. 143. Rim. conf. 163. nu. 2. Paris. conf. 200. num. 65. lib. 1. Grammat. conf. ciuil. 165. Fanuc. de inuentar. 2. p. num. 30. in antiq. & in nouiss. qu. 239. num. 30. Trenzacing. var. lib. 2. tit. de restit. resol. 4. nu. 21. decisum refert Farinas. dec. 121. nu. 3. p. 3. Surd. conf. 95. nu. 20. seqq. lib. 1. decisum refert Anna sing. 607. Francb. & Luca dec. 473. Salgad. de regia protest. p. 1. cap. 1. prelud. 3. nu. 81. Larrea dec. 70. nu. 33. Hodiern. sup. nu. 31. seqq.

Alii vero distingunt. Aut minor venit ex capite ignorantie, ex clausula generali: Si qua mihi iusta causa, & tit. de minor. infimul, & tunc quod non possit restitutionem in integrum patere, sed prius agere contra tutores, vel curatores, si sint soluendo, & denique in subsidium, ex quadam equitate restitueretur, ex tex. d. l. ff. de restit. in integr.

Aut veniret ex capite minoris ætatis, vel simpliciter ex aliqua iusta causa, & tunc indistincte aduersus lapsum temporis restituitur, ad eius electionem, quamuis tutor, vel curator esset soluendo. Rnim. conf. 119. vol. 5. Canalc. de tut. num. 100. seqq. Pancirol. conf. 165. num. 17. Beron. conf. 273. num. 8. Sola ad constit. Sabaud. de modo, & forma suppl. gl. 2. num. 32. & seqq. Alciat. conf. 1. nu. 37. Bursat. conf. 87.

G g 2

num.

nu. 1. 2. *Odd. de restit. p. 1. q. 8. ut. 4. Rolan. à Valle*
cons. 10. num. 18. seqq. Thef. dec. 103. nu. 9. in fine.
Hodiern. sup. nu. 46. seqq. usq. ad. nu. 58.

305 Item si subesset periculum amissionis rei,
Gratian. disc. 564. nu. 18. Puta si sint subiecta
 periculis, casibus, & tempestatibus. *Raudens.*
resp. 7. num. 16. tom. 1. & inuasionibus inimico-
rum, Ronit. cons. 13. nu. 22. 10. Louius sup. n. 381.
in fine. Sic minor restituitur si ob moram, in-
 terpellatus, ut soluat, non soluit, ideo est ven-
 ditum pignus. *Rocca disp. 140. nu. 10.*

306 Nullitas ob non seruatiā formam statuti
 non potest allegari, quando constat de rece-
 ptione mercium, vel pecuniarum, aliter ta-
 men quam per confessionem, etiam iurata
 debitoris, cui per eam possit fieri fraus legi,
 siue statuto, quia non est licitum locupletari
 cum aliena iactura. *Gratian. cap. 713. num. 55.*
& seqq. cap. 750. in princ. cap. 576. num. 25. seqq.
c. 669. n. 3. & ibi Luca, D. Cepparella ref. 27. n. 2.

Sed locupletatione non probata obstat nul-
 litas, *Magon. dec. luc. 15. Sperell. dec. 154. nu. 60.*
Rota post R. Marin. lib. 2. ref. 104. nu. 7. Bonden.
collect. 38. nu. 114. vol. 2. post mille Louius gl.
16. §. 7. nu. 15. seqq. & gl. 20. §. 4. nu. 202.

Et licet aliqui dicant, nullitatem non posse
 allegari probata versione in vilitatem pu-
 pilli, siue minoris, Ecclesiæ, vel Civitatis.
Gratian. cap. 564. nu. 33. Sabell. §. Versio. num. 1.
Rota p. 13. rec. dec. 139. Franc. de Angelis de con-
sess. lib. 2. qu. 13. nu. 69. seqq.

Tamen dicta hæc procedunt, ut pretium,
 sit restituendum, non ut sublineatur aliena-
 tio nulliter facta. *Rota post Cenc. de censib. dec.*
287. Merlin. dec. 244. nu. 16. Narbona de state
ann. 14. q. 16. nu. 20. Gratian. disc. 559. nu. 64. Ro-
ta dec. 110. num. 29. post Pacif. de Saluian. Lo-
uius gl. 16. §. 7. num. 6. & 64. Baron. eff. 3. num.
221. Gross. de contract. minor. insp. 3. qu. 38. nu. 6.
Maximè si minor, qui contraxit alienando,
erat in possessione bonorum alienatorum.
Rota penes postb. de subhast. dec. 57. nu. 14. Louius
sup. nu. 65.

Beneuerum nullitas non potest allegari, si
 vilitas in omnem casum resuleret in vilita-
 tem minoris, aut mulieris, sine solemnitatibus,
 puta: pupillus haberet domum ruinofam,
 pro qua reparanda non esset pecunia, nec res
 mobilis, venderet illam valoris mille, pro du-
 catis mille, & centum, absque solemnitati-
 bus requisitis in venditione rei minoris, &
 pretium illud esset implicatum inemptionem
 alterius rei stabilis, æque fructibilis, tunc mi-
 nor ille non posset allegare nullitatem dictæ
 venditionis. *Gratian. cap. 756. nu. 49. seqq. Rota*
p. 13. rec. dec. 139. nu. 10. seqq. Mellius ob. 47. Sa-
bell. §. alienatio nu. 23. Et nullitas potest allegari
 à minoribus, & illorum hæredibus, non ab
 alijs. *Baron. eff. 1. num. 194. D. Mansius consult.*
413. nu. 3. Scop. ad Merlin. contr. 21. lib. 1. Dixi-
mus sup.

Sic, si per statutum requiratur licentia Prin-

cipis in alienatione reftimoris, si illa non
 adsit, sed decretum Iudicis, hoc illam supplet.
Cyriac. contr. 416. n. 25. & seqq. Rota Rom. decis.
297. n. 12. p. 13. rec. Vide sup. n. 149.

Verum Princeps sanans defectum solem-
 nitatum statuti, non sanat, nec tollit restitui-
 tionem competentem minori, propter lætio-
 nem. *D. Beniel. cons. 75. num. 111. Diximus sup.*
num. 268.

307 Item quando minor contraheret, & se
 obligaret in vim recognitionis bonæ fidei,
Gratian. disc. 696. n. 30. Aliograd. contr. 5. n. 8. lib.
1. Rota rec. dec. 75. nu. 18. p. 9. Pigant. ad Statut.
Ferrar. rubr. 90. n. 25. Arguelles dec. 63. num. 38.
Add. ad Ludouf. dec. 188. n. 10. Diximus sup. n.

308 Item si minor contrahat extra territorium,
Aliograd. cons. 36. n. 4. lib. 1. Merlin. dec. 60. (sed
 requiritur decretum Iudicis loci, ubi sunt siq
 res immobiles alienatæ, *Antouell. de loco leg.*
lib. 2. c. 9. n. 116. Mantica, Riminald. Cranet. Bar-
bos. Scacc. & alij relati à Baron. eff. 3. n. 97.) An-
sonell. de loco legal. lib. 2. c. 15. n. 23. seqq. Tuf. b.
lit. S. concl. 331. Riccius collect. 3780. Louius sup.
n. 383. Fenzon. ad Stat. Urb. c. 151. nu. 9. Theod.
Rub. lib. d. num. 47. Card. Luca de dote disc. 143.
n. 43. Conciol. ad Stat. Eugub. lib. 2. rub. 56. n. 13.
 ubi limitat si statuta inhabilitarent personam
 simpliciter, & non secundum quid, & allegat.
38. n. 15. Card. Luca d. disc. 143. n. 43. Rota decis.
238. n. 3. p. 6. rec.

Sic minor debet seruare solemnitates sta-
 tuti loci ubi contrahit, alias nulliter contrahit,
Pacific. de Saluian. Insp. 3. c. 2. num. 175. quamuis
 bona sint alibi, *Antouell. de tempor. legal. lib. 2.*
c. 65. nu. 7. at solemnitates, & decretum illius
 Iudicis ubi res sita est, *de loco legal. lib. 2. cap. 9.*
n. 116. lib. 2. c. 15. qu. 5. nu. 57. seqq. Louius gl. 16.
§. 10. n. 69. & gl. 16. §. 2. n. 5.

Alij tenent posse quamlibet Iudicem do-
 micilij minoris, aut originis, aut rei sitæ, *Vir-*
gil. de legitim. pers. c. 2. nu. 36. Noguerol. alleg. 32.
n. 134. Guttier. de tut. p. 2. c. 5. nu. 56. Games. var.
tom. 1. c. 14. n. 17. & ibi Aylton.

Sed veritas est in questione, si statutum ali-
 cuius solemnitatis in contractibus minorum,
 vel mulierum, vel aliorum, compræhendat
 tales personas contrahentes extra locum sta-
 tuti, quod si statutum præscribat solemnita-
 tæ adhibenda, aut inhabilem faciat per-
 sonam ad actum, si non fiat cum illis solem-
 nitatibus, primo casu statutum non affi-
 cit subditos contrahentes extra territorium,
 secundo casu sic, latè *D. Dondens consult. 2. per*
tot. signanter nu. 4. seqq. D. Mansius consult. 429.
Louius de solemnitat. gl. 18. n. 1. & seqq. & num. 15.
Bonden. collect. 41. n. 155. vol. 2.

Alia distinctio est circa voluntatem sta-
 tuti, ad cognoscendum, an statuta porri-
 gantur extra territorium, scilicet, an contineant
 suorem, vel odium, ut primo loco non ha-
 beat locum, secus secundo loco. Idem *Dond.*
consult. 2. n. 6.

Alia

Alia distinctio est, quod statuti solemnitas attenditur locus contractus, secus quoad personas contrahentium, nam attenditur statutum ipsorum, *Baron. de eff. minor. atar. quoad contractus, in prelud. l. n. 8. 9. Serafin. dec. 746. nu. 3. Iouius sup. sed verior sententia est, quod debet seruari solemnitas loci ubi res alienabilis, Baron. eff. 3. n. 98. Et in loco originis, & ubi prædium est, debent solemnitates seruari. Baron. sup. nu. 99. ex Muta in consuet. 5. n. 47. latè Iouius gl. 20. §. 6.*

Quando debeant, vel ne seruari solemnitates loci contractus, vel personarum contrahentium extra territorium, tractant *Pic. ad Stat. Urbis gl. 2. nu. 31. seqq. Caball. conf. 180. n. 7. seqq. lib. 1. Grat. disc. 409. n. 36. seq. disc. 706. n. 24. seqq. disc. 124. n. 30. seqq. & dec. 28. 103. ubi Add. Merlin. dec. 601. n. 11. seq. Fräsch. dec. 77. ubi Luc. Altograd. conf. 36. lib. 1. Christin. dec. 2. §. 4. vol. 2. Peregr. dec. 88. 117. nu. 15. Rota p. 13. rec. dec. 17. n. 13. seqq. & dec. 400. nu. 17. Vrecol. de transact. q. 63. n. 13. seqq. Caluin. de acquit. lib. 3. c. 293. Rota p. 14. rec. dec. 380. nu. 15. Bich. dec. 200. num. 4. seqq. dec. 223. Serafin. dec. 791. n. 4. dec. 1170. n. 1. Canaler. dec. 257. Farinac. dec. 431. nu. 3. p. 1. Sabell. §. statuta n. 22. seqq. Iouius gl. 20. §. 6. D. Constantin. ad Stat. Urbis annot. 44. n. 661. & seqq.*

Minor contrahens in Ecclesia validè contrahit sine solemnitatibus statuti loci contractus. *Iouius gl. 16. §. 7. n. 137. & gl. 18. n. 7.*

Verum maior vigore statuti, & nostræ constitutionis Veriusque Siciliæ incip. *Minorum Intra*, potest in quocumque loco gerere se pro maiore. *Bilotta dec. 12. Serafin. dec. 746. n. 3. Nec tenetur seruire solemnitates loci, ubi contrahit. Bald. Thomas de tut. & curat. tract. 8. tit. 19. n. 3506. & 3595. Baron. de effect. minor. atar. circa contract. prelud. l. n. 7. seqq.*

Et quamvis procurator minoris debeat contrahere cum solemnitatibus necessarijs in contractibus minorum. *Carpan. ad Stat. Mediol. lib. 1. c. 328. n. 94. licet postea distinguat cum Tiraq. per eam relato Rub. sing. Rot. Rom. 10. 2. circa Stat. Urbis l. 151. n. 13. Conciol. ad Stat. Engub. rubr. 45. lib. 2. n. 7. Tamen secus est si ipse fuisset constitutus cum solemnitatibus dicti statuti, & sic non requiruntur. Theod. Rub. d. cap. 151. n. 14. Mantua de vasit. lib. 7. tit. 3. in fin. Rota post Merlin. de pignor. dec. 117. ma. Et sufficiunt solemnitates ubi sit mandatum, licet non sint adhibuæ solemnitates loci contractus, *Rota d. dec. 117. nu. 3. Conciol. sup. num. 8. Videndus Gratian. dec. 45. & ibi Lucas & Scoppa.**

Et sic requiruntur in mandato facto à minore Neapoli, solemnitates requisitæ per statuta Neapolitanæ, *Ferzoni ad Statut. 754. Lucas sup. n. 7.*

309 Item si minor contrahat in possessorijs, *Gratian. disc. 704. nu. 17. Ostob. de manus. obs. 57. nu. 38. Christin. dec. 178. nu. 4. lib. 3. Iouius gl. 16. §. 7. nu. 223. seqq. Manjon. de caus. excomp. l. 1. n. 50.*

Sed quod neq; possessionem possit alienare dicunt *Narbon. de atar. ann. 25. q. 5. Baron. eff. 2. nu. 12. & eff. 3. nu. 182. Fachin. contr. lib. 3. cap. 2.*

310 Minor non potest ratificare contractum, nullum ipso iure, *Sperell. dec. 155. n. 6. Barusius resol. 100. nu. 28. Gales de restit. c. 6. tract. nu. 40. Iouius gl. 21. §. 23. n. 96. licet veniam ætatis impetret, ibid. Tusc. lit. S. conclus. 329. Ludonif. dec. 260. n. 15. ubi Addit. n. 22. Burat. dec. 410. n. 15. Rota rec. dec. 535. nu. 12. p. 1. Rota coram Merlin. dec. 540. n. 18. Ostob. dec. 204. n. 4. Rota. rec. p. 13. dec. 139. nu. 14. Menoch. conf. 203. nu. 37. Gabriel conf. 62. nu. 27. seqq. lib. 2. Rota dec. 27. nu. 21. 22. post Gales de restit. fol. 321. Rojas dec. 82. num. 8. Palma alleg. 145. nu. 21. Bonden. coll. 6. nu. 83. Et solemnitates requisitæ in actu debent esse, in ratificatione, *Gratian. disc. 981. n. 44. Et in dissolutione, Iouius d. gl. 16. §. 7. n. 190.**

311 Verum dicens velle stare contractui, non potest dicere de nullitate. *Iouius gl. 21. §. 21. n. 971. Nec restituitur, Odd. de restit. q. 24. n. 15. q. 25. art. 2. n. 13. Sabell. var. c. 98. n. 13. post Merend. & Cencer. Iouius sup. nu. 62. ubi impugnatur Sperell. dec. 155. nu. 37. Barbof axiom. 93. nu. 24. Vide Nos de nullit. Iudic. rub. 4. q. 1. n. 50. seqq.*

Sed potest dicere fuisse cum dolo inductum, *Iouius sup. num. 38. Et debet adesse specifica scientia nullitatis. Gales de restit. dec. 17. nu. 21. 22. Ludonif. & add. dec. 260. n. 15. Burat. dec. 410. n. 15. Rota rec. dec. 535. nu. 12. p. 1. Menoch. conf. 203. nu. 37. Merlin. dec. 540. nu. 18. Ostobon. dec. 204. n. 4. Rot. rec. dec. p. 13. dec. 139. n. 14.*

312 Minor per matrimonium à Curatore non liberatur, *Hermosill. lib. 4. gl. 2. nu. 8. tit. 5. p. 5. Vela differt. 1. 2. §. 6. 7. Parlador. lib. 1. quotid. c. 12. Peguer. dec. 132. nu. 1. per tex. l. & minus, C. de procurat. l. maritus, C. qui tut. dar. poss. l. amplif. simi, C. de excusat. tut. l. 3. C. de interd. l. 2. C. si sapius in integr. restit. Barra controu. 79. n. 34. Vela differt. 5. & 6. nu. 43. Mattiensinn. in repet. l. 1. ff. de minor. ex n. 105. Nos ad Ruit. dec. 39. nu. 11. & ad conf. 32. nu. 17. lib. 2. Gufin. verit. iur. verit. 11. n. 24. seqq. Iouius gl. 9. §. 1. n. 98. seqq.*

Sed quod minores, per matrimonium à curatore iugo liberetur, dicunt *Didac. Perez in l. 3. tit. 11. lib. 4. ordin. gl. 2. vers. ex qua lege. Azencid. in l. 8. lib. 5. tit. 1. noua compil. n. 48. 49. Barz. de Inop. debet. c. 14. n. 4. & de decima tutor. prest. c. 4. n. 20. D. Lo. à Cast. tom. 4. controu. c. 28. nu. ult. Scob. de ratiocin. c. 60. n. 25. Fontanell. de p. nuptial. cl. 4. gl. 2. n. fin. Parlador. lib. 1. quotid. cap. 12. Gufin. verit. iur. verit. 11. n. 58.*

Minores vxorati post annum 17. restituuntur, non solum ex capite læsionis, sed etiam ex capite minoris ætatis. *Secund. de appellat. q. 19. remed. 1. à nu. 20. Odd. de restitut. p. 1. q. 17. sub nu. 73. Gufin. verit. iur. verit. 11. nu. 24. 45. seqq. Vela differt. 6. n. 54. Paul. de vir. part. potest. p. 2. c. 1. num. 105. Gales de restit. cap. 5. tract. num. 46.*

Et si statutum disponat, quod minor habeatur

tur pro maiore in omnibus, tamen non tollit privilegia minoris ætatis. *S. cacc. sup. n. 22. Odd. d. q. 15. n. 75. Gufman. sup. n. 48.*

Sic minores vxorari non possunt alienare sine decreto, bona stabilia. *Gufman d. verit. 11. n. 52. Dicemus infra n. 383.*

In puellis nuptis in quacumque minori ætate cessat statim baliatius, qui datur feudatarijs minoribus in nostro Regno. *Andr. in cōstit. minorum iura, propè finem, vers. Nos de falso. Cypre. in Inuestit. feudal. vers. feudatariorum Babilij, §. desinunt fol. 88. col. 1. Escobar. de ratiocin. c. 6. nu. 17. seqq. Dummodo non nubant ante annum duodecimum completum, alias est expectandus annus ipse duodecimus completus, secundum Andr. ibidem, Nos ad Ronit. conf. 75. n. 29. lib. 3.*

Sed de his, quæ gessit in iudicio, vel extra, cum eius læsione ante matrimonium, debet petere restitutionem in integrum infra quadriennium post matrimonium, de alijs vero gessis post matrimonium, quadriennium currit à die læsionis. *Franch. dec. 650. vbi Lucæ, Ronit. in pragm. 2. de minorib.*

313 De iure communi minor habens 18. annos potest contrahere pro redemptione captiuorum. *Doctissimus D. Vela dissert. 6. num. 18. Add. ad Oinot. §. alia num. 27. Instit. de donat. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. num. 36. Doctissimus Lara de anniuers. & Cappel. cap. 22. n. 8.*

314 Minor pro nulliter à se alienatis remedia habet possessoria. *Cyriac. contr. 403. Iouius gl. 16. §. 7. n. 232. 233. §. 13. n. 52. & n. 47. in fine. Boniorn. in cap. Imp. Caroli 78. Giurba de feud. §. 2. gl. 9. d. nn. 54. Baron. eff. 3. nu. 2. in fin. Valenz. conf. 109. n. 6. 7. 8.*

315 Minor, cuius res nulliter, aut iniuste à tutore alienata est, potest tutorem, & eius possessorem conuenire. *Cyriac. controu. 321. 331. 332. seqq. Olea de cess. tit. 5. qu. 11. d. n. 31. Fab. de error. dec. 25. err. 7. Rota dec. 7. nu. 7. 8. post Michalor. de fratrib. Odd. de restit. p. 1. qu. 22. art. 3. Surd. dec. 243. n. 18. Rota dec. 125. n. 3. prec. Et si non sit cautum, contra illos competit restitutio. *Gales. c. 2. tract. n. 238.**

316 Et cum fructibus res ei est restituenda. *Cyriac. d. contr. 321. 331. Tonnut. lib. 2. quasi. 27. Merenda controu. 7. & 9. lib. 7. Quamuis fructus sint consumpti, si ex illis sit factus locupletior *Gales. tract. c. 10. n. 46. Verum obtinens debet soluere expensas in re factas. *Gales. cap. 9. tract. nu. 68. & c. 10. n. 46. & c. 1. com. n. 147. quamuis sit malæ fidei possessor, si melioramenta sine vitia, & necessaria. *Gales. d. c. 1. n. 163.****

Sic datur restitutio contra tertios possessores, in subsidium. *Gales. c. 9. tract. nu. 59. si primus emptor non est soluendo, *Gales. ibidem num. 65.**

317 Restituitur aduersus lapsum termini ad retrahendum dari, si adsit læsio. *Girz. de nobil. gl. 6. §. 1. num. 19. Gutier. lib. 2. pract. qq. q. 159.*

Hermosill. l. 55. gl. 7. n. 32. tit. 5. p. 5. Olea de restit. iur. tit. 3. q. 2. n. 5. Molina de primog. lib. 3. cap. 13. nu. 60. Marefcot. lib. 2. cap. 98. Gomez. lib. 2. var. c. 2. nu. 27. Gales. de restit. c. 1. tract. nu. 67. Conar. pract. c. 26. nu. 4. Roccus resp. 8. n. 14. lib. 2. S. annuat. controu. 57. nu. 25. Larrea dec. 70. nu. 8. seqq. 14. 32. Calà de restit. q. 23. & q. 7. n. 37. seqq. 1.

Et ad exercendum pactum de retrouendendo, *Larrea dec. 70. si adsit læsio n. 16. Gales cap. 2. tract. u. 86.*

Restituitur aduersus lapsum temporis ad aliquid faciendum à iure constituti. *Larrea d. dec. 70. n. 7. secus ab homine. Ronit. in prag. 63. n. 7. de Offic. S. R. C. Barbosa in l. 6. C. de restit. milit. n. 4. Cels. dec. 93. n. 11.*

Tempus datum pro petenda prælatione currit minori, Ecclesiæ, & similibus. *Rosenthal. de feudis c. 9. membr. 2. concl. 93. n. 14. Canc. cer. var. p. 1. c. 1. n. 38. Cald. de iure emphyt. lib. 4. c. 14. nu. 19. seqq. Scader. de feud. p. 8. c. 7. nu. 49. Hartm. Pistor. qq. iur. lib. 2. c. 12. n. 33. R. Marin. lib. 1. resol. 329. num. 15. seqq. Corradin. de pralat. q. 24. n. 25.*

Licet secus in pupillis. *Rosenthal post alios d. concl. 93. nu. 15. vbi latè, Add. lit. R. Pistor. d. qu. 12. n. 31. seqq.*

Et licet non currere pauperi dicant *Maranta in tract. de multipl. alienat. num. 39. Greuei pract. lib. 2. concl. 19. confid. 1. num. 5. contradicte Corrad. d. q. 24. n. 43.*

Sed restitutio in integrum datur minoribus, & Ecclesiæ aduersus lapsum temporis dati pro prælatione petenda. *Bald. in cap. 1. §. porro n. 3. vbi Afflic. num. 33. tit. qualiter olim feud. pot. alien. ibid. Rumm. in addit. fol. 128. n. 1. seqq. Scbradar. de feud. d. c. 7. nu. 49. seqq. Rosenthal. d. conclus. 93. nu. 14. Quamuis nulla læsio sit, dum succurrendum est minori, qui potuit meliorem conditionem suam facere, vel si res sit suorum maiorum, aut si ad illam haberet specialem affectionem, & satis damnum, & læsionem patitur per lapsum temporis. *Cossa conf. 94. n. 36. Call. in l. si uratorem, verb. vel aduersarij dolo nu. 62. & de emphyt. lib. 4. c. 14. nu. 20. seqq. Canc. cer. var. p. 2. c. 1. n. 306. seqq. Giurba dec. 78. n. 6. 13. Castill. dec. 244. Franch. dec. 17. n. 17. seqq. Antonell. de tempore legal. lib. 1. cap. 17. nu. 9. Corradin. sup. nu. 27. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. c. 14. n. 120.**

Licet non dari restitutionem minoribus in hoc casu, quia agunt ad lucrum capiendum, diximus latè suprà. *Gratian. disc. 433. num. 68. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 59. num. 48. Coccin. dec. 13.*

Sed *Thor. in comp. dec. p. 2. verb. pralatio*, d. xtinguit, ut deur restitutio, si pupillus non habet Tutorem, & Ecclesia non habet Prælatum, secus è contra.

Distinguit *Farbin. conf. 64. nu. 15. lib. 2. Larrea dec. 70. n. 32. Marin. d. res. 329. n. 15. & seqq. & lib. 2. c. 116. n. 25. seqq. Molfes. ad Consuetud. Neapol. tit. de renunc. §. 24. q. 8. n. 3. seqq. Cypre. Lays*

Larr. dec. 168. num. 65. Vt minoribus detur restitutio non ex simplici minoritate, sed si probeat læsionem, unde descendunt, quod minores probare tenentur tempore alienationis potuisse emere, habuisse pecuniam in promptu, & quod talis prælatio tunc temporis ipsis fuisset utilis, ex text. in c. constitutus, de in integr. restit. vbi gl. verb. debita, in fine, & verb. constituit, Corradin. sup. n. 29. & seqq.

Quæ restitutio in integrum debet peti intra quadriennium, post antiquiores, *Rouit. in pragm. 63. de offic. proc. Casar. nu. 9. Capye. Laro d. dec. 168. n. 65. Corradin. d. q. 24. n. 34.*

Et quamvis *Affl. in Const. 1. Regi lib. 2. rub. 38. num. 21. Menoch. conf. 100. nu. 289.* dicant quod ipse minor debeat probare, esse intra quadriennium, tamen verius est: aduersarium debere probare esse elapsum quadriennium. *Cald. sup. verb. infra n. 19. Barbof. in d. c. constitutus n. 9. Corradin. sup.*

Dicunt *Affl. in c. 1. §. sancimus num. 27. tit. quo temp. mil. inu. pet. deb. Berlich. conclus. 40. part. 2. num. 32.* tale beneficium restitutionis competere etiam alijs habentibus communius prælationis, tamen conclusio hæc procedit in re omnino indiuidua, vt diximus sup. Sed non in casu proposito, vbi res est diuidua, & minor pro portione sua petit præferri, & restitui. *Crot. conf. 344. n. 13. seqq. lib. 3. Odd. de restit. p. 1. q. 46. art. 3. 4. nu. 12. late Corradin. d. q. 24. n. 35. seqq.*

318 Minor sine solemnitatibus statutarijs non potest se obligare, etiam in causa appaltus, seu gabelle fiscalis, *l. in fraudem 45. ad finem, ff. de iure fis. l. Pacron. de locato. c. 10. nu. 12. N. v. bona de etate, anno. 25. quest. 10. num. 1. seqq. Ansaldo. de commerc. disc. 18. n. 2. & seqq. n. 28. 46. 48. contra in Florentia, Cappell. ref. 15. n. 9. 13. ref. 50. n. 4. ref. 28. n. 39. 40.*

Sed obligatur quando contraheret cum fisco. *Barbof. in l. si constante n. 122. ff. solut. matr. Rota dec. 318. n. 13. p. 5. rec. Merlin. de pign. lib. 2. q. 39. n. 16. Tiraz. de legib. conubial. gl. 8. nu. 69. Boccacc. super const. 1. March. gl. 8. nu. 69. Salgad. de retent. p. 2. cap. 15. n. 45.*

Secus si adesset læsio. *D. Mansius in bibliotheca iur. tit. de restit. tit. 2. n. 150. Vide sup. n. 30.*

Sed contra, quod minor non obligatur, nam fiscus non est privilegiatus, nisi in casu, quo expresse sit privilegiatus. *Rouit. dec. 69. num. 7. Sur. l. dec. 13. vbi H. ad iern. idem Surd. conf. 199. n. 6. 7. Muta dec. 27. num. 18. D. Petrain ritu 249. num. 4. tit. 261. num. 8. Nos ad Rouit. ad dec. 69.*

Restitutio in integrum non intrat in Florentia in materia gabellarum. *D. Cepparell. ref. 15. num. 13. ref. 50. num. 4. ref. 28. num. 39. 40.*

319 Minor non potest prorogare terminum ad soluendum, *Altograd. conf. 15. lib. 2. quod intellige, si est elapsum tempus, secus non elapso termino ad soluendum. Iouius gl. 16. §. 7. nu. 191. seqq. Costa de retroract. c. 8. cas. 29. Rota rec. dec. 357. p. 12. n. 1.*

Restituitur ob non renouatam inuestituram feudi. *Card. Luca de feud. disc. 40. num. 13. Calà de restit. q. 6.*

Minor restituitur aduersus inuestituram non petitam, & iuramentum fidelitatis non præstitum, *Paim. consult. 10. n. 13. Cyriac. contr. 619. num. 13. Larab. theatr. feudal. tom. 1. p. 4. disc. 32. Et releuium non solum, Moruil. super constit. post mortem num. 7. vbi decisum refert, Pratus ad Paschal. de vi. lib. parr. potest. p. 4. c. 1. ad n. 11. vers. quod si. Et est pragm. 76. de offic. proc. Casar. vbi tenetur tutor, aut curator, Card. Luca de donat. disc. 19. num. 5. vbi de pœnali caducitate, vbi de differentia inter modum, & conditionem, Calà d. q. 6.*

Minor restituitur aduersus registrationem regij assensus non factam, impetrati super alienatione, vel obligatione bonorum feudaliū. *R. Reuert. & R. Marini decif. 21. & decif. 269. Idem R. Marin. alleg. 99. Gales. de restit. c. 3. Tract. n. 190.*

Minor ignorans feudum deuolutum, restituitur in integrum. *D. Pigant. ad Stat. Ferrar. tom. 2. fol. 3. rubr. 113. lib. 2. n. 2.*

Minor restituitur aduersus non denunciationem mortis feudatarij pro duplicato releuiō. *Ganauer. dec. 31. Est pragm. 76. de offic. proc. Casar. vbi quod soluit tutor de proprio. Capan. de releuiō p. 5. qu. 20. nu. 15. 16. & ad petendam inuestituram feudi. Calà de restit. qu. 6. n. 2. 3. Gales. de restit. c. 2. n. 189. fol. 42.*

Et aduersus non implementum. *Rota p. 2. rec. decif. 723. Card. Luca de fidei commiss. in summar. n. 3. & 45. aduersus Præceptum testatoris, vel legis, seu conditionem. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. c. 14. n. 49. Larrea dec. 79. Pereia de instr. et lit. tom. 2. tit. 9. ref. 50. ex nu. 5. Cancer. var. p. 1. c. 13. n. 58. Fach. lib. 8. c. 49. Calà de restit. q. 17. Iouius gl. 11. §. 11. n. 154. fol. 195.*

Restituitur aduersus tempus decursum petendæ dotis. *Barbof. in Auth. si minor. C. de tempore restit. in integr. Odd. de restit. p. 1. q. 19. art. 3. n. 23. 30. & q. 20. n. 8. & q. 88. p. 2. nu. 48.*

Sed non restituitur aduersus pactum de capiendō. *Calà de restit. q. 22. num. 18. seqq.*

320 Minor, ac alie personæ privilegiatæ, bona alienata, sine solemnitatibus recuperare volentes debent offerre recepta, & illa restituere cum vsuris, *D. Baldus. de dote tit. 4. decif. 32. nu. 55. ex Ab Eccles. obs. 163. n. 4. seqq. Rota post Cenc. dec. 463. Cacher. dec. 160. num. 3. 16. Cyriac. contr. 500. n. 43. seq. Iouius gl. 3. n. 177. Secus si emptor sit in bona fide, nā tunc restituit fructus à die litis contestatæ num. 179. Gallus de fructib. disp. 23. n. 4. vbi quod emptor restituit rem cum fructibus num. 36. seqq.*

Verum alienans sine solemnitatibus statuti, non tenetur restituere pretium, nisi sit factus locupletior. *Stalban. obs. 52. num. 4. Cepparell. ref. 26. qu. 36. Nec in foro Poli. n. 9. Castill. controu. lib. 8. cap. 64. num. 11. Rota post Cenc. de censib. dec. 141. 464. n. 26. 27. & dec. 455. num. 1. Calà*

Calà de restit. qu. 9, Sabell. §. minor. num. 37. Hodiern. ad Surd. dec. 179. n. 17. Rota dec. 17. nu. 24. post Gales. de restit. Nos de nullit. iudic. rubr. 4. qu. 1. n. 59. seqq.

Et versio inutilitatem minoris debet probari. *Rub. dec. 98. nu. 21. 22. Baron. de eff. minor. etat. circa iudic. eff. 27. nu. 2. de eff. contract. eff. 3. num. 244. Iouius gl. 16. §. 7. num. 12. seqq. D. Cepparell. ref. 26. & 27. num. 2.*

Quando est effectus locupletior, an debeat restituere pecuniam, vel rem emptam ex dicto pretio, *Torre de palls fut. success. lib. 2. cap. 34. n. 12. Staiban. sup. n. 10. Nos de nullitat. iudic. rubr. 4. q. 1. n. 59. Mellius obs. 121. n. 4. vbi quod non potest ad vltiora procedere non restitutus acceptis. Cyriac. contr. 303. nu. 102. Menoch. conf. 664. num. 16. Iouius gl. 22. §. 20. num. 24. 25. Sic etiam debet minor ipse restituere pretium melioramentorum, factorum in re malè vendita, *Mangil de cust. q. 176. n. 1. & seqq. Cypre. dec. 119. Cbristin. dec. 177. vol. 1. Canale. de tut. n. 13. seqq. Et tenetur restituere vsuras pretij recepti. Bersan. de compensat. c. 3. qu. 26. n. 33. vbi quod recuperat pretium cum vsuris perceptis, & quæ percipi poterant. Iouius sup. n. 33. & per tot. vbi tota materia locupletationis, vel non.**

Solemnitas non necessaria, si fuerit adhibita, sed minus legitime, non vitiat actum, quia abundans cautela ineptè adhibita, non nocet. *Felin. in c. ad ordinem nu. 2. de rescript. & in c. examinata nu. 12. de iudic. Add. ad Sanfelice. dec. 350. vers. finem, vbi exemplificat in multis. Gratian. disc. 168. Tusc. lit. 5. concl. 328. Voz axiom. lit. A. n. 25.*

Et quando defectus solemnitatis non opponitur per partem, non potest iudex ex officio illum allegare, & supplere. *Gomez var. rom. 2. cap. 11. nu. 17. Simoncell. de decret. minor. lib. 7. tit. 7. inspect. 3. nu. 35. Gratian. disc. 286. nu. subd. n. 17. quod etsi iudex posset opponere, non tamen cogeretur hoc facere, neque ab eo posset appellari quasi in eius facultate hoc consistat, & allegat se metipsum sup. disc. 146. Staiban. obs. 2. nu. 8. 9. Donad. de renunciat. lib. 1. cap. 18.*

Ideo iudex ex officio non concedit restitutionem in integrum, *Roman. singul. 462. Rebuff. de restitut. in integr. art. 8. gl. 3. n. 27. Addentes ad d. sing. Roman. Gales de restit. cap. 9. num. 1. seqq. Conciol. alleg. 52. num. 28. Nam illa debet peti. Conciol. alleg. 3. nu. 43. vbi n. 44. quod non sufficiunt clausulæ generales. Nam debet peti. Torre de palls lib. 2. c. 34. n. 18. Diximus sup.*

Verum Papa, & Imperator, & Princeps non recognoscens Superiorem, concedit restitutionem. *Roman. d. sing. 462. Alex. conf. 114. lib. 4. Gales sup. n. 4. & seqq. vbi limitat, vt possit concedi si agatur de illa incidenter.*

Restitutio in integrum à solo Principe conceditur, de iure communi, in causis fiscalibus. *D. Cepparell. ref. 81. n. 1. ex Odd. de restitut.*

p. 1. q. 18. art. 11. num. 64. Farinac. qu. 101. nu. 35. Guazz. de confite. q. 30. n. 18. Idem Florentiae D. Cepparell. nu. 2.

Et emptor bonorum minoris, non seruatis solemnitatibus, dicitur in mala fide, & tenetur restituere bona cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerint. *Surd. & Hodiern. & Genjal. dec. 179. Quamuis utilis minori Hodiern. ibid. num. 6. Quamuis adsit decretum iudicis. nu. 7. Grammat. dec. 79. nu. 8. seqq. Staiban. ref. 30. num. 51. lib. 1. Gizz. ad Cypre. latr. dec. 19. nu. 4. Gratian. disc. 823. nu. 4. nu. 30. Vbi quod præsumitur dolus. Gallus de fructibus disp. 13. nu. 11. disp. 23. art. 4. nu. 37.*

Fructus, & valorem quanti plurimi. *Surd. ibid. & Hodiern. num. 20. Anna conf. 93. Gratian. disc. 42. & ibi Luca. Costa de port. rat. q. 100. Rota Ian. dec. 164. Crauet. conf. 827. Bauer. Tract. de mor. p. 3. tom. 6. p. 2. tract.*

Est nulla venditio domus, facta per tutorem sine solemnitatibus, & condemnatur possessor ad relaxandum cum fructibus. *Gizz. ind. dec. 19. num. 4. Staiban. d. ref. 30. Gallus sup. Dicemus infra num. 507. qui fructus sunt deductis expensis, Gallus de fructibus disp. 2. art. 7. n. 12. post mille Sabell. §. fructus n. 2.*

Vt alienatio rei minoris sit valida debent concurrere quatuor requisita. Tutoris auctoritas. *Gizz. sup. num. 12. Secundo necessitas, puta si æs alienum urgeat l. ob æs. C. de præd. minor. Staiban. ref. 30. num. 14. 3. Iudicis decretum d. l. ob æs, Staib. sup. quod potest præcedere, & subsequi, sed tutius, vt antecedit. ibid. Gizz. 4. Appretium rei, Cypre. Latr. dec. 19. n. 1. Merlin. contr. 74. nu. 1. lib. 2. Staiban. d. ref. 30. nu. 5. An subhastio, Baron. eff. 3. nu. 171. 177.*

De decreto iudicis diximus sup. num. 93. & seqq. Hic dicimus: decretum in contractu minoris, ac mulieris, secundum statutum, debet interponi cum causæ cognitione. *Mantica de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 16. Gratian. disc. 644. nu. 7. Rota diuers. dec. 448. n. 2. p. 1. Idem Gratian. disc. 563. nu. 37. seqq. D. Merlin. contr. 74. nu. 1. lib. 2. Rota rec. dec. 352. num. 4. p. 17. Itaut sola iudicis præsentia non sufficiat. Merlin. dec. 535. post mille alios, Iouius gl. 20. §. 3. nu. 1. seqq. Et sic si ne causa nullum est decretum. Marin. lib. 2. cap. 31. nu. 9. Baron. eff. 3. num. 60. Buvat. dec. 361. num. 3. Rota post Zuff. dec. 75. nu. 1. Iouius sup. nu. 6.*

Nec sufficit quælibet causa, sed illa debet esse iusta, & necessaria. *Imagis puto. §. ne passim ff. de reb. eorum. & à lege approbata. Rota rec. dec. 81. num. 23. p. 8. Iouius sup. nu. 4. alias nullum est. Rota rec. dec. 352. num. 4. p. 17. Iouius num. 5.*

Quæ iusta causa debet præcedere decretum, nec sufficit si ex post facto verificetur. *Gob. consult. 71. nu. 77. Iouius sup. nu. 5.*

Et si causa sit falsa, contractus corrumpitur ipso iure. *Gratian. disc. 691. n. 31. Andreol. contr. 136. nu. 12. Ludouis. dec. 496. nu. 11. Cels. dec. 232. nu. 8. Ed-*

8. *Rota rec. dec. 50. nu. 5. 7. p. 13. Zarai. dec. 109. num. 1. Iouius sup. nu. 8.* Nec opus est restitutione. *Odd. qu. 77. art. 9.*

Verum decretum Iudicis latione non excludit. *Galef. de restit. in integr. cap. 4. Tract. nu. 22. Rota dec. 17. num. 4. post eundem Tract. Baron. de effect. minor. etat. circa contract. eff. 3. nu. 83. 89. Iouius de solemnitat. contract. gl. 20. §. 2. num. 50. & seqq. Dec. pisan. 12. num. 28. licet contra dicant Ludouif. dec. 120. num. 15. decis. 406. num. 14. Menoch. conf. 153. nu. 34. conf. 747. num. 18. 19.*

Causa debet esse specialis, non generalis *Iouius sup. nu. 9. 10.*

Ideo minor alienans dum non expediebat alienare; restituitur aduersus illam. *Iouius sup. num. 10.*

Decretum tamquam ex falsa causa extortum, est invalidum, ac si non interpositum, & debet esse tota vera, nec sufficit in parte. *Iouius num. 11. 12. 13. Dom. Castald. consult. 127. num. 54.*

Etiā si falsitas sit in minimo. *Mangil. de subbast. qu. 50. num. 3. 9. & qu. 102. num. 2. seqq. Iouius sup. num. 14. nam decretum est indiuiduum, Iouius nu. 15.*

Hinc succedit, quod alienatio bonorum minoris pro soluendo xre alieno, quod in parte erat extortum, annullatur in totum. *Iouius sup. nu. 13.*

Nec hoc casu iuuat iuramentum. *Pic. ad stat. Urb. gl. 22. n. 8. D. Gob. consult. 20. n. 1. Iouius sup. num. 16.*

Adeo requiritur causa vera expressa, quod si illa sit falsa, quamuis sit alia vera, decretum non subsistit. *Addit. ad Ludouif. dec. 496. nu. 12. Andreol. contr. 136. nu. 13. Adden. ad dec. 81. num. 23. p. 8. rec. Rota rec. dec. 190. nu. 11. p. 6.*

Sic in alienatione bonorum stabilium minoris, requiritur solemnitas, & causa. *Castald. consult. 3. nu. 10. 11. ita ut illis deficientibus, minor non obligetur, nec naturaliter, nec civiliter. ibid.*

Et iudex antequam faciat decretum debet videre scripturas, in quibus causa alienationis fundata est, & non debet stare assertioni, *Rota rec. dec. 479. n. 6. p. 13.*

Quamuis de consuetudine excussio negotij, & visio scripturarum non fiat à Iudice, quamuis agatur de grauissimo negotio. *Gratian. disc. 861. nu. 13. Surd. dec. 334. Sperell. dec. 108. nu. 52. Vrecol. 28. 27.*

Causa interpositionis decreni debet Iudex exprimere in contractu, alias contractus remanet nullus. *L. i. C. de admin. tut. l. ob. as. C. de prad. min. Astolin. ref. 19. nu. 12. Christin. dec. 176. nu. 3. vol. 3.*

Sic causæ cognitionem fuisse adhibitam, probari ex verbis instrumenti. *Causa matruæ discussa, & diligenter inspecta. Rota rec. dec. 89. num. 8. p. 7.*

Decretum sine debita causæ cognitione. *Tom. IV.*

non subsistit. *Rota rec. dec. 368. nu. 5. p. 13. Astolin. ref. 19. nu. 13.*

Iudex non in genere, sed in specie debet informari, ut possit dici bene instructus. *Rota rec. dec. 400. num. 5. p. 12. dec. 193. 200. p. 12. dec. 521. num. 4. p. 13. Pic. ad stat. Urb. gl. 22. num. 4.*

Causa debet specialiter exprimi, non sufficit implicita. *Rota rec. dec. 273. num. 7. p. 12. dec. 23. num. 9. p. 11.*

Et si causa contrahendi erat sufficiens, sed illa non fuit allegata, nec cognita, decretum est nullum. *Casal. conf. 207. num. 84. Andreol. contr. 136. nu. 13. Baron. eff. 3. num. 93. Rota rec. dec. 190. num. 11. p. 6.*

Sic ob causam vagam nimis, & irrelevantum, assertam alienatio est nulla. *Rota rec. dec. 100. num. 6. 28. p. 13.*

Causa in decreto expressa præsumitur vera iusta, & licita *Rota post Cenc. dec. 478. nu. 6. 497. nu. 1. Et falsitas causæ non præsumitur. Ludouif. dec. 406. nu. 7. & in addit. num. 20. Thomat. dec. 68. num. 60. Roias dec. 308. nu. 6. Baron. eff. 3. num. 80. Nisi falsitas causæ sit evidens. Duen. reg. 85. Dunozer. dec. Rota Rom. 16. lunij 1648. Iouius sup. nu. 34.*

Si plures Causæ sint enunciatæ, sed vna tantum sit vera, tunc contractus an valeat, quod valeat *Pigant. ad stat. Ferr. rub. 91. num. 37. lib. 1. Spad. conf. 64. num. 22. conf. 168. nu. 16. lib. 1. Cenc. de censib. q. 15. num. 20. seqq. & ibi Rota dec. 35. num. 6. Vbald. dec. 342. nu. 8. Bich. dec. 240. num. 25. Rota rec. dec. 121. num. 3. p. 14. Caroc. de except. except. 34. n. 4. 9. Episc. Ricc. coll. 3164.*

Quod non valeat, *Gross. de contract. minor. insp. 4. q. 2. num. 1. Gratian. disc. 691. nu. 32. Cyriac. contr. 303. num. 70. Sabell. §. decretum nu. 7. Gob. Consult. 71. n. 73. Vrecol. consult. 63. nu. 73. Bich. dec. 539. num. 3. Zarai. dec. 702. num. 12. Turret. conf. 28. nu. 21. lib. 2. Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 11. num. 1121.*

Alii distinguunt, Aut causæ sunt alternativè positæ, & sufficit vnam esse veram, Aut copulativè sunt dispositæ, & tunc omnes debere esse veras, alias contractus remanet nullus. *Circe. disc. 67. num. 75. Iouius sup. num. 39.*

Alii dicunt: si causa vera fuerit allegata, & cognita, subsistat contractus, licet aliæ sint falsæ. Aut causa vera fuit allegata tantum, sed non cognita, & tunc contractus remanet nullus. *Gob. conf. 71. num. 74. Andreol. contr. 136. num. 13. Add. ad dec. 81. num. 23. p. 8. rec. Iouius sup.*

Si causa à principio sit vera, sed & post facto evaserit falsa, decretum, & contractus remanet validum. *Ludouif. dec. 406. nu. 12. Melius conf. 121. nu. 24.*

Idem si falsitas causæ sit modici præiudicii. *Odd. de restit. q. 77. art. 9. n. 50.*

Idem si falsitas causæ non fuerit principaliter reducta, sed illa veniat secundario,

H h h & in

& in consequentiam. *Pic. ad stat. Urbis. gl. 21. nu. 38. Ciroc. disc. 67. nu. 76.*

Iudici debet exprimi veritas, alias decretum, tamquam obrepitum non valet, & ab ipso Iudice reuocari potest. *Gob. consult. 71. nu. 76. Corn. conf. 185. lib. 4. Bertazol. conf. 12. nu. 37. Ionius sup. n. 42. 43.*

Idein si decretum sit fundatum super causa incerta. *Rota dec. 47. nu. 9. post Pic. ad stat. Urbis.*

Aut fundatum super causa erronea. *Eurat. dec. 120. nu. 18.*

Aut simulata. *Rota post Cenc. dec. 38. nu. 4.*

Debet esse causa necessaria. *Ionius sup. nu. 44. & seqq. post mille, quos allegat.*

Cum adest decretum in alienatione præsuntur causa decrevi, & sic æs alienum, & aliq. solemnitates. *Cesal. conf. 316. à num. 37. Rolan. conf. 99. nu. 27. lib. 2. Rota in noniss. dec. 143. p. 2. Surd. dec. 232. n. 19. cõf. 245. n. 27. lib. 2. Mandell. cõf. 105. Bardell. cõf. 58. n. 7. Plot. conf. 88. n. 2. lib. 1. Cotta in menorab. verb. decretum. Menoch. conf. 439. n. 34. conf. 1165. nu. 14. Sanfel. dec. 88. nu. 2. Cyriac. contr. 308. & 182. n. 2. 7. contr. 196. n. 93. 94. vbi dicit adeo præsumi, quod transferat onus probandi contrarium in negantem. Rouit. dec. 55. nu. 9. Rub. dec. 76. nu. 13. 14. dec. 98. nu. 8. 89. nu. 7. tom. 3. Sperell. dec. 164. nu. 32. p. 2. dec. 109. n. 53. Fachin. contr. lib. 2. cap. 20. Vermigl. conf. 487. nu. 4. Turret. conf. 98. nu. 18. lib. 2. & quando secus, idem Turret. conf. 28. nu. 39. seqq. tom. 2. & conf. 80. nu. 12. Bardellon. conf. 58. nu. 7. 70. Rub. dec. 41. nu. 2. tom. 1. p. 1. & dec. 106. nu. 18. eod. tomo*

Sic aduersus dicti decreti præsumptionem, contrariæ probationes admittuntur. *Bertell. sup. Genuens. practica. Eccles. qu. 127. nu. 2. 3. Rub. dec. 294. nu. 12. 13. tom. 1. p. 1. & dec. 218. nu. 1. tom. 2.*

Decretum Iudicis tollit omnem suspicionem fraudis. *Mier. super cõstit. cathal. p. 1. tit. de donat. vñ. 20. ann. n. 18. Menoch. cõf. 153. n. 34. cõf. 1165. n. 15. conf. 1169. n. 29. Capyc. latr. dec. 104. n. 26.*

Facit cessare præsumptionem fraudis, secus si dolus re ipsa probetur, *Ricc. in praxi. var. resol. 463. n. 5.*

Facit præsumere causam expressam fuisse verificatam. *Rub. dec. 41. nu. 2. tom. 1. p. 1. & dec. 106. nu. 18.*

Facit cessare præsumptionem metus. *Ludouif. dec. 120. nu. 25.*

An tollat remedium l. 2. C. de resc. vendit. disputat *Menoch. conf. 1263. nu. 16. 17. 18.*

Non tollit restitutionem in Integrum. l. tutor. in princ. ff. de minor. *Cald. de empt. cap. 13. nu. 33. Cornaz. dec. 135. nu. 4. Capyc. latr. dec. 57. nu. 11. 52. Mier. super cõstit. Cathal. p. 1. de donat. min. 20. ann. nu. 48.*

Decretum est indiuiduum. *Affl. dec. 218. nu. 4. Giurba de feud. §. 2. gl. 3. nu. 128. Bardell. conf. 58. nu. 34. Cyriac. contr. 303. nu. 70. Leo dec. 173.*

nu. 18. seqq. lib. 2. Intrigl. conf. 7. nu. 18. Ripol. cap. 11. de empt. nu. 376. Baron. eff. 3. nu. 90.

Ideo interpositum in parte, in totum viciatur, si est erratum. *Sara in comp. vit. hom. cap. 25. nu. 35.*

Interpositum ex pluribus causis, si vna sit falsa, totum negotium corrumpit. *Turret. conf. 28. nu. 21. lib. 2. Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 11. nu. 122. post Simoncell. de decret. tit. 6. Inspect. 5. nu. 59. 60.*

Sed contra dicit *Carroc. de except. excep. 34. nu. 4. 9.* Vbi quod falsa causa vnita cum vera vitiatur & non vitiatur, & per *Ricc. coll. 3164.*

Et si vna sit causa, quæ sit partim vera, & partim falsa, decretum etiam corrumpit in totum. *Rub. dec. 338. nu. 19. tom. 1. Cald. de empt. cap. 13. nu. 53. Cyriac. contr. 303. nu. 70. contr. 257. nu. 15. Item Rubens dec. 190. nu. 11. 12. tom. 2. Vbi si partim sit vera, & partim falsa causa expressa, totus contractus corrumpit, & decretum est in totum nullum, quamuis decretum validè ex alia causa non expressa posset interponi. *Barbos. in l. & si preses C. de pred. & al. reb. iur. nu. 4. Caroc. except. 39. nu. 9. Ricc. coll. 3164. Gratian. disc. 122. nu. 5.**

Et falsa causa illud vitiatur, siue causa sit expressa, siue non, dummodo ex actis constet. *Cald. sup. nu. 52. Menoch. conf. 589. n. 12. Duen. reg. 185. Alex. conf. 202. n. 7. lib. 7. Caroc. sup. nu. 10. Bardell. sup. nu. 34. Paul. Rub. dec. 98. nu. 6. tom. 2. Duran. dec. 373. nu. 15. Barbos. in d. l. & si preses n. 3.*

Secus si decretum sit interpositum præsentibus illis, de quorum præiudicio agitur, qui habiles erant ad sibi præiudicandum. *Mier. Cathal. tit. de donat. min. 20. ann. n. 47. Cyriac. contr. 257. nu. 15. Rub. dec. 408. nu. 22. tom. 1. Ricc. coll. 3164. Brun. à sole proposi. verb. decretum ex falsa causa. dec. sum refert per M. C. Siciliæ Baron. d. eff. 3. nu. 94.*

Debet præcedere alienationem, quod si sequatur vnico contextu post alienationem, non valet *Pacific. de saluan. Insp. 3. p. 2. nu. 154. seqq. Ripol. sup. Baron. eff. 1. à num. 37. & eff. 3. nu. 96. Mier. super cõstit. Cathal. p. 1. tit. de Salar. decret. nu. 12. Rub. dec. 73. nu. 9. tom. 1. R. Marin. lib. 2. cap. 18. nu. 10. licet contradicat lib. 2. cap. 116. nu. 2.*

In quibus requiratur, vel non decretum. Iudicis, in contractibus, quasi contractibus, & distractibus minorum, diximus, & late *Baron. d. eff. 3. nu. 101. & seqq. Ionius gl. 20. §. 2. & seqq.*

Causa requisita ad validitatem alienationis rei minoris, etiã cum Iudicis decreto, est siue creditor non possit satisfieri, nisi cum venditione talis rei stabilis, & quod creditor urgeat pro satisfactione, alias venditio, etiam cum decreto, aliter interposito, est nulla. *Rouit. conf. 75. nu. 9. 10. Bertazol. de claus. instr. cl. 10. gl. 2. nu. 9. Ripol. var. cap. 11. nu. 379. seqq. vbi deci-*

decisum refert per suū Senatum. *R. Capyc. latr. dec. 19. num. 1. Vrsill. ad Affl. dec. 87. vbi per S. C. decisum refert R. Marin. lib. 2. cap. 18. n. 25. seqq. D. Merlin. contr. 74. num. 12. seqq. lib. 2. Nos post mille ad Rge. Rouit. dislo. conf. 71. num. 44. 45.*

Verum in venditione annuorum introituum super bonis pupilli requiruntur octo, *Foller. sup. prag. de censib. num. 39. per Vniuersitatem requisita, refert Staiban. ref. 38. Nos ad consil. 64. Rouiti lib. 1.*

Solemnitates præsumuntur interuenisse per lapsum triginta annorum. *Ball. disq. 37. num. 10. 11. Gizz. ad Capyc. Latr. decis. 19. n. 35. Mansfrell. ibid. nu. 15. 17. R. Marin. ad Reneter. dec. 168. nu. 2. quamuis contra, & lib. 1. ref. 234. n. 15. & lib. 2. cap. 115. num. 14. Quid in assensu Apostolico. Mansfrell. ibid. nu. 18. Louius gl. 16. §. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Censal. dec. 60. n. 35. decis. 62. n. 28. Rota Rom. dec. 30. n. 16. p. 9. rec. Fenzon ad Stat. Urb. gh. 21. n. 29.*

Nisi ex instrumenti lectura appareat assensum non interuenisse. *Pereira de empt. cap. 35. n. 40. Palasc. consult. 162. num. 62. num. 20. Peregrin. de iure fisci lib. 6. tit. 8. nu. 25. Gratian. disc. 268. n. 4. Bella omb. commun. tom. 2. lib. 7. tit. 14. n. 229. Menoch. lib. 3. præf. 132. nu. 79. Louius gl. 16. §. 13. num. 4. 5. 6. maximè si alia sit enunciatia, & alia substantialis nom. Rota dec. 28. n. 9. 10. post Michalor. de fratrib. Doct. ss. Castellan. §. solemnitates n. 7.*

Et quod solemnitas per spatium triginta annorum præsumatur, siue fuerit in instrumento enunciatia, siue non. *Andreol. contr. 138. n. 89. Palma inn. alleg. 3. n. 38. Fenzon. sup. cap. 127. n. 6. lib. 1.*

Et licet huiusmodi opinio non sit iura in solemnitatibus, quæ pro forma requiruntur in ipso actu, cum solemnitas non possit diuidi ab actu, *Granut. theor. 25. n. 9. Rota Rom. in Lucana emphyt. 10. Ianuarij 1628. coram D. Pirouano. Sic DD. in contrarium loquuntur solum in extrinsecis solemnitatibus, quæ ante, vel post contractum solent adhiberi, vt declarat idem Palma d. consult. 3. num. 36. & seqq. D. Mansfrell. consult. 33. n. 54. & consult. 184. nu. 28. & d. consult. 47. n. 19. lib. vltim. Rot. dec. 684. n. 4. p. 2. & dec. 151. n. 6. p. 11. rec.*

Solemnitas multiplex est, nam alia respicit negotium, siue contractum, alia instrumentum, siue probationem, alia substantiam, & perfectionem actus, alia mixtim virumque, vel solemnitas est substantialis, vel formalis, vel effectualis, intrinseca, quæ ex significatione verborum includitur, vel extrinseca, quæ posito actu necessario non ponitur, vt late explicat *Tusch. lit. S. conclus. 319. 320. alijque apud Castellan. §. solemnitas, Louius gl. 11. §. 12. nu. 51. gl. 13. n. 4. seqq. & gl. 14. seqq.*

Solemnitas intrinseca substantialis, & prima Tom. II.

cipalis ex diuturnitate temporis non præsumitur. *Oter. de pascuis c. 11. num. 17. Sed quod semper præsumitur, extrinseca debet probari, nisi lapsus fuerit diuturnum tempus, quia tunc extrinseca præsumitur. Menoch. lib. 3. præsumpt. 132. & lib. 4. præsum. 9. Capyc. dec. 16. Rota part. 2. diuers. dec. 143. Gratian. & Luca disc. 268. 318. num. 31. disc. 415. nu. 19. disc. 433. num. 51. disc. 474. num. 11. disc. 564. num. 25. disc. 590. num. 6. disc. 859. num. 15. 867. num. 50. disc. 869. disc. 893. num. 17. Pac. Jordan. Lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 21. num. 96. seqq. & tit. 28. num. 29. seqq. vbi ditinguit tres casus. Scacc. de appell. quest. 19. co. clus. 7. num. 3. seqq. Tusch. lit. S. concl. 322. seqq. Mascard. concl. 1314. 1315. 1316. Ca. dall. conf. 66. lib. 1. Sabell. §. solemnitas num. 2. D. Mansfrell. consult. 379. num. 14. consult. 441. nu. 1. vbi extrinseca per decem annos præsumitur.*

Ad hoc vt solemnitas extrinseca possit præsumi ex diuturnitate temporis, requiritur scientia, & patientia partis, ac ipsius actus gesti obseruantia. *Ger. Spin. conf. 46. 47. Sabell. §. statuta num. 20. in fine. Gratian. disc. 303. num. 22. 415. nu. 21. disc. 554. num. 43. 474. num. 19. 433. num. 52. 59. 754. num. 43. Palma alleg. 114. nu. 3. alleg. 131. nu. 12. seqq. Bonden. ad Oter. de pascuis cap. 11. num. 7. Gobias consult. 60. num. 37. Mezon. dec. Flor. 61. num. 18. seqq. Rota p. 2. diuersor. decis. 179. num. 1. Rota p. 15. rec. dec. 7. num. 23. vbi ex lapsu triginta annorum, & obseruantia contractus, præsumitur beneplacitum apostolicum. Afolin. resol. 42. n. 56. seqq. & resol. 110. num. 6. seqq. Vbi num. 24. quod si aliquæ solemnitates fuerint enunciatæ, aliæ non, præsumuntur omittæ, Gratian. disc. 266. n. 14.*

Solemnitas extrinseca respiciens substantiã actus, temporis cursu non præsumitur, sicut nec quando instrumentum non facit fidem, nec quando ex inspectione actus, clare apparet solemnitatem non interuenisse, nec quando agitur de pœna, nec vbi efficaciar præsumptio adest in contrarium, nec contra minorem, nec vbi actus pro solemnitate requirit scripturam, nec vbi solemnitas est posita in conditione, nec de iure Canonico, neque vbi non apparet de scientia, & patientia aduersarij, vel si sciuit impugnare non potuit, nec quando solemnitas non fuit enunciatia, nam in his, & similibus casibus præsumptio solemnitarum ducta ex temporis cursu non operatur. *Menochius lib. 3. præsumpt. 132. num. 67. seqq. Sord. decis. 131. & ibi Hodiern. & Censal. Tusch. lit. S. conclus. 325. seqq. Trinis. decis. 15. num. 51. seqq. lib. 2.*

Quo ad solemnitatem, quæ potuit ante, & post actum adhiberi, ex sola inspectione actus non probatur illam non fuisse adhibitam. *Gratian. disc. 867. num. 53. disc. 415. n. 21.*

Quando solemnitas debuit interuenire, ipso

ipso actu, diuturnitas temporis nihil operatur, si ex inspectione actus, vel instrumenti appareat non fuisse adhibitam. *Rota p. 2. d. i. c. r. s. dec. 84. num. 7. seqq.*

Solemnitas non præsumitur quando deficit observantia actus, cuius vigore prætenditur sustineri. *Alzograd. conf. 26. num. 22. seqq. lib. 1. Vbi etiam num. 29. quod observantia debet esse clara, & certa, & non dubia, præsumpta, nec æquivoca, Virent. consult. 47. num. 32. seqq. Sperell. dec. 179. num. 51. seqq. Rota part. 10. rec. decif. 209. num. 5. vbi de beneplacito Apostolico.*

Et stante cursu 100. annorum, cum pacifica possessione emptoris, solemnitas omnis præsumitur interuenisse, licet in instrumento non sit enunciata. *Rota Rom. part. 18. recent. decif. 709.*

Immo ex lapsu triginta annorum cum successiva observantia contractus, præsumuntur omnes solemnitates adhibitæ, & non possit amplius dici de nullitate. *Seraphin. dec. 108. n. 7. Burat. dec. 45. num. 6. Add. ad Ludonif. decif. 354. num. 18. Rota p. 1. rec. dec. 406. num. 3. & p. 9. dec. 30. n. 16. Sabell. §. statuta n. 20. in fin. Bonden. ad Oter. de pascuis c. 11. n. 2. seqq. & n. 7.*

Stante possessione. *Gobius consult. 60. n. 37. & in tract. de permiff. fendi alienat. qu. 3. ex n. 62. Merlin. dec. 70. num. 72. G. 22. ad Copyc. Latr. dec. 19. num. 35. Iouius gl. 16. §. 11. & seqq. vbi tota materia.*

Solemnitas, quæ perneceffe requirit scripturam non præsumitur interuenisse. *Iouius gl. 16. §. 12. n. 51.*

Solemnitatis defectus remanet probatus eo ipso, quod in instrumento illa non sit enunciata. *Iouius gl. 16. §. 3. n. 4.*

Negativa non interuenisse solemnitates, probatur ex inspectione instrumenti. *Iouius gl. 16. §. 13. n. 6.*

Solemnitates, quæ sunt necessariæ in ipso actu à principio, si non appareant interuenisse, ob cursum temporis nunquam præsumuntur. *Iouius gl. 16. §. 14. n. 41.*

Verum iuramentum supplet solemnitatis defectum, *Aurb. Sacramenta puerum, C. si aduers. vendit. Gratian. disc. 555. num. 21. Surd. confil. 114. num. 12. 16. Cyriac. contr. 240. num. 28. Bonden. colluct. 2. nu. 58. coll. 16. nu. 103. Mellius obs. 1. n. 4. Iouius gl. 16. §. 14. n. 59. & §. 8. num. 4. 35. & gl. 19. §. 1. n. 3. Baron. eff. 1. n. 146. & seqq. Leo dec. 34. n. 13. seqq. lib. 3. Secus Romæ, ut infra hic, vbi iuramentum requiritur, & solemnitates, *Iouius sup. §. 7. nu. 119. §. 8. n. 4.**

Præsumptio interuentus solemnitatis non iuuat quando controuertitur de substantia instrumenti. *Iouius gl. 16. §. 12. n. 22.*

Solemnitates, ut enunciatæ dicantur, sufficit, ut de illis sit facta mentio in genere, veluti sit dictum sit: *Causa cognita, vel iuris solemnitate adhibita. Iouius gl. 10. §. 2. n. 29.*

Sic decretum Iudicis non præsumitur per

spatium triginta annorum, quia illud requirit scripturam, licet de consuetudine non requiratur subscriptionem Iudicis. *Simone. de decret. lib. 1. tit. 1. n. 62. Odd. de restitut. qu. 25. n. 27.*

Sed contradicit idem *Simone. sup. tit. 7. in spec. 3. num. 73.* quando non est enunciatum, secus si est enunciatum in instrumento, & apparet vitiosum, *Mench. præsumpt. 75. In trig. conf. 1. d. num. 161. Tapat. var. lib. 2. de reb. eorum sol. 127. col. 2. Thomas tract. 8. de tutor. & curat. 19. n. 16. 42.*

Solemnitates Statuti Urbis Romæ si deficient in contractibus minorum, vel mulierum præsumitur trās. *D. Constan. ad Stat. Urb. annot. 44. num. 3.*

Solemnitates Statuti Urbis Romæ sunt, ut mulieres, & puberes etiam masculi, pacta de non petendo, Refutationes, Quietationes, & Donationes, siue sint mulieres, vel minores sub patria potestate, siue sui iuris, nullius sint roboris, nisi duobus coniunctis proximioribus adhibitis, quorum non interfit, etiam iuramento approbantibus non esse in præiudicium eorundem, & si sint sub patria potestate vocentur ex linea materna, & nihilominus præsentia patris interueniat, & si aliqui coniuncti non existant, adsit curatoris legitimi auctoritas, & Iudicis competentis decretum, causa in scriptis expressa, insinuata, ac plenè cognita contrahere debeant, & iuramentum aliàs præstitum censetur dolo, & metu extortum, & nihil operetur.

Requiruntur in omnibus actibus, & contractibus, in quibus minores, vel mulieres laci possunt. *D. Constantin. sup. num. 7. & num. 343. 344. & num. 373. fol. 213. nu. 460. fol. 224. num. 552. fol. 230. & num. 570. Pigant. ad Stat. Ferrar. rubr. 90. num. 13. Pic. ad d. Statut. 151. gl. 7. num. 6. 7. Rota dec. 133. num. 1. 2. & ibi Add. eorum Ludonif. dec. 8. num. 4. post Pic. Card. Luca de donat. disc. 27. num. 2. 8. de credit. disc. 1. num. 7. disc. 75. num. 4. vbi quod requiruntur solemnitate, & causa vera, secus falsa. Card. Luca de alienat. disc. 64. n. 3. seqq. Torre pactis lib. 2. c. 32. num. 30.*

Tales solemnitates Statuti Romæ omnes copulatiuè adhiberi debent. *D. Constan. fol. 183. annotat. 44. num. 5.*

Et si deficient etiam in minimo, contractus est nullus. *Constantin. d. annot. 44. nu. 6. 7. Cirot. disc. 54. Pigant. rub. 90. num. 4. Conciol. ad Stat. Engub. lib. 2. rubr. 56. num. 2. Gross. de contract. minor. in prelud. num. 61. 63. & insp. 1. quest. 4. Pic. & Fenzon in d. cap. 151. Rub. ad d. Statut. num. 5.*

Nec tales solemnitates possunt adimpleri per æquipollens. *Constant. sup. num. 8. Rota decif. 294. n. 13. seqq. part. 6. recent. & dec. 361. num. 13. part. 13.*

Debent apparere scriptæ in ipso instrumento. *Constantin. sup. num. 9. Nec sufficit adhiberi ex intervallo. Rub. d. cap. 151. num. 31. Affol. in re-*

resol. 110. nu. 18. *Rota dec. 83. nu. 5. apud Duran. Burat. dec. 120. Cepparell. res. 26. n. 62.*

Si non adhiq̃t solemnitates dicti Statuti, minor, & mulier nō remanet obligatus, nec civiliter, nec naturaliter, *Constant. d. annot. 44. n. 33. 36. Gross. de contract. minor. insp. 1. q. 7. Pigant. ad Stat. Ferrar. rubr. 90. num. 4. Duran. dec. 18. nu. 8. 15. Rota decif. 80. part. 10. recent. decif. 355. part. 12. decif. 3. nu. 6. part. 19. D. Cepparell. resol. 27. num. 3.*

Secus, quando cessat fraus, & suspicio, & ex contractu minor utilitatem recipit, ac locupletationem. *Spad. conf. 316. num. 3. l. b. 3. Rota decif. 80. p. 10. rec. & 98. p. 11. Card. Luca de alienat. disc. 33. n. 29. D. Constantin. sup. d. annot. 44. num. 34. 35.*

Nec iuramentum supplet tales solemnitates. *Gross. de contract. minor. in pralud. num. 26. & insp. 2. q. 49. Gratian. dec. 134. num. 8. 9. Rota decif. 3. n. 8. p. 9. rec. ubi quod statutū tollens vires iuramento vti confirmatum à Papa, in forma specifica est attendendum. Duran. d. dec. 18. Coccin. dec. 1665. n. 27. Const. d. annot. 44. nu. 37. seqq. verum Iouius gl. 16. § 14. num. 59. dicit iuramentum supplere defectum solemnitatū, Rota decif. 197. num. 4. post Torre de pactis fut. success. decif. 73. nu. 17. Torre de pactis lib. 2. cap. 26. & 31.*

Solemnitates talis statuti requiruntur quādo minor aut mulier dat pecunias ad societatem officij, *Const. d. annot. 44. n. 301. ex Castreacan. de societ. offic. c. 12. nu. 9. Zach. eodem tract. n. 190. Card. Luca de cred. disc. 75. n. 4. contra Const. num. 302. ex Spada conf. 160 lib. 3. Gratian. disc. 756. num. 3. seqq. Hodiern. in l. hac edictali q. 32. num. 9.*

Sed requiruntur, si illas recipiant passivē ad societatem officij, *Const. n. 301. 302. ex Zachia sup. n. 144. & seqq. Card. Luca sup.*

Requiruntur in contractu fideiussionis, *Const. d. annot. 44. n. 303. ex Carpen. ad Stat. Mediol. c. 338. n. 48. to. 1. Pigant. ad Stat. Ferrar. rubr. 90. num. 27. Fenyon in d. c. 151. num. 105. Duran. dec. 18. nu. 7. Rota dec. 6. post Picum ad Stat. Urbis.*

In constitutione procuratoris ad contrahē, & actus extraiudiciales peragēdos, *Const. nu. 304. 305. ex Pic. sup. gl. 7. n. 124. Azzolin. resol. 66. num. 31. 32. Pen. dec. 653. n. 5.*

Verum sufficiunt solemnitates quando fit contractus, *Const. num. 308. ex Rota decif. 40. nu. 7. coram Vball. sen.*

Non requiruntur in beneficialibus, *Const. nu. 333. ex Gross. de contract. minor. qm. 26. n. 18. Gratian. dec. 45. n. 9. ubi Addentes.*

Requiruntur in contractu mutui, *Const. n. 334. ubi n. 335. 336. impugnat contrarios. Pigant. ad Stat. Ferrar. rubr. 90. n. 2. Baron. de eff. minor. et at. circa contract. eff. 25. d. num. 4. Gross. de contract. minor. insp. 3. q. 34. n. 1. seqq.*

In contractu emptionis, & venditionis, permutationis, dationis, & receptionis insolu-

rum, in contractu societatis, etiam tacite incundæ, in promissione dotis, dum non tenetur dotare, vel dos sit excessiva, quæ non tenet in excessu, secus si se obliget minor pro restitutione dotis. In donatione, *Rota Roman. post Torre de pactis fut. success. dec. 34. num. 4.* etiam remuneratoria, & corresponsiva, in retro donatione, si prima est perfecta, in compromisso voluntario, secus coactus, vigore statuti. In impositione servitutis parvæ, etiam quando filius minor, vel mulier se pro patre, vel marito excarcerando, in contractibus, qui fiunt inter patrem, & filium, in divisione, secus si divisio fiat iudicialiter, requiruntur in remissione iurium, etiam tacita.

Requiruntur in aditione hæreditatis, quamvis hæreditas sit lucrosa; secus si aditio sit facta cum b. legis, & inventarij, nec in hæreditate opulenta, Requiritur in ratificatione, aditionis, in confessione de recepto, in omni alia confessione, quamvis iurata, nisi sit illa pro executione conscientie, dummodo sit ad miniculata. *D. Constantin. d. annot. 44. d. nu. 301. ad n. 433.*

Requiruntur inquietantijs, & liberationibus. *Constantin. d. annot. 44. n. 438. ex Rota dec. 145. n. 4. p. 3. rec. & dec. 291. nu. 8. p. 18. Gross. de contract. minor. insp. 3. q. 18.*

In cessione iurium. *Constantin. num. 439. ex Gratian. disc. 27. n. 47. in fine. Rota dec. 133. n. 1. coram Serafin.*

In transactione. *Constantin. n. 440. seqq. Preceol. de transact. quasi 2. num. 4. Rub. & Pic. in d. c. 151. Baron. eff. 9. Gross. insp. 3. q. 26.*

In compromisso super bonis stabilibus voluntario. *Pacion. alleg. 2. num. 27. Gratian. disc. 586. num. 52. seqq. Rota post Torre de pactis decif. 154. n. 19.*

In alienatione locorum monitum. *Constantin. num. 445. ubi num. seqq. declarat, Rota dec. 14. n. 11. post Merlin. de pignor. Merlin. dec. 353. n. 38. seqq.*

Animalia destinata ad usum, & fructus bonorum subiectorum fideicommissi sunt bona immobilia, sic alienari non possunt. *D. Mansius consult. 273. nu. 21. & seqq. lib. 3. & consult. 176. num. 86. lib. 2.*

Requiruntur in renunciatione iuris querendi, & de futuro. *Constantin. sup. nu. 482. ex Pic. in d. cap. 151. gl. 8. Pigant. rubr. 90. num. 26. Bondon. collat. 28. n. 9. D. Burat. dec. 120. n. 25. & ibi Addic. lit. E. & dec. 260. num. 22. p. 18. Rota Rom. post Torre de pactis dec. 28. n. 1.*

Requiruntur quando minor alienat de mandato testatoris, aut patris, si sit generale, secus si speciale. *Constantin. num. 493. seqq. & n. 608. 609. Sord. dec. 177. Gratian. dec. 131. & ibi Addentes. Cy. iac. de tron. 309. Rota dec. 578. nu. 4. coram Azzolin. dec. 361. num. 15. p. 16. rec. & dec. 212. n. 9. p. 18. rec. Rota post Torre de pactis fut. success. dec. 125. n. 6. 7.*

Requiruntur si fiat alienatio de mandato legis,

legis, *Const. n. 498. Gross. de contract. minor. insp. 2. q. 42.*

Requiruntur in contractibus vtró, citroque obligatoris, initis à minore, vel muliere cum Ecclesia, *num. 500. 501. secus si donent Ecclesie, vel loco pio, num. 503. Cancr. variar. part. 2. c. 5. num. 117. Card. Luca de alienat. disc. 32. num. 9. 10. 14. Pic. d. c. 151. gl. 7. nu. 223. 224. Coccin. dec. 1798.*

Requiruntur in contractibus, qui fiunt cum Communitatibus, *Const. n. 504. Ront. dec. 69. nu. 19.*

Cum Fisco, & eius Ministris, *Const. nu. 505. secus cum ipso met Supremo Principe immediatè, n. 505. Farinae. conf. 183. Modern. ad Surd. dec. 13. num. 24. seqq. Gross. de contract. minor. insp. 2. q. 16.*

Requiruntur etiam in contractibus forensium minorum Romæ contrahentium, *Const. n. 508. Tusc. lit. S. concl. 331. Ricc. collect. 3780.*

Requiruntur in contractibus faciendis per Doctores, *D. Constant. sup. num. 506. secus si allegarent nullitatem ex aliquo articulo iuris. ibid. num. 507.*

Et minor forensis ditionis Ecclesiasticæ in Vibe contrahens, tenetur seruare solemnitates Ægidianæ, *num. 510. 511. Et vsque ad ætatem 25. annorum, non 20. ex Statuto Urbis, num. 511. Peuseng. dec. 204. num. 3. Bich. dec. 229. nu. 22. 25. Arguell. dec. 13. Rub. in annot. ad Stat. 451. n. 48. Serofin. dec. 746. n. 2. Rembold. dec. 448.*

Tales solemnitates requiruntur etiam in contractibus vtilibus minoribus, & mulieribus, *Const. n. 514. 515. & n. 680. 681. Strop. ad Gratian. dec. 45. num. 9. 21. Francb. dec. 35. Paschal. de patr. potest. par. 1. c. 6. nu. 14. 25. Baron. eff. 2. n. 8. Valenzuol. conf. 109. num. 4. Secus si utilitas sit evidens, Const. n. 517. 518. 519. Rub. in d. c. 151. num. 31. Gratian. disc. 27. vbi Luca, & disc. 565. num. 57. Pigant. rubr. 90. num. 5. 6. Conciol. rubr. 56. num. 35. lib. 2. Scoppa ad Gratian. dec. 45. n. 8. Gross. insp. 1. qu. 161. Rota dec. 160. num. 5. p. 2. rec. D. Merlin. contr. 74. 75. lib. 2. Rota dec. 160. n. 8. part. 8. recent. & dec. 337. n. 19. p. 19. rec.*

Sed quâvis adsit utilitas, & ille minor nolit stare contractui, non valet contractus, *Const. nu. 521. Cyriac. contr. 308. n. 43. Gross. qn. 16. nu. 13. Chartar. dec. 46. num. 17. seqq. Surd. dec. 378. num. 19. seqq. Rota dec. 15. num. 11. 12. post Salgad. labyr.*

Solemnitates requiruntur etiam in contractibus Ducum, Baronum, & Feudatiorum, Superiorem recognoscentiū, *Const. n. 522. secus si non recognoscant Superiorem, nu. 523. Pigant. rubr. 90. num. 18. Gross. inspect. 2. quæst. 55. Rota dec. 242. num. 15. seqq. part. 18. rec.*

Requiruntur etiam in ratificatione actus nulli, *Const. n. 527. 528. vbi n. 532. & seqq. scientia nullitatis contractus ratificandi, clara, & non dubia. Pigant. rubr. 90. num. 30. Gross. insp. 2. q. 3. 4. Ofsch. dec. 66. n. 13. Surd. dec. 69. n. 15. & dec. 189. num. 7. 31. vbi Modern. & Censal. Ar-*

gucl. dec. 13. nu. 21. Coccin. dec. 1035. Ludouif. dec. 473. num. 9. Rota dec. 385. num. 6. part. 1. recent. dec. 160. num. 4. part. 3. dec. 114. num. 13. & dec. 230. part. 14.

Causa requisita per Statutum Urbis in contractibus mulierum, non est necesse, quod sit utilis mulieri, sed saltem non debet esse ei damnosa, & debet esse vera in totum. *Pacion. alleg. 114. num. 1. 2. 3. ex Rota dec. 56. num. 11. & 227. num. 3. post Pacific. de Salnian. Duno. iun. dec. 743. num. 13. Rota recent. dec. 63. par. 12. recent.*

Solemnitas statutarie non requiruntur, quando minor, vel mulier procedunt per viam recognitionis bonæ fidei, ad declarationis actus de præterito, *Afflitt. dec. 375. num. 4. Altograd. consil. 5. num. nu. 7. seqq. Rota dec. 318. num. 13. p. 10. rec. Pigant. rubr. 90. num. 25. Add. ad Ludouif. dec. 188. num. 10. Arguell. dec. 63. nu. 38. D. Constant. d. annot. 44. num. 434. vbi n. 436. secus si actus, qui declaratur sit nullus, & contrahat declarationem, & pactum de non petendo, Rota dec. 24. num. 4. post Zaccb. de societ. offic. Add. ad Ludouif. dec. 163. n. 10. in fine. Altograd. consil. 50. nu. 8.*

Non requiruntur in contractibus modicæ sumæ, *Const. sup. n. 553. 554. Vbi quæ sit modica summa, n. 555. ad arbitrium Iudicis, n. 556. ab Eccles. obs. 37. num. 7. Pic. d. cap. 151. gl. 7. nu. 71. Pigant. d. rubr. 90. num. 33. Conciol. d. rubr. 56. num. 15. lib. 2. Rota dec. 454. num. 10. part. 5. rec. Gratian. disc. 679. n. 19. Panimoll. dec. 53. annot. 2. num. 22.*

Nec quando minores, aut mulieres conducunt domos ad habitandum, vel conducunt mobilia ad sternendam domum, *Const. n. 558. seqq. 586. Capuc. in praxi p. 2. 10. 2. in notab. ad d. statut. 151. num. 9. seqq. Card. Luca de credit. disc. 146. n. 13. de regal. disc. 163. num. 19.*

Nec quando se obligant pro rebus ad vitum necessariis, secus pro alcedis alijs, *Const. n. 584. 585. Gratian. disc. 750. Pigant. rubr. 90. n. 74. Leoncill. dec. Ferrar. 110. Card. Luca de dote disc. 166. num. 52.*

Non requiruntur quando fit declaratio in vim præcedentis obligationis, non solemnisi. *Const. n. 588. 591. Nec in donatione causa mortis, n. 595. seqq. Torre de pact. fut. success. lib. 1. cap. 29. nu. 84. Nec in solidatione computorum, Const. n. 595. contr. 596. 597. 598. Nec in renunciatione iuris incerti, secus si non incerti, nu. 600. 601. Nec in actu necessario, qui fit ex dispositione legis, aut statuti, nu. 606. explicat num. 607. & num. 494. seqq. Torre de pact. lib. 1. cap. 25. num. 10. & post eum dec. 80. num. 36.*

Nec in appositione pacti de retrouendendo incontinenti, secus ex intervallo, *Const. n. 611. 612. Carpan. c. 328. nu. 10. Boccacc. ad Const. March. gloss. 8. num. 44. Gross. insp. 2.*

Nec in repudiatione hæreditatis, secus ex Statuto Urbis, *Const. n. 613. seqq. secus hæreditatis iam aditæ, n. 617. Idem in repudiatione dona-*

donationis non acceptatæ. *Const. nu. 620. seqq. Gross. disp. 3. q. 6. Gratian. & Adantes dec. 17. n. 22. seqq. Rota dec. 320. n. 27. p. 6. rec. dec. 345. nu. 6. coram Cerro. Pic. d. cap. 151. gl. 8.*

Si non requiruntur in minore vel muliere mercatore *Cōst. n. 648.* etiam in contractibus extra mercatorem *nu. 660. seqq. Card. Luca de alienat. disc. 34. num. 4. seqq. & de credito disc. 75. n. 5. 6. 12. & disc. 78. nu. 8. P. num. dec. 53. annot. 2. n. 26. Rota dec. 303. n. 10. p. 18. post Torre de pact. dec. 73. Zaras. dec. 122. n. 3. Card. Luca de cred. disc. 78. 78. n. 6. Gratian. disc. 279. n. 46.*

Non in retrovenditione census, etiam ex dimidia, secus si fiat ex minima parte. *Const. nu. 653. seqq. Rub. i. cap. 151. nu. 79.*

Non requiruntur in renunciationibus factis ab ingredientibus religionem. *Cōst. n. 657. seqq. etiam post novitium, intra annum novitiatus. num. 659. Concil. ar. statut. Eugub. l. b. 2. rubr. 56. nu. 48. & alleg. 50. num. 50. seqq. Card. Luca de renunc. disc. 1. de donat. disc. 15. Rota disp. 194. nu. 4. seqq. tom. 2.*

Nec in contractibus celebratis in Ecclesia. *Cōst. n. 673. seqq. contra n. 675. 676. Rota dec. 193. nu. 21. p. 16. rec. Custald. consult. 1. num. 3. Card. Luca de credit. disc. 10. num. 31. Nec in contractibus factis cum Ecclesijs non subiectis statutis laicorum. Rota post Torre de pactis dec. 73. num. 16. Idem de pactis lib. 2. cap. 32. num. 14. Veral. dec. 194. p. 3.*

Non in contractibus celebratis auctoritate Principis supremi, si illi innotuit minor ætas, & statuti in habiliat. *Cōst. n. 677. 678. Secus si recognoscant superiorem, ut sunt Barones. nu. 679. 522. Mell. alleg. 16. num. 12. Rota dec. 242. num. 15. seqq. p. 16. rec.*

Nec in donatione iuris patronatus, ac iuris presentandi. *Const. nu. 696. seqq. Rota dec. 707. n. 3. p. 1. rec. Pigant. ad Statut. Ferrar. rubr. 90. num. 78.*

Non requiruntur in contractibus clericorum, non subiectorum statutis secularibus, *Cōst. nu. 967. & 969. Pacion. alleg. 183. n. 27. ubi de solemnitatibus constitutionis ægidianæ.*

Nec in contractu celebrato extra locum statuti, nisi minor eat ad contrahendum alibi, in fraudem statuti, *Cōst. n. 661. seqq. Verum requiruntur solemnitates pro rebus existentibus in loco statuti. num. 669. Cyriac. contr. 10. n. 71. Pignat. d. rubr. 90. n. 110. Nos sup. nu. 308.*

Nec in contractu facto a muliere ad beneficium alterius mulieris. *Rota dec. 190. nu. 28. p. 6. rec. Pacion. alleg. 35. nu. 15. maxime ad fauorem matris, num. 26. & post obligationem solutam num. 18. Rota post Cenc. d. c. 29. num. 5. & p. 13. rec. dec. 496. Secus si mulier se obliget de damno vitando. Pacion. ibid. n. 17. Rota dec. 190. nu. 21. p. 6. rec. Add. ad Ludouif. dec. 164. nu. 12. Add. ad Burat. dec. 480. num. 24. Card. Luca de donat. disc. 27. nu. 24.*

Non sunt necessariae solemnitates quando mulier se obligat pro soluendis debitis pro-

priis, vel mariti, ac alijs indigentijs domus, nam causa reputatur necessaria, & obligatio substatetur. *Pacion. alleg. 121. nu. 11. Rota dec. 57. num. 9. 11. post Zacch. de societ. offic. & rec. dec. 33. nu. 19. p. 4. tom. 2.*

Solemnitates si non erant ad hibendæ, & sint adhibitæ, sed nulliter, non ob hoc vitatur contractus. *D. Constantia. sup. nu. 704. 705. Accid. cons. 150. nu. 34. Spada cons. 78. nu. 5. lib. 3. Gratian. disc. 555. nu. 23. 24. Salgad. Labyr. p. 2. cap. 17. num. 74. seqq. Pigant. rubr. 90. nu. 89. Valeron. de transact. tit. 5. qu. 4. nu. 20. Sord. dec. 248. num. 22. Rota dec. 353. num. 11. 12. p. 6. rec. Dunozet. dec. 919. nu. 9. 10. Priol. dec. 206. num. 20. Otobon. dec. 141. nu. 23.*

Sic adhibitæ ad cautelam, si nulliter sint seruatae, contractus non vitatur. *Serafin. dec. 751. num. 1. Dunozet. dec. 919. nu. 9. seqq. Rota dec. 371. nu. 2. p. 19. rec. D. Constantin. sup. num. 709. Secus si illas præcisè, & uti necessarias voluerunt adhiberi, num. 710. Rota dec. 199. num. 9. 10. p. 6. rec. Cels. dec. 199. Louisi. gl. 16. f. 4. num. 79.*

Solemnitatum subtilitas, ac rigor non attenditur, si minor, vel mulier nunquam contractum impugnarunt. *D. Constantin. nu. 712. Nisi contractus sit verè nullus, nu. 713. Rota dec. 394. num. 12. 13. p. 13. rec. & de 462. num. 16. p. 18. Rota dec. 31. num. 11. post Cenc. de censib. Rota post Torre de pact. dec. 73. n. 25.*

Nam illi solum possunt allegare talem nullitatem. *Gratian disc. 27. num. 39. seqq. Merlu. contr. 21. nu. 12. Mans. consult. 33. num. 16. 17. Palma alleg. 114. tom. 2. Gross. de contract. minor in Prelud. nu. 69. seqq. Chartar. dec. 45. num. 17. seqq. Rota coram Serafin. dec. 334. num. 7. Amat. dec. 595. num. 2. Dunozet. dec. 240. nu. 11. Pentenger. dec. 53. num. 7. post Merlin. de pignor. dec. 437. nu. 43. seqq. p. 5. rec. dec. 51. n. 6. p. 6. dec. 88. num. 8. 9. dec. 165. num. 88. dec. 306. nu. 49. seqq. p. 7. dec. 3. num. 20. p. 8. dec. 81. num. 12. p. 13. dec. 224. n. 8. 9. & dec. 331. nu. 4. p. 14. dec. 128. num. 18. p. 16. & dec. 402. num. 2. 3. p. 16. Capyc. lura. dec. 19. nu. 6. seqq. Censal. dec. Lxx. 38. nu. 9. Rota dec. 15. num. 11. post Salgad. Labyr. dec. 335. nu. 13. 14. p. 10. rec. D. Constantin. sup. nu. 714. seqq. 713. 723. Diximus Nos qu. 37. Videndus D. Cepparelli. fol. 48. Iacini gl. 15. f. 7.*

Defectus proximorum non vitiat contractum mulieris, & minoris, si fuerunt citati, & illis non comparentibus fuit deputatus Curator. *Penia dec. 143. nu. 4. Coccin. dec. 433. nu. 4. Otthobon. dec. 182. num. 12. Pacion. alleg. 121. num. 10.*

Ex causa dotis mulier potest se obligare, sine solemnitatibus, dummodo dos sit causa finalis. *Card. Luca de donat. disc. 27. num. 5. 12. disc. 50. nu. 11.*

Sic donationem contemplatione matrimonij voluntariarum, siue solemnitatibus facere potest. *Card. Luca de donat. disc. 26. num. 16.*

Verum ultra necessitatem dotis non obligatur.

gatur. *Card. Luca in conf. obs. 37. & 57. de donat. disc. 19. num. 8. disc. 55. n. 6.*

Pro ex carcerando patre valide obligatur. *Card. Luca de alienat. disc. 33. nu. 18. Et pro impedienda imminente carceratione filij. de alien. disc. 67. num. 9. & disc. 33. nu. 26. 27.*

An hæres mulieris possit opponere de nullitate contractus. *Card. Luca de alien. disc. 33. num. 30. 28. disc. 65. num. 4. disc. 66. num. 2. seqq.*

Non requiruntur solemnitates statutarie, quando mulier & minor contrahit cum patre, matre, vel filijs, propter præsumptum reciprocum amorem. *D. Cepparell. res. 12. nu. 2. seqq. Rota dec. 344. p. . rec. Mascard. conclus. 571. num. 4. Ludouif. dec. 331. nu. 2. 3.*

Secus quo ad statuta Romana, quæ de patre cum filijs contrahente non confidunt. *Rota dec. 177. nu. 2. p. 1. rec. Beltram. ad Ludouif. dec. 334. num. 10. Burat. dec. 120. nu. 30. 31. D. Cepparell. sup.*

Ad materiam statuti vrbis, & similium tractant latè Galgan. Fenzon. Pic. ad d. stat. 151. *Card. Luca de alienat. disc. 34. num. 4. Carpan. ad statut. Mediol. caap. 328. tom. 8. Boccac. ad consil. March. lib. 3. cap. 25. Cont. ad stat. Pop. rubr. 98. Pigant. ad stat. Ferrar. rubr. 90. Conciol. ad statut. Eug. lib. 2. rubr. 57. vbi D. Romaguer. Montaren. ad statut. Bonon. lib. 3. Theod. Rub. sing. p. 6. in annot. ad stat. Vrb. 151. Baron. de effect. minor. etat. eff. 1. Gross. de contratt. minor. Vrecol. consult. 28. Acolin. res. 87. Sabell. §. statuta nu. 29. Panimoll. dec. Flor. 13. & ibi annot. Bonden. collect. 2. 16. 28. 39. tom. 1. D. Constantin. sup. annot. 44.*

322 Restitutio non datur contra parentes, & patronos, ob verecundiam, & reuerentiam. *l. 2. & v. l. c. qui, & aduersus quos. Cald. in l. si curatorem. vers. lasis nu. 155. seqq. Barbos. in d. l. 2. Gomez. lib. 2. cap. 14. n. 27. & ibi Ayllo. Brunem. in l. 2. c. quis, & aduersus quos, Duen. reg. 357. Morla in empor. p. 1. tit. 5. qu. 1. nu. 53.*

323 In causa status filius restituitur aduersus patrem. *Odd. de restit. qu. 18. art. 2. nu. 18. Barbos. sup. nu. 5. vel ex metu. Cald. sup. nu. 156. licet alias valeat contractus factus inter patrem, & filium, ad eo quod non competat restitutio, quia non præsumitur lesio. Gomez tom. 2. var. cap. 14. num. 27. limitat tamen Odd. de restit. d. art. 2. nu. 21. quando minor vult restitui contra contractum factum ab eo, cui pater eius successerit, vel eis, quibus ipsi successerunt, quia hoc casu possunt restitutiones procedere. Et nu. 31. ait conclusionem huius tex. procedere quando concurrunt ista duo copulatiuè, videlicet, quod restitutio veniat concedenda contra personam patris, vel patroni, & contra factum eorum simul, nam si contra personas, & non contra factum eorum, concedenda veniret, vel è contra, non per hoc denegari debet. Barbos. sup. nu. 7. 8.*

324 An detur contra præscriptionem. Dixi-

mus supra n. 304.

325 Non restituitur in renunciatione beneficii. *Barbos. in repert. verb. minor. Menoch. de recuperand. remd. 10. recuper. poss. nu. 104. Cald. in l. si Curatorem. verb. lasis nu. 38. 39. Pat. dec. 437. p. 1. & p. 3. dec. 9. Peregr. de priuil. fisci. lib. 5. tit. 2. num. 46. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 3. q. 7. nu. 10. seqq. & 58. vbi minor 14. annorum potest renunciare beneficio. Azor. 1. sit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 20. col. 881. Groz. de benefic. p. 11. cap. 3. num. 60. Contra tenet Brunem. in l. 1. C. de integ. restit. minor. 25. ann. Conar. lib. 1. var. cap. 5. num. 3. Barbos. in d. l. 1. Paris. de resignat. benefic. lib. 1. q. 5. num. 5. seqq. Sed non debet reintegrari sine noua collatione Frances de intrus. q. 94. num. 11. si ad sit læsio, Peuting. dec. 427. post quadriennium, Idem dec. 59. limitat Boer. dec. 350. n. 5. Verum semel denegata restitutione, amplius non conceditur. *Rota dec. 13. p. 2. rec.**

Sed restituatur in spiritualibus, seu beneficiis. *Laynes. ad Gomez. var. tit. de restit. cap. 14. num. 47. Conar. var. lib. 1. cap. 5. Barbos. in collect. ad esp. 8. de rerum permut. & de iure E. ecclesiastic. lib. 3. cap. 15. nu. 134. Gomez. Bayo in praxi q. 60. Morla in empor. tit. 5. qu. 8. Sanchez. de matr. lib. 7. disp. 37. D. Manzins biblioteca. iuris. tit. de restit. nu. 70. Dunozet. dec. 5. Cald. de restit. verb. implorare. num. 38. Si ad sit titulus coloratus, Dunozet. dec. 5. Restituitur ob non factam præsentationem, in tempore ad beneficium, *Rota post Torre de pallis fut. success. dec. 26. num. 13.**

Contra sunt, dum est ætatis annorum 14. completorum, nam habetur pro maiore. *Sabell. §. ætas num. 9. §. minor. num. 24. Tomat. lib. 1. qu. 50. Rota collect. 1977. Card. Luca in operibus. verb. ætas. Antonell. de ioto legal. lib. 1. cap. 3. num. 113. Pat. Jordan. lucubr. vol. 2. lib. 10. tit. 7. num. 464. seqq. Montan. de tutel. cap. 33. nu. 610. & seqq.*

An possit præsentare ad ius patronatus. *Nos de nullit. ind. rubr. 11. q. 4. num. 3. seqq.*

Non restituitur si in venditione promittat duplum, iuxta regionis morem. *D. Merlin. contr. 6. nu. 16. lib. 1.*

Non restituitur aduersus repudiationem donationis sibi minori absenti factæ, ante acceptionem, & absq; partis consensu. *D. Merlin. contr. 6. nu. 11. lib. 1.*

Non restituitur aduersus actum, qui ex post facto, potest esse ei damnosum. *D. Merlin. contr. 48. num. 20. lib. 2. Nam restitutio in integrum requirit læsionem certam. Diximus sup. Addimus Rotam post Torre de pallis dec. 139. nu. 14. 143. num. 10. dec. 205. num. 1. dec. 206. num. 3.*

Non restituitur minor aduersus renunciationem factam fauore parentum, ob præsumptam naturalem effectiorem. *Michalor. de Fratrib. p. 3. cap. 12. num. 26. Vrecol. consult. 44. num. 20.*

Qui

326 Qui gaudeant privilegio Restitutionis in Integrum, Minores gaudent hoc privilegio, gl. & Bart. in l. si curatorem. C. de in integr. restit. Gomez. 2. var. cap. 14. Bonacin. disp. 3. qu. 3. p. 7. Molin. disp. 574. Tusc. lib. R. conclus. 2. ex l. 1. ff. de in integr. restit. in fin. l. 1. & per totam ff. de minor. l. minoribus 6. C. de restit. in integr. Onat. de contrah. nom. 1. tract. 6. disp. 22. sect. 3. num. 41. Aff. Tapia, & alij in consue. m. norm. iura, Nos de nullitat. iudic. rubi. 1. q. 6. nu. 3. Gales. de restit. cap. 2. nu. 1. & seqq. cap. 3. c. 6. nu. 17. & per totum tract. ubi tota materia, um ampl. & limit. Cald. eodem. Tract. Absolut. ref. 18. nu. 33. Castill. lib. 2. contr. cap. 5. nu. 15. seqq. Fontanell. dec. 101. seqq. Palenz. cons. 51. 62. Cyriac. contr. 280. l. 1. de differ. 5. num. 8. Molina de iustit. q. 579. & seqq. Rice. coll. 184. 883. 1936. 2001. Villar. resp. 13. Lara de vita homin. cap. 25. Flor. de Vena lib. 1. q. 5. §. 1. cum seqq. Diana tom. 6. tr. 3. ref. 161. & seqq. D. Guttier. de compensat. lib. 3. q. 4. nu. 2. Gregor. synagm. iur. lib. 3. cap. 4. num. 1.

327 Verum non competit minori, re non integra. Nota dec. 714. p. 3. rec. dec. 248. p. 3. rec. Dannozei. dec. 188. Gales. cap. 6. tract. num. 17. quando ille tractat de lucro captando. Altograd. cons. 85. nu. 45. lib. 1. Cath. dec. num. 389. fol. 268. apud Gales. de restit.

Sed quod competat minori restitutio aduersus lucrum omissum. Gregor. Lopez p. 6. tit. 19. l. 5. veritas por ella Diximus sup.

Addimus Larrea dec. 70. num. 22. Gallus. de fructib. disp. 22. art. 3. n. 7. Gales. de restit. c. 3. com. n. 32. cap. 3. Tract. n. 19. 20. 21. 34. Etiam affectionis n. 35. etiam cum damno alterius, eius tamē fauorem constitutum, ca. 3. n. 15. & com. ad. 3. n. 32. Conar. var. lib. 1. ca. 3. n. 2. Flamin. de resign. lib. 3. qu. 7. num. 41. Spadaz in Theatr. viduit. 3 disp. 51. nu. 74. Licet non Cluitati, Fisco, & Ecclesiæ. Claper. caus. 4. q. vnic. num. 3. & cap. 101. qu. vnic. Antles in cap. 32. prator. in gl. de putar. Guttier. q. 38. lib. 1. Verum ad lucrum non datur cum aliena iactura. Spadaz. sup. disp. 46. num. 137.

Et infra quantum tempus comperat hæc restitutio aduersus lucrum omissum. Claper. in cent. caus. fiscal. caus. 4. qu. vnic. nu. 5. seqq.

Sed quod etiam aduersus lucrum omissum comperat Vniuersitati, sicut minori, ac etiam Fisco vsu receptum probat Griuell. dec. dotan. 44. nu. 4. R. Rouit. in prag. 1. de minor. nu. 16. 17. 18. Ecclesiæ, Gales. de restit. cap. 3. com. nu. 31. c. 3. tract. num. 33.

Sed minor aduersus lucrum pœnale, & odiosum non restituitur. Gales. cap. 3. tract. nu. 24. Neque aduersus lucrum constitutum merito odio aduersarii. Gales. de. 3. nu. 26.

In lucris omisissis non cadit neq; læsio enormissima. Gales. c. 1. com. nu. 120.

Restitutio in integrum competit minori, licet contractus, aut actus non sit factus cum ipso minore, si illi inferat præiudiciū, ve tenet Gama dec. 162. licet contrariū decisum referat.

Tom. IV.

Restitutio competit minori, & aliis privilegiatis, ex causa honestatis, licet sine læsione, ve si res fuerit suorum Maiorū. R. Rouit. in rubr. de feudis, super prag. nu. 274. Larrea dec. 70. num. 2. & 3. Gurb. dec. 78. num. 33. Diximus Nos sup. licet alias Interesse affectionis non sufficiat, sine læsione. Larrea d. dec. 70. num. 27.

Et minor, vt diximus, vt habeat restitutionem debet docere de læsione Spadaz. sup. disp. 46. nu. 163. & non modica, num. 165. & disp. 55. num. 48. disp. 12. nu. 56. sed conclusio vera est, quod quantum probata læsione sit concessa, si tamen postea apparuerit vtile esse minori restitutione non vi, vel ipse poenitentia, beneficio gaudere nolit, exceptione excluditur emptor aduersarius, qui ex scientia, qua venditio relictæ pretium petierit. l. si index 41. ff. de minor. Larrea d. dec. 70. nu. 21.

Et in omnibus regula est, vt suprà diximus, quod fortuita læsio non iuuat. Larrea d. dec. 70. nu. 18. D. Rodoc. cons. 46. nu. 41. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 6. num. 19. lib. 1. & contr. 57. num. 12. eod. lib. 1.

Comperens restitutio minoribus, & aliis privilegiatis, vt excludatur a statuto, quæ verba sint necessaria. R. Rouit. in prag. 1. de susp. num. 17. Diximus sup.

Et acta facta per minorem electum tutorem sunt nulla, tamquam facta a falso tutore. D. Maradei super prag. 1. de pœnent. moderand. num. 17. post Fabr. in C. si minor se maiorem sit. 38. de fin. 1.

In criminalibus, an, & quando comperat restitutio, post mille Sabell. §. minor. n. 1. & seqq. & §. etas Castellon. §. minor. n. 9. 43. & alibi ibid. Narbona ann. 7. qu. 32. Anno. 10. qu. 3. & seqq. anno 14. qu. 11. 25. anno 25. qu. 45. Lara de Vita homin. cap. 28. Cyriac. contr. 354. Rice. collect. 1119. R. Capye. Latr. consult. 1. num. 125. seqq. Conciol. resol. crim. §. minor. & §. confessio. resol. 22. Cald. de restit. q. 34. 37. 38. 39. Nos de nullitat. indic. rubr. 11. qu. 6. num. 27. 88. Iouins de solemn. in contrah. minor. gl. 10. §. 1. Guazim. defens. 33. ca. 17. Doctissimus D. Contrius de se. forens. 93. Philip. Maresea de legib. fol. 481. num. 45. 47. An restituatur minor aduersus confessionem, in delictis. Larrea dec. 70. num. 10. Reg. Rouit. in prag. de minor. minores nō foriudicantur. Danzade pugn. D. D. tom. 3. tit. de minor. cap. 1. num. 6. Anna sing. 379. Mastvill. dec. 161. nu. 4. Merlin. contr. 63. lib. 1. D. Petra in ritu 269. n. 32. D. Rosa in prax. cap. 10. nu. 17. 45. Maradei super prag. 1. de minor. Alias nulla esset sententia D. D. ibid. Conciol. alleg. 86. Od. lo de restit. p. 2. qu. 80. & seqq. Gales. de restit. cap. 2. nu. 356. seqq. Olea de cess. iur. tit. 2. qu. 4. num. 39. Sabell. §. minor. num. 1. & seqq. Nos ad Rouit. cons. 69. n. 7. R. Marin. ad Reueter. dec. 341. 491.

328 Competit maioribus ex causa absentiae, infirmitatis, iusto errore, facti ignorantia, & aliis ex causis, ex illa clausula. Si qua mihi

li

iusta

- iusa causa. l. 2. & toto tit. ff. ex quib. caus. maior. l. panthous. ff. de acquir. hered. Alex. conf. 20. 71. R. Reneri. dec. 573. num. 2. Ca. d. Tusi. lit. R. conclus. 290. 291. Odd. de restit. qu. 5. & seqq. Cald. eodem Tract. q. 40. Dicitur d. q. 6. num. 4. 40. & ad R. Rour. conf. 3. 42. lib. 3. R. Marcin. disp. 19. nu. 12. Petra in rit. 206. nu. 15. R. Marcin. lib. 2. cap. 56. nu. 10. 11. seqq. Marta claus. 366. nu. 2. Menoch. conf. 932. num. 11. Franc. Marc. dec. 291. num. 3. p. 1. Gales. de restit. cap. 1. nu. 36. vbi de absentie, & cap. 8. vbi tota materia, Roci. respons. 24. num. 11. seqq. lib. 2. Gall. lib. 1. conf. 44. num. 1. Couciol. alleg. 11. nu. 25. vbi de ignorantia, R. Lacro dec. 6. num. 23. seqq. P. gant. tom. 1. fol. 37. nu. 31. P. Affl. contr. 25. num. 7. Mesa ref. lib. 3. cap. 44. num. 19. 23. Velasco. de priuil. paup. q. 30. num. 4. Nos d. q. 6. num. 40. Afolin. d. resol. 18. num. 34. & ref. 91. num. 22. & fol. 32. nu. 7. Barbosin l. 3. & seqq. C. de restitu. milit. Grattan. disc. 656. num. 7. vbi de absentia, & Andicol. contr. 101. num. 2. Capon. discept. 3. tom. 1. Escol. de purit. p. 2. qu. 4. art. 4. n. 25. 21. Ricc. coll. 893. Manzus bibliot. tract. 2. tit. 3. vbi de absentia.
- 329 Dummodo adsit lætio Afolin. resol. 18. n. 41. Cavalier. dec. 194. num. 2. Rotar. dec. 132. nu. 1. p. 1. Surd. dec. 4. n. 12. Bur. dec. 323. nu. 1. dec. 426. num. 1. D. Manzus biblioteca. tit. de restitu. tit. 3. 4.
- 330 Quo ad restitutionem ex causa absentie, dicimus absentiam debere esse ex vrgenti aliqua necessitate, l. sed & si. 26. in fine, ff. ex quib. caus. maior. & l. Reip. ff. cod. Arias de Mesa lib. 3. c. 44. Sabell. §. alienatio, Mascara. conclus. 11.
- 331 Sforz. Odd. de restitu. p. 1. q. 6. art. 1. nu. 2. Puta lex causa reip. l. 1. C. q. 61. ex causis maior. Gales. d. cap. 8. Rota ad Rour. conf. 42. lib. 3. nu. 2. D. Guittier. de compesat. lib. 3. qu. 4. Manzus biblioteca tit. de restitu. tit. 3. nu. 1.
- 332 Et tunc cessat hoc privilegium, quando reuersus est, & est lapsum quadriennium à die reversionis. Hoswald. Hilliger. lib. 21. ca. 10. lit. T. Duaren. de tempor. in integr. restit. fol. 155. l. fin. §. 1. C. de temp. in integr. restit. l. 3. C. de dolo malo. D. Petra in rit. 260. nu. 27. Rota dec. 92. num. 1. 2. 3. post Zachiam de salar.
- 333 Secus si non coactus, sed volens profectus fuit, & rei private magis, quam publice causa, l. non verè, ff. sup. R. Marcin. lib. 2. cap. 249. nu. 3. & l. 4. & l. reipubl. ff. eodem. Rosis obseruat. cap. 62. num. 90. & seqq. Thor. in comp. p. 3. verb. exceptio hostica. Staiban. ref. 66. Pratus discept. 20. lib. 1. Bich. dec. 30. num. 25. Luca ad Marcin. lib. 1. cap. 309. num. 8. Gales. de restitu. cap. 1. tract. num. 36. & cap. 8. num. 4. & per totum.
- 334 Puta si quis Legationem reipubl. affectauit (nam in vera legatione, vera absentia est) Paul. de Castr. in l. 1. ff. ex quib. caus. maior. Duran. ad tit. ex quib. caus. maior. ex l. 2. §. vl. ff. si quis caus. l. spationem §. fin. ff. de excusat. tit. 1. C. qui mil. poss. lib. 12. Conferunt dicta à Franc.
- 335 in dec. 286. num. 5. D. Prat. lib. 1. discept. 20. num. 20. Mendez. in praxi lib. 3. cap. 21. num. 75.

vbi dicit etiam heredi competere. Barbosin. repetit. verbo. restitutio. Manzus bibli. tit. 3. nu. 33. seqq. §. abell. §. absentia, nu. 6. Odd. de restitu. q. 6. art. 10. baradellon. conf. 111. num. 70. 71. An absentia præsumatur iusta, & legitima, vel ex malicia. Menoch. lib. 6. pres. 20. Odd. de restitu. p. 1. qu. 38. nu. 24. seqq.

- 336 Et magis si ab eis, etiam causa reipubl. procuratorem reliquit, & defensas fuit. R. Marcin. lib. 2. cap. 249. nu. 6. ex tex. l. fin. ff. ex quib. caus. minor. Staiban. ref. 66. nu. 15. lib. 1. licet contra dicat Luca ad Marcin. lib. 1. cap. 309. num. 5. D. Salatin. in resp. 35. num. 11. Sed non tenetur relinquere procuratorem, nisi in causis cepus. Grattan. auct. 868. Montan. de tut. cap. 32. rez. 9. num. 50.

Sed veritas est, quod absentie nomine intelligitur non solum necessaria, veluti ratio. ne metus, de qua in l. 2. & 3. ff. ex quib. caus. maior. & causa reip. de qua l. 45. & l. abesse 32. l. miles 34. seqq. l. penul. ff. cod. l. 3. 4. C. de restitu. milit. D. Manzus bibli. or. legal. tract. 2. q. 3.

Veluti ex causa Magistratos, l. si 38. ff. ex quib. caus. maior. Odd. p. 1. qu. 6. art. 10. & 34. Petra in d. Rit. 260. nu. 14. Quamuis non sint absentes, sed præsentis. R. Marcin. lib. 1. ref. 379.

Competit etiam si absentia sit ex causa voluntaria, sed impetuerit causa necessaria, veluti si a prædonibus, vel Potentiore vi oppressus non potuit reueri, vel undat Mesa d. c. 44. n. 24. vbi decisum refert, Nos ad Rour. d. conf. 42. n. 12.

In et absentias numeratur illa ex causa relegationis, l. 40. §. 1. ff. ex quib. aus. minor. l. sed & si. §. aduersus ff. eodem, in quibus habetur re legatum restitui causa cognita, ut si procuratorem non potuit relinquere, vel si reliquit, & mortuus est; Golin. de proc. p. 1. c. 3. num. 17. Nos sup. n. 13.

Habet restitutionem carceratus etiam pro delicto, & priuata causa, Orl. p. 1. q. 7. art. 5. l. succurritur, ff. de in integr. restit. l. vintulorum, l. verum, ff. de verb. oblig. l. 2. C. ex quib. caus. maior. C. gas de pensio. qu. 35. n. 4. decisum refert Thor. comp. dec. p. 3. sect. 3. verb. restitutio, Affl. dec. 182. nu. 4. 7. Nos sup. num. 14. Et infra n. 353.

Verum est differentia inter vnum, & aliud absentie genus, quod absentibus causa patris, vel alia simili necessaria: indixente conceditur restitutio, propter fauorem absentie, siue procuratorem reliquerit, siue non, l. sed & si, §. vlt. vers. & sapienter, ff. ex quib. caus. maior. Cæteris non ita, siue procuratorem habuerint, vel habere potuerint, d. l. sed & si 26. §. 1. l. Papinianus 20. ff. de minor. nam imputari eis potest cur per procuratorem non egerint, vel cur illum non reliquerint, explicant Sicard. in d. d. 1. d. num. 12. ex quib. caus. maior. Ant. Fab. in Rational. ad l. 28. ff. cod. tit. Osnald. d. l. 21. comment. c. 5. lit. L. Odd. p. 1. q. 29. art. 3. 4. Secus si relinquere non potuerint pro-

procuratorem, vel si reliquerint, obij, *l. nec*
non ff. ex quib. caus. maior. Golin. d. p. 1. c. 3. n. 17.
Nos sup. n. 16.

Sic absens mortuo æquiparatur, *Ricc. col-*
leff. 722.

Restituitur contra vfucapionem comple-
tam in absentia, aut præsentia, *Cuall. qn. 738.*
Vela differt. 29. n. 47. §. rursus, instit. de action.
Cuias. l. 29. ff. ex quib. caus. maior. Donell. lib. 21
comment. c. 5. & ibi Hillig. Odd. qu. 5. seqq. D.
Aras de Mesa vag. lib. 3. c. 14. n. 2. Nos ad Ro-
miz. conf. 42. n. 7. l. 3.

Et contra aliud damnum, *Solorz. eo. 2. lib. de*
Jure Indiar. c. 17. d. n. 93. Vela differt. 39. n. 42. § 3
Restituitur aduersus prælationem sibi compe-
tentem in re vendita. *Conrad. de p. al. q. 30.*
In dubio absentia iusta præsumitur, *Menoch.*
lib. 6. præf. 20.

Verum quæ inuito aliquo fieri possunt,
possunt fieri eo absente, *Garzia de nobil. gl. 11.*
§. 1. n. 6. s. al. d. 2. p. de revent. c. 30. §. 2. n. 49.

Contra absentem quando procedi possit,
Barbos. in l. 19. §. 1. de iur. iuris, Vela differt. 39.
n. 6. l. 2. l. 27. 35. 47. § 3. & differt. 40. n. 66.

Et qui ad absentiam licentiam potest, potest
licentiæ finito tempore, ex causa in absentia
durare, *l. alex. conf. 4. d. n. 17.*

Sic absentia ex causa publica facit, quod here-
ditas non adira transmittatur, *Calà de restit. q. 43.*

Si minor absens causa reip. interim fiat ma-
ior, quadriennium currit à die redditus, *Calà*
de restit. qn. 40.

Absentes creditores restituuntur aduersus
locationes factas sub verbo regio, *Gallon. di-*
scip. 46. n. 21. præsertim si sint Ecclesiæ, mi-
nores, vel personæ miserabiles. n. 12.

Nisi magna causa suadeat, nam etiam hoc
vltimo casu eis restitutio concedi debet, *d. l.*
sed & si 26. §. 1. vers. ex causa tamen, Osuald. ad
Donell. lib. 2. comment. c. 5. lit. L. Mesa d. c. 44. n.
5. Nos sup. n. 17.

Et quamvis ob stare videatur *te v. l. fin. ff. de*
restit. in integr. & l. is, qui 39. ff. ex quib. caus.
maior. vbi non competit restitutio absenti
causa reip. qui potuit defendi ab eius aduoca-
to, R. Marin. c. 202. n. 2, Maur. d. leg. 100. n. 6.
& si detur Restitutio, datur de scisso procurato-
re relicto, Statut. ref. 66. n. 15 Prat. obs. 93.

Tamen contra tenet *Mesa d. c. 44. n. 6. seqq.*
dicens *tex. l. is, qui Reip. loqui de restitutione*
præsentis contra absentem.

Sic si à procuratore non fuit defensio, sem-
per restituitur, etiam non facta discussione,
Golin. p. 1. c. 3. n. 17. Odd. p. 1. qu. 28. art. 2. q. 29.
art. 40. n. 14. 15. D. Petra in vi. 26. n. 55. vbi
decisum cesert. in Causa III Principis Ma-
rani contra Marin. lib. 2. c. 249.

Secus si à procuratore fuit absens defensio,
& restitutio petatur ad calumniam, non con-
ceditur restitutio, ut fuit decisio allata per *Prat*
d. obs. 43. & dicit n. 15.

Competit etiam restitutio præsentibus, qui
Tom. IV.

bus absentia, vel impedimentum aliorum,
nocuit, v. g. ille, qui rem nostram vfucapiebat,
vel alius debitor erat, absens sit, vel iuste im-
peditus, ut cum eo agere non possimus, &
interim res nostras vfuceperit, vel actione li-
beratus fuit debitor, contra illum restitutio in
integrum ex secundo capite edicti, de quo in
l. 1. ver. item si quis, litem 21. ff. ex quib. caus.
maior. quod sit per actionem reuocatoriam, eg.
28. §. 2. ff. ex quib. caus. maior. D. Mesa d. c. 44.
n. 11. Nos sup. n. 21.

Et ad concessionem huius absentia restituti-
onis, sufficit absentia qualicumque fuerit ius-
ta, vel iniusta, necessaria, vel voluntaria,
Mesa d. c. 44. n. 12. Contra ibi n. 330.

Restituitur præsens contra absentem, *D.*
Manz. bibl. iur. tract. 2. tit. 3. qn. 4. n. 79. seqq.

Et absens contra absentem *qn. 5. num. 106.*
seqq.

Non competit præsenti contra præsentem
q. 6. n. 108.

Sic in omnibus restituuntur absens negotijs,
quibus absentiis maioris ius fuit læsum *l. cum*
miles 30. §. fin. C. ex quib. caus. maior. puta si quid
de bonis absentiis fuerit diminutum, puta vfu-
captum, vel amissum, vel si absens rem præ-
sentis secum detulit, & vfuceperit, vel dum ab
fuit, agendi facultate caruit, dies actionis ex-
pirauit. Si quis absens non potuit adire hæ-
reditatem delatam, vel iubere filium suum here-
dem institutum adire. Si non potuit parere
conditioni in legato sibi relicto, appositæ. Si
bona absentiis, & non defensi vendita sunt, &
in alijs, late D. Manz. sup. n. 114. seqq.

Absens reuersus potest restitui intra an-
num utilem, computandum à die reuersionis,
aduersus vfucapionem tempore absentia, vel
parum postea perfectum, licet tempore absen-
tia ceperit. *Barbos. in l. 3. C. de restit. milit.*
num. 1.

Restitutio in integrum cum acquiratur in
primo instanti, & momento læsionis confir-
mate ob absentiam, licet postea cesset ea ab-
sentia, ob quam comperebat eadem restitutio,
non tamen cessat ea restitutio iam quæsitæ.
Ti aquell in tractat. off. ante caus. litem. l. 1. n. 2.
vbi num. 3. intelligit si illud quæsitum fuit de
iure communi, secus si quædam iure irregula-
ri, siue extraordinario, & speciali fuerit quæ-
situm, nam tunc illud ius cessat, cessante cau-
sa ipsius, Barbos. in l. 3. C. de restit. milit.

Venditio pignoris facta à creditore, absen-
te debitore, Reip. causa, per restitutionem re-
scinditur. *l. 6. C. de restit. milit. Odd. de restit. p. 2.*
qn. 84. art. 6. & num. 49. Barbos. ind. l. 6.

Et hoc casu si rem emptam venditor nul-
luer alteri vendidit, venditor potest illam ab
emptore reperere, reddito ei secundo pretio,
si minoris emerit secundus emptor, quam pri-
mus, *d. 6. Tuzquell. de retrac. l. gneg. §. 12. gl. 1.*
num. 18. 19. Barbos. sup. n. 3.

Contra præscriptionem quad. ann. cur-
li 2 ren-

rentem in alienationibus factis per fiscum restitutio datur absentis legitime l. 5. C. de restit. milit. Odd. p. 2. q. 89. art. 8. ex num. 62. 63. 66. Barbofin d. l. 5. n. 1. seqq.

Quadriennium petendæ restitutionis, quod datur minori facti majori non currit absentis causa Reip. l. 3. C. de tempor. in integr. restit. Odd. p. 1. q. 20. nu. 51. & art. 7. n. 70.

Mercatores ex causa iustæ absentiae restituuntur. Galef. de restit. cap. 8. tract. num. 130. Manzus bibl. iur. tit. 3. nu. 60.

Item quis restituitur si sit absens ex causa metus. Galef. d. c. 8. n. 175.

337 Sed quod absens qualitercumque habeat restitutionem in integrum, dicunt D. Marcian. disp. 19. nu. 12. lib. 1. Odd. de restit. p. 1. q. 11. art. 3. Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 13. num. 210. Arias mesa lib. 3. cap. 44. num. 19. 23. vbi decusum refert, Galef. de restit. cap. 1. num. 36. Solortz. lib. 3. Polit. cap. 27. fol. 440. P. Molina disp. 80. Ricc. coll. 915. 1239. Arias de mesa sup. dicto cap. 44. vbi quamvis ab initio sit absens voluntarie, si postea superueniat iustum impedimentum, Constit. sup. n. 24. & seqq. Luca ad Marin. cap. 309. D. Manzus in bibl. iur. legal. Tract. 2. tit. 2. q. 9. Ridofin alleg. 171. nu. 13. alleg. 114. num. 55.

338 Et quando absentia est necessaria, puta ob magistratum exercendum, tunc sine dubio competet restitutio. l. si cui 38. ff. ex quibus caus. maior. Odd. p. 1. q. 6. art. 10. num. 34. Castill. dec. 1. 5. num. 92. Mastrill. dec. 173. num. 17. 53. Amat. ref. 46. num. 4. Alcamir. de fil. official. ca. 4. num. 42. R. Capys. latr. dec. 102. lib. 1. vbi Ad-dentes. Luca ad Marin. l. b. 1. cap. 309. vbi quid si relinquet procuratorem. Galef. sup. Manzus sup. tit. 3. nu. 61. seqq.

339 Ex causa studiorum publicorum. Rota ad Rouit. conf. 42. l. b. 3. nu. 5. vbi nu. 7. an studentibus civibus. Odd. q. 5. Diximus ad Rouit. conf. 42. num. 11. lib. 3.

Ex causa pestis. Galef. de restit. ad cap. 8. tract. num. 107.

340 Ex eadē ratione restitutio competet Vxor. l. 1. 2. C. de vxor. milit. D. Petr. in d. rit. 290. n. 53. 54. Nos de nullit. iud. rubr. 1. q. 6. n. 21. seqq. R. Marin. lib. 2. cap. 249. Mesa var. resol. lib. 3. ca. 44. num. 19. 23. Luca ad Marin. cap. 16. lib. 2. Nos etiam ad Rouit. lib. 3. conf. 42. num. 6.

341 Competit etiam absentis, quamvis reliquerit procuratorem, si ab illo non fuit defensio l. 1. §. 1. & l. item ait prator. ff. ex quib. caus. maior. Odd. p. 1. q. 29. art. 2. secus si defendit R. Marin. lib. 2. resol. 349. num. 6. Mesa d. cap. 44. num. 12. seqq. Dondens consult. 30. num. 3. D. Manzus in bibl. iur. de restit. tit. 3. num. 264.

342 Quæ restitutio competet nulla facta discussione procuratoris, an sit soluendo. Odd. d. q. 29. artic. 30. nu. 14. seqq. Cyriac. contr. 327. 331. 332. seqq. Olea de cess. iur. tit. 5. quest. 11. d. num. 31.

343 Maxime quando notorie constat de iniuri-

stia. Mesa cap. 44. nu. 24. Prat. obseruat. 93. num. 15. late D. Petrar. d. rit. 260. nu. 1. & seqq. vbi decusum refert competisse restitutionem Ill. Principissæ Marani, quæ sequuta fuit virum in Gubernio Ciuitatis Mellanæ, Comitem Serbellonum.

344 Sed hæres absens ex causa reip. si decesserit antequam hæreditatem adeat, si procuratorem potuit relinquere, vt sibi delatam hæreditatem adiret, si ille procurator perierit, & postillius instantiam hæres moriatur, transmittit ad hæredes, secus è contra. Cala de restit. q. 43. num. 5.

Sed non competet restitutio, si non adsit iustio. Gizzarell. dec. 9. num. 19. seqq. Christm. dec. 138. vol. 2. Sanfel. dec. 269. n. 1.

345 Sic minor absens non restituitur ad adendum hæreditatem, vt quadriennium à die reversionis computetur, si, cum procuratorem potuerit facere, non fecit. Cala super num. 8.

Tempus iuris prælationis in re vendita, competens, an competat absentis, & ignorantis, difficultas est, quod currat, absque spe restitutionis in integrum, dicunt Boer. dec. 112. Gayll. lib. 2. obs. 19. num. 17. seqq. Marta digest. nouiss. tom. 3. tit. retractus. cap. 28. Tiraq. de retract. lignag. §. 35. gl. 4. nu. 45. seqq.

Sed quod non currat verior est opinio, vt probant Affl. de iure prothomif. §. 2. not. 7. & ibi Rum. in addit. num. 1. fol. 127. Pistor. qq. iur. lib. 2. p. 1. q. 12. num. 25. seqq. Scrad. de feud. concl. 93. num. 9. Carpzov. ad consil. Saxon. p. 2. consil. 50. defn. 3. Berlin. p. 2. concl. 40. n. 30.

Vel si currit, competit restitutio in integrum. Costa de iur. & facti sentent. in p. 95. nu. 6. Meno. b. conf. 726. num. 63. Greuet. pract. lib. 2. concl. 19. num. 1. Rum. sup. nu. 6. Raudens. dec. pif. 12. 59. 65. post alios Guirba dec. 78. nu. 5. vbi quod conceditur tantum intra tantundem temporis, quantum erat illud, quod amissum fuit.

Sed distinctio est, Aut præcessit denunciatio, & eo casu si adsit iustum impedimentum, quod impediat præcise, quem venire ad petendam prælationem intra tempus statum, & tunc terminus legalis non currit, nisi à die sublati iusti impedimenti. Affl. de iure prothomif. §. ut intra 30. dies num. 24. Tiraq. de retract. lignag. §. 3. gl. 4. num. 5. seqq. Berlin. d. concl. 40. num. 29.

Aut non præcessit denunciatio, & tunc, quia tempus 30. annorum concessum est, tale tempus currit etiam contra ignorantem, absque vlla spe restitutionis in integrum, vt emptor non sit tanto tempore incertus. Rosenthal. de feud. concl. 93. num. 16. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 17. num. 1. seqq. Ciroc. disc. 19. nu. 34. seqq. bene D. Corradin. de prælat. q. 24. num. 38. seqq.

De restitutione in integrum ex capite absentis, late doctiss. D. Manzus in biblioteca legal.

gal. *Tract. 2. tit. 3. q. 1. & seqq.* vbi q. 1. quis sit absens, q. 2. quatuorplex sit absentia. q. 3. cui competat restitutio ex capite absentiae, & virum omnis absentia sufficiat q. 4. An, & quando restituatur præsens contra absentem q. 5. An restituatur abiens contra absentem. q. 6. An præsenti contra præsentem detur restitutio. q. 7. An restitutio detur hæredibus læsi. q. 8. aduersus quos peti possit restitutio. q. 9. ex quibus causis ex capite absentiae detur restitutio maioribus. q. 10. 11. ex instrumentis de nouo repertis. & tit. 4. q. 1. Ex capite metus. Erroris. q. 10. 11. Doli. tit. 5. q. 1. seqq. Capitis diminutionis. tit. 6. q. 1. seqq. De alienatione iudicii mutandi causa facta. tit. 7. q. 1. seqq. Et per totum omnia alia de restitutione in integrum.

346 Competit ex capite iustæ ignorantiae. *Fontanell. dec. 154. 174. Vela dissert. 8. num. 35. Rota p. 5. rec. dec. 153. Rota dec. 303. num. 7. post C. de testib. R. Capyc. Latr. consult. 6. num. 22. 23. Roccus resp. 24. num. 11. lib. 2. Gratian. disc. 52. n. 10. item Roccus resp. 65. n. 29. 30. lib. 1. P. Affl. contr. 25. Affl. dec. 37. num. 1. Pasch. dec. 7. num. 21. dec. 30. num. 23. seqq. Canaler. dec. 151. num. 2. Panimol. In idea sedendi controuersias fol. 168. num. 15. Ciroc. discept. 7. num. 39. seqq. Rota Rom. decis. 164. p. 2. D. Conciol. alleg. 3. num. 47. seqq. alleg. 11. num. 25. seqq. D. Manzius bibl. legal. tit. 3. q. 10. num. 144. seqq. Galef. de restit. in cathol. dec. num. 157. fol. 249. n. 192. fol. 252. in tract. cap. 1. num. 36. tract. fol. 8.*

347 Secus ob ignorantiam culpofam, crassam, & supinam l. 15. C. de resc. vendit. vbi Brunem. *Rota p. 8. rec. dec. 153. Bich. dec. 6. 39. 122. 156. Burat. dec. 97. Rosis obseruat. 89. n. 38. 39. Eadem Rota dec. 342. n. 2. 3. p. 2. rec. Possib. ref. 41. in fine. vel habeat scientiam proprii iuris. Conciol. alleg. 3. num. 49. Et excluditur ex scientia vera, vel præsumpta num. 48. Manzius super num. 148.*

348 Sic datur aduersus renunciationem rei renunciatae ignorantiae. *Rota p. 8. rec. dec. 157. 238. p. 12. dec. 429. p. 13. dec. 47. Canaler. decis. 141.*

Restitutio competit heredi emphyteutæ propter ignorantiam, quamuis maior. *Catan. dec. 5. num. 56.*

Forensis restituitur aduersus statutum, quod ignorauit. *Franc. Aret. conf. 11. col. 3. in fine. Alex. conf. 37. col. 3. vol. 2. R. Ronit. in prag. 10. de extract. num. 28. R. Marim. ad Reuert. decis. 441. n. 4.*

Restitutio competit omnibus ex capite ignorantiae. *Conciol. alleg. 11. num. 25. vbi si sit clara. Galef. de rest. cap. 1. tract. num. 36. & in mille alijs locis.*

Sed in dubio est iudicandum esse locum illi. *Conciol. alleg. 29. num. 27.*

Probabilis ignorantia sufficit ad obtinendam restitutionem. *Bich. dec. 139. Canaler. dec. 141. Amat. Dunozer. dec. 221. Roxas decis. 331.*

Galef. de restit. cap. 1. num. 36. Conciol. alleg. 3. n. 49. Ablq. nulla ruga num. 27. 28. Fontanell. dec. 154. 174. cl. dissert. 8. num. 35. Arias Mesa lib. 3. cap. 44. nu. 16. seqq. Monald. dec. 350. n. 9. seqq. D. Constantin. ad statut. vrbis cap. 151. annot. 48. num. 159. fol. 328. seqq. Galef. de restit. cath. decis. n. 31. fol. 237 n. 157. fol. 249. n. 301. fol. 261. nu. 192. fol. 252. & p. 1. tract. n. 36. fol. 8.

Ex capite ignorantiae datur fideicommissario, & illa præsumitur, nisi probetur scientia. *Rota dec. 157. p. 8. rec. Amat. Dunozer. dec. 487. Menzaned. dec. 62. Monald. dec. 350. Galef. de restit. in cath. dec. n. 91. fol. 243.*

Secus ex ignorantia crassa, & supina, *Rota 3 p. 8. dec. 153. Bich. dec. 6. Manzius sup. Galef. sup. n. 69. fol. 243. Cath. dec. n. 137. fol. 247. cap. 8. tract. num. 270 n. 204. Cath. dec. n. 69. fol. 1243. Et sanguinis coniunctio, & cohabitatio excludunt ignorantiam probabilem, Galef. dec. 5. nu. 12. fol. 288.*

Competit etiam maiori aduersus inuentarium non confectum, si iusta ignorantia adsit, hæreditatis damnosæ, *Rota dec. 82. p. 9. rec. Amat. Dunozer. dec. 645. Vbi etiam pupillis, & minoribus, & illorum hæredibus, Roccus resp. 97. lib. 2. Vbi quod datur mulieri, Rustico, Pauperi, & Fisco.*

Forensi competit restitutio ex capite ignorantiae aduersus statutariam Urbis præscriptionem, *Burat. dec. 97. Conciol. ad statut. Eng. fol. 258. n. 30. quæ ignorantia debet esse ex omni parte probabilis. n. 32.*

Restitutio ex clausula generali. *Si qua mihi, datur propter ignorantiam, Burat. dec. 94.*

Datur aduersus deuolutionem, ob canonem non solutum, per ignorantiam, *Canaler. dec. 360.*

Datur minori aduersus pœnam statuti, cuius dispositionis ignorantiam verisimiliter habuisse præsumitur. *Car. II. dec. 271. R. Ronit. in prag. 10. de extract. animal. n. 28.*

Competit hæredibus ex capite probabilis ignorantiae rerum, quæ testatori debebantur, *Galef. Cath. dec. nu. 377. fol. 267. & competit minori aduersus præscriptionem legalem, Cels. dec. 63. Monald. d. dec. 350. n. 11. Rota post Pacifici de Salu. in dec. 147. nu. 3. Roccus resp. 24. nu. 14. Ottobon. decis. 156. Galef. cath. dec. num. 377. fol. 267.*

Datur aduersus caducitatem, ob non impletas condiciones appositæ in testamento, non obstante interpellatione, quando in ea non fuit insertus tenor testamenti, *Coccin. dec. 2233. Rota dec. 12. p. 3. rec.*

Competit restitutio minori, & cui liber aduersus præceptum testatoris, etiam si agatur de commissione, dum ignorauit dispositionem eiusdem testatoris, *Coccin. decis. 1472. & 1462.*

Restitutio aduersus statutum loci, non datur forensibus, si tale statutum ignorauerint, quod tamen scire tenebantur, secus si legitime igno-

ignorasse, constat, *Coccij. annot. 38. Dunozet. dec. 321. Verat. dec. 207. p. 3. n. 5.*

Sic restitutio datur aduersus constitutiones, & statuta ex capite probabilis ignorantie, *Cocin. annot. 261. Secus si ignorantia sit improbabilis, Zaccbia de salar. qu. 105. n. 21. puta si in loco statuti per tempus considerabile moram fecerit, Add. ad Buratt. dec. 78. num. 7. Rota post Galian. in comp. statut. Perus. dec. 124. num. 8. & in rec. dec. 555. n. 9. p. 4. tom. 3. Secus etiam si simile statutum etiam alibi adesse solet, nam eo magis inuersionis est eius ignorantia, Add. ad Buratt. d. dec. 98. n. 7. Rota d. dec. 555. n. 8. p. 4. tom. 3. rec. D. Pacion. de locat. cap. 52. n. 99. seqq. Gales de restit. c. 8. tract. n. 227.*

Præscriptio non incipit currere contra ignorantem, *Duran. decis. 426. vbi quatenus currat datur restitutio, Ciroc. disc. 7. nu. 39. 40. post mille Sabell. §. præscriptio n. 23. Sperell. dec. 178. n. 50. seqq. Vela differt. 8. n. 30. seqq. Secus immemorabilis, Sabell. n. 24.*

Sed minor non gaudet restitutione aduersus præscriptionem, quando potest habere recursum contra tutorem scientem, & negligentem, *Ottol. on. dec. 173.*

Restitutio ex capite iustæ ignorantie non habet locum quando pars potest consulere peritos circa rem ignoratam; quod quoque procedit quando agitur de præscriptione iuris quærendi, & non quæsi, sed habet locum in ignorantia probabili, & verisimili, secus in crassa, & supina, *Penia dec. 515. Gales de restit. in cath. dec. nu. 374 fol. 267. & c. 8. tract. num. 224. fol. 141.*

Ius adeundi hereditatem non aditam beneficio restitutionis in integrum competit ne dum Mutis, & Surdis à natiuitate, & sic miserabilibus personis, sed etiam omnibus ius suum probabiliter ignorantibus, *Pent. on. dec. 430.*

Hereditas non adita per heredem ignorantem illam fuisse sibi delatam, potest autem per heredem heredis beneficio restitutionis, ex clausula generali: *Si quis mihi iusta causa, Ciroc. discept. 42. n. 20. Vel potest agi contra tutorem, vel curatorem negligentem, nu. 22. Sed Ciroc. limitat duobus modis n. 23. 24.*

Per instrum. entia de nouo reperta *Manz. bibliob. iur. tit. de restit. tit. 3. nu. 155. Roccus resp. 24. nu. 10. & seqq. lib. 1. Cal. de restit. qu. 18. Diximus sup. n. 32. licet non dari restitutionem, maiori dicat Rota apud Put. dec. 370.*

Ex causa ignorantie datur restitutio aduersus damnum, non lucrum, *Roccus resp. 97. n. 7. 8. Gales de restit. c. 8. tract. n. 204. num. 222. fol. 140. c. 8. tract. n. 200. 201. Sed verior est opinio, quod facti ignorantia prodest in lucris, c. 8. tract. n. 203. fol. 139. & 223.*

Hereditas delata, & non adita, non transmittitur, exceptis casibus ex capite ignorantie iustæ. l. panthomius. ff. de acquir. hered. Aliograd. conf. 44. lib. 1. Sabell. resol. c. 89. nu. 33. Tusc. lib.

H. concl. 18. num. 45. seqq. Per. gr. dec. 86. num. 7. seqq. Cal. de restit. qu. 43. Savell. §. hereditas nu. 13.

Vt ignorantia à quadriennio lapsu excuset, debet esse omni ex parte excusabilis, *Gales de restit. c. 1. com. n. 102. fol. 87. Sed sufficit probabilis ignorantia, Gales. c. 1. com. n. 97. fol. 87. & c. 1. tract. n. 87. fol. 11.*

Ex capite ignorantie non restituitur minor aduersus præscriptionem viuente patre capram, & in minori filii ætate terminatam, sed contra tutorem suas actiones dirigere debet, *Gales. c. 2. tract. c. 91. fol. 11. Secus si præscriptio illa terminauit in infantili ætate filii, d. cap. 2. n. 90.*

Sic minoribus patri succedentibus, ex capite probabilis ignorantie, restitutio non competit, *Gales. c. 2. tract. n. 89. fol. 32.*

Ignorantia in his, quæ sunt de genere prohibitorum non prodest, *Gales. c. 8. n. 273. fol. 144.*

Aduersus ignorantiam eorum, quæ sunt iuris gentium non datur restitutio, *Gales. c. 8. tract. num. 268 fol. 144. Sic etiam si est ius civile notorium, & indubitatum, n. 272. Nec ignorantia præsumitur eorum, quæ sunt iuris naturalis, d. c. 8. n. 267. 271.*

Aduersus iuris ignorantiam ope restitutionis, vel ipso iure succurritur mulieribus, *Gales. d. c. 8. n. 233. Et ignorantia iuris facilius mulieribus, quam paganis præsumitur, d. cap. 8. num. 309.*

Ignorantia facilius præsumitur in foeminis, quam in maribus, *Gales. d. c. 8. n. 232.*

Fauorabilior est restitutio ex capite ignorantie, quam ex causa minoris ætatis, *Andreol. contr. 146. n. 13.*

Secus restitutio in integrum ex causa ignorantie excluditur ex coniecturis scientie, *Conciol. alleg. 3. n. 48. & seqq. Sica dec. 4. num. 7. Gratian. dec. 4. n. 41. vbi Scoppa & Luc. 1. Add. ad Rotam dec. 3. nu. 9 & seqq. p. 3. rec. Pa. isic. de Salu. inusp. 4. c. 3. n. 33. Andreol. contr. 146. n. 5. Rota dec. 387. f. 1. d. n. 5. & dec. 255. num. 4. dec. 256. n. 2 seqq. apud Pacific. de Salu. & dec. 153. in fin. & dec. 238. n. 20 seqq. p. 8. rec.*

Et ad obtinendam restitutionem ex capite ignorantie, non est sufficiens quælibet ignorantia, sed est necesse, quod illa sit iusta, rationabilis, & ex omni parte inuincibilis, & sine omni penitus macula, *Rolan. conf. 59. n. 21. lib. 4. Balb. de præscript. p. 2. n. 27. nu. 8. Cafal. conf. 314. n. 20. seqq. lib. 3. Sur. conf. 439. nu. 37. lib. 4. Honted. conf. 83. n. 63. seqq. lib. 1. & conf. 8. lib. 2. Costa de falsis test. & igno. inusp. 85. n. 1. Scapuc. de Salu. lib. 2. q. 21. n. 5. seqq. Conciol. sup. alleg. 3. n. 49. Gales. de restit. in cath. dec. n. 147. fol. 248. & n. 4. fol. 134. & n. 20 fol. 236. n. 374. f. 267.*

Et illa ignorantia est probenda, *Add. ad Rot. d. dec. 3. n. 67. seqq.*

Et ad illam excludendam sufficit scientia præsumpta, elicitæ ex coniecturis, & quod illam reijcit quælibet coniectura, etiam remo-

12. *Add. sup. Rota dec. 437 n. 2. p. 3. diuers. & d. dec. 153. in fine, & d. dec. 238. n. 20. seqq. p. 8. rec. Conciol. sup.*

349 Datur ex dolo malo, deceptis. l. 11. ff. ex quib. caus. maior. ignorare C. de resit. mil. l. 1. Me. a lib. 3. cap. 44. D. Gattier. de compensat. lib. 3. nu. 4. Manz. in bibl. otec. tit. de resit. tit. 5. q. 1. seqq. Gales de resit. cap. 1. n. 1. nu. 107. & ibi. Sabell. §. dolus. num. 10.

350 Datur ex metu deceptis. Manz. in biblioteca. tit. de resit. tit. 4. qu. 1. & seqq. Sabell. §. metus. nu. 3. 4. Mesa sup. Fontanell. decis. 139. & dec. 140.

351 Datur ex errore, si quis ex errore adiuit hæreditatem. Catan. dec. 3. nu. 89. 91. & dec. 35. Conciol. alleg. 29. num. 23. & sic a die scientiæ, Rota dec. 11. num. 25. post Gabrum tract. 2. ar. Manz. sup. tit. 3. nu. 156. Burat. dec. 26. Et si factum sit alienum Conciol. alleg. 29. num. 23. Mesa sup. Vreol. de transfat. qu. 72. num. 37. Andreol. contr. 101. 124. D. Scoppa ad D. Merlu. contr. 12. nu. 7. Alderis. de hæred. tit. 5. num. 141. D. Borgia inuestig. l. 1. lib. 10. cap. 20. num. 9. Sabell. §. error. num. 2.

352 Datur restitutio ex capitis diminutione. Manz. sup. tit. 6. q. 1. & seqq.

Ex scripturis nouiter repertis. Nos qu. 37. num. 100. Manz. in bibl. tit. 3. q. 10. 11.

De alienatione iudicii causa facta. Manz. tit. 7. q. 1. seqq. signanter. q. 15.

353 De reus in carcerem habent restitutionem. Odd. de resit. q. 3. art. 5. & seqq. Si sint carcerati, ut tales contractus facerent. Baron. de effect. minor. status circa contract. c. 1. n. 5 22. secus si alias, num. 521. Barbo. in l. 2. C. quib. ex caus. maiores ubi dicit simpliciter competere carceratis, ubi limitat si sit carceratus ob delictum. Gales de resit. cap. 8. tract. num. 150. pro omni carcerato, excepto pro crimine falsi. Gales. d. c. 8. tract. per totum.

354 Relegatus, qui non potest procuratorem mittere. l. 26. §. 1. ff. ex quib. caus. maior. Odd. de resit. p. 1. quasi. 7. art. 4. Gales. de resit. cap. 8. num. 61.

Captus ab hostibus. l. 1. C. quibus ex causis maior. Odd. de resit. p. 1. q. 7. a num. 44. Gales. sup. num. 17. 76. ubi de excommunicato. Captus à latronibus. d. cap. 8. tract. num. 20. Calà de resit. qu. 40. num. 70.

355 Metus pestis dat restitutionem. Mauriz. de resit. cap. 367. & seqq. Odd. de resit. q. 14. art. 1. Belli, transitus exercitus. Odd. p. 1. q. 38. art. 1. num. 1. seqq. Quilibet iustus metus est causa restitutionis. Gales. de resit. cap. 2. tract. nu. 66. & cap. 8. num. 86. 87. ubi num. 115. de absentia ex causa metus.

356 Fiscus, & Princeps de bonis publicis habet restitutionem, secus de bonis priuatis. P. Molina tractat. 2. disp. 573. Odd. qu. 3. art. 14. Temp. v. v. sent. tit. 108. infra hic nu. 401.

Reges, & Principes, habent duo patrimonia, vnum scil. priuatum, aliud publicum, & re-

gale, seu fiscale. priuatum est substantia, quæ vere, & proprie ad eos spectat profecta ex bonis propriis, vel quasi ex donatione, legato, vel alia causa, ut Agri, Saltus, armenta, greges, & huiusmodi. publicum patrimonium sunt res, quæ non ad priuatum pertinent, sed re vera sunt Reip. & imperantibus competunt, ut statum Reipublica defendunt.

Verum hodie Princeps non solet habere patrimonia distincta, & sic eadem patrimonium habent eadem privilegia, quibus Fiscus, seu publicum Atrarium. l. fiscus. 6. in fine ff. de iure fisci. l. 2. §. hoc interdictum ff. ne quid in loca publ. l. 1. 2. C. de offic. comit. rerum priuat. lib. 11. Lobadill. n. polit. lib. 5. cap. 6. Alphar. de offic. p. sc. gl. 9. Anton. de donat. reg. lib. 3. cap. 43. nu. 1. seqq. Ramon. conf. 37. ubi Baldus. Sabell. §. princeps num. 62.

Bene verum est differentia quo ad alienationem, interdicta patrimonia, nam Principes possunt adibitum vii, & abuti rebus, quæ pertinent ad priuatum patrimonium, & eas pro libito alienare, atque ad hæredes transmittere, quamuis in Principatu non succedant. l. apud Iulianum §. constat. ff. de leg. 1. l. 4. C. de quadr. p. script. l. quod prin. ipi ff. de leg. 2. Sixtin. de regal. cap. 1. num. 34. Sed res, quæ non sunt priuati, sed publici patrimonii, hoc est Maiestatis, seu Coronæ, & Reip. non sic possunt alienari, nec ad suos hæredes transire, sed remanere debent penes Imperium, & in Principatu applicandæ citantur, qui in Regno succedat. Sabell. §. princeps num. 63. ex c. ad Apostolica. de donat. c. monemus 12. quasi. 2. l. multi. ubi D. D. C. de n. uib. non ex. us. lib. 11. Rolan. conf. 1. num. 124. seqq. lib. 2. Sixtin. sup. n. 35. alijq. relati per Anton. lib. 3. cap. 43. num. 7. seqq. & lib. 2. cap. 4. idem Sabell. ibi d. nu. 30. Menoch. de arb. tr. cap. 559. Tufel. l. 2. concl. 694. Diana p. 8. tract. 6. ref. 18. 122. 123. Cabed. dec. 17. seqq. p. 2. & dec. 40. num. 16. seqq. Castill. de testis, cap. 17. Cardes. in praxi verb. Rex. Crespiob. 14. Carcer. var. cap. 1. num. 152. Andreol. contr. 402. Larrea alleg. 80. num. 47. Gobius consil. 142.

Prorex potest donare bona Regis, & exercere liberatatem, prout consuevit Rex, maxime pro honore Regiæ Coronæ, ad instar tutoris, seu Curatoris Regis. Staub. ref. 14. num. 12. 13.

Sic Princeps si lædatur, & læsio sit in damnum Reip. vel sui Status, restituitur. Gales. de resit. cap. 7. tract. num. 40. Conar. var. cap. 3. nu. 13. Grammat. constit. Regni. tit. de resit. Reip. n. 4. Dec. conf. 410. num. 20. lib. 2.

Si vero ex Principis læsione Respublica damnum non patitur, restitutio non competit. Gales. d. cap. 7. tract. num. 41. Affl. in constit. Regni. incip. ea, quæ ad decorem col. 4. vers. 2. Rolan. conf. 1. num. 168. lib. 2. apostilla ad Guid. Pap. dec. 302. Boer. dec. 276. Manz. sup. num. 175. Diximus sup. n. 273.

357 Sed Princeps minor habet restitutionem, & privilegia minorum. *Casim. lib. 6. cap. 18. n. 77. Valenz. cons. 198. vol. 2. Barbos. 2. p. l. 1. n. 15. ff. sol. matrim. d. Cessparell. de fiscal. 26. n. 39. seqq. Rex, Regiva. Manzius biblioteca legal. tit. de rest. l. tit. 3. n. 175. seqq. Daximus sup. num. & dicemus infra n. 445.*

Sic Arrendatores Regni filci, ex iuribus fiscalibus habent integrum quadriennium, ad petendam restitutionem in integrum. *Calà de rest. q. 40. n. 73. Cum Arrendatores dicantur procuratores filci, & omne eis licet, quod filco datur, durante Arrendamento n. 74.*

358 Respublica habet restitutionem infra annos quatuor a die lésionis. *l. 14. §. 1. ff. de minor. Verum ob enormissimam lésionem, etiam post 4. annos, sicut ceteri. cap. 1. de rest. in integr. in 6. Manzius sup. tit. 3. n. 158. & seqq. videndus Molin. d. q. 575. n. 3. infra hic n. 401. 402.*

Sic ignorantia præiudicium non fit, *Gargia de nobil. gl. 4. n. 16. Neque tempus currit, Vela differt. 15. a n. 65. Nam ignorantia est radix omnium malorum, Gales. de rest. com. ad cap. q. dam n. 91. fol. 221.*

Verum ignorantia allegatio non admittitur, si de ignorantia sit cogitatum, in genere *Cyriac. contr. 263.*

Ignorantia an præsumatur. *Robabil. lib. 4. polit. c. 15. n. 31. seqq. Gargia de nobil. gl. 6. §. 1. n. 20. Salsgad. p. 2. de protect. c. 2. n. 19. & p. 3. cap. 10. n. 26. Rice. coll. 1644. Vela differt. 8. n. 30. Cyriac. contr. 128. At. o. b. lib. 6. præf. 23.*

Non facti proprii, *Barbos. in c. 41. n. 2. de rescript. Vela differt. 8. a n. 45. Menoch. sup.*

Nec facti alicui, quod est publicum, *Barbos. in c. 1. n. 4. de postul. Menoch. sup.*

An iuris, *Cyriac. contr. 164. Rice. p. 4. collect. 953. p. 6. coll. 1128.*

An illius, quod ip scriptura continetur, *Cyriac. contr. 244.*

Ex distantia locorum non præsumitur scientia, *Solorz. de Iure Indiar. lib. 2. c. 8. a n. 41.*

Ignorantiam allegans probare debet, *Barbos. in c. 10. n. 25. seqq. de elect. Cyriac. contr. 128. Menoch. lib. 2. de arbitr. cas. 186. Vbi quomodo probetur.*

Ignorantia crassa pro scientia habetur, *Barbos. in c. 20. n. 23. de elect. Diximus sup.*

Ignorantia iuris naturalis nulla excusat, *Solorz. de Iure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 13. a n. 71. & c. 14. n. 34.*

Ignorantia qualitaris ad actum requisitæ, existentis, vitiat actum, *Seacr. de sentent. cap. 1. gl. 4. qu. 4.*

Restitutio adversus eum, qui rem alienari prohibitum, ignoranter alienavit, Tertio non conceditur, *Rota dec. 281. p. 1. rec.*

Restitutio in integrum conceditur ex capite iustæ, & probabilis ignorantia adversus præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum, *Gratian. disc. 463. n. 35. & seqq. disc.*

807. n. 16. vbi etiam *Luca. n. 6. Ciardin. contr. 196. n. 48. 49. Caret. ref. 234. n. 14. Sperell. dec. 135. n. 141. seqq. Cyriac. contr. 321. n. 76. Bonden. colluct. 10. n. 57. seqq. & coll. 48. n. 51. tom. 1. colluct. 20. n. 93. tom. 2. Hodern. ad Sord. dec. 4. n. 44. Man. ad Renert. acc. 574. n. 1. ref. 160. lib. 2. Castall. consule. 104. n. 6. Gales. de rest. c. 1. n. 54. seqq. Passer. de Ecclesiæ. de rest. in integr. in 6. d. n. 34. 40. seqq. Turri. de reb. Eccl. non alien. c. 29. Sab. de restitution. 10. 11. 16. §. præter. n. 27. Rocca disp. 115. n. 33. tom. 2. Cui. er. var. 2. c. 1. n. 258. Font. ell. de pactis cl. 7. l. 3. p. 2. n. 12. D. Tristmy dec. 23. n. 10. seqq. D. Romaguer. ad Synod. Gerunden. lib. 5. tit. 12. c. 9. n. 203. D. Gobius tract. de monet. 7. 8. n. 37. seqq. & n. 51. Vela differt. 8. n. 35. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 40. n. 18. c. 60. n. 4. seqq. c. 67. n. 62. c. 92. n. 3. Ciroc. disc. 7. n. 35. seqq. & d. si. 20. n. 3. Rota dec. 3. p. 3. rec. dec. 238. p. 8. rec. dec. 429. p. 12. dec. 47. p. 3. Bich. dec. 50. n. 5. dec. 94. 122. 156. Ludov. dec. 425. Orubon. dec. 51. etiam completam ex probabili ignorantia, *Pepia. dec. 472. Roxas dec. 350. Ciroc. disc. 7. n. 39. 40. Corradin. de prælat. q. 24. n. 42. Rota p. 10. rec. dec. 293. n. 10. seqq. Sabell. §. præscriptio n. 27. Rota dec. 238. p. 8. rec. & dec. 429. p. 12. rec. dec. 47. p. 13. Gales. de rest. Cath. dec. n. 97. fol. 243. & n. 4. fol. 234. n. 140. fol. 247. Bich. dec. 122. 156. Duran. dec. 426. n. 12. Arguel. dec. 92. n. 14. seqq. Affl. dec. 38. 319. n. 15. Benm. de Boro. 69. 71. Thes. decis. 34. R. Poite conf. 43. n. 6. lib. 2. R. Rouit. conf. 40. n. 11. & Nos ibid. Roccus resp. 65. n. 29. D. Balduc. de dote m. 4. dec. 1. n. 49. 51. 52.**

Etiam adversus præscriptionem statutarî, ex capite ignorantia, *Canaler. dec. 189. n. 5. seqq. Sperell. cc. 135. n. 138. seqq. Rota p. 19. rec. dec. 443. Rota apud Gales. de rest. n. 427. fol. 271. & n. 284. f. 268. licet contra dicat Calà de rest. qu. quod talis præscriptio currat etiam contra minorem.*

Quidquid dicant contra *Merlin. contr. 63. n. 32. se 77. lib. 2. Membac. l. lisi. quæst. 75. Gratian. disc. 403. n. 75. disc. 475. n. 16. seqq.*

Debet tamen probari ignorantia verisimilis, iusta, & probabilis, ac nulla scientia præsumptione vel negligentia suspicione labefacta, *Alrograd. c. 94. n. 29. lib. 1. vbi num. 38. & se 77. quod sufficiat etiam ignorantia iuris dubij, & perplexi, quæ æquiparatur ignorantia facti, Rota p. 18. rec. dec. 443.*

Comperit maximè talis restitutio in beneficium mulieris, *Gratian. disc. 52. n. 10. Vbi Luca, Roccus sup. num. 30. D. Rocca disp. 115. n. 31. D. Balduc. de dote, & mulier. obligat. dec. 1. n. 51. seqq.*

Et data ignorantia probabili, nullo tempore ius restitutionem petendi præscribitur, *Gales. de rest. c. 1. com. n. 98. fol. 87.*

Comperit etiam hæredibus, *D. Balduc. sup. Ansaldo. de commerc. disc. 88. n. 11. Cyriac. contr. 388. n. 25. 26. D. Bonden. de iur. pasc. c. 45. n. 92. Rota dec. 95. n. 8. post Vrecol. de transact.*

Hæredibus creditoris, *Andreol. contr. 14. nu. 12. contr. 146. vbi ampliat, & contr. 418. n. 20. Etiam si sit filius. D. Bald. de dote, & mulier. obligat. dec. 1. n. 51. seqq.*

Infrà quadriennium à die scientiæ, *D. Trifany sup. Quadriennium vtile à principio, & currit à die scientiæ ex post continuum, num. 12. 16. In Cathalonia si constet de bono iure, datur etiam elapso quadriennio, n. 17. D. Bald. de dot. tit. 4. dec. 6. n. 31. D. Rocca d. disp. 115. n. 34. Vide Card. de Luca de empt. disc. 32. n. 10. Staib. ref. 38.*

Intra quadriennium dicitur iustitiæ, quo elapso gratiose iure speciali, & ex capite iustitiæ ignorantie, *D. Bald. sup. n. 11. Sabell. §. restitutio nu. 10. vers. Item non attenditur. Et ad evitandos circuitus quandoque habetur pro concessa, Magon. dec. Flor. 79. in fin. Berlich. p. 1. conclus. 10. Merlin. contr. 63. n. 32. lib. 2.*

Verum non competit restitutio aduersus centenariam, & inmemorabilem, *Cancer. var. d. c. 1. nu. 223. & seqq. vbi decisum refert, Grisian. disc. 433. n. 67. Sabell. §. restitutio n. 11. 12. §. prescript. n. 24. D. Romagn. sup. n. 204. Vela sup. Mascard. concl. 1214. n. 52. Surd. dec. 4. & ibi Hodiern. & Censal. Graeci Pract. lib. 2. conclus. 48. confid. 1. Barbosa in repertor. §. restitutio, Venturin. conf. 9. nu. 92.*

Contra tamen dicunt *Gobius de monet, q. 8. à nu. 37. Card. Luca de pens. disc. 34. n. 15. 16. Noguerol. alleg. 2. nu. 89. Rocca disp. 149. n. 66. lib. 2. D. Mansius consult. 168. n. 77. consult. 243. nu. 3. Ansaldo. de commerc. disc. 88. n. 10. Bonden. de pasc. c. 45. n. 92.*

Et competit restitutio tam aëtori, quam reo, *Cirac. disc. 7. n. 43.*

Verum Ecclesia restituitur in integrum aduersus centenariam, ac inmemorabilem, data enormissima læsione, *D. Romagn. ad Syno 1. Gerund. sup.*

Et data ignorantia resultante ex Prælatorum mutatione, *Odd. de restit. p. 2. q. 90. art. 7. R. Marin. ad Reuert. dec. 83. n. 2. & 408. & Revis obs. 89. nu. 90. Staiban. ref. 38.*

Quæ læsio enormissima est probanda nō respectu ad rem præscriptam, sed ad totum patrimonium, itaut opus sit, quod ultra rem præscriptam non remaneat passio præscriptionem, vnde vivere possit, *Cerro decis. 422. nu. 3. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 12. n. 41. in fine. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 13. n. 487. Passerin. sup. n. 53. Galef. de restit. dec. 1. nu. 81. & seqq. D. Trifany dec. 23. n. 14. in fin.*

Sic præscriptio, licet currat contra ignorantem ius suum, vel factum, ex quo illud peruenit igneranti, tamen restitutio competit ex generali clausula: *Si qua mihi iusta causa videbitur. Dicit vbi Salzed. reg. 571. Catharan. dec. 69. nu. ult. Mauriti. de restit. c. 59. nu. 10. Cennall. q. 48. n. 1. Tusc. lit. P. concl. 526. nu. 42. 44. 45. Falenz. conf. 33. n. 243. P. Barbosa. ad l. 3. ex n. 301. C. de prescript. 30. vel. 40. ann. Vela differ. Tom. IV.*

8. n. 35. & seqq. D. Scoppa ad Gratian. dec. 4. nu. 46. & seqq.

Sed Restitutio in integrum non datur pro Iure deliberandi ex capite ignorantie, vel ex clausula generali. *Si qua mihi iusta causa, quia requiritur prioris hæredis scientia, Barfat. conf. 60. n. 5. 6. & conf. 61. n. 6. seqq. Anna conf. 4. n. 20. Catharan. conf. 73. n. 33. 34.*

Nam cum nullum ius competat hæredi ante restitutionem petitam, quia in eum non est adhuc ius deliberandi translatum, quod ab ignorante remitti non potest; *Manente conf. 127. n. 15.*

Tamen si petita sit in integrum restitutio, quousque fuerit ea concessa, hæreditatis petitio interim denegabitur, nam prius debet tolli obstaculum, quod est de iure communi, & idcirco ante beneficii impetrationem, deneganda est petitio hæreditatis, *D. Calà de restit. q. 43. n. 36. 37.*

Pactum de retrouendendo præscribitur spatio 30. annorum. Diximus in obs. ad conf. 14. lib. 2. R. Rouit. Addimus Card. de Luca de seruit. dec. 87. de empt. disc. 32. nu. 9. disc. 46. nu. 2. Ansaldo. de commerc. disc. 57. Laym. ad Gomez. var. lib. 2. c. 2. fol. 157.

Quando daret in perpetuum, quid si adfina verba: *Semper, & quando, umque.* Diximus Nos sup. Card. Luca d. disc. 87. nu. 4. de empt. disc. 32. nu. 9. post mille Sabell. §. pactum n. 33.

Ita præscriptio competit contra hæredem, sed illi datur restitutio in integrum aduersus illam, ex capite minoris ætatis, vt diximus sup. num. 317. Et ex capite ignorantie, *Sabell. §. minor n. 25. & restit. n. 56. Rot. p. 9. rec. dec. 63. n. 18. seqq. Cirac. disc. 71. nu. 19. Vbi declarat, Galef. de restit. c. 2. tract. nu. 86. Duran. dec. 426. num. 9. seqq. Rota rec. p. 2. dec. 164. nu. 4. Cels. dec. 194. nu. 7. Surd. conf. 251. num. 7. seqq. Gomez var. 10. 2. c. 2. num. 13. Card. Luca de seruit. disc. 87. nu. 6. de empt. disc. 32. nu. 10. Rouit. conf. 14. nu. 5. seqq. Intra quadriennium l. fin. C. de temp. in integr. restit. assl. dec. 175. Rouit. sup. nu. 8. R. Reuert. dec. 573. Vbi etiam R. Marin. num. 2. & lib. 2. ref. 160. num. 5. Card. Tusc. lit. P. concl. 30. nu. 14. Sed debet constare de læsione, *Larrea dec. 70. n. 14. Sed etiam si res hypothecata creditori, declaratur deuoluta, ob census non solutos, creditor illius restituitur ex clausula generali. Si mihi iusta causa, ad purgandam moram, Saafel. dec. 114. n. 7. seqq.**

Verum aduersus lapsum temporis conuentionalis, inchoati cum defuncto, non datur restitutio, etiam minori, *Magon. dec. Luc. 31. n. 21. seqq. Rot. dec. 63. nu. 20. 21. p. 9. rec. Tiraq. de retrah. conuent. p. 1. gl. 2. nu. 16. seqq. Sed datur restitutio ex ignorantia probabili probata aduersus conditionale tempus, ex clausula generali, Minori, Galef. c. 2. tract. nu. 94. fol. 32. Si minor cōuētus excipiat, ibid. Sab. §. prescript. n. 30.*

Nec datur restitutio legatario, qui sciuit legatum ei factum, & non petijt, per 30. annos,

Spadaxon. in Theatr. viduil. disp. 66. n. 261. Secus minori. n. 262.

359 Minorum nomine veniunt posthumi, qui nē dum nati sunt, infantes vsq; ad annum 7. pupilli vsq; ad quartum decimum, Adolescentes vsq; ad annum 25. completum. *Onat. sup. num. 42. Galef. d. cap. 2. Narbona de atat. ann. 3. quæst. 1. & per totum Tract. Lara de vita hom. cap. 1. seqq. Casteion. §. adolescent. §. Infans. §. pupill. & §. minor. Giurba ad consuet. Messan. cap. 1. gl. 4. d. num. 59. & cap. 3. gl. 8. nu. 1. & gl. 14. d. num. 21. & c. 10. gl. 1. num. 1.*

360 Posthumi, ex l. etiam ei 43. ff. de minor. & ibi, *Bar. gl. D. D. Onat. n. 47. Caranza de part. tit. de part. legitim. cap. 2. ill. 12. 13. a fol. 65. ad fol. 220. Paz. de tenuta cap. 68. Montan. de tut. cap. 8. n. 29. seqq.*

361 Qui vult cum eo litigare tenetur citare ventrem, an velit esse tutrix, & quatenus accipiet, tunc à iudice deputatur in tutricem, & quatenus mater nolit, citantur consanguinei ad tutelam suscipiendam, alias ad vde ndum deputari Curatorem vel tutorem ex officio. *Iouius sup. gl. 21. §. 3. num. 16. Ridolfin. in praxi p. 1. c. 5. nu. 86.*

Tutor datus ventri prægnanti non potest pro posthumo futuro pacem facere. *Farinat. q. 13. num. 48. Guazin. de pace. qu. 13. num. 37. Conciol. res. crim. §. pax. res. 18. num. 10. Add. ad Sanfel. dec. 383. vers. an tutor. Iouius gl. 16. §. 7. num. 239.*

362 De posthumo latè *Sabell. in summa §. posthumus, Castejon. eodem §. Caranza de partu ca. 2. & illat. 12. 13. Paz. de tenuta cap. 68. Tonnut. qq. civil. 93. Tusc. lit. Pæoncluf. 453. 454. Sanfel. & addit. dec. 344. Montan. de tutel. cap. 8. 12. Fontan. bibliotheca legal. p. 5. verb. posthumus. fol. 361. Baitell. de ultim. volunt. dec. 13. Canall. qu. 180. seqq. Paul. Zach. qq. medico legal. lib. 1. tit. 1. 7. 3. Christin. dec. 20. 21. vol. 4.*

363 Infans, cum minor sit. *Onat. d. disp. 22. nu. 44. Baron. eff. 1. num. 1. seqq. Sabell. Castejon. sup.*

364 Qui si contrahat, etiam ad propriam utilitatem, contractus est inutilis, defectu ætatis, quia eius ætas quidquid videt ignorat l. 1. in fin. C. de fals. monet. l. minor. ff. de verb. obligat. §. pupillus insit. de inutil. stipul. *Surd. conf. 9. nu. 46. Ideo aliquid facere non potest nec ad sui utilitatem. Iouius gl. 15. §. 7. nu. 12. seqq. Adeo ut nec naturaliter obligatur. Baron. de eff. minor. atat. quo ad iudic. in pralud. n. 6. 7. 73. seqq. & quoad contractus eff. 1. nu. 1. seqq. eff. 12. annot. post Tract. n. 1. seqq. num. 76. & fol. 275. & 401. Virgil. de legit. person. in pralud. num. 2. & cap. 1. num. 25. Bald. Thomas. tract. 6. tit. 19. de tut. & Curat. nu. 310. Narbona de atat. ann. 14. q. 8. n. 22. Gent. de censib. qu. 15. num. 4. 5. Iouius sup. gl. 15. §. 7. num. 12. 19. seqq. & gl. 21. §. 3. Catan. conf. 12. num. 9. D. Constantin. ad statut. urbis cap. 151. annot. 44. num. 53. 54. fol. 187. Galef. de restitut. cap. 2. nu. 7. tract. fol. 26.*

365 Et diuor effectus non obligatur etiam

authoritate tutoris, itaut teneatur actione ex contractu, sed solum tenetur ex æquitate naturali, quæ non patitur aliquem cum aliena iactura locupletari. *Sanct. de matrim. lib. 6. disp. 38. num. 5. vers. imino. de Infante latè Iouius. gl. 9. §. 1. gl. 15. §. 7. gl. 21. §. 3. gl. 22. §. 28. & alibi.*

Sic etiam infans, & infantia proximus non potest contrahere, nec naturaliter obligari. l. obligari. ff. de auth. tut. l. 3. C. de auth. præs. *Baro. de eff. minor. atat. circa contract. eff. 12. nu. 14. 17. eff. 13. nu. 1. eff. 24. num. 6. quia fari non potest. Iouius gl. 9. §. 1. nu. 14. 15. & gl. 15. §. 7. num. 12. 15. gl. 21. §. 3. nu. 17. Sabell. §. infantia nu. 4. Castejon. §. infans, Zach. q. 3. Card. Luca de alienat. disc. 45. Maximè in contractibus onerosis, & correlativeis. num. 7. 9. & seqq. Nec iuramento num. 12. Secus in contractibus lucrativis. num. 8. & 10. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 1. Vbi etiam quis sit infans. *Narbona de atat. ann. 3. qu. 1. & ann. 10. qu. 1. Lara de vita homin. cap. 14. & seqq. Quis infantia proximus. Narbona anno. 10. cum dimidio. q. 1. Calvin. de acquit. lib. 3. cap. 291. Infans dicitur vsq; ad annum, 7. Galef. cap. 2. tract. nu. 7. Vide hic infra.**

Sed quod nec etiam in contractibus lucrativis, post mille *Baron. in addit. ad eff. 1. nu. 1. fol. 402. Iouius gl. 15. §. 7. num. 13. Baron. in annot. post Tract. num. 1. 3. Nec etiam contrahere societatem, ad sui fauorem Hodiern. contr. 22. num. 39. & seqq. Iouius gl. 9. §. 1. nu. 16. seqq. Sabell. §. pupillus nu. 5.*

Verum infans, pupillus, minor si hæreditatem sibi delatam non adiit, non licet hæredi adire, sed censetur quæsitæ hæredibus ab intestato. l. si infanti. C. de iur. deliber. *Calà de restit. in integr. qu. 43. num. 9. Sed datur illis regressus contra Tutores num. 10. Vela differt. 11. num. 28. 105. & seqq. Sabell. §. transmissio. nu. 3. §. infantia. num. 2.*

Non tenetur iurare. *Filesc. lib. 2. select. cap. 6. de iur. relig. Narbona ann. 1. qu. 18. num. 9. anno 10. q. 11. q. 4. 7. Vbi nisi sit annorum decem, cum dimidio. Sabell. §. pupillus nu. 13.*

Non potest sine tutore possessionem acquirere. *Gomez d. l. 45. d. num. 112. Canall. qu. 601. Narbona ann. 7. qu. 27. vbi nec etiam dominium, num. 19. Iouius gl. 22. §. 28. nu. 64. Sed si habet aliquem intellectum, tutore auctore rectè possessionem acquirit. Idem n. 7.*

Infans emancipari potest, & ei donari absquæ eius acceptatione. *Asolin. lib. 4. de primoge. cap. 2. num. 75. Contra, quia in illa emancipatione requiritur illius consensus, quem non habet. Narbona de atat. ann. 7. q. 34. Nisi ad sit Principis rescriptum. Baron. in addit. ad eff. 1. nu. 6. 7. seqq. Acquirat ex stipulatione Notarij. Iouius glos. 15. q. 7. num. 20. vbi cum clausula constituti. Nos. q. seqq.*

Infans non potest pacem contrahere, quia consensum non habet. l. in negotijs ff. de reg. iuris l. 1. ff. de nouat. *Calà de restitut. q. 18. nu. 38. Gomez.*

Gomez, in l. 45. Tauri. num. 112. Quamuis tutor consentiat. Calà nu. 3. sed contra Ionius gl. 16. §. 7. num. 239.

Ius petendi restitutionem non transfertur in hæredes, nisi à defuncto iam septennis. Narbona de atat. ann. 7. qu. 23. num. 2. Odd. de restit. qu. 50. art. 81. à num. 74. Fab. lib. 4. coniect. cap. 1. in princ.

Infans supra septem annos potest sine tutore actus lucrativos facere. Ionius gl. 15. §. 7. num. 1. & seqq. vbi tota materia. Sabell. & Casteyon. §. infantia. Pacien. de loc. at. c. 6. n. 29.

Infantiz proximus non potest societatem contrahere. Baron. eff. 12. nu. 20. vbi de differentia inter infantem, & pupillum. n. 21. 22. 23. Contra nu. 24.

Quis sit infans 10. Franc. Phar. tract. quis dicitur infans. Narbona de atat. ann. 3. qu. 1. & ann. 10. qu. 1. vbi quis infanti proximus & ann. 25. qu. 19. nu. 3. Zach. qq. medico legal. lib. 1. tit. 1. q. 3. Sabell. §. etas. §. infantia. Casteyon. §. infans. Lara de vita hom. cap. 14. vbi vsq. ad septimum annum. Idem Narbona. ann. 7. qu. 1. Olea de eff. iur. tit. 2. q. 6. num. 42. Valeron. de transact. tit. 4. p. 7. num. 82. Ionius gl. 9. l. 1. num. 16. 17. 42.

Pueritia incipit ab anno septimo, & finit anno 14. Narbona anno octo. q. 1. Barbos. in collect. ad proem. lib. 6. num. 26. Zucchia medico legal. lib. 1. tit. 1. q. 4. num. 7. Card. Lusa in operibus §. pueri.

De Etate hominis. Galef. de restit. fol. 26. Narbona de atat. Zucchia medico legal. Baron. de effect. minor. atat. Ionius de solemn. Sabell. §. minor. §. etas. §. infantia. Casteyon. ad. §. §.

Aditio hæreditatis à minore septem annis debet fieri cum autoritate tutoris, vel patris. D. Constantin. ad stat. urbis. annot. 44. n. 421. Sed quod infans non possit cum tutore, sed solus tutor. Baron. eff. 13. num. 1. Montan. de tut. 30. num. 107. seqq. Sabell. §. pupillus.

Si verò est maior infans debet ipse adire cum solemnitatibus statutariis. D. Constantin. ib. d. nu. 432. & cum autoritate tutoris. Baron. sup. nu. 2. 4. Vbi sine illo non potest, quamuis hæreditas lucrosa sit. & num. 20. & seqq. alias restituitur. Mansfeld. ad Capyc. latr. dec. 11. n. 6. dec. 129. num. 22. 23. Gomez. in l. 45. Tauri num. 112. Lara de vita hom. cap. 14. vbi quod potest acquirere hæreditatem, vbi etiam de bonorum possessione. Sed non potest adire minor sine tutore, & solemnitatibus statuti, Ionius gl. 16. §. 6. n. 14. cum aditio sit quasi contractus cum gl. 15. §. 9. nu. 14. & 31.

Sed substatinetur aditio facta per patrem, pro filio infante, si hic ratificauerit aditionem. D. Constantin. sup. n. 423.

366 Pupillus restituitur. l. si res pupillaris 49. ff. de minor. l. obligari. ff. de aut. tut. l. in causa l. 2. ff. de minor. l. pupillus ff. de inut. stipul. Alex. conf. 122. lib. 6. Cur. conf. 421. in princ. lib. 1. Virgil. se legit. pers. c. 1. Onat. de contract. tract. 1. punct. 4. sect. 2. num. 18. concl. 2. & tract. 2. sect. 3. num. 37. concl.

Tom. IV.

1. post mille Baron. de effect. minor. atat. circa contract. eff. 1. nom. 1. seqq. Ludouif. dec. 163.

Cum hac tamen differentia, à pubere, quod omnia, quæ pupillus gerit sine tutoris autoritate nulla sunt, at vero si pubes sit, & tutorem non habeat, non sunt nulla, quæ minor gerit, licet illi restitutio in integrum concedatur, quia minor. Vnde pupillus rarius, quam adolescens hoc remedio egebit, quia, est maiori remedio munitus, scil. restitutione communi, vel reuendicatione, propter nullitatem contractus. l. si Curatorem habens C. de in integr. restit. Onat. sup. num. 45. Barbos. in d. l. si Curatorem n. 1. Ionius sup. gl. 15. §. 8. n. 13. §. 9. & alibi. Coccin. dec. 166. Ansaldo. de comere. disc. 18.

369 Et licet Onat. de contract. 1. sect. 2. disp. 4. concl. 2. num. 18. & sect. 3. num. 37. 38. concl. 1. indistinctè teneat nullum contractum validum efficere maiorem infantem, tamen communiter distinguitur, Aut agitur de acquirendo pupillo, & dicitur persona legitima, nec indiget autoritate tutoris, Aut agitur de alienando rem pupilli, vel de obligando pupillum alteri, & non potest sine tutoris autoritate, quia meliorem sui conditionem facere potest, non deteriore. §. 1. Instit. de auth. tutor. l. pupillus ff. de acquir. rerum domin. l. contra iuris. ff. de pactis. §. nunc admonendi. Instit. quibus alien. licet. R. Ponce conf. 1. num. 89. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 3. num. 380. Bald. ff. Thomas. de tut. tit. 90. cap. 14. 3722. Farinac. dec. 124. num. 1. p. 2. tom. 1. Ventur. conf. 12. Staiban. ref. & obs. 30. & 35.

368 Si pupillus sit pubertati proximus ex suo contractu naturali obligatur, & cum iuramento etiam ciuilitur obligatur, & pro illo potest conueniri Cenall. q. 675. in fine. Hermosill. gl. 1. l. 4. num. 9. Narbona. qu. 8. num. 2. 3. Ludouif. dec. 164. n. 2. Hodiern. contr. 22. num. 53. P. Sanchez. lib. 6. de matrim. disp. 38. Conar. in cap. 5. §. 1. num. 4. 5. de Sponsal. Lara de vita hom. cap. 20. Staiban. supra.

Pupillus non tenetur vltra vires hæreditarios ex contractu facto per tutorem, nomine eius, pro soluendis debitis hæreditariis. Thes. lib. 3. qu. 14. Hodiern. at. Surd. dec. 297. num. 2. Staiban. supra.

369 Et quod contractus factus cū pupillo, sine autoritate tutoris sit nullus, dicunt Ludouif. dec. 163. l. obligari ff. de aut. tut. l. in causa l. 2. ff. de minor. cum concord. Baron. eff. 1. n. 13. 14. 15. Alex. conf. 122. lib. 6. Ionius gl. 15. §. 8. n. 9. Corn. cōf. 421. lib. 1. Virgil. sup. Onat. de contract. tract. 1. punct. 4. sect. 2. n. 18. concl. 2. & tract. 2. sect. 3. n. 17. concl. 1. Vbi loquitur de contractibus factis à proximis infantiz. & pupillis, & dicit quod sunt nulli non obstante iuramento, nu. 24. Et non obligatur nec ciuilitur, nec naturaliter, licet efficaciter obligetur, qui cum eo contrahit, nisi sit factus locupletior, nam tunc naturaliter, & ciuilitur obligatur, Escob. de viroq. foro art. 2. de defect. solemn. n. 48. Quod non.

K k

3

obli-

obligatur in foro conscientiae, non obstante iuramento, & quod nec minus tenebitur si de iussor, *Gales. de restit. in Catbal. dec. nu. 274. fol. 258. apud Cocim. dec. 166.*

370 Et licet claudicare videatur, hoc casu contractus, autamen ex eo subsistit, quia is, qui contrahit debet esse conscius conditionis illius, cum quo contrahit, *l. qui cum alio, ff. de reg. iuris, Narbona sup. num. 4. §. vbi ponit cautelam, Baron. de citat. tom. 2. in addit. ad qu. 15. nu. 57. Costa. conf. 30. n. 14. 58. Barbof. in l. si curator habens. n. 7. C. de in integr. restit. Ciartu. contr. 120. n. 7. Carena ref. 236. n. 3. Capyc. Larr. dec. 19. n. 10. Bottilier. de success. theor. 98. nu. 10. Escob. de utraq. foro art. 3. de defect. solemn. n. 48. 50. 61. 72. 73. Hermosill. gl. 7. l. 4. d. nu. 7. Pascal. de patr. potest. p. 1. c. 6. d. n. 12.*

371 In Ecclesia, *Fermigli. in praxi rerum notabil. de alienat. bon. Eccles. annot. 1. §. 3. numer. 15. 35. Scacc. de Iudic. lib. 1. c. 2. num. 282. Surd. de alim. priuil. 56. n. 80. 81. Et n. 82. dicit, quod non licebit approbare postquam semel ab aduersario erit impugnata, vel ab eo allegata nullitas, Gratian. disc. 27. num. 41. disc. 547. num. 7. disc. 454. nu. 12. Cyriac. contr. 90. n. 16. 18. Rub. dec. 119. n. 34. tom. 3. Hodiern. ad Surd. dec. 70. n. 6. 7. Virgil. de legit. pers. c. 1. n. 63. seqq.*

372 Tutor solus non potest contrahere si pupillus est infans maior, *Rota p. 10. rec. decis. 128. nu. 11. & dec. 175. nu. 11. seqq. & decis. 187. n. 11. seqq. p. 13. dec. 368. vel 370. nu. 10. seqq. & dec. 446. n. 10. p. 13. Rota p. 16. rec. decis. 193. Angelis de confess. lib. 2. q. 14. nu. 15. 16. Eadem Rota p. 14. rec. dec. 15. nu. 16. Thomas. de tutor. tract. 1. tit. 18. c. 1. nu. 3. 4. Baron. eff. 1. nu. 01. eff. 3. n. 14. Nisi contractus sit vilis pupillo, *Rota p. 18. rec. dec. 155. nu. 10. seqq. Sabell. §. pupillus n. 3. Carleual. de Iudic. tit. 1. disp. 2. n. 1130. Vin. opin. 677. Montan. de tut. c. 30. num. 69. seqq. Baron. eff. 1. n. 299. seqq. Pacion. de locat. c. 8. n. 4.**

Pupillus non potest ludere, & si ludat, & perdat restituitur Et si ipse vincat debet restituere, *Narbon. de etat. ann. 25. qu. 17. n. 14. 15. Baron. eff. 2. n. 103. 104. Louis gl. 16. §. 3.*

373 Contractus factus per pupillum cum auctoritate tutoris, valet, Tamen probata deinde laesione rescinditur, *l. magis puto, §. ne passim, ff. de reb. eorum, Virgil. de legitim. c. 1. nu. 28. vbi de laesione enormi, & enormissima, & de restitutione fructuum. Et Nos dicemus infra.*

Sed non valet obligatio pupilli facta non cum auctoritate tutoris, sed patris, *Ludouif. dec. 334. n. 3. Baron. eff. 1. nu. 75.*

274 Pupillus contrahens sine tutore naturaliter obligatur, *Onat. d. sect. 3. nu. 40. & nu. 43. 45. limitat Bocc. sup. conslit. Marib. gl. 4. n. 202. Bottilier. de success. theor. 61. nu. 8. vbi dicit naturaliter se obligare, ex l. 2. ff. de nouat. Fontanell. de pass. cl. 4. gl. 7. p. 1. d. nu. 6. Cald. in l. si Curatorem verb. cum non absimilis nu. 26. seqq. Peres de Lara in comp. vita hum. c. 28. Narbona anno decimo cum dimidio qu. 63. vbi alia, Baron.*

eff. 1. n. 30.

Sed contra pupillum non potest liquidari instrumentum, ad formam *Ritus nostri Regni 166. Staiban. ref. 8. n. 9.*

Pupillus non obligatur per iuramentum, licet obligetur proximus pubertati, & sic minor. *Baron. de effect. minor. etat. circa contract. eff. 1. n. 342. & eff. 2. n. 23. 24. Montan. de tut. c. 37. reg. 2. num. 79. Vin. opin. 676. vbi qualiter, si sit doli capax, & opin. 677. nu. 9. Caball. conf. dec. 141. lib. 2. Fachin. contr. iur. lib. 3. c. 12. Cbri. flin. dec. 175. nu. 3. seqq. vol. 2. Sabell. §. iuramentum n. 54. §. minor n. 6. seqq. §. pupillus num. 15. Card. Luca conf. 7. Lara de vita hominis cap. 20. Couar. in c. 5. n. 7. nu. 4. 5. de Sponsal. Baron. eff. 1. n. 11. Rota dec. 73. nu. 16. post Torre de patris, vbi quod obligatur, etiam sine solemnitatibus.*

Pupillus maior septennio, licet minor vnde decem annis, & sic proximus infantiae non, pubertati potest sibi alios obligare, & sibi acquirere etiam sine tutore, se ipsum autem ad aliorum fauorem, minime obligare potest, sine auctoritate tutoris, *l. pupillus 189. ff. de reg. iur. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 8. c. 13. n. 7. seqq. Gratian. disc. 112. nu. 15. seqq. Sabell. §. pupillus n. 2.*

Pupillus contrahendo sine tutore, ne quidem naturaliter obligatur, nisi fiat locupletior, maxime si sit infans, vel proximus infantiae, & si aliquid ad eum peruenit, licet non teneatur actione ex contractu, tenetur conditione sine causa, vel ad exhibendum, et qua naturali obligatione datur in pupillum, utilis actio, licet alias non detur. Si vero sit maior 14. annos, & minor 25. nec habeat curatorem, naturaliter, & ciuilitate obligatur, sed si illum habet naturaliter tantum adstringitur, *Montan. de tutel. c. 30. n. 99. seqq. Sabell. §. minor n. 23. seqq. Ludouif. dec. 164.*

Pupillus, qui sine tutore aliquid vendidit non tenetur emptori fidem seruare, si tamen velit rem suam recuperare, non debet pretium lucrari, quatenus est factus locupletior. *Montan. de tut. c. 30. nu. 97. Ludouif. dec. 31. nu. 9. & per totam.*

Et si emerit non potest rem consequi, nisi soluto pretio, nam illo agente, alteri interim conceditur retentio, *Montan. sup. nu. 167. Sabell. §. pupillus n. 3.*

Pupillus non praesumitur tacitam societatem cum fratribus contrahere, imo nec eam expressè inire potest, ita vt nec cum illo contrahentes obligantur, *Felic. de societ. c. 3. n. 10. & per tot. Gratian. disc. 547. Michalor. de fratrib. p. 2. c. 15. Montan. de tut. c. 30. num. 134. seqq. Vin. opin. 677. Non potest cum suo tutore societatem inire, si tamen habeat plures tutores in solidum, posset cum auctoritate vnus cum altero contrahere, vel cum extraneo tacite sciendo, & patiundo fieri actus sociales, vel expressè super bonis, quae seruando seruari non possunt, *Felic. c. 4. Michalor. p. 2. c. 15. Con. conf. 1. lib. 1. Gratian. & Luca disc. 360. Mezon. dec.**

dec. Flor. 1. Montan. de tut. c. 30. n. 44. 136. seqq. Sabell. §. pupillus n. 5. 6.

Pupillus non potest contrahere cum tutore, ipso auctore, etiam in præsentia amicorum, & iudicis, nisi ex magna causa, vel nisi alio tutore autorizante, vel nisi ex contractu patris, vel nisi factus maior approbaverit, & similiter. Montan. de tut. cap. 30. n. 57. & seqq. Sabell. sup. n. 7.

Pupillus non tenetur dotare matrem. arg. l. cum plures. §. cum tutor ff. de admin. tut. Montan. de tut. cap. 32. reg. 9. n. 160. 162.

Pupillus tenetur stare locationi factæ per tutorem, nisi per dolum, vel fraudem locasset viliori prætio, siue in longius tempus, quod debuisset. Sord. dec. 299. vbi Hodiern. Pacion. de locat. cap. 8. n. 28. seqq.

Pupillus obligatur ex contractu tutoris, & conueniri potest. Sord. dec. 297. & ibi Hodiern. Montan. de tutel. c. 31. eff. 5. 6.

Sicut è contra pupillus ex contractu tutoris habet utilem actionem, etiam sine Cessione, maxime si illius nomine fuerit interposita stipulatio. Montan. sup. ff. 4.

Pupillus liberans vnum ex tutoribus, repellitur ab alijs exceptione cedendarum, nisi essemus in tutore doloso, etiam in omittendo, cui non competit beneficium cedendarum. Gratian. dyc. 409. n. 14. 15. Sabell. §. tutela n. 58.

Pupillus agens cum vno ex tutoribus, vel frangens, sibi non præiudicat, quo ad alios, nisi in totum fuerit satisfactus. Montan. de tut. cap. 39. n. 71. seqq. & n. 124. seqq.

Pubertati proximus societatem contrahere non potest. Baron. sup. n. 25. Et differentia inter pupillum infantie proximum, & pubertati proximum, n. 23.

Pupillus hæres institutus sub conditione, si conditionem adimplet, ipso iure efficitur hæres. Baron. eff. 13. n. 12. Contra n. 13.

Pupillus solus absque tutore non potest in mora constitui. Iouius gl. 22. §. 25. n. 13. Sabell. §. pupillus. n. 16.

Pupillis non currit tempus petendi prælationem, Pistor. qq. l. 2. q. 12. n. 32. 35. Corradin. de prælat. q. 24. n. 25.

Pupillus si tutore careat, an possit adire hæreditatem, cum autoritate iudicis. Baron. sup. n. 15.

Quid si iudicis copia haberi non possit. Baron. n. 16. 17. & seqq.

Potest hæreditatem adire cum autoritate Curatoris. Baron. sup. n. 18. Montan. de tut. cap. 30. n. 107. seqq. Sabell. §. pupillus n. 3. C. uall. q. 710. Maranta in l. is potest. n. 146. ff. de acquir. heredit.

Sic opulentiam hæreditatem. Baron. n. 30. seqq. alias restituatur. Montan. & Sabell. sup.

Pupillus solus absque tutore potest suum debitorem in mora constituere, dummodo sit maior infante. Iouius gl. 22. §. 25. n. 13. Nos de nullis iudic. rubr. 3. §. 5. n. 121.

Sine autoritate tutoris nec potest mutuo dare, nec accipere. Baron. eff. 25. n. 7.

Et ex consumptione pecuniæ mutuum reconciliatur. Baron. sup. n. 8.

Pupillus, qui infans non est apud Consilium, tutore auctore manumittere potest, Narbons de stat. ann. 7. q. 26. n. 1.

Pupillus maior infante, & septem annis debet contrahere cum autoritate tutoris, aut Curatoris, alias contractus est nullus. Baron. effect. 1. n. 20. 21. Succ. de iudic. lib. 2. c. 2. n. 54. Angelus de confess. lib. 2. q. 14. n. 15. 16. Sabell. §. pupillus n. 3. Pacion. de locat. c. 6.

Secus quo ad contractus lucrosos, quos facere potest sine tutore, & Curatore. Iouius. gl. 15. §. 7. n. 1. 42. 43. 44. 48. Baron. sup. n. 17. & 300. 302. seqq. Præf. concl. 86. n. 114. Postb. res. 90. n. 15. Pacion. sup. n. 29. Vide hic n. 364.

Nec defectus tutoris suppleri potest per Iudicem, nisi tutor sit absens, & expedit pupillum obligari. Baron. sup. n. 22. Conuersan. in gl. 1. Instit. de auct. tutor. n. 11. 12.

Pupillus potest se obligare pro exoluenda prima obligatione. Mastrill. dec. 140. n. 14. Baron. eff. 2. n. 86.

Pupillus non obligatur pro dote, post Decium, Barbof, Negusant, & alios P. Bossius de dote sol. 367. n. 124. Sed maior 14. annis, absq; ulla solemnitate pro restitutione dotis receptæ potest obligari, dum in eadem ætate potest nubere. Narbons ann. 13. q. 13. Secus si habeat curatorem. Bossius sup. n. 124. De qua re Nos sup.

Pupilli ætas debet esse annorum septem, ut tutoris autoritate possit manumittere. Narbons de ætate anno 7. q. 26. Ant. Fab. in iuris prud. Papin. tit. 6. principib. illat. 9. De danda libertate per minores, dicemus Infra n. 390.

Pupillus est ille, qui masculus à septimo anno usque ad decimum quartum, femina à septimo usque ad duodecimum. Baron. de effect. minor. stat. circa contract. in prælud. n. 75. Ricc. p. 6. collect. 2360. Narbons ann. 7. q. 3. Tempus pueritiæ est ab ipso vitæ exordio usque ad annum 14. in masculis, 12. in foeminis. Narbons ann. 3. q. 1. Tiraq. in l. 2. co. nub. d. n. 1. Gomez lib. 1. var. cap. 4. n. 1. Paul. Zacch. qq. medic. legal. lib. 1. tit. 1. q. 4. n. 12. Sabell. §. pupillus. Castejon. cod. §. pupillus. Lara de vita homin. cap. 17. & 18.

Pubertati proximus est ante annum 14. in masculo, 12. in foemina. Couar. in cap. 5. n. 7. de matrim. Lara de vita homin. cap. 18. Menoch. de arbit. cas. 57. n. 10. seqq. Caluin. de equit. lib. 3. cap. 151. Dicemus infra vers. proximus pubertati.

Pupillo furioso tutor tantum datur. Salgad. de protefl. reg. p. 2. cap. 7. d. n. 31.

Pupillus, quæ per se, sine tutoris autoritate peragere potuit. Barbof. in l. 2. §. fin. d. n. 48. de iudic. Lara de vita homin. cap. 617. seqq. Sabell. §. pupillus. C. de l. iura de credit. dis. 49. n. 17. 18. Iuri-

Iurisdictionem potest prorogare, *Carlenal. de Iudic. tit. 1. disp. 2. num. 1130.*

Maiores septennio si praesentem ad beneficia, praevaleat illi tutoris, *Card. Luca de Iurepatron. disc. 62. n. 11. & cons. obs. 5.*

Consentiendo matri matrimonio sibi praedudicat, *Surd. dec. 190. & ibi Censal. & Hodiern.*

Tenetur ex contractu, tamquam a tutore facta, *Surd. dec. 297. 299. ibi Hodiern.*

Vbi fit mentio de pupillis, vel impuberibus, intelligitur de masculis de anno 7. ad annum 14. In feminis ab anno 7. ad annum 12. *Baron. de effect. minor. etat. quo ad contrah. in pralud. 1. num. 75.*

Sed pupillus doli capax dicitur ab anno decimo cum dimidio expleto, ad hoc ut obligetur iuramento, *Hodiern. ad Surd. dec. 278. num. 40. post Corn. de absolut. a iuram. p. 4. res. 7. licet alij dicant quando distat sex mensibus a pubertate, Hodiern. sup.*

Cum auctoritate tutoris potest contrahere. & personaliter se obligare, siue verba concipiantur in personam pupilli, qui sit maior infante, siue in personam tutoris, etiam pupillo existente maiore infante, *Baron. sup. n. 10.*

Naturaliter obligari sine tutore potest, *Baron. eff. 1. num. 30. Diana p. 3. tract. 5. res. 44. Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 38. Onat. de contrah. tract. 2. disp. 6. sect. 3. num. 40. Boccac. sup. consil. Narch. gl. 4. a n. 102. Battilier. de success. ab intest. theorem. 61. n. 8.*

Contrahit obligationes, quae a lege ipsa inducuntur, sine tutoris auctoritate, *Baron. sup. n. 31.*

Obligatur ex deposito, *Baron. n. 32. seqq.*

Pubertati proximus, si cum auctoritate tutoris contrahat, civiliter, & naturaliter obligatur, *Baron. eff. 1. n. 37.*

Secus si alienet bona immobilia, vel mobilia, quae servando servari possunt, *Baron. num. 38. 47.*

Pupillus, qui potest indemnitate consequi a tutore non debet in integrum restitui nisi in subsidium, cum restitutio sit remedium subsidiarium, *l. properandum, §. vl. C. de Iudic. Christin. dec. 129. vol. 2. Olea de cess. iur. tit. 5. qu. 11. num. 31. Vbi si culpa tutoris intercessit est in electione minoris, an contra tutorem, vel emptorem experiri, Sabell. §. pupillus.*

Pupillus ex dolo tutoris, vel de eversione conventus pro re a tutore alienata, *Olea d. q. tit. concludit pupillum in eo, quod ad eum ex facto, & dolo tutoris pervenit, teneri, sed si ultra id, quod consecutus fuit conveniatur, cedendo actiones suas contra tutorem liberatur, Sabell. §. tutela num. 27. Rota p. 17. rec. dec. 309. num. 12. 15. Vbi quid non tenetur de dolo, & culpa tutoris, nisi quatenus sit factus locupletior. Calà de restit. q. 15.*

Pupillus qualiter possit sibi eligere domicilium in alioque loco, sine tutoris auctoritate, *Rota p. 9. rec. vol. 1. dec. 12. num. 40. seqq. Sabell. §. tutor n. 40.*

Pupillus Princeps, & minor potest contrahere, & bona sua obligare sine decreto, & iuris solemnitatibus, *Caphal. conf. 519. num. 9. Et etiam Tutor Principis, Mante dec. 65. num. 23. D. Hodiern. ad Surd. dec. 278. n. 41. Diximus sup. n. 273.*

373. Et adultus habens curatorem non potest contrahere absque auctoritate Curatoris, & alteri se obligare, *Bald. T. bom. tract. 6. tit. 19. de tut. & curat. num. 3010. Massill. dec. 186. num. 10. l. cum & minores, C. si ad rem iudic. l. si curatorem C. de in integr. restit. Meno. b. conf. 242. num. 14. 344. n. 10. Maur. de fideiuss. §. l. 8. c. 15. num. 4. Thorian comp. dec. p. 3. sect. 2. verb. minor, & pupillus, Ventura. conf. 12. num. 57. Narbona de etat. anno decimo cum dimid. qu. 13. num. 6. 7. Ludonif. dec. 164. num. 3. dec. 406. num. 3. Boccac. sup. consil. Narch. gl. 5. num. 131. Escob. Corr. de utroq. foro art. 2. de defect. solemn. num. 67. D. Alex. ad Capyc. Latr. consil. 153. n. 24. Canter. var. lib. 1. tit. de minor. n. 263. Iovius gl. 15. §. 8. n. 13. §. 9. num. 10. Baron. d. eff. 1. n. 39. & eff. 8. num. 82. Ciroc. disc. 21. n. 62. Iovius gl. 16. §. 7. n. 313. Rota dec. 4. post Zacchiam de salar. Nam hoc casu aequiparatur pupillo, qui sine auctoritate tutoris contrahere non potest, Gomez in l. 3. Tauri n. 5. Barbosa in d. l. si Curatorem habens. n. 4. R. Capyc. Lat. consil. 45. n. 4. Montesperell. conf. 118. n. 4. Scacc. sup. num. 311. Infra hic n. 378.*

375. Et contrahendo sine Curatore non obligatur civiliter, *Barbos. sup. n. 6. Rub. resol. prael. 2. 19. num. 673. T. bomas. de tut. tract. 8. ca. 19. num. 3517. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 38. concl. 1. num. 4. Onat. tract. 2. disp. 6. sect. 3. n. 19.*

377. Licet naturaliter obligari dicat *Onat. sup. num. 80. Sanchez. sup. num. 19. licet contra dicat Escob. art. 2. num. 68. Vbi bene explicat, & Monald. conf. 69. num. 34. lib. 1. & conf. 56. num. 93. lib. 2. Farinac. dec. 77. n. 12. p. 1. tom. 1. Baron. eff. 1. num. 43. seqq. & eff. 3. n. 237.*

Secus si contrahat cum iuramento, *Staiban. obs. 167. num. 8. seqq. Sabell. §. pupillus num. 13. §. iuramentum n. 54. Viu. opin. 676. 687. Caball. conf. 141. lib. 3. Idem Sabell. §. minor. n. 6. seqq.*

Non potest alienare bona immobilia sine Curatore, & decreto, nec mobilia, quae servando servari possunt, *Anton. l. c. 19. n. 17. Castill. contr. lib. 8. c. 63. n. 18. Staiban. obs. 197. num. 73. & obser. 159. num. 98. 99. etiam Doctor num. 74. Secus mobilia si praetium sit in eius utilitatem, Staib. obs. 159. num. 97. Sabell. §. minor n. 24. Rota post Vrcal. de transact. dec. 35.*

Nec super immobilibus compromittere, *Non distinguemus, §. Iulianus ff. de recept. arbitr. Cald. de empt. c. 13. num. 12. Narbona in l. 4. gl. 2. num. 14. tit. 3. p. 5. Hermosill. in l. 4. gl. 2. n. 14. tit. 5. p. 5. Scaccia de indic. c. 2. d. n. 275. Anton. d. c. 19. num. 18. Calà de restit. qu. 19. Baron. eff. 19. Iovius gl. 21. §. 12. 13. Galef. de restit. c. 2. tract. num. 301. seqq. Vbi n. 312. limitat in compromisso a restit. ordinato.*

Nec potest hypothecare bona immobilia, nec

nec super illis centum imponere *Cald. d.c.13. nu.15. Narbona ann.25.q.4.nu.27. Castell.contr. lib.4.c.61.n.32. Merlin.de pignor.q.39.d.n. Hermosill l.4.d.gl.2.nu.24. Rodriq.de ann.reddie. lib.1.q.14.n.15. Auendan. de cens.c.81. num.5. Antun.sup.nu.19. Staiban.obf.166.n.57. Diximus sup.nu.263. Et si adsit decretum iudicis, creditor non tenetur probare cessisse in sui utilitatem, Staib.nu.1. contra num.7.seqq. Gales. de restit.dec.1.n.6.*

Nec ad cambium, cum hypotheca accipere, *Scacc.de commerc.§.1.q.7.p.17.nu.15.seqq. Antun.sup.nu.19.*

Nec potest possessionē alienare, sine curatore, & solemnitatibus; l.pupillus.11. ff.de acquir. rer.domin. Tusc.lit.M.concl.492.n.43. Narbona ann.25.q.5.n.7 seq. Antun sup.n.20. Baron.eff.3.

378 Pubes si non habet Curatorem obligatur civiliter, & naturaliter, secus si cum habeat. *Gomez.var.lib.2.cap.1.num.8. Pacion.de locat. cap.10.num.6. Antonell.de loco leg. lib.2. c.15. num.93. Scacc.de commerc. §.1.q.7.p.2.ampl.19. num.70.73. & §.2.q.1.num.508. ubi quod licet contractus non sit damnosus, tamen est nullus, volente minore. Sanchez.de matr.lib.6.disp. 38. Antonell.de loco legal. lib.2. cap.15.num.93. Gall.de fratrib. disp.36.art.1.num.95. Molina de iustit.com.1. disp.224. D. Mansius consult.413. num.3. Pichard.in princ. Instit.de auth. tutor. & in §. pupillus.11. instit. de inutil. stipul. Gratian. disc.279. ex num.46. Calā de restit. q.43.nu.37. Baron.de effect. minor. etat. affect.1.num.334.eff. 13.num.31. Griuell.dec.10.nu.27.36. R. Capyc. Latr.consult.45.nu.59. Thomas de tutor. tract.6. tit.19. nu.373. Sabell. §. minor. nu.23. Antonell. de tempor. legal lib.2. cap.1. Sabell. §. pubertat. Pacion.de lo. at. c.6. n.16. cap.10.n.5. Sed læsus restituitur. Bossius de dote sol.367. 368.n.124. 125. Gallus de fructib. disp.36.art.1.nu.95. Hermosill.in l.3.tit.1.p.5.gl.4.num.1. & seqq. & l.5. gl.1. Narbona de atat. ann.14.q.6. & seqq. & anno 25. q.4. & seqq. Lara de vita homin. c.22. Vela differt. 1.num.24. diff.38. a nu.63. & à nu. 70. Valenz.conf.62. Diana tom.6. tract.3. resol. 159. & seqq. & 166. Ricc.collecl. 377.659.1880. Cauall. qu.675. Cyriac.contr.308. Antun. de donat. lib.2. cap.19. num.15. & facit omnia sicut maior. Antun. ibid. R. Marin. lib.2. cap.137. ubi etiam Luca. Sed non potest alienare bona stabilia sine magna æris alieni necessitate. Vrecol. consult.63. num.20. Et debet alienare prima mobilia, & nomina debitorum nu.21. 22. Castellon. §. minor. n.7. Rosit. in prag.1. de minor. n.30. Sed iuramento obligatur, quamvis habeat Curatorem. Staib. ob. 167. n.8 seq. ubi secus ab impubere, n.67. Cyriac.contr.272.n.10. Capon.contr.68. 35. Pacion.de locat. cap.10. nu.6.*

Adulus sine Curatore potest contrahere, sed si lædatur, etiam cum Curatore restituitur. *Thor.in compend. dec. p.3. sect.3. §. minor. & pupillus. Escob. Gerr. de utroq. foro. art.2. nu.70. Baron.de effect. minor. etat. circa contrah.*

eff.1.num.91. seqq. Diximus sup. nu.252. Antun de donat. lib.2. cap.19. num.21. Bossius de dote. nu.175.126. fol.368. Verum donec non petat restitutionem, id, quod contrahens cum ipso recepit, non tenetur restituere, etiam in conscientia. Cyriac.contr.323.n.44. contr.405. à num.6. Intrigl. cent.1. de feud. q.45. num.116. Bald. T. bonaf. de tut. & Curat. tract.8. disp.4. sect. 3. num.53. & sect.4. nu.67. Baron. sup. nu.95. fol. 39. Iovius gl.21. §.1. Aujald. de commerc. disc.18. nu.37. ubi citat Nos de nullis. indic. rubr.21. qu. 5. nu.2. ubi quod minor Curatorem habens non potest sine illo contrahere.

Et sine Curatore potest omnia facere. *Cyriac.contr.505.nu.2. contr.534.nu.3. Scacc.de Indic. lib.2. cap.2. num.266. seqq. Iovius sup. Sed non potest immobilia, vel mobilia, quæ servando servari possunt alienare sine decreto. Felice. de societ. cap.5. & 12. Menoch. de arbit. cas.171. Tusc. lit. M. concl.249. Sabell. §. minor. num.24. Castell. de alim. cap.63. Vela differt.5. à num.31. diff.38. nu.35. seqq. Olea de Cessur. tit. 2. q.1. Valenz.conf.109. Cyriac. contr.182.303. licet possit obligari. Gallus. de fructib. disp.36. art.1. num.95.*

Quando possit. *Rota post Vrecol. de transfat. dec.35. Sabell. §. minor. num.24. §. alienatio. num.19.*

Sed difficultas est in terminis Capir. Imperatoris. Caroli V. 78. in Sicilia, an adulus Curatorem non habens possit hæreditatem adire, & videtur non posse, nam statutum loquens de contractu, comprehendit quasi contractum, & distractum. *Cancer. var. ca.1. de minor. num.127. Granat. theor.25. num.35. Salgad. labyr. p.2. cap.14. num.65. Palat. Rub. de donat. inter. virum, uxor. §.63. num.15. Gratian. disc.780. Abruz. in §. nunc admodum. num.5.35*

Sed quod possit, nam statutum loquens de contractu non habet locum in quasi contractu. *Asin. in praxi de execut. cap.14. num.5. Cancer. cap.1. de minor. num.81. Narbona ann.14.q. 15. num.8. in fine. Maranta in l.15. potest. ff. de acquir. hered. Buerard loco à contrah. ad quasi contrah. in fin.*

Sed Virg. de legit. pers. cap.2. num.17. dicit, quid si in quali contractu militat omnimoda ratio, & æquitas, quæ in contractu, & tunc statutum prohibens contrahere, comprehendit quasi contractum, aut non concurrat omnimoda ratio, & statutum locum non habet, unde infert. Virgil. quod si ex aditione remanet enormiter læsus, & procedit capir. de contractu loquens, ad quasi contractum. *Baron. d. eff.13. num.50. seqq. Sabell. §. statuta. num.28. Gales. de restit. cap.2. tract. num.53. Angelis. de confess. lib.2. q.14. Vin. opin.328. Pic. ad statut. urbis gl.7. num.108. seqq. Idem Sabell. §. Aditio. Ro. a p.14. rec. dec.153. num.20. seqq. dec. 274. num.7.*

Idem de eodem in distractu. *Buerard. loco à con-*

contra. ad d. fra. num. 1. Gratian. disc. 132. nu. 2. Michalorius de fratrib. p. 3. cap. 12. num. 27. seqq. Montan. de tutel. cap. 33. nu. 391. Altograd. conf. 15. num. 9. seqq. lib. 2. Rota p. 17. rec. dec. 235. Sabell. §. statutum num. 7. & 29. Baron. eff. 3. nu. 324. eff. 11. num. 45. Ofsch. dec. 52. num. 13. Idem Baron. de effect. minor. atat. ad iudic. eff. 1. num. 203. Giurba dec. 49. num. 12. Misng. cent. 6. obs. 69. num. 9. Lara in comp. vita hom. cap. 22. num. 62. Roder. de ann. reddit. lib. 3. q. 10. num. 24. Costa conf. 60. n. 16. Luca ad Gratian. dec. 45. nu. 6. Gal. sup. Onat. tra. 2. disp. 4. sect. 5. Bonacu. disp. 3. q. 14. p. 2. propos. 1. 2.

Rex pubes minor reputatur apud ad administrationem Regni. Card. Luca constit. obs. 4. Diximus sup. n. 374. in fine.

Minor potest esse exequutor testamentarius. Carpius de execut. lib. 1. c. 8. n. 6.

An depositarius. Baron. eff. 1. num. 32. & in addit. ad d. num.

Non potest annuum censum perpetuum alienare. Pacion. de locat. c. 6. n. 20. Cenc. de censib. q. 30. num. 16.

Non potest censum imponere. Valenz. conf. 173. Lara de vita homin. cap. 22. Nec potest emphyteusim constituere. Pacion. de locat. cap. 6. num. 21. Baron. eff. 5. nu. 3. 5. 8. seqq. & eff. 17. Virgil. de legit. pers. cap. 2. num. 13. Barbo. in L. non solum nu. 15. C. de prad. & al. reb. Menoch. conf. 29. num. 17. Sabell. §. minor. nu. 18.

Nec potest ad pias causas alienare. Montan. de tutel. cap. 33. num. 319. seqq. & num. 421. Sed potest donare cum iudicis decreto. Borrell. conf. 100. num. 10. Corn. 2. dec. 56. Caroc. dec. 95. num. 13. post Narbon. & alios, Baron. eff. 15. num. 80.

Sed potest extinguere censum, cum sit actus necessarius. Cenc. de censib. q. 20. num. 18. Sed cum tutoris autoritate. Cenc. q. 109. Lara de vita homin. cap. 23. Olea de cess. tit. 5. qu. 10. num. 11. Sabell. §. solatio. Ideo ipse neque potest censum recipere. Cenc. q. 69. Et restituitur aduersus solutionem sibi factam, si pecunia sit male consumpta. Sabell. ref. 98. num. 15. 16. Odd. de restit. p. 2. q. 52. art. 1. 2. 3.

Non potest dare bona in emphyteusim. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 21. num. 4. vbi quod sit species alienationis. D. Romagner. ad Synod. Gerundens. lib. 3. tit. 5. cap. 1. num. 2. & cap. 3. num. 1. Diximus sup.

Minori ædificanti post nunciationem factum non conceditur restitutio in integrum, & quatenus concederetur, nihil iuaret ad effugiendum fabricati deuolutionem. Cald. in l. si curato. em habens, verb. vel aduersarij dolo. num. 67. 68. C. de in integr. restit. Larrea dec. 59. num. 22.

Verum non fit sfrabricatio, nisi cognita iniustitia fabricæ. Odd. de restit. p. 2. qu. 80. art. 5. Fa. bin. contr. lib. 8. cap. 49. Vireol. consult. 30. nu. 4. seqq.

Actionem cedere non potest minor ad

rem immobilem. Herminisill. l. 15. tit. 5. p. 5. gl. 1. num. 60. & l. 4. gl. 2. in nu. 20. Baron. eff. 14. num. 11. Trentacinq. ref. lib. 2. tit. de minor. resol. 9. à num. 19. In rigl. dec. 45. nu. 16. Cyriac. contr. 181. nu. 17. post nulle Olea de cess. tit. 2. q. 1. C. a. uall. q. 56. Sic, si in ipso acquisitionis actu. Olea sup. q. 2. nu. 12. seqq. Vela differt. 37. q. n. 37. Lara de vita homin. cap. 23.

Succurritur ipsi minori, si post tempus elapsum ad retrouendendum, illud retrouendat. Cyriac. contr. 58.

Succurritur minori debitori, ut possit inrentare ius offerendi, quamuis dominium esset translatum creditori irrevocabiliter. l. si creditor. 7. ff. de distr. pignor. D. Merlin. contr. 93. nu. 9. lib. 1. & ibi D. Scoppa num. 1. Odd. de restit. p. 2. q. 63. 53. art. 4. Thori. in comp. dec. tom. 3. p. 1. verb. ins offerendi fol. 634. D. Rocca disp. 140. num. 1. tom. 2. R. Marin. lib. 1. cap. 219. num. 17. Mesa lib. 1. cap. 49. nu. 19. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 2. q. 45. num. 51. seqq. D. Card. Luca de credit. disc. 165. à num. 2. in suppl. p. 2.

Quamuis non proberur læsio. Odd. d. q. 53. art. 5. num. 24. D. Rocca d. cap. 140. num. 4.

Quamuis minor sit factus maior. D. Rocca d. disp. 140. num. 6. Et non præscribitur, nisi spatio 30. vel 40. annorum, vel secundum aliam opinionem, nunquam præscribitur. Gabriel. concl. lib. 5. tit. de præscr. concl. 7. num. 1. Merlin. de pignor. lib. 4. t. 1. 2. qu. 80. num. 2. seqq. Carena resol. 131. n. 9. D. Scoppa sup. n. 7. vbi n. 8 disputat an possit minor redimere pignu venditum, quod incepit à maiore auctore ipsius minoris, & Ro. ca d. cap. 140. ex n. 8.

379 Qui dicantur minores in iure, in hac materia restitutionis explicant Cornan. comment. cap. 12. Donell. lib. 11. cap. 7. Cuiac. in l. 3. ff. de minor. & in l. 98. ff. de verb. signif. Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 2. nu. 9. Felician. de censib. lib. 2. c. 2. nu. 2. Farinac. q. 92. nu. 11. Sanch. de matr. lib. 2. disp. 24. qu. 4. nu. 22. & in summa lib. 4. cap. 35. nu. 3. Lara in comp. vit. hom. c. 22. num. 2. Narbona de atat. ann. 25. q. 2. Vbi duas opiniones refert, primam, minorem dici ab ipso natiuitatis die, secundam à tempore pubertatis, & tandem asserit, quod si verbum minor generaliter consideretur, tunc ab exordio ætatis esse, & vocari minorem, sed si in specie, tunc à pubertate, vsq; ad 25. annum, & tandem viroque casu his tantum conuenire possit, qui non dum 25. annum annum excefferunt, Quis dicatur minor Layn. ad Gomez. tit. de restit. minor. cap. 14. nu. 2. Narbona de atate anno 25. q. 2. Infra hic num. 392. seqq.

Pubertas quomodo æstimatur. Ceuall. qu. 291. Larrea dec. 3. nu. 3. Salgad. p. 4. protect. c. 11. à num. 33. Incipit à 14. annq; sed plena 18. in cap. 6. de despons. impub. Gomez lib. 3. var. cap. 1. num. 57. 63. Solorzan. lib. 2. polit. cap. 20. fol. 178. Narbona anno 14. q. 1. & ann. 18. q. 1. Iovius gl. 9. §. 1. DD. apud Sabell. §. Etas. Castellan. §. etas.

Fontana in bibliotec. legal. p. 4. fol. 57. Sicut, & etas. Ricc. coll. 302. 1675. Cyriac. contr. 252-371. 509. D. Crespi obs. 23. qu. 8. Lara de vita homin. q. 26. Menoch. lib. 2. de arbitr. cas. 117.

Impubes vsque ad quam ætatem dicatur. Solorzan. de iure indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 5. à n. 47. & cap. 10. nu. 37. Conciol. ad stat. Engub. fol. 355. nu. 11. Iouius gl. 9. §. 1. Masculi à septimo anno, vsque ad decimum quartum, foeminae verò à septimo vsque ad duodecimum. Narbona ann. 7. q. 3. nu. 3. Onat. de contract. tract. 2. disp. 4. sect. 3. nu. 36. Sanch. de matrim. disp. 51. num. 24. & lib. 6. disp. 38. num. 2. Lessius lib. 2. ca. 17. dub. 8. n. 6. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 1. p. 3. nu. 12.

Impubes pubertati proximus, sine tutoris autoritate contrahens, naturaliter obligatur Gomez ad l. 3. Tauri. nu. 2. 4. Iouius sup. Sabell. §. minor. vbi vide. Baron. eff. 1. nu. 30.

In quibus excusetur. Solorzan. tom. 2. d. c. 5. à num. 47. & d. cap. 10. à num. 37. Nos de nullis iudic. rubr. 11. qu. 5. num. 27. 88. Sabell. §. minor. num. 1. seqq. §. Etas. §. puber.

Impubes decimo anno cum dimidio adstringitur vinculo iuramenti, idem in foeminis, quæ annum nouum cum dimidio excesserunt. Baron. in addit. post 1. effect. vers. ad nu. 370. & in annot. post Tract. num. 22. Gratian. dist. 470. n. 39. Narbona ann. 10. cum dimid. qu. 11. nu. 8. Carena ref. 169. nu. 13. seqq. Andreol. contr. 202. n. 9. 10. vbi pro, & contra. Hodiern. ad Surd. dec. 278. nu. 40. vbi si est doli capax. idem Baron. de effect. minor. atat. circa indicial. eff. 1. 4. num. 17. Et Baron. d. eff. 1. num. 373. refert DD. contrarios, vt iuramentum non sanet contractus factos per dictos minores. Et explicat n. 376. se 19.

Ad nouitatum faciendum in religione quis debet esse annorum 15. completorum Tamburr. de iure Abb. tom. 3. disp. 6. q. 2. 12. 13. Add. ad Sanfel. dec. 349. Diana p. 3. tract. 2. ref. 47. Narbona de etate anno 14. q. 20.

Emphyteuta, vt iure suo priuetur, ob non solum Canonem, debet esse annorum 14. Odd. de restit. q. 89. art. 9. nu. 88. Vsq. de success. Creat. lib. 1. §. 10. nu. 46. Gigas. resp. 14. de pens. Guida Papa dec. 435. Garz. de expens. cap. 20. nu. 19. Barbof. in remiss. ad leg. iust. lib. 4. tit. 34. nu. 11. Narbona d. anno 14. q. 30. nu. 5. vbi refert n. 2. 3. 4. DD. in contrarium, sed illos non sequitur.

Anno 14. finit tutela, & minori datur Curator, & foeminae anno 12. Narbona ann. 14. q. 32. Iouius d. gl. 9. §. 1.

Princeps, & Reges, & Imperatores à Curatorum potestate exeunt anno 14. & administrant, quo ad simplicem iuris dictionem, secus ad Regni administrationem, nam eo casu sine curatore non administrant: Et Rex noster Philippus IV. annorum 16. omnia rexit. Narbona n. 7. Tasson. de antef. obs. 1. vers. n. 15. fol. 4. Idem Narbona d. anno 14. q. 34. Vela differt. 3. Vide Tom. IV.

sup. numer. 356.

In ætate annorum sexdecim completorum quis professionem emittere potest, ex. Concil. Trid. sess. 25. de regular. cap. 15. vbi Barbof. Narbona ann. 16. q. Vnic. Iouius d. gl. 9. §. 1. Pac. Jordan. lucubr. vol. 2. lib. 7. tit. 12. nu. 180. seqq. Tabur. de iure Abb. tom. 3. disp. 6. q. 12. 13. Sabell. §. etas num. 10. §. religiosus nu. 6. seqq. §. monasterium. n. 1. Nec sufficit vltima dies sexti anni. Ricc. in praxi. resol. 322. v. 5. Diana 5. p. tract. 5. ref. 18. Tap. de relig. reb. n. 24. Less. de iustit. lib. 2. cap. 41. dub. 7. nu. 58. Reb. de obligat. iustit. lib. 3. q. 4. sect. 1. num. 2. Add. ad Sanfel. dec. 349. §. adeo.

Plena pubertas contingit in anno 14. in masculis, & 12. in foeminis, plenior 17. in masculis 15. in foeminis, plenissima quo ad omnes in 18. Paul. Zacchia medic. legal. lib. 1. q. 6. n. 68. seqq. Narbona anno 18. q. 1. Iouius d. gl. 9. §. 1. Sabell. §. pubertas nu. 2. Larrea dec. 2. num. 3. Castellan. §. pubertas. Fontana bibliot. legal. §. pubertas.

Vt quis bonorum administrationem habeat, & curatoris officium finiat, quis debet esse annorum 25. completorum, sic ad obligandum bona sua, vendere, permutare, inire societatem, locare, & conducere, donare, transigere, renunciare, dotare, interesse in contractibus, ludere, soluere, & solutionem recipere, pacem inire, maiorum instituere, feudum concedere, præscribendum, & similia, Narbon. de etate ann. 25. q. 3. 4. 5. seqq. vsq. ad q. 28. Iouius d. gl. 9. §. 1.

Ad Sponsalia contrahendum, ætas annorum septem completorum requiritur Narbona de etat. annu. 7. q. 19. 20. Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 9. §. 1. Diana p. 9. tract. 7. ref. 63. 65. Sabell. §. annus. n. 5.

Minor in qua ætate possit præsentare ad ius patronatus, & ad emphyteusim. Narb. d. ann. 7. q. 22. Vbi dicit sufficere ætatem maiorem annorum septem, & maiorem infantem.

Ad possessionem acquirendam, & ad dominium rei, requiritur ætas, illarum rerum, quæ in nullius bonis sunt, vel ad vsucapionem, ætas annorum maior septem annorum. Narbona d. ann. 7. q. 27.

Quæ ætas, vt incapax fisco se deferre possit, septennio maior. Narbona sup. ann. 7. q. 29.

Vt quis habitum regularem, quæ ætas requiratur, septennium completum, Narbona ann. 8. q. 2. ex Sanch. lib. 4. summ. cap. 18. num. 26. 27. Medic. in concord. canonum decreti. 20. q. 1. art. 1. Iouius d. gl. 7. §. 1.

Qua ætate quis tenetur statuto, lege, aut consuetudine, alii post septennium completum, tam in masculis, quam foeminis. Diana ref. p. 3. tract. 6. miscell. ref. 87. Alii proximos pubertati. Gomez var. tom. 3. c. 1. num. 57. seqq. vbi Ayllon. Azueid. in l. 2. num. 8. tit. 1. lib. 2. recopil. Narbona d. etat. 8. q. 3. vbi n. 4. dicit veriore primam opinionem.

Proximus pubertati dicitur secundum communionem opinionem in maribus ab anno decimo cum dimidio completo vsque ad annum 14. in foeminis ab anno 9. cum dimidio completo, vsque ad annum 12. vel secundum alios arbitrio iudicis. *Narbona ann. eod. q. 2. Iouius d. gl. 9. §. 1. Zacch. medic. legal. lib. 1. q. 4. Caball. conf. 141. nu. 14. seqq. lib. 2. Farinac. q. 91. nu. 4. seqq. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 104. nu. 37. seqq. Zacch. medic. legal. lib. 1. tit. 1. q. 5. num. 12. seqq. Diana p. 11. tr. 7. ref. 39. Caluin. de equit. lib. 3. c. 251. Sabell. §. atas. & §. minor. n. 5.*

Foemina virgo vsque ad 12. annum, & pro muliere incorrupta dicitur. Sed quod ad sexum, etiam virgo mulier dicitur, & mulier dicitur corrupta. *Narbon. ann. 12. q. 2. Iouius, supra.*

Minores ex proprio consensu naturali, ut obligentur, masculus post 14. annum, foemina post annum 12. *Narbona ann. 14. q. 6.*

Ad matrimonium contrahendum requiritur aetas 14. in masculo, 12. in foemina *Narbona ann. 7. q. 1. nu. 7. Iouius d. gl. 9. §. 1.* Immo potentia generandi, & non simpliciter coeundi, *Zacchia medic. legal. lib. 1. q. 46. Sabell. §. atas. nu. 12. Tusc. lit. E. concl. 336. & lit. M. concl. 125. Zacch. medic. legal. dec. 99. 100. & tom. 2. conf. 75. Idem Sabell. in pract. §. figlinoli.* Sed melior aetas est annorum 18, *Vela differt. 2. nu. 2. diff. 7. num. 50.*

Ad obtinenda beneficia simplicia requiritur, & sufficit aetas annorum 14. inchoata. *Conciol. Trid. sess. 23. c. 6. Sabell. §. clericatus n. 1. Beneficium nu. 24. §. atas n. 9. Rota p. 13. voc. decis. 399. n. 5. seqq. Diana p. 3. tract. 6. ref. 64.*

Ad obtinendas pensiones sufficit aetas annorum septem, *Gratian. disc. 397. nu. 17. 18. vbi Luca. Infans etiam est capax pensionis, per supplicationem. Idem Gratian. disc. 508. nu. 17. Sabell. §. atas n. 9.*

Ad obtinendum Canonicatum, aetas annorum 14. *Gratian. disc. 591. vbi etiam Luca. l'ac. Jordan. lucubr. vol. 2. lib. 10. tit. 20. Rota p. 10. rec. dec. 31. vbi quod sufficit aetas 14. annorum & dec. 205. num. 7. seqq. vbi quando requiratur aetas annorum 22. iuxta Concilium Trid. sess. 24. c. 12. de reform. Sabell. §. atas n. 8.*

380 Sed an minor restituatur aduersus ipsam contractum, si in contrahendo fuit laesus, vel etiam si fuerit laesus tantum in pretio. *Be Gomez lib. 2. var. c. 14. num. 1. dicit primo casu restitui, secundo casu agere ad supplementum pretij, idem tenent plures relati a Morla in tempor. tit. 5. q. 1. n. 30.*

382 Sed quod indixit minor laesus, vel Ecclesia ad rescissionem contractus admittantur, & non ad supplementum pretij, *Gomez sap. Barbof. in c. 1. de in integr. restit. n. 10. Garz. de expens. c. 18 ex n. 23. & de Nobil. gl. 6. §. 1. nu. 56. Gratian. disc. 27. n. 41. disc. 242. n. 26. Odd. de restit. 2. p. q. 17. art. 4. nu. 26. Rodriq. de ann. reddit. lib. 1. q. 10. nu. 19. Guttier. lib. 4. qu. 69. nu. 23.*

Pichard. in §. extraneis. instit. de hered. qualitat. Hermosill. in l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 11. nu. 114. Martiens. jun. in l. 1. ff. de minor. n. 133. Fachin. lib. 2. c. 90. Larrea dec. 76. nu. 12. Salgad. de protest. 4. p. c. 14. n. 36. Cancer. var. p. 1. c. 13. n. 14. & p. 2. c. 1. n. 274. Guttier. de gabell. qu. 13. & l. b. 2. pract. qu. 159. Vide Luca ad Gratian. dec. 130. Baron. & Iouius sup.

Quando possit contrahere validè minor cum iuramento, siue habeat, vel non habeat Curatorem, vel balium. Diximus latè ad R. Rouit. conf. 13. lib. 2.

382 Sic restituito minore in contractu venditionis, Gabellarius restituit gabellam, habitam ex tali venditione, *Salgad. de protest. p. 4. c. 14. n. 36. Surd. dec. 122. nu. 9. Sousa de reuis. qu. 97. n. 10. seqq. Vrecol. de transact. pu. 78. n. 37. 38.*

Verum minor non restituatur in Statu Florentiae in materia gabellarum, *D. Cepparell. ref. 15. nu. 9. 13. ref. 29. nu. 35. 40. & ref. 50. nu. 4.*

383 Minor est etiam ille minor 25. annis, & de iure nostro Neapol. 18. annis, quamuis sit vxoratus, *Vela differt. 5. & 6. nu. 43. Martiens. iun. in repert. lib. 1. ff. de minor. ex num. 105. Nos ad Rouit. conf. 13. lib. 2. Calà de restit. qu. 23. Diximus sup. n. 312.*

384 Restitutio competit minoribus factis maioribus lite pendente, *R. Renert. dec. 115. vbi R. Maria. D. Petra in rit. 71. nu. 14. Et in rit. 153. n. 12. dicit, dictum privilegium concedendum esse maiori pro latione passæ, & causa tempore quo minor erat, licet contra dicat Afflic. dec. 210. vbi Vrsill. nu. 5. Maria voto 71. num. 8. Thor. p. 1. com. ver. minor si pendente iudicia, R. Marin. d. dec. 115. nu. 1. Diximus sup. q. 167. Et competit maioribus succedentibus pupillo. in actibus factis cum pupillo, *Petra ad Gram. dec. 52. Affl. & Vrsill. dec. 212. Vin. dec. 250. Nos ad Rouit. conf. 37. n. 17. lib. 2. Iouius de solemn. gl. 16. §. 4. Pacion. alleg. 200. nu. 66. Rota dec. 17. post Galef. de restit. Vbi quamuis cum decreto Iudicis, & tutore, Cels. dec. 255. n. 8.**

385 Minor restituatur aduersus donationem gratuitam. *Gallus de fructib. disp. 20. art. 1. nu. 13. Rota post Torre de passis dec. 118. n. 8. 11. Carena ref. 6. Luca ad Marin. lib. 1. c. 144. nu. 5. Cancer. lib. 3. c. 15. nu. 255. Anna conf. 73. Andreol. contr. 201. num. 15. contron. 239. Ciroc. disc. 1. num. 14. Antun. de donat. lib. 1. pra. 2. num. 56. seqq. Odd. da restit. p. 2. q. 18. Galef. de restit. c. 2. n. 184. fol. 41. & dec. 290. fol. 260. Calà de restit. q. 18. Vbi de instrumento reperto post donationem, Rota p. 2. rec. dec. 483. Galef. de restit. c. 2. n. 184. & comment. ad c. 1. n. 73. Lara de vita homin. c. 22. Castellan. §. minor n. 2. Altograd. contr. 99. nu. 219. seqq. Capyc. Latr. consult. 45. n. 35. Barra contr. 79. n. 47. contr. 66. nu. 4. vbi nec cum decreto, *Starban. obs. 167. nu. 51. Noguero. alleg. 34. n. 21. 22.**

Laesio consideratur in donatione facta a minore, ideo aduersus illam minor restituatur, *l. 1. & 2. vbi D. D. C. si aduersus donat. Old. de*

de restit. qu. 58. num. 22. p. 2. T. bes. in addit. ad patrem dec. 66. Guttier. in anth. Sacramenta pub. nu. 18. C. si aduersus vendit. Anna conf. 73. lib. 1. Cyriac. contr. 109. n. 95. contr. 182. nu. 54. 55. contr. 257. nm. 37. contr. 321. 67. D. Cels. dec. 255. num. 8. D. Ansaldo. de commerc. disc. 18. num. 33. Vbi quamuis donet Regi, Manent. dec. 653. Cancer. ver. lib. 3. c. 15. nu. 225. Cranet. conf. 192. Corn. conf. 11. nu. 23. lib. 1. Lancell. Gallia conf. 34. nu. 20. Menoch. conf. 80. nu. 71. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. nu. 33. Surd. conf. 46. nu. 18. Farinac. conf. 42. n. 12. Peregr. conf. 77. nu. 33. Carena ref. 6. n. 6. seqq. Andreol. contr. 201. num. 15. & contr. 239. Laynez ad Gomez var. tit. de restitut. cap. 14. nu. 2. Vbi n. 5. aduersus repudiationem hæreditatis, Sabell. §. minor. nu. 22. Luca ad Marin. lib. 1. ref. 144. nu. 3. Galef. de restit. c. 2. trañ. n. 184. c. 1. com. nu. 73. & post cum dec. 17. Baron. eff. 15. Nos ad Rouit. conf. 51. num. 14. lib. 2. Vbi quod Tutores non possunt donare res pupillorum R. Marin. lib. 1. c. 144. Noguier. alleg. 34. n. 31.

Quamuis donet cum solemnitatibus statuti, Ridolfi. alleg. 113. nu. 8. & cum Curatore, & decreto Iudicis, Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 56. n. 107. 109. Baron. d. eff. 15. n. 30. 31. Gratian. disc. 233. nu. 17. & disc. 750. nu. 14. seqq. Sabell. §. minor. n. 21. seqq. Et solemnitates statuti requiruntur etiam in donationibus, Pic. ad stat. Urb. gl. 7. n. 16. seqq. Sabel. §. statuta n. 30. Vbi limitationes.

Maximè si donatio sit ingentis hæreditatis, ignorato eius valore, Rum. conf. 107. num. 15. lib. 1. Surd. conf. 46. n. 16. Cyriac. contr. 321. n. 85. Bottilier. differt. 10. n. 16.

Licet donator affirmauerit de omnibus habere notitiam, nam illa assertio non trasferatur ad scientiam valoris bonorum, sed ad scientiam dispositionis factæ, & ignorantia præsumitur ex læsione. Ruin. conf. 107. nu. 15. lib. 1. Surd. conf. 46. n. 16. Cyriac. contr. 321. n. 85. lib. 2. Cranet. conf. 192. n. 5. lib. 1. Caphal. conf. 142. n. 30. lib. 3. Peguer. dec. 137. nu. 11. Rota dec. 125. n. 33. p. 1. diuers. Andreol. d. contr. 239. n. 84.

Quæ restitutio minori competit, quamuis donatio sit iuramento firmata, quando est imprudenter facta, & immoderata, Peregr. trañ. var. lib. 6. n. 81. Marcan. conf. 12. num. 11. tom. 1. Corn. conf. 11. nu. 23. conf. 124. lib. 3. Cyriac. contr. 521. num. 87. Marta voto 25. num. 21. 23. Fontanell. de pact. tom. 2. claus. 8. gl. vnic. part. 2. Add. ad T. bes. dec. 66. Torniol. cõf. 1. Rota Bonon. dec. 125. Farinac. conf. 42. nu. 12. Peregr. conf. 77. n. 33. Carena ref. 6. nu. 11. seqq. Andreol. sup. num. 85. Secus si non immoderata, Surd. conf. 46. n. 12. seqq. conf. 114. n. 14. Hond. conf. 42. nu. 16. 21. seqq. lib. 1. Gratian. disc. 123. n. 25. 28. Castill. lib. 3. c. 12. nu. 16. Barbof. in anth. Sacramenta pube- ram. n. 10. Roccus resp. 57. n. 16. lib. 2.

Maximè si donatio est Vniuersitatis bonorum, scil. hæreditatis, & non apparet minorem informatum de valore bonorum, Ruin. conf. 107. nu. 16. lib. 1. Surd. conf. 46. nu. 16. Negusant. iun. q. 10. num. 16. Simoncell. de decret. lib. 4. tit. 8. nu. 185. Gratian. disc. 232. n. 29. Cy-

riac. contr. 321. num. 85. Rota Rom. dec. 102. nu. 10. p. 2. diuers. Andreol. sup. n. 86.

Et licet aliqui velint, ad læsionem enormissimam efformandam, ad effectum rescindendi donationem vt non debeat haberi ratio solius rei donatæ, sed substantiæ patrimonij ipsius donatoris, Gratian. disc. 148. num. 21. seqq. Giurba dec. 11. n. 3.

Nam contra sunt Odd. de restit. qu. 19. art. 7. nu. 68. Cour. var. lib. 1. c. 3. nu. 11. Menoch. de arbit. cent. 1. cas. 75. n. 15. Cald. in l. si Curatorem, §. lassis nu. 1. Negusant. conf. 437. n. 47. Fontanell. de pactis tom. 1. cl. 4. gl. 18. p. 1. nu. 69. Bellon. iun. conf. 79. n. 8. Mazzol. conf. 126. nu. 74. seqq. Menoch. conf. 675. nu. 25. & conf. 819. n. 29. Ofasch. conf. 77. n. 13. lib. 1. Put. dec. 64. lib. 1. Rota in postb. Farinac. dec. 712. nu. 4. p. 1. & post Pic. ad statut. Urbis dec. 63. D. Prat. discept. 15. & 17. Andreol. sup. nu. 88.

Et sicut minor non potest donare, sic non potest aliquid confiteri ad colorandam, seu conualidandam donationem, Pic. ad stat. Urb. gl. 7. nu. 41. Put. dec. 7. & 55. lib. 3. Ludouif. decis. 188. nu. 5. & Rota apud Pacific. de Salaiam. decis. 19. n. 6. Andreol. sup. n. 91. Laynez ad Gomez var. tit. de restit. cap. 14. n. 16.

Idem si renunciet, Donad. de renunciat. tom. 1. c. 9. 10. & tom. 2. c. 2. nu. 29. Gratian. disc. 233. nu. 3. Cyriac. contr. 321. nu. 63. Amat. ref. 23. num. 16. seqq. R. Marin. lib. 2. ref. 195. nu. 10. 11. Menoch. conf. 731. n. 12. conf. 321. nu. 26. conf. 401. n. 176. seqq. conf. 410. n. 64. Cutell. de donat. trañ. 1. disc. 2. p. 10. nu. 41. Staib. ref. 57. n. 12. Bottilier. de success. c. 2. theor. 60. 61. 62. Vbi etiam si ad sit iuramentum. Baron. eff. 15. n. 72.

Verum minor in reciproca donatione non restituitur, Andreol. contr. 399. nu. 12. & contr. 400. si reciproca sit æqualis, Carena ref. 6. Vel remuneratoria æquiualens, Gratian. disc. 233. nu. 16. Muta consuet. 51. nu. 81. Farinac. dec. 461. nu. 13. post mille Baron. eff. 15. n. 47. seqq.

Sic donatio minoris validatur iuramento, siue Curatorem habeat, siue non, si non sit immoderata, & prudenter facta, Roccus resp. 57. nu. 16. tom. 2. Carena ref. 6. Ludouif. dec. 391. Rouit. conf. 13. nu. 15. 19. 21. lib. 2. Cyriac. contr. 182. n. 19. Noguier. alleg. 34. n. 22. R. Marin. lib. 2. ref. 116. n. 13. 14. Baron. eff. 15. n. 52. licet contra dicat n. 72. Pacion. alleg. 183. nu. 2. seqq. & n. 25. Vbi quod absolutio iuramenti non tollit illius vires, Staiban. obs. 167. nu. 14. seqq. Narbona de stat. q. 13. n. 17. Marcab. Angun. conf. 39. n. 110. Baro. eff. 15. n. 52. seqq. 72. seqq. D. Marcan. conf. 12. n. 11. lib. 1. Gratian. disc. 233. n. 25. seqq. Potest etiam donare personis coniunctis, habentibus ius succedendi illi, Pacion. sup. n. 26.

Nec restituitur ex instrumentis nouiter repertis, aduersus donationem, & transactionem, D. Cald. de restit. qu. 18. Vreol. de transact. q. 93.

Nec restituitur minor aduersus rem donatam, si modicum ei damnum afferat, Galef. de restit. c. 3. trañ. n. 68. Baron. d. eff. 15. num. 55. 59. Carena ref. 6. n. 4. Roccus resp. 57. n. 26. tom. 2.

Et licet plures dicant, cum iuramento posse minores donare non obstante solemnitate statuti omitta, *Castil. contr. 2. d. nu. 6. lib. 3. Nos ad Rquit. conf. 13. lib. 2. n. 26. & seqq. & num. 30.* Nisi læsio sit ex cessiva, *Andreol. contr. 201. nu. 11. Noguerol. alleg. 34. nu. 11. seqq.* Tamen limitatio est, si minor contraxit, ut maior, nulla facta mentione minoris ætatis, *Marin. lib. 2. c. 136. n. 8. & ad Reuert. dec. 348. n. 4.* Vel donatio sit excessiva, *Noguerol. d. alleg. 34. nu. 22. Nos sup. n. 34.* Et quamvis non posse donare etiam cum iuramento, quando habet Badium, vel Curatorem, *Cepyc. Latr. cōf. 45. num. 40. seqq. Marin. lib. 2. c. 137. num. 5. mille DD. apud Nos. d. obs. 13. nu. 35. Nos ibid. n. 36. cum Rouito diximus contrarium.*

Non restituitur minor aduersus remissionem factam offensori patris, vel sui, *Iacob. de Aret. ad l. 1. C. de in integr. restit. Moron. de regua & pace p. 2. qu. 48. nu. 2. Gomez var. tom. 3. c. 3. sub nu. 66.* vbi Layn. qui dicit hoc verum siue remissio facta sit gratis, siue pretio recepto, idem dicit *Gratian. disc. 518. num. 23. Odd. de restit. p. 2. qu. 85. art. 7. nu. 41. Canter. p. 2. cap. 1. num. 248. Guaziu. de pace qu. 14. num. 10. Baron. eff. 1. ex num. 10. Virgil. de legit. pers. cap. 35. nu. 52. Gross. in comment. ad cap. 78. Caroli V. In sp. 2. qu. 2. nu. 8. D. Petra in rit. 272. num. 33. Luca ad Franch. dec. 535. num. 2. Severin. ad Sanfel. dec. 383. vers. ad num. 5. D. Merlin. contr. 16. lib. 1.*

In contrarium sunt *Neuiz. conf. 8. num. 40. Menoch. conf. 22. num. 15. Fragos. de regim. Reip. p. 1. lib. 6. disp. 16. num. 293. vers. ceterum. Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 6. spec. 16. num. 139. Prat. ad Pascal. de vir. patr. potest. p. 2. cap. 1. vers. vrgent tamen. Farinac. de accusat. qu. 15. num. 9. Odd. de restit. p. 2. qu. 85. art. 7. num. 12. Gutierrez de tutel. p. 2. cap. 7. num. 6. Viscont. ad Franch. dec. 535. & in conclus. suis verb. Tutor. Vulpel. de pace qu. 18. vbi limitat si inimicus sit potens, & posset timere de alia offensa.*

Distingunt alii, sicut *Caranit. in rit. 275. nu. 20.* Vel tutor solus remittit, vel pupillus iam pubes cum auctoritate tutoris, & iuramento, primo casu debet esse causæ cognitio, & Iudicis decretum, 2. casu remissio est valida sine decreto, & substatueatur saltem ex iuramento, *Pascal. sup. p. 2. cap. 1. num. 97. 98. Franch. decif. 535. Sanfel. d. dec. 383. n. fine, vbi Severin. in addit. D. Petra in rit. 272. nu. 53. vers. vidi tamen vbi dicit debere Iudices esse oculatos ne Curatores, & tutores recipiant occulte pecuniam pro remissione. bene D. Scoppa ad Merlin. d. contr. 16. lib. 1. num. 23. seqq. Valeron. de transact. tit. 4. qu. 7. num. 81. seqq.*

Non restituitur aduersus tempus ad accusandum, & sic illi currit tempus ad accusandum. l. auxilium 38. ff. de minor. *Franch. dec. 421. Partador. lib. 2. quod cap. 11. num. 5. Calà de restit. qu. 6. num. 34. seqq. D. Scoppa ad Merlin. d. cap. 16. num. 10. lib. 1.*

Minor si contrahat ad pacem habendam non indiget solemnitatibus statuti, & aduersus illam factam non restituitur. *Guaziu. de pace. qu. 4. num. 16. p. 1. Gratien. disc. 518. Vin. opin. 564. Conciol. ref. 22. Sabell. §. pax. num. 5. Louius gl. 15. §. 7. num. 45. 46.* vbi etiam absque pretio, *Valeron. de transact. qu. 22. num. 29. Gross. de contract. minor. sect. 2. qu. 2. num. 2. Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 56. num. 44.* vbi maxime si adsit iuramentum, Nec restituitur. *D. Romaguer. ad Conciol. lib. 4. rubr. 2. num. 5.* vbi tamen potest agere pro restitutione in integrum ad effectum recuperandi damna, & interesse. *Valeron. de transact. qu. 7. nu. 101.* secus si damna remississet, nam non habet restitutionem in integrum. *Calà de restit. qu. 15. num. 26.* Nam minor non restituitur ad pœnam. *Surd. dec. 99. num. 16. Gatt. conf. 4. num. 15.* Et tutor, & Curator potest pro minore pacem facere solus, absque iudicis decreto, & solemnitatibus statuti. *Conciol. resol. crim. §. pax. ref. 22. R. Marin. lib. 1. cap. 2. num. 25. Farinac. qu. 15. d. num. 9. Calà qu. 18. nu. 44. Gross. in sp. 4. q. 18. num. 6. Louius sup.* Sed si datus sit ventri non potest pro posthumo futuro facere pacem. *Farinac. q. 15. num. 48. Guaziu. de pace. qu. 13. num. 37. seqq. Conciol. sup. ref. 18. num. 10. Add. ad Sanfel. dec. 383. vers. an tutor. Nouar. de elect. for. tom. 2. qu. 5. num. 6. sect. 2. Gratian. disc. 518. num. 17. Narbona de erat. ann. 29. qu. 19. num. 4. Sabell. §. pax. num. 5.* Sed si fiat pax sine tutore, aut Curatore, & requiritur decretum Iudicis *Franch. & Luca dec. 535. Boss. de pace num. 14. Caball. cas. 58. num. 8. Add. ad Sanfel. d. dec. 383. & 401. Conciol. §. pax. ref. 22. Sabell. §. pax. num. 5. Valeron. d. tit. 4. q. 7. num. 85. seqq. R. Marin. lib. 2. ref. 137. num. 1.*

Que omnia procedunt quando nullum præiudicium inferitur pupillo, & nulla famæ aut honoris satisfactio, vel damnorum, aut interesse petito remittitur, sed tantum vindicta, At si remissio absque satisfactione, ignominiosa pupillo fuisset, nec reus iniuriam expurgauerit, & tamã restituerit, ut puta, quia verba contumeliosa in pupillum irrogauit, pro quibus palinodice pœna puniendus veniret, de iure hispanor. l. 2. tit. 10. lib. 8. recopili, vbi *Azed. Robert. lib. 4. rerum iudic. cap. 12. in fin. Olea de Cess. l. 4. tit. 5. q. 8. num. 23.*

Vel si damna pecuniaria tutor remitteret absque vlla reciproca præstatione, taliter, quod eorum remissio contineret speciem donationis, nam non posset, absque Iudicis decreto. *Azed. in d. l. 2. num. 144. Odd. de restit. qu. 85. art. 7. num. 44. Gutierrez de tut. p. 2. cap. 7. nu. 15. Narbona ann. 25. qu. 19. num. 8. 27. Valeron. de transact. tit. 4. q. 7. n. 95. seqq.* licet contra dicat *Farinac. d. qu. 15. num. 26. 30. Surd. & Gatta sup. 386* Minor non restituitur aduersus donationem propter nuptias congruam. *Odd. de restit. p. 2. qu. 58. & art. 5. d. num. 32. Gomez. var. tom. 2. cap. 14. num. 1. Mauris. de restit. qu. 207. seqq.*

Molina de instit. tract. 2. disp. 573. Gales. de re. sit. cap. 2. nu. 184. fol. 41. Passarel. de donat. lib. 2. qu. ult. nu. 45. Iouius sup. Pacion. d. alleg. 200. num. 66. seqq. Baron. eff. 15. nu. 78. Tbor. comp. dec. p. 3. sect. 2. verb. minor. an possit.

Sic potest donare, si esset dedecus, si non donaret. *Sabell. §. minor. num. 21. Potest donare causa mortis. Cyriac. contr. 405. Diana. tom. 6. tract. 3. res. 159. tract. 7. res. 82. Guttier. lib. 2. pract. q. 21. Molin. de primog. lib. 2. cap. 9. d. num. 6. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 3. nu. 92. 95. 96. Vbi secus si habeat curatorem. Sabell. §. minor. num. 21.*

387 In donatione propter nuptias requiritur authoritas Curatoris. *l. 1. C. si aduers. donat. Cald. in l. si Curatorem. verb. hunc contractum. nu. 19. Postius res. 46. num. 77. Rota dec. 83. num. 19. p. 19. res. Iouius gl. 16. §. 7. num. 333.*

Sic minor potest facere donationem remuneratorem, etiam de bonis immobilibus. *l. vl. C. si aduers. donat. Menchac. de success. res. lib. 1. §. 5. num. 8. Iouius gl. 16. §. 5. Baron. eff. 15. nu. 47. seqq. P. Barbof. in l. si ante 6. num. 11. ff. solut. matrim. Antun. d. pral. 2. num. 56. seqq. Et potest facere renunciationem fauore agnationis. Precol. in appendice ad cap. 48. num. 37. post lib. 2. vbi quod in illa non cadit læsio, Sicut, & in renunciatione iuris non quæsit. Gales. de restit. cap. 2. num. 135. Sabell. §. minor. num. 25. Vin. opin. 222. Nos ad Rouit. conf. 51. num. 15. lib. 2. Verum merita debent probari, cum sumus in prohibitis. Angelis de confess. lib. 2. q. 18. & lib. 3. q. 3. post mille Sabell. §. merita. Rota p. 18. rec. dec. 242. nu. 20. seqq. Gratian. disc. 657. num. 51. seqq.*

388 Minor Curatorem non habens poterit solus ex causa dotis bona sua alienare. *Barbof. in l. si ante. num. 13. si dos sit necessaria, alias non. Antun. sup. num. 70. sed si sit excessiua necessaria, sic Gales. de restit. cap. 2. num. 139. fol. 37. & num. 117. Franch. dec. 104. Peregrin. dec. 93. Cala de restit. qu. 11. Surd. dec. 187. vbi Addentes Tusc. lit. M. concl. 248. Rota dec. 38. p. 11. rec. limitat. Tusc. sup. ut non possit facere pactum ut maritus dorem lucretur. Cyriac. contr. 457. 508. 29. Surd. dec. 278. 287. Gomez. lib. 2. cap. 14. num. 2. Palma alleg. 106. seqq. Et presentare clericum ab beneficium, imò quamuis sit pupillus maior septennio; Immo si concurrat præsentatio, vna tutoris, & alia pupilli præferatur illa pupilli. Lambert. de iure patr. lib. 2. p. 1. qu. 2. art. 9. 10. Vinian. eod. tract. p. 2. lib. 5. cap. 3. nu. 15. seqq. R. Marind. lib. 2. cap. 137. Alia vide num. 290. & seqq.*

389 Minor aduersus libertatem non restituitur, nisi actione de dolo, vel in factum *l. & si minor. 2. C. si aduersus libertatem. vbi. Barbof. Cald. Pereira in l. si Curatorem. verb. læsis n. 159. sic minori est licita cognitio de nullitate libertatis, non rescissio nullitatis. l. 3. C. eodem. Donell. Comment. Jur. ciuil. lib. 12. cap. 12. vol. 1. Quid de restit. p. 2. q. 55. art. 3. Vbi nu. 38. ait pro-*

cedere in libertate iam concessa, secus autem in concedenda. *Et num. 40. offert exemplum in l. si verum. §. quod minor ff. de minor. vbi minor vendidit seruum hac lege, ut manumittatur, potest restitui minor, si manumissio sequuta non sit, secus si sequuta sit. Et art. 4. resoluit, ut minor restituatur aduersus manumissionem, quando ex magna causa Principi ita videatur. Griuell. dec. 138. Boccacc. super confit. March. gl. 3. num. 172. Rodoe. conf. 47. nu. 41. ex l. 9. §. fin. ff. de minor. Nisi vi, metu. Fabian. C. lib. 2. tit. 20. defin. vnic. in allegat. num. 20. ex l. metum. §. item pomponius ff. de eo, quod metus causa. Narbona de atate ann. 25. q. 73. nu. 3.*

390 Nec restituitur quando vendit seruum, vel Ancillam, quam emptor manumisit, sed habet actionem contra emptorem, quanti sui interest. *Boccacc. sup. num. 193. Barbof. in l. & si minor C. si aduersus libert. Baron. de effect. minor. atate circa contract. eff. 21. num. 20. Laynts ad Gomez v. r. tit. de restit. cap. 14. num. 71. seqq.*

Sed quod minor 25. annis non potest libertatem seruo dare, sine Iudicis decreto, *Simoncell. de decrer. lib. 2. tit. 6. insp. 12. nu. 118. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 2. cap. 38. nu. 1. Menoch. conf. 839. nu. 6. Vgo Donellus in l. si minor, ff. de verb. obligat. Narbona de atate ann. 20. qu. 7. Onat. de contract. tract. 2. disp. 4. sect. 3. nu. 37. Baron. eff. 21.*

Quæ conclusio ampliatur, ut minor non possit manumittere in tempus, quo ipse est futurus maior. *Per. de Lara in comp. vitæ hum. 6. q. 35.*

Verum pupillus, qui infans non est, apud Consilium, tutore auctore manumittere potest, *Narbona de atate ann. 7. qu. 26. n. 1.*

Limita primam conclusionem non præcedere in vltimis voluntaribus, & sic in ætate, in qua potest condere testamentum, *auth. sed bodie C. qui manum. non poss. Narbona d. q. 7. Baron. sup. n. 45.*

Limita 2. Vt cum causa possit manumittere in ætate minori 25. annorum, *Montan. de tutel. c. 30. nu. 18. Menoch. conf. 1003. num. 74. 75. Baron. sup. n. 6.*

Sic potest Prælati manumittere Seruos Ecclesiæ, benemeritos, ex *l. si quos de seruis 12. qu. 2. Pulic. 11. qq. qu. 41. c. 12. vers. secundo aduertendum est, Rodaan. de reb. Eccles. non alien. q. 9. n. 8. Baron. sup. n. 10.*

Limita 3. Si seruus fuerit donatus ea lege, ut manumitteretur, quia tunc minor 25. annis non tenetur probare causam manumissionis, *l. in causam, §. non idem ff. de manum. Arias de Mesa res. lib. 3. c. 26. nu. 21. & seqq. ex auth. si caprini C. de episc. & cleric. D. Capon. de solut. matrim. q. 4. n. 78. fol. 162.*

Et licet minor non possit proprium seruum, sine certa solemnitate manumittere, potest nihilominus ius pignoris remittere, alienum seruum manumittenti. *D. Marcell. Marin. conf. 12. n. 2. lib. 2. Narbona de atate ann. 20. qu. 7. nu.*

3.12. *Baron. sup. n. 12.*

391. Adolescens, & pubes sunt sinonima, *Iouius gl. 9. §. 1. & Menoch. lib. 3. praf. 2. nu. 9. Idem Iouius sup. gl. 14. n. 1. 2.* Adolescens est qui frequentius in iure nomine minoris venit, atque adeo gaudet privilegio in integrum restitutionis, siue curatorem habens, siue non habens, nam sine illo contrahere non potest, *Nos de nullit. Iudic. rubr. 11. q. 5. n. 2. Baron. eff. 1. nu. 39. seqq. Paton. de locat. c. 10. n. 6. Cyriac. contr. 252. nu. 19. 20. Narbona de atat. ann. 14. qu. 8. nu. 6. 7. Ludouif. dec. 164. nu. 3. 406. nu. 3. Barbosa in l. Curatorem n. 4. Ansaldo. de commerc. disc. 18. n. 27.* Licet quando curatorem habet, & sine eius autoritate contrahat maius remedium habeat, propter nullitatem contractus, *l. si curatorem 5. C. de in integr. restit. Onat. sup. nu. 45. Barbos. ad l. si curatorem n. 1. & Cald. ibid. Diximus hic n. 375.*

392. Adolescentia incipit ab anno 14. in masculo, & in foemina ab anno 12. & durat usque ad annum 25. *Iouius gl. 9. §. 1. num. 27. 42. Antun. de donat. lib. 2. c. 19. n. 3. & lib. 3. c. 1. Sabell. §. pubertas, Castejon. d. §. Narbona de atat. anno 50. q. 5. Baron. eff. 1. Iouius sup.*

393. Minor aetas, de iure communi est ante impletum annum 25. *l. minoribus. S. C. de in integr. restit. Mor. in empor. iur. tit. 5. in pralud. n. 9. Cald. in l. si curatorem. verb. minoribus n. 1. C. de restit. in integr. Cenc. de censib. qu. 15. n. 1. Lara de Vita homin. cap. 7. & seqq. & c. 22. Velasco. de priuil. paup. p. 3. cap. 5. Capon. disc. 3. tom. 1. Conciol. ad stat. Engub. fol. 355. num. 11. Baron. pralud. 1.*

Minor aetas in nostro Regno Neapolitano respectu feudatariorum est. 14. annorum. *Maltrill. dec. 13. Franch. dec. 650.* Quo ad omnes alios masculos annorum 18. foemina eiusdem anni sunt maiores; masculus 14. annorum foemina 12. est pubes, per constit. incip. minorum iura. *Cald. de restit. qu. 23. Add. ad Sanfel. dec. 367. in princ.*

394. Sic legitima aetas est 25. annorum. *l. ex duobus 27. ff. de negot. gestis, cum concord. Odd. de de restit. art. 3. num. 30. Narbona de atat. ann. 25. qu. 1. num. 15. seqq. Oroz. de apic. iur. lib. 5. cap. 7. num. 5. Barbos. in l. 4. C. de his, qui ven. atat. Molina de iustit. disp. 224. num. 25. Garcia de nobil. gl. 21. num. 29. Narbona de atat. anno 25. qu. 3. 5. Cald. in l. si Curatorem. verb. contractum fecisti. num. 22. Antun. de donat. lib. 1. p. 2. cap. 19. n. 24. 25. Card. Tusc. lit. V. conclus. 91. n. 6. Odd. de restit. p. 1. qu. 23. num. 44. Barbos. in l. 4. & vl. C. de his qui veniam atat. impetr. num. 1. 2. Diximus sup. num. 379. Sed infra paucos dies post completam aetatem annorum 25. etiam restituitur. *Amat. res. 65. Capon. disc. 113. Baron. d. pralud. 1. & eff. 1. Iouius sup. Gales. de restit. c. 1. p. 2. tract. nu. 1. seqq.**

Quae minor agere possit. *Gomez. var. lib. 3. cap. 1. num. 55. Narbona anno 25. qu. 2. & seqq. Lara de vita homin. cap. 29. Baron. & Iouius*

sup. Gales. de restit. per totum tract.

Anni 25. de iure communi debent esse completi, ad hoc ne possint libere contrahere *l. 3. §. minore ff. de tutor. l. si maritus 2. §. fin. ff. ad l. Jul. de adulter. licet contra dicat Gratius. conf. 97. num. 9. vol. 1.*

Sed *Cancer. var. cap. 1. de minor. num. 106.* distiguit, si contractus est utilis, & tunc contractus valet, aut damnosus, & non valet. *Baron. de effect. minor. atat. circa contract. pralud. 1. nu. 88.*

Etiā de iure nostro Neapol & Siculo, per constit. incip. minorum iura, aetas debet esse completa annorum 18. in foemina, & masculo, ut disponitur in fine dictae constitutionis.

Ideo statutum abrevians aetatem, coarctat etiam restitutionem in integrum. *Iouius de solemn. in contract. minor. gl. 10. §. 2.*

In hoc Regno feudatarius est maior, usque ad annos. 18. per *prag. 2. de minoribus*, per quam *pragm.* corrigitur constitutio, incipiens minoribus *tit. de iur. Bal.* per quem minor habens feudum fiebat maior in etate annorum. 14. *R. Rouit. conf. 13. num. 17. l. b. 2. D. Maradei super prag. 2. de minorib. num. 1.* Verum si mulier nubat ante annum 12. finit baliatus, & illa cogi potest reddere rationem computorum, decisum refert *Gizx. ad Capyc. latr. decis. 113. num. 9. Nos ad Rouit. conf. 75. numer. 20. lib. 3.*

Minoribus feudatariis datur non Curator, sed balius, sed Curator datur minori petenti, per Iudicem, verum balius datur à Rege, ex *Cap. regni incip. feudatarius*, & ex *constit. incip. in aliquibus, tit. de success. filior. R. Ponte conf. 15. num. 27. R. Tap. de prestant. reg. Cancellar. tit. de prest. reg. Cancellar. nu. 34. fol. 93.*

Si balius sit datus à patre, debet à Rege confirmari. *Andr. in constit. minoribus, vers. sed cum hac constitutio. R. Sanfel. dec. 367. nu. 4. Maradei sup. num. 3. Nos ad Rouit. conf. 75. nu. 19. lib. 3.*

Verum si balius administret sine dicta confirmatione, acta non essent nulla. *Montan. de regalib. §. fin. num. 23. ex cap. regni feudatarius. licet aliter seruari dicat Lanar. in cap. 1. nu. 243. cit. de his, qui sud. dare poss. D. Maradei supra num. 3.*

Sic Sacrum consilium non potest balius dare minori feudatario. *Capyc. in muestit. feuda. verb. feudatariorum bali. D. Maradei sup. nu. 2. Montan. de regal. §. fin. nu. 23.*

Balij non possunt administrare non excepto privilegio Baliatus, per Regiam Cameram, & non adimpletis solemnitatibus. *Reg. Marin. ad Revert. dec. 563. num. 3. tom. 2. Vigore decreti Collateralis Consilij. D. Rosa consult. 23. num. 74. lib. 1. D. Maradei sup. u. 4.*

Et si plures balij sunt relictī in testamento, sit decretum per Collat. Consilium, quod vnus tantum exerceat, decisum refert *R. Ponte dec. 15. num. 19.*

Balius administrat non solum bona feudalia, sed etiam burgenſatica. *Borrell. de preſtant. Reg. Cathol. cap. 62. num. 10.* Verum ſi finiat baliatus anno 14. malculus, & 12. ſœmina, debet habere Curatorem, qui ſi non habeat reſtituitur, ſi contrahat, & decipiatur. *Calà de reſtit. qu. 23. nu. 9. ſeqq. & num. 20. & ſeqq. etiam per prag. 2. de minor.*

Balius tenetur ſatisdare, & facere Inuentarium. *Capyc. inueſtit. verb. adminiſtrant. fol. 87. Paſcal. de vir. patr. poteſt. p. 3. cap. 9. R. Ponte de pos. pro reg. tit. de diuerſ. promiſ. fieri ſolit. ſub rubr. de balijs dandis, R. Marin. ad Reuert. deciſ. 563. num. 2.* Sed geſta interim per tutorem non ſunt nulla. *D. Merlin. contr. 73. num. 11. lib. 2.* Sicut & Rex ſuſcipiens baliatum tenetur facere inuentarium, & reddere computa adminiſtrationis. *Minad. in conſtit. Si quando fol. 133. num. 11. 23. Georg. alleg. 2. num. 25. Andr. de Capit. qui Cur. vend. nu. 24. verſ. ſi non poteſt. Vel quod det cautionem introituſ vnius anni, & quolibet anno reddat computa. R. Marin. li. 1. reſ. c. 137. & ad Reue. d. deciſ. 563. n. 3.*

Verum priuatus ſuſcipiens baliatum Baronis diuitis, cum non poſſit conſuli cum cautione, obligatur reddere computa quolibet ſemestri, vt fuit practicum in balio, & Curatore Principis Biceſti, & Ducis Acheruntiz, Principis Biſiniani, reſert *R. Ponte de poteſt. pro reg. tit. 10. §. 1. de balijs dandis feudatarijs. num. 6. D. Conſtant. ſuper prag. 2. de minor. num. 9. Nos ad Rouit. conſ. 75. num. 41. ſeqq. lib. 3.*

Et vbi balius vult vendere rem feudatarii, requiritur informatio ſummaria pro probanda neceſſitate venditionis, pro vrgentia Creditorum, qua capta Collaterale Conſilium, præſtat aſſenſum, & eo caſu non requiritur decretum Iudicis. *l. 2. C. quando decr. opus non eſt, R. Ponte conſ. 1. num. 117.* Sic etiam pro alia vtili Cauſa. *D. Merlin. contr. 74. num. 32. contr. 76. num. 8. lib. 2.* Præcedere debent ſubhaſtationes. *Merlin. contr. 75. lib. 2.*

Alia de feudatario prodigo, an debeat dari balius, vel Curator, Differentiæ inter tutore, & omnia de balio feudatarii Diximus ad *Rouit. d. conſ. 75. num. 17. & ſeqq. lib. 3.* Prodigo feudatario datur Balius. *D. Marſian. conſ. 39. nu. 3. lib. 1. deciſum reſcripſimus ibid. num. 23.* De Balijs Regum *D. Cepparell. reſ. 26. nu. 37. ſeqq.*

395 Filius fam. minor hoc gaudet priuilegio, *l. vnic. C. de filiofam;* vbi filius fam. fideiubens vel pro patre, vel pro extraneo, reſtituitur, & eſt eadem ratio in alijs contractibus, Sed ſi minores non ſint, etiam ſi degant ſub ſacris, & patria poteſtate, non gaudent hoc priuilegio, quod datur ætati, & imbecillitati, qui iam exceſſerant. Et intelligitur in ſuis cauſis, non in illis parentum, *l. denique 3. §. ſed utrum ff. de min. 25. ann. & §. ſi heres, & §. Pomponius, & l. 2. & toto tit. C. de fil. fam. min. Iouius ſup. gl. 22. §. 14. nu. 1. & §. 17. num. 7. §. 67. Baron. eff. 1. nu. 83. Giurba obſ. 66. n. 8.*

Abraz. in §. nunc admonendi nu. 41. limita 4. D. ar. de cenſib. §. 1. qu. 19; num. 23. ſeqq. Cens. de cenſib. qu. 15. nu. 13. Virgil. de legit. perſon. cap. 2. D. Anſald. de commerc. diſc. 18. num. 22. & ſeqq. & diſc. 63. n. 19.

396 Non comperit filioſam minori ſe obliganti pro patre excarcerando. *D. Conſtantin. ad ſtat. Roma. annot. 45. nu. 151. Iouius ſup. gl. 12. §. 18. n. 130. & gl. 16. §. 7. nu. 178. Iſrecol. conſult. 43. nu. 11. Narbona de etat. ann. 14. qu. 7. nu. 21. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. qu. 27. num. 10. Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 2. nu. 32. Rota deciſ. 11. num. 9. poſt Galeſ. de reſtit. Doſſiſ. Gratian. diſc. 108. nu. 41. Odd. de reſtit. p. 1. qu. 23. art. 2. nu. 52. Andreol. contr. 101. Idem Gratian. diſc. 505. D. Merlin. contr. 39. nu. 54. lib. 1. Luca ad Gratian. d. c. 108. n. 6. idem Merlin. de pign. lib. 2. q. 77. nu. 8. Gait. de credit. c. 4 qu. 7. in §. 38. idem Gratian. diſc. 479. nu. 26. Herring. de fideiuſſ. c. 7. nu. 349. Poſt. reſ. 55. nu. 39. Capyc. Latr. conſult. 45. nu. 45. ſeqq. Coccin. deciſ. 1527. Ludouiſ. deciſ. 120. Zarat. deciſ. 58. Roccus reſp. 60. lib. 2.*

Idem ſi ſe obligauit nè pater certè carcere, tur. *D. ſup. citati.*

Idem ſi renunciauit beneficio reſtitutionis in integrum, *D. ſup. Ludouiſ. d. deciſ. 120.*

Idem ſi fideiubeat pro patre excarcerando, vel nè ducatur ad carceres, *Ludouiſ. deciſ. 120. Sab. ſ. filius n. 54. Capyc. Latr. conſult. 45. n. 45. 47.* Et in ſimilibus caſibus n. 48. Et proredimendo patre captiuo, nam illius bona vendi poſſunt *Rota poſt Galeſ. de reſtit. deciſ. 11. nu. 10. Nos ad Rouit. conſ. 68. n. 15. lib. 2. & de nullis. Iudic. rubr. 11. q. 5. n. 7. D. Manſius conſult. 467. nu. 20. Andreol. contr. 201. nu. 20. Roſis p. 1. obſ. 20. nu. 77. Capyc. Latr. conſult. 45. n. 47. D. Scoppa ad Merlin. contr. 39 n. 35. 36. lib. 1.*

397 Secus ſi ſit læſus enormiſſime, & nihil ei remaneat, *D. Conſtantin. ſup. n. 152. Iouius ſup. num. 44. vbi dicit ſufficere læſionem ultra medietatem ſuorum bonorum, Antouell de temp. legal. lib. 2. c. 65. nu. 20. Noguero. alleg. 34. nu. 28. & ſeqq. Bara. deciſ. 308. Coccin. deciſ. 1544. Zarat. deciſ. 58. & deciſ. 11. n. 12. Galeſ. de reſt. deciſ. 11. nu. 12. 20. D. Galeot. lib. 2. contr. 14. num. 49. Luca ad Franc. deciſ. 576. nu. 7. D. Scoppa ad D. Merlin. d. c. 39. n. 26. in fine.*

Sic Curator minoris poteſt ſoluere pro executione contractus facti à patre *Ripol. var. cap. ult. n. 62. Baron. eff. 1. n. 32. & eff. 3.*

398 Minores mulieres gaudent etiam hoc priuilegio, eodem modo, quo Viri, immo, & potiori ratione, cum & eorum imbecillitas, & ignorantia cæteris paribus ſit maior, quam virorum, *l. ſi mulier 31. & l. Emil. 38. l. minor 48. §. mulier ibi. l. 2. C. cod. l. 1. C. ſi tut. vel curat. Molina diſp. 573. nu. 8. Immo facilius quam mares, Tiraq. leg. conubial. l. 1. nu. 77. poſt Anchar. conſ. 231. Galeſ. de reſtit. in integr. ex edict. maior. cap. 8. n. 254.*

399 Mulier maior etiam quandoq; reſtituitur, vt digemus, ſed an reſtituatur aduerſus omiſſionem

nem inventarij, res dubia est, nam quod non restituatur. *Bart. conf. 154. Francb. dec. 229. n. 4. D. Hodiern. ad Surd. dec. 281. nu. 18. & dec. 237. nu. 4. Tiraq. de retract. utraq. p. 2. §. 2. gl. 4. nu. 16. Odd. de interpr. restit. qu. 9. art. 4. nu. 12. Card. Luca de hered. disc. 14. nu. 9. & disc. 17. num. 10. 11. idem Hodiern. contr. 5. nu. 33. seqq. Staiban. resol. 45. d. nu. 37. Capyc. Latr. consult. 57. & dec. 129. nu. 25. 38. Rocc. resp. 97. lib. 2. Gales. de restit. c. 8. tract. nu. 285. fol. 145. vbi late.*

Quod competat, *Rocc. resp. 97. ex n. 4. Pba. nuc. de inventar. p. 2. qu. 239. nu. 21. præsertim, concurrente ignorantia, vel paupertate mulieris, Tusc. lit. M. concl. 289. num. 81. D. Capyc. Latr. consult. 57. num. 17. tom. 1. decisum refert Thor. in suppl. comp. dec. verb. restitutio in integrum, an erit concedenda mulieri, D. Baldue. de dote dec. 6. n. 24. 29. 32. quamvis concurrat actus approbationis n. 30. Mansfrell. ad Capyc. Latr. 15. n. 23. & dec. 129.*

Maximè si mulier sit virgo in capillis, vel reposita in Monasterio, decisum refert per M. C. Thor. in comp. p. 3. verb. Mulier. *Francb. dec. 229. nu. 6. vbi Luca n. 3. Staiban. res. 95. n. 4. meminit Scoppa ad Merlin. fol. 87. n. 20. seqq.*

Sed sine difficultate restituitur, quo ad sollemnitates inventarii, decisum refert *Hodiern. ad Surd. d. dec. 281. num. 21. licet referat contrarios n. 19.*

Si adsit legitimum impedimentum, ex iusta causa virginalis pudoris, vel petitiones consulere non potuisset, *Francb. d. dec. 229. qui ita intelligendam dicit decisionem R. Tape S. R. C. 39. Rosis observat. cap. 29. num. 107. & seqq. Gales. sup.*

Et omnes mulieres habent beneficium restitutionis in integrum, in læsionibus, deceptionibus, & negotiationibus, ac aliis quibuscumque actionibus, in pari gradu cum Fisco, minore, & Ecclesia, secundum *Affl. dec. 220. in princ. R. Capyc. Latr. dec. 91. num. 2. Tapat. var. tit. 109. Bersan. de viduis c. 1. qu. 9. nu. 10. 10. Bapt. Eocc. de stat. Urb. praser. gl. 3. de exceptis dotib. nu. 44. licet contra dicat Cacheron. dec. 87. in Indicis.*

Adversus præscriptionem rerum non dotalium, quamvis petat restitutionem adversus aliam mulierem, pariter privilegiam, ad *rex. l. fin. cum gl. ff. ex quib. caus. maior. Losens de Jure Univer. p. 3. c. 18. nu. 22. Saminiat. contr. 54. nu. 15. 16. Menchaca usufr. cap. 31. Mansius bibl.oteca iur. tit. de restit. tit. 3. n. 158. seqq.*

Restitutio in integrum datur mulieri adversus præscriptionem triginta, & quadraginta annorum, ex capite probabilis ignorantie, *Odd. de restit. qu. 89. art. 4. D. Palma nepos alleg. 3. nu. 24. seqq. & alleg. 3. nu. 154. D. Mazzonis in dec. 69. post Ramon. tom. 4. nu. 66. Card. Luca de servit. disc. 77. nu. 6. 7. Cyriac. contr. 179. nu. 18. 19. 20. Bonden. coll. 20. nu. 93. seqq. & in addit. lib. 7. Andreol. contr. 149. 410. n. 20. Rota Jan. dec. 2036 per tot. Quæ ignorantia præ-*

sumitur, & sciatur, & scientia debet probari ab eo, qui allegat præscriptionem, *Otto. bon. dec. 51. nu. 30. D. Palma d. alleg. 2. num. 26. 27. Maximè in eo, qui in ius alterius successit, Rota Luc. d. alleg. 3. nu. 160. & coram D. Mazzona d. dec. 69. num. 66. & seqq. Vbi quod alias ad effectum ignorantie solum sufficeret creditoris iuramentum, Altograd. conf. 44. nu. 10. lib. 1. Bonden. coll. 44. nu. 15. lib. 1. D. Baldue. de dote, & mulier. obligat. dec. 1. nu. 51. & seqq. Rocc. resp. 74. n. 31. lib. 2.*

Endatur usque ad quadriennium, *Carlenal. de iudic. tom. 2. lib. 9. tit. 3. disp. 16. nu. 17. Capyc. dec. 109. Rota de privileg. mulier. c. 4. nu. 157. fol. 364. An detur hoc quadriennium per viam actionis, an exceptionis, Carlenal. sup. n. 9. 10.*

Sed si non sint lætæ non restituntur, neq; gaudent Velleiano. *D. Mansi consult. 23. n. 23. tom. ult. Lamberteng. de contract. mulier. gl. 24. n. 5. Gratian. disc. 750. n. 5.*

Mulier restituitur in integrum adversus alienationem medietatis dotis, & multò magis totius dotis, aut obligationem totius dotis, *Thes. lib. 2. qu. 65. nu. 29. & in addit. ad patrem dec. 223. Surd. dec. 86. num. ult. & ibi Hodiern. nu. 16. ex tex. l. si cum dorem §. si mulier ff. solut. matrim. Affl. in const. Regni Neapol. lib. 2. rubr. 40. num. 29. D. Constantin. ad statut. Urbis ad c. 151. annot. 46. n. 186. Card. Luca de dote disc. 65. D. Mansius de testam. tit. 8. de prator. lib. 1 m. 12. n. 463. seqq. Molignan. alteri. 38. num. 32. maximè si non remanet dos sufficiens ad victum, Rota dec. 12. n. 8. pag. 368. post Gales. de restit. in integr. c. 2. & c. 8. n. 259. fol. 143. Cald. de restit. qu. 11. n. 5.*

Quæ conclusio procedit quo ad omnes obligationes per mulierem factas, successivis temporibus, *Hodiern. sup. nu. Noguero. alleg. 22. n. 192.*

Sed contra, quod in unica obligatione contraria ad favorem viri, si adsit læsio illa, rescinditur in totum, ex metu, qui præsumitur, secus in pluribus, in diversis temporibus, in beneficium eiusdem viri gestis, *Fontanell. de passis cl. 2. gl. 6. n. 25.*

Et substat obligatio infra dimidium dotis, & cæteræ dimidium excedentes rescinduntur. *Salgad. labyr. p. 2. c. 4. nu. 69. Bottillier. de success. ibeor. 87. nu. 9. Giub. obs. 80. n. 10. Novat. ad Francb. dec. 279. n. 3. Cyriac. contr. 216. nu. 20. Tomut. 2. resol. civil. c. 45. n. 20.*

Quæ conclusio fundata procedit quando mulieri non est consultum super bonis viri, secus si est consultam, *Molignan. sup. n. 35.*

Et licet *Thes. lib. 2. qu. 65. in princ. dixerit, quod mulier restituatur in integrum non solum quando apparet à principio, quod remansit læsa, sed etiam si tractu temporis id contingeret, ob usuras medio tempore decursas, ex debito contracto, quæ unitæ cum sorte, totam dorem, & viri bona absorberent, D. apud Amat. res. vlt. sub n. 8. Posib. cap. 89. n. 68.*

Tamen contra dicit *Salgad. d. c. 4. nu. 67.* dicens attendendum esse: ē, ut obligationis, ad inducendam indotationem, & sic læsionem mulieris pro viro se obligantis, ex *l. v. e. m. 8.* sciendum sūt. de *maior. post D.D.* quos allegat *Grub. obs. 20. n. 17.*

Sed quāvis prima opinio sit vera, tamen secunda maxima aequitate nititur, *Posth. sup. m. 68.* ubi plures decisiones refert. Quod procedit etiam quando bona viri sunt litibus intricata, *Marotta disp. 26. nu. 10. & seqq.* bene *Molign. alterat. 38. nu. 3. & seqq.* Rota dec. 12. nu. 8. pag. 308. post *Galef. de restit. in integr.*

Mulier in constitutione dōis, vel circa parta, circa illam si sit læsa restituitur, *Be. san. de viduis c. 11. q. 11. n. 18.*

Et mulier aduersus dorem restituitur post quadriennium, *Galef. de restit. c. 1. n. 128. fol. 13.*

Sed mulier non restituitur, & non dicitur læsa, si totum patrimonium viro in dorem dederit, *Calā de restit. qu. 11. nu. 13. Galef. de restit. c. 2. n. 119 fol. 35.* ubi secus si adsit dolus, *Doffus de dote fol. 445. nu. 20.*

Mulier obligans se, restituitur in integrum aduersus omnes obligationes, excedentes dimidium dotis, *Add ad Thes. dec. 223. idem lib. 2. qu. 65. nu. 29. S. ard. dec. 86. nu. ult. ubi Ho. ber. n. 16. Canev. var. lib. 3. c. 15. p. 106. Fortunell. de pactis cl. 2. gl. 23. nu. 21. & cl. 7. gl. 2. p. 6. ex n. 19. Montan. contr. 76. n. 5. Prat. lib. 2. disc. 32. num. 40. Noguero. alleg. 22. ex nu. 105. ubi decifum refert, Andreol. contr. 376. n. 4. Salgad. labyr. p. 2. c. 4. nu. 69. Astolin. ref. 10. n. 78. & 79.*

Verum veritas est, quod si plures sint obligationes factæ diuersis temporibus, non omnes refectione subiacent, sed potius infra dimidium dotis substinentur, cæteræ verò illud excedentes debent rescindi, *Salgad. sup. Grub. obs. 80. Nouar. ad Franch. dec. 279. num. 3. Cyriac. contr. 216. nu. 20. Tonnut. 2. resol. iuril. c. 45. n. 20. bene Molign. alterat. 38 n. 32. seqq.*

Licet alias mulier maior possit iure contrahere sine solemnitatibus, & consensu suorum, *Astolin. ref. 10. n. 8. ex l. velle C. de reuoc. dot. n. Cent. de censib. q. 15. n. 40. Carpm. ad stat. Mediol. 328. n. 212. Sord. conf. 367. n. 9.*

Et pro dote, *D. Bal. inc. de dote dec. 23. n. 4.*

Si matrimonium fuerit causa finalis, secus si impulsiva, *n. 12.*

Mulier, vt mulier non restituitur, nam non valet argumentum est mulier, ergo ei competat restitutio, *Galef. de restit. c. 8. trañ. nu. 235. fol. 142.*

Mulier nupta, per statuta Auenionens. vii minor consideratur, *Galef. de restit. in integr. c. 2. n. 244. fol. 47.*

Verum minor nupta si contrahat cum auctoritate mariti, bene contrahit *Abruz. in §. nunc admonendi nu. 38. Cent. de censib. qu. 55. nu. 12. Foccac. sup. constit. March. gl. 5. n. 177. & gl. 8. n. 13. Baron. eff. 1. u. 75.*

Tom. IV.

Mulieres, quæ se nuptas negant viri habitum induunt, vel rem non esse dotalem asserunt, si dolo non faciunt, restituntur, alias secus, *Galef. c. 5. trañ. de restit. n. 5. fol. 85.*

Nam mulieres in re sua errantes gaudent beneficio restitutionis, *Galef. c. 8. n. 23. fol. 142.*

Mulieres, minores, milites, & rustici in iure errantes restituntur, *Galef. c. 8. nu. 177. fol. 129. & n. 254. 265. fol. 144. Card. Luca de success. disc. 45. n. 5.*

Maxime mulieres pauperes, sicut cæteri miserabiles, *Galef. c. 8. n. 255. fol. 143.*

Immo mulieres ex clausula generali succurrunt, ubi ipso iure subuenire prohibitum reperitur, *Galef. cap. 8. n. 234. fol. 342.*

Mulier vulgaris in contractu decepta, etiā mundualdo interueniente, si mundualdus nō sit soluendo restituitur, *Galef. de restit. c. 2. nu. 135 fol. 39. Calā de restit. n. 22. n. 7.*

Immo mulier Baronissa, seu feudataria contrahens sine mundualdo decepta restituitur, *Galef. cap. 2. trañ. nu. 120. fol. 36.* Sed quod Baronissa contrahens mundualdo non indiget, *Calā qu. 33. num. 6.* Contrahens mulier cum Principe obligatur statutus, *D. Ansaldo. de commerc. & mercatura disc. 19.*

Sed femina minor non coniugata sine curatore Regnare nequit, *Narbona de stat. ant. 14. q. 34. n. 9.*

Mulier admittitur ad reuocandam reuocationem ex capite læsionis, *Calā de restit. qu. 9. n. 23.*

Mulieris confessio an & quando valeat non facta cum solemnitatibus statuti. Diximus *sup. num. 258. Ansaldo. de commerc. disc. 62.* Vbi quoque mulier non potest contrahere sine solemnitatibus statuti Urbis, & ibi *D. Constantin.*

Mulier non obligatur sine solemnitatibus statutariis, quamuis sit persona qualificata, *Rota coram Merlin. dec. 575. n. 17. dec. 716. n. 33. seqq.* quæ loquitur de Magnate, & de Ducissa Eleonora Sforria, & dec. 748. num. 5. 6. *Gratian. disc. 691. D. Cels. dec. 372. n. 7.* Diximus *sup.*

Mulier minor potest absque solemnitatibus dotare se ipsam, & coniunctos, *Calā de restit. qu. 17. n. 1. D. Hodiern. ad Sord. dec. 164. n. 4.* Sed non potest bona æstimata in dotem dare absque iudicis decreto, *Sord. & Hodiern. de disc. 278. nu. 1. Ciroc. disc. 35. nu. 24. 25. Galef. de restit. c. 2. n. 119. fol. 11. P. Boff. de dote fol. 58. n. 53. & fol. 273. n. 49. Iquius gl. 16 §. 7. n. 353.*

Mulier minor potest renunciare quorū sibi debita ex dispositione auctoris, pateris, C. unde vir. *Calā de restit. qu. 12. nu. 59. 53. Galef. de restit. c. 2. nu. 32. fol. 26.* Vidua mulier magis, *Be. san. de viduis c. 1. qu. 11. n. 15. 16. 17. Cels. sup. nu. 154. 158. Canev. var. p. 3. c. 16. nu. 331. 332.*

Mulier minor restituitur aduersus non petiitorem, *Galef. de restit. c. 2. trañ. n. 355.*

Mulier maior læsa in estimatione rei datæ in dorem restituitur, *D. Ansaldo. sup. f. 366. n. 193.*

M m

Mu-

Mulier renunciens dotis quantitati à patre sibi relicte, et amquam læsa, Restituitur, *Cal. de restit. q. 9. n. 40.*

Nam dicitur læsa quando est circumuenta in pactis dotalibus, *Cal. de restit. q. 11. n. 14.*

Mulier dicitur læsa si dederit in dorem, secundo viro omnis bona sua, nihil referendo filijs prioris matrimonij, & ideo restituitur aduersus donationem, *Cal. de restit. q. 11. n. 21.*

Mulieri succurritur si fidiuisionis solutione remanet indotata, *Cal. de restit. q. 11. n. 20.*

Item si sit læsa enormissime, quia ei non remanet dos sufficiens aduictum, *Rota post Cal. de restit. dec. 12.*

Mulier in dotis æstimatione læsa, marito electio competit, utrum iustam æstimationem, vel rem ipsam præstare velit, *Cal. de restit. in comment. ad c. 1. de restit. n. 124. 125.*

Restituitur mulier forensis aduersus præscriptionem inductam à statuto Urbis, *Rota dec. 25. n. 10. post Vreol. de transact.*

Mulieri competit restitutio aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, post mille, *D. Andreol. contr. 115. n. 33. D. Baldus de dote sic. q. dec. 1. n. 49. 51. 52.*

Mulieres restituuntur aduersus caducitatem incuriam, *Rota dec. 253. n. 17. tom. 2. p. 4. duplicata apud Duozet. dec. 283. n. 17. Quibus potuerit consulere peritiores, Altograd. cons. 94. n. 38. seqq. & n. 42. lib. 1. D. Sammat. contr. 20. n. 13. 16. Vide Cal. de restit. 8. tract. 1. 236. fol. 142.*

Meretrices miserabiles personæ, *Zacchia de salar. q. 91. n. 35. Gratian. disc. 962. num. 29. seqq. Franck. & Luca dec. 233. Ricc. coll. 3053. Cardinal. de iudic. tit. 1. d. sp. 2. n. 550. Mansfell. ad Capyc. Litr. sec. 59. n. 4. vbi quod habet restitutionem. Contradicit Sperell. dec. 258. n. 20. seqq. Ansaldo de commerc. disc. gener. n. 18.*

Miserabiles personæ restituuntur, *Cal. de restit. in comment. ad c. 1. n. 84. & c. 8. n. 255. c. 7. n. 53. Penting. dec. 430. Tirag. de princip. cause priuil. 138. & addentes vels. q. autem restitutio, & illæ sunt Pupilli, Viduæ, Orfani, & aliæ relatæ à Nonar. de elect. for. lib. 2. q. 1. seqq. Valas. eodem tract. Ridolfin. pract. p. 3. c. 4. Cal. de modo artium. §. 14.*

Mulier potest alienare loca Monium, sine solemnitatibus, *D. Bertachin. vot. 66. num. fin. D. Bald. dec. 14. n. 7. seqq. D. Baldus. tit. de dote dec. 39. n. 48. fol. 654.*

Non dicitur restitutio mulieri, quæ nupsit extero contra prohibitionem statuti, *Andreol. contr. 273. n. 27. & seqq.*

Nec restituitur ob ignorantiam in his, quæ formæ obseruationem recipiunt, *Hodiern. ad Suid. dec. 281. n. 17.*

Nec restituuntur mulieres in his, quæ sunt introductæ ad rigorem iuris consuevandum, *Hodiern. ad Suid. dec. 237. n. 3.*

Mulieres de iure nostro Neapol. per Con-

sue incip. *Mulieribus*, & clarius per *consuet.* incip. *Obseruationem* restituuntur in iudiciis, cum per negligenciam, vel fraudem mādual. dotum, vel procuratorum suorum enormiter læsæ sint, dummodo aduersus illos indemnes seruati non possint. Item si propter nimiam simplicitatem ipsorum enorme damnum incurrerint. In contractibus non restituntur, nisi circumuentæ proditor, & per flagrantem leues inmoderatam dorem ultra patrimonium, vel ultra vires patrimonij casibus, etiam in quibus antiqua iura mulieribus ignorantibus succurrebant, in laurore seruatis, videlicet, si per errorem ab accusatione distant, vel si instrumenta non edant per ignorantiam restituuntur in satisfactionibus in iudiciis præstandis deceptæ per ignorantiam iuris. Si soluerint ex intercessione, ignorantes, beneficium Velleiani, & in alijs rebus, quibus iura communia illis fauent, sup. quib. *consuet.* sunt nostri Regnicolæ.

Mulier maior, quæ vigore statuti Urbis nõ potest se obligare sine certis solemnitatibus, ut diximus sup. potest se obligare etiam ex causa voluntaria pro dote, *D. Constant. ad statut. Urbis annot. 44. n. 622. 630. 631. vbi declar.*

Sic pro donatione propter nuptias, *D. Constant. sup. 623.*

Sic pro augmento dotis facto pro facilitati conclusionem matrimonij, *sup. n. 626.*

Idem in donatione facta occasione veri matrimonij, *sup. n. 627. Secus pro matrimonio in genere. n. 629.*

Secus etiam in augmento dotis facto a muliere post contractum matrimonium, *n. 632.*

Verum contra si erat promissum ante illud, *n. 633. 634.*

Potest mulier assignare pro dote bona stabilia sibi à patre relicta in causam dous, *n. 641.*

Verum solemnitates requiruntur quando causa dous non est finalis, sed impulsua, *num. 642. 643.*

Non requiruntur in dote promissa puellis pauperibus, *n. 644. Secus si puellæ non sint pauperes, n. 645.*

Secus etiam si non pauperes, sed consanguinitas sit expressa, *n. 646.*

Quando in dote, augmento illius, donatione propter nuptias, *D. Constant. ad statut. Urbis fol. 239. lib. 2.*

Verum mulier vidua potest valide se obligare pro dote, etiam si excederet medietatem propriæ dous, *Fab. in C. lib. 5. tit. 13. d. fin. 14. num. 5. Merita de pignor. lib. 2. q. 18. num. 50. seqq. Guardia ad consuet. Mess. cap. 14. gl. 3. n. 45. Cancer. var. p. 3. cap. 15. num. 101. in fin. Andreol. contr. 112. num. 49. Tonn. ref. et mil. p. 1. cap. 45. num. 10. 11. Card. Luca de dote disc. 95. num. 1. 1.*

vbi decifum refert.

Nam dos post folutum matrimonium confideratur, vti proprium mulieris patrimonium, nec dicitur amplius dos, neque fouetur illius priuilegijs. *D. Hodiern. ad Surd. dec. 240. num. 30. Tbef. qu. 5. num. 7. lib. 1. Mantica dec. 170. Andreol. d. contr. 112. num. 49.*

Eo magis fi talis mulier excederet ætatem annorum 50. quæ est meta habilitatis ad cõcipiendum. *Narbona de etate ann. 45. q. 1. nu. 3. feqq. Zaccbia qq. medico legal. lib. 1. tit. 1. qu. 19. num. 56. feqq.*

Nam tunc cessat fauor publicus, cum nulla adfit spes nouæ prolis, nec possunt verifimiliter nouæ nuptiæ sperari. *Mangit. de euit. qu. 72. num. 24. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 9. p. 5. nu. 188. Massin. de confiscat. qu. 31. num. 116. Concial. ad statut. Eugub. lib. 1. rubr. 45. num. 57. Et admittit in Vidua Card. de Luca d. disc. 95. n. 11. de dote.*

Restitutio in integrum ex læsione, sicut minoribus 25. annis conceditur, ita pari ratione viduis subueniendum est. *R. Marin. lib. 1. cap. 329. num. 16. Tbef. lib. 1. qu. 34. num. 30. Spadazou. de vid. disp. 46. num. 167. & num. 161. feqq. ex Mauris. de restit. in integr. cap. 155. & 375. Odd. de rest. p. 1. qu. 10. art. 6. num. 34. & p. 1. q. 2. art. 3. num. 8. Andreol. contr. 294. num. 4. Mesa lib. 3. cap. 44. num. 20. Maximè senex, Mesa num. 21. Pascal. de patr. pos. p. 2. cap. 2. nu. 91. Nonan. de primil. miser. ab. pers. in prefat. num. 3. 4. infra num. 459.*

Verum licet competere restitutionem dicant aliqui, prætextu læsionis in assignatione quartæ viduis inter viuos constitutæ. *Fontanell. de passis cl. 5. gl. 8. p. 11. num. 51.*

Tamen contrarium tenent alij, quos sequitur *Spaz. in Theatr. Vidui. disp. 46. num. 169. & 180. Affin. in constit. Neapol. lib. 3. de dot. r. constit. rubr. 13. in constit. mulier. dotarium. nu. 11.*

Sic non conceditur restitutio viduis, renunciantibus beneficio petendæ quartæ in bonis viri diutis, cum sit renunciatio de iure querendo, & incerto. *Calà de restit. in integr. qu. 12. Sabell. §. vidua num. 18. & §. Vxor. num. 20.*

Sic restitutio Viduis pauperibus conceditur, iudicantis arbitrio, qui cognoscere debet, an illa paupertas talis sit, quæ eas excuset. *Spadaz. sup. disp. 55. num. 47.*

Sic conceditur iisdem aduersus exceptionem declinatoriam fori, omiffam. *Spadaz. sup. disp. 55. num. 47.*

Confessio mulieris, vel minoris de recepto est nulla nam seruatis solemnitatibus statuti, *Altograd. conf. 44. lib. 2. Vrecol. consult. 67. vol. 2. Gratian. disc. 649. nu. 6. d. sc. 761. n. 19. d. sc. 724. n. 3. Thomat. dec. 196. a. 16. feqq. dec. 292. n. 15.*

Secus si est adimiculata, *Seraphin. de. 617. n. 11. dec. 1134. nu. 3. dec. 1443. Verū non nocet facta à muliere non informata, dec. 1453.*

Tom. IV.

Verum confessio noui actus non inducitur, sed præcedentis actus validi declaratiua etiam facta à muliere, vel minore sine statutariis solemnitatibus, plenè probat contra confitentem, etiam si colligatur ex verbis enunciativis, principaliter tamen, & propter se prolatis, *Altograd. conf. 5. num. 4. feqq. lib. 1.*

Mulieres habent restitutionem in integrum, vel aduersus aditionem hæreditatis, vel omiffam inuentarii confectioem, *Rota dec. 82. p. 9. rec. dec. 381. p. 13. & dec. 266. n. 4. feqq. D. Cero dec. 386. C. D. Baldus. ad Ramon. conf. 7. a. n. 123. vol. 1. idem Baldus. dec. 6. n. 29. tit. de dote, & mulier. obligat. Vbi quod competit etiam eorum hæredibus.*

Quæ restitutio conceditur non obstante, quod concurrant actus approbatiui aditionis, quia initium tali casu est attendendum, *Addit. ad Pamphil. dec. 166. n. 8. feqq. Baldus. ad d. conf. 7. a. n. 125. l. b. 1. & d. dec. 6. n. 30.*

Tempus quadriennij ad illam petendam currit à die scientiæ; *D. Baldus. d. dec. 6. n. 31.*

400 Seruus minor non restituitur, quia eius non interest restitutio, sed patronorum, cum eis acquirant, *l. nentque 3. §. seruus ff. de minor. & lib. seq. Nisi sit statu liber, & in ea causâ, & libertatis, l. minor 48. §. minor ff. eodm. Onat. d. sect. 3. n. 47. 48. Manzini in bibl. iur. tit. de restitut. tit. 2. n. 3.*

Seruus non potest agere, nec conueniri, *Barbosa in l. 18. §. 1. num. 77. de Iudicijs, Salgad. labyr. p. 1. c. 27. a. nu. 83. Gomez var. lib. 3. var. c. 1. nu. 76. Leyn. ad Gomez lib. 2. c. 1. nu. 4. Diana tom. 7. tract. 8. res. 27. feqq. & 60. 61. Gregor. in l. 4. gl. 9. tit. 14. p. 7. Quid acquirit, domino acquirit, *Hermosill. l. 1. gl. 4. tit. 4. p. 5. Sanchez lib. 1. consil. c. 1. dub. 1. latè Castejon. §. Seruus nu. 2. §. 6. & feqq. Oinol. Pichard. Harpreß. super instit. tit. quibus nudis nobis acquiritur, Sabell. §. seruitus num. 21. Ang. Fontan. in bibl. iur. legal. p. 2. §. seruus. Card. Tusc. lit. S. §. seruus, D. Vilosa tract. de seruis fugitiuis, Card. Luca de credit. disc. 83. n. 12. 13.**

401 Gaudent hoc beneficio omnes Communitates, Respublicæ, Collegia Artis, Montes erecti pro collocandis puellis, Castra, Villæ, quæ per suos officiales reguntur, propter multas mulieres, pueros, infantes, qui in eis reperiuntur, secus si non essent minores. *Molina disp. 571. num. 4. in Collegijs. Fontanell. dec. 108. 109. & Vniuersitate non congregantur. l. resp. C. quibusda. caus. maior. vbi gl. & D. D. Calà in Tract. de integ. restit. numer. 61. Gales. de restit. cap. 7. tract. Tusc. tit. R. conclus. 276. feqq. & lit. M. concl. 241. Christin. decif. 119. feqq. lib. 1. Rota ad Roa. conf. 32. per constit. beneficium, Fontanell. dec. 100. feqq. Nos d. qu. 6. nu. 14. & feqq. Sabell. §. restitutio num. 8. R. Marin. ad Rucere. dec. 156. num. 2. Pucsembeck. conf. 194. num. 3. lib. 4. Calà de restit. qu. 1. num. 4. B. vbi al.*

M m

leg.

leg. 75. num. 39. Iovius gl. 16. §. 6. nu. 66. vbi de Vniuersitate. Brunem. in l. 4. C. quib. ex caus. maior. Berlich. dec. 216. lib. 2. Trentasing. var. sit. de restit. res. 3. Gales. de restit. cap. 7. nu. 26. seqq. & cap. 1. tom. 1. num. 82. seqq. & cap. 8. tract. nu. 24. Odd. de restit. p. 1. qu. 3. art. 12. Idem Cald. qq. forens. lib. 2. qu. 30. num. 15. DoBissimus Dominus Cauall. quest. 4. numer. 1. Castill. lib. 2. contr. cap. 5. num. 23. seqq. Brun. à sole in loc. commun. verb. Resp. Boer. dec. 265. Mauris. de restit. qu. 317. Morla in Empor. p. 1. tit. 5. pralud. num. 6. Menoch. conf. 2. num. 334. & de recup. remed. 15. num. 192. Guiter. praxi. lib. 1. quest. 70. Mantica de iaci. lib. 2. tit. 13. n. 14. Affl. dec. 175. num. 2. P. Affl. contr. 33. num. 5. Masfrella ad Cap. Latr. dec. 95. Ecclesie Ripol. cap. 3. nu. 150. Hospitalia Fontanell. dec. 110. num. 18. Mustatell. in praxi. p. 6. §. 1. privilegia 1. num. 3. seqq. Merlin. contr. 465. lib. 1. Masrill. dec. 110. num. 16. Gales. cap. 1. 2. 6. 7. & cap. unic. comment. fol. 12. 62. Reg. Capyc. Latr. dec. 122. num. 29. decisi. 188. n. 191. Card. Tusc. lit. M. concl. 41. Anton. de donat. tom. 2. cap. 43. nu. 23. Nota ad Rouit. conf. 32. lib. 2. Loca pia, Fiscus, Antonell. de temp. lib. 2. cap. 70. Prodig. Muti. & Surdi, Infirmi perpetuo morbo laborantes, Senes decrepiti, Rustici, Milites, Pauperes, & alia miserabiles personæ, late Nouar. de priu. de priuileg. miserab. person. Capyc. Latr. consult. 127. num. 47. Tepas. tit. 108. Nos ad Rouit. dec. 39. & conf. 32. lib. 2. Relase. de priu. paup. D. leoncil. eod. Tract. Michalor. de caco, muto, surdo, c. 62. Odd. de restit. p. 1. 4. 3. art. 2. Conciol. alleg. 35. vbi quæ Hospitalia, & D. D. sup. cit. Ridolfi. in praxi p. 1. cap. 13. nu. 432. seqq. Tepas. tit. 108. Christin. dec. 140. vol. 2. iuxta tit. C. quibus ex causis maior. vbi D. D. Nos d. qu. 6. per totam Sabell. d. §. restitutio num. 8. Gales. de restit. cap. 7. num. 1. & seqq. & cap. 8. Narbona de etate. anno 80. q. 3. Vbi de Senibus vbi qui dicantur senes. Rocc. resp. 82. 10. 2. Gales. de restit. ad cap. 1. de restit. ad cap. 1. de restit. num. 80. seqq. Sabell. §. prodigus. Aylon. ad Gomez lib. 2. cap. 14. nu. 31. de muto & surdo, num. 30. Barbo. in l. 4. C. quib. ex caus. maior. & in cap. 1. nu. 5. seqq. de restit. in integr. Affl. dec. 210. Mustatell. sup. num. 3. Nos ad Rouit. dec. 39. D. Petra in rit. 71. Nos ad Conciol. Rouit. 31. vbi posuimus omnes gaudentes hoc privilegio lib. 2. de Vniuersitate Ripol. cap. 3. num. 317. Anton. de donat. tom. 1. lib. 2. cap. 21. num. 44. Mench. vsusi. p. 2. cap. 9. & in argum. iuris. loro. 72. Molina de ius. disp. 574. Manzus biblioteca. tit. de restit. 3. Cald. de restit. verb. minorib. num. 69. Morla in Empor. tit. 5. in pralud. num. 9. vers. sexto. Couar. var. lib. 3. ca. 17. num. 4. Barbo. in l. 4. C. quibus ex caus. maior. vbi mille refert, Tusc. lit. M. concl. 241. Card. Luca de fens. disp. 40. num. 13. Quoad Fiscum, Affl. dec. 210. Alter P. Affl. contr. 46. 47. num. 68. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 59. num. 10. Castill. contr. lib. 2. cap. 5. nu. 23. seqq. Etiam Princeps enormiter, aut enormissime læsus. Ca-

still. lib. 7. cap. 18. nu. 77. seqq. Non Sedilia Nobilium. Rouit. conf. 32. 33. lib. 1. Casar. qu. 38. nu. 17. 18. Staib. res. 8. num. 8. Tusc. lit. M. concl. 241.

Restitutio in integrum concessa Ecclesiæ non est concessa quando Prælati, Beneficiarii, & alij Ecclesiastici læduntur in se, vel in bonis propriis. Passerin. supra num. 17. D. Romagner. ad Synod. Gerundes. lib. 3. tit. 13. cap. 2. num. 137. Couar. var. lib. 1. cap. 4. num. 3. Gregor. Lopez l. 10. verb. Iglesias tit. 19. p. 6.

Sed Pia causæ non datur aduersus non impletam conditionem. Card. Luca de testam. disc. 73. nu. 38.

Quo ad Fiscum dicemus etiam infra num. 445. Nos ad Rouit. conf. 32. num. 11. lib. 2.

Competit Hospitalibus. Antonell. de loco legit. lib. 1. cap. 3. num. 3. seqq. Fontanell. dec. 110. n. 18. Nos sup. num. 9. competit Seminariis Ricc. in praxi res. 416. tom. 3. Imbrian. de 1. & 2. benefic. consid. 4. num. 27. Odd. de restit. qu. 3. art. 12. num. 77. p. 1. Nouar. qu. 31. p. 1. num. 5. Gales. de restit. cap. 1. num. 8. cap. 8. tract. num. 11. Conciol. alleg. 35.

Sed non administratoribus hospitalium læsis in bonis propriis. Gales. d. cap. 7. tract. 1. num. 19.

Et cum competat restitutio Reipublicæ, competit etiam Regi, capiti ipsius Reipublicæ Tholos. de republ. lib. 3. cap. 8. Layman. lib. 3. tract. 4. cap. 11. num. 5. R. Capyc. Latr. dec. 188. n. 100. Gales. de restit. fol. 93. num. 40. in cap. 7. tract. Si damnum est Reip. secus si suum. nu. 41.

Restitutio in integrum competit Collegiis, & Locis piis. D. Manzus in bibliot. Iur. tit. de restit. in integr. tit. 3. num. 169. sed non competit si vnus particularis lædatur. num. 171. sed neque administratoribus, vt supra diximus post Gales. cap. 7. num. 19.

Idem dicunt quo ad Collegia Artificum, creata cum regio beneplacito, vt non habeant talem restitutionem. Put. dec. 9. num. 9. Capon. disp. 154. num. 12. Secus si inter Artifices essent minores, Fontanell. de c. 109. nu. 6. 14. D. Alex. ad Capyc. latr. consult. 107. nu. 32. Vbi de Collegiis Doctorum & Scholarium, Riccin. lacubr. Eccles. lib. 4. qu. 11. nu. 14. Quæ possunt facere Collegia artificum. Conciol. & Romagner. ad stat. Eugub. lib. 5. sub. 20.

Restitutio competit Monasterijs, etiam aduersus luctum omnium. Saderin. resp. 16. n. 53. Gals. de restit. cap. 3. tom. nu. 28.

Competit Ecclesiæ læsæ ex negligentia Prælati. Passerin. de transact. tit. 2. qu. 6. num. 2. Et competit Ecclesiæ ex facto Rectoris, quæ uis eius hæres sit soluendo. Conciol. alleg. 79. num. 45. 46. Anton. de donat. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 44. Et sic competit Prælato nomine Ecclesiæ. Amst. Dumozet. dec. 231. Secus Prælato, si ipse damnum sentit. Gregor. Lopez. leg. 10. verb. Iglesias tit. 19. p. 6. Couar. 2. ar. lib. 1. cap. 4. num. 3.

Sic aduersus renunciationem factam à Prælato. *Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 2. num. 131.*

Restitutio competit Locis pijs, quamuis profanis. *D. Marcan. in operibus. post lib. 1. cap. 3. num. 3. Tepas. tit. 108. Antunell. de loco legal. lib. 1. cap. 3. num. 3. Galef. de restit. cap. 1. com. num. 133. Benintendec. 85. Cap. Tbolos. des. 54. Mastrill. dec. 110. Imbrian. confid. 4. de 1. & 2. benefic. Nozar. d. 9. 3. num. 4. licet contra dicat D. Manzus bibliot. tit. de restit. tit. 3. num. 170.*

Sic Ecclesia restituitur aduersus inuentarium non confectum. *D. Hieron. Calà de restit. quaest. 14.*

Quo ad Ecclesiam dicunt etiam Galef. de restit. comment. ad cap. 1. num. 62. seqq. num. 66. seqq. num. 129. 130. & cap. 3. & cap. 2. tract. num. 46. cap. 7. tract. num. 2.

In lesione magna num. 97. 98. seqq. & cap. 1. num. 45. 46. *Tiraquell. de priuil. pia caus. priuil. 138. & in addit. Ricc. & in addit. Tbori. Tepas. tit. 108. post mille Barbof. in l. 4. C. quib. ex consis maior. D. Manzus bibliot. iur. tit. 3. num. 162. seqq.*

Maxime existente lesione enormissima, vel enormi. *Tiraq. & addentes ibid. Galef. cap. 1. com. num. 1.*

Et Ecclesia laesa quodcumque restitui debet. *Galef. de restit. cap. 1. com. num. 122. Contra in modica lesione. cap. 3. tract. nu. 52.*

Quo ad Cappellas. *Galef. sup. nu. 81. Cabed. dec. 51. d. num. 8. Odd. de restit. p. 1. qu. 3. art. 6. nu. 46. Sousa dec. 26. num. 18.*

Quo ad Hospitalia, & cætera loca pia. *Galef. sup. num. 80. & cap. 1. com. num. 133. Etiam aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum. Burat. dec. 774. Tiraquell. d. priuil. 138. vbi etiam Ricc.*

Loca pia restituntur aduersus præscriptionem, ob negligentiam Administratorum. *Eich. dec. 33.*

Ecclesia restituitur etiam aduersus conditionem, *Ve infra tale tempus adificet cappellam Dunozet. dec. 516. Et aduersus non solum damni passum, sed lucrum omisum, Galef. de restit. cap. 3. com. num. 28. Rouit. in frag. 1. de minor. num. 15. Gallus de fruct. lib. d. sp. 22. art. 3. nu. 7. vbi contra. Et secus si damnum sit paruum, Suar. commun. opin. lit. Enam. 6. Covar. res. lib. 1. cap. 3. num. 11. Manzus sup. nu. 164.*

Ecclesia restituitur aduersus præscriptionem. *Ricc. ad Tiraquell. d. priuil. 138. Et aduersus centenariam, & immemorabilem, dat enormissimam lesione D. Romagnier. ad Synod. Gerundens. fol. 430. num. 35. Et sic post plura quadriennia fol. 433. num. 167. Sed ipsa lesio attenditur ad totum patrimonium, non respectu rei præscriptæ tantum. fol. 430. num. 136. Baldus. ad Ranon. conf. 7. num. 127. Galef. cap. 1. com. num. 110.*

Sic beneficentia quo ad fructus, & pensiones cellas aduersus præscriptiones non resti-

tuuntur. *D. Romagnier. sup. fol. 433. num. 172.*

Clericus minor. si contrahat sine solemnitatibus statuti, & sic faciat contractum nulum, potest si vult tali statuto vii, ad infringendum dictum contractum. *Felin. & Imola in cap. Ecclesia S. M. de constitut. Maranta disp. 8. num. 37. Carol. de Grassis de eff. cleric. eff. 2. num. 321. Che. lib. 2. qu. 8. num. 5. Sord. conf. 2. num. 41. dec. 26. num. 15. Ludovic. Pash. res. 128. num. 35. bene / reco. consult. 14. num. 33. seqq.*

Ecclesia restituitur in concessione in Emphyteusim. *Calà de restit. q. 13.*

Restituitur Ecclesia, tacto rectoris, quamuis ille sit soluendo. *Conciol. alleg. 79. num. 46. Galef. cap. 4. tract. num. 7.*

Ecclesia non restituitur, & minor, in venditione subhastâ; licet veniat maior oblatio, si venditio sit facta iusto pretio. *Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 158. num. 24.*

Ecclesia, & minor restituitur aduersus inuentarium non confectum, & si Ecclesia, & Hospitaliale non conficiat inuentarium, eximuntur ab onere soluendi ultra vires, propter inuentarium non confectum. *Framb. dec. 282. vbi Lucia. R. Capyc. Latr. dec. 15. vbi etiam Girz. & Manfrell. de priuil. paup. p. 2. qu. 18. n. 18. & p. 3. q. 8. num. 350. Cancer. var. p. 1. cap. 2. nu. 7. & p. 3. cap. 2. nu. 80. Olsa de cess. iur. tit. 6. qu. 3. num. 10. Calà de restit. qu. 14. num. 5. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 15. Rocius resp. 97. lib. 2. Galef. cap. 2. tract. num. 231.*

Cessionarius Ecclesie. *Manfrell. sup. n. 7. Heres debitoris ecclesie. num. 12. seqq. Galef. cap. 2. tract. num. 231.*

Non restituitur Rector Ecclesie, si ledatur ipse, & ipsius Canonicus. *Maranta de ordin. iudic. num. 84. Manzus sup. num. 168.*

An Ecclesia succedens privato? *Guid. Pap. dec. 594.*

Sicut est Fiscus, & quilibet alius, qui iure fisci vititur, nam non tenetur ultra vires hæreditarias. *l. 1. §. au bona. & ibi Bart. ff. de iure fisci. Trentacinq. vel. lib. 1. tit. de iure fisci res. 2. num. 2. Canall. q. 822. Ripol. var. cap. 10. num. 474. Farinac. in frag. verb. Fiscus num. 11. 119. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. qu. 128. & lib. 3. q. 74. num. 60. & lib. 5. qu. 51. Valasi. de priuil. paup. p. 2. qu. 58. num. 16. Fa lin. lib. 6. coner. 21. Calà de quæst. 14. num. 6. Manfrell. d. dec. 15. num. 8. 10. 11.*

Et licet questio magna sit, si minor restituatur, inter Martinum, & Bulgarum, & illa Martini sit receptior, vt non restituatur, Tamen etiam si illam Bulgari quis velit sequi, illa non procedit si sit consultum minori contra tutorem, aut Curatorem, secus si illi non sint soluendo, & quando non est soluendo, est necesse vt restituatur, vt hereditas non sit sufficiens ad soluenda debita hæreditaria. *Calà in lsi curatorem, verb. latis num. 54. C. de restit. Mauris. de restit. cap. 129. Guid. Pap. dec. 141. 473. num. 4 & 571. num. 2. Barz. dec. 64. num. 51.*

Fontanell. de pactis et. 4. gl. 5. num. 45. vbi decisum refert non competere restitutionem vbi non est lesio. Cal. sup. num. 34.

Ecclesia restituitur non solū aduersus damnum passum, sed etiam aduersus lucrum omis- sum. *Gales. c. 3. com. nu. 28. Diximus sup. Agens de damno vitando restituitur aduersus ali- am Ecclesiam. Idem cap. 2. tract. n. 342. Roman. cons. 166. num. 14.*

Ecclesia restituitur aduersus contractum, ex quo lēsa sit, non obstante Principis autori- zatione & presentia. *Gales. c. 4. tract. nu. 18.*

Ecclesia scēla restituitur non obstantibus solemnitatibus in actu per ipsam gesto, adhi- bitis. *Gales. cap. 4. tract. num. 23. Guid. Papa. dec. 159.*

Ecclesia non restituitur aduersus penā im- positam cedentibus in potentiorē. *Gales. c. 2. tract. num. 362. Farinac. in frag. verb. litigiosa. num. 308. 311. Coibier. de iurisd. p. 1. q. 49. nu. 6. Valasc. locis commun. lit. A. axiom. 5. 10. Oleade. cess. iur. q. 4. nu. 48.*

Causa pia habet restitutionem in integrum cap. 1. 2. de restit. in 6. vbi 10. *Andr. Aret. in f. 1. priuil. 12. in et. C. de Sacri. Sam. Eccles. Bald. cons. 465. lib. 1. Tiraq. de priu. pia Caus. vbi Thor. & Rice. priuil. 138. Gales. de restit. cap. 7. tract. nu. 7. D. Sadarini. resp. 16. num. 49. seqq.*

Sic iure minoris restituitur Executor pię Causę, si perperam aliquid fecit. *Rota in anti- qu. dec. 1. num. 4. de testam. 10. de Sylua tract. de. benifi. 3. p. q. 6. num. 7. Gabriel. de presumpt. con- clus. 13. num. 3. Odd. de restit. p. 1. qu. 6. art. 5. num. 30. in fine. Gales. sup. num. 9.*

Confraternitates laicorum erectę autho- ritate Episcopi, sunt loca pia, & non possunt illorum bona alienare absque beneplacito Apostolico, licet secus si sint mere laicales, & erectę sine autoritate Episcopi. *Sperell. dec. 155. Tuse. lit. B. concl. 32. lit. E. concl. 27. seqq. lit. F. concl. 455. Massill. dec. 110. Christin. dec. 15. vol. 2. & dec. 81. vol. 3. Rice. in prax. cap. 372. Tepas. var. sent. tit. 30. Nig. de subh. st. p. 1. cap. 4. D. Rosa consult. 10.*

Quod Confraternitates laicorum indistin- ctę subsint iudiciis secularibus, quo ad om- nia. *Casar. qu. 18. vbi quamuis statuta sint ap- probata a S. Pontifice, & illę erectę autori- tate Episcopi. Vin. in addit. ad dec. 517. Gratian. disc. 481. num. 2. quamuis contra dicat num. 11. Cyriac. contr. 364. Et Iudex laicus procedit in- dirimendo controuersias illarum, ortas in processionibus, & similibus. Grass. de eff. cleric. off. 1. num. 613. Sabell. 8. confraternitates. vers. quis sit. licet contra dicat. Barbof. de pot. Episc. p. 2. alleg. 77. nu. 24. Diana p. 3. tract. 1. res. 70. Et contra consultationem D. Rosa fuit decisum, ut ibi in fine. Ansaldo. de iurisd. p. 2. tit. 9. cap. 14. D. Roscella ad Casp. Latr. dec. 93. num. 6. Duard. ad bull. C. en. lib. 2. can. 15. qu. 7. concl. 15. num. 14. post mille D. Cirinā nexu rerum Eccles. cap. 6. num. 175. seqq.*

Quod Confraternitates laicorum sint Epi- scopi subiectę, & gaudeant fori priuilegio, quamuis non fuerint erectę autoritate Epi- scopi, si in eis exerceantur opera pietatis, nec possint alienare sine assensu apostolico, *Diana p. 4. tract. 1. res. 37. Nouar. de elect. fori scēl. 2. qu. 56. num. 8. seqq. Barbof. de pot. Episc. p. 3. alleg. 71. num. 38. Nouar. sup. prag. Regni coll. 46. nu. 3. seqq.*

Contra sunt R. Ponte cons. 8. lib. 1. Vin. sup. nu. 40. Ludovic. dec. perus. 90. nu. 5. 9. 41. Sabell. 8. locus. nu. 5. Summunitas num. 10. Rota p. 11. rec. dec. 248. seqq. maxime si non habeant hospitalia. *Acac. Ripol. var. cap. 1. num. 468.*

Et licet aliqui dicant constare huiusmodi confraternitates esse locum Ecclesiasticum, nempe ex celebratione diuinorum, tumula- tione cadauerum, & aliis pietatis officiis, & ceteris signis ecclesiasticis cum campanis. *Fu- sc. de visitat. lib. 2. cap. 14. num. 4. Massill. dec. 110. num. 15. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 192. num. 6. se 77. Gratian. disc. 481. num. 4. disc. 517. num. 6. Rota dec. 143. num. 12. p. 9. vol. 2. rec. Marta de iurisd. p. 4. cens. 2. cas. 213. R. Marin. lib. 1. res. 117. num. 9.*

Tamen alii contradicunt, ut non sufficiant supra dicta, sed oportet, ut sint erectę autho- ritate Ordinarii. *Rota p. 10. rec. dec. 163. nu. 19. se 70. & dec. 313. num. 9. & p. 11. dec. 278. num. 2. & seqq. ibi quod non sufficit fuisse visitatas ab Episcopo, quia possunt visitari tamquam loca pia, sed non tamquam exemptę a iurisdic- tione laicali. Rota post Melium obseruat. dec. 75. num. 7. 8. Bonden. vol. 1. dec. 24. num. 16. Barus. res. 148. num. 4. seqq.*

Sic Confraternitates laicorum non possunt per Episcopum compelli accedere ad pro- cessiones, sed tantum inuitari, quidquid alii teneant posse etiam censuris compelli, *Gratian. dec. 230. Barbof. alleg. 78. n. 4. Homosill. 10. 1. gl. 2. n. 86. seqq. fol. 11.*

Et licet aliqui dicant quod si tractetur inter has Confraternitates articulus mere spiritualis, vel quia de precedenza in processionibus esset contentio, spectet decisio ad Iudicem Ecclesiasticum, *R. Marin. dec. 117. n. 9.* Tamen contra est *Anna sing. 90.*

Quod diximus de Confraternitariis, di- cimus de Eustariis, & Collegiis, & eorum Gubernatoribus, nam quo ad ea, quę spiri- tualitatem concernunt Episcopo subsunt, quo ad temporalia subsunt laicis potestatibus, *P. Duard. ad bull. C. en. lib. 2. can. 15. qu. 7. concl. 5. n. 14. Rice. res. 144. 145. tom. 3. D. Barbof. de potest. Episc. alleg. 78. num. 24. alleg. 75. p. 3. Leo thes. fori Eccles. p. 1. c. 29. nu. vlt. c. 2. n. 22. & p. 1. c. 8. n. 18. Ansaldo. de iurisd. p. 2. tit. 9. c. 14. Manfrell. ad Capyc. Latr. d. dec. 93. n. 6. Marin. lib. 1. res. 117. n. 9.*

Quamuis autoritate Pontificis, vel Epi- scopi erectę sint, *Gabriel. cons. 162. lib. 1. Duard. sup. & ibi Casar frater suus, lit. E. Grass. de eff. et. cleric.*

cleric. off. 1. ampl. 19. num. 162.

Si Confraternitates istæ, Laicorum Hospitalia cum Campanis reuerent, & ibi Missæ celebrarentur, tunc inter loca pia numerantur, alias coram laico esse Confratres cognoscendos dicit *Marta de iurisd. p. 4. tract. 2. cas. 113. n. 3. & p. 2. c. 18.* etiam si Summi Pontificis, vel Episcopi auctoritate sint creatæ n. 17. *Fagnan. in c. de de consensu. 4. Marta de de probat. conclus. 369. n. 2.*

Et dicit bene *Marta de iurisd. q. 4. c. 113. nu. 17. & p. 2. c. 18.* auctoritates hasce facere nequeunt, ut persona sit locus, *Ansell. de iurisd. p. 2. tit. 11. c. 14. n. 24.* Spada inter consil. *Farinac. cons. 197. n. 9. vol. 3. Duard. sup. n. 9.*

Sic Hospitalia, & Confraternitates non sunt Ecclesiastica, nec quo ad forum, nec quo ad bona nisi de Ordinarij, vel alterius Ecclesiastici Superioris auctoritate erecta, & erectæ sint, cum Oratorio tamen, Ecclesia, & Campana. *Card. de Luca de iurisd. disc. 60. nu. 3. Gams dec. ult. n. 6. Renat. Chop. de sacr. polit. lib. 3. cap. 6. Marta de iurisd. p. 4. cens. 2. cas. 113. n. 7. & p. 2. c. 18. nu. 17.* Alias secus, si de Summi Pontificis venia erectæ fuerint, *Marta sup. Barus res. 148. n. 3.*

Item si in eis aliqua exerceantur opera pia, aut si beneficia administrantur, quæ licet de iure sint patronatus laicis, attamen Ecclesiastica dicuntur, *Barbos. de iure Eccles. uniuers. c. 11. n. 88. p. 2. Frances. iur. res. c. 7. n. 36. & seqq.*

Et à laicis gubernarentur tunc in omnibus ad Episcopalem potestatem subsunt, *Delbene de im. mun. Eccles. c. 4. dub. 70. nu. 8. Frances. sup. Pantin. dec. 12. annot. 3. D. Pignatell. consil. 156.*

Tamen fundatore viuente, nam tunc Hospitalale non visitat Episcopus, *P. de Ribalt. tract. de honor. Episc. c. 4. Coker. de iurisd. ordin. in exp. p. 1. q. 31. n. 4.*

Nisi religiosus, & pius diceretur, nimirum cum Ecclesia, & Episcopi auctoritate fuerit extructus. *Scoppa ad Gratian. dec. 88. nu. 32. 32. Card. Luca de iurisd. dec. 40. n. 24.*

Si sub Regum immediata protectione erectæ fuerint, sub Regio, non Ordinarij Ecclesiastici subsunt imperio, ex *Concil. Trid. sess. 22. de reformat. c. 8. & 9. Merlincanti. 1. res. 55. n. 11. Ricc. dec. 209. p. 4. Barbos. d. al. 3. 75. nu. 1. c. p. 3. & in collect. c. 1. d. Concl. Trid. n. 27. Scoppa ad Gratian. d. dec. 88. n. 14. & seqq. D. Cerin. d. c. 6. n. 179. seqq. ubi impugnat *Dianen.**

Maxime si in ipsa fundatione cautum fuerit, ut sub regia maneat protectione, ex d. *Concil. Trid. sess. 22. de reformat. c. 8. p. 4. Diana res. 33. part. 1. Pasqualig. res. moral. cen. 1. c. 88. n. 89. Delbene de Im. mun. Eccles. tom. 2. c. 10. dub. 6. j. li. 1. n. 5. seqq. Pantin. dec. 12. ad n. 5. & n. 64. & seqq. Card. de Luca de iurisd. disc. 4. n. 3. disc. 43. n. 38. disc. 95. nu. 12. ubi decilum refert. D. Cerin. d. c. 6. n. 181. & seqq. Vbi dicit in Sicilia has Confraternitates, & Hospitalia à laicis erectæ,*

absque Episcopi auctoritate, non esse loca religiosa, vel sacra, sed mere profana, ex *Thom. del bene de imm. un. Eccles. c. 4. dub. 20. n. 4. seqq. tom. 1. Pigna ell. consil. 156. nu. 2. Bellef. disp. clerice. tit. de honore cleric. c. al. 5. n. 86.*

Qui omnes addunt has Confraternitates, & Hospitalia erecta absque Ordinarij auctoritate, libere posse bona alienare absque aia, solemnitate, *Barbos. d. al. 3. 75. nu. 23. 24. Luca de de app. lib. 2. n. 1. n. 5. Ca. de Luca disc. 42. nu. 9. de de iurisd. 5. per ell. d. c. 155. nu. 2. tom. 2. Dian. 21. de pugna. D. D. tit. de legat. p. 1. cap. 3. vol. 3. ubi decilum refert. Ciriac. contr. 364. n. 1. seqq. Barus. res. 100. nu. 23. Vbi nu. 2. & seqq. secus dicit si Confraternitates habeant Ecclesiam, in qua missæ celebrantur, Campanæ, & alia Ecclesiastica signa præstiterint, nam sicut loca pia, & sic subsunt Visitationi Episcopi, & eius iurisdictioni, *Gratian. disc. 48. n. 14. disc. 517. n. 6. Rota dec. 143. nu. 12. p. 9. vol. 1. res. Card. Luca de iurisd. disc. 42. nu. 9. Barus. sup. n. 24. 25. seqq.**

Quod pro redditione computorum idem firmat. *Assl. de iure prothomij. §. subsequenter quæro n. 13. Capyc. Intro. de. 95. n. 6. Vin. de iur. 527 & in addit. n. 41.*

Priusque si circa redditionem computorum, in principio fundationis sic fuerit cautum, ex *Concil. Trid. sup. del Bene. sup. c. 10. sess. 11. dub. 6. nu. 27. seqq. Pasqualig. res. 89. nu. 5. Card. Luca disc. 41. nu. 13. Casar. d. qu. 18. M. strill. dec. 110. Canal. de cognit. per viam violent. p. 2. qu. 32. & q. 123. Ansell. sup.*

Verum si de testatoris voluntate in fundatione haud constituerit, Episcopus cuncta loca visitat pia, tam si publica sint, quam priuata, Ecclesiastica, siue secularia, pro redditione computorum, *Armeniar. in addit. ad Re. copil. leg. A. amar. lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. Scoppa ad Gratian. dec. 88. nu. 20. seqq. Card. Luca d. disc. 40. nu. 14.*

Verum hæ Confraternitates erectæ sine auctoritate Episcopi non sunt sacre, nec religiose, *Bonden. res. 72. n. 33. tom. 2. Pellizz. man. tom. 2. tract. 8. c. 5. n. 272. D. Cerin. sup.*

Confraternitates laicorum habent restitutionem in integrum, ad iustitiam minorum, & Ecclesiæ, *Ord. de restit. qu. 3. m. 3. 5. 6. Maffi. d. dec. 110. Romuald. consil. 46. D. Tules. de restit. ca. 7. n. 1. nu. 11. Vbi quamuis non sint erectæ auctoritate Ordinarij, Scoppa ad Gratian. dec. 22. nu. 16. 17. Belli. consil. 58. n. 9. Tiraq. de priuileg. caus. p. 1. p. 1. 21. Sosa dec. 26. nu. 18. idem Ca. j. c. 1. tom. nu. 80. Sed contra dicunt *Caponius. 154. n. 12. Cabed. dec. 51. n. 3. Maffi. d. dec. 110. n. 15. Vide Ricc. ad Tiraq. de priuileg. caus. p. 1. p. 1. 21. 22. res. an competat. Nos ad hount. res. 32. n. 6. lib. 2. Fontanell. dec. 108. 109. 21. Merlincanti. 50. lib. 1. Gizz. ad Capyc. Intro. dec. 95. n. 5. Thoma. adit. ad Salernit. dec. 23. Giam. d. f. 481. n. 27. d. f. 517. n. 22.**

De Confraternitatibus, & Confratribus, Castellan.

Cassejon. §. Confraternitas. Sabell. cod. §. Fontana in biblioteca legal. p. 4. c. 1. §. sol. 313. Gibalin. de iure Canon. Eccles. tom. 2. lib. 5. cap. 8.

Vniuersitas vt diximus vitur iure minoris *Pentinger. dec. 50. Mans. ell. ad Latr. dec. 95. n. 15. & habet restitutionem in integrum, quam petere potest intra quadriennium, immo etiam post quadriennium illam obtinere. quando est vehementer læsa, sicut Ecclesia, cui equiparatur; Et hoc procedit etiam contra aliam Vniuersitatem tractantem de lucro captando, Duran. dec. 402. nu. 8. & seqq. Martia voto Pisan. 240. nu. 4. & §. 19. Sabell. §. In vniuersitas num. 9. & §. restitutio, Galef. e restit. in int. gr. c. 1. com. num. 82. Tegu. tit. 108. Trecol. consult. 76. nu. 7. tom. 2. Holim. ref. 11. n. 10. D. A. sal. de commerc. disc. 18. nu. 17. Gob. conf. 5. nu. 54. seqq. Mansv. ad Casp. Latr. dec. 144. nu. 36. latissimè D. Baldue. de ist. tract. de dote dec. 31. 32. 33 fol. 602. & seqq. vbi de solemnitatibus in contractibus Vniuersitatum.*

Sed læsio debet esse magna, & considerabilis, *Corradin. de prelat. qu. 66. nu. 10. Gutier. de gabell. q. 14. n. 10.*

Secus est si cum Aduocati consilio disposuit, *Galef. c. 2. tract. n. 217.*

Et cessante dolo, & læsione non conceditur, *Venturi. conf. 10. n. 21.*

Et procurator ipsius Vniuersitatis absque speciali mandato potest petere restitutionem. Idem *Galef. c. 9. tract. n. 37.*

Vniuersitates Regni Neapolis, Ciuitatum, & Terrarum, non Pagorum, & Oppidorum in casu, quo Ciuitates, & Terræ alienantur, possunt petere demaniam soluendo pretium, quo venduntur intra annum à die venditionis per *pragm. 63. de offic. procur. Casar. vbi Rouit. Franch. & Luca dec. 17. R. Marin. lib. 2. cap. 117. nu. 8. seqq. & ad Renert. dec. 488. & dec. 12. Medic. conf. 164. Capyc. Latr. dec. 168. nu. 31. Card. Luca de Regal. disc. 148. Corrad. de prelat. qu. 47. numer. 12. sed elapso anno habent restitutionem in integrum aduersus lapsum temporis, læsione probata, Calà de restit. in integr. qu. 7. Quod Vniuersitates de iure communi præferantur, quando venduntur per Regem alicui particulari, secus si vnus Baro vendat alii, *Corradin. de prelat. q. 47. Franch. dec. 17. Reg. Renert. dec. 488. Salernit. alleg. 5. Larrea alleg. 45. nu. 5. seqq. Cassil. de tertus deb. c. 17. nu. 20. Antan. de donat. lib. 1. p. 2. c. 4. num. 29. seqq. Capibl. de baron. pr. 8. p. 3. n. 150. seqq.**

Sed quod comperat etiam paruis Vniuersitatibus, dicunt *Novar. in prag. 63. de offic. pror. Casar. nu. 4. Thor. in corr. dec. tom. 1. verb. Demaniam fol. 145. D. Capon. discept. 102. num. 12. D. Ageta ad D. Moles. p. 3. fol. 184. num. 28. Et si Vniuersitas non velit demaniam, ius demanij competit particularibus Vassallis, immo vni ex illis, *Corradin. sup. nu. 36. Anna conf. 33. Novar. qu. 120. & de granam. affall. p. 3. pra-**

lud 6. numer. 4. Luca ad Franch. dec. 17. num. 7.

Et venditis duabus Terris, vel Ciuitatibus vnico pretio, potest vi prælationis iure Vna Terra, etiam non facta redemptione alterius Terræ, nisi ambæ essent sub vnica Baronis, quia tunc ambæ sunt redimendæ, *R. Curt. in diuers. feud. l. p. 1. fol. 40. num. 69. Franch. dec. 17. in fin. vbi etiam Luca n. 6. Novar. in d. prag. 63. n. 5. R. Marin. ad Renert. dec. 278. Capon. sup. nu. 13. D. Ageta sup. nu. 29. Corradin. de prelat. q. 47 nu. 39.*

Sed ante dictam *pragm. 63.* tempus quo Vniuersitatibus competebar prælatio non erat statutum, & admittebatur ad demaniam causa cognita, cum læsione Vniuersitatis, *R. d. oles in §. 24. de demanio Vniuersit. nu. 1. seqq. Beg. Ponte conf. 104. lib. 2. & in l. 7. feud. 8. num. 37. Franch. dec. 17. nu. 17. R. Marin. lib. 2. c. 116. nu. 25. seqq. R. Capyc. Latr. dec. 168. nu. 65. lib. 2. De xart. dec. 99. Corradin. de prelat. qu. 24. n. 24. seqq. & n. 29. & 31. Vbi dicit comperere minori restitutionem quando amittit priuilegium sibi à iure concessum, *Medic. conf. 103. 164. late D. Ageta sup. fol. 191. annot. ad q. 8. n. 1. seqq.**

Sed attentata dispositione d. *prag. 63. §. 1. & 5* elapso anno non competit demaniam Vniuersitati, etiam ex capite restitutionis in integrum, *Rouit. in d. prag. nu. 5. R. Curt. in diuers. feud. p. 1. fol. 9. nu. 57. 58. R. Tap. lib. 6. Inis Regni tit. de deman. fol. 85. vers. sic etiam, B. locta. concl. feud. 28. n. 3. Cap. l. de baronib. pragmat. 8. p. 3. a num. 142. Senerin. ad Sarsel. cc. 339. vers. hoc demaniam, Capon. d. d. 102. nu. 1. tom. 2. Prælat. ad Fajsal. de vir. par. potest. p. 1. c. 1. vers. de tempore fol. 22. & tom. 2. discept. 50. num. 3. seqq. Calà d. q. 7. n. 13. D. Ageta sup. n. 3.*

Verum dicta *prag. 63.* licet tollat restitutionem in integrum, non tollit remedium nullitatis, puta si ante traditionem permisit in integrum restitutionem, & super illa non fuisset interlocutum, vel in actu possessionis, capite solemniter protestata esset, reseruans restitutionem, vel ob timorem Baronis, vel si non tunc audita, aut defensa, aut vbi læsio est continua, quæ nouam causam quotidie præbet in integrum restitutio, post *Casar. p. reg. 99. qu. 34. num. 37. & seqq. D. Ageta sup. num. 4.*

Et d. *prag* loquitur quando venditur Ciuitas, aut Terra, non quando illa habet priuilegium demanij, & venditor, *Anna alleg. 87. n. 6. 7. decisum refert per R. C. die 23. Febr. 1692. in causa reintegrationis ad Regium demaniam Ciuitatis Loceræ, Mcadiuncto in R. C. D. Ageta sup. n. 5.*

Verum demaniam debet concedi quando illud est utile Vniuersitati, secus si damnosum, *Camill. Salern. in proemio consuet. Neapol. fol. 34. lit. D. Curtis p. 1. fol. 9. nu. 68. D. Galeota in decis. ad co. n. 53. art. 1. nu. 27. art. 2. num. 23. post lib. 1. contr. Capyc. Latr. del. 168. nu. 49.*

D. Ageta

D. Ageta sup. n. 6. Alia de hac prælatione competente, vel non Vniuersitati, videndus *Cordin. d. qu. 47. & qu. 36. n. 64.*

Vi Vniuersitates valide obligentur quâdo contrahunt seruata forma *tex. l. fin. C. de vend. reb. Vniuersit. Intrig. sup. bull. de censib. q. 30. n. 1. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 8. nu. 16. seqq.* quæ forma est, quod Administratores iurent contractum vtilem, & necessarium, & causa cognita decretum Iudicis, *Afolin. resol. 11. n. 8. 14. 15. Vin. dec. 436. Menoch. conf. 80. n. 22. Mantica sup. n. 18. 20. Sord. conf. 20. nu. 82. Rota dec. 262. n. 1. p. 5. rec. Cens. de censib. q. 22. n. 14.*

Sine solemnitatibus potest Vniuersitas à contractu recedere, *Gratian. disc. 553. n. 29. 30. disc. 761. n. 15. 16. Afolin. d. resol. 11. nu. 16.*

Census impositio non potest fieri ab Vniuersitate, nisi cum decreto Iudicis, & aliis solemnitatibus, *Cens. de censib. qu. 25. nu. 10.* Et appellatione Vniuersitatum venit quodcumque Castellum, & Villa, *Corn. conf. 284. nu. 7. lib. 4. Sord. conf. 28. n. 82. seqq. Menoch. conf. 80. n. 22. Rota dec. 189. n. 13. p. 9. rec.*

Nec sufficit licentia contrahendi habita à Superiore, nam non supplet defectum aliarum solemnitarum, *Fontanell. dec. 263. num. 4. seqq. Rota dec. 73. d. n. 17. p. 5. rec. & dec. 198. nu. 7. D. C. l. dec. 382. n. 2. scilicet 9.*

Solemnitates requiruntur in contractibus faciendis per Vniuersitates, quæ sint. Diximus latè Nos in obseruat. ad conf. 64. *R. Romit. lib. 1. ad dicta per Nos remittimus DD. Lectores, ne iterum dicta ibi, hic frustra reperamus. Addimus Vicecol. consult. 76. lib. 2. Dondeum. consult. 51. 56. Iouins gl. 3. & gl. 16. 5. 8. Gales. de restit. dec. 18. post Tract. Constantin. ad Stat. Rom.*

Restitutio competit Sedilibus nostræ Ciuitatis Neapolis, Nos ad *Romit. conf. 32. lib. 2. D. Alex. ad Capyc. Latr. consult. 100. nu. 23. Marad. sup. pragm. ad fin. 343. nu. 12. licet contra decilum referat n. 10. Diximus hic sup.*

Vniuersitas dum locat gabellas, requiritur subhastatio, *Pacton. de locat. cap. 13. Ansaldo. conf. 135.*

Vniuersitas si lædatur in subhastatione suorum bunorum non restituitur, si sit facta oblatio pro iusto pretio, quamuis veniat alius oblatores, & plus offerat, *l. lucius §. fin. ff. ad municip. Cuias. lib. 2. obs. 24. & lib. 6. s. 10. post alios Oterus de pascenis c. 31. num. 18. seqq. 1. 1. & 2. C. ne fiseus rem, quam vendidit, l. quamuis incrementum, & l. fin. C. de vendend. reb. Ciuit. lib. 1. l. si hypothecæ, C. de remiss. pign. Affl. dec. 340. Azueved. in l. 2. tit. 1. lib. 2. recop. n. 13. Gutierrez. lib. 1. pract. q. 38. n. 2. Gironda de gabell. 2. p. 6. 1. n. 7. Lessart. eod. tract. 2. p. 5. n. 7. Margil. de subhast. qu. 154. n. 16 in fine, Possib. eod. tract. insp. 33. n. 49. & insp. 35. Vbi ex n. 92. limitat.*

Sed restituitur si olatio sit valde æstimabilis, & ponderosa quantitas, quæ de nouo adiicitur, *Oter. sup. n. 22.*

In Iudiciis competit restitutio, Vniuersitati
Tom. I. f.

Nos ad *Romit. conf. 32. n. 2. lib. 2. Collegio scholarium, Nos num. 3. Collegio artis Serici Ciuitatis Neapolis, Nos nu. 4. Montibus erectis pro maritandis mulieribus. Nos n. 5. Confraternitatibus laicorum, ad pium vsum depuratis. Nos nu. 6. Curatori hæreditatis iacentis. Nos n. 7. Ecclesiæ. Nos n. 8. Hospitalibus. Nos num. 9. Monasteriis, & Conuentibus. Nos nu. 10. Fisco, Ciuitati. Nos num. 11. 12. Mulieribus, tam minoribus, quam maioribus, etiam nuptis, per *constit. Regni, obseueritatem: Quâuis meretricibus, Et etiam Regina. Nos n. 13. Clericis probonis Ecclesiæ, secus pro proprii, sed sic pro illis, ad quorum ritulum sunt ordinati, Nos n. 14. Rusticis in casibus, quibus non possunt consulere peritiores. Nos nu. 15. Senibus decrepitis, ultra annum septuagesimum. Nos num. 16. Minoribus quamuis impendente factis maioribus, sic etiam si maioribus succedant in actibus cum ipso minore, gestis, quamuis sint vxorari. Nos n. 17. & ad dec. 39. nu. 11. R. Romiti, prodigis, an Auaris, post Prat. obs. 55. Nos sup. n. 18.**

Quod Resp. ad instar minoris restituatur, est *tex. l. 4. C. quib. ex causis maior. & l. Rempub. C. de Iure recip. lib. 1. qui tex. licet loquantur de Rep. Romanorum, tamen DD. communiter tenent cæteras quoque Ciuitates eodem Iure minorum fore, Capoll. caut. 139. Roland. conf. 90. nu. 27. lib. 1. Alfan. coll. 650. Boer. dec. 265. Maurit. de restit. qu. 317. Guttier. pract. lib. 1. qu. 70. Odd. de restit. p. 1. qu. 3. nu. 58. seqq. Cald. in l. si Curatorem verb. minorib. n. 61. & qq. ferens. lib. 2. qu. 30. nu. 15. Morla in empor. part. 1. tit. 5. in pralud. n. 9. Brun. à Sole in locis commun. verb. Resp. 1. & verb. minor. 1. Cardos. in praxi Iudic. & Advoc. verb. Resp. nu. 38. Trentac. qu. var. lib. 2. tit. de restit. res. 3. Mantica de tacit. lib. 8. tit. 13. n. 14. Brun. à Sole in locis comm. verb. Respublica n. 1. post alios Vaz axiom. iur. lit. A. num. 514. 515. & lit. R. n. 117. de Rep. Roman. Gales. d. 7. tract. n. 21. Castill. contr. lib. 2. c. 5. nu. 23. Barbosa in d. l. 4.*

Amplia in Communitatibus, Castris, & reliquis Villis, quæ per administratores reguntur, *Maurit. qu. 417. Rol. à Valle conf. 90. n. 27. conf. 68. nu. 22. lib. 2. Bert. sol. conf. 41. d. num. 38. & conf. 124. nu. 19. Gratian. disc. 158. nu. 24. 30. Vbi concludit hanc restitutionem dari Villis, seu Castris tam paruis, quam magnis, Odd. p. 1. qu. 3. art. 10. ex n. 66. Vbi n. 71. limitat quando in huiusmodi paruis Villis paucorum hominum non sunt minores, pupilli, furiosi, seu personæ restitutionis dignæ. Et art. 12. d. n. 74. idem dicit de reliquis Collegiis licitis tamen, & approbatis, Trentac. in q. d. res. 3. num. 3. idem concludit in parua Ciuitate vbi sunt multi pupilli, & infantes. Et nu. 4. dicit hanc restitutionem Ciuitatibus, & Villis competere ex clausula generali: In qua mihi iusta causa videbitur, quia Vniuersitates reguntur per administratores, & ideo homines repræsen-*

N a tan.

antes Vniuersitatem ignorant quod per administratores sit, & ratione huius ignorantie competit restitutio ex dicta clausula, Anton. de danat. reg. tom. 2. cap. 43. n. 23. Galef. de restit. c. 7. tract. n. 22. & seqq.

Sed non restituitur Civitas aduersus lucrū omisum, Rouit. in prag. 1. de minor. nu. 15. Sed viden. 17.

403 Prodigus est ille, qui neq; tempus, neque modum expensarum habet, cum sua bona profundat dilapidando l. 1. ff. de curat. furios. vinorum omnium, & libidinum seruus. fin. s. minores C. de sect. pass. Iouius de solemn. in contr. minor. gl. 22. s. 1. num. 27. Franch. dec. 598. Hodiern. contr. 41. Virgil. de legit. pers. ca. 8. Staib. seu conf. 30. Thor. in alleg. post vota tom. 1. num. 26. seqq. Nepita ad Consuet. Cat. an. tit. 4. cons. vnic. nu. 18. seqq. Cala de moda art. gl. vnic. num. 290. se 17. Auzum. de donat. tom. 2. cap. 25. nu. 24. Ca. Reion. s. Prodigus. Prat. obs. 53. Sanfel. dec. 148. Rocc. resp. 78. num. 11. lib. 2. Nos ad Rouit. conf. 75. lib. 3.

404 Et quoad prodigum, non solum ille habet restitutionem, sed nullus est contractus, quando contrahitur cum illo, scit illius prodigalitatem notoriam, & manifestam, cui ipso iure, absque Iudicis declaratione est interdicta administratio. gl. in l. 1. cui lego. ff. qui testam. fac. poss. Rota post Cenc. dec. 141. n. 39. R. Capyc. Latr. consult. 35. n. 7. Galef. de restit. fol. 110. n. 47. Nos ad Rouit. d. conf. 75. lib. 3. Fab. in C. lib. 5. tit. 40. defm. 7. Mucci ad Sanfel. dec. 148. Card. Luca de contr. disc. 36. D. Vrecol. de transact. q. 36. à nu. 5. ad num. 14. Iouius de solemn. in contr. minor. gl. 21. s. 1. num. 15. sed contradicit num. 22. 24. vbi dicit habere restitutionem in integrum. Staiban. resol. 8. & 160. Cald. in l. si curat. habent vers. non absimilis. num. 5. Spin. cons. 11. nu. 53. 54. Trentacin. cons. 1. nu. 95. seqq. p. 2. Thor. post Vota alleg. nu. 27. tom. 1.

405 Sic contractus cum prodigo celebratus iuramento non validatur. Simon. de decretis lib. 3. tit. 8. Jusseff. 8. num. 161. Velasc. de priuileg. p. 3. q. 19. Mucci sup. nu. 6. Iouius sup. num. 12. 14. 24. 30. Franch. dec. 682. nu. 16. Velasc. de priuileg. pers. p. 1. q. 19. nu. 21. 22. infra hic. R. Capyc. Latr. consult. 45. num. 23. Staiban. obs. 167. nu. 6. 7. Laynes ad Gomez var. tit. de restit. cap. 14. num. 31. 32. & lib. 3. cap. 1. Staiban. ref. 8.

Quo ad Iuramentum interpositum per prodigum super contractu. Diana p. 8. tract. 8. misc. ref. 21. Onat. de contr. disp. 4. sect. 6. de caus. eff. num. 93. Guttier. de iuram. p. 1. cap. 37. nu. 6. Tusc. lit. P. conclus. 868. Borrell. in summa decisi. tit. de iuram. nu. 169. 170.

406 Ad talem contractum non potest accedere fideiussor. l. 1. in bonis. vbi D. D. ff. de verb. obligat. Cald. in l. si curatorem C. de in integr. restit. Pascal. de patr. potest. p. 1. cap. 6. num. 17. Mucci sup. nu. 7.

407 Prodigus nec naturaliter obligatur. Gait.

de credit. cap. 2. tit. 7. q. 7. nu. 2254. Staib. ref. & obs. 160. nu. 15. 16. Mucci sup. nu. 10. Sabell. post mille. s. prodigus. nu. 5. Iouius sup. nu. 15. Card. Luca de alienat. disc. 36. num. 12. Manzini. biblioteca leg. d. tit. de restit. tit. 3. num. 158. seqq. Velasc. de priuileg. p. 3. q. 19. Layn. ad Gomez var. sup. Molin. de primog. lib. 2. cap. 9. à nu. 32.

408 Nec obligatur in contractu vitro, cirroque obligatorio, quamuis vilius sit sibi talis contractus. Staiban. d. ref. 160. Mucci sup. nu. 11. Rosis obs. 31.

409 Prodigus non presumitur, sed est probanda. Iouius sup. gl. 1. nu. 29.

410 Verum in causa criminali potest iurare. Rouit. in prag. 4. de iust. liquid. nu. 31. Caball. cas. 48. Gomez var. lib. 3. cap. 1. num. 75. Canall. qu. 143.

411 Et si delinquat poena ordinaria punitur. Iouius d. gl. 22. s. 1. nu. 28. Franch. lib. 2. contr. 69. Zaccaria medico legal. lib. 2. tit. 1. q. 6. nu. 68. Capon. de pallis fol. 424 in fine. Staiban. seu conf. 30. nu. 5. Franch. dec. 461. vbi addentes. Virgil. de legit. pers. cap. 8. n. 32. 33. Caball. Gomez, & Canall. sup.

412 Verum contractus cum prodigo celebratus validus est, si ei non sit interdicta administratio, nec datus Curator, & non fuit decretum prodigalitatibus publicatum per Civitatem, & nota affixa in Curis Notariorum. R. Sanfel. dec. 148. & de. 338. vbi etiam addit. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 43. Rocc. resp. 78. tom. 2. Christin. dec. 163. vol. 1. dec. 182. num. 27. Sabell. s. prodigus nu. 2. Iouius sup. nu. 22. Staiban. obs. 8. n. 1. 2. Castill. dec. 225. nu. 11. lib. 3. Prat. contr. tom. 1. cap. 2. nu. 2. Staib. seu conf. 37. nu. 14. Franch. vbi Luca dec. 672. Nos ad Rouit. d. conf. 75. nu. 7. & 11. 15. 1. Prat. disc. 15. nu. 22. lib. 1. Vide Manz. bibl. iur. tit. de restit. tit. 3. n. 187.

413 Prodigus ante declarationem prodigalitatibus, debet citari ad videndum sibi dari curatorem, nisi sit notorie talis, & presumitur hæc citatio, si interuenit Iudicis decretum. Molin. de tut. cap. 28. nu. 31. seqq. Canaler. dec. 263. Christin. dec. 182. nu. 28. seqq. vol. 1. Ricc. collect. 1757. Vin. opin. 655. Tusc. lit. P. concl. 865. Iouius sup. d. s. 1. nu. 25. Quæ aliæ solemnitates requirantur in interdictione. Gomez var. tom. 2. cap. 14. vbi Ayl. on. R. Sanfel. d. decif. 148. Staib. resol. 8. nu. 2. Prat. disc. 2. num. 3. 4. 7. seqq. lib. 1. nu. 23. & seqq. Hodiern. contr. 41. nu. 22. seqq. Rota dec. 377. tom. 1. in nouiss.

414 Verum prodigus non obstante interdictione potest sibi acquirere, Vant. de nullit. ex defect. inhabil. pers. num. 119. & seqq. Nos eod. Tract. ind. rubr. Tusc. lit. P. concl. 868. Sanfel. Sanfel. dec. 338. nu. 10. seqq. Vrecol. de transact. q. 36. nu. 38. Iouius d. gl. 1. nu. 13. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. q. 5. nu. 65. seqq. Tiraq. ad leg. con. nub. lib. 16. gl. 3. nu. 84.

415 Restituitur etiam in iudiciis, vt minores, & furiosi. Franch. dec. 598. Ricc. coll. 1757. Ridelin. in praxi. p. 1. c. 13. n. 434.

- 416 Contra prodigum non currit præscriptio. *Vin.opin.* 660.
- 417 Sed ante interdictam sibi administrationem bonorum, & Curatoris dationem potest quæcumque facere, sicut quilibet alius, etiam donare. Si tamen reperitur læsus facile venit restituendus, etiam si non sit minor, quia saltem illi æquiparatur. *Merenda contr. tom.1. cap.29. Virgil. de legit. pers. cap.8. nu.11. Prat. discept.2. lib.1. num.10. Molfes. cons.8. nu.50. R. Sanfel. dec.338. nu.17.36. & ibi Addit. Thortin alleg. post vota 10.1. n.30. Sabell. sup. nu.4. Cene. de censib. quæst.16. Sanfel. dec.338. vbi etiam additio, quidquid dicat Spin. cons.11. nu.57. & seqq.*
- 418 Si tamen prodigus contraheret in usum manifestæ prodigalitatis, veluti mandando sibi mutuanti pecuniam, quod illam soluat meretrici, non valet contractus, etiam ante interdictionem, quia altera contrahens desinit contrahendo, & effinitur possessor malæ fidei, secus si nesciat in quem usum, siue bonum, siue malum, nam tunc valet contractus. *l. si vero. ff. adole. cens. ff. mandat. Pac. Iord. lucubr. vol.3. lib.1.4. tit.17. nu.403.404. Sanfel. dec.338. nu.38.39. Azor. instit. moral. p.3. lib.6. cap.14. Christin. dec.163. nu.6. vol.1.*
- 419 Sed quod pro contractibus ante interdictionem factis, quod non competat restitutio *las. in lis, cui n.12. ff. de verb. obligat. Iordan. sup. nu.405. Tusc. lit. P. concl. 967. nu.14. seqq. Sanfel. dec.338. nu.17. & 36. D.D. apud Nos d. cons.75. nu.5.*
- 420 Sed distinguit. *Odd. de restit. p.1. q.3. art.1. & qu.11. art.4. Spin. cons.11. nu.61. ut non competat ex edicto minorum, sed bene ex clausula generali: si qua iusta causa cum diffidentia, de qua Odd. art.1. nu.4. Iouius sup. nu.22. D.D. sup. nu.417. citati. Vide Sanfel. dec.148. Reccum lib.2. fol.35. 282.283.191. Holier. contr.41. Donad. de renunciat. cap.8. nu.101.*
- 421 Post interdictam administrationem non potest facere testamentum, nec in illo testis adhiberi, nec naturaliter ex contractu obligatur, nec eius fideiusor. *Montan. de tutel. ca.28. nu.36. seqq. Maur. de fideiuss. p.2. sect.8. c.6.7. Burg. de pace cons.35. nu.7. Antun. de donat. reg. tom.2. v.15. nu.33. Cabed. dec.171. p.1. Scalona de testam. lib.1. c.8. n.27. seqq. Nec ad pias causas Antun. sup. post mille R. Ponte cons.148.149. Contra ad causas pias. Hodiern. d. contr.41. Nos ad Romit. d. cons.75. nu.16. Felic. de societ. c.7. nu.24. seqq. vbi quod non potest societatem iniungere, Tusc. lit. P. concl.866.867. Add. ad Sanfel. dec.338. vers. prodigus Mascard. concl.1234. Zacc. qq. medico legal. lib.2. tit.1. q.6. nu.61. seqq. Vrecol. de transact. qu.36. nu.14. & seqq. Vbi quod non potest transigere. Sed valet testamentum antea factum. Antun. sup. Corradin. de pralat. q.66. nu.9.*
- 422 Sed quod possit si prudenter disponat. *Iouius d. gl.1. nu.30. D. Galeotti contr.4. nu.10. Tom.1. P.*
- seqq. lib.1. Sanfel. dec.338. vbi Add. Sabell. §. prodigus. nu.7. Muta ad consuet. Pañor. cap.76. nu.13. Merlin. dec.772. nu.12.13. lib.2. Cabed. dec.171. p.1. Intrigl. sing.43. lib.2.*
- 423 Non obstante interdictione, si contrahat cum iuramento, & sit sensu capax, & aliud extrinsecus non obstat, potest, secundum *Euerard. loco d. vi. & energ. iuram. nu.14. Canaler. dec.273. Laynes ad Gomez var. tit. de restit. cap.14. nu.33.*
- 424 Sed contrarium est verius, ut tenent *Montan. de tut. cap.28. nu.38. in fine. Franch. dec.672. nu.14. Tusc. lit. P. conclus. 864. nu.3. seqq. & conclus.868. nu.9. seqq. Christin. dec.163. nu.9. seqq. vol.1. Vin. opin.185.659. Staiban. res. sol.8. n.12.13. vbi ampliat, etiam si contrahat cum autoritate Curatoris. Staiban. sen. cons.30. nu.15. seqq. Guttier. de iuram. p.1. cap.37. nu.6. Azor. instit. moral. p.1. lib.11. cap.7. & p.3. lib.6. cap.14. Hurtad. de iustit. de contrah. disp.1. diff.7. Diana p.8. tract.7. res.21. vbi distinguit inter obligationem Religionis, ut ista teneat, & obligationem iustitiæ, & ista sit irrita. Angelis de confess. lib.2. q.31. vbi quod prodigi confessio post interdictionem non valet sine solemnitatibus, quamvis iurata, intelligendo in ciuilibus, secus in criminalibus. Mancin. de confess. cap.7. nu.57. & seqq. In criminalibus Caball. cas.48. Franch. dec.461. Tusc. lit. P. concl.866. nu.12. Zacc. qq. medico legal. tom.1. lib.2. tit.1. q.6. nu.68. seqq. Add. ad Sanfel. dec.338. vers. ex delicto. Vin. opin.658. Iouius d. gl.1. nu.14.24. Borrell. in summa dec. tit. de iuram. n.169.170.*
- 425 Hæc interdictio legitimè facta extenditur etiam ad bona existenna extra Prouinciam, & iuuat illi etiam licet pendente super interdictione, per sententiam confirmata. *Montan. de tutel. cap.28. n.39. seqq. Gratian. disc.389. nu.44. Christin. dec.173. nu.6. vol.3. & ad leg. municipal. tit.5. art.11. nu.3. Iouius sup. nu.19.*
- 426 Sed non ligat alium extra Prouinciam, ignorantem talis interdictionis. *Christin. dec.179. nu.7. vol.3. Fab. in C. tit. si quis ignorat de fin.1. Iouius sup. nu.21.*
- 427 Verum si prodigus declaratus disponat prudenter, sagaciter, prout quilibet alius faceret, valet actus. *R. Galeotti contr.4. nu.10. seq. tom.1. Add. ad Sanfel. dec.338. vers. quod si sic, Ut restituatur requiritur læsio magna, & considerabilis. Cast. cons.248. nu.5. lib.2. Corradin. de pralat. q.66. nu.9.*
- 428 Et quamvis re vera, & notoriè prodigus existat, tamen ad effectum, ut sit ei bonis interdictum requiritur sententia declaratoria. *lis, cui bonis ff. de admin. bonor. Gayll. obs.5.1. n.2. lib.2. Rota Lucana apud Baldw. in obseruat. ad Roman. decisi.41. nu.10. Iouius supra nu.24.*
- 429 Prodigus sicut non potest contrahere, sic non potest quasi contrahere. *Staiban. res.8. nu.1.*

num. 25. 27. *Franch. dec. 672. nu. 13. 14.*

430 Contra prodigum non potest via ritus instrumentum liquidari. *Franch. dec. 672. Med. c. conf. 39. Staiban. resol. 8. nu. 3. 6. Staiban. sen. conf. 30. Molfes. conf. 8. nu. 50. Prat. discept. 2. tom. 1. nu. 29. seqq. T. bar. in comp. dec. verb. instrumentum an possit liquidari. tom. 1.*

Equiparatur pupillo, & sic omnes solemnitates requisitae in contractu pupilli requiruntur in contractu prodigi. *Franch. dec. 672. n. 7. Nouar. de elect. fori sect. 2. num. 2. 3. Immo laesus habet restitutionem in integrum, & sic primum, & secundum beneficium. Nouar. ibid. n. 5. seqq. Castejon. §. prodigus.*

Sed potest contrahere matrimonium. *Spin. conf. 11. n. 51. Sed non potest obligari ad arrhas, antefatum, & alias donationes propter nuptias. Spin. ibid. Sancb. de matrim. tom. 1. lib. 6. disp. 38. nu. 20. seqq.*

Quod possit obligari, ex causa dotis moderatae. *Doffus de dote. fol. 368.*

Prodigus restituitur aduersus releuium, non solum, ob pena duplicati. *Pratus ad Pascual. de virib. patr. potest. p. 4. cap. 1. ad nu. 11. vers. quod si.*

Restituitur aduersus damnosam hereditatem aditam per eius Curatorem. *Gales. de restit. c. 8. traft. nu. 47.*

Prodigo feudatario non est dandus balius, sed Curator. *R. Rouit. d. conf. 75. lib. 3. vbi Nos n. 23. decisum referimus per Collat. consilium. An Auari habeant restitutionem. D. Prat. obs. 55.*

431 Sanes an habeant hoc remedium & qui sint. *Ionius gl. 9. §. 1. D. Marcan. disp. 19. ex n. 8. Nouar. de priuil. miserab. person. in prefat. nu. 3. Roccus resp. 82. nu. 2. Staiban. res. 155. num. 84. Valase. de priuil. paup. q. 18. p. 3. Ambrian. de 1. & 2. benef. confid. 5. n. 170. Luca, & Franch. dec. 608. n. 1. Prat. ad Pascual. de vir. patr. potest. p. 2. c. 2. ad n. 104. ad Muscatell. p. 6. gl. prosequendum. fol. 117. Arias de mesa lib. 3. c. 44. n. 19. Gales. de restit. cap. 7. n. 54. Ayllon. ad Gomez c. 14. de restit. T. bar. in comp. tom. 1. verb. seni. verb. restitutio. Nouar. de elect. fori. Ricc. collect. 1623. Guid. Pap. dec. 400. Merlin. contr. 52. tom. 2. Rota dec. 191. post Gales. de restit. nu. 290. fol. 260. Ultra annum septuagesimum competere senibus. Merlin. contr. 52. d. n. p. lib. 2. Prat. ad Muscatell. in praxi p. 6. gl. priuilegiata. Roccus resp. 82. lib. 2. Nos ad Rouit. conf. 32. nu. 16. lib. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 2. Menoch. lib. 2. de arbitr. cas. 59. Garzia de nobil. gl. 48. §. 1. Narbona ann. 50. q. 2. seq. ann. 60. q. 1. ann. 70. 80. 90. 100. Lara de vila homin. c. 51. Valase. de priuil. paup. p. 3. q. 18. Baeza de inop. debet. c. 7. Ciurba ad consuet. cap. 2. gl. 14. Ricc. coll. 1623. 1862. Solorz. lib. 2. polit. c. 20. Narbona doct. n. ann. 80. q. 3. post Maur. de restit. cap. 338. Arias mesa in addit. ad lib. 3. c. 44. fol. 597. Roccus resp. 82. lib. 2.*

Restituuntur senes decrepiti aduersus donationem factam. *Dunaxet. dec. 191. Gales. de restit. c. 10. dec. nu. 290. fol. 260.*

Initium senectutis est anno quinquagesimo. *Gram. dec. 34. nu. 3. 4. Alberis. in dictionar. verb. senectus, Gaill. obs. 92. lib. 5. nu. 7. Tusc. lit. S. concl. 103. nu. 6. Narbona ann. 50. qu. 2. & ann. 60. q. 1. post mille Sabell. §. senectus n. 2.*

Infirmio senex equiparatur, *Menoch. lib. 6. pres. 40. nu. 22. de arbitr. lib. 2. cas. 60. nu. 9. Amat. dec. Ferr. 25. nu. 18. Moneta de distrib. p. 2. qu. 7. n. 3. Gratian. dec. 189. nu. 4. Sabell. sup. nu. 5. Vbi n. 6. explicat. Narbona anno 70. qu. 1.*

Ut senex habeat electionem furi debet esse annorum septuaginta, *Gratian. disc. 805. nu. 11. Pin. dec. 65. Nouar. de elect. fori q. 18. Narbona ann. 70. q. 8. & ann. 80. q. 1.*

Senex annorum 80. habet restitutionem in integrum, *Andr. Laurent. tom. 1. tract. de senect. c. 2. Giron. tract. de priuil. n. 391. Odd. de restit. p. 1. qu. 3. n. 11. 12. Manson. de caus. execut. lib. 1. l. 1. n. 13. n. 14. Masfrella ad Capyt. Latr. dec. 144. n. 36. Narbona ann. 80. q. 3. nu. 1. seqq. Secus si senex sit indisciplinatus, *Franch. dec. 608. & ibid. Luca Ricc. coll. 1623. Palasc. de priuil. miserab. qu. 18. n. 14. Donad. de renunciat. cap. 32.**

Immo senex septuagenarius restituitur ex clausula: Si qua mihi iusta causa, *Socin. in l. 1. ff. de verb. oblig. n. 5. Maur. de restit. c. 339. Tusc. lit. S. concl. 103. n. 4.*

Sicut & femina talis aetatis, *Narbona doct. 3. nu. 8.*

Muti, & Surdi an possint contrahere. *Layn. n. 2. ad Gomez var. tit. de restit. cap. 14. num. 30. Peusinger. dec. 430. Gregor. lop. in l. 2. gl. 5. tit. 18. p. 5. & in l. 60. gl. 10. tit. 18. p. 3. Solorzan. de iure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 17. d. nu. 81. Cyriac. contr. 80. Diana tom. 8. tract. 9. Molina de primog. lib. 1. cap. 13. num. 56. seqq. Idem Diana tom. 6. tract. 7. res. 24. seqq. Castejon. §. Surdus. Michalor. Traft. de Caco Surda, Muto. cap. 68. Odd. de restit. p. 1. q. 1. art. 2. vbi quod restituuntur. Michalor. de muto. Surd. q. 41. 43. 68.*

Intellectu carens an restituatur. *Laynez ibid. Gomez lib. 2. var. cap. 6. num. 2. Non obligatur nec pro dote. Doffus de dote fol. 367. nu. 124. Gregor. Lop. in l. 60. gl. 10. tit. 18. p. 3. Leon. dec. 182. Cyriac. contr. 329. seqq. Furiosi, Mentis capiti. Vico. de transact. qu. 11. n. 36. Irati. Laynez ibid. Valenz. conf. 142. Barbos. in cap. 29. num. 3. de elect. Escob. p. 2. de puris. q. 3. d. nu. 15. Gales. cap. 8. num. 342. traft. Furiosi. Gales. de restit. cap. 7. nu. 42. seqq. Euerard. in cent. loci. d. Minore ad far. vers. nem secundum.*

Amoris impetu capiti. *Laynez ibid. Gomez in l. 50. T. anni. nu. 64. Castejon. §. Amor. Dicitur miserabilis persona Amans. Valase. de priuil. paup. p. 3. qu. 20. Conciol. alleg. 87. nu. 5.*

Ebrietas est iusta causa restitutionis in integrum. *Gales. de restit. cap. 8. traft. num. 336. fol. 150. Maur. de restit. cap. 304. Christm. decis. 140. nu. 8. seqq. lib. 2. Nam non potest contra. hert, Christm. sup. Felis. de societ. cap. 7. nu. 7. seqq. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 8. c. 9. num. 7. Sabell. §. ebrius. n. 3. Vico. de transact. q. 37.*

Missi ad extirpandos facinorosos debent restitui. *Gales. de restit. cap. 8. tract. num. 49. ex rex. l. qui mittuntur §. quæsitum ff. ex quib. caus. maior.*

Oratores, qui vulgo Ambasciatori dicuntur restituntur. *l. qui mittuntur §. hi quoque. Gales. d. c. 8. n. 50.*

Idem missi causa ferendi testimonium. *l. sed & si per prætorem. Item inquit prætor. Gales. d. c. 8. n. 51.*

Banniti, & reuersi ab hostibus, Carceratus. *Gales. d. c. 8. n. 54. seqq.*

Competit impedito aduersus præscriptionem, secus si potuit impedimentum remouere, ex *Balb. de præscript. l. p. 6. par. nu. 23. Rota dec. 92. num. 4. post Zacharia de salar. Contra dicunt, nisi aliter caueatur per legem, aut statutum. Alex. conf. 4. num. 19. lib. 2. Gratian. disc. 475. nu. 16. & seqq. & disc. 929. nu. 9. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 15. n. 9. 10. Rorem resp. 74. nu. 28. seqq. lib. 2. ubi quod præscriptio non currit impedito, tam iuris, quam facti,*

Impedimentum est iusta causa restitutionis in integrum aduersus implementum non præstitum, etiam quod non agatur de exclusionem damni, sed de non amissione lucri, *Gales. de restit. in integr. Catb. dec. n. 264. fol. 249. & c. 8. tract. n. 400. ex rex. l. sed & si prætorem, §. si ferra. ff. ex quib. caus. maior. & L. noa enim, ff. eod. Sic impedito non currit tempus, Vaz axiom. iur. lit. l. n. 22. 23. Valase. de priuileg. paup. p. 1. qu. 38. nu. 12. seqq. Sarr. dec. 151. n. 4. Barbos. axiom. 116. Tusc. lit. M. concl. 1. n. 239. n. 2. Burat dec. 5. Belmont. dec. 145. n. 47.*

Impedimentum ex vi cœlesti perueniens est iusta causa restitutionis, *Gales. d. c. 8. n. 415. fol. 156. ex l. Atulicinus, & ibi gl. ff. de seru. rurs. Ric. p. ad. & in l. si bonus, §. 1. ff. quemadm. seruit. amittat.*

Aduersus impedimentum casu proueniens restitutio datur, *Gales. d. c. 8. num. 383. fol. 154. Maurit. de restit. c. 355. Tam iuris, quam facti, Valase. de priuileg. paup. p. 1. qu. 38. nu. 12. seqq.*

Qui ex impedimento Notarii Instrumentum habere non potuit, restituitur, *Gales. d. c. 8. nu. 390. fol. 154. Cuman. conf. 156. nu. 4. Casti. conf. 135. lib. 2. Anton. N. uell. de concord. glossar. n. 365.*

Impedimentum aduersarij, quamuis sine eius dolo, ex generali clausula restituit, *Gales. d. c. 8. nu. 365. fol. 112. maxime cum eius dolo, n. 358. & c. 8. tract. n. 314. fol. 156.*

Impeditus à lege, vel per se ipsum restitutionem petere nolens, per alium petere potest, *Gales. c. 9. tract. nu. 17. fol. 168. Couar. var. lib. 1. c. 16. Cap. Tholos. dec. 35.*

Impedimentum iuris necessitate statuti, vel facto Principis proueniens dat iustam causam restitutionis, *Gales. d. c. 8. nu. 407. fol. 155. ex l. sed & si per prætorem, §. si ferra. ff. ex quib. caus. maior. Salgad. p. 2. de retent. c. 20. n. 27.*

Impedimentum quando non est notorium

protestari debet, & quomodo. *Gales. c. 1. com. num. 96. Castellan. §. impedimentum, Cauall. quest. 427. Solorz. de Iure Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 25. nu. 65. Barbos. in c. 1. nu. 11. de rescript. Guttier. lib. 1. pract. q. 55. n. 2.*

Illud debet probari ob allegante, *Ma. scard. concl. 1275. D. Gobius consul. 15. Ricc. coll. 2880. Menoch. lib. 2. de arbit. cas. 118. idè Ricc. coll. 1786. 2880. Barbos. in c. 42. n. 38. de rescript.*

Impeditus, qui non tenetur mittere procuratorem, debet mittere excusatorem, ut ei restitutio competat, *Gales. d. c. 8. tract. nu. 165. Odd. de restit. p. 1. q. 30. art. 1.*

Impedimentum mentis, & corporis sunt iustæ causæ restitutionis in integrum, *Gales. c. 1. tract. c. 33. fol. 8.*

Impeditus excusatur, dummodo impedimentum sit irremouibile, & sic restituitur, secus si potest illud remouere *Add. ad Sanfel. dec. 375. infra. Ludonif. dec. 301. Et excusatur tam in tempore conuentionali, quam legali Gratian. disc. 924. Tusc. lit. l. concl. 29. Ricc. coll. 155. & 2890. Ludonif. dec. 341. Castill. lib. 4. cap. 25. nu. 43. lib. 5. c. 89. nu. 234. l. b. c. 93. qu. 8. n. 25. Rota post Zach. de salar. dec. 32. num. 12. & dec. 92. nu. 4. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 15. nu. 4. Celsus dec. 2173. nu. 5. dec. 172. num. 2. dec. 103. nu. 5.*

Impedimentum præstat longinquitas itinerris, *Salgad. p. 1. de retent. c. 1. §. unico.*

Impedimentum legitimum dicitur illud quod nullo modo, vel valde difficulter potest reparari, & remoueri, *Duran. dec. 386. n. 3. seqq. Tusc. lit. l. concl. 28. seqq. Adar. ad Sanfel. dec. 375. infra. puta aduersa valetudo, detentio in carcere, non tutus accessus, pestis periculum, mors parentum, filiorum, longum iter, mors vxoris, bellum, & similiter, Add. ad Sanfel. dec. 406. Molina de primog. lib. 4. c. 10. nu. 8. Salgad. de retent. c. 1. §. vnic. Ionius gl. 22. §. 1. nu. 17.*

Secus si de facili potuisset remoueri. *Mon. 1. de iur. c. 18. nu. 34. 35. c. 26. n. 50. Sperell. dec. 85. n. 26. seqq. Duran. sup. nu. 6. seqq. Ricc. collect. 1786. 2790. Sanfel. dec. 52. nu. 3. Calz. de modo articul. & prob. gl. vnic. n. 590. seqq. Molina d. c. 10. n. 8. Gales. de restit. c. 8. tract. num. 187. Ionius sup. n. 17. Clarin. contr. 90. nu. 1. Bonden. collect. 10. nu. 170. vol. 1. Mesa lib. 2. var. c. 47. n. 7.*

Et secus, si dum tempore poterat comparere, tardè dolose comparuit, *Cap. Tholos. dec. 32. Ricc. coll. 153. in fin. & sic sit culposum, Robert. rerum indic. lib. 4. c. 15. Solorzan. tom. 2. de Iure Indiar. lib. 2. c. 25. n. 32. & 67.*

Impedito ex hæto patris aduersæ non debet imputari negligentia, *Rota p. 13. rec. denf. 181. n. 9. Burat. dec. 269. nu. 5. Sanfel. & Add. d. dec. 406. n. 5. f. qq. Celsus dec. 34. n. 12.*

Impedimentum superueniens post moram incuriam, vel in fine termini, ad quem debitor non se debebat angustiare, non excusat, nec quando impedimentum peruenit ex cul-

pa ipsius, *Altograd. conf. 45. n. 6. seqq. lib. 2.*

Sic non iuuat impedimentum affectatum, siue procuratum, aut proueniens ab eo, vel culpa illius, qui adimplere tenetur, l. non egimus, §. si mihi, ff. si quis caut. *Montan. de iur. cap. 26. nu. 50. Rota post Zacch. med. & legal. dec. 83. & p. 9. rec. dec. 472. Robert. rer. iudic. lib. 4. c. 15. Soloz. de iure Iudic. tom. 2. lib. 2. c. 25. d. n. 32. & 67. post alios Barbof. axiom. iur. axiom. 116. Antonell. sup. c. 15. n. 7.*

Et impeditus ad aliquid amplendum, excusatur, si factis diligentibus, non poterit impedimentum remouere, maxime si illud proueniat ab aduersario, l. sed & si, §. si seria, ff. ex quib. caus. maior. *Crauet. conf. 270. nu. 3. Affl. decis. 29. Vbi Vrsill. nu. 4. Serafin. dec. 1026. nu. 3. Ludonif. & Add. dec. 341. Sic debet facere diligentias, Rota post Zacch. de salar. dec. 32. num. 5. decis. 33. num. 19.*

Impeditus, cessante impedimento, debet adimplere, quæ si non fuisset impeditus adimpleuisset. *Petra ad Gram. dec. 52. nu. 4. Mele ad Gizzarell. dec. 9. n. 21. 22. Ganauer. dec. 12. 13.*

Impeditus non dicitur, nec vitalis contra se præscriptionem euitat, qui impedimentum de facili remouere potuit, & fuit negligens, De impedimento facti, ut non officiat præscriptioni, sed tantum faciat locum restitutioni in integrum, Quid in impedimento iuris, & huiusmodi, *Vela differt. 9. nu. 9. differt. 26. n. 52. seqq. differt. 8. et 15. 34. d. n. 74. diff. 39. nu. 42. Salgad. labyr. p. 1. c. 40. n. 26. Et de aliis impedimentis differt. 39. nu. 16. seqq. Cyriac. in pluribus controuersijs, Card. Luca in suis discursib.*

Sic impedito non currit tempus, l. 2. §. fin. C. de annal. except. l. 1. in fin. C. de bonis qua liber. in rebus 38. §. omnis, C. de iure dotium, l. 1. ff. de perpet. & temp. præscript. cap. quis dixerit a. tem. 5. tit. de concess. præb. cum concord. Conar. in c. 3. de testam. nu. 5. Merob. conf. 38. nu. 75. Surd. dec. 151. nu. 4. Valasc. consult. 130. nu. 31. Gutierrez. præf. lib. 3. q. 34. d. num. 21. Antonin. var. lib. 1. res. 84. nu. 5. Flamin. de resign. benefic. tom. 2. lib. 11. qu. 13. nu. 11. Garz. de benefic. p. 10. cap. 2. nu. 17. Cardos. in praxi verb. impedimentum n. 2. Serafin. dec. 997. nu. 3. dec. 1066. nu. 1. Ricc. in praxi res. 550. nu. 2. in 2. edit. Monet. de option. c. 6. q. 5. nu. 40. Paz axiom. lar. lit. 1. n. 22. num. 23. Valasc. de priuil. paup. p. 1. qu. 38. nu. 12. seqq. Vbi quod tempus lucratur amissum absque restitutionis beneficio, *Barbof. axiom. iur. axiom. 196. Castill. contr. lib. 4. c. 25. nu. 43. lib. 7. c. 13. n. 39. lib. 6. c. 127. num. 8. lib. 7. c. 13. nu. 41. 41. de Testijs cap. 13. Soloz. lib. 5. polit. c. 17. Salgad. p. 1. de protest. c. 3. d. nu. 59. & p. 2. c. 13. d. nu. 153. & p. 1. de retent. c. 15. & p. 2. c. 20. n. 22. seqq. post mille Caslejon. §. impedimentum.*

Sed ubi agitur de modico præiudicio, tempus, siue instantia currit impeditis, *Abb. conf. 5. col. fin. lib. 2. Crauet. conf. 182. nu. 15. Tusc. lit. Meconl. 239. n. 9.*

Et in fideicommissis ubi non agitur de si-

deicommissio puro, sed conditionali, & successiuo, si verificetur in persona patris, qui non agit ad illud, per aliquid tempus, non, proinde præiudicat filio, qui non potest agere, nisi illo verificato ad sui fauorem, nam, ut diximus impedito agere, non currit præscriptio, *Franch. dec. 341. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 41. Fusar. de sublit. qu. 528. nu. 4. Gratian. disc. 403. n. 35. & seqq. & disc. 537. num. 43. seqq. Vrscol. de transact. qu. 79. num. 16. & seqq. Dnran. dec. 426. n. 7. Rota p. 9. rec. dec. 179. nu. 6. & dec. 241. num. 22. seqq. p. 10. dec. 193. num. 17. seqq. p. 19. rec. dec. 366. Rota p. 13. decis. 172. & 253. Sabell. §. fideicommissum nu. 51. 54. Affl. dec. 37. Magon. dec. Flor. 79. 95. n. 10. seqq. Tusc. lit. P. concl. 525. seqq. Sabell. §. præscriptio n. 27.*

Multi casus usque ad 28. in quibus non, currit præscriptio ob varia impedimenta, refert *Balb. de præscript. p. 6. Tepet. var. tit. 562. Pac. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 24. nu. 191. seqq. Tusc. lit. P. concl. 548. & seqq.*

Quando currat tempus petendi ius congrui contra impeditos, itaut non competat restitutio in integrum, disputat *Caball. conf. 40. lib. 1. Corradin. de iure prælationis q. 24. Et distinctio est, aut præcessit denunciatio, & eo casu si adsit iustum impedimentum, quod impediat præcisè, quem venire ad petendam prælationem intra tempus duorum mensium v. g. tunc terminus legalis non currit nisi a die sublato iusti impedimenti, Affl. de iure prothomis. §. si intra 30. dies, numer. 24. Tiraguell. de retract. lignag. §. 3. gl. 4. nu. 5. seqq. Berlib. concl. 40. nu. 29. p. 2. Aut non processit denunciatio, & tunc quia tempus 30. annorum concessum est, & tunc tale tempus currit etiam contra ignorantes, & impeditos, absque vlla spe restitutionis, c. 1. §. porro, vbi Bald. nu. 1. Ifern. nu. 13. Lardens. n. 6. Aluarot. nu. 4. Affl. n. 33. Schench. n. 5. tit. qualite. feud. pot. alienar. Rosental. de feud. concl. 93. d. nu. 16. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 17. nu. 34. & seqq. Corradin. d. qu. 24. num. 41. qui dicit hanc opinionem, procedere in hac materia odiosa, cum de cetero verior sit opinio: Iaduersus præscriptionem 30. annorum competere restitutionem, *Bich. dec. 50. nu. 5. Duran. dec. 426. n. 12. Arguel. dec. 92. n. 14. seqq. Rota rec. dec. 429. n. 15. p. 12.**

Sic competit pauperi, sed non competit si potuit præscriptionem interrompere per interpellationem extraiudicialem, *Rota post Zacch. de salar. dec. 92. nu. 5. Galef. de restit. c. 1. tract. n. 35. c. 7. c. 8. tract. n. 357.*

Pauperes restituuntur in integrum, *D. Mansius in bibliot. iuris tit. de restit. in integr. tit. 3. nu. 171. Benincas. annot. de priuil. pauper. q. 4. n. 18. Gall. lib. 1. obs. 142. Valasc. de priuil. paup. p. 1. q. 38. nu. 9. 30. 32. Vbi quod contra illos non, currit præscriptio, Nonar. de priuil. mis. person. Galef. de restit. cap. 1. tract. num. 35. & c. 7. tract. nu. 14. seqq. Fontanell. dec. 106. & seqq. Caslejon. §. paupertas, Leoncill. de priuil. pauper.*

post 25. annum, *Cald. de restit. qu. 40. n. 64.*

438 An, & quando restitutio in integrum datur maiori heredi minoris, & e converso, late *Tuse. l. i. R. conclus. 288. Affl. & Vrsill. dec. 212. Garz. de nobil. gl. 6. §. 1. à nu. 17. Tbes. dec. 103. Cald. in l. si curatorem, verb. sua facilitate à nu. 49. Flor. de Mena qu. 5. nu. 15. Barbosa in l. 2. C. si aduers. vendit. pigu. nu. 5. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59. n. 30. & seqq. Calà d. qu. 40. Rota dec. 15. n. 10. post Gales. de restit.*

439 Minor si fideiubeat An dicatur læsus, dures est, nam quod non dicatur læsus dicit *Calà de restit. q. 8. n. 1. Gales. de restit. c. 2. num. 147. Larrea dec. 70. n. 19.*

440 Sed quod dicatur læsus dicit *Cald. in l. si curatorem. verb. sua facilitate num. 2. Gomez var. lib. 2. cap. 13. nu. 9. Mauris. de restit. cap. 234. D. Ansal. de commerc. disc. 18. n. 13. seqq. Iouius gl. 22. §. 13. nu. 19. Gama dec. 162. nu. 5. Fontanelli. de pactis nupt. cl. 4. gl. 18. p. 3. nu. 38. Rota decif. 90. post Tricol. de transact. Andreol. contr. 201. 202. Vbi non obstante iuramento. Peregr. decif. 8. Gratian. disc. 233. nu. 28. disc. 513. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 4. cap. 11. & sect. 8. 10. 15. Sabell. §. minor. nu. 20. Surd. de alim. n. 6. q. 8. nu. 98. Gales. de restit. cap. 2. Scopp. ad Merl. n. contr. 39. n. 36. lib. 1. Surd. conf. 226. ea ratione, quia fideiubens damnum non commodum sentit. Eurat. decif. 166. Cast. ll. lib. 6. cap. 168. §. vnic. num. 30. seqq. Noguero. alleg. 34. Ayllon. ad Gomez. lib. 2. cap. 13. num. 20. cap. 14. num. 10. Capyc. Latr. consult. 35. nu. 28. consult. 6. nu. 45. seqq. Larrea dec. 70. n. 19. Baron. eff. 20.*

Sed prima opinio dicitur verior, nisi ipse doceat fuisse circumuentum, aut fallacia ductum ad fideiubendum. *Morot. conf. 87. relatus per Lucam ad Gratian. disc. 513. nu. 4. Mantica de sat. lib. 16. tit. 4. Cranet. conf. 613. Fontanell. sup. nu. 30. Cancr. var. lib. 3. cap. 7. nu. 159. Odd. de restit. p. 2. q. 45.*

Sed quando adest læsio, vel dolus in fideiussione restituitur. *Odd. p. 2. q. 54. num. 8. Luc. ad Capyc. Latr. consult. 45. nu. 10. Calà d. q. 8. nu. 21. 22. Gales. d. c. 2. nu. 148. 151. & seqq. R. Capyc. Latr. d. consult. 45. nu. 36. Andreol. contr. 201.*

Si est magna læsio, secus si modica. *Anna conf. 72. nu. 24. Fontanell. sup. nu. 52. 53. Castill. sup. nu. 37. seqq.*

441 Sed ad conuallidandam fideiussionem, minoris, duo iuramenta esse necessaria, vnum ad conuallidandam fideiussionem, ex c. cum contingat. de iure iur. licet mulieres. cod. tit. in 6. Aliud ratione minoris ætatis, ad excludendam restitutionem in integrum contra fideiussionem; quæ duo iuramenta si non adsint, vel vnum amplum, & generale vramque exceptionem excludens, & comprehendens, absque dubio, ex defectu iuramenti omitti, contractus poterit rescindi *Noguero. alleg. 34. nu. 2. Luca ad Capyc. Latr. sup. nu. 13. Cast. ll. sup. nu. 37. seqq. Ludonif. dec. 406.*

Quod minor fideiubens, cum iuramento

obligetur, nisi adsit dolus. *Ludonif. & a' dit. dec. 406. Sabell. §. minor. nu. 22. Quod non obligetur. Rota post Tricol. de transact. qu. 90. Christin. de 122. vol. 1. Maria voi 25. R. Capyc. Latr. d. consult. 45. & ibi etiam Luca. Andr. d. contr. 201.*

Sed nulla difficultas est, quod minor restituitur aduersus fideiussionem factam etiam iurata, si sit enormissime læsus. *Rota post Cenc. de censib. dec. 312. nu. 2. Hermosill. gl. 22. l. 4. tit. 5. nu. 36. Noguero. alleg. 34. nu. 13. seqq. nu. 24. 25. Andreol. d. contr. 201. vbi etiam si læsio sit enormis, aut in læta.*

Valeat fideiussio, si sit reciproca. *Gratian. dist. ept. 555. in fine.*

Valeat pro parte excarcerando, vel ne ducatur ad Carcerem. *Ludonif. dec. 120. Sabell. §. plus nu. 54. Capyc. Latr. consult. 45. nu. 45. 47. Andreol. d. contr. 201. nu. 18. Et in similibus casibus. Capyc. Latr. nu. 48. Diximus sup. n. 396.*

Valeat, nec restituitur, si à Principali fiat indemnis. *Calà de restit. q. 8. Card. Luca de alienat. dist. 67. nu. 7. de credit. disc. 165. nu. 10.*

Valeat fideiussio adhibitis solemnitatibus statuti. *Ludonif. & addit. dec. 406.*

Valeat facta pro miserabilibus personis. *Baron. de effect. minor. ætat. circa eo tract. in annot. ad ad eff. 10. Nonar. de priuileg. miserab. person. priuileg. 154.*

Ve um minor non tenetur releuare indemnem fideiussorem contractus nulli, & invalidi. *Marches. de commiss. appell. caus. oblig. com. 2. num. 219. fol. 812. Tirac. de legib. connub. gl. 4. nu. 4. Rota post Torre de pactis fut. success. dec. 125. nu. 1.*

442 Fideiussores tamen minoris, etiam in contractibus nullis eorum, in quibus obligantur naturaliter, & habent hanc actionem in integrum restitutionis, non habent ipsi fideiussores eam, tum quia ipsi minores non sunt, tum quia non esset alicuius effectus fideiussio, si ipsi pourentur beneficio restitutionis in integrum, nam ideo adhibentur fideiussores minorum, ut credentes securi si minores non soluerint saltem sint fideiussores esse soluturos, l. in causa 13. la. 2. ff. de minor. toto tit. C. de fideiuss. minor. *Gales. de restit. c. 10. n. 85. seqq. Duen. reg. 330. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 9. §. 13. & §. 19. seqq. Odd. de restit. p. 5. q. 48. Diana p. 11. tract. 3. res. 29. Christin. dec. 122. nu. 3. seqq. vol. 2. Ayllon. ad Gomez. lib. 2. c. 14. nu. 9. Barbosa in l. 1. C. de fideiuss. minor. Iouius sup. gl. 22. §. 20. & 24. Brunem. in l. 1. C. de fideiuss. minor. Capyc. Latr. consult. 45. n. 5. Cyriac. contr. 510. n. 35. Lynex ad Gomez var. tit. de restit. c. 14. nu. 10. Mansi bbl. iur. tit. de restit. c. 2. n. 122. seqq.*

Secus si fideiussor etiam esset minor, *Gales. d. c. 10. nu. 62. tr. ff. Maur. & alii sup.*

Secus si exceptio esset realis, causata respectu rei, post mille *Ayllon. sup. nu. 10. Gratian. dist. 12. vbi etiam Luca. Cancr. var. lib. 2. cap. 5.*

cap. 5. nu. 161. Barbof. in l. maritum ff. solut. matr. num. 87. seqq. & l. quia tale ex nu. 67. 70. Molin. disp. 540. num. 26. Duen. reg. 330. Farinac. decis. 44. lib. 1. in addit.

Secus etiam si restitutio minori competat, ex dolo aduersarii. *Galef. ibid. num. 93. Maur. & alij sup. Barbof. in l. 2. nu. 1. 2. C. de fideiuss. minor. Ludouic. dec. perus. 27. nu. 10. Odd. de restit. p. 1. q. 48. art. 2. Cald. de restit. verb. minoribus nu. 51. Cyriac. d. contr. 510. n. 36. vbi etiam quando lætio esset enormissima. Galef. ibid. nu. 49. No. gual. alleg. 34. nu. 13. 24. 25.*

Sic etiam prodest quando propter hoc creditor non remanet in damno. *Barbof. in l. 2. C. de fideiuss. minor. nu. 5.*

Idem si minor non dolo aduersarii, sed Terti, qui non esset soluendo, læsus fuisset. *Galef. ibid. nu. 95.*

Idem ut profit. fideiussori, cuiusdem hæredi. *Galef. ibid. nu. 96.*

Prodest etiam fideiussori, si fideiussor contra ipsum minorem posset habere regressum. Vel vbi alias minor hoc beneficium non consequeretur. *Galef. ibid. nu. 99. seqq. Maur. & alij sup. Duen. reg. 330. Larrea dec. 31. nu. 23. 24. Gratian. disc. 12. num. 6. Aylton. ad Gomez. lib. 2. c. 14. nu. 10. Canall. q. 834. nu. 7. Staiban. obseru. 175. nu. 12. 13. Cyriac. contr. 510. nu. 36.*

443 Tutor habet actionem, & privilegium restitutionis in integrum pro suo minore, ab ipsa lege non tamen in causis, & pro bonis suis tutoris, neque habet contrariam tutelæ contra minorem, etiam tutore agente. *Lent. 47. & toto tit. C. si tutor, vel Curator. vbi DD. Onat. d. sect. 3. num. 51. Galef. de restit. cap. 9. n. 17. 19. Iouis sup. gl. 16. §. 4. & 10. 14. & alibi.*

Et minor priuatus beneficio statuti ex facto tutoris, & Curatoris restituitur aduersus, tale præiudicium. *Rota post D. Constantin. ad flaut. vrbis decis. 136. nu. 27. seqq. dec. 137. & Idem Constantin. tom. 2. fol. 229. nu. 169. & seqq. Et aduersus tutorem, qui perperam se excusauit, minor restituitur. Galef. cap. 2. n. 354.*

444 Legimus Administratores etiam potest petere restitutionem. *Io. Firman. de Episc. lib. 4. p. 5. num. 38. Conar. var. lib. 1. cap. 6. Cappell. Tholos. dec. 55. Galef. sup. nu. 18. & cap. 2. com. n. 67. & d. cap. 9. tract. nu. 50. vbi quod petit restitutionem sine speciali mandato. Menach. conf. 22. num. 14. conf. 936. d. num. 4. Trentacinq. var. tit. de procurat. res. 1. Guttier. de iur. p. 1. cap. 1. num. 15. p. 2. cap. 6. num. 2. num. 4. Cald. in l. si curatorem. verb. sine curatore. num. 120. Aylton. ad Gomez. d. cap. 6. num. 58. 59. Maur. de restit. cap. 27. nu. 3. seqq. Garz. de donat. remun. num. 23.*

Sed quo ad propria bona non restituitur. *Galef. s. 7. tract. num. 19. ex Crot. conf. 334. nu. 4. lib. 1. Rodon. de reb. Eccles. non alien. qu. de restit. in integr. §. 1. nu. 9. Conar. var. lib. 1. c. 4. num. 2. Et n. 3. & 4. vbi non solum hoc idem docet quo ad bona patrimonialia Clericorum, sed etiam quo ad illa, ad quorum titulum sacros ordi-*

Tom. IV.

nes receperunt. *gl. in c. ius. vbi etiam Abb. & Imol. de prob. Galef. d. c. 7. n. 20.*

445 Fiscus habet privilegia minorum. *gl. Bal. in l. si procurator. §. fin. ff. de iure fisci. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 2. n. 7. seqq. Barbof. loco arg. 49. Carleual. de iudic. tit. 3. disp. 1. num. 10. disp. 6. n. 20. Mesa var. lib. 1. c. 21. nu. 16. Massin. de confiscat. qu. 44. nu. 32. Ansaldo. de commerc. disc. 18. n. 16. Tepet. Var. sent. tit. 108. Garz. de nobilit. gl. 3. §. 1. num. 18. Barbof. in l. si mora num. 61. ff. solut. matrim. Diximus sup. n. 401. Galef. de restit. ad c. 1. de restit. n. 83. c. 8. nu. 32. seqq. cap. 7. nu. 30. 34. Mansfrell. ad Capyc. latr. dec. 15. 8. 10. 11. vbi eius Cessionarius num. 9. Anton. de donat. tom. 1. lib. 2. c. 11. nu. 44. D. Maurizius in bibliotec. iuris. tit. de restit. tit. 3. n. 133. Roccus resp. 97. lib. 2. Larrea alleg. 72. nu. 8. Sabell. §. fiscus num. 20. Guid. Papa dec. 302. Garz. de nobil. gl. 3. §. 1. n. 18. seqq. Barbof. in l. 1. n. 51. C. de præscript. 30. vol. 40. annot. vbi Bonden. in addit. Idem Barbof. in l. 4. C. quib. ex caus. minor. n. 4. Pereira qq. forens. lib. 2. q. 30. n. 16. Ronit. in prag. 1. de minor. nu. 15.*

Restituitur aduersus inuentarium non confectum, *Calà de restit. q. 14. Roccus d. resp. 97. Galef. sup. c. 2. n. 232. c. 8. nu. 33.*

Secus, & Princeps aduersus temporis lapsum. *Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 7. num. 67. Et Princeps non restituitur. Galef. de restit. c. 7. tract. num. 39. Odd. q. 3. art. 14. n. 90.*

Et secus aduersus pœnalia, *Galef. c. 3. nu. 28. c. 7. n. 35. Imbrian. de 1. & 2. benefic. confid. 8. nu. 162. seqq. R. Marin. ad Renert. dec. 341. 491. Nos ad Ronit. dec. 69. nu. 7. Carauit. & Peira res. 161. & 249. n. 21. Manzins sup. nu. 174. Galef. id. c. 7. n. 36.*

Secus ob delictum enorme, ex clausula generali. *Galef. c. 8. n. 38.*

Sed quæstio est an Fiscus habeat priuilegiū ut minor possit se obligare in causa Appakus Regii patrimonii, sine debitis solemnitatibus, vel iuris communis, vel statuti, & videtur dicendum quod sic, *Alberic. de Rosat. in tract. de statut. q. 215. lib. 2. Bal. Nouell. de dote p. 6. priuileg. 48. n. 1. Tusc. lit. F. concl. 383. n. 4.*

Quod non possit, dum in hoc fiscus non sit priuilegiatus, læst & decretum. & in l. unic. C. de conduff. lib. 11. Surd. conf. 519. n. 20. Ponte de potest. Proreg. tit. de regal. imposic. §. 4. nu. 17. Peguer. dec. 90. n. 3. Fontanell. dec. 221. R. Capyc. Latr. dec. 165. num. 33. dec. 188. num. 26. Sausel. dec. 135. nu. 7. Censal. de c. Luc. 43. nu. 4. Duvan. dec. 380. n. 7. 8. Card. Luca de dote disc. 83. nu. 6. de regal. disc. 122. n. 9. latè D. Ansaldo. de commerc. disc. 18. nu. 3. 21. 25. 27. D. Gobins consult. 71. nu. 31. 32.

Et si minor contraheret restituitur in integrum, *Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 5. nu. 8. Cobell. ad bull. Bon-regim. c. 46. nu. 38. Valasc. de priuileg. paup. p. 2. qu. 3. nu. 91. Pacion. de locat. c. 10. n. 12. seqq. Ansaldo. sup. n. 12.*

Eo maxime si minor fideiubeat pro Appaltatore, *D. Galeot. contr. 14. nu. 47. lib. 2. Fontanell.*

O o

nell. de passis el 4. gl. 18. p. 3. n. 29. Barbof. in l. 1. n. 3. C. de fil. fam. vel minor. Nogueroi. alleg. 34. nu. 7. seqq. Barbof. dec. 75. 143. Ansaldo. sup. num. 14. seqq.

Et licet Fiscus habeat iura minorum, ut diximus, *Mesa ref. 2. 21. nu. 16. lib. 1. Massim. de confiscat. q. 44. n. 32. Carlewal. de iudic. tit. 3. disp. 1. n. 10. & disp. 6. n. 22. Barbof. lo. o. g. 49.*

Tamen, ut sup. diximus, minor contrahens cum minore sine solemnitatibus statuti non obligatur. *Rota dec. 153. n. 2. p. 1. rec. Barou. eff. 1. n. 280. Ansaldo. d. disc. 18. n. 17.*

Et minor contrahens ratione officij, neq; obligatur sine solemnitatibus statuti, *Pascal. sup. p. 1. c. 6. nu. 68. Barou. eff. 1. num. 280. Gross. de minor. inf. 4. qu. 15. nu. 33. seqq. Rota dec. 176. n. 5. 6. p. 1. rec. & dec. 363. num. 4. p. 13. Cobell. ad bull. Boni regim. c. 32. n. 75. R. Rout. dec. 69. n. 19. & ibi nostra addit. n. 19. Ansaldo. sup. nu. ult. vbi Nos citat. & n. 28.*

Et licet differentia sit inter Principem, & Fiscum, *R. Rout. dec. 69. nu. 13. Merlin. de priuor. lib. 5. qu. 5. n. 9. 10. & quod Princeps sit legibus solutus, l. Princeps, ff. de legib. leg. quod Princeps i. ff. de constit. Princip. licet contra dicat D. Torre de passis fut. success. lib. 1. c. 10. ex num. 7.*

Tamen quo ad Fiscum conclusio est in contrarium, nam cessante particulari priuilegio ad instar priuari, legibus subijcitur, *Ansaldo. d. disc. 18. n. 57.*

Et Princeps, & eius Fiscus ligatur legibus editis à propriis subditis, confirmatis ab ipso Principe, *Gratian. disc. 9. nu. 1. Feuzon. ad statut. Urbis in prefat. ex nu. 37. Modit. §. Principum placita dub. 89. nu. 6. Tranchedin. consult. 92. nu. 12. Rub. de testam. c. 28. ex nu. 438. Sabell. lit. S. §. 29. nu. 49. Saminat. contr. 29. n. 38. 30. Rota dec. 54. n. 12. 13. p. 13. rec. D. Palma conf. 15. num. 12. D. Ansaldo. disc. 19. n. 14. & 15. Altograd. conf. 5. nu. 34. lib. 1. Donceus consult. 2. per totum, signanter n. 11.*

Multo magis si Princeps imponat legem subditis, nam censetur imponere sibi, *Hodiern. ad Surd. dec. 13. ex n. 10. Gross. de contract. minor in sp. 1. qu. 14. num. 26. 27. D. Ansaldo. sup. nu. 14.*

Fiscus restituitur in venditione, & locatione bonorum, regiorumque reddituum, si post extinctam candelam superueniat melior oblatio, *l. si tempora, C. de fide instr. & in rebus fiscal. lib. 10. Boer. dec. 285. nu. 12. seqq. Otterf. de pascuis c. 31. n. 20. seqq. Diximus q. 38.*

Et restituitur læsus in sexta parte, *D. Galeor. resp. fiscal. 25. n. 28. 29. D. Ponte de pot. Proregit. de regal. tit. 4. §. 5. nu. 19. Idem in Principe. D. Cepparell. ref. 26. n. 83. 94.*

Immo de iure nostro Neapolit, per prag. 1. de subhast. fiscal. prag. 71. de offic. proc. Caesar. si post extinctam candelam super venditione, vel locatione bonorum fiscalium superueniat noua oblatio in decima, ante captam posses-

sionem recipitur infra 40. dies, post captam possessionem non recipitur, sed recipitur sexta.

Et licet per prag. 75. de offic. proc. Caesar. sit correcte d. prag. 71. mandantem esse debere sextam ante captam possessionem, post quartam, infra duos menses, hæc vltima est correcte per literas Suae Maiestatis.

Et quod diximus in locatione bonorum fiscalium praxis est in locatione Vestigalium datorum in solum nostris particulatibus, per D. Regem, vigore prag. 12. §. 23. de vestigal. & gabell. Diximus in q. antec.

Et factis subhastationibus, & receptis oblationibus in dictis temporibus, non potest, nec debet recipi alia oblatio, prætextu læsionis, etiam vltra dimidium, per prag. 75. §. 115. de offic. proc. Caesar.

Fiscus restituitur, si fiat venditio, vel locatio rei fiscalis absque debitis subhastationibus. *Amaya in Rubr. C. de fide instrum. & in rebus fiscal. lib. 10. & ibid. Cuiar. Reluff. de pracon. & subhast. in princ. d. num. 5. Assin. de execut. §. 6. c. 1. Mangil. de subhast. q. 1. 34. Nigende subhast. cap. 2. §. 3. num. 9. 10. 11. & cap. 3. tract. 15. Capib. sing. 175. R. Saif. dec. 302. num. 4. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 8. nu. 22. Cumia in Rit. Sicil. cap. 17. nu. 117. Mele ad Gizzarell. dec. 5. n. 29. seqq. Amat. ref. 38. Vin. dec. 350. Possib. insp. 20. Gallerat. de renunciat. cent. 2. renunc. 113. in princ. Severin. ad Saif. d. dec. 332. D. Sertor. in responso edito per D. Sadarin. in eius responsis fol. 194. vbi de perfectione venditionis, vel locationis factæ rei fiscalis, & requisitis in illa, pro eius validitate citans mille DD. signanter Ricc. coll. 1726. Hermosill. l. 52. gl. 7. n. 40. Mangil. de subhast. q. 26. 37. 51. 80. 86. Nigro. eodem tract. in princ. num. 1. seqq. cap. 26. 30. Montan. de regal. verb. vestigalia num. 10. seqq. Assin. d. §. 6. c. 1. nu. 25. cap. 10. nu. 15. & §. 4. c. 86. nu. 5. Amat. ref. 38. Mastrill. dec. 84. Boer. de if. 248. num. 2. Tappia ad Lus Regni lib. 6. tit. 2. de locat. fol. 35. 36. Tbes. q. 101. lib. 3. Tusi. lit. E. concl. 124. nu. 37. Thor. in comp. dec. verb. oblatio oracenus. Ferret. de gabell. num. 279. D. Galeota resp. 14. Mangil. q. 80. Mastrill. de magistr. lib. 5. cap. 9. num. 16. Rota dec. 725. nu. 5. p. 2. rec. Gratian. disc. 545. n. 44. seqq. Guttier. de gabell. quæst. 3. & 17.*

Verum Princeps, & in Regno nostro Neapol. Prorex potest vendere sine subhastationibus. *R. Ponte conf. 3. tam. 1. D. R. Galeot. resp. 14. num. 18. seqq. Add. ad Saif. d. dec. 332. vers. Et quod. D. Hodier. ad Surd. dec. 1. nu. 22. seqq. & dec. 13. vbi quod Principes ligatur in contractu cum subditis. Prat. tom. 1. disc. 16. n. 74. 75. R. Rout. conf. 69. nu. 16. seq. lib. 1. R. Tapp. dec. 5. supr. Sen. n. 34. seq. Episc. Maranta resp. 50. num. 31. eqq. tom. 2. Pereyra dec. 120. Cassat. de Societ. cap. 2. num. 5 se. q. Ratab. conf. 86. nu. 109. seqq. Gonzal. ad Reg. 8. Canceil. de mens. & alien. gl. 9. tract. 2. num. 20. seqq. & gl. 28. num. 11. seqq. Gall.*

Gall. conf. 3. nu. 10. seqq. Delbene de Parlam. dub. 4. l. 3. 4. 5. Sabell. §. p. ince s num. 2. Altograd. conf. 70. nu. 26. 27. lib. 2. Tuse. l. c. P. concl. 6. 20. et 691. Ricc. coll. 3280. 3492. Sanfel. in praxi sect. 29. Larrea alleg. 3. Franc. de Angelis in Astrucal. Patrocin. post Tract. de confess. opusc. 2. num. 75. & seqq.

446 Curator etiam restitutionem habet pro minore, l. 29 ff. de mino. & minor restituitur etiam contra id, quod gessit auctore Tutore, vel Curatore, vel Patre suo, d. l. 29. & l. Tutor. §. Curator. C. si tut. vel Curat. l. 1. 2. & l. cum, & minores, C. si aduersus rem iudic. l. 4. & l. fin. C. eod. *Gales de restit. c. 9. num. 17. vbi nu. 20. etiam si sit simplex Curator bonorum, post Odes et. de Curat. bonis dand. nu. 81. 95. 1. Manz B bl. o. recc. Turis in de restit. 2. nu. 138 seqq. Et Curator, Tutor, & legitimus Administrator pene restitutionem abs p. speciale mandato, Gales. de restit. c. 1. nu. 19.*

Curator etiam minoris præsencia, & consensu non potest eius bona alienare. *Lonius gl. 15. §. 9. nu. 10. Gobius consil. 6. nu. 4. consil. 106. num. 1.*

Sic si Curator præstat consensum obligationi, quam facit minor per apocam banci, si minor ille conueniatur pro solutione quantitas contentæ in apoca prædicta, auditur, non facto deposito, nec ipso constituto in vinculis, cum ipse non possit carcerari, quamuis per *progn. 63. §. item olemo, in de offi. proc. Casar. de tutor vigore apocæ banci, citatus, aduersus illam non audiat, nisi in vinculis, vel facto deposito, ut decusum refert R. Ronit. in d. progn. nu. 36. & ibi Nouar. n. 15. Bene tamen ipse minor tenetur apocam illam recognoscere, Gales de restit. q. 2. r. 14. Mansell. ad Capyc. Latr. dec. 111. n. 9.*

447 Milites restituuntur, l. 1. C. de restit. mil. vbi DD. S. Ari. resp. 35. n. 33. seqq. Etiam aduersus tempus conuentionale d. n. 75. ad n. 50. *Maurit. de restit. c. 8. n. 3. 333. seqq. Iu. r. o. 1. opin. lib. 2. tit. 25. l. Gregor. Syntag. lib. 19. c. 17. Odd. de restit. p. 1. q. 6. art. 5. d. nu. 14. & art. 6. nu. 18. Barbos. in ult. C. de restit. milit. Costa le falsi fecit. & ignor. i. sp. 84. nu. 11. 15. Gales. de restit. c. 8. tract. num. 24. & seqq.*

Vxores militum, l. 1. & toto tit. C. de vxor. milit. *Intagl. sing. 99. nu. 159. lib. 3. Nos de nullit. iudic. rubr. 1. a. 6. 19. seqq. G. p. c. dec. 76. Barbos. in l. quia tale. nu. 27. ff. solut. matrim. Odd. de restit. p. 1. q. 6. nu. 24. Aug. Barbos. in d. l. 1.*

An milites nostri temporis, *Giz. ad Capyc. Latr. dec. 102. R. Marin. lib. 2. c. 249. nu. 6. & ad R. usri obs. 483 Maur. alleg. 6. Stridam. 1. sol. & obs. 66. Petrus in rit. 260. nu. 51. Mansell. ad Capyc. Latr. obs. 102. nu. 5. vbi affirmat: dum sunt in expeditione, Salar. in d. resp. 35. nu. 55. Gales. de restit. c. 8. nu. 32. 308. seqq. Secus si Procuratorem relinquunt DD. sup. Secus si non in expeditione, Gales. d. c. 8. num. 29. Restituuntur milites in Patria, Gales. ibid. nu. 30. Nos ad Ro-*

Tom. II.

ut. conf. 28. lib. 3. n. 17. & seqq. vbi latè.

Medicis exercitus compente restitutio, *Gales. de restit. c. 8. nu. 34. Manz us Bibliot. 3. nu. 32. Sed miles restituitur aduersus tempus, aut pœnam legalem, sed non conuentionalem, Barbos. in l. 6. nu. 4. C. de restit. milit. Gales. c. 8. num. 34. fol. 75.*

Dum miles restituitur, & restitutionem transfert ad hæredes, l. 1. C. de restit. nulli. *Go. mez var. lib. 1. c. 14 nu. Affl. sup. consen. Regni lib. 2. rubr. 40. nu. 9. Odd. de restit. p. 1. qu. 5. ex nu. 2. Vbi n. 13. dicit hoc procedere quamuis hæredi hæc restitutio non competat, limitat nu. 18. si hæres ratum habuit. Et art. 6. cum seqq. d. nu. 52, disputat an restitutio competat ipsi hæredi, quando defunctus tempore mortis suæ non adhuc perfecte læsus fuerat, sed per mortem ipsam completa est læsio eius, Et Odd. p. 1. qu. 19. art. 2. n. 42. explicat.*

Militæ absente ex causa Reip. eius res, vel vxoris non præscribitur, & à die reuersionis usque ad quadriennium poterit implorare restitutionem, *Mayn. lib. 2. actionum cap. 5. pag. 2. Barbos. in l. 3. C. de restit. milit. n. 2.*

Sed miles absens ex iusta causa, aut etiam minor non restituitur aduersus tempus, aut pœnam conuentionalem, licet restituerentur aduersus legalem, *gl. 1. l. 6. C. de restit. milit. verò Distraxerunt, Odd. p. 2. nu. 84. art. 6. Bald. in l. si curatorem verb. sua faciente n. 93. seqq. Barbos. in l. 6. n. 4. Diximus hic sup.*

Militum vxores, qui viros militantes sequuntur restituuntur, l. 1. C. de vxor. milit. *Ca. yode. 76. Barbos. in l. quia tale n. 27. ff. solut. matrim. mon. Odd. de restit. p. 1. q. 6. n. 24. Barbos. in ult. l. 1. nu. 1. 3. Nos de nullit. iudic. rubr. 1. q. 60. Luca ad Man. c. 247. lib. 2.*

Famuli militum, *Gales. de restit. c. 8. art. 7. n. 72.*

Sic restituuntur contra res, in absentia venditas, pretio tamen emptionis soluto, l. 2. & ult. C. de vxor. milit. *Mascard. concl. 1277. alias 1183. n. 1.*

Verum petens restitutionem debet probare, quod res, de quo agitur pertineat ad eum iure domini, vel possessionis, vel alterius rationabilis interesse, *Mascard. concl. 1283. Odd. de restit. p. 1. q. 7. 39. ex nu. 7. Qui limitat quando esset præscriptum ius personale, vel quando vn cum dominio rei amissi quoque fuisset possessio eius ex causa absentia, vel alio iusto impedimento. Et idem Odd. d. q. 39. art. 3. disputat an dominium rei, vel possessio, aut aliud interesse in causa debeat probari plenè, aut verò sufficiat semiplena probatio.*

448 Rusticus, qui non potest consulere peritos. *Alex. consil. 4. in fine col. 2. Odd. de restit. q. 9. Nos de nullit. iudic. rubr. 1. q. 6. num. 39. Tapat. var. sent. tit. 105. Monzius Biblioteca legalit. de restit. tit. 3. n. 153. seqq. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 27. d. nu. 40. Meno b. lib. 2. de arbit. cas. 194. Cauall. q. 58. Surf. dec. 237. vbi Hodier. na. P. c. 1 de iust. edit. tit. 9. ref. 5. Gales. de restit.*

cap. 8. tract.

Quod Rustici propter rusticitatem excusantur, & restituantur in integrum, *Quod de restit. qu. 9. Surd. dec. 237. vbi Hodierna, Tusc. lit. R. conclus. 371. 372. Mascard. de probat. concl. 1285. Renat. Choppin. aff. de priat. rusti. concl. lib. 1. p. 2. Galef. de restit. c. 8. tract. num. 295. Menchaca vssu. c. 31. Solorz. de Luc Indur. lib. 1. c. 27. n. 47. Menoch. lib. 2. de arbit. cap. 194. T. p. n. tit. 109. Ro. cus resp. 97. lib. 2. Mansell. ad Capyc. Latr. tit. 15. n. 23.*

Et cum rustico fauorabilius agitur, quam cum muliere, *Galef. d. c. 3. n. 262.*

Rusticus sagax non restituitur, *Femet. caucela. 17. Menoch. de arbit. cap. 194. Odd. sup. Galef. de restit. cap. 8. tract. nu. 302. Canall. qu. 58. Surd. dec. 237. vbi Hodierna, Pareja de Instr. edit. tit. 9. ref. 5.*

In casibus, in quibus non succurritur ipso iure; saltem succurritur ope restitutionis in integrum, ex clausula generali, *Odd. d. qu. 9. per totam. signatur art. 5. Nisi agatur de ignorantia iuris naturalis, vel gentium: quia tunc illis non succurritur, Galef. de re. n. cap. 8. tract. nu. 266. Odd. sup. p. 1. 3. 4. Vbi an succurratur aduersus iuris ciuilis ignorantiam, quando specialiter prohibitum est succurri, & qui sint illi casus, & negativè concludit.*

Sed hodie Rustici quasi omnes sunt sagaces, & tales præsumuntur, *Oddo d. qu. 9. n. 12. Magon. de Luc. 42. n. 21. 22. Mascard. conclus. 8. n. 24. vol. 1. Choppin. sup. lib. 1. p. 2. cap. 6. Et rustici sagaces non restituantur, Galef. d. c. 8. n. 302. 303.*

De rusticitate, Rusticis, & eorum privilegiis, *Sententiam in rector. 7. verb. Rusticitas. D. Echum mag. garr. r. r. conclus. verb. Rusticitas. Canall. qu. 58. Sabell. §. Rusticus. C. asiejon. §. Rustici. I. antana in biblior. leg. l. p. 5. eodem §. Rustici.*

Rusticus non excusatur aduersus ignorantiam proprii iuris municipalis, *Galef. d. c. 8. n. 304.*

Rusticus, qui iuris consultos vicinos non consuluit non excusatur, *Galef. d. c. 8. n. 320. & n. 298. nam debet ad illos accedere, n. 319. Secus si non sit tutus accessus, Galef. d. c. 1. tract. nu. 31. Vel si sit impeditus, 2. c. 8. n. 122.*

Secus si fuerit occupatus in colligenda messe, *Galef. d. c. 8. n. 323.*

Et præsumptione iuris habet pro se, quod peritiores consulere nequerit, *Galef. d. cap. 8. n. 242. Hodierna. ad Surd. dec. 237. n. 5.*

Rusticus non restituitur aduersus actum ab ipso clandestine factum, *Galef. d. c. 8. n. 300.*

Nec excusatur aduersus eadum quondianum, *Galef. d. c. 8. n. 277.*

Nec excusatur in his, quæ pertinent ad penam rusticanum, *Galef. d. c. 8. n. 297.*

Verum ubi ipso iure rustici non succurritur non denegatur illis auxilium clausulæ generalis, *Galef. d. c. 8. n. 288.*

Rusticis in his, quæ sunt introducta ad rigorem iuris conservandum non succurritur, *Hodierna. ad Surd. dec. 237. n. 3. Surd. de alim. tit. 6. q. 7. n. 6. Gratian. & addentes dec. 219. n. 9. Costa de fast. scient. & ignor. reg. 15.*

Rustici non restituantur ex causa inventarii non confecti, *Hodierna. ad Surd. d. dec. 237. num. 4.*

Rusticus si neget se possidere non succurritur, quando potuit consulere peritiores, *Hodierna. ad Surd. dec. 237. n. 1. Gratian. dist. 109. vbi etiam Luca.*

Dummodo non ab vno, sed à pluribus consilium habere potuisset, *Hodierna. sup. num. 6. Amplia, quamvis alieno nomine se possidere dixerit, n. 7. Fabian. C. lib. 5. tit. 22. de rei. vendit. def. 19.*

Quod intellige si à Iudice fuerit interrogatus, iteque si à parte, *Hodierna. sup. n. 8.*

Sed potest pœnitere antequam de mendacio conuincatur, n. 9.

449 Procurator minorum non gaudet hoc privilegio ex generali mandato, *Littad 25. §. si talis, ff. de mino. l. 4. C. si tut. vel Curator. per tuas c. oram de restit. in integ. R. uin. cons. 119. nu. 16. lib. 5. P. Molin. d. p. 573. nu. 27. Galef. de restit. c. 7. num. 29. 30. 31. Franch. dec. 17. Couar. lib. 1. var. 6. Canall. q. 137. Villar. in Sylva resp. 17. Galef. de restit. com. ad c. 7. nu. 29. 31. Vbi quod requiritur speciale mandatum ad illam perendum. Nec sufficit mandatum cum plena, & libera administratione, *Oddo de restit. p. 1. q. 31. n. 16. seqq. Gratian. dist. 105. nu. 25. & dec. 196. n. 3. & ibi S. et p. 1. & Luca, Ann. dec. 97. nu. 6. Gattier. tract. lib. 2. q. 88. num. 3. Maur. de restit. c. 2. 3. seqq. Menoch. cons. 100. num. 298. Farinac. dec. 52. C. de h. j. 135. post alios §. a hosi. c. claus. c. 1. 35. n. 31.**

450 Potest, si habet speciale mandatum, d. littad. h. v. n. c. Curator per Procm. c. c. Onat. d. se. 3. nu. 53. Galef. sup. Menoch. cons. 100. n. 298. Oddo de restit. q. 31. n. 12. Caldian l. si Curator. in verb. implorandum nu. 4. §. qq. Canall. q. 135. Card. Luca de Indur. dist. 6. nu. 8. Laynez ad Gomez var. l. de restit. c. 14. nu. 35. Manzi Bibliotheca Luc. tit. de restit. tit. 2. n. 131. Galef. de restit. c. 1. tract. nu. 110. & 9. tract. n. 5. 25. 177.

451 Verum non requiritur si restitutio petatur incidenter, *Galef. d. c. 7. n. 33. & c. 9. n. 6. 41. 37. Borrelli. summa dec. tit. 66. nu. 170. M. sig. cent. 3. obs. 26. Magon. dec. Flor. 70. n. 71. Caldian l. si Curator. c. verb. implorandum nu. 11. Barbos. sup. Galef. d. c. 9. vbi late in quibus casibus restitutio detur absq. mandato.*

Verum non competit si minor negotium alterius gesserit, *Manzius sup. n. 130.*

452 Non requiritur mandatum speciale in restitutione petenda pro maiore prodigo, *Galef. d. c. 9. n. 39.*

Verum de stylo Regni sufficit generale mandatum, *Galef. d. c. 9. n. 30.*

Suffi.

Sufficit mandatum generale, cum clausula
 ratiabitionis, *Galef. d. i. v. o. c. 36.*

Sufficit mandatum per verba: ad agendum,
defendendum, supplican um, &c. vel: quod possit
facere ea omnia, quae possunt facere illi, qui habet
speciale mandatum. Odd. a. r. 12. ex n. 50. Barbof.
ind. l. unic. Etiam per procuratorem, Cald. sup.
n. 6. & com a l. c. 7. n. 35.

* Nam sine partis infamia iudex in integrum restitutionem concedere non potest. Roman. sing. 462. & ibi A.entes, Reind. c. restitu. art. 1. gl. 3. nu. 27. Gales. de restitu. c. 1. & nu. 1.

Et causa cognita restitui. e. concedit,
l. 3. vbi D. ff. de restit. in integr. l. 1. §. causa co-
gnita, ff. de minor. l. 2. et un. §. 1. eundem, ff. eod. Ca-
les. sup. n. 2.

Papa, & Imperator sine partitione partis,
principaliter in integram restitutionem con-
cedere possunt, Rom. r. l. f. g. 462. G. l. f. f. f.
num. 3.

Supremi Principes Superiorem non reco-
gnoscentes, etiam non petiti restitutionem
concedere possunt principaliter *Dr. & alij in*
d. 1. §. quare de res. de poss. l. c. in l. su. C. de iur.
poss. Alex. cons. 114. lib. 4. Guesf. sup. n. 5.

453 An coniunctus pro coniuncto, siater pro
fratre, pater pro filio. DD. relati per Bartol.
sup. nu. 4. 5. 6. vbi non. ex Mench. l. 1. c. 23.
num. 12. c. ald. in l. si Creator. verb. n. p. o. l. m.
num. 8. P. Barbosa. in l. 3. ff. de iur. matr. nu. 1. c. d.
de restit. qu. 31. art. 9. num. 38. 39. vbi dicitur si
res sit individua. Odierum. art. 10. d. num. 40.
Et art. 14. ex num. 31. Al. art. de iustit. l. 3. c. 24.
Coxar. de lib. 1. cap. 6. Gale. d. cap. 7. nu. 50.

454 Pater faml. agens pro interfecti fili ha-
bet restitutionem in integrum. ff. de minor. & l. 3. §. si et in ff. de test. l. 3.
num. 53. D. Manzus Bibliothecarius. tit. de test. l.
2. num. 140, 141.

455 Et illam poterit petere potest, cum inui-
to filio. Galesde restit. cap. 9. ubi. 49. & cap. 6.
num. 5.

Iudæi resiliuntur. Famae. fragment. verb.
Iudæis.

456 Maior etiam ex iusta causa in integrum
restituatur. Galefide restit. ad cap. 4. fol. 41. & c.
9. nu. 123. D. Manuz. Biblioth. an. tit. 3. de restitu. nu.
268. seqq. Escob. de punit. p. 2. q. 4. tit. 1. Tip. 1.
tit. 110. Gallus in prax. p. 3. cap. 5. nu. 15. Card.
Luca de credit. disc. 8. num. 4. Tresp. de punit. tit.
110. Ex causa ignorantiae aduersus prescrip-
tionem, idem Card. de benefis. disc. 35. num. 6.
de iure patr. disc. 56. num. 26. de pens. 34. nu. 16.
de reg. d. 42. nu. 6.

Ex latione enormissima, Procol. de transact.
q. 95. num. 18. 37. Licet si ac sit talis latio possit
agere remedio nullitatis, & non restitutionis.
n. 28. 29. Catandei. 3. n. 73. 74.

Maxime si vltia lationem, iustum quoq;
Impedimentum probet, *Gals. c. l. nu. 109. En-
r. 46. dec. 5.*

Et prætor ex qualibet iusta causa restitutio

ne maioribus pollicetur, *C. def. l. 9. n. 178. 177*
Sed quæ maior conceditur differt ab illa,
quæ minoribus, & facilius conceditur mino-
ribus, quam maioribus, *R. Capyc. Latr. dec. 183.*
n. 103. 124.

Datur patronis aduersus lapsum temporis
ex causa ignorantiae, Card. Luca de iure patr.
dist. 64. n. 5. vel ex errore n. 11.

Propriet Infirmitatem, Palma consult. 6. n. 30

Competit hæredibus ex capite probabilis ignorantie, *Cels. de. 63. n. 12.*

Competit ex clausula generali : Si quis mihi
iusta causa aduersus adinonem hæreditatis, per
ignorantiam absq. inuentario, *Ridollin. in prax.*
p. 1. c. 9. n. 186. Eo maxime aduersus inuenta-
rium non rite factum, *Franch. dec. 229. Gra-*

Et in pluribus casibus, Card. de Luca de alien.
disc. 29. nu. 19. Aduersus longissimam præscri-
ptionem, de rez. disc. 41. nu. 1. Unde credit disc. 8. n.

4. Competit etiam maioribus si in hereditate
ad sit maximum æs alienum, *And. col. controu.*
111. c. 124. n. 10. 11. *Precol. de transact. q. 72. n. 11.*
47. *Card. Linc. de hered. disc. 12. n. 14. 15. vbi de*
clarat. & disc. 18. 17. disc. 22. n. 25. disc. 29. n. 28
de alienat. disc. 29. n. 19. Canalic. dec. 94. Nos imp.
n. 11. c. 124. n. 465.

Quod competat maiori restitutio aduersus
hærentatem damnolam adnam quonies ces-
sat suspicio fraudis, pro Iudicis officio, po-
Rotam dec. 89. p. 9. rec. fundat R. Marm. lib. 2. c. 96. & sic seruatum refert post *Rotam, & Reg.*
Marm. Card. Luca de hered. & hered. dist. 12.
num. 15. licet aliquando referat fuisse denega-
tam restitutionem, forsan ex malafide, *Luc.*
ad Marm. lib. 2. cap. 11. nu. 4. & cap. 96. lib. 2. Sa-
ramiat. contr. 48. nu. 28. 29. Competit restitutio
ex aditione inconsulto facta, ex capite enormis
sinæ læsionis, *Rota post Gobium tract. var. dec.*
11. nu. 25. Andreol. contr. 101. vbi nu. 7. dicit de-
bere constare de aliquo impedimento circa
confectionem actus, nec sufficere ignorantia
reus haberi.

Compenſ. reſtitutio aduerſus hæreditatem
non aditam, ob ignorantiam, *Card. Luca de
ſucceſſ. diſ. 43. n. 4.* Et ſi minor immiſcuerit ſe
paternæ hæreditati, & maior factus aliquid de
debitonibus paternis excegerit, reſtituitur ini-
us inſ. cæto. *2. Meſen. contr. 53. n. 3. lib. 2.*

Restitutio etiam maior ex probabili causa
aduersus caducitatem incursam. *Fulg. n. de con-*
emp. tit. de abusat. q. 1. nu. 189. Fufar. de sub-
stat. q. 71 n. 53. Card. de dec. 141. Summiat. contr.
20. n. 13.

Etiam ex causa Iuris controuersi. *Causale*
sup. n. 4. & de 8. n. 2. Aliograd. conf. 94. n. 38
& segg. l. 6. l. 5. n. m. sup. n. 14.

Major restituer aduersus læsionem in-
præiudicium rei dotalis, ex clausula generali
si qua mihi iusta causa, *Gal. de res. l. c. 8. tract.*
130. 424.

Item favore dotis, ex dicta clausula general
restitu-

restitutio conceditur, *Galef. sup. n. 422. 423.*

Maiores restituitur ex magna latione, & sic enormi ultra dimidium, ex clausula generali: si qua mihi iusta causa, secus si intra dimidium, nisi essemus in muliere, iustico, milite, aut alio fragilis consilio, *Odd. de rest. l. 1. p. 1. q. 14. art. 6. nu. 49. & seqq.* Sed in enormissima competit sine difficultate *Odd. sup. nu. 53.* & ita intelligit *lex. l. 3. C. ex quib. caus. maior.* ubi dicitur maioribus competere restitutionem si sint enormiter latio, *Sab. bos. in d. l. 3.*

Verum maior non restituitur ad lucrum, sicut minor ad lucrum, & damnum, *D. Man. xus Bibhot. in rest. l. 3. n. 263. seqq.*

Quamvis non comperat restitutio in integrum maiori in donatione facta, quia in illa non adfit latio, ut diximus *qu. antec. d.* Tamen potest contingere latio, & sic potest competere restitutio, puta, vel plus donavit, quam crederet, ut consideravit *Bart. conf. 90. n. 2.* Vel quia sciens prudens donauerit, sed excreuerit actum non liberalitatis, sed prodigalitatis, iuxta scripta per *Odd. de restit. qu. 58. art. 1. sub n. 6. Don. deus consult. 74. n. 7. seqq.*

Sic competit restitutio aduersus donationem sine causa factam, *Cath. dec. n. 17. post Galef. de restit. fol. 236.* Nam donare est perdere, *dec. 17. nu. 15 fol. 319.* Et ignorantia valoris rei donatæ præsumitur ubi nulla æstimatio de re donata præcessit, vel donans ipsam nunquam administravit, *dec. 17. n. 9.*

Sic datur restitutio aduersus donationem, metu, vel dolo factam, aut ex ignorantia valoris rei, *d. dec. 17. n. 8. fol. 319.*

Sic aduersus læsuam donationem datur in integrum restitutio sicut decrepito, ad instar minoris, *Cath. dec. n. 290. post Galef. de restit. fol. 260.* Diximus *n. 431.*

Competit restitutio maiori ob incendium instrumenti, *Galef. de restit. c. 8. n. 406. Tract.*

Restitutio in integrum competit maioribus ex scriptoris nouiter repertis, ex clausula generali: si qua mihi iusta causa, per *lex. l. 1. ff. ex quib. caus. maior. Odd. de restit. art. 72. q. 3. Osiwald. ad Fore. d. lib. 27. c. 7. lit. N.*

In hærede præsumitur ignorantia, *Menoch. lib. 6. præf. 23. Trentac. in v. n. lib. 3. c. 1. de transfactum 9. Fontanell. dec. 176. nu. 6. seqq. Odd. q. 8. art. 9. n. 45.* Decisam refert *Thor. p. 2. comp. d. 6. verb. restituit, Rocens. esp. 24 lib. 2.*

Et quamvis restitutio vigore clausulæ: si qua mihi iusta causa, debeat peti infra quadriennium, per *lex. c. 1. de restit. in integ. D. Marci an. Asp. 19. num. 6.* & illo elapso præcludatur via ulterius agendi, *R. Ponte de poi. Prior. tit. 4. §. 2. num. 36. seqq. R. Marin. lib. 2. ref. 202. n. 3.*

Tamen quia tale tempus à principio est vitiosum, ideo non currit ignorantia, & sic currit à die scientiæ, *d. c. 1. Trentac. in q. d. ref. 1. n. 9. Pisc. contr. cons. l. i. verb. restitutio, Gratian. disc. 408. nu. 31. Fontanell. dec. 177. n. 24. D. Luca ad R. Marin. d. ref. 202. n. 4. ubi decisum refert per Regiã*

Cameram anno 1682. in causa creditorum Principis Gallicani cum D. Vincentio Tutta, uilla, meminit *D. Marci an. sup. pragm. ad pragm. 1. 2. de præscript.*

Licet alij dixerint infra triennium, *R. Marin. lib. 2. .202.*

Reuerentem ille, qui petit restitutionem debet probare, quod fecit omnes diligencias, & non potuit inuenire scripturas postea repertas, *l. 1. col. consult. 23. nu. 9. Sta. h. ref. 155. lib. 2. de qua re in Regno est pragm. 2. de præscript. & sic decisum fuit per S. C. anno 1688. ut diximus Nos ad Rouit. l. 3. n. 44. lib. 3.*

Idem dicimus de hac restitutione per scripturas nouiter repertas in Fisco, *l. 1. ubi gl. & D. D. C. de sent. aduersus Fisc. lata et tract. lib. 10. Nos ibid. n. 46.*

In causa Reip. & cuiuslibet Communitatis, *l. Imperatores 2. esp. ff. de re iudic. Odd. de restit. p. 2. q. 75. art. 1. n. 4. 5.*

Idem in Ecclesia, Pupillo, Minore, Furioso, Prodigio, & alijs huiusmodi, *gl. in d. l. Imperatores, l. sub specie, l. unic. C. de sentent. aduersus Fiscum. Odd. de restit. q. 75. art. 2. 3. 4. R. Marin. lib. 2. d. c. 202. Nos d. conf. 3. n. 48.*

Maiores si lædatur per Procuratorem minorem ab ipso constitutum maiorem decem, & septem annis, non restituitur, nam licet possit constitui in tali ætate, c. qu. generaliter de proc. in 6. Tamen in suo officio non obligatur domino, nisi de culpa lata, *Lexman. Theolog. moral. lib. 3. tit. 4. c. 26. nu. 7. in fine. Iouius de solemn. in contract. minor gl. 1. §. 9. n. 1. 2.*

Et imputandum est domino, qui procuratorem inhabilem ad negotia constituit, cur talem elegerit, *l. 3. §. fin. ff. de minor. l. 1. §. si quoq. ff. de obligat. & act. or. seu mandatario creditur l. 1. §. non autem, ff. de ex. n. l. 1. 1.*

Hinc fit, quod minor procurator constitutus potest valde abiq. solemnitatibus contrahere, etiam alienando stabilia. *Montan. de tut. c. 33. n. 472. N. bona l. e. et al. ann. 14. q. 8. nu. 1. C. Gloss. de contract. minor. ref. 2. q. 27. nu. 3. C. de us. consult. 19. nu. 1. Iouius sup. n. 5. Et abiq. solemnitatibus constituitur Baron. de off. minor. et al. ref. 26. n. 9. Iouius sup. n. 9.*

Sic si ex tali procuratore ad negotia læsus remanserit, non gaudet beneficio restitutionis in integrum *Gloss. sup. in sp. 4. q. fin. num. 10.* Nisi præiudicium sibi intulisset, post *Alex. & Narbon. dicit Gobius d. consult. 19. nu. 41. Iouius sup. num. 6.*

Idem si hic minor procurator substituatur alium procuratorem, quem potest substituere, nisi sit prohibitus substituere, vel nisi adfit grauitas negotij, *Cyriac. contr. 384. num. 14. Iouius sup. n. 7. Fab. in C. lib. 2. tit. 8. de fin. 14.*

Aliud caput edicti prætoris, concedentis restitutionem maioribus ex *l. 1. §. toto tit. ff. ex quib. caus. maior.* est ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, quæ competit minoribus, & maioribus, *Odd. de restit. par. 1. qu. 8. seqq. Alex. conf.*

conf. 7. i. vol. 2. Magou. dec. Luc. 77. n. 13. Vin. opin. 690. p. 2. Cachet. dec. 69. num. 13. T. bes. dec. 134. num. 2. Viscont. concl. verb. restitutio. Mesa d. c. 44. num. 14. Diximus d. conf. 42. num. 25. & conf. 3. lib. 3.

Tempus ad petendum restitutionem in integrum non currit nisi a die scientiæ læsionis, vnde si steterit læsus per centum annos, & nunquam peteret restitutionem, sibi ignoranti non curreret tempus, Ronit. conf. 42. lib. 3. Pisanell. ad Afflict. dec. 175. Giurba dec. 78. num. 5. R. Marcian. lib. 1. c. 299. num. 11. Viscont. verb. restitutio. Vin. dec. 163. num. 9. Rota Amonon. dec. 97. num. 3. Trentacinq. lib. 2. var. tit. de restit. res. 4. num. 17. Noguerol. alleg. 12. n. 36. Hodiern. ad Sord. dec. 4. Idem Trentacinq. conf. 54.

Restitutio ex clausula generali non competit auctori. Dom. Alex. ad Capyc. latr. consult. 100. num. 17.

Sed quid competat auctori, & req. Ciroc. discept. 7. num. 43.

Differentia restitutionis ex clausula minoris ætatis, & ex clausula generali. D. Alex. ad Capyc. latr. consult. 100. n. 15. 16.

Dominus maior, si ex facti procuratoris lædatur, si ille non est soluendo restituitur, Coccin. dec. 1724.

Restitutio ex minori ætate est pinguior generali. Ripol. var. cap. 6. n. 67.

Legatario maiori an competat restitutio aduersus præscriptionem præsentiam ab hærede non soluente legata. Sabell. §. legatarius.

Ex clausula generali competit restitutio maiori favore dotis, ne scilicet pereat in totum, vel diminutionem patiat, cum lucro alterius, quamvis de dolo aduersarij non contereret. Liure ff. de iure dotum. Bald. Nouell. de dote priuileg. 33. in fin. Ruit. onf. 26. n. 20. lib. 3. Paul. de Citad. de iure patron. p. 3. c. 2. num. 33. vbi hoc extendit ad dores, & iura patronatus. Ecclesiarum. Galef. de restit. cap. 8. n. 423. seqq. fol. 157.

Item mulieri, quæ cum suo præiudicio, debitorem dotalem nouauit, succurritur, ex hac generali clausula l. si cum dote. §. si mulier. ff. solut. mat. in vbi gl. & D. D. Bald. Nouell. de dote priuileg. 33. num. 35. & quod de vxore dicitur militat in marito. Galef. sup. 425. 426.

Comperit hæredi debitoris, qui infra legitimum tempus non opposuit exceptionem, non numeratæ pecuniæ. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 45. n. 4.

Mora cum principali commissâ per: Dies interpellat pro homine, transit ad hæredes, sed illi habent restitutionem in integrum. Antonell. sup. lib. 4. c. 3. n. 2.

Hæreditas a minore non adita potest adiri per hæredem maiorem, ex beneficio restitutionis, Ciroc. discept. 42. num. 25.

Restitutio competit maiori post lapsum biennij ad opponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ. Hermosill. gl. 5. l. 9. tit. 5. num. 10.

457 Negotiorum gestor agit restitutionem in integrum pro causa minoris, & legitimus administrator. Galef. de restit. cap. 9. tract. num. 18.

Item capti ab hostibus. l. si ab hostibus 6. C. quib. ex causis. Onat. num. 54. D. Manzini in biblior. legal. tit. 6.

458 Mulieres non iuuantur restitutione in integrum aduersus sententias Bart. in l. 1. §. nunciatio nu. 35. ff. de oper. nou. nunciat. Franch. dec. 284. vbi etiam Lucas, Giurba dec. 18. num. 1. Castill. dec. 23. n. 23. lib. 1. R. Marcian. disp. 19. num. 4. Gratian. disc. 158. num. 29. & dec. 219. num. 2. Osaf. h. dec. 87. in fine. Imbrian. de 1. & 2. benefic. consid. 2. num. 118. T. epat. var. sent. tit. 109.

Etiam si sint viduæ. Coccin. dec. 330. R. Marcian. d. disp. 19. n. 7.

459 Quod vidua habeat restitutionem in integrum, secus maritata, nisi vir sit captiuus, exul, aut inutilis, secus si sit senex, nisi esset infirmus. Staiban. res. 135. Gizz. ad Capic. Laro dec. 188. num. 15. Odd. p. 1. q. 34. cent. 2. Tasson. de antef. vers. 3. obs. 3. num. 115. T. bor. in comp. dec. p. 3. sect. 3. verb. restitutio.

Quid quid in maritata teneat T. bor. in comp. dec. verb. restitutio, quod habeat quid si non potuit consulere peritiores, & alia, videndi Gratian. disc. 604. num. 7. seqq. disc. 868. 767. num. 16. seqq. Christin. dec. 140. num. 13. seqq. vol. 2. Altograd. conf. 94. num. 33. seqq. lib. 1. Odd. de restit. q. 9. 10.

460 Sed quod vidua non habeat restitutionem, nisi sit pauper, aut senex decrepita. Marcit. de restit. cap. 375. num. 5. Sforz. odd. de restit. p. 1. 7. 10. num. 34. Mascard. conclus. 1064. n. 3. Barz. dec. 73. num. 58. seqq. R. Ronit. in prag. 1. de minor. num. 22. Narbona de stat. anno 80. qu. 3. num. 2. R. Marcian. d. disp. 19. num. 8. Giurba dec. 18. num. 2. 3. Staib. res. 155. num. 73. seqq. Noa d. q. 6. num. 30. seqq.

Personæ, quibus competit beneficium restitutionis in integrum, sunt in nostra obferuat. ad conf. 32. R. Ronit. n. 2. & seqq. lib. 2. Vniuersitas, quia in illa plures sunt minores, & miserabiles personæ. T. bor. in comp. decis. verb. beneficium, & in suppl. verb. vniuersitas. Collegium scholasticum, ob eandem rationem. Collegium Artis serici huius Ciuitatis, per eandem rationem. R. Salernit. dec. 23. Monies erecti pro maritandis mulieribus. T. bor. in comp. 3. p. verb. beneficia. & in addit. ad Salern. d. dec. 23. R. Marin. ad Reuert. dec. 156. num. 2. dec. 341. num. 2. Contraternitates laycorum ad pium vltum deputatæ. T. bor. ad Salernit. d. dec. 23. D. Merlin. contr. 50. lib. 1. Mastrill. dec. 110. num. 16. Cabed. dec. 51. num. 8. p. 1. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 95. num. 5. Fontanell. dec. 108. 109. num. 10. Gratian. disc. 481. num. 27. disc. 517. num. 12. Curator hæreditatis iacens. T. bor. in comp. p. 1. verb. beneficium. R. Ronit. dec. 41. vbi nostra Addit. Ecclesia. Imbrian. de 1. & 2. benefic. consid. 4. n. 6. seqq. Hospitalia Imbrian. num. 14. seqq. Muscatell. in praxi

in praxi gl. privilegia. nu. 4. Fontanell. dec. 110. num. 18. Monasteria, & Conventus. Imbrian. sup. num. 30. Alex. conf. 150. vol. 7. Fiscus. Imbrian. sup. num. 58. Affl. dec. 210. Muscatell. gl. privilegiata nu. 3. p. 6. Civitas, Imbrian. sup. 79. Clerici pro bonis Ecclesiarum. Affl. dec. 390. vbi *Prsill.* Imbrian. confid. 5. nu. 138. Gaudent tamen pro bonis, ad quorum titulum sunt ordinati. Nouar. dec. 87. Rustici, in casibus, quibus petitiones consulere non possunt. Imbrian. confid. 5. num. 153. seqq. Senes decrepiti, ultra annum septuagesimum. Imbr. num. 170. D. Merlin. contr. 52. à nu. 7. lib. 2. Prat. ad Muscatell. gl. privilegiata. Roccus resp. 82. tom. 2. Minores, quamvis uxorati. Vela differt. 5. 16. nu. 43. Nos ad Rouit. dec. 39. num. 11. Prodigii. Franch. dec. 598. R. Tap. sup. prag. 2. de censib. num. 34. An Auari. Prat. ob. 55.

In quo differat nullitas à restitutione in integrum.

461 Nullitas differt à restitutione in integrum in aliquibus, in cæteris conuenit. Differt, quia remedium nullitatis competit omnibus, tam maioribus, quam minoribus, & privilegiatis, cum sit de genere permissorum, ut diximus de Nullit. iudic. rubr. 1. q. 11. in fine. & q. 6. nu. 2. seqq.

462 Restitutio in integrum competit tantum minoribus, & privilegiatis. Scilicet de iure communi minoribus 25. annis, per totum tit. ff. de minor. Sforz. Odd. de restit. qu. 2. Gales. de restit. cap. 2. 3.

463 De iure nostri Regni minor ætas est restricta ad annos 18. Ideo infra hoc tempus competit tam in iudiciis, quam in contractibus. Affl. Tap. & alij sup. confit. minorum iura. Rouit. in prag. 1. de minorib. Calà de rest. qu. 23. 24. Sicut in aliis Regnis, & Ciuitatibus alia ætas attenditur, ut diximus sup. num. 10. Et dicemus infra hic.

Quamuis quo ad feudatarios aliud sit statutum in nostro Regno, ut diximus in obseruat. ad conf. 75. Rouit. lib. 3. Et diximus hic sup.

464 Restitutio concernit læsionem, vel circumuentionem, siue factam ex dolo aduersarii, siue ex facilitate pupilli; Nullitas dicitur beneficium ordinarium respicit defectum decreti, vel alterius solemnitatis requisitæ in alienatione minorum, nam alienatio facta sine decreto iudicis est nulla, & competit remedium ordinarium nullitatis, non extraordinarium restitutionis, nam ubi est remedium ordinarium eo ipso cessat extraordinarium. l. 3. de in integr. restit. D. Leonard. Ricc. in praxi cap. 2. num. 7. Diximus in tract. de nullit. iudiciorum rubr. 1. q. 6.

465 Competit maioribus ex causa absentiae, militibus, eorum vxoribus l. 1. & seqq. C. de restit. milit. & eorum qui reip. causa absunt, vbi Barbof. Vbi tota materia de Infirmitate, & ex aliis causis, & ex clausula, si qua mihi iusta causa, de qua habetur in l. 2. & toto tit. ff. ex

quib. caus. maiores l. pantonius ff. de acquir. hered. Alex. conf. 20. 71. lib. 1. Reg. Reuerter. dec. 573. num. 2. Tusc. lit. R. conclus. 297. 291. Odd. q. 5. & seqq. Calà de restit. q. 40. Diximus ad Rouit. conf. 3. lib. 3. & de Nullit. iudic. Rubr. 1. q. 6. Sabell. §. restitutio. num. 13. Christin. dec. 140. vol. 4. Oddo de restit. p. 1. qu. 6. num. 6. & art. 10. ex nu. 32. p. 1. q. 50. & alius qq. Gales. & Cateri de Restit. idem Oddo p. 1. q. 7. à nu. 44. vbi de absente causa captiuitatis, aut Carceris, & p. 1. qu. 27. cum tribus seqq. de restitutione competente maioribus, Diximus sup. nu. 14. & num. 456. Et maior si se abstineat ab hæreditate paterna, potest intra triennium reuocare. l. fin. C. de repud. hered. R. Capyc. l. str. dec. 137. num. 17. secus si emancipatus abstineat. Anton. de donat. tom. 2. cap. 18. num. 19. 20. Gam. dec. 263.

Quibus aliis competat diximus sup. hic. & de nullit. iudic. rubr. 1. q. 6.

466 Differunt quia nullitatis remedium datur aduersus id, quod est nullum, remedium restitutionis datur aduersus id, quod est validum Odd. qu. 17. art. 7. Scacc. de sentent. & re iudic. gl. 14. qu. 23. num. 19. Nos de nullit. iudic. rubr. 1. q. 6. nu. 41. Gales. de restit. cap. 1. nu. 129. Palma alleg. 192. num. 16.

467 Sic in contractu facto cum enormissima læsione, quia est nullus, non competit restitutio, sed nullitas. Calà de restit. q. 45. nu. 48. Gama dec. 94. num. 3. dec. 198. n. 1. Valasc. consult. 71. nu. 59. seqq. Menoch. de arbitr. cas. 71. nu. 18. lib. 1. Card. Luca de iudic. disc. 38. num. 2. Baron. effect. 1. n. 1. Rosis obs. 25. nu. 11.

468 Differunt, quia Nullitas est remedium ordinarium, ex iis, quæ fundat l. 1. lib. 2. sing. intell. c. 20. nu. 1. dum ea ordinaria esse dicit, quæ generaliter omnibus sine speciali personarum, aut negotiorum respectu comperunt, & firmat Vant. in rubr. quid sit nullitas. n. 1718. Nos d. quæst. 6. num. 42. Calà, de restit. in integrum quæst. 40.

469 Restitutio in integrum est remedium extraordinarium, per tex. l. In causis, in princ. ff. de minor. Bender. de reuif. concl. 1. num. 30. concl. 25. num. 59. concl. 20. num. 9. Rouit. in prag. 37. num. 12. de offic. proc. Caesar. Parcira de reuif. c. 37. n. 3. cap. 38. n. 3. Fontanell. dec. 90. num. 6. seqq. Odd. de restit. qu. 15. num. 36. q. 17. n. 23. 48. & q. 72. Calà de restit. q. 40. n. 19. Nos de nullit. iudiciorum rubr. 1. q. 6. n. 43.

Restitutione in integrum prohibita, per statutum, non est prohibita Nullitas. Nos Tract. de Nullit. iudic. rubr. 5. q. 45. Diximus hic sup.

470 Differunt quia Nullitas proponi potest infra 30. annos. Cald. in l. si curatorem, verb. infra legitimum tempus nu. 10. Mastrell. dec. 247. num. 13. Menoch. conf. 1. num. 363. conf. 635. n. 6. lib. 7. Parlador. quotid. differ. 114. nu. 2. Baron. de citat. in allegat. ad c. 16. n. 214. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 94. & 95. Nos de nullit. iud. rubr. 8. q. 2. Vrecol. de transact. q. 96. nu. 41. Carus. ad prag. Sicil. §. 9. gl. 5. num. 3. vbi nu. 8. ad mille annos si ani.

sanimæ periculum adsit.

471 Restitutio infra 4. annos post maiorem ætatem, Fontanell. dec. 118. nu. 4. R. Marin. lib. 2. c. 249. nu. 3. Pilai lib. 4. de. f. nu. 61. Diximus ad Rouit. conf. 3. lib. 3. Sabell. §. restitutio n. 10. Her- mosill. nu. 2. fol. 438 gl. 12. l. 4. tit. 5. Menoch. conf. 100. nu. 289. Gratian. dist. 797. Syrd. & Hodier- na dec. 36. Oddo p. 2. q. 89. art. 7. nu. 41. Vrcol. de Transact. dec. 76. nu. 11. 12. & dec. 87. nu. 488. Fontanell. de pact. unpt. tom. 2. cl. 7. gl. 3. p. 2. Bu- rat. dec. 705. D. Constant. ad stat. Urbis ann. 44. n. 412. Marin. resol. 202. som. 2. Cald. Pereira de re- sit. verb. infra legit. tempus, Andreol. contr. 101. & Mascard. concl. 1058. nu. 132. Tusc. lit. R. concl. 298. Diana p. 11. tra. 3. 3. resol. 3. seq. Cocin. dec. 13. Rota p. 12. redec. 33. Tusc. lit. R. conclus. 298. nu. 10. Ricc. Pepelin praxi p. 1. tit. 3. c. 2. n. 5. Petra in rit. 160. nu. 46. seqq. Antonell. de temp. lib. 2. c. 59. nu. 1. & c. 60. Staiban. ref. 166. nu. 15. Barbof. in repert. verb. minor. Altograd. co. f. 5. n. 89. seqq. lib. Gales de resit. cap. 1. num. 54. seqq. Torre de maiorat. par. 2. quæst. 41. num. 47. Ro- ta dec. 219. nu. 12. coram Corcin. dec. 105. nu. 4. coram Carrill. dec. 79. confirmata dec. 87. post Vrcol. de tract. repetita dec. 793. p. 18. tom. 2. rec. confirmata rursus dec. 311. par. 19. Barbof. in l. h. n. C. de tempor. in integr. resit. Trentacinq. var. tit. de resit. ref. 4. num. 13. Ayllon. ad Gomez lib. 2. cap. 14. num. 9. Palma consult. 94. n. 43. Narbon. de atat. ann. 29. q. 1. Fontanell. dec. 118. seqq. Crespi obs. 33. Brunem. in l. 1. C. de tēp. in integr. resit. Castill. lib. 7. outr. 18. nu. 81. post mille Ayllon. ad Gom. s. l. 2. c. 14. nu. 7. Iouus de solem. tit. gl. 15. §. 3. nu. 3. 23. Cyriac. contro. 181. Capyc. Latr. dec. 168. n. 65. D. Capon. discept. 192. n. 160. dis. 114. Manzius B. blior. tit. de resit. tit. 2. n. 179. tit. 3. n. 186. seq. Narbon. ann. 20. q. 1. Rota post Michal- lor. dec. 47. nu. 20. Cald. de resit. §. infra n. 19. Ricc. coll. 1074. 1036. Carleual. de iudic. tit. 3. sup. 16. a nu. 9. Capyc. Latr. consult. 6. nu. 29. 30. Roccus resp. 57. nu. 7. lib. 2. Gaill. conf. 13. p. 3. nu. 15. Calā de resit. tit. quæst. 40. nu. 61. Barbof. repert. §. mi- nor.

472 Quadriennium comperens minori post maiorem ætatem ad petendam restitutionem in integrum incipit currere a die quo quis sci- uit ius, & actionem sibi competere, c. 1. de re- sit. in integr. in 6. Conciol. alleg. 29. num. 25. 26. Rota dec. 39. p. 3. lib. 2. diuers. Iouus gl. 15. §. 5. Marina. l. Reuert. dec. 408. nu. 5. Benimend. dec. 69. nu. 10. Alkogr. conf. 94. nu. 69. Vrcol. consult. 63. lib. 2. A. tonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59. n. 15. P. Mo lin. disp. 573. nu. 45. Tusc. lit. R. concl. 298. Cyriac. contr. 329. nu. 77. seqq. Jordan. lucubr. lib. 14. tit. 24. n. 326. Dunozet. dec. 799. Merlin. dec. 129. Penia dec. 519. Rosis obseru. cap. 68. nu. 75. Capon. dis. 192. nu. 20. Palma consult. 5. nu. 76. conf. 94. nu. 43. Malign. altercat. 89. nu. 7. Calā sup. nu. 62. D. Constant. ad stat. Urb. annot. 48. art. 2. nu. 167. 168. Manzaned. dec. 46. Mellin. dec. 192. Roc- cus resp. 57. nu. 7. lib. 2. Narbona de atat. ann. 29. q. 1. Rota dec. 284. p. 6. rec. Gratian. dist. 403. nu. Tom. 17.

35. & seqq. & dist. 601. nu. 49. Vbi quod scien- tia non afficit Ecclesiam Collegiatam, & Uni- uersitatem, nisi fuerit legitime conuocata, Ea ratione quia quadriennium hoc est uile a principio, licet sit in prosecutione conti- nuum, Vrsill. ad Affl. dec. 175. nu. 3. vbi etiam, dicit, quod non currit impedio, Barbof. in c. 1. nu. 15. de in integr. resit. Balb. de præscrip. 4. p. 4. p. princ. q. 29. num. 10. & in l. p. 5. princ. q. 2. vbi quod ex iusta causa potest Superior non ob- stare lapsu quadriennij restitutionem conce- dere, Oddo de resit. p. 1. q. 19. ex nu. 82. Menchac. Illustr. q. lib. 1. qu. 1. num. 25. D. Palma alleg. 114. nu. 54. 55. C. 10. tom. 2. discept. 113. 114. Dicemus infra etiam nu. 184. Antonell. lib. 2. c. 60. nu. 4. seq. q. 5. ad in. resp. 16. nu. 52. Conciol. al- leg. 29. nu. 25. 26.

Et minor diuidens bona cum fratribus, si post maiorem ætatem perseverat in percipiē- dis fructibus suæ portionis, non restituitur, Gales. de resit. c. 6. tract. nu. 57. D. Manzius in Bibliotheca raris tit. de resit. tit. 2. n. 176. seqq.

473 Ex quo inferitur, quod etiam si esset com- pleta præscriptio longi temporis, adhuc con- cedenda esset restitutio intra quadriennium, a die scientiæ, l. 2. C. quib. non obicitur long. temp. præscript. Tusc. dec. 134. Rocca disp. 115. n. 34. 4. sp. 140. nu. 13. 16. D. Alex. ad R. Capyc. La- tro consult. 100. nu. 21. Vbi quando detur vi- tra 4. annos, Hermosill. gl. 12. l. 4. nu. 14. Malign. altercat. 89. n. 7.

174 Quod non tantum procedit in præscrip- tione decem, vel 20. annorum, sed etiam ad- uersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, toto tit. ff. de minor. 25. ann. Affl. dec. 37. nu. 2. vbi sic decilum refert per S. C. Pac. Jordan. lu- cubr. lib. 14. tit. 24. n. 481. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 60. nu. 45. Quamuis alij dicant nō dari restitutionem aduersus præscriptionem 40. & fortius 100. annorum, Palma consult. 64. nu. 30.

475 Immo si post completam præscriptionē longissimi temporis transferit quadriennium, si is contra quem præscriptum est, habuerit probabilem causam ignorantie illius quadri- ennij, adhuc restituitur, Cyriac. contr. 329. nu. 77. seqq. lib. 2. Marescot. var. lib. 1. cap. 16. lib. 1. c. 57. Pac. Jord. lucubr. lib. 14. tit. 24. n. 326. Vbi quod dictum quadriennium currit a die scientiæ læsionis.

476 Dummodo ignorantia non sit crassa. Nos ad Rouit. conf. 3. nu. 24. lib. 3. ex Giu. bu dec. 106. ante nu. 11. Odd. de resit. q. 20. nu. 45. seqq. Tusc. lit. R. concl. 298. nu. 85. D. Hodier. ad Syrd. dec. 2. nu. 19. Vbi an per viam exceptionis, elapso quadriennio.

Sic præscriptio capta cum defuncto maio- ri continuat etiam contra pupillum, siue sit præscriptio longi, siue longissimi temporis, sed datur restitutio in integrum, nisi per qua- driennium tacuerit, postquam fuerit factus

P p maior,

maior, *Cast. conf. 229. lib. 2. conf. 393. & 439. d. lib. 2. Tusi. lit. P. concl. 548. 549. & 581. Caball. conf. 23. num. 2. & seqq. & conf. 178. lib. 1.* Vbi quod conuectionalis cæpta cum defuncto maiore currit contra minorem hæredem, etiam pupillum, sine spe restitutionis, ex edito minorum, sed bene ex capite ignorantie, quia in ius alterius successit, *Magon. dec. Luc. 31. nu. 21. seqq. Surd. dec. 4. n. 1. & 16. Sabell. 10. fol. cap. 22. nu. 12.*

Quadrenniū, quod competit minori facti maiori, competit non intra tempus, quo læsus est, sed si habeat quis annum ex statuto ad petendum retractum, & non petijt, effecto maiore habet annum tantum, ut contra *Bar. & alios dicunt Vrsill. & alii ad Affl. dec. 173. Idem Affl. in consil. minorum lura nu. 1. 2. Surd. & Hodiern. & Censul. dec. 136. R. Maring. lib. 1. res. 299. num. 10. Trentacinq. var. res. lib. 2. re. 4. nu. 10. decisum refert per S. C. Aledu. conf. 163. nu. 18 & conf. 103. Diximus ad Rouit. conf. 42. nu. 27. lib. 3.*

477 Sic si tutor non confecto inventario adiecit hæreditatem damnolam, pro pupillo, ipse pupillus non solum infra quadriennium post perfectam ætatem, potest petere restitutionem aduersus aditionem hæreditatis, etiam si esset ætatis annorum 40. si nullam habuerit scientiam dictæ aditionis, *Conser. var. p. 3. c. 2. num. 85. seqq.*

Secus si esset præsumpta scientia in contrarium, puta si ignorantia esset crassa, vel sopina, nec hæc habet vim scientiæ, *Benintendi. c. 69. Pruli Rubin. annot. ad dec. 3. num. 107. par. 3. rec. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 60. nu. 7. & j. licet num. 10. contrarios adducat, quo ad præscriptionem 30. vel 40. annorum, ut aduersus illam nulla debeat restitutio, Conciol. allegat. 3. num. 47. seqq.*

Ecclesiæ competit restitutio, etiam non probata ignorantia, *Barz. dec. 101. nu. 18.*

Locus Pjs competit, etiam longissimi temporis, ob negligentiam officialium, qui in dies mutantur. *Hodiern. ad Surd. de. 4. n. 6. 12. Constan. ad statut. Vrbis anno. 48. num. 76.* Etiam aduersus præscriptionem 40. annorum, *Barat. dec. 774. nu. 6.* etiam non probata læsione, cum solus lapsus temporis lædat *nu. 74. D. Constantin. sup.*

478 Hæredes minoris intra quadriennium possunt petere restitutionem in integrum à die aditæ hæreditatis, *Vrsill. ad Affl. dec. 29. nu. 1. Statbon. res. 166. n. 17. Ciardin. contr. 196. nu. 8. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 65. nu. 3. Calà de resit. q. 40. nu. 65.* Elapso quadriennio non competit hæredi, *Iouius de solemn. in Contract. minor. gl. 15. §. 4. nu. 12.* Nisi esset minor *num. 14.* Vel nisi adesset impedimentum *nu. 19.* Secus infra quadriennium post maiorem ætatem, *Antonell. sup. Calà sup.* Quadriennium non currit hæreditate iacente, nisi adesset Curator, *Iouius supra num. 15. 16.*

479 Illud quadriennium non currit minori facti maiori, absenti causa reip. l. 3. C. de tempor. in integr. resit. tam mino. & c. sed à die reuersionis, *Calà de resit. q. 40. num. 68.* licet sæpius reuisset, quia tempus præsentis non computatur, *Calà ibid. nu. 69.* Vel ex alio iusto impedimento postquam incepit currere, contingens, sicut ab initio, *Odd. de resit. p. 1. q. 20. nu. 51 & art. 7. nu. 70. Diximus num. 162. Sic iuste impedito, Dondens consult. 75. n. 18.*

480 Sed si tempus quadriennij incepit currere cum minore defuncto, continuatur in hæreditatem iacentem, & hæres adiecit, hæreditatem post illud completum non restituitur, *Calà l. q. 40. nu. 66. Manzjus Bibliotheca Iur. tit. de resit. tit. 2. n. 192.*

Minor si est hæres alterius minoris ex propria persona restituitur durante eius minori ætate, sed effecto maiore habet integram quadriennium ex persona defuncti minoris, *Calà d. q. 40. n. 65.*

Minor Patris successor non restituitur ex propria persona, dum vititur iure parentis, *Calà d. q. 40. n. 72.*

Caprus ab hostibus non restituitur, nisi postliminio reuersus, *Calà sup. n. 70.*

Postliminium conceditur tam nato, quam concepto apud hostes, si reuertatur cum utroque parente, quia si cum matre, vel patre tantum, postliminium non haberet, & ideo in integrum non restituitur, *Calà d. q. 40. n. 71.*

Infra quadriennium restitutio, ut *sup. Galef. de resit. c. 1. nu. 59. seqq. Manzjus Bibliotheca Iur. tit. de resit. tit. 2. nu. 582.* Et illo elapso non competit, *Cocuin. dec. 1358. Pur. dec. 407. Penia dec. 559.*

Secus si ille sit in exilio, *Manz. nu. 183.* Secus si sit occupatus Reip. causa, vel alia legitima causa, *num. 185.* Quid si per exceptionem, non, *Manzjus num. 184. ex Gomez, vbi Laynez var. tom. 2. c. 14. n. 8.*

Secus ad fauorem dotis mulieris læsæ. *Penia dec. 710.*

481 Iudicium restitutionis in integrum debet terminari infra quadriennium, l. 6. & ult. C. de temp. in integr. resit. & ibi, *Brucem. c. 1. de in integr. resit. in 6. vbi Barbof. Fagn. Gonzal. Rota p. 10. rec. dec. 193. Carrill. dec. 64. Cino. disc. 61. n. 88.*

Limitat *num. 89. D. Pigant. ad statut. Ferrar. tom. 2. fol. 225. & 230. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 59. nu. 1. Rota p. 1. rec. dec. 13. p. 10. rec. dec. 193. Barat. dec. 74. Andreol. contr. 288. num. 110.* Vbi quando possit terminari post quadriennium, *Ciroc. disc. 16. n. 88. Vbi limitat n. 89.*

Et debet quadriennium intentari, etiam per viam exceptionis *Odd. de resit. p. 1. q. 19. art. 5. nu. 50. Trentacinq. resol. tit. de resit. q. 4. num. 13. Calà de resit. §. infra legitimum tempus num. 15. Barbof. in l. fin. C. de tempor. in integr. resit. n. 5. Molina de iustit. disp. 573. nu. 22. Laynez ad Gomez tit. de resit. c. 14. n. 9.*

Quadriennium hoc ad petendam restitutionem

nem non competit illi, qui veniam ætatis impetravit, cui ex eo tempore privilegium ætatis non comperit, quod privilegium difficiliter conceditur ex *Idemque 3. ff. de minor.* Quia Imperatores perrarò rerum suarum administrationem in minoribus indulerunt. Et mulieribus non dabatur ætatis venia ante 18. suæ ætatis annum, masculis verò ante annum 20. Et ipsi quadriennium petitionis restitutionis in integrum ex eo tempore, quo venia concedebatur, currebat, ut hæc omnia patent in *C. de temp. in integr. restit. l. 4. & per tot. C. de his, qui ven. etat. impetr. signanter in l. 2. & ibi omnes D. D. Molina disp. 573. nu. 3. 4. & l. si minor m. iuncta gl. C. de in integr. restit. Tusc. lit. R. concl. 287. seqq. l. p. pinianus. § si filius. ff. de inoffic. testam. vbi Cast. & alij. D. D. in l. si minorem 4. C. de in integr. restit. l. 1. & l. si curatorem C. od. Gomez. var. lib. 2. cap. 14. num. 8. ex l. fin. C. de temp. in integr. restit. Odd. de restit. l. q. 23. num. 41. seqq. Galef. de restit. cap. 5. Vela disert. 1. num. 27. Castill. de tertijs debitor. cap. 41. num. 93. D. Crespi obs. 17. Narbona de etate anno 20. q. 1. Vici de minorat. p. 4. q. 38. Arna. de donat. p. 2. cap. 29. D. P. tra. in rit. 291. nu. 11.*

A quo tempore currat quadriennium, si impetretur venia ætatis. *Hermosill. gl. 12. l. 4. num. 49.*

Sic nescimus quomodo possit procedere doctrina *Celsi dec. 194. nu. 8.* dicentis: Minorum restitutioni aduersus contractum per ipsum factum, nisi sint decem si triginta anni.

Civitati à quodlibet competat hoc quadriennium. *Hermosill. gl. 6. l. 3. tit. 1. num. 15. & gl. 12. l. 4. tit. 7. nu. 3.*

Quadriennium competit minori post 25. annum aduersus Ecclesiam, Civitatem à die contractus, seu læsionis. *Hermosill. f. 458. a. 2. 3.*

Quadriennio lapsò non datur minori, Ecclesiæ, etiam per viam restitutionis. *Hermosill. gl. 12. l. 4. nu. 11. & seqq. & nu. 43. Vide hic nu. 483. 484.*

Quadriennium non currit vivente Prælatò, qui alienavit. *Hermosill. sup. nu. 18. 19.*

Quadriennium, si minor moriatur in pupillari ætate, an incipiat currere à die aditæ hæreditatis, & quadriennio transacto an audiatur hæres, si minor iam maior decesserit infra tempus petendæ restitutionis, quod fluxirante aditam hæreditatem. *Hermosill. sup. num. 21.*

Quadriennium non labitur in Venditionibus iudicialibus, si adsit læsio. *Hermosill. gl. 7. l. 52. tit. 5. num. 29.*

Reipublicæ datur quadriennium, nisi aliud quadriennium sit transactum. *Hermosill. gl. 12. l. 4. tit. 5. p. 5. nu. 6. quem Vide.*

Princeps potest dispensare aduersus lapsum temporis. *D. Catan. dec. 10. nu. 1.*

Datur restitutio in beneficialibus etiam elapso quadriennio, vbi constat de bono iure. *Pentinger. dec. 370.*

Tom. IV.

Sed paupertas non restituit aduersus lapsum quadriennij. *Pentinger. dec. 436.* licet alias paupertas sit causa restitutionis. *Galef. de restit. c. 1. nu. 35.*

482 Quod quadriennium est vile. *Cancer. p. 2. cap. 1. nu. 233. Dyllon. sup. num. 3. l. ceter alij dicunt continuum: Gomez var. tom. 3. c. p. 1. nu. 3. cap. 2. nu. 2. Cald. de resol. mphyt. cap. 13. num. 3. Odd. p. 1. q. 1. num. 18.* Alii dicunt, quod à principio est vile, postea continuum. *Moliga. altercat. 89. nu. 8.* Et ipse minor debet probare, quod est infra quadriennium, nec excedit 29. annum. *Menoch. conf. 100. num. 298. Mascard. concl. 1228. nu. 2. Cald. in l. si curatorem verb. infra num. 19. Odd. de restit. p. 2. q. 39. art. 1. num. 1. Rot. rec. p. 2. dec. 245. p. 6. dec. 360.*

483 Verum post quadriennium competit restitutio, stante enormissima læsione, sed quæ dicatur enormissima læsio, *Rot. decif. 284. p. 6. rec. Conciol. alleg. 29. nu. 4. Gratian. disc. 148. num. 19 seqq. disc. 601. num. 45. seqq. disc. 907. nu. 14. 15. Farad. Conar. lib. 1. c. 3. nu. 48. 63 seqq. Rot. p. 6. rec. dec. 184. Sperell. dec. 135. nu. 147. seqq. Ridolfi. in praxi p. 1. cap. 13. nu. 455. seqq. Galef. de restit. cap. 1. nu. 80. vbi num. seqq. explicat. Narbona de etat. anno 29. q. 1. nu. 3. Gama de. 76. inad. it. num. 1. Castill. lib. 3. quot. cap. 23. nu. 49. contr. lib. 7. cap. 18. num. 82. vbi vide. Barbof. in l. fin. C. de temp. in integr. restit. nu. 6. P. l. ad. tom. 3. d. f. 114. num. 4. l. c. mosil. l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 12. num. 11. seqq. Antonell. de temp. lib. 2. cap. 59. nu. 15. 52. Fontanell. de. 118. Giurba dec. 106. num. 11. Barbof. repertor. § l. 1. sio. Vide *Hermosill. sup.**

484 Et non attenditur lapsus quadriennij, stante ignorantia, cum incipiat currere non à die læsionis, sed scientiæ læsionis. *Gratian. disc. 303. nu. 36. 408. num. 11. f. 97. Sperell. decif. 135. nu. 144. seqq. Altograd. conf. 94. nu. 69. lib. 1.* Vbi etiam quod de hoc quadriennio excipitur minor ætas, iusta absentia, & omne aliud impedimentum. *Odd. de restit. q. 20. n. 37. Mascard. concl. 1276. Cald. de restit. verb. infra legitimum tempus nu. 3. seqq. & q. forens. conf. 11. in fine Tusc. lit. R. conclus. 298. num. 9. 16. 43. Barbof. repertor. verb. restitutio. Ridolfi. d. c. 13. num. 455. seqq. vbi quod de stylo Curie, constituto de bono iure non attenditur lapsus quadriennij, nec in alijs casibus. *Galef. de restit. c. 1. nu. 87. Narbona de etate ann. 29. q. 1. nu. 8. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 60. nu. 4. Barbof. in l. fin. C. de temp. in integr. restit. n. 7. Giurba dec. 106. num. 10. vbi limitat si ignorantia sit supina, & crassa. Diximus sup. nu. 472.**

485 Quadriennium istud pro gestis in minori ætate, incipit tantum post completam maiorem ætatem, de iure communi ann. 25. *Gomez var. tom. 2. cap. 14. nu. 6. Maris. de restit. cap. 46. Cald. in l. si curatorem, verb. infra legit. temp. n. 1. Giurba dec. 106. nu. 3. Iontus sup. Gaill. lib. 1. conf. 13. nu. 15. siue concedatur venia ætatis. Franch. dec. 650. Vbi concludit, ut dictum quadriennium currat finitè illis annis à lega, vel*

statuto taxatis, secus in uenia ætatis impetrata, per tex. *Lea quidem. C. de temp. in integr. restit. Odd. q. 23. nu. 41. & seqq.* ubi quod currat etiam post impetrationem ueniam ætatis, quando fuit solemniter impetrata, alias secus, iuxta text. *l. 2. C. de his, qui ueniam ætat. Anton. de donat. lib. 1. p. 2. c. 19. n. 28. 29.*

Aduersus aditionem sine inuentario non datur minori post quadriennium. *Rota decis. 79. nu. 11. dec. 87. n. 4. post Vrecol. de transact.*
 486 Restitutio non competit Ecclesiis, Ciuitatibus, & similibus priuilegiatis aduersus sententias, & contractus, siue alium actum læsuum post quadriennium, & illud incipit à die præsentis lisionis, *elem. 1. de restit. in integr. Antonell. de tēp. leg. lib. 2. c. 59. n. 11. nisi essemus in casu, quo læsio esset quotidie oritura, vel nisi uiueret Prælati, qui læsit Ecclesiam, & in casibus similibus. Odd. q. 20. art. 3. Gratian. disc. 601. nu. 28. seqq. Ridolfi. d. c. 13. n. 460. seqq. Christin. dec. 121. n. 2. vol. 2. ubi quod dictum quadriennium est continuum, l. vl. C. de temp. in integr. restit. Sabell. sup. n. 11. Galef. d. c. 1. n. 66. Antonell. de temp. leg. lib. 2. c. 59. n. 11. 16. Hermsollin l. 4. tit. 5. p. 5. gl. 12. n. 19. Ricc. in praxi dec. 32. Trentacinq. var. lib. 2. tit. de restit. ref. 4. n. 5. Cald. de restit. verb. intra legitimum, num. 5. Lara de vita homin. c. 25. n. 85. Faria ad Couar. lib. 1. c. 3. n. 53. Mascard. de prob. concl. 225. n. 12. Rebuff. de alienat. rer. Eccles. nu. 38. Rodan. q. 79. c. 3. Staiban. obs. 20. n. 4. 5. 14. 15. Rosis obseru. c. 89. n. 90. Marin. ad Reuert. dec. 83. n. 2.*

487 Nec datur restitutio ad petendam restitutionem aduersus lapsum quadriennii, nisi in casu enormissimæ læsionis, ut diximus, vel deceptionis. *Coccin. dec. 445. nu. 7. Staiban. sup. Gratian. disc. 601. num. 41. 42. Galef. de restit. dec. 517. n. 6. 9. & n. 160. fol. 257. & ad cap. 1. n. 116. Couciol. alleg. 29. n. 24. Add. ad Burat. dec. 404. n. 10. Rota dec. 28. n. 50. p. 6. rec. vel impedimenti. Gratian. disc. 148. n. 19. Barbof. in c. 1. nu. 16. de in integr. restit. Nam tunc usque ad 30. annos competit restitutio, Cald. sup. verb. infra legitimum, n. 3. seqq. Odd. q. 19. num. 56. Faria ad Couar. d. c. 3. n. 48. 63. seqq. & nu. 90. Fontanell. dec. 118. n. 6. 7. Giurba dec. 306. n. 11. Gratian. disc. 601. n. 41. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 59. num. 15.*

488 An, & quando, & quanto tempore præscribatur iuri petendi restitutionem in integrum. *Altiograd. conf. 94. num. 70. seqq. lib. 1. Christin. dec. 139. vol. 2. Pereira de restit. in integr. verb. infra legitimum tempus. Galef. d. c. 1. Barbof. in l. vl. C. in quib. caus. restit.*

489 In Curia Romana, & supremis Tribunalibus conceditur restitutio elapso quadriennio. *Rota dec. 540. p. 4. tom. 3. rec. & dec. 284. n. 55. p. 6. rec. Antonell. d. c. 59. n. 15.*

490 Competit restitutio post quadriennium, si adsit iustum impedimentum, aut alia rationalis causa, puta deceptio, malinosus tractatus vel notoria iniustitia. *cap. 1. 2. de restit. ju. 6. Coccin.*

cin. dec. 445. num. 7. Gratian. disc. 907. nu. 14. 15. Vel si intra quadriennium causam intentauit coram iudice incompetenti. Card. Luca de reg. disp. 42. n. 6. Vestr. in praxi. lib. 8. c. 3. n. 14. Galef. d. c. 1. n. 78. Narbona de ætat. anno. 29. q. 1. nu. 9. Cald. de restit. verb. infra legitimum tempus. n. 24. Barbof. in l. fin. C. de temp. in integr. restit. & in l. 2. C. quibus ex caus. maiores. Antonell. de tempor. leg. lib. 2. c. 59. nu. 15. l. 3. C. de temp. in integr. restit. ubi Barbof. Odd. de restit. p. 1. qu. 20. nu. 51. art. 7. num. 70. Quod debet probari ab ipso minore, nisi illud esset notorium. Mascard. conclus. 1275. alias 1281. Odd. p. 1. qu. 38. art. 1. & 2. 3. ubi alia. Ionius glos. 15. §. 4. num. 19.

491 Secundò si contractus, aut sententia appareat nullus, nulla ex iisdem actis. *Grassus dec. 15. n. 8. de præbend. Ferréill. ad Burat. dec. 404. nu. 9. Galef. sup. n. 79.*

492 Tertiò Vbi adest bonum ius, & restitutio impetratur à Principe, quamuis ille dicat: *Iustitia fiat, si sciat lapsus quadriennii. Ridolfi. in praxi lib. 1. c. 13. nu. 470. Mantica dec. 315. n. 2. seqq. Galef. d. c. 1. n. 84.*

493 Quartò Quando datur restitutio ex generali clausula, de qua *Galef. de restit. c. 1. num. 86. & c. 8. Rota dec. 360. n. 13. p. 6. rec. Caualer. dec. 94. Diximus sup.* Quintò quando agitur de restitutione dotalis mulieris lætæ. *Penia dec. 710.*

494 Quadriennium competit, dummodo non approbauerit expressis verbis gesta in minori ætate, nam si expresse approbauit, restitutio non conceditur intra dictum quadriennium post minorem ætatem. Et si passus est labi quadriennium, tunc tacite censetur approbasse, & amplius restitutio non conceditur, ut toto tit. *C. si maior factus ratum habuit.*

495 Paupertas non facit competere restitutionem aduersus lapsum quadriennii. *Peutenger dec. 436. Diximus sup.*

496 Post quadriennium, in beneficialibus non datur restitutio. *Peutenger. dec. 59. secus si constet de bono iure, dec. 370.*

Aduersus repudiationem hæreditatis factâ, quadriennio elapso minori non conceditur. *Rota dec. 77. p. 13. rec.*

An terminus statutus à lege, vel statuto ad petendam restitutionem possit à iudice abbreviari, vel produci. *R. Capyc. Latr. consult. 159. num. 15. 17.*

497 In nostro Regno Neap. incipit, per Constit. minorum iura, ætas perfecta in masculo, & foemina est annorum 18. ideo questio est, quadriennium statutum per l. fin. C. si maior factus, à quo tempore currat post 13. annum, vel post 25. annum, post 25. dicit Moccia in sylua casuum forens. c. 64. ex Franch. dec. 650. Idem in Florentia. *D. Cepparell. ref. 15. num. 10. 11.*

Et difficultas est in casu dicti statuti, si ille lædatur ad anno 18. usque ad 25. an restituatur, quod sic. *Boer. dec. 350. Odd. de restit. p. 1. q. 15. art. 9. n. 75. Besc. conf. 12. n. 68. Cancer. var.*

p.1.cap.7.nu.14. Antonell. de temp. legal. lib.2. cap.59. n.33. licet contra dicat num.9. post Vilalob. syntagm. commun. opin. loco 11. de Iudic. tit. 5. c.1. D. Cepparelli. d. ref. 15. n.11.12.

In Regno Neapolitano, vt diximus, ætas maior est 18. annorum, idem in Sicilia. Card. Luca de dote disc. 142. nu.11. de al. enat. disc. 29. num.10. disc. 30. num.6. de iurisd. disc. 62. nu.12. Baron. de effect. min. etat. circa contr. in præh. n.3.

In Statu Mediolani est annorum similiter. 18. Card. Luca de alienat. disc. 55. n.5.

In Vrbe est annorum 20. Idem Card. Luca de alienat. disc. 30. n.6.

Sed Italia statuta an comprehendat clericos. Card. Luca de iurisd. disc. 62. num.12. Conflit. obs. 12.

In Florentia maior ætas est annorum 18. Sabell. §. minor. n.26.

Feudatario de iure nosuri Regni, currere incipit quadriennium, infra quod petere debet restitutionem in integrum, post decimum, quartum annum exactum, in his, quæ gessit ante pupillarem ætatem. Et competit quadriennium post completam legitimam ætatem annorum quatuordecim à die læsionis passæ. Calà de restitut. q. 23. nu. 38. 39. Franch. dec. 650. R. Rouit. in prag. 2. num. 3. de minorib. Manzus Bibliotheca iur. tit. de restit. tit. 2. nu. 195.

Quarriennium veniam ætatis impetranti, currere incipit à die impetrationis. Calà d. q. 23. nu. 49. ex Fontanell. de pactis nuptial. tom. 1. gl. 3. claus. 3. n. 60. seqq.

Quadriennium habilitatis, tam per statutum quam per rescriptum Principis currere incipit à die, quo fuerunt habilitati, non autem, post legitimam ætatem communiter definitam. Calà sup. n. 50.

Ecclesia læsa, elapso quadriennio non restituitur, nisi constet de fraude manifesta. Galef. de restit. ad c. 1. de restit. n. 113. 115.

Restitutio conceditur minoribus, Ecclesijs, & alijs ex iusta ignorantia, aduersus quadragenalem præscriptionem. D. Tristany dec. 23. nu. 10. Diximus sup. Ad quam petendam est quadriennium. D. Tristany ibid. Et infra quadriennium est iustitiz, illo elapso est gratiæ. n. 11. A principio est vile, & currit tantum à die sciennæ, & postea est continuum. ibid. nu. 12. 16.

498 Differt Nullitas à restitutione, nam restitutio obtempra à minore non iuuat fideiussori, Galef. de restit. c. 20. nu. 82. & seqq. Diximus sup. sed Nullitas contractus sic. Galef. ibid. num. 106. Casal. conf. 437. n. 22. 81. lib. 3.

499 Et remedio ordinario nullitatum admisso, denegatur extraordinarium restitutionis, Calà de restitut. q. 40. nu. 15. ex l. penult. C. si aduersus rem iudic. Rouit. in prag. 1. de minor. nu. 20. Galef. de restitut. ad c. 3. de restit. nu. 131. Hermosill. fol. 442. nu. 42. Coccei. dec. 979. Zarate dec. 29. Rota dec. 356. p. 10. rec. Rota Casb. apud Galef. nu. 19. fol. 236. Merlin. dec. 695. nu. 10. Mosaz. de

causis pijs tom. 2. fol. 327. nu. 2.

500 Sic, si Ecclesia lædatur ultra dimidium, et competat remedium l. 2. C. de resc. vendit. non competit restitutio, Galef. d. c. 1. nu. 133. Mosaz. de causis pijs lib. 7. c. 14. nu. 2.

501 Beneuerum vtrumque remedium cumulari permisum est, cum intentantur ad diuersa, & contra personas diuersas, l. etiam, C. si tut. vel Curat. Calà sup. n. 16.

Sic data nullitate contractus est in arbitrio minoris agere contra Tutorem, vel contra contrahentem, post alios Rota dec. 7. num. 7. 8. post Michalor. de fratribus.

502 Sed quando vtrique remedia tendunt ad idem, & inter easdem personas exercentur, extraordinarium remedium non competit, vbi ordinarium adhibetur, l. in causa, §. Pompanius, ff. de minor. R. Merlin. lib. 1. c. 100. num. 13. Calà sup. num. 16. 17. Nos de nullit. iudic. rubr. 6. num. 60. 61.

503 Sed verius est, quod dum discepratur super nullitate, non currit minori quadriennium ad petendam restitutionem in integrum, post Achill. dec. 288 fundat Odd. de restit. q. 20. & 74. Nos de nullit. iudic. rubr. 8. q. 13. n. 1.

504 Contra dicunt Gram. conf. ciuil. 123. n. 3. 4. Rouit. dec. 18. R. Marin. lib. 1. resal. 330. Gizz. ad Capyt. Latr. dec. 56. num. 13. Idem Marin. ad Reueri. dec. 578. post num. 3. D. Petra in tit. 160. num. 48.

505 Sed vtrumque remedium competit quando remedium extraordinarium restitutionis pinguius prouider, Faria ad Couar. lib. 1. cap. 3. n. 65. seqq. Diximus sup.

Sic restitutio non competit, si adsit in contractu læsio l. 2. C. de resc. vendit. Galef. de restit. c. 1. nu. 127. Diximus sup. n. 500.

Quod remedium nullitatis possit proponi infra 30. annos tantum, ex eo quia hoc tempore remanet præscripta actio. R. Marin. lib. 1. c. 27. nu. 10. Thomat. dec. 159. num. 7. Rota apud Possb. de subb. in addit. dec. 216. nu. 23. Possb. de manut. obs. 8. n. 93. ref. 2. n. 11. Nec elapsis 30. annis potest opponi, Rota dec. 622. n. 16. post Possb. de manut. Nos de nullit. iudic. rubr. 8. q. 3. & seqq.

Quod est intelligendum ad finem agendi, secus ad finem excipiendi, dum quis est in possessione, Rota penes Possb. de subb. d. dec. 216. nu. 24. Rota rec. dec. 13. num. 15. p. 15. nam tunc semper opponi potest. Nos sup.

Et vbi sumus in possessorijs, vel ad effectum impediendi viam executiuam, nullitates non attenduntur iudicijs, nisi sint ex tribus, nempe iurisdictionis, mandati, vel citationis, Possb. de manut. obs. 12. nu. 47. & ibi Rota dec. 435. nu. 8. Nos sup.

Quando restitutio in integrum pinguius prouider, vt quia per restitutionem veniunt fructus, qui non veniunt in rescissione, Amat. conf. 87. nu. 9. R. Saufel. dec. 125. Franch. dec. 248. Cancer. var. p. 2. c. 1. de minor. n. 206.

Vtrum idem Cancer sup. aduertit prudenter

ter intelligendam *decisionem*. *Francis* cum distinctione. Aut minor est læsus circa rem, alienando rem sibi vtilem, quam distrahere non expediebat, nec pecunia indigebat. Et ita è conuerso res afferebat bonum annuum fructum, & hoc casu minor restituitur ad rem, & contractus rescinditur, & habetur pro non facto, & restitutio præcisè auocat rem, & habet locum beneficium restitutionis in integrum, per *tex. in l. lex quæ tutores*, C. de admin. tutor. & sic obtinuit *Cancer*.

Aut minor non læditur circa rem, sed circa pretium, Vt quia vendidit rem suam non iusto pretio ex necessitate, & vrgentia æris alieni, & tunc minor non restituitur ad contractum, sed aduersus pretium, & tunc cessat remedium extraordinarium, & locum habet remedium ordinarium, l. 2. C. de resc. vend. t. & electio tribuitur conuenio restituendi rem, vel supplendi iustum pretium, *Grat. conf. 7. nu. 2. Gratian. dec. 132. n. 17.*

Et si constat adesse alia bona minoris, ex quibus possit debitum satis fieri, *Seraphin. de iuram. priuil. 83. num. 50. Fab. in C. tit. de restit. in integr. defin. 3. Fontanell. de passis nupt. cl. 4. gl. 18. num. 42. 46. 100. & dec. 520. nu. 7. vbi refert Vrsill. ad Affl. 240. num. 8. Garz. de expens. c. 18. num. 44.*

Sed *Lucà ad Franc. d. dec. 248.* ponit difficultatem in dicta distinctione, pro vt ponit in addit. ad *Gratian. d. dec. 130. n. 5.*

506. Conueniunt nullitas, & restitutio in integrum, Quia annullato contractu venditionis, v.g. restituitur res vendita cum fructibus, & pretium cum interesse. *Diximus sup. Castill. contr. lib. 8. c. 64. nu. 11. D. Pigant. ad statut. Ferr. fol. 37 rubr. 7. nu. 27. Vbi restitutio conceditur restitutis acceptis, ex Rota dec. 92. p. 4. tom. 2. Gratian. disc. 720. & 767. post mille D. Romaguer. ad synod. Gerundens. lib. 3. tit. 5. c. 1. n. 38. seqq.*

507. Sic etiam obrempa restitutione aduersus contractum, etiam veniunt fructus. l. videamus 38. §. *sanfabiana*, ff. de usuris, l. in conditione 173. §. cum verbum, ff. de reg. iuris, Ricc. collect. 2749. *Conar. lib. 1. var. c. 3. nu. 18. vbi Ibanez Giurb. dec. 39. nu. 8. Noguero. alleg. 8. num. 37. seqq. Gnetier. q. 69. Cyriac. contr. 321. nu. 77. 78. Odd. de restit. qu. 45. art. 2. nu. 15. q. 99. art. 14. nu. 123. 131. Farinar. in praxi q. 6. nu. 44. Tapia in rubr. de Constit. Princip. c. 3. num. 19. 38. Ponte dec. 25. nu. 9. 19. Boer. dec. 98. nu. 1. Canall. q. 536. nu. 19. Altograd. contr. 92. num. 38. 39. Rota post Cenc. dec. 266. num. 4. Galef. de restit. ad c. 1. de restit. n. 141. Gratian. disc. 807. nu. 22. seqq. *Surd. dec. 212. n. 12. Thes. dec. 135. in fine, Sesse dec. 136. p. 2. post mille Faria ad Conar. lib. 1. c. 3. nu. 1. & seqq. & nu. 52. 97. Gregor. Lopez. in l. 2. gl. 5. tit. 32. p. 7. Gomez lib. 3. c. 13. nu. 38. in fine. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 12. num. 92. & cl. 7. gl. 3. p. 2. num. 13. Nos ad Rovit. conf. 3. num. 5. lib. 1. Solorz. de Iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 27. à nu. 101. Galef. de restit. c. 1 com. num. 141. Gallus de fruct. b. disp. 13. num. 11.**

disp. 23. art. 4. nu. 33. seqq. disp. 34. art. 2. 7. Cbris. fin. dec. 123. vol. 2. Sabell. §. restitutio nu. 31.

508. A die celebrari contractus, *Surd. dec. 25. n. 21. Thes. dec. 19. nu. 3. Cyriac. contr. 303. n. 83.*

Licet contra, quod non debeantur fructus, nisi à die motæ litis, *Rota coram Bald. de. 272 in fine, Rosis obseru. cap. 25. Molingnan. altercat. 79. nu. 2. 11.*

Et recuperat bona, etiam in alium translata, *Staiban. obs. 103. num. 13. seqq. secus ex gratia ibidem.*

Sed non debet restituere rem, nisi ei refectis expensis, & meliorationibus, *Galef. de restit. ad c. 1. de restit. nu. 137. & 143. seqq. Angelus de Impens. & meliorat. art. 10. n. 3.*

Eo magis si ultra minorem ætatem, ad sit læsio ultra dimidium iusti pretii, nam tunc talis læsio annullat contractum, & sic est restituenda res cum fructibus, restituto pretio cum interesse, dummodo illud sit versum in beneficium minoris, *quando 25. §. restitutio, ff. de minor. Amat. c. 87. Et sic decisum fuit per S. C. die 14. Iunii 1678. vt refert D. Alexius ad Capr. Latr. consult. 144. nu. 11.*

509. Et si emptor fuit ignorans, credens, rem fuisse Venditoris, non autem minoris, vel Ecclesie, fructus nullo modo tenetur restituere, nisi post litem contestatam, *Ciarlin. contr. 105. nu. 73. Meseot. var. lib. 2. c. 9. nu. 5. Duran. dec. 397. nu. 14. Louius de solemn. in contr. minor. gl. 3. n. 177. seqq. Barbosin l. 2. C. si quis ignorans.*

In læsione enormissima veniunt fructus à die contractus, *Noguero. alleg. 29. n. 216. Idè si restitutio petatur per viam reuendicationis, Molingnan. d. altercat. 79. n. 10.*

510. In restitutione concessa ex gratia non veniunt fructus, *D. D. sup. citati, relati per Faria ad Conar. var. lib. 1. c. 3. nu. 97. Anton. de donat. p. 2. c. 29. nu. 6. seqq. Nos sup. conf. 3. nu. 22. decisum refert D. Romaguer. ad C. viol. ad stat. Eugub. rubr. 56. lib. 2. n. 70. & ad Synod. Gerundens. lib. 5. tit. 12. c. 9. num. 139. & 168. Noguero. alleg. 8. nu. 33. 39. an fructus exantes num. 23. seqq. Xamar. de fik. 103. Pegaf. ad l. 1. Ordin. Portug. tom. 1. ad proem. gl. 55 Vela differt. 16. d. n. 51. Gall. sup.*

In restitutione ex gratia, vel à Principe concessa, ad quæ illa extendatur, & an adimat lura, & res Tertio iam quæ sita, *Non. Gomez var. lib. 3. c. 13. n. 38. & seqq. & in l. 1. Tauri nu. 12. & i. l. 9. nu. 64. Molina de primog. lib. 3. c. 2. nu. 15. seqq. Peregr. de Iure Fisci lib. 5. tit. 2. Cyriac. contron. 342. Tomut. lib. 2. qu. 42. Vbi de gratia, & iustitiæ restitutione, Garzia de nobil. gl. 6. §. 1. nu. 43. seqq. Solorzan. tom. 2. de Iure Indiar. lib. 2. c. 27. n. 100. & in Polit. lib. 3. c. 29. fol. 460. Farinae. q. 103. nu. 20. Honded. conf. 55. lib. 2. Altograd. conf. 98. n. 61. Salgad. p. 4. de protecc. c. 9. d. nu. 173. & c. 14. d. nu. 39. & seqq. P. 2. de tenuta c. 57. d. nu. 67. Olea de beff. Iur. tit. 4. q. 2. nu. 26. Anton. de donat. p. 2. c. 29. D. Capon. tom. 5. disc. 345. Vela differt. 16. d. nu. 56. Mier. de Maiorat. p. 4. qu. 23. numer. 96. Larrea allegat. 43. lib. 1. Drossi. xams*

Bottillier. de success. ab intest. lib. cor. 74. nu. 6. Andreol. contr. 58. nu. 3. Staiban. obs. 105. nu. 1. Luca ad Gratian. disc. 423. nu. 5. Nos ad honit. conf. 3. nu. 21. lib. 1. Masius consult. 361. nu. 5. si qq. lib. 4. Philip. Marefca Tract. de legib. fol. 242. nu. 54. & seqq.

Licet Franch. dec. 213. nu. 2. dicat: Restitutio- nem delinquentis non operari circa bona, quæ restitutus tempore delicti non habuit, etiam quod durante banno ad eum spectare ceperunt, Tamen contra sunt Staiban. conf. 35 nu. 22. Gratian. disc. 209. nu. 6. Odd. de restit. p. 2. q. 99. art. 1. nu. 6. Videndus R. Marin. ad Reuert. dec. 487.

Restitutus ex iustitia debet restituere fructus pendentes, & nō perceptos, Guttier. pract. lib. 4. q. 69. Salgad. p. 4. de proceff. c. 9. n. 93. & a n. 102. & cap. 14. d. nu. 136. & 173. & cap. 10. d. nu. 40. 74. & 151. Larrea dec. 5. m. 5.

Damna, & deteriorationes, Salgad. d. p. 4. t. 9. d. nu. 107. 175. & 182. P. Molina tract. 2. c. Iustit. disp. 725. Diana tom. 8. tract. 7. res. 12.

Et Princeps quando remittit alicui crimen, & restituit eum generaliter ad omnia per crimen ommissa, intelligitur tantum quoad poenam, non autem quo ad bona confiscata, si de eis non fuit facta expressa mentio, Andreol. Staiban. Luca, Masius, & Nos sup.

Licet per restitutionem ex gratia, etiam bona à Fisco in alium translata recuperari, quando restitutio est plenissima, Rota Rom. dec. 10. post Tract. Rodrig. de con. usq. credit. Staib. d. obs. 105. nu. 7. 8. Nos sup. nu. 15. Mans. sup. nu. 6. Rodier. ad Marin. c. 68. nu. 2. Et restitutus ad patriam dicitur etiam restitutus ad bona, Rosa p. 18. rec. dec. 25. tom. 1. Sabell. §. bannitus n. 21. Menoch. lib. 5. p. 46. 47.

Sic officialis dignitate priuatus, & postea restitutus non recuperat eundem locum ab alio præuentum, Bottillier. lib. cor. 74. nu. 5. 110. nu. 25. D. Galeot. contr. 45. nu. 17. lib. 2. Reich. ad prinis. colleg. Neapol. §. fin. d. nu. 123. Nos ad Romit. d. c. 3. nu. 4. & ad de. 37. n. 21. Taffon. de anteq. vers. 3. obs. 3. n. 270. Cupibl. de baron. tom. 1. c. 24. n. 89.

Secus si Princeps expressè contrarium determinauit, vel si remouit fuit ad tempus, nam elapso tempore veterem precedentiam tenet, ex l. 2. ff. de decur. Gothofred. in Diatrib. de iure precedentia p. 1. c. 6. ib. 44.

Verum Rebells, qui fuit restitutus ex iustitia per sententiam, tunc recuperat non solum bona medio tempore confiscata, & penes Fiscum existentia, sed etiam aliter quæsitæ, & cecellæ, Staiban. d. res. 105. nu. 16. seqq. & ibi in obseruat. d. nu. 17. Nos d. conf. 3. n. 1. seqq. & dec. 37. nu. 16. Capon. d. disc. p. 395. nu. 28. Mansius d. consult. 361. nu. 2. seqq. D. Ageta sup. nu. 11. fol. 340. R. Marin. alleg. 41.

Alia de restitutione ex gratia, & iustitia diximus ad Romit. d. conf. 3. & 37. dec. & de nullit. Iudic. rubr. 10. q. 6. nu. 53. seqq. D. Crespi obs. 11.

nu. 6. Angelis de offi. Baron. cap. 64. Prat. obs. 66. Franch. & Luca dec. 419. D. Petra in rit. 20. nu. 55. R. Marin. lib. 1. c. 46. num. 15. 16. lib. 2. c. 185. Ciarli. contr. 168. Andreol. contr. 58. Burat. dec. 643. n. 14. Rota dec. 465. p. 2. rec. dec. 449. ex nu. 44. p. 5. Cyriac. contr. 310. Medic. exam. 25. & dec. 41. & addit. Massin. de confiscat. quæst. 41. Nogue. rol. alleg. 8. Bottillier. sup. alijs, apud D. Ageta sup. R. Reuert. & Marin. dec. 162. D. Geor. alleg. 20. R. Ponte dec. 25. nu. 15. conf. 133. n. 9. Mastrell. de Indul. cap. 22. n. 70. post alios Sabell. §. restitutio num. 28.

511 Impugnans contractum à se gestum, qualiter teneatur restituere acceptum, Iouius gl. 16 §. 7. nu. 19. & gl. 22. §. 22. nu. 4. Olea de Cess. Iur. tit. 2. q. 1. Leon. dec. 181. Barbof. ver. 76. d. n. 100. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. nu. 43. Hermosill. l. 56 gl. 11. nu. 141. tit. 5. lib. 5. Ciroc. disc. epi. 71. nu. 51. Pigant. ad Status Ferrar. fol. 37. n. 27. Ricc. in praxi tit. de alienat. rer. Eccles. res. 88. n. 6. Farinat. de contract. q. 16. num. 15. 103. Mansfrell. ad Capp. Lar. obs. 104. n. 9.

512 Sed minor impugnans non debet restituere acceptum, si non est factus locupletior, Ciroc. sup. n. 53. & recoh. de transact. q. 29. num. 28. Barbof. in l. vrie. C. de reput. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. nu. 43. Rip. obs. 301. nu. 8. Magor. dec. Flor. 119. n. 8. Giurba dec. 103. num. 10. Rota dec. 440. n. 1. p. 1. diuers. Menoch. conf. 616. n. 14. conf. 674. n. 15. conf. 714. n. 9. & 1122. n. 66. de practib. 3. p. 84. nu. 1. Diximus sup. n. 320.

513 Si per viam nullitatis non debet restituere acceptum, Ciroc. d. disc. epi. 71. nu. 52. Prat. ad Pasc. de vir. patr. p. 1. c. 2. vers. Curiosa, & lib. 4. disc. 48. & obs. 48. R. Marin. lib. 2. cap. 234. in fine.

514 Conueniunt, nam quis petens nullitatem contractus venditionis fundi, v.g. emptor debet illum restituere, sic etiam si minor petat restitutionem in integrum, ob læsionem, non potest emptor illum non restituere, dicendo velle supplere iustum pretium, Pinell. in l. 2. p. 1. c. 2. n. 26. de resc. vendit. Menchata contr. vsufr. lib. 3. c. 66. Fachin. lib. 2. c. 89. Cabl. de restit. verb. impforandum nu. 14. 15. Simoncell. de decret. in controuerf. minor. Morla in emp. tit. 5. q. 1. n. 30.

Licet contra dicat Hermosill. in l. 56. tit. 5. p. 5. gl. 11. 12. nu. 114. Conar. var. lib. 1. c. 3. nu. 14. vers. nec cuim dubium, vbi Faria nu. 67. Et hæc sufficiant pro Restitutione in Integrum aduersus Contractus, Quasi Contractus, & Distractus.

De restitutione in Integrum agunt Tust. pract. conclus. lit. R. Vofq. vsufr. controuerf. cap. 67. Trentacinq. resol. Tepat. tit. 103. 106. 108. 109. 110. P. Gregor. Syntagm. lib. 13. c. 4. Sprengerus, Carpzovius in eius operibus, Farinac. in fragm. ad Repert. Iudic. Dolanus 10. Hunckerus, Stephonius Daoyz, Gúnerus, Guilbelmus Casador. Capue. tom. 1. p. 3. cap. 10. Petrus Boulliardus, Marinus Aut. Caimus, Gothofredus Antonius, Baron. de eff. & minor. atq. circa Contract. ultimas volunt.

& Iudicia, Calà de resit. Sfor. Odd. de resit. Maur. de resit. Galef. de resit. D. Iovius de solemn. in contrah. minor. p. totum, Grossus de contrah. minor. per totum, Antonius Gothofredus, Call. Pereira de resit. in Integrum, D. Manz. in Bibl. Iuris Mandosius, Pellegrin. in praxi, Sabel. in summa Tract. item, & Cassejon. Sabagum. Sprengerus, Tomasius, Tusc. l. 1. M. conclus. 258. seqq. & l. 1. R. Vilagur. Plures Authores impressi in fol. Franc. fol. 1586. & Lugdun. fol. 1612. Et hæc sufficiant, secundum Nostra parvam Capacitatem, pro restitutione in integrum adversus Contractus, Quasi Contractus, & Distractus. Cætera suppleant Doctissimi Domini Lectores.

S V M M A R I V M.

QUEST. XXXIX.

Quæ sit reuocatio Contractus, & quid operetur, n. 1.
Contractus ab initio est voluntatis, postea necessitatis, & irrevocabilis, n. 2.
An debeat Gabella de Contractu reuocato. nu. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
An debeat reces data proxenetæ, n. 10.
In quibus Contractibus potest esse reuocatio, n. 17.
Quæ donationes possunt reuocari, n. 18. & num. 418. & seqq.
Mandatum, an, & quando possit reuocari, n. 19. & a n. 20. ad nu. 29.
Concessio Iurisdictionis an reuocabilis, n. 30.
Contractus societatis an reuocabilis, n. 31. 32.
Renotio, an habeat locum in causis pijs, & favorabilibus, n. 33.
An in dote, n. 34.
An differat pactum de non reuocando à pacto de non contrahendo, n. 35.
Commodatum, depositum, præcarium, mutuum, an possint reuocari, nu. 36. 37. 38. 39.
An possit reuocari consensus datus per cred. forem alienationi rei sibi hypothecata, n. 40.
Actus sui natura reuocabilis, an fiat irrevocabilis per pactum de non reuocando, n. 41.
Libertas semel data an sit irrevocabilis, n. 42.
Fiscus quando alienata per inquisitum reuocet, n. 43.
An detur actio reuocatoria contra Tertium, n. 44.
Contractus unicus, an, & quando possit pro parte acceptari, & pro parte reuocari, n. 45. & a nu. 46. ad nu. 50.
An possit reuocari consensus datus per feudatarium immediatum, in feudo dato non immediato, nu. 51. 52. 53.
Confessio facta extrajudicialiter, an, & quando possit reuocari, n. 54. & a n. 55. ad n. 63.
Venditio, ut dicatur perfecta, quæ requirantur, n. 64. & a n. 65. ad num. 81. Vbi de translatione domini.
Promissio de vendendo rem stabilem sine certo pretio, vel cum certo expresso pretio, quando dicatur perfecta, itaut non possit reuocari, nu. 82. Vbi si in ea re habeat locum ins congrui, & il-

lud sit petendum, an post petitionem, & sententiam sit locus penitentie.

Venditio, ob pretium non solum, an possit per vendito. reuocari, n. 83. & a n. 84. ad n. 100.

Contractus conditionalis, non adimpleta conditione tempore statuto, an, & quando possit reuocari, n. 101. & a n. 102. ad n. 115. Vbi de modo non impleto. Vbi etiam quæ sit Causa finalis, & impulsiva.

Contractus quando dicatur perfectus, ad hoc ut non possit reuocari per unam partem, nu. 116. 117. 118. 119. 120.

An possit reuocari contractus Emptionis, si res fuerit asserta libera, & postea sit r. per non libera, n. 121. & a n. 122. ad n. 140. Vbi de vitis in animalibus venditis, de redditibus, & alijs.

An possit reuocari contractus venditionis, si emptor n. adat arrham, si velit illam amittere, n. 141. & a n. 142. ad n. 146. 147. 148.

Locator, & conductor, & eius successores, an, & quando possint reuocare contractus locationis, & condictionis, n. 149. & a n. 150. ad n. 237.

Pacta futura successionis, an, & quando possint reuocari, n. 238. & a n. 239. ad n. 262.

Reuocatio contractus fit in casibus permixtis ab ipsis contrahentibus, an possit fieri ab alijs, n. 263.

Renunciatio facta à Monaco ante professionem, an, & quando possit reuocari, quid si sit Episcopus, vel exeat à Religione, vel transeat ad aliam, ubi tota materia, n. 264. & a n. 265. ad n. 300.

Corpora regalia si alienet Princeps, an possit alienationem reuocare, n. 301. & a n. 302. ad n. 309.

Officialis, an, & quando possit remoueri ab officio, nu. 310. & a n. 311. ad n. 319.

Concessio alicuius rei annua facta per Regem, ad eius beneplacitum, an, & quando possit reuocari, nu. 320. 321. ubi tota materia, & n. 322.

Contractus initus ad certum tempus, cum clausula: Et deinde ad beneplacitum, quando possit reuocari, n. 323.

Princeps faciens gratiam quando possit illam reuocare, n. 324.

An, & quando Princeps possit reuocare contractum cum ipso g. sum. n. 326. & a nu. 327. ad n. 342.

Renotio contra alium, an, & quando remaneat fructus rei alienata, n. 343. & a n. 344. ad n. 359.

Habens facultatem nominandi ad aliquod officium, vel aliam re, si nominet, an possit reuocare nominationem factam, nu. 360. & a num. 361. ad num. 379.

Fideicommissum an possit fieri, siue, & maioratus, in contractu, & si fiat, an, & quando possit reuocari, n. 380. & a n. 381. ad n. 379. Vbi de donatione causa mortis, cum clausula de non reuocando, si possit reuocari, & n. 406. & a n. 407. ad n. 417. Vbi de debito Cesso, & de delegato alicui, an possit fieri alteri?

Contractus in testamento an possit fieri, & si fiat, an possit reuocari, n. 398. & a n. 399. ad n. 405.

Donatio an sit inter vivos, an causa mortis, & sic reuocabilis si dicat: Dono, cedo, renuncio Titio, n. 418. & a n. 419. ad n. 431.

Dono.

Donatio facta cum clausula constituti : ex nunc pro
tunc, sequuta morte donantis, an sit inter vivos,
& reuocabilis. n. 432. & d. n. 433. ad n. 447.

Donatio si fiat alicui, cum pacto, quod certo casu ad-
ueniente, res donata transeat ad alium, an pos-
sit donator donationem reuocare ante accepta-
tionem, & nemine pro absente stipulante. n. 448
& d. n. 449. ad n. 481.

Donatio, potest fieri irrevocabiliter, & facta reuoca-
biliter potest reuocari expresse, & tacite, ubi
tota materia. n. 486. & d. n. 487. ad n. 499.

Donatio inter vivos perfecta non potest reuocari,
quando possit reuocari. n. 500. & d. n. 501. ad
num. 550.

Reuoatur donatio ex causa ingratitudinis. n. 551. &
d. n. 552. ad n. 581. Vbi de ingratitudine commissi
ab uno, an noceat alteri, & de re donata iudici-
da.

An, & quando reuocetur donatio ob sapernientiam,
& naturam filiorum. n. 582. & d. n. 583. ad
num. 613.

Donatio inofficiosa, an, & quando reuocetur. n. 614.
615. 616. 617. 618. Vbi etiam ex causa dotis
inofficiosa.

An facta in fraudem creditorum. n. 619. & d. n. 620.
ad n. 653.

Contractus alienationis rei feudalis, an, & quando
possit reuocari, ante acceptum Regium assen-
sum. n. 654. & d. n. 655. ad n. 727.

Ecclesia si renuat fundum sine assensu Apostolici, an
possit reuocare. n. 728.

Si emphyteuta alienet rem emphyteuticam, si non ad-
sit assensus domini directi, ad, & quando possit
reuocare. n. 729. & d. n. 730. ad n. 763.

Contractus adiectionis in diem, & legis commissoriae
quando possit reuocari. n. 764. 765. cum pacto
de retrahendo. n. 766.

Contractus reuocatur cum consensu utriusque con-
trahentis. n. 767. 768.

Pactum nudum an producat actionem. n. 769. an cum
Iuramento. n. 770. Quid de Iure Canonico. n.
771. 772. 773. 774.

Contractus innominatus, & nominatus quis sit, &
an, & quando possit illi reuocari. n. 775. & d.
n. 776. ad n. 805.

Contractus locationis, & conductionis, mutui, deposti-
ti, donationis, an sint contractus innominati. n.
806. 807.

An contractus transactionis. n. 808. & d. n. 809.
ad num. 831. Vbi an locationis.

Contractus, & actus reuocabiles, an sit irrevocabilis
per Iuramentum. n. 832. 833. 834.

An differat nullitas a reuocatione contractus. n. 835.
836. 837. 838.

Reuocatio Contractus, in requirit solennitates requisi-
tas, n. cons. Cōtractus. n. 839. 840. 841.

Reuocatio est intimenda parte alicui, quibus po-
test reuocari. n. 842.

Domini, an, & quando possit reuocare Contractum,
vel aliam a se factum per procuratorem, vel
nuntium. n. 843.

Reuocatur quando pro facta habeatur, si non sitis
Tem. II.

per eum, qui illam facere volebat. num. 844.
Ius reuocandi reueruatum, an transeat ad heredem.
num. 845.

An, & quando dicatur perfectus contractus emptio-
nis, vel conditionis, quando factis subbasta-
tibus, quis offerat, & remaneat sibi res ad
extinctum casu. c. l. e. num. 846. & d. num. 847.
ad num. 960. Vbi tota materia venditionis, seu
locationis rei subbasta, quoad fiscum, minores,
Ecclesias, debitores decotto, & similes.

Quid sit reuocatio Contractus, vel
Quasi Contractus, vel Distractus,
& in quibus contingat? Et in
quo differat a Nullitate Con-
tractus?

Quest. XXXIX.

1 Reuocatio Contractus est, quasi mors
voluntaria Contractus, & definitur,
quod sit: Reuocatio voluntatis contrahendi, per
contrariam eorundem voluntatem. *Utrac. consil.*
231. Card. Tusc. verb. reuocatio conclus. 316. Et
reuocatio operatur, quod actus habeatur pro
non facto. Nota Romana apud D. Celsum de cas.
38. num. 6. Molina de primogen. lib. 1. cap. 12. nu. 8.
Ibi: Contractus si reuocabilis est, definit ef-
fe Contractus.

2 Licet alia Contractus ab initio sit volunta-
tis potestā necessitatis & irrevocabilis, & tac-
e n. r. 278. 352. & c. l. e. 17. nu. 2. 32. & al. ad.
lab. v. cre. sit. p. 1. c. 3. d. num. 19. He. mosill. in pio-
l. 30 p. 5. gl. 1. num. 2. Barthol. v. o. 76. a num. 20.
Castill. lib. 3. controu. 26. T. onat. lib. 2. qua. 66.
P. Molina disp. 258. Gomez v. m. in 2. c. 8. Contr.
l. b. 1. cap. 14. & ibi etiam Farin.

3 Quod est adeo verum, quo ad reuocatos,
quod si per statutum de omni Contractu de-
beatur gabella, ut est in aliquibus Mandi par-
tibus, si fiat Contractus, & reuocetur, & re-
soluatur Contractus incontinenti, & re inte-
gra, non debetur gabella, Farin. de Inst. in
Contr. lib. 5. c. 3. 4. & 39. Sa. ell. 8. gabella n. 6. 7.

4 Item si Contractus sit conditionalis, nam
condicione pendente possunt partes a Con-
tractu recedere, si recedant, & reuocent Con-
tractum, si interim sit soluta gabella, restitui-
tur, quia est, ac si Contractus factus non esset.
D. Cepparell. resol. 24. Nam data conditionali
dispositione, talis eius est natura, ut ante illius
implementum, nec obligationem, nec actio-
nem pariat, immo facit actum irā in suspenso
stare, ac si factus non fuisset. l. cedere diem
213. ff. de verbor. obligat. S. u. d. d. c. 209. dec. 232.
Cyrac. controu. 424. num. 5. & seqq. Peg. res. c. 1.
num. 45. p. 9. D. Cepparell. d. res. 24 n. 2. Guttier.
de gabell. q. 8. nu. 3. 4. Molina de Inst. disp. 337.
Surd. dec. 305. num. 20. 21. T. f. l. e. G. concl. 5.
no. 26. P. Mosill. in summa tract. 12. de contr. f.
cap. 22. n. 105.

- Quamuis res tradita fuisset. *Guttier. d. c. 8. num. 4. D. Cepparell. sup. n. 8.*
- 5 Quamuis contra teneat *Marente consil. 12. 8. 129. 130.* in imprettis post eius decisiones, qui consuluit contra, in causa relata per *Surd. d. decis. 305.* ubi contra *Marent.* decilum refert per suum Senatium, & ipse *Marent.* d. consil. 130. num. 4. & 5. non negat, quod quando Contractus est condicionalis non adimpleta conditione, non debetur gabella, aliud quando est purus, sed resolutibilis sub conditione.
- 6 Verum, si ad sit statutum, quod de omni re vendita solvatur gabella, si fiat alienatio, & postea reuocetur Contractus, debetur gabella, si reuocatio sit voluntaria, cum tunc sit noua alienatio ex integro. *Francisc. Personal. de gabell. sub num. 143. Frecol. de transact. qu. 7. n. 15. seqq. Fagund. de Iustit. Contract. lib. 5. cap. 3. 2. cap. 39. Vasq. opus. moral. de restit. cap. 6. §. 2. dub. 2. Hermosill. l. 7. glit. §. p. 5. n. 5.*
- 7 Idem dicimus de reuocenditione voluntarie facta, seu etiam coacte, ob pactum ex intervallo, *Surd. decis. 305. num. 26. seqq. Card. L. n. de feud. disc. 69. num. 6. Canaler. dec. 360. num. 5.* quidquid contradicat Idem *Surd. consil. 136. num. 27. Hermosill. gl. 6. l. 42. tit. 5. num. 21. & seqq. fol. 655. Truse l. 6. consil. 6. num. 14. P. Molfes. summa tract. 12. cap. 22. num. 108.*
- 8 Si vero reuocatio proueniat ex eo, qui Contractus esset nullus, & inualidus ob reuocandam iuris communis, aut municipalis, tunc non debet esse locus alteri solutioni gabellæ. *Alex. consil. 104. num. 5. lib. 1. c. 36. num. 5. seqq. lib. 4. Ratin. consil. 73. num. 68. seqq. Gratian. de. 74. num. 27. Franc. Personal. sup. n. 137. seqq.*
- 9 Ipso iure soluta gabella reperitur. *Surd. dec. 122. num. 9. Sosa de censu. qu. 97. num. 10. & seqq. Frecol. l. 4. m. 18. num. 37. 38. Salgad. de regi. proteclio. p. 4. cap. 14. num. 36. Gratian. disc. 745. num. 9. Guttier. de gabell. qu. 9. num. 23. l. 2. c. 2. §. 32. num. 43. & de nullit. iudic. rubr. 8. qu. 15. num. 27. D. Cepparell. res. 94. num. 5. Vbi limitat num. 8. 8. 10. ut debeat ex parte dolosi. *Barbo. cap. pell. verb. si §. 1. cap. 59. num. 1. l. m. opus. 817. D. Molus obf. 95. l. 1. q. opus. moral. tract. de restit. cap. 6. §. 2. dub. 1. Sabell. de transactio num. 24. §. gabella n. 6. 21. Fagund. de iust. & contr. lib. 5. cap. 3. 4. 39. P. Molfes. d. c. 22. num. 104. Truse l. 6. conclus. 5. num. 14.**
- 10 Verum quoad mercedes datas pro xenis, ob contractum, quia dantur pro seruitio, & opera sua, quæ cum sit sequuta, non reperiuntur. *Sanfel. dec. 314.* Vbi limitat quando ea quantitate argueretur merces data non solum pro opera, & labore, sed etiam pro causa sequuta, nam tunc dempra rata pro labore, & seruitio posset reliquum reperti. *Sabell. §. gabella num. 21. §. venditio num. 59. §. expensæ num. 13.*
- 11 Sic non debetur gabella pro reuocenditione facta vigore reueruacionis domini, vel parui de reuocendendo, cum fiat ex necessitate ad pro executione, & accessorijs primi contractus, *Surd. dec. 305. & 321. Truse l. 6. conclus. 5. num. 15. 3. 77. Gratian. disc. 280. num. 9. 14. Noua. sup. p. 1. coll. 226. Guttier. de gabell. qu. 10 num. 22. §. 99. locus finale pactum esset appositum ex intervallo, & ex noua causa. Marente consil. 128. post suas decisiones, contra dicta per *Surd. d. decis. 305. D. Modern. ad Surd. de. §. 321 num. 4. Guttier. de gabell. qu. 10. num. 26. P. Molfes. sup. d. c. 22. num. 108.**
- 12 Non debetur in venditione facta verbis directis, cum pacto legis communiaria, vel adiectionis in diem, si reuocatur. *P. Scipione de Neapol. le precipit. & l. 1. §. 1. lib. 2. cap. 43. num. 4. Christ. de c. 9. num. 3. vol. 3. Gomez. de mar. com. 2. cap. 2. & ibi Dy. l. 1. §. 1. opus. moral. tract. de restit. cap. 6. §. 2. dub. 2. & 3. Hermosill. sup. fol. 640.*
- 13 Non debetur in retractu gentilitio, ratione consanguinitatis facti. *Vasq. sup. ex Tirat. de retractu gentilitio §. 29. §. 1. m. 1. §. 1. l. 1. de declarando, quia sit ex necessitate legis, & sufficiat soluta ex primo contractu, Cum unica debeat gabella. Gomez. all. l. 1. m. 70. num. 30. Vasq. cap. 6. de restit. §. 2. dub. 3. Surd. l. 1. c. 105. n. 22. Truse §. gabella conclus. 5. num. 10. P. Molfes. d. c. 22. num. 110.*
- 14 Sic gabella est restituenda emptori equum, vel similibus animalium, si obtinuerit per redhibitionem contractum rescindi, cum debeat ab illo ante m. discedere. *Angel. in l. debet 27. in p. de acq. l. edit. Gratian. disc. 343. num. 22. 24. §. 1. et in pract. §. gabella num. 30 73. Vbi an sit restituenda a venditore, vel fisco, qui illam habuit.*
- 15 Idem est in retractu, in quo gabella cum omnibus expensis est restituenda emptori, a quo res retrahitur, cum debeat indennus conlocuari. *Gratian. disc. 343. & 460. num. 65. & §. 1. Guttier. de gabell. qu. 1. Sabell. §. expensæ num. 3. venditio num. 59. §. contractus num. 51. D. Cepparell. de p. r. l. 1. §. 1. per tot. signanter num. 36. Cupam ad Ser. Mediol. cap. 417. num. 69. & 70. Truse l. 1. c. 123. num. 26. seqq.*
- 16 Verum vendens cum pacto de reuocenditio facit contractum perfectum, & consumatum, & absolutum, licet reuocabilem. *Gratian. disc. 526. num. 53. Almagrad. c. 568. n. 6. & seqq. lib. 2. Et cum reuocem debet restituere emptori gabellam solutam, & expensas proxenatarum. Sabell. §. venditio n. 59. fol. 358. Hermosill. l. 6. §. 42. n. 5. fol. 655. & l. 61. n. 5. num. 5. fol. 848. P. Molfes. d. c. 22. num. 108. Truse §. 8. d. l. 1. c. 6. n. 14.*
- 17 Reuocatio potest contingere, vel respectu contractum gratuitum, vel oneratum. Gratuarum, ut est donatio, quæ nulli iure cogente fit, & antiquitus erat reuocabilis, cum dependebat ex sola voluntate donantis erga donatarios, igitur poterat sola voluntate largitoris, nulla ingratitudine eorum, in quos conferebatur, intercedente, sola sponte eorum ad

ad libitum posset reuocari. Verum postea inreuocabiles factæ sunt, ex l. 1. §. ff. de donat. l. si quis argentum, cum seqq. C. de donat. auth. quod mater. C. de reuoc. donat. Oñat. de contract. tract. 6. disp. 20. num. 11. & 12. P. si arell. de donat. qu. 4. Cusell. eodem tract. latissime D. Antunn. eodem. Tract. lib. 1. pralud. 1. Sabell. §. donatio Castejon. §. donatio. De qua reuocatione donationis dicemus Infrà.

18 Multæ sunt donationes, quæ possunt reuocatori, ut est illa inter patrem, & filium, in potestate, inter filium, & patrem, inter virum, & uxorem, quæ cum sint nullæ, semper possunt reuocatori, scilicet sunt validæ, donec reuocentur, confirmantur tamen morte donantis; Oñat. de contract. disp. 20. sect. 1. num. 13. seqq. Dicemus tamen latè infra rubr. seq. Diximus quæst. 32. Sabell. §. donatio §. ratificatio; Castejon §. donatio; Bossius de date cap. 8. §. 2. nu. 19. cap. 5. §. 4. num. 120. Andreol. contr. 240. D. Rubens de confus. 2. n. 174. & seqq. Et dicemus hic infrà.

19 Mandatum procuratorium semper potest reuocari, ad nutum concedentis, nam licet sit ex contractibus gratuitis, semper ea lege datum est, quasi precario, ut pendeat semper à voluntate, & nutu concedentis, cum totum fiat ad utilitatem concedentis, cuius res agitur, ut sit procurator in ea ad nutum reuocabilis eius, qui eam concessit, & cuius res agitur, latè Golin. de procura. lib. 3. cap. 5. per totum, Card. Luca de legat. dist. 43. n. 4. Noce. de mand. nota 9. nu. 18. Vbi nu. 19. secus re non integra ex Strac. de mercat. tit. mand. num. 3. Golin. sup. Diximus Nos qu. 31. Torre de passis fut. succ. lib. 1. cap. 29. n. 95. Altiograd. conf. 6. num. 9. seqq. lib. 1. Reg. Capyt. Larr. conf. 21. vbi Luca, Reg. Marin. lib. 2. cap. 148. num. 5. Rota decis. 354. nu. 5. part. 4. recent. Tnsf. lit. R. conclusion. 324. Mesa ut supra. Quamuis sit constitutus perpetuo, etiam cum iuramento semper potest reuocari, Ssaiban. reg. 47. n. 37. lib. 1. Gratian. dist. 783. num. 35. D. Mansius bibliot. iur. tit. 3. de proc. quæst. 35. Castejon. §. procurator.

20 Et facultas reuocandi mandatum sicut competit mandanti, competit eius hæredi, qui in omne ius testatoris successit, l. cum hæredes 23. ff. de acquir. poss. l. cum hæres 11. ff. de iur. et temp. præscript. Argel. de requir. poss. quæst. 10. art. 6. num. 3. Cyriac. contr. 327. num. 56. Menoch. conf. 108. num. 46.

Nec ex natura successoris, natura obligationis immutatur, l. 2. §. ex his, ff. de verb. obligat. Cyriac. contr. 277. num. 5. Carleual. de indic. tom. 2. tit. 3. disp. 9. n. 2.

Cum defunctus, & hæres, iuris intellectu, vna, & eadem persona censeatur, Auth. de iureiur. à Morient. præst. in princ. Carleual. sup. Merlin. de pignor. lib. 2. qu. 66. num. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 47. num. 1. Surd. consil. 15. num. 2. conf. 165. n. 1. conf. 221. n. 24. conf. 222.

Item IV.

n. 12. conf. 268. n. 23. conf. 300. n. 8. conf. 457. n. 27. Barz. decis. 64. n. 10. Vaz axiom. iur. lit. H. nu. 19. & seqq. Vbi limitat, & declarat.

21 Et sit procurator constitutus cum clausula, & promissione, non reuocandi, etiam potest reuocari, cum tale pactum sit contra naturam mandati, quod est ad libitum reuocabile, Mantua sing. 543. n. 1. Mancin. de iuram. p. 1. eff. 22. num. 11. Magon. decis. Lucens. 25. num. 69, Mestrill. de magistr. lib. 1. cap. 27. num. 5. Molina de primogen. lib. 4. cap. 2. d. n. 4.

22 Quamuis adsit iuramentum, Dec. conf. 521. num. 16. & conf. 265. in fine, & conf. 293. Natta conf. 474. num. 7. Surd. conf. 264. num. 39. Cranes. consil. 111. num. 6. Ricc. collect. 1132. Ludovic. decis. Lucens. 44. num. 29. Gratian. dist. 783. Sabell. §. mandatum nu. 19. Novar. super pragmat. coll. 196. num. 33. 34. in parnis. Idem lib. 2. quæst. 29. num. 8. Intrigl. sing. 26. num. 63. lib. 3. D. Galeot. contr. 60. lib. 1. Vbi idem multo magis in hærede.

23 Et etiam, quamuis adsit iuramentum de non reuocando, Gallup. in praxi part. 2. cap. 8. num. 31. 32. Reg. Galeot. contron. 60. num. 1. 3. 11. lib. 1. Gratian. cap. 783. Rouit. conf. 16. num. 11. part. 2. decisum per S. C. refert Golin. de proc. part. 3. cap. 5. num. 120. D. Albit. de in instantis quæst. 12. nu. 12. & seqq. post Guirier tenet Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 18. num. 76. in medio. Torre de passis fut. succ. lib. 1. cap. 5. nu. 11. Monald. dec. 323. n. 6. licet reuocans incidat in periculum, Monald. sup. in addit.

24 Secus esset si esset promissum cum iuramento non reuocare, & alteri esset ius querendum, Boer. decis. 207. num. 3. Natta consil. 426. num. 11. lib. 2. Lup. de donat. inter. §. 45. num. 6. Sieb. decis. 305. nu. 1. dec. 371. part. 11. rec. dec. 3. 4. 5. D. Albit. d. qu. 12. n. 52.

25 Item si mandatum esset factum super eo, quod quis teneretur de necessitate, quod reuocari non potest in præiudicium procuratoris, Serafin. dec. 531. num. 2. Gabriel. de procurat. conclus. 2. num. 19. Eo magis vbi iam per procuratorem ceptum est agi, Serafin. ibid. Ut de procuratore in rem propriam, Golin. de proc. p. 3. cap. 4. num. 16. & part. 4. cap. 1. nu. 3. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 26. de fin. 16. num. 13. Burat. decis. 640. num. 11. Rota decis. 443. num. 4. part. 1. rec. quod intellige in procuratore crediorem v. g. mandantis, D. Albit. d. qu. 12. num. 86. Ut de eundem d. num. 86. vbi distinguit, & vide eum in d. quæst. 12. vbi tota materia reuocationis procuratoris, Baron. eff. 26. num. 40. Idem si fuisset facta promissio præsentis, vel absentis, notario, stipulante pro eo, cuius interest, nam non posset reuocari, Remondat. consil. 12. num. 47. inter consil. Sicul. Gufin. de cuius. quæst. 35. num. 118. Celd. de empt. cap. 20. nu. 35. Intrigl. sing. 26. n. 7. lib. 3. Baron. sup. num. 42. Et in procuratore in rem propriam.

26 Sed ut reuocatio teneat mandati, debet esse notificata, itaut ad notitiam reuocati perue-

- niar, aliàs non tenet, nec valet reuocatio, sed acta valida Bald. in l. si mandasset n. 1. ff. mandati. & num. 4. & l. si mandatum, C. mandati nu. 28. 32. & in l. si procuratorem num. 10. ff. de pro. ur. D. Marci. disp. 91. num. 23. Hermosill. l. 4. gl. 1. num. 55 tit. 4. par. 5. Calder. consil. 84. Bald. consil. 111. lib. 5. Tusc. conclus. 124. verb. reuocatio, Curman. consil. 148. Rocus de mandato nota 34. Golin. de procurat. pars. 3. cap. 5. num. 1. & 29. num. 95. & seqq. & num. 106. Gratian. disc. 505. num. 38. 39. Franch. dec. 19. num. 18. Aylon. ad Gomez lib. 2. cap. 4. num. 4. & cap. 5. num. 6. Canaler. dec. 67. num. 5. Ricc. collect. 1220. Sabell. §. assus m. 29. Pac. Jordan. vol. 3. lib. 14. tit. 2. nu. 272. seqq. Mascard. de probat. conclus. 1015. exceptio matrimonio, Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 36. Rota par. 15. recent. dec. 172. Sabell. §. matrimonium num. 49. mandatum nu. 19 §. contractus num. 46. D. Albini. sup. num. 87. & seqq. 107. seqq.
- 27 Imo debet publicari reuocatio, ad hoc ut nemo cum illo contrahat, Card. Luca de regal. discurs. 115. num. 8. Sicur, & reuocatio societatis, Card. Luca de regal. disc. 23. nu. 14. disc. 115. num. 9. Barra cent. 3. obs. 36. num. 3. 4. Infra hic num. 32.
- 28 Si in mandato adsit clausula: Quoties procurator esse desideris, toties te constituo, operatur, ut non possit reuocari, Addit. ad Ruyos Palacios de donat. ver. procurator il. 2. Reuocatio mandati non suffragatur, si fuerit facta ab eo, qui facultatem non habebat, Rota post Zacchia de salar. dec. 67. num. 12.
- Et reuocatio elicitur ex præsumptionibus, cessat alijs vrgentioribus incontrarium, Zacchia de dec. 67. nu. 17. 18. Diximus alia de mandato & eius reuocatione, & non reuocatione quest. 31. num. 1039. & seqq. Addimus ad omnia ibi dicta, D. Mansum in bibliothec. legal. tit. de. proc. qu. 1. & seqq. post ibi scripta. visum.
- 29 In iudicijs autem, lite contestata, non potest mandatum reuocari, nec valet pactum, ut possit reuocari, l. si illa, ff. fam. l. c. c. Golin. de procurat. pars. 3. cap. 5. num. 117. & seqq. Nos de nullit. iudic. rubr. 9. Sabell. §. procurator. & §. mandatum nu. 20. & Nos in hoc tract. quest. 31. num. 1039. & seqq.
- 30 Irreuocabilis concessio iurisdictionis, cuius, siue secularis ad aliquod negotium, siue spiritalis v. g. ad prædicandum, absolueudum, docendum spiritalia, Sacramenta ministrandum, aut dispensandum, & bene dicendum, & huiusmodi, Oltrad. consil. 203. & consil. 230. Tusc. verb. reuocatio conclus. 315. num. 1. 3. Ea ratione, quia concessionem, & beneficia Principum debent esse mensura, cap. ex tua de fil. presb. cap. decet de reg. iur. in 6. Gemin. consil. 35. Paris. consil. 141. num. 10. lib. 4. Tusc. conclus. 318. verb. reuocatio, Camill. Borrell. de præstant. reg. Cathol. cap. 64. n. 64. Vaz axiom. iur. lit. B. num. 19.
- 31 Societas contractus est semper reuocabilis, siue ex voluntate omnium sociorum, siue
- Vnius. Spada consil. 193. lib. 2. Merlia. dec. 69. Rot. rec. dec. 454. num. 4. p. 4. tom. 2. Sed vide per Nos dicta q. 25. num. 559. & seqq. Vbi tota materia.
- 32 Debet notificari reuocatio, alias non censetur reuocata. Sabell. §. societas. num. 26. 41. §. administrator, num. 36. Rota p. 10. rec. dec. 151. Rocus resp. 17. nu. 4. seqq. lib. 2. Gomez. var. vbi etiam Aylon. lib. 2. tit. de societ. num. 6. Escob. de rationin. cap. 23. Felice de societat. cap. 3. num. 68. Idem Rocus de societ. Mercator. nota 70. n. 146. & seqq. vbi explicat, Rota Rom. post Salgad. labry. credit. dec. 39. nu. 2. seqq. Diximus Nos sup. q. 25. Cura. Luca de regal. disc. 23. n. 14. disc. 115. num. 9. Barra cent. 3. obs. 36. num. 3. 4. Diximus sup. num. 27.
- 33 Reuocatio non habet locum in pijs, & fauorabilibus causis. d. l. quæcumq. l. as. in l. qui Roma. 83. ff. de verb. obligat. num. 4. Signorol. consil. 243. num. 3. Tusc. verb. reuocatio. concl. 316. nu. 5. 7. Idem Signorol. consil. 245. num. 5. Onat. d. qu. 20. n. 2141. Card. Luca de regal. disc. 31. num. 6. Cancer. var. lib. 2. cap. 5. nu. 53. 55. D. Penia dec. 6 num. 3.
- Nec licet hæredi mandanti reuocare. Farria ad Conar. var. lib. 1. c. 14. n. 66.
- 34 Nec in dote. Salgad. labry. credit. lib. 1. c. 33. nu. 16. seqq. Dec. consil. 35. nu. 5. Menoch. consil. 92. num. 79. Conar. var. lib. 1. cap. 14. nu. 13. Calcam. consil. 31. ex num. 21. Tiraq. de priuileg. caus. p. i. priuileg. 133. P. Barbof. in rubr. ff. solut. matrim. p. 4. ex. num. 37. Qui DD. dicunt hoc etiam in hærepe dotantis, Barbof. signanter sup. num. 42. seqq. Morla in cuapor. sit. de iur. i. l. ann. iudic. num. 103. Sanch. de matrim. disp. 6. num. 9. Farria ad Conar. lib. 1. cap. 14. nu. 65.
- 35 An Differat pactum de non reuocando à pacto de non contreuendo. Molina de primog. lib. 4. cap. 2. d. num. 45.
- 36 Commodatum non potest reuocari, nisi post vltim completum. l. commodato 17. §. siene ff. commodat. l. 2. C. eodem, Pichard. in §. item is. Insit. quib. modis re. nu. 32. Menoch. de arbit. cas. 23. Conar. var. lib. 3. cap. 15. nu. 7. Mantica de tact. lib. 9. tit. 1. Stab. de interesse. lib. 2. tit. 12. qu. 1.
- Nam regula generalis est, quod post ius quæsitum alteri non est locus pœnitentiæ. Salgad. de recent. p. 1. c. 13. d. n. 72.
- Secus si non fuerit acceptatum, nam per creditorem reuocari potest. Gratian. disc. 8. v. 26. Felicie censib. tom. 2. lib. 4. cap. vnic. num. 4. Cancer. var. tom. 3. cap. 8. nu. 18. Hermosill. lib. 5. tit. 3. p. 5. gl. 4. num. 13. Suid. consil. 385. num. 3. 27. Duard. de censib. §. 6. qu. 10. Costa de reintegr. dist. 92. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 1. nu. 17.
- 37 Depositi potest adhibitum deponentis reuocari l. 1. §. in depositum. ff. de positi. DD. in l. pecuniam. ff. de condit. caus. data. Onat. de contract. tom. 2. tract. 19. sect. 5. fol. 895. Nec depositarius potest opponere aliquam exceptionem compensationem, exceptionem domini, non

numeratæ pecuniæ, & alia. *Mantica de tacit. lib. 10. tit. 10. Leotard. de vsuris. q. 32. n. 12. seqq. Tusc. lit. D. conclus. 200. seqq. Carleual. de Iudic. lib. 2. tit. 3. disp. 31. Hermosill. tom. 1. tit. 3. l. 9. gl. 1. fol. 260. Rota p. 14. rec. 64. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de deposit. Sabell. §. depositum nu. 2. Castejon. eodem. §. Pegasi resol. c. 3. num. 118. Quod intel- lige quando est factum pro absente ante ac- ceptionem Tusc. lit. D. conclus. 213. & quan- do est factum voluntarie penes amicum, cu- stodiæ causa tantum; secus si ordine Iudicis pro soluendo creditori, vel aliter. Oñot. in §. præced. insit. qu. b. mod. re contr. Obligat. Tusc. sup. concl. 198. seqq. Ludovij. & Add. dec. 146. Christin. dec. 48. vol. 3. Tepar. sentent. tit. 374. Onat. de contract. tom. 2. tract. 19. Hermosill. tom. 1. tit. 3. l. 1. gl. 1. & seqq. D. Romaguer. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib. 1. rubr. 51. Alia de deposito Sabell. §. depositum. Castejon. §. depositum.*

38 Precarium ad libitum potest reuocari, etiam absque causa l. 2. ff. precar. Conar. lib. 3. var. cap. 15. Molina disp. 298. Item precario ff. precar. ubi DD. cap. fin. de precar. & ibi Aug. Barbof. in collect. tit. 9. Gregor. Lop. gl. 1. tit. 2. p. 5. Conar. in 4. decretal. 2. p. cap. 3. §. 1. nu. 17. & lib. 3. var. cap. 15. n. 7. seqq. Menoch. de arbitr. cas. 23. num. 4. Valens. conf. 121. nu. 56. lib. 2. Cibahn. de vsuris p. 1. lib. 3. cap. 5. D. Pegasi de res. 3. nu. 116. & 123. Tusc. lit. P. concl. 472. & seqq. Castejon. §. precarium. Sabell. §. precarium. nu. 1. Rota post Michalor. de fratrib. dec. 35. num. 46. Fontanell. de passis ch. 4. gl. 10. nu. 151. Capyc. l. v. consulti. 47. Borrell. de magistr. lib. 1. cap. 12. n. 68. Rener. dec. 12. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 27. fo: Redin. de maiesh. Princip. vers. sed etiam a. num. 177. tom. 16. Tract. fol. 166.

Maxime si intercedit aliquod temporis spa- tium, & intervallum. Molina disp. 298. nu. 3. Valase. de iure emphyt. qu. 34. nu. 1. Rota post Mi- chalor. d. dec. 35. num. 47.

39 Mutuum ad libitum reuocari non potest. Bar. Bal. l. as. & alij in l. si pauam. ff. de verb. obligat. Capyc. dec. 116. Menoch. de arbitr. cas. 22. Hermosill. tom. 1. tit. 1. gl. 8. fol. 36. Sabell. §. mu- tuum nu. 4. Castejon. ead. §. mutuum. Rossig. ol. in praxi Theol. Moral. tom. 1. contract. 3. fol. 145. & seqq.

40 Reuocari non potest consensus præstius per Creditorem alienationis rei sibi hypotecatæ. Dothiff. Ansaldo. de commerc. & mercat. disc. 2. num. 2.

Idem si creditor consensiat, ut debitor im- ponat censum super bonis sibi hypothecatis. Dom. Ansaldo. sup.

Limita si res sit integra, puta quia ad huc non sit secuta alienatio, vel impositus census, quia tunc est locus reuocationi. D. Ansaldo. sup.

Limita generaliter quonies consensus fuit præstius super actu de sui natura reuocabili. D. Ansaldo. sup.

41 Actus sui natura reuocabilis, an fiat irrevocabilis, ex pacto de non reuocando. Castill.

contr. lib. 5. cap. 80. i. addit. 5. & seqq. Molina. de primog. lib. 4. cap. 2. d. num. 4.

42 Libertas semel data est, semper irrevocabili- lis, etiam si esset adiecta conditio resolutoria, vel modus, nisi expresse sit adempta in Pœ- nam. l. 1. 2. C. si aduef. libert. l. si ex causa §. fin. ff. de adm. legat. Imperatores, ff. de manumiss. te- stam. l. 1. C. de his, que pœn. nom. & ibi Bald. nu. 18. Barbof. in l. 1. p. 5. num. 80. ff. solat. matrim.

Immo etiam quod expresse est adempta, libertas in pœnam, in euentum conditionis resolutoria, illa conditio resolutoria resoluitur in suspensiuam, ut non competat libertas, ni- si sequito adimplemento, potius quandici possit, quod semel data possit reuocari. Rota dec. 464. num. 10. l. 1. inter nouiss. p. 1. post Paul. & Fulgosin. l. 1. num. 6. C. de his, que pœn. nom. Romit. dec. 4. nu. 40. 41.

Verum libertas propter ingratitudinem, reuocatur, etiam si libertus sit clericus. c. nul- lus. 4. de seruis non ordin.

Sed contra libertatem non datur vsucapio, vel præscriptio. Solorz. tom. 2. de iure Indiar. lib. 1. cap. 3. d. num. 54. Castejon. §. libertas. nu. 11.

43 Fraus ad fauorem fisci contra alienantem bona, vel donantem, si tempore donationis ante factum delictum, habebat inimicitiam, capitalem cum eo, quem postea occidit, vel occidere fecit, quando præsumatur, ad hoc fi- scus reuocet alienata, in fraudem suam, latè. Farinac. in praxi qu. 164. per totam præcipue num. 122. & seqq. §. omnium bonorum. §. conuinc- ne persona. Sabell. §. alienatio num. 122. & §. do- natio num. 12. Fontanell. dec. 447. & seqq. & dec. 551. & seqq.

Ex quibus prohetur fraus. Tusc. lit. F. concl. 477. & seqq. Mascard. concl. 814. 815.

Benemerum fraudes, & delicta, ut euen- ter omnis est capienda interpretatio, nam in dubio non præsumuntur. Vela differ. 3. nu. 60. & diff. 12. num. 41. seqq.

44 Difficultas est, an detur actio reuocatoria, contra Tertium possessorem, in casu quo hæ- res grauatus alienet rem mobile, vel immobile in Tertium, facto casu in beneficium vo- catorum ad fideicommissum. Et videtur di- cendum competere, quia alienatio, dicitur fa- cta in fraudem, nam fideicommissarius est cre- ditor, D. D. in l. 1. ff. si certum petat. Ex proinde hæres grauatus dicitur debitor, & ipse debitor alienasse in fraudem, si alienauit omnia, gl. in litem si quis in fraudem Insit. de action. & ibi l. as. nu. 3.

Sed in contrarium est veritas, nam non po- test dari auocatio, quando Tertius non fuit particeps fraudis, l. quod autem, §. hoc editum. ff. que in fraudem creditor, Andreol. contr. 92. nu. 5. 14. Videndus Sousa rec. 9. nu. 21. & Merlin. de legiti. lib. 5. tit. 4. q. 6. Affl. dec. 162. Dicemus infra num. 263.

45 Contractus vnicus non potest pro parte acceptari, & pro parte reuocari, & reulari, cu- sit

- fit individuus, si stipulationes non diuiduntur 72. vbi *DD. ff. de verb. oblig. t. Tiraqu. de retract. conuent. § fin. nu. 4. seqq. Rota p. 2. diuers. dec. 278. nu. 6. Gratian. disc. 301. nu. 57. seqq. Hodiern. contr. 15. nu. 47. Barbof. axiom. iur. 57. num. 7. Frecol. consult. 3. nu. 16. seqq. Ch. istin. dec. 288. num. 10. vol. 1. Rota p. 10. rec. dec. 284. & p. 11. dec. 75. nu. 27. seqq. Ludonif. dec. 469. num. 5. seqq. cum ad lit. Salgad. labyr. p. 1. c. 34. nu. 13. seqq. Eadem Rota p. 17. rec. dec. 397. nu. 15. & dec. 398. n. 10. Sabell. §. contractus n. 9.*
- 46 Immo contractus continens plura Capitula, etiam separata, dicitur individuus stante inter se dictorum capitulorum connexitate, & dependentia vnus ab alio, vel ab eadem causa, itaut vno irritato, irritantur omnia, ratione individuitatis, *Altograd. conf. 105. nu. 17. seqq. lib. 2. Salgad. labyr. p. 1. c. 34. n. 13. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 439. nu. 22. seqq.*
- 47 Et contractus respectui, vno sublato, tollitur alter. *Rota p. 14. rec. dec. 1. num. 1. Sabell. §. obligatio nu. 17.*
- 48 Dicuntur correspektui quando vnus contractus, seu actus nō esset factus sine alio. *Gratian. disc. 692. n. 38. disc. 786. nu. 19. d. sc. 828. nu. 12. disc. 853. nu. 32. 33. disc. 862. 897. 924. Milin. dec. 382. nu. 1. Beninien. dec. 29. nu. 1. Giurba dec. 85. n. 18. seqq.*
- 49 Ex actuum vicinitate inducitur correspektiuitas, quæ operatur, vt plures contractus censcantur vnus, *Altograd. conf. 5. nu. 17. lib. 2. & conf. 35. nu. 7. lib. 1. & conf. 90. n. 6. lib. 2. Rota p. 10. rec. dec. 223. n. 15. seqq.*
- 50 Qualiter etiam in eodem Instrumento, & sub eadem clausula: *Actum &c.* possint fieri plures contractus diuersi, ac inuicem independentes, & non correspektui, non obstante actuum vicinitate, vel contextualitate, & licet vnus alteri occasionem dederit, vt quia sint diuersæ naturæ, & qualitatibus, *Rota par. 11. rec. dec. 6. nu. 26. seqq. & p. 13. dec. 330. n. 17. & seqq.*
- 51 Feudum validè refutatur in non immediate successorem, cum consensu immediate successoris, absq; assensu directi Domini, *R. Ronit. in prag. 1. nu. 117. tit. de absq. in scrib. sublat. & conf. 31. lib. 1. Giurba de feudis, §. 1. c. 12. num. 37. Medic. conf. 136. Nos ad Ronit. d. conf. 31. num. 1. decilum refert per S. C. Anna in repetit. sub. de vassall. decrep. at. nu. 257. & 290. aliam decisionem refert Idem Ronit. sup. n. 117 in fine.*
- 52 Qui consensus præstatur etiam sine assensu, ea ratione, quia per illum consensum inducitur iurium extinctio, & non translatio, vbi non requiritur Regius assensus, nam per illum fit locus alijs successoribus, *Salernit. dec. 14. R. Reuert. dec. 155. & 465. vbi R. Marimis, Medic. conf. 136. nu. 13. R. Ponte lect. 18. nu. 18. & de pot. Proreg. tit. de refut. §. 10. nu. 25. Reg. Capye. Larr. consult. 77. nu. 26. Nos sup. n. 4. Et si plures sint proximiores, omnium requiritur consensus, *Giurba d. §. 1. gl. 12. nu. 30. Maxime in feudo ex pacto. Gallup. de feud. p. 2. c. 5. n. 18.**
- 53 Et talis consensus præstus per proximiores non potest amplius reuocari, *Giurba d. §. 1. gl. 12. nu. 49. Frecc. de subfeud. lib. 2. in quest. incip. d. Regnicolis nu. 73. Amat. ref. 84. nu. 55. Nos sup. nu. 5. & ad conf. 39 n. 16. lib. 2. Tiraquell. de Iure primog. q. 26. nu. 2. Schrader. de feud. p. 10. sect. 8. nu. 128. Giurba de feud. §. 2. gl. 5. nu. 49. Bostmer. de success. ab intest. theor. 109. num. 10. videndus Rotens Tract. de officiis in 6. c. §. 6. num. 141. & seqq. fol. 224. & seqq. vbi nu. 146. & seqq. contrarium tenet in dispositionibus tactis in vltima voluntate.*
- 54 Confessio facta extraiudicialiter quando possit reuocari. Confessio facta absente parte regulariter non probat, *Socin. reg. 89. Tuscul. C. concl. 637. 638. D. Marcian. disp. 52. n. 14. seqq. Gabriel. com. conclus. lib. 1. tit. de test. conclus. 1. Fin. opin. 138. nu. 4. late Sabell. §. confessio num. 3. & seqq. Robert. rerum in scil. lib. 1. c. 4.*
- Etiam de Iure Canonico non tenet, *Alex. conf. 180. nu. 7. vol. 2. Etiam præsentis parte, & non acceptante, D. Marcan. sup. n. 23.*
- Alij dicunt, si tendat ad liberandum, valet, etiam parte absente, *Magon. dec. Flor. 135. n. 13. Thef. dec. 109. Tuscul. C. concl. 638. n. 107. seqq.*
- Maximè facta in Instrumēto, *Gam. dec. 336. nu. 6. Mascard. concl. 360. Gant. de credit. c. 2. tit. 3. nu. 224. seqq.*
- Maxime in causis fiscalibus, ad fauorem Fisci, *Perreg. de Iure Fisci lib. 7. tit. 3. n. 38.*
- Quod possit reuocari antequam fuerit acceptata, secus postea, *Genna de script. priuat. lib. 5. tit. de scartafac. n. 6. 17. 24. fol. 287.*
- 55 Confessio resultans ex narratis in prædictis Principi porrectis, non afficit confitentem, sed tantum faciat in iudicium ad torturam, nisi fuerit obtemperatum, vel nisi reprobaretur rescriptum, & contra illud feratur sententia, vel quia Princeps noluerit grauiam cedere, *Mascard. concl. 368. Capye. dec. 71. G. 1327. n. defens. 32. cap. 15. Gratian. disc. 502. num. 5. 536. nu. 4. Conciol. ref. crim. de b. confessio ref. 9. Ang. de confess. lib. 2. q. 1.*
- 56 Quod dicta confessio nocent plus quam facta in iudicio, cum sit facta Principi, à quo omnis iurisdictio, & iudicij calor fluat, & refluat, *Magon. dec. Flor. 77. nu. 13. & seqq. vbi loquitur in ciuilibus, Rota p. 2. diuers. dec. 266. nu. 4. Capye. dec. 71. Vbi quando probet in alio iudicio, & inter alias personas. De huiusmodi confessione Gabriel. commun. conclus. tit. de confess. concl. 4. Farinat. q. 5. nu. 25. seqq. Par. lord. in. Incubrai. vol. 3. lib. 14. tit. 19. num. 118. Merlun. dec. 776. nu. 6. vbi quod plene probat contra supplicantem, & dec. 830. n. 1. Sabell. §. confessio n. 5.*
- 57 Quod huiusmodi confessio præiudicat, quāuis rescriptum esset subreptitium, & nullum, nec possit reuocari, vel impugnari ab hæredibus confitentis, *Gratian. disc. 586. nu. 41. 42. disc. 654. nu. 11. disc. 734. nu. 45. disc. 789. num. 2. disc. 857. nu. 1. seqq.*
- 58 Si tamen constat de errore posset reuocari, &

& non præiudicat, etiam si emanasset in facto proprio, & deliberate, ac etiam si iurata, & acceptata, & licet Princeps benigne respiciat, cum probato errore receptum remaneat subreptitium, & nullum. *Allograd. conf. 28. nu. 12. seqq. lib. 2. Sabell. sup. Escob. 2. p. de purit. q. 6. §. 3. à n. 6.*

Alias probat, nisi reuocetur, *Cyriac. contron. 264. infra: quantum tempus possit reuocari, Franch. dec. 60. Canali. qu. 652. Valenz. conf. 27. Farinat. tom. 3. prax. q. 81. nu. 270. Ricc. coll. 174. 1031. 1829. 2204. 2347. 2602. Gomez var. lib. 3. c. 1. n. 66.*

59 Confessio facta in Instrumento, & alio actu nullo, dicitur vera, & valida quando nullitas procedit ob defectum solemnitatum, secus autem si ex errore, vel falsitate Causæ. *Gabriel. com. concl. tit. de claus. concl. fin. nu. 12. Pac. Iord. sup. nu. 116. Tuse. lit. C. concl. 643. 653. Mascard. concl. 357. 358. Rota par. 1. rec. dec. 63. & p. 13. dec. 305. n. 67. Sabell. num. 7. 18. Nisi statutum annullat contractum, instrumentum, & scripturas, quia tunc ex illis non probatur confessio, *Maria vot. l. 1. §. 188. n. 8. seqq.**

60 Confessio propria non potest reuocari, & iudicialis, ac iurata, quamvis per verbum eregio magis præiudicat, ita ut habeatur pro condemnatione, & sententia, & partes iudicis in confessum non sunt, nisi in exequendo, *Magon. dec. Flor. 83. num. 2. Gratian. disc. 677. num. 4. Tre. tacinq. var. res. lib. 2. tit. de confess. 2. Sanfelix praxi scilicet 54. Ita et statuto requirente præsentationem Instrumenti, ad probandum debitum, dicatur satisfactum per confessionem partis, *Rota p. 2. linc. 1. dec. 98. Ludovic. dec. Luc. 5. nu. 50. eqq. Quod superet omne genus probationis, etiam per Instrumenta, & testes Menoth. de arbit. cap. 26. num. 13. seqq. Gratian. disc. 981. nu. 34. qu. 728. ubi de saldo computo, & disc. 65. num. 15. disc. 789. num. 3. Vbi quod error est probandus ab allegante per apertissimas probationes, *lit. 870. num. 2. n. c. 890. num. 26. Tuse. lit. C. concl. 645. seqq. Rota p. 12. rec. dec. 30. n. 28. & seqq. Vbi quod nocet etiam successoribus Penia dec. 92. nu. 9. Rota p. 14. rec. dec. 32. nu. 6. seqq. maxime genuinata, Pac. Iordan. vol. 3. lib. 14. tit. 16. n. 139. seqq. Sabell. sup. nu. 35. Angelus de confess. lib. 3. qu. 22. Sabell. num. 35. Conirol. & Remiguer. ad lit. Eragub. lib. 2. rub. 16.***

61 Confessio facta, & erronea veritatis substantiam non mutat, potest semper reuocari, etiam si sit iurata, & a parte acceptata, constituto de errore, qui dicitur probatus statim quod appareret rem aliter se habere, *Allograd. conf. 74. num. 69. seqq. lib. 2. & conf. 104. nu. 63. seqq. lib. 2. Mascard. concl. 373. 384. Tineat. 19. res. lib. 2. tit. de confess. res. 1. Sanfelix scilicet 54. Pacius, Iordan. sup. tit. 16. num. 258. seqq. Tuse. lit. C. concl. 649. seqq. Ricc. coll. 174. 1031. 1824. 2204. Rota p. 9. rec. dec. 27. nu. 20. seqq. Et confessio erronea, detecto errore, non est apta præiudicare, &*

minus pœnam inducere, ubi non aderat, *Rota p. 19. rec. pec. 220. num. 12. p. 5. dec. 320. nu. 7. p. 8. dec. 245. nu. 43. & p. 13. d. 1. 321. num. 17. Sabell. sup. num. 37.*

62 Et facilius quis admittitur ad reuocandum confessionem factam positionibus, quam aliâ, quia videtur facta ad persuasionem, & affirmationem aduersarii, *Pac. Iord. d. tit. 16. nu. 72. Rota d. dec. 27. per tot. p. 9. rec. & par. 12. dec. 168. nu. 15. & seqq. Vbi de confessione emissâ in Inventario, quæ si erronea apparet non præiudicat, *Sabell. sup. n. 37.**

Et confessio debita sine expressione causæ non valet, nec probat in præiudicium contentis, nisi sit iurata, nam tunc etiam sine causa valet, & non potest reuocari, *Mascard. concl. 345. Genus de verb. enunti. q. 3. num. 29. Spin. conf. 43. nu. 12. Pac. Iordan. sup. n. 137.*

63 Confessio potest semper ex capite erroris reuocari, quamvis sit iudicialis, spontanea, iurata, vel geminata, dummodo tamen error in specie allegetur, & probetur concludenter, vel per coniecturas, cuius causæ sunt metus ignorantia obliuio, ira, fatuitas, mens non sana, persuasio, vel suggestio, *Soc. reg. 90. 95. Guazina. des. 31. c. 13. & cap. 10. Caball. res. crim. 86. nu. 7. seqq. Farin. de qu. 81. c. 9. num. 315. seqq. ubi ampliationes, & limitationes, Pac. Iord. tit. 16. n. 238. §. 97. Conirol. res. crim. verb. confessio res. 18. Angelus de 10. fess. lib. 3. q. 20.*

Quando confessio etiam erronea non potest reuocari, quatuordecim casus refert, & declarat idem *Angelus lib. 3. c. 22.*

Verum minor confessio potest confessio nem reuocare non ducto de errore, cum ei cõpetat restitutio in integrum, *Guazina. sup. c. 12. nu. 3. Sabell. §. minor. nu. 1. & §. confessio. n. 48.*

64 Venditio, ut dicatur perfecta debent concurrere tria substantiaalia requisiita, nempe res vendita, consensus, & pretium determinatum, non collatum in arbitrium alterius ex contrahentibus, licet possit conferri in arbitrium Tertij, *Gratian. disc. 500. nu. 14. & seqq. c. 545. n. 43. seqq. Allograd. conf. 20. n. 8. seqq. lib. 1. Tuse. lit. F. concl. 44. 45. D. Marian. disp. 40. n. 23. disc. 50. num. 15. seqq. Ricc. coll. 3614. Rota in nouiss. p. 6. dec. 172. Azorin. ec. 567. p. 2. diuers. dec. 271. Calde de capt. c. 8. 18. H. m. §. 10. 2. fol. 391. seqq. Vbi quod dictis tribus requisitis concurrentibus est perfecta venditio, nec potest reuocari, *Rota p. 12. rec. dec. 139. Fagundes de Iustit. contrah. lib. 5. c. 2. Gibal. n. de vniuers. negotiar. tom. 2. lib. 4. c. 4. tit. 1. fol. 55. seqq. Allograd. conf. 11. lib. 1. Car. Luna de empt. d. f. 4. Sabell. §. venditio nu. 1. D. Pizant. ad stat. Ferrar. num. 13. fol. 130. lib. 2.**

Idem si sit conuentum, ut pretium declaratur a communibus amicis eligendis, nam statim valet etiam ante æstimationem, *Pissil. ad Affl. dec. 85. Allograd. conf. 6. nu. 9. 1. 92. lib. 1. Rota p. 12. rec. dec. 91. nu. 9. seqq. Sabell. sup.*

Verum si amici non æstiment resoluitur ven-

venditio, l. fin. C. de contrahen. empt. Merlin. dec. 567. 719. Pigant. sup. Fontanell. gl. 8. cl. 5. par. 13. nu. 17. Add. ad Burat. dec. 898. nu. 14. 15.

65 Maxime facta traditione rei, sicut etiam, substatine de equitate Canonica, Gratian. disc. 534. nu. 14. seqq. Merlin. dec. 567. Marta vos. Pis. 151. & 108. Rot. ap. 6. rec. dec. 172. & p. 15. dec. 32.

Sic Requisitum necessarium est consensus, ideo ante acceptationem vnius ex partibus, contractus potest reuocari, Onat. sect. 3. q. 44. Cyriac. contr. 452. nu. 17. Burat. dec. 124. n. 19. Mazoned. dec. 181. n. 1. Vreol. de transf. q. 22. nu. 34. 35.

66 Si vero contractus non sit perfectus in substantialibus, tunc potest reuocari, & res tradita reuocari per conditionem sine causa, & quando traditio fuit perfecta, & libera in omni sui parte, alias non dicitur facta executio contractus, si pro parte tantum fuit obseruatus, & non dicitur res tradita, si non sit tradita in totum, & immunis ab omni seruitute, & obligatione, cum defectus in minimo obstat, & faciat esse locum reuocationi, & rescissioni contractus, per viam exceptionis, Altograd. conf. 10. n. 35. & seqq. lib. 1.

67 Et non valet venditio, si pretium sit collatum isti personam incertam, & innominatam, Caball. conf. 130. nu. 5. 6. lib. 1. Ansal. conf. 30. nu. 38. seqq. D. Mansi consulti. 164.

68 Sicut nec valet venditio, si fidei, & imaginariè fiat conventio de pretio, secus si verè, etiam si non sit solum, cum sufficiat obligatio illud soluendi, & habitam fuisse de eo fidem, & ex quibus excludantur simulatio, Altograd. conf. 90. nu. 20. & seqq. lib. 2. Sahell. §. venditio num. 1.

69 Si sit facta venditio Terræ, cum annuis introitibus fiscalibus, ad rationem tanti pro quolibet foculari, est pura, ideo non potest reuocari, ex rev. l. h. ec. venditio, §. 1. ff. de contrahen. empt. Vbi si est emptus fundus, & Titio quanti ipse emit, vel quantum pretij sit in Arca, valet emptio, nec incertum est pretium. Franchi. dec. 23. & ibi Luca; R. Reuert. dec. 547. Medic. conf. 12.

70 Verum si non adsit certitudo pretij, contractus venditionis est imperfectus, & sic potest reuocari, Rota Rom. apud Gratian. disc. 500. nu. 27. & seqq. & apud Matchefan. de commiss. par. 1. fol. 613. & par. 3. fol. 109. Ansal. de commere. disc. 30. nu. 38. Pacion. de locato, c. 16. 17. vbi de locatione.

71 Contractus venditionis rei, pro pretio estimando est valida, & de iure approbata. l. h. ec. venditio ff. de contrah. empt. l. fin. C. de contrah. em. t. §. pretium instit. de empt. & vendit. Socin. conf. 57. n. 7. lib. 1. Barbosa in l. estimatus n. 1. 2. ff. solut. matrim.

Nam pretium est certum eo ipso, quod declaratio pretij est commissa alicuius arbitrio, quia intelligitur arbitrio boni viri. Merlin.

de pignor. lib. 4. tit. 4. q. 123. num. 59. seqq. Cephal. conf. 10. nu. 14. Fachin. lib. 2. contr. c. 1. nu. 2. quasito. Dec. eo. §. 648. num. 1. 2. Franchi. dec. 23. num. 2. seqq. Vrsill. ad Affl. dec. 83. nam quamuis pretium ignoretur a contrahentibus, tamen in rei veritate est certum Mascard. concl. 609. num. 3. Benntien. dec. 29. nu. 4. Surd. dec. 82. num. 2. 3. 15. Fachin. lib. 2. contr. cap. 1. in 3. dub. R. S. anfel. dec. 108. num. 2. & seqq. Surd. dec. 114. num. 25. Fontanell. de pactis nuptial. cl. 5. gl. 8. p. 13. nu. 52. D. Pignat. ad stat. Ferrar. tom. 2. nu. 13. fol. 439.

72 Nec est verum, quod conventio de faciendâ estimatione reddat contractum imperfectum ante implementum, nam interim fit locus poenitentiae. d. l. h. ec. venditio. & l. quæ sap. 35. §. in h. ff. de contrah. empt. Lassart. tract. de decim. vendit. & permutat. cap. 2. num. 19. 3. nu. 12. Merliand. q. 123. nu. 57. 58. Cald. de empt. cap. 18. num. 12. S. anfel. dec. 108. nu. 24.

Nam dicta in contrarium procedunt, quando pretium est collatum in personam, Tertii, & ille Tertius reulat arbitrari tale pretium. l. si merces ff. locat. Curt. iun. conf. 36. n. 17. Panciroli. conf. 34. nu. 2. Rot. coram Merlino lata 24. Ian. 1633. Cornaz. dec. 9. num. 4. Fachin. conf. 5. nu. 3. lib. 2. decisiones refert Merlino. d. quæ 123. num. 58. 63.

73 Nec est etiam verum, quod cum sit pretium positum sub conditione, & ideo anteuentum conditionis contractus censetur imperfectus, nam in contrarium est veritas, nam contractus sub conditione initus, interim reuocari non potest ab altera ex partibus, sed eventus conditionis debet expectari. l. nec §. 10. 8. in fine. ff. de peric. & com. rei vendit. Cephal. conf. 118. nu. 28. Surd. conf. 268. n. 5. Burat. dec. 581. num. 13. Merlin. d. quæ 123. nu. 61.

74 Sic est valida venditio facta pro pretio declarando per homines communiter eligendos. Concio. alleg. 16. num. 61.

75 Non potest reuocari contractus venditionis stabilis, ante mensurationem, si sit conventus, quod mensuretur D. Sartor. apud D. Sadarin. resp. sol. 200. n. 46.

Verum promissio de vendendo, non expresso pretio, potest reuocari, cum sit contractus innominatus, vt dicemus infra num. 775. & seqq. Surd. conf. 59. num. 19. Cloch. conf. 42. num. 73. tom. 2. Nig. de laud. quæ 13. nu. 65. & 80. Tomat. q. civil. lib. 1. cap. 37. num. 2. Corratin. de prelat. q. 20. n. 7. 8.

Secus si pretium sit certum. Vrsill. ad Affl. dec. 61. num. 3. Fran. lib. dec. 346. num. 4. Nig. de laud. sup. tom. 2. q. 13. nu. 81. Torre de pactis fut. success. lib. 2. cap. 37. nu. 6. Cald. de empt. cap. 8. n. 5. R. Marim. lib. 1. cap. 298. num. 6. & lib. 2. cap. 230. nu. 3. 4. vbi tamen si accedat stipulatio, & in addit. ad Reuert. dec. 214. num. 3. res. & ff.

Dummodo ambo se obliget per stipulationem, venditor, & emptor, maxime accedente iuramento. Gratian. disc. 564. num. 32. T. h. f. dec.

dec. 233. num. 8. *Serafin. dec. 805. Rota rec. dec. 58. num. 4. seqq. p. 6. Nig. de laud. d. q. 13. num. 9. Cyriac. contr. 254. n. 37. seqq.*

Secus si ipse venditor solum promittat vendere, etiam per stipulationem, & non emptor emere. *Franch. dec. 346. num. 9. Castill. lib. 2. cap. 3. num. 19. seqq. Mantica ad tacit. lib. 4. tit. 3. num. 4. latè D. Corradin. de prelatiur. q. 20. num. 16. & seqq.*

Et ubi alicui sit promissio absq; expressione pretii, tenetur solum soluere iustum pretium, non quantum aliter offerret. *Cald. d. cap. 8. num. 7. Corradin. sup. num. 28.*

76 Venditio fundi pro pretio quanti ipse venditor emit, perfecta est, sicut, & quantum pretii sit in arca, & *tex. in lib. ac venditio. §. 1. ff. de contrah. empt. Luca ad Franch. dec. 23. Conar. prast. cap. 3. Mantica de tacit. lib. 4. cap. 19. n. 37. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 4. q. 123. num. 59. Barbosa. in l. si astatuatis §. 1. num. 1. & 2. ff. solut. matrim.*

77 Item contractus est perfectus, si fiat venditio vini, quod est in tali Cellario, ad rationem decem solidorum pro qualibet salma. *Affl. dec. 399. ubi fuit decum mensuram non venire ad substantiam, sed ad declarationem solus pretii, & sic contractus est perfectus, inspecta veritate. Luca sup. n. 2.*

78 Sic etiam pura est venditio Terræ cum introitibus fiscalibus pro pretio, iuxta liquidationem introituum, faciendam, ad rationem tanti pro Centenario. *Franch. dec. 23. ubi Luca. R. Reueter. dec. 547. Medic. conf. 32.*

79 Venditio rerum consistentium in pondere, numero, & mensura, est perfecta, etiam quo ad periculum, quando fuit venditum totum corpus, ut si facta esset venditio de toto vino, quod est in Cellario, ad rationem tanti pro salma, secus cum vendita essent tot barilia ex tali dolio. *Larrea dec. 11. num. 13. Affl. dec. 399. Vbi fuit decum mensuram non venire ad substantiam, sed ad declarationem solus pretii, sic contractum esse perfectum inspecta veritate.*

80 Quod non sit perfecta venditio, nisi cum singula corpora ad numerata, vel mensurata fuerint. *l. quod sapè. §. in his. & §. ergo si grex. ff. de contrah. empt. Vbi si vniuersaliter vendatur grex, ad rationem tanti pro quolibet capite, non est perfecta venditio, nisi cum singula corpora numerata fuerint, ea ratione, quia ex forma conuentionis venditio videtur fieri ad numerum, & non ad Corpus, prout quando in primo exemplo venditur res pro pretio, quod est in Arca, nam tunc pecunia locum habet speciei *l. plane. §. 1. & l. sed & si certo. & l. si seruus legatus. §. qui quinque ff. de leg. 1. l. si certos. ff. de verb. obligat. Conar. prast. qq. cap. 3. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 37. Non sufficere pretium esse certum in rerum natura, sed requiri etiam esse certum apud Nos. Sed possessionis traditio supplet mensuram. Vrsill.**

Tom. I. V. de iur. nat. & gent. lib. 1. tit. 1. §. 1.

ad Affl. dec. 280. late Luca ad Franch. dec. 23. Gratian. dec. 191. & discept. 318. 512. 704. Vbi etiam Luca Tusc. lit. V. concl. 49.

Dominium non transfertur regulariter sine traditione, nec pacto fieri potest, quod transferatur absq; traditione *l. trad. non. bus. C. de pactis, §. per traditionem, Instit. de rerum diuis. Gama dec. 206. n. 3. Surd. conf. 52. num. 35. Cyriac. contr. 128. n. 57. 58. Hermosill. in l. 7. tit. 4. p. 5. gl. 3. num. 11. Adeo, ut neq; pacto fieri possit, quod dominium sine traditione transferatur, *gl. in d. l. traditionibus, Surd. d. conf. 52. num. 76. Natta conf. 456. num. 3. Antun de donat. lib. 1. c. 3. n. 9.**

Dominium naturaliter à possessione incipit, & solo pacto sine traditione non amittitur, *Surd. d. 10. §. 52. num. 75. Gomez in l. 40. Tauri num. 16. Hermosill. d. l. 7. gl. 3. num. 11. Antun. sup. num. 20.*

Sola traditio non sufficit ad translationem domini, nisi interueniat causa habilis, & titulus legitimus, *l. nunquam nuda. ff. de acquir. rerum domin. At. at. conf. 435. n. 2. Surd. conf. 4. num. 41. Cyriac. contr. 128. num. 57. Ant. Gomez in l. 45. Tauri num. 7. Hermosill. in d. l. 7. gl. 3. n. 11. Antun. sup. num. 11.*

Sic dominium non transfertur ex donatione in donatariū, nisi adsit traditio, *Cancer. lib. 1. var. c. 8. num. 30. Noguerol. alleg. 14. num. 46. Peguer. dec. 48. num. 6. Antun. num. 11.*

Donator ante traditionem potest bona donata obligare, alienare, & hypothecare in præiudicium donatarij, *l. fin. §. Lucius, ff. de donat. Guttier. de iuram. p. 3. c. 15. n. 13. seqq. Cancer. d. lib. 1. c. 8. num. 30. Mastrill. dec. 211. num. 26. Noguerol. d. alleg. 14. num. 47. Hermosill. in l. 4. tit. 4. p. 5. gl. 1. n. 2. Amat. res. 26. num. 2. 13. 14. Antun. sup. num. 13.*

Secus in donatione facta Ecclesiæ, *Antun. sup. n. 14. Fab. de err. pragmat. dec. 48. err. 2. per tex. l. fin. C. de Sac. Sanct. Eccles. ubi Barbosa. n. 9.*

Sed est verum respectu domini, non respectu possessionis, quæ non acquiritur Ecclesiæ, nisi præcedat traditio, *Antun. ibidem, Noguerol. d. alleg. 14. num. 61. Hermosill. in l. 7. tit. 4. p. 5. gl. 3. num. 17. Barbosa. in d. l. fin. num. 22. Gomez in l. 45. Tauri num. 4. & in l. 50. n. 27. Rebell. de obligat. instit. p. 1. l. 1. q. 8. sect. 4. n. 18.*

Verum ex donatione facta a Principe transferatur dominium absq; traditione, *Solorz. de Iure Indiar. lib. 2. c. 9. num. 22. Hermosill. l. 7. tit. 4. p. 5. gl. 3. num. 3. 4. Valenz. conf. 69. num. 58. 69. & conf. 151. n. 17. Cabed. p. 2. dec. 39. num. 7. Magon. dec. Luc. 38. n. 9. Amat. res. 12. num. 15. Antun. sup. num. 8. Ponte conf. 34. num. 10. conf. 67. num. 2. Conar. lib. 2. var. c. 19. n. 3. Cald. de empt. c. 12. n. 41. Gratian. discept. 310. num. 9. seqq. & ibi Luca.*

81 Verum si adesset constitutum, vel interpellatio ad mensurandum, res haberetur pro tradita, & pro mensurata, & sic contractus esset vpdique perfectus. *Hermosill. tom. 2. gl. 1. & seqq. l. 23. fol. 531. & seqq. Gratian. discept. 549. num. 13. seqq. Tusc. lit. V. concl. 49. Azor. in l. 1. c. 1. R. c. 1. de iur. nat. & gent. lib. 1. tit. 1. §. 1.*

Rit. moral. p. 3. lib. 8. cap. 26. Stephan. de Neapol. de princip. iur. & iust. part. lib. 2. cap. 42. num. 11. seqq. Rendel. de Vinear. vind. fol. 63. D. Rosa cons. 68. Ansaldo. cons. 89. Gibalini. de Vniuers. negotiat. lib. 1. cap. 6. confect. 3 f. 180. Sabel. §. Vnum num. 5. §. periculum num. 3. seqq. & §. Venditio num. 16.

- 82 Promissio de vendendo rem stabilem cum certo expresso pretio, an, & quando dicatur perfecta venditio, & an & quando possit reuocari, maxime si in ea habeat locum ius congrui, comperens vicino, consanguineo, vel alteri.

Regulariter promissio de vendendo non est vera venditio. *Castr. cons. 93. num. 2. lib. 2. Surd. cons. 52. num. 13. Thef. dec. 233. Belmont. dec. 134. nu. 41. Peirell. exp. 74. nu. 6. seqq. Torre de pact. fut. success. lib. 2. c. 37. nu. 38. Corradini. de prelat. iure q. 20. nu. 2. Et sic per eam non acquiritur ius in re. Ponte cons. 85. nu. 8. lib. 1. Castill. contr. iur. l. b. 2. cap. 3. num. 20 in medio.*

Sic existente statuto, quod de contractu venditionis soluat gabella, illa solui non debeat, facta promissione de vendendo. *Mantica de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 3. Guiter. de gabell. cap. 47. num. 19. Torre de pactis d. cap. 37. nu. 42. Olea de Cess. iur. tit. 1. q. 6. nu. 39. 40.*

Item, & laudemium. *Nig. de laudem tom. 2. q. 13. signanter num. 49. seqq. Surd. cons. 84. nu. 13. Tonnus. qq. ciuil. lib. 1. c. 37. n. 1.*

Sic si emphyteuta promittat vendere, si non adhi. consensus domini, emphyteusim. non perdit, non facta affectiua venditione. *Nig. d. q. 13. nu. 49. seqq. Torre d. c. 37. num. 45. Olea d. q. 6. n. 43. seqq. Castill. contr. lib. 2. cap. 3. n. 21. Corradini. d. q. 20. num. 3. seqq.*

Sic promissio de vendendo nullum transfert dominium rei vendendæ, sed tantum ius personale *Menorb. cons. 946. nu. 10. seqq. Serafin. dec. 661. V. bald. dec. 326. p. 2 in post. Farinac. Rota dec. 20. post Mangil. de subbast. R. Marin. lib. 1. cap. 298. n. 48.*

Nam aliud est dare, aliud promittere, aliud vendere, & consignare, aliud promittere de vendendo, & consignando. *Mantica de iur. lib. 4. tit. 3. Rota d. dec. 326. in princ. Vbi quod ex promissione de consignando, fructus non debentur. Ludonif. dec. 98. n. 6.*

Ideo tamquam in re integra, licet virique parti resilire, secuta promissione de vendendo. *Mantica d. tit. 3. num. 23. Rolan. cons. 69. lib. 3. Laderch. cons. 84. nu. 6. D. Pigant. super statut. Ferrar. tom. 1. fol. 429. n. 4. 5. 6.*

Licet alias, si quis in capitulis matrimonialibus deliberatè promittat se obligare pro dotum restitutione, per publicum instrumentum, cum hypotheca bonorum iuramento ad consilium sapientis, talis promissio habeatur pro reali, ac vera obligatione. *Franch. dec. 374. nu. 5. Affl. dec. 61. Maranta cons. 141. num. 5. Villalob. in Arayio lit. P. num. 158. Cartar. dec. Ian. 29. nu. 12. Fab. in C. lib. 3. tit. 27. defin. 36. num. 4.*

Georg. alleg. 45. num. 27. P. Molfes. sup. consuet. Neapol. p. 7. tit. de iur. quarr. q. 2. nu. 10. in addn. Bursat. dec. 719. nu. 6. D. Pigant. sup. n. 18.

Nam promittens facere contractum, in quo sola voluntas contrahentium sufficit, obligatur, ut ex contractu facto, secundum communem opinionem, de qua *Bursat. cons. 100. nu. 10. lib. 1. Bonacof. opin. cap. 6. de contract. loco 4. vol. 2.*

Et sic promissum instrumentum habetur pro confecto. *Surd. cons. 457. nu. 12. vol. 4. An. cons. 8. nu. 17. R. Ponte cons. 10. nu. 23. Crass. com. opin. lib. 1. cap. 6. qu. 20. late R. Saufel. dec. 99. num. 5. seqq. R. Capyc. laer. consul. 29.*

Sic promissio de renunciando pro renunciatione habetur, maxime quando adest iuramentum. *Conar. in c. quamvis pactum. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 81. Galerat. de renunciat. tom. 2. cent. 1. qu. 25. num. 25. R. Capyc. Laer. dec. 3. nu. 29. Balboa disquisit. 13. Borriher. de success. c. 2. Theor. 42. nu. 11. 12. Rouit. cons. 42. num. 7. cons. 44. num. 23. tom. 1. Noguerol. alleg. 6. num. 17. D. Molin. contr. 4. tom. 1. Mucciad. Saufel. dec. 99. n. 4. lib. 1.*

Verum si emptor soluat pretium post promissionem de vendendo, non licet resilire, & potest cogi promissor ad rem tradendam, & capere tenutam rei. *Fenzon. ad stat. urbis. c. 111. nu. 5. Rota posth. Farinac. dec. 51. p. 1. Marescot. var. lib. 2. cap. 70. n. 5. Multo magis si venditor non recusat recipere pretium, sed immo petijt. Gratian. disc. 704. D. Pigant. sup. num. 12.*

Nec liberatur promissor soluendo interesse, dummodo tempore solutionis pretij posfederit, & sic habuerit facultatem rei tradendam, & ita in hoc æquiparatur venditio, & promissio de vendendo. l. 1. lex empto. ff. de action. empt. l. si traditio. C. eodem. *Fenzon. d. cap. 111. n. 6. Quamuis de iure, promittens liberetur soluendo id, quod interest. Rolan. cons. 69. n. 13. Mantica d. tit. 3. nu. 7. 8. Laderch. cons. 84. nu. 6. Honded. cons. 52. num. 37. lib. 1. Nisi adhi. iuramentum. Coc. in. dec. 58. n. 6. p. 6. diuers.*

Secus si non possederit, *Mangil. de cuius. qu. 33. nu. 18. & seqq. Pigant. sup. n. 22.*

Verum promissio facta sub fide, vel verbo Principis, aut Nobilis, videtur æquipollere iuramento, quo ad vim, & robur contractus. *Surd. dec. 234. & ibi Hodiern. Gratian. disc. 722. licet non sic ad effectum periculi. Gratian. d. disc. 722. num. 16. seqq. Rota apud D. Pigant. sup. num. 20. D. Gobius consult. 14. n. 6.*

Sed *Hodiern. sup. n. 9.* dicit dicta intelligi, si talis promissio fiat à viris nobilibus, post *Hering. & Germanot.*

Sed ubi promissio de vendendo esset seruanda, ita ut ad executionem agi posset, secus esset, ubi venditio effectualis desideratur ad certum effectum, nam tunc non sufficit promissio, puta si pretium sit soluendum creditoribus in actu venditionis, post *Gratian. Fon. tanell.*

tanell. & Post. dicunt Rosi coram Bichio Rom. domus 17. Maij 1649. D. Pigant. sup. n. 21.

Verum cum sit expressum pretium, tunc ad circuitum evitandum dicitur vera, & perfecta venditio *Visell. ad Affl. dec. 61. nu. 3. Franch. dec. 346. nu. 4. Nig. d. q. 13. num. 81. Torre d. c. 37. n. 6. Cald. de empt. cap. 8. n. 5. Marin. lib. 2. 240 num. 3. 4. & lib. 1. 1. cap. 298. nu. 6. Vbi tamen si accedat stipulatio. & in ad addit. ad Reuert. dec. 214. nu. 3. R. Marin. lib. 1. d. cap. 298. n. 6. & lib. 2. cap. 239. nu. 3. 4. Vbi etiam Luca.*

Quæ intelligenda sunt non quando solus venditor stipulatus est, & non emptor. *Franch. d. dec. 346. num. 9. Castil. lib. 2. cap. 3. num. 19. seqq.* nam tunc emptori licet poenitere. *Cald. de empt. cap. 18. nu. 41.* Sed quando ambo stipulati sunt, scil. venditor vendere, emptor emere, & adfuit iuramentum ex utraque parte, Nam tunc est perfectus contractus, & neminem licet poenitere *l. si intra illum diem. ff. de passis. Gratian. disc. 364. nu. 32. Thes. dec. 233. num. 8. Serafin. dec. 805. nu. 3. dec. 57. nu. 4. seqq. p. 6. rec. Nig. de laudem. d. q. 13. nu. 103. 104. Mantica de tacit. d. tit. 3. nu. 9. Cyriac. contr. 254. n. 37. seqq. Corradin. d. q. 20. nu. 19. & per totam, Vbi fundat in hoc casu competere prælationem, secus ubi non est perfectus contractus, ut sup.*

Quo ad punctum iuris congrui competentis Vicino, licet aliqui velint, quod petita prælatione iudicialiter, non possit resilire, & teneatur per necesse emere. *Boer. dec. 48. ubi decisum refert, Cororda lib. 4. resp. c. 57. in fine, & lib. 6. cap. 8. Papon. lib. 1. tit. 7. arrest. 6. 7. Merenda contr. lib. 24. cap. 7. nu. 71. seqq. Muta ad consuetud. Panoim. cap. 28. nu. 27. Turret. conf. 78. lib. 2. Donad. de renunciat. tom. 2. cap. 26. nu. 56. Berli. b. encl. 41. n. 46. p. 2.*

In contrarium tamen est communis sententia, ut non solum possit poenitere post petitam iudicialiter prælationem, sed post obtentam sententiam. *Tiraq. de re tract. lignag. ad finem tit. num. 24. & seqq. Boer. dec. 48. num. 24. Redell. de Iure prothomis. in rubr. nu. 65. Rendell. eodem tract. 5. in primis nu. 19. fol. 150. Carpan. ad stat. mediol. p. 1. cap. 417. nu. 443. seqq. Vbi tamen, quod teneatur ad expensas litis. Ricc. soll. 924. p. 4. Visell. concl. 62. num. 50. Donad. de renunciat. cap. 26. num. 66. seqq. decisum refert Franch. dec. 346. & Viscont. ad eundem. Sanfel. dec. 108. nu. 15. seqq. Ronit dec. 24. num. 15. 18. Giurba dec. 51. nu. 1. Tonnut. qq. civil. lib. 1. q. 66. Luca ad Franch. d. dec. 346. num. 4. & seqq. ubi esse reficiendas expensas litis. Card. Luca de feruit. disc. 81. num. 8. seqq. Corradin. q. 21. nu. 10. ubi dicit hanc opinionem communem, nisi sit solum pretium. Idem q. 4. nu. 38.*

At ipse D. Corradin. d. q. 21. num. 11. & seqq. ditinguit. Aut fuit intentata lis pro re trahenda in emptorē consignata, & tunc concurrat cum opinione posse poenitere, refectis expensis, quia, hoc casu, nullum sit præiudicium.

cium, & damnum emptori. Aut venditor damnum passum fuit ex hoc perito congruo, quia ei defecit occasio vendendi, ex quo is, qui emere volebat, vel iam instrumentum confecerat, noluit amplius emere, & id ipsi licuit ex aliquo pacto apposito in instrumento, & tunc quia ex hac lite intentata ortum est damnum venditori, non licebit amplius prælationem, etiam sententia nulla prolata, mutare consilium, sed tenebitur actione in factum ad id, quod venditoris interfuit non vendidisse, vel actione de dolo, si statim elapsa est occasio rem alienandi, profiteretur se nolle amplius emere, per tex. l. rei quam 34. ff. de dolo malo. At si non defecerit occasio vendendi, quia etiam post sententiam emptor velit emere, vel sit in potestate venditoris eum cogere ad emendum, & tunc prælationem ebtineas potest mutare consilium, refectis expensis, sic ditinguit *Merenda contr. Iur. lib. 24. cap. 7. nu. 71. & seqq. Coradin. sup. ubi nu. 14. & seqq. respondet contrariis.*

Et prælationem petens potest semper, & in ditinguente recedere, quotiescumque petit prælationem antequam fuerit stabilitus contractus. *Idem D. Corradin. q. 24. quest. 2.*

Quando prælationem petens declaravit nolle emere, possit variare, & prælationem intra tempus determinatum, & re integra petere, disputat *Corradin. q. 25. vers. quartus casus est num. 12. & seqq.* Et secundum aliquos: facta tali declaratione non possit amplius emptor inquietari, cum videatur ià declarans, etiam extrajudicialiter requisitus, renunciassse Iuri, quod habebat, & consensisse, quod alteri res vendatur, *Fachin. lib. 7. c. 16. Affl. de Iure prohib. vers. subsequenter nu. 41. Magon. dec. Flor. 118. Gomez in l. 70. Tanti nu. 14. Molina de contrac. q. 370. Nig. de Laudem. tom. 1. q. 30. n. 32. 40.*

Sed ipse *Corradin. d. q. 25. n. 14. & seqq.* dicit conclusionem procedere si petens prælationem, & renuncians sciebat verum pretium rei, & omnes illius circumstantias, *Corbul. de causa priuat. ob alienat. irrequisito domino. l. 4. Carpan. ad stat. Mediol. c. 417. nu. 805. ubi quod nec intra tempus potest admitti, quidquid dixerit Cald. de emphyt. extinfl. c. 14. n. 9. seqq.*

Secus si nesciebat. *Carpan. sup. nu. 416. Sanfel. dec. 111. nu. 12. seqq. dec. 268. nu. 10. seqq. Donad. de renunciat. tom. 1. c. 30. nu. 34. seqq. Luca ad Franch. dec. 588. n. 6. Mastill. dec. 50. nu. 12. seqq. Card. Cels. dec. 163. n. 5.*

83 Venditor ob pretium non solum potest rem vendicare, *Gratian. disc. 326. nu. 2. seqq. & disc. 523. nu. 28. seqq. Magon. dec. Flor. 91. num. 7. Vbi videtur intelligere quando adest reservatio domini, vel non fuit habita fides de pretio. Altograd. conf. 9. nu. 15. & seqq. & num. 48. lib. 1.*

84 Et cum reservatione domini posset etiam alteri vendere. *Idem Gratian. disc. 354. nu. 55. & seqq. & disc. 523. nu. 18. seqq. Magon. dec. Luc.*

31. *Cyrlac. contr. 164. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 5. disp. 3. sect. 5. à nu. 56. absq; pœna falsi, Bald. in l. quoties num. 2. C. de rei vendicat. Bertazol. cons. crim. 540. lib. 2.*
- 85 Quod ante solutionem pretij, vel habitam fidem de pretio, nunquam de iure transeat dominium in emptorem, *Gratian. disc. 730. nu. 23. Vrecol. consult. 5. Rota p. 2. rec. dec. 328. nu. 6. & 18. Bich. dec. 136. nu. 16. Sabell. §. emptio n. 1. in fine, & §. venditio n. 5.*
- 86 Sed quod ob pretium non solum non sit locus rescissioni contractus, sed debeat agi ad illud consequendum, *l. inutile, C. de rei vendic. vbi DD. Altograd. conf. 1. num. 4. lib. 1. & Latus conf. 9. vbi plene de hac re.*
- 87 Verum vendens habita fide de pretio, & tradens non habet amplius regressum ad rem venditam, sed tantum ad pretium, quia in contractibus bonæ fidei, facta executione non est amplius locum pœnitentiæ, *Magon. dec. Luc. 17. nu. 11. seqq. Tournut. de pœnit. p. 1. c. 31. Altograd. conf. 1. nu. 4. lib. 1. & conf. 9. d. lib. 1. Mangil. de enist. q. 40. & seqq. Vrecol. consult. 5. Christin. dec. 75. vol. 3. Bich. dec. 552. Sabell. §. venditio num. 6.*
- 88 Stante maxime receptione partis pretij, *Magon. d. dec. 17. Luc. nu. 16. seqq. quidquid contra dicat dec. Luc. 31. cum addit. vbi tamen loquitur quando fuit interim res locata emptori. Altograd. conf. 9. nu. 11. seqq. Vrecol. consult. 5. Sabell. ibid. sup.*
- Secus si res non sit tradita, nec pretium receptum, *Altograd. d. conf. 9. num. 11. seqq. Altograd. d. consult. 5.*
- 89 Sed quod stante reservatione dominij, siue per pactum, siue per statutum, competat venditori hypothecaria, & non reuendicatio, *Nos ad Rouit. dec. 7.*
- 90 Quæ conclusio procedit quamuis adsit pactum, quod solutione pendente res vendita dicatur locata, nam non per hoc definit esse emptio, & venditio, nam si res perit, perit in damnum emptoris, & sic conductoris, & non in damnum venditoris, ex *tex. l. sicut emptio, in gl. & l. seq. ff. locati, vbi quod remissio mercedis fieri non debet, decisum refert D. Hodiern. ad Surd. dec. 157. nu. 13. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 24. nu. 18. Boss. de remiss. merced. nu. 102. cum res pereat Domino, l. pignus. ff. de pign. act. l. secum emptio, ff. de peric. & com. rei vendit. R. Marin. ad Reuert. dec. 8. nu. 4.*
- Nam si dominium non esset translatum, non posset dici venditio, *l. Manusata, §. fin. ff. de contrab. empt.* Sed potius contractus locationis, vel alterius generis, ut dicit ibi gl. Et sic dicta reservatio videtur contradicere ipsi venditioni, *Rota apud Cenc. de Censib. dec. 2. nu. 4. Hodiern. sup.*
- Contra dicit *Carleual. de iudic. d. disp. 9. sect. 5. num. 56. ex tex. l. procurator, §. plane ff. de tribut. act. vbi haberi dicit Carleual. reservanti dominium concedi rei vendicationem, tamquā*

vero domino, igitur dominium non est translatum, nam rei vendicatio supponit dominium.

- 91 Sed *Carleual. sup.* benè respondet *Hodierna ad Surd. d. dec. 157. nu. 16. ut conclusio procedat quando venditor noluit fidem de pretio habere, credens statim emptorem sibi soluturum, ibi in creditum non iuit. scil. fidē de pretio non habuit, ut post gl. declarat Franc. Stephan. dec. 68. R. Ponte conf. 70. n. 32.*

Sed secus est quando venditor scit pecuniā præmanibus non habere, & dilatat eius solutionem, cum tunc fidem de pretio habere dicatur, *l. si quasi, ff. de pign. act. Grass. de except. except. 13. n. 35. D. Hodiern. sup.*

- 92 Conclusio tentia per DD. in contrarium, ut per reservationem dominij non sit illud translatum procedit in venditione subhasta, quæ pro forma requirit pecuniam præsentem, *l. 2. Divo Pio, §. si emptor, ff. de rei vendic. vbi DD. Gratian. disc. 7. n. 4. lib. 1. & ibi Luca.*

- 93 Idem in venditione rei fiscalis, nam non potest haberi fides de pretio, *l. si procurator §. 1. ff. de Iure Fisci. l. cum vendente, C. vbi caus. fiscal. Pontan. de spol. lib. 2. c. 14. n. 90. R. Constantin. l. 1. C. de vend. fiscal. nu. 69. fol. 35. R. Ponte de por. Proreg. tit. 4. §. 6. nu. 7. 8. & ibi Thor. vbi alios refert. Montan. in pragm. 1. §. 33. nu. 18. de admin. Vniuers. Et successiue per sup. dicta, pretio non soluto, posset statim res vendicari, licet contractus diceretur perfectus *Bar. in l. licitatio qu. 1. ff. de publican. Pontan. sup. Et quid in Ecclesia, & Minore vendente. R. Ponte sup. nu. 9. & seqq. & ibi Thor. Nos ad Rouit. dec. 7.**

- 94 Sic facta venditione rei, cum reservatione dominij, augmentum, & periculum ipsius spectat ad emptorem, *l. sicut emptio, vbi gl. & l. seq. ff. locati. Gratian. disc. 523. ex nu. 17. & disc. 730. nu. 24. disc. 772. ex nu. 7. Boss. de remiss. merced. nu. 102. Thor. in comp. dec. p. 1. verb. periculum rei venditæ, vbi decisum refert per S. C. Mangil. de enist. q. 148. n. 6. seqq. Caroc. de locat. q. 4. de lucra cessante. tit. n. 44. fol. 43. Mantica de tacit. lib. tit. 24. nu. 18. Larrea dec. 42. nu. 0. Surd. dec. 198. nu. 28. Altograd. conf. 9. num. 27. seqq. Vrecol. consult. 5. nu. 60. Conciol. & Romaguer. ad stat. Eugub. lib. 2. rubr. 53. n. 16. & seqq. Sabell. §. venditio n. 9. Nos ad Rouit. d. dec. 7. n. 14.*

- 95 Secus secundum opinionem contrariorum, dicentium dominium remansisse penes venditorem, *Dec. corf. 179. Boss. de remiss. merced. num. 102. Cyrlac. contr. 164. lib. 1. Magon. dec. Flor. 91 nu. 6. seqq.*

- 96 Facta huiusmodi venditione, statim competit retractus consanguineis, aut vicinis, ratione congrui, & non est expectandum tempus solutionis pretij, *Afflict. dec. 338. vbi addit. Rice. dec. 41. p. 3. citatus à R. Capyc. Latr. dec. 142 nu. 36. Vrecol. consult. 5. num. 59. quidquid dicat Boer. dec. 112. Nos ad Rouit. sup. n. 15.*

- 97 Sic etiam statim soluitur laudemium, *Thef. q. 51. lib. 2. Nos sup. nu. 16. Videndus Sabell. & DD. per ipsum citati. §. Gabella nu. 21. vbi de solutione gabellæ.*

98 Sic etiam posse super re emptia cum dicto pacto reservationis domini fieri per emptorem, venditionem annui introitus ad formam Bullæ, & sic census erit validus, contra Cenc. de Censib. p. 1. c. 2. q. 3. art. 4. Gratian. dec. 13. Bellon. de his, quæ fiunt incontinent. cap. 182. nu. 7. docet Ciurba obs. 94. n. 13.

Ea ratione, quia contractus perfectus est, & dominium emptori translatum est, Fachin. contr. 32. lib. 1. Less. de iustit. lib. 2. c. 21. dub. 13. nu. 99. nam hoc pactum, dicit ipse, resolvitur in specialem hypothecam, & efficit, ut venditor præferatur creditoribus emptoris, sine qua reservatione esset posterior. Couar. var. cap. 11. Thes. q. 74. lib. 2. Valenz. conf. 56. n. 36. Nos sup. num. 17.

99 Verum in casu, quo venditor habita fide de precio, adiciat pactum legis commissoriae, scil. quod illo in tempore non soluto, res sit in emptia, vel expresse sibi dominium vere reservando donec pretium fuerit solutum, dominium non transfert, nisi sub conditione, quæ non sequuta potest rem vendicare. Altograd. d. conf. 9. n. 14. seqq. lib. 1. Altograd. d. consult. 5. n. 12. seqq. & n. 33. seqq. Christin. dec. 86. n. 3. & decis. 37. n. 2. vol. 3. Sabell. §. pactum nu. 9. & §. venditio n. 8. Fagund. de iustit. & contract. lib. 5. c. 45. Gibalin. de univers. negotiat. tom. 2. lib. 4. c. 5. art. 1.

100 Quo casu venditor potest pactum hoc rei vendicationis exercere contra quoscumq; possessores, in quos per emptorem fuerit res alienata, nulla ipsius emptoris, vel eius bonorum facta discussione, nec ipse venditor ob negligentiam in exigendo pretium ab emptore, amittit sibi ius competens ex reservatione domini, nisi interveniant requisita necessaria ad præscriptionem, contra dicta per Barz. dec. 72. probat Altograd. d. conf. 9. nu. 100. seqq. lib. 1. Vrecol. d. consult. 5. Sabell. sup. n. 8.

101 Contractus conditionalis, si in tempore statuto non existat appositæ conditio, resolvitur, & reuocatur contractus, Gratian. dec. 159. & disc. 307. vbi etiam Luca, & disc. 523. nu. 18. seqq. Altograd. conf. 9. nu. 8. seqq. lib. 1. Larrea aldeg. 26. Rota p. 11. rec. dec. 300. n. 21. seqq. Marcian. disp. 17. & 53. n. 9. seqq. Thomat. dec. 287. Eadem Rota p. 14. rec. dec. 519. Vrecol. consult. 53. & 65. 87. & 91. lib. 2. Ludouif. dec. 88. & 130. vbi Additio. Tusc. lit. C. conclus. 998. Castill. lib. 8. de alim. c. 14. nu. 9. & seqq. Vbi idem si non pareat Contractui. Sabell. §. venditio nu. 8. & 17. §. conditio. nu. 68. & nu. 72. & §. contractus num. 4. Fusar. de subdit. q. 454. Tusc. d. lit. C. concl. 593. Anton. de donat. lib. 1. prælud. 1. 2. vbi idem in donatione condicionali, & etiam Merlin. dec. 568. Rota p. 12. rec. dec. 137. Sabell. §. donatio n. 35. 71.

102 Sed contractus conditionalis transmittitur ad hæredes stipulatoris, quidquid sit in ultimis voluntatibus, D. Marcian. disp. 12. Salgad. labyr. p. 1. c. 33. num. 14. seqq. Vela dissert. 11. Canall. qn. 296. Cancer. var. p. 3. c. 21. Ramon. conf. 74. & seqq. & ibi Balduc. D. Mansi consult. 262.

315. 316. Sabell. §. donatio.

103 Verum talis contractus dicitur perfectus, ideo non potest reuocari pendente verificatione conditionis, l. hæc venditio, ff. de contrab. empt. l. 3. cum gl. ff. de seruit. Rota par. 12. rec. dec. 137. nu. 1. dec. 137. nu. 27. Sperell. dec. 168. nu. 80. 81. Merlin. dec. 658. Sabell. §. conditio nu. 4. §. contractus nu. 2. 4. Leoncill. dec. Ferrar. 38. nu. 9. dec. 66. nu. 4. Idem Ludouif. dec. 117. nu. 3. & ibi Beltramin. lit. A. & dec. 410. nu. 3. 4. Olea de cess. iur. tit. 3. qn. 10. n. 9. D. Capparell. res. fiscal. 24. num. 3. seqq. Guttier. de gabell. q. 8. nu. 2. Serafin. dec. 429. nu. 1. Afolin. res. 73. n. 94. Altograd. conf. 9. nu. 8. lib. 1. & conf. 90. n. 14. seqq. lib. 2.

104 Quæ procedunt in promissione valida, de per se, secus si esset inualida, puta sub conditione dispensationis, nam illa obtempta requiritur nouus consensus. Rota p. 12. rec. dec. 137. Eich. dec. 662. Ludouif. dec. 410. Serafin. dec. 838. nu. 11. seqq. dec. 1157. nu. 4. Sabell. d. §. conditio. n. 72. §. contractus n. 4. §. sponsalia n. 2.

105 Tamen magis non potest reuocari, purificata conditione, Eich. dec. 664. n. 18. & Rota rec. p. 12. dec. 139.

106 Et purificata conditione retrahitur ad diem celebrati contractus, & perinde est, ac si pure fuisset celebratus, & incipiat periculum emptoris, sicut defecta conditione, resolvitur. Altograd. conf. 90. nu. 14. & seqq. lib. 2.

107 Et ante purificatam conditionem periculum spectat ad venditorem. Gratian. disc. 549. num. 13. seqq. Altograd. conf. 9. nu. 9. Quia ante eventum conditionis, re non tradita, dominium non transferitur in emptorem, & ideo periculum totalis interitus spectat ad venditorem, sed periculum diminutionis, & deteriorationis, sine tamen culpa venditoris, spectat ad emptorem, sicut est commodum augmenti. Altograd. conf. 13. lib. 1.

108 Et conditio in contractibus adiecta illorū executioni non reddit contractum conditionalem, neq; illum suspendit, secus in ultimis voluntatibus. Lex his. ff. quando dies legat. ced. Ludouif. dec. 117. n. 3. & ibi Add. lit. A. Mantica de coniect. lib. 11. tit. 20. num. 3. Leoncill. dec. Ferr. 38. nu. 9. dec. 66. nu. 4. Sabell. §. contractus. num. 4. & seqq.

109 Sed reuocatur donatio, si conditio ei appositæ sit à iure reprobata, & non fuerit adimplenda, maxime si expresse sit dictum, quod non impleta conditione donatio resolvitur. Christin. dec. 191. nu. 22. seqq. lib. 4.

110 Sic contractus initus cum conditione consensus alicuius, illo non accedente, perinde est ac si non fuerit celebratus, Rota p. 9. rec. dec. 189. Salgad. labyr. p. 2. c. 21. num. 40. Barbosa. vot. 126. n. 68.

111 Venditio bonorum pupillarium, requirit plures solemnitates, de quibus diximus quæ antecedente. Ideo illis non seruatis potest reuocari. l. 1. §. si defunctus. ff. de reb. eorum. Montan. de iur. c. 33. num. 103. Rota post Pacific. de Saluian. dec.

dec. 110. & p. 13. rec. dec. 50. Hermosill. tom. 2. gl. 3. l. 4. tit. 5. Gubius consult. 8. & 71. & seqq. Andreol. contr. 384. Sabell. §. alienatio. n. 19.

112 Et recuperat rem non restituito pretio, nisi probetur in sui utilitatem versum, & a quo sit probanda versio. Christin. dec. 174. num. 6. 7. dec. 176. nu. 2. seqq. vol. 3. Merlin. dec. 219. Rota p. 13. rec. dec. 139. dec. 261. n. 8. seqq.

113 Et recuperat etiam fructus contra tutorem. Sabell. sup. nu. 22. & §. fructus nu. 9. Rota p. 9. rec. dec. 341.

Non potest recedi a contractu, quamvis sit conventum, quod in euentum non implemēti possit recedi a contractu. Coccin. dec. 329. nu. 6. 7. dec. 2160. n. 6. 7. Sabell. res. c. 59. Christin. dec. 9. vol. 3. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. §. 1. 2.

Nisi tamen implementum respiceret substantiam, & causam finalem contractus, sine qua alter ex contrahentibus non contraxisset. Rota dec. 70. nu. 7. seqq. apud Torze de pactis fut. success. Vreol. consult. 53. 65.

Idem in donatione ob causam, nam causa non sequuta ipso iure reuocatur. l. 1. C. de donat. ob causam. Clar. §. donatio qu. 25. Tusc. lit. D. concl. 631. P. Diana p. 8. trafl. 6. res. 89. 109. Rota p. 13. rec. dec. 145. nu. 5. seqq. Sabell. res. cap. 59. n. 8. Dummodo sit finalis, nam impulsiva solum abusive dicatur causa, Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. gl. 1. nu. 19. Altograd. conf. 7. n. 9. lib. 1. Staib. res. 161. nu. 84. lib. 2. & in obs. ad res. 4. nu. 32. lib. 1. Sic facta causa ingressus in religionem, ea non secuta reuocatur. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. n. 99. Noguierol. alleg. 14. Cyriac. contron. 270. Guttier. lib. 2. pral. qu. 65. post alios Cassejon. §. donatio nu. 29. Larrea dec. 66. Castill. de alim. c. 14. Paz de tenuta c. 57. d. n. 121.

Difficultas est ad videndum quæ sit finalis, quæ impulsiva. Finalis dicitur illa, quæ est obiectum intellectus, & principaliter in agendo actu ab Agente consideratur, & quæ ipsū præcipue mouet, & quodammodo ad agendū arctat. Vel causa finalis dicitur illa, quæ principaliter ab agente consideratur, & in quam ipsius mens dirigitur, adeo quod sit prima quo ad intentionem, vltima quoad executionem. Causa impulsiva est illa, quæ occasionem præbet, & præter vltimum finem mouet agentem, & dat causam actui. Couar. var. lib. 1. c. 20. nu. 2. & ibi Faria, Gratian. disc. 971. nu. 45. Altograd. conf. 52. nu. 67. lib. 1. & conf. 1. nu. 7. 10. lib. 1. Sic alleganti causam esse finalem incumbit onus probandi. Soccin. conf. 83. in fine vol. 3. Altograd. d. conf. 1. nu. 13. lib. 1. Staiban. obs. 4. nu. 33. & seqq.

114 In contractibus, & dispositionibus factis in matrimoniis sub conditione non est locus reuocationi, & poenitentiae, Castill. lib. 5. contr. cap. 109.

Sic donatio facta contemplatione matrimonii, eo nō sequuto potest reuocari. Mier. de maiorat. p. 1. q. 22. nu. 53. 54. Grass. de except. except. 40. nu. 10. 11. Noguierol. alleg. 23. nu. 160. P.

Molfes. tom. 1. ad Consuet. Neapol. p. 7. q. 8. Serafin. dec. 914. Barbof. voto 69. Faria ad Couar. lib. 1. c. 14. nu. 68.

Sed si esset facta donatio ex causa dotis, in beneficium vxoris, & ei esset ius quæsitum, nō posset vxor consentire reuocationi, vt est donatio facta contemplatione matrimonii, quando respiceret commodum vxoris, & filiorum, secus si commodum mariti tantum respiceret, P. Molfes. tom. 1. conf. 11. & tom. 2. par. 8. & 9. Franch. & Luca dec. 105. Staib. res. 3. nu. 12. Nos ad Rouit. conf. 15. n. 1. seqq. tom. 2. Sabell. §. dotatio. n. 21.

115 In contractibus fauore piæ Causæ reuocatio non habet locum. Couar. var. lib. 1. cap. 14. num. 15. & seqq. & ibi Faria nu. 54. 55. Ricc. collect. 3144. Et Faria dicit ante acceptionem posse reuocari, secus facta Deo de erogando aliquid piæ Causæ.

Donatio facta Ecclesiæ sub modo, modo non impleto non reuocatur, sed datur actio ad implementum, nisi expresse sit conventum contrarium. Faria sup. nu. 16.

Contractus quando dicatur conditionalis, ita vt non existente conditione, vel implemento ex parte agere volentis resoluitur. Gratian. disc. 307. vbi etiam Luca. Sabell. §. exceptio. §. venditio. num. 8. 17. §. conditio nu. 68. 72. Et si sit soluenda gabella, non soluitur pendente conditione. Tusc. lit. G. concl. 5. num. 26. P. Molfes. in summ. trafl. 11. cap. 22. n. 105. Surd. dec. 305. nu. 16. seqq.

Modo causa finalis, non impleto, reuocatur donatio, & contractus, secus si sit impulsivus, nam tunc agitur ad adimplementum, sed in donatione facta Ecclesiæ, modus præsumitur impulsivus. Faria d. cap. 14. nu. 17. 18. Antun. infra hic. num. 100. Et si Prælatus, vel Capitulum modum non seruat, donatio non reuocatur. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. §. 1. n. 102.

Sic donatio conditionalis, non impleta conditione, reuocatur. l. 1. C. de donat. sub modo. Magon. dec. flor. 76. num. 20. seqq. Gratian. disc. 381. nu. 20. Tusc. lit. D. concl. 542. & seqq. Christin. dec. 9. 10. vol. 3. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. 2. Sabell. §. donatio nu. 34. & res. cap. 59. Quando donatio dicatur pura, & quando conditionalis. Castill. lib. 6. contr. 119.

Et reuocatur facta alicui ob ingressum Religionis, si non ingrediatur. Gratian. disc. 96. vbi Luca. Rota p. 9. rec. dec. 21. 56. 32. p. 16. rec. dec. 143. Antun. lib. 1. pral. 2. §. 1. num. 97. seqq. Sabell. sup. nu. 35. Tusc. lit. D. concl. 632. 633. Idem Gratian. disc. 971. dec. 42. vbi Luca, & Scoppa, Vel si ingressus egrediatur, Rota decif. 143. nu. 23. seqq. p. 16. rec. D. Constantin. ad stat. vrbis tom. 2. annot. 43. n. 86. fol. 175.

Donatio ob causam, dicitur ob causam necessariam existentem, quæ fit ad commodum donantis. Crauet. conf. 136. num. 2. Cavalier. dec. 257. nu. 2. Gratian. disc. 749. nu. 14.

Et illa non sequuta reuocatur, Sabell. sup. num.

num.22.23. *Altograd. conf.7. nu.19. & seqq. lib.1.*

Sic etiam donatio facta à sponso sponsæ, matrimonio non sequuto, reuocatur, nisi adesset pectum de non reuocando, vel nisi steterit per sponsum quo minus sequatur matrimonium. *Seraphin. dec.914. nu.1. Sabell. §. donatio num.8. Menoch. lib.3. præs.19.* Secus esse in extraneo, qui sub hac conditione non intelligitur donasse. *Tusc. lit. D. concl.697. Christin. dec.126.127. lib.3. Anton. de donat. lib.1. præl.2. §.7. num.92. seqq. Gratian. disc.273. n.23. 24. disc.498. nu.37. seqq. disc.826. num.44. seqq. Altograd. conf.7. no.19.10. l. b.1. Franch. & Luca dec.52. Idem Sabell. d. §. donatio. nu.21. vers. Et cum dicta. Vbi vers. qualiter, aliter dicit, si causa matrimonii sit impulsiva, non finalis. post *DD. quos citat & num.13. & 35.**

116 Contractus quando dicatur perfectus ad hoc ut non possit reuocari per vnam partem, & dicimus tunc esse perfectum quando in illo adest consensus alicuius, nisi expresse sit conuentum, quod de contractu debet celebrari scriptura, nam tunc donec, & quousque fiat scriptura, est locus poenitentiae. *R. Rouit. dec.88. nu.4. Ant. Fabr. in C. lib.4. tit.6. defn.14. Guttier. præl. qq. lib.3. qu.95. num.12. Trenta. cinq. var. lib.3. tit. de empt. d. num.10. Mantica de tacit. lib.1. tit.10. d. nu.1. Gizzarell. dec.72. Larrea alleg.88. Bottilier. de success. ab intest. theor.42. nu.35. Ripol. var. cap.1. num.32. de empt. Hodiern. ad Surd. dec.227. num.14. Surd. conf.84. num.2. Menchac. illustr. cap.28. num.2. Guttier. lib.3. præl. qu.94. nu.22. Nos ad Rouit. d. dec.88.*

117 Alij dixerunt, ut quando est expresse conuentum, quod de contractu, debeat celebrari scriptura, ante illam, an sit locus poenitentiae distinguendum est. Aut de substantia contractus est, ut sit scriptura, vel inter partes conuenitur, quod aliter contractus non valeat, & tunc necessario sequitur, ad firmandam conuentionem, ut fiat instrumentum, & scriptura antecedit, & semper interior erit locus poenitentiae. Aut verò dictum est, quod de conuentione fiat instrumentum, & non est de substantia contractus, ut redigatur in scriptis, & tunc quia tale instrumentum quod solā probationem requirit scripturam, & non ut perficiat conuentum, sed erit ante scripturam perfectus, & tunc licet instrumentum non factum non licebit contrahentem poenitere. *Morat. conf.97. num.10. Thes. dec.197. Menoch. lib.3. præs.148. Rota p.2. diuers. dec.271. & p.3. dec.34. Altograd. conf.11. n.16. seqq. Tusc. lit. l. concl.65. lit. C. concl.990. & seqq. Mascard. de probat. concl.1401. Cuid. de empt. cap.19. Hermosill. tom.2. gl.1. l.6. fol.455. Sabell. §. contractus nu.4. seqq. §. Scriptura & §. venditio num.2. Polid. Rip. obs.265. Regis. resp.9.13. & 43. Phoebe. dec.99. Camill. Medic. conf.31. nu.15.16. Ricc. coll.907. Castill. lib.3. contr.26. Canali. qu.*

90. & seqq. Larrea alleg.106. Barbof. voto. 126. nu.69. Magon. dec. luc.93. flor.135. num.14. Cama dec.207. Gabed dec.39. p.2. Affl. dec.39. & ibi Visill. & dec.105. Barbof. in l. contractus Cod. de fide Instr.

Ratio est quia contrahentes dum voluerunt contractum, qui poterat cum scriptura, & sine, valere, in scriptis redigi, & de eo instrumentum confici, non præsumitur ob id voluisse in scriptis contrahere, nisi ut expresse dixerint. *Decian. resp.64. num.4. vol.3. Amat. conf.73. R. Marin. ad Reuerter. dec.5. nu.1. & dec.547. num.4. & 5. Rub. de testam. cap.8. decisum fuit anno 1675. per Regiam Cameram, ut reuolimus Nos ad Reg. Rouit. d. dec.88. in ultim. addit.*

118 In quibus casibus requiratur scriptura, enumerat gl. in cap.1. de censibus in 6. vsque ad numerum triginta quatuor. Inter quos sunt. Deposito Agrimensoris. *Vin. dec.198. n.2. An clericatus, Grass. in rubr. de effect. cleric. n.206. Fab. in C. tit. de probat. defn.11. Titulus beneficii. Idem dec.30. Absolutio ab Excommunicatione. Vin. dec.90. Captura possessionis. Idem dec.74. Probatio assensus. Affl. dec.398. Vin. dec.240. Viscont. concl. iur. verb. assensus. R. Marin. ad Reuert. dec.166. & 435.*

119 Contractus dicitur perfectus per dationem manuum, vel Cessionem dexteræ, quando ad tactus manuum accedant verba acta, ita, ut non sit amplius locus poenitentiae, etiam ante celebrationem instrumenti, quamuis constet partem voluisse superinde instrumentum confici, nisi appareat voluisse habere aliter contractum properfecto, nam primo casu instrumentum fieri dicitur ad simplicem probationem, secundo ad substantiam. *Gratian. disc.842. & ibi Luca vbi loquitur de venditione, & disc.899. nu.13. seqq. vbi de donatione. Rota p.3. diuers. dec.34. & p.6. rec. dec.199. num.9. & seqq. Thomat. dec.287. Seraphin. dec.854. n.3. seqq. & dec.623. nu.7. Rota p.14. rec. dec.184. nu.3. dec.364. nu.12. seqq. Magon. dec. Luc.95. dec. flor.135. num.14. Curti. in conf. 303.304.348. Tusc. lit. C. Concl.981. Christin. dec.29. num.15. seqq. p.3. Gizzarell. & Add. dec.72. Thes. dec.197. Menoch. lib.3. præs.148. Rota p.9. rec. dec.291. nu.22. seqq. dec.353. nu.1. seqq. p.9. Sabell. §. scriptura num.21. & 35. §. venditio num.1.*

Mora potest purgari quando modus non fuit impletus. *Couar. var. lib.1. cap.14. num.61. vers. quinimo. Mier. de Maior. p.2. q.4. illat.8. nu.190. seqq. Alciat. resp.111. Cyriac. contr.247. nu.42. Menoch. conf.131. num.6. conf.381. num.43. Cravet. conf.54. nu.7. Becc. conf.172. nu.16. vol.2. Galgancet. de condit. p.2. c.3. q.7. nu.27.*

Secus si ius partis sit factum deterius. l.1. C. de donat. qua sub modo. *Tusc. lit. D. concl.711. num.17. Cyriac. contr.239. num.22. Surd. de alim. tit.1. qu.48. num.65. Faria ad Couar. sup. nu.20. 21. post Hermosill. & alios.*

Sed contra: hæres donatarii omittens alimenta præstare; donata non perdit, dum obligationem ignorat, quia nec moram committit. *Cyriac. contr. 374. nu. 20. Becc. conf. 105. num. 6. Surd. dec. 260. nu. 16. Faria sup. nu. 21.*

Et donatarius potest modum implere post contractum modalem reuocatum, & donationem. *Couar. d. cap. 14. num. 9. & ibi Faria num. 32.*

Verum post ius quæsitum alteri non est locus poenitentiae. *Salgad. de retent. bull. p. 1. c. 13. nu. 72.* latissime videndus scribens de moræ purgatione *Antu. de donat. lib. 1. prælu. 2. §. 1. nu. 102. & seqq. Hermosill. l. 5. tit. 11. tit. 4. p. 5. Pacion. de locato cap. 55. n. 51. seqq.*

120 Venditio inter mercatores dicitur perfecta quando fuit data commissio de emendis mercibus, sequuta emprione, & factio debitore committente in libris pro certo pretio, ita ut etiam si postea committens efficiatur decoctus, iam suo mercio appositio, non possit poenitere & merces velle retinere, sed sunt quasi æ Creditoribus, cum quibus debebit ad concursum venire. *Gratian. disc. 500.*

121 An possit reuocari contractus emprionis, si fuerit res affecta libera ab omni onere, & postea fuerit reperta oneri subiecta. Quod possit, etiam si pretium sit solum. *Gratian. disc. 175. num. 23. seqq. Tonnat. qq. consil. q. 77. nu. 12. Idem Gratian. dec. 13. nu. 19. seqq. Marci. or. lib. 1. cap. 90. num. 5. seqq. Altograd. conf. 10. num. 25. seqq. lib. 1. Sabell. §. emptio. n. 16. seqq. Vrecol. de transact. q. 42. n. 17. Idem Altograd. conf. 12. n. 32. & seqq. lib. 1. Vbi latè Idem Vrecol. consil. 53. 65. 91. vol. 2. Sabell. §. contractus. nu. 5. §. emptio nu. 16. §. Venditio nu. 38. Rota p. 14. rec. dec. 264. Bich. dec. 638. nu. 21. Angelis de confess. lib. 2. qu. 39.*

122 Verum DD. circa hoc solent distinguere; Aut traditio rei venditæ sequuta fuit, & possessio continuata in emptorem, absque molestiis, & tunc non licet à venditione recedere, quia cum venditio sit perfecta, per traditionem rei, solutionem pretii, & possessionem sequutam, §. 1. *Instit. de empt. & vendit. l. si quis rem alienam. ff. de act. on. empt.* Rota dec. 140. num. 3. p. 5. rec. proinde data perfectione, non licet ab ea amplius recedere, invito altero contrahente. *l. 1. C. quando licet ab empt. discedere. l. de contractu C. de resc. vendit. Neviz. conf. 37. num. 18. Bellon. iun. conf. 43. nu. 2. Affl. dec. 280. num. 4. 6. Merlin. dec. 567. nu. 33. Rota rec. dec. 140. num. 3. vbi eo magis possessione sequuta, & dec. 244. nu. 5. p. 5. rec. Aut traditio rei non est sequuta, neque possessio continuata absque molestiis, & tunc bene emptor habet fundatam intentionem ad interesse. *l. 1. ff. de act. on. empt. l. traditio. C. eod. tit.* Sub quo interesse comprehenditur restitutio pretii quantum interesse intrinsecum conuentum, unde re empti non tradita condemnabitur venditor ad restitutionem pretii, perinde, ac si res in*

effectu euicta fuisset. *Balin d. l. si traditio. Riminald. sen. conf. 368. nu. 1. Nota dec. 244. nu. 4. p. 5. rec.*

123 Sed verior est supra posita conclusio, quod utroque casu indistincte licitum sit emptori agere ad restitutionem pretii, seu rescissionem contractus, etiam si retradita sit, & possessio subsequuta, si ita sibi placuerit magis agere ad restitutionem pretii, quam ad liberationem, & hoc non solum indirectè, ut petendo restitutionem pretii loco damnorum, & interesse, ob fidem non seruata, & per conditionem sine causa. *Mangil. de euict. qu. 24. num. 40. qu. 83. num. 28. Cenc. de censib. q. 106. Gratian. disc. 175. num. 23. seqq. & 717. num. 2. & dec. 13. num. 15. seqq. Surd. conf. 13. num. 19. 23. Altograd. conf. 10. num. 35. lib. 1. conf. 12. num. 42. lib. 1. possib. res. 6. num. 6. Amat. dec. March. 6. n. 7. Add. ad Ludonif. dec. 88. n. 10. Add. ad Eurat. dec. 640. num. 31. Rota rec. dec. 313. num. 2. p. 1. & dec. 72. nu. 7. p. 9. tom. 1. Merlin. dec. 856. nu. 3. Penia de. 820. Vrecol. consil. 33. vol. 2. & conf. 65. conf. 91. Ricc. collect. 3628. 3653. Christin. de res. 70. 71. vol. 3. Sabell. §. venditio. nu. 7. seqq. Vrecol. de transact. q. 42. nu. 22. seqq.*

124 Verum etiam directè, ut petendo instrumentum rescindi. *Gratian. disc. 175. num. 16. 23. & d. dec. 13. num. 18. seqq. Ramon. conf. 7. nu. 30. lib. 1. & ibi Baldus. Possib. d. res. 6. nu. 6. 7. Rota d. dec. 415. nu. 4. p. 1. rec.*

125 Et est in electione dicti emptoris amplecti illud remedium, quod sibi magis proficuum sit. *Surd. conf. 13. num. 28. Mangil. qu. 83. num. 23. qu. 86. nu. 25. Giurba dec. 114. nu. 11. 11. Possib. res. 137. nu. 12. 14. Cutell. de donat. tom. 1. disc. 1. nu. 83. seqq. Rota post Salgad. labyr. dec. 32. num. 14. post Possib. de subbas. in addit. dec. 223. n. 11. Vrecol. d. q. 42. n. 22. seqq.*

126 Quæ remedia illi comperunt, quamuis in specie non fuisset promissum, quod res esset libera, cum id subintelligatur, ex natura rei, quoniam vendens intelligitur rem vendere liberam ab omni onere, & seruitute, & liberam tradere, nisi aliter conuentum esset. *gl. & Bart. in l. ex iis prædictis, C. de euict. Surd. d. conf. 13. num. 15. dec. 253. nu. 8. Altograd. conf. 10. nu. 25. lib. 1. & conf. 12. nu. 32. Barz. dec. 85. n. 2. 3.*

127 Verum promissio expressa, quod res sit libera, videtur secundum aliquos fortius ligare, quam tacita; *Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. qu. 154. nu. 38. D. Marcan. disp. 92. Vrecol. de transact. q. 42. nu. 17. seqq.*

128 Ideo vbi pactum expressum explicite contineret possessionem rei liberè illud importaret præcisam rei liberationem, ita ut non sufficeret, venditori offerre satisfationem, vel aliud æquipollens, cum præcisè res sit liberanda. *Possib. res. 114. n. 24. Giurba dec. 113. nu. 12. Cutell. de donat. tom. 1. disc. 1. nu. 91. Bich. dec. 638. n. 24. Gratian. disc. 75. num. 25. dec. 13. num. 19. seqq. vbi Scopp. & Luca. Vrecol. sup. nu. 17. seqq.*

129 Verum hoc licet emptori, quamvis non adsit pactum expressum, sed tantum tacitum, ex iuris præsumptione elicium, quod ut subintelligatur libere vendita, sufficit ea ratione, ut dicimus de optione, & electione emptoris, qui eo casu potest eligere, vel cautionem, vel rescissionem contractus, vel liberationem, & quodcumque aliud remedium sibi magis, bene visum, & hæc electio collata in emptorem tollit quodcumque ius venditori offerendi satisfacere emptori alio modo, quam ille petit, & cupit, *Cancell. de donat. disp. 1. num. 83. seqq. par. vnic. Rota dec. 32. n. 14. post Salgad. labyr. credit.* A quibus deprehenditur non esse veram eorum sententiam, qui dicunt non licere emptori agere ad restitutionem pretij, nisi quando res vendita fuit censui, vel oneri perpetuo specialiter obligata, secus quando generali tantum hypotheca reperitur affecta, ut voluit *Olea de cess. int. tit. 7. qn. 2. n. 10. seqq.* Nam non congruit rationi, ut emptor sub fragili cautionis remedio priuatur beneficio, & providentia legis, tribuentis illi facultatem petendi restitutionem pretij, aut liberationem rei, *Vrceol. d. 42. n. 27. 28.*

130 Et dicimus: vitium rei venditæ expressè, & non confuse esse declarandum per venditorem, alias teneri redhibitoria, *Surd. & Hodiern. dec. 146. 288. Gratian. disp. 361. § 34. n. 21. Gurm. de em. qn. 61. num. 17. 24. Hermosill. l. 66. n. 11. 12. tit. 5. p. 5. Pegas. ref. 1. 3. n. 203. Tbernad. 3. p. decif. 333. Antonell. de temp. legal. lib. 3. c. 20. Pereyra dec. 74. Alsograd. conf. 10. num. 39. seqq. conf. 12. Mangil. de em. qn. 25. seqq. Ricc. collect. 3251. Caspens. curs. Tbeol. tra. 19. disp. 4. sect. 10. Surd. decif. 265. n. 7. seqq. Rota p. 9. rec. acc. 461. n. 18. seqq. Vrceol. de transact. q. 42.*

131 Si vero res sit asserita libera, & postea reperiatur oneri obnoxia, quod onus potest à venditore tolli, tunc emptor non potest agere ad revocationem contractus, *Alsograd. consil. 12. num. 32. seqq. & cons. 10. lib. 1. Vrceol. consil. 33. & 65. vol. 2. & 91. Ricc. collect. 3623. & 3653. Idem Vrceol. de transact. d. q. 42.*

132 Verum si emptor velit retinere rem, etiam cum onere perpetuo, sibi si sit vendita pro franca, & libera à venditore sciente onus, et debetur totale interesse, si vendens nesciebat teneri actione quanto minoris, *D. Marcian. disp. 92. lib. 2.*

133 Si vero emptor sciat tale onus, venditor ad nihilum tenetur, *Antonell. d. disp. 92. n. 2. 3. Ricc. decif. 607. 644. Rota decif. 66. part. 12. rec.*

134 Nisi emisit pro æstimatione ab alijs facta, & res fuerit æstimata, tamquam libera, quo casu etiam sciens potest agere ad defalcationem, *Tiraq. de retr. act. convent. in præj. ac. n. 20. Michalor de fratr. bus part. 1. cap. 38. num. 43. seqq.*

135 Sic vendens animal morbosum petatur ab emptore redhibitoria, quando animal illud venditum habet vitium latens graue, *Surd. &*

Hodiern. dec. 146. & Censal. Et Hodiern. amplia etiam in seruis, & mancipij. morbosus, Paul. Zaccaria Medic. legal. lib. 2. tit. 3. qn. 1. Hermosill. in l. 64. 65. 66. fol. 836. & seqq. Sabel. §. venditio num. 39. seqq. Nullin. decif. 280. Fagund. de iust. contr. lib. 5. cap. 38. secus si morbus sit levis, l. 1. Sydenham. & l. 1. ff. de adul. edict. Boer. decif. 228. num. 11. A. u. ad Co. fact. Panorm. cap. 74. num. 42. Cuius. contron. 112. Em. Barbof. ad ordin. 17. in rubr. num. 5. Souf. decif. 49. n. 7.

Quando animal præsumatur morbosum, ante contractum, dic quod equus, siue aliud animal, quod moritur intra triduum, præsumitur mortuum ex morbo tempore venditionis habito, *Majard. de probation. concl. 92. Ludovic. decif. Perus. 118. Boer. dec. 323. nu. 12. Tuse. hr. d. concl. 384. 385. Mangil. de em. qn. 200. n. 38. § 19. Cuius. contr. 89. & 113. Caball. conf. dec. 179. lib. 1. Quando moritur ex causa occulta, quæ est in visceribus, & intestinis, nec apparet aliquo modo liuor exterior manifestæ suspicionis, debet condemnari venditor ad restitutionem pretij, *Cancr. var. lib. 2. c. 1. n. 184. Antonell. de temp. legal. lib. 3. c. 20. n. 13. Tbernad. dec. 333. n. 2. Aug. Barb. in l. apud C. de adul. act. on. 7. vbi num. 81. dicit, quod animal venditum, si post contractum illico, vel paulo post appareat morbosum, præsumitur fuisse morbolu tempore contractus, Surd. decif. 146. & 191. Hodiern. & Censal. Hermosill. l. 66. gl. 1. n. 16. seqq. fol. 861. vbi num. 3. 4. 5. fol. 860. dicit non teneri venditorem serui, si illum vendat in foro ligatum.**

Et morbus, qui alias fuit, & nunc inest, præsumitur medio quodque tempore continuasse, *Gabriel. concl. lib. 1. tit. de præsumpt. concl. 13. n. 9. Surd. d. dec. 146. Hermosill. sup.*

Præsumitur vitium ante venditorem, quando incontinenti post eam deregitur, *Antonell. d. c. 20. n. 14. seqq. decif. refert Pegas. de cap. 3. n. 194. Hermosill. sup.*

Et in hoc casu non solum habet locum actio redhibitoria, ad etiam quod venditor restituit pretium, & damna, & interesse, *Barbof. in l. 1. c. de adil. act. on. num. 2. Nogueroll. alleg. 14. n. 110. & 112. Hermosill. sup.*

In actione redhibitoria veniunt fructus, etiam si fiat à venditore, quia retoluit contractum, *Canall. qn. 763. num. 23. latè Gallus de fructib. disp. 23. art. 4. n. 25. 26. Lagund. fructib. p. 1. c. 14. n. 38. Hermosill. sup. l. 66. n. 29. fol. 863. & restitutio gabellæ solutæ, & pecuniæ ante proxenerat, *Hermosill. n. 3. 4. fol. 859.**

Actio de animali morbofo, *Hermosill. tom. 2. l. 64. 65. gl. 1. & seqq. fol. 855. & seqq. Sabel. §. animal n. 6. §. venditio n. 39. & seqq. in pract. §. boni n. 5. Nos qu. tom.*

136 Quando propter vitium vnius rei agatur redhibitoria quo ad alias res simul venditas, *Gratian. disp. 947. num. 20. & seqq. Pegas. ref. cap. 3. num. 207. Vbi dicitur, quod si plures res venditæ sint aliqua ratione coniunctæ, omnes sunt*

redhibenda, si vero non sint coniunctæ reat
vitiolam tantum posse rehiberi, Gomez var.
lib. 2. c. 2. n. 49. *Cons. de an. dec. b. lib. 2. T. us. tom 3.*
c. vel. 154. n. 5. post alios *Hermosilla l. 32. tit. 5.*
p. 5. gl. 1. n. 149. *se. q. lignanter n. 168.* ubi octo
casus distinguunt, & optime explicat, quando
emptor alias esset emptus, vel non, *Gusm.*
de *inst. q. 61. n. 49.* *Laur. de dec. 72. n. 7.* *Salgaa. de*
protest. 3. p. 10. num. 127. & in *liby. 2. p. 6. 11.*
n. 22. *Pegas. de c. 3. n. 207.*

Et emptor agens redhibitoria, recuperat
etiam quod soluit pro gabella, *Notion. ad*
Surd. dec. 146. num. 8. *Gratian. disp. 343. n. 22.*

137. Venditor sciens qualitates, & servitutes
rei, non cernorato emptore, tenetur ad inte-
resse, si vero ignorat tenetur ad quanto mino-
ris emptor fuisset empturus, & sic ad defalca-
tionem pretij, *quo ad servitutes 75. ff. de iust.*
Cas. dec. 149. n. 15. seqq. T. us. lib. 2. conclu. 31.
Christ. ad l. municip. tit. 7. art. 6. *Rota p. 13. tit.*
dec. 364. nu. 12. p. 2. divers. dec. 281. nu. 24. Surd. &
Modern. dec. 166. *Martian. disp. 32. p. 2. de h. de*
Neap. de inst. & iure lib. 2. c. 40. n. 17. *Salon. de*
inst. tom. 2. q. 77. art. 3. contr. 1. & seqq. Azor.
inst. 1. mo. al. p. 3. lib. 8. c. 23. c. 2. de p. sc. sent. &
ignor. disp. 90. *Gr. Spm. conf. 35. n. 15. se. q. Leon-*
cill. dec. 43. *Gratian. disc. 391.* Vbi quod e cen-
tra venitor potest agere ad augmentum
pretij, si reperitur, quod debeatur aliqua ser-
vitus rei venditæ, quæ augeat æstimationem,
nisi proveniat a casu, & fortuna, *Sabell. 9. ven-*
ditio n. 38.

Et bicui manu sit executio contra eum,
a sequi alia dilacione, & processu, *Gratian. se.*
534. num. 21. disc. 912. nu. 16. 39. Rot. p. 2. divers.
dec. 281. n. 24. se. q. n. 39. seqq.

De dicto interesse quanto minoris, *Scri-*
ban. de interesse lib. 1. qua. 21. & lib. 2. tit. 9.
qua. 2.

138. Quando vendens tenetur peria stellio-
natus ab initio iudicis, ob dolum, & si adem-
pulationem, & quando secus, *Martian. de arbit.*
cas. 381. n. 7. seq. q. 382. *Bos. de ex. n. d. c. 1.*
na. 4. seqq. & lib. 2. ad l. municip. tit. 7. art. 5. & C.
de c. de iust. tit. 7. q. 2. T. us. lib. 2. conclu. 3.
Costa de p. sc. sent. & 13. disc. 35. cent. 2. *Alto-*
grado. o. fil. 9. 1. 93. lib. 1. P. am. c. 130. *Procol.*
conf. lib. 5. n. 6. & seqq. & n. 42. *Caball. confil &*
de c. 120. num. 17. lib. 2. *Convol. & Romaguer.*
ad Statut. Engub. lib. 2. rub. 50. p. 12. & se. q.

139. Verum si vendatur res cum ehere, mi-
nuendo venditor premium, ob tale unus oc-
cultum, valet venditio sine illius n. amfesta-
tione, *Diana resol. moral. part. 1. tra. 8. resol. 39.*
& se. q.

140. Idem quando emptor non potest præten-
dere ignorantiam qualitat. rei venditæ, imò
constat de scientia, etiam per relationem ad
aliud, non potest conqueri de venditore quod
eum non cernoravit, cum satis dicatur certio-
ratus per dictam relationem, & sciens amplius
cernorari non debeat, *Rota p. 12. tit. l. us. c. 6.*

Bieh. dec. 644. *Procol. de transact. l. 9. q. 42.* *Fagned.*
de inst. lib. 5. c. 38. *Hermosilla 66. fol. 800.*

141. Revocari potest contractus emptionis, &
venditionis, si quis emat rem, & tradat arrhâ,
si venit perdere arrham, Secus si pecunia illa
non sit data pro arrha, sed in partem pretij,
nâ hoc casu non potest pœnitere, sed potest
cogi ad oblationem, *de ar. & Cast. in l. contra-*
ctus. l. 1. c. de fide iust. Barbo. in l. 1. tit. 6. qua-
do licet ab empt. ar. se. lere. *Fagned. de l. fide &*
Imo lib. 5. 37. nu. 2. *Gomez lib. 2. c. 2. num. 18.*
& ibi Ayllon. P. Barbo. in l. si cum decem. & fin. n.
38. p. solut. an ar. B. nuem. in d. l. 1. c. 2. quâ-
do licet ab empt. ar. se. lere. *Perera de empt. & vendit. c.*
18. ex nu. 3. *Arb. lib. 2. c. 1. c. 28. P. Gergor.*
Syntag. lib. 2. 5. c. 17. num. 1. *Reginald. praxi l. b.*
23. tract. 3. c. 26. num. 363. *Molina de Inst. disp.*
338. *Christ. dec. 61. nu. 2. lib. 3.* *Seraph. dec. 854.*
nu. 9. *Casall. q. 242.* *Gomez lib. 2. var. c. 2. nu. 18.*
& ibi Ayllon.

142. Si venditor renuat, duplicatur Arrha,
Ayllon. ad Gomez sup. l. D. de p. citat. Fach n.
contr. lib. 2. c. 28. c. b. l. in d. c. 61. n. 1.

143. Immo aliqui dicunt non solum emptorē
perdere arrham, sed debere solvere interesse.
Pichard. in p. inc. l. 1. de empt. & vendit. c. 1. nu.
44. *Gratian. disc. 748. n. 2.* *Hermosilla l. 7. tit. 3. p.*
5. l. 1. Surd. dec. 260. nu. 25. seqq. Seraph. dec. 854.
num. 9. *Nec arrha committitur in interesse.* *Her-*
mosilla n. 5.

144. Si vero contractus resoluitur ex consensu
viriisque, tunc non amittitur arrha, *Barbo. sup.*
n. 16. *Brannen. in d. l. 1.*

145. Verum quo ad primam conclusionem,
Hermosilla sup. per totam gl. 1. num. 9. & seqq.
quaque limitationes adducit in quibus etiam
amittitur arrha non licet a contractu discedere,
prima si res iâ tradita sit. 2. si arrha sit data no-
tane pretij, & p. 2. 3. Et tunc statim debetur
g. *de inst. lib. 2. nu. 1.* *post Gutier. c. 16. l. 1. 17.*
num. 3. & alios. 3. Si data sit in finem per-
fectionis contractus. 4. Si per partes non sit
quo minus venditio effectum habeat, quia
tunc arrha non amittitur. 5. Si res vendita
pereat antequam ab emptore datum sit, quod
amissa arrha vol. a contractu discedere. Et nu.
14. addit, quod si ultra arrham, pœna fuerit
apposita, virumq. debetur. *Osvald. ad Donell. lib.*
13. c. 1. l. 2. Partidor. lib. 1. p. 1. c. 1. 5. 14.
num. 10.

Si arrha datur in specie, & non in pecunia,
non cedit loco pretij, *Bertazol. de iust. claus.*
31. gl. 8. nu. 3. *Azrad. in l. 2. tit. 2. lib. 5. recompil.*
nu. 5. Nisi species datur æstimatione loco pretij.
Hermosilla gl. 2. nu. 2.

146. In dubio præsumitur Arrha data loco
partis pretij, & sic non est locus pœnitere, si
arrha consistat in pecunia numerata, *Casall.*
qu. 242. post Cifuen. in l. 10. Tauri nu. 39. *Alu. re-*
luli per Hermosilla. sup. gl. 2. qui contrarium de-
cendum asserit, ad minus de iure Regat. Inmò
non præsum. datam nomine pretij, nisi ex-
presse

RUBRICÆ PRIMÆ, SECT. II. SUPPLEMENT. II. Q. XXXIX. 323

præse dicatur, quamvis absolute doceat *Pichard. sup. nu. 42.* quod si consistat in pecunia numerata, in parte pretii data præsumitur. *Barbo. in l. si cum dotem, § fin. ff. solut. matrim. nu. 38.*

147 Arrha amittitur, & si contractus non sit absolute perfectus, ut si sit data in contractu in scriptis celebrando. *Hermosill. sup. gl. 1. nu. 6.* Videndus *Cald. de empr. c. 18. nu. 35. 1. fine, & nu. 41.* Item si arrha non sit data, sed promissa. *Cald. de empr. d. c. 18. n. 42. Hermosill. nu. 7. 1.*

148 Item si pactum legis commissoriae in contractu esset appositum, & arrhae sint datae, nam eas amittit empor. *Azor. Instit. moral. p. 3. lib. 8. c. 13. Hermosill. sup. n. 8.*

149 Contractus locationis, & conductionis quando est perfectus per consensum, rem, & pretium, seu mercedem, tunc tam locator, quam conductor non illi reuocare potest. *Pacion. de locato. c. 16. & 17. Ludov. & Beltram. dec. 130.*

150 Secus si non est perfectus per unum ex dictis requisitis, nam tunc tam locator, quam conductor, si res non est tradita, possunt reuocare, & à contract. u. recedere. *Penia dec. 6. nu. 3. seqq. Pacion. sup. d. c. 17. nu. 73.* Et quæ diximus sup. de perfectione contractus emptionis, & venditionis, adhuc ut non possit reuocari dicimus, & repetimus hic in contractu locationis, & conductionis,

151 Et sicut illum non potest reuocare locator, aut conductor, non potest illum reuocare illorum hæres. *L. viam. C. de locat. l. sed addes 19. Sex conduflo. ff. locati. Osnald. ad Donell. lib. 1. 3. com. cap. 8. lit. H. Olea de Cess. Iur. tit. 3. q. 8. n. 31. in fine.*

Et contractus locationis, & conductionis transit ad hæres. *Cap. dec. 87. nu. 11. & per tot. Staiban. de interesse lib. 2. tit. 10. q. 1. nu. 53. & 160. Tusc. lit. L. conclus. 413. Christin. dec. 116 nu. 8. seqq. vol. 3. & ad L. municip. tit. 8. art. 1. & seqq. Rota p. 10. rec. dec. 335. n. 9. seqq. ubi etiam si hæres sit minor. Pacion. de locat. c. 61. & 64. n. 70. & seqq.*

152 Locator potest reuocare contractum locationis, pluribus, & causis, ex quo conductor male vitur re conducta, si non soluat mercedem, si superueniat necessitas domino rei locatae, si dominus velit domum reficere. si uterque locator, & conductor reuocent. *Pract. Pap. libel. adfist. pract. gl. 1. nu. 6. seqq. Staib. de interesse lib. 2. tit. 10. q. 1. nu. 37. seqq. Medic. exam. 28. Ridolfin. in praxi p. 2. c. 13. nu. 32. seqq. Fontanell. dec. 261. Faria ad Couar. var. lib. 2. c. 15. nu. 60. seqq.*

153 Sic, si conductor male in re conducta, versetur, potest expelli, l. adem 3. C. locati cap. propter 3. §. verum. tit. locati, ubi *Barbo. Tellez & omnes. Molina de Iustit. & Iure tract. 2. disp. 499. sub nu. 13.* Ea ratione, quia tacite videtur conveniunt cum eo, ut bona fide versetur, & ideo si aliud faciat, videtur infringere bonam fidem. *Cyn. in d. l. adem nu. 1. Mantica de coniect. Tom. IV.*

lib. 12. tit. 18. nu. 3. Corbul. de Iure emphyt. tit. de causa prius. ob rei deteriorat. nu. 6. Menoch. de arbitr. cas. 78. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de locat. resol. 4. Sabell. §. conductor. n. 7. §. Arbor. nu. 8. Pacion. de locat. cap. 54. Sabell. §. locatio nu. 31.

154 Verum adhuc, ut huic reuocationi, & priuationi locus sit, non sufficit quælibet male versatio in re conducta, sed tria copulative concurrere debent, primum, conductorem male versari, & deteriorare rem ipsam in proprietate, non autem quo ad solos fructus, secundum, deteriorationem non esse modicam, sed considerabilem, & tertium, deteriorationem factam fuisse per dolum malum, vel culpam, saltem leuem, non autem leuissimam conductoris. *Alex. conf. 118. n. 15. lib. 5. Menoch. de arbitr. cas. 78. nu. 6. Trentacinq. var. lib. 3. de locat. & cond. res. 4. num. 10. Cyriac. contr. 268. nu. 9. Ciarlin. contr. 2. nu. 22. De quibus omnibus requisitis latissime, & optime, D. Pacion. de locato c. 54. Sabell. sup.*

155 Locator potest reuocare contractum locationis, si Conductor non soluat mercedem conveniam. l. 4. C. locati. *Roman. conf. 399. nu. 1. Coccin. dec. 111. nu. 13. D. Pacion. sup. c. 55. nu. 1. Sabell. d. §. locatio. nu. 31.*

156 Quæ conclusio procedit, quamvis ad sit pactum de non expellendo durante locatio. ne, & quamvis sit pactum iuratum. l. quarto 56. §. inter locatorē. ff. locati. *Caroc. de locat. tit. de recusat. q. 14. n. 5. & alase. de Iure emphyt. q. 21. nu. 4. Merlin. dec. 46. nu. 14. Burat. dec. 281. nu. 16. seqq. D. Pacion. sup. n. 3. seqq. Sabell. §. locatio nu. 32. §. conductor. nu. 10. post alios Faria d. c. 15. n. 79. licet nu. 78. referat plures in contrarium, infra alios Cyriac. contr. 229. nu. 31. Canall. q. 756. nu. 42. Magon. dec. Luc. 75. & alii, & n. 80.*

157 Procedit etiam quamvis merces sit soluta in partem, & non tota. d. l. ad C. locati, *Bald. conf. 290. nu. 1. lib. 2. Caroc. de locat. tit. de recusat. q. 14. nu. 19. 20. Gratian. disc. 152. nu. 7. vbi Luca Mart. Medic. exam. 28. n. 3.*

158 Expellendi facultas ob non solutionem, mercedis oritur locatori statim, ac lapsus est tempus solutioni præfinitum, siue ex pacto, siue lege, vel consuetudine. *Volase. sup. q. 21. nu. 1. Cyriac. contr. 258. nu. 14. Mart. Medic. exam. 28 n. 4. D. Pacion. sup. q. 55. vbi latè explicat totam materiam.*

159 Procedit conclusio firmata de reuocatione contractus locationis, Si locatori superueniat necessitas utendi re locata, d. l. ad C. de locat. c. propter sterilitatem. §. verum tit. eod. vbi *Barbo. nu. 21. post alios D. D. D. Pacion. de locat. cap. 56. nu. 1. seqq. Mart. Medic. exam. 28. Sabell. §. o. ductor. num. 1. 2. Fontanell. dec. 261. Olea de cess. Iur. tit. 3. q. 8. n. 31. Sabell. §. locatio d. num. 31.*

160 Sed est necesse, quod talis necessitas non immineret tempore factæ locationis. d. c. propter sterilitatem. *Gabriel. de locat. concl. 3. num. 6. Gomez var. 10. 2. c. 3. n. 6. Rim. iun. conf. 225. n. 11*

- Cancer. var. tom. 1. c. 14. nu. 5. Magon. dec. Luc. 75 nu. 6. Et quamvis immineret, postea multo magis sit aucta, tunc potest reuocare, Valasc. sup. q. 22. nu. 9. Molina d. disp. 499. nu. 9. Faria sup. nu. 63.*
- 161 Requiritur vera necessitas, & non sufficit vtilitas soli. *Angel. in d. l. ad ann. 1. Alerat. conf. 33 nu. 8. lib. 8. Caroc. de locat. tit. de recusat. q. 2. nu. 8. Mart. Medic. exam. 28. n. 12.*
- 162 Casus sunt, si domus in qua locator habitabat corrumpat. *gl. in d. l. ade & in d. cap. propter ver. non minuebatur. Vel si incipiat minari ruinam, Gomez var. c. 3. nu. 6. Molina d. disp. 499. nu. 6. Valasc. d. q. 22. n. 3.*
- 163 Si superueniat hostis in loco ubi habitat locator. *Valasc. d. q. 22. n. 3. Molin. sup. n. 9.*
- 164 Si locator uxorem ducat, & domus locata, sit magis capax. *Valasc. d. q. 22. n. 3. Nisi tempore locationis esset habilis ad nubendum. Mart. Medic. d. exam. 28. n. 20.*
- 165 Si locatori superueniat Dignitas, per quam indigeat maiori familia, & sic domo Capaciori. *Gomez tom. 2. c. 3. nu. 6. Molina d. disp. 499. nu. 6. Vel si locatori superueniat infirmitas, propter quam indigeat domo causa melioris habitationis, vel aeris. Caroc. de locat. tit. de recusat. q. 2. n. 10.*
- 166 Quæ diximus de necessitate propria locatoris, intelligimus de necessitate superueniente pro habitatione filii eiusdem, aut patris, aut matris. *Balin d. l. ade n. 17. Mart. Medic. d. exam. 28. n. 27. Non autem aliorum, nisi adsit lex specialis, ut est Lusitania, extendens etiam ad fratres. Barbosa in d. c. propter sterilitatem nu. 22. tit. locat. Valasc. d. q. 22. nu. 3. Molina d. disp. 499. nu. 6.*
- 167 Conclusiones per Nos allatæ procedunt in domibus, non in prædiis rusticis. *Gomez l. c. 3. nu. 6. Caroc. sup. q. 2. nu. 35. Molin. d. disp. 499 nu. 10. Medic. d. exam. 28. nu. 37. Cancer. var. tom. 1. c. 14. nu. 6. Sabell. §. emptor. n. 42.*
- 168 Nec procedunt in successore locatoris, qui teneretur stare locationi defuncti, secus in hærede. *Surd. conf. 103. Gratian. disp. 117. nu. 19. Barbosa d. c. propter sterilitatem n. 26. Magon. dec. Luc. 75. nu. 45. Medic. d. exam. 28. nu. 26. 27. Sabell. §. successor. n. 14.*
- 169 Nec procedit si conductor sit persona privilegiata, puta scholaris, quia non potest expelli. *Rebuff. de priuil. schol. priuil. 8. Caroc. d. q. 2. nu. 36. seqq. Cauall. q. 756. nu. 43. Morla in tempor. p. 1. tit. 10. nu. 26. Barbosa in d. c. propter nu. 27. Medic. sup. nu. 33. Licet hanc limitationem non transire sine difficultate dicit Pacion. cap. 56. nu. 31. seqq. Faria sup.*
- 170 Nec procedunt stante pacto de non expellendo conductorem toto tempore durantis locationis. *Grat. conf. 69. nu. 20. lib. 2. Natta conf. 481. nu. 19. Caroc. d. q. 2. nu. 8. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 13. nu. 20 priuil. 49. nu. 48. Valasc. d. q. 22. nu. 8. Medic. d. exam. 28. nu. 29. seqq. Put. dec. 161. nu. 1. lib. 1. Cyriac. contran. 212. nu.*
31. *Faria sup. nu. 78. 80.*
- 171 Sed veritas est in contrarium, nam tale pactum debet intelligi iuxta naturam ipsius contractus, & sic intelligitur si non superueniat necessitas ipsi locatori ad *tex. d. l. ade & d. c. propter sterilitatem. Couar. var. lib. 2. c. 15. nu. 4. Caroc. d. q. 2. n. 19. Fontanell. de pactis cl. 14. gl. 9. p. 4. nu. 68. & seqq. Cancer. var. lib. 1. c. 14. nu. 10. Fab. in C. l. b. 4. tit. 42. defu. 49. Faria sup. n. 79.*
- 172 Quamuis pactum sit iuramento firmatum *DD. sup. citati. Molina d. disp. 499. nu. 7. Pacion. c. 49. n. 81. & d. c. 56. n. 37.*
- 173 Et quamuis adsit pactum expressum de non expellendo in casu superuenientis necessitatis. *Barbosa in d. c. propter sterilitatem nu. 21. Magon. dec. Luc. 75. nu. 2. videndi Corn. conf. 103. nu. 1. seqq. lib. 2. Medic. d. exam. 28. nu. 32. Caroc. d. q. 2. in fine. Molina de iustit. d. disp. 499. nu. 8. Felin conf. 43. in fine. licet contra dicat Riddolfin. d. c. 13. r. 34. seqq.*
- 174 Quid si locator promiserit Conductorem durante tempore locationis non expellere, etiam si domum pro se velleret, an censeatur renunciatum dictæ facultati expellendi superueniente casu necessitatis. *Cancer. tom. 1. var. cap. 14. nu. 11. seqq. arguit pro affirmatiua, deinde nu. 13. dicit contrarium verius putare. Et demum firmat non censi renunciatum, si necessitas locatori superueniens respiceret ius publicam, seu publicam vtilitatem. Valasc. d. q. 22. nu. 8. Medic. d. exam. 28. n. 31.*
- 175 Nec procedunt dicta sup. si necessitas superuenierit culpa ipsius locatoris, *Caroc. d. q. 2. nu. 39. Medic. sup. nu. 33. Rota dec. 63. nu. 25. p. 2. diuers.*
- 176 Nec procedunt, si domus locata sit adeo ampla, ut possit in ea succurrere necessitati locatoris, absque, quod expellatur conductor, quia uterque valeat in ea commode habitare *Caroc. d. q. 2. nu. 29. Pacion. d. c. 56. nu. 45. ubi explicat Bald. in contrarium.*
- 177 Nec procedunt, si in Instrumento sit conuentia specialis hypotheca rei locatæ, pro obseruantia contractus, *Cuman. in l. philosophum. 25. §. si vir. nu. 7. & ibid. Alex. nu. 4. ff. solut. matrim. Arnul. Ferron. in Consuet. Burdegali. tit. 3. §. 2. verum Cuman. & Alex. non loquuntur in terminis necessitatis superuenientis, sed in terminis successoris singularis, ideo cum necessitas sit casus singularis non est applicabilis, Natta conf. 15. nu. 4. Couar. var. lib. 2. c. 15. nu. 4. Caroc. q. 2. nu. 23. Molin. disp. 499. nu. 7. Mart. Medic. exam. 28. n. 35. 36. Pacion. d. c. 56. nu. 46. 47. Riddolfin. in praxi p. 2. c. 13. nu. 84. seqq. Ma gl. de iustit. q. 143. v. 22. 23.*
- 178 Nec si postquam ouenit casus necessitatis, locator exegit pensionem domus, vel eius partem recepit, quia videtur dictam facultatem remisisse, *Gabriel. de locat. conclus. 3. nu. 7. Cancer. var. c. 14. n. 8. tom. 1. Mart. Medic. exam. 28. nu. 28. Sine difficultate si exegit post necessitatem, pensiones futuras maturandas post necess.*

- cessitatem. *Pacion. sup. nu. 43. 40.* Nec quando a principio recepit totam pensionem. *Præst. Pap. libell. adfissi præstat. gl. 1. nu. 9. Medic. exam. 28. cum addit. Tusc. lit. l. concl. 417. Sabell. §. cōductio. nu. 1. seqq. §. locatio n. 14.*
- 179 Nec procedit reuocatio, & facultas expellendi in locatione ad longum tempus, seu emphyteusi *Barb. in l. emptor. m. C. locat. Gomez var. tom. 2. c. 3. nu. 9.* ubi exemplificat in locatione ad decemnum, vel ad vitam, *Barbos. in c. propter sterilitatem nu. 29. de locat. Valasc. de iure emphyt. q. 22. nu. 1. Cabed. dec. 92. nu. 3. lib. 1. Pacion. sup. nu. 52. Stefan. Gratian. decif. 99. nu. 2. Ludouif. dec. 68. ubi addit Canaler. dec. 612. Tusc. lit. C. concl. 605. n. 3. seqq.*
- 180 Nec procedit, si obligauit in forma Camere manutene conductorem durante locatione. *Ridolfus in præxi par. 2. cap. 13. nu. 34. & seqq.*
- 181 Locator potest reuocare locationem, si velit rem locatam reficere. *d. l. ad. C. locati, & d. c. propter sterilitatem. Menob. de retin. remed. 3. nu. 237. Caroc. de locat. tit. de recusat. quest. 6. nu. 1. D. Pacion. de locat. cap. 57. nu. 1. & seqq. ubi nu. 5. & seqq. disputat, an finita refectione teneatur locator permittere conductorem continuare, & conductor debeat redire. Sabell. §. locatio n. 31.*
- 182 Quæ resectio, secundum veriorē opinionem debet esse necessaria non voluntaria. *c. propter. §. verum de locat. Molin. de contract. disp. 499. n. 11. Pacion. sup. n. 12.*
- 183 Limitatur, ut facultas expellendi non procedat in casu, quo necessitas resectionis aderat tempore factæ locationis, seu imminabat. *d. cap. propter. §. verum de locat. & conduct. Vel etiam si tunc fuisset paulo minor. Bal. in d. l. eodem nu. 22. C. locat. ubi, & idem dicit si ad fuisset de tempore receptionis mercedis, & secus esse si adfuisset postea maior necessitas, quā ab initio. Pacion. sup. nu. 14. Ridolfus in præxi p. 2. c. 13. nu. 34. seqq. Ricc. collect. 16. in fine. Vbold. de duob. fratrib. p. 8. nu. 14.*
- 184 Limitatur etiam si resectio fieri possit, conductore habitante. *Molina d. disp. 499. nu. 11. quo casu, si paruum est incommodum, conductor illud ferre debet. l. habitatores 30. ff. locati Pacion. sup. n. 15.*
- 185 Limitatur pariter, si locatio sit ad longum tempus, nam tali casu conductor debet reficere. *Caroc. de locat. tit. de incendio. nu. 80. & tit. de recusat. q. 5. nu. 8. Pacion. d. c. 57. nu. 16. & cap. 34.*
- 186 Reuocatur locatio, ex consensu locatoris, & conductoris, *Surd. consil. 136. n. 2. lit. L. concl. 412. nu. 5. Pac. on. de locat. cap. 16. Sabell. §. locatio n. 31.*
- 187 Verum conductore proponente recessum à contractu, locator dixerit: quod quando conductor restituit sibi clauēs, ipse eas recipiet, tunc non censetur dissolutus contractus, *Cartar. dec. 1. an. 29.* Et difficultas consistit in cognoscendo, an præfata verba futuri temporis, prolata, sint in tractatu dissolutionis contractus, an vero in conclusione, quia in primo casu non inducunt dissolutionem, & secus in secundo, *Cartar. sup. n. 20. & seqq.* Et ubi aliunde non probetur conclusio, sola verba præfata de se illam non probant, secundum *Dec. consil. 18. nu. 4. Pacion. sup. cap. 58. nu. 4.*
- 188 In reuocatione requiruntur eadem solemnitates, requiritur in contractu locationis, quia contractus, & distractus sunt eiusdem naturæ, & solemnitas requiritur in contractu requiritur in distractu, *Surd. consil. 136. nu. 18. Ofasib. decif. 52. nu. 30.* Vbi tamen solemnitas fuisset in contractu necessario adhibita, secus si voluntarie, quia tunc non requiritur in dissolutione, sic si fuit necessaria in contractu minoris, non requiritur in dissolutione facta cum illo effectu maiore, *Pacion. sup. n. 11. seqq.*
- 189 Princeps potest reuocare ad sui libitum, contractum locationis prædiorum fiscalium, *l. fin. §. sane si quis, C. de locat. præd. cin. lib. 11.* Secus in locatione vestigialium, per text. *l. licitatio §. ad conducendum, ff. de publ. & vestigal.* licet alij dicant illam legem fuisse correctam, *d. l. fin. §. sane, Pacion. sup. nu. 21.*
- 190 Declaratio posita, ut non possit vnus ex contrahentibus recedere à locatione, ut non procedat, si velit soluere alteri omnia damna, & interesse, nam quidquid sit in venditione, an liberatur, quis soluendo interesse, in locatione, opinio affirmatiua videtur verior, *Pacion. de locat. cap. 28. nu. 8. seqq. Barbos. in cap. propter nu. 33. de locat. Negus. de pignor. par. 2. membr. 1. nu. 7. 8.* Sed ista limitatio sublimitatur duobus modis, si res sit specialiter obligata pro obseruantia contractus locationis, *Rota allata per Add. ad Ludouif. decif. 68. nu. 11.* Et si adsit iuramentum in contractu, quia illud obligat ad præcisam obseruantiam, *Negus. d. p. 2. membr. 1. nu. 9. Add. ad Ludouif. sup. nu. 18.* Saltem quo ad ipsum iuramentum, secus quo ad hæredem, *Surd. consil. 331. nu. 31. Pacion. d. cap. 58. nu. 22. seqq.*
- 191 Consensus viriusque contrahentis in recessu à locatione debet esse simultaneus, *Surd. consil. 136. nu. 16. seqq.* cum regula sit, ut sicut consensus simultaneus requiritur in contractu, requiritur in distractu, *Add. ad dec. 431. nu. 70. part. 4. tom. 2. regent. Pacion. sup. nu. 26. seqq.*
- 192 Ut talis recessus à contractu locationis, & conductionis valeat, debet esse interesse solum ipsorum, secus si esset etiam interesse Tertij, cui fuerit ex ipsa locatione ius quæsitum, puta quia conuentum fuerit mercedem, vel eius partem annuam pro toto tempore, quo locatio facta fuit, illi solui, nam respectu contrahentium fuit ei ius quæsitum irrevocabili-ter, itaut ad eius præiudicium non valeant illi contrahere, nec reuocare, per text. in *l. si ego, & ibi gl. ff. de neg. gestis, Etrom. consil. 13. n. 12. lib. 3.*

Sed contra dicendum videtur, nam licet sit quæsitum ius Tertio, tamen fuit quæsitum ex causa locationis, & correlative ad eam, & proinde ea cessante, etiam ius ipsum deficere. *Mandell. co. fil. 428. nu. 15. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defn. 32. Millin. de. is. 172. num. 1.* Quæ procedunt si contractus revolvatur ex necessitate, secus ex voluntate ipsius conductoris, qui solvere promissit, nam tunc non liberatur, *Amat. res. 21. num. 9. Cyriac. contr. 214. num. 17. Millin. d. decis. 172. num. 2.* Et nullo modo liberatur conductor, si ille, cui facienda erat solutio fuisset creditor locatoris, qui mediante delegatione ei cessisset creditum mercedum, consensiente conductore, *Cyriac. contr. 214. nu. 6. seqq. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defn. 32. Pacion. d. cap. 58. n. 28. seqq.*

193 Conductor an possit revocare contractum conductionis, sicut potest locator, & potest propter causam necessariam de novo supervenientem, quo casu resolvitur contractus, *Gratian. d. 534. nu. 48. seqq. cum addit. in f. comi. & disc. 740. Burat. dec. 15. January 1618. Mart. Medic. exam. 28. num. 16. seqq. vbi ponit 13. requisita, ut ista conclusio procedat, Rido fin. in praxi p. 2. c. 13. num. 67. & seqq. Mangil. de emul. qu. 150. num. 16. seqq. Casar. qq. Peregr. qu. 37. 38. 39. Pacion. de locat. cap. 47. n. 27. & cap. 60. n. 10. Faria d. c. 15. n. 65. Sabell. §. conductor nu. 2. cum addit.*

194 Sic potest revocare contractum conductionis, si superveniat impedimentum in usu rei, quod procedat à re ipsa, vel ex parte locatoris, qui rem non tradat, vel patientiam non præstet, siue aliter ex parte sua non adimpleat, potest conductor ante tempus recedere, siue impeditus in totum, siue in partem, siue ab ipso locatore, siue ab alio in eius odium, & non potest locator moram porgere, nisi re integra, & per paucos dies. Sed si impedimentum procedat à persona, & facto ipsius conductoris, tunc non potest revocare, & à contractu recedere, *Pacion. de locat. c. 60. Sabell. §. locatio n. 31.*

195 Si conductor fuerit impeditus vii re conducta, & nolit à contractu recedere, potest agere ad totale interesse, *Pacion. de locato cap. 28.*

196 Ob necessitatem supervenientem, puta, malorum spirituum in domo existentium, vel quid simile phantasticum, conductor potest desere habitationem, & consignando claves Domino à locatione recedere, atque à solutione pensionis liberari, *Conar. var. lib. 4. cap. 6. & ibi Faria, Christ. dec. 112. n. 2. 3. vol. 3. Vbi etiam de peste, & referi diversimode iudicatum, Valasc. de iure emphyt. qu. 22. num. 6. seqq. Mele ad Girzarel. dec. 6. num. 32. Medic. d. exam. 28. num. 37. Sabell. §. conductor num. 2. Pacion. cap. 60.*

197 Idem si una ex rebus conductis fuerit evicta, *Mangil. de emul. qu. 149. num. 21.* licet quod possit tantum petere remissionem mercedis

pro rata dicat *Tus. lit. C. concl. 620.* si impeditur vii re, impedimento proveniente à re ipsa, secus in procedente ex propria persona. *Pacion. de locat. cap. 60. num. 5. 6. 7.* Bello impeditus vii re locato. Timor solus damni, & periculi, num. 13. seqq. vbi explicat. Conductor promissus ad dignitatem, vel duxit uxorem, & ei non sufficit domus illa, *Pacion. d. locat. cap. 60. nu. 1. & seqq.*

198 Si res locata fuerit malæ qualitatis, & locator ignorare potest, non tenetur nisi ad remissionem mercedis, quatenus ex illa mala qualitate resulter damnum conductori sufficiens. At si scit, vel scire potuit, tenetur etiam ad interesse, *l. si l. addes 21. §. si quis doli. ff. locati, Carot. de locat. post tit. de Imperit. Caprar. concl. 6. num. 8. & seqq. Pacion. de locat. c. 48. num. 24. 25.* Vbi in valis locatis dicit teneri ad damna, siue sciverit, siue ignoraverit vitium, quia illud debuit scire, *glos. in d. l. sed addes verba herba mala, Sabell. §. locatio num. 16. vers. quod si res locata.*

199 Successor in locatione, vel conductione, an, & quando possit revocare contractum, & sic non teneatur stare locationi, aut conductioni. Hæres tenetur stare locationi, & conductioni, *l. sed addes 21. §. si quis, & l. cum in plures 62. ff. locati, 2. quam veritatis 10. Cod. eod. §. fin. instit. eod. §. bald. decis. 213. num. 2. Clarin. contr. 93. num. 2. Gratian. disc. 117. num. 18. Olea de cess. iur. tit. 3. qu. 8. num. 31. Faria ad Conar. lib. 2. cap. 15. n. 2. seqq. Sabell. §. emptio nu. 42. §. successor n. 14. 15. Pacion. de locat. cap. 61.*

200 Successor singularis non tenetur stare locationi, sic si dominus vendat fundum, non tenetur emptor stare colono, cui venditor locaverat, *l. emptor 9. ff. locati, Carer. var. lib. 1. cap. 14. num. 36. Sabell. §. emptor num. 42. Thor. in compend. decis. tom. 1. verb. alienatio Valenz. consil. 76. 78. Intr. gl. consil. 29. S. vrd. dec. 265. & ibi Hodurn. Ad l. ad Molin. lib. 1. cap. 21. num. 1. Faria ad Conar. lib. 2. cap. 15. num. 14. Quamvis contractus locationis sit iuratus, Faria sup. nu. 51. & seqq. Sta ben. de interesse lib. 2. tit. 10. qu. 1. num. 49. seqq. Ridolfi. in praxi part. 3. cap. 13. nu. 84. seqq. Cawaler. decis. 112. Sarfel. & addit. decis. 366. Pacion. de locat. cap. 61. num. 38. seqq. Cal. de empt. cap. 26. Ant. Gob. consil. 105. Duen. reg. 240. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 10. Vela differt. 12. 13. 14. 15. 19. 20. Vbi ampliationes, & limitationes, *Tus. lit. L. concl. 418. seqq. Christin. ad l. municip. tit. 8. art. 1. seqq. Rossignol. in praxi tit. de locat. Olea sup. n. 31.**

201 Quæ conclusio procedit in locatione ad modicum tempus, secus ad longum tempus, quæ dicitur ad decennium, vel plus, quia hæc transfert utile dominium, *Peregrin. de fin. com. art. 40. num. 93. Clarin. contr. 93. num. 8. Scappuc. de singul. success. lim. 17. n. 8. Guttier. Canon. lib. 2. quæst. 8. n. 26. Faria d. cap. 15. num. 41.*

202 Declarationes dictæ regulæ sunt, ut non procedat si emptor ea lege emerit, ut stare debeat

- debeat colono, d. emptor. 9. Clarat. lib. Ni. si ea lege emerit. Pacion. d. cap. 61. nu. 98. & seqq. Vbi etiam alias declaratur quod potest Sabell. §. stipulatio num. 12. quidquid e. contradicatur Chri. fin. dec. 114. num. 3. Faria sup. nu. 33.
- 203 Emptor cum pacto retinendi, si lo. cet, & postea retinendi, redimens tenetur stare locat. Scappuc. de singul. succ. lib. 1. in primis. Manc. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 34. seqq. C. in d. contr. 93. nu. 10. Ponia. dec. 18. & 46. Barbo. n. 1. si filio 26. §. fin. num. 10. ff. solut. matrim. Manc. de dec. 5. num. 7. Tusi. lib. L. conclus. 418. num. 78. C. in d. var. lib. cap. 14. n. 49.
- 204 Retinens vigore statuti non tenetur stare locat. si primus emptor ei stare non debebat, secus e. contra. Scappuc. sup. ampl. 26. num. 1. 6. Pacion. d. cap. 61. num. 66. seqq. vbi explicat. Manc. de pigno. lib. 4. qu. 12. nu. 13. & qu. 172. num. 26. post alios Faria sup. nu. 26.
- 205 Matrus non tenetur stare locat. fundi sibi in dote d. n. n. recipiens fundum, sciat illum esse locatum. Coualer. dec. 612. nu. 5. seqq. Campog. de dote p. 2. qu. 23. Couar. var. lib. 2. cap. 15. nu. 5. Pacion. sup. nu. 73. seqq. Vbi de succedere in fundo dotali. Surd. de 99. nu. 14. 11. dec. 172. nu. 5. 6. & 225. nu. 6. vbi Hodiern. num. 7. & dec. 265. nu. 27. Peregr. dec. 136. nu. 13. D. Card. Lu. a de locat. disc. 123. num. 3. Fabian C. lib. 4. tit. 42. c. fin. 8. Coualer. dec. 612. nu. 12. 13. Ludo. us. act. 9. nu. 8. & seqq. Vbi etiam addit. quod quia d. car. 105. Ludo. dec. 83. num. 10. Franch. de 334. num. 2. Idem P. c. an. sup. nu. 86. & seqq. Vbi de scientia certa, & sufficere præsumptam.
- 206 Et sciens emptor rem esse locatam, tenetur stare locat. Gratian. disc. 364. nu. 3. disc. 37. num. 27. Surd. sup. D. D. sup. citato. post mille Sabell. §. emptio nu. 42. Faria d. cap. 15. num. 24. Hodiern. ad Surd. dec. 225. 164. 265.
- 207 Singularis successor tenetur stare colono, si dominus obligauerit conductorem bona pro obseruantia contractus, tunc si sit specialis, quam generalis. Manc. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 12. Coualer. dec. 612. nu. 11. Ludo. us. dec. 8. num. 2. Couar. lib. 2. cap. 1. var. nu. 3. Duen. reg. 246. lib. 7. Scappuc. sup. lib. 15. n. 3. §. 1. Fin. Opus. 127. Gratian. disc. 37. nu. 22. disc. 520. nu. 2. 3. & dec. 99. Sanfel. dec. 366. & 11. nu. 1. Faria d. cap. 15. num. 42. seqq. Vbi si successor approbatur tacite, vel expresse. num. 34.
- 208 Et vbi hypotheca specialis, vel iuramentum adeo de non contrahendo, successor tenetur stare locat. quomodo indigeret re locata pro vtu suo. Surd. cons. 103. nu. 10. Ad. ad Ludo. de dec. 68. nu. 10. Mangil. de 147. qu. 147. nu. 2. seqq.
- 209 Verum alii dicunt, quod non solum sit necessaria specialis hypotheca, sed etiam pactum de interum non alienando. Ludo. dec. 68. nu. 3. Franch. de 302. num. 3. 9. vbi etiam stare iuramento. Apicell. de dilat. quinquag. nu.
11. nu. 104. Guier. in reper. Inemo potest. nu. 43. 44. §. de leg. 1. Gratian. disc. 37. nu. 26. Pacion. d. cap. 61. nu. 98. & seqq. vbi num. 107. & seqq. si cum hypotheca concurrat iuramentum. Ad. ad Sanfel. dec. 366. Thomas. dec. 30. num. 25. vbi de iuramento, & obligatione camerali, licet contra Fin. Opus. 127. Cappy. dec. 182. nu. 4. Duen. reg. 240. Rota post Pacifi. de Saluian. dec. 164. Et tali casu potest emptor soluere interesse, vel penam conductori, illam si fuit stipulatus & cum expellere. Chiff. ec. 115. n. 16. vol. 3. Peregr. dec. 136. Mangil. de cur. qu. 147. Sanfel. dec. 366. cum ad. de int. lib. 2. tit. 10. qu. 1. num. 77. seqq. 180. seqq. Sed quod cum hypotheca specialis, vel iuramento de non contrahendo, non possit expelli, Rudolf. in prax. p. 2. cap. 13. nu. 84.
- 210 Pupillus finita tutela tenetur stare locat. sicut per tutorem. Pacion. de locat. c. 8. num. 28. & cap. 61. num. 119. Gratian. disc. 73. nu. 1. Manc. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 24. Surd. dec. 299. num. 1.
- 211 Proprietarius post finitum usufructum non tenetur stare locat. sicut per Vusufructuarius. l. si quis domum 4. §. hic subiungi ff. locat. C. de usufr. cap. 73. nu. 17. Pacion. d. cap. 61. num. 120. seqq. Vbi limitat. Gratian. disc. 807. nu. 7. disc. 810. nu. 4. 10. seqq. Vbi quod debent omnes expensæ restitui. Tusi. lib. L. concl. 313. Vbi quos fructus faciat lucus, & transmittat ad heredes, vel non. Christ. dec. 176. num. 16. seqq. vol. 2. Peregr. dec. 40. & 83. Faria sup. nu. 107.
- 212 Si proprietarius postquam rem locauerit, constituet in ea usufructum, & illum cedat, siue locet, usufructuarius non tenetur stare locat. sicut per Vusufructuarius. l. si quis domum 4. §. hic subiungi ff. locat. C. de usufr. cap. 73. nu. 17. Pacion. d. cap. 61. nu. 120. seqq. Vbi limitat. Gratian. disc. 807. nu. 7. disc. 810. nu. 4. 10. seqq. Vbi quod debent omnes expensæ restitui. Tusi. lib. L. concl. 313. Vbi quos fructus faciat lucus, & transmittat ad heredes, vel non. Christ. dec. 176. num. 16. seqq. vol. 2. Peregr. dec. 40. & 83. Faria sup. nu. 107.
- 213 Succedens titulo lucrativo, puta fideicommissarius, legatarius, primogenitus, & donatarius, non tenetur stare locat. Manc. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 4. Fusar. de sub. qu. 526. num. 2. Molin. de primog. lib. 1. op. 21. nu. 3. Castilian. de op. 161. nu. 15. Pacion. d. cap. 61. nu. 138. & seqq. vbi 12. 145. de fideicommissario, ut tenetur stare colono, quem vide quia explicat nostram conclusionem. vbi nu. 164. seqq. loquens de donatario dicit debere stare colono, quia censetur res data cum onere suo ex Surd. dec. 172. nu. 7. Scappuc. sup. ampl. 4. nu. 2. & seqq. Faria d. cap. 15. nu. 3. 16. 19. vbi n. 35. limitat h. successor viuentis locatore, illi consensit. Molin. de op. 491. nu. 2.
- 214 Successor emphyteutæ, aut feudatarii, si agitur de emphyteuti, & feudo hereditario, tenetur stare colono, secus si sit ex pacto, & prouidentia. Scappuc. sup. ampl. 11. num. 8. & seqq. Pacion. d. cap. 61. nu. 171. & seqq. vbi latet de materia. Faria ad Couar. lib. 2. var. cap. 15. num. 20.

- 215 Si verò succedat ipse dominus directus, si succedat ex causa necessaria, puta iuris emphyteutici, seu legis investituræ, & non tenetur stare colono, si ex causa voluntaria retrocessionis sibi factæ per emphyteutam, & tenetur. *Fulg. de iure emphyt. tit. de renunciat. q. 11. Serafin. dec. 1480. num. 4. Scappuc. ampl. 11. num. 4. Barz. dec. 25. num. 8. p. 2. Pacion. d. cap. 61. nu. 177. & seqq. Vbi explicat.*
- 216 Si dominus locavit ad breue tempus, ac deinde bona locata in emphyteusim, seu feudum concesserit, aut ad longum tempus locaverit, an acquirentes per contractus istos teneantur stare illi locatiori præcedenti, & non tenentur in emphyteusi privati, secus Fisci, aut Ecclesiæ. *Scappuc. ampl. 11. nu. 7. Caroc. de locat. tit. de iure emphyt. quasi. 19. Pacion. sup. num. 185. 186.*
- 217 Successor singularis Fisci, vel Ecclesiæ tenetur stare colono. *l. fin. ff. de iure fisci l. penult. C. de marcip. & Colon. lib. 11. Roman. fr. g. 63. Corser. sing. 101. Cauall. qu. 756. nu. 77. Scappuc. ampl. 7. num. 5. Tirac. de primil. p. 2. Causa. primil. 143. Pacion. d. cap. 61. nu. 192. seqq. Duen. reg. 240. lim. 8. 9. Magon. dec. Luc. 11. vbi Addit. Gratian. disc. 357. nu. 17. & 44. Sanfel. det. 309. num. 1. Larrea alleg. 44. Sabell. §. conductor n. 13. §. emptia. num. 42. Faria d. cap. 15. nu. 17. Gallus de fructibus disp. 38. art. 3. nu. 82. 83. Guttier. qq. lib. 2. cap. 8. num. 66. Sic emphyteuta investitus ab Ecclesia tenetur stare colono. *Choppin. de primil. rusticor., lib. 2. p. 1. cap. 3. num. 4. Gall. sup. num. 84.**
- 218 Sed Fiscus succedens in re locata non tenetur stare locatiori, quia bona sunt publicata, sic etiam Ecclesia, si succedat titulo singulari, secus si titulo universalis. *Mantica de iur. lib. 5. tit. 10. nu. 14. Scappuc. d. ampl. 7. nu. 1. 2. Poslib. de substat. insp. 44. num. 74. Caroc. de locat. tit. de success. qu. 20. nu. 2. Faria ad Couar. lib. 2. cap. 15. nu. 6. Pacion. d. cap. 61. num. 196. & seqq. Vbi de Principe succedente Principi, & declarat. Faria sup.*
- 219 In beneficiis, & aliis Ecclesiasticis, & Successor non tenetur stare locatiori factæ per suum Antecessorem. *Carlin. contr. 93. nu. 12. Eub. dec. 437. nu. 3. 452. num. 1. Pacion. d. c. 61. num. 212. & seqq. vbi explicat. Gratian. disc. 606. Ricc. collect. 400. 1007. 2166. Faria d. ca. 15. num. 28. & nu. 98. seqq. Cauall. q. 756. nu. 77. seqq. Cancr. sup. nu. 46. Duen. reg. 240. lim. 9.*
- Alii dicunt duplicem esse inspectionem, primò circa bona, quæ non pertinent ad commodum, & utilitatem Prælati, sed sunt Ecclesiæ, in qua prima opinio est, ut quoties locatio facta est nomine ipsius Ecclesiæ, Successor tenetur illi stare, quam tenent. *Pal in lumbemus. num. 4. C. de Sacr. Sancti. Eccles. Couar. lib. 2. res. cap. 15. num. 6. Surd. dec. 299. num. 5. dec. 316. nu. 6. Dec. resp. 14. lib. 2. Guttier. Canon. qq. lib. 2. c. 8. nu. 7.*
- Et in dubio censetur facta locatio nomine Ecclesiæ, si sit facta de bonis pertinentibus ad Ecclesiam. *Surd. cons. 183. num. 41. Decian. d. resp. 14. num. 2.*
- Alia opinio est, quod ad hoc, ut locatio bonorum Ecclesiæ obliget Successorem, non solum requiritur, quod sit facta nomine Ecclesiæ, sed quod sit illi utilis. *Caroc. de locat. tit. de reb. Eccles. o. cl. 2. nu. 7. 8. Surd. dec. 33. nu. 8. cum iuris solemnitatibus. Surd. ibid. num. 8. & co. f. 183. nu. 25.*
- Tenendo primam opinionem, dicimus Prælatum Ecclesiæ ex se, abique consensu Capituli, vel alia solemnitate, res Ecclesiæ locare posse, ad modicum tempus, scilicet per triennium per extranag. incip. *Ambrosio, de reb. Eccles. non alien. & non ultra, sub pœna nullitatis. Surd. d. cons. 183. num. 23. sic hoc casu locatio esset nulla, & successor non tenetur stare locatiori. Pacion. de locat. cap. 14. §. 2. & seqq. Iouius de solemnitatibus in contract. minor. gl. 22. §. 26. num. 40. & seqq.*
- Sed si fuerit læsa Ecclesia poterit perere restitutionem in integrum. *Caroc. sup. cons. 9. Decian. d. resp. 14. nu. 7. Guttier. d. num. 71. Idem Caroc. d. tit. de restit. num. 4.*
- Secunda inspectio est, an Prælati, vel Rector teneatur stare locatiori de rebus beneficiis, & quæ ad ipsum pertinent, & vera opinio est, quod huiusmodi locatio non obliget Successorem, & eius morte extinguatur. *Couar. d. cap. 6. Caroc. de reb. Eccles. cons. 1. num. 5. Surd. d. dec. 33. nu. 7. dec. 52. num. 8. vbi Hodier. & Censal. Peregr. de fideicom. art. 40. num. 153. Guttier. Canon. qq. lib. 1. cap. 36. num. 4. Addit. ad Thef. dec. 145. Gallus de fructibus disp. 38. art. 3. nu. 78. & seqq. vbi respondet contrarius.*
- Successor in Dignitate, & Officio tenetur stare locatiori. *Couar. lib. 2. var. cap. 15. in fine Caroc. de locat. tit. de success. qu. 25. nu. 6. 9. Guttier. d. tit. de locat. ap. 1. nu. 8. & Canon. lib. 1. cap. 36. nu. 3. Gallus de fructibus disp. 28. art. 3. nu. 73. vbi intelligit in eo, qui sciam administrationem, ut in Rectore Hospitalis, Sindico Vniuersitatis, & similibus. In aliis autem dignitatibus, puta Rege, Duce, Comite, & Barone distinguunt. Aut dignitas deferitur per successionem, & sic, aut deferitur per electionem, & secus, ex Caroc. & Guttier. lib. 2. cap. 8.*
- Sed Commendatarum ordinum militarium, tenentur stare locatiori. *Franc. Marc. dec. 97. p. 2. Faria ad Couar. lib. 2. var. cap. 15. nu. 25.*
- 220 Succedens per sententiam Iudicis tenetur stare Colono. *Rolin. cons. 49. n. 6. lib. 2. Marefcot. var. lib. 1. cap. 18. num. 3. 4. Gratian. disc. 37. nu. 8. seqq. Scappuc. limit. 9. Surd. dec. 40. n. 3. dec. 326. Pacion. d. cap. 61. nu. 262. & seqq. vbi declarat. Magon. dec. flor. 2. nu. 28. Franch. dec. 488. Statb. de interess. lib. 2. tit. 10. nu. 83. 84. Sabell. §. creditor. num. 29. Filii in margarit. verb. successor. lim. 1. §. qq. Ludou. f. dec. 68. Merlu. dec. 627. Vbi quod non tenetur quando successit per electionem, & priuationem iuris authoritatis, ne quan-*

- quando locatio fuit facta lite pendente, & concurrente fraude, aut dolo. *Idem Pacion. c. 61. nu. 57. & seqq. Faria d. c. 15. nu. 22.*
- 221 Filius recipiens legitimam in fundo locato, non tenetur stare locationi. *Scappuc. um. 4. nu. 9. Caroc. de locat. tit. de filio sem. qu. 4. Merlin. de legis. lib. 3. tit. 2. qu. 22. nu. 1. 2. Pacion. sup. nu. 272. seqq. Faria sup. n. 29.*
- 222 Si fundus non sit locus pro mercede in pecunia, sed in eo adsit colonus partiarus, & teneri dicit *Osasib. dec. 82. nu. 3. seqq.* Sed contrariam opinionem tenet *Rom. c. f. 309. Guttier. Canon. qq. cap. 8. nu. 63. & reprobat. Osasib. tenet Mantica de tacit. lib. 5. tit. 11. Scappuc. de sing. suc. ess. impl. 1. Rota rec. dec. 187. p. 2. Sed de æquitate seruandâ opinionem *Osasib. dicit Pacion. d. cap. 61. nu. 273. seqq. & nu. 295. Sanfel. dec. 36. vbi dicit. Borgn. dec. 44. nu. 23. Thomat. dec. 270. nu. 4. Scap. nec de sing. Success. ampl. 1. Sabell. Semperio nu. 42. & 6. fructus nu. 35. Quidquid dicat Mantica voto Pif. 39.**
- 223 Iudæi, an debeant seruare regulam tex. d. emptorem. C. locat. quod non. *de em. conf. 2. lib. 2. Gozadin. conf. 24. nu. 10. seqq. & in loc. de locat. tit. de success. qu. 23. Sed late reprobat. per Scappuc. de sing. succ. l. m. 1. nu. 6. seqq. vident. Pacion. d. cap. 61. nu. 276. & seqq.*
- 224 Officiales Vniuersitatum, & ipsæ Vniuersitates debent stare locationibus factis per Antecessores Officiales. habentes mandatum cum libera, & administrationem. *Peregr. de fideicom. art. 48. nu. 99. Quod ampliat. etiam si Officiales, qui locauerunt essent ad annum tantum, & locassent ad maius tempus, quam duraret eorum officium. Conar. lib. 2. var. cap. 15. vers. Sic late, dummodo non locent ad longum tempus, & absque solemnitatibus, quia non valeret, Pacion. de locat. cap. 6. & d. cap. 61. & nu. 286. & seqq. Secus si tales officiales non haberent territorium, & administrationem. Scappuc. sup. l. m. 6. nu. 34.*
- Idem dicendum tam in officiali Generali, vii Rectore Ciuitatis, quam in particulari, vii in Rectore Hospitalis, nam in hoc æquiparantur, vt tam ille locare valeat bona Ciuitatis, quam iste bona Hospitalis, etiam vltra tempus sui officii. Conar. d. cap. 15. Peregr. d. art. 40. nu. 98. Pacion. d. cap. 61. nu. 286. seqq.*
- 225 Si conductor soluerit anticipatè locatori mercedem conductionis, non tenetur successor stare locationi. *Marescot. var. cap. 18. nu. 7. lib. 1. Amat. res. 29. nu. 5. Rota dec. 210. nu. 5. seqq. post Statil. Pacific. de Saluiano interd. Et hoc nec etiam pro illo anno primo, quo mortuus est antecessor. Gratian. disc. 606. nu. 21.*
- 226 Et in casibus, quibus successor, tenetur stare locationi, non tenetur approbare, & notificare solutiones anticipare factas antecessori, sed iterum exigit. *Clarlin. c. 17. 93. nu. 16. Pacion. sup. nu. 290. seqq. & cap. 37. nu. 51. & seqq.*
- Tom. 14.*
- Sic successor, qui recepit pensionem à conductore censetur locationem ratificare. *Bald. conf. 184. lib. 2. Soccin. sen. conf. 125 lib. 1. Decian. resp. 14. nu. 18. lib. 2. Caroc. de locat. tit. de usufr. qu. 17. nu. 4. Castill. de usufr. cap. 73. nu. 16. Sed contra est Pacion. sup. nu. 292. seqq. post Bellam. dec. 748. Surd. dec. 33. vbi decilum refert, & dec. 264. nu. 13. & conf. 183. nu. 19. Guttier. Canon. lib. 1. cap. 36. nu. 13. lib. 2. cap. 8. nu. 11. Hodier. d. dec. 33. diringuit.*
- 227 Si iam sit ceptus annus, & per colonum, cepta cultura agri conducti, quando venit successor nouus, an tunc ipse successor ei stare teneatur, & affirmatiue tenent *Marescot. lib. 1. var. cap. 18. nu. 7. Clarlin. contron. 93. n. 10. Osasib. dec. 82. nu. 10. Rota dec. 210. nu. 7. post Pacific. de Saluiano. Que intelliguntur, vt non sufficiat quolibet parua impedita, seu cultura, sed requiritur, quod sit facta pro maiori parte, antequam successor dixerit velle recedere. Gratian. disc. 37. nu. 3. disc. 606 nu. 17. Bich. de res. 452. nu. 14. seqq. Et hæc conclusio procedit in successoribus beneficiorum, maioratus, & similibus. non autem in emptore, quia ipse censetur venditum predium cum omnibus fructibus pendentibus, & sic potest eos totaliter vendere. Pacion. d. cap. 61. nu. 292. seqq. & conf. 181. in fin. lib. 2. Franc. Marc. dec. 196. Clarlin. n. acc. 44. nu. 23. Hodier. ad Surd. de. 1. 33. nu. 3.*
- 228 In casibus, quibus diximus successorem singularem teneri stare colonis, non procedunt si ipse successor velit soluere Conductori, quod ei interest, quia hoc modo liberari potest ab obligatione statim locat. omni, si filiosam. 26. ff. de i. ff. solut. matrim. N. g. de pign. par. 2. memb. 1. nu. 7. 8. Conar. var. lib. 2. c. 15. nu. 3. Peregr. de fideicom. art. 40. nu. 105. Clarlin. contr. 93. nu. 9. Quod ampliat. procedere etiam si conductor haberet hypothecam bonorum, pro obseruantia sui contractus. *Capu. de sing. succ. l. m. 15. nu. 3. & seqq. Pacion. sup. nu. 98. 297. 298.*
- 229 Successor singularis non tenetur stare locationi, si locatio appareat facta in fraudem eius. *Tiraq. de retract. conuent. §. 3. gl. 1. nu. 17. seqq. Scappuc. de sing. success. ampl. ultim. nu. 2. & per tot. Merlin. dec. 627. nu. 6. Caualer. dec. 612. nu. 32. seqq. Vbi procedere firmat siue fraus sit vera, siue sit præsumpta, & etiam si successor sit necessarius. Et fraus non præsumitur, sed probanda. *Clarba dec. 58. n. 11. Caroc. de locat. rubr. de successor. post qu. 12. tit. de locat. in fraud. Guttier. Canon. lib. 2. q. 8. nu. 45. 73. Pacion. d. c. 61. nu. 299. seqq. Me. l. m. de pign. lib. 4. q. 172. nu. 60. seq. Amat. res. 68. nu. 6. D. Cord. Luca de locat. disc. 21. Et disc. 23. nu. 5. dicit esse in fraudem locationem, si locator sciebat imminere finem sui iuris.**
- 230 Conductor expulsus à successore potest reuerti aduersus locatorem pro consequutione damnorum, & interesse. *l. si merces 28. §. qui sum.*

fundum. ff. locati : Quæ conclusio procedit si singularis successor succedat ex voluntate locatoris, secus si ius locatoris ex sua natura exspiravit. *Scappac. ampl. 19. Barbosa de potest. Episcop. alleg. 98. nu. 11 seqq. Pacian. d. c. 61. nu. 120. seqq. & nu. 303. Sraiban. de interesse lib. 2. tit. 10. q. 1. nu. 77. seqq. & 180. seqq. Gallus de fruct. d. disp. 38. art. 3. nu. 85. & seqq. vbi explicat.*

231 Idem si successor non tenebatur stare locationi, vel si tenebatur stare, vi expulsi, nam si conductor sponte discessisset, non posset amplius contra locatorem agere. *Bursat. conf. 180. nu. 3. Caroc. tit. de success. q. 25. nu. 42. Scappac. ampl. 4. nu. 10. Pacian. sup. n. 304.*

232 Et sicut novus emptor non tenetur stare colono, ita conductor non potest compelli à successore singulari locatoris ad continuandum in locatione, ut contrariorum sit eadem disciplina. *Gratian. disc. 606. num. 13. seqq. Surd. dec. 264. nu. 19. seqq. Sraiban. de interesse lib. 2. tit. 10. q. 1. nu. 79. 80. Sabell. §. successor num. 14. Pacian. de Saluanti sp. 4. c. 1. nu. 12. & nu. 40. si q. 2. id. Sanfel. dec. 366. vers. ampliat. etiam. Maria voto Pisan. 187. nu. 8. Sabell. §. conductor nu. 14. Pacian. de locato cap. 60. Lucm. d. cap. 61. num. 296.*

233 Et in casibus, quibus successor tenetur stare locationi, non tenetur si res locata deteriorat pro usu proprio. *Olea de Cess. l. ur. tit. 3. q. 8. nu. 31. Gallus de fructib. disp. 35. art. 3. num. 98. Vbi idem dicit e contra ad fauorem conductoris, si ille indigeat ampliori domo. Et num. 101. & seqq. fundat licet Inquinio non stare locationi propter læmures, & nocturnas illusiones.*

234 Hæres non tenetur stare colono, quando locatio fuit facta ad beneplacitum, aut donec voluerit contrahens, quo defuncto obligatio in tuturum extinguitur, & hæres in contractu perseverare non compellitur. *Caroc. de locat. q. 7. nu. 15. P. Molina disp. 489. nu. 4. Valasc. consult. 67. num. 3. Tusc. lit. L. conclus. 413. Qui aliter dicit, si dictum fuerit: Donec reuocabitur, nam locatio non extinguitur, verum hæres poterit à locatione discedere, sicut poterat defunctus. Molina sup. Faria sup. n. 8.*

235 Locationi qui stare teneantur, & qui non. *Tusc. lit. L. concl. 418. 410. 420. Sabell. §. conductor. 1. seqq. & num. 12. §. emptio. num. 42. §. successor nu. 14. §. usufructus nu. 23. in fine. Christin. ad l. municipal. tit. 8. art. 1. & seqq. ultra DD. citatos.*

236 Locator potest reuocare contractum locationis, si conductor non adimpleat, si adimplementum respiciat causam finalem. *Ludouif. dec. 130. Pacian. de locato cap. 44.*

237 Ex quo pacta futuræ successionis, affirmatiua, vel negatiua, tam de hereditate Tertii viuentis abientis, quam contrahentium, præsentium, aliquando sunt nulla, quia plena iustissimi euentus, dum inducunt votum captandæ mortis, tollunt liberam testandi facultatem,

& alia mala faciunt, ut sunt *lex. Canonici, & Civiles c. 2. de concess. præb. c. quamvis pactum de pactis in 6. l. stipulatio hoc modo concepta 61. ff. de verb. obligat. l. pactum, C. de collat. l. ex co, C. de inutil. stipul. l. pactum quod dotali C. de pactis. l. si quando §. 1. de inoffic. testam. l. vol. C. de pactis cum concord. Dicunt post repentes Dec. conf. 225. nu. 6. conf. 665. 491. Craues. conf. 139. nu. 2. Peregr. conf. 32. tom. 1. conf. 119. vol. 5. conf. 32. vol. 6. Fusar. q. 65. & 150. Decian. resp. 48. nu. 1. Surd. conf. 133. num. 17. conf. 480. nu. 21. seqq. conf. 355. nu. 1. Maria vot. p. 55. Aliograd. conf. 41. n. 6. seqq. tom. 2. conf. 44. d. vol. 2. Bell. conf. 156. nu. 1. Wessemb. conf. 71. tom. 1. Sim. de Frax. 123. Negusant. resp. 275. D. Marcian. conf. 14. & 35. nu. 2. tom. 2. Salern. conf. 10. nu. 16. tom. 1. Schrad. conf. 19. num. 17. tom. 1. Staib. sen. conf. 57. nu. 1. Besold. conf. 147. num. 57. seqq. conf. 190. num. 2. seqq. Catani. conf. 6. Gratian. disc. 470 num. 3. Fachin. lib. 5. c. 84. seqq. Andreol. controu. 27. 240. 312. nu. 6. 7. Merenda contr. lib. 1. c. 17. 18. 19. Hodiera. contr. 28. nu. 1. Cyriac. controu. 88. Cancer. var. lib. 3. c. 7. nu. 132. & lib. 1. cap. 6. num. 18. Castill. quotid. c. 9. Ciroc. disc. 68. Bronchoist. enarrat. cent. 3. assert. 30. & in Miscell. controu. assert. 16. cent. 1. Prat. disc. 12. n. 8. seqq. tom. 1. Decker. differt. 1. n. lib. 1. diff. 1. num. 19. seqq. diff. 7. lib. 1. Schotau. disp. 1. n. lib. 15. de pact. nu. 9. R. Marin. cap. 162. nu. 4. lib. 2. Tusc. lit. P. concl. 13. Rip. obs. 22. nu. 2. Grau. ad Gall. concl. 126. nu. 2. Ojeda. a. Donell. l. b. 12. c. 21. lit. F. Pistor. q. iur. lib. 4. per tot. Tiraq. de primog. q. 6. Maria summa dec. p. 4. q. 25. art. 1. Fusar. de sublit. q. 308. Gutier. de Iuram. p. 1. c. 159. Pascal. de vir. patr. potest. p. 3. c. 7. vbi Prat. Gutell. de donat. stat. 2. disc. 1. spec. 1. nu. 2. tom. 2. & tract. 1. disc. 3. spec. 6. nu. 118. Donad. e renunciat. c. 2. nu. 21. Massm. de confisat. q. 47. nu. 159. Vercol. conf. 98. Card. Luca de fideicom. disc. 141. Grimb. de feudis §. 1. gl. 15. num. 3. Mubal. de fratrib. p. 3. c. 12. Carleual. 1. Apolog. ad Rottum nu. 13. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1. q. 40. Robl. de represent. lib. 2. c. 16. nu. 4. Capon. de pactis q. 25. nu. 1. Borrell. summa dec. tit. 20. nu. 353. tom. 3. Thor. comp. dec. p. 3. sect. 2. verb. pactum fut. success. Put. dec. 113. lib. 2. Peregrin. dec. 107. Fontanell. dec. 141. 212. 213. Cachet. dec. 100. Thes. dec. 225. Larrea dec. 38. in fine, Magon. dec. Flor. 102. Rott. v. i. nostra. Add. dec. 87. Rota Rom. decis. 40. num. 1. p. 4. tom. 2. & dec. 106. num. 11. p. 9. & dec. 73. nu. 9. p. 11. rec. Phorb. dec. 102. num. 14. 5. ande dec. Enif. lib. 4. tit. 5. defin. 19. c. 1. Barz. dec. 14. Add. ad Burat. dec. 894. nu. 10. seqq. Amat. dec. 46. nu. 26. Reuert. & Marin. dec. 5. & 318. Rota post Torre de pactis dec. 191. nu. 8. post hos DD. & alios Doctiss. D. Torre de pact. fut. success. p. 1. c. 1. num. 1. & seqq. Sabell. §. pactum nu. 3. per totum, Ideo pacta illa possunt reuocari.*

238 Sic Expectatiuæ beneficiorum, cum futura successionem sub prohibita cap. 2. de concess. præb. & cap. ne captanda, cum alijs cod. tit. in 6. Concil. Trid. s. 25. de reformat. c. 7. c. 2. c. 2. p. 1. de

de pact. Conflic. Rj V. 73 in Bullar. §. 6. Garz. de benefici. p. 4. c. 8. num. 13. Fontanell. dec. 212. 213. Merlin. dec. 845. nu. 1. dec. 855. nu. 4. & seqq. Rota p. 9. rec. dec. 374. nu. 8. & seqq. & p. 12. dec. 18. nu. 2. seqq. Sabell. §. pensio. num. 30. & §. votum. nu. 1.

Nec potest constitui Procurator ad presentandam certam personam, in beneficio vacaturo, licet quoad incertam valeret. Ricc. col. l. 1278. Sabell. §. patronus. n. 5. Rota p. 12. rec. dec. 18. nu. 2. seqq.

Idem dicendum est in officijs vacaturis, Fontanell. d. dec. 212. 213. Secus si persona sit incerta, puta concessio primi officii vacaturi, Tusc. lit. V. concl. 283. nu. 5. Masrill. de Magistr. lib. 1. c. 25. n. 27. Fontanell. d. dec. 213. num. 2. Grazian. d. §. 818. nu. 20. seqq. vbi de feudo, emphyteusi, maioratu, & similibus, Tusc. lit. V. conclus. 288.

Sed per Senatum Portugaliæ fuit decisum posse Regem dare, Phoebe. dec. 2.

Sed de iure Castellæ particulari lege prohibetur, Lop. in l. 13. tit. 5. p. 5. gl. ult. Idem in Sabaudia. Fab. in C. l. b. 1. tit. 12. c. fin. 7.

239 Sic valet successorium, reservata facultate revocandi, Natta conf. 118. num. 3. Caphal. conf. 440. nu. 59. Giurba dec. 54. num. 41. Mantica de sacri. lib. 13. tit. 47. nu. 4. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 26. nu. 2. Dexart. dec. 23. nu. 2. Burat. dec. 582. nu. 1. & dec. 456. n. 26. p. 4. tem. 2. rec. & dec. 440. nu. 15. 16. p. 9. rec. D. Torre de pactis fut. success. lib. 1. c. 6. nu. 19.

240 Valet pactum successorium in contractu matrimonii, sed revocabiliter. Castr. conf. 53. n. 24. seqq. Tbes. dec. 225. n. 6. Tbes. fil. lib. 2. qn. 79. Fab. de error. pragmat. dec. 14. err. 1. nu. 10. Rota dec. 390. nu. 27. seqq. p. 9. rec. vbi num. 4. responderet aliquibus decisionibus in contrarium, Rota post Censal. ad l. vnt. C. si quis Imp. maled. x. §. 22. nu. 27. Vrecol. consult. 98. num. 7. seqq. vol. 2. & de transact. qu. 54. nu. 7. seqq. Merlin. contr. 4. nu. 17. in fine. Torre sup. lib. 1. c. 7. nu. 13. vbi impugnat Calà de success. per pactum p. 4. nu. 131. seqq. ac DD. allegatos per Palma conf. 19. nu. 4. DD. relatos per Rotam post Censal. d. dec. n. 86. Censal. sup. nu. 27. Sabell. §. pactum num. 3. vers. Item iustinetur, in medio. §. votum num. 1. Michalor. de fratrib. p. 3. c. 12. nu. 19. seqq.

241 Pactum successorium inter milites assumit naturam testamenti, & potest quancumque revocari. Onded. conf. 40. nu. 9. lib. 1. Fusar. de substit. q. 308. nu. 42. Canter. var. lib. 3. c. 7. nu. 49. Barbosa in l. licet. C. de pactis num. 6. Gomez in l. Tauri 22. nu. 18. Connan. com. Iur. lib. 5. c. 50. nu. 8. Iul. Capon. de pactis q. 37. nu. 5. Sabell. d. §. pactum nu. 3. Torre sup. lib. 1. c. 9. n. 9.

242 Consensus datus in pacto successorio potest revocari, & tacita revocatio sufficit, Cagnolan l. fin. C. de pact. nu. 88. Bart. ibid. num. 17. Hal. nu. 22. Salic. nu. 1. Purpurat. nu. 187. Castill. quorid. c. 9. nu. 6. Crass. §. successio ab intest. q. 9. nu. 13. Peregr. conf. 32. nu. 6. lib. 6. Marta in summa

Tom. IV,

dec. p. 4. qu. 25. art. 3. n. 6. seqq. Pascal. de vir. patr. pot. c. 7. nu. 19. Barbosa in d. l. fin. nu. 9. seqq. Capon. de pact. sup. nu. 6. Torre lib. 1. cap. 29. nu. 20. Hartam. lib. 4. q. 1. nu. 31. Add. ad Burat. dec. 894. nu. 14. Vrecol. consult. 98. nu. 29. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. q. 40. nu. 19. Menchac. de success. lib. 1. cap. 18. nu. 198. 199. Sanch. in decalog. lib. 7. c. 2. n. 15. Capon. de pactis sup. n. 9. Gomez d. l. 22. n. 31.

243 Reuocatur consensus non obstante iuramento non revocandi, nam iuramentum non obligat mutato statu rerum, cum iuramentum opereatur consensu perseverante, Gomez l. Tauri 22. nu. 51. Molina de primog. lib. 2. c. 3. nu. 4. Barbosa in d. l. fin. nu. 9. seqq. Mancin. de iuram. p. 6. ff. 61. n. 5. Torre d. c. 29. num. 54. Fermosin. in c. cum contingat. n. 13. de iure iur.

244 Reuocans dictum consensum indicit per iurium, sed valet revocatio, Sanch. in decalog. d. l. 7. c. 2. n. 17. Capon. sup. nu. 8. Merlin. dec. 443. n. 6. f. qq. Torre d. c. 29. n. 56.

245 Pactum de non revocando dictum consensum non valet. Torred. c. 29. n. 64.

Non potest in pacto successorio revocari consensus ab eo, de cuius bonis agitur, Gomez ad leg. Tauri 22. nu. 31. Torre lib. 2. c. 4. n. 14.

246 Per revocationem consensus evanescit pactum, tamquam deficiente conditione, sub qua fuit initum, Vass. de success. creat. lib. 2. §. 18. requ. §. 29. nu. 200. Guttier. in c. quamvis pactum nu. 5. Surd. dec. 14. n. 6. 7. Torre d. c. 4. n. 28.

Etiā si fuerit promissum non revocare, consensus, sub aliqua pœna, adhuc poterit revocare. Rota dec. 166. nu. 24. p. 9. rec. Torre d. c. 4. nu. 30.

247 Quæ dicta procedunt quamvis pacta non sint de tota hereditate, vel quota hæreditatis alicuius Tertii viventis, sed de aliqua re particulari alterius, sine mentione quorū hereditatis, d. l. fin. ibi: De rebus eius, & ibi: Talium rerum Ciror. d. disc. 68. Nos ad Rouit. d. dec. 87. versic. quod procedit. Altograd. consil. 41. num. 39. 40. lib. 2. & consil. 42. num. 41. eod. lib. 2. & consil. 43. in fine inferit dec. Rota Romana. Gratian. disc. 962. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quæst. 40. num. 12. & seqq. Vbi de hypotheca. Sabell. §. pactum nu. 3. licet contra in parte hæreditatis dicat Renerr. dec. 3. vers. quarto, in fine, vbi Marin. num. 4. Barbosa in d. l. fin. Fusar. de substit. quæst. 308. num. 68. 84. Sabell. §. votum num. 1.

248 Etiā si adsit iuramentum, Serafin. de iuram. privil. 20. num. 17. 29. Gomez in l. 22. Tauri num. 30. seqq. Couar. in cap. quamvis pactum, in princ. 3. part. num. 5. 8. Guttier. de iuram. part. 1. cap. 59. num. 4. seqq. Mancin. de iuram. part. 4. eff. 62. Fab. de error. pragmat. dec. 12. error. 4. nu. 18. Altograd. consil. 41. num. 11. seqq. lib. 2. Galerat. de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 61. 62. Andreol. controu. 310. num. 6. Michalor. de fratrib. part. 3. cap. 12. C. yriac. contr. 88. Gratian. disc. 692. n. 30. seqq. disc. 818. num. 25. seqq. disc. 470. num. 13. seqq. Iu. opin. 578. Nos sup. vers. & id, Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quæst. 40. Peregr. de fideicom.

T 1 2

art.

art. 51. num. 24. seqq. *Fusar. de substit. quest. 308.*
Vrceol. consult. 98. num. 104. seqq. & de transact.
quest. 54.

249. Et consensus ille, qui requiritur debet esse expressus, & non sufficit scientia, vel tacitus consensus, quia *tex. dixit: Domino volante, & iubente. Grann. consil. 127. Fab. in Cod. tit. de pactis definit. 3. Bottilier. de success. theor. 45. num. 7. Andreol. controu. 310. num. 2. nam quando consensus, videtur habere confidentiam de paciscentibus de non captanda illius morte, Gregor. Lop. part. 5. tit. 5. li. 3. gl. 3. Nos sup. vers. & consensus, Sabell. §. votum num. 1.*

250. Et debet intervenire tempore pacti, & non ex intervallo, *Bottilier. theor. 44. num. 16. seqq. Andreol. d. contr. 310. num. 3. Nos sup. versic. Item.*

251. Quæ dicta per Nos procedunt etiam in renunciatione facta pro filiam in beneficium patris, vel fratris, vel alterius, de hæreditate matris, vel alterius, illis, quorum hæreditas renunciat, absentibus, & non consentientibus.

Nisi renuntiatio sit de hæreditatibus incertarum personarum, quia tunc cessat vitium captandæ mortis. *cap. ne captanda de praben. in 6. Anna consil. 45. num. 33. Capyc. decis. 159. num. 10. Gratian. disc. 692. num. 49. Paschal. de viribus patr. potest. cap. 7. num. 18. Cuiuslibet de donat. tract. 1. disc. 3. part. 6. num. 124. Molina de ritu nupt. lib. 3. quest. 2. num. 12. Bottilier. d. theor. 44. num. 10. Nos sup. Fontanell. decis. 13. num. 12. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 15. num. 25.*

252. Et per tale pactum paciscentes tanquam indigni privantur successione illius, de cuius hæreditate pacti fuere, illo mortuo ab intestato, si hæreditas ab intestato illis spectabat. *l. quidam, §. 1. & l. sequ. ff. de donat. Cirroc. discept. 68. num. 1. Quæ hæreditas Fisco applicatur, l. Papinianus, §. meminisse, ff. de inofficiæ testam. l. 1. C. de his, quib. ut indign. Nos sup.*

253. Quæ conclusio sit firmata limitatur pluribus modis, 1. quando hæreditas viuentis post eius mortem spectat necessario ad paciscentem de illa, prout est fideicommissarius, vel agnatus de iure nostro Neapol. quoad medietatem bonorum antiquorum. *Osasch. decis. 100. n. 25. Cancer. variar. part. 3. tit. de pactis num. 141. Rouit. decis. 87. num. 15. Nos sup.*

254. 2. In Principibus Magnatibus, & Nobilibus, in quibus cessat votum captandæ mortis. *Boer. decis. 355. num. 2. Staiban. consil. 82. num. 108. & 115. D. Capon. de pactis, & stipul. quest. 33. Christin. decis. 92. lib. 2. & decis. 135. num. 4. seqq. vol. 3. & decis. 69. num. 6. seqq. vol. 4. Nos sup. Rota decis. 71. num. 15. post Torre de maiorat. Ital. & in Tract. de pact. fut. success. lib. 1. cap. 14. per tot. signanter num. 47. 48.*

Immo Princeps potest reddere pactum futuræ successionis validum, *Rota post Torre de maiorat. Ital. decis. 71. num. 49. Cabed. dec. 77. part. 2. Vrceol. consult. 98. num. 55. lib. 2. & de*

transact. qu. 54. num. 65.

255. 3. In pacto perdendæ hæreditatis. *Surd. consil. 355. num. 8. seqq. Papon. lib. 6. arrest. 5. 18. Staiban. d. consil. 82. num. 111. ubi additio. Bottilier. theor. 49. num. 19.*

256. 4. In pacto de conservanda hæreditate. *Franc. Marc. decis. 136. num. 1. 3.*

257. 5. In foro conscientiæ, nam d. l. fin. fundat se ratione sinistri eventus, voti captandæ mortis, qui non consideratur in foro conscientiæ. *Staiban. d. consil. 82. num. 118. Nos sup.*

258. 6. Fåuore piæ causæ, nam renuntiatio facta à Monacho hæreditatis parentum, vel fratrum, Monasterio, valet etiam absque consensu parentum, vel fratrum, *D. Capon. de pactis quest. 52. Quamvis contrarios DD. referat Barbof. in d. l. fin. num. 13. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 9. definit. 6. Vrceol. consult. 98. num. 64. vol. 2. de transact. quest. 54. num. 64. seqq. Merlin. de pignori. lib. 2. tit. 1. quest. 40. nu. 32. seqq. Surat. decis. 366. num. 6. Allograd. consil. 42. num. 46.*

Licet contra teneant *Allograd. consil. 42. num. 47. lib. 2. Gratian. disc. 692. num. 57. seqq. Rota part. 6. recent. decis. 33. & part. 9. decis. 106. num. 22. Vrceol. d. cap. 78. nu. 50. seqq. & de transact. quest. 54. num. 50. & seqq. Vbi limitat si sit de persona incerta, Franch. & Luca decis. 89.*

259. 7. Quando duo paciscuntur de dando centum in casu, quo hæreditas Titij alteri eorum obucnerit, nam non de hæreditate, sed de sua propria crumena promittens soluere tenetur, iuxta *text. l. stipulatio ista, §. quasitum, ff. de verb. obligat. Addit. ad Thes. decis. 225. in fine. Nos sup.*

260. 8. Pater potest pacisci de hæreditate filij, maxime concurrentibus, quod dictum pactum sit in consequentiam alterius pacti non improbat. *R. Rouit. decis. 87. Paschal. de virib. patr. potest. part. 3. cap. 7. num. 18. Thor. in part. 3. comp. decis. verb. pactum. Staiban. sen. consil. 81. num. 56. seqq. Censal. ad Peregrin. de fideicommiss. fol. mibi 339. vers. 5. Bottilier. de success. ab intest. theor. 45. num. 13.*

261. Vbi viget talis consuetudo. *Christin. decis. 133. num. 3. vol. 1. decis. 277. d. vol. 1. & decis. 92. vol. 2. & decis. 135. num. 6. vol. 3. decis. 69. na. 8. vol. 4. Quod dicta consuetudo adit in Gallia, Franc. Marc. decis. 132. num. 8. part. 2. Grinel. dec. 147. Rota part. 9. recent. decis. 390. num. 36. ubi illam improbat, & saltem restringit.*

Alios casus ponunt *Censal. ad Peregr. sup. ar. 51. fol. mibi 339. Torre de pact. fut. success. per integrum Tractatum, & de maiorat. Ital. part. 3. decis. 71. Sabell. d. §. pactum num. 3. Vrceol. consult. 98. vol. 2. & de transact. quest. 54. Tusch. lit. P. conclus. 13. 14. Calà de ferijs quest. 5. num. 293. seqq.*

262. Et quando pater in capitulis matrimonialibus promittit filio contemplatione matrimonij illum instituere hæredem, si promissio hæc totam respiciat hæreditatem, nullius est momenti, ex quo per illam, libera impeditur testam.

testandi facultas, ad text. l. pactum, quod dotali, Cod. de pactis, secus si fuerit limitata, & ad certa bona tantum restricta, quia tunc remanet libera testandi facultas in alijs, ideo promissio ista de instituendo filium in certis bonis tantum, substatinetur, Bart. & alij in d. l. pactum, & l. fin. Cod. de pactis. Curt. in conf. 1. nu. 16. Cachet. decis. 100. nu. 26. Honded. consil. 40. nu. 38 lib. 1. Pat. decis. 113. lib. 2. Thes. decis. 225. nu. 1. Peregrin. consil. 76. nu. 3. Vin. lib. 2. opin. 578. nu. 7. Barz. decis. 14. Cancer. variar. tit. de pactis n. 151. Mich. Grass. de success. ab intest. quest. 9. nu. 10. Fab. in Cod. tit. de pactis conuent. super dote definit. 6. Regens Marin. ad Reg. Reuerter. decis. 5. nu. 4.

263 Reuocatio contractus non solum fit ab ipsis contrahentibus, in casibus permixtis, sed etiam ab alijs interesse habentibus, ut est in casu, quo pater alienet bona sua, potest filius reuocare alienationes usque ad suam legitimam, Phœb. decis. 35. nu. 2. part. 1.

Et licet possit dici dicta procedere, quoad alienationes gratuitas, non vero onerosas, & ex causis. Couar. in cap. Raynutus, §. 10. nu. 9. de testam. Menoch. consil. 1126. nu. 24. Cancer. variar. tom. 1. cap. 8. nu. 86. Pinell. 3. par. l. 1. Cod. de bonis matern. quatinus concurrat fraus. Mich. Grass. §. legitima quest. 44. nu. 3. Em. Costa in cap. si pater 3. part. verb. priuare nu. 23. & nu. 29. de testam. Sousa decis. 9. nu. 10. 11. & & deci. 10. nu. 19.

Tamen etiam quoad illos contractus competit reuocatio. Menoch. consil. 1126. nu. 30. & de recup. poss. remed. 9. nu. 173. Carpz. in iurisprud. form. part. 2. consil. 12. defin. 36. Andr. Rauhbar. qq. part. 1. quest. 43. Grass. d. quest. 44. nu. 4. Sousa d. decis. 9. nu. 18. & deci. 10. n. 20. Etiam contra Tercios possessores. Sousa sup. nu. 21. ex Merlin. de legis. lib. 5. tit. 4. quest. 6. Afflict. decis. 162. Vide sup. nu. 44.

264 Renunciatio facta à Monacho ante professionem, an, & quando possit reuocari, hæc questio potest accidere in pluribus casibus, ideo illos breuiter ponemus. Primus est: Donatio, seu renunciatio facta à Monacho, seu Moniali tempore ingressus, non potest reuocari, si Superiorum permixta transcat ad aliam religionem. Staiban. resol. 125. & 126. lib. 2. & in obseruat. ibid. R. Capye. Latr. decis. 193. & ibi Gizz. & Mansfell. R. Sanfel. decis. 323. lib. 2. Cachet. decis. 163. nu. 2. part. 2. Fontanell. decis. 227. nu. 11. seqq. ubi decifum refert. Repoll. variar. cap. 13. nu. 70. Surd. de alim. tit. 9. quest. 29. alij apud Bottillier. de success. ab intest. theor. 78. ubi ponit aliquas limitationes, Nos ad Rouit. decis. 10. nu. 2. Ant. Gobius consult. 12. Tonnus. quest. Canon. 65. lib. 1. & cap. 221. 222. p. 3.

265 Monachus si tempore professionis faciente, renunciet, si post professionem, illa declarata nulla, vel alia de causa exeat a Religione, reuocat renunciationem, nam renunciatio intelligitur: rebus in eodem statu permanenti-

bus. Molfes. super Consuet. Neapol. tom. 2. in add. ad qu. 3. de renunciat. nu. 18. Thor. in compend. dec. tom. 3. p. 3. v. b. renunciatio matris, R. Marin. lib. 2. c. 192. nu. 18. 19. Rocus respons. 71. n. 35. lib. 2. Nos sup. ad n. 7. 16. 17. Nos sup. q. 37.

Sic recuperat bona Monachus renuncians, professus in Religione capaci, si ad capacem, vadat, ex dispensatione Summi Pontificis. P. Molfes. consil. 1. nu. 21. seqq. R. Marin. lib. 2. ref. 46. n. 17.

Quod renunciatio facta ad ingrediente Monasterium, quod possit reuocari, si exeat. Gratian. disc. 96. & ibi Luca. Rota p. 9. rec. dec. 21. 32. 56. & p. 16. rec. dec. 143. Anrum. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. nu. 97. seqq. Eadem Rota p. 13. rec. dec. 222. p. 11. dec. 349. nu. 2. seqq. Tusc. lit. D. concl. 632. 633. Natta consil. 181. Diana p. 8. traff. 6. ref. 86. Sabell. §. donatio n. 35. & §. renunciatio nu. 31.

266 Sic Regularis ad Episcopatum promotus remanet obligatus ad votorum obseruantiam, ut antea, cum non sit incompatibilis. Ideo Episcopus sustentatur ex fructibus Episcopatus, quod non erat dum erat in Monasterio. Et quidquid Episcopus intuitu Episcopus, acquirit Ecclesie, in qua est Episcopatus, cap. statum 18. qu. 1. cap. cum olim il 2. de privileg. Rota dec. 705. n. 3. p. 1. diuers. Rodrig. tom. 3. regul. quest. 69. art. 4. ad finem. Molin. de primog. lib. 2. cap. 10. n. 20. Molina de iustit. disp. 140. Sanchez in summa moral. tom. 2. lib. 6. c. 6. n. 8. Ricc. dec. 340. n. 10. p. 4. Noguerol. alleg. 26. nu. 156. Nos sup. ad n. 11. Barbof. de Episc. alleg. 114. n. 18. 19. & in collect. ad d. cap. statum 18. qu. 1. nu. 13. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 3. c. 16. n. 29. Marra de success. legal. p. 4. q. 1. art. 4. n. 13. Cruz de Stat. Relig. lib. 1. c. 2. dub. 4. concl. 2.

267 Filia renuncians contemplatione masculorum, tunc ijs non ex tantibus reuocat donationem, & sic admittitur, cum renunciatio non habuit effectum, siue respectu alicuius ipsorum, R. Rouit. dec. 12. n. 6. & dec. 10. n. 8. Mastrill. dec. 65. nu. 14. Capye. dec. 190. D. Martian. disp. 8. lib. 1. Bottillier. de success. ab intest. theor. 49 n. 8. Rocus resp. 48. n. 7. lib. 2. & resp. 71. nu. 7. D. Hodiern. contr. 7. n. 20. Montan. contr. 10. Nos sup. ad nu. 8. Torre de pactis futur. success. lib. 2. cap. 14.

Idem si faciat renunciationem tempore, quo velit Religionem ingredi, nam si ab illa exeat, ante professionem, recuperat bona renuncia. Barbof. de Episc. p. 3. alleg. 101. n. 37. & ad Concil. Trid. c. 16. sess. 25. de regular. n. 17. 56. R. Marin. lib. 2. cap. 195. Nos ad Rouit. decis. 10. in vl. impressione n. 2. Et per exitum à Religione præiudicatur etiam vxor fratris renunciarij, quæ cum illo contraxit, contemplatione illius renunciationis. Nos ibid. n. 3.

268 Quæ conclusio procedit, nisi renunciatio sit realis, quia tunc etiam masculis, in beneficium quorum renunciauit, deficientibus, omnino excluditur. D. Merlin. lib. 1. controuers. 5.

- R. Rouit. conf. 42. & 43. vbi Nostra Additio, decifum refert Ricc. collect. 1771. Thor. in comp. dec. verb. renuuciatio, vbi decifum refert referente D. Confiliario Thoma Altimaro meo Antecessore 9. Aprilis 1567. Nos ad Rouit. sup. num. 8.*
- 269 Vel si renunciatio habuit effectum respectu alicuius, v. g. filia renunciauit in beneficiū patris, & hæredum, moritur pater superfluitibus filiis, moriuntur filij, qui possunt de bonis testari in extraneum, exclusa renunciantie, *Montan. controu. 9. Capye. d. dec. 190. Böttcher. theor. 56. Donad. de renunciat. c. 50. nu. 12. Ciroc. disc. 41. Cutell. de donat. disc. 3. p. 6. n. 127. Nos sup.*
- 270 Verum in materia feudali, quamuis renunciatio habuit effectum, per existentiam alicuius, & mortem alterius, in quorum beneficiū erat facta renunciatio, renuncians tamen semper admittitur non obstante, quod renunciās semel exclusa semper dicatur exclusa, *secundum Roman. conf. 22. Ea ratione, quia renunciatio in causa, & materia feudali, etiam cum clausulis amplissimis realitatem importantibus, semper dicatur personalis, ideo deficientibus personis, quarum contemplatione est facta renunciatio, admittitur renunciāns, prout decifum refert per S. C. pluries, & per R. C. Summarie. D. Marcian. disp. 8. Montan. controu. 22. Nos ad Rouit. sup. vers. vbi obserua.*
- 271 Monachus factus Episcopus non reuocat renunciationem factam. *Anna conf. 45. Cutell. de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 2. p. 3. num. 132. seqq. Rouit. dec. 10. Faiard. in Tract. de praelatis regular. impresso post allegationes fiscales. Andreol. contr. 396. p. 6. Et Faiard. sup. nu. 3. refert Rub. Alex. conf. 147. dicentem: militem Hyerosolimitanum professum, qui ex dispensatione S. Pontificis exiit à Religione, & matrimonium contraxit, non habet regressum ad bona renunciata ante professionem. Andreol. contr. 396. p. 6. Cutell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 3. nu. 137. seqq. Luca de pluralit. legal. c. 37. Tract. de binubat. c. 108. fol. 132.*
- 272 Quod reuocet dicunt *Molfes. conf. 1. post vol. 1. sup. Consuet. Neapol. & conf. 39. post vol. 2. Pascal. de vir. patr. potest. p. 1. c. 3. nu. 98. Ricc. in praxi ref. 152. Ant. Genuens. pract. habil. qm. 263. Alphons. de Leone de offic. & potest. confess. ref. 11. num. 118.*
- 273 Si quis fecit amplam renunciationem fratri, vel alteri, tempore, quo velit Religionem aliquam introire, & Deo seruire, si deinde ab illa Religione, ante professionem exierit, recuperat omnia bona renunciata, *Menoib. de arbit. cas. 436. nu. 5. seqq. Idem Menoch. conf. 184 lib. 2. R. Sausfel. dec. 191. Sard. & Hodiern. dec. 303. Guttier. Canon. qq. lib. 2. c. 1. nu. 12. seqq. Pascal. de vir. patr. potest. c. 3. num. 81. 82. Gratian. disc. 481. nu. 6. & dec. 35. & ibi Luca, & Scoppa. Sanch. ad praecept. decalog. lib. 7. c. 1. nu. 5. Burat. dec. 581. D. Rocca disp. 194. nu. 3. & seqq. Bich. dec. 52. Rota p. 9. rec. dec. 30. Sabell. de donatio nu. 35.*
- §. renunciatio n. 31. Nos ad Rouitum dec. 10. in ult. addit. n. 2. 3. D. Pigant. ad flaut. Ferrar. tom. 2. fol. 142. n. 14. Ciroc. disc. 74. n. 12. 13.*
- 274 Nisi tamen egressio sit temporalis, scilicet ob malam valetudinem. *Add. ad Gratian. d. dec. 35. num. 2.*
- 275 Et promittens non reuocare donationem factam Monasterio, reuocatur si exeat ab illo. *D. Torre de pact. fut. success. lib. 2. c. 25. num. 25. Et pactum illud non tenet. ibid. n. 26.*
- 276 Et Monachus factus in Religione in capaci, reuocat renunciationem factam, transiēs ad Capacem, de licentia Summi Pontificis. *P. Molfes. conf. 1. nu. 21. seqq. R. Maria. lib. 2. ref. 46. num. 17.*
- 277 Verum egrediens à religione facto Papæ, ex simili dispensatione, aut prouisione Apostolica non recuperet bona Tertio quæsitæ, sed tantum illa non dum alteri quæsitæ, cum dispensatio Apostolica non retrahatur in præiudicium Tertij, nisi adsit expressa conuictio, & reservatio recuperandi bona in omni casu exitus à Religione, vel nisi quis exeat ante professionem, vel stante nullitate illius ignaro proficiente. *Rota p. 12. rec. dec. 222.*
- 278 Et renuntiatio facta per Nouitium semper potest reuocari, nam illa est ad instar donationis causa mortis, & habet conditionem suspensiuam, ac potestatiuam, & sic ante professionem. *Rota coram Capillo dec. 586. p. 5. diuers. Burat. dec. 581. quid quid sentiat Sanch. in praecept. decalogi lib. 7. c. 5. nu. 57. & seqq. & 62. 63. Vbi etiam ait, cuius sint fructus medietatis, quod est intelligendum, in tantum dictā donationem esse reuocabilem, nisi verba, & alie coniecturæ aliter suadeant. Rota coram Merlino dec. 9. p. 7. diu. D. Rocca d. disp. 194. n. 7. Amat. dec. Mar. h. 46. nu. 14. Burat. dec. 461. nu. 5. Rota rec. dec. 161. num. 9. p. 10. Faguan. in c. 1. inimus, de regular. Altiograd. conf. 36. nu. 14. lib. 2. Böttcher. de success. ab intest. Theor. 63. num. 12. seqq. Torre de pact. fut. suc. off. lib. 2. cap. 25. n. 10. seqq. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 3. n. 12. seqq. Rota dec. 587. rec. nu. 4. p. 1. Bich. dec. 52. nu. 18. seqq. Duno. dec. 951. nu. 5. seqq.*
- 279 Sic reuocatur renunciatio, si irrita sit professio, & reclamauerit nouitius intra quinquiduum annum à die professionis, ex *Concil. Trid. sess. 25. c. 19. Ricc. in praxi ref. 320. ref. 354. Galleras. de renunc. c. 7. n. 12.*
- 280 Secus est si renunciatio sit facta non solum intuitu Religionis, sed ex alijs causis, nam tunc cessante illa ingressus, remanent alie, & sic non potest reuocari, professione non sequita. *P. Molfes. sup. Consuet. Neapol. tom. 1. p. 4. tit. de renunciat. q. 18. nu. 26. 37. seqq. D. Mansius consult. 258. n. 71. & conf. 295 n. 15. & conf. 392. n. 19. Manente dec. 3. n. 15. Merlino dec. 89. n. 3. dec. 126. nu. 66. seqq. dec. 392. nu. 12. seqq. Rota rec. dec. 330. n. 5. p. 14. Conciol. alleg. 50. num. 15. D. Rocca d. disp. 194. nu. 16. 28. seqq. Fontanell. dec. 50. n. 6. Ostobon. dec. 10. n. 46. Larrea dec. 52.*

- Par. dec. 69. Molina de Primog. lib. 1. c. 16. n. 11.*
- 281 Sic renunciatio facta causa agnationis conservanda, substatitur quamvis causa ingressus in Religionem deficiat, *Rota dec. 222. n. 9. p. 12. rec. D. Rocca sup. nu. 26. 35. 36. Rota dec. 118. rec. num. 11. p. 6. & dec. 108. 109. post Torre de pati. fut. success. Merlin. dec. 894. num. 3. Cyriac. contr. 475. num. 1. seqq. Surd. conf. 164. n. 31. seqq. conf. 446. n. 20. & dec. 252. n. 4.*
- 282 Potest revocari renunciatio, si fiat cum reservatione aliqua annue solutionis, non sequitur implemento, maxime si concurrant verba resolutiva. *Genens. pract. Eccles. q. 256. ubi quamvis non sint verba resolutiva. Mastri. dec. 1. nu. 12. Surd. conf. 143. nu. 43. Marefcot. var. lib. 1. c. 90. Diana tract. 6. tit. de donat. res. 42. p. 8. Et Marefcot. sup. considerat verba: Non aliter, nec alio modo. Martade claus. p. 1. claus. 74. n. 9.*
- 283 Et si renunciatio sit facta quasi corrispectivo modo ad dotem promissam, non soluta dote recuperatur, & resolvitur. *Rota coram Verosp. Auction. anno 1646. & 1647. relata per D. Pigant. ad stat. Ferr. tom. 2. fil. 142. n. 16.*
- 284 Renunciatio facta ob causam impletam, est irrevocabilis. *Paris. conf. 69. nu. 66. lib. 3. Decret. dec. 20. nu. 10. Rocca d. disp. 194. nu. 21. Andreol. contr. 396. nu. 15. Rouit. dec. 10. nu. 7. Rota rec. dec. 222. nu. 8. p. 12.*
- 285 Renunciatio facta non ob causam finalem ingressus in Monasterium Regulare, iuxta formam *Concil. Trid. sess. 25. de regul. cap. 16.* Sed ob ingressum in aliquod Monasterium, in quo regularis professio non emittitur, sed solum simplex oblatio, tunc ob egressum non involuntarium, sed omnino irrationabiliter voluntarium, tunc non intrat revocatio, & resolutio, si quis heredem, *C. de instit. & substit. Fagnon. in c. porrectum nu. 57. de regular. Tap. in auth. ingressi, verb. sua. c. 1. nu. 5. seqq. C. de Sac. Sac. Eccles. ubi dicit quod renunciatus nunquam recuperat bona renunciata ob causam ingressus, quando egressus est voluntarius. Sanchez. ad precept. Decalog. lib. 7. c. 1. nu. 29. Andreol. contr. 396. n. 15.*
- 286 Et renunciatio facta per viam donationis irrevocabilis, nunquam potest revocari, quia in omnem casum donare voluisse censendum est. *Tap. sup. c. 11. nu. 5. seqq. & nu. 9. Fagnon. in c. porrectum, nu. 57. de regular. Sanchez. ad precept. Decalog. lib. 7. c. 1. nu. 29. Conciol. alleg. 31. nu. 42. Rot. rec. dec. 203. nu. 4. p. 8. & aliam decis. refert D. Rocca c. 194. n. 18. 39. seqq.*
- 287 Et dicta procedunt etiam causa renunciationis cessante. *Amat. dec. March. 42. nu. 4. seqq. Rojas dec. 122. nu. 5. Rocca sup. n. 19.*
- 288 Renunciatio facta ab ingrediente Religionem, non potest per Monasterium revocari. *Alto. id. conf. 37. n. 11. 12. & conf. 38. n. 4. De renunciatione Monachi, vel monialis, Diximus Nos. q. 37.*
- Si exitus à Monasterio non fuerit licitus, nec perpetuus, nec transitus ad aliud, bona remanent primo Monasterio, etiam quod intret in aliud. *D. Gobius consult. 13. n. 7. seqq.*
- 289 In Monacho, vel moniali detrufo, vel detrufo ex causa alicuius delicti, ut ibi penitentiam agat, tunc omnia eius bona remanent primo Monasterio, cum onere præstandi usufructum dictorum bonorum, secundo. *Conar. in cap. 1. nu. 20. de testam. Lap. alleg. 61. n. 6. Cap. Tbolos. dec. 39. Sperell. dec. 136. nu. 49. Sanchez. in decalog. lib. 7. cap. 32. nu. 46. Qui usufructus restringitur ad sola alimenta. c. de lapsu. 16. q. 6. Meno. b. de arbit. cas. 436. n. 30. 31. Tamburri. de iure Abbatiss. d. sp. 21. q. 8. n. 3. Add. ad Sanfel. dec. 322. in fine. Amid. de stylo dataria lib. 1. cap. 15. q. 17. col. 2. Immo si ob grandia scrupula, quæ fecit Monasterio, esset alendus à dicto Monasterio, primum non daret alimenta. Tambur. d. q. 8. nu. 3. Bordon. de profess. regul. c. 5. n. 44. Pilaia dec. pontific. lib. 1. dec. 12. n. 99.*
- 290 Et si dum manet in hoc Monasterio bona acquirat, bona illa applicantur primo Monasterio, *Rota dec. 109. & 115. p. 2. rec. Sanchez. d. cap. 32. nu. 49. Barbosa. in cap. licet nu. 30. de regul. D. Gobius consult. 13. n. 1. seqq.*
- 291 Secundus casus est, cum Monachus, vel monialis traducitur ad aliud Monasterium, ex causa illius instructionis, & tunc distinguendum est. Aut transferatur ad secundum, & pro libito primi debeat redire, aut transire irrevocabiliter, primo casu tam bona quæ sita, quam, quærenda spectant primo Monasterio, cum onere illum alendi. *Feder. senis conf. 29. nu. 1. Secundo casu quæ sita ante translationem remanent primo Monasterio, post eam applicantur secundo. Capbal. conf. 112. Rota d. dec. 115. n. 4. Beron. q. Famil. 83.*
- 292 Idem si Monachus licentiam impetrasset degendi extra Monasterium, nam dictum Monasterium retinet acquisita, & acquirenda. *Gama dec. 308. Molina de Instit. disp. 140. col. 12. Beron. conf. 26. nu. 11. lib. 1. D. Gob. d. consult. 13. nu. 5. seqq.*
- 293 Tertius Casus est, cum monachus, vel monialis illicitè, & absque licentia egreditur ab eius Monasterio, & tunc nulla bona potest secum ferre, nec alimenta debentur, quamvis ad aliud Monasterium intrasset, sed revocari potest à primo cum omnibus bonis post exitum quæ sitis. *Roderic. qq. regular. tom. 3. q. 52. art. 27. Casal. conf. 518. nu. 1. 2. Meno. b. de arbit. cas. 436. nu. 24. Sanchez. d. cap. 33. nu. 10. seqq. R. Capyc. Lacro dec. 193. nu. 15. & seqq. ubi ampliat, quamvis transiat ad arectionem ordinem, cum licentia summi Pontificis non tamen Superioris primi Monasterii. Sanchez. d. cap. 33. sub. nu. 10.*
- 294 Verum de illicito exitu à monasterio sunt dicta intelligenda, nisi primum monasterium fuerit negligens in revocando, & habuerit monachum, vel monialem proderelictis. *Beron. conf. 26. nu. 5. lib. 1. Al. d. conf. 109. nu. 65. 65. Maxime si sint monia. D. Gobius d. consult.*

sub. 13. nu. 7. seqq.

- 295 Quartus Casus est cum monachus, vel monialis exit cū licentia, sed post exitū, vel cepit vagari, vel fugam arripuit, & tunc pariter nē dum eius bona non recuperant, sed quocumque vadant possunt à primo monasterio vindicari. *Surd. de alim. m. 7. qu. 35. nu. 10. Magon. dec. flor. 141. num. 5. 10. D. Capon. discept. 256. n. 9. Sanch. d. cap. 33. Et de Apostatis idem statuitur, quod nimirum eorum bona ipsis non sunt restituenda. Decian. trakt. crim. lib. 5. cap. 73. num. 16. Menoch. de arbitr. cas. 546. nu. 31. Bimius conf. 269. num. 25. D. Capon. d. discept. 256. num. 9. seqq. Sed necessaria sunt subministranda. Bim. sup. D. Gobius d. cap. 13. nu. 14.*
- 296 Verum bona per ipsos quæ sita in apostasia pertinent ad primum Monasterium. *cap. si quis 17. qu. 1. Paul. Emil. gall. except. 2. num. 18. 19. Sanch. d. cap. 33. vbi num. 8. limitat si Monasterium esset incapax, quia tunc succederent eius consanguinei. Amyden. de stil. Darar. lib. 1. cap. 15. qu. 17. nu. 137.*
- 297 Hodie bona apostatarum acquiruntur Camere Apostolicæ ex motu proprio Gregorii XIII. incip. *Officij nostri. Sanch. d. cap. 33. n. 9. Font. mell. dec. 227. n. 19. D. Gobius d. consule. 13. nu. 17.*
- 298 Quintus Casus est cum Monachus ad aliquā Prælaturam, vel dignitatem legitime promouetur, in quo distinguenda est, Aut agitur de bonis ante promotionem ipsi monacho delatis, & ista remanent eius monasterio, *D. Gobius consul. 12. num. 35. Canale. dec. 606. R. Capyc. Latr. dec. 193. nu. 31. Aut loquimur de acquisitis post sequutam confirmationem dignitatis, ad quam promotus exiit, & tunc est subdistinguem, Si prælatura, Beneficium, vel Dignitas, ad quam Monachus promouetur ad nē tam habeat iurisdictionem, puta quod fiat Episcopus, vel Cardinalis, & tunc quia non est amplius subiectus eius Abbati, quid quid acquirit, acquirit Ecclesiæ, cuius administrationem habet. *Altit. 1. esp. 1. num. 22. 24. 30. lib. 1. Noguero. alleg. 26. nu. 156. seqq. Add. ad Cappell. Tholos. dec. 39. Fagnan. in cap. in Ecclesiis. nu. 79. de consue. Rotap. 1. diuers. dec. 705. nu. 4. Gobius sup. nu. 19. Si vero beneficium, ad quod Monachus promouetur, iurisdictionem non habeat, nec dignitatem, nec constet, quod per hanc promotionem exemptus fuerit, & perpetuo seiunctus à consortio, & obedientia sui Monasterii, & tunc quidquid acquirit, vel eidem relictum est contemplatione eius personæ, Monasterio applicatur, ut de Monacho factō Canonico dixerunt *Beiron. conf. 26. nu. 18. seqq. Rimin. un. conf. 341. nu. 49. & seqq. Gobius sup. nu. 24.***
- 299 Sextus Casus est cum Monachus, vel Monialis eiicitur à Monasterio, Dato, quod monialis eiici possit, de qua re videndi sunt *Bonacin. de claus. qu. 1. p. 9. num. 14. Sanch. in decalog. lib. 6. cap. 9. nu. 6. seqq. Tambur. de iure Abba-*

*tiff. disp. 2. 1. q. 4. Piliyar. de Monial. cap. 3. se 7. 1. nu. 20. seqq. Bellest. disquis. cler. p. 2. §. 25. nu. 13. Vbi ex magis communī concludunt pro negatiua, Et tunc si eiectio contingat ex aliqua iusta causa, puta ob eius incorrigibilitatem, eiectus non recuperat bona, ne ex eius delicto commodum sentiat. *Rota dec. 109. nu. 4. seqq. Quæ postea acquisiuit non spectant ad Monasterium, a quo fuit eiectus. Sanch. in decalog. lib. 7. cap. 33. nu. 26. seqq.**

300 Si verò iniusta fuit eiectio, & illa processit ex solo facto Superioris, vel minoris partis illius, & tunc bona quæ sita ante electionem, & deuoluta post spectant ad dictum Monasterium, quia Superior ille, & minor pars non potuit præiudicare Monasterio. *Anchar. conf. 474. Sanch. sup. nu. 22. Si vero processerit ex facto, & culpa totius Monasterii, vel maioris partis eiusdem, tunc eiectus non acquirit Monasterio. Sanch. sup. nu. 23. seqq. Et iniusto eiectio bona omnia sunt restituenda à Monasterio, præsertim illum denuo recipere recusante. *Surd. de alim. m. 7. qu. 35. num. 7. 10. Rota dec. 209. nu. 14. Gratian. disc. 455. nu. 6. Et interim illi sunt alimenta subministranda. *Surd. d. qu. 35. nu. 6. Vbi quamuis nulla bona contulisset Monasterio. Sanch. decalog. lib. 6. cap. 9. nu. 8. Rota dec. 109. nu. 2. dec. 115. p. 2. rec.***

301 Salinae, & alia corpora regalia, an possit Rex, & Princeps alienare, difficultas est, nam aliqui teneant, in parua quantitate posse alienari. *D. D. apud Massrill. de magistr. lib. 1. cap. 18. nu. 26. seqq. Alii vero tenent contrarium apud Massrill. sup. nu. 24. Sed communior opinio est, quod non possit, nec parua quantitates, nec magna, ea ratione, quia regalia omnia, tam maiora, quam minora. partes Maiestatis sunt, quare aliqua ex eis sublatā, Maiestas integra dici non possit. *Christin. peller. in addit. ad Cloch. de Arar. cap. 4. ad num. 49. & vbi omnia D. Cepparelli. resol. fiscal. 26. nu. 3. & seqq.**

Nam Regna à Populo Regibus, & Principibus ita tradita fuere, ut integra conseruarentur, *Cyric. contr. 402. num. 8. Christof. Pellar. ad Cloch. de Arar. cap. 4. ad num. 49. Merlin. de leg. lib. 2. tit. 1. qu. 2. num. 9. Mangil. de imput. q. 6. nu. 89. Antun. de donat. lib. 2. cap. 4. P. Gregor. de rep. lib. 3. cap. 8. Farard. alleg. 1. num. 14. 150. 166. Barbos. ad l. 1. p. 5. nu. 1. seqq. ff. solut. matrim. D. Cepparelli. resol. fiscal. 26. n. 6. seqq.*

Cum velint in eorum, & sic inalienabilia, illis consignata fuerunt. *Antun. de donat. reg. lib. 2. cap. 4. nam. 10. Pet. Gregor. de Republ. lib. 3. cap. 8. Farard. alleg. fiscal. 1. num. 14. 150. 166. Barbos. in l. 1. p. 5. num. 1. 2. 3. ff. solut. matrim. D. Cepparelli. d. resol. 26. nu. 1. & seqq.*

302 Sic Rex, nec per contractum, vel alio modo potest concedere Regalia, in præiudicium Successorum. *Boss. de regal. num. 32. 34. Hermosill. gl. 1. seqq. l. 9. tit. 4. p. 5. num. 61. Surd. conf. 210. num. 62. D. ajch. dec. 101. num. 13. Perrey. de iure fisci lib. 1. tit. 3. p. 2. m. 74. Branc. conf. 13. p. 12.*

4 Turrice Principis minoris sine solemnitatibus requisitis in alienatione bonorum minorum. *Kolan. conf. 60. nu. 1. se 19. vol. 4. Menoch. de recup. remed. 15. nu. 146. 147. Merlu. d. c. 444. D. Cepparell. sup. num. 34. & seqq.*

Principes, ut diximus q. 38. habent duo patrimonium, vnum scilicet. privatum, & alterum publicum, & Regale, seu Fiscoale, Privatum est substantia, quæ vere, & proprie ad eos spectat, profecta ex bonis propriis, vel quæ sita ex donatione, legato vel aliis causis, Publicum sunt res, quæ non ad privatum pertinent, sed re vera sunt. Reip. & Imperantibus comperunt, ut statum Reip. & Imperantibus comperunt, ut statum Reip. defendant. *Amaya ad tit. C. de iur. fisci lib. 10. num. 15 seqq. Bobadill. in polit. lib. 5. cap. 6. Alfar. de offic. fiscal. gl. 9. Antun. de donat. lib. 3. cap. 43. Sixtin. de regal. lib. 1. cap. 1. num. 29. 33. Coppin. de doman. Franc. lib. 1. tit. 4. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 13. num. 5.*

Sic Princeps potest ad libitum alienare bona, quæ pertinent ad privatum patrimonium, atque ad hæredes transmittere, quamvis in Principatu non succedant. *l. apud alienum. §. constat. ff. de leg. 1. l. 4. C. de quadr. præscript. l. quod Principi ff. de leg. 2. Sixtin. de regal. cap. 1. num. 34. Antun. d. cap. 43. nu. 7. Herring. de Mastrill. q. 9. nu. 73.*

Secus illa, quæ spectant ad Maiestatem, & Coronam, & Rempublicam, quæ non potest alienare, nec ad hæredes suos transferre, sed debet relinquere Imperio, & Principatui, & illi, qui in Regno succedit. *c. ad apostolica. de donat. c. monemus 12. q. 2. Sixtin. sup. num. 35. Antun. de donat. lib. 3. qu. 43. nu. 7. seqq. & lib. 2. cap. 4. Sabell. §. Princeps. num. 63. & num. 30.*

Sed potest donare rem spectantem ad Principatum, dummodo Regnum grauer non legatur. *Torre de maiorat. l. tal. p. 1. cap. 35. nu. 66. Antun. d. c. 43.*

Donationes factæ à Principe solo verbo sunt perfectæ, quo ad substantiam, & non possunt exposit facto reuocari in totum, vel in partem. *Cabed. p. 2. dec. 95. num. 14. Percy. conf. 7. num. 14. lib. 3. Antun. de donat. lib. 1. cap. 4. num. 22.*

Nec super illa conditionem, onus, vel modum adicere. *Paz. conf. 25. num. 46. 58. & conf. 26. num. 3. Castill. lib. 3. contr. c. 10. num. 3. Percy. 14 dec. 120. num. 7. Boirell. conf. 1. num. 107. Valenz. conf. 90. nu. 60. Solorzan. tom. 2. lib. 2. nu. 56. 57. Antun. sup. num. 23.*

Nisi iusta, & publica causa interueniat, quia tunc non solum moderare & limitare, sed in totum poterit reuocare donationem. *Molina de primog. lib. 4. cap. 3. num. 16. vbi Addentes. Castill. lib. 3. cap. 10. num. 4. Percy. d. dec. 120. num. 8. Cabed. p. 2. dec. 19. nu. 7. d. dec. 75. nu. 10. Valasc. consult. 120. nu. 12. Valenz. conf. 99. num. 32. 33. Antun. sup. nu. 24.*

Princeps ex publica causa potest limitare,

donationes, tam à se, quam à Prædecessoribus, factas, etiam remuneratorias, siue in specie, siue per legem generalem. *Valasc. consult. 132. num. 15. Cona. lib. 3. var. cap. 6. num. 10. Fontanell. de pactis nupt. clau. 4. gl. 5. num. 22. Cabed. 2. p. dec. 19. nu. 10. 11. & dec. 75. num. 12. seqq. Antun. sup. nu. 25.*

Et donationes Principis censentur factæ, si acceptentur. *l. habeo ff. de iur. iur. Curt. conf. 4. in fine. & alenz. conf. 63. nu. 4. Antun. sup. num. 26. Et in utrobque acceptatio præsumitur. nu. 27. Secus in onus annexum. num. 28.*

Quando possit Rex reuocare donationem factam. *Solorzan. lib. 3. polit. cap. 11. 20. Garz. de nobil. gl. 2. Antun. de donat. p. 3. cap. 44. & lib. 1. cap. 1. & seqq. Castillon. §. donatio. nu. 19. Non remuneratorem. C. still. lib. 5. cap. 89. d. nu. 91. Tract. de Tertius deb. cap. 18. Paz. de tenuta cap. 57 d. num. 236. Sabell. §. contractus. num. 45. Card. Luca de regal. disc. 148. nu. 32. 35. Torre de maior. l. tal. p. 1. cap. 32. nu. 28. vbi quod concessio iuris dictionis potest à Principe reuocari.*

Quæ possit Rex donare. *Paz. de tenuta cap. 57. nu. 114. 116.*

Regalia non veniunt in generali concessione. *Gomez. in l. 40. Turi. nu. 10. Barbosa. voto 126. num. 318. Cum sint de regalibus Principis. Uich. dec. 571.*

Quæ sint regalia. *Ricc. collect. 727. 1014. P. Aruajo de Stat. Civil. disp. 12. Robert. rerum ind. lib. 3. cap. 1. Parlador. lib. 2. ver. ind. cap. 1. d. num. 17. Solorzan. de iure indiar. tom. 2. lib. 4. ca. 9. d. num. 66. & cap. 10. d. num. 47. & 66. & lib. 5. cap. vn. & lib. 6. polit. cap. 1. fol. 931. & cap. sequ. Castill. de Tertius cap. 41. Frasso tom. 1. de reg. Patrim. cap. 2. Antun. de donat. lib. 1. p. 2. c. 1. seqq. & tom. 2. lib. 3. D. Capon. discept. 337. lib. 1. Montan. tract. de regalib. Ripoll. de Regalibus.*

310 Officialis non potest remoueri ab officio de facto, & sine causa, sed cum causa sic, *Solorzan. de iure indiar. tom. 2. lib. 2. c. 27. & in polit. lib. 3. cap. 29. Fragos. de Regim. Christ. Reip. p. 1. lib. 3. disp. 4. §. 4. nu. 42. tom. 1. Guilhem. de Benefic. in cap. Raycutius de testam. nu. 36. Cassan. in Cathal. glor. mundi p. 7. confid. 7. D. Frances de compet. l. iur. q. 7. nu. 5. Staiban. es. & obs. 47. R. Ponte de potest. Proreg. tit. 3. de elect. offic. Agers ad Moles p. 2. §. 16. de penis qu. 3. n. 5. in fine. Roccus de offic. rub. 8. d. nu. 63. Amaya in l. 3. nu. 20. C. de Canon. la. gr. lib. 10. Larrea dec. 20. Ricc. collect. 2011. Card. Luca de regal. disc. 20. num. 3. seqq. & disc. 148. nu. 21. 26. & de benef. disc. 97. nu. 10. seqq. consili. obs. 235. Gratian. disc. 167. & 590. n. 12. seqq.*

Licet adsint plures in contrarium, relati per *Mastrill. d. c. 27. Antun. de donat. lib. 2. c. 13. d. nu. 115. tom. 1.*

Distinguit *Matthæus de re crimin. contro. 77. num. 31. Ut opinio negatiua procedat in ijs, qui Superiorem habent, ut sunt Vicereges, qui non possunt remoueri absq; causæ cognitiō-*
ne.

ne. Opinio affirmatiua in Principe non recognoscere Superiorem, ita etiam distinguit, *Horat. Montan. tract. de regal. offic. verb. potestas consuevendum Magistratum* nu. 16. *D. Crespi obs. 7. vbi ponit sex conclusiones.* *D. Luca ad Capyc. Latr. d. consule. 47. vbi nu. 23. concurre cum opinione R. Capyc. Latr. d. consule. 47. Ut possint remoueri ad nutum, & absq. causa, officiales illi, qui nullis suffragantibus meritis, sed per pecuniam fuerunt promoti.*

Sed eligens habeat facultatem depurandi officialem ad nutum amouibilem, si illum elegit simpliciter ad vitam, videtur privilegio suo amouibilitatis renunciasse, & non potest illum remouere sine iusta causa, publicam utilitatem respiciente, vel ex culpa ipsius officialis, *Rota p. 9. rec. dec. 339. vol. 2. An ob abignitā Cabed. dec. 20.*

311 Remotus est manutenendus donec de causa remotionis videatur. *Card. Luca de regal. disc. 20. nu. 2. d. benefic. disc. 97. nu. 7. seqq. Luca ad Capyc. Latr. consule. 47.*

312 Infirmitas, vel senectus non est iusta causa remotionis, si officialem non faciat inhabilem. *Card. Luca de regal. disc. 20. nu. 6. Non ob infirmitatem poagria, vel similia ibid.*

313 Non potest priuari per Principem officio, non iurisd. sed cogi potest ad vendendum, vel exercendum per alium, *Card. Luca de regal. disc. 148. nu. 21. 26.*

314 Quando concessio officii dicatur ex gratia, vel ex causa onerosa, adhuc ut non possit reuocari, *Card. Luca de regal. disc. 169. n. 12.*

315 Prorex, an, & quando in officiis, quæ administrationem concernunt, possit officiales absq. causa, ad nutum tollere, & sic reuocare. Et licet *R. Capyc. Latr. consule. 47. lib. 1. teneat posse. Recchi de offic. rubr. 8. a nu. 63. Tamen contra sunt Statban. res. 47. nu. 30. & ibi in obs. seruat. nu. 1. & seqq. D. Agera in annot. ad dec. D. Reg. Moles p. 2. §. 16. de pen. q. 3. nu. 5. in fin. Reg. Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. Official. nu. 5. Masrill. de Magistr. lib. 1. c. 27 nu. 16. & seqq. & lib. 5. c. 6. n. 199. R. Tapia in l. fin. de constit. Princip. c. 9. nu. 91. vbi decusum refert per Collat. Consilium. Fragos. de Reg. m. Reip. Christian. p. 1. lib. 3. disp. 5. n. 42.*

Et an officia concessa a Proregibus, vel Gubernatoribus Prouinciarum, expirent finito officio Proregis, vel Gubernatoris concedentis, nisi fuerint à Rege confirmata in personas electorum. *Capyc. dec. 136. Cabed. dec. 21.*

316 Concessio alicuius rei annue facta per Regem, ad eius beneplacitum, si non nomine proprio, sed contemplatione Regalis dignitatis, durat etiam post mortem concedentis, maxime in re mere fauorabili, & concurrentibus coniecturis. *R. Ront. conf. 39. lib. 1. Georg. alleg. 46. Anna conf. 14. nu. 14. seqq. Dicitur nomine personæ per verba. Ad beneplacitum nostrum. An. 1 sup. Capyc. dec. 136. n. 2.*

317 Sed concessio facta ad beneplacitum Legati.

gati à Latere, sub nomine dignitatis, cuius officio comparatur officium Proregis Neapol. morte illorum extingui, quia ipsorum dignitas morte expirat, non illa Regis, vel Pontificis. *Capyc. dec. 136. nu. 6. Barbosa claus. 3. num. 3. Molin. de Primog. lib. 1. c. 25. num. 5. Nomine dignitatis: si concessio sit facta à Papa ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, ad beneplacitum Rom. Pontificis, Regis, Conar. lib. 3. var. 1. 15. nu. 2. Marta de claus. p. 2. claus. 1. nu. 4. Thor. in comp. p. 3. verb. beneplacitum. Capibl. de Baron. prag. 7. nu. 30. Molin. de Iustit. disp. 298. Cened. sing. 40. n. 14. & ibi de Iurisd. ordin. in exempt. q. 5. n. 5. R. Ponte conf. 155. nu. 29. lib. 2. qui n. 32. dicit in dubio præsumi nomine dignitatis.*

318 Sic, quamuis sit verum beneplacitum morte concedentis expirare intelligitur illa in Magistratibus continuari ab Inferioribus à Principe, tecus increatis à Supremis Principibus, nam eorum iurisdicctio, etiam mortuo Principe durat. *Boer. dec. 149. nu. 11. Maur. alleg. 40. Georg. alleg. 46. a nu. 9. R. Marin. ad Reuer. dec. 511. nu. 2. 3. Vbi quod non possunt absq. causa remoueri ex Masrill. de Magistr. lib. 1. c. 27. nu. 26. & 27. & per tot. Barbosa d. claus. 3. Sed etiam in concessione facta per Regem ad beneplacitum, & voluntatem, illa potest ad libitum reuocari, Marta d. claus. 1. num. 12. Men. lib. de arbit. lib. 1. q. 8. nu. 10. Barbosa d. claus. 3. n. 8.*

319 Officia concessa ad beneplacitum concedentis non possunt reuocari sine causa, sed etiam causa sic. *Meo. h. conf. 80. nu. 32. Capyc. dec. 16. Rota post Michalor. d. dec. 35. num. 3. 2. Fontanell. dec. 215. ex tex. l. Thas §. fororem. l. §. de commiss. 46. §. quod si ita. ff. de fidei commiss. l. uert. D. Agera ad R. Moles p. 2. §. 16. de pen. q. 3. nu. 5. Tasson. de antef. ver. §. 1. obs. 3. nu. 51. ver. §. 3. num. 100. 101. Thor. in comp. dec. verb. officialis amotus, & verb. officialis à Rege. D. Petri in rit. 2. nu. 60. & in rit. 308. nu. 270. seqq. Nos ad Ront. conf. 81. num. 15. lib. 1. Sarsel. in praxi sect. 3. num. 17. 18. Beler. de decet. deb. fiscal. tit. 1. q. 15. n. 23. Statban. res. & obs. 47. Luca ad Capyc. Latr. consule. 47. Gratian. disc. 167. Cayall. q. 425. nu. 19. Zamard. de offic. Iudic. & Advocat. p. 1. qu. 12. nu. 98. seqq. Idem Fontanell. de passis nupt. cl. 4. gl. 10. p. 1. a nu. 145. Nos ad Ront. conf. 39. nu. 8. lib. 1. Statban. de in teresse sol. d. nu. 23. seqq. Maur. alleg. 40. vol. 2. Masrill. de Magistr. lib. 2. c. 27. nu. 26. seqq. vol. 2. lib. 1. c. 5. nu. 45. Oter. de Official. Reip. p. 1. c. 13. Rynald. §. ynag. rer. crim. c. 4. §. 1. seqq. nu. 24. & seqq. Antun. de donat. lib. 2. c. 13. num. 110. & seqq. D. Galeot. resp. 15. n. 44. seqq. Reuer. dec. 301. Grinel. dec. 60. nu. 3. Moles dec. 6. Ponte dec. 7. 25. Sarsel. in Praxi sect. 3. num. 15. seqq. Tranchedin. consule. 4. Sabell. §. officia nu. 2. §. Princeps nu. 20. Calà de præm. M. C. V. cap. 5.*

320 Sed quod possint reuocari ab ipso Rege, concedente ad libitum, abique causa, refert decusum *R. Reuer. dec. 511. Vbi dicit non tantum expresse, sed etiam reue. se. i. requiri specialem reuocationem, & non sufficere generalem dicunt*

cunt. Lavar. consil. 21. n. 10. Anna alleg. 53. n. 26. Gall. pract. obs. lib. 2. obs. 60. nu. 15. Natta consil. 608. n. 5. Fontanell. de puctis nupt. claus. 4. glof. 10. p. 1. n. 45. vbi plures referunt. Verum ipse contrarium n. 146. seqq. substat, dum fundat requiri ad reuocationem causæ cognitionem. Addimus Anna alleg. 119. Cypic. dec. 116. Gratian. dist. 590 n. 13. R. Ponte consil. 155. nu. 33. Stabian. fol. 47. obs. 47.

321 Sed quod possint reuocari quando ultra clausulâ: *Ad beneplacitum*, adest alia: Et pro libito voluntatis. *Marta de claus. p. 2. claus. 1. nu. 12. Sard. dec. 272. n. 15. Barbof. de claus. claus. 3. nu. 8. claus. 6. n. 1. Rota post Mich. dor. d. dec. 35. nu. 53. & seqq. Fontanell. d. dec. 215. D. Petrain. 308. n. 270. seqq. ipm. 4.*

Licet contra, etiam cum dicta clausula, nisi addit legitima, & vrgentissimo causa, non posse reuocari, quia beneplacitum intelligitur de voluntate iustificata, & regulata, d. l. 7. h. 1. s. s. forem, d. l. fideicommissa §. quod si ita, ff. de fide. libert. D. Ageta ad Moles sup. quast. 3. num. 4. & seqq. Luca ad Cypic. Latr. consult. 47. n. 32.

Licet alias morte concedentis expiret beneplacitum. cap. si gratiose. de rescript. in 6. Gut. tier. pract. lib. 3. qu. 11. nu. 19. Valasc. de tunc empht. q. 34. n. 7. Gonzalez ad Regul. Cancellar. §. 1. procm. n. 9. seqq. & gl. 12. à princ. Cald. Pereira de manu reg. c. 6. n. 19. F. rinas. dec. 489. nu. 4. Cochier. de iurisd. in exemptis. q. 5. nu. 3. 4. Caroc. de locat. p. 2. tit. de beneplacito. Costa de claus. conuent. claus. 26. Sayr. in Flor. decif. sub eodem tit. eccl. 2. C. sed sing. 49. num. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 28. num. 50. Barbof. de claus. claus. 3. n. 2. 3.

322 Sed data pro vera opinione, R. Renert. dec. 511. illa non procedit quando concessio esset facta pro seruitijs; nam illa non potest reuocari sine causa, Anna d. alleg. 119. nu. 11. Marfil. sing. 363. Scaglion. super rit. 46. num. 3. Cypic. dec. 121. Marin. ad Renert. dec. 184. n. 3. Mele ad Gitzarell. dec. 70. n. 23. 24.

Propterea dicimus de concessione facta à Principe in remunerationem seruitiorum factorum à Vassallo supra debitum Vassallorum, R. Cypic. Latr. consult. 38. R. Tap. dec. Sbat. Ital. 6. n. 27. seqq.

Sic si Rex velit reuocare tenetur ad emendam. *Surd. consil. 419. ex n. 45. vol. 3. Mattens. in gl. 2. l. 6. tit. 10. lib. 5. n. 30. 35. Cabed. dec. 36. p. 2. Mier. de maiorat. p. 1. q. 22. n. 20.*

Qui *Misr. sup.* dicit talem concessionem neque vicio ingratitudinis posse reuocari, etiam si concessio esset facta non ex causa onerosa, & in vim contractus, sed tantum gratuito, vel fundat R. Rouit. in rubr. de reuoc. & susp. gratiar. vbi in fin. refert decisionem Supremi Senatus Italici.

Si vero seruitia sint præstata à Vassallo stipendiato, dum seruit, si fuerit satisfactus de suis stipendijs æquialenter ad seruitia, tunc si habuerit donationem à Principe, potest illa reuocari, absque refectione pretij, quia illa

est gratuita. R. Ponte consil. 59. vol. 1. Nos d. consil. 39. n. 6.

Si verò esset iusta causa causa etiam in caso concessionis factæ pro seruitijs, posset Princeps reuocare, quia si potest cum causa, in bonum Reip. subditorum bonis viua fortiori poterit cassare contractum cum subdito factum, vel concessa reuocare. *Pereira de manu reg. 10. l. c. 6. n. 6. 8. R. Marin. ad Keuert. dec. 330. num. 1. R. Galot. resp. 23. Salern. consil. 19. Cuslul. de seruis lib. 6. c. 18.*

Concessio beneficii facta per Religionem Hierosolymitanam ad decennium, & deinde ad beneplacitum, vigore privilegij ei concessi per Summ. Pontificem Clementem VII. formatur vim perpetui. *Gallus consil. 34. n. 4.*

Et reuocatio concessionum, & privilegiorum à Principe facta, intelligitur de concessis ex causa lucratua, non onerosa. *Card. Luca de feud. disc. 4. n. 8. de regal. disc. 93. num. 2. Videndi 43. Auctores scribentes in articulo quando Princeps possit reuocare Concessionem factas, in eorum allegationibus impressis per Card. de Luca in Tract. de Officijs.*

Sic si Rex concedat alicui officium, vel ad vitam, vel ad beneplacitum, si illud auferat sine causa, vel etiam ex causa priuatae vilitatis, seu publicæ, absque demerito possidentis, tenetur ad satisfactionem. *Cabed. dec. 20. n. 5. p. 2. Anton. de donat. p. 2. lib. 1. cap. 13. n. 12.*

324 Contractus initus ad certum tempus cum clausula. Et deinde ad beneplacitum, etiam elapso primo termino durat idem contractus, & dicitur idem contractus; sed si sit initus ad certum tempus absque alia beneplaciti reservatione lapso illo tempore censetur resolutus, & finitus, adeo vt si postmodum ex nouo partium consensu expressio, vel tacito prorogetur, dicitur nouus contractus, vt ita dicuntur de contractuum, pacta onerosa, & odibilia in primo adiecta, non censentur in secundo repetita. *Corn. consil. 235. num. 9. lib. 2. Castilian. de societ. c. 54. n. 6. seqq. Rota p. 13. sec. dec. 524. Sabell. §. ondu lor n. 5. §. societ. n. 41. vers. secundum finitur, & §. contractus n. 50. Nos ad Rota. d. consil. 39. lib. 1. Vbi alia de beneplacito.*

325 Verum mera gratia, vel privilegium à Principe gratiose concessum, etiam subdito, quamuis regulariter sit reuocabilis, & reuocabile. *Molina de primog. n. lib. 4. c. 3. num. 16. 18. Tameu re non integra, vt puta domino vlti fructu, vel iure alio quolibet transiatio efficiatur omnino irrevocabilis, & irrevocabile. R. Rouit. in pragmat. de reuoc. & susp. gratiar. Surd. consil. 321. n. 42. 43. lib. 3. Pistor. lib. 2. c. 40. nu. 40. seqq. D. Galot. contr. 52. n. 29. lib. 1. D. Cypic. Latr. consult. 38. nu. 55. lib. 1. Stabian. de interesse lib. 7. n. 20.*

In nullo obstat opinio Angelij, dicentis Principem non licere, nam illa ab omnibus est damnata. *Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 125. 127. Cuslul. lib. 3. quond. c. 6. Pistor. sup. Fecim. lib. 8.*

lib. 8. c. 63. *D. Galeot. sup. n. 30.*

Sed potest Princeps ex iusta causa reuocare priuilegia concessa, licet sine causa, *Torre de maiorat. Ital. p. 1. c. 33. n. 19. 129. 130. fol. 230. seqq.*

Ad materiam *Card. Luca de regal. disc. 93. n. 3. disc. 145. n. 25. 28. 30. 35. Idem Castill. lib. 7. c. 18. n. 136. 63. 46. 17.*

Sed priuilegium concessum per viam contractus, nec debet, nec potest per Principem reuocari. *Bald. in l. si cum mihi. ff. de dolo. Phab. dec. 33. nu. 5. Perreyra dec. 120. num. 7. Valenz. conf. 2. n. 68. Giarba conf. 94. n. 5. de success. fend. 9. 1. gl. 3. n. 26. Mier. de maior. p. 1. q. 20. n. 5. Rosenthal. de fend. 6. 3. concl. 21. n. 2. Cabed. dec. 95. n. 4. p. 2. Valase. consult. 72. n. 5. consult. 120. n. 9. Antun. de donat. lib. 1. c. 11. n. 54. D. Capyc. Latr. consult. 38. num. 55. Peregr. dec. 119. Marefcott. lib. 2. c. 23.*

Dicitur priuilegium transire in vim contractus, quando conceditur ob benemerita. *Perreyra, & Valase. sup. vel ob iustam causam, vel ob factum commensuratum, impletum, vel implendam ab eo, cui conceditur, Afflic. decif. 128. n. 10. Cancer. lib. 3. c. 3. n. 135. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 10. p. 2. n. 92. Antun. sup. n. 55.*

Ideo tale priuilegium per generalem reuocationem non derogatur. *Fontanell. sup. n. 89. post alios Antun. n. 56. Vbi maxime, si habeat efficacissimas clausulas derogatorias.*

Et priuilegium obtemperium mediante pecunia, vel ob benemerita, eatenus est irreuocabile, quatenus pecunia, vel merita habent commensurationem, & æquivalent concessioni, nam in excessu continet gratiam. *Barbos. in cæclatim 12. num. 7. de testam. Menoch. cons. 112. n. 15. seqq. D. Galeot. resp. 23. n. 14. Molina de primogen. lib. 2. c. 8. n. 17. Crespi obs. 101. n. 20. Larrea alleg. 77. n. 23. 24. Antun. sup. n. 57.*

Verum omnia priuilegia possunt reuocari, quando sunt contra ius publicum, vel utilitatem publicam. *lius publicum, ff. de pactis l. 2. §. Ius Reip. ff. de admin. rerum ad Cuius. pertin. Sard. decif. 7. & ibi Hodiern. & Censul. Valenz. conf. 99. n. 7. seqq. Larrea alleg. 77. n. 10. seqq. Barbos. in c. 1. n. 11. de probat. Mier. de maiorat. p. 1. q. 20. n. 6. Cancer. lib. 3. var. c. 3. num. 152. & 424. 425. Crespi obseruat. 101. num. 23. Antun. sup. n. 58.*

Ad quam reuocationem sufficit lex generalis, *Antun. sup. n. 59. 60.*

Et Princeps non potest reuocare priuilegium concessum non lubdito. *Dec. conf. 268. n. 6. Canall. de cognit. per viam violent. c. 10. in proem. Salgad. de protest. p. 1. c. 1. pralud. 5. n. 358. Perreyra d. dec. 120. n. 13. Cyriac. contr. 13. nu. 60. Antun. de donat. lib. 1. c. 11. n. 107.*

Vnde priuilegio concessio Rege per Summum Pontificem, non censetur Pontifex derogare, nisi id expresserit. *Farinac. dec. 48. n. 8. p. 1. Castill. de tertis c. 36. n. 28. Noguero. alleg. 39. n. 32. 33. Diana p. 1. trakt. 1. res. 6. Salzed. de lege polu. lib. 1. c. 7. n. 31.*

Neque Princeps potest reuocare priuilegiū

concessum Ecclesie. *Marta de iurisd. q. 4. cent. 1. cas. 51. n. 15. seqq. Salgad. de protest. p. 1. c. 1. pralud. 5. n. 355. Antun. sup. n. 108.*

Sic Beneficii renunciatio, quæ debet fieri in manibus Superioris, si aliter fiat Renunciatus potest poenitere, & sic reuocare. *Riccollell. 1479. Farinac. in pragm. post repert. de contrakt. verb. beneficium. nu. 19. Valenz. de benefic. lib. 3. tit. 17. Viuian. de Iure patr. p. 2. lib. 13. cap. 10. nu. 72. Barbos. de Iure Eccles. lib. 2. cap. 15. nu. 14. seqq.*

Idem dicendum in officii renunciatione, quæ requirit Superioris licentiam. *Cabed. dec. 23. num. 5. dec. 24. num. 6. Farinac. lib. 1. conf. 3. num. 69. Et renunciatio ille debet fieri in manibus Principis, si alias fiat non valet, & potest renunciatus continuare. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 24. d. num. 11. Valenz. conf. 32. Soloz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 26. d. nu. 66. Salgad. Labyr. p. 1. cap. 35. d. 43. P. Sanch. conf. Moral. 1. p. cap. 2. an. 29. d. num. 3. Roccus resp. 67. d. num. 7. tom. 1. Faria ad Conar. lib. 1. cap. 3. var. num. 39. Garz. de benefic. p. 1. cap. 3. §. 1. d. num. 1. Gallus conf. 87. lat. D. Olea de Cess. Iur. tit. 2. q. 5. num. 20.*

315 Concessio primæ gratiæ censetur reuocata per concessionem secundæ, quando hæc est materis emolumentum. *Card. Luca de fend. disc. 40. num. 11. 12.*

Et concessio alicuius rei, si sit reuocata, dicuntur quoque reuocari omnes effectus ab ea provenientes, perinde, ac si facta non fuisset. *Giarba uer. 24. num. 11. dyc. 55. num. 9. Albigan. dec. March. 35. nu. 63. Rota post Michalar. de fratrib. dec. 36. num. 35.*

326 Licet Princeps, contractum cum ipso gestum reuocare non possit. *Gabriel. commun. conclus. lib. 3. tit. de Iure quasi. non talien. conclus. 5. nu. 1. Staiban. res. 100. d. num. 69. D. Merlu. tom. 1. contr. 2. num. 30. & contr. 55. d. nu. 7. Prashman. conf. 17. n. 66. vol. 1. Vuessembeccan pagant l. ad tit. de constu. Princip. lib. 1. tit. 4. in fine. Marta de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 89. num. 8. R. Marin. ad Reuert. obs. 54. nu. 5. Gratian. disc. 891. nu. 29. & per totum, & ibi Luca. Rota p. 2. diuers. dec. 161. num. 7. seqq. Vin. opin. 633. 636. Tusc. lit. P. concl. 680. seqq. Diana p. 1. trakt. 7. res. 5. Christin. dec. 130. vol. 1. & dec. 76. vol. 2. & dec. 19. num. 19. seqq. vol. 5. dec. 27. lib. 5. Paul. Rub. in annot. ad dec. 217. num. 94. seqq. p. 9. rec. Sarfel. dec. 407. nu. 12. seqq. & in praxi fol. 29. Salgad. Labyr. p. 1. cap. 33. num. 15. seqq. Nam Princeps contrahendo, censetur iamquam priuatus. *Torre de maiorat. Ital. p. 3. cap. 32. num. 28. Sabell. §. Princeps nam. 4. & §. contractus num. 45. Trentacino. var. tit. 1. de pactis. res. 1. Farinac. repertor. de contrakt. q. 57. Manfrella ad Capyc. Latr. dec. 174. num. 16.**

327 Tamen potest si iusta superueniat causa. *Gabriel. sup. num. 36. Affl. dec. 361. d. num. 4. ad num. 11. Gall. obs. 56. lib. 2. Castill. dec. 134. num. 20. Rodolf. de potest. princip. cap. 6. num. 151. 170.*

195. 199. *Cancer. var. p. 2. cap. 2. nu. 82. D. Tap. l. fin. de constit. Princip. p. 2. cap. 9. nu. 41. R. Ponte conf. 4. num. 13. seqq. lib. 1. R. Ronit. conf. 79. nu. 39. lib. 1.*

Maxime ratione, & causa publicæ utilitatis. *Vasq. contr. illustr. lib. 1. cap. 5. num. 16. R. Capyc. latr. conf. 38. num. 9. seqq. lib. 1. quāuis contractus sint iurati. R. Ponte conf. 4. num. 13. seqq. lib. 1. Regens Ronit. conf. 79. num. 31. lib. 1. Dominus Episcopus. Affl. F. contron. 22. num. 4. Decian. conf. 19. num. 89. vol. 3. R. Valenz. conf. 99. nu. 33. seqq. Doctissimus D. Galeot. resp. fise. 23. num. 59. seqq. DD. sup. citati Sabell. d. 5. princeps. num. 4. Farinas. d. q. 57. Castill. lib. 6. cap. 18. num. 136. seqq. vbi maxime concedendo legem generalem. Mansrell. ad R. Capyc. Latr. sup. num. 17. Torre de maiorat. Ital. p. 1. cap. 32. num. 24. seqq. & nu. 78.*

328 Sic seruitorum, seu merito um remuneratione, quod publicæ interit utilitati dicit *P. Affl. contr. 23. num. 29. Tiraquell. in l. si unquam C. de venot. donat. verb. donatione largitus num. 42.*

329 Verum dicta procedunt in subsidium. *Petra de potest. princ. cap. 32. q. 5. nu. 52. & q. 7. ex nu. 17. Cancer. p. 3. resol. 3. nu. 375. Et res. 13. num. 93. dicit, in rescripto epressis verbis constare debere Principem voluisse iuri terio præiudicare, & teneri ad pretii recompensationem. Peregr. de iure fise lib. 1. tit. 3. num. 67. Couar. var. lib. 3. cap. 14. num. 8. Cauall. q. 306. num. 16. Rol. à Valle conf. 69. num. 94. Surd. dec. 210. Alex. conf. 190. Gabriel. concl. 2. nu. 16. sup. Ruin. conf. 60. D. Galeot. contr. 52. num. 21. vbi limitat quoties vrgens fauoris publici causa adeo impelleret, ut alio modo moraliter non posset consuli. Gratian. disc. 997. num. 10. Alto. grad. conf. 162. nu. 75. 76. lib. 2. Christin. d. c. 130. num. 10. seqq. vol. 1. dec. 158. num. 2. 11. & ol. 1. Marta voto Pis. 166. nu. 23. seqq. Mansrell. sup. num. 19. P. Affl. d. contr. 22. nu. 5. seqq. D. Galeot. contr. 52. num. 27. lib. 1. Et quod superueniat, & non fuerit præuisa causa reuocandi. D. Galeot. d. contr. 52. num. 26. 29. & resp. fise. 24. nu. 30. P. Affl. supra per totam.*

330 Sic Princeps, & Rex potest domanium alicui Vniuersitati Ciuitatis, vel Terræ etiam ex pecunia, vel remuneratione seruitorum concessum, reuocare, restituere pecunia. *late P. Affl. contr. 23. Mansrell. sup. Cum tale domanium dominium non transferat, & sic potest Princeps alteri transferre. Reuert. dec. 19. in manuscript. p. 5. D. Galeot. resp. 23. num. 276. videndus Casar. q. 33. 34. Mansrell. sup. n. 21. & obs. 199. D. Card. Luca de regal. disc. 148. num. 5. seqq. nu. 18. 20. 32.*

331 Et si ex iusta causa Princeps reuocat contractum factum cum subdito, debet dare illi recompensam. *Peregr. de iure fise lib. 1. tit. 3. num. 67. Couar. var. lib. 3. cap. 14. num. 8 & ibi Faria. Cauall. q. 306. nu. 16. Surd. conf. 210. nu. 2. D. Galeot. contr. 52. nu. 21. lib. 2. Vbi limitat si*

faueur publicus impellar, & alio modo moraliter non possit consuli.

332 Qua causa publicæ utilitatis existente, Princeps nedum contractum factum cum subdito reuocat, sed etiam cum extero, & persona non subiecta. *Peregr. dec. 120. num. 13.*

333 Sic privilegium concessum non subdito, quod possit Princeps ex causa publicæ utilitatis reuocare. *Mench. conf. 350. nu. 21. Et rem non subditi in suo territorio existentem capere. conf. 844. nu. 12. lib. 5. Card. Luca de regal. disc. 131. nu. 6. vbi etiam d. privilegii contentis Ecclesiæ.*

334 Quæ omnia procedunt non ex amplitudine Principalis potestatis, quæ respectu non subditi regulariter sibi non vindicat locum. *Dec. conf. 95. Cræuet. conf. 7. num. 9. Cyriac. contr. 13. nu. 63. neque solum ex defectu voluntatis, ac tacita conditione subintellecta, quam considerat Pereira sup. Sed immo ex defectu potestatis ipsius met Principis. quæ & si amplissima, nulla tamen est in damnum publicæ utilitatis, quam etiam mediante actu iurato lædere non potest. ex Beron. conf. 138. n. 5. conf. 196. num. 13. vol. 3. Nig. Cyriac. contr. 310. à nu. 64. lib. 2.*

335 Vnde quamuis Principalis contractus iuramento esset firmatus, publica suadente utilitate reuocatur, quia in omni iuramento intelligitur excepta auctoritas legis, etiam civilis, quando publica sub est utilitas. *Alex. conf. 38. nu. 11. & ol. 3. Guttier. in auth. Sacramenta. puberam, num. 46. Menoch. conf. 224. num. 34. Late alleg. 3. num. 12.*

336 Merito contractus ab ipso celebrati, si in perniciem publici boni vrgere incipiant, iuri consonum est, nullā ut obineant firmitatem, sed licet possint reuocari. *Rolan. conf. 1. num. 124. lib. 1. Menoch. conf. 156. nu. 8. 34. Cyriac. sup. num. 68. 69. et si deficiat contractus non ex magnitudine, sed ex deficientia potestatis, non ex qualitate, sed subiectione personæ, cū qua Princeps ipse contraxit, sed fauore publico, cui Princeps, sicuti, & quilibet priuatus præiudicium inferre non possunt. P. Affl. d. contr. 22. num. 55.*

337 Huiusmodi sunt territoria, vel confinia, aut portus, vel loca maritima, quæ per Principem à Regia Corona separari non debent. *DD. in l. quicumque 2. C. de fend. limitrop. l. legatum. §. fines publicos ff. de oper. pub. P. Gregor. Tholos. syrag. iur. lib. 26. cap. 2. nu. 8. 9. decifum per supremum Ital. Consil. R. Tap. dec. 5. sup. consil. num. 121. 122. D. Crespi obs. 34. n. 3. Rot. de offic. rubr. 9. ex num. 60. Anton. de donat. r. 2. p. cap. 4. num. 11. Montan. de Reg. lib. fol. 291. Capib. de baron. tom. 1. sup. prag. 8. p. 2. ex nu. 8. Rot. de offic. rubr. 9. ex 20. & 43. & seqq. D. Lagun. de fructib. p. 2. cap. 24. num. 137. seqq. R. Reuert. & Marin. dec. 537.*

Et in nostro Regno Neap. est prohibita alienatio horum oppidorum. *Rote. sup. nu. 2.*

per pragm. 12. de emp. & vendit. vbi Tap. D. Galeat. resp. 25. n. 133. Ant. Perez in C. iii. de feud. limitroph. n. 13.

Sic, ut diximus, Princeps non potest contractus à se gestos cum subditis rescindere, neque de plenitudine potestatis. Canonista in c. 1. de probat. Castald. de iure Imper. qu. 111. vers. 81. Larrea allegat. 3. nu. 8. Ricc. collect. 3280. 3492. Sansel. in praxi sect. 29. Sansel. dec. 407. num. 12. seqq. Sabell. §. Princeps num. 4. Casal. conf. 549. n. 6. vol. 4. Barbos. claus. 41. n. 26. Rodolph. de absolut. Princip. potest. cap. 6. num. 170. Arnif. de iure maiest. lib. 3. c. 3. n. 12. Aliograd. consil. 70. nu. 26. 27. lib. 2. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 11. Add. ad Sansel. decif. 332. Tusc. lit. P. concl. 690. seqq. Larrea allegat. 3. Angelis in Astral. patrocini. post trah. de confess. opasf. 2. n. 75. seqq. Torre de maiora. Ital.

Et licet Deus Principibus subiecit leges, immo, & Vniuersum Mundum. Rolan. consil. 66. num. 33. vol. 2. Petra de potest. Princip. cap. 32. num. 145. Tamen non illis subiecit contractus. Mench. Illustr. lib. 1. c. 3. nu. 1. Tap. in l. fin. p. 2. c. 9. n. 5. de consil. Princip. Grammat. dec. 65. n. 27. Gratian. dist. 891. n. 12. Larrea allegat. 3. n. 3. Valenz. consil. 2. nu. 65. Valase. consil. 120. n. 10. Pezreya dec. 120. à n. 3.

Quod procedit etiam in Papa. Ias. consil. 86. n. 9. vol. 3. Grammat. dec. 65. num. 27. Bursat. conf. 160. n. 66. vol. 2. Larrea alleg. 119. n. 8. Rodolph. de absolut. Princip. potest. c. 6. n. 175. & 176.

Nam Princeps in contractibus vitur iore communi, & ut priuatus. Valase. consil. 120. nu. 3. seqq. Phab. p. 1. arrest. 46. Larrea alleg. 119. n. 7. Valenz. conf. 2. nu. 51. seqq. Cyriac. contr. 13. n. 66. G. urbi de feud. §. 1. gl. 3. nu. 26. Capyc. Latr. dec. 188. n. 5. 8. Idem Phab. p. 2. decif. 113. Barbos. claus. 41. n. 28. Rodolph. d. c. 6. n. 171.

Ideo Princeps efficaciter obligatur ex contractu gesto cum lubito. Gomez. variar. tom. 2. c. 1. num. 1. & ibi Laynez. Valase. d. consil. 120. n. 10. Pezreya dec. 120. à n. 8. Larrea alleg. 3. nu. 1. alleg. 40. n. 5. alleg. 119. n. 6. Tap. dec. 10. nu. 120. Cyriac. contr. 13. num. 66. Tonnu. de pracent. p. 1. c. 11. n. 13. Capyc. Latr. d. dec. 188. n. 6. 9. Valenz. conf. 2. n. 51. Barbos. claus. 41. n. 26. Gratian. dist. 959. n. 16. Rodolph. d. c. 6. nu. 173. seqq. Cabed. dec. 78. p. 2. K'rcol. de transfat. qu. 53. nu. 1. seqq. Ricc. collect. 3082. Sabell. §. Princeps n. 17.

Ideo clausula: De plenitudine potestatis, apposita in contractu Principis, nulla est, & nullum operatur effectum. Sasse dec. 187. n. 3. Barbos. d. claus. 41. n. 27.

Et contractus Principis semper dicitur bonæ fidei, licet alias esset stricti iuris. Valase. consil. 132. nu. 8. Gratian. dist. 818. nu. 17. 891. n. 11. Crepi obf. 103. n. 60. 61. Arnif. de iure maiest. lib. 3. c. 3. n. 12. in fine.

Et ad iahum contractuum obseruantiam, teneretur non solum vi directione, sed coactione, Larrea alleg. 42. n. 20. P. Gregor. de Rep. lib. 8. c. 8. Azor. lib. 5. p. 1. c. 11. qu. 1. Salas de lib. d. p.

14. sect. 2. n. 27. Bonacin. de legib. disp. 1. q. 1. p. 1. n. 6. n. 14. Salze d. de leg. polit. lib. 1. c. 7. n. 10. Valenz. conf. 2. nu. 61. 62. post mille D. Antun. de donat. lib. 1. c. 11. n. 8. seqq.

Et sicut Principi non licet reuocare, non licet Successori. Torre de maiora. Ital. vbi Bosc. 1. n. 200. fol. 473.

Beneuerum, si contractus iniquitatem contineret potest illos rescindere, reuocare, & ab illis recedere. Petra de potest. Princip. c. 32. dub. 2. princip. ante n. 194. & 208. 240. Larrea alleg. 3. n. 27. 28. Capyc. Latr. dec. 198. n. 107.

Idem ex publica vtilitate, nam potest Princeps contractus tollere, & reformare, puta pro bono pacis, l. quod semel. ff. de decret. ob ord. faciend. c. in nostra de iniur. Leo dec. 34. n. 28. Valenz. conf. 99. n. 34. Larrea alleg. 3. n. 8. seqq. Capyc. Latr. d. dec. 188. n. 5. 8. seqq. C. anet. conf. 76. num. 7. Mexia ad pragm. Tolet. concl. 6. n. 60.

Vel propter viranda scandala, vel aliam quamlibet euidentem vilitatem. Capyc. Latr. d. dec. 188. num. 59. Vin. dec. 28. n. 8. Rodolph. d. c. 6. n. 199. Quæ procedunt, si causa iusta concernat fauorem publicum, qui euident sit, & causa superueniat. Ceph. il. conf. 302. n. 136. & 138. vo. 3. Larrea d. alleg. 3. n. 10. 20. Valenz. conf. 16. nu. 39. Cyriac. contr. 481. nu. 35. 36. & n. 39. contr. 378. n. 44.

Quamuis contractus Principis sit iuratus. Mench. conf. 214. nu. 24. Larrea d. alleg. 3. nu. 11. Capyc. Latr. d. dec. 188. n. 62. 63.

Et hæc procedunt data iusta causa publicæ vilitatis, quæ principaliter suadeat reuocationem contractus, secus si secundario, & inconsequentiam, ita ut non attendatur causa vilitatis patrimonij Fisci, vel priuati, sed quæ principaliter bonum commune, & publicum respiciat. Ias. in l. Barbarius. n. 44. ff. de offic. prator. Mastrill. de magistr. lib. 3. c. 4. n. 346. Larrea alleg. 3. n. 26. Antun. sup. n. 33.

Verum potest Princeps ius immediatè quæsitum, per modum iuris ciuils tollere, etiam sine causa, ante rei traditionem, & apprehensam possessionem. Cast. in l. gallus. §. & quid ff. de liber. & posth. Alex. conf. 87. vol. 2. Antun. sup. lib. 2. cap. 29. n. 84. R. Reuert. dec. 554.

Immo de plenitudine potestatis, etiam contra ius naturale disponere contra subditum, ad reu. i. Lucius. ff. de cuiuslibet si verberatum ff. de rei vindic. l. 2. C. quib. ex causis serui, & c. Cyn. & alij in l. fin. C. si contra ius. Aretin. in c. noui. de iudic. Dec. conf. 198. & in c. qua in Ecclesiarum. de consue. Et licet Felin. ibid. contrariam opinionem venientem, & communiozem demonstret, & Socin. conf. 164. R. Marin. ad Reuert. d. dec. 554. n. 1. 2. & lib. 2. res. 46. n. 8. Tamen prima opinio est venior, dummodo in subditum, cum causa, & non in totum ius illud tollatur, sed tantum limitetur. Cyn. in d. l. fin. Abb. Felin. & Decan. d. c. qua in Ecclesiarum. Luc. de Penna in l. predia, C. de locat. pred. ciuil. lib. 11. R. Reuert. dec. 554.

- 338 Potest Princeps, etiam sine causa, reuocare concessionem ante rei traditionem, & apprehensam possessionem. *Alex. conf. 87. vol. 2. Anun. de donat. lib. 2. c. 29. n. 84.* Sed etiam post, quoad actus futuros, quæ concessionem habent tractum successuum. *D. Cepparell. res. 26. n. 21.* Et reuocans præsumitur iusta causa. *num. 21. Grammat. dec. 46. n. 5. seqq. Sard. conf. 419. num. 9. vol. 3.*
- 339 Et potest contractus reuocare, etiam non dato excambio, quando Res recipitur. *Torre de passis lib. 1. c. 10. n. 61.* Et potest reuocare privilegia concessa. *D. Cepparell. res. 73. num. 8. Astrill. de magistrat. lib. 3. c. 4. n. 318. & seqq.*
- 340 Beneficium numquam intelligitur Princeps præiudicare Tertio, quamuis motu proprio rescribat. *Gratian. disc. 730. n. 31. & 43. seqq. & disc. 854. n. 23. seqq. & disc. 421. n. 38. disc. 634. n. 20. disc. 780. n. 29. disc. 867. n. 16. seqq. Rebuff. in praxi benefic. p. 1. tit. de non toll. in quæst. gl. 6. per tot. vbi pluribus modis ampliat, & glof. 6. duodecim limitationes adducit. Christin. dec. 75 vol. 2. Paul. Rub. in annot. ad dec. 217. p. 9. recent. Sabell. §. Princeps n. 4.*
- 341 Quando apparet de Principis voluntate, veniunt omnia per ipsum expressa, quamuis essent alteri quæ sita, etiam nulla expressa causa, quæ semper in Principe præsumitur. *Gratian. disc. 845. n. 25. seqq. disc. 959. n. 4. seqq. Tuse. lit. P. concl. 680. & seqq. Rota in nouiss. par. 6. dec. 332. n. 9.* Nam Principis donatio habet vim legis, hanc Sabell. §. donatib. n. 18. Vbi tota materia donationis Principis.
- 342 Sed vbi agitur de tollendo Iure quæsitio non præsumitur causa, nisi exprimat. *Magon. dec. Flor. 131. nu. 12.* Immo non sufficere causam expressam, sed esse probandam illam esse veram. *Bossut. de Princip. & princip. eius not. 199. Franc. de Angelis in Astruc. parocin. post. tract. de confess. opus. 2. nu. 146. Larrea alleg. 114. 115.* Nam non potest ius Tertio quæsitum tollere. *Torre de maiorat. ital. p. 1. c. 33. n. 3. 18.* Nec de plenitudine potestatis *num. 83.*
- 343 Reuocatio contractuum, & quando veniat fructus rei alienatæ, Et pro resolutione sunt distinguendi plures casus, in quibus competit actio reuocatoria. Primus casus est quod competit actio reuocatoria Creditori habenti tantum actionem personalem, contra illum, qui emit bona sui debitoris alienantis in fraudem *l. 1. 6. & tot. tit. ff. de his, quæ in fraud. credit.* Secundus, competit creditori hypothecam habenti, qui potest auocare alienata per debitorem, etiam sine fraude, si debitor sit non soluendo. *l. 21. ff. quæ in fraud. cred. Franch. & Luca dec. 558. num. 10.* Tertius, contra illum, qui emit lite pendente, *Menoch. onj. 1187. nu. 3. 4.* Competit filio, cuius pater, vel mater alienauit bona titulo gratuito, & potest filius reuocare, usque ad quantitatem legitimæ, ut de donatis est *tex. l. 1. & 100 tit. C. de inoffic. donat.* Item & de datus in dotem, *l. unie. C. de inoffic. donat. Montic.*
- de Inuent. hered. c. 10. nu. 139. *Gallus de fructib. disp. 16. nu. 29.*
- 344 In his casibus proposita reuocatoria, an veniant fructus. In primo casu, quod veniant fructus, qui erant pendentes tempore alienationis, & fructus a lite mota, per *tex. l. fin. §. non solum, ff. quæ in fraud. cred. Franch. dec. 558. in fine, vbi decemum refert.*
- 345 Alia est opinio, quod pro omni tempore veniunt fructus *l. 10 §. per hanc actionem, ff. quæ in fraud. credit. & l. 38. videamus §. in fraud. ff. de usufr. & d. l. 10. §. praterea.*
- 346 Pro resolutione *Gallus de fructibus di. p. 23. art. 4. nu. 46.* distinguit. Aut emptor fraudis fuit perceptor, & procedit secunda opinio, per iura allegata, Aut emptor ignorauit, & procedit, secunda opinio, & ratio de fructibus pendens tempore contractus, quia sunt pars rei, & sic erant venditoris. Sed in perceptis post lite motam, est ratio generalis, de qua in *l. praterea 24 & l. 21. & l. 23. §. hac ratio, ff. de rei vendic. Gallus disp. 12. q. 4.*
- 347 Quoad secundum articulum, an possidens rem hypothecam teneatur creditori ad fructus, & fructus non sunt obligati creditori. *Gallus de fructib. disp. 31. num. 3.* vbi quia dicti fructus numquam fuerunt debitoris. *Franch. dec. 112. nu. 13. Tuse. l. 1. F. concl. 487. nu. 12. concl. 488. num. 4. 490. nu. 24. per text. l. Paulus 29. ff. de pignor.*
- 348 Quo ad 3 art. dicit fructus exequi quando creditor non potest aliter satisfacere, *l. Imperatoris, §. fin. ff. de appellat. & relat. Gallus sup. disp. 32. nu. 10. & 20.*
- 349 Quo ad 4 art. de filio reuocante alienata per parentes ut gratuito, usque ad legitimam, dicimus reuocare etiam pro fructibus a die mortis patris. *Fasq. illustr. contro. cap. 38. Gallus de fructib. disp. 16. nu. 31.* vbi impugnat. *Foer. dec. 98. sup. in l. si unquam nu. 40. C. de reuoc. donat. Traq. ibid. verb. reuertatur n. 228. in contrarium.*
- 350 In omni reuocatoria veniunt fructus a die litis contestatæ. *l. fin. §. non solum, ff. quæ in fraud. credit. Franch. & Luca dec. 558. num. 18. Gallus de fructib. disp. 12. art. 1. q. 4.*
- 351 Si agatur reuocatoria pro dote in officio, si bona matris consistant in quantitate non veniunt fructus, nisi a lite mota, quia maritus bona illa possidet bona fide nullo oneroso. *Franc. & Luca d. dec. 558. nu. 11.*
- 352 Et in omni reuocatione contractus, pura in reuocante alienationem feudi ob defectu assensus, feudum cum fructibus recuperabit, reuocatio pretio cum interesse. *Reg. Marin. lib. 1. res. 149. nu. 4.*
- 353 Et reuocato, & resolutio contractus, Res cum fructibus, & pretium cum interesse restituitur. *l. si prædium. & l. usura. C. de præd. minor. l. si fundus. §. tamen, ff. de reb. eorum. l. 10. Covar. lib. 3. Miscell. c. 9. Traq. in l. si unquam verb. reuertatur nu. 278. C. de reuoc. donat. Covar. var. lib. 2. c. 9. nu. 1. & ibi Faria. R. Marin. lib. 1. c. 149. nu. 2. & ibi Luca.*

354 Et conclusio procedit etiam in Fisco, nā licet ille ad vsuras non teneatur, licet ipse possit petere. l. cum quidam. §. ex locato, vers. si fecus, ff. de vsuris. Alfar. de offi. fisci. l. 16. n. 190. & gl. 18. nu. 24. R. Constant. in tit. C. de vsuris fisci. lib. 10. nu. 21. vbi ex d. §. ex locato id iurū limitat, quando Fiscus succedit priuato, qui vsuras soluebat, vt eo casu ipse etiam ad illas præstandas teneatur. Vide Gob. consule. 126. Leotard. de vsur. c. 22. n. 21.

355 Sed quoad interesse nulli dubium est, quod Fiscus teneatur. Salje. in l. quoties col. 2. vers. ex secunda solutio re. C. de rei vendicat. per notat in l. cum allegas. C. de vsuris. R. Marin. d. c. 149. n. 6.

356 Verum vbi quis condemnatur ad fructus rei, illi restituuntur deductis expensis factis in illis recolligendis. l. domum, C. de rei vendic. l. 1. C. de his, quib. vt indign. Salie. in l. 1. C. de fructib. & huius expens. Barb. in l. 7. fructus n. 8 ff. sol. matr. Tusc. l. 1. E. consil. 645. 646. Perez de iure Fisci. lib. 7. tit. 1. nu. 27. C. de expens. & meliorat. cap. 1. num. 11. Quamuis ad sui dispositio, quod de omnibus fructibus, nam adhuc expensæ deducuntur, Corn. cons. 289. lib. 1. Capyc. dec. 20. nu. 5. Tusc. l. 1. F. consil. 484. num. 40. & consil. 501. nu. 4. Gallus de fructibus d. p. 2. art. 7. nu. 11. Sabell. de fructus n. 2. Rota p. 13. res. dec. 431. Pacion. de locat. cap. 34. n. 49. seqq.

357 Quamuis dicatur, quod restituantur integri fructus. Campeg. de dote p. 2. q. 12. n. 1. Cassan. cons. 1. in 5. part. nu. 85. G. riel. com. tit. de trebell. concl. 5. nu. 2. l. 1. Copus de fructibus lib. 1. in 1. cap. 6. Petr. Loriot. de fructib. axiom. 4. Menoch. consil. 374. nu. 34. Gallus sup. n. 20.

Secus si loquamur de quota fructuum, nam eo casu non debent restitui expensæ. Gallus sup. nu. 21. vbi respondet contrarijs, Capyc. dec. 20. nu. 12. Copus d. c. 6. Affl. dec. 252. n. 8. Tirag. de iure Primog. q. 74. n. 9.

358 Immo si ille, qui debet restituere fructus, illos restituat sine deductione expensarum, potest nihilominus petere expensas. Tirag. de retract. conueni. §. 7. gl. 1. num. 7. P. Barbof. in l. diuortio. §. fin. p. 1. nu. 2. ff. solut. matr. per tex. l. 15. ff. de impens. l. 40. §. si pat. ff. de cond. indeb. cum concord. Gallus sup. nu. 49.

359 Et expensæ desobscationis etiam deducuntur ex fructibus, Ruin. cons. 125. nu. 13. seqq. lib. 3. Barbof. in d. l. diuortio. §. fin. p. 1. nu. 23. per tex. l. 6. in tra. gl. ff. de impens. in reb. dotat. fact. l. 22. cum gl. ff. de petit. hered. Si ex desobscatione fundus redditur vtilior, & fructuosior, sed imputat ligna percepta in expensas. Gallus sup. n. 50. 51.

Sic pro custodia rei, nam minuunt fructus. Gallus sup. nu. 27. seqq. vbi modificat.

Quod si dispositio hominis referatur ad fructus pendentes, intelligitur naturaliter, sine aliqua deductione. Gallus sup. nu. 15. vbi explicat.

Sunt deducendæ operæ propriæ laborantis in fundo restituendo. Gall. sup. n. 30.

Tom. IV.

Etiam malæ fidei possessor deducit expensas. l. 39. §. fin. ff. de petit. hered. cum concord. Gallus sup. n. 35. seqq.

Verum si expensæ sint factæ principaliter pro alicuius possessoris vtilitate, non possunt repeti ab eo, in cuius commodum secundario cedunt. l. si absenti. ff. de vs. fr. l. fin. ff. de impens. in reb. dotat. l. 2. §. item labco. ff. ne quid in loco publ. l. 2. ff. de auth. tutor. l. si quis. ff. si cert. petat. l. ex duobus. ff. de negot. gestis. Mart. Landens. tract. de Castell. & Cast. n. 6. in Tract. D. D. tom. 16. fol. 278. Rolan. cons. 69. nu. 29. vol. 1. & cons. 56. vol. 4. Boer. de Custod. clau. n. 50. Aniles in c. praetor. 22. gloss. Torres num. 36. Mastr. l. de Magistr. lib. 4. c. 16. nu. 179. D. Lagan. de fructib. p. 1. c. 24. nu. 130.

360 Si quis habeat facultatem nominandi aliquem ad officium, vel ad aliam rem, & vel eligendi, facta nominatione, vel electione, an liceat illam reuocare. Et videtur dicendum, non posse, ex tex. l. huiusmodi. §. Sticham. ff. de leg. 1. Cum electio trahat secum executionem, & consumata dicatur. l. apud Amphib. dam. ff. de opt. legat. Vale. 2. cons. 155. nu. 17. & seqq. Parz de reuoc. c. 34. num. 14. No. ue. ol. alleg. 9. nu. 34. & seqq. Addit. ad Fontanell. de pactis nupt. Post. tom. 2. nu. 7. Rota p. 9. e. dec. 358. nu. 1. vol. 2. Ruc. col. ed. 2544. Rota p. 13. res. dec. 217. nu. 9. & seqq. Tonnus. lib. 2. c. 51. nu. 28. Card. Luca de fide com. d. sc. 156. nu. 11. d. sc. 182. nu. 4. 5. l. dem. de iure patron. d. sc. 68. nu. 14. Gratian. d. sc. 58. no. 34. Valasc. consil. 102. nu. 12. Cyr. ac. contr. 227. nu. 27. 28. Solarzan. de iure iudic. ar. 2. lib. 2. c. 22. nu. 60. 61. Sanfel. dec. 278. nu. 1. 4. Montan. de regal. verb. de regal. offic. n. 46. Ant. de donat. lib. 1. cap. 13. num. 38. Franch. dec. 539. Thor. in comp. dec. p. 1. verb. electi. Non. in Lucerna Regular. verb. electio nu. 26. Cabed. dec. 84. p. 2. Molina de primog. lib. 2. c. 4. nu. 37. Castill. lib. 2. controuerf. cap. 46. num. 46. Luca ad Franch. decif. 539. nu. 1. Valenz. c. o. f. 155. nu. 26. vol. 2. N. nar. q. 44. lib. 1. Staiban. res. 64. Contra facit tex. in l. cum pater. §. a filia, & l. vniuers. ex familia. ff. de leg. 2.

Distingunt aliqui, Aut facultas nominandi competit ex contractu, vel alio actu inter viuos, Aut in vltima voluntate, vt primo casu facta electione, non possit reuocare, si fuerit acceptata, secundo casu sic. Nos ad Rouit. cons. 43. n. 5. & seqq. lib. 2. post Canall. q. 686. Valenz. cons. 63. ex nu. 39. Castill. tom. 5. contr. cap. 80. nu. 18. Salgad. labyr. o. 2. n. 27. n. 31. seqq.

Distinguit Bar. in d. l. vnum ex familia. Aut nominatio, & electio est faciēda de præsentī, & non licet reuocare, & variare, Aut electio est collata ad tempus mortis, vel ad alium diē, tunc si fiat ante tempus erit variabilis, & de nouo fieri potest electio. Molina de primog. lib. 2. c. 4. nu. 22. & seqq. Anna alleg. 179. Gomez in l. 17. Tauri nu. 6. & in l. 35. & l. 47. nu. 50. Surd. cons. 264. num. 29. Add. ad G. ma dec. 36. Valasc. consil. 102. nu. 23. seqq. Cutac. obs. lib. 10. c. 39.

X x

Rota

Rota dec. 323. & 263. p. 1. rec. Seraphim. et. 589. Gratian. disc. 746. nu. 12. et. est in l. cum pater 79 §. a filia. ff. de leg. 2. Tonnus. sup. & c. 50. num. 48. Casull. qu. 686. Valenz. conf. 63. ex nu. 39. Castill. controu. 80. nu. 18. lib. 5. Nos ad Rouit. conf. 43. nu. 5. lib. 2.

361 Sic quando electio est faciendam per ultimam voluntatem, siue competat ex contractu, siue ex testamento, ut possit variari usque ad mortem. *Tonnus. qu. 686. l. 9. §. 1. nu. 28. Cald. de nominat. lib. 3. c. 2. nu. 11. Molina de primog. sup. Gratian. disc. 746. num. 12. Gomez sup. l. huius de success. lib. 8. tit. 8. Barbosa. in c. 58. de elect. & voto 126. nu. 115. & 117. Salgad. de reg. p. o. c. 7. p. 2. c. 13. a nu. 103. idem in labyr. p. 2. c. 27. a nu. 16. de supplicat. ad Sanctiss. p. 1. c. 10. §. vn. c. a nu. 22. & 23. & §. 6. Carlesal. de iudic. tit. 1. disp. 2. num. 489. & nu. 603. & seqq. Valenz. conf. 83. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 11. nu. 58. & c. 22. a nu. 6. Grub. ad Consect. Mess. m. c. 10. gl. 6. ex n. 22. Castill. tom. 5. contr. 80. Diana. tom. 6. c. 1. §. 9. res. 61. Hermosil. §. 3. gl. 6. n. 35. tit. 5. p. 5. Card. Luca de testam. disc. 47. n. 6. de fideicom. disc. 156. nu. 12. disc. 182. nu. 45. Fontanell. dec. 39. nu. 11. Luca ad Franch. dec. 39. nu. 4. Aguila ad Roxas de Incompatibil. p. 1. c. 3. n. 27. 28.*

362 Ideo si electus inuita non esset in humanis, aut alias esset inhabilis tempore mortis illius, cui competebar electio, non posset frui bonis, in quibus fuit electus, quia electio ad tempus mortis collata redditur nulla, si ante tempus mortis facta fuerit. *Tonnus. de. 56. n. 49.*

363 Verum si electio facta in vita non fuerit reuocata ante mortem eligentis, & electus fuerit habilis tempore mortis, electio illa, quauis nulliter facta, confirmatur morte eligentis. *Cald. de poss. elig. lib. 3. c. 2. nu. 17. & lib. 3. n. 3. nu. 15. 16. Sord. d. conf. 264. nu. 27.*

364 Sed si fuerit eo tempore inhabilis, propter incapacitatem aut mortem, electio facta in vita nulla remanet, quia cum supponamus Testatorem mandasse, ut electio fieret, tunc tempore mortis, dispositio illa ad tempus mortis relata conditionalis est, & per consequens adimenda informis specifica. *l. qui heredes, & l. Ma. nus. ff. de condit. & demonstrat. Sord. d. conf. 264. num. 45. vers. & quod septimo. Cyriac. contr. 209. nu. 49. Ruin. conf. 29. nu. 9. vol. 2. Vbi quod habens facultatem eligendi tenetur sequi voluntatem Testatoris, etiam tacitam, quem citat licet corrupte alleget Castill. controuers. lib. 2. c. 26. n. 26. & 86. sequitur Molina de primog. lib. 2. c. 4. n. 36. vbi Addites. Rota d. dec. 323. n. 2. p. 1. rec.*

Sed Castill. lib. 2. controuers. c. 26. num. 46. dicit, quod cum debeat fieri in morte, si fiat in vita non possit reuocari, & variari, meminit Luca ad Franch. dec. 39. nu. 12. Mer. de maior. p. 1. nu. 48. num. 45. Aluarad. de coniect. ment. de functi lib. 2. c. 2. nu. 28.

365 Et generaliter quamuis testator pure hæredem grauauerit de eligendo, tamen ex coniecturis, electio ad tempus mortis referenda

est, ut aduertit Peregr. de fideicom. art. 45. nu. 2. Fufar. de sublit. qu. 270. num. 12. Tonnus. d. c. 50. num. 53.

366 In alternatiuis semel facta electione, non licet amplius variare. *Card. Luca de credit. disc. 141. nu. 2. 12.*

367 Sic si fiat electio vnus ex duobus fideicommissis incompatibilibus non potest variari. *Card. Luca de fideicom. disc. 12. nu. 5. 6. vbi declarat.*

368 Electio in morte, an præuentiuè possit fieri in vita. *Card. Luca de fideicom. disc. 33. nu. 15. & seqq. de iure patronat. disc. 68. n. 4. 11.*

369 Quando censetur restricta ad actus inter viuos. *Card. Luca de fideicom. disc. 56. n. 9. seqq.*

370 Et quoad electionem de præsensu faciendam, dicta procedunt quoties acceptatio nominari, & electi est sequuta, secus non sequuta acceptatione, per text. c. si electio. de elect. in 6. Ancharan. conf. 127. nu. 12. seqq. Cald. lib. 3. de emphyt. c. 6. nu. 10. in fin. p. 3. fol. 80. Cammarat. esp. 5. n. 13. lib. 2. Nos ad Rouit. conf. 43. n. 17. lib. 2. & conf. 43. n. 7. d. lib. 2. Castill. tom. 5. contr. c. 80. nu. 18. seqq. Salgad. labyr. p. 2. c. 27. n. 3. 1. seqq.

371 Procedit secundo quoties legitime est facta nominatio, secus si esset nulla, nam tunc noua fieri potest, l. 2. de optione. ff. de option. legata. Valasc. consult. 102. n. 33. Gratian. disc. 58. n. 6. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 22. num. 61. Montan. de regal. offic. n. 47. Antun. de donat. lib. 1. c. 13. n. 46. Anna alleg. 139. nu. 3. Sanfel. dec. 149. Amthangel. de regal. offic. p. 16. n. 30. Nam paria sunt non esse factam nominationem, vel nulliter factam, l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. Antun. sup. Salgad. de suppli. ut. ad Sanctiss. p. 1. c. 12. §. vnic. nu. 46. Menoch. conf. 320. Valenz. Valasc. conf. 32.

372 Secus si nominatio esse facta scienter personæ indignæ, nam tunc non posset variare, secus si ignoranter, & præsumitur ignorantia, nisi probetur scientia. cap. gratum. de postulatum concord. Menoch. de ar. m. lib. 2. cont. 6. cas. 521. num. 1. Fontanell. de patris. claus. 4. gl. 10. p. 1. n. 50. Luca ad Gratian. disc. 58. n. 4. Et facultas nominandi intelligitur de primo actu valido, R. Sanfel. dec. 149. Amthangel. de regal. offic. qu. 16. n. 29. & seqq.

Sic nominatio facta in testamento nullo, inuulis est, Antun. sup. num. 48. Nos ad Rouit. d. conf. 63. n. 18.

373 Si persona nominata decedat ante nominantem, nominatio fit caduca. *Cald. lib. 3. de nominat. emphyt. c. 9. Gama dec. 382. Molina disp. 483. n. 2. Gratian. disc. 58. n. 5. seqq. Flor. de Mena lib. 3. var. qu. 22. n. 31. Montan. de regal. offic. n. 46. Antun. de donat. lib. 1. c. 13. n. 40.*

374 Sic si nominatio facta non habuit effectum, an possit iterum fieri, & quod possit, nam non censetur ab dicata facultas iterum nominandi, Grat. discept. 58. disc. 719. n. 22. seqq. & disc. 746. Antun. sup. 41. 42. Molina de primog. lib. 2. c. 4. n. 3. vbi Addites. Fontan. de patris. nupt. claus.

claus. 4. gl. 10. p. 1. n. 29. & dec. 327. n. 3.

Habens nominationem ad officium, non potest sub conditione alium nominare, ita ut deficiente secunda nominatione valida sit. *Montan. de regal. offic. n. 48. Antun. de donat. lib. 1. c. 13. n. 43. seqq.*

375 Nominatio infra quantum tempus debeat fieri, intra annum, & tanto tempore amitti facultatem nominandi. *Surd. dec. 226. Rot. p. 17. rec. dec. 380. nu. 3. seqq. Idem Surd. dec. 325. Card. Luca de empt. disc. 30. nu. 1. seqq. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. c. 30. Hermosill. fol. 676. n. 13.*

Secus si adsit facultas nominandi quodcumque, & nominatione facta non tenetur nominans de euictione ad favorem personæ nominatæ, quamvis illam promiserit pro dato, & facto suo, ad quod restringitur, & non ultra, quia perinde, ac si nominatus ab initio ipse contraxisset. *Rot. p. 18. decif. 556. Nisi talis nominatio fiat, tamquam novus contractus, & novis creditoribus additis, quia tunc tenetur de euictione. Rota p. 19. dec. 163. Sic facta nominatione est unicus contractus, & debetur unica gabella. Surd. dec. 128. in fin. Marta vot. 127. nu. 15. Rota p. 18. rec. dec. 556. n. 3. & seqq.*

376 Favore dotis, si electio facta fuerit ex causa dotis, cum promissione de non reuocando, aut subsecuta traditione, non datur locus variationi, sed electio semel facta in vita, irrevocabilis est, quamvis nominatio esset collata in tempus mortis, *Addit. ad Molin. d. primog. d. c. 4. nu. 22. in fine, vers. limitatur etiam, post Valasc. Caldas, Castill. & alios ibidem allegatos. Cald. de emphyt. lib. 3. c. 2. nu. 49. Add. ad Gama d. dec. 36. n. 1. in fin.*

Sed *Tommat. d. q. 51. n. 31.* tenet: ex quacunque causa facta sit nominatio, si ipsa ad tempus mortis eligere debentis relata fuerit, & nominatus moriatur ante nominationem, quod electio non subsistat in præiudicium illorum, qui tempore mortis, quo nominatio facienda erat superstites fuerint, ob rationes, & iura supra allegata.

377 Sic etiam si inter maritum, & uxorem, conuentum sit vnum ex liberis, tam ad paternam, quam ad maternam bona eligi, de communi utriusque consensu, sed maritus Paulum prius enitum, præsentem, & consentiente uxore nominasset, mortuo marito non potest uxor nominationi factæ de illo primogenito contravenire, nec illam etiam quo ad bona maternam reuocare. Nam quando pluribus eligendi facultas commissa est, seu reservata, vno ex illi post factam electionem mortuo, alius superstes non potest variare, quia in ijs, in quibus requiritur voluntas aliena, unus absque eo, cuius exigitur voluntas variare non potest. *Castill. lib. 2. controu. c. 26. n. 84. Vbi ostendit, quod in voluntate aliena non licet variare, licet in propria admitteretur variatio. Ant. Fab. in Cod. lib. 6. tit. 20. d. fin. 19.*

378 Emphyteuta, qui habuit emphyteusim, *Tom. IV.*

pro se, & filijs, si nominet aliquem filium in illa, illum gravare non potest, quia nominatus non habet emphyteusim à nominante, sed à priuo concedente, qui modum, nec conditionem apponere potest, ut ex illa soluat, aut illam restituat alicui, nam ille, qui sola nominandi facultate vititur, nihil de suo dat, licet in eum, qui nominavit videatur beneficium conferre, dum nominatum elegit, tamen nominatus à primo concedente accepit, & gravamen rejicitur, & manet libera emphyteusis, absque ulla obligatione. *Turret. conf. 51. Gama dec. 5. Phœb. p. 2. dec. 115. n. 26. Solorz. de Iure Indiar. lib. 3. c. 4. nu. 34. Valenz. co. 155. n. 9. seqq. Noguerol. alleg. 11. nu. 89. Molina disp. 592. nu. 8. Valasc. consult. 186. nu. 8. 9. Pereyra dec. 26. nu. 5. Cald. forens. conf. 8. n. 38. de potest. elig. lib. 3. c. 17. nu. 12. 13. de nom. qu. 8. nu. 9. 12. Castill. lib. 5. contr. 161. num. 5. Robt. de represent. lib. 3. c. 19. nu. 63. Pegas c. 10. nu. 30. resol. Salgad. labyr. p. 2. c. 15. nu. 33. seqq. & 3. p. c. 3. nu. 36. 39. D. Sadarin. resp. 32. Vbi latissime quando nominatus possit gravari.*

379 Tamen si fuerit nominatus hæres nominantis, potest gravare eum in emphyteusi, & solvere debet, & valet gravamen, dummodo testator nominans eundem reliquerit tantumdem ex bonis allodialibus, *l. vnum ex familia. §. si fund. in ff. de leg. 1. Gama decif. 70. num. 2. Pinhair. de cens. & emphyt. disp. 4. nu. 99. Cald. de potest. elig. c. 16. num. 2. seqq. & de nom. qu. 2. n. 9. seqq. Menoch. conf. 196. num. 14. Nisi sit hæres cum beneficio inventarij. Salgad. d. c. 3. num. 41. Mendo in praxi part. 1. lib. 3. cap. 21. num. 21. Pegas sup. n. 31.*

Sic si quis habeat ius nominandi ad emphyteusim, si nominaverit aliquem, cedendo ei omne ius emphyteuticum sibi competens, non potest variare. *Cal. 3. p. de potest. elig. c. 4. d. n. 31. & c. 2. n. 30. & c. 3. n. 13. in fine. Castill. lib. 5. contr. c. 80. n. 18. Olea de cess. iur. tit. 6. qu. 8. n. 5.*

Potestas nominandi ad officium cedi, & transmissi potest, si est concessa ad commodum, & utilitatem ipsius nominare debentis, secus si ad favorem Tertij, post mille *Antun. d. c. 13. n. 49. & seqq. Naal. de transmiss. c. 16. n. 136. n. 18. Larrea dec. 31. n. 4. & 53. Cald. de nomin. q. 6. nu. 22. Ludouf. decif. 456. nu. 4. 5. Gomez. var. lib. 2. c. 11. n. 41. vbi Ayllon. num. 42. Amaya in Lnullus nu. 17. seqq. C. de decur. lib. 10. Olea de cess. iur. tit. 3. qu. 1. n. 27. seqq. Salgad. de reg. protell. p. 4. c. 12. n. 6. 44. Castill. lib. 5. c. 87. & lib. 6. c. 183.*

Princeps, qui nominandi facultatem concessit, potest adlibitum reuocare, si fuerit gratis concessa. *Barbosin cap. decet 16. nu. 4. de reg. iur. in 6. Crespi. obs. 7. n. 10. Couar. lib. 3. var. c. 6. n. 1. Montan. de regal. offic. nu. 77. Antun sup. nu. 56. Vbi secus si concessio facta mediante pecunia, vel ob benemerita, Crespi sup.*

Et ei, cui datur facultas nominandi, non datur gravandi, & onerandi nominatum, *Tommat. resol. civil. c. 50. n. 33. 34. Coccin. dec. 394*

n. 3. D. Calcot. lib. 2. contr. 39. n. 33. Ripol. variar. c. 13. de testam. nu. 399. Cyriac. contr. 56. n. ult. & contr. 107. nu. 19. & contr. 344. nu. 61. R. Pont. conf. 109. n. 16. D. Maldonat. ad Molin. de primogen. lib. 2. c. 5. n. 36. 37. D. Baldus. sit. de legat. & fideicommiss. dec. 5. nu. 1. & seqq. Nec subliquetur gravamen ad favorem alterius, qui poterat eligi, ut contra D. Ios. Berrachin, voto 116. nu. 2, tenet idem D. Baldus. sup. n. 3. post Palma. alleg. 4. nu. 10. seqq. alleg. 5. nu. 15. & seqq. lib. 1. Et licet qui potest non eligere, potest etiam electum gravare. Torre de pactis, fut. su. cess. lib. 1. cap. 23. nu. 22. Tonnut. qq. civil. qu. 50. n. 25. seqq. Mansi. consult. 390. nu. 3. Peregrin. dec. 106. n. 3. Fontanell. dec. 24. nu. 6. Rota coram Coccin. dec. 2158. n. 23. seqq. & dec. 205. nu. 7. p. 9. rec. Tamen id est intelligendum quando facultas eligendi est omnino generalis, & incerta, & tunc quando est de certo genere personarum, quia tunc gravamen imponi non potest. l. vnam ex familia. ff. de leg. 2. & l. vtrum. §. cum quidam. ff. de reb. dub. 12. Mansi. consult. 390. nu. 1. seqq. Fusar. conf. 63. nu. 14. seqq. & de sublit. qu. 511. Rotta disp. 42. nu. 31. seqq. Torre de pactis d. c. 23. n. 23. & de primog. Ital. p. 2. q. 15. n. 10. seqq. Palma alleg. 5. n. 2. seqq. D. Baldus. ad Ramon. conf. 85. n. 53. & seqq. Altograd. contr. 67. n. 3. seqq. post plures decisiones Rota Rom. D. Baldus. sup. n. 7. 13. vbi nu. 14. contradicit, si electio esset facienda de incertis incertorum. Riddolfin. alleg. 67. n. 7. & ita intelligit D. Mansi. consult. 309. Peregr. dec. 306.

Nam quando electio debet fieri ex certo genere, & sit tunc nominatio ceperetur facta à mandante fieri nominationem, & non à nominante, & sic non potest gravari. d. l. vnam ex familia. §. si de familia. ff. de leg. 2. Palma d. alleg. 5. nu. 2. Card. Luca de testam. disc. 46. & 48. de legit. disc. 27. nu. 5. de fideicom. disc. 218. nu. 4. Peregr. conf. 106. nu. 3. D. Baldus. ad Ramon. conf. 85. nu. 67. & seqq. Idem sup. n. 8.

Eo maxime si testator voluit, quod integra hæreditas eat ad nominatum, Molin. de primogen. lib. 2. c. 4. nu. 19. seqq. Palma alleg. 5. nu. 8. 9. Sadarin. resp. 32. nu. 48. D. Baldus. ad Ramon. d. conf. 85. nu. 55. seqq. & d. dec. 5. nu. 11. vbi impugnat, & bene Castald. contr. 99. nu. 6. in contrarium. Palma d. alleg. 5. in fine.

Et vbi nominatio esset facienda pure, & sine onere, fieret sub aliquo onere, quod non potest imponi, vitatur onus, & remanet firma nominatio. l. Seius 27. ff. ad l. falcid. Capon. contr. 8. art. 3. nu. 11. Torre de primog. Ital. lib. 1. c. 27. n. 138. seqq. Palma alleg. 5. n. 38. seqq. Sadarin. resp. 32. nu. 59. seqq. D. Baldus. d. dec. 5. n. 15.

Contractus factus in favorem personæ nominandæ, quando, & qualiter valeat, Tusch. lit. C. concl. 1002. ff. E. concl. 132. seqq. Sabell. §. emptoria n. 39. vbi late, Angelus de confess. lib. 2. qu. 75. Nos q.

Alia ad materiam nominationis, & electionis, vide Sabell. & Castejon. §. nominatio, & electio.

Nos ad Rott. conf. 63. lib. 2. Agnita ad Roxas lib. 1. c. 3.

380 Fideicommissum quod possit fieri in contractibus, nulla difficultas est. Lquorres C. de donat. quæ sub modo. Murzar. de fideic. p. 2. qu. 2. vers. nihilominus Fusar. de sublit. qu. 14. nu. 8. qu. 308. nu. 78. Seraph. dec. 410. nu. 16. & dec. 828. nu. 2. & reprobat Menoch. probat Martia. conf. 191. Peregr. de fideicom. art. 1. nu. 16. art. 51. nu. 2. vbi Censal. Knipschilt. de fideicom. cap. 6. nu. 57. Petris conf. 51. nu. 21. Theodor. alleg. 24. nu. 2. Mastrill. dec. 190. nu. 9. lib. 2. Gratian. disc. 247. nu. 1. Casanat. conf. 52. nu. 8. R. Marcian. disp. 12. nu. 1. R. Capyc. Latr. consult. 85. nu. 1. dec. 2. nu. 2. vbi D. Mansi. nu. 2. Amat. res. 12. nu. 1. 2. Castill. lib. 5. contr. c. 144. nu. 8. in fine D. Stoppa ad D. Merlin. contr. 1. nu. 15. lib. 2.

Quod non potest reuocari. l. sicut ff. de action. & obligat. Crauet. conf. 19. nu. 10. seqq. Paris. conf. 26. nu. 108. lib. 2. Cephal. conf. 301. nu. 112. Sard. conf. 247. nu. 11. Bellon. Jun. conf. 22. nu. 10. seqq. Boer. dec. 355. nu. 2. seqq. Seraph. dec. 427. & 874. Fusar. d. qu. 308. nu. 88. Rota Rom. coram Card. Celso dec. 36.

Et sine difficultate subliquetur fideicommissum factum in contractu, quando non est de omnibus bonis, sed de parte, ex quo nõ auferitur libera testandi facultas. Orosch. dec. 100. nu. 26. Fusar. d. qu. 308. nu. 68. & seqq. D. Celsus sup. nu. 6. 7. 17.

Et licet si non fuit dispositio acceptata, possit reuocari ut diximus Tamen sufficit, quod sit acceptata ab vno ex donatariis, & vocatis. Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. n. 75. Cyriac. contr. 312. n. 89. & seqq. Amat. res. 30. nu. 17. Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. gl. 9. p. 1. nu. 4. tom. 1. D. Celsus sup. nu. 18. Diximus Nos sup. q. Afolin. res. 73. Pegaf. res. cap. 4. nu. 153. seqq.

381 Maioratus institutio in contractu, cum clausula de non reuocando potest reuocari. Valenz. conf. 119. nu. 102. conf. 63. nu. 34. seqq. Mier. de maior. p. 1. q. 22. nu. 7. Barboj. vot. 30. nu. 3. Sesse dec. 24. Castill. contr. cap. 80. & 119. nu. 35. Larrea dec. 60. nu. 20. Valasc. consult. 122. n. nu. 9. Barboj. voto 30. Pegaf. res. cap. 4. vbi nu. 146. & seqq. hoc fundat, & respondet contrariis relatis. nu. 125. & seqq.

Etiam cum iuramento, & regis beneplacito. Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. nu. 4. 55. & lib. 1. cap. 12. Tiraq. de primog. q. 68. D. Calcot. contr. 60. nu. 2. lib. 1.

382 Et sicut competit principali competit eius heredi. Anna in consil. nu. 248. & 150. D. Calcot. sup. nu. 4. seqq.

383 Maioratus ex tertio, & quinto, vel aliter à parentibus institutus reuocabilis est, quāvis habeat clausulam de non reuocando. D. Agnita ad Roxas de incompatibil. p. 1. cap. 3. nu. 10. 11.

384 Sic fideicommissum factum in contractu donationis potest reuocari. Castill. lib. 3. cap. 2. nu. 85.

- 385 Donatio causa mortis cum clausula de non reuocando remanet irrevocabilis l. ubi ita donatur ff. de donat. caus. mort. l. 13. Sicut quodque. l. senatus 39. §. 5. ff. eod. D. *Aguila sup. n. 13. 22. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 4. num. 101. & gl. 21. R. Capyc. Latr. dec. 151. nu. 28. Griz. obs. 118. num. 10. Hermosill. l. 11. tit. 4. gl. 1. nu. 13. p. 5. Fab. de error. dec. 45. err. 1. accod. 47. err. 6. Tusc. lit. D. concl. 654. 661. d. num. 25. & 671.*
- 386 Nisi in contrarium sit voluntas donantis. *Aguila sup. nu. 24.*
- 387 Maioratus ab extraneo institutus, cum pacto de non remouendo est irrevocabilis *Roxas de incompatibil. p. 1. cap. 3. nu. 26. Nolin. de primog. lib. 1. cap. 2. nu. 31. & cap. 12. nu. 21. Maldonat. in addit. lib. 4. cap. 2. d. num. 4. Barbof. vot. 30. num. 6. Larrea dec. 57. nu. 5. Hermosill. l. 1. tit. 4. p. 5. gl. 1. 2. num. 13. 14. Guttier. lib. 3. pract. 9. 63. & p. 1. de iuraz. cap. 12. nu. 118. Gratian. disc. 96. nu. 5. Cala. de potest. clig. 2. p. Robles de repesent. p. 3. cap. 19. num. 33. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 11. nu. 10. Pegaf. res. cap. 4. nu. 144. D. *Aguila sup. nu. 16. 17. 18.**
- Verum licet verum sit, quando pro absentibus Notarius stipulatur, post mille Amar. res. 30. *Alto grad. cons. 38. num. 8. tom. 2. Cynac. contr. 322. Hodier. ad Surd. dec. 111. Gurb. dec. 62. num. 31. Canall. qu. 54. 55. Hermosill. l. 4. tit. 4. p. 5. gl. 1. num. 9. 24. Tbor. vot. 97. nu. 150. post mille Pegaf. d. c. 4. nu. 153. Tamen necessaria est acceptatio, alias ante illam potest reuocari. Larrea dec. 91. Valenz. cons. 23. nu. 11. seqq. Marin. lib. 2. c. 70. num. 11. Gama dec. 258. Larrea all. 115. nu. 25. Castill. tom. 5. c. 80. nu. 12. 15. 41. Phoeon. dec. 105. num. 32. seqq. post mille Pegaf. d. c. 4. num. 154.*
- 388 Irrevocabilis est donatio, etiam causa mortis, quando Titio, pro se, & heredibus suis est facta. *Tusc. lit. D. concl. 671. num. 9. concl. 654. nu. 17. concl. 661. n. 20. seqq. & conclus. 655. num. 9. Amendol. ad Franch. dec. 436. n. 21. *Aguila sup. nu. 25.**
- Substitutio fideicommissaria potest fieri etiam in contractibus, & donationibus inter vivos, & datur actio ex fideicommissio, & licet postea reuocetur donatio quo ad primum donatarium, non censetur reuocata quo ad substitutum, cui per stipulationem donantis, vel donarii queritur actio, & secundum aliquos, etiam ipso iure dominium adueniente casu substitutionis, itaut habeat reuendicationem. *Gratian. disc. 247. 332. 381. nu. 22. disc. 405. nu. 19. disc. 575. Franch. dec. 74. Carena res. 154. 170. Magon. dec. flor. 61. nu. 6. seqq. Caball. cons. 142. num. 74. seqq. lib. 1. Fontanell. de pactis nupt. tam. 1. cl. 4. gl. 25. Rota p. 9. rec. dec. 334. nu. 12. seqq. vol. 2. p. 13. dec. 81. num. 4. & dec. 280. 429. Merlin. dec. 404. Marta vot. pif. 215. Sabell. substitutio nu. 31. & donatio n. 65. vers. 8.*
- Et in præiudicium substituti non est locus reuocationi donationis, etiam de consensu donarii, stante stipulatione pro dicto sub-

- stituto absente. *Marta vot. pif. 215. Rota in nouiss. p. 7. dec. 37. num. 6. Alto grad. cons. 37. nu. 6. 7. lib. 2. Vrecol. consult. 54. num. 42. seqq. vol. 2. Rota p. 9. rec. dec. 334. nu. 12. seqq. & p. 13. dec. 280.*
- In contrarium *Surd. dec. 209. nu. 15. Larrea alleg. 115. num. 25. Diana. p. 8. trafl. 6. res. 103. vt licet contra primum donatarium non possit reuocari, sic contra secundum ante acceptationem. Fab. in C. tit. de donat. que sub modo defin. 2. Christin. dec. 191. n. 10. vol. 4. Vrecol. sup. Marta vot. pif. 247. nu. 7. seqq.*
- 389 Si clausula de non reuocando apponatur in executionis remanet donatio causa mortis, reuocabilis. *Conar. in rubr. de testam. 2. p. 6. 2. n. 39. Anton. de donat. p. 1. preclud. 2. §. 3. n. 11. seqq. Gomez. var. lib. 2. c. 4. num. 22. P. Molina de iust. disp. 287. nu. 17. Surd. cons. 243. num. 40. seqq. Mattienz. in l. 7. gl. 1. nu. 14. tit. 10. lib. 5. recopil. Castill. lib. 4. contr. c. 48. nu. 5. seqq. Hermosill. in l. 11. gl. 1. nu. 14. tit. 4. p. 5. *Aguila sup. n. 24.**
- 390 Electio facta cum pacto, vel iuramento de non reuocando, reuocari non potest. *Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. num. 31. Mer. de maiorat. p. 1. qu. 58. num. 252. Ricc. dec. 107. p. 3. nu. 4. Add. ad Molina. de primogen. lib. 2. c. 4. num. 22. ad 25. 35. *Aguila sup. num. 25.**
- Alias reuocari potest. *D. Mansi consult. 390. num. 26.*
- 391 Sed electio facta in contractu irrevocabilis est quando simpliciter, & absolute ex ultima voluntate competit. *Valenz. cons. 155. n. 20. lib. 2. Novar. l. 6. 1. q. 44. Staiban. res. 64. lib. 1. Maldonat. in addit. ad Molin. de primog. lib. 2. c. 4. nu. 36. 37. Paz. de tenu. c. 34. nu. 55. *Aguila sup. num. 26.**
- 392 Electio ad tempus mortis restricta, si in vita facta sit non potest fieri irrevocabilis *Add. ad Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 22. seqq. Mer. de maior. p. 1. quæst. 18. num. 27. *Aguila sup. num. 27.**
- 393 Electio in testamento facta reuocabilis est *Paz. de tenu. c. 34. num. 57. *Aguila sup. n. 28.**
- 394 Secus si sit facta in illo per contractum, *Idem Paz. sup. n. 54. 59. *Aguila n. 29.**
- 395 In dubio facta in testamento est reuocabilis. *Paz. sup. *Aguila n. 30.**
- 396 Donatio causa mortis, non immutatur ex pacto de non reuocando, quando, vt inter vivos valere non potest, pro vt est donatio inter virum, & uxorem, patrem, & filium, *Tusc. lit. D. anch. 661. n. 28. *Aguila sup. n. 35.**
- 397 Actus de sua natura Reuocabilis non potest ex pacto fieri irrevocabilis *R. Marin. lib. 2. 148. num. 45. R. Galeot. lib. 1. contr. 60. Molin. de primog. lib. 1. cap. 21. num. 24. *Aguila sup. n. 36. Gomez. in l. 40. Tauri n. 15. lib. 2. var. c. 2. nu. 39. c. 3. num. 22. Hermosill. l. 2. g. 4. d. num. 2. tit. 1. & l. 9. gl. 1. d. num. 14. tit. 5. p. 5. Gufm. de euict. qq. 47. d. num. 2. & 13. Salga. de retent. p. 2. c. 7. d. nu. 109. Cenc. de censib. q. 53. Vela differt. 27. d. n. 37. Tonnut. qq. civil. lib. 2. q. 59. Conar. de matrim. c. 3. §. 1.**

Verum pactum ex diametro contrarium, actus gesti, cum transformat in aliud genus negotii. l. 1. §. si rem. ff. de positi. l. insulam. 6. l. si tibi 13. ff. de prescript. verb. quod intelligit Retes de donat. c. 8. num. 16. Quod intellige quando celebrantes actum voluerunt, & potuerunt hunc, vel illud facere, ceterum si noluerunt alium actum celebrare, præter illum, de quo cogitabant, & nihilominus talem adiecerunt pactionem, quæ ipsius actus essentia repugnat, reiiicitur pactio, ut maneat actus, de cuius valore sincerè cogitarunt contrahentes, & hunc esse casum l. 12. ff. de precar. Retes sup. Aguila sup. n. 32. 33.

938 An contractus possit fieri in testamento, & in ultima voluntate, difficultas est, & dato casu, quod possit fieri, an possit reuocari. Nam quod possit fieri est tex. l. non est mirum. ff. de pignorat. action. gl. Bart. Bald. Cast. Salyc. & alij in l. cum antiquitas. C. de testam. l. eandem, in princ. ff. de duob. reis. l. si servus 3. §. qui quisque ff. de leg. 1. cum concord. Guttier. in l. nemo potest. ff. de leg. 1. Tiraq. ad leg. Connub. gl. 3. num. 94. de constit. poss. p. 1. num. 23. Dec. cons. 293. num. 2. Mantica de coniect. lib. 8. tit. 1. num. 35. & lib. 3. tit. 11. nu. 11. Surd. dec. 149. nu. 13. 14. cons. 382. num. 9. Negusant. q. 116. n. 7. Vasq. de success. lib. 3. §. 23. nu. 4. Herpreth. ad Clar. §. testamentum. q. 75. num. 1. Carpzou. iurispud. foren. p. 3. co. sit. 5. de fin. 20. n. 2. Granau. disc. 690. n. 6. Altograd. contr. 78. n. 60. Torre de pactis fut. success. lib. 3. c. 12. num. 4. Cutell. de donat. tract. 2. disc. 1. spec. 17. nu. 7. ad finem & nu. 16. in specie respondet Mart. de success. p. 4. q. 4. art. 2. num. 34. in contrarium. Censal. ad Surd. dec. 127. num. 5. & ad dec. 72. nu. 15.

399 Quod non possit fieri. Vigl. §. sed cum pactione. iustit. de testam. ord. num. 5. Fachin. contr. lib. 5. c. 32. vers. ego verò, ex tex. l. heredes palam §. ultimo ff. de testam. & l. cum antiquitas C. de testam. l. verba contraxerunt. ff. de verb. signif. Harpreth. ad Clar. §. testamentum. q. 75. n. 2. seqq. Osuald. ad Donell. lib. 6. cap. 2. P. Gregor. 42. syn. tagm. 9. n. 3. Torre sup. nu. 15.

400 In hac quæstione Angel. in l. hac consultissima in princip. n. 4. C. de testam. Oroz. de apic. iur. tit. de testam. axiom. 24. & 25. dicunt tunc posse fieri contractum in testamento quando non magnum temporis intervallum requirit, sed ut actus modicus expediri potest, eo quia testamentum propter actum momentaneum non vitietur. Torre nu. 16.

401 Alij aliter dixerunt: Vel agitur de contractu, qui incidenter fiat, & quoquomodo ad testamentum pertineat, & de ultima voluntate aliquid participet, & tunc est tenenda prima opinio, quod contractus in testamento valide fiat, secus si contractus nihil habet commune cum testamento, sed plane sit extraneus. Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 23. nu. 4. Carpz. iurispud. foren. constit. 5. de fin. 30. nu. 4. Dauth. in add. ad l. heredes palam 21. n. 37. vers. priori casu. de testam. Osuald.

ad Donell. lib. 6. c. 8. in fin. Vbi exemplificant in divisione facta inter liberos in testamento patris, & divisio emptionis vicem obtinet. l. 1. C. commun. vtriusque iudicij. Torre sup. num. 17. & seqq.

Idem si contractus factus in testamento contineret naturam testamenti, quando fuerint de hereditate, vel de aliqua parte hereditatis. Alciat. in l. nemo potest nu. 27. ff. de leg. 1. Seraph. dec. 417. n. 8.

402 Quando verò sit contractus, qui cum testamento nihil habet commune, licet testamentum sit nullum, sustinetur tamen contractus. Boer. dec. 353. n. 4. Vasq. de success. lib. 3. §. 23. n. 3. Mantica de coniect. lib. 3. tit. 18. n. 11. & lib. 5. tit. 1. n. 36. Dauth. in d. l. heredes palam n. 37. Guttier. in d. l. nemo potest num. 262. Torre sup. n. 20.

403 In casu vero, quod valeat testamentum in quo adest contractus, licet ipsum reuocetur testamentum, contractus manet. Magdalen. de num. test. in testam. requis. p. 1. c. 27. nu. 26. Guttier. in d. l. nemo potest. nu. 262. in fine. Surd. d. dec. 149. n. 15. Quod est intelligendum in casu, quod tales conuactus fiant præsentem parte, & acceptante, ut explicat Dauth. d. l. heredes palam. n. 37. vers. & huiusmodi, Non vero si fiant in executionem ultimæ voluntatis, nam tales, ut ultima voluntas iudicantur, & reuocata ultima voluntate reuocantur. Decian. cons. 3. nu. 7. lib. 1. Mantica de coniect. lib. 3. tit. 18. n. 13. Dauth. sup. Surd. sup. n. 16. Carpzou. in iurispud. 3. p. constit. 5. de fin. 20. n. 1. seqq. Torre sup. num. 11. seqq.

404 Sic donatio facta in testamento est legatum non donatio. Molina de primog. lib. 1. c. 12. nu. 2. 3. Verum ipso iure dominium transfert in donatarium absque traditione, etiam ad fauorem vltiorum vocatorum. Sperell. dec. 168. n. 36. seqq. Et quamuis donatio fuerit caducata, quoad primum donatarium, tamen sustinetur, quoad substitutos, cum tot reputentur donationes, quot sunt substitutiones, & quilibet donatarius veniat iure suo, per tex. l. quoties. C. de donat. quæ sub modo. Rot. p. 9. rec. 444. nu. 25. seqq. & p. 12. dec. 356. p. 13. dec. 280. nu. 15. ubi quod controuersio vnius non præiudicat alijs. Sabell. §. donatio. num. 21. 34. §. substitutio n. 31.

Donatio facta in testamento cum clausula: quod non possit reuocari, potest nihilominus reuocari cum sapiat actum ultimæ voluntatis, qui reuocabilis est, nisi donatio fiat præsentem, & acceptanti, nam tunc irrevocabilis est, vel nisi Notarius pro absente acceptet, nam tunc ante acceptationem absens est etiam reuocabilis, secus autem post acceptationem. Montan. contr. 61. contra est Fachin. lib. 3. contr. cap. 32. ut donatio sit reuocabilis facta in testamento, etiam præsentem, cum semper sapiat actum ultimæ voluntatis. Videndus Boer. de success. ab intest. theor. 68. Molin. de primog. lib. 1. c. 12. nu. 2. Castill. lib. 5. contr. c. 86. n. 41.

405 Alij vero dicunt: contractus posse fieri in testamento, quo reuocato, non censeri illos reuo-

reuecatos, cum habeant statim effectum à die celebrationis illius, non expectata morte testatoris, dummodo fiant parte præsentis, vel Notario stipulante, quamuis testamentum esset invalidum, & sufficiunt duo testes. *l. in opin.* 167. *verb. contractus. Gratian. disc.* 751. *num.* 3. & *disc.* 895. *n.* 77. *Sabell. §. confessio. n.* 18. *§. Testator. Tusc. lib. C. concl.* 924. *Rota dec.* 334. *num.* 12. *vol. part. 9. res. Ciampa dec.* 339. 381. *Seraphin. dec.* 917. *Marta de suc. ess. legat. p. 4. qu. 4. artic. 2. ubi etiam contra.*

Et tales contractus retinent in omnibus propriam naturam, & annullantur pro adiectionem conditionis impossibilis. *Duran. de condition. p. 4. c. 2. Surd. dec.* 149. & ibi *Hodiern. & Censal. Sabell. §. contractus n.* 12.

Sic confessio facta in testamento regulariter non sufficit ad probationem debiti, sed confert ad petitionem legati, quando confitebis dispositio concurreret. *l. Lucius Titius. §. quisquis. ff. de leg. 2. l. Lucius. §. Sempronius. ff. de leg. 3. l. Aurelius. §. fin. ff. de liberat. legat. d. ascar. l. concl.* 359. *Merlin. de legis. lib. 2. tit. 1. qu. 16. Fontanell. de pass. tom. 2. c. 14. glof. vnic. p. 2. Vela disc.* 42. *Rota post Merlin. sup. n.* 148. *Marta de success. legal. p. 4. qu. 4. artic. 2. Seraphin. dec.* 471. *num.* 2. 3.

Et sic reuocari potest. *Rub. de Valid. legal. c.* 8. *n.* 94. *Marta vol. Pif. 11. §. 5. Altiograd. conf.* 44. *n.* 7. *seqq. lib. 2. Cusell. de dona. tom. 2. disc.* 1. *spec.* 17. *n.* 27.

Quamuis esset facta pro exoneratione conscientie. *Majcard. concl.* 359. *n.* 1. *Marescor. lib. 1. c.* 48. *num.* 7. *Botillier. de success. theor.* 68. *num.* 3. *Seraphin. dec.* 478. *num.* 11. *Cirocc. disc.* 16. *num.* 46.

Secus dicunt alij in confessione facta ad exonerationem conscientie. *Rubeus pract. resc.* 22. *d. num.* 46. *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 4. in de 2. furis de finit. Rubeus de Valid. legal. c.* 8. *n.* 93. 96. 99. 100. *Rota p. 9. rec. dec.* 384. *n.* 10. *seqq. & p.* 11. *dec.* 63. *post Salgai. labyr. dec.* 20. *Cusell. de donat. tract.* 2. *disc.* 1. *spec.* 17. *num.* 34. *Eadem Rota dec.* 685. *part. 1. in nouiss. Censal. ad Surd. dec.* 127. *n.* 6.

Potest reuocari talis confessio, si erronea proberetur. *Rub. sup. n.* 97. 98. *Ubi per Rotam dec.* 130. & ibi *Hodiern. & Censal.*

Sed quod confessio facta in testamento, illo reuocato, censetur reuocata, nisi fuerit accepta à parte præsentis, vel Notario pro absentis stipulante, vel facta cum iuramento, vel facta præsentis parte sine acceptatione, nam tunc transit in contractum, & nec potest reuocari. *Surd. dec.* 55. 127. *num.* 14. *seqq. conf.* 169. 382. *Gratian. disc.* 116. *n.* 53. *disc.* 586. *n.* 6. 7. *disc.* 751. *num.* 5. 690. *Marescor. var. lib. 1. c.* 48. *Pac. Jordan. Lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 16. num.* 64. *seqq. Marta de success. legal. p. 4. qu. 4. ar. 2. l. reol. consult. 2. l. Martian. disp. 61. n. 13. seqq. Tusc. lib. C. concl.* 639. *Cassill. lib. 3. cap. 111. Redan. c. conf.* 93. *l. reol. in appendic. ad d. c. 21. in fin. vol. 2. Sabell. §. confessio.*

num. 18. & *§. contra. Tusc. n.* 12. *Angelis de confess. lib. 2. qu. 4. Rota p. 15. rec. dec.* 345. *n.* 10. *seqq. Censal. dec.* 293. *Botillier. sup. c.* 68. *num.* 4. *Ciroc. sup. num.* 47. *D. D. apud Hodiern. d. c. 127. d. dec.* 127. *Hermosill. gl. 7. l. 9. tit. 1. p. 5. f. 110. n.* 43. *Gratian. & Luca disc.* 116. *Censal. ad Surd. dec.* 72. & *ad dec.* 127. *num.* 6. *Fontanell. dec.* 87. & *seqq. Stai. ban. res. & obs.* *Card. Luca de testam. disc.* 70. *n.* 2. *Mancute dec.* 40. *n.* 20. *Cusell. de donat. tract.* 2. *disc.* 1. *spec.* 17. *n.* 24.

Qualiter confessio emanata in testamento reuocato sit attendenda, quando importat recognitionem bonæ fidei, & exonerationem conscientie, & saltem præbeat magnum veritatis adminiculum, maxime si sit verisimilis, & aliunde roborata. *Rota p. 9. rec. dec.* 384. *n.* 12. & *seqq. & p.* 11. *dec.* 63.

Quod alias regulariter reuocato testamento non operetur confessio dotis in eo emanata. *Surd. dec.* 169. *Fontanell. de pass. nupt. claus.* 14. *gl. 1. p. 2. num.* 3. & *seqq. Rota p. 10. rec. dec.* 113. *num.* 12. *Rota post Merlin. de legis. dec.* 148. *Sic etiam in prohibitis. Hodiern. ad Surd. dec.* 127. *num.* 5.

Alia de confessione facta in testamento, an, & quando obliget. *Sabell. post alios d. §. confessio. n.* 18. 19.

406 Fideicommissum, seu maioratus per viam contractus inter vivos, cum omnibus suis clausulis, per viam contractus, & cum conditionibus, institutus, & constitutus, omnia pacta, & condiciones sunt para contractus. *l. finit. partem. ff. de contrah. empt. Surd. c. 17. num.* 6. *conf.* 384. *num.* 50. *Rota dec.* 398. *num.* 3. *part. 1. diuers.*

407 Quamuis in testamento celebratum, & celebratus sit, prout fieri potest. *l. heredes palam. §. vlt. ff. de testam. Pereyra dec.* 48. *n.* 8. *Passarelli. de donat. lib. 2. qu. 6. Et in Portugalia maioratus institui per contractum regulariter, per tex. l. quoties. C. de donat. quæ sub modo. Carnali. part. 2. n. 213. Pereyra de Cast. dec.* 84. *n.* 8. *Pegas res. c.* 4. *num.* 141.

408 Sic, institutionem, condiciones, & pacta huiusmodi non posse amplius à fundatore reuocari, etiam in minimo. *arg. tex. l. perfecta donatio. C. de action. & obligat. Causa dec.* 262. *num.* 3. *Kalasc. consult.* 122. *n.* 16. *conf.* 194. & *de iure emphyt. qu. 50. num.* 44. *Phab. dec.* 83. *Cald. qq. forens. qu. 1. num.* 17. *Molin. & Gusm. verit. iur. verit.* 6. *num.* 43. *Carnali. in cap. Raynald. de testam. 2. p. n. 213. Pereyra de Cast. dec.* 48. *num.* 8. *A. Barbof. vor.* 30. *n.* 2. 3. 4. *Cassill. lib. 3. contr. cap. 10. n.* 33. & 34. *Quia donatio, aut contractus sui natura irrevocabilis est. l. donatio. C. de donat. ut reuocari non possit. l. post perfectam. C. de donat. quæ sub modo. l. filius. C. de pactis. Amari. res.* 26. *n.* 4. 11. 12. *Cyriac. contr.* 128. *num.* 40. *Palas de maior. p. 1. qu. 22. n.* 31. *Menoib. conf.* 92. *num.* 48. *Pegas res.* 4. *n.* 128. *Molina de rit. nupt. lib. 3. qu. 6. n.* 24. *Surd. dec.* 206. *n.* 5.

409 Siue tacite, siue expresse. *Ludovic. dec.* 29. *n.* 25.

n. 25. Bellon. conf. 61. n. 1. conf. 74. nu. 8. Becc. conf. 58. n. 1. 2. Pegas sup. nu. 131. 139. Nec per hæredis institutionem. Seresin. dec. 427. nu. 8. Aretin. conf. 74. num. 11. Paris. conf. 128. n. 4. lib. 1. Pegas sup. num. 140.

410 Etiam Principis rescripto. l. si donationem. C. de reuoc. donat. Menoth. conf. 178. nu. 9. & conf. 496. n. 104. & conf. 91. n. 17. Cephal. conf. 94. n. 1. Couar. lib. 1. var. c. 14. nu. 1. & ibi Faria in addit. Becc. conf. 56. n. 11. conf. 58. n. 2. Aldouin. conf. 97. n. 4. conf. 85. n. 24. Barbof. vot. 30. nu. 7. 8. & voto 126. n. 225. & seqq. Pegas sup. n. 132.

411 Nec quid ei addi, aut minui potest. d. l. post perfectam. l. omnes. l. Lucius. ff. quæ in fraud. credit. l. siue emancipatis. C. de donat. l. si donationem. C. de reuoc. donat. Castill. lib. 3. d. c. 10. nu. 14. Robles de represent. lib. 3. c. 19. nu. 58. Ramon. conf. 100. nu. 12. 20. & ibi Baldus. Couar. d. c. 14. & ibi Faria. Molin. de primog. lib. 1. c. 8. num. 37. post alios Pegas sup. nu. 133. Immo conditionem, & qualitatem nouam, donatario inuito, illi adijcere non potest, nec etiam Rex, Becc. l. nu. 2. Menoth. conf. 496. nu. 105. Aldouin. conf. 79. n. 5. Nec alium fideicommissum illi imponere potest contrahens, aut donator, Milon. dec. 1. num. 144. p. 1. & p. 2. det. 5. Amat. ref. 26. n. 12.

Et si res disposita alienetur, est nulla alienatio, Caralb. sup. Molin. de primog. lib. 1. c. 12. nu. 31. Et sequenti Successori comperit utilis in rem actio ad reuocanda alienata, seu alterata per antecessorem. Caralb. sup. Maldonat. in addit. ad Molin. de primog. lib. 1. c. 8. num. 21. Pegas sup. num. 143.

Quæ omnia eo magis, & sine dubio procedunt quando in fundatione maioratus adsit expressa clausula, & pactum de non reuocando. Molina de primog. lib. 1. c. 9. num. 31. & lib. 4. c. 2. nu. 40. & seqq. Gomez in l. 40. Tauri num. 71. Guttier. præf. lib. 2. qu. 63. & 76. Molin. de instit. disp. 586. Castill. lib. 3. d. c. 10. nu. 6. Robl. de represent. lib. 3. c. 19. nu. 33. Barbof. voto 30. n. 6. Larrea dec. 57. nu. 5. Barbof. in d. l. quoties n. 205. Maldonat. ad Molin. lib. 4. c. 2. nu. 33. Castill. in addit. lib. 5. c. 80. Pegas sup. nu. 145. Barbof. vot. 30. nu. 6. Hermosill. l. 11. tit. 4. p. 5. gl. 1. 2. nu. 13. 14. D. Agnula ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. n. 16. & seqq. vbi late explicat.

412 Alij dicunt: maioratū etiam in contractu Institutum habere vim supremi Iudicij, & nō solum ab Institutore potest alienari in parte, sed etiam in totum reuocari. Tiraq. de primog. q. 68. nu. 1. 8. Molin. de primog. lib. 1. c. 12. d. prius. & per totam, & lib. 4. c. 11. nu. 28. P. Molina. disp. 582. nu. 4. Mier. de maior. p. 1. qu. 17. num. 1. Osasch. dec. 125. Auendan. l. 4. Tauri gl. 15. n. 15. Pela dissert. 33. nu. 50. Fontanell. de pactis nupt. tom. 1. cl. 4. gl. 9. p. 5. nu. 142. Castill. lib. 4. controu. 52. num. 29. & tom. 5. c. 80. Costa conf. 53. Larrea alleg. 115. nu. 25. Faria ad Couar. lib. 1. c. 14. nu. 225. 33. Pegas. d. c. 4. n. 146.

413 Pacto de non contrahendo, & de non reuocando non obstante. Frayos. de reg. Recip.

p. 3. lib. 9. disp. 8. nu. 5. Mier. de maiorat. p. 1. q. 30. 33. Barbof. in l. quæ dotis 34. nu. 116. ff. solat. matrim. Valenz. conf. 63. nu. 34. & seqq. 5. l. se dec. 24. Castill. lib. 5. contr. in addit. ad cap. 80. & cap. 119. nu. 35. Pegas sup. nu. 147. D. Agnula ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. nu. 9. & seqq.

414 In hac varietate opinionum dicit Pegas. sup. num. 148. Primam opinionem procedere in Regno Portugalliæ, secundam in Regno Castelliæ. Nam licet attentat. l. 4. Tauri, quæ est, l. 4. tit. 7. l. 5. nouæ copil. reuocari, ac mutari valeant tales Maioratum institutiones, etiam Valasc. conf. 122. nu. 2. Tamen apud Lusitanos minime obseruatur, cum nulla sit lex Regiæ Lusitana, quæ idem disponat, ut testatur Pereira d. dec. 48. n. 8. Et illa non extante recurrendum est ad ius commune, ex Ord. lib. 3. tit. 64. Ex quo; ut dictum est: Maioratus institutus per viam contractus non potest deinde reuocari, aut aliquo modo mutari, eo quod irreuocabilis remansit. Roman. conf. 171. num. 7. Mier. de maiorat. p. 1. q. 22. nu. 7. Et esse receptū eodem Iure communi attento, post Tiraq. dicit Auendan. d. l. 44. Tauri gl. 6. num. 1. Aug. Barbof. d. vot. 30. n. 5.

415 Et quamuis aliqui DD dicant hoc procedere, etiam quando pro absentibus Notarij stipulatio interuenit, quia tunc manet irreuocabilis contractus, ac donatio, ut probat Ord. lib. 4. tit. 63. cum multis Valasc. conf. 122. n. 17. Gama dec. 262. Pereira d. dec. 48. nu. 8. Molina de primogen. lib. 1. c. 9. num. 31. & ibi Lima in addit. Castill. lib. 3. controu. c. 10. num. 6. 7. Robl. de represent. lib. 3. c. 19. nu. 33. Aluicid. de num. quinar. c. 6. nu. 9. Merqu. de diuis. honor. l. b. 4. c. 13. nu. 6. Mier. de maior. p. 1. qu. 36. nu. 40. Canter. p. 1. c. 8. num. 52. Thor. vot. 97. num. 150. Cyriac. contr. 322. Pegas. sup. n. 153. Faria ad Couar. d. c. 14. num. 40. l. 10. dicitur ad Surd. dec. 111. Ciria dec. 62. num. 31. Gama de credit. in opposit. 4. p. nu. 376. Amat. ref. 30. Altograd. conf. 38. nu. 3. tom. 2. Hermosill. l. 4. tit. 4. p. 5. gl. 1. nu. 9. 24.

416 Tamen communis est contraria opinio, quæ habet: etiam stipulante Notario pro Absente ante ratihabitionem, seu acceptationem posse donationem reuocari, & ideo non sufficit stipulatio Notarij, sed est necessaria acceptatio, & ratihabitione, ad hoc ut maneat irreuocabilis donatio, aut contractus. l. absentis, ff. de donat. l. nec ambigi, C. cod. Larrea dec. 91. Fontanell. de pact. cl. 4. gl. 8. nu. 30. Canob. q. 55. Faria ad Couar. lib. 1. c. 14. n. 40. Cuius. lib. 12. obs. c. 28. Castill. tom. 5. c. 80. num. 12. 16. 41. Valenz. conf. 63. nu. 28. seqq. Barbof. in Lillud. C. de sac. Sanct. Eccles. nu. 22. Amat. ref. 30. nu. 5. 6. Idem Larrea alleg. 115. nam. 25. Marin. ref. lib. 2. c. 70. num. 11. Phoebe. dec. 105. nu. 32. seqq. lib. 2. Gama dec. 258. Altograd. conf. 37. nu. 32. & conf. 38. tom. 2. Quæ acceptatio debet fieri à nominato. Molin. lib. 4. c. 2. nu. 68. seqq. Phoebe. d. dec. 105. nu. 35. Hermosill. l. 4. tit. 4. par. 5. gl. 1. num. 32. Larrea d. dec. 91. Mier. de maior. p. 1. q. 36. num. 26. Valenz. conf. 23.

nn. 11. seqq. *Costa de primil. credit. regul. 1. ampl. 4. nn. 35. Molina de ritu nupt. lib. 3. q. 8. nn. 8. Pegaf. sup. nn. 154.*

- 417 Quæ resolutio procedit etiam casu, quo donatio, aut contractus factus sit favore pæ causæ, quia tunc est etiam necessaria acceptatio, ut maneat in evocabilis gl. in *Lillud. C. de Sacro Sanct. Eccles. Molina d. nn. 58. Guttier. in c. quatuor pactam. in princ. nu. 55. de pactis. Hermosill. d. l. 4. gl. 1. nu. 28. seqq. Farinac. d. l. 4. nu. 54. Conar. in r.ubr. de testam. 3. p. nu. 13. Sard. conf. 351. nu. 29. Gama dec. 382. nu. 3. Barbos. in l. 1. 3. p. nu. 18. 19. ff. solut. matr. Aug. Barbos. in *Lillud. num. 16. 17. C. de Sac. Sanct. Eccles. Larrea dec. 91. nu. 1. Capyc. d. c. 180. nn. 8. Fragos. d. disp. 18. nu. 4. Quamvis contrarium teneant Aug. Barbos. d. nu. 17. & de Iure Eccles. lib. 2. c. 13. nu. 39. Noguero. alleg. 26. n. 133. Ay. lon. al. Gom. lib. 2. var. 4. nu. 3. Farinac. d. l. 4. nu. 53. 55. Et ideo nominatus in prima Institutione censetur vocatus, quamvis postea appareat altera facta post primam, & per illam revocata, Pegaf. sup. nn. 155. seqq.**

Debitor cessus potest promissionem factam favore creditoris absentis, revocare, non dum sequuta acceptatione. *Magou. dec. Flor. 39. n. 4. & seqq. Genua de script. p. nat. lib. de Scartafac. lib. 3. nu. 8. seqq. fol. 287.*

Delegans uni, ante acceptationem potest revocare, & aliter delegare. *Addit. ad Sansel. dec. 360. vers. 2.*

- 418 Donatio an sit inter vivos, vel causa mortis, & sic revocabilis, si dicat: *Dono, Cedo, Remitto. Titio.* Quod sit causa mortis si in illa sit facta mentio mortis, puta: *Cum peso di pagare daci tanti anni ad Tale,* decurrendo dopo la morte di esso donante. *l. Sera. §. fin. ff. de don. 1. caus. mort. Roman. conf. 229. Geminian. conf. 46. nu. 3. l. in op. n. 19. Cal. Pereira conf. 19. Hermosill. gl. 1. com. i. tit. 4. l. 1. fol. 263. & gl. 1. l. 1. in 4. p. 5. nu. 9. 10. 11. Annon. de donat. pr. l. 2. & 3. nam in illa mentio mortis requiritur. Conar. 3. p. rub. de testam. nu. 25. Gomez var. c. 4. Clar. §. donatio q. 5. Guttier. de Iuram. p. 1. c. 12. nu. 18. Rocens resp. 13. lib. 2. nu. 1. seqq. Vel si confice ex actis de illa. Hermosill. sup. num. 10. Secus si mentio mortis sit adiecta in substantia donationis, secus eius executioni, vel dilationis causa. *Hermosill. sup. n. 18.**

- 419 Præsumitur causa mortis, dum primus donans remansit in possessione bonorum donatorum, & nunquam rem donatam tradidit donatario. *l. si quis. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypot. soluit. Bart. in l. post contractu. nu. 4. de donat. Al. ascand. concl. 559. nu. 4. 12. Rota p. 19. rec. dec. 13. Noguero. alleg. 10. Gratian. disc. 826. nu. 35. Menoch. de arbitr. cas. 39. Tusc. lit. §. conclus. 261. Rota p. 18. rec. dec. 423. D. Capon. discept. 275. Cyrtac. contr. 428. nu. 8. seqq. Tonnat. lib. 2. q. 39. Farinac. qu. 162. seqq. Castill. lib. 2. contr. cap. 25. Andreol. contr. 8. Clarin. contr. 9. Stamban. ref. ex obs. 9. Grass. except. 12. Gom. IV.*

bis consult. 87. & seqq. Passarell. de donat. lib. 1. q. 3. num. 48.

- 420 Præsumitur causa mortis, non inter vivos, si ad sint quinque testes, qui requiruntur in dicta donatione, & non duo, qui sufficiunt, aut tres in hac inter vivos. *Corn. conf. 126. col. 2. Tusc. conclus. 655. nu. 8. 669. lit. D. Franch. dec. 693. Rota p. 14. rec. dec. 289. n. 9. Passarell. sup.*
- 421 Secus si ad sit iuramentum, clausula: *omni modo meliori, clausula: ad habendum, &c.* constitutionem procuratoris in rem suam, insinuationem, mentio hæredum, & alia, *Gratian. disc. 586. & ibi Luca, Merl. n. dec. 664. Magou. dec. Flor. 64. nu. 5. §. q. Sabell. res. c. 24. Menoch. lib. 3. præs. 35. 36. Mascard. conclus. 561. Franch. dec. 436. Clar. §. donatio q. 4. Tusc. lib. D. concl. 654. seqq. & 661. & seqq. Ricc. coll. 225. Rota par. 9. rec. dec. 440. n. 9. seqq. Marti. vot. Pisan. 218. & 77.*

Sed quamvis ad sit iuramentum non alteratur natura donationis causa mortis, Contra. *Guttier. de Iuram. confirm. 1. p. c. 22. d. nu. 7. Defendit Maria de success. legal. p. 4. q. 26. num. 17. Hermosill. sup. n. 15.*

- 422 Verum potest fieri donatio inter vivos, habitura effectum tantum post mortem donantis, ita ut mentio mortis sit demonstratiue quo ad effectum, & non quoad immutandam substantiam contractus inter vivos, licet nec etiam illa verba: *Inter vivos* essent expressa, & transferatur dominium in donarium, à die contractus. *Franch. dec. 213. Gratian. disc. 657. nu. 4. 5. Merl. dec. 664. nu. 25. seqq. Cancr. var. p. 1. c. 8. Cutell. de donat. tract. 2. disc. 1. spe. 12. nu. 15. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 3. n. 4. Conciol. alleg. 30. nu. 27. Vrscol. consule. 4. nu. 8. vol. 2. Rota p. 13. rec. dec. 280. nu. 1. seqq. Autum. d. præl. 2. & 3. ubi latissime explicat. Diana p. 8. tract. 6. res. 76.*

Verum clausula constituti, & reservatio ususfructus, & pactum de non revocando in donatione appositum, muliones, uti contractui accessoriz, non amplius, quam principalis dispositio operatur. *Posib. de manut. obs. 20. n. 4. Noguero. alleg. 14. n. 51. Pegaf. res. cap. 4. nu. 36. seqq. Ciro. discept. 47. nu. 58. Hermosill. sup. num. 13.*

Alia ad materiam diximus sup. quæ. Sic pactum de non revocando si sit appositum, in clausulis executivis non alterant naturam donationis causa mortis, secus in dispositivis. *Hermosill. sup. n. 14.*

- 423 Dicitur donatio inter vivos, ubi mentio mortis apponitur per viam dilationis, ut significetur tempus, quo donatio exequi debet. *D. Galeota contr. 21. nu. 3. lib. 2.*

- 424 Mortis mentio in executivis importat donationem inter vivos, sed in dispositivis efficit, ut sit donatio causa mortis, *Cutell. de donat. tract. 2. disc. 1. spec. 12. nu. 24. 27. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 3. nu. 13. Pistor. q. 1. iuris lib. 3. qu. 8. nu. 48. & seqq. Rumin. un. conf. 254. nu. 13. 64. 85. D. Galeos. sup. nu. 4. 5. 7. Alciat. cons. 135. Alrograd.*

grad. contr. 98. n. 20. seq. q. Hermosill. sup. n. 14.

425 Donatio causa mortis fieri potest, ut dominium ex nunc transferatur. D. Galeot. sup. n. 6.

426 Donatio inter vivos resultat ex clausula in ipsa adiecta: donat irrevocabiliter inter vivos, etiam si fuerit dictum, donare causa mortis, vel inter vivos post mortem suam. D. Galeot. sup. n. 9. 10.

Et mentione mortis non semper constituere donationem causa mortis, quando ex aliis constat esse inter vivos. Rota dec. 9. p. 7. d. m. Ferrentill. ad Burat. dec. 581. n. 18. D. Pigunt. ad statut. Ferrar. tom. 2. fol. 191. n. 28. & 17.

427 Clausula, pro se, heredibus, & successoribus, adiecta in beneficium donatarii, importat donationem inter vivos. D. Galeot. sup. n. 12. Tusc. lu. D. concl. 671. n. 9. concl. 674. n. 17. concl. 661. n. 20. & 4 n. 22. & concl. 655. n. 9. Ame. dol. ad Franch. dec. 436. n. 11. D. Agula ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. n. 23. Vide hic infra, ubi contra.

428 Donatio, expressa causa, quod fiat contemplatione matrimonij, dicitur inter vivos, nam convenit esse irrevocabilem, ob interelle uxoris, & contrahentium, qui alias non contrahissent. Boer. dec. 353. n. 10. Fontanell. de pactis cl. 3. gl. 3. n. 8. Franch. dec. 436. Galeot. sup. n. 13. 14. Molina de primog. lib. 4. c. 2. n. 17. & ibi Ad-dentes. Hermosill. l. 3. tit. 4. p. 5. gl. 1. n. 43. Mier. de ma. or. p. 1. q. 22. n. 229. & 232. Añaz. conf. 78. n. 3. Olea de cess. int. r. 2. q. 7. n. 9. Agula ad Roxas de incompatibil. p. 4. c. 3. n. 23. seqq.

429 Sic donatio inter vivos non caducatur, nec evanescit præmorte donatario, sicut in donatione causa mortis. Galeot. sup. n. 15. 16. 17. Gomez var. tom. 2. c. 4. n. 19. Mantica de consuet. lib. 12. tit. 7. n. 10. Menoch. lib. 3. p. 1. c. 37 n. 43. 44. Borrell. in summa dec. tom. 3. p. 1. c. 10. de donat. n. 25. Hermosill. gl. 3. & seqq. l. 1. c. 1. p. 5. n. 11.

430 Donatio contemplatione matrimonij facta filio, & heredibus, post mortem, adiecta clausula: Ex nunc pro tunc, & e contra, ad hæredes transit. D. Galeot. sup. n. 18.

Et si donatio causa mortis fiat donatario, & heredibus, licet sit controversia an ex heredum seu filiorum mentione hæc donatio sit inter vivos, & ut sit talis dicat post B. l. Cranet, Borrell. in summa dec. tom. 3. p. 1. c. 10. de donat. n. 22. Verius est posse revocari per poenitentiam, non vero præmortuo donatario. Mantica de success. legol. p. 4. q. 26. n. 19. seqq. Hermosill. sup. gl. 4. n. 2. fol. 386.

431 Clausula: Ex nunc pro tunc, & e contra, operator, ut contractus videatur pure celebratus, quia per illam tempus præsens inest futuro, & e contra, Galeot. sup. n. 19. Nos n. seqq. Cuell. de donat. tract. 2. disc. 1. spec. 12. n. 28.

Sed appositæ in donatione causa mortis, & in parte executiva instrumenti, non alterat naturam donationis causa mortis, cum non sit

appositæ in substantia dispositionis, & sic tamquam accessoria assumit naturam, & qualitates actus, cui apponitur. Cuell. de donat. tract. 1. disc. 3. p. 5. n. 21. late Altograd. contr. 98. n. 28. 29. Anun. de donat. p. 1. p. 1. c. 2. §. 3. n. 11. seqq. Cuell. lib. 4. contr. 48. n. 5. seqq. Hermosill. l. 1. c. 1. gl. 1. n. 14. tit. 4. §. Gomez var. lib. 2. c. 4. n. 22. Sura. conf. 243. n. 40. si q. P. Molina disp. 237. n. 17. Agula ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. n. 24.

Nec aliquid facit clausula: omni modo meliori in donatione causa mortis appositæ, nam non alterat illius naturam. Fajar. de substit. qu. 245. n. 73. Altograd. sup. n. 30. 31.

Nec facit etiam iuramentum, nam illud regulatur ab actu, super quo interponitur. Sura. conf. 450. n. 25. Altograd. conf. 135. n. 10. Cuell. lib. 4. contr. 10. Burat. dec. 581. n. 7. 8. Rota dec. 586. n. 10. tom. 2. p. 5. rec. Altograd. sup. n. 41.

Quando dicatur donatio inter vivos, & quando causa mortis, D. Capon. lsc. 22. Cyriac. contr. 314. Menoch. lib. 3. p. 1. c. 35. Gomez, & Ayl. lon. lib. 2. c. 4. n. 19. Ricc. coll. 1978. 1925. Pas. well. de donat. lib. 1. qu. 3. n. 39. & seqq. & qu. 4. n. 40. seqq. Altograd. contr. 98. lib. 2. Hermosill. sup. subell. §. donatio n. 42. Castellan. §. donatio, n. 61. D. Agula ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3.

Si pater in capitulis matrimonialibus promittat filio tempore suæ mortis relinquere, tot bona, quæ cedant fructus annuos duodecim, & per effectum prædictum illi assignabit infra scriptas proprietates liberas ab omni onere, & tributis in fine dictorum capitulorum matrimonialium, est donatio causa mortis, non inter vivos, cum tempus mortis fuerit adiectum verbo executivo, ibi: *Gli assegnera in quel tempo, seu principaliter verbis dispositionis*, ibi: *Promittet, che al tempo della sua morte lascerà tanti be. i.* sic tempus illud mortis respicere substantiam promissionis, & illam qualificare. Gomez. tom. 2. var. c. 3. n. 19. Rolan. conf. 51. n. 50. l. b. 2. Barbos. in l. qua dotis. 34. n. 109. 110. ff. solut. matr. Gratian. disc. 98. n. 26. Calde de iure emphyt. lib. 3. c. 2. n. 48. Rota post Merlin. de pignor. dec. 40. n. 2. 3. Altograd. contr. 29. n. 61. & contr. 98. n. 1.

Sic illa promissio importat donationem causa mortis, non inter vivos. Altograd. sup. F. schin. contr. iur. lib. 3. c. 22. Pistor. q. iur. lib. 3. q. 8. n. 50. Ratio est, quia quando mentio mortis est appositæ in dispositionis, apparet esse illam causam finalem, quæ movet donantem ad donandum, & per consequens efficitur donatio causa mortis. Gratian. disc. 98. n. 26. Barbos. sup. Fontanell. de pact. cl. 3. gl. 3. n. 12. D. Galeot. contr. 21. n. 4. lib. 2. Altograd. d. contr. 98. n. 3.

Maxime, si talis donatio appareat facta filio nominatum, absque expressione eius hæredum, sic illa est personalis. l. si communis servus. ff. de sepul. servor. Altograd. d. contr. 29. n. 11. Franch.

Franch. decif. 591. num. 1. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 15. n. 21.

Item, nam adest verbum: *Relinquere*, quod per se absque mortis expressione, donationem causa mortis significat. *Barbos. sup. num. 94. Pistor. d. qu. 8. u. 54. Altograd. d. contr. 98. n. 5.*

Item per verba futuri, non presentis temporis, ibi: *Che al tempo della sua morte lascerà.* *Mantica de tacit. lib. 1. tit. 5. nu. 7. seqq. Gallerat. de renuntiat. lib. 1. c. 7. Et mentio mortis importat conditionem, & ortum obligationis impedit.* *Fontanell. sup. gl. 3. num. 15. Altograd. conf. 87. n. 12. lib. 2. ex textu. bares meus 78. ff. de condit. & demonstrat.*

Et licet possit dici incontrarium, quod, cum sit facta in capitulis matrimonialibus, de eorū natura irrevocabilibus, talis sit etiam talis donatio. *Franch. decif. 436. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 3. n. 8. cl. 8. gl. 9. p. 5. n. 21. Cutell. de donat. tract. 2. disc. 1. spe. 12. D. Galeot. contr. ou. 2. lib. 2. Cancer. var. lib. 1. cap. 8. de donat. num. 34. D. Merlin. contr. 34. lib. 2.*

Tamen, cum talis donatio sit voluntaria, non necessaria, non repugnat, quod sit causa mortis, & sic revocabilis. *Rim. iun. conf. 254. nu. 13. Pistor. lib. 3. qu. 8. n. 59. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 3. n. 8. Altograd. conf. 9. n. 34. lib. 1.*

Immo multoties, ad effectum continendi filios in debito obsequio erga parentes, hoc modo fiunt, nam solent pericaciter evadere, si libere eis donetur. *l. cum apertissime 10. C. de secund. nupt. Cutell. d. tract. 2. disc. 1. spec. 12. n. 76.*

Sed sit sit facta contemplatione certi matrimonij, in locis ubi de consuetudine, donatio est necessaria irrevocabilis, tunc nullo modo potest revocari, tamquam inter vivos, non causa mortis. *Cancer. lib. 1. c. 8. n. 35. Fontanell. d. cl. 4. gl. 9. p. 5. n. 22. Thes. lib. 2. q. 79. nu. 6. n. fine. Altograd. d. contr. 98. num. 52. Franch. decif. 436. Vbi erant etiam clausulæ de non contraveniendo, & de non revocando donationem, ex quibus expressa donatio causa mortis in donationem inter vivos transit. *Franch. sup. Menoch. de presumpt. lib. 3. praj. 35. n. 21.**

Quid si in donatione ambigua, an causa mortis, vel inter vivos adsint quinque testes, diximus sup. quod censetur causa mortis. *l. fin. C. de donat. caus. mort.*

Sed quid, si adsint duo, vel tres testes, dubia res est. *Surd. conf. 450. nr. 15. 16. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 45. num. 5. Sed quod cum duobus, vel tribus testibus præsumatur inter vivos, quamvis mentio mortis sit facta. *Mantica de coniect. lib. 1. tit. 13. nu. 15. alij apud Hermsill. sup. gl. 6. 7. num. 7.**

Verum etiam cum duobus testibus, vel tribus potest esse causa mortis, si fiat donatio præsentis, & acceptanti, nam tunc pro valida donationis causa mortis duo tantum sufficiunt. *Barbos. in l. que dotis. nr. 105. 106. ff. solut. matr. maxime de donatione facta inter liberos, Bald. in l. fin. C. de donat. caus. mort. Altograd. si p.*

Tom. IV.

n. 35. Mantica de success. legal. p. 4. q. 26. p. 2. tom. 2. Barbos. in l. que dotis. num. 104. seqq. ff. solut. matr.

Et magis si non simus in donatione facta, in qua requiruntur quinque testes, sed agimus de promissione donandi, seu relinquendi tempore mortis, quæ promissio est quid diuersum à dicta donatione, & sic ad illam probandam duo testes sufficiunt, *l. ubi numerus. ff. de testibus cap. in omni negot. o. cap. licet eod. tit.*

Si etiam si interueniant tres testes, & Notarios, vltra illum, qui instrumentum rogauit, nam interuentus dicti Notarij, duobus testibus æquipollet. *Gramm. d. dec. 60. nu. 11. Simen. de Præst. de in expr. ultim. volunt. fol. 10. nu. 1. Altograd. contr. 32. n. 18. & contr. 98. n. 17. Nam qualitas personarum supplet numerum testium. Pistor. lib. 3. qu. 8. nu. 102. Ideo donatio causa mortis facta apud Iudicem valet, licet intersint duo Iudices. *Mantica de coniect. lib. 1. tit. 3. n. 16. Rim. iun. conf. 254. n. 45. 46.**

Et quando apparet clare quem voluisse donare causa mortis, talis promissio censenda est, quamvis per defectum testium inualida esset. *Barbos. d. l. que dotis. nu. 106. ff. solut. matr. Altograd. d. contr. 98. n. 40.*

Supposito, quod talis dispositio sit vltima voluntatis, & anticipatum testamentum. *Cancer. lib. 3. c. 7. de pactis. c. 87. Fontanell. d. claus. 4. gl. 9. p. 5. nu. 20. sequitur, quod si præmoriatur donatorius donanti, caduca remanet. *l. vult. §. 1. C. de caduc. toll. l. si quis Titio. ff. de leg. 1. cum concord. Pistor. lib. 3. q. 8. nu. 57. 58. 106. Cancer. p. 3. c. 7. n. 87. Fontanell. d. gl. 9. p. 5. n. 20. & gl. 3. n. 12. Altograd. contr. 29. n. 67. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 9.**

Nil aliquid possunt prætereendere filij dicti donatorij, si in promissione hac non sit facta expressio mentio filiorum. *Ottobon. decif. 133. nu. 7. seqq. aliam decisionem refert Altograd. d. contr. 98. n. 57.*

Nec hæredes donatorij, nam cum sit vltima voluntas, per præobitum donatorij, caduca remansit, nec ad hæredes transmittitur. *l. bares meus. & ibi gl. ff. de condit. & demonstr. l. filiosam. l. si mortis. l. feta. & l. vlt. ff. de donat. caus. mortis. Quamvis talis donatio sit facta Titio, & eius hæredibus, nam talis mentio hæredum, intelligitur, secundum subiectam materiam, si Titius superuiuat, & acquirat. *Cancer. d. c. 7. de pactis. nu. 87. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 21. n. 23. & de coniect. lib. 1. tit. 20. nu. 1. Barbos. in d. l. que dotis. n. 112. ff. solut. matr. Altograd. d. contr. 98. num. 59. 60. & contr. 29. vbi quando donatio sit causa mortis. num. 58. & seqq. Vide sup. num. 427. vbi contra.**

Et ad explicationem dictorum sup. nu. 418. Dicimus, quod donatio præsumitur, si dicat donans: *Senza volere, ne pretendere, che la sua bona gratia, e seruirla. D. Cels. dec. 389. num. 1. præsumitur ex coniecturis, & vinculo consanguinitatis, & amicitiæ. num. 4. Merlin. dec. 692.*

u. 20.

grad. contr. 98. n. 20. seqq. Hermosill. sup. n. 14.

425 Donatio causa mortis fieri potest, ut dominium ex nunc transferatur. D. Galeot. sup. num. 6.

426 Donatio inter vivos resultat ex clausula in ipsa adiecta: donat irrevocabiliter inter vivos, etiam si fuerit dictum, donare causa mortis, vel inter vivos post mortem suam. D. Galeot. sup. num. 9. 10.

Et mentione mortis non semper constituere donationem causa mortis, quando ex aliis constat esse inter vivos. Rota dec. 9. f. 7. an. Ferrac. till. ad Burat. dec. 581. num. 18. D. Pigant. ad statut. Ferrar. tom. 2. fol. 191. num. 28. Et 17.

427 Clausula, pro se, heredibus, & successoribus, adiecta in beneficium donatarij, importat donationem inter vivos. D. Galeot. sup. n. 12. Tusc. lit. D. concl. 671. num. 9. concl. 674. num. 17. concl. 661. num. 20. Et a nu. 22. Et concl. 655. num. 9. Amendol. ad Franch. dec. 436. num. 11. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. num. 23. Vide hic infra ubi contra.

428 Donatio, expressa causa, quod fiat contemplatione matrimonij, dicitur inter vivos, nam convenit esse irrevocabilem, ob interesse uxoris, & contrahentium, qui alias non contraxissent. Boer. dec. 353. num. 10. Fontanell. de pactis cl. 3. gl. 3. num. 8. Franch. ec. 436. Galeot. sup. n. 13. 14. Molina de primog. lib. 4. c. 2. nu. 17. & ibi Ad. dentes. Hermosill. l. 3. tit. 4. p. 5. gl. 1. nu. 43. Mier. de ma'or. p. 1. qu. 12. nu. 22. y. Et 232. Anan. cons. 78. nu. 3. Olea de cess. iur. tit. 2. q. 7. nu. 9. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 4. c. 3. n. 23. seqq.

429 Sic donatio inter vivos non caducatur, nec evanescit praemortente donatario, secus in donatione causa mortis. Galeot. sup. num. 15. 16. 17. Gomez var. tom. 2. c. 4. nu. 19. Mantica de consell. lib. 12. tit. 7. nu. 10. Menoch. lib. 3. p. 1. f. 37 nu. 43. 44. Borrellan summa dec. tom. 3. m. 10. de donat. num. 25. Hermosill. gl. 5. Et seqq. l. 1. tit. 4. p. 5. num. 11.

430 Donatio contemplatione matrimonij facta filio, & heredibus, post mortem, adiecta, clausula: Ex nunc pro tunc, & contra, ad haeredes transit. D. Galeot. sup. num. 18.

Et si donatio causa mortis fiat donatario, & heredibus, licet sit controversia an ex haereditum seu filiorum mentione haec donatio sit inter vivos, & ut sit talis dicat post Bol. & Crauet. Borrellan summa dec. tom. 3. m. 10. de donat. nu. 22. Verius est posse revocari per poenitentiam, non vero praemortuo donatario. Maxa de success. leg. p. 4. q. 26. n. 19. seqq. Hermosill. sup. gl. 4. n. 2. fol. 386.

431 Clausula: Ex nunc pro tunc, & contra, operator, ut contractus videatur pure celebratus, quia per illam tempus praesens inest futuro, & contra, Galeot. sup. num. 19. Nos n. seqq. Cuiell. de donat. tract. 2. disc. 1. spec. 12. nu. 28.

Sed appositum in donatione causa mortis, & in parte executiva instrumenti, non alterat naturam donationis causa mortis, cum non sit

appositum in substantia dispositionis, & sic tamquam accessoria assumit naturam, & qualitates actus, cui apponitur. Cuiell. de donat. tract. 1. disc. 3. p. 6. nu. 21. l. acc. Altograd. contr. 98. nu. 28. 29. Antun. de donat. p. 1. p. 1. 2. f. 1. num. 11. seqq. Cuiell. lib. 4. contr. 48. nu. 5. seqq. Hermosill. l. 1. 1. gl. 1. num. 14. tit. 4. Gomez var. lib. 2. c. 4. nu. 22. Surd. cons. 243. nu. 40. f. q. P. Molina disp. 287. nu. 17. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. num. 24.

Nec aliquid facit clausula: omni modo meliori in donatione causa mortis appositum, nam non alterat illius naturam. Fajar. de substit. qu. 245. n. 73. Altograd. sup. nu. 30. 31.

Nec tacitum etiam iuramentum, nam illud regulatur ab actu, super quo interponitur. Surd. cons. 450. nu. 25. Altograd. cons. 135. n. o. Grabr. de cons. conclus. lib. 2. concl. 10. Burat. dec. 581 n. 7. 8. 9. Rota dec. 586. nu. 10. tom. 2. p. 5. rec. Altograd. sup. n. 41.

Quando dicatur donatio inter vivos, & quando causa mortis, D. Capon. disc. 22. Cyriac. contr. 314. Menoch. lib. 3. p. 1. f. 35. Gomez, & Ayl. lon. lib. 2. c. 4. num. 19. Ricc. coll. 1908. 1925. Pas. suell. de donat. lib. 1. qu. 3. nu. 59. Et seqq. Et qu. 4. nu. 40. seqq. Altograd. contr. 98. lib. 2. Hermosill. sup. Sabell. f. donatio num. 42. Castellan. f. donatio. num. 61. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3.

Si pater in capitulis matrimonialibus promittat filio tempore suae mortis relinquere, tot bona, quae cedant fructus annuos ducentos, & per effectum praedictum illi assignabit infra scriptas proprietates liberas ab omni onere, describendas in fine dictorum capitulum matrimonialium, est donatio causa mortis, non inter vivos, cum tempus mortis fuerit adiectum verbo executivo, ibi: *Gli assegna- rd in quel tempo*, sed principaliter verbis dispositionis, ibi: *Promette*, ibi: *che al tempo della sua morte lascerà a mi be. n.* sic tempus illud mortis respicere substantiam promissionis, & illam qualificare. Gomez. tom. 2. var. c. 3. nu. 19. Rolan. cons. 51. num. 50. l. b. 2. Barbos. in l. qua dotis. 34. n. 109. 110. ff. solut. matr. Gratian. disc. 98. nu. 26. Calt. de iure emphyt. lib. 3. c. 2. num. 48. Rota post Merlin. de pignor. dec. 40. nu. 2. 3. Altograd. contr. 29. n. 61. Et contr. 98. n. 1.

Sic illa promissio importat donationem causa mortis, non inter vivos. Altograd. sup. F. chin. contr. iur. lib. 5. c. 22. Pistor. q. iur. lib. 3. q. 8. n. 50. Ratio est, quia quando mentio mortis est appositum in dispositionis, apparet esse illam causam finalem, quae movet donantem ad donandum, & per consequens efficitur donatio causa mortis. Gratian. disc. 98. nu. 26. Barbos. f. p. Fontanell. de pact. l. 1. f. 4. gl. 3. num. 12. D. Galeot. contr. 21. n. 4. lib. 2. Altograd. d. contr. 98. n. 3.

Maxime, si talis donatio appareat facta filio neminatim, absque expressione eius haereditum. sic illa est personalis. l. si communis servus. ff. de stipul. seruo. Altograd. d. contr. 29. num. 11.

Franch.

Franch. decis. 591. num. 1. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 15. n. 1.

Item, nam adest verbum *Relinquere*, quod per se absque mortis expressione, donationem causa mortis significat. *Barbos. sup. num. 94. Pistor. d. qn. 8. n. 54. Altograd. d. contr. 98. n. 5.*

Item per verba futuri, non presentis temporis, ibi: *Cbe al tempo della sua morte lascerà. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 5. nu. 7. seqq. Gallerat. de renuntiat. lib. 1. c. 7. Et mentio mortis importat conditionem, & ortum obligationis impedit. Fontanell. sup. gl. 3. num. 15. Altograd. conf. 87. n. 12. lib. 2. ex text. *hæres meus* 78. ff. de condit. & demonstrat.*

Et licet possit dici in contrarium, quod, cum sit facta in capitulis matrimonialibus, de eorū natura irrevocabilibus, talis sit etiam talis donatio. *Franch. decis. 436. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 3. n. 8. cl. 8. gl. 9. p. 5. n. 21. Cusell. de donat. tract. 2. disc. 1. spec. 12. D. Galeot. contr. n. 21. lib. 2. Caneer. var. lib. 1. cap. 8. de donat. num. 34. D. Merlin. contr. 34. lib. 2.*

Tamen, cum talis donatio sit voluntaria, non necessaria, non repugnat, quod sit causa mortis, & sic revocabilis. *Rim. un. conf. 254. n. 13. Pistor. lib. 3. qn. 8. n. 59. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 3. n. 8. Altograd. conf. 9. n. 34. lib. 1.*

Immo multoties, ad effectum continendi filios in debito obsequio erga parentes, hoc modo fiunt, nam solent peruvicaces evadere, si libere eis donetur. *l. cum apertissime 10. C. de secund. nups. Cusell. d. tract. 2. disc. 1. spec. 12. n. 76.*

Sed sit sit facta contemplatione certi matrimonij, in locis ubi de consuetudine, donatio est necessaria irrevocabilis, tunc nullo modo postea revocari, tamquam inter vivos, non causa mortis. *Caneer. lib. 1. c. 8. n. 35. Fontanell. d. cl. 4. gl. 9. p. 5. n. 22. Tbes. lib. 2. q. 79. nu. 6. in fine. Altograd. d. contr. 98. num. 52. Franch. decis. 436. Vbi erant etiam clausule de non contrahendo, & de non revocando donationem, ex quibus expressa donatio causa mortis in donationem inter vivos transit. *Franch. sup. Menoch. de presumpt. lib. 3. pres. 35. n. 21.**

Quid si in donatione ambigua, an causa mortis, vel inter vivos adsint quinque testes, diximus sup. quod censetur causa mortis. *l. fin. C. de donat. caus. mort.*

Sed quid, si adsint duo, vel tres testes, dubia res est. *Surd. conf. 450. n. 15. 16. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 45. num. 5. Sed quod cum duobus, vel tribus testibus præsumatur inter vivos, quamvis mentio mortis sit facta. Mantica de coniect. lib. 1. tit. 13. nu. 15. ubi apud Her. mosill. sup. gl. 6. 7. num. 7.*

Verum etiam cum duobus testibus, vel tribus potest esse causa mortis, si fiat donatio præsentis, & acceptantis, nam tunc pro valida donationis causa mortis duo tantum sufficiunt. *Barbos. in l. quæ dotis. n. 105. 106. ff. solut. matr. maxime de donatione facta inter liberos, Bald. in l. fin. C. de donat. caus. mort. Altograd. sup. p.*

Tom. IV.

n. 35. Mantica de success. legal. p. 4. q. 26. p. 2. com. 2. Barbos. in l. quæ dotis. num. 104. seqq. ff. solut. matr.

Et magis si non simus in donatione facta, in qua requiruntur quinque testes, sed agimus de promissione donandi, seu relinquendi tempore mortis, quæ promissio est quid diversum à dicta donatione, & sic ad illam probandam duo testes sufficiunt, *l. ubi numerus. ff. de testibus cap. in omni negot. o. cap. licet eod. tit.*

Si etiam si interveniant tres testes, & Notarios, vtrū illum, qui instrumentum rogavit, nam interventus dicti Notarii, duobus testibus æquipollet. *Gramm. u. dec. 60. nu. 11. Simen. de Præis de in. erp. ultim. volunt. fol. 10. nu. 1. Altograd. contr. 32. n. 18. & contr. 98. n. 17. Nam qualitas personarum supplet numerum testium. Pistor. lib. 3. qn. 8. nu. 102. Ideo donatio causa mortis facta apud Iudicem valet, licet interfuerint duo Iudices. Mantica de coniect. lib. 1. tit. 3. n. 16. Rim. un. conf. 254. n. 45. 46.*

Et quando apparet clare quem vo luisse donare causa mortis, talis promissio censenda est, quamvis per defectum testium invalida esset. *Barbos. d. l. quæ dotis n. 106. ff. solut. matr. Altograd. d. contr. 98. n. 40.*

Supposito, quod talis dispositio sit ultimæ voluntatis, & anticipatum testamentum. *Caneer. lib. 3. c. 7. de pactis. 87. Fontanell. d. claus. 4. gl. 9. p. 5. nu. 20. sequitur, quod si præmoriatur donatarius donanti, caduca remanet. l. vult. §. 1. C. de caduc. toll. l. si quis Titio. ff. de leg. 1. cum concord. Pistor. lib. 3. q. 8. nu. 57. 58. 106. Caneer. p. 3. c. 7. n. 87. Fontanell. d. gl. 9. p. 5. n. 20. & gl. 3. n. 12. Altograd. contr. 29. n. 67. Mantica de tacit. lib. 2. l. 9.*

Nil aliquid possunt prætereendere filij dicti donatarii, si in promissione hac non sunt facta expressio mentio filiorum. *Ottobon. decis. 133. nu. 7. seqq. aliam decisionem refert Altograd. d. contr. 98. n. 57.*

Nec hæredes donatarii, nam cum sit ultima voluntas, per præobitum donatarii, caduca remansit, nec ad hæredes transmittitur. *l. hæres meus. & ibi gl. ff. de condit. & demonstr. l. filiosam. l. si mortis. l. feta. & l. vlt. ff. de donat. causa mortis. Quamvis talis donatio sit facta Titio, & eius hæredibus, nam talis mentio hæredum, intelligitur, secundum subiectam materiam, si Titius supervivat, & acquirat. Caneer. d. c. 7. de pactis n. 87. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 21. n. 23. & de coniect. l. b. 1. tit. 20. nu. 1. Barbos. in d. l. quæ dotis. n. 112. ff. solut. matr. Altograd. d. contr. 98. num. 59. 60. & contr. 29. ubi quando donatio sit causa mortis. num. 58. & seqq. Vide sup. num. 427. ubi contra.*

Et ad explicationem dictorum sup. nu. 418. Dicimus, quod donatio præsumitur, si dicat donans: *Senza volere, ne pretendere, che la sua bona gratia, e separarla. D. Cels. dec. 389. num. 1. præsumitur ex coniecturis, & vinculo consanguinitatis, & amicitie. num. 4. Merlin. dec. 692.*

Y y 2 u. 20.

no. Ex qualitate donantis conspicua. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 17. n. 7. seqq. Maur. alleg. 63. n. 5. Cald. cons. 18. nu. 22. Menoch. de arbitr. cas. 88. nu. 49. Merl. n. dec. 692. num. 24. seqq.

Ex diuitiis. Cels. n. 7. S. Iuan. conf. 2. n. 21. Merlin. d. dec. 692. n. 33. & n. 70.

Ex causa, puta si retradatur alicui creato Cardinali. Rota apud Merlin. d. d. 692. n. 28. seqq.

Ex consuetudine Regionis. Cels. sup. num. 10. Bertram. conf. 290. n. 3. vol. 3. Mantica de tacitis lib. 3. tit. 9. n. 59. Gabriel. de consuet. conclus. 1. n. 8.

Ex confessione publica donatoris. Cels. n. 11. Merlin. d. dec. 692. n. 42. & seqq.

Ex taciturnitate solventis, in perenda restitutione summae solutae. Alciat. de prae. sumpt. reg. 1. prae. 42. n. 6. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 16. n. 4. Merlin. d. dec. 692. n. 36. & seqq. Cels. sup. num. 15. ubi ponit aliam decisionem Rota Romana, praesumitur donatio quando verba conferunt ad illam inducendam, & coniecturae concurrunt, quae coniecturae sunt arbitrariae iudici. Cels. sup. n. 18. Sperell. dec. 172. nu. 41. Cypre. decif. 80. n. 11. Bellou. conf. 60. nu. 10. Honded. conf. 39. n. 19. l. b. 2. Menoch. de arbitr. d. cas. 88. n. 3. seqq. & n. 21. & de recup. possess. remed. 9. num. 388. versific. aliquando.

Ad inducendam donationem attenditur potius animus, & intentio dantis, quam accipientis. Cels. sup. n. 21.

Si quis dicat Amico: Tolle: siue sume hanc pecuniam, qualis contractus sit, an sit donatio, Menoch. de prae. sumpt. lib. 3. prae. 34. Quod sit donatio, Curt. iun. in l. cum quidam. ff. si certum petat. nu. 17. & seqq. Videndus Mozz. de contract. tract. de mutuo. c. de natura mutui. nu. 25. Hermosill. gl. 1. l. 10. nu. 1. p. 5. n. 1. 2. fol. 116.

432 Donatio facta cum clausula constituti: Ex nunc pro tunc sequente morte donantis, dicitur inter viuos, & irrevocabilis. l. ubi ita donatur. ff. de donat. causa mort. post mille Reg. Marin. ad Reuert. dec. 404. nu. 2. l. pers. ff. de donat. qua sub modo. Rota p. 13. ver. de. is. 280. nu. 1. Gratian. disc. 657. n. 45. Sabell. resol. c. 24. n. 10. Cancell. de donat. tract. 2. dis. 1. spei. 12. nu. 15. Conciol. alleg. 30. n. 27. Vrcol. consult. 54. n. 3. l. b. 2. Cancell. var. p. 1. c. 8. Merlin. dec. 664. n. 25. seqq. Fontanell. de passis. cl. 4. gl. 3. n. 4. Anton. de donat. lib. 2. praelud. 2. 3. Rocus resp. 70. 73. Franch. dec. 213. Nos ad Ront. conf. 35. nu. 19. 20. lib. 2. Rodoes. ad Marin. lib. 1. cap. 24. Cypre. dec. 85. P. Molfes. super Consuet. Neap. p. 3. q. 5.

433 Dicitur pura translativa dominii, & possessionis, ab illo tunc, quo celebratur contractus, qui statim vndique perfectus est, licet sit dilatus post mortem, coniungendo tempora, ex dictionibus ipsis: ex nunc pro tunc. Oltiad. conf. 114. 139. R. Fonte de potest. proreg. tit. 8. de refut. feud. n. 2. & in praelud. feud. lect. 2. num. 52. Marcian. conf. 92. nu. 8. vol. 1. Merlin. contron. 2. cent. 1. Et dicta clausula ex nunc pro tunc, operatur, ut tempus futurum sit. ut praesenti, & censetur factum de praesenti tempore, & re-

pus futurum retrorahatur ad tempus datae. Gratian. disc. 239. nu. 19. Marin. ad Reuert. decif. 451. Anna sing. 156: ubi decisum refert in S. C. donarium esse manutenendum contra haereditatem, virtute huius donationis, cum dicta clausula. Prat. disc. 14. n. 8. lib. 2. Et donatio importat reservationem fructuum durante vita, non iuris ususfructus formalis. Ront. in prag. 4. de feud. n. 15. Prat. n. 10. Luca ad Franch. decif. 213. n. 1. Fontanell. dec. 54. seqq. Franch. decif. 59. Girba de feud. 9. 2. gl. 10. num. 59. Nos ad Ront. conf. 86. n. 22. seqq. lib. 2.

434 Maxime si adsit expressum pactum irrevocabilitatis. Franch. dec. 213. n. 3. Unde cum dominium vivente donatario fuerit translatum in donarium irrevocabiliter, erit donatio inter viuos l. i. ff. de donat. Fab. de error. prag. deced. 45. err. 1. num. 12. in fine Luca nu. 2.

435 Immo ubi non apparet donatorem voluisse facere donationem causa mortis, tunc etiam si in substantialibus donationis facta sit mentio mortis, in coniecturanda voluntate donatoris, clausula irrevocabilis praevallere debet, ut iudicanda sit inter viuos. Meno. h. l. b. 3. prae. 35. num. 21. Thes. lib. 2. q. 53. num. 2. Fab. in C. de donat. defin. 2. Addit. ad Burat. dec. 581. Rota dec. 9. tom. 3. rec. per Rubenm. Luca sup.

436 Multi censent per pactum irrevocabilitatis, donationem causa mortis transire in donationem inter viuos, l. ubi ita donatur ff. de donat. causa mort. Medic. der. Sen. exam. 52. nu. 21. Harpreit. ad Clar. §. donatio q. 6. num. 4. Passarell. de donat. lib. 1. qu. 3. num. 61. Sabell. §. donatio. num. 42.

437 Sed hoc verum non est, quia donatio causa mortis sic potest, ut nullo modo reuocari possit l. senatus §. mortis causa, in fine, & l. si alienum, in fine. ff. de donat. causa mort. Fab. in C. de donat. defin. 2. P. Gregor. syntagm. iur. tom. 2. p. 3. lib. 28. c. 14. Thes. sup. Gratian. disc. 96. n. 10. disc. 273. nu. 46. disc. 657. Tusc. lit. D. concl. 654. 671. Merlin. dec. 664. n. 9. seqq.

438 Nec aliud est, quod disponitur in d. ubi ita donatur, in qua non dicitur donationem esse inter viuos, sed perinde haberi, quae dictio perinde denotat similitudinem, non autem essentiam, cum nullum simile sit idem.

439 Et irrevocabilitas non repugnat substantiae donationis, quae est, ut non transferat dominium, nisi post mortem, ut Fab. sup. nu. 11. & err. 3.

440 Prout est contra potest fieri donatio inter viuos, cum facultate disponendi, & reuocandi. Bal. conf. 168. vol. 3. Rhin. conf. 182. Fontanell. de passis. tom. 1. claus. 4. gl. 26. num. 2. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 47. num. 4. Cancell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 8. num. 34. Merlin. dec. 664. num. 9. & seqq. licet contradicat Passarell. lib. 1. quae. 4. num. 31.

441 Et hoc quando apparet clare donationem fuisse inter viuos, cum facultate reuocandi, alias in dubio censetur donatio causa

causa mortis, & cū potestate reuocandi, & ita intelligendus est *Fab. vbi sup. tom. 2. de ced. 42. err. 3. num. 3. Menoch. lib. 3. praf. 36. Tuf. lib. D. concl. 691. seqq. Diana p. 8. trañ. 6. ref. 76. Mart. 206. Pisan. 77. 218.*

442. Sic parum bene sentiunt, qui irreuocabilitatem adeo repugnare substantiæ donationis causa mortis, vt tradant pro non scripta haberi, tamquam repugnantem naturæ actus, per l. cum precario ff. de procur. *Barbof. in l. quæ dotis. ff. solut. matrim. nu. 120. Mart. voto 77. n. 35. Sesse dec. 360. num. 17. tom. 3. Dexart. decis. 11. 21. 83.*

443. Et donatio causa mortis cum pacto irreuocabilitatis, si præmoriatur donatarius, caducatur donatio, iuxta naturam suam. *Menoch. conf. 388. num. 46. Dexart. dec. 20. n. 11.*

444. Dominium an transferatur in donatione in post mortem, cum clausula: *Constitutum, ex tunc pro tunc sequuta morte, & contra, sine illa conceptione, & formatione clausulæ: in præambula hora mortis. Dec. conf. 247. Negus. de pignor. p. 2. membr. 2. num. 3. Surd. conf. 171. n. 21. vol. 2. tenent constitutum vti collatum in tempus inhabile esse nullum. Fräb. d. dec. 213. num. 1. Martian. sup. num. 8. Noguierol. alleg. 14. num. 55. Giurba ad consuet. mess. cap. 1. gl. 4. p. 1. num. 107.*

Er in donatione cum clausula constitui ex tunc pro tunc sequuta morte, quod non transferatur dominium, nec possessio, nisi sequuta morte, tenent alij relati per *Amat. ref. 26. nu. 7. Et constitutum debet esse purum per verba præsentis temporis, vt possessio transferatur cum dominio non expectato conditionis euentu, tradunt Abb. Gomez. Honded. & alij relati per Amat. num. 11. vbi decum refert.*

445. Verum non fit retroactio quando res non manet in eodem statu temporis donationis, sed interim est ius alteri quæsitum. *Amat. sup. Reuert. dec. 451. vbi discrimen constituit inter clausulam, ex tunc pro tunc, & clausulam, cum addito, & in præambula hora mortis. Et Marin. ibid. tenet, quod primo casu non transeat dominium nisi à die mortis, & quod necesse sit quod viuat tunc donatarius, 2. casu transeat statim à tempore donationis. ex Molfes. super consuet. Neap. p. 3. qu. 5. num. 8. seqq. Sed idem Marin. se contradicit in obs. 404.*

446. Sed difficultas est, an donatio inter viuos post mortem facta, caducetur ob præcedentiam donatarij. Et videretur negandum, ex tex. ff. ex conditionali. instit. de verbor. obligat. vbi ius ex contractu ad hæredes transmittitur. *Cancer. var. p. 3. c. 21. num. 95. Et ad tex. l. quod de pariter. ff. de reb. dubijs, qui est contrarius, responderet locum habere vbi conditio super viuendia fuit expresse apposta nam tacita non impedit transmissionem. & num. 103. refert decum per suum Senatam. Fontanell. de pallis tom. 1. cl. 4. gl. 26. num. 23. Gratian. disc. 245. n. 6. Noz. de transmiss. c. 5. n. 2. Maynard. dec. 35. lib. 5. De Larcian. disp.*

447. Sed euanescente dicte *Aleat. conf. 3. lib. 8. 2. num. 29. Vbi inferioribus terminis loquitur quando scil. donatio facta sit post mortem, alicui, & hæredibus. Peregr. de fideicom. art. 51. num. 20. Menoch. conf. 442. Galgani. de condit. p. 2. cap. 1. q. 10. num. 8. Moscard. concl. 564. num. 3. Molin. de rit. nupt. q. 25. num. 48. Natta conf. vl. p. 1. 2. num. 17. Dexart. dec. 20. num. 1. Luca ad Franch. d. dec. 213. num. 5. vbi respondet rex. 9. ex conditionali.*

448. Transmissio locum habet quando ius conditionale oritur ex contractu, vltro, citroque obligatorio, in quo stipulatio iudicanda est talis, ex tex. l. Cains ff. solut. matrim. & l. si auia C. de iur. e. dotum. Vbi pactum restitutionis dotis transit ad hæredes dotantis, sed donationes regulariter fiunt ob meritum, & affectionem personæ l. vee adiecit. ff. pro socio. Nisi concurrant coniecturæ pro transmissione. *Dexart. sup. num. 15.*

449. Conducitatem donationis conditionalis, ob præcedentiam donatarij, negat *Capyc. Latr. dec. 34. per tex. d. spem C. de donat. l. necessario. §. si pendente. ff. de prior. & commod. rei vendit. Sed in casu illius decisionis, quia aderat clausula: Ex tunc pro tunc, ideo virtute dictæ clausulæ habere locum transmissionem, tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, probat *Capyc. Latr. num. 10. ex Mantica de coniect. lib. 11. tit. 2. num. 26. Fontanell. cl. 4. gl. 3. num. 26. in contractibus Menoch. lib. 4. praf. 201. n. 104.**

450. Verum Nos dicimus: donationem inter viuos collatam in tempus mortis, vallatam, constituto, operari effectum incontinenti, tamquam super actum puro appposito, ex *Ti. raq. de constit. lim. 2. n. 18. decum refert Amat. ref. 62. nu. 11. Nec contrahitur, quod per constitutum transferatur possessio in donatarium in vltimo spiritu donantis, ex Oltiad. conf. 139. Nam procedit in donatione causa mortis, in qua conditio per mortem constituentis ad impletur, nec operatur constitutum in tempus inhabile; præterea conditio est causalis, quæ purificata retrotrahitur, cum extinctione hypothecæ medio tempore contractæ. *Oltiad. sup. R. Ponte conf. 29. num. 7. Possib. de manut. obs. 20. num. 38. Luca sup. n. 6.**

451. Maxime existente clausula. ex tunc pro tunc. *Fontanella de pallis. cl. 4. gl. 3. num. 26. 27. D. Galeor. contr. 21. nu. 20. vbi num. 21. responderet D. Franchis dec. 391. & Molfes. ad consuet. Neapol. p. 3. de success. ex testam. quasi. 5. num. 9. in contrarium.*

Verum dicta clausula, & constitutum, nihil operatur quando contractus non subsistit. *Hodiern. contr. 29. nu. 24. seqq.*

Et constitutum clausula in rebus incertis in contractibus conditionalibus nihil operatur. *Caualer. dec. 391. num. 2. Possib. de manut. obs. 20. num. 29. Noguierol. alleg. 14. nu. 50. seqq.*

Et nihil operatur post mortem constituentis, maxime si hæres præueniat in capiendâ possess-

possessione. *Posth. sup. obs. 29. num. 29. Grat. an. disc. 954. num. 5. 6. 7. Rota post Conc. de censibus dec. 253. num. 10. Nogueral. d. alleg. 14. n. 53.*

Licet alias in rebus certis, per clausulam prædictam constitui, mediante stipulatione Notarij, etiam ante eius ratificationem, dominium transeat. *Osasch. dec. 32. num. 12. Rim. iun. conf. 112. num. 240. 241. Rolan. conf. 19. num. 15. lib. 1. Peg. c. dec. 48. num. 8. seqq. Ferret. conf. 5. num. 4. R. Marin. lib. 2. c. 70. num. 9. 11. Altograd. conf. 39. num. 9. lib. 2. Altograd. fil. contr. 71. n. 29. & seqq. lib. 2.*

Immo, & dominium, & possessio. *Rolan. d. conf. 29. nu. 23. seqq. lib. 1. Cancer. var. lib. 1. c. 8. n. 13. Magon. dec. 87. num. 10. Marin. d. c. 70. nu. 9. Cypre. Latr. consult. 16. num. 21. Rota dec. 174. num. 34. 35. p. 6. rec. & dec. 308. num. 8. p. 5. rec. Franch. dec. 213. num. 1. Vin. dec. 434. n. 16. Prat. lib. 1. disc. 8. nu. 14. licet quoad possessionem sit aliqua difficultas, nam ad illam acquirendam requiritur animus. *Tirag. de iure constit. p. 3. lim. 30. num. 53. Thes. dec. 70. num. 7. Rota dec. 320. num. 3. p. 3. diuers.**

452. Donatio si fiat alicui, cum pacto, quod certo casu adueniente, res donata transeat ad alium, an possit donator donationem reuocare, ante acceptationem, & nemine pro absente stipulante. Quod possit reuocari post *Bart. Gabriel. lib. 2. concl. tit. de donat. res. 5. nu. 1. Molina de primog. lib. 4. c. 2. num. 74. P. Molina. disp. 265. Clar. §. donatio num. 13. n. sine. Diez reg. 211. Duen. reg. 216. Conar. lib. 1. var. c. 14. nu. 7. Mier. de Maiorat. lib. 1. q. 4. nu. 28. Boer. dec. 312. Trentacinn. var. lib. 3. tit. de donat. res. 1. num. 13. Surd. dec. 209. n. 13. conf. 150. n. 102. & conf. 305. num. 40. conf. 351. num. 35. conf. 409. n. 13. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 48. num. 8. Gratian. disc. 47. n. 4. disc. 575. Cancer. var. p. 3. c. 8. n. 31. Fab. in C. tit. de donat. quæ sub modo defn. 2. Nos ad Ronit. dec. 89. num. 1. posuimus hos. *D. Faris ad Contr. var. lib. 1. c. 14. num. 10. num. 23. & seqq. num. 37. seqq. Menoch. conf. 1153. Vela dissert. 47. d. num. 24. Castejon. §. donatio. n. 4. Sabell. §. donatio. num. 37. Diana p. 8. tracl. 6. res. 103. Christm. dec. 291. num. 10. Hermosill. tom. 1. gl. 4. l. 7. tit. 4. fol. 370. Hodiern. ad Surd. dec. 209. num. 1. 2. 3. & contr. 29.**

453. Quod non possit reuocari. *Anna conf. 32. num. 1. Gomez. iul. 40. Taurin. 29. seqq. Fachin. lib. 8. contr. 89. D. Merlin. contr. 39. num. 5. lib. 1. Fontanell de pactis. lib. 4. gl. 9. p. 1. num. 4. 5. Robl. de representat. lib. 2. c. 4. num. 11. Menoch. conf. 506. oum. 9. seqq. & conf. 92. num. 75. seqq. 723. nu. 12. Castill. lib. 4. contr. c. 5. n. 21. Amat. res. 30. Cutell. de donat. lib. 2. spec. 35. Marta de success. p. 1. q. 11. art. 4. num. 9. Carena res. 107. n. 7. Addit. ad Gama dec. 8. num. 2. Idem Merlin. contr. 34. n. 26. lib. 2. Barbat. in pro pugnacul. ver. c. 7. Vbi ponit quindecim casus, in quibus receditur ab opinione contraria, illa vera existente. *Vifcont. concl. verb. donatio facta. Larrea dec. 91. lib. 2. Nos ad Ronit. d. dec. 89. plures apud Faris**

sup. num. 23. Canall. q. 249. Fachin. lib. 8. contr. 39. Menchac. v. sifr. c. 62. Paulador. quorid. lib. 2. c. 3. nu. 37. Guiter. in c. quamuis pactum in princ. num. 60. de pactis in 6. post alios Hermosill. sup. num. 2. Hodiern. sup. dec. 209. n. 4. seqq. per tex. l. quoties C. de do. int. que sub modo.

454. Et licet aliqui dicant primam opinionem procedere, vbi donantis, & primi donatarii consensu interueniat, *Bal. in l. cum a iocero. C. de iure dotum. Alex. conf. 204. vol. 7. Cranet. conf. 19. num. 11. Contr. var. lib. 1. c. 14. n. 9. Cancer. var. lib. 1. c. 8. de donat. n. 31. Menoch. conf. 97. n. 77. Marta conf. 6. num. 26. & de success. legal. p. 4. q. 21. art. 9. n. 23. The. iun. in addit. ad Thes. patrem dec. 70. lit. D. Hodiern. sup. dec. 209. n. 8.*

455. Alii vero quærun, an donantis, vel donatarii gratia sit facta donatio, ut per *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 48. nu. 9. Trentacinn. var. lib. 3. tit. de donat. res. 1. n. 14.*

456. Tamen articulus iste ambiguus est, prout indixunt, quod non possit reuocari in præiudicium tertij, tenet *Roderic. Suar. in repetit. l. quoniam in prioribus q. 8.*

457. Quod sit talis dicunt, per tex. in l. quoties C. de donat. que sub modo, in quo habetur, quod quot sunt substitutiones tot sunt donationes, & quilibet donatarius venit iure proprio. *Rota p. y. rec. dec. 444. num. 35. & seqq. & p. 12. dec. 356. p. 13. dec. 280. n. 15. D. Merlin. contr. 59. 60. lib. 1. D. Marcan. disp. 13. nu. 15. seqq. disp. 51. & seqq. Gizz. ad Cypre. Latr. dec. 44. vbi n. 10. de cefum refert per S. C. D. Hodiern. contr. 15. De ambiguitate articuli dicunt *Conar. d. c. 14. n. 7. Menoch. conf. 97. n. 74. Clar. §. donatio. q. 13. verj. secundus est articulus. Mantica de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 48. n. 8. Gratian. disc. 575. num. 10. Add. ad Thes. dec. 70. lit. D. Hodiern. sup. dec. 209. n. 10. latissime Anrun. de donat. lib. 1. prælud. 2. §. 1. num. 150. & seqq. vbi responder contrariis. Diximus sup. n. 388.**

458. Alii tenent stante obligatione Camerali, per quam absentius quæritur sine cessione, acceptatione primi donatarii, cuius ministerio quæritur actio, etiam aliis vocatis post illius mortem, iuncta cum stipulatione Notarii, quasi absentium vicem gerentis, sit præclusa via donatori reuocandi donationem, in præiudicium aliorum. *Rota p. 13. rec. dec. 280. Marta tot. pif. 9. nu. 31. seqq. & Tot. 215. & Forto 218. Vbi secus in donatione causa mortis.*

459. Et quod donans non possit in præiudicium hæredum donatarii remittere certum modum in conditione appositum, cum illis videatur acquisita utilis actio, quæ sine contri facto non est auferenda, dicit *Magon. dec. Flor. 138. n. 27. 28.*

460. Sed de hoc dubitatur, cum regulariter possit donans pactum reuocare, seu remittere donatario, etiam in præiudicium Ecclesiæ, cui post mortem ipsius donatarii acquiri volebat, & quando secus. *Bar. & Ias. l. qui Ro-*

me. s. Flavius. ff. de verb. obligat. Diaz. reg. 211. Luen. reg. 216.

Sed contra Bart. per text. in notis C. de donat. qua sub modo. Diana p. 8. tract. 6. res. 124. vers. notanda. i. r. col. 1. o. foli. 54. num. 42. seqq. vol. 2. vbi limitat in aliquibus casibus. Rosa p. 12. rec. dec. 316. Et Nos infra n. 484.

461 In secundum donatarium non transit dominium, aut possessio absque traditione. Conar. lib. 1. var. c. 14. num. 3. seqq. Franch. dec. 74. Robl. de represent. lib. 3. c. 5. tom. 11. Addentes ad Molin. de primog. lib. 1. cap. 1. ad num. 20. Fachin. contr. lib. 8. cap. 88. Gratian. disc. 332. nu. 8. Magon. dec. flor. 71. num. 8. Capye. dec. 203. Mart. ver. 49. Cachera. dec. 169. num. 15. Tasc. lib. D. concl. 642. num. 13. Guil. Pap. dec. 512. Faria d. c. 14. num. 19. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 18. num. 3. §. 6. P. Molin. disp. 255. num. 6. Menoch. conf. 83. num. 32. Hermosill. l. 7. gl. 3. nu. 23. Molina de primog. lib. 3. c. 12. nu. 2.

Etiā accepta l. 7. parit. bisp. n. Molina de primog. d. cap. 12. num. 3. Mer. de maior. p. 1. q. 24. a. num. 6. Salzed. ad Diaz. reg. 208. Molina disp. 3. num. 18. Castil. lib. 4. ap. 5. num. 19. 41. & lib. 5. cap. 68. Robl. de repr. lib. 3. cap. 12. num. 18. Hermosill. sup. num. 9. Faria sup. num. 12. Sed quod attenta lege l. 2. t. 16. lib. 5. recopit. creditors, vel Tertius, quibus ex stipulatione, vel contractu inter alios celebrato, aliquid promittitur, agere poterunt, etiam executive absque alia cessione. Olea de off. iur. tit. 4. qu. 3. num. 37. Larrea dec. 91. num. 13. Salgad. l. 3. p. 3. c. 26. n. 81. seqq.

Et potest revocari, quando res donata non est penes donatarium, sed penes donatorem. Ias. in l. qui Roma. s. flavius. n. 88. ff. de verb. obligat. Coscia res. iur. 12. n. 43.

462 Sed post acceptationem Tertii, certe non potest revocari. Gregor. lop. in l. 7. gl. 4. Cachera. dec. 85. num. 49. post Molin. Sanh. Clar. Hermosill. & alior. Faria ad Conar. d. c. 14. nu. 34.

463 Idem si secundus donatarius sit infans, vel in utero, nam donatio his facta, vi revocabilis sit non indiget acceptatione. Molina de primog. lib. 4. c. 2. num. 74. Fontanell. claus. 4. Hermosill. l. 4. gl. 1. tit. 4. p. 5. num. 14. Sanh. de matr. lib. 1. disp. 6. nu. 4. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 20. num. 5. Decan. conf. 1. lib. 2. Marescot. lib. 2. c. 20. num. 1. 2. Cancr. cap. 8. num. 58. Moderna contr. 29. nu. 2.

464 Et si donatarius moriatur, antequam acceptet, successor poterit acceptare. Hermosill. l. 4. gl. 1. num. 53. tit. 4. p. 5. Faria ad Conar. lib. 1. cap. 14. num. 35. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. num. 159.

Nam spes competens ex contractu conditionali transfertur ad hæredes. A. tan sup. nu. 161. 162. vbi secus in ultima voluntate. Valase. de iure emphyt. quest. 50. num. 44. Addentes ad Molin. de primog. tit. 1. cap. 1. ad num. 20. vers. ibi.

Secus si priusquam per donatarium accep-

retur, donans moriatur, amplius acceptari non potest. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 7. nu. 11. Borrell. lib. 3. summ. decis. tit. de donat. nu. 169. R. Martinus ad Remer. dec. 3. n. 3.

Verum si donator moriatur antequam donatio sit acceptata a Tertio, tunc ab eius hærede revocari non potest, sed eo ipso manet irrevocabilis. Conar. d. c. 14. num. 7. Clar. §. donatio. qu. 13. in fine. Molin. de primog. c. 2. nu. 77. & ibi Addentes. Trentacinq. var. lib. 3. de donat. res. 1. n. 14. Hermosill. sup. n. 12.

Et quamvis adsit iuramentum non revocandi, si non sit donatio acceptata per tertium, potest revocari. Hermosill. gl. 1. l. 4. tit. 4. part. 5. num. 41. S. de matrim. lib. 1. disp. 7. num. 24. Gutier. in d. quamvis pactum, in princ. num. 55. Faria ad Conar. sup. n. 35.

Sed contra, si donator promisit non revocare favore Tertii. Mart. dec. 215. num. 15. vel si iuraverit donationem favore Tertii non revocare. Conar. d. c. 14. num. 10. P. Molin. ad disp. 265. Mantica lib. 3. tit. 48. de tacit. n. 12. Gratian. disc. 575. n. 13. Mer. de maior. p. 1. q. 22. n. 37. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de donat. res. 1. num. 14. & 15. Hermosill. sup. n. 8. & 9.

Et quamvis adsit stipulatio Notarii pro absente, nam ante ratificationem potest donatio revocari. Sanh. sup. dub. 1. num. 4. & disp. 7. num. 11. Molin. d. c. 2. num. 59. 74. Tbes. dec. 70. num. 3. 4. Traq. de constit. p. 3. l. in. 30. num. 8. Fel. de iuriet. cap. 14. nu. 33. seqq. Gratian. d. sc. 49. num. 17. & 35. disc. 455. num. 22. disc. 532. nu. 3. disc. 701. num. 12. disc. 912. num. 12. 29. disc. 946. num. 5. seqq. Ricc. coll. 1196. Vin. opin. 341. Sperel. d. c. 168. num. 8. seqq. Magon. dec. Flor. 39. nu. 14. seqq. Roccus resp. 43. & 88. lib. 2. Nos ad Rour. conf. 9. n. 30. seqq.

Sed contrarium tenent Conar. var. lib. 1. cap. 4. n. 11. Tonnut. q. Canon. qu. 83. nu. 11. Hermosill. d. gl. 4. n. 10. Flor. de mena in addit. ad Gar. dec. 8. Ludouf. dec. 567. num. 3. Cachera. dec. 35. P. Molin. ad disp. 265. n. 10. Clar. §. donatio cap. 13. num. 5. Cancr. d. cap. 8. num. 52. Menoch. conf. 92. n. 76. Gomez in d. 40. Tauri nu. Costa de reintegr. cap. 79. nu. 5. Cyriac. contr. 322. Faria in d. c. 14. nu. 40. 41. Idem Magon. dec. Flor. 57. & 117. n. 28. in fine, maxime vigore Statuti Florentini lib. 2. rubr. 39. vbi non requiritur acceptatio, sed requiritur repudiatio. Idem ex Statuto Bononiæ. Rosa p. 9. rec. decis. 387. num. 34. D. D. apud Nos d. conf. 9. Rour. num. 10. seqq. Hermosill. sup. num. 17.

465 Nec acquiritur Tertio absenti actio utilis, secundum aliquos, secundum alios, sic de quibus Cyric. sup. a. num. 3. Canall. q. 54. Et quod non acquiritur, Iudouf. d. decis. 567. Marescot. lib. 2. cap. 20. num. 1. Roian. con. 19. nu. 28. lib. 1. Moderna contr. conf. 19. Nos ad d. conf. 9. Rour. lib. 3.

466 Et de iure Hispano ex l. 2. recopit. aliter per alterum potest stipulari. Faria d. cap. 14. nu. 9. & de iure Florentina per Statutum lib. 2. rubr. 39. Sa.

39. *Sabell. § stipulatio, nu. 4. Marta vot. 9. nu. 39. Cast. conf. 171. lib. 2. T. u. b. l. u. S. concl. 703. n. 25. Olea hic infra nu. 37. Magon. dec. & l. or. 117. n. 28. Ideo et l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. donatio absentis facta non potest ante acceptationem reuocari. Gomez in l. p. 4. var. n. 3. P. Molina disp. 365. in fin. Parlador. rer. quod. lib. 2. cap. 3. n. 36. Canall. qu. 54. nu. 13. Duer. reg. 119. l. m. 1. Mattienz. in l. 7. tit. 2. nu. 21. tit. 10. l. b. 5. recop. Angul. in l. 1. gl. 5. n. 28. & gl. 8. n. 17. in fine tit. de las metoras, & alii apud Faria d. c. 14. n. 44. Olea de cess. iur. tit. 4. qu. 9. Larrea dec. 91. n. 5. Vbi quod non requiritur acceptatio per leges Hispanas, num. 15.*
467. Tamen in contrarium est veritas. *Hermosill. l. 4. gl. 1. nu. 27. tit. 4. p. 5. Guttier. in c. quamvis pactum, in princip. num. 53. de pactis in d. Molina de primogen. cap. 2. n. 60. Noguero. alleg. 22. nu. 6. S. algad. labyr. p. 1. cap. 26. d. num. 60. Castill. contr. lib. 4. c. 37. nu. 39. & lib. 5. cap. 152. n. 19. Mier. de maiorat. p. 1. qu. 36. d. nu. 2. & qu. 68. nu. 11. Menchac. de success. lib. 3. §. 21. nu. 43. Faria ibid. Paz iun. qq. civil. q. 10. n. 23. 45. Azcud. in l. 2. recop. num. 20. Villalob. in antinom. iur. lit. D. num. 173. & 176.*
468. Verum contrarias has opiniones concordat *Hermosill.* asserens primam veram esse, vbi donatorem voluisse se obligare ante acceptationem, constat, secundam quando id non apparet.
469. Ex stipulatione pro absente, ante ratihabitionem, nulla nascitur obligatio, maxime si persona publica, ut Notarius non fuerit stipulatus. *Sanch. d. disp. 7. nu. 18. Molina disp. 265. nu. 10. Faria d. c. 14. n. 24. & 46. Vbi secus stipulante Notario, Marefiot. lib. 2. cap. 20. nu. 2. Rolan. conf. 19. nu. 28. lib. 1. Ludouif. dec. 567. nu. 3. Olea de cess. iur. tit. 4. qu. 9. & in miscellan.*
470. Et licet de iure Hispano quilibet pro alio possit stipulari, tamen donatio reuocationi subiacet, donec ratum habeatur. *Hermosill. l. 7. gl. 4. n. 7. Faria sup. n. 46. 48.*
471. Quod atleo est verum, quod post aduentu dici, quo pactum in fauorem Tertiū exequendum, potest reuocari, dum adhuc non est acceptatum. *Faria sup. n. 51.*
472. Licet alias, si non sit reuocata, facto casu, competit tertio ius auocandi rem donatam. *Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. §. 1. nu. 147. Hermosill. d. gl. 4. l. 7. tit. 4. p. 5. num. 13. Clar. §. donat. p. qu. 13. in fine. Mier. de maiorat. p. 1. qu. 24. nu. 23. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 48. n. 2. 10. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de donat. res. 1. nu. 14. Marta de success. legal. p. 4. q. 21. art. 9. n. 24.*
473. Et in casu d. l. quod, pactum positum in fauorem Ecclesiæ, potest reuocari ante ipsius acceptationem. *Hermosill. l. 4. gl. 4. tit. 4. p. 5. in princip. Cyriac. contr. 269. n. 83. post alios Faria sup. nu. 52. 53. 54. licet contradicant DD. citati per Sabell. § stipulatio. n. 4.*
474. Secus si in honorem Dei aliquid piæ causæ promittatur, ita: *Promitto Deo, me daturam tali Hospitali centum*, nam hæc donatio statim sit irreuocabilis, & valet in vim voti. *Sanch. de matrim. lib. 1. cap. 6. n. 17. barbos. in l. 2. p. 3. n. 18. 19. ff. solut. matrim. barbos. August. in Lillud. n. 16. C. de Sacr. Sanct. Eccl. §. Faria sup. n. 51.*
475. Donatio perfecta dicitur, cum ad libitum donatoris nequit reuocari. *l. non videtur. 31. ff. de donat. causa mort. §. alia, vbi Pichard. instit. de donat. Hermosill. in l. 3. gl. 1. num. 1. 2. tit. 4. p. 5.*
476. Sic ad perfectionem donationis inter viuos, requiritur acceptatio donatarii. *Hermosill. sup. n. 18. Cyriac. contr. 315. nu. 25. Clar. §. donatio. q. 12. n. 3. Valasc. consili. 55. n. 2. Faria ad Couar. lib. 1. var. c. 14. n. 2. Hodiern. contr. 29. n. 10. seqq. Roccus resp. 43. & 88. lib. 2.*
477. Alias potest reuocari. *Sanch. de matr. lib. 1. disp. 64. n. 2. & disp. 7. Hermosill. d. gl. 1. num. 27. Faria sup. n. 36. 38. Nos ad Rou. conf. 15. n. 35. 36. lib. 2. Idem Rou. conf. 16. n. 9. Hodierna sup. Roccus. sup. Amat. resol. 30. nu. 5. Aliograd. contr. 95. nu. 6. lib. 2. De quare Nos infra n. 514.*
478. Reuocatio quando ex actu contrario. *Tusib. lit. R. concl. 322. & concl. 316. 321. Nos infra n. 487. & seqq.*
- Quæ diximus de reuocatione donationis ex consensu donantis, & donatarii, in præiudicium Tertiū, non procedunt in aliis contrahibus. *Couar. lib. 1. var. c. 14. num. 12. Lara in l. si quis. §. item rescriptum. ff. de liber. agnos. n. 31. Angul. de meliorat. l. 1. gl. 5. Hermosill. gl. 4. l. 7. tit. 4. p. 5. num. 18.*
479. Concessio, seu donatio facta Titio, & filius, vel aliis certis personis, si sit acceptata per Titium, & pro illis filiis, & aliis certis personis, per Notarium, non possit pro Titium retrocedi, & donantem reuocari, in præiudicium filiorum, & aliorum. Videtur dicendum non posse. *Roderic. Snar. in l. quoniam in prioribus, in declaratione legis Regni qu. 8. n. 2. Molina de primogen. lib. 4. c. 2. num. 73. & seqq. Valenz. conf. 23. n. 25. Amat. res. 30. n. 16. 17. Vbi plures refert. Et extendit, ut dicta acceptatio proficiat etiam nescitis, Arias Mesa lib. 3. var. c. 50. num. 16. Cald. Pereyra de potest. elig. cap. 6. d. num. 20. Valasc. de parit. cap. 31. d. nu. 11. Giurb. decis. 108. n. 12. 13. 19. Pereyra dec. 25. num. 11. Couar. lib. 1. var. cap. 14. d. n. 1. Gomez in l. 40. Tauri d. n. 26. Cald. Pereyra lib. 1. forens. qu. 1. d. nu. 2. Fab. de error. prag. dec. 48. err. 7. 8. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. §. 1. n. 147. seqq. DD. apud Pegar. res. 10. n. 96. Sabell. §. donatio. nu. 37. Hermosill. gl. 4. l. 7. tit. 4. p. 5. n. 5. 6. Larrea dec. 91. n. 4. 10.*
480. Ad instar dispositionis *tex. l. quoties, C. de donat. qua sub modo*. Et stipulante patre pro filio dari potest, & post eius mortem competit filio actio utilis, ex *tex. l. quodcumque, §. si ita stipulans, ff. de verb. oblig. Valasc. de iure emphyt. qu. 49. n. 6. Antun. sup. n. 147. & 150.*
481. Sed in contrarium est *tex. l. in conventionibus, ff. de verb. signif. vbi habetur quod potius est attendenda mens, & voluntas contrahentium, quam verba. Fulgin. de iure emphyt. qu. 35. Valenz. conf. 9. per quem textum habetur, quod con-*

conducens fundum vestigalem; ea conditio-
ne, ut etiam ad heredem eius transeat, potest
in Legarium transferre, quasi mens accipie-
tus pro herede non sit. *Cald. Pe. circa de empt.*
cap. 34. num. 1. 2. & receptar. qu. 1. num. 1. Gomez
var. lib. 2. c. 11. nu. 20. Couar. c. quamvis pactum
2. p. 5. 4. Gratian. disc. 49. nu. 1. Solgad. labyr. p. 2.
c. 26. a nu. 14 & nu. 54 Mesa lib. 3. c. 50. num. 1.
Oliva de cess. int. tit. 4. q. 9. nu. 2. 3.

482 Tanto magis, quod dicta in contrarium
non procedunt ante acceptationem. *Molina*
de primog. lib. 4. c. 2. nu. 65. c. 8. Molin. de rit. nups.
lib. 3. qu. 82. nu. 15. Fulgin. de iure emphyt. qu. 35.
Fontanell. de pactis. cl. 4. gl. 8. nu. 3. Casall. qu. 55.
Faria ad Couar. lib. 2. c. 14 nu. 40. Marf. or. var.
lib. 2. c. 20. nu. 1. Ayllon. ad Gomez lib. 2. var. c. 4.
de donat. nu. 3. Fab. de error. dec. d. 47. err. 2. Her-
mosill. l. 7. c. 1. 4. p. 5. gl. 3. 4. Alosa de pr. int. credit.
reg. 1. ampl. 4. nu. 35. Cuiac. lib. 12. obs. 28. Mier.
de Maior. p. 1. q. 46. Sanb. de matrim. lib. 1. disp. 6
num. 18. Larrea dec. 91. nu. 1. Castill. tom. 5. contr.
c. 80. nu. 12. 16. 41. Morebeq. lib. 2. c. 5. nu. 45. Va-
lenz. conf. 63. nu. 28. seqq. Amar. res. 30. nu. 5. 6. R.
Marin. lib. 2. resol. 70. nu. 11. Phoc. dec. 105. p. 1.
nu. 32. seqq. Fragor. de regim. Reip. 3. p. lib. 9. disp.
18. §. 5. n. 4. Pegas d. q. 10. n. 102.

483 Quod adeo verum est, ut etiam favore
Locu Pignat. Pæ Causæ, ante acceptationem
potest donatio reuocari, & per stipulationem
non acquiritur ius ante acceptationem. *gl. in*
l. ult. C. de Sa. r. San. l. E. de l. Rub. conf. 132. Pa-
ris. conf. 77. nu. 15. lib. 1. Roman. conf. 361. nu. 29.
lib. 3. Molin. de primogen. lib. 4. c. 2. num. 58. Gra-
tian. disc. 575. Rocus resp. 88. nu. 14. lib. 2. Donad.
de renuntiat. c. 22. num. 33. seqq. Sperell. dec. 168.
num. 42. Cuiac. lib. 12. obs. 28. Mier. de Maior. c.
p. 1. q. 36. D. d. vel. ut per R. Marin. lib. 1. c. 89. nu.
18. Barbat. de fidelit. p. 1. c. 4. Insp. 3. Prag. sup.
nu. 173. & qu. 4. n. 155. Diximus sup. n. 456.

484 Quamvis contra teneant *gl. in c. quoriam* 1.
q. 7. Fragor. de regim. Reip. 3. p. lib. 9. disp. 18 §. 5.
num. 4. San. Trell. var. res. qu. 69. nu. 3. Barbof. de
Iure Eccl. lib. 2. c. 13. nu. 39. Noguerol. alleg. 26.
nu. 133. Ayllon. ad Gomez var. cap. 4. nu. 3. Faria
d. c. 14. nu. 53. 55. Nos conf. 9. n. 4. lib. 3. & nu. 35.
Doctissimus Andreol. contr. 197. nu. 3. contr. 192.
nu. 4. Canaler. dec. 606. num. 3. Conj. Rocus resp.
43. n. 23. lib. 2.

485 Nam hæc acquiritur contra alium, non
verò contra ipsum, qui pro eo stipulatur.
Fulgin. d. q. 35. Pegas d. c. 10. n. 105.

Tanto magis procedit nostra conclusio, si
illo tempore filij non essent nati, nam tunc
stipulatio cessat, & ex ea non acquiritur ius
nascituris. *Merenda lib. 7. contr. c. 46. Surd. conf.*
351. Sed contra diximus sup. n. 460.

Si donatione facta Patri, & post eius mor-
tem filijs, filij dicuntur particulariter con-
templari, & ex propria persona, & usq. ab ini-
tio acquiritur illis ius irrevocabile. *Fontanell.*
de pactis cl. 4. gl. 9. p. 1. n. 10. Bell. conf. 45. num. 8.
conf. 46. num. 3. Surd. dec. 324. Hoderic. ad Surd.

Tom. IV.

dec. 322. num. 2. D. Massola patrocin. 27. num. 1.
& seqq.

Sic non potest primus donatarius retrodo-
nare in præiudicium filiorum, nam bona per-
tinent ad filios, non ex facto suo, sed uonan-
tis. *Barz. dec. 64. nu. 5. Venturin. conf. 14. n. 45. 76.*
Gallerat. de renuntiat. lib. 1. c. 11. nu. 5. Franch. dec.
205. nu. 3. Ronis. conf. 15. num. 8. lib. 2. Aliograd.
conf. 7 nu. 14. lib. 1. D. Massol. sup. nu. 4. ubi refert
etiam decisiones Rotæ Romanæ. Menoch.
conf. 1153. n. 53. 54.

Maxime si primus Donatarius, & Nota-
rius pro illis fuit stipulatus. *Crauet. conf. 19. nu.*
5 Clar. g. donatio q. 1. nu. 13. Cabell. conf. 68. in fi-
ne. Gratian. disc. 329 nu. 13. Larrea dec. 91. Bu-
rat. dec. 149. & ibi addit. nu. 10. Rosa dec. 38. nu.
13 p. 7. rec.

Sic si reuocetur de consensu primi Dona-
tarii, intelligitur ea solum reuocata, quæ facta
fuit ad eius fauorem. *Menoch. l. conf. 1153. D.*
Massola sup. n. 9.

Quamvis donatio sit conditionalis, & con-
ditio non sit seruata per primum donatariū,
idem dicimus, quod ingratitudo commissa à
primo donatario, quæ sit causa reuocationis,
non nocet filijs non ingratiss, nec alia contro-
uentia. *l. peto g. f. are. ff. de leg. 2. Molin. de pri-*
moz. lib. 1. c. 9. nu. 58. & lib. 4. c. 11. nu. 10. Molin.
de rit. nups. lib. 3. q. 6. nu. 36. Venturin. d. conf. 14.
n. 47. l. 99. Rot. dec. 43. n. 15. p. 6. rec.

Et dicta procedunt quamvis filij sint hæ-
redes patris, quia non ideo prohibentur im-
pugnare retrodonationem factam à patre, &
petere bona, ad quæ vigore prænæ vocati sūt,
independentes ab ipso patre. *Osaj. d. c. 180.*
nu. 5. Barz. dec. 64. nu. 5. Thes. qu. 92. nu. 3. lib. 2.
Ventur. in d. conf. 14. n. 79. decisionem refert D.
Massol. d. patrocin. 27. n. 16.

Si donatio sit facta lure Maioratus, ut per-
petuo maneat in familia, & à primo fuerit
acceptata, respectu sequentium non potest
reuocari, etiam de consensu primi vocati, de
lure Hispano per *l. 44. Tauri. Molin. de primog.*
lib. 4. c. 2. nu. 75. Casall. qu. 249. num. 3. 4. & qu.
383. nu. 10. 11. Gutier. pract. lib. 2. q. 32. num. 4.
Hermosill. gl. 4. l. 7. tit. 4. p. 5. num. 13. Larrea dec.
91. num. 1.

Sic melioratione Tertij filio facta, si in ca-
su, quo sine liberis decedat, alij vocentur, &
non per viam Maioratus, nam de consensu
primi vocati in aliorum vocatorum præiudi-
cio non potest reuocari. *Rod. Suar. in l. quoniam*
in pri. bus. C. de inoff. testam. qu. 8. & alleg. 19.
nu. 4. 5. Azned. in l. 1. tit. 6. lib. 3. resop. num. 18.
Cord. de Lara in l. si quis. §. item rescriptum. ff. de
liber. agnosce. nu. 21. seqq. Hermosill. sup. n. 16.

486 Pactum, quod donans possit reuocare do-
nationem validum est. *Manica de tacitis, &*
ambig. lib. 13. tit. 47. nu. 4. tit. 48. nu. 1. Sabell. re-
sol. rap. 59. nu. 2. Loffred. conf. 5. nu. 6. Naeta conf.
270. num. 4. Quid quid dicat Passarelli. de donat.
lib. 1. qu. 4. n. 31. Diximus sup.

Z z

Sed

Sed si quis in donatione inter vivos facta, si bi reservauit facultatē illam reuocandi, difficultas est, an remaneat donatio inter vivos, quæ de sui natura est irrevocabilis. Et quod non perdat suam naturam, dicunt *Loffred. conf. 5. n. 6. Monach. dec. Bonon. 71. nu. 65. Mantica de soci. lib. 13. tit. 47. nu. 4. aliq. relati per Giurb. conf. 54. nu. 41. 42.*

Quod perdat suam naturam, & transeat in donationem causa mortis, dicunt *Dec. conf. 470. cum possit semper reuocari. Loffred. d. conf. 5. nu. 6. Socin. conf. 66. nu. 15. conf. 67. n. 36 lib. 1. Sic proprie donatio non est: Signor. conf. 8. Tirac. 2. retract. §. 2. gl. 1. nu. 9. Passarell. de donat. lib. 1. q. 4. n. 31.*

487 Difficultas tota est, An expressa requiratur donationis reuocatio, si voluntatem mutet Donator, & eam in totum, vel in partem reuocare velit, vel tacita sufficiat.

Et quod possit reuocari expresse, & tacite, *Rip. Roman. Angel. Canter. & alij relati per Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. gl. 9. p. 5. nu. 189. 192. Molina de primog. lib. 1. c. 9. d. nu. 11. Tusc. lit. R. concl. 322. & 316. 321. vbi quando ex actu contrario.*

Et ex aliquibus manifestissimis præsuppositionibus, inducentibus manifestē voluntatē, & penitentiam donatoris, & per actus indirectos. *Gomez in l. Tauri nu. 72. Molin. de primog. lib. 1. c. 10. nu. 11. & d. c. 9. nu. 8. 11. Castill. de usufr. c. 39. nu. 21. seqq. Salgad. labyr. p. 2. c. 19. nu. 3. 4.*

488 Reuocatio inducitur si donans reuocabiliter, specialiter disposuit de bonis, aut eorum parte. *Peralta in l. 3. §. qui fideicommissoriam nu. 124. ff. de hered. Instit. Molina d. c. 10. nu. 11. & c. 9. nu. 41. c. 11. nu. 8. seqq. Castill. de usufr. d. cap. 39 nu. 15. Salgad. labyr. p. 2. c. 19. n. 12. 14. Tusc. lit. R. concl. 322.*

Sic etiam si donator donauit alieni vsum, fructum omnium bonorum suorum, qui alia bona non habebat, quam donata reuocabiliter, nam censetur reuocata dicta donatio, quæ ad dictum vsumfructum. *Castill. d. c. 39. nu. 26. seqq. Salgad. sup. n. 13.*

Sic etiam per alienationem bonorum donatorum, licet hic status 33. §. qui quasdam. ff. de donat. inter. l. si maritus 2. C. eodem. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 35. nu. 5. Salgad. sup. n. 17.

Per obligationem, pignorationem, & hypothecam rei reuocabiliter donatæ, an censetur reuocasse, difficultas est, nam alii dicunt sic, per tex. d. l. cum hic status, §. 3. & d. l. si maritus, C. eod. Contra est tex. l. 3. C. de legat. Gomez var. to. 1. c. 12. n. 56. Mantica de coniect. lib. 12. c. 6. n. 25.

489 Alia melior Sententia est distinguens, pro ut distinguit gl. in d. l. si maritus la 2. C. de legat. ut, Vt in donatione inter coniuges sic, secus in aliis. *Fab. in C. lib. 8. tit. 36. defun. 11. Fontanell. de pactis tom. 1. claus. 4. p. 5. n. 193. seqq. Monach. dec. bonon. 71. ex num. 63. Molin. de pactis nuptial. q. 1. n. 45. 46. Giurba de feud. §. 2. gl. 13. n. 99. Sal-*

gad. sup. num. 23. seqq.

490 Reuocatio donationis desumitur ex inimicitijs, vel diuorrio inter coniuges. *Cardin. Luca de donat. disc. 37. n. 5.*

Censetur facta, & habetur pro facta quando causa adest illam faciendi, sed non fuit facta ex repentina morte, vel alio impedimento. *Molin. de primog. c. 9. n. 37.*

Donatio inter coniuges per solam rei donatæ pignorationem reuocatur, *Salgad. d. cap. 19. n. 23. 19. secus per generalem. d. n. 29.*

Non censetur reuocata per generalem bonorum coniugis dispositionem. *Salgad. ibid. n. 17. Sanch. de matrim. tom. 1. lib. 6. disp. 15. n. 8. Secus per speciale, aut si ex grauib. coniecturis appareat de illis disposuisse. Gomez in l. 40. Tauri n. 72. Molin. de primog. l. b. 1. c. 10. n. 11. & c. 9. nu. 42. & c. 11. nu. 8. 11. Castill. de usufr. c. 39. nu. 25. Salgad. sup. n. 12.*

491 Sed quod ad reuocandam donationem, reuocabilem, requiritur expressa reuocatio dicta *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 9. p. 5. n. 192. 193. Giurba d. obs. 43. nu. 0. post Montepic. conf. 1. nu. 37. Suarez de inoffic. testam. q. 8. nu. 9. 17. Cuiell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 8. d. nu. 30. Castill. de usufr. c. 39. n. 36.*

Nec specialis donatio reuocabiliter facta, per generalem dispositionem, siue institutionem reuocatur. *Aret. conf. 74. Cranet. conf. 144. n. 10. Couar. rubr. de testam. p. 3. num. 19. Aluarad. de coniect. menti. defuncti. lib. 3. c. 2. nu. 48. Azueved. l. 1. n. 20. tit. 6. l. b. §. recop. Suar. d. q. 8. num. 17. 18. Angul. de melior. l. 1. 10. gl. 2. nu. 4. 11. 5. Castill. d. c. 39. nu. 34. 35.*

Nec ex clausula: *Cassans. Monach. dec. bonon. 71. nu. 64. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 1. n. 45. Fab. in C. de reuoc. donat. defun. 20. Cuiell. d. p. 8. nu. 33. Bellus conf. 192. nu. 16. Giurba d. obs. 43. num. 9. in fine.*

Hinc tacita reuocatio rem dubiam reddit, & in dubio iudicandum dicit *Socin. in l. si inter notab. 3. ff. de reb. du. reuocata non esse donationem. Teder. sc. 1. conf. 233. Anna sing. 635. burj. co. §. 204. nu. 77. Anna conf. 32. nu. 11. Cranet. conf. 450. nu. 9. 10. Bec. conf. 181. n. 35.*

492 Nam si quis circa res reuocabiliter donatas, potuit ad libitum disponere, & donationē reuocare, nec aliquid disposuit, aut reuocauit, censetur illam confirmare voluisse. *arg. l. 1. §. sciendum. ff. de leg. 3. Peraz. in l. quis testator. to. 1. nu. 4. ad num. 23. ff. de leg. 2. Et quod non expressit nolle præsumitur. Sal. in l. 1. §. si autem. C. de caduc. tolli. l. voluntatis. C. de fideicom. Castill. d. c. 39. num. 38. Ramon. conf. 13. nu. 14. Bec. conf. 1. nu. 14. Alduin. conf. 45. n. 20.*

493 Sic validum est pactum, ut de bonis donatis possit libere donare. *Mantica de tacit. lib. 13. tit. 47. nu. 2. 3. Sed nec tunc de bonis omnibus disponere posset, sed arbitrio boni viri. Gama dec. 185. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 23. nu. 24. Qui, & de pacto illo loquitur plus vni, quā alteri, ut non possit dare totum vni, & auferre*

totum

torum alteri, sed boni viri arbitrio, ne peruerteretur actus, licet in traditione rei suæ legē, quam vult, dicere potuerit donator. l. traditio- nibus. ff. de pactis. l. in re mandata. C. mandata. M. d. l. lib. 1. §. 11. 40. num. 1. Et si alteri noceat. S. xxi. de regal. lib. 2. c. 18. n. 61.

Et reuocatio huius donationis extenditur, etiam contra Tercios possessores. Paz de tenu- ta c. 57. n. 65. Ciurba d. obs. 43. n. 11.

Et si in testamento nulla adsit reuocatio, sed sola hæredis institutio, non censentur ex ea reuocata donationes. Seraphin. dec. 427. n. 8. Aretin. cons. 74. num. 11. Paris cons. 328. n. 4. lib. 1.

494 Sic donatio causa mortis omnium bono- rum, per simplex testamentum, addita etiam clausula: Cassus, & irritans alia testamenta, non reuocatur, quia virumq; stare potest, Bellus cons. 192. n. 16. Cuiuslibet. p. 8. n. 33. Menoch. d. dec. 71. n. 64. Fab. d. def. 20. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 1. n. 45.

Et hoc reuocandi pactum in omnem sub- stitutum repetitum censetur. Cast. in l. si testa- mentum n. 3. C. de iust. & sublit. Sic si onus, & qualitas post omnes institutionis, & substitu- tionis gradus fuerint præscripta, in omnes etiam gradus repetita præsumuntur. Fusar. de sublit. q. 449. n. 14. Gabriel. cons. 117 n. 35. lib. 1. Menoch. lib. 4. præf. 176. n. 29. Galgauer. de condi. & demonstrat. p. 2. c. 1. q. 11. n. 30. 32. Quæ procedunt tam in ultimis voluntariis, quam in contractibus. Ciurba d. obs. 43. n. 14. & seqq.

Et ubi reuocatur donatio ex reservatione reuocationis, reuocatur omnis stipulatio in ea à Notario, vel donante dicta, quia stipulatio appositæ super contractu reuocabili est etiam reuocabilis. l. stipulatio hoc modo co. cepta, ubi DD. ff. de verb. obl. gar. l. 1. §. si quis. ff. de legat. nom. ante ar. l. id, quod ff. de constit. pec. Caphal. cons. 25. n. 43. Molin. lib. 2. de primog. c. 11. num. 41. Falcenz. obs. 33. n. 38.

Nec iuramentum impedit reuocationem, actus, sui natura reuocabilem, si ex alio reuo- cabilis est, quam ex sua debilitate. Seraphin. dec. 427. n. 7.

495 Sic, si ex pluribus rebus donatis, cum fa- cultate reuocandi, rem vnâ donator aliena- uerit, vel hypothecauerit, aut centum annum super illa imposuit, reuocata illa in re, dona- tionem esse scripsit Mura de. 25 n. 19. Canter. tit. de legat. c. 20. n. 259. Tell. l. 1. tit. 1. n. 127. Fontanell. de pactis claus. 4. n. 194. licet dubias num. 196. Fab. in C. de reuoc. donat. def. 11. Me- noch. cons. 1099. num. 2. Add. ad Thes. dec. 70. Ma- gon. dec. Flor. 76. n. 26. Peregr. de fideicom. art. 6. num. 6.

Sic non sufficit tacita reuocatio per hypo- thecacionem, aut submissionem, decusum refert Mura d. dec. 25. in fine. Ciurba d. obs. 43. num. 20. & de feud. success. §. 2. gl. 13. sub n. 99.

496 Reuocandi ius personale est, nec ad hære- Tom. IV.

des pertinet. Molina lib. 1. de primog. c. 9. n. 36. videntur Clar. §. donatio n. 23. in fine. Guid. Pap. dec. 314. Magon. dec. l. lor. 26. n. 6. dec. 70. n. 2. Garzon. dec. 292. n. 4. seqq.

497 Reuocans actum, vel scripturam confire- ri videtur suam esse scripturam. Cyriac. con- tron. 35.

498 Actus, qui reuocari potest, pro actu non habetur. Robert. rerum iudicat. lib. 3. cap. 17. fol. 57. 11.

499 Cum actus potest reuocari, si per aliquod tempus non reuocetur, quanto tempore præ- scribatur. Berl. lib. p. 2. concl. 63.

500 Donatio inter viuos perfecta reuocari nō potest. l. post perfectam. C. de donat. qua sub modo. l. si filius. C. de pactis. Amat. res. 16. n. 4. 11. 12. Cy- riaca contr. 128. n. 40. Menoch. cons. 92. n. 48. Surd. dec. 206. n. 5. Caphal. cons. 140. n. 41. P. Mofes. in summa tract. 12. c. 17. n. 56. Castill. lib. 3. contr. c. 10. Pereira dec. 120. Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. gl. 5. num. 4. & seqq. Passarell. de donat. lib. 1. q. 4. Nos sup. q. 32. n. 475. seqq. Antun. de donat. lib. 1. præf. 2. §. 1. Ciurba obs. 43. Cels. dec. 389. n. 21. Card. Luca de donat. disc. 56. n. 3. de fideicom. l. 1. 182. n. 3. 5. Pegas res. c. 4. num. 125. seqq. Torre pactis fut. success. lib. 3. c. 13. n. 134. Antun. de donat. lib. 1. præf. 2. n. 5. & seqq.

501 Nec Principis recripto. Menoch. cons. 178 n. 9. 496. n. 104. cons. 91. n. 17. Barbof. vot. 30. n. 7. 8. vot. 526. n. 225. seqq. Pegas sup. n. 132. Ciurba d. obs. 43. n. 1. post mille Sabell. §. Princeps n. 4. Altogra. contr. 63 n. 8.

502 Ut censetur reuocata requiritur actus omnino incompatibilis, per quem constet de poenitentia in dubio non præsumendo. Card. Luca de regal. disc. 1. n. 5.

503 Nec censetur reuocata per quascumq; di- spositiones. Castill. de usufr. c. 39. n. 40. seqq. Sa- gad. labyr. p. 2. c. 19. n. 35. Cels. de. 106. n. 5.

504 Quando non potest reuocari, neque po- test ex intervallo onera adijcere, Ca- still. lib. 3. c. 10. num. 14. l. si donationem, C. de ren. donat. cum concord. Ramon. cons. 100. n. 12. 20. Cirac. discept. 50. n. 48. Farin. ad Conar. var. lib. 1. c. 14. n. 3. Olea de cess. iur. tit. 1. qu. 6. n. 15. Ton- nut. canon. 99. c. 23. n. 8. Franc. dec. 213. n. 5. In- trigl. sing. 87. n. 5. 6. Hermosill. l. 8. gl. 1. n. 1. tit. 4. Menoch. cons. 496. n. 104. Antun. sup. num. 7. Card. Luca de fideicom. disc. 128. num. 6. disc. 130. n. 2. de donat. disc. 18. n. 3. & seqq. ubi declarat Pegas sup. n. 133. seqq. ubi n. 134. quod nec Rex poss. Menoch. cons. 496. num. 105. Al. iourn. cons. 79. n. 5. Castill. quod lib. 3. c. 10. n. 3. Ca- pon. disc. 25. 332. Barbof. vot. 126. n. 92. Retes de donat. c. 16. Solorz. polit. lib. 3. c. 12. post alios Castellan. §. donatio n. 17. Rota dec. 58. p. 6. rec.

505 Nisi ab initio esset reseruata facultas adij- ciendi conditiones, & onera. Card. Luca de re- gal. di. c. 159. n. 10. Antun. sup. n. 12. 13.

506 Vel nisi in continenti adiciatur. Hermo- sill. sup. n. 1. Decian. obs. 1. n. 29. Fontanell. de pactis tom. 1. cl. 4. gl. 5. n. 5. sed contra est Ca- Z 2 2 still.

fill. sup. nu. 50. Sarmient. de reddit. & cl. p. 1. c. 4. n. 10. Altogr. cons. 95. n. 10. pro prima opinione post Cusell. & Pistor.

507 Vel nisi donator per tale onus daret alia bona, & donatarius illud acceptaret. *Antan. de donat. pral. 2. n. 14. Castill. lib. 3. cap. 10. n. 46. Touant. iul. cap. 50. num. 48. & cap. 147. n. 16. Card. Luca de fideic. disc. 139. n. 3. Antan. d. pral. 2. n. 14. Molina de primog. lib. 1. cap. 9. num. 20. & ibi Addentes.*

508 Onus debet esse proportionatum commodo, & non excedens. *Card. Luca de fideicommiss. disc. 139. num. 4 & 6. Vbi quando dicitur proportionatum, & excessuum. Idem Castill. sup. & lib. 5. contr. 160. Molina disp. 617. Giurba de fens. pralud. 5. a num. 25. & 5. 1. gl. 8. a num. 43. & 5. 2. gl. 3 a num. 4. gl. 8. d. n. 27. Barbof. 2. or. 126. n. 166. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 7. n. 63. & p. 4. c. 4. n. 71. & 98.*

509 Et ubi onus esset correspondens in donatione facta pupillo, deberet acceptari a Tutore, & cum approbatione iudicis. *Card. Luca de fideic. disc. 139. n. 5.*

510 Potest donator, ex intervallo declarare dubiam, & ambiguum donationem. *Card. Luca de donat. disc. 25. nu. 12. disc. 36. num. 18. de feud. disc. 83. num. 11. de regal. disc. 119. n. 6. & dote disc. 34. n. 9. disc. 89. n. 13. de fideic. disc. 135. n. 16. Cels. dec. 141. n. 13.*

511 Potest restringere ad masculos, ubi donatio facta esset in genere pro filiis procreandis. *Card. de Luca de fideicommiss. disc. 205. num. 16. seqq.*

512 Remuneratoria non est reuocabilis. *Castill. lib. 5. contr. 89. d. n. 91. de Tertys deb. 4. 18. Par de tenuta cap. 57. a num. 136. Villar. lib. 1. resp. 8. Diana tom. 6. tract. 7. res. 13. 21. Garz. de nobil. gl. 2. a num. 17. Card. Luca de donat. disc. 16. n. 9. seqq. disc. 70. num. 4. Antan. d. pral. d. 2. nu. 32. & seqq. Sabell. de donatio. Castejon. de donatio. n. 30. Quia non est donatio. Passa. c. de donat. lib. 2. quast. 5.*

513 Nec etiam per filios postea natos. *Castill. lib. 3. contr. cap. 4. n. m. 43. Nos hic infra.*

Specie remunerationis est facta contemplatione matrimonii, sic non potest reuocari, nec super illo onus imponere, *Nos ad Rouit. cons. 15. lib. 2. Palma consulti. 99. num. 17. seqq.*

514 Donatio ante acceptationem potest reuocari. *Surd. cons. 351. n. 31. vol. 3. per tex. l. alferri, ubi D. D. ff. de donat. Cestrenf. cons. 198. Ruin. c. 121. n. 3. lib. 1. Thes. dec. 70. Franch. dec. 339. Mastill. dec. 201. Rota Rom. dec. 685. num. 6. p. 1. D. Modierm. ad Surd. dec. 111. nu. 8. 9. Bottelier. de success. ab intest. theor. 43. nu. 3. San. h. de matrim. lib. 1. disp. 6. n. 1. seqq. Cusell. de donat. tom. 2. tract. 2. disp. 1. spec. 9. n. 5. Dexart. dec. 1. Clar. de donatio. q. 12. n. 6. R. Marin. lib. 1. res. 89. n. 18. (Vbi idem in donatione facta Ecclesiae, pauperibus. Andreol. contr. 375. licet contra in Ecclesia. Gratian. disc. 358. num. 34. Canaler. dec. 606. num. 10. Rota dec. 173. nu. 3. p. 12. rec. Sperell. dec. 81. vbi*

dubitat cum Andreol. contr. 197.) *Valenz. cons. 63. n. 1. lib. 1. cons. 119. n. 10. lib. 2. Anna cons. 11. nu. 5. Piscal. de virib. patr. potest. p. 3. c. 60. n. 41. Framb. & Lata dec. 74. Mansi consulti. 20. nu. 33. Andreol. contr. 375. n. 1. R. Reuert. dec. 3. n. 2. Rota dec. 421. n. 1. dec. 428. n. 2. p. 2. rec. Sperell. dec. 81. nu. 33. 34. Rota dec. 86. nu. 14. post D. Torre de pass. sui. success. num. 14. D. Mansi consulti. 1. n. 45. cons. 3. n. 13. cons. 6. n. 75. 49. cons. 7. nu. 45. D. Cels. dec. 21. n. 1.*

Ratio est, quia ante acceptationem nullum ius donatar. o. fuit acquisitum, sed remansit penes do. antem, qui cum interim sit dominus, potest de re donata disponere. *Castill. lib. 1. n. 1. & idem respondit. num. 2. ff. de verb. obligat. Cum in l. absentis 10. ff. de donat. Vbi quod donatio facta absentis est conditionalis, nempe si acceptauerit, & ante conditionem adimpletam, impossibile est, acquisitionem fieri. Alciat. resp. 119. n. 22. lib. 9.*

Et donationis contractus, ut sit de iure perfectus ante acceptationem, est de iure impossibile, quia nulla potest contrahi, nec civilis, nec naturalis obligatio, nisi utriusque partis concurrat assensus. *l. 1. §. 1. ff. de pactis. Vnde sit, quod interim, antequam concurrat donatarii voluntas, cum voluntate donantis, non potest esse donatio perfecta. Menoch. co. 443. nu. 23. Valenz. cons. 119. nu. 5. 6. seqq. R. Marm. ad Reuert. d. dec. 3. nu. 3. Andreol. d. contr. 377. num. 4. D. Mansi d. consulti. 20. n. 34. Sanchez de matr. m. lib. 1. disp. 6. n. 2. Iur. D. Torre de pass. sui. success. lib. 2. c. 13. n. 23. seqq.*

Nec iuramentum supplet talem praesentiam, & acceptationem. *And. col. d. contr. 375. num. 1. Gutier. in cap. quamvis pactum num. 55. de pactis in 6. Abb. in cap. si ut. ff. de iur. iur. Rota dec. 27. nu. 11. 12. p. 7. rec. & dec. 440. p. 9. Torre sup. nu. 37. & seqq. vbi impugnat alios citatos. nu. 33. & seqq. in contrarium, qui sunt Scraph. Corn. Amheran. C. Ariar. Gutier. Martes. Amat. Mancin. Hodierm. Carlin. Altograd. & Mar. ebr.*

De hac quaestione agunt, *Card. Luca de donat. disc. 14. n. 10. disc. 13. num. 10. seqq. de alienat. disc. 35. n. 8. de cre. d. disc. 31. n. 16. disc. 40. nu. 20. disc. 137. n. 20. de donat. disc. 23. n. 9. disc. 36. nu. 11. disc. 49. n. 7. 9. disc. 56. n. 5. de regal. disc. 35. n. 4. disc. 33. n. 7. 4. 57. 36. & alibi in eius doctis operibus. Castill. lib. 4. contr. n. 5. n. 16. lib. 6. c. 80. tom. 6. c. 152. C. yriat. contr. 322. Barbof. or. 126. nu. 94. Salgad. labyr. p. 2. c. 26. Cast. tom. 5. donatio. num. 53. D. Rubeus de confus. c. 2. n. 148. & seqq. Rouit. cons. 16. num. 9. Nos ad Rouit. cons. 15. n. 35. 36. lib. 2. & cons. 9. lib. 3. P. Maffes. in f. m. m. tract. 12. c. 17. n. 52. Roccus r. sp. 43. & 88. lib. 2. Passa. rill. de donat. lib. 1. c. 4.*

An sufficiat acceptatio, si non adsit traditio. *Diana tom. 6. tract. 7. res. 72. An facta Ecclesiae, pro causae requiratur acceptio. Diana d. tract. 7. res. 118. & seqq. An praesentia sufficiat pro acceptatione. Molina & Addentes de primogen. lib. 2. c. 2. n. 76. Diana tom. 8. tract. 4. res. 4. Faci. pluri.*

pluribus, vni post alium, non potest reuocari pro præiudicio secundi, a quo non fuit acceptata. *Amat. res. 30. Larrea dec. 9. Franb. & Luca dec. 74. Salgad labyr p. 2. c. 26. Diana to. 6. maff. 7. c. 157. Barbof. vtr. 126. c. 96. Castejon. donation. n. 53. Antun. de donot. reg. lib. 1. p. 12. §. 1. n. 154. Dicemus huc infra.*

Ius Tertio quæsum ex donatione non potest eo non consentiente reuocari. *Antun. d. §. 1. n. 154. Larrea dec. 65. n. 7. dec. 91. d. n. 4. Cama dec. 8. n. 2. vbi Amat. & dec. 233. n. 16. dec. 338. n. 2. Tonnut. res. civil. cap. 55. n. 5. 9. Castill. lib. 4. c. 5. n. 21. Gratian. disc. 45. n. 2. Pontanell. de pact. cl. 4. §. 9. p. 1. n. 5. Amat. res. 30. n. 11. seqq. Cald. lib. 1. recept. qu. 1. n. 12.*

Si ratione contractus per legis dispositione fuerit ius Tertio quæsum in re, vel in spe, reuocari non potest sine tertij consensu. *Peregrin. de fideicom. art. 6. n. 47. art. 44. n. 32. art. 51. n. 48. Girrb. ad Consuet. Messan. c. 1. §. 7. n. 53. Antun. sup. n. 158.*

Donatio facta ex causa onerosa est irrevocabilis, etiam sine traditione. *Narbon. l. 31. §. 1. d. n. 2. tit. 3. lib. 1. recept. Nos ad Ront. conf. 9. lib. 3. & ad conf. 15. n. 35. lib. 2. Vbi de donatione ex causa donis. Girrb. obs. 33. n. 12. 16. Starban. resol. 22. n. 1. Tonnut. qq. civil. qu. 55. R. Capyc. Latr. consult. 46. n. 9.*

Quando donatio possit reuocari. *Castill. contr. tom. 6. cap. 119.*

Donatarii præsentia, cum eius taciturnitate veram acceptionem inducit. *Castill. lib. 5. contr. 80. n. 8. post mille. Addentes ad Molina de primog. lib. 4. c. 2. ad n. 76.*

Immo dicitur acceptata per solam scientiã. *D. Mansi consuli. 1. n. 49. tom. 2. Et præsentia supplet. Mansi consuli. 2. n. 30. Nos ad Ront. d. consuli. 16. n. 36. lib. 2. Andreol. controuers. 292. n. 12. 13.*

Licet scientia infauorabilibus inducat præsumptionem ratificationis. *Dec. cons. 58. n. 2. Hip. Ront. cons. 108. n. 13. lib. 1. Holan. con. 9. n. 24. §. 9. lib. 1. Ront. dec. 142. n. 3. part. 4. tom. 1. rec. & dec. 428. n. 12. p. 4. tom. 2. Cels. dec. 21. n. 4.*

Tamen scientia non præsumitur, nisi probeatur, cap. præsumitur 47. de regul. in 6. *Larrea dec. 74. n. 18. Rota post Cels. dec. 83. n. 4.*

Et quamuis probeatur, si finis in donatione non mera fauorabili, & lucratua, sed onerosa, seu mixta cum onerosa restituendi, tali casu si non cessat de vera, & effectuali acceptione, sola scientia non sufficit. *Rota dec. 232. n. 2. p. 2. d. n. 4. Burat. dec. 773. n. 2. Rota rec. dec. 274. n. 4. §. 9. p. 6. & dec. 27. p. 7. aliam decisionem. Rota refert Cels. l. dec. 21. n. 6.*

Multo magis non præsumitur acceptata, si donatarius sit institutus hæres à donante, & ipse descripsit bona donata in inuentario, tanquam bona hæreditaria. *Casil. consuli. 440. n. 38. seqq. Rota d. dec. 274. p. 6. & dec. 27. part. 7. rec. Cels. sup. n. 7.*

Et sic voluntas magis declaratur factis, quam verbis. *At v. cons. 116. n. 3. d. mon. cons. 33. n. 12. Ludonf. dec. 247. n. 18. Cels. sup. n. 8.*

Immo acceptatio non suffragatur, quando constet de antecedenti recusatione. *Burat. dec. 619. n. 3. Duran. dec. 121. n. 3. & dec. 153. n. 2. Cels. sup. n. 9.*

Sed difficultas est, an possit donatarius donationem acceptare post mortem donantis, quid si sit elapsum spatium quindecim annorum, à die factæ donationis, et supposito posse acceptari, an dicta acceptatio valeat præiudicare tertius possessoribus.

Quoad primum punctum dicimus posse etiam nunc post mortem donantis acceptari. *Sur. de iur. 111. & 206. vbi Hodiern. & Censal. Gratian. disc. 729. n. 20. Serasim. dec. 472. n. 6. 7. Add. ad Burat. dec. 247. n. 16. Addit. ad Gratian. dec. 39. n. 7.*

Et licet per mortem donantis eius consensus deficiat, & res destinat esse integra, & ideo talis ratificatio nihil operatur. *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 7. n. 10. Surd. d. dec. 206. n. 23. Sanch. de matr. lib. 1. disp. 6. n. 5. 6. Monet. de commut. ult. volunt. c. 8. n. 77. Molin. de hisp. primog. lib. 4. cap. 2. n. 77. & ibi Addentes.*

Secus est, si à principio fuit perfecta, quia acceptata per stipulationem, & acceptionem Notarii, nam tunc ius à principio fuit acquisitum donatario, & hæredes donantis controuertere non possunt. *Surd. d. dec. 206. n. 5. 6. 7. Clar. §. donatio. qu. 13. n. 4.*

Maxime, quia in contractibus vtro, citroque non obligatorius, & præcipue in donationibus, simultaneus consensus donatarii non requiritur, sed quandocumque ille superueniat, sufficit. *Surd. d. dec. 206. n. 8. 9. Sanch. de matr. lib. 1. disp. 6. n. 5. 6. Fab. de err. prag. dec. 47. err. 4. Altograd. d. contr. 95. n. 9. seqq.*

Quoad 2. punctum, si non sit transactum, tempus triginta annorum, acceptatio fieri potest. *Cutell. de donat. disc. 2. art. 8. n. 5. 6. seqq. Altograd. sup. n. 13.*

Quoad 3. punctum: aliqui dicunt, quod per dispositionem ultimo factam per donantem, omnium eius bonorum ad fauorem alterius per testamentum, & hæres si cepit possessionem dictorum bonorum donatorum, dictas hæres præferatur donatorio, ita ut eo molestari non possit, ad tex. l. quoties C. de reuindict. *Dec. cons. 226. n. 9. seqq. Reg. cons. 57. n. 8. Metuach. cons. 1153. n. 60. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 7. n. 9. Valenz. c. 119. n. 47. seqq. Hodiern. contr. 29. n. 4. Roccus resp. 4. n. 8. lib. 2. Amendola ad Franch. dec. 113. n. 29. Cynac. contr. 323. Idem Hodiern. ad Surd. dec. 111. n. 7.*

Et hoc casu donatario, stante iure acquisito per Notarium stipulationem, actio ad interesse contra hæredes vniuersales dicti donantis competat. *l. qui tibi C. de hæred. vel act. vendit. Reg.*

Reg. d. conf. 57. nu. 8. 9. 10. Menoch. d. conf. 1153. num. 60. DD. omnes in d. l. quoties C. de reuend. c. Bart. in l. bonorum. col. 2. ff. rem rat. hab.

Sed alii melius dicunt: dispositionem tex. d. l. quoties procedere quando per primam donationem absque traditione rei donatae nullum est translatum dominium, sed illud remansisse penes donantem, ideo si illud postea tradiderit, primo donatario praefertur. *gl. ind. l. c. per tex. d. l. tibi C. de hered. affion. Dec. d. conf. 226. num. 9. seqq. Mastrull. dec. 211. num. 30. seqq. Thes. lib. 4. c. 64. n. 1.*

Secus est quando dominium rei donatae in primum donatarium est translatum, nam tunc cessat dispositio d. ex. & dictus donatarius, secundo, licet possessori praefertur, & bona donata ab eo vindicari possunt. *Menoch. d. conf. 1153. nom. 62. Rota dec. 174. num. 34. 35. p. 6. rec. & dec. 663. num. 18. p. 2. rec. R. Marin. lib. 2. cap. 10. & ibi Luca. Altograd. contr. 95. num. 17. & conf. 39. in fine lib. 2. Cjart. n. contr. 137. nu. 16. & seqq. R. Marin. lib. 1. ref. 129. num. 23. & lib. 2. ref. 70. num. 12. Sperell. dec. 169. & seqq. Nos ad Rouit. d. conf. 9. n. 33. lib. 3.*

Maxime si donatio sit facta Principi, nam in illum dominium rei, ipso iure transfertur, absque traditione. *l. as. in l. traditionibus 20. C. de passis. Menoch. conf. 265. nu. 16. Gabriel. com. conclus. lib. 3. de empr. concl. 21. nu. 16. 41.*

Sicut è conuerso, ex contractu Principis transfertur dominium, sine traditione, in quamlibet priuatam personam, & sic non habet locum dispositio d. l. quoties. *Rota dec. 664. n. 18. p. 2. rec.*

Et si in instrumento donationis donator sub vinculo iuramenti promittat donatario, licet absenti, & Notario pro eo stipulanti, & acceptanti, donationem, perpetuo firmam, & ratam habere, & nunquam ex aliqua cau. ei controuenire, & bona donata ab omni persona defendere, pactum de non alienando importat. *Menoch. d. conf. 1153. num. 66. Et talis promissio facta sub expressa hypotheca, omnium, & singulorum suorum bonorum, & cum clausula constituti, impedit translationem domini in heredem, & sic Donatarius potest vindicare bona donata. Tiraq. de iure constit. p. 1. num. 31. Barz. dec. 66. num. 47. Surd. conf. 465. nu. 9. Guttier. in l. nemo potest. n. 41. ff. de leg. 1. Carleual. de Indic. lib. 1. art. 3. disp. 11. nu. 3. Fusar. de substit. qu. 674. num. 18. Menoch. conf. 63. num. 19. conf. 1153. nu. 65. 66. & per totum. Nos ad Rouit. d. conf. 9. lib. 3.*

Et licet aliqui velint in hoc usu esse necessariam hypothecam specialem, nec sufficere generalem. *Carleual. sup. nu. 4. vbi refert contrarios etiam, Tamen vbi est iuramentum, & clausula constituti cum precario non est difficultas quin sufficiat hypotheca generalis. Guttier. sup. num. 39. Fusar. de substit. q. 74. n. 12. 13. 15. 17. Ludouf. dec. 567. & ibi Add. Merlin. de pign. lib. 4. q. 30. nu. 3. 4. Menoch. d. conf. 1153. n. 66. in fine.*

Sed nulla est difficultas quando est hypotheca specialis dictorum bonorum, quae operatur, quod per dispositionem postea factam, per donantem, bona praedicta donata manescunt in legatarios, vel haeredes cum suo onere, & potest primus donatarius illa auocare. *Menoch. d. conf. 63. nu. 17. & d. conf. 1153. n. 65. 66. Rota dec. 34. num. 37. p. 8. rec. Thes. lib. 4. qu. 64. num. 2. Barz. dec. 66. nu. 47. Altograd. d. contr. 95. n. 41. 42.*

Et existente speciali hypotheca bonorum, alienatio exinde sequuta nullum transfert dominium, & possessionem, & remanet penes eundem alienantem. *l. ven. ator 7. §. ut ff. de distr. a. 3. pign. Surd. conf. 405. num. 9. Carleual. de iur. ac. lib. 1. tit. 3. disp. 21. num. 3. Gratian. disc. 16. nu. 12. 14. & ibi Luca. Salgad. de regia prote. p. 4. cap. 14. num. 53. 64. 109. 110. Guttier. in d. l. nemo potest. num. 38. ff. de leg. 1. Altograd. d. contr. 95. n. 63. lib. 2.*

Et si in donatione facta sit reseruatio vfusfructus bonorum donatorum, donec, & quotique donator vixerit, vim traditionis habet, absque alia actuali bonorum traditione, dominium in donatarium transfert. *Liquisquis. 28. C. de donat. d. si quis argentum. §. si quid. C. de donat. Cancr. var. lib. 1. c. 8. num. 13. R. Marin. lib. 2. 670. nu. 8. R. Capye. Latr. consult. 16. num. 21. & consult. 151. num. 24. 25. Magon. dec. Luc. 87. nu. 7. in dec. 434. nu. 13. in fine.*

Licet contra dicant *Mastrull. dec. 211. Marotta disc. p. 4. nu. 37. Damad. de renunciatione cap. 22.*

515 Licet alteri per alterum nemo possit stipulari, siue verba referantur ad Tertium, siue stipulatorem. *Antun. de donat. reg. lib. 1. p. 1. c. 2. §. 1. num. 148. seqq. Olea de cess. iur. tit. 4. q. 95. Mesa lib. 3. ref. 50. C. d. de quest. for. tit. 1. p. 1. alius Sabell. stipulatio. nu. 4. licet vigore R. Rot. Flor. lib. 2. nu. 39. secus sit. Sabell. stipulatio. n. 4. vel in locis vbi est consuetudo introducta. Olea lib. 1. nu. 37. seqq.*

Sed quod ex stipulatione Notarii, & clausula constituti in eo nomine abientis acceptata, quæratur statim ius, & actio absenti sine cessione immo vtile dominium, & possessio iuxta naturam contractus, etiam ante illius ratificationem, quod tamen huius est irrituocabile ex parte ipsius absentis, si nolit acceptare. *Altograd. conf. 39. lib. 2. Sperell. dec. 168. 169. 170. & 171. Tiraq. lib. 5. concl. 99. Griz. n. 11. & addit. dec. 51. Bich. dec. 33. num. 4. seqq. vbi dixerunt. Sabell. resol. cap. 5. c. 29. in praef. §. donatione n. 11. & §. Notari. num. 45. & in summa Tract. §. donatio. §. iuramentum. §. Notari. n. 21. DD. apud Nos ad Rouit. conf. 9. n. 10. & seqq. lib. 3. Ganauer. dec. 55. Rocus resp. 43. & 88. lib. 2. Cels. dec. 21. num. 2. 3. vbi dicit fieri irrituocabilem, sed non acquiri dominium. Bich. dec. 319. D. Marcan. disp. 51. Tiraq. lib. 5. concl. 703. Christin. dec. 34. lib. 7. dec. 137. num. 3. Rite. col. 4. 2979. 3030.*

Et

Et quod notarius possit pro absente, ac pro
natiuitis stipulari, bene declarat *Ludon. dec.*
35. pro infante. Nos. conf. 9. num. 50. lib. 3. Ronit.
Sed non potest stipulari pro extero, & foren-
se. *Magon. d. dec. Flor. 39. num. 17. Hodiern. contr.*
29. num. 2. 3. Rocc. resp. 43. & 88. num. 8. Nos ad
Ronit. conf. 9. num. 10. 11. lib. 3. & num. 30. Sabell. 9.
stipulatio. n. 4. pro coniuncta persona, inipiam
causam, si donatio fiat duobus absentibus, &
vnus acceperit, si vltra Notarium adsit alia
persona, quæ acceperit. Nos ad Ronit. d. conf.
9. lib. 3. num. 49. & seqq. Cels. dec. 36. num. 18. vbi
sufficit si sit acceptata à primo donatario.

Sed quod licet Notarius possit pro absente
stipulare, & stipuletur, ante ratificationem
donatarii potest reuocari, alteri tradendo, vel
obligando, quamuis sit constitutum, & iura-
mentum. *Tbes. dec. 70. num. 8. Hodiern. contr.*
29. num. 4. 17. 22. Malin. de primog. lib. 4. c. 2. n.
69. seqq. Camar. var. lib. 1. cap. 14. num. 12. & de
de testam. p. 3. num. 13. Anna alleg. 53. num. 23. 24.
Ponte conf. 147. num. 32. lib. 2. Serafin. dec. 472.
Peguer. dec. 48. num. 1. Pat. dec. 22. num. 6. seqq. p.
2. Ludon. dec. Perus. 29. num. 7. Francb. dec. 339.
Barz. dec. 26. num. 10. seqq. post alios Rocc. d.
resp. 88. num. 11. Nos d. conf. 9. num. 29. seqq.

Quamuis donatio sit facta contemplantione
matrimonii. *Hodiern. sup. n. 29. 31.*

Nam stipulatio Notarii pro absente con-
tinet in se conditionem si donatarius eam ra-
tam habeat. *Fab. in C. lib. 8. tit. de reuoc. donat.*
defin. 19. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 8. num. 5. Ho-
diern. sup. num. 6. Nos d. conf. 9. num. 29. seqq. Sic
interim non potest donans reuocare, seu non
quod donatario sit interim acquisitum ius ir-
reuocabile super bonis donatis. Ludon. dec.
367. num. 3. Addit. ad eundem dec. 97. num. 8. Rota
post Cenc. dec. 173. num. 8. 9. post alios Cels. dec.
21. num. 3.

Sic acceptatio donatarii non præiudicat al-
teri, qui ante acceptationem, ius super re do-
nata acquisiuit. *Franch. dec. 339. num. 3. Hodiern.*
sup. num. 8. Roccus resp. 4. num. 8. lib. 2. Amendol. ad
Franch. dec. 213. num. 19. Cyriac. contr. 322. D.
Cels. dec. 21. num. 11. Rota apud Zuech. de obligat.
Camer. dec. 124. n. 10.

Sed quod sit irreuocabilis, nec donatarii ra-
tificatio requiratur, dicunt Rota dec. 683. num. 4.
dec. 489. num. 1. p. 1. diuersar. & dec. 369. num. 3.
p. 2. rec. & dec. 488. num. 6. p. 2. rec. Addit. ad Lu-
don. dec. 97. num. 8. Caualer. dec. 12. num. 6. Bu-
rat. dec. 149. num. 4. & ibi addit. li. A. Serafin.
dec. 1184. num. 10. Merlin. dec. 404. num. 2. Rota
dec. 428. 463. num. 12. tom. 2. p. 4. rec. dec. 172. n. 2.
post Cenc. de testam. & dec. 174. num. 1. Surd. dec.
111. num. 5. & dec. 206. Menoib. conf. 1153. num.
54. Peregr. de fideicom. art. 51. num. 50. 51. Gra-
tiand. f. 729. num. 19. dec. 39. num. 9. 10. Handed.
conf. 37. num. 24. seqq. lib. 1. Mantica de tacit. lib.
13. tit. 8. Mashill. dec. 301. num. 21. 22. Prat. p. 2.
c. 1. p. 4. num. 23. Reg. Marin. lib. 2. cap. 70. num. 6.
Vbi de practica totius mundi. *Reg. conf. 57. num.*

10. lib. 1. Turret. co. f. 60. lib. 2. Amat. ref. 30. num.
4. 5. 6. Aliograd. conf. 39. num. 35. lib. 2. Aliograd.
fil. contr. 95. num. 4. lib. 2. Nos ad Ronit. conf. 9. n. 10.
26. seqq. lib. 3.

Quæ conclusio multo magis indubitata
redditur, stante iuramento promissorio in in-
strumento dictæ donationis appposito, quod
de perse præsentiam parus, & acceptationem
donationis supplet, & illam irreuocabilem ex
parte donantis reddit. *Tbes. dec. 70. Decian.*
conf. 1. num. 22. lib. 3. Barz. dec. 26. num. 11. Tur-
ret. d. conf. 60. num. 15. seqq. Mantica de tacit. lib.
13. tit. 7. num. 21. seqq. Add. ad Magon. dec. Luc.
38. lib. 2. Serafin. dec. 127. num. 6. 7. Camer. var.
lib. 1. 8. num. 23. Amat. ref. 30. num. 9. Cyriac. contr.
322. num. 2. Surd. dec. 373. num. 11. Rota post
Cenc. dec. 172. n. 2. Ludon. dec. 97. num. 4. 5. textus
est in quoribus 1. q. 7. Peregr. de fid. art. 51. num. 52.
Aliograd. contr. 95. num. 5. 53.

Verum, vi donatarius possit possessionem,
& dominium bonorum donatorum require-
re, necesse est, vt eius ratificatio concurret.
Amat. ref. 30. num. 5. Osij. b. dec. 33. Cirò. disc. 46.
num. 70. Sperell. dec. 168. num. 55. R. Marin. lib. 1.
cap. 89. num. 23. Cyriac. contr. 322. Nos ad Ronit.
conf. 9. n. 34. lib. 3.

Alia de Notario acceptante pro donatario
absente. Diximus q. 32. Addimus *Afolin. ref. 73.*
Pegaf. ref. c. 4. num. 113. seqq. Possib. dec. 34. Antun.
de donat. lib. 1. pral. 2. §. 1. num. 22. Cyriac. contr.
23. num. 33. Larrea dec. 60. Hodiern. ad Surd. dec.
111. Malignan. altercat. Faria ad Couar. lib. 1. c.
14. D. Marsian. disp. 31. 32. lib. 2. Sabell. §. donatio
num. 61. seqq. Fab. de error. pragmat. dec. 47. err.
3. Nos ad Ronit. d. conf. 9. lib. 3. Aliograd. contr.
95. & 98. lib. 2. Roccus resp. 46 & 88. lib. 2. Pas-
sarell. de donat. lib. 2. qu. 2. Ricc. collect. 1979.
3059. Buch. dec. 319. Tusc. lit. S. conclus. 703.

516 Insinuatione non sequuta, donatio reuo-
cari potest. *Card. Luca de donat. disc. 60. num. 17.*
Antan. de donat. pralud. 2. & c. 3. post mille.
Cassion. §. donatio num. 34. vbi tota materia.

517 Requiritur expressa reuocatio, & non suf-
ficiat tacita, vt non possit reuocari. *Card. Luca*
de donat. disc. n. 20. f. 99. Diximus sup.

518 Cessante causa, seu præsupposito, ob quod
fuit facta donatio, donatore superstite reuo-
cari potest. *Card. Luca de fideic. disc. 140. n. 4.*

519 Ex aliquibus causis donator viuens reuo-
care potest, quod eo defuncto hæredibus, &
successoribus denegatur. *Card. Luca de feud.*
disc. 89. n. 14.

520 Pura donatio, & inter viuos dari potest,
quod sit subiecta reuocationi, & resolutioni,
Card. Luca de regal. disc. 24. num. 4. disc. 25. num. 7. de
dote disc. 103. n. 4. Passarell. de donat. lib. 1. qu. 4.
vbi contra est, vt pactum de renouando ad li-
bitum donationem, non valet, vt donatio inter
vivos n. 31. seqq.

Donatio irreuocabilis cum permissione
alienandi potest reuocari. *Fontanell. de pactis*
sup. nom. 1. gl. 26. cl. 4. num. 5. & seqq. Rota dec.

17. & 167. tom. 5. rec. Nogueroi. alleg. 14. n. 29.

Sic facultas alienandi in casu necessitatis, ea veniente potest exerceri. *Marzar. in epit. de fideicom. q. 41. ex num. 54. Peregr. eodem tract. art. 40. num. 46. seqq. Fusar. de de substit. qu. 537. n. 1. Cranet. conf. 99. num. 4. Nogueroi. alleg. 14. n. 32. & 41. 42.*

Donatori asserenti se ex necessitate alienasse, creditur. *1 mol. in l. cum ex causa ff. de re ind. Nogueroi. sup. n. 33.*

Alienatio praesumitur facta ex causa necessitatis. *Nogueroi. sup. num. 34. 35. ex l. fideicommissa §. in rem ff. de leg. 1. Giurb. ad consuet. Messan. c. 14. gl. 6. num. 8. Mestrill. dec. 253. n. 10. Randens. dec. Pis. 29. nu. 177. Costa Sicut. conf. 89. nu. 10. 11.*

Immo donans potest ex necessitate bona donata alienare, puta ob suam familiam alienam gl. in l. fin. C. de reuoc. donat. verb. voluerit *Surd. de alim. tit. 3. prin. l. 61. ex nu. 4. Rimin. in §. 1. instit. de donat. n. 1376. & seqq. Nogueroi. sup. num. 38.*

Donatio irrevocabilis facta quo ad vnum remanet reuocabilis, quo ad alios quos causa irrevocabilitatis non comprehendit. *Menozi. conf. 1153. n. 5. Gratian. disc. 332. num. 5. & disc. 257. num. 10. disc. 751. num. 10. Valenz. conf. 69. num. 50.*

Prout in institutione maioratus, ubi tot iudicantur donationes, quot sunt personae vocatae, nec vna ab alia dependentiam habet, aut connexionem. *Giurba de feudis §. 2. gl. 13. nu. 101. Et sic quaeque donatio potest habere diuersam naturam, ita ut altera reuocabilis sit, altera non, alia valida, alia inualida. Molina. de primog. lib. 4. c. 2. n. 74. Roxas de incompatibil. p. 1. c. 2. n. 74. & ibi Aguil. num. 152. Castill. lib. 2. contr. c. 7. n. 27. & lib. 5. contr. 98. n. 7. P. 2. in l. 200. Styl. Mir. p. 1. q. 2. n. 146. 164. Angul. l. 1. gl. 4. n. 16. tit. de las maioras.*

521 Censeatur reuocata per alterius institutionem quando? *Card. Luca de regal. disc. 15. n. 5. 8. contr. Nos sup.*

522 In exclusionem confiscationis bonorum filii donatarii, quando sit reuocabilis. *Card. Luca de regal. disc. 199. n. 5. Sabell. §. donatio.*

523 Implicita donatio, quae in esse dicitur in acquisitionibus propria pecunia factis, commodum alterius est reuocabilis. *Card. Luca de emphyt. disc. 70. nu. 19.*

524 Promissio non reuocandi appositae in donatione causa mortis, intelligitur nisi donantem poeniteat. *Bosc. art. 2. num. 86. 174. inter opera Card. Luca. Molina de primog. lib. 4. c. 2. nu. 4. seqq. Ricc. coll. 225. Gomez & Ayllon. var. lib. 2. c. 4. n. 22.*

Quod donatio causa mortis reuocabilis per pactum de non reuocando non fiat irrevocabilis. *Retes de donat. inter. c. 8. nu. 16. Angul. in l. 1. gl. 11. n. 42. vers. ad hoc. R. Marin. tom. 2. c. 148. n. 4. 5. D. Galtot. contr. 60. lib. 1. Molin. de primog. lib. 1. c. 21. n. 24. Hermosill. l. 2. gl. 4. a. n. 2. tit. 1. &*

l. 9. gl. 1. a. num. 14. tit. 5. p. 5. Cusm. de caueff. c. 47. Salgad. p. 2. de ret. c. 7. a. n. 109. Ceur. de censib. q. 53. Vela diff. 27. a. n. 37. Tonnat. ciuil. lib. 2. q. 59. Couar. de matr. l. 3. §. 1.

Maxime quando eam, ut causa mortis valere voluisse donatorem constat. *Augul. in l. gl. 11. a. num. 6. Aguil. ad Roxas de incompatibil. p. 3. c. 3. n. 34.*

Et donatio facta coniugi, vel filio per maritum, vel patrem causa mortis, non immutatur in donationem inter vivos ex pactuali, cum inter eas personas donatio inter vivos prohibita sit, ut diximus qu. 32. & dicemus hic infra *Tusc. lit. D. concl. 661. n. 28. & concl. 671. n. 25. Aguil. ad Roxas de incompatibil. p. 1. cap. 3. num. 35.*

Sed quod donatio causa mortis, cum clausula de non reuocando, non possit reuocari, *Fotauell. de pactis nupt. claus. 4. gl. 9. p. 4. n. 101. & gl. 21. R. Capyc. Lar. dec. 151. num. 28. Gizz obs. 115. n. 10. Hermosill. l. 11. tit. 4. gl. 1. num. 13. p. 5. Faber. de error. pragmat. decad. 45. err. 1. & de ed. 47. err. 6. Card. Tusc. lit. D. conclus. 654. n. 661. a. num. 15. & concl. 671. D. Aguil. ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. n. 22.*

Sic maioratus ab extraneo institutus, cum pacto de non reuocando, remanet irrevocabilis. *Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. a. n. 26. Molina, & Addentes de primog. lib. 1. c. 9. n. 31. & c. 12. n. 21. & Maldonat. in addit. lib. 4. c. 2. a. n. 4. Barbof. vot. 30. n. 6. Larrea de. 57. nu. 5. maxime si institutor ad id se obligauit. Hermosill. l. 11. tit. 4. p. 5. gl. 1. 2. n. 13. 14. Guttier. lib. 3. pract. q. 63. & p. 1. de iur. am. confirm. c. 12. n. 110. Gratian. disc. 96. n. 5. Cald. de poss. elig. 3. p. Robl. lib. 3. de represent. 19. n. 33. S. ant. de matrim. lib. 6. disp. 11. num. 10. Pegasi. res. c. 4. num. 148. Aguil. sup. nu. 16.*

Habens facultatem à Rege ad instituendum Maioratum, cum clausula, ut maioratum à se institutum possit reuocare, si renunciet facultati reuocandi, an ex l. 44. *Tauri* possit reuocare. Videndus *Mur. de maiorat. q. 38. qui dicit, quod si quis renunciet facultati regiae, quam habebat ad reuocandum maioratum, si facultas idem continebat quo ad irrevocabilitatem, quod lex 44. Tauri, censeatur etiam legi renunciasse? Idem à contra si renunciat legi Tauri, quo ad irrevocabilitatem, censeatur etiam renunciata facultas Regia?*

Promissio donandi, an sit donatio. *Hermosill. l. 4. gl. 3. a. n. 3. tit. 4. p. 5. Retes de donat. c. 21. Casticja. §. donat. o. nu. 9. Non est donatio. Passarell. de donat. lib. 1. q. 1. n. 12. qu. 3. n. 14. 15. Al. n. 1. consult. 30. n. 4. tom. ult.*

Sed quod habeat vim donationis. *Rota part. 14. rec. dec. 364. 448. Sabell. §. promissio nu. 1. Sic promittens donare, vel dotare simpliciter, ex causa matrimonij, vel alia onerosa, non potest postea in instrumento donationis adicere pacta, conditiones, vel alia grauamina, vel pactum reversionis. Rota p. 5. rec. dec. 393. p. 6. de.*

dec. 58. 127. *Olea de cess. iur. tit. 1. q. 6. n. 11. seqq.*
Mansi consil. 31. n. 1. tom. vlt.

Et licet apparentur promissio de donando non sit vere donatio, cum ad sit differentia inter hanc, & donationem effectiuam, cum, secundum veriore opinionem in prima sit locus euictioni, si non sequatur. *gl. in l. Aristo. §. fin. ff. de donat. Tuf. lit. E. concl. 363. n. 6. & lit. D. concl. 725. Gom. var. lib. 2. cap. 2. num. 35. vbi Ayllon. Trentasing. var. tit. de donat. ref. 2. num. 1. Fontanell. de pact. cl. 5. gl. 8. p. 14. n. 31. 34. Valas. de partit. cap. 37. num. 3. Couar. lib. 2. var. cap. 15. num. 1. vbi Faria. Cancez. lib. 3. c. 4. d. n. 20. Gufm. de euict. q. 25. n. 3. seqq. Hermosill. l. 32. tit. 5. p. 3. gl. 1. n. 65. Cald. de empt. l. 3. n. 42. Gratian. dis. 657. d. n. 47.*

Secus in secunda, per tex. l. Aristo. §. fin. ff. de donat. l. ad res donatas. ff. de edit. edict. l. 1. C. de iure dotium. Trentasing. sup. n. 6. S. u. d. dec. 190. n. 3. Cald. de empt. cap. 31. n. 42. Gufm. sup. n. 24. Noguero. alleg. 14. num. 131. Cancez. lib. 1. cap. 8. n. 114. Gomez. sup. lib. 2. cap. 2. vbi Ayllon. Antun. de donat. lib. 1. c. 3. n. 48.

Licet non desint, qui contrarium teneant, ut non de casu euictio in vtroque casu. *Sa. felis. dec. 415. num. 1. Amayal. in l. 1. n. 18. C. de iure fisci lib. 10. Cala de empt. cap. 31. n. 41. Trentasing. d. ref. 2. n. 1. vers. monentur. Rip. lib. 3. resp. c. 18. num. 2. alique relati a Gufm. l. 1. q. 25. num. 10. Par. cor. in sing. obj. c. 30. & alii relati per Antun. de donat. lib. 1. c. 3. n. 46. 47.*

Quod promissio de donando sit perfecta, & ideo in instrumento postea confecto donationis non potest donator condiciones addere. *Olea de cess. iur. tit. 1. q. 6. n. 4. & seqq. Gama dec. 13. Sa. fel. dec. 99. n. 3. seqq. Castill. lib. 2. contr. c. 3. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 1. n. 6. 7. & pralud. 2. num. 8.*

525 Donatio non acceptata, & in casu, quon potest reuocari per donantem, non potest reuocari per eius heredem, Torre de pactis fut. success. lib. 3. cap. 13. n. 129. Faria ad Couar. var. lib. 1. cap. 14. n. 72. Borrell. in summa dec. tom. 3. tit. 10. num. 156. Trentasing. var. lib. 3. tit. de donat. ref. 1. num. 14. Molin. de primog. cap. 2. n. 77. Clu. §. do ratio. quast. 13. in fin. Hermosill. l. 7. gl. 4. n. 12. 50. Cancez. p. 1. c. 8. n. 41. & Molina de iustit. disp. 265. n. 13. R. obl. ad Salzed. lib. 3. cap. 19. n. 61. Fontanell. de pactis p. 1. cl. 4. gl. 8. n. 6. 7. Quia defunctus tacendo in vita videtur remisisse reuocationem. *Sabell. §. donatio num. 32. Nas ad Rout. conf. 9. n. 40. lib. 3. Franch. dec. 339. Camill. Medic. conf. 100. n. 23. seqq. Hod. crn. ad Surd. dec. 111. num. 1. R. Martin. ad Reuert. dec. 3. n. 4. Clar. lin. contr. 137. n. 24. 33.*

526 Donatio inter viuos postquam fuit perfecta non reuocatur ex capite, quod donatarius moriatur ante donantem, sed ad hæredes transmittitur. *§. sciendum. instit. de donat. Ba. los. vot. 126. n. 108. Diana tom. 6. tract. 7. ref. 112. 116. Sabell. §. donatio num. 44. vers. donatio verò. Diximus sup. idē si moriatur viuo primo donatario Tom. IV.*

post mille. *Add. ad Molin. de primog. lib. 1. c. 1. ad num. 20.*

Alias si non acceptetur ab hærede, illa perit. *Castill. lib. 4. c. 37. lib. 5. cap. 80. Barbof. voto 126. n. 97. & seqq. & n. 109. Diana tom. 6. tract. 7. ref. 110. 111. Retes de donat. cap. 6. Et si moriatur donans, vel donatarius ante acceptationem, dicitur resoluta. Molin. & Addentes de primog. lib. 4. c. 2. n. 69. Cels. dec. 21. n. 10.*

Verum donator in re donata potest ante traditionem, donatario præiudicare. *Mastrill. de 211. n. 26. seqq. Cancez. variar. tom. 1. cap. 8. num. 30. Noguero. alleg. 14. n. 47. 48. Antun. de donat. l. 6. 1. pralud. 2. num. 5. seqq.*

Et habens unus admixtum ante acceptationem dicitur reuocabilis. *Sabell. §. donatio n. 63.*

527 Donatio inter viuos non reuocatur per testamentum factum per donantem, nam in actibus inter viuos, quod semel placuit amplius displicere non potest. *Bellon. conf. 29. n. 11. Gratian. disp. 771. n. 10. seqq. Altograd. conf. 8. n. 85. 86. lib. 1. Rota p. 9. rec. dec. 47. num. 6. seqq. & p. 1. dec. 303. & p. 1. dec. 222. num. 2. seqq. & dec. 515. n. 20. seqq. Sabell. §. donatio num. 36.*

528 Sic donatio prima non potest remoueri per secundam Rota dec. 106. p. 1. 3. rec.

Intellige supra dicta, quando donatio fuit acceptata donatario, & quando continet rem diuerfam ab eo, quod hæres capturus est ex institutione, alias ex testamento subsequuto oritur probabilis coniectura mutationis voluntatis. *Rota in Boniss. p. 7. dec. 27. n. 7. Sabell. §. testamentum nu. 40. Rota p. 11. rec. dec. 303. & dec. 189. p. 13. rec.*

529 Verum donatio inter viuos, quamuis de sui natura sit irreuocabilis, ut supra diximus, sit reuocabilis, si sit facta cum potestate reuocandi. *Luca ad Franch. dec. 213. num. 3. Vide Nos sup. n. 379.*

Et reuocatur, enormissimam læsionem continens. *Molina lib. 2. de primog. cap. 3. d. num. 30. puta, quia donauit omnia bona sua. Roger. conf. 16. n. 134. Aldobrandin. conf. 75. n. 22. Mascard. conclus. 559. num. 3. Barbof. voto 25. n. 65. seqq. Antun. de donat. lib. 1. pralud. 2. num. 41. Diximus qu. 37. D. Constant. ad Statut. Vrbs vol. 2. fol. 197. P. Afflict. controu. 25. num. 1. & seqq. Vbi de renunciatione. Ceph. 142. D. Galeor. resp. 23. n. 210. seqq. Couar. in c. quamuis pactum. 3. p. §. 4. num. 6. de pactis in 6. Molin. de vit. nupt. lib. 3. q. 96. Idem P. Afflict. controu. 26. n. 20. & seqq. Vbi explicat, & resoluit quando in renunciatione sit reuocatio, & rescissio ob læsionem.*

530 Reuocatur donata ob iniuriam verbalem atrocem factam donanti. *Mantica de tacit. lib. 13. tit. 41. P. Molfes. in summa tract. 12. cap. 17. num. 59. P. Molina disp. 281. vbi sufficit semel fuisse illatam. Azor. instit. moral. 3. p. lib. 11. q. 2. Rebell. de oblig. iustit. p. 2. lib. 18. q. 9. n. 3. Gomez. var. tom. 2. c. 4. n. 14. Menoch. de arbit. cas. 130. Guttier. conf. 24. n. 2. Borrell. in summa dec.*

- et. 12. lib. 3. un. 6. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 28. n. 17. Farinac. qn. 105. un. 178. Clar. Sanjurjo, & ibi Bauard. Hermosill. gl. 2. seqq. l. 10. tit. 4. p. 3. un. 1. Vbi quæ dicatur grauis, ac inhonesta iniuria, de qua graui, & inhonesta iniuria Contol. & Romagosa. ad Statut. Engub. lib. 4. rub. 30. 31. 42. 44. mille apud Sabell. Si iniuria. Et iniuria facta filio censetur patri facta. Sausel. et. 383. n. 3. cum Addit. Cab. lib. cons. 149. lib. 2. Surd. dec. 89. vbi Hodiern. & Cons. l. Farinac. q. 105. insp. 6. Tuse. lit. l. cons. 156. Ricc. colle. 4087. Mele ad Gizzar. dec. 18. n. 19.
- 531 Nec excusat veritas iniuriæ. Ripa in l. fin. C. de reuoc. donat. n. 25. Mozz. de donat. c. quomodo annulle. ar. & reuoc. donatio. num. 24. Ofsald. ad Donell. lib. 14. cap. 27. lit. A. Farinac. d. q. 105. n. 219. & seqq. Christin. dec. 142. num. 5. seqq. vol. 1. & ad leg. municipal. tit. 2. art. 4. num. 10. cum addit. Guiter. in praxi qu. 115. & seqq. Sabell. Si iniuria. n. 3. Hermosill. sup. num. 2. vbi refert contrarios. Gomez variat. tom. 3. cap. 6. num. 4. vbi Ayllon.
- 532 Reuocatur, si donatarius, quasi detrectans donatorem, insignia, vel arma eius, in re donata existentia, abtulerit, vel detulerit, donatione priuatur. l. 2. C. de oper. publi. Durand. de condit. & mod. p. 1. c. 7. n. 16. Raynald. tract. crim. l. 11. d. sol. 570. & seqq. Petr. Binsfeld. tract. de iniuria, & damnato, per tot.
- 533 Reuocatur, si donatarius accusauerit donantem de delicto, quo probato poena mortis, amissio membri, infamia, vel amissio maioris partis bonorum, veniret imponenda. P. Molfes. d. c. 17. n. 59. Bart. & Balan. l. fin. C. de reuoc. donat. Rip. ibid. nu. 28. Couar. lib. 1. variat. cap. 11. num. 8. & in eo. Raynald. num. 1. de testam. Couar. sup. Ofsald. ad Donell. lib. 4. c. 17. lit. C. Hermosill. sup. num. 4. Vbi limitat, si donatarius tenetur accusare, vt in crimine necis, vel hæc Maiestatis, & his similibus, & veram accusationem proposuerit, vel nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, vel rei familiaris commodum.
- 534 Si Donatarius per dolum, vel Imperitiam iniuste contra donatorem iudicauit, si grauem iacturam suæ substantiæ passus sit. Ripa in d. l. fin. nu. 33. 34. Couar. in d. cap. Ramusius nu. 11. in fine. Secus si mediante iustitia eum torqueret, vel flagellaret. Rip. sup. Paul. Rub. in repet. rubr. de donat. §. 78. nu. 22. Hermosill. sup. n. 5.
- 535 Si donatarius non coactus in criminibus de quibus sup. testimonium dixerit. Rip. sup. nu. 29. 30. Paul. Rub. nu. 23. Couar. sup. d. cap. 11. num. 8. vers. sic etiam. Hermosill. sup. n. 6.
- 536 Si contra donantem in causa capitali sponte Donatarius aduocauerit. Molina disp. 281. vers. prima est. Hermosill. sup. n. 7.
- 537 Si delator, aut Procurator sit contra donatorem. Couar. d. c. 11. num. 8. vers. sic etiam. Molina sup. Peregr. de iure fisci lib. 2. tit. 8. de ingrat. versus defunctum num. 6. Farinac. in fragm. lit. l. n. 57. Hermosill. sup. n. 8.
- 538 Si donatarius manus violentas, vel pedes in donatorem ingecerit, vel palo, lapide, vel ferro percusserit, vel si fecerit, vel mandauerit alieri, vt faceret, vel illius lacerauerit vestimentum, vel vt priuatus detinuerit in carcerem donatorem, vel si manus violentas intulerit in uxorem, vel filium donatoris, vel si donatarius insidias vitæ donatoris præparauit. Hermosill. sup. nu. 9. 10. 11. vbi nu. 12. hancat, si se defendendo, vel alias casualiter donatorem percusserit, & nu. 16. P. Molfes. in summa tract. 12. c. 17. n. 59.
- 539 Potest reuocari, si donatarius notabile damnum donantis bonis intulerit. Gomez variat. 2. var. c. 4. num. 14. P. Molin. disp. 281. vers. 3. est. Azor. instit. moral. 2. p. lib. 11. de donat. cap. 3. q. 2. vers. 3. Paul. Rub. de donat. inter. §. 74. nu. 1. Hermosill. sup. nu. 13. vbi num. 14. quid sit notabile damnum, Rip. sup. qu. 24. nu. 88. Couar. in d. cap. & variat. in princ. n. 14. vers. 6. filius. de testam.
- 540 Secus si damnum non esset sequutum, quamuis esset attentatum. Rip. in d. l. fin. qu. 25. n. 93. Hermosill. sup. n. 15.
- 541 Matribus ad secundas nuptias transeuntibus, ex tribus tantum causis donationes factas filiis reuocare licere, primo, si filius vitæ matris infidetur, secundo, si impias manus in matrem inferat, tertio, si molatur iacturam omnium bonorum matris. Hermosill. sup. n. 17.
- 542 Idem est in patre secundo nubente. Hermosill. sup. nu. 18.
- 543 Mater ex similibus Causis, vel maioribus potest donationem reuocare. Hermosill. sup. n. 19. Menoch. de arbitrat. c. 130.
- 544 Donatio non solum ex causis sup. relatis potest à donatore reuocari, sed etiam, & aliis ex similibus, & maioribus. Ripa in d. l. fin. C. de reuoc. donat. q. 41. num. 13. vbi pro vnaq. parte multa cumulat, & hanc sequitur Clar. §. donatio qu. 23. nu. 2. Fin. commun. 2. de donatio nu. 2. Molin. de Hyp. primog. lib. 1. c. 9. num. 32. & ibi Azor. des. Plaz. de delict. c. 1. nu. 15. Angulin. l. 1. gl. 10. nu. 2. tit. 6. Debus mexoras. lib. 3. recop. Menoch. de arbit. cas. 84. n. 10. & cas. 130. 137. Hermosill. sup. nu. 20. Fontanell. de passis cl. 4. gl. 28. nu. 17. 18.
- 545 Ex causis, ex quibus quis potest exheredari, vel hereditate priuari, donatio potest reuocari. Perald. in l. vnus ex familia, §. si de f. iudicia nu. 5. ff. de leg. 2. post Angel. Fontanell. Molin. & alios. Hermosill. sup. num. 21. Puta si donatarius denegat alimenta donanti. Dur. 2. p. l. ar. 6. ref. 55. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. & tit. 8. priuile. 61. Rosari. c. p. 13. dec. 7. nu. 2. Diximus sup. nu. 554.
- 546 Non potest reuocari, si filia stuprum committat, nisi luxuriose viuat. Fontanell. d. gl. 2. a nu. 22. vbi decusum refert per Senatum Cathal. post Sanchez. de matr. lib. 4. disp. 24. n. 6. Couar. in c. Raynaldus, in initio nu. 15. de testam. Tbes. 99. forens. lib. 1. qu. 70. Tiraq. in l. 1. gl. 1. p. 1. num. 45. l. conub. Hermosill. sup. nu. 22.

548 Causa legitima reuocationis est, si quis filiam, neprem, vel pro neprem deflorauit, vel sororem donatoris deflorauit, vel adulterauit. *Rip. sup. n. 42. 43. Hermosill. sup. n. 23.*

549 Quid de vxore vidua, quæ stuprum commisit, & de eo, qui eam cognouit. Videndi *Paul. Rub. in d. repetit. rubr. de donat. §. 83. num. 2. seqq. Rip. in d. l. fin. nu. 38. Farinac. q. 141. nu. 58. Molina lib. 1. de primog. c. 4. num. 47. 49. vbi addentes Peregr. de iure Fisci lib. 2. tit. 8. nu. 3. & 5. Villar. in sylua resp. lib. 1. resp. 14. nu. 14. Bo vell. sup. nu. 8. Hermosill. sup. nu. 24. & 25. Vbi quid si tantummodo pudicitiam eorum tentauit. *Rip. sup. num. 22. vbi non posse reuocari dicit, Moz. sup. nu. 25. Ilug. ad Donell. lib. 14. cap. 27. l. 1. A.**

550 Potest reuocari donatio facta filix, ob viam impudicam, quamvis non sit temore reuocationis. *C. r. de l. 1. in l. si quis à liberos §. item Inc. x. a. nu. 60. ff. de lib. agnosc. Barbosa. l. 1. §. 4. num. 64. ff. solut. matrim. Acosta in repet. d. Gallus §. & qui; a. num. 188 ff. de lib. & posth. Menchaca. de necess. creat. 3. p. lib. 3. §. 30. l. m. 34. nu. 170. Sed *Rip. in d. l. fin. a. nu. 24. distinguit inter ingratitudinem, quæ solum tangit ingratum, & nec famam, personam, vel bona alterius, & eam, quæ tangit personam, famam, vel bona donatoris tradit, & primam purgari per penitentiam, & bonam vitam dicit, non secundam. iard. de alim. tit. 1. q. 24. nu. 28. & tit. 7. q. 1. nu. 28. seqq. Caual. q. 337. nu. 3. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. num. 32. 33. vbi decisum refert.**

551 Reuocatur donatio ex causa ingratitudinis donatarij. *l. vll. C. de reuoc. donat. e fin. de donat. vbi D. D. §. sciendum insit. de donat. Gomez var. tom. 2. cap. 4. nu. 14. vbi Aylion. Molin. disp. 281. Clar. §. donatio q. 21. nu. 1. 2. Less. lib. 2. c. 8. dub. 16. nu. 104. Bonacrin. disp. 3. qu. 12. nu. 3. vlt. propos. nu. 4. Bal. conf. 119. num. 7. l. offissimus D. Christin. dec. 192. vol. 4. & dec. 216. vol. 5. Tasc. l. p. D. conclus. 711. P. Diana p. 8. tract. 6. c. sol. 54. seqq. l. in op. n. 113. Hermosill. tom. 1. gl. 1. & seqq. l. 10. ut. 4. p. 5. Affl. dec. 264. nu. 48. Castil. lib. 3. contra. 10. nu. 59. Borrell. in summa dec. lib. 3. tit. 12. de reuoc. do. at. per totum Passarell. de donat. qu. 4. nu. 27. seqq. Onat. de contract. tract. 10. disp. 30. sect. 1. nu. 169. Ea ratione, quia per Ingratitudinem fit indignus donatione. *Tepat. r. sent. c. 1. 500. P. Moyses. in summa tract. 12. c. 17. nu. 59. Antun. de donat. lib. 1. preclud. 2. nu. 16. seqq. Sabell. §. donatio n. 30. 33. Casteyon. post mille, §. donatio nu. 54.**

Quamvis hanc non dici proprie reuocationem, dicit *Passarell. de donat. q. 4. nu. 27. & seqq.* nam donatio habet in se tacitam conditionem, si donatarius in beneuolentia circa suum benefactorem perseuerauerit, cum à principio talis fuerit spes, & intentio donantis, sed dici proprie resolutionem contractus donationis.

Et apud Athenienses, & Persas datur Tom. IV.

actio criminalis contra Ingratos, & non remunerantes beneficos. *P. ff. de donat. lib. 2. q. 5. num. 7.*

552 Causæ Ingratitudinis sunt plures, ut diximus hic nu. 30. seqq. quæ omnia habentur in *l. fin. C. de reuoc. donat. Molina disp. 281. Less. lib. 2. c. 18. dub. 14. nu. 104. P. Molf. §. d. c. 17. num. 59. seqq. Antun. de donat. lib. 1. preclud. 2. Passarell. de donat. lib. 1. q. 4. Cutell. eodem Tract. 10. 2. spec. 8.*

553 Quinto, addunt aliqui, si conditionem donationi impositam non impleuerit, quæ nõ est propter Ingratitudinem, sed est nulla donatio. *l. 1. C. de donat. sub modo, Magon. decif. Fl. 7. n. 27. seqq. Gratian. c. 381. n. 20. dist. 96. Tasc. l. p. D. conclus. 54. seqq. Sabell. resol. cap. 59. Christin. dec. 9. vol. 3. Antun. Portug. de donat. lib. 1. preclud. 2. §. 1. 2.*

554 Sexto, addunt si donantem inopia pressum non aluerit. *Clar. d. §. donatio q. 21. nu. 3. Ant. Gomez sup. nu. 14. Less. d. cap. 18. dub. 14. num. 104. Tasc. d. conclus. 711. n. 18. Roman. conf. 334. num. 3. Diana par. 8. tract. 6. resol. 55. Dicitur sup. num. 346.*

555 Circa quas causas Ingratitudinis nota prima: non habere locum quando donatio est ob causam, idest modalem, vel conditionalis imponens aliquod grauiamen donatario, quia eo ipso in totum, vel in partem compensatur donum, quod destruit rationem eius, quæ conclusio procedit ex dictis in causa quinta, nam hæc non est reuocatio, sed ipsi contractui infinitam naturam, ut eo casu cesser, quasi conditione defecta. *Less. n. 105. Molin. disp. 281. Clar. §. donatio q. 21. nu. 4. Gama dec. 163. nu. 3. Rebell. lib. 11. q. 8. nu. 9. Azor. lib. 12. c. 8. q. 3. Onat. sup. n. 171. Vide hic infra n. 567.*

556 Et donatio ex causa, ut possit filius ad Sacros ordines promoueri, facta à patre, non potest reuocari ex vitio ingratitudinis. *Ric. dec. 13 & 185. num. 3. Hermosill. gl. 11. & seqq. l. 10 tit. 4. p. 5. n. 15.*

557 Ingratitudo præterita potest per pactum remitti, secus futura, quia iniuraret ad delinquendum, *Socin. reg. 347. l. in opin. 224. Gratian. cap. 96. nu. 37. seqq. Sperell. dec. 185. num. 26. seqq. Passarell. de donat. qu. 4. nu. 29. P. Molfes. d. c. 17. n. 61.*

Secus esset si esset iuratum tale pactum, nam tunc valeret, quia non respicit bonum publicum, sed tantum interesse priuatum, *Sperell. supra.*

558 Sed dictum *Sperell.* est intelligendum de Ingratitudine commissa per dolum præsumptum, vel nõ lata culpam, cuius valida est remissio in futurum, secus autem in ingratitudine commissa per dolum verum, qui nec cum iuramento potest remitti in futurum, *Gratian. sup. nu. 38. Sabell. §. dolus nu. 8. Diana p. 8. tract. 6. resol. 57. & 59. vers. sed requirunt. P. Molfes. d. c. 17. n. 61. Mantica de tact. lib. 13. tit. 41. nu. 10. & seqq. sic non valet pactum de non reuocando, propter Ingratitudinem. Antun. de donat. lib. 1.*

lib. 1. pralud. 2. nu. 17. seqq. Idem Sabell. §. donatio nu. 33.

Quod non valeat pactum, quod donatio non possit reuocari in casu ingratitudinis Passarell. de donat. q. 4. nu. 29. Mantica de test. lib. 1. tit. 41. nu. 13. Tiraz. in prafat. l. si unquam nu. 155. & 204. Ser. fin. de priuil. l. iuram. priuil. 108. Peguer. dec. 136. nu. 3. seqq. Gutter. de Inum. p. 1. c. 10. & cons. 24. Hermosill. in l. 10. gl. 7. tit. 4. par. 5.

559 Potest reuocari donatio per Ingratitudinem, si res donata extet adhuc penes donatarium, nam si fuerit alienata, ante commissam Ingratitudinem, secus est, l. his solis 7. C. cod. vbi D. D. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 12. nu. 3. Sabell. §. hypoteca n. 47. vers. an donatione.

560 Pactum, quod donatio non possit reuocari propter ingratitudinem nullum est, etiam si sit iuratum, l. 1. C. de reuoc. donat. Passarell. de donat. q. 4. nu. 29. quia est contra bonos mores, post mille Mantica de test. lib. 1. tit. 41. nu. 6. & seqq. P. Mofes. in summa tr. 12. c. 17. nu. 60. Diana tom. 6. tract. 7. ref. 131. Molina de primog. lib. 4. c. 11. n. 9. vbi Addentes, Hermosill. gl. 7. l. 10. tit. 4. p. 5. n. 12. Antun. d. lib. 1. pralud. 2. n. 18. seqq. Sabell. §. donatio n. 33. quidquid dicat l' in opus. 224.

561 Dos data à patre, propter ingratitudinem non reuocatur. l. si dorem. C. de iure dotum. l. post §. patron. ff. de leg. Boer. dec. 27. n. 3. Pinell. in l. 1. C. de bonis matern. 3. p. nu. 92. illat. 32. Quæ conclusio procedit etiam in dote promissa, respectu mariti, ad quem dos ex causa onerosa peruenit, contra Bat. & Iason. Martens. in l. 1. tit. 6. gl. fin. nu. 3. lib. 5. recop. Mier. de maior. p. 1. q. 22. nu. 196. seqq. Gamma dec. 163. n. 3. Gutter. de iuram. p. 1. c. 10. nu. 4. P. Molin. d. sp. 281. C. null. qu. 73. nu. 5. licet contra teneat Ripa in l. fin. C. de reuoc. donat. qu. 5. l. n. 169. Cuius opinio procedit in donatione facta ex causa dote simpliciter, quia tunc videtur causa lucratua ex parte uxoris, contra id donatione facta ex causa dote, et nubar certo viro, cum quo nup. sit, nam tunc dicitur ob causam, ut declarat ibid. nu. 170. quem sequitur Gutter. sup. nu. 4. Conclusio posita procedit etiam in donatione ex causa dote facta ab extraneo, Gutter. ibid. Molin. d. disp. 281.

Verum si mulier remaneat vidua sine filiis, donatio propter ingratitudinem reuocatur, Pinell. sup. nu. 62. Martiens. sup. nu. 3. Mier. sup. nu. 197. 198. Cancer. var. 3. p. c. 2. nu. 222. Angul. in l. 2. tit. 6. de meliorat. lib. 5. gl. 10. nu. 2. & gl. 13. nu. 2. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. nu. 12. Canall. q. 73. nu. 6. secus si adest proles, Gutter. & Molin. f. p. Olea de cess. iur. tit. 2. q. 7. nu. 21. Hermosill. sup. Nec procedit conclusio si antequam de ingratitudine donator conqueretur, mulier secundas nuptias contraxerit, & eandem dorem viro tradiderit. Fontanell. sup. nu. 13. Nec procedit, si femina, pro qua dos fuit promissa, tempore donationis erat inops, nã

tunc dotans amore Dei principaliter motus presumitur, Martiens. d. fin. n. 4. Hermosill. gl. 1. l. 10. tit. 4. p. 5. nu. 9. Diana tom. 6. tract. 7. ref. 41. 131. 133.

562 Donatio facta Ecclesie, per Ingratitudinem Prælati, seu Capituli non potest reuocari, quia censetur facta Deo, Ripa lib. 2. resp. c. 28. nu. 20. Clar. §. donatio q. 21. nu. 5. Acc. noth. de recuper. poss. rem. d. 9. nu. 102. Moz. de donat. cap. quomod. annul. & reuoc. don. n. 65. Rec. dec. 19. n. 2. Hermosill. sup. n. 17. Diana p. 8. l. adl. 6. ref. 56. & sup. Cutell. tom. 2. dist. 7. n. 12. Secus si Prælati cum Capitulo committant ingratitudinem. Antun. de donat. l. 1. pralud. 2. §. 1. n. 102. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. n. 73. 73.

563 Beneficium Ecclesiasticum alicui collatum, per Ingratitudinem in personam Collatoris commissam, priuari non potest. Clar. §. donatio. q. 21. in fine. Moz. de donat. de quo modo annull. & reuoc. don. nu. 66. Molina de Iust. disp. 281. vers. penul. Hermosill. sup. n. 17.

564 Secondo Nota: donatarium non teneri ob ingratitudinem, ad restitutionem, ante sententiam Iudicis, quia est poena, ut colligitur ex d. tex. l. vi. ibi ex his. Tantummodo causis, si fuerint in iudicio dilucidis argumentis conditionaliter approbata, etiam donationes in eo factas euerit concedimus. & l. donationes 9. C. eadem P. Diana sup. resolut. 58. Christin. dec. 216. nu. 21. seqq. vol. 5.

565 Si tamen donans non tradiderit donatario, non tenetur ingrato donatario tradere, nam cui datur repetitio, & actio, multo magis datur exceptio, & hoc est verum, licet ingratus donatarius eã exigat in iudicio, vel extra, Less. lib. 2. cap. 18. nu. 106. Molina d. disp. 281. Bonaciu. disp. 3. q. 12. punct. v. l. 6. Gomez lib. 2. cap. 12. nu. 56.

566 Sequitur non posse ex aliis causis reuocari donationem, quam ex ibi enumeratis, quod expresse continetur in duabus legibus vltimis. C. de caus. mort. donat. Molina d. disp. 281. Gomez. lib. 2. cap. 4. nu. 14. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 9. nu. 32. vbi Addentes l. i. §. donatio qu. 21. Alex. cons. 203. nu. 6. lib. 2. Quoduis etiam ex causis similibus, siue maioribus. Sabell. §. donatio nu. 33.

567 Ex causa ingratitudinis non reuocatur donatio reciproca, neque donatio facta Ecclesie ex ingratitudine Prælati. Tunc d. consil. 542. Clar. d. §. donatio qu. 21. Onat. d. sect. 11. n. 173. Diximus sup. n. 562.

Nec donatio ob causam. gl. in l. vi. C. de reuoc. donat. Gama dec. 163. n. 3.

Sic donatio facta causa dote, vel matrimonio, non reuocatur præteritum ingratitudinis, saltem constante matrimonio. Gama dec. 163. Barbof. de potest. Episc. alleg. 20. nu. 19. Fontanell. de pactis nupt. claus. 4. gl. 1. nu. 35. 36. Alrograd cons. 7. nu. 29. Meno. b. cons. 723. n. 9. seqq. D. Merlin. contr. 34. nu. 7. lib. 2. Addentes ad Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. nu. 18. & lib. 1. c. 19. nu. 1.

num. 58. *Mier. f. 1. q. 22. d. nu. 194. & 205. Castell. de donat. tract. 1. disc. 3. p. 4. tom. 1. & tract. 2. disc. 1. spec. 8. Alosa de prim. l. credit. reg. 1. ampl. 9. num. 14. Castill. contr. cap. 5. num. 23. tom. 4. Ad. ad Burat. dec. 861. Hermosill. l. 10. tit. 4. p. 5. gl. 1. num. 14. Olea de cess. tit. 2. q. 7. num. 19. Ruc. dec. 19. Anton. de donat. lib. 1. pralud. 2. nu. 42. 43.*

Sed illo soluto, prætextu ingratitudinis reuocari potest. *Grati. in l. 53. num. 14. Pinell. in l. 1. p. 3. num. 62. illar. 32. C. de bonis matern. Menoch. sup. Peguera dec. 229. nu. 3. Gama sup. num. 2. Fontanell. d. l. 4. nu. 36. Anton. de donat. lib. 1. pral. 2. num. 98. 99. Agula ad Roxas de incompatibil. p. 1. r. 2. nu. 91. & 166.*

Sed Fontanell. de pactis nuptial. 4. gl. 1. nu. 35. 36. dicit ex causa ingratitudinis posse reuocari, dummodo ingratitudo non sit commissa in fraudem, ne donatio reuocetur.

Sed Olea de cess. tit. 2. q. 7. nu. 20. distinguit. Aue donatio est facta, ut filii ex illo matrimonio succedant ut filii, vel ut hæredes, primo casu per ingratitudinem non reuocatur, cum illi ius quæritum habeant, quod ius per partem tolli non potest. *l. peto. §. si atre. l. de leg. 2. Molina lib. 1. c. 9. num. 58. Merlin. contr. 3. p. 96. 2.*

Addentes ad Molin. lib. 1. de primog. 9. nu. 35. & l. 4. c. 2. nu. 16. 17. Roxas de incompatibil. & ibi Agula p. 1. r. 2. nu. 93. Alosa d. nupt. 9. nu. 12.

Secundo casu constante matrimonio non reuocatur si marito alia bona non superint, ex quibus commode uxorem, & liberos alere possit, sed soluto matrimonio sic, cum cesset fauor uxoris, & filiorum. *Mier. de maiorat. qu. 22. n. 197. 198.*

Quod donatio ob causam matrimonii eo constante non reuocetur, quia est pars contractus matrimonii irrevocabilis. *l. cum. C. de nat. liber. l. plerum. c. §. si ante. ff. de iure dotum. Addentes ad Molin. de primog. lib. 4. c. 2. num. 18. R. Mar. lib. 2. c. 165. num. 7. seq. Larrea alleg. 76. d. nu. 2. Ardeol. contr. 155. num. 11. Castill. c. 119. n. 23. Acrian. d. contr. 34. a nu. 16. lib. 2. Barbof. vot. 126. nu. 102. Ferrentil. ad Burat. dec. 861. Olea de cess. tit. 2. q. 7. nu. 10. 13. Barbof. alleg. 20. de potest. Episc. nu. 19. Agula ad Roxas de incompatibil. p. 1. cap. 2. num. 90. & 166. Angul in l. 1. gl. 13. nu. 2. tit. 6. de las mejoras.*

568 Actio hæc reuocandi propter ingratitudinem non transit ad hæredes donantis, quia sic habetur in d. l. v. l. §. v. ff. de mort. c. inf. donat. l. v. l. §. v. C. de reuoc. donat. Clar. d. q. 2. nu. 12. c. v. de donat. l. his solis C. de reuoc. donat. Diolin. d. disp. 281. n. 7. Less. d. cap. 18. nu. 107. Bonac d. disp. 3. c. 8. q. 3. Hermosill. gl. 6. l. 10. tit. 4. p. 5. u. 1. D. Altograd. contr. 20. n. 27.

569 Nisi donans nesciisset ingratitudinem, nam tunc præsumitur intentio reuocandi. *Gomez sep. Less. sup. Onat. d. dec. 11. n. 176. Diaus p. 8. tract. 6. resol. 54. vers. aduertendum. Liemo-fill. tom. 1. gl. 8. l. 10. tit. 4. Casteyon. §. donatio num. 54.*

570 Vel nisi donator dum vixit conquestus

fuerit de Ingratitudine, vel præparasset se ad reuocationem, vel dom venit ad mouendam licet sit mortuus, *Mattiens in l. 7. gl. 5. nu. 7. & seqq. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. nu. 46. 47. Barbof. in l. 2. in princip. nu. 129. ff. solut. matr. Sed conquestio debet esse iudicialis, & non sufficit extra-iudicialis. Corn. cons. 15. col. 1. Ludouic. dec. 93. nu. 40. ex l. fin. C. de reuoc. donat.*

Sed in contrarium est veritas. *R. p. d. l. fin. q. 61. num. 208. q. 52. Guid. P. p. d. 214. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 13. nu. 36. Hermosill. sup. num. 2. 3.*

571 Vel nisi ex pacto in donatione appositio censetur reuocata, vel alias donatio reuocatur ipso iure. *Rip. in d. l. fin. nu. 219. qu. 63. Surd. q. 48. c. 52. Barbof. in l. 1. l. 2. princ. n. 134. ff. l. i. in mat. Poteir. de extinc. emphyl. lib. 4. q. 18. nu. 12. Licet ipse contrarium teneat num. 26. quem etiam sequitur, dicens magis communè contra Gabr. Ludouic. C. dec. Perus. 93. nu. 40. & seqq. vbi dicit hoc ius non transire ad hæredes, sed primam opinionem tenendam dicit Hermosill. sup. u. 4.*

572 Verum Iniuria, quæ trahit secum executionem transit ad hæredem. *Decian. resp. 4. nu. 20. col. 1. Monter. dec. 35. d. nu. 81. vbi declarat, & Pereira d. c. 18. u. 25.*

Luxa ut diximus n. 569. si donator ignorauerit causam ingratitudinis, vel si sciuerit nõ habuit tempus competens ad agendum, nam tunc ab hæredibus obici potest, & ad eos hoc ius transire. *Tiraq. in l. si unquã vers. susceperit u. 205. C. de reuoc. donat. Gomez var. tom. 2. c. 4. n. 14. Molin. de primog. lib. 1. c. 9. nu. 37. Barbof. in d. l. 2. in princip. n. 128. Borrell. in summa dec. 3. tit. 12. num. 12.*

Limita etiam in reuocabili donatione, quæ statim commissa ingratitudine per donatariu, ipso iure reuocatur, *Molin. de primog. lib. 1. c. 9. num. 42. vbi num. 38. & seqq. Proxime dicit, & si donator sciuerit ingratitudinem commissam, & non reuocauerit, & num. 66. Barbof. in d. l. 2. nu. 136. vbi hoc intelligit quando donator declarauit voluntatem suam, nisi pena incurrauit ipso iure, absq; declaratione hominum necessaria, & nu. 120. Hermosill. sup. nu. 5. & seqq.*

573 Secus si donatio haberetur loco hæredis institutionis, nam tunc ex inimicitia, seu alia causa ingratitudinis superueniente, hæres institutio non reuocatur. *Ripa in d. l. fin. n. 154. Molin. d. c. 9. n. 23. 24. Hermosill. sup. n. 9.*

574 Contra hæredes Donatarii, donator non potest agere, propter Ingratitudinem à donatario commissam, si eo viuente de ea non fuit conquestus, nisi donatio non sit tradita, sed promissa *Ripa in d. l. fin. nu. 211. seqq. q. 64. Molin. de primog. lib. 4. c. 11. nu. 44. Mattiens l. 7. tit. 10. lib. 5. recop. gl. 5. nu. 14. 15. Surd. de alim. lib. 1. princ. 48. nu. 43. Barbof. in d. l. 2. nu. 134. ff. solut. matr. Hermosill. sup. nu. 10. seqq.*

575 Reuocatio donationis ex causa Ingratitudinis

eudinis fit ipso iure. *Castar. dec. 75. nu. 19. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. nu. 15. Fab. in C. lib. 8. tit. de reuoc. donat. 38. defin. 17. vbi quod donatori non comperit rei vendicatio, sed actio personalis, Hermosill. sup. num. 15. Contra est Antun. d. lib. 1. pralud. 2. num. 21. Vt requiratur expressus consensus donatoris, & non sufficit tacitus, ex Fontanell. de pactis claus. 4. gl. 9. p. 5. num. 594. idem Hermosill. l. 10. tit. 4. par. 5. gl. 8. num. 22.*

Sic alienata per donarium ante ingratitudinem non reuocatur, l. his solis, C. de reuoc. donat. Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. §. 12. nu. 3. Antun. d. pralud. 2. nu. 22.

576 Si Donatarius ante moram licet super ingratitudine, alienet rem donatam titulo venditionis, vel donationis, non reuocatur, l. his solis, §. ceterum, C. de reuoc. donat. Castar. sup. n. 14. Sarm. lib. 60. sect. 7. nu. 2. Fontanell. gl. 28. nu. 14. Donell. lib. 14. c. 31. Nisi donatio sit facta ea lege, & pacto facta, vt donatarius aleret donantem, Rip. sup. nu. 136. Donell. sup. Vel in donatione facta sponſa à sponſo, vel è contra, nuptiis non sequuris, l. 15. C. de donat. ante nupt. Donell. sup. Et sic dabitur donatori contra tertium possessorem actio personalis, conditione ex d. l. ult. & l. his solis, C. de reuoc. donat. Hermosill. sup. nu. 16. Castar. §. donatio. n. 54.

577 Si Donatarius interim rem donatam hypothecauit, & per Ingratitudinem reuocetur donatio, an resoluetur hypotheca, sic, Tiraque. d. verb. reuertatur. nu. 530. Pichelin l. 2. C. de resc. aendit. 2. p. c. 3. nu. 19. Pacifi. de Saluian. Insp. §. c. vnic. num. 115. Mozz. de donat. cap. quomod. annull. & reuoc. donat. nu. 61. 62.

Sed contrarium defendit, Sarmient. lib. 5. sect. c. 7. num. 7. Sed Hermosill. sup. nu. 19. distinguit, vt prima opinio procedat opposita exceptione contra creditorem à donatore, qui rem donatam reuocauit à donatario, qua opposita, hypotheca euanescit. Secunda antequam dicta exceptio opponeretur, quia ipso iure, non reuocatur, sed opposita exceptione, sed Hermosill. se remittit ad gl. 1. l. 67. tit. 5.

578 Donatarius non teneretur fructus ante reuocationem perceptos restituere gl. in l. generaliter. verb. ex causa. §. proinde, ff. de fid. libert. Jas. in l. haeres. num. 2. ff. de cond. causa data. Tiraque. in d. l. si vnquam num. 281. Gomez var. tom. 2. c. 4. nu. 21. Guttier. de Iuram. p. 1. c. 10. nu. 7. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. num. 17. Copus de fructib. lib. 3. tit. 1. c. 5. in fine. Franch. dec. 556. nu. 2. Surd. conf. 14. nu. 19.

Sed in contrarium est Rip. in d. l. fin. qu. 66. nu. 221. Plaza de delict. lib. 1. c. 11. num. 4. Angul. in l. 1. tit. 6. de melior. gl. 9. num. 13. Galius de fructib. disp. 19. n. 32.

Sed prima opinio est verior, Fab. in C. lib. 8. tit. 36. defin. 15. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. n. 16. Post litem contestatam tenetur ad fructus, l. certum. C. de rei vendic. Guttier. sup. n. 8. 9. Hermosill. sup. nu. 20. Fontanell. de pactis nuptial. cl. 4.

gl. 28. nu. 17. Castar. §. donatio. n. 54.

579 Si vera, & sufficiens est causa Ingratitudinis, an sufficiat tacita donationis reuocatio, donando rem alteri, vel eam alienando. Quod tacita reuocatio sufficiat, probari viderur, per tex. l. 2. C. de donat. inter. l. cum hic status. §. qui quidam, & §. si maritus, ff. eodem, cum concord. Lud. Roman. conf. 384. Rip. in d. l. fin. q. 62. n. 208. Vbi tradunt sufficere tacitam reuocationem. Angul. in gl. 7. in princip. lib. 1. tit. 6. lib. 5. recop.

Sed contraria sententia est verior. Fontanell. de pactis nupt. claus. 4. gl. 5. p. 5. num. 193. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 15. Fab. in C. lib. 8. tit. 38. defin. 11. Hermosill. sup. num. 21. 22.

580 Quis teneatur probare ingratitudinem. Donator, ex regula generali. l. verus. ff. de probat. l. quoties. §. qui dolo. ff. eod. Rip. in d. l. fin. num. 185. Mascara. de probat. conclus. 898. Surd. de alim. tit. 7. q. 1. num. 20. Limita. 1. in Principe Supremo, quo asserente aliquem fuisse sibi ingratum, non est opus alia probatione, Gama dec. 65. num. 68. Limita 2. in donatione, quam donator reuocare vult, ex eo quod donatarius conuenta non adimpleuit rit. gl. in l. 2. C. de iur. emphyt. Rip. in d. l. fin. nu. 187. Vbi pro contraria opinione expendit tex. in d. l. fin. qui pro ea expressus videtur, & consilium Corn. 120. lib. 1. vbi pro hac opinione consuluit, & eis satisfaci.

Sed ingratitudo debet bene testibus probari, & suppletorium cum decius probatione agitur, non deferitur iuramentum. Rip. sup. n. 189. Mascara. sup. num. 19. Setaside iuram. prim. 33. num. 86. & ibi Addit. nu. 23. & seqq. Si vero inter partes actum eliet, quod ingratitudo iuramento donatoris probeatur, valebit huiusmodi pactum. Alex. conf. 130. vol. 1. Setaside sup. num. 87. Hermosill. sup. nu. 23. seqq.

581 Si plures sint donatores rei: in diuiduæ, & contra vnum committatur ingratitudo, sine consensu aliorum, potest donatio reuocari. Hermosill. gl. 7. l. 10. tit. 4. p. 5.

Si vero pluribus donatio fiat, vnus ingratitudo alijs nocere non debet. Molina de primog. cap. 11. num. 46. lib. 4. Auendan. in gl. fin. l. 44. Tauri n. 7. Hermosill. sup. n. 4. D. Aguila ad ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 2. nu. 95.

Donatio remuneratoria non reuocatur propter ingratitudinem. Boer. dec. 25. num. 1. Clar. §. donatio. qu. 21. nu. 4. Molin. de primogen. 4. cap. 11. num. 45. Carz. de donat. remun. num. 9. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. num. 7. seqq. & gl. 19. p. 1. num. 33. Hermosill. l. 10. tit. 4. p. 5. gl. 1. n. 8. Gama dec. 163. nu. 33. post alios Antun. d. pralud. 2. num. 42. dummodo merita sint aequalia rei donatæ n. 43. Sabell. §. donatio num. 26. Secus si donatio excludat merita, nam quo ad rem excludentē meritare vocari potest. Altiograd. contr. 29. num. 51. 57. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. num. 24. Bacz. de non melior. cap. 32. num. 8. Feria ad Couar. lib. 1. cap. 11. à num. 66. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1. cap. 2. n. 89. Fontanell.

cancel. de p. affis. cl. 4. gl. 1. num. 84. & gl. 19. r. p. num. 33. gl. 28. num. 9. licet nam. 10. contra decisum teneat per suum Senatorem. illum vide. Hermosill. sup. gl. 2. & seqq. nu. 16. Sic donatio causa matrimonii, nam versatur fauor donatarii, & uxoris, & filiorum. Fabian. C. lib. 8. tit. de renocat. lonar. def. n. 1. Addentes ad Molin. de primog. lib. 1. c. 9. ad n. 58.

Et Donatio facta per matrem, quæ secundo nupsit, filio, non potest reuocari prætex-
tu ingritudinis l. bis solis C. de reuoc. donat.
Paul. Montan. de iur. cap. 15. num. 120. Nisi in
atrocioribus. Gregor. 7 holos. syntagm. lib. 9. cap.
26. num. 33. ex tex Amb. matr. C. de reuoc. donat.
Gallus de fructib. disp. 36. art. 5. n. 32.

De donatione revocabili per ingratitudi-
nem diximus etiam Nos 9. 32. n. 5 12. & seqq.

582. Reuocatur donatio ob superuenientiam,
& natiuitatem filiorum donantis l. si ueniat
C. de reuocand. donat. l. as. conf. 125. col. 2. lib. 2.
Signorol. conf. 69. post num. 12. Boer. dec. 159. n.
9. Clar. §. donatio q. 22. 23. Couar. 1. var. cap. 19.
Azor. p. 3. Instit. moral. lib. 11. cap. 8. Molin. disp.
282. tom. 1. Rebell. lib. 18. q. 10. num. 7. Bonacin.
disp. 3. q. 12. post 2. vl. num. 6. Fillac. tra. 1. 34. c. 6.
nn. 132. Ea ratione quia uidetur donatio ha-
bere tacitam conditionem si filij non nascan-
tur, & non est verificabile, quod si de illis co-
gitasset, donaret Hermosill. ad l. Part. gl. com-
seqq. tom. 1. lib. 2. tit. 4. l. 1. w. opin. 2 10. Clar. §. dona-
tio q. 22. 23. Tusch. D. concl. 712. Christin. dec.
340. vol. 1. dec. 192. num. 6. seqq. vol. 4. Martez
vot. 9. Passwell. de donat. tit. 3. q. 4. 5. 6. P. Mol-
fes. in summa tra. 12. c. 17. num. 65. Serafin. dec.
829. 837. Antu. de donat. lib. 1. pralud. 2. nu. 23.
seqq. Sabell. §. donatio. num. 28. Nos q. 32. n. 596.
& seqq. Castejon. §. donatio nu. 51. Palma consult.
26. Torre de patris sue. success. lib. 2. c. 29. & dec.
1 19. post Tra. Rubens de valid. legal. cap. 31.
num. 25. Farin. ad Couar. var. lib. 1. cap. 19. Fon-
tanell. de patris. cl. 5. gl. 8. par. 3. & in fine lib. 1.
addit. 4. tom. 2.

Pro cuius *lex*. dilucidatione videbimus
primoribus filiis natis reuocetur, Secundo
quis reuocer. Tertio quas donationes reuocer.
Quarto quantum ex donatis reuocer, Quinto
quemodo reuocer, vtrum scil. ipso facto vel
per sententiam Iudicis, vel extra iudicialiter,
sola sua voluntate. Sesto : Vtrum filius mor-
tuis reuiuifcat donatio .

Filii alii sunt legitimi, alii naturales, alii spurii, alii legitimati, alii adoptivi, alii spirituales. *Sabell. post mille §. filiation. nu. 1. & seqq.*

583 Sic dispositione tex. d. l. si unquam proce-
dere in filiis legitimis, non in illegitimis. To.
Andr. in addit. ad Specul. de success. ab intest. circa
finem, Clar. §. donatio q. 23. num. 6. Alex. cons. 40.
vol. 4. Faria ad Conar. var. lib. 1. cap. 19. nu. 18.
Decian. cons. 399. Tirac. in d. l. si unquam verb.
suscepit liberos. Valasc. consult. 94. num. 6. Molin.
disp. 328. Casuall. q. 720. Hermosill. l. 8. gl. 3. n. 25.
Tonnat. lib. 2. civil. q. 54. Diana rom. 6. tract. 7.

ref. 54. Sed illegitimi naturales de iure iustitia non rompunt donationem per eorum natiuitatem, quia in plebeis, illi succedunt simul cum legitimis, & naturalibus. *Pereira dec. 12. Gama dec. 3. num. 3. Phoebe dec. 76. num. 1. Valase. consult. 94. Reynos obj. 33. Carualbo in cap. Rainaldus p. 1. num. 173. 208. 457. Card. Luca. de donat. disc. 22. num. 13. 14. ubi declarat.*

584 Etiam si legitimetur per Principem. P.
Diana p.3. trall.6. res.61. Dec.conf.395. 396.
Cocher dec.121. Corbul.de emphyt.n.63. fol.59.
Spin.spic.testam.gl.15.num.111. Sed contra di-
cunt Rous.conf.63.num.7. Tonnus. civil. q.54.
n.26. Cocheran. dec.121. Lopus de illegitim. com.
4. §.2. num.39. & seqq. Faria sup. n.22. Mart. dec.
vor. pis.161. Cauall. q.720. Maria de success.le-
gal. q.1. q.12. art.2. Maximè si legitimetur
per subsequens matrimonium. nu.24.25. DD.
sup. citati. & circa de nomin. emphyt. q.13. nu.56.
Mier. de maior. p.2. q.1. nu.12. Gall de except. tit.
1. p.1. Mard. de legitim. per subseq. matrim. num.
220. Tonnus. res. civil. 54. d. num.21. Faria sup.
207. 21.

585 Non per superuenientiam filiorum ade-
priorum. *Tirug. sup. verb. suscepit liberos n. 3.*
18. *Mibator. de fratrib. p. 3. c. 20. n. 31.*

Nec per filium monstrosū, si verē non habeat animam rationalem, Nam non sunt liberi qui contra formam humani generis procreantur. *Passarelli. de donat. lib. 3. q. 5. n. 71. & seqq. & num. 104. & seqq. Caranza de: partu cap. 17.*

Nec per partum octimestrem, quia ille non est vitalis. Passerell. de donat. lib. 3. q. 6. num. 76. & seqq. & n. 116. seqq. Secus septimestrem. num. 99. Caranza de partu cap. 10. & 11. Rota Auen. dec. 23. num. 8. dec. 178. n. 3. Rustic. de fideicom. lib. 4. cap. 6. num. 36. Giurba sup. consuet. Messan. c. 1. gl. 4. n. 39. R. Movi. ad Reuert. dec. 477. num. 2. Nos ad cons. Louisi 21. n. 24. lib. 2.

Sed reuocatur donatio facta à matre per
filium naturalem. *Hermosill. gl. 7. n. 7.* licet con-
tra teneat Molina *disp. 282. vers. dubium.* ma-
xime aucta *lege partitæ. Faria ad Conar. lib.*
1. cap. 19. n. 23.

586 Non reuocatur per in regessum religionis,
nam monasterium non habeatur loco filii, ni-
si in casibus à iure expressis *Gratian. cap. 568.*
u. 19. seqq. Barbof. de appellat. verb. iuris signif.
appell. 99. nu. 117. & seqq. Passavell. de donat. lib.
3. q. 4. num. 107. & 125. 126. Sabell. §. Monaste-
rium. Faria ad Conar. lib. 1. cap. 19. num. 43. 46.
Mangil. de impet. q. 111. n. 18. 19. Molin. de pri-
mog. lib. 2. cap. 9. num. 45. Merlin. de legit. qn. 14.
num. 10.

587 Quid dicendum per naviuitatem Nepo-
rum ex filiis in potestate patris existentibus,
& idem esse quo ad dictos nepotes, quia ap-
pellatione filiorum veniunt nepotes. late
Barbos. de appellat. Rub. inris signif. appell. 99. nu.
61. & seqq.

583 Sed quod donatio per natiuitatem filio-
rum

rum non dicatur propriè reuocatio, sed interpretatur quod à sui principio donatio habuerit conditionem, de modo donanti non nascatur proles, quæ conditio non est suspensiva, sed refulatiua, quæ supponit actum liberalitatis ab initio esse perfectum, sed terminabilem ad tempus natiuitatis filiorum, latè Passarell. de donat. q. 4.

589 Reuocator donatio per superuenientiam filiorum, ut diximus, etiam si fiat fratri, vel forori, ex causa matrimonii, decusum refert Christin. dec. 192. n. 13. lib. 4.

590 Etiam si fiat Ecclesiæ, & piæ causæ. Christin. dec. 192. nu. 15. in fine. c. vl. caus. 17. q. 4. Fachin. contr. lib. 3. c. 86. Marta vot. pif. 9. & 161. n. 14. seqq. Tiraq. in d. l. si vnq. verb. libertis. nu. 30. seqq. Et licet contra teneat Tholos. syntagm. lib. 28. cap. 15. sub num. 9. Diana p. 8. tract. 6. res. 64. Card. Luca de donat. d. f. 22. n. 7.

Tamen prima opinio est verior. Vrecol. de de transact. q. 92. n. 6. seqq. Castellan. §. donatio nu. 55. Passarell. de donat. lib. 3. q. 4. num. 75. & seqq. 124. Vbi limitat, si donatio sit pro male ablati, & causis similibus. Faria ad Couar. lib. 1. cap. 19. n. m. 41. seqq. Mascard. com. l. 1280. num. 195. Nouar. ad Franch. dec. 565. Ventrigl. in praxi p. 2. tit. de legat. p. 1. annot. 27. §. 1. num. 68. Nos ad Rouit. conf. 21. n. 23. lib. 1.

Sic etiã si esset facta Ecclesiæ pro exoneranda donatoris conscientie. Faria ad Couar. var. lib. 1. cap. 19. nu. 91. Menoch. de prax. lib. 4. prax. 189. num. 136. & seqq.

Sed reuocatur vsq. ad legitimam filiorum, postea natorum. Gomez. lib. 2. var. c. 4. n. 1. Merlin de l. lib. 2. tit. 1. q. 21. n. 34. Bern. Diaz reg. 213. l. m. 3. Maneses in l. cum acutissimi n. 9. C. de fratr. omni Falcon reg. 150. n. 20. Gama dec. 240. nu. 3. vbi Flores de Mena, sed quod reuocetur in totum. Couar. d. c. 19. Clar. d. §. donatio. q. 23. n. 2. Salged. ad Diaz d. reg. 213. l. m. 3. Atangil. de imp. q. 111. n. 28. Marta dec. 61. nu. 14. Fachin. lib. 3. contr. c. 86. Hermosill. l. 6. gl. 4. nu. 5. tit. 4. p. 5. Faria ad Couar. d. c. 19. n. 89.

591 Sed difficultas est, supposito quod sit vera reuocatio, quis reuocet hanc donationem, natis filiis, an ipsum ius reuocet, id est, an nato filio, donationes præteritæ sint ipso iure nullæ, & reuocatae censeantur, An poterit ipse reuocet, an iudex aditus per patrem reuocet? Et responderetur, donationes prædictas ipso iure esse nullas, hoc sensu, non ut pater, vel auus natis filiis, vel nepotibus, non possit donationem factam retinere, si velit, nam potest donationem ratam habere in sensu infra explicando, sed in hoc sensu, ut eo ipso, quo velit reuocare, donatio sit irrita, & Cassa, & ex eo tempore res donata ei, cum suis fructibus, debeatur, si vnquam C. de reuoc. donat. Clar. §. donatio q. 23. Cora. lib. 3. conf. 4 & conf. 11. Azor. p. 3. lib. 11. c. 8. q. 8. Filluc. lib. 24. c. 6. nu. 132. Gomez. tom. 2. c. 4. num. 11. P. Molin. disp. 328. Rebell. lib. 18. q. 10. n. 1. Passarell. d. q. 4. n. 22.

592 Sed donatio facta Ecclesiæ, vel Causæ Piæ an reuocetur per natiuitatem filiorum? Et reuocari diximus sup. nu. 590. Sed non reuocari, nisi vsq. ad eorum legitimam. Gomez. tom. 2. c. 4. nu. 11. Filluc. tract. 34. c. 6. q. 6. num. 135. P. Molin. disp. 233. nu. 3. Clar. §. donatio qu. 23. nu. 2. Couar. var. p. 1. c. 19. nu. 5. Azor. lib. 11. c. 8. n. 7. Gama dec. 240. Rebell. lib. 18. p. 10. num. 6. Onat. d. q. 30. nu. 188. P. Diana par. 8. tract. 6. res. 64. Tholos. syntagm. lib. 28. c. 15. n. 9.

Quamuis contra dicat, in totum reuocari, Tiraquel verb. libertus nu. 79. seqq. Christin. dec. 192. nu. 15. in fine. Fachin. lib. 3. contr. cap. 86. Vrecol. de transact. q. 92. nu. 6. seqq.

593 Secundum opinionem illorum, qui tenent per natiuitatem filiorum statim reuocari donationem. Donatio, quæ deuenit ad casum, reuocationis per superuenientiam liberorum, non confirmatur, etiam si statim nati liberi decedant. Prax. Pap. caus. donat. gl. 3. num. 5. vbi respondet Lposhumus, ff. de iniusto rupt. & l. femina. C. de secund. nupt. Diaz reg. 213. empl. 2. Tiraq. in d. l. si vnquam. vers. suscepit liberos n. 203. Fachin. lib. 3. contro. 92. Diana p. 8. tract. 6. res. 61. Reg. Reuenter. dec. 477. vbi Reg. Marin. Passarell. de donat. l. 3. q. 5. n. 65.

594 Sed contra tenet Clar. §. donatio q. 23. vers. ultimo quero, vbi intelligit quando pater, mortuis filiis, donationem ipsam expresse, vel tacite non reuocauit, alias secus, videndus Gomez. lib. 2. c. 4. num. 12. Diana d. res. 61. vers. verum, vbi citat Cardinalem de Lugo, tenentem procedere ex præsumpta voluntate donantis, in tract. de Instit. tom. 2. disp. 23. scilicet. 11. §. 1. n. 182. post Tiraq. P. Affli. contr. 34. nu. 28. in fine. Hermosill. fol. 374. nu. 8. Nos ad Rouit. conf. 21. num. 23. lib. 1. C. yria. contr. 310.

595 Et quando reuocatur donatio ex natiuitate filiorum, vel ex quouis alia causa, reuocatio intelligitur respectu Capitalis, sed quo ad fructus perceptos firma remanet, secus si reuocetur ratione inualiditatis actus, gl. in l. generalliter, §. planè. vers. ex causa. ff. de fideicom. libert. Surd. conf. 14. num. 19. lib. 1. P. Molfes. in summa tract. 12. c. 17. n. 69.

596 Fructus bonorum donatorum, an sint restituendi à die natiuitatis filiorum, vel à die factæ declarationis de reuocando? Tiraquel. verb. reuocatur num. 10. & 273. Franch. dec. 46. nu. 8. Scrasin. dec. 829. 837. Diana p. 8. tract. 6. res. 59. seqq. Christin. dec. 340. l. b. 1. sec. 192. lib. 4. Marta voto 9. Fontanell. de pæctis tom. 2. claus. 5. gl. 8. p. 3. & tom. 1. cl. 4. gl. 28. Nos ad Rouit. conf. 21. l. b. 1. fundauimus post mille, post declarationem. Alia diximus q. 32. num. 596. & seqq. Sabell. §. donatio nu. 28. in fine. Ricc. collect. 2924. Gallus de fructibus disp. 19. art. 1. num. 31. Surd. conf. 14. n. 18. Menoch. conf. 994. n. 23.

597 Donatio facta à Viro uxori est nulla, l. donationes, quas parentes. ff. de donat. inter vir. Diximus qu. 32. Et quando valet, potest, & expresse, & tacite reuocari, l. à marito, C. de don. in ter

ser vir. & vxor. c. ult. cod. tit. Mantica de tac. lib. 21. tit. 10. 11. P. Molfes. d. c. 17. nu. 70. Passarell. de donat. lib. 1. q. 7. 8. Sabell. §. donatio nu. 5. 13. 14. Castejou. eodem §. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 4. D. Manzius consuli. 29. nu. 33. Card. Luca de donat. disc. 30. 67. 71. Rubens de testam. Tolos. Syntagm. li. 9. c. 25. & ante li. 28. c. 10. Tepar. tit. 433. Fornat. in repet. de contr. aff. q. 30. Berlich. p. 2. concl. 15. Mantica de tacit. lib. 21. Mart. Med. de. exam. 17. Ioannes Petras in y. tomo fol. 474.

598 Donatio facta à patre filius non valet, per tex. d. l. donationes, quas parentes, & sic potest reuocari. Diximus ad Rouit. conf. 51. lib. 2. nu. 17. & ad conf. 10 lib. 2. & sup. q. 32. Passarell. de donat. lib. 1. q. 9. Sabell. §. donatio num. 5. 13. 14. Castejou. eodem §. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. §. 5. D. Altograd. contr. 20. contr. 29. n. 66.

Secus si esset remuneratoria, ex causa meritorum præcedentium, nam valet. l. frater à fratre, ff. de condi. T. in deb. Clar. §. donatio qu. 8. Barbosa in d. l. donationes, Garz. de donat. rem. nu. 42. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 7 p. 2. nu. 2. Bottlier. de success. ab insti. theor. 70. Nos sup. Antun. sup. Nos ad Rouit. conf. 10. lib. 2. Card. Luca de donat. disc. 40. 41. 8. de fidei com. disc. 215. de uol. disc. 72. nu. 14 de reg. iur. 199. de iure patr. disc. 16. nu. 8. disc. 60. nu. 20. de fidei com. disc. 145. nu. 8 & in alijs diuisib. in tabul. verb. donatio inter patr. & filium, in repet. de contr. aff. qu. 39. Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 6. 7. p. 12. rom. 1. Tbolos. syntagm. 28. lib. 11. l. epat tit. 496.

599 Donatio in translatione firmata non reuocatur per superuenientiam filiorum, quando vere, & proprie fuit transactio vera, & realis, secus si ficta, & simulate facta, ad effectum transmutandi donationem in contractu transactionis. Alciat. conf. 80. num. 10. lib. 8. Menoch. conf. 994. nu. 7. 8. Tonnit. q. 3. in il. p. 1. c. 54 num. 29. Pral. ad Pascal. de vir. patr. potest. c. 2. aa. nu. 4 & quaestio tamen. Reccol. de transact. q. 92. nu. 13. & seqq.

600 Donatio remuneratoria non reuocatur per superuenientiam liberorum, nam licet in illa non adsit debitum ex iustitia, adest debitum antidonale, quod obligat ex gratitudine, & ideo nomine donationis non venit Azor. l. b. 11. c. 8. q. 10. l. si pater. §. si quis aliquem, ff. de donat. D. Molina disp. 282. nu. 11. Bonac. d. 3. qu. 12. p. ult. nu. 9. Clar. §. donatio q. 22. nu. 3. Rebelle. lib. 18. q. 10. nu. 6. Passarell. de donat. lib. 2. qu. 5. Vbi quia hæc non est donatio. Filluc. tract. 34. c. 6. nu. 136. Diana p. 8. tract. 6. resol. 65. Roman. sig. 36. Secus in excessu estimationis meritorum. Mantica de tacit. lib. 13. tit. 15. nu. 33. Mich. de p. maior. p. 1. qu. 22. n. 169. 170. Guttier. conf. 24. nu. fin. He. mosill. gl. 1. seqq. l. 10. tit. 4. p. 5. nu. 8. Passarell. sup. num. 23. Nos ad Rouit. conf. 21. lib. 1. & q. 32. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. nu. 32. seq. 7. Diana p. 8. tract. 6. res. 117. & res. 65. Castill. lib. 3. contr. c. 4. nu. 43. Molina de primogen. lib. 2. c. 3. nu. 39. vbi Addentes. Phoebe. de. 86. nu. 4. 11. Guttier. pral. lib. 3. q. 43. nu. 21.

Tom. IV.

Nec donatio ob causam. Tirag. in d. l. si unquam, verb. donatione largitus num. 173. Morot. conf. 43. nu. 7. Gratian. disc. 984. num. 27. Larab. conf. 66. nu. 6. 7. Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8. p. 3. nu. 10. seqq. Margil. de impus. q. 111. nu. 31. Bottlier. de success. theor. 54. nu. 9. D. Palma consule. 26. num. 8. Altograd. conf. 7. nu. 23. lib. 1. Diana p. 8. tract. 6. res. 65. Nos ad Rouit. d. conf. 21. lib. 1. nu. 21. Barba. off. 15. cent. 2. puta si pater doret filiam, Nos ad Rouit. d. conf. 22. nu. 21. Antun. sup. nu. 105. vbi n. 106. & seqq. limitat si dos sit excessiua. Card. Luca de disc. 20. nu. 5. disc. 21. nu. 8. disc. 22. nu. 8. disc. 71. nu. 7. Guttier. tom. 2. disc. 1. spec. 3.

601 Donatio vero ex causa non de præterito, quæ est remuneratoria, sed de futuro, ut in futurum fiat aliquid, quod Donanti sit utile, & Donatio-laboriosum, & onerosum, puta: Ut donatarius statuas in foro erigat, pontem faciat, vel reficiat, & simile, non reuocatur in quantum causa equiualeat donationi, secus in eo, quod excedit, nam in illo est donatio simplex. Clar. §. donatio qu. 23. vers. item quæro. Tiraguel. in l. si unquam verb. largitus nu. 122. Bonac. disp. 3. q. 12. p. ult. num. 9. Filluc. tract. 34. c. 6. q. 7. n. 137. Altograd. conf. 7. nu. 23. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 43. tit. 83. nu. 37. Barbosa in l. 2. 1. p. nu. 171. ff. solut. matrim. Molina de Hisp. primogen. lib. 1. c. 8. nu. 17. Sard. de alim. tit. 1. q. 48. num. 24. Barza de non mel. or. fol. 72. num. 8. Fontanell. de pactis nupt. cl. 4. §. 1. num. 84. & gl. 9. 1. p. nu. 33. gl. 28. nu. 9. sed n. 10. refert decisionem Senatus: semper valere donationem ex causa, etiam in excessu.

602 Sic donatio facta à patre filio, ut promoveatur ad Sacros ordines, utpote ex causa, non potest reuocari per ingratitudinem, Ricc. dec. 13. & 185. nu. 3. Henao. sup. nu. 15. Olea de cess. iur. tit. 2. q. 7. nu. 19.

603 Nec reuocatur donatio moderata, & ordinate facta à prudentissimo, & laudato patre famil. secundum vires sui patrimonii, P. Molina. d. disp. 231. nu. 4. Der. conf. 181. nu. 3. Onat. d. qu. 30. nu. 191. Menoch. de arbitr. cas. 133. Diana p. 8. tract. 6. res. 62. vers. sed quæres. Clar. §. donatio q. 22. nu. 5. Couar. var. lib. 1. c. 19. num. 12. Sabell. §. donation. num. 29. Card. Luca de donat. disc. 20. nu. 10. & disc. 21. nu. 6. disc. 71. n. 4.

604 Quæ sit quantitas moderata, arbitrio Iudicis relinquitur, Molin. d. disp. 318. Menoch. de arbitr. cas. 133. Diana par. 8. tract. 6. resol. 62. vers. sed quæres, Clar. §. donatio q. 22. nu. 5. Couar. var. lib. 1. c. 19. nu. 12.

605 Non reuocatur donatio Iuris quærendi, & renunciatio de futuro, per quam tantum obutatur acquisitioni, Rip. in d. l. si unquam nu. 20. Alex. conf. 28. nu. 16. lib. 3. Rotam nouiss. p. 9. dec. 12. nu. 19. & 22. Cord. Luca de donat. disc. 21. num. 8.

606 Donatio facta extraneo, natis filiis reuocatur in totum, l. si unquam, c. de reuoc. donat. ita etiam de iure Hisp. ex l. 8. tit. 4. p. 5. & ibi Lop. Epi. Couar. 3. var. c. 19. num. 3. & 2. Gomes tom. Bbb 2. cap.

2. cap. 4. num. 11. *Julius Clar. quæst. 22. Azor. p. 3. lib. 1. c. 8. q. 7. Tiraq. in d. l. si unquam. Oñat. d. q. 30. n. 192. Guttier. de iur. m. p. 1. c. 9. num. 1. Cancey. var. c. 8. n. 125. P. Molina disp. 282. n. 4. Grat. Fulcon. reg. 150. n. 1. Merlin. de leg. lib. 2. tit. 1. q. 1. num. 3. Mangil. de Impat. q. 99. n. 1. Ant. Gomez var. lib. 2. c. 4. num. 11. Hermosill. l. 8. gl. 4. n. 1. & 3. l. 1. num. 1. Fontanell. de p. etis d. 5. gl. 9. p. 3. num. 19. Clar. §. donat. o. q. 22. n. 3. q. 23. n. 1. vbi de donatione iurata, de qua Molin. n. 7.*

Dicitur extraneus omnis, qui ex descendibus nō est, Cancey. c. de donat. Ant. Gabriel. lib. 3. de donat. concl. 2. num. 10. Faria ad Couar. var. lib. 1. c. 19. n. 2.

607 Donatio facta filiis reuocatur vsq; ad legitimam natorum, Couar. d. c. 19. num. 1. & ibi Faria num. 29. Gomez num. 11. Molin. disp. 318. Rebell. lib. 18. q. 10. n. 6. Sylua verb. donat. q. 18. Clar. d. q. 22. n. 3. Corn. lib. 3. cons. 1. Tit. 19. n. 75. Azor. p. 3. lib. 1. c. 8. q. 1. per tex. l. si totus, c. de inoff. donat. Cutell. de donat. tom. 2. tract. 2. disc. 1. spec. 3. n. 3. Castil. contr. lib. 2. c. 13. n. 4. Trentacinq. var. tit. de donat. ref. 4. n. 12. P. Molin. disp. 283. Barbof. in l. 2. in princip. p. 1. n. 168. ff. solut. matr. Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 81. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 2. n. 82. 83. Fahn. in C. tit. de reuoc. donat. l. 8. de fu. 5. Guttier. de iuram. p. 1. c. 9. num. 11. Osuald. ad Donell. lib. 14. c. 32. lit. C. Hermosill. sup. gl. 4. n. 2.

Et de iure Hispano relicto tertio, & quinto bonorum donatoris donatario, Gomez d. c. 4. n. 11. Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 18. Mier. d. q. 21. n. 10. Guttier. de iuram. d. c. 9. n. 15. Molina disp. 283. d. n. 3. Castil. lib. 2. c. 13. n. 40. Al. narad. lib. 4. c. 1. n. 36. Mattiensi. l. 3. gl. 3. num. 4. tit. 6. lib. 5. recop. Faria d. c. 19. n. 40.

Ei per natiuitatem filiarum vsq; ad dotes illarum, Card. Luca de donat. disc. 27. n. 14.

Et si sit facta donatio filio naturali, per natiuitatem filiorum legitimorum, & naturalium in totum reuocari dicit Guttier. sup. n. 13. licet contra dicat Faria ad Couar. d. c. 19. n. 30. 31. post Rotam apud Puitan. Cyriac. contr. 9. n. 2. Pat. etian. de probat. lib. 2. c. 23. n. 8. 9.

608 Et quicumq; Contractus onerosus, si habeat ad mixtam donationem, per d. tex. l. si unquam, per supernascentiam filiorum, reuocatur ipso facto, sicut etiam reuocatur donatio facta in dotem puellæ, etiam pauperis, quia vera, & liberalis donatio est, l. fin. §. si a socio, c. de rei uxor. act. Alex. cons. 71. vol. 4. Gregor. Lop. l. 8. tit. 4. p. 5. n. 3.

609 Sed an pater possit huic reuocationi donationis renunciare? & videtur posse, cum sit privilegium suum, D. Palma consult. 26. n. 3. post Alb. cons. 198. n. 14. Gabriel. cons. 117. n. 39. vol. 1. Morot. cons. 43. Mangil. de Imput. qu. 103. n. 10. Donad. de renunciat. cap. 16. Larath. cons. 66. Andreol. contr. 334. num. 22. Thor. in C. cas. 59. num. 19. Faria ad Couar. var. lib. 1. c. 19.

n. 12. Callus de fruct. lib. disp. 19. art. 1. n. 30. Sed contra, quod non possit renunciari, quia non solum est privilegium suum, sed etiam filiorum natorum, non solum ut sit talia illorum legitima, sed etiam ne circa legitimam, cogatur pater donare, & ille priuari eo, quod si pater cogitasset, non fuisset donaturus, Paris. cons. 33. n. 32. lib. 1. Clar. §. donatio q. 22. Couar. ep. 1. p. 2. c. 6. §. 8. n. 17. Molin. disp. 283. n. 30. Azor. p. 3. l. 1. c. 8. q. 9. Filluc. tract. 34. c. 6. n. 8. num. 139. Bonacin. disp. 3. q. 12. p. 21. Guttier. de iuram. lib. 1. c. 9. d. n. 5. Gregor. Lop. d. l. 8. tit. 4. p. 5. Vos ad Rotam. cons. 21. lib. 1. n. 6. D. D. apud Castejon. §. donatio num. 35. Card. Luca de donat. disc. 22. n. 34. & seqq. disc. 20. num. 9. disc. 21. ex n. 6. disc. 71. n. 2. seqq.

Sed quatenus posset renunciari, non valet renunciatio posita inter clausulas generales, Idem Card. Luca d. disc. 22. n. 16. disc. 71. n. 2.

610 Nec dicta donatio confirmatur iuramento, Corn. cons. 3. Soc. in. cons. 115. n. 2. lib. 2. Bertrand. cons. 175. num. 12. lib. 1. Azor. l. 1. c. 8. q. 8. Couar. in c. quatuor pactum f. 2. n. 3. §. 4. Gomez 2. var. cap. 4. n. 11. Guttier. p. 1. de iuram. c. 9. n. 8. seqq. Molin. d. p. 329. Filluc. tract. 34. c. 10. num. 124. Rebell. lib. 18. q. 10. n. 1. Ea ratione, quia cum iuramentum, & promissio, supra quam cadit, intelligantur stantibus eodem modo, & immutatis rebus, & per superuentientiam filiorum omnino mutantur. Immo cum præsumptio, quod si de filius cognatlet, talem donationem non fecisset, sit iuris, & de iure, certe iuramentum, quod iurans neq; voluit, neq; nouit, neq; excogitauit, confirmare non potuit. Castejon. sup.

611 Vnde cauendum est à Bonacin. disp. 3. q. 12. n. 7. p. 21. qui obscure loquitur, & videtur dicere contrarium, Vin. opin. 224. Fontanell. de p. etis tom. 2. cl. 4. gl. 28.

612 Nec iouat, si pater expresse iurasset, etiam si filii nascerentur, donationem se non reuocaturum, & expresse renunciaisset beneficio, d. l. si unquam, C. de reuoc. donat. Nam tale iuramentum confirmat donationem quantum attinet ad ius patris, non vero quantum attinet ad ius filii super nascituri, cui per suum iuramentum non potest renunciari, Clar. l. c. 22. c. 3. Infertur. Azor. p. 3. lib. 1. c. 8. q. 8. Gomez tom. 2. c. 4. n. 11. P. Molin. disp. 282. Filluc. tract. 34. c. 6. c. 5. num. 154. Bonacin. disp. 3. q. 12. p. 21. n. 7. Ea ratione, quia iuramentum nunquam confirmat contractum contra ius Tertii, Oñat. de contr. 7. tom. 2. tit. de donat. disp. 30. n. 198. Clar. §. donatio q. 23. n. 1. Molina disp. 282. n. 7. contra Faria ad Couar. var. lib. 1. cap. 19. num. 11.

613 Quod est intelligendum, ut talis donatio cum tali renunciatione sit valida in vita patris, nec possit a filijs reuocari, nisi post mortem patris, quatenus attingat ipsorum legitimam, Barbof. de claus. claus. 133. num. 18. Fach. n. lib. 3. contron. 84. Diana par. 8. tract. 6. resol. 60.

Gratien. cap. 950. num. 7. Altograd. conf. 43. num. 33. lib. 2. C. briffin. dec. 171. num. 13. vol. 2. Et sic non procedunt dicta per Card. Luca disc. 20. num. 4. dicentem declarationem in vita requiri, reuocationis, alias non transmitti ad hæredes.

Et licet aliqui dicant non reuocari si pater de liberis cogitaret, Menoch. conf. 994. num. 7. Via. de. 249. 404. Fontanell. de pactis tom. 2. claus. 5. gl. 8. p. 3. num. 6. Cutell. de donat. disc. 3. part. 6. num. 31. 32. Mangil. de impat. q. 103. num. 4. Spin. conf. 14. num. 36. 40. Bost. lier. de success. ab intest. T. beor. 54. num. 5. D. Palma consult. 26. num. 6. 7. Larath. conf. 66. Andreol. cont. 344. nu. 2. Thorin C. p. 3. conf. 59. n. 19. Fab. in C. lib. 8. tit. 36. def. 2. C. 7. Faria ad Couar. lib. 1. cap. 19. num. 5. seq. vbi n. 16. non quo ad totum, sed solum quo ad legitimam, Castill. lib. 2. controu. 13. num. 49. Quod procedit quando donatio fit tempore contractus matrimonii, Fontanell. sup. num. 5. Bortulier. de success. T. beor. 54. num. 4. seqq. Petris to. f. 10. nu. 67. Thorin C. p. 3. d. c. 59. Diana tom. 6. tract. 7. ref. 51. Card. Luca de donat. disc. 20. num. 9. 11. Vbi quod cogitatio debet esse explicita, non autem implicita per renunciationem. d. l. si unquam, disc. 20. num. 10. disc. 21. nu. 6. disc. 71. n. 2. seqq.

Tamen contra firmavimus Nos qu. 32. & dicunt Myring. pract. obs. cent. 5. obs. 63. Ser. fin. dec. 837. num. 12. C. wall. qu. 104. Morot. conf. 43. Fochia. lib. 3. contr. 84. Leonad. de renunciat. lib. 1. c. 16. Cutell. de donat. disc. 1. spec. 3. num. 8. Roccus resp. 88. lib. 2. Si ubi. resol. 123. Montan. contr. 63. n. 9. Quia hoc est privilegium filiorum, non patris.

Sic dominium rerum donatarum, quæ fuerunt donatario acquisita per donationem, ea reuocata, per filii natiuitatem, redit ipso iure ad donatorem, cui rei vendicatio datur. gl. fin. in d. l. si unquam, Tiraq. ibid. verb. in eiusdem donatoris arbitrio. nu. 1. Mangil. de Impat. qu. 97. num. 1. Baeza de non melior. c. 34. num. 4. Hermosill. gl. 10. nu. 2. Baiard. ad Clar. d. S. donatio lit. A. Ru. n. conf. 173. col. penult.

Si donator post filios susceptos superuiuat, & possit propriam declarare voluntatem circa donationem, & non fecerit, atq. ita decadat, an ea taciturnitate donatio conualescat. Quod sic Salicet. in l. si totas num. 3. C. de inoffic. donat. Tonnat. qq. civil. quæst. 54. à num. 9. Ser. fin. dec. 120. num. 4. Tiraq. in d. l. si unquam vers. suscepit liberos. num. 211. Clar. d. S. donatio quæst. 13. num. 10. Menoch. conf. 994. nu. 28. Paschal. de virib. patr. potest. lib. 2. c. 8. nu. 113. Thes. dec. 121. Molin. de primog. lib. 1. c. 9. num. 40. Gomez var. lib. 2. c. 4. nu. 12.

Sed contra est Gregor. Lopty in l. 8. gl. 9. & alij, quos refert Hermosill. gl. 9. n. 910.

Sed pro conciliatione, vera existente opinione, quod possit pater post natos filios, non reuocare, quæ vera non est, ex dictis, cum donatio reuocetur, velut, aut nolit pater, ex

Tom. IV,

DD. sup. relatis, primam sententiam procedere cum donata penes donatarium sunt, nam ex quo ea pater donator non auocat, quasi ex nouo consensu donatio reuiuiscit, secundam si ea, quæ donauit habeat apud se, quia ex eo, quod nunquam tradidit, oritur præsumptio, quod voluit legis beneficio reuocantis donationem gaudere, quam distinctionem probat Rip. in l. si unquam n. 106. Valasc. consult. 31. n. 6. Mangil. d. q. 97. n. 18. Hermosill. sup. num. 5. 9. Tonnat. sup. n. 13. 14. Rota dec. 596. n. 5. p. 3. rec. Ferr. ad Guid. Pap. dec. 214. l. Molin. disp. 282. num. 8.

Et vbi casus occurrerit, maxime attendendum est, an filij donatoris, quorum causa reuocatio contingit, sint qui litigant, nam facilius posterior opinio erit admittenda, cum verosimile non sit, defunctum confirmasse, actum irritum, in fauorem extranei, aduersus propriam libolem, arg. l. cum duns 101. ff. de iud. l. c. demonstrat. Tonnat. sup. num. 15. Tiraq. sup. n. 211. Hermosill. d. n. 9. Faria si p. n. 28.

Ampliat conclusio reuocationis donationis, ob natiuitatem filiorum, quamuis filius natus donatarius possederit res donatas per annum, vel biennium, & post filiorum natiuitatem pater taceat, nam etiam ipso mortuo possunt filii res donatas auocare, saltem quo ad legitimam. T. beor. dec. 122. vbi filius in addit.

Etiā in donatione iuris patronatus. R. Marin. lib. 1. ref. 230.

In donatione facta vni filio. Couar. var. c. 19. lib. 1. Fontanell. de pactis nupt. cl. 5. gl. 8. p. 3. n. 18. licet contra teneat Cutell. de donat. disc. 1. spec. 3. n. 3. & tunc reuocatur vsque ad legitimam. Nos ad Ronit. conf. 21. n. 9. 10. lib. 1. Castrejon. S. donatio. n. 55.

Sic etiam resutatio feudi facta à priuato. Anna in repetit. c. 1. de Vassall. de erep. etat. num. 232. & seqq. vbi decisum refert. (quidquid dicat Petris conf. 10. Tiraq. in l. si unquam. vers. donat. one largitus, n. 337. 340.) Censal. ad Pe. regr. de fideicom. art. 29. fol. mibi. 163. dicens illos intelligi in donatione facta à Principe. Nos sup.

Eo magis procedit conclusio, si dum qui donat est desperatus de prole, quia senex, nam, procreatis filiis, statim reuocatur. Add. ad T. beor. dec. 121. Roccus resp. 98. lib. 2.

Reuocatur in totum donatio ex causa dotis, facta à patre filiz, deducta legitima eis spectante. Roccus resp. 98. nu. 10. seqq. lib. 2. Thor. p. 3. con. p. dec. verb. das.

Sed Nos contrarium docuimus in obs. add. conf. Ronit. 21. n. 17. lib. 1. ex tex. d. si totas C. de reuoc. donat. cum Montan. contr. 63. n. 2. Videntur Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. Spec. 3. Nos sup. num. 600.

Sic reuocatur etiam si dos fuerit constituta ab extraneo, quia est simplex donatio. Andreol. contr. 67. n. 11. Antun. de donat. lib. 1. pral. 2. num.

102. seqq. Valasc. consalt. 31. Barbof. in l. 2. ff. de
int. matrim. p. 1. n. 166. Fab. in C. l. 8. tit. 38. de
reuo. donat. de fin. 2. Tbor. in comp. de quib. dona-
tio contemplatione. Fontanell. de pactis cl. 5. gl. 8.
p. 3. n. 75. 78. Hermosill. l. 8. tit. 4. p. 5. gl. 3. n. 4.
seqq. Nos ad Ronit. conf. 21. n. 7. lib. 1. post Cuell.
Molin. Fontanell. & alios. Nisi matrimonium
alias non fuisset contractum. Nos ibid. D. Mar-
tian. conf. 41. lib. 2.

Limitatur in contractu venditionis. Ifern.
in §. naturales. n. 5. tit. si de feud. defunct. milit. Nos
in d. conf. 21. n. 21. lib. 1.

In donatione, seu renunciatione, quæ fit à
filia, dum nubit. Hostilier. de success. ab intest.
theor. 54. Quia dispositio dictæ rex. habet lo-
cum in iure quæsitio, non in quærendo. l. sub-
stitut. off. de acquir. rerum domin. cum concord. D.
D. Capon. de pactis; & stipul. qu. 56. Nos sup.
num. 25. Nos inf. d. n. 605.

Alias ampliationes, & limitationes ponunt
Ricc. collect. 728. Castil. lib. 4. contr. c. 31. ex n. 93.
Hermosill. l. 8. tit. 4. p. 5. fol. 351. 353. Castejon. §.
donatio. n. 55. Sabell. §. donatio. Antun. Passarell.
& Cutell. de donation. Card. Luca de donat. disc.
20. & seqq. & disc. 71.

614 Nonatio facta à patre potest esse in offi-
ciosa, & censetur talis quando legitima salva
non remanet ei, cui de iure debetur. Clar. §.
donatio q. 24. n. 2. Trentacinq. var. tit. de donat.
res. 4. num. 3. Gratian. disc. 729. n. 37. Merlin. de
legit. lib. 2. tit. 1. q. 21. n. 11. Menoch. conf. 923. nu.
24. Gómez. var. lib. 1. c. 4. n. 13. Tusc. lit. D. concl.
684. n. 1. Faria ad Couar. var. lib. 1. c. 19. nu. 93.
Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 2.

Et inofficiosa etiam quo ad fratres, & so-
rores utrinque coniunctas, si frater donet tur-
pi personæ, nam eis debetur legitima. l. fra-
tres. 27. C. de inoffic. testam. Merlin. sup. lib. 1. tit. 2.
q. 13. & d. q. 21. n. 8. 9. Cuiac. lib. 17. obs. 40. Ca-
stil. lib. 2. contr. c. 19. Trentacinq. sup. n. 14. Immo
in totum reuocari dicunt Mangil. q. 112. n. 9.
Surd. de alim. tit. 8. prinil. 95. n. 10. Ruin. conf. 5.
lib. 3. Dec. conf. 350. vers. quinto quaritur. Faria
sup. n. 93. & 94. 95.

615 Donatio facta re, & consilio inofficiosa,
vni ex filiis, reuocatur tantum respectu legiti-
mæ aliorum, facta verò extraneo, & nihil fi-
liis relicto, reuocatur in totum, si sit inofficio-
sa re, & consilio, ita vt nec etiam firmetur
Iuramento. toto. tit. ff. de inoffic. destination. Co-
uar. var. lib. 1. c. 19. n. 12. Tirag. d. l. si unquam,
verb. totum n. 5. seqq. Trentacinq. var. tit. de do-
nat. resol. 4. Christin. dec. 171. vol. 2. Clar. §. dona-
tio q. 24. Gratian. c. 472. n. 25. c. 729. 950. Tusc.
lit. D. conclus. 684. Diana p. 8. tract. 6. resol. 65.
P. Molina disp. 283. n. 5. 6. Em. Costa in c. si pater.
p. 3. P. Molfes. in summa tract. 12. c. 17. & 62. seqq.
Montan. contr. 63. & 23. Vbi de patre dispo-
nente de feudis in beneficium primogeniti,
nihil dante secundo genitis. Passarell. de do-
nat. lib. 3. q. 3. n. 43. & seqq.

Si fuerit relicto aliquid filiis, reuocatur

tantum quo ad supplementum legitimæ, sicut
quando sit inofficiosa re tantum, & non con-
silio, licet extraneo facta. Christin. & alij sup.
citati. Tepar. tit. 499. seqq. Trentacinq. sup. resol.
5. Fontanell. de pactis tom. 2. cl. 5. gl. 8. p. 2. Her-
mosill. to. 1. gl. 12. & 13. lib. 8. cit. 4. Passarell. sup.

Consilio, & re inofficiosa est donatio, cum
non solum liberi per illam, legitima fraudan-
tur, sed etiam donator hoc ipsum intendit.
Re tantum quando fraudare noluit qui dona-
uit in effectu tamen legitima donando mi-
nuitur, vel auferitur, nam tæpe de facultatibus
suis plusquam in eis est, sperabit homines. §. in
fraud. insti. quib. ex caus. manum. non licet. Clar.
q. 24. de donat. n. 2. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. qu.
21. n. 18. Gratian. disc. 729. d. num. 30. Cancr. var.
lib. 1. c. 8. n. 128. Faria d. c. 19. nu. 99.

616 Sed quod facta inofficiosa re, & consilio,
corruat in totum, tamq; malo animo facta,
alias possit agi solum ad supplementum, & eo
casu sufficere aliquid minimum relictum fi-
lio. Bich. dec. 336. num. 20. seqq. Clar. d. qn. 24. P.
Molfes. sup. n. 62. in fine. Sabell. §. donatio n. 31.
Passarell. sup. Marta de success. legal. p. 1. q. 25. art.
7. num. 2. Mangil. q. 93. nu. 71. Gratian. disc. 729.
Cutier. de iur. iur. p. 1. c. 9. num. 11. Fontanell. de
pactis. gl. 8. p. 2. d. n. 22. Merlin. d. q. 21. n. 18. 25.
Rota dec. 488. nu. 19. p. 1. in noniff. Menoch. conf.
923. num. 20. Cancr. var. cap. 8. n. 120. 121. Fa-
ria ad Couar. d. c. 19. n. 98. Quod est intelligen-
dum, si est facta extraneo, sed si sit facta filio,
reuocatur vsque ad legitimam, etiam iurata.
Sesse dec. 26. n. 79. 73. Merlin. sup. n. 22. Mangil.
d. q. 93. n. 23. post mille Faria ibid. n. 98.

Donatio in officiosa re, reuocatur vsq; ad
legitimam. D. D. sup. citat. Et hæres donatoris
etiam in donatione inofficiosa re, & consilio,
non agit nisi solum vsque ad legitimam. Fa-
ria sup. n. 101.

617 Ad cognoscendum an sit inofficiosa inspi-
citur tempus factæ donationis, & non in fu-
tuum. Pract. papienf. Caus. donat. gl. 3. n. 2. Tusc.
lit. D. concl. 684. seqq. Faria ad Couar. var. tit. 1.
c. 19. n. 92. & seqq.

Non potest reuocari viuente donatore, sed
illius mors est expectanda. Gratian. disc. 950.
num. 7. Alsograd. conf. 43. nu. 33. lib. 2. Christin.
dec. 171. num. 13. vol. 2. contra Ricc. collect. 181.
Muta dec. 25. num. 32. Cutell. sup. tom. 2. disc.
1. spec. 2. num. 43.

Sic difficultas est, si partes tempore mortis
haberent aliqua bona, ex quibus solui posset
liberis legitima, an tunc donatio reuocetur, &
receptor est opinio, quod non. gl. fin. in l. 1. q.
8. C. de inoffic. donat. Alex. conf. 14. n. 5. vol. 1. Ga-
briel. conf. 136. 137. lib. 2. Tusc. lit. D. concl. 684.
Et ad summum considerantur etiam bona do-
nata non iam, vt inde filis habeant legiti-
mam, sed vt consideratis illis bonis, taxetur
legitima filiorum pinguior, auth. unde si parens
C. de inoffic. testam. Surd. conf. 473. num. 3. vol. 4.
Tusc. d. concl. 684. nu. 6. & sic decusum refere
pluries

pluries per nostrum S. Consilium. P. Molfes. d. c. 17. num. 63. post mille Nos à Romit. conf. 12. lib. 1. n. 4. seqq. vbi tota materia. Cutell. de donat. to. 2. disc. 1. spec. 3. n. 36. 41. Vide Hermosill. in l. 8. gl. 13. n. 32. seqq. tit. 4. p. 5. Vale. i. Illustr. tom. 3. ad l. 1. de leg. 1. c. 1. n. 18. Faria ad Couar. lib. 1. c. 19. n. 96. 97.

Et donatione, tamquam in officiosa reuocata, an veniant fructus, & à quod die. Et venire à die litis contestatæ. Mastrill. dec. 209. Cutell. de donat. disc. 1. spec. 2. num. 50. Mari ad Gram. dec. 90. n. 8. Cutell. de donat. tom. 2. disc. 2. n. 50. Reg. Romit. conf. 20. n. 15. 16. lib. 1. Amat. conf. 39. n. 39. P. Molfes. super consuet. Neapol. p. 4. q. 26. n. 12. Girba de feud. §. 2. gl. 3. n. 130. vbi ditinguit duos casus. Primus est in alienatis à patre vivo, quo tempore filius nullum habet ius in bonis patris, fructus emptoris sunt, ideo à die litis contestatæ competunt filio. Amat. sup. n. 39. Secundus casus est in alienatis ab hærede patris, & eo casu, cum legitima debeatur à die mortis patris, fructus ab illo debentur, Girba sup. n. 131. Quamuis fructus sint consumpti bona fide, licet mora non sit, habito tamen respectu ad fructus hæreditatis, & debentur nè dum filius, sed nepotibus, & cæteris, quibus debetur legitima. Franch. dec. 575. Tusc. lit. L. concl. 204. n. 8. Nos ad Romit. d. conf. 20. n. 26. seqq. & ad conf. 21. n. 3.

Sed Montan. contr. 63. n. 8. ditinguit in casu post mortem donantis, vel alienantis, nam in vita non debetur legitima, Aut hæreditas, vel res donata consistit in pecunia, & debetur interesse à die mortis litis, non ut fructus; si res donatæ consistunt in corporibus fructiferis, fructus debentur à die mortis. Sed Trentacinq. var. lib. 3. tit. de donat. res. 4. n. 13. aliter ditinguit, Aut donatio reuocatur vsque ad legitimam, & tunc fructus debentur à die mortis, aut reuocatur in totum, & non sunt restituendi nec minimus Nos d. conf. 21. n. 24. lib. 1. Ad materiam fructuam Hermosill. gl. 12. n. 22. Boer. dec. 98. n. 6. Memb. contr. Illustr. c. 38. n. 6. Trentacinq. var. tit. de donat. res. 4. n. 131. Gregor. Lop. in l. 8. gl. 12. in fine.

Ad reuocandam donationem pro legitima, vel eius supplemento, actio 30. annis durat, Romit. conf. 22. tom. 1. & ibi nostra addit. Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 2. n. 41.

Sed ad eam in totum retractandam, vt inofficiosam, quinquennio exinguitur. Merlin. sup. n. 45. 46. d. q. 21. Hermosill. d. gl. 13. n. 35. 36. Fontanell. d. gl. 8. p. 2. n. 18. 47. 48. Parlador. diff. 148. n. 30. 31. Menoch. conf. 411. ex n. 33. P. Molina dispus. 283. n. 11. Faria ad Couar. d. lib. 1. var. c. 19. n. 105.

Verum patri non licet inofficiosam dicere donationem per se factam. Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 2. n. 48. Barin. l. titia. §. Encius ff. de leg. 2. Angul. de meliorat. l. 3. gl. 4. n. 13. Fontanell. de passis gl. 5. gl. 8. p. 3. n. 34. vbi reprobatur contrarios.

Nec Tertio competit, etiam sub prætextu, quod sit exceptio exclusiua iuris agentis. Fontanell. sup. num. 28. & seqq. 2. s. que ad n. 39. Cutell. sup. n. 49.

Alia de reuocatione donationis inofficiosa. Diximus latè in in obs. ad conf. 20. 21. 22. R. Rot. lib. 1. & q. 32. in hoc Tractatu. Ad ibi dicta remittimus DD. Lectores, ne de libro librum faciamus. C. si son. §. donatio. n. 59. Sabel. §. donatio n. 31. Faria ad Couar. var. lib. 1. c. 19. n. 92. & seqq. Tepas. var. sent. tit. 477. Tusc. conclus. lit. 2. Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 2.

Quæ diximus de donatione inofficiosa, procedunt in dote inofficiosa, ac in donatione facta contemplatione matrimonii, nam eadem est ratio, Molfes. in summa tract. 11. c. 17. n. 64. & sup. consuet. Neapol. tom. 2. p. 4. q. 26. & in consil. Vbi hoc limitatum est quando filii approbassent donationem, vel donationem, ex text. cum donationibus C. de inoffic. donat. Gabrich. conf. 136. n. 33. & n. 49. & seqq. tom. 2. Tusc. verb. donatio inofficiosa, concl. 685. n. 26. Videntur Cutell. sup. lib. 2. disc. 1. spec. 2. n. 5. seqq. & n. 15. Vbi refert mille DD. dicentes talem donationem reuocari non expectata morte coniugis, infra alios Franch. dec. 104. Romit. conf. 21. n. 4. tom. 1. Muta ad consuet. Panor. c. 97. num. 138. Gratian. disa. 472. Mari ad Girzarella. dec. 90. num. 8. Sed n. 21. refert alios mille in contrarium.

618 Sic etiam reuocatur donatio, tamquam inofficiosa, etiam respectu ascendentium, quo ad eorum legitimam. l. si filius, C. de inoffic. donat. Aosta in d. l. si pater 3. p. verb. priuare non possunt. 1. & 2. l. nam & si parentibus ff. de inoffic. testam. Molind. disp. 283.

619 Similiter reuocatur donatio, & alienatio rerum, & bonorum, facta in fraudem creditorum donantis, & alienantis, quando scilicet debitor scit facultates suas non sufficere pro satisfaciendis suis creditoribus. l. c. 10. ff. de in fraud. credit. Molin. disp. 328. Tepas. var. sent. tit. 115. Rocas de decoct. Mercator. nota 22. seqq. Gratian. disc. 768. n. 8. & seqq. Merlin. dec. 543. num. 10. Rosa p. 13. rec. dec. 308. n. 10. & 11.

620 Idem est in mercatore, qui habet animum exercendi mercaturam, & timendo de periculis emancipet filium, & ei donet omnia bona sua, nam si postea ille mercator decoxerit, subuenitur Creditoribus, qui post donationem contraxerunt ex cambiis, vel aliis negotiis, & datur eis actio reuocatoria contra filium, qui non debet lucrum percipere, & Creditor damnum sentire. Peguer. dec. crim. 49. nu. 5. in fine, decisum refert Rocas de decoct. Mercator. nota 31. n. 97.

621 Et si sint plures creditores, debitor non potest vni satisfacere, in præiudicium aliorum. Lat. prator. 10. §. si quis particeps. ff. quæ in fraud. Credit. cum sit decoctus, & sic perdidit administrationem suorum bonorum. Peguera dec. 27. l. n. 14. Stracc. de decoct. p. 3. n. 28, 30. 31.

30. 31. 32. Io. de Euia lib. 2. comment. terrestr. c. 11. n. 15. Roccus de decoct. Mercat. nota 26. n. 83. Rota gen. dec. 83. nu. 12. Virgil. de legiti. Person. c. 12. n. 28. Salgad. labyr. p. 4. c. 1. Infra hic nu. 634. seqq.
- 622 Sed talis donatio, & alienatio non est ipso iure nulla, sed est annullanda. l. tam inuest. ff. que in fraud. creditor. facta sūt. Molin. d. disp. 328. conclus. 1. Couar. lib. 3. var. c. 3. n. 6. ad finem, donationis disp. 3. q. 8. p. v. l. 13. 13. 14. Rebell. q. 9. Clar. f. donatio q. 24. Azor. lib. 15. c. 8. q. 2. 3. Idē Molin. disp. 328. Couar. in epet. 2. p. c. 6. §. 8. n. 17.
- 623 Beneficiorum interim dum non rescinditur à iudice, nec reuocantur, obligationem procedunt, & actionem, & exceptionem, & dominium, & possessionem transferunt, & pariunt ceteros effectus contractuum. P. Molin. d. disp. 329. conclus. 3. Couar. sup. Onat. de contract. tom. 1. disp. 30. num. 213. Secus respectu legitimarum filiorum, pro quibus procedit lex ipso iure reuocando, tam ex titulo inofficiositatis, quam l. si unquam. Fillue. de contract. tract. 34 cap. 6. num. 141. Cutell. de donat. tom. 2. disc. 1. spec. 3. n. 10.
- 624 Ideo fructus medii temporis non debentur creditoribus, nec debitoribus, quia neutri domini fuerunt. Sed donatarii, vel alienatarii, qui interim, dum contractus non reuocantur veri domini sunt. Molina sup. Onat. nu. 214. Si sint in bona fide. Gallus de fructibus disp. 19. art. 1. num. 25. 26. 28. Tusc. lit. P. concl. 490. n. 61.
- 625 Et actio comperens creditoribus est tantum personalis. Onat. num. 215. Quæ non datur contra singulares Successores, cum non rem, sed personam sequatur, & an in aliquo casu in subsidium detur. Parisi. de Saluiat. dec. 178. num. 21. dec. 179. v. m. 4. seqq. dec. 260. num. 11. seqq. P. fell. conclus. 31.
- 626 Sed debitor ipse non potest reuocare talem donationem, & alienationem, quia allegaret propriam turpitudinem, l. 4. C. de reuoc. donation. l. mercedem, C. de cond. ob turpem causam. l. transf. ff. C. de transf. Diaz reg. 24. vers. 5. Sur. dec. 196. nu. 6. dec. 309. num. 16. Antonin. var. lib. 2. res. 18. num. 78. Rota Rom. apud Farinac. dec. 665. nu. 12. tom. 2. p. 1. Vin. dec. 67. Rota in praxi dec. 457. num. 4. Cened. collect. 10. nu. 4. Tusc. lit. T. conclus. 404. Paz oxioniur. lit. T. num. 61.
- 627 Nec eius successor. l. filios. C. de reuoc. and. que in fraudem. Onat. sup. n. 216. l. cum prostitute. C. de reuoc. donat. Crauet. cons. 125. num. 6. Vbi ampliat etiam in successore singulari. Tusc. d. conclus. 404. nu. 7. 18. 19. 20. Costa de fact. scient. & ignor. ent. 1. dist. 62. nu. 10. Giurba in Consuet. Messan. c. 2. gl. 11. nu. 5. Vin. sup. nu. 5. quam ampliationem multis modis limitat Tusc. sup. nu. 75. & seqq. Paz sup. nu. 92. vbi nu. 63. & seqq. explicat hanc regulam.
- 628 Et si in fraudem creditorum debitores essent liberati, per hanc actionem reuocatoriam, reuocantur ad pristinam obligationem. l. 1. & toto tit. ff. de reuoc. his, que in fraud. Molin. d. disp. 328. 352. nu. 7. Roccus resp. 10. lib. 1. Peguera. dec. 271. Vin. dec. 160. nu. 7. Bartador. rerum quod. lib. 1. c. 3. n. 13.
- 629 Ut locum habeat hæc actio reuocatoria requiritur solum dolus ipsius debitoris, vel etiam creditoris, & alienatarii & si uilingue, aut alienatio sit ex causa uiciorum, puta venditio, permutatio, locatio, & similis, & tunc si donatarius est pariceps fraudis, vel alienatarius, quia sciebat ex illa alienatione fraudari creditores, quia debitor sciebat non solvendo, & tunc tenetur rem alienatam in fraudem restituere. l. 1. & l. 10. cum concord. Molin. d. disp. 328. conclus. 3. Roccus de decoction. mercat. nota 22. num. 74. & cons. 10. lib. 2. Stracc. de decoct. p. 3. nu. 26. 27. Peguera. dec. 171. n. 11.
- 630 Quamuis alienatio sit facta cum decreto iudicis fraudulentum, Anna cons. 104. nu. 22. 23. lib. 2. Roccus sup. nota 24. n. 77. seqq.
- Vel cum iuramento. Giurba ad Consuet. Messan. c. 1. gl. 8. nu. 63. Virgil. de legiti. pers. cap. 12. n. 27. Roccus resp. 10. nu. 15. lib. 2.
- 631 Aut non participat fraudis, & non datur reuocatio, l. ignoti. C. de reuoc. his, que in fraud. credit. Molin. d. disp. 328. conclus. 2. Roccus sup. nota 27. n. 84. seqq.
- 632 Ideo ille, qui solutionem sui debiti accepit à debitore alios fraudante, tam si sit hypotecarius quam chirographarius, non restituit aliis creditoribus, l. qui autem. 6. §. præterea ff. que in fraud. Affl. dec. 190. Roccus de decoctione Mercat. nota 35. nu. 106. Charta. dec. 19. licet contra dicat ex text. ait prætor. §. fin. ff. que in fraud. credit. Cast. in l. summa nu. 6. de penul. Stracc. de decoct. p. 3. nu. 28. Idem Roccus resp. 10. nu. 30. lib. 2. Nos hic nu. 634.
- 633 Si verò alienatio sit facta ex contractu, lucrativo, & ex donatione, quamuis non sit fraudis pariceps, qui ignorauit debitorem non esse soluendum, & eo casu actio reuocatoria datur in eum. l. qui autem 6. §. præterea ff. que in fraud. Tepa. var. sent. m. 115. Couar. lib. 3. var. cap. 3. Molina d. disp. 328.
- Idem in contractu oneroso, quamuis non sit emptor pariceps fraudis, si decoctioni proximus rem quam habuit pro duc. 80. statim illam vendidit pro duc. 64. quo casu præsumitur fraus. Camil. Medic. cons. 59. nu. 3. Roccus d. resp. 10. nu. 23. 24. lib. 2.
- 634 Sed quando debitor est decoctus, & non soluendo, tunc non potest soluere cui uult, sed omnes creditores concurrent in contributu, exceptis hypotecariis, & privilegiatis, contra Affl. sup. Stracc. de decoct. p. v. l. num. 31. seqq. P. fill. ad Affl. d. dec. 190. Virgil. de legiti. person. c. 12. nu. 28. Mart. for. var. lib. 2. c. 36. num. 4. Thes. q. 16. lib. 2. Fontanell. de p. l. is nup. gl. 8. p. 6. cl. 5. num. 27. tom. 2. Roccus de decoct. mercat. nota 35. nu. 106. Nos sup. nu. 627. Nec potest se obligare post concursum creditorum formatum.

Salgad. labyr. p. 4. c. 2.

635 In proximo decoctioni procedunt dicta, sic ille non potest aliquibus creditoribus solvere, vel vendere, vel debitorem liberare, nec emere merces habita: si de preno, & ideo omnia reuocantur, l. si prator. §. si cum in diem. l. omnes §. si ff. quæ in fraud. credit. Stracc. de deco. p. 3. num. 28. 31. Menoch. lib. 5. præs. 3. n. 111. Masc. ard. concl. 322. n. 14. Rota Rom. dec. 811. n. 13. p. 1. Seacc. de camb. q. 2. gl. 5. num. 445. D. Merlin. lib. 2. contr. 11. 16. Roci sup. nota 36. n. 107. & resp. 10. som. 2. Gratian. disc. 768. num. 8. seqq. Merlin. dec. 543. n. 10. Rota p. 13. rec. dec. 308. n. 20. 11. p. 14. dec. 167. n. 47. seqq.

636 Idem est si omnes Creditores insisterent pro solutione, nam non potest debitor vni soluere, in præiudicium aliorum, Stracc. p. 3. n. 28. Pegner. dec. 271. n. 22. Seacc. de camb. §. 2. gl. 1. n. 445. Roci. nota 34. n. 105.

637 Tempus decoctioni proximum quantum sit ad præsumendum fraudem, & inducendū actus nullitatem. Aliqui dicunt, ut immediate sequatur decoctio, Menoch. lib. 5. præs. 3. n. 111. Matta 10. §. 342. n. 4. Beron. conf. 197. n. 8. lib. 1. Rota Gen. dec. 83. n. 12.

Alij per biduum, vel triduum ante decoctionem. Stracc. de decoct. p. 3. n. 30. Bald. cons. 400. vol. 1. Gratian. disc. 391. num. 12. seqq. Menoch. lib. 5. præs. 3. d. n. 111. Roccus de decoct. nota 38. n. 114. & nota 42. n. 124. 125.

Alij intra 15. dies actus facti non tenent. Rota Gen. dec. 184. Seacc. de camb. §. 2. gl. 5. num. 445.

Alij si infra 14. dies euenerit decoctio. Tiraz. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. num. 77. Farinac. dec. 460. n. 3. som. 3.

Alij quod tempus 22. dierum ante decoctionem, si sit publicata, non est breue tempus. Gratian. disc. 391. n. 9. seqq.

Alij quod sufficiant undecim dies ante decoctionem, decisum refert Roci. d. nos. 37. n. 111. & resp. 10. in fine som. 2.

638 Ex statuto mercatorum Bononiæ, præsumuntur omnes scripturæ decoctorum, etiam per annum ante decoctionem factas fraudulentæ, & simulatæ compositis fuisse, & idem, per statuta Genue, & Urbis, Rota p. 13. rec. dec. 308. n. 10. 11. & par. 14. dec. 167. n. 47. seqq.

Quomodo, & quando præsumatur contractus mercatoris, in fraudem, ex quo est proximus decoctioni, remittitur in iudicis arbitrium, attentis circumstantiis, & qualitatibus antecedentibus. Rota p. 17. rec. dec. 253. num. 3. seqq. & p. 18. dec. 340. Sabell. §. contractus n. 33. Roccus si p.

639 Be verum hæc actio reuocatoria non datur contra tertium possessorem, v. g. Tu fraudasti Creditores donando, vel vendendo Petro fundum, ego emi eundem fundum, bona fide, à Petro, non datur contra me actio reuocatoria, sed contra te fraudan-

tem, & contra Petrum participem fraudis, cui tu vendidisti, l. qui debitor 9. ff. quæ in fraud. credit. On. it. de contract. tom. 2. tit. de donat. di. p. 30. n. 237. Roci. us sup.

640 Datio pignoris facta per decoctum suo creditore antiquo, reuocatur etiam per alios creditores, Salgad. labyr. credit. p. 4. cap. 12. ut prator, §. si cui solutum, ff. quæ in fraud. credit. Pegner. dec. 371. n. 17. Idem de donatione infolutum alicuius rei, vel corporis, Salgad. sup. Rota Gen. dec. 83. num. 12. Virgil. de legiti. person. c. 12. n. 28.

641 Et hæc actio reuocatoria operatur non solum, ut res alienatæ in fraudem restituantur, & ut actiones in fraudem remissæ restaurentur, sed etiam operatur aduersus eos, qui res possident, ut eas restituant, & aduersus eos, quibus actio competit, ut ipsi actiones cedant libæ in factum, ff. quæ in fraud. credit. ubi glos. verb. restituant, puta si Titius obtinuit rem à decocto, per interpositam personam, ut dicta res alteri traderetur, & non ipso Titio, dictus Titius tenebitur hac actione, ut cedat actionem mandati contra interpositam personam. Pegner. dec. 271. num. 21. Roccus sup. de decoct. mercat. nota 28. n. 88. seqq.

642 Alienatio, & donatio facta in fraudem, futurorum creditorum, in dubio non præsumitur, & proinde non datur reuocatio, l. si prator. §. ita demum, ff. quæ in fraud. credit. l. si debitor, C. de priuil. fisci. Roccus sup. nota 30. n. 94. seqq. Coniecturas ponit Pegner. dec. 271. n. 19. & seqq.

643 Probatur fraus ex donatione omnium bonorum, vel maioris partis, quo casu absque distinctione de participatione fraudis, respectu recipientis comperit creditoribus actio reuocatoria, l. omnes, l. Lucius, ff. quæ in fraud. Asti. dec. 350. n. 13. Stracc. de decoct. p. 3. num. 28. Lamar. conf. 90. Pereira dec. 49. Medic. conf. 107. Franck. dec. 69. n. 3. Roccus sup. n. 98.

644 Collusio, & fraus cum sint difficilis probationis, Mascard. concl. 322. Farinac. q. 4. n. 19. Roci. us sup. n. 99. seqq.

645 Probatur coniecturis, l. qui autem, §. non simpliciter ff. si quis causa caus. testam. Castrenf. conf. 179. vol. 2. Bald. coi. §. 395. lib. 4. Mascard. de probat. concl. 322. Farinac. q. 4. n. 19. Ferall. dec. 143. n. 1. p. 1. Menoch. lib. 5. præs. 26. n. 1. Et unicam suspicionem siue coniecturam sufficere, ex multis probat Crauet. conf. 997. n. 17. lib. 7. Auna conf. 104. n. 5. lib. 2. Roccus sup. n. 99. 100. 101. Quæ nam præsumptiones, & coniecturæ contra decoctum habentur, & requirantur pro legitimis probationibus, ponunt Stracca de decoct. p. 3. n. 22. 23. & 38. 39. Boer. dec. 215. Mattiens. in l. Hispan. 1. & 2. gl. 1. n. 4. & 14. Io. de Eua in labyr. commer. terrestr. c. 11. n. 16.

646 Creditor, si debitorem suum decoctum fugientem, ut pecuniam secum ferentem, secutus

cutus fuerit, & cum apprehenderit, & debitor, ut ab eius manibus liberaretur creditum illi soluerit, alius creditoribus non competat actio reuocatoria, si illi non erant iusti in possessionem bonorum debitoris, Peguer. dec. 371. n. 21. Rotens sup. n. 102. seqq.

347 Obligatio bonorum facta à debitore decocto, qui aufugit, non valet, quamuis constaret de vero debito precedenti, tamquam facta ab eo, qui non poterat tale debitum recognoscere, in præiudicium aliorum creditorum, Bald. conf. 432. lib. 1. & conf. 249. num. 1. ibi.

648 Nam cum talis debitor soluendo non erat, in contributum vocandus erat cum aliis creditoribus personalem actionem habentibus, sine privilegiis, Stracc. de decoct. p. ult. tit. qui potiores in bonis, num. 17. Rota Gen. dec. 83. Rotens nota 38. n. 112. seqq.

649 Nec potest transigere in præiudicium aliorum creditorum, secus ad fauorem, Præcol. de transact. q. 34.

650 Scientia præparatæ fugæ debitoris, Vel quod debitor sit proximus decoctioni, in dubio non præsumitur in contrahente cum tali debitore, quia talis machinatio, & destinatio consistit in animo, tamquam occulta, & sic non poterat eis innotescere, & tamquam scientia facti alieni non præsumitur, Crauet. conf. 134. n. 18. Surd. conf. 528. num. 40. vol. 4. Adeo, ut non probata scientia talis decoctionis, scilicet fugæ præparatæ poterant creditores suo negotio caute agere, etiam si dubitassent de tali decoctione, Natta conf. 162. n. 32. Et ignorans non dicitur in dolo, & dubius est in bona fide, sicut ignarus, Dec. conf. 39. num. 21. Surd. d. conf. 528. n. 42. 43. Gratian. disc. 391. n. 22. seqq. Et præcipue in mercatore, quod simul esse potest, quod hodie sit soluendo, cras non, Gratian. ibid. n. 21. Sic scientia requiritur pro nullitate actus in emptore, & contrahente, ex causâ onerosâ, Rotens sup. nota 40. n. 117. seqq.

651 Creditor qui contraxit cum debitore decoctioni proximo, & aliquid facit, causâ sui iuris conseruandi, vel ut rebus suis consulere, non dicitur esse in dolo, Crauet. conf. 319. n. 7. Menoch. conf. 107. n. 9. lib. 2. Rosc. conf. 52. n. 22. seqq. Surd. d. conf. 528. num. 35. seqq. Gratian. disc. 391. n. 26. 27. Rotens sup. nota 41. num. 120. seqq.

652 Mercator, si cum iam consilium fugiendi inuissit, emit merces cum alio creatore, qui habita fide de pretio eas vendidit, præsumitur, præcedentem dolum causam dedisse fidei habendæ de pretio, & proinde habetur, ac si fides non esset habita, & consequenter mercium dominium non censetur translatum, Angel. in l. si cum dosem, §. si mulier ff. solut. matrim. Quod probatur ex vicinitate actuum, & fugæ, puta quia mercator hodie merces emit, & cras fugit, l. si veniri §. in bonis ff. de priuileg.

credit. Ideo cum hoc casu dominium non sit translatum in mercibus venditis, ipse creditor præteritus est omnibus creatoribus, Stracca de de. off. p. 3. n. 31. & Ponte de potest. Præreg. tit. 4. §. 6. n. 7. 8. Caput. cautel. 124. Grinell. dec. 54. num. 89. decimum re. erit Gizzarell. dec. 39. n. 1. Rotens sup. nota 42. n. 122. vbi decisum refert per Collat. Consilium.

653 Verum solidatio computorum procedentium à vero debito, de quo constat per librum mercatorum, isto casu recte potest fieri talis scriptura à decocto, vel ab illo, qui fugam præparauit, quasi huiusmodi actus sit eius naturæ, ad quem poterat debitor ille compelli, ut paria sunt, quod quis compellatur, vel possit compelli, l. nonnulli ff. quod. fals. tutor. aut. Dec. conf. 104. decimum per S. C. refert Franc. dec. 55. n. 5. 6. 7. Gratian. disc. 391. n. 15. 16. Rotens sup. nota 39. n. 115. 116. Rota p. 17. rec. dec. 253. n. 3. & seqq. & p. 18. dec. 340. Sabell. §. mercator n. 1.

654 Sive sit nullus contractus alienationis seu diuisionis præcedens regio assensu, sive sit in suspensio, Gratian. disc. 314. Vbi de aliis contractibus alienationis (in quibus pendente impetratione assensus domini dicitur perfectus quo ad ipsos contrahentes) nulli dubium est de iure nostro Neapolitano, per Constitutionem Regni incip. Constitutionem Diua memoria, posse reuocari per venditorem, & per emptorem, venditionem, & emptionem seu diuisionem, etiam traditi, absque iudicis ministerio, sed iure, & authoritati propria, per d. Constitutio. concessa, Frecc. de subseud. lib. 2. aut p. ima. incip. d. Regnicolis, D. Galeotti contr. 66. lib. 2. n. 26. 27. Ricc. in præxi dec. 36. & D. Schrad. de feud. p. 8. c. 4. n. 10. Franch. dec. 540. Salgad. l. 1. §. credit. p. 1. c. 33. d. n. 30. & p. 2. c. 21. d. n. 30. Aug. Barbof. lib. 3. voto 126. n. 68. R. Ponte de potest. Præreg. tit. 6. §. 1. n. 32. 33. Thom. de Marin. de feud. lib. 1. tit. 2. c. 23. D. Marci. conf. 26. lib. 1. n. 2. C. Merlin. contr. 81. n. 20. lib. 2. P. Affl. codr. 7. n. 19. D. Rotens de officiis rubr. 19. n. 1. & n. 68. & seqq. Stat. res. l. n. 15. & seqq. Macii qu. 36. n. 2. Mansilla ad Capyc. l. an. dec. 43. n. 12. R. Capyc. Latr. lib. 20. Luca de linea legal. art. 7. n. 112. D. Rota ad Romit. conf. 74. n. 1. & seqq. lib. 1. D. Marcell. Marci. exerc. fiscal. c. 13. n. 30. fol. 73. R. Marin. lib. 1. c. 234. Nos ad Romit. conf. 69. n. 1. lib. 2. quidquid dicat quo ad emptorem Frecc. de subseud. lib. 2. 1. auth. in cap. exordiente à Regnicolis n. 20. Anna in d. constit. n. 154.

Licet non desint DD. dicentes hanc reuocationem fieri non posse, R. Ponte conf. 17. n. 18. lib. 2. post Affl. dec. 111. Capyc. dec. 100. Reg. Marci. disp. 100. n. 17. seqq. lib. 2. Gratian. disc. 314. d. n. 1. Mangil. de eust. q. 125. d. n. 1. Barbof. de claus. claus. 100. n. 2. Schrad. de feud. c. 9. conel. 3. n. 5. Guirba de success. feud. c. 1. glos. 15. n. 65. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 23. n. 23. Intrigl. dec. 21. Molina de primogen. lib. 4.

c. 3. nu. 28 vbi Addentes, qui referunt *P. Sanchez*, & alios, qui loquuntur in alienatione bonorum maioratus, sub conditione impetrandi regiam facultatem, & resoluunt interim, quo petitor partes poenitere non posse, *Olea de c. ff. iur. i. 8. qu. 3. nu. 23*. Et in feudis pendente concessione assensus penes Regem, vel Proregem, petita. *Thor. in comp. dec. par. 1. verb. Constit. Regni*. Sed contra est *R. Marin. lib. 1. ref. 124. Reuert. dec. 291*. Sed conciliat opiniones has contrarias *Rodoer. ad Marin. d. c. 124*. Vt reuocatio fieri non possit ab illo, qui pro assensu, Principi preces porrexit. Bene tamen ab altero contrahente, quod fundat ex decisione quadam *R. Albertini*, sed videndus *Starban. ref. 1*.

655 Verum obligatus ad obtinendam Regiam facultatem, teneatur ostendere se solus diligentius fecisse, ad eius impetrationem, ut ex *P. Sanchez. Molina. & alij* late probat *Castill. lib. 3. contr. c. 7. nu. 22. 23. Mer. de maior. p. 1. q. 48. n. 23*.

Et si alter ex contrahentibus reuocasset, ex facultate sibi concessa per *d. constit.* Princeps non posset concedere assensum, etiam de plenitudine potestatis, ausque legitima causa, quia non potest supplere voluntatem Vassalli, in transiēto vultu dominio illius. *Montan. in l. Imperialem. nu. 177. & contr. 49. n. vi*.

Non proiest assensus praestitus, post reuocationem, quia assensus superueniens post venditionem reuocatam non recipit materiam prae existentiae, quam validare debeat. *Parisi. de Puteo de reinteg. feud. verb. an si Vassallus. Afflic. dec. 355. nu. 11. & ind. io. sit. nu. 40. 48. Larnac. conf. 37. nu. 7. Capyc. dec. 100. n. 6. R. Tap. in Jus Regni tom. 6. tit. de probib. feud. alien. fol. 232. n. 29. de f. 2. lectura*.

Reuocatio debet fieri antequam fiscus interpellat venditorem pro deuolutione feudi. *R. Pome de potest. proreg. tit. de assensu reg. sup. dote n. 4. mens constit. diuinae memoriae esse correctam per Cap. Caroli II. quo prouideretur, quod si eadem detur in dorem, amittatur, & ad Curiam deuoluatur, quam opinionem impugnat *Montan. in repet. Reg. Imperialem, nu. 175*. Vbi dicit, quod verba capituli ibi: quod feudum amittatur, & Cuius applicetur sunt futuri temporis, & requirunt sententiam, ut in *tit. de feud. sine culpa non amittit*. Et sic interim potest contractus reuocari, sed post sententiam non nam Rex ex beneficio dictae constitutionis concessit Vassallo locum poenitentiae, ut reuocet alienationem propria auctoritate, & sine aliqua licentia Regis, antequam ipse Rex reuocet, ex doctrina *Isti. in cap. 1. de Vassalli. qui contra constit. lothar. Frecc. lib. 2. de sub feud. quincip. d. Regnicol. s. nu. 12. R. Pome tit. assensu reg. super dotib. s. 1. nu. 11. R. Tap. in Jus Regni tom. 6. tit. 22. de probib. feud. alien. n. 25. fol. 272. D. Maritan. in exercit. fiscal. 13. nu. 70. & seq. fol. 70. seqq.**

Tom. IV.

Verum reuocatio distractionis feudi, & officii censetur remissa, quando emptor reuocationis inferior, assensum impetrauit, & pretium soluit, & illud venditor recepit sine protestatione. late *Roccus sup. rubr. 19. nu. 34. & seqq.*

Eo magis, quia assensus pro confirmatione alienationis rei feudalis, potest tam antequam post contractum impetrari. *Andreas in l. Imperialem, in princ. Affl. in d. constit. Diuinae memoriae nu. 77*. Et post impetratum assensum ille remittatur ad tempus contractus. *Qui prior. & l. b. inram ff. qui prior, in pignori. lib. 1. l. ff. eodem. Affl. sup. nu. 45. Roccus sup. nu. 38. 39.*

Verum non potest reuocari alienatio feudi, ante impetratum assensum, si feudum illud sit concessum cum facultate illud alienandi, regio accedente assensu, cum eo casu non data iusta causa contradicendi pacto, Rex reuocetur assensu. *R. Marin. lib. 1. c. 124*.

656 Et in renunciationibus, & venditionibus Officiorum, praeter regio assensu, quod non sit locus poenitentiae, ante petrum assensum, late probat *Bilella concl. 21. seqq. Amichangel. de regal. offic. qu. 9. Georg. repet. feud. 54. n. 50. D. Galtot. resp. 12. nu. 211. 213. Nos ad Rour. d. conf. 69. nu. 17. D. Maritan. exercit. fisci. c. 13. n. 71. seqq.* Sed contrarium est verum, ut late probat *D. Roccus de officiis rubr. 19. nu. 12. & seqq. B. Post. dec. 28. n. 19. & conf. 137. nu. 9. vol. 2. De Curtis de feud. p. 2. fol. 242. n. 151. R. Tap. in Jus Regni tom. 6. tit. de probib. feud. alien. nu. 1. fol. 229. D. Maritan. d. constit. constit. diuinae memoriae n. 31. de assensu refert per S. C. iunctis Aulis in Collat. Consil. Roccus sup. nu. 12.*

657 Sed quod in alienatione bonorum maioratus, celebrata sub conditione impetrandi regiam facultatem, ante eius expeditionem, liceat contrahentibus discedere a contractu, dicunt *Salgad. in labyr. cred. p. 1. cap. 33. d. nu. 20. & p. 2. c. 21. d. n. 40. Aug. Barbosa voto 126. n. 68. lib. 3.*

658 Idem in alienatione Regalium. *Tranchet. in consult. 13. Starb. in ref. 60. & seqq. Roccus de officiis fol. 554. seq. n. 14. & seqq.*

659 Verum potest fieri pactum de non reuocando alienationem feudi, & officii factam, comperens vigore *d. Constit. Diuinae Memoriae*. Quod pactum, quamuis aliqui dicant admittendum, si ex interuallo, non autem si a principio fuerit expressum, *R. Reuert. dec. 498*.

Tamen alii dicunt, nec ex interuallo, *Frecc. de sub feud. lib. 2. quincip. pluribus autem modis, nu. 10. R. Tap. in d. constit. Diuinae Memoriae fol. 133. nu. 30. R. Marin. ad R. Reuert. d. dec. 498. nu. 3.*

Sed primam opinionem sequitur *Montan. contr. 15. nu. 11. seqq. Franc. Amiers conf. 2. Reg. Reuert. d. dec. 498. Roccus sup. de officiis rubr. 19. nu. 43. seqq.*

Assensus super contractu facto obtemperat,

Ccc

non

Ronit. conf. 70. nu. 17 lib. 2. ex Franch. dec. 172. nu. 13. D. Marcan. disp. 100. lib. 2. R. Revert. dec. 495. nu. 2. R. Marin. lib. 1. c. 125. nu. 1. & cap. 129 nu. 3. cap. 83. nu. 15. 149. nu. 4. lib. 2. & ad Revert. dec. 527. num. 2. Conf. Marcan. conf. 49. nu. 3. lib. 1. Gizzarell. dec. 29. Franch. dec. 12. nu. 4. Capibl. de Baron. in prag. 4. num. 87. D. Rosa consuls. 23. nu. 91. & seqq. lib. 1.

Quod est intelligendum vsq; ad diem reuocationis, & non vltra, & post illud tempus tenetur ad interesse preij soluti, *D. Rosa d. consuls. 23. n. 106. seqq. Ad rationem fructuum perceptorum. n. 109.*

664. Nam, Facta tali reuocatione, contractus irritatur ex tunc, seu ex causa de præterito, *l. emptor. ff. de rei vendicat. Franch. dec. 12. nu. 4. Gizzarell. dec. 29. Et sic emptor tenetur restituere feudum cum fructibus, venditor preij cum interesse, vt diximus.*

Verum dicta procedunt in venditore reuocante, sed non in emptore, nam tunc fit compensatio fructuum feudi cum interesse preij, vt decilum refert per S. C. *Reg. Tap. dec. S. C. 8. nu. 20. & licet ipse dubitet de huius decisionis iustitia, Capibl. de Baron. tom. 2. cap. 21. Tamen illam esse veram dicit R. Marin. lib. 1. c. 83. & in obs. ad dec. Revert. 527. nu. 2. vbi centies sic decilum refert per S. C. adducens Tap. d. dec. 8. & Capibl. de Baron. p. 2. c. 21. nu. 14. Idem Tap. in l. iure Regu. tom. 6. tit. de probib. feud. alienat. fol. 233. num. 30. vers. huc inquam, Roccus d. rubr. 19. nu. 75. & resp. 97. num. 12. D. Barro obs. 23. lib. 2. D. Rosa consuls. 23. n. 92. & seqq. lib. 1.*

Et in casu reuocationis factæ per emptorē, adimpler venditor restitutionem preij. si emptionem ex preno confectam ipse emptori reuocanti cedat, vt decilum refert Roccus d. rubr. 19. nu. 76.

Verum si emptor promisit assensum impetrare, & ad ipsius onus remansit, & idem emptor reuocat ex defectu assensus non impetrati, tenetur ad interesse, ad beneficium venditoris, & ad omne totum, quod causa reuocationis patitur sic decilum refert *R. Ponte conf. 5. n. 96. lib. 1. R. Revert. dec. 498. & ibi Reg. Marin. num. 2. Tap. dec. S. C. 8. num. 20. Montan. contr. 16. nu. 9. Conf. Marcan. conf. 49. n. 18. lib. 1.*

Si tamen reuocatio sequeretur ob dolum venditoris, nam vendidit rem feudalem, vti burgensaticam, tunc tenetur ad æstimationē rei venditæ in beneficium emptoris, *Affl. dec. 268. Lanar. conf. 30. nu. 14. Immo tunc fraude, vel dolo intercedente, non habere ratio de reuocatione, vt ex Frecc. qui decilum refert per S. C. in 3. limit. ad d. Constitus. Diua memoria, dicit R. Ponte dec. 6. nu. 8. Montan. contr. 16. nu. 10. Gizzarell. dec. 29. vbi de vendente feudum non suum, Ponte sup. n. 4.*

Si fuit expeditus assensus Regius in forma Regiæ Cancellariæ, sed non seruatiæ solemnitates necessariæ, de quibus Nos infra n. 670. quas tenetur emptor ipso procurare,

R. Marcan. disp. 31. lib. 1. Ideo facta reuocatione per eundem emptorem, tenetur ipse ad reficiendum omne interesse venditori, vt fundat R. Marcan. d. disp. 31. num. 17. & 40. R. Marin. ad Revert. dec. 498. nu. 2. in fin. Ac etiam ad melioramenta, Affl. dec. 218. Presf. Mormil. ad Consuls. Diua memoria n. 7.

Sed non valida reuocatio facta per Venditorem, ex quo assensu iam impetrato, emptor dicebat non præstitisse iuramentum pro omnibus feudis, seu Casalibus Baroniz, sed tantū præbuit pro Capite Baroniz, vt testatur Reg. *Tappia dec. 4. n. C.*

Et dicta procedunt etiam in Fisco venditore reuocante, *R. Marin. lib. 1. ref. 149. & in obs. 514 ad Revert. Me. in conf. 70. Staiban. ref. 69. a. num. 16. D. Ageta ad Moles, §. 16. de pen. q. 2. num. 12. Luca ad Marin. d. ref. 149. n. 5.*

665. Immo emptori competit retentio feudi venditi, donec pretium ei solvatur, *Affl. in d. consuls. num. 44. Mormil. in d. Constitut. num. 20. R. Ponte conf. 54. num. 4. vol. 2. Lanar. conf. 80. Ronit. conf. 24. nu. 14. lib. 2. Maur. alleg. 54. nu. 7. post alios R. Marcan. disp. 100. lib. 2.*

666. Beneverum appellatione fructuum non venire subuentiones, & denotatiua, quæ fuerunt præstina à Vassallis Baroni, vt habetur apud *Franch. dec. 172. quidquid dicat Bilella d. conclus. 26. n. 11.*

667. Et talis reuocatio præstribitur spatio 30. annorum, *R. Marcan. lib. 1. cap. 234. Si alienans per spatium dicti temporis non reuocauerit, & passus fuit emptorem possidere feudum, sine confirmatione Domini, glos. in d. constitutione Diua Memoria in verb. reuocare. Anna. ibidem num. 277. Montan. contr. 16. num. 11. Roccus sup. nu. 47. Sed non præscribi per tale tempus dicit D. Rosa consuls. 23. n. 51. & seqq.*

668. Amplia, vt non tantum in venditione feudi competat dicta constitutio, sed etiam in promissione de vendendo feudum, absque eo, quod promissor teneatur ad interesse, vt decilum refert *Thor. p. 2. verb. reuocatio vigore fol. mibi 607. R. Marcan. d. c. 121. nu. 5. lib. 1. R. Ponte de potest. proreg. tit. de assens. reg. sup. dotib. §. 1. num. 34. Vbi etiam ampliat idem procedere in pacto de non petendo, in quo licet non transferatur dominum, nec ius aliquod super feudo constituatur, sed quia est contractus de re feudali, & de ea quæcumque contractatio est prohibita, ideo improbat absque assensu, & ideo potest reuocari. *Andr. in c. Titius, si de feud. defunct. Frecc. de subf. lib. 2. ad limit. consl. 18. num. 50. Capys. dec. 156. num. 19. Franch. dec. 48. R. Ponte sup. n. 35. & conf. 5. tom. 1. & iterum de potest. proreg. tit. 8. de refut. feud. §. 11. n. 11. seqq.**

Et facta huiusmodi reuocatione, quæ assensum expolcit, prout bis iudicatum refert per S. C. *Franch. d. dec. 48. R. Salernit. dec. 45. D. Galeos. lib. 1. contr. 28. n. 19.*

Incidit quæstio vt diximus: vtum reuoca-

rus teneatur ad interesse. ad beneficium recipiens dictam promissionem, & aliqui sic, et ratione, quia licet promissio de vendendo non dicatur promissio vera, ut per *Alex. conf. 178. n. 7. vol. 4. & alios infra citandos*. Tamen quia de regitur voluntas vendendi, contractus dicitur perfectus. *Franch. dec. 346. n. 4.* Et ista promissio dicitur corresponsive facta, ideo tenetur ad interesse in casu in obseruantia. *Girard. de petrasancti sing. 98. n. 1. 6. Franch. dec. 624. n. 11. Affl. in consil. diuina memoria col. 10. Ponte conf. 86. lib. 1. vbi decisum refert. R. Marin. ad Renert. dec. 133. Rocus sup. n. 95.*

In contrarium consideratur, quod promissio da vendendo non dicitur vera venditio, ut late probat *Cassill. lib. 2. contr. cap. 3. Canter. var. p. 3. cap. 7. n. 12. Olea de Cess. iur. tit. 1. q. 6.* Nam quamuis vigore legis, & statuti, contractus probari debeat per scripturam, tamen promissio de celebrando contractum non requirit scripturam *Surd. dec. 43. & Hodiern. dec. 273. Surd.* Facit etiam, quod licet gabella debeatur ex venditione, non tamen debetur ex promissione de vendendo. *Guttier. de gabell. cap. 47. Nec debetur laudemium. Olea de cess. iur. tit. 1. q. 6. n. 3.* Ideo non tenetur promittens vendere feudum, vel officium, ad interesse, per reuocationem promissionis, ob defectum assensus. *Frecc. de sub feud. lib. 2. §. pluribus autem modis. n. 16. 27. 30. & decisum refert per S. C. D. Galeot. lib. 1. contr. 28. num. 19. Bilocta conclus. feud. 43. aliam decisionem refert Thor. in comp. dec. 10. 3. verb. reuocatio vigore. fol. 607. late Rocus dicta rubr. 19. n. 96. & seqq. Franch. dec. 42. n. 1. R. Salernit. alleg. 31. vbi sic decisum refert per S. C. iunctis duabus Aulis. Thor. in comp. dec. 1. 2. verb. reuocans. D. Rosis obs. 60. n. 18. & seqq. Vbi etiam dicit, quod idem obseruandum respectu euictionis, & poenae promissae, in casu non obseruantiae. num. 19. 20. ex Tap. dec. S. C. n. 14.*

669 Amplia Secundo, ut si fuerit facta talis reuocatio alienationis, si deinde fuerit facta reuocatio talis reuocationis, non conuallidatur talis venditio, sed requiritur nouus contractus venditionis, ut fundat *Staiban. lib. 1. resol. 1. contra decisionem 6. R. Ponte. Sed opinio huius Regentis firmat Affl. in c. 1. de Vassall. qui contra. consil. Lothar. n. 9. & seqq. decisum per Regiam Cameram refert Vrsell. ad Affl. dec. 335. Lucas de Penna in l. null. C. de fund. patrim. lib. 1. l. deus Affl. dec. 111. Roc. de offic. rubr. 19. num. 101. & 102.*

670 Amplia Tercio, Ut reuocatio fieri possit etiam post impetratum assensum super venditione, si assensus non sit registratus in Camera, vel quia non sit praestitum iuramentum ligii homagii, aut non expeditae litterae asscuracionis Vassallorum, de quibus solemnitatibus *Rouit. in prag. 1. n. 5. de fide memorial. D. Rosa consil. 13. n. 65. & seqq. lib. 1. si in illo adhe clausula: quod infra annum emptor praestaret*

seruitium, & obtineret litteras asscuracionis, quae non fuerunt obseruata, ut decisum per S. C. iunctis Aulis in regio Collateralis Consilio refert *R. Tap. dec. 3. S. C. R. Renert. dec. 527. vbi R. Marin. n. 2.* Multo magis ante impetratum assensum, quamuis feudum sit traditum emptori, & emptor fructus percipiat, & propriis venditoribus cum assensu Regis hypothecet, ob quod demum feudum illud a iudice venditur, est locus reuocationi, quidquid dicat *R. Renert. dec. 503. fundat R. Marin. in obs. add. dec. 503 & lib. 1. ref. 121.*

671 Immo si fuerit dispensatum per Collat. Consilium, ut non obstante lapsu anni, possint illa adimpleri, non possunt illa adimpleri, si ante a praecesserit reuocatio, parti notificata. *D. Marcan. conf. 37. R. Ponte conf. 67. lib. 1. Praef. Amar. conf. 69. R. Marini lib. 1. c. 123. num. 19. R. Tap. dec. S. C. 3. & intom. 6. Iuris Regni tit. 22. fol. 233. n. 3. Rocus sup. rubr. 19. de officiis num. 88. 89.*

672 Amplia Quarto, ut possit fieri reuocatio etiam in venditione facta in iudicio per debitorem, ipso tamen instante, ut fundat *Rouit. conf. 69. lib. 2. R. Marin. ad Renert. dec. 503.*

Ea ratio, quia ea non dicitur alienatio necessaria, sed voluntaria, sequi videtur *R. Marcan. disp. 91. n. 13. sequitur Bilocta d. conclus. 26. num. 8. Fallit in necessaria, ut infra num. 704.*

673 Amplia Quinto, ut talis reuocatio possit fieri tam a contrahentibus, quam ab eorum haeredibus. *Franch. dec. 623. num. 1. Bilocta conclus. 26. n. 4. conclus. 52. n. 3. Affl. in pralud. feud. n. 97. Rocus d. rubr. 19. n. 68. in fine. D. Rota ad R. Rouit. conf. 70. n. 4. lib. 1.*

674 Et est sciendum, quod si talis reuocatio non fiat per contrahentes, & fiscus ante factam reuocationem perierit declarari feudum amissum, vigore iuris communis feudorum, & processum sit ad litem contestationem, ante reuocationem, tunc reuocatio non opitualatur, quo minus feudum amittatur *R. Ponte de potest. proreg. tit. de refut. §. 7. n. 3.*

675 Quamuis alienatio feudi sit facta, tamque de re allodiali *Medic. conf. 2. num. 82. Bilocta d. conclus. 26. n. 3. Marcan. conf. 49. num. 8. R. Marin. lib. 1. resol. 124. n. 7. & resol. 129. num. 15. & seqq. De qua re infra hic. n. 693. & seqq.*

676 Verum dispositio d. consil. Diuina memoria procedit, ut possit reuocari Venditio, & emptio feudi, ante tamen quam Dominus super feudi amissione litem contestatus fuerit contra vassallum alienantem, *R. Ponte de potest. Proreg. tit. de assensu reg. super dot. §. 1. n. 10. post Ann. in d. consil. n. 276. & alleg. 140. n. 16. Bilocta*

677 *ita conclus. 26. & 56. num. 2. Nam tali casu feudum amittitur, & capit Rex. Ponte sup. tit. de refut. §. 7. n. 3. Frecc. de sub feud. fol. 106. n. 12. & seqq. Affl. dec. 275. n. 67.*

Feudalis qualitas si supprimatur in alienatione, non potest ipse alienans, & eam supprimens, reuocare alienationem, Eo magis si res

res exprimat, ut burgenſatica. Et deuoluitur res alienata, ipſo iure ad Dominum, Etiaſi alienatio fiat à Præſato alicuius Eccleſiæ, niſi excuſetur per ignorantiam. *Rouit. conſ. 24. lib. 2. num. 5. 6. 8. 11. 12.* Verum Præſatus non poteſt feuda Eccleſiæ alienando, Eccleſiæ præiudicare. *ibid. n. 10. ex Affl. dec. 255. & ibid. Verſill. in ad. R. Ponte co. ſ. 7. vol. 2.*

678. Conſtitutio prædicta. 10. ſtitutionem diuina memoria non procedit in venditione fructuſu feudi hæreditarij venditi, durante vita ipſius feudatarij. *Frecc. de ſubſeud. lib. 2. in limit. ad d. conſtit. lim. 15. n. 41.* Ea ratione, quia in emptorem non transfertur neq; dominium, neq; poſſeſſio ipſius feudi, deciſum reſert *Verſill. ad Affl. dec. 265. num. 73. in fine. R. Capyc. Latr. conſult. 28. num. 49. 50. Nos d. conſ. 69. num. 12. lib. 2.*

679. Nec habet locum in obligatione feudi. *Camerar. in c. Imperialem fol. 15. lit. H. R. Capyc. Latr. dec. 43. num. 21. ſeqq. Nos d. conſ. 69. num. 13.*

680. Nec habet locum ſi fuit porrectum memoriale ſuæ Excellentię, & Collaterali Conſilio, & per illud ſu factum decretum. *Fiot. Patens de reintegr. feud. cap. 6. & iuſta promiſſa. n. 10. 11. & in cap. An ſi reperiatur, in fine. Medic. conſ. 2. n. 82. R. Ponte dec. 6. n. 5. Praſ. Morm l. in d. conſtit. diuina memoria. n. 32. R. Ponte de poteſt. proreg. tit. 6. ſ. 2. n. 28. & deciſum reſert per Collat. Conſil. l. dem R. Ponte tit. 8. ſ. 7. n. 2. & conſ. 14. n. 20. p. 2. aliam deciſionem per S. C. anni 1598. reſert *Thor. in comp. dec. 2. p. 3. verb. reuocatio. fol. 608. Nos d. conſ. 69. n. 14. Roccus de offi. d. rubr. 17. n. 25. ſeqq.**

Immo ſufficit, quod ſint oblata preces Regi, & ille commiſit Viceregi, qui prouideat. *Roc. ſup. n. 28.*

681. Nec habet locum in feudo plano, & de tabula, *Nos ad Rouit. conſ. 1. lib. 2. Franch. dec. 126. n. 4. Affl. dec. 243. Lauar. conſ. 92. n. 25. poſt alios Nos ibid. Roc. d. rubr. 19. n. 60. ubi nec in Excadentijs conceſſis per Baronem, nec in rebus parum vtilibus, dictis Attenaſijs. Roccus ibid. n. 61. 62.*

Nec in feudo mixto, id eſt quaternato ſecundum quid, ſi adſit licentia Baronis, *R. Ponte de pot. proreg. tit. 2. de offenſ. reg. ſ. 2. n. 25. & ſeqq. Affl. dec. 243. n. 2. Biſoſt. conſ. feud. 93. n. 3. poſt alios. D. Roc. d. rubr. 19. n. 63.*

Non habet locum reuocatio in feudo ex pacto, & providentia, nam dum tale feudum alienatur, illud deuoluitur ad agnatum proximorem, ex lege primi acquirentis, *Andr. in tit. ſi Vaſallus feudo priuatur n. 5. quem declarat Montan. in l. Imperialem nu. 98. & ſeqq.* Ve ſcil. ſit admittenda reuocatio reſpectu primi alienantis, non autem reſpectu hæredis ipſius, cui deuolutum ſit feudum ex lege, & pacto primæ inueſtituræ, *Parif. de Puteo de reintegr. feud. tit. an locutiones excadentiales, cap. incip. Et in quantum, Roc. ſup. n. 64.*

Nec quando eſt facta ceſſio ſui, & cauſa agitata ſuper feudo, & feudum remaneret penes eum, qui illud poſſidebat, quia indicta ceſſione non requiritur aſſenſus, & ſucceſſiue non datur reuocatio, *Capyc. dec. 9. Reg. Tap. in d. conſtit. Conſtitutionem diuina memoria, tom. 6. in Ius Regni fol. 129. verſ. limit. 2. Nā omnia quæ ſunt in augmentum feudi, ſine aſſenſu ſubſtinentur, Dec. conſ. 232. Praſes Merlin. ſup. d. conſtit. Diuina memoriæ n. 3. D. Roccus ſup. n. ſ. 65. 66.*

Nec in Principe recognoſcente Superiorem, nam ſi non poteſt vendere, nec aſſenſum concedere ſuper venditione officiorum, quæ habent annexam iuriſdictionem, ſecus ea, quæ non habent iuriſdictionem, *R. Ponte dec. 56. nu. 6. & dec. 37. n. 13. Maſtrill. de magiſtr. lib. 5. c. 20. n. 45. R. Tap. ſup. d. conſtit. Diuina memoria. n. 2. Roccus ſup. nu. 67.*

Fauore donis non poteſt feudum reuocari, *Affl. dec. 111. Et oportet, quod ſit expreſſus & ſpecialis, & non tacitus, Frecc. de ſubſeud. q. 31. num. 3.*

Bene reuocatio poteſt fieri, etiam per procuratorem, *D. Roſis obſ. 60. lib. 2. D. Galeota contr. 66. n. 35. 36. & ſeqq.*

Et poteſt fieri etiam tacite, puta ſi ſuper feudo alienato, ſine aſſenſu ſit moralis ſuper nullitate venditionis, *R. Capyc. Latr. dec. 43. n. 8. ſeqq. lib. 1.*

682. Quid in officiis, diximus *ſup. n. 656.*

683. Nec habet locum, ſi reuocatio ſit facta, eodem die, qui fuit expeditus regius aſſenſus, ut deciſum per S. C. iunctis Aulis, reſert *Thor. p. 2. comp. dec. verb. reuocatio alienationis. fol. 610.* In qua cauſa compilauit deciſionem *R. Tap. dec. S. C. 4. Gallup. de feud. in præſent. d. 13. fol. 3.* Cum in dubio præſumatur aſſenſus præceſſiſſe, niſi alia pars doceat de hora, & anterioritate, poſt *Franch. dec. 649. Theod. alleg. 96. nu. 24. Biſoſt. conſ. feud. 26. n. 7. allegat. 83. nu. 25. apud R. Marin. alleg. di. re. ſor. Nos d. conſ. 69. nu. 18.* Sed pro anterioritate reuocationis dicit *D. Galeota contr. 66. d. n. 49. Anna in d. conſtit. n. 265. & ſeqq. Roſis obſ. 69. n. 26. lib. 2.* Verum *Olea de ceſſ. iur. tit. 8. p. 3. n. 24. & ſeqq.* dicit deſiciente vera, aut præſumpta probatione, prioritatis aſſenſus, vel reuocationis, ei, qui agit aduerſus poſſeſſorem incumbere, ut oſtendat quænam præceſſerit, reuocatio ſcil. an aſſenſus.

684. Sed quæſtio eſt, ſi quis vendat feudum, ſub conditione regii aſſenſus, ſi vna die appareat expeditus aſſenſus, & eadem die vnus ex contrahentibus poenituerit, & reuocauit contractum, an aſſenſus præſumatur præceſſiſſe reuocationem, vel e contra, nam ſi præceſſit reuocatio, aſſenſus ſuperueniens nihil iuuat, ex *Affl. & alijs, R. Capyc. Galeota. contr. 66. n. 26. 27. lib. 2. Thor. in comp. dec. tom. 1. verb. aſſenſus an præſumatur.*

685. Sed quod præſumatur aſſenſus ante reuocatio.

- cationem, nisi venditor doceat de hora, & anterioritate, *Thor. sup. Fran. b. dec. 646.* (Quid quid contradicat *Anna in repetit. constitutionis: constitutionem diuæ memoriae n. 264.*) *R. Capyc. Latr. consult. 108. n. 30. Theodor. alleg. 96. n. 24.* idem *Thor. in comp. dec. tom. 2. verb. reuocatio alienationis feudi fol. 610.* Vbi decisum refert per *S. C. anno 1602. die 8. Iunii*, in *Causa Principis Casertæ, cum Marcello Fiorillo, in Banca de Ferrariis Roccus de offic. rubr. 19. n. 29*
- 686 Immo quod non possit reuocari post porrectas preces *Suzæ Excellentissimæ*, vel *Regiæ Maiestati*, *R. Ponte dec. 6. n. 3. seqq. & conf. 14. nu. 20. Muta sup. pragmat. Sicil. tom. 1. tit. 15. n. 5. 7. R. Marcan. disp. 100. n. 12.* Sed debet constare, quod preces supplicantis nomine, sint datæ exipius consensu, alias non suffragantur, ut ex *Frecc. de subfeud. lib. 2. qu. 24. dicit Theodor. alleg. 46. nu. 2.* Vbi ampliat quamuis Princeps afferat eius nomine sibi fuisse supplicatum. Sed contra quod post preces possit reuocari, *Theodor. alleg. 31. nu. 38. Frecc. sup. q. 30. nu. 80. Larath. in theotr. feud. tom. 1. p. 8. dilucid. 67. Rota ad Rouit. dec. 70. n. 5. lib. 1.*
- 687 Nec habet locum reuocatio in alienatione facta proximè successuro agnato, quia illa dicitur refutatio, non alienatio, *Larath. de feud. p. 9. dilucid. 93. D. Merlin. contr. 57. n. 3. lib. 2. Franth. dec. 591. n. 2.*
- 688 Ut proinde non possit per Vassallos peti demanum, *Larath. ibid. R. Marin. lib. 1. ref. 23.* Verum talis refutatio debet registrari in quinternionibus *Regiæ Cameræ*, infra quindecim dies, ut est dispositum per *pragm. 20. de feudis, D. Barra obs. lib. 2. obs. 14. n. 1. 2.*
- 689 Sed quæstio est, an valeat pactum factum per contrahentes super feudo sine assensu, ut casu, qui venditio reuocaretur, fructus percepti per emptorem à feudo, compensarentur cum interesse pretii solui per emptorem, venditori, *D. Marcan. conf. 49. n. 13. lib. 1.* dicit tale pactum non valere, ea ratione, quia cum dependeat ex contractu prohibito à lege feudali, quæ prohibitio est ob publicam utilitatem, est nullum, seu annullatur ex eadem lege prohibente contractum principalem, ad *tex. in l. non dubium, C. de legibus.* Et sic, cum sit prohibita venditio feudi, lex resistit formæ contractus, quo casu nihil valet, quod sequitur ex eo. Sed contraria opinio est, quam probat *Montan. contr. 15. Nos d. conf. 69. n. 24.*
- 690 Quod dicendum, si ex partium conventionem, pretium feudi sit conversum in emptiorem annuorum introituum, inhita pro securitate emptionis, an si exinde emptor reuocet ex facultate sibi concessa à dicta Constitutione, *Constitutionem diuæ memoriae*, ob assensum non impetratum, venditor teneatur restituere pretium in pecunia numerata, vel possit restituere dictos annuos introitus. Et posse decisum refert *Gizzarelli. dec. 29. Capibl. de Ba-*

rouit. in pragmat. n. 88. D. Galeat. contr. 38. lib. Franth. dec. 145. Anna sing. 171. R. Marin. lib. 1. c. 108. num. 18. Caball. conf. 6. Reg. Marin. ad Reuert. dec. 582. n. 2. Roccus de offic. rubr. 19. nu. 76. seqq. Quam limitarem si emptor reuocauit ex iusta causa, puta ex præcedenti culpa venditoris, qui sciens feudum non esse suum vendidit, ut suum, vel similiter, ex *text. l. si seruum, iuncta l. qui seruum ff. de verb. obligat. Montan. contr. 16. n. 10.*

Limitatorem 2. si reuocaret ipse venditor, nam tunc deberet ipse soluere in contanti, & recipere annuos introitus, vel aliam emptiorem factam pro emptione, ea ratione, quia si aliter esset, magnum haberet damnum emptor, propter culpam suam, cum teneatur loco feudi empti recipere aliam rem, & hoc ex culpa venditoris reuocantis, & sic nullum debet habere damnum ex culpa alienius, nisi diceremus debere imputare emptori, qui assensum statim non fuit impetratus, *Nos d. conf. 69. n. 25. 26. lib. 2.*

991 Si verò contractus esset nullus favore vnius partis, puta in venditione facta ab Ecclesia, rei Ecclesiasticæ, cum reservatione assensus apostolici, tunc sola Ecclesia posset poenitere, non altera pars emens, ante impetratum assensum, *Fulgio. de iure emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 21. Add. ad Lucan. dec. 410. Gratian. disc. 514. d. n. 7. & disc. 803. d. n. 44. Mangil. de emph. qu. 115. d. num. 20. Ciallin. contr. 8. d. n. 9. & contr. 39. d. n. 38. tom. 1. Tam. burri. de iure Abbas tom. 3. disp. 149. tom. 7.*

Verum potest cogi Ecclesia ad dicendum an velit stare illi, vel recedere, *l. Julianus, si quis ff. de ass. empt. Gratian. d. sc. 547. n. 7. disc. 714. nu. 12. seqq. disc. 691 vbi Lucan. Montan. de int. c. 33. n. 458. & seqq.* Vbi limitat in pupillo, nam ab illo est facienda cum solemnitatibus, *Vasq. de success. §. 10. n. 513. Ludouil. dec. 467. num. 5. seqq. & dec. 754. n. 3. 4. Hermosill. tom. 2. gl. 7. l. 4. tit. 5. n. 18. seqq. Nos infra n. 837.*

692 Sic non potest hæres defuncti feudarii, alienationem feudi à defuncto factam pro restitutione dotum, & antephati, reuocare, sed licitè Vxor defuncti post obitum viri, & reuocationem peractam, impetrabit assensum, nam sicut talis hæres non potest reuocare, obligationem bonorum feudalium pro dote, *Aff. dec. 111. Anna alleg. 66. Ponte dec. 6. num. 1. Intrigl. de feud. cent. 2. art. 5. nu. 737. Tap. in iure Regni tom. 6. fol. 233. n. 30. vers. limita.* Idco non potest fieri reuocatio alienationis feudi pro dote obligati, ut decisum refert *Frecc. lib. 2. de subfeud. qu. in ap. pluribus, Rocc. coll. 1818. vers. limita 4. Rocc. d. rubr. 19. de offic. num. 48. seqq.*

693 Si verò quis alienet rem feudalem, vti allodiamalem, tunc alienans ipse non potest reuocare alienationem, vigore d. *constit. Constit. tutionem Diuæ memoriae, Fr. cc. de subfeud. lib. 2. auth. 1. cap. incip. pluribus, limit. 3. num. 4. autho.*

authoritate Aff. d. c. 255. vbi Visil. Rouit. conf. 24 n. 5. lib. 2.

694 Et hec possit dici, quod si non comperat tale remedium redemptionis, comperat remedium nullitatis talis contractus, tamquam facti sine assensu, iuxta dispositionem Cap. Imperiale de p. ou. b. feud. alienat. per Frederic.

Tamen hac nullitas, in hoc casu alienationis feudum non nocet alienanti, cum hoc casu feudum illud non redeat ad alienantem, sed deuoluatur ad Dominum directum, d. c. Imperiale, c. de Visal. qui contr. conit. Loib. R. Pont. conf. 17 lib. 2. Rouit. sup. n. 7.

695 Et sicut deuoluitur feudum taliter alienatum, ad Dominum, multo magis deuoluitur quando illud alienatur vii burgentaticum. c. 1. §. 1. assallus si feudum sit. si de feudi defunct. For. 10. tronier. Gu d. p. 4. u. c. 236. in fine. Paris. de reintegrat. §. 1. assallus, Cuiusmodi in l. Imperiale car. 76. u. c. 3. lib. 2. M. in 2. conclus.

696 Quæ deuolutio adeo fit ipso iure, ut non requiratur declaratio domini, Alex. conf. 92. n. 23. vol. 2.

Immo etiam a Tertio potest opponi, gl. in l. ius consequentis §. 1. ff. de familie c. ff. Alex. conf. 150. num. 15. 16. vol. 6. Rouit. de conf. 24. num. 8. 9.

697 Quæ fundata conclusio non solum procedit in loco alienante rem feudalem, vii burgentaticam, sed etiam in Fractario alienante rem feudalem vii burgentaticam, cum requisitis tamen necessariis, in alienationibus bonorum Ecclesiasticorum, Rouit. de conf. 24. num. 11. lib. 2.

698 Possit mutari hæc conclusio quando quis veniat rem feudalem, vii burgentaticam scilicet, per ignorantiam, prout in dubio præsumitur in Præfatio, c. 1. §. 1. assallus si feudum sit, de feud. R. Pont. de conf. 24. §. 1. de contr. iuxta Dom. c. 1. p. 1. & vtrubiq. gl.

Sed mutatio non procederet si ignorantia esset craula, & supina, gl. c. D. D. omnes in d. §. 1. assallus.

699 Et quatenus procederet dicta conclusio, si alienans non perdit feudum, tamen debet solvere emptori omne interesse passum per emptorem ex ablatione rei emptæ, d. §. 1. assallus si feudum sit, post alios Cuiusmodi feud. p. 4. q. 29. Alex. conf. 159. n. 3. vol. 4. Surd. conf. 442. post n. 9. vers. 2. c. n. 10.

700 Pro quo interest potest retinere feudum prædictum, donec ei illud solvatur, Aff. in consil. Constitutionem diuæ memoriæ n. 50. Surd. d. conf. 442. post n. 100. Schrad. de feud. p. 9. c. 1. n. 54. Rouit. d. conf. 24. n. 12. si 79. vbi affirmat dictum interesse iuxta valorem feudi. Et n. 15. dicit, quod id, quod diximus ex contractu emptionis, & venditionis procedit in omnibus contractibus, etiam emphyteoticis, post Bartell. Anna, Latr. & alios, Nos in obsid. conf. Rouit. 24. n. 14. lib. 2. Schrad. de feud. c. 1. q. 9. in §. fallentia, n. 39. & 54. D. Marcian. disp. 100. n. 5. lib. 2.

701 Sic alienans feudum scienter dicitur committere delictum, & emptor est in mala fide, d. h. ad de feud. c. 1. p. 9. in 6. causa primat. n. 14. D. Marcian. disp. 100. n. 3. lib. 2.

702 Nec iuuat, quod in alienatione sit adiecta clausula: Saluo assensu Domini, quia tradita possessione illa nihil releuat, l. 1. in l. final. col. pen. n. 24. C. de iure emphyt. etiam adiuncta clausula: Et non aliter, Franch. dec. 267. num. 8. Marcian. ibid. Grammat. dec. 49.

703 Sed in contrarium est veritas quando est clausula: Saluo assensu, & non aliter, nec alio modo; nam tunc, non dicitur in mala fide versatus, nec dicitur Dominus contemni, Capyc. in c. p. cap. Imperiale col. 92. 93. fol. 46. 47. Schrad. ad c. 1. p. 9. in 3. ampliat. n. 20. 21. Aff. in d. c. Imperiale in 38. q. n. 25. & in repet. consil. diuæ memoriæ n. 42. Frecc. de subfeud. lib. 2. q. 30. n. 4. Latr. conf. 20. n. 27. R. Pont. conf. 14. n. 15. vol. 2. Anna in d. consil. diuæ memoriæ n. 166. 191. Anna fil. p. 43. n. 1. D. Marcian. d. disp. 100. n. 9. & si q. Nam venditio prædicta cum dicta clausula est condicionalis, & resoluitur conatione non adimplenda, D. Marcian. ibid. n. 12.

704 Nec potest reuocari tendi venditio facta subhasta, ad instantiam debitoris, adhuc non impetrato regio assensu, vigore d. Constitut. Constitutionem diuæ memoriæ, Frecc. de subfeud. lib. 2. m. 6. c. 43. Ex quo iudex, qui Vice Regis fungitur alienat, præfatio tamen assensu, vel illo reuerua o, & ideo consensus debitoris non requiritur, de quo latè etiam Franch. dec. 620. n. 7. R. Pont. de potest. Proreg. tit. de assensu, reg. si per dote §. 1. n. 15. 21. vbi addit aliam rationem, ne ludibrio sit autoritas iudicis, & magni prætoris, per ea, quæ dicit idem Frecc. lib. 3. de subfeud. q. 5. num. 3. idem Pont. de dec. 6. n. 6. & seqq. M. n. a sup. n. 6. R. Mar. lib. 1. res. 121. n. 6. R. Capyc. Latr. consil. 28. num. 83. seqq. & dec. 137. num. 10. R. Tapia dec. S. C. 12. n. 16. seqq. Quiddam dicat Rodoe. ad Mar. d. c. 121. Nos ad Rouit. conf. 69. num. 19. lib. 2. idem Rouit. conf. 70. n. 6. 9. B. l. off. conclus. 26. n. 8. R. Sansed. dec. 292. D. Merlin contr. 81. n. 29. l. v. 2. Vbi D. S. oppa, Franch. dec. 620. n. 8. R. Capyc. Latr. consil. 28. n. 83. & dec. 137. n. 10. D. Marcian. disp. 91. num. 83. Mansuet. ad Capyc. Latr. dec. 43. n. 17. D. Barba præf. obsid. cent. 2. obs. 5. vbi refert plures decisiones Collateralis, & Sacri Consilii.

705 Eodem modo non potest reuocare offerens in emptione subhasta, post acceptatam oblationem: ne ludibrio sit autoritas iudicis, Frecc. sup. Cum pars videatur contrahere cum Iudice ipso, qui partium vice fungitur, Girba obs. 97. n. 2. seqq.

706 Ideo post factam oblationem, & acceptatam, emptionis rei feudalis, non potest illa reuocari, ex a. Constit. præfatio regii assensu non dum sequuti, & non dari pœnitentiam dixit R. Pont. de potest. Proreg. tit. de resus.

refut. §. 7. & dec. 6. num. 14. seqq. Freccia limit. 45. R. Marin. lib. 1. ref. 21. num. 6. R. Capyc. Latr. consult. 28. num. 83. seqq. & dec. 137. num. 10. R. Tapia dec. §. c. 12. num. 16. seqq. R. Mar. d. disp. 91. num. 9. 10. Biloſta concl. feud. 26. n. 8. R. Sanſel. decif. 282. D. Merlin. contr. 81. n. 29. lib. 2.

707 Quo casu venditio non potest reuocari per heredem venditoris, & proinde emptor potest assensum Regis impetrare, etiam post obitum debitoris, sene illius heredis consensu. D. Merlin. contr. 81. lib. 2. respondens decif. per Fran. d. dec. 620. & alijs per Tap. d. dec. 12. n. 22. Quidquid dicat R. Galeot. contr. 1. n. 109. lib. 1. & Franch. d. dec. 620.

708 Quare reuocatio neque ab emptore fieri potest, per easdem rationes, ut contra decisionem relata per R. Ponte conf. 5. n. 88. tenet idem R. Ponte dec. 6. num. 13. R. Mar. d. cap. 121. num. 16.

709 Sed quid ubi feudum non venditur sub hasta, sed feudatarius cogitur ad illud vendendum decreto iudicis, siue apud Nos, Sacri Consilii, quod accidit quando legatarii, aut Creditores sine assensu non valentes eorum, Credita consequi super burgenſaticis, recurrunt ad S. C. ut pro eorum satisfactione cogatur ad vendendum feudum, ut de illius pretio satisfiat, quod posse fieri dicit Franch. dec. 704. & Nos diximus ad Ront. conf. 69. lib. 2. Et non habere locum, cum venditio non sit necessaria, & sic erit locus poenitentiae. D. Mar. d. disp. 91. n. 13. lib. 2. Nos ad Ront. d. conf. 69. n. 23. lib. 2.

Nec dicatur quo ad dicta sup. n. 704. in venditione sub hasta, quod in iudiciis non contrahitur, sed quasi contrahitur, & sic quod cum non adsit contractus, admittitur poenitentia eo maxime, quod non currat, sed solum promittitur. D. Leonard. conf. 70. n. 13. 14. apud R. Ront. lib. 2.

Nam respondeatur, quod est verum, quod in iudiciis non contrahitur, sed quasi contrahitur. Carlenal. de iudic. Sed in casu nostro vere contrahitur, nam oblato venit, & offert, & vere contrahit cum pracone, qui dixit vendere rem primo venienti, & plus offerenti, unde est vere contractus, non quasi, ita ut non sit amplius locus poenitentiae. late D. Mar. d. disp. 91. num. 14. lib. 2. Giurba obs. 97. 98.

Et dicta procedunt etiam si oblatio sit cum tempore limitato, pro validitate oblationis, nam si sit illa acceptata infra illud tempus, quamvis deinde non sit accensa candela super oblatione, infra eundem terminum, oblatio firma remanet, nec potest reuocari. R. Mar. d. disp. 91. n. 32. & seqq. ex R. Ponte ab ipso citato. De qua Re Nos dubitamus, si adsit pactum, expressum in contrarium.

710 Contractus alienationis feudi requirit consensum domini vendentis, emptoris, & consensum Domini directi, puta Regis.

711 Sed si sit stipulatus contractus alienationis feudi inter venditorem, & emptorem, nullo reservato assensu regio, eo casu, an sit nullus talis contractus?

712 Et iure communi feudorum, si sit alienatum feudum scilicet a venditore, & emptore, sine regio assensu, alienatio est nulla, & Rex capit feudum illud. i. i. pub. mol. feud. sm. 3. §. 1. & 2. cap. Imperiali, prope si. de prohib. feud. alienat. per Lothar. & in c. Imperialem §. callidis in fine. de prohib. feud. alienat. per F. ider. c. 1. in princ. de Vassall. qui contr. constit. Loth. R. Ront. conf. 24. n. 7. lib. 2. R. Ponte de potest. p. ong. tit. de refut. §. 7. n. 3. Medu. conf. 2. n. 82. B. loſta conclus. feud. 26. n. 3. D. Mar. d. conf. 49. num. 8. R. Marin. lib. 1. ref. 124. n. 7. & ref. 129. num. 15. & seqq. Nos ad Ront. conf. 70. n. 11. lib. 2. D. Rosa consult. 23. lib. 1. Sanſel. dec. 372. cum addit. Tusc. l. 1. F. conclus. 186. 192. seqq. Christin. dec. 21. & seqq. vol. 6. & dec. 63. & seq. v. n. 6. Nonar. super prag. collect. 104. Sabell. §. feudum. num. 10. & seqq. D. Mar. d. un. exerciat. fiscal. 73. num. 73. §. 97.

Secus est si feudum sit concessum pro se, heredibus, & luccessoribus quibus cumque, & quibus dederit, nam tunc potest alienari absque consensu Domini. Gratian. disc. 733. n. 53. seqq. Christin. dec. 386. vol. 1. Marta vot. Pisan. 168. 210. & 232. Vbi qualiter sit necessaria licentia, & voto. 32. 33.

Et quando feudum est alienabile non dicitur proprie feudum, cum alienatio sit contra naturam feudi. Rota p. 13. rec. dec. 12. & 82.

713 Secus est si feudum non sit traditum emptori. Infern. in c. 1. §. facit comeatum. de prohib. feud. aliam pro Lothar.

714 Nam non dicitur alienatio. re non tradita. Idem Infern. in c. 1. de natur. succ. feud. in addit. vers. ite contrahit n. 21. & in c. 1. de Vass. qui contra co. Ro. Lothar. Cainer. in l. Imperialem fol. 8. col. 3. lit. P. ubi testatur de communi. Et fol. 9. col. 2. & 3. conclusit requiri actualem, & non sufficere traditionem per constitutum, sequentio opinionem. Alacrot. in c. 1. quid sit inuestit. 2. Gratian. disc. 526. Sabell. §. de feudi. n. 10. Idem Gratian. disc. 752. n. 60. & 75. seqq. disp. 741. n. 33. seqq. Christin. ad leg. munic. pal. tit. 11. art. 18. Bar. bos. claus. 31. n. 20. & seqq. & de appell. verb. signis. appell. 14. Tusc. lit. A. cor. l. 257. Christin. dec. 77. cum seqq. vol. 3. Merlin. dec. 883. Vrecol. consult. 33. num. 7. & seqq. Idem Gratian. disc. 36. num. 45. & seqq.

715 Cum constitutum non habeat locum in feudis. Infern. in cap. si facti. si de feud. de iust. milit. per tex. in l. quoties C. de rei vendit. Pac. Jordan. lucubr. vol. 3. lib. 14. tit. 11. n. 43.

716 Nam cum actus alienationis sit nullus, constitutum in actu nullo nihil operatur. Alex. & ceteri in l. 1. si vir. ff. de acquir. poss. ff. Rota in nouiss. p. 6. dec. 34. n. 4. Vrecol. consult. 92. n. 62. vol. 2. Rice. collect. 3969. Parisic. de salu. m. J. sp. 3 c. 2. n. 1028. Rota p. 13. rec. dec. 412. n. 2. 8. Canalar. dec. 473. n. 3. dec. 503. num. 2. p. 12. rec. dec.

114. n. 1. *Grati. in. discept. 483. in princip. & disc.*
 954. n. 2. *Ridolfin. in praxi. q. 2. c. 5. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 4. quæst. 120. Barbos. claus. 31. nam. 30.*
- 717 Nec dicatur omnia fuisse quo ad se, qui per constitutum transtulit possessionem veram, licet per actum fictum, nam hæc traditio per constitutum, licet sit perfecta traditio. *Allograd. conf. 8. num. 21. 22. lib. 2. conf. 55. n. 40. 41. lib. 2. & conf. 74. n. 48. lib. 2. Sperell. dec. 168. num. 18. seqq. & dec. 171. Thomas. dec. 15. 30. 96. 112. 120.*
- 718 Non tamen omnino perfecta, cum remaneat penes alienantem quædam derentio, ut dicit *Bar. in LCreditores C. de pignor. Tbes. dec. 38. Rota apud Postb. de manut. dec. 62. n. 2. seqq. Hozed. conf. 18. lib. 2.*
- 719 Et ideo tenetur iterum tradere. *gl. in l. Julianus, §. ex vendito. ff. de action. empti.*
- 720 Vnde cum hoc remaneat adimplendum, non est perfecta traditio. *gl. in l. si quis rem. ff. de action. empti. Frecc. de subfend. lib. 2. prima anth. num. 89.*
- 721 Etiam si adesset precarium, ex *Camerar. in l. Imperialem fol. 9. lit. D. Bene Bistola conclus. feud. 54.*
- 722 Quod adeo verum est, quod alienans feudum sine assensu, & tradens sine clausula: *salvo assensu*, si postea recitat non excusatur, quin illud non ommittat. *c. 1. in princ. quid Iuris si Vassal. post. alien. feud. recup. ubi Alvaror. & Curtius de feud. p. 4. regul. 1.*
- 723 Verum *Ifern. in d. c. quis Iuris*, sectando opinionem equam. *nu. 3. in fin. ubi Alvar. & Bal. quos sequitur Camerar. ibid. fol. 11. col. 2. & 3. tenet quod quando alienans recitat incontinenti, annullando prorsus primum contractum, si antequam Dominus litem mouerit, feudum non amittitur, sequitur Iferniam Cap. in mact. sit. verb. feudorum alienationes 4. limit. argum. ex. in l. qui possessionem. ff. unde vi. et l. quamquam ff. de Iudi. Bistola conclus. feud. 56.*
- 724 Si vero stipulatus sit contractus inter venditorem, & emptorem: *salvo Assensu Regio*, Eo casu, an sit nullus contractus donec Assensus Regius sequatur, vel sit in pendentem, & statim sequuto assensu conuallidetur? DD. non conueniunt, nam quod sit nullus ab initio. *Stalban. ref. 183. d. n. 107. ad nu. 257. D. Rosa consulti. 23. nu. 115.*
- 725 Sed quod talis Contractus sit nullus, sed non omnino nullus, propter speciem conuallidationis, si assensus super ipso impetretur. *Camerar. in repet. l. Imperialem fol. 87. lit. N. O. R. Galeot. contr. 6. n. 32. lib. 2. R. Merlin. contr. 81. n. 53. lib. 2. P. Affl. contr. 36. n. 54.*
- 726 Sed si assensus non sit impetratus, & emptor reuocet, reuocatione sequuta, contractus remanet annullatus ex tunc ab initio. *R. Marcian. dict. disp. 31. D. Rosa sup.*
- 727 Adeo est vis nullitatis contractus rei feudalis, facti sine Regio assensu, quod si feudata-

rius vendat feudum decem mille, emptor reuocet, & deinde illud feudum reuendatur pro octo mille, Creditores vendentis non possunt agere contra primum emptorem pro illis duobus mille, quibus minus est venditum feudum, nam, ut diximus, venditio prima fuit nulla, quamuis fuisset facta cum Iuramento, & esset promissum primum pretium solui nomine pœnæ, si reuocaret, nam per dictam *Constitut. Constitutionem Dux memoris*, Contractus est nullus, & omnia pacta nulla, *R. Rott. d. conf. 70. lib. 2.*

Hæc, & alia ad materiã reuocationis contractus, ad confirmationem per Nos dictorum, Vide *D. Card. de Luca de feud. disc. 66. n. 10. disc. 107. nu. 5. disc. 30. nu. 4. disc. 36. n. 6. disc. 37. nu. 5. disc. 49. n. 18. disc. 50. ex n. 20. Bosc. art. 4. nu. 33.*

- 728 Ecclesia si vendat fundum sine assensu Apostolico, est nulla venditio, ex *extranagat. ambrosiose, de reb. Eccles. non alienand. extranag. exui de Paradiso. Dambouder. de subbas. c. 1. nu. 16. & per totum. Menoch. de arbitr. cas. 171. 172. Sabell. ref. cap. 4. num. 15. seqq. & c. 69. Christin. dec. 75. vol. 1. Sabell. §. nullitas, num. 13. Magon. dec. Flor. 69. Allograd. conf. 26. n. 31. seqq. lib. 1. conf. 28. Rota apud Dianap. 10. in fin. fol. 445. Merlin. dec. 763. dec. 775. 887. Rota p. 9. rec. dec. 112. 114. p. 10. dec. 275. P. Stephan. de Neapol. tract. de restit. lib. 2. cap. 93. & seqq. Clarin. contron. 105. Turricell. de reb. Eccles. non alienand. per totum. Tuse. lit. A. concl. 271 seqq. Ricc. coll. 46. 3979. 3054. Eadem Rota p. 12. rec. dec. 234. Tbes. tract. de pœnis Eccles. p. 2. verb. alienatio, Tellez. Fagnan. Fernosin. Barbos. & alii sup. d. tit. de rebus Eccles. non alien. Card. Luca in eius operibus. Redoban. de reb. Eccles. non alien. rubr. 77. de hospiti. cas. 6. Fulgin. de Iure emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 21. Nec locare vltra triennium, *Pacton. de locat. c. 14.**

Sic potest pœnitere, & nolle illi stare. *Card. Luca de alien. disc. 1. d. nu. 110. consulti. 199. Pat. dec. 2. de transact. Barbos. de claus. claus. 3. nam. ult. Grati. disc. 514. d. nu. 7. & disc. 803. d. num. 44. Mangil. de emiss. qu. 125. nu. 20. Clarin. contr. 8. d. nu. 9. contr. 39. d. nu. 38. Tamburrin. de Iure Abbatis, som. 3 disp. 14. q. 10. nu. 7. Plea de Cess. Iur. tit. 8. qu. 3. nu. 24. Ricc. in praxi dec. 85. & 36.*

Pœnitere non potest post obtentum assensum Apostolicum, *Card. Luca de alienat. dñe. 1. num. 113. Ricc. collect. 1264. & 1334. Addit. ad Ludouic. dec. 410. n. 8.*

Etiam quod non esset executum, dummodo signata sit supplicatio. *Card. Luca ibid. Barbos. sup.*

Nec sufficit, supplicationem, vel preces correctas esse, nisi actus perficiens accedat. *Card. Luca de alien. disc. 1. n. 115.*

Post declaratam pœnitentiam potest iterum dicere velle stare contra Qui. *Card. Luca supra num. 114.*

Verum Ecclesia pœnitere potest ante obtentum assensum, non vero ille, qui cum Ec-

clieſia contraxit, Fulg. de iure emphyt. tit. de
contract. emphyt. q. 21. Olea d. q. 3. nu. 24. Roſa.
p. 2. diuerſ. de. 133. nu. 11. 12. & de. 225. nu. 4.
p. 3. lib. 2. Sperell. dec. 155. nu. 16 ſeqq. Diana
p. 1. traſt. 8. ref. 77. Gratian diſc. 559. nu. 4. M.
lin. de. 349. nu. 1. Roſa p. 10. rec. de. 207. p. 14.
rec. de. 468. nu. 1. & ſeqq. Sabell. ſ. alienat. v. nu.
24. & ſ. beneplacitum nu. 8. Henſſill. tom. 2. gl.
5. 7. 4. tit. 5. nu. 1. ſ. ſeqq. Duran. dec. 397. nu.
11. & 29.

Quo. 1. eſt intelligendum ſi declaratio Ec-
cleſiæ volentis ſtare contractui ſit adhibitis
ſolemnitatibus, quæ ab initio interuenire de-
buerint, quo caſu Index poteſt præſigere ter-
minum Eccleſiæ ad procurandum adſenſum,
concludunt, & probant Sanſel. dec. 209. Merliq.
contr. 21. tom. 1. Rodot. ad Marin. lib. 1. c. 6. nu. 42.
43. Fontanell. de paſſis nupt. tom. 1. cl. 4. gl. 13
ex nu. 11. Lucia ad Franch. dec. 35. nu. 2. deciſum
per Rotam Rom. refert Rub. dec. 119. nu. 26. tom.
2. Put. dec. 310. lib. 1. & dec. 364. nu. 5. lib. 2. Ricc.
ref. 7. nu. 5. Præſent. reſp. 31. in ſpec. & in annot. ad
P. ſcal. de viri. patr. poteſt. par. 1. c. 6. verſ. Vt hanc.
Manſiell. ad Capyc. Lutr. dec. 19. nu. 12. quid
quid dicat idem Ricc. ref. 12. ampl. 1.

Sed valde conſuetudo concedendi, & re-
uocandi emphyteuſim abſq. ſolemnitatibus
Canonicis, & eſt ſeruanda, Grat. an diſc. 913.
nu. 33. Allograd. conf. 27. nu. 49. lib. 1. Mantica
de tacit. lib. 22. tit. 19. nu. 33. Sabell. reſ. cap. 69.
nu. 36.

Item vna Eccleſia poteſt alienare alteri
Eccleſiæ, nec habet locum extraneæ. Ambig-
tioſe, quia per eam non ſit præiudicium Ec-
cleſiæ Vniuerſali, de qua loquitur dicta extra-
uagans. Thom. I. nuſ. dec. 56. nu. 17. lib. 2. Sa-
bell. ſ. ſolemnitas nu. 7. Roſa p. 12. rec. dec. 234.
& p. 14. dec. 372.

Licet contra dicant Quaranta in ſumma.
Nullac. fol. 20. nu. 15. Redgan. de reb. Eccleſiæ no. 2.
alien. lib. 2. c. 20. & q. 12. nu. 28. Mantica de tacit.
lib. 25. tit. 6. Gratian. diſc. 517. 9.

Verum licet alienatio bonorum Eccleſiæ,
facta reſervato beneplacito Apoſtolico dici-
tur imperfecta, & donec obtineatur eſt locus
pœnitentiæ, poſtea vero licet non fuerit ſe-
quuta ſententia Executorum, quibus eſt com-
miſſa cognitio: Si in euidentem & nullus eſt
locus pœnitentiæ, Gratian. diſc. 514. nu. 7. ſeqq.
Farinat. dec. 206. Duran. dec. 459. nu. 5. 6. dec. 397.
nu. 12. & ſeqq. & per tot. & dec. 365. nu. 7. ſeqq.
Sperell. dec. 155. nu. 51. ſeqq. Diana p. 1. traſt. 8.
ref. 77. Fulg. de iure emphyt. tit. de contract.
emphyt. q. 19. 21. Roſa p. 13. rec. dec. 227. p. 14.
de. 468. nu. 3. ſeqq. Sabell. ſ. alienatio. nu. 27. & ſ.
beneplacitum nu. 8. & ſeqq.

729 Alienatio rei emphyteuticæ requirit ad
eius validitatem conſenſum Domini directi,
alias nulla eſt, l. ſi. C. de iure emphyt. c. poſuit de
locat. Gama dec. 283. l. aſc. de iure emphyt. q. 26
nu. 6. & conf. 113. l. cl. alleg. 72. nu. 58. l. cl.
differt. 14. & 36. Antonell. de temp. legal. lib. 3. c.

7. Cabed. dec. 103. p. 1. Call. de renouat. q. 7. nu. 7.
de iure. l. 3. & c. 19. de empt. c. 26. nu. 37. 40.
Carnalib. in c. Raynaldus de teſtim. 2. p. nu. 315.
Phorb. dec. 187. nu. 13. & dec. 205. nu. 23. 24.
L. abſol. n. d. ſi. C. de iure emphyt. nu. 5. & in d.
c. 20. l. 1. C. inter. p. 1. l. 1. nu. 45. c. 14. nu. 4. Lar-
reſ. alleg. 120. nu. 1. Garba dec. 80. nu. 2. Percira
dec. 26. nu. 2. Fontanell. de paſſis lib. 1. cl. 4. gl. 17.
nu. 13. ſeqq. Cyriac. contr. 200. nu. 14. controu.
314. nu. 18. contr. 598. nu. 35. Merlin. dec. 871. nu.
1. Am. u. var. reſ. 84. Merenda lib. 19. c. 18. nu. 4.
Fulg. de iure emphyt. tit. de alienat. q. 1. Pegaf.
reſ. c. 9. nu. 1. Piabeiro de cenſu, & emphyt. 2. par.
diſp. 4. q. 6. nu. 88. 92. Olea de ceſſ. iur. tit. 3. q. 2.
n. 19. Sab. ll. ſ. emphyteuſis.

730 Inſimò emphyteuta amittit rem, quam ca-
pit Dominus directus, & ſic reuocatur, & re-
ſoluitur alienatio, Piabeiro ſup. nu. 88. 92. Vela
d. differt. 14. nu. 36. Olea de ceſſ. iur. tit. 2. q. 5. nu.
48. Alouin. conf. 81. nu. 1. lib. 1. Sabell. d. ſ. em-
phyteuſis. Pegaf. d. c. 9. n. 2. & ſeqq.

Abſque ſententia declaratoria, Barboſ. in c.
potuit de locat. n. 1.

Nec poteſt ſubemphyteuticare, nec alium
de emphyteuſi inueſtire, nec ad longum tem-
pus locare, Allograd. conf. 5. m. 8. 18. 19. Caball.
conf. 156. 173. l. 1. Gratian. diſc. 378. nu. 30. 31.
Sabell. d. ſ. emphyteuſis.

731 Sunt tamen multi caſus, qui non faciunt
rem in commiſſum cadere, & ſic reuocatio-
nem. Primus eſt quando per alienationem,
non eſt ſequuta traditio, Barboſ. in d. cap. potuit.
nu. 63.

732 2. In alienatione nulla. Barboſ. in d. cap. potuit
nu. 6. 72. l. 1. Barboſ. in remiſſ. ad tit. 38. n. 4. & 20.
Reinas obſer. 5. nu. 18. Olea de ceſſ. iur. tit. 2. q. 5.
nu. 28.

Ea ratione quia, cum commiſſum, in quo in-
cùrritur per alienationem, ſit pœnalex Con-
tractu nullo non venit pœna applicanda,
Olea de ceſſ. iur. tit. 2. q. 5. nu. 30. Maldonat. in ad-
dit. ad Molin. de primog. lib. 2. c. 16. nu. 19. Pegaf.
d. c. 9. nu. 111.

733 3. Si maritus alienet emphyteuſim vxoris.
Barboſ. in d. cap. potuit. nu. 73. quia maritus non
poteſt obſeſſe vxori in illius emphyteuſi, prop-
ter commiſſum, Barboſ. ſup. nu. 114. ſi. d. de.
101. & ibi Hodierna. Cabed. dec. 154. p. 1. Fonta-
nell. de paſſis cl. 5. gl. 8. p. 13. nu. 21. & cl. 6. p. 2.
nu. 16. & gl. 2. p. 5. nu. 72. Olea de ceſſ. iur. tit. 4. q. 1.
n. 21. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 35. nu. 11. &
deciſum refert anno 1661. Pegaf. ſup. p. n. 112.

734 4. In venditione conditionali, niſi proceſſu
ſit ad traditionem, Barboſ. in d. cap. potuit n. 65. Al-
ter Barboſ. in remiſſ. ad ordin. lib. 4. tit. 38. nu. 5.
Pegaf. ſup. nu. 113.

735 5. In venditione cum pacto legis com-
miſſoria, aut adiectionis in diem, Aug. Barboſ.
in d. cap. potuit n. 66. Alter Barboſ. d. tit. 38. nu. 8.
Pegaf. ſup. nu. 114.

736 6. In venditione, quæ reſcinditur remedio,
l. 2. C. de reſc. vendit. Barboſ. in d. cap. potuit nu. 63.
Alter

- Alter Barbos. d. tit. 38. n. 9. Pegas. n. 115.*
- 737 8. Casus in retrovenditione, quæ sit vigore pacti de reuocando, ita ut dicatur res non translata, sed reddita, *Aug. Barbos. in d. c. potuit n. 69. Alter Barbos. d. tit. 38. n. 10.* Quia per pactum de retro non censetur constitutum in emphyteusi aliquod ius reale sub hypoteca. *Carualh. in c. Rainald. de testam. 2. p. n. 210. 211.*
- 738 Nam quamuis in bonis emphyteuticis possit emphyteuta constituere hypotecam. *Valasc. consuls. 186. n. 1. Gobius consult. 100. Canaler. dec. 290. 328. Rota p. 9. rec. dec. 167. 170. n. 13. seqq. dec. 275. n. 26. Idem Gob. tract. de permiff. feud. emphyt. alienat. q. 12. Sabell. §. bona n. 7. seqq.* Tamen hypoteca durat donec dureret illa in persona emphyteutæ, & non transit ad Dominum directum, *Valasc. sup. n. 4. 5. & de partit. c. 6. n. 28. 29. Phorb. p. 2. dec. 187. Cabed. p. 1. dec. 134. n. 1. Cald. de extinc. c. 5. n. 74. Menoch. cons. 116. n. 33. & de retin. remed. 4. n. 31. Gratian. disc. 83. n. 40. & disc. 733. n. 20. Barbos. in remiss. ad Ordin. lib. 3. tit. 93. §. 1. n. 1. Aug. Barbos. in addit. ad remiss. lib. 4. tit. 38. n. 110. Pinheiro de censib. & emphyt. 2. par. disp. 4. sect. 6. §. 2. n. 99.* Eodem modo extinguitur pactum de retro, & cenius morte constituentis, *D. D. sup. citati. Glorb. de feud. c. 118. gl. 5. §. 1. n. 4. Phorb. p. 2. dec. 120. n. 4. Olea de cess. iur. tit. 4. q. 3. n. 17. seqq. Pegas. sup. n. 117. seqq. post alios Sabell. §. emphyteusis n. 31. 32. Card. Luca de reg. lib. 2. disc. 37.*
- 739 9. Casus est in venditione, quam facit vnus ex heredibus alteri, vel Socius Socio. *Aug. Barbos. in d. c. potuit n. 70. Alter Barbos. in remiss. d. tit. 38. n. 11. Sabell. §. emphyteusis n. 47. Pegas. sup. n. 121. 125. 126. Rota p. 10. rec. dec. 55. n. 23. & seqq.*
- 740 10. In donatione facta Ecclesiæ, *Barbos. in d. c. potuit. n. 71.*
- 741 11. In venditione, seu alienatione necessaria, *Barbos. in d. c. potuit n. 58. Alter Barbos. in d. tit. 38. n. 21. Salga. labyr. credit. 3. p. cap. 3. n. 9. seqq. Pegas. sup. n. 54. & n. 123. Sperell. dec. 99. Gratian. disc. 784. n. 6. seqq. Merlin. dec. 871. n. 2. Sabell. §. emphyteusis n. 46.*
- 742 12. In venditione facta ab ignorante rem esse emphyteuticam, *Gratian. disc. 633. n. 18. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 26. n. 12. seqq. Sabell. §. emphyteusis n. 46. 58. 55. Barbos. in d. c. potuit n. 74. Alter d. tit. 38. n. 22. Pegas. sup. n. 124.*
- In alienatione facta in socium, vel collegæ eius emphyteusis, *Vterq; Barbos. sup. In diuisione, quam faciunt inter se plures emphyteutæ, Barbos. sup. Pinheir. sup. p. 2. disp. 4. sect. 7. §. 5. n. 137. Michalor. de fratribus p. 3. c. 41. n. 84. Gratian. disc. 36. 272. n. 1. Sabell. §. emphyteusis n. 47.*
- 743 13. In seruitute, *Barbos. sup. Pinheir. sup. sect. 6. n. 93. Sabell. d. §. emphyteusis n. 47. Pegas. n. 127.*
- 744 14. In nominatione emphyteusis, absq; traditione. *Vterq; Barbos. sup. Pinheir. sup. sect. 1. Tom. IV,*
- 7. §. 3. n. 127. & seqq. Pegas. n. 128.*
- 745 15. In constitutione vsusfructus, *Gratian. disc. 43. in princ. Sperell. dec. 120. n. 3. Fulgin. de iure emphyt. sit. de alienat. q. 1. n. 279. Pegas. n. 129.*
- 746 16. Potest hypotecari ratione vtilis domini, absq; solutione laudemii, nisi tamen fuerit hypotecata pro tanta summa, quantum sit valor rei, ut non sit spes luitionis, quia tunc translata maximè possessione in creditorem, *Sperell. dec. 74. n. 1. seqq. & dec. 99. n. 37. seqq. Sabell. §. emphyteusis n. 31. 32.*
- 747 17. Potest dare in dotem, sine Domini consensu. *Tusc. lit. E. concl. 212. Boss. de dote c. 15. n. 52. & seqq. Sabell. §. bona n. 2. §. emphyteusis n. 33. 46. Pereira de emphyt. extinc. c. 10. Rota p. 9. rec. dec. 53. n. 11. Rota d. p. 9. rec. dec. 269. n. 24. seqq. Gratian. disc. 511. Altograd. cons. 9. n. 17. 18. lib. 2. Rota p. 10. rec. dec. 73. n. 7. dec. 359. d. p. 9. rec. dec. 53. n. 11.* Vbi quod neque debetur laudemium. In præiudicium Domini directi, secus vocatorum, si emphyteusis sit ex pacto, & providentia, post mille. *Sabell. §. bona n. 2.*
- 748 18. Non potest permutare, *Altograd. cons. 9. n. 23. seqq. lib. 2. Corbul. de iure emphyt. tit. de causa priuat. ob alienat. lim. 12. Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. q. 1. n. 253. seqq. Sabell. §. emphyteusis.*
- 749 19. In alienatione parris emphyteusis, ita ut emphyteuta non à tota emphyteusi, sed ab illa tantum parte cedat. *Aug. Barbos. in d. c. potuit n. 82. Alter Barbos. in d. tit. 38. n. 31. Pinheir. sup. sect. 3. n. 53. Pegas. sup. n. 121. Magon. dec. flor. 19. 145. n. 11. Caball. cons. 173. n. 7. lib. 1. Ludouif. & addit. dec. 219. Sabell. §. emphyteusis n. 46. Gratian. disc. 860. n. 23.*
- 750 20. In emphyteuta Filci, nisi alienatio in titulo prohibito reperiat. *Vterque Barbos. sup. Primus in d. c. potuit n. 83. Alter d. tit. 38. n. 32. Pegas. sup. n. 132.*
- 751 21. In venditione: si domino placuerit. *Vterque Barbos. sup. Primus in d. c. potuit n. 84. & de diction. disc. 93. n. 13. Alter d. tit. 38. n. 29.* Cum clausula: Nec aliter nec alio modo. *Sabell. §. emphyteusis n. 46. Barbos. claus. 59. Cald. de emphyt. extinc. c. 6. seqq. Beltram. ad Ludouif. dec. 388. Viccol. consul. 33. n. 9. Merlin. dec. 871. n. 4. dec. 883. n. 5.*
- 752 22. Quando alienator est mortuus, quia aduersus hæredem non habet locum pœnalis legis. *Barbos. in d. c. potuit n. 83. Pinheir. d. disp. 5. n. 74. seqq. Pegas. sup. n. 134.*
- 753 23. Si adest consuetudo in loco alienandi sine consensu Domini. *Barbos. in d. c. potuit n. 86. Pegas. sup. n. 135.*
- 754 24. In re solita alienari sine consensu Domini. *Barbos. in d. c. potuit n. 86. Reinos obs. 70. n. 46. Pereira dec. 37. Pegas. sup. n. 136.* vbi decusum refert pro, & contra.
- 755 25. Quando in emphyteusis contractu ad est pactum alienandi. *Barbos. in d. c. potuit n. 87.*

87. *Sabell. §. emphyteusis. n. 46.*

756 26. Quando pendet lis inter dominum, & emphyteutem super dicta re. *Barbos. sup. num. 89.*

757 27. Si quamvis sit facta alienatio, & traditio rei, ante litem contestatam venditor rem ab emptore recuperet. *Alter Barbosa in d. cas. 38. num. 30.*

758 28. In emphyteusi Ecclesiastica, in qua non requiritur talis consensus. *Gama dec. 127. in fine.*

759 29. Quando alienatio fit in personam alias successuram. *Gama d. dec. 127. num. 2. Valasc. cons. lib. 12. n. 16. Vel in personam comprehensam in investitura. Boss. de dote c. 16. n. 67. 68. Sabell. §. emphyteusis. n. 47.*

Alia vide apud *Peg. §. d. c. 9. num. 144. & seqq. Pinheir. d. sect. 8. §. 1. & seqq. Sabell. §. emphyteusis. Castejon. eodem §.*

760 Verum si in concessione emphyteusis adest pactum affrancandi, tunc potest alienari sine consensu Domini, & sufficit, ut Dominus habeat pretium rei, nam talis contractus cum pacto affrancandi dicitur potius emptionis, & venditionis, quam emphyteusis. *Cros. cons. 72. num. 41. Cephal. cons. 324. n. 55. lib. 3. & cons. 703. n. 12. 13. vol. 5. Gratian. disc. 477. num. 10. 11. & disc. 745. n. 69. & seqq. Benedell. de iure probat. miss. §. per emphyteusim. num. 9. Franch. dec. 267. Vbi etiam *Lusa. Rich. dec. 483. Sabell. §. emphyteusis n. 21. & §. facultas. num. 9.**

761 Quod adeo verum est, quod licet contractus sit sub nomine emphyteusis, semper iudicatur, ac si esset emptionis, & venditionis, nam non attenditur nomen, sed quod vere sit. *Affl. dec. 72. in fine, & ibi Vrsill. in addit. Vbi ambo affirmant pluries fuisse per S. C. decretum, in concessione huiusmodi emphyteusis, cum potestate affrancandi esse locum iuri congrui, non obstante consuet. neapol. si quis emit. de iure congenti, statuente in contractu emphyteutico cessare ius congrui, nam illius dispositio non procedit, data facultate affrancandi in pecunia, decisum refert *Franch. dec. 392. in fine, & dec. 310. in princ.**

762 Ex quibus denegatur etiam prælatio domino directo, ex pacto huiusmodi affrancandi, etiam, quod esset ius quæsitum ipsi domino directo, ante oppositam affrancationem. *Franch. d. dec. 267. late D. Marcan. disp. 98. lib. 2. Videndi Hodiern. contr. 1. Staib. obs. 149. Sabell. §. emphyteusis. n. 21.*

763 Emphyteuta habens licentiam alienandi à Domino, potest sine alia speciali, & expressa licentia ponere pactum, ut emptore non solvente possit ad rem illam venditam redire, & illam recuperare, pro pretio non soluto. *Surd. dec. 220. & 344. vbi Hodierna.*

Emphyteuta priuatur suo iure patiendi alium inuelli de emphyteusi ad eum spectante. *Gratian. disc. 557. n. 4. Corbul. de Causis*

priuat. ex eo, quod emphyt. par. aliū inuest. fol. 81.

Priuatur per mutationem formæ rei emphyteuticæ, *Gratian. disc. 557. num. 7. Corbul. sup. fol. 87.*

Priuatur per pacta non seruata, concernentia illius vsum. *Surd. dec. 180. vbi Hodierna. Merlin. dec. 356. n. 1. Rota p. 12. rec. dec. 41. nu. 9. dec. 106. n. 1. & post Olea de cess. dec. 45. Fulgin. de iure emphyt. fol. 184. & 231. & per totum Tract. Vbi ponit alias causas priuationis.*

Emphyteuta alienans irrequisito domino non cadit à iure suo, quando alienat saluo, & reseruato iure Domini, cum clausula: non alias, nec alio modo, etiam si sit sequuta ficta traditio. *Gratian. disc. 633. num. 27. seqq. d. sc. 949. Add. ad Ludonif. dec. 383. n. 5. Rota p. 9. rec. dec. 63. n. 14. p. 10. dec. 73. n. 10. seqq. Merlin. dec. 871. num. 4. dec. 883. n. 5. Calà de emphyt. extinct. c. 6. & seqq.*

Nec propter hypotecationem, quæ erit nulla in præiudicium domini, *Gratian. disc. 855. n. 18. Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. q. 1. n. 238. seqq. Ludonif. & Add. dec. 388. Diximus. sup. num. 738.*

In pluribus casibus potest: puta si in concessione adsit clausula: pro se, & quibus dederit, vel pro se heredibus, & successoribus quibuscunque, vel cuiuscunque voluerit, & in aliis, *Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. q. 1. n. 240. seqq. Corbul. eodem Tract. fol. 240. & seqq. Tusc. lib. E. conclus. 207. cum seqq. Rota p. 11. rec. dec. 237. n. 4. & seqq. p. 16. dec. 408. num. 33. & seqq. & f. 19. dec. 168. Alia diximus Nos q. 18.*

764 Contractus onerosus non potest reuocari eodem tempore, quo fit, quia si reuocatur non est contractus, igitur potest reuocari pro tempore futuro, quod potest accidere in contractu adiectionis in diem, Puta, si quis vendat domum pro centum, cum pacto, quod si aliquis sibi infra mensem meliorem conditionem offerat, ea sit inempta. *l. 1. & 2. ff. de in diem adiec. C. de ar. lib. 3. var. c. 8. n. 1. Pereira in l. 1. si curatorum. verb. sua facultate. n. 54. C. de in integrum restit. Felician. de censib. lib. 1. c. 6. n. 1. Morla in empor. p. 3. tit. 9. de contrab. empt. q. 14. n. 3. Mantica de facit. lib. 4. tit. 28. Hermosill. l. 40. gl. 1. & seqq. tit. 5. p. 5. n. 1. & seqq. Laganar. super prag. rubr. de pact. de retrouend. n. 17.*

765 Et in contractu legis commissoria. *Merlin. de pignar. lib. 4. tit. 4. q. 123. Altograd. cons. 9. n. 14. seqq. lib. 1. Megon. dec. Lu. 17. Trecol. cons. lib. 3. n. 12. & seqq. & n. 53. & seqq. Paul. Chri. stian. dec. 86. n. 3. & 87. n. 2. vol. 3. Sabell. §. pactum, n. 9. Fagnand. de instit. contract. lib. 5. cap. 45. Gubalin. de vniuers. negotiar. tom. 2. lib. 4. cap. 5. ar. 1. Andreol. contr. 285. Tusc. lib. P. concl. 15. & 16. Calà de ferijs q. 3. n. 288. & seqq. Leonard. de vn. ris q. 70. Tapat. sentent. tit. 412. 413. Alderis. de simbol. contract. tit. 4. q. 4. num. 19. & seqq. Rota p. 13. rec. dec. 138. Hermosill. tom. 2. gl. 1. & seqq. l. 38. & seqq. fol. 636. & seqq. Surd. dec. 248. &*

422. vbi Hod. ern. Rodriq. de ann. reddit. lib. 2. q. 2. Sabell. §. pactum. n. 10.

766 In venditione cum pacto de retrouendendo, vel emendo. Onat. sup. n. 28. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 98. n. 1. 2. 4. 19.

767 Post vero contractum iam perfectum, & ex voluntate vtriusque contrahentis potest contractus reuocari, & dissolui, si prænium non sit solutum, & res non tradita, nam res eodem modo soluitur, quo ligata est. l. 35. ff. de reg. iuris l. 80. ff. de solut. l. ob res ff. de pactis dota. lib. §. hoc amplius. Instit. quib. modis tollitur obligatio. gl. Arcin. Minsinger. Orbanus. Oinot. & omnes D. D. in d. textu. Onnat. d. q. 20. n. 27. c. omnis res. de regul. iuris Narbona de appell. à Vicario ad Episcop. p. 1. n. 95. Valasc. consult. 130. num. 17. Paz. axiomat. lit. R. num. 82. & lit. N. n. 10. Sarbof. axiom. iur. axiom. 199. & n. 8. Rota post Vreol. de transact. dec. 89.

768 Sed quid si prænium sit solum, & res tradita, & tunc non dicitur reuocatio contractus, sed sit nouus contractus. Onnat. d. q. 20. n. 29. l. perfectus C. de donat. qua sub modo. l. si quis. C. de obligat. & actio. Salgad. labyr. credit. p. 1. c. 36. n. 16. & 42. Tiraz. de retract. conuent. ad finem tit. n. 108. Gama dec. 261. n. 5. Altograd. conf. 1. n. 18. & seqq. lib. 1.

769 Pactum nudum de iure civili non producit actionem, l. iuris gentium, §. sed cum nulla, vers. igitur nuda. ff. de pact. Socin. reg. 14. Card. Tusc. lit. P. conclus. 18. 19. Ricc. coll. 121. 3704. Vin. opin. 568. & seqq. Manriq. qq. Vicar. 22. p. 2. Afm. in praxi §. 3. cap. 16. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 5. in. 14. & de pres. lib. 3. pres. 134. num. 16. Christm. dec. 91. lib. 3. Vbi quod hodie ex omni conventionem serio facta oritur actio in viroque foro, etiam si non interueniat stipulatio, vel alia verborum formula; Calum. de acquit. lib. 1. cap. 67.

Maxime favore alimentorum, nam producit actionem, Sard. de alim. sit. 8. pruil. §. item, favore dotis, Bossius de dote cap. 9. §. 2. n. 53. & seqq. Alsald. de commerc. & mercat. disc. 14. n. 33.

Nec est pactum nudum quando aliquid promittitur sub fide, cum datio fidei habeat vim iuramenti, Sabell. §. promissio n. 4. Gratian. disc. 722. 824. n. 23. seqq. Medic. exam. 17. n. 13. Altograd. conf. 102. n. 24. 25. lib. 2.

770 Sed an hoc pactum firmetur iuramentum, gl. in l. 1. verb. imposita ff. de oper. liberi. tenet speciale esse, quod pactum nudum firmetur iuramento, Christm. dec. 91. vol. 3. ergo in contrarium est ius commune, idem tenet alia gl. in l. 5. vt iuris iurandi ff. eod. Io. Orosio in d. §. igitur nuda n. 5. Menoch. de de success. creat. §. 28. n. 3. Couar. in cap. Raynaldus §. 3. n. 10 de testam. vbi refertur plures D. D. tenentes, quod iure civili quoque producat actionem pactu nudum cum iuramento, dicens, hanc esse veriorem, & supradictam primam opinionem, constat etiam esse communem, ex eodem Couar. de pactis in 6. 2. p. l. §. 4. n. 15.

771 Sed de iure Canonico videtur esse indutatum, quod pactum nudum firmatur iuramento, & ex eo oritur actio efficax ad agendum, attento text. c. 1. de pactis, quo probatur, ex pacto nudo oriri actionem iure Canonico, iuxta magis communem sententiam D. D. quam refert Orosio. d. §. igitur nuda n. 11. & 12. ex c. 1. de pactis c. qualiter eod. tit. Gomez & Aylon. lib. 1. var. c. 8. Cancr. lib. 2. c. 7. de pactis n. 255. Laurent. de Indic. sup. c. 7. n. 68. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 8. n. 17. seqq. Gratian. disc. 803. n. 5. seqq. Eurat. dec. 476 n. 14. dec. 373. n. 14. 15. P. Molina disp. 258. n. 5. seqq. Manriq. qq. Vicar. 22. p. 2.

Ergo a fortiori oritur, si pactum nudum sit firmatum iuramento, immo ex ipso tantum iuramento oriri iure Canonico actionem, & obligationem. Probatur primo, quia iure canonico etiam in foro civili seruandū iuramentum, quod potest seruari absque interitu salutis æternæ, & non vergit in detrimentum tertii, si modo vi, metu, vel dolo præstitum non sit, est seruandum omnino, vt in d. cap. quamuis pactum, & in c. cum contingat. de iure iur. & c. licet mulieres. eod. tit. in 6. Ea ratione, quia cum iuramentum seruare præcipiant iura illa, videntur ad id actionem, & exceptionem concessisse, iuxta text. in l. statuas, ff. de acquit. rer. dom.

772 2. Allegatur text. in c. fin. de foro compet. in 6. vbi ratione iuramenti laicus fit de foro Ecclesiastico, pro obseruantia ipsius, ergo ex iuramento oritur actio, quia nemo sine actione experitur. l. quoties §. item ff. de admin. tut. l. vbi pactum, & ibi gl. & D. D. C. de transact.

773 Maxime secuta acceptatione, c. 1. 2. de pactis, c. 1. de concess. prob. Couar. var. p. 3. c. 7 de pactis n. 342.

774 Et in eo non admittitur poenitentia, Alex. cons. 16. n. 3. lib. 2. Peregr. dec. Patavin. 149. num. 7.

Quando pactum dicatur, vel præsumatur nudum, siue vestitum, & quomodo vestiatur, Menoch. lib. 3. pres. 40. c. 8. seqq. Oinot. instit. de obligat. cap. de pact. fol. 264. & seqq. Onat. de contract. tom. 1. tract. 5. disp. 16. sect. 4. post mille Sabell. §. pactum, n. 1. Gibalin. de vniuersis negotiat. lib. 2. per totum. Nos sup. qu. 1. & seqq.

775 Habemus in iure nostro contractus, qui sunt Innominati, & qui sunt Nominati; contractus Nominati sunt: Emptio, & venditio, locatio, & conductio, mutuum, commodatum, depositum, pignus, stipulatio, societas, obligatio litterarum, Donatio simplex, secus cum causa, Sabell. §. stipulatio n. 1. Tepat. var. sent. tit. 338. & seqq. Tusc. lit. C. conclus. 995. & seqq. Pasion. de locat. Cap. 60. num. 26. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 8. Felician. de censib. lib. 1. c. 2. Donell. & Osuald. lib. 14. com. cap. 10. 34. Hunn. resol. iur. ciu. lib. 3. tract. 2. qu. 3. & in Encycloped. 3. p. tit. 1. c. 2. Retes opusc. lib. 2. sect. 1. c. 1. Orosio. 2.

2. Oroz de apicib. Tur. lib. 2. c. 6. & lib. 3. per tot. Olea de cess. iur. tit. 7. q. 2. n. 1. Rocus resp. 43. n. 11. lib. 2. vbi de donatione.

Illi celebrantur, Aut re, aut verbis, aut consensu, aut literis, §. final. instit. de obligat. §. i. §. item emptio, ff. de rerum permut. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 11. Re perficitur, ut mutuum, depositum, commodatum, pignus, l. 1. ff. de obligat. & act. toto tit. quibus modis re contrahatur obligat. verbis, ut stipulatio, l. 5. ff. de verb. obligat. princ. instit. eod. tit. de verb. obligat.

Literis, constat obligatio, quæ vocatur litterarum obligatio, de qua in tit. instit. de litter. obligat. Consensu, vel emptio, venditio, locatio, conductio, societas, mandatum, toto tit. instit. de obligat. quæ ex consensu, l. 1. C. de iure emphyt. latè Iouius de solemn. in contrah. minor. gl. 11. §. 9. n. 123. & seqq.

796 An contractus præsumatur Nominatus, vel Innominatus, & quomodo inter se differant, videndus Card. Tusc. lib. C. concl. 995. & seqq.

777 Contractus Innominati celebrantur interuentu rei, & est quilibet contractus innominatus, qui omnes sunt quatuor: Do, ut Des, Do, ut facias, Facio, ut des, & Facio, ut facias. Et partes super hoc ad inuicem conueniunt per pactum nudum, Quo casu re integra ante adimplementum sequutum ex aliqua parte non est orta, nec producta efficax obligatio, nec actio, ad agendum, sed demum adimplemento sequuto ex vna parte datur ei actio, & obligatio aduersus aliam, quia illud pactum nudum respectuum remanet vestitum interuentu rei; ideo dicitur contractus, qui sit, & celebratur interuentu rei, text. est in l. naturalis ff. de præd. urban. l. Iurisdictionum. vers. primo, ff. de pactis, Gomez var. lib. 2. c. 8. Gufm. de cuius. qu. 29. n. 10. Valeron de transact. tit. 1. q. 4. Olea de cess. iur. tit. 2. q. 2. Caual. q. 272. Menoch. lib. 3. præf. 29. D. Co. radin. de iur. prælat. on. q. 20. n. 7. 8.

778 Differentia inter contractum, qui re contrahitur, & contractum, qui contrahitur interuentu rei, est, quod contractus, qui re contrahitur non requirit verba, pactum, nec promissionem aliquam, sed eo ipso, quod res mutuatur, commodatur, vel deponitur, recipiens remanet obligatus, quia ipsa res designat in quo, vel in quanto contrahatur. Sed contractus innominatus, qui contrahitur interuentu rei, est varius, & ambiguus, & requirit pactum, & conventionem expressam contrahentium, ut sciamus quid debeat præstare viraque pars, scilicet an rem pro re, vel rem pro facto, vel factum pro re, vel factum pro facto, quia in his casibus ipsa res non designat, nec potest designare in quo, vel quanto contrahatur obligatio, cum longe possit distare vna res ab alia, vel vnum factum ab alio, ex quo inferitur, quod in contractu, qui re contrahitur, oritur actio, & obligatio ex ipsa tra-

ditione rei, quia ab eo dependet tota virtus, & substantia contractus. Sed in contractu, qui contrahitur interuentu rei, actio, & obligatio oritur ex ipso facto, & conventionem partium, non verò ex traditione postea sequuta, l. explicito, C. de rer. permut. Gomez var. lib. 2. c. 8. n. 1. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 4. Molina de Iustit. disp. 253. ex n. 3. Pichard. in §. quando causas inst. de locat. & con. inst. n. 17. & in §. actionum, instit. de action. q. 17. n. 17. D. D. sup. cit.

779 Virtus, & natura, & effectus contractus innominati, est quod implemento sequuto ex vna parte oritur, & competit actio, & obligatio efficax contra alium recipientem, ut det, vel faciat, & adimpleat promissam, alias teneatur, & condemnatur ad totale interesse. L. naturalis §. 1. ff. de præf. ver. l. 1. ff. de rer. permut. L. iuris gentium §. 1. ff. de pactis l. quoniam assueveras, C. de rer. permut. Gomez sup. n. 2. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 9. ex num. 8. Tusc. lib. C. concl. 996. vbi dicit etiam non sufficere obligationem pecuniæ, sed depositum, Britto tract. de locat. & conduct. in rubr. p. 1. §. 3. n. 10. Noguero. alleg. 18. num. 97. Valasc. de iure emphyt. qu. 6. num. 4. Less. de iust. lib. 2. c. 17. dub. 2. num. 14. Vbi quod ex innominatis statim oritur obligatio naturalis, non civilis, nisi ex vna parte sit impletus, vel nisi sit stipulatio, aut iuramentum, Larrea dec. 69. nom. 23. Carlenal. de indic. disp. 2. num. 1038. Vbi quod non potest per pactum effici, ut non sit locus penitentiae.

780 Et verò, qui implementum recepit non datur aliqua actio, cum debitum suum consequutus est, nisi ad euictionem, vel redhibitionem rei, & idem est quando vterque adimpleuit ex sua parte, gl. in l. explicita, & ibi D. D. C. de verb. permut.

781 Et si ille, qui adimpleuit ex parte sua, nolit agere ad obseruationem contractus, seu interesse, sed ad dissolutionem eius, ex capite causæ non sequatur, poterit petere rem, quam dedit, conditione ob. autam, l. 1. ff. de rer. permut. & ibi gl. in l. naturalis §. 1. ff. de præf. Britto d. tract. de locat. & cond. in rubr. 1. p. §. 3. num. 10. Sousa tit. de p. et art. 3. n. 4. seqq. Gomez sup. Tusc. lib. C. concl. 998. vbi de differentia contractus nominati, & innominati, Parlador. differ. 135. num. 7. Gratian. reg. 102. vbi limitationes adducit. Gufm. de cuius. qu. 29. num. 11. Menchac. de succ. cess. creat §. 12. n. 459. Molina de Iustit. disp. 256. n. 3. seqq. Pichard. §. actionum. instit. de action. qu. 27. ex n. 28. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 8. Osuald. ad Doncl. lib. 14. cap. 22.

782 Et similiter ille, qui adimpleuit ex sua parte potest agere ad dissolutionem contractus, ex Cap. penitentie, nam potest ei, qui dedit, & soluit repetere, quod est re integra, antequam alter sibi tradat, vel adimpleat promissum, & antequam sit in damno, quia fecerit aliquas expensas in præpara. traditio-

nis,

- nis, vel implemēti. *l. si pecuniam, ff. de cond. causa dat.* Ex quo inferitur, quod differentia, quæ resultat in repetitione ex capite causæ non sequitur, & ex capite pœnitentiæ, est, quia prima habet locum post moram recipientis, qui noluit adimplere ex sua parte, modo remaneat in damno, modo non. Sed secunda habet locum re integra quando recipiens non adimpleuit, nec remanet in aliquo damno, *d. l. si pecuniam*, & ibi Bart. & D.D. Ratio, per quam in contractu innominato habet locum pœnitentia, & non in alio, duplex est, prima quia licet est debilis in eius productione, ut non oritur actio ante implementum securum, ita ad implementum securo ab una parte, est debilis in eius conseruatione, & facilis in eius resolutione, Mantica, Brutto, Molin. Pichard. & alij sup. citati. Osuald. d. cap. 22. Gomez sup. num. 3. Salgado labyr. p. 1. c. 32. Nos ad Roue dec. 7. n. 9. D. Rubens de confusione cap. 18. § 7. n. 200.
- 783 Et ille, qui adimpleuit ex sua parte non remansit in aliquo obligatus, sed tantum recipiens, unde merito ille, qui impleuit potest pœnitere, *l. Bart. & D.D. in d. l. si pecuniam*. Nec obstat, quod in contractu innominato oritur salum obligatio naturalis, sed illa impedit solum repetitionem, *l. naturaliter ff. de condit. indebit.* Nam responderetur, quod illud procedit quando obligatio naturalis est simplex, quia tunc habet effectum reiterationis, secus verò quando est respectiua, ut in casu nostro, quia tunc non impedit repetitionem, per rationes, & sup. Gomez sup. Molina d. l. p. 258. num. 5. & seqq. Pichard. in dist. § actionum, qu. 47. num. 29. & seqq. Secus si non impleuit, *Surd. de aliment. 9. qu. 23. numer. 33. Am. d. 10. f. 73. idem Surd. dec. 175. n. 16. Nos ad Roue. l. de. 7. n. 9.*
- 784 Et aduertit Gratian. disc. 307. ex num. 36. quod si res, quæ debebat dari per alterum, cui iam fuerat impletus contractus, perierit, perit periculo eius, qui eam erat recepturus, & qui iam impleuerat ex sua parte, antequam mora contrahatur ex parte dare debentis, licet secus sit, si illum, qui cum implemento ex parte sua pœniteat, & veli repetere ex capite pœnitentiæ, non ex capite causæ non impleuit. *Sousa de pœnis art. 5.*
- 785 De iure communi oritur obligatio naturalis in contractu innominato ante implementum, Gomez sup. nu. 4. Pichard. d. nu. 27. n. 15. 31. 39. Martens. in l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil. gl. 2. n. 2. Sousa de pœnis art. 8. qu. 2. nu. 8. Larrea alleg. f. 40.
- 786 Verum si in contractu innominato apponatur stipulatio, oritur efficax actio, & obligatio ante implementum sequutum ab aliqua parte, *lex placito ff. de re. nu. permut. Rota rec. p. 16. dec. 418. n. 20. 30. f. 99. Cachet dec. 98. nu. 12.* Verum quia hodie communiter Notarii apponunt stipulationem ratio, aut nun-

- quam dantur contractus innominati, *Bar. in l. 2. in fin. C. de condit. ob causam.* Sic non habet locum repetitio ex aliqua causa, sed agendum est ex stipulatione, Gomez supra, & num. 5.
- 787 Sed semper actori obstat exceptio saltem in reali executione, nisi prius offerat adimplere ex parte sua, *arg. tex. l. Iulianus, §. offerri, ff. de action. empt. l. venditor, §. fin. ff. commu. prad. & l. adules etiam §. fin. vers. ordinem, ff. de edict. edict. l. al. in d. l. ex placito, C. de rerum permut. Paul. de Caus. in rubric. ff. de verb obligat. Gomez sup. d. l. de cuius q. 24. ex n. 27. & seqq. & nu. 55. & seqq. Cacer. var. 3. p. c. 6. num. 110. Larrea alleg. 25. ex. 10. & per totam.*
- 788 In contractibus innominatis, ordinatis ad nominatos, cum de illis sit iudicandum, prout denominatis, non licet pœnitere, *Magon. dec. Luc. 95. nu. 20. D. Martian. disp. 17. Altograd. conf. 1. n. 5. 6. lib. 1. Ricc. coll. 957. Costa de re integr. dist. 1.*
- 789 In contractibus simpliciter Innominatis habet locum pœnitentia, re integra, nisi tendant ad liberandum, vel nisi sint iurati, quia iuramentum facit desinere rem esse integram, *Affid. dec. 280. num. 6. 10. Add. ad Pract. Papia. l. Causa ven. li. gl. 1. Gratian. disc. 500. in. 1. 18. 30. Surd. dec. 173. num. 16. de contr. q. Vicar. 22. p. 2.*
- 790 *Bich. dec. 240. n. 27. 28.* Vbi in terminis permutationis, etiam post traditionem quando ab altera parte non adimplentur promissa, *Rota p. 16. rec. dec. 408. n. 20. & nu. 30. & seqq.* Vbi quod in contractibus innominatis non est locus reuocationi, ita iuramento, obligatione Camerali, & stipulatione, *Sabell. §. pœnitentia nu. 1. Tusc. conclus. verb. reuocatio Conar. & Faria lib. 1. c. 14. nu. 6. Vessebec. in paratist. ff. de condit. causa dat. Gomez, & Ayllo. lib. 2. c. 8. Amaya obscur. lib. 2. c. 4. nu. 17. Pistori. qq. l. ur. q. 140. n. 115. faqq. p. 4. Garzou. dec. 292. n. 4. seqq. Turri de camb. disp. 2. q. 10. n. 7.*
- 791 Sicut est permutatio, & mutuum, *Onar. sup. q. 20. nu. 36. 37. l. adere. conf. 84. nu. 7. Salgado labyr. p. 1. c. 33. nu. 15. Cacer. va. lib. 2. c. 5. num. 52. seqq.* Veru si res conuenia datur ab utraq; parte non est locus reuocationi, cum sit perfectus contractus, *Gum. 2. sup. nu. 5. l. iuse l. p. conclus. 302. P. Gregor. sy. agn. lib. 28. c. 1. nu. 3. Gusm. de cuius q. 29. n. 10. P. Molina d. sp. 752. nu. 9. Mantica de conuent. lib. 25. tit. 1 n. 5. Lassa t. de decim. c. 17. Fachin. lib. 2. contr. 45. Siacc. de commerce. §. 1. q. 4. & 6. Guttier. de Cabell. qu. 17. 29. Pichard. Instit. §. actionum. Instit. de action. q. 17. n. 16. D. Rubens de confusione c. 18. §. 7. n. 184. & seqq.* In permutatione est ius personarum non descendens in heredem, *nu. 185.* Non adiutur in permutatione stipulata, vel perfecta, *n. 187. & n. 204.*
- 792 Sed de iure Hispano, ex lege regia *l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil.* In contractu innominato oritur efficax actio, & obligatio ante implementum sequutum ex aliqua parte, & cessat repeti-

no, ex Capite pœnitentiæ, vel causæ non sequitur, Gomez sup. n. 4. & 5. Gregor. Lop. in l. 3. tit. 6. p. 3. verb. qualquiera, Did. Perez in l. 3. tit. 8. lib. 3. ordin. Martienz. l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil. gl. 2. num. 6. Gufm. de cuius. q. 24. nu. 58. Richard. in §. actionum. Instit. de action. q. 27. ex num. 37. Lassart. de decim. c. 17. ex num. 27. Molina d. disp. 258. nu. 8. post alios Ayllo. ad Gomez d. c. 8. n. 5. Parlador. lib. 2. quotid. c. 3. n. 32.

793 An contractus Innominati pariant obligationem in foro conscientie, vel sit locus pœnitentiæ, secundum iura ciuilia disputat P. Diana p. 9. tract. 9. res. 12. Et etiam in contractibus innominatis fauore Piz Causæ gestis, licere pœnitere, Conar. var. lib. 1. c. 14. num. 16. vers. his equidem omnibus, & ibi Faria n. 69. 70. ex Menoch. conf. 296. num. 85. Ruin. conf. 7. nam. 29. lib. 1.

794 De Iure Canonico non est locus pœnitentiæ in contractibus innominatis, Gratian. dist. 803. nu. 5. & seqq. Manriq. q. 9. Vicar. 2. p. 2. Fachin. lib. 11. contr. c. 8. Cancer. var. p. 2. c. 5. nu. 53. Padilla in l. naturalis. §. & si quidem nu. 18. ff. de præscript. verb. Gomez lib. 2. var. c. 8. nu. 4. & ibi Ayllo. Cardinalis Mantica de tacit. lib. 1. tit. 8. num. 17. seqq. Doflissimus Merenda lib. 23. contr. cap. 3. n. 5. Genuens. præf. lib. c. 689. Torre de camb. disp. 1. q. 10. n. 12. seqq. Peregr. dec. 149. nu. 7. Parlador. quotid. lib. 2. c. 3. nu. 32. quid quid dicant Roman. & Ios. quos sequitur Fachin. li. 11. d. c. 8. Padilla in l. naturalis. §. & si quidem ff. de præscript. verb. Cancer. var. lib. 2. c. 5. nam illos impugnatur Vrecol. de transact. quæst. 6. num. 57.

795 Quando competat conditio ob causam ex capite pœnitentiæ in contractibus innominatis, disputat Duen. reg. 111.

De contractibus Innominatis agunt, vt diximus Gomez l. 2. var. cap. 8. vbi Ayllo. Gufm. de cuius. q. 29. nu. 10. Valeron. de transact. tit. 1. q. 4. Olea de cess. iur. tit. 2. quæst. 2. Canall. q. 272. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 39.

796 Contractus Innominatus, licet possit reuocari, vt sup. diximus, Tamen ille non potest reuocari, si fuit stipulatione vallatus, Bar. in l. 2. C. de condit. ob causa, Bulgar. in rept. rubr. de verb. obligat. d. nu. 14. ad n. 42. Conar. 2. p. rubr. de testam. nu. 19. P. Affl. contr. 44. nu. 31. Hodierna ad Surd. dec. 709. n. 7.

Quando licet reuocatur, an debeant restitui soluta, & data? debent restitui, si causa implenda finalis non fuit implenda, vel ab vtraque parte tacite intellecta. Et non compent restitutio dati, ob adimplementum non sequutum eius culpa per quem fieri debebat adimplementum. Nec locum habet repetitio, si casu tortuito, adimplementum non sit sequutum. Multo magis non compent quando adimplementum fuit datum per ipsum met, qui prærendit repetitionem, P. Affl. d. quæst. 44. nu. 26. & seqq.

Et pœnitens in talibus contractibus debet

alteram partem ab omni damno reddere immuni, si pecuniam, §. in hac ff. de condit. causa dat. Siquis dec. 25. nu. 16.

Sine difficultate contractus innominatus potest reuocari, quando ab vna parte non adimpletur, si pecuniam, ff. de condit. ob causa, l. fin. vbi DD. ff. cod. Surd. de l. 73. n. 16. Gratian. dist. 3. nu. 19. Bellon. num. conf. 13. nu. 40. Ad. ad Burt. dec. 640. nu. 29. Aliogr. ad. conf. 1. nu. 4. 5. Mangil. de cuius. q. 14. n. 6. Vrecol. de transact. q. 89. nu. 13. Maxime si est pactum reuolutiuum, n. 46. seqq.

Vel si sit adimpletum per rei traditionem, res illi postea sit euicta, l. non quocumq. ff. de leg. 1. Bec. conf. 83. n. 8. 9. Surd. d. dec. 173. n. 16. 17. Mangil. d. q. 141. n. 7. Aliogr. ad. contr. 77. nu. 4. 5. Larrea alleg. 26. Surd. dec. 166. nu. 12. Grinell. dec. 111. Cancer. p. 1. c. 18. n. 44. Gallerat. de renunciat. cent. 1. ren. 18. nu. 12. Ludouif. & addit. dec. 216. n. 2. 4. Barbof. voto 76. d. n. 119. lib. 3. Prat. obs. 54. Scisse dec. 291. lib. 3. D. Retes opusc. lib. 2. se. 2. Olea de cess. iur. tit. 8. q. 1. n. 21. 22.

Et licet donatio sit Contractus nominatus, vt Diximus sup. nu. 775. Tamen contractus innominatus si contineat donationem, est irreuocabilis, Adier. de maiorat. p. 1. q. 24. Gomez in l. 40. Tauri nu. 39. Vafq. lib. 3. q. 9. v. s. r. c. 62. n. 1. Fachin. lib. 8. contr. c. 89. Lpp. de donat. inter vir. §. 14. Canall. q. 249. nu. 2. 3. Gattier in 6. quamuis pactum nu. 60. de pactis in 6. & lib. 2. præf. q. 52. nu. 2. 3. Gratian. reg. 410. Parlador. lib. 2. re. rum quotid. c. 3. nu. 37. D. Hodierna. ad Surd. dec. 206. n. 6. 7.

797 Contractus nominatus non potest rescindi, nec reuocari, ex capite non implemendi, nisi defectus consistat in causa finali ipsius Contractus Aliogr. ad. conf. 1. lib. 1. & conf. 9. Sabell. §. Contractus nu. 5. & §. exceptio nu. 50. §. v. d. itio nu. 37. 38. §. pœnitentia. nu. 1. §. emptio n. 16. Scrafin. dec. 591. nu. 8. seqq. dec. 1133. 1275. Rota p. 13. rec. dec. 419. nu. 18. seqq. & p. 14. dec. 1. nu. 2. seqq. & dec. 519. nu. 21. & seqq. Antum. de donat. lib. 1. præf. 1. §. 1. n. 155. Cyriac. contr. 55. n. 68. Doflissimus D. Noguero. allegat. 6. num. 75. alleg. 18. n. 96. 97. alleg. 22. n. 28. Costa de reintegrat. dist. 1. Tapat. var. sent. tit. 357. Vin. opm. 347 nu. 7. seqq. Bec. conf. 45. Pacion. de locat. c. 60. nu. 28. Rota dec. 616. nu. 12. 13. p. 5. rec. Statil. Pacif. de Saluian. in spec. §. c. vn. n. 161. P. Affl. contr. 44. nu. 27.

798 Et secus si adsit clausula resolutoria. Noguero. d. alleg. 18. n. 98.

799 Sed debet agi ad implementum, vel ad interesse, etiam re integra, Rota par. 2. diuers. dec. 271. in fine, Ludouif. dec. 150. vbi etiam Addit. Tusc. lit. C. conel. 998. Castill. tit. de alim. c. 14. nu. 9. seqq. Vrecol. consult. 53. n. 9. seqq. 65. 91. 87. n. 9. vol. 2. R. Marcan. disp. 1753. nu. 9. seqq. Gratian. & Addentes dec. 159. Larrea allegat. 26. Rota p. 11. rec. dec. 300. Thomat. dec. 287. Rota p. 14. rec. dec. 519. Cocim. acc. 2160. nu. 5. Pacion. de lo ato cap. 60. n. 26.

800 Verum potest agere ad rescissionem, & potest reuocare ad ipsius emptoris electionem, quando res vendita fuit affecta libera, & non erat, siue venditor sciuerit, siue ignorauerit. *Idem l' r'col. cons. 53. & 65. vol. 2. & cons. 61. d. lib. 2.*

801 Sic etiam indirecte potest agi ad rescissionem Contractus nominati, ob non implemētum, agendo scilicet ad implementum, in eius defectum ad damna, & interesse, ac loco interesse petendo sortem, *Ludouif. & Beltram. dec. 88.*

802 Nec resoluitur Contractus modo non impleto, sed agitur ad implementum. *Noguevol. alleg. 22. nu. 27.*

803 Empior non potest recedere à contractu, venditore non tradente rem tempore conuentionis, quamuis res vendita consisteret in pondere, numero, vel mensura, quo casu antea ponderationem, numerationem, vel mensurationem non dicitur contractus perfectus, quo ad periculum, & commodum, sed bene quo ad rem tradendam, & ad interesse, propter moram venditoris. *Affl. dec. 280. Gratian. def. 803. 301. 224. nu. 30. seqq. Vbi quod potest via executiua repetere pretium, non ut pretium, sed ut interesse, & dicit. 207. n. 12. scilicet. q. Aliograd. cons. 12. n. 42. lib. 1.*

804 Quod possit pretendere interesse quanti plurimum, ob moram venditoris in tradendo, sed qualiter probetur. *Mench. de arbit. cas. 120. Aliograd. cons. 45. n. 4. seqq. lib. 2. Affl. dec. 280. l' r'col. dec. 71. n. 4. lib. 3.*

805 Ad quem spectet periculum rei venditæ ante traditionem. *Tusc. lit. E. concl. 125. 126. Sabell. §. periculum & §. venditio.*

Licet contractus locationis, & conductionis sit contractus nominatus, ut diximus, & à contractu nominato non possit recedi, ob non implementum. *Pacion. de locat. cap. 60. nu. 26.* Et sic non licet ab eo recedere ob non adimplementum, sed est agendum ad adimplementum, *l' sicut. C. de action. & obligat. Raudens. cons. 43. n. 14. Marefcot. lib. 1. var. c. 90. n. 30. Corcin. dec. 329. n. 3. 4. Rota r'col. dec. 121. n. 1. p. 4. tom. 2.*

806 Tamen ab hoc contractu potest recedi, puta si conductor non adimpleat ex parte sua, soluendo pensiones. *l' idem C. locat. Idem si locator non adimpleat. Rota apud Marches. de commiss. p. 1. fol. 1085. sub. nu. 7. Pacion. d. cap. 60. nu. 27.*

Maxime si concurrat, quod non possit vii re, culpa locatoris, & quod res sit integra. *Ludouif. dec. 130. n. 1. & seqq. Pacion. sup. n. 29.*

Conductor recedere potest à conductione, ne dum si locator rem non tradat, sed etiam si postquam tradidit, uti non patitur, seu impedit. *Pacion. sup. nu. 30.* Quamuis impediat tantum in parte. *nu. 31.* Nedum si impediatur ab ipso locatore, sed etiam si ab alio, quem ipse posset impedire. *n. 32. Vt*

Tom. IV.

locator non possit purgare moram, nisi statim, & re integra. Nec potest velle dare rem per tantundem temporis. *Pacion. sup. n. 33. 34.*

Contractus locationis, & conductionis operarum, est contractus nominatus, ut diximus, Ideo in illo non est locus pœnitentiæ, & sic reuocationis. *Azo. in summa. C. locati post nu. 29. C. aualer. dec. 420. nu. 3. D. Galeota contr. 69. n. 6. lib. 1. Rota post Zachia de salario dec. 32. nu. 9.* Secus si pensio, aut merces non sit certa, nam tunc est contractus innominatus. *Bal. in l. contractus. 16. nu. 16. C. de fide Instr. Et ideo re integra ille reuocari potest, quamuis aliquis ex contrahentibus, aliquas fecisset expensas. l' si pecunias ff. de condit. causa dat. Rota coram Peciis dec. 6. ad finem. quæ est etiam apud Merches. de commiss. p. 3. fol. 109. Pacion. de locat. c. 17. nu. 74.*

807 Contractus mutui, vel depositi, vel donationis, siue innominatus, an sit iudicandus quando quis alteri non flagranti dixit: accipe istas pecunias, pender à coniecturis, de quibus *DD. in l. cum quid ff. si cert. petat. Mench. de arbit. cas. 88. & de praes. lib. 3. p. 51. 34. Merches. dec. 692. Rota p. 9. r'col. dec. 309. p. 11. de. 315. & bell. §. Testator. nu. 4. §. Titulus n. 2. §. mutuum. nu. 2.*

808 Sed videbimus An transactio sit contractus nominatus, an innominatus, ad hoc, ut habeat, vel non locus pœnitentiæ, ante implementum? Quod sit contractus innominatus dicit *liar. in l. siue apud 28. C. de transact. nu. 21. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 8. n. 10. 11.*

Et alii apud *l' r'col. de transact. n. 6. nu. 4. seqq. Ros. dec. 74. n. 1. p. 14. recent. Olea de cess. iur. tit. 6. q. 7. n. 12. Oroz. de apic. iuris lib. 3. c. 12. yriac. contr. 128. n. 45. Sess. dec. 131. nu. 2. Ios. Ludouic. dec. Perus. 18. n. 40.*

809 Et sic quod ante implementum non producat actionem. *Decian. cons. 102. nu. 6. vol. 3. Natta cons. 465. nu. 3. vbi de transactione, Gomez var. lib. 2. c. 5. n. 1. Mantica de tacit. lib. 24. tit. 8. nu. 12.*

810 Ideo re integra licitum erit paribus ab ea recedere, & pœnitere *l' si pecuniam ff. de condit. caus. dat. Gomez. d. c. 8. Contr. var. lib. 1. c. 14. nu. Pistor. qq. iur. 140. nu. 115. seqq. Carpoz. dec. 292. n. 4. seqq. post alios l' r'col. de transact. qu. 6. nu. 52. seqq.*

811 Sed quod in transactione, siue attendatur ius Civile, siue canonicum, oriatur actio ante adimplementum, nam iure civili inspecto, est contractus, qui solo consensu perficitur *l. cum te. 5. l. minor. em 20. in fin. C. de transact. l. pactum 17. C. de pactis l. 2. C. de act. & obligat.*

812 Et est ex illis, qui ante adimplementum, producant actionem, & sic est contractus impœnitibilis. *l' fratris 10. l. quamuis 39. C. de transact.*

813 Si vero attendamus ius Canonicum, magis firma est conclusio, quia illud soli naturali obligationi, & pacto nudo actionem tribuit.

Ecc

Qual.

- Onat. de contract. tom. 1. tract. 1. de contr. ingener. disp. 2. sect. 1. n. 109. Gomez. var. tom. 2. c. 8. nu. 4. Gratian. disc. 803. n. 5. seq. Merenda. l. b. 2. p. 33. n. 5. Genuen. pract. c. 689. Parlador. rer. quott. lib. 2. c. 3. n. 32. Turr. et amb. disp. 1. q. 10. n. 12. sec. 1. Vrecol. d. q. 6. n. 57.*
- 814 Eo magis, quod etiam contractus innominati ex conventionione non ex implemento legem accipiunt, ut notat Saly. in leum mota. num. 6. C. de trans.
- 815 Sed quod transactio sit contractus nominatus, dicunt Fore val. dialog. 46. C. q. lib. 1. Mis. scell. c. 23. Aliograd. conf. 174. n. 48. lib. 2.
- 816 Ea ratione, quia transactio habet nomen elegans, & speciale, per quod discernitur ab aliis contractibus, suum titulum habet distinctum à ceteris, & consequenter nominatus contractus censi debet C. pres. d. c. 23. n. 6.
- 817 Quod non sit contractus innominatus, vel nominatus, sed quoddam pactum nudum de e dubia lite incerta, aliquo dato, vel promissio, Cuius in l. iurgentium 7. ff. de pactis. l. ab. in rational. ad l. 2. ff. de iure iur. Morla in empor. l. p. tit. 4. n. 5. Richard. l. b. 4. instit. in. 6. de action. qu. 27. num. 48. Merenda contr. inc. lib. 18. cap. 4. num. 17.
- 818 Quod transactio, viriisque consensu inita, (antequam sit stipulatione, aut iuramento munita, vel traditione rei roborata) sit contractus innominatus, celebratus pacto nudo, aptus parere actionem, tam de iure civili, quàm maxime de iure canonico, probat Vrecol. de transact. q. 6. n. 24. seqq.
- 819 Ideo quomocumque sit, siue transactio sit contractus innominatus, siue nominatus, in ea non habet locum poenitentia, etiam attentio iure C. jili, nam ex illa oritur actio ante adimplementum, & ab ea non licet recedere, nam licet in contractibus innominatis sit locus poenitentiae, aduersario non implente, ad d. ex. l. si pecuniam. in princ. ff. de cond. b. caus. dat. Hoc tamen fallit in contractibus innominatis, qui ordinantur & diriguntur ad lites finiendas, ut est transactio, cuius speciali favore inductum est, ob publicam utilitatem, quæ in dirimptione, & litium extinctione consistit, ut ea facta firmiter obleruerit, & non ioret poenitentia, tam in actore, quam in reo, etiam si incontinenti, re integra, ex partibus aliqua vellet recedere, ex rex. l. si aris 10. C. l. quamvis, C. de transact. Decim. conf. 64. n. 9. lib. 3. Fessembec. conf. 31. nu. 16. Larrea alleg. 26. Surd. dec. 166. n. 12. Gruell. dec. 111. Carter. var. p. 1. c. 18. n. 44. Gallerat. de renunciat. cent. 1. renunc. 18. n. 12. Ludovis. & add. dec. 216. n. 2. 4. Barbos. lib. 3. vote. 76. à num. 119. Prat. obs. 54. Reres Opusc. lib. 2. sect. 2. Oroz. de opic. iur. lib. 3. cap. 12. num. 20.
- 820 Præcipue si sit facta pro resto, & saldo aliquo. Fessembec. conf. 70. num. 5. conf. 106. nu. 5. 6. Surd. conf. 447. num. 39. Mantica de facit. lib. 1. tit. 8. num. 38. & lib. 26. tit. 1. num. 6. Gratian. disc. 721. n. 35. Aliograd. conf. 104. n. 49. lib. 2. Hoing. conf. 22. Staib. resol. 75. n. 10. 11.
- 821 Etiam si solvatur poena, per l. rescriptum. 11. §. si pacto ff. de pactis. Gratian. disc. 672. n. 12. 13. Gallerat. de renunciat. cent. 1. renunciat. 37. n. 14. l. as Ludovic. dec. Persf. 18. num. 40. 41. Rota dec. 136. n. 1. 2. p. 6. recent.
- 822 Siue transactio sit facta ad liberandum, debitorum, siue ad obligandum. Mantica tit. 8. n. 38. Hoing. d. conf. 21.
- 823 Potest revocari transactio, si sit facta sub illa conditione, si Princeps facultatem concesserit, donec illa concedatur, ut in concordia facta super beneficio, sub conditione impetrandi beneplacitum apostolicum. Gonzal. al. reg. 8. Cancell. gl. 12. ex n. 80. Et in alienationibus quibuscumque prohibitis. Grat. au. disc. 514. M. rescor. lib. 1. var. c. 14. Thor. p. 1. comp. vers. assensus an præsumatur, & vers. alienatio rei feudalis. Caronal. de iudic. lib. 1. tit. 3. dispus. 23. à num. 23. D. Galeot. lib. 2. contr. 66. nu. 26. 27. Riccompaxi alienat. rei Eccles. dec. 36. 85. Cirrba de success. feud. §. 1. gl. 15. nu. 65. Ciarr. lib. 1. cap. 39. ex num. 37. Barbos. voto 126. n. 68. lib. 2. Salgad. labyr. p. 1. c. 33. à num. 22. C. p. 2. cap. 21 à num. 40. Olea de cess. iur. tit. 8. q. 3. n. 22. 23. licet contra teneat Molina de primogen. lib. 4. c. 3. n. 48. bene Valeron. de transact. tit. 4. q. 2. num. 39.
- 824 Dicitur exceptio litis finitæ, quæ litis ingressum impedit, & expedit illam servari, Hoing. d. conf. 21. Rota recent. dec. 447. num. 1. p. 2. Staib. d. res. 75. n. 14. Laralb. conf. 28. nu. 20. Nos al. Ront. dec. 7. n. 9.
- 825 Benevenerum, licet regulariter, ex rex. d. l. quamvis C. de transact. non sit locus poenitentiae, id procedit in liberatione nata, & tam per transactionem perfecta, secus est in liberatione nascitura, & pendente ab adimplemento alicuius rei, vel causæ, quia tunc habet locum poenitentia, nisi debitor impleverit, vel sit paratus adimplere Torre d. camb. disp. 2. q. 23. n. 33. seqq.
- 826 Vbi verò transactio reperitur stipulatione, iuramento, aut traditione firmata, dicitur contractus nominatus, ut de ea, quæ habet stipulationem. Coccin. dec. 329. num. 6. dec. 2302. num. 23.
- 827 Quæ per non adimplementum non rescinditur, sed debet agi, ut impleatur. Coccin. dec. 2160. n. 5.
- 828 Etiam si in ea dictum fuisset, quod in eventum non adimplementi possit recedi à contractu, quia hoc intelligitur postquam fuerit actum secundum dispositionem iuris, ut scilicet adimpleretur, & non fuerit adimpletum, nam alias ex eodem pacto resisterent duæ specialitates, ut videlicet possit rediri ad præstata iura, absque eo quod antea fuerit actum pro adimplemento, quod est contra ius, Coccin. dec. 229. n. 6. 7. dec. 2160. n. 8.

829 Nisi tamen implementum respiceret substantialiam, & causam finalem contractus, sine qua alter ex transigentibus non contraxisset, ut planè *Rota dec. 70. num. 7. seqq.* apud *Torre de pact. suc. succ. & reol. cons. 33. & 65. & de transact. qu. 6. in fine.*

Donatio, licet aliqui velint non esse contractum innominatum, alii esset contractum anomolum: Tamen vera opinio est, quod sit contractus nominatus, *Clar. §. donatio qu. 1. num. 2. Surd. conf. 369. nu. 9. Menoch. conf. 383. nu. 53. Hermosill. in l. 1. gl. 1. num. 3. tit. 4. qu. 5. Barbosa. in l. si donationis 9. n. 3. C. de his, quæ vi, & in l. donationes, quæ C. de donat. inter, Robl. de represent lib. 3. c. 12. nu. 2. Catell. de donat. disc. 1. particul. unic. n. 23. Antun. de donat. lib. 1. prælud. 1. n. 36.*

830 Et licet sit vera conclusio sup. firmata, quod in contractibus innominatis habeat locum pœnitentia, illa fallit favore dotis, l. si ego §. 1. ff. de in re dotium, *Surd. de alim. tit. 9. qu. 23. n. 31. Gomez var. tom. 2. c. 8. vbi Ayllon. Salgad. labyrinth. cred. p. 1. c. 33. n. 15. 16.*

831 Falluetiam favore piæ causæ, *Surd. sup. n. 32. post alios, Viscont. conclus. in v. verb. pœnitentia, Nos ad Rouis. dec. 7. n. 9.*

832 Contractus, & Actus reuocabilis non sit irreuocabilis per iuramentum, *Postius resol. 141. nu. 23. Seraphin. dec. 427. nu. 7. Castald. consul. 159. n. 12. con. ult. 171. n. 5. Peab. de aqueduct. lib. 3. c. fin. qu. 42. n. 58. & seq. & n. 70.*

833 Nec obligationem extendit, sed suscipit naturam actus cum usdem additionibus, & qualitatibus, quæ in principio promissionis adsunt, *l. fin. C. de nec. num. per. l. sed si possessorium, §. item si in ræro. ff. de iureiur. Manth. de euict. q. 34. n. 25.*

834 Et iuramentum novam, & validam obligationem non inducit, sed solum iam indictam strictius confirmat, *Palma nepos alleg. 16. nu. 7. 8. Iovius de solemn. in contract. gl. 16. §. 8. n. 8. & seqq.*

835 Differt nullitas à Reuocatione contractus, quia reuocatio propriè, vel est distractus, dum utraq; pars contrahens distrahit, aut resoluit contractum, cum iisdem solemnitatibus factum, ut diximus, in definitione distractus, & dicemus hic n. 841. Vel vna pars sola ex contrahentibus reuocat, quod potest accidere, si contractus claudicat, puta si sit factus contractus cū minore, Ecclesia, vel alia persona priuilegiata, quæ ultra eius consensum, requirit alias solemnitates, puta decretum Iudicis, assensum Apostolicum. Ut diximus sup. hic, licet alias sit in eius arbitrium stare, vel non contractui. *Cancer. var. lib. 1. c. 37. nu. 9. Franch. dec. 35. n. 2. 3. Thes. lib. 3. qu. 37. num. 51. Merlin. coner. 21. n. 10. lib. 1. Gratian. disc. 27. nu. 41. vbi etiam Luca, Mesa lib. 2. var. c. 24. à n. 29. Surd. dec. 70. vbi Censal. & Moderna.*

836 Vel in feudi alienatione, quæ requirit assensum Regis; vel rei emphyteuticæ, quæ
Tom. IV.

requirit consensum Domini directi, Ut similiter diximus sup. bre.

837 Ideo nè res sit in suspensio, potest minor cogi, vel Ecclesia, ad declarandum, an vellet stare contractui, vel ab illo recedere, *l. Inlin. nus §. si quis colludente, ff. de action. empr. Montan. de eus. c. 33. n. 458. seqq. Surd. conf. 9. num. 19. dec. 69. n. 23. dec. 179. nu. 9. Sperell. dec. 155. n. 16. seqq. Gratian. disc. 98. n. 10. seqq. 549. n. 7. D. Romaguer. ad Conciol. ad stat. Eng. lib. 2. rubr. 56. nu. 56. seqq. D. Luca ad Franch. dec. 35. Gross. ad pragmat. Sicil. §. 32. numer. ult. fol. Ciroc. disc. 71. n. 48. Cancer. var. c. 13. nu. 91. Staiban. ref. 159 & in obs. 109. D. Ricc. Pepoli in praxi p. 1. tit. 4. c. 2. n. 22. Nos sup. n. 691.*

838 Et minor non potest pro parte contractû approbare, & pro parte non, *DD. sup. citati.*

839 Reuocatio actus, & contractus an exposcat eandem solemnitatem, quam exigit illius actus? Sic, *Salgad. de protect. p. 2. c. 16. nu. 62. Catell. de donat. tom. 1. disc. 2. p. 10 à n. 84. Noguera. alleg. 15. n. 204. Olea de cess. in v. tit. 2. qu. 5. à nu. 22. D. Mansi consul. 449. n. 29. Boccat. ad constit. Egid. lib. 5. gl. 8. n. 5. Montan. de tut. c. 33. n. 331. Giurda dec. 49. n. 13. Baron. de eff. min. atar. circa contract. eff. 11. n. 47. Iovius de solemn. in contract. min. gl. 16. §. 7. n. 187. seqq. Pacson. de locat. c. 58. on. 11. seqq. Sesse dec. 355. n. 13. Salgad. de protect. p. 2. c. 1. qu. 209. seqq. & c. 16. nu. 62. Valens. conf. 117. nu. 92. 53. Card. Luca de alienat. disc. 5. n. 9. de donat. disc. 28. n. 7. Luca ad Gratian. disc. 168. n. 1. Censal. ad Surd. dec. 70. & 128.*

Cum sit eiusdem naturæ contractus, & distractus, *Bar. in l. et idem. in princ. ff. de condit. furt. l. de tutela, C. de in integr. restit. l. ab emptione ff. de pactis l. 1. C. quando hic ab empt. disced. Franch. dec. 48. n. 6. dec. 36. nu. 7. Gaill. obs. 2. nu. 15. Salgad. sup. na. 207-208. Antun. de donat. lib. 1. prælud. 2. §. 2. nu. 44-45. Pacson. sup. Pereira de potest. elig. c. 7. nu. 15. Escob. de ratiocin. c. 14. n. 42. Gratian. disc. 168. Causall. qu. 897. n. 846. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 2. nu. 15. seqq. Barbosa. in l. ha res absens. §. proinde n. 13. ff. de indic.*

840 Sed non requiruntur, si tales solemnitates fuerint adhibita, non ex necessitate, sed ex partium voluntate, *Gratian. disc. 168. vbi etiam Luca, Tusc. lit. 5. concl. 328. Osajob. dec. 52. nu. 10. Sic solemnitas non necessaria si fuerit adhibita, sed minus legitimè non vitiat actû, quia abundans cautela inepte adhibita non nocet, Felin. in ex. cum ordinem. n. 2. seqq. de rescript. & in cap. ex uniuersa, n. 12. de iur. iur. Addit. ad Sanfel. dec. 350. versus finem. Sic si statutum requirat duos testes, si fiat adhibiti quinque, in reuocatione requiruntur duo, non quinque. Barry de success. lib. 10. tit. 11. de res. testam. nu. 3. Surd. dec. 128. Mantica de success. p. 4. qu. 4. art. 1. nu. 39.*

841 Verum solemnitas, quæ non est à statuto inducta, sed de partium voluntate addita, si non fuerit adhibita, actus remanet nullus, *Iovius gl. 16. §. 1. art. 1. nu. 257. Aliograd. conf. 26. Ecc 2 n. 19.*

n. 19. lib. 1. maxime ex clausula: *nec aliter*, Gratian. & Luca disc. 197. *Verbos. claus.* 31. n. 16.

Verum non sufficit solus consensus in dissolutione, sed requiritur actus retrosimilis, ut si in contractu adfuit precarium, seu constitutum, & stipulatio, & scriptura, requiritur etiam in distractu, Pacion. d. c. 58. de locat. nu. 15. *Surd. conf.* 136. n. 25.

Sed solemnitates statuti Romæ, quæ requiruntur in contractibus minorum, mulierum, & aliorum, sicut requiruntur in donatione, requiruntur in retrodonatione, si prima donatio sit perfecta, D. Constantinus. ad stat. Romæ ann. 44. num. 369. *Andreol. contr.* 133. num. 16. *Bondey. coll. fl. legal.* 16. n. 52. & 59. *Benintend. dec.* 21. *Merlin. dec.* 205. *Duroz. dec.* 176. *Rota post Torre. de pact. dec.* 154. n. 10.

Requiruntur in remissione iurium, etiam iacita, D. Constantinus. sup. n. 399. 400.

Requiruntur in confessione de recepto, D. Constantinus. sup. n. 425. *Granut. theor.* 25. nu. 21. *Gross. de contr. minor. inspec.* 3. q. 21. *Rota dec.* 485. n. 15. coram *Peutinger.* & dec. 306. num. 33. p. 13. rec.

Requiruntur in queratonicibus, & liberationibus, D. Constantinus. sup. n. 435. 436. 461. 358. *Rota dec.* 145. nu. 4. p. 3. rec. & dec. 291. num. 8. p. 18. *Gross. de contr. minor. inspec.* 3. q. 18. *Exxon. ad stat. Urb.* 151. nu. 38. & seqq. *Rota dec.* 975. n. 7 p. 18. tom. 2. rec.

Sic, si in aliquo loco, ex statuto in contractu requiruntur testes de loco, in reuocatione illius debent esse testes eiusdem loci, *Surd. dec.* 129. n. 4. seqq. *Hodiern. ad eum dec.* 135. *Barry sup.* n. 8.

Quod ad dicta sup. n. 859. difficultas est. An à maiori parte Vniuersitatis, possint reuocari gesta per totam Vniuersitatem, nemine discrepante. Et R. Marin. ad R. *Reuer. dec.* 338. dicit non posse, ex *Adamo in S. plebiscitum*, *Cranet. conf.* 332. lib. 1. n. 1. Sed contra tenet Luca ad Gratian. d. disc. 168. nu. 6. ex *Simone cell. de decret. in prefat.* n. 44.

Eadem solemnitates requisitæ in contractu requiruntur in ratificatione, *Surd. de alim.* nu. 8. *pru. l. 22. n. 6.* *Alto grad. conf.* 36. nu. 16. 17. *Gemma dec.* 35. *Barbos. in l. si ut proponis. n. 6. C. de eupt. Ludouic. dec.* 295. 433. nu. 9. *Farinac. dec.* 557. *Seraphim. dec.* 1242. post alios *Censal. ad Surd. dec.* 70. n. 7. *Tusi. lit. R. conclus.* 24. *Sabell. ratificatio. n. 9.* *Rota p. 11. dec.* 324 p. 13. *decis.* 408. p. 14. dec. 193.

Verum non omnes solemnitates requisitæ in actu faciendo requiruntur in declaratione, nam declaratio nihil de nouo facit, *Surd. dec.* 70. num. 1. *Roman. conf.* 487. *Calcan. conf.* 48. n. 170. *Cassador. dec.* 33. *Cancer. var. c. 8. de donat. sub n. 180. & 181.* *Capyc. dec.* 182. *Censal. ad Surd. dec.* 70. n. 8.

842 Si quis habet facultatem reuocandi contractum, ut effectum sortiat, est intimanda reuocatio, ut suum effectum sortiat, P.

Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 36. *Gomez lib. 2. var. c. 5. c. 6.* *Diximus hic in princ.*

843 Dominus, an, & quando possit reuocare contractum, vel alium actum, per procuratorem, vel nuntium faciendum, disputant *Hermosillan l. 4. gl. 1. n. 55. tit. 4. p. 5.* *Ayllon. ad Gomez. lib. 2. var. cap. 4. n. 4.*

Sed reuocatio debet notificari contrahentibus, alias non officie illis, *Tbes. decis.* 105. *Castar. dec.* 30. nu. 12. *Farinac. q. 25. n. 100.* *Giurba dec.* 79. n. 20. *Costa de ignor. cens. q. 24.* & *Mesa lib. 3. var. c. 43.* *Monter. dec.* 43. post mille nu. 8.

Olea de cess. iur. tit. 1. q. 1. n. 26. & seqq.

844 Reuocatio pro facta habetur ubi eius causa adest, sed non fuit facta ex repentina morte, vel alio impedimento, *Molin. de primogen. lib. 1. c. 9. n. 37.* *Fontanell. de pactis tom. 12. claus. 5. gl. 8. p. 3. n. 63. & seqq.*

845 Si quis in contrahendo reservauit sibi potestatem contractum reuocandi, tale ius personale est, nec transit ad heredes, *Molina de pr. mog. lib. 1. cap. 9. nu. 36.* *Fontanell. de pactis cl. 4. gl. 28. n. 35.* *Menoch. conf.* 155. nu. 17. *Morch. de diuis. bonor. lib. 2. c. 6. ex n. 91.* *Vasq. opusc. de re. stat. c. 6. §. 3. dub. 2.*

In licitatione iudiciali quando contractus rei emptæ subhasta dicatur perfectus, Ad hoc ut non sit locus pœnitentiæ, & reuocationi?

846 Dicitur perfectus contractus quando, factis subhastationibus, cum illis verbis: *Quod plus offerenti dabitur, quis vadit, & offert in iudicio, nam obligatur ex sua oblatione: itaut perfectus dicatur emptionis, aut locationis contractus, adeo ut non amplius locus sit pœnitentiæ.* *Bar. in l. licitatio, in princ. ff. de public. & V. Eligal. & in l. si tempora. n. 3. C. de fide instr. & iure bast. fiscal. lib. 10. *Asin. de execut.* §. 6. c. 2. & §. 4. c. 86. *Cesar. qq. Peregr. q. 37. n. 1. 2. 3. 4.* *Arias de mesa lib. 2. c. 20. nu. 4.* *Hodiern. contr.* 40. *Nig. de subhast. cap. 7. §. 1. & 2.* *Ricc. collect.* 1726. *D. Capon. discep.* 144. n. 3. *Diana res. p. 9. tract. 8. res. 57.* *Anzun. de donat. p. 2. lib. 1. c. 11. n. 39. seqq.* *D. Maradei sup. prag. sing. 214. n. 6. seqq.* *Starbax. res. & obs. 20. lib. 1. *Giurba obs.* 97. n. 4. seqq. obs. 98. n. 1. seqq. *Rebuff. de subhast. art. 4. gl. Vnic. nu. 34.* *Nig. cod. tract. c. 7. §. 1. n. 1.* *T. ap. ad ius Regni lib. 6. tit. de locat. rerum fiscal. tit. 2. n. 6. fol. 35.* *Sadavin. resp. fol. 195. at. nu. 15.* *Affl. dec.* 340. sub n. 4. *Menoch. conf.* 1121. n. 3. *Amat. resol.* 38. n. 1. *D. Albrit. de inconstit. q. 43. n. 28. seqq.***

847 Itaut non admittitur aliqua pretii adiectio, nec res ab emptore amoueri, & dari in alio iuratori l. 1. 2. C. de *Vendit. rerum Cluit. lib. 10. l. eos C. de diu. prad. lib. 11. *Lucius §. fin. ff. ad municip. Marc. dec.* 566. *Boer. dec.* 219. *Magon. dec. flor.* 132. *Mestrill. dec.* 84. d. nu. 2. *Auendan. de exequ. mar. d. lib. 2. c. 12. n. 9.* *Parlador. lib. 2. c. fin. 6. p. §. 10. n. 14. seqq.* *Gutierrez de gabell. q. 146. post alics *Hermosill. gl. 8. l. 53. n. 4.* *Amat. d. resol.* 38. n. 1. seq. *D. Albrit. de inconstit. in indic. q. 43. num. 114. seqq.***

848 Quia illa verba plus offerenti dabitur inducunt

- contobligationem præcisam. *Amat. dec. Mart. ch. 67. n. 1. Castill. dec. 7. n. 9. Posib. de subbast. inspect. 34. n. 1. & 26. & n. 33. & seqq. Masrill. dec. 84. c. 3. Amat. ref. 38. n. 1. Capic. Latr. consult. 3. n. 2. Nig. de subbast. c. 7. §. 6. Berlich. lib. 1. concl. 81. num. 18.*
- 849 Cum fides hastæ fiscalis non debeat deludi. *Fodoch. de subbast. c. 5. n. 37. Capic. dec. 36. n. 5. Tunic. d. S. concl. 715. n. 9. Masrill. d. dec. 84. n. 2. Nig. c. 7. §. 7. n. 2. Cyprien. discept. 144. to. 3. D. Tranchedin. consult. 68. n. 14.*
- 850 Alias damnum resularer publico, cum difficilius inuenirentur licitatores. *Marinis lib. 1. c. 147. n. 19. D. Tranchedin. sup. n. 15.*
- 851 Nec vinatur contractus propter interval- lum temporis, inter præconium, & stipula- tionem emptoris, ad notata in l. 1. §. 1. ff. de verb. obligat. *Posib. d. inspect. 34. num. 52. licet con- tra dicat Ridolfin. in praxi p. 1. cap. 15. num. 123. seqq.*
- 852 Quamuis licitator sit ipsemet creditor. *Mangil. de subbastat. q. 37. n. 5. Posib. eodem Tract. inspect. 35. n. 15. D. Albrit. sup. n. 33. 119. seq. ubi quod neque possit pœnitere hæres oblatores mortui ante confectum instrumentum, nec dicere de nullitate, non appellare, eo magis si oblatores cepit possessionem, & in casu con- trario locatur, aut venditur res in sui dam- num.*
- 853 Nec recipitur oblatio noua, quamuis ad- veniat momento temporis post extinctionem candelæ. *Afin. de execut. lib. 2. c. 2. fol. 141. n. 20. Caroc. de locat. sit. de vestigal. p. 3. q. 3. n. 9. Amat. resol. 38. n. 1. 16. Auendan. de exeqh. mandat. p. 2. c. 12. n. 9. Sabell. verb. subbastatio. num. 11. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. n. 3. 10. Philip. de subbast. c. 4. n. 13. D. Albrit. sup. n. 31.*
- 854 Quamuis contra dicat Fontavell. dec. 520. n. 21. si fiat in eodem tempore in eodem iudi- ciali. *Capic. Latr. consult. 3. num. 23. Giurba- obf. 98. n. 27.*
- 855 Et dum sumus in contractibus, qui fiunt cum persona incerta, statim quod primus of- fert, videtur contraxisse, mediante præcone, & perficitur contractus. *Corn. cons. 19. n. 3. 4. lib. Alex. cons. 114. lib. 6. Cumia super Rit. Sicul. c. 17. n. 125. seqq. Afin. de execut. §. 6. c. 2. Nig. de subbast. c. 7. §. 2. Rosa dec. 89. post Posibiam de subbast. & idem inspect. 34. n. 26. 28. 10. Philip. de subbastat. c. 4. comment. 4. num. 5. Albrit. sup. num. 114. seqq.*
- 856 Adeo ut fructus pendentes ex tunc per- tinent ad ipsum offerentem. *Gerius Spina cons. 32. Sed quod non nisi facta solutione pretii. Larrea dec. 42. n. 8. 9. 31. Gratian. disc. 864. n. 19. disc. 911. Lora de vita hom. c. 28. n. 61. Cald. de empr. c. 23. n. 19. post mille Giurba obf. 97. n. 29. & 30.*
- 857 Quæ omnia procedunt, quamuis non sit facta scriptura, quamuis possessio non tradita. *Casar. d. 37. n. 3. 4. Griuell. dec. 44. n. 1. Posib. de subbast. inspect. 35. n. 61. D. Albrit. sup. n. 42. Giur- ba obf. 97. n. 25. & 29. Vbi quamuis sit mor- tuus oblatores, nam tenetur hæres.*
- Quidquid dicat contra, si non sit facta scri- ptura. *Bald. cons. 7. lib. 5. Nig. de subbast. c. 7. §. 2. n. 13. Albrit. sup. n. 148. sibi contrarius.*
- 858 Adeo ut cogi possit offerens ad emendum, nec amplius pœnitere poterit, ut post alios tradit Platea in d. l. si tempora n. 2. *Nig. de sub- bast. c. 7. §. 2. Posib. eod. tract. d. inspect. 34. num. 41. seqq. D. Marcian. disp. 91. Demabander. de subbast. c. 5. n. 17. Afin. de execut. n. 2. Rebuff. de præcon. art. 1. gl. 1. num. 4. Clusian. de subbastat. num. 115. 116. & de dat. insolutum c. 15. n. 2. 40. & c. 17. n. 257. Christin. ad consuet. Mechlin. tit. 19. num. 17. Mangil. de subbast. q. 16. n. 6. q. 68. & 86. n. 2. Ca- still. dec. 7. Casar. q. 37. num. 1. Amat. d. ref. 38. num. 4.*
- 859 Et sufficit, ut post præconium vadat ad locum subbastationis, & offerat actuarius, ad hoc depurato, licet iudex abst. *Fodoch. de sub- bast. c. 5. n. 11. & 17. Bertachin. de gabell. 2. p. q. 10. Rebuff. de præcon. art. 4. gl. 1. n. 34. Marin. Frecc. lib. 2. de subfend. in 44. & 45. limit. ad con- sist. constitutionem diuæ memoriæ. Nig. d. c. 7. §. 2. n. 8. 9.*
- 860 Licet contra, quod non sufficiat magister actorum, sed requiratur iudex, late *Albrit. de inconstant. in iudicijs q. 43. n. 149. 150. et Carac. de locat. p. 3. de locat. vestigal. q. 3. n. 4. Rosa dec. 55. p. 1. rec. dec. 132. p. 7. Mangil. q. 70. n. 13. Po- sib. d. sp. 34. n. 27. Vbi secus, si oblatores fuerit per Notariū præsenri pecunia obligatione Ca- merali, & iuramento, nam non datur pœnitentia, & reuocatio. *Rosa dec. 89. penes Posib. & penes Mar. hof. de commiss. p. 1. fol. 1245. Posib. sup. n. 29. Albrit. sup. d. n. 150.**
- 861 Quod adeo est verum, ut offerens sit obli- gatus, si sit acceptata eius oblatio, ut nec per- secundum plus offerentem, censetur libera- tus. *Bar. in d. l. licitatio per textum in l. sabina. ff. de in d. em. adiect. Fab. de monte de empr. q. 5. d. num. 93. Muscatell. in prax. p. 3. gl. venduntur n. 70. Vin. dec. 359. ex nu. 8. Petra ad Capic. dec. 36. n. 4. Cumia ad Rit. Sicul. c. 17. Doctissimus Decim. Amaya in l. 1. C. de fidei & iur. bast. fiscal. lib. 10. n. 18. 39. 40. 41. Phoeb. p. 2. dec. 136. Casar. d. q. 37. num. 5.*
- 862 Nisi secunda oblatio similiter fuisset ac- ceptata, nam cum per primam oblationem fuerit ius quesitum Creditoribus, absque facto eorum ab eis diuelli non poterit. *l. id quod ius- strum ff. de reg. iuris Nig. de subbast. c. 7. §. 1. per tot. & §. 13. R. Capic. Latr. dec. 159. nu. 11. Amat. resol. 38. n. 10. Nos ad Kom. consuet. c. 5. lib. 2. D. Marcian. disp. 91. n. 4. & seqq.*
- 863 Sic deliberatio debet fieri ad fauorem vl- timi, & maioris oblatores. *Burat. dec. 89. n. 1. alias facta minori oblatores, licet ultimo, est nulla. Idem Burat. dec. 735. n. 1. Ridolfin. d. c. 15. num. 125. 133.*
- 864 Et D. Marcian. d. disp. 91. num. 32. 33. dicit oblationem dici acceptatam eo ipso, quod super

super illa est dictum, ut accendatur candela, quamvis oblatio fuisset facta per aliquod tempus, quod iam fuisset elapsum post dictum decretum.

865 Contrarium videtur tenere *Bal.* apud *Cast.* in *l. licitatio. ff. de publ. & veltigal.* *Alber.* in *l. si venditor ff. de in diem adiect.* *Curs. lib. 2. coniect.* ad *fratr. c. 10. ad finem.* *Sicbar.* in *vubr. C. de veltig. num. 5.* Nos vero distinguimus, ut secunda opinio procedat quando adest pactum inter venditorem, & emptorem, ut oblata meliori conditione sit liberatus emptor, per *tex. l.*

866 *Sabinus* in *2. resp. ff. de in diem adiect.* Secunda, si nullum pactum intercesserit, sed tantum generaliter proclamatum est, ut res plus offerenti detur, nam tunc si veniat secundus offerens, & offerat maiorem quantitatem, & sit æquæ soluendo, ac primus offerens, & tunc tenetur venditor stare secundo licitatori, & procedit opinio *Baldi.* Si secundus offerens non sit æquæ soluendo, tunc non liberatur primus, & sic procedit *tex. d. l. Sabinus,* cum *seqq.* Quod procedit etiam de iure hispa-

867 no ex *l. 12. tit. 11. lib. 9. recopil. & l. 10. seqq. tit. 12. eod. lib.* Ea ratione, quia & si oblara fuerit maior quantitas a secundo, ex quo tamen ipse non est æquæ idoneus, sicut primus, non dicitur offerri melior conditio. *l. 4. §. fin. ff. de in diem adiect.* *Amat. res. 38. n. 10.*

868 Sed si venditor acceptet, & approbet secundam licitationem, primus licitator liberatur, ita ut venditor non possit habere recursum contra ipsum *l. si venditor 14. §. sed si emptor. ff. de in diem adiect.* *Amaya* super *trib. lib. Codic. in l. si tempora C. de fide Instrum. lib. 10.* ubi limitat pluribus modis, *R. Capyc. Latr. dec. 159. n. 10. seqq.*

869 Primo in locis ubi est usu receptum per secundum, primum licitatorem remanere, liberatum, nam talis consuetudo est seruanda. *l. si publicanus 4. §. fin. l. locatio 9. §. earum 6. ff. de publican. Guid. Pap. dec. 536. Boer. dec. 248. Audan. in diction. verb. Almoneda. Valenzuol. super l. 4. num. 16. C. eod. de fide instr. lib. 10.* cum iuxta talem consuetudinem censeantur contrahen-

870 tes voluisse contrahere *l. quod si nolit 31. §. qui assidua ff. de adulit. edict.*

871 Secundo in venditione Rerum Ecclesiasticarum, quæ, quamvis fieri debeat subhasta. *auth. hoc ius porrectum, C. de Sac. Sanct. Eccles.* Tamen non sunt adiudicandæ plus offerenti, sed illi, qui offert iustam æstimationem tantum, propter bonam fidem, quæ magis in Ecclesia exigitur, quam in cæteris hominibus. *gl. in c. ea enim. vers. hoc ius, vers. ut plus 10. q. 2.* quam sequuntur *Roman. sing. 55. 762. Doer. dec. 248. n. 2. Dambaud. de subhasta c. 5. n. 21. seqq. Azuned. in l. 2. n. 4. tit. 11. lib. 9. recopil. Valenz. sup. in d. l. 4. n. 15.*

872 Quæ *gl. doctrina* hodiè non seruatur, ut dicit *Rebuff. ad l. ges gallia tit. de pracon. & subhasta. n. 21. Valenz. dan. 15. in fine.* Quia ea præsu-

mitur esse iusta quantitas, quæ pro ea offertur, & tanti præsumitur res valere, quanti emitur. *Pinell. in l. 2. C. de rese. vendit. 3. p. cap. fin.* Et qui præfideri hastæ Ecclesiæ tenetur dare plus offerenti *Bart. in d. l. 4. vbi Plat. & alij. Nos ad conf. 70. Rouit. num. 5. & seqq. lib. 2. Vide infra num. 893.*

873 Prima oblatio acceptata per Extinctionem candelæ firma remanet, quamvis alia oblatio sit duplicati pretij. *l. non est probabilis, C. de rese. vendit. Magon. dec. Fl. 132. Mangil. de subhasta. q. 24. n. 27. Postb. Insp. 35. n. 46. seq. D. Albrit. sup. n. 35. 36. 37.*

874 Quæ procedunt quamvis Iudex vellet nouum terminum concedere, seu prorogare licitationem, vel subhastationem, ut nouus licitator accederet, *Mangil. de subhasta. q. 11. q. 16. nu. 13. 15. q. 24. n. 55. q. 28. num. 10. Rota dec. 55. nu. 3. p. 1. rec. Burat. dec. 703. n. 5. Postb. d. Insp. 35. nu. 50. Albrit. d. q. 43. n. 38.*

875 Et quamvis non esset secutum secundum decretum, *Papon. arrest. 14. lib. 6. tit. 18. Postb. d. Insp. 35. nu. 54. Albrit. sup. n. 39.*

876 Et eo magis procedit conclusio posita, si subhastationibus factis subsecuta esset etiam deliberatio, adiudicatio, & capta possessio. *Mangil. q. 86. nu. 18. Magon. dec. Flor. 132. nu. 2. Postb. d. Insp. 35. n. 55. 63. 64. Maurit. de restit. c. 375. Mangil. de subhasta. quest. 21. nu. 3. D. Albrit. nu. 40. & seqq.*

877 Et quamvis ante rei traditionem, vel pretij numerationem, vel intra sex, aut septem dies, vel ante aliquod breue tempus, alius addatur summam aliquam, quia non admittitur, *Grinell. dec. 94. nu. 1. Postb. d. Insp. 35. nu. 61. Albrit. n. 42.*

878 Dicta habent locum, etiam quod agatur de re Communis, vel minoris, vel Ecclesiæ, *Mangil. de subhasta. q. 28. num. 7. Mastrill. dec. 84. nu. 2. Grin. d. dec. 44. n. 4. Postb. d. Insp. 35. n. 71. Salgad. d. p. 2. c. 2. n. 5. Albrit. sup. nu. 44. 45* Licet contra sit in Ecclesia, ut diximus *§. p. hic n. 871. & Dicemus n. 8. 93. & idè Albrit. n. 50. 51.*

879 Quæ ad eo vera sunt, quod si Iudex admitteret nouam licitationem, iniuriam faceret primo oblato, & ab eo posset appellari, *Papon. arrest. 14. lib. 6. tit. 18. Postb. d. Insp. 35. num. 77.*

880 Et instrumentum factum cum nouo oblatoe esset nullum. *Rota dec. 376. nu. 7. p. 4. rec.*

881 Nec grauficationi est locus, *Rebuff. de præcon. licit. & subhasta. a. 1. 7. gl. 1. n. 18. Papon. arrest. 2. lib. 13. tit. 19. de Veltigal. Mangil. de subhasta. q. 144. num. 1. Postb. d. Insp. 39. nu. 9. Albrit. sup. nu. 49.*

Et maior oblatio in subhastatione recepta, non potest reuocari, etiam de consensu Creditoris, ad cuius instantiam est facta venditio, post completam deliberationem, Cum sit quæ situm ius debitori, pro residuo pretij, quid quid secus sit ante completam deliberationem, qui possunt illi renunciare. *Duran. dec. 448. Postb.*

Posib. de subhast. Insp. 66. n. 13. seqq. Mangil. eo-
dem Tract. q. 71. Rota p. 12. ret. dec. 12. n. 7. seqq.
et dec. 110.

882 Verum ex iusta causa potest Iudex licita-
tionem, & oblationem non sequi. Licitatio, ff.
de publ. & vectig. l. si pignori. ff. faml. ercisc. Afm.
de execut. §. 4. c. 20. n. 3. Mangil. de subhast. q. 71.
n. 5. q. 83. n. 4. & 158. n. 3. Posib. de Insp. 35. n.
131. Quod non procedit si iustum pretium
fuerit oblatum, Mangil. d. q. 71. n. 6. q. 83. n. 5.
Idem Albrit. sup. n. 52.

883 Sic, si statutum, stylus, vel consuetudo aliud
dixerit, Tapat. var. sentent. tit. 4. c. 8. Mangil. de
subhast. q. 11. n. 7. Posib. sup. n. 53. vbi n. 74.
ex Papon. arret. 14. dicit, quod seruanda est cō-
suetudo adinueniendi nouum oblatores, si obla-
tio crescat in Terna, vel maiori parte Rota
post Mangil. de subhast. dec. 20. vbi de stylo A. C.
Positrus sup. n. 117. Cypre. dec. 3. Nig. de subhast.
c. 7. §. 4. n. 12. Albrit. sup. n. 54. seqq.

884 Post recipi noua oblatio, si a decreto fuis-
set appellatum, Rebuff. de pre. lict. & subh. l.
art. 5. §. 1. Mangil. de subhast. q. 131. n. 2. Posib.
d. Insp. 35. n. 95. Albrit. n. 57.

885 Item si qui emittitur non est idoneus, sed de-
fectus, Ferrer. de gabell. n. 281. Posib. sup. n. 96.
Muscatell. in praxi verb. venduntur n. 78. Nig. c.
7. §. 7. n. 15. Albrit. ibid. n. 58.

886 Itē est admittenda secunda oblatio, si præ-
co, vel edictum simpliciter diceret, quod qui
vult emere, vel conducere, veniat ad offeren-
dum intra talem diem, nec adijceret, quod
plus offerenti dabitur, quia poterit terminus
extendi, prorogari, & abrecuari in præiudiciū
præcedentium licitatorum, immo illis iniuris,
& contradicentibus, Mangil. de subh. l. q. 16.
n. 13. Posib. d. Insp. 35. n. 97. Albrit. sup. n. 59.

887 Quod multo magis procedit, si in termi-
no in edicto appositio nullus ad licitandum,
comparuerit, quia tunc creditore postulante
potest Iudex alium terminum concedere.
Luc. Pet. in praxi l. b. c. 12. n. 38. Posib. d. Insp. 35.
n. 101. Albrit. n. 60. 61.

Item si necessaria in subhastatione non in-
teruenerint, quia tunc potest admitti nouus
licitator, Mangil. d. q. 35. n. 2. & q. 36. n. 10.
Posib. d. Insp. 35. n. 98. seqq. Ideo si quando
res subhastata simpliciter posita fuerit, nec fue-
rit additum, quod dabitur plus offerenti, tunc
erit locus pœnitentiæ. Afm. de execut. §. 6. c. 1.
n. 16. 24. & c. 2. n. 14. Tapat. var. tit. 4. c. 15.
Simone. de decret. lib. 1. tit. 1. n. 65. Mangil. q.
16. n. 13. q. 25. n. 6. q. 33. n. 5. 6. Posib. Insp. 34. n. 6.
Rota dec. 30. n. 2. post Tract. Posib. Albrit. sup.
n. 62. 63. 64.

889 Item, si durante termino subhastationis
fuerit licitanti res vendita, vel concessa, quæ
illa venditio habet in se conditionem, nisi in-
fra terminum subhastationis alius accedat, qui
meliores offerat conditionem, l. si tempora. C.
de fide Instr. & iur. bast. fiscal. lib. 10. Fab. de Mon-
te de empt. & vendit. q. 3. in rubr. subhastata mater.

n. 90. & 92. Mangil. q. 12. n. 10. q. 24. in fine, &
q. 37. n. 3. Posib. d. Insp. 35. n. 103. Albrit. sup. n.
66. 66.

890 Quod procedit quando Fiscus, vel Res-
publica vendunt, secus si venderet priuatus.
De Monte sup. rubr. de subhast. n. 92. Afm. de exe-
cut. §. 6. c. 13. in fine, l. doc. de substat. c. 4. n. 8. Pe-
regr. de iure Fisci lib. 6. c. 4. n. 42. Mangil. d. q. 12.
n. 10. q. 34. n. 9. q. 37. n. 4. Posib. d. Insp. 35. n. 109.
110. Albrit. n. 67.

891 2. Procedit dictum in subhastatione pi-
gnoris iudicialis, quæ sit ad instantiam Credi-
toris contra debitorem, nam pendente delibe-
rationis termino, potest tunc alius offerre, &
licitare, l. 1. ff. de in diem adiect. Salust. Tiber. in
praxi A. C. lib. 1. c. 43. n. 7. Nouar. in l. si tempora
n. 1. C. de fide Instr. & iur. bast. Fisc. lib. 10. Va-
los. dec. 37. Posib. d. Insp. 35. n. 113. Albrit. sup.
n. 68.

892 Sic etiā quādo agitur de interesse creditorū,
nam tunc admittitur oblatio maior, etiam cō-
tractu perfecto, & candelā extincta, seu ter-
mino elapso, Nouar. d. l. si tempora n. 9. Rife.
coll. 1726. Burat. dec. 735. in fine, & dec. 786. n.
3. Posib. sup. n. 116. Affl. dec. 36. n. 6. Magan.
dec. Flor. 132. Tbor. in comp. dec. verb. oblatio,
Amat. res. 38. n. 3. Salgad. labyr. p. 2. c. 2. d. n. 12.
Nam habent iura creditorum multa speculīa,
de quibus Salgad. sup. & inter alia, quod licet
in venditionibus factis inter priuatos non li-
ceat ab illis recedere, nec de ur pœnitentiā,
sed hæc conclusio fallit quando venditio sit
subhastata in satisfactionem creditorum, quia
pretio non soluto licita est in constantia, & li-
citur a venditione discedere, Vrsill. ad Affl. d.
dec. 358 n. 4. Sord. conf. 168. n. 14. Gratian. disc.
7. n. 4. disc. 231. n. 20. Hermosill. & Mangil. ci-
tati a Salgad. sup. n. 64. Albrit. sup. n. 69. seqq.
Masull. ad Cypre dec. 36. Magan. dec. 132. Rife.
collect. 1726. D. Maradet sup. prag. d. sing. 214.
n. 14. & seqq.

893 Sic quando tractatur de minoribus, Re-
publica, vel Ecclesia, qui restituuntur aduer-
sus venditionem factam per subhastationem,
si alius post aliquos dies offerat, l. si sine §. qua-
situm ff. de minor. Affl. dec. 340 & ibi l. si l. Quid.
Papa dec. 536. Casa de restit. q. 20. vbi explicat.
Masull. dec. 84. Franc. Autier in c. 31. praxorum.
Rife. collect. 1726. Afm. d. q. c. 84. in fine, Mangil.
de subhast. q. 28. & q. 80. in fine, quia in illis in-
telligitur clausula, nisi alius post, melius offe-
rat, Anton. de donat. p. 2. lib. 7. c. 1. n. 43. seqq.
R. Cypre. Lutr. de 158. n. 5. seqq. Posib. sup. n.
122. vbi ex Paponis lib. 18. tit. 6. arret. 27. dicit
hoc procedere, quādo in licitatione rei mino-
ris, neq; deceptio, neque circumuentio inter-
uenerit, vel solemnitas vlla omissa sit, Si quis
sit, qui multo maioris emere voluerit. D. Ma-
radet sup. prag. sing. 214. n. 19. seqq. D. Maradet
Amat. res. 38. n. 8. Vlac. sup. n. 87. 88.

Contrarium in hoc voluit Albericus in l. si si-
ne §. quasitum, ff. de minor. vbi distinguit res
Caus

Casus. Primò, quando minor, Civitas Ecclesia, vel Fiscus vendendo res suas servavit debitas solemnitates, & facit sicut maior, quia tempore opportuno vendit, & iusto pretio, quamvis postea appareat plus offerens non admittitur, nisi de lorde, & gratia doceretur. *Phoeb. dec. 135. a. n. 6. p. 2. & arrest. 66. Amat. ref. 38. nu. 16. seqq. Mefa lib. 2. c. 20. nu. 12. seqq. Posib. insp. 57. a. n. 46. Antun. sup. nu. 41. 46. l' alaje. consult. 109. n. 4. R. Marin. lib. 1. c. 46. num. 26.* Secundò, Casus est quando debita solemnitas non est servata, quo casu ipso iure non valet venditio, nec restitutione opus est. Tertiò, Casus quando debita solemnitas est servata, *Antun. sup. n. 37. Marin. lib. 1. c. 46. n. 9. Mastrill. dec. 84. de Magistr. lib. 5. c. 9. nu. 21.* Sed minor sua facilitate est laesus, quia vendidit tempore non opportuno, vel non iusto pretio, & tunc restituitur, & ita intelligendum *tex. d. 6. questum Albericum* sequitur *Gregor. Lop. lib. 5. tit. 19. p. 6. Affl. dec. 340. & ibi Vrsill. Mastrill. d. dec. 84. Guttier. pract. lib. 1. c. 38.* Secus si non iusto pretio. *Ant. sup. nu. 46. seqq.*

Sed *Albrit. sup. n. 73. vers. Interdè,* sequitur opinionem *Gnid. Pap. d. dec. 536.* ut recipiatur oblatio, si quis post paucos dies faciat meliorem oblationem, sequitur *Mangil. q. 28. n. 21. D. Galeor. resp. 14. n. 33. cum adiectione, quod non quaelibet laesio sufficiat, ut detur hæc restitutio minori, sed requiratur, vel in tertia parte, ut per Griacell. dec. 44. nu. 9. vel saltem in quarta. Guttier. de gabell. q. 142. nu. 8. Vel in sexta, Vrsill. ad Affl. dec. 340. num. 8. Franch. dec. 224. Mastrill. dec. 84. num. 8. R. Ponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 5. nu. 6. Amat. ref. 38. nu. 21. Sub. dec. 619. nu. 5. 6. Luca ad Gratian. d. disc. 7. num. 6. & Tract. de linea legal. lib. 2. art. 115. Garba obs. 98. num. 6. Diximus sup. q. 37. disputat D. Albrit. sup. n. 79. seqq. Sabell §. subhastatio. nu. 8. Andr. ol. contr. 390. Sabell. Sacmedium. nu. 34. & seqq.*

Subhastatio quandoq; fieri solet cum propositione premii, seu lucri dandi plus offerenti, quod Nos dicimus *Reincanto*, An possit fieri, *Guttier. de gabell. q. 152. & seqq. Larrea alleg. 29. Ca. leasl. de iudi. tit. 1. disp. 8. Amat. resol. 38. nu. 13. Diximus Nos qu. 37.*

34. num. 12. *Albrit. sup. num. 76.*
895 An autem semel, vel pluries possit recipi oblatio, & quod semel tantum possit recipi dicit *Aules, Guttier. r. c. 38. n. 5. sed Albrit. in d. l. si sine dicit si plus posse dari, si constet de deceptione, & illum sequatur Muscatell. d. gl. venduntur nu. 65.* Qui tamen subiungit non nisi bis esse concedendam, vel remitti in iudicis arbitrium, *Nig. de su. h. §. 8. nu. 3. D. Galeor. contr. 14. nu. 45.*

896 In rebus verò, quæ fortuitis Casibus sunt subiectæ, non recipitur nova oblatio, nisi lorde, vel gratia allegentur, *Mangil. d. q. 28. n. 23. Postius d. inf. est. 57. n. 54. Albrit. sup. n. 78.*

An detur resolutio, & reuocatio venditionis, vel locationis in subhastatione, prætextu laesionis, & quæ debeat esse laesio? Quod requiratur ultra dimidium, *Gratian. disp. 7. nu. 10. Nota dec. 53. post Mangil. de subhast. & dec. 12. p. 2. rec. v. 43. In sexta, Franch. dec. 224. Noguerol. alleg. 18. n. 21. C. yrac. contr. 325. nu. 29. R. Ponte de potest. Proreg. tit. 4. §. 5. nu. 6. Amat. ref. 38. nu. 21. Sub. dec. 619. nu. 5. 6. Luca ad Gratian. d. disc. 7. num. 6. & Tract. de linea legal. lib. 2. art. 115. Garba obs. 98. num. 6. Diximus sup. q. 37. disputat D. Albrit. sup. n. 79. seqq. Sabell §. subhastatio. nu. 8. Andr. ol. contr. 390. Sabell. Sacmedium. nu. 34. & seqq.*

Subhastatio quandoq; fieri solet cum propositione premii, seu lucri dandi plus offerenti, quod Nos dicimus *Reincanto*, An possit fieri, *Guttier. de gabell. q. 152. & seqq. Larrea alleg. 29. Ca. leasl. de iudi. tit. 1. disp. 8. Amat. resol. 38. nu. 13. Diximus Nos qu. 37.*

897 Sed vera resolutio est, ut primus licitator non sit liberatus per secundam oblationem, quando in actu licitationis adhuc licitantibus permanentibus, recipitur secunda oblatio, secus contractu peracto, & ita intelligendus est *Bart. sup. Lucas petus in praxi Capitok. lib. 8. c. 2. num. 39. Ferron. ad conf. Burdeg. §. 4. cap. vlt. Damander. de subhast. c. 3. nu. 26. Boer. dec. 248.*

898 *Amat. d. resol. 38. nu. 10.* Quamvis *Cumia in r. Sicil. cap. 17. dicat nu. 124 in fine, esse remittendum in arbitrium iudicis.*

899 Sed si ultimus licitator sit repertus non soluendo, an primus sit liberatus, stante illius meliori oblatione? *Niger. in tract. de subhastat. fol. 37. duos distinguit Casus, a. num. 13. Vnus est si tempore licitationis postremus licitator non soluendo finaliter si post perfectum contractum superueniat decoctio. Primò, Casu non est liberatus primus oblato. Secundò, Casu sic, ubi adducit plures ampliationes, & limitationes. Amat. d. ref. 38. n. 10. Boer. dec. 248. Vin dec. 359. Caroc. de locato lib. 3. de locat. gabell. qu. 3. Cumia r. c. 17. n. 122. seqq. Muscatell. in praxi p. 3. gl. venduntur n. 70. seqq. Muta r. c. 112. nu. 30. Franc. Claper. dec. 4. q. vnic. nu. 6. & caus. 3. q. 1. Auendan. de exeq. mand. p. 2. c. 12. n. 8. Aules. in c. prator. 32. n. 8. Anna sing. 39. Guttier. de gabell. q. 134. Sola sup. Consuet. Ped. tit. de forma pro-*

894 Sic potest recipi nova oblatio reintegra, id est antequam aliquis publicè obtulerit, & promiserit, & publice facta fuerit reuocatio, sicut promissio, *Mangil. quest. 16. Postius inspect.*

- proced.gl.4. *Mastrill. de Magistr. lib.5. c.9. n.22. 23. Arnald. ad Consuet. Burdig. tit. de subhast. §. 1 circa fin. Montanar. in prag. §. 8. de admin. Pn. d. c. 70. Cassan. ad Consuet. Burg. rubr. §. 2. gl. son. principal. n. 22. 23. Rebuff. de pracon. art. 7 gl. 1. num. 21. Tard. Tusc. conclus. 715. lis. S. Manfrell. ad Capyc. Latr. dec. 159. on. 23. 24.*
- 900 Item sciendum est, per oblationem apud acta factam rei Fiscalis v. g. remanet offerens obligatus, sed non Fiscus, nisi accensa Candela remaneat res vendenda, vel locanda, dicto offerenti, vel ultimo licitatori, vel unico licitatori, alias ante accensionem Candelæ, & illius extinctionem non potest dici perfecta locatio, aut venditio, latè *D. Sadarinus resp. 13.*
- 901 Sed talis obligatio offerentis non emptio, sed respectu Fisci, est pactum de vendendo, respectu oblatois est pactum de emendo, *Mangil. de subhast. qu. 71. in princ. & q. 71. Mangil. q. 80. nu. 14. Nig. eod. tract. c. 7 §. 1. nu. 1. Asin. de execut. §. 6. c. 1. num. 24. & §. 4. c. 86. n. 4. c. 83. num. 1.*
- 902 Immo quando per Magistratū acceptatur oblatio non inducitur ex parte Camaræ perfecta, & pura promissio, & obligatio de vendendo ipsi licitatori, sed conditionalis, nimirum, si intra tempora subhastationis fiet melior conditio ab alio, *Arias de Mesa resol. 20. n. 2. lib. 2. Montan. de regal. verb. veltigalia nu. 10. & coll. 4. Claper cent. fiscal. caus. 3. p. 1. n. 4. & 6. & causa 4. qu. unic. num. 1. Sadarin. resp. fol. 196. num. 17.*
- 903 Si vero in bannis pro venditione, seu locatione rei Fiscalis, adsit clausula: *& deliberabitur plus offerenti: si ita placebit Magistratui*, tunc remanet condicionalis dicta obligatio Camaræ, nam remanet in arbitrium Magistratus vendere, vel non vendere, nam multoties exponitur hasta ad sciendum valorem rei, vel animo vendendi, si condignum pretium offeratur, & non aliter, *Mangil. de subhast. qu. 158. Nig. c. 7. §. 1. n. 22. §. 2. nu. 18. Asin. de execut. §. 6. c. 1. in fine, & c. 2. n. 14. in fine, Aviles in c. pretorium. 32. verb. de puiar. n. 1.*
- 904 Et quandoq; expedit dari minus offerenti, *Mangil. q. 69. n. 3. & d. q. 158.*
- 905 Nam ut ineatur emptio, & venditio, consensus deliberatus, & substantia debet esse de presenti, non respicere futurum, aut expectare perfectionem de futuro, *Fab. de Monte de empt. q. 5. n. 50. §. 1. Gratian. disc. 345. n. 43. seqq. Mangil. de subhast. q. 26. n. 13. seqq. Rota Roman. dec. 725. n. 3. seqq. p. 2. rec. Gutier. de gabell. q. 47. n. 15. Vide Nos infra n. 945.*
- 906 Post oblationem acceptatam exponuntur aliæ candelæ, facientes mentionem de dicta oblatione acceptata, & invitatur denuo plus offerentes, & faciunt incantus, quæ secundæ candelæ exponuntur in locis consuetis super prima oblatione, *R. Tap. in ias. Regui d. tit. 2. n. 6. post princ.*
- 907 In aliquibus locis per magistratum traditur Victori virga, qui eam deosculatur, & quando Victor non est præsens traditur of-
fuario loco patris, apud alios, & apud Nos fit deliberatio per extinctionem candelæ, latè *Sadarin. resp. fol. 196. at. n. 20.*
- 908 Sed difficultas est, si post extinctionem candelæ, vel virgam deosculatam, res pereat, cuius periculo pereat, Regiæ Curiæ, vel offerentis? Quod pereat oblatois facit, quia est iam perfectus contractus, *Idor. de subhast. c. 3. n. 15. 17. 26. Auendan. p. 2. c. 12. n. 7. qu. 15. Ricc. collect. 1726. Hermosil. d. l. 52 gl. 7. n. 40. Rebuff. de pracon. n. 6. Mangil. q. 26. q. 27. n. 23. q. 51. n. 3. q. 80. qu. 86. nu. 20. Nap. de subhast. in proem. n. 1. seqq. c. 26. n. 1 fol. 198. cap. 30. nu. 1. Montan. de regal. verb. veltigalia. n. 27. Asin. de execut. §. 6. c. 1. nu. 25. c. 10. n. 15. & §. 4. c. 86. n. 5. Amat. resol. 38. Mastrill. dec. 84. Boer. dec. 248. n. 2. Tap. sup. fol. 35. 36. Tusc. lit. E. con. l. 124 n. 37. Thes. qu. 101. lib. 3. Thor. in comp. dec. verb. oblatio oretenus facta, Ferrer. de gabell. n. 279. & 281. Dom. R. Galeota resp. 14. Boer. decis. 238. Asin. d. §. 6. c. 10. & §. 4. c. 86.*
- 909 Tanto magis, quod talis deliberatio comparatur adjudicationi, quæ fit creditori presentanti, quando alius non offert meliorem conditionem, ad tex. in l. si Diuo Pro, §. si pigro-
da ff. de reindic. Qui actus importat perfectam acquisitionem de presenti, ex sensu DD. quod refert, & sequitur Rota d. dec. 725. num. 5. p. 2. rec. & est text. in §. fin. instit. de offic. iudic. *Mangil. de subhast. qu. 24. n. 28. 29. & qu. 26. Nig. eod. tract. tit. de deliberat. c. 35. §. 15. n. 1.*
- 910 Et adjudicatio habet vim emptionis, & venditionis, *Gratian. disc. 345. n. 44. seqq. Mangil. qu. 26. nu. 14. 15. Rot. d. dec. 725. n. 3. seqq. idem Mangil. q. 99. nu. 1. q. 199. n. 3. Niger. d. c. 35. n. 1. & §. 7. §. 15. n. 1. latè D. Sertorius in responso post resp. Sadarini. fol. 196. n. 21. seqq.*
- 911 Sed quod non sit perfecta emptio, & sic periculum sit Regiæ Curiæ, & non licitantis, facit, quia si per oblationem acceptatam non inducitur purum, & absolutum pactum de vendendo, sed condicionali: *si ita magistratui placuerit, vel nisi alius meliorem conditionem obtulerit*. Igitur videtur conclusus contractus non factus; ideo est velut quodam præparatorium ad perfectam venditionem, & interim periculum est Venditoris, bene *Bal. cons. 393. n. 2. & in fine consilij.*
- 912 Et quod deliberatio facta subhasta non sit perfecta venditio, dicit *D. R. Galeota resp. 14. num. 4. seqq. n. 12. & 31.*
- 913 Et quod post deliberationem alia requirantur ad perfectionem contractus, & quod facta deliberatione, ante celebratum instrumentum, liceat ex causa recedere, *Asin. de execut. §. 4. c. 87. Costa de re integra dist. 1. num. 6 ubi alios allegat*. Et qui in contrarium sunt allegati, quod sit perfecta venditio, videntur loqui de prima perfectione, ne liceat recedere, non de secunda, quo ad periculum, ut ex

corum lectura, D. Sertor. d. resp. fol. 198. at. nu. 36. Vbi num. seqq. alia ponit, quæ apud eum poterunt videri, sed articulus non fuit decus, quia cessauit periculum, *Infrà h. c. n. 949.*

914 Quando supervenit noua oblatio, in casu quo potest illa recipi, nō potest illa recipi, nisi notificata primo oblato, ad hoc ut videatur, si velit aliā meliorem oblationē facere, *Ridolfi. in pr. xi. p. 1. c. 15. n. 123. seqq. Amaya in l. 3. C. de fide. h. st. lib. 10. n. 26. seqq. Cald. de restit. qu. 20. Ganauer. conf. 2. post decis.*

915 Non admittitur oblatio incerta, & relatiua, puta offerendo decem ultra quascumq; summas ab aliis oblato & offerendas, *gl. in §. pretium autem. inst. de empt. & vendit. Clemen. sing. 40. Roer. dec. 248. Stracc. de mercat. tit. de decoct. in §. p. n. 8. Caball. conf. 130. lib. 1. Sabell. in verb. oblatio. n. 15. & §. venditio n. 1.*

916 In casu, quo post primam oblationem recepiam, & extinctionem candelæ ad eius beneficium, alius offerens superveniat, & super sua oblatione candela exstinguatur, erit præferendus primus oblato, si petat præferri, *Poutonell. dec. 519. 510 Mesa resol. lib. 2. c. p. 20. Anton. de donat. lib. 2. c. 11. n. 34. seqq. Sabell. verb. subbatio. n. 11. Guttier. prael. lib. 1. c. 38. n. 6. & de gabell. q. 140. n. 13. R. Ponte de pot. Proreg. tit. de regal. imposit. tit. 4. §. 5. n. 58. Albi. sup. q. 43. n. 73. Mich. Ferrer. in obseruat. Senat. Cathal. 515. Valens. conf. 75. lib. 1. Corradin. de pralat. q. 66. n. 15. D. Maradei sup. pragm. sing. 214. n. 28. 29.*

917 Non competit prælatio agnato in venditione subbasta, *Cassan. in rubr. 10. §. 9. num. 5. ad consuet. Burg. Roman. conf. 107. Magon. dec. Fl. 100. Schrader. de feud. p. 8. c. 7. n. 34. R. Ponte de potest. Proreg. tit. de divers. provis. §. 1. n. 21. & dec. 11. n. 14. supradicti DD. apud Sanfel. dec. 103. n. 1. 2. R. Capyc. Latr. consult. 27. nu. 21. & 10. f. 96. n. 34. Thor. ad R. Ponte sup. nu. 21. Nos ad R. Ronit. ad cons. 21. n. 13. in fin. som. 2. & nu. 19. Marin. alleg. 127. Biloza conl. 16. n. 8. Maxime si fuerit victus in licitatione, R. Sanfel. dec. 104. Post. h. de subbasta. in sp. 36. n. 32. Sed in contrariū sūt *Franch. dec. 482. & 588. vbi Luca, & alij Addentes. Cenc. dec. 186. post tract. de censib. Papon. relatus per Tapat. in tit. de retract. Guttier. prael. qq. lib. 2. qu. 157. Thor. in compen. dec. verb. præferri, Capyc. dec. 98. Rosental. de feud. conclus. 89. nu. 5. cap. 9. membr. 2. post alios Sanfel. dec. 103. vbi Mucci in addit. Corradin. tract. de iure pralationis, R. Ponte dec. 11. nu. 15. Franc. dec. 277. n. 1. R. Marin. ad R. Renert. dec. 278. P. Affl. contr. 20. n. 41. seqq. D. Galeot. in addit. ad contr. 53. art. 3. n. 54. De prælatione diximus in d. cons. 21. Ronit. per tot.**

Competit etiam cuiusque agenti iure congrui, *Franch. dec. 277. 588. n. 1. Benedell. de iure prothomis. fol. 26. n. 22. & alii apud Ricc. ad Franch. d. dec. 588.*

Pariter competit Vniuersitati demanum, decusum refert R. Renert. d. dec. 278. late D.

Mucci ad Sanfel. d. dec. 103.

918 Et candela extincta, & elapso licitandi tempore, melior oblatio non nocet, *l. si temporaria. C. de fide. instr. lib. 10. l. & si sine, §. quasitū, vbi Alber. ff. de minor. Affl. dec. 340. Capyc. dec. 36. in fin. Maur. alleg. 51. n. 3.*

919 Nisi termino elapso per vnum diem alter comperat, & licet, nam tunc in terminis venisse dicitur, *l. vbi lex. ff. de reg. iur. Mut. rit. 171. n. 19. R. Marin. conf. 432. n. 27. Parlador. d. ff. 75. n. 11. Maxime in patrimoniis decoctis, decusum refert D. Maradei sup. pragm. sing. 214. n. 30. Pisan. in annot. ad Ritus R. C. rubr. 1. de incantis promiss. infrà triduum, & post triduum. 49.*

920 Sic liberatur licitator, si posterior, tempore habili, meliorem offerat conditionem, *l. Valerianus. ff. de prator. stipul. l. stipulatus, ff. de fideiuss. cū concord. Ang. conf. 324. Creman. sing. 40. Boer. dec. 248. Giub. d. obs. 98. n. 29.*

921 Si acceptata sit oblatio, *l. Sabianus ff. de iudic. adieci. Bal. conf. 191. in 3. Creman. sing. 41. Caball. milleloq. 819. Azened. in l. 4. n. 26. tit. 5. lib. 7. Guttier. de gabelle. q. 134. Girond. de gabell. p. 2. §. 1. n. 20. 21. Rebuff. tit. de pracon. art. 7. gl. 1. n. 21. Pinell. de resc. vendit. p. 2. c. 2. num. 29. Giurba sup. d. n. 29.*

922 Nec pœnitentiæ locus est, *Pinell. in l. 2. p. 2. c. 2. n. 20. 30. C. de resc. vend. Parlador. differ. 75. n. 7. Spin. conf. 32. n. 20. Giub. d. n. 29.*

923 Quamuis possessio rei capta non sit, *l. comiseris ff. de action. & obligat. l. 1. C. de peric. & commod. rei vendit. Sanfel. dec. 104. n. 11.*

924 Quid si secundus licitator soluendo non sit, *Guttier. de Gabell. qu. 134. n. 3. Vel si facultatibus idoneus, idoneus non habeat fideiussores, an liberetur primus? Quia in re negat Bar. in l. licitatio ff. de public. n. 4. Pinell. d. c. 2. n. 30. Parlador. differ. 75. n. 7. Marta conf. 143. nu. 2. 3. Egid. de subbasta. c. 36. Fabian. de empt. qu. 5. nu. n. 94. 94. Boer. dec. 248. Guttier. d. q. 134. nu. 6. 7. Tusc. tit. S. concl. 715. n. 13. Ger. Spin. conf. 32. nu. 15. Nowar. sup. pragm. 5. collect. 5. n. 95. de admin. Fin. Vin. dec. 359. nu. 9. Anna sing. 39. Clapper. dec. fiscal. caus. 4. q. 1. n. 6. caus. 3. q. 1. Azened. l. 12. n. 1. 2. tit. 11. lib. 9. Giub. d. obs. 98. n. 9. vers. sapē.*

925 Et secunda oblatio pure facta præfertur priori, cū conditionibus à licitatore declarandis, factæ, *Guttier. de gabell. q. 146. n. 4. fraudis euitandi causa. Macerat. lib. 1. res. 50. nu. 31. res. 62. n. 5. Petrus de pot. princ. c. 4. num. 20. Tusc. lit. E. concl. 475. Argell. de legit. contradic. qu. 12. num. 104. Giurba d. num. 29. vers. sapē, in medio.*

926 Quæ conclusio sup. posita ampliatur, ut si ultimo licitatori non soluendo, rem addixerit iudex, tenetur ipse etiam. *Tapat. var. tit. de distra. pign. col. 2. ad finem. Egid. de subbasta. c. 20. Quia magis idoneus est eligendus, Damond. de subbasta. c. 4. n. 14. Amat. dec. 67. num. 17. Cum nec videatur Princeps suis ministris demandasse, ut idoneum dimittat l. si in persona. §. si in pecunia. ff. de pactis. l. si bona. ff. de usufrap. Bald. conf. 327. n. 2. Marta conf. 143. n. 3. Nec ad-*

mittitur licitator, nisi facultatum sit idoneus, ad conueniendum facilis, & plus offerat. *Demouder. de subhast. c. 4. num. 14. Amat. dec. 67. n. 4. Odd. de restit. quæst. 48. num. 66. 67. Girib. sup. num. 30.*

927 Ampliatur secundo, ut si emptor, vel conductor gabellarum locet, vel vendat alteri, & primus conductor fugiat, vel factus sit non soluerido, Vniuersitas potest agere in subsidium contra secundum conductorem, vel emptorem, ad pretium. *Guttier. de gabell. qu. 134. n. 9.*

928 Quod est verum ex gl. & D. D. in l. 1. ff. de inst. 1. et si locatio fiat alteri quæ idoneo, alias expelli potest secundus. *Guttier. d. q. 134. num. 10.*

929 Ampliatur tertio, ut non liberetur primus, si alter plus offerat, & aufugiat. *Cremenz. sing. 41. Boer. dec. 138. Papon. lib. 13. tit. 9. arrest. 2. Rebuff. ad constit. gall. tit. de precon. licit. & subhast. art. 7. gl. 1. num. 20. Tapat. d. sit. de dist. 1. pign. col. 2.*

930 Ampliatur quarto, Ut licitator possit cogi personaliter ad adimplendum. *Castil. dec. 2. n. 6. Nouar. in prag. 5. de admin. vniuers. coll. 5. n. 93. Et poenitere non potest, quin emer. N. g. de subhast. f. 7. §. 6. num. 6. Boer. dec. 249. Rot. dec. 55. part. 1. tom. 1. Valasc. dec. 37. Nouar. d. coll. 5. n. 88. Christin. ad consuet. Michilin. tit. 19. art. 17. num. 14. Carpan. ad stat. mediol. cap. 167. num. 14. Nig. d. §. 2. num. 2. Tapat. var sent. tit. 417. c. 19. Clusian. de datione insolat. c. 17. nu. 257. & de bonis ad erid. ponend. c. 1. num. 182. Giruba dec. 53. num. 1. Postb. Insp. 34. num. 77. 78. Philip. de subhast. cap. 4. num. 6. Albrit. d. q. 43. num. 116.*

931 Nec ei euelli potest, *Mangil. de subhast. q. 83. num. 2.*

Et tenetur etiam si alieno nomine licitauit, nisi præsentet eum, cuius nomine licitauit, *Christin. sup. num. 11. Nig. sup. num. 3. Tapat. sup. c. 21. Papon. arrest. 13. lib. 19. tit. 6. Postb. sup. num. 83. Philip. d. c. 4. n. 11. D. Albrit. sup. n. 117.*

932 Beneuerum potest retinere pecuniam sibi debitam, & compensare, *Castil. & Nouar. sup. Mangil. de subhast. qu. 75.*

933 Liberatur primus licitator, si posterior oblatio fuerit à parte acceptata, *Tapat. d. col. 2. Cassan. ad consuet. Burg. tit. des rentes. rubr. 5. §. 2. gl. 2. n. 22. Caballin. milleloq. 819.*

934 Idem, si expressè conuenitum sit inter partes, quod akerò licitante, liberetur primus. *Angel. conf. 324. n. 3. Tusc. kt. S. concl. 715. n. 3. & 16. Vin. dec. 359. n. 6.*

935 Idem, si creditor rem adduxit posteriori licitanti, & si minus idoneo, sciens eum eligens, secus si ignoranter, *Angel. sup. Tusc. sup. num. 4. Spiu. conf. 32. nu. 21. Girib. d. obs. 98. num. 31.*

936 Quæ omnia non procedunt de perfectione contractus, seu quasi, facti per subhastationem, si oblatio sit recepta, & acceptata

ad finem prouidendi, nam tunc in emptæ res est, & provisio reseruata facit venditionem conditionalem, ita ut quousque non veniat noua oblatio, remanet fiscus, & Dominus dominus rei, nisi ab offerente fiat instantia, ut candela iterum accendatur, ut oblatio acceptetur liberè. Ità ut si cum oblatione ad finem prouidendi, reseratur tali oblato, & postea veniat melior oblatio, tunc primus oblato restituit rem, & fructus perceptos, & vltimus licitator habebit ipsam rem tantum. *Nouar. in l. si tempora C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. nu. 10. Valasc. dec. 37. Postius de subhast. Inspect. 35. num. 108. Mangil. de subhast. qu. 68. num. 18. Calà de restit. q. 20. n. 66. Vbi alia ad materiam.*

937 Clausula hac: ad finem prouidendi indistincte vitur nostrum Sacrum Conclium, pro indemnitate debitoris, & creditorum, & illam introductam in regia Camera Summarie, per D. Didacum Moles regium Consiliarium, Aduocarum regalis patrimonii, & illius Tribunalis Præsidentem, dum iura fiscalia tuebatur, nam ad ea usque tempora erat ignota, dicit Calà de restit. d. 3. 10. num. 68.

Sic ob defectum primi conductoris, est facienda noua licitatio, & subhastatio, periculo primi oblato, cui perfecte remansit res, An sicut ad illum spectat periculum, si minus reperitur, ad illum spectet commodum, si pluris vendatur, vel locetur. *Larrea alleg. 33. Dixinus Nos q. 37.*

938 Subhastationi si plures offerant idem pretium, eodem temporis momento, & nescitur quis sit vltimus, & plus offerens, quid faciendum? alii dicunt esse locum gratificationi, alii arbitrio iudicis, alii creditori maioris quantitatis, alii primo conductori, alii cognationi, & huiusmodi iuxta qualitatem casuum, *Caroc. de locat. fol. 137. Amat. resol. 38. num. 11. 12. Fab. de Monte de empr. q. 5. n. 89. Sed iustius esse facere nouam subhastationem, dicunt Anton. Nig. de subhast. par. 1. c. 7. §. 9. Reg. Capyc. Latr. dec. 159. Muscatell. in praxi p. 3. §. venduntur, ex n. 96. Peregr. de Iure fisci lib. 6. tit. 5. nu. 7. Manfrella ad Capyc. Latr. d. dec. 159. nu. 20. vbi hoc intelligit si pretium non sit iustum, Pacion. alleg. 72. n. 7. 12. Mangil. de subhast. qu. 34. num. 14. seqq. Postb. eodem tract. insp. 35. n. 269. & seqq. & in addit. n. 14. Sabell. §. Branium. n. 1.*

939 Præferretur qui habet ius in re, puta directus dominus, *Giruba dec. 11. n. 6. 8. & ad consuet. Mess. p. 1. c. 1. gl. 9. nu. 25. Christin. ad leg. Mechin. tit. 11. art. 11. Sola ad decret. Sabaud. de iure emphyt. §. in casibus gl. 1. Intrigl. de feudis p. 2. art. 5. n. 998. Ponte dec. 28. Franch. dec. 226.*

940 Vel super illa re competat ius congrui, *Gratian. disc. 544. ex n. 15. disc. 784. n. 9. 12.*

941 Maior oblato in subhastatione remanet obligatus, ac tenetur emere, & pretium soluere, nec est locus poenitentiae, etiam de consensu creditorum, post completam deliberationem,

cum sit etiam quaesitum ius debitori, pro residuo pretii, quidquid secus sit ante completionem deliberationem cum tunc agatur de solo interesse creditorum, qui possunt illi renunciare, & alia, *Duran. dec. 443. Postb. de subhast. inspect. 66. n. 13. seqq. Mangil. cod. tract. q. 71. n. 1. seqq. Rota p. 12. rec. dec. 12. n. 7. seqq. & dec. 110. Sabell. verb. subhastatio num. 11. Cirba d. obs. 97.*

Immo nec poenitentia in haerede, emptore mortuo, ante instrumentum confectum, *R. Marin. lib. 1. res. 46. nu. 6.* Nec istocasu poterit oblato excipere de nullitate subhastationis, *Fab. in C. hb. 8. tit. 16. de fin. 22. & ibi n. 3. in allegat. Postb. de subhast. insp. 34. n. 86.*

Eo magis, si oblato rei possessionem accepit, & possedit, *Mangil. de subhast. qu. 24. n. 7. Postb. d. insp. 34. n. 87.*

Nec remedio appellationis suam oblato potest tueri inconstantiam, *Glusian. de dation. in solut. c. 17. nu. 219. Postb. sup. nu. 88.* Immo si ipse recuset adimplere potest vendi, aut locari res, etiam minori pretio, in damnum suum. *Rebuff. de precon. ars. 3. gl. 1. n. 13. Postb. sup. n. 89. Vbi n. 90. explicat.*

Subhastationi si plures offerant, puta vnus decem, alter quin decem, & aliter viginti, & vitimus oblato, qui plus obtulit recedat, moriatur, vel alias non possit cogi ad soluendum pretium oblatum, an possit cogi secundus, qui obtulit quindecim, & illo deficiente, an primus, qui obtulit decem, vel an potius primi remaneant liberati per vitimum, Dicimus primos non censi liberatos, nisi ultimi sint idonei, *Rota in l. licitatio ff. de publ. & vectigal. Damhouder. tract. de subhast. c. 4. n. 8. & seqq. & c. 3. n. 26. D. Marcan. disp. 91. Sabell. in pract. 5. oblato. n. 3. Christin. in l. municip. tit. 7. art. 2. n. 18. in addit. Casar. q. 37. seqq. vbi plura de restitutione in integrum in hac materia, Caball. conf. 130. lib. 1. Amaya in l. 1. C. de fide, & iure bast. fiscal. lib. 10. n. 18. 39. seqq. Fabell. dec. 136. p. 2. Boer. dec. 248. Gutier. de gabell. q. 134. Tusc. lit. 5. concl. 715.*

942 Infra quantum tempus possit recipi noua oblatio? Dic regulariter durare ad 30. annos, *Glusian. de dation. in solutum. c. 27. nu. 300. Mangil. q. 46. num. 27. Postb. de subhast. inspect. 59. n. 49.*

943 Alii dicunt fuisse ignotum tempus hoc, *gl. in l. si tempora. C. de fid. instr. & iure bast. fiscalis. lib. 10. gl. in l. 1. verb. praestituta. C. de vend. reb. Cuius.* Cum tantum in venditione rerum Ecclesiarum, statutum esset tempus 20. dierum; *auth. hoc ius porrectum. C. de sacr. Sanctis Eccles. Cal. de restit. in integr. q. 20. n. 47.*

644 Si vero in hoc adsit statutum, illud seruandum est, *Borat. dec. 538. v. 21. Positivus sup. num. 50.* qui subiungit in Ecclesia esse 40. annorum.

945 Quis autem dicatur in hoc casu, plus obtulisse, & quae condiciones admittantur, vel non, in oblationibus, videndus *Postb. d. in*

spec. 35. & num. 140.

946 Iudex, qui auctoritatem interposuit in subhastatione bonorum, potest repetere rem subhastatam iure retractus, per tex. *l. filius s. mulso ff. de inoffic. testam. l. quidam. C. de admin. tut. l. aduersus. s. 1. ff. de inoffic. testam. Mangil. de subhast. q. 145. D. Albrit. sup. n. 110. 111. Cal. de restit. in integr. q. 20. n. 74.*

947 Sed sunt multi calus, quibus recipi potest noua oblatio. Primò, si forma subhastationis seruata non sit, ex quo officiales, & subhastantes plus offerenti vendi non promiserunt. *Mangil. qu. 16. nu. 7. Rota dec. 89. penes Postb. & dec. 30. n. 3.*

948 2. Licet, variato rerum statu, quia censetur oblato obligatus rebus sic stantibus, *Asin. de exent. s. 6. c. 87. nu. 1. Tusc. d. concl. 81. num. 3. Mangil. de subhast. qu. 37. nu. 26. & q. 86. nu. 22. Postb. sup. nu. 100. & 101. Rota penes ipsam d. 8. dec. 30. num. 8.* Puta si pars bonorum vendi non possit, vel aliud impedimentum, *Asia. sup. & § 7. & cap. 301. nu. 1. Mangil. qu. 72. n. 1. Postb. sup. nu. 202. Cirba. obs. 97. num. 18. seqq.* Et oblato alias non esset empturus, *Asin. sup. Tusc. sup. Costa in praxi conuent. p. 1. num. 262. Mangil. d. qu. 72. nu. 1. Postb. sup. nu. 103. seqq. Nig. d. § 2. n. 19.* Vel rem non esse debitoris, *Nig. sup. nu. 21.* Vel si pendente subhastatione, insolitum damnum succederet, puta grandinis, vel alia vi fructus pereant, tunc poterit oblato inconstans poenitere, si officiales nolint facere remissionem pro rata, & arbitrio boni viri, *Bala. conf. 393. lib. 4. Tusc. concl. 715. lit. 5. num. 18. & concl. 714. n. 10. & lit. O. conclus. 81. Nig. sup. nu. 10. Vbi limitat, nisi oblato sit in mora, Mangil. de subhast. qu. 37. n. 23. & q. 68. n. 24. & d. q. 70. n. 14. Postb. sup. nu. 121. L. Albrit. d. q. 43. n. 126. seqq.*

949 3. Si oblato fuerit ab oblatione liberatus, quia creditoribus aliunde sit satisfactum, *Rota penes Postb. de subhast. dec. 89. n. 8. Postb. sup. num. 100. Vbi n. 101, dicit hoc procedere respectu illorum creditorum, quibus est satisfactum, non respectu aliorum, Rota d. dec. 89. D. Albrit. sup. n. 138. 139.*

950 4. Si valet illi fieri deliberatio contra formam suae oblationis, *Borat. dec. 786. num. 46. Postb. sup. n. 118. Albrit. n. 140.*

951 5. In oblatione rei fiscalis, vel Reip. si expediat fisco, vel Reip. secus si non expediat, *Bertachin. de gabell. p. 2. n. 21. Ferret. eodem tract. n. 272. Modoch. de subhast. c. 5. n. 18. Rota dec. 113. n. 17. p. 7. rec. Postb. sup. n. 122. Nig. d. § 2. n. 22. Albrit. n. 141.*

952 6. Si ex oblatione non resultet aliqua vtilitas offerenti, quia non censetur obtulisse animo se obligandi. *Corn. conf. 29. lib. 4. Postb. sup. n. 123. Albrit. sup. n. 142.*

953 7. In oblato paupere, seu dolo inducto ad offerendum, *Rota dec. 28. n. 15. penes Nig. de subhast. Positivus sup. n. 125. Albrit. n. 143.*

954 8. In minore offerente, quia non habet legi-

legitimam personam standi in iudicio, Picad. lib. 1. c. 15. §. 7. n. 3. 14. Possib. sup. num. 127. Albrit. sup. n. 145. Sabell. §. subbatio. n. 9.

955 9. Vbi dominus pignorum cogi non poterat ad vendendum, Rota dec. 55. n. 3. p. 5. rec. Nig. sup. n. 12. Albrit. n. 146.

956 10. In oblatore, qui obtulit post terminum datum ad offerendū. Rota dec. 55. n. 3. sup. citata, Nig. sup. p. 13.

957 11. Antequam sit facta scriptura, Bald. cons. 7. lib. 1. Nig. sup. n. 16. Albrit. sup. n. 148.

Licet contrarium sit verius, nam scriptura non est de essentia, R. Marin. lib. 1. ref. 46. n. 6. Casar. q. 37. n. 2. & diximus hic sup. idem Albrit. d. q. 43. n. 120.

958 12. Si oblatio sit facta Notario, & non Officiali. Diximus sup. n. 860.

959 13. De consensu creditoris, Possib. de subbatio. in spec. 66. n. 13. Duran. dec. 445. num. 76. 77.

960 Quod est intelligendum ante completam deliberationem, quo casu solum agitur de interesse creditoris, ad cuius commodum, & voluntatem cum fiat subbatio, ei renunciari potest, Rota dec. 12. n. 14. p. 12. rec. Secus ea consumpta, & postquam debitori per factum Iudicis fuit ius quaesitum, quia tunc consensus creditoris solum est attendendus in sui præiudicium, non debitoris, erga quem licitator est obligatus, Rota post Cens. de censib. dec. 436. n. 14. 15. Rota corā Duran. dec. 257. n. 11. 12. seqq. Rota d. dec. 12. n. 16. p. 12. rec. Albrit. d. q. 43. n. 151.

Hæc, & alia ad hanc materiam ponunt Fontanell. dec. 319. §. 20. Mesa ref. lib. 2. cap. 20. Autum de dom. lib. 2. c. 1. n. 33. seqq. Tbor. in comp. dec. ver. oblatio, Capyc. & Masull. dec. 36. Tusc. li. O. concl. 81. lit. S. c. cl. 713. n. 9. seqq. Caball. cons. 130. n. 11. seqq. li. 1. Ricc. collect. 1726. Tanchet. consult. 68. Amat. ref. 38. Salgad. latyr. p. 2. cap. 2. Mari ad Gizzarell. dec. 5. n. 12. seqq. Samset. dec. 103. §. 32. & Adit. Casar. q. 37. 38. 39. Diana p. 9. tract. 8. ref. 57. Rodolphi. in praxi p. 1. c. 15. n. 123. seqq. Amaya in l. 3. C. de fidei. & iur. h. f. f. scal. lib. 10. Calā de resit. in integr. q. 20. Gona. uen. cons. 2. post suas decisiones, Corradin. de pralat. q. 17. & 66. & alibi, Nor ad Rouit. cons. 69. & 70. lib. 2. & sup. in hoc Tract. qu. 37.

S V M M A R I U M.

Q V Æ S T I O N I S XL.

Quid sit Novatio. n. 1.

Super quibus cadat novatio, an in dominis. num. 2.

Novatio an sit contractus, vel Distractus. num. 3. 4.

Novatio debet fieri per eosdem contrahentes n. 3.

Novatione quando tollitur obligatio. n. 6.

Novatio non perimit primam obligationem, sed illam transfundit in aliam. n. 7.

Ex simulatione contractus non fit novatio. n. 8.

Nec ex contractu imperfecto. n. 9.

Debet fieri per stipulationem, non per nudum pactum. n. 10.

Excluditur ex contraria animi declaratione. n. 11.

Vbi quando pacta, conditiones, & tempus censentur repetitum.

Novatio legitimè facta extinguit hypothecam. n. 12.

Quando non extinguatur hypotheca. n. 13. 14.

Non inducitur novatio, nisi expresse dicatur. n. 15.

Non censetur facta, si fiat reservatio priorum iurium. n. 16. Nec per actus consequentes, & in executionem. ibid.

Novatio an inducatur coniecturis violentibus. num. 17. 18.

Quomodo probetur novatio. Verbis expressis, aut probabilibus coniecturis. n. 19. 20.

Prima coniectura est quando ultimus contractus non compatitur cum primo. n. 21. & n. 75.

2. Quando processit liberatio, & statim sequuta fuit alia obligatio. n. 22.

3. Quando secunda obligatio est contracta sub commemoratione prioris contractus. n. 23.

In penalibus, in quibus agitur de delicto, vel contemptu, secunda poena non nocet. n. 24.

In penalibus diversitas poenæ non arguit novationem. num. 25. 26.

In penalibus si sint dati alij fideiussores, primi non liberantur. n. 27.

Dies, & terminus obligationis prorogatus, obligationem non novat, ideo fideiussores ab obligatione non liberantur. n. 28. & n. 98.

An per iuramentum fiat novatio. n. 29.

Si quis non in continenti in eodem instrumento, sed ex intervallo intercessit, an sit fideiussor. n. 30.

Quando stipulatio penalis novat. n. 31.

Obligatus ad factum, & poenam, an possit simul compelli ad utrumque. num. 32. Quid si adsit iuramentum. n. 33.

Hypotheca, seu pignora primo loco data, si in secunda obligatione repetantur, an in præiudicium secundi creditoris habentis etiam hypothecam, primus creditor sit potior. n. 34. 35.

Pignus an videatur novatum, si in prima obligatione novata expresse repetitur factum. n. 36.

Hypotheca specialis repetita quid operetur. num. 37.

Novatio an fiat, si quis vendat fundum Cajo, promille, cum speciali hypotheca illius, si deinde pro dicto pretio recipiat venditionem anni introitus, an censetur novatus primus contractus. num. 38.

Novatio an inducatur ex Cessione iurium facta debitori. n. 39.

Novatio præsumitur, si in secundo instrumento per contrahentem fuerit reservata specialis hypotheca. num. 40.

Quietantia cum transfusione crediti in aliam speciem, an novationem importent. n. 41.

Non censetur derogatum primæ conventioni, nisi quatenus in secunda reperitur expressum. num. 42. & 43.

Novatio, an fiat per interuentum nouæ personæ. num. 44.

An sit novatio quando sequens obligatio fit ad cautelam

lam n. 45.

An fiat per acquisitionem novi tituli. nu. 46.

Non fit si calculatis summis, ad dictas summas se-
restrinxit creditor. n. 47.

In dote an inducatur novatio. nu. 46.

An per mutationem fundi censuati. n. 49.

Quid si varientur pacta, vel respectu rei, vel for-
ma, vel temporis. n. 50. & n. 97.

Quid si sit prorogatum tempus. n. 51.

Fideiussor de tanto Carcere, quando liberetur, si car-
cer mutetur. n. 52. 53.

Exigens ab uno ex heredibus debitoris, per plures
annos, an censeatur novata actio contra alios he-
redes, tamquam liberatos. nu. 54. 55. 56. 57. 58.

Si sint plures obligati in solidum in mille, ad interesse
ad 8. pro centum, si unus obligetur ad sex, an libe-
retur absens. n. 59.

Cedens creditor, valide exigit, & liberat debitorem
cessum, & quando non. n. 60.

An Novatio inducantur per compromissum, & lau-
dum. n. 61. 62.

An per transactionem. n. 63. & d. n. 64. ad nu. 70.

An, & quando in locatione. n. 71. 72. 73. 74.

An sit novatio in contractibus incompatilibus. n. 75.
& d. n. 75. ad n. 89. & n. 108. 109.

Fit novatio quando secunda obligatio continet plus
quam prima. n. 90.

Item per adiectionem nova panna, vel per apposita
sublationem. n. 91.

Per acceptationem chirographi continentis rem diuer-
sam d. prima. n. 92. sed vide sup. n. 10.

Inducitur per verba. De nouo. n. 93.

Si partus libri sint calculata, & ad computum, & sal-
tam redacta & pro illis sit formata apoca. n. 94.

Si primus actus erat imperfectus, & per secundum
factus perfectus. n. 95.

Si precedat liberatio, & sequatur alia obligatio.
num. 96.

Si alterata natura negotii in substantialibus, ut si ad-
datur, vel minuatur pretium. n. 97.

Si terminus prorogetur debitori, sine consensu fideiuf-
soris, liberatur fideiussor. n. 98.

Vbi novatio fit, an privilegia actionis novata, sur-
gentia ex legali dispositione, prout cursus usu-
varum, intelligantur repetita. n. 99.

Vbi sit mera novatio, an fideiussor liberetur. num.
100. 101.

Non fit novatio sine mandato, & voluntate debito-
ris, seu obligati. n. 102.

Sic non fit ignorante, & absente debitore. n. 103.

An in contractu novante censeantur repetita condi-
tiones, & pacta in contractu novato existentia.
num. 104.

Novatio an inducatur per dationem insolutum. num.
105. 106. 107. Et per compensationem. ibid.

Si detur ordo soluendi Tertio, solutione non sequuta,
an fiat novatio. n. 110.

Novare censeatur obligatus ad partem si se obliget ad
totum. num. 111.

Novatio fit, si extinguatur primus contractus, & fiat
secundus. num. 112.

Novatio, vel delegatio, an censeatur facta per acce-

ptionem litterarum, per mercatores, & quid
si creditor dissentiat, & semper in libris ponat
primam obligationem. n. 113.

An ubi detur species pro quantitate. n. 114.

Vbi sit instrumentum computi per deintorem, & cre-
ditorem, & saluti, an fiat novatio. n. 115.

Quando fiat ex aliorum obligatione. n. 116.

An ex novis assignamentis. n. 117.

Societas an novetur per admissionem nova persona.
num. 118.

Privilegia primi contractus, an adsint, si in secundo
sint oblata eadem bona, quae in primo. n. 119.

An inducatur ex actu conditionali. n. 120.

Novata prima obligatione, an sit agendum ex illa,
vel ex secunda. n. 121. 122.

Qualitates omnes existentes in actu novato, an
censeantur inesse, & repetitur in actu novante,
ad favorem eiusdem. n. 123.

Novatio fit, cum creditor speciei, fit creditor pecu-
nia. n. 124.

Causa debiti potest novari. n. 125.

Ex novatione super Interesse, an fiat super Capitali.
num. 126.

Authores alij tractantes de Novatione. n. 127.

Quid sit Novatio Contractus, Et in
quo conveniat cum Nullitate Con-
tractus, & in quo differat ab illa?

QVÆST. XL.

Novatio est prioris debiti, siue obligationis,
in aliam novam obligationem civilem,
1 vel naturalem transfusio, & translatio, adeo ut
prima remaneat extincta, l. i. ff. de novat. l. vl.
C. eodem §. præterea. Insti. quib. modis tollit. obli-
gat. vbi Harpreß. Pichard. Oinot. & alij. Maur.
de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4. Sabell. §. novatio nu. 1.
Gregor. Syntagm. l. b. 24. c. 11. & lib. 21. c. 10. &
21. T. epat. var. sentent. tit. 177. T. usc. lit. N. concl.
116. R. Ponte conf. 151. nu. 134. lib. 2. D. Scoppa
ad Gratian. disc. 117. nu. 18. Mantica de iur. lib.
17. tit. 1. 2. Alders. de symbol. contract. tit. 4. c. 10.
nu. 43. D. Beniell. conf. 67. nu. 1. 3. 4. 7. P. Molina
de Iustit. & Iur. disp. 559. num. 1. Cuiac. lib. 19.
obs. 36. Filuc. tract. 39. c. 10. Guttier. de Iuram. p.
1. cap. 63. Meno. b. lib. 3. praf. 234. Staibon. obs. 7.
nu. 1. D. Mansi consult. 377. num. 2. 11. 381. nu. 9.
consult. 80. n. 5. lib. vlt. Sebast. Medic. de novat. p. 1
qu. 1. 2. 3. Franc. Marc. dec. 537. p. 1. Andreol. con-
tr. 189. nu. 1. & contr. 373. nu. 13. Aliograd. conf.
4. nu. 32. & conf. 17. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1.
q. 30. decisum refert Rota dec. 229. nu. 2. p. 4. rca.
Roccus resp. 95. nu. 6. lib. 2. Caluin. in lexie. verb.
Novatio, R. Sanfel. dec. 253. nu. 13. R. Ponte conf.
131. nu. 134. lib. 2. Scoppa ad Gratian. dec. 117. nu.
18. D. Guttier. de compensat. qu. 9. num. 25. lib. 3.
fol. 536.

2 Sic novatio proprie cadit in credito, & aliis
iuribus incorporalibus, non autem in domi-
nio

- nio specierum, *Card. Luca de feudis disc. 123. num. 3.*
- 3 Novatio, an sit Contractus, vel Distractus? Quod sit Distractus videtur dicendum, quia Distractus est, qui perimit obligationem, sed talis est novatio, ergo.
- 4 2. Quia Novatio ponitur tertio loco inter modos dissolvendæ obligationis à *Iustiniano in Institut. quib. modis toll. obligat. §. prætere.* Qui omnes modi ad distractum pertinent, & l. novatione 18. ff. de novat. §. item is, cui, Instit. quib. modis toll. obligat. l. 5. §. is quoque; ff. de obligat. & action. l. 11. §. is, qui vinctus ff. de action. empr. *Caluin. in lexic. §. Distracti.*
- 5 Novatio fieri debet per eisdem contrahentes, *Card. Luca de fideicom. disc. 138. num. 6. D. Mansi consult. 437. num. 32. consult. 439. num. 5. 6.*
- 6 Novatione tollitur obligatio, quando consensu contrahentium antiqua obligatio commutatur in aliam eiusdem valoris, & æstimationis v.g. Debebas mihi centum Cados Tritici, convenimus, ut deinceps debeas pro illis centum anforas vini, vel è contra. *Donell. lib. 16. comment. c. 20. Viget. lib. 24. Juris civil. c. 12. & seqq. Franch. de. 15. vbi Addentes. Amat. ref. 50. Cyriac. contr. 124. 486. Maref. ot. lib. 2. c. 56. Solzan. Labyr. 3. p. c. 12. d. num. 45. & cap. 11. d. num. 94. Giurba super Consuet. Messan. c. 7. gl. 1. num. 11. & obs. 10. 83. Menoch. pref. 134. li. 3. Surd. conf. 449. lib. 3. D. Crespi obli. Scoppa ad Merlin. contr. 11. n. 4. contr. 36. n. 9. lib. 2. Roccus resp. 95. n. 8. 9. lib. 2. Fab. in C. lib. 8. tit. de novat. defn. 11. Ricc. collect. 309. Caluin. sup. D. Scoppa ad Fabr. in C. tit. 9. exp. 4. num. 3. & exp. 25. num. 2. & tit. 12. exp. 16. num. 3. & exp. 17. n. 3.*
- 7 Verum, ut diximus, Novatio non perimit primam obligationem, sed eam transfundit, *Castill. contr. lib. 4. c. 59. n. 60.*
- 8 Sed Ex simulatione contractus, non inducitur Novatio, *Card. Luca de credit. disc. 77. n. 9. Et disc. 78. num. 10. disputat quando dici valeat potius novatio, quam constitutum.*
- 9 Et ex contractu imperfecto non fit, nec inducitur, *Grat. resp. 122. n. 17. lib. 2. Maur. de fideiuss. sect. 10. §. 4. n. 35. fol. 563.*
- 10 Debet fieri per stipulationem, non per pactum nudum, *Crot. conf. 167. num. 11. 13. 14. 52. vol. 2. Alex. conf. 13. n. 5. conf. 72. num. 1. vol. 2. Soccin. conf. 89. num. 3. vol. 3. Thes. dec. 125. num. 8. 9. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4. n. 24. Vide infra num. 92.*
- 11 Excluditur ex contraria animi declaratione, *Card. Luca de regal. disc. 9. n. 4. de credit. disc. 32. num. 11. disc. 67. n. 3.*
- Quando pactum, conditio, vel dies adiecta in prima obligatione, censetur repetita in secunda, quæ novat primam, Distingue, aut in sequenti obligatione nulla fuit deducta quantitas, sed sic dictum, quod ex prima obligatione debes, promittis? & tunc dies intelligitur repetita, aut fuit expressa quantitas, ut centum, quæ mihi debes promittis? & tunc dies non

- intelligitur repetita, & quod de die dicitur, idem de conditione, aut pacto est intelligendum, *Mantica de tacit. lib. 3. tit. 3. num. 15. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 27. n. 11. D. Mansi consult. 377. num. 21. consult. 437. num. 32. consult. 439. num. 5. 6.*
- 12 Novatio legitimè facta extinguit hypothecam, est tex. expressus in l. novatione 18. ff. de novat. l. solutum 11. in fin. ff. de pign. act. *Negus. de pignor. p. 6. membr. 3. num. 1. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 31. num. 21. Medic. de novat. q. 7. n. 25. Surd. dec. 51. num. 16. 40. f. 198. n. 41. Pacific. de Saluian. inspect. §. c. 1. n. 79. Rota post Pacific. dec. 293. in fine, Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 30. Menoch. lib. 3. pref. 34. num. 12. seqq. Sabell. §. novatio n. §. hypotheca num. 48. Censal. ad Surd. d. dec. 51. num. 6. Andreol. contr. 373. num. 13. Roccus resp. 96. num. 1. & conf. 95. n. 13.*
- 13 Secus si novatio sit necessaria. *Merlin. d. q. 30. num. 15. seqq.*
- Secus etiam si pignora primo loco data reperantur in secunda novata obligatione, *Merlin. de pignor. l. 5. tit. 1. q. 30. n. 28. Roc. d. resp. 96. num. 2. Vbi etiam in præiudicium secundi creditoris, cui medio tempore bona fuerunt hypothecata, ex tex. l. 3. ff. qui potior. in pign. l. si prior & l. fin. ff. cod.*
- Secus etiam si novatio sit nulla, vel inualida, *Gratian. disc. 962. num. 12. seqq. Altograd. conf. 17. num. 28. lib. 1. Rota p. 14. rec. dec. 114. Ludovisi dec. 76. Rota post Vreol. de transact. dec. 100. Giurba dec. 63. num. 4. Castill. tom. 4. c. 59. num. 48. Cesta de Iur. & fact. ignor. cent. 2. dist. 80. num. 10. Cancer. var. p. 3. cap. 3. num. 309. Salga. Labyr. p. 4. c. 14. Sabell. §. novatio num. 6. Merlin. d. q. 30. num. 26. & n. 3. & q. 43. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 38. seqq. Idem Sabell. ref. 34. num. 21. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 27. n. 8.*
- Sic novatio non extinguit, quod nullum est, *Mansius consult. 381. n. 11.*
- 14 Sed non extinguitur hypotheca, quando est dictum: firmis remanentibus pignoribus, vel antiquis soluis Iuribus, *Merlin. d. q. 30. n. 19. 22. 23. Reservatio debet fieri in secundo contractu, secus ex intervallo, ibid. n. 24. Castill. dec. 17. num. 35. 36.*
- 15 Non deducitur, nisi expressè dicatur, vel appareat ex coniecturis, *l. fin. C. de novat. Franc. Marc. dec. 115. Vrsill. dec. 352. Boer. dec. 132. Franch. dec. 15. in fine, & ibi post alios Luca. R. Capyc. Latr. dec. 200. Castill. contr. lib. 4. c. 59. num. 57. Rota post Olea de cess. dec. 20. num. 8. D. Palma alleg. 106. n. 8. lib. 2. Iovius de solem. gl. 11. §. 9. in addit. n. 121. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4. num. 19. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 30. n. 12. & q. 31. P. Affl. contr. 15. n. 1. Staiban. ref. 7. num. 1. & seqq. Arias de Mesa var. lib. 1. c. 43. num. 5. Censal. ad Surd. dec. 23. num. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. ad D. Merlin. contr. 27. n. 11. contr. 31. n. 12. Andreol. contr. 373. num. 2. D. Cels. dec. 326. num. 14. D. Conciol. alleg. 6. num. 38. Rota post Torre de passis dec. 187. num. 6. Altograd. conf. 17. num. 32. lib. 1. &*

1. & conf. 4. nu. 33. 34. conf. 6. n. 18. *Canall. q. 95. Salg. labyr. p. 3. c. 11. nu. 94. Rota p. 4. rec. dec. 523. nu. 3. & dec. 32. post Rodriq. de concursu Creditor. Sabell. sup. n. 2. Affolin. res. 63. num. 20. D. Beniel. conf. 67. n. 2. Roccus resp. 95. n. 1. lib. 2. D. Massola ratiocin. 48. n. 2. Rodoer. conf. 14. n. 12. Alderis. de symbol. contract. tit. 1. c. 6. n. 31. 34. 40. Gratian. disc. 290. n. 9. & 10. Card. Luca de reg. disc. 9. n. 5. disc. 33. n. 15. de locat. disc. 18. n. 6. de Credit. disc. 67. n. 2. seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 27. n. 2. D. Scoppa ad Gratian. disc. 117. nu. 4. seqq. D. Mans. consult. 376. n. 8.*
- 16 Non censentur facta Nouatio, ut diximus, facta reservatione per Creditorem, quod noluit recedere à primævis Iuribus, *Castil. dec. 17 n. 35. 36. Roccus resp. 96. nu. 9. lib. 2. Gratian. disc. 290. n. 25. Cels. dec. 326. nu. 3. Manfrell. ad Cypc. Latr. dec. 200. n. 24. 29. Louins d. gl. 11. §. 9. in addit. n. 121.*
- Nec per actus consequutiuos, & factos in executionem primi. *D. Mansius consult. 384. num. 57.*
- 17 An prælumptionibus, & coniecturis violentibus nouatio Inducatur, difficultas est, inā quod sic, *R. Cypc. Latr. dec. 200. ex nu. 51. Nouar. lib. 2. q. 41. n. 6. Costa de fact. scient. & ignor. cent. 1. dist. 86. nu. 2. Gratian. 3 dec. 117. ex num. 11. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 30. n. 14. Gaill. lib. 2. obs. 30. n. 3. Antonin. lib. 2. res. 57. n. 61. Fachin. lib. 2. contr. 92. Affl. contr. 15. n. 1. Luca ad Franch. dec. 15. n. 2. Cancer. p. 3. c. 17. nu. 282. Mesa l. b. 1. c. 40. nu. 22. Amat. res. 50. nu. 3. Affl. dec. 44. n. 15. Thor. in comp. verb. nouatio D. Hodiern. ad Surd. dec. 187. n. 2. Roccus resp. 95. n. 1. tom. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 4. seqq. Parlador. quotid. c. fin. p. 1. §. 12. n. 46. 48. Rota Rom. dec. 562. in princ. in nouis. Merlin. de pign. lib. 5. q. 30. n. 4. & q. 31. num. 2. 3. Sabell. res. 30. num. 12. Doffissimus Andreol. contron. 373. num. 2. Cavanic. D. Luca ad Franch. dec. 15. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 27. nu. 4. 5.*
- 18 Contra tenent Schisforteg. ad Fabr. lib. 2. trac. 5. q. 1. *Harprell. Instit. tom. 3. tit. ult. §. 3. nu. 37. seqq. Mantica de tacit. lib. 17. c. 3. n. 9. 11. Alderis. d. c. 6. nu. 47. P. Affl. contr. 15.*
- Videndi *Cancer. lib. 3. var. c. 17. n. 279. Arias de Mesa lib. 1. c. 40. num. 22. Macerat. res. 45. n. 4. Menoch. de rec. poss. remed. 9. n. 388. R. Ponte conf. 87. vol. 2. ubi intelligunt de coniecturis desup. tis ex verbis expressis indispositione.*
- 19 Sed modus probandi nouationem duplex esse potest. Vnus ex verbis contrahentium expressis, alius ex probabilibus coniecturis, *Mantica de tacit. lib. 17. c. 3. nu. 5. Et in omnibus casibus, quibus olim fiebat nouatio ipso Iure, hodie fit ope exceptionis. Dec. conf. 400. in fine, Alderis. sup. d. c. 6. n. 36.*
- 20 2. Quando argumentis manifestis apparet: contrahentes nouare voluisse, maxime quando prior, & secunda conuentio, tam male conueniunt, ut stare simul non valeant, *Dec. conf. 544. num. 5. Albert. Brun. de augm. & diminut. conclus. 3. num. 29. 38.*
- 21 Prima coniectura fortis est, quando ultimus contractus cum primo non compatitur, ideo tunc posteriora derogant prioribus, *Mesa res. lib. 1. c. 40. n. 23. Menoch. de p. af. lib. 1. pref. 1. 4. nu. 39. 40. & conf. 381. n. 35. & seqq. Maur. de p. de iuss. lib. 2. sect. 10. §. 4. n. 22. 24. Alderis. d. c. 6. n. 44. latius dicemus infra hic n. 75.*
- 22 2. Quando præcetti liberatio, & statim sequuta fuit alia obligatio, nam illa, etiam attentio Iure nouissimo, omnino animo nouandi facta intelligitur *Rip. resp. 18. n. 33. Gratian. disc. 504. 509. Roccus resp. 95. lib. 2. n. 8. 9. Fabin. l. lib. 8. tit. de nouat. defin. 11. Ganauer. dec. 32. n. 10. Puta debitum ex causa mutui, in causam depositi, vel in pretium emptionis, & venditionis, vel in causam societatis conuertatur, Amat. res. 50. n. 5. 6. Lanar. conf. 23. Milan. dec. 9. n. 110. lib. 2. & dec. 13. n. 22. lib. 1. Mastrell. dec. 40. nu. 1. Muta dec. 33. num. 1. Alderis. d. c. 6. n. 45. Salgad. labyr. p. 1. c. 18. n. 4. Surd. de adm. tit. 5. q. 1. nu. 17. & tit. 3. q. 1. nu. 70. post alios D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 15. & seqq. & n. 22. & seqq. Reg. Cypc. Latr. dec. 200. n. 56. Roccus d. resp. 95. n. 8. lib. 2. Vel si sui debitoris loco, alium recipiat, Scatt. de camb. §. 1. gl. 5. n. 247. & gl. 7. n. 69.*
- 23 3. Quando secunda obligatio est contracta sub prima commemoratione prioris contractus, *Altograd. conf. 4. n. 39. Puta si quis dixerit per decem, quæ tibi debentur, quiddecim promitto, Alderis. d. c. 6. nu. 46. Vel si quis promittat soluere Centum, includendo quid quid ex quouis præcedenti Instrumento debeatur, Mantica de tacit. lib. 17. tit. 3. nu. 21. Ruin. conf. 64. nu. 5. lib. 2. decisum refert per Rotam, Gratian. disc. 509. n. 22. Roccus d. resp. 95. n. 3. lib. 2.*
- 24 Ex quibus colliguntur plura. Primo, quod in pœnalibus, in quibus agitur de delicto, vel de contemptu, secunda pœna non nouat, sed censetur apposita ad maius robur, *Rota Roman. det. 30. n. 3. p. 2. in nouis. Macerat. var. res. lib. 3. res. 45. n. 2. Alderis. d. c. 6. nu. 49.*
- 25 2. Quod si nouatio arguatur quando secunda obligatio continet quid diuersum à prima l. passa. C. de passis, *Crauet. conf. 167. num. 9. Mascard. concl. 1107. n. 2.*
- 26 Tamen in pœnalibus diuersas pœnæ nō arguit nouationem, quando illæ sunt compatibles, *Maceratens. d. res. 45. nu. 7. seqq. R. Cypc. Latr. dec. 78.*
- 27 3. Quod si in 1. obligatione alii dati sint fideiussores, prioris obligationis fideiussores nō liberantur, nisi id expressum dictum sit, *Parlad. sup. n. 51. Vel in casibus, in quibus habetur pro expressa, Andreol. contr. 509. Luca ad Franch. dec. 15. n. 4. Sabell. res. 30. num. 11. Gratian. disc. sept. 962. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 30. n. 7. 11.*
- 28 4. Diem, & terminum obligationis prorogatum, obligationem non nouare, & proinde fideiussores ab obligatione non liberari, *Gratian. disc. 68. nu. 38. 962. nu. 5. Menoch. conf. 710. Mascard. lib. 2. c. 56. num. 12. 13. Surd. conf. 345.*

- Coccin. dec. 8. 329. Mart. Medic. dec. 67. num. 4. exam. 41. num. 25. Add. ad Ludonif. dec. 76. n. 10. Put. dec. 290. lib. 2. maxime si in prorogatione expresse sit dictum: per eam non intelligi factā nouationem, Cyrias. contr. 249. n. 11. Tbes. dec. 125. n. 5. & ibi Add. Merlin. d. q. 31. num. 10. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 28. n. 2. Alderis. sup. num. 53. D. D. apud Merlin. de pign. lib. 5. qu. 31. n. 4. Secus si fideiussor limirauit suam obligationem ad certum tempus, Gratian. disc. 68. num. 38. Rota dec. 567. p. 1. diuers. Maur. de fideiuss. sect. 10. §. 4. num. 1. & 14. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 27. num. 3. & c. 28. num. 1. Nos infra num. 98.*
- 29 5. Quemadmodum per Iuramentum à parte parti delatum, nouatio fiat, l. qui Iurasse. ff. de Iure iur. Non per modum extinctionis veteris actionis, sed quia noua actio, de qua in *L. Auerbori, C. de Iure iur. adiciatur Seraphin. de iuram. priuileg. 80. n. 2. Guttier. de iuram. p. 1. c. 63. in fine.* Tamen si animo nouandi, & priorem obligationem in aliam transferendi appareat, prior obligatio euascescit, & posterior solum erit firma, *L. nouatione 18. ff. de nouat. Herring. de fideiuss. c. 27. p. 1. cap. 79. Arias de Mesa lib. 2. var. cap. 13. n. 3. Alderis. sup. n. 54.*
- 30 6. Nam quando quis non incontraenti in eodem Instrumento, sed ex intervallo intercessit, non adiectis illis verbis: *animo nouandi*, & simul etiam se debitorem constituit, erit tunc, tamquam simplex fideiussor considerandus, *Alex. conf. 33. n. 10. lib. 4. & conf. 29. num. 9. lib. 7. l. as. conf. 58. n. 4. lib. 3. Surd. conf. 20. n. 24. lib. 4. Mesa sup. n. 7.* Ea ratione, quia duo rei, diuersis temporibus esse non possunt, *L. duos, §. vbi ex duobus, vbi Aret. ff. de duob. reis, Marfil. in rubr. de fideiuss. num. 62. Lamberteg. de contrahib. gl. 16. num. 15. Muscatell. in praxi fideiuss. p. 2. q. 10. num. 30. Felice de censib. lib. 3. c. 3. n. 3. Alderis. sup. num. 55.*
- 31 7. In casibus, quibus stipulatio pœnalis adiecta nouat priorem obligationem post commissam illam pœnalem stipulationem, pœnam solum peti posse, tam, & si factum sit in facultate soluendi, sed in aliis casibus, in quibus stipulatio pœnalis super addita non nouat primam post moram, peti posse vnum, quod actor elegerit, *Cardenal. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 3. num. 15.* Licet non rectè dixerat *vers. oportet*, quod in hoc genere nouationis, quæ resultat ex stipulatione pœnali adiecta in confirmationem prioris principalis stipulationis, nihil esse innouatum à *Iustiniano*, per dictam Constitutionem, secundum *Franc. Marc. dec. 412. n. 14. 18. Guttier. de iuram. p. 1. c. 63. num. 6. Alderis. sup. n. 56.*
- 32 8. Obligatus ad factum, & pœnam, non potest simul compelli ad vtrumq; videlicet factum, & pœnam, quociescumq; adiciatur in contractu clausula: *Rato manente pacto*, nam tunc post moram potest vtrumque peti, & factum promissum sub prima stipulatione præcedenti, & pœna, ut interesse conuenit in stipulatione pœnali sequenti, *Libis idem, ff. de transact. l. cum proponas, C. cod. tit. Barbof. claus. 128. Mart. claus. 125. p. 1. Cardenal. sup. n. 16.* qui improbat sublimitationem, *Bald. in l. si de fundo in 2. l. et. nu. 6. C. de locat. vi non intelligatur in illis casibus, in quibus non compellitur præcisè ad factum, sed liberatur soluendo interesse, in quibus credit, etiam si apposta sit clausula: Rato manente pacto, reum teneri ad interesse dum taxat, Alderis. sup. n. 57.*
- 33 9. Si in contractu adiciatur Iuramentum, quia illud vim habet clausulæ: *Rato manente pacto*, & consequenter habet eundem effectum, ut simul peti possit pœna incurta, propter moram, & factum ex Contractu iurato, *Serafin. de priuilegiis priuileg. 85. num. 3. Gaill. pract. obs. lib. 1. obs. 150. num. 11. Franc. Marc. dec. 412. num. 15. 413. p. 1. Canale. dec. 35. n. 10. p. 1. Molin. de Iustic. disp. 716. n. 12. Cardenal. de Iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 3. n. 19.*
- 34 Hypotecæ, seu pignora primo loco data, si in secunda obligatione noua, repetantur, etiam in præiudicium secundi creditoris, cui medio tempore bona fuerunt hypotecata, primus Creditor remanet prior. *Rocc. respons. 96. n. 2. lib. 2.*
- 35 Verum pignora repetita non dicuntur per obligationem generalem, factam in secundo instrumento, post *Negusant. de pign. 3. membr. 6. p. num. 5. Merlin. lib. 3. tit. 1. q. 30. n. 28. Bald. in de pign. & hypot. cap. 19. & 20. Larrea dec. 20. p. 1. n. 17. Gratian. discept. 165. num. 13. lib. 1. Rocc. sup. n. 4. seqq.*
- 36 Pignus si in obligatione nouata expresse repetitum fuit, non videtur esse nouatum. *Larrea dec. 20. n. 17. Roccus sup. n. 6. 7.*
- 37 Et hipoteca specialis si est repetita, censetur apposta cum omnibus priuilegiis prælationis. *Gratian. disc. 165. n. 13.*
- 38 Si quis vendat fundum Caio pro mille, cum reservatione domini, aut specialis hypotecæ, si deinde pro dicto pretio recipiat venditionem annui introitus, censetur nouatus primus contractus, & hypotecæ, & pro dicta emptione annui introitus habet anterioritatem, non à primo contractu venditionis, cum dicta reservatione, sed à die contractus venditionis annui introitus. *D. Merlin. contron. 36. lib. 2. Sed contra dicie D. Scoppa in obs. ad d. contr. & Saxib. ref. 7. n. 19. & 20. ex Surd. conf. 293. num. 40. seqq. Gratian. discept. 553. n. 23. Auar. ref. 57. n. 18. Mata dec. 33. n. 23.*
- 39 Nouatio inducitur ex cessione iurium, facta debitori, nam per illam iura prædicta fuerunt extincta, quia actio, & passio non possunt stare in eadem subiecto *l. frater. 38. ff. de cond. in deb. l. Vranus 72. ff. de fideiuss.* Nec pignus in re propria esse potest. *L. neq. pignus ff. de iure iur. l. si rem. 28. ff. de pignor. Roccus resp. 95. num. 4. lib. 2.*
- 40 Nouatio præsumitur, si in secundo instru-

mento per contrahentem fuerit reservata specialis hypotheca, *Affl. dec. 319. num. 6. Natta conf. 112. num. 4. lib. 1. Menoch. de presumpt. lib. 3. pres. 151. num. 16. Rocas resp. 95. n. 10. lib. 2.*

41 Quierantur cum transfusione Crediti in aliam speciem, an novationem importent, vel potius fieri dicantur pro accommodatione scripturæ. *Card. Luca de regal. disc. 23. n. 2.*

42 Quod non censetur derogatum primæ conventioni, vel obligationi, nisi quatenus in secunda reperitur expressum. *Rota p. 3. dines. dec. 90. num. 1. & p. 12. rec. dec. 122. & p. 13. dec. 38. n. 13. Sanfel. dec. 253. vbi non induci per secundam obligationem, nisi specialiter remittatur prima obligatio, & exprimat, quod remaneat prima. Altograd. contr. 91. nu. 26. seqq. Amat. ref. 57. n. 16. 17. Manfredi ad Capyc. Latr. dec. 200. n. 30. 34.*

43 Quamvis in aliquo modificetur. *Sanfel. ibid. num. 3.*

44 Novatio non fit ex interuentu novæ personæ, nisi expresse id actum sit, immo utendum est semper omni interpretatione, ut novatio excludatur, maxime si secunda obligatio minus contineat, & magis sit damnosa creditori, nam stante præiudicio creditoris, non præsumitur voluisse novare, præcipue vbi actus sunt incompatibiles, quia tunc semper excluditur novatio. *Altograd. conf. 4. n. 32. seqq. lib. 1. Merlin. de pign. lib. 5. q. 30. num. 8. Luca ad Gratian. disc. 290. Sanfel. dec. 360. & ibi addit. Mascard. conclus. 1111. D. Scoppa ad D. Merlin. contr. 11. n. 4. lib. 2. D. Rodero. conf. 8. num. 2. Affl. dec. 353. Franch. dec. 15. Rotagen. dec. 2. n. 20. & dec. 197. Gaill. obs. 30. lib. 2. Hodiern. ad Sord. dec. 187. num. 3. Idem Altograd. conf. 6. n. 2. vbi num. 71. 72. limitat. Castil. lib. 5. contr. 77. Salgad. lib. 3. p. c. 2. d. n. 45.*

Pota si Creditor census exigat fructus ab accollatore illius. *Andreol. contr. 91.*

Sed inducitur novatio per interuentum novæ personæ, quando delegatur creditum Creditori acceptanti, ex qua sequitur liberatio delegantis. *Affl. dec. 353. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4. n. 39. & §. 5. Gratian. disc. 64. 252. 290. Vbi Luca Sabell. ref. 30. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 3. n. 280. Altograd. conf. 6. n. 17. 18. 71. 72. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 17. tit. 7. un. 1. & seqq. Staiban. obs. 7. n. 6. 7. Castil. contr. lib. 5. c. 77. num. 14. Idem Sabell. §. novatio num. 7. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 30. n. 8.*

Sic Novatio, an per delegationem inducatur, difficultas est, nam quod inducatur, etiam quod non sit verbis expressis cautum. *Gabriel. commun. conclus. tit. de novat. concl. 1. nu. 49. Gabriel. conf. 155. num. 7. Dec. conf. 107. 421. nu. 16. Altograd. conf. 6. n. 17. D. Scoppa ad Fabr. in C. tit. 9. exp. 25. n. 3. vbi per delegationem, & interuentum novæ personæ.*

Alii tenent non induci, nisi expresse sit dictum. *Fulgosm. l. singularia, vbi etiam Roman. glim l. 2. C. de novat. Angel. in l. delegare, la p. ff. de novat. vbi dicit hunc articulum indigere*

decisione Cæsarea. *Maur. de fideiuss. d. §. 5. fol. 505. Castil. lib. 4. contr. 59. nu. 34. vbi dicit non induci sine interuentu novæ personæ.*

45 Non inducitur novatio quando alia sequens obligatio sit etiam etiam Altograd. conf. 95. n. 102. & seqq. lib. 1. Rota p. 14. rec. dec. 114. Et cum expressa præsertione priorum iurium. *Ansaldo de commerc. anse. 79. n. 13. Affolun. ref. 16. n. 5. 33. Castil. dec. 17. nu. 35. 36. Rocas. resp. 95. n. 6. lib. 2. Affl. contr. 15. n. 4. Amat. ref. 50. Salgad. libyr. p. 3. c. 1. d. nu. 35. & 75. & de re. sent. p. 1. c. 10. §. unie. n. 73. & seqq. Rocas de incompatibil. p. 1. c. 3. d. n. 16. Altograd. conf. 30. n. 2.*

46 Nec substantia contractus alteratur per acquisitionem novi tituli. *Altograd. contr. 91. num. 33. 37.*

47 Idem si confectis calculis in summa liquidata, & calculata se constituerit quis debitor. *Menoch. conf. 809. nu. 16. vel quando sit obligatio alicuius summa pro resto aliorum contractuum. Bertrand. conf. 291. 338. Caudan. dec. 20. lib. 1. Amat. ref. 57. n. 20. 21. Vide Cels. dec. 206. n. 5. Dicemus infra hic.*

48 In dote non inducitur novatio. *Gratian. disc. 509. n. 13. 21. Medic. dec. 66. n. 56. seqq. vbi Addit n. 13. seqq. Duran. dec. 11. n. 18. D. Baluc. dec. var. dec. 22. tit. 4. n. 17. 65. Rota dec. 234. n. 6. p. 17. Sabell. §. dos. num. 9. §. p. num. 9. 15. Castil. dec. 5. ex n. 7. Staiban. ref. 7. n. 2. d. Baluc. Nouell. de dote preuil. 18. Merlin. de pign. lib. 5. q. 30. q. 35. 36. Idem Sabell. ref. 30. nu. 21. D. Scoppa ad Merlin. contr. 27. nu. 8. lib. 1. & contr. 36. nu. 11. lib. 2. D. Massola ratiocin. 52. n. 34. Muta dec. 33. num. 27. Giuba obs. 10. num. 14. Ianius de solemn. in contract. minor. gl. 11. §. 9. num. 121. in appendic. Mantica de tacit. lib. 17. tit. 2. num. 19. Manfredi ad Capyc. Latr. dec. 200. n. 32. Nec conuersione dotis in mutuū, quæ fit in nostro Regno. *Card. Luca de dote disc. 28. n. 11. disc. 159. n. 22. disc. 161. n. 4. Capyc. Latr. dec. 38. nu. 34. dec. 200. n. 23. dec. 115. vbi Addentes.**

49 Novatio non inducitur per mutationem fundi censuarii, sed remanet prima obligatio, nec fideiussores liberantur. *Gratian. disc. 113. n. 31. disc. 454. nu. 15. Cenc. de censib. q. 41. nu. 24. Duran. dec. 449. n. 12. seqq. Sabell. ref. 30. nu. 22. Vel sint data noua pignora. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 30. n. 9. Vbi secus, si antiqua obligatio reperitur datis nouis pignoribus. Sabell. d. ref. 30. n. 22. Gratian. disc. 113. n. 81. disc. 454. nu. 16. Cenc. de censib. d. q. 41. n. 24. Duran. dec. 449. num. 12. & seqq.*

50 Fit quando variantur pacta, vel respectu rei, vel formæ, vel temporis, lausimè *Andreol. contr. 373. n. 3. 25. 26. 33. vsq. ad 49. vbi exempla. Castil. contr. lib. 4. c. 59. num. 59. Sabell. §. novatio nu. 12. Rota post Torre de pactis dec. 203. n. 5. Antonia. lib. 3. ref. 45. n. 6. Altograd. conf. 4. n. 46. Vide infra n. 97. Mansi consult. 379. n. 13.*

51 Sed si sit prorogatum tempus, sed non stipulata secunda conventio, non censetur facta novatio. *Sanfel. dec. 253. n. 6.*

52 Fideiussor de iuro carcere liberatur, carcera-
to posito in arctiori, vel laxiori carcere, *D. Crespi* obij. 71. Nos *sup. qn. Gram. conf. civil. 66. nu.*
63. seqq. Menoch. conf. 212. n. 30. Antonin. resol.
30. nu. 4. lib. 3. Cypriac. contr. 101. n. 28. & seqq.
& contr. 546. n. 138. & seqq. Carena ref. 90. nu.
25. Vermigli. conf. 311. n. 4. Conciol. ref. crim. fidei-
uissor ref. 1. & seqq. Vbi etiam quod si quis
promisit non discedere de domo, si ille disce-
dat cum licentia, eius promissio expirat, quā-
vis licentia sit data per Iudicem sub condi-
tionem, etiam cum clausula: firma remanente,
fideiussione, Conciol. d. ref. 1. n. 1. seqq.

53 Licentia per Iudicem concessa domi habili-
tato, ut possit divina officia audire in Tem-
plo propinquiori, inducit nouationem, &
sic fideiussor datus de tenendo domum loco
carceris, liberatur, *Rimin. un. conf. 738. Menoch.*
conf. 212. n. 29. & seqq.

Sed contrarium tenet *Canali. de brachio reg.*
p. 2. n. 201. Sanfel. dec. 253.

54 Creditor defuncti relictis pluribus hæredi-
bus, quibus diuisis, onus soluendi spectauit
vniex hæredibus, si ab illo dictus creditor
exegit per plures annos, videtur facta noua-
tio, ita ut ille non possit exigere ab alijs co-
hæredibus, *L. minor 41. & l. Aemilius Lægiarius,*
ff. de minor. D. Valer. uol. conf. 62. n. 103. seqq.

55 Sed contra, quod si quis sit creditor vnus,
in actione hypothecaria, qui possidebat pro
indiuiso bona cum alio, si postea inter ipsos
fiat diuisio bonorum, nullum sit præiudicium
dicto creditori: quin possit agere super quo-
libet corpore pro dimidia, quamuis bona
ab illo possideantur, qui obligationi non ac-
cessit, & hoc vigore prioris hypothecæ pro
diuiso acquisitæ tempore communionis, *l. si*
consecut. 7. §. fin. ff. quib. modis pign. l. 3. §. fin. ff. qui
potior. in pign. cum concord. l. i. §. de censib. qu.
63. n. 8. Berou. q. 119. Boer. dec. 45. V. sil. ad Affl.
dec. 213. n. 4. Canali. dec. 19. nu. 70. p. 2. Francb.
vbi Amendol. & Lusa dec. 77. Rodoc. conf. 8. n.
3. seqq.

56 Posset aliqua difficultas esse, si creditor præ-
sens fuisset diuisioni, per *tax. l. qui Roma, §.*
duo fratres, vbi B. r. qu. 9.

57 Vel citatus in dicta diuisione, *Portales ad*
l. sua patria, tit. de consore. & fideicom. legal. cap.
30. n. 5. quasi tunc acceptasset tenorem diui-
sionis, & successiue nouata actio ipsius cre-
ditoris, Carena ref. 145. n. 6.

58 Secus est si diuisio facta sit absente, & igno-
rante creditore, *Rota Gen. dec. 2. n. 17. Nouar.*
dec. 19. latè D. Rodoc. conf. 8. Andreol. contr. 230

59 Si aliqui sint obligati in solidum in mille, &
ad rationem 8. pro centum, si vno absente, al-
ter obligetur ad sex, liberatur absens, *R. Ma-*
rin. alleg. 46. n. 22. Amat. ref. 30.

60 Creditor cedens valide exigit, & liberat
debitorem cessum, in præiudicium cessiona-
rii, quamuis adfuerit scientia debitoris cessi,
dummodo non interuenerit vnus ex requi-

Tem. IV.

sitis tribus, *l. 3. C. de nouat. quæ sunt, denua-*
ciatio facta, ius contestatio per cessionarium,
cepta solutio facta per debitorem cessum, in
beneficium eiusdem cessionarii, Affl. dec. 330.
n. 21. etiam per viam transactionis, Affl. ibid.
n. 20. L. uman. corf. 4. T. hel. q. lib. 4. q. 12. num. 10.
Thot. in comp. der. verb. cessionarius per transa-
ctionem, Roccus resp. 95. n. 14. lib. 2.

61 Nouatio inducitur per compromissum,
& laudum, nisi creditor sibi referret iura con-
tra illud, *Aug. conf. 30. Arcin. conf. 148. Dec.*
conf. 300. Ron. hegah. in l. 3. in princ. n. 19 ff. de
duob. reis, Sabell. ref. 30. nu. 13. 14. Gratian. disc.
557. nu. 20. disc. 675. n. 11. de aur. de fideiuss. p. 1.
sect. 10. §. 4. n. 4. & seqq. idem Sabell. sup. num. 5.
Affl. dec. 93. n. 3.

62 Sed quod non inducatur nouatio per com-
promissum, *Rota Ian. dr. 8. nu. 3. Merlin. de*
pignor. lib. 5. qu. 30. nu. 38. & qu. 32. Vbi secus
quo ad fideiussiones, Rota dec. 134. nu. 3. p. 4.
rec. licet contra dicat Maur. sup.

63 Nouatio inducitur per transactionem, &
concordiam initam inter principalem debito-
rem, & creditorem, *Menoch. de pref. lib. 3.*
pref. 134. nu. 42. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q.
30. nu. 40. 41. Roccus resp. 95. n. 2. lib. 2. Sabell.
ref. 30. n. 15. Gratian. disc. 290. num. 11. Andreol.
contr. 307. nu. 9. Maurus de præius. p. 2. sect. 10.
§. 4. n. 8. Sabell. sup. n. 10. Vrecol. de transact. 173.
Valer. cod. sr. ut. 2. qu. 8. Ideo transactio est ve-
rus distractus, Valer. tit. 1. qu. 1. n. 3. & tit. 5.
qu. 4. Vrecol. qu. 5. p. 70. seqq. Valasc. conf. 120.
Molina de primog. l. b. 4. c. 9. nu. 22. Gufm. de
de euit. q. 31. Parex. de instr. edit. tit. 6. ref. 3. nu.
60. Olea de cess. iur. tit. 6. q. 7. Noguerol. alleg. 37.
Roc. resp. 95. n. 2. lib. 2. Masfrell. ad Capyc. Lat.
dec. 200. n. 11. 12.

Et per transactionem nouatur modus exa-
ctionis, *D. Beniel. conf. 91. nu. 5. 4. Rota dec. 194.*
n. 4. post Possibum de manut.

64 Non fit, quando ea inita fuit non ad extin-
guendâ, & eradicandâ primam obligationem,
sed nouâ priori accumulandam, *Vrecol. d. q. 73.*
n. 9. Quod est verum quando contractus sunt
côparibiles, n. 10. Ut excludatur, sufficit sola
compatibilitatis possibilitas, & in dubio indi-
candum est: nouati nem non fuisse factam, Vre-
col. sup. num. 15. secus incompatibilitas, n. 16.

65 Non inducitur nouatio si transactio esset
nulla, & inualida, *Vrecol. sup. n. 20.*

66 Nec quando transactio non sortita fuit ef-
fectum, *Vrecol. sup. n. 21.*

67 Nec quando transactio facta fuit ad obti-
nendum longiorem debiti soluendi dilatio-
nem, *Vrecol. sup. n. 23.*

68 Vel quando esset conditionalis, & con-
ditio non fuit impleta, *Vrecol. sup. n. 24.*

69 Verum facta nouatio per viam transactio-
nis, inuat solum ipsi transigenti, *Vrecol. sup.*
nu. 26.

70 Sic nouationem non potest allegare ille,
qui non adimpleuit promissa in transactione.

- Vrecol. sup. num. 22.*
- 71 Nouatio inducitur quando res conducta, fuit in alium alienata, & sublocata, quo casu fideiussor primi conductoris amplius non tenetur, *Inouatione, C. de fideiuss. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4. n. 9. Andreol. contr. 373.*
- 72 Item quando in solutionem pensionis fuerunt variata pacta, ab initio firmata; ut si debeatur granum, & promittatur pecunia, & e contra, *Maur. sup. n. 10. seqq.*
- 73 Item inducitur nouatio quando finita locatione, conductor perseverat in locatione, nam licet fiat tacita reconductio, fideiussor res dati ab initio remanent liberati, nisi iterum nouus intercedat consensus, *Sabell. sup. n. 10.*
- 74 Fit nouatio locationis, etiam inter easdem personas, per augmentum pensionis, *Andreol. contr. 373. n. 5.*
- 75 Nouatio praesumitur quando contractus sunt inter se incompatibiles, pugnantes, perplexi, & contrarii, alias secus, ubi secundus potest stare cum primo, *Salgad. labyr. p. 3. cap. 11. n. 65. Cyriac. contr. 101. n. 38. & contr. 124. n. 4. Giurba. obs. 83. n. 21. Nognerol. alleg. 21. n. 8. Mesa. lib. 1. var. c. 40. n. 16. & 23. Tonnant. res. ciu. 10. l. c. 21. n. 10. D. Crespi obs. 71. Valeron. de transact. tit. 5. q. 4. n. 10. R. Capyc. Latr. dec. 200. & cons. 120. n. 39. seqq. Dom. Consiliarius Staib. res. 7. n. 3. seqq. Aleagrat. contr. 91. n. 29. seqq. D. Consil. Rocc. resp. 95. num. 6. lib. 2. Salgad. p. 3. c. 11. n. 65. Capyc. Latr. dec. 200. n. 55. Luca ad Franch. dec. 15. n. 3. Castill. cony. lib. 4. c. 59. n. 58. Bottolier. differt. 5. n. 60. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 13. Afolin. res. 55. n. 33. & res. 63. n. 21. Belli. cons. 107. Farinac. repet. de contract. q. 13. Andreol. contr. 373. Sabell. sup. n. 11. Castill. lib. 7. cap. 77. Rota post Torre de passis dec. 187. n. 7. Aliograd. cons. 95. n. 109. Quidquid dicat Bayo in praxi 3. p. qn. 105. Gratian. disc. 290. n. 11. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 30. n. 5. 30. 31. qn. 31. n. 3. D. Beniel. cons. 74. n. 34. Aliograd. cons. 4. n. 32. cons. 17. Rota dec. 229. n. 2. p. 4. rec. Roccus resp. 95. n. 6. lib. 2. Sabell. res. 30. n. 18. Scoppa ad Merlin. contr. 36. n. 1. lib. 2. Alfald. disc. 17. n. 17. 34. n. 25. disc. 88. n. 5. D. Mansi cons. 80. n. 3. lib. vlt. Celsi. dec. 28. n. 11.*
- 76 Limite si sit appositae clausula: sine prauidicio priorum iurium, vel nisi secundus contractus sit nullus, vel ubi non apparet de consensu creditoris, nam ex his casibus non inducitur nouatio, *Mastrill. dec. 40. n. 6. Sabell. sup. ibid. Caron. res. 71. Rota p. 18. rec. dec. 712. eadem Rota p. 19. dec. 95. 213. Maresta discip. 31. n. 18. ubi de datione in solutum.*
- 77 Quod inducatur ex incompatibilitate actuum, & contractuum, *Cyriac. contr. 101. n. 38. contr. 124. n. 6. Giurba obs. 83. n. 23. Nognerol. alleg. 21. n. 8. Mesa lib. 1. var. c. 40. n. 16. Tonnant. res. ciu. lib. 1. c. 21. n. 30. D. Crespi obs. 71. Valeron. de transact. tit. 5. q. 4. n. 10. R. Capyc. Latr. dec. 200. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 13. licet contra teneat Gomez Baya*
- in praxi p. 3. qn. 105. n. 2. cum Pavlador. lib. 2. quotid. cap. fin. p. 9. 12. l. m. 6. n. 49. & seqq.*
- Vbi dicit, utraque stare obligationes alterauiue, ita ut in potestate creditoris sit, quia velit uti, & alterius solutione debitor liberetur, *l. fundam Cornelianum. ff. de nouat. sequitur communem sententiam Maur. de fideiuss. sect. 10. §. 4. n. 22. Aquila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. n. 4. Castill. lib. 7. cap. 77. Cardo Luca de credit. disc. 67. n. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 11. seqq. Vbi etiam Luca n. 11. Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. n. 13. seqq. Dom. Mansi eo. fult. 377.*
- 78 Secus est, si adsit sola possibilitas comparibilitatis, *Vrecol. dec. Flor. 94. n. 14. Card. Luca de regal. disc. 33. n. 11. Gratian. disc. 290. n. 23. Iouini de solemn. gl. 11. §. 9. in addit. ad n. 121.*
- Sic excluditur nouatio, si secunda obligatio sit facta in executionem primae, licet species promissa fuisset in pretium redacta, *Mansfredi. ad Capyc. Latr. dec. 200. n. 31. Iouini sup.*
- 79 Et licet instrumento posteriori sit standum, l. pacta nouissima C. de pactis, tamen hoc procedit quando scripturae essent diuerse, & inter se repugnantes, & incompatibiles, secus si non contrariarentur, quia pleniori esset standum, & utrumque auendi in dispositis, *Alex. cons. 70. n. 5. lib. 5. Marescot. var. lib. 1. c. 81. n. 3. Afolin. res. 2. n. 18. Burat. dec. 265. n. 3. Rota diuers. dec. 570. n. 2. p. 1. & in rec. dec. 34. n. 12. par. 12. Et id procedere ad euitandam nouationem, Vrecol. dec. Flor. 44. n. 14. Doliff. Iouini sup. vers. regula.*
- Verum non fit nouatio, si in nouo contractu non incompatibili, fiat protestatio in contrarium, *D. Celsi. dec. 326. n. 15. ex la libera quidem, C. de sent. & interloquutionum iudic. Rota rec. dec. 425. n. 18. p. 5. Merlin. dec. 2. n. 9. dec. 413. n. 7. Ozobon. dec. 131. n. 10. 11.*
- Sed quando est incompatibilitas talis protestatio nihil iuuat, *Gabriel. cons. 170. n. 29. 30. lib. 2. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 30. n. 25. Luca ad Gratian. dec. 117. n. 11.*
- 80 Sed quod inducatur nouatio, per contractum incompatibilitatem, quamuis facta fuerit reservatio prioris obligationis, *Ama. res. 5. c. n. 27. seqq. Merlin. de pignor. lib. 5. qn. 30. n. 23. 25. Rota dec. 384. n. 5. p. 4. rec. Vrecol. de transact. q. 73. n. 16. 17. late Andreol. contr. 373. n. 6. seqq.*
- 81 Item nouatus dicitur primus contractus in parte repugnante primo, etiam si esset reservatus primus contractus, *Idem Andreol. contr. 189. n. 15. 16.*
- 82 Secus si reservatio iurium facta fuisset in casu, quo contractus secundus non obseruaretur, quia tunc dicitur compatibilis cum primo contractu, quia illum non destruit, sed liminat, & restringit, *Merlin. d. q. 30. n. 20. Et hoc casu ita demum potest redire ad prima iura, si, & postquam actum esset pro impleto, & non fuit adimpletum, Coccin. dec.*

- dec. 329. num. 6. 7. *Vrceol. sup. num. 18.*
83. Idem non nouatur, si non sit secundus in-
compatibilis cum primo. *Altograd. conf. 4. nu.*
36. *Carua ref. 71. nu. 1. Capyc. Latr. dec. 200. num.*
58. *Card. Luca de feud. disc. 123. n. 5. & seqq. &*
de credit. disc. 67. nu. 4. seqq. Et sola possibilitas
compatibilis sufficit pro illa excludenda.
Idem *Card. de regal. disc. 33. n. 5. disc. 125. n. 12.*
84. Est incompatibilitas, & sic est inducenda no-
uatio, quoniam debitor in centum, pro illa
promisit decem modios trumentum, *Christor.*
Mart. dec. Senen. 67. nam vnus contractus po-
test in alium transfundi, Milanens. dec. 2. nu. 39.
48. 49. lib. 1. *Bertaz. conf. 49. n. 12. seqq. Castill.*
dec. 5. n. 3. R. Galeot. contr. 56. d. n. 20. tom. 1. Bot-
tiller. differe. 5. n. 61. 62.
85. Verum quando priora pignora sunt repetita
in secundo contractu, anterioritas non per-
ditur, *Mantica de tacit. lib. 11. tit. 28. nu. 17. &*
tit. 31. n. 25. Marefcat. lib. 1. c. 56. d. n. 18. Roder.
de ann. reddit. lib. 2. nu. 16. n. 53. 61. Carleual. de
iudic. tom. 2. tit. 3. disp. 31. n. 14. Mesa ref. lib. 1. c.
18. nu. 3. Merlin. de pignor. lib. 5. c. 30. nu. 28. Sal-
gad. p. 3. c. 13. num. 92. seqq. Cuiac. lib. 10. obs. 22.
Merenda contr. lib. 6. c. 38. Fab. lib. 2. canell. cap.
10. post hos, & alios Bottiller. d. differe. 5. n. 83.
86. Difficultas est, an censeantur liberati fide-
iussores primæ obligationis, si in contractu
incompatibili, exinde in ius appositæ fuerit pro-
testatio reservationis primæuarum obligatio-
num, exclusiua nouationis, Et affirmatiue vi-
detur dicendum ex *Franch. dec. 50. n. 7. Amat.*
ref. 50. n. 26. Sed contra tenet Andreol. d. contr.
373. Vt protestatio de nouando absente fide-
iussore facta, stante incompatibilitate contra-
ctus, seu in casibus, quibus hodie ex coniectu-
ris vehementibus inducitur nouatio, non im-
peditur liberatio fideiussoris primi contra-
ctus. Et nu. 19. respondet decisio allegatæ,
quod loquatur in datione in solutum, per
quam nec liberantur fideiussores, etiam ces-
sante protestatione, ex Gen. de censib. qu. 107.
nu. 11. Luca ad Franch. d. dec. 50. & ad Gratian.
disc. 117. nu. 11. Barz. dec. 22. nu. 14. Merlin. de
pignor. lib. 5. qu. 30. nu. 25. Card. Luca de credit.
disc. 67.
87. Nam aliud est protestationem apponi in
nouatione operante extinctionem iurium, ex
Lanar. conf. 23. & aliis n. 18. vbi obiurgat Ma-
strill. dec. 40. n. 6. perperam allegantem Autho-
res, qui nihil tradunt.
88. Sed protestatio huiusmodi operatur contra
fideiussores, etiam absentes obligatos in pri-
ma obligatione, cum hoc solum pendeat a
voluntate reservantis, nec in aliquo lædantur
primi obligati, & præseruatio non tribuit ius
de nouo, sed reservat antiquum, & abiens
non potest lærari contractu nouante, reiecta
protestatione, sed tenetur totum contractum,
vel recipere, vel respuere, *Anna conf. 33. Ma-*
refcat. lib. 2. var. cap. 56. nu. 15. Luca ad Franch.
d. dec. 15. n. ult. Idem ad R. Marin. lib. 1. c. 135.
90. Fit nouatio quando secunda obligatio con-
tinet plus quam prima. *Altograd. conf. 95. n. 23.*
Maur. de fideiuss. lib. 2. sect. 10. §. 4. n. 71. Et infra.
n. 97. Loffred. conf. 24. Masrella ad Capyc. Latr.
dec. 200. n. 28. Vel minor quantitas. R. Marin.
alleg. 46. & num. 22. Andreol. contr. 373. num. 5.
Gratian. disc. 913. num. 19. seqq. disc. 927. nu. 12.
seqq. Quamuis contra sit Altograd. conf. 4. n. 35.
36. lib. 1. D. Mansi consult. 437. num. 32. consult.
439. num. 5. 6.
Idem dicitur *algad. labyr. p. 3. c. 1. §. unic. n. 49. Ma-*
xime si in prioris obligationis executione sti-
pulata sit, licet promissa species, non pretium fuisset
redacta *Starban. ref. 7. n. 19. 20. licet hoc esse de*
iure antiquo ff. non Codinus in d. l. fin. C. de no-
uat. *Alderis. de symbol. contract. lib. 1. c. 6. nu. 32.*
91. Item per adfectionem nouæ pœnæ, vel
per iam appositæ sublationem. *Gratian. disc.*
509. n. 36. Alderis. de symbol. contract. tit. 1. c. 6. Sa-
bell. ref. 30. n. 18. Harpreß. instit. tom. 3. tit. vi. §.
3. d. n. 27.
92. Item per acceptionem chirographi, conti-
nentis rem diuersam à prima. *Altograd. conf.*
6. n. 47. Secus per simplex chirographum, in-
quo quis confitetur se debere ex vna cau-
sa, quod debeat ex alia. conf. 17. nu. 24. 25.
93. Item inducitur, per verba: *De nouo. Andreol.*
contr. 373. n. 9.
94. Item quando partiæ libri fuerunt calcula-
tæ, ad computum, & saltem redactæ, ac ex il-
lis formata apoca, de trahendo summam, in eis
descriptam, & minorem solidando. *Gratian.*
disc. 509. Cels. dec. 206. num. 5.
95. Item quando actus primus erat imperfe-
ctus, & qui sequitur est perfectus. *Gratian. d.*
disc. 509. n. 25. 31.
96. Item si præcedat liberatio, & sequatur alia
obligatio. *Gratian. disc. 509.*
97. Item quando alteratur natura negotii in
substantialibus, ut si addatur, vel minuatur
pretium. *Gratian. sup. nu. 3. & seqq. vbi alia &*
disc. 913. 927. vbi etiam Luca. Sabell. ref. 30. n.
20. Maur. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4. Andreol.
contr. 373. nu. 3. 25. & seqq. R. Marin. alleg. 46.
Luca ad Franch. dec. 15. n. 3. Starban. resol. 4. quid
quid dicat Rocas resp. 95. Diximus sup. nu. 90.
98. Item si terminus prorogetur debitori, sine
consensu fideiussoris, liberatur fideiussor. *Gomez.*
var. lib. 2. c. 3. n. 17. & c. 13. num. 21. Barbof.
not. 86. Cyriac. contr. 449. R. Marin. lib. 1. c. 133.
n. 12. & c. 136. 139. nu. 3. & lib. 2. c. 65. num. 12.
Idem Cyriac. contr. 259. Salgad. labyr. p. 1. c. 14.
& p. 2. c. 27. d. n. 64. Conar. in c. quamuis pactum,
num. 10. 11. Andreol. contr. 333. Paisell. exp. 3.
Nouar. lib. 2. q. 77. Herring. de fideiuss. c. 20. §. 3.
ex n. 1. D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1.
c. 3. n. 7. Castill. contr. lib. 4. cap. 59. n. 48. Maur. de
fideiuss. lib. 2. sect. 10. §. 4. n. 27. 30. Idem in com-
promisso facto ad certum tempus, & in offi-
cio concessio ad certum tempus, nam illo pro-
rogato, fideiussor liberatur. Antonell. de temp.
legal. lib. 1. c. 28. n. 45. Vide Thef. dec. 25. Vide
Nos

Nos sup. n. 28. & infra hic. n. 100. & 101.

99 Vbi Nouatio fit, an privilegia actionis novatæ surgentia, ex legali dispositione, prout Cursus usurarum, intelligantur repetita? Distinctio est, Aut dicta privilegia insunt favore creditoris, vel Causæ, & intelliguntur repetita, Aut insunt odio debitoris morosi, ut Vsuræ in contractibus bonæ fidei, & ista non intelliguntur repetita. Bar. in l. aliam ff. de novat. Cypic. dec. 183. nu. 5. seqq. Rota p. 9. rec. dec. 439. n. 35. Altograd. conf. 17. nu. 10. & seqq. lib. 1. & n. 44. Vbi late probat multis similibus adductis, quod semper novatio intelligitur facta cum omnibus qualitatibus, & privilegiis, quæ competeant primæ obligationi, & declarat d. dec. Cypicij. Fontanell. dec. 559. 560. Surd. conf. 445. n. 57. Giurb. obs. 10.

100 Vbi fit vera novatio, fideiussor liberatur. Gomez. var. tom. 2. c. 13. n. 20. Cusm. de iust. qu. 18. num. 6. 9. 51. n. 12. Castill. lib. 4. c. 59. d. nu. 48. Andreol. contr. 373. Etiam insoludum obligatus: ibid. n. 11. 12. Cyriac. contr. 101. 124. 546. 186. Valeron. de tract. tit. 2. q. 8. n. 6. late D. Aguila ad Roxas de incompatibil. p. 1. c. 3. nu. 5. Andreol. contr. 373. Manfrell. ad Cypic. Lorr. dec. 200. num. 23. Amat. conf. 45. n. 8. alad. labyr. p. 1. c. 18. nu. 18. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 23. seqq. Censal. ad Surd. dec. 51. n. 6. Manr. Aretin. de fideiuss. p. 2. sect. 10. §. 4.

101 Secus si in novatione adsit clausula, firmis remanentibus obligationibus, & fideiussionibus, Gratian. disc. 126. n. 8. sed contra dec. 117. n. 18. vbi etiam Luca, disc. 955. n. 28. Seraphin. dec. 754. Lomar. conf. 23. Mesa lib. 1. c. 43. nu. 6. Censal. sup. Sed pro sunt Herring. de fideiuss. c. 20. §. 3. n. 13. Pacion. alleg. 132. n. 22. Affl. contr. 15. nu. 4. Manfrell. ad Cypic. Lorr. dec. 200. n. 29. Idem Luca ad Franch. dec. 15. ex Anna conf. 35. Marescor. lib. 2. c. 56. n. 15. D. D. apud Amat. ref. 50. n. 26.

Liberatur etiam fideiussor, in casu, quo Titius est creditor Cai in mille, Capitalis, cum annuis introitibus ad sex pro centum, pro cuius securitate habet fideiussorem, si ex eodem Capitali debeantur tercentum pro teritiis, si illæ tertie ponantur in Capitale, & pro illis sit alia venditio annorum introituum, absque interuentu fideiussoris, fideiussor est liberatus. D. Galeor. contr. 31. d. n. 17. lib. 2. D. Luca ad Gratian. dec. 117.

Sic etiam si duo conduxerunt prædium, & pro solutione dederunt fideiussorem, ob discordiam dedit assensum vni, liberatur fideiussor. Luca ad Franch. dec. 476. ex Andreol. contr. 373. Fontanell. dec. 569. seqq.

102 Non inducitur novatio sine mandato, & voluntate debitoris, seu obligati. Aufald. de commerce. disc. 17. nu. 10. 12. 23. 24. Immo requiritur speciale mandatū. Veli differt. 38. n. 84. & seqq.

103 Ideo non inducitur ex stipulatione facta absente, vel ignorante Debitore. Aufald. d. disc. 17. nu. 10.

104 In contractu novante, non censentur re-

petitæ conditiones, & pacta in contractu novato, ex partium conventionione contenta, Surd. conf. 445. n. 56. 57. Bardellon. conf. 70. n. 16. Bich. dec. 281. n. 31. Mansi consult. 377. n. 20. Vide Card. Luca de regal. disc. 33. nu. 1. D. Mansi consult. 377. n. 21.

Secus in modo solvendi, nam non fit novatio. Mansi consult. 378. n. 37.

105 Novatio inducitur per voluntariam insoludum donationem, & assignationem bonorum, pro creditis, ita ut omnes præcedentes contractus, & pacta extinguantur, & abrogantur, & solum attenditur secundus contractus donationis insoludum. Rota p. 18. rec. dec. 712. p. 19. dec. 85. 213. & dec. 381. abell. §. datio in soludum. n. 1. §. obligatio. n. 34. Melic. ex am. 41. Ramon. & addit. co. d. 39. Carol. de Mean. obs. 656. p. 5. Andreol. contr. 373. n. 19. & seqq. Franch. dec. 50. n. 7. 8. Barz. disc. 20. n. 14. Gratian. & Addentes dec. 117. Cens. de censu. n. 107. n. 21. Aufald. de commerce. disc. 17. nu. 10. Deffimus Dom. Mansi consult. 377. nu. 12. 19. 22. n. 13. Novat. tract. de datione insoludum. lib. 1. q. 3. n. 10. Vbi de voluntaria, secus necessaria, ex Clusian. in comment. ad consil. Mediolan. de bonis insolud. dand. lib. 1. c. 1. n. 49. D. Marotta disc. 31. n. 18.

106 Sed per donationem insoludum, factam in extinctionem crediti, non exungitur illud, nisi bona insoludum data, sine irrevocabilitate tradita. D. Merlin. l. b. 1. contr. 27. præterea, stante reservatione anteriorum iurium, ex quo non intelligitur facta novatio priorum, obligationum, sed primæ iura illata manent, propter exprellum contrahendum conventionem, a qua pendet postrema novationis coniectura. D. D. in l. fin. C. de novat. Surd. conf. 385. n. 20. lib. 3. & dec. 26. n. 6. Vbi D. Hodiern. n. 13. D. Rosis obs. 20. n. 21. 22. p. 2. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. n. 20.

Sic etiam per compensationem inducitur Novatio. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. nu. 20. 21. Milanens. dec. 2. 45. lib. 2. Ludovic. dec. peruci 15. n. 9. Insigni. de censib. q. 22. n. 4. Giurba ad consuet. messan. c. 2. §. 1. d. n. 9. Menoch. de arbit. conf. 14. n. 2. Ferret. conf. 49. a. 39 lib. 2.

107 Sed distinguendum est inter donationem insoludum, & novationem inductam ex incompatibilitate contractuum. In primo casu donationis insoludum, stante reservatione in casu extinctionis primæ iurium, etiam contra fideiussores, & tertios possessores, tunc non liberantur fideiussores, secus si novatio oriatur ex incompatibilitate, Andreol. contr. 373. nu. 19. & seqq. vbi ratione exponit. Gabriel. conf. 170. nu. 29. 30. lib. 2. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 30. nu. 25. Roxas de Incompatibilit. p. 1. c. 3. nu. 29. 30. Cens. de censib. q. 107. nu. 21. D. Scoppa ad Gratian. dec. 117. nu. 28. seqq.

108 In specie Incompatibilitatis inspicendum est, an contractus secundus sit in totum incompatibilis cum primo, vel etiam in parte, quia si non in totum, & tunc erit recessum à primo

mo in illa parte, in qua se non compatiuntur,
Gabriel. *sup. n. 5. Rox. n. 13.*

109 Vnde si quis prius vendiderit annum
centum duc. 50. pro Capitali duc. mille, den-
do fideiussores, si deinde ingentem summam
centuum decursum non solutorum conuer-
sit in venditionem annuorum introituum, re-
servatis fideiussoribus primi contra ctus, fidei-
ussores liberamur, *Lucas & Scoppa ad Gratian.*
dec. 117. h. n. 101.

110 Si detur ordo soluendi Tertio, solutione
non sequuta, nō sit novatio, etiam si sit accep-
tata a Tertio, *Alex. cons. 137. h. n. 7. Duran. dec.*
266. n. 26. Ideo si detur Cedula bancaria, il-
la dicitur data magis pro cautela, & cautione,
nisi fiat extinctio iurium creditoris, *Seraphin.*
dec. 1419. n. 3. Rota dec. 228. p. 2. p. 4. sec. Merlin.
de pign. lib. 5. q. 30. n. 33. Mansueti ad Cypic.
Latr. dec. 20. Perg. ref. c. 3. n. 449.

111 Novare censetur obligatus ad partem, si
se obliget ad totum, *D. Benet. co. f. 67. n. 6.*

112 Sic fit novatio, si extinguatur primus con-
tractus, & fit secundus, *Altograd. cons. 4. n. 39.*

113 Novatio, vel delegatio non censetur facta
per acceptationem litterarum, si mercatores,
qui scripserunt remanent principales debito-
res, *Rota coram Vbald. dec. 330. n. 13. Ansaldo de*
commere. disc. 17. n. 26. vbi n. 27. & 28. declarat
DD. in contrarium. Olea de cess. iur. tit. 7. quass. 3.
n. 26. Diximus sup. n. 110.

Non fit novatio vbi creditor dissensit, &
semper in libris ponit primam obligationem,
Altograd. cons. 4. n. 40.

114 Fit vbi species datur per quantitatem, *D.*
Rosa cons. 15. n. 6. tom. 2.

115 Vbi fit instrumentum computi per debi-
torem, & creditorem, & faldi, quo facto inter
partes, fit dictum: Promitto centum, computato
in hoc omne aliud, quod ex Instrumento præ-
cedenti debetur, sine dubio præcedentium
obligationum novatio facta censetur. *Bar. in l.*
2. n. 2. ff. de novat. Mantica de iur. lib. 17. tit. 3.
num. 21. Rin. cons. 64. num. 5. lib. 2. Gratian. disc.
509. num. 22. vbi decusum per Rotam refert,
Roca. resp. 95. n. 3. lib. 2.

116 Non fit ex aliorum obligatione, & aliis si
fideiussoribus, nisi expressè conueniatur sit de
novatione, *Merlin. de pign. lib. 5. tit. 1. q. 30. n. 8.*
Franch. dec. 15. Altograd. cons. 4. n. 22. 37. Gaill.
obs. 30. lib. 2. Hodiern. ad Surd. dec. 188. n. 5. La-
ganar. ad Rota. in pragm. 1. de litter. camb. num. 6.
D. Rodoer. cons. 2. n. 2. Parlad. lib. 1. ver. quosid. f.
11. lim. 6. Caball. ref. crim. cas. 73. n. 9. Muscatell.
in praxi fideiuss. p. 1. mod. 8. num. 20. Merlin. de
pign. lib. 5. q. 30. n. 7. 8. D. Scoppa ad Gratian. dec.
117. num. 41. vbi n. 42. locus dicit, si loco prio-
rum fideiussorum, alii dentur.

Nam novatio non fit ex actu facto ad cau-
telam, & maiorem securitatem Creditoris, vt
Diximus *sup.* Addimus *Rosam dec. 2. post No-*
uar. de datione insoluum fol. mibi 114.

Sed interuentu nouæ personæ, per viam

delegationis fit novatio, *gl. 1. in l. 3. C. de nonat.*
Surd. cons. 269. num. 15. Ideo maritus Creditor
doris delegans liberat debitorem, qui tamen
obligatur ei, cui fit delegatio, ex noua causa,
quali ex mutuo. *Alciat. co. f. 763. n. 1.* Et mari-
tus liberatur ab eo, qui delegauit, & sic debitum
non est amplius ex causa doris, ideo non pa-
rit viuis, & per consequens creditor non po-
test eas cōsequi. Nec datur, quod novatio fit
cum quatuoribus præcedentis obligationis, vt
sup. diximus. Nam respondetur, quod id non
procedit in ijs, quæ procedunt ex mora de-
bitoris, quæ non transeunt in sequentem
obligationem, *Surd. cons. 269. num. 18.* Ideo per
novationem cessat cursum vsurarum, *l. 18. 29.*
ff. de iur. nat. Sed quod etiam in delegatariis
transeat ius vsurarum de futuro, licet non
transeant illa, quæ ex simplici mora debitoris
oriuntur *Surd. sup. n. 8.* Tamen transeunt illa,
quæ actioni eorum inhererent, quæ non ex mo-
ra, sed æquitate procedunt, vt sunt vsuræ do-
rales, illæ debentur, *D. Gallus de fructib. disp. 20.*
art. 2. n. 52. 53.

117 Novatio non inducitur ex nouis assigna-
mentis, sed ea intelliguntur cumulatiue data,
non extinctiue, *Surd. cons. 385. n. 14. Marfior.*
lib. 2. c. 36. num. 5. Gratian. disc. 290. num. 7. seqq.
Mart. Medic. dec. 67. n. 17. Merlin. de pign. lib. 3.
q. 30. n. 10. Rota dec. 509. n. 2. p. 3. dec. 199. n. 3.
p. 6. rec. D. Saminat. cons. 3. n. 29 apud Altograd.
contr. fol. 433.

118 Societatis antiquæ an dicatur inducta no-
uatio per admissionem nouæ personæ, *Card.*
Luca de credit. dist. 89. n. 4. Nos sup. q. 25.

119 Si fiat novatio extinctiua, si in secundo
contractu nouante sint oblata eadem bona,
quæ in primo, hypoteca huius secundi contra-
ctus censetur eandem anterioritatem, & pri-
uilegium primi contractus, *l. 3. ff. qui potior in*
pign. C. de iur. f. n. 44. & in oddit. dec. 69. Cri-
well. dec. 111. n. 26. C. de iur. dec. 118. n. 4. Gaill. obs.
30. n. 10. lib. 2. P. Affl. contr. 15. n. 7.

120 Non inducitur ex actu conditionalis, nisi
purificata conditione, *l. quoriet. ff. de novat. az.*
Surd. dec. 23. n. 1. Altograd. cons. 32. lib. 1. Stal-
ban. obs. 7. n. 4. Altograd. cons. 6. n. 14. 18. 81. 89.
cons. 31. n. 4.

121 Obligatio prima si fuerit nouata per secu-
dam agendum est vigore secundæ, non pri-
mæ, *Ansaldo de commere. disc. 93. n. 37. Rota co-*
ram Dnozet. im. dec. 526. n. 11. & rec. dec. 573.
n. 43. p. 4. & dec. 213. n. 3. p. 19.

122 Nisi secunda obligatio celebretur in ex-
ecutionem, vel implementum primæ, *Ansaldo.*
sup. num. 41. Mench. de prax. lib. 3. prax. 134. n.
26. Surd. cons. 385. n. 15. Fontanell. dec. 560. n. 16.
Cypic. Latr. dec. 38. n. 42. Rycca disp. 182. n. 28.
tom. 2. Mart. Medic. exam. 41. n. 64. Rota dec. 92,
n. 21. p. 10. dec. 213. n. 10. 11. p. 19.

123 Qualitates omnes existentes in actu noua-
to, ad fauorem Creditoris, censentur in esse ac
repetitæ in actu nouante ad fauorem eiusdē.

- Ansaldo sup. n. 42. Sord. conf. 269. num. 17-445. n. 57. Doctissimus D. Card. Luca de regal. disc. 33. nu. 11. Rocca d. disp. 182. nu. 6. 7. Rota dec. 281. nu. 30. 31. coram Licchio, Doctissimus Giarba obs. 10. Sic nouatio non excludit pensionem fructuum, iam ante, quam postea, l. nouatione. 28. ff. de nouat. sed excludit pensionem usurarum, l. 4. ff. de vsuris, Gallus de fructib. disp. 4 art. 1. n. 46.*
- 124 Nouatio fit, cum creditor speciei, ex causa emptionis sit creditor pecuniae, reuendendo speciem. *Cyriac. contr. 124.*
- 125 Causa debiti potest nouari, *Cyriac. contr. 124. 486.*

- 126 Ex nouatione super interesse, non fit super Capitali, *Altograd. conf. 4. n. 47. Card. Luca de regal. disc. 33. n. 14.*
- 127 De Nouatione scripserunt *Card. Tusc. lit. N. Trentacinq. var. T. 1. uell. Theobman. T. bolos. synagm. lib. 2. c. 20. 21. lib. 24. cap. 11. Ramon. & Ba'duc. conf. 39. Panmol. dec. tom. 1. Pausell. expedit. D. d. de restit. Sebe, i. Medic. in integro Tract. Carol. de Mean. obs. 656 par. 5. Medic. exam. 41. Andrecol. contr. 333. 91 & alibi, Bellus conf. 107. Stephan. Dauryz in Indice. Farinac. in reperi. de contrah. q. 13. Mantica de tact. lib. 17. M. iur. de fideiussor. sect. 10. §. 4. n. 1. & seqq. fol. 557. & seq. Altograd. conf. 37. n. 23. 24 & conf. 95. nu. 20. Et alij.*

F I N I S.

INDEX RERVM.

AC SENTENTIARVM.

ABLATIVVS

absolutus importat conditionem, & formam, qm. 36. n. 87. 88. fol. 9.

ABSOLVTIO

iuramenti in lesione enormissima est necessaria, qm. 37. sub n. 50. *versum lesione enormissima fol. 37.* iuramenti, perit debet pro rescissione Contractus transactionis, in quo adest enormissima lesio, qm. 37. n. 129. *versum etiam stante fol. 56.* debet fieri, pro rescissione transactionis calculi, q. 37. sub n. 147. *versum tamen potest fieri fol. 57.* iuramenti si minor veniat aduersus Contractum in quo adest lesio enormis, aut enormissima non est necessaria, vel si contractus sit nullus, vel si dolus ex proposito contractui accessisset, & sic contractus ille non validatur, ex iuramento ad excludendum minorem à beneficio restitutionis, qm. 38. n. 53. ad 55. fol. 198.

ACCEPTATIO

donationis non suffragatur, quando constat de antecedente reculatione, qm. 39. n. 514. *versum immo acceptatio fol. 365.* donationis infra quod tempus fieri potest, qm. 39. n. 514. *versum quo ad secundum punctum fol. 365.* donationis an possit præiudicari aliis possessoribus, qm. 39. n. 514. *versum quo ad tertium punctum fol. 365.*

ACCEPTVM

quâdo sit restituendum in iudicio nullitatis contractus, maxime quando intentans nullitatem est creditor ex alia causa, & quid si adsit pactum, quod non possit audiri, nisi restituto accepto, & non restituatur, nisi parte opponente, qm. 37. sub n. 567. *versum verum fol. 133.* an restitui debeat in nullitate Contractus, aut in rescissione ipsius, qm. 37. n. 578. 579. fol. 134. an restitui debeat in Contractu venditionis reddituum iuxta formam Bullæ, qm. 37. n. 582. fol. 135. quando non debeat restitui, qm. 37. n. 593. *cum seqq. fol. 136.* sed quid in feudis, & censuario, q. 37. n. 646. 647. fol. 140.

ACTA

facta medio tempore ante ratificationem, an teneant, qm. 36. n. 201. fol. 17. facta per minorem electum Tutorem sunt nulla, tamquam facta à falso Tutore, q. 38. n. 327. *versum & alia facta fol. 249.*

ACTIO

nec civilis, nec naturalis oritur ex Contractu facto contra formam à iure statutam in contrahentibus, q. 36. n. 132. fol. 12. omnis resolvitur, rescisso contractu, ex eo competens, qm. 37. n. 5. fol. 31. primaeva, sublata transactione, an partes possint vii, qm. 37. n. 142. fol. 57. redhibitoria, & quanto minoris pertinet ad rescissionem, & resolutionem Contractus, & datur etiam in verbis generalibus, & quando non competat, q. 37.

Tom. IV.

sub n. 63. *versum facit ad materiam fol. 60.* datur creditoribus deuoluta re emphyteutica, vel donata contra Dominum directum, vel donantem super meliorationibus, qm. 37. n. 442. fol. 99. in integrum restitutionis, an sit de iure civili, an vero de iure naturæ, qm. 38. n. 14. fol. 179. pristina, aduersario minoris remanet, si minor aduersus transactionem restituitur, q. 38. n. 188. fol. 207. reuocatoria, an deat contra tertium, q. 38. n. 44. fol. 309. redhibitoria intentata pro vna re, quando censetur intentata super omnibus, qm. 39. n. 336. fol. 321. utilis an acquiratur tertio absenti, antequam ratum habuerit, sed quid favore Pæcauæ, qm. 39. n. 465. ad 474. fol. 360. ex stipulatione alterius an quæri possit, qm. 39. n. 515. fol. 366. reuocandi donationem propter ingratitudinem non transit ad hæredes donantis, & quando, q. 39. n. 568. ad 571. fol. 373. ad reuocandam donationem pro legitima, vel eius supplemento durat per 30. annos, vel de in officiosa quinque- nio extinguitur, qm. 39. n. 617. *versum ad reuocandam donationem pro legitima fol. 381.* quæ competit creditoribus donantis in fraudem est personalis, & non datur contra singulares successores, q. 39. n. 625. fol. 382. reuocatoria donationis, ut habeat locum requiritur solum dolus, q. 39. n. 629. ad 633. fol. 382. reuocatoria non datur contra tertium possessorem, qm. 39. n. 639. fol. 383. reuocatoria, quæ competit creditoribus decocti quid operat, q. 39. n. 641. fol. 383. reuocatoria quando non comperat creditoribus aduersus alium, creditorem à debitore decocto satisfactum. qm. 39. n. 646. fol. 384. oritur in transactione siue attendatur ius Civile, siue ius Canonicum ante implementum, qm. 39. n. 811. ad 817. fol. 402.

ACTOR

finito iudicio nullitatis tenetur pecuniam acceptam restituere sic etiam bona, sibi tradita vna cum fructibus, quamuis esset minor, vel Ecclesia si pretium sit versum in sui beneficium. qm. 38. n. 185. 186. fol. 206. agens pro rescissione donationis insolutum ex capite nullitatis, an teneatur prærium, hoc est debitum cum usuris offerre antequam agat, etiam parte non opponente, qm. 37. n. 560. *versum sed difficultas fol. 132.*

ACTVS

qui fit contra legem est nullus, qm. 36. n. 25. d. n. 26. ad 52. *explicatur fol. 3.* factus contra solemnitates inductas à statuto, vel lege, an, & quando sit nullus, qm. 36. n. 74. 75. ad 94. fol. 8. quando non dicitur nullus, qm. 36. n. 66. fol. 8. an dicatur nullus ex defectu solemnitarum, q. 36. n. 89. fol. 9. semel à ratificante improbatum nō potest ratificari, qm. 36. n. 197. *sic, & contra n. 198. fol. 17.* nullus declarat voluntatem, q. 36. n. 238. fol. 20. nullus nullam inducit rationem, q. 36. n. 257.

H h h

fol.

I N D E X

fol. 22. non durabilis non est in iure consideran-
dus, q. 26. m. 259. 260. fol. 21. nullus, & inefficax
habetur pro non facto, etiam si esset validus, sed
effectum non produceret, q. 37. n. 2. fol. 31. ex-
pressus requiritur ad reuocandam donationem
ex causa ingratitudinis, & non sufficit adesse
causam ingratitudinis, q. 37. sub n. 220. vers. &
ubi fol. 73. voluntarius quis dicitur q. 37. n. 433.
ad 445 fol. 98. subhastationis debet fieri in locis
solitis, etiam si sit in beneficium Fisci alias est
nullus, q. 37. n. 445. vers. in locis fol. 129. nullus
facit quod quilibet possit venire contra pro-
prium factum, q. 37. n. 579. fol. 135. quando nō
sit nullus, q. 36. n. 91. fol. 5. sui natura reuocabilis,
an fiat irrevocabilis per pactum de non reuo-
cando, q. 39. n. 41. fol. 309. de sua natura reuoca-
bilis non potest ex pacto fieri irrevocabilis, q. 39
n. 397. fol. 349. qui reuocari potest non habetur
pro actu, & si potest reuocari, & per aliquod tē-
pus non reuocetur quanto tempore præscriba-
tur, q. 39. n. 498. 499. fol. 363. & contractus re-
uocabilis non fit irrevocabilis per iuramentum,
nec obligationem extendit, sed suscipit naturam
actus cum iisdem additionibus, & qualitatibus,
q. 39. n. 832. 833. fol. 403.

ADITIO

hæreditatis à minore septem annis debet fieri
cum auctoritate tutoris, vel patris, q. 58. n. m.
365. vers. aditio fol. 239. hæreditatis facta per pa-
trem pro filio infante, si hic ratificauerit adiuo-
nem substat, q. 38. n. 365. vers. sed substat, fol. 259.

ADIUDICATIO

non fit si alius maius offerat pretium, & quan-
do fit mulieri ob viri vergentiam ad inopiam,
potest fieri, etiam creditore inuito quando non
fuit repertus emptor, vel non obrilit iustum pre-
tium quod dicitur iuxta communem estima-
tionem, q. 37. sub n. 542. vers. sed non fit adiudica-
tio cum vers. sequi fol. 127.

ADMINISTRATOR

Legitimus potest petere restitutionem in inte-
grum, etiam sine speciali mandato, sed non quo
ad propria bona, etiam si sit Clericus pro bonis
suis patrimonialibus, q. 38. n. 444. fol. 289.

ADOLESCENS

& pubes sunt Sinonima, dicitur ille qui frequen-
tius in iure, nomine minoris venit atq; adeo
gaudet privilegio in integrum restitutionis siue
Curatorem habens, siue non, nam sine illo con-
trahere non potest, quo casu habet maius reme-
dium, q. 38. n. 1391. fol. 270.

ADOLESCENTIA

incipit ab anno 14. in masculo, & in femina in
anno 12. & duret vsq; ad annum 25. q. 38. n. 393.
fol. 270

ADULTVS

habens curatorem non potest contrahere absq;
curatoris auctoritate, & alteri se obligare. con-
trahendo, sine curatore non obligatur ciuilitè
Licet naturaliter obligari dicat, secus si contra-
hat cum iuramento, non potest alienare bona

mobilia sine curatore, & decreto, nec mobilia,
quæ seruantur, & seruari possunt, id est mobilia si
pretium sit iterum vitæ rationem, non potest com-
promittere super immobilibus nec potest hypo-
thecare bona mobilia nec super illis centum
imponere, nec ad cambium cum hypotheca ac-
cipere, nec potest possessionem alienare sine
curatoris auctoritate, & solemnitate, q. 38. n. m. 275. ad 374. fol. 262. sine curatore potest
contrahere sed si lædatur, etiam cum curatore
testatur, & sine curatore potest omnia lacerare,
sed non potest mobilia vel mobilia, quæ leg-
uando seruari possunt alienare sine decreto, li-
tempore obligari, & quando q. 38. n. 378.
vers. adultus cum sequibus fol. 263. in sicilia an pos-
sit hereditatem adire quando non habet curato-
rem, q. 38. n. 378. vers. sed difficultas fol. 263.

ALIENANS

seudum scienter sine domini consensu dicitur
committere delictum q. 39. n. m. 701. ad 703.
fol. 391. feudum sine assensu, & tradens sine
clausula taluo assensu si postea recitat non ex-
culatur quin illud non amittat q. 39. n. 722.
723. fol. 393.

ALIENATIO

rei minoris ut valeat quid requiritur q. 38.
n. 35. vers. & utilitas fol. 186. rei minoris, ut sit
valida debent quatuor concurrere requisiti q.
38. n. m. 310. vers. alienatio fol. 240. facta a princi-
pe in magna diminutione an possit reuocari, &
an possit reuocari per successorem q. 39. n. m.
304. ad 309. fol. 337. præsumitur facta ex causa
necessitatis q. 39. n. m. 520. vers. alienatio præ-
sumitur fol. 398. vel donatio facta in fraudem
creditorum an sit ipso iure nulla, vel sit annul-
landa q. 39. n. 623. fol. 382. & donatio facta in
fraudem futurorum creditorum in dubio non
præsumitur, & proinde non datur reuocatoria,
q. 39. n. 642. fol. 383. feudi non potest reuocari
ante impetratum assensum, si feudum illud sit
concessum cum facultate alienandi regio acce-
dente assensu q. 39. n. 655. vers. verum non potest
fol. 385. bonorum maioratus celebrata cum con-
ditione impetrandi, regiam facultatem ante eius
expeditionem an possit reuocari q. 39. n. 657.
fol. 385. & idem in alienatione regali ibid. n.
658. fol. 385. rei quæ est feudalis si fuerit facta tã-
quam res allodialis, reuocari non potest ab alie-
nante vigore constitutionis diuæ memoriæ licet
possit reuocari tamquam nulla q. 39. n. m. 693.
694. fol. 390. rei emphyteuticæ requiritur ad eius
validitatem consensus domini directi alias est
nulla q. 39. n. 729. fol. 394.

ANIMAL

quando præsumatur morbosum ante contractum
q. 39. n. 135. vers. quando animal fol. 321.

ANNULLATIO

actus an sit pœna legis transgressa, an impedi-
menti effectus, & quomodo inducatur q. 36.
n. 310. 311. fol. 26.

APPELLATIO

datur à relatione peritorum q. 37. vers. sed quod
fol.

fol. 118. datur à relatione tertii pariti qu. 37. vers. quod possit appellari fol. 129.

APPRÆTIVUM

bonorum fit quando iudicia sunt in tribunali-
bus huius Civitatis Neapolis per vnum
ex tabulariis eligendum prævia bulla sine in-
terventu iudicis qu. 35. vers. bonorum appretium
fol. 120. domorum non attenditur, quod est
expensum in edificatione, sed quod valeret
tempore venditionis qu. 37. vers. in appretio fol. 120.
quando adfit vnum per tabularium, & aliud per
iudicem in re pertinente ad visum corporeum,
vel in aestimatione bonorum feudalium tunc at-
tendendum esse quod dicit iudex qu. 37. vers.
& tabularius fol. 120. non est necessarium in ven-
ditione mobilium; secus in illis præciis, plu-
rium rerum debet fieri separatim qu. 37. sub nu.
543. vers. appretium plurimum fol. 128. est facien-
dum in assecuratione petita per uxorem ob ver-
gentiam viri ad inopiam super re assecurata ve-
gentibus creditoribus qu. 37. sub nu. 535. vers. non
requiritur subastatio fol. 129.

ARRHA

data in contractu emptionis, & venditionis re-
fisco contractu an amittatur, quando duplicatur,
quando cessat loco pretii, an amittatur si contra-
ctus non sit perfectus absolute, vel sit data in
contractu inscriptis celebrando, vel si pactum
legis commissoria in contractu sit oppositum
qu. 39. nu. 141. ad 148. fol. 322. si detur in specie
& non in pecunia non cedit loco pretii qu. 39.
nu. 145. vers. si artha fol. 322. in dubio præsumi-
tur data loco partis pretii, & sic non est locus
penitentiae si artha consistat in pecunia nume-
rata qu. 392. nu. 146. fol. 322.

ARRENDATORES

regii fisci ex iuribus fiscalibus habent integrum
quarriennium ad petendam restitutionem in in-
tegrum, quia dicuntur procuratores fisci durante
arrendamento qu. 38. nu. 357. vers. arrendatores
fol. 256.

ASSENSVS

super contractu facto obtemperatus, non operatur
super faciendo, & interpositus super alienatione
feudorum alienandorum est nullus per prag.
10. de feudis, si contractus ille non celebratur
infra tres menses qu. 39. nu. 659. vers. assensus fol.
385. quando possit impetrari post mortem ali-
quantis qu. 30. nu. 659. vers. limitatur 2. fol. 386. su-
per venditione feudi, & non registratus in Re-
gia Camera facit, quod possit revocari vendi-
tio qu. 39. nu. 670. 671. fol. 388. an præsumatur ante
revocationem qu. 39. nu. 684. 685. fol. 389.

AVGVMENTVM

temporis in latione non attenditur, ad quem
spectet, quid si venditio esset conditionalis, &
pendente conditione fundus augetur, vel si
venditio esset facta ad mensuram, & venditor
probabiliter ignorasset præciam quantitatem,
qu. 37. vers. cum diximus fol. 114.

BALIATVS

in puellis nuptis in quacumque minori parte sta-
tim cessat, qui datur feudatarius minoribus qu. 38.

nu. 382. vers. in puellis nuptis fol. 238.

BALIVS

datur feudatario minori, & datur a rege si a pa-
tre fuerit datus confirmari debet a rege, si admi-
nistrat sine confirmatione acta sunt nulla, non
potest administrare non expedit privilegio ba-
liari per regiam Cameram, & non adimpletis
solemnitatibus, si plures fuerint, reliqui in testa-
mento sit decretum per Collaterale Cons. quod
vult intuentur exerceat, & administrare, & non so-
lum bona feudalia sed etiam burgensia, &
tenet iurisdicare, & facere inventarium. Rex susci-
piens balium tenetur hoc honorarium, &
reddere compura administrationis privatorum de-
scriptas balium, baronis duntaxat cum non pos-
sit consuli cum eadem, obligatur reddere
compura quolibet fimestris si vult vendere rem
feudatarii, requiritur informatio summaria pro
probanda necessitate venditionis, pro urgentia
creditorum, an detur feudatario prodigo, vel
Curator qu. 38. nu. 394. vers. in iudicio feudatariis
fol. 270. non datur feudatio prodigo, sed cura-
tor qu. 38. nu. 430. vers. prodigo feudatarius fol. 284.

BENEFICIUM

restitutionis in integrum quibus personis com-
petat, qu. 38. nu. 401. fol. 275. restitutionis in integrum
competit aliquibus personis non suo nomine
nec quod ad sua negotia, sed quod aliena, qu. 38.
nu. 431. vers. sunt qu. fol. 287. restitutionis in in-
tegrum, quod pertinet ad heredem minoris, an
transeat contra tertium possessorem quando be-
neficio minoris consistit, quod et non expediebat
rem alienari, qu. 38. nu. 435. fol. 287. restitutionis
in integrum an transeat ad successores vtrius-
que, qu. 38. nu. 436. 437. fol. 287. Ecclesiasticum,
alicui collatum per ingratitudinem in personam
collatoris commissam privari non potest, qu. 39.
nu. 563. fol. 372.

BONA

minorum non possunt alienari sine decreto, iu-
dicis, & Curatoris autoritate, qu. 38. nu. 95. vers.
& bona minorum fol. 193. immobilia mulieris mi-
noris cum decreto possunt dari in dorem, sed non
dari in dorem inestimata cum pacto de lucranda
dote, qu. 38. nu. 191. vers. bona mobilia, fol. 208.
immobilia semel data in dorem cum decreto pos-
sunt iterum dari in dorem, sine decreto, qu. 38.
nu. 191. vers. semel data fol. 208. minoris inuenta,
& illata in prædium ab eo conductum sine de-
creto non remanent hypothecaria, limita in mo-
bilibus in minoribus scholaribus, & aliis de gen-
tibus extra patriam suam sine Curatore, ubi mi-
nor prudenter conduxit, qu. 38. nu. 193. vers. bona
minoris fol. 210. mobilia sunt, quæ de loco ad lo-
cum transferri possunt, qu. 38. vers. bona mobilia,
fol. 220. stabiliū appellatione veniunt loca,
Montium, pecunia destinata ad emptionem su-
di, qu. 38. vers. stabiliū appellatione fol. 220. mino-
ris, quæ servando servari non possunt quomodo
sint vendenda, qu. 38. vers. potest minor fol. 221. Ec-
clesiæ, & possunt alienari duo copulanus requiri
vtilitatem, & assensum, sicut in translatione, fe-
cus

cus si Ecclesia retineat, *qu. 38. q. 256. vers. licet in alienatione fol. 223. minoris pro suis, & suorum alimentis possunt ne alienari abiq; solemnitatibus, qu. 38. sub n. 269. vers. minor bona fol. 227.*

BVLLA.
Pij V. non est recepta in Regno Neapolitano, sic etiam in aliis Regnis non est recepta, *qu. 37. sub n. 314. vers. & quando in Regno, fol. 83.*

CALCVLATORES

qui steterunt in mora calculandi teneantur parti lesæ ad interesse, quando ex tali mora passum est. Electus à parte, vel à Iudice, an possit reuocari, an vero iniuriam compelli possit ad acceptandum, *qu. 37. vers. sic Calculatores fol. 122. an possint recusari, ibid. vers. an possint recusari fol. 123.*

CAPPELLA

an habeat restitutionem in integrum, *qu. 38. num. 401. vers. quoad cappellas fol. 277.*

CAPTIVS

ab hostibus non restituitur, nisi postliminio reuersus, *qu. 38. n. 480. vers. captus fol. 298.*

CAVSA

finalis dicitur illa, sine qua quis alias non esset contracturus, vel non eo modo, nisi causa illa fuisset, *qu. 37. num. 192. vers. dicitur causa fol. 71. requiritur in contractibus minorum, & ea non existente, sunt nulli, qu. 38. num. 150. fol. 191. in alienatione rei minoris debet interuenire, & quæ nam esse debeat, qu. 38. num. 310. vers. nec sufficit fol. 240. pia habet restitutionem in integrum, qu. 38. num. 401. vers. causa pia, fol. 278. finalis, & quæ impulsiva dicitur in donatione, qu. 39. num. 113. vers. difficultas fol. 318. ingratitudinis sunt plures, qu. 39. num. 552. fol. 371.*

CESSIO

ob non adimplementum, an possit rescindi, *qu. 37. num. 195. fol. 71.*

CITATIO

nulla est, & si facta non sit, nec per eam dicitur præuenta iurisdictio, *qu. 36. num. 248. fol. 21. parti fieri debet in adiudicatione, quæst. 37. sub nu. 542. vers. in adiudicatione fol. 127. est facienda prodigo antequam declaretur talis, & præsumitur, si inter fuerit decretum Iudicis, qu. 38. n. 413. fol. 182.*

CIVITAS

sive respublica ad instar minoris habet restitutionem, *qu. 38. num. 402. vers. quod respub. fol. 281. non restituitur aduersus luctum omissum, qu. 38. n. 402. vers. sed non restituitur fol. 282.*

CLAVSVLA

decreti irritantis habet in se implicitam inhibitionem, & habet vim priuatiuam, & auocatiuam potestatis concessæ, nec potest adimpleri per æquipollens, *qu. 36. sub nu. 61. vers. clausula decreti, fol. 7. nullius momenti, quid importat, quæst. 36. num. 318. fol. 27. nullo modo, quid operat, qu. 36. num. 319. ad 322. fol. 27. Omnino quid importat, & operatur, atq; significat, qu. 36. num. 330. ad 331. fol. 28. non aliter, nec alio modo importat pactum resolutiuum, & conditionem, & limitat dispositionem ad casum expressum, & inducit formam, qu. 36. num. 336. fol. 28. de plenitudine*

potestatis appositæ in contractus Principis nulla est, & nullum operat effectum, *qu. 39. num. 337. vers. ideo fol. 343. de non reuocando si apponatur in executiuis in donatione, factæ, quod sit donatio causa mortis, reuocabilis, qu. 39. num. 389. fol. 349. pro se, & hæredibus, & successoribus in donatione adiecta in beneficium donatarii importat donationem inter viuos, qu. 30. num. 427. fol. 354. in donatione appositæ ex nunc pro tunc, & è contra; operat, ut contractus videatur pure celebratus, sed appositæ in donatione causa mortis, & in parte executiua instrumenti, non alterat naturam donationis causa mortis, qu. 39. num. 431. fol. 354. omni modo meliori appositæ in donatione causa mortis non alterat illius naturam, qu. 39. num. 431. vers. nec aliquid fol. 354. ad finem providendi indistincte vitur in Regiis Tribunalibus, & quare, qu. 39. n. 937. fol. 411.*

CLERICI

an sint subiecti, actiue, & passiuæ statutis laicibus in contractibus requisitis, *qu. 38. num. 70. fol. 191. legiimi Administratores possunt petere restitutionem, etiam sine speciali mandato, sed non quo ad bona sua patrimonialia, siue ad illa ad quorum titulum sunt ordinati, qu. 38. num. 444. fol. 289.*

COGITATIO

filiorum in donatione facta ad hoc ut reuocetur debet esse explicata non autem implicita, per renunciationem, *l. si unquam, C. de reuoc. donat. qu. 37. num. 212. fol. 72.*

COLLATIO

beneficij nulliter facta necesse habet, ut iterum confirmetur, alias nihil operabitur, *quæst. 36. num. 250. fol. 21.*

COMMODATVM

non potest reuocari nisi post usum completum, *qu. 39. n. 36. fol. 308.*

CONCESSIO

iurisditionis, an sit reuocabilis, *quæst. 39. num. 30. fol. 308. an possit reuocari per concedentem, vel eius successorem in regaliis, quando dicitur gratuita, qu. 39. num. 308. 309. fol. 337. regalium, quando laborat vitio nullitatis potest reuocari, tam per concedentem, quam per successorem, qu. 39. num. 309. vers. & nulla difficultas fol. 337. alicuius reuocata facta per Regem ad eius beneplacitum, si non nomine proprio, sed contemplatione regalis dignitatis, durat, etiam post mortem concedentis, qu. 39. n. 316. fol. 339. facta ad beneplacitum Legati à latere, sub nomine dignitatis morte ipsius expirat, ibid. num. 317. 318. fol. 339. primæ gratiæ censetur reuocata per concessionem secundæ gratiæ, & quando alicuius rei si sit reuocata, dicuntur reuocati omnes effectus ab ea dependentes, qu. 39. num. 325. fol. 341. seu donatio facta iurio, & filiis, vel alijs certis personis si sit acceptata pro eis per Notarium, an possit retrocedi, vel reuocari, qu. 39. num. 479. cum seqq. fol. 360.*

CONDITIO

importat formam, quæ debet specificè adimple-

ri, & non per equipollens, q. 36. num. 86. fol. 9. im-
posita à testatore ne actus requisitus pro facto,
nec pro adimpleto habeatur, si nullus fiat, q. 36.
num. 253. fol. 21. resolutiva apposta in contractu
non facit contractum conditionalem, sed est pu-
ra, & resolucenda sub conditione, secus in volumis
voluntariis, q. 37. num. 226. 227. fol. 73. adiecta
resolutioni non facit dispositionem conditiona-
lem, quando resolutio fit in pœnam sprete præ-
cepti, q. 37. num. 228. fol. 74. in contractibus adiec-
ta illorum executioni non reddit contractum
conditionalem, neq; illum suspendit secus in vl-
timis voluntariis, q. 39. num. 108. fol. 317. ob cau-
sam quando competat ex capite pœnitentis in
contractibus innominatis, q. 39. num. 793. fol. 400.
in contractu nouante non censetur repetitum
contractu nouato, ex partium conuentione con-
sentia, q. 40. num. 104. fol. 422.

CONDVCTOR

& locator, & eius successores, an & quando pos-
sint reuocare contractum locationis, & condu-
ctionis, q. 39. num. 149. ad 237. fol. 323. an possit
expelli, & quæ concurrere debent, q. 39. num.
153. 154. fol. 323. an possit reuocare contractum
conuentionis sicut potest locator, q. 35. num. 193.
ad 198. fol. 326. si fuerit impeditus vi re condu-
cta, & nolit à contractu recedere potest agere
ad totale interesse, q. 39. num. 195. fol. 326. expul-
sus à successore potest reuerti aduersus locato-
rem, pro consecutione damnorum, & quando,
q. 39. num. 230. 231. fol. 329. non potest compelli à
successore singulari ad continuandum in loca-
tione, q. 39. num. 232. fol. 330. quando possit recd-
dere à contractu conductionis, q. 39. num. 806.
vers. conductor fol. 401.

CONFESSIO

minoris vel mulieris de recepto est nulla non
seruatis solemnitatibus statutis, q. 38. vers. con-
fessio fol. 221. qualificata tam in minoribus quam
maioribus in ciuilibus debet, vel in totum accepta-
ri vel in totum reprobare, nec potest diuigi, &
quando; possessionis aduersarij cum qualitate
iniustæ, vel nullæ probat contra consentientem,
reiecta illa qualitate ad effectum manutentionis
in criminalibus regulariter potest scindi, &
acceptari pro parte, & pro alia refutari, pupilli
vel minoris sine iure aut curatore an, & quan-
do sit valida vel non, q. 38. vers. confessio mino-
ris fol. 221. minoris in criminalibus ibid. vers. de
confessione minoris fol. 222. mulieris an, & quando
valeat non facta cum solemnitatibus statuti, q.
38. num. 399. vers. mulieris confessio fol. 273. mulieris,
vel minoris de recepto est nulla non seruatis so-
lemnitatibus statuti. secus, ibid. q. 38. num. 399. vers.
confessio mulieris fol. 275. noui actus non indu-
citur, sed præcedentis actus vahdi declaratur,
etiam facta à muliere, vel minore plene probat,
q. 38. num. 399. vers. verum confessio fol. 275. facta
extra iudicialiter an, & quando possit reuocari,
q. 39. num. 54. ad 63. fol. 310. resultans ex narratis
in præcibus principi potestis non afficit confi-
tentem, sed tantum facit indicium ad torturam,

Tom. IV.

& quando non, & an noceat plus quam facta in
iudicio, & quando præiudicat, quamuis rescrip-
tum, esset subreptum, & nullum, nec possit
reuocari vel impugnari ab hæredibus consen-
sientis, & quando possit reuocari & non præiud-
icat etiam si emanasset in facto proprio, q. 39.
num. 56. ad 58. fol. 310. facta in instrumento vel
alio actu nullo, dicitur vera & valida, quando
nullitas procedit ob defectum solemnitatum,
secus autem si ex errore vel falsitate, q. 39. num.
59. fol. 311. propria non potest reuocari, & iudi-
cialis ac iurata quamuis per verbum credo, ma-
gis præiudicat, q. 39. num. 60. fol. 311. falsa, & erro-
nea veritatis, substantiâ non mutat & potest sem-
per reuocari etiam si sit iurata, & à parte acce-
ptata confitto de errore. & erronea detecto er-
rore, non est apta præiudicare, & minus pœnam
inducere, q. 39. num. 61. fol. 311. in quibus casibus
facilius reuocatur. facta in inuentario, quæ si er-
ronea esset non præiudicat. debiti sine expres-
sione causæ non valet; nec probat in præiudi-
cium consentientis, & quando probet, q. 39. num.
62. fol. 311. potest semper ex capite erroris reuo-
cari, quamuis sit iudicialis, spontanea iurata, vel
geminata erronea, quando non possit reuocari,
q. 39. num. 63. fol. 311. facta in testamento regula-
riter non sufficit ad probationem debiti sed con-
fert ad petitionem legati, quando consentientis di-
spositio concurreret, sed potest reuocari quam-
uis esset facta pro exoneratione conscientie. sed
non, si sit erronea potest reuocari. facta in te-
stamento deinde reuocato an censetur reuoca-
ta, facta in testamento deinde reuocato fauore
dotis an censetur reuocata, & quid in prohibi-
tis. facta in testamento quando obliget, q. 39. num.
405. vers. sic confessio facta cum vers. sequentibus
fol. 351.

CONFRATERNITATES

laicorum erectæ auctoritate episcopisunt loca-
pia, & non possunt illorum bona alienare absque
beneplacito Apostolico licet secus si sint mere
laicales, & erectæ absque episcopi auctoritate.
laicorum subsint iudicibus secularibus. laico-
rum sunt episcopo subiectæ, & gaudeant fori
priuilegio quamuis non fuerint erectæ auctori-
tate episcopi, si in eis exercentur opera piete-
tis, nec possunt alienare sine assensu apostolico ex
quibus causis cognoscuntur esse ecclesiasticas lai-
corum an possint compellere per censuras ab epi-
scopo accedere ad processiones sed an inuitari
coram quo iudice vocari debeant, & subsint pro
earum contentiõibus, q. 38. num. 401. vers. confrat-
ernitates cum vers. sequentibus fol. 278. connume-
ratur inter loca pia quando retinent companile,
& celebrantur missæ. quando sint ecclesiasticæ,
tam quo ad forum, quam quoad bona, an pos-
sint alienare bona absque solemnitatibus, &
quando, et an possint visitari, & reddere com-
puta coram episcopo, quando non dicantur sa-
cra neque religiosæ. habent restitutionem in in-
tegrum ad instar minorum siue ecclesiæ, q. 38.
num. 401. vers. si confraternitates cum vers. sequentibus
fol. 279.

iii

CON-

CONIECTVRÆ

ad probandam nouationem quales sint, *qn. 40. n. 21. ad 75. fol. 416.*

CONIUNCTVS

pro coniuncto an possit petere restitutionem, *qn. 38. n. 453. fol. 293.*

CONSENSVS

præstus per creditorem alienationi rei sibi hypothecatus reuocari non potest. præstus per creditorem ut debitor imponat censum super bonis sibi hypothecatis non potest reuocari limitatur, *q. 39. n. 40. f. 309.* præstus in refutatione feudi per immediate successorum in fauorem non immediate successorum præstatur sine assensu, & talis consensu non potest amplius reuocari, *q. 39. n. 52. fol. 310.* viriusque contrahentis in recessu à locutione debet esse simultaneus, *qn. 39. n. 191. fol. 325.* datus in pacto successorio potest reuocari etiam tacite, *qn. 39. n. 242. fol. 331.* reuocatur non obstante iuramento non reuocandi in pacto successorio, *qn. 39. n. 243. fol. 331.* si reuocatur facit incidere reuocantem in perjurium, *qn. 39. n. 244. fol. 331.* de successionibus debet esse expressus, & non tacitus, & debet interuenire tempore pacti, & non ex intervallo, *qn. 39. n. 249. 250. fol. 332.* in renunciationibus, quæ fiunt per filias, in beneficium patris vel fratris vel alterius de hæreditate matris vel alterius debet esse expressus, & non tacitus & quando, *qn. 39. n. 251. fol. 332.*

CONSTITVTIO

diuæ memoriæ, ut possit procedere in venditione feudi quando habeat locum, *qn. 39. n. 676. 677. fol. 388.* diuæ memoriæ non procedit in venditione fructuum feudi hæreditarii, venditi durante vita ipsius feudatarii; nec habet locum in obligatione feudi, vel si fuerit porrectum memoriale suæ excellentiæ, & collaterali consilio, & per illud fuerit factum decretum, & si fuerint oblata præces regi & ille commisit viceregi, qui provideat, *quest. 39. n. 678. ad 681. fol. 389.* nec habet locum in feudo plano, & de tabula, nec in ex cadentis concessis per Baronem nec in rebus parum vilibus, nec in feudo mixto id est quaternario, *qn. 39. n. 681. fol. 389.*

CONSTITVTVM

appositum in contractu nullo dicitur nullum, *qn. 36. n. 304. fol. 26.* non habet locum in feudis, & nihil operatur in actu nullo, *qn. 39. n. 715. 716. fol. 392.*

CONTRACTVS

nullitas quomplex sit, *qn. 36. n. 283. 284. ad 297. fol. 23.* quot modis dicitur nullus, *q. 46. n. 298. fol. 25.* qui sit contra legem, vel contra eius voluntatem, & rationem est nullus, *q. 36. n. 25. fol. 3.* potest fieri contra legem, & fraudem facere legi id est non verba, sed mentem legis offendere *q. 36. n. 26. fol. 3.* quando non dicitur nullus, *q. 36. n. 66. fol. 8.* factus non seruata forma, caret omni actione, nec firmatur iuramento, quando forma est inducta fauore publico, *q. 36. n. 91. 92. fol. 9.* nullus confirmari non potest, nec confir-

marur ex contractu subsequenti, *qn. 36. n. 21. n. 212. fol. 18.* nullus non est contractus, *q. 36. n. 213. fol. 28.* nullus nullum operatur effectum, *qn. 36. n. 216. fol. 19.* quando sunt ipso iure nulli, qui an nullandi, *q. 36. n. 283. ad 285. fol. 23.* penoente nullitate quando sit exequendus, *qn. 36. n. 285. ad 288. fol. 23.* quidam sunt iure naturali quidam iure positiuo, et an inducant obligationem, & quando iure positiuo sint nulli, *q. 36. n. 289. ad 290. fol. 23.* alii sunt nulli obligationes ciuili, alii obligatione naturali, alii utraque, & quales sunt nulli iure positiuo, *q. 36. n. 293. ad 295. fol. 25.* alii sunt nulli ex parte vtriusque, alii ex parte alterius, est validus, & quando, *q. 36. n. 296. fol. 25.* alii dicuntur nulli proprie, quia de præsens neque obligationem, neque actionem pariunt ex utraque contrahentium parte: alii valde improprie ac diminue, *q. 36. n. 297. fol. 25.* nullus in iure nostro dicitur multis modis, *q. 36. n. 298. fol. 25.* nullus non est contractus, nec tractu temporis conuallidari possit, *qn. 36. n. 309. fol. 26.* nulli, & inefficaces habentur pro non factis etiam si essent validi, sed effectum non producent, *q. 36. n. 309. fol. 26.* nullus non est contractus, *qn. 37. n. 1. fol. 31.* nullus aliquando resoluitur, *q. 37. n. 6. fol. 31.* si est nullus omnia in integrum restituantur, & resoluitur ex tunc si rescinditur, resoluitur ex tunc, *qn. 37. n. 7. 8. fol. 31.* si rescinditur per lationem in præiudicio, non procedit in venditore habente scientiam iusti præiudicii, & an procedat in minore, & quando, *q. 37. n. 34. ad 36. fol. 35.* continens enormissimam lationem, non rescinditur, sed petitur nullus cum, sit nullus ipso iure, *qn. 37. n. 38. fol. 35.* in quo interuenit latio enormissima non firmatur iuramento, locus si enormis, *q. 37. n. 39. 40. fol. 35.* factus ex errore est nullus, *q. 37. n. 52. vers. nulla est fol. 38.* ob turpem vel falsam causam gestus quantumvis sit iuratus potest rescindi, item ob metum, item ex dolo, vel per errorem, vel de non implemento, vel si res sit vendita ad pondus, vel ad mensuram, & quando ex pacto rescinditur, *q. 37. n. 149. ad 152. fol. 38.* venditionis rei stabilis ob onus emphyteuticum repletum, super illa re rescinditur, idem si quis faciat venditionem annui introitus super re stabili, quam asseruit francam, & liberam ab aliquo quocumque onere, quod postea reperitur, ac etiam si debitor offerat liberare rem illam ab obligatione, ubi alia ad materiam, *q. 37. n. 153. vers. sic res induitur ad n. 163. fol. 59.* nominatus ob defectum causæ finalis, an rescindatur, *q. 37. n. 193. 194. fol. 71.* innominatus rescinditur, *qn. 37. n. 195. vers. verum, fol. 71.* donationis factus in beneficium mulieris, dummodo aliquod adimplementum faciat si non adimpleat an resoluitur, *qn. 37. n. 196. fol. 71.* initus cum conditione consensus alicuius, illo non accedente, perinde est ac si non fuerit celebratus, & principali contractu resoluta, resoluitur accessoria, sicuti resoluta contractu mutuo partium consensu intelligitur resolutus sub eadem,

condicione sub qua erat initus, *quæst.* 37. *num.* 229. 230. *fol.* 74. rescinditur non solum quando adest pactum resolutivum, sed etiam quando non adest pactum resolutivum, nec datur purgatio mortis, etiam de æquitate Canonica, *quæ.* 37. *num.* 231. *cum seqq.* *fol.* 74. non rescinditur ob defectum pretii, vel traditionis rei, sed tantum competat actio ad adimplementum, vel ad interesse, & quando rescinditur, *quæ.* 37. *num.* 243. *ad* 248. *fol.* 76. emptionis tripliciter potest dici perfectus. *q.* 37. *num.* 249. *fol.* 77. permutationis non perficitur, nisi mediante traditione rei, *quæ.* 37. *num.* 250. *fol.* 77. nominatus rescinditur, quando implementum causæ finalis obtineri nequit, *quæ.* 37. *num.* 252. *fol.* 77. emptionis rescinditur ob defectum causæ finalis, quando defectus est talis, ut potuisset auertere emptorem ab emendo, & quando, *q.* 37. *num.* 253. 254. *fol.* 77. rescinditur quando dolo venditoris scienti vitium rei, & tacentis, *q.* 37. *num.* 255. *ad* 265. *fol.* 77. rescinditur ob evictionem in parte sequentem, vel detecta onerosa, *quæ.* 37. *num.* 266. *fol.* 78. rescinditur ob deficientiam in parte notabili, & meliori, & ob eminentem evictionem. *q.* 37. *num.* 267. 268. *fol.* 78. census rescinditur ex pacto in contractu appposito, & reperitur solus, si debitor non solvat census debitos de iure Regni Neapolitani, ubi non est recepta Bulla Pij V. *q.* 37. *num.* 314. *fol.* 82. census potest rescindi pluribus ex causis, *q.* 37. *sub num.* 314. *vers. contractus census fol.* 83. annuorum introituum, an rescindatur per ternas non solutas à die litis contestationis super rescissione penita, *q.* 37. *sub num.* 314. *vers. questio est fol.* 84. factus per Procuratorem nomine Domini promittentem ratificationem domini intra certum tempus si ratificatio non sequatur resolvitur, & quando non, *q.* 37. *num.* 340. 341. *fol.* 88. resolutus in pacto legis commissoria in venditionibus, *quæ.* 37. *num.* 342. *fol.* 89. actus sub condicione resolvitur. *q.* 37. *num.* 361. *ad* 363. *fol.* 92. initus ad certum tempus cum clausula, & deinde ad beneplacitum, etiam elapso termino durat, & dicitur idem continuatus, & absque illa dictione diende, ad beneplacitum dicitur resolutus. *q.* 37. *num.* 364. *fol.* 92. si aliquem ex contrahentibus poeniteat ante perfectionem contractus innominari resolvitur, quia talis contractus non producit actionem *quæ.* 37. *num.* 396. *fol.* 94. censetur approbatus per usurarum receptionem, *ibid.* *fol.* 94. est nullus, ubi sunt necessariae subhallationes, & non intercedunt, *q.* 37. *num.* 543. *fol.* 128. rescissus cum vno ex infolidum obligaris ceperit rescissus cum alijs, nec opus est alio iudicio rescissionis contra alios quo casu potest peti fors, & tertiarum decursus, ac ipsarum interesse, *quæst.* 37. *num.* 557. *fol.* 131. est rescissus, facta graduatione creditorum debitoris, *q.* 37. *sub num.* 558. *vers. contractus fol.* 132. minorum si non fiant auctoritate tutorum sunt nulli, *q.* 38. *num.* 13. *fol.* 179. iuratus, & eius virtus transit ad hæredes actiue, & passivæ, *q.* 38. *num.* 44. *fol.* 188. factus à minore non servatis solemnitatibus statutarijs etiam iuratus non valet, *q.* 38. *num.* 44. *vers. sed contractus fol.* 288. ex causa lucrativa cum iuramento siue donatio non potest rescindi, *quæ.* 38.

num. 51. *fol.* 189. confirmatus iuramento, & ex eo remansit validus, si sit eo concedatur solaxario iuramenti operatur solum, quod contrahentibus non sit periturus quo ad effectum agendi, non tamen annullat contractum, & quando, *q.* 38. *num.* 52. *fol.* 189. factus à minore cum iuramento tunc vere est validus quando minor asserit se minorem, & scienter renunciet cum iuramento beneficio minoris ætatis, alias non valet; & liticus per Procuratorem constitutum cum iuramento non restituitur. *q.* 38. *num.* 70. *vers. verum, vers. sic etiam fol.* 191. minoris factus absque statutarijs solemnitatibus an firmetur iuramento si statutum illud dat formam, quæ non fuit servata, & *quæst.* 38. *num.* 66. *fol.* 191. factus à minore nulliter, convalidatur si factus maior ratificavit, & quando, *q.* 38. *num.* 96. *ad* 100. *num.* 112. *ad* 115. 142. *fol.* 193. factus contra legem non valet, neque volente illo, ad cuius favorem annullatur, *quæ.* 38. *num.* 125. *fol.* 197. venditionis rei à minore factus si sit vilis sublineatur quamvis deficiatur solemnitates, *q.* 38. *num.* 130. *vers. si contractus fol.* 198. alias validus non vitatur si in eo adhibeatur invioliter solemnitas statuti, *quæ.* 38. *num.* 133. *vers. verum, fol.* 215. factus à minore sine statutarijs solemnitatibus vel ab Ecclesia, an sit validus, *q.* 38. *num.* 257. *fol.* 223. minoris valet, factus à minore, cum alio minore, nec habet restitutionem in integrum, *q.* 38. *num.* 258. *fol.* 223. inter mulieres contrahentes sine solemnitatibus, an sit validus, *quæ.* 38. *num.* 260. *fol.* 233. celebratus à muliere cum alia muliere à minore cum alio minore, an sit validus si non fuerint servatæ solemnitates, *q.* 38. *num.* 263. *fol.* 224. gestus à minore absque solemnitatibus cum Universitate, vel si contraxerit ratione Publici officij, *quæ.* 38. *num.* 264. *ad* 266. *fol.* 224. minoris, vel mulieris, quando sit nullus, *q.* 38. *num.* 267. *fol.* 224. quando non vitatur ex solemnitatibus nulliter adhibitis, *quæ.* 38. *num.* 320. *vers. solemnitates fol.* 247. factus cum pupillo sine Tutoris auctoritate est nullus factus à proximis infantia, & pupillis, an sit validus, & quando inducat obligationem civilem, vel naturalem, *q.* 38. *num.* 369. 370. *fol.* 259. gestus cum prodigo iuramento non validatur, *q.* 38. *num.* 405. *fol.* 282. celebratus cum prodigo quando sit validus, *q.* 38. *num.* 412. *fol.* 282. ab initio est voluntarius postea necessarius, & irrevocabilis, *quæ.* 39. *num.* 2. *fol.* 305. societatis an revocabilis, *q.* 39. *num.* 37. 32. *fol.* 308. unicus, an quando possit pro parte acceptari, & pro parte revocari, siue recusari, *quæst.* 39. *num.* 45. 46. *ad* 50. *fol.* 309. continens plura capitula, etiam separata dicitur in diuiduus stante inter se connexitate, & dependenna, *quæ.* 39. *num.* 46. *fol.* 310. correlative vno sublato tollitur alter. quando dicuntur correlative, *q.* 39. *num.* 47. *ad* 49. *fol.* 310. quando non possunt esse correlative non obstante connexitate, & vicinitate actuum, *q.* 39. *num.* 50. *fol.* 310. venditionis stabilis ante mensurationem non potest revocari si sit conventu, quod mensuretur, *q.* 39. *num.* 75. *fol.* 312. conditionalis non adimpleta condicione tempore statuto, an, & quando possit revocari. Conditionalis trans-

in iure ad heredes stipulatoris, quidquid sit in ultimis voluntatibus talis contractus dicitur perfectus, & pendente conditione non potest reuocari. quod intellige in promissione valida de per se, secus si esset invalida, *quæst. 39. num. 101. ad. 113. fol. 317.* initus cum conditione consensus alicuius illo non accedente habetur pro non facto, *quæst. 39. num. 110. fol. 317.* quando dicatur perfectus ad hoc, ut non possit reuocari per vnam partem, *quæst. 39. num. 116. 117. fol. 319.* dicitur perfectus per dationem manuum, vel cessionem dexteræ quâdo ad tactus manuum accedant verba apta, itaut non sit amplius, locus penitentiæ etiam ante celebrationem instrumenti, *quæst. 39. num. 119. fol. 319.* emptionis an possit reuocari si fuerit res affecta libera ab omni onere, & postea fuerit reperia oneri subiecta, *quæst. 39. num. 121. cum seq. fol. 320.* an possit reuocari per emptorem rei, affectæ liberæ, quæ postea reperitur ab noua oneri, quod potest tolli per venditorem, *quæst. 39. num. 331. fol. 321.* emptionis, & venditionis an possit reuocari datis arrhis, & si velit perdere arrhas, *qu. 39. n. 141. ad 146. fol. 322.* conductionis, & locationis transit ad heredes, *qu. 39. n. 151. vers. & contractus, fol. 323.* locationis, & conductionis quando est perfectus per consensum, rem, & pretium, non potest reuocari, *quæst. 39. num. 149. 150. fol. 323.* locationis ex pluribus causis reuocari potest, *qu. 39. num. 152. fol. 323.* regaliū quando vitio nullitatis laborat, potest reuocari, etiam per successorem, *qu. 39. num. 309. vers. & nulla, fol. 337.* initus ad certum tempus cum clausula, & deinde ad beneplacitum, etiam elapso primo termino durat, & quando censetur resolutus, *qu. 39. n. 324. fol. 339.* gestus cum Principe quando possit reuocari, *q. 39. n. 336. fol. 342.* Principis semper dicitur bonæ fidei, licet alias sit ficti iuris, *qu. 39. num. 337. vers. & contractus, fol. 343.* factus in fauorem personæ nominandæ quâdo, & qualiter valeat, *qu. 39. n. 379. vers. contractus, vbi alia ad materiam nominationis, fol. 348.* an possit fieri in testamento, & in ultima voluntate, *qu. 39. n. 398. ad 405. fol. 350.* factus in testamento, quo reuocato non censetur reuocatus, & quando, *qu. 39. n. 405. f. 350.* factus in testamento retinet in omnibus propriâ naturâ, & annullatur pro adiectione conditionis impossibilis, *qu. 39. num. 405. vers. & tales contractus, fol. 351.* onerosus habens admixtam donationem per superuenientiam filiorum reuocatur ipso facto, sicut donatio, *qu. 39. num. 608. fol. 378.* mercatoris quomodo, & quando præsumatur in fraudem, *qu. 39. num. 638. vers. quomodo, fol. 383.* alienationis feudi siue sit nullus, non procedente Regio Assensu, siue stet in suspensio de iure nostro Neapolitano per constitutionem diuæ memoriæ potest reuocari, tam per emptorem, quam venditorem, *quæst. 39. num. 654. cum seq. fol. 384.* gestus super venditione feudi, & aderat iam assensus pro venditione faciendâ, si dicatur in contractu saluo assensu impetrando, si non impetratur, an sit validus, & quando, & limitatur, *qu. 39. num. 659. vers. si emptor cum versic.*

seq. fol. 386. qui reuocatur vigore constitutionis diuæ memoriæ irritatur ex tunc, seu ex causa de præterito, *qu. 39. num. 664. fol. 387.* alienationis rei feudalis, an, & quando possit reuocari ante obitum Regium Assensum, *qu. 39. n. 654. 655. ad 717. fol. 384.* si est nullus fauore vnius partis puta Ecclesia in venditione facta ab ipsa Ecclesia cum reservatione Assensus Apostolici, tunc sola Ecclesia potest penitere, & non altera pars ante impetratum assensum, verum potest cogi Ecclesia, si velit stare venditioni, vel recedere, *qu. 39. num. 691. fol. 390.* alienationis feudi requirit consensum Domini vendentis, emptoris, & Domini directi puta regis, *qu. 39. n. 710. fol. 392.* alienationis si sit stipulatus inter venditorem, & emptorem nullo reservato Assensu Regio, an sit nullus, *qu. 39. num. 711. 712. ad 727. fol. 392.* si sit stipulatus inter venditorem, & emptorem saluo Assensu Regio, eo casu, an sit nullus donec assensus sequatur, vel stet in pendenti, & statim sequuto assensu conualidetur, *qu. 39. num. 724. ad 727. fol. 393.* onerosus non potest reuocari eodē tempore, quo fit, *qu. 39. n. 764. ad 766. fol. 396.* potest reuocari, & dissolui post ipsius perfectionē ex voluntate vtriusque contrahentis, si pretium non sit solum, & res non tradita, *qu. 39. n. 767. fol. 397.* alij sunt innominati alij nominati, & quales sint, & quomodo celebrentur, *quæst. 39. n. 775. fol. 397.* an præsumatur nominatus, vel innominatus, & quomodo inter se differant, *qu. 39. n. 776. fol. 398.* innominati quomodo celebrentur, & quorū sint, *qu. 39. num. 777. fol. 398.* qui celebratur re differt à contractu, qui celebratur interuentu rei, *qu. 39. num. 778. fol. 398.* innominatus an pariat obligationem in foro conscientie, licet possit reuocari, tamen non reuocatur, quando fuit stipulatione vallatus, & quando licite reuocatur, an debeant restitui omnia data, & soluta, si causa implendi, finalis, non fuit impleta, vel ab vtraque parte tacite intellecta, *quæst. 39. n. 796. fol. 400.* innominatus potest reuocari quando ab vna parte non adimpletur, vel si sit adimpletum per rei venditionem res illa postea sit euerſa, *quæst. 39. num. 796. vers. sine difficultate, vers. vel si sit, fol. 400.* innominatus si contineat donationem est irreuocabilis, *qu. 39. num. 706. vers. & licet donatio, fol. 400.* nominatus non potest rescindi, nec reuocari ex capite implementi nisi defectus consistat in causa finali ipsius contractus, secus est si adsit clausula resolutoria, sed debet agi ad implementum, vel ad interesse etiam re integra, *qu. 39. n. 797. ad 800. fol. 400.* nominatus potest rescindi indirecte ob non implementum agendo ad implementum in eius defectum, ad damna, & interesse, *quæst. 39. num. 801. fol. 401.* non resoluitur, modo non adimpleto, sed agitur ad implementum, *fol. 39. num. 802. fol. 401.* locationis, & conductionis potest reuocari, & quando, *qu. 39. n. 805. vers. licet, num. 806. fol. 401.* locationis, & conductionis operatum est contractus nominatus, ideo in illo non est locus penitentiæ, & sic repocationis, sed quando pensio, seu merces non sit cer-

ta, est contractus innominatus, & ideo re integra reuocari potest, *quæst. 39. num. 806. vers. contractus locationis, fol. 401. mutui, vel depositi, vel donationis siue innominatus, an sit iudicandus quando quis alteri non flagitanti dixit accipe istas pecunias, quæst. 39. num. 807. fol. 401. locationis, & conductionis, mutui, depositi, donationis, & transactionis, an sint contractus innominati, quæst. 39. num. 806. ad 831. fol. 401. & actus reuocabilis non sit irrevocabilis per iuramentum, nec obligatione extendit, sed suscipit naturam actus cum iisdem aditionibus, & qualitatibus, quæst. 39. num. 831. 833. fol. 403. quando dicatur perfectus in licitatione, iudiciali, rei emptæ subhasta, qu. 39. num. 845. vers. in licitatione, num. 846. cum seq. fol. 404. non vitatur propter interuallum temporis inter præconium, & stipulationem emptoris, qu. 39. num. 851. 852. fol. 405. primus an censetur nouatus, si vendito fundo cum speciali hypotheca, & deinde fuit facta venditio annuorum inroituum qu. 40. num. 38. fol. 417. primus dicitur nouatus quando in parte repugnante primo, etiam si esset reuocatus primus contractus, & quando non, quæst. 40. num. 83. fol. 421.*

CONTRAHENS

cum minore, vel muliere, vel Ecclesia debet probare minorem, mulierem, & Ecclesiam factam, esse locupliorem ex pecunia per eum soluta, in contractu, qu. 38. num. 241. fol. 216. in contractu locationis, an possit recedere, & quando, qu. 39. num. 190. fol. 325.

CREDITOR

cui fuit facta promissio de soluendo suo credito in tribus modis adueniente tempore solutionis primæ tandæ, & per debitore, non fuit facta an possit peti totam summam sui crediti, quæst. 37. num. 221. ad 225 fol. 73. vendens iure creditoris, si emat per interpositam personam pro se ipso patitur offerendi à secundo creditore, qu. 37. sub num. 293. vers. sic etiam, fol. 80. posterior an, & quando habeat privilegium de accipienda noua oblatione, & ei competat ius offerendi, si emptio sit facta ab aliquo creditore, secus si ab extraneo, quæst. 37. num. 537. 538. fol. 123. si agat via ordinaria, an possit agere via executiua, vel si petat adimplementum, vel fructus via ordinaria, an possit via executiua, quæst. 37. num. 647. vers. si per creditorem, vers. quando creditor, fol. 141. emphyteuticæ restituitur, ex clausula generali aduersus deuolutionem declararam, qu. 38. num. 358. vers. ita præscriptio in fin. fol. 237. aduki, si adsit decretum iudicis, non tenetur probare cessisse in utilitatem sui, quæst. 38. num. 377. vers. nec potest hypothecare, in fin. fol. 263. qui contraxit cum debitore decoctioni proximo, & aliquid facit sui iuris conseruandi vel ut rebus suis consulere non dicitur esse in dolo, qu. 39. num. 651. fol. 384. primus an sit prior super pignora primo loco data, si in secunda obligatione reperantur, in præiudicium secundi creditoris, qu. 40. num. 34. 35. fol. 417.

CVRATOR

datur minori, completo anno 14. sceminæ verò

Tom. IV.

datur completo anno 12. qu. 38. num. 379. vers. anno 14. fol. 265. eius autoritas requiritur in donatione propter nuptias facta per minorem, qu. 38. num. 387. fol. 269. vel baius datur feudatario prodigo, qu. 38. num. 394. vers. alia, fol. 271. minoris potest soluere pro executione contractus facti à patre, qu. 38. num. 397. vers. sit curator, fol. 271. datur feudatario prodigo non baius, quæst. 38. num. 430. vers. prodigo feudatario, fol. 284. habet restitutionem pro minore, & potest petere absque speciali mandato, & absque præsentia minoris, & ipsius consensu, non potest eius bona alienare, quæst. 38. num. 446. fol. 292.

DATIO

pignoris facta per decoctum suo creditori antiquo reuocatur per alios creditores, qu. 39. num. 640. fol. 383.

DEBITOR

non acquires, non fraudat creditores, & quando, qu. 37. num. 432. vers. nam non acquires, fol. 97. idem in debitore decocto, & an possit renunciare in præiudicium fisci, qu. 37. sub num. 432. vers. idem in debitore, fol. 98. in fraudem creditorum suorum possit renunciare vsumfructum, etiam bonorum aduenturorum filij, & an possit in fraudem creditorum legitimam renunciare, quæst. 37. sub num. 432. vers. an hæres debitoris, fol. 98. cessus potest promissionem factam fauore creditoris absentis reuocare nondum sequuta acceptatione, sicuti delegatus potest reuocare, & alteri delegare, quæst. 39. num. 417. vers. debitor, fol. 353. non potest reuocare donationem, & alienationem ex causa, quod sit inofficiosa, qu. 39. num. 626. 627. fol. 382. si est decoctus, & non soluendo, tunc non potest soluere, cui vult, sed omnes creditores concurrunt in contributum exceptis hypothecarijs, & priuilegiatis, qu. 39. num. 634. ad 636. fol. 382. quod sit proximus decoctioni, in dubio non præsumitur in contrahente, cum tali debitore, qu. 39. num. 650. fol. 384.

DECRETVM

iudicis in contractu minoris factum sine causæ cognitione non valet, in dubio præsumitur factum ad utilitatem minoris, & debet esse in ipso actu, & non subsequi, qu. 38. num. 95. fol. 197. requisitum, in contractibus minorum, non supplet alios defectus, qu. 38. num. 149. fol. 201. iudicis super venia æratis debet præcedere in alienatione, & debet esse factum cum iusta causa, qu. 38. num. 210. fol. 212. adhibendum in contractibus minorum iuxta formam statuti non supplet alios defectus, quæst. 38. num. 233. vers. sic decretum, fol. 217. iudicis non præsumitur per spatium triginta annorum, quia requirit scripturam, sed quando, qu. 38. num. 320. vers. sic decretum, fol. 244.

DEFECTVS

solemnitatis, an remaneat probatus, eo ipso quod in instrumento illa non sit enunciata, qu. 38. num. 320. vers. solemnitatis defectus, fol. 244. solemnitatis per iuramentum suppletur, quæst. 38. vers. verum iuramentum, fol. 244. proximiorum non vitiat contractum mulieris, vel minoris, si fuerunt citati, &

K k k

illis

illis non comparentibus fuit deputatus curator,
q. 38. num. 320. vers. defectus proximorum,
fol. 247.

DEFINITIO

rei quæ sit in iure, est periculosa, nullitatis quæ sit,
& unde originem habuit, q. 36. num. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 8.
ad 19. num. 20. ad 24. fol. 1. & 3. appellationis quæ
sit, q. 36. n. 17. fol. 2. nullitatis quæ sit, q. 36. n. 299.
cum seqq. fol. 23.

DELIBERATIO

novo oblato post terminum absque noua cita-
tione, & notificatione primo oblato, & nouo
decreto non valet, q. 37. num. 555. fol. 130.

DEMANIVM

quod compertit Vniuersitatibus infra quantum
tempus petij debeat, q. 38. num. 401. vers. sed
ad 2. fol. 280. quando non possit peti à vassallis,
q. 39. num. 688. fol. 300.

DEPOSITVM

potest ad libitum deponentis reuocari, q. 37.
n. 37. fol. 308.

DESCRIPTIO

quæ sit, q. 36. n. 6. fol. 2.

DEVOLVTIO

rei emphyteuticæ ob cessationem à solutione
canonis non conceditur statim, sed prius per plu-
ra præcepta habilitatur emphyteuta ad purgan-
dam mortuam, q. 37. num. 315. fol. 84.

DICTIO

prius, & adde omnia importat formam, q. 36.
num. 63. fol. 7. nullatenus quid sit, & in se includit,
sive importat, q. 36. n. 311. ad 316. fol. 26. nullo pa-
cto quid importat, q. 36. num. 323. 324. fol. 27. eo
ipso, annullat ipso iure, & importat laicam senten-
tiam, ac si dictum esset sine aliquo hominis, ac lu-
dicis ministerio, vel potius ipso iure, ipso facto,
q. 36. n. 324. ad 327. fol. 27. poenitus, nullam ad-
mittit innovationem, q. 36. num. 328. 329. fol. 27.
dumtaxat, & dummodo inducunt necessitatem,
ac conditionem, & quando, q. 36. n. 338. fol. 28.
dumtaxat, inducit solemnitatem, & formam,
q. 36. n. 339. fol. 28. taxatua, significat idem quod
tantum, vel solum, & excludit negationem, &
omnes alios casus, & personas præter expressas,
sed non excludit casus similes, q. 36. num. 340. ad
343. fol. 28. eo ipso, annullat ipso iure, & quid im-
portat, q. 36. num. 344. 345. fol. 29. ipso facto, ipso
iure, absque vlllo iudicis ministerio inducunt nul-
litatem, q. 35. num. 347. fol. 29. per decretum,
irritans, annullantur omnia, quæ in contrarium
sunt etiam parte non opponente, q. 36. num. 348.
349. fol. 29. nullus, est vniuersalis negatiua, &
omnia excludit, & importat nullitatem ipso iu-
re, aliquando non est vniuersalis negatiua, sæpè
significat non quod est inualidum, sed quando
re vera non est, & præposita verbo recipiatur
importat necessitatem, & aufert potestatem ali-
ter recipiendi, q. 36. num. 350. ad 354. fol. 29.
dummodo, quid importat q. 36. num. 355. fol. 29.
alias, alioquin, quid importat, q. 37. num. 360.
361. fol. 29.

DIES

et terminus obligationis prorogare obligatio-
nem non nouat, & proinde fideiussores ad obli-
gationem non liberantur, & quando q. 40. num. 28.
98. fol. 416.

DIFFERENTIÆ

inter nullitatem contractus, & rescissionem, q. 37.
sub n. 5. vers. differentias fol. 31.

DISPOSITIO

semper refertur ad actum validum q. 36. n. 258.
fol. 21.

DIVISIO

facta inter fratres per sortem si adsit læsio refor-
matur, & quando in aliis casibus rescinditur, q. 37.
sub n. 52. fol. 37. an inducat nouationem, q. 40.
num. 54. ad 58. fol. 419.

DOLVS

præsumitur ex enormissima læsione, q. 37. n. 41.
fol. 35. si interueniat in contractu venditionis
vel alio, uaut contractus sit validus, si interue-
niat aliqua læsio etiam minor dimidia facit quod
potest agi ad supplementum residui, q. 37.
num. 51. fol. 37.

DOMINIUM

non transfertur ex contractu nullo, aut inuiti,
q. 36. num. 140. fol. 12. & num. 213. fol. 18. rei empti
per redhibitoriam ex voluntate contrahentium
resoluitur, q. 37. sub n. 394. vers. item resoluitur
fol. 94. retroferri resolutio contractui verbis adie-
ctis in casum non soluti prætii, q. 37. sub num.
395. vers. & resolutio fol. 94. non acquiritur per
traditionem factam sub conditione in donatione
q. 37. num. 404. fol. 95. non transfertur regulariter
sine traditione, nec pacto fieri potest quod trans-
feratur absque traditione, q. 39. num. 80. vers. do-
minium fol. 313. naturaliter a possessione incipit,
& solo pacto sine traditione non amittitur ibid.
vers. dominium naturaliter fol. 313. nec transfer-
tur per solam traditionem, nisi interueniat cau-
sa habilis, & titulus legitimus. non transfertur ex
donatione in donatum absq; traditione. in do-
natione facta à principe transfertur absq; tradi-
tione, q. 39. num. 80. vers. sol. a traditio cum vers. se-
quentibus fol. 313. ante solutionem prætii, vel ha-
bita fide de prærio non transit de iure, q. 29. n.
85. fol. 16. an transferatur in donationem post mor-
tem cū clausula constituti ex tunc pro tunc sequu-
ra morte, & è contra sine illa conceptione, &
formatione clausulæ in præambula hora mortis
q. 39. num. 444. 445. fol. 357. aut possessio non
transit in secundum donarium absque traditio-
ne, q. 39. num. 461. fol. 359. translatum in primum
donarium facit cessare. textum in l. quoties C.
de reuend. & quando transferatur absq. traditione,
q. 39. num. 514. vers. secus est cum vers. sequentibus
fol. 366. rerum donatarum, quæ fuerunt dona-
tario acquisita per donationem, ea reuocata per
filii natiuitatem redit ipso iure ad donatorem.
cui rei vendicatio datur, q. 39. num. 613. vers. sic
dominium fol. 379. quando non censetur transla-
tum in emptionem, mercium venditarum, q. 39.
num. 652. fol. 384.

DOMINVS

directus ob non solutionem canonis per biennium, vel triennium, an possit rem in emphyteusim datam capere propria autoritate, *qn. 37. n. 167. fol. 66.* in quibus casibus potest repetere, rem venditam, *qn. 37. n. 168. 169. ad 171. fol. 67.* directus petens deuolutionem rei, census suppositus ob canones per plures annos non solutos, si recipiat aliquos canones, videatur caducitatem remittere, *qn. 37. sub n. 315. vers. item difficultas fol. 85.* tenetur stare locationi factæ per emphyteusim, *qn. 37. n. 443. fol. 99.* si locauit ad breue tempus, ac deinde bona locata in emphyteusim seu feudum concesserit, aut ad longum tempus locauerit, an successores acquirentes teneantur stare contractui emphyteusis siue locationis, *qn. 39. n. 216. fol. 328.* an, & quando possit reuocare contractum, vel alium actum per procuratorem, vel nuntium faciendum, *qn. 39. n. 843. fol. 404.*

DONATIO

non admittit penitentiam, vel resolutionem ob non implementum, sed intrat actio ad quantum interest maximè in ecclesia, *qn. 37. n. 173. 174. fol. 68.* facta pro erectione Ecclesiæ, vel Monasterii resoluitur si fundatio non sequatur, vel non habeat vltiorem progressum, vel suppresso, vel destructo Monasterio, *qn. 37. n. 175. 176. fol. 69.* facta per viduam resoluitur per transitum ad secunda vota ratione cessantis præsuppositi, *qn. 37. n. 180. fol. 69.* facta intuitu religionis resoluitur non facta professione *ibid. n. 181. fol. 69.* facta per professuram alius personis cessat ob transitum ad aliam religionem, secus si est facta intuitu primæ religionis, *qn. 37. n. 181. vers. facta fol. 69.* facta à Monaco, seu à moniali, Monasterio, tempore ingressus non reuocatur si superiorum permisso transleat ad aliam religionem, *qn. 37. sub n. 182. vers. donatio fol. 69.* resoluitur religioso egrediente à religione occasione episcopatus, vel suppressionis, *qn. 37. n. 183. fol. 69.* soluto matrimonio resoluitur donante superstiti, & caducata remanet, & quando, *qn. 37. n. 184. ad 187. fol. 69.* modalis reuocatur, modo non adimpleto; sed si adimpletur abstinetur, *qn. 37. sub n. 188. vers. sed donatio modalis fol. 70.* quando resoluitur ob prædecesum donarii viuente donatore, *qn. 37. n. 290. fol. 71.* resoluitur quando fit ex causa cessante si causa sit finalis secus si impulsua, & si causa sit expressa in lege vel statuto, & quando, *qn. 37. n. 201. 202. fol. 71.* facta per professuram alius personis cessat ob transitum ad aliam religionem, & quid si sit facta intuitu primæ religionis, *qn. 37. n. 204. 205. fol. 71.* resoluitur, & reuocatur ob natiuitatem filiorum donantis, *qn. 37. n. 206. fol. 72.* cautela dicitur pro conseruatione agnationis, onerosa dicitur multis modis, *qn. 37. n. 209. 210. fol. 72.* non reuocatur ubi donator de filio cogitauit, *qn. 37. n. 211. fol. 72.* non reuocatur facta ecclesiæ, vel piæ causæ, nisi usque ad legitimam, & quid si sit facta pro male ablaris, *q. 37. n. 213.*

fol. 72. an reuocetur per procreationem filiarum maxime si fuerit reseruata summa pro testando, & sufficiat pro illarum dote, *qn. 37. n. 214. 215. fol. 72.* non reuocatur per filios illegitimos secus si sint legitimi per subsequens matrimonium secus per rescriptum principis, *qn. 37. n. 216. fol. 73.* an reuocatur in donatione particulari, aut in donatione rei modice ciuili, & quæ dicatur talis, remittitur arbitrio à iudicis, & an reuocetur in remissione iuris querendi, *qn. 37. n. 216. ad 218. fol. 73.* reuocatur ob ingratitudinem donarii nec valet pactum in contrarium, *q. 37. n. 220. vers. donatio reuocatur fol. 73.* facta à muliere inhonesta ad fauorem monasterii conuertitarum an subiaceat resolutioni, *qn. 37. n. 220. fol. 73.* reuocatur si donarius denegat alimenta donatori inopi, & quando potest resolui, & reuocari propter ingratitudinem non sufficit adesse ingratitudinis causam, sed requiritur actus expressus reuocationis factus ab ipso donatore, nec sufficit tacitus, *qn. 37. sub n. 220. vers. si donarius. vers. ubi fol. 73.* facta sub conditione, illa non adimpleta resoluitur ex defectu conditionis, *qn. 37. n. 405. 406. fol. 95.* seu contractus ex causa lucratua cum iuramento non possit rescindi, *qn. 38. n. 51. fol. 189.* facta à minore sine solemnitatibus statuti, an sit nulla, *qn. 38. n. 293. vers. licet donatio fol. 232.* quænam possunt reuocari, *qn. 39. n. 18. 418. n. sequentibus fol. 307.* Si reuocatur conditio et appositum sit à iure reprobata, & non fuerit adimpleta, *qn. 39. n. 109. fol. 317.* facta ob causam quæ si non fuerit sequuta reuocatur, *q. 39. n. 113. idem donatione fol. 318.* facta contemplatione matrimonii, eo non sequuto potest reuocari secus si sit facta ex causa dotis in beneficium uxoris, *q. 39. n. 114. vers. si donatio vers. sed si esset fol. 318.* facta ecclesiæ sub modo ipso non impleto non reuocatur, sed datur actio ad implementum, nisi expresse sit conuentum in contrarium, *qn. 39. n. 116. vers. donatio fol. 118.* conditionalis non impleta conditione reuocatur, & quando dicatur pura, quando conditionalis facta ecclesiæ modo non impleto an reuocetur, vel si prælatus vel Capitulum modum non seruat, an reuocetur, facta alicui ob ingressum religionis reuocatur si non ingreditur, vel si ingressus egrediat, ob causam dicitur ob causam necessariam, existentem, quæ sit ad commodum donantis & illa non sequuta reuocatur, facta à sponso sponse matrimonio non sequuto reuocatur nisi adesset pactum de non reuocando, vel nisi steterit per sponsum quo minus sequatur matrimonium, *qn. 39. n. 115. vers. sic donatio condicionalis cum vers. sequentibus fol. 318.* facta à Principe toto verbo est perfecta, quo ad substantiam, & non potest ex post facto reuocari in totum, vel in partem, nec admittit conditionem, onus, vel modum, nisi iusta, & publica causa interueniat, *qn. 39. n. 309. vers. donationes cum vers. sequentibus fol. 338.* Principis censetur facta si accipitur, *qn. 39. n. 309. vers. donationes fol. 338.* causa mortis cum clausula de non reuocando remanet reuo-

reuocabilis *qm. 39. num. 355. fol. 349.* est irreuocabilis etiam causa mortis, quando est facta titio pro se, & hæredib. suis, *qm. 39. num. 388. fol. 349.* causa mortis non immutatur ex pacto de non reuocando, quando ut inter viuos valere non possit, *qm. 39. num. 396. fol. 349.* facta in testamento est legatum, non donatio, quo casu transfertur dominium ipso iure absque traditione etiam ad fauorem vltiorum vocatorum. facta in testamento cum clausula, quod non possit reuocari; potest reuocari, sed quando non potest reuocari *ibid. qm. 39. num. 404. & vers. in testamento fol. 350.* an sit irreuocabilis notario stipulante pro absente, & an sit irreuocabilis si fuerit acceptata, *qm. 39. num. 415. ad 417. fol. 352.* an sit inter viuos vel causa mortis, an sit irreuocabilis si dicat *Dono Cedo Renuncio* titio, *qm. 39. num. 418. ad 424. fol. 353.* potest fieri inter viuos habitura effectum tantum post mortem donantis, ita ut mentio mortis sit demonstratiua, quo ad effectum, *qm. 39. num. 422. fol. 353.* dicitur inter viuos ubi mentio mortis apponitur per viam dilationis, *quest. 39. num. 423. fol. 353.* causa mortis potest fieri ut dominium transferatur ex nunc, & inter viuos resultat ex clausula in ipsa adiecta donet irreuocabiliter inter viuos; vel sit dictum donare causa mortis, vel inter viuos post mortem suam, *qm. 39. num. 425. 426. fol. 354.* expressa causa quando fiat contemplatione matrimonii, dicitur inter viuos, & inter viuos non caducatur nec euanesceat præmoriens donatario, secus in donatione causa mortis, *qm. 39. num. 428. 429. fol. 354.* contemplatione matrimonii facta filio, & hæredibus post mortem; adiecta clausula ex nunc pro tunc, & contra ad hæredes transit, & si fiat causa mortis, donatario, & hæredibus an ex hæredum & filiorum mentione sit inter viuos, & possit reuocari, *qm. 39. num. 430. fol. 354.* facta cum clausula constituti ex nunc pro tunc sequuta morte donantis, dicitur inter viuos, & irreuocabilis, & dicitur pura translatiua domini, & possessionis ab illo tunc, quo celebratur contractus maxime si adsit pactum expressum irreuocabilitatis, & non appareat donatorem voluisse facere donationem causa mortis. causa mortis cum pacto irreuocabilitatis si præmoriatur donatarius caducatur, *qm. 39. num. 332. ad 443. fol. 356.* inter viuos post mortem facta an caducetur ob præcedentiam donatarii *qm. 39. num. 446. ad 451. fol. 357.* si fiat alicui cum pacto, quod certo casu adueniente, res donata transeat ad alium, an possit donator reuocare ante acceptationem, & nemine pro absente stipulante, *qm. 39. num. 452. ad 460. fol. 358.* quando dicatur inter viuos, & quando causa mortis, *quest. 39. num. 431. vers. quando dicatur fol. 354.* ad hoc ut inducatur attenditur potius animus, & intentio dantis, quam accipientis, *qm. 39. n. 43 vers. ad inducendum fol. 356.* facta cum pacto irreuocabilitatis donatio causa mortis transire in donationem inter viuos, *quest. 39. num. 436. ad 442. fol. 356.* causa mortis cum pacto irreuocabilitatis si præmoriatur donatarius caducatur

iuxta suam naturam, *q. 39. num. 441. fol. 357.* inter viuos post mortem facta, caducetur ob præcedentiam donatarii, *quest. 39. num. 446. ad 455. fol. 357.* potest reuocari quando res donata non est pœnes donatarium, sed pœnes donantem, sed post acceptationem tertij non potest reuocari, nec etiam potest reuocari, si secundus donatarius sit infans, vel in utero, *qm. 39. num. 461. vers. & potest num. 462. 463. fol. 359.* an possit acceptari per donatarium si priusquam acceptauerit moriatur donans, *quest. 39. num. 464. vers. secus si priusquam fol. 359.* antequam sit acceptata à tertio, moriatur donator tunc ab eius hærede non potest reuocari, sed manet irreuocabilis, *qm. 39. num. 464. vers. verum si donator fol. 359.* facta in beneficium tertij, & donator promisit non reuocare, vel iurauerit, vel adest stipulatio Notarii pro absente, an sit reuocabilis, *quest. 39. num. 464. vers. sed contra fol. 359.* dicitur perfecta cum ad libitum donatoris nequit reuocari, & dicitur perfecta per acceptationem donatarii, alias potest reuocari, *quest. 39. num. 475. ad 477. fol. 360.* seu concessio facta Titio, & filiis, vel aliis certis personis, si sit acceptata per Titium, & pro illis filiis, & aliis certis personis per Notarium, per Titium retrocedi, & donantem reuocari in præiudicium filiorum, & aliorum non potest, *q. 39. n. 479. ad 481. fol. 360.* an possit reuocari Notario stipulante pro absente ante acceptationem, seu ratihabitionem, & ad hoc ut sit irreuocabilis requiritur necessario acceptatio, quod procedit, etiam in donatione facta fauore, *Piæ Causæ, qm. 39. num. 416. 417. fol. 352. 353.* facta inter viuos cum facultate illam reuocandi, an remaneat donatio inter viuos, quæ de sui natura est irreuocabilis, *qm. 39. num. 486. vers. sed si quis fol. 362.* inter coniuges per solam rei donatæ pignorationem reuocatur, & non censetur reuocata, per generalem bonorum coniugis dispositionem, secus per specialem, *qm. 39. num. 490. vers. donatio inter coniuges fol. 362.* specialis reuocabiliter facta per generalem dispositionem, siue institutionem reuocatur, nec ex clausula cassans, *q. 39. num. 491. vers. nec specialis fol. 362.* censetur confirmata si donator poterat reuocare, vel disponere, & non fecit, *quest. 39. num. 492. fol. 362.* non censetur reuocata si in testamento nulla adsit reuocatio, sed sola hæredis institutio, *qm. 39. num. 493. vers. & si in testamento fol. 363.* causa mortis omnium bonorum per simplex testamentum addita, etiam clausula cassans, & irritans alia testamenta non reuocatur, *qm. 39. n. 494. fol. 363.* an censetur reuocata per hypothecationem, aut alienationem, aut impositionem oneris super aliqua re, ex pluribus donatis, *q. 39. n. 495. fol. 363.* inter viuos perfecta non potest reuocari, nec etiam rescripto Principis, & ut censetur reuocata requiritur actus omnino incompatibilis, & in dubio non præsumitur, & si non potest reuocari, nec etiam potest imponi onus, & quando, *quest. 39. num. 50. ad 507. fol. 363.* remuneratoria non est reuocabilis, nec etiam per filios postea natos, & specie remuneracionis est facta contemplatione matrimonii,

monii, non potest reuocari, nec super illa onus imponere, *qu. 39. n. 512. fol. 364.* ante acceptationem potest reuocari, & quare, *qu. 39. n. 514. fol. 364.* facta ex causa onerosa est irreuocabilis, etiam sine traditione. quando possit reuocari, *qu. 39. n. 514. vers. omnino fol. 365.* dicitur acceptata per solam scientiam, & presentiam donatarii, cum eius taciturnitate, *qu. 39. n. 514. vers. donatarii presentia, vers. immo fol. 365.* quando non presumatur acceptata, *qu. 39. n. 514. vers. multo magis fol. 365.* potest reuocari non sequuta insinuatione, & requiritur expressa reuocatio, & non tacita, & quando non possit reuocari, *qu. 39. n. 516. 517. fol. 367.* puta inter viuos, potest reuocari, & resolui, & donatio irreuocabilis, cum permissione alienandi potest reuocari, *qu. 39. n. 520 fol. 367.* irreuocabilis facta. quo ad vnum remanet reuocabilis, quo ad alios, *qu. 36. n. 521. vers. donatio irreuocabilis fol. 368.* censetur reuocata per alterius institutionem, & quando, *qu. 39. n. 521. fol. 368.* in exclusionem confiscationis bonorum filij donatarii, quando sit reuocabilis, implicita, que in esse dicitur in acquisitionibus propria pecunia factis; commodum alterius est reuocabilis, *qu. 39. n. 522. 523. fol. 368.* causa mortis reuocabilis per pactum de non reuocando, non fiat irreuocabilis, *qu. 39. n. 524. vers. quando donatio fol. 368.* non acceptata, & in casu quo potest reuocari per donantem non potest reuocari per eius heredem, *qu. 39. n. 525. fol. 369.* inter viuos postquam fuit perfecta, non reuocatur ex capite; quod donatarius moriatur ante donantem, sed ad heredem transmittitur, *qu. 39. n. 526. fol. 369.* si moriatur viuo primo donatario, alias si non acceptetur ab heredem, perit, & dicitur resoluta, si moriatur donans, vel donatarius ante acceptationem, & dicitur reuocabilis habens onus admixtum ante acceptationem, *qu. 39. n. 526. fol. 369.* inter viuos non reuocatur per testamentum factum per donantem; prima non potest remoueri per secundam intellige, *ibid. qu. 39. n. 527. 528. fol. 369.* inter viuos quando sit reuocabilis, *qu. 39. n. 529. fol. 369.* per enormissimam laesionem reuocatur, sicuti reuocatur ob iniuriam, verbalem atrocem factam donanti, *qu. 39. n. 530. 531. fol. 369.* reuocatur si donatarius, quasi detrahens donatoris insignia, vel eius arma in re donata existentia abstraherit, vel deleuerit, *qu. 39. n. 532. fol. 370.* reuocatur si donatarius accusauerit donantem de delicto, quo probato poena mortis, & alia similia veniret imponenda, *qu. 39. n. 532. ad 543. fol. 370.* facta a matre filiis, quando possit reuocari, *qu. 39. n. 542. ad 544. fol. 370.* quibus ex causis potest reuocari, & quando non, *qu. 39. n. 545. ad 560. fol. 370.* reuocatur ex causa ingratitude donatarii, *qu. 39. n. 551. fol. 371.* ex causa, ut possit filius ad Sacros Ordines promoueri facta a patre non potest reuocari ex vitio ingratitude, *qu. 39. n. 556. fol. 371.* potest reuocari per ingratitude, si res donata extet adhuc poenes donatarium,

secus si fuerit res alienata ante commissam ingratitude, *qu. 39. n. 559. fol. 372.* facta mulieri, quae remansit Vidua sine filiis propter ingratitude reuocatur, *qu. 39. n. 561. vers. verum fol. 372.* facta Ecclesiae per ingratitude Praelati, seu Capituli non potest reuocari, *qu. 39. n. 561. 567. fol. 372.* reciproca non reuocatur, *qu. 39. n. 567. fol. 372.* ob causam non reuocatur, *qu. 39. n. 567. vers. nec donatio, vers. si donatio fol. 372.* facta causa dotis, vel matrimonij, an, & quando reuocetur, *qu. 39. n. 567. vers. sic donatio fol. 372.* & an, reuocetur ea causa ingratitude. *ibid. vers. sed illo soluto fol. 373.* si habetur loco heredis institutionis, ex causa inimicitia, seu alia causa ingratitude superueniente non reuocatur institutio, *qu. 39. n. 573. fol. 373.* an reuocetur ex tacita reuocatione si est sufficiens causa ingratitude, *qu. 39. n. 579. fol. 374.* an possit reuocari ex causa ingratitude, si plures sint donatores rei indiuiduae, & contra vnum committatur ingratitude, *qu. 39. n. 581. fol. 374.* remuneratoria non reuocatur propter ingratitude, *qu. 39. n. 58. vers. donatio fol. 374.* facta per matrem, quae secundo nupsit filio, non potest reuocari preterea ingratitude, *qu. 39. n. 581. vers. & donatio fol. 375.* reuocatur ob superuenientiam, & natiuitatem filiorum donantis, ubi de quibus filiis, *qu. 39. n. 582. n. 589. fol. 375.* quando, & in quibus talibus non reuocetur per superuenientiam filiorum, *qu. 39. n. 584. 590. fol. 375.* facta in matre reuocatur per filium naturalem, *ibid. vers. si reuocatur fol. 375.* an reuocetur per ingressum Religionis, *qu. 39. n. 586. fol. 375.* reuocatur per natiuitatem nepotum, & filijs in potestate patris existentibus, *qu. 39. n. 587. fol. 375.* reuocatur per superuenientiam filiorum, etiam si fiat fratri, vel sorori ex causa matrimonij, & etiam si fiat Ecclesiae, & pia causa, *qu. 39. n. 589. 590. 592. fol. 376.* per superuenientiam filiorum, an reuocetur ipso iure, *qu. 39. n. 591. fol. 376.* reuocata per superuenientiam filiorum non confirmatur, etiam si statim nati sint, liberi, decedant, *qu. 39. n. 593. ad 105 fol. 376.* per superuenientiam filiorum reuocatur, quoad capitale, non quoad fructus perceptos, sed secus si reuocetur ex capite inuoluntatis actus, *qu. 39. n. 595. fol. 376.* facta a viro uxori, an & quando valeat, & potest expresse, & tacite a marito reuocari, *qu. 39. n. 597. fol. 376.* facta a patre filiis non valet, secus si esset remuneratoria ex causa meritorum, *qu. 39. n. 598. fol. 377.* facta in transactione, an reuocetur per superuenientiam filiorum, *qu. 39. n. 599. fol. 377.* remuneratoria, an reuocetur per superuenientiam liberorum, nec donatio ob causam, *qu. 39. n. 600. fol. 377.* facta ex causa non de praeterito, sed de futuro, ut in futurum fiat aliquod donanti utile, & donatario laboriosum, an reuocetur, *qu. 39. n. 601. fol. 377.* facta a patre filio, ut promoueat ad Sacros Ordines, utpote ex causa non potest reuocari per ingratitude; & non reuocatur donatio moderata, & ordinata facta a prudentissimo, & laudato patre, & quando dicitur moderata, *qu. 39.*

num. 602. ad 604. fol. 377. iuris querendi non reuocatur, q. 39. num. 605. fol. 377. facta extraneis reuocatur in totum q. 39. num. 606. fol. 377. facta filiis reuocatur vsq; ad legitimam natorum, & quid de iure Hispano, & per natiuitatem filiarum reuocatur, vsq; ad dotes illarum, & facta filio naturali per natiuitatem filiorum legitimorum, & naturalium in totum reuocatur, q. 39. num. 607. fol. 378. per superuentientiam filiorum reuocatur, etiam si donatarius possederit res donatas per annum, vel biennium, & post filiorum natiuitatem pater tacuerit, q. 36. num. 613. *vers. ampliat conclusio* fol. 379. reuocatur si donans est desperatus de prole, quia senex procreauerit deinde filios, q. 39. num. 613. *vers. eo magis* fol. 379. a patre facta filiae ex causa dotis, an reuocetur in totum per natiuitatem filiorum, & si esset constituta ab extraneo, an reuocetur, q. 39. num. 613. *vers. reuocauerit, vers. sic reuocatur* fol. 379. facta a patre, potest esse inofficiosa, & quando censetur talis, q. 39. num. 614. fol. 380. facta re, & consilio in officiose vni ex filiis, reuocatur tantum respectu, legitimae aliorum. facta vero extraneo, & nihil filiis relicto reuocatur in totum si sit inofficiosa re, & consilio, q. 39. num. 615. fol. 380. quando dicatur in officiosa re, & consilio, & quando corrumpat in totum, vel vsq; ad legitimam, q. 39. num. 615. *vers. consilio, & re*, num. 616. fol. 380. in officiosa quomodo dignoscitur, & non potest reuocari viuentem donatore, q. 39. num. 617. fol. 381. reuocatur tamquam inofficiosa, etiam respectu ascendentium, quoad eorum legitimam, & etiam reuocatur, facta in fraudem creditorum donantis, & quando, q. 39. num. 618. 619 fol. 381. facta a mercatore, quando reuocetur, q. 39. num. 620. 621. fol. 381. non est ipso iure nulla, sed est annullanda, q. 39. num. 622. ad 624. fol. 382. an sit contractus innominatus, vel anomalus, q. 39. num. 829. ad 831. f. 403.

DONATOR

quando teneatur in eo quod vergat in utilitatem, & ad debita per donatarium de eius voluntate contracta, q. 37. num. 403. fol. 95. ante traditionem potest bona donata obligare, alienare, & hypothecare in praerudicium donatarii secus in donatione facta Ecclesiae, q. 39. num. 80. *vers. donator, vers. secus in donatione* fol. 313. non potest in praerudicium haeredum donatarii remittere certum modum in conditione appositum, q. 39. num. 459. 460. fol. 358. si mutat voluntatem reuocandi donationem, an debeat reuocare expresse, vel sufficiat tacite, q. 39. num. 487. fol. 362. ex intervallo potest declarare dubiam, & ambiguum donationem, & illam restringere ad masculos, quando esset facta ad filios in genere procreandos, q. 39. num. 510. 511. fol. 364. viuens ex aliquibus causis reuocare potest, & eo defuncto negatur haereditas, q. 39. num. 515. fol. 367. asserenti se ex necessitate alienasse credens, & potest bona donata, ex necessitate alienare, q. 39. num. 520. *vers. donatori asserenti, vers. immo donans* fol. 368. in re donata potest ante traditionem donatario praerudicare, q. 39. num. 526. *vers. veram* fol. 369. si non tradido-

ris donatario, non tenetur ingrato donatario tradere, q. 39. num. 565. fol. 372. non potest agere contra haeredes donatarii propter ingratitudinem, ab ipso commissam, q. 39. num. 574. f. 373.

DONATARIUS

potest modum implere post contractum modalem redocatum, & donationem, & quando non q. 39. num. 119. *vers. & donatarius* fol. 20. an possit acceptare donationem post mortem donantis, & quid si sit elapsus spatium quindecim annorum a die factae donationis, q. 39. num. 514. *vers. sed difficultas* fol. 365. primus quando potest auocare bona donata, q. 39. num. 514. *vers. sed nulla* fol. 366. vi possit possessionem, & dominium bonorum donatorum acquirere est necesse, ut eius ratificatio concurrat, q. 39. num. 515. *vers. veram* fol. 367. non tenetur ob ingratitudinem ad restitutionem ante sententiam iudicis, q. 39. num. 564. fol. 372. si alienet rem donatam ante moram litem propter ingratitudinem, facit, quod non reuocatur donatio, & si pendente lite hypothecauerit bona donata, & per ingratitudinem reuocetur donatio an resoluator hypotheca, non tenetur fructus restituere ante reuocationem perceptos, q. 39. num. 576. ad 578. fol. 374.

DOS

vbi non debet esse minor legitima, sed potest esse maior si alias non possit pars nubere, quando dicitur excessiua, q. 38. num. 191. *vers. latio, qua* fol. 307. data a patre propter ingratitudinem non reuocatur, q. 39. num. 561. fol. 372.

ECCLESIA

an restituatur aduersus quadriennemalem praescriptionem, q. 38. num. 304. *vers. sed dubium* fol. 235. habet restitutionem in integrum, aduersus lapsu temporis dati pro praeruditione, & distinguitur, & intra quod tempus peti debeat, q. 38. num. 317. *vers. sed restitutio* fol. 238. restituitur in integrum aduersus centenariam, ac immemorabilem, data enormissima laesione, & data ignorantia resultante ex praeruditionum mutatione, q. 38. num. 355. *vers. verum Ecclesia* fol. 257. potest stare contractui nullo ipsa volente, q. 38. num. 371. fol. 1260. laesa, an admittatur ad rescissionem contractus, vel ad supplementum pretii, q. 38. num. 381. fol. 266. restituitur aduersus inuentarium non confectum, restituitur in laesione magna, maxime existente laesione enormissima, vel enormi laesa quandoque restitui debet, sed contra in modica, restituitur, etiam aduersus conditionem, & aduersus non solum damni passum, sed lucrum omissum, restituitur aduersus praescriptionem, & aduersus centenariam, & immemorabilem, data enormissima laesione, & sic post plura quadriennia, & quando restituatur in concessione emphyteusim, facto rectoris, non restituitur in venditione subhasta, si venditio sit facta iusto pretio, licet veniat maior obligatio, restituitur aduersus inuentarium non confectum, & si non conficit inuentarium eximitur ab onere soluedi ultra vires, & an restituatur succedens priuatio, q. 38. num. 401. *vers. sic Ecclesia cum vers. sequentibus*

ribus, fol. 277. restituitur non solum aduersum dampnum passum, sed etiam aduersus lucrum omis- sum, agens de damno vitæ restituitur aduersus, aliam Ecclesiam restituitur aduersus contractum ex quo lesa est non obstante Principis authoriza- zione, & præsentia, læsa restituitur non obstantibus solemnitatibus in actu per ipsam gesto adhi- buis, non restituitur aduersus poenam impositam cedentibus in potentiorem, qu. 38. num. 401. versic. sic Ecclesia restituitur cum versic. seqq. fol. 277. succedens titulo singulari, vel vniuersali, an teneatur stare locationi, qu. 39. n. 218. fol. 328. læsa per lo- cautionem factam per suum Prælatum ad modi- cum tempus potest petere restitutionem in inte- grum, qu. 39. num. 219. versic. sed si fuerit, fol. 328. con- trahens cum alia Ecclesia & sit decepta habet re- stitutionem, qu. 38. num. 266. versic. Ecclesia, fol. 224. an restituitur sicut, & minor aduersus controuentio- nem maioratui, qu. 38. num. 269. versic. minor non restituitur, fol. 226. læsa in pretio rescindit con- tractum, qu. 38. num. 289. versic. secus in Ecclesia, fol. 230. habet restitutionem etiam non probata igno- rantia, qu. 38. num. 477. versic. Ecclesia, fol. 298. læsa elapso quadriennio non restituitur, nisi constet de fraude manifesta, qu. 38. num. 497. versic. Ecclesia, fol. 301. si lædatur ultra dimidium num. compe- tat remedium, l. 2. C. de rescind. vend. & an habeat restitutionem, qu. 38. n. 500. 501. fol. 301. si vendat fundum sine assensu Apostolico est nulla vendi- tio, & potest se poenitere, & nolle illi stare, sed post obsequium assensum poenitere non potest, qu. 39. num. 728. fol. 393. potest cogi ad declaran- dum, an velit stare contractus, vel non, qu. 39. n. 837. fol. 403.

ÆSTIMATIO

secundum fructuum quantitatem fit de rebus, quæ fructus reddunt, sed si res sit prætiosa, quæ nul- lus fructus redderet non fit ex redditu, sed subti- liter per expertos, q. 37. versic. sed æstimatio, fol. 111. vitæ hominis qualis, qu. 37. versic. æstimatio vitæ hominis, fol. 113. debet præcedere ad hoc, ut sub- stallando sit valida, & quando non requiratur, & in omnibus casibus, quæst. 37. sub num. 542. versic. sub- bastatio, fol. 126. debet præcedere, tam de iure, communi, quam vigore constitutionis Ægidianæ, quando procedatur per viam donationis insolutum, & quando sit adjudicatio per Iudicem creditorum, ibid. sub n. 542. versic. quod præcedere debeat, fol. 126. requiritur quando alias constat de iusto rei valo- re, quando est facienda requiritur stylus Tribu- nalis vbi res agitur, qu. 37. sub n. 542. versic. sed non requiritur, fol. 127. oneris directi domini in ven- ditione rei emphyteuticæ qualiter fit facienda, qu. 37. num. 27. ad 32. fol. 35.

ÆSTIMATOR.

malè æstimans tenetur de proprio, à parte seu à Iudice electus, an possit renuere, an verò in- iustus compelli possit ad acceptandum, & an possit recusari, quæst. 37. versic. æstimatores, fol. 122.

ÆTAS

minor, quomodo prodecur, qu. 38. n. 30. versic. mi- nor ætas, fol. 183. maris defectus in minore alle-

gari non potest, si statum faciat illum maiorem ad contrahendum, qu. 38. sub num. 30. versic. ætatis defectus, fol. 183. minor, non dat minori restitutio- nem, sed læsio, qu. 38. n. 289. versic. & læsio, fol. 230. hominis, qu. 38. & 365. versic. de ætate hominis, fol. 259. pupilli debet esse annorum septem, ut tuto- ris autoritatē possit manumittere, qu. 38. num. 374. versic. pupilli ætas, fol. 261. quæ requiritur ad sponsa- lia contrahenda, ad possessionem acquirendam, in minore, & ad dominium rei, & illarum rerum, quæ tamen nullus bonis sunt, quæ requiratur, ut fisco minor se defendere possit, ut habitum regu- larem suscipere possit, quæ ad statuta, consuetudi- nes, & leges, qu. 38. n. 379. versic. ad sponsalia cum se- quentibus, fol. 265. ad matrimonium contrahendū requiritur in masculo 14. in femina 12. imo po- tentia generandi, & non simpliciter cocundi, sed melior ætas est annorum 18. ad obtinenda bene- ficia simplicia sufficit annorum 14. inchoata. ad obtinendas pensiones sufficit annorum septem, ad obtinendum canonicatus sufficit annorum 14. & quando qu. 38. num. 379. versic. ad matrimonium cum sequentibus, fol. 266. minor de iure communi, quæ sit, & quæ de iure Regni Neapol. qu. 38. num. 393. fol. 270. 25. annorum est legitima, quæst. 38. n. 394. fol. 270. 25. annorum debet esse completa de iure communi ad hoc, ut possit minor libere con- trahere, & quando, qu. 38. num. 374. versic. anni 25. fol. 270. minor de iure Regni Neapol. est restricta ad annos 18. infra quod tempus competit restitu- tio, qu. 38. n. 463. f. 296. & quid quoad feudatarios, ibid. versic. quamvis, fol. 296. maior in Regno Neap. Sicilia in Statu Mediolani est annorum 18. in vo- be annorum 20. & in Florentia annorum 18. qu. 38. n. 497. versic. in Regno Neapolitano fol. 301.

EBRIETAS

est iusta causa restitutionis in integrum, & facit, quod non possit contrahere, qu. 38. num. 431. versic. ebrietas, fol. 284.

EFFECTVS

læsionis qui sint, qu. 37. num. 98. fol. 51. ex nihilo, & ex actu nullo non oritur, qu. 36. num. 220. fol. 19. contractus inominati, qu. 39. num. 779. ad 791. fol. 398.

ELECTIO

tertij periti facta ob discordiam primorum, si ta- lis discordia non fuit, est nulla illa tertij, qu. 37. versic. electio tertij, fol. 117. in discordia peritorum, si sit facta tertia, an sit facienda quarta, q. 37. versic. an exequi possit, fol. 119. Tabularij scripturam exi- git, qu. 37. versic. Tabulariarum electio, fol. 119. quan- do est facienda per ultimam voluntatem siue co- perat ex contractu, siue ex testamento, an possit variari vsque ad mortem, qu. 39. n. 361. ad 379. fol. 346. facta in vita, quando confirmatur in morte, qu. 39. n. 363. fol. 346. in alternatiuis semel facta, non licet amplius variare, qu. 39. num. 366. fol. 346. si fiat vnus ex duobus fideicommissis incompati- bilibus non potest variari, qu. 39. n. 367. fol. 346. in morte, an præuentiu possit fieri in vita, ibid. num. 368. fol. 346. quando censetur restricta ad actus inter viuos, qu. 39. n. 369. ad 379. fol. 346. fauore- dous

dotis semel facta, an possit variari, & semel facta in vita irrevocabilis est, quamvis nominatio esset collata in tempus mortis, *quest. 39. num. 376. 377. fol. 347.* quando debet fieri ex certo genere, & fit, tunc nominatio censetur facta à mandante fieri nominationem, & non à nominante, & sic non potest gravari, *qu. 39. num. 379. vers. nam quando, fol. 348.* facta in contractu, irrevocabilis est, quando simpliciter, & absolute ex ultima voluntate competit, *qu. 39. n. 391. fol. 349.* restricta ad tempus mortis, si in vita sit facta non potest fieri irrevocabilis, *qu. 39. n. 392. fol. 349.* facta in testamento est revocabilis, secus si sit facta in illo per contractum, & quid in dubio, *qu. 39. num. 393. ad 395. fol. 349.*

EMPHYTEUTA

promittens vendere, si non adsit consensus Domini, emphyteusim non perdit non facta effectiva venditione, *quest. 39. num. 82. vers. sic emphyteuta, fol. 314.* qui habuit emphyteusim pro se, & filius, si nominet aliquem in illa, illum gravare non potest, & quando potest gravare, *qu. 39. num. 378. 379. fol. 347.* si alienet rem emphyteuticam sine assensu Domini directi, an, & quando possit revocare, *qu. 39. n. 729. 730. ad 763. f. 394.* alienans rem emphyteuticam sine assensu Domini directi amittit rem, & revocatur, & resolvitur alienatio, *qu. 39. num. 730. fol. 394.* potest alienare sine consensu Domini, si in concessione emphyteutis adest pactum affrancandi, *qu. 39. num. 760. ad 762. fol. 396.* habens licentiam alienandi à Domino potest sine alia speciali, & expressa licentia ponere pactum, ut emptore non solvente possit ad rem illam redire, *qu. 39. num. 763. fol. 396.* privatur suo iure, patiendo alium inuestiri de emphyteusi ad eum spectante, privatur propter mutationem formæ rei emphyteuticæ, privatur per pacta non servata concernentia illius usum, *qu. 39. n. 763. vers. emphyteuta cum vers. sequentibus, fol. 396.* alienans irrequisito Domino non cadit à iure suo, quando alienat saluo, & reservato domini iure, cum clausula, non alias, nec alio modo, nec etiam cadit propter hypothecationem, quæ est nulla in præiudicium Domini, *qu. 39. vers. sic emphyteuta alienans, fol. 396.*

EMPTIO

facta pro persona nominanda, donec non sit sequuta nominatio acquiritur emptori, & reuertitur dominium, *qu. 37. num. 269. fol. 78.* præsumitur facta nomine proprio quoties alterius nominatio pendet à libera voluntate acquirentis, & dicitur conditionalis respectu nominandi, *qu. 37. num. 270. ad 272. fol. 78.* nominatione sequuta resolvitur, & dominium acquiritur nominato à die factæ emptionis, *qu. 37. num. 374. ad 276. fol. 79.* non factæ, nominatione personæ remanet apud emptorem, & eius hæredes, *qu. 37. sub n. 293. vers. nominatio, fol. 80.* perpetua regulariter est ad rationem fructuum, ut reddant quinque pro centum, vel trium, secundum consuetudinem regionis, deductis oneribus decimarum, & collectarum, *qu. 37. vers. emptio perperua, fol. 111.*

EMPTOR

potest restituere rem emptam, vel supplere iustum pretium, & si supplet iustum pretium habet rem ex primo contractu, & ab illo tempore currit ius retractus vicino, *qu. 36. num. 14. fol. 32.* quando elegit supplere iustum pretium, gabella spectat ad gabellarium qui tempore venditionis exiit, *qu. 37. sub n. 55. vers. quando emptor, fol. 33.* reperia re non libera, quam emerat pro libera potest agere ad rescissionem contractus, *qu. 37. num. 153. fol. 59.* agens ad resolutionem contractus, ex defectu causæ vitii debet probare quod non fuisset empturus si vitium rescivisset, *qu. 37. num. 257. 358. ad 275. fol. 77.* potest contractum census rescindere, si sciisset predium subrogatum alteri censui fuisse obnoxium, *qu. 37. n. 29. fol. 78.* potest rescindere contractum, quando defectus est magnus, secus si levis; nisi defectus sit causæ finalis, *qu. 37. num. 764. ad 290. cum sequentibus fol. 76.* quando possit retinere pretium, *qu. 37. num. 268. fol. 78.* pendente nominatione personæ, facit fructus suos, nec potest recedere ab emptione, *qu. 37. num. 271. fol. 78.* pro persona nominanda si ante nominationem alteri rem vendiderit, & tradiderit, secundus emptor præfertur nominato posteriori, secus si præcesserit conventio inter nominantem, & nominatum, *qu. 37. num. 273. fol. 79.* pro persona nominando potest compelli ad nominandum, *qu. 37. num. 294. fol. 81.* nominans incertum quid sit faciendum, *ibid. vers. si nominat fol. 81.* rei minoris emens absque solemnitatibus cogitur ad restitutionem rei, una cum fructibus, à die alienationis non solum perceptis, sed qui percipere potuerunt, & e converso minor tenetur restituere pretium solutum per emptorem, quando de eo est factus locupletior, ac etiam usuras, nisi dictum pretium esset unguis in arca, secus si non factus sit locupletior, *qu. 38. num. 117. ad 121. fol. 196.* rei Ecclesiæ si emat rem non servatis solemnitatibus, sed res est utilis Ecclesiæ quousque Ecclesia non intemper nullitatem facit fructus suos, *qu. 36. num. 50. vers. iteo si nulliter fol. 5.* bonæ fidei bonorum pupillorum vel personarum privilegiatarum restituit fructus à die litis contestatæ, *qu. 38. n. 320. fol. 239.* bonorum minoris non servatis solemnitatibus dicitur in mala fide, & tenetur restituere bona cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt, *qu. 38. num. 320. vers. & emptor bonorum fol. 240.* si solvat pretium post promissionem de vendendo non licet rescire, & potest cogi promissor ad rem tradendam, & capere reventiam rei, *qu. 39. num. 82. vers. verum si emptor cum vers. sequentibus, fol. 314.* sciens rem esse obnoxiam alicui, oneri an possit petere interesse à venditore, *qu. 39. num. 132. 133. fol. 321.* agens actione redhibitoria, recuperat etiam, quod solvit pro gabella, *qu. 39. num. 136. vers. & emptor fol. 322.* non tenetur stare colono, cui venditor locaverat, *qu. 39. num. 209. ad 203. fol. 326.* cum pacto de retrovendendo si locaret, postea retrovendat, redimens tenetur stare colono, *qu. 39. n. 203.*

num. 203. fol. 327. sciens rem esse locatam, tenetur stare locationi, qn. 39. num. 206. fol. 327. noua non tenetur stare colono, qn. 39. num. 232. fol. 330. si reuocat vigore constitutionis diuæ memorie habet pretium vna cum interesse, & quando procedat, qn. 39. num. 663. 664. fol. 386. an habeat retentionem feudi venditi, donec habeat pretium cum interesse, qn. 39. num. 685. fol. 387. non potest recedere à contractu venditoris non tradente rem tempore conuento, quamuis res vendita consisteret in pondere, numero, & mensura, & an possit petere pretium via executiua, & interesse, qn. 39. num. 803. 804. fol. 401.

EXCEPTIO

enormissima lésionis non impedit executionem contractus transactionis sed reservatur ad merita causæ nullitatis contractus incidenter deducta non impedit, nisi sit clara. in omni contractu enormissimæ lésionis requirens altiore, indaginem non impedit executionem cameralis obligationis, quæst. 39. num. 143. ad 145. fol. 57. de iure tertii, an & quando admittatur, 7. qn. 38. num. 138. vers. an & quando exceptio fol. 200. lésionis an opponi possit, & admitti debeat in via executiua contra publicum instrumentum si adsit lex, quæ omnes exceptiones, & defensiones aduersus contractus, & sententias, & alias scripturas paratam executionem habentes, quæst. 37. num. 647. vers. alia difficultas fol. 142. quid in locationibus, ibid. vers. hanc opinionem fol. 142.

EXPECTATIVA

beneficiorum cum futura successione est prohibita, qn. 39. num. 238. fol. 330.

EXPENSÆ

sunt deducendæ in probandis fructibus industrialibus ab illorum valore, in illis seminandis, & operandis, quæst. 37. sub num. 60. vers. in probandis fructibus fol. 42. necessariæ in reficiendis ædificiis in venditione, sunt deducendæ, & quo ad territoria in illis gubernandis, plantandis arboribus, & alijs necessariis in colligendis fructibus, qn. 37. num. 63. vers. fol. 42. deduci debent in fructibus domorum pro reparatione, qn. 37. num. 533. vers. domorum in fructibus fol. 111. sicut etiam pro reparatione viæ ante domum, & taxari ad quinque pro centum, ibid. vers. etiam pro reparatione fol. 111. differunt ratione loci, qn. 37. num. 191. vers. nam expensæ fabricæ fol. 112. an deducantur, quando sunt restituendi fructus, qn. 39. num. 358. fol. 345. desobscurationis etiam deducuntur ex fructibus, & pro custodia rei non minuit fructus, qn. 39. num. 359. fol. 345. sunt deducendæ à mala fidei possessore, & in quibus casibus non possunt peti, qn. 39. num. 35. vers. etiam, vers. verum fol. 345.

EXTRANEVS

dicitur omnis, qui ex descendentibus non est, qn. 39. num. 606. vers. dicitur fol. 378.

FACULTAS

reuocandi donationem, non facta declaratione, in vita donatoris non transit ad heredes, qn. 37.

Tom. IV.

num. 207. fol. 72. data nominandi, non extenditur ad facultatem grauandi nominatum, qn. 39. num. 370. vers. & si cui fol. 347.

FEMINA

virgo vsq; ad integrum annum, & pro muliere incorrupta dicitur, sed quoad sexum etiam virgo, mulier dicitur, & mulier dicitur corrupta, qn. 38. num. 379. vers. femina fol. 266. minor non coniugata sine curatore regere non potest, qn. 38. num. 399. vers. sed femina fol. 273. septuagenaria restituitur, quæst. 38. num. 431. vers. sicut, & femina fol. 284.

FEVDATARIVS

in Regno Neap. est maior vsque ad annos 18. minor non habet curatorem, sed baliu, qui datur à rege, & si fuit datus à patre debet à rege confirmari qn. 39. num. 394. vers. ex hoc regno fol. 270. prodigus an habeat Curatorem vel baliu, qn. 38. num. 394. vers. alia fol. 271.

FEVDVM

valide refutatur in non immediate successorem cum consensu immediate successoris absq; assensu directi domini, q. 39. num. 53. ad 53. fol. 310. alienatum, quando possit reuocari, qn. 39. num. 654. 645. fol. 384. fauore dotis non potest reuocari, qn. 39. num. 681. vers. fauore dotis fol. 389. deuoluitur ad dominum si vendatur tamquam allodialle, & deuoluitur ipso iure, qn. 39. num. 695. 696. cum sequentibus fol. 391. renneri potest pro interesse, donec soluatur, qn. 39. num. 700. fol. 391.

FIDEICOMMISSVM

potest fieri in contractibus, & quando possit reuocari qn. 39. num. 380. fol. 53. factum in contractu donationis potest reuocari, qn. 39. num. 384. fol. 348. seu maioratus per viam contractus inter viuos cum omnibus suis clausulis, & cum vocationibus institutum, omnia pacta sunt pars contractus quamuis in testamento celebratum sit, qn. 39. num. 206. ad 411. fol. 350.

FIDEI VISSIO

non cadit in contractu nullo nec tenetur, q. 36. num. 244. fol. 20. minoris in quibus casibus valeat, q. 38. num. 445. vers. valet fidei missio cum versis sequentibus fol. 287. minoris vt conuadatur duo iuramenta sunt necessaria ibid.

FIDEI VISSOR

datus pro obseruantia contractus si ille declaratur nullus non est obligatus, nisi esset obligatus vii principalis, & infolidum, præsertim cum iuramento, dummodo nullitas proveniat ex aliquo iure speciali inducto fauore, & commodum alterius contrahentis. secus si proveniret nullitas ipso iure, ex aliqua dispositione iuris communis vel eo, quod non sit seruata forma substantialis ipsius contractus, & dicitur obligatus vii principalis non solum, quando hoc expressit sed etiam quando se obligauit omni meliori modo cum iuramento, & obligatione camerali, qn. 26. sub num. 244. vers. nam fidei viissor fol. 20. reuocato contractu per emptorem liberatur pro solutione pretii, qn. 37. sub num. 15. fol. 33. an teneatur soluere totam summam debiti quando debitor distulit

M m m

solue.

soluere partem debiti promissam adueniente tempore, *quæst.* 37. *sub num.* 225. *vers. contra est* fol. 73. minoris, etiam si minor nolit potest restitui ex persona ipsius minoris, *qu.* 38. *sub num.* 17. *vers. & fideiussor* fol. 180. non potest accedere ad contractum initum cum prodigo, *q.* 38. *num.* 406. fol. 181. minoris an habeat restitutionem in integrum quando, *quæst.* 38. *num.* 442. fol. 288. in poenalibus, si sint dati alij fideiussores primi non liberantur, *qu.* 40. *num.* 27. fol. 416. de tuto carcere, quando liberetur si carcer mutetur, *qu.* 40. *num.* 52. 53. fol. 419. datus de tenendo domo loco carceris, quando liberetur, *qu.* 40. *num.* 53. fol. 419. primæ obligationis an censetur liberatus si in contractu incompatibili exinde inito, appposita fuerit profectionis reservationis primæ eorum obligationum exclusiua novationis, *qu.* 40. *num.* 86. ad 90. fol. 421. liberatur ubi sit vera novatio, & quando non, *qu.* 40. *num.* 100. 101. fol. 422. quando dicatur liberatus in venditione annuorum introituum, ac in conductione predij, *qu.* 40. *num.* 101. *vers. liberatur vers. sic etiam* fol. 422. in contractibus incomparabilibus annuorum introitus, quando censentur liberari in totum, vel in partem, *qu.* 40. *num.* 108. 109. fol. 422.

FILIA

renuncians contemplatione masculorum illis deficientibus reuocat renunciationem, etiam si faciat renunciationem tempore, quo velit religionem ingredi, si ab illa exeat ante professionem recuperat bona renunciata, & quando procedit, *qu.* 39. *num.* 267. 268. fol. 333. renuncians in beneficium partis, & hæredum an possit impugnare dispositionem ultimi disponentis, & quid in feudalibus, *qu.* 39. *num.* 269. 270. fol. 334.

FILIVS

fam. minor gaudet privilegio *l. unic. C. de filio fam.* si fideiubet pro patre vel extraneo, an restituitur, & in quibus casibus non restituitur, & in quibus casibus restituitur, *quæst.* 38. *num.* 395. ad 397. fol. 271. recipiens legitimam in fundo locato non tenetur stare locatori, *q.* 39. *num.* 221. f. 329. quando vero teneatur *ibid.* *num.* 222. fol. 329. quod modis dicatur, *qu.* 39. *num.* 582. *vers. filij* fol. 375.

FISCVS

& princeps de bonis publicis habet restitutionem, secus de bonis priuatis, *qu.* 38. *num.* 356 fol. 255. habet privilegia minoris, & restituitur aduersus inuentarium non confectum, an habeat privilegium, ut minor possit se obligare in causa appaltus regij patrimonij sine debitis solemnitatibus, tam in iure communi, quam statuario, *qu.* 38. *num.* 445. *cum vers. sequentibus* fol. 289. an ligatur legibus edictis à proprijs subditis, & confirmatis à Principe, restituitur in venditione; & locatione bonorum, regionumque reddituum, si post extinctam candelam superueniat melior oblatio, & restituitur læsus in sexta parte, restituitur si fiat venditio, vel locatio rei fiscalis absque debitis subhastationibus, differt à Principe, *qu.* 38. *num.* 445. *vers. & licet differentia*, *cum vers. sequentibus* fol. 290. quando alienata per

inquisitum reuocet, *quæst.* 39. *num.* 43. fol. 309. cedens in re locata non tenetur stare locatori, *quæst.* 39. *num.* 215. fol. 328. quando teneatur restituere fructus, & ad interesse, *q.* 39. *num.* 354. ad 357. fol. 345.

FORMA

adimpleri debet in forma specifica, non per æquipollens debet seruari, alias corrumpitur actus, nō habet additionem, nec deductionem, cum sit individua, non inducitur ex verbis legis, sed tantum ex iis, quæ respiciunt substantiam, quando dicatur solemnitas, eius defectus potest solum allegari ab illo in cuius fauorem est introducta, *q.* 36. *num.* 56. fol. 6. ex quibus verbis, & clausulis inducitur, *q.* 36. *num.* 58. ad 61. fol. 7. non inducitur ex modo iacito, & aliquando euanesce, *qu.* 36. *num.* 62. fol. 7. beneplaciti est præcise seruanda, nec adimpletur per æquipollens, *q.* 36. *sub num.* 68. fol. 8. Contractus in facultatis præscripta seruanda, est, *ibid.* introducta à statuto, neque cum iuramento renunciari potest, *q.* 36. *num.* 69. 70. fol. 8. substantialis est individua, & si non perficiatur nihil fieri dicitur, & talis in dubio censetur, quæ sit substantialis, *q.* 38. *num.* 78. ad 84. fol. 8. quando possit adimpleri per æquipollens, *qu.* 36. *num.* 85. fol. 9. debet adimpleri in ipso actu, & tradita à lege est substantialis, *q.* 36. *num.* 93. fo. 9. ex quibus verbis inducitur, & quando, *q.* 36. *num.* 93. *cum seqq. fol. 9.* eius defectus inducit nullitatem actus, quamuis omisso tendat ad facilitiorem actus expeditionem, *qu.* 36. *num.* 102. *cum seqq. ubi ampliatur, & limitatur* fol. 10. est indivisibilis ideo debet non in partem, sed in totum adimpleri, etiam si pars sit minima, & quid si ignoratur eius necessitas, vel causa, *qu.* 36. *num.* 113. 114. fol. 10.

FRATER

minor restituitur ob dorem excessiuam promissam, non obstante iuramento petita prius absolutione ab illo, *q.* 38. *num.* 191. *vers. sed ex statuto* fol. 207. minor non potest pro dote bona sua obligare sine solemnitatibus statutaris, nec alienare pro dote, nec donare pro dote, *quæst.* 38. *num.* 291. ad 293. *et vers. seq.* ubi quando restituatur, etiam constante matrimonio, maxime si remaneret absque sufficienti patrimonio, quo vivere posset secundum suam conditionem, si ultra dimidiam congruæ dotis datum esset, & restitutio competit etiam maiori cum ipso obligato, *q.* 38. *num.* 293. *vers. quæ conclusio* fol. 231. secus constante matrimonio, nam agn contra Tutorem qui excessiuam dedit dorem, soluto matrimonio agn contra sororem, sed secus si est hæres patris cuius patrimonium possideret, *q.* 38. *sub num.* 293. *vers. quæ conclusio*, *vers. secus constante* fol. 331. & secus esse si soror non haberet aliunde, *ibid.* *vers. secus etiam* fol. 231. minor pro doranda sorore potest alienare bona immobilia, & restituatur in venditione rerum mobilium si soror esset diues nisi ad sit iuramentum, *q.* 38. *num.* 293. *vers. sed quod frater* fol. 231. minor restituatur in augmento dotis facti, etiam cum solemnitatibus statuti, & decreto Iudicis, *qu.* 38. *num.* 293. *vers. idem* fol. 232. pro fratre,

an possit petere restitutionem, *quæst.* 38. *num.* 453. *fol.* 293.

FRAUS

potest fieri legi multis modis, *q.* 36. *num.* 27. *ad* 52. *fol.* 3. *ad* suorum filii contra alienantem bona, vel donantem, si tempore donationis ante factum delictum habebat inimicitiam capitalem cum eo, quem occidit, quando præsumatur, & ex quibus probetur, ut evincitur omnis est capienda interpretatio, nam in dubio non præsumitur, *quæst.* 39. *num.* 43. *fol.* 309. probatur ex donatione omnium bonorum, vel maioris partis, *q.* 39. *num.* 463. *fol.* 383. est difficilis probationis, & probatur per conjecturas, & quæ nam sint, *q.* 39. *num.* 644. *fol.* 383.

FRUCTVS

dicuntur illi, qui super sunt deductis expensis, *qu.* 37. *sub* *num.* 63. *f.* 42. ex remedio, l. 2. C. de rescind. vendit. à quo tempore sunt restituendi, *qu.* 37. *num.* 85. *fol.* 48. rescissa transactione reperuntur ab initio transactionis, *q.* 37. *num.* 130. *fol.* 56. quando non restituntur, *qu.* 37. *num.* 136. *fol.* 56. ex contractu resolutione legis commissoria restituitur venditori, *q.* 37. *num.* 349. *fol.* 89. in casu resolutionis contractus sunt ab initio restituendi, vel computandi in sortem, si agatur de rescissione, ex capite nullitatis, secus si ex capite læsionis, nisi sit enormissima, *qu.* 37. *num.* 383. *fol.* 93. in venditione facta cum pacto in diem, resolutio contractus quando sint restituendi, *qu.* 37. *num.* 389. *fol.* 94. seu lucrum, resolutio contractus restituuntur, *qu.* 37. *sub* *num.* 435. *vers.* sed resolutio *fol.* 97. futuri, & incerti vendi possunt soluendo pretium temporis contractus, *qu.* 37. *num.* 533. *vers.* addimus cum *seqq.* *fol.* 113. iurisdictionum calculantur ad rationem duorum pro centum, *quæst.* 37. *vers.* fructus *fol.* 111. rei pendentes, perfecta iam venditione, per oblationem spectant ad offerentem, *qu.* 37. *num.* 541. *vers.* & perfecta *fol.* 125. in rescissione Contractus petita per minorem, per viam restitutionis in integrum à quo die debentur, *qu.* 37. *num.* 564. *ad* 567. *fol.* 143. rei Ecclesiasticæ emptæ non servatis solemnitatibus sunt emptoris, si sit utile Ecclesiæ, quousque per Ecclesiam non intentatur nullitas, *q.* 36. *num.* 50. *vers.* ideo si nulliter *fol.* 5. quando veniunt in actione redhibitoria, *q.* 39. *num.* 135. *vers.* in actione *fol.* 321. seu vocato contractu cum Principe rei alienatæ, ad, & quando veniunt, *qu.* 39. *num.* 343. *ad* 358. *fol.* 344. bonorum donatorum, an sint restituendi à die natiuitatis filiorum, vel à die factæ declarationis de reuocando, *qu.* 39. *num.* 596. *fol.* 376. reuocata donatione, tamquam inofficiosa, an veniant, & à quo die, *q.* 39. *num.* 617. *vers.* & donatione tamquam inofficiosa *fol.* 381. pendente rescissione donationis, vel alienationis factæ in fraudem creditorum, an debeantur, *q.* 39. *num.* 624. *fol.* 382. sunt restituendi vna cum feudo venditori, si reuocetur venditio feudi virtute constitutionis Dniæ Memoræ, & interesse debetur emptori vna cum pretio, *qu.* 39. *num.* 663. *fol.* 386. sub eorum appellatione non veniunt subuentiones, & donatiua, quæ Baroni fuerunt

præstata à vassallis, *q.* 39. *num.* 666. *fol.* 387. pendentes in licitatione pertinent ad offerentem, etiam, si non sit iusta possessio, *q.* 39. *num.* 836. 857. cum *seqq.* *fol.* 405.

GABELLA

debetur, & soluta non potest repeti si Contractus rescindatur remedio, l. 2. C. de rescind. vendit. quoscumque, quando augeatur noua, pro rescissione non debetur, *quæst.* 37. *sub* *num.* 14. *vers.* si contractus *f.* 33. quibus in aliis casibus debeatur, vel non *ibid.* *vers.* item debetur *fol.* 33. debita pro contractu emptionis non est reiteranda in actu nominationis, verum nominatio debet fieri intra annum, *q.* 37. *num.* 277. 278. *fol.* 79. an debeatur in venditione cum pacto legis commissoriae, & additionis in diem, venditio resoluitur, an debeatur, *qu.* 37. *num.* 390. *ad* 392. *f.* 94. soluta pro contractu annullato, an restituatur, *q.* 37. *num.* 568. *fol.* 133. rescisso contractu non restituatur, sed manet apud Gabellarios, *qu.* 37. *sub* *num.* 568. *vers.* sed rescisso *fol.* 133. debetur, si Contractus fiat simpliciter, & absolute, licet postea resoluitur mutuo consensu, secus si contractus resoluitur, ex clausulis resolutionis, *q.* 37. *num.* 570. 571. *f.* 134. restituitur restituto minore, in contractu venditionis, *qu.* 38. *num.* 382. *fol.* 266. an, & quando debeatur in contractibus reuocatis, *qu.* 39. *num.* 1. *ad* 16. *fol.* 305. existente statuto, quod de Contractu venditionis solvatur, non soluitur in promissione de vendendo, *quæst.* 39. *num.* 82. *vers.* sic existente *fol.* 314. non debetur ex promissione de vendendo, *qu.* 39. *num.* 668. *vers.* in contractibus *fol.* 388.

GEMINATIO

& repetitio verborum, an faciat cessare remedium, l. 2. C. de rescind. vendit. *quæst.* 37. *num.* 47. *fol.* 36.

GESTA

cum minore rescinduntur, si equitas suadet, quod est, quando sua facilitate minor decipitur, *qu.* 38. *num.* 24. *fol.* 181.

GRATIA

vel privilegium concessum gratiose à Principe, etiam subito, an possit reuocari regulariter, *qu.* 39. *num.* 325. *fol.* 340.

GVBERNATORES

Collegiorum siue Ecclesiasticæ sub sunt Episcopi quo ad ea, quæ spiritualitatem concernant, quo ad temporalia sub sunt Iudicibus laicis, *quæst.* 38. *num.* 401. *vers.* quod diximus *fol.* 278.

HÆREDITAS

iacens restituitur, & illi non currit tempus petitionis restitutionis, iacens, non incidit in commissum per Canonem, non persolutum, an iaceat prescriptioni, quando dicatur iacens, etiam existente hærede suo in fauorabilibus secus in non fauorabilibus. quando dicatur iacens, *quæst.* 38. *num.* 433. *vers.* hæreditas iacens cum *vers.* sequentibus *fol.* 287. à minore non adiri potest adiri per hæredem maiorem ex beneficio restitutionis, *quæst.* 38. *num.* 456. *vers.* hæredes *fol.* 295.

HÆRES

adeundo hæreditatem alicuius non solum contrahit

erant cum creditoribus, & legatariis defuncti, sed
 consulit eius creditoribus, potest non adire hæ-
 reditatem, & quando, *quest. 37. num. 432. vers. nam*
hæres fol. 97. debitoris in fraudem creditorum,
 illius potest non acquirere, *qn. 37. sub num. 432.*
vers. an hæres fol. 98. mulieris, vel minoris potest
 dicere de nullitate, & quando non *qn. 38. n. 128.*
129. 130. fol. 198. minoris elapso quadriennio
 non habet restitutionem, & quando, *qn. 38. num.*
166. fol. 203. minoris habet restitutionem aduer-
 sus non petitam renouationem debitam ex pa-
 cto facto cum defuncto, nec impeditur per sci-
 entiam locationis, nisi fuerit pactum, *q. 38. num. 203.*
vers. contractum fol. 210. mulieris an possit oppo-
 nere de nullitate Contractus, *quest. 38. num. 320.*
vers. an hæres fol. 248. habet restitutionem in in-
 tegrum aduersus præscriptionem, ex capite mi-
 noris ætatis, & ex capite ignorantie, sed debet
 constare de læsione, *qn. 38. num. 358. vers. ita præ-*
scriptio fol. 257. infantis, an habeat restitutionem,
qn. 38. num. 365. vers. ius petendi restitutionem fol.
259. minoris, an habeat restitutionem in integrum,
 & quando, *q. 38. num. 432. 433. fol. 287.* non potest
 dici negligens, & præsumitur ignorari, *qn. 38. num.*
433. vers. sic præscriptio fol. 287. hæredis minoris,
 an habeat restitutionem, & quando, *q. 38. num. 434.*
fol. 287. debitoris qui infra legitimum tempus nõ
 opposuit exceptionem non numeratæ præcunæ
 habet restitutionem, *qn. 38. num. 456. vers. competit*
hæredi fol. 295. minoris intra quadriennium po-
 test petere restitutionem in integrum à die adi-
 tæ hæreditatis, & elapso quadriennio non habet
 restitutionem, & quando locus, *quest. 38. n. 478.*
297. fol. 298. donatarii omittens alimenta præsta-
 re donata nõ perdit, dum obligationem ignorat,
 quia moram non committit, *quest. 39. num. 119.*
vers. sed contra, hæres fol. 320. locatoris, vel con-
 ductoris, an possit reuocare contractus locatio-
 nis, vel conductionis, *qn. 39. n. 151. fol. 323.* tene-
 tur stare locationi, & conductioni, *qn. 39. num. 199.*
fol. 326. quando non teneatur stare colono, *q. 39.*
num. 234. 235. fol. 330. siue filius donatarii præmo-
 riens, an habeant ius in re donata præmorien-
 te donatario, *qn. 39. n. 431. vers. nil aliquid vers. nec*
hæredes fol. 355. defuncti feudatarii alienationem
 feudi à defuncto factam pro restitutione doni,
 & antepari reuocare non potest, *qn. 39. num. 692.*
fol. 390.

HYPOTHECA

facta reali nominatione rei empræ contracta,
 super illa re per euentem estinguitur, *qn. 37. num.*
288. 289. fol. 80. quando non extinguatur, & re-
 soluitur, contracta per emptorem super re em-
 pta, *quest. 37. sub num. 293. vers. ideo non extingue-*
retur fol. 80. in venditione facta cum pacto ad-
 ditionis in diem resoluitur, *qn. 37. num. 394. vers.*
sed in venditione fol. 94. contracta per donatarium
 super re sibi donata resoluitur resoluta donatio-
 ne ex conditione ibi apposta, *qn. 37. num. 407. fol.*
94. resoluitur quando ius hypothecatis resoluitur
 ex necessitate præcedentis obligationis, vel pa-
 cti, *quest. 37. num. 405. fol. 95.* constituta per hæ-

redem grauarum eueniente casu restitutionis, rei
 soluitur, sed subsistit in legitima, *quest. 37. num.*
408. fol. 95. resoluitur medio tempore contracta
 resoluta contractu ex pacto præcedenti, *qn. 37.*
num. 409. fol. 95. contracta super aliqua re empta cõ
 pacto de reuocando, si res illa reuocanditur
 resoluitur, *qn. 37. num. 411. fol. 95.* in quibus casibus
 resoluitur, *qn. 37. num. 411. ad 421. fol. 95.* in quibus
 casibus extinguatur, & quando in fideiussore, *q. 37.*
num. 422. ad 426. fol. 96. contracta per emptorem,
 rei stabili, quæ si retrahatur vigore iuris congrui
 intra tempus statutum, an extinguatur, & quid,
 quando res propter morbum, vel vitium vendi-
 tori reddibetur, an extinguatur, *quest. 37. num. 427.*
ad 429. fol. 97. an reuocetur per donationem non
 insinuatam, *ibid. num. 430. ad 431. fol. 97.* an resol-
 uatur resoluta contractu ex causa voluntaria,
qn. 37. num. 432. fol. 97. contracta super re donata,
 quæ ad donatorem fuit reuersa, an, & quando ex-
 tinguitur, *qn. 37. num. 436.* vbi amplia ad 441.
fol. 98. contracta super re emphyteutica, deinde
 Domino donata, non extinguatur, *qn. 37. num. 444.*
fol. 99. an resoluitur in obligatione emptoris cum
 pacto de soluendis debitis venditoris in partes
 pretij in casu euictionis, *qn. 37. n. 445. fol. 99.* reso-
 luto dominio hypothecantis resoluitur, *qn. 37. num.*
448. fol. 99. quando extinguatur per nouationem,
qn. 40. n. 12. 14. fol. 415. specialis, reuera quid ope-
 ratur, *qn. 40. num. 37. fol. 417.*

HOSPITALIA

& cetera loca pia, an habeant restitutionem, *qn.*
38. num. 401. vers. quoad hospitalia, fol. 277. non
 sunt Ecclesiastica, nec quoad forum, nec quoad
 bona, nisi de ordinarij, vel alterius Ecclesiastici
 Superioris autoritate erecta, & erectæ sint cum
 Oratorio, Ecclesia, & Campana, item si de Sum-
 mi Põnificis venia erecta fuerint, item si in eis ali-
 qua exerceretur opera pia, aut si beneficia admi-
 nistrarentur, quæ licet de iure sint patronatus lai-
 cals, tamen Ecclesiastica dicuntur, etiam si à lai-
 cis gubernarentur, tunc in omnibus ad Episcopalem
 potestatem subsunt, an possint libere bona
 alienare, absque alia solemnitate, *qn. 38. num. 401.*
vers. sic hospitalia cum sequentibus, fol. 279. an visi-
 rentur ab Episcopo, & quando, *qn. 38. num. 401.*
vers. tamen fundatore cum vers. sequentibus, fol. 279.

IGNORANTIA

an præsumatur, & eius allegatio non admittitur,
 si de ea sit cogitatum in genere. non præsumitur
 facti proprii, nec facti alieni, quod est publicum,
 iuris, an præsumatur illius, quod in scriptura con-
 tineretur, debet probari ab allegante, crassa pro sci-
 entia habetur, iuris naturalis, nulla excusat qualita-
 tis ad actum requisitæ existentiis vitiat actum, *qn.*
38. num. 358. vers. sic ignorantia cum sequentibus, fol.
256. debet probari verisimilis, iusta & probabilis,
 ac nulla, scientiæ præsumptione, vel negligentie
 suspitione labefacta est, quod sufficiat, etiam
 ignorantia iuris dubij, & perplexi, quæ æquipara-
 tur ignorantie facti, *qn. 38. n. 358. vers. debet tamen*
probari, fol. 256. est radix omnium malorum, *ibid.*
vers. sic ignorantia, fol. 256. iuris, an præsumatur, *ibid.*
vers.

vers. iuris, fol. 256. præsumeretur in muliere, & ei iuuat, & scientia debet probari ab eo, qui allegat præscriptionem, *qu. 38. num. 399. vers. restitutio, fol. 271.* præsumeretur in hærede, & in eo dicitur probabilissima, & excelsissima, *qu. 38. num. 433. vers. sic præscriptio, vers. nam in hærede, fol. 287.* præsumeretur in hærede, *qu. 39. num. 456. vers. in hærede, fol. 294.*

IMPEDIMENTVM

est iusta causa restitutionis in integrum, aduersus implementum non præstitum, etiam quod non agatur de exclusionem damni, sed de non amissione locri. ex vñ coelesti proueniens est iusta causa restitutionis, *quæst. 38. num. 431. vers. impedimentum fol. 285.* aduersarij quamuis sine eius dolo, ex generali clausula, restituit, maxime cum eius dolo. iuris necessitate statuti, vel tacto Principis proueniens dat iustam causam restitutionis, quando non est notorium. protestari debet, & quomodo probari debet ab allegante. mentis, & corporis sunt iustæ causæ restitutionis in integrum, non præstat per longinquitatem iuuenis. legitimum, quale sit siue dicatur affectatum, siue procuratum, aut proueniens ab eo, vel culpa illius, qui adimplere tenetur non iuuat, *qu. 38. n. 431. vers. impedimentum aduersarij cura de f. sequentibus, fol. 285.*

IMPEDITIUS

à lege, vel per se ipsum restitutionem petere nollens, per alium petere potest. qui non tenetur mittere procuratorem debet mittere excusatorem, ut ei restitutio competat, excusatur dummodo impedimentum sit irremouibile, secus si potest illud remouere, *qu. 38. num. 431. vers. impeditus à lege cum vers. sequentibus, fol. 285.* ex facto partis aduersæ non debet ei imputari negligentia, *ibid. vers. impedit. ex facto, fol. 285.* ad aliquid adimplendum excusatur, si factis diligentibus, non poterit impedimentum remouere. cessante impedimento debet adimplere, quæ si non fuisset impeditus adimpleuisset. non dicitur, vel vñ talis contra se præscriptionem curat, qui impedimentum de facili remouere potuit, & fuit negligens, nec ei currit tempus, *quæst. 38. n. 431. vers. & impeditus cum vers. sequentibus, fol. 286.*

IMPERATOR

vel Papa potest sine partis petitione principaliter concedere restitutionem, *qu. 38. num. 452. vers. Paps, fol. 293.*

IMPUBES

usque ad quam ætatem dicatur. pubertati proximus sine tutoris. autoritate contrahens. naturaliter obligatur in quibus excusetur adstringitur decimo anno cum dimidio vinculo iuramenti in scætima adstringitur in anno nono cum dimidio vinculo iuramenti, *qu. 39. n. 379. vers. impubes cum sequentibus, fol. 265.* ad faciendum nouitium in Religione debet esse annorum 15. completorum. emphyteuta, ut iure suo priuetur ob non solum canonem, debet esse annorum 14. & in ætate annorum sexdecim completorum. quis professionem emittere potest. ut administratione bonorum habeat, & curatoris officium finiat, quis

Tom. II.

debet esse annorum 25. completorum, & sic ad obligandum bona sua, vendere, permutare, donare, transigere, renunciare, inire societatem, locare, conducere, dotare, interesse in contractibus, ludere, soluere solutionem, recipere, pacem inire, maiusculum instituere, feudum concedere, præscribendum, & similia, *qu. 38. num. 379. vers. ad nouitium cum sequentibus, fol. 265.*

IMPUGNANS

contractum à se gestum qualiter teneatur restituere acceptum, tam in iudicio nullitatis, quam restitutionis, *quæst. 38. num. 511. ad 513. fol. 303.*

INFANS

minor est. non potest contrahere, & proinde reddit contractum nullum. effectus minor, non obligatur, etiam autoritate tutoris, ita ut teneatur actione ex contractu, sed solum tenetur ex æquitate naturali, & infantie proximus, non potest contrahere, nec naturaliter obligari. quis sit infans, quis infantie proximus, nec etiam obligatur in contractibus negatiuis, nec potest contrahere societatem ad sui fauorem, si hæreditatem sibi delatam, non adiit, non licet hæredi adire, sed censetur quæ sita hæreditibus ab intestato, sed habet regressum contra tutorem, non tenetur iurare, non potest siue tutore possessionem acquirere, & nec etiam dominium, sed si habet aliquem intellectum tutore authore recte possessionem acquirere, potest emancipari, sed contra, & donari potest, absque eius acceptatione. non potest pacem contrahere, supra septem annos, potest siue tutore actus lucrativos facere, *qu. 38. num. 363. cum sequentibus, fol. 258.* non potest adire hæreditatem cum tutore, sed solus tutor, *qu. 38. num. 365. vers. aditio hæreditatis, fol. 259.* est etiam capax pensionis per supplicationem, *qu. 38. n. 379. vers. ad obtinendas pensiones, fol. 266.*

INGRATITVDO

in donatione quando non habet locum, *quæst. 39. num. 553. fol. 371.* præterea potest per pactum remitti, secus futura, *quæst. 39. num. 557. ad 559. fol. 371.* à quo probari debeat in donatione, nec admittit iuramentum suppletorium, *quæst. 39. num. 380. fol. 374.*

INIVRIA

quæ trahit, secum executionem, an transeat ad hæredes donantis, *quæst. 39. num. 573. fol. 373.*

INSTITVTIO

maioratus in contractu cum clausula de non reuocando potest reuocari etiam cum iuramento, & regis beneplacito, *qu. 39. num. 381. fol. 384.*

INSTRVMENTVM

nullum non potest dici instrumentum, intelligitur quando nullitas apparet ex ventre instrumenti, & esset clara, *quæst. 36. num. 246. fol. 21.* non liquidatur contra minorem, factum in minori ætate, *qu. 38. n. 229. vers. restitutio, fol. 215.* non potest exequi pendente iudicio nullitatis, & quando, *qu. 37. n. 647. vers. contra, fol. 140.*

INTERESSE

vna cum pretio debetur emptori, feudo reuocato virtute constitutionis diuæ memoriæ, & venditori

N n n

ri

ri debentur fructus, vna cum feudo, *qu. 39. n. 663. fol. 386.*

IV DEI

restituuntur, *qu. 38. n. 455. vers. index, fol. 293. an debeant servare regulam, text. in l. emptorem, C. lo. eos, qu. 39. n. 223. fol. 329.*

IV DEX

loci, & territorij, ubi res est de qua transactum fuit est competens in rescissione, & quando, *q. 37. n. 139. 140. fol. 57. rescissionis, transactionis facte inter Clericum, & laicum, si res super qua erat lis remansit pates Clericum erit Ecclesiasticus, qu. 37. n. 148. vers. si index, fol. 58. potest habere fidem vni ex peritis discordantibus, qu. 37. vers. index, fol. 117. debet interuenire in electione peritorum tanquam compulsor partium ad eligendum, & non tanquam elector, nisi partes sint discordes in electione, quo casu eligit peritos, qu. 37. vers. index, fol. 117. non tenetur sequi relationem peritorum, quando illa non est iusta, sed erronea, & ubi quod sint plures discordes potest sequi relationem quam magis iudicam arbitrat, *q. 37. vers. index non tenetur, fol. 117. quando accedat, creditur magis ipsi, quam peritis, ibid. non debet sequi relationem erroneam peritorum, qu. 37. vers. verum si index, fol. 118. in casu discordie peritorum potest eligere tertium, cui standum est, qu. 37. vers. index ex officio, fol. 119. in discordia peritorum appetij per ipsos factum concessatis omnibus appetijs, & summis accipit tertiam partem illorum, & illa est iustum pretium, qu. 37. vers. et si tabularius, fol. 120. ex officio non potest allegare, & supplere defectum solemnitatis, quando non est oppositus per partem, & ex officio non concedit restitutionem in integrum, sed solum Princeps absolutus, qu. 38. vers. quando, fol. 240. laicus, vel secularis procedit in dirimendo controuersias confraternitatum, *q. 38. n. 401. vers. quod confraternitates, vers. licet aliqui, fol. 278. sine partis instantia, potest concedere restitutionem in integrum, & causa cognita concedit, qu. 38. n. 452. vers. nam siue, fol. 293. qui auctoritatem interposuit in subhastatione bonorum potest petere rem subhastatam iure retractus, *q. 39. n. 946. fol. 412.****

IV DICIVM

nullitatis, est summarium, rescissorium ordinari citato, & audito venditore, *qu. 36. n. 9. fol. 32. nullitatis, aut rescissionis contractus, an impediatur executionem instrumenti, qu. 37. sub n. 647. vers. pendente, fol. 140. an possit impugnari propter non prestitam cautionem, ibid. vers. verum hoc casu in medio, fol. 140. restitutionis in integrum debet terminari infra quadriennium, limitatur, ibid. qu. 38. n. 481. fol. 298.*

IV RAMENTVM

an, & quando valider contractus a lege reprobatus, *qu. 35. n. 117. 118. ad 131. fol. 11. non officii minori, quamvis latio non sit enormissima, sed enormis, qu. 38. n. 48. 49. fol. 189. ad hoc, ut excludat beneficium restitutionis requiritur, ut sit prestitum tactis scripturis Sacris, vel Evangelicis, licet non sit necesse, qu. 38. n. 56. fol. 190. prestitum*

per minorem in contractu facit valere contractum quamvis statutum de forma sub qua contractus celebrari debeat, si ea forma non sit servata, & quando, *qu. 38. n. 66. 67. fol. 191. in contractu minoris, per text. in Auth. Sacramenta puberum, C. si advers. vendit. validat contractus validos, sed rescindibiles, & nullus, secus esset si nullitas non nasceretur ex capite minoris aetatis, sed ex alia causa, & alio capite, nec tale iuramentum saluet contractum habentem lationem enormissimam, & non enormem, non solum in minoribus, sed maioribus, qu. 38. n. 71. ad 75. fol. 192. dolo extortum, aut vi non validat contractum, qu. 38. n. 77. fol. 192. non validat contractus, & conventiones, qui, vel quae sunt declarati nulli, vel nullae in lege civili, qu. 38. n. 82. ad 84. fol. 192. validat contractum nullum ob defectum nullitatum respectu maiorum non minorum, qu. 38. n. 85. f. 193. non confirmat contractum ipso iure nullum, aut quem lex pro inspecto habet, vel convalidat contractum alio respectu nullum, quam minoris aetatis, ubi dummodo iuramentum sit prestitum ad Sancta Dei Evangelia, tactis scripturis, qu. 38. n. 89. ad 92. fol. 193. suppletorium ad iuramentum ad probandam lationem, qu. 37. n. 58. fol. 41. supplet defectum solemnitatis, qu. 38. n. 320. vers. verum iuramentum, fol. 244. non supplet solemnitates Statuti Romae, qu. 38. n. 320. vers. nec iuramentum, fol. 245. interpositum per prodigum in contractu, an sit validum siue corroborat ipsum contractum, qu. 38. n. 405. vers. quod iuramentum, fol. 282. in donatione non supplet praesentiam, & acceptationem, qu. 39. n. 514. vers. nec iuramentum, fol. 364. suppletorium non admittitur in probatione ingratitudinis pro reuocanda donatione, *q. 39. n. 580. vers. sed ingratitude, fol. 374. non inducit novam, & validam obligationem, sed solum iam inductam, fortius confirmat, qu. 39. n. 834. fol. 403. an inducat novationem, q. 40. n. 29. fol. 417.**

IVS

nominandi videtur ius quoddam personale, nec transit ad haeredes, sed terminatur cum persona acquirentis, ideo solet apponi cautela in concessionibus officiorum ad evitandam caducitatem, ut non facta nominatione succedat haeredes ab intestato, *q. 37. n. 291. ad 293. fol. 80. offerendi habet locum contra primum creditorem eminentem per interpositam personam, a secundo creditore, an etiam contra licitatore, eminentem pro persona nominanda, & deinde nominet, & declarat nomen suum fuisse simulate appositum, & enuisse pro creditore, & quando, q. 37. sub n. 193. vers. sic etiam, fol. 80. acceptoris resolvitur resolutio iure datoris, & quando procedat, q. 37. n. 410. fol. 95. offerendi competit creditori posteriori, si emptio sit facta ab aliquo creditore, secus si ab extraneo, qu. 37. n. 538. vers. competere tamen, f. 223. aliquando annullat futurum contractum propter defectum in eo occurrentem sua ipsius dispositione, ex vi iam latae legis, aliquando vero non, annullat, nec irritos reddit contractus, qu. 38. n. 287. fol. 24. petendi restitutionem data, probabili*

habili ignorantia nullo tempore praescribitur, *qn. 38. num. 358. fol. 256.* petendi demandum quod competit vniuersitatibus, ipsis uolentibus demandum praedictum, competit particularibus uassallis imo vni ex illis, *qn. 38. num. 401. vers. sed quod competit, fol. 280.* petendi restitutionem, an & quanto tempore praescribatur, *qn. 38. num. 488. fol. 300.* nominandi ad emphyteusim, pertinet ad aliquem, facta nominatione in personam alicuius cedendo ei omne ius emphyteuticum sibi competens, facit, quod non possit variare, *q. 39. n. 379. vers. sic si quis fol. 347.* reuocandi donationem est personale, nec pertinet ad haereditatem, *qn. 39. num. 496. fol. 363.* reuo. quaesitum ex donatione, non potest eo non consentiente, reuocari, *q. 39. n. 514. vers. in tertio fol. 365.* patronatus reuocatur per superuenientem filiorum, etiam si donatarius possiderit, post natiuitatem filiorum, & pater tacuerit, *quasi. 39. num. 613. vers. ampliat. conclusio. fol. 379.* congrui an habeat locum in concessione emphyteusis, cum facultate affrancandi, *qn. 39. num. 761. 762. fol. 396.* reuocandi reservatum in contrahendo est personale, & proinde non transit ad haereditatem, *qn. 39. num. 845. fol. 404.*

LAVDEMIVM

quando soluitur per emptorem in venditione rei emphyteuticæ, non augeat pretium rei ad faciendum pretium laesum ratione, *l. 2. C. de rescind. vendit. qn. 37. num. 33. fol. 35.* in venditione facta, pro persona nominanda de re emphyteutica, non facta nominatione infra tempus debetur, *qn. 37. num. 280. fol. 79.* non debetur ex alienatione nulla, *qn. 37. sub num. 567. vers. item laudemium fol. 133.* non debetur ex promissione de vendendo, *quasi. 39. num. 668. vers. in contrarium fol. 388.*

LÆSIO

enormissima non solum impedit vires iuramenti, quando is qui iurauit, erat minor, verum, etiam, si erat maior, *qn. 36. num. 274. fol. 23.* vigore *l. 2. C. de rescind. vend.* competit etiam minori, ecclesia, & aliis similibus, *qn. 37. num. 13. fol. 32.* Si adest in permutatione non competit actio supplendi iustum pretium, *quasi. 39. sub num. 14. fol. 32.* si adest in vna ex pluribus rebus an habeat locum eius remedium, *qn. 37. num. 44. fol. 36.* attenditur, & consideratur non solum respectu quantitatis, & restitutionis, sed etiam respectu temporis solutionis, *qn. 37. n. 40. fol. 36.* an habeat locum in intere. affectionis, *qn. 37. num. 45. fol. 36.* quæ debeat concurrere pro rescissione contractus, & etiam in minori, *qn. 37. num. 49. fol. 36.* ultra dimidium in minore, est enormissima. consideratur solum ad rem deductam in contractu absque aliquo respectu ad totum patrimonium, *qn. 37. n. 50. per totum fol. 36.* minor læsio in venditione facta per procuratorem an sufficiat, *qn. 37. num. 51. fol. 37.* in diuisione, quando habeat locum, *qn. 37. sub num. 52. fol. 37.* in actibus successiuis attendit tempus futurum in causa lucrativa, in causa onerosa tempus contractus, *quasi.*

37. sub num. 57. vers. in actibus successiuis, fol. 39. l. 2. C. de rescindenda vendit. one, an habeat locum, in venditione fundi, in quo postea fuit repertus thesaurus, ubi multa ad materiam thesauri, ac etiam habeat locum in venditione fundi, in quo fuerunt reperta venæ, & fodinae metalli, *qn. 36. sub n. 57. vers. ex quo supra, & vers. qn. diximus fol. 39. 40.* concludenter est probanda, & quomodo. & admittitur iuramentum supplementarium. dubia vero, & incerta non potest allegari, *qn. 37. n. 58. fol. 41.* in dubio non presumitur, maxime enormissima, sed est probanda, *ibid. fol. 41.* ultra dimidium ad effectum rescindendi contractum remedio, *l. 2. C. de rescind. vendit.* quomodo sit, *qn. 37. n. 67. ad 73. fol. 43.* alia est modica, alia enormis, alia enormissima, *qn. 37. num. 72. fol. 44.* omnimoda in foro conscientie excedens limites latitudinis iusti preui scienter commissa, obligat ad peccatum, & restitutionem, *qn. 37. num. 73. fol. 45.* sufficit in sexta parte valoris in venditione subhastia, *qn. 37. sub num. 73. vers. in venditione intelligo num. 74. fol. 45.* in affectibus gabellarum debet esse ultra dimidium, in laudo non presumitur, & ad effectum rescissionis illius sufficit in sexta parte, *qn. 37. num. 75. ad 80. fol. 45.* in rebus, & contractibus fiscalibus datur in sexta parte in rebus consistentibus in pignore, & mensura, sufficit quælibet læsio, *qn. 36. num. 86. fol. 48.* non datur in donatione, & in multis aliis casibus non datur enormissima, *qn. 38. num. 87. cum sequentibus, fol. 48.* an possit opponi vigore, *l. 2. C. de rescind. vend.* si contractus sit iuratus, *q. 37. sub num. 95. vers. verum fol. 50. ex l. 2. C. de rescind. vend.* an possit considerari in contractu emphyteutico, *qn. 37. num. 96. fol. 51.* enormissima in transatione, quando dicatur probata, *qn. 37. num. 127. fol. 55.* pro rescindenda transatione rustici, vel ignari sufficit minor læsio, idem in transatione minoris, quid in Ecclesia, ac clericis, & personis ecclesiasticis, *qn. 37. num. 27. vers. verum, q. 128. fol. 56.* sufficit in locatione pro sexta parte, *qn. 37. num. 129. fol. 56.* quando cessat, & excluditur, *q. 37. num. 137. 138. fol. 56.* in venditione, etiam rei fiscalis an faciat rescindere venditionem, ita quod possint recipi alie oblationes, *qn. 37. num. 449. ad 556. fol. 99.* enormissima facit contractum nullum, enormis non, sed solum rescindibilem, *qn. 37. num. 648. fol. 143.* non debet probari, quando minor, vel ecclesia dicunt læsios propter lapsum temporis, *qn. 38. sub num. 29. vers. sed non debet, fol. 183.* quæ requiratur, ut competat restitutio, *quasi. 38. num. 33. fol. 183.* non adest, ubi potest valor rei augeri, & diminui, *qn. 38. sub num. 37. vers. nec adest fol. 186.* alia est modica, alia magna siue enormis, alia enormice, alia enormissima, quæ quomodo estimatur remittitur arbitrio Iudicis, *qn. 38. num. 46. fol. 189.* ubi adest enormissima, non iuvat auctoritas tutoris, *q. 38. n. 46. cum seqq. fol. 189.* est probanda tempore contractus transationis, *qn. 38. num. 183. fol. 205.* quæ sit, & ubi sufficit modica, & quæ sit, *qn. 38. num. 191. vers. læsio quasi fol. 207.* an

aven-

attendatur in moniali in eius renunciatione, *qu. 38. n. 288. vers. immo fol. 230.* non ætas minor minoribus tribuit restitutionem in integrum, *qu. 38. n. 289. vers. & latio fol. 230.* an detur in locatione operarum in artifice, & lris consulto, *qu. 37. n. 18. fol. 33.* an habeat locum in eo qui vendidit fame, vel alia necessitate oppressus, vel in contractu dependente à viribus fortunæ, vel quando ex contractu potest resultare lucrum aut damnum, & quid in thesauro reperto in fundo vendito, & in quibus aliis casibus, *qu. 37. num. 20. cum sequentibus fol. 33.* in dote sufficit in dimidium, *qu. 37. n. 19. fol. 33.* enormissima, quæ sit, *qu. 37. sub n. 72. vers. latio enormissima fol. 44.* enormissima reddit ipso iure contractum nullum absque remedio rescissorio, *quest. 37. num. 43. fol. 36.* attenditur, & consideratur non solum respectu quantitatis, & æstimationis, sed etiam respectu temporis solutionis, *qu. 37. num. 46. fol. 36.* in minore, quando dicatur enormissima, *qu. 37. n. 50. vers. in minore fol. 37.* enormissima non cadit in lucris omissis, *qu. 38. num. 327. vers. in lucris omissis fol. 249.* enormissima est probanda per ecclesiam non respectu ad rem præscriptam sed ad totum patrimonium, pro obtinenda restitutione ex capite ignorantie, *qu. 38. n. 398. vers. quæ latio fol. 257.* consideratur in donatione facta à minore, ideo aduersus illam minor restituitur, *qu. 38. num. 385. vers. latio consideratur fol. 266.* in venditione, vel locatione subhastata, quæ debeat esse ad hoc, ut reuocetur, *qu. 39. num. 896. vers. an detur resolutio fol. 408.*

LÆSVS

tripliciter dici potest, *qu. 38. num. 5. ad 7. fol. 178.* in arte quam proficitur an possit restitui, *qu. 38. num. 254. vers. sicut in alijs fol. 222.*

LEX

loquens taxatiue, vel prohibitiue, vel negatiue, inducit formam, *quest. 36. num. 57. fol. 7.* seu statutum aliquid prohibens, facit, quod actus sit nullus non solum principalis sed, & accessorius, & sic quod inde sequutum est intellige, *qu. 36. num. 43 ad 48 fol. 4.* iubens aliquid fieri ab aduersario, vel à iudice etiam sub pœna intelligitur dummodo petatur, *qu. 36. num. 49. 50. fol. 5.* non dicitur eludi, nec in eius fraudem fieri, quando eligitur via permissa, *quest. 36. num. 51. fol. 5.*

LIBERTAS

semel data, semper est irreuocabilis etiam si esset adiecta conditio resolutoria, vel modus, nisi expresse sit adempta, in pœnam propter ingratitudinem, an reuocetur, *qu. 37. n. 189. fol. 70.* semel data est semper irreuocabilis, etiam si esset adiecta conditio resolutoria, vel modus nisi expresse sit adempta in pœnam sed reuocatur propter ingratitudinem, nec habet usucapionem nec prescriptionem contra eam, *qu. 39. n. 42. fol. 309.*

LICITATOR

primus, quando censetur liberatus per secundam oblacionem, *qu. 39. n. 897. cum sequentibus fol. 408.* liberatur si posterior tempore habili me-

liorem offerat conditionem, vel si sit acceptata oblacio, quo casu non est locus penitentie quamuis possessio rei capta non sit, *qu. 39. n. 920. ad 923. fol. 410.* an liberatur si secundus licitator soluendus non sit, *quest. 39. num. 924. ad 936. fol. 410.*

LOCATIO

non resoluitur si pacta non seruentur, sed solum intrat actio ad damna, & interesse, fallit multis modis, *qu. 37. n. 299. ad 306. fol. 32.* ut possit reuocari, quæ requirantur, *qu. 39. n. 192. fol. 325.* locationi qui stare teneantur, & qui non, *qu. 39. n. 235. fol. 330.*

LOCATOR

& conductor, & eius successores, an & quando possint reuocare contractus locationis, & conductionis, *qu. 39. num. 149. 150. ad 237. fol. 323.* quando potest reuocare contractum locationis, *qu. 39. num. 152. fol. 323.* potest reuocare contractum locationis, si conductor non soluat mercedem conuentam; etiam si adsit pactum de non expellendo, etiam si merces sit soluta in partem, *qu. 39. n. 155. ad 157. fol. 323.* habet actionem expellendi conductorem, statim, ac est præfixum tempus solutioni, siue ex pacto siue ex lege, vel consuetudine, & etiam si habet necessitatem viendi re conducta, & quando, *qu. 39. n. 158. fol. 323.* limitatur, *ibid. num. 168. ad 188. fol. 324.* quando non habet facultatem, expellendi conductorem, *qu. 39. num. 369. ad 180. fol. 324.* an possit reuocari locationem si velit rem locatam reficere, *qu. 39. n. 181. ad 188. fol. 325.* locans rem malæ qualitatis an teneatur ad remissionem mercedis vel ad interesse, *qu. 39. n. 193. fol. 326.* quando potest reuocare contractum locationis, *qu. 39. n. 236. fol. 330.*

LOCUPLETATIO

in minore, & ecclesia alienante sine solemnitatibus non præsumitur, sed probanda est ab allegante, nec statim assertioni minoris, aut mulieris, vel Ecclesie, & non sufficit probare pecuniam fuisse in manus minoris, vel mulieris peruentas, *qu. 38. n. 242. ad 245. fol. 216.*

MAIOR

ex iusta causa in integrum restituitur, & ex læsione enormissima, maxime si ultra læsionem, iustum impedimentum probet, habet restitutionem aduersus hæreditatem damnosam aditam, quoties cessat fraus, ac etiam habet restitutionem aduersus hæreditatem non aditam, propter ignorantiam, restituitur ex probabili causa aduersus caducitatem intursam, etiam ex causa iuris controuersi restituitur aduersus læsionem in præiudicium rei dotalis, ex clausula generali si qua mihi iusta causa, cuius vigore restituitur favore dotis, restituitur, ex magna læsione & sic enormi ultra dimidium, secus si intra dimidium, nisi esset mulier, vel rusticus, miles, vel alius fragilis consilij, an habeat restitutionem aduersus donationem, habet restitutionem ob incendium instrumenti, & ex scriptoris nouiter repertis. Si laudatur per procuratorem minorem ab eo con-

stituo.

stitutum an restituatur, vel si ex tali Procuratore
læsus remanserit, *qn. 38. num. 436. fol. 293.*

MAIORATVS

institutio in contractu cum clausula de non reuocando potest reuocari, etiam si ad sit iuramentum, & Regis beneplacitum, institutus ex tertio, & quinto, vel aliter à parentibus reuocabilis est etiam si habeat clausulam de non reuocando, *qn. 39. num. 381. ad 383. fol. 348. ab extraneo institutus cum pacto de non remouendo est irreuocabilis, & quando, q. 39. num. 387. fol. 349. institutus per viam contractus inter viuos cum omnibus suis clausulis, & cum vocationibus, omnia pacta sunt pars contractus, quamuis in testamento celebratus sit, & an possit reuocari ab extraneo, institutus cum pacto de non reuocando remanet irreuocabilis, si adest facultas data à rege ad instituendum maioratum non clausula, vt possit reuocari si renunciatur facultati reuocandi, an possit reuocari, *qn. 39. num. 524. vers. sic maioratus, vers. habens facultatem fol. 368.**

MANDATVM

ad relinquendum sit post executionem factam super rebus debitoris, *quest. 37. sub num. 344. vers. post exec. si nam. f. 129. speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum, & quod mandatum sufficit, *qn. 38. sub n. 16. vers. & ad illud fol. 180. an speciale requiratur in Procuratore minoris ad petendam restitutionem, & quando etiam in prodigo, & quid de stirpe Regni, & sufficit generale cum clausula ratihabitionis, & ex quibus verbis sufficit, *quest. 38. num. 430. ad 453. fol. 292. procuratorium semper potest reuocari ad nuntium concedentis, *qn. 39. num. 19. 20. ad 29. fol. 367.****

MARITVS

non tenetur stare locationi fundi sibi in dotem dati, & quando, *quest. 39. num. 205. fol. 327.*

MEDICVS

habere restitutionem, *quest. 38. num. 447. vers. Medicis, fol. 291.*

MENTIO

mortis in executiuis importat donationem inter viuos, sed in dispositiuis efficit, vt donatio sit causa mortis, *qn. 39. num. 424. fol. 353. mortis non semper constituit donationem causa mortis quando ex alijs constet esse inter viuos, *qn. 39. n. 426. vers. & mentionem mortis, fol. 354. mortis importat conditionem, & ortum obligationis impedit, *qn. 39. num. 341. et item per verba fol. 355.***

MERCATOR

sicum iam consilium fugiendi inuisset, emit merces, cum alio mercatore, qui habita fide de pretio eas vendidit presumitur, præcedentem solum causam dedisse Fidei habende de pretio, & proinde habetur, ac si Fides non esset habita, *qn. 39. num. 652. fol. 384.*

MERCES

data proxe netæ pro seruicio, & opera ob Contractum, an debeatur, *q. 39. n. 10 fol. 306.*

MEREtrices

sunt miserabiles personæ, & an restituatur, *qn.*

38. num. 399. vers. meretrices fol. 274.

MÆTIVS

reuerentialis rescindit, quamlibet læsionem, *qn. 37. n. 51. fol. 37.*

MILES

restituatur, etiam aduersus tempus conventionale, & quando non: si restituatur transfert restitutionem ad hæredes, & limitatur, *ibid.* absens ex causa reipublice res, vel vxoris non præscribitur, & à die reversionis vsq; ad quadriennium potest implorare restitutionem. absens ex iusta causa non restituatur aduersus tempus, aut pœnâ conventionalem, licet restituatur aduersus legalem, & petens restitutionem, debet probare, quod res de qua agitur pertineat ad eum iure dominij, vel possessionis, aut aliter rationabilis interesse. limitatur, *quest. 38. n. 447. fol. 291.*

MINOR

maior effectus, qui vilis ratiocinijs, Tutorem liberavit ratificare videtur, omnes actus à Tutore gestos, & in ratiocinijs deductos, *q. 36. n. 150. fol. 14. si velit ratificare contractum in ratificatione requiruntur solemnitates, quæ requiruntur in solemnitate actus, *qn. 36. n. 154. & quando non, 155. licet ventum ætatis sit consequutus, non potest ratificare Contractum ipso iure à principio nullum, cum peccet in substantialibus, *qn. 36. n. 156. fol. 14. effectus maior, quando ei non nocet ratificatio et pœnâ, *qn. 36. n. 160. fol. 14. non solum potest approbare Contractum nullum, sed etiam potest renunciare huic facultati dicendi de nullitate, & elapso quinquennio postquam, sunt factus maior dicitur ratificare Contractum factum non obseruata dispositione legis, vel forma statuti, *qn. 36. n. 160. ad 173. fol. 15. quid in Sicilia stare Capitulo Imp. Carl. V. *ibid. n. 174. fol. 15. qui in minore ætate contraxit, & ratificat, habet necesse solemnitates requisitas ad confirmationem actus, & quando non, *qn. 36. num. 186. 188. fol. 17. si dicat de nullitate Contractus venditionis rei, an teneatur restituere prenum, *q. 37. n. 372. cum seqq. fol. 134. quando dicatur factus locupletior *ibid. n. 174. fol. 14. petens restitutionem in integrum, an teneatur restituere, *qn. 38. n. 10. 11. fol. 170. & alij privilegij, an teneatur stare contractui, etiam si habeat privilegium in integrum restitutionis, sed tenetur obligatione naturali, *qn. 38. num. 12. fol. 178. non potest renunciare beneficio restitutionis in integrum, & eundem si renunciet restituatur, *qn. 38. lib. nu. 17. vers. nec minor fol. 180. renunciatus cum iuramento restitutionis in integrum illam amittit, sed debet esse certioratus de tali beneficio, idem est si in maiori ætate constitutus, minor renunciet, *qn. 38. sub num. 17. vers. minor renunciatus fol. 180. recipiens aliquid ab aduersario ex transactione, & illum ex aliqua causa impugnare velit non auditur, nisi reddita quantitate recepta, quatenus locupletior sit factus ex illa, & etiam fructus, quid si impugnet ob nullitatem, *qn. 38. n. 19. ad 21. fol. 180. non restituatur si sobrie rem quam administrat, nec videtur circumuentus qui in**************

re sit usus communi, *qu. 38. num. 24. fol. 181.* læditur renuncians remedio restitutionis in integrum, *qu. 38. sub num. 28. vers. verum læditur fol. 181.* et habeat restitutionem in integrum, quæ requiruntur, *qu. 38. n. 29. fol. 182.* si sit læsus in contrahendo restituitur, sed si in pretio agit ad supplementum; contra *qu. 38. sub num. 29. vers. minor sit in contrahendo fol. 182.* restituitur ad omissionem, bonorum ob adulterium, vel ob non petum. Tutorem pupillo, vel aliam omissionem restituitur in totum si velit, vbi in parte contractus est læsus, *qu. 38. n. 29. vers. minor fol. 183.* restituitur dū adest lésio siue sua facilitate, siue ob validitatem aduersarii, siue in omittendo, *quasi. 38. sub num. 29. vers. et dū adest fol. 183.* habetur pro maiore, vbi agitur de eius favore, *qu. 38. num. 29. vers. minor habetur fol. 183.* habet restitutionem aduersus declarationem factam, nolle stare contractui, etiam si renunciasset beneficio restitutionis, *qu. 38. sub num. 29. vers. sic restitutio competit fol. 183.* habet restitutionem aduersus tertium titulo possidentem, si non fuerit lésio in pretio, sed in rei traditione, *qu. 38. n. 29. vers. sic restitutio datur fol. 183.* habet restitutionem aduersus concordiam male factam, *qu. 38. sub num. 29. vers. et competit minor fol. 183.* minor de iure communi, quis sit, & ad hoc est habeat restitutionem, quid probare debet *qu. 38. n. 30. fol. 183.* reputatus ex communi opinione maior valide contrahit, nisi persona cum eo contrahens sciat illum minorem. post decimum octauum annum quid agere possit de iure communi, in anno 14. est maior in favorabilibus quis est, quamvis sit sui iuris. lésus restituitur contra quolibet ledentem, & contra piscem, secus contra illos quibus reuerentia debetur, *qu. 38. sub n. 30. vers. minor fol. 183.* & aliæ personæ privilegiatæ, an restituantur ad lucrum, prout est præscriptio, usus tæricæ, & facultatis retrahendi, nō restituitur in iure querendo cum damno tertii, nec contra lucrum, nec quādo ex contractu est factus locupletior, propter imperfectam ætatem, sed habet restitutionem ex instrumentis de nouo reperiis, & quando non. Non dicitur lésus si lucret, vel vendat subhasta, sine fraude, & dolo, iusto pretio, secus si pretium iustum non fuit, & lésio sit in sexta restituitur quamvis sit lésus factio alterius, si ille non sit soluendo, dicitur lésus si alienet bona immobilia, sine debitis solemnitatibus, non potest censum redimere si lædatur, & absq; Tutoris autoritate, restituitur aduersus donationem diuisionem transactionem, fideiussionem, renunciationem, aduersus repudiationem hæreditatis; aduersus illius aditionem damnosam, aduersus omissa vtilia, secus si renunciet causa ingressus in Religionem. non potest renunciare paternæ hæreditati, *qu. 38. num. 32. fol. 184.* restituitur ad rem venditam iusto pretio, & sine lésione, quando sibi non expediebat rem vendere, vel quia res fuit conspicua suorum maiorum. restituitur si renunciavit ducatum, vel ius primogenituræ, ac propter interesse affectionis ob lésionem; immo restituitur aduersus occasionem offerendi in ven-

ditione, & emptione, vel si alienet fundum in aere salubri, & in contractu emptionis fundi si habet malos vicinos, *qu. 39. num. 34. 35. fol. 186.* non restituitur ex lésione casu contingente, nec etiam ex lésione, quæ versatur adesse, vel non, esse, *quasi. 38. num. 36. 37. fol. 186.* restituitur quamvis sit incertitudo pretii, si adsit lésio, *qu. 38. sub n. 36. vers. sed restituitur fol. 186.* læditur si facit re ex qua nulla vtilitas sequi potest, sed dampnum, sequi potest, sicuti etiā restituitur in iuris amissis, quamvis minimis aduersus aditam hæreditatem non habet restitutionem, si non præbeatur lésio, *qu. 38. sub num. 37. vers. sed minor fol. 186.* si in vno contractu adsint vilia, & damnosa non potest vilia approbare, & alia respectu tertii nō, sed pro inuicem gestis potest agere contra administratorem, & habet electionem agendi contra Tutores, vel Curatores, qui in debite alienauerunt siue contra eum, in quem est facta alienatio, *qu. 38. num. 39. vers. si in uno fol. 187.* qui renunciat mediante iuramento restitutioni, per fidem, ac perituri auxilium non obinet restitutionem, *l. 1. C. si adner. vendit.* secus si promittat controuersiam re moturum, *qu. 38. n. 42. fol. 188.* an habeat restitutionem si contrahat cum iuramento, *qu. 38. num. 43. 59. ad 63. 64. ad 85. fol. 188.* si iurauit non contrahere, contractui quamvis non certioratus ad restituatur, nec restituitur aduersus gesta per Procuratorem iuramento constitutum, nec obligatur si contrahat cum iuramento contra formam statuti, *quasi. 38. num. 44. vers. idem si iurauit. fol. 188.* renuncians beneficio, *l. 2. C. de rescind. vend. & iurans se non contrahere, non restituitur ex capite enormissimæ lésionis, qu. 38. n. 48. vers. immo fol. 189.* donans cum iuramento factus maior potest dicere de nullitate, *qu. 38. num. 49. vers. sic minor fol. 189.* si iuret non contrahere ex causa enormissimæ lésionis, etiam potest venire contra contractum illum, existente enormissimæ lésione, *qu. 38. num. 50. fol. 189.* promittens cum iuramento se in termino soluturum si non soluat, & tempus solutionis sit elapsum incidit in pœnam, *l. si quis maior. C. de transact.* & tamquam periurus non auditur, *qu. 38. n. 51. vers. minor promittens fol. 189.* ad hoc ut excludatur a beneficio restitutionis in integrum requiritur certioratio de suis beneficiis, *qu. 38. num. 57. ad 60. fol. 190.* potest dicere de nullitate Contractus, si exierit statutum adhibendi solemnitatem in Contractibus minorum, si solemnitas non adhibeatur, sed in contractu adsit iuramentum assertorium, secus in iuramento confirmatorio, & an possit celebrare contractum mutui, *qu. 38. num. 61. ad 63. fol. 191.* qui iurauit in Contractu, & promissit contra illum numquam venire, tam ratione minoris ætatis, quam alterius cuiuscumq; rationis, vel causæ excluditur a remedio, *l. 2. C. de rescind. vend. stante lésione ultra dimidium iusti pretii, vel iurauit omnia contenta in instrumento obseruare, qu. 38. n. 64. 65. fol. 191.* contrahens siue solemnitatibus statuti facti ad publicam utilitatem principaliter non obligatur, nec civiliter,

nec naturaliter, *qn. 38. nu. 68. fol. 191.* qui iuravit se maiorem, licet non possit contra instrumentum, venire per restitutionem in integrum ex capite, minoris ætatis, sed potest venire ex capite alterius nullitatis causæ ex defectu solemnitatum, *omissarum, qn. 38. nu. 78. fol. 192.* si veller controuenire ratione enormitatis læsionis audiretur, nec iuramentum, seu promissio iurata de nõ contraveniendo quæcumque de causâ ei obliet etiam si ad sit clausula non vi dolo, & ex certa scientia etiam post quinquennium, *qn. 38. nu. 80. fol. 192.* iurans se maiorem potest allegare contractus nullitatem, nõ non seruatas statutaras solemnitates, secus propter solemnitates iuris communis omittas, *qn. 38. nu. 81. fol. 192.* an restituatur si de cepit contrahentem asserendo se esse maiorem ætate, siue cum iuramento, siue sine illo, & quid per errorem, aut dolo aduersarij, *qn. 38. nu. 101. fol. 194.* habet electionem agendi, vel contra tutorem, seu curatorem, vel petere restitutionem aduersus contractum, nec per electionem præindicatur, *qn. 38. nu. 116. fol. 196.* in venditione facta absque requisitis, petens restitutionem rei, an teneatur reddere pretium cum vfuris, & quâdo, *qn. 38. nu. 117. ad 110. fol. 196.* potest stare contractui nullo, siue aliat personæ priuilegiatæ, & renunciare nullitati, & nullitas non potest allegari per contrahentes, *qn. 38. nu. 121. fol. 197.* & alia persona priuilegiata an possit cogi declarare, si velit stare contractui, ne altera pars sit in suspensio, & quando, *qn. 38. nu. 122. ad 124. fol. 197.* potest dicere contractum nullum, etiam ad sui taurorẽ, *qn. 38. nu. 128. vers. & minor, f. 200.* si est nullus contractus tamquam factus sine solemnitatibus statutaris, si ratificetur à minore cum solemnitatibus requisitis à statuto tunc conualidat ex nunc, non ex tunc, *qn. 38. nu. 142. f. 200.* in diuisione inter fratres, vel alios, si peiorem partem eligat meliorem fratri maiori relicta, per fraudem, ita diuident, non restituuntur, quando dicatur læsus in diuisione, *qn. 38. nu. 147. vers. in diuisione inter fratres, fol. 201.* læsus in diuisione restituuntur, si non per sortem, sed alias sit facta diuisio, & quando, *ibid. vers. minor læsus, fol. 201.* non restituuntur aduersus lapsum temporis ad redimendum, quando agitur de tempore, & conuentionali, *qn. 38. nu. 157. fol. 202.* læsus ex sua culpa, non restituuntur, *ibid. fol. 202.* læsus casu fortuito non restituuntur, & quando, *qn. 38. nu. 158. fol. 202.* habet restitutionem non solum contra primum emptorem, sed etiam contra secundum, & quando, & restituuntur non solum contra priuatos, sed etiam contra fiscum, *qn. 38. nu. 159. ad 161. fol. 202.* habens beneficium restitutionis non perdit illud, si fiat maior, & restituuntur, sicut Ecclesia aduersus conditionem voluntatis testatoris non implentam, an restituatur contra testatoris præceptum de nubendo in familia, restituuntur alienant contra prohibitionem, si iusta fuerit, causa nõ restituuntur, & non purgat moram, si non paruit conditioni de nubendo cum certa persona, si semel noluit, *qn. 38. nu. 167. 168. 169. fol. 203.* non restituuntur, si dolo omisu parere voluntari testatoris;

nec restituuntur ad consequendam poenam, & quando restituuntur ad maiorem, non restituuntur ad fructus ob conditiones non implenas amissos, restituuntur si hæreditatem, vel fideicommissum sine solemnitatibus repudiet, *qn. 38. nu. 170. ad 172. fol. 204.* restituuntur aduersus caducitatem incursum, maxime, si contra tutorem, vel curatorem se releuare non potest, & restituuntur aduersus moram commissam, *qn. 38. nu. 173. fol. 204.* an possit transigere, & compromittere sine decreto, & solemnitatibus, *qn. 37. nu. 178. fol. 205.* restituuntur aduersus transactionem confirmatam per rem iudicatam, etiam si sit læsus ultra dimidium, vel etiam intra dimidium, *qn. 38. nu. 179. 180. fol. 205.* si in transactione modice lædatur non restituuntur, sicuti factus maior illam approbet, *qn. 38. nu. 183. vers. si in transactione, fol. 206.* aduersus transactionem teneatur accepta restituere, veniens ex causa læsionis, vel nullitatis, *qn. 38. nu. 184. fol. 206.* potest transigere sine solemnitatibus de rebus mobilibus, quæ seruando seruati non possunt, & quando potest transigere, & quando non sine solemnitatibus, *qn. 38. nu. 187. fol. 206.* certiorari debet de eius iuribus, & non sufficiunt verba æquiuoca, & capitulo, *qn. 38. nu. 187. vers. sed minor, fol. 207.* restituuntur aduersus impugnationem transactionis, & an aduersus concordiam omittam, quando per sententiam postea contractum laram insurgeret læsio, non punitur controueniens iurati transactionis, quamuis controuentio eueniat post maiorem ætatem, *qn. 38. nu. 187. vers. minor restituuntur, fol. 207.* restituuntur aduersus transactionem, si constar de læsione, qua obtempra, actio pristina aduersario remanet, *qn. 38. nu. 188. fol. 207.* restituuntur contra solutionem debui naturalis, quam fecit ex erroris lapsu, *qn. 38. nu. 189. fol. 207.* virgo circumuenta in dote nimia assignatione, qua maritus est indignus restituuntur, & beneficium restitutionis ad hæredes transmittit, *qn. 38. nu. 190. fol. 207.* & pupillus potest constituere sine decreto dorem, in bonis mobilibus, & in pecunia nubens, & læsus in dote recepta secundum suam conditionem, & qualitatem restituuntur, sicuti restituuntur, siue habeat, siue non curatorem aduersus dorem, si notabiliter fuerit læsus, si habeat curatorem non obligatur ex dote sine illius autoritate, *qn. 38. nu. 191. vers. minor, & pupillus, fol. 207.* restituuntur aduersus sceneratorum non probantem locupletationem factam ex mutuo minorum, & non teneatur restituere pretium rei emptæ, quia præsumitur læsio, nisi probetur minorem factum locupletatorem, *qn. 38. nu. 192. ad 194. fol. 208.* non teneatur etiam in mutuo ei factio ab alio minore, si non sit in eius utilitatem, & quis debeat probare utilitatem, *qn. 38. nu. 195. ad 197. fol. 209.* hæreditatem adire potest, si ei est utilis, repudiare, si damnosam, vel omittere, sed restituuntur aduersus immixtionem per se factam in hæreditatem paternam damnosam, sic etiam aduersus hæreditatem non aditam lucrosam, vel ipsius repudiationem, *qn. 38. nu. 200. fol. 209.* habet restitutionem aduersus lapsum temporis, ad consiciendam inuentarium,

Ex sola possibilitate læsionis, & restitutio conceditur etiam fratribus maioribus, *qn. 38. num. 200. 201. vers. sic restitutio, fol. 209.* non habet restitutionem aduersus alium minorem, *qn. 38. num. 201. vers. sed non, fol. 209.* restituitur in casibus, quibus competit prælatio, & renovatio locationis, & conductionis aduersus omniſſam petitionem renovationis locationis, sicuti restituntur omnes alij gaudentes privilegijs minorum, etiam si simul cum minore adsint maiores, etiam elapso quadriennio, *qn. 38. num. 203. fol. 210.* restituitur aduersus contractum locationis, & sic aduersus conductorem, qui rem conductam alteri potentiori relocauit ex quo faciliter dubitare posset, ne pensionem consequi valeat, vel si locauit personæ potenti à quo verisimiliter pensionem exigere non posset, sic etiam minor conductor, si conduxerit à viro potenti, vt dubitari possit, ne quot annis rei locatæ percipere possit fructus habet restitutionem aduersus conductionem à se factam, ac restituitur aduersus locationem ad longum tempus, *qn. 38. num. 203. vers. minor restituitur, fol. 210.* maior infante, potest locare operas suas, & quando, secus restituitur, si lædatur in conductione, & non potest conducere vestigalia, & prædij fisco, *qn. 38. vers. verum minor, fol. 210.* masculus viginti annorum, & femina decem, & octo de iure communi potest impetrare veniam ætatis, si probe se habet ad administrationem bonorum, & ea obtenta amittit beneficium restitutionis, sed bona immobilia non alienet sine decreto, sed si alienat restituitur, *qn. 38. num. 204. 205. fol. 211.* qui impetravit veniam ætatis non potest sine decreto iudicis bona immobilia alienare, nisi in gratia speciali declaratur, potest solum administrare, non vero alienare ea bona, quæ sine decreto minoribus alienare, non licet, verum decretum iudicis non est necessarium, ubi fuit impetrata venia ætatis à Principe ad certum actum specialiter peragendum, secus quando venia ætatis est ad omnes actus generaliter minori concessa, *qn. 38. num. 206. fol. 211.* non potest bona immobilia pignori dari, & alienans cum decreto iudicis, non restituitur aduersus alienationem, sed restituitur si decretum sit ex falsa causa, *q. 38. n. 207. 208. 209. fol. 212.* qui veniam ætatem impetrauit potest restitui aduersus impetrationem veniæ, si se læsum in ea impetrandam probauerit, verum non procedit in eo, qui cum esset 20. annorum uxorem duxit, nec quoad facta præterita, & minori, qui duxit uxorem in ætate 20. annorum currit quadriennium ad petendam restitutionem à tempore quo contraxit matrimonium, *q. 38. nu. 215. ad 219. fol. 213.* qui veniam ætatis impetrauit potest alienare bona mobilia, & exercere negotia, quæ personam concernunt, ac etiam fideiuberè, & habet restitutionem ex læsione, quamuis per statutum sit effectus maior, *qn. 38. n. 220. fol. 213.* contrahens cum maiore non obligatur, sed maior, & si minor alleger nullitatem contractus ab ipso insolidum cum maiore celebrati, si contractus fuerit utilis minori non audi-

tur, & sicut restituitur aduersus commissum, restituitur ob canonem non solum, *qn. 38. num. 228. vers. verum minor, fol. 234.* contrahens sine iuramentis solemnitatibus nulliter contrahit, & se non obligat, siue sit masculus, siue femina, *qn. 38. num. 230. fol. 235.* non tenetur ad solemnitates statuti, quando in contractu non potest esse læsio, vel si contractus sit illi utilis, *quæst. 38. nu. 233. vers. sed minor, fol. 235.* obligatus sine solemnitatibus statuti ex confessione de recepto, si soluat repetit conditione inebiti, nec potest donare causa mortis cum illa equiparetur contractui, sed contra, *quæst. 38. nu. 233. vers. sic obligatus, nu. 234. fol. 235.* non potest cedere hereditatem sine solemnitatibus statuti, nisi tamen hereditas sit opulenta, alias restituitur, & potest talem hereditatem coram iudice sine solemnitatibus acceptare cum onere non detrahendi legitimam, & restituitur aduersus repudiationem hereditatis, ac renunciationem factam sine solemnitatibus, *qn. 38. num. 235. 236. fol. 235.* restituitur ad adeundam hereditatem opulentam, & restituitur postea ad illam repudiandam, si inueniat illam damnosam, sed non restituitur aduersus hereditatem repudiandam ab alio aditam, *q. 38. n. 236. vers. & restituitur fol. 236.* nec obligatur quamuis se obliget pro modica summa, nec potest alienare bona mobilia sine decreto iudicis rei, ubi res sita est, *qn. 38. num. 237. fol. 206.* contrahens sine statutijs solemnitatibus, non obligatur, nec naturaliter, nec civiliter, licet contra sit, si ex contractu factus sit locupletior, non solum, vt utilitas tendat, non ad augendum, sed ad non diminuendum minoris patrimonium, *qn. 38. nu. 238. ad 240. fol. 216.* in mutuo ipse probare debet de non versione pecuniæ in sui utilitatem potest dare pecuniam mutuo alteri minori, sed ipse debet probare versionem in utilitatem illius, *quæst. 38. num. 245. vers. minor nu. 240, minor potest, fol. 217.* an possit dicere de nullitate contractus, in quo adest obligatio iuramentalis, & iuramentum, *q. 38. num. 246. ad 251. fol. 217.* potest cum auctoritate tutoris alienare bona, quæ seruando seruari non possunt, *q. 38. n. 251. vers. potest minor, fol. 221.* doctor an ligatur solemnitatibus statuti, & an possit petere restitutionem, sicut in alijs læsis in arte, quam profitentur, *qn. 38. nu. 254. fol. 222.* prudens etiam restituitur, vel si habeat plures filios, *qn. 38. nu. 255. fol. 223.* si se obliget ad fauorem Ecclesiæ valide obligatur se ne statuti solemnitatibus, & si in illam alienet, eo magis si agatur de modica summa, sed contra, *quæst. 38. num. 255. vers. minor si se, fol. 223.* si contrahat cum Ecclesia est videndum quis tractat de lucro, aut damno, *qn. 38. nu. 256. 261. 262. ad 267. fol. 223.* vel quilibet privilegiatus ligans cum priuilegiato in iudicijs, habet restitutionem in integrum, *qn. 38. num. 266. vers. in iudicijs, fol. 224.* si contraheret cum licentia Principis valide contraheret, *qn. 38. nu. 268. fol. 244.* non potest donare Principi sine solemnitatibus statutijs, *quæst. 38. num. 269. fol. 225.* habens peculium caſtrene, vel quasi

quasi, de illo disponit, & illud obligat absque curatore vel iudicis decreto, non potest res suas alienare, nec obligare, aut hypothecare sine solemnitatibus, secus ad beneficium minoris. potest se obligare, quando obligatio est in euidenciam eius utilitatem, & quando vultur contrahit, non potest dicere de nullitate, vel se obliget, & bona sua pro euictione inualida venditione rei vel in euictione promissa, tenetur ad euictionem ex dolo curatoris contractu, si doli fuit confcius, alias secus. quo casu habet electionem contra quem velit, non restituitur si mutuo accipiens pecuniam amittat potest se obligare ad luellum in emphyteusi, & sine solemnitatibus potest bona in emphyteusim recipere non restituitur sicut, & ecclesia aduersus controuentionem maiorari. non potest bona immobilia vendere absque solemnitatibus, sed potest illa retrouendere ex pacto suorum antecessorum, & si alienet sine solemnitatibus non indiget restitutione cum, nulla sit alienatio, restituitur si alienet bona stabilia pro soluendo salario, doctoribus medicis famulis, & procuratoribus, si fructus dictorum, bonorum sufficiunt secus si non sufficiat. in casu necessario debent prius alienari bona mobilia, nec potest alienare bona stabilia, quamuis fundus esset saxosus sterilis, & pestilens etiam pro debito fiscali, secus si plus incommodi, quam utilitatis afferret, de iure Regni Neapolitani non potest procedi ad liquidationem instrumenti, nec potest ius luendi rem immobilem alienare, nec bona immobilia dare insolutum, nec census imponere, non potest creditoribus soluere, nec solutionem accipere, & debitorem liberare, nec potest expresse, & tacite societatem contrahere, nec illam finitam renouare. non potest ad longum tempus locare sine solemnitatibus, secus ad breue tempus, non potest conducere, nec potest cedere iura ad res immobiles, nec eius curator, an possit cedere actionem alternatiuam, sine decreto, ad rem mobilem, vel immobilem si electio debitoris sit consistet cessio si tradita sit res immobilis secus non potest bona immobilia in feudare nec dare in emphyteusim nec etiam comodare, sed ipsi commodari potest, non potest procuratorem constituere ad iudicia secus ad negotia, *qn. 38. num. 169. vers. minor habens cum. vers. sequentibus ad num. 270. fol. 225.* valide contraheret sine solemnitatibus statuti si ex necessitate contraheret, & quamuis non adhibuerit Curatorem, & alias statuti solemnitates, *q. 38. num. 270. fol. 227.* valide obligatur si sit miles in actu pugnandi vel in expeditione militum, *qn. 39. num. 271. fol. 228.* valide contrahit tempore pestis. idem si sit Princeps, si contrahat in causam alimentorum, vel se obliget, ut haeres, vel se obliget simul cum fratribus maioribus, & patre, vel si licentiam habuisset alienandi, & quando si potest alienare, non potest se obligare pro euictione bonorum alienandorum, vel si retrouenderet vigore pacti de retrouendendo iniri a suo auctore, potest confirmare alienationes factas a

maioris suo, vel si se obligaret, ut se eximeret a captiuitate, vel si se obligaret secundo in vim alterius obligationis validae, & legitime contractae, secus si fuisset nulla, si contraheret ad pacem habendam, vel in renunciatione iurium quaerendorum. si sit mercator contrahit sine solemnitatibus, & valida obligatur, *qn. 38. num. 272. ad 285. fol. 228.* an valide obligatur obligando personam tantum, *qn. 38. num. 287. fol. 230.* obligatur si contraheret occasionem ingressus Monasterij, & videtur dare omnia bona sua, etiam sine decreto licet de ingressu nulla sit facta mentio, obligatur, ubi in contractu non caderet laesio, vel leuistatio, *qn. 38. num. 289. fol. 230.* laesus in pretio rei non recuperat rem venditam sed pretij supplementum, sed deceptus in vendendo, quamuis non in pretio rescindat contractum, & non tenetur recipere iustum pretium secus in ecclesia, quia laesa in pretio rescindit contractum, *q. 38. num. 289. vers. & minor laesus fol. 230.* emens pluris, quam rei valet restituitur recipiendo pecuniam cum vluris, qui reudit pretium sine fructibus, *qn. 38. num. 289. vers. sic minor sed contra ibid fol. 230.* obligatur si se obligat ex caut. dotis receptae, & sic necessario, verum non potest pro dote bona sua obligare sine solemnitatibus statuti, nec alienare pro dote, quod procedit etiam in fratre minore dotante sororem sed contra, *ibid. quaest. 38. numer. 250. minor ad 293. fol. 231.* adultus si non habet curatorem, & dotem promittat illi, quam dotare tenetur quamuis sit aliquis excessus, non restituitur, & quando, *qn. 38. num. 293. vers. sic minor adultus, fol. 231.* restituitur in integrum dans excessiuam dotem vel plus quam tuerint facultates, quamuis manifestantiam dotem maruisset *quaest. 38. num. 293. vers. restituitur, fol. 231.* restituitur in augmento dotis facto a fratre minore, *qn. 38. num. 293. vers. idem in augmento dotis fol. 232.* adultus in constitutione dotis quando restituitur, *qn. 38. num. 293. vers. quo ad constitutionem, fol. 232.* haeres pro rata, in solidum conveniri non potest pro dote, etiam quod cohæres non sit soluendo *qn. 38. num. 293. vers. sic minor haeres, fol. 232.* an possit constituere dotem, vel antephatum super rebus mobilibus absque iutoris autoritate, *qn. 38. num. 293. vers. quo ad dotarij seu antephatum, fol. 232.* potest obligari veditoris pro solutione pretij rei quæ emit, *q. 38. num. 295. fol. 232.* habens facultatē contrahendi ad vnam causā contrahēs, ex altera tenetur si sit utilis, *qn. 38. num. 296. fol. 232.* potest ponere pactum de retrouedendo & incontinenti, *qn. 39. num. 297. fol. 232.* non potest pro dote bona sua obligare sine solemnitatibus statuti, nec alienare pro dote, nec donare pro dote, *q. 38. num. 291. ad 293. fol. 231.* non potest obligari sine solemnitatibus statuti si non est obligatus dotare potest relinquere dotem extraneæ in testamento sine solemnitatibus sicuti si dat dotem mulieri extraneæ valet, si maior factus diu tacuit, adultus si non habet Curatorem, & dotem promittat illi quam dotare tenetur non restitui-

tur q. 38. num. 293. *vers. minor fol. 231.* in constitutione dotis in quibus casibus obligatur, & quando, q. 38. num. 293. *vers. quo ad constitutionem, fol. 232.* hæres pro rata insolidum conveniri non potest pro dote, etiam quod cohæres non sit solvendo, & se obligaverit pro rata, q. 38. num. 295. *fol. 232.* ex facultate contrahendi ad unam causam contrahens, ex alia tenetur si sit utilis, q. 38. num. 296. *fol. 232.* potest ponere pactum de retrovendendo, & incontinenti, q. 38. num. 297. *fol. 232.* potest contrahere, ex facultate patris, & quando, sed si lædatur an restituatur, q. 38. num. 299. *fol. 233.* hæres ab extraneo institutus, non admittitur ad recuperandam hereditatem repudiatam re non integra, adhibita à substituto. non restituitur adversus præceptum testatoris prohibens id quod, est prohibitum de iure communi, nec restituitur ad percipiendum id à quo testator excludit, non potest se obligare ad solvendum debitum testatoris absque decreto. non restituitur, quando consensit gravamini legitimæ vi fieret maioratus, non adversus legem non implerem, nec restituitur si lædatur iure communi, nec etiam si obligatur ex dispositione legis. restituitur adversus novationem, vel acceptationem, & tamquam læsus si renunciet iuri suo, & etiam adversus solutionem factā tutori, & quando, & restituitur adversus pœnam conventionalem, q. 38. n. 299. *vers. nec restituitur minor cum sequentibus fol. 233.* non restituitur in locatione, & venditione id perfecta ex causa maioris, ab alio allati, q. 38. n. 300. *fol. 233.* non restituitur adversus in integrum restitutionem non petitam, & contra eius renunciationem, q. 38. n. 301. *fol. 234.* restituitur contra alienationem relictorum sibi, sub pœna amissionis vteam euter, sic contra non confectum inventarium, & si non posuit omnia bona in inventario, q. 38. n. 302. *fol. 233.* restituitur si se immisceat in hereditate paterna, quâvis maior factus exegerit à creditoribus paternis aliquid, ac adversus hereditatem non aditam, vel aditam inconsulto sine inventario, & etiam contra non factum, ex quo pœnam incurrit, restituitur, ex non soluta gabella, & adversus elapsum tempus ad retrahendum, *quest. 38. num. 303. vers. & minor fol. 234.* restituitur adversus quadriennem præscriptionem sed contra, *ibid. & declaratur ibid. q. 38. n. 304. fol. 234.* an restituatur adversus rem venditam sine solemnitatibus si absuisset periculum amissionis, q. 38. num. 305. *fol. 236.* an restituatur quando contraheret, & se obligaret in vim recognitionis bonæ fidei, vel si contraheret extra territorium, & sine solemnitatibus illius loci, q. 38. num. 307. *fol. 236.* non potest ratificare contractum nullum ipso iure, & dicens velle stare contractui, non potest dicere de nullitate, nec restituitur, q. 38. num. 310. *fol. 237.* potest dicere fuisse cum dolo inductum, quando dixerit velle stare contractui *ibid. vers. sed potest*

fol. 237. per matrimonium à curatore non liberatur, sed contra, *quest. 38. num. 312. fol. 237.* tutor ratur post annum 17. restituitur, non solum ex capite læsionis, sed etiam minoris ætatis, nec potest alienare sine decreto iudicis bona stabilia, q. 38. n. 312. *vers. minores uxori velis. sic minores, fol. 237.* de iure communi habens 18. annos potest contrahere pro redemptione captivorum, q. 38. num. 313. *fol. 238.* pro nulliter a se alienaris habet remedia possessoria, & potest tutorem, vel possessorem rei nulliter aut iniuste à tutore alienatæ convenire, q. 38. num. 314. *fol. 238.* & habet restitutionem contra tertios possessores in re nulliter, vel iniuste à tutore venditis, q. 38. num. 316. *vers. si datur fol. 238.* restituitur adversus lapsum termini dari ad retrahendum si adsit læsio, & ad exercendum pactum de retrovendendo, & adversus lapsum temporis ad aliquid faciendum à iure constitutum, *quest. 38. num. 317. fol. 238.* habet restitutionem in integrum adversus lapsum temporis dari pro prælatione petenda, quamvis nulla læsio sit, & adstringenda, & infra quod tempus debet petere, q. 38. n. 317. *vers. sed restitutio fol. 238.* non potest se obligare sine solemnitatibus statutaris, etiam in causa appellatus, seu gabella fiscalis, sed contra in florentia, & si contraheret cum fisco, quando non adsit læsio, *quest. 38. num. 318. fol. 239.* non potest prorogare terminum ad solvendum, & restituitur ob non renovatam investituram, feudi, & adversus investituram non petitam, & iuramentum fidelitatis non præstitum, & adversus registrationem regii assensus non factam impetrari super alienatione, vel obligatione bonorum feudaliū, & ignorans feudum devolutum restituitur in integrum, & restituitur adversus non denunciationem mortis feudatarii pro duplicato releuo, & adversus non implementum, & adversus præceptum testatoris, vel legis conditionem, & adversus tempus decursum petendæ dotis, *quest. 38. num. 319. fol. 239.* non restituitur adversus pactum de capiendis, *ibid. vers. sed non restituitur fol. 239.* volens recuperare bona alienata sine solemnitatibus debet offerre recepta, & illa restituere cum usuris, & ita etiam aliæ personæ privilegiatæ, q. 38. num. 220. *fol. 239.* vindicans rem nulliter alienatam ex defectu solemnitatum, non tenetur restituere præteritum nisi factus locupletior, q. 38. num. 320. *vers. verum alicuius fol. 239.* effectus locupletior an debeat restituere pecuniam, vel rem emptam ex dicto pretio, & pretium meliorationum, & usuras pretij recepti, & quando recuperat pretium cum usuris perceptis, & quæ percipi poterant ubi tota materia, *quest. 38. num. 320. vers. quid est effectus fol. 240.* an possit præsentare ad ius patronatus, & an restituatur si in venditione promittat duplum iuxta regionis morem, & an restituatur adversus repudiationem donationis sibi minori absenti factæ ante acceptationem, & absque partis consensu, non restituitur adversus actum, qui ex post facto potest esse ei damnosum non

non restituitur aduersus renunciationem factam
 fauore parentum ob præsumptam naturalem af-
 fectionem, *qn. 38. num. 325. vers. an possit præ-*
sentare cum seqq. fol. 243. gaudet privilegio resti-
 tutionis in integrum, & quando, & non compe-
 tit *q. 38. n. 326. 227. f. 249.* aduersus lucrum pæ-
 nale, & odiosum, ac aduersus lucrum constitutū
 merito odio aduersus non restituitur, *qn. 38. num.*
327. vers. sed minor fol. 249. ut habeat restitutionē
 debet docere de læsione, & non modica, & quā-
 do, *qn. 38. n. 327. vers. & minor fol. 249.* in crimi-
 nalibus, an & quando habeat restitutionem, &
 etiam aduersus confessionem in delictis, *qn. 38.*
num. 327. vers. in criminalibus. fol. 249. eius appel-
 latione qui nam veniunt, *qn. 38. num. 359. ad 352.*
fol. 258. potest esse executor testamentarius, an
 depolarius. non potest anguum censum perpe-
 tuum alienare, nec potest censum imponere, nec
 potest ad piaz causas alienare, sed potest donare
 cum iudicis decreto. potest extinguere censum
 cum sit actus necessarius cum Tutoris authorita-
 te, & restituitur aduersus solutionem sibi fa-
 ctam si pecunia sit mala consumpta. non potest
 dare bona in emphyteusim, non habet resti-
 tutionem in integrum si edificauerit post nun-
 ciationem, & quatenus concederetur. nihil
 iuuat ad effugiendum fabricam deuolutionem
 verum sic cum cognitione non potest cedere
 actionem ad rem immobilem. habet remedium
 si post tempus elapsum ad retrouenendum il-
 lud retrouendat. debitor potest incutere sus of-
 ferendi quamuis dominium esse translatum cre-
 ditori irrevocabiliter, quamuis non probeat læ-
 sio. Quamuis sit factus maior, & non præscribitur
 nisi spatio 30. vel 40. annorum contra. an
 possit redimere pignus venditum, quod incepit à
 maiore Authore ipsius minoris, *qn. 38. n. 378.*
vers. minor cum sequentibus, fol. 264. in iure quis
 dicatur, *q. 38. n. 379. fol. 264.* in qua ætate possit
 præsentare ad ius patronatus, & ad emphyteu-
 sim, *qn. 38. num. 379. vers. minor in qua ætate fol.*
265. masculus ex proprio consensu naturali, ut
 obligetur, debet esse annorum 14. sexmina anno-
 rum 12. an restituitur aduersus ipsum Contra-
 ctum si in contrahendo fuit læsus, vel etiam si
 fuerit læsus in pretio, *qn. 38. n. 379. vers. minores*
nn. 380. 381. fol. 266. quando possit valide contra-
 here cum iuramento, siue habeat, siue non ha-
 beat curatorem, vel balium, *qn. 38. num. 381. vers.*
quando fol. 266. non restituitur in statu Florentie
 in materia Gabellarum, *qn. 38. num. 382. vers. ut*
verum minor fol. 266. est etiam ille 25. annis, & de
 iure nostro Neapol. 18. annis, quamuis sit vxora-
 tus, *qn. 38. num. 383. fol. 266.* restituitur aduer-
 sus donationem gratuiam, & an de instrumen-
 to reperto post donationem, *qn. 38. num. 385. fol.*
266. restituitur aduersus donationem, si conside-
 reretur læsio quamuis donet cum solemnitatibus
 statuti, & maxime si donatio sit ingentis heredi-
 tatis ignorato eius valore, vel sit iuramento fir-
 mata, quando est imprudenter facta, & immode-
 rata, vel si donatio sit Vniuersitatis bonorum, &

non appareat minorem informatum de valore
 bonorum, & sicut non potest donare, sic non
 potest aliquid confiteri ad colorandam, seu con-
 validandam donationem, vel si renunciet. Non
 restituitur in reciproca donatione, nec restitui-
 tur ex instrumentis nouiter repertis aduersus do-
 nationem, & transactionem, nec aduersus rem,
 donatam si modicum, et damnum alterat, nec ad-
 uersus remissionem factam offensori patris, licet
 contra *ibid.* nec restituitur aduersus tempus ac-
 quilandi si contrahat ad pacem habendam non
 indiget solemnitatibus statuti, & aduersus illam
 factā non restituitur, nec restituitur ad pœnā, &
 quando, *q. 38. n. 385. v. læsio consideratur cum seqq. f.*
266. non restituitur aduersus donationem prop-
 ter nuptias congruam, sic potest donare si esset
 dedecus, si non donaret, *qn. 38. num. 387. fol. 268.*
 potest facere donationem remuneratiam, etiā
 de bonis immobilibus, *q. 38. num. 387. vers. sic mi-*
nor fol. 269. non habens curatorem poterit solus
 ex causa doris bona sua alienare, & aduersus li-
 bertatem non restituitur, nisi actione de dolo,
 vel in factum, & habet cognitionem de nullita-
 te libertatis, non rescissionem nullitatis, *q. 38. n.*
388. 389. fol. 269. non restituitur quando vendit
 seruum, vel Ancillam, quam emptor manumisit,
 sed habet actionem contra emptorem, quanti
 sui interest 25. annis non potest libertatem seruo
 dare sine iudicis decreto, ampliat, & limitatur,
q. 38. n. 390. fol. 269. infra paucos dies post com-
 pletos annos 25. restituitur, *q. 38. n. 394. fol. 270.*
 quæ potest agere de iure communi, ut possit agere
 debet habere 25. annos completos, feudatario
 non datur Curator, sed Balius, qui datur à Rege,
 & si sit datus à Patre debet confirmari à Rege,
qn. 38. num. 394. vers. qua minor fol. 270. si fideiu-
 beat, an dicatur læsus, & quando dicatur læsus
 ita ut restituitur, *qn. 38. num. 439. 440. fol. 288.* fi-
 deibens cum iuramento, quando obligetur, &
 restituitur, *qn. 38. num. 441. vers. quod minor cum*
vers. seqq. fol. 288. non tenetur releuare indemne
 fideiussorem Contractus nulli, & inualidi, *qn. 38.*
n. 441. vers. verum minor fol. 288. priuatus benefi-
 cio statuti ex facto Tutoris, vel Curatoris resti-
 tuitur aduersus tale præiudicium, *qn. 38. n. 443.*
vers. & minor fol. 289. an possit se obligare in
 causa appalitus Regi Patrimonii, *qn. 38. n. 445.*
vers. sed questio. fol. 289. contrahens cum alio mi-
 nore sine solemnitatibus statuti non obligatur,
 & contrahens ratione officii, neq. obligatur sine
 solemnitatibus statuti, *qn. 38. num. 445. vers. tamen*
vers. & minor, fol. 290. obligans se vigore apocæ,
 cum consensu Curatoris, an possit carcerari, *qn.*
38. num. 446. vers. sic si Curator fol. 291. diuidens
 bona cum fructibus si post maiorem ætatem per-
 seuerat in percipiendis fructibus suæ portionis
 non restituitur, *q. 38. n. 472. vers. & minor fol. 297.*
 si est hæres alterius minoris, ex propria persona
 restituitur durante eius minori ætate, sed effecto
 maiore habet integrum quadriennium, ex perso-
 na defuncti minoris, *qn. 38. num. 480. vers. minor*
fol. 298. Patris successor non restituitur ex pro-
 pria

pria persona dum videtur iure parentis, *qn. 38. nu. 480. vers. minor patris fol. 298.* impugnans contractum an teneatur restituere acceptum, *qn. 38. nu. 512. fol. 303.* confessus potest confessionem reuocare, non docto de errore, *quest. 39. nu. 63. vers. verum fol. 311.* potest vindicare suam rem, venditam, absq; solemnitatibus, non restituito pretio, & etiam recuperat fructus, & quando, & an possit recedere à contractu, & quando, *qn. 39. nu. 112. 113. fol. 318.* potest cogi ad declarandum, an velit stare contractui, vel ab illo recedere, *qn. 39. n. 837. fol. 403.* non potest Contractum pro parte approbare, & pro parte non, *qn. 39. nu. 838. fol. 403.*

MOLENDINVM

potest appreciari ad rationem duodecim pro cenario propter pericula, *quest. 37. vers. Molendi. na. fol. 121.* existens tamquam domus in terra, vel ripa Fluminis, non potest alienari à minoribus sine solemnitatibus, *quest. 38. vers. Molendina. fol. 220.*

MONACHVS, MONIALIS

an possit reuocare renunciationem factam ante professionem, si tempore professionis faciendæ renunciaret si professione nulla declarata, vel alia de causa exeat a Religione, an reuocet renunciationem professus in Religione capaci si ad capacem vadat recuperat bona, *qn. 39. n. 264. 265 fol. 333.* promotus ad Episcopatum remanet obligatus ad votorum obseruantiam, & sustentatur ex fructibus Episcopati, & quid quid ut Episcopus acquirit, acquirit Ecclesiæ, *qn. 39. nu. 266. fol. 333.* factus Episcopus an reuocet renunciationem factâ, *q. 39. nu. 271. 272. fol. 334.* tempore quo velit intrare in Religionem amplam, fecit renunciationem fratri, vel alteri, si deinde ab illa Religione exierit ante professionem, an recuperat bona renunciata, *qn. 39. nu. 273. 274. fol. 334.* factus in Religione incapaci repocat renunciationem factam transiens ad capacem delicta Summi Pontificis, *quest. 39. nu. 276. fol. 334.* egrediens à Religione facto Papæ, aut prouisione Apostolica, nō recuperat bona tertio quæsitā sed quæ, *q. 39. nu. 277. fol. 334.* promittens non repocare donationem factam Monasterio, reuocat si exeat ab illo, *q. 39. nu. 275. fol. 334.* vel monialis defusus, vel derufa ex causa alicuius delicti, ut ibi poenitentiam agat non recuperat bona à suo Monasterio si acquirat alia bona dū manet in secundo Monasterio, sed habet vsufructu, *q. 39. nu. 289. 290. fol. 335.* vel monialis si traducatur ad aliud Monasterium ex causa illius instructionis, an trāserat bona ad secundum Monasterium, vel si licentiam impetrasset degendi extra Monasterium, num retineat acquisita, & acquirenda, & si illicite, & absq; licentia egreditur ab eius Monasterio an possit secum ferre bona, & an debeantur alimentaria, *qn. 39. nu. 291. ad 294. fol. 335.* vel monialis si exierit cum licentia, sed post exitum, vel cepit vagari, vel fugam arripuit, & tunc non possunt ferre bona, quæ semper spectant ad primum Monasterium, & ab ipso vindicari possunt quo-

cumq; vadant, *qn. 39. nu. 295. fol. 336.* Apostatus facit quod bona per ipsam quæsitā in Apostata sita pertinent ad Monasterium, humatur, sed hodie pertinent ad Curiam Apostolicam, *qn. 39. n. 296. 297. fol. 336.* Episcopus, vel ad aliquam dignitatem legitime promotus, an retineat bona, *quest. 39. nu. 298. fol. 336.* vel monialis si eiciatur a Monasterio, an recuperat bona, *qn. 39. nu. 299. fol. 336.*

MORA

tribus modis constituitur, *qn. 37. sub nu. 315. vers. ad constituendum fol. 86.* non purgatur semel contracta ex eis, quæ de nouo emergunt, nec etiam purgatur in dispositione hominis iurisdictionem habentis apponendi conditionem rei sue bene uilas, *qn. 37. nu. 333. 334. fol. 88.* in contractibus non possit purgari, intellige duobus concurrentibus, nec etiam potest purgari post executionem factam, & consummatam per translationem domini ipso iure, vel hominis facto per traditionem, nec etiam purgatur quando est commissa in faciendo, nec ad effectum acquirendi nouam actionem, sed tantum ad effectum euitandi poenam, & caducitatem, *qn. 37. nu. 335. ad 338. fol. 88.* censetur remissa, & quando, *ibid. nu. 339. fol. 88.* quando noceat minori, *qn. 38. nu. 303. vers. quando, fol. 234.* cum principali commissa per dies interpellat pro homine transiit ad hæredes, *qn. 38. n. 456. vers. mora fol. 295.* an possit purgari quando modus non fuit impletus, *qn. 39. nu. 119. vers. mora fol. 319.*

MVLIER

minor obligans pro dote sua, bona immobilia, vel dans in dorem, cum iuramento de obseruantia Contractus, sine decreto est obligata etiam si, & naturaliter quamuis sit læsa infra dimidiam, *qn. 38. nu. 48. 49. fol. 189.* minor virgo circumuecta in dote nimia assignatione, qua maritus est indignus, restituitur, & beneficium restitutionis ad hæredes transmittitur, *quest. 38. nu. 190. fol. 207.* minor ob dorem excessiuam promissam restituitur quando est ultra vires sui patrimonij sic minor mulier potest ex causa doris se obligare quando dos est iusta, & potest sine solennitatibus statui sibi dotē constituere, & quid ex statuto Romano, *qn. 38. nu. 191. fol. 207.* minor potest sibi constituere dorem in bonis mobilibus, & se obligare pro dote sine decreto, & an si careat Curatore, ac etiam, an restituatur, si dos etiam in mobilibus fuerit immoderata secundum loci consuetudinem, & facultates, & an possit apponere pactum ut maritus lucraretur partem dotis, *qn. 38. nu. 191. vers. etiam mulier fol. 207.* minor bona mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, non potest dare in dorem sine decreto, minor non habens Curatorem bona immobilia, quæ seruando seruato non possunt, alienare, obligare pro sua dote, potest minor, si Tutorem habet, sine decreto iudicis non potest bona immobilia in dorem dare, vel alienare ex causa doris, secus cum decreto 25. annis carens Curatorem, vel cum interuentu Curatoris promittens dorem absq; obliga-

zione bonorum tacitam hypothecam constituit, *qn. 38. n. 191. vers. mulier minor. fol. 208.* minor non potest hereditatem à patre sibi relictam, si in ea adsint prædia dare in dotem sine decreto, & quando, & non requiratur iudicis decretum, si statum constituat dotem, vel patris voluntas, *qn. 38. n. 191. vers. mulier minor. fol. 208.* pro sua dote bona mobilia obligans, vel dans in dotem cum iuramento de observantia contractus sine decreto, est obligata civiliter, & naturaliter, & mulier 25. annis obligans se pro dote alterius mulieri, non iuuatur velleiano, nisi remaneat indotata, *qn. 38. n. 191. vers. mulier pro dote. fol. 208.* decem, & octo annorum, & minor masculus viginti annorum de iure communi potest impetrare veniam ætatis, si probet se habilem ad administrationem bonorum, & ea obrepta amittit beneficium restitutionis, sed bona immobilia non alienat sine decreto, sed si alienet restituitur, *qn. 38. n. 204. 205. fol. 211.* minor potest constituere dotem, *qn. 38. n. 294. fol. 232.* restituitur adversus hereditatem non aditam, vel aditam in consilio sine inventario, *qn. 38. n. 303. vers. sic inter, & mulier. fol. 234.* nupta in quocumque minori ætate facit cessare barbarum, qui datur studanti minoribus in nostro Regno, sed de his, qui gessit in iudicio vel extra cum eius lesione ante matrimonium debet petere restitutionem in integrum infra quadriennium post matrimonium, de alijs vero gessit post matrimonium quadriennium currit à die lationis, *qn. 38. n. 312. vers. an puellæ nuptis, f. 236.* & causa dotis potest se obligare sine solemnitatibus, dummodo sit causa finalis, *q. 38. n. 120. vers. ex causa dotis. f. 247.* potest facere donationem contemplatione matrimonij voluntariam sine solemnitatibus, verum non obligatur ultra medietatem dotis, potest se obligare sine solemnitatibus pro excarcerando patre, & pro impedienda imminente carceratione filij, *qn. 38. n. 328. vers. ex causa dotis tam sequentibus. fol. 247.* stante ignorantia habet restitutionem adversus præscriptionem 30. vel 40. annorum, *q. 38. n. 358. vers. competit maxime. fol. 256.* minor gaudet privilegio, *levit. Cod. de filijsfam. si obligetur pro patre, vel extraneo, an restituatur, q. 38. n. 388. fol. 271.* maior etiam restituatur, sed an restitatur adversus promissionem inventarii, & an habeat restitutionem in integrum in lationibus, deceptionibus, & negotiationibus, ac alijs quibuscumque actionibus, in pari gradu cum fisco, minore, & Ecclesia, & an habeat restitutionem adversus præscriptionem rerum non dotatum, quamvis petat restitutionem adversus aliam mulierem pariter privilegiam, *q. 38. n. 399. fol. 271.* restituatur in integrum adversus alienationem medietatis dotis, & multo magis totius dotis, aut obligationem totius dotis, & in quibus casibus procedat, *qn. 38. n. 399. vers. mulier. f. 272.* si non sit læsa, non restituatur, neque gaudet velleiano, *qn. 38. n. 399. vers. sed si non sint læsa. fol. 272.* restituatur in integrum non solum quando apparet à principio quod remansit læsa, sed etiam ex tractu temporis id contingerit ob usus decursas ex debito con-

tracto, quæ unitæ cum sorte totam dotem, & viri bona absorberent, *qn. 38. n. 399. vers. & licet. fol. 272.* in constitutione dotis, vel circa pacta, si sit circa illam læsa restituatur, & adversus dotem, post quadriennium restituatur, & non dicitur læsa, si totum patrimonium viro in dotem dederit, secus si adsit dolus. obligans se, restituatur in integrum adversus omnes obligationes excedentes dimidium dotis, & quando maior potest contrahere sine solemnitatibus, & consensu suorum, & in quibus casibus. ut mulier non restituatur nupta aliquando, ut minor consideratur minor nupta, si contrahat cum auctoritate mariti, bene contrahit; negans se nuptam, & virili habitu se induit, vel rem non esse dotalem asserit, si dolo non facit, restituatur alias secus, etiam in re sua restituatur, minores, milites, & rustici in iure errantes restituuntur, maxime si mulier sit pauper, sicut ceteri miserrabiles. imo ex clausula generali succutitur, & vulgaris in contractu decepta, etiam mundualdo interveniente, si ille non sit soluendo restituatur. baronissa, seu feudataria contrahens sine mundualdo decepta restituatur. baronissa contrahens mundualdo non inducit. contrahens cum Principe obligatur statuti minor non coniugata sine curatore regnare, non potest, non obligatur sine solemnitatibus statuti quavis sit persona qualificata. minor potest absque solemnitatibus dotare seipsam, & conjunctos, sed non potest bona restituta in dotem dare absque decreto iudicis. minor potest renunciare quod sibi debetur, ex dispositione *Ant. præterea, C. unde vir, minor restituatur adversus non petitiorem.* maior læsa in estimatione rei datæ in dotem restituatur, *qn. 38. n. 399. vers. mulier cum vers. sequentibus, fol. 273.* renuncians dotis quantitati, à patre sibi relictæ tanquam læsa, restituatur, & quando dicatur læsa, *q. 38. n. 399. vers. mulier renuncians. fol. 274.* succutitur si fideiussionis solutione remanet indotata, item si sit læsa enormissime in dōis estimatione læsa, marito electio competit, utrum iuxta estimationem, vel rem ipsam præstare velit. forensis restituatur adversus præscriptionem inductam à Statuto Urbis, sicut adversus præscriptionem 30. vel 40. annorum, ac etiam adversus caducitatem incursum, *qn. 38. n. 399. vers. mulier succutitur, si fideiussione cum seqq. fol. 274.* potest alienare loca montium sine solemnitatibus, non habet restitutionem, si nupserit extero contra prohibitionem statuti, nec restituatur ob ignorantiam in his, quæ formæ observationem recipiunt, nec in his, quæ sunt introducta ad rigorem iuris conservandum. de iure consuetudinario restituatur in iudicijs per negligentiam, vel fraudem mundualdorum, vel procuratorum, si enormiter læsæ sint, & in quibus alijs casibus, *q. 38. n. 399. vers. mulier potest alienare loca cum vers. seqq. fol. 274.* maior quæ vigore Statuti Urbis non potest se obligare sine certis solemnitatibus potest se obligare etiam ex causa voluntaria pro dote, pro donatione propter nuptias, vel pro augmento dotis, potest assignare

Pro dote bona stabilia sibi à patre relicta in causa dote, q. 38. n. 399. *vers. mulier maior cum vers. seqq. fol. 274.* vidua potest valide se obligare pro dote etiam si excederet medietatem propriæ dotis sine solemnitatibus Statuti Urbis, q. 38. n. 399. *vers. verum mulier vidua, fol. 274.* habet restitutionem in integrum, vel aduersus aditionem hæreditatis, vel omissam inventarij confessionem, etiam si concurrant actus approbatiui aditionis, q. 38. n. 399. *vers. mulieres fol. 275.* quæ cum suo præiudicio debitorem dotalem nodauit habet restitutionem ex generali clausula, q. 38. n. 456. *vers. item mulieri, fol. 295.* non iuuatur restitutione in integrum aduersus sententias, etiam si sit vidua, q. 38. n. 458. *fol. 295.* quid si sit maritata, *ibid. n. 459. vers. quidquid fol. 295.*

MVTVS,

& surdus an possint contrahere, q. 38. n. 431. *vers. muti, & surdi fol. 284.*

MVTVVM

quomodo probetur verum in utilitatem minoris, vel Ecclesie, q. 39. n. 198. 199. *fol. 209.* ad libitum reuocari non potest, q. 39. n. 39. *fol. 309.*

NEGOTIORVM

gestor agit restitutione in integrum pro causa minoris, q. 34. n. 157. *fol. 295.*

NIHIL

& inutile, aut inualidum equiparatur, *quest. 36. n. 223. fol. 19.* sic ex nihilo, de nihilo in nihilum nil posse reuerti, *quest. 36. sub num. 224. vers. sic nullo, fol. 19.*

NOMINANS.

facta nominatione, non tenetur de euictione ad fauorem nominati, & quando teneatur, & an teneatur creditoribus, q. 37. n. 282. ad 185. *fol. 79.* ad officium si habeat facultatem nominandi, tenetur de culpa, & defectibus illius, *quest. 37. num. 186. fol. 80.* non potest apponere onus super re emptâ, *quest. 37. sub num. 295. vers. sic nominans fol. 81.*

NOMINATIO

facienda pro emptione facta pro persona nominanda, infra quod tempus fieri debeat, q. 37. num. 278. 279. *fol. 79.* potest etiam fieri quandoque inq; *ibid. num. 281. fol. 79.* facta in vita, non potest variari intelligi, *ibid.* potest interim fieri, semel facta, si non habuit effectum potest iterum fieri, facienda in morte, si fiat in vita, & in morte nominatur, reperitur mortuus, nominatio illa non præiudicat illi, qui tempore mortis est superes, & habilis, q. 37. n. 296. *fol. 81.* facta dotis, est irrevocabilis, *quest. 37. num. 298. fol. 81.* quando potest fieri de pluribus, non habet locum, quando unus solus est admittendus, & cessat eligendi facultas, q. 37. sub n. 298. *vers. quando, fol. 81.* non potest fieri liberè, si sit limitata, & quando nulliter facta, potest iterum fieri, q. 37. sub n. 298. *vers. qui habet, fol. 81.* quæ debet fieri à duobus, uno ex illis post factam nominationem mortuo alius superes non potest variare, *quest. 37. sub num. 298. vers. si sit data facultas, fol. 82.* si esset nulla potest fieri alia, secus si esset facta scienter persone indignæ, nam tunc non potest variari, secus si

ignoranter, q. 39. n. 371. 372. *fol. 346.* facta in testamento nullo inutilis est, q. 39. n. 372. *vers. sic nominatio, fol. 346.* sit caduca si persone nominata decedat ante, nominantem, *quest. 37. n. 373. fol. 346.* facta, si non habuit effectum, an possit iterum fieri, q. 39. n. 374. *fol. 364.* infra quantum tempus debeat fieri, *quest. 39. num. 375. fol. 348.* non potest fieri sub conditione ab habente facultatem nominandi ad officium, q. 39. n. 374. *vers. habens, fol. 374.* quando censetur facta à mandante, & non à nominante, & proinde non potest gravari. ubi est facienda pure, & sine onere, & fiet cum aliquo onere, videtur onus, & remanet firma, q. 39. num. 379. *vers. non quando, vers. & ubi fol. 348.*

NOMINATIVS

facta reali nominatione, non tenetur ad debita nominantis, q. 37. n. 287. *fol. 80.* si non ratificat nominationem viuo nominante, non acquirit rem emptam, q. 37. num. 293. *vers. & nominatus, fol. 80.* quando non acquirit possessionem ex stipulatione facta ab emptore, q. 37. sub n. 293. *vers. & ideo persona, fol. 90.* debet esse capax tempore acquisitionis, alias retractio non subtrahitur, *quest. 37. sub n. 293. vers. nominatus, fol. 81.* ab habente potestatem nominandi, non acquirit rem à nominante, sed ab illo qui dedit potestatem nominandi, q. 37. n. 295. *fol. 81.* ab habente potestatem non indiget confirmatione dantis potestatem confirmata, & facta nominatione potest vti actione experiri, si res sit euicta, q. 37. num. 597. *fol. 81.*

NOVATIO

quid sit, super quibus cadat, an in dominio. an sit contractus, vel disractus, debet fieri per eosque contrahentes, q. 40. n. 1. ad 5. *fol. 414.* non perit primam obligationem, sed eam transfundit in aliam, q. 40. n. 7. *fol. 415.* non inducitur ex simulatione contractus, vel ex contractu perfectio, *quest. 40. n. 8. 9. fol. 415.* debet fieri per stipulationem, non per pactum nudum, & excluditur ex contraria animi declaratione, & quædo, *quest. 40. num. 10. 11. fol. 415.* legitime facta, extinguit hypothecam, sed secus si sit necessaria, & quando, q. 40. n. 12. 13. *fol. 415.* non extinguit, quod nullum est, nec hypothecam, & quando, q. 39. num. 13. *vers. sic nominatio n. 14. fol. 415.* non inducitur nisi expresse dicatur, vel appareat ex coniecturis, q. 40. n. 15. *fol. 415.* non censetur facta, si fuerit facta reservatio priorum iurium, nec per actus consequutivos factos in executionem primi, *quest. 40. n. 16. fol. 416.* an inducatur ex coniecturis violentibus, *quest. 40. n. 17. 18. fol. 416.* qualiter probatur, *quest. 40. n. 19. 20. fol. 416.* an fiat per iuramentum, q. 40. n. 29. *fol. 417.* an fiat si fuerit venditum nudum pro certo pretio cum speciali hypotheca illius, & postea fiat vedito annuorum introituum, an censetur novatus primus contractus, *quest. 40. n. 38. fol. 417.* inducitur ex cessione iurium facta debitori, & presumitur, si in secundo instrumento per contrahentem fuerit reservata specialis hypotheca, q. 40. n. 39. *fol. 417.* an fiat per interuentum nouæ personæ, *quest. 40. n. 44. f. 418.* non inducitur quando alia sequens obligatio sit ad cautelam, q. 40.

n.45. fol.418. an fiat per acquisitionem noni riu-
li, qn.40. num.46. fol.418. nec inducitur in dote,
qn.40. n.46. fol.418. non inducitur per mutatione
fundi censuati, qn.40. n.49. *vers. vel si sint data pigno-*
ra, fol.418. fit quando variantur pacta, vel respe-
ctu rei, vel formæ, vel temporis, qn.40. n.50.51.
fol.418. an sit introducta si creditor de iuncti re-
lictis pluribus hæredibus, quibus diuisis onus sol-
uendi spectauit vni ex hæredibus, à quo exigit
per plures annos, itaut non possit exigere ab
alijs, qn.40. n.54.55. ad 58. fol.419. an fiat per au-
gmentum, vel decrementum rei, vel annuitatis
alicuius capitalis, qn.40. n.59. fol.419. inducitur
per compromissum, & laudum, & quando non,
qn.40. num.61.62. fol.419. inducitur per transa-
ctionem, & concordiam initam inter principale
debitorem, & creditorem, qn.40. num.63. ad 7. fol.
419. an, & quando inducatur per locationem,
qn.40. num.71. ad 74. fol.420. an præsumetur in con-
tractibus incompatilibus, qn.40. num.75. ad 89.
et 108.109. fol.420. in quibus casibus fit, qn.40.
num.90. ad 98. fol.421. non inducitur sine mandato,
& voluntate debitoris, seu obligati, nec inducitur
ex stipulatione facta, absente, & ignorante debi-
tore, qn.40. num.102.103. fol.422. an inducatur
per voluntariam dationem insolutorum, & per com-
pensationem, qn.40. n.105. ad 107. fol.422. non fit
ex ordine dato soluendi tertio, & solutione con-
sequuta, etiam si sit acceptata à tertio, qn.40. n.110.
fol.423. fit si extinguatur primus contractus, qn.40.
num.112. fol.423. an censetur facta per acceptatio-
nem litterarum per mercatores, & quid si credi-
tor dissentiat, & ponat semper in libris primam
obligationem, qn.40. num.113.114. fol.423. an fiat
quando sit instrumentum compulsi, per debitore,
& creditorem, & fidei, qn.40. num.115. fol.423. non
fit ex aliorum obligatione, & alijs fideiussoribus,
nisi expresse conueniuntur de nouatione, qn.40.
num.116. fol.423. non inducitur ex nouis assigna-
mentis, qn.40. num.117. fol.423. an inducatur in
societate ex admissione nouæ personæ, qn.40. num.
118. fol.423. an inducatur ex actu conditionali,
qn.40. n.120. fol.423. fit, cum creditor speciei sit
creditor pecuniæ reuendendo spem, qn.40. n.
124. fol.424. fit in causa debiti, qn.40. num.125. fol.
424. si fiat super interesse, an fiat super capitali,
qn.40. num.126. fol.424.

NVLITAS

contractus, quæ duplex sit, qn.40. n.183.184. ad
297. fol.23. contractus in quo consistat, qn.36. num.
299. fol.25. & ex quibus oriatur, qn.36. num.299.
300. ad 310. fol.27. contractus ex quibus verbis in-
ducitur, qn.36. num.311.312. ad 316. fol.26. an sit ex-
ceptio, vel actio, vel quid, qn.36. num.362. ad 364.
365. ad 369. fol.25. in abstracto quid sit, qn.36. num.
20. fol.21. deservit tam ad irritandum actum, qui
non est ipso iure nullus, sed annullandus tpe
exceptionis, quam etiam ad declarandum, & ap-
pellandum actum ipso iure nullum, qn.36. num.
18. fol.3. in concreto quid sit, & à quo deriua-
tur, qn.36. num.19. ad 20. fol.67. habuit originem ab
ipsa lege, & cum ea ortum habuit, qn.36. num.23.

fol.3. quando infurrexit, *ibid. num.24. fol.3.* quando
inest in contractu, contractus ille habetur pro nō
facto, qn.36. num.310. fol.18. quid operatur, qn.36. num.
219. ad 237. fol.19. contractus an possit præscribi,
& impugnari, & quando, qn.36. n.275. ad 282. fol.
23. contractus, quæ sit, qn.36. n.299. ad 308. fol.25.
contractus oriatur, ex quocumque defectu, & ori-
tur ex tribus capitibus, qn.36. num.306. ad 308. fol.26.
non est proprie exceptio, neque actio, sed quæ-
dam naturalis defensio, qn.36. n.36. fol.29. actorum
quæ sit iuris positivi, circumscribitur tempore, &
retinet nomen exceptionis, qn.36. n.363. f.30. iuris
naturalis, omni tempore potest allegari, *ibid. num.*
364. fol.30. diuiditur in nullitatem iuris naturalis,
& iuris positivi, *ibid. n.365. fol.30.* iuris naturalis
non potest tolli per statum, & nullitas iuris na-
turalis, dicitur nullitas nullitatum, & opponitur
etiam per iudicem, parte non opponente, qn.36.
num.365. ad 369. fol.30. contractus idem est, ac si
contractus non esset, qn.37. n.12. fol.31. non in-
ducitur quando fit aliquid contra statum pœna-
le, sed sufficit soluere pœnam, qn.37. sub num.313.
vers. et nullitas fol.83. potest opponi non factæ
substantione in venditione, qn.37. sub n.543. *vers.*
verum fol.128. differt à rescissione, nam quod nul-
lum est non est, differt à rescissione, quia annul-
lato contractu restituitur gabella soluta pro di-
cto contractu, qn.37. num.560.568. fol.132. differt
à rescissione contractus ob læsionem, qn.37. n.516.
fol.134. contractus allegari non potest probata
versione pecuniæ in vilitatem pupilli, minoris
Ecclesiæ, vel Ciuitatis, qn.37. num.581. fol.135. non
potest allegari ex euentu subsequenti si sanetur,
qn.37. n.585.586. ad 590. fol.135. non potest pro-
poni lite pendente, si est proposita rescissio, qn.37.
num.591. fol.135. contractus an impediat execu-
tionem instrumenti, qn.37. sub n.147. *vers. penden-*
te, fol.140. contractus differt à rescissione contra-
ctus, à læsione, quia nullitas contractus ob enor-
missimam læsionem potest proponi etiam post 30.
annos, qn.37. num.684.649. fol.143. ex defectu
solemnitatis nō ratificatur per lapsum quinquen-
nii quāuis contractus sit vilius minori, nec quando
adest dolus per statum præsumptus, nec defi-
cientis scientia nullitatis, & doli, nec etiam de
iure canonico, qn.38. num.86. fol.192. inducta ad
favorem minoris, mulieris, vel Ecclesiæ non po-
test allegari nisi ipsi volentibus, & sic claudicat
contractus, & potest allegari ab ipsis minoribus,
& Prælaris alienantibus, qn.38. num.126.127. fol.
197. inducta à statuto propter solemnitates non
adhibitas, quando lex ab initio resistit contractui,
potest à quocumque deduci, & allegari, cum tunc
dicatur pœnius exclusiue iuris agentis, & quando
possit à tertio allegari, qn.38. n.131. ad 138. fol.198.
ob non solutam gabellam potest allegari, etiam
ab eo qui tenebatur eam soluere, qn.38. num.138. ad
140. fol.200. transactionis licet non possit alle-
gari post 30. annos, tamen secus stant mala fide,
& falsificare causam, qn.38. n.182. fol.205. contractus
ob non seruatiā formæ statuti, non potest allegari,
nisi per ipsos minores nō per alios causam à pu-
pillo

pillo non habentes, q. 38. n. 286. f. 239. ob non servatam formam statuti quando possit allegari, q. 38. num. 306. fol. 236. in quo differt a restitutione in integrum, q. 38. num. 461. cum sequentibus fol. 296. contractuum regaliū quibus ex multis oritur, q. 39. n. 309. vers. nullitas, fol. 337. differt a revocatione contractus, q. 39. n. 835. cum seqq. fol. 403.

OBLATIO

nova in venditione, etiam rei Fiscalis quando sit recipienda, & quando non, q. 37. n. 450. ad 538. fol. 99. nova admittitur, quando bona debitoris ad petitionem creditorum subhastantur, & de eorum interesse agitur, etiam extincta candela ante traditam possessionem, & ad instantiam Creditorum non ipsius debitoris, quod procedit si la nova oblatio deductis expensis esset alicuius utilitatis Creditoribus, q. 37. n. 535. 536. fol. 123. nova, si reciperetur post captam possessionem, tunc ille primus offerens praefertur omni alio offerenti pro pretio maiori ab alio oblato, q. 37. n. 539. fol. 124. nova, admittitur si Civitas, vel Domini bona sua, sub forma, & conditionibus quibus Regiae Gabellae locantur. sic etiam admittitur in locatione rei facta, per administratorem, admittitur nova oblatio quando deliberatio est nulla, q. 37. num. 540. 541. fol. 125. fieri debet praesenti pecunia, alias nulla, q. 37. sub num. 556. vers. & oblatio debet fol. 130. debet esse pura non conditionalis alias venditio est nulla, nec potest loco pretii constituere censum, & annuos redditus, nec debet fieri ad emulationem alterius, sed pecunia debet solui vna vice non la pluribus vicibus, q. 37. sub num. 556. vers. oblatio debet esse pura cum vers. seqq. fol. 131. non valeat si loco pretii offerat licitator in se suscipere debita debitoris, q. 37. sub n. 516. vers. nec sufficit, & quando limitatur, ibid. fol. 13. nova non accipitur in locatione, vel venditione facta subhasta per minorem sine fraude, & dolo, & iusto pretio, secus si pretium iustum non fuit, & laesio sit in sexta, q. 38. n. 32. vers. verum minor fol. 185. nova an accipiat in venditione subhasta si vendantur bona Civitatis, ibid. vers. sed Civitatis fol. 185. nova in licitatione, quando non recipiatur, q. 39. n. 853. ad 855. fol. 405. quando dicatur acceptata, q. 39. num. 864. ad 872. fol. 405. prima acceptata per extinctionem candelae firma remanet, quamvis alia sit duplicati pretii, & quando procedit, q. 39. n. 873. ad 881. fol. 406. maior in subhastatione recepta non potest revocari, etiam de consensu creditorum, & quando nova oblatio repiatur, maxime si tractatur de interesse Ecclesiae, Fisci, & minoris, q. 39. num. 881. ad 894. fol. 406. si supervenit cum decima infra 40. dies, & in sextra infra tres menses de iure Regni nostri in rebus fiscalibus recipitur secus elapso dicto termino, q. 39. n. 893. vers. in venditionibus fol. 408. nova potest recipi re integra, q. 39. n. 894. fol. 408. an possit recipi semel, vel pluries, & in quibus rebus, q. 39. num. 895. 896. fol. 408. facta rei fiscalis facit remanere offerentem obligatum, sed non Fiscum nisi accepta

candela, & quando, q. 39. n. 905. ad 907. fol. 409. nova si supervenit in casu, quo possit recipi, non potest recipi, nisi notificata primo oblato, q. 39. n. 914. fol. 410. incerta non admittitur etiam si sit relatiua, q. 39. n. 915. fol. 410. melior, extincta candela, & elapso tempore non nocet, & quando, q. 39. num. 918. 919. fol. 410. nova infra quatuordecim tempus possit recipi, q. 39. num. 942. ad 944. fol. 412. nova in quibus casibus recipi potest, q. 39. n. 947. ad 960. fol. 412.

OBLATOR

maior in subhastatione remanet obligatus, ac teneretur emere, & pretium solvere, nec est locus poenitentiae, etiam de consensu creditorum post completam deliberationem, maxime si rei possessionem accepit, & possedit, nec habet remedium appellationis, & si recusat adimpleri, potest vendi res minori pretio ad suum damnum, q. 39. n. 941. fol. 411. si plures offerant subhastationi, unus decem, alter quindecim, & alter viginti, & ultimus oblato, qui plus obtulit recedat, mortifatur, vel alias non possit cogi ad solvendum, pretium oblatum, an possit cogi secundus, & illo deficiente possit cogi primus, q. 39. n. 941. vers. subhastationi, & quis dicatur in hoc casu plus obtulisse, q. 39. n. 945. fol. 412.

OBLIGATIO

Correctum debendi vna, & individua est, sicut, & vna summa quae a singulis in solidum debetur, q. 37. num. 558. fol. 132. minoris facta absque causa est nulla, & non confirmatur ex alia causa, etiam dotis lectula illius necessitate, q. 38. n. 293. vers. & ubi obligatio fol. 232. mulieris quando sublinetur, & in quibus casibus, q. 38. num. 399. vers. mulier restituitur fol. 272. bonorum facta a debitore decotto, qui auarit non valet, q. 39. num. 647. fol. 384. quando tollatur per novationem, q. 40. num. 6. fol. 415. prima si fuerit novata per secundam, facit, quod sit agendum, vigore secundae, non primae, nisi secunda obligatio celebratur in executionem, vel implementum primae, q. 40. num. 121. 122. fol. 413.

OBLIGATIVS

ad factum, & poenam, an possit simul compelli ad utrumque, q. 40. n. 32. 33. fol. 417. ad partem censetur novare, si se obligat ad totum, q. 40. n. 111. fol. 423.

OFFERENS, OFFERENTES

in venditione subhasta, statim quod offert videtur contraxisse mediante praetore, & perficitur Contractus, ita quod fructus pendentes facit suos ex tunc, etiam si non sit facta scriptura, & cogi potest ad emendum, nec amplius potest se poenitere, & sufficit, ut post praetorium vadat ad locum subhastationis, & offerat. Aduario ad hoc deputato, nec dicitur liberatus si accipiat alia oblatio, & quando, q. 39. num. 855. ad 867. fol. 405. limitatur multis modis, q. 39. num. 869. ad 872. fol. 406. primus post extinctionem candelae in suo beneficiū, si alius deinde offerat praefertur secundo oblato, q. 39. num. 916. fol. 410. si sint plures in actu subhastationis, & offerant eodem

temporis momento, idem pretium, & nescitur quis sit ultimus, & plus offerens, quid sit facendum, *qn. 39. num. 938. fol. 411.*

OFFICIA

in dorem data, quomodo assumentur ad restitutionem, *qn. 37. vers. officia fol. 120.* possunt vendi à Rege, præcedente subhastatione: ad hoc ut plures concurrant ad emptionem, quo casu attenditur qualitas personarum habentium iurisdictionem vendi non debent, sicuti vendi non debent illa, data Magistratibus, & Ministris, quibus fuit data potestas illa conferre, *qn. 37. sub nu. 542. vers. officia fol. 127.* concessa à Proregibus, vel à Gubernatoribus Provinciarum, expirent, si nullo officio Proregis, vel Gubernatoribus, *qn. 39. num. 315. versic. & an officia fol. 339.* concessa ad beneplacitum, concedentis, an possint reuocari sine causa, & ab ipso Rege, *qn. 39. n. 319. ad 323. fol. 330.*

OFFICIALIS

Vniuersitatum debet stare locationibus factis per antecessorem officialem habentem mandatum cum libera, & administrationem, quod ampliatum etiam si Officialis qui locauit esset ad annum tantum, & locasset ad maius tempus, *qn. 39. num. 224. fol. 329.* generalis, vel particularis si locauerit ultra eius tempus administrationis tenetur stare locationi factæ per eius antecessorem, *qn. 39. num. 224. versic. idem dicendum, fol. 329.* non potest remoueri ab officio de facto, & sine causa, sed cum causa ubi alia ad materiam, *qn. 39. num. 310. fol. 338.* remotus, est manutenendus, donec de causa remotionis videatur, nec reuocari potest propter senectutem, vel infirmitatem, quando adsit habilis non potest priuari per Principem officio non iurisdictione, sed cogi potest aduendendum, vel exercendum per alium, *qn. 39. n. 311. ad 314. fol. 339.*

OMISSIO

formæ, an & quando inducat nullitatem actus *qn. 36. num. 5455. ad 73. à num. 95. ad 114. fol. 6.*

ONVS

Gabellæ, vel aliud soluendum ab emptore ex statuto, non facit crescere pretium ad remedium *l. 2. C. de rescind. vend.* vel si res haberet onus annexum inuariabile ob displicentiam emptoris habentis prædium seruile, *qn. 37. num. 24. ad 26. fol. 34.* directi domini in venditione rei emphyteuticæ quanti assumeretur ad deregendam lationem, *qn. 37. n. 27. ad 52. fol. 35.* debet esse proportionatum, commodum, & non excedens, & quando dicatur proportionatum, & excessiuum, & ubi esset correspondendum in donatione facta pupillo, debet acceptari A tutore, & tum approbatione iudicis, *qn. 39. num. 508. 509. fol. 364.*

ORIGO

remedii. *l. 2. C. de rescind. vend. qn. 37. num. 48. fol. 36.*

PACTVM

de reuouendo tempore si adsit lætio, an possit fieri perpetuum, *qn. 37. sub nu. 147. vers. si venditio fol. 57.* irreuocabilitatis, etiam in casu egres-

sus à Religione valet, *qn. 37. n. 182. fol. 69.* resolutionem conceptum verbis directis operatur resolutionem ipso iure, secus si sit conceptum verbis obliquis quia tunc requiritur declaratio, *qn. 37. sub n. 238 fol. 75.* relictorum est de natura contractus quod si per Notarios non apponatur in talibus contractibus habetur pro appposito, quod pactum relictorum est licitum, *qn. 37. sub n. 314. vers. que pacta fol. 83.* legis commissoriæ quomodo concipiatur, & an valeat, & quibus verbis etiam directis, & obliquis, & quid operatur, *qn. 37. num. 342. ad 349 fol. 89.* legis commissoriæ quo ad pignus non valet, nec etiam per iuramentum conuallidatur, sicuti nec etiam renūciari potest per debito-rem, nec etiam si sit appositum in pignoribus ex intervallo, & in multis aliis casibus ampliatur, & limitatur, *qn. 37. n. 350. fol. 90.* an cessat per receptionem partis pretii, post moram, *qn. 37. num. 351. fol. 91.* legis commissoriæ in venditione, quando improberetur, *qn. 37. num. 352. fol. 91.* legis commissoriæ valet etiam respectu fideiussorum quibus cum dicto pacto potest debitor cauere de indemnitate, sed contra, *qn. 37. num. 353. fol. 91.* legis commissoriæ an valeat in transactione, *qn. 37. num. 354. ad 358. fol. 91.* legis commissoriæ an valeat in censibus, vel aliis annuis redditibus, vel in rebus emphyteuticis, *qn. 37. num. 359. 360. fol. 92.* resolutionum in omnibus contractibus fieri potest, & inductum censetur in transactione, & ex quibus verbis, & ipso iure resoluit transactionem, *qn. 37. num. 369. ad 375. fol. 92.* resolutionum potest apponi in omnibus contractibus, & per quæ verba adducatur, *qn. 37. num. 384. 385. intellige n. 386. fol. 93.* adiectionis in diem, est validum, *qn. 37. n. 387. 388. fol. 93.* reuocatorium adiectionis in diem legis commissoriæ, & reuouendi, potest etiam à minore in contractu apponi, *qn. 37. num. 393. fol. 94.* pacta additionum in diem, tempora quoruplicia sunt quantum durent quibus personis competant, *qn. 37. n. 394. fol. 94.* legis commissoriæ non habet locum in feudis, & quando censetur reuocatum, *qn. 37. n. 395 fol. 94.* de reuouendo præscribitur spatium 30. annorum, *qn. 38. num. 358. vers. pactum de reuouendo fol. 257.* quando duret in perpetuum, quid si adsint, vel à semper quodcumque, *ibid. vers. quando duret fol. 257.* de non reuocando, an differat à pacto de non contrahendo, *qn. 39. num. 25. fol. 308.* expressum, explicite contineret possessionem rei liberæ, & importat præcisam rei liberationem, *qn. 39. num. 1-8. 129. fol. 320.* futuræ successionis affirmatiuum, vel negatiuum, tam de hæreditate terrii viuentis absentis, quam contrahentium præsentium, aliquando est nullum. expectatiuum beneficiorum cum futura successione est prohibitum *qn. 39. num. 237. 238. fol. 320.* successorium reseruata facultate reuocandi valet, vel in contractu matrimonii, sed reuocabiliter, *qn. 39. num. 239. 240. fol. 331.* successorium inter milites assumit naturam testamenti,

& potest quodcumque reuocari, *qu. 39. num. 241. fol. 331.* de non reuocando consensum non valet, *qu. 39. num. 245. fol. 331.* euanesceit propter reuocationem consensus, etiam si fuerit promissum, non reuocare consensum, *qu. 39. num. 246. fol. 331.* pactum de successione alterius, siue de hereditate, quando sit validum, & quando non, *qu. 39. num. 247. 248. fol. 331.* factum de futura successione per paciscentes facit, quod tanquam indigni, priuantur successione illius, de cuius successione pacti fuere, & hereditas applicatur Episcopo, & limitatur, *qu. 39. num. 251. ad 260. fol. 332.* de futura successione valet quando cessat vitium capiendæ mortis, ut in principibus, magnatibus, & nobilibus. similiter in multis aliis casibus valet, *qu. 38. num. 253. ad 260. fol. 332.* factum inter duos dedando centum in aliquo casu hereditatis defuncti in vnum ipsorum valet, *qu. 39. num. 259. fol. 332.* pactum, & conditio in maioratu instituto per viam contractus inter viuos, quamuis in testamento sunt pars ipsius maioratus, & sic non possunt à fundatore reuocari, etiam in minimo, siue tacite, siue expresse, etiam per rescriptum. Principis, nec quid addi potest, *qu. 39. num. 406. ad 417. fol. 351.* in donatione appositum, de non reuocando, si sit appositum in clausulis executiuis non alterat naturam donationis causa mortis, secus in dispositiuis, *qu. 39. num. 422. vers. alia ad materiam. fol. 353.* quod donans possit reuocare donationem est validum, *qu. 39. num. 486. fol. 361.* est validum, ut de bonis donatis possit libere donare, & an sit validum, quod plus vni quam alteri dare possit, vel non, *qu. 39. num. 493. fol. 362.* appositum in donatione, quod donatio non possit reuocari in causa ingratitudinis, *qu. 39. num. 558. vers. quod non valeat pactum fol. 372.* in donatione appositum, quod non possit reuocari propter ingratitudinem est nullum, *qu. 39. num. 560 fol. 372.* appositum in venditione, siue alienatione feudi, vel officii de non reuocando in vigore constitutionis diuæ memoriæ, an valeat, *quæst. 39. num. 659. 668. fol. 385.* factum per contrahentes super feudo sine assensu, ut casu quo venditio reuocaretur, fructus præcepti per emptorem à feudo compensarentur in interesse preii, an valeat, *qu. 39. num. 689. 690. cum seqq. fol. 390.* nudum de iure civili, an producat actionem, maxime fauore alimentorum, nec dicitur pactum nudum, quando aliquid promittitur sub fide, *qu. 39. num. 799. fol. 397.* nudum an firmetur iuramento, & quid de iure Canonico, *quæst. 39. num. 770. ad 774. fol. 397.* quando dicatur, vel præsumatur nudum siue vestitum, & quomodo vestiatur, *qu. 39. num. 774. vers. quando fol. 397.* in contractu nouate non censetur repetitum in contractu nouato ex partium conventionione contentum, secus in modo soluendi, *qu. 40. num. 103. fol. 422.*

PAPA

& Imperator sine petitione partis principaliter, etiam non petenti restitutionem concedere potest, *qu. 38. num. 452. vers. Papa fol. 293.*

PATER

an possit petere restitutionem pro filio, *qu. 38. num. 452. fol. 293.* famil. agens pro interesse filii habet restitutionem in integrum, & illam petere potest, etiam inuito filio, *qu. 38. num. 454. 455. fol. 293.* potest pacisci de hereditate filii, *quæst. 39. num. 260. 261. fol. 332.* promittens filio in capitulis matrimonialibus illum instituere heredem in totam hereditatem, non tenetur obseruare promissionem, *qu. 39. num. 262. fol. 332.* an possit renunciari reuocationi donationis, ex causa filiorum superuenientiam, *quæst. 39. num. 609. ad 614. fol. 378.* non potest dicere de inofficiosa donatione, *quæst. 39. num. 617. vers. verum patri fol. 381.*

PAUPER

restituatur in integrum, & an restituatur aduersus præscriptionem, & quando, *qu. 38. num. 431. vers. pauperes, vers. sic compertis fol. 286.*

PAUPER TAS

non facit competere restitutionem aduersus lapsum quadriennii, *quæst. 38. num. 495. fol. 300.*

PENSIO

iusta quæ sit in locautionibus & conductionibus, *quæst. 37. vers. in locautionibus fol. 112.*

PERICVLUM

ante purificationem conditionem spectat ad venditorem, *qu. 39. num. 107. fol. 317.* quando spectat ad emptorem, *ibid. num. 106. fol. 317.* rei venditæ ante traditionem ad quæ spectet, *quæst. 39. num. 805. fol. 401.* rei fiscalis venditæ post extinctionem candelæ, vel virgam deusculatam, an pertineat ad Regiam Curiam, vel ad emptorem siue oblatorem, *quæst. 39. num. 908. ad 913. fol. 409.*

PERITI

in arte in faciendo appretio tales esse debent, & non ut testes, quorum requirantur ad faciendam æstimationem duo, vel plures, & quando sufficit vnus, quid in Ciuitate debent esse saltem triginta annorum, vbi duo sunt electi non potest vnus sine alio facere, an debeant deponere cum iuramento. debent citare partes ad interessendum certa die, & hora in loco, vbi res appretianda est, alias actus est nullus. debent habere salarium, ipsis magis creditur, quam testibus. dicunt res tanti reditus in tali loco communiter tanti valet, debent obseruare tempore contractus tamen paulo ante, & paulo post, *quæst. 37. vers. valor rei potest probari cum sequentibus. fol. 116.* ipsis siatur, quamuis non reddent rationem sed si referant, quid iuris, non est standum illorum. relationi sunt eligendi per iudicem sed possunt à partibus recusari, imo possunt eligi à partibus nisi essent in loco, & si prærenditur læsio assumuntur peritiores pro reuisione, *ibid. vers. status peritis cum sequentibus fol. 117.* relationi iurato standum est, & iuxta illorum votum quamuis partes contradicant debet iudex sententiam ferre, *ibid. vers. peritorum relationi, fol. 117.* possunt æstimare solum, quæ eorum oculi subiiciuntur non vero de præterito, discordantes circa æsti-

novationem alicuius rei possunt reduci ad concordiam per coacervationem, & calculationem omnium summarum simul eligendo, poltea medium, tertiam, vel quartam partem, *qn. 37. num. 390. vers. petiti, & vers. petiti discordantes fol. 118.* dicuntur electi à paribus, si illa citata non eligant sed eligant iudices. ipsis discordantibus eligitur tertius, qui non teneatur ad habere vni ex illis, tertius debet certiorari de relationibus factis per alios peritos verum possunt post electionem tertii, se concordare, & valeat illorum relatio spreto iudicio tertii, *qn. 37. num. 533. vers. dicuntur enim sequentibus, fol. 119. an possint mutare relationem, ibid. vers. petiti an possint fol. 119.*

PERSONÆ

miserabiles quænam sunt, & an resiliantur, *qn. 38. num. 399. vers. miserabiles personæ fol. 274.*

PECVNIA

non subhastatur sed ad iudicatur creditori, etiā in terminis statuti requirentis subhastationem, in bonis debitoris, *qn. 37. num. 551. fol. 130.* probari debet fuisse veram inuilitatem minoris, vel Ecclesiæ ad hoc ut restituatur in rescissione contractus ex capite nullitatis, *qn. 37. num. 576. fol. 134.*

PENA

resolutionis adiecta, supponit actum iam perfectum, *qn. 37. num. 313. fol. 83.* promissa in translatione an solui debeat, quod acceptum, vel res fuerit restituta, nisi lite finita, & decisa, *quæst. 37. num. 592. fol. 136.* secunda in penalibus non nouat, sed censetur appositæ ad maius robur, & diuersa in penalibus non arguit nouationem, & quando *qn. 40. num. 24. 25. 26. fol. 416.*

PENITENTIA

an & quando habeat locum in contractibus innominatis originatis ad contractus nominatos, *q. 39. n. 788. 789. 790. fol. 399.* an habeat locum in contractibus innominatis secundum iura ciuilia, *q. 39. num. 793. fol. 400.* & quid de iure canonico *quæst. 39. num. 794. fol. 400.* à quo excutatur, facit quod ille reddat alteram partem ab omni damno immunem, *q. 39. n. 796. vers. & penitens fol. 400.* an habeat locum in contractu locationis, & conductionis *qn. 39. n. 806. vers. contractus locationis fol. 401.* an habeat locum in transactione, *qn. 39. num. 808. ad 812. fol. 401.*

PIGNVS

an videatur nouatum si in prima obligatione nouata expresse repetitum fuit, *qn. 40. n. 36. fol. 417.*

POSSESSIO

ex contractu nullo, ex defectu consensus non transfertur, *quæst. 36. num. 23. fol. 18.* licet transferatur ex actu nullo, & inualido contractu maxime, quando nullitas prouenit, ex defectu solemnitarum, & non ex defectu consensus, tamen si sit per actum fictum non transfertur, *qn. 36. num. 263. ad 265. f. 22.* quæ acquiritur per emptionem facta pro persona nominanda si non fuerit facta ratificatio, mortuo emente non transit ad illius heredem absque noua apprehensione, *qn. 37. sub n. 193. vers. & si dicta ratificatio fol. 80. & do-*

minium in secundum donarium non transfertur absque traditione, *q. 39. n. 461. fol. 359.*

POSSESSOR

honorum Principis, potest de facto priuari sed in Regno nostro fallit, *qn. 39. num. 303. vers. & possessor ad n. 359. fol. 337.*

POSTHVMVS

Vide, *q. 38. n. 362. fol. 258.*

POSTLIMINIUM

conceditur tam nato, quam concepto apud hostes, si reuertatur cum viro, quæ parente, quia si cum patre, vel matre tantum, postliminium non haberet, & non restituitur in integrum, *qn. 38. num. 480. vers. postliminium fol. 298.* debet habere infra quadriennium restitutionis, & illo elapso non competit, quando secus, *quæst. 38. num. 480. vers. infra quadriennium, fol. 298.*

POTESTAS

nominandi ad officium cedi, & transmitti potest & quando, *qn. 36. n. 379. vers. potestas fol. 347.*

PRÆCARIVM

adlibitum potest reuocari, etiam absque causa, maxime si intercedit aliquod temporis spatium, & interuallum, *qn. 39. n. 38. fol. 309.*

PRÆSCRIPTIO

quando non interumpitur, *q. 36. num. 249. fol. 21.* nullitatis contractus quando possit dari, & currat, *qn. 36. num. 277. fol. 23.* licet currat contra ignorantem ius suum, vel factum, ex quo illud peruenit ignorantem, tamen restitutio ei competit ex generali clausula si qua mihi, *qn. 38. n. 358. vers. sic præscriptio, fol. 257.* competit contra heredem, *qn. 38. n. 358. vers. ita præscriptio fol. 257.* non currat contra prodigum, *qn. 38. num. 416. fol. 282.* in multis casibus non currat contra impeditum, & an currat pauperi, *qn. 38. num. 431. vers. multi casus vers. sic competit fol. 286.* non currat contra heredem, *qn. 38. num. 433. vers. sic præscriptio, fol. 287.* an currat contra ignorantem, *ibid. vers. & quatenus, fol. 287.* an currat aduersus rem militis vel eius uxoris, *qn. 38. num. 447. vers. milite absente, fol. 291.*

PRÆLATIO

quando detur primo licitatori, accepta noua, oblatione porrecta per secundum licitatorem, post captam possessionem, etiam in venditione rei fiscalis, *q. 37. n. 539. fol. 124.* in quibus casibus competit in locatione primo conductori, & eius heredi etiam in locatione prediorum fiscalium castrorum, municipum, & quando competit scolari, vel magistro, ecclesiæ, & locis pijs, pauperibus, & alijs miserabilibus personis, *qn. 38. num. 202. fol. 209.* infra quantum tempus peti debet ab vniuersitatibus in earum venditione, & an eis competat, *qn. 38. num. 401. vers. sed ante vers. sed detenta, fol. 280.* competit primo oblatori contra secundum, *qn. 36. num. 916. fol. 410.* an competat agnato in venditione subhasta, vel agentii iure congrui, *qn. 39. num. 917. fol. 410.* in venditione competit habenti ius in re, pura directo domino, vel habenti ius congrui, *quæst. 39. num. 939. 940. fol. 411.*

PRÆ-

PRÆLATVS

Ecclesiæ ex se absque consensu capituli, vel alia solemnitate res Ecclesiæ locare potest ad modicum tempus, scilicet per triennium, *qu. 39. num. 219. vers. tenendo fol. 328.* aut rector teneatur stare locationi de rebus beneficij, & quæ ad ipsum pertinent, *qu. 36. num. 216. vers. secunda inspectio, fol. 328.*

PRÆTIVM

in venditione ædificij prætiosi, quod non reddit fructus æquales pecunijs expensis in constructione, si ædificium vendatur non voluntarie, sed necessitate, quod sit attendendum, *qu. 37. num. 216. vers. sed difficultas, fol. 112.* rei non debet attendi tempus calamitosum, belli, & penuriosum, & vilescit prætium per abundantiam, *qu. 37. num. 50. vers. prætia, fol. 113.* rei triplex est, *qu. 37. num. 51. vers. prætia rerum fol. 115.* augetur ex affectione *ibid. vers. valor domus, fol. 115.* iustum quomodo probetur, *qu. 37. num. 52. vers. alia fol. 119.* rerum quid habet, & quod duplex sit *vers. prætia rerum fol. 120.* iustum, si periti sint discordantes, una cum iudice in prætio per ipsos factio tunc iudex coaccruiis omnibus appretiis, & summis tertiam partem illorum accipit, & illa est iustum prætium, *qu. 37. num. 33. vers. & si tabularius fol. 120.* iustum quanti res solet comparari, vel vel quanti vendi potest, *qu. 37. vers. prætium iustum fol. 121.* quomodo probetur. *ibid. vers. valor quomodo probetur, & prætium fol. 121.* in venditione ædificij prætiosi, quod non reddit fructus æquales pecunijs expensis in consumptione si ædificium vendatur non voluntarie, sed necessitate, quod debeat attendi, *qu. 37. num. 533. vers. sed difficultas, fol. 112.* una cum usuris an sit dandum à petente rescissionem dationis insolutum ex capite nullitatis antequam agat, vel sufficiat præstare postquam fuerit à parte peritum, *quest. 37. sub num. 560. vers. sic petens cum vers. sed difficultas fol. 132.* quando est verum in utilitatem minoris, tunc debet restitui sed non facit ut sustineatur alienatio nulliter facta, *qu. 37. num. 584. fol. 135.*

PRINCEPS

Sanans defectum solemnitatum statuti, non sanatur, nec tollit restitutionem competentem minori propter læsionem, *qu. 38. num. 306. vers. verum Princeps, fol. 236.* non recognoscens superiorem concedit restitutionem in integrum, & quando, *quest. 38. num. 320. vers. verum Papa fol. 240.* habet de bonis publicis, non privatis restitutionem, & habet duo patrimonium, sicut Rex aliud privatum aliud publicum, & regale seu fiscale, sed hodie non habet patrimonium distincta & habent eadem privilegia quibus fiscus seu publicum erarium, sed adest differentia inter dicta patrimonium circa alienationem, & si ledatur, & læsio sit in damnum Reip. vel sui status restituunt, & quando non, *q. 38. n. 356. fol. 255.* minor habet restitutionem, & privilegia minorum, *qu. 38. num. 352. fol. 356.* pupillus, vel minor potest contrahere, & bona sua obligare sine decreto,

& iuris solemnitatibus, *q. 38. n. 374. vers. pupillus princeps, fol. 262.* Rex Imperator exeunt a potestate Curatorum anno 14. & administrant, quoad simplicem iurisdictionem, secus ad Regni administrationem, *quest. 38. num. 379. vers. Princeps & Rex fol. 265.* siue rex suscipiens balia-tum, teneatur facere inventarium, & reddere computa administrationis, vel quod de cautio-nem introituum unius anni, & quolibet anno reddat computa, *qu. 38. n. 394. vers. balia fol. 271.* an restituatur aduersus temporis lapsum, vel aduersus inventarium non confectum, vel ad poenalia, vel ob delictum enorme. *q. 36. n. 445. vers. secus & Princeps cum vers. sequentibus fol. 289.* differt à fisco, & ligatur legibus editis à proprijs subditijs confirmatis ab ipso, multo magis si ipse imponat legem in nostro Regno, siue prorex potest vendere sine subhastationibus, *qu. 38. num. 445. vers. & licet differentia, cum vers. sequentibus fol. 290.* supremus superiorem non recognoscens etiam non potest restitutionem concedere potest, *quest. 38. num. 45. vers. supremi Principes, fol. 293.* potest revocare contractum locationis ad sui libitum prædiorum fiscalium, *qu. 39. num. 189. fol. 325.* vel rex an possit alienare sulinas ac alia corpora regalia, vel concedere per contractum, vel alio modo regalia, in præiudicium successorum, *qu. 39. num. 301. 302. fol. 336.* an possit alienationem revocare, *qu. 36. num. 305. ad 309 fol. 337.* licet non possit venire contra contractum suum, fallit in contractu facto super regalibus, *quest. 39. num. 303. ad 309. fol. 337.* ex potestate ordinaria etiam sine causa potest revocare contractum alienationis, & quando, *q. 36. n. 309. vers. & licet al. qua. fol. 337.* habet duo patrimonium unum publicum, aliud privatum, & sic potest ad libitum alienare bona, quæ pertinent ad privatum, atque ad hæredes transmittere, quamvis in principatu non succedant, secus illa, quæ pertinent ad Maiestatem, Coronam, vel Rempublicam, nec ad hæredes suos transferre, sed potest donare rem spectantem ad principatum, dummodo regnum grauius non ledatur, *qu. 39. num. 309. vers. Princeps cum vers. sequentibus fol. 338.* ex publica causa potest donationes tam à se, quam à prædecessoribus factas etiam remuneratorias siue in specie, siue per legem generalem limitare, *q. 39. num. 309. vers. Princeps ex publica fol. 338.* non potest revocare privilegium concessum non subdito, neque potest revocare privilegium concessum Ecclesiæ, *qu. 39. num. 335. vers. & Princeps fol. 344.* licet contractum cum ipso gestum revocare non possit tamen si iusta superueniat causa potest, & maxime ratione, & causa publicæ utilitatis, *qu. 39. num. 326. ad 329. fol. 341.* vel rex post domanium alicui vniuersitati, Civitati, vel terræ etiam ex pecunia, vel remuneratione servitorum concessum revocare potest restituta pecunia, *q. 39. n. 330. fol. 342.* ex iusta causa revocat contractum factum cum subdito, & debet dare illi recompensam, *qu. 39. num. 331. fol. 342.* iusta existente causa, ne dum contractum

tractum factum cum subdito reuocat sed etiam cum extero, & persona non subiecta, *q. 39. num. 332. fol. 342.* potest reuocare privilegium concessum non subdito ex causa publicæ utilitatis & rem non subditi in suo territorio existentem capere, & quando *qu. 39. n. 333. ad 335. fol. 342.* quænam corpora a sua corona separare non potest, & sic reuocat, *qu. 39. num. 337. fol. 342.* non potest contractus à se gestos cum subditis rescindere etiam de plenitudine potestatis, & quare, *qu. 39. num. 337. vers. sic ut diximus cum vers. sequentibus fol. 343.* in contractibus vitur iure communi, & ut priuatus, & efficaciter obligatur ex contractu gesto cum subdito, *qu. 39. num. 337. vers. nam Prin. ep. fol. 343.* tenetur ad obseruantiam contractus non solum vi directione, sed coactiua, *qu. 39. n. 337. vers. & ad talium, fol. 343.* potest ius immediate, quæsitum per modum iuris civilis tollere etiam sine causa ante rei traditionem, & possessionem imo de plenitudine potestatis, etiam contra ius naturale disponere contra suum, *qu. 39. num. 337. vers. verum, fol. 343.* potest etiam sine causa reuocare concessionem ante rei traditionem, & apprehensam possessionem, sed etiam post, quoad actus futuros, & potest contractus reuocare, etiam non dato ex cambio, & reuocare privilegia concessa, & quando, *qu. 39. num. 338. 339. fol. 344.* non potest præiudicare testio, quamuis motu proprio rescribat *qu. 39. num. 340. ad 342. fol. 344.* qui nominandi facultatem concessit, potest ad libitum reuocare si fuerit gratis concessa, secus si mediante pecunia, vel ob benemerita, *q. 39. num. 379. vers. Prince, s. fol. 347.*

PRIVILEGIATUS

in genere, & in specie præfertur illi qui est privilegiatus in genere tantum, *qu. 38. num. 266. vers. & priu. legiatus fol. 224.* deceptus restituitur aduersus alium privilegiatum, in iudicii litigans cum alio privilegiato habet restitutionem in integrum, cum alio privilegiato, uterque in specie de casu de quo agitur nemo habet privilegium, secus si vnus in genere, alter in specie, *qu. 38. num. 266. vers. sed priu. legiatus fol. 224.*

PRIVILEGIUM

subhastationis quid sit, *qu. 37. sub num. 543. vers. privilegium fol. 128.* vel gratia à Principe, etiam subdito gratiose concessum, quando possit reuocari, regulariter concessum per principem per viam contractus, nec debet, nec potest per Principem reuocari, dicitur transire in vim contractus, quando conceditur ob benemerita, vel ob iustam causam, vel ob factum commensuratum impletum, vel implendum ab eo cui conceditur. obicium mediante pecunia, vel ob benemerita, eatenus est irreuocabilis quatenus pecunia, vel merita habent commensurationem, & æquiualeatur concessionem, potest reuocari, quando est contra ius publicum, vel utilitatem publicam, & reuocari potest per legem generalem, *qu. 39. num. 325. fol. 340.* actionis nouaræ surgens ex legali dispositione prout cursus usuratum intelli-

gatur repetitum, *quæst. 40. num. 99. fol. 422.* primi contractus an. adsit, si in secundo sint oblata, eadem bona, quæ in primo, *qu. 40. num. 119. fol. 423.*

PROBATIO

actoris non impeditur per illam rei, *qu. 37. n. 59. fol. 41.*

PROCVRATOR

Vniuersitatis absque speciali mandato potest petere restitutionem, *qu. 38. num. 401. vers. & procurator, fol. 280.* minorum non gaudet privilegio restitutionis ex generali mandato, potest si habet hoc speciale mandatum, sed non requiritur speciale mandatum, si restitutio petatur in identer, *qu. 38. num. 419. ad 451. fol. 292.* si constituatur cum clausula, & promissione, non reuocandi potest reuocari, etiam si adsit iuramentum, *qu. 39. n. 21. ad 25. fol. 307.* quando non possit reuocari, *ibid. n. 25. fol. 307.* non potest constitui ad præsentandam certam personam in beneficio vacaturo, vel in alijs officiis vacaturis, secus quando persona sit incerta, puta concessio primi beneficii, *qu. 39. n. 238. vers. nec potest, vers. idem, fol. 331.*

PRODICALITAS

non præsumitur, sed est probanda, *qu. 38. n. 409. fol. 282.*

PRODIGVS

quis sit, habet restitutionem, & facit contractum nullum, & quando, *qu. 38. num. 403. 404. fol. 282.* naturaliter non obligatur, nec etiam in contractu vitio utroque obligatorio, quamuis utilis sit talis contractus in causa criminali potest iurare, etsi delinquat pœna ordinaria puniatur, *quæst. 38. n. 410. 411. fol. 282.* ante declarationem prodigalitatis debet citari ad videndum sibi dari curatorem, nisi sit notorie talis, & præsumitur nec citatio si interuenit decretum iudicis, *q. 39. n. 413. fol. 282.* non obstante interdictione potest sibi acquiescere, & restituitur etiam in iudicijs, *quæst. 38. num. 414. 415. fol. 282.* potest quæcumque facere ante interdictionem administrationem bonorum, & curatoris dationem, ac etiam donare, sed restituitur si reperitur læsus, *q. 38. n. 417. 418. fol. 283.* non habet restitutionem pro contractibus factis ante interdictionem, sed diuagare, *qu. 38. n. 419. 420. fol. 283.* post interdictionem administrationem non potest facere testamentum, nec in illo testis adhiberi, nec naturaliter ex contractu obligatur, nec eius fideiussor, secus si prudenter disponat, *qu. 38. num. 421. ad 428. fol. 283.* sicut non potest contrahere sic non potest quasi contrahere, *q. 38. num. 429. fol. 283.* æquiparatur pupillo, & læsus habet restitutionem in integrum sic primum, & secundum beneficium, potest contrahere matrimonium, sed non potest obligari ad arrhas antephatum, & alias donationes propter nuptias, potest obligari ex causa dotis moderatæ, & restituitur aduersus releuium non solum ob pœnâ duplicari, ac etiam aduersus damnosam hæreditatem aditam per eius curatorem, *quæst. 38. num. 430. fol. 284.* feudatarius non habet balium, sed curatorem, *quæst. 38. num. 430. vers. prodigo feudatario, fol. 284.*

PROMISSIO

minoris facta sine causa, iuramento non firmatur, *quest. 38. n. 47. fol. 189.* de vendendo non expresso pretio potest reuocari, secus si pretium sit certum, maxime si accedat stipulatio, & ambæ partes se obligent per stipulationem, vel adest iuramentum, *qu. 39. n. 75. vers. utram promissio. fol. 312.* secus si solum venditor promittat, *ibid. vers. secus si ipse. fol. 313.* de vendendo rem stabilem, cum certo expresso pretio, an & quando dicatur perfecta venditio, & an & quando possit reuocari, maxime si in ea habeat locum ius congrui competens vicino, consanguineo, vel alteri, *qu. 39. num. 82. fol. 314.* de vendendo nullum transfert dominium rei vendendæ, sed tantum ius personale, *ibid. vers. sic promissio. fol. 314.* deliberare facta de se obligando pro restitutione dotium per publicum instrumentum cum hypotheca bonorum cum iuramento, habetur pro reali, & pro facta, ac vera obligatione, *qu. 39. num. 82. vers. licet alias. fol. 314.* de renunciando pro renunciatione habetur, maxime quando adest iuramentum, *qu. 39. num. 82. vers. sic promissio de renunciando. fol. 314.* tacta sub fide, & verbo Principis, aut nobilis videtur æquipollere iuramento, quo ad vim, & robur contractus, licet non sic ad effectum periurij, intellige, *qu. 39. num. 82. vers. verum promissio. fol. 314.* expressa facta à venditore de re libera, magis ligat quam tacita, *qu. 39. num. 217. fol. 320.* facta à patre filio in capitulis matrimonialibus illum instituere heredem in totam hæreditatem an valeat, *qu. 39. num. 262. fol. 332.* facta in capitulis matrimonialibus à patre filio tempore suæ mortis relinquere tot bona quæ reddant mille, an dicatur donatio, & possit reuocari, *qu. 39. num. 431. vers. si pater. fol. 354.* de non renouando apposta in donatione causa mortis intelligitur, nisi donatorem poeniteat, *quest. 39. num. 524. fol. 368.* donandi an sit donatio, vel habeat vim donationis, *qu. 39. n. 524. vers. promissio donandi. fol. 368.* de non dādo feudum, stat etiam dispositioni constitutionis Regni diuæ memoriæ, *qu. 39. num. 668. fol. 387.*

PROMITTENS

ratificare pro minore, si minor habet restitutionem in integrum non tenetur, *qu. 36. num. 195. fol. 17.* de rato alicuius, si ille ratificat, sed nulliter non dicitur ratificare, & sic non adimpleuit præmissa, *qu. 36. n. 154. fol. 22.* non contrahere quādo non teneatur, *qu. 36. num. 266. ad 273. fol. 22.* facere contractum in quo sola voluntas contrahentium sufficit obligatur, ut ex contractu facto, *quest. 39. n. 82. vers. nam promittens. fol. 314.* recipiens pretium post promissionem de vendendo, non licet resiliere, & potest cogi ad rem tradendam, & capere tenutam rei, nec liberatur soluendo interesse, dummodo tempore solutionis pretij possederit, & sic habuerit facultatem rei tradendæ, secus si nō possederit, & quid, quādo fuerit perita prælatio pro iure congrui à vicino, vel consanguineo, *qu. 39. n. 82. vers. verum si emptor. fol. 314.*

PROXIMVS

infanti quis sit, *qu. 38. n. 365. vers. sic etiam. fol. 258.*

infanti nō potest societatem contrahere, *qu. 38. n. 365. vers. infanti proximus. fol. 259.* pubertati societatem contrahere non potest, *qu. 38. n. 374. vers. pubertati proximus. fol. 261.* pubertati dicitur secundum communem opinionem, in maribus ab anno decimo cum dimidio completo, vsque ad annum 14. in feminis ab anno nono cum dimidio completo, vsque ad annum 12. vel secundum alios arbitrio iudicis, *qu. 38. n. 379. vers. proximus pubert. fol. 266.*

PVBES

si non habet curatorem, obligatur ciuilitur, & naturaliter, secus si cum habeat non potest alienare bona stabilia sine magna æris alieni necessitate, & debet alienare, primo mobilia, & nomina debitorum. iuramento obligatur quamuis habeat curatorem, *qu. 38. num. 378. fol. 263.*

PVBERTAS

quomodo æstimatur, *qu. 38. num. 372. vers. pubertas. fol. 264.*

PVPILLVS

restituatur, & cum differentia à pubere, *qu. 38. n. 366. fol. 259.* pubertati proximus ex suo contractu, naturali obligatur, & cum iuramento etiam ciuilitur obligatur, & pro illo potest conueniri, *quest. 38. num. 368. fol. 259.* non tenetur ultra vires hæreditarias ex contractu facto per tutorem nomine eius pro soluendis debitis hæreditarijs, *qu. 38. num. 368. vers. pupillus. fol. 259.* non potest ludere, etsi ludat, & perdat restituatur etsi ipse vincat debet restituere, *qu. 38. num. 372. vers. pupillus. fol. 260.* contrahens sine tutore naturaliter obligatur, non obligatur per iuramentum maior septennio, licet minor vndecim annis, & sic proximus infantie non pubertati, potest sibi alios obligare, & sibi acquirere etiam sine tutore, & se ipsum ad aliorum fauorem minimè obligari potest sine tutoris autoritate contrahendo, nec ciuilitur, neque naturaliter obligatur, & quando si aliquid vendiderit sine tutoris autoritate, non tenetur emptori fidem seruare, si velit rem suam recuperare non debet pretium lucrari quatenus est factus locupletior, & si emerit nō potest rem consequi, nisi soluto pretio, *qu. 38. n. 279. fol. 260.* non præsumitur tacitam societatem cum fratribus contrahere, imò nec eam expressè inire potest cum suo tutore societatem, *qu. 38. n. 274. vers. pupillus non præsumitur. fol. 260.* non potest contrahere cum tutore ipso authore, etiam in præsentia amicorum, & iudicis, nisi ex magna causa, vel nisi alio tutore autorizante, non tenetur dotare matrem, nec stare locationi factæ per tutorem, nisi per dolum, vel fraudem locasset viiori pretio, siue in longius tempus. obligatur ex contractu tutoris, & conueniri potest, & è contra ex contractu tutoris habet viilem actionem, etiam sine cessione. liberans vnum ex tutoribus repellitur ab alijs exceptione cedendarum, nisi essemus in tutore doloso, agens cum vno ex tutoribus, vel transigens, sibi non præiudicat quoad alios, proximus pubertati societatem contrahere non potest, solus absque tutore non potest in-

mora

mora constitui. heres institutus sub conditione, si illam non adimplet ipso iure efficitur hæres, ei non currit tempus petendi prælatio, et si careat tutore an possit adire hæreditatem. cum auctoritate iudicis potest adire hæreditatem cum auctoritate curatoris in opulenta hereditate, alias restituitur. solus absque tutore potest suum debitorem in mora constitui, dummodo sit maior, infante sine auctoritate tutoris, nec potest mutuo dare, nec accipere, & ex consumptione pecuniæ mutuum reconciliatur, qui infans non est apud consilium tutore auctore manumittere potest, maior infante, & septem annis. debet contrahere cum auctoritate tutoris, aut curatoris, secus quoad contractus lucrosos. potest se obligare pro exolvenda prima obligatione. non obligatur pro dote, sed maior 14. annis absque vlla solemnitate pro restitutione dotis receptæ potest obligari dum in eadem ætate potest nubere, *qu. 38. nu. 374. vers. pupillus non potest contrahere cum sequentibus, fol. 261.* pubertati proximus societatem contrahere non potest differt, & quis sit infantie proximus, & pubertati proximus, *qu. 38. nu. 374. vers. pubertati proximus, fol. 261.* est ille, qui masculus à septimo anno usque ad decimum quartum, foemina à septimo usque ad duodecimum pubertati proximus est ante annū 14. in masculo in foemina 12. annum. quæ per se sine tutore gerere possit potest prorogare iurisdictionem maior septennio, si præsentet ad beneficia præualeat illi tutoris consentiendo matri matrimonio sibi præiudicat. tenetur ex contractu tanquam à tutore facto, vel impuber in masculo intelligitur ab anno 7. ad 14. in foemina ab anno 7. ad 12. dicitur doli capax ab anno 10. cum dimidio expleto. ad hoc, ut obligetur iuramento cum auctoritate tutoris potest contrahere, & personaliter se obligare siue verba concipiantur in personam pupilli, siue in personam tutoris, & quando potest naturaliter obligari. sine tutore, contrahit obligationes quæ à lege ipsa sunt indutæ. sine tutoris auctoritate obligatur ex deposito. pubertati proximus, si cum auctoritate totis contrahat civiliter, & naturaliter obligatur, & quando. qui potest indemnitate consequi à tutore non debet in integrum restitui, nisi in subsidium. habet electionem agendi, quando intercesserit culpa tutoris in venditione, an teneatur de evictione, & dolo tutoris. qualiter possit eligere domicilium in aliquo loco sine tutoris auctoritate. Princeps, & minor potest contrahere, & bona sua obligare sine decreto, & iuris solemnitatibus, *qu. 38. n. 374. vers. pupillus est ille cura sequentibus, fol. 261.* aduersus hæreditatem sibi damnosam aditam per tutorem post perfectam ætatem infra quadriennium potest petere restitutionem, aduersus aditionem hæreditatis etiam si esset minorum 40. & quando, *qu. 38. nu. 477. fol. 298.* in venditione suæ rei facta non seruatis solemnitatibus vendicat rem, etiam non restituto pretio, & recuperat fructus contra tutorem, & quando, & an possit recedere à venditione, *q. 39. n. 112. 113. fol. 318.*

PVRGATIO

mora, vel restitutio in integrum datur aduersus non implementum ad euuandam resolutionem, & quando non, *qu. 37. nu. 177. 178. fol. 69.* quando non datur, nec etiam per viam restitutionis in integrum fauore minoris, *qu. 37. num. 225. fol. 73.* moræ multis casibus non datur etiam de æquitate canonica, *qu. 37. nu. 231. ad 241. fol. 74.* quando possit purgari, *qu. 37. num. 242. fol. 76.* moræ à debitore ob non solutionem tertiarum, vel ab emphyteuta ob non solutionem canonis factis pluribus præceptis per iudicem an possit fieri, *qu. 37. sub n. 315. vers. sed mora, fol. 85.* moræ infra quantum tempus potest fieri, *qu. 37. sub n. 315. vers. sed infra quantum tempus, fol. 81.* limita, *ibid. à p. 316. ad 333. fol. 86.*

QUADRIENNIVM

competens minoribus post maiorem ætatem ad petendam restitutionem in integrum, incipit currere à die scientiæ, *qu. 38. num. 472. fol. 297.* & quando non, *ibid. n. 476. fol. 297.* quod competit minori facto maiore, competit nō intra tempus quo læsus est, sed si habeat quis annum ex statuto ad petendum retractum, & non petijt effecto maiore, habet annum tantum, *qu. 38. nu. 476. vers. quadriennium, fol. 298.* non currit hæreditate iacente, nisi adsit curator, *qu. 38. num. 478. fol. 298.* quando non currat minori facto maiore, *qu. 38. num. 479. fol. 298.* si incipit currere cum minore defuncto continuatur in hæreditatem inuentam, *q. 38. n. 480. f. 298.* intentari debet per viam exceptionis. hoc ad petendam restitutionem non competit illi qui veniam ætatis impetrauit, *qu. 38. n. 481. vers. & debet, vers. quadriennium, fol. 298.* à quo tempore currat, si impetratur venia ætatis. à quo die comperat Ciuitati, competit minori post 25. annum aduersus Ecclesiam, vel Ciuitatem à die contractus, seu læsionis, non conceditur ipso elapso per viam restitutionis non currit viuentis Prælato, an incipiat currere si minor moriatur in pupillari ætate à die aditæ hæreditatis, nō labitur in venditionibus iudicialibus, si adsit læsio, datur reipublicæ, & quando, *qu. 38. vers. à quo tempore cura vers. sequentibus, fol. 299.* est vtile, & ipso elapso stante enormissima læsione competit restitutio, *qu. 38. num. 482. ad 484. fol. 299.* quod datur minoribus pro gestis in minore ætate incipit tantum post completam maiorem ætatem de iure communi ann. 25. *qu. 38. nu. 485. fol. 299.* incipit currere in sententijs à die præsentæ læsionis, *qu. 38. n. 486. fol. 300.* competit dummodo non approbauerit expressis verbis gesta in minori ætate, *q. 38. num. 494. fol. 300.* in quibus alijs casibus non conceditur, *ibid.*

QUALITATES

omnes existentes in actu nouato ad fauorem, creditoris censentur inesse, & repetiæ in actu nouante ad fauorem eiusdem, *quæst. 40. num. 123. fol. 423.*

QVÆRELA

remedij rescissorij potest proponi à principali, vel ab eius hærede, nec potest cedi, *qu. 37. nu. 141. fol.*

fol. 57. extrajudicialis, & conquestus factus extol-
lit tacitam ratificationem, *quæst.* 38. *num.* 115.
fol. 196.

QUIETATIO

cum transfusione credui, in aliam speciem, an
novationem importat, *quæst.* 40. *num.* 41. ad 43.
fol. 418.

QVIS

an præsumatur minor, vel maior, an ex aspectu
probetur, debet concludenter probari ad effe-
ctum veniendi contra instrumentum, *qu.* 38. *num.*
30. *vers. an quis præsumatur* fol. 183.

QVOD

est nullum, nullum præstat impedimentum, *qu.*
36. *num.* 134. 135. ad 142. & *ad num.* 209. ad 282.
fol. 12. limitatur sub *num.* 138. 139. fol. 12. est nul-
lum, nihil est, nec parit obsignationem, *qu.* 36.
num. 209 fol. 18. est nullum rescindi non potest,
quæst. 36. *n.* 214. fol. 18. nec datur restitutio, *ibid.*
est nullum, & non factum parificatur, *q.* 36. *num.*
215. fol. 18. est nullum ex novatione extinguere non
potest, nec actus nomen meretur, *qu.* 36. *num.* 217
218. fol. 19. est nullum ab initio, an & quando
possit tractu temporis, vel consensu sine alio iu-
re superueniente convalidari, vel non, quando
nulliter gesta possint confirmari, *qu.* 36. *num.* 239,
fol. 20.

RATIFICANS

dicitur facere actum, neq; potest postea contra-
uenire, *qu.* 36. *num.* 191. 192. fol. 17. actum ab alio
factum suo nomine dicitur ipsum fecisse maxi-
me gestum eius nomine, *ibidem num.* 193. 194.
fol. 17.

RATIFICATIO

facta quando valider actum nullum, vel inuali-
dum, *qu.* 36. *num.* 143. 144. ad 208. fol. 12. non po-
test fieri super eo, quod est nullum, *qu.* 36. *num.*
141. ad 143. fol. 12. potest fieri facto, & verbis,
ibid. num. 144. ut possit valere saltem in vim novi
pacti, quando actus erat nullus debet esse ex cer-
ta scientia cum omnibus qualitatibus, tam de iu-
re, quam de facto, *qu.* 36. *num.* 146 fol. 13. actus gesti
contra formam iuris, & statutorum, non admit-
titur, maxime si statutum præsumit dolum, *ibid.*
num. 146. 147. fol. 13. tacita in minore non iuvat
nisi probetur scientia nullitatis, *qu.* 36. *num.* 148.
149. fol. 13. actus nulli inducitur ex perceptione
fructuum in partibus præiudicialibus, & requi-
ritur certa scientia, quoad partes præiudiciales
q. 36. *num.* 151. fol. 14. inducitur per petitionem,
preiudicium, vel sequestrationem, quando habuit effe-
ctum, & non fuit impedita facto aduersarii, *ibid.*
num. 152. donationis per minorem factæ, vel alte-
rius contractus, inducitur extracurritate per
quingennium, post quam maior factus fuit, *ibid.*
num. 153. post 25. annum tollit beneficium resti-
tutionis si contractus fuit validus, sed subiectus
restitutioni, *qu.* 36. *num.* 157. ad 159. fol. 14. expres-
sa non nocet minori, facto maiori, nisi concurrat
expresca scientia nullitatis, *ibid. num.* 160. fol. 14.
contractus nulli non censetur facta, nisi appa-
reat instrumentum ratificatum, fuisse lectum,

quæst. 36. *num.* 161. f. 14. non præsumitur ex let-
tura scripturæ, sed probari debet, *q.* 36. *num.* 164.
fol. 15. actus nulli generaliter non fit, nisi cum
scientia clara actus nulli, *qu.* 36. *num.* 165. fol. 15.
fit tribus modis, *qu.* 36. *num.* 179. ad 181. fol. 16.
ex facto idem operatur, ac expressa, & quid in
minore, *quæst.* 36. *num.* 182. 183. fol. 16. quando non
inducitur, vel e contra, *ibid. num.* 184. fol. 17. non
continet plulquam actus confirmatus, & non
præsumitur, nisi pro etate, sed sufficit omnis mo-
dica præsumptio ad eam tollendam, *q.* 36. *num.*
185. 186. fol. 17. facta per minorem, qui minor
contraxit, & adhuc minor ratificat debet fieri,
cum solemnitatibus requisitis ad confectionem,
actus, *qu.* 36. *num.* 187. & quando non, *ibid. num.*
num. 188. fol. 17. contra durante minori ætate non
potest induci, *qu.* 36. *num.* 189. fol. 17. minoris fa-
cta cum auctoritate iudicis non valet, quando
non interuenit causæ cognitio, & decretum,
præcipiente interponitur, *qu.* 36. *num.* 190. fol.
17. non retrahitur in præiudicium tertij, cui
ius fuit quæsitum, sed præiudicat tantum ipsi ra-
tificanti, *qu.* 37. *num.* 196. fol. 17. actus tunc est ad-
mittenda quando fit, tempore quo res ipsa geri
potest ab ipso ratum habente, secus in præiudi-
cium ratificantis, *qu.* 36. *num.* 199. 200. fol. 17. Con-
tractus nulli non obstat si nullitas ex alio sepa-
rato contractu resulet, *quæst.* 36. *num.* 202. fol. 17.
Contractus dolosi, & ex excursu temporis, an, &
quando inducatur, *qu.* 36. *num.* 203. fol. 18. non po-
test fieri super ijs quas a iure sunt prohibita, *qu.*
36. *num.* 204. *amplius num.* 205. ad 208. fol. 18. resolu-
tans per exactionem quantarum in contractu
contentarum non excludit nullitatem contra-
ctus ob enormissimam læsionem, & sic rescin-
ditur contractus, secus si adsit enormis læsio, *qu.*
37. sub *num.* 48. *vers. sic ratificatio* fol. 39. in emptio-
ne facta pro persona nominanda, est necessaria
aliasius remanet pœnes nominantem, *qu.* 37. *num.*
272. fol. 78. actus tollit beneficium restitutionis
in integrum, & tollit merum, fraudem, & erro-
rem, & valet si sit facta a maiore sciente læsio-
nem, aut nullitatem alias non valet, *qu.* 38. *num.* 96.
97. fol. 193. an censetur facta in contractu cum
dolo, *quæst.* 38. *num.* 98. 99. fol. 194. minoris debet
fieri cum iisdem solemnitatibus, quibus debet
fieri contractus, *quæst.* 38. *num.* 100. fol. 194. ut in-
ducatur in actu nullo quæ requirantur, *quæst.* 38
num. 112. 113. fol. 196. tacita tollitur per extra-
iudicalem quærelam, & conquestus factus, *qu.*
38. *num.* 115. fol. 196.

REVOCATIO

feudi facta a privato per superuenientiam filio-
rum reuocatur, *quæst.* 39. *num.* 613. *vers. sic etiam*
fol. 379.

REGALIA

& alia corpora, an possint per Regem, vel Prin-
cipem alienari, & concessa, an possint reuocari
ex vicio nullitatis, & concessa debent concedi
non ad præces, sed ad Principis motum,
quæst. 39. *num.* 301. 309. *vers. & nulla difficultas cum*
vers. seqq. fol. 336. 337. non veniunt in gene-
rali...

rali concessione; & quæ sint, *quæst. 39. num. 309. vers. regalia, vers. quæ sint fol. 338.* à Rege an possint concedi in præiudicium successorum, *quæst. 39. num. 203. fol. 336.*

RELATIO

peritorum non transit in rem iudicam, donec fuerit per sententiam confirmata, *qu. 37. versic. sed quando fol. 118.* appretiatorum debet fieri in forma specifica, & probanti alias est nulla, *quæst. 37. vers. verum fol. 118.* peritorum si sit erronea non tenetur illam sequi, est nulla si periti excesserunt fines mandati, vel deputationis, *qu. 37. vers. verum si Index, vers. si periti fol. 119.* tertij periti si ab utroque discordet, an exequi possit, & quid sit faciendum, *qu. 37. vers. an exequi possit fol. 119.*

REMEDIVM

lætionis vigore, l. 2. C. de rescind. vendit. quibus competit, *qu. 37. num. 13. fol. 32.* supplendi iustum pretium non datur in permutatione, quia competit venditori, & emptori, *q. 37. sub n. 14. 15. fol. 32.* lætionis ultra dimidium quando, & quibus competat, vel non, *qu. 37. num. 17. ad 23. fol. 33.* lætionis si adsit in vna ex pluribus rebus venditis an habeat locum, *qu. 37. num. 44. fol. 36. l. 2. C. de rescind. vendit. an habeat locum in diuisione in æstimatione bonorum dotalium, in emptione fructuum, in affectu Gabellarum, in donatione, contra alienantem, non contra consensientem alienationi, competit non solum venditoribus, sed eorum creditoribus, si non possunt satisfieri super aliis bonis debitoris, quo casu sit restitutio sine fructibus, qu. 37. num. 52. ad 56. fol. 37.* nullitatis datur in diuisione si adsit enormissima lætio, *qu. 37. sub num. 52. vers. in diuisione fol. 37.* l. 2. C. de rescind. vendit. an comperat alienanti post perfectam venditionem fundi in quo reperitur thesaurus, *quæst. 37. sub num. 57. vers. ex quo supra fol. 39. l. 2. ff. locati, l. p. C. eod. habet locum in locatione, qu. 37. sub num. 71. vers. sicut in vendit. fol. 44. l. 2. C. de rescind. vend. an detur contra tertium possessorem, q. 37. num. 82. fol. 46. l. 2. C. de rescind. vendit. infra quod tempus potest interitari, *qu. 37. n. 84. 97. fol. 47. 51.* & habet locum contra tertium, *ibid.* rescissori non potest cedi cum sit personale, *qu. 37. sub num. 141. vers. non potest. fol. 57.* ordinarium nullitatis admissum, denegatur extraordinarium restitutionis, *quæst. 38. num. 499. ad 510. fol. 301.**

RENVNCIATIO

legi habenti clausulam annullatiuam non potest fieri, *qu. 36. num. 115. 116. fol. 10.* beneficii nulliter facta idem operatur, ac si facta non fuisset, *qu. 36. num. 251. fol. 21.* lætionis enormissimæ, an valeat, *qu. 37. num. 42. 43. fol. 36.* facta à Monaco in Religione incapaci resoluitur si ad capacem reuertatur ex dispensatione Pontificis, *q. 37. sub num. 181. vers. resoluitur fol. 69.* facta à sorore ad beneficium fratris, hæredum, & successorum debet intelligi pro illis hæredibus ad quorum fauorem disponat, ideo illis deficientibus resoluitur, *qu. 37. sub num. 205. vers. sic renunciatio fol. 72.* filix ad

Tom. I. 2.

fauorem patris existentibus fratribus, illis mortuis non nocet filix renuncianti, *qu. 37. sub num. 205. vers. & casu quo fol. 72. l. si vnquam, C. de reuocand. donat. quid operetur, q. 37. num. 219. fol. 73.* subhastationi non potest fieri, etiam cum iuramento, *q. 37. n. 543. fol. 128.* facta per clausulas generales appellationi, reclamationi, &c. omni legum auxilio, &c. non censetur facta restitutioni in integrum, *quæst. 38. sub num. 17. vers. renunciatio fol. 180.* facta à Monacho hæreditatis parentum, vel fratrum monasterio, an valeat etiam absque eorum consensu, *quæst. 39. num. 258. fol. 332.* facta à Monacho, vel moniali ante professionem, an, & quando possit reuocari, *qu. 39. num. 264. fol. 333.* facta à Monacho tempore professionis, quæ si sit declarata nulla, an reuocetur, *qu. 39. num. 265. fol. 333.* facta ab ingrediente Monasterium, an possit reuocari, *qu. 39. num. 265. vers. quod renunciatio fol. 333.* facta per nouitium semper reuocari potest, *qu. 39. n. 278. fol. 334.* reuocatur si irrita sit professio, & reclamauerit nouitius intra quintum annum à die professionis, & quando non reuocatur, *quæst. 39. num. 279. 280. fol. 334.* facta, causa agnationis conseruanda, substatetur, quamuis causa ingressus in Religionem deficiat, *quæst. 39. num. 281. fol. 335.* potest reuocari si fiat cum reservatione aliqua annuæ solutionis, non sequuto impedimento, *quæst. 39. num. 282. fol. 335.* facta correspectiuo modo pro dote promissa, nõ soluta dote reuocatur, & resoluitur, *q. 39. num. 283. fol. 335.* facta ob causam implendam est irreuocabilis, *qu. 39. num. 384. fol. 335.* facta non ob causam finalem ingressus in Monasterium regulare, sed ob ingressum in aliquod Monasterium in quo regularis professio non emittitur, sed solum simplex oblatio, tunc ob egressum non inuoluntarium, sed omnino irrationabiliter voluntarium non reuocatur; *qu. 39. num. 285. fol. 335.* facta per viam donationis irreuocabilis non reuocatur, *quæst. 39. num. 286. 287. fol. 335.* facta ab ingrediente Religionem non potest per Monasterium reuocari, *qu. 39. num. 288. fol. 335.* beneficii quæ fieri debet in manibus Superioris si aliter fiat, potest reuocari, idem in renunciatione officii, quæ requirit superioris licentiam, *quæst. 39. n. 325. vers. sic beneficii renunciatio fol. 341.*

RES

venalis ante deliberationem, subhastando, sit expolita, & eodem actû quod exponitur non deliberetur, alias subhastatio est nulla, *quæst. 37. num. 546. fol. 129.* non restituitur, sed pretium, si executio reuocetur extincta candela ad fauorem emptoris, *quæst. 37. num. 555. fol. 130.* si plures vendantur non vnico pretio, sed separatim sunt alienanda, *qu. 37. num. 556. fol. 130.* vna eademque non potest ceteri diuerso iure, *quæst. 37. num. 559. fol. 132.* minoris, nulliter, vel iniuste à Tutore alienata est restituenda vna cum fructibus, *qu. 38. num. 316. fol. 238.* emphyteutica alienata sine consensu Domini directi multis ex causis non cadit in commissum, *qu. 39. num. 731. ad 759. fol. 334.*

T r r

RESCIS-

RESCISSIO

proprie supponit contractum validum, sed ob lationem, vel dolum incidentem, licet improprie supponat actum nullum, q. 37. n. 4. fol. 31. quibus ex causis comperit, q. 37. n. 10. fol. 32. comperit in venditione, ex latione ultra dimidium, *quest. 37. n. 11. ad 15. fol. 32.* comperit tam si latio ultra dimidium sit modica siue magna, q. 37. n. 13. fol. 32. contractus an detur ex causa ignorantie, q. 37. sub n. 51. *vers. em. fol. 37.* contractus ob lationem ultra dimidium vigore l. 2. C. de rescind. vend. habet locum etiam in ceteris contractibus, *quest. 37. n. 52. fol. 37.* contractus sit cum omnibus heredibus, q. 37. n. 83. fol. 47. in quibus casibus non datur, q. 37. n. 87. cum sequentibus fol. 48. in quibus casibus non habet locum, q. 37. n. 137. 138. fol. 56. contractus rescissionis factae inter clericum, & laicum si res super qua erat lis remansit penes clericum fieri debet coram iudice ecclesiastico, q. 37. sub n. 148. *vers. index rescissionis fol. 58.* contractus peti potest, vel ob lationem in praetio, vel pro non adimplemento contractus ex parte contrahentis, quamvis non adsit pactum, *quest. 37. n. 164. ad 169. fol. 66.* an habeat locum in contractu venditionis, re vendita non consignata, vel agi debeat ad implementum, *quest. 37. n. 190. 191. fol. 170.* contractus annuorum introituum ob cessationem a solutione tertiarum, non conceditur statim, sed prius per plura precepta habilitatur debitor ad purgandam moram, q. 37. n. 315. fol. 84. facta contra unum ex insolidum obligatis, censetur facta contra alios, nec opus est alio iudicio rescissionis contra alios, & sic contra eum repeti potest fors una cum tertijs decursis, & ipsarum interesse ab alio correo insolidum obligato, & super eius bonis, etiam a tertio possessis, idem si fiat rescissio contra unum, ex insolidum obligatis per graduationem, contra illum formatam, *quest. 37. n. 557. fol. 131.* contracti facti, cum principali mortuo, non potest fieri cum vno herede, sed debet fieri, cum omnibus heredibus, verum si sint duo heredes, & unus est clericus, alius laicus ad eundem diversos iudices, quo ad clericum habetur contractus pro rescisso, *quest. 37. sub n. 558. vers. verum rescissio, & vers. si sint duo heredes, fol. 132.* differt a nullitate q. 37. n. 560. fol. 132. dationis insolutum si petatur, ex capite nullitatis, petens, debet debitum, cum usuris prestare, sed pretium, quando debeat prestare ante, quam actor agat etiam parte non opponente, vel sufficiat prestare pretium cum usuris, postquam fuerit a parte petiturum pretium, q. 37. sub n. 560. *vers. sic petens cum vers. difficultas, fol. 132.* resoluit contractum, ex nunc, & non habet oculos, retro nec operatur in praedictum tertij, cui ante rescissionem fuit ius quaesitum, resoluit contractum a die litis contestatae, nisi esset latio enormissima, satis ultra dimidium iusti pretij, & an debeantur fructus, q. 37. n. 561. ad 563. fol. 132. an potest proponi lite pendente, proposita nullitate,

q. 37. n. 591. fol. 131. contractus an impediatur executionem instrumenti, q. 37. sub n. 647. *vers. pendente rescissione fol. 140.* contractus ob pretium non solum non habet locum, sed agitur ad consequendum pretium, per venditorem, q. 39. n. 86. fol. 315.

RESOLVTIO

non habet locum in contractibus nominatis sed est agendum, vel ad implementum, vel ad interesse, q. 37. n. 172. fol. 68. in donatione non datur ob non implementum, sed prius intrat actio ad quanti interest, maxime, quando est perfectus contractus per rei traditionem, nisi aliter sit expresse conuentum, *ibid. n. 173. fol. 60.* nec etiam datur in donatione facta Ecclesiae, vel pio loco ob non implementum, sed agitur ad implementum, secus accedente pacto resoluuuo, *quest. 37. n. 174. fol. 60.* quando habet locum in donatione facta Ecclesiae, vel in concursu cum alia pia causa, *ibid. sub n. 174. vers. quoad donationem. vers. resoluitur, fol. 60.* posita in arbitrio, est personalis, & non allegatur per successorem, *quest. 37. n. 175. fol. 61.* quando sequatur ex cessante causa, seu praesupposito, *quest. 37. n. 179. fol. 69.* quando adest implementum ex parte auctoris, intrat absque dolo, aut culpa, secus, ubi sit ex parte post per viam modi, q. 37. n. 197. fol. 71. procedit quo ad donarium non, quo ad tertium nec per hoc bona transeunt ad donatorem, q. 37. n. 199. fol. 71. donationis in donatione onerosae, & causatiuae, q. 37. n. 208. fol. 72. contractus in venditione, quando habet locum, etiam in venditione terrae, q. 37. n. 307. ad 309 fol. 81. contractus, vel actus conuenta vigore pacti citari non potest mediante purgatione morae, quid in muliere, & minore, q. 37. n. 310. fol. 82. facta venditione rei ad certum finem, & effectum, si non sequatur habet locum, q. 37. n. 311. fol. 82. actus, aut contractus resoluitur ac si facti non fuissent *quest. 37. n. 312. fol. 82.* contractus non sit nisi declarata voluntate contrahentis, q. 37. n. 435. *vers. resolutio fol. 98.* contractus sit in casibus, quibus fieri potest, ipso, in cuius beneficium statuta est volente, & non aliter, q. 37. n. 447. fol. 99.

RESPUBLICA

habet restitutionem infra annos quatuor a die lationis, verum ob enormissimam lationem, etiam post 4. annos sicut ceteri, q. 38. n. 358. fol. 256. siue ciuitas habet restitutionem ad instar minoris, q. 38. n. 401. *vers. quod respub. fol. 281.*

RESTITVTIO

in integrum, quid sit, & unde dicatur, q. 38. n. 1. ad 4. fol. 177. in integrum an sit contractus, an distractus, an effectus eorum, & an sit actio, q. 38. n. 8. 9. fol. 178. in integrum, alia est ex iustitia, alia ex gratia, restitutio, ex iustitia alia ciuili, alia praetoria, quae duplex est alia, quae expeditur officio iudicis nobili, alia, quae actionis iure consequitur, q. 38. sub n. 14. fol. 179. debet peti, nec peti potest per viam replicationis, quando actio est extincta, secus si non est extincta, & quando

censetur petita, q. 38. sub n. 14. vers. restitutio debet
 peti num. 15. fol. 179. competit implorando offi-
 cium iudicis, & per modum exceptionis, q. 38.
 n. 16. fol. 179. competit minoribus, nisi per ali-
 quam legem, vel statutum sit prohibita, nec suf-
 ficit generalis legis, q. 38. n. 17. fol. 180. in inte-
 rum appellatione remota non censetur sublata,
 quest. 38. sub n. 17. vers. & in iudicijs fol. 180. in
 integrum efficit, ut persona privilegiata sit re-
 ponenda in pristinum statum, quoad damnum,
 & etiam, quo ad lucrum q. 39. n. 18. fol. 180. ut
 concedatur, quæ requiritur, q. 38. n. 22. 23. fol. 180.
 minori semel tantum conceditur, siue inciden-
 ter, siue principaliter petatur, & non datur ad
 restitutionem perendam. iterum potest peti, ex
 diuersa, & noua causa, q. 38. n. 25. ad 27. fol.
 181. iterum peti potest si prioris sit destructiua;
 iterum postulari potest si non fuerit concessa, si fue-
 rit denegata minori propter ætatem non proba-
 tam possit docto de minori ætate concedi, q. 38.
 n. 28. fol. 181. non competit minori nisi tam
 petat, & causa cognita, & ab ipso probata læ-
 sione, q. 38. n. 29. fol. 182. non conceditur, ex eo
 quod pacta de retrouendendo non sit vlusi, q. 38.
 n. 29. vers. restitutio ex eo, fol. 182. competit
 minori aduersus declarationem factam nolle
 stare contractui, quam renunciauerit beneficio re-
 stitutionis, q. 38. sub num. 29. vers. sic restitutio,
 fol. 183. minori non competit, si læsio non sit
 tempore contractus, sed superueniat, q. 38. num.
 31. fol. 184. ut concedatur debet attendi læsio, &
 læsio tempore contractus tempus scripturæ,
 tempus contractus. ibid. debet attendi num. 31.
 vers. læsio debet, fol. 184. ut competat minori
 res debet esse integra, & indubio est conceden-
 da, nec est deneganda nisi ubi lex expresse negat
 q. 38. num. 35. vers. ut restitutio competat, fol.
 186. non competit minori aduersus aditam hæ-
 reditatem, si non probetur læsio, q. 38. sub n. 37.
 vers. aduersus aditam, fol. 186. non datur in con-
 tractibus, qui se habere possunt ad damnum, &
 lucrum, quest. 38. num. 38. fol. 187. datur ad eua-
 dendum damnum, & poenam, non autem ad
 capiendum lucrum in præiudicium alterius sed
 restituitur aduersus lucrum delatum, q. 38. n.
 39. fol. 187. ut competat minori remedium ex-
 traordinarium, oportet, quod non sit remedium
 ordinarium rescissionis vel nullitatis, q. 38. n.
 40. secus si remedium restitutionis pinguius præ-
 uideret, quam ordinarium num. 41. fol. 187. an
 competat minori si contrahat cum iuramento,
 q. 38. num. 43. 59. ad 62. ad 85. fol. 188. non con-
 ceditur propter dolum re integra, quest. 38. n.
 55. vers. verum fol. 190. in integrum in contractu
 celebrato per minorem competit infra quin-
 quennium a die, quo factus est maior, quo tem-
 pore elapso censetur ratificasse alienationem,
 per ipsum factam, vel per eius administratores
 eo sciente, & patiente, quest. 38. n. 103. ad 111.
 fol. 195. in integrum competit ex causa igno-
 rantie non præscribitur etiam spatium centum

annorum q. 38. n. 114. fol. 196. in integrum
 non competit minori, in quo malitia supplet eti-
 tem, quando, & in quibus alijs casibus, q. 38. n.
 151. ad 157. fol. 201. in integrum non solum
 datur minoribus, sed etiam eorum hæredibus, &
 datur etiam aduersus præscriptionem, quæ re-
 stitutio si fuerit impetrata à iudice transmittitur,
 q. 38. num. 162. fol. 202. competit maritum in bo-
 nis perlucatis, ex persona mulieris minoris, si
 maritus fuerit læsus, ibid. vers. sic restituitur fol.
 203. non competit minoribus succedentibus maio-
 ribus quo ad contractus factos, per maiores
 quamuis suo tempore acceperit perfectionem. li-
 mitatur, q. 38. n. 163. fol. 203. an possit cedi, q.
 38. num. 164. fol. 203. an competat cessionario
 minoris, & quando, quest. 38. num. 164. fol. 203.
 competit minori aduersus pignus conventiona-
 le secus prætorium, q. 38. n. 173. fol. 204. peti
 debet coram superiore, coram iudice, coram
 quo læsio contigit iniudicio. petitur incidenter
 coram quocumque iudice, conceditur, ex rescri-
 pto solius principis, qui dat ex mera gratia, q.
 38. n. 174. fol. 204. in integrum, quando datur
 aduersus transactionem, sed non datur sine læ-
 sione, & aduersus transactionem potest peti, ex
 clausula generali, quest. 38. num. 176. ad 179 fol.
 205. competit maioribus 25. annis læsis in
 læsione enormissima, in qua censetur esse do-
 lum, nec iuvat iuramentum, q. 38. n. 181. fol. 205.
 non datur in transactione super incerto, nec
 consideratur dubius finis euentus, quest. 38. num.
 182. vers. in transactione, fol. 205. principaliter pe-
 titur aduersus transactionem, peti debet coram
 iudice domicilii rei conuenti, q. 38. num. 187.
 vers. restitutio, fol. 207. non datur minori aduer-
 sus non confectum inventarium si testator iussit
 adire hæreditatem sine inventario, & ipse adiit
 nec datur ad adeundam hæreditatem post lap-
 sum temporis hæredi hæredis, quest. 38. num.
 203. vers. non datur fol. 209. minoris non prodest
 maiori habentem causam communem, & quan-
 do competat, quest. 38. n. 222. ad 228. fol. 213. mi-
 noris ad repudiandam suam portionem hæredi-
 tatis, competit, etiam maiori cohæredi ad repu-
 diandam eius quoque portionem, quæ compe-
 tit minori, qui stat cum eius fratribus maioribus
 in communi viuentes, an iuret maioribus resi-
 tutione ad conficiendum inventarium, quest. 38.
 n. 228. fol. 214. in quibus casibus prodest mino-
 ri, & maiori, & quando non, q. 38. num. 228.
 vers. sic restitutio, fol. 214. restitutione penden-
 te nihil innouari potest, secus si est capta execu-
 tio, sed restitutio petita non impedit executio-
 nem obligationis cameralis secus ibid. impedit
 etiam requirens altiore indagine executionem
 instrumenti, & possessionem exigendi, ma-
 xime si fuerit cumulata cum præuentione vigo-
 re nostre pragmatice, q. 38. n. 229. fol. 214. in
 integrum datur minori, qui constituit excessiuam
 dotem, vel plusquam fuerint eius facultates, q.
 38. n. 293. vers. restituitur fol. 231. in integrum
 aduer-

aduersus lapsum temporis dari pro petenda prelatione datur minoribus, & Ecclesie quamuis nulla sit latio, ubi distinguitur, & infra quod tempus peti debeat, *qn. 38. num. 317. vers. sed restitutio fol. 238. in integrum non intrat in florentia in materia gabellarum, qn. 38. num. 318. vers. restitutio in integrum, fol. 239. in integrum de iure communi a solo Principe in causis fiscalibus, conceditur, qn. 38. num. 320. vers. restitutio in integrum fol. 240. non datur contra parentes, & patronos ob verecundiam, & reuerentiam, qn. 38. num. 322. fol. 248. nec etiam in causa status filij contra patrem, qn. 38. num. 323. fol. 248. & an detur contra prescriptionum, qn. 38. num. 324. fol. 248. an detur in renunciatione beneficii, aut in spiritualibus, seu beneficialibus, qn. 38. num. 325. fol. 248. infra quantum tempus competat minori aduersus lucrum omisum, ac etiam fisco, qn. 38. num. 327. vers. & infra quantum tempus, fol. 249. in integrum competit minori licet contractus aut actus non sit factus cum ipso minore si illi inferat preiudicium, qn. 38. num. 327. vers. restitutio fol. 249. competit minori, & alijs personis privilegiatis, ex causa honestatis licet sine latione, & in quibus casibus, qn. 38. num. 327. vers. restitutio competit minori fol. 249. competens minoribus, & alijs personis privilegiatis, vs excludatur a statuto, quæ verba sint necessaria, qn. 38. num. 327. vers. competit fol. 249. in criminalibus, an & quando competat minoribus, qn. 38. num. 327. vers. in criminalibus fol. 249. competit maioribus ex causa absentie, infirmitatis, iusto errore facti, ignorantia, & alijs causis, ex illa clausula, si qua mihi iusta causa & quando, qn. 38. num. 328. 351. fol. 250. datur ex capitis diminutione, & ex scripturis nouiter repertis, qn. 38. num. 352. fol. 251. competit detenti in carcerem, & quando non, qn. 38. num. 353. fol. 255. competit relegato, qui non potest per Procuratorem mittere, ac etiam capto ab hostis, sic etiam, ex metu pestis, qn. 38. num. 354. 355. fol. 255. aduersus eum, qui rem alienari prohibuit, ignoranter alienauit, restitutio non conceditur, & ex capite iustæ, & probabilis ignorantie aduersus prescriptionem triginta, vel quadraginta annorum conceditur, ac etiam conceditur aduersus prescriptionem statutariam, ex capite ignorantie, qn. 38. num. 358. vers. restitutio aduersus eum sequentibus fol. 256. competit mulieri, ex capite ignorantie, & competit etiam heredibus creditoris, qn. 38. num. 358. vers. competit fol. 256. 257. est petenda infra quadriennium a die scientie, qn. 38. num. 353. vers. infra quadriennium fol. 257. quandoq; habetur pro concessa ad euitandos circuitus, ibid. vers. infra quadriennium fol. 287. an competat aduersus centenariam, & immemorabilem, quo casu competit tam actori quam reo, qn. 38. num. 358. vers. verum non competit, fol. 257. competit ignorantem ex clausula si qua mihi iusta causa videbitur, qn. 38. num. 358. vers. sic prescriptio, fol. 257. in integrum non datur pro iure deliberandi ex capite igno-*

rantie, vel ex clausula generali si qua mihi iusta causa, qn. 38. num. 358. vers. sed restitutio in integrum, fol. 257. competit heredi aduersus prescriptionem, ex capite minoris etatis ex capite ignorantie infra quadriennium, qn. 38. num. 358. vers. ita prescriptio fol. 257. aduersus lapsum temporis conventionalis inchoari cum defuncto non datur etiam minori nec etiam datur legato, qui sciuit legatum ei factum, & non petiit, per 30. annos qn. 38. num. 358. vers. verum aduersus fol. 257. competit minoribus factis maioribus licet pendente, & competit maioribus succedentibus pupillo, in actibus factis cum pupillo, qn. 38. num. 384. fol. 266. in integrum datur mulieri aduersus prescriptionem 30. vel 40. annorum, ex capite probabilis ignorantie, qn. 38. num. 399. vers. restitutio in integrum fol. 272. & quando datur, & infra quod tempus ibid. vers. & datur vers. sed si non sint lata fol. 272. in integrum ex latione conceditur etiam viduis, & etiam ex latione in assignatione quartæ, inter viuos constitutæ, sed contra non conceditur viduis renunciantibus beneficio petendæ, quartæ in bonis viri diuixi viduis pauperibus conceditur iudicis arbitrio, conceditur viduis aduersus exceptionem declinatoriam fori omisam, qn. 38. num. 399. vers. sic restitutio com vers. sequentibus fol. 274. non competit seruo minori, qn. 38. num. 400. fol. 275. in integrum, quibus personis competit, qn. 38. num. 401. fol. 275. concessa Ecclesie, non est concessa, quando prelati beneficiati, & alij ecclesiastici læduntur se vel in bonis proprijs, competit hospitalibus, sed non administratoribus hospitalium læsis in bonis proprijs sicut competit reipublicæ, etiam regi capiti ipsius reipublicæ. competit collegijs, & locis pijs, sed non competit si vnus pars secularis lædatur, idem dicunt quo ad collegia artificum erecta cum regio beneplacito, secus si inter artifices essent minores, ubi de collegijs doctorum, & scholarium competit monasterijs, etiam aduersus lucrum omisum, competit Ecclesie læsæ ex negligentia prelati, & competit Ecclesie ex facto rectoris, quamuis eius hæres sit soluendo, competit prelato nomine Ecclesie secus prelato si ipse damnum sentit, qn. 38. num. 401. vers. restitutio in integrum concessa Ecclesie cum vers. sequentibus fol. 276. competit locis pijs, quamuis profanis, ibid. vers. restituitur fol. 277. competit sedilib. nobilib. Ciuitatis Neapolis, qn. 38. num. 402. vers. restitutio competit, fol. 281. in iudicijs competit vniuersitati collegio scolarium, artis serici omnib. erectis pro maritandis mulieribus confraternitatibus laicorum reipublicæ, & multis alijs personis, qn. 38. num. 402. vers. in iudicijs cum sequentibus, fol. 281. competit non solum Ciuitati, siue Reipublicæ, sed etiam omnibus communitatibus castris, & villis, quæ per administratores reguntur, qn. 38. num. 402. vers. quod resp. fol. 281. an detur intellectu carenti, vel irato, ac amoris impetu capto, vel missis ad extirpandos facinorosos, oratoribus missis ferendi testimonium, bannitis reuersis ab hostibus, ac carceratis, impeditio aduersus pre-

scriptionem, & quando, *qn. 38. n. 431. vers. inter-*
lectu carens cum vers. sequentibus, fol. 284. datur ad-
 uersus impedimentum casu proueniens, vel ex
 impedimento Notarii, *qn. 38. n. 431. vers. aduersus,*
vers. qui ex impedimento, fol. 285. quæ præuenit ad
 minorem, an transeat ad eius heredes, & ad hæ-
 redes hæredis, & transeat contra tertium posses-
 sorem, & ad successores particulares, *q. 38. n. 434.*
ad 436. fol. 287. in integrum deitur maiori hære-
 di minoris, & è conuerso, *qn. 38. n. 438. fol. 288.*
 ex clausula generali auctori non competit, *qn. 38.*
n. 456. vers. restitutio ex clausula, fol. 295. ex clausu-
 la minoris ætatis differt ab illa ex clausula gene-
 rali, an comperat legatario maiori, aduersus præ-
 scriptionem præsentiam per heredem non solu-
 uentem legata, *q. 38. n. 456. vers. differentia, fol.*
295. competit maiori post lapsum biennij ad op-
 ponendam exceptionem non numeratæ pecu-
 niæ, *q. 38. n. 456. vers. restitutio, fol. 295.* quibus
 personis competit, *qn. 38. n. 460. vers. personæ, fol.*
295. an habeat locum si esset completa præscrip-
 tio longi temporis, vel si præscriptio sit decem,
 vel 20. aut 30. vel 40. annorum, vel post comple-
 tam præscriptionem longissimi temporis, *qn. 38.*
n. 475. ad 476. fol. 297. competit etiam locis pijs
 etiam longissimi temporis ob negligentiam offi-
 cialium, etiam aduersus præscriptionem 40. an-
 norum etiam non probata latione, sicut etiam
 competit Ecclesiæ etiam non probata ignorantia,
qn. 38. n. 477. vers. Ecclesia, vers. locis pijs, fol. 298.
 non competit Ecclesijs, Ciuitatibus, & similibus
 priuilegiatis, aduersus sententias, & contractus si-
 ue alium actum læsum post quadricennium, &
 quando, *qn. 38. n. 486. fol. 300.* non datur ad pe-
 tendam restitutionem aduersus lapsum quadrien-
 nij, & quando, *qn. 38. n. 487. f. 300.* in Curia Ro-
 mana, & in Supremis Tribunalibus conceditur
 elapso quadricennio, *qn. 38. n. 489. fol. 300.* post
 quadricennium quando competit, *q. 38. n. 490. ad*
493. fol. 300. in beneficiis post quadrien-
 nium non datur, *q. 38. n. 496. fol. 300.*

REVISIO

appretij potest peti tam si petiti sint electi per
 Iudicem quam per partes, & potest peti vsque
 ad triginta annos, & licet contra quod non pos-
 sit peti elapso anno, *q. 37. vers. appretij revisio, vers.*
quæ revisio, fol. 118. appretij facti per tabularios sit
 per primarium, & tertio per Iudicem ordina-
 rium causas cum alio tabulario per ipsum eligen-
 dum, *q. 37. vers. bonorum appretium, fol. 120.*

REVOCANS

actum, vel scripturam, confiteri videtur suam
 esse scripturam, *qn. 39. n. 497. f. 363.* an teneatur
 ad interesse, seu ad fructus in promissione de
 vendendo, *q. 39. n. 668. vers. incidit questio, f. 387.*

REVOCATIO

contractus quid sit, & quid operatur, *quest. 39. n.*
1. fol. 305. in quibus contractibus esse potest, *q. 39.*
n. 17. fol. 306. mandati, ut teneatur, debet esse
 notificata, alias non tenet, nec valet, ac etiam
 debet publicari, ad hoc, ut nemo cum procurato-
 re contrahat, *qn. 39. n. 26. 27. fol. 307.* elicitæ ex

præsumptionibus cessat alijs urgentioribus in-
 contrarium, *q. 39. n. 28. vers. & reuocatio, fol. 308.*
 contractus societatis notificari debet, alias non
 censetur facta, *qn. 39. n. 32. fol. 308.* an habeat lo-
 cum in causis pijs, & fauorabilibus, et in dote, *q. 38.*
n. 33. 34. fol. 308. siue pœnitentia non habet locum
 in contractibus, & dispositionibus factis in ma-
 trimonijs sub conditione, *qn. 39. n. 114. fol. 318.* non
 habet locum in contractibus factis fauoræ pite-
 causæ, sed quando, *q. 38. n. 115. fol. 318.* consen-
 sus dari valet, sed facit incidere reuocantem in
 periurium, *qn. 38. n. 244. fol. 331.* contractus non
 solum fit ab ipsis contrahentibus in casibus per-
 missis, sed etiam ab alijs interesse habentibus, &
 in quibus casibus, *qn. 39. n. 263. fol. 333.* an possit
 fieri in nominatione facta ad officium, vel ad
 aliam rem, *q. 39. n. 360. fol. 345.* dicitur, quando
 ex actu contrario, *questio. 39. numer. 478. fol.*
360. donationis data voluntate donatoris,
 an requiratur expressa, vel tacita, *questio. 39.*
n. 487. fol. 362. donationis quomodo induca-
 tur, *quest. 39. n. 488. 489. fol. 362.* donatio-
 nis desumitur ex inimicitia, vel diuortio inter
 coniuges, & quando censetur facta, *qn. 39. n. 490.*
fol. 362. expressa requiritur ad reuocandam
 donationem, *qn. 39. n. 491. fol. 362.* donationis
 tacita, facit rem dubiam, & in dubio non cen-
 setur donatio reuocata, *q. 39. n. 491. vers. hinc taci-*
to, fol. 362. donationis ex causa ingratitudinis sit
 ipso iure, *quest. 39. n. 575. fol. 373.* feudi debet
 fieri ante quam fiscus interpellet venditorem,
 pro deuolutione feudi, & distractionis feudi, &
 officij censetur remissa quando emptor reuoca-
 tionis intempesti assensum impetravit, & premium
 soluit, & venditor illud recipit sine protestatione
qn. 39. n. 655. vers. reuocatio debet fieri, fol. 385.
 an habeat locum in venditione, siue alienatione
 officiorum præuio assensu ante peritum assensum,
qn. 39. n. 656. fol. 385. in contractu feudali de-
 bet fieri per scripturam, & parti notificari, & an
 valeat si fiat coram Notario, Iudice, & testibus,
 & ad talem reuocationem non requiritur termi-
 nus iuris, *qn. 39. n. 660. ad 662. fol. 386.* vigore
 constitutionis diuæ memoriæ præscribitur spa-
 tio triginta annorum, quod procedit etiam in
 promissione de vendendo, & in pacto de non
 petendo, *qn. 39. n. 677. 678. fol. 387.* fieri potest
 post imperatum assensum super venditione, si
 assensus non sit registratus in Camera, *quest. 39.*
n. 670. 671. fol. 388. potest fieri etiam in venditi-
 one facta in iudicio, per debitorem, ipso tamen in-
 stante, *qn. 39. n. 672. fol. 388.* vigore constitutio-
 nis diuæ memoriæ potest fieri tam per contra-
 hentes, quam ab eorum hæredibus, *qn. 39. n. 673.*
fol. 388. si non sit facta per contrahentes, & fi-
 scus ante factam reuocationem petierit declarari
 feudum amissum, & processus sit ad litem conte-
 stationem ante reuocationem, tunc nihil operat
 quo minus feudum amittatur, *qn. 39. n. 674. 675.*
fol. 388. in feudo ex pacto, & prouidentia non
 habet locum, nec quando est facta cessio liti, &
 causæ agitatæ super feudo, & feudum remaneret

poenes eum, qui illud possidebat, *qu. 39. num. 681. vers. non habet, fol. 389.* feudi in quibus causis non habet locum, *qu. 39. n. 387. 681. fol. 389.* feudi potest fieri etiam per procuratorem, & potest fieri etiam tacite, *qu. 39. num. 681. vers. hunc reuocatio fol. 389.* feudi quando non habet locum, *qu. 39. num. 683. fol. 389.* feudi an possit fieri, si venditum fuerit feudum sub conditione regij assensus, si vna die appareat expeditus assensus, & eadem die reuocatio contractus, an habet locum, *qu. 39. num. 684. fol. 389.* non habet locum in alienatione facta in proxime successuro agnato, *qu. 39. n. 687. 688. fol. 390.* actus, & contractus an expolcat eandem solemnitatem, quam exigit illius actio, *qu. 39. num. 839. n. 843. fol. 403.* habetur pro facta ubi eius causa adest, sed non fuit facta ex repentina morte, vel alio impedimento, *qu. 39. n. 844. fol. 404.* de heri iniuriari, ut suum effectum sortiatur, *qu. 39. num. 842. fol. 404.* venditionis, vel locationis, in subhastatione pretextu lationis an detur, *quæst. 39. n. 896. vers. an detur, fol. 408.*

REX

pubes, minor, reputatur aptus ad administrationem Regni, *qu. 38. num. 378. vers. Rex pubes, fol. 264.* an possit alienare salinas, & alia corpora regalia, & an possit per contractum, vel alio modo concedere regalia in prauiudicium successorum, *qu. 39. n. 301. 302. fol. 336.* an possit venire contra contractum suum, & in contractum inito super regalibus, *qu. 39. num. 303. ad 309. fol. 337.* quando potest reuocare donationem factam, & quæ potest donare, *qu. 39. n. 309. vers. quod possit, fol. 338.*

RUSTICVS

qui non potest consulere, restituitur, propter eius rusticitatem excusetur, & restituitur in integrum. habet quasi plus, quod mulier in agendo. sagax non restituitur, in casibus in quibus non succurritur ipso iure, succurritur saltem ope restitutionis in integrum ex clausula generali, hodie omnes sunt sagaces, & tales præsumuntur, quænam privilegia habet. non excusatur aduersus ignorantiam proprii iuris municipalis, qui iuriconsultos vicinos non consuluit, non excusatur, & quod excusatur. non restituitur aduersus actum ab ipso clandestine factum, nec excusatur aduersus ealum quotidianum, nec in his, quæ pertinent ad pernam rusticorum, in quibus casibus succurritur, non restituitur ex causa inventarii, non confecti, si neget se possidere. non succurritur, quando potuit consulere peritiores, dummodo non ab uno, sed à pluribus consilium habere potuisset, amplius ibidem potest ponere re de mendacio, *qu. 38. n. 448. fol. 291.*

SCIENTIA

lætionis an tollat remedium, *L. 2. C. de resctnd. vendit. qu. 37. sub n. 95. vers. sed quod, fol. 49.* ex distantia locorum non præsumitur, *qu. 38. n. 358. vers. ex distantia, fol. 256.* quando afficiat Ecclesiam, Collegiatam, & Vniuersitatem, *qu. 38. n. 472. fol. 297.* in fauorabilibus induci præsumptionem ratificationis, sed non præsumitur nisi probetur, &

in donatione, an sufficiat sola, *qu. 39. n. 514. vers. si et scientia cum, cqq. fol. 36.* præparata fugæ debitoris, in dubio non præsumitur in contrahendo cum tali debitore, *qu. 30. num. 650. fol. 384.*

SCRIPTURA

quando non fuit lecta, nec publicata est nulla, *qu. 36. n. 163. fol. 15.* quando possit fieri à decessore, vel ab alio, qui fugam præparauit, *qu. 39. num. 55. fol. 384.*

SENECTVS

eius initium est anno quinquagesimo, *quæst. 33. n. 431. vers. initium, fol. 284.*

SENE

qui sint, & an habeant remedium restitutionis, restituitur senes decrepiti aduersus donationem factam. æquiparatur infirmo ad hoc, ut habeant electionem fori debent habere annos 70. annorum 80 habent restitutionem in integrum, septuagenarii restituitur ex clausula, si qua mihi, *qu. 38. n. 431. fol. 284.*

SERVVS

minor non restituitur, nec potest agere, nec conveniri, *qu. 38. num. 400. fol. 275.*

SEXTA

in adiudicatione mobilium facta creditor, potest deduci, *quæst. 37. sub num. 542. vers. in venditione, fol. 128.*

SOLEMNITAS, ET SOLEMNITATES

inducta à statuto, dicitur substantialis, sine qua actus est nullus nec potest impleri per æquipollens, quamuis actus in melius fiat, quid si ex errore omittatur, *qu. 36. num. 74. ad 77. fol. 8.* solemnitates effectuales post actum perfectum implendæ, vel actum ope exceptionis annullant si seruari non fuerint, vel etiam ipso iure, quando infra certum tempus præsumunt impleri debent, *qu. 36. n. 89. fol. 9.* soluta, & debita in venditione, aut locatione rerum fiscalium, quamuis venditio, aut locatio fiat in Collaterali Consilio coram Principe, & Vicerege, si deficiat, facit venditionem, & locationem nullam, etiam si ad hoc dispensatio Collateralis, quod non fiant bannæ, *qu. 37. num. 543. fol. 128.* requiritur in contractibus minorum, omnes intervenire debent, taliter quod, vna non supplet aliam, *qu. 38. num. 138. fol. 201.* si vna deficiat in Contractu minoris facit illum nullum, *qu. 38. n. 233. fol. 215.* statuti ubi requiritur, & sit substantialis, debet ab initio ad esse, & non sufficit si superueniat, *qu. 38. n. 233. vers. ubi fol. 285.* statuti si inutiliter adhibeatur in Contractu alias valido, non vitatur contractus, *qu. 38. num. 23. vers. verum fol. 215.* quæ requiruntur in contractu minoris *qu. 37. num. 57. vers. & in contractu fol. 217.* requisita in primo actu, requiruntur, etiam in illius ratificatione, & confirmatione, & requisita in actu conficiendo requiruntur in eo resciendo; sufficit vna in pluribus actibus, qui simul fiunt, *qu. 38. vers. solemnitas fol. 221.* statuti non requiruntur inter æque priuilegiatos, & an requirantur solemnitates in alienatione rei Ecclesiasticæ, cum vnum Monasterium vendat alteri, *quæst. 38. num. 219. fol. 223.* quæ requiruntur.

quiruntur in contractibus mulierum, vel minorum, requiruntur, etiam in contractibus facientibus per minores, vel mulieres, cum aliis minoribus, & mulieribus, *qu. 38. nu. 266. vers. sic statutum fol. 224.* necessariorum in contractibus minorum requiruntur, etiam respectu doris *qu. 38. nu. 293. vers. solemnitates fol. 232.* non requiruntur in receptione facta per minorem, *qu. 38. nu. 297. vers. sic non requiruntur fol. 232.* non necessaria, si fuerit adhibita, sed minus legitime, non vult actum, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitas fol. 240.* in venditione bonorum minoris presumuntur interuenisse per lapsum triginta annorum, & quando, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates fol. 243.* multiplex est, & quando presumatur, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitas multiplex est. fol. 243.* quando non presumatur, & quid per spatium 100. annorum, non presumuntur interuenisse, quando requiruntur per necesse scripturam, ut denuntiatur dicantur sufficit, ut de illis sit facta mentio in genere, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitas fol. 244.* ex lapsu 30. annorum cum successiva obseruatione contractus presumuntur omnes solemnitates adhibere, & non possit amplius dici de nullitate, *ib. d. vers. immo fol. 244.* an presumatur ex possessione, *ib. d. vers. stare possessione f. 244.* quae sunt necessariae in ipso actu a principio, si non appareant interuenisse, obcursum temporis non presumuntur, verum iuramentum supplet solemnitatis defectus, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates fol. 244.* ut dicantur enunciatum sufficit, ut de illis sit facta mentio in genere. statuti verbis Romae si deficient in contractibus minorum, vel mulierum presumuntur fraus, urbis Romae, quae nam sint, & requiruntur in omnibus actibus, & contractibus, in quibus minores, vel mulieres laedi possunt, & tales solemnitates statuti Romae omnes copulatim adhiberi debent, & si deficient, etiam in minimo, contractus est nullus, nec tales solemnitates possunt adimpleri per acquiescentem, & debent apparere scriptae in instrumento, nec sufficit adhiberi ex intervallo, & si non adsunt, an faciant quod minor, vel mulier non sint obligati, nec civiliter, nec naturaliter, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates cum vers. seqq. fol. 244.* statuti Romae requiruntur quando minor, aut mulier dat pecuniam ad societatem officii, sed requirantur si illam passim accipiant ad societatem officii, ac requiruntur in contractu fideiussionis, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates talis statuti fol. 245.* statuti Romae non requiruntur in beneficiis, sed requiruntur in contractu mutui, ac emptionis, & venditionis, permutationis, donationis, & receptionis insolutorum in contractu societatis, & in multis alijs casibus requiruntur, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates talis statuti cum vers. seqq. fol. 245.* statutariae in quibus casibus non requiruntur, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates statutariae cum vers. seqq. fol. 246.* si non sint adhibendae, & sint adhibendae, sed nulliter non reddunt contractum nullum, etiam ad causam

nam si nulliter sint adhibendae, *qu. 38. nu. 320. vers. solemnitates fol. 247.* statutariae non requiruntur quando mulier, vel minor contrahit cum patre, matre, vel filio, propter praesumptum amorem secus quo ad statuta Romana, *qu. 38. nu. 320. vers. non requiruntur. fol. 248.* vigore statuti urbis in dote, vel augmento ipsius, quando requiruntur, & quando non, *qu. 38. nu. 399. vers. verum solemnitates cum vers. seqq. fol. 274.* requisitae in contractibus faciendis per Vniuersitates quo sint, *qu. 38. nu. 401. vers. solemnitates fol. 281.*

SOLVTVM

pro honoraria, seu cristalli, aut pro adheal, acquiritur ex ipso actu Contractus quamuis deinde non perseueret, *qu. 37. sub nu. 568. vers. sic solutum, fol. 134.*

SOROR

dicuntur extranea cum non sit de descendibus, quando non possit molestari a fratre minore pro dote quatenus sit excessiua, restituitur aduersus excessiuam dorem datam sorori, *qu. 38. nu. 293. vers. quae conclusio cum vers. seqq. fol. 231.*

SPES

competens ex contractu conditionali transferatur ad haeredes, *qu. 39. nu. 464. vers. nam spes fol. 359.*

STATVTVM

loquens per verba imperatiua fiat, vel fieri debeat, importat necessitatem praecisam, *qu. 36. nu. 53. fol. 5.* annullans contractum factum sine solemnitatibus ab illo introductis, ille sunt pro forma, & sic contractus est nullus *qu. 36. nu. 64. fol. 7.* inducens aliquam solemnitatem praeter ius commune formam, actui tribuit, *qu. 36. nu. 65. fol. 7.* praescribens solemnitates sub poena nullitatis dum haec negliguntur, resistit naturae viri, & obligationis, tam naturalis, quam civilis, *qu. 36. nu. 67. fol. 8.* seu lex si referat ea, quae seruari debent, censentur apposta pro forma, nec partes possunt illi renunciare, quamuis est iusta causa, illam omittendi, *qu. 36. nu. 72. fol. 8.* aut consuetudo, quod non possit peti rescissio ex capite, laesionis est validum, *qu. 37. nu. 37. fol. 35.* procedit respectu vnius, & eiusdem articuli, *qu. 38. nu. 27. vers. statutum fol. 181.* si abscutatur aetatem statutam per ius commune, non sunt sublata disposita per ius commune in illis casibus, in quibus minorem aetatem decem, & octo annorum requirit, *qu. 38. nu. 30. vers. & ubi statutum fol. 183.* requirens solemnitates in contractibus minorum habet locum etiam in transactione, in permutatione bonorum, in quasi contractibus, in contractu diuisionis, in diuisione inter fratres, *qu. 38. nu. 143. ad 147. fol. 201.* comprehendit tam masculos, quam feminas, *qu. 38. nu. 231. ad 233. fol. 215.* an habeat locum in alienatione bonorum minoris in piam causam, *qu. 38. nu. 266. vers. statutum fol. 224.* requirens solemnitates in contractibus minorum, & mulierum, requiruntur, etiam in contractibus faciendis per mi-

nores, & mulieres, cum aliis minoribus, & mulieribus, sed contra, q. 38. n. 266. v. sic statum f. 224. si disponat quod minor habeatur pro maiore, in omnibus non tollit privilegia minoris ætatis, q. 38. n. 311. vers. & si statum fol. 237.

STIPVLATIO

in quo differat facta pro se, & persona nominanda, vel simpliciter pro persona nominanda, q. 37. num. 298. vers. in quo differat fol. 82. poenalis quando nouerit, q. 40. n. 31. fol. 417.

SVBHASTADIO

requiritur in locatione rerum publicarum, q. 37. n. 542. fol. 126. an requiratur in venditione facta per Principem, vel Viceregem, vel à Fisco ibidem fol. 126. ad perfectam adiudicationem, & alia necessaria præsumuntur ex spatio, & diurnitate temporis, & adhuc ut sit valida debet præcedere æstimatio, q. 37. sub num. 542. vers. quod subhastatio fol. 126. non potest renunciari etiam cum iuramento, & debet fieri in venditione rei Fisci, aut debitoris Fisci, & in locatione perpetua, q. 37. sub num. 543. vers. ut in venditione fol. 128. requiritur in venditione rei cuiuslibet debitoris priuati, & in adiudicatione, facienda creditori, q. 37. sub n. 543. vers. & in venditione fol. 128. requiritur in venditione facienda per executores testamentarios, quæst. 37. sub num. 543. vers. requiritur fol. 128. non requiritur in affectuatione petita per uxorem obuergentiam viri ad inopiam super re affectuata virgentibus creditoribus, sed esse faciendum appretium, q. 37. sub num. 543. vers. non requiritur fol. 129. an sit necessaria in alienatione rerum Ciuitatis, & non est necessaria quotiescumque in mundinis potest prærium rei certificari, q. 37. sub n. 543. vers. non in alienatione rerum Ciuitatis fol. 129. est nulla pluribus modis, & quid sit quæst. 37. n. 544. fol. 129. fieri debet publice, & citari partes in loco ubi res vendendæ sitæ sunt, & in Ciuitate vicina, & in locis solitis, alias actus est nullus, q. 37. num. 545. fol. 129. est nulla si res per aliquod spatium ante deliberationem non sit exposita, & eodem actu non deliberetur, q. 37. num. 546. fol. 129. durat 30. diebus, & dicitur nulla si consuetudines, statuta, & stilus non sunt seruati, q. 37. num. 546. 547. 548. fol. 129. fuit introducta ad euitandas fraudes, quæst. 37. n. 549. fol. 130. debet fieri auctoritate Iudicis, ibid. fol. 130. si fiat contra plures, illa nulla existente, quo ad vnum, est etiam nulla, quo ad alios tamquam indiuidua, q. 37. n. 550. fol. 130. non requiritur in vendendis rebus minorum, q. 37. n. 552. fol. 130. requiritur in vendendis rebus Ecclesiæ, secus in locationibus, & conductionibus ad modicum tempus, quæst. 37. sub num. 554. vers. in vendendis, vers. fecus fol. 130. in quibus casibus fieri debeat, ibid. vers. in quibus casibus fol. 131. in venditione bonorum immobilium minorum, an requiratur, q. 38. n. 300. vers. an requiratur fol. 232. quandoq; fieri solet cum propositione præmii, seu lucri dandi plus offerenti, quod dicitur rincanio, an possit fieri, q. 39. n. 896. vers. subhastatio f. 408.

SVBSTITVTIO

fideicommissaria potest fieri etiam in contractibus, & donationibus inter viuos, & an possit reuocari, q. 39. num. 388. vers. substitutio fideicommissaria fol. 349.

SVCCESOR.

in Baronia iure proprio, qui nec in contractu bullari nominatus est, si petat contractum bullarem à prædecessore initum, Baroniam non afficere, potest audiri non solum interlucris decursis, quæst. 37. num. 583. fol. 135. locatoris, an teneatur stare conductori q. 39. num. 168 fol. 324. in locatione, vel conductione, an & quando possit reuocare Contractum, quæst. 39. numer. 199. folio 326. singularis non tenetur stare locationi, quæstion. 36. numer. 200. ad 203. fol. 326. quando teneatur stare locationi, q. 39. num. 203. 204. fol. 327. singularis tenetur stare colono si dominus obligauerit conductori bona, pro obseruantia contractus, tam si sit specialis, quam generalis, quæst. 39. num. 207. ad 209. fol. 327. titulo lucratiuo an teneatur stare locationi, q. 39. num. 213. fol. 327. emphyteusæ, aut feudatarij, si agitur de emphyteusi, & feudo hæreditario, tenetur stare colono, secus si sit ex pacto, & providecia, q. 39. n. 214. 215. fol. 327. in emphyteusi, facta ad breue tempus, seu feudum concessum ad longum tempus, an teneatur stare emphyteusi, aut locationi, q. 39. num. 216. fol. 328. singularis fisci, vel Ecclesiæ tenetur stare colono, q. 39. n. 217. 218. fol. 328. in beneficiis, & alijs Ecclesiasticis non tenetur stare locationi factæ per suum antecessorem, & quando, q. 39. num. 219. per totum fol. 328. in dignitate, & officio an tenetur stare locationi, q. 39. n. 219. vers. successor in dignitate, fol. 328. siue commendarius ordinum militarium tenentur stare locationi, q. 39. num. 219. vers. sed comme. dary, fol. 328. siue succedens per sententiam, tenetur stare colono, & quando non, q. 39. n. 220. fol. 328. non tenetur stare locationi, si conductor anticipare soluerit locatori mercedem, quæ etiam pro primo anno, q. 39. n. 225. fol. 329. casibus in quibus tenetur stare locationi, non tenetur approbare, & bonificare solutiones anticipare factas antecessori, q. 39. num. 226. fol. 329. tenetur stare locationi, si captus sit annus, & per colonum fuerit capta cultura agri, q. 39. n. 227. fol. 329. quando tenetur stare locationi, si velit soluere conductori, vel colono, quod ei interest liberatur, & non tenetur stare locationi, q. 39. num. 228. fol. 329. singularis non tenetur stare locationi, si locatio appareat facta in fraudem, q. 39. n. 229. fol. 329. in casibus in quibus tenetur stare locationi, non tenetur, si res locata, deferuiat pro vsu proprio, q. 39. n. 233. fol. 330. donatarij, qui non acceptauit, potest acceptare, q. 39. num. 464. fol. 350.

SVMMA

quænam attenditur in appretio facto à peritis inter se discordantibus circa æstimationem aliquid rei, q. 37. vers. periti discordantes fol. 118.

R E R V M:

SVRDVS:

& mutus, an possint contrahere, *quæst. 38. n. 431. vers. muti, & iudi fol. 284.*

THESAURVS

vendito fundo ad quem spectat, *qn. 36. sub num. 57. vers. ex quo sup. fol. 39.* spectat ad emptorem, *q. 15. n. 496. cum seqq. ubi tota materia tom. 2. fol. 42.* inuentus in fundo emphyteutico, spectat ad Dominum directum, dummodo inuentori, siue emphyteutæ, siue cui alio, relinquatur pars dimidia, *qn. 18. n. 132. licet contra num. 133. tom. 2. fol. 122.* hodie de consuetudine totius orbis quid quid sit de iure spectat ad Reges, & Fiscum, *qn. 18. num. 139. fol. 122. an sit communis cum socijs qn. 25. n. 128. tom. 2. fol. 318.*

TEMPVS

remedij læsionis, pendente lite super validitate Contractus non currit, *qn. 37. num. 16. fol. 33. v. ditionis, vel futurum, attendi debeat in valore, & iusto pretio in venditione rei, qn. 37. num. 57. fol. 39.* ad subhastrandum in bonis minorum Fisci, & Ecclesiæ quantum sit, etiam in bonis priuatorum, *qn. 37. n. 553. 554 fol. 130. vel conuentionis, siue scripturæ, si de scriptura pactum fuit attendi debeat, sed si res sit alienata, & habeat tractum successiuum, attendi debeat futurum, vel venditionis, siue traditionis, & quando, qn. 37. n. 57. fol. 39. datum pro petenda prælatione currit minori Ecclesiæ, & similibus, licet secus in pupillis, & pauperibus, sed contra, qn. 38. num. 317. vers. tempus fol. 238.* non currit ignorantis cui non sit præiudicium, *q. 38. num. 368. vers. sic ignorantis fol. 256.* ad petendam restitutionem in integrum infra quadriennium, debet peti, & in quo die incipit currere, *qn. 38. n. 358. vers. infra quadriennium fol. 257.* obligationis esse attendendum ad inducendam indorationem, vel læsionem mulieris pro viro se obligantis, *quæst. 38. num. 399. vers. tamen contra fol. 273.* quadriennii ad petendam restitutionem in integrum aduersus aditionem hæreditatis, vel omniam inuentarij confessionem, currit à die scientiæ, *qn. 38. n. 390. vers. tempus fol. 275.* petendi demani siue prælationem antiquitus non erat statutum, sed hodie est vnus anni, *quæst. 38. num. 401. vers. sed ante fol. 280.* non currit impedito, & quando currat, sic etiam quando currat in fideicommissis, quando currat in petendo ius congrui, ita ut non competat restitutio in integrum, & quando, *q. 38. num. 431. vers. sic impedito cum vers. seqq. fol. 284.* competens vicino petendi congruum, vel consanguineo in venditione rei ad hoc, ut currat debet notificari vicino, vel consanguineo, *qn. 38. num. 431. vers. tempus fol. 287.* non currit pauperibus absq. restitutionis remedio, sed ipso iure, *qn. 38. num. 431. vers. restituitur is sine fol. 286.* residui quadrienni, quod defuncto temporis mortis sue supererat ad petendam restitutionem in integrum, an transminatur ad hæredes, *qn. 38. n. 437. fol. 287.* quadriennii ad petendam restitutionem in integrum, non currit ignorantis

Tom. IV.

& sic currit à die scientiæ, *qn. 38. n. 456. vers. tamen fol. 284.* ad petendam restitutionem in integrum non currit, nisi à die scientiæ læsionis, *qn. 38. n. 456. vers. tempus ad f. 295.* ad proponendas nullitates, vel restitutionem in integrum quantum sit, *q. 38. n. 470. fol. 296.* quadriennii competens minori post maiorem ætatem ad petendam restitutionem in integrum, à quo die incipit currere, *qn. 38. n. 472. fol. 297.* quadriennii si incepit currere cum minore defuncto, continuatur in hæreditate incense, *quæst. 38. num. 480. fol. 298.* proximum decurtioni, quantum sit ad præsumendam fraudem, & ad inducendam ætus nullitatem, *qn. 39. num. 637. 638. fol. 383.*

TERMINVS

statutus à lege, vel à statuto ad petendam restitutionem, an possit à iudice abbreviari, vel produci, & quid in Regno nostro Neapolitano, *q. 38. num. 496. vers. an terminus num. 497. f. 300.* & dies obligationis prorogatus obligationem non novat, & proinde fideiussores ab obligatione non liberantur, & quando, *qn. 46. n. 28. fol. 410.*

TERTIVS

cuius interest rescindi transactionem, ex quo nihil habuit, nihil tenetur restituere, *q. 38. n. 137. f. 206.* si recipit ius suum si minor est restituatur, *q. 38. n. 221. fol. 213.*

TESTAMENTVM

nullum non dicitur testamentum; nec in eo disposicio facta substatuitur, *quæst. 36. num. 241. fol. 20.*

TESTIS TESTES

deponens de valore, debet scire onera, & qualitates rei, *q. 37. sub num. 19. vers. testes fol. 41.* deponentes in probatione valoris, & læsionis, si deponant de proprio iudicio, & non de communi non probant, secus si essent petiti. maioribus, numero. eis creditur deponentes de valore rei cum dictione in circa non probant. debent deponere, quod fundus tanti redditu in eo loco, & ea regione est tanti valoris communi æstimatione. non probant quantitatem fructuum, nisi dicant fuisse præsentis eorum recollectioni, vel diuisioni, *quæst. 37. sub num. 60. fol. 41.* debent deponere de valore secundum communem æstimationem, *ibid. vers. & testes fol. 42.*

TEXTVS

in l. quoties, C. de rei vend. quando procedat, & quando non, *qn. 36. n. 514. vers. sed alij vers. secus fol. 366.* in l. si nunquam, C. de renouand. donati quando procedat, *qn. 39. n. 583. fol. 375.*

TRANSACTIO

nulla, nihil operatur, *quæst. 36. num. 225. fol. 21.* an rescindatur ex scripturis nouiter repertis, *qn. 37. n. 99. ad 113. fol. 51.* an & quando rescindatur ex capite læsionis, enormis, vel enormissimæ, *qn. 37. num. 114. ad 126. fol. 52.* in clavis, & decisio nullo modo valet, *qn. 37. num. 129. fol. 56.* per læsionem enormissimam, quando non rescinditur *qn. 37. n. 131. ad 134. fol. 56.* in quibus casibus non rescinditur, *qn. 37. n. 137. 138. fol. 56.* habens plura capita distincta, & separata potest

X x x

pro

pro parte rescindi, & pro parte valere, secus si capita sint connexa, & correſpectiva, *qn. 37. num. 146. fol. 37.* calculi an poſſit reuocari, ſive reſcindi, etiam per minores, mulieres, & ſuſticos, *quaſt. 37. num. 147. fol. 37.* reſcinditur, imo annul- latur ſi fiat ex falla cauſa, *quaſt. 37. num. 148. fol. 58.* per non adimplemum reſcinditur, *quaſt. 37. num. 191. fol. 71.* ſi adſit pactum reſoluitum in caſu controuentionis, vel non implementi ſi ad ſit controuentio reſoluitur, & res reuertitur ad priſtinum ſtatum, & pars altera liberatur, & ex duobus controuenientibus non attenditur con- trouentio, *qn. 37. num. 365. ad 368. fol. 92.* reſolui- tur ob non adimplemum, quod fieri debeat infra certum tempus, quo elapſo non fuerit fa- ctum, ſed doceri debet de euentu reſolutionis, & quando habeat locum, *qn. 37. num. 375. ad 383. fol. 92.* cum Eccleſia, ut valeat duo copulatiue re- quiruntur, vtilitas, & aſſenſus, *quaſt. 38. num. 259. verſ. etiam in tranſactione fol. 223.* an ſit contra- ctus nominatus, an innominatus ad hoc ut poſ- ſit reſcindi, *quaſt. 39. num. 808. ad 822. fol. 401.* an re implementum non producit actionem, *qn. 39. num. 809. fol. 401.* poſſit reuocari ſi ſit facta ſub conditione, ſi fuerit conceſſa facultas à Principe, *qn. 39. num. 823. fol. 402.* dicitur exceptio lris ſini- ſte, quæ lris ingreſſum impedit, & expedit illam ſeruari, *qn. 39. num. 824. 825. fol. 402.* quando dicatur contractus nominatus, *qn. 39. num. 826. ad 829. fol. 402.*

TUTOR

datus ventri prægnati, non poſſit pro poſthumo futuro patrem facere, *quaſt. 38. num. 261. verſ. tutor fol. 258.* ſolus adit hæreditatem in factis, *qn. 38. num. 365. verſ. adit fol. 259.* ſolus non poſſit con- trahere, ſi pupillus eſt infans maior, *q. 38. num. 372. fol. 260.* habet actionem, & priuilegium reſtitutionis in integrum pro ſuo minore non- tamen in cauſis, & pro bonis ſuis, *qn. 38. num. 443. fol. 489.*

VALOR

& iuſtum prægium attenditur tempore venditi- nis, & emergentia poſt contractum non atten- duntur, *qn. 37. num. 57. fol. 39.* rei poſſit probari per teſtes, *q. 37. num. 90. fol. 41.* rei habetur per iu- dicium intellectus non ex ſenſu corporis, & quibus perſonis probari poſſit, *qn. 37. ſub n. 60. verſ. alius valor, fol. 41.* quomodo probatur, *qn. 37. num. 71. fol. 42.* rei ex quibus cauſis in vendi- tione diminuitur, *quaſt. 37. num. 62. 63. fol. 42.* rei eſt attendendus tempore contractus, & quan- do, *q. 37. n. 64. fol. 43.* rei ſtabilis habetur ex fru- ctibus illius rei, deductis expenſis, *qn. 37. num. 351. fol. 110.* rei immobilis, ut haberi poſſit, quo ad obſeruandam leſionem tempore ſubſtaſtionis debent coaceruari fruſtus quinque annorum, ante, & quinque poſt *ibid.* rei ſtabilis regulatur à redditibus viginti annorum deductis expenſis *qn. 37. num. 537. fol. 110.* in domibus, & ædifi- cijs non probatur ex ſolo redditu, *q. 37. ſub num. 533. verſ. valor in domibus fol. 111.* quando di- minuitur, *ibid. verſ. & valor diminuitur cum ſe-*

quentibus fol. 111. vineæ, attendi debet cum con- ſideratione, quod in dies deterioratur, *qn. 37. num. 533. verſ. valor vineæ fol. 113.* rei venditæ, vel locatæ ad vitam qualis ſit iuſtus, ad hoc ut non poſſit dici de leſione, *q. 37. num. 533. verſ. valor rei venditæ, fol. 113.* iurium, & actionum ceſſa- rum ſeu venditarum recipit æſtimationem arbi- trio iudicis attendi, qualitate rei ceſſæ, *quaſt. 37. num. 533. verſ. valor iurium fol. 113.* rei ſubiectæ fi- deicommiſſo, minarum venditarum, maioratus venditi- onis, officij à rege venditi, beneficij, ſpei & dubij euentus, *qn. 37. num. 533. verſ. iurium cum ſe- quentibus, fol. 113.* ſpei, & dubij euentus, quam quis habet in re, qualis ſit, nescitur, ſed res vendi po- teſt licet deinde nihil ſequatur ſive fundatur in re ſive ius re dubia, *ibid. verſ. valor ſpei fol. 113.* in emptione fruſtum ad vitam, *ibid. locorum, mentium ibid. verſ. loca mentium, fol. 114.* ſtabiliū non præſumitur mutari infra decennium ſed poſtea ſic *verſ. valor ſtabiliū, fol. 114.* diminui- tur ex mala qualitate venditoris, vel ob aliquod vinculum, & onus ſuper ſe, & ex alijs cauſis di- minuitur, *q. 37. num. 533. verſ. valor diminuitur cum ſequentibus fol. 114.* honorum non diminui- tur, ex qualitatibus diminuentibus, quando pre- tenditur leſio ultra dimidium, *ibid. verſ. ſed va- lor honorum fol. 115.* rei diminuitur, & augetur, ex pactis appoſitis in contractu, *ibid. verſ. valor rei fol. 115.* rei colligitur ex ſingularum partium examine, *ibid. verſ. valor rei colligitur fol. 115.* do- mus maiorum, eſt alterius preij, quam alterius *ibid. verſ. valor domus fol. 115.* rei, ſi res recipiat augmentum ante traditionem an debeatur, *verſ. valor rei folio, 115.* rei qualis ſit, ſi res va- let plus apud emptorem, quam venditorem, *ibid. verſ. valor rei fol. 116.* fundi ſuper quo ſolet cadere nix & alia, augetur per talem niuem *ibid. verſ. valor fundi fol. 116.* rei debet probari per pe- ritos, *ibid. verſ. valor rei fol. 116.* rei probatur cum per teſtes, *q. 37. num. 279. verſ. valor rei, fol. 118.* probatur ex libro æſtimi, quoad vniuerſitatem in quo ſunt deſcripta illa bona ſecus, quo ad alios *qn. 37. num. 533. verſ. valor probatur fol. 118.* præ- diorum vicinorum oppidis, maior æſtimatur, quam prædiorum longinquorum, *q. 38. num. 533. verſ. æſtimatur, fol. 119.* Officiorum æſtimatur iu- ſta redditus, *ibid. verſ. valor officium fol. 119.* mæ- diarum annatarum, quomodo æſtimatur ſicuti ducatus, vel Marchionatus cenſus perpetui, *qn. 37. verſ. media annata cum ſequentibus fol. 120.* rei pro leſione probanda eſt concludenter proban- dus, verum non excluditur probatio per conſe- cturas, *quaſt. 37. verſ. valor rei fol. 120.* meliora- tionum quomodo ſit æſtimandus *qn. 37. verſ. va- lor meliorationum fol. 121.* quomodo probetur *ibid. verſ. valor quomodo probetur, & præcium, fol. 121.* rei non probatur per ſubſtaſtationes, *ibid. verſ. valor rei fol. 121.* fruſtum probatur per taxas communis, & librum gabellarum, & publi- corum officialium, & librum æſtimi, *qn. 37. verſ. valor fruſtum fol. 121.* fruſtum ſecundum curſum platearum, & mercatorum probatur *ibid. verſ.*

vers. valor fructuum secundum fol. 121. fructuum probatur articulando, quod pluribus diebus talis anni, tales fructus fuerunt venditi tali pretio *ibid.* *vers. valor fructuum fol. 121.* sylue cedue quis sit *ibid.* *vers. valor sylue fol. 121.* feudorum propter honorem, & dignitatem appretiantur ad tria pro centum, *ibid.* *vers. valor seniorum fol. 121.* pensionis domus qualis, *ibid.* *vers. valor pensionis fol. 122.* mobilium, & sese mouentium probandus est per aliquos dies ante, & per aliquos post contractum, *ibid.* *vers. valor mobilium fol. 122.* victualium, in dies variatur, *ibid.* *vers. valor victualium fol. 122.* fructuum varius est in diuersis temporibus anni, & ideo solet eligi, media via nec probatur tempore messis, *ibid.* *vers. valor frugum fol. 122.* rei arguitur à valore aliarum rerum similium *ibid.* *vers. valor rei arguitur fol. 122.* rei stabilis debet haberi ratio, temporis, loci, qualitaris & redditus, *ibid.* *vers. in valore fol. 122.* frumenti non crescit ultra triennium, *ibid.* *vers. valor frumenti fol. 122.* diminuitur si prædium sit distributum in plura corpora, *qn. 37. vers. valor diminuitur fol. 122.*

VENDITIO

contracta sub pacto adiectionis in diem, ipso iure resoluitur, & primus emptor est liberatus per oblationem, *qn. 37. n. 383. fol. 93.* rescinditur per læsionem in pretio, in medietate iusti pretii. & licet in venditione subhasta, licitator sit securus à futuris probationibus seruatis seruandis, an ob læsionem rescindatur, *qn. 37. nu. 449. cum sequentibus fol. 99.* facta à minore de suis bonis, etiam cum decreto iudicis, ut satisfaciatur eius creditoribus, quando valida, *qn. 38. sub num. 269. vers. ut minor valide fol. 226.* ut dicatur perfecta, quæ requirantur, *qn. 39. nu. 64. 65. fol. 311.* quando possit reuocari, & non valet, *qn. 39. num. 66. ad 70. fol. 312.* facta pro pretio declarando per homines communiter eligendos, est valida, *qn. 39. nu. 74. fol. 312.* fundi pro pretio, quanti ipse venditor emit est perfecta, sicut, & quantum pretii sit in arca, *qn. 39. num. 76. fol. 313.* vini si fiat, quod est tali cellario ad rationem solidorum, decem pro qualibet salma, facit contractum perfectum, *qn. 39. num. 77. fol. 313.* terræ cum intrinsecis fiscalibus pro pretio iuxta liquidationem introituum faciendam ad rationem tanti pro centenario, est pura, *qn. 39. nu. 78. fol. 313.* rerum consistentium numero pondere, & mensura an dicatur perfecta, etiam quoad periculum quando sunt venditorum corpus, *quæst. 39. num. 79. 80. 81. fol. 313.* bonorum pupillarium requirit plures solemnitates, ideo illis non seruatis potest reuocari, *q. 39. n. 11. f. 318.* inter mercatores quando dicatur perfecta si fuit data commissio, *q. 39. n. 120. fol. 320.* ob pretium non solum, an possit reuocari per venditorem, *q. 39. n. 83. 84. ad 100. fol. 315.* facta cum onere minuendo pretium ob tale caus occultum, an valeat, *qn. 39. num. 139. 140. fol. 322.* feudi quando post assensum imperatum possit reuocari, *qn. 39. num. 670. 671. fol. 388.* feudi facta tam à laico, quam à Prelato, tamquam allodiale deuoluitur ad Dominum, & quando, *qn. 39. num.*

697. ad 699. fol. 391. feudi facta subhasta ad instantiam debitoris, adhuc non impetrato Regio Assensu vigore constitutionis Diuæ Memoræ, reuocari an possit, *q. 39. n. 704. ad 706. f. 391.* feudi quando non possit reuocari per hæredem venditoris, *q. 39. n. 707. 708. fol. 392.* feudi facta, non subhasta, sed ad instantiam Creditorum sine assensu, an possit reuocari, *qn. 39. num. 709. fol. 392.* fundi facta ad Ecclesia, sine assensu Apostolico est nulla, & potest reuocari, *quæst. 39. num. 329. fol. 393.*

VENDITOR

læsus ultra dimidium iusti pretij, agere potest remedio, *l. 2. C. de rescind. vendit. qn. 37. n. 11. fol. 22.* etiam si venditor sit maior, & adsit decretum ludicis, *qn. 37. num. 12. fol. 32.* habet electionem restituendi iustum pretium, & habendi rem venditam, *qn. 37. nu. 65. cum seqq. fol. 43.* tenetur soluere melioramenta, & expensas factas in re emptoris pœnes emptorem, *q. 37. n. 15. vers. sic melioramenta, fol. 33.* ob pretium non solum potest rem vendicare, & quando cum reservatione dominij potest alteri vendere, *qn. 39. n. 83. 84. fol. 315.* ob pretium non solum non potest rescindere contractum, sed potest agere ad pretium consequendum, & habere fidem de pretio, & tradens, non habet amplius regressum ad rem venditam, sed tantum ad pretium maxime, si partem pretij receperit, secus si res non fuerit tradita, & stante reservatione dominij, siue per pactum, siue per statutum habet hypothecariam actionem, & non reuendicationem, & quando hoc procedat, *qn. 39. n. 86. ad 100. fol. 316.* sciens rem esse obnoxiam alicui oneri tenetur ad totale interesse, secus si ignoras, nam, tenetur quanto minoris, & quando non reneatur, *q. 39. n. 332. ad 334. fol. 321.* animalis morbo tenetur emptori actione redhibitoria, quando animal venditum habeat vitium latens, graue, *quæst. 39. num. 135. fol. 321.* sciens qualitates, & seruitutes rei, non certiorato emptore tenetur ad interesse, si vero ignorat tenetur ad quantum minoris, siue ad defalcationem pretij, & quando potest agere ad augmentum pretij, si reperiat, quod rei debeat aliquam seruitus, *quæst. 39. num. 137. fol. 322.* tenetur pœna stellionatus arbitrio iudicis, ob dolum, & fraudem adhibitam, & quando secus, *qn. 39. n. 136. fol. 322.* si reuocat vigore constitutionis diuæ memoræ recuperet feudum cum fructibus, *quæst. 39. n. 663. fol. 386.*

VENIA

ætatis à quo sit danda, *q. 28. nu. 210. vers. quis illi, fol. 212.* & est de regalibus, & concessa ad alienationem bonorum immobilium, debet publicari per proclamata, ut omnibus innotescat, primo debet interponi cum maxime causæ cognitione, & solemniter fieri, secundo, causa debet esse vera, & non falsa, alias ipso iure est nulla, non sufficit, ut quis possit administrare bona sibi relicta cum ad legitimam, vel certam ætatem peruenerit, nec ubi requiritur specialis decreui interpositio, ætatis quamuis profit ad administrandum sua bona non sufficit ad exercenda munera publica, nec sufficit

I N D E X

et ad donandum etiam accedente decreto iudicis, vel curatoris auctoritate, non conceditur masculis, nisi post 20. annum expletum, & feminis postquam implevit 18. secus est illustribus personis, & principibus, qui etiam infra 20. annos veniam impetrant. de venia ætatis, vide *DD. quasi. 38. num. 210. vers. quis illam ad 220. fol. 212.*

VERBUM

nisi prius, vel non aliter, inducunt formam, *qu. 36. n. 58. 59. fol. 7.* promissionis intelligi debet de promissione valida, non de nulla, *quasi. 36. nu. 255. fol. 22.* non aliter, nec alio modo important pactum resolutionum, & conditionem, & limitant dispositionem ad casum expressum, & inducunt formam. item verbum non alias, *qu. 36. n. 336. fol. 28.* debet importare necessitatem iussu, & parendi necessitatem, *qu. 36. nu. 337. fol. 28.* esse inducit nullitatem ipso iure, *qu. 36. nu. 346. fol. 29.* quænam verba in transactione inducant pactum resolutionum, *quasi. 37. nu. 384. 385.* intellige, *num. 386. fol. 93.*

VERSIO

in utilitatem minoris in alienatione facta bonorum absque solemnitatibus, ut sit factus locupletior pro restitutione pretij debet probari alias, *qu. 38. num. 320. vers. & versio, fol. 210.* in utilitatem pupilli siue minoris in venditione facta per tutorem a quo sit probanda, *quasi. 39. num. 112. fol. 318.*

VIDVA

an habeat restitutionem in integrum aduersus sententias, *qu. 38. nu. 458. 459. & quando, n. 460. fol. 295.*

VITA

hominis qualiter estimatur ad *tex. in l. hereditatium, ff. ad l. falcid. qu. 37. vers. estimatio vite, fol. 413.*

VITIUM

rei venditæ expressè, & non confuse est declarandum per venditorem alias teneri redhibitoria, *qu. 39. n. 130. fol. 321.* ante venditionem quan-

do præsumatur, *qu. 39. num. 135. vers. præsumitur, fol. 321.*

VNIO

nulla non dicitur, *qu. 36. n. 247. fol. 21.*

VNIVERSITAS

viuit iure minoris, & habet restitutionem in integrum, quam petere potest intra quadriennium, & potest obtinere etiam post quadriennium, quando est vehementer læsa, sicut Ecclesia, cui æquiparatur, & procedit contra aliam vniuersitatem tractantem de lucro captando, quando non habeat, & in quibus causis restitutionem in integrum vniuersitates Regni Neapolis. Ciuitatum, & terrarum in casu alienationis. possunt petere, demanum soluendo pretium, quo venduntur infra annum a die venditionis, & elapso anno habent restitutionem in integrum aduersus lapsum temporis, læsione probata. de iure communi vniuersitates præferuntur, quando venduntur per regem alicui particulari, secus si vnus baro vendat alij, etiam parua habet restitutionem in petendo demanum, quod etiam eidem competit, si essent duæ vnitæ, & venditæ, an omnes simul possunt petere demanum, vel separatim, *qu. 38. vers. vniuersitas cum vers. seqq. fol. 280.* quando contrahit, ut valide obligetur, quæ sunt seruanda. potest sine solemnitatibus recedere a contractu, non potest ponere censum, nisi cum decreto iudicis, & alijs solemnitatibus. eius appellacione venit quodcumque castrum, & villa, dum locat gabellas requiritur subhastatio, si lædatur in subhastatione suorum bonorum an non restituatur, & quando. in iudicijs habet restitutionem, *qu. 38. nu. 402. vers. ut vniuersitates cum vers. seqq. fol. 281.* habet prælationem in venditione, & habet demanum, *qu. 39. num. 917. vers. pariter competit. fol. 410.*

VXOR

militis militantis, quæ virum sequitur, constituitur, *qu. 38. nu. 447. vers. militum uxores, fol. 291.*

598210

F I N I S.

